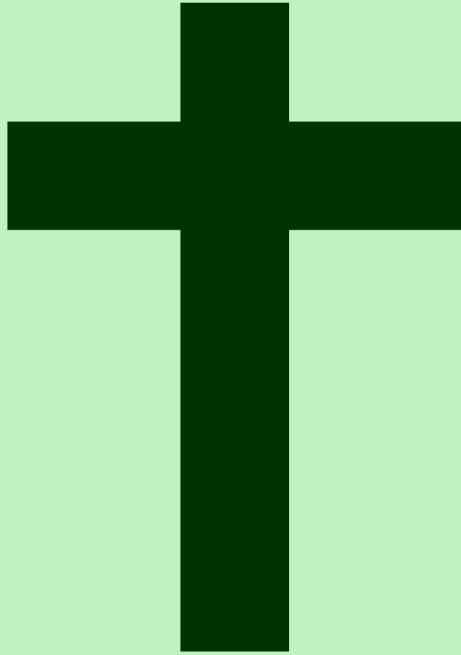

Keliko

Keliko: Ụ'dụkọ Múké Múngú vé rị New Testament+

Keliko

Keliko: Ụ'dụkọ Múké Múngú vé rị New Testament+

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Keliko

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025
14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20

Contents

Í'dóngará	1
Wũngará	70
Rútã	98
Yónã	103
Mãtáyo	106
Mãrákõ	159
Lúkã	194
Yũwánĩ	249
Èzì	290
Rómã	342
1 Kõrínitõ	364
2 Kõrínitõ	385
Gãlãtíyã	399
Èfésõ	407
Pìlípóyì	415
Kõlõsáyì	421
1 Tèsãlõnikẽ	426
2 Tèsãlõnikẽ	431
1 Tímõtáyõ	434
2 Tímõtáyõ	440
Títõ	445
Fìlímónã	448
Èbérè	450
Yõkóbũ	467
1 Pètèró	473
2 Pètèró	479
1 Yũwánĩ	483
2 Yũwánĩ	489
3 Yũwánĩ	490
Yúdã	491
I'dangará	493

Búkū
Í'dóngará
vé rī
Tā búkū rī vé rī ā
ūlūngará

Búkū 'dīri lū ngá rī pi vé í'dóngará ā tā. Lū tā Múngú ní 'bū pi gbizú vū be rī, āzini ĩri ní ngá 'a ni gé rī pi gbizú rī, agaápi rá rī, lū tā ĩri ní 'bá gbizú, ĩri ní 'bá rī 'bázú adrizú ngá rī pi drīgé 'bá āmbúgú rú rī. Búkū 'dīri lū kpá ũnjikānyā vé í'dóngará, ĩzāngā nyangará, āzini drāngará vé í'dóngará ā tā. Lū tī āndiāndí rī pi vé tā, āzini sūrū rī pi vé í'dóngará ā tā, lū kpá tā Múngú ní Ābūrāmā ri ĩpēzú ívé úyú Yāhūdī rī pi be, kōpi ā adrikí rī 'bá ívé ni rī vé tā, 'í i'da rī 'í ngúlúpí kōpi ní, kōpi ē i'dakí rī ívé ũkpō, āzini tā áda rī 'bá urukọ ní.

Cápītā 12-50 ũlū 'bá Ābūrāmā vé 'bētí āsámvú gé rī pi vé tā, mvọpí Īsákā vé tā, Īsákā mvọpí Yōkóbū vé tā, āzini ũlū Yōkóbū vé anjī mụdrī drī ni ĩrī rī pi vé tā, agaápi rá rī, ũlū tā Yōsépā vé rī. Kōpi ā adrikí dō ngúlúmū mādānjá drāāsiyā, āzini 'bá Múngú túngú túngú rī pi ĩnjī 'bá rī pi ā trakí dō kōpi ā gārā kūrū drāāsiyā, Múngú mba ívé 'bá 'dī'bée ā tā rá. Ūlū kpá kīnī, Múngú lē 'bá ívé rī pi ā 'dukí ívé tā ngáá, kōpi ā 'okí tā piri, ē ĩnjīkí rī 'í ānī.

Búkū Í'dóngará vé rī, Wūngará vé rī, Lēvītīkā vé rī, Kālāfe vé rī, āzini Dētōrōnómē vé rī, Yāhūdī rī pi zíkí búkū 'dī'bée Búkū Tāimbí vé ni, dōku Búkū Mósē vé Tāimbí vé rī.

'Bū pi vé gbingará vū be rī

1 Í'dóngará gá 'dāá, Múngú gbi 'bū pi vū be.

2 Vū rī adri kú kána, ngá āzi 'a ni gé 'dāáyo, yīī dabaya rī ē drī bī nī kuú cīcī, Índrī Múngú vé rī ri ẹcī yīī rī drīgé sī.

3 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ũtúná ā adri anigé.” Ūtúná ní dīzú āngū ĩngbērēzú.

4 Múngú ndre ũtúná rī índré 'í mī gé 'dāá múké, ĩri ní ũtúná pi āsámvú acozú āngū bīpi nīpi cīcī rī be.

5 Múngú ní ũtúná rī zizú “Ūtú āngbáraká” ĩri ní āngū bīpi nīpi cīcī rī zizú “ĭníná.” Ūndréná ní ícázú, āngū rī ní ówúzú, 'dīri ú'dú ālu rī.

6 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē āngū mgbo ā adri uru 'dāá yīī rī pi āsámvú gé, ā aco rí yīī 'bū gé rī pi āsámvú yīī vū drīgé rī be.”

7 Múngú ní āngū mgbo uru rī gbizú, ā aco rí yīī 'bū gé rī pi āsámvú yīī vū drīgé rī be. ĩri ní 'i ngazú sū Múngú ní 'yoó rī tīnī.

8 Múngú ní āngū mgbo uru rī zizú “'bū.” Ūndréná ní ícázú, āngū rī ní ówúzú, 'dīri ú'dú ĩrī rī.

9 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē yīī 'bū ndúgé rī ā úmú 'i vūrā ālu gé, āngū ā'wí ē índré.” ĩri ní 'i ngazú sū Múngú ní 'yoó rī tīnī.

10 Múngú ní āngū ā'wí rī zizú “nyōókú”, ĩri ní yīī ĩ úmú 'bá vūrā ālu gé rī zizú “yīī tafu”. Múngú ndre 'í mī gé 'dāá índré múké.

11 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá rī pi ē ĩfūkí duú nyōókú drīgé, ngá úri be ni pi, āzini pētī ũ'a be ni pi, ívé ọsūkā vú sī āndiāndí.” ĩri ní 'i ngazú sū Múngú ní 'yoó rī tīnī.

12 Ngá rī pi ní ĩfūzú 'duzú nyōókú drīgé, ngá úri be ni pi, āzini pētī ũ'a be ni pi ĩfūkí duú ívé ọsūkā vú sī āndiāndí. Múngú ndre kōpi 'í mī gé 'dāá índrékí múké.

13 Ūndréná ní ícázú, āngū rī ní ówúzú, 'dīri ú'dú na rī.

14 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá dī'bée āngū ĩngbērē'bée ni pi ē índrékí 'bū gé 'dāá, ā aco rí ũtúná pi āsámvú ĩníná be, kōpi ē i'dakí rí lókí rī pi ā vúgú, ú'dú rī pi ā vúgú, āzini ílī rī pi ā vúgú,

15 kōpi ā dīkí rí āngū ĩngbērēē 'bū gé 'dāásī ímú vū drīgé nōó.” ĩri ní 'i ngazú sū Múngú ní 'yoó rī tīnī.

16 Múngú ní ngá ambugu dī'bée āngū ĩngbērē'bée ni pi gbizú ĩrī. Āmbúgú agaápi rá rī, ā dī rí āngū ĩngbērēē ũtúná

sĩ, mǎdǎná rĩ, ǎ dǐ rĩ ǎngũ ìmgběréé ìnǐnǎ sĩ. Ìri ní kpá línýǎ rĩ pi gbizú.

17 Múngú 'bǎ kòpi 'bũ gé 'dǎá, kòpi ǎ dǐkí rĩ ǎngũ ìmgběréé vũ drǐgé nǒgó,

18 ùtú rĩ ǎ dǐ rĩ ǎngũ ìmgběréé ùtúnǎ sĩ, mbǎá rĩ ǎ dǐ rĩ ǎngũ ìmgběréé ìnǐnǎ sĩ, ǎ aco rĩ ùtúnǎ pi ǎsámví ìnǐnǎ be. Múngú ndre kòpi 'í mì gé 'dǎá ìndrékí múké.

19 Ùndrénǎ ní ícázú, ǎngũ rĩ ní ọwúzú, 'dĩri ù'dú sù rĩ.

20 Múngú ní 'yozú kǐnĩ, “Lě ngá ìdri be ni pi ǎ adrikí yǐǐ agá 'dǎá, ǎzini lě ǎrínǎ rĩ pi ǎ ungakí ǎngũ mgbọ 'bũ pi ǎsámví vũ be rĩ gé sĩ.”

21 Kúru Múngú ní ngá ambugu ambugu yǐǐ tafu agá ìdri be rĩ pi gbizú ngá céré ìdri be ẹcǐ'ba ẹcǐẹcǐ rĩ pi be, ǎrínǎ rĩ pi be ìvé ọsũkǎ vú sĩ ǎndiǎndí. Múngú ndre kòpi 'í mì gé 'dǎá ìndrékí múké.

22 Múngú sě kòpi ní tǎkíri, ìri ní 'yozú kǐnĩ, “Ìmi tǐkí, ìmivé kǎlǎfe ǎ ga tré yǐǐ tafu rĩ agá 'dǎá, ǎrínǎ rĩ pi vé kǎlǎfe ǎ ga tré vũ drǐgé nǒgó.”

23 Ùndrénǎ ní ícázú, ǎngũ rĩ ní ọwúzú, 'dĩri ù'dú tǔwú rĩ.

24 Múngú ní 'yozú kǐnĩ, “Lě ǎnyǎpá rĩ pi, ngá nyírínǎ ìdri be ẹcǐ'ba vũ drǐgé sĩ rĩ pi, ǎzini ǎ'á rĩ pi ǎ adrikí vũ drǐgé nǒgó anigé ìvé ọsũkǎ vú sĩ ǎndiǎndí.” Ìri ní 'i ngazú sù Múngú ní 'yoó rĩ tǐnǐ.

25 Múngú gbi ǎ'á rĩ pi ǎnyǎpá rĩ pi be ìvé ọsũkǎ vú sĩ ǎndiǎndí, ǎzini gbi ngá ìdri be ẹcǐ'ba nyọọkú drǐgé sĩ rĩ pi ìvé ọsũkǎ vú sĩ ǎndiǎndí. Múngú ndre kòpi 'í mì gé 'dǎá ìndrékí múké.

26 Kúru Múngú ní 'yozú kǐnĩ, “Lě 'bǎ gbikí 'bǎ sũú 'bǎ tǐnǐ, kòpi ǎ adrikí rĩ ǎmbúgú ǐ'bǐ yǐǐ tafu agá rĩ pi drǐgé, ǎrínǎ rĩ pi drǐgé, ǎnyǎpá rĩ pi drǐgé, ǎ'á rĩ pi drǐgé, ǎzini ngá ìdri be ẹcǐ'ba nyọọkú drǐgé sĩ rĩ pi drǐgé.”

27 Kúru Múngú ní 'bǎ gbizú sù 'í tǐnǐ,

Múngú gbi ìri sù 'í tǐnǐ,
gbi kòpi ágó pi ùkú be.

28 Múngú ní tǎkíri 'bǎzú kòpi drǐgé, ìri ní 'yozú kǐnĩ, “Ìmi tǐkí, ìmi ìzúkí ìzúzũ,

ìmivé kǎlǎfe ǎ ga tré vũ drǐgé nǒgó, ìmi adrikí ǎmbúgú nyọọkú rĩ drǐgé. Lě ìmi adrikí ǎmbúgú ǐ'bǐ yǐǐ tafu agá rĩ pi drǐgé, ǎrínǎ rĩ pi drǐgé, ngá ìdri be ẹcǐ'ba nyọọkú drǐgé sĩ rĩ pi drǐgé.”

29 Kúru Múngú ní 'yozú 'bǎ rĩ ní kǐnĩ, “Ngá úri be vũ drǐgé rĩ pi, peṭi 'a'bée 'a'a úri be agá rĩ pi ǎrěvú céré, ǎ sě kòpi mí ní. Kòpi adri ǎnyǎngǎ mívé ni.

30 ǎ sě ngá ìfũ'ba dụ'ba nyọọkú drǐgé rĩ pi ǎrěvú céré ǎ'á rĩ pi ní, ǎrínǎ rĩ pi ní, ngá ìdri be ẹcǐ'ba nyọọkú drǐgé sĩ rĩ pi ní ǎnyǎngǎ rú.”

31 Múngú ndre ngá 'í ní gbií rĩ pi ǎrěvú céré ìndrékí 'í mì gé 'dǎá múké múké. Ùndrénǎ ní ícázú, ǎngũ rĩ ní ọwúzú, 'dĩri ù'dú ǎzǐyá rĩ.

2

1 Kúru 'bũ pi vé gbingará vũ be, ngá céré 'a ni gé rĩ pi be rĩ ní 'i dezú.

2 Kúru kǎ muú caá ù'dú ẹzǐrĩ gé, ịsú Múngú de ìvé ẹzǐ rĩ ǎ ngangará gí, kúru ù'dú ẹzǐrĩ gé, ìri ní uvuzú.

3 Múngú ní tǎkíri 'bǎzú ù'dú ẹzǐrĩ rĩ drǐgé, 'bǎ ù'dú 'dĩri adrií uletere,* ǎ'diǎtǎsǐyǎ ù'dú 'dĩri ìri ní uvuzú rĩ, ịsú de ìvé ẹzǐ ngá rĩ pi gbizú rĩ gí.

Múngú gbi ǎdámǎ pi ẹvǎ be

4 'Bũ pi vé gbingará vũ be rĩ ìri 'díní.

Úpí† Múngú kǎ 'bũ pi gbií vũ be gí,

5 ǎsé, peṭi, dǔku ngá ǎzi ìfũ dụú vũ rĩ drǐgé kuyé, ǎ'diǎtǎsǐyǎ Úpí Múngú sě drǐ yǐǐgó 'dǐ vũ rĩ drǐgé kuyé, 'bǎ ọmvú 'ǎápi ní 'dǎáyo,

6 ẹndrǐlǐgó ri 'aá nyọọkú rĩ ẹ drǐ ùndrǐ ní.

7 Úpí Múngú ní ùtrětrě ìtǐzú, ìri ní gbizú ufuzú 'bǎ ágó rú, ìri ní ẹvǐvǐ ìdri vé rĩ vuzú ọmvú ní gé, ágó rĩ gǔ ícá ìdri rú.

8 Úpí Múngú ní ngá sazú ọmvú Ẹdéně vé rĩ agá, wọọkọ ùtú ní ìfúzú rĩ gé, ìri ní ágó 'í ní gbií rĩ jǐzú 'bǎzú ọmvú rĩ agá.

* 2:3 2:3 *Ú'dú uletere*: Ú'dú uletere 'dĩri vé ífífí, Múngú 'bǎ ù'dú 'dĩri adrií tǔngú uvuzú ní. † 2:4 2:4 *Úpí*: Ẹbéré tǐ sǐ, Múngú zǐ 'í rú Yáwě, ífífí ní, Múngú adriípi muzú 'dání'dání rĩ 'i. Kẹlǐkọ tǐ sǐ, 'bǎ Yáwě rĩ zǐ Úpí. ǐ ịsú lǎ Búkú Í'dóngará vé rĩ agá, Wǔngará vé rĩ agá, Rútǎ vé rĩ agá, ǎzini Yónǎ vé rĩ agá.

9 Úpí Múngú sa peṭi ũnyĩ be ũ'a be ĩ ní nyaá íní'ba ínínĩ ní pi ómvú rĩ agá 'dāá ĩvé ősũkã vú sī āndiāndí. Ómvú rĩ ā ágáṅá gá 'dāá, sa peṭi ídri sēepi rĩ, āzini peṭi tā múké pi nĩzú tā ũnjĩ be rĩ.

10 Yĩ āzi ídĩ ĩfũú ómvú Ēdénē vé rĩ agá 'dāá, ri ómvú rĩ ũsũú nĩ, yĩ rĩ aco 'i caá su.

11 Yĩ ālu rĩ ā rú Pisonā, di elii mužú āngũ Hāvĩlā vé dábũ be rĩ agásĩ.

12 Dábũ āngũ 'dāri vé rĩ múké, peṭi sũ be ngũpi ndrĩndrĩ rĩ 'dālé anigé, āzini írā ũnyĩ be ĩ ní zĩ ōnĩkĩ rĩ pi 'dālé anigé.

13 Yĩ ĩrĩ rĩ ā rú Gĩyónā, di elii mužú āngũ Kũsĩ vé rĩ agásĩ.

14 Yĩ na rĩ ā rú Tĩgĩrĩsĩ, di elii mužú āngũ Āsĩrĩyā vé rĩ agásĩ, ũtũ ní ĩfungará galésĩla. Yĩ su rĩ ā rú Yũfēretā.

15 Úpí Múngú ní ágó rĩ jizú 'bāzú ómvú Ēdénē vé rĩ agá, ā 'ā rĩ ómvú rĩ, āzini ā ũtē rĩ ómvú rĩ.

16 Úpí Múngú ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, “Mi ícó peṭi ómvú agá rĩ pi vé ũ'a nya rá,

17 'bo lē mĩ nya peṭi ĩ ní tā múké nĩzú tā ũnjĩ be rĩ ku, 'í nya dō gĩ, ádarú mi drā rá.”

18 Úpí Múngú ní 'yozú kĩnĩ, “Ágó rĩ adri dō ó'dúkũlę, adri múké ku. Ma 'bā ĩri ē ĩzā koópi ní gbi ĩri ní rá.”

19 Kúru Úpí Múngú ní ũtrētrē ĩtĩzú, ĩri ní gbizú ufuzú ānyāpá rú, ā'á rĩ pi rú, āzini āriṅá rĩ pi rú. ĩri ní kōpi jizú ágó rĩ vúgá 'dāá, ā ndre rĩ kōpi, ā 'da rĩ kōpi ā rú, ágó rĩ ní kōpi ā rú 'dazú ĩvé ősũkã vú sī āndiāndí.

20 Kúru ágó rĩ ní ānyāpá rĩ pi vé rú 'dazú, āriṅá rĩ pi be, ā'á rĩ pi be céré. 'Bo 'bā Ādámā ē ĩzā koópi ní 'dāáyo.

21 Kúru Úpí Múngú ní ágó rĩ sēzú ũ'dú kozú kpĩlĩkpĩlĩ. Ágó rĩ kã riĩ ũ'dú rĩ koó, Úpí Múngú ní ĩrivé gārāfā ālu ínǰezú, ĩri ní vūrā ní ọzũzú gōzú ũzi.

22 Kúru Úpí Múngú ní gārāfā ágó rĩ vé 'í ní ínǰé rĩ gbizú ufuzú ũkú rú, ĩri ní jizú ágó rĩ vúgá 'dāá.

23 Ágó rĩ ní 'yozú kĩnĩ,
“Bā nōri vé fā sũ mávé rĩ tĩnĩ,

ĩrivé zāá sũ mávé rĩ tĩnĩ,
ĩ rú ní zĩ 'ũkú',‡
ā'diātāsĩyā íbĩkĩ ĩri ínǰé mā rú'ba gá.”

24 Tā 'dĩri sĩ, 'bā ágó rĩ ívé ętępi ku, ĩri ívé ęndrępi ku, kōpi ĩ úmú ũkú ní be, kōpi adri rú'ba ālu.

25 Ágó rĩ pi ũkú ní be ĩrĩtró pĩlĩlĩ rú, 'bo kōpi adriki kú drĩnjā ākó.

3

Ūnjĩkãnyā ágó rĩ pi ní 'oó ũkú ní be rĩ

1 Ā'á Úpí Múngú ní gbiĩ rĩ pi āsámvú gé, ĩnĩ ri ā'á riipi mĩ ũ'bāapi agaapi rá ni. Ū'dú ālu, ĩri ní ũkú rĩ zizú kĩnĩ, “Ēdępi Múngú 'yo nyo kĩnĩ ĩmi nyakĩ peṭi ũ'a ómvú agá 'dĩ'bée ku 'dĩni rá?”

2 Ūkú rĩ ní újázú ĩnĩ rĩ ní kĩnĩ, “Múngú kĩnĩ, 'bā ícó peṭi ómvú agá 'dĩ'bée vé ũ'a nya rá,

3 'bo Múngú kĩnĩ, 'Peṭi ómvú ágáṅá gá 'dāri vé ũ'a, lē ĩmi nyakĩ ku, dōku ĩmi úlókĩ ku, ĩmi nyakĩ dō gĩ, ĩmi ícó ũdrā rá.”

4 ĩnĩ rĩ ní újázú ũkú rĩ ní kĩnĩ, “Īmi ícókĩ ũdrāá ku.

5 Múngú nĩ rá 'yozú kĩnĩ, ĩmi nyakĩ dō peṭi rĩ vé ũ'a gĩ, ĩmĩ mĩ ri 'i zĩ tā nĩzú ámázú rá, ĩmi adri sũ Múngú tĩnĩ, ĩmi tā múké pi nĩ tā ũnjĩ be rá.”

6 Ūkú rĩ kã ndreé peṭi rĩ vé ũ'a ínǰé 'í mĩ gé 'dāá múké, ĩ ícó nya rá, āzini ĩ tā múké pi nĩ ānĩ tā ũnjĩ be rá, ĩri ní peṭi rĩ vé ũ'a ĩtĩzú nyazú, ĩri ní urukọ ni sēzú ágó ni adriipi 'í gārā gá rĩ ní, ágó ni ní ę'yĩzú nyazú.

7 Koro kōpi ē mĩ ní 'i zizú, kōpi nĩkĩ amá ĩ nōni pĩlĩlĩ rú. Kúru kōpi ní ĩbĩbĩ nōzú údézú ĩ rú'ba ọzũzú ānĩ.

8 Ūndręná 'dāri sĩ, ágó rĩ pi ũkú rĩ be yĩkĩ Úpí Múngú vé kũbĩ, ĩri ri ęcĩ ómvú rĩ agásĩ, kōpi ápákĩ Úpí Múngú sĩ mužú ĩ zũpĩ peṭi rĩ pi āsámvú gé 'dāá.

9 Úpí Múngú ní kōpi zizú kĩnĩ, “Īmi íngólé?”

10 Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, “Á yĩ mĩ kũbĩ ómvú agá 'dāá, sē má ní ũrĩ, ā'diātāsĩyā ma pĩlĩlĩ rú, má ní ma zũzú ānĩ.”

‡ 2:23 2:23 Ūkú: Ūkú vé íffĩ Ēbéré tĩ sĩ, ínǰékĩ ĩri ágó rú'ba gá.

11 Múngú ní ìri zìzú kīnī, “Ā'di lū mí ní kīnī mí pílílí rú nī? Mí nya pẹ̀tì rī vé ũ'a má ní 'yoó mí nya ku rī gí?”

12 Ágó rī ní 'yozú kīnī, “Ūkú mí ní sēē má ní rī, sē má ní pẹ̀tì rī ã ũ'a, á nya gí.”

13 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ũkú rī ní kīnī, “Mí 'o 'díní ãsī?”

Ūkú rī ní 'yozú kīnī, “Ìnī ũ'bā má mì nī, má ní pẹ̀tì ũ'a rī nyazú ãní.”

Múngú lẹ̀ tã kòpì drìgẹ̀

14 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ìnī rī ní kīnī, “Tã mí ní 'oó 'dīrì sī, “Ānyāpá rī pi ãsámwú gé ã'á rī pi be, á tri mí gí!

Mi ímú mi use bēdrī sī,
mí ímú fúrúndì mvū cīmgbá cazú
ú'dú céré mí ní adrizú rī gé.

15 Ma sē ìmivé ãsámwú ũkú rī be rī adri ùnjí,
anjíná mívé rī pi ìrivé rī be, kòpì
ãsámwú rī adri ùnjí.

Ìrivé mvá ágó ri ímú mi gbā drìgẹ̀,
mí ímú mvá ágó rī ga pá gá.”

16 Múngú ní 'yozú ũkú rī ní kīnī,
“Sá mí ní mvá tízú rī gé, ma sē mi ìzāngā
nya ambamba.

Mí kādō mvá tīí, āzó ni ri ásó am-
bamba.
Mi áwí ẹ̀sì 'bā ku mí ágó ni drìgẹ̀,
'bo ìri adri ãmbúgú mí drìlẹ̀ gá nī.”

17 Múngú ní 'yozú Ādámā ní kīnī, “Mí
ní mívé ũkú ẹ̀ tì yìí, āzini mí ní pẹ̀tì ũ'a
má ní 'yoó, 'Mí nya ku' rī nyaá rī sī,

“Á tri nyòókú rī gí, mí tã sī.
Sá mí ní adrizú ídri rú rī gé,
mí ọ̀mvú 'ã ũkpō sī, úrúndẹ̀ be, mí íbí
ngá nya ndō.

18 Ūcékúcé ri ìfū dọ̀ nyòókú rī agá,
mí ngá ìfū'bá dọ̀'bá nyòókú drìgẹ̀ rī
pi nya.

19 Mi ọ̀mvú 'ã ũkpō sī, úrúndẹ̀ be,
mí íbí ngá nya ndō,
cīmgbá mí ní fizú gōzú nyòókú agá rī gé,
ítíkí nyòókú ì ní mí gbizú ãní,
mí gō fi nyòókú agá ũzi.”

20 Ādámā 'da 'ì ũkú ni ã rú Évā* 'i,
ã'diātāsīyā ìri adri ẹ̀ndrẹ̀pì 'bá ídri rú rī
pi vé ni céré.

21 Kúru Úpí Múngú ní lã'bú údézú, ìri
ní Ādámā pi ã rú'bá ọ̀zūzú ãní ũkú ni Évā
be.

22 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Nóni
'bá 'dī'bée ícákí sū 'bá tìni, kòpì nìkí tã
múké pi tã ùnjí be gí. Ícókí kòpì ã'yíí pẹ̀tì
ídri sēepi rī nyaá ku, ã'diātāsīyā kòpì ã
adrikí rí mužú nyonyo ku.”

23 Kúru Úpí Múngú ní kòpì drozú ọ̀mvú
Ēdénē vé rī agásí, kòpì ã mukí ọ̀mvú 'ãá
nyòókú 'í ní ìtíí kòpì gbizú rī agá.

24 Múngú kã kòpì droó fūú ọ̀mvú Ēdénē
vé rī agásí gí, ìri ní mālāyíkā rī pi† 'bāzú
ọ̀mvú rī vé wòókò ỳtú ní ìfūngará galé rú
rī gé, āzini ìri ní ìlì ãco sí be dīpì lówù
lówù ácí rú ni 'bāzú, ìri ẹ̀cì ọ̀mvú rī agásí
kúrù, ã ütē rí lẹ̀tì muùpi pẹ̀tì ídri sēepi rī
gé rī.

4

Káyīnā pi ẹ̀drìpì Ēbélẹ̀ be

1 Ādámā pi ní lazú ũkú ni Évā be, Évā ní
'a ìsúzá, ìri ní Káyīnā* ri tízú. Ìri ní 'yozú
kīnī, “Úpí Múngú ko má ìzā, á tì mvá ágó
gí.”

2 Vúdrì ni gé, ìri ní Ēbélẹ̀ ri tízú.

Ēbélẹ̀ ri 'bá kábìlò úcépi ni, Káyīnā ri
'bá ọ̀mvú 'áápi ni.

3 Ú'dú ãlu, Káyīnā ìkūnā ívé ãnyāngā,
í'dú ọ̀rukọ̀ ni ìjì sēé Úpí Múngú ní.

4 Ēbélẹ̀ ìjì ívé rī kábìlò mvá káyú rī vé
zāá úsō be ni sēé Úpí Múngú ní. Úpí
Múngú ã'yí Ēbélẹ̀ ri rá, ã'yí kpá ngá ìri
ní sēé rī rá.

5 'Bo Úpí Múngú ã'yí Káyīnā ri kuyé,
ã'yí kpá ngá ìri ní sēé rī kuyé. Sē Káyīnā
ã 'a ve ambamba, ẹ̀ndrẹ̀tì ni adri kú ìtrì.

6 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Káyīnā ní
kīnī, “Ngá mí 'a ní vezú rī ã'di? Mí ẹ̀ndrẹ̀tì
adri kú ìtrì 'díní ãsī?”

7 Mí 'o dō tã pìrì, ícókí té mi ã'yíí ku?
'Bo mí ã'yí dō tã pìrì 'oó ku, ùnjíkānyā fi

* 3:20 3:20 Évā: Évā vé ífífí ídri. † 3:24 3:24 Mālāyíkā rī pi: Mālāyíkā rī pi Ēbérē tì sī, ì kòpì zì Kērúbimū.
Kòpì 'bū gé 'dāá ídri rú Úpí be trú. * 4:1 4:1 Káyīnā: Káyīnā vé ífífí, má ìsú mvá gí.

mí ésí agá gí, lē mi izaá, 'bo lē mí ndē ũnjĩkányā vé ũkpō rá.”

⁸ Káyĩnā ní 'yozú édrĩpi ní kĩnĩ, “Bá mukí éci be ásé agá.” Kōpi ká muú caá ásé agá 'dālē, Káyĩnā ní 'dózú édrĩpi Ēbélē ri fuzú, ĩri 'dizú drāzú rá.

⁹ Kúru Úpí Múngú ní Káyĩnā ri zizú kĩnĩ, “Mí édrĩpi Ēbélē ri íngāá?”

Káyĩnā ní újázú kĩnĩ, “Á nĩ kuyé. Mí ũsũ ma 'bá riipi má édrĩpi ri ũtēēpi ni?”

¹⁰ Úpí Múngú ní 'yozú kĩnĩ, “Mí 'o 'dĩni āsĩ? 'Í ndre drĩ ká! Mí édrĩpi vé ārí dāapi nyōókú agá rĩ ngo ícá má vúgá nōó gí.

¹¹ Á tri mi gí, á dro mi fūú nyōókú mí édrĩpi mí ní 'dij rĩ vé ārí ní dāá 'a ni gé rĩ agásĩ āmvé gí.

¹² Mí kādō nyōókú rĩ 'āá, ānyāngā ka mí ní 'a ni gé ku. 'Ídózú āndrũ muzú drĩdrĩ, mi adri 'bētĩ ākó, mi éci ngalanji āngũ rĩ pi agásĩ.”

¹³ Káyĩnā ní 'yozú Úpí Múngú ní kĩnĩ, “Tā mí ní ma ĩrĩñázú 'dĩri ambamba, má ícá ānĩ bā ku.

¹⁴ Nóni 'í dro ma fūú nyōókú rĩ agásĩ gí, má ícá índré mí ëndretĩ gé dīĩ ku, ma nóni 'bētĩ ākó, ma éci muzú ngalanji āngũ rĩ pi agásĩ. 'Bá rĩ ĩsú dō ma, ĩri ma 'dij drā rá.”

¹⁵ Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Adri 'dĩni kuyé, 'bá āzi 'dij dō mi, ma mí ārígó ũfē vú be ézĩrĩ.” Kúru Úpí Múngú ní bĩlēmĩ 'bāzú Káyĩnā ā rú' 'bá gá, 'bá āzi ĩsú dō ĩri, ā 'dij rĩ ĩri ku.

¹⁶ Káyĩnā ní kúru ngazú Úpí Múngú ā gārā gá sĩ, ĩri ní muzú adrizú āngũ Nódĩ† vé rĩ gé, Ēdénē vé wōókō ũtú ní ĩfūngará galé rú rĩ gé.

Úyú Káyĩnā vé rĩ

¹⁷ Káyĩnā pi ní lazú ũkú ni be, ũkú rĩ ní 'a ĩsúzú, ĩri ní Ēnókā ri tizú. Káyĩnā ní kūrú sızú, ĩri ní kūrú rĩ ā rú 'dazú 'ĩ mvópi Ēnókā ā rú sĩ.

¹⁸ Ēnókā tĩ Ērādĩ ri, Ērādĩ tĩ Mēhũjāélē ri, Mēhũjāélē tĩ Mētūsāélē ri, Mētūsāélē ní Lēmékē ri tizú.

¹⁹ Lēmékē je ũkú ĩrĩ, ũkú káyú rĩ ā rú Ādá 'i, āzi rĩ ā rú Zílā 'i.

²⁰ Ādá ní Jābálā ri tizú. Jābálā ri étēpi 'bá adri' 'bá gākū agá, ri' 'bá ānyāpá úcé' 'bá rĩ pi vé ni.

²¹ Jābálā vé édrĩpi Jūbálā 'i. Jūbálā ri étēpi 'bá ri' 'bá kũ'dij co' 'bá, āzini jēlēgú vu' 'bá rĩ pi vé nĩ.

²² Lēmékē vé ũkú rĩ āzi Zílā 'i, Zílā ní kpá mvá ágó tizú, mvāngá rĩ ā rú Tūbālĩ-Káyĩnā 'i, ĩri ũndógó ngá ēzĩ ngazú rĩ pi údēpi ni, āzini riipi aya mālámálá, āzini aya ēzĩ ngazú rĩ dijpi ni. Tūbālĩ-Káyĩnā vé ómvúpi ā rú Nāámā 'i.

²³ Lēmékē ní 'yozú 'ĩ ũkúpĩ ní kĩnĩ, “Ādá, ĩmi Zílā be, ĩmi yĩkĩ drĩ ma ká, má ũkúpĩ, ĩmi yĩkĩ mávé átángá.

Kērimvá āzi ĩpēngā ma, á 'dij ĩri drāá gí.

²⁴ Dō ũfēkĩ Káyĩnā vé ārígó vú be ézĩrĩ, ma Lēmékē 'i, ĩ mávé rĩ ũfē vú be pũkú ézĩrĩ drĩ ni ézĩrĩ.”

Sétē pi mvópi Ēnósā be

²⁵ Ādámā pi ní gōzú lazú ũkú ni be dīĩ, ũkú rĩ ní mvá ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Sétē‡ 'i, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Múngú sē má ní mvá ágóngá Ēbélē Káyĩnā ní 'dij rĩ ā ārígó gí.”

²⁶ Sétē ní kpá mvá ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Ēnósā 'i.

Sā 'dāri gé, 'bá rĩ pi ní 'dózú Úpí Múngú ā rú zizú, āzini ĩri ĩnĩzú.

5

Úyú Ādámā vé rĩ

¹ Úyú ĩ ní tā ni sīĩ 'dĩri Ādámā vé rĩ.

Múngú ká 'bá ri gbiĩ, gbi ĩri sũũ 'í tĩni.

² Gbi kōpi ágó pi ũkú be, sē kōpi ní tākĩri, ĩri ní kōpi zizú “'bá.”

³ Ādámā ká adrii caá ílí be mūdūrũlũ ālu pũkú na (130), ĩri ní mvá ágó tizú sũ 'í tĩni. ĩri ní rú ni 'dazú Sétē 'i.

⁴ Kā Sétē ri tĩ, vúdĩrĩ ni gé, Ādámā gō adrii caá ílí be mūdūrũlũ ārō (800), tĩ anji āgō urukō' 'bée anji ũkú pi be ílí 'dĩ' 'bée agá rá.

⁵ Ādámā adri caá ílí be mūdūrũlũ úrōmĩ pũkú na (930), ĩri ní kúru drāzú.

† 4:16 4:16 Nódĩ: Nódĩ vé íffĩ, éçĩngará ngalanji rĩ. ‡ 4:25 4:25 Sétē: Sétē vé íffĩ, Múngú sē nĩ.

6 Sétē kā adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ālu drī ni tǔwǔ (105), ĩri ní Ēnósā ri tǔzú.

7 Kā Ēnósā ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Sétē gō adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ārō drī ni ézǔrǔ (807), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí 'dǔ'bée agá rá.

8 Sétē adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ úrōmǔ mǔdrǔ drī ni ĩrǔ (912), ĩri ní kúru drāzú.

9 Ēnósā kā adrií caá ílí be pǔkǔ úrōmǔ (90), ĩri ní Kēnánā ri tǔzú.

10 Kā Kēnánā ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Ēnósā gō adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ārō mǔdrǔ drī ni tǔwǔ (815), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí 'dǔ'bée agá rá.

11 Ēnósā adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ úrōmǔ drī ni tǔwǔ (905), ĩri ní kúru drāzú.

12 Kēnánā kā adrií caá ílí be pǔkǔ ézǔrǔ (70), ĩri ní Māhālālélǔ ri tǔzú.

13 Kā Māhālālélǔ ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Kēnánā gō adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ārō pǔkǔ su (840), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí 'dǔ'bée agá rá.

14 Kēnánā kā caá ílí be mǔdǔrǔlǔ úrōmǔ mǔdrǔ (910), ĩri ní kúru drāzú.

15 Māhālālélǔ kā adrií caá ílí be pǔkǔ ázǔyá drī ni tǔwǔ (65), ĩri ní Yāredē ri tǔzú.

16 Kā Yāredē ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Māhālālélǔ gō adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ārō pǔkǔ na (830), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí 'dǔ'bée agá rá.

17 Māhālālélǔ adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ārō pǔkǔ úrōmǔ drī ni tǔwǔ (895), ĩri ní kúru drāzú.

18 Yāredē kā adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ālu pǔkǔ ázǔyá drī ni ĩrǔ (162), ĩri ní Ēnókā ri tǔzú.

19 Kā Ēnókā ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Yāredē gō adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ārō (800), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí 'dǔ'bée agá rá.

20 Yāredē adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ úrōmǔ pǔkǔ ázǔyá drī ni ĩrǔ (962), ĩri ní kúru drāzú.

21 Ēnókā kā adrií caá ílí be pǔkǔ ázǔyá drī ni tǔwǔ (65), ĩri ní Mētūsélā ri tǔzú.

22 Kā Mētūsélā ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Ēnókā gō adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ na (300), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí

'dǔ'bée agá rá. Ēnókā ri tā 'oó pǔrǔ Múngú ʔndrǔtǔ gé,

23 Ēnókā adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ na pǔkǔ ázǔyá drī ni tǔwǔ (365).

24 Ēnókā ní tā 'oó pǔrǔ Múngú ʔndrǔtǔ gé rǔ sǔ, gō índré dǔj kuyé, ā'diātāsǔyā Múngú 'dǔ ĩri mǔzú ídri rú.

25 Mētūsélā kā adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ālu pǔkǔ ārō drī ni ézǔrǔ (187), ĩri ní Lēmékē ri tǔzú.

26 Kā Lēmékē ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Mētūsélā gō adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ézǔrǔ pǔkǔ ārō drī ni ĩrǔ (782), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí 'dǔ'bée agá rá.

27 Mētūsélā adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ úrōmǔ pǔkǔ ázǔyá drī ni úrōmǔ (969), ĩri ní kúru drāzú.

28 Lēmékē kā adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ālu pǔkǔ ārō drī ni ĩrǔ (182), ĩri ní mvá ágó tǔzú.

29 ĩri ní rǔ ni 'dazú Núwā* 'i, ĩri ní 'yozú kǔnǔ, "Mvá nǔri ímǔ 'bā ĩzā ko ĩzāngā 'bá ní rǔ nyaá ʔzǔ 'bá ní rǔ ngaá drǔ sǔ nyǔǔkǔ Úpǔ Múngú ní trǔí gǔ nǔri agá nǔ."

30 Lēmékē kā Núwā ri tǔj, vǔdrǔ ni gé, Lēmékē gō adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ tǔwǔ pǔkǔ úrōmǔ drī ni tǔwǔ (595), tǔ anji āgō ʔrǔkǔ 'bée anji ũkú pi be ílí 'dǔ'bée agá rá.

31 Lēmékē adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ ézǔrǔ pǔkǔ ézǔrǔ drī ni ézǔrǔ (777), ĩri ní kúru drāzú.

32 Núwā kā adrií caá ílí be mǔdǔrǔlǔ tǔwǔ (500), vǔdrǔ ni gé, ĩri ní Sémē pi tǔzú Amā be, Yāpétē sǔ.

6

Yǔ tǔ āngǔ ĩmǔlǔ

1 'Bá rǔ pi ká í'dó ízú vǔ drǔgé nǔgǔ, kǔpi tǔkǔ anji ũkú rá.

2 Anji Múngú vé rǔ pi ká ndrǔe anji ũkú 'bá rǔ pi ní tǔj rǔ pi ũnyǔ be ambamba, kǔpi jǔkǔ ʔrǔkǔ 'bée ĩ ní lǔe rǔ pi ĩ ní ũkú rú.

3 Kúru Úpǔ Múngú ní 'yozú kǔnǔ, "Má ícǔ 'bá rǔ pi ā'yǔ adrií ídri rú mǔzú nyonyo ku, ā'diātāsǔyā kǔpi 'bá ũdrā'bée ũdrādrā ni pi, kǔpi 'yǔngá adri ílí mǔdǔrǔlǔ ālu pǔkǔ ĩrǔ."

* 5:29 5:29 Núwā: Núwā vé ífǔfǔ, 'bá rǔpi ĩzā koopi ĩzāngā agásǔ ni.

4 Anji Múngú vé rĩ pi kâ anji ũkú 'bá rĩ pi vé rĩ jeé, kôpi tiki anji ũkú rĩ pi be rá. Anji kôpivé 'dĩ'bée ziki kôpi Nēfilimū, sâ 'dāri gé, kôpi rikí adrii vū drĩgé nōgó. Vūdrĩ ni gé, kôpi gōkí kpá adrii rá. Kôpi ẹ'dĩ 'dĩngará gá ũkpō be, kôpi ã rú kuku.

5 Úpí Múngú kã ndree ũnjikãnyã 'bá rĩ pi vé rĩ ga vū drĩgé nōgó ambamba, tã kôpi ní rií ũsũ sâ 'dāri gé rĩ pi céré ũnjí,

6 tã 'dĩri sē Úpí Múngú ní ìzāngã ambamba 'í ní 'bá gbií vū drĩgé nōgó rĩ sī.

7 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Vū drĩgé nōgó, á lē 'bá má ní gbií rĩ pi vé úri 'beé āvī 'dīisī rá, í'dózú 'bá rĩ pi, ā'á rĩ pi, ānyāpá rĩ pi, ngá ídri be ẹcī' 'bá nyōókú drĩgé sī rĩ pi, āriṅá rĩ pi, ma kôpivé úri 'be āvī 'dīisī rá, ā'diātāsīyā ma ìzāngã sī má ní kôpi gbií rĩ sī.”

8 'Bo Úpí Múngú 'bā ẹsī múké Núwā ní.

9 Ú'dógú'dógú Núwā vé rĩ, ĩri 'dīni. Núwā ri 'bá tã 'oópi piri ni, 'bá lókí 'dāri gé rĩ pi āsámvú gé, ịsúkí tã ũnjí rú' 'bá ni gé kuyé, Núwā 'dụ tã Múngú ní 'yoó 'í ní rĩ ngáá rá.

10 Núwā tị anji āgō na, Sémē 'i, Ámā 'i, Yāpētē sī.

11 Tã 'bá rĩ pi ní 'oó vū drĩgé nōgó rĩ ũnjikãnyākãnyã Múngú ẹndrẹtị gé, kôpi ri tã 'dụ nga ẹsī ũká ũká sī.

12 Múngú ndre ũnjikãnyã 'bá rĩ pi ní 'oó vū drĩgé nōgó rĩ rá, ā'diātāsīyā kôpi ri nóni ũnjikãnyã 'o.

13 Kúru Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī, “Á lē 'bá rĩ pi ú'dĩ ũdrāá céré 'dīisī rá, ā'diātāsīyā ũnjikãnyã ga vū drĩgé nōgó ambamba. Ádarú á lē 'bá rĩ pi ú'dĩ ũdrāá rá, āzini á lē vū rĩ izaá rá.

14 “Í pa párángi, mí údé mí ní kúlúmgbá mọ́ngú āní, mí aco 'a ni āndiāndí, mí ũmbĩ 'a ni pi úgóró ni be gámũ sī.

15 Mí údé kúlúmgbá mọ́ngú rĩ 'dīni. Āco ni ã adri pá ágélé mǔdǔrǔlǔ sụ pǔkú tǔwú (450), ẹpị ni ã adri pá ágélé pǔkú

ẹzĩrĩ drĩ ni tǔwú (75), ngangará ni urulé rĩ ã adri pá ágélé pǔkú sụ drĩ ni tǔwú (45).

16 Mí údé ácí 'bāá drĩgé ni gé, āsámvú ni adri mgbo, ā 'bekí caá drĩ ã 'a na. Mí údé kẹ́tị kúlúmgbá mọ́ngú rĩ vé wọ́kọ ázi rĩ gé, mí aco kúlúmgbá mọ́ngú rĩ ã 'a caá na, í'dózú vūgá, ágágá, ázi rĩ ã adri urugégélésíla.

17 “Ma ímú yĩ sē tị nyōókú rĩ ẹ drĩ ĩmũlũ céré ngá ídri be rĩ pi ú'dĩ ũdrā 'dīisī rá, ngá vū drĩgé ídri be rĩ pi céré ímú ũdrā rá.

18 'Bo ma ímú ũndĩ rụ mí be, mí ímú fi kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá, ũkú mívé rĩ be, anji āgō mívé rĩ pi be, ũkú ívé rĩ pi be.

19 Mí ngá ídri be rĩ pi jị kúlúmgbá rĩ agá 'dāá, ágó ni pi ũkú ni be, kôpi ã adrikí rí ídri rú.

20 Lē mí jị āriṅá rĩ pi ĩrĩ ĩrĩ ívé ọsúkā vú sī āndiāndí, ānyāpá rĩ pi be, ā'á rĩ pi be ívé ọsúkā vú sī āndiāndí, ngá nyírĩṅá ídri be ẹcī' 'bá nyōókú drĩgé sī rĩ pi be ívé ọsúkā vú sī āndiāndí, kôpi ã mụkí rí adrii ídri rú.

21 'Í 'dụ ānyāngā nyaanya ni pi jị 'bāá kúlúmgbá agá 'dālē ĩmi ní, āzini ngá ídri be rĩ pi ní.”

22 Núwā 'dụ tã rĩ pi ārēvú ngáá céré, sụ Múngú ní lūú 'í ní rĩ tịni.

7

1 Úpí Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī, “Í fi kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá 'dāá mívé 'bá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi be céré, ā'diātāsīyā á ndre mí 'bá tã 'oópi piri ni 'bá nóni adri' 'bá vū drĩgé rĩ pi āsámvú gé.

2 'Í 'dụ ānyāpá, āzini ā'á ule ule rĩ pi* ĩrĩ ĩrĩ caá ẹzĩrĩ, ágó ni pi ũkú ni be. 'Í 'dụ ānyāpá, āzini ā'á āzāvũ rú rĩ pi† ĩrĩ ĩrĩ, ágó ni pi ũkú ni be, ívé ọsúkā vú sī āndiāndí.

3 'Í 'dụ kpá āriṅá rĩ pi ĩrĩ ĩrĩ caá ẹzĩrĩ, ágó ni pi ũkú ni be, ívé ọsúkā vú sī āndiāndí, kôpi ã adrikí rí ídri rú vū drĩgé nōgó.

* 7:2 7:2 *Ā'á ule ni pi:* Múngú lū Núwā ní kīnī, Núwā ẹ íjị ngá ídri be ule ule ni pi ĩrĩ ĩrĩ caá ẹzĩrĩ, ā'diātāsīyā ngá 'dĩ'bée múké ĩ ícọ nya rá, āzini ĩ ícọ zā rǔbǔnǔ rú rá. † 7:2 7:2 *Ā'á āzāvũ rú ni pi:* Āzini lē Núwā ẹ íjị ngá ídri be āzāvũ rú ni pi 'yẹṅá ĩrĩ ĩrĩ, ā'diātāsīyā ngá ídri be āzāvũ rú rĩ pi ícókí nyaá ku, āzini ícókí zāá rǔbǔnǔ rú ku.

4 Í'dózú āndrũ sī, kãdō mujú caá ú'dú ézĩrĩ ni gé, ma ímú yĩgò sē 'dị nyõókú drĩgé nōgò ùtúná pũkú sù, ìníná pũkú sù, ma ngá má ní gbíí ídri be écí'ba nyõókú drĩgé sī rĩ pi ú'dí ùdrã céré 'dĩsĩ rá."

5 Núwã 'du tā Úpí Múngú ní ezĩĩ 'í ní 'dĩ'bée ārēvú ngaa céré rá.

6 Sã yĩĩ rĩ ní tĩzú vũ drĩgé rĩ gé, ísú Núwã vé ílí ca mūdũrũlũ áziyá gí.

7 Núwã pi ní fizú kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá 'dãlé ùkú ni be, ívé anjĩ āgõ rĩ pi be, anjĩ āgõ rĩ pi vé ùkú pi be, sũ Múngú ní lúú ìri ní rĩ tĩnĩ, yĩĩ tĩpi rĩ ē ìmũlũ rí ì ku.

8 Kọpi fikí ānyāpá, āzini ā'á ule ule rĩ pi be, ānyāpá, āzini ā'á āzāvũ rú ìrĩ ìrĩ rĩ pi be, ārĩnã ìrĩ ìrĩ rĩ pi be, ngá ídri be écí'ba nyõókú drĩgé sī ìrĩ ìrĩ rĩ pi be.

9 Kọpi fikí mụzú Núwã vú sī kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá 'dãá, ágó ni pi ùkú ni be, sũ Múngú ní ezĩĩ Núwã ní rĩ tĩnĩ.

10 Ụ'dú ézĩrĩ ã vùdrĩ gé, yĩĩ ní í'dózú tĩzú nyõókú rĩ ē drĩ ìmũlũzú.

11 Núwã vé ílí kã caá mūdũrũlũ áziyá, mbãá ú'dú mụdrĩ drĩ ni ézĩrĩ, mbãá ìrĩ ni gé, yĩĩ nyõókú agá rĩ í'dó rií íkpú ímúzú āmvé nōó ùkpõ be, āzini yĩgò í'dó rií 'dị ùkpõ be.

12 Yĩgò rĩ 'dị ùtúná pũkú sù, ìníná pũkú sù.

13 Ụ'dú 'dãri gé, ísú Núwã pi ùkú ni be, ívé anjĩ āgõ Sémē be, Ámã be, Yāpētē be, ívé anjĩ āgõ rĩ pi vé ùkú pi be, fikí kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá 'dãá gí.

14 Kọpi fikí ā'á rĩ pi be, ānyāpá rĩ pi be ívé ọsũkã vú sī āndiāndí, ngá ídri be écí'ba nyõókú drĩgé sī rĩ pi be ívé ọsũkã vú sī āndiāndí, ārĩnã rĩ pi be ívé ọsũkã vú sī āndiāndí.

15 Ngá ídri be rĩ pi fikí kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá 'dãá Núwã vú sī mụzú ìrĩ ìrĩ.

16 Ngá ídri be rĩ pi fikí kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá 'dãá, ágó ni pi ùkú ni be, ívé ọsũkã vú sī āndiāndí, sũ Úpí Múngú ní ezĩĩ Núwã ní rĩ tĩnĩ. Múngú ní kúru kẹtĩ rĩ ùpĩzú.

17 Yĩgò rĩ 'dị caá ú'dú pũkú sù, yĩĩ rĩ tĩ nyõókú rĩ ē drĩ ìmũlũú céré. Kúlúmgbá mọ́ngú rĩ nga kú yĩĩ rĩ drĩgé.

18 Yĩĩ rĩ tĩ nyõókú rĩ ē drĩ ìmũlũú ambamba, sē kúlúmgbá mọ́ngú rĩ nga kú yĩĩ rĩ drĩgé.

19 Yĩĩ rĩ tĩ mụzú ambamba, ọzũ ìrã zõ'ba ācoco rĩ pi ē drĩ céré.

20 Yĩĩ rĩ tĩ ìrã zõ'ba ācoco rĩ pi ē drĩ ọzũú céré, kungará ni í'dózú ìrã drĩgé 'dãgá, tuzú mụzú uru 'dãá, ìri pá ágélé pũkú ìrĩ.

21 Ngá écí'ba nyõókú drĩgé sī rĩ pi ārēvú céré ùdrãkí rá. Ārĩnã rĩ pi, ānyāpá rĩ pi, ā'á rĩ pi, ngá nyĩrĩnã ídri be écí'ba nyõókú drĩgé sī rĩ pi, 'bã rĩ pi be ùdrãkí céré.

22 Ngá ídri be nyõókú drĩgé rĩ pi ārēvú ùdrãkí céré.

23 Múngú ní ngá ídri be vũ drĩgé rĩ pi ú'dízú ùdrãzú céré 'dĩsĩ rá. Ānyāpá rĩ pi, ā'á rĩ pi, ngá nyĩrĩnã écí'ba vũgá sī rĩ pi, ārĩnã rĩ pi be, yĩĩ tĩpi rĩ ú'dí kọpi ùdrãá céré. Núwã pi ídríkí ngá fi'ba kúlúmgbá mọ́ngú rĩ agá rĩ pi be 'yénã nĩ.

24 Ụ'dú mūdũrũlũ ālu pũkú tọwú ã vùdrĩ gé, yĩĩ rĩ ní í'dózú njuzú.

8

Yĩĩ tĩpi rĩ vé njungará

1 Núwã pi ā'á rĩ pi be, ānyāpá rĩ pi be kúlúmgbá mọ́ngú agá 'dãá, Múngú ri kọpi ã tā ígá. Múngú ní ùlí sēzú vızú vũ drĩgé nōgò, yĩĩ rĩ ní kúru njuzú.

2 Múngú uga yĩĩ riipi íkpúpi nyõókú agá vũgá 'dãásĩ rĩ, āzini uga yĩgò riipi 'dĩpi rĩ, yĩgò rĩ ní ātĩzú.

3 Yĩĩ rĩ ní njuzú mụzú vũgá 'dãá mādã, 'du caá ú'dú mūdũrũlũ ālu pũkú tọwú.

4 Kúru mbãá ú'dú mụdrĩ drĩ ni ézĩrĩ, mbãá ézĩrĩ rĩ gé, kúlúmgbá mọ́ngú rĩ ní ímúzú pá tuzú ìrã Ārãrãtã drĩgé.

5 Yĩĩ rĩ ri njuú mụzú mādã. Mbãá mụdrĩ vé ú'dú ālu rĩ gé, ìrã rĩ pi ē drĩ ní 'bãzú ìndrēzú.

6 Ụ'dú pũkú sù ã vùdrĩ gé, Núwã ní sũbã kúlúmgbá mọ́ngú rĩ vé rĩ zĩzú.

7 Ìri ní púpú ri pēzú mụzú āmvé 'dãá, púpú rĩ áwí rií ungaá urugégé sī, cĩmgbá sã yĩĩ rĩ ní njuzú rĩ gé. Újá 'i gõó Núwã vũgá 'dãá kuyé.

8 Vùdrĩ ni gé, ìri ní kpá āmámũ pēzú, ã mụ rí ndree dõ yĩĩ rĩ nju nyõókú rĩ drĩgé sī gí.

9 Āmámũ rĩ ndā vūrā 'dezú ni tí, ā'diātāsīyā yīĩ rĩ ní njuú deę kuyé rĩ sī. Īri ní 'i újázú gōzú Núwā vú kúlúmgbā agá 'dāá ūzi. Núwā ní 'i drī suzú, ĩri ní āmámũ rĩ ružú 'bāzú gōzú kúlúmgbā mōḡngú rĩ agá 'dāá vúlé.

10 Ụ'dú ézīrī ā vudrī gé, ĩri ní kpá gōzú āmámũ rĩ pēzú dīi.

11 Āmámũ rĩ mvi caá Núwā vú 'dāá ūndré sī, ce ịbịbị ụbūrú ọlívē* vé ni mužú 'í tị gé ịndī! Kúru Núwā ní nīzú ámázú 'yozú kīnī, yīĩ rĩ nju nyōḡkú rĩ drīgé sī céré gí.

12 Núwā tē caá ụ'dú ézīrī, ĩri ní kpá āmámũ rĩ pēzú dīi, 'bo sá 'dīri gé, āmámũ rĩ mvi gōó Núwā vúgá 'dālé dīi kuyé.

13 Núwā vé ílī kā muų caá mūdūrūlū áziyá drī ni ālu, ụ'dú ālu mbāá ālu vé rĩ gé, ịsú ākūdē yīĩ rĩ nju nyōḡkú rĩ drīgé sī céré gí. Núwā ní kúlúmgbā mōḡngú rĩ ē drī unjezú, kā muų āngū ndree vūgá 'dāá, ịsú yīĩ rĩ nju nyōḡkú rĩ drīgé sī gí.

14 Mbāá ụ'dú pūkú ịrī drī ni ézīrī, mbāá ịrī ni gé, ịsú nyōḡkú rĩ 'wi deę gí.

15 Kúru Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī,

16 "Īmi ịfūkí kúlúmgbā mōḡngú rĩ agásī āmvé, ịmi ịfūkí mí ūkú ni be, mí ẹnjipịi be, kōpivé ūkú pi be.

17 Ngá ídri be rĩ pi ē ịfūkí ímúžú mí vúgá sī āmvé nōó ịndī, ịvé ọsūkā vú sī āndiāndí, āríná rĩ pi, ānyāpá rĩ pi be, ā'á rĩ pi be, ngá ídri be éci'bá nyōḡkú drīgé sī rĩ pi be céré. Lē kōpi ā tiki ízú, kōpivé kālāfe ā ga nyōḡkú drīgé nōgó tré."

18 Kúru Núwā pi ní ịfūžú ūkú ni be, ẹnjipịi be, ẹnjipịi vé ūkú pi be,

19 ānyāpá rĩ pi be, ā'á rĩ pi be, ngá ídri be éci'bá nyōḡkú drīgé rĩ pi be céré, āríná rĩ pi be, kōpi ịfūkí kúlúmgbā mōḡngú rĩ agásī ịvé ọsūkā vú sī céré.

20 Núwā ní kúru vūrā rōbḡḡ zāžú ni sịžú Úpí Múngú ri ịnjịžú āní, Núwā 'dú ānyāpá ụrukọ ule ule rĩ pi, āríná ụrukọ ule ule rĩ pi be, zā Úpí Múngú ní rōbḡḡ rú.

21 Rōbḡḡ Núwā ní zāá ri vé ẹjị vị caá Úpí Múngú vúgá 'dāá múké, sē ĩri ní

āyīkō. Īri ní 'yozú kīnī, "Má ícọ gōó nyōḡkú rĩ trii dīi ku 'bá rĩ pi vé tā sī. 'Bá nyōḡkú drīgé rĩ pi ā 'okí dō ūnjikānyā drāāāsīyā, á gō kōpi ú'di sū má ní kōpi ú'di drīdrī rĩ tịni ku.

22 "Ílī céré vū drīgé nōgó, ngá sangará ri adri anigé, ngá ịkūnāngará ri adri anigé, āngū vé igbengará ri adri anigé, āngū vé kongará ri adri anigé, ílī ri adri anigé, ẹzū ri kpá adri anigé, ụtúná de ku, ịnińá de ku."

9

Múngú ru ūndī Núwā be

1 Múngú sē tākiri Núwā pi ní ẹnjipịi be kīnī, "Īmi tiki anji, ịmivé kālāfe ā ga tré vū drīgé nōgó.

2 Ānyāpá rĩ pi, ā'á rĩ pi, āríná rĩ pi, ị'bị rĩ pi, ngá nyíríná ídri be éci'bá nyōḡkú drīgé sī rĩ pi be céré 'o mí sī ụrī sī. Kōpi adri mí pálé gá.

3 Ngá ídri be 'dī'bée ārēvú céré, á sē kōpi mí ní, 'í nya kōpi nyanya, sū ándúru má ní ngá ọmvú agá rĩ pi sēé mí ní rĩ tịni.

4 "'Bo lē mí nya zāá ārī be agá rĩ ku, ā'diātāsīyā ārī ri ídri sē nī.

5 'Bá āzi 'dị dō 'bá drāá, ị kpá ĩri 'dị drā rá. Ā'á 'dị dō 'bá drāá, ị kpá ĩri 'dị drā rá.

6 "'Bá āzi 'dị dō 'bá drāá,

ị kpá ĩri 'dị drā rá,

ā'diātāsīyā Múngú gbi 'bá ri sū 'í tịni.

7 Mí mívé anjíná rĩ pi be, lē ịmi tiki anji, ịmivé kālāfe ā ga tré vū drīgé nōgó, ịmi ịrékí rí ịmi adrii vū drīgé sī céré."

8 Múngú ní 'yozú Núwā pi ní ẹnjipịi be kīnī,

9 "Á lē nóni ūndī ruų mí be, āzini mívé úyú rĩ pi be,

10 ānyāpá rĩ pi be, ā'á rĩ pi be, āríná rĩ pi be, ngá ídri be ịfū'bá mí be kúlúmgbā mōḡngú rĩ agásī rĩ pi be céré.

11 Ūndī má ní ruų mí be rĩ sī, á gō yīĩ sēé tịi ngá céré ídri be rĩ pi ú'di ūdrāá dīi ku, á gō yīĩ sēé tịi vū rĩ izaá dīi ku."

12 Múngú ní 'yozú kīnī, "Ūndī má ní lēé ruų mí be, ngá adri'bá ídri be rĩ pi be,

* **8:11 8:11** *Ọlívē*: Peḡi ọlívē vé rī, ĩri 'a ū'a be, ị ícọ nya rá, ị ịrívé ū'a zo ūdu rú, 'bá rĩ pi ri tịbị á'dí ūdu rĩ sī, āzini kōpi ri tō lāmbā agá, āci 'yūžú āní.

āzini úyú mívé rĩ pi be rĩ, ngá tã ni i'daápi rĩ, ĩri adri 'dĩni.

¹³ Á 'bã gérĩ kuú ĩrĩbĩtĩ agá 'dĩ, ĩri ũndĩ má ní ruú mí be rĩ vé tã i'da, āzini vũ rĩ vé rĩ i'da.

¹⁴ Má kãdõ ĩrĩbĩtĩ ĩpěe vũ drĩgé nõó, gérĩ rĩ kãdõ índre ĩrĩbĩtĩ agá 'dãá,

¹⁵ ma kúru ũndĩ má ní ruú mí be, āzini ngá ídri be écí'bá nyõókú drĩgé sĩ rĩ pi be rĩ vé tã ígá ãní. Yĩ gõ tĩ ngá ídri be rĩ pi ú'dĩ ũdrãá dīĩ ku.

¹⁶ Á ndre dõ gérĩ ĩrĩbĩtĩ agá 'dãá, ma ũndĩ má ní ruú ngá ídri be rĩ pi be vũ drĩgé nõgó adriipi mužú nyonyo rĩ vé tã ígá."

¹⁷ Kúru Múngú ní 'yozú Núwã ní kĩnĩ, "Gérĩ 'dĩri, ĩri ũndĩ má ní ruú ngá ídri be vũ drĩgé nõgó rĩ pi be rĩ vé tã i'da."

Núwã pi ívé anji āgõ rĩ pi be

¹⁸ Núwã vé anji āgõ rĩ pi Sémě 'i, Ámã 'i, Yāpétě sĩ, kōpi ĩfũkí céré ídri rú kúlúmgbá mōõngú rĩ agá 'dãásĩ. (Ámã gõ mvá ágó tĩ, 'da rú ni Kānānã 'i.)

¹⁹ Anji Núwã vé na 'dĩ'bée gōkí anji tĩ ízú ayĩ vũ drĩgé sĩ céré.

²⁰ Yĩ tĩpi rĩ ã vudrĩ gé, Núwã gõ ómvú 'ãá, sa peṭi vinyõ vé rĩ pi ómvú rĩ agá.

²¹ U'dú ãlu, Núwã mvu vinyõ ĩmērězú ãní ambamba, la kú ívé gākũ agá 'dãá pílílí rú.

²² Kānānã étēpi Ámã ndre 'í étēpi Núwã la kú pílílí rú, ĩri ní fũzú ãmvé 'dãá, lũzú 'í édrĩpĩ ní.

²³ Sémě pi édrĩpĩ Yāpétě be, kōpi ní bõngó í'dúzú ingazú ĩ kídĩ drĩgé uru, kōpi ní fizú mužú gākũ agá 'dãá úgóró sĩ, kōpi ní ĩ étēpi ã rú'bá õzũzú cí, kōpi jakí ĩ ẽndrēṭi gārã gá, ã'diātāsĩyã ĩ ndrekí rĩ ĩ étēpi vé rú'bá pílílí rú rĩ ku.

²⁴ Vinyõ rĩ kã átĩ Núwã mĩ gé sĩ, ĩri ní tã 'ĩ mvõpi Ámã ní 'oó 'í ní 'dĩri nĩzú ámázú,

²⁵ ĩri ní 'yozú Ámã ní kĩnĩ,

"Á tri Kānānã ri gĩ!

Ĩri adri túgērĩ ã ũdũ édrĩpĩ vé ni."

²⁶ ĩri ní kpá gõzú 'yozú kĩnĩ,

"Úpí Múngú ã sě Sémě ní tãkĩri!

Kānānã ã adri túgērĩ Sémě vé ni.

²⁷ Múngú ã sě Yāpétě vé āngũ adrízú rĩ ã adri āmbúgú.

Lě Yāpétě pi ã adrikí Sémě be trũ vũrã ãlu gé,

lě Kānānã ã adri túgērĩ Yāpétě vé ni."

²⁸ Yĩ tĩpi rĩ ã vudrĩ gé, Núwã gõ adrii caá ílĩ mũdũrũlũ na pũkú tõwũ (350).

²⁹ Núwã adri caá ílĩ be mũdũrũlũ úrõmĩ pũkú tõwũ (950), ĩri ní kúru drãzú.

10

Úyú Núwã ẽnjipĩ vé rĩ

¹ Yĩ tĩpi rĩ ã vudrĩ gé, Núwã vé anji Sémě pi Ámã be, Yāpétě sĩ, kōpi gōkí anji tĩ ízú kárakarã.

Úyú Yāpétě vé rĩ

² Yāpétě vé anji rĩ pi Gõmērĩ 'i, Māgógĩ 'i, Mādáyĩ 'i, Yāvánã 'i, Tũbálã 'i, Mēsékã 'i, Tĩrásã sĩ.

³ Anji Gõmērĩ vé rĩ pi, Āsĩkēnázĩ pi Rĩfátã be, Tõgārímã sĩ.

⁴ Anji Yāvánã vé rĩ pi, Ēlísã 'i, Tārāsísã 'i, 'bá Kĩtímũ vé rĩ pi, āzini 'bá Rõdānīmũ vé rĩ pi.

⁵ ('Bá 'dĩ'bée vé úyú ri'bá écí'bá kúlúmgbá sĩ rĩ pi, kōpi ayikí mužú āngũ rĩ pi agásĩ céré, ĩvé sũrũ rĩ pi vú sĩ, sũrũ ãlu ãlu rikí átã ĩvé tĩ sĩ.)

Úyú Ámã vé rĩ

⁶ Anji Ámã vé rĩ pi, Kũsĩ 'i, Ējēpētõ* 'i, Pũtũ 'i, Kānānã sĩ.

⁷ Anji Kũsĩ vé rĩ pi, Sēbã 'i, Hāvĩlã 'i, Sābútã 'i, Rāámã 'i, Sābĩtéká sĩ.

Anji Rāámã vé rĩ pi, Sēbã pi Dēdānã be.

⁸ Kũsĩ vé mvã āzi rĩ ã rú Nĩmĩródã 'i. Nĩmĩródã ri ũkpõ be ẽ'dĩ 'dĩpi ni vũ drĩgé nõgó.

⁹ ĩri 'bá zãá mbãápi ni Úpí Múngú ẽndrēṭi gé, sězú 'bá rĩ pi ní rizú 'yozú, "Mĩ sũ Nĩmĩródã ũkpõ be riipi zãá mbãápi Múngú ẽndrēṭi gé rĩ tĩnĩ" ãní.

* **10:6 10:6** Ējēpētõ: Ējēpētõ vé rú āzi rĩ Mizĩrāyímũ.

† **10:10 10:10** Sínarĩ: Sínarĩ vé rú āzi rĩ Bābēlõnã.

10 Kūrú drīdrī Nīmīródā ní í'dózú ívé mālūngā ružú rī, Bābēlónā, Ērēkē, Ākádā, āzini Kālānā, kūrú 'dī'bée céré āngū Sīnārī† vé rī agá.

11 Nīmīródā gō ngaá āngū 'dāri agásī muų Āsírīyā gá, ĩri ní í'dózú kūrú Nīnéwē vé rī sīzú, Rēhōbótī Īrī vé rī sīzú, Kālāhā vé rī sīzú,

12 āzini ĩri ní kūrú Rēsēnī vé rī sīzú. Kūrú Rēsēnī vé rī, ĩri āsámvú Nīnéwē pi vé Kālāhā be rī gé, kūrú 'dīri ĩri āmbúgú.

13 Ējēpētō ri é'bīpī

Lūdīmū rī pi vé ni, Ānāmīmū rī pi vé ni, Lēhābīmū rī pi vé ni, Nāfātūhīmū rī pi vé ni,

14 Pātūrūsīmū rī pi vé ni, Kāsūlūhīmū rī pi vé ni, āzini Kāpētōrīmū rī pi vé ni, Fēlēsētē rī pi íbíkí ĩfūú úyú 'dī'bée agá.

15 Kānānā ri é'bīpī Sīdónā vé ni, Sīdónā ri ĩrivé mvá kāyú.

Kānānā ri kpá é'bīpī Hītī rī pi vé ni,

16 Jēbúsī rī pi vé ni, Āmórā rī pi vé ni, Gīrīgásī rī pi vé ni,

17 Hívī rī pi vé ni, Ārīkā rī pi vé ni, Sínā rī pi vé ni,

18 Ārīvādā rī pi vé ni, Zēmārā rī pi vé ni, Hāmátā rī pi vé ni.

Vúdrī ni gé, úyú Kānānā vé rī pi ayikí muųú

19 āngū Kānānā gārā gá rī pi agásī céré, í'dó Sīdónā gá, cazú Gērārī gé, Gázā gá, Sōdómō gá, Gōmórā gá, Ādīmā gá, Zēbōyīmū gé, āzini Lásā gá.

20 Anji 'dī'bée Ámā vé rī pi, kōpi sūrú ívé rī pi vú sī, tī ívé rī pi vú sī, kōpi ri adri vūrā ívé rī pi gé sī, āzini kōpi ri adri āngū ívé rī pi agásī.

Úyú Sémē vé rī

21 Sémē mvá kāyú Yāpētē édrīpī tī anji āgō rá, Sémē ri é'bīpī Ēbérē rī pi vé ni.

22 Sémē vé anji āgō rī pi Ēlāmā 'i, Āsúrā 'i, Ārīpākāsádā 'i, Lúdī 'i, Ārāmā sī.

23 Ārāmā vé anji āgō rī pi,

Ūzī 'i, Ūlū 'i, Gētérī 'i, Mēsékā sī.

24 Ārīpākāsádā ri Sélā vé étépī, Sélā ri Ēbérē vé étépī.

25 Ēbérē vé anji āgō rī pi ĩrī, kāyú rī 'dakí ru ní Pēlégē 'i,† ā'diātāsīyā lókí Ēbérē vé rī gé, 'bá rī pi acokí ĩ āndiāndí ívé tī vú sī, 'dakí Pēlégē vé édrīpī ā ru Yōkītánā 'i.

26 Yōkītánā vé anji rī pi, Ālīmōdódā 'i, Sēléfā 'i, Āzārīmāvátā 'i, Jērā 'i,

27 Ādōrāmū 'i, Ūzálā 'i, Díkīlā 'i,

28 Ōbálā 'i, Ābēmāelē 'i, Sébā 'i,

29 Ōfírī 'i, Hāvílā 'i, Jōbábū 'i. Anji āgō 'dī'bée céré Yōkītánā vé ni.

30 Vūrā kōpi ní adrizú rī í'dó Mésā gá, cazú Sēfārī gé, āngū ánga ru wōkō ũtū ní ĩfūzú rī gé.

31 Anji 'dī'bée Sémē vé rī pi, ĩ kōpi nī ámā sūrú ívé rī sī, tī ívé rī sī, vūrā ívé rī sī, āzini āngū ívé rī sī.

32 Sūrú 'dī'bée ĩfū'bá anji Núwā vé rī pi ā ru'bá gá rī pi, yī tīpi rī ā vúdrī gé, kōpivé sūrú gō ayí muųú āngū rī pi agásī, vū drīgē sī céré.

11

Sīkí lágárāka Bābēlā gá

1 Sā 'dāri gé, 'bá rī pi céré ri átá tī ālu ni sī.

2 'Bá rī pi ní 'dezú muųú wōkō ũtū ní ĩfūzú rī gé, kōpi cakí āngū kpākpā ni ísú āngū Sīnārī vé rī agá, kōpi áwíkí adrií āngū rī agá.

3 Kōpi ní átázú ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Lē 'bā gbākí bīrīkī, 'bā zākí ácí sī, ā adri rí ũkpó ũkpó." Kōpi rikí lágárāka rī sī bīrīkī sī, kōpi sīkí írā sī kuyé. Kōpi sīkí lágárāka rī ũrūtē sī.

4 Kuru kōpi ní 'yozú kīnī, "Īmi ímúkí 'bā sīkí 'bá ní kūrú lágárāka be āco caá cīmgbā 'bū gé 'dāá, 'bā ru ā ku rí āní kukū, 'bā írēkí rí 'bā muųú vū drīgē sī céré ku."

5 'Bo Úpí Múngú ní ímúzó vūgá nōlé kūrú kōpi ní rií sī rī ndrezú lágárāka rī be.

6 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "'Bá nō'bée sūrú ālu, kōpi ri átá tī ālu ni sī, kōpi í'dókí tā rī ngaá 'dīri tīnī, vúlé 'dīgē kōpi ũtīkí

† 10:25 10:25 Pēlégē: Pēlégē vé ífífi acongará.

dō tā āzi, kōpi lēkí dō 'duy ngaá, ícō kōpi ndēē ku.

⁷ Īmi ímúkí, 'bá múkí vūgá 'dālé kōpivé tị usaá, 'bá ālu ālu ā yị rí ọgúpị vé tị ku."

⁸ Kúru Úpí Múngú ní kōpi írézú kpélékpélé vū drịgē sī céré. Kūrú rī vé sịngará tu pá rá.

⁹ Tā 'dīri sē ĩ ní āngū rī ā rụ 'dazú Bābēlá* ānī, ā'diātāsīyā Úpí Múngú usa tị rī vūrā 'dāri gé, āzini íré 'bá rī pi mụzú vū drịgē sī vūrā 'dāri gé.

Úyú Sémē vé rī

¹⁰ Úyú 'dī'bée Sémē vé rī.

Yī tịpi rī ā vūdrị ká caá ílī ĩrị, ísú ākūdē Sémē vé ílī ca mūdūrūlū ālu (100), ĩri ní kúru Ārīpākāsádā ri tịzú.

¹¹ Sémē ká Ārīpākāsádā ri tị, gō adrii ílī mūdūrūlū tōwú (500), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

¹² Ārīpākāsádā ká adrii caá ílī be pūkú na drị ni tōwú (35), ĩri ní Sélā ri tịzú.

¹³ Ārīpākāsádā ká Sélā ri tị, gō adrii ílī mūdūrūlū sụ drị ni na (403), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

¹⁴ Sélā ká adrii caá ílī be pūkú na (30), ĩri ní Ēbérē ri tịzú.

¹⁵ Sélā ká Ēbérē ri tị, gō adrii caá ílī mūdūrūlū sụ drị ni na (403), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

¹⁶ Ēbérē ká adrii caá ílī be pūkú na drị ni sụ (34), ĩri ní Pélégē ri tịzú.

¹⁷ Ēbérē ká Pélégē ri tị, gō adrii caá ílī mūdūrūlū sụ pūkú na (430), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

¹⁸ Pélégē ká adrii caá ílī be pūkú na (30), ĩri ní Réwū ri tịzú.

¹⁹ Pélégē ká Réwū ri tị, gō adrii ílī mūdūrūlū ĩrị drị ni úrōmī (209), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

²⁰ Réwū ká adrii caá ílī be pūkú na drị ni ĩrị (32), ĩri ní Sērúgā ri tịzú.

²¹ Réwū ká Sērúgā ri tị, gō adrii ílī mūdūrūlū ĩrị drị ni ézīrī (207), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

²² Sērúgā ká adrii caá ílī be pūkú na (30), ĩri ní Nāhórā ri tịzú.

²³ Sērúgā ká Nāhórā ri tị, gō adrii caá ílī mūdūrūlū ĩrị (200), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

²⁴ Nāhórā ká adrii caá ílī be pūkú ĩrị drị ni úrōmī (29), ĩri ní Térā ri tịzú.

²⁵ Nāhórā ká Térā ri tị, gō adrii caá ílī mūdūrūlū ālu mụdrị drị ni úrōmī (119), tị anjị āgō ụrụkọ'bée anjị ũkú pi be ílī 'dī'bée agá rá.

²⁶ Térā ká adrii caá ílī be pūkú ézīrī (70), ĩri ní Ábrāmū pi tịzú Nāhórā be, Hāránā sī.

²⁷ Ú'dógú'dógú Térā vé rī 'dini.

Térā tị Ábrāmū pi Nāhórā be, Hāránā sī. Hāránā tị Lótō ri.

²⁸ Hāránā drā kūrú Ụrụ vé rī agá, āngū Kālédéyā vé rī agá, vūrā ĩ ní ĩri tịzú rī gé, ísú ākūdē étépị Térā ri drị ídri rú.

²⁹ Ábrāmū pi Nāhórā be ĩrịtrọ jekí ũkú rá. Ábrāmū vé ũkú ā rụ Sāráyī 'i. Nāhórā vé rī ā rụ Mílékā 'i. Mílékā pi Ísíkā be, kōpi anjị Hāránā vé ni.

³⁰ Sāráyī adri caá úndó rú ílī be kárakará, tị mvá kuyé.

³¹ Térā ní 'í mvópị Ábrāmū pi 'duzú 'í édrịpi Hāránā vé mvá Lótō be, 'í mvópị Ábrāmū vé ũkú Sāráyī sī. Kōpi ngakí fūú kūrú Ụrụ vé rī agásī, Ụrụ ri āngū Kālédéyā vé rī agá, kōpi lēkí kōdō mụú Kánánā gá. 'Bo kōpi ká mụú caá Hāránā gá, kōpi áwíkí adrii 'dāgá.

³² Térā adri caá ílī be mūdūrūlū ĩrị drị ni tōwú (205), ĩri ní kúru drāzú Hāránā gá 'dāgá.

12

Úpí Múngú zị Ábrāmū ri

¹ Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, "Í ku āngū ĩmivé rī, 'í ku māríté mívé rī pi, 'í ku 'bá mí étépị vé jó āsámvú gé rī pi, 'í mụ adrii āngū má ní úmvúlésī lēé lūú mí ní rī gé.

* **11:9 11:9** Bābēlá: Bābēlá vé ífifi, tị vé acongará. Bābēlá vé rụ āzi rī Bābēlónā.

2 “Ma ímú sē mívé súrú ri adri ãmbúgú.
Ma sē mi ímú tākíri ísú rá,
ma ímú sē mí rú ri kùkù,
mí tã sī, ma ímú tākíri sē 'bá
urukò'bée ní rá.

3 Ma ímú tākíri sē 'bá tākíri sē 'bá mí ní rī
pí ní,
'bá mi wã'bá rī pi, ma ímú kòpi wã
rá,
'bá céré vū drīgé nōgó rī pi,
ma ímú kòpi ní tākíri sē mí tã sī.”

4 Kúru Ábrāmū ní 'dezú mužú sū Úpí
Múngú ní lūú ìri ní rī tīnī. Lótò pi 'dekí
muḡ ìri be trú. Ábrāmū ní ngazú fūzú
Hāránā agásī rī gé, ísú ãkūdē ìri ílí be
pūkú èzīrī drī ni tōwú.

5 Ábrāmū jī ívé ũkú Sāráyī ri, 'í èdrípí vé
mvá Lótò ri, ã'bú kòpi ní ísú rī pi, tūgērī
kòpi ní ísú Hāránā gá 'dālé rī pi be mužú
índī. Kòpi ní ngazú mužú, kòpi ní cazú
àngū Kánánā vé rī gé 'dālé.

6 Kòpi kã muḡ caá Kánánā gá 'dālé,
Ábrāmū ní ècízú àngū rī agásī, ìri ní
muḡ cazú peṭi ãmbúgú vūrã Mórē vé rī
agá rī gé, kūrú Sèkémē vé rī agá. Lókí
'dãri gé, 'bá Kánánā vé rī pi àngū rī agá
anigé.

7 Úpí Múngú ní 'i i'dazú Ábrāmū ní, ìri
ní 'yozú kīnī, “Ma úmvúlésī àngū nōri sē
mvá mívé úyú agá ni ní.” Kúru Ábrāmū
ní vūrã rōbōṅṅò zázú ni sīzú Úpí 'i i'daápi
'í ní rī ní.

8 Kúru ìri ní 'dezú mužú vūrã ánga rú
rī gé, Bètélē vé wōókò útú ní ífūzú rī gé,
ìri ní ívé gākū sīzú Bètélē pi vé àsámvú
Áyī be rī gé, Bètélē ri útú ní 'dengará gálé
rú, Áyī ri útú ní ífūngará gálé rú. Ìri ní
kpá vūrã rōbōṅṅò zázú ní sīzú vūrã 'dãri
gé, Úpí Múngú ri ìnjīzú ãní.

9 Kúru Ábrāmū ní gōzú 'dezú mužú
ándrelé rú Nègévē gá.

Ábrāmū mu adriú Èjèpétò gá

10 Lókí 'dãri gé, èbīrī 'de àngū rī agá
ũnjí ùnjí, sē Ábrāmū mu adriú tée àngū
Èjèpétò vé rī agá 'dālé ũkòlò.

11 Ábrāmū kã caá ìnyinã Èjèpétò gá
'dãá, ìri ní 'yozú 'í ũkú ni Sāráyī ní kīnī,
“Á nī rá mi ùnyī be ambamba.

12 'Bá Èjèpétò vé rī pi kádò mi ndreé,
kòpi 'yo kīnī, mi ũkú mávé ni. Kòpi ma
'dī rá, kòpi mi ku adri ídri rú.

13 'Í 'yo kòpi ní, mi má ómvúpí. Mí tã
sī, kòpi 'okí ma ùnjí ku, kòpi ma ku adri
ídri rú.”

14 Ábrāmū pi kã caá 'í ũkú ni Sāráyī
be Èjèpétò gá 'dālé, 'bá Èjèpétò vé rī pi
ndrekí Sāráyī ri ùnyī be ambamba.

15 'Bágú Èjèpétò vé rī vé ũgalaku rī
pi kã ìri ndreé, kòpi muḡí ũlūú 'bágú
rī ní kīnī, mvá ũkú ázi 'dãá'dã ùnyī be
ambamba. Kúru kòpi ní ìri jīzú 'bágú rī
vé kání agá 'dãá.

16 Sāráyī ã tã sī, 'bágú rī 'o Ábrāmū
ri múké, sē Ábrāmū ní, kãbīlò, tī, dōngí
ãgò, dōngí ũkú, átí'bá ãgò rú ni pi, átí'bá
ũkú rú ni pi be, kãmīlò pi be.

17 'Bo Ábrāmū ũkú ni Sāráyī ã tã sī, Úpí
Múngú pē drã ùnjí 'bágú Èjèpétò vé rī
drīgé, ìrivé 'bá jó àsámvú gé rī pi be.

18 'Bágú Èjèpétò vé rī ní 'bá pèzú mužú
Ábrāmū ri bīzú, ìri ní 'yozú kīnī, “Mí 'o
ma 'dīni ãsī? Mí lū má ní 'yozú kīnī,
Sāráyī ri ũkú mívé ni kuyé ãsī?

19 Mí kīnī, 'Ìri mívé ómvúpí ãsī?' Mí 'yo
tã rī 'dīni, mã 'dú rī ìri má ní ũkú rú ãní?
Mívé ũkú rī 'dī. 'Í 'dú ìri, ìmi 'dekí muḡ!”

20 Kúru 'bágú Èjèpétò vé rī ní 'yozú
ívé àngaráwá rī pi ní, lē kòpi ã pēkí
Ábrāmū pi ũkú ni Sāráyī be muḡ 'dīsī rá.
Àngaráwá rī pi ní kòpi pèzú mužú ũkú ni
be, ngá ìrivé rī pi be céré.

13

Ábrāmū pi acokí ì Lótò be

1 Kúru Ábrāmū pi ní ngazú fūzú àngū
Èjèpétò vé rī agásī ũkú ni be, ngá ívé rī pi
be, kòpi ní mužú Nègévē gá, Lótò pi muḡí
ìri be trú.

2 Ábrāmū ri ã'bú be kárakarã, ìri tī be,
kãbīlò be, ndrījī be, aya ógú'bá ógú'ógú ni
pi be, dábū be.

3 Ìri ní ngazú Nègévē gá 'dãásī, ìri ní
ècízú mužú àngū rī pi agásī, ìri ní cazú
Bètélē gá, vūrã ìri ní àndúrú ívé gākū sīzú
Bètélē pi àsámvú Áyī be rī gé.

4 Vūrā 'dāri ándúru Ábrāmū ní vūrā rōbōṅṅō zāzú rī sīzú rī. Ábrāmū ní Úpí Múngú ri ñjīzú vūrā 'dāri gé.

5 Lótō muṣipi Ábrāmū be rī, ñri kpá kábīlō be, ndrīí be, tí be, 'bá ívé 'bētí āsámvú gé rī pi be, túgērī rī pi be.

6 'Bo vūrā rī ca kōpi ní adrizú trú ku, ā'diātāsīyā kōpi ānyāpá be ambamba, ícō kōpi ní adrizú trú ku.

7 'Bá Ábrāmū vé ānyāpá úcé'bá rī pi í'dókí rīí áwāá í āsámvú gé sī Lótō vé 'bá ānyāpá úcé'bá rī pi be. Sā 'dāri gé, 'bá Kānānā vé rī pi Pērízī vé rī pi be ri adri āngū 'dāri agá.

8 Kúru Ábrāmū ní 'yozú Lótō ní kīnī, "Lē 'bā ríkí áwāá mí be ku, dōku mívé 'bá ānyāpá úcé'bá rī pi ā ríkí áwāá mávé 'bá ānyāpá úcé'bá rī pi be ku, ā'diātāsīyā 'bā mí be máríté.

9 Āngū rī āmbúgú, adri 'dini kuyé? Lē 'bā acokí 'bā adrií āndīāndí. 'Í mu dō drī ñjī gélé rú, ma mu drī ëndépi gélé rú, 'í mu dō drī ëndépi gélé rú, ma mu drī ñjī gélé rú."

10 Lótō ní 'í drī ingazú āngū rī ndrezú, ndre í'búná Yáridénī vé rī múké, yīi be ambamba, sū ómvú Úpí Múngú vé rī tīni, sū āngū Ējēpētō vé muṣipi Zōará gálé rú rī tīni. (Tā 'dīri 'o 'i ísū ákūdē Úpí Múngú zā drī Sōdómō pi Gómórā be kuyé.)

11 Kúru Lótō ní ívé rī í'búná Yáridénī vé rī ā vúgú ípēzú céré, ñri ní 'dezú muṣú ũtú ní ífūngará gálé rú. Lótō pi ní í acozú Ábrāmū be.

12 Ábrāmū áwí ívé rī adrií āngū Kānānā vé rī agá, Lótō mu adrií í'búná rī gé kūrú rī pi āsámvú gé, sī gākū ívé rī pi ñnyīnāṅá Sōdómō gārā gá.

13 'Bá Sōdómō vé rī pi ri tā ũnjí 'o, kōpi ri ũnjīkānyā 'o Úpí Múngú ëndreṭi gé ambamba.

Ábrāmū mu adrií Hēbērónā gá

14 Lótō kā muṣú gí, Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, "Í ndre āngū úrúlé rú, ándrelé rú, ũtú ní ífūngará gálé rú, āzini ũtú ní 'dengará gálé rú.

* 14:3 14:3 Yīi bālālā ẹ'yí rú rī: Yīi bālālā ẹ'yí rú rī vé rú āzi, yīi bālālā drāapi gí ni, ā'diātāsīyā ngá ídri be ni ícō adrií 'a ni gé ku.

15 Āngū mí ní ndree 'dāri ā vúgú ma sē céré mí ní, āzini mvá mívé úyú agá ni ní muṣú nyonyo.

16 Ma ímú sē mívé úyú ri ízú tré, sū cínýáfā vūgá 'dīri tīni, ícókí lāá bā ku.

17 'Í mu, mí ẹcī āngū rī agásí, ā'diātāsīyā ma āngū rī sē mí ní."

18 Kúru Ábrāmū ní ívé gākū 'duzú muṣú sīzú ñnyīnā peṭi āmbúgú Māmúrē vé rī ā jélé gá, vūrā Hēbērónā vé rī gé, ñri ní vūrā rōbōṅṅō zāzú ni sīzú Úpí Múngú ri ñjīzú āni.

14

Ábrāmū ípá Lótō ri

1 Sā 'dāri gé, 'bāgú Āmērāpélā Sīnārī vé rī, 'bāgú Ārīyókí Ēlēsārā vé rī, 'bāgú Kēdōrōlāómā Ēlámā vé rī, āzini 'bāgú Tīdálā Gōyímū vé rī pi

2 úmúkí í ẹ'dí 'dijí 'bāgú Bērā Sōdómō vé rī be, 'bāgú Bīrísā Gómórā vé rī be, 'bāgú Sīnābā Ādímā vé rī be, 'bāgú Sēmēberī Zēbōyímū vé rī be, āzini 'bāgú Bělā vé rī be. (Bělā ri í kpá zī Zōará.)

3 'Bāgú vúlé tōwú 'dī'bée úmúkí ívé āngáráwá rī pi muṣú adrií í'búná Sīdímū vé rī agá (í'búná 'dīri í nóni zī yīi tafu ẹ'yí rú ni).*

4 'Bāgú tōwú 'dī'bée adrikí Kēdōrōlāómā ā pálé gá ílí muṣurí drī ni ñrī. 'Bo ílí muṣurí drī ni na ni gé, kōpi ní wazú ñri ní ari'ba rú.

5 Ílí muṣurí drī ni su ni gé, Kēdōrōlāómā pi 'bāgú na rī pi be, kōpi úmúkí í muṣú ẹ'dí 'dijí Rēfāyímū adri'bá Āsītērótā-Kārīnāyímū agá rī pi be, Zūzímū adri'bá kūrú Ámā vé rī agá rī pi be, Ēmímū adri'bá Sávē Kīrītāyímū agá rī pi be,

6 āzini Hórī adri'bá āngū ánga rú Sēyírī agá rī pi be, kōpi 'díkí ẹ'dí rī cīmgbá cazú āngū Ēlī-Pārānā gá, ñnyīnāṅá āngū ā'wí cínýáfā rú rī gé.

7 Kúru kōpi ní í újázú gōzú vúlé, kōpi ní cazú Ēnī-Mīsīpātā gá. (Āngū 'dīri í zī Kādésā.) Kōpi ruṣí āngū Āmālékē vé rī ā vúgú céré, kōpi ndēkí kpá 'bá Āmórā vé

adri'ba āngū Hāzāzōnā Tāmārā agá rī pi rá, kōpi rukí āngū rī ā vúgú céré.

8 Kúru 'bāgú Sōdómō vé rī, 'bāgú Gōmórā vé rī, 'bāgú Ādīmā vé rī, 'bāgú Zēbōyímū vé rī, āzini 'bāgú Bělā vé (ī ní zīj Zōārā) rī sī, kōpi ní 'dezú mužú ě'dí 'dīngará gá, kōpi mukí ī tīj í'būjā Sīdīmū vé rī agá.

9 Kōpi lēkí ě'dí 'dīj 'bāgú Kēdōrōlāómā Ēlámā vé rī be, 'bāgú Tīdálā Gōyímū vé rī be, 'bāgú Āmērāpēlā Sīnārī vé rī be, 'bāgú Ārīyókī Ēlēsārā vé rī be. 'Bāgú tōwū rī pi 'dīkí ě'dí 'bāgú sū rī pi be.

10 Í'būjā Sīdīmū vé rī gé 'dāá, 'bū ūrūtē gazú rī pi kárakarā. 'Bāgú Sōdómō vé rī pi Gōmórā vé rī be, kōpi ká lēē ápá, kōpivé 'bá ūrukō u'dekí 'bū rī pi agá, ūrukō'bée ápákí mužú āngū ánga rú rī pi drīgé.

11 'Bāgú sū rī pi u'dukí ngá Sōdómō agá rī pi, āzini ngá Gōmórā agá rī pi ārēvú céré, kōpi u'dukí ānyāngā rī pi mužú ĩndī, kōpi ní kúru 'dezú mužú.

12 Kōpi ísúkí Ábrāmū édrīpī vé mvá Lótō ri Sōdómō agá 'dālē, kōpi rukí ĩri jīj mužú ĩndī, āzini kōpi u'dukí ĩrivé ngá mužú ĩndī.

13 Ágō āzi ápápi ě'dí gé 'dāásī rī ní ímúzú tā rī ūlūzú Ábrāmū Ēbérēgú† rī ní. Ábrāmū ri adrii pētī āmbúgú Māmúrē Āmórāgú rī vé rī pi ā gārā gá. Māmúrē pi édrīpī Ēsīkólā be, Ānérī sī, kōpi ūndī Ábrāmū vé ni.

14 Ábrāmū kā yīj kīnī rukí 'í édrīpī vé mvá Lótō rī gí, ĩri ní āgō mūdūrūlū na mūdri drī ni ārō (318) ī ní tīj ĩrivé āngá, ī ní ímbá múké múké ě'dí vé tā sī gí rī pi úmúzú céré vūrā ālu gé. Kōpi ní Kēdōrōlāómā vé āngáráwá rī pi drozú cīngbá cazú kūrū Dánā vé rī gé.

15 Kā mužú adrii ínjā rī sī, Ábrāmū ní ívé āgō 'dī'bée acozú, kōpi ní í'dózú ě'dí 'dízú ari'ba rī pi be. Kōpi drokí ari'ba rī pi cīngbá cazú Hóbā gá, Dāmāsékē vé wōjōkō úrulé rú rī gé.

16 Ábrāmū íjī ngá ī ní alii rī pi ārēvú céré ĩgōó vúlē. Íjī édrīpī vé mvá Lótō ri ímúzú ĩndī, íjī kpá ngá ĩrivé rī pi, ūkú rī pi be, 'bá ūrukō'bée be ímúzú ĩndī.

17 Ábrāmū pi ká Kēdōrōlāómā pi ndēē ĩrivé 'bāgú rī pi be, ĩri ní ímvízú ĩgōzú. Kúru 'bāgú Sōdómō vé rī ní mužú Ábrāmū vúgá í'būjā Sāvéyī vé rī agá 'dāá. (Í'būjā 'dīri, ĩri 'bāgú rī vé ni.)

18 Kúru Mēlēkīzēdékē 'bāgú Sālémū vé rī ní pánga íjīzú vīnyō be sēzú Ábrāmū ní. Mēlēkīzēdékē ri átálágú Múngú āmbúgú 'bá drīgé céré rī vé ni.

19 ĩri ní tākiri sēzú Ábrāmū ní, ĩri ní 'yozú kīnī,

“Múngú adriipi āmbúgú 'bá drīgé céré 'bū pi gbiipi vū be rī ā sē mí ní tākiri.

20 Ē íngúkí Múngú adriipi āmbúgú 'bá drīgé céré rī,

ĩri ní sēē mí ní ari'ba rī pi ndēē rī sī.”

Ngá Ábrāmū ní ísú rī pi agá, ngá mūdri agá, í'dú ālu ni sēē Mēlēkīzēdékē ní.

21 'Bāgú Sōdómō vé rī ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Í sē má ní 'bá mávé ī ní urūj rī pi ĩgōó vúlē, 'í 'dú ngá rī pi ārēvú céré mí ní.”

22 'Bo Ábrāmū ní újázú 'bāgú Sōdómō vé rī ní kīnī, “Á sō ūyō Úpí Múngú āmbúgú 'bá drīgé céré 'bū pi gbiipi vū be rī endrētī gé,

23 má ícō ngá mívé rī 'duj ālujāni ku, kētī, dōku ngá pá gá ā bāákú, á 'dú ālujāni ku, mī 'yo rí kīnī, 'Á sē Ábrāmū ri adrii ā'bú be nī 'dīni ku.’

24 Má ā'yī ngá āzi ālujāni ku. Ngá má ní ā'yī rī, ĩri 'yéjā ānyāngā 'bá mávé rī pi ní nyaá rī. 'Bo Ānérī pi Ēsīkólā be, Māmúrē sī, kōpi mukí má vúgá sī ĩndī, ngá 'bá ní íjī gōó vúlē 'dī'bée, 'í sē kōpivé rī ā vúgú kōpi ní.”

15

Múngú rú ūndī Ábrāmū be

1 Tā 'dīri ā vūdrī gé, Úpí Múngú ní átázú Ábrāmū ní urobí agá, ĩri ní 'yozú kīnī,

† 14:13 14:13 *Ēbérēgú*: Ābūrāmā ri Ēbérēgú. ĩrivé mvá vé mvá Yōkóbū ri gōkí zīj Īsērēlē, sá āzi sī ĩrivé úyú rī pi ī ri zī Ēbērē, sá āzi sī ī kpá zī anjī Īsērēlē vé rī pi. Sā Yēsū vé rī gé, ī ri kōpi zī Yāhūdī.

“Ábrāmũ, 'í 'o ỳřĩ sĩ ku.

Ma mi ỳtẽ rá,
ma mí ní ảndẽma sẽ ảmbúgú.”

2 'Bo Ábrāmũ ní ỳjázú řĩ ní kĩnĩ, “Úpĩ Múngú Ỗkpõ 'Dĩpa, sũ má ní adriĩ mvá ảkõ nõri tịnị, ngá mí ní lế sế má ní rĩ ả'di? 'Bá ỳmvúlếsĩ mávé ả'bú rụ ỳpĩ rĩ, řĩ adri Ễlizerẽ Dảmảsếkếgú rĩ 'i.

3 'Í sế má ní anjĩnả kuyế, mávé ảtĩ'bả nõri ỳmvúlếsĩ mávé ả'bú rụ nĩ.”

4 Kúru Úpĩ Múngú ní 'yozú Ábrāmũ ní kĩnĩ, “Mívế ảtĩ'bả 'dĩri rụ ỳmvúlếsĩ mívế ả'bú nĩ ku. Mi ỳmvúlếsĩ ỳmụ mvá ảgó tị rá, řĩ ỳmvúlếsĩ mívế ả'bú rụ nĩ.”

5 Úpĩ Múngú ní Ábrāmũ ri jịzú fũzú ảmvế, řĩ ní 'yozú kĩnĩ, “'Í ndre ảngũ ỳrụ 'dảá, 'í lả lỳnả rĩ pi, mi dõ ỉcõ kộpi lả bả rá. Mívế ỳyú ri ỳmụ ỉzú kárakará sũ 'dĩri tịnị.”

6 Ábrāmũ ễ'yĩ Úpĩ Múngú ri rá, Múngú ả'yĩ řĩ adriĩ 'bả rịrị 'í ẻndrẹtị gế.

7 Kúru Úpĩ Múngú ní 'yozú Ábrāmũ ní kĩnĩ, “Ma Úpĩ Múngú 'i, má ỉjị mi ỉfũũ Ỗrũ ảgá 'dảásĩ, ỉngázú ảngũ Kảlếdếyả vé rĩ ảgá, ma ảngũ nõri sế mí ní, řĩ adri mívế nĩ.”

8 'Bo Ábrāmũ ní 'yozú kĩnĩ, “Úpĩ Múngú, ma ỉcõ nị ngõni 'yozú kĩnĩ, ảngũ rĩ adri mávé ni?”

9 Úpĩ Múngú ní 'yozú řĩ ní kĩnĩ, “Mĩ ỉjị má ní tị ỳkú, ndrịjị ỳkú, ảzini kảbĩlõ ảgó cếrế ỉlĩ be na na ni pi, ảmámũ ảzini ỳ'bõlõgú adriĩpi cõrõ ni.”

10 Ábrāmũ ní ảnyảpả rĩ pi ỉjịzú Múngú ní, řĩ ní kộpi ả 'a ảsĩzú cếrế ỉrị ỉrị, řĩ ní kộpi ỳ'bảzú vũgả 'dĩgế ỉlếbe ỉlếbe, ảsĩ ảrĩnả rĩ pi ả 'a kuyế.

11 Lógúnũ rĩ pi ní u'dezú zảá rĩ pi drịgế, 'bo Ábrāmũ ỳdrõ kộpi rá.

12 Ỗtụ rĩ kả riĩ 'deế, Ábrāmũ ní ỳ'dụ kozú kpĩlĩkpĩlĩ, ảngũ rĩ bĩ nị kuú cịcị Ábrāmũ ả gảrả gả sĩ, sế řĩ ní ỳřĩ ảmbả.

13 Úpĩ Múngú ní 'yozú Ábrāmũ ní kĩnĩ, “Lế mĩ nị múkế 'yozú kĩnĩ, ỳyú mívế rĩ pi ỳmvúlếsĩ mụ adri jảkả rụ ảngũ ảzi gế, kộpi adri tỳgếrị rụ, ỉ kộpi ỏcũ ca ỉlĩ mụđừrũlũ sụ.

14 'Bo ma ỳmụ 'bả ảngũ rĩ ảgả kộpi 'bả'bếế ẻzị nga'bả tỳgếrị rụ rĩ pi ỉrĩnả rá. Vủdrị ni gế, kộpi ỳmvúlếsĩ ỉfũ ảngũ rĩ ảgảsĩ ngả be ảmbả.

15 'Bo mi ỳmvúlếsĩ ỳmụ adri ỉlĩ be ảcõ, mi ỳmụ drả tả be kĩri, ỉsụ ảkũdế mi ảrảkả rụ, ỉ kúru mi sĩ.

16 Řĩ adri ca ỳyú sụ, vủdrị ni gế, ỳyú mívế rĩ pi ỳmvúlếsĩ ỉgõ ỳmụ ảngũ nõri rụ nĩ, ả'diảtảsỹyả sả 'dảri gế, ỉsụ 'bả Ảmõrả vé rĩ pi vé ỳnjĩkảnyả gả ảmbả, ma kộpi ỉrĩnả ỳyú mívế rĩ pi ả tả sĩ, ma kộpivế ảngũ sế ỳyú mívế rĩ pi ní.”

17 Ỗtụ rĩ kả 'deế gĩ, ảngũ rĩ kả nị, ảcĩgả ní ngazú vủrả ỉ ní ảcĩ ỳdếzú rĩ gế sĩ, ảzini ảcĩ ní đĩzú ảngũ ỉmgbếrếzú, ẻlịzú mụzú zảá ỉ ní ỳ'bảả ỉlếbe ỉlếbe 'dĩ'bếế ảsảmvú gế sĩ.

18 Ỗ'dụ 'dảri gế, Úpĩ Múngú ní ỳndĩ ruzú Ábrāmũ be, řĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Á sế ảngũ nõri ỳyú mívế rĩ pi ní, 'dõzú yjị Ễjếpếtõ vé rĩ gế, cazú yjị ảmbúgú địpĩ địđị Yủfếrếtả vé rĩ gế,

19 ảngũ Kẽnĩ rĩ pi vé rĩ, ảngũ Kẽnĩzĩ rĩ pi vé rĩ, ảngũ Kảđĩmõnĩ rĩ pi vé rĩ,

20 ảngũ Hĩtị rĩ pi vé rĩ, ảngũ Pếrĩzĩ rĩ pi vé rĩ, ảngũ Rếfayĩmũ rĩ pi vé rĩ,

21 ảngũ Ảmõrả rĩ pi vé rĩ, ảngũ Kảnảnả rĩ pi vé rĩ, ảngũ Gĩrĩgảsĩ rĩ pi vé rĩ, ảngũ Jếbũsĩ rĩ pi vé rĩ, ả sế kộpi cếrế ỳyú mívế rĩ pi ní.”

16

Ỉsĩmảếlế vé tịngảrả

1 Ábrāmũ ỳkú ni Sảrảyĩ tị řĩ ní anjĩ kuyế. 'Bo Sảrảyĩ ri ảtĩ'bả be Ễjếpếtõzị, rụ ni Ảgảrả 'i.

2 Kúru Sảrảyĩ ní 'yozú Ábrāmũ ní kĩnĩ, “Úpĩ Múngú uga má ní mvả tịngảrả sĩ. 'Í mụ laả ảtĩ'bảzị mávé rĩ be, sả ảzi sĩ, řĩ ỉcõ mvả tị rá, mvả rĩ adri mávé ni.”

Ábrāmũ ả'yĩ tả Sảrảyĩ ní 'yoõ rĩ rá.

3 Ábrāmũ kả adriĩ Kảnảnả gả 'dảá caả ỉlĩ mụđrị, ỳkú ni Sảrảyĩ ní ỉvé ảtĩ'bả Ảgảrả rĩ sếzũ řĩ ní ỳkú rụ.

4 Ábrāmũ pi ní lazú Ảgảrả be, Ảgảrả ní 'a ỉsụzú.

Āgārā kā nŋí áamá 'i 'a be gí, ìri ní í'dózá Sāráyī ri idezú.

⁵ Kúru Sāráyī ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Tā má ní rizú ìzāngā nyazú nōri, tā ni ã adri mí drīgé. Á sē mávé átí'bá mí ní ūkú rú, 'bo nóni kā nŋí áamá 'i 'a be gí, ìri nóni ri ma idede. Lē Úpí Múngú ã aco 'bávé tā ãsámvú mí be nī, ã'di ri dō ūnjí nī.”

⁶ Ábrāmū ní 'yozú kīnī, “Āgārā ri mívé átí'bá, 'í 'o tā mí ní lēé 'oó ìri ní rī.” Kúru Sāráyī ní í'dózá Āgārā ri 'ozú ūnjí. Āgārā ní ngazú ápázú mužú 'dīisī rá.

⁷ Mālāyīkā Úpí Múngú vé rī* ìsú Āgārā ri ìnyinā kídí adriipi āngū ã'wí cínýáfā rú rī agá rī ã gārā gá. Kídí rī létì mužipi Súrú gé rī ã jèlé gá.

⁸ Mālāyīkā rī ní 'yozú kīnī, “Āgārā, Sāráyī vé átí'bá, mí ìmú ìngōósīla, mi ri muž ngōlé?”

Āgārā ní újázú ìri ní kīnī, “Má ìbí ápá ìmú mávé āmbúgú Sāráyī vúgálésī.”

⁹ Kúru mālāyīkā Úpí Múngú vé rī ní 'yozú ìri ní kīnī, “Í gō mívé āmbúgú rī vúgá 'dálé vúlé, 'í muž mi 'bāá vúgá ìri ã pálé gá.”

¹⁰ Mālāyīkā rī ní gōzú 'yozú ìri ní kīnī, “Ma sē mívé úyú ízú kárákará, ícókí lāá bā ku.”

¹¹ Mālāyīkā Úpí Múngú vé rī ní kpá 'yozú ìri ní kīnī,

“Mi nóni 'a be,
mí ìmú mvá ágó tì rá,

mi rú ni 'da Īsīmāélē 'i,†

ã'diātāsīyā Úpí Múngú yì mívé
ngongará ìzāngā ìzāngā rú rī gí.

¹² Mívé mvá 'dīri, ìri adri sū dōngí ásé agá
ōjógó ōjógó rī tìni,

ìri 'bá rī pi fufu,

'bá rī pi kpá ìri fufu,

ìrivé éšì ri adri ūká ūká

ívé máríté rī pi ní.”

¹³ Āgārā kīnī “Á ndre nóni Úpí Múngú riipi mà tā mbaápi rī gí.” Ìri ní Múngú átápi 'í ní rī vé rú 'dazú, “Múngú riipi ma ndreépi rī 'i.”

¹⁴ 'Bá rī pi ní kídí rī ã rú 'dazú Bērē Lāyī Róyī‡ ãní, kídí 'dīri anigé Kādésā pi vé ãsámvú Bērédī be rī gé.

¹⁵ Kúru Āgārā ní Ábrāmū ní mvá ágó tìzú, Ábrāmū ní mváná rī ã rú 'dazú Īsīmāélē.

¹⁶ Āgārā ní Ábrāmū ní mvá ágó Īsīmāélē ri tìzú rī gé, ìsú ākūdē Ábrāmū vé íli ca pūkú ārō drī ni ázīyá.

17

Ūndī ì ní ruyú ágélé ē tì lizú rī

¹ Ábrāmū vé íli kā caá pūkú úrōmī drī ni úrōmī, Úpí Múngú ní 'i i'dazú ìri ní, ìri ní 'yozú kīnī, “Ma Múngú Ūkpō 'Dīpa 'i. Lē mī 'du mávé tā ngaá, mī 'o tā pīrī.

² Ma ūndī ruyú mí be, mi anji tì ízú kárákará.”

³ Ábrāmū ní kūmūcí ūtìzú, 'i drī sīzú vūgá, Múngú ri ìnjìzú. Múngú ní 'yozú ìri ní kīnī,

⁴ “Ūndī má ní lēé ruyú mí be rī, ìri 'dīni, ma sē mi adri étèpì sūrú kárákará pi vé ni.

⁵ Mívé ruyú gōkí zì Ábrāmū ku, ì gō zì Ābūrámā,* ã'diātāsīyā á 'bā mi adrii étèpì sūrú kárákará pi vé ni.

⁶ Ma sē mi anji tì ízú kárákará, mi adri sūrú be kárákará, 'bāgú rī pi kpá ìmú ìfū mī rú'bá gá.

⁷ “Ma sē ūndī má ní ruyú mí be rī adri mužú nyonyo, cazú úyú mī vūdrī gé rī pi vúgá, cīmgbá cazú úyú kōpivé rī pi vúgá. Ma adri Múngú mívé ni, āzini Múngú úyú mī vūdrī gé rī pi vé ni.

⁸ Nyōókú Kánánā vé mí ní nóni adrizú 'a ni gé jākā rú nōri, ma ìmú sē céré ìmi ní mívé úyú mī vūdrī gé rī pi be mužú nyonyo, ma adri Múngú kōpivé ni.”

⁹ Kúru Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Mi mívé úyú mī vūdrī gé rī pi be, lē ìmi 'dukí ūndī má ní ruyú mí be 'dīri vé tā ngaānga.

¹⁰ Ūndī má ní ruyú mí be, āzini mívé úyú mī vūdrī gé rī pi be, má ní 'yoó ìmi 'dukí

* 16:7 16:7 Mālāyīkā Úpí Múngú vé rī: Ìri Úpí Múngú 'i. 'Í lā í'dóngará 16:13. † 16:11 16:11 Īsīmāélē: Īsīmāélē vé ífífi, Múngú yì ma gí. ‡ 16:14 16:14 Bērē Lāyī Róyī: Bērē Lāyī Róyī vé ífífi, kídí Múngú ídri rú riipi ma ndreépi rī vé rī. * 17:5 17:5 Ābūrámā: Ābūrámā vé ífífi, étèpì sūrú kárákará pi vé ni.

tã ni ngaánga rĩ, ìri 'dínì, àgõ ìmi àsámwú gé rĩ pì àrèwú céré, lē ā úlìkí kòpì ā ágélé ē tì rá.

11 Lē ā úlìkí ìmî ágélé ē tì rá, ìri ùndī má ní ruṣú mí be rĩ vé tã 'da.

12 Anjì àgõ úmwúlésì ì ní ìmú tìjì úyú wúlé 'dílè rĩ gé rĩ pì, mwáná rĩ ca dō ú'dú be àrō gí, lē ā lìkí ágélé ni ē tì rá. Lē ā úlìkí kpá ànjì àgõ ì ní tìjì mívé 'bètì àsámwú gé rĩ pì ā ágélé ē tì rá, àzini ā úlìkí àgõ ì ní jeé mǔfēngā sī jākā rĩ pì drìgé rĩ pì ā ágélé ē tì rá.

13 Dō tìkí anjì àgõ ìmivé 'bètì àsámwú gé yā, dōku jekí mǔfēngā sī yā, lē ā úlìkí kòpì ā ágélé ē tì rá. Ùndī má ní ruṣú ágélé ē tì lizú 'dìri, ìri lū 'yozú kìnì, ùndī 'dìri adri mǔzú nyonyo.

14 'Bá ágó ì ní ágélé ni ē tì lījì kuyé rĩ, ìri gǔ àmwé mávé 'bá rĩ pì àsámwú gé sī, à'diātāsīyā ñō ùndī má ní ruṣú rĩ vé tã gí."

15 Múngú ní kpá 'yozú Ābūrámā ní kìnì, "Mívé ùkú Sāráyī rì, lē mî zì ìrivé rù Sāráyī ku, mî zì ìrivé rù Sārā.

16 Ma ìri ní tākìrì sē, ìri mí ní mvá ágó tì rá. Ma ìri ní tākìrì sē, ìri ìmú adri èndrèpì sùrú káràkará rĩ pì vé ni. 'Bāgú rĩ pì kpá ìmú ìfū ìrivé úyú agá."

17 Ābūrámā ní kǔmūcì ùtìzú, 'ì drì sǐzú wūgá Múngú rì ñjìzú. Ìri ní guzú, ùsū 'í èsì agá 'dālè kìnì, "'Bá ágó ìlì be caápi mǔdǔrǔlǔ àlu ní nyo ícò mvá tì rá? Sārā vé ìlì ca pǔkú úròmì, ìri nyo ícò mvá tì rá?"

18 Ābūrámā ní 'yozú Múngú ní kìnì, "Mî sē dō tākìrì rĩ 'yéná Īsīmāélē ní, ìri adri múké."

19 Kúru Múngú ní 'yozú kìnì, "Adri 'dínì kuyé, mívé ùkú Sārā rì ìmú mí ní mvá ágó tì rá, mî rù ni 'da Īsákā 'i. Ùndī má ní ruṣú rĩ adri Īsákā be mǔzú nyonyo, ìri ca úyú Īsákā ā wúdrì gé rĩ pì wúgá.

20 Á yì tã mí ní zìjì Īsīmāélē ā tã sī rĩ gí, ma ìri ní tākìrì sē rá. Ma sē ìri anjì tì izú káràkará. Ìri adri ètèpì anjì mǔdrì drì ni ìrì àngū ru'bá rĩ pì vé ni, ma sē ìri adri sùrú be káràkará.

21 Ùndī má ní ruṣú mí be rĩ, ma kpá rù Īsákā Sārā ní úmwúlésì ìmú tìjì mí ní rĩ be.

Ìri ìmú tì sà àndrū nōri tìjì rĩ gé, ìlì drū rĩ agá."

22 Múngú ká átángá rĩ átá deḡ Ābūrámā ní gí, ìri ní Ābūrámā rì kuzú, ìri ní 'dezú mǔzú.

23 Ụ'dú 'dāri gé, Ābūrámā ní ívé mvá ágó Īsīmāélē rì 'duzú, àgõ ì ní tìjì ívé 'bètì àsámwú gé rĩ pì be, àzini 'bá 'í ní jeé mǔfēngā sī rĩ pì be, ìri ní kòpivé ágélé ē tì úlìzú rá, sù Múngú ní 'yoó 'í ní rĩ tìjì.

24 Ì ní Ābūrámā ā ágélé ē tì lizú rĩ gé, ìsú àkūdē ìrivé ìlì ca pǔkú úròmì drì ni úròmì,

25 mvòpì Īsīmāélē vé ìlì ca mǔdrì drì ni na.

26 Ābūrámā pì mvòpì Īsīmāélē be, úlìkí kòpì ā ágélé ē tì ú'dú àlu 'dāri gé.

27 Àgõ Ābūrámā vé 'bètì àsámwú gé rĩ pì, àgõ ì ní tìjì ìrivé 'bètì àsámwú gé rĩ pì be, dōku ì ní jeé mǔfēngā sī jākā rĩ pì drìgé rĩ pì be, kòpì àrèwú céré, úlìkí kòpì ā ágélé ē tì Ābūrámā pì be trù.

18

Ābūrámā é'yì ùmú na ívé àngá

1 Úpì Múngú 'da 'i Ābūrámā ní pètì àmbúgú Māmúrē vé rĩ ā jèlè gá, ìsú àkūdē Ābūrámā úrì kuú ívé gākū rĩ vé kèḡtìlè gá ùtú mgbímgbi gé 'dìgé.

2 Ābūrámā ká 'ì drì ingá àngū ndrezú, ndre àgõ na tukí pá kuú 'í èndrètì gé. Kā kòpì ndreé, koro ìri ní njuzú mǔzú kòpì wúgá 'dāá, ìri ní kǔmūcì ùtìzú, 'ì drì sǐzú wūgá kòpì èndrètì gé.

3 Ìri ní 'yozú kìnì, "Àmbúgú mávé rĩ, 'í ndre dō tã má ní 'oó rĩ sē mí ní àyìkō rá, ma àtì'bá mívé ni, lē mî aga má gārā gá sī ku.

4 Lē ìmi uvukì pètì nōri ā ndúgé nōgó, ē ìjìkí ìmi ní yìjì, ìmi ùjìkí rì ìmi pá ànì.

5 Mā á'dí ìmi ní ínáyá, ìmi nyakí rì, ā sē rì ìmi ní ùkpō, ìmi tukí rì èḡ rĩ mǔzú ànì, à'diātāsīyā ìmi ícákí àtì'bá ìmivé rĩ wúgá gí."

Kòpì ní 'yozú kìnì, "Múké, 'bá ā'yìkí rá, mî 'o sù mí ní 'yoó rĩ tìjì."

6 Ābūrámā ní njuzú fízú gākū agá Sārā wúgá 'dālè. Ìri ní 'yozú Sārā ní kìnì, "Mî

Í'dú jǔrú, mí ìyí fúndru mǐníníni ní 'a ní gé mbèlè, mí únjò fúndru rí, 'í 'bá á'dí pángá rú."

7 Kúru Ābūrámā ní njuzú mužú tì rí pi āsámvú gé 'dāá, ìri ní tì kǎjóná rù'bá be múké ní ìpèzú, ìri ní sèzú ívé átí'bá rí drígé, átí'bá rí ní lizú, ìri ní 'bázú á'dízú mbèlèná.

8 Kā ínáyá rí á'dí deḡ gí, Ābūrámā ní lé kǔúpi gí ní í'dúzú lé ì ní zoó ú'dí rú ní be, āzini ìri ní tì zāá á'dípi gí rí í'dúzú, ìri ní jizú 'bázú ūmú rí pi ẹndrẹtì gé. Kòpi ká ríi ínáyá rí nyaá, Ābūrámā áwí pá tuú kuú kòpi ā jèlé gá pẹtì ā ndúgé 'dāá.

9 Ūmú rí pi ní Ābūrámā rí zizú kǐnǐ, "Mí ũkú ní Sárā rí íngāá?"

Ābūrámā ní újázú kǐnǐ, "Ìri gākū agá 'dāá'dā."

10 Kúru Úpí ní 'yozú kǐnǐ, "Ílì drǔ rí agá, ma ìgō mí vúgá nòlé sà má ní ícázú mí vúgá āndrǔ nòri tìni rí gé, mí ũkú ní Sárā rí ímú mvá ágó tì rá."

Sárā rí átángá rí yì gākū Ābūrámā úgóró gá rí vé kẹ́tìlè gá.

11 Ābūrámā pi Sárā be ìrìtrò ārākā rú, kòpívè ílì āmbúgú, Sárā vé ílì mvá tizú rí agá gí.

12 Sárā ní guzú, ũsǔ 'í ẹsì agá 'dāá kǐnǐ, "Á dè gí, má ágó ní dè kpá gí, ma nyo gō mvá tì āyìkō ìsúzá rá?"

13 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kǐnǐ, "Sárā gụgụ āsì? Sárā kǐnǐ, 'í dè gí, 'ì nyo ícò mvá tì rá yā, 'yo 'dínì āsì?"

14 Ngá āzi ũkpó ũkpó Úpí Múngú rí ndèépi ní nyo anigé? Ma ímú ìgō sà nòri tìni rí gé, ílì drǔ rí agá, Sárā rí ímú mvá ágó tì rá."

15 Sárā 'o ũrì sǐ, ọlì ũnjò kǐnǐ, "Á gụ kuyé."

Úpí Múngú kǐnǐ, "Ádarú, 'í gụ rá."

Ābūrámā mā Múngú rí Sòdómò vé tǎ sǐ

16 Āgō ná rí pi ká lèé 'deé mužú, kòpi ríkí āngū ndreé mužú Sòdómò gálé rú. Ābūrámā mụ kòpi be trú, jì kòpi kuú létì gé.

17 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kǐnǐ, "Má ícò tǎ má ní lèé 'oó rí úcí Ābūrámā ní ku.

18 Ābūrámā vé úyú rí ímú ízú tré, kòpi adri ũkpó be āngū rí agá, sùrú āngū rí pi agásì rí pi ārèvú céré tǎkírì ìsú ìri ā tǎ sǐ.

19 Ā'diātāsīyā má ìpè ìri, è ímbá rí ívé anji rí pi ívé 'bá 'bẹtì āsámvú gé rí pi be, kòpi ā 'dukí rí tǎ Úpí Múngú vé rí ngaá, kòpi ā 'okí rí tǎ pìrì, āzini kòpi ā 'okí rí tǎ múké. Kúru ma sè Ābūrámā vé úyú rí ízú tré, sù má ní ẹzì rí tìni."

20 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kǐnǐ, "Ūnjìkǎnyā 'bá Sòdómò vé rí pi ní 'oó, āzini Gòmórā vé rí pi ní 'oó rí vé tǎ íkú ícá má vúgá nòlé gí, kòpi vé ũnjìkǎnyā 'oó rí agá rá.

21 Á lè sù mùvú vúgá 'dāá, á lè mùvú ndreé, dō ũnjìkǎnyā kòpi ní 'oó rí, ìri adri sù íkúpi ícápi má vúgá nòlé rí tìni. Dō adri 'dínì kuyé, á lè nǐ."

22 Kúru āgō ìrì rí pi ní 'dezú mužú Sòdómò gá 'dāá, 'bo Ābūrámā pi áwíkí pá tuú kuú Úpí Múngú be.

23 Ābūrámā ní 'ì útrúzú Úpí Múngú vúgá 'dāá, ìri ní Úpí Múngú rí zizú kǐnǐ, "Úpí, mí dō 'bá ũnjìkǎnyā 'o'bá rí pi ú'dì, mí nyo 'bá tǎ 'o'bá pìrì rí pi ú'dì ìndì rá?"

24 Dō 'bá tǎ 'o'bá pìrì ní pi pùkú tǔwú kǔrú rí agá 'dǎlé, mí nyo kǔrú rí iza céré? Mí ícò kǔrú rí kuú 'bá pùkú tǔwú tǎ 'o'bá pìrì 'dì'bée ā tǎ sǐ ku?"

25 Ádarú lè mí ú'dì 'bá tǎ 'o'bá pìrì rí pi 'bá ũnjìkǎnyā 'o'bá rí pi be trú ku. Ngá mí ní lèzú 'bá tǎ 'o'bá pìrì rí pi ú'dízú 'bá ũnjìkǎnyā 'o'bá rí pi be trú rí ā'dì? Lè mí 'o 'dínì ku! Mí rí 'bá vù dríge nògò rí pi vé tǎ lè nǐ, mí rí tǎ lè pìrì."

26 Úpí Múngú ní 'yozú kǐnǐ, "Má ìsú dō 'bá tǎ 'o'bá pìrì rí pi pùkú tǔwú kǔrú Sòdómò vé rí agá 'dǎlé rá, má iza kǔrú rí ku kòpi ā tǎ sǐ."

27 Ābūrámā ní gōzú átázú dǐi kǐnǐ, "Úpí Múngú, má adri dō 'bá áda drǎapi drǎdrǎ ní drǎáāsīyā, lè mí ā'yì ma, má átá átángá rí mužú.

28 'Bo dō 'bá tǎ 'o'bá pìrì rí pi pùkú sù drì ní tǔwú, cakí pùkú tǔwú kuyé, mí nyo kǔrú rí iza 'bá tǔwú 'dǎáyo rí pi ā tǎ sǐ rá?"

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Dō má ísú 'bá rī pi 'dālē pūkú sụ drī ni tōwú, má iza kūrú rī ku.”

²⁹ Ābūrámā ní gōzú átázú đī kīnī, “Dō mí ísú 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'yéńá pūkú sụ, mi nyo iza rá?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Dō 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi pūkú sụ, má iza kūrú rī ku.”

³⁰ Ābūrámā ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, mí 'a ã ve má ní ku fô, lē mí ã'yī ma, mâ átá átángá rī. 'Bo dō mí ísú 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'dālē 'yéńá pūkú na, mi 'o íngóni?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Dō má ísú 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi pūkú na, má iza kūrú rī ku.”

³¹ Ābūrámā ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, lē mí ã'yī ma, mâ átá átángá rī mužú, mí ísú dō 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'dālē 'yéńá pūkú ĩrī, mi 'o íngóni?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “'Bá pūkú ĩrī tā 'o'bá pīrī rī pi ã tā sī, má iza kūrú rī ku.”

³² Ābūrámā ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, mí 'a ã ve má ní ku, mâ gō átá vú sī ãlu. Mí ísú dō 'bá tā 'o'bá pīrī rī pi 'yéńá 'dālē mužrī, mi 'o íngóni?”

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “'Bá mužrī tā 'o'bá pīrī rī pi ã tā sī, má iza kūrú rī ku.”

³³ Úpí Múngú kã átángá rī átá deę Ābūrámā be gí, ĩri ní 'dezú mužú, Ābūrámā ní 'i újázú gōzú 'bētī.

19

Zākí kūrú Sōdómō vé rī, āzini Gōmórā vé rī

¹ Mālāyikā ĩrī rī pi* cakí Sōdómō gá 'dālē ūndreńá sī, ísú ākūdē Lótō úri kuú kūrú Sōdómō vé rī ã kēētīlē gá. Lótō kã kōpi ndreé, ĩri ní ngazú uru, ĩri ní mužú kōpi vúgá 'dāá. ĩri ní kūmūcí ūtīzú, 'i drī sīzú vūgá kōpi ęndreęi gé.

² ĩri ní 'yozú kīnī, “Ambugu mávé rī pi, ĩmi ímúkí mávé āngá nōó. ĩmi ūjīkí rí ĩmī pá, ĩmi lakí rí mávé jó agá, ĩmi fūkí rí

mužú ū'bútīńá sī ęcī ĩmi ní lēé mužú rī gé 'dāá.”

Kōpi ní újázú kīnī, “Kuyé, 'bá lakí mívé jó agá ku, 'bá muž kūrú rī agá 'dāá, 'bá la āmvé.”

³ 'Bo Lótō ní kōpi sizú ūkpō sī, kōpi ní mužú Lótō pi be trú, kōpi ní fizú ĩrivé jó agá 'dāá. Lótō ní ngá nyanya á'dízú kōpi ní, á'dí pánga rī ākūfī ākó, kōpi ní nyazú.

⁴ Ūmú rī pi ní drī lazú vūgá kuyé rī gé, āgō kūrú Sōdómō vé rī agá rī pi ārēvú cére ímúkí jó rī ã gārā ceé kūrū, 'bá 'dī'bée kēřianji rī pi 'bá ambugu rī pi be.

⁵ Kōpi ní Lótō ri zizú ū'dúkó be uru 'dāá kīnī, “Āgō ímú'bá mí vúgá nōgó ĩńńá sī rī pi íngāá? Mí ĩjī kōpi ĩfūú 'bá vúgá āmvé nōó, 'bá lēkí laá kōpi sī.”

⁶ Lótō ní füzú mužú kōpi vúgá āmvé 'dāá, ĩri ní kēētī rī ūpīzú cí.

⁷ ĩri ní 'yozú kīnī, “Má édrípīi, á mã ĩmi drī ĩrī sī, lē ĩmi 'okí ūńjīkānyā 'điri tīńi ku!

⁸ ĩmi ndrekí drī ká, ma anji ūkú be ĩrī anigé, kōpi drī kácáná rú. Lē mã ĩjī kōpi ĩfūú āmvé ĩmi vúgá nōlé, ĩmi ícó tā ĩmi ní lēé 'oó kōpi be rī 'o rá. Lē ĩmi 'okí tā ūńjī āgō 'dī'bée be ku, kōpi ūmú mávé ni, ma ri kōpi ūtē ní.”

⁹ 'Bo kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í deę mi 'dīsī rá, mi 'bá ímúpi ímúmū ni, 'í lē tā 'bá ní lēé 'oó rī lūú 'bá ní nī! 'Bá ícó mi 'o ūńjī kōpivé rī ndē.” Kōpi ní Lótō ri zezú, kōpi ní mužú kēētī rī nōzú.

¹⁰ 'Bo āgō ĩrī jó agá rī pi ní ĩfūzú āmvé nōlé, kōpi ní Lótō ri ružú sezú jó agá 'dāá, kēētī rī ūpīzú cí.

¹¹ Kōpi ní kēřianji, āzini 'bá ambugu adri'bá kēētīlē gá rī pi ĩ mī sazú ožūzú rá, kōpi ã nīkí rí kēētī rī ámá ku.

¹² Āgō ĩrī 'dī'bée ní 'yozú Lótō ní kīnī, “Mí dō anji āgō be, dōku anji ūkú be, dōku āgō mívé anji ūkú je'bá ni pi be kūrú rī agá nōgó anigé, 'í jī kōpi fūú nōósī rá,

¹³ ā'diātāsīyā 'bá kūrú nōri iza 'dīsī rá. Úpí Múngú yī tā ĩ ní rií átá kárakarā ūńjīkānyā 'bá Sōdómō vé rī pi ní rií 'oó rī ã tā sī rī gí, ĩpē 'bá ímú kūrú rī izangará gá.”

* 19:1 19:1 Mālāyikā ĩrī rī pi: Āgō ĩrī Ābūrámā ri ku'bá muž'bá Sōdómō gá rī pi mālāyikā.

14 Kúru Lótō ní mužú āgō lē'ba ívé anji ũkú je'ba rī pi vúgá 'dāá. Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi fūkí kūrú nōri agásī mbēlē, ā'diātāsīyā Úpí Múngú lē kūrú rī izaá 'dīisī rá!” 'Bo āgō lē'ba ĩrivé anji ũkú je'ba rī pi ũsūkí kīnī, tā Lótō ní átá 'dīri tā áví vé ni.

15 Kā mužú adrii drū ũ'bútī kūñkūñī, mālāyíkā rī pi ní 'yozú Lótō ní kīnī, “Í 'dú mívé ũkú, mívé anji ũkú ĩrī 'dī'bée be mbēlē! Īmi fūkí kūrú nōri agásī āmvé, kádō kūrú nōri izaá, ā ú'díkí rí ĩmi drāá ku.”

16 'Bo Lótō mužú mbēlēná kuyé. Āgō 'dī'bée ní Lótō ē drī ružú, ũkú ni ē drī ružú, āzini ĩrivé anji ũkú ĩrī rī pi ē drī ružú, kōpi ní 'ba 'dī'bée jīzú fūzú kūrú rī agásī āmvé, ā'diātāsīyā Úpí Múngú 'bā éší ídríkídri kōpi ní.

17 Āgō 'dī'bée ká 'ba 'dī'bée jī fūú āmvé 'dāá, ālu ni ní 'yozú kīnī, “Īmi ápákí mužú nōósī rá, ĩmi adrikí rí ídri rú! Ā ndrekí āngū vulé ku, ā tukí pá í'búná agá 'dāá ku! Īmi ápákí mužú írā drīgé 'dāá, ĩmi adrikí rí ídri rú.”

18 Lótō ní kōpi mázú drī ĩrī sī kīnī, “Kuyé fō, Úpí mávé rī!

19 Ma ātí'ba ĩmivé ni, ĩmi 'bākí éší múké ma ídrízú, ĩmi 'bākí éší ídríkídri má ní rá. 'Bo má ícó ápá caá írā gá 'dāá bā ku, āngū rī 'i iza ísú ākūdē ma drī létī gé, 'bā ũdrā āní rá.

20 'Í ndre, kūrú āzi mādāṅáṅá ĩnyiṅá 'dā. Īri vūrā mādāṅáṅá ni, mí ā'yī dō ma mužú 'a ni gé 'dālé rá, ma 'ba mávé 'bētī āsámvú gé rī pi be, 'bā ídrí rá.”

21 Mālāyíkā rī ní 'yozú Lótō ní kīnī, “Īri múké, tā mí ní zī 'dīri, má ā'yī rá. Kūrú mí ní ríí tā ni 'yoó 'dīri, má iza ku.

22 'Í nju mužú kūrú rī agá 'dāá mbēlē, má ícó drī tā āzi 'oó ku, 'í ca dō 'dālé gí ká.” (Lótō ní 'yoó kūrú rī mādāṅáṅá rī sī, ĩ ní kūrú rī ā rú zīzú Zōárā āní.)

23 Lótō ca Zōárā gá 'dālé, ísú ākūdē ũtú rī ĩfū gí.

24 Úpí Múngú ní ācíkúlúlú ĩpēzú 'bū gé 'dāásī lūzú kūrú Sōdómō vé rī agá, āzini Gōmórā vé rī agá.

25 Īri ní kūrú rī pi zāzú, āngū í'búná rú rī, 'ba adri'ba kūrú rī pi agá 'dālé rī pi, ngá dū'ba nyōókú drīgé rī pi be, ngá 'dī'bée ārēvú céré vekí rá.

26 'Bo Lótō ũkú ni ndre āngū gōzú vulé, gō 'i újā ufuú troó sū ē'yí ní troó rī tīnī.

27 Kā mužú adrii drū ũ'bútī, Ābūrāmā ní 'i újázú gōzú vūrā ándúru 'í ní pá tuzú Úpí Múngú ęndreṭi gé rī gé 'dāá.

28 Īri ní āngū ndrezú mužú Sōdómō gá, Gōmórā gá, āzini āngū í'búná rú rī gé 'dāá. Ndre ācígā ōzū āngū rī ē drī céré, ācígā rī nī kú cīcī.

29 'Bo Múngú ká kūrú rī pi zāá í'búná rī be gí, ígá tā ándúru Ābūrāmā ní zī 'dāri, ípá Lótō rī ācī kūrú rī zāapi ú'búpi rī agásī rá.

Lótō pi ívé anji ũkú rī pi be

30 Lótō pi ívé anji ũkú ĩrī rī pi be, kōpi fūkí āngū Zōárā vé rī agásī, mužú adrii írā rī pi āsámvú gé, ā'diātāsīyā 'o ũrī sī adringará Zōárā gá 'dālé rī sī. Lótō pi ívé anji ũkú ĩrī 'dī'bée be, kōpi fikí mužú adrii ũjī agá.

31 Ũ'dú ālu, mvá ũkú kāyú rī ní 'yozú ōmvúpi ní kīnī, “Bá étēpi ri nóni ārākā rú, vūrā nōri agá, āgō 'bā je'ba ni pi 'dāáyo.

32 Mí ímú, 'ba sēkí 'ba étēpi ní vinyō mvuú ĩmērēzú āní, 'bā lakí rí ĩri be, ā tī rí 'ba ní anji bēsīnī.”

33 Īniṅá 'dāri sī, kōpi ní vinyō sēzú mvuzú ĩ étēpi ní, mvá ũkú kāyú rī ní mužú lazú étēpi be trú. Étēpi nī áamá 'yozú kīnī, mvá ũkú rī la 'í gārā gá yā, dōku nga mužú gí yā 'dīni kuyé.

34 Kā mužú adrii drū 'dīni, mvá ũkú kāyú rī ní ũlūzú 'í ōmvúpi ũdú rī ní kīnī, “Īniṅá ájée rī sī, 'ba lakí má étēpi be trú. Lē 'bā sēkí ĩri ní vinyō mvuú dīi ĩniṅá nōri sī, 'í la rí ĩri be, mí étēpi ā tī rí mí ní mvá bēsīnī.”

35 Kúru ĩniṅá 'dāri sī, kōpi ní ĩri ní vinyō sēzú mvuzú. Mvā ũdú rī ní mužú lazú étēpi be trú, Étēpi nī áamá 'yozú kīnī, mvá ũkú rī la 'í gārā gá yā, dōku nga mužú gí yā 'dīni kuyé.

36 Lótō ní laá ívé anji ũkú ĩrī 'dī'bée sī rī sī, kōpi ísúkí 'a rá.

³⁷ Mvá ũkú kăyú rĩ ní mvá ágóná tizú, ĩri ní rụ ni 'dazú Mōábā† 'i. ĩri é'bípi 'bá Mōábā gá rĩ pi vé ni cĩngbá ícázú āndrũ sī.

³⁸ Mvá ũdú rĩ ní kpá mvá ágóná tizú, ĩri ní rụ ni 'dazú Bēnámĩ‡ 'i. ĩri é'bípi 'bá Āmónā vé rĩ pi vé ni cĩngbá ícázú āndrũ sī.

20

Ābūrámā pi Ābūmēlékē be

¹ Ābūrámā ní ngazú vūrā 'dāri gé sī, ĩri ní 'dezú mužú adrizú āngū Nēgévē vé rĩ gé, kūrú Kādésā vé rĩ pi āsámvú gé kūrú Súrú vé rĩ be. ĩri ní gōzú mužú adrizú Gērārĩ gé. Kā rií adrií 'dālé,

² ũlū 'bá rĩ pi ní kīnī, 'í ũkú ni Sárā ri 'í ómvúpi. Kúru 'bāgú Ābūmēlékē Gērārĩ vé rĩ ní 'bá pēzú mužú Sárā ri íjizú 'í ní ũkú rú.

³ Kā mužú adrií íniñá rĩ sī, Múngú ní ímúzú átázú Ābūmēlékē ní urobí agá kīnī, “Mi ímú drā rá, ā'diātāsīyā ũkú mí ní 'dujú 'dīri, ĩri ágó be.”

⁴ 'Bo Ābūmēlékē pi lakí ũkú rĩ be kuyé. Kúru Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, mi nyo 'bá ũnjikānyā ākó rĩ pi ú'dj ũdrā rá?

⁵ Ābūrámā 'yo nyo má ní kīnī, Sárā ri 'í ómvúpi 'dīni kuyé? Sárā 'yo kpá Ābūrámā ri 'í édrīpi 'dīni kuyé? Á lē kōdō tā ũnjí 'oó ku, mā ũsū déna tā má ní 'oó rĩ pīri.”

⁶ Kúru Múngú ní 'yozú ĩri ní urobí agá kīnī, “Ē, á nī rá 'í 'o tā ũnjí kuyé, má uga mi, sē 'í 'o ũnjikānyā má ęndręti gé kuyé. Sē má ní mi ugazú, mí ní lazú ũkú rĩ be kuyé ānī.

⁷ Lē mī újā ágó rĩ vé ũkú gōó vú ni gé 'dāá vúlé, ā'diātāsīyā ĩri nēbī, ā zī rí ma mí ní, mī drā rí ku. 'Bo mí újā dō ũkú rĩ gōó kuyé, mi 'bá mívé rĩ pi be, ĩmi céré ímú ũdrā rá.”

⁸ Kā mužú adrií drū ũ'bútī, Ābūmēlékē ní ívé ũgalaku rĩ pi zizú ímúzú céré, ĩri

ní tā 'i 'oópi 'dīri ũlūzú kōpi ní. Sē ũrī fu kōpi ānī ambamba.

⁹ Kúru Ābūmēlékē ní Ābūrámā ri zizú ímúzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “'Í 'o 'bā 'dīni āsī? Tā ũnjí má ní 'oó mí ní rĩ ā'di sēzú mí ní tā ũnjí íjizú má drīgé, āzini mávé 'bá má ní rụ rĩ pi drīgé? Tā mí ní 'oó má ní 'dīri, ĩ ní kōdō ícó 'oó ku ni.”

¹⁰ Ābūmēlékē ní Ābūrámā ri zizú kīnī, “Ngá sēepi mí ní tā 'dīri 'ozú 'dīni rĩ ā'di?”

¹¹ Ābūrámā ní újázú kīnī, “Má ũsū, 'Vūrā nōri gé, 'bá rĩ pi rukí Múngú ri ku, kōpi ma 'dj ũkú mávé rĩ ā tā sī rá.’

¹² Ádarú ĩri mávé ómvúpi, 'bā ĩri be étępi ālu, 'bávé ęndrępi rĩ pi āndiāndí. Á je ĩri má ní ũkú rú.

¹³ Múngú kā ándúrú 'yoó mā ku má étępi vé 'bētī, mā 'de mužú āngū āzi gé, á 'yo Sárā ní, má kīnī, “'Í lē dō ma rá, vūrā 'bá ní écízú rĩ pi agásī, 'í lū 'yozú kīnī, ma mí édrīpi.’ ”

¹⁴ Kúru Ābūmēlékē ní Sárā ri újázú gōzú Ābūrámā ni vúlé. ĩri ní kābīlō í'dúzú, tī pi be, túgęrī āgō rú ni pi be, túgęrī ũkú rú ni pi be sēzú Ābūrámā ní.

¹⁵ Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, “Nyōókú mávé rĩ, ĩri mí ęndręti gé 'dā. 'Í mužú adrií vūrā mí ní ĩpēé rĩ gé.”

¹⁶ ĩri ní 'yozú Sárā ní kīnī, “Ma mí édrīpi ní mūfēngā fífí* sē élifū ālu (1,000), ē 'i'da rí 'bá rĩ pi ęndręti gé nōgó lūzú kīnī, á 'o ũnjikānyā mí ní, 'bo mí 'o ũnjikānyā kuyé.”

¹⁷ Kúru Ābūrámā ní Múngú rĩ zizú Ābūmēlékē ní, Múngú ní ĩri ídrízú, Múngú ní kpá ũkú ni ri ídrízú anji ũkú túgęrī rú rĩ pi be, kōpi ā gōkí rí anji tī dī,

¹⁸ ā'diātāsīyā Úpí Múngú ōzū ũkú adri' 'bá Ābūmēlékē vé 'bētī āsámvú gé rĩ pi vé mvá vūrā rá, Ābūrámā vé ũkú Sárā ā tā sī.

21

Īsākā vé tįngará

† 19:37 19:37 Mōábā: Mōábā vé ífífí, ífū étępi ā rụ 'bá gá. ‡ 19:38 19:38 Bēnámĩ: Bēnámĩ vé ífífí, mvá ágó má é'dípáa vé ni. * 20:16 20:16 Mūfēngā fífí: Mūfēngā fífí 'dīri lókí 'dāri gé ęnjēnjī.

1 Úpí Múngú ní drị tịzú Sárā rụ'ba gá, sũ ìri ní ándúró 'yoó rĩ tịni.

2 Sárā ní 'a ịsúzá, ìri ní Ābūrámā ní mvá ágó tịzú, ịsú ákūdē Ābūrámā ri ārākā rú. Tịkí mváná rĩ sá Múngú ní 'yoó ì mváná rĩ tị rĩ gé.

3 Ābūrámā ní mváná rĩ ã rụ 'dazú Ịsákā 'i.

4 Ịsákā kã adrii caá ú'dú be ārō, Ābūrámā ní ágélé ni ã tị lịzú, sũ Múngú ní ezị rĩ tịni.

5 Tịkí Ịsákā ri ákūdē Ābūrámā ri ílì be mụdụrụlụ álu.

6 Sárā ní 'yozú kīnī, “Múngú sē á gụ áyīkō be ẹsị agá, 'bá tã 'dīri yì'ba rĩ pi cére ímụ gụ, sũ má ní gụy rĩ tịni.”

7 Sárā ní gōzú 'yozú kīnī, “Á'di ri ícọ 'yo kīnī, 'bá mvá tị Ābūrámā be rá nĩ? 'Bo á tị ìri ní mvá ágóná, ịsú ákūdē ìri ārākā rú.”

Drokí Āgárā pi Ịsīmāélē be

8 Mváná rĩ kã mbaá, kã bā ndrungára kuú gí, Ābūrámā ní ùmụ 'bázú àmbúgú ú'dú Ịsákā ní bā ndrungára kuzú 'dīri ìnjịzú ànì.

9 Sárā kã ndree Āgárā Ējēpētōzị rĩ vé mvá ìri ní tị Ābūrámā ní rĩ ri gụ Ịsákā sī,

10 Sárā ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Í dro ùkú tųgērị rú 'dīri ívé mváná rĩ be rá, ìrivé mváná rĩ ã rụ rí ã'bú mí ní ímụ kuú mávé mvá Ịsákā ní rĩ ã tị ku.”

11 Tã 'dīri sē Ābūrámā ní ìzāngā ambamba, ã'diātāsīyā Ịsīmāélē ri mvá Ābūrámā vé ni.

12 'Bo Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Mvá rĩ vé tã, àzini mívé tųgērị rĩ vé tã, ã sē mí ní ìzāngā 'dīni ku. Lē mí yì tã Sárā ní 'yoó mí ní rĩ, ã'diātāsīyā úyú mívé rĩ pi ímụ ìfũ Ịsákā rụ'ba gá.

13 Ma kpá sē mívé tųgērịzị rĩ vé mvá ri ímụ tị ízú kárakará, ìrivé úyú ri ímụ adri súrú àmbúgú, ã'diātāsīyā ìri mvá mívé nì.”

14 Kã muụ adrii drị ù'bütị, Ābūrámā í'dú ínyá, àzini tō yị kұлүкү agá tré, ìri ní 'duzú 'bázú Āgárā ã kídị gé. ìri ní kúru kōpi pēzú muzú mvōpị Ịsīmāélē be.

Āgárā ní 'dezú muzú, ìri ní rizú ẹcízú àngū ã'wí cínyáfā rú Bērīsébā vé rĩ agásì.

15 Yị kұлүкү agá rĩ kã deę, ìri ní mváná rĩ jizú 'bázú peṭi amuúpi rĩ vé ìndrī gé.

16 Ìri ní ngazú mváná rĩ ã gārā gá sī, muzú úrízú mváná rĩ be àsámvú sī, ã'diātāsīyā ri ùsū kīnī, “Á lē mváná rĩ vé drāngará ndree ku.” Kã rií úrì 'dálé, ìri ní í'dózú ngozú.

17 Múngú kã yị mváná rĩ ri ngongo, mālāyīkā Múngú vé rĩ ní Āgárā ri zizú 'bū gé 'dāāsī kīnī, “Āgárā, ngá ùnjí rĩ ã'di? Lē mí 'o ụrị sī ku. Mváná rĩ la kú 'dā, Múngú yì ìrivé ngongará gí.

18 'Í mu mváná rĩ í'dú ruụ drịgé, ma sē mváná rĩ ímụ tị ízú kárakará, ìrivé úyú ri ímụ adri súrú àmbúgú.”

19 Kúru Múngú ní Āgárā ã mị zịzú, ìri ní kídị ndrezú. Ìri ní kúru muzú yị tōzú kұлүкү rĩ agá tré, ìri ní sēzú mvuzú mváná rĩ ní.

20 Mváná rĩ kã rií mbaá, Múngú ri ìri ütēē nī. Mváná rĩ ri adrii àngū ã'wí cínyáfā rú rĩ agá 'dāá, nī zāá 'bungará ụsū sī rĩ ambamba.

21 Mvá ágó rĩ kã rií adrii àngū ã'wí cínyáfā rú Pārānā vé rĩ agá 'dāá, ẹndrēpị ịsú ìri ní ùkú íngázú àngū Ējēpētō vé rĩ agá.

Ābūrámā pi sōkí ùyō ì àsámvú gé sī Ābūmēlékē be

22 Sā 'dāri gé, Ābūmēlékē pi 'dekí muụ ívé ùgalaku àmbúgú àngaráwá rĩ pi vé Píkólā be Ābūrámā vúgá 'dāá, kōpi ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, “Tã cére mí ní 'oó rĩ agá, Múngú ri mí ìzā ko rá.

23 Lē mí sō ùyō Múngú ẹndrēpị gé nōgō 'yozú kīnī, mí ícọ má mị ù'bāá ku, dōku mávé anjịná rĩ pi ã mị ù'bāá ku, dōku mávé úyú rĩ pi ã mị ù'bāá ku. Á 'bā ẹsị múké mí ní, lē mí 'bā kpá ẹsị múké má ní, àzini mí 'bā ẹsị múké àngū mí ní adrizú jākā rú nōri drịgé.”

24 Ābūrámā ní 'yozú kīnī, “Á sō ùyō rĩ Múngú ẹndrēpị gé gí, sũ mí ní 'yoó rĩ tịni.”

25 Kúru Ābūrámā ní unuzú Ābūmēlékē ẹndrēpị gé Ābūmēlékē vé kídị àtí'ba rĩ pi ní ẹrị rĩ vé tã sī.

26 Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, “Á nī kuyé dō ā'di 'o tā 'dīri nī. 'Í lū má ní tā 'dīri kuyé, á yī tā 'dīri āndrū sī.”

27 Kúru Ābūrámā ní kābīlō ʊrụkọ í'dúzú, āzini tí ʊrụkọ í'dúzú sēzú Ābūmēlékē ní. Kúru 'bá ịrị 'dī'bée ní ūndī ruzú ị āsámvú gé sī.

28 Ābūrámā ní kābīlō mba'ba fōlō ūkú rú ni pi ūpēzú ézịrị, 'bāzú túngú.

29 Ābūmēlékē ní Ābūrámā ri zizú kīnī, “Mí ūpē kābīlō ūkú rú mba'ba fōlō ézịrị 'dī'bée 'bāā kuú túngú āsī?”

30 Ābūrámā ní újázú ịri ní kīnī, “Mí é'yí kābīlō mba'ba fōlō ézịrị 'dī'bée, ā lū rí 'yozú kīnī, á ga kídí rī nī.”

31 Kúru ị ní vūrā 'dāri ā rụ zizú Bērīsébā*, ā'diātāsīyā 'bá ịrị pi sōkí ūyō vūrā 'dāri gé.

32 Kọpi ní ūndī rī ruzú ị āsámvú gé sī Bērīsébā gá 'dālé rī ā vúdrị gé, Ābūmēlékē pi ní ị újázú gōzú ívé ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé Píkólā be āngū Fēlēsētē vé rī gé 'dālé.

33 Ābūrámā ní ịtị sazú Bērīsébā gá 'dālé, ịri ní Úpí Múngú adriipi mụzú 'dāni'dāni rī ịnjịzú vūrā 'dāri gé.

34 Ābūrámā adri āngū Fēlēsētē vé rī gé 'dālé lókí be āco.

22

Múngú ụ'bị Ābūrámā ri

1 Kā mụy adrií sá āzi ā vúdrị gé, Múngú ní Ābūrámā ri ụ'bịzú. Ịri ní Ābūrámā ri zizú kīnī, “Ābūrámā!”

Ābūrámā ní ā'yīzú kīnī, “Ma nō!”

2 Kúru Múngú ní 'yozú kīnī, “'Í 'du mívé mváná ālukúta Ísákā mí ní lēé ambamba rī, 'í mụ āngū Mōrīyā vé rī gé. Ma mí ní írā āzi lū írā rī pi āsámvú gé 'dāá, 'í zā má ní mváná rī rōbōņọ rú írā rī drịgé 'dāá.”

3 Kā mụy adrií drū 'dīni, Ābūrámā ní fūzú ụ'būtị, ịri ní ịjā úlízú, ịri ní ịjā rī ūdrōzú ngá ʊrụkọ'bée be dōngí rī ā úgóró gá, kọpi ní 'dezú mụzú 'í mvọpị Ísákā be, ívé átí'ba ʊrụkọ ịrị rī pi be vūrā Múngú ní lūú ịri ní rī gé 'dāá.

4 Kā adrií ú'dú na ni gé, Ābūrámā ní 'í drị ingazú āngū ndrezú, ndre āngū rī rará rú.

5 Ịri ní 'yozú ívé átí'ba rī pi ní kīnī, “'Ími tēkí 'bā dōngí rī be nōgó, 'bā mụ mváná rī be 'dālé Múngú ri zị. 'Bā kúru ịgō ịmi vúgá nōlé ndō.”

6 Ābūrámā ní ịjā rōbōņọ zāzú rī 'duzú 'bāzú 'í mvọpị Ísákā drịgé, Ābūrámā 'du ívé rī ācị, āzini ịlị. 'Bá ịrị 'dī'bée ká rí 'deé mụzú trụ ālu,

7 Ísákā ní 'í étẹpị Ābūrámā ri zizú kīnī, “Má étẹpị.”

Ābūrámā ní ā'yīzú kīnī, “'È, mâ mvá rī.”

Ísákā ní étẹpị ri zizú kīnī, “'Ácị rī pi ịjā rī be nō, 'bo kābīlō mvá ị ní mụy zāá rōbōņọ rú rī íngāá?”

8 Ābūrámā ní újázú ịri ní kīnī, “Mā mvá rī, Múngú ri kābīlō mvá ị ní mụy zāá rōbōņọ rú rī sē rá.” Ābūrámā pi ní 'dezú mụzú mvọpị Ísákā be trụ.

9 Kọpi ká mụy caá vūrā Múngú ní ándúrú lūú ịri ní rī gé 'dāá, Ābūrámā ní vūrā rōbōņọ zāzú ní sịzú, ịri ní ịjā rī pi u'duzú ū'bāzú drị ni gé. Ịri ní ívé mvá Ísákā ri ūdrōzú, ịri ní 'duzú 'bāzú vūrā rōbōņọ zāzú rī drịgé ịjā rī drịgé 'dāá.

10 Ịri ní ịlị í'dúzú lēzú ívé mváná rī lịzú ānị.

11 'Bo mālāyíkā Úpí Múngú vé rī ní ịri zizú 'bụ gé 'dāásí, “Ābūrámā! Ābūrámā!”

Ābūrámā ní ā'yīzú kīnī, “Ma nō.”

12 Mālāyíkā rī ní 'yozú kīnī, “Lē mí lị mváná rī ku, ā 'okí tā āzi ūnjí rụ'ba ni gé ku. Á nī rá 'yozú kīnī mí ịnjị Múngú ri rá, ā'diātāsīyā mí ā'yī mívé mváná ālukúta 'dīri sēé ịri ní rá.”

13 Ābūrámā ní 'í drị ingazú āngū ndrezú, ịri ní kābīlō ágọ ndrezú, ú'yú ní ā'yī kú pẹtị duypị kụmvụ rī āsámvú gé. Ịri ní mụzú kābīlō rī ruzú, ịri ní zāzú rōbōņọ rú 'í mvọpị ā vūrā gá.

14 Kúru Ābūrámā ní vūrā rī ā rụ zizú, “Úpí Múngú ri sē rá.” Cīngbá ụ'dú āndrū rī gé, 'bá rī pi ri 'yo, “Úpí Múngú vé írā drịgé, Úpí ri sē rá.”

* 21:31 21:31 Bērīsébā: Bērīsébā vé ífífí, kídí ị ní ūyō sōzú ānị rī.

15 Mālāyikā Úpí Múngú vé rī ní Ābūrámā ri zizú 'bū gé 'dāásī dīj,

16 Īri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú kīnī, mí ní mávé tā 'dujú ngaá rá, āzini mí ní mívé mvá ālukúta rī ā'yī sēé Úpí ní rá rī sī, á sō ūyō 'yozú kīnī,

17 ádarú ma mí ní tākiri sē rá, ma sē mívé úyú ri úmvúlésī ízú sū línyā 'bū gé rī pi tīnī, āzini cínýáfā yīj tafu gārā gá rī tīnī. Mívé úyú rī pi úmvúlésī kūrú ari'ba rī pi vé rī érī kōpi drígé sī rá.

18 'Bá āngū rī pi agásī rī pi ārēvú céré úmvúlésī tākiri ísú úyú mívé rī pi vúgá, ā'diātāsīyā 'í 'du tá mávé rī ngaá rá.”

19 Kúru Ābūrámā pi ní ĩ újázú gōzú ívé átí'bá rī pi vúgá 'dālé, kōpi ní 'dezú mužú trú Bērīsébā gá 'dāá. Ābūrámā ní rizú adrízú Bērīsébā gá 'dālé.

Anji Nāhórā vé rī pi

20 Kā mužú adrii vūdrī ni gé, ūlūki Ābūrámā ní kīnī, Ābūrámā édrīpi Nāhórā vé ūkú Mīlékā tī anji āgō ārō Nāhórā ní.

21 Mvā kāyú rī Ūzī 'i, 'deépi vú ni gé sī rī Búzī 'i, 'deépi 'dīri vú sī rī Kēmūélē 'i, (Kēmūélē ri Ārámā vé étépi),

22 Īri ní 'dezú Kēsédē 'i, Ázō 'i, Pīlídásā 'i, Jīdīláfā 'i, Bētūwélē sī.

23 Bētūwélē ri Rēbékā vé étépi. Mīlékā tī anji āgō ārō 'dī'bée Ābūrámā vé édrīpi Nāhórā ní.

24 Nāhórā vé ūkú rī āzi ā rú Rēúmā 'i, tī kpá anji āgō rá, anji rī pi, Téba 'i, Gāhāmā 'i, Tāhásā 'i, Mákā sī.

23

Sárā vé drāngárā

1 Sárā adri caá ílí mūdūrūlū ālu pūkú ĩrī drī ni ézīrī (127).

2 Sárā drā Kīrīyātā-Ārābā (nóni ĩ ní zīj Hēbērónā) rī gé, āngū Kānánā vé rī agá. Ābūrámā ní fizú Sárā ri ngozú gākū agá 'dāá.

3 Ābūrámā ní ngazú āvū rī ā jélé gá sī, ĩri ní átázú 'bá Hītī vé rī pi be, ĩri ní 'yozú kīnī,

4 “Ma jākā ĩmi āsámvú gé nōgó, ĩmi sēkí má ní vūrā jeé, mā sī rí mā ūkú ni vé āvū vūrā rī agá.”

5 'Bá Hītī vé rī pi ní újázú Ābūrámā ní kīnī,

6 “Āmbúgú 'bávé rī, mí yī drī 'bā ká. Mí 'bá āmbúgú ĩ ní ĩnjī ĩnjī ni 'bā āsámvú gé nōgó. Mí ĩpē vūrā mí ní ndree múké ni, 'í sī āvū rī 'a ni gé. 'Bá āsámvú gé nōgó, 'bá āzi ícó ívé vūrā āvū sīzú rī ugaá mí ní ku.”

7 Kúru Ābūrámā ní íngázú ōvūzú 'í drī sīzú vūgá 'bá Hītī vé rī pi ęndrētī gé.

8 Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi ā'yīkí dō rá, mā sī mávé ūkú āngū Hītī vé rī agá nōgó, ĩmi zīkí má ní Ēfōrónā Zōhārā mvōpi ri,

9 ā sē rí má ní ívé ūjī Mākāpélā gá, ívé nyōókú rī vé ūdū gé rī jeé. Īmi zīkí ĩri, ā sē rí jeé má ní ājē ĩmi ní lēé rī sī, ā adri rí vūrā mávé ni āvū sīzú ni.”

10 Ísú ākūdē Ēfōrónā Hītīgú rī úrí kuú ívé 'bá rī pi āsámvú gé 'dāá, ĩri ní újázú Ābūrámā ní, ĩrivé 'bá Hītī vé ímú'bá kūrú rī vé kání tī gé rī pi ārēvú céré yīkí tā ĩri ní újā rī rá,

11 ĩri ní 'yozú kīnī, “Āmbúgú mávé rī, adri 'díní kuyé, mí yī drī ma ká, ma vūrā rī sē mí ní ūjī 'a ni gé rī be má é'dípáa ęndrētī gé sī, mí sī rí mí ūkú ni drāapi rī vé āvū āní.”

12 Ābūrámā ní gōzú ōvūzú 'í drī sīzú vūgá vūrā rī vé é'dípáa ęndrētī gé dīj.

13 Īri ní 'yozú Ēfōrónā ní, vūrā é'dípáa yīkí rá kīnī, “Mí yī drī ma ká, dō ícó rá, mí ā'yī má ní. Ma vūrā rī vé ājē mí ní līj rī ūfē mí ní rá, mā sī rí mávé ūkú drāapi rī vūrā rī agá.”

14 Ēfōrónā ní újázú Ābūrámā ní kīnī,

15 “Āmbúgú mávé rī, mí yī drī ma ká, mūfēngā 'dīri vé tā adri āmbúgú ku, vūrā rī vé ājē mūfēngā fífí mūdūrūlū sū (400). 'Í sī mívé āvū rī ĩyí.”

16 Ābūrámā ā'yī tā Ēfōrónā vé rī rá. Īri ní mūfēngā fífí rī lāzú sēzú Ēfōrónā ní, sū ĩri ní 'yoó rī tīnī, Hītī rī pi yīkí rá. 'Í'dú mūfēngā fífí rī, lā caá mūdūrūlū sū.

17 Ābūrámā ní nyōókú Ēfōrónā vé adriipi Mākāpélā gá ĩnyinā Māmūrē be rī jezú. Je nyōókú rī ūjī 'a ni gé rī be, āzini pētī 'a ni gé rī pi be céré.

18 Sēkí nyõõkú rĩ jeé Ābūrámā ní, ã adri rĩ irivé ní mužú nyonyo, sēkí ĩri ní nyõõkú rĩ 'bá ambugu Hĩtĩ vé ĩ úmú'bá kũrũ rĩ vé kání tĩ gé rĩ pi andregá sĩ.

19 Vúdrĩ ni gé, Ābūrámā ní ũkú ni Sárā vé āvũ s̄izú ũjĩ Mākāpélā vé rĩ agá, ĩnyināṅá Māmúrē be, (Māmúrē ri Hēbērónā gé) ĩri āngũ Kānánā vé rĩ agá.

20 Āngũ ándúrú adriipi Hĩtĩ rĩ pi vé ũjĩ be rĩ, sēkí ĩri Ābūrámā ní rizú āvũ s̄izú.

24

Īsákā vé ũkú ã jengará

1 Ābūrámā adri caá ílí be āco, dē ícá ārākā rú, Úpí Múngú sē ĩri ní tākiri létĩ be āndiāndĩ.

2 Ú'dú ālu, Ābūrámā ní 'yozú ívé ātĩ'bá āmbúgú riipi ívé ngá 'bētĩ āsámvú gé rĩ ũtēpi rĩ ní kĩnĩ, “Í sō ũyō má ęndreṭĩ gé nōgó.

3 Á lē mĩ sō ũyō Úpí Múngú 'bũ pi gbiipi vũ be rĩ ã rú sĩ, lüzú kĩnĩ, mí ícá mvá ũkú Kānánā vé ni ĩpēe jeé mâ mvõpi Īsákā ní ũkú rú 'bá má ní adrii kõpi āsámvú gé rĩ pi āsámvú gé nōgó ku.

4 'Í mụ ũkú rĩ jeé mâ mvõpi Īsákā ní āngũ 'bávē rĩ agá, mávé márítē rĩ pi āsámvú gé.”

5 Ātĩ'bá rĩ ní ĩri zizú kĩnĩ, “Bo ũkú rĩ gā dō ímúgá má be sĩ āngũ nōri gé, má 'o íngóni? Mā jĩ rĩ mĩ mvõpi Īsákā ri mužú āngũ mívē mí ní ĩfüzú rĩ gé 'dāá?”

6 Ābūrámā ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Lē mĩ jĩ mâ mvõpi ri 'dālē ku!

7 Úpí Múngú adriipi 'bũ gé, ma zĩpi ĩfũupi má étēpi vé 'bētĩ āsámvú gé sĩ, āngũ má é'dípāa vé rĩ agásĩ, átāpi má ní, tā rĩ eziipi má ní 'yoõpi, 'Ma úmvúlēsĩ āngũ nōri sē mvá mívē úyú agá ni ní rĩ,' ĩri ívé mālāyikā pē 'de mí ęndreṭĩ gé sĩ drĩdrĩ, mĩ mụ rĩ ũkú ĩsú mâ mvõpi ní 'dālē.

8 Mvā ũkú rĩ gā dō ímúgá mí be sĩ, mí oyu mí ũyō mí ní sōó má ęndreṭĩ gé rĩ agásĩ gĩ. Lē mĩ jĩ mâ mvõpi ri 'dālē ku.”

9 Kúru ātĩ'bá rĩ ní ũyō sōzú Ābūrámā ęndreṭĩ gé, sũ Ābūrámā ní 'yoó ĩri ní rĩ tĩnĩ.

10 Kúru ātĩ'bá rĩ ní ívé āmbúgú rĩ vé kámĩlō rĩ pi í'dúzú mužrĩ, ngá múké múké ni pi be, ĩri ní 'dezú mužú. 'De mužú āngũ ĩ ní zĩ Ārámā Nāhārāyímũ* rĩ gé, ĩri ní gōzú cazú kũrũ Nāhórā vé rĩ gé.

11 Ātĩ'bá rĩ kã mužú caá 'dālē, ĩri ní kámĩlō rĩ pi sēzú ulazú vūgá kídĩ rĩ ã jēlé gá, kídĩ rĩ kũrũ rĩ gé āmvélēsĩ. Sā 'dāri ũndreṅá, ũkú rĩ pi ní mužú yĩ ĩbēzú ni.

12 ĩri ní kúru Múngú ri zizú kĩnĩ, “Á Úpí, Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rĩ, lē mĩ sē má ní drĩlé múké āndrũ sĩ, 'í 'bā ęsĩ múké mávé āmbúgú Ābūrámā ní.

13 'Í ndre, á tu pá kuú kídĩ rĩ ã jēlé gá nō, anji ũkú kũrũ agá rĩ pi ri ímú yĩ ĩbēngará gá,

14 á zĩ dō ālu ni, á 'yo dō, 'Mí ọ'dú mívē ũdrĩ vūgá, 'í sē má ní yĩ mvuú,' sē dō má ní yĩ rĩ mvuú rá, āzini ã'yĩ dō yĩ sē mvuú mávé kámĩlō rĩ pi ní rá, mvá ũkú mí ní ĩpēe Īsákā ní rĩ ĩri adriipi 'dĩ. Tā rĩ nga dō 'i 'dĩni, ma nĩ áamá 'yozú kĩnĩ 'í 'bā ęsĩ múké mávé āmbúgú rĩ ní gĩ.”

15 Ātĩ'bá rĩ kã drĩ Múngú ri zĩ deḡ kuyé, koro Rēbékā ní ícázú ũdrĩ yĩ ĩbēzú ni be 'í kídĩ gé. Rēbékā ri Bētūwélē vé mvá ũkú, Bētūwélē ri Mílékā vé mvá, Mílékā ri Ābūrámā ędrĩpi Nāhórā vé ũkú.

16 Mvā ũkú rĩ ũnyĩ be ambamba, ĩri drĩ kácāṅá rú, 'bá āzi la drĩ ĩri be kuyé. Mvā ũkú rĩ ní úlúzu mužú kídĩ rĩ gé 'dāá, ĩri ní yĩ ĩbēzú ívé ũdrĩ rĩ agá tré, ĩri ní ĩgōzú ímúzu ātĩ'bá rĩ vúgá nōó.

17 Ātĩ'bá rĩ ní njuzú mužú mvá ũkú rĩ vú 'dāá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Mĩ ĩbē má ní yĩ mívē ũdrĩ agá 'dĩri sē mvuú.”

18 Mvā ũkú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Úpí mávé rĩ, mí é'yĩ yĩ rĩ mvuú.” Koro mvá ũkú rĩ ní ũdrĩ rĩ ọ'dúzú 'í kídĩ gé sĩ 'bāzú vūgá, ĩri ní yĩ rĩ ĩbēzú sēzú mvuzú ātĩ'bá rĩ ní.

19 Mvā ũkú rĩ kã yĩ rĩ sē mvuú ātĩ'bá rĩ ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ma kpá mụ yĩ ĩbē sē mvuú mívē kámĩlō rĩ pi ní céré.”

* 24:10 24:10 Ārámā Nāhārāyímũ: Ārámā Nāhārāyímũ ri Mēsöpõtāmīyā vé āngũ agá.

20 Kúru ìri ní yǐi ùdrí agá rǐ dāzú 'bú ànyāpá rǐ pi ní rizú yǐi mvuzú rǐ agá, ìri ní njuzú mužú vúlé kídí rǐ gé 'dāá yǐi āzi ìbēzú dǐi, ẹ̀cì yǐi rǐ ùbē, kámìlō rǐ pi ārēvú céré mvukí yǐi rǐ caá rá.

21 Ātí'bá rǐ újí kuú kírí, tē rií tǎ Rēbékā ní rií 'oó 'dírí ndree, lē nǐi amá dō mvá ūkú Úpí Múngú ní ìpēē rǐ adriipi 'dǐ.

22 Kámìlō rǐ pi kǎ yǐi rǐ mvuú deę gí, ātí'bá rǐ ní mǎpí dábū rú ājē be āmbúgú ni í'dúzá suzá mvá ūkú rǐ ā ūmvu gé, ìri ní ímvē dábū rú ājē be āmbúgú ni pi í'dúzá ìrǐ, ū'yǐzú mvá ūkú rǐ dríge.

23 Ātí'bá rǐ ní mvá ūkú rǐ zizú kǐnǐ, "Í lū má ní, mi ā'di ā mvá? Mí ẹ̀tẹ̀pì vé jó agá 'dāá, vūrā 'bá ní mužú lazú ìnǐnǎ nōri sǐ mávé āgō nō'bée be ni anigé?"

24 Mvá ūkú rǐ ní újázú kǐnǐ, "Ma Bētūwélē ā mvá, Bētūwélē vé ẹ̀ndrẹ̀pì Mǐlékā 'i, ìrivé ẹ̀tẹ̀pì Nāhórā 'i."

25 Ìri ní kpá gōzú 'yozú kǐnǐ, "Vūrā ìmi ní lazú mívé 'bá rǐ pi be ìnǐnǎ rǐ sǐ ni anigé, ásé, āzini ānyāngā ā fífí kámìlō rǐ pi úcézú ni anigé."

26 Kúru ātí'bá rǐ ní kūmūcì ūtǐzú 'í drǐ sǐzú vūgá, ìri ní Úpí Múngú ri ìnjǐzú,

27 Ìri ní 'yozú kǐnǐ, "È íngúkí Úpí Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rǐ íngúngū, Úpí Múngú 'bā lēngará, āzini 'du tǎ 'í ní lēē 'oó mávé āmbúgú ní rǐ ngaá gí, ā'diātāsīyā ìjì ma ícá mávé āmbúgú rǐ vé máríté rǐ pi vé jó āsámvú gé gí."

28 Rēbékā ní njuzú mužú tǎ 'dírí ūlūzú 'bá ri' 'bá adri' 'bá ẹ̀ndrẹ̀pì vé 'bẹ̀tì āsámvú gé rǐ pi ní.

29 Rēbékā vé ẹ̀drìpì ā rú Lābānā 'i, Lābānā ní njuzú mužú ātí'bá rǐ vúgá kídí gé 'dāá.

30 Lābānā kǎ mǎpí ómvúpì ā ūmvu gé rǐ ndree, āzini ímvē ìri dríge rǐ ndree, kǎ tǎ ātí'bá rǐ ní átá, Rēbékā ní ūlūú 'í ní rǐ yǐi, ìri ní 'dezú mužú ágó rǐ vúgá 'dāá, ìsú tu pá kuú ívé kámìlō rǐ pi be kídí rǐ ā gārā gá.

31 Lābānā ní 'yozú kǐnǐ, "Mí ímú, Úpí Múngú sē mí ní tākírí gí, ngá mí ní pá tuzú kuú āmvé nōgó rǐ ā'di? Má údé mí ní vūrā jó agá 'dāá gí, āzini má údé kpá vūrā mívé kámìlō rǐ pi ní gí."

32 Kúru ātí'bá rǐ ní 'dezú mužú Lābānā vé āngá 'dāá, Lābānā vé ātí'bá rǐ pi ní oḡu kámìlō rǐ pi ā úgóró gá rǐ pi oḡuzú. Kòpi ní ásé, āzini ānyāngā ā fífí ìjǐzú sēzú kámìlō rǐ pi ní, āzini kòpi ní yǐi ìjǐzú sēzú ātí'bá rǐ ní, āzini ìrivé 'bá rǐ pi ní, kòpi ā ūjǐkí rí ì pá āní.

33 Kúru ì ní ínyá ìjǐzú 'bāzú kòpi ẹ̀ndrẹ̀tì gé, 'bo ātí'bá rǐ ní 'yozú kǐnǐ, "Má ūlū dō tǎ má ní ímúzá rǐ kuyé, má ícó drǐ ā'yǐí ínyá nyaá ku."

Lābānā ní 'yozú kǐnǐ, "Mí ūlū 'bá ní tǎ rǐ."

34 Ágó rǐ ní 'yozú kǐnǐ, "Ma ātí'bá Ābūrámā vé ni.

35 Úpí Múngú sē tākírí mávé āmbúgú rǐ ní ambamba, ìri 'bá ā'bú be ni. Úpí Múngú sē ìri ní kǎbìlō, ndrǐi, tǐ, kámìlō, dōngí, dábū, aya ógú' 'bá ógú' 'gū ni pi, ātí'bá āgō rú ni pi, ātí'bá ūkú rú ni pi be.

36 Mávé āmbúgú rǐ vé ūkú Sārā tǐ ìri ní mvá ágó, ìsú ākūdē ìri ārākā rú, āmbúgú mávé rǐ sē ívé ngá ārēvú céré ívé mvá ágó' 'gá rǐ ní.

37 Āmbúgú mávé rǐ sē ma ūyō sōó 'í ẹ̀ndrẹ̀tì gé kǐnǐ, 'Lē mí je má mvó' 'pì ní ūkú āngū Kānānā vé má ní adrízú nōri agá ku.

38 'Í mụ ūkú rǐ jeé má mvó' 'pì ní máríté mávé rǐ pi āsámvú gé, má ẹ̀tẹ̀pì vé 'bẹ̀tì āsámvú gé.'

39 "Má ní mávé āmbúgú ri zizú, má kǐnǐ, 'Mvā ūkú rǐ gā dō ímúgá má be sǐ, má 'o rí íngóni?"

40 "Ābūrámā ní újázú má ní kǐnǐ, 'Úpí Múngú má ní rií ìrivé tǎ 'du' 'ngaá rǐ, ìri ívé mǎlāyíkā ìpē ímú mí ìzā ko rá, mí mụ rí ūkú jeé má mvó' 'pì ní mávé máríté rǐ pi āsámvú gé, má ẹ̀tẹ̀pì vé 'bẹ̀tì āsámvú gé.

41 'Í mụ dō mávé máríté rǐ pi āsámvú gé 'dālé rá, kòpi gākí dō ūkú sēgá má mvó' 'pì ní sǐ, ma mí oḡu ūyō mí ní sōó má ẹ̀ndrẹ̀tì gé rǐ agásí rá.'

42 "Āndrū má kǎ té ícá kídí rǐ tǐ gé 'dāá, á zì Múngú ri, má kǐnǐ, 'Á Úpí Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rǐ, dō ícó rá, lē mí sē mávé ẹ̀cì nōri ā adri drǐlélé múké rú.

43 'Í ndre, á tu pá kuú kídí rǐ ā gārā gá nō. Mvā ūkú āzi ímú dō yǐi ìbēē, ma 'yo

ĩri ní, “Mí ìbē má ní yǐ mívé ùdrí agá 'dĩri sēé mvuú,”

⁴⁴ mvá ùkú rĩ 'yo dō má ní, “Mí é'yí yǐ rĩ mvuú, ma kpá yǐ ùbē sē mívé kámìlō rĩ pi ní rá,” Úpí Múngú, mvá ùkú 'dĩri ã adri ùkú mí ní ìpēé mávé ãmbúgú rĩ vé mvá ní rĩ.’

⁴⁵ “Má kã drĩ Múngú ri zìj deḡ ésisìlè sī kuyé, koro Rēbékã ní ícázú ùdrí be 'ì kídí gé. Īri ní úlúzá mụzú kídí rĩ gé 'dãá, ĩri ní yǐ ìbēzú. Má ní 'yozú ĩri ní, “Í sē má ní yǐ mvuú.’

⁴⁶ “Koro mvá ùkú rĩ ní ívé ùdrí ó'dúzá 'ì kídí gé sī vúgá, ĩri ní 'yozú kīnī, ‘Mí é'yí yǐ rĩ mvuú, ma kpá yǐ sē mvu mívé kámìlō rĩ pi ní ìndī.’ Má ní kúru yǐ rĩ é'yízú mvuzú, ĩri ní kpá yǐ sēzú mvuzú kámìlō rĩ pi ní.

⁴⁷ “Má ní mvá ùkú rĩ zìzú, ‘Mí ã'di ã mvá?’

“Īri ní 'yozú kīnī, ‘Ma Bētūwélē ã mvá, Bētūwélē ri Nāhórã ã mvá, ĩrivé éndrēpì Mīlékã 'i.’

“Má ní kúru mǎpí í'dúzá suzá ùmvu ni gé, āzini má ní ímvē í'dúzá ĩrĩ ù'yízú drì ní gé.

⁴⁸ Kúru má ní kūmūcí ùtǐzú mǎ drĩ sǐzú vúgá, Úpí Múngú ri ĩnjǐzú. Má ní Úpí Múngú mávé ãmbúgú Ābūrámã vé rĩ íngúzú, ã'diātāsīyã ĩjì ma pìrì ícá ùkú ísú mávé ãmbúgú rĩ vé mvá ní, mvá ùkú rĩ ĩri mávé ãmbúgú Ābūrámã édrìpì Nāhórã mvópì vé mvá.

⁴⁹ Mí dō éṣì múké 'bã mávé ãmbúgú rĩ ní rá, āzini mí dō tã mí ní lēé 'oó mávé ãmbúgú ní rĩ 'dù nga rá, 'í lū má ní, dō 'dĩni kuyé, 'í lū má ní, mǎ ndã rí lètì āzi tã má ní lēé rĩ 'ozú.”

⁵⁰ Lābānã pi Bētūwélē be, kōpi ní újázú kīnī, “Tã 'dĩri íngá Úpí Múngú vúgá, tã āzi 'bá ní 'yoó túngú ni 'dãáyo.

⁵¹ Rēbékã ri 'dĩ, 'í jì ĩri mụzú mívé ãmbúgú rĩ vé mvá ní ùkú rú, sū Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tìni.”

⁵² Ābūrámã vé ãtí'bán rĩ kã tã kōpi ní 'yoó 'dĩri yǐ, ĩri ní kūmūcí ùtǐzú, óvǔzú 'ì drĩ sǐzú vúgá, Úpí Múngú ri ĩnjǐzú.

⁵³ Īri ní kúru ngá ĩ ní ríí ù'yǐ rú'bán gá ĩ ní údé dábū sī, āzini ĩ ní údé aya ógú'bán

ógúōgū ni sī rĩ pi í'dúzá, āzini bōngó ùnyĩ be ni pi í'dúzá sēzú Rēbékã ní. Īri ní kpá ngá ājē be ãmbúgú ni pi í'dúzá sēzú Rēbékã édrìpì ní, āzini éndrēpì ní fēfē rú.

⁵⁴ Kúru ãtí'bán rĩ, āgō adri'bán ĩri be trú rĩ pi be, kōpi ní ínyá nyazú, āzini ngá mvuzú, kōpi áwíkí adrií 'dálé ĩnì be rã.

Kã mvu adrií drũ ù'bútì, Ābūrámã vé ãtí'bán rĩ ní 'yozú kīnī, “Īmi oyukí ma, lē mǎ gō mávé ãmbúgú rĩ vúgá 'dãá.”

⁵⁵ 'Bo Rēbékã édrìpì pi éndrēpì be, kōpi ní újázú kīnī, “Lē mvá ùkú rĩ ã adri caá 'bán be nōgó ú'dú be mụdrì, ĩri íbì mụ ndō.”

⁵⁶ 'Bo ãtí'bán rĩ ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Lē ĩmi ugakí ma ku. Ècì mávé nōri agá, Úpí Múngú sē má ní drìlé múké gí. Īmi oyukí ma, á lē gōó vúlé mávé ãmbúgú rĩ vúgá 'dãá.”

⁵⁷ Kōpi ní 'yozú kīnī, “Lē 'bã zìkì Rēbékã ri, ĩri dō 'yo 'bán ní íngóni.”

⁵⁸ Kōpi ní Rēbékã ri zìzú ímúzú, kōpi ní ĩri zìzú kīnī, “Mí ã'yí mvu ágó 'dĩri be sǎjá nōri sī rá?”

Rēbékã ní 'yozú kīnī, “Ma mụ rá.”

⁵⁹ Kúru kōpi ní ĩ ómvúpì Rēbékã pi oyuzú ívé ãtí'bán ùkú rú ni be, ãtí'bán Ābūrámã vé rĩ be, āgō adri'bán ĩri be trú rĩ pi be.

⁶⁰ Kōpi ní Rēbékã ní tākìri sēzú, kōpi ní 'yozú kīnī,

“‘Bá ómvúpì, lē mí tì

ízú kárakarã,

lē anjì mívé rĩ pi ã ndēkì

ívé ari'ban rĩ pi vé ùkpō rá.”

⁶¹ Kúru Rēbékã pi ívé ãtí'bán ùkú rú rĩ pi be, kōpi ní útúzá ívé kámìlō rĩ pi drìgé, kōpi ní 'dezú mụzú ãtí'bán rĩ vúgá sī. Ābūrámã vé ãtí'bán rĩ jì Rēbékã ri mụzú ìndī.

⁶² Sã 'dãri gé, Īsákã íbì ímú kídí ĩ ní zìj Bērē Lãyĩ Róyĩ gélésìla, ã'diātāsīyã ri adrií Nēgévé gá.

⁶³ Ùndrēṅá āzi sī, Īsákã 'de mvu ásé agá 'dãá Múngú ri zìj, kã mvu 'ì drĩ ingáá āngū ndreé, ndre kámìlō urukò'bée ri ímú 'í vúgá nōó.

⁶⁴ Rēbékã ní kpá 'ì drĩ ingazú uru, ĩri ní Īsákã ri ndrezú. Īri ní ísízú ívé kámìlō drìgé sī vúgá.

⁶⁵ Īri ní ívé átí'bá rĩ zizú kīnī, “Ágó ásé agá riipi ímúpi 'bá vúgá nõó 'dāri ā'di 'i?”

Átí'bá rĩ ní újázú kīnī, “Ágó 'dāri, ĩri mávé āmbúgú.” Rēbékā ní kúru ívé bõngó í'dúzá 'î ęndreṭi ọzúzá ānī.

⁶⁶ Átí'bá rĩ ní tā 'í ní 'oó rĩ ũlúzá Īsákā ní céré.

⁶⁷ Īsákā ní Rēbékā ri jizú fizú gākū ęndreṭi Sárā ní ándúru adrizú rĩ agá 'dāá 'í ní ũkú rú. Īsákā lē Rēbékā ri ambamba. Īsákā ęndreṭi Sárā ā drā dō gí drāāsiyā, Rēbékā ā tā sī, sē ĩzāngā Īsákā ē ęsī agá rĩ de rá.

25

Ābūrámā vé drāngará

¹ Ābūrámā gō ũkú āzi jeé rá, ũkú rĩ ā rú Kētúrā 'i.

² Ŭkú rĩ tị ĩri ní Zīmīránī ri, Jōkīsánā ri, Mēdánā ri, Mīdīyánā ri, Īsībákā ri, Súwā sī.

³ Jōkīsánā tị Sébā pi Dēdánā be. Úyú Dēdánā vé rĩ pi Āsūrímū rĩ pi, Lētūsímū rĩ pi, āzini Lēūmímū rĩ pi.

⁴ Anji āgō Mīdīyánā vé rĩ pi ā rú, Éfā 'i, Ēféré 'i, Ēnókā 'i, Ābídā 'i, Ēlédā sī. Úyú 'dī'bée céré Kētúrā vé rĩ.

⁵ Ābūrámā ęzi ngá ívé rĩ pi ārēvú céré Īsákā ní.

⁶ Ābūrámā ní drī adrizú ídri rú rĩ gé, í'dú ngá sēé fēfē rú ívé anji āgō ũkú vúlé rĩ pi ní tị rĩ pi ní, pē ívé anji āgō 'dī'bée Īsákā ā gārā gá sī mụú adrii wọ́kọ ụtú ní ĩfúzú rĩ gé.

⁷ Ābūrámā adri caá ílī be mūdūrūlū ālu pūkú ęzīrī drī ni tówú (175).

⁸ Ābūrámā drā, ịsú ākūdē dē ícá ārākā rú gí, adri caá ílī be āco. Īrivé ídri kā fūú, índrī ĩrivé rĩ mụ adrii ĩrivé 'bá ũdrā'bá gí rĩ pi be trú.

⁹ Īrivé anji āgō Īsákā pi Īsīmāélē be, kọpi ní ĩrivé āvū jizú sızú ụjī agá Mākāpélā gá, ĩnyinā Māmúrē be, nyọ́kú Ēfōrónā Zōhārā mvọpi vé rĩ agá, Zōhārā ri Hítigú.

¹⁰ Ābūrámā je ándúru nyọ́kú rĩ 'bá Hítī vé rĩ pi drígé. Sīkí Ābūrámā pi ũkú ní Sárā be nyọ́kú rĩ agá.

¹¹ Ābūrámā kā drāá, Múngú sē mvọpi Īsákā ní tākiri rá. Īsákā ri adrii ĩnyinā Bērē Lāyī Róyī be.

Úyú Īsīmāélē vé rĩ

¹² Īsīmāélē ri mvá Ābūrámā vé ni, Sárā vé átí'bá Āgārā Ējēpétōzī rĩ tị ĩri nī.

¹³ Anji Īsīmāélē ní tị rĩ pi ā rú 'dī, sīkí kọpi ā rú tingará ívé rĩ vú sī. Mvá kāyú rĩ Nēbāyótī 'i, 'de'bá vúdrī ni gé rĩ pi, Kēdārā 'i, Ādībélā 'i, Mībīsámā 'i,

¹⁴ Mīsímā 'i, Dúmā 'i, Másā 'i,

¹⁵ Hādādī 'i, Témā 'i, Jētúrā 'i, Nāpísā 'i, Kēdémā sī.

¹⁶ Anji Īsīmāélē vé mụdrī drī ni ĩrī 'dī'bée, kọpi rúkí súrú mụdrī drī ni ĩrī rĩ pi nī. 'Dakí vūrā kọpi ní adrizú rĩ pi kọpi ā rú sī.

¹⁷ Īsīmāélē adri caá ílī be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ęzīrī (137), ĩri ní kúru drázú, ĩri ní mụzú adrizú 'bá ívé ũdrā'bá gí rĩ pi āsámvú gé.

¹⁸ Úyú Īsīmāélē vé rĩ pi írékí ĩ mụzú āngū rĩ pi agásī āndīāndí, í'dózú Hāvílā gá, cazú Súrú gé, cazú ĩnyinā ęjēpétō ā wọ́kọ ụtú ní ĩfúzú rĩ gé, wọ́kọ Āsírīyā vé rĩ gé. Kọpi ríkí adrii ĩ ędrípī be ĩnyinā ĩnyinā.

Yōkóbū pi vé tingará Ịsọwụ be rĩ

¹⁹ Ú'dógú'dógú Īsákā vé rĩ ĩri 'dini, Īsákā ri mvá Ābūrámā vé ni.

²⁰ Īsákā ní Rēbékā ri jezú rĩ gé, ịsú ākūdē Īsákā ri ílī be pūkú sụ. Rēbékā ri Bētūwélē Ārámāgú rĩ vé mvá, āngū Pādānā Ārámā vé rĩ agá, ĩri Lābānā Ārámāgú rĩ vé ọmvúpi.

²¹ Rēbékā ní drī mvá tị kuyé rĩ sī, Īsákā zị Úpí Múngú ri, Úpí Múngú ā'yī ĩrivé zingará rá, ĩrivé ũkú Rēbékā ịsú 'a rá.

²² Anjinā rĩ pi ríkí ĩ úgbú Rēbékā agá 'dāá. Rēbékā ní Úpí Múngú ri zizú kīnī, “Tā nõri 'i 'o má be nóni āsī?”

²³ Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī,

“Anji mí 'a gá rĩ pi ĩrī,
anji ĩrī 'dī'bée ímú ĩ aco adri súrú be ĩrī,
súrú āzi rĩ vé ũkpō ri ímú āzi rĩ vé rĩ ndē rá,

mvá kǎyú rĩ ímú ẹ̀zị nga mvá ụ̀dú rĩ ní.”

24 Rēbékā vé sâ tĩngará vé rĩ kǎ ícọ, tị anji rĩ pi ẹ̀tị rú.

25 Mvǎ ífũúpi drĩdrĩ rĩ ika, rụ'ba ni céré 'bí rú, kúru kọpi ní ìri ã rú 'dazú Ịsọwụ 'i.*

26 Kúru ẹ̀drịpi ní ífũzú, rụ ẹ̀drịpi Ịsọwụ ã pá ẹ̀dẹkẹ̀dẹ́ cí, kúru ì ní ìri ã rú 'dazú Yókóbũ† 'i. Rēbékā ní anji 'dĩ'bée tịzú rĩ gé, ịsú ǎkūdẹ́ Ịsákā ri ílì be pụ̀kú ázịyá.

Ịsọwụ ụzị ívé kǎyú ẹ̀drịpi Yókóbũ ní

27 Anji rĩ pi kǎ mbaá ícá ǎmbúgú gí, Ịsọwụ́ ícá 'bá riipi zǎá mbǎápi ni, lẹ́ ẹ̀cị ǎsẹ́ vé rĩ ã tǎ ambamba. Yókóbũ ri ívé rĩ 'bá adriipi tǎ be kírì ni, ìri ri adri 'bẹ̀tị, ri ǎnyǎpá úcé.

28 Ịsákā lẹ́ Ịsọwụ́ ri, ã'diātāsīyǎ ìri ní rií zǎá ú'dị́ ịjị nyaá 'í ní rĩ ã tǎ sī, 'bo Rēbékā lẹ́ ívé rĩ Yókóbũ ri.

29 Ụ'dụ́ ǎlu, Yókóbũ ri tībũ á'dí, tībũ rĩ ã sụ́ ika. Ịsọwụ́ ímú ǎsẹ́ agá 'dǎásī, ẹ̀bírì fụ́ ìri káyì, ǎndẹ́ ambamba.

30 Ìri ní 'yozú Yókóbũ ní kīnī, “Ẹ̀bírì fụ́ ma drǎá káyì gí! 'Í sẹ́ má ní tībũ mí ní á'dí sụ́ be ika 'dĩri nyaá!” (Tǎ 'dĩri sī, gọkí Ịsọwụ́ ã rú 'daá Ẹ̀dómǎ.)‡

31 Yókóbũ ní újázú ìri ní kīnī, “Mí mvǎ kǎyú, mí ụzị mívé kǎyú má ní.”

32 Ịsọwụ́ ní 'yozú ìri ní kīnī, “'Í ndre drĩ ká, ẹ̀bírì fụ́ ma káyì gí, á lẹ́ drǎá ǎnì drǎdrǎ! ǎ tịkí dọ́ ma kǎyú drǎáǎsīyǎ, tǎ múké má ní ịsú 'a ni gé 'dígé rĩ ã'di?”

33 Yókóbũ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Drĩdrĩ ni, 'í sọ́ ụyọ́ má ẹ̀ndrẹ̀tị gé.” Kúru Ịsọwụ́ ní ụyọ́ sọzú Yókóbũ ẹ̀ndrẹ̀tị gé, ìri ní ívé kǎyú ụzịzú Yókóbũ ní.

34 Kúru Yókóbũ ní pánga í'dúzú tībũ 'í ní á'dí rĩ be, ìri ní sẹzú Ịsọwụ́ ní, Ịsọwụ́ ní nyazú, ìri ní kpá ngá mvuzú, ìri ní kúru ngazú mụzú. Ịsọwụ́ 'dụ ívé kǎyú ã tǎ 'bǎá mǎdǎná, ụsụ́ drĩ ni gé kuyé.

26

Ịsákā pi ǎbũmẹ̀lẹ̀kẹ́ be

1 Ẹ̀bírì ní 'dezú ǎngũ rĩ agá ụ̀njí ụ̀njí, sụ́ ìri ní ọ̀tú 'deé lókí ǎbũrámǎ vé rĩ gé rĩ tịni. Ịsákā ní 'dezú mụzú ǎbũmẹ̀lẹ̀kẹ́ vúgá, ǎbũmẹ̀lẹ̀kẹ́ ri 'bǎgú Fẹ̀lẹ̀sẹ̀tẹ́ rĩ pi vé ni, ǎngũ Gẹ̀rǎrĩ vé rĩ agá.

2 Ụ́pí Múngú ní 'i 'dazú Ịsákā ẹ̀ndrẹ̀tị gé, ìri ní 'yozú kīnī, “Lẹ́ mí mụ́ Ẹ̀jẹ̀pẹ̀tọ́ gá 'dǎá ku, mí adri vũrǎ má ní lẹ́e lűú mí ní rĩ gé.

3 Mí adri vũrǎ 'dĩri agá ụ̀kọ̀lọ́. Ma adri mí be trú, ma mí ní tǎkiri sẹ́ rá. Ma ǎngũ 'dĩri sẹ́ céré mí ní, ǎzini úyú mívé rĩ pi ní, sụ́ má ní ọ̀tú ụyọ́ ni sọ́ mí ẹ̀tẹ̀pị ǎbũrámǎ ní rĩ tịni.

4 Ma sẹ́ mívé úyú ri ízú kǎrǎkarǎ, kọpi adri sụ́ linyǎ 'bụ́ gé rĩ pi tịni. Ma ǎngũ 'dĩri sẹ́ céré kọpi ní. 'Bá vũ drĩgẹ́ rĩ pi céré tǎkiri ịsú úyú mívé rĩ pi ã tǎ sī,

5 ã'diātāsīyǎ ǎbũrámǎ ìnjì ma ìnjìnjì, 'dụ tǎ má ní lűú 'í ní rĩ ngaá rá, 'dụ tǎ má ní ẹ̀zị rĩ ngaá rá, ǎzini 'dụ tǎimbị́ mávé rĩ ngaá rá.”

6 Kúru Ịsákā ní adrizú ǎngũ Gẹ̀rǎrĩ vé rĩ agá 'dǎá.

7 ǎgọ́ ǎngũ 'dǎri agá rĩ pi kǎ ìri zị́ ìrivé ụ̀kú ã tǎ sī, 'yo kọpi ní kīnī, ụ̀kú rĩ 'í ọ̀mvụ̀pị, gǎ lűgá sī 'yozú kīnī ụ̀kú rĩ ívé ni, ã'diātāsīyǎ 'o ụ̀rĩ sī. Ụsụ́ kīnī ǎgọ́ 'dĩ'bée 'i 'dị́ rá Rēbékā ã tǎ sī, ã'diātāsīyǎ Rēbékā ri ụ̀nyĩ be ambamba.

8 Ịsákā kǎ adrií caá 'dǎá sǎ be ǎco, ǎbũmẹ̀lẹ̀kẹ́ 'bǎgú Fẹ̀lẹ̀sẹ̀tẹ́ rĩ pi vé rĩ ri ǎngũ ndreé sũbá gá sī, ndre Ịsákā u'de ụ̀kú ni Rēbékā ri ẹ̀zị́ bẹ̀drĩ sī, ri tị ni ndruú.

9 ǎbũmẹ̀lẹ̀kẹ́ ní Ịsákā ri zizú ímúzú, ìri ní 'yozú kīnī, “Mí kīnī, Rēbékā ri mí ọ̀mvụ̀pị ã'diātāsī? Ịsúzú ǎkūdẹ́ ìri mívé ụ̀kú!”

Ịsákā ní újázú ìri ní kīnī, “Má ụsụ́ déna 'bá ǎzi ri ícọ́ ma 'dị́ Rēbékā ã tǎ sī rá.”

10 ǎbũmẹ̀lẹ̀kẹ́ ní 'yozú kīnī, “Ngá mí ní 'oó 'bá ní 'dini rĩ ã'di? 'Bá ǎzi ri té ícọ́ la mívé ụ̀kú sī, ìri té tǎ ụ̀njí ịjị 'bá drĩgẹ́.”

11 Kúru ǎbũmẹ̀lẹ̀kẹ́ ní tǎimbị́ sẹzú 'bá rĩ pi ní céré kīnī, “'Bá ǎzi 'o dọ́ Ịsákā ri ụ̀njí,

* 25:25 25:25 Ịsọwụ́: Ịsọwụ́ vé íffí, rụ'ba ni dụ céré 'bí rú. † 25:26 25:26 Yókóbũ: Yókóbũ vé íffí, rụ pá ẹ̀dẹkẹ̀dẹ́ cí, ìri 'bá mị ụ'baápi ni. ‡ 25:30 25:30 Ẹ̀dómǎ: Ẹ̀dómǎ vé íffí, ìri ngá ika ni.

dõku úló dô Rēbékã ã rụ'bán, ì ìri 'dì drã 'dĩsĩ rá."

12 Ílí 'dãri agá, Ísákã 'ã ómvú, sa úri 'a ni gé, ãnyãngã rĩ ka ambamba, ã'diãtãsiyã Úpí Múngú sē ìri ní tãkiri gí.

13 Ísákã gõ ícá 'bá ã'bú be ni, ìrivé ã'bú ízú ambamba.

14 Ìri kãbĩlõ be, ndrĩĩ be, tĩ be, ãtĩ'bán be kárakarã. 'Bá Fēlēsētē vé rĩ pi 'bãkĩ ìri ní ẹsĩ ùnjĩ ãnyãpã 'dĩ'bée ã tã sĩ.

15 Kídí ãtĩ'bán Ábũrãmã vé rĩ pi ní gaá sã 'dãri gé rĩ pi, 'bá Fēlēsētē vé rĩ pi gaki nyõõkú úmvú dãã kídí rĩ ótúzú ãní 'dĩsĩ rá.

16 Kúru Ábũmēlékē ní 'yozú Ísákã ní kĩnĩ, "Mívé ùkpó nóni ambamba, 'í nga 'bá gãrã gá sĩ, 'í mụ adrii vũrã ãzi gé."

17 Kúru Ísákã ní ngazú mụzú adrizú ì'búnã Gērãrĩ vé rĩ gé.

18 Kídí ótú ì ní gaá lókí Ísákã étèpĩ Ábũrãmã vé rĩ gé, Fēlēsētē rĩ pi ní nyõõkú gaá ótúzú lókí Ábũrãmã ní drãzú gí rĩ ã vùdrĩ gé 'dã'bée, Ísákã gõ nyõõkú rĩ úvã kòpi agãsĩ ãmvé. Ísákã gõ rụ ãlu ãlu ótú Ábũrãmã ní 'daã kídí rĩ pi ní 'dã'bée 'daã kídí rĩ pi ní.

19 Ísákã vé ãtĩ'bán rĩ pi gaki kídí ì'búnã rĩ agá 'dãã, kídí rĩ vé yĩĩ uletere.

20 'Bá kãbĩlõ úcé'bán Gērãrĩ vé rĩ pi rikí ãgátã gãã Ísákã vé 'bá kãbĩlõ úcé'bán rĩ pi be, kòpi kĩnĩ, yĩĩ rĩ ìvé ni. Kúru Ísákã ní yĩĩ rĩ ã rụ 'dazú Èsékē. (Èsékē vé ífífí ãgátã.)

21 Ísákã vé ãtĩ'bán rĩ pi ní kpã kídí ãzi gazú, kòpi gòkí kpã ãgátã gãã 'bá Gērãrĩ vé rĩ pi be. Kúru Ísákã ní kídí rĩ ã rụ 'dazú Sítĩnã.*

22 Ísákã gõ ngaã 'dããsĩ mụ vũrã ãzi gé, kòpi gòkí kpã kídí ãzi gaá, 'bá ãzi gõ ãgátã gãã yĩĩ rĩ ã tã sĩ kuyé. Ísákã ní kídí rĩ ã rụ 'dazú Rēbótõ. (Rēbótõ vé ífífí, vũrã adriipi wãlã ni.) Ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Úpí Múngú sē 'bá ní vũrã wãlã ni gí, 'bã ícõ drĩlé múké ìsú vũrã nõri agá rá."

23 Ísákã ní ngazú vũrã 'dãri gé sĩ, ìri ní 'dezú mụzú Bērĩsébã gá.

24 Kã mụú caá ìnĩnã rĩ sĩ, Úpí Múngú ì'da 'ì ìri ẹndrètĩ gé, ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Ma Múngú mí étèpĩ Ábũrãmã vé rĩ 'i. Mí adri ùrĩ sĩ ku, ã'diãtãsiyã ma mí be trũ. Ma tãkiri sē mí ní rá, ma sē mívé úyú ri ízú kárakarã mávé ãtĩ'bán Ábũrãmã ã tã sĩ."

25 Ísákã ní vũrã rõbõnõ zázú ni sızú Úpí Múngú ri ìnjĩzú ãní. Ìri ní ívé gãkũ sızú 'dãgã, ìrivé ãtĩ'bán rĩ pi ní kídí ãzi gazú vũrã 'dãri gé.

26 Ụ'dú ãlu, 'bãgú Ábũmēlékē pi Áhúzã riipi ìri ã ìzã kòpi tã pĩrĩ sĩ rĩ be, ùgalaku ãmbúgú ãngárãwã rĩ pi vé Pĩkólã be, ìmúkí Gērãrĩ gé 'dããsĩ Ísákã ri ndreé.

27 Ísákã ní kòpi zızú kĩnĩ, "Ìmi ìmúkí nõgõ ã'di 'oó? Ándúrú ìmi ndrekí ma ùnjĩ, ìmi drokí ma ìmi gãrã gá sĩ ãmvé."

28 Kòpi ní újázú ìri ní kĩnĩ, "Bã nĩkĩ ámã uletere 'yozú kĩnĩ, Úpí Múngú ri mí be trũ, kúru 'bá ní átázú 'bã ãsãmvú gé sĩ, 'bã kĩnĩ, 'bã lēkĩ ùyõ sõõ 'bã ãsãmvú gé sĩ mí be. Kúru lē 'bã rúkí ùndĩ mí be.

29 Lē mí sõ ùyõ 'yozú kĩnĩ, mí 'o 'bã ùnjĩ ku, sũ 'bã ní mi 'oó ùnjĩ kuyé rĩ tĩnĩ. 'Bã 'okí ándúrú mi múké, 'bã pēkĩ mi mụzú 'bã gãrã gá sĩ ãmvé tã be kiri. Nóni Úpí Múngú sē mí ní tãkiri gí."

30 Ísákã ní ùmũ údézú kòpi ní, kòpi nyakí ngã, ãzini mvúkí ngã rá.

31 Kã mụú adrii drũ ù'bútĩ, Ísákã pi ní ùyõ sõzú ì ãsãmvú gé sĩ ãgõ Gērãrĩ vé rĩ pi be. Ísákã ní ãgõ 'dĩ'bée ọyuzú mụzú tã be kiri.

32 Ụ'dú 'dãri gé, Ísákã vé ãtĩ'bán rĩ pi ní ìmúzú kídí ì ní gaá rĩ ã tã ùlüzú Ísákã ní kĩnĩ, "Bã gaki yĩĩ ìfũú gí."

33 Kúru Ísákã ní kídí rĩ ã rụ 'dazú Síbã. (Rụ Síbã 'dĩri vé ífífí ùyõ.) Cĩngbã ícázú ãndrũ sĩ, kũrũ rĩ ã rụ ì zĩ Bērĩsébã. (Ífífí ni kídí ùyõ vé ni.)

34 Ịsõwũ kã caá ìlí be pũkú sụ, ìri ní Yũdĩtã ri jezú 'í ní ùkú rú, Yũdĩtã vé étèpĩ ã rụ Bērĩ 'i, ìri Hĩtĩgú. Ìri ní kpã gõzú ùkú ãzi jezú, rụ ni Bãsēmátã 'i, étèpĩ ni Èlónĩ 'i, ìri Hĩtĩgú.

35 'Bo ùkú Ịsõwũ vé 'dĩ'bée sēkĩ Ísákã pi ní ìzãngã ambamba ùkú ni Rēbékã be.

* 26:21 26:21 Sítĩnã: Sítĩnã vé ífífí, ẹsĩ ùnjĩ.

27

Īsákā sē Yōkóbū ní tākíri

¹ Īsákā kā dēé ícá ārākā rú gí, mị ni ẹsị, ndre āngū ku, ĩri ní ívé mvá kǎyú Ịsọwụ ri zịzú ímụzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Mā mvá rī.”

Ịsọwụ ní ǎ'yīzú kīnī, “Ma nō.”

² Īsákā ní 'yozú kīnī, “Í ndre drī ká, á dē nóni gí, ụ'dụ má ní drāzú rī, á nị kuyé.

³ Mí í'dụ mívé ụsụ, mívé bōló be, 'í mụ má ní zǎá mbǎá 'buú ásé agá 'dǎá.

⁴ Mí á'dí zǎá ẹjị ẹjị íjị sēé má ní, á lē nyaá, mâ sēé rí mí ní tākíri, ịsụ ǎkūdē á drā drī kuyé.”

⁵ Īsákā kā rií átá 'í mvọpị Ịsọwụ be, Rēbékā tē nyo rí tǎ 'dīri yī. Ịsọwụ kǎ ngǎá mụú ásé agá 'dǎá zǎá rī ǎ mbāngǎrá gá gí,

⁶ Rēbékā ní 'yozú 'í mvọpị Yōkóbū ní kīnī, “Í ndre drī ká, á yị mí ẹtẹpị ri átá mí ẹdrịpị Ịsọwụ be kīnī,

⁷ 'Mí á'dí má ní zǎá ẹjị ẹjị ni, mí íjị mâ nya, mâ sē rí mí ní tākíri Ụpí Múngú ẹndrẹtị gé, ịsụ ǎkūdē á drā drī kuyé.’

⁸ Mā mvá rī, 'í yị ma, 'í 'dụ tǎ má ní rií lūú mí ní nōri ngǎá.

⁹ 'Í mụ ndrījī rī pi ǎsámvú gé 'dǎá, mí íjị má ní ndrījī ĩrī mba'ba fōlō ni pi, mâ á'dí rí zǎá ẹjị ẹjị ni sēé mí ẹtẹpị ní, sụ mí ẹtẹpị ní lēé rī tịni,

¹⁰ mī jị rí sēé ĩri ní, ǎ nya rí, ǎ sē rí mí ní tākíri, ịsụ ǎkūdē drā drī kuyé.”

¹¹ Yōkóbū ní 'yozú ẹndrẹpị Rēbékā ní kīnī, “Í nī rá má ẹdrịpị Ịsọwụ ǎ rụ'ba dụ céré kuú 'bí rú, 'bo mâ rụ'ba 'bí ǎkó.

¹² Má ẹtẹpị ọmvú dō mâ rụ'ba, ícọ nī ǎmá 'yoó kīnī ma ri 'í mị ũ'ba 'dīni ku? Ícọ má ní tākíri sēé ku, ĩri ma tri rá.”

¹³ Ẹndrẹpị ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mā mvá rī, mí ẹtẹpị tri dō mi, tǎ ni ǎ sụ mâ rụ'ba gá. 'Í 'dụ tǎ má ní 'yoó mí ní 'dīri ngǎá, 'í mụ ndrījī rī pi íjị má vú nōó.”

¹⁴ Yōkóbū ní kúru mụzú ndrījī rī pi íjizú sēzú ẹndrẹpị ní, ẹndrẹpị ní zǎá rī á'dízú ẹjị ẹjị sụ ẹtẹpị Īsákā ní lēé rī tịni.

¹⁵ Rēbékā ní ívé mvá kǎyú Ịsọwụ vé bōngó múké múké jó agá 'dǎá rī pi í'dízú úsúzú ívé mvá ụ'dụ Yōkóbū rụ'ba gá.

¹⁶ Í'dụ ndrījī lǎ'bu úmbé Yōkóbū drígé, ǎzini umbe ni adripi 'bí ǎkó rī gé.

¹⁷ ĩri ní zǎá 'í ní á'dí ẹjị ẹjị rī í'dúzú pánga be, sēzú Yōkóbū drígé.

¹⁸ Yōkóbū ní mụzú ẹtẹpị vúgá 'dǎá, ĩri ní ĩri zịzú kīnī, “Má ẹtẹpị.”

Īsákā ní ǎ'yīzú kīnī, “Mā mvá rī, ma nō.” Īsákā ní ĩri zịzú kīnī, “'Bá 'dīri ǎ'di 'i?”

¹⁹ Yōkóbū ní 'yozú ẹtẹpị ní kīnī, “'Bá rī ma 'i Ịsọwụ 'i, mívé mvá kǎyú rī. Á 'dụ tǎ rī ngǎá sụ mí ní lūú má ní rī tịni gí. Mí íngá úrì ụrụ sī, 'í nya zǎá má ní íjị mí ní nōri, 'í sē rí má ní tākíri.”

²⁰ Īsákā ní mvọpị ri zịzú kīnī, “Mā mvá rī, mí ịsụ zǎá rī mbēlējá 'dīni ngóni?”

Yōkóbū ní újázú kīnī, “Ụpí Múngú mívé rī sē má ní drīlé múké nī, má ní zǎá rī ịsúzú ǎnī.”

²¹ Kúru Īsákā ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Mā mvá rī, mí ítrú mi ĩnyinjá mâ gǎrǎ gá nōó, mâ ọmvú rí mī rụ'ba, mâ nī rí ǎmá ǎdarú dō mi Ịsọwụ 'i, dō mí adri Ịsọwụ 'i ku.”

²² Yōkóbū ní 'i útrúzú ĩnyinjá 'í ẹtẹpị Īsákā vúgá 'dǎá, Īsákā ní ĩri ǎ rụ'ba ọmvúzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “'Ụ'dúkọ mívé rī 'u sụ Yōkóbū vé rī tịni, 'bo mí drī 'bí be sụ Ịsọwụ vé rī tịni.”

²³ Īsákā nī Yōkóbū ri ǎmá kuyé, ǎ'diātāsīyǎ drī ni céré 'bí rú sụ Ịsọwụ vé rī tịni. ĩri ní kúru tākíri sēzú Yōkóbū ní.

²⁴ ĩri ní zịzú kīnī, “Ádarú 'ba rī nyo mí 'i mâ mvọpị Ịsọwụ 'i?”

Yōkóbū ní újázú kīnī, “'Bá rī ma 'i Ịsọwụ 'i.”

²⁵ Īsákā ní 'yozú kīnī, “Mí íjị má ní zǎá rī sēé nyaá, mâ sē rí mí ní tākíri.”

Yōkóbū ní zǎá rī jizú sēzú ẹtẹpị ní, ẹtẹpị ní nyazú, ĩri ní kpá vinyọ sēzú ẹtẹpị ní, ẹtẹpị ní mvuzú.

²⁶ Kúru ẹtẹpị Īsákā ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mā mvá rī, mí ítrú mi má gǎrǎ gá nōó, mí ímú mâ tị ndruú.”

²⁷ Yōkóbū ní mụzú ẹtẹpị Īsákā vúgá 'dǎá, ĩri ní tị ni ndruzú. Īsákā kǎ ĩrivé bōngó ẹ ẹjị ngụú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Á, mâ mvọpị ẹ ẹjị ngụ

sũ ọmvú Úpí Múngú ní tākíri 'bǎá drī
ní gé gí rī tịni.

28 Múngú ǎ sē mí ní ẹndrịlígó 'bũ gélésĩ,
ǎ 'a mívé ǎnyǎngǎ drịgé vũ drịgé
nǒgó,
mívé ǎnyǎngǎ ǎ ka rí ǎní, ǎzini mívé
vịnyọ ǎ 'a rí ǎní.

29 Súrú ǎndiǎndí rī pi ǎ ngakí rí ẹzị mí ní,
kọpi ǎ ùtịkí kũmũcí mí ẹndrẹtị gé,
kọpi adrikí ǎtí'ba mívé ni.

Mi adri ǎmbúgú rú mí ẹdrịpị drịgé,
lě kọpi ǎ ùtịkí kũmũcí mí ẹndrẹtị gé,
kọpi ǎ adrikí mī pálé gá.

'Bá rī tri dō mi, ì ìri tri rá,
'Bá rī sē dō mí ní tākíri, ì ìri ní tākíri
sē rá."

30 Ísákǎ kǎ tākíri sēé Yókóbũ ní gí,
Yókóbũ kǎ ngaá mujú ẹtẹpị ǎ gǎrǎ gá sī,
koro ẹdrịpị Ísọwũ ní ícázú zǎá mbǎngará
gálésĩ.

31 Ísọwũ ní kpá ínyá á'dízú zǎá sī ẹjị ẹjị,
ìri ní jìzú sēzú ẹtẹpị ní, ìri ní 'yozú kīnī,
"Má ẹtẹpị, mí íngá úrì ụrụ sī, 'í nya zǎá
má ní á'dí íjị mí ní nǒri, 'í sē rí má ní
tākíri."

32 Ísákǎ ní zìzú kīnī, "'Bá rī ǎ'di 'i?"
Ísọwũ ní újázú kīnī, "'Bá rī ma 'i Ísọwũ
'i, mívé mvá kǎyú rī."

33 Ísákǎ ǎ rụ'ba yǎ kpīrīkpīrī, ìri ní zìzú
kīnī, "'Bá té zǎá á'dípì íjìpì má ní nǒgó rī
ǎ'di 'i? Á nya zǎá rī ú'díkírīnǎ nǒgó, ísú
ǎkũdē mí ícá drī kuyé, á sē tākíri ìri ní gí.
Tākíri má ní sēé gí rī, ícókí újǎ gǒó vùlé
ku."

34 Ísọwũ kǎ tǎ ẹtẹpị ní 'yoó 'dīri yìjì, ìri
ní rizú ngozú ú'dúkọ be ụrụ 'dǎá ìzǎngǎ
ìzǎngǎ rú, ìri ní 'yozú kīnī, "Má ẹtẹpị, lě
mī sē má ní tākíri rī ìndī!"

35 Ísákǎ ní 'yozú Ísọwũ ní kīnī, "Mí
ẹdrịpị ímú nǒgó, ù'bǎ mâ mị, pa tākíri
má ní lěé sēé mí ní rī gí."

36 Ísọwũ ní 'yozú kīnī, "Rú ì ní 'daá ìri
ní Yókóbũ* 'dīri 'dakí ìri pịrị, ǎ'diǎtǎsīyǎ
ù'bǎ mâ mị caá vú be ìrị. Pa mávé kǎyú
má drịgé sī, nóni pa kpá tākíri mí ní lěé
sēé má ní rī má drịgé sī gí!" Kúru Ísọwũ

ní ẹtẹpị rì zìzú kīnī, "Tākíri ǎzi mí vúgá
'dīí mí ní ícọ sēé má ní ni 'dǎáyo?"

37 Ísákǎ ní 'yozú Ísọwũ ní kīnī, "Á 'bǎ
Yókóbũ rì mí drịgé ǎmbúgú rú gí, á 'yo,
má kīnī, ìrivé ẹdrịpị céré adri ǎtí'ba ìrivé
ni. Á sē ìri ní ǎnyǎngǎ fífí, ǎzini á sē ìri ní
vịnyọ gí. Mǎ mvá rī, mâ 'o rí mí ní ǎ'di?"

38 Ísọwũ ní 'yozú ẹtẹpị ní kīnī, "Má
ẹtẹpị, tākíri rī mí vúgá 'dīlé 'yénǎ ǎlu?
Má ẹtẹpị, 'í sē má ní tākíri ìndī fò!" Kúru
Ísọwũ ní í'dózú ngozú ú'dúkọ be ụrụ 'dǎá.

39 Ẹtẹpị Ísákǎ ní 'yozú ìri ní kīnī,
"Bẹtị mí ní adrizú rī,
ìri vù rǎrǎ rú nyọkọ múké rī ǎ rụ'ba
gá sī,
ẹndrịlígó 'a drī ni gé ku.

40 Mí ẹ'dí 'dị ìlì ǎco ni sī, mí íbì ngá ísú
ndō.

Mí ímú adri tųgẹrị mí ẹdrịpị vé ni.

'Bo mí kǎdō lěé ímú mí ọyụú adringará
tųgẹrị rú rī agásí,
mí gǒ adrií tųgẹrị rú ìri ǎ pálé gá ku."†

Yókóbũ ǎpá Ísọwũ sī

41 Ísọwũ 'bǎ ẹsị ùnjí Yókóbũ ní, ẹtẹpị
Ísákǎ ní tākíri sēé Yókóbũ ní rī sī. Ísọwũ
ní 'yozú kīnī, "Ụ'dú má ẹtẹpị ní drǎzú
rī 'bǎ ícá ìnyinǎ gí, ma ímú má ẹdrịpị
Yókóbũ rì 'dị drǎ rá."

42 Kǎ tǎ Ísọwũ ní 'yoó 'dīri ùlúú Rēbékǎ
ní, Rēbékǎ ní 'bǎ ǎzi pēzú muzú tǎ 'dīri
ùlúú Yókóbũ ní kīnī, "Mí ẹdrịpị Ísọwũ rì
lẹtị ndǎ lězú mí 'dizú drǎzú, 'í ẹsị ǎ ndrī
rí ǎní.

43 Mǎ mvá rī, á 'yo mí ní, lě mí ǎpá
muzú má ẹdrịpị Lǎbǎnǎ vú Hǎrǎnǎ gá.

44 'Í mu adrií vú ni gé 'dǎá ùkǒlǒ,
cǐmgbá mí ẹdrịpị Ísọwũ vé ẹsị veepi 'dīri
ndrī dō gí ká.

45 Mí ẹdrịpị vé ẹsị veepi 'dīri ndrī dō gí,
ǎzini tǎ rī ǎvī dō ẹsị ni agásí gí, ma 'bǎ
ǎzi pē mu mí bī, mī ímví rí ìgǒó 'bẹtị. Á
lě anjì mávé rī pi ǎ ùdrǎkí ìrịtrọ ú'dú ǎlu
agá ku."

46 Rēbékǎ ní 'yozú Ísákǎ ní kīnī, "Ísọwũ
vé ùkú jéé Hítị gé 'dī'bée rì má ní ìzǎngǎ

* 27:36 27:36 Yókóbũ: Yókóbũ vé ífífí, rụ pá ẹdẹkẹdẹ, 'dīri lú kīnī ìri ẹdrịpị vé kǎyú ẹrị ùkpō sī. † 27:40 27:40 Oyu adringará tųgẹrị rú rī agásí rá: Úyú Ísọwũ vé rī pi ndẹkí úyú Yókóbũ vé rī pi ẹ'dí 'dịngará sī rá. 'Í lǎ 2 'Bǎgú 8:20-22.

sē ambamba. Yōkóbū je dō kpá mvá ũkú Hítĩ vé ni, múké ni, lē mā drā 'd'ísĩ rá."

28

¹ Kúru Ísákā ní Yōkóbū ri zizú ímúzú, ĩri ní tākiri sēzú ĩri ní. ĩri ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Lē mī je mvá ũkú Kānānā vé ni mí ní ũkú rú ku.

² 'Í nga muḡ ũkú jeé Pādānā Ārāmā gá, mí éndrēpī vé étēpī Bētūwélē vé 'bētī āsámvú gé. Mí éndrēpī vé édrīpī Lābānā vé anji ũkú āsámvú gé, 'í je ālu ni mí ní ũkú rú.

³ Múngú Ũkpō 'Dīpa ā sē mí ní tākiri, lē mī tī anji, kōpi ē ízúkí kárakarā, úyú mívé rī pi ē ízúkí, kōpi ā adrikí rí étēpī sūrú kárakarā rī pi vé ni.

⁴ Lē Múngú ā sē mí ní tākiri úyú mívé rī pi be, sū ĩri ní sēé Ābūrāmā ní rī tīnī, āngū 'bá ní adrizú 'a ni gé jākā rú nōri, ā adri rí ĩmivé ni, ā 'diātāsīyā Múngú sē āngū nōri Ābūrāmā ní."

⁵ Kúru Ísákā ní Yōkóbū ri pēzú muḡú Pādānā Ārāmā gá Lābānā vúgá. Lābānā ri Bētūwélē Ārāmāgú rī vé mvá, Rēbékā ri Yōkóbū pi vé éndrēpī Ísōwū be, ĩri Lābānā vé ómvúpī.

Ísōwū gō ũkú āzi jeé

⁶ Ísōwū nī áamá 'yozú kīnī, Ísákā sē tākiri Yōkóbū ní gí, pē ĩri muḡ ũkú jeé Pādānā Ārāmā gá. Kā tākiri sēé Yōkóbū ní gí, ezi Yōkóbū ní kīnī, ā je mvá ũkú Kānānā vé ni ku.

⁷ Yōkóbū 'du tā étēpī pi vé éndrēpī be rī ngaá rá, mu Pādānā Ārāmā gá 'dāá rá.

⁸ Kúru Ísōwū kā nī áamá 'yozú kīnī, 'í étēpī Ísákā lē ā jekí mvá ũkú Kānānā vé ni ku,

⁹ ĩri ní gōzú ũkú āzi jezú. Je Ísīmāélē vé mvá ũkú Māhālātā ri 'í ní ũkú rú. Māhālātā ri Nēbāyótī vé ómvúpī, Nēbāyótī ri Ísīmāélē ā mvá, Ísīmāélē ri Ābūrāmā ā mvá.

Urobí ũbī Yōkóbū ri Bētélē gá

¹⁰ Yōkóbū ní ngazú Bērīsébā gá 'dāásī, ĩri ní 'dezú muḡú Hārānā gá.

¹¹ Kā muḡ caá vūrā āzi gé, ĩri ní áwízú lazú 'dāgá, ā 'diātāsīyā ũtū rī ní 'deé gí rī sī. ĩri ní írā 'í 'dúzá 'bāzú 'í drī ētīzú ānī, ĩri ní kúru lazú 'ú 'dú kozú.

¹² Urobí ũbī ĩri kīnī, 'í ndre ngá ĩ ní rizú tuzú uru ni 'í 'dózá vūgá nōgó cīmgbá cazú 'bū gé 'dāá. Múngú vé mālāyíkā rī pi ri ísī ímúzú ānī vūgá nōó, kōpi kpá gō tu muḡú ānī 'bū gé 'dāá.

¹³ Úpí Múngú tu pá kuú ngá ĩ ní rīi tūú ānī uru rī drīgé urugégé 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ma Úpí Múngú 'i, Ābūrāmā pi ní rīi ĩnjī Ísákā be rī. Āngū mí ní lazú 'dīri, ĩri adri mívé ni, úyú mívé rī pi be.

¹⁴ Úyú mívé rī pi ímú ízú kárakarā sū cínyáfā vū drīgé rī tīnī. Kōpi ĩ íré muḡú wōókō ũtū ní 'dezú rī gé, wōókō ũtū ní ĩfūzú rī gé, wōókō úrúlé rú rī gé, āzini wōókō ándrelé rú rī gé. ĩ tākiri sē 'bá vū drīgé nōgó rī pi ní mí tā sī, āzini úyú mívé rī pi ā tā sī.

¹⁵ Ma adri mí be trū, vūrā mí ní éczú rī pi agásī, ma mi ũtē rá. Ma mi íjī ĩgō vulé āngū nōri agá nōgó. Má ícō mí kuú ku, ma ũyō má ní sōó rī vé tā 'du nga rá."

¹⁶ Yōkóbū kā aruú 'ú 'dú gélé sī, ũsū kīnī, "Ádarú Úpí Múngú ri vūrā nōri agá anigé, 'bo á nī áamá kuyé."

¹⁷ Tā 'dīri sē Yōkóbū ní ũrī, ĩri ní 'yozú kīnī, "Vūrā nōri má ní ũrī sē! Vūrā nōri ícō adri jó Múngú vé ni, ĩri kēētī fizú ānī 'bū gé rī."

¹⁸ Kā muḡ adrií drū 'dīni ũ 'būtīnā rī sī, Yōkóbū ní írā 'í ní 'í drī ētīzú 'dīri 'í 'dúzá 'í 'dīzú, ĩri ní ũdu dāzú drī ni gé.

¹⁹ ĩri ní vūrā 'dāri ā rú 'dazú Bētélē. (Ífífí ni, jó Múngú vé ni.) Drīdrī ni, zíkí kūrú 'dāri ā rú Lúzī.

²⁰ Kúru Yōkóbū ní ũyō sōzú Múngú endrētī gé kīnī, "Múngú ũtē dō ma ēcī má ní tuú nōri gé rá, sē dō má ní ānyāngā bōngó be rá,

²¹ āzini má újá dō ma gōó múké má étēpī vé āngá 'dāá rá, Úpí Múngú ri adri Múngú mávé ni.

²² Írā má ní 'í 'dī nōri, ĩri adri vūrā Múngú ri ĩnjīzú ni. Ngá Múngú ní sēé má ní rī pi ārēvú céré, ngá muḡrī agá, ma ālu ni 'í 'dú sē Múngú ní."

29

Yókóbũ ca Pādānā Ārāmā gá

¹ Kúru Yókóbũ ní ngazú mužú ěĉi gé, ĩri ní cazú 'bá adri' 'bá wọ̀ọ̀kọ̀ ỳtú ní ỳfũzú rĩ gé rĩ pi vé āngũ gé.

² ĩri ní kídí ndrezú áse agá 'dǎá, kǎbĩlō rĩ pi úmúkí ĩ laá kuú kídí rĩ ǎ gǎrǎ gá vǔrǎ sĩ na, ǎ'diātāsīyǎ kǎbĩlō rĩ pi rĩ yǐi mvu kídí 'dǎri gé. Ọzũkí kídí rĩ ẽ tị irǎ āmbúgú ni sĩ.

³ Kádō kǎbĩlō rĩ pi úmú céré kídí rĩ ǎ gǎrǎ gá 'dǎá, 'bá kǎbĩlō úcé' 'bá rĩ pi irǎ rĩ gũ kídí rĩ tị gé sĩ āmvé, kọpi kǎbĩlō rĩ pi ní yǐi sē mvu, kọpi kúru irǎ rĩ gũ 'bǎ gō vúlé kídí rĩ tị gé 'dǎá.

⁴ Yókóbũ ní 'bá kǎbĩlō úcé' 'bá rĩ pi zizú kǐnĩ, "Má ẹdrípìi, ĩmi íbíkí íngá ngǔgá?"

Kọpi ní 'yozú kǐnĩ, "'Bá íbíkí íngá Hǎránǎ gá."

⁵ ĩri ní 'yozú kọpi ní kǐnĩ, "Ĭmi nǐkí Nǎhórǎ mvọpi vé mvá Lǎbánǎ ri rá?"

Kọpi ní újázú kǐnĩ, "Ĭ, 'bá nǐkí ĩri rá."

⁶ Kúru Yókóbũ ní kọpi zizú kǐnĩ, "Lǎbánǎ ri múké?"

Kọpi kǐnĩ, "Ĭ! ĩri múké. 'Í ndre drĩ ká ĩrivé mvá ũkú Rǎélē ri ímụ kǎbĩlō rĩ pi be 'dǎ."

⁷ Yókóbũ ní 'yozú kǐnĩ, "Ĭmi ndrekí drĩ ká, ỳtú rĩ drĩ anigé, sǎ nōri adri kǎbĩlō rĩ pi úmúzú vǔrǎ ǎlu gé ni kuyé. ĩmi sēkí kǎbĩlō rĩ pi ní yǐi mvu, ĩmi jíkí kọpi vúlé muų ĩribĩ nyaá."

⁸ Kọpi ní újázú kǐnĩ, "'Bá ícókí drĩ kǎbĩlō rĩ pi ní yǐi sēé mvuų ku, úmúkí dō kǎbĩlō rĩ pi céré gí, ǎzini gũkí dō irǎ rĩ kídí rĩ tị gé sĩ āmvé gí, 'bá íbí kǎbĩlō rĩ pi ní yǐi sē mvu ndō."

⁹ Yókóbũ kǎ rií átá kọpi be, koro Rǎélē ní ícázú ẹtẹpi vé kǎbĩlō rĩ pi be, ǎ'diātāsīyǎ Rǎélē rĩ kǎbĩlō rĩ pi úcé nĩ.

¹⁰ Yókóbũ kǎ 'í ádrọpi Lǎbánǎ vé mvá ũkú Rǎélē ri ndree Lǎbánǎ vé kǎbĩlō rĩ pi be, ĩri ní mužú irǎ rĩ gǔzú kídí rĩ tị gé sĩ, ĩri ní yǐi sēzú mvuzú kǎbĩlō rĩ pi ní.

¹¹ Kúru Yókóbũ ní Rǎélē ri u'dezú ruų bẹdrĩ sĩ, ĩri ẽ tị ndruzú, ĩri ní í'dózú ngozú ú'dúkọ be uru 'dǎá.

¹² ĩri ní lǔzú Rǎélē ní kǐnĩ, 'i Rǎélē ẹtẹpi vé ǎdrǔmvá, Rẹ̀békǎ ǎ mvá. Rǎélē ní njuzú mužú tǎ 'dĩri ũlǔzú ẹtẹpi ní.

¹³ Lǎbánǎ kǎ ívé ǎdrǔmvá Yókóbũ vé tǎ yǐi, ĩri ní njuzú mužú vú ni gé 'dǎá. ĩri ní Yókóbũ ri u'dezú ruų bẹdrĩ sĩ, tị ni ndruzú, ĩri ní Yókóbũ rĩ jizú mužú ívé āngá. Yókóbũ ní tǎ 'i ngaápi rĩ ũlǔzú ĩri ní céré.

¹⁴ Kúru Lǎbánǎ ní 'yozú ĩri ní kǐnĩ, "Mí íbí ỳfũú má rụ' 'bá gá, mi ǎrĩ mávé ni."

Yókóbũ je Léyǎ pi Rǎélē be 'í ní ũkú rú

Yókóbũ kǎ adrií Lǎbánǎ vúgá 'dǎlé caá mbǎá ǎlu gí,

¹⁵ Lǎbánǎ ní 'yozú ĩri ní kǐnĩ, "Mí adri dō mávé máríté drǎáāsīyǎ, mí ícó má ní ẹzi ngaá kána ku. 'Í lǔ má ní, má ũfē mi ngọpi?"

¹⁶ Lǎbánǎ ri anji ũkú be ĩrĩ, mvá kǎyú rĩ ǎ rú Léyǎ 'i, mvá ỳdú rĩ ǎ rú Rǎélē 'i.

¹⁷ Léyǎ ri ũnyĩ ǎkó, Rǎélē ri ũnyĩ be, ẹndretị ni kọnjukọnjú.

¹⁸ Yókóbũ lē Rǎélē ri ambamba, ĩri ní 'yozú Lǎbánǎ ní kǐnĩ, "'Í sē dō mívé mvá ỳdú Rǎélē ri jeé má ní ũkú rú rá, ma mí ní ẹzi nga ca ílĩ ẹzĩrĩ."

¹⁹ Lǎbánǎ ní 'yozú kǐnĩ, "Á sē ĩri jeé 'bá ǎzi ní ku, ma ĩri sē je mí ní. Lē mí adri má vúgá nōgó, 'í nga ẹzi má ní."

²⁰ Kúru Yókóbũ ní ẹzi ngazú cazú ílĩ ẹzĩrĩ, 'i je rí Rǎélē ri 'í ní ũkú rú, 'bo ílĩ 'dĩ'bée índré mị ni gé 'dǎlé mǎdǎǎ, ǎ'diātāsīyǎ lē Rǎélē ri ambamba.

²¹ Kúru Yókóbũ ní 'yozú Lǎbánǎ ní kǐnĩ, "Á nga ẹzi rĩ deę gí, 'í sē mávé ũkú, 'bá lēkí laá ĩri be."

²² Kúru Lǎbánǎ ní 'bá rĩ pi zizú ímúzú ỳmụ ũkú rĩ jezú rĩ ǎ nyangará gá.

²³ ǎngũ rĩ kǎ ni, Lǎbánǎ ní ívé mvá ũkú Léyǎ ri jizú sēzú Yókóbũ ní, Yókóbũ pi ní lazú ĩri be trų.

²⁴ Lǎbánǎ ní ívé ǎtí' 'bá Jéléfǎ ri sēzú Léyǎ ní, ǎ nga rí ĩri ní ẹzi ǎtí' 'bá rú.

²⁵ Kǎ adrií drų 'dĩni ỳ'bútĩǎ rĩ sĩ, Yókóbũ ndre 'bá rĩ Léyǎ 'i! ĩri ní 'yozú Lǎbánǎ ní kǐnĩ, "'Í 'o ma 'dĩni ǎsĩ? Á nga mí ní ẹzi rĩ Rǎélē ǎ tǎ sĩ, adri 'dĩni kuyé? Mí ũ'bǎ má mị 'dĩni ǎsĩ?"

26 Kúru Lābánā ní 'yozú kīnī, “Bávé mēre nōgó rī, ī mvá ūkú kāyú rī je drīdrī, ī íbí mvá ūkú ūdú rī je ndō.

27 Īmi adrikí drī mvá ūkú kāyú rī be caá ú'dú ézīrī ká, ú'dú ézīrī ājē vé rī de dō gí, 'bā íbí mí ní mvá ūdú rī sē ndō. Mí gō má ní ézī āzi nga ca ílí ézīrī.”

28 Yōkóbū ā'yī rá. Adri caá Léýā be ú'dú ézīrī. Kúru Lābánā ní ívé mvá ūkú Rāélē rī sēzú ĩri ní ūkú rú.

29 Lābánā sē ívé ātí'bání Bílā ri ívé mvá ūkú Rāélē ní ātí'bání rú.

30 Yōkóbū pí ní lazú Rāélē be, Yōkóbū lē Rāélē ri Léýā ri ndēé. Yōkóbū gō ézī āzi ngaá Lābánā ní caá ílí ézīrī.

Anji Yōkóbū pí ní tị Léýā be rī

31 Úpí Múngú kā ndreé Yōkóbū lē Léýā ri ku, ĩri ní drī tịzú Léýā rú'bání gá, zī Léýā vé létị mvá tịzú rī rá. 'Bo Rāélē adri kú úndó rú.

32 Léýā ní 'a ísúzá, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Rūbénā 'i.* ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú ndre mávé ízāngā gí. Nóni má ágó ni rī ma lē rá.”

33 ĩri ní gōzú 'a ísúzá dījī, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú yī rá, má ágó ni lē ma ku, gō má ní mvá ágó āzi sēé gí.” ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Sīmīyónā 'i.†

34 ĩri ní kpá gōzú 'a āzi ísúzá dījī, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Nóni má ágó ni rī ímú adri má be trú, ā'diātāsīyā á tị nóni ĩri ní anji āgō caá na.” ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Léýā 'i.‡

35 ĩri ní kpá gōzú 'a āzi ísúzá dījī, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Nóni ma Úpí Múngú ri íngú rá.” ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Yúdā 'i.§ 'Dīri ā vūdrī gé, gō anji tị kuyé.

* 29:32 29:32 Rūbénā: Rú Rūbénā 'dīri vé ífífí, Múngú ndre mávé ízāngā gí. † 29:33 29:33 Sīmīyónā: Rú Sīmīyónā 'dīri vé ífífí, Úpí ri 'bá yī rá. ‡ 29:34 29:34 Léýā: Rú Léýā 'dīri vé ífífí, úmúngará. § 29:35 29:35 Yúdā: Rú Yúdā 'dīri vé ífífí, íngúngará. * 30:6 30:6 Dánā: Rú Dánā 'dīri vé ífífí, Múngú ri tā lị pịrị. † 30:8 30:8 Nāfātālī: Rú Nāfātālī 'dīri vé ífífí, á fụ ūmbā ūkpō sī. ‡ 30:11 30:11 Gádī: Rú Gádī 'dīri vé ífífí, drīlé múké. § 30:13 30:13 Ásérā: Rú Ásérā 'dīri vé ífífí, āyīkō. * 30:14 30:14 Māndārākā: Pētị ĩ ní zị māndārākā 'dīri, ĩri kúyībị, ĩri kpá sē ĩ anji tị ānī ĩndī.

30

1 Rāélē kā ndreé Léýā tị anji Yōkóbū ní gí, ĩri ní í'dózú ā'yā 'bāzú ómvúpị Léýā be, ĩri ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Í sē dō má ní anji ku, má drā 'dīisī rá!”

2 Yōkóbū ā 'a ve Rāélē ní ūnjí ūnjí, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ma Múngú 'i, má uga mi mvá tịngará sī nī?”

3 Rāélē ní 'yozú kīnī, “Mávé ātí'bání Bílā rī 'dī. ĩmi lakí ĩri be, ā tị rí má ní anji, anji ĩri ní tị rī, ā adri rí anji mávé ni.”

4 Kúru Rāélē ní ívé ātí'bání Bílā ri sēzú Yōkóbū ní ūkú rú, Yōkóbū pí ní lazú ĩri be.

5 ĩri ní 'a ísúzá, ĩri ní mvá ágózá tịzú Yōkóbū ní.

6 Rāélē ní 'yozú kīnī, “Múngú nī rá, ma ri tā 'o pịrị, yī mávé zịngará gí, sē má ní mvá ágózá.” Kúru ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Dánā 'i.*

7 Rāélē vé ātí'bání Bílā gō 'a ísú dījī, ĩri ní Yōkóbū ní mvá ágózá ĩrị ní tịzú.

8 Rāélē ní 'yozú kīnī, “Á fụ ūmbā ūkpō sī má ómvúpị be, 'bo má aga gí.” Kúru ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Nāfātālī 'i.†

9 Léýā kā ndreé 'í tị ku, ĩri ní ívé ātí'bání Jēléfā ri sēzú Yōkóbū ní ūkú rú.

10 Léýā vé ātí'bání Jēléfā ní mvá ágózá tịzú Yōkóbū ní.

11 Léýā ní 'yozú kīnī, “Má ísú drīlé múké gí!” ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Gádī 'i.‡

12 Léýā vé ātí'bání Jēléfā ní Yōkóbū ní mvá ágózá ĩrị ní tịzú.

13 Léýā ní 'yozú kīnī, “Ma āyīkō sī! Nóni ūkú rī pí 'yo, má ísú āyīkō gí.” Kúru ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Ásérā 'i.§

14 Lókí ĩ ní rizú ānyāngā ĩkūnāzú rī gé, Rūbénā 'de mụú ómvú gé 'dāá, ísú pētị ĩ ní zị māndārākā* rī, íjị pētị rī sēé 'í éndrēpị Léýā ní. Rāélē ní 'yozú ómvúpị Léýā ní kīnī, “Í sē mí mvópị vé māndārākā rī ā urụkọ má ní.”

15 Léyã ní újázú ìri ní kīnī, “Mávè ágò mí ní 'dujú 'dīri ca drī mí ní kuyé? Nóni 'í lē kpá mà mvòpì vé mǎndàrákǎ 'dujú drī ní gé kpáá?”

Rǎélè ní 'yozú kīnī, “'Í sè dō má ní mǎndàrákǎ rī rá, ma sè Yòkóbū ri fi mu la mí be ìnìjǎ nōri sī rá.”

16 Ûndrèṅá 'dāri sī, Yòkóbū kǎ ímvi ìgṓò ómvú gélésī, Léyã ní fúzú mužú ìri vúgá 'dǎá, ìri ní 'yozú kīnī, “Àndrū 'bà la mí be ìnìjǎ nōri sī. Á je mi mà mvòpì vé mǎndàrákǎ sī gí.” Kúru Yòkóbū pi ní lazú Léyã be ìnìjǎ 'dāri sī.

17 Múngú yì Léyã vé zìngàrá rá. Ìri ní 'a ìsúzú, ìri ní mvá ágò àzi tìzú Yòkóbū ní.

18 Léyã ní 'yozú kīnī, “Má ní mávè àtí'bá sèé Yòkóbū ní ùkú rú rī sī, Múngú ùfè ma gí.” Kúru ìri ní mvá rī ã rù 'dazú Ìsàkàrá 'i.†

19 Léyã ní gòzú 'a àzi ìsúzú dījì, ìri ní mvá ágò àzi tìzú Yòkóbū ní, anjì àgò ìri ní tìjì rī pi cakí ázìyá.

20 Léyã ní 'yozú kīnī, “Múngú sè má ní fèfè múké ni. Nóni má ágò ni ri ma ìnjì rá, ã'diātāsīyā á tì ìri ní anjì caá ázìyá.” Ìri ní mvá rī ã rù 'dazú Jèbùlúnā 'i.‡

21 Vùdrì ni gé, Léyã ní gòzú mvá ùkú tìzú, ìri ní rù ni 'dazú Dìnā 'i.

22 Kúru Múngú ní Rǎélè ã tǎ ùsúzú, yì Rǎélè vé zìngàrá rá, ìri ní drì tìzú Rǎélè rù'bá gá, zì Rǎélè vé lètì mvá tìzú rī rá.

23 Ìri ní 'a ìsúzú, ìri ní mvá ágòṅá tìzú, ìri ní 'yozú kīnī, “Múngú 'du drìnjǎ má drìgé sī gí.”

24 Ìri ní mvá rī ã rù 'dazú Yòsépā 'i,§ ìri ní 'yozú kīnī, “Lè Úpí Múngú ã sè má ní mvá ágòṅá àzi.”

Yòkóbū vé ànyāpá ízú rá

25 Rǎélè kǎ Yòsépā ri tìjì, Yòkóbū ní 'yozú Lābānā ní kīnī, “Mí oyú ma, á lè mviú gṓó 'bètì 'bávè àngū gé.

26 'Í sè mávè ùkú rī pi anjìjǎ rī pi be, ã'diātāsīyā á nga èzì rī mí ní kòpì ã tǎ sī, mí oyú ma, mà 'de mužú. 'Í nì rá á nga mí ní èzì rī ambamba.”

27 Lābānā ní 'yozú ìri ní kīnī, “'Í yì drī ma ká, mí adri nōgó. Á nì á má rá, ma nóni ã'bú be, ã'diātāsīyā Úpí Múngú sè má ní tǎkìri mì tǎ sī.”

28 Lābānā ní gòzú 'yozú kīnī, “'Í lì ngá mí ní lèé mà ùfè mi àní rī, ma ùfè mí ní rá.”

29 Yòkóbū ní 'yozú ìri ní kīnī, “'Í nì rá, á nga mí ní èzì ùkpò sī, má ùtè mívé ànyāpá rī pi múké.

30 Má ní drī ándúrú ícázú kuyé rī gé, mívé ànyāpá ízú kuyé, nóni má ní adrií nōgó rī sī, Úpí Múngú sè mí ní tǎkìri, mívé ànyāpá ízú káràkàrá. 'Bo mà í'dó rí mávè 'bá rī pi è ìzǎ koó ngá sī ngòtú?”

31 Lābānā ní Yòkóbū ri zìzú kīnī, “Ngá mí ní lèé mà sè mí ní rī ã'dì?”

Yòkóbū ní újázú ìri ní kīnī, “À sèkí má ní ngá àzi ku. Mí ã'yì dō tǎ má ní lèé 'yoó rī rá, ma ícò mívé ànyāpá úcé rá.

32 Àndrū lè mì oyú ma mužú mívé ànyāpá rī pi àsámvú gé 'dǎá, mà ùpè rí kǎbìlò rù'bá be mī'yīmī'yī, dōku bọ'dùbọ'dù rī pi, àzini kǎbìlò anjì rù'bá be ìnì ìnì rī pi, ndrìjì rù'bá be bọ'dùbọ'dù, dōku mī'yīmī'yī rī pi má ní. Ngá mí ní ma ùfèzú rī pi adri'bée 'dì.

33 Úmvúlésì mí kǎdò ànyāpá mí ní ma ùfèzú rī pi ndreé, mì nì rí á má 'yozú kīnī, ma tǎ 'o pìrì. Mávè ànyāpá rī pi àsámvú gé 'dǎá, mí ìsú dō ndrìjì rù'bá be mī'yīmī'yī ku ni, dōku bọ'dùbọ'dù ku ni, dōku mí ìsú dō kǎbìlò anjì rù'bá be ìnì ku ni, mì nì á má 'yozú kīnī má ùgù mívé ànyāpá.”

34 Lābānā ní 'yozú kīnī, “Má ã'yì rá. À adri sù mí ní 'yoó rī tìjì.”

35 Ù'dù 'dāri sī, Lābānā ní ndrìjì àgò rù'bá be gírìgírì, dōku bọ'dùbọ'dù rī pi ùpèzú ndrìjì ùkú rù'bá be mī'yīmī'yī, dōku rù'bá be bọ'dùbọ'dù rī pi be, kǎbìlò anjì rù'bá be ìnì ìnì rī pi be, sè kòpì ívé anjìjǎ rī pi rikí úcé nì.

36 Lābānā pi ní 'dezú mužú ívé anjìjǎ rī pi be rárá rú, kòpì tukí ècì caá ù'dù na, Yòkóbū áwí rií Lābānā vé ànyāpá rī pi á urukò úcé.

† 30:18 30:18 Ìsàkàrá: Rù Ìsàkàrá 'dīri vé ífífí, ùfèngàrá. ‡ 30:20 30:20 Jèbùlúnā: Rù Jèbùlúnā 'dīri vé ífífí, ìnjìngàrá. § 30:24 30:24 Yòsépā: Rù Yòsépā 'dīri vé ífífí, Múngú ã sè ma ní mvá àzi.

37 Yókóbũ ní peṭi ĩ ní zị́ pópũlā, ālīmónī, āzini pũlānī rī pi vé drị́tị ugazú, ĩri ní kókó' bō ni pi úwú zú kọpi ā rụ' bá gá sī, ĩri ní peṭi rī pi vé drị́tị 'í ní rụ' bá ni úwú rī pi ĩgĩrĩzú kú gírígírí.

38 ĩri ní peṭi rī pi vé drị́tị 'í ní rụ' bá ni pi úwú rī pi úsú zú 'bụ ǎnyāpá rī pi ní rizú yī́ mvuzú rī agá, ǎ'diātāsīyā ǎnyāpá rī pi rí ímụ ĩ ĩlũwā vūrā 'dāri gé.

39 ǎnyāpá rī pi kǎdō ĩ ĩlũwāá peṭi ĩ ní ĩgĩrĩ gírígírí rī pi ẹndrẹtị gé, kọpi anjị tị rụ' bá be gírígírí, dōku mī'yīmī'yī, dōku bọ'dụbọ'dụ.

40 Yókóbũ ũpē ǎnyāpá anjịná 'dī' bée ũ'bāá túngú. ǎnyāpá mba' bée gí rī pi kǎdō ĩ ĩlũwāá, Yókóbũ ri kọpi 'bā āngũ ndre mụzú Lābānā vé ǎnyāpá rụ' bá be gírígírí, āzini ìnị ìnị rī pi vúgálé rú. Yókóbũ gụ ǎnyāpá rī pi ā urukọ 'bāá túngú 'í ní, úmú kọpi ǎnyāpá Lābānā vé rī pi be trụ kuyé.

41 Kádō ǎnyāpá rụ' bá be mgbúmgbú rī pi ĩlũwāá, Yókóbũ ri peṭi 'í ní rụ' bá ni úwú rī pi úsú 'bụ ǎnyāpá rī pi ní yī́ mvuzú rī agá ǎnyāpá rī pi ẹndrẹtị gé, kọpi ĩ ĩlũwākí rí ĩ peṭi rī ā gārā gá.

42 'Bo úsú peṭi rī pi ǎnyāpá ũkpō ákó rī pi ẹndrẹtị gé ku. Kúru ǎnyāpá ũkpō ákó rī pi adri Lābānā vé ni, rụ' bá be mgbúmgbú rī pi adri Yókóbũ vé ni.

43 Tā 'dīri sē Yókóbũ vé ǎnyāpá ízú kárákará, gō adrií kábīlō be, āzini ndrị́ be kárákará. Gō kpá adrií átí' bá ũkú rú ni pi be, átí' bá āgō rú ni pi be, kámīlō pi be, dōngí pi be.

31

Yókóbũ nga ápá Lābānā vé āngá sī rá

1 Yókóbũ yị kīnī, Lābānā vé anjị rī pi ri 'yo kīnī, “Yókóbũ 'du 'bá ẹtẹpi vé ǎ' bú ǎrěvú céré gí. Ísụ ǎ' bú 'dīri 'bá ẹtẹpi vúgá.”

2 Yókóbũ ndre kpá nóni Lābānā adri 'í be ǎyīkō sī sū ándúrú rī tị́nị ku.

3 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Yókóbũ ní kīnī, “Í mvi gōó vúlé mí ẹ' bípị pi vé āngũ

gé, mívé máríté rī pi ǎsámvú gé, ma adri mí be trụ.”

4 Kúru Yókóbũ ní 'dú' kọ pēzú Rǎélē pi ní Léyā be, kọpi ĩ ímúkí 'í ísụ vūrā ívé ǎnyāpá rī pi ní ǎnyázú rī gé.

5 Yókóbũ ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Á ndre ĩmi ẹtẹpi vé adringará má be rī adri sū drị́drị́ rī tị́nị kuyé, 'bo Múngú má ẹtẹpi vé rī má be trụ.

6 ĩmi nīkí rá, á nga ẹzị ĩmi ẹtẹpi ní ũkpō sī.

7 'Bo ĩmi ẹtẹpi ũ' bā má mị, újā ngá 'í ní lēé ma ũfēzú rī caá vú be mụdrị́. 'Bo Múngú ũtē ma rá, Múngú sē 'o ma ũnjí kuyé.

8 ĩmi ẹtẹpi kádō 'yoó, ndrị́ mī'yīmī'yī rī pi, 'i ma ũfē ǎnī, ndrị́ rī pi céré anjị tị́ rụ' bá be mī'yīmī'yī. Kádō 'yoó ndrị́ gírígírí rī pi, 'i ma ũfē ǎnī, ndrị́ rī pi céré anjị tị́ rụ' bá be gírígírí.

9 Múngú 'du ĩmi ẹtẹpi vé ǎnyāpá drị́ ni gé sī rá, sē kọpi má ní.

10 “Lókí ndrị́ rī pi ní rizú ĩ ĩlũwāzú rī gé, urobí* ũbī ma, á ndre lá' bījō rī pi ríkí ndrị́ ũkú rī pi ĩlũwāá, lá' bījō rī pi ā rụ' bá gírígírí, mī'yīmī'yī, dōku bọ'dụbọ'dụ.

11 Mǎlāyíkā Múngú vé rī ní ma zị́zú urobí agá kīnī, ‘Yókóbũ!’ Má ní ǎ'yīzú, ‘Ma nō.’

12 Mǎlāyíkā rī ní 'yozú má ní kīnī, “Í ndre, ndrị́ āgō rí' bá ndrị́ ũkú rī pi ĩlũwā' bá rī pi ā rụ' bá céré gírígírí, mī'yīmī'yī, dōku bọ'dụbọ'dụ, á 'o tā rī 'dīni, mí ĩzā kozú, ǎ'diātāsīyā á ndre tā Lābānā ní 'oó mí ní rī pi céré gí.

13 Ma Múngú ándúrú 'i i' daápi mí ní Bētélē gá, vūrā mí ní írā ì' dízú rī gé, mí ní ũyō sōó ẹndrẹtị ní gé rī 'i. 'Í nga fūú āngũ nōri agásī, 'í mụ adrií āngũ ĩ ní mī tị́zú rī agá.' ”

14 Rǎélē pi Léyā be, kọpi ní újázú Yókóbũ ní kīnī, “Ngá āzi 'bá ẹtẹpi ní ímú kuú 'bá ní ǎlunāni 'dāáyo.

15 'Bá ẹtẹpi ndre 'bā kú sū jākā tị́nị. Sē 'bā jeé kána mūfēngā ákó, 'bá ísúkí ngá āzi ǎjē 'dīri agá kuyé.

* 31:10 31:10 Urobí: Urobí 'dīri lū Yókóbũ ní ǎnyāpá ĩri ní ícọ zị́ Lābānā vúgá rī vé tā. † 31:16 31:16 ǎ' bú: ǎ' bú 'dīri ǎnyāpá ĩ ní tị́ gírígírí, mī'yīmī'yī, dōku bọ'dụbọ'dụ Yókóbũ ní rī pi.

16 ã'bu† Múngú ní 'duú 'bá étèpi dríge sī rī pi ārēvú céré 'bávé ni, 'bávé anjíná rī pi be. 'Í 'o tā Múngú ní lūú mí ní rī."

17 Kúru Yókóbū pi ívé ũkú rī pi be, ívé anjíná rī pi be, kòpi ní útúzá kámílō rī pi dríge.

18 Yókóbū dro ívé ãnyāpá rī pi mužú 'í ɛndrɛti gé sī, jì kpá ã'bu 'í ní ísú Pādānā Ārāmā gá 'dālé rī pi mužú ĩndī. 'De mužú 'í étèpi Īsákā vúgá āngū Kānānā vé rī gé.

19 Sā kòpi ní mužú rī gé, ísú Lābānā ri rará rú, ĩri ri ívé kábílō rī pi ã 'bí rē. Rāélē ní étèpi vé ngá ĩ ní údé múngú rú jó ütēpi rī pi ũgūzú.

20 Yókóbū nje 'i mužú kírí, lū Lābānā Ārāmāgú rī ní 'yozú kīnī 'í lē mužumu 'dīni kuyé.

21 Yókóbū ápá mužú ngá 'í ní ísú rī pi be céré, ĩri ní yī āmbúgú dīpi dīdi Yūfērétā ri zozú, ĩri ní 'dezú mužú āngū ánga rú Gílédā vé rī gé.

Lābānā dro Yókóbū ã vúdrī mužú

22 Ū'dú na ã vúdrī gé, lūkí Lābānā ní kīnī, Yókóbū ápá gí.

23 Lābānā ní ívé máríté rī pi trazú, kòpi drokí Yókóbū ã vúdrī caá ū'dú be ézírī, kòpi cakí Yókóbū pi ísú āngū ánga rú Gílédā vé rī gé.

24 Kúru Múngú ní 'i 'idazú Lābānā Ārāmāgú rī ní urobí agá íníná 'dāri sī, ĩri ní 'yozú kīnī, "Í ndre múké, lē mí 'yo tā āzi ũnjí Yókóbū ní ku."

25 Lābānā ca mužú ísú Yókóbū sī ívé gākū āngū ánga rú Gílédā vé rī gé, Lābānā pi ívé máríté rī pi be, kòpi mukí kpá adrii āngū 'dāri gé.

26 Kúru Lābānā ní mužú 'yozú Yókóbū ní kīnī, "Ngá mí ní 'oó 'dīni rī ã'di? Mí ũ'bā mâ mī 'dīni ã'diātāsī? 'Í 'du mávé anjī ũkú rī pi ápázú mužú kírí, sū 'bá ĩ ní uruú ɛ'dí gé rī pi tīni ã'diātāsī?"

27 Mí nje mi ápá kírí mâ mī ũ'bázú 'dīni āsī? 'Í lū má ní kuyé āsī? Ma té mi pē mužú āyīkō sī, ĩ té úngó ngo, ĩ té ɛrī co, āzini ĩ té kù'dí co.

28 'Í sē á ndrú mávé anjī ũkú rī pi ɛ tī kuyé āsī, āzini 'í sē á ndrú kòpivé anjíná

rī pi ɛ tī kuyé āsī? Tā mí ní 'oó 'dīri tā azakaza vé ni.

29 Ma Lābānā 'i, ma ũkpō be, ma té ícō mí 'o ũnjí rá, 'bo té íníná rī sī, Múngú mí étèpi vé rī 'yo má ní kīnī, mâ ndre múké, lē mâ 'yo tā āzi ũnjí mí ní ku.

30 Á nī rá, 'í lē mí újá gōó mí étèpi vúgá, 'bo mí ũgū mávé ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rú rī pi rá ã'diātāsī?"

31 Yókóbū ní újázú kīnī, "Á 'o ũrī sī, ã'diātāsīyā má ũsū mi mívé anjī ũkú rī pi upa má dríge sī rá.

32 Mí ísú dō mívé ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rú rī 'bá āzi vúgá nōgó rá, ã 'díkí 'bá 'dīri drāá rá. 'Í ndā mívé ngá rī 'bávé máríté rī pi ɛndrɛti gé nōgó. Mí ísú dō rá, 'í 'du mužú." Yókóbū nī 'yozú kīnī, Rāélē ũgū étèpi Lābānā vé ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rú rī nī 'dīni kuyé.

33 Kúru Lābānā ní fizú ngá rī ndāzú Yókóbū vé gākū agá, átí'bá ĩrī ũkú rú rī pi vé rī agá, āzini Léyā vé rī agá, 'bo ísú ngá rī kuyé. Kā ĩfūú Léyā vé gākū agá 'dāásī, gō fí Rāélē vé gākū agá.

34 Ísú ākūdē Rāélē 'du ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rú rī pi zúú lā'bu ĩ ní 'bāá kámílō úgóró gá rī agá, úrí drī ni gé. Lābānā ndā ngá gākū agá 'dālé rī pi ã 'a céré, ísú ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rú 'dīri kuyé.

35 Rāélē ní 'yozú étèpi ní kīnī, "Má étèpi, mí 'a ã ve má ní ku, má ícō ngaá pá tuú mí ɛndrɛti gé uru sī ku, ã'diātāsīyā á ndre nōó mbāá ū'dú gí." Lābānā ndā ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rī pi tī, ísú kuyé.

36 Yókóbū ã 'a ve rá, ĩri ní 'yozú Lābānā ní kīnī, "Ngá má ní 'oó ũnjí rī ã'di? Tā ũnjí má ní 'oó mí ní ínjúzú má vú sī rī ã'di?"

37 Nóni 'í ndā ngá mávé rī pi ã 'a céré gí, ngá mívé mí ní ísú 'dīgé rá rī ã'di? Mí í'dú kòpi 'bāá mávé máríté rī pi ɛndrɛti gé, āzini mívé rī pi ɛndrɛti gé, kòpi ã acokí rī 'bávé tā āsámvú mí be.

38 "Má adri nóni caá mí be ílí pūkú ĩrī. Mívé kábílō rī pi ndrīi rī pi be í'békí anjī kuyé. Á nya mívé kábílō ágó ālujāni kuyé.

39 Ūbūgō ci dō mívé kábílō, dōku ndrīi, á jī āvū ni sēé mí ní ku, ma ri ārígó ni ũfē

ma 'i. Ụgụkí dō mívé k̄ābīlō, dōku ndrīi ụtú sī, dōku ịnị sī, mi ri 'yo mā ūfē mí ní ārígó ni, ma ri ārígó ni ūfē mí ní ̄nyāpá mávé rī pi sī.

40 Á ri mí ní ẹzị ngaá ụtú koopi gbírílí rī agá, ̄zini ̄ngū igbeepi igbegbe rī agá, ịnịná sī, á ko ụ'dụ ku.

41 Má adri mívé 'bētị ̄sámuvú gé caá ílì pūkú ịrī. Á nga mí ní ẹzị caá ílì mụdrị drī ni sụ, mī sē rí má ní mívé anji ūkú ịrī 'dī'bée, ̄zini á nga mí ní ẹzị caá ílì ázịyá, mī sē rí má ní k̄ābīlō, ngá mí ní kōdō lēzú ma ūfēzú rī, mí újá caá vú be mụdrị.

42 Múngú má ẹtẹpị ̄Būrámā vé rī, ̄zini Múngú ̄sákā ní ruuru rī ̄ adri té dō má be trụ ku, ádarú mi té ma pē mụzú drị be ule. 'Bo Múngú ndre ịzāngā má ní nyaá rī rá, Múngú n̄ ẹzị má ní ngaá ūkpō sī rī rá, ko mā ịzā rá. Ịnịná rī sī, átá mí drīgē ūkpó ūkpó tā ūnjí mí ní 'oó rī sī."

43 Lābānā ní újázú Yōkóbū ní k̄nī, "Anji ūkú 'dī'bée mávé ni, ̄nji kōpi ní tị 'dī'bée mávé ni, ̄nyāpá rī pi kpá mávé ni. Ngá mí ní ndree 'dī'bée ̄rēvú céré mávé ni. Ma ̄'di 'o mávé anji ūkú 'dī'bée ní, ̄zini ma ̄'di 'o anji kōpi ní tị rī pi ní?"

44 Mí ímụ, 'bá rụkí ūndī 'bā ̄sámuvú gé sī mí be, lē 'bā drōkí ịrā use use ni pi rizú ūndī 'bá ní rụyú mí be 'dīri vé tā ịgázú ̄nī."

45 Kúru Yōkóbū ní ịrā ̄mbúgú ni í'dúzú ị'dízú.

46 Ịri ní 'yozú ívé māríté rī pi ní k̄nī, "̄mi ịkūnākí ịrā ịjị drōó vūrā ̄lu gé." Kōpi ní kúru ịrā ịkūnāzú ịjízú drōzú vūrā ̄lu gé, Lābānā pi Yōkóbū be, kōpi áwíkí ịnyá nyaá ịrā ị ní drōó rī ̄ gārā gá.

47 Lābānā ní vūrā rī ̄ rụ 'dazú Jēgārā Sāhādútā, † Yōkóbū 'da ívé rī Gālédā.

48 Lābānā ní 'yozú Yōkóbū ní k̄nī, "Ịrā ị ní drōó 'dīri, ịri ūndī 'bá ní rụyú mi be rī vé tā ịgázú ̄nī." Tā 'dīri sē ị ní ̄ngū rī ̄ rụ 'dazú Gālédā ̄nī.

49 Lābānā ní kpá 'yozú k̄nī, "Ịrā ị ní drōó 'dīri lū k̄nī, 'bá kādō ayí, Úpí

† 31:47 31:47 *Jēgārā Sāhādútā*: Rụ Jēgārā Sāhādútā ̄zini rụ Gālédā 'dī'bée vé ịfífí ịrā ị ní drōó tā ịgázú ni.

* 32:2 32:2 *Māhānāyímū*: Rụ Māhānāyímū 'dīri vé ịfífí, ngúlúmū ịrī. Yōkóbū vé 'bá rī pi s̄kí ívé gākū vūrā Yōkóbū ní mālāyíkā rī pi ịsúzú rī gé.

Múngú ̄ 'bā mị rizú 'bā ndrezú." Kúru ị ní vūrā rī ̄ rụ 'dazú Mísīpā.

50 Lābānā ní kpá gōzú 'yozú k̄nī, "Í 'o dō mávé anji ūkú rī pi ūnjí, dōku 'í gō dō ūkú ụrụkọ'bée jeé, 'bá ̄zi dō 'bá ̄sámuvú gé tā rī ndreepi ni 'dāayo drāāāsīyā, Múngú ndre tā 'bávé mí be rī gí."

51 Lābānā ní kpá gōzú 'yozú Yōkóbū ní k̄nī, "Í ndre ịrā ị ní drōó 'dīri, 'í ndre ịrā ị ní ị'dị 'bā ̄sámuvú gé mí be 'dīri.

52 Ịrā ị ní drōó 'dīri, ̄zini ịrā ị ní ị'dị 'dīri, kōpi sē 'bā ūndī 'bá ní rụyú mí be 'dīri ̄ tā ịgá ̄nī. Má ícọ agaá ịrā ị ní drōó 'dīri drīgē sī mụyú mi 'oó ūnjí ku, mí ícọ kpá agaá ịrā ị ní drōó 'dīri drīgē sī, ̄zini ịrā ị ní ị'dị 'dīri drīgē sī ímụ ma 'oó ūnjí ku.

53 Múngú ̄Būrámā vé rī, Múngú Nāhórā vé rī, Múngú kōpi ẹtẹpị vé rī, ̄ lị tā 'bávé mí be rī nī."

Kúru Yōkóbū ní ūyō sōzú 'í ẹtẹpị ̄sákā vé Múngú ịnjị ịnjị rī ̄ rụ sī.

54 Yōkóbū ní rōbōṅō zázú ̄ngū ánga rú rī gé 'dālē, zị ívé māríté rī pi ímụ ịnyá nyangárā gá. Kōpi k̄ ịnyá rī nyaá gí, kōpi áwíkí laá ịnịná 'dāri sī 'dālē.

55 Kā mụyú adrií drụ ụ'bútịná rī sī, Lābānā ní ívé anji ūkú rī pi ẹzizú, ịri ní kpá kōpivé anịná rī pi ẹzizú, ịri ní tākiri sēzú kōpi ní. Ịri ní kúru mvizú gōzú 'bētị.

32

Yōkóbū lē ívé ̄sámuvú ̄ adri Ịsōwū be múké

1 Yōkóbū ní kpá ngazú ẹcị drīgē, mālāyíkā Múngú vé rī pi ní ímụzú ịri ịsúzú.

2 Yōkóbū k̄ kōpi ndree, ịri ní 'yozú k̄nī, "Vūrā nōri Múngú vé ni." Ịri ní vūrā rī ̄ rụ 'dazú Māhānāyímū.*

3 Yōkóbū ní 'bá ụrụkọ pēzú mụzú drīdrī 'í ẹdrịpị Ịsōwū vúgá Sēyírī gé, ̄ngū ̄Dómā vé rī gé.

4 Ịri ní 'yozú kōpi ní k̄nī, "̄mi lūkí mávé ̄mbúgú Ịsōwū ní 'dīni, 'Ma mívé ̄tí'bá,

má adri Lābánā vúgá 'dālé cĩmgbá ícázú āndrũ sĩ.

⁵ Ma tĩ be, dōngí be, kābĩlō be, ndrĩĩ be, ātĩ'bá āgō rú ni pi be, ātĩ'bá ũkú rú ni pi be. Āmbúgú mávé rĩ, á pē 'bá 'dĩ'bée mužú mí vúgá, lē mĩ 'bā ẹsĩ múké má ní.'

⁶ 'Bá Yōkóbũ ní pēé rĩ pi ká ĩ újá ĩgōō Yōkóbũ vúgá nōlé, kōpi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "'Bá cakí mí ẹdrĩpĩ Ịsōwũ vúgá 'dālé rá, nóni ĩri ri ímú mí vúgá nōlé, kōpi ri ímú āgō mūdũrũlũ su pi be."

⁷ Yōkóbũ ká tã 'dĩri yĩ, ũrĩ fu ĩri ambamba. ĩri ní 'bá ívé rĩ pi awazú vũrã sĩ ĩrĩ, awa kpá kābĩlō rĩ pi, ndrĩĩ rĩ pi, tĩ rĩ pi, kámĩlō rĩ pi be vũrã sĩ ĩrĩ ĩrĩ.

⁸ Yōkóbũ ũsũ kĩnĩ, "Ịsōwũ ímú dō ẹ'dĩ 'dĩ ngúlúmũ ālu rĩ be, ngúlúmũ āzi rĩ ā ápá rĩ rá."

⁹ Kúru Yōkóbũ ní Múngú ri zizú kĩnĩ, "Á, Múngú má ẹtẹpĩ Ābũrámã vé rĩ, Múngú má ẹtẹpĩ Ịsákã vé rĩ, Úpí Múngú 'yoopi má ní, "Í mvi gōó vúlé ĩmivé āngũ gé, mívé máríté rĩ pi vúgá, ma ímú sē mi adri ngá be ambamba rĩ.'

¹⁰ Ma ātĩ'bá mívé ni, ẹsĩ múké mí ní 'bāá má ní, āzini tã mí ní 'oó má ní 'dĩri, má ícó ānĩ bā ku. Má ní Yárídénĩ rĩ zongará gá, ngá má drĩgé rĩ 'yẹná túré, 'Bo nóni ma 'bá be ngúlúmũ ĩrĩ.

¹¹ Á Úpí, 'í pa ma má ẹdrĩpĩ Ịsōwũ drĩgé sĩ, ma rĩ 'o ĩri sĩ ũrĩ sĩ, ā'diātāsīyā ĩri ri ímú ẹ'dĩ 'dĩ má be, mávé ũkú rĩ pi be, āzini mávé anjĩná rĩ pi be.

¹² 'Bo mí kĩnĩ, ádarú mi ímú sē ma adri ngá be ambamba, āzini mi ímú sē mávé úyú ri ízú kárakarã sũ cĩnyáfã vúgá 'dĩri tĩnĩ, ícókí lãá bā ku."

¹³ Ịnĩná 'dãri sĩ, Yōkóbũ áwí laá 'dālé, í'dú ngá ívé rĩ pi ā ụrụkọ sēé ẹdrĩpĩ Ịsōwũ ní fēfē rú.

¹⁴ Ngá ĩri ní í'dú sēé rĩ pi, ndrĩĩ ũkú rĩ pi mūdũrũlũ ĩrĩ (200), ndrĩĩ āgō rĩ pi pũkú ĩrĩ (20), kābĩlō ũkú rĩ pi mūdũrũlũ ĩrĩ (200), kābĩlō āgō rĩ pi pũkú ĩrĩ (20),

¹⁵ kámĩlō ũkú rĩ pi pũkú na (30) ẹnjĩpĩ be, tĩ ũkú rĩ pi pũkú su (40), tĩ āgō rĩ pi mūdĩ (10), dōngí ũkú rĩ pi pũkú ĩrĩ (20), dōngí āgō rĩ pi mūdĩ (10).

¹⁶ Yōkóbũ awa ívé ānyāpá rĩ pi sēé ívé ātĩ'bá rĩ pi drĩgé, kōpi rikí úcé nĩ. ĩri ní 'yozú ātĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Īmi 'dekí mužú má ẹndrẹtĩ gé sĩ drĩdrĩ, ĩmi awakí ānyāpá rĩ pi, kōpi ā adrikí āsámvú sĩ."

¹⁷ ĩri ní 'yozú 'bá ānyāpá jĩ'bá drĩdrĩ rĩ pi ní kĩnĩ, "Má ẹdrĩpĩ Ịsōwũ Ịsú dō ĩmi, zĩ dō ĩmi, 'Īmi 'bá ā'di vé ni pi,' āzini 'yo dō 'Īmi ri muž ngōlé, ānyāpá ĩmi ní riĩ jĩ mužú ĩmi ẹndrẹtĩ gé 'dĩ'bée ā'di vé ni?'

¹⁸ ĩmi 'yokí ĩri ní, 'Ānyāpá rĩ pi mívé ātĩ'bá Yōkóbũ vé ni. Ịsē ānyāpá nō'bée ímúzú ívé āmbúgú Ịsōwũ ní fēfē rú, ĩri ri ímú 'bá vudrĩ gé vúlé 'dĩ'dĩ.' "

¹⁹ ĩri ní kpá 'yozú 'bá ānyāpá jĩ'bá 'de'bá drĩdrĩ rĩ pi ā vudrĩ gé rĩ pi ní, āzini 'de'bá 'dĩ'bée ā vudrĩ gé rĩ pi ní ụrụkọ'bée be kĩnĩ, "Īmi Ịsúkí dō Ịsōwũ ri, ĩmi 'yokí ĩri ní tã ālu ālu má ní té 'yoó ĩmi ní rĩ.

²⁰ ĩmi lúkí Ịsōwũ ní 'yozú kĩnĩ, ádarú ĩrivé ātĩ'bá Yōkóbũ ri ímú ĩmi vudrĩ gé vúlé 'dĩ'dĩ." Yōkóbũ ũsũ 'í ẹsĩ agá 'dāá kĩnĩ, ngá 'í ní sēé 'í ẹdrĩpĩ Ịsōwũ ní fēfē rú 'dĩ'bée, ĩri sē ẹsĩ ni ri adri ānĩ 'í ní múké. 'Í kādō caá vú ni gé 'dāá, sã āzi sĩ, ĩri ícó 'í ẹ'yĩ rá.

²¹ Kúru Yōkóbũ pē ngá 'í ní lēé sēé fēfē rú ẹdrĩpĩ ní rĩ pi mužú drĩdrĩ, 'Bo ịnĩná 'dãri sĩ, áwí laá vũrã 'dãri gé.

Yōkóbũ pi fukí ũmbã Múngú be kúpé sĩ

²² Ịnĩná 'dãri sĩ, Yōkóbũ ní ívé ũkú ĩrĩ 'dĩ'bée 'duzú, ívé ātĩ'bá ũkú rú ĩrĩ rĩ pi be, ívé anjĩ āgō mūdĩ drĩ ni ālu rĩ pi be, ĩri ní yĩ Jābókĩ rĩ zozú kōpi be.

²³ Kōpi ká yĩ rĩ zoó álé 'dāá, vudrĩ ni gé, Yōkóbũ ní 'í újázú gōzú vúlé. ĩri ní ívé ngá rĩ pi ārēvú pēzú mužú céré yĩ rĩ gé álēsĩ.

²⁴ Kúkí ĩri kú vúlé 'dālé ọ'dúkũlẹ. Ágó āzi ímú ũmbã fuu ĩri be kúpé sĩ, kōpi fukí ĩ ĩnĩ be rã cĩmgbá cazú ũ'bútĩná gá.

²⁵ Ágó rĩ ká ndreé 'í ndē Yōkóbũ ā ũkpō kuyé, ĩri ní Yōkóbũ ā ũlúgbé sızú ātrüzú.

²⁶ Ágó rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "'Í ku mâ muž, ā'diātāsīyā āngũ rĩ ọwú gí." Yōkóbũ ní

újázú ĩri ní kīnī, “Í sē dō má ní tākiri kuyé, á ku mi mujú ku.”

²⁷ Ágó rī ní ĩri zizú kīnī, “Mī rú ā'di 'i?” ĩri ní újázú kīnī, “Mā rú Yōkóbū 'i.”

²⁸ Ágó rī ní 'yozú kīnī, “Zíkí nóni mī rú Yōkóbū 'i ku, ĩ mī rú zì Īsērélē,† ā'diātāsīyā 'i fū ũmbā kúpé sī Múngú be, āzini āgō rī pi be, 'í ndē kōpi ā ũkpō rá.”

²⁹ Yōkóbū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Í lū mī rú má ní.” ĩri ní újázú kīnī, “Ngá mí ní lēzú mā rú nīzú rī ā'di?” ĩri ní kuru tākiri sēzú Yōkóbū ní.

³⁰ Yōkóbū ní vūrā rī ā rú 'dazú Pēnīyélē,‡ ĩri ní 'yozú kīnī, “Á ndre Múngú ā rú'ba gí, á drā kuyé, ma ídri rú.”

³¹ Ūtú rī kā rī ífūú, Yōkóbū fū Pēnīyélē agásī, rī mujú ũdú ālu drīgé, ā'diātāsīyā ũlúgbé ni ātrū 'i gí.

³² Tā 'dīri sē cīngbá ícázú āndrū sī, 'bá Īsērélē vé rī pi nyakí ísúbāá ũlúgbé rú'ba gá rī ku, ā'diātāsīyā ĩ ní Yōkóbū ā ũlúgbé sī ātrūú rī sī.

33

Yōkóbū pi ísúkí ĩ Īsōwū be

¹ Yōkóbū kā mujú 'i drī ingaá uru, ndre Īsōwū ri ímú ívé āgō mūdūrūlū su rī pi be, ĩri ní anjíná rī pi acozú sēzú Léyā vúgá, Rāélē vúgá, āzini ívé átí'ba ũkú rú rī pi vúgá.

² Átí'ba ũkú rú rī pi ívé anjíná rī pi be, kōpi 'dekí drīdrī, Léyā pi ívé anjíná rī pi be, 'dekí kōpi vúgá sī, Rāélē pi Yōsépā be, 'dekí vúlé.

³ Yōkóbū ní agazú mujú drīdrī, kā caá édrīpi vúgá 'dāá, ĩri ní kūmūcí ũtīzú, ōvū 'i drī sī nyōókú gé 'dāá vú be ézīrī.

⁴ Īsōwū ní njuzú mujú Yōkóbū vúgá 'dāá, ĩri ní ĩri u'dezú ezizú bēdrī sī, ĩri ní ĩri ā umbe ndrāzú drī sī, ĩri ē tī ndrúzú. Kōpi ní ídózú ngozú.

⁵ Īsōwū kā 'i drī ingaá uru, ĩri ní ũkú rī pi ndrēzú anjíná rī pi be, ĩri ní Yōkóbū ri zizú kīnī, “Bá mí be 'dī'bée ā'di pi?”

Yōkóbū ní újázú kīnī, “Anjíná nō'bée Múngú ní sēé ívé ésí múké rī sī mívé átí'ba ní rī.”

⁶ Kuru átí'ba ũkú rú rī pi ívé anjíná rī pi be, kōpi ní cazú Īsōwū vúgá 'dāá, kōpi ní kūmūcí ũtīzú, ōvūzú ĩ drī sīzú nyōókú gé 'dāá.

⁷ Kōpi ā vūdrī gé, Léyā pi ívé anjíná rī pi be, kōpi ní kūmūcí ũtīzú, ōvūzú ĩ drī sīzú nyōókú gé 'dāá. Yōsépā pi ní kpá cazú Rāélē be, kōpi ní kpá kūmūcí ũtīzú, ōvūzú ĩ drī sīzú nyōókú gé 'dāá.

⁸ Īsōwū ní Yōkóbū ri zizú kīnī, “Tā mí ní ānyāpá má ní ísú 'dī'bée ípēzú ímúzú rī ā'di?”

Yōkóbū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Āmbúgú mávé rī, má ípē kōpi, mī 'bā rí ésí múké má ní.”

⁹ 'Bo Īsōwū ní 'yozú kīnī, “Má édrīpi, ma ngá be ambamba, ngá mívé 'dī'bée, 'i rú kōpi ā adríkí mívé ní.”

¹⁰ Yōkóbū ní 'yozú kīnī, “Kuyé! 'Í 'bā dō ésí múké má ní rá, mí é'yí fēfē má ní sēé mí ní nō'bée. Mí ní ma é'yí ésí be céré rī sī, á ndre mī endrētī índré sū má ní Múngú ē endrētī ndréé rī tīnī.

¹¹ Lē mī é'yí ngá má ní íjī sēé mí ní nōri, ā'diātāsīyā Múngú 'bā ésí múké má ní, sē má ní ngá má ní lēé rī pi ārēvú céré gí.” Yōkóbū si Īsōwū ri ũkpō sī, ũdú ni, Īsōwū ā'yī ngá rī pi rá.

¹² Kuru Īsōwū ní 'yozú kīnī, “Bá 'dekí mujú mí be trú, ma 'de drīdrī.”

¹³ 'Bo Yōkóbū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Āmbúgú mávé rī, 'i ndre, anjíná mávé rī pi drī nyíríná, mávé ndrī rī pi, tī rī pi be, kōpivé anjíná kpá drī nyíríná. Droki dō kōpi mujú ũkpō sī ũ'dú ālu agá, kōpi ũdrā céré.

¹⁴ Āmbúgú mávé rī, lē mī 'de mujú drīdrī, ma átí'ba mívé ní, ma mu anjíná rī pi be, āzini ānyāpá rī pi be mādā mī vūdrī gé sī, ma mu mí ísú Sēyírī gé 'dālé.”

¹⁵ Īsōwū ní 'yozú kīnī, “Lē mā ku mávé āgō urukō'bée kú mí vúgá nōgó.”

† 32:28 32:28 *Īsērélē*: Múngú gō Yōkóbū ā rú újā zī Īsērélē. Rú Īsērélē 'dīri Ēbérē tī sī, ĩrívé íffí, 'bá ũmbā fūupi kúpé sī Múngú be ní. ‡ 32:30 32:30 *Pēnīyélē*: Vūrā ĩ ní rú ní 'dāá Pēnīyélē 'dīri vé íffí, Múngú ā rú'ba.

Yókóbũ ní 'yozú kīnī, “Adri 'dīni ku, āmbúgú mávé rī, lē mī 'bā drī ẹsị múké má ní ká.”

¹⁶ Kúru ú'dú 'dāri gé, Ịsōwũ ní 'i újázú gōzú vúlé Sēyírī gé 'dālé.

¹⁷ 'Bo Yókóbũ 'de ívé rī mujú Sūkótō gá, āngũ Pādānā Ārāmā vé rī gé, ịri ní jó sịzú 'í ní, āzini ịri ní ápālā 'bezú ívé ānyāpā rī pi ní. Sē ị ní vūrā rī ā rụ 'dazú Sūkótō ānī.*

¹⁸ Kúru Yókóbũ ní ngazú fūzú āngũ Pādānā Ārāmā vé rī agásī, ịri ní cazú kūrú Sēkémē vé rī gé, āngũ Kānānā vé rī agá, ca 'dālé múké. Ịri ní ívé gākũ sịzú vūrā 'dāri gé, sị gākũ rī kūrú rī gé āmvélésīla.

¹⁹ Yókóbũ je nyọkú 'í ní gākũ rī sịzú rī anji Hāmórā vé rī pi vúgá, Hāmórā ri Sēkémē vé ẹtẹpi, ũfē mūfēngā fífí ẹnjịpi ẹnjịenjị ni mūdūrũlũ ālu.

²⁰ Ịri ní vūrā rọbọnọ zázú ni sịzú, ịri ní rụ ni 'dazú Ẹlī Ẹlọyị Ịsērélē.†

34

Rukí Dīnā ri lazú ịri sī ũkpō sī

¹ Ú'dú ālu, Dīnā mvá ũkú Láyā ní tị Yókóbũ ní rī mu anji ũkú adri'bā āngũ 'dāri agá rī pi vúgá.

² Sēkémē ká mujú Dīnā rī ndreé, ịri ní Dīnā ri ruzú lazú ịri sī ũkpō sī. Sēkémē ri Hāmórā Hívī adriipi drīkoma rú vūrā 'dāri gé rī vé mvá.

³ Sēkémē 'bā ẹsị kú Yókóbũ vé mvá ũkú Dīnā drīgé, lē mvá ũkú rī ambamba, ri mvá ũkú rī ní tā múké ni átá.

⁴ Sēkémē ní 'yozú ẹtẹpi Hāmórā ní kīnī, “Í je mvá ũkú 'dīri má ní ũkú rú.”

⁵ Yókóbũ ká yị kīnī Sēkémē rụ ívé mvá ũkú Dīnā ri lazú ũkpō sī, ívé anji āgō rī pi drī ri ānyāpā rī pi úcé ásé agá 'dāá'dā, Yókóbũ újí kírí, 'yo tā āzi kuyé, cīmgbá kọpi ní ímvízú ịgōzú 'bẹtị rī gé.

⁶ Kúru Sēkémē ẹtẹpi Hāmórā ní muzú átázú Yókóbũ be ājē mvá ũkú rī vé rī ā tā sī.

⁷ Anji Yókóbũ vé rī pi ká tā 'i ngaapi 'dīri yị, kọpi ní ímúzú ásé agá 'dāásī 'bẹtị. Tā 'dīri sē kọpi ní ịzāngā, kọpi ā 'a ve ānī

ũnjí ũnjí, ā'diātāsīyā Sēkémē 'o tā drīnjá sēepi ni 'bā Ịsērélē vé rī pi āsámvú gé, la mvá ũkú Yókóbũ vé rī sī, 'o tā ị ní kōdō ícọ 'oó ku ni.

⁸ Hāmórā ká ímú Yókóbũ ri ndreé, ịri ní 'yozú Yókóbũ ní, āzini Yókóbũ ẹnjịpi ní kīnī, “Mávé mvá Sēkémē 'bā ẹsị mívé mvá ũkú Dīnā drīgé. Mí sē ịri jeé Sēkémē ní ũkú rú.

⁹ Lē 'bā jekí 'bā 'bā āsámvú gé sī jeje. Ịmi sēkí ịmívé anji ũkú jeé 'bá ní, 'bā kpá 'bávé anji ũkú sē je ịmi ní.

¹⁰ Ịmi adri 'bā āsámvú gé nōgó, ịmi ícọ adri vūrā ịmi ní lēé rī gé rá. Ịmi adri āngũ rī agá, ịmi ngá ụzi, ịmi nyọkú ịsú je āngũ rī agá rá.”

¹¹ Kúru Sēkémē ní 'yozú Dīnā ẹtẹpi ní, āzini Dīnā ẹdrípị ní kīnī, “Lē ịmi 'bākí ẹsị múké má ní, ngá ịmi ní zịj má vúgá rī, ma sē ịmi ní rá.

¹² Ịmi lúkí má ní ājē rī ā vúgú, āzini ngá ịmi ní lēé rī, ma ícọ ũfē ịmi ní rá. Lē ịmi sēkí mvá ũkú rī má ní ũkú rú.”

¹³ Sēkémē ní Dīnā ri rujú lazú ũkpō sī rī sī, sē anji āgō Yókóbũ vé rī pi ũ'bākí Sēkémē pi ẹ mị ẹtẹpi Hāmórā be.

¹⁴ Kọpi 'yokí Sēkémē pi ní ẹtẹpi be kīnī, “Bá ícókí 'bávé ọmvúpi sēé jeé ágó ị ní ágélé ni ẹ tị lị kuyé rī ní ku, ā'diātāsīyā ịri adri 'bá ní drīnjá rú.

¹⁵ 'Bá lēkí 'yoó ịmi ní 'dīni, lē ā úlíkí āgō ịmívé rī pi ā ágélé ẹ tị rá, ịmi adrikí rí sū 'bá tịni.

¹⁶ Kúru 'bā 'bávé anji ũkú sē je ịmi ní rá, 'bā kpá ícọ anji ũkú ịmívé rī pi je rá. 'Bā adri ịmi āsámvú gé, 'bā adri ịmi be ngá ālu.

¹⁷ 'Bo ịmi ā'yíkí dō ịmí ágélé ẹ tị sēé ulí kuyé, 'bā 'bá ọmvúpi Dīnā ri 'du, 'bā 'de muzú rá.”

¹⁸ Hāmórā pi mvọpi Sēkémē be, ā'yíkí tā kọpi ní 'yoó 'dīri rá.

¹⁹ Kẹrimvá Sēkémē ri, ịnjíkí ịri agaá rá ẹtẹpi vé 'bẹtị āsámvú gé 'dāá, iza sá kuyé, 'du tā ị ní 'yoó 'dīri ngaá rá, ā'diātāsīyā lē Yókóbũ vé mvá ũkú Dīnā ri ẹsị be céré.

²⁰ Kúru Hāmórā pi mvọpi Sēkémē be, kọpi ní 'dezú muzú ívé kūrú rī vé kẹtịlẹ

* **33:17 33:17** Sūkótō: Sōkótō vé ífífí ápālā. † **33:20 33:20** Ẹlī Ẹlọyị Ịsērélē: Ẹlī Ẹlọyị Ịsērélē vé ífífí, Múngú Ịsērélē rī pi vé rī.

gá 'dǎá, kôpi mukí átá ĩ ǒgũpĩĩ kũrú agá 'dǎá rĩ pi ní.

21 Kôpi ní 'yozú kǐnĩ, “Āgō nō'bée ũndĩ 'bávé ni. Lě kôpi ã adrikí āngũ 'bávé rĩ agá nōgó, kôpi ã uzĩkí ngá āngũ rĩ agá nōgó. Āngũ rĩ kôpi ní āmbúgú. 'Bā ícó kôpivé anjĩ ũkú je rá, kôpi ícó 'bávé rĩ pi je rá.

22 'Bo 'bávé āgō rĩ pi ã'yĩkí dō ĩ ágélé ě tĩ sěé ulĩ rá sũ kôpivé rĩ tĩnĩ, kúru 'bá 'dĩ'bée ícó adri 'bā āsámvú gé nōgó rá, 'bā adri kôpi be ngá ālu.

23 'Bo 'bá 'okí dō 'dĩni, ānyāpá kôpivé rĩ, āzini ngá kôpivé rĩ pi ārěvú céré adri 'bávé ni. Lě 'bā ã'yĩkí tǎ kôpi ní 'yoó rĩ, kôpi ã adrikí rĩ 'bā āsámvú gé nōgó.”

24 Āgō mu'bá kũrú rĩ vé kěētĩlé gá 'dǎlé rĩ pi ārěvú céré ã'yĩkí tǎ Hāmórǎ pi ní 'yoó mvópi Sěkémě be rĩ rá, āzini āgō kũrú agá rĩ pi ārěvú céré sěkí ĩ ágélé ě tĩ ulĩ rá.

Dĩnǎ édrĩpĩĩ mukí ẽ'dĩ 'dĩ 'bá Sěkémě vé rĩ pi be

25 Kôpi kǎ ulĩngará rĩ vé āzó taá caá ú'dú na, vudrĩ ni gé, Yókóbũ vé anjĩ āgō ĩrĩ Sĩmĩyónǎ pi Lěvĩ be, Dĩnǎ vé édrĩpĩĩ, kôpi ní ĩlĩ āco āco ni pi u'duzú, kôpi ní muzú āgō kũrú agá rĩ pi ú'dĩzú ũdrǎzú céré.

26 Kôpi ũsōkí Hāmórǎ pi mvópi Sěkémě be ĩlĩ āco āco 'dĩ'bée sĩ ũdrǎá rá. Kôpi ísěkí Dĩnǎ ri Sěkémě vé jó agá 'dǎásĩ, kôpi jĩkí ĩri muzú ĩndĩ.

27 Yókóbũ vé anjĩ āgō urukō'bée ní cazú āvũ rĩ pi ã gǎrǎ gá 'dǎá, kôpi ní ngá kũrú agá rĩ pi alizú, ã'diātāsĩyǎ rukí kôpivé ómvúpĩ lazú kũrú 'dǎri agá.

28 Kôpi alíkí kǎbĩlō rĩ pi, ndrĩĩ rĩ pi, tĩ rĩ pi, dōngí rĩ pi, ngá kũrú agá rĩ pi ārěvú céré, āzini kôpi alíkí ngá kũrú rĩ gé āmvélésĩla ásé agá rĩ pi ārěvú céré.

29 Kôpi u'dukí ã'bú kũrú agá rĩ pi ārěvú céré, kôpi urukí ũkú rĩ pi anjĩnǎ rĩ pi be jĩĩ muzú ĩndĩ.

30 Kúru Yókóbũ ní 'yozú Sĩmĩyónǎ pi ní Lěvĩ be kǐnĩ, “Nóni ĩmi ĩjĩkí tǎ ũnjĩ má drĩgé gĩ, ĩmi sěkí 'bá Kǎnǎnǎ vé rĩ pi, āzini

'bá Pěrízĩ vé āngũ nōri agá rĩ pi ndrekí ma ũnjĩ. 'Bávé kǎlǎfe mǎdǎnjǎ, kôpi úmúkí dō ĩ ẽ'dĩ 'dĩ 'bá be, kôpi 'bā ú'dĩ ũdrǎ 'bá mávé 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be céré.”

31 Kôpi ní újázú ĩri ní kǐnĩ, “Í lě ã 'du 'bá ómvúpĩ ri 'bǎá sũ ũkú adriipi ówũ rú ni tĩnĩ?”

35

Yókóbũ újǎ 'i gōó Bětélē gá

1 Kúru Múngú ní 'yozú Yókóbũ ní kǐnĩ, “Í nga, 'í mu adriĩ Bětélē gá. 'Í sĩ vũrǎ rǒbõñõ zǎzú ni Múngú ní vũrǎ 'dǎri gé. Múngú 'dĩri ándúrú 'i 'i'daapi mí ní sǎ mí ní ápázú mí édrĩpĩ ĩsõwũ sĩ rĩ gé rĩ 'i.”

2 Kúru Yókóbũ ní 'yozú ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi ní, āzini 'bá mu'bá ĩri be trũ rĩ pi ní kǐnĩ, “Lě ĩmi ú'békí ngá ĩ ní údé riĩ ĩnjĩĩ múngú rú 'dĩ'bée āmvé, ĩmi ũjĩkí ĩmi ícǎ uletere, ĩmi úsúkí bõngó ule ni pi áyu.

3 ĩmi ímúkí, 'bá 'dekí muzú Bětélē gá, vũrǎ úmvúlésĩ má ní muzú vũrǎ rǒbõñõ zǎzú ni sǐzú Múngú ní rĩ gé, Múngú 'dĩri ándúrú mávé zĩngará yĩpi sǎ má ní ĩzǎngǎ nyazú rĩ gé rĩ 'i. Ri adriĩ má be trũ vũrǎ má ní ęcĩzú rĩ pi agásĩ.”

4 Kúru kôpi ní ngá ĩ ní údé riĩ ĩnjĩĩ múngú rú rĩ pi 'i'dúzú céré sězú Yókóbũ ní, kôpi ní kpá kǎlǎkǎla ívé riĩ ũ'yĩ bĩ gé rĩ pi ũtrũzú sězú ĩri ní. Yókóbũ ní 'bũ gazú ngá 'dĩ'bée sǐzú ānĩ pětĩ āmbúgú ĩnyĩnǎ Sěkémě gá rĩ ã ndúgé.

5 Yókóbũ pi kǎ riĩ mu'ú ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be, Múngú sě ũrĩ fiĩ 'bá kũrú agá rĩ pi ęsĩ agá ambamba, sě kôpi drokí Yókóbũ pi ã vudrĩ kuyé.

6 Yókóbũ pi ní cazú ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be kũrú Lúzĩ vé rĩ gé. Kũrú 'dĩri ĩ nóni zĩ Bětélē, ĩri āngũ Kǎnǎnǎ vé rĩ agá.

7 ĩri ní vũrǎ rǒbõñõ zǎzú ni sǐzú 'dǎlé, ĩri ní vũrǎ rĩ ã rú 'dazú Ēlĩ Bětélē* ã'diātāsĩyǎ Múngú 'i'da 'i ándúrú Yókóbũ ní 'dǎgá sǎ ĩri ní ápázú édrĩpĩ ĩsõwũ sĩ rĩ gé.

8 Děbúrǎ ótú riipi Rěbékǎ vé anjĩ ũtēepi rĩ drǎ vũrǎ 'dǎri gé, sĩkí ĩri pětĩ Bětélē gá

* 35:7 35:7 Ēlĩ Bětélē: Ēlĩ Bětélē vé ífĩfĩ, Múngú Bětélē vé rĩ. † 35:8 35:8 Ālõnĩ Bǎkútĩ: Ālõnĩ Bǎkútĩ vé ífĩfĩ, pětĩ ĩ ní rizú áá ngozú ndũyú ni gé ni.

rĩ ã ndúgé. Kúru ĩ ní peṭi 'dãri ã rú 'dazú Ālōnī Bākútī.†

⁹ Yōkóbū kā ímví ĩgōō Pādānā Ārāmā gá 'dāásī, Múngú i'da 'i ĩri ní dījī, sē ĩri ní tākiri.

¹⁰ Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mí rú Yōkóbū, 'bo nóni gōkí mí rú zījī Yōkóbū ku, ĩ mí rú zī Īsērélē.”

¹¹ Múngú ní gōzú 'yozú ĩri ní kīnī, “Ma Múngú Ūkpō 'Dīpa 'i, lē mí tī ízú tré, anjī mívé rī pi vé kālāfe ā ga tré. Sūrú kárakarā pi ímú ĩfū mí rú' bá gá, 'bāgú rī pi kpá ímú ĩfū mí rú' bá gá.

¹² Āngū má ní sēé Ābūrāmā pi ní Īsákā be rī, ma ímú sē mí ní. Ma ímú āngū nōri sē úyú mívé rī pi ní.”

¹³ Múngú ní 'dezú muzú, ĩri ní Yōkóbū ri kuzú kú vūrā 'í ní átázú ĩri be rī gé.

¹⁴ Yōkóbū ní irā í'dúzú ì'dizú vūrā Múngú ní átázú 'í be rī gé, ĩri ní vinyō í'dúzú dázú irā 'í ní ì'dijī rī drīgē, ĩri ní kpá ũdu í'dúzú dázú drī ni gé, Múngú ri ĩnjīzú ānī.

¹⁵ Yōkóbū ní vūrā Múngú ní átázú 'í be rī ã rú 'dazú Bētélē.

Rāélē vé Drāngará

¹⁶ Kōpi ní ngazú Bētélē gá 'dāásī, 'dezú muzú Ēfārātā gá. Kōpi ní drī cazú Ēfārātā gá 'dāá kuyé rī gé, Rāélē ā 'a ní í'dózú ásózú, ĩrivé tīngará ũkpó ũkpó.

¹⁷ ĩrivé tīngará kā ícá ũkpó ũkpó, ũkú riipi ũkú anjī tī' bá rī pi ē ĩzā koopi rī ní 'yozú Rāélē ní kīnī, “Mí adri ũrī sī ku, mvá āzi mí ní rií tīí 'dīri, ĩri mvá ágōṅá.”

¹⁸ Rāélē vé ídri kā í'dó fūú, ĩri ní mvāṅá rī ã rú 'dazú Bēnónī 'i.‡ Ētēpi 'da ívé rī Bēnyēmīnē 'i.§

¹⁹ Rāélē ní kúru drāzú, sīkí ĩri létī muṅpi kūrú Ēfārātā vé rī gé. (Kūrú Ēfārātā vé rī ĩ kpá zī Bētélémē.)

²⁰ Yōkóbū ní irā í'dúzú ì'dizú Rāélē vé 'būrēdrī gé. Cīngbá ícázú ũ'dú āndrū nōri gé, irā ĩ ní ì'dijī 'dãri, ĩri Rāélē vé 'būrēdrī i'da.

²¹ Īsērélē ní 'i útrúzú muzú drīdrī, ĩri ní ívé gākū sīzú Mīgīdálā Ēdéré gá, lágáraka ā wōókō ándrélésila rī gé.

²² Īsērélē kā rií adrii āngū 'dãri agá, Rūbēnā ní lazú étēpi Yōkóbū vé ũkú Bílā sī, Yōkóbū yī tā ni rá.

Yōkóbū ri anjī āgō be muṅrī drī ni ĩrī.

²³ Anjī Lévā vé rī pi Rūbēnā 'i, ĩri mvá kāyú Yōkóbū vé rī, ĩri ā vūdrī gé rī pi Sīmīyónā 'i, Lévī 'i, Yūdā 'i, Īsākārā 'i, Jēbūlúnā sī.

²⁴ Anjī Rāélē vé rī pi Yōsépā pi Bēnyēmīnē be.

²⁵ Rāélē vé átī' bá Bílā vé anjī āgō rī pi Dánā pi Nāfātālī be.

²⁶ Lévā vé átī' bá Jēléfā vé anjī āgō rī pi Gádī pi Āsērā be.

Anjī āgō 'dī' bée ũkú rī pi tīkí Yōkóbū ní Pādānā Ārāmā gá 'dāá.

²⁷ Yōkóbū ní cazú étēpi Īsákā vúgá Māmúrē gá 'dālē, ĩnyi Kīriyatā-Ārābā (nóni ĩ ní zījī Hēbērónā) rī gé, vūrā ótú Ābūrāmā pi ní adrizú Īsákā be rī gé.

²⁸ Īsákā adri caá ílí mūdūrūlū ālu pūkú ārō (180).

²⁹ ĩri ní kúru drāzú, drā ĩsú ākūdē dē ícá ārākā rú gí, ĩrivé ídri fū muṅ adrii ívé 'bá ũdrā' bá gí rī pi āsámvú gé. ĩrivé anjī āgō ĩsōwū pi ní ĩri sīzú Yōkóbū be.

36

Úyú ĩsōwū vé rī

¹ Úyú ĩsōwū vé rī pi 'dī. (ĩsōwū vé rú āzi rī Ēdómā 'i.)

² ĩsōwū je ívé ũkú rī pi íngázú anjī ũkú Kānānā vé rī pi āsámvú gé. ũkú kāyú rī Ādá 'i, ĩri Ēlónī Hīfīgú rī vé mvá ũkú, 'deēpi vú ni gé sī rī Ōhōlībāmā 'i, ĩri Ānā vé mvá ũkú, ĩrivé é' bīpi Zībēyónā Hīvīgú rī 'i.

³ ũkú ũdú rī Bāsēmátā 'i, étēpi ni Īsīmāélē 'i, ĩrivé ómvūpi Nēbāyótī 'i.

⁴ Ādá tī Ēlīfājā ri ĩsōwū ní, Bāsēmátā tī Rēúlē ri,

‡ 35:18 35:18 Bēnónī: Bēnónī vé ífífí, mvá ágó nōri sē á nya ĩzāngā ambamba. § 35:18 35:18 Bēnyēmīnē: Bēnyēmīnē vé ífífí, mvá ũkpó be ímūpi má ĩzā koopi rī.

5 Õhõlībámã tị Jěúsĩ pi Jálámã be, Kórã sĩ. Anji ãgõ 'dĩ'bée Ịsõwũ vé ni, tịkí kọpi Kánánã gá.

6 Ịsõwũ 'du ívé ùkú rĩ pi, anji ãgõ rĩ pi, anji ùkú rĩ pi, ívé 'bá 'bẹtị ấsámvú gé rĩ pi, ívé ảnyápá rĩ pi, ngá ảrẹvú céré ỉri ní ịsú Kánánã gá 'dǎá rĩ pi be, mụ adrií ẹdrịpị Yókóbũ gārā gá sĩ rárá rú.

7 Kọpivé ả'bu ízú ambamba, sẹ kọpi ícókí adrií ẹdrịpị be trú ku, ảnyápá rĩ pi ní adrií tré rĩ sĩ, vữrā kọpi ní adrizú rĩ ca kọpi ní ku.

8 (Ịsõwũ vé rú ảzi Ẽdómã 'i.) Ịsõwũ ní kúru 'dezú mụzú adrizú ảngũ ảngá rú Sẹyírĩ vé rĩ gé.

9 Ịsõwũ ri súrú Ẽdómã vé rĩ pi vé ẹ'bípị, úyú ỉrivé rĩ pi rikí adrií ảngũ ảngá rú Sẹyírĩ vé rĩ gé.

10 Anji ãgõ Ịsõwũ vé rĩ pi vé rú, Ẽlífájã 'i, ỉrivé ẹndrẹpị Ǻdá 'i, mvá ảgó rĩ ảzi Rẹúlẹ 'i, ỉrivé ẹndrẹpị Bāsēmátã 'i.

11 Anji ãgõ Ẽlífájã vé rĩ pi, Tēmánã 'i, Ómārĩ 'i, Zéfõ 'i, Gátámã 'i, Kěnázĩ sĩ.

12 Ịsõwũ vé mvá Ẽlífájã ri ùkú ảzi be, ùkú rĩ ả rú Tímĩnã 'i, tị Ầmálékẹ ri nĩ. Anji 'dĩ'bée vé ẹ'bípị Ịsõwũ 'i, kọpivé ỉdrẹpị Ǻdá 'i.

13 Anji ãgõ Rẹúlẹ vé rĩ pi, Nǎhátã 'i, Zérã 'i, Sámã 'i, Mízã sĩ. Anji 'dĩ'bée vé ẹ'bípị Ịsõwũ 'i, kọpivé ỉdrẹpị Bāsēmátã 'i.

14 Ịsõwũ vé ùkú Õhõlībámã vé ẹndrẹpị Ǻnã 'i, Õhõlībámã ri Zībẹyónã mvọpị ả mvá. Anji Ịsõwũ pi ní tị Ồhõlībámã be rĩ, Jěúsĩ 'i, Jálámã 'i, Kórã sĩ.

15 Ịsõwũ vé mvá kǎyú Ẽlífájã vé anji ãgõ rĩ pi gõkí adrií drịkoma rú. Anji rĩ pi vé rú, Tēmánã 'i, Ómārĩ 'i, Zéfõ 'i, Kěnázĩ 'i,

16 Kórã 'i, Gátámã 'i, Ầmálékẹ sĩ. Anji Ẽlífájã vé drịkoma rú 'dĩ'bée, kọpi ri adri ảngũ Ẽdómã vé rĩ agá, kọpivé ỉdrẹpị Ǻdá 'i.

17 Ịsõwũ vé mvá Rẹúlẹ vé anji ảgõ gõkí ícá drịkoma rú, kọpivé rú, Nǎhátã 'i, Zérã 'i, Sámã 'i, Mízã sĩ. Anji drịkoma rú 'dĩ'bée Rẹúlẹ vé ni, kọpi ri adri ảngũ Ẽdómã vé rĩ agá, anji 'dĩ'bée zịkí Ịsõwũ vé ùkú Bāsēmátã ri ỉdrẹpị.

18 Anji Ịsõwũ pi ní tị ùkú ni Õhõlībámã be rĩ pi gõkí ícá drịkoma rú, anji rĩ pi vé rú, Jěúsĩ 'i, Jálámã 'i, Kórã sĩ. Anji drịkoma rú 'dĩ'bée úyú Ịsõwũ vé ni, kọpivé ẹndrẹpị Õhõlībámã 'i, Õhõlībámã ri mvá Ǻnã vé ni.

19 Úyú Ịsõwũ vé 'dĩ'bée, kọpi drịkoma rú ảngũ Ẽdómã vé rĩ agá.

20 Sẹyírĩ Hórĩgú rĩ ri ọtú adrií ảngũ ảngá rú Sẹyírĩ* vé rĩ gé. Ỉrivé anji rĩ pi ả rú,

Lõtánã 'i, Sõbálã 'i, Zībẹyónã 'i, Ǻnã 'i,

21 Dịsónĩ 'i, Ẽzẹrẹ 'i, Dịsánĩ sĩ. Anji Sẹyírĩ vé adri'ba ảngũ Ẽdómã vé rĩ agá 'dĩ'bée, kọpi drịkoma súrú Hórĩ vé rĩ pi vé ni.

22 Anji ãgõ Lõtánã vé rĩ pi Hórĩ pi Hēmánã be. Lõtánã vé ọmvúpị Tímĩnã 'i.

23 Anji ãgõ Sõbálã vé rĩ pi Ǻlívánã 'i, Mǎnǎhátã 'i, Ẽbálã 'i, Séfõ 'i, Ồnámã sĩ.

24 Anji ãgõ Zībẹyónã vé rĩ pi Ầyá pi Ǻnã be. Ǻnã ịsú yĩ ịkpúpị nyọọkú agálésĩ ảngũ ả'wí cínyáfã rú rĩ agá kọpi koko rĩ nĩ. Ịsú yĩ rĩ sả ỉri ní rizú ẹtẹpị Zībẹyónã vé dõngí úcézú rĩ gé.

25 Anji Ǻnã vé rĩ pi 'dĩ, Mvǎ ảgó rú rĩ Dịsónĩ 'i, ùkú rú rĩ Ồhõlībámã 'i.

26 Anji ãgõ Dịsónĩ vé rĩ pi Hēmĩdánĩ 'i, Ẽsĩbánã 'i, Ỉtāránã 'i, Kēránã sĩ.

27 Anji ãgõ Ẽzẹrẹ vé rĩ pi Bĩlĩhánã pi Zǎvánã be, Ầkánã sĩ.

28 Anji ãgõ Dịsánĩ vé rĩ pi Ừzị pi Ầránã be.

* 36:20 36:20 Sẹyírĩ: Sẹyírĩ ri ảngũ ảngá rú ni, 'dakí ảgó ảmbúgú Sẹyírĩ ả rú sĩ. Vùdrị ni gé, úyú Ịsõwũ vé rĩ pi gõkí ảngũ rĩ a rú 'dǎá Ẽdómã.

29 Hórĩ vé anji drĩkoma rú rĩ pi,
Lõtánā 'i, Sōbálā 'i, Zībēyónā 'i, Ánā
'i,

30 Dīsónĩ 'i, Ézērē 'i, Dīsánĩ sī. Anji
Hórĩ vé adri'ba drĩkoma rú rĩ pi 'dĩ, kōpi
acokí ĩ súrú ĩvé rĩ pi vúgá sī, āngū Sēyírĩ
vé rĩ agá.

'Bāgú Ēdómā vé rĩ

31 'Bāgú āngū Ēdómā vé rĩ ru'ba ĩsúzú
'bāgú āzi ru drĩ 'bá ĩsērélē vé rĩ pi kuyé
rĩ pi vé rú 'dĩ,

32 Bēórā vé mvá Bělā ru āngū Ēdómā
vé rĩ nĩ. Kūrú ĩri ní adrizú 'a ni gé
rĩ ā rú Dīnĩhábā.

33 Bělā kā drāá, Zérā íngápi Bōzírā gá rĩ
vé mvá Jōbábā gō adrií 'bāgú rú Bělā
ā vūrā gá.

34 Jōbábā kā drāá, Hūsámā íngápi āngū
Tēmánā vé rĩ agá rĩ gō adrií 'bāgú rú
Jōbábā ā vūrā gá.

35 Hūsámā kā drāá, Bēdádĩ vé mvá
Hādádĩ ẹ'dĩ 'dĩpi 'bá Mīdīyánā vé rĩ
pi be āngū Mōábā vé rĩ agá, kōpi
ndēepi rá rĩ, gō āngū rĩ ruṣú nĩ
Hūsámā ā vūrā gá. Kūrú ĩri ní adrizú
'a ni gé rĩ ā rú Ávítĩ.

36 Hādádĩ kā drāá, Sāmílā íngápi āngū
Māsērékā vé rĩ gé rĩ, gō āngū rĩ ruṣú
nĩ Hādádĩ ā vūrā gá.

37 Sāmílā kā drāá, Sávūlā íngápi kūrú
Rēhōbótĩ vé rĩ gé yĩ† gārā gá rĩ gō
āngū rĩ ruṣú nĩ Sāmílā ā vūrā gá.

38 Sávūlā kā drāá, Ākībórĩ vé mvá Bālā
Hānánĩ gō āngū rĩ ruṣú nĩ Sávūlā ā
vūrā gá.

39 Ākībórĩ vé mvá Bālā Hānánĩ kā drāá,
Hādádĩ gō úrí 'bāgú rú nĩ. Kūrú ĩri
ní adrizú rĩ Pávū 'i. Ūkú ĩrivé rĩ ā
rú Mēhētābélē 'i, Mēhētābélē ri mvá
ūkú Mātēredĩ vé ni, Mātēredĩ ri mvá
ūkú Mēzāhábā vé ni.

40 Úyú ĩsōwū vé adri'ba 'bāgú rú rĩ pi
'dakí kōpi ā rú ĩvé súrú ā rú sī, āzini ĩvé
āngū ā rú sī, kōpivé rú pi 'dĩ,

Tímīnā 'i, Álīvā 'i, Jētétĩ 'i,

41 Ōhōlībámā 'i, Élā 'i, Pīnónĩ 'i,

42 Kēnázĩ 'i, Tēmánā 'i, Mībīzā 'i,

43 Māgādīyélē 'i, Īrámā sī. 'Bāgú
'dĩ'bée Ēdómā vé rĩ pi, sīkí kōpivé rú
āngū kōpi ní adrizú rĩ pi vúgá sī.

Kōpi céré úyú ĩsōwū vé ni, ĩsōwū ri
ẹ'bīpĩ 'bá Ēdómā vé rĩ pi vé ni.

37

Tā Yōsépā pi āsámvú gé ẹdrípĩ be rĩ

1 Yōkóbū ri adrií āngū ẹtẹpi ní adrizú rĩ
agá, āngū Kānánā vé rĩ agá.

2 Ú'dógú'dógú Yōkóbū vé rĩ, āzini an-
jiná ĩrivé rĩ pi vé rĩ, ĩri 'dĩni.

Yōsépā kā adrií ilí be mụdrĩ drĩ ni ẹzĩrĩ,
ri ẹtẹpi vé anyāpá úcé, kōpi rikí úcé
ẹdrípĩ be. Īrivé ẹdrípĩ 'dĩ'bée vé ẹndrẹpi
Bílā pi Jéléfā be. 'Bo Yōsépā ri tā ũnjĩ
ẹdrípĩ ní rii 'oó rĩ ĩjĩ ũlūú ẹtẹpi ní.

3 ĩsērélē* lē Yōsépā ri ívé anji rĩ pi
āsámvú gé sī agaá rá, ā'diātāsīyā tĩkí
Yōsépā ri ĩsú ākūdē Yōkóbū ri ārākā rú.
Īsērélē ícĩ bōngó akoóko rūkū ājē be
āmbúgú ni sēé Yōsépā ní.

4 Yōsépā ẹdrípĩ kā ndree ĩ ẹtẹpi lē
Yōsépā ri ĩ agaá rá, kōpi 'bākí ẹsĩ ũnjĩ
Yōsépā ní. Kōpi átákí ĩri ní tā ẹ'dúkó
múké sī ku.

5 Īnjĩ āzi sī, Yōsépā ũbĩ urobĩ, kā urobĩ
rĩ ũlūú ẹdrípĩ ní, kōpi gōkí ẹsĩ ũnjĩ 'bāá
ĩri ní agaá rá.

6 Yōsépā ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, "Īmi yĩkí
drĩ urobĩ ma ũbĩpi rĩ vé tā ká.

7 Urobĩ rĩ kīnĩ, 'bá mụkí ĩmi be ọmvú gé,
'bá rikí ũndú úlilí ũdrōó ĩmi be, mbēlējā
mávé ũndú nga 'i ĩdrēé ụrụ sī, ũndú ĩmivé
rĩ pi trakí ĩ ũndú mávé rĩ ā gārā gá sī kūrú,
sīkí drĩ vūgá ẹndrẹti ni gé."

8 Yōsépā ẹdrípĩ ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, "Mí
ṽsū mi āmbúgú 'bá drĩgé nĩ? Ádarú 'í
lē nyo adrií 'bá drĩgé āmbúgú rú?" Kōpi
gōkí ĩri ní ẹsĩ ũnjĩ 'bāá agaá rá urobĩ ĩri
ní ũbĩ rĩ sī, āzini tā ĩri ní 'yoó rĩ sī.

9 Yōsépā ní gōzú urobĩ āzi ũbīzú, ĩri ní
'yozú ẹdrípĩ ní kīnĩ, "Īmi yĩkí drĩ ká, á gō
urobĩ āzi ũbĩ. Urobĩ rĩ kīnĩ, ụtụ, mbāá,
āzini linyā sīkí drĩ vūgá má ẹndrẹti gé."

10 Kā urobĩ rĩ ũlūú 'í ẹtẹpi ní, āzini 'í
ẹdrípĩ ní, ẹtẹpi ní trezú drĩ ni gé kīnĩ,

† 36:37 36:37 Yĩ: Yĩ rĩ Yūfērētā 'i. * 37:3 37:3 ĩsērélē: Rú ĩsērélē 'dĩri, Múngú ní 'daá Yōkóbū ní rĩ. 'í lā
f'dóngará 35:10.

“Urobí mí ní ùbǎí 'dǐri tǎ ni ngóni? Mí ùsǔ mí kǐnǐ, 'bâ mí ɛndrɛpǐ be, mí ɛdrɛpǐ be úmvúlésǐ ímú kǔmǔcí ùtǐ, drǐ sǐ vǔgá mí ɛndrɛtǐ gé?”

11 Yôsépā ā tǎ 'de ɛdrɛpǐ ɛsǐ agá ùnjǐ, 'bo Yôkóbǔ ri tǎ 'dǐri ùsǔ kǐnǐ, urobí 'dǐri vé ífíí ā'di.

Yôsépā ɛdrɛpǐ sǐkǐ Yôsépā ri jeé

12 Ǫ'dú ālu Yôsépā ɛdrɛpǐ 'dekǐ mǔú ĩ ɛtǐpǐ vé kǎbǐlō úcé Sǐkémē gá.

13 Īsǐrélē ní 'yozú Yôsépā ní kǐnǐ, “Mí ɛdrɛpǐ ri kǎbǐlō úcé Sǐkémē gá 'dǎá'dǎ, á lē mi pǐé mǔzú kǔpǐ vǔgá 'dǎá.”

Yôsépā ní újázú kǐnǐ, “Múké, ma mǔ rá.”

14 ɛtǐpǐ ní 'yozú ĩri ní kǐnǐ, “'Í mǔ mí ɛdrɛpǐ ndrēé, kǔpǐ dō múké kǎbǐlō rǐ pi be. 'Í mǔ dō gǐ, mí újǎ mi ĩgōó ímú tǎ ni ùlǔú má ní.” Kúru ɛtǐpǐ ní Yôsépā rǐ pǐzú mǔzú, Yôsépā ní ngazú ĩ'bǔnǎ Hēbērónǎ vé rǐ gé 'dǎásǐ, ĩri ní 'dezú mǔzú Sǐkémē gá 'dǎá.

Yôsépā kǎ caá Sǐkémē gá 'dǎá,

15 ágó āzi ĩsǔ ĩri ri ɛcǐ āngǔ rǐ agásǐ, ágó rǐ ní ĩri zǐzú kǐnǐ, “Ngá mí ní rií ndǎá rǐ ā'di?”

16 Yôsépā ní újázú kǐnǐ, “Ma ri má ɛdrɛpǐ ndǎ. Mi ícǐ má ní vǔrǎ kǔpǐ ní rizú kǎbǐlō úcézú rǐ lǔ rá?”

17 Ágó rǐ ní újázú kǐnǐ, “Kǔpǐ ngakǐ mǔú nōósǐ gǐ. Á yǐ kǔpǐ kǐnǐ, ĩ lǐkǐ 'deé mǔzú Dōtánǎ gá.”

Kúru Yôsépā ní 'dezú mǔzú ɛdrɛpǐ vǔgá sǐ, ĩri ní cazú mǔzú kǔpǐ ĩsǔzú Dōtánǎ gá 'dǎlé.

18 Yôsépā ɛdrɛpǐ kǎ ndrēé Yôsépā ri ímú, kǔpǐ nǐkǐ ĩri á má bá, ĩsǔ ākǔdē ícǎ drǐ ĩ vǔgá nōó kuyé, kǔpǐ í'dókǐ rií létǐ ndǎá ĩri 'dǐzú.

19 Kǔpǐ rikǐ átá ĩ āsǎmvú gé sǐ kǐnǐ, “Ī ndrēkǐ drǐ kǎ, urobí 'dǐpa ri ímú 'dǎ!

20 Lē 'bâ 'dǐkǐ ĩri drǎá, 'bâ 'bekǐ ĩri 'bǔ yǐ ní nǔú 'a ni gé sǐ gǐ rǐ agá, 'bâ mǔ 'yo 'bâ ɛtǐpǐ ní ùbǔgō nya ĩri gǐ. 'Bâ ndrēkǐ ri ĩrivé urobí 'dǐri dō ɛzǐ nga rá.”

21 Rǔbénǎ kǎ tǎ 'dǐri yǐ, 'bâ ɛsǐ lēzú Yôsépā ri ípázú ɛdrɛpǐ drǐgé sǐ rá, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, “Lē 'bâ 'dǐkǐ ĩri ku.

22 Lē ĩmi dǎkǐ ārí ku, ĩmi 'dǔkǐ ĩri 'beé 'bǔ yǐ ní nǔú 'a ni gé sǐ gǐ rǐ agá 'dǎá āngǔ ā'wǐ cǐnyáfǎ rǔ rǐ agá nōgó, lē ĩmi 'bǎkǐ drǐ rǔ' bá ni gé ku.” Rǔbénǎ 'yo tǎ 'dǐri 'dǐni, lē ɛdrɛpǐ ri ípǎ kǔpǐ drǐgé sǐ, ĩjǐ gōó ɛtǐpǐ vǔgá 'dǎá vǔlé.

23 Kúru Yôsépā kǎ caá ɛdrɛpǐ vǔgá 'dǎlé, kǔpǐ ùtrǔkǐ ĩrivé bōngó akoóko rǔkǔ ājē be āmbǔgú rǐ ĩri ní suú rǐ ĩri ā rǔ' bá gá sǐ rá.

24 Kǔpǐ ĩkǐ ĩri 'beé 'bǔ agá. 'Bǔ rǐ ā 'a ule, yǐ 'a ni gé 'dǎáyo.

25 Kǔpǐ kǎ úrí vǔgá rií ínǔyǎ nyaá, kǔpǐ kǎ ĩ drǐ ingá āngǔ ndrēé ǔrǔ, kǔpǐ ndrēkǐ ngǔlǔmǔ sǔrǔ Īsǐmǎélē vé ngá ǔzǐ' bá rǐ pi ri ímú ĩ vǔgá nōó Gǐlédǎ gálésǐ. Kǔpǐ ùdrǔkǐ ngá tǐbǐ á'dǐzú ɛjǐ be ngǔ' bá ndrǐndrǐ ni pi, ùdu ngǔǔpi ndrǐndrǐ ni, āzini mǐrǐ pi be kǎmǐlō rǐ pi úgóró gá, kǔpǐ ri ngá 'dǐ' bée ĩ mǔ ǔzǐ ɛjǐpétō gá.

26 Yǔdǎ ní 'yozú ɛdrɛpǐ ní kǐnǐ, “'Bǎ 'dǐkǐ dō 'bâ ɛdrɛpǐ ri drǎá, 'bâ úcǐkǐ dō tǎ ni úcǐcǐ, ngá múké 'bâ ní ĩsǔ 'a ni gé 'dǐgé rǐ ā'di?”

27 Múké ni, lē 'bâ sǐkǐ ĩri jeé 'bâ Īsǐmǎélē vé rǐ pi ní, 'bâ úlókǐ ĩri ā rǔ' bá ku, ĩri 'bâ ɛdrɛpǐ, 'bâ ārí ālu.” Yǔdǎ vé ɛdrɛpǐ ā'yǐkǐ tǎ ĩri ní 'yoó 'dǐri rá.

28 Ngǔlǔmǔ Īsǐmǎélē vé adri' bá āngǔ Mǐdǐyǎnǎ vé rǐ agá ri' bá ngá ǔzǐ' bá rǐ pi kǎ ícǎ, Yôsépā ɛdrɛpǐ ní Yôsépā ri ísézú 'bǔ rǐ agá 'dǎásǐ āmvé nōó, kǔpǐ ní ĩri sēzú jezú 'bâ Īsǐmǎélē vé rǐ pi ní mǔfēngǎ fǐfǐ pǔkǔ ĩrǐ ɛnjǐ' bá ɛnjǐnjǐ ni sǐ, 'bâ Yôsépā ri je' bá rǐ pi ní Yôsépā ri ĩzú mǔzú ɛjǐpétō gá.

29 Rǔbénǎ kǎ 'i újǎ gōó 'bǔ rǐ gé 'dǎlé, ĩsǔ Yôsépā ri 'dǎáyo. Īzāngǎ fǐ ɛsǐ ni gé ambamba, ùsǐ ívé bōngó 'í rǔ' bá gá sǐ rá.

30 ĩri ní gōzú ɛdrɛpǐ vǔgá 'dǎlé, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, “Mvǎ rǐ 'dǎlé 'dǎáyo! Mǎ 'o rǐ ā'di?”

31 Kúru kǔpǐ ní Yôsépā vé bōngó āco akoóko ājē be āmbǔgú rǐ 'dǐzú, kǔpǐ ní ndrǐ ĩzú, bōngó rǐ suzú ārí rǐ agá.

32 Kǔpǐ ní bōngó akoóko rǔkǔ ārí be rǔ' bá gá 'dǐri ĩzú mǔzú ĩ ɛtǐpǐ vǔgá 'dǎá. Kǔpǐ ní 'yozú kǐnǐ, “'Bǎ ĩsǔkǐ bōngó

akoóko rŭkŭ ni nŏ, 'í 'bĭ drĭ ndreeé ká, bŏngó nŏri adri mĭ mvŏpĭ vé rĭ kuyé?"

³³ Yŏkóbŭ áamá bŏngó rĭ kĭnĭ, "Bŏngó akoóko rŭkŭ rĭ mâ mvŏpĭ vé rĭ! Á, ŭbŭgŏ nya mvá rĭ gí. Ádarú ũndĭkí Yŏsépā ri kpélékpélé gí."

³⁴ Kúru Yŏkóbŭ ní ívé bŏngó ũsĭzú 'í rŭ'báná gá sĭ rá, ĩri ní sŭwārĭ í'dŭzú ásúzá 'í rŭ'báná gá áyu. Ngo 'í mvŏpĭ ri caá ŭ'dŭ be kárakará.

³⁵ ĩrivé anji ágŏ rĭ pi, anji ũkú rĭ pi be céreé ímŭkí ĩri ě éšĭ ũmĭí, 'bo gá sĭ, lě 'báná āzi ā ũmĭ 'í éšĭ ku. ĩri ní 'yozú kĭnĭ, "Á lě ā sĭkí ma 'bŭ agá, á lě muŭ má mvŏpĭ ri ngoó." ĩri dĭ átá be, ĩri dĭ ngo be.

³⁶ ĩsŭ ákŭdě 'báná Mĭdĭyánā vé rĭ pi sěkí Yŏsépā ri jeé Pótĭfā ní ějĕpĕtŏ gá 'dālě gí, Pótĭfā ri ũgalaku riipi 'bāgú ějĕpĕtŏ vé rĭ vé 'bĕtĭ ũtĕĕpi rĭ.

38

Yŭdā pi vé tā Tāmārā be rĭ

¹ Sā 'dāri gé, Yŭdā ní ngazú fŭzú édrĭpĭí āsámvú gé sĭ, mu adrií kŭrŭ Ādŭlámŭ vé rĭ gé, ágŏ āzi vé āngá, ágŏ rĭ ā rŭ Hírā 'i.

² Yŭdā ní mvá ũkú ĩsŭzú, mvá ũkú rĭ vé étĕpĭ Kānānāgú, rŭ ní Sŭwā 'i. Yŭdā ní mvá ũkú rĭ jezú 'í ní ũkú rŭ, kŏpi ní lazú mvá ũkú rĭ be.

³ Mvá ũkú rĭ ní 'a ĩsŭzú, ĩri ní mvá ágŏ tĭzú, Yŭdā ní mvá rĭ ā rŭ 'dazú ěrě 'i.

⁴ ũkú rĭ ní kpá gŏzú 'a āzi ĩsŭzú, ĩri ní mvá ágŏ tĭzú, ĩri ní rŭ ní 'dazú Ōnānĭ 'i.

⁵ ĩri ní kpá gŏzú mvá rĭ āzi tĭzú ágŏ, ĩri ní rŭ ní 'dazú Sělā 'i. Tĭ mvá 'dĭri Kĕzĭbŭ gé.

⁶ Yŭdā ní ũkú jezú ívé mvá kāyú ěrě ní, mvá ũkú rĭ ā rŭ Tāmārā 'i.

⁷ 'Bo Yŭdā vé mvá kāyú ěrě ri ũnjĭkānyā 'oó Úpĭ Mŭngú ěndrĕtĭ gé, sě Úpĭ 'dĭ ĩri drāá rá.

⁸ Kúru Yŭdā ní 'yozú Ōnānĭ ní kĭnĭ, "'Í fi mí édrĭpĭí vé ōwŭzĭ sŭ 'bávě mĕrĕ ní lěé rĭ tĭnĭ, ĩmi tĭkí rĭ mvá ĩri be mí édrĭpĭí drāápi rĭ ní."

⁹ 'Bo Ōnānĭ nĭ rá 'yozú kĭnĭ, mvá 'dĭri ũmvŭlésĭ adri ívé ní ku, kādŏ laá édrĭpĭí vé ōwŭzĭ rĭ sĭ, ĩri ívé yĭí ágŏ vé rĭ sě ra vŭgá, 'í tĭ rĭ mvá édrĭpĭí drāápi gí rĭ ní ku.

¹⁰ Tā ĩri ní 'oó 'dĭri, Úpĭ Mŭngú mĭ gé 'dālě ĩri ũnjĭkānyā, sě Úpĭ Mŭngú 'dĭ kpá ĩri drāá rá.

¹¹ Yŭdā ní 'yozú Tāmārā ní kĭnĭ, "'Í mu adrií mí étĕpĭí vé āngá 'dāá, 'í tě mívé ōwŭzĭ rĭ ā vŭdrĭ cĭmgbá má mvŏpĭí Sělā mba dŏ āmbúgú gí ká." Yŭdā átá 'dĭni, ā'diātāsĭyā ũsŭ déna ívé mvá Sělā ri kpá drā sŭ édrĭpĭí ní ũdrāá rĭ tĭnĭ. Kúru Tāmārā ní muŭzú adrizú étĕpĭí vé āngá 'dāá.

¹² 'Dŭ lókí vŭŭ āco, Yŭdā vé ũkú Sŭwā mvŏpĭí ní drāzú. Īzāngā nŏ Yŭdā ě éšĭ rá, ká ĩri ě éšĭ ũmĭí gí, ĩri ní 'dezú muŭzú Tĭmĭnā gá, ágŏ ri'báná ĩrivé kābĭlŏ 'bí rě'báná rĭ pi vŭgá, kŏpi 'dekí muŭ ívé ũndĭ Hírā adriipi Ādŭlámŭ gé rĭ be.

¹³ Kā lŭú Tāmārā ní kĭnĭ, ényĕpĭí ri mu Tĭmĭnā gá ívé kābĭlŏ 'bí rĕngará gá,

¹⁴ nje ívé bŏngó ōwŭzĭ vé rĭ 'í rŭ'báná gá sĭ rá, 'be bŏngó pĕrĕpĕre ní 'í ěndrĕtĭ ōzŭzú ānĭ cí, * mu úri kuú létĭ ā kĕrĕtŭ muŭpi ěnāyĭmŭ gé rĭ gé, āzini Tĭmĭnā gá rĭ gé. Ā'diātāsĭyā ndre Sělā mba āmbúgú gí, 'bo sěkí 'í ĩri ní ũkú rŭ kuyé.

¹⁵ Yŭdā kā ĩri ndreeé, ũsŭ déna ĩri ũkú ōwŭ rŭ ní, ā'diātāsĭyā 'be bŏngó pĕrĕpĕre ní 'í ěndrĕtĭ ōzŭzú ānĭ cí.

¹⁶ Yŭdā nĭ áamá 'yozú kĭnĭ, 'báná rĭ 'í mvŏpĭí drāápi gí rĭ vé ũkú Tāmārā 'i 'dĭni kuyé. ĩri ní muŭzú ũkú rĭ vŭgá létĭ mĭlé gá 'dāá, ĩri ní 'yozú kĭnĭ, "Mí ímŭ, 'bā lakí mí be."

Ŭkú rĭ ní Yŭdā ri zĭzú kĭnĭ, "'Bā lakí dŏ mí be gí, mí má ní ā'dĭ sě?"

¹⁷ Yŭdā ní 'yozú kĭnĭ, "Ma ndrĭí mbaápi fŏlŏ ní 'í'dŭ mávé ndrĭí rĭ pi āsámvú gé 'dāá, ma ĩpĕ mí ní."

Ŭkú rĭ ní ĩri zĭzú kĭnĭ, "Ngá mí ní ícŏ sěé má ní, ā lŭ rĭ 'yozú kĭnĭ mí íbĭ ndrĭí mbaápi fŏlŏ rĭ íjĭ ndŏ rĭ ā'dĭ?"

¹⁸ Yŭdā ní újázú kĭnĭ, "Ngá mí ní lěé má sě mí ní rĭ ā'dĭ?"

* **38:14 38:14** *Tāmārā*: Tāmārā ōzŭ 'í ěndrĕtĭ bŏngó pĕrĕpĕre ní sĭ, 'í ĩndrĕ rĭ sŭ ũkú ōwŭ rŭ ní tĭnĭ. Sā 'dāri gé, ũkú ōwŭ rŭ rĭ pi ri ĩ ěndrĕtĭ ōzŭ bŏngó pĕrĕpĕre ní sĭ cí.

Ūkú rĩ ní 'yozú kīnī, “Lě mī sē má ní mívé kátrī ī ní mī rú sī rú' bá ni gé 'dīri, bāákú ī ní rizú kátrī rī 'yīzú rī be, āzini túré mí drīgé 'dīri.” Yúdā ní ngá 'dī' bée í' dūzú sēzú ūkú rĩ ní. Kōpi ní lazú ūkú rī be, ūkú rī ní 'a ísúzú.

¹⁹ Ūkú rī kā mvií gōo 'bētī 'dālé, īri ní ívé bōngó pēpépe 'ī ęndrētī ọzūzú rī ọwúzú rá, īri ní gōzú ívé bōngó ọwūzī vé rī suzú 'ī rú' bá gá ūzi.

²⁰ Kúru Yúdā ní ívé ūndī Hírā adriipi Ādūlāmū gé rī pēzú ndrīī mbaápi fōlō rī jīzú, ē íjī rí ívé ngá 'í ní kuú ūkú rī vúgá 'dālé rī īgōo vúlé, 'bo Hírā ísú ūkú rī kuyé.

²¹ Hírā ní 'bá adri' bá Ēnāyímū gé 'dālé rī pi zīzú kīnī, “Ūkú ọwú rú riipi úripi létī muúpi Ēnāyímū gé rī mīlé gá nōgó rī íngāá?”

'Bá rī pi ní 'yozú kīnī, “Ūkú āzi ọwú rú ni nōgó 'dāáyo.”

²² Hírā ní kúru 'i újázú gōzú Yúdā vúgá 'dālé, īri ní 'yozú kīnī, “Má ísú ūkú rī kuyé. 'Bá adri' bá vūrā 'dāri gé rī pi kīnī, ūkú ọwú rú ni 'dālé 'dāáyo.”

²³ Kúru Yúdā ní 'yozú kīnī, “Lě ūkú rī ā ūtē ngá má ní sēé 'í ní 'dā' bée múké, 'bá rī pi ā gūkí rí 'bā ku. Á pē ndrīī mbaápi fōlō rī mužú īri ní rá, 'bo mí ísú īri kuyé.”

²⁴ Mbāá na ā vūdrī gé, ī ní lūzú Yúdā ní kīnī, “Mī mvópi drāápi gí rī vé ūkú Tāmárā ri ọwú rú, 'o tā ūnjí, īri nóni 'a be.”

Yúdā ní 'yozú kīnī, “Īmi jikí īri fūú kūrū rī agāsī āmvé, Īmi zākí īri veé ācí sī!”

²⁵ 'Bo kā rií Tāmárā ri jīī mužú āmvé 'dāá, īri ní tī pēzú mužú ęnyépi ní, īri ní 'yozú kīnī, “Ma nóni 'a be, ngá nō' bée vé 'dīpa sē má ní 'a rī nī.” Īri ní gōzú 'yozú kīnī, “Mí áamá drī kátrī ī ní rú sī rú' bá ni gé 'dīri, āzini bāákú ī ní rizú kátrī rī 'yīzú 'dīri ká, āzini mí áamá drī túré 'dīri ká, dō ngá nō' bée ā' di vé ni.”

²⁶ Yúdā nī ngá rī pi áamá, ngá rī pi ívé ni, īri ní 'yozú kīnī, “Tāmárā ri tā 'o pīrī ndē ma rá, † ā' diātāsīyā á sē īri mávé mvá Sélā

ní ūkú rú kuyé.” Yúdā pi gōkí laá Tāmárā be dīī kuyé.

²⁷ Sā ĩrivé tīngará vé rī kā ícá, anji rī pi īri 'a gá 'dāá ętī rú.

²⁸ Kā rií tīī, mváṅá rī āzi ní 'ī drī ísúzú āmvé nōo, ūkú riipi ūkú anji tī' bá rī pi ē ĩzā koópi rī ní bōngó bāá ika ni 'yīzú mváṅá rī ē drī umbelé gá. Īri ní 'yozú kīnī, “Mvā nōri ífū drīdrī.”

²⁹ 'Bo mvá rī gō 'ī drī seé vúlé, ędrīpi ní ĩfūzú drīdrī. Ūkú riipi ūkú anji tī' bá rī pi ē ĩzā koópi rī ní 'yozú kīnī, “Mí ali mí ĩfū ūkpō sī āmvé nōo drīdrī íngóni?” Ī ní mvá rī ā rú 'dazú Pērezī. ‡

³⁰ Kúru ędrīpi ī ní bōngó bāá ika 'yī drī umbelé ni gé rī ní ĩfūzú, ī ní rú ni 'dazú Zērā 'i. §

39

Yōsépā pi vé tā Pótifā ūkú ni be rī

¹ 'Bá Īsīmāélē vé ri' bá ngá ọzī' bá rī pi ní Yōsépā ri jīzú Ējēpētō gá, kōpi sēkí īri ọzīī Pótifā ní, Pótifā ri Ējēpētōgú, īri 'bāgú Ējēpētō vé rī vé ūgalaku, īri āmbúgú 'bá ri' bá 'bētī 'bāgú rī vé rī ūtē' bá rī pi drīgé.

² Úpí Múngú ri adrii Yōsépā be trú, sē ĩrivé tā adri mužú céré múké, Yōsépā ri adrii ívé āmbúgú Ējēpētōgú Pótifā vé āngá.

³ Yōsépā vé āmbúgú Pótifā kā ndreé Úpí Múngú ri Yōsépā be trú, Úpí Múngú sē tā Yōsépā ní rií 'oó rī pi céré ri adrii mužú múké.

⁴ Pótifā 'bā ęsī múké Yōsépā ní, 'bā īri 'í jēlé gá rií 'ī ĩzā koó. 'Bā īri adrii āmbúgú ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi drīgé, āzini rií ngá ívé rī pi ūtēé.

⁵ Sā Pótifā ní Yōsépā ri 'bāzú āmbúgú rú ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi drīgé, āzini ngá ívé rī pi ūtēé rī gé, Úpí Múngú 'bā tākiri 'bá Ējēpētō vé rī pi drīgé Yōsépā ā tā sī. Úpí Múngú 'bā tākiri ngá Pótifā vé rī pi drīgé céré, 'bā tākiri ĩrivé ngá jó agá rī pi drīgé, ĩrivé ngá ọmvú agá rī pi drīgé, āzini ānyāpá rī pi drīgé.

† 38:26 38:26 Tāmárā ri tā 'o pīrī ndē ma rá: Yúdā 'yo tā rī 'dīni, ā' diātāsīyā Tāmárā lē kōdō mvá tīī Ērē drāápi rī ní, 'bo Yúdā gā Sélā ri sēgá īri ní ágó rú sī. Tāmárā lē tā mēre vé rī 'dujú ngáá, 'bo Yúdā gā sī. ‡ 38:29 38:29 Pērezī: Rú Pērezī rī vé ífíí, mváṅá rī ali 'i ĩfū ūkpō sī. § 38:30 38:30 Zērā: Rú Zērā rī vé ífíí, ika.

6 Pótifā sē ngá ívé rī pi ārēvú céré kuú Yōsépā drīgé, Yōsépā rī ütēē nī. Yōsépā ní adrii anigé rī sī, Pótifā ē ẹsị tī ngá ívé rī pi ā tā sī kuyé, ĩri 'yéná rī ínáyá 'í ní lēē nyaá rī ā tā ũsū áyu.

Yōsépā mba rụ'ba be múké, ũnyī be.

7 Kā adrii vūi mādā, āmbúgu Yōsépā vé rī vé ũkú 'bā mī Yōsépā drīgé, ĩri ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Mí ímú, 'bá lakí mí be!”

8 'Bo Yōsépā gā sī. Yōsépā ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ī ní ma 'bāā āmbúgu rú ngá rī pi drīgé céré rī sī, āmbúgu mávé rī ē ẹsị tī ívé ngá 'bētī āsámvú gé rī pi ā tā sī kuyé, ā'diātāsīyā 'bā ma āmbúgu rú rīí ívé ngá 'bētī āsámvú gé rī pi ütēē.

9 'Bá āzi jó nōri agá ma ndēēpi āmbūgū sī ni 'dāáyo. Āmbúgu mávé rī sē ngá ívé rī pi ārēvú céré kuú má drīgé, ma rī ütē nī, 'bo sē mī má ní kuyé, ā'diātāsīyā mī ĩrivé ũkú. Má ícọ ũnjikānyā 'oó sū 'dīri tīnī Múngu ẹndrētī gé ku.”

10 Ụ'dụ ālu ālu, ũkú rī ri síí Yōsépā vúgá sī, 'bo Yōsépā gā lagá ĩri be sī, Yōsépā lē 'i ítrú adrii ĩri ā gārā gá ĩnyíná ku.

11 Ụ'dụ ālu, Yōsépā fi mụzú jó agá 'dāá ívé ẹzị ngangará gá, átí'ba ẹzị nga'ba jó agá 'dālé rī pi ālujání jó agá 'dālé 'dāáyo.

12 ũkú rī ní Yōsépā vé bōngó akoó rŭkŭ rī ruzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Mí ímú, 'bá lakí mí be.” 'Bo Yōsépā ní 'i pazú drī ni gé sī ũkpō sī, ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rī kú ũkú rī drīgé 'dīgé, nga ápá fūú jó rī agásī āmvé.

13 ũkú rī kā ndreé Yōsépā ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rī kú 'í drīgé 'dīgé, Yōsépā ápá fūú jó rī agásī āmvé gí,

14 ũkú rī zị átí'ba ẹzị nga'ba ívé jó agá rī pi, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi ndrekí drī ká, má ágó ni íjī Ēbérégú nōri ímú 'bā u'daá! Ífí jó agá nōó, lē laá má sī, 'bo á tre gbírílí.

15 Kā ndreé á tre gbírílí, ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rī kú má gārā gá nōgó, ápá fūú jó rī agásī āmvé.”

16 ũkú rī 'bā Yōsépā vé bōngó akoó rŭkŭ rī kú 'í gārā gá cīmgbá ágó ni ní ícángará gá 'bētí.

17 ĩri ní kúru tā 'dīri ũlŭzú ágó ni ní kīnī, “Ēbérégú tŭgērī rú mí ní íjī 'dīri, lē ma rŭú lazú ānī ũkpō sī.

18 'Bo má kā tree gbírílí, 'bá rī pi zị ímú má ĩzā koó, ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rī kú má drīgé nōgó, nga ápá fūú jó rī agásī āmvé.”

19 Yōsépā vé āmbúgu Pótifā kā tā ũkú ni ní ũlŭú 'í ní 'dīri yīi, 'a ni ve Yōsépā ní ũnjí ũnjí.

20 Pótifā jī Yōsépā ri mụú 'beé jó āngŭ ũ'yīzú rī agá, vŭrā 'bāgu rī ní rizú 'bá rī'ba tā ũnjí 'o'ba rī pi ũ'yīzú rī agá.

'Bo Yōsépā kā rīi adrii jó āngŭ ũ'yīzú rī agá 'dāá,

21 Úpí Múngu ri adrii ĩri be trŭ, 'bā ẹsị múké ĩri ní, sē āmbúgu rīipi 'bá ĩ ní ũ'yīi jó āngŭ ũ'yīzú rī agá rī pi ütēēpi rī lē Yōsépā ri lēlē.

22 Kúru ágó āmbúgu rīipi 'bá ĩ ní ũ'yīi rī pi ütēēpi rī 'bā Yōsépā ri āmbúgu rú 'bá ĩ ní ũ'yīi rī pi drīgé, tā ĩ ní rīi ngaá jó āngŭ ũ'yīzú rī agá 'dāá rī, ku ẹzị ni céré kuú Yōsépā drīgé.

23 Ágó āmbúgu rīipi 'bá ĩ ní ũ'yīi rī pi ütēēpi rī ē ẹsị tī tā āzi sī ālujání kuyé, ā'diātāsīyā Úpí Múngu ri Yōsépā be trŭ, sē tā Yōsépā ní rīi 'oó rī pi céré ri adrii mụzú múké.

40

Yōsépā ũlŭ 'bá ĩ ní ũ'yīi rī pi vé urobí ē ífífi

1 Vŭdrī ni kā vŭi mādā, 'bāgu Ējēpētō vé rī vé 'bá rīipi ĩri ní íwá sēēpi rī pi ĩrivé 'bá rīipi pánga á'dípi rī be 'okí tā ũnjí, sē 'bāgu rī ā 'a ve ānī rá.

2 'Bāgu Ējēpētō vé rī ā 'a ve ívé ũgalaku rīipi íwá sēēpi rī ní, āzini ũgalaku rīipi pánga á'dípi rī ní ambamba,

3 ú'bé kōpi jó āngŭ ũ'yīzú āmbúgu āngŭ ütēēpi rī ní rīi ütēē rī agá, vŭrā ĩ ní Yōsépā ri 'yīzú rī agá.

4 Āmbúgu rīipi āngŭ ütēēpi rī ẹzị kōpi kú Yōsépā drīgé, Yōsépā ri kōpi ütēē nī.

Kōpi ká adrii jó āngŭ ũ'yīzú rī agá 'dāá caá ụ'dụ be āco,

5 'bāgu Ējēpētō vé rī vé ágó rīipi íwá sēēpi ĩri ní rī pi ágó rīipi pánga á'dípi ĩri

ní ì ní ù'yíí kuú jó āngũ ù'yīzú rī agá rī be, urobí ní kòpì ùbīzú ìrītró, 'bo urobí rī pì vé ífífí āndiāndí.

6 Ù'bútīnǎ rī sī, Yōsépā kā muú kòpì vúgá 'dǎlé, ndre kòpì adrikí kuú izákīzā rú.

7 Yōsépā ní kúru 'bāgú rī vé ũgalaku rī pì zizú kīnī, “Āndrū ìmi adrikí kuú izákīzā rú 'dīni āsī?”

8 Kòpì ní újázú ìri ní kīnī, “Urobí ùbī 'bā ìrītró, 'bo 'bá āzi 'bá ní tā ni ē ífífí ùlūúpi ní 'dǎáyo.”

Kúru Yōsépā ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Múngú ri ícò urobí rī vé ífífí ùlū ní. Ìmi ùlūkí drī má ní urobí ìmi ùbīípi rī ká.”

9 Kúru 'bāgú rī vé 'bá riípi ìri ní íwá sēepi rī ní urobí 'i ùbīípi rī ùlūzú Yōsépā ní kīnī, “Urobí rī ùbī ma, á ndre pètì vīnyò vé ni má ẹndrètì gé.

10 Pètì vīnyò vé rī drītì be na. Pètì rī ká í'dó rúú, koro ìri ní í'dózú fū zozú, ìri ní 'azú.

11 Á ru 'bāgú rī vé kópò kú má drígé, má ní vīnyò rī vé ù'a u'duzú, má ní zozú 'bāgú Ējēpétò vé rī vé kópò agá, má ní kópò rī sēzú 'bāgú rī drígé.”

12 Yōsépā ní 'yozú ìri ní kīnī, “Urobí rī vé ífífí 'dīni, drītì na 'dī'bée, ìri ú'dú na.

13 Ù'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpétò vé rī ímú mi trū rá, ìri mi 'bā gō mívé ẹzì gé ũzi, mi ímú ìri ní íwá rī sē ní, sù mí ní rií ándúrú sēé ìri ní rī tìni.

14 'Bo mívé tā ẹcì dō muzú múké, mí ụsụ má tā be, 'i 'bā ẹsì múké má ní, mí ùlū mávé tā 'bāgú Ējēpétò vé rī ní, ā trū rí ma jó āngũ ù'yīzú rī agá nōósí rá.

15 Ā'diātāsīyā rúkí ma ũkpò sī íjì 'bá Ēbéré vé rī pì vé āngũ agá 'dǎásí. Ējēpétò agá nōgò, á 'o tā āzi ùnjí ì ní ícózú ma 'yīzú āní ālunāni kuyé.”

16 Āmbúgú riípi pánga á'dípi rī ká ndreé Yōsépā ùlū urobí rī vé ífífí múké, ìri ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Urobí ùbī kpá ma rá. Urobí rī kīnī, á ri ùvú na pánga be agá ni pì 'du muzú drī sī.

17 'Bāgú Ējēpétò vé rī vé ngá ì ní á'dí gí rī pì ārēvú céré ùvú urugégélésí rī agá, 'bo ārīnǎ rī pì rikí ngá rī pì teé ùvú rī agá má drígé 'dígé.”

18 Yōsépā ní 'yozú ìri ní kīnī, “Urobí rī vé ífífí 'dīni, ùvú na 'dī'bée, ìri ú'dú na.

19 Ù'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpétò vé rī mí drī lì, ìri mívé āvū 'yī pètì sígé. Ārīnǎ rī pì mívé āvū te rá.”

20 Ká muú caá ú'dú na ni gé, ú'dú 'dāri, ú'dú ì ní 'bāgú rī vé tīngará ā tā ígázú rī. 'Bāgú rī 'bā ụmụ, zì ívé ũgalaku rī pì ārēvú céré ímú ụmụ rī ā nyangará gá. Zì kpá ívé āmbúgú riípi 'í ní íwá sēepi rī pì, āmbúgú pánga á'dípi rī be ímúzú ụmụ rī gé ìndí.

21 'Bāgú Ējēpétò vé rī ní āmbúgú riípi 'í ní íwá sēepi rī 'bázú gōzú ívé ẹzì gé ũzi, ā sē rí 'í ní íwá rī sù ìri ní ándúrú rií sēé rī tìni.

22 'Bo 'yī āmbúgú riípi pánga á'dípi rī pètì sígé, sù nyo Yōsépā ní ìrivé urobí ùlūú rī tìni.

23 'Bo 'bāgú rī vé āmbúgú riípi ìri ní íwá sēepi rī ụsụ Yōsépā ā tā kuyé, āvī ìrivé tā sī rá.

41

'Bāgú rī ùbī urobí

1 Ílì ìrī ā vùdrī gé, 'bāgú Ējēpétò vé rī ùbī urobí kīnī, 'í tu pá kuú yīí āmbúgú dīpi dīdì Náyīlī tì gé.

2 Tì ẹzīrī usese, rú'bá be múlímúlí ni pì ífúkí yīí āmbúgú dīpi dīdì Náyīlī agá 'dǎásí āmvé nōó, kòpì rikí ízíríkò rī pì nyaá.

3 Tì 'dī'bée ā vùdrī gé, tì uruko ẹzīrī rú'bá be jìrì, úyí'bá kú goroce ni pì ífúkí kpá yīí āmbúgú dīpi dīdì Náyīlī agá 'dǎásí āmvé nōó, tukí pá kuú tì usese pá tu'bá kuú yīí gārā gá rī pì ā gārā gá.

4 Tì rú'bá be jìrì, úyí'bá kú goroce 'dī'bée nyakí tì ẹzīrī usese rú'bá be múlímúlí 'dī'bée rá. Kúru 'bāgú Ējēpétò vé rī ní aruzú.

5 'Bāgú rī gō kpá ú'dú koó dīí, urobí āzi gō kpá ìri ùbīí dīí, urobí rī agá 'dǎá, ndre ùndú ayi drī be ẹzīrī ùndú pètì ālu sígé, 'a gbálìgbálí, mī be múké múké.

6 Vùdrī ni gé, ùndú ífū drī be ẹzīrī ùndú pètì ālu 'dīri ā rú'bá gá, kòpì ayikí céré kuú múnímúní rú, ùlì íbì ívì ụtù ní

ifüngará gálésĩ, ũlí rĩ koko, sē ũndú rĩ vé bí ỳnyú ǎní rá.

7 Ũndú mŭnĩmŭnĩ rú 'dĩ'bée utekĩ ũndú 'aápi mĩ be múké múké 'dĩ'bée rá. 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ ní kpá aruzú, nĩ áamá rá 'yozú kĩnĩ, ngá rĩ urobĩ ũbĩ 'i nĩ.

8 Kā mụy adriĩ ỳ'bútĩjǎ rĩ sĩ, 'bāgú rĩ ẽ drĩ ábá céré céré. Īri ní újógú rĩ pi zizú, ǎzini 'bá tǎ nĩ'bá ambamba ǎngũ Ējēpētō vé rĩ agá rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgá nōlé. Īri ní urobĩ rĩ ũlũzú kōpi ní, 'bo 'bá ǎzi urobĩ rĩ vé ífífí ũlũupi ĩri ní ǎlujǎni 'dǎáyo.

9 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rĩ vé ǎmbúgú riipi ĩri ní íwá sēepi rĩ ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kĩnĩ, “U'dú ǎndrũ rĩ gé, má ígá tǎ má ní ǎndúrú ǎvizú ǎní rĩ gĩ.

10 Mĩ 'a ve ǎndúrú 'bá ní mívé ǎmbúgú riipi pánga á'dípi rĩ be, 'í 'be 'bá jó ǎngũ ũ'yĩzú ǎmbúgú ǎngũ ũtēepi rĩ ní rií ũtēe rĩ agá.

11 Īnĩjǎ ǎzi sĩ, urobĩ ũbĩ 'bá ĩrĩtró ǎmbúgú riipi pánga á'dípi rĩ be, urobĩ rĩ pi vé ífífí ǎndĩǎndĩ.

12 Sǎ 'dǎri gé, Ēbérēgú ǎzi ri adriĩ 'bá be trú jó ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dǎá, ĩri ǎtĩ'bá ǎmbúgú ǎngũ ũtēepi rĩ vé ni. 'Bá ũlũkĩ urobĩ 'bá ũbĩpi rĩ ĩri ní, ũlũ 'bá ǎlu ǎlu vé urobĩ ẽ ífífí rá.

13 Tǎ rĩ pi ngakĩ nyo ĩ sũy ĩri ní ũlũ 'bá ní rĩ tĩnĩ. 'Bǎkĩ ma gōó mávé ẹjĩ gé ũzi, 'yĩkĩ ágó riipi pánga á'dípi rĩ pẹtĩ sígé.”

14 Kúru 'bāgú rĩ ní 'bá pēzú mụzú Yōsépǎ ri zizú, koro ĩ ní Yōsépǎ ri íjizú jó ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dǎásĩ ǎmvé. Yōsépǎ ní 'í drĩ'bĩ fazú, ĩri ní ívé bōngó újázú, ĩri mụzú pá tuzú 'bāgú rĩ ẹndrẹtĩ gé.

15 'Bāgú rĩ ní 'yozú Yōsépǎ ní kĩnĩ, “Urobĩ ũbĩ ma, 'bo 'bá ǎzi urobĩ rĩ vé ífífí ũlũupi má ní ni ǎlujǎni 'dǎáyo. Á yĩ kĩnĩ, urobĩ ũbĩ dō 'bá rĩ, 'bá rĩ ũlũ dō mí ní, mi urobĩ rĩ vé ífífí ũlũ rá.”

16 Yōsépǎ ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kĩnĩ, “Má ícó urobĩ rĩ vé ífífí ũlũú mávé ũkpō sĩ bǎ ku, Múngú ri ícó urobĩ rĩ vé ífífí ũlũ mí ní nĩ.”

17 Kúru 'bāgú rĩ ní 'yozú Yōsépǎ ní kĩnĩ, “Urobĩ rĩ ũbĩ ma kĩnĩ, á tu pá kuú yĩ ǎmbúgú diipi diđi Náyĩlĩ tĩ gé.

18 Tĩ ẹzĩrĩ usese rú'bá be múlímúlí ni pi ífũkĩ yĩ ǎmbúgú diipi diđi rĩ agá 'dǎásĩ, kōpi rikĩ ĩzĩríkō rĩ pi nyaá.

19 Tĩ 'dĩ'bée ǎ vúdrĩ gé, tĩ urukọ ẹzĩrĩ rú'bá be jĩri, ỳyĩ'bá kú goroce ni pi ífũkĩ kpá yĩ rĩ agá 'dǎásĩ ǎmvé nōó. Ūkų ni, á ndre drĩ tĩ sũ 'dĩ'bée tĩnĩ rú'bá be jĩri, ỳyĩ'bá goroce ni pi ǎngũ Ējēpētō vé rĩ agá nōgó kuyé.

20 Tĩ rú'bá be jĩri, ỳyĩ'bá goroce 'dĩ'bée nyakĩ tĩ usese, rú'bá be múlímúlí ífũ'bá drĩdrĩ rĩ pi rá.

21 Kōpi kǎ tĩ usese 'dĩ'bée nyaá gĩ, 'bá ǎzi ícópi nĩpi ǎmápi 'yozú kĩnĩ kōpi nyakĩ tĩ usese 'dĩ'bée gĩ 'dĩni ni 'dǎáyo, ǎ'diǎtǎsĩyǎ kōpi áwíkĩ adriĩ kuú goroce sũ ĩ ní adriĩ ũkų rĩ tĩnĩ. Kúru má ní aruzú.

22 “Á gō kpá urobĩ ǎzi ũbĩ diĩ, urobĩ rĩ agá 'dǎá, á ndre ũndú ayi drĩ be ẹzĩrĩ ũndú pẹtĩ ǎlu sígé, 'a gbálígbálí, mĩ be múké múké.

23 Vúdrĩ ni gé, ũndú gō ífũú drĩ be ẹzĩrĩ ũndú pẹtĩ ǎlu 'dĩri ǎ rú'bá gá, kōpi ayíkĩ céré mŭnĩmŭnĩ rú, ũlí íbĩ ívĩ ũtú ní ifüngará gálésĩ, ũlí rĩ koko, sē ũndú rĩ vé bí ỳnyú ǎní rá.

24 Ũndú mŭnĩmŭnĩ rú 'dĩ'bée utekĩ ũndú drĩ be ẹzĩrĩ 'a'bée mĩ be gbálígbálí 'dĩ'bée rá. Má ũlũ urobĩ 'dĩri újógú rĩ pi ní, 'bo 'bá ǎzi ífífí ni ũlũupi má ní 'dǎáyo.”

25 Kúru Yōsépǎ ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kĩnĩ, “ǎmbúgú mávé rĩ, mívé urobĩ 'dĩ'bée ĩrĩtró lũ céré tǎ ǎlu rĩ. Múngú i'da tǎ 'í ní lēe ngaá rĩ.

26 Tĩ usese ẹzĩrĩ rú'bá be múlímúlí 'dĩ'bée, kōpi ílĩ ẹzĩrĩ rĩ pi vé tǎ i'da. Ũndú drĩ be ẹzĩrĩ 'aápi mĩ be gbálígbálí 'dĩ'bée, kōpi kpá ílĩ ẹzĩrĩ ǎlu ǎlu rĩ pi vé tǎ i'da. Ílĩ ẹzĩrĩ 'dĩ'bée agá, ǎnyǎngǎ ri ímų ka ambamba. Urobĩ 'dĩ'bée ǎlu rĩ.

27 Tĩ ẹzĩrĩ rú'bá be jĩri, ỳyĩ'bá goroce ífũ'bá vúlé rú rĩ pi, kōpi ílĩ ẹzĩrĩ rĩ pi vé tǎ i'da. Ũndú drĩ be ẹzĩrĩ ayiipi mŭnĩmŭnĩ rú, ũlí ívĩpi ũtú ní ifüngará gálésĩ, kóopi koko, ũndú rĩ vé bí sēepi ỳnyúpi rá 'dĩ'bée, kōpi kpá ílĩ ẹzĩrĩ ǎlu ǎlu rĩ pi vé tǎ i'da. Kōpi ílĩ ẹzĩrĩ ẹbĩrĩ ní ímúzú 'dezú rĩ vé tǎ i'da.

28 “Tã 'dĩri ímụ 'i nga sũ má ní ùlũú mí ní rĩ tịnị, Múngú 'i'da mí ní tã 'í ní lée ímụ ngaá rĩ.

29 Ílì ézịrị, ãnyāngā ri ímụ ka ambamba āngū Ējēpētō vé rĩ agásì céré.

30 'Bo vùdrị ni gé, ílì ézịrị, ẹbírị ri ímụ 'de ambamba, 'bá rĩ pi ímụ āvī ãnyāngā kaápi ambamba āngū Ējēpētō vé rĩ agá rĩ ā tã sī rá. Ẹbírị rĩ ímụ 'bá rĩ pi fụ ũnjí ũnjí āngū Ējēpētō vé rĩ agá.

31 Ẹbírị ri ímụ 'de ũnjí ũnjí, ãnyāngā ọtú kaápi āngū rĩ agá ambamba 'dāri vé tã rĩ āvī kọpi drịgé sī rá.

32 Múngú sē urobí rĩ ũbī mi vú be ịrị, ā'diātāsīyā Múngú lē tã rĩ 'duụ ngaá sũ 'dĩri tịnị, ịri ímụ tã rĩ 'du nga mbēlējá.

33 “'Bāgú Ējēpētō vé rĩ, lē mī ndā 'bá úmī be tã n̄ipi múké múké ni, mī 'bā ịri adrii āmbúgú rú āngū Ējēpētō vé rĩ ā tã mbaá.

34 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ, lē mī ũpē 'bá ũgalaku rú ni pi āngū Ējēpētō vé rĩ agásì, kọpi ā rikí ãnyāngā kaápi ambamba ílì ézịrị agá 'bá rĩ pi ní rii íkūnāá rĩ pi úmú, tọwụ ni pi agá, kọpi ā 'duki ālu.

35 Ílì ãnyāngā ní ímụzú kazú múké 'dĩ'bee agá, āmbúgú mávé rĩ, lē mī sē tāimbị, lē ũgalaku rĩ pi ā úmúki ãnyāngā fífí rĩ, kọpi ā jikí 'bāá kūrú ívé rĩ pi agá jó ãnyāngā 'bāzú rĩ pi agá. Lē kọpi ā 'bāki āngáráwá rii ãnyāngā rĩ ũtēé, ãnyāngā ā adri rí kūrú rĩ pi agá anigé.

36 ãnyāngā 'dĩri í 'bā ku 'bá āngū rĩ agá rĩ pi ní, kọpi ē ímúki rí nyaá sã ẹbírị ní ímụzú 'dezú ũnjí ũnjí ílì ézịrị āngū Ējēpētō vé rĩ agá rĩ gé, ā'diātāsīyā ẹbírị ā fụ rí 'bá āngū nōri agá rĩ pi ku.”

'Bāki Yōsépā ri gávānā rú āngū Ējēpētō vé rĩ agá

37 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ pi ívé ũgalaku rĩ pi be, kọpi ā 'yíkí tã Yōsépā ní 'yoó 'dĩri rá.

38 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ ní 'yozú kīnī, “'Bā nyo ícó 'bá Índrì Uleterè Múngú vé rĩ ní ású sũ ágó nōri tịnị ni ịsú rá?”

39 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Múngú 'i'da mí ní urobí rĩ pi vé ífífí céré gí, 'bá āzi úmī be tã n̄ipi sũ mí tịnị ālunjáni 'dāayo.

40 Ma mi 'bā adri āmbúgú rú mávé ũgalaku rĩ pi drịgé, 'bá mávé rĩ pi céré tã mí ní 'yoó rĩ 'du nga. Má ní adrii 'bāgú rĩ sī, ma adri āmbúgú mí drīlé gá.”

41 Kúru 'bāgú rĩ ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “'Á 'bā mi nóni adrii āmbúgú āngū Ējēpētō vé rĩ agásì céré.”

42 'Bāgú rĩ ní ívé kátrī* í ní 'í rú sī rú 'bá ni gé rĩ ínjézú suzú Yōsépā ā drị mváná gá. Ịri ní Yōsépā ri úsúzá bōngó ũnyī be ni sī, ịri ní ngá dábū rú ni í'dúzú 'yīzú umbe ni gé.

43 'Bāgú rĩ sē ívé 'bá 'depi 'í úgóró gá rĩ vé ārābīyā hūsānī ní rii seé rĩ, Yōsépā ri únjú ānī nī. 'Bá Yōsépā endrētị gé rĩ pi rikí ọ'ụ ụ'dúkọ be ụrụ 'dāá kīnī, “'Imi kukí létị Yōsépā ní!” Tã 'dĩri lū 'yozú kīnī, 'bāgú rĩ 'bā Yōsépā ri gávānā rú āngū Ējēpētō vé rĩ agá gí.

44 'Bāgú rĩ ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “'Mā adri dō 'bāgú drāāāsīyā, 'bá āzi ícó tã āzi 'oó āngū Ējēpētō vé rĩ agá nōgó mī tị ākó ku.”

45 'Bāgú rĩ ní Yōsépā ā rú 'dazú Zāfēnātā Pānéyā. Ịri ní Āsēnētā ri sēzú Yōsépā ní ũkú rú. Āsēnētā ri mvá ũkú átálágú Pōtífērā kūrú Ónō† vé rĩ agá rĩ vé ni. Yōsépā ní ẹcízú āngū Ējēpētō vé rĩ agásì céré.

46 Yōsépā ní í'dózú ẹzị ngazú gávānā rú 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ā pālé gá rĩ gé, ịsú ākūdē ịri ílì be pūkú na. Yōsépā ku 'bāgú rĩ kú 'dīgé, ri ẹcị mụzú āngū Ējēpētō vé rĩ agásì āngū rĩ úndrē nī.

47 Ílì ézịrị í ní 'yoó ãnyāngā ri ka ānī ambamba 'dĩ'bee agá, ãnyāngā ka āngū rĩ agá ambamba.

48 Yōsépā ní ãnyāngā kaápi ílì ézịrị agá āngū Ējēpētō vé rĩ agá rĩ úmúzá, ịri ní 'bāzú jó ãnyāngā 'bāzú rĩ pi agá kūrú rĩ pi agásì. 'Bā ãnyāngā í ní 'aá kūrú ālu ālu

* 41:42 41:42 Kátrī: Kátrī 'bāgú rĩ ní sēé Yōsépā ní rĩ vé ífífí ịri 'dini, 'bāgú rĩ sē Yōsépā ní ũkpō tāimbị sēzú 'bá rĩ pi ní rú ívé rĩ sī. † 41:45 41:45 Ónō: Átálágú Ónō vé rĩ ri ụtụ ịnjị múngú rú, 'da ụtụ ịri ní rii ịnjị múngú rú 'dĩri ā rú Rē. Rú Ónō 'dĩri Èbéré tị sī. Gịrịkị tị sī í zị Hēllyōpólisí.

ã gārã gá rĩ kũrũ ĩ ní ãnyãngã rĩ 'ãzú 'dãri agá.

49 Yôsépã úmú ãnyãngã rĩ ãmbúgú ãmbúgú jó ãnyãngã 'bázú rĩ pi agá 'dãá, sũ cínýáfã troópi kú ngũ yĩ gārã gá rĩ tĩni, gō ãnyãngã rĩ ã ũ'bĩngará, ãzini sĩngará ni kuú rá, ã'diãtãsiyã ãnyãngã rĩ ambamba, ícókí ũ'bĩjĩ bã ku.

50 Ēbĩrĩ rĩ ní drĩ 'dezú kuyé rĩ gé, átálágú Põtífērã kũrũ Ónō vé rĩ agá rĩ vé mvá ũkú Āsēnētã tĩ Yôsépã ní anji ãgō ĩrĩ.

51 Yôsépã 'da ívé mvá kãyú rĩ ã rú Mãnásē 'i, † kĩnĩ, “Múngú sē mávé ĩzãngã ã tã ãvĩ mâ ési agásĩ gĩ, ãzini ĩzãngã mâ ési agá 'bá má étēpi vé 'bētĩ ãsámvú gé rĩ pi ã tã sĩ rĩ, ãvĩ mâ ési agásĩ gĩ.”

52 Yôsépã 'da ívé mvá 'deēpi kãyú rĩ vú sĩ rĩ ã rú Ēfērēmã, § ã'diãtãsiyã kĩnĩ, “Āngũ má ní ĩzãngã nyazú nōri agá, Múngú sē á gō mvá ãzi tĩjĩ gĩ.”

53 Ílĩ ézĩrĩ ãnyãngã ní kazú ambamba ãngũ Ējēpētō vé rĩ agá rĩ ní dezú.

54 Kúru ílĩ ézĩrĩ ěbĩrĩ vé rĩ ní í'dózú sũ Yôsépã ní 'yoó rĩ tĩni. Ēbĩrĩ rĩ 'de ãngũ Ējēpētō ã gārã gá sĩ rĩ pi agásĩ céré, 'bo ãngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ céré ãnyãngã anigé.

55 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi vé ãnyãngã kã deé, ěbĩrĩ rĩ í'dó kōpi fuú ũnjĩ ũnjĩ, kōpi í'dókĩ rii ngoó 'bãgú rĩ bĩlé gá kĩnĩ, ĩ lēkĩ 'bãgú rĩ ã sē ĩ ní ãnyãngã. Kúru 'bãgú rĩ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Īmi mukĩ Yôsépã vúgá, tã ĩri ní lūú ĩmi ní rĩ, lē ĩmi 'dukĩ ngaंगा.”

56 Ēbĩrĩ rĩ kã 'deé ãngũ rĩ agásĩ céré, Yôsépã ní jó ãnyãngã 'bázú rĩ ē tĩ zĩzú, ĩri ní ãnyãngã fĩfĩ rĩ uzĩzú 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ní, ã'diãtãsiyã ěbĩrĩ rĩ 'de ũnjĩ ũnjĩ ãngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ céré.

57 'Bá ãngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ãrēvú céré 'dekĩ muú ãnyãngã fĩfĩ jeé Yôsépã vúgá ãngũ Ējēpētō vé rĩ agá 'dãá, ã'diãtãsiyã ěbĩrĩ rĩ 'de ãngũ vũ drĩgē rĩ pi agásĩ céré.

42

Yôsépã édrĩpĩjĩ mukĩ ãnyãngã jeé

Ējēpētō gá

1 Yökóbũ kã yĩjĩ kĩnĩ, ãnyãngã Ējēpētō gá 'dãlé anigé, ĩri ní 'yozú 'í enjĩpĩjĩ ní kĩnĩ, “Ngá ĩmi ní pá tuzú kú 'dĩgē rizú ĩmi úndrēzú ĩmi ãsámvú gé sĩ 'dĩni rĩ ã'di?

2 Á yĩ kĩnĩ, ãnyãngã Ējēpētō gá 'dãlé anigé, ĩmi mukĩ 'bá ní ãnyãngã rĩ jeé, 'bã adrikĩ rĩ ídri rú, 'bã ũdrãkĩ rĩ ku.”

3 Kúru Yôsépã vé édrĩpĩjĩ muđrĩ rĩ pi ní 'dezú muzú ãnyãngã rĩ jengará gá Ējēpētō gá 'dãlé.

4 'Bo Yökóbũ pē Yôsépã édrĩpĩ Bēnyēmĩnē ri muzú édrĩpĩjĩ vúgá sĩ ĩndĩ kuyé, ã'diãtãsiyã 'o ũrĩ sĩ, ũsũ déna tã ũnjĩ ri mu ĩri ĩsú rá.

5 Īsērēlē vé anji rĩ pi mukĩ 'bá mu'bã ãnyãngã jengará gá Ējēpētō gá 'dãlé rĩ pi be trũ, ã'diãtãsiyã ěbĩrĩ rĩ 'de kpá ãngũ Kãnãnã vé rĩ agá 'dãlé ĩndĩ.

6 Sã 'dãri gé, Yôsépã ri gávãnã ãngũ Ējēpētō vé rĩ agá 'dãlé nĩ, ri ãnyãngã rĩ sēē jeé 'bá rĩ pi ní nĩ. Yôsépã édrĩpĩjĩ kã caá 'dãlé, kōpi ní kũmũcí ũtĩzú, ĩ drĩ sĩzú vúgá Yôsépã endrētĩ gé.

7 Yôsépã kã 'í édrĩpĩjĩ ndrēé, nĩ kōpi áamá bá, 'bã 'i kú sũ 'i 'bá túngú ni tĩni, átã kōpi ní ōjōgō sĩ, ĩri ní kōpi zĩzú kĩnĩ, “Īmi íbĩkĩ ímũ íngōósĩla?”

Kōpi ní újázú kĩnĩ, “'Bã íbĩkĩ ímũ Kãnãnã gálēsĩ, 'bã ímũkĩ ãnyãngã jeé.”

8 Yôsépã ã nĩ dō édrĩpĩjĩ rá drããsiyã, édrĩpĩjĩ nĩkĩ ĩri áamá kuyé.

9 Yôsépã ní urobĩ ótũ 'i ũbĩĩpi kōpi ã tã sĩ 'dãri ígázú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Īmi 'bã ãngũ úmĩ'bã ni pi! Īmi ímũkĩ ãngũ 'bávē rĩ úmĩ, dō vũrã ĩ ní ũtēē ku rĩ íngōri?”

10 Kōpi ní újázú kĩnĩ, “'Āmbúgú 'bávē rĩ, adri 'dĩni kuyé. 'Bã átĩ'bã mívé ni, 'bã ímũkĩ ãnyãngã jeé.

11 'Bã céré anji 'bã ãlu vé ni. 'Bã 'bã tã 'o'bã pĩrĩ ni pi, 'bã adrikĩ 'bã ãngũ úmĩ'bã ni pi ku.”

12 Yôsépã ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Adri 'dĩni kuyé! Īmi ímũkĩ ãngũ 'bávē rĩ úmĩ, dō vũrã ĩ ní ũtēē ku rĩ íngōri?”

† 41:51 41:51 Mãnásē: Rú Mãnásē 'dĩri vé ífĩfĩ, ĩzãngã rĩ ã tã ãvĩ ési agásĩ gĩ. § 41:52 41:52 Ēfērēmã: Rú Ēfērēmã 'dĩri vé ífĩfĩ, Múngú sē á gō mvá ãzi tĩjĩ gĩ.

13 Kòpì ní 'yozú ìrì ní kìnì, “Àmbúgú 'bávè rì, 'bà mụdrị drị ni ìrì, 'bà cérè édrịpị, 'bà anjì ágó riipi adriipi àngũ Kānānā vé rì agá rì vé ni. 'Bávè édrịpị ụdú rì ìrì vúlè 'bá étèpị vúgá 'dāá'dā. 'Bávè édrịpị àlu rì drā gí.”

14 Yōsépā ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Sụ té má ní 'yoó rì tịni, ìmi 'bá àngũ úmí'bá ni pi!

15 Á lè nịi dō ìmi ri tā áda 'yo. Á sō ùyō 'bāgú rì ã rụ sī, ìmivé édrịpị ụdú rì ícá dō nōgó kuyé, ìmi ícókí fūú àngũ Èjèpétō vé rì agá nōósì ku.

16 Lè ìmi pèkí 'bá àlu ìmi àsámvú gé 'dīgè, ã mụ ìmi édrịpị ri bīi, ìmi ace'bée rì pi, ma ìmi 'be jó àngũ ù'yīzú rì agá, mà nī rí áamá dō tā ìmi ní 'yoó rì tā áda. Dō tā ìmi ní 'yoó rì adri tā áda kuyé, 'bāgú rì ã rụ sī, ìmi 'bá àngũ úmí'bá ni pi!”

17 Yōsépā ní kòpì suzú cérè jó àngũ ù'yīzú rì agá caá ú'dụ be na.

18 Kā mụú adrii ú'dụ na ni gé, Yōsépā ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Á ru Múngú ri rá, ìmi 'okí dō sụ má ní 'yoó rì tịni, ìmi ídrì rá.

19 Ìmi dō 'bá tā 'o'bá pịrì ni pi, lè 'bá àlu ìmi àsámvú gé 'dīgè, ã adri jó àngũ ù'yīzú rì agá nōgó, ìmi ace'bée rì pi, lè ìmi jìkí ànyāngā rì mụzú vúlè 'bá ìmivé 'bèṭi àsámvú gé èbírì ní rii fụú 'dā'bée ní.

20 'Bo ìmi mụkí ìmivé édrịpị ụdú rì íjì ímụ má vúgá nōlé, ã lū rí 'yozú kìnì, ìmi ri tā áda 'yo, ã ú'díkí rí ìmi drāá ku.” Yōsépā édrịpị ã'yíkí tā 'dīri rá.

21 Kòpì ní átázú ì àsámvú gé sī kìnì, “Ádarú ì ri 'bá ìrīñā tā 'bá ní 'oó 'bá édrịpị Yōsépā ní rì sī. 'Bá ndrekí ìzāngā ándúrú ìri ní 'i ìmāmālāzú ívé ídrì ã tā sī rì rá, 'bo 'bá yìkí ìrivé tā kuyé, sē 'bá ní rizú ìzāngā nōri nyazú àní.”

22 Rübénā ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Á 'yo ándúrú ìmi ní kuyé? Má kìnì, ìmi 'díkí mvá rì ku fō! Ìmi gākí yìgá sī. Sē nōni 'bá ri ìzāngā nya, 'bá ní ìri 'dịi drāá rì sī.”

23 Kòpì nīkí áamá 'yozú kìnì, Yōsépā yì tā ì ní átá rì gí 'dīni kuyé, ã'diātāsīyā 'bá àzi ri átángá kòpì ní átá rì újā nī.

24 Yōsépā ní ngazú mụzú kòpì ã gārā gá sī 'dīisī rá, ìri ní 'dózú ngozú. Ìri

ní 'i újázú gōzú kòpì vúgá 'dāá, ìri ní gōzú átázú kòpì ní dị. Ìri ní Sīmīyónā ri ìpèzú kòpì àsámvú gé 'dīgè, ìri ní 'yozú à úmbékí ìri kòpì èndrèti gé 'dīgè.

Yōsépā édrịpị ùjákí ì gōó Kānānā gá

25 Yōsépā ní tǎimbị sèzú kìnì, ã tókí ànyāngā fífí kòpivé jūrú rì pi agásī, ã 'bākí 'bá àlu àlu vé mūfēngā fífí gōó ìrivé jūrú agá 'dālè ùzi. Á sēkí kòpì ní ngá nyanya, kòpì ã nyakí rí kòpì ní mungará gá lèti gé 'dīgè. Kā kòpì ní ngá nyanya rì sēè gí,

26 kòpì ní ìvé ànyāngā fífí rì pi ùdrōzú ìvé dōngí rì pi ã úgóró gá, kòpì ní 'dezú mụzú.

27 Àngũ rì ká nịi, kòpì ní pá tuzú. 'Bá àlu kòpì àsámvú gé 'dīgè, ìri ní ívé jūrú è tì zīzú, 'i 'dú rí ànyāngā sēè ívé dōngí rì ní, ìsụ ívé mūfēngā fífí rì kú jūrú rì agá 'dāá.

28 Ìri ní 'yozú édrịpị ní kìnì, “Ìmi ndrekí drī ká! Újákí mávè mūfēngā fífí gōó vúlè, mūfēngā fífí rì kú mávè jūrú agá nō!”

Kòpì è èsì tī rūcū, kòpì ã rụ'bá yā kpīrīkpīrī, ógúpì ndre ógúpì ri, kòpì ní 'yozú kìnì, “Múngú 'o 'bá 'dīni àsī?”

29 Kòpì ká caá ì étèpị Yōkóbū vúgá Kānānā gá 'dāá, kòpì ùlūkí tā 'i ngaapi ì rụ'bá gá rì pi àrèvú cérè ìri ní, kòpì kìnì,

30 “Gávānā àngũ Èjèpétō vé rì agá rì átá 'bá ní òjōgō sī, kìnì 'bá ri àngũ Èjèpétō vé rì úmí.

31 'Bá ní 'yozú ìri ní, “Bá adrikí 'bá àngũ úmí'bá ni pi ku, 'bá 'bá tā 'o'bá pịrì ni pi.

32 'Bá édrịpị rú mụdrị drị ni ìrì, 'bá anjì 'bá àlu vé ni àngũ Kānānā vé rì agá. Mvā ụdú rì 'bá étèpị vúgá vúlè 'dāá'dā, 'bávè édrịpị àlu rì drā gí.’

33 “Gávānā Èjèpétō vé rì ní 'yozú 'bá ní kìnì, ‘Á lè nịi dō ádarú ìmi 'bá tā 'o'bá pịrì ni pi. Ìmi kukí ìmivé édrịpị àlu ni kú má be nōgó. Ìmi jìkí ànyāngā rì mụzú ìmivé 'bá 'bèṭi àsámvú gé èbírì ní rii fụú 'dā'bée ní.

34 Ìmi mụkí ìmivé édrịpị ụdú rì bīi íjì má vúgá nōó, mà nī rí 'yozú kìnì, ìmi adrikí 'bá àngũ úmí'bá ni pi ku, ìmi 'bá tā 'o'bá pịrì ni pi. Ma ìmi édrịpị ri sē gō ìmi ní rá,

ĩmi ícò ẹ̀cì ǎnyǎngǎ je ǎngũ nǒri agá, 'bá ǎzi uga ĩmi ku.' "

³⁵ Kòpì ká ríí ìvè ǎnyǎngǎ fífí rí ùdǎá jǔrú rí pì agásì ǎmvé, 'bá ǎlu ǎlu ìsù ívè mǔfěngǎ fífí rí jǔrú rí agá 'dǎá! Kòpì ká mǔfěngǎ fífí rí pì ndree, ǎzini kòpìvè ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù ká mǔfěngǎ fífí rí pì ndree, kòpì ǎ rù' 'bá yá kpírìkpírì.

³⁶ Kòpìvè ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù ní 'yozú kǐnǐ, "Ĩmi 'bekí mǎvè anjíná rí pì ǎvǐ! Yòsépá rí nóni 'dǎáyo, Símǐyónǎ rí kpá 'dǎáyo, ĩmi lẹ̀kí kpá Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ rí jìjì mụzú! Tǎ ĩmi ní 'oó 'dǐri ìzǎngǎ sẹ̀ má ní!"

³⁷ Kúru Rǔbénǎ ní 'yozú ẹ̀tẹ̀pì ní kǐnǐ, "Má ìjì dō Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ rí ìgǒó kuyé, má ǎ'yǐ rá, mǐ ícò mǎvè anjì ìrǐ 'dǐ'bée ú'dí rá. 'Í ku Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ rí má drìgẹ̀, má ícò ĩri ìjì ìgǒ rá."

³⁸ 'Bo Yòkóbù ní 'yozú kǐnǐ, "Mǎvè mvá mụ 'dǎlé ǎlunáni ku, ǎ'diǎtǎsìyǎ ẹ̀drìpì drǎ gí, kukí ĩri kú ó'dúkùlẹ̀. Tǎ ùnjí ìsù dō ĩri ẹ̀cì ĩmi ní tuú rí gé lẹ̀tì gé 'dǐgẹ̀, ìzǎngǎ rí sǐ, ĩmi sẹ̀ ma drǎ rá."

43

Yòsépá ẹ̀drìpì jìkí Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ rí mụzú Òjẹ̀pẹ̀tò gá 'dǎá ìndí

¹ Ẹ̀bírì rí ǎwí 'deé kuú ùnjí ùnjí ǎngũ Kǎnǎnǎ vé rí agá.

² Kòpì ká ǎnyǎngǎ ì ní jeé Òjẹ̀pẹ̀tò gá rí nyaá deẹ̀ gí, kòpìvè ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù ní 'yozú kòpì ní kǐnǐ, "Ĩmi gòkí mụ 'bá ní ǎnyǎngǎ ǎzi jeé."

³ Yúdǎ ní 'yozú ĩri ní kǐnǐ, "Ágò ǎmbúgú rí átá 'bá ní ùkpó ùkpó kǐnǐ, 'Ĩmi ìjìkí dō ìmivè ẹ̀drìpì ùdú rí ìmúzá ìndí kuyé, ĩmi gòkí ícá má ẹ̀ndrẹ̀tì gé dǐjì ku.'

⁴ Mí ǎ'yǐ dō 'bá jìkí 'bá ẹ̀drìpì ùdú rí mụzú ìndí rá, 'bá mụ ǎnyǎngǎ rí je ìjì mǐ ní rá.

⁵ Mí kǐnǐ dō 'bá jìkí ĩri ku, 'bá mụkí ku, ǎ'diǎtǎsìyǎ ágò ǎmbúgú rí 'yo 'bá ní kǐnǐ, 'Ĩmi ìjìkí dō ìmivè ẹ̀drìpì ùdú rí ìmúzá ìndí kuyé, ĩmi gòkí ícá má ẹ̀ndrẹ̀tì gé dǐjì ku.' "

⁶ Ìsẹ̀rélẹ̀ ní 'yozú kǐnǐ, "Ngá ĩmi ní ìzǎngǎ sẹ̀zú má ní 'dǐni rí ǎ'di? Ngá ĩmi ní lǔzú ágò ǎmbúgú rí ní ìmivè ẹ̀drìpì ǎzi ǎnigé rí ǎ'di?"

⁷ Kòpì ní újázú ĩri ní kǐnǐ, "Ágò ǎmbúgú rí uzì 'bá 'bávè 'bá 'bẹ̀tì ǎsámvú gé rí pì ǎ tǎ sǐ kǐnǐ, 'Ĩmi ẹ̀tẹ̀pì rí drǐ ìdri rú? ĩmi ẹ̀drìpì ǎzi ǎnigé?" 'Bá újákí átángá ĩri ní 'bá uzìzú rí pì rá. 'Bá ícò nǐ ngóni 'yozú kǐnǐ ĩri 'yo, 'Ĩmi ìjìkí ĩmi ẹ̀drìpì rí ìmúzá ìndí?"

⁸ Kúru Yúdǎ ní 'yozú 'í ẹ̀tẹ̀pì Ìsẹ̀rélẹ̀ ní kǐnǐ, "Mí ǎ'yǐ 'bá 'dekí mụ Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ be trù, 'bá ícò mụ ĩri be rá, 'bá anjì mívè rí pì, mǐ ùlúngu be, 'bávè anjíná rí pì be, 'bá adrikí rí ìdri rú, 'bá ùdrákí rí ku.

⁹ Ma ĩri ǎ tǎ mba rá, ma ĩri ìjì ìgǒ mǐ vúgá nǒlé rá, má ìjì dō ĩri ìgǒó mǐ vúgá nǒlé kuyé, tǎ ni ǎ adri má drìgẹ̀, má ní drǐ adrizú ìdri rú rí gé.

¹⁰ 'Bá izakí té dō sǎ kuyé, 'bá mụkí té 'dǎlé gí, 'bá ẹ̀ndìkí té 'bá caá vú be ìrǐ gí."

¹¹ Kòpìvè ẹ̀tẹ̀pì Ìsẹ̀rélẹ̀ ní 'yozú kòpì ní kǐnǐ, "Dō Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ rí mụ ĩmi vúgá sǐ ìndí, ĩmi tǒkí ngá múké múké ǎngũ nǒri agá rí pì ìmivè jǔrú rí pì agásì, ĩmi jìkí sẹ̀ ágò ǎmbúgú rí ní fẹ̀fẹ̀ rú. ĩmi tǒkí ùdu ngǔúpi ndrǐndrǐ ni, ọ̀nyú, ngá tǐbì á'dízú ẹ̀jì be ngǔ' 'bá ndrǐndrǐ ni pì, mǐrẹ̀, kumuró, ǎzini ǎlímóndǎ.

¹² ĩmi 'dukí mǔfěngǎ fífí ĩmi ní ìsù ìmivè jǔrú agá rí pì mụzú ìndí, ĩmi 'dukí mǔfěngǎ rí ǎzi gbǎ ĩmi ní ìsù 'dǐri pí mụzú ìndí, ĩmi újákí ĩmi ní ìsù jǔrú rí pì agá rí pì gòzú vúlẹ̀, sǎ ǎzi ni sǐ 'bá ǎzi ku mǔfěngǎ fífí 'dǐri tǎlǎvǐ sǐ.

¹³ ĩmi jìkí ĩmi ẹ̀drìpì Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ rí mụzú ìndí, koro ĩmi 'dekí mụ 'ágò ǎmbúgú rí vúgá 'dǎlé.

¹⁴ Múngú Òkpò 'Dìpa ǎ sẹ̀ ágò rí ẹ̀ ẹ̀sì ǎ adri ìdrìkídri ĩmi ní, ǎ ọ̀yú rí Símǐyónǎ pì Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ be ìgǒó vúlẹ̀. Dō mǎvè anjíná rí pì ǎvǐ de má drìgẹ̀ sǐ céré, kòpì ǎvǐkí ìngá ìyí."

¹⁵ Yòkóbù vé anjì rí pì ní fẹ̀fẹ̀ Yòkóbù ní lẹ́ ǎ jìkí sẹ̀ ágò ǎmbúgú rí ní rí pì 'duzú, kòpì 'dukí mǔfěngǎ fífí ì ní ìsù jǔrú agá rí pì, kòpì 'dukí kpá ǎzini gbǎ ì ní ìsù jǔrú agá 'dǐri pí, kòpì jìkí Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ rí mụzú ìndí. Kòpì ní mụzú cazú Òjẹ̀pẹ̀tò gá 'dǎlé, kòpì ní ì 'dazú Yòsépá ẹ̀ndrẹ̀tì gé.

¹⁶ Yòsépá ká Bẹ̀nyẹ̀mínẹ̀ pì ndree 'í ẹ̀drìpì be, ĩri ní 'yozú ívè 'bá ríipi ívè

ngá jó agá rĩ pi ùtēēpi rĩ ní kīnī, “Í jì 'bá 'dī'bée mužú mávé jó agá 'dāá, 'í lì ndrīī, mí á'dí, 'bā nyakí rí kōpi be ùtú mgbíngbi gé 'dīgé.”

17 Ágó rĩ ní ndrīī rĩ lizú á'dízú, sū Yōsépā ní 'yoó 'í ní rĩ tīnī, ĩri ní kōpi jizú mužú Yōsépā vé jó agá 'dālé.

18 Kā kōpi jīī mužú Yōsépā vé jó agá 'dāá, kōpi 'okí ũrī sī. Kōpi í'dókí ríī ũsūú kīnī, “Íjīkí 'bā nōgó mūfēngā fífí ĩ ní ándúró ũ'bāá gōó 'bávé jūró agá rĩ pi vé tā sī. Ágó āmbúgú rĩ lē 'bā uruú 'bāá adrií tūgērī ívé ní rú, lē dōngí 'bávé rĩ pi u'duú 'bá drīgé sī rá.”

19 Kúru kōpi ní 'dezú mužú átázú Yōsépā vé ágó riipi ĩrivé ngá jó agá rĩ ùtēēpi rĩ ní kēētīlē gá 'dāá.

20 Kōpi kīnī, “Āmbúgú 'bávé rĩ, ándúró 'bá ímúkí drīdrī ní ānyāngā jeé nōgó rá.

21 'Bo vūrā 'bá ní mužú lazú rĩ gé, 'bá ká 'bávé jūró rĩ pi ē tī oyuyú, 'bá ālu ālu gōó ívé mūfēngā fífí ānyāngā jezú rĩ ĩsú vúgú rĩ vú sī. 'Bá íjīkí mūfēngā fífí rĩ pi ĩgōó vúlé nō.

22 'Bá nīkí kuyé ā'di ũ'bā 'bávé mūfēngā fífí rĩ pi gōó 'bávé jūró rĩ pi agá nī. 'Bá íjīkí kpá mūfēngā āzi ímúúú ĩndī ānyāngā āzi jezú ānī.”

23 Ágó riipi ngá jó agá rĩ ùtēēpi rĩ ní 'yozú kīnī, “Īmi 'okí ũrī sī ku, má é'yí ĩmivé mūfēngā fífí rĩ pi gí. Múngú ĩmi ní ríī ĩnjīī ĩmi étēpi pi be rĩ, ũ'bā mūfēngā fífí rĩ pi gōó ĩmivé jūró rĩ pi agásī nī.” Kúru ĩri ní Sīmīyónā ri íjizú ĩfūzú jó āngū ũ'yīzú rĩ agá 'dāásī āmvé kōpi vúgá nōó.

24 Ágó riipi ngá jó agá rĩ ùtēēpi rĩ ní āgō 'dī'bée jizú mužú Yōsépā vé jó agá 'dāá. ĩri ní kōpi ní yīī sēzú, kōpi ā ũjīkí rí ĩ pá ānī. ĩri ní kpá ānyāngā sēzú kōpivé dōngí rĩ pi ní.

25 Kōpi údékí fēfē ĩ ní lēé sēé Yōsépā ní rĩ kú ĩnógósí rizú Yōsépā ri ùtēzú, kādō ícá ũtú mgbíngbi gé 'dīgé, ĩ sēkí rí ĩri ní, ā'diātāsīyā kōpi yīkí kīnī, ĩ ímú ínyá nya Yōsépā pi be trú.

26 Yōsépā ká ícá 'bētī nōlé, kōpi ní fēfē ĩ ní íjī rĩ pi í'dúúú sēzú ĩri ní. Kōpi ní kūmūcí ũtīzú, ĩ drī sīzú vūgá ĩri ęndrēti gé.

27 Yōsépā ká kōpi ęzīī, ĩri ní zizú kīnī, “Īmivé étēpi adriipi ārākā rú ĩmi ní tā ní lūú má ní rĩ ĩri ĩngóni? ĩri drī ídri rú?”

28 Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, “Mívé ātī'bá 'bá étēpi ri drī ídri rú, ĩri múké.” Kōpi ní kūmūcí ũtīzú vūgá ĩri ĩnjīzú.

29 Yōsépā ká 'í ędrīpi Bēnyēmīnē ĩ ní adrii ĩri be ęndrēpi ālu rĩ ndreé, ĩri ní zizú kīnī, “Īmivé ędrīpi ũdú rú ĩmi ní tā ní lūú má ní rĩ ĩri adriipi 'dī?” ĩri ní gōzú 'yozú kīnī, “Mā mvá rĩ, Múngú ā 'bā ęsī múké mí ní.”

30 Koro Yōsépā ní fūzú jó rĩ agásī, ĩri ní mužú fizú ívé jó lazú rĩ agá, ĩri ní í'dózú ngozú, ā'diātāsīyā lē ędrīpi Bēnyēmīnē ri ambamba.

31 Kā 'í mīlētī ũjīī gí, ĩri ní ęsī úmbézú, ĩri ní ĩfūzú āmvé. ĩri ní 'yozú ātī'bá rĩ pi ní kīnī, “Īmi íjīkí ínyá rĩ awaá.”

32 Sēkí Yōsépā ní ínyá rĩ ó'dúkūlē, ĩrivé ędrīpi ní sēkí túngú, 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ní sēkí túngú, ā'diātāsīyā 'bá Ējēpētō vé rĩ pi nyakí ínyá 'bá Ēbērē vé rĩ pi be trú ku, kōpi gākí 'bá Ēbērē vé rĩ pi sī.

33 'Bākí Yōsépā ędrīpi úrí Yōsépā ęndrēti gé ílī ĩ ní kōpi tizú rĩ vú sī, í'dózú mvá káyú rĩ vúgá cazú mvá ũdú rĩ vúgá, kōpi rikí ĩ úndrē ĩ āsámvú gé sī, sē kōpi āyākí ānī āyāyā.

34 Awakí ínyá Yōsépā vé mísá drīgé rĩ, jīkí sēé kōpi ní, sēkí Bēnyēmīnē vé rĩ caá vú sī tōwú ndē ędrīpi vé rĩ rá. Yōsépā ędrīpi rikí ngá nyaá, āzini ngá mvuyú Yōsépā pi be trú, 'bá āzi uga kōpi kuyé.

44

Yōsépā vé kópō ógúpi ógúōgū rĩ

1 Yōsépā ní 'yozú ívé ágó riipi ívé ngá jó agá rĩ ùtēēpi rĩ ní kīnī, “Mí ũtō ānyāngā āgō 'dī'bée vé jūró rĩ pi agásī tré tré, kōpi ní ícá 'duú bā rá ní. Mí ũ'bā 'bá ālu ālu vé mūfēngā gōó ĩrivé jūró agá 'dāá vúlé.

2 'Í 'bā mávé kópō ógúpi ógúōgū rĩ mvá ũdú rĩ vé jūró agá, 'í 'bā kpá ĩrivé mūfēngā ānyāngā jezú rĩ gōó jūró rĩ agá 'dāá vúlé.” Ágó rĩ 'du tā rĩ ngaá sū Yōsépā ní 'yoó rĩ tīnī.

³ Ǻngũ rĩ kǻ ówú, ĩ ní ǻgõ 'dĩ'bée pèzú mužú ĩvé dõngí rĩ pi be.

⁴ Kõpi kǻ drĩ mužú vùú kũrú rĩ agásĩ rǻrǻ rú kuyé, Yõsépǻ ní 'yozú ĩvé ágó riipi ĩvé ngǻ jó agǻ rĩ pi ùtèépi rĩ ní kĩnĩ, “Í mužú ǻgõ 'dĩ'bée ǻ vùdrĩ gé sĩ, mí ĩsú dõ kõpi gĩ, 'í zĩ kõpi 'dĩni, 'Á 'o ĩmi ní tǻ múké, ngǻ ĩmi ní tǻ ùnjĩ 'ozú 'dĩni rĩ ǻ'di?”

⁵ Kópõ 'dĩri mávé ǻmbúgú rĩ ní rizú ngǻ mvuzú ǻnĩ rĩ, ĩri kpá ri ẽndrĩ ndrĩ ǻnĩ. Tǻ ĩmi ní 'oó 'dĩri ùnjĩ.’ ”

⁶ Ágó rĩ kǻ mužú kõpi ĩsú, ĩri ní 'yozú kõpi ní sũ Yõsépǻ ní 'yoó 'í ní rĩ tĩni.

⁷ Kõpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Tǻ mí ní riĩ átǻ 'dĩni rĩ ǻ'di? 'Bǻ ǻtĩ'bǻ mívé ni, 'bǻ ícókĩ tǻ 'oó 'dĩni ku.

⁸ Mũfèngǻ fĩfĩ 'bǻ ní ĩsú 'bávè jũrú agǻ rĩ pi, 'bǻ ĩjĩkĩ Kǻnǻnǻ gǻ 'dǻásĩ sèé gõó mí ní rá. 'Bǻ ícó mívé ǻmbúgú rĩ vé ngǻ ógúpĩ ógúõgũ, dõku dǻbũ ùgũ ĩrivé jó agǻ 'dǻásĩ ĩmúzú ĩndĩ íngóni ngóni?”

⁹ Dõ mí ĩsú ǻmbúgú rĩ vé kópõ 'bǻ ǻlu vúgǻ 'bǻ ǻsámvú gé nõgó rá, ǻ 'dĩkĩ 'bǻ 'dĩri drǻá rá, 'bǻ ĩmbĩtǻ ĩ ní kuú nõ'bée gõ adri túgẽrĩ mívé ni.”

¹⁰ Ágó rĩ ní újázú kõpi ní kĩnĩ, “Múké, ǻ adri sũ ĩmi ní 'yoó rĩ tĩni. 'Bǻ ĩ ní kópõ rĩ ĩsú ĩri vúgǻ rĩ, ĩri adri túgẽrĩ rú nĩ. ĩmi ĩmbĩtǻ ĩ ní kuú 'dĩ'bée, ĩmi adri tǻ ǻkó, ĩ ĩmi oyú rá.”

¹¹ Koro 'bǻ ǻlu ǻlu ní ívé jũrú í'dúzú 'bázú vúgǻ, kõpi ní tĩ ni oyuzú.

¹² Kúru ágó riipi Yõsépǻ vé ngǻ jó agǻ rĩ pi ùtèépi rĩ ní í'dózú kõpivé jũrú ǻ 'a ndǻzú, í'dó ndǻá mvǻ kǻyú rĩ vé rĩ agǻ, cĩngbǻ cazú mvǻ ùdú rĩ vé rĩ agǻ. ĩsú kópõ rĩ Bẽn̄yẽm̄ĩn̄ẽ vé jũrú agǻ.

¹³ Bẽn̄yẽm̄ĩn̄ẽ ẽdrĩpĩ kǻ tǻ 'dĩri ndree, kõpi ùsĩkĩ ĩvé bõngó ĩ rù'bǻ gǻ sĩ kpélèkpélé.* Kõpi ní ĩvé ǻnyǻngǻ rĩ pi ùdrõzú ĩvé dõngí rĩ pi ǻ úgóró gǻ, kõpi ní ĩ újázú gõzú vúlè kũrú rĩ agǻ 'dǻlé ùzi.

¹⁴ Yúdǻ pi ẽdrĩpĩ be, kõpi kǻ caǻ 'dǻlé, kõpi ĩsúkĩ Yõsépǻ ri drĩ jó agǻ, kõpi ú'békĩ ĩ vúgǻ sĩ Yõsépǻ ẽndrĩtĩ gé.

¹⁵ Yõsépǻ ní 'yozú kĩnĩ, “Ngǻ ĩmi ní 'oó 'dĩni rĩ ǻ'di? ĩmi nĩkĩ 'yozú kĩnĩ, 'bǻ má

tĩni nõri, ma ícó ẽndrĩ ndrĩ tǻ rĩ nĩzú ǻmázú ǻnĩ rá 'dĩni kuyé?”

¹⁶ Yúdǻ ní újázú kĩnĩ, “ǻmbúgú mávé rĩ, 'bǻ 'yokĩ rĩ mí ní íngóni? Tǻ lũúpi kĩnĩ 'bǻ tǻ ǻkó rĩ ǻ'di? Múngú i'da tǻ 'bǻ ní 'oó ùnjĩ rĩ ǻmvé gĩ. ǻmbúgú mávé rĩ, 'bǻ 'bǻ ẽdrĩpĩ ĩ ní kópõ rĩ ĩsú ĩrivé jũrú agǻ rĩ pi be, 'bǻ nõni túgẽrĩ mívé ni.”

¹⁷ 'Bo Yõsépǻ ní 'yozú kĩnĩ, “Mǻ ícó tǻ 'oó sũ 'dĩri tĩni ku! 'Yèngǻ ágó ĩ ní kópõ rĩ ĩsú vú ni gé rĩ, ĩri adri mávé túgẽrĩ rú nĩ. ĩmi ĩmbĩtǻ ĩ ní kuú 'dĩ'bée, ĩmi tǻ ǻkó, ĩmi ícó gõ ĩmi ẽtèpĩ vúgǻ 'dǻá rá tǻ be kĩri.”

Yúdǻ mã ágó ǻmbúgú rĩ Bẽn̄yẽm̄ĩn̄ẽ vé tǻ sĩ

¹⁸ Kúru Yúdǻ ní 'dezú mužú Yõsépǻ vúgǻ 'dǻá, ĩri ní Yõsépǻ ri mǻzú kĩnĩ, “ǻmbúgú mávé rĩ, ma ǻtĩ'bǻ mívé ni, mí ǻ'yĩ, mã 'yo tǻ má tĩ gé sĩ mí ẽndrĩtĩ gé nõgó. Mívé ùkpõ ǻ adri dõ sũ 'bǻgú rĩ vé rĩ tĩni drǻǻsĩyǻ, lè mĩ 'a ǻ ve má ní ku.

¹⁹ ǻmbúgú mávé rĩ, ǻndúrú 'í zĩ 'bǻ ǻtĩ'bǻ mívé rĩ pi, mí kĩnĩ, ‘Ĩmivé ẽtèpĩ anigé? Dõku ĩmivé ẽdrĩpĩ anigé?’

²⁰ 'Bǻ újǻkĩ mí ní, 'bǻ kĩnĩ, ‘Bávè ẽtèpĩ ri anigé, ĩri ǻrǻkǻ rú, tĩ mvǻ ágónǻ ǻzi ĩsú ǻkũdè ĩri ǻrǻkǻ rú. Mvǻ ágónǻ rĩ vé ẽdrĩpĩ drǻ gĩ, kõpivé ẽndrĩpĩ agǻ, mvǻ 'yèngǻ ĩ ní kuú rĩ ĩri 'i, ẽtèpĩ lè ĩri ambamba.’

²¹ “Í 'yo 'bǻ ní, mí kĩnĩ, ‘Ĩmi ĩjĩkĩ ĩri má vúgǻ nõó, mã ndre ĩri mã mĩ sĩ.’

²² 'Bǻ 'yokĩ mí ní, 'bǻ kĩnĩ, ‘Mvǻ ágó rĩ ícó 'í ẽtèpĩ ri kuú ku, ku dõ ẽtèpĩ ri gĩ, ẽtèpĩ ri drǻ rá.’

²³ 'Bo 'í 'yo 'bǻ ní, mí kĩnĩ, ‘Ĩmi ĩjĩkĩ dõ ĩmi ẽdrĩpĩ ùdú rĩ ĩmú má vúgǻ nõó ku, ùmvúlèsĩ ĩmi ndrekĩ mã ẽndrĩtĩ dǻĩ ku.’

²⁴ 'Bǻ kǻ gõó vúlè mívé ǻtĩ'bǻ 'bǻ ẽtèpĩ vúgǻ 'dǻlé, 'bǻ ùlũkĩ ĩri ní tǻ mí ní 'yoó rĩ rá.

²⁵ “‘Bǻ ẽtèpĩ gõ 'yoó kĩnĩ, ‘Ĩmi gõkĩ mužú 'bǻ ní ǻnyǻngǻ ǻzi jeé.’

²⁶ 'Bo 'bǻ újǻkĩ ĩri ní, 'bǻ kĩnĩ, ‘Mĩ ǻ'yĩ dõ 'bǻ ẽdrĩpĩ ùdú rĩ mužú 'bǻ be ku, 'bǻ ícókĩ mužú ku. 'Bǻ ẽdrĩpĩ ùdú rĩ mužú dõ 'bǻ

* 44:13 44:13 Kõpi ùsĩkĩ ĩvé bõngó ĩ rù'bǻ gǻ sĩ kpélèkpélé: Kõpi ùsĩkĩ ĩvé bõngó, ǻ'diǻtǻsĩyǻ ĩ ní kópõ rĩ ĩsú Bẽn̄yẽm̄ĩn̄ẽ vé jũrú agǻ rĩ sĩ, sè kõpi ní ĩzǻngǻ.

be kuyé, 'bá ícókí ágó ãmbúgú rĩ ẽ mĩlétí ndreeé ku.'

27 "Bá ẹtẹpì ní 'yozú 'bá ní kĩnĩ, 'Ìmi nĩkí rá 'yozú kĩnĩ, ùkú mávé rĩ tì má ní anjì àgò ìrì.

28 Mv́ ágò rĩ àzi fù mụzú àmvé mà rù'bá gá sǐ gí, má kĩnĩ, "Ùndĩkí ìri kpélékpélé gí." Í'dózú ìnógòsì 'dǎá, á gò ìri ndreeé kuyé.

29 Ìmi jìkí dō mv́ ìmbítà ãlu 'dĩri mụzú ìndĩ, tǎ ùnjí ìsú dō ìri gí, ìmi sē mávé àrākā nōri fi 'bù agá ìzāngā agá.'

30 "Àmbúgú mávé rĩ, má ícò mvií gōó má ẹtẹpì vùgá 'dǎá mv́ rĩ àkó ku, 'bá ẹtẹpì rì adri ídri rú mv́ rĩ ní adrií ídri rú rĩ sǐ,

31 'bá ẹtẹpì ndre dō mv́ ágò rĩ 'bà àsámvú gé 'dǎáyo, 'bá ẹtẹpì rì drǎ rá. 'Bà mívé àtí'bá nō'bée, 'bà sē 'bá ẹtẹpì dēpì gí 'dǎri drǎ rá.

32 Àmbúgú mávé rĩ, á 'yo má ẹtẹpì ní, má kĩnĩ, 'Ma ícò mv́ ágò rĩ à tǎ mba rá. Má ìjì dō mv́ ágò rĩ ìgōó vùlé nōó kuyé, tǎ ni à adri má drìgè mụzú nyonyo.'

33 "Àmbúgú mávé rĩ, lē mà áwí adrií nōgó tùgèrì rú mv́ ágò rĩ à vùrǎ gá, mí à'yí mv́ ágò rĩ, kòpì à mvíkí gōó 'í ẹdrípìjì be 'bẹtì 'dǎá.

34 Mv́ ágò rĩ mụ dō má vùgá sǐ ìndĩ kuyé, ma ícò mvi gōó má ẹtẹpì vùgá 'dǎlé ìngóni? Á lē ìzāngā má ẹtẹpì vé rĩ ndreeé ku."

45

Yōsépā 'i da 'i nī ẹdrípìjì ní

1 Yōsépā kǎ ndreeé 'í ícò 'ì ẹsì úmbé ívé àtí'bá rĩ pi ẹndrẹtì gé bǎ ku, ìri ní 'yozú ívé àtí'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Lē ìmi fùkí má gǎrǎ gá nōósì céré àmvé!" Sǎ Yōsépā ní 'i 'dazú ẹdrípìjì ní rĩ gé, 'bá àzi túngú ni 'dǎáyo, kòpì 'yéṅá ẹdrípìjì be.

2 Ìri ní í'dózú ngozú ù'dúkò be uru 'dǎá, 'bá Ẹjẹpétò vé rĩ pi yìkí rá, ùlùkí tǎ Yōsépā ní ngozú 'dĩri 'bá 'bǎgú rĩ vé jó àsámvú gé rĩ pi ní rá.

3 Yōsépā ní 'yozú ẹdrípìjì ní kĩnĩ, "'Bá rĩ ma 'i, Yōsépā 'i! Má ẹtẹpì rì drì nyo ídri rú?" 'Bo Yōsépā ẹdrípìjì ícókí ìri ní tǎ 'dĩri újǎ bǎ ku, à'diātāsīyǎ ùrì fù kòpì

ambamba, kòpì ní Yōsépā à rù'bá ndreeé rĩ sǐ.

4 Kúru Yōsépā ní 'yozú ẹdrípìjì ní kĩnĩ, "Ìmi ítrúkí ìmi ìnyinǎ má vùgá nōó." Kòpì kǎ ì útrú ìri vùgá 'dǎá, ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Ma ìmivé ẹdrípìjì Yōsépā ìmi ní ọtù sēé jeé, ì ní ìjì àngū Ẹjẹpétò vé rĩ agá rĩ 'i!

5 'Bo lē ìmi adrikí ìzāngā sǐ ku, àzini lē ìmì ẹsì à ri veé ìmi àsámvú gé sǐ tǎ ìmi ní ma sēé jeé rĩ à tǎ sǐ ku. Múngú ìpē ma ìmúzá ìmi ní nōó drìdrì, mà ìmú rí ìmi ídri bēnì.

6 Ẹbìrì 'de àngū rĩ agá ùnjí ùnjí, 'dù nóni caá ìlì ìrì, ẹbìrì rĩ àzi ri gō 'de ca ìlì tǔwù, 'bá àzi gō ọmvú 'ǎá ku, gòkí kpá ànyāngā ìkūnǎá ku.

7 'Bo Múngú ìpē ma ìmúzá ìmi ní drìdrì, mà ìmú rí ìmi tǎ mbaá ìmivé 'bá 'bẹtì àsámvú gé rĩ pi be, ìmi adrikí rí ídri rú.

8 "Adri 'yozú kĩnĩ, ìmi ìpèkí ma nōgó nĩ 'dĩni kuyé, Múngú ìpē ma nĩ. Múngú 'bǎ ma adrií ùgalaku 'bǎgú rĩ vé ni, àzini 'bǎ ma adrií àmbúgú rú 'bá àngū Ẹjẹpétò vé rĩ agá rĩ pi drìgè.

9 Ìmi újǎkí ìmi gōó vùlé má ẹtẹpì vùgá 'dǎlé mbèlè, ìmi 'yokí ìri ní, 'Mí mvòpì Yōsépā 'yo 'dĩni kĩnĩ, "Múngú 'bǎ ma àmbúgú rú àngū Ẹjẹpétò vé rĩ drìgè. Lē ẽ ìmú má vùgá nōó mbèlè, ẽ iza sǎ ku." '

10 Ìri ìmú adri àngū Gōsénì vé rĩ agá, ìnyinǎ má gǎrǎ gá. Ìri adri anjinǎ ívé rĩ pi be, anjinǎ ẹnjìpìjì ní tìjì rĩ pi be, ívé kǎbìlò rĩ pi be, ndrìjì rĩ pi be, tìjì rĩ pi be, ngá àrèvú ívé rĩ pi be céré.

11 Ma ìri ní ànyāngā sē rá, à'diātāsīyǎ ẹbìrì rĩ àzi ri gō ìmú 'de ìlì tǔwù ùnjí ùnjí. Ìmú dō ívé 'bá 'bẹtì àsámvú gé rĩ pi be, àzini ívé ànyāpá rĩ pi be ku, kòpì ìmú ùdrǎ rá ẹbìrì rĩ sǐ."

12 Yōsépā ní gōzú 'yozú kòpì ní kĩnĩ, "Ìmi ndrekí nóni ma ìmì mǐ sǐ gí, má ẹdrípì Bẹnyẹmìnẹ ndre kpá ma 'ì mǐ sǐ gí, ádarú 'bá átángá átápì rĩ ma 'i, Yōsépā 'i.

13 Ìmi mụkí tǎ 'bá rĩ pi ní ma ìnjìzú àngū Ẹjẹpétò vé rĩ agá nōgó, àzini tǎ àrèvú céré ìmi ní ndreeé rĩ pi ùlúú má ẹtẹpì ní. Ìmi ìjìkí má ẹtẹpì rì ìmú má vùgá nōlé mbèlè."

14 Yōsépā pi ní ĩ u'dezú ẹzizú bēdrī sī ẹdrípì Bēnyēmīnē be, āyīkō sī, kōpi ní í'dózú ngozú.

15 Yōsépā ní rizú 'í ẹdrípì u'dezú ẹzizú muzú ālu ālu bēdrī sī, āyīkō sī, ĩri ní í'dózú ngozú. Vùdrī ni gé, ẹdrípì ní í'dózú átázú ĩri be.

'Bāgú rī zì Yōkóbū ri ímúzá Ējēpētō gá

16 Ọ'dúkọ rī kǎ caá 'bāgú rī vé kání agá 'dǎá kīnī, Yōsépā ẹdrípì ícákí gí, 'bāgú rī ívé ũgalaku rī pi be, adrikí céré āyīkō sī.

17 'Bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "'Í lū mí ẹdrípì ní, kōpi ā ũ'bākí ívé ānyāngā rī pi céré ívé dōngí rī pi ā úgóró gá, kōpi ā újákí ĩ gōó vúlé Kānánā gá 'dǎá ũzi.

18 Kōpi ā mukí ĩ ẹtépì ri íjì ímúzá ĩrivé 'bá 'bētí ǎsámví gé rī pi be nōlé, ma kōpi ní vūrā muké ni sē āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó rá, kōpi ānyāngā ísú nya 'a ni gé, ĩri kōpi ní āyīkō sē.

19 "'Í lū kōpi ní, kōpi ā jìkí ǎrābíyā ĩ ní ríí seése rī pi muzú Ējēpētō agá nōósí ĩndī, kōpi ẹ íjìkí rí ívé anjíná rī pi ímúzá ǎní ũkú rī pi be, ǎzini kōpi ẹ íjìkí rí ĩ ẹtépì ri ímúzá ǎní.

20 Kōpi ā kukí ngá ívé rī pi kú vúlé 'dǎá, ǎ'diātǎsīyā kōpi ímú ngá muké muké ni pi ísú āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó rá."

21 Ísērélē vé anjì āgō rī pi ǎ'yīkí tǎ 'bāgú rī ní 'yoó rī 'dujì ngáá rá. Yōsépā sē kōpi ní ǎrābíyā ĩ ní ríí seése rī pi, ānyāngā be, kōpi ā mvíkí rí gōó ǎní 'bētí, sū 'bāgú rī ní 'yoó rī tìjì.

22 Yōsépā awa kōpi ní bōngó ú'dí rú ni pi, 'bo sē Bēnyēmīnē ní mǔfēngā fífí ẹnjìpì ẹnjìjì ni mǔdǔrǔlǔ na (300), sē kpá ĩri ní bōngó ú'dí rú ni pi tǔwú.

23 Ngá Yōsépā ní pēé muzú 'í ẹtépì ní rī pi dōngí āgō mǔdrí, ũ'bākí ngá muké muké Ējēpētō vé rī pi kōpi ā úgóró gá, dōngí ũkú rú ni pi mǔdrí, ũ'bākí ānyāngā fífí, pánga, ǎzini ngá urukọ nyaanya ni pi, ǎ tu rí ẹcì rī ímúzá ǎní.

24 ĩri ní kōpi pēzú muzú. ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Lē ĩmi ǎwākí ĩmi ǎsámví gé sī létì gé 'dǎgē ku!"

25 Kōpi ní ngazú fūzú āngū Ējēpētō vé rī agásí, kōpi ní mvizú gōzú ĩ ẹtépì Yōkóbū vúgá āngū Kānánā vé rī gé 'dǎá.

26 Kōpi ní ũlūzú Yōkóbū ní kīnī, "Yōsépā ri drī ídri rú! 'Bākí ĩri gávānā rú āngū Ējēpētō vé rī agá." 'Bo tǎ 'dīri sē Yōkóbū ní āyāngará, ẹ'yì tǎ kōpi ní ũlūú 'í ní 'dīri kuyé.

27 Kōpi kǎ tǎ Yōsépā ní 'yoó ĩ ní rī ũlūú Yōkóbū ní, Yōkóbū kǎ ǎrābíyā ĩ ní ríí seése Yōsépā ní ĩpēé ímú 'i bǐí 'dǎbēe ndreé, ĩrivé yìkì gō ícá muké.

28 Ísērélē ní kúru 'yozú kīnī, "Īri ícọ adri tǎ ẹgbì! Mávé mvá Yōsépā ri drī ídri rú! Á lē mujì ĩri ndreé ũgbále, ma íbì drǎ ndō."

46

Yōkóbū nga mujì Ējēpētō gá

1 Kúru Ísērélē ní 'dezú muzú āngū Ējēpētō vé rī gé 'dǎá, 'du ívé ngá rī pi ǎrēvú céré muzú ĩndī. Kǎ mujì caá kǔrú Bērīsébā vé rī gé, ĩri ní rǔbǔjǔ zázú Múngú 'í ẹtépì Ísákā vé rī ní.

2 Múngú ní átázú Ísērélē be urobí agá íníná rī sī kīnī, "Yōkóbū, Yōkóbū."

Yōkóbū ní újázú kīnī, "Ma nō."

3 Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú 'i, Múngú mí ẹtépì vé rī. 'Í 'o ǔrì sī ku, 'í mu āngū Ējēpētō vé rī gé, ma úmvúlésí sǔrú mívé rī sē ízú tré, kōpi ícá sǔrú ǎmbúgú.

4 'Bá mu mí be trú Ējēpētō gá 'dǎlé. Ádarú ma úmvúlésí mi íjì ĩgō vúlé nōlé dǎí rá. Mi úmvúlésí drǎ Yōsépā gǎrǎ gá, ĩri mí mì ọzǔ nī."

5 Kúru Yōkóbū ní fūzú kǔrú Bērīsébā vé rī agásí, ĩrivé anjì āgō rī pi ní ívé ẹtépì Yōkóbū ri jìzú tuzú ívé anjíná rī pi be, ívé ũkú pi be, ǎrābíyā ĩ ní seése 'bāgú rī ní ĩpēé rī agá.

6 Kōpi jìkí ívé ǎnyāpá rī pi, ǎzini ǎ'bú ĩ ní ísú āngū Kānánā vé rī gé 'dǎlé rī pi muzú ĩndī. Yōkóbū pi ívé anjíná rī pi be céré 'dekí mujì āngū Ējēpētō vé rī gé 'dǎá.

7 Yōkóbū jì ívé anjì āgō rī pi, ívé anjíná rī pi vé anjì āgō rī pi, ǎzini jì ívé anjì ũkú rī pi, ívé anjíná rī pi vé anjì ũkú rī pi be

muzú Ējēpētō gá 'dāá ĩndī, jì úyú ívé rī pi muzú céré.

8 Anji Īsērélē vé mu'ba Ējēpētō gá rī pi ā rú 'dī. Drīdrī ni, Īsērélē vé rú Yōkóbū.

Mvá kāyú Yōkóbū vé rī Rūbénā 'i.

9 Anji āgō Rūbénā vé rī pi ā rú,

Ēnókā 'i, Pálū 'i, Ēzīrónā 'i, Kārímī sī.

10 Anji āgō Sīmīyónā vé rī pi ā rú,

Yēmūyélē 'i, Yāmínī 'i, Ōhádī 'i, Yākínī 'i, Zōhárā 'i, Sávūlā sī, Sávūlā vé éndrépī Kānánāzī.

11 Anji āgō Léví vé rī pi ā rú,

Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī.

12 Anji āgō Yúdā vé rī pi ā rú,

Ērē 'i, Ōnánī 'i, Sélā 'i, Pērízī 'i, Zérā sī. ('Bo ọtú Ērē pi Ōnánī be ūdrākī āngū Kānánā vé rī agá 'dālé.)

Anji āgō Pērézī vé rī pi,

Ēzīrónā pi Āmúlā be.

13 Anji āgō Īsākārā vé rī pi ā rú,

Tólā 'i, Púvā 'i, Yāsúbā 'i, Sīmīrónā sī.

14 Anji āgō Jēbūlúnā vé rī pi ā rú,

Sērédē 'i, Ēlónī 'i, Jāhālélē sī.

15 Anji āgō 'dī'bée Léýā ní tị Yōkóbū ní

Pādānā Ārámā gá rī pi, anji āgō 'dī'bée āsámvú gé, tị mvá ūkú rá, mvá ūkú rī ā rú Dīnā 'i. Īrivé anji āgō rī pi, mvá ūkú rī be, kōpivé kālāfe céré pūkú na drī ni na.

16 Anji āgō Gádī vé rī pi ā rú,

Zēfónā 'i, Hágī 'i, Súnī 'i, Ēzībónī 'i,

Ērī 'i, Āródī 'i, Ārélī sī.

17 Anji āgō Āsérā vé rī pi ā rú,

Īmínā 'i, Ísīvā 'i, Ísīvī 'i, Bēríyā sī.

Kōpivé ómvúpī Sérā 'i.

Anji āgō Bēríyā vé rī pi,

Ēbérē pi Mālēkíélē be.

18 Anji āgō muđrī drī ni ázíyá 'dī'bée Jēléfā ní tị Yōkóbū ní rī pi, Jēléfā ri Lābánā ní sēé ívé mvá ūkú Léýā ní átí'ba rú rī.

19 Anji āgō Yōkóbū pi ní tị 'i ūkú ni

Rāélē be rī,

Yōsépā pi Bēnyēmínē be.

20 Anji āgō Yōsépā pi ní tị Āsēnētā

be Ējēpētō gá 'dālé rī, Mānásē pi Ēfērēmā be. Āsēnētā ri átálágú

Pōtífērā Ōnō vé rī vé mvá ūkú.

21 Anji āgō Bēnyēmínē vé rī pi ā rú,

Bélā 'i, Békērī 'i, Āsībélē 'i, Gérā 'i, Nāmánā 'i, Ēhī 'i, Rósī 'i, Mūpímū 'i, Ūpímū 'i, Ārídī sī.

22 Úyú muđrī drī ni su 'dī'bée, íbíkí ĩfūú Yōkóbū pi ā rú'ba gá Rāélē be.

23 Dánā vé mvá Hūsímū 'i.

24 Anji āgō Nāfátálī vé rī pi ā rú,

Yāzīyélē 'i, Gúnī 'i, Jézérē 'i, Sílémū sī.

25 Úyú ézīrī 'dī'bée íbíkí ĩfūú Yōkóbū pi ā rú'ba gá Bílā be. Bílā ri Lābánā ní sēé ívé mvá ūkú Rāélē ní átí'ba rú rī.

26 Yōkóbū vé úyú mu'ba ĩri be Ējēpētō gá 'dālé rī pi pūkú ázíyá drī ni ázíyá, lākí ĩrivé anji āgō rī pi vé ūkú rī pi kuyé.

27 Anji āgō ĩ ní tị Yōsépā ní Ējēpētō gá 'dālé rī pi ĩrī. Yōkóbū vé 'ba 'bētī āsámvú gé mu'ba Ējēpētō gá 'dālé rī pi céré pūkú ézīrī.

28 Yōkóbū ní Yúdā ri pēzú muzú drīdrī Yōsépā vúgá 'dālé, Yōsépā ā lū rí ĩ ní létī muzú Gōsēnī gé rī. Kōpi ká caá Gōsēnī gé 'dāá,

29 Yōsépā ní 'yozú ē íjíkí ívé ārābíyā hūsānī ní ríí seé rī 'í vú nōó, ĩri ní tuzú 'a ni gé, 'dezú muzú étépī Īsērélē vúgá 'dāá. Yōsépā ká caá étépī vúgá 'dāá, ĩri ní étépī ri u'dezú ezizú bēdrī sī, āyīkō sī, ĩri ní í'dózú ngozú sá be āco.

30 Īsērélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Nóni ma ícó drā rá, ā'diātāsīyā á ndre mi má mī sī gí, mi ídri rú."

31 Kúru Yōsépā ní 'yozú 'í édrípī ní, āzini 'ba étépī vé jó āsámvú gé rī pi ní kīnī "Á lē muú átá 'bāgú rī be, á lē 'yoó ĩri ní, 'Má édrípī, āzini 'ba má étépī vé jó āsámvú gé ándúru adri'ba āngū Kānánā vé rī agá rī pi ícákí má vúgá nōó gí.

32 'Bá 'dī'bée 'ba ānyāpá úcé'ba ni pi, kōpi íjíkí kābīlō rī pi, ndrī rī pi, tị rī pi, ngá kōpi ní ísú 'dālē rī pi be céré ímúzú ĩndī.'

33 'Bāgú rī zị dō ĩmi muú 'í vúgá 'dāá, zị dō ĩmi, 'Ímivé ēzī ā'di?'

34 ĩmi újákí ĩri ní 'dīni, "Bā mívé átí'ba, 'bávé ēzī rizú ānyāpá úcézú ni, 'ba í'dókí ānyāpá úcé ānjīnā sī, sū 'ba é'bípī ní ríí úcé rī tịni.' ĩmi lūkí dō ĩri ní sū 'dīri tịni, ĩri ĩmi ā'yī adri āngū Gōsēnī vé rī agá

nōgó rá, ã'diātāsīyā 'bá Ējēpētō vé rī pi lēkí 'bá ãnyāpá úcé' 'bá rī pi ã tā ku."

47

Yōsépā jì ívé édrípìjì urukọ ívé étépì be muzú 'bāgú rī vúgá

¹ Yōsépā ní ngazú muzú lūzú 'bāgú Ējēpētō vé rī ní kīnī, "Má étépì pi má édrípìjì be, ívé kábìlō rī pi be, ndrījì rī pi be, tì rī pi be, ngá ívé rī pi be céré, kòpì ímúkí āngū Kānānā vé rī gé 'dāásī, kòpì nóni Gōsēnī gé."

² Yōsépā ní 'í édrípìjì ùpēzú tōwú jìzú i'dazú 'bāgú rī ẹndrẹtì gé.

³ 'Bāgú rī ní Yōsépā édrípìjì zìzú kīnī, "Ēzì ímivé ríi ngaá rī ã'di?"

Kòpì ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, "Ēzì 'bávé rī, 'bā rī ãnyāpá úcé, sū 'bá é'bípìjì ní ọtù ríi úcé rī tìjì."

⁴ Kòpì ní kpá gōzú 'yozú ìrì ní kīnī, "'Bá ímúkí adrii nōgó ùkòlō, ã'diātāsīyā ẹbìrì 'de āngū Kānānā vé rī agá 'dāá ùnjì ùnjì, ìrìbì 'bá ní 'bávé ãnyāpá rī pi úcézú ni 'dāáyo. Ícò dō rá, mí ã'yī 'bā adrikí āngū Gōsēnī vé rī agá nōgó."

⁵ 'Bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Mí étépì pi mí édrípìjì be, kòpì ímúkí mí vúgá.

⁶ Lē mī ndre vūrā āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó, 'í jì mí étépì pi, mí édrípìjì be mujú adrii vūrā múké rī gé. Lē kòpì adrikí Gōsēnī gé. 'Í nī dō 'bá ãnyāpá úcé' 'bá múké ni pi kòpì ásámvú gé 'dīgé rá, 'í 'bā kòpì mávé ãnyāpá úcé."

⁷ Kúru Yōsépā ní étépì Yōkóbū rì jìzú 'bāgú rī vúgá jó agá 'dāá, ìrì ní étépì rì i'dazú 'bāgú rī ẹndrẹtì gé. Vúdrì nì gé, Yōkóbū ní 'bāgú rī ẹzìzú, ìrì ní tākìrì sēzú 'bāgú rī ní.

⁸ 'Bāgú rī ní Yōkóbū rì zìzú kīnī, "Mívé ílì ca ngòpì?"

⁹ Yōkóbū ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, "Ma ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na (130). Ílì 'dīrì mādāṅá, 'bo á nya ìzāngā 'a ni gé ambamba, má ẹcì muzú vūrā rī pi agásì céré. Má étépìjì pi má é'bípìjì be ẹcìkì muzú vūrā rī pi agásì céré. 'Bo kòpì

adrikí caá ílì be āco, kòpì nyakí ìzāngā sū má ní nyaá rī tìjì kuyé."

¹⁰ Kúru Yōkóbū ní tākìrì sēzú 'bāgú rī ní, ìrì ní 'bāgú rī ẹzìzú. Ìrì ní ngazú 'bāgú rī ã gārā gá sī, ìrì ní fūzú muzú āmvé.

¹¹ Yōsépā ní étépì pi 'bāzú adrizú édrípìjì be āngū Ējēpētō vé rī agá, sē kòpì ní vūrā múké ni, vūrā rī ìnyìṅá kūrú Rāmāsésē* vé rī ã gārā gá, sū 'bāgú rī ní 'yoó rī tìjì.

¹² Yōsépā ní ãnyāngā sēzú 'í étépì ní, 'í édrípìjì ní, āzini 'bá 'í étépì vé jó ásámvú gé rī pi ní, sē kòpì ní ãnyāngā rī kòpivé anjìṅá rī pi vé kālāfe vú sī.

Ēbìrì 'de āngū Ējēpētō vé rī agá

¹³ Ēbìrì 'de ùnjì ùnjì āngū Ējēpētō vé rī agásì céré, āzini āngū Kānānā vé rī agásì céré, ã'diātāsīyā 'bá rī pi nyakí ãnyāngā ívé rī pi deḗ céré gí.

¹⁴ Kúru Yōsépā ní ãnyāngā ì ní 'bāá jó ãnyāngā 'bāzú rī pi agá rī ụzìzú 'bá rī pi ní, ìrì ní mūfēngā 'bá Ējēpētō vé rī pi ní ãnyāngā jezú, āzini 'bá Kānānā vé rī pi ní ãnyāngā rī jezú rī jìzú céré 'bāzú 'bāgú rī vé jó mūfēngā 'bāzú rī agá.

¹⁵ 'Bá Ējēpētō vé rī pi, 'bá Kānānā vé rī pi be, kòpivé mūfēngā ká deḗ kòpì drìgé sī gí, kòpì ní muzú céré Yōsépā vúgá, kòpì ní 'yozú kīnī, "Mūfēngā de 'bá drìgé sī gí! Mí 'bá ku ùdrā rá āsì? Mí sē 'bá ní ãnyāngā."

¹⁶ Yōsépā ní újázú kòpì ní kīnī, "Ìmi ìjìkì ímivé ãnyāpá rī pi sēé má ní, ma ìmi ní ãnyāngā rī sē ufu ãnyāpá rī pi sī rá, ã'diātāsīyā ímivé mūfēngā de ìmi drìgé sī gí."

¹⁷ Kòpì ní kúru ívé ãnyāpá rī pi jìzú muzú Yōsépā vúgá 'dāá. Ìrì ní kòpì ní ãnyāngā sēzú, kòpì ní ívé hūsánì rī pi, kábìlō rī pi, ndrījì rī pi, tì rī pi, dōngí rī pi jìzú sēzú ãnyāngā rī ufuzú ānì. Ílì 'dāri agá, Yōsépā rì kòpì ní ãnyāngā sēé ãnyāpá kòpivé rī pi ufuzú ānì.

¹⁸ Ílì 'dāri ká deḗ, ká mujú adrii ílì āzi rī gé, kòpì ní muzú Yōsépā vúgá 'dāá, kòpì ní 'yozú kīnī, "Āmbúgú 'bávé rī, 'bá ícókì úcì mí ní ku, 'bávé mūfēngā de 'bá drìgé

* 47:11 47:11 Rāmāsésē: Kūrú Rāmāsésē vé rī āngū Gōsēnī vé rī agá.

sĩ gí, 'bávé ãnyãpá rĩ pi mívé ni. Āmbúgú 'bávé rĩ, ngá ãzi aceépi 'bá dríge 'bá ní sēé mí ní ní 'dãáyo, ngá aceépi rĩ 'yéṅá 'bá úlúngu, āzini vūrā 'bá ní adrizú rĩ.

19 Mi 'bâ ku ũdrā rá āsĩ? Mi sē 'bávé vūrā ri adri ándrú rú āsĩ? Lē mĩ je 'bâ vūrā 'bávé rĩ be ãnyãṅā sĩ. 'Bâ adri túgērĩ 'bāgú rĩ vé ni, 'bávé vūrā ri adri ĩrivé ni. 'Í sē 'bá ní úri, 'bâ adrikĩ rĩ ídri rú, 'bâ ũdrákĩ rĩ ku, vūrā rĩ é ícá rĩ ándrú rú ku."

20 Kúru Yōsépā ní nyōṓkú 'bá Ējēpētō vé rĩ pi vé rĩ jezú céré 'bāgú rĩ ní. 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi ārēvú céré uzíkĩ nyōṓkú ívé rĩ rá, ā'diātāsīyā ēbírĩ rĩ 'de ũnjĩ ũnjĩ. Nyōṓkú rĩ gō adrii céré 'bāgú rĩ vé ni.

21 Yōsépā 'bâ 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ārēvú céré adrii túgērĩ 'bāgú rĩ vé ni.

22 Nyōṓkú 'yéṅá ĩri ní jeé kuyé rĩ atala rĩ pi vé rĩ, ā'diātāsīyā 'bāgú rĩ ri kōpi ní ãnyãṅā sēé nĩ, kōpi ní ívé nyōṓkú sēzú jezú kuyé ānĩ.

23 Yōsépā ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Nóni á je ĩmi gí, āzini á je nyōṓkú ĩmivé rĩ sēé 'bāgú rĩ ní gí, ĩmi ní úri 'dĩ, ĩmi sakĩ nyōṓkú rĩ agá.

24 Sâ ĩ ní ãnyãṅā ĩkūnāzú rĩ gé, ngá tōwú agá, ālu ni ĩmi í'dúkĩ sēé 'bāgú rĩ ní. ĩmbĩtā ni, ĩmi 'bākĩ ĩmi ní úri rú, āzini ãnyãṅā rú, ĩmi nyakĩ rĩ ĩmivé 'bá 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi be, āzini ĩmivé anjĩná rĩ pi be."

25 Kōpi ní 'yozú kĩnĩ, "Āmbúgú 'bávé rĩ, 'í pa 'bâ drā agásĩ gí, lē mĩ 'bâ ési múké 'bá ní, 'bâ ícá adri túgērĩ 'bāgú rĩ vé ni rá."

26 Kúru Yōsépā ní tãĩmbĩ sēzú 'bá āngũ Ējēpētō vé rĩ agá rĩ pi ní kĩnĩ, kōpi ĩkūnākĩ dō ãnyãṅā rĩ gí, ngá tōwú agá, ālu ni kōpi ā sēkĩ 'bāgú rĩ ní. Tãĩmbĩ 'dĩri 'bá Ējēpētō vé rĩ pi rĩ 'du nganga cĩmgbá ú'dú ándrú rĩ gé. 'Yéṅá nyōṓkú atala rĩ pi vé rĩ, sēkĩ 'bāgú rĩ ní kuyé.

Tā ũdũ Yōkóbũ ní ezĩ rĩ

27 Kúru 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní adrizú Gōsēnĩ gé, āngũ Ējēpētō vé rĩ agá. Kōpi ĩsúkĩ ngá 'dālē ambamba, kōpi tĩkĩ ānji ízú tré, kōpivé kālāfe gō ícá kárakará.

28 Yōkóbũ adri āngũ Ējēpētō vé rĩ agá 'dālē ílĩ mūdri drĩ ní ézĩrĩ, ĩrivé ílĩ adrizú vū dríge rĩ mūdũrũlũ ālu pũkú sũ drĩ ní ézĩrĩ. (147)

29 Īsērélē vé sâ drāzú rĩ kã 'bãá ícá ĩnyĩná, ĩri ní mvōpĩ Yōsépā ri zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Í lē dō ma rá, lē mĩ sō ũyō má ęndreṭĩ gé 'yozú kĩnĩ, mi ési múké 'bâ má ní rá, āzini mi tã má ní 'yoó rĩ 'du nga rá. Ā sĩkĩ ma āngũ Ējēpētō vé rĩ agá nōgō ku.

30 Má kãdō drãá, 'í 'du ma āngũ Ējēpētō vé rĩ agá nōósĩ, 'í jĩ muú sũ ũjĩ ĩ ní má é'bĩpĩ sızú rĩ agá."

Yōsépā ní 'yozú kĩnĩ, "Ma 'o rá sũ mí ní 'yoó rĩ tĩnĩ."

31 Īsērélē ní gōzú 'yozú Yōsépā ní dđĩ kĩnĩ, "Í sō ũyō má ęndreṭĩ gé nōgō lüzú kĩnĩ, mi tã 'dĩri 'o rá." Kúru Yōsépā ní ũyō sōzú Īsērélē ęndreṭĩ gé, Yōkóbũ ní ęvũzú 'í drĩ sızú ívé gbóló dríge 'dãá, ĩri ní Múngú ri zizú.

48

Yōkóbũ sē tãkĩri Mānásē pi ní Ēfērēmã be

1 Vúdrĩ ni kã vũú mädã, 'bá ãzi ní muzú lüzú Yōsépā ní kĩnĩ, "Mĩ étēpĩ Yōkóbũ ri āzó rú." Yōsépā ní 'dezú muzú ĩri ndrezú, jĩ ívé anjĩ āgō ĩrĩ Mānásē pi Ēfērēmã be muzú ĩndĩ.

2 Yōsépā kã caá 'dālē, 'bá ãzi ní lüzú Yōkóbũ ní kĩnĩ, "Mívé mvá Yōsépā ícá gí." Yōkóbũ ní ũkpō 'bāzú, ĩri ní íngázú úrizú uru sĩ ívé gbóló dríge.

3 Yōkóbũ ní 'yozú Yōsépā ní kĩnĩ, "Múngú Ũkpō 'Dĩpa i'da 'i má ní ándúrú Lúzĩ gé āngũ Kānánā vé rĩ agá 'dālē, sē má ní tãkĩri,

4 'yo má ní kĩnĩ, 'Ma sē mi ímũ anjĩ tĩ tré, mívé úyú rĩ pi ízú kárakará. Ma sē mi ímũ adri sũrú be kárakará, ma āngũ nōri sē úyú mívé rĩ pi ní muzú nyonyo.' "

5 Yōkóbũ ní gōzú 'yozú Yōsépā ní kĩnĩ, "Mívé anjĩ āgō ĩrĩ Ēfērēmã pi Mānásē be ĩ ní tĩĩ āngũ Ējēpētō vé rĩ agá nōgō 'dĩ'bée, kōpi adri anjĩ mávé ni, sũ Rübénā pi ní adrii Sĩmĩyónā be anjĩ mávé ni rĩ tĩnĩ.

6 'Bo anji ĩ ní ímú tị mí ní anji 'dĩ'bée ã vùdrị gé rĩ pi, kọpi adri mívé ni, nyọókú kọpi ẹdrịpị Ẹfẹrémá vé rĩ, ǎzini Mánásẹ vé rĩ ã vùgú, ĩri ímú adri kọpivé ni.

7 Ọtú má ní rizú ímvízú Pádānā Ārámā gálésī rĩ gé, Rǎélẹ drā létị gé, ǎngū Kánánā vé rĩ agá, ịsú 'bá cakí drī kūrú Ẹfǎrátā vé rĩ gé 'dǎlé kuyé, má ẹsị ịsú ịzāngā ǎnı́ rá. Á sị ĩri létị muúpı́ kūrú Ẹfǎrátā vé rĩ gé rĩ ã gǎrā gá." (Kūrú Ẹfǎrátā 'dĩri ĩ kpá zị Bětélémẹ.)

8 Ẫsẹrélẹ kǎ anji ǎgō Yōsépā vé rĩ pi ndreé, ĩri ní zızú kīnī, "Anji 'dĩ'bée ǎ'di pi?"

9 Yōsépā ní újázú ẹtẹpị ní kīnī, "Anji 'dĩ'bée Múngú ní sẹé má ní ǎngū Ẹjẹpétō vé rĩ agá nōgó rĩ pi."

Yókóbū ní 'yozú kīnī, "Mı́ ịjı́ kọpi má vúgá nōó, má sẹ rı́ kọpi ní tǎkırı."

10 Ẫsẹrélẹ ẹ mị ẹsị gı́, ĩri ní dẹé gı́ rĩ sı́, ndre ǎngū ku. Yōsépā ní ívé anjıná rĩ pi jızú vú ni gé 'dǎá, Yókóbū ní kọpi ẹ tị ndruzú, ĩri ní kọpi u'dezú ẹzızú bẹdrị sı́.

11 Ẫsẹrélẹ ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Má ı́sı́ má ıcı́ gōó mı́ ndreé dđı́ ku, 'bo Múngú ǎ'yı́ rá sẹ á ndre kpá mívé anjıná rĩ pi gı́."

12 Yōsépā ní ívé anjıná rĩ pi u'duzú 'ı́ ẹtẹpị ǎ ı́'dú drı́gé sı́ rá, ĩri ní kúmüci ıtı́zú, 'ı́ drı́ sızú vúgá.

13 Yōsépā u'du kọpi ırı́tró, 'bǎ Ẹfẹrémá ri Ẫsẹrélẹ vé drı́ ı́jı́ gélésı́, 'bǎ Mánásẹ ri ırivé drı́ ẹndẹpị gélésı́, útrú kọpi ınyıná Yókóbū vúgá 'dǎá.

14 Ẹfẹrémá ǎ adri dō mvá ı́dú drǎáásı́yǎ, Ẫsẹrélẹ újǎ 'ı́ drı́ ẹndẹpị rĩ 'bǎá Ẹfẹrémá drı́gé, Mánásẹ ǎ adri dō mvá kǎyú drǎáásı́yǎ, Yókóbū újǎ 'ı́ drı́ ı́jı́ rĩ 'bǎá Mánásẹ drı́gé.

15 Ẫri ní tǎkırı sẹzú Yōsépā ní, ĩri ní 'yozú kīnī,

"Múngú má ẹ'bı́pı́

ǎbūrámǎ, ǎzini má ẹtẹpị Ẫsákǎ pi ní rı́ ırivé tǎ 'duyú ngaá rı́,

Múngú ma úcépı́ í'dózú

ǎnjınǎ gá 'dǎá cı́mgbá ǎndrū sı́ rı́,

16 Mǎlǎyıkǎ ma ıpápi tǎ ı́njı́ lẹépi ma ı́sı́pı́ rı́ agásı́ rı́,

ǎ 'bǎ tǎkırı anji ǎgō 'dĩ'bée drı́gé.

Kọpi ǎ tǎ sı́, má rú ǎ adri rı́ ı́gōgō,

má ẹ'bı́pı́ ǎbūrámǎ ǎ rú ǎ adri rı́ ı́gōgō,

ǎzini má ẹtẹpị Ẫsákǎ ǎ rú ǎ adri rı́ ı́gōgō.

Lẹ kọpi ǎ tı́kı́ ızú tré vū drı́gé nōgó."

17 Yōsépā kǎ ndreé ẹtẹpị 'bǎ 'ı́ drı́ ẹndẹpị rĩ Ẹfẹrémá drı́gé, adri ǎnı́ ǎyıkō sı́ kuyé, ĩri ní ẹtẹpị ẹ drı́ ruzú 'duzú Ẹfẹrémá drı́gé sı́ rá, ĩri ní 'bǎzú Mánásẹ drı́gé.

18 Yōsépā ní 'yozú Yókóbū ní kīnī, "Adri 'dını́ ku, ma ẹtẹpị, mvá kǎyú rı́ 'dĩ, 'ı́ 'bǎ mı́ drı́ ẹndẹpị rı́ drı́ ni gé."

19 'Bo Yókóbū gǎ sı́, kīnī, "Má mvá rı́, á nı́ tǎ má ní 'oó rı́ rá. Mánásẹ ri kpá úmvúlésı́ ímú adri súrú be ǎmbúgú, ĩ kpá ĩri ı́njını́. ırivé ẹdrı́pı́ ı́dú Ẹfẹrémá ri ĩri ndẹ ǎmbúgū sı́ rá. Úyú ırivé rı́ pi ímú adri súrú be kǎrǎkǎrǎ."

20 Kúru Yókóbū ní tǎkırı sẹzú anji ǎgō 'dĩ'bée ní ı́'dú 'dǎri gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Bǎ Ẫsẹrélẹ vé rı́ pi kádō úmvúlésı́ lẹé tǎkırı sẹé, kọpi ı́mı́ rú zı́ tǎkırı rı́ sẹzú ǎnı́, kọpi 'yo, 'Múngú ǎ sẹ ı́mi ní tǎkırı sı́ ĩri ní sẹé Ẹfẹrémá pi ní Mánásẹ be rı́ tı́nı́.' "

Ẫsẹrélẹ zı́ Ẹfẹrémá ǎ rú drı́drı́, 'ı́ 'bǎ rı́ Ẹfẹrémá ri ǎmbúgú Mánásẹ ri ndẹé.

21 Ẫsẹrélẹ ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Ẹsı́ mǎdǎ, ma ímú drǎdrǎ, 'bo Múngú ri adri ı́mi be trú, ĩri ı́mi jı́ gō vúlé ǎngū ı́mi ẹ'bı́pı́ vé rı́ gé Kánánǎ gá 'dǎlé rá.

22 ǎngū má ní ruı́ ẹ'dı́ sı́ 'bǎ ǎmórǎ vé rı́ pi drı́gé rı́, ma lı́ sẹ mí ní ǎmbúgú, ĩri mí ẹdrı́pı́ vé rı́ ndẹ."

49

Yókóbū vé átángá ǎ ı́dú ĩri ní átá ẹnjı́pı́ ní rı́

1 Kúru Yókóbū ní ívé anji ǎgō rı́ pi zızú ímúzú, ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "ı́mi ímúkı́ má gǎrǎ gá nōó, má ı́lū rı́ ı́mi ní tǎ ímúpi 'ı́ ngaápi ı́mı́ rú 'bǎ gá drı́drı́ 'dılé rı́ pi.

2 "Má anji rı́, ma ı́mı́vé ẹtẹpị Yókóbū 'ı́, ı́mi ímúkı́ má vúgá nōó tǎ yı́ má tı́ gé.

Ma ìmivé étepi Ìsèrelē 'i, ìmi yìkí tã má tì gé.
 3 Rùbénā, mi mávè mvá kâyú, á tì mi ìsú àkùdē ma ùkpō be, ā tì mi ìsú àkùdē ma kẹrìjǎ rú ùkpō be lüzú kìnì, ma anji tì rá.
 Mi 'bá ì ní ìnjǐ ìnjǐ ni, mi 'bá ùkpō be ni.
 4 Mi ìmú éci sù Ìgāñá ní rií éci yǐi drìgé sī ngálángálá rǐ tìni, mí gō adrii kâyú ku, ā'diātāsīyā 'í la mávè ùkú sī mávè gbóló drìgé, 'í 'o tã drìnjá sēepi ni mávè gbóló drìgé.
 5 Sīmīyónā ìmi Léví* be, ìmi édrìpi, ìmi rikí ìmivé ngá ẹ'dì vé rǐ pi áyú tã ùnjí 'ozú àní.
 6 Á lē fíí tã ìmi ní rií ùsùú 'dìri agá ku, á lē fíí tã ìmi ní ìmi úmú rií átá 'dìri agá ku, ā'diātāsīyā ìmivé ési ùká ùká rǐ sī, ìmi ú'díkí 'bá rǐ pi ùdrāá rá, āzini ìmi ùlíkí tì āgō rǐ pi vé ìsúbāá pá gá rǐ pi tã ā pá àkó.
 7 Jìkó ìmivé rǐ ā tã sī, á tri ìmi gí, ā'diātāsīyā ìmí ési ùká ùká, 'a vengará ìmivé rǐ ā tã sī, á tri ìmi gí, ā'diātāsīyā ìmi ùmbá rú!
 Ma ìmú ìmi íré mù adri úyú Yòkóbū vé rǐ pi àsámvú gé, āzini ma ìmú ìmi íré mù adri sùrú Ìsèrelē vé rǐ pi àsámvú gé.
 8 Yúdā, mí édrìpìi ìmú mi íngú rá, mi ìmú mívè ari'ba rǐ pi ā ùlélé ru ìnjí rá, mí édrìpìi ìmú kùmúci ùtì mí ẹndrèti gé.
 9 Á Yúdā mà mvá rǐ, mí adri sù kēmīrò mvá ìmvìpi zāá nyangará gálésīla rǐ tìni. Mí adri sù kēmīrò ọvùpi laápi vūgá rǐ tìni. Mí adri sù kēmīrò ùkú tìni, ā'di ri ícò mi aru ụ'dù gélési ní?

10 Ìmi 'bá Yúdā vé rǐ pi, 'bá āzi ícò túré àmbūgū vé rǐ 'duú ìmi drìgé sī ku, 'bá āzi ícò kpá túré àmbūgū vé rǐ 'duú úyú mívè rǐ pi drìgé sī ku, cìmgbá cazú sà 'bá ìmúpi túré rǐ ruúpi rǐ vé rǐ gé, 'bá àngū rǐ pi agásì rǐ pi céré Ìri ìnjǐ.
 11 Yúdā, mi ìmú mívè dōngí 'yǐ pèti vinyò vé rǐ ā rù' 'bá gá, mi ìmú mívè dōngí mbaápi ú'dí rú rǐ 'yǐ pèti vinyò vé múké rǐ ā rù' 'bá gá, mi mívè bōngó ùjǐ vinyò rǐ vé sù sī, mi mívè bōngó ùjǐ vinyò kaápi àrí rú rǐ sī.†
 12 Mí mì ri ìmú ka ku ikamgbiri vinyò rǐ ā sù sī, Mí sǐ ri ìmú mve ku imvesírílí, lé sù rǐ sī.
 13 Jēbūlúnā, mi adri yǐi tafu ā gārā gá, àngū mívè rǐ ìmú adri vūrā múké‡ kúlúmgbá ambugu rǐ pi ní pá tuzú ni, mívè àngū rǐ vé lōkókōrí ri ìmú 'i útrú ca àngū Sídónā vé rǐ gé.
 14 Ìsākárā, mi adri sù dōngí ùkpō be laápi àndē vuúpi jūrú ìrǐ rǐ piŠ àsámvú gé rǐ tìni.
 15 Mí kādō ndreé mi ri uvu vūrā múké ni gé, vūrā rǐ mí ní àyǐkō sē, mi ẹzǐ nga ùkpō sī, 'bá rǐ pi mi 'bā ẹzǐ nga túgèrǐ rú.
 16 Dánā, mi ìmú adri sùrú Ìsèrelē rǐ pi vé rǐ āzi, mi ìmú 'bá mívè rǐ pi vé tã lì pìri.
 17 Dánā, mi adri ọjógó ọjógó sù ìnǐ riípi adriípi létì gārā gá rǐ tìni, mi adri sù 'bóro riípi adriípi létì gārā gá, riípi hūsánì ā pá ugaápi, 'bá únjú' 'bá hūsánì sī rǐ pi ā u'dekí rí àní vūgá rǐ tìni.
 18 Á Úpí Múngú, á 'bā ési mí drìgé, mí pa rí ma!
 19 Gádì, 'bá rǐ pi ìmú ẹ'dì 'dì mí be,

49:4 49:4 Í'dóngará 35:22 * 49:5 49:5 Sīmīyónā pi Léví be: 'Í lā Í'dóngará 34:1-29. † 49:11 49:11 Mi mívè bōngó ùjǐ vinyò kaápi àrí rú rǐ sī: Yòkóbū ri tã Yúdā ní ìmúú adrizú ā'bú be rǐ vé tã i'da. Vinyò rǐ ìmú 'a ambamba, Ìri ìmú ívé bōngó ùjǐ vinyò rǐ vé sù sī. ‡ 49:13 49:13 Vūrā múké rǐ Ìri ùlí vǐpi ùkpō be rǐ uga. § 49:14 49:14 Jūrú ìrǐ rǐ pi: Àngū Ìsākárā vé rǐ ìmú adri sùrú Ìsèrelē vé ìrǐ rǐ pi vé àngū àsámvú gé.

'bo mi ímú ẹ'dí 'dì 'bá ímú' 'bá ẹ'dí
'dì' 'bá mí be rĩ pi be.

20 Āsérā, mi ímú ínyá múké ni nya,
mi ímú ínyá ẹjì be múké 'bāgú ní rí
nyaá rĩ nya.

21 Nāfātālī, mi ímú adri sū nyámáta ẹcìpi
ásé agásì,
anji tìpi ùnyī be rĩ tìni.

22 Yōsépā, mi ímú anji tì ízú sū pẹtì vinyō
vé rĩ ní 'aá rĩ tìni,
mi anji tì ízú sū pẹtì vinyō vé yī gārā
gá rĩ ní 'aá rĩ tìni,
vinyō drìtì be ìgārāpi, tųpi ābi
drìgè rĩ tìni.

23 Yōsépā, ari'ba rĩ pi 'dìkí ẹ'dí mi be ùnjí
ùnjí,
kòpi ú'búkí í'yé ìvé rĩ pi mužú mí
vúgá 'dāá, kòpi 'okí mi ùnjí.

24 'Bo 'í njō mívé ụsụ kú ìnógósí,
mí drì ùrō kuyé
Múngú Yōkóbū vé rĩ vé ùkpō sī,
Múngú rípi āngū úcépi rĩ vé ùkpō sī,
'bá Īsērélē vé rĩ pi vé Múngú adriipi
írā rú rĩ vé ùkpō sī.

25 Múngú mí ẹtẹpi vé rĩ ko mí ìzā nī,
Múngú Ùkpō 'Dìpa sē mí ní yīgò
tākíri rú
íngázú 'bū gélésì nī,
sē mí ní yī tākíri rú vū drìgè nōgò nī,
sē mí ní tākíri anji tìzú nī.

26 Mā mvá rĩ, tākíri má ní sēé mí ní 'dìri,
ndē tākíri ì ní ìsú írā adriipi mužú
'dání'dání rĩ* agá rĩ rá,
āzini ánga adriipi mužú 'dání'dání rĩ
agá rĩ rá.

Yōsépā, lē tākíri 'dìri ā adri mí drìgè,
mi adri āmbúgú mí ẹdrìpì ãsámvú
gé.

27 Bēnyēmínē, mí adri sū ārākílaná ẹsì be
ùká ùká,
ù'bútìná sī ānyāpá rĩ pi úcìpi nyaápi,
ùndréná sī zāá ni acoópi sēpi 'ì
ògùpì ní rĩ tìni."

28 Anji mužrì drì ni ìrì 'dì'bée ímú adri
ẹ'bìpì sùrú mužrì drì ni ìrì 'bá Īsērélē vé
rĩ pi vé ni. Yōkóbū ní rizú kòpi ní tākíri
sézú rĩ gé, ri átángá rĩ átá mužú 'dìni, sē

tākíri 'bá ālu ālu ní tã 'bá rĩ ní 'oó rĩ vú
sī.

Yōkóbū vé drāngará

29 Kúru Yōkóbū ní tã ẹzìzú 'í ẹnjìpì ní
kīnī, "Èsì mādā, ma drādrā. Á drā dō gí,
ìmi jìkí mávé āvū mužú sī má ẹ'bìpì ā
gārā gá, ụjì ì ní rizú āvū sīzú rĩ agá, ụjì
rĩ Ēfōrónā Hìtìgú rĩ vé nyòókú agá,

30 ụjì rĩ Mākāpélā gá, ìnyíná Māmúrē
be, āngū Kānānā vé rĩ agá. Ābūrāmā je
vūrā rĩ rizú āvū sīzú ānì, je Ēfōrónā Hìtìgú
rĩ drìgè.

31 Sīkí Ābūrāmā pi ùkú ni Sārā be vūrā
'dāri gé, sīkí kpá Īsákā pi ùkú ni Rēbékā
be vūrā 'dāri gé, á sī Láyā ri vūrā 'dāri gé.

32 Má ẹ'bìpì Ābūrāmā je nyòókú rĩ ụjì rĩ
be 'bá Hìtì vé rĩ pi drìgè."

33 Yōkóbū ká tã rĩ ẹzì de ẹnjìpì ní
gí, ìri ní lazú ívé gbóló drìgè, ìri ní kúru
drāzú.

50

1 Yōsépā ní òvūzú ẹtẹpi ri u'dezú bēdrì
sī, ìri ní í'dózú ngozú ìzāngā ìzāngā rú,
ìri ní ẹtẹpi ā gbángírì ndrúzú.

2 Yōsépā ní 'yozú ívé 'bá ri' 'bá ẹzì dāwā
vé rĩ nga' 'bá rĩ pi ní, lē kòpi ā njòkí 'í ẹtẹpi
Īsērélē vé āvū dāwā āvū ní ñmazú ku rĩ
sī. Kúru 'bá dāwā njò' 'bá rĩ pi ní āvū rĩ ā
rú' 'bá njòzú dāwā rĩ sī.

3 Dāwā rĩ vé njōngará 'dụ ụ'dụ pùkú sụ,
ā'diātāsīyā ārēni dāwā rĩ vé njōngará ìri
ụ'dụ 'dụ 'dìri tìni. 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi
ngokí Yōkóbū ri caá ụ'dụ pùkú ẹzìrì.

4 Ụ'dụ āvū ngozú rĩ ká de ẹ, Yōsépā ní
'yozú ùgalaku 'bāgú rĩ vé rĩ pi ní kīnī,
"Lē ìmi 'bākí ẹsì múké má ní, lē ìmi 'yokí
'bāgú rĩ ní 'dìni,

5 má ẹtẹpi sē ma ùyō sōó 'í ẹndrẹtì gé,
'yo má ní kīnī, 'Ma ri drādrā, á drā dō gí,
'í jì ma mužú sī 'bú má ní gaá má ùlúngu
ní āngū Kānānā vé rĩ agá 'dāá.' Lē 'bāgú
rĩ ọyụ ma, má jì má ẹtẹpi ri mužú sī. Á sī
dō ìri gí, ma ma ụjā ìgō rá."

* 49:26 49:26 Írā adriipi mužú 'dání'dání rĩ vé ífíí, ìri ẹ'bìpì ri' 'bá tākíri sē' 'bá 'bá rĩ pi ní rĩ.

6 'Bāgú rī ā'yī tā Yōsépā ní zījī rī rá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Í jī mí étépī ri muḡ sījī ĩyī, sū ĩri ní mi sēé ũyō sōó 'í ɛndrɛtī gé rī tīnī."

7 Kúru Yōsépā ní 'dezú muḡú étépī ri sīzú. 'Bāgú rī vé ũgalaku rī pi, 'bá ambugu 'bāgú rī vé kání agá rī pi, āzini 'bá ambugu āngū Ējēpétō vé rī agá rī pi, kōpi 'dekí muḡú Yōsépā vúgá sī ĩndī.

8 Yōsépā jī 'bá ívé 'bētī āsámvú gé rī pi, 'í édrípī be, 'bá adri'bá étépī vé jó āsámvú gé rī pi be muḡú ĩndī. Ku anjinjá rī pi, kābīlō rī pi, ndrījī rī pi, tī rī pi be kú vúlé Gōsēnī gé 'dāá.

9 Āngáráwá rī pi útúkí ārābīyā hūsání ní rīí seé rī pi agá, urukō'bée útúkí hūsání drīgé, kōpi 'dekí muḡú Yōsépā vúgá sī ĩndī. 'Bá mu'bá rī pi kárákará.

10 Kōpi ká muḡú caá Ātádī gé, vūrā ĩ ní rizú ānyāngā fífí cozú ĩnyinjá yījī Yáridénī ā gārā gá rī gé, kōpi 'dókí rīí āá ngoó ĩzāngā ĩzāngā rú, kōpi ɛsī nō ambamba, Yōsépā 'bā étépī vé āá ngoó ú'dú ézīrī.

11 'Bá Kānánā vé rī pi ká ndreeé kōpi ri āá ngo vūrā ānyāngā fífí cozú rī gé Ātádī gé 'dāá, kōpi ní 'yozú kīnī, "Bá Ējēpétō vé rī pi ri āá rī ngo ĩzāngā ĩzāngā rú nī." Sē ĩ ní vūrā Yáridénī ā jélé gá 'dāri ā rú zīzú Ēbélē Mīzīrāyīmū ānī.*

12 Yōkóbū vé anji āgō rī pi 'dukí tā rī ngaá sū ĩ étépī ní ɛzījī ĩ ní rī tīnī.

13 Kōpi 'dukí ĩrivé āvū jījī muḡú Kānánā gá, kōpi sīkí ĩri ũjī adriipi nyōókú Mākāpélā vé rī agá, ĩnyinjá Māmúrē be, nyōókú rī Ābūrámā je Ēfōrónā Hītīgú rī drīgé rizú āvū sīzú ānī.

14 Yōsépā ká étépī ri sījī gí, ĩri ní 'i újázú gōzú vúlé Ējēpétō gá 'dāá, kōpi újákí ĩ gōó édrípī be, 'bá mu'bá vú ni gé sī étépī ri sīngará gá rī pi be.

Yōsépā ũmī 'í édrípī ē ɛsī

15 Yōkóbū ní drāá gí rī sī, Yōsépā édrípī gōkí adrii ũrī sī, kōpi ní 'yozú kīnī, "Yōsépā 'bā dō tā 'bá ní ótú 'i 'ozú ũnjí 'dāri 'í ɛsī agá, ũfē dō tā rī ārígó, 'o dō 'bā ũnjí, 'bā 'okí rí íngóni?"

16 Kúru kōpi ní ú'dúkó pēzú muḡú Yōsépā ní, kōpi kīnī, "Mí étépī ní drī drāzú kuyé rī gé, ɛzī 'dīni kīnī,

17 'Īmi lūkí Yōsépā ní 'dīni, lē mí trū mí édrípī ũnjīkānyā kōpi ní mi 'ozú ũnjí 'dīri agásī rá.' 'Bā átí'bá Múngú mí étépī vé rī vé ni, lē mí trū 'bā ũnjīkānyā 'bá ní 'oó mí ní rī agásī rá." Ú'dúkó rī ká caá Yōsépā vúgá 'dāá, Yōsépā ní 'í'dózú ngozú.

18 Kúru Yōsépā édrípī ní ímúzá kūmūcí ũtīzú ĩ drī sīzú vūgá Yōsépā ɛndrɛtī gé. Kōpi ní 'yozú kīnī, "Bā tūgērī mívé ni."

19 Yōsépā ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi adrikí ũrī sī ku. Īmi ũsūkí ma Múngú 'i ícōpi ĩmi ĩrīñāapi?"

20 Īmi lēkí kōdō ma 'oó ũnjí, 'bo Múngú újā tā ũnjí ĩmi ní lēé 'oó mā rú'bá gá rī ícá tā múké rú, tā 'i ngaápi nōri, ā nga rí 'i fūú tī ni gé bēnī, mā pa rí 'bá kárákará pi vé ídri.

21 Lē ĩmi 'okí ũrī sī ku, ma ngá ĩmi ní lēé rī pi sē ĩmi ní rá, āzini ma ngá ĩmivé anjinjá rī pi ní lēé rī sē kōpi ní rá." Yōsépā ũmī édrípī ē ɛsī, átá átángá rī ɛsī be mādā, sē kōpi ē ɛsī adri ānī āyīkō sī.

Yōsépā vé drāngará

22 Yōsépā pi rikí adrii āngū Ējēpétō vé rī agá 'dāá 'í étépī vé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi be trú. Yōsépā adri caá ílí be mūdūrūlū ālu muḡrī (110).

23 Yōsépā adri ílí be āco, ndre Ēfērémā vé anji ĩ ní tījī úyú na gá rī pi rá. Ndre kpá anji Mākīrī vé rī pi rá. Mākīrī ri mvá Mānásē vé ni, Yōsépā 'du anji Mākīrī vé rī pi adrii anji ívé ni rú.

24 Yōsépā ní 'yozú édrípī ní kīnī, "Ma ri drādrā. 'Bo Múngú ri ímú ĩmi tā mba rá, ĩri ĩmi jī fū āngū Ējēpétō vé nōri agásī, ĩri ĩmī drī ko muḡú āngū ĩri ní ɛzījī Ābūrámā ní, Īsákā ní, āzini Yōkóbū ní rī agá 'dālē rá."

25 Kúru Yōsépā ní Īsērélē ɛnjipī sēzú ũyō sōzú 'í ɛndrɛtī gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Múngú kādō ímú ĩmi ĩzā koó, ĩmī drī koó muḡú vúlé 'dāá, ĩmi jīkí mávē fā muḡú ĩndī."

* 50:11 50:11 Ēbélē Mīzīrāyīmū: Ēbélē Mīzīrāyīmū vé ífífí, 'bá Ējēpétō vé rī pi ri āá ngo.

²⁶ Yõsépã ní kúru drãzú Ĕjēpētō gá
'dālẹ, ịsụ ãkũdẹ ịri ílí be mụdũrũlụ ́alu
mụdrị. Kọpi ní ịrivé ́avũ njõzú d́awá ́avũ
ní ́mazú ku rĩ sị, kọpi ní ́avũ rĩ 'bázú
sõndụkũ agá.

Búkū Wŭngará vé rĩ Tā búkū rĩ vé rĩ ā ũlŭngará

Búkū Wŭngará vé rĩ agá, í'dózú cápĩtā 1-20 gé, ũlū ú'dógú'dógú Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ. Yāhúđĩ rĩ pi Múngú ĩpē kōpi adrii 'bá ívé ni. Yāhúđĩ rĩ pi vé tā í'dó 'i lókí búkū Í'dóngará vé rĩ ní 'i dežú rĩ gé. Búkū Wŭngará vé rĩ vé í'dóngará gá, Yāhúđĩ rĩ pi rikí adrii túgērĩ rú Ējēpētō agá, 'bo Múngú yī kōpivé žingará rá. Kúru Múngú ĩpē Mósē ri adrii Yāhúđĩ rĩ pi ní drīkoma rú, jī Yāhúđĩ rĩ pi fūú Ējēpētō agásī āmvé nĩ. 'Bo Yāhúđĩ rĩ pi ē ĩsúkí dō drīwālā gí drāāāsīyā, kōpi ká rií muų āngū ā'wí cínýáfā rú rĩ agásī āngū Múngú ní eziī kōpi ní Kānānā vé rĩ gé 'dāá, kōpi nyakí ĩzāngā lētī gé 'dīgē ambamba. Kōpi gākí tā Múngú vé rĩ 'duğá ngagá sī, 'bo kōpi ká muų caá írā Sínáyī vé rĩ drīgē 'dāá, Múngú ní tāimbī sēžú Mósē ní kīnī, lē 'bá rĩ pi ā 'duki tāimbī rĩ ngaá sū 'í ešī ní lēé rĩ tīnī. Búkū 'đĩri í'dókí sī cápĩtā 1-20, ĩmbítā ni cápĩtā 21-40.

Í'dózú 21-40 gé, Múngú lū kīnī kōpi ē ĩnjīkí 'i, kōpi ā údékí vūrā, atala rĩ pi ē ĩjīkí rí 'í ní ngá sēé ānī, āzini kōpi ē ĩjīkí rí 'í ní rōbōņō zāá.

Īzāngā Īsērélē rĩ pi ní nyaá Ējēpētō gá rĩ

¹ Yōkóbū ĩ ní žī Īsērélē* rĩ vé anji āgō mu'bán ĩri be Ējēpētō gá 'dālē rĩ pi, 'bá ālu ālu mu' ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rĩ pi be, kōpivé rú pi 'dī:

² Rūbénā 'i, Sīmīyónā 'i, Lévī 'i, Yúdā 'i,

³ Īsākárā 'i, Jēbūlúnā 'i, Bēnyēmīnē 'i,

⁴ Dánā 'i, Nāfātālī 'i, Gádī 'i, Āsērā sī.

* **1:1 1:1** *Īsērélē*: Múngú gō Yōkóbū ā rú újā žī Īsērélē. Rú Īsērélē 'đĩri Ēbérē tī sī, ĩrivé ífífí, 'bá ũmbā fuųpi kúpé sī Múngú be ni. 'Í lā Í'dóngará 32:28. † **1:15 1:15** *Ēbérē*: Ābūrāmā ri Ēbérēgú. ĩrivé mvá vé mvá Yōkóbū ri gōkí žī Īsērélē, sá āzi sī ĩrivé úyú rĩ pi ĩ ri žī Ēbérē, sá āzi sī ĩ kpá žī anji Īsērélē vé rĩ pi. Sā Yēsū vé rĩ gé, ĩ ri kōpi žī Yāhúđĩ.

⁵ Yōkóbū vé úyú mu'bán rĩ pi vé kālāfe céré pūkú éžīrī. Kōpi cakí Yōsépā ri ĩsú ākūdē ĩri ri adri Ējēpētō gá 'dāá'dā.

⁶ Yōsépā pi ũdrākí édrīpīi be céré, úyú lókí 'dāri gé rĩ pi be céré.

⁷ 'Bo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ízúkí kárakarā āngū 'dāri gé, kōpi ícakí ũkpō be ambamba, kōpi gōkí gaá tré āngū Ējēpētō vé rĩ agá.

⁸ Kúru 'bāgú ú'dí Yōsépā vé tā nīpi kuyé ni ní gōžú mālŭngā Ējēpētō vé rĩ ružú nĩ.

⁹ ĩri ní 'yozú ívé 'bá rĩ pi ní kīnī, "Īmi ndrekí drī ká, 'bá Īsērélē vé rĩ pi ízúkí nóni ambamba, kōpi ndēkí 'bā ũkpō sī rá.

¹⁰ Īmi ímúkí, 'bā ndākí lētī kōpi ugazú, kōpi ē ízúkí rí kárakarā ku, ā'diātāsīyā ē'dī 'de dō nĩ, kōpi ímú ĩ úmú 'bávé ari'ba rĩ pi be, kōpi ímú ē'dī 'dī 'bá be, kōpi ímú ápá fū āngū nōri agásī rá."

¹¹ Kúru 'bá ambugu Ējēpētō vé rĩ pi 'duki 'bá Īsērélē vé rĩ pi 'bāá kuú túgērī rú, kōpi ũ'bākí 'bá Ējēpētō vé rĩ pi 'bá Īsērélē vé rĩ pi drīgē 'bá ambugu rú, mīkí kōpi rií ēžī ũkpó ũkpó ni pi ngaá. Túgērī rĩ pi sīkí jó ambugu ambugu ĩrá rú ni pi kūrú Pītómī vé rĩ agá, āzini Rāmāsésē vé rĩ agá 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ní.

¹² 'Bo ā rikí dō 'bá Īsērélē vé rĩ pi ōcūų mužú 'dīni drāāāsīyā, kōpi rikí ízú mužú drīgélé, kōpi írekí ĩ adrii āngū Ējēpētō vé rĩ agásī céré. 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi gōkí 'oó kōpi sī ũrī sī.

¹³ Mīkí kōpi rií ēžī ũkpó ũkpó ni pi ngaá.

¹⁴ Mīkí kōpi rií ũtrērē usaá gbāá bīrīkī rú, āzini rií ēžī ngaá lētī be āndiāndí ōmvú rĩ pi agásī, sē 'bá Īsērélē vé rĩ pi adrikí céré kuú ānī ĩzāngā ĩzāngā rú.

¹⁵ 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ ní Sīpúrā pi žīžú Púwā be, ũkú 'dī'bée ri ũkú Ēbérē† vé tī'bá tītī rĩ pi ē ĩzā ko tīngará rĩ gé nĩ, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī,

16 “Ími dō ri ũkú Ēbéré vé rĩ pi ẽ ìzā ko anji tĩngára gá, sâ kōpi ní rizú anji tĩzú rĩ gé, ìmi ndrekí dō mváná rĩ ágóná, ìmi 'dìkí ìri dráá 'dĩsĩ rá, dō mváná rĩ ũkúná, ìmi kukí ǎ adri ídri rú.”

17 'Bo ũkú ri'ba ũkú anji tĩ'ba rĩ pi ẽ ìzā ko'ba tĩngára sĩ 'dĩ'bée ní Múngú ri ìnjĩ ìnjĩ rĩ sĩ, kōpi 'dukí tã 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ní 'yoó ì ní 'dĩri ẹzĩ ngazú kuyé, kōpi ú'dìkí anji āgō rĩ pi ũdráá kuyé.

18 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ní ũkú 'dĩ'bée zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ìri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Ími 'okí 'dĩni ǎsĩ? Ími kukí anji āgōná rĩ pi ídri rú, ìmi ú'dìkí kōpi kuyé ǎsĩ?”

19 Ũkú ri'ba ũkú anji tĩ'ba rĩ pi ẽ ìzā ko'ba tĩngára sĩ 'dĩ'bée ní újázú 'bāgú rĩ ní kĩnĩ, “Ũkú Ēbéré vé rĩ pi adrikí sũú ũkú Ējēpētō vé rĩ pi tĩnĩ ku. Kōpi ìvé anjĩná pi tĩ ìfũ mbēlējá. 'Bá kādō caá, 'bā ìsú ǎkūdē kōpi tĩkí gí.”

20 Múngú 'bā ẹsĩ múké ũkú ri'ba ũkú anji tĩ'ba rĩ pi ẽ ìzā ko'ba tĩngára sĩ rĩ pi ní, sē Ìsērélē rĩ pi gōkí ízú mužú drīgélē.

21 Ũkú ri'ba ũkú anji tĩ'ba rĩ pi ẽ ìzā ko'ba rĩ pi ní Múngú ri ìnjĩ ìnjĩ rĩ sĩ, Múngú sē kōpi tĩkí anjĩná rá.

22 'Bāgú rĩ ní gōzú tǎimbĩ sēzú ívé 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Ími ú'békí anji āgōná Ēbéré ũkú rĩ pi ní tĩ rĩ pi cére yĩ ǎmbúgú dīpi dīdī Náyĩlĩ agá, 'bo ìmi kukí anji ũkúná rĩ pi ídri rú.”

2

Mósē vé tĩngára

1 Lókí 'dāri gé, ágó ǎzi súrú Lévĩ vé rĩ agá, je ũkú súrú ívé rĩ agá ũgōgō.

2 Ũkú rĩ ní 'a ìsúzú, ìri ní mváná rĩ tizú ágóná. Kā ndreé mváná rĩ ũnyĩ be ambamba, ũzũ mváná rĩ caá mbáá be na.

3 'Bo kā áamá tí, 'í ícó mváná rĩ ũzũú bá ku, ìri ní wũrũgũ í'dúzú, ìri ní rú'ba ní ũmbĩzú ngá ũdrĩ rú ní sĩ. Ìri ní mváná rĩ 'bázú wũrũgũ rĩ agá, ìri ní jizú zũzú yĩ ǎmbúgú dīpi dīdī Náyĩlĩ jélé gá, lómí agá 'dálé.

4 Mváná rĩ vé ọmvúpi mu 'i zũú rará rú, tē rĩ ndreé, dō tã ngóni ri ímú 'i nga mváná rĩ rú'ba gá nĩ.

5 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rĩ vé mvá ũkú rĩ ní 'dezú mužú 'i jĩngára gá yĩ ǎmbúgú dīpi dīdī Náyĩlĩ agá 'dálé, mvá ũkú rĩ ká caá yĩ gé 'dāá, ìrivé túgērĩ ũkú rú rĩ pi ri ẹcĩ yĩ rĩ ǎ gārā gá sĩ. 'Bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ ní wũrũgũ rĩ ndrezú, ìri ní ívé túgērĩzĩ ǎlu pēzú mužú wũrũgũ rĩ í'dúzú.

6 'Bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ ní wũrũgũ rĩ ẹ tĩ zizú, ìri ní mvá ágóná rĩ ndrezú wũrũgũ rĩ agá 'dāá, ìri ri ngongo. Sē mvá ũkú rĩ ní ìzāngā, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Mváná nōri Ēbéré rĩ pi vé ni.”

7 Kúru mváná rĩ vé ọmvúpi ní ìri zizú kĩnĩ, “Mí ǎ'yĩ rá má mu mí ní ũkú Ēbéré vé ni bĩ, ǎ jĩ rĩ mí ní mváná rĩ úcé?”

8 'Bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ ní 'yozú kĩnĩ “Í mu bĩ.” Kúru mváná rĩ vé ọmvúpi ní mužú mváná rĩ vé ẹndrēpi ìri tĩpi rĩ bĩzú ímúzú.

9 Mváná rĩ vé ẹndrēpi ká ícá 'bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ vúgá nōlé, mvá ũkú rĩ ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, “Í jĩ má ní mváná nōri úcé, mváná rĩ ku dō bá gí, mí íjĩ ìri ìgōó má vú nōlé, ma ímú mi ũfē rá.” Mváná rĩ vé ẹndrēpi ní kúru mváná rĩ jizú úcézú.

10 Mváná rĩ ká mbaá ícá ǎmbúgú gí, ẹndrēpi ní ìri jizú gōzú 'bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ vúgá 'dálé. Mvá ũkú rĩ ní mváná rĩ 'dúzú 'í ní mvá ágóná rú. Ìri ní rú ní 'dazú Mósē 'i, kĩnĩ, “Má ísē ìri yĩ agalésĩ.”

Mósē ǎpá mužú Mĩdĩyānā gá

11 Mósē ká mbaá ícá ǎmbúgú gí, ú'dú ǎlu, 'de mužú ívé 'bá Ēbéré vé rĩ pi úndré, ca ìsú 'bá rĩ pi ri ẹzĩ ũkpó ũkpó ní pi nga. Ìri ní Ējēpētōgú ndrezú, ìri ri ívé 'bá Ēbéré vé ni ũgbā.

12 Mósē ní ǎngũ úndrēzú 'í gārā gá sĩ kúrũ, ndre 'bá ǎzi 'í gārā gá 'dāáyo, ìri ní Ējēpētōgú rĩ 'dizú drázú, ìri ní cínýáfā kũzú drĩ ní gé.

13 Ká mužú caá drũ 'dĩni, Mósē gō mužú ívé 'bá rĩ pi ndreé. Ká caá 'dálé, ìsú kpá 'bá ìrĩ Ēbéré vé ni pi ri ũmbā fũ ì drĩkā sĩ. Mósē ní 'yozú ágó tã ǎ ndú 'í'dópi rĩ ní kĩnĩ, “Mí ri mí ọgúpĩ ri fũ ǎsĩ?”

14 Ágó tã rĩ ǎ ndú 'í'dópi rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “ǎ'di 'bā mi ǎmbúgú rú rĩ 'bávē tã lĩ nĩ?”

'Í lē ma 'dij sū mí ní Ējēpētōgú rī 'dij drāá rī tīnī?" Tā 'dīri sē Mósē ní ūrī ambamba. Īri ní ūsūzú ẹsīsilé sī kīnī, "Tā má ní 'oó rī 'bá rī pi nīkí gí."

15 'Bāgú Ējēpētō vé rī ká tā 'dīri yīl, lē kōdō létī ndāá Mósē ri 'dizú drāzú rá. 'Bo ịsú Mósē nga ápá muú adrií rará rú Mīdīyānā gá gí, Mósē ká caá Mīdīyānā gá 'dālé, mu úrí kuú kídí tị gé.

16 Átálágú āzi Mīdīyānā vé ni, rú ni Yétērō 'i, ĩri anjī ūkú be ẹzīrī. Anjī ūkú 'dī'bée jkí ĩrivé ndrījī rī pi kābīlō rī pi be muú yīl mvuú.

17 'Bá ụrụkọ ndrījī úcé 'bá ni pi ícákí ímú kọpi údró yīl rī tị gé sī 'dīisī rá. 'Bo Mósē ní ngazú ụrụ, ĩri ní anjī ūkú 'dī'bée ẹrīzú, ĩri ní yīl sēzú mvuzú kọpivé ndrījī rī pi ní.

18 Anjī ūkú rī pi ká mvií caá ĩ ẹtẹpi Rēúlē vúgá 'dālé, ĩri ní kọpi zizú kīnī, "Īmi ímvíkí āndrū ịnọgósí 'dīni āsī?"

19 Kọpi ní újázú ĩri ní kīnī, "'Bá ịsúkí Ējēpētōgú āzi kídí rī tị gé 'dālé, pa 'bá 'bá ndrījī úcé 'bá rī pi drīgé sī, ĩbē yīl sēe mvuú 'bávé ndrījī rī pi ní, āzini kābīlō rī pi ní."

20 Yétērō ní kọpi zizú kīnī, "Īri íngāá? Īmi kukí ĩri 'dālé āsī? Īmi gōkí muú ĩri bīl, ẹ ímú rí ngá nyaá."

21 Mósē ā'yī adrií Yétērō vé āngá 'dāá rá, Yétērō ní ívé mvá ūkú Sīpúrā ri sēzú jezú Mósē ní ūkú rú.

22 Sīpúrā ní Mósē ní mvá ágó tizú. Mósē ní 'yozú kīnī, "Ma jākā āngū nōri gé, ma ĩri ā rú 'da Gērēsómā 'i." Ífífí ni jākā.

23 Vúdrī ni ká vūjū ílī be āco, 'bāgú Ējēpētō vé rī ní drāzú. 'Bo rikí nyo 'bá Īsērélē vé rī pi ọcūjū muzú drīgélé. 'Bá Īsērélē vé rī pi rikí ngoó Múngú ẹndrẹtị gé, Múngú ā ko rí ĩ ĩzā bēnī. Kọpivé ngongará ca Múngú vúgá 'dālé rá.

24 Múngú yī kọpivé ngongará rá, ĩri ní ívé ũndī 'í ní ruú Ābūrāmā be Īsákā be, Yōkóbū be rī ā tā ígázú.

25 Múngú ndre 'bá Īsērélē vé rī pi vé ĩzāngā rií nya rī, tā ni fi ẹsī ni gé ambamba.

3

Múngú átá Mósē be

1 Ụ'dú ālu, Mósē ri ẹnyẹpi Yétērō* átálágú Mīdīyānā vé rī vé kābīlō pi úcé ndrījī rī pi be, jī ānyāpá rī pi āngū ā'wí cínyáfā rú rī gé, ĩrā Múngú vé rī gé Sīnáyī gé 'dāá.

2 Mālāyikā Úpí† Múngú vé rī ní 'i i'dazú Mósē ní ācí dīpi pẹtị amuúpi kūmvū ni agá 'dāá. Mósē ndre ācí rī ri dījī pẹtị amuúpi kūmvū rī agá 'dāá, 'bo pẹtị rī ve kuyé.

3 Mósē ní ūsūzú kīnī, "Tā 'i 'oópi 'dīri ūkú ni á ndre kuyé, á lē ma útrú ĩnyinjá muú ndreé mā mī sī, ngá sēepi pẹtị amuúpi kūmvū rī ní vezú ku rī ā'di."

4 Úpí Múngú ká ndreé Mósē útrú 'i ĩnyinjá ācí riipi dīpi 'dīri ndreé, Múngú ní Mósē ri zizú pẹtị ācí ní rií dījī 'a ni gé rī agá 'dāá kīnī, "Mósē! Mósē!"

Mósē ní ā'yīzú kīnī, "Ma nō."

5 Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mí ítrú mī ĩnyinjá nōó ku, 'í nje mívé mọrọkú mí pá gá sī rá, ā'diātāsīyā vūrā mí ní pá tuzú 'dīri vūrā uletere ni."

6 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú mí ẹ'bípījī vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbū vé rī." Mósē ní kúru drī 'bāzú 'i mī ọzūzú āní cí, ā'diātāsīyā 'o ūrī sī Múngú ẹ ẹndrẹtị ndrengará sī.

7 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Á ndre ĩzāngā mávé 'bá rī pi ní nyaá Ējēpētō agá rī gí. Á yī kọpivé ngongará ĩ ní rizú kọpi ọcūzú tūgērī rī vé tā gí, ĩzāngā kọpi ní nyaá rī ā tā fi má ẹsī agá ambamba.

8 Kúru má ísī ímú kọpi paá 'bá Ējēpētō vé rī pi drīgé sī, kọpi íjízú ífūzú āmvé āngū Ējēpētō vé rī agásī, ma kọpi jī mu āngū múké wālā ni gé, āngū 'dāri agá, lé anigé, āzini ọnyú anigé, āngū 'dāri 'bá

* 3:1 3:1 Yétērō: Yétērō vé rú āzi Rūwélē 'i. 'Í lā Wüŋgára 2:18. † 3:2 3:2 Úpí: Ēbérē tị sī, Múngú zị 'í rú Yáwē, ífífí ni, Múngú adriipi muzú 'dāni'dāni rī 'i. Kẹlīkọ tị sī, 'bá Yáwē ri zị Úpí. Ī ịsú lā Búkú Í'dóngará vé rī agá, Wüŋgára vé rī agá, Rútā vé rī agá, āzini Yónā vé rī agá.

Kānānā vé rī pi vé ni, 'bá Hítī vé rī pi vé ni, 'bá Āmórā vé rī pi vé ni, 'bá Pērízī vé rī pi vé ni, 'bá Hívī vé rī pi vé ni, 'bá Jēbúsī vé rī pi vé ni.

⁹ Á yì ngongará 'bá Īsērélē vé rī pi vé rī gí, á ndre ȳcŭngará 'bá Ējēpétō vé rī pi ní kōpi ȳcŭzú rī gí.

¹⁰ Kúru nóni á lē mi pēé, 'í mu 'bāgú Ējēpétō vé rī vúgá 'dālē, mí íjī mávé 'bá Īsērélē vé rī pi ífūū Ējēpétō agásī āmvé."

¹¹ 'Bo Mósē ní 'yozú Múngú ní kīnī, "Ma ā'di 'i ícōpi muŭpi 'bāgú Ējēpétō vé rī vúgá 'dāá, 'bá Īsērélē vé rī pi íjīpi ífūūpi Ējēpétō agásī āmvé?"

¹² Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma adri mí be trŭ. Ngá ícōpi i'daápi kīnī á pē mi nī rī, mí íjī dō 'bá rī pi ífūū Ējēpétō agásī rá, ĩmi ímŭ ma ĩnjī írā nōri drīgé nōgó."

¹³ Mósē ní 'yozú Múngú ní kīnī, "Á mu dō 'yoó 'bá Īsērélē vé rī pi ní, 'Múngú ĩmi é'bípījī vé rī ípē ma ímŭzú ĩmi vúgá nōó nī, 'kōpi zīkí dō rŭ ni ā'di 'i, mâ lŭ kōpi ní ngóni?"

¹⁴ Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "'BÁ RĪ MA 'I. 'Í 'yo 'bá Īsērélē vé rī pi ní 'dīni. 'BÁ RĪ MA 'I, ípē ma ímŭzú ĩmi vúgá nōó nī.' "

¹⁵ Múngú gō 'yoó Mósē ní dījī kīnī, "'Í 'yo 'bá Īsērélē vé rī pi ní, 'Úpí, Múngú ĩmi é'bípījī vé rī, Múngú Ābūrámā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbŭ vé rī ípē ma ímŭzú ĩmi vúgá nōó nī.' Rŭ 'dīri mávé adriípi muŭzú 'dáni'dáni rī, úyú ĩmi vŭdrī gé rī pi cére, kōpi ā rikí mâ rŭ zījī 'dīni.

¹⁶ "'Í mu ambugu Īsērélē vé rī pi traá trŭ vŭrā ālu gé, 'í 'yo kōpi ní, 'Úpí Múngú ĩmi é'bípījī vé rī, Múngú Ābūrámā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbŭ vé rī i'da 'i má ní, ĩri ní 'yozú kīnī, "Á 'bā mī rizú ĩmi ndrezú, á ndre tā ĩ ní 'oó ĩmi ní ũnjī Ējēpétō gá 'dīlé rī rá.

¹⁷ Ándúru má ezi, má kīnī, ma ĩmi íjī ífŭ ĩzāngā ĩmi ní nyaá ũnjī ũnjī āngŭ Ējēpétō vé rī agá 'dāá rī agásī āmvé, ma ĩmi jī mu adri āngŭ 'bá Kānānā vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá Hítī vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá

Āmórā vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá Pērízī vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá Hívī vé rī pi ní adrizú rī gé, āzini 'bá Jēbúsī vé rī pi ní adrizú rī gé. Āngŭ 'dāri agá, lé anigé, āzini ȳnyŭ anigé."

¹⁸ "Ambugu Īsērélē vé rī pi mi yì rá. Kúru ĩmi 'dekí muŭ ambugu Īsērélē vé rī pi be 'bāgú Ējēpétō vé rī vúgá 'dāá, ĩmi 'yokí ĩri ní, 'Úpí Múngú Ēbérē rī pi vé rī i'da 'i 'bá ní rá. Mí ȳyŭ 'bā ēcī tuú muŭzú ú'dŭ na āngŭ ā'wí cínyáfā rú rī gé 'dāá, 'bā mukí rí rōbōŋō zāá Úpí Múngú 'bávē rī ní.'

¹⁹ 'Bo á nī rá, 'bāgú Ējēpétō vé rī ícō ĩmi ā'yīi muŭ ku, 'bākí dō tā ũkpó ũkpó drī ni gé ká.

²⁰ Kúru ma mâ drī inga 'bá Ējēpétō vé rī pi gbāzú āní, ma tā āyāzú āyāyā ni 'o āndiāndí kōpi āsámvú gé. Vŭdrī ni gé, ĩri ĩmi ȳyŭ muŭzú rá.

²¹ "Ma sē 'bá Ējēpétō vé rī pi ē ȳsī ri adri ĩmi ní múké, ĩmi kádō fŭū muŭzú, ĩmi fŭkí muŭ drī be kólōmgbó rú ku.

²² Ūkú ālu ālu Īsērélē vé rī ā mu ngá ĩ ní údé aya ȳgŭ 'bá ȳgŭȳgŭ ni pi sī, dābŭ sī, āzini bōngó ũnyī be ni pi zījī 'bá ívé jó ā gārā gá rī pi vúgá, āzini ā zī 'bá ívé 'bētī āsámvú gé rī pi vúgá, ĩmi úsúkí rí ĩmivé anji āgō rī pi, anji ũkú rī pi be āní. ĩmi kádō fŭū āngŭ Ējēpétō vé rī agásī, ĩmi wŭkí ngá 'dī'bée ārēvú cére muŭzú ĩndī."

4

Múngú sē Mósē ní ũkpō tā āyāzú āyāyā ni 'ozú

¹ Kúru Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kīnī, "'Bo 'bá Īsērélē vé rī pi ā'yīkí dō ma ku, kōpi yīkí dō mávé tā ku, 'yokí dō kīnī mí índre má ȳndrējī gé kuyé, mâ 'o rí ngóni?"

² Úpí Múngú ní ĩri zīzú kīnī, "Ngá mí ní ruŭ mí drīgé 'dīri ā'di?"

Īri ní újázú kīnī, "Ngá rī túré."

³ Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī, "'Í 'be ĩri vŭgá 'dāá." Mósē ní túré rī 'bezú vŭgá 'dāá, túré rī ní ufuzú ĩnjī rú, Mósē nga ápá rá.

4 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mí drī, 'í rụ ñnī rī ã só.” Kúru Mósē ní ñnī rī vé só ruzú, ñnī rī ní gōzú ufuzú túré rú ũzi.

5 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Í 'o tā 'dīri, 'bá Īsērélē vé rī pi ē ẹ'yīkí rí 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú kōpi ẹ'bīpīi vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbū vé rī 'i'da 'i mí ní rá.”

6 Kúru Úpí Múngú ní gōzú 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mí drī mívé bōngó akoóko rī agá 'dāá.” Mósē ní 'i drī suzú ívé bōngó akoó rūkū rī agá 'dālē, kā 'i drī ínjé āmvé nō, ũfú fu drī ni mveé kú gbū.

7 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mí drī gōo bōngó akoóko rī agá 'dāá dīi.” Mósē ní 'i drī suzú bōngó akoó rūkū rī agá 'dāá, kā 'i drī ínjé āmvé nō, drī ni gō ícá ule, sū ũkụ rī tịni.

8 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Kōpi ā'yīkí dō mi kuyé, dōku kōpi ũsūkí dō tā mí ní 'oó āyāzú āyāyā drīdrī 'dāri kuyé, kōpi ícá tā āyāzú āyāyā mí ní 'oó vúlé nōri ã'yī rá.

9 'Bo kōpi ā'yīkí dō tā āyāzú āyāyā ñrī 'dī'bée kuyé, dōku kōpi yīkí dō tā mí ní 'yoó rī kuyé, mí íbē yīi āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī vé rī dāá nyōókú drīgé 'dāá. Yīi mí ní íbē yīi Náyīlī vé rī agá dāá nyōókú drīgé 'dīri gō 'i újā āri rú.”

10 'Bo Mósē ní gōzú újázú Úpí Múngú ní kīnī, “Á Úpí Múngú, 'dózú ñnógósí, á nī átángá átá be múké ku, má ádra ẹnjīenjī, ma rī a'bu a'bu.”

11 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Á'di rī sē 'bá rī ícá átángá átá nī, dōku átá ku nī? Á'di rī sē bī ni rī tā yī nī, dōku bī ni yī tā ku nī? Á'di rī sē mī ni rī āngū ndre nī, dōku mī ni ndre āngū ku nī? 'Bá rī adri ma Úpí Múngú 'i kuyé?

12 'Í mụ, ma mí ñzā ko, mí ícá átángá rī átá rá, ma tā rī ímbá mí ní, mí ícá átángá rī átá rá.”

13 Mósē ní 'yozú ñri ní kīnī, “Á Úpí Múngú, 'í pē 'bá āzi mụzú áyu.”

14 Kúru jīkó ní 'dezú Úpí Múngú agá, ñri ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Mí ẹdrīpī Áronā

Lévīgú rī 'dāáyo? Á nī rá ñri ícá átá múké rá. ñri nōni rī ímú mí vúgá nōlé. Kādō mi ndreé, ẹsī ni rī adri āyīkō sī.

15 Mí ícá tā mí ní lēé átá rī ũlū ñri ní rá, ma ñmi ñzā ko ñrītró átángá rī sī rá, āzini ma ñmi ímbá tā ñmi ní lēé 'oó rī sī rá.

16 Áronā rī átángá rī átá 'bá rī pi ní mí vūrā gá nī, sū mí ní kōdō átá nī rī tịni, mí adri ñri ní sū Múngú tịni, mí átángá ñri ní lēé átá rī ũlū ñri ní nī.

17 'Í 'dụ túré 'dīri mụzú mí drīgé sī ñndī, 'í 'o tā āyāzú āyāyā nī ānī.”

Mósē mvi gōo Ējēpētō gá

18 Kúru Mósē ní 'i újázú gōzú ẹnyépi Yétērō vúgá 'dālē, ñri ní 'yozú Yétērō ní kīnī, “Mí ọyụ ma, á lē gōo mụyū Ējēpētō gá má ẹ'dípáa pi ndreé, kōpi dō ídri rú.”

Yétērō ní 'yozú kīnī, “Í mụ, tākiri ā adri mí be.”

19 Mósē ní drī adrii Mīdīyānā gá 'dālē rī gé, Úpí Múngú ní átázú ñri ní kīnī, “Í gō vúlé Ējēpētō gá 'dālē ũzi, 'bá lē'bá mí 'dī'bá rī pi ũdrākí gí.”

20 Kúru Mósē ní ívé ũkú 'dụzú anjīnā rī pi be 'bázú dōngí úgóró gá, kōpi ní mụzú Ējēpētō gá 'dālē. 'Dụ túré Múngú ní 'yoó ā jī rī mụzú ñndī.

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í gō dō Ējēpētō gá 'dālē gí, mí nī múké 'yozú kīnī, ũkpō má ní sēé mí ní 'dīri, lē mí 'o tā āyāzú āyāyā ni pi 'bāgú rī ē ẹndrẹti gé. 'Bo ma sē ñrivé ẹsī rī te te, ícá 'bá rī pi ọyụ mụzú ku.

22 Kúru 'í 'yo 'bāgú rī ní, “Tā Úpí ní 'yoó rī ñri 'dīni, Īsērélē rī mávē mvá ágó káyú rī.*

23 Ándúrú á 'yo mí ní, má kīnī, “Mí ọyụ mávē mvá ágó, ā mụ rí ma ñnjīi,” 'bo mí gā ñri ọyugá sī, kúru ma mívé mvá ágó káyú rī 'dī drā rá.’ ”

24 Vūrā Mósē pi ní lazú rī gé, Úpí Múngú ícá ímú Mósē rī ñsú, lē kōdō Mósē rī 'dī drāá 'dīisī rá.

* 4:22 4:22 Īsērélē rī mávē mvá ágó káyú rī: Múngú kīnī 'bá Īsērélē vé rī pi ārēvú céré ívé mvá ágó káyú rī.

25 Sīpúrā ní ìlì í 'dúzó ívé mvá ágó rĩ vé ágélé è tì lizú àní.† Ìri ní lā' bú rĩ ìkpāzú Mósē pá gá 'dāá, ìri ní 'yozú kīnī, “Árì ìfūúpi 'dīri úmú nóni 'bávè àjē mí be rĩ ícá ngá àlu gí.”

26 Kúru Úpí Múngú gō Mósē ri 'dij kuyé. Sīpúrā ní 'yozú kīnī, “Ágélé è tì má ní lị 'dīri pa mi drā sígè sī gí.”

27 Úpí Múngú ní 'yozú Àrónā ní kīnī, “Í mu àngū à'wí cínýáfā rú rĩ gé 'dāá, ìmi mukí rĩ ìmi ìsú Mósē be.” Kúru Àrónā ní muzú Mósē ri ìsúzó ìrā Múngú vé rĩ drīgè 'dālè, kōpi ní ì u' dezú ežizú bēdrī sī.

28 Kúru Mósē ní tā Úpí Múngú ní 'i pēzú muzú Èjēpētō gá rĩ ùlūzú Àrónā ní céré, àzini ùkpō Múngú ní sēé 'í ní tā àyāzú àyāyā ni 'ozú rĩ ùlūzú ìri ní.

29 Kúru Mósē pi ní 'dezú muzú Àrónā be Èjēpētō gá 'dālè. Kōpi ní ambugu Ìsērélè vé rĩ pi úmúzó céré vūrā àlu gé.

30 Àrónā ní tā Úpí Múngú ní 'yoó Mósē ní rĩ ùlūzú kōpi ní céré. Kúru Mósē ní tā àyāzú àyāyā ni 'ozú 'bá rĩ pi èndrētì gé.

31 'Bá rĩ pi è'yīkí tā Àrónā ní átá rĩ rá. Kōpi ká nīí amá 'yozú kīnī Úpí Múngú ùsū ívé tā gí, àzini ndre ívé ìzāngā gí, kōpi ní kūmūcí ùtīzú, ì drī sīzú vūgá Úpí Múngú ri ìnjīzú.

5

Mósē pi Àrónā be mukí átá 'bāgú Èjēpētō vé rĩ ní

1 Mósē pi Àrónā be, kōpi ní 'dezú muzú 'bāgú Èjēpētō vé rĩ vūgá 'dālè. Kōpi ní 'yozú ìri ní kīnī, “Úpí Múngú Ìsērélè rĩ pi vé rĩ kīnī, ‘Lè mí oyu 'bá mávè rĩ pi fūú nōósī rá, kōpi à mukí rĩ ùmū údé ma ìnjīzú àngū à'wí cínýáfā rú rĩ gé 'dāá.’ ”

2 'Bāgú rĩ ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Úpí Múngú ìmi ní 'yoó mà 'dù ìrivé tā ngāá, mà oyu 'bá Ìsērélè vé rĩ pi fūú nōósī rá 'dīri à'di 'i? Á nī Úpí Múngú 'dīri kuyé, má oyu 'bá Ìsērélè vé rĩ pi fūú nōósī àlujāni ku.”

3 Mósē pi Àrónā be, kōpi ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kīnī, “Múngú Èbérè rĩ pi vé rĩ, i'da 'i 'bá èndrētì gé rá. Mí oyu 'bá fūú nōósī rá, 'bá tukí rĩ ècī 'dù na àngū à'wí cínýáfā rú rĩ agásī, 'bá mukí rĩ rōbōṅṅō zāá Úpí Múngú 'bávè rĩ ní, 'bá mukí dō ku, ìri drā ùnjí ìpè 'bá drīgè, dōku ìri ari'ba ìpè ìmú 'bá ú'dí ùdrā rá.”

4 'Bo 'bāgú Èjēpētō vé rĩ ní 'yozú kīnī, “Mósē, ìmi Àrónā be, 'bá rĩ pi ri èzì ngá píri, ngá ìmi ní lēzú kōpi jizú muzú rá rĩ à'di? Ìmi gōkí vúlè èzì gé 'dāá.”

5 Kúru 'bāgú rĩ ní 'yozú kīnī, “Ìmi ndrekí drī ká, 'bá Ìsērélè vé rĩ pi ízúkí nóni ambamba, ìmi lēkí kōpi à ngakí èzì ku!”

6 'Dú àlu àlu 'dāri sī, 'bāgú rĩ ní tā'imbì sēzú 'bá èzì ùlū 'bá túgērī rĩ pi ní rĩ pi ní, àzini Ìsērélè ì ní ùpēè ù'bāá 'bá ambugu rú Ìsērélè rĩ pi drīgè rĩ pi ní kīnī,

7 “Nóni à sēkí ásé ì ní rizú bīrīkī vé ùtrērè tuzú rĩ 'bá Ìsērélè vé rĩ pi ní dīi ku. Kōpi à mukí ìngá ndāá nī.

8 'Bo ìmi 'bākí kōpi à gbākí bīrīkī rĩ vé kālāfe caá gbā ándúru kōpi ní gbāá drīdrī rĩ pí, lè kōpi à gbākí kālāfe ni mādānjá ku. Kōpi kpūnūkū rú, kōpi ní rizú útrézú àní kīnī, ‘Mí oyu 'bá fūú nōósī rá, 'bá lēkí mu rōbōṅṅō zāá 'bávè Múngú ní.’

9 Ìmi 'bākí kōpi à ngakí èzì ùkpó ùkpó ni pi, kōpi à rikí pá tuú tēé rií tā ùnjō vé 'dīri yīi ku.”

10 Kúru 'bá èzì ùlū 'bá túgērī rĩ pi ní rĩ pi, Ìsērélè 'í ní ùpēè ù'bāá 'bá ambugu rú Ìsērélè rĩ pi drīgè rĩ pi be, kōpi ní fūzú muzú átángá 'bāgú rĩ ní 'yoó rĩ ùlūzú 'bá Ìsērélè vé rĩ pi ní kīnī, “'Bāgú rĩ 'yo 'dīni kīnī, ‘Á gō ìmi ní ásé bīrīkī vé ùtrērè tuzú ni sēé dīi ku.

11 Ìmi mukí ndāá ìmi ngúlúpí sī, vūrā ìmi ní ícózú ìsúzó rá rĩ gé. 'Bo lè ìmi gbākí bīrīkī rĩ vé kālāfe caá gbā ándúru ìmi ní gbāá drīdrī rĩ pí.’ ”

12 Kúru 'bá rĩ pi ní ayizú muzú ásé bīrīkī vé ùtrērè tuzú rĩ ndā be àngū Èjēpētō vé

† 4:25 4:25 Ágélé è tì lịngára: Múngú lū Àbūrāmā ní kīnī, anji agō Àbūrāmā vé rĩ pi adrikí dō caá 'dú àrō gí, lè à 'lìkí kōpi à ágélé è tì rá, lūzú kīnī, kōpi anji Múngú vé ni. 'Bá rĩ à'yí dō 'i ágélé è tì sēé lị gí, ìri tā'imbì Mósē vé rĩ 'dù nga. 'Í lā 'dóngára 17:9-14; Èzì 15:1-5.

rĩ agásĩ.

13 'Bá ẹ̀zị ùlũ' 'bá tųgẹ̀rị rĩ pi ní rĩ pi rikí tųgẹ̀rị rĩ pi mĩ rii ẹ̀zị rĩ ngaá ùkpō sī. Kọpi ri 'yo tųgẹ̀rị rĩ pi ní, "Lẹ̀ ụ'dụ ̄lu ̄lu, ̄mi gbākí b̄rịk̄i rĩ gbā ándúrú ̄mi ní rii gbāá 'bá ní rii ̄mi ní áse b̄rịk̄i tuzú rĩ sēé nĩ rĩ pí."

14 'Bāgú rĩ vé 'bá ẹ̀zị ùlũ' 'bá rĩ pi rikí 'bá ̄sērélē vé ̄i ní ũ'bāá ambugu rú rĩ pi ũgbāá, kọpi rikí 'yoó k̄inĩ, "Í'dózú ájée ícázú ̄ndrũ, ̄mivé 'bá rĩ pi gbākí b̄rịk̄i rĩ gbā ándúrú rĩ pí kuyé ̄sĩ?"

15 ̄sērélē ̄i ní ũpēé ũ'bāá 'bá ambugu rú ̄sērélē rĩ pi dr̄igé rĩ pi ní 'dezú mųzú 'bāgú rĩ vúgá 'dālé, kọpi ní ̄iri mázú dr̄i ̄rĩ sī k̄inĩ, "Bā áti' 'bá mívé ni, mi ri 'bā 'o 'd̄ini ̄sĩ?"

16 'Bá ẹ̀zị ùlũ' 'bá rĩ pi gākí 'bá ní áse ũtrētrē tuzú rĩ sēgá sī, kọpi ri 'yo 'bā gbākí b̄rịk̄i, kọpi d̄i ri 'bā ũgbā be, tā ũnjí 'd̄iri, 'bá mívé rĩ pi ri ̄j̄i 'bá dr̄igé nĩ."

17 'Bāgú rĩ ní újázú kọpi ní k̄inĩ, "̄mi kp̄nũkũ rú, ̄mi gākí ẹ̀zị ngagá sī, sē ̄mi ní rizú 'yozú k̄inĩ, 'Mí oyụ 'bā fũú n̄oosĩ, mų ̄r̄b̄ō̄z̄ zāá Úpí Múngú ní ̄nĩ."

18 ̄mi ngakí mų ẹ̀zị rĩ ngangará gá, sēkí ̄mi ní áse b̄rịk̄i tuzú rĩ ̄lūn̄ani ku. 'Bo lē ̄mi gbākí b̄rịk̄i rĩ gbā ándúrú ̄mi ní rii gbāá rĩ pí."

19 ̄sērélē ̄i ní ũpēé ũ'bāá 'bá ambugu rú ̄sērélē rĩ pi dr̄igé rĩ pi k̄a ȳi k̄inĩ, ụ'dụ ̄lu agá, lē ̄i gbākí k̄ālāfe b̄rịk̄i vé rĩ mādā̄n̄a ku, sē kọpi n̄k̄i ámá 'yozú k̄inĩ ̄i n̄oni ̄zāngā agá.

20 Kọpi k̄a 'bāgú rĩ kuú, kọpi ̄súkí Mósē pi ri ̄i tē ̄r̄onā be lẹ̀t̄i gé 'dāá'dā.

21 Kọpi ní 'yozú Mósē pi ní ̄r̄onā be k̄inĩ, "Úpí Múngú ā ndre tā ̄mivé 'd̄iri, ā l̄i tā ̄mi dr̄igé, ā'diātās̄iyā ̄mi sēkí n̄oni 'bāgú rĩ ívé ũgalaku rĩ pi be, kọpi ngũkí 'bā ũnjí, tā ̄mi ní 'oó 'd̄iri ̄ndrē s̄i ̄mi sēkí ̄l̄i āco 'bá ̄j̄epētō vé rĩ pi dr̄igé 'bā ú'd̄izú ũdr̄ázú ̄nĩ rĩ t̄ini."

Mósē z̄i Múngú ri

22 Mósē ní kọpi kuzú, ̄iri ní mųzú Múngú ri z̄izú k̄inĩ, "Á! Úpí Múngú, mi ri ̄zāngā sē mívé 'bá rĩ pi ní 'd̄ini ̄sĩ? Mí ̄pē ma ímúzú n̄ogó ̄alé?"

23 Í'dózú s̄a má ní mųzú 'bāgú rĩ vúgá tā mívé rĩ ũlúzú rĩ gé, 'bāgú rĩ sē ̄zāngā 'bá mívé rĩ pi ní ũnjí ũnjí, 'bo 'í pa 'bá mívé rĩ pi kuyé."

6

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní k̄inĩ, "Mí ímú tā má ní lēé 'oó 'bāgú rĩ ní rĩ ndre rá. Mávé ũkpō sī, ̄iri 'bá mávé rĩ pi oyụ mųzú rá, mávé ũkpō sī, ̄iri 'bá rĩ pi dro fũ ívé āngũ agásĩ rá."

2 Múngú gō 'yoó Mósē ní k̄inĩ, "Ma Úpí Múngú 'i.

3 Ọtú má i'da ma ̄b̄urāmā ̄ndr̄et̄i gé, ̄sákā ̄ndr̄et̄i gé, āzini Yōkóbũ ̄ndr̄et̄i gé rá, Ma Múngú Ũkpō 'D̄ipa 'i, 'bo á sē mávé rú Úpí Múngú 'd̄iri n̄j̄i kọpi ní kuyé.

4 Á rụ kpá ũndĩ kọpi be, ma āngũ Kānānā vé kọpi ní ándúrú adrii 'a ni gé 'dāá jākā rú rĩ sē kọpi ní.

5 Á ȳi ̄zāngā 'bá ̄j̄epētō vé rĩ pi ní rizú 'bá ̄sērélē vé rĩ pi ̄c̄uzú tųgẹ̀rị rú rĩ gí, sē má ígá ũndĩ má ní rụ ̄kọpi be rĩ vé tā gí.

6 "Kúru 'í 'yo 'bá ̄sērélē vé rĩ pi ní k̄inĩ, 'Ma Úpí Múngú 'i, ma ̄mi ̄j̄i ̄f̄ũ ẹ̀zị ũkpó ũkpó 'bá ̄j̄epētō vé rĩ pi ní rii ̄mi ̄c̄uzú rĩ agásĩ rá. Ma ̄mi oyụ adringará tųgẹ̀rị rú rĩ agásĩ rá, ũkpō mávé rĩ sī, ma ̄mi pa, ma kọpi ̄r̄in̄ā ũnjí ũnjí.

7 ̄mi adri 'bá mávé ní pi, ma adri Múngú ̄mivé ni. ̄mi kúru ímú n̄j̄i ámá 'yozú k̄inĩ, ma Úpí Múngú ̄mivé rĩ, ̄mi ̄j̄ipi ̄f̄ũupi ẹ̀zị ũkpó ũkpó 'bá ̄j̄epētō vé rĩ pi ní rizú ̄mi ̄c̄uzú rĩ agásĩ rĩ 'i.

8 Ma ̄mi ̄j̄i adri āngũ má ní ũyō ni s̄o sēé ̄b̄urāmā ní, ̄sákā ní, āzini Yōkóbũ ní rĩ agá. Ma āngũ rĩ sē ̄mi ní, ̄iri adri ngá ̄mivé ni. Ma Úpí Múngú 'i.' "

9 Mósē ní tā Múngú ní 'yoó 'd̄iri ũlúzú 'bá ̄sērélē vé rĩ pi ní, 'bo kọpi gākí Mósē ri ȳigá sī, ā'diātās̄iyā kọpi ē ̄es̄i ̄s̄u ̄zāngā ̄i ní ̄i ̄c̄uzú tųgẹ̀rị rú rĩ sī.

10 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní k̄inĩ,

11 “Í mu 'yoó 'bāgú Ējēpētō vé rī ní 'dīni, lē ā ọyọ 'bá Īsērélē vé rī pi fūú ívé āngū agásí āmvé.”

12 'Bo Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kīnī, “Dō 'bá Īsērélē vé rī pi yíkí ma ku pírí, 'bāgú rī ícọ ma yì íngóni, ịsúzú ma ri a'bu a'bu?”

13 Úpí Múngú ní tǎimbị sězú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, “Ími újákí ími gōó 'bāgú Ējēpētō vé rī vúgá 'dāá, ími íjíkí 'bá Īsērélē vé rī pi ífūú Ējēpētō agásí āmvé.”

E'biṣi Mósē vé rī pi, āzini Ārónā vé rī pi

14 Úyú Īsērélē vé rī pi 'dī:

Īsērélē vé mvá kāyú Rūbénā vé anji āgō rī pi ā rú 'dī, Ēnókā 'i, Pálū 'i, Ēzīrónā 'i, Kārímī sī. Úyú 'dī'bée Rūbénā vé rī.

15 Anji āgō Sīmīyónā vé rī pi 'dī, Yēmūyélē 'i, Yāmínī 'i, Ōhádī 'i, Yākínī 'i, Zōhárā 'i, Kānánāzị rī vé mvá Sávūlā sī. Úyú 'dī'bée Sīmīyónā vé rī.

16 Anji āgō Lévī vé rī ní sī rī pi ā rú 'dī: Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī. Lévī adri caá ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ézīrī (137).

17 Anji āgō Gērēsónā vé rī pi, Lībīnī pi Sīmeyī be.

18 Anji āgō Kōhátā vé rī pi ā rú 'dī, Āmūrámū 'i, Ízīhārī 'i, Hēbērónā 'i, Ūzīyélē sī. Kōhátā adri caá ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni na (133).

19 Anji āgō Mērārā vé rī pi, Māhúlī pi Músī be. Úyú rī ní sī 'dī'bée íbíkí ífūú sūrú Lévī vé rī agá.

20 Āmūrámū je 'í étēpì vé ómvúpì Yōkōbédē ri, tị ịri ní Ārónā pi Mósē be. Āmūrámū adri caá ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ézīrī. (137)

21 Anji āgō Ízīhārī vé rī pi 'dī, Kórā 'i, Nēfégē 'i, Zíkírī sī.

22 Anji āgō Ūzīyélē vé rī pi 'dī, Mīsāyélē 'i, Ēlēzāfánā 'i, Sítírī sī.

23 Ārónā je Ēlīsébā ri, Ēlīsébā ri Āmīnādábā vé mvá ūkú, ịri Nāsónā ómvúpì, tị Nādábū ri, Ābúhū ri, Ēlēzārā ri, Ítāmārā sī.

24 Anji āgō Kórā vé rī pi 'dī, Āsírī 'i, Ēlēkánā 'i, Ābīyāsáfā sī. Úyú 'dī'bée Kórā vé rī.

25 Ārónā vé mvá Ēlēzārā je Pūtīyélē vé mvá ūkú, mvá ūkú rī tị ịri ní Fīnásā ri.

Úyú 'dī'bée íbíkí ífūú sūrú Lévī vé rī agá.

26 Ārónā pi Mósē be, 'bá 'dī'bée Úpí Múngú ní 'yoó kōpì ní, “Ími íjíkí sūrú Īsērélē vé rī pi ífūú āngū Ējēpētō vé rī agásí āmvé ívé sūrú rī pi vúgá sī.”

27 'Bá 'dī'bée 'yo' 'bá 'bāgú Ējēpētō vé rī ā ọyọ 'bá Īsērélē vé rī pi ífūú āngū Ējēpētō vé rī agásí āmvé rī.

28 Úpí Múngú átá ándúrú Mósē ní Ējēpētō gá 'dālé,

29 kīnī, “Ma Úpí Múngú 'i. Lē mí ūlū 'bāgú Ējēpētō vé rī ní tǎ má ní 'yoó mí ní rī pi ārēvú céré.”

30 'Bo Mósē újá Úpí Múngú ní kīnī, “Mí nị rá ma ri a'bu a'bu, 'bāgú rī ícọ ma yì íngóni?”

7

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í ndre drī ká, á 'bā mi adrií sū Múngú tịni 'bāgú rī ẹnḍrẹtị gé, mí édrípì Ārónā ri adri nēbị rú, ri mívé ụ'dúkọ rī ūlū 'bāgú rī ní nī.

2 Mí ūlū tǎ má ní 'yoó mí ní rī pi céré mí édrípì Ārónā ní, Ārónā ā mu 'yoó 'bāgú rī ní kīnī, lē ā ọyọ 'bá Īsērélē vé rī pi fūú ívé āngū agásí āmvé.

3 'Bo ma sē 'bāgú rī vé ẹsị ri tete, átá mâ 'o dō tǎ āyāzú āyāyā ni āngū Ējēpētō vé rī agá kárakarā drāāāsīyā,

4 'bāgú rī ícọ ími yìi ku. Kúru mávé ūkpō sī, ma 'bá Ējēpētō vé rī pi ịrīnā tǎ ūnjí ūnjí ni pi sī, ma sūrú ándiándí Īsērélē vé rī pi íjì ífū āngū Ējēpētō vé rī agásí āmvé.

5 Má kǎdō mávé ūkpō lūú 'bá Ējēpētō vé rī pi ní, āzini ma kǎdō 'bá Īsērélē vé rī pi íjì ífūú Ējēpētō agásí āmvé, 'bá Ējēpētō vé rī pi kúru ímụ nị á má 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i.”

6 Mósē pi Ārónā be 'okí tã rĩ sũ Úpí Múngú ní ẹ̀zìí ì ní rĩ tìní.

7 Lókí kòpì ní átázú 'bāgú rĩ be rĩ gé, ìsú Mósē ri ìlì be pũkú ãrõ, Ārónā ri ìlì be pũkú ãrõ drĩ ni na.

Ārónā vé túré újá 'i ufuú ìnì rú

8 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī,

9 “‘Bāgú rĩ 'yo dõ ìmi ní, ‘Ìmi 'okí tã āyāzú āyāyā ni,’ ‘í 'yo Ārónā ní, ‘Mí í'dù mívé túré, ‘í 'be 'bāgú rĩ ẹ̀ndrẹ̀tì gé vūgá 'dāá,’ ìri gõ 'i újá ufu ìnì rú.”

10 Kúru Mósē pi ní mužú Ārónā be 'bāgú rĩ vūgá 'dāá, kòpì 'okí tã rĩ sũ Úpí Múngú ní ẹ̀zìí ì ní rĩ tìní. Ārónā ní ívé túré 'bezú vūgá 'bāgú rĩ ẹ̀ndrẹ̀tì gé, āzini ìrivé ũgalaku rĩ pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé, túré rĩ újá 'i ufuú ìnì rú.

11 Kúru 'bāgú rĩ ní ívé 'bá tã nĩ'ba ambamba rĩ pi zìzú 'bá újógú rú rĩ pi be, āzini 'bá ũjögũ vé ẹ̀zì nga'ba āngũ Ējẹ̀pétõ vé rĩ agá rĩ pi be, kòpì 'okí kpá tã rĩ nyo sũ 'dĩri tìní.

12 'Bá ālu ālu 'be ívé túré vūgá 'dāá, túré rĩ pi újákí ì ufuú céré ìnì rú. 'Bo Ārónā vé túré ufuúpi ìnì rú rĩ, ute kòpìvé túré ufu'ba ìnì rú rĩ pi rá.

13 'Bāgú rĩ vé ẹ̀sì gõ teete sũ Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tìní, gā Mósē pi yìgá Ārónā be sī.

Yī Ējẹ̀pétõ agá rĩ újá 'i ufuú ārí rú

14 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “‘Bāgú rĩ vé ẹ̀sì tete, gā 'bá Ìsērélē vé rĩ pi oyugá mužá sī.

15 Kúru drũ sī ũ'bùtì kũnìkũnì, 'í mužú 'bāgú rĩ tēe yī āmbúgú dīpì dīdì Náyīlī vé rĩ gé 'dāá, ìsú mužú drĩ yī gé 'dālé kuyé. Kādõ mužú yī gé 'dāá, ìmi ìsúkí rí ìmi ìri be, 'í 'dù mívé túré 'i újápì ufuúpi ìnì rú rĩ mužú mí drìgé sī ìndī.

16 Kúru 'í 'yo 'bāgú rĩ ní, 'Úpí Múngú Ēbérē rĩ pi vé rĩ ìpē ma ìmù 'yo mí ní kīnī, “‘Lē mī oyù 'bá mávē rĩ pi mužú rá, kòpì ā mužú rí ma ìnjī āngũ ā'wí cínýáfā rú rĩ

gé 'dāá.” 'Bo cĩngbá āndrũ sī, mí gā tã 'dĩri yìgá sī.

17 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, 'i tã āzì 'o lūzú kīnī ádarú 'i Úpí 'i, 'i yī āmbúgú dīpì dīdì Náyīlī* vé rĩ gbā túré 'í drìgé 'dĩri sī, yī rĩ gõ 'i újá ka ku ārí rú.

18 'Ì'bì yī āmbúgú dīpì dīdì Náyīlī agá rĩ pi ìmù ũdrā rá, yī rĩ gõ ngũ ũnjikānyākānyā. 'Bá Ējẹ̀pétõ vé rĩ pi ícókí mvuú ku.' ”

19 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “‘Í 'yo Ārónā ní, ‘Í 'dù mívé túré, mí inga suú yī Ējẹ̀pétõ vé rĩ pi drìgé 'dāá, yī dī'ba dīdì rĩ pi drìgé 'dāá, yī ì ní gaága rĩ pi drìgé 'dāá, átápárá rĩ pi drìgé 'dāá, yī rĩ pi gõ ì újá céré ku ārí rú. Āngũ Ējẹ̀pétõ vé rĩ agá 'dāá, yī ũdrì agá rĩ pi, yī kũlúkú agá rĩ pi céré ì újá adri ku ārí rú.’ ”

20 Kúru Mósē pi Ārónā be 'dúkí tã rĩ ngaá sũ Úpí Múngú ní ẹ̀zìí ì ní rĩ tìní. Ārónā ní ívé túré í'dúzú, ìri ní yī Náyīlī ē mī gbāzú 'bāgú rĩ ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'dìgé, āzini ìrivé ũgalaku rĩ pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'dìgé, yī rĩ újá 'i céré kuú ārí rú.

21 'Ì'bì yī Náyīlī agá rĩ pi ũdrākí rá, yī āmbúgú dīpì dīdì Náyīlī rĩ gõ ngũ ũnjikānyākānyā, 'bá Ējẹ̀pétõ vé rĩ pi ícókí mvuú ku. Yī āngũ Ējẹ̀pétõ vé rĩ agá rĩ gõ céré adrii ārí rú.

22 'Bo újógú Ējẹ̀pétõ agá rĩ pi ũ'bìkí kpá ìvé ũkpõ ũjögũ vé rĩ áyú, yī rĩ újá 'i ufuú ārí rú. Sē 'bāgú rĩ vé ẹ̀sì gõ teé mužú drìgélé, gā Mósē pi vé tã Ārónā be rĩ yìgá sī, sũ Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tìní.

23 Tã 'dĩri fi ẹ̀sì ní agá 'dāá ālunāni kuyé, ìri ní 'i újázú gōzú ívé jó agá 'dāá.

24 'Bá Ējẹ̀pétõ vé rĩ pi gákí yī Náyīlī ā gārā céré kuú kídí rú, ì ìsúkí rí yī mvuú āní, ā'diātāsīyā kòpì ícókí yī Náyīlī rí mvuú ku.

25 Úpí Múngú ká yī Náyīlī rĩ ē mī gbāá, vùdrĩ ni gõ adrii caá ú'dú ẹ̀zìrĩ.

8

Ìwõnyõkí údrúkúdrú ìfũú

* 7:17 7:17 Náyīlī: 'Bá Ējẹ̀pétõ vé rĩ pi vé múngú rí ìnjī rĩ pi kárakará, Náyīlī ri múngú āzì kòpì ní rí ìnjī rĩ.

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í mu 'yoó 'bāgú rī ní, ‘Úpí Múngú kīnī, mī oyū ívé 'bá rī pi fūú nōósī rá, kōpi ā mukí rí 'i ñnjī bēsīnī.

2 'Í gā dō kōpi oyugá sī, 'i sē mívé āngū rī ga cére ku údrúkúdrú rú,

3 Yīi āmbúgú diipi didi Náyīlī ā 'a ri ga cére ku údrúkúdrú rú. Kōpi ifū yīi rī agásī, kōpi fi mívé jó agá, kōpi útú mívé gbóló drīgé sī, kōpi úfí ũgalaku rī pi vé jó agá, kōpi úfí mívé āti sílé gá sī, dōku kōpi útú úfí mívé sángú rī pi agá.

4 Kōpi útú mī rú'ba gá sī, mívé 'bá rī pi ā rú'ba gá sī, āzini mívé ũgalaku rī pi ā rú'ba gá sī.' ”

5 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í 'yo Ārónā ē inga ívé túré úsú yīi di'ba didi Ējēpétō vé rī pi drīgé sī, yīi ī ní gaaga rī pi drīgé sī, átápára rī pi drīgé sī, údrúkúdrú rī pi ē ifūkí rí ayii āngū Ējēpétō vé rī agásī cére.”

6 Kúru Ārónā ní ívé túré ingazú úsúzu yīi Ējēpétō vé rī pi drīgé sī, údrúkúdrú rī pi ifūkí gaā āngū Ējēpétō vé rī agásī cére.

7 'Bo újógú rī pi 'okí kpá ívé ũkpō ũjōgū vé rī sū 'dīri tīnī, sē údrúkúdrú rī pi ifūkí kpá āngū Ējēpétō vé rī agá rá.

8 'Bāgú rī ní Mósē pi zizú ímúzu Ārónā be, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ími zikí Úpí Múngú ri, ā dro rí údrúkúdrú rī pi mā rú'ba gá sī, āzini mávé 'bá rī pi ā rú'ba gá sī rá. Ma 'bá ímívé rī pi oyū mu rōbōñō zā Úpí Múngú ní rá.”

9 Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Mí ĩpē sā ni, ma ícō Múngú ri zī mí ní, mívé ũgalaku rī pi ní, āzini mívé 'bá rī pi ní rá, údrúkúdrú rī pi ícō āngū rī ku rá, 'yēṅá yīi āmbúgú diipi didi Náyīlī agá rī pi áwí adri nī.”

10 'Bāgú rī ní 'yozú kīnī, “Ími ímúkí zī má ní drū sī.” Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Ma ícō mu zī mí ní rá, sū mí ní 'yoó rī tīnī, mī nī rí áamá 'yozú kīnī, múngú āzi adriipi sū Úpí Múngú 'bávé rī tīnī ni 'dāáyo.

11 Údrúkúdrú rī pi ĩmi ku rá, āzini kōpi mívé ũgalaku rī pi ku mívé 'bá rī pi be rá,

'yēṅá yīi āmbúgú diipi didi agá rī pi áwí adri nī.”

12 Mósē pi Ārónā be, kōpi ká 'bāgú rī kuú gí, Mósē ní Úpí Múngú ri zizú, ā dro rí údrúkúdrú ĩri ní ĩpēé 'bāgú rī drīgé rī 'dīisī rá.

13 Úpí Múngú yi Mósē vé zīngará rá, údrúkúdrú rī pi ũdrākí jó rī pi agásī, bóró rī pi agásī, āngū rī pi agásī cére.

14 'Bá Ējēpétō vé rī pi íkūnākí údrúkúdrú ũdrā'bée rī pi kuú amuku rú, amuku rú, āngū rī ngū kú ānī ũnjikānyākānyā.

15 'Bo 'bāgú rī ká ndreeé údrúkúdrú rī pi ũdrākí cére gí, ésí ni gō teéte, gā Mósē pi ve tā Ārónā be rī yigá sī, sū Úpí Múngú ní ándúru 'yoó rī tīnī.

Ṭwōnyōkí mōnyúná ifūú

16 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í 'yo Ārónā ní, ē inga ívé túré, ā gbā fúrúndi nyōókú agá 'dīri ānī, fúrúndi Ējēpétō agá rī gō 'i újā ufu cére mōnyúná rú.”

17 Kúru Mósē pi ní 'ozú Ārónā be sū Úpí Múngú ní 'yoó ī ní rī tīnī. Ārónā ká fúrúndi rī gbāá, fúrúndi rī gō 'i újā ufuú kuú cére mōnyúná rú, mōnyúná rī pi gūkí 'bá rī pi drīgé, āzini ānyāpá rī pi drīgé. Fúrúndi āngū Ējēpétō vé rī agá rī, gō 'i újā ufuú kuú cére mōnyúná rú.

18 'Bo újógú rī pi ká kōdō ũ'bīi ívé ũkpō ũjōgū vé rī áyú mōnyúná rī pi ē ifūkí rí ānī āmvé, kōpi ũ'bīkí tí. Mōnyúná rī pi áwíkí gūú kuú 'bá rī pi drīgé, āzini ānyāpá rī pi drīgé.

19 Újógú rī pi ní 'yozú 'bāgú rī ní kīnī, “Tā 'dīri Múngú 'o nī.” 'Bo 'bāgú rī vé ésí áwí teéte, gā tā 'dīri yigá sī, sū Úpí Múngú ní ándúru 'yoó rī tīnī.

Ṭwōnyōkí únyúnú ifūú

20 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Drū ũ'būtī kūñkūñī, 'í kpu muú 'bāgú rī vúgá 'dāá, kādō lée muú yīi gé 'dāá, 'í 'yo ĩri ní, 'Úpí Múngú kīnī, mī oyū mávé 'bá rī pi fūú nōósī rá, kōpi ā mukí rí ma ñnjī bēnī.

21 Mí gã dō kōpi oyuḡá sī, ma únyúnyú bítríká ípē ímú mí drīgé, mívé ūgalaku rī pi drīgé, āzini mívé 'bá rī pi drīgé, kōpi úfí ímivé jó agásī céré. 'Bá Ējēpétō vé rī pi vé jó ā 'a rī ga céré ku únyúnyú rú, āngū kōpivé rī ga céré ku únyúnyú rú.

22 “ “Bo ú'dú 'dāri sī, únyúnyú bítríká rī pi cakí mávé 'bá adri'bá āngū Gōsēnī vé rī agá rī pi vúgá 'dāá ku. Ma tā 'dīri 'o 'dīni, mí nī rí áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i, ma ūkpō be āngū nōri agá.

23 Ma mávé 'bá rī pi āsámvú aco mívé 'bá rī pi be rá. Tā āyāzú āyāyā 'dīri, ĩri 'i 'o drū sī.’ ”

24 Úpí Múngú ní tā rī 'ozú sū 'í ní 'yoó rī tīnī. Únyúnyú bítríká pi ní ĩ tōzú 'bāgú rī vé jó agá, ūgalaku rī pi vé jó agásī, āngū Ējēpétō vé rī ā 'a ga céré kuú únyúnyú rú, iza āngū Ējēpétō vé rī céré.

25 Kuru 'bāgú rī ní Mósē pi zizú ímúzá Ārónā be 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi mukí rōbōḡō zāá Múngú ĩmivé rī ní, 'bo ĩmi zākí āngū Ējēpétō vé rī agá nōgō ūgōgō.”

26 'Bo Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Tā mí ní 'yoó 'dīri adri muké ku. Rōbōḡō* 'bá ní lēé zāá Úpí Múngú 'bávé rī ní rī pi, 'bá Ējēpétō vé rī pi 'bā ngū ānī ūnjí. Dō 'bá zākí rōbōḡō 'bá Ējēpétō vé rī pi ní lēé ku ní nōgō, kōpi ícókí nyo 'bā úvī ūdrāá írā sī ku?

27 Lē 'bā tukí ěcī caá ú'dú na, mužú āngū ā'wí cínyáfā rú rī gé 'dāá, 'bā zākí rí rōbōḡō Úpí Múngú 'bávé rī ní, sū ĩri ní ẹzīj 'bá ní rī tīnī.”

28 'Bāgú rī ní 'yozú kīnī, “Ma ĩmi oyu mužú rōbōḡō zā Úpí Múngú ĩmivé rī ní āngū ā'wí cínyáfā rú rī gé 'dālé rá, 'bo lē ĩmi mukí rárá rú ku. Nōni ĩmi zīkí má ní Múngú rī.”

29 Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Má kādō mi kuú, ma koro mu Úpí Múngú rī zī, drū sī, únyúnyú bítríká rī pi nga mu rá. Kōpi ĩmi ku mívé ūgalaku rī pi be, mívé 'bá rī pi be rá. 'Bo lē mí ū'bā 'bā mī

ku, āzini mí uga 'bā ku, ádarú lē mí oyu 'bā mužú rōbōḡō zāá Úpí Múngú ní rá.”

30 Mósē ní kuru 'bāgú rī kuzú 'dāgá, ĩri ní mužú Úpí Múngú rī zizú,

31 Úpí Múngú 'o tā rī sū Mósē ní zīj rī tīnī. Únyúnyú rī pi ní ngazú fūzú 'bāgú rī vé jó agásī, ĩrivé ūgalaku rī pi vé jó agásī, ĩrivé 'bá rī pi vé jó agásī. Únyúnyú ace 'dālé āluḡáni kuyé.

32 'Bo 'bāgú rī vé ẹsī gō áwí teéte, gã 'bá rī pi oyuḡá sī.

9

Īwōnyōkí ānyāpá rī pi ūdrāá

1 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Ī mu 'bāgú Ējēpétō vé rī vúgá 'dāá, 'í 'yo ĩri ní, ‘Úpí Múngú Ēbérē rī pi vé rī kīnī, “Mí oyu mávé 'bá rī pi fūú nōósī rá, kōpi ā mukí ma ĩnjīi.”

2 Mí gã dō kōpi oyuḡá sī,

3 Úpí Múngú rī drā ūnjí ĩpē mívé ānyāpá rī pi ú'dí ūdrā rá. 'Ídózú mívé hūsánī, dōngí, kāmīlō, tī, kābīlō, ndrīj rī pi be, ĩri ú'dí ūdrā rá.

4 'Bo Úpí Múngú rī 'bá Īsērélē vé rī pi vé ānyāpá gū túngú, ĩri 'bá Ējēpétō vé rī pi vé rī gū túngú, Īsērélē rī pi vé ānyāpá ā ūdrākí rí ĩndī ku.’ ”

5 Úpí Múngú útú sá tā 'dīri 'ozú rī gí, Úpí Múngú kīnī, 'i tā 'dīri 'o drū sī.

6 Kā caá drū 'dīni, Úpí Múngú ní tā rī 'ozú sū 'í ní 'yoó rī tīnī. 'Bá Ējēpétō vé rī pi vé ānyāpá ūdrākí céré. 'Bo 'bá Īsērélē vé rī pi vé rī ūdrā kuyé.

7 'Bāgú rī ní āgō uration pēzú mužú 'bá Īsērélē vé rī pi vé ānyāpá rī pi ndrezú, kōpi cakí ịsú 'bá Īsērélē vé rī pi vé ānyāpá drā āluḡáni kuyé. 'Bo kōpi ká ímú ūlūú 'bāgú rī ní, 'bāgú rī vé ẹsī áwí nyo teéte, gã 'bá Īsērélē vé rī pi oyuḡá sī.

Īwōnyōkí ūpīpīḡá 'bá rī pi ā rú' 'bá ū'bāá

8 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, “Īmi úmvúkí úfúrágú ācī vūrā gá rī drī sī tré tré, Mósē ā yī úfúrágú rī uration 'dāá, 'bāgú rī ā tē rí ndreeé.

* 8:26 8:26 Rōbōḡō: 'Bá Ējēpétō vé rī pi rī ānyāpá 'bá Īsērélē vé rī pi ní rīi zāá rōbōḡō rú rī pi ĩnjī múngú rú.

9 Úfúrágú rĩ 'i újá ufu fúrúndí rú, ĩri ayi āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ céré, ĩri ufu ũpípĩṅá rú, ĩri 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ā rú' 'bá ũ'bā, ĩvé ānyāpá rĩ pi be, ũpípĩṅá rĩ pi ũfĩ ku āzó rú."

10 Kúru kōpi ní úfúrágú ácí vūrā gá rĩ úmvúzú, kōpi ní 'dezú mužú 'bāgú rĩ vúgá 'dāá. Mósē ní úfúrágú rĩ yǐzú ury 'dāá, sē ũpípĩṅá ũ'bā 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ā rú' 'bá, ānyāpá rĩ pi be, ũpípĩṅá rĩ pi ũfĩkĩ kú āzó rú.

11 Újógú rĩ pi ícókí pá tuú Mósē ęndręti gé bā ku, ā'diātāsīyā ũpípĩṅá rĩ ní kōpi ā rú' 'bá ũ'bāá kuú āzó rú, 'bá Ējēpētō vé rĩ pi be rĩ sī.

12 'Bo Úpí Múngú sē 'bāgú rĩ vé ęsí áwí teete, gā Mósē pi vé tā Ārónā be rĩ yigá sī, sũ Úpí Múngú ní ándúró 'yoó Mósē ní rĩ tĩni.

Īwōnyōkí fĩ 'deé

13 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Drũ sī ũ'bũti kũñkũnĩ, 'i kpu mužú 'bāgú rĩ vúgá 'dāá, 'i 'yo ĩri ní, Úpí Múngú 'bá Ēbéré vé rĩ pi ní ríi ĩnjĩ rĩ kĩnĩ, 'Mí oyu mávé 'bá rĩ pi fũú nōósĩ rá, kōpi ā mukĩ rí ma ĩnjĩ.

14 Mí gā dō kōpi oyuḡá sī, ma wōnyōkí ũnjĩ ĩpē mí drĩgé, mívé ũgalaku rĩ pi drĩgé, āzini 'bá mívé āngũ agá rĩ pi drĩgé, mĩ nĩ rí 'yozú kĩnĩ, 'bá āzi sũũpi má tĩni vũ drĩgé nōgó 'dāayo.

15 Mā ęsí ā lē té dō nĩ, ma mávé ũkpō lũ, ma té drā ĩwōnyō mí ní, āzini mívé 'bá rĩ pi ní, ĩmi té ũdrā mívé 'bá rĩ pi be vũ drĩgé sī céré.

16 'Bo tā má ní mi kuzú adrizú ídri rú rĩ, mĩ nĩ rí mávé ũkpō áamá ānĩ, mā rú ā ku rí ayí mužú vũ drĩgé sī céré.

17 'Bo mi drĩ ri pá tu tĩtĩ 'bá mávé rĩ pi drĩgé, mí gā kōpi oyuḡá sī.

18 Drũ sī sā nōri tĩni rĩ gé, ma fĩ ũku ni 'deépi Ējēpētō agá nōgó kuyé ni sē 'de ũnjĩ ũnjĩ.

19 'Í sē tāĩmbĩ mívé ũgalaku rĩ pi ní, kōpi ā mukĩ ĩvé ānyāpá rĩ pi ĩjĩ 'bá rĩ pi be ápālā ā ndúgé nōó mbēlē, ā'diātāsīyā ĩjĩkĩ dō 'bá rĩ pi ānyāpá rĩ pi be kuyé, fĩ ri ímú 'de, ĩri kōpi gbā ũdrā rá!' "

20 'Bāgú rĩ vé ũgalaku rĩ pi ā uryko ā'yĩkĩ átángá Úpí Múngú ní 'yoó Mósē tĩ gé rĩ rá, koro kōpi njukĩ mužú ĩvé túgęrĩ rĩ pi ĩjĩ ānyāpá rĩ pi be ápālā ā ndúgé nōó.

21 'Bo 'bá gā' 'bá tā Úpí Múngú ní 'yoó rĩ yigá sī rĩ pi, kukĩ ĩvé túgęrĩ rĩ pi, ānyāpá rĩ pi be kú āmvé 'dāá.

22 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Mí inga mívé túré suú ury 'dāá, fĩ ā 'de rí āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ céré, fĩ rĩ ā gbā rí 'bá Ējēpētō vé rĩ pi, ĩvé ānyāpá rĩ pi be, ngá ọmvú agá rĩ pi be céré."

23 Mósē ká ĩvé túré rĩ ingá suú ury 'dāá, Úpí Múngú ní fĩ ĩpēzú ũvi be, āngũ rĩ ga lókú ury 'dāá cĩngbá ícázú vūgá nōó. Úpí Múngú ĩpē fĩ 'deé āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ céré.

24 Fĩ rĩ 'de, āngũ rĩ ga lókúlókú. Ũlĩ viĩpi ũkpō be 'dāri, ĩnógósi ni vi drĩ āngũ Ējēpētō vé rĩ agá kuyé.

25 Fĩ 'deépi 'dāri gbā 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ānyāpá rĩ pi be ũnjĩ ũnjĩ, gbā kōpivé ngá ọmvú agá rĩ pi rúwí rúwí, gbā pęti rĩ pi ũjōó vūgá.

26 Vūrā fĩ rĩ ní 'dezú kuyé rĩ 'yęjá Gōsēnĩ vé rĩ. Gōsēnĩ ri vūrā 'bá Īsērélé vé rĩ pi ní adrizú rĩ.

27 'Bāgú rĩ ní tĩ pēzú Mósē pi vú sī Ārónā be. ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ēndępi á 'o ũnjĩ, tā Úpí Múngú vé rĩ ĩri pĩri, ma 'bá mávé rĩ pi be, tā 'bá ní 'oó rĩ adri pĩri kuyé.

28 Īmi zĩkĩ Úpí Múngú ri, fĩ 'deépi ũvi be 'dĩri ā tu pá rá. Ma ĩmi oyu fũ mužú rá, ĩmi gōkĩ adrii nōgó đĩi ku."

29 Mósē ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Má kādō fũú kũrú rĩ agá nōósĩ, ma koro mužú Múngú ri mā drĩ ĩrĩ sī, ma ĩri zĩ, ũvi rĩ pá tu rá, fĩ rĩ vé 'dengára, ĩri kpá pá tu rá. Mĩ kúru nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, vũ nōri ęndępi Úpí Múngú vé ni.

30 'Bo á nĩ rá, mi mívé ũgalaku rĩ pi be, ĩmi rukĩ Úpí Múngú ri kuyé."

31 Fĩ rĩ gbā ngá ĩ ní saasa rĩ pi rúwí rúwí, ĩsúzú uryko' 'bée ũ'a be, uryko' 'bée zokĩ fũ gĩ.

32 'Bo fĩ rĩ gbā ũndú rĩ pi kuyé, ā'diātāsīyā ũndú rĩ pi kakĩ vulé rú.

³³ Mósē ní kúru 'bāgú rī kuzú, ĩri ní 'dezú fūzú kūrú rī agásī āmvé, ĩri ní Úpí Múngú ri mǎzú drī ĩrī sī, ĩri ní Múngú ri zizú, ũvi rī vé gangará, āzini fí rī vé 'dengará ní pá tuzú, yǐgò rī ní ātǐzú.

³⁴ 'Bāgú rī kǎ ndree yǐgò rī vé 'dīngará, fí rī vé 'dengará, āzini ũvi rī vé gangará tu pá gí, 'bāgú rī pi ívé ũgalaku rī pi be, kòpi gòkí 'deé ríi ũnjikānyā 'oó dǐi, kòpi ē ẹsǐ gò teéte.

³⁵ 'Bāgú rī gǎ 'bá Īsērélē vé rī pi oyuǎ gá sī, sǔ Úpí Múngú ní ándúru 'yoó Mósē ní rī tǐni.

10

Ḷwõnyõkí úmbí 'deé

¹ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kǐnǐ, "Í gò muǎ 'bāgú rī vú 'dǎá, á 'o 'bāgú rī vé ẹsǐ teéte, ívé ũgalaku rī pi be gí, mǎ 'o rí tǎ āyǎzú āyǎyā ni pi āní kòpi ǎsámvú gé,

² tǎ má ní 'oó āyǎzú āyǎyā 'bá Ējēpétò vé rī pi ǎsámvú gé kòpi ĩrīñǎzú 'dǐri, ĩmi ũlǔkí rí ú'dógú'dógú ni ĩmivé anjǐná rī pi ní, āzini kòpívé anjǐná rī pi ní, ĩmi nǐkí rí 'yozú kǐnǐ, ma Úpí Múngú 'i."

³ Kúru Mósē pi ní 'dezú muǎzú Ārónǎ be 'bāgú rī vǔgá 'dǎá, kòpi ní 'yozú 'bāgú rī ní kǐnǐ, "Úpí Múngú Ēbérē rī pi ní ríi ĩnjǐ rī kǐnǐ, 'Ngá sēepi mǐ drī ní adrizú ũkpó ũkpó, mí ní ma ĩnjǐzú ku rī ā'di? Mí oyuǎ 'bá mávé rī pi muǎ, kòpi ā mukí rí ma ĩnjǐ bēnǐ.

⁴ 'Í gǎ dō kòpi oyuǎ gá sī, 'í ndre muké! Drǐ sī, ma úmbí ĩpē mívé āngǔ agá.

⁵ Kòpi nyõõkú rī ē drǐ ĩmǔlǔ céré. Kòpi mívé ngá ē ĩmbǐtǎ fí ní izaá kuyé rī nya ngá ọmvú agá rī pi be céré.

⁶ Kòpi ĩ tō ĩmívé jó agásí, ũgalaku rī pi vé jó agásí, 'bá Ējēpétò vé rī pi vé jó agásí céré, úmbí ímǔpi 'deépi 'dǐri, ũkǔ ni 'de drǐ āngǔ Ējēpétò vé rī agá 'dǐni kuyé, 'dózú lókí ĩmi ẹ'bǐpǐ ní rizú adrizú āngǔ rī agá rī gé.' " Kúru Mósē ní 'i újázú, ĩri ní 'dezú muǎzú 'bāgú rī ẹndrẹtǐ gé 'dǐsǐ rá.

⁷ 'Bāgú rī vé ũgalaku rī pi ní 'yozú 'bāgú rī ní kǐnǐ, "Mí lē 'bá nyakí ĩzāngǎ rī

ágó 'dǐri drǐgé caá gbǔ ngõtú? Mí oyuǎ 'bá Īsērélē vé rī pi muǎ 'dǐsǐ rá, kòpi ā mukí rí ívé Úpí Múngú ri ĩnjǐ. Mí nǐ kuyé 'yozú kǐnǐ, Ējēpétò ábá gí?"

⁸ Kúru ũgalaku rī pi ní Mósē pi zizú Ārónǎ be ĩgõzú 'bāgú rī vǔgá nǔlé, 'bāgú rī ní 'yozú kòpi ní kǐnǐ, "Múké, ĩmi ícò mu ĩmivé Úpí Múngú ri ĩnjǐ rá. 'Bo 'í lǔ má ní, ā'di pi mu nǐ?"

⁹ Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kǐnǐ, "Bá mu 'bávé anjǐná rī pi be, 'bá áká rú rī pi be, anjǐ āgò rī pi be, anjǐ ũkú rī pi be, kǎbǐlò rī pi be, ndrǐ rī pi be, tǐ rī pi be, ā'diǎtǎsǐyǎ 'bá mu ũmǔ údé Úpí Múngú ri ĩnjǐzú."

¹⁰ 'Bāgú rī ní 'yozú kǐnǐ, "Má oyuǎ dō ĩmi muǎ ĩmívé ũkú rī pi be, anjǐná rī pi be gí, Úpí Múngú ā adri ĩmi be! Tǎ ĩmi ní ríi ũsǔ rī adri muké ku.

¹¹ Á lē ku ĩmi ní muǎzú céré! Á lē 'yéǎ ágò rī pi ā mukí nǐ, kòpi ā mukí rí Úpí Múngú rī ĩnjǐ sǔ mí ní zǐ rī tǐni." Kúru 'bāgú rī ní Mósē pi drozú fūzú Ārónǎ be 'í andregá sǐ āmvé.

¹² Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kǐnǐ, "Mí inga mívé túré suú āngǔ Ējēpétò vé rī drǐgé 'dǎá, úmbí ē ĩmǔlǔ rí āngǔ rī, kòpi ā nyakí rí ngá ọmvú agá rī pi, āzini ngá ĩmbǐtǎ fí ní gbǎá kuyé rī pi céré 'dǐsǐ rá."

¹³ Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú āngǔ Ējēpétò vé rī drǐgé 'dǎá, Úpí Múngú ní ũlǐ ĩpēzú āngǔ rī agá ũtú ní ĩfũngará gálésǐla, ũlǐ rī vǐ ũtú njǐ, ĩnǐná be rá. Kǎ muǎ caá ũ'búṭǐná gá, ǐsǔ ũlǐ rí ívǐ úmbí rī pi ǐjǐ gí.

¹⁴ Úmbí rī 'de, ĩmǔlǔ āngǔ Ējēpétò vé rī ē drǐ céré. Úmbí 'deépi 'dǎri, ũkǔ ni 'de drǐ 'dǎni kuyé, gò kpá 'deé dǐi ku.

¹⁵ Úmbí rī pi ĩmǔlǔkí āngǔ rī nǐ kuú gǐ. Kòpi nyakí ngá ē ĩmbǐtǎ fí rí ní gbǎá kuyé ọmvú agásí rī pi, pẹtǐ ũ'a rī pi be céré, ngá ọmvú agá rī pi, pẹtǐ rī pi be, kòpi ē bí gò adrii 'dǎáyo āngǔ Ējēpétò vé rī agá.

¹⁶ Koro 'bāgú rī ní Mósē pi zizú ímǔzú Ārónǎ be. ĩri ní 'yozú kòpi ní kǐnǐ, "Á 'o ũnjǐ Úpí Múngú ĩmívé rī ẹndrẹtǐ gé, āzini ĩmi ẹndrẹtǐ gé.

17 Īmi trūkí ma mávé ũnjĩkãnyã agásĩ dīj, ĩmi zĩkí má ní Úpí Múngú ĩmivé rĩ, ã 'dụ rí wõnyókí ũnjĩ nõri mã rụ'ba gá sĩ rá."

18 Kúru Mósẽ ní 'bãgú rĩ kuzú, ĩri ní muzú Úpí Múngú ri zizú.

19 Úpí Múngú ní ũlí rĩ újázú, ũlí rĩ gõ ídó viĩ ũkpõ be ũtú ní 'dengára gálésĩla, gõ úmbí rĩ pi viĩ muzú Yĩ Tafu Ika* rĩ gé 'dãá. Úmbí ace ãluñani ãngũ Ējēpétõ vé rĩ agá 'dãá kuyé.

20 'Bo Úpí Múngú sē 'bãgú rĩ vé ẹsĩ gõ teéte, gã 'bá Īsērélē vé rĩ pi oyugá sĩ.

Īwõnyókí ãngũ rĩ bĩ nĩ kuú cìcì

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, "Í su mí drĩ 'bũ gé 'dãá, ãngũ Ējēpétõ vé rĩ ã bĩ rí nĩ kuú cìcì,† 'bá ãzi ã ndre rí ãngũ ãnĩ ku."

22 Kúru Mósẽ ní 'í drĩ suzú 'bũ gé 'dãá, ãngũ rĩ ní bĩzú nĩzú cìcì, 'dụ caá ú'dú na, ãngũ Ējēpétõ vé rĩ agá sĩ céré.

23 'Bá ãzi ndre ógũpĩ ã rụ'ba ku, 'bá ãzi tu ẹcĩ ku. 'Bo vũrã 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, ãngũ rĩ ũtúná rú.

24 Kúru 'bãgú rĩ ní Mósẽ ri zizú ímúzú 'í vugá nõó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Īmi mukí Úpí Múngú ri ĩnjĩ iyí. Īmi ícõ mu ĩmivé ũkú rĩ pi be, anjĩná rĩ pi be rá, 'bo ĩmi kukí ĩmivé kãbĩlõ rĩ pi, ndrĩjĩ rĩ pi, tĩ rĩ pi be adrii nõgó."

25 'Bo Mósẽ ní 'yozú kĩnĩ, "Mí oyũ 'bá ní ãnyãpá rĩ pi, 'bã jĩkí rí zãá 'bávẽ Úpí Múngú ní rõbõñõ rú.

26 'Bã 'bávẽ ãnyãpá rĩ pi jĩ céré muzú ĩndĩ, 'bá ícókí ãzi ní kuú vúlé ku. 'Bã urukõ'bée zã 'bávẽ Úpí Múngú ri ĩnjĩzú ãnĩ, 'bo 'bá nĩkí drĩ kuyé, 'bã ãnyãpá ngõri zã Múngú ní rõbõñõ rú, cĩmgbá 'bá ní cazú 'dãlé rĩ gé."

27 'Bo Úpí Múngú sē 'bãgú rĩ vé ẹsĩ gõ teéte, 'bãgú rĩ gã kõpi oyugá sĩ.

28 'Bãgú rĩ ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, "Í dẹ mi má ẹndrẹtĩ gé 'dĩsĩ rá! Mĩ nĩ muké, lẹ mi gõ índrẹ má ẹndrẹtĩ gé dīj ku! 'Í gõ dõ ímũ má vugá nõó dīj, mi drã rá!"

29 Mósẽ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Īri muké, sũ mí ní 'yoó rĩ tĩnĩ, mã ícõ índrẹ mí ẹndrẹtĩ gé dīj ku!"

11

Īwõnyókí anjĩ kãyú rĩ pi ũdrãá

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, "Á lẹ wõnyókí ãzi ũnjĩ ní ĩpěé ãlu 'bãgú rĩ drĩgé, ívé 'bá Ējēpétõ agá rĩ pi be. Tã 'dĩri ã vudrĩ gé, 'bãgú rĩ ĩmi oyũ muzú rá. Īri ĩmi dro fũ ãngũ rĩ agásĩ rá.

2 'Í mu lũú ãgõ Īsērélē vé rĩ pi ní, ãzini ũkú rĩ pi ní kĩnĩ, kõpi ã mukí ngá ĩ ní údé aya ógũ'ba ógũogũ ni pi sĩ, ãzini dábũ sĩ ni pi zĩjĩ 'bá adri'ba ívé jó gãrã gá rĩ pi vugá."

3 Úpí Múngú sē 'bá Ējēpétõ vé rĩ pi ĩnjĩkí 'bá Īsērélē vé rĩ pi ĩnjĩnjĩ. Mósẽ ri Ējēpétõ gá 'dãá 'bá ãmbúgú, 'bãgú rĩ vé ũgalaku rĩ pi 'bá Ējēpétõ vé rĩ pi be, ĩnjĩkí ĩri ĩnjĩnjĩ.

4 Kúru Mósẽ ní 'yozú 'bãgú rĩ ní kĩnĩ, "Úpí Múngú kĩnĩ, 'Kãdõ muũ caá ĩnjĩná ágágá, mã ẹlĩ muzú ãngũ Ējēpétõ vé rĩ agásĩ.

5 Anjĩ ãgõ 'bá Ējēpétõ vé rĩ pi ní tĩjĩ kãyú rĩ pi céré ímũ ũdrã rá, 'bãgú rĩ vé mvã kãyú ímũpi úrípi lúpá mãlũngã vé rĩ drĩgé rĩ ídó drã nĩ, anjĩ kãyú rĩ pi ũdrã cĩmgbá cazú tũgẽrĩ riipi ngá 'yĩpi rĩ vé mvã ágó kãyú rĩ vugá, ãzini 'bá Ējēpétõ vé rĩ pi vé ãnyãpá rĩ pi vé anjĩ ãgõ kãyú rĩ pi kpá céré ímũ ũdrã rá.

6 ãngũ Ējēpétõ vé rĩ agásĩ céré, 'bá rĩ pi ímũ lũlũlũ ga, lũlũlũ ĩ ní ímũ gaá 'dĩri, ũkũ ni gákĩ drĩ ãngũ Ējēpétõ vé rĩ agá kuyé, 'bo lũlũlũ sũ 'dĩri tĩnĩ ícókí gõõ gaá dīj ku.

7 'Bo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ãsãmvú gé 'dãá, ãngũ rĩ újĩ ku kĩri, ũcógú ágbó 'bá ãzi sĩ ku, dõku ágbó ãnyãpá sĩ ku.' Kúru ĩmi ícõ nĩ ámã 'yozú kĩnĩ, Úpí Múngú ri ẹsĩ muké 'bã 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, ĩmi 'bá Ējēpétõ vé rĩ pi, ĩri ĩmi ĩrĩnã rá.

* 10:19 10:19 Yĩ Tafu Ika: Yĩ Tafu Ika 'dĩri, ĩ kpá zĩ Yĩ Tafu Lómĩ be ni. † 10:21 10:21 ãngũ Ējēpétõ vé rĩ ã nĩ rí kú cìcì: Múngú sē ũtú rĩ bĩ nĩ kuú cìcì, ã'diãtãsiyã 'bá Ējēpétõ vé rĩ pi ní ũtú rĩ ĩnjĩ ívé múngú ãzi rú rĩ sĩ.

8 Ūgalaku Ējēpētō vé rĩ pi ārēvú céré ímú kŭmŭcí ũtĩ má ęndręti gé, kŕpi ma mã drĩ ĩrĩ sĩ, kŕpi 'yo, mã jĩ mávé 'bá rĩ pi mŭzú. Tã 'dĩri ã vŭdrĩ gé, ma kúru 'de mŭ." Jĩkó ní 'deé Mósē agá rĩ sĩ, ĩri ní 'bágú rĩ kuzú, ĩri ní fŭzú mŭzú ãmvé.

9 Úpí Múngú 'yo ándúru Mósē ní kĩnĩ, "Bágú rĩ ícŕ ĩmi yĩ ku. Kúru ĩri sē ma tã āyázú āyāyā ni pi 'o tré āngŭ Ējēpētō vé rĩ agá."

10 Mósē pi Ārónã be 'okĩ tã āyázú āyāyā 'dĩ'bée céré 'bágú rĩ ęndręti gé rá, 'bo Úpí Múngú sē 'bágú rĩ ęsĩ gŕ teete, lē 'bá Īsērélē vé rĩ pi oyuŭ fŭŭ ívé āngŭ Ējēpētō vé rĩ agásĩ ku.

12

Múngú ęlĩ 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé jó tĩ gé sĩ

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónã be Ējēpētō gá 'dãlé kĩnĩ,

2 "Mbãã nŕri ĩri adri ĩmi ní mbãã ĩmi ní í'dózú ĩmivé ílĩ lãzú rĩ.

3 Mĩ áyú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní céré kĩnĩ, ú'dú mŭdrĩ mbãã nŕri vé rĩ gé, 'bęti ālu ālu ē í'dú kãbĩlŕ mvã dŕku ndrĩĩ mbaapi fŕlŕ ni.

4 Dŕ 'bá rĩ pi vé kãlãfe 'bęti 'dĩgę rĩ mãdãŋã, ícŕkĩ kãbĩlŕ rĩ nyaã deę céré ku, kŕpi ã úmúkĩ ĩ 'bęti ãzi ĩnyĩŋã ni be, kŕpi ē ĩpękĩ kãbĩlŕ ĩ ní ícŕ nyaã céré rá ni.

5 Ānyãpã ĩmi ní ĩpęé rĩ ã adri kãbĩlŕ ágŕ, dŕku ndrĩĩ ágŕ adriipi ílĩ be ālu, rŭ'bã be múké ni.

6 ĩmi ũtękĩ kŕpi múké cĩmgbã cazú ú'dú mŭdrĩ drĩ ni sŭ mbãã 'dĩri vé rĩ agá, kúru 'bęti ālu ālu Īsērélē vé rĩ pi ã úlĩkĩ kãbĩlŕ rĩ pi ndrĩĩ rĩ pi be, ũtŭ rĩ ní 'dengárã gã nyã rĩ gé 'dĩgę.

7 Kŕpi ē í'dŭkĩ kãbĩlŕ rĩ vé ãrĩ, dŕku ndrĩĩ rĩ vé ãrĩ ũbęé jó kŕpi ní ngã nyazú rĩ vé kęęti ē ęrĩfe ĩrĩ 'dĩ'bée ã rŭ'bã gã sĩ, ãzini ũrŭ rĩ ã rŭ'bã gã.

8 ĩnĩŋã ālu ālu 'dãri sĩ, kŕpi ã úzŕkĩ kãbĩlŕ rĩ vé zãã, dŕku ndrĩĩ rĩ vé zãã úzŕzŕ, ã nyakĩ pánga ĩ ní á'dĩ ãkŭfĩ ãkŕ ni sĩ, tĩbĩ nŭĩ draapi dradra ni sĩ.

9 Ā nyakĩ zãã rĩ ũbŭrŭ ku, dŕku ã á'dĩkĩ á'dĩ ã'di ku. Ā úzŕkĩ céré úzŕzŕ, drĩ ni pi, pá ni pi, fĩ ni pi, úgŭ ni pi be céré ã úzŕkĩ úzŕzŕ.

10 Ā kukĩ zãã rĩ ē ĩmbĩtã caã drŭ ũ'bŭtĩŋã gã ku. Zãã rĩ ē ĩmbĩtã ace dŕ rá, ã zãkĩ veé 'dĩsĩ rá.

11 ĩmi kãdŕ riĩ ĩnyã rĩ nyaã, ĩmi trakĩ ĩmivé bŕngŕ akoŕ rŭkŭ rĩ pi úsú ĩmivé gŕ rŭ'bã gã, ĩmi úsúkĩ mŕrŕkŭ ĩmi pá gã, ĩmi í'dŭkĩ ĩmivé túré rŭŭ kuú ĩmi drĩgę. ĩmi nyakĩ ĩnyã rĩ mbělē mbělē, Ũ'dú 'dĩri Úpí Múngú ní ęlĩzú jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ.

12 "ĩnĩŋã ālu ālu 'dãri sĩ, ma ímŭ ęlĩ trãã āngŭ Ējēpētō vé rĩ agásĩ, ma 'bá Ējēpētō vé rĩ pi vé anji āgŕ tĩlę kãyú rĩ pi ú'dĩ ãnyãpã āgŕ kãyú rĩ pi be céré, ma múngú Ējēpētō vé rĩ pi ĩrĩŋã rá, ã'diãtãsiyã ma Úpí Múngú 'i.

13 Ārĩ ĩmi ní ũbęé kęęti ęrĩfe gã sĩ rĩ pi, ĩri lŭ 'yozú kĩnĩ, jó ĩmi ní rizú adrizú rĩ pi 'dĩ. Mã kãdŕ ãrĩ ĩmi ní ũbęé rĩ ndręé, ma ęlĩ ĩmi drĩgę sĩ. Mã kãdŕ 'bá Ējēpētō vé rĩ pi vé anji āgŕ kãyú rĩ pi ú'dĩ, mã ícŕ ĩmivé anji āgŕ ú'dĩ ku.

14 "Ũ'dú 'dĩri lē ĩmi 'bãkĩ tã ni kú ĩmi drĩgę, ílĩ ālu ālu, lē úyú ĩmivé rĩ pi ã rikĩ ũmŭ 'dĩri nyaã Úpí Múngú ri ĩnĩzú.

15 Ũ'dú ęzĩrĩ, lē ĩmi nyakĩ pánga ĩ ní á'dilę ãkŭfĩ ãkŕ ni áyu. Ũ'dú ęzĩrĩ 'dĩ'bée vé í'dŕngárã gã, lē ĩmi u'dŭkĩ ãkŭfĩ ĩmivé jó agá rĩ pi céré ãmvé, 'bã pánga ãkŭfĩ be ni nyaapi ãkã ú'dú ęzĩrĩ 'dĩri agá rĩ, ĩ ĩri gŭ 'bã Īsērélē vé rĩ pi ãsãmvú gé sĩ ãmvé.

16 Ũ'dú ālu rĩ gé, lē ĩmi úmúkĩ ĩmi trŭ Múngú ri ĩnĩĩ, ãzini ú'dú ęzĩrĩ rĩ gé, lē ĩmi úmúkĩ ĩmi trŭ Úpí Múngú ri ĩnĩĩ. Ũ'dú ĩrĩ 'dĩ'bée agá, lē 'bã ãzi ã nga ęzĩ ku. Ngã ĩmi ní ícŕ 'oŕ rá rĩ, 'yęŋã ĩmi ĩnyã á'dĩ áyu.

17 "ĩmi údękĩ ũmŭ, ĩmi á'dĩkĩ pánga ãkŭfĩ ãkŕ ni ĩmi nyakĩ, ĩmi ígákĩ rĩ ú'dú mã ní ĩmi ĩjĩzú ĩfŭzú āngŭ Ējēpētō vé rĩ agásĩ 'dãri ãnĩ. ũmŭ 'dĩri ĩmi nyakĩ ĩri mŭzú ílĩ ālu ālu vŭ sĩ céré.

18 Mbãã ílĩ rĩ ní í'dózú rĩ vé ú'dú kãdŕ caã mŭdrĩ drĩ ni sŭ rĩ vé ũndręã gã, ĩmi nyakĩ pánga á'dilę ãkŭfĩ ãkŕ ni cĩmgbã

cazú ú'dú pükú ìrî drî ni ãlu vé ùndréná gá.

19 Ú'dú ézîrî 'dîri agá, lē ē ísúkí ákúfî jó ìmivé rî pi agásî ku. 'Bá pánga ákúfî be ni nyaápi ú'dú ézîrî 'dîri agá ákã rî, dô ìri Ìsèrélégú yã dōku jākã yã, ì ìri gũ 'bá Ìsèrélē vé rî pi ásámvú gé sî ámvé.

20 Vūrã céré ìmi ní adrizú rî pi gé sî, ú'dú ézîrî 'dîri agá, 'bá ázi ã nya ngá ákúfî be ni ku, ã nyakí pánga á'dílé ákúfî ákó ni áyu."

Mósē ũlũ tã Múngú ní ímbá 'í ní rî 'bá Ìsèrélē vé rî pi ní

21 Kúru Mósē ní 'bá ambugu Ìsèrélē vé rî pi zìzú ímúzú 'í vúgá nōó, ìri ní 'yozú kōpi ní kînî, "Lē 'bētî ãlu ãlu ē ìpē ãnyāpá ì ní lēé úlî Ú'dú Múngú ní Èlìzú Jó rî pi tî gé sî rî.

22 Ìmi 'bākí kãbîlō rî pi vé ãrî, dōku ndrîjî rî pi vé ãrî raá ìgãñá agá, ìmi í'dúkí ìbîbî, ìmi sukí ãrî rî agá 'dãá, ìmi ùbēkí ãrî rî kēētî ē ērîfe ìrî 'dî'bée ã rû'bá gá sî, ázini uru rî ã rû'bá gá. 'Bá ázi ē ìfũ ívé jó agásî ámvé ku cîmgbá ù'bütîñá gá.

23 Úpí Múngú kãdō èlîjî mụú ãngũ Èjēpétō vé rî agásî, rií 'bá Èjēpétō vé rî pi ú'dî, ìri ãrî ìmi ní ùbēé kēētî ērîfe uru rî ã rû'bá gá, ázini ērîfe ìrî 'dî'bée ã rû'bá gá rî ndre. Mālāyíkã Múngú ní ímú ìpēé ãngũ ú'dîpi rî ícó fií ìmivé jó agá ìmivé anjî ãgō kãyú rî pi ú'dî ku.

24 "Tã má ní ũlũú ìmi ní 'dîri, lē ìmi 'dukí tã ní ngaá mụzú nyonyo, í'dózú ìmi vúgá, cazú ìmivé úyú rî pi vúgá.

25 Ìmi kãdō caá ãngũ Úpí Múngú ní ezîjî, ìri ní lēé sēé ìmi ní rî gé 'dãá, lē ìmi rikí ùmũ rî vé tã 'oó mụzú dîjî dîjî.

26 Anjî ìmivé rî pi zìkí dō ìmi kînî, 'Ūmũ 'bá ní rií 'oó nōri vé ífíí ã'di?'

27 Ìmi ũlũkí kōpi ní 'dîni, "Bã ri ùmũ Ú'dú Múngú ní Èlìzú Jó rî pi tî gé sî rî vé rî nya Úpí ri ìnjîzú, Úpí Múngú kã rií 'bá Èjēpétō vé rî pi ú'dî, èlî 'bá Ìsèrélē vé adri'bá Èjēpétō agá rî pi vé jó drîgé sî, úló 'bá ázi ã rû'bá ãluñani kuyé.' " 'Bá rî pi kã tã Mósē ní ũlũú rî yîjî, kōpi ní drî sîzú Múngú ri ìnjîzú.

28 'Bá Ìsèrélē vé rî pi 'dukí tã rî ngaá sũ Úpí Múngú ní ezîjî Mósē pi ní Ærónã be rî tîjî.

Anjî kãyú rî pi vé ùdrãngará

29 Kã adrií ìnjîñá ágágá, Úpí Múngú ní 'bá Èjēpétō vé rî pi vé anjî ãgō kãyú rî pi ú'dîzú, í'dó 'bãgú mālũngã rujîpi rî vé mvá ágó kãyú rî 'dîjî drãá, ú'dî anjî ãgō kãyú rî pi cîmgbá cazú 'bá ì ní 'yîi kuú 'bú agá rî vé mvá ágó kãyú rî vúgá, ázini ú'dî ãnyāpá rî pi vé anjî tîlé kãyú rî pi ùdrãá céré.

30 Ìnjîñá 'dãri sî, 'bãgú rî ívé ũgalaku rî pi be, 'bá Èjēpétō vé rî pi be arukí ú'dú gélésî, kōpi ní í'dózú lűlű gazú ãngũ Èjēpétō vé rî agá 'dãá, ã'diãtãsiyã 'bētî ázi ávũ ní drãá 'a ni gé kuyé ni 'dãáyo.

'Bá Ìsèrélē vé rî pi vé fũngará Èjēpétō agásî rî

31 Ìnjîñá 'dãri sî, 'bãgú rî ní Mósē pi zìzú Ærónã be ímúzú 'í vúgá nōó, ìri ní 'yozú kînî, "Ìmi ìmivé 'bá Ìsèrélē vé rî pi be, ìmi ngakí fũú mávé 'bá rî pi ásámvú gé sî 'dîisî rá, ìmi mụkí ìmivé Úpí Múngú ìmi ní tã ni zîjî má tî gé rî ìnjîjî.

32 Ìmi 'dukí ìmivé kãbîlō, ndrîjî, tî rî pi be céré mụzú ìndî. 'Bo ìmi kukí má ní tãkîri ũgbãle."

33 'Bá Èjēpétō vé rî pi ní 'yozú 'bá Ìsèrélē vé rî pi ní kînî, "Ìmi fũkí 'bávé ãngũ agásî mbêlê mbêlê, ìmi fũkí dô kuyé, 'bã céré ùdrã rá."

34 Kúru 'bá Ìsèrélē vé rî pi ní fũndru ì ní usaá yîjî sî, ì ní drî ákúfî yîi 'a ni gé kuyé ni í'dúzú ùdãzú lãálã rî pi agásî, kōpi ní lãálã rî pi úmbézú bōngó sî, kōpi ní u'duzú 'bãzú ì kîdî gé, kōpi ní 'dezú mụzú.

35 'Bá Ìsèrélē vé rî pi 'dukí tã rî ngaá sũ Mósē ní ũlũú ì ní rî tîjî, kōpi zìkí ngá ì ní údé dábũ sî ni pi, aya ógú'bá ógúogũ sî ni pi, bōngó ũnyî be ni pi be 'bá Èjēpétō vé rî pi vúgá.

36 Úpí Múngú sē 'bá Èjēpétō vé rî pi 'bākí èsî múké 'bá Ìsèrélē vé rî pi ní, kōpi sēkí ngá 'bá Ìsèrélē vé rî pi ní zîjî rî pi rá,

sâ kôpi ní füzú Ējêpétô agásí rĩ gé, kôpi 'dukí ã' bú Ējêpétô vé rĩ pi mužú ĩndĩ.

³⁷ Inĩná 'dãri sĩ, 'bá Īsêrelê vé rĩ pi í'dókí ěcĩ tuú kũrũ Rãmásésê vé rĩ gé, cĩngbá cazú kũrũ Sòkótô vé rĩ gé. 'Bá muž' bá rĩ pi élifũ mũdũrũlũ áziyá (600,000), 'dĩ'bée céré ãgô, 'bo lãkĩ ũkú rĩ pi anĩná rĩ pi be kuyé.

³⁸ 'Bá urukô kárakarã 'dekĩ mužú 'bá Īsêrelê vé rĩ pi vugá sĩ ĩndĩ. Tĩ, ndrĩĩ, ãzini kãbĩlô kárakarã 'dekĩ mužú ĩndĩ.

³⁹ Kôpi ní fũndru ĩ ní usaá yĩĩ sĩ ãkũfĩ ãkó ĩ ní ijĩ Ējêpétô gálésĩ rĩ 'bãzú á'dízú pánga rú. Ā'diãtãsiyã ídrókĩ kôpi ĩfũũ ãngũ Ējêpétô vé rĩ agá 'dãásĩ, kôpi ĩsúkĩ sã ínã á'dízú ni kuyé.

⁴⁰ 'Bá Īsêrelê vé rĩ pi adrikĩ Ējêpétô agá 'dãlé caá ílí mũdũrũlũ sũ pũkú na (430).

⁴¹ Ílí mũdũrũlũ sũ pũkú na (430) 'dĩri vé ũdũ gé, Úpĩ Múngú vé 'bá Īsêrelê vé rĩ pi ní füzú ãngũ Ējêpétô vé rĩ agásĩ úyú ĩvé rĩ vú sĩ.

⁴² Inĩná 'dãri sĩ, Úpĩ Múngú 'bã mĩ kôpi ndrezú, ijĩ kôpi ĩfũũ ãngũ Ējêpétô vé rĩ agásĩ rá. Ílí ãlu ãlu, lē 'bá Īsêrelê vé rĩ pi ē ígákĩ inĩná 'dãri vé tã, kôpi ã rikĩ Úpĩ Múngú ri inĩĩ úyú ĩvé rĩ pi be.

Ū'dú Múngú ní Ēlĩzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ vé tã

⁴³ Úpĩ Múngú ní 'yozú Mósê pi ní Ārónã be kĩnĩ, "Tãimbĩ Ū'dú Múngú ní Ēlĩzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ pi 'dĩ:

"Lē jãkãgú ã nya ũmũ rĩ ku.

⁴⁴ Túgẽrĩ mí ní jeé, mí ní ágélé ni ē tĩ lĩĩ gĩ rĩ, ĩri ícô ũmũ 'dĩri nya rá.

⁴⁵ Ūmũ ímũpi adriĩpi mívé ãngá, ãzini 'bã riĩpi ězĩ ngaápi mí ní, mí ní riĩ ũfẽfẽ rĩ, ã nya ũmũ rĩ ku.

⁴⁶ "'Bá Īsêrelê vé rĩ pi ã nyakĩ zãá ũmũ vé rĩ jó agá 'dãã ũgõgõ. Ā jĩkĩ zãá rĩ fũũ ãmvé ku. Ā ñókĩ zãá rĩ vé fã ãluñani ku.

⁴⁷ Lē 'bá Īsêrelê vé rĩ pi ãrẽvú céré ã nyakĩ ũmũ ū'dú 'dãri inĩĩzú ãnĩ.

⁴⁸ "Jãkãgú riĩpi adriĩpi ĩmi ãsãmvú gé, lēepi ũmũ Ū'dú Úpĩ Múngú ní Ēlĩzú Jó rĩ

pi tĩ gé sĩ rĩ nyaápi rĩ, lē ã ulĩ anji ãgô adri' bá ívé ãngá rĩ pi vé ágélé ē tĩ rá. Kúru kôpi ícô ũmũ rĩ nya rá, sũ 'bá Īsêrelê vé ni tĩnĩ. 'Bá ágó ĩ ní ágélé ni ē tĩ lĩĩ kuyé rĩ, ã nya ku.

⁴⁹ Tãimbĩ ãlu ãlu ĩ ní rizú ágélé ē tĩ lĩzú 'dĩri, ĩri 'i nga 'bá Īsêrelê vé rĩ pi ní ãzini jãkã adri' bá ĩmi ãsãmvú gé rĩ pi be céré."

⁵⁰ Īsêrelê rĩ pi ãrẽvú céré 'dukĩ tã Úpĩ Múngú ní ězĩ Mósê pi ní Ārónã be rĩ ngaá rá.

⁵¹ Ū'dú ãlu ãlu 'dãri sĩ, Úpĩ Múngú ijĩ 'bá Īsêrelê vé rĩ pi ĩfũũ ãngũ Ējêpétô vé rĩ agásĩ ãmvé úyú ĩvé rĩ vú sĩ.

13

Múngú gũ anji ãgô kãyú rĩ pi 'í ní

¹ Úpĩ Múngú ní 'yozú Mósê ní kĩnĩ,

² "'Í gũ 'bá Īsêrelê vé rĩ pi vé anji ãgô kãyú rĩ pi adriĩ túngú. Ānji Īsêrelê vé ĩ ní tĩĩ kãyú rĩ pi, ãnyãpã ĩ ní tĩĩ kãyú rĩ pi be, kôpi mávé ni."

³ Kúru Mósê ní 'yozú 'bá Īsêrelê vé rĩ pi ní kĩnĩ, "Lē ĩmi ígákĩ ū'dú ĩmi ní ĩfũzú Ējêpétô agásĩ, ĩmi ní ĩzãngã nyazú túgẽrĩ rú 'dãri, ã'diãtãsiyã Úpĩ Múngú ijĩ ĩmi ĩfũũ ũkpô ívé rĩ sĩ nĩ. 'Bá ãzi ã nya pánga ĩ ní á'dĩ ãkũfĩ sĩ ni ku.

⁴ Lē ĩmi ígákĩ ū'dú ĩmi ní ĩfũzú ãngũ Ējêpétô vé rĩ agásĩ mbãã Ābĩbũ* agá rĩ vé tã.

⁵ Úpĩ Múngú ězĩ ĩmi ě'bĩpĩĩ ní ãngũ 'bã Kãnãná vé rĩ pi vé rĩ, Hĩtĩ rĩ pi vé rĩ, Āmórã rĩ pi vé rĩ, Hĩvĩ rĩ pi vé rĩ, ãzini Jẽbũsĩ rĩ pi vé rĩ, sē ĩmi ní, ãngũ 'dãri múké, lé be, ãzini õnyú be. ĩmi cakĩ dõ ãngũ 'dãri agá gĩ, ílí ãlu ãlu, mbãã Ābĩbũ vé rĩ gé, lē ĩmi údékĩ ũmũ, ĩmi nyakĩ ū'dú ĩmi ní ĩfũzú ãngũ Ējêpétô vé rĩ agásĩ 'dãri ígázú ãnĩ.

⁶ Lē ĩmi nyakĩ pánga ĩ ní á'dĩ ãkũfĩ ãkó ni caá ū'dú ězĩrĩ, ca dõ ū'dú ězĩrĩ gĩ, lē ĩmi údékĩ ũmũ Úpĩ Múngú ri inĩĩzú.

⁷ Ū'dú ězĩrĩ 'dĩri agá, lē ĩmi nyakĩ pánga ĩ ní á'dĩ ãkũfĩ ãkó ni, lē ãkũfĩ ã adri ĩmivé

* 13:4 13:4 Mbãã Ābĩbũ: Mbãã Ābĩbũ í'dó 'i Gbara vé útútú gé, cazú ĩrĩbĩlĩ vé útútú gé. Mbãã 'dĩri ílí rĩ vé í'dóngará, ã'diãtãsiyã 'bá Īsêrelê vé rĩ pi ĩfũkĩ ãngũ Ējêpétô vé rĩ agásĩ mbãã 'dĩri agá.

jó agá ku, āngũ ĩmi ní adrizú rĩ agásĩ céré, ākúfĩ ā adri ku.

⁸ Ụ'dụ ẹzịrĩ 'dĩri agá, lē 'bẹtị ālu ālu ā ũlū anjị ívé rĩ pi ní 'dĩni, 'Ma ri tā 'dĩri 'o 'dĩni, ā'diātāsīyā tā Úpí Múngú ní 'oó má ní, ĩri ní ma íjị ĩfūú Ẹjẹpétō agásĩ āmvé rĩ sī.'

⁹ Ụmụ nōri adri sụ ngá ĩ ní 'yĩ drígé rĩ tịni, dōku ngá ĩ ní 'bāá ẹndrẹtị gé rĩ tịni, ĩmi ígákí rí tā Múngú ní ẹzịi ĩmi ní rĩ ānị, ĩmi ũlūkí rí ĩmivé anjina rĩ pi ní. ĩmi ndrekí drĩ ká, Úpí Múngú íjị ĩmi ĩfūú āngũ Ẹjẹpétō vé rĩ agásĩ ũkpō ívé rĩ sī nĩ.

¹⁰ Ílì ālu ālu, ĩmi údékí ụmụ rii nyaá ụ'dụ 'dĩri gé.

¹¹ “Úpí Múngú ri ímụ āngũ 'bá Kānānā vé rĩ pi ní adrizú rĩ sē ĩmi ní, sụ ĩri ní ẹzịi ĩmi ní, āzini ĩmi ẹ'bípịi ní rĩ tịni. ĩmi kádō caá āngũ rĩ agá 'dāá,

¹² ĩmi gũkí anjị āgō kāyú rĩ pi, ānyāpá āgō kāyú rĩ pi be céré sēé Úpí Múngú ní.

¹³ 'Bá ālu ālu ā újā ívé dōngí ágó kāyú rĩ ívé kábīlō mvá ágó rú ni sī, dōngí rĩ ē drị jezú ānị. 'Bo újā dō dōngí rĩ kuyé, ā pi umbe ni nōó rá. Lē 'bá ālu ālu ā je ívé mvá ágó kāyú rĩ ē drị jeje.

¹⁴ “Úmvúlésī anjị ĩmivé rĩ pi zikí dō ĩmi, 'Tā ĩ ní rizú anjị āgō kāyú rĩ pi ē drị jezú rĩ vé ífífí ā'di?' ĩmi 'yokí kōpi ní kīnī, 'Úpí Múngú íjị 'bā ĩfūú āngũ Ẹjẹpétō vé 'bá ní adrizú ānị tųgẹrị rú rĩ agásĩ ũkpō ívé rĩ sī.

¹⁵ Ọtụ 'bāgú Ẹjẹpétō vé rĩ ká gāá 'bā oyuḡá sī, Úpí Múngú ú'dị 'bá Ẹjẹpétō vé rĩ pi vé anjị āgō kāyú rĩ pi, ānyāpá āgō kāyú rĩ pi be ũdrāá rá. Sē 'bá ní rizú ānyāpá āgō kāyú rĩ pi sēzú zāzú Úpí Múngú ní rōbōḡō rú 'bávé anjị āgō kāyú rĩ pi ē drị jezú kábīlō mvá sī ānị.'

¹⁶ Tā ĩ ní rizú anjị āgō kāyú rĩ pi ē drị jezú rĩ adri sụ ngá ĩ ní 'yĩ drígé rĩ tịni, dōku ngá ĩ ní 'yĩ ẹndrẹtị gé rĩ tịni, ĩmi ígákí rí tā Úpí Múngú ní 'bā íjizú ĩfūzú āngũ Ẹjẹpétō vé rĩ agásĩ ívé ũkpō sī rĩ ānị.”

Ìsèrèlè rĩ pi zokí yīi tafu rĩ agásĩ

¹⁷ 'Bāgú Ẹjẹpétō vé rĩ ká 'bá Ìsèrèlè vé rĩ pi oyuḡá mụzú, Múngú ko kōpi ē drị mụzú

lètị mụḡpi āngũ Fèlèsètè vé rĩ gé sī kuyé, lètị rĩ ē ẹlì dō ẹlì ẹlì drāāāsīyā. Múngú kīnī, “Kōpi fikí dō ẹ'dị agá, kōpi ívé úmī újā gōzú ānị vúlé Ẹjẹpétō gá ũzi.”

¹⁸ 'Bo Múngú ko kōpi ē drị mụzú lètị 'i ánāpi trāā āngũ ā'wí cínýáfā rú rĩ gélésīla, Yīi Tafu Ika rĩ gélé rú. 'Bá Ìsèrèlè vé rĩ pi fūkí āngũ Ẹjẹpétō vé rĩ agásĩ sụ 'bá mụ'bá ẹ'dị 'dị'bá rĩ pi tịni.

¹⁹ Mósè ká ĩfūú Ẹjẹpétō agásĩ, 'du fā Yōsépā vé rĩ mụzú ĩndī, ā'diātāsīyā Yōsépā ẹzi ọtụ 'bá Ìsèrèlè vé rĩ pi ní kīnī, “Á nī rá Múngú ri úmvúlésī ímụ ĩmi ĩzā ko rá, kúru ĩmi kádō fūú mụzú, ĩmi jikí mávé fā mụzú ĩndī.”

²⁰ 'Bá Ìsèrèlè vé rĩ pi ká kūrú Sōkótō vé rĩ kuú, kōpi mụkí mōrōgō 'beé kūrú Ẹtāmā vé rĩ gé, ĩnyinā āngũ ā'wí cínýáfā rú rĩ gé.

²¹ Kádō adrii ụtúná sī, Úpí Múngú ri írībítị sē āsō kōpi ẹndrẹtị gé ri kōpi ē drị ko mụzú. Kádō kpá adrii ịníná sī, ĩri sē ācī ri dī kōpi ẹndrẹtị gé, kōpi ā ndrekí rí āngũ ānị ịníná rĩ sī, kōpi ā tukí rí ẹcī ụtúná sī, dōku ịníná sī.

²² Írībítị rĩ ri 'bá Ìsèrèlè vé rĩ pi ē drị koó mụzú ụtúná rĩ sī, āzini ācī āsōopi rĩ, ri kōpi ē drị koó mụzú ịníná rĩ sī.

14

¹ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósè ní kīnī,

² “'Í 'yo 'bá Ìsèrèlè vé rĩ pi ní, kōpi ā újákí ĩ gōo mụú mōrōgō rĩ 'beé kūrú Pī Hāhīrótā vé rĩ gé, Mígōdólā pi vé āsámvú yīi tafu ika rĩ be rĩ gé. Kōpi ā 'bekí mōrōgō rĩ yīi tafu ika rĩ ā gārā gá, ĩnyinā kūrú Bālā Zèfónā vé rĩ ā gārā gá.

³ 'Bāgú Ẹjẹpétō vé rĩ ímụ ụsụ, ĩri 'yo, “Bá Ìsèrèlè vé rĩ pi ndākí lètị tí, kōpi ri ájā āngũ ā'wí cínýáfā rú rĩ agá 'dī'dī.’

⁴ Ma sē 'bāgú rĩ vé ẹsị ri tete, ĩri gō ĩmi vùdrị dro, 'bo ma 'bāgú rĩ ndē ívé āngáráwá rĩ pi be rá. Tā má ní ímúzú kōpi ndézú rĩ, ĩri sē 'bá rĩ pi céré ímụ ma íngú ānị rá. 'Bá Ẹjẹpétō vé rĩ pi ímụ nī 'yozú kīnī, ádarú ma Úpí Múngú 'i.” Kúru

'bá Īsērélē vé rī pi ní mōrōgó 'bezú vūrā Úpí Múngú ní lūū ī ní rī gé.

5 'Bāgú Ējēpētō vé rī kā yīi kīnī 'bá Īsērélē vé rī pi ápákí mužú gí, 'bāgú rī ívé ūgalaku rī pi be, kōpi ní ívé yīkī újázú 'yozú kīnī, "Í ndrekí drī tā 'bá ní 'oó 'dīri ká, 'bá kukí 'bá 'dī'bée ápá rá āsī? Kōpi gōkí 'bá ní ēzī ngaá dīi ku!"

6 Kúru 'bāgú rī útú ívé ārābīyā ī ní rií useé hūsānī* sī rī kú ɪnógósí, 'du ívé āngáráwá rī pi mužú ɪndī.

7 'Du ārābīyā múké múké ī ní rií useé hūsānī sī rī pi mūdūrūlū ázīyá, 'du kpá ārābīyā ī ní rií useé hūsānī sī Ējēpētō agá 'dāá rī pi, ū'bā ūgalaku rī pi adrií drīkoma rú ārābīyā ī ní rií useé hūsānī sī rī pi drīgé sī ālu ālu céré.

8 Úpí Múngú sē 'bāgú Ējēpētō vé rī ē ɛsí teete, ā dro rí 'bá Īsērélē vé rí 'bá ápá 'bá mu 'bá ūrī ākó 'dī'bée ā vūdrī mužú.

9 'Bá Ējēpētō vé rī pi, āngáráwá 'bāgú rī vé rī pi, 'bá únjú 'bá hūsānī sī rī pi, āzini únjú 'bá ārābīyā ī ní useé hūsānī sī rī pi be rikí 'bá Īsērélē vé rī pi ā vūdrī droó mužú, kōpi cakí mužú Īsērélē rī pi ɪsú vūrā kōpi ní mužú adrizú rī gé yīi tafu ika rī ā gārā gá ɪnyinǎ Pī Hāhīrótā gá, ɪnyinǎ kūrú Bālā Zéfónā vé rī ā gārā gá.

10 'Bá Īsērélē vé rī pi ká ndree 'bāgú rī ri ímú ívé 'bá Ējēpētō vé rī pi be ī vúgálé rú, ūrī ɪmvú kōpi ambamba, kōpi ní útrézú Úpí Múngú ɛndrētī gé, Múngú ā ko ī ɪzā.

11 Kōpi ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mí ɪjī 'bá ūdrāá āngū ā'wí cínyáfā rú rī gé nōgó ā'di ā tā sī? Ējēpētō agá 'dāá, nyōókú āvū sīzú ni 'dāáyo? 'Í 'o mi ngóni ngóni 'bá ɪjízú ɪfūzú Ējēpētō agásī āmvé?

12 'Bá 'yokí mí ní ándúru Ējēpētō gá 'dálé rá, 'bá kīnī, 'Mí ku 'bá adrikí 'bá Ējēpētō vé rī pi ní túgērī rú, rií ēzī ngaá kōpi ní.' 'Bávé adringará túgērī rú Ējēpētō gá 'dálé rī múké, ndē 'bá ní ímúzú ūdrázú āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá nōgó rī."

13 Mósē ní újázú 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, "Īmi 'okí ūrī sī ku! Īmi úmbékí

ɛsí, ɪmi āndrū tā Úpí Múngú ní ɪmi pazú rī ndre rá, 'bá Ējēpētō vé ɪmi ní ndree ímú 'bá 'dī'bée, ɪmi gōkí kōpi ndree dīi ku.

14 Úpí Múngú ri ɪmi ní ūmbā rī fū nī, lē ɪmi adrikí mādā."

15 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Ngá mí ní rizú mi ɪmāmālázú mā ko mí ɪzā rī ā'di? 'Í lū 'bá Īsērélē vé rī pi ní, kōpi ā útrúkí ī mužú drīdrī.

16 Mí inga mívé túré suú yīi tafu ika rī drīgé 'dálé, yīi rī ē ɛdí rí 'i, 'bá Īsērélē vé rī pi ē ɛlīkí rí mužú āngū ā'wí rú rī agásī.

17 Ma sē āngáráwá Ējēpētō vé rī pi ē ɛsí ri tete, kōpi Īsērélē rī pi ā vūdrī dro mužú yīi tafu ika rī agásī, ma 'bāgú rī ndē ívé āngáráwá rī pi be, ārābīyā ī ní useé hūsānī sī rī pi be, ī kúru ma ɪnjī āní rá.

18 Má kādō 'bāgú rī ndēé ívé āngáráwá rī pi be gí, 'bá Ējēpētō vé rī pi ímú nī áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i."

19 Kúru Múngú vé mālāyíkā riipi āngáráwá Īsērélē vé rī pi ē drī koopi rī gō 'i újá adrii kōpi ā úgóró gá. ɪrībīti āsōopi kōpi ɛndrētī gé rī gō 'i újá adrii kōpi ā úgóró gá.

20 ɪrībīti rī mu adrii āngáráwá Ējēpētō vé rī pi āsámvú gé 'bá Īsērélē vé rī pi be. Āngū rī kā nīi cīcī, ɪrībīti rī gō 'i újá dīi 'bá Īsērélē vé rī pi ní ācī rú ɪnī be rā. 'Bo ɪrībīti rī sē āngū rī nī kú cīcī āngáráwá Ējēpētō vé rī pi ní, sē āngáráwá Ējēpētō vé rī pi útrúkí ī caá 'bá Īsērélē vé rī pi ā gārā gá 'dāá kuyé.

21 Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú yīi tafu ika rī drīgé 'dāá, ɪnīnǎ 'dāri sī, Úpí Múngú ní ūlī ɪpēzú ūtú ní ɪfūngará gálésīla ūkpō be, vīzú ɪnī be rā, yīi tafu rī ní 'i ɛdízú, sē āngū rī gō adrii ā'wí rú.

22 Kúru 'bá Īsērélē vé rī pi ní ɛlīzú mužú āngū ā'wí rú, yīi 'i ɛdīpi ngaápi kú ngénjī rī āsámvú gé sī.

23 'Bá Ējēpētō vé rī pi, āngáráwá 'bāgú rī vé rī pi be, kōpi ní 'bá Īsērélē vé rī pi ā vūdrī drozú mužú, kōpi njukí mužú ívé hūsānī rī pi sī, āzini ārābīyā ī ní useé

* 14:6 14:6 Hūsānī: Hūsānī ri ānyāpá ɔngú njuúpi ambamba ni, ī ri ārābīyā ɛ'dī 'dīzú rī use āní.

hūsánĩ sĩ rĩ pi sĩ mužú yĩ tafu ika 'i éđipi kú ngénjĩ rĩ àsámvú gé sĩ.

24 'Bo kã mužú adrii ũ'bütĩ kũñkũñĩ, Úpí Múngú ndre āngũ ímúzá 'bá Ějēpētō vé rĩ pi drĩgé vūgá nõó írĩbĩtĩ đĩpi ácí rú rĩ agásĩ, sē ũrĩ ímvú kōpi ambamba.

25 Múngú sē 'bá Ějēpētō vé rĩ pi vé ārābĩyā rĩ pi ā pá ate ũtrētrē agá, ícókí njuú ku. 'Bá Ějēpētō vé rĩ pi ní 'dezú útrézú kínĩ, "Lē 'bā 'dekí fūú mužú nõósĩ rá! Úpí Múngú 'de 'bá Īsērélē vé rĩ pi vúgálésĩ, ĩri rĩ ũmbā rĩ fũ 'bá be nĩ."

26 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Mí inga mívé túré suú yĩ tafu ika rĩ drĩgé 'dāá, yĩ rĩ ē ící rí 'i 'bá Ějēpētō vé rĩ pi ímũlũú ívé ārābĩyā useé hūsánĩ sĩ rĩ pi be, āzini 'bá únjú' 'bá hūsánĩ sĩ rĩ pi be."

27 Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú yĩ tafu ika rĩ drĩgé 'dāá, kã mužú adrii ũ'bütĩná sĩ, yĩ rĩ ní 'i ícízú kpũkũ. 'Bá Ějēpētō vé rĩ pi 'bĩkĩ kōdō ápá fūú yĩ rĩ agásĩ, 'bo Úpí Múngú ú'bé kōpi gōó yĩ tafu ika rĩ agá 'dāá ũzi.

28 Yĩ rĩ ímũlũ ārābĩyā ĩ ní useé hūsánĩ sĩ rĩ pi, 'bá únjú' 'bá hūsánĩ sĩ rĩ pi be, 'bāgú rĩ vé āngáráwá 'bá Īsērélē vé rĩ pi ā vúdrĩ dro' 'bá rĩ pi be céré, 'bá āzi pa 'i ālujánĩ kuyé.

29 'Bo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní elizú mužú āngũ ā'wí rú rĩ gé sĩ, yĩ 'i éđipi ngaápi kú ngénjĩ rĩ àsámvú gé sĩ.

30 Ũ'dú 'dāri gé, Úpí Múngú pa 'bá Īsērélē vé rĩ pi 'bá Ějēpētō vé rĩ pi drĩgé sĩ rá, 'bá Īsērélē vé rĩ pi ndrekí 'bá Ějēpētō vé rĩ pi vé āvũ ũdrā' 'bá kú yĩ ā gārā gá sĩ rĩ pi rá.

31 'Bá Īsērélē vé rĩ pi kã Úpí Múngú vé ũkpō 'bá Ějēpētō vé rĩ pi ndézú rĩ ndreé, sē kōpi ĩnjĩkĩ Úpí Múngú ri ānĩ rá, kōpi 'bākĩ ésĩ Úpí Múngú drĩgé, āzini ĩrivé átí' 'bá Mósē drĩgé.

15

Úngó Mósē ní ngoó rĩ

1 Kúru Mósē pi ní úngó 'dĩri ngozú 'bá Īsērélē vé rĩ pi be Úpí Múngú ní, "Ma úngó ngo Úpí Múngú ní,

ā'diātāsĩyā ĩri ní ari'ba rĩ pi ā ũkpō ndéé rá rĩ sĩ.

Ú'bé 'bá únjú' 'bá hūsánĩ sĩ rĩ pi ívé hūsánĩ rĩ pi be céré yĩ tafu agá.

2 Úpí Múngú ri má ní ũkpō sē nĩ, āzini ĩri sē ma úngó ngo nĩ, pa ma ari'ba rĩ pi drĩgé sĩ nĩ, ĩri mávé Múngú, ma ĩri íngú, ĩri Múngú má étēpi vé ni, ma ĩri íngúngũ.

3 Úpí Múngú ri 'bá ẹ'đĩ 'đĩpi ndéēpi rá ni, ĩrivé rú Úpí 'i.

4 'Bāgú rĩ vé āngáráwá rĩ pi ívé ārābĩyā ĩ ní useése rĩ pi be, Múngú ú'bé kōpi Yĩ Tafu Ika rĩ agá. 'Bāgú rĩ vé ũgalaku ẹ'đĩ ā tā nĩ' 'bá múké múké rĩ pi u'dekí ũdrāá Yĩ Tafu Ika rĩ agá.

5 Yĩ kũpi kũkũ rĩ ímũlũ kōpi, kōpi u'dekí áwí yĩ ā ndúgé 'dāá, sũ írā ní 'deé áwí yĩ ā ndúgé rĩ tĩnĩ.

6 Úpí Múngú, mívé ũkpō aga rá, mívé ũkpō ú'đĩ ari'ba rĩ pi ũdrāá céré.

7 Mívé ũkpō agaápi rá rĩ sĩ, 'í ndē 'bá mi ọwũ' 'bá rĩ pi rá, jĩkó mívé rĩ sĩ, 'í zā 'bá 'dĩ'bée veé kuú úfúrágú rú, sũ ásé ní veé rĩ tĩnĩ.

8 Ẹvĩvĩ mívé rĩ sĩ, yĩ rĩ aco 'i ngaá kuú ngénjĩ, yĩ riipi đĩpi rĩ gō 'i újā troó kuú ngũ, Mĩ ni kũpi kũkũ rĩ gō đĩ ku.

9 Ari'ba rĩ pi rikí ĩ íngú kínĩ, 'Ma kōpi ā vúdrĩ dro, ma kōpi urũ rá, ma kōpivé ā'bú u'dũ kōpi drĩgé sĩ, ma kōpi ú'đĩ ũdrā céré, ma mávé ílĩ āco rĩ ínjé, ma kōpi ú'đĩ ũdrā rá.'

10 'Bo Úpí Múngú, 'í vu mívé ẹvĩvĩ, sē yĩ tafu rĩ ímũlũ kōpi, kōpi u'dekí tĩ yĩ ā ndúgé sũ írā ní 'deé tĩ yĩ ā ndúgé rĩ tĩnĩ.

11 Úpí Múngú, múngú āzi sũpi mí tĩnĩ 'dāáyo, Ā'di adri sũ mí tĩnĩ, uleteretere ũkpō be nĩ?

'Bá ì ní ruú, āzini ì ní íngú sù mí
tìni rī ā'di 'i?
Ā'di ri ícò tā āyāzú āyāyā ni 'o sù
mí tìni nī?

- 12 Mí i'da mívé ũkpō,
nyōkú rī zī 'i, ute kōpi céré.
- 13 Lēngará mívé agaápi rá rī sī,
mí 'bá mí ní kōpi ípá rī pi ē drī ko
muzú rá.
Ūkpō mívé rī ícò kōpi ũtē
ca mívé vūrā uletere rī gé rá.
- 14 Súrú rī pi kádō tā 'dīri yī, ìri sē kōpi ā
rú' 'bá ri yāyā.
Ūrī ri 'bá Fēlēsētē vé rī pi ìmvú
ambamba.
- 15 Ūrī ri ìmú drīkoma Ēdómā vé rī pi ìmvú
ūnjí ũnjí.
Ambugu Mōábā vé rī pi ìmú yā am-
bamba,
'bá Kānānā vé rī pi ìmú adri ũrī rú,
16 ũrī ri ìmú kōpi ìmvú ũnjí ũnjí.
Úpí Múngú, ũkpō mívé rī sī,
kōpi áwí pá tu sù írā ní pá tuú
vūrāvūrā rī tìni.
Cīngbá 'bá mívé mí ní ípá rī pi ní agazú
muzú.
- 17 Mí kōpi jì mụ adri
írā mí ní adrízú rī drīgé,
Á Úpí Múngú, vūrā 'dāri mí ní rizú adrízú
rī,
Á Úpí, mí údé vūrā rī nī uletere.
- 18 Úpí Múngú, mí āngū rụ
muzú nyonyo.”
- 19 'Bá Īsērélē vé rī pi zokí fūú yī Múngú
ní éđi kuú ngénjì rī āsámvú gé sī múké.
'Bo 'bāgú Ējēpētō vé rī pi ívé āngáráwá rī
pi be, kōpi ká lēé zoó muzú, Úpí Múngú
sē yī rī ìmūlū kōpi kpūkú ívé hūsánī rī pi
be, ívé ārābīyā ì ní rīí useése hūsánī sī rī
pi be.

Úngó Mīrīyāmā ní ngoó rī

20 Mīrīyāmā Ārónā ómvúpì ri nēbī.
Kúru ìri ní kōyō í'dúzú rizú cozú, ũkú rī
pi ní 'dezú vudrī ni gé sī, pí ívé kōyō pi
be, kōpi ní rizú úngó tuzú muzú.

21 Kúru Mīrīyāmā ní í'dózú úngó rī
ngozú kōpi ní,
“Ìmi ngokí úngó Úpí Múngú ri íngúzú,

ìri ní ẹ'dì rī ndēé gí rī sī!

Ú'bé 'bá únjú' 'bá hūsánī sī rī pi
ívé hūsánī rī pi be céré yī tafu rī
agá.”

Yī draápi dradra Mārā gá rī

22 Kúru Mósē ní 'bá Īsērélē vé rī pi ē
drī kozú Yī Tafu Ika rī gé 'dāásī muzú
āngū ā'wí cínýáfā rú ì ní zī Súrú rī gé
'dāá. Kōpi ẹcìkí caá ụ'dú na, ìsúkí yī
mvuú kuyé.

23 Kúru kōpi ká caá Mārā gá 'dāá, kōpi
ìsúkí yī rá, 'bo yī rī ní draádra rī sī, kōpi
mvukí yī rī kuyé. (Zíkí āngū 'dāri ā rú
Mārā, yī rī ní draádra rī sī.)

24 'Bá rī pi rikí unuú Mósē bílé gá kínī,
“Mósē, yī rī dradra, 'bā mvukí rí ā'di?”

25 Mósē ní Úpí Múngú rī zízú ẹsì be
céré. Úpí Múngú ní pẹtì ẹlíná ni i'dazú
ìri ní. Mósē ní pẹtì ẹlíná 'dāri 'bezú yī
agá 'dāá, yī rī gō ícá múké, ì ícò mvu rá.

Mārā gá 'dāá, Úpí sē tāimbì kōpi ní,
āzini ũ'bì kōpi.

26 Kínī, “Ma Úpí Múngú ìmivé rī, ìmi
yíkí dō ụ'dúkó mávé rī rá, ìmi 'okí dō tā
pìrì má ẹndrẹtì gé, āzini ìmi 'dukí dō tā
má ní ẹzì rī ngaá rá, má ícò drā ũnjí má
ní ọtú pēé 'bá Ējēpētō vé rī pi drīgé rī
pēé ìmi drīgé ku. Ma Úpí Múngú riipi ìmi
ídripi rī 'i.”

27 'Bá Īsērélē vé rī pi ní gōzú ì útrúzú
cazú Ēlímū gé, vūrā 'dāri gé, yī ri' 'bá
ídì' 'bá ìfū' 'bá nyōkú agalésì mādā mādā
ni pi anigé mụdrì drī ni ìrī, āzini mbírā
pẹtì vūrā 'dāri gé anigé pūkú ẹzìrī. Kōpi
ní kúru áwízú adrízú vūrā yī be 'dāri ā
gārā gá.

16

Múngú sē mánā āzini āl'bo íngázú 'bū gélésīla

1 'Bá Īsērélē vé rī pi ní ngazú āngū
Ēlímū vé rī agásì, kōpi ní muzú āngū ā'wí
cínýáfā rú Sínī vé rī gé, āngū 'dāri ìri
āsámvú Ēlímū pi vé írā Sínáyī be rī gé.
Mbāá ụ'dú mụdrì drī ni tōwú, mbāá ìrī
gé, kōpi ní fúzú āngū Ējēpētō vé rī agásì,
kōpi ní cazú Sínáyī gé.

2 Ängü ä'wí cínýáfä rú rĩ gé 'dää, 'bá Īsērélē vé rĩ pi rikí unuú Mósē pi bílé gá Ārónā be.

3 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, “Úpí Múngú ä ú'dí té dō 'bâ ũdrāā Ējēpētō gá 'dälé múké! 'Dälé zāā anigé, änyāngā anigé, 'bá rikí nyaá, 'bo ĩmi ijíkí 'bâ imü ũdrāā ēbírí sī ängü ä'wí cínýáfä rú nōri agá älé?”

4 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Ma ĩmi ní änyāngā sē íngázú 'bü gé 'dääsī sū yīígó ní 'díj rĩ tīnī. Ú'dú älu älu, lē 'bá rĩ pi ä mukí änyāngā ĩkūnāā ĩ ní nyaá 'yēñá ú'dú älu vé ni. Á lē kōpi ũ'bīj, mâ ndre rí dō kōpi ícō tā má ní 'yoó 'díri 'du nga rá.

5 Kādō adrií ú'dú áziyá sī, lē kōpi ē ĩkūnākí änyāngā ĩ ní nyaá caá ú'dú ĩrī vé ni, sū ándúru kōpi ní ríi ĩkūnāā rĩ tīnī.”

6 Kúru Mósē pi Ārónā be, kōpi ní 'yozú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní kīnī, “Ündrēñá ändrū nōri sī, ĩmi ícō nī áamá 'yozú kīnī, Úpí Múngú ijī ĩmi ĩfūū ämvé ängü Ējēpētō vé rĩ agásī nī.

7 Drū ũ'bútīñá rĩ sī, ĩmi Úpí Múngú vé dīngará ũkpō be rĩ ndre rá, ä'diätäsīyā yī ĩmivé unungará ĩmi ní ríi unuú 'í rú' 'bá gá rĩ gí. ĩmi ri unu 'bâ rú' 'bá gá, 'bá 'okí ä'di?”

8 Mósē gō kpá 'yoó kōpi ní kīnī, “Īmi ndrekí dō sēkí ĩmi ní zāā ündrēñá sī, äzini sēkí dō ĩmi ní pánga ũ'bútī sī, ĩmi imü nī áamá 'yozú kīnī, Úpí Múngú sē ĩmi ní ngá 'dī'bée nī, ä'diätäsīyā yī ĩmivé unungará ĩmi ní ríi unuú 'í rú' 'bá gá rĩ gí. 'Bá 'okí ä'di ĩmi ní rizú unuzú 'bâ rú' 'bá gá? ĩmi ri unu 'bâ rú' 'bá gá kuyé, ĩmi ri unu Úpí Múngú rú' 'bá gá.”

9 Kúru Mósē ní 'yozú Ārónā ní kīnī, “Í lū 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, lē kōpi ē imúkí Úpí Múngú vúgá nōó, ä'diätäsīyā Úpí Múngú yī kōpivé unungará gí.”

10 Ārónā ká ríi átá 'bá Īsērélē vé rĩ pi be, kōpi ndrekí ängü gōó ängü ä'wí cínýáfä rú rĩ géle rú, kōpi ndrekí dīngará Úpí Múngú vé rĩ ĩrībítī rĩ agá 'dää.

11 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī,

12 “Á yī 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé unungará gí. 'Í lū kōpi ní, 'Ündrēñá älu älu, kōpi zāā ĩsú nya rá, ũ'bútīñá älu älu, kōpi pánga ĩsú ambamba. ĩmi kúru nī áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i, ma Múngú ĩmivé rĩ.”

13 Ündrēñá 'dāri sī, äli'bo imúkí kárakarā, özüki vūrā 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní adrizú rĩ céré. Kā muú caá drū ũ'bútīñá sī, ängü rĩ 'a céré kuú endrīlīgó rú.

14 Endrīlīgó rĩ ká üngü deé, ngá uruko nyírīñá ni pi özüki ängü ä'wí cínýáfä rú 'dāri ē drī céré, sū fī yīígó vé 'deépi nyírīñá rĩ tīnī.

15 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ká ngá 'dī'bée ndreé, kōpi rikí átá ĩ äsámvú gé sī kīnī, “Ngá 'dī'bée ä'di?” Ä'diätäsīyā kōpi nīkí ngá rĩ kuyé.

Mósē ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ngá rĩ pánga, Úpí Múngú sē ĩmi ní änyāngā rú.

16 Tā Úpí Múngú ní ezií ĩmi ní rĩ 'dī, “Bá älu älu ē ĩkūnā caá ívé 'bá 'bētī äsámvú gé rĩ pi ní céré, 'bá älu ē ĩsú rí öméri* ä 'a älu.”

17 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ĩkūnākí änyāngā rĩ sū ĩ ní lūú ĩ ní rĩ tīnī. 'Bá uruko ĩkūnākí änyāngā rĩ ämbúgú, 'bá uruko ĩkūnākí mādāñá.

18 Kōpi ká änyāngā ĩ ní ĩkūnāā rĩ ũ'bīj öméri sī, 'bá änyāngā ĩkūnāāpi ämbúgú rĩ vé änyāngā ē ĩmbítā ku 'i kuyé, 'bá ĩkūnāāpi mādāñá rĩ vé änyāngā ca ĩri ní rá. 'Bá älu älu ĩkūnā änyāngā rĩ caá ívé 'bá 'bētī äsámvú gé rĩ pi ní céré.

19 Kúru Mósē ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Bá äzi ä ku änyāngā rĩ laá ĩnī be rá caá ũ'bútīñá gá ku.”

20 'Bo 'bá uruko yíkí Mósē vé tā kuyé, kōpi kukí änyāngā rĩ ä uruko laá rá, änyāngā rĩ gō cí ũ'bū rú, gō ngūū ũnjí. Sē Mósē ē ési ve kōpi ní ũnjí ũnjí.

21 Ŭ'bútīñá älu älu, 'bá älu älu ri änyāngā rĩ ĩkūnā ca ívé 'bá 'bētī äsámvú gé rĩ pi ní céré. Utú rĩ kādō kōó gbírílí, änyāngā rĩ áká 'dīisí rá.

22 Kādō caá ú'dú áziyá sī, kōpi änyāngā rĩ ĩkūnā ca kūrā ä 'a sū vú ĩrī, ándúru rĩ

* 16:16 16:16 Öméri: Öméri ri ícō adri litá ĩrī. 'Í lá Wüŋgára 16:18; 16:32; 16:33; 16:36.

agá, 'bá dr̄ikoma 'bá r̄i pi ütē' 'bá r̄i pi 'de mu tā 'd̄iri ũlū Mósē ní.

²³ Mósē ní 'yozú k̄opi ní k̄inī, “Úpí Múngú ẹ̀zi tā r̄i 'd̄ini, ‘Ū'dú dr̄u r̄i, ̄iri ū'dú uvuzú ni, ̄iri Sábátā[†] uletere Úpí Múngú vé ni. ̄imi á'díkí ǎnyāngā r̄i ǎmbúgú, d̄oƙu ̄imi ʊ̀s̄ikí ʊ̀s̄is̄i. ̄imi 'bā́kí ʊ̀r̄uƙo' 'bée ū'dú dr̄u vé r̄i ǎ tā mbazú ǎní.’ ”

²⁴ K̄opi ní ǎnyāngā r̄i pi 'bázú lazú c̄imgbá cazú ū'bút̄inǎ gá, s̄u Mósē ní ẹ̀zi ̄i ní r̄i t̄in̄i, 'bo nḡu ũnjí kuyé, ci kpá ū'bú rú kuyé.

²⁵ Mósē ní 'yozú k̄opi ní k̄inī, “ǎnyāngā 'd̄iri, ̄imi nyakí ū'dú ǎndr̄u n̄ori gé, ǎ'diātās̄iyā ū'dú ǎndr̄u n̄ori ̄iri Sábátā Úpí Múngú vé ni. ̄imi ícókí ǎndr̄u ǎnyāngā ̄is̄u v̄ugá nȳoƙk̄u dr̄igé ku.

²⁶ ̄imi ícókí ǎnyāngā r̄i ̄ikūnā ca ū'dú be áziyá, 'bo ū'dú ẹ̀z̄ir̄i ̄i ní z̄i Sábátā 'd̄iri gé, ǎnyāngā ri adri 'd̄áayo.”

²⁷ 'Bá ʊ̀r̄uƙo' 'bée m̄ukí k̄od̄o ǎnyāngā r̄i ̄ikūnāá ū'dú ẹ̀z̄ir̄i gé, 'bo k̄opi ̄is̄ukí ǎnyāngā kuyé.

²⁸ Kuru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní k̄inī, “Tā má ní ẹ̀zi ̄imi ní, ǎzini má ní ímbá ̄imi ní r̄i, ̄imi gā ca gb̄u nḡot̄u?

²⁹ Lē ̄imi n̄íkí múké 'yozú k̄inī, ma Úpí Múngú 'i, má ̄ipē ̄imi ní ū'dú Sábátā vé r̄i, má ní ̄imi ní ū'dú áziyá ri ̄ip̄ezú, ̄imi ̄ikūnākí rí ǎnyāngā caápi ū'dú ̄ir̄i vé ni ǎní. Ū'dú Sábátā vé r̄i s̄i, lē 'bá ǎlu ǎlu ǎ adri v̄urā ívé 'í ní rizú adrízú r̄i gé, ǎ fū ǎmvé ku.”

³⁰ Kuru 'bá r̄i pi ní uvuzú ū'dú Sábátā vé 'd̄ari gé.

³¹ 'Bá ̄is̄er̄elē vé r̄i pi z̄ikí ǎnyāngā 'd̄ari ǎ r̄u mánā.‡ Ngá r̄i adri kú imve s̄u mgbáyá ǎ fí t̄in̄i, ẹ̀j̄i ni ín̄i s̄u ǎnyāngā ̄i ní usaá ̄onyú s̄i r̄i t̄in̄i.

³² Mósē ní 'yozú k̄opi ní k̄inī, “Tā Úpí Múngú ní ẹ̀zi ̄imi ní r̄i ̄iri 'd̄ini k̄inī, 'Lē ̄imi 'bā́kí mánā r̄i ̄om̄er̄i ǎlu, anji

úmvúlēs̄i ̄i ní ím̄u t̄i v̄ulé 'd̄i r̄i pi ǎ n̄íkí rí áamá 'yozú k̄inī ǎnyāngā ǎndúrú má ní s̄é ̄imi ní r̄i nyaá ǎngū ǎ'wí c̄inyáfā rú r̄i gé, lókí má ní ̄imi íj̄izú ̄if̄uzú Ẹ̀j̄ep̄et̄o agás̄i r̄i adriipi 'd̄i.’ ”

³³ Mósē ní kuru 'yozú ǎr̄onā ní k̄inī, “Mí 'í'dú ũdr̄i, 'í dā mánā r̄i ̄om̄er̄i ǎ 'a ǎlu ũdr̄i r̄i agá 'd̄áá, 'í 'bā v̄urā múké ̄i ní rizú Úpí Múngú ri ̄inj̄izú r̄i gé, anji úmvúlēs̄i ̄i ní ím̄u t̄i v̄ulé 'd̄i r̄i pi ̄e ím̄ukí rí ndreé b̄en̄i.”

³⁴ ǎr̄onā 'du tā r̄i ngaá s̄u Úpí Múngú ní ẹ̀zi Mósē ní r̄i t̄in̄i. ǎr̄onā 'du mánā r̄i 'bāá s̄ond̄uk̄u Úpí Múngú ní ũnd̄i ruzú r̄i S̄ agá.

³⁵ 'Bá ̄is̄er̄elē vé r̄i pi nyakí mánā r̄i caá íl̄i p̄uk̄u s̄u, c̄imgbá k̄opi ní cazú v̄urā ̄i ní m̄uzú adrízú r̄i gé. K̄opi r̄ikí mánā r̄i nyaá c̄imgbá k̄opi ní cazú ǎngū K̄ánánā vé r̄i gé.

³⁶ (Ẹ̀p̄a ri acokí d̄o caá m̄udr̄i, ǎlu ni ri adri ̄om̄er̄i ǎlu.)

17

Úpí Múngú s̄e ȳi id̄i ̄if̄uú ir̄a agás̄i

¹ 'Bá ̄is̄er̄elē vé r̄i pi ní ngazú f̄uzú ǎngū ǎ'wí c̄inyáfā rú S̄in̄i vé r̄i agás̄i, k̄opi ní ngazú v̄urā 'd̄iri agás̄i, k̄opi ní m̄uzú cazú v̄urā ǎzi gé, s̄u Úpí Múngú ní ẹ̀zi r̄i t̄in̄i. K̄opi ní m̄uzú adrízú ǎngū R̄ēf̄id̄im̄u vé r̄i agá, 'bo 'd̄alé ȳi 'bá r̄i pi ní mv̄uúmv̄u ni 'd̄áayo.

² K̄opi ní rizú ǎwāzú Mósē ní k̄inī, “'Í s̄e 'bá ní ȳi mv̄uú.”

Mósē ní 'yozú k̄opi ní k̄inī, “Ngá ̄imi ní rizú ǎwāzú má ní 'd̄ini r̄i ǎ'di? ̄imi ri Úpí Múngú ri ū'b̄i 'd̄ini ǎ'diātās̄i?”

³ 'Bo ȳi úvá ní 'bá r̄i pi nd̄eé káȳi káȳi r̄i s̄i, k̄opi r̄ikí unuú Mósē r̄u' 'bá gá. K̄opi k̄inī, “Ngá mí ní 'bā íj̄izú ̄if̄uzú Ẹ̀j̄ep̄et̄o agás̄i ím̄uzú ũdr̄azú 'báv̄e anj̄inǎ pi be, ǎnyāpá r̄i pi be ȳi úvá s̄i r̄i ǎ'di?”

[†] 16:23 16:23 Ū'dú Sábátā vé r̄i: Ū'dú 'd̄iri Yāhūd̄i r̄i pi ní rizú uvuzú r̄i, ǎzini k̄opi ní rizú Múngú ri z̄izú r̄i. Yāhūd̄i r̄i pi ri ū'dú 'd̄iri vé tā ígá k̄inī, Múngú gbi 'b̄u pi v̄u be n̄i, ǎzini Múngú pa ̄i adringará t̄uḡer̄i rú r̄i agás̄i n̄i. Ū'dú Sábátā vé r̄i Yāhūd̄i r̄i pi ri z̄i ū'dú ẹ̀z̄ir̄i, 'bo K̄ēl̄k̄o r̄i pi ri z̄i ū'dú áziyá. 'Í lā Wüŋgára 20:8-11; D̄ēt̄ōr̄onómē 5:12-16. ‡ 16:31 16:31 Mánā: Mánā vé íf̄if̄i Ẹ̀b̄er̄e t̄i s̄i, “Ngá 'd̄iri ǎ'di?” § 16:34 16:34 S̄ond̄uk̄u ũnd̄i vé r̄i: ̄i ri mánā r̄i 'bā s̄ond̄uk̄u ũnd̄i vé r̄i agá, ǎzini ̄i ri ǎr̄onā vé túré r̄u' 'bá be r̄u' 'bá kú ̄ib̄ib̄i rú r̄i 'bā s̄ond̄uk̄u r̄i agá, ǎzini ̄i ri írā ̄i ní t̄áim̄b̄i m̄udr̄i Múngú vé r̄i s̄i r̄u' 'bá ni gé r̄i 'bā 'a ni gé, ̄is̄er̄elē r̄i pi vé anji pi vé anji ̄e ím̄ukí rí ngá 'd̄i' 'bée ndreé. 'Í lā Wüŋgára 25:10-12; Ẹ̀b̄er̄e 9:3-5.

4 Mósē ní kúru ngozú Úpí Múngú ɛndrɛtɪ gé kīnī, “Mâ 'o rí 'bá nō'béé ní à'di? Ɛṣī mādā, kòpì lēkí ma úvì írā sī.”

5 Úpí Múngú ní újázú Mósē ní kīnī, “Í 'de muú 'bá rī pi ɛndrɛtɪ gé sī drīdrī. 'Í 'du ambugu urukò Īsērélē vé rī pi muú mí vú sī ĩndī, 'Í 'du kpá túré mí ní yī ģāmbúgú dīpì dīdì Náyīlī ē mī gbāzú rī muú mí drīgé sī ĩndī.

6 Mí kādō caá írā Sínáyī vé rī gé 'dāá, ma adri mí be trú. 'Í gbā ģjǐgò írā rī ā pálé gá rī, yī rī ģfū ģjǐgò rī agásī rá, 'bá Īsērélē vé rī pi ā mvukí rí.” Mósē ní kúru tā rī 'duzú ngazú sū Múngú ní lūú 'í ní rī tɪnì, drīkoma Īsērélē vé rī pi tēkí nyo rī ndreé.

7 Mósē ní āngū rī ā rú 'dazú Másā, āzini Mēribā, ā'diātāsīyā 'bá Īsērélē vé rī pi rikí unuú, āzini rikí 'yoó kīnī, “Úpí Múngú rī nyo 'bā āsámvú gé nōgò anigé, dōku ĩri 'dāáyo?”

'Bá Īsērélē vé rī pi 'díkí ẹ'dí 'bá Āmālékē vé rī pi be

8 'Bá Āmālékē vé rī pi ímúkí ẹ'dí 'dij 'bá Īsērélē vé rī pi be āngū Rēfídímū vé rī gé.

9 Mósē ní 'yozú Yósūwā ní kīnī, “Mí ūpē 'bávē āgō urukò'béé muú ẹ'dí 'dij 'bá Āmālékē vé rī pi be. Drī sī, ma pá tu ánga drīgé 'dāá, ma túré Múngú vé ūkpō be rī rú má drīgé.”

10 Yósūwā ní āgō rī pi ē drī kozú muú ẹ'dí rī 'dizú 'bá Āmālékē vé rī pi be sū Mósē ní ɛzī rī tɪnì. Mósē pi Ārónā be, Hūrī sī, tukí muú adrií ánga drīgé 'dāá.

11 Mósē kādō túré rī suú uru 'dāá, 'bá Īsērélē vé rī pi ẹ'dí rī ndē nī, kādō túré rī ísì vūgá nōó, 'bá Āmālékē vé rī pi ẹ'dí rī ndē nī.

12 Mósē ē drī ká ūrōó túré rī ā rüŋará sī gí, Ārónā pi Hūrī be í'dúkí írā 'bāá, Mósē úrí drī ní gé. Kòpì tukí pá Mósē ā gārā gá, kòpì ɛtíkí Mósē ē drī ílébe ílébe ingáá urugégé cimgbá cazú ūtú ní 'dengará gá.

13 Yósūwā 'dì ẹ'dí 'bá Āmālékē vé rī pi be, ndē kòpì rá.

14 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í sī tā Yósūwā ní ẹ'dí ndēzú 'dīri búkū agá, 'í lā tā ní Yósūwā ní, ā yì, á lē 'bá Āmālékē vé rī pi vé úri 'beé āvī vū drīgé sī rá.”

15 Mósē ní vūrā rōbōŋō zāzú ní sızú, ĩri ní rú ní 'dazú, “Úpí Múngú sē á ndē ẹ'dí rī gí.”

16 ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú sē má ní ūkpō ẹ'dí rī 'dizú nī, ā'diātāsīyā má inga má drī uru ūkpō zızú vú ní gé. Úpí Múngú rī ímú ẹ'dí 'dì muú úyú Āmālékē vé rī pi be.”

18

Yétērō mu Mósē rī ndreé

1 Yétērō rī átálágú Mīdīyānā vé ní, ĩri Mósē ɛnyépi, yì tā Múngú ní 'oó Mósē ní, āzini 'bá Īsērélē vé rī pi ní rī rá, yì kpá tā Úpí Múngú ní 'bá Īsērélē vé rī pi ģjízú ģfūzú āngū Ējēpétō vé rī agásī rī rá.

2 Mósē ká 'í ūkú ní Sīpūrā rī pēé muú ívé anjì āgō ģrī rī pi be ɛnyépi Yétērō vúgá 'dāá, Mósē ɛnyépi ẹ'yì kòpì rá.

3 Mvā kāyú rī ā rú Gērēsómā* 'i, Mósē 'yo mvā kāyú rī vé tā kīnī, tíkí mvā 'dīri ísú ākūdē ma jākā rú āngū āzi gé.

4 Mvā āzi rī ā rú Ēlizerē† 'i, Mósē ní 'yozú kīnī, “Múngú má ẹ'bīpì vé rī ko má ģzā nī, pa ma drā agásī 'bāgú Ējēpétō vé rī drīgé sī nī.”

5 Mósē ɛnyépi Yétērō pi, Mósē vé anjì āgō rī pi be, Mósē ūkú ní sī, kòpì ní 'dezú muú Mósē rī ndrezú āngū ā'wí cínýáfā rú rī gé, vūrā Mósē ní adrizú ģnyinjá írā Sínáyī vé rī gé 'dāá.

6 Yétērō ní ú'dúkó pēzú Mósē ní kīnī, “Ma mí ɛnyépi Yétērō 'i, 'bá lēkí muú mí ūkú ní be, mívé anjì āgō ģrī rī pi be mí vúgá 'dīí.”

7 Kòpì ká caá 'dālé, Mósē ní fūzú muú ɛnyépi rī ẹ'yízú, ĩri ní kūmúcí ūtízú ɛnyépi ɛndrɛtɪ gé, ĩri u'dezú ɛzízú bēdrī sī, kòpì ní fizú gākū rī agá 'dāá.

8 Mósē ní tā Úpí Múngú ní 'oó 'bāgú Ējēpétō vé rī ní, āzini ĩri ní 'oó 'bá Ējēpétō

* 18:3 18:3 Gērēsómā: Rú Gērēsómā 'dīri 'dakí Ēberē tì sī, ífífí ní jākā. † 18:4 18:4 Ēlizerē: Rú Ēlizerē 'dīri vé ífífí, Múngú ko má ģzā nī.

vé rĩ pi ní 'bá Īsērélē vé rĩ pi ã tã sĩ rĩ ũlũzú ényépi ní, ĩri ní kpá tã ũkpó ũkpó ĩ ʒsú' 'bá ĩ ní ímúŋgára gá létì gé 'dìgé Múŋgú ní ĩ pazú rĩ ũlũzú ĩri ní.

⁹ Yétērō kã tã múké Úpí Múŋgú ní 'bá Īsērélē vé rĩ pi pazú 'bá Ējēpētō vé rĩ pi drìgé sĩ 'dĩri vé tã yì, sē ĩri ní ãyĩkō ambamba.

¹⁰ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “È íngúkí Úpí Múŋgú ĩmi paápi 'bá Ējēpētō vé rĩ pi drìgé sĩ, āzini 'bágú Ējēpētō vé rĩ drìgé sĩ 'dĩri.

¹¹ Nóni á nĩ rá Úpí Múŋgú ri āmbúgú ũkpō be múŋgú adri' 'bá túngú rĩ pi drìgé sĩ céré, ã'diātāsīyā pa 'bá Īsērélē vé rĩ pi ari'ba éṣí be ũká ũká rĩ pi drìgé sĩ.”

¹² Mósē ényépi Yétērō ní ānyāpá íjìzú ngá urukō' 'bée be zázú Múŋgú ní rōbōŋō rú, Ārónā pi ní ímúzá ambugu Īsērélē vé rĩ pi be Yétērō vúgá nōó ínyá rĩ ã nyangára gá vūrā ĩ ní rizú Múŋgú ri ĩnjìzú rĩ gé.

¹³ Kã muṣú adrií drū 'dĩni, Mósē ní úrízú 'bá rĩ pi vé tã lĩngára gá sũ ándúrú rĩ tĩnĩ, 'bá rĩ pi ímúkí pá tuú kuú Mósē ã gārā gá sĩ kúrũ cĩmgbá cazú ũndrēŋá gá.

¹⁴ Mósē ényépi kã tã Mósē ní rií 'oó 'bá rĩ pi ní 'dĩri ndreé, ĩri ní Mósē ri zìzú kĩnĩ, “Ngá mí ní rizú tã lizú ó'dúkùlégúsĩ sēzú 'bá rĩ pi ní í'dózú pá tuzú ũ'bútì cĩmgbá ũndrēŋá gá 'dĩni rĩ ã'di?”

¹⁵ Mósē ní újázú ényépi ní kĩnĩ, “Bá rĩ pi ri ímú má vúgá nōó, ã'diātāsīyā kōpi lēkí tã Múŋgú ní lēē ã 'okí rĩ nĩ.

¹⁶ Kōpi dō tã be ĩ āsámvú gé sĩ anigé, kōpi íjì má vúgá, ma kúru kōpivé tã āsámvú aco, ma tã Múŋgú ní lēē ã 'okí rĩ ũlũ kōpi ní, āzini ma tãĩmbì Múŋgú vé rĩ ímbá kōpi ní.”

¹⁷ Mósē ényépi ní újázú Mósē ní kĩnĩ, “Tã mí ní rií 'oó 'dĩri adri múké ku.

¹⁸ Mĩ, 'bá ímú' 'bá mí vúgá 'dĩ' 'bée be, ĩmi ímú āndē rá. Èzì rĩ mi ñōŋō, mí ícò ngáá ó'dúkùlégúsĩ ku.

¹⁹ Í yì drĩ ma ká, á lē mí ĩzā koó tã 'dĩri sĩ, Múŋgú ã adri mí be. 'Í tu pá 'bá rĩ pi vé tã tì gé, 'í jì kōpivé tã ũlũ Múŋgú ní.

²⁰ Mĩ ímbá kōpi ní tã Múŋgú ní lēē ã 'okí rĩ, āzini mí ímbá tãĩmbì Múŋgú vé rĩ, mí

í'da kōpi ní létì adrizú ānĩ múké rĩ, āzini létì èzì ngazú rĩ.

²¹ Lē mí ũpē 'bá èzì nga' 'bée múké Múŋgú ri ĩnjì' 'bá ĩnjìnjì, tã 'o' 'bá piri, éṣí 'bá' 'bée ngá drìgé ku ni pi 'bá 'dĩ' 'bée āsámvú gé. Mĩ ũ'bā kōpi drìkoma rú ngúlúmũ 'bá be élífũ ālu rĩ pi drìgé, ngúlúmũ 'bá be mūdūrũlũ ālu rĩ pi drìgé, ngúlúmũ 'bá be pũkú tōwú rĩ pi drìgé, ngúlúmũ 'bá be mūdri rĩ pi drìgé, kōpi ã rikí 'bá 'dĩ' 'bée vé tã āsámvú acoó.

²² Lē 'bá 'dĩ' 'bée ã rikí 'bá rĩ pi vé tã lĩ sã be céré, lē kōpi ē íjìkí tã ũkpó ũkpó rĩ pi mí èndrēti gé, tã adri' 'bá mūnyámunya rĩ pi, lē kōpi ã lĩkí tã ni. 'Í 'o dō sũ 'dĩri tĩnĩ, ĩri sē èzì riipi mi ñōpí rĩ ĩri ícá kōwúkōwú, ã'diātāsīyā ĩmi ri tã rĩ ãlē kōpi be trũ.

²³ Í 'du dō tã má ní èzì mí ní 'dĩri ngáá rá, āzini Múŋgú lũ dō mí ní kĩnĩ, mí 'o 'dĩni, mí éṣí ri adri ũkpó ũkpó, sē mí āndē ku, 'bá 'dĩ' 'bée kúru céré nga mu 'bētì 'dāá, ʒsú kōpi épìkí tã rĩ sĩ gí.”

²⁴ Mósē yì tã ényépi ní ímbá 'í ní rĩ rá, 'du tã ényépi ní 'yoó rĩ pi ãrēvú ngáá céré rá.

²⁵ ĩri ní 'bá èzì nga' 'bée múké ni pi ũpēzú 'bá Īsērélē vé rĩ pi āsámvú gé, ũ'bā kōpi drìkoma rú, ngúlúmũ 'bá be élífũ ālu (1,000) rĩ pi drìgé, ngúlúmũ 'bá be mūdūrũlũ ālu (100) rĩ pi drìgé, ngúlúmũ 'bá be pũkú tōwú (50) rĩ pi drìgé, āzini ngúlúmũ 'bá be mūdri rĩ pi drìgé.

²⁶ Kōpi rikí 'bá rĩ pi vé tã lĩ sã be céré. Tã ũkpó ũkpó rĩ pi kōpi rikí íjì Mósē èndrēti gé, tã adri' 'bá mūnyámunya rĩ pi kōpi rikí lĩ nĩ.

²⁷ Mósē ní kúru ényépi Yétērō ri jìzú kuzú létì gé, ĩri ní 'yozú, mí éçì múké. Yétērō ní 'í újázú gōzú vúlé āngũ 'í ní adrizú rĩ gé 'dāá.

19

'Bá Īsērélē vé rĩ pi adrikí írā Sínáyĩ vé rĩ gé

¹ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi kã ĩfũú āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ, kōpi tukí èçì caá mbāá ĩrĩ, kōpi cakí āngũ ã'wí cínýáfā rú rĩ gé Sínáyĩ gé 'dāá ũ'dú ālu mbāá na vé rĩ gé.

2 'Bá Īsērélē vé rī pi kâ fūú āngū Rēfīdīmū vé rī agásī, kōpi cakí muḡ adrii āngū ā'wí cínýáfā rú Sínáyī vé rī gé, kōpi ní áwízú adrizú írā rī ā pálé gá 'dāá.

3 Mósē ní kúru tuzú muḡ Múngú vúgá írā drīgé 'dāá, Úpí Múngú ní ĩri zizú írā drīgé 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Tā má ní lēé mī 'yo Yōkóbū vé úyú Īsērélē rī pi ní rī ĩri 'dī,

4 'Īmi ndrekí tā má ní 'oó 'bá Ĕjēpétō vé rī pi ní rī rá, má 'í'dú ĩmi ĩjī má vúgá nōó sū bībī ní ívé anjīná u'duḡ rī tīnī.

5 Īmi 'duki dō tā mávē rī ngaá ési be céré, āzini ĩmi 'duki dō ūndī má ní ruḡ ĩmi be 'dīri vé tā ngaá rá, ĩmi adri 'bá mávē ní 'bá vū drīgé rī pi āsámvú gé sī céré. 'Bá vū drīgé rī pi céré adri mávē ní,

6 'bo ĩmi ímú adri sūrú uletere, rī ēzī nga má ní atala rú.' U'dúkó má ní lēé mī átá 'bá Īsērélē vé rī pi ní rī ĩri adriipi 'dī.”

7 Mósē ní kúru ĩgōzú írā drīgé 'dāásī, ĩri ní 'bá ĩ ní ū'bāá drīkoma rú rī pi zizú ímúzá vūrā ālu gé, ĩri ní tā Úpí Múngú ní ēzī 'í ní rī ūlūzú kōpi ní céré.

8 'Bá rī pi ngakí céré tā 'dīri ē'yī kīnī, “Tā ārēvú céré Úpí Múngú ní ēzī rī 'bā 'du nga rá.” Mósē ní kúru tā kōpi ní ē'yī rī jizú muḡ ūlūzú Úpí Múngú ní.

9 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Ma mu mí vúgá 'dī ĩrībīti āsōopi nīpi cīci ní agásī, má kādō rīi átá mí be, 'bá rī pi ā yīkí rī mávē ú'dúkó, kōpi ā 'bākí rī ési céré kuú mí drīgé.” Mósē ní kúru tā 'bá rī pi ní 'yoó rī ūlūzú Úpí Múngú ní.

10 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “'Í mu lūú 'bá rī pi ní, 'í'dózú āndrū cazú drū sī, lē kōpi ā gūkí ĩ adrii uletere. Kōpi ā ūjīkí ívé bōngó ūjījī.

11 U'dú na ni gé, lē 'bá rī pi ā útúkí ĩ kú ūrē, ā'diātāsīyā Úpí Múngú rī ísī ímú adri írā Sínáyī vé rī drīgé, 'bá rī pi céré nga ma ndre rá.

12 'Í sī légéré írā rī ā gārā gá sī kūrū, 'í lū 'bá rī pi ní, 'Lē ku ĩmi ní oḡuzú légéré rī drīgé sī, ímúzá ĩnyīná írā rī ā rú'ba gá nōó, āzini lē ĩmi úlókí írā rī ā rú'ba ku. 'Bá rī úló dō írā rī ā rú'ba gí, ĩ ĩri 'dī drā 'dīsī rá.

13 Ī ĩri úvī írā sī, dōku ĩ ĩri gbi 'yé sī, 'dīkí dō ĩri drāá 'dīni, lē 'bá āzi ā úló āvū ní ā rú'ba ku. Ngá rī dō 'bá, dōku ānyāpá, ícókí ĩri kuú adrii ídri rú ku.' 'Bá rī pi yīkí dō jēlēgú ā ú'dúkó gí, kōpi ē íbíkí rī tuḡ írā drīgé 'dāá ndō.”

14 Mósē kā ísī írā drīgé 'dāásī 'bá rī pi vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kōpi ā gūkí ĩ adrii uletere, kōpi ní ívé bōngó ūjīzú.

15 ĩri ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, “Lē ĩmi útúkí ĩmi kú ĩnógósī rizú ú'dú na 'dāri ūtēzú, 'bá āzi ā lā ūkú be ku.”

16 Kā muḡ caá ú'dú na ni gé, ū'būtīná rī sī, ūvi ní līzú, āngū rī ní gazú lókúlókú, ĩrībīti ní āsōzú ĩnikurukuru írā drīgé 'dāá, gūké ní kúru 'uzú kūbī be uru 'dāá. 'Bá adri'ba vūrā 'dāri gé rī pi ā rú'ba ngakí céré yāáyā.

17 Mósē ní kúru 'bá rī pi ē drī kozú fūzú vūrā kōpi ní adrizú rī agásī Múngú vúgá 'dāá, 'bá rī pi áwíkí pá tuú kuú írā rī ā pálé gá.

18 Ācīgā oḡzū írā Sínáyī vé rī ē drī céré, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ísī ímú írā drīgé nōó ácí dīpi dīdī ni agásī. Ācīgā rī tu urugégé 'dāá, sū ācīgā tuḡpi ácí ĩ ní ūdēé kuú āmbúgú āmbúgú rī agásī rī tīnī, írā rī aya 'i ūkpō be dīngídīngí.

19 Jēlēgú rī vé ú'dúkó rī o'ú muḡ mgbuwa, mgbuwa. Mósē ní átázú, Múngú ní újázú ĩri ní ú'dúkó be sū ūvi ní lī rī tīnī.

20 Úpí Múngú ní ísīzú ímúzá írā Sínáyī vé rī drīgé 'dāá, ĩri ní Mósē rī zizú muḡ 'í vúgá írā drīgé 'dāá. Mósē ní kúru tuzú muḡ írā drīgé 'dāá.

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “'Í sī muḡ 'bá rī pi vūgá 'dāá, 'í mu 'yoó kōpi ní, lē kōpi ā oḡukí légéré mí ní sī 'dīri drīgé sī ímú ma ndreé ku, kōpi oḡukí dō légéré rī gí, kōpi ūdrā rá.

22 Atala lē'ba ímú'ba Úpí Múngú vúgá nōó rī pi, lē kōpi ā gūkí ĩ adrii uletere. Kōpi gūkí dō ĩ adrii uletere ku, Úpí Múngú rī kōpi ú'dī ūdrā rá.”

23 Mósē ní 'yozú Úpí Múngú ní kīnī, “'Bá rī pi ícókí ítú írā Sínáyī vé rī drīgé nōó ku, ā'diātāsīyā mí 'yo 'bá ní, mí kīnī,

'bâ ítrúkí 'bâ írã rĩ ã pálé gá ìnyinã nõó ku, ã'diätäsīyã vūrã 'dĩri ìri uletere."

²⁴ Úpí Múngú ní újázú Mósē ní kīnī, "Í sị mụy vūgá 'dǎá, mí íjì Ārónā ri ímụ írā drīgē nõó. 'Bo atala rĩ pi 'bá rĩ pi be, lē kòpì ã siki ì ímụ má vūgá nõó ùkpó sī ku, kòpì siki dō ì ímụ ùkpō sī, ma kòpì ú'dì ùdrā rá."

²⁵ Mósē ní kúru ísìzú ímúzú 'bá rĩ pi vūgá nõó, ìri ní tã Úpí Múngú ní 'yoó rĩ ùlüzú kòpì ní.

20

Tāimbị mụdrị Múngú ní ẹzị rĩ

1 Tã Múngú ní ẹzị 'bá rĩ pi ní rĩ ìri 'dini kīnī,

² "Ma Úpí Múngú ìmivé rĩ, má íjì ìmi ìfūú ìzāngā ìmi ní nyaá tūgērī rú Ējēpētō agá 'dǎá rĩ agásī nī.

³ "Lē ìmi ìnjīkí múngú āzi tūngú ni ku, ìmi ìnjīkí 'yēnā ma áyu.

⁴ "Lē ìmi údékí ngá āzi ìndré múngú rú sū ngá 'bū gé ni tịni ku, dōku ngá vū drīgē ni tịni ku, dōku ngá yī agá ni tịni ku.

⁵ Lē ìmi ọvūkí drī sī vūgá ngá ì ní údé múngú rú 'dī'bee ìnjizú ku, ã'diätäsīyã ma Úpí Múngú ìmivé rĩ, á lē 'bá āzi ē ìnjī múngú āzi ku. 'Bá ma gā'ba sī rĩ pi, ma kòpivé anjiná ìrīnā ùnjīkānyā kòpivé ẹtẹpi ní 'oó rĩ sī, ma í'dó ìrīnā úyú na rĩ gé cimgbá cazú úyú sụ rĩ gé.

⁶ 'Bo 'bá rĩ lē dō ma rá, āzini 'du dō tã má ní ẹzị rĩ ngaá rá, ma ẹsị múké 'bā ìrivé úyú rĩ pi drīgē cimgbá cazú úyú élifū kárakarā rĩ pi drīgē.

⁷ "Lē ìmi rikí Úpí Múngú ìmivé rĩ ã rú zị tã ùnjì 'ozú ku, ìmi zìkí dō Múngú ã rú tã ùnjì 'ozú, Úpí Múngú ri ìmi ìrīnā rá.

⁸ "Lē ìmi ígákí ú'dụ Sābātā vé rĩ, ìmi 'bākí ìri adrii uletere.

⁹ Lē ìmi ngakí ìmivé ẹzị ārēvú céré deẹ ú'dụ áziyá gá,

¹⁰ 'bo Sābātā ri ú'dụ uvuzú ni, ìri ú'dụ Úpí Múngú ìmivé rĩ vé ni. Ú'dụ 'dĩri gé, lē ìmi ngakí ẹzị ku, mí úlūngu, dōku mívé mvá ágó, dōku mívé mvá ùkú, dōku mívé átí'ba ágó rú rĩ, dōku mívé átí'ba ùkú rú

rĩ, dōku mívé ānyāpá rĩ pi, dōku 'bá jākā rú ímụpi adriipi mívé 'bẹtì āsámvú gé rĩ, ã nga ẹzị ú'dụ Sābātā vé rĩ gé ku.

¹¹ Ā'diätäsīyā Úpí Múngú gbi 'bū pi vū be, yī tafu rĩ be, ngá 'a ni agá rĩ pi be céré 'du caá ú'dụ áziyá, 'bo kã mụy caá ú'dụ ẹzīrī ni gé, ìri ní uvuzú. Úpí Múngú ní kúru tākiri 'bāzú ú'dụ Sābātā vé 'dĩri drīgē, ã adri uletere.

¹² "Lē mí ìnjī mí ẹtẹpi pi mí ẹndrẹpi be ìnjīnjī, mí adri rí caá ílí be aco āngū Úpí Múngú mívé rĩ ní sēé mí ní rĩ agá.

¹³ "Lē mí 'dì 'bá ku.

¹⁴ "Lē mí 'bā ọwū ku.

¹⁵ "Lē mí ụgū ngá ku.

¹⁶ "Lē mí úlì ùnjō 'bá mí gārā gá rĩ drīgē ku.

¹⁷ "Lē mí 'bā ẹsị 'bá mí gārā gá rĩ vé jó drīgē ku. Lē mí 'bā ẹsị 'bá mí gārā gá rĩ vé ùkú drīgē ku, dōku mí 'bā ẹsị 'bá mí gārā gá rĩ vé átí'ba ágó rú rĩ drīgē ku, dōku mí 'bā ẹsị 'bá mí gārā gá rĩ vé átí'ba ùkú rú rĩ drīgē ku, dōku mí 'bā ẹsị 'bá mí gārā gá rĩ vé tị drīgē ku, dōku mí 'bā ẹsị 'bá mí gārā gá rĩ vé dōngí drīgē ku, dōku mí 'bā ẹsị 'bá mí gārā gá rĩ vé ngá drīgē ku."

¹⁸ 'Bá rĩ pi kã ùvi rĩ vé līngará, āzini jēlégú rĩ vé 'ungará yī, āzini kòpì kã ùvi rĩ vé gangará lókúlókú rĩ ndreé ācígā írā ē drī ọzūpì rĩ be, sē ụrī ìmvú kòpì ambamba, kòpì yākí ānì kpīríkpīrí, kòpì áwíkí pá tuú rárá rú.

¹⁹ Kòpì ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Lē mí átá 'bá ní átángá rĩ nī, 'bā ícọ yì rá. 'Bo lē mí ku Múngú átá átángá rĩ 'bá ní nī ku, ìri sē 'bā ùdrā rá."

²⁰ Mósē ní újázú kòpì ní kīnī, "Ìmi 'okí ụrī sī ku, Múngú ímụ ìmi ụ'bī, ụrī ã rụ rí ìmi, ìmi 'okí rí ùnjīkānyā ku."

²¹ 'Bá rĩ pi áwíkí pá tuú kuú rárá rú. Mósē fi āngū nīpi cịcị Múngú ní adrizú rĩ agá 'dǎá nī.

Ngá ì ní údé drī sī múngú rú rĩ vé tã, āzini vūrā rọbọṅọ zázú rĩ vé tã

²² Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Í lū 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní 'dini, 'Ìmi ndrekí ìmì mị sī rá, á ri átá íngázú 'bū gélésīla.

²³ Lě ĩmi údékí aya ógú'ba ógú'ogũ ni pi rií ĩnjĩ múngú rú ku, dõku lě ĩmi údékí dábũ rií ĩnjĩ múngú rú ku.

²⁴ “ ‘Lě ĩmi usakí nyõõkú, ĩmi siki má ní vŭrã rõbõõ zázú ni, ĩmi zãkí rí má ní kãbĩlõ, ndrĩĩ, ãzini tí rõbõõ rú ãní. Ma sị mụzú vŭgá 'dĩ, ma mụ ĩmi ní tãkiri sě vŭrã ĩ ní rizú ma ĩnjizú rĩ gé.

²⁵ ĩmi siki dõ má ní vŭrã rõbõõ zázú rĩ irã sĩ, lě ĩmi siki irã ĩ ní rŭ'ba ni upaá kuyé ni sĩ, ã upakí rŭ'ba ni ayaṅá sĩ ku, ã'diātāsīyā ĩri sě vŭrã rõbõõ zázú rĩ adri ãní uletere ku.

²⁶ Lě ĩmi tũkí mụzú vŭrã rõbõõ zázú rĩ gé 'dãá vŭrã pá ũ'bãzú rĩ gé sĩ ku, 'bã ãzi ã ndre rí ĩmĩ rŭ'ba ule rĩ ku.’ ”

**Búkũ
Rútã
vé rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã
ũlũngará**

Búkũ 'dĩri ũlũ ú'dógú'dógú Rútã vé rĩ, Rútã ri Mōábãzĩ. 'Bá Mōábã vé rĩ pi ẹ'yĩkĩ Múngú Īsērélē vé rĩ kuyé. Īsērélēgú āzi ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be, kōpi íbíkí íngá Bětēlēmē gá, kōpi 'dekí mụú adrií Mōábã gá, ā'diātāsīyā ẹbĩrĩ 'de kōpivé āngũ agá nĩ. Īsērélēgú rĩ vé ũkú Nōómé ri anji āgō be ĩrĩ, ĩrivé mvá āzi rĩ je Rútã ri nĩ. 'Bo ĩrivé ágó drã rá, āzini ĩrivé anji ĩrĩ 'dĩ'bée ũdrákĩ rá, 'yéná kukí Nōómé ri áyu. Nōómé kã lēé 'i újã gōó Bětēlēmē gá 'dãá, Rútã kĩnĩ, 'í lē mụú vú ni gé sĩ ĩndĩ, Rútã ẹ'yĩ Múngú áda rĩ rá. Kōpi ã cakĩ dō Bětēlēmē gá 'dãá líkicó rú drãāsīyā, Múngú sē Rútã ní ágó múké, ā'bú be ni, rú ni Bōójã 'i. Bōójã ní Rútã ri jezú 'í ní ũkú rú, Bōójã ri kpá Nōómé ã tã mbaá ĩndĩ. Bōójã pi vé úyú Rútã be rĩ agá, ágó āzi anigé, rú ni Dãwũdĩ 'i, ágó rĩ 'bãgú.

Ú'dógú'dógú Rútã vé 'dĩri lũ 'bá ní kĩnĩ, 'bá rĩ pi ārēvú céré ẹ'yĩkĩ dō Múngú ri rá, Múngú ri kōpi ní tãkĩri sē rá.

Ēlīmēlékē pi ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi be mụkĩ Mōábã gá

1 Lókĩ 'bá tã lĩ'bá* rĩ pi ní āngũ ruzú āngũ Īsērélē vé rĩ agá rĩ gé, ẹbĩrĩ 'de āngũ rĩ agá ũnjĩ ũnjĩ. Ágó āzi kũrũ Bětēlēmē vé rĩ agá, āngũ Yúdã vé rĩ agá, 'dụ ívé ũkú ívé anji āgō ĩrĩ rĩ pi be, 'de mụú adrií āngũ Mōábã vé rĩ agá 'dãlé ũkōlō.

2 Ágó rĩ ã rụ Ēlīmēlékē 'i, ũkú ni ã rụ Nōómé 'i, ĩrivé anji ĩrĩ 'dĩ'bée, āzi rĩ ã rụ Mālónã 'i, āzi rĩ Kĩlīyónã 'i. Kōpivé sũrũ Ēfārátã, kōpi kũrũ Bětēlēmē vé rĩ agá,

āngũ Yúdã vé rĩ agá. Kōpi 'dekí mụú adrií āngũ Mōábã vé rĩ agá.

3 Nōómé ágó ni Ēlīmēlékē ní drãzú, ku Nōómé pi kú ĩrivé anji āgō ĩrĩ 'dĩ'bée be.

4 Anji āgō ĩrĩ 'dĩ'bée ní anji ũkú Mōábã vé ni pi jezú ĩ ní ũkú rú, ũkú āzi rĩ ã rụ Úrũpã 'i, āzi rĩ Rútã 'i. Kōpi kã adrií caá 'dãlé ílĩ mụdrĩ,

5 Mālónã pi ní ũdrãzú Kĩlīyónã be ĩrĩtró, kukí Nōómé ri kú anji ākó, ágó ākó.

Nōómé lē ívé anji āgō rĩ pi vé ũkú ĩrĩ 'dĩ'bée pēé gōó mụú ívé āngá

6 Nōómé kã yĩ āngũ Mōábã vé rĩ gé 'dãlé kĩnĩ, Úpĩ† sē ānyāngã ka 'bá rĩ pi ní āngũ Yúdã vé rĩ gé 'dãá, Nōómé pi ní ĩ útúzú ívé anji ĩrĩ 'dĩ'bée vé ũkú pi be āngũ Mōábã vé rĩ gé 'dãlé, lēzú ĩ újázú gōzú vúlé āngũ Yúdã vé rĩ gé 'dãlé ũzi.

7 Kōpi ní vũrã ĩ ní rizú adrizú 'dãri kuzú, Nōómé pi ní mụzú ívé anji ũdrã'bá ĩrĩ 'dĩ'bée vé ũkú pi be, kōpi 'dụkĩ lētĩ mụpũ Yúdã gá rĩ, kōpi újákĩ ĩ gōzú vúlé āngũ Yúdã vé rĩ gé 'dãlé ũzi.

8 Kúru Nōómé ní 'yozú ívé anji ĩrĩ 'dĩ'bée vé ũkú pi ní kĩnĩ, "Īmi mvikĩ gōó ĩmivé āngá ĩmi ẹndrēpĩ vúgá. Úpĩ ã 'bã ẹsĩ múké ĩmi ní, sũ ĩmi ní ẹsĩ múké 'bãá ĩmivé āgō ũdrã'bée gĩ rĩ pi ní, āzini ĩmi ní 'bãá má ní rĩ tĩnĩ.

9 Úpĩ ã sē ĩmi ní āgō ĩmi tã mba'bée múké ni pi." Kúru ĩri ní kōpi u'dezú ẹzĩzú bēdrĩ sĩ, Rútã pi Úrũpã be, kōpi ní 'dózú ngozú.

10 Kōpi ní 'yozú Nōómé ní kĩnĩ, "'Bá lēkĩ 'bã újã gōó mụú mí be trũ mívé 'bá rĩ pi vúgá 'dãá."

11 Nōómé ní 'yozú kĩnĩ, "Má anji rĩ, ĩmi újákĩ ĩmi gōó ĩmivé āngá 'dãlé ũzi. Ngá ĩmi ní lēzú mụzú má vúgá sĩ ĩndĩ rĩ ã 'dĩ? Ma gō anji āgō tĩ dĩ, kōpi ã adrikĩ rĩ ĩmi ní āgō rú?

12 Má anji rĩ, ĩmi újákĩ ĩmi gōó ĩmivé āngá 'dãlé ũzi, á dē gĩ, má ícó gōó ágó jēé dĩ ku. Mã 'bã dō ẹsĩ ágó jezú, āzini

* 1:1 1:1 'Bá tã lĩ'bá rĩ pi: 'Bá tã lĩ'bá rĩ pi Múngú ũpē kōpi nĩ, kōpi ã pakĩ ri 'bá Īsērélē vé rĩ pi ívé ari'ba rĩ pi drigé sĩ. Kōpi rikĩ 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé tã lĩ nĩ. Kōpi rikĩ kpá 'bá Īsērélē vé rĩ pi rụ lókĩ 'dãri gé nĩ. † 1:6 1:6 Úpĩ: Ẹbērē tĩ sĩ, Múngú zĩ 'i rụ Yãwē, íffĩ nĩ, Múngú adriípi mụzú 'dãni'dãni rĩ 'i. Kēlĩkō tĩ sĩ, 'bã Yãwē ri zĩ Úpĩ. Ī ịsũ lã Búkũ 'dóngará vé rĩ agá, Wũngará vé rĩ agá, Rútã vé rĩ agá, āzini Yónã vé rĩ agá.

mâ adri dô ágó be ìnìnjá àndrũ nõri gé, mâ tì dô anji àgõ,

¹³ Ìmi nyo ícò tè cìngbá cazú lókí kòpí ní mbazú rĩ gé rá? Ìmi nyo ícò adri àgõ àkò kòpí ùtèzú rá? Má anji rĩ, ìmi ícókí ùtèé bà ku. Tã ìmivé 'dĩri sè má ní ìzàngã, ndè ìzàngã ìmivé rĩ rá, à'diātāsīyā Úpí sè nóni ma ri ìzàngã nya."

¹⁴ Kòpí gòkí ngoó ðí ù'dúkò be uru 'dãá. Kúru Úrũpã ní ìdrèpí ri u'dezú ežizú bèdrĩ sī, ìri ní 'dezú mužú, 'bo Rútã áwí ívé rĩ adrii kuú ìdrèpí Nõómé be.

Nõómé pi Rútã be mvikí gõo àngũ Ìsèrelè vé rĩ gé

¹⁵ Nõómé ní 'yozú Rútã ní kīnī, "Í ndre drī ká, mí è'yèpí ri 'de mužú ívé 'bá rĩ pi vùgá, àzini ívé múngú rĩ pi vùgá, ìmi 'dekí mužú ìri be trú."

¹⁶ Rútã ní 'yozú kīnī, "Mí 'yo mâ ku mi, dôku mâ gõ vúlé 'dini ku. Vũrã mí ní mužú rĩ gé, ma mužú ìndī. Vũrã mí ní mužú adrizú rĩ gé, ma kpá mužú adri mí be trú. 'Bá mívé rĩ pi, kòpí adri 'bá mávé ni, Múngú mívé rĩ, ìri adri Múngú mávé ni.

¹⁷ Vũrã mí ní drázú rĩ gé, ma kpá drã, ì ma sī vũrã 'dãri gé. Á 'du dô tã rĩ ngaá sũ má ní 'yoó rĩ tìnjí kuyé, lè Úpí è ìrĩnjã ma ùnjí ùnjí, drã ri 'bã àsámvú aco mí be nĩ."

¹⁸ Nõómé kã ndreé Rútã lè mužú 'í vùgá sī ìndī, gõ tã àzi 'yoó ðí kuyé.

¹⁹ Kúru ùkú ìrĩ 'dĩ'bée ní 'dezú mužú, kòpí ní cazú Bètèlémè gá 'dãlé. Kòpí kã caá Bètèlémè gá 'dãá, 'bá kũrú agá 'dãlé rĩ pi cére àyãkí àyãyã kòpivé ícángará sī. Ùkú rĩ pi ní 'yozú kīnī, "'Bá 'dĩri nyo Nõómé 'i?"

²⁰ Nõómé ní újázú kòpí ní kīnī, "À zìkí ma Nõómé† 'i ku. Ìmi zìkí ma MārãŠ, à'diātāsīyā Múngú Ùkpõ 'Dìpa sè á cì drĩ ambamba.

²¹ Otú má ní füzú mužú rĩ gé, ma ágó be, ma anjíná be, 'bo Úpí sè má újã ma ìgõo ìkícò rú. Ngá ìmi ní ma zizú Nõómé rĩ à'di? Úpí sè á nya ìzàngã, àzini Múngú Ùkpõ 'Dìpa sè má ìsú drĩlè ùnjí."

²² Nõómé ìmví ìgõo àngũ Mõábã vé rĩ gé 'dãásī, kòpí ìmvíkí Rútã Mõábãzì rĩ be trú. Kòpí cakí Bètèlémè gá 'dãá lókí ì ní rizú ùndú ìzú rĩ gé.

2

Rútã pi ìsúkí ì Bõójã be

¹ Ágò àzi rú ni Bõójã 'i, ágó rĩ Nõómé ágó ni Èlímèlèkè vé máríté, ìri à'bú be, ìri 'bá ì ní ìnjĩ ìnjĩ ni.

² U'dú àlu, Rútã Mõábãzì rĩ ní 'yozú Nõómé ní kīnī, "Á lè mužú ùndú u'de'bá vùgá sī rĩ pi u'duú 'bá èsì be múké ícòpí mâ ìzã koòpí ni vé ómvú agá." Nõómé ní 'yozú ìri ní kīnī, "Mâ mvá rĩ, 'í 'de mužú ìyí."

³ Kúru Rútã ní 'dezú mužú, ìri ní fizú ómvú agá 'dãá, ìri ní 'dózú ùndú rĩ u'duzú 'bá ùndú ì'bá rĩ pi ã vùdrĩ gé sī. Gõ áamá ìsú àküdè 'i ri èzì rĩ nga Bõójã adriipi sùrú Èlímèlèkè vé rĩ agá rĩ vé ómvú agá.

⁴ Bõójã ní ícázú Bètèlémè gá 'dãásī, ìri ní 'bá ùndú ì'bá rĩ pi ežizú kīnī, "Úpí ã adri ìmi be!" Kòpí ní újázú kīnī, "Úpí ã sè mí ní tãkiri!"

⁵ Bõójã ní 'bá ùndú ì'bá rĩ pi vé àmbúgú zizú kīnī, "Ùkú adriipi ízóná rú 'dãri à'di 'i?"

⁶ 'Bá ùndú ì'bá rĩ pi vé àmbúgú rĩ ní 'yozú kīnī, "Ùkú rĩ Mõábãzì, kòpí ìbíkí ìmú àngũ Mõábã vé rĩ gélésì Nõómé be trú.

⁷ Ùkú rĩ zì té ma ù'bùtìnjá rĩ sī kīnī, 'í lè ùndú u'de'bá vùgá sī rĩ pi u'duú 'bá ùndú ì'bá rĩ pi ã vùdrĩ gé sī. Ùkú rĩ 'í'dó té èzì ngaá ù'bùtì, cìngbá ícázú sã nõri gé, mužú uvuú sãnjá be mādã ápãlá ã ndúgè."

⁸ Kúru Bõójã ní 'yozú Rútã ní kīnī, "Mâ mvá rĩ, 'í yì drĩ ma ká, ã mužú ùndú u'de'bá vùgá sī rĩ u'duú ómvú àzi agá ku, lè mí fũ ómvú nõri agásī ku. Ìmi adrikí mávé àtì'bá ùkú rú nõ'bée be nõgó.

⁹ Lè mí ndre àgõ rĩ pi dô ri ùndú rĩ ì ómvú agá 'dãá wòókò ngõri gé, 'í 'de ùkú adri'bá àtì'bá rú rĩ pi ã vùdrĩ gé sī. Á 'yo àgõ rĩ pi ní gí, kòpí ã 'okí mi ùnjí ku. Yìj

úvá ndě dō mi gí, 'í mu yǐ ãgō rĩ pi ní dǎá ũdrí agá 'dǎri íbēé mvụú."

¹⁰ Rútã ní kũmũcì ũtǐzú vũgá, ĩri ní 'í drĩ sǐzú nyọọkú gé 'dǎá, ĩri ní Bōójã ri zǐzú kĩnĩ, "Ma jākǎzǐ, ngá mí ní ẹsǐ múké 'bǎzú má ní, ǎzini mí ní mâ tâ 'duzú 'bǎzú ǎmbúgú rĩ ǎ'di?"

¹¹ Bōójã ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Mí ágó ni ní drǎzú rĩ ǎ vudrĩ gé, tâ mí ní 'oó mĩ ìdrẹpì ní rĩ, ũlũkí má ní céré. Tǎ mí ní mí ẹtẹpì ri kuzú, mí ẹndrẹpì ri kuzú, mívé ǎngũ kuzú ímụzú adrizú 'bá mí ní ũkú ni nǐ kuyé nō'bée be nōri, ũlũkí má ní gí.

¹² Lē Úpí ǎ sē mí ní ǎnděma ǎmbúgú tâ mí ní 'oó rĩ sǐ, Múngú Īsērélē rĩ pi vé mí ní ífí ĩrivé ụpìlẹ'bí ǎ ndúgẹ rĩ ǎ ütē mi."

¹³ Rútã ní 'yozú kĩnĩ, "ǎmbúgú mávé rĩ, lē mĩ 'bǎ ẹsǐ múké má ní mužú nyonyo, mâ ǎ adri dō ǎtí'bá mívé ni kuyé drǎǎsǐyǎ, tâ mí ní ǎtá múké mâ ẹsǐ ũmǐzú 'dĩri, sē má ní ǎyĩkō."

¹⁴ Kǎ caá sǎ ínyá nyazú rĩ gé, Bōójã ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mí ímụ nōgó, 'í 'du pángá rĩ dũú tǐbǐ agá 'dǎá." Kúru Rútã ní úrízú 'bá ũndú lẹ'ba rĩ pi ǎ gǎrǎ gá, Bōójã ní ũndú ĩ ní usǐ rĩ sēzú ĩri ní, Rútã ní ũndú rĩ cizú ẹpǐzú, ĩri ní ịmbítǎ ni kuzú.

¹⁵ Rútã kǎ gōo ngáá ũndú rĩ u'dungará gá 'dǎá, Bōójã ní ǎtázú ívé ǎtí'bá ǎgō rú rĩ pi ní kĩnĩ, "Rútã lē dō ũndú rĩ u'duú úlǐlǐ ĩ ní úmbé rĩ pi ǎsámví gé sǐ, ǎ 'yokí ĩri ní tâ ũnjí ku.

¹⁶ Īmi unjekí ũndú rĩ pi úlǐlǐ rĩ pi agásí ú'bé vũgá, ǎ u'du rí 'í ní, ǎ 'yokí ĩri ní tâ ũnjí ku."

¹⁷ Rútã ní ũndú rĩ u'duzú cǐmgbá ũndrẹná gá, co ũndú rĩ ũvú sǐ tré mǐlǐmǐlǐ, ụ'bǐ ũndú rĩ caá kílō mụdrǐ drǐ ni ĩrǐ.

¹⁸ ĩri ní ũndú rĩ 'duzú mužú kũrú agá 'dǎá, ĩri ní 'dazú 'í ìdrẹpì ní. ĩri ní ũndú ĩ ní usǐ, 'í ní cǐí tí rĩ vé ịmbítǎ jǐzú sēzú 'í ìdrẹpì ní.

¹⁹ Ìdrẹpì ní ĩri zǐzú kĩnĩ, "ǎndrũ 'í mu ũndú rĩ u'duú íngũgá? 'Í nga ẹzǐ rĩ íngũgá? Tǎkírí ǎ adri 'bá mĩ ĩzǎ koopi rĩ be." Kúru Rútã ní 'bá 'í ní ẹzǐ ngazú vú ni gé rĩ lũzú 'í ìdrẹpì ní kĩnĩ, "Ágó má ní ẹzǐ ngáá ĩri vúgá ǎndrũ rĩ, rú ni Bōójã 'i."

²⁰ Nōómé ní 'yozú 'í ũkú ni ní kĩnĩ, "Úpí riipi ẹsǐ múké 'bǎapi 'bá ídrí rú rĩ pi ní, ǎzini 'bá ũdrǎ'ba gí rĩ pi ní rĩ, ǎ 'bǎ tǎkírí ágó 'dǎri drǐgẹ. Ágó 'dǎri 'bávẹ márítẹ pǐrǐ ni, ĩri 'bávẹ nyọọkú je gō vúlẹ nǐ."

²¹ Rútã Mōábǎzǐ rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ágó rĩ 'yo má ní kĩnĩ, mâ áwí adrii 'bá ũndú lẹ'ba rĩ pi be trú cǐmgbá sǎ kōpi ní ívé ǎnyǎngǎ ĩkũnǎzú dezú céré rĩ gé."

²² Nōómé ní 'yozú Rútã ní kĩnĩ, "Má mvá rĩ, ĩri múké, 'í mu ũndú rĩ u'duú ĩrivé ǎtí'bá ũkú rú ri 'bá ǎnyǎngǎ ĩkũnǎ'ba rĩ pi ǎ vudrĩ gé sǐ, ǎ'diǎtǎsǐyǎ 'bá ǎzi vé ọmvú agá, ǎ 'okí rí mi ũnjí ku."

²³ Kúru Rútã ní rizú ũndú rĩ ǎ vudrĩ u'duzú ǎtí'bá ũkú rú ri 'bá ẹzǐ nga'bée Bōójã ní rĩ pi ǎ vudrĩ gé sǐ, cǐmgbá kōpi ní ǎnyǎngǎ rĩ ĩkũnǎzú dezú rĩ gé. Rútã pi rikí adrii ìdrẹpì be trú.

3

Nōómé ẹzǐ tâ Rútã ní

¹ Ụ'dú ǎlu, Rútã ìdrẹpì Nōómé ní 'yozú Rútã ní kĩnĩ, "Má mvá rĩ, lē má ndǎ mí ní 'bẹtǐ mi rụúpi múké ni.

² Bōójã mí ní ũndú rĩ u'duú ĩrivé ǎtí'bá ũkú rú ẹzǐ nga'bée rĩ pi ǎ vudrĩ gé sǐ rĩ, ĩri 'bávẹ márítẹ. ǎndrũ ịnǐnǎ sǐ, Bōójã ri mu ũndú ndrǐ vũrǎ ĩ ní rizú ũndú cozú rĩ gé.

³ Mí ũjǐ mi, 'í trǐ mi ũdu ngũúpi ndrǐndrǐ ni sǐ, 'í su bōngó múké ni. 'Í 'de muú vũrǎ ĩ ní ũndú cozú rĩ gé 'dǎá, 'bo mĩ sē ǎ nǐ ǎmá 'yozú kĩnĩ mi 'dǎá'dǎ 'dĩni ku, 'í tē, ǎ nya ívé ínyá, ǎzini ǎ mvú ívé ngá deẹ.

⁴ Bōójã la dō vũgá gí, 'í ndre vũrǎ ĩri ní lazú rĩ, 'í mu bẹlẹngǐtǐ rĩ ọwú pá ni gé sǐ, 'í la vũgá. ĩri tâ 'í ní lēé mĩ 'du ngáá rĩ lũ mí ní rá."

⁵ Rútã ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Tǎ mí ní 'yoó 'dĩri, ma 'du nga rá."

Rútã ǎ'yǐ tâ Nōómé ní ẹzǐ 'í ní rĩ ngáá rá

⁶ Rútã ní 'dezú mužú vũrǎ ĩ ní rizú ũndú cozú rĩ gé 'dǎá, sǐ ìdrẹpì ní lũú 'í ní rĩ tǐnǐ.

⁷ Bōójã kǎ ínyá rĩ nyaá, ǎzini kǎ ívé ngá mvụú deẹ, gō adrii ǎyĩkō sǐ, ĩri ní mužú lazú vũgá, la ũndú ĩ ní drōó rĩ ǎ gǎrǎ gá.

Rútã ní 'i njezú muzú, ìri ní bẹ̀lẹ̀ngítì pá ni gé rĩ ọ̀wúzá, ìri ní lazú pápálésìla.

⁸ Kã caá ìní ágágá, Bõójã ní aruzú àyāngará be, kã 'i újá, ìsú ùkú la kú 'i pápálé gélésìla.

⁹ Bõójã ní zizú kīnī, “Mí ã'di 'i?” Ùkú rĩ ní 'yozú kīnī, “'Bá rĩ ma 'i mívé átí'bá Rútã 'i. Mí ísé mívé bẹ̀lẹ̀ngítì ē tì mà drì ọ̀zùzú àní,* ã'diātāsīyā mi mávé máríté, mi 'bávé máríté pìrì ni, mi 'bávé nyõókú je gõ vúlé nĩ.”

¹⁰ Bõójã ní újázú kīnī, “Mâ mvá rĩ, Úpí ã 'bã tākiri mí drìgè. Èsì múké mí ní 'bãá má ní 'dĩri, ndè mí ní 'bãá mí ìdrèpì ní rĩ rá. 'Í 'bã mì anjì āgõ adri'bá ã'bú be, dõku ã'bú ākó rĩ pi drìgè kuyé.

¹¹ Mâ mvá rĩ, 'í 'o ùrì sī ku. Ngá mí ní zìj má tì gé rĩ, má sè mí ní rá. 'Bá kūrú agá rĩ pi ārèvú céré nīkí á má rá 'yozú kīnī, mi ùkú adripi tã be múké ni.

¹² Ádarú ma kōdō ícò nyõókú rĩ je gõ vúlé nĩ, 'bo máríté āzi pìrì pìrì nyõókú rĩ jeepi ni anigé.

¹³ Lè mì adri nōgò ìnìjã nōri sī, āngū rĩ kādō ọ̀wú, máríté rĩ ã'yī dō nyõókú rĩ jeé gõ vúlé rá, ìri múké, ã je gõ ìyí. 'Bo gã dō jegá sī, ádarú Úpí èndrètì gé, ma tã rĩ 'dù nga rá. 'Í la nōgò cīngbá cazú ù'bùtìjã gá.”

¹⁴ Kúru Rútã ní áwízú lazú ágó rĩ ã pápálé gá 'dìgè, cīngbá ù'bùtìjã gá, 'bo íngá ìnógósì, sã 'dãri 'bá āzi ícò ógúpì ri nījì á má ku. Kúru Bõójã ní 'yozú kīnī, “Lè 'bá āzi ã nī á má 'yozú kīnī, mi vūrã ùndú cozú rĩ gé nōgónō 'dini ku.”

¹⁵ Bõójã ní kpá 'yozú kīnī, “Mí ìjì mívé bōngó mí ní 'beé mì rù'bá gá 'dĩri, mí aja vūgá 'dìgè.” Bõójã ní ùndú rĩ yīzú ngá ã 'a ázìyá, ù'bī caá kílō pūkú na, ìri ní dázú bōngó rĩ agá 'dãá, ìri ní 'dùzú 'bázú Rútã drìgè. Kúru Bõójã ní 'i újázú gōzú vúlé kūrú agá 'dãá.

¹⁶ Rútã kã caá 'i ìdrèpì Nõómé vūgá 'dãá, ìdrèpì ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mâ mvá rĩ, tã rĩ 'o 'i íngóni?” Kúru Rútã ní tã

Bõójã ní 'oó 'í ní rĩ ùlüzú céré 'i ìdrèpì ní.

¹⁷ Ìri ní gōzú 'yozú kīnī, “Sè má ní ùndú ngá ã 'a ázìyá, ã'diātāsīyā kīnī, má ícò ìgōó mà ìdrèpì vūgá nōlé drì be ule ku.”

¹⁸ Kúru Nõómé ní 'yozú kīnī, “Mâ mvá rĩ, lè mì ùtè tã ìmúpì 'i ngaápi rĩ èsì be mādã. Tã 'dĩri sè ágó rĩ ã ùmī tu pá àndrū ku, cīngbá ìri ní tã 'dĩri útúngará gá.”

4

Bõójã je Rútã ri 'i ní ùkú rú

¹ Bõójã mu úrí kuú kūrú rĩ vé kẹ̀tìlè* gá 'dãá. Máríté Bõójã ní tã ni 'yoó ìri nyõókú rĩ je nĩ rĩ kã ícá, Bõójã ní ìri zizú kīnī, “Ùndìgò, mí ìmú má vūgá nōó, mí ìmú úrí vūgá.” Kúru máríté rĩ ní muzú úrízú vūgá.

² Bõójã ní 'bá ambugu rĩ pi ùpèzú mudrì, ìri ní 'yozú kīnī, “Lè ìmi úríkí 'dìgè.” Kúru kòpi ní úrízú vūgá.

³ Kúru ìri ní 'yozú máríté rĩ ní kīnī, “Nõómé ìmúpì āngū Mõábã vé rĩ gélésì rĩ, lè 'bá èdrìpì Èlìmèlèkè vé nyõókú uruko uzìjì rá.

⁴ Má ùsù, á lè tã ni ìjì ùlūú mí ní, mì je rì nyõókú rĩ, 'bá úrí'bá nō'bée ã nīkí rì ìndī, āzini mávè 'bá ambugu rĩ pi ã nīkí rì tã ni ìndī. Mí dō je rá, 'í je. 'Bo 'i je dō ku, 'í lū má ní, mà nī rì 'yozú kīnī, 'í je ku. ã'diātāsīyā nyõókú rĩ ícókí sèe jeé 'bá tūngú ni ní ku, mì je nĩ, āzini ma je nĩ.” Máríté rĩ ní 'yozú kīnī, “Ma je rá.”

⁵ Kúru Bõójã ní 'yozú kīnī, “'Ù'dù mí ní nyõókú rĩ jezú Nõómé vūgá rĩ gé, mì kpá Rútã ọ̀wúzìgò ágó ni drãápi gí 'dĩri è'yì mí ní ùkú rú, nyõókú 'dĩri ã adri rì ãvū rĩ vé ni, āzini ìrivé úyú rĩ pi vé ni.”

⁶ Kúru máríté rĩ ní 'yozú kīnī, “Má ícò nyõókú rĩ jeé ku, ã'diātāsīyā nyõókú má ní jeé 'dĩri, ì ìmú 'dù má drìgè sī rá. Lè mì je nyõókú rĩ nĩ, á je ku.”

⁷ Ọ̀tù mērè Ìsèrèlè rĩ pi vé rĩ gé, kòpi kádō ngá ufuú, 'bá āzi rì ívé mōròkú nje sè 'í ógúpì ní. 'Dĩri lū 'yozú kīnī, tã rĩ útúkí gí.

* **3:9 3:9** *Mí ísè mívè bẹ̀lẹ̀ngítì ē tì mà drì ọ̀zùzú àní:* Mèrè Èbèrè pi vé rĩ gé, tã 'dĩri vé íffí lū kīnī, Mí è'yì ma mí ní ùkú rú. * **4:1 4:1** *Kūrú rĩ vé kẹ̀tìlè:* Kūrú rĩ vé kẹ̀tìlè 'dĩri, ìri vūrã 'bá Ìsèrèlè vé rì pi ní rizú tã útúzá ni.

8 Kúru máríté rĩ ní 'yozú Bõójã ní kīnī, “Í je nyõókú rĩ ãyí.” Īri ní ívé mõrõkú njezú 'í pá gá sī.

9 Kúru Bõójã ní 'yozú 'bá ambugu rĩ pi ní, āzini 'bá rĩ pi ní céré kīnī, “Āndrũ sī, ĩmi ndrekí tã rĩ ĩmî mî sī gí, á je ngá Ēlīmēlékē vé rĩ, Kīlīyónā vé rĩ, āzini Mālónā vé rĩ Nõómé vúgá gí.

10 Má é'yí kpá Mālónā vé õwúzí Rútã Mõábāzı rĩ má ní ũkú rú gí, āvũ rĩ vé rú ā adri rı ũgõgõ, āzini mâ mba rı ngá ĩrivé rĩ ā tã. ĩrivé rú ā āvı rı 'bá ĩrivé rĩ pi āsámvú gé sī ku, āzini ĩrivé kũrú agásı ku, āndrũ sī, ĩmi ndrekí tã rĩ ĩmî mî sī gí.”

11 Kúru 'bá ambugu rĩ pi 'bá adri'bá kēṣṣílé gá rĩ pi be, kōpi ní 'yozú kīnī, “Bá ndrekí tã 'dĩri 'bâ mî sī gí. Úpı ā sē ũkú rııpi ímúpi mı vúgá 'dĩri ní anjıná sũ ĩri ní sēé Rāélé pi ní Léyã† be rĩ tıni, ũkú 'dĩ'béé tıki úyú Īsērélé vé rĩ pi nı. Lē mı adri ā'bú be kũrú Ēfārátã vé rĩ agá 'dĩgé, mı rú ā kũkũ Bētēlémē gá 'dĩgé.

12 Lē Úpı ā sē ĩmi ní anjıná ũkú mváná rú 'dĩri be, 'bētı mıvé rĩ āsámvú gé, lē ĩmi tıki anjıná sũ Pērezı vé rĩ tıni, Yúdã pi Tãmárã be, kōpi tıki Pērezı‡ rĩ nı.”

13 Kúru Bõójã ní Rútã ri é'yızú 'í ní ũkú rú. Bõójã pi ní adrizú Rútã be, Úpı sē Rútã ísú 'a, ĩri ní mvá ágóná tızú.

14 Ŭkú rĩ pi ní 'yozú Nõómé ní kīnī, “Ē íngúkı Úpı ri, āndrũ sī, Úpı sē mı ní mvá ágóná ímúpi mıvé ngá ē tı ruıpi ni gı, ĩrivé rú ā kũ āngũ Īsērélé vé rĩ agá mužú nyonyó.

15 Īri sē mi adri āyıkō sī, mı kãdō ícá ārākã rú, ĩri mı tã mba nı. Ā'diātāsıyã mı ũkú ni mi lēepi lēlē rĩ, tı ĩri nı. ĩrivé tã 'oó múké rĩ, ndē anjı ézıřı pi vé rĩ rá.”

16 Nõómé ní mváná rĩ 'duzú ruızú 'í drıgé, ĩri ní mváná rĩ ā tã mbazú.

17 Ŭkú adri'bá 'dãgá rĩ pi kīnī, “Nõómé ri mvá be.” Kōpi ní mváná rĩ ā rú 'dazú

Õbédē 'i. Õbédē ní Yésē rĩ tızú, Yésē ní Dãwúđı§ ri tızú.

É'bípi Dãwúđı vé rĩ pi

18 Úyú Pērezı vé rĩ pi 'dĩ: Pērezı tı Ēzırónã ri,

19 Ēzırónã tı Rámã ri, Rámã tı Āmınãdábã ri,

20 Āmınãdábã tı Nãsónã ri, Nãsónã tı Sãlímónı ri,

21 Sãlímónı tı Bõójã ri, Bõójã tı Õbédē ri,

22 Õbédē tı Yésē ri, Yésē ní Dãwúđı rĩ tızú.

† 4:11 4:11 Rāélé pi vé tã Léyã be rĩ: Rāélé pi vé tã Léyã be rĩ, 'í lã Ī'dóngárã 29-33. ‡ 4:12 4:12 Pērezı: Pērezı, Yúdã, āzini Tãmárã vé tã, 'í lã Ī'dóngárã 38:6-30. § 4:17 4:17 Dãwúđı: Múngú ipē Dãwúđı ri adrii 'bãgú Īsērélé rĩ pi vé ni, ezi kīnī, 'bãgú ú'dı ri ímú ifũ ĩrivé úyú agá, ĩri mālũngã rĩ ru mužú 'dãni'dãni, 'bãgú rĩ Yésũ Kúrısıtõ 'i. 'í lã Sãwumã 132:11-12; Ezi 2:30. Tıki Dãwúđı ri ísú ākũdē ilı rı ca élfũ ãlu (1,000) gı, ilı 'dãri gé, ísú tıki drı Yésũ Kúrısıtõ ri kuyé. 'í lã 1 Sãmüélē 16-30; 2 Sãmüélē 1-24; 1 'Bãgú 1-2.

**Búkū
Yónā
vé rĩ**
**Tā búkū rĩ vé rĩ ā
ũlũngará**

Búkū 'dĩri ĩri 'bá ní ú'dógú'dógú nẹbĩ Yónā vé rĩ ā tā ũlũ. Múngú lũ Yónā ní kĩnĩ, ā mụ ú'dúkó ívé rĩ ũlũú 'bá adri' 'bá kũrú Nĩnéwē vé rĩ agá rĩ pi ní, 'bá Nĩnéwē vé rĩ pi Yāhúdĩ rĩ pi be, kọpi ari' 'ba rú ĩ āsámvú gé sĩ. Yónā lē Múngú ā ú'dĩ 'bá Nĩnéwē vé rĩ pi ũdrāá céré 'dĩisĩ rá. Yónā nga ápá Múngú ẹndrẹtị gé 'dĩisĩ rá, tų kũlúmgbá āmbúgú ni agá, lē zoó mụzú yĩ tafu rĩ agásĩ. 'Bo 'dúkí ĩri 'beé yĩ agá, Múngú sē Yónā adri ĩ' 'bĩ āmbúgú rĩ agá 'dāá ídri rú. Vúdrĩ ni gé, Yónā gō 'deé mụzú tị Múngú vé rĩ ũlũú kũrú Nĩnéwē vé rĩ agá 'dāá rá, 'bá Nĩnéwē vé rĩ pi céré újákí ẹsĩ ívé ũnjikānyā agásĩ rá. Kúru Múngú ú'dĩ 'bá rĩ pi kuyé, iza kpá kũrú rĩ kuyé, sē Yónā ā 'a gō veé ānĩ ambamba. Búkū rĩ vé ũdũ gé, Múngú i'da Yónā ní lũzú kĩnĩ, 'i lēngará vé ni, 'i ẹsĩ ĩdríkídri, 'bá rĩ újádō ẹsĩ rá, āzini ĩnjĩ dō 'i rá, 'i ĩri pa rá.

Yónā nga ápá Úpí ẹndrẹtị gé sĩ rá

1 Ú'dú ālu, Úpí* Múngú átá Yónā Āmítáyĩ mvọpị be kĩnĩ,

2 “Í nga mụú kũrú āmbúgú Nĩnéwē vé rĩ gé 'dāá, 'í 'yo 'bá rĩ pi ní, á ndre tā ũnjĩ kọpi ní 'oó rĩ gí.”

3 'Bo Yónā gā tā Úpí Múngú ní ẹzị 'í ní rĩ sĩ, nga ápá mụzú Tārāsísā gá. 'De mụzú kījĩ Yópā vé rĩ gé 'dāá, ĩri ní kũlúmgbá lēepi mụúpi Tārāsísā gá ni ịsúzú, ĩri ní ẹcị rĩ vé mũfēngā ũfēzú, ĩri ní fizú úrízú kũlúmgbá rĩ agá, ĩri ní mụzú Tārāsísā gá 'dāá, nga ápá Úpí Múngú ẹndrẹtị gé 'dĩisĩ rá.

* **1:1 1:1** *Úpí*: Ẹbéré tị sĩ, Múngú zị 'i rú Yáwē, ífífí ni, Múngú adriipi mụzú 'dání'dání rĩ 'i. Kēlịkọ tị sĩ, 'bá Yáwē rĩ zị Úpí. Í ịsụ lā Búkú Í'dóngará vé rĩ agá, Wũngará vé rĩ agá, Rútā vé rĩ agá, āzini Yónā vé rĩ agá. † **1:9 1:9** *Ẹbérégú*: Ābūrāmā rĩ Ẹbérégú. Írivé mvá vé mvá Yókóbū rĩ gókí zị Īsērélē, sā āzi sĩ írivé úyú rĩ pi ĩ rĩ zị Ẹbéré, sā āzi sĩ ĩ kpá zị anjĩ Īsērélē vé rĩ pi. Sā Yēsū vé rĩ gé, ĩ rĩ kọpi zị Yāhúdĩ.

4 Kúru Úpí Múngú ní ũlĩ ĩpēzú vızú ũkpō be yĩ tafu rĩ agá 'dāá, ũlĩ rĩ lē kōdō kũlúmgbá rĩ vĩ ũnjō kpelékpélé.

5 'Bá rĩ' 'bá kũlúmgbá rĩ újĩ' 'bá rĩ pi céré 'okí ũrĩ sĩ, 'bá ālu ālu 'de rii ngoó ívé Múngú ẹndrẹtị gé. Kọpi ní ngá ẹnjĩ' 'bá ẹnjĩ' ẹnjĩ kũlúmgbá agá 'dāá rĩ pi u'duzú ú'bézú yĩ agá 'dāá, kũlúmgbá rĩ ẹ ẹnjĩ rĩ ānĩ ku.

'Bo Yónā fi laá ú'dú koó kpílíkplí kũlúmgbá rĩ vé 'a ĩ ní ẹlĩ vũgálésĩla rĩ agá 'dāá.

6 'Bá kũlúmgbá rĩ újĩ' 'bá rĩ pi vé āmbúgú ní 'dezú mụzú ĩri vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Mí rĩ ú'dú ko áyú āsĩ? Mí íngá uru, 'í zị mívé Múngú! Sā āzi sĩ ĩri ícó 'bā ĩzā ko rá, 'bá ícókí ũdrāá ku.”

7 'Bá kũlúmgbá rĩ újĩ' 'bá rĩ pi ní átázú ĩ āsámvú gé sĩ kĩnĩ, “Īmi ímúkí 'bá 'bekí jēké, 'bā nĩkí rĩ 'bá tā nōri íjipi 'bá drīgé rĩ áamá ānĩ.” Kọpi ní jēké rĩ 'bezú, jēké rĩ 'de Yónā ā rú sĩ.

8 Kúru kọpi ní Yónā rĩ zizú kĩnĩ, “'Í lũ 'bá ní, 'bá tā ũnjĩ nōri íjipi 'bá drīgé rĩ ā'di 'i? 'Í 'o ā'di? Mí íbí ímú íngóósĩla? Āngū mívé rĩ ā rú ā'di? 'Bá mívé rĩ ā'di pi?”

9 Yónā ní újázú kĩnĩ, “Ma Ẹbérégú,† ma rĩ Úpí Múngú adriipi 'bũ gé, nyọkú rĩ gbiipi yĩ tafu rĩ be rĩ ĩnjĩ.”

10 Tā Yónā ní 'yoó 'dĩri sē kọpi ní ũrĩ, kọpi ní ĩri zizú kĩnĩ, “'Í 'o ā'di?” (Kọpi ní kĩkí áamá rá 'yozú kĩnĩ, Yónā ápá Úpí Múngú ẹndrẹtị gé sĩ ápápā, ā'diātāsīyā Yónā lũ kọpi ní drīdrī rá.)

11 ũlĩ rĩ ká yĩ rĩ vĩ, yĩ rĩ úvá ngūyá ngūyá. Kọpi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “'Bā 'okí mĩ íngóni ũlĩ vĩpi ũkpō be ambamba 'dĩri ā tu rĩ pá ānĩ?”

12 Yónā ní újázú kọpi ní kĩnĩ, “Īmi 'dúkí ma 'beé yĩ tafu rĩ agá 'dāá, ũlĩ vĩpi ũkpō be 'dĩri, ĩri ícó pá tu rá. Á nĩ rá á 'o ũnjikānyā rĩ ma 'i, ũlĩ rĩ ní vızú ũkpō be 'dĩni ānĩ.”

13 'Bá kùlúmgbá rĩ újì'bá rĩ pi ù'bìkí kōdō ùkpō sī kùlúmgbá rĩ sōó gōó vùlé āngū nyōókù rú rĩ gé 'dāá, 'bo kōpi ícókí ku, ā'diātāsīyā ũlī rĩ gō vījī drīdrī 'dāri ndēé rá.

14 Kúru kōpi ní ngozú Úpí Múngú ẹndrẹti gé, “Á Úpí Múngú, 'bá ní lēé ágó nōri vé ídri 'beé āvīi rĩ sī, mí ku 'bā ũdrāá ku. 'Bá ní lēé ágó tā ākó nōri 'dījī drāá rĩ sī, lē mí lī tā ānī 'bá drīgé ũnjí ku. Á Úpí Múngú, tā rĩ nga 'i sū mí ní lēé ā nga 'i rĩ tīnī gí.”

15 Kúru kōpi ní Yónā ri 'duzú 'bezú yījī tafu rĩ agá 'dāá, koro yījī riipi úvápi ngūyá ngūyá rĩ ní pá tuzú.

16 Tā 'dīri sē 'bá kùlúmgbá rĩ újì'bá rĩ pi rukí Úpí Múngú ri ānī rá, kōpi í'dúkí rōbōṅṅō zāá Úpí Múngú ní, āzini kōpi sōkí ũyō ẹzī ngazú ĩri ní.

17 'Bo Úpí Múngú sē ĩ'bī āmbúgú te Yónā ri, Yónā adri caá ĩ'bī rĩ agá 'dāá ũtúná na ĩníná na.

2

Yónā zì Úpí Múngú ri ĩ'bī agá 'dāá

1 Yónā ri ívé Úpí Múngú ri zījī ĩ'bī agá 'dālé.

2 ĩri ní 'yozú kīnī,
“Īzāngā má ní ĩsú rĩ agá, Úpí Múngú, á zī mi,
'í yī ma rá.

'Bú āngū sīzú rĩ agá 'dāá, á zī mi má ĩzā kóó,
'í yī ma rá.

3 'Í 'be ma tīi yījī tafu rĩ ā ndúgé 'dāá,
á tī yījī tafu kuupi kuku rĩ ā ndúgé 'dāá,
yījī rĩ ĩmūlū ma rá.

Ūlī mí ní sēé vījī ũkpō be 'dīri,
sē yījī rĩ ĩmūlū ma céré.

4 Má ũsū déna,
mí adi ma gí,
má ícó gōó
mívé jó āmbúgú uletere rĩ ndréé dījī ku.

5 Á tī yījī kuupi kuku rĩ ā ndúgé 'dāá,
yījī rĩ ĩmūlū ma céré,
ásé duupi yījī agá 'dāá rĩ ĩmūlū má drī céré.

6 Á 'de tīi írā ā ndúgé 'dāá,
nyōókù rĩ ōzū má drī céré,
'bo mávé Úpí Múngú,
mí ídri ma 'bú agá 'dāásī rá.

7 Úpí Múngú, má kā áamá mávé ídri lē fūfū,
á zī mi,
mávé zīngará ca
mívé jó āmbúgú uletere rĩ agá 'dāá,
'í yī ma rá.

8 'Bá ri'bá ngá ĩ ní údé drī sī rĩ ĩnjī'bá múngú rú rĩ pi,
kōpi gākí ẹsī múké Múngú vé rĩ sī.

9 'Bo ma mí ní úngó ōwō'difō sēzú ni ngo,
ma mí ní rōbōṅṅō zā.

Ūyō má ní sōó rĩ, ma tā ni 'du nga rá.
Úpí Múngú ri 'bā pa tā ũnjī agásī nī.”

10 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, ĩ'bī rĩ ē íwé Yónā ri āmvé, ĩ'bī rĩ ní Yónā rĩ íwézú nyōókù ā'wí rú rĩ drīgé 'dāá.

3

Yónā mụ Nīnéwē gá 'dāá rá

1 Kúru Úpí Múngú ní gōzú átázú Yónā ní dījī kīnī,

2 “'Í 'de mụjī kūrú āmbúgú Nīnéwē vé rĩ agá 'dāá, mí ũlū ú'dúkó má ní ũlūú mí ní rĩ 'bá rĩ pi ní.”

3 Yónā mụ Nīnéwē gá 'dāá rá, sū Úpí Múngú ní ẹzījī ĩri ní rĩ tīnī. Nīnéwē ri kūrú āmbúgú, 'bá rĩ ícó ẹcī 'a ni gé sī ca ú'dú na.

4 Ú'dú Yónā ní fizú cazú kūrú rĩ agá 'dāá rĩ gé, ĩri ní áyúzú 'bá rĩ pi ní kīnī, “'Ẹsī ú'dú pūkú sū, ĩ ímú Nīnéwē rĩ iza 'dīisī rá.”

5 'Bá Nīnéwē vé rĩ pi ẹ'yīkí Múngú ri ānī rá. Kúru kōpi ní áyúzú kīnī, lē 'bá rĩ pi ārēvú céré ā a'bikí ĩ a'bia'bi, ā nyakí ngá ku, í'dózú 'bá ambugu rĩ pi vúgá, cazú anjī nyíríná rĩ pi vúgá, lē kōpi ā úsúkí bōngó ĩrīkó rú ni áyu.

6 Ú'dúkó 'dīri kā caá 'bāgú Nīnéwē vé rĩ vúgá 'dāá, íngá ívé lúpá mālūngā vé rĩ drīgé sī uru, unje ívé bōngó āmbūgū vé rĩ 'í rú'bá gá sī rá, í'dú bōngó ĩrīkó rú ni suú 'í rú'bá gá áyu, ĩri ní gōzú úrízú vūgá fúrúndí agá.

7 'Bāgú rī ívé ũgalaku rī pi be, kôpi ní áyúzá 'bá Nīnéwē vé rī pi ní kīnī,

“Lē 'bá rī pi, dōku tī rī pi, dōku kābīlō rī pi ā nyakí ngá ku, dōku ā mvukí yī ku.

8 'Bá rī pi ānyāpá rī pi be céré, lē kôpi ā sukí bōngó ñrikó rú ni áyu. Lē 'bá ālu ālu ā zī Úpí Múngú ri, ā ku ívé tā 'í ní rīí 'oó ũnjí rī rá, āzini ā ku adringará gbórókó rú rī rá.

9 Sā āzi sī, Múngú ri ívé yīkī újá rá, éşī ni gō veé ku, 'bá ícókí ũdrāá ku.”

10 Múngú kā tā kôpi ní 'oó rī ndreé, āzini kā ndreé kôpi kukí tā ũnjí 'ongará gí, gō ívé yīkī újá rá, ñrīñā kôpi kuyé, sū ñri ní 'yoó rī tīnī.

4

Éşī múké Úpí Múngú ní 'bāá rī sī sē Yónā ē éşī ve rá

1 'Bo tā 'dīri sē Yónā adri āyīkō sī kuyé, éşī ni ve rá.*

2 Kúru ñri ní Úpí Múngú ri zizú kīnī, “Á Úpí, á nī áamá rá 'yozú kīnī, mí ícó 'bá Nīnéwē vé rī pi ú'dī ũdrāá ku, sē má ní mávé āngū kuzú, má ní ápázú muzú Tārāsísā gá āní. Á nī rá, mī éşī múké, āzini mī éşī ñdríkídri, mī éşī ve tā sī mbēlēñá ku, mívé lēngará aga rá, mi Múngú rīpi 'bá trūúpi ũnjīkānyā agásī ni, āzini mi ri mī yīkī újá, mí lē 'bá 'dī ku.

3 Úpí Múngú, lē mâ drā 'dīisī rá, ā'diātāsīyā ñri múké má ní drāzú 'dīisī rá, ndē má ní adrizú ídri rú rī.”

4 'Bo Úpí Múngú ní újázú ñri ní kīnī, “Ngá mī éşī ní vezú rī ā'di?”

5 Yónā ní fūzú muzú kūrú rī vé wōókō ũtú ní ñfūngará gálé rú rī gé 'dāá. ñri ní ápālā 'bezú vūrā 'dāri gé, ñri ní úrízú ápālā rī ā ndúgé, tē rīí ndreé dō tā íngóni rī 'i nga kūrú Nīnéwē vé rī agá nī.

6 Kúru Úpí Múngú ní peṭi sēzú 'duzú Yónā ní ñdrī rú, Yónā ā adri rī āní múké. Peṭi rī ní ñfūú duú rī sī, sē Yónā ní āyīkō.

7 Kā muú adrií drū 'dīni, ũ'būtī kūrūkūrū, Múngú ní ũ'bū ñpēzú ímúzá peṭi rī nyazú, peṭi rī gō 'wīí rá.

8 Ũtú rī kā ñfūú, Múngú ní ũlí ācí ācí ni ñpēzú ũtú ní ñfūngará gálésīla, ũtú rī zā Yónā ē drī, ũkpō ni de āní rá, lē kōdō drāá āní drādrā. ñri ní 'yozú kīnī, “Má ní adrizú ídri rú, ícó ku, lē mâ drā 'dīisī rá.”

9 'Bo Múngú ní 'yozú Yónā ní kīnī, “Ngá sēepi mī éşī ní vezú peṭi rī vé tā sī rī ā'di?” Yónā ní 'yozú kīnī, “Tā mâ éşī ní vezú rī, ñri tā áda, lē mâ drā 'dīisī rá.”

10 'Bo Úpí Múngú ní 'yozú Yónā ní kīnī, “Í sa peṭi rī nī kuyé, mí údé ndūú ni nī kuyé, á ndre peṭi rī vé tā fi mí éşī agá ambamba. Peṭi rī du ñññá rī sī, gō drāá ñññá rī sī.

11 Kūrú Nīnéwē vé rī agá 'dāá, 'bá rī pi vé kālāfe aga élifū mūdūrūlū ālu pūkú ñrī (120,000) rī rá, 'bá rī pi acókí tā múké pi āsámvú tā ũnjí be ku, ānyāpá rī pi 'dālé kárakará. 'Í lē mâ 'bā éşī múké 'bá 'dā'bée ní ku?”

* 4:1 4:1 *Yónā ē éşī ve rá*: Yónā ē éşī ve Úpí Múngú ní, ñri ní 'bá Nīnéwē vé rī pi ú'dī drāá kuyé rī sī.

**Ụ'dúkọ múké
Mātáyo
ní sǐ rǐ
Tā bǔkǔ rǐ vé rǐ ã
ũlũngára**

Mātáyo ri Yésũ vé 'bá áyúáyũ mụdrị drị ni ịrị rǐ pi vé ógụpị. Tā ã pá ǎmbúgú ịri ní bǔkǔ 'dǐri sǐzú rǐ, lē lǔú Yǎhúđǐ rǐ pi ní kǐnǐ, Yésũ ri 'bá 'bá paápi ni, (iri Mǎsǐyǎ) Múngú sǒ úyō ni nǐ, ịpē Yésũ ri ímụ kọpi ní. Sē bǔkǔ rǐ vé í'dóngára gá, Mātáyo ní rụ Yésũ é'bípị vé rǐ sǐzú ǎnǐ, bǔkǔ rǐ agásǐ céré, í'da kǐnǐ, tā nēbǐ rǐ pi ní ũlũú bǔkǔ Múngú vé Ũndǐ Ụkụ rǐ ruzú rǐ agá rǐ, tā ni nga 'i fǔú tị ni gé gí Yésũ ã rụ'ba gá.

Mātáyo ũlũ kpá 'bá ní tā Yésũ ní ímbá kǐnǐ, mǎlũngá Múngú vé rǐ ịri adri 'bá tā Múngú ní lēé rǐ 'du'ba nga'ba rǐ pi vé ni ǎngũ rǐ pi agásǐ céré 'dǐri rá. Cápítá 5-7 agá, Yésũ ri mǎlũngá Múngú vé rǐ vé ífífí ũlũú. Cápítá 10 agá, ímbá tā mǎlũngá rǐ ní ímúzú 'i írészú mụzú vũ drǐgé sǐ rǐ vé tā. Cápítá 13 agá, ímbá mǎlũngá rǐ vé tā nǎpí sǐ. Cápítá 18 agá, ímbá lẹtǐ 'bá ní adrizú mǎlũngá Múngú vé rǐ agá rǐ. Cápítá 24-25 agá, í'da lẹtǐ mǎlũngá Múngú vé rǐ ní ímúzú vũ drǐgé nōgó rǐ.

Bǔkǔ 'dǐri ũlũ ú'dógú'dógú Yésũ vé adrizú rǐ. Bǔkǔ rǐ vé í'dóngára gá, ũlũ Yésũ vé tǐngára, ịrivé bǎtízĩmũ ã rụngára, ǎzini tā ǎdróko ní ịri ụ'bǐzú rǐ. ũlũ kpá tị ịri ní sēé rǐ ã tā, tā ịri ní ímbá rǐ ã tā, ǎzini tā ịri ní 'bá ídrízú Gǎlǐláyá gá rǐ vé tā. Bǔkǔ rǐ agá, sǐkí ẹcǐ Yésũ ní ngazú Gǎlǐláyá gá, ịri ní cazú Yẹrúsǎlémá gá rǐ vé tā, ǎzini sǐkí tā 'i ngaápi rụ'ba ni gé sẹbǐfǐ ụđụ vé rǐ agá vũ drǐgé nōgó rǐ vé tā. Bǔkǔ rǐ vé ụđụ gé, sǐkí Yésũ vé gbǎngára pẹtǐ alambaku sǐgé rǐ vé tā, ǎzini ịrivé ینگángára gōó ídri rú drǎngára gálésǐ rǐ vé tā.

*Ẹ'bípị Yésũ vé rǐ pi ã rụ
(Lúkǎ 3:23-38)*

¹ Ẹ'bípị Yésũ Kúrísítō vé rǐ pi ã rụ 'dǐ, Yésũ Kúrísítō ri úyú Dǎwúđǐ vé ni, Dǎwúđǐ ri úyú ǎbūrámá vé ni.

² ǎbūrámá tị Ịsáká ri, Ịsáká tị Yōkóbũ ri, Yōkóbũ tị Yúdá pi ẹdrípị be,

³ Yúdá tị Pẹrészǐ pi Zérá be, kọpivé ẹndrẹpị Tǎmárá 'i,

Pẹrészǐ tị Ẽzíróná ri, Ẽzíróná tị Rámá ri,

⁴ Rámá tị ǎmǐnǎdábá ri, ǎmǐnǎdábá tị Nǎsóná ri, Nǎsóná tị Sǎlǐmónǐ ri,

⁵ Sǎlǐmónǐ tị Bōójá ri, Bōójá vé ẹndrẹpị Rábá 'i,

Bōójá tị Ōbédě ri, Ōbédě vé ẹndrẹpị Rútá 'i,

Ōbédě tị Yésē ri,

⁶ Yésē tị 'bágú Dǎwúđǐ ri, Dǎwúđǐ tị Sǒlǒmóná ri, Sǒlǒmóná vé ẹndrẹpị ịri ótú ũkú Ụrǐyá vé ni,

⁷ Sǒlǒmóná tị Rōbámá ri, Rōbámá tị ǎbǐjǎ ri,

ǎbǐjǎ tị ǎsá ri,

⁸ ǎsá tị Yōsǐpátá ri, Yōsǐpátá tị Yōrámá ri, Yōrámá tị Ụzǐyá ri,

⁹ Ụzǐyá tị Yótómá ri, Yótómá tị ǎkázá ri,

ǎkázá tị Ịjǐkǐyá ri,

¹⁰ Ịjǐkǐyá tị Mǎnásē ri,

Mǎnásē tị ǎmóná ri,

ǎmóná tị Yōsǐyá ri,

¹¹ Yōsǐyá tị Yékóniyá pi ẹdrípị be lókí kọpi ní ápázú mụzú Bǎbẹlóná gá rǐ gé.

¹² Kọpi ní ápázú mụzú Bǎbẹlóná gá 'dǎlé rǐ ã vúdrǐ gé,

Yékóniyá tị Sǎlǐtǐyélē ri, Sǎlǐtǐyélē tị Zěrũbǎbẹlǎ ri,

¹³ Zěrũbǎbẹlǎ tị ǎbǐyúdá ri,

ǎbǐyúdá tị Ẹlǐyǎkímá ri,

Ẹlǐyǎkímá tị ǎzórǎ ri,

¹⁴ ǎzórǎ tị Zǎdóká ri,

Zǎdóká tị ǎkímũ ri,

ǎkímũ tị Ẹlǐyúdá ri,

¹⁵ Ẹlǐyúdá tị Ẹlězárá ri,

Ẹlězárá tị Mǎtáná ri,

Mǎtáná tị Yōkóbũ ri,

16 Yökóbũ tị Yösépã Māriyã ágó ni ri, Māriyã ní Yēsũ ĩ ní zị Kúrísítõ ri tịzú.

17 Í'dózú Ābūrámã vúgá cazú Dāwúđĩ vúgá, ca úyú mụdrị drị ni sụ. Í'dózú Dāwúđĩ vúgá cazú ĩ ní 'bá rĩ pi uruzú mụzú Bābēlónã gá rĩ gé, ca úyú mụdrị drị ni sụ. Í'dózú ĩ ní 'bá rĩ pi uruzú mụzú Bābēlónã gá rĩ gé cazú Kúrísítõ vúgá, ca úyú mụdrị drị ni sụ.

*Yēsũ Kúrísítõ vé tịngará
(Lúkã 2:1-7)*

18 Yēsũ Kúrísítõ* vé tịngará ĩri 'dini, Yösépã ã'yĩ Māriyã Yēsũ éndrēpị ri jeé 'í ní ũkú rú. 'Bo kōpi ní drị ĩ úmúzá trụ kuyé rĩ gé, ịsụ Māriyã ri 'a be, 'a 'dĩri Māriyã ịsụ Índrị Uletererĩ† vé ũkpõ sĩ.

19 Yösépã ní adrii 'bá tã be pịrị rĩ sĩ, lē tã 'dĩri áyú gúnyá agá drịnjá sēzú Māriyã ní ku, ũsũ 'í ési agá 'dālē, 'í lē Māriyã ri gāá, 'bá āzi ā nị ku.

20 Yösépã kã tã 'dĩri ũsũú 'dini, Úpí vé mālāyíkã‡ ní 'i 'dazú ĩri ní urobí agá, 'yozú ĩri ní kīnī, “Yösépã Dāwúđĩ§ ã mvá rĩ, lē mī ru ku, 'í je Māriyã ri mí ní ũkú rú, 'a ĩri ní ịsụ 'dĩri, ịsụ Índrị Uletererĩ vé ũkpõ sĩ.

21 ĩri ímú mvá rĩ tĩ ágó, mi rú ni 'da Yēsũ 'i, ã'diātāsīyã ĩri ímú 'bá rĩ pi pa ìvé ũnjīkānyã agásĩ.”

22 Tã 'dĩri 'o 'i 'dini, átángá Úpí ní átá nēbī* tị gé 'dāri ã nga rí 'i fūú tị ni gé bēnī.

23 Átángá rĩ kīnī, “Ūkú kácāná rú ni ímú 'a ịsụ, ĩri mvá ágó tị, kōpi ímú rú ni

'da Ēmánũēlē 'i.” Ífífí ni Múngú ri 'bá be trụ.

24 Yösépã kã aruú ú'dụ gélēsī, 'dụ tã rĩ ngaá sũ Úpí vé mālāyíkã ní ẹzị 'í ní rĩ tịni, jị Māriyã ri mụzú 'bētī 'í ní ũkú rú,

25 'bo kōpi úmúkí ĩ trụ kuyé cīmgbá Māriyã ní mváná rĩ tīngará gá. Māriyã kã mváná rĩ tī, Yösépã ní mváná rĩ ã rú 'dazú Yēsũ 'i.

2

'Bá úmī be rĩ pi

1 Tíkí Yēsũ ri Bētēlēmē gá, āngũ Yūdáyã vé rĩ agá, ịsụ ākūdē Ēródē ri 'bāgú* rú nī. Sã 'dāri gé, 'bá úmī be ni pi íngákí ũtú ní ĩfūngará gálēsīla, kōpi ícákí Yērúsālēmã gá, āngũ Yūdáyã vé rĩ agá.

2 Kōpi ní zịzú kīnī, “'Bá ĩ ní tị Yāhúđĩ rĩ pi vé 'bāgú rú rĩ íngāá? 'Bá ndrekí ĩrivé línýá địpi rĩ ũtú ní ĩfūngará gá 'dālē, 'bá ímúkí ĩri ĩnjīngará gá.”

3 'Bāgú Ēródē kã tã 'dĩri yị, sē ĩri ní tã ũsūngará ambamba, sē kpá 'bá Yērúsālēmã gá rĩ pi ní tã ũsūngará ambamba.

4 'Bāgú rĩ ní atala atala rĩ pi drīgē rĩ pi zịzú ímúzá 'bá tāimbị ímbá' 'bá rĩ pi be 'í vúgá nōlé, ĩri ní kōpi zịzú kīnī, “'Í ímú Kúrísítõ ri tị íngūgá?”

5 Kōpi ní újázú kīnī, “'Í ímú ĩri tị Bētēlēmē gá, āngũ Yūdáyã vé rĩ agá, ã'diātāsīyã tã nēbī rĩ pi ní sī rĩ ĩri 'dini,

6 “ 'Mi kūrú Bētēlēmē āngũ Yūdáyã vé rĩ agá rĩ, mi kūrú tã be āmbúgú ni,

* **1:18 1:18** *Yēsũ Kúrísítõ*: Rụ Yēsũ 'dĩri vé ífífí, Múngú ri 'bá paapi rĩ. Kúrísítõ ri 'bá ĩ ní ũdu dāá drị ni gé, lüzú kīnī Múngú ipē ĩri adrii 'bāgú rú. Ēbērē tị sī Kúrísítõ ri ĩ zị Māsīyã. 'Í lã Yūwānī 1:41. † **1:18 1:18** *Índrị Uletererĩ*: Índrị Uletererĩ Índrị Múngú vé ni. Búkú Múngú vé rĩ kīnī, Ẹtēpị ri Múngú 'i, ĩrivé mvá Yēsũ ri Múngú 'i, āzini Índrị Uletererĩ Múngú 'i. Ẹtēpị ri, Mvópị ri, āzini Índrị Uletererĩ, kōpi Múngú ālu. 'Í lã Yūwānī 1:1-18; Yūwānī 8:41-42; Ẹzị 5:3-4. ‡ **1:20 1:20** *Mālāyíkã*: Mālāyíkã rĩ pi índrị, kōpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dālē, kōpi rú' 'bá ākó. Múngú ri sã āzi sī kōpi ipē ímú vū drīgē nōó ú'dúkó múké ívé rĩ ũlū 'bá rĩ pi ní. § **1:20 1:20** *Dāwúđĩ*: Múngú ipē Dāwúđĩ ri adrii 'bāgú Īsērélē rĩ pi vé ni, ẹzị kīnī, 'bāgú ú'di ri ímú ĩfū ĩrivé úyú agá, ĩri mālūngā rĩ rụ mụzú 'dāni'dāni, 'bāgú rĩ Yēsũ Kúrísítõ 'i. 'Í lã Sāwūmā 132:11-12; Ẹzị 2:30. Tíkí Dāwúđĩ ri ịsụ ākūdē ílī rĩ ca élfū ālu (1,000) gí, ílī 'dāri gé, ịsụ tíkí drị Yēsũ Kúrísítõ ri kuyé. 'Í lã 1 Sāmūélē 16-30; 2 Sāmūélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2.

* **1:22 1:22** *Nēbī*: Múngú ri ívé tã átá nēbī rĩ pi ní, kōpi kuru ĩrivé ú'dúkó rĩ ũlū 'bá rĩ pi ní. **1:23 1:23** *Īsáyã 7:14* * **2:1 2:1** *Bāgú Ēródē*: 'Bāgú 'dĩri vé rú ĩ zị Ēródē Āmbúgú rĩ. Sã ĩ ní Yēsũ ri tịzú rĩ gé, Ēródē Āmbúgú 'dĩri rụ āngũ rĩ nī. 'Í lã Mátáyo 2:1-8; Lúkã 1:5. Ēródē Āmbúgú rĩ kã drāá, ĩrivé mvá Ēródē Ānītīpā gō mālūngā rĩ rụy nī sã Yūwānī ní bātízīmū sēzú Yēsũ ní rĩ gé. 'Í lã Mátáyo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkã 3:1; Ẹzị 4:27. Vúdrị ni gé, 'bāgú āzi rú ni Ēródē Āgīrīpā, ĩri Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvá vé mvá. 'Í lã Ẹzị 12:1-23.

ã'diātāsīyā ī ímú 'bá āngū ruṣūpi ni tì mí agá,

īri ímú mávé 'bá Īsērélē vé rī pi úcé nī.' ”

7 Kúru Ēródē ní 'bá úmī be 'dī'bée zizú gārā gá, lē nī kōpi vúgá línýā rī ífū dō pīrī ni sâ ngōri gé.

8 Īri ní kúru kōpi pēzú mužú Bētēlémē gá 'dāá, Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, ĩmi mukí mváṅá rī ndāá múké múké, ĩmi ĩsúkí dō ĩri gí, koro ĩmi ĩjíkí tā ni lūú má ní, mā mu rí kpá ĩri ĩnjī bēsīnī.

9 Kōpi kâ tā 'bāgú rī ní 'yoó 'dīri yī, kōpi ní 'dezú mužú, línýā kōpi ní ndree ũtú ní ĩfūngará gá 'dāri ri dī mužú kōpi ęndreṭi gé sī drīdrī, línýā rī mu pá tuú vūrā mváṅá rī ní adrizú rī gé.

10 Kōpi kâ línýā rī ndree, āyīkō fu kōpi agaá rá.

11 Kōpi kâ fī jó agá 'dālē, kōpi ndrekí mváṅá rī pi ęndreṭi Mārīyā be, kōpi ní kūmūci ũtīzú vūgá, ĩri ĩnjīzú. Kōpi ní kúru ĩvé sōndúkū ā'bú vé rī pi ē tī ũzīzú, kōpi í'dúkí dábū, ngá ī ní zāá ngūṣūpi ndrīndrī ni, āzini mīrē sēē mváṅá rī ní fēfē rú.

12 Múngú ní átázú kōpi ní urobí agá kīnī, kōpi ā újákí ī gōó vulé Ēródē vúgá 'dālē ku, kōpi ní gōzú 'dezú mužú ĩvé āngū gé 'dālē létī āzi túngú ni gé sī.

Ápákí mužú Yēsū be Ējēpétō gá

13 'Bá úmī be 'dī'bée kâ 'deé mužú gí, Úpí vé mālāyíkā ní ímúzá átázú Yōsépā ní urobí agá kīnī, “Í nga, 'í 'du mváṅá rī pi ęndreṭi be, mí ápá mužú Ējēpétō gá. Mí adri 'dālē, cīngbá á lū dō mí ní 'dú mí ní ĩgōzú rī gí ká, ā'diātāsīyā Ēródē lē létī ndāá mváṅá rī 'dizú drāzú 'dīsī rá.”

14 Yōsépā ní ęcī í'dózú, ĩri ní mváṅá rī pi jizú ęndreṭi be ĩnīná sī mužú Ējēpétō gá 'dāá.

15 Yōsépā adri 'dālē cīngbá Ēródē drā ĩri ĩsú 'dāá. Kúru tā ọtú Úpí ní ęzi nēbī rī tī gé rī nga 'i fūú tī ni gé gí kīnī, “Á zī mávé mvá ĩfūú Ējēpétō agásī āmvé.”

16 Ēródē kâ nī á má 'yozú kīnī 'bá úmī be rī pi ũ'bákí 'i mī gí, ęsī ni ve ũnjí ũnjí, ĩri ní tāimbī sēzú āngáráwá rī pi ní, kōpi ā mukí anji āgō ílí be ĩrī, dōku ílí be ca'bá ĩrī kuyé Bētēlémē agá rī pi ú'dí, āzini anji Bētēlémē gārā gá sī rī pi ú'dí ũdrāá céré 'dīsī rá, ā'diātāsīyā 'bá úmī be rī pi ũlúkí ĩri ní kīnī, ĩ ndrekí línýā rī, vūdrī ni 'du nóni caá ílí ĩrī.

17 Tā Múngú ní ęzī nēbī Yērēmīyā tī gé rī nga 'i fūú tī ni gé gí kīnī,

18 “Ū'dúkó āá vé ni íbí íkú Rámā gá 'dāásī, 'bá rī pi rikí ngoó ĩzāngā ĩzāngā rú, rikí lūlū gaá 'dúkó be uru 'dāá, Rāelē ri ngoó ívé anjīná rī pi sī, lē 'bá āzi ā ũmī 'i ęsī ku, ā'diātāsīyā ī ní anjīná rī pi ú'dí ũdrāá gí rī sī.”

Yōsépā pi Mārīyā be újákí ī gōó vulé Nāzērētā gá

19 Ēródē kâ drāá, Úpí vé mālāyíkā ní ímúzá átázú Yōsépā ní urobí agá Ējēpétō gá 'dālē,

20 kīnī, “Í nga, 'í 'du mváṅá rī pi ęndreṭi be, 'í 'de mužú āngū Īsērélē vé rī gé, ā'diātāsīyā 'bá lē'bá mváṅá rī 'dī'bá rī pi ũdrákí gí.”

21 Kúru Yōsépā ní mváṅá rī pi 'duzá ęndreṭi be, kōpi ní ī újázú gōzú āngū Īsērélē vé rī gé 'dāá.

22 Yōsépā kâ yī kīnī Ārākālāwū ru āngū Yūdáyā vé rī ní ętēpi Ēródē ā vūrā gá, gō 'oó ũrī sī mungará 'dālē rī sī. Kúru ī ní lūzú Yōsépā ní urobí agá kīnī, ā 'de mužú āngū Gālíláyā vé rī gé.

23 Kōpi ní 'dezú mužú adrizú kūrú Nāzērētā vé rī agá, tā ọtú nēbī rī pi ní átá 'bá 'bá paápi rī ā tā sī rī nga 'i fūú tī ni gé gí kīnī, “Í ímú ĩri zī Nāzērētāgú.”

3

Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ímú létī útú (Mārākō 1:1-8; Lúkā 3:1-18; Yūwánī 1:19-28)

1 Ílí 'dā'bée ā vūdrī gé, Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ímú rī tī sēē āngū ā'wí

cínyáfã rú rĩ agá ãngũ Yũdáyã vé rĩ agá 'dãá.

² Kĩnĩ, “Ĩmi újákí ẹsị, ã'diātāsīyã mālũngã 'bũ vé rĩ ícá ìnyĩná gí.”

³ 'Bá nẹbĩ Īsáyã ní tã ni átá rĩ, ĩri adriípi 'dĩ.

“'Ú'dúkọ 'bá ãzi vé ni ri ọ'ú ãngũ ã'wí cínyáfã rú rĩ agá 'dãá kĩnĩ,

‘Ĩmi údékí létì Úpí ní,

ĩmi útúkí létì ĩrivé rĩ ã adri pìrì.’ ”

⁴ Bõngó Yũwánĩ ní suú rĩ údékí kámĩlõ ã 'bí, gõ ĩri ní 'yĩ 'í ùpílẹ gá rĩ údékí lã'bu. ĩrivé ãnyãngã ĩri ní rií nyaá rĩ, úmbí, ãzini ọnyú ásé agá 'dãá rĩ.

⁵ 'Bá kũrú Yẹrúsálémã vé rĩ agá rĩ pi, ãngũ Yũdáyã vé rĩ agá rĩ pi, ãngũ Yárídénĩ vé rĩ agá rĩ pi be céré 'dekí muú Yũwánĩ vúgá 'dãá,

⁶ kọpi ùlúkí ìvé ùnjĩkãnyã, Yũwánĩ ní kọpi ní bătízĩmũ* sẹzú, ri bătízĩmũ rĩ sẹe yĩ ãmbúgú dīpì dīdì Yárídénĩ agá.

⁷ Yũwánĩ kã ndreé Fārúṣī† rĩ pi Sādókē‡ rĩ pi be ri ímú kárakará 'í vúgá vūrã 'í ní rizú bătízĩmũ sẹzú rĩ gé nōó, ĩri ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, “Ĩmi adri'bée sũ ìnĩ tĩnì 'dĩ'bée, ã'di ìngbē ìmì mị ápázú Múngú vé jĩkó úmvúlésĩ ímúpi drĩdrĩ 'dĩlé rĩ gé sĩ nĩ?

⁸ Lě ĩmi 'okí tã lūúpi 'yozú kínĩ, ĩmi újákí ẹsị ùnjĩkãnyã agásĩ gí ni áyu.

⁹ Lě ĩmi ríkí ọṣṣú ìmì ẹsị agá 'dálé 'yozú kínĩ, ‘Ābūrámã§ ri ĩmivé ẹtẹpì 'dínì' ku. Á 'yo ĩmi ní, Múngú ri ícọ írã nōri újá ízú úyú Ābūrámã vé ni pi rú rá.*

¹⁰ Múngú í'dú ẗbọlú pẹtì ã úlá ugazú rĩ 'í drígé gí, pẹtì 'a'bée ù'a be múké ku rĩ pi ãrẹvú céré ĩ uga vūgá, ĩ kọpi 'du ú'bé ãcí agá.

3:3 3:3 Īsáyã 40:3 * **3:6 3:6** Bătízĩmũ: ĩri 'bá rĩ pi ní bătízĩmũ sẹ lüzú kínĩ, kọpi újákí ẹsị ìvé ùnjĩkãnyã agásĩ gí, kọpi ẹ'yĩkí Múngú ri gí. † **3:7 3:7** Fārúṣī: Fārúṣī rĩ pi ngúlumũ Yāhūdī rĩ pi vé tãimbì Mósé vé rĩ rụ 'bá títì rĩ pi. Kọpi 'dukí índrì rĩ pi vé tã, ãzini mālāyíkã rĩ pi vé tã 'bãã tã ãmbúgú rú, kọpi ẹ'yĩkí rá 'yozú kínĩ, 'bá ùdrã'bá gí rĩ pi gõ íngá ídri rú rá. 'Í lã Ẽzì 23:8. ‡ **3:7 3:7** Sādókē: Sādókē rĩ pi ngúlumũ Yāhūdī rĩ pi vé tãimbì Mósé vé rĩ rụ 'bá títì rĩ pi, 'bo kọpi ẹ'yĩkí índrì rĩ pi vé tã kuyé, ẹ'yĩkí mālāyíkã rĩ pi vé tã kuyé, ãzini kọpi ẹ'yĩkí kpá 'yozú kínĩ, 'bá ùdrã'bá gí rĩ pi gõ íngá ídri rú rá 'dínì kuyé. 'Í lã Ẽzì 23:8. § **3:9 3:9** Ābūrámã: Múngú zì Ābūrámã ri kĩnĩ, ã ku ìvé 'bá 'bẹtì ասման գեղի, ã ku ìvé ãngũ, ã 'de muú ãngũ ãzi ú'dí ni gé. Ābūrámã ri ẹ'bìpì Yāhūdī rĩ pi vé rĩ, tìkì ĩri ìlì élifū ălu mūdūrŭlŭ ărō (1,800) gé, ịsụ tìkì drĩ Yẹsũ ri kuyé. 'Í lã Í'dóngará 12-25. * **3:9 3:9** Úyú Ābūrámã vé ni pi: Múngú ri 'bá rĩ ã'yĩ adri pìrì tã ĩri ní 'oó pìrì rĩ sĩ, adri 'yozú kínĩ ĩri ní adrii úyú Ābūrámã vé rĩ sĩ ku. † **3:12 3:12** Ānyá rĩ vé fĩ, ãzini 'bí ni: Ānyá rĩ vé fĩ, ĩri 'bá Yẹsũ Kúrísítò ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi, 'bí ni, ĩri 'bá Yẹsũ Kúrísítò ri ẹ'yĩ'bá kuyé rĩ pi.

¹¹ “Ma ri ĩmi ní bătízĩmũ sẹ yĩ sĩ lüzú kínĩ, ĩmi újákí ẹsị ùnjĩkãnyã agásĩ gí. 'Bo 'bá ãzi ri ímú mã vùdrĩ gé 'dĩ'dĩ, ĩrivé ãmbúgũ ndě mávé rĩ rá, mã ícọ ĩrivé ngá pá gá 'duú bã ku. ĩri ímú bătízĩmũ rĩ sẹ Índrì Uleterè rĩ sĩ, ãzini ãcí sĩ.

¹² ĩri kọbì ngá ú'bízú ni be drígé, ĩri ímú ìvé ãnyá ú'bì ãní. Ānyá rĩ vé fĩ,† ĩri dã írã agá, 'bí ni, ĩri zã ve ãcí sĩ, ãcí 'dĩri ícọ drãã ku.”

Sėkí Yẹsũ ní bătízĩmũ

(Mārākō 1:9-11; Lúkã 3:21-22)

¹³ Yẹsũ ní íngázú ímúzá ãngũ Gālíláyã vé rĩ gé 'dãásĩ, ĩri ní ímúzá Yũwánĩ vúgá Yárídénĩ gé nōlé, lě Yũwánĩ ã sẹ 'í ní bătízĩmũ.

¹⁴ 'Bo Yũwánĩ lě kōdō gãã ĩri ní bătízĩmũ sẹgá sĩ. Yũwánĩ kĩnĩ, “Mì té ícọ mã ní bătízĩmũ sẹ nĩ, ngá mí ní ímúzá mã vúgá 'yozú kínĩ mã sẹ mí ní bătízĩmũ rĩ ã'dì?”

¹⁵ Yẹsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Lě tã rĩ ã 'du 'i ngaá sũ mã ní 'yoó 'dĩri tĩnì, ã'diātāsīyã Múngú lě 'bã 'dukí tã rĩ pi ãrẹvú céré ngaá pìrì sũ 'í ní lěé rĩ tĩnì.” Kúru Yũwánĩ ní ĩri ní bătízĩmũ rĩ sẹzú.

¹⁶ Yũwánĩ kã Yẹsũ ní bătízĩmũ rĩ sẹe, Yẹsũ ní ìfüzú yĩ rĩ agásĩ ãmvé. Koro sã 'dãri gé, 'bũ rĩ zì 'i kú mgbo, Índrì Múngú vé rĩ ní ísízú ímúzá sũ ãmámũ tĩnì, úrízú ĩri drígé.

¹⁷ Kúru ú'dúkọ ní íkúzá 'bũ gé 'dãásĩ 'yozú kínĩ, “Mvã 'dĩri mávé ni, á lě ĩri lělé, ma ĩri sĩ ãyĩkō sĩ.”

4

Ādróko ù'bì Yẹsũ ri

(Mārākō 1:12-13; Lúkã 4:1-13)

1 Kúru Índrí Uletere rĩ ní Yēsũ ri jizú mužú áse agá āngũ ā'wí cínyáfā rú rĩ gé 'dāá, ādróko* ní ĩri ũ'bĩzú.

2 Yēsũ a'bi† 'i caá ũtúná pũkú su ĩnĩnā pũkú su, nya ngá āzi kuyé, ěbĩrĩ fũ ĩri káyĩ.

3 Ādróko ní ímúzá ĩri ũ'bĩzú, 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Mi dō Mvā Múngú vé ni, 'í 'yo írā anji 'dĩ'bée ní, kōpi ā újákí ĩ ufuú pánga rú.”

4 Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, “Bá ícō adrii ídri rú 'yéná pánga sī ó'đúkúle ku, 'bá rĩ adri ídri rú ú'đúkó múké Múngú ní átá ĩfũú 'í tĩ gé sī rĩ sī.’ ”

5 Kúru Ādróko ní Yēsũ ri jizú mužú kũrú uletere Yērúsálémā vé rĩ gé 'dāá, ĩri ní Yēsũ ri jizú tuzú Jó Múngú vé rĩ drĩgé uryu 'dāá,

6 ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Mi dō Mvā Múngú vé ni, 'í wa vūgá 'dāá, ā'diātāsīyā sīkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

“ 'Múngú ri ívé mālāyíkā rĩ pi ĩpě ímú mĩ ĩzā ko rá,

kōpi mi ko ĩ drĩgé uryu 'dĩgé, mĩ sī rĩ mĩ pá írā rú' 'bá gá ku.’ ”

7 Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Sĩkĩ kpá Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, ‘Lē mĩ ũ'bĩ Úpí Múngú mívé rĩ ku.’ ”

8 Ādróko rĩ gō kpá ĩri jĩ tuú írā āco ni drĩgé uryugégé 'dāá, ĩri ní āngũ 'bāgú rĩ pi ní ruú vū drĩgé nōgō rĩ pi i'dazú Yēsũ ní céré, āzini kōpivé ngá ũnyĩ be vū drĩgé nōgō rĩ pi i'dazú ĩri ní.

9 ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, “Mĩ ũtĩ dō kũmũcí má ęndreṭĩ gé ma ĩnjĩzú rá, ma ngá vū drĩgé rĩ pi ārēvú sē céré mĩ ní.”

10 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Sātánā, § 'í de mi má gārā gá 'dĩsĩ rá! Ā'diātāsīyā sīkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, ‘Lē mĩ

ĩnjĩ 'yéná Úpí Múngú mívé rĩ áyu, mĩ nga ĩri ní ězĩ.’ ”

11 Kúru Ādróko rĩ ní ĩri kuzú, mālāyíkā rĩ pi ní ímúzá ĩri ě ĩzā kozú.

Yēsũ 'í dō ú'đúkó múké rĩ ũlũú (Mārākō 1:14-15; Lúkā 4:14-15)

12 Yēsũ kā yĩ kĩnĩ 'bekí Yūwānĩ ri jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá gĩ, ĩri ní 'i újázú gōzú āngũ Gālíláyā vé rĩ gé 'dāá ũzi.

13 ĩri ní fūzú Nāzērētā agásĩ, 'dezú mužú adrizú Kāpārānāumā gá, ĩnyĩnā yĩ bālālā rĩ ā gārā gá, āngũ Jēbūlúnā pi vé Nāfātālĩ be rĩ gé,

14 tā nēbĩ Īsáyā ní ótú 'yoó rĩ ā nga rĩ 'i fũú tĩ ni gé bēnĩ kĩnĩ,

15 “Āngũ Jēbūlúnā vé rĩ, āngũ Nāfātālĩ vé rĩ,

lētĩ mužú ānĩ yĩ bālālā rĩ gé rĩ, āngũ yĩ āmbúgú dīpi dīdĩ Yárídénĩ vé rĩ ā gārā gá rĩ,

'bá adri' 'bá Yāhūdĩ rú ku āngũ Gālíláyā vé rĩ agá rĩ pi,

16 āzini 'bá adri' 'bá ĩnĩnā agá rĩ pi ndrekĩ ũtúná āngũ ĩmgbērēepi uletere rĩ gĩ,

'bá drā ru' 'bá ruru rĩ pi

ndrekĩ ũtúná āngũ ĩmgbērēepi uletere rĩ gĩ.”

17 'Í dōzú sā 'dāri gé mužú drĩdrĩ, Yēsũ 'í dō rĩ tĩ sēé mužú kĩnĩ, “Lē ĩmi újákí ěsĩ, ā'diātāsīyā mālūngā 'bũ vé rĩ ícā ĩnyĩnā gĩ.”

'Bá Yēsũ ní 'í dō zĩ drĩdrĩ ímú 'i pámvú ũbũ rĩ pi

(Mārākō 1:16-20; Lúkā 5:1-11)

18 Yēsũ kā rĩ ěcí yĩ bālālā Gālíláyā vé rĩ ā gārā gá sī, ndre 'bá ĩrĩ, 'bá 'dĩ'bée ĩrĩtró ędrĩpĩ. 'Bá rĩ Sĩmōnā ĩ ní zĩ Pétēró pi ędrĩpĩ Āndērēyā be, kōpi ri ímbá 'be yĩ bālālā rĩ agá, ā'diātāsīyā kōpi 'bá ri' 'bá ĩ' 'bĩ 'be' 'bá ímbá sī ni pi.

* **4:1 4:1** Ādróko: Ādróko vé rĩ Sātánā 'i, ĩri āmbúgú índri ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gā tā Múngú vé ri 'đugá ngagá sī 'bũ gé 'dālé. Múngú ídró ādróko ri índri ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dāásĩ nĩ. 'Í lā I'dangará 12:7-9. † **4:2 4:2** A'bi: Sā āzi sī Yāhūdĩ rĩ pi ri ĩ a'bi, nyakĩ ínyá ku, kōpi ri ěsĩ 'bā rizú Múngú ri zizú. **4:4 4:4** Dětōrōnómē 8:3 ‡ **4:5 4:5** Jó Múngú vé rĩ: Jó Múngú vé rĩ 'yéná ālukúta Yērúsálémā gá 'dāá. Atala rĩ pi 'yéná ri rōbōñō zā Jó rĩ agá 'dāá nĩ, sũ tāĩmbĩ Mósē vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩnĩ. Múngú ri đĩ Vūrā Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá. **4:6 4:6** Sāwúmā 91:11-12 **4:7 4:7** Dětōrōnómē 6:16 § **4:10 4:10** Sātánā: Sātánā ri ādróko, ĩri āmbúgú índri ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gā tā Múngú vé rĩ 'đugá ngagá sī, Múngú ídró ĩri 'bũ gé 'dāásĩ. 'Í lā I'dangará 12:7-9. **4:10 4:10** Dětōrōnómē 6:13 **4:16 4:16** Īsáyā 9:1-2

19 Yēsũ ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Īmi ímúkí má pámvú ũbī, ma sē ĩmi ímú 'bá ísé íjǐ má ní sũ ĩmi ní ĩ'bǐ 'beé rǐ tǐnǐ.”

20 Koro kòpi ní ìvé ímbá rǐ pi kuzú, kòpi ní 'dezú mužú Yēsũ vúgá sǐ.

21 Yēsũ kǎ 'i útrú mužú drǐdrǐ, ndre 'bá urukò ĩrǐ, kòpi ĩrǐtró édrǐpǐ, 'bá rǐ Yókóbũ pi Yūwánǐ be, kòpi anjǐ Zēbēdayō vé ni. Kòpi úríkǐ kuú kúlúmgba agá 'dǎá ĩ étépǐ Zēbēdayō be trú, kòpi rǐ ìvé ímbá a'di. Yēsũ ní kòpi zǐzú kīnī, “Īmi ímúkí má vúgá nǒó.”

22 Koro kòpi ní kúlúmgba rǐ kuzú, ĩ étépǐ rǐ kuzú, kòpi ní 'dezú mužú Yēsũ vúgá sǐ.

*Yēsũ ídrǐ 'bá drǎ be rǐ pi
(Lúkǎ 6:17-19)*

23 Yēsũ rǐ écǐ mužú āngũ Gǎlǐláyǎ vé rǐ agásǐ, rǐ 'bá rǐ pi ímbá kòpivé Jó Múngú rǐ Zǐzú rǐ pi* agásǐ, rǐ ù'dúkó múké mǎlǔngǎ vé rǐ ũlũú mužú, āzini rǐ 'bá drǎ be āndiāndǐ rǐ pi ídrǐ mužú 'bá rǐ pi āsámvú gé sǐ.

24 Yēsũ vé tā ā kúbǐ kú mužú āngũ Sírǐyǎ vé rǐ agásǐ cére. 'Bá rǐ pi ní 'bá drǎ be ũnjǐ ũnjǐ rǐ pi íjǐzú ímúzú ĩri vúgá nǒlé, 'bá rǐ 'bá drǐ cǐ' 'bá drǎ ũkpó ũkpó ni sǐ rǐ pi, 'bá índrǐ ũnjǐ † ní fǐí kòpi drǐgé rǐ pi, 'bá drǎ ní nyíí kuú 'bélé'béle rǐ pi be, Yēsũ ídrǐ kòpi rá.

25 'Bá kárakarǎ íngǎ' 'bá āngũ Gǎlǐláyǎ vé rǐ agá rǐ pi, kǔrú Dēkápólǐsǐ vé rǐ agá rǐ pi, Yērúsálēmǎ agá rǐ pi, āngũ Yǐdáyǎ vé rǐ agá rǐ pi, āzini āngũ Yárídénǐ vé álésǐ rǐ agá rǐ pi ārēvú cére 'dekǐ mužú Yēsũ vúgá sǐ.

5

*Yēsũ ímbá 'bá rǐ pi ĩrǎ drǐgé
(Lúkǎ 6:20-23)*

1 Yēsũ kǎ 'bá bǐtrǐkǎ rǐ pi ndreé, ĩri ní 'dezú mužú ĩrǎ drǐgé 'dǎlé, ĩri ní úrízú vūgá. ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbǐ' 'bá rǐ pi ní ímúzú ĩri vúgá nǒlé.

* **4:23 4:23** *Jó Múngú rǐ Zǐzú rǐ:* Yāhúdǐ rǐ pi vé Jó Múngú rǐ Zǐzú rǐ pi kárakarǎ kǔrú rǐ pi agásǐ āndiāndǐ, kòpi rǐ ĩ úmú Búkũ Múngú vé rǐ lǎ, āzini kòpi rǐ Múngú rǐ ĩnjǐ Ụ'dú Sábátá vé rǐ gé. † **4:24 4:24** *Índrǐ ũnjǐ:* ĩri ándúrú mǎlǎyíkǎ Múngú vé rǐ pi vé āzi 'bǐ gé 'dǎá, nǒ tǎimbǐ Múngú vé rǐ, Sátánǎ rǐ kòpivé āmbúgú. Múngú ídró kòpi 'bǐ gé 'dǎásǐ vūgá nǒó, kòpi gókǐ ufuú índrǐ ũnjǐ, kòpi rǐ 'bá rǐ pi ní ĩzāngǎ sē vū drǐgé nǒgó. † ĩ lǎ l'dangárǎ 12:7-9.

2 ĩri ní í'dózú kòpi ímbázú, ĩri ní 'yozú kīnī,

3 “'Bá éśǐ 'bǎ' 'bée Múngú drǐgé rǐ pi, Múngú rǐ kòpi ní tǎkǐri sē rá, ā'diātāsǐyǎ kòpi fǐ mǎlǔngǎ 'bǐ vé rǐ agá rá.

4 'Bá rǐ 'bá ngo' 'bá ĩzāngǎ ĩzāngǎ rú rǐ pi, kòpi tǎkǐri ísú rá, ā'diātāsǐyǎ ĩ ímú kòpi ē éśǐ ũmǐ rá.

5 'Bá adri' 'bée tā be mǎdǎ rǐ pi, kòpi tǎkǐri ísú rá, ā'diātāsǐyǎ kòpi ímú ngǎ Múngú ní ezǐ rǐ ísú vū drǐgé nǒgó rá.

6 'Bá ēbǐrǐ be, āzini úvá 'bǎ' 'bá tā pǐrǐ 'ozú rǐ pi, kòpi tǎkǐri ísú rá, ā'diātāsǐyǎ tā pǐrǐ kòpi ní lǎé rǐ, kòpi ísú rá.

7 'Bá éśǐ be múké rǐ pi, kòpi tǎkǐri ísú rá, ā'diātāsǐyǎ Múngú rǐ ímú éśǐ múké 'bǎ kòpi ní rá.

8 'Bá éśǐ be ule rǐ pi, kòpi tǎkǐri ísú rá, ā'diātāsǐyǎ kòpi ímú Múngú rǐ ndre rá.

9 'Bá tǎkǐri íjǐ' 'bá 'bá rǐ pi āsámvú gé rǐ pi, kòpi tǎkǐri ísú rá, ā'diātāsǐyǎ Múngú rǐ ímú kòpi zǐ anjǐ ívé ni.

10 'Bá ĩ ní ọcǔyú ĩzāngǎ nyaá tā pǐrǐ ā tā sǐ rǐ pi, kòpi tǎkǐri ísú rá, ā'diātāsǐyǎ mǎlǔngǎ 'bǐ vé rǐ adri kòpivé ni.

11 “Īmi 'bá ĩ ní rǐí u'daá, ĩ ní rǐí ọcǔyú ĩzāngǎ nyaá, āzini ĩ ní rǐí ũnjǒ ụlǐ ĩmi drǐgé má tā sǐ rǐ pi, ĩmi tǎkǐri ísú rá.

12 ĩmi únjǐkǐ, ĩmi adrikǐ āyǐkǒ sǐ, ā'diātāsǐyǎ āndēma āmbúgú ĩmi ũfēzú rǐ, ĩri ĩmi tē 'bǐ gé 'dǎá' 'dǎ. Nébǐ ọtǐ ĩmi sǐ drǐdrǐ rǐ pi, ọcǔkǐ nyo kòpi ĩzāngǎ nyaá sũ ĩmi ní nyaá 'dǐri tǐnǐ.

*'Bá Yēsũ ā pámvú ũbǐ' 'bá rǐ pi adrikǐ sũ
ē'yǐ tǐnǐ āzini ụtúnǎ tǐnǐ*

(Mǎrǎkǒ 9:50; Lúkǎ 14:34-35)

13 “Īmi adrikǐ sũ ē'yǐ tǐnǐ vū drǐgé nǒgó. 'Bo ē'yǐ rǐ vé sǐ asuúpi asuasú rǐ ícǎ dǒ álákála gǐ, ĩ ícǒ gǒ ĩri údé, ā asú rǐ asuasú

íngóni? Gõ adrií múké ngá á 'dízú ãní ku, ï 'du dā vūgá, 'bá rī pi utu pá sī."

14 "Ìmi adrikí sūjū ũtúná riipi āngū ïmgbērēpi vū drīgē nōgó rī tīni. Kūrū ï ní sīj ānga drīgē rī, ïri índrē ku āngū ule gá.

15 'Bá āzi ícó lāmbā 'yūú ũdrī ũpījī drī ni gé cí ku, ïri lāmbā rī 'bā mísá drīgē, ïri āngū ïmgbērē ku uletere 'bá rī pi ní jó agá 'dāá.

16 Lē kpá ïmivé ācí ā dī dī 'bá rī pi ɛndrɛtj gé, kōpi ā ndrekí rí tā múké ïmi ní 'oó rī, kōpi ē íngúkí rí ïmi ɛtɛpī 'bū gé rī āní.

Tāimbī Mósē vé rī

17 "Lē ïmi rikí ũsūjū 'yozú kīnī má ímū tāimbī Mósē vé rī fuuj drāá 'dīni ku, dōku má ímū tā nēbī rī pi ní sī rī fuuj drāá 'dīni ku, má ímū ïmi ní tā rī vé ífífí ũlūú.

18 Ádarú á 'yo ïmi ní 'dīni, tā ā fí tāimbī rī vé ï ní sī rī ícó āvīi āluṅáni ku, cīmgbá cazú 'bū pi ní áfízú vū be rī gé, tā ï ní sī tāimbī rī agá rī pi ārēvú céré ímū ï nga rá.

19 'Bá tāimbī ï ní ndrēé kuú mādāṅá rī ṅōópi, gōópi 'bá rī pi ímbápi tā ālu ālu 'dīri 'dujūpi ngaápi rī, ï ímū ïri ndre ku mādāṅáná mālūngā 'bū vé rī gé 'dāá, 'bo 'bá tā ï ní ɛzījī rī 'dujūpi ngaápi rá rī, ï ímū ïri 'du 'bā āmbúgú mālūngā 'bū vé rī gé 'dāá.

20 Lē ïmi 'dukí tāimbī Múngú vé rī ngaá pīrī, ā ndē Fārúsī rī pi ní rīí 'dujū ngaá rī rá, āzini ā ndē 'bá tāimbī ímbá 'bá rī pi ní rīí 'dujū ngaá rī rá. ïmi 'okí dō 'dīni ku, á sō ũyō, ïmi ícókí fíí mālūngā 'bū vé rī agá 'dāá ku.

Yēsū ímbá 'a vengará vé tā

21 "Ìmi yīkí rá, 'yokí 'bá ínógósí 'dā 'bée ní kīnī, 'Lē mī 'dī 'bá ku, 'bá rī 'dī dō 'bá, ï ïri ïrīṅā rá.'

22 'Bo á 'yo ïmi ní 'dīni, 'bá rī ē ɛsī ve dō ɛdrīpī ní, ï 'bá 'dīri ïrīṅā rá. 'Bá rī 'da

dō ɛdrīpī rī, átá dō átángá ũnjí ïri ní, ï 'bá 'dīri jī 'bá tā lī 'bá rī pi* ɛndrɛtj gé. 'Bo 'bá rī 'yo dō, 'Mi azakaza rú!' ï 'bá 'dīri 'du 'be ācí vezú āní ũdū ākó rī† agá.

23 "Kúru mi dō rī fēfē jī sē Múngú ní vūrā rōbōṅō zāzú rī‡ gé 'dāá, 'í mu dō ígá mí ɛsī agá 'dāá, mí 'o mí ɛdrīpī rī ũnjí,

24 'í ku fēfē mí ní lēé jījī sēé Múngú ní rī kú vūrā rōbōṅō zāzú rī gé 'dāá, drīdrī ni, ïmi údékí ïmi āsámvú mí ɛdrīpī be rī ũgbále, kúru 'í gō rí mujū fēfē mí ní lēé sēé Múngú ní rī sēé ndō.

25 "Bá āzi lē dō mi tōó, lē dō mi jījī jó ï ní tā lizú rī agá, ïmi kádō rīí mujū ïri be lɛtj gé 'dīgē, ïmi údékí ïmivé tā ïmi āsámvú gé ïri be rī mbēlēṅá, 'í 'o dō 'dīni kuyé, 'bá mi tōópi rī, ïri mi jī pá tu 'bá tā lījī rī ɛndrɛtj gé, 'bá tā lījī rī mi sē ũgalaku drīgē, ũgalaku rī mi jī 'be jó āngū ũ'yīzú rī agá.

26 Ádarú á 'yo ïmi ní 'dīni, 'dukí dō mi 'beé jó āngū ũ'yīzú rī agá 'dāá gí, mí ífū āmvé ku, mi ngá ï ní lījī mí drīgē rī ũfē ũgbále ká, mi íbī ífū āmvé ndō.

Yēsū ímbá ɔwū vé tā

27 "Ìmi yīkí rá tāimbī rī kīnī, 'Lē mī 'bā ɔwū ku.'

28 'Bo á 'yo ïmi ní 'dīni, 'bá rī ndre dō ũkú mujū gbīgbīí, 'bá 'dīri ɛsī agá 'dāá 'bā ɔwū gí.

29 Mívé mī drī ɛndɛpī gé rī sē dō mi fíí ũnjīkānyā 'oó nī, lē mī ínjé ïri 'beé 'dīísī āmvé. 'Í nje dō ígélé āzi mī rú 'bá gá rī 'beé vūgá, ïri múké, ndē mí ní fizú mī rú 'bá be ṅí ācí vezú āní ũdū ākó rī agá 'dāá rī.

30 Mívé drī ɛndɛpī sē dō mi fíí ũnjīkānyā 'oó nī, lē mī lī ïri 'beé 'dīísī rá. 'Í lī dō ígélé āzi mī rú 'bá gá rī 'beé vūgá, ïri múké, ũnjí ni mí ní fizú mī rú 'bá be ṅí ācí vezú āní ũdū ākó rī agá 'dāá rī.

5:21 5:21 Wūngará 20:13; Dětōrōnómē 5:17 * 5:22 5:22 'Bá tā lī 'bá rī pi: Átálágú āmbúgú rī, atala atala rī pi drīgē rī pi, drīkoma rī pi, kōpi rī ï úmú tā Yāhūdī rī pi vé rī lī. † 5:22 5:22 Ácí vezú āní ũdū ākó rī: Múngú rī úmvúlēsī 'bá 'í ɛ'yī 'bá ku rī pi 'du ú 'bé ācí 'dīri agá. 'Í lā l'dangará 20:7-15. ‡ 5:23 5:23 Vūrā rōbōṅō zāzú rī: Vūrā rōbōṅō zāzú ni anigé Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, átálágú rī rī rōbōṅō zā āní Múngú ní 'bá rī pi trūzú ívé ũnjīkānyā agásī. Vūrā ɛjīngūrú zāzú ni anigé Vūrā Uletere rī gé Jó Múngú vé rī agá 'dāá, átálágú rī rī ɛjīngūrú zā āní Múngú ní ũ'būtīṅá sī, āzini ũndrēṅá sī sá Múngú rī zizú rī gé. 5:27 5:27 Wūngará 20:14; Dětōrōnómē 5:18

Ayngará ágó pi vé ũkú be rĩ
(Mátáyo 19:9; Mārākō 10:11-12; Lúkã 16:18)

31 “Īmi yíkí rá tãimbí Mósē vé rĩ kīnī, “Bá rĩ dro dō ívé ũkú, lē ã sī kōkōbī sēé ũkú rĩ drígé ĩri drozú ãní.’

32 ‘Bo á lē ‘yoó ĩmi ní ‘dīni, ‘bá rĩ dro dō ívé ũkú gí, ‘dīri lū ũkú rĩ ní lētī ōwū ‘bázú ni. Ũkú rĩ adri dō ágó āzi be ká, ‘bá rĩ íbí ũkú rĩ dro ndō, ‘bá ũkú ‘dīri jeépi rĩ, ‘bá ‘dīri ‘bā ōwū ‘bá āzi vé ũkú sī.

Yēsū ímbá ũyō vé tã

33 “Īmi yíkí kpá rá ‘yokí ‘bá ĩnógósí rĩ pi ní kīnī, ‘Mí sō dō ũyō, lē mí nō ũyō mí ní sōó rĩ ku, ũyō mí ní sōó Úpí ęndręti gé rĩ, lē mí ‘du tã ni ngaंगा.

34 ‘Bo á ‘yo ĩmi ní ‘dīni, lē ĩmi sōkí ũyō ku. Lē ĩmi rikí ‘bū ã rú édí ũyō sōzú ãní ku, ã ‘diātāsīyã ‘bū rĩ lúpá Múngú vé ni,

35 dōku ĩmi rikí vū ã rú édí ũyō sōzú ãní ku, ã ‘diātāsīyã vū rĩ Múngú vé ni, ĩri pá ‘bã ãní, dōku ĩmi rikí Yērúsálémã ã rú édí ũyō sōzú ãní ku, ã ‘diātāsīyã ĩri kūrú ‘Bágú ãmbúgú rĩ vé ni.

36 Lē mí ri mí drī édí ũyō sōzú ãní ku, § ã ‘diātāsīyã mí ícó mí drī ‘bí újá ícá imve dōku ĩni ku.

37 Tã mí ní újá rĩ, ĩri dō ã, ã adri ã, dō kuyé, ã adri kuyé. Tã rĩ dō ũ ‘dū be túngú, tã ‘dīri íbí íngá ãdróko vúgálésí.

‘Bá rĩ ‘o dō mi ũnjí, ã ‘okí ĩri ũnjí ku
(Lúkã 6:29-30)

38 “Īmi yíkí rá ótú ‘yokí kīnī, “Bá āzi sō dō mí mī ōfúú, ‘bá āzi ri kpá ĩri ã mī sō ōfú rá, ‘bá āzi kpu dō mí sī, ‘bá āzi ri kpá ĩri ã sī kpu rá.’

39 ‘Bo á ‘yo ĩmi ní ‘dīni, ‘bá rĩ ‘o dō mi ũnjí, ã ‘okí ĩri ũnjí sū ĩri ní mi ‘oó rĩ tīni ku. ‘Bá rĩ sa dō mí gbángírí drī ęndépi gé rĩ, lē mí újá kpá mí gbángírí drī ĩjī gé rĩ ã sa.

40 ‘Bá āzi lē dō mi jījī muú ‘bá tã lì ‘bá rĩ pi ęndręti gé, ‘í ‘du rí mívé bōngó ágá

vé rĩ, lē mí sē kpá ĩri ní mívé bōngó akoó rŭkū rĩ ĩndī.

41 ‘Bá āzi si dō mi ũkpō sī, kīnī mí jī ‘i máyīlī ãlu, lē mí jī ĩri caá máyīlī* ĩrī.

42 ‘Bá āzi zī dō ngá mí tī gé, lē mí sē ĩri ní ngá ĩri ní zījī rĩ, ‘bá āzi lē dō ngá é‘yī mí vúgá, lē mí uga ĩri ní ngá rĩ ku.

Lē mí lē ari‘ba mívé rĩ pi lēlē
(Lúkã 6:27-28, 32-36)

43 “Īmi yíkí ándúrú rá kīnī, ‘Lē mí lē ‘bá mí gārã gá rĩ lēlē, āzini lē mí ndre mívé ari‘ba rĩ pi ũnjí.’

44 ‘Bo á lē ‘yoó ĩmi ní ‘dīni, lē ĩmi lēkí ari‘ba ĩmívé rĩ pi lēlē, ‘bá ĩmi ‘o‘bá ũnjí rĩ pi, lē ĩmi zīkí kōpi ní Múngú ri.

45 Īmi ‘okí dō tã rĩ ‘dīni, ĩri lū ‘yozú kīnī ádarú ĩmi anji ‘bá Ętępi Múngú ‘bū gé rĩ vé ni. Múngú ri ũtú sē ka ‘bá múké rĩ pi ní, āzini ‘bá ũnjí rĩ pi ní ĩndī, āzini ĩri yīgō sē ‘dī ‘bá tã ‘o‘bá pīri rĩ pi ní, āzini ‘bá tã ‘o‘bá ũnjí rĩ pi ní ĩndī.

46 ‘Í ri dō ‘yęná ‘bá mi lē ‘bá rĩ pi lēé áyu, mi nyo ícó tã múké ĩsú ãní rá? ‘Bá mŭfęngã umbe jezú rĩ u‘du‘bá rĩ pi† lēkí kpá ‘bá ĩ lē ‘bá rĩ pi lēlē ĩndī.

47 Mí dō ‘yęná ri mōdó sē mí édrīpījī ní, tã múké mí ní ĩsú ‘a ní gé ‘dīgé rĩ ã‘dī? Págánō rĩ pi ‘okí nyo tã sŭú ‘dīri tīni ku?

48 Sã céré sī, lē ĩmi ‘okí tã pīri, sŭ sã céré sī ĩmi Ętępi ‘bū gé rĩ ní tã ‘oó pīri rĩ tīni.”

6

Yēsū kīnī ã sēkí ngá ‘bá ngá ãkó rĩ pi ní

1 “Lē ĩmi ndrekí múké, ĩmi dō ri tã múké ‘o, tã ĩmi ní ‘oó rĩ, lē ĩmi rikí ‘oó ‘bá rĩ pi ęndręti gé andrekelemgbe kōpi ã ndrekí rí ‘yozú kīnī, ĩmi ri tã múké ‘o ‘dīni ku. Īmi ‘okí dō ‘dīni, ĩmi ícókí ngá ĩmi Ętępi ní úmvúlésí lēé sēé ĩmi ní ‘bū gé ‘dãá rĩ ĩsú ku.

2 “Mí dō ri ngá sē ‘bá ngá ãkó rĩ pi ní, lē mí ri tã ni áyú muzú ‘bá rĩ pi ní sŭ ‘bá ĩ ‘bã‘bée kú tã be pīri rĩ ‘bá ngá ĩ ní sēé ‘bá

5:31 5:31 Dětōrōnómē 24:1 § 5:36 5:36 Lē mí ri mí drī édí ũyō sōzú ãní ku: ‘Bá uruko‘bée vé mērē agá, kōpi ‘duki drī vé tã ‘bã ãmbúgú ũyō sōzú ãní. 5:38 5:38 Wŭngará 21:24; Lęvĭtĭkã 24:20; Dětōrōnómē 19:21 * 5:41 5:41 Máyīlī: ‘Bá ri ícó ęçĭ tu ca máyīlī na sã ãlu agá. 5:43 5:43 Lęvĭtĭkã 19:18 † 5:46 5:46 ‘Bá mŭfęngã umbe jezú rĩ u‘du‘bá rĩ pi: ‘Bá mŭfęngã umbe jezú rĩ u‘du‘bá rĩ pi, kōpi Yãhŭdĭ rĩ ‘bá mŭfęngã umbe jezú rĩ u‘du‘bá ‘bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ní rĩ. Kōpi ri mŭfęngã rĩ u‘du ‘ãmbúgú ‘bãgú rĩ ní ‘yoó kōpi ã u‘duki rĩ ndē.

ngá ãkó rĩ pi ní rĩ ã tã áyú'bá Jó Múngú rĩ Zizú rĩ pi agásĩ, ãzini lẹti drĩgé sĩ, 'bá rĩ pi ẽ íngúkí rĩ ĩ ãní rĩ pi tĩni ku. Ádarú á lẹ lúú ĩmi ní 'dĩni, ngá 'yéjá kọpi ní ịsú rĩ, ĩri tã 'bá rĩ pi ní kọpi íngúzú 'dãri.

³ 'Bo mi dõ ri ngá sê 'bá ngá ãkó rĩ pi ní, lẹ 'bá ãzi ã nĩ ngá mí ní sêe rĩ vé tã ku.

⁴ Lẹ mĩ sê ngá rĩ kírĩ, 'bá ãzi ã nĩ tã ni ku. Kúru mí Ẹtẹpi riipi tã ĩ ní 'oó kírĩ rĩ ndreepi rĩ, ĩri mi ùfě rá.

Múngú ri zingára

⁵ “Īmi kádõ rií Múngú ri zịi, lẹ ĩmi adrikí sũ 'bá ĩ 'bã'bée kú tã be pịri rĩ pi tĩni ku, kọpi lẹkí rií pá tuú ụrụ sĩ Múngú ri zịi Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agásĩ, ãzini lẹti drĩgé sĩ, 'bá rĩ pi ẽ íngúkí rĩ ĩ ãní bēnĩ. Ádarú á lẹ lúú ĩmi ní 'dĩni, Ngá 'yéjá kọpi ní ịsú rĩ, ĩri tã 'bá rĩ pi ní kọpi íngúzú 'dãri.

⁶ Mi dõ ri Múngú ri zị, lẹ mĩ fi jó agá, mĩ ụpị kẹtị rĩ cí, 'í zị mí Ẹtẹpi ĩ ní rú'ba ni ndreé ku rĩ, kúru mí Ẹtẹpi riipi tã ĩ ní 'oó kírĩ rĩ vé tã nịpi céré rĩ, ĩri mi ùfě rá.

⁷ Īmi kádõ rií Múngú ri zịi, lẹ ĩmi rikí átángá ífífí ãkó ni pi ẹndịi zịi mụzú dđi dđi sũ 'bá Múngú ri nĩ'ba kuyé rĩ pi tĩni ku, kọpi ụsũkí Múngú ri ícọ ĩvé átángá ĩ ní átá kárakará 'dĩ'bée yị rá.

⁸ Lẹ ĩmi adrikí sũ kọpi tĩni ku, ã'diātāsīyā tã ĩmi lée zịi rĩ, ĩmi Ẹtẹpi nĩ ịnógósí gí.

⁹ “Īmi lẹkí dõ Múngú ri zịi, ĩmi zíkí 'dĩni,

“ ‘Bávẹ Ẹtẹpi 'bũ gé rĩ,
rú mívé rĩ ẽ ịnjĩkí ịnjĩnĩ.

¹⁰ Lẹ mālūngā mívé rĩ ẽ ímụ ĩyí,
lẹ ã ngakí tã mĩ ẹsị ní lée rĩ

vũ drĩgé nōgó sũ 'bũ gé 'dĩlẹ rĩ tĩni.

¹¹ 'Í sē 'bá ní ãnyāngā ụ'dụ ãndrũ rĩ gé.

¹² 'Í trũ 'bã ùnjĩkānyā 'bá ní 'oó rĩ agásĩ rá,

sũ 'bá ní 'bá 'bã 'o'bá ùnjĩ rĩ pi trũú rĩ tĩni.

¹³ Lẹ mĩ sē tã ùnjĩ ã ụ'bĩ 'bã ku, lẹ mĩ pa 'bã ãdróko drĩgé sĩ rá.*’

¹⁴ Ā'diātāsīyā ĩmi trũkí dõ 'bá ĩmi 'o'bá ùnjĩ rĩ pi rá, ĩmi Ẹtẹpi 'bũ gé rĩ kpá ĩmi trũ rá.

¹⁵ 'Bo ĩmi trũkí dõ 'bá ĩmi 'o'bá ùnjĩ rĩ pi ku, ĩmi Ẹtẹpi 'bũ gé rĩ trũ kpá ĩmi ku.

Yēsū ímbá 'bá rĩ pi inyá a'bingará vé tã sĩ

¹⁶ “Īmi dõ ri ĩmi a'bi ngá nyanya sĩ, lẹ ĩmi rikí adrii ĩzāngā sĩ sũ 'bá ĩ 'bã'bée kú tã be pịri rĩ pi tĩni ku, kọpi ri adri ku ĩzāngā ĩzāngā rú, 'bá rĩ pi ã ndrekí rĩ 'yozú kínĩ ĩ ri ãnyāngā a'bi. Ádarú á lẹ lúú ĩmi ní 'dĩni, ngá 'yéjá kọpi ní ịsú rĩ, ĩri tã 'bá rĩ pi ní kọpi íngúzú 'dãri.

¹⁷ 'Bo mi dõ ri mi a'bi ngá nyangára sĩ, lẹ mĩ inga mĩ drĩ'bí inganga, mĩ ùjĩ mĩ ẹndretị yĩ sĩ,

¹⁸ 'bá rĩ pi ã nĩkí rĩ 'yozú kínĩ mi ri mi a'bi ngá nyangára sĩ 'dĩni ku. 'Bo 'yéjá mí Ẹtẹpi riipi tã ĩ ní ùzũzũ rĩ vé tã nịpi céré rĩ, ĩri mi ùfě rá.

*Ā'bú 'bũ gé 'dāá rĩ vé tã
(Lúkã 12:33-34)*

¹⁹ “Lẹ ĩmi rikí ã'bú 'bãá kuú ĩmi ní vũ drĩgé nōgó ku, vũ drĩgé nōgó, ịjĩrikọ ri ngá mbembe, ngá ri ụdrĩdrĩ, ụgú'ba ri ngá ụgũgũ.

²⁰ Lẹ ĩmi 'bãkí ĩmi ní ngá múké rĩ pi kú 'bũ gé 'dāá, vūrā ịjĩrikọ ní ngá izazú ku, ngá ní ụdrizú ku, ụgú'ba ní ngá ụgũzú ku rĩ gé 'dāá.

²¹ Ā'diātāsīyā mi mĩ ẹsị 'bã ku vūrā mí ní mívé ã'bú 'bãzú rĩ drĩgé.

(Lúkã 11:34-36)

²² “Mĩ ri lámã rú'ba nōri vé ni. Mĩ mị dõ múké, ĩri sē tã mĩ rú'ba gá rĩ pi céré adri múké.

²³ Mĩ mị dõ ùnjĩ, ĩri sē mĩ rú'ba ri céré adri ịnịná agá. Mĩ újá dõ mi rií tã ịnịná vé ni 'oó, tã mívé rĩ gō adri ùnjĩkānyākānyā.

(Lúkã 16:13)

²⁴ “‘Bá ãlu ícọ ẹzị ngaá 'bá ịrĩ pi ní ku. Sã ãzi sĩ, ĩri ãzi rĩ gã sĩ, ĩri ãzi rĩ lẹlẹ, dõku ĩri ẹzị nga ãzi rĩ ní, ĩri ãzi rĩ idede. Mi dõ ri ẹzị nga Múngú ní, lẹ mĩ 'bã ẹsị ãmbúgú mũfēngā drĩgé ku.

* **6:13 6:13** Búkũ Mátáyo vé ĩ ní sīi Gírĩkĩ tị sī rĩ pi ụrụkọ agá, siki kpá, “mālūngā rĩ, ùkpō rĩ, ãzini íngúngará rĩ ĩri mívé ni, ã adri mụzú 'dání'dání rĩ rá. Āmīnā.”

*Lê ìmi ríkí ìmi ùsùú dráá tã sî ku
(Lúkã 12:22-31)*

25 “Kúru á lê 'yoó ìmi ní 'dîni, lê ìmi ríkí ìmi ùsùú dráá rù'ba nõri vé tã sî ku. Ænyãngã vé tã, ngá mvuúmvu rî vé tã, ãzini bõngó sùusu rî vé tã, ìmi ríkí ìmi ùsùú dráá ãní ku. Ìmi kádõ ùsùú, ídri vé tã ndê nyo ãnyãngã 'bá ní rîi nyaá rî kuyé? Rù'ba 'bávè rî ndê nyo bõngó 'bá ní rîi suú 'bã rù'ba gá rî kuyé?

26 Ìmi ndrekí drî ãríná unga'ba uru 'dî'bée ká, kôpi 'ákí ómvú ku, dôku kôpi ìkũnãkí ãnyãngã ku, dôku kôpi 'bãkí ãnyãngã írá agá ku. Ìmi Ëtèpi 'bũ gé rî rî kôpi ní ãnyãngã sê nî. Múngú mîlé gá 'dãá, ìmivé tã ndê ãríná rî pi vé rî rá, ìri ngá ìmi ní lèé rî sê ìmi ní rá.

27 Ìmi dô ri ìmi ùsùú drã tã sî sù 'dîri tîni, ìmi nyo ícò adri ca lókí be ãcò rá?

28 “Ngá ìmi ní rizú ìmi ùsùú drãzú bõngó ã tã sî rî ã'di? Ìmi ndrekí drî peṭi ã fũ ásé agá 'dî'bée ká. Kôpi ngakí èzî ku, dôku kôpi údékí bõngó ku.

29 'Bo á lê 'yoó ìmi ní 'dîni, 'bãgú Sõlõmónã ri ótú bõngó ùnyî be ni suú, bõngó ìri ní suú rî vé ùnyî ndê fũ rî pi vé rî kuyé.

30 Múngú ri dô peṭi ã fũ zoópi ãndrũ, drũ ìri únyú rá rî pi ã tã mba rá píri, Múngú ícò nyo ìmi ní bõngó sêé suú ku? Ë'yîngará ìmivé rî mãdãná.

31 Kúru lê ìmi ríkí ìmi ùsùú dráá 'yozú kînî, “Bã ã'di nya?” dôku “Bã ã'di mvu?” dôku “Bã ã'di su yã 'dîni ku?”

32 Pãgánõ rî pi ri tã 'dî'bée 'o nî. Ìmi Ëtèpi 'bũ gé rî nî ngá ìmi ní lèé rî pi ãrèvú céré gí.

33 Drîdrî ni, lê ìmi 'bãkí ési céré rizú málũngã Múngú vé rî vé èzî ngazú, lê ìmi 'okí tã pîri, ngá ìmi ní lèé rî pi, Múngú ri ícò sê ìmi ní rá.

34 Lê ìmi ríkí ìmi ùsùú dráá tã drũ vé rî sî ku, tã drũ vé rî, ìri 'i nga drũ. Ù'dú ãlu ãlu ri ívé ìzãngã be.

7

*Ã lîkí 'bá ãzi vé tã ùnjí ku
(Lúkã 6:37-38, 41-42)*

1 “Ã lîkí 'bá ãzi vé tã 'yozú kînî ìri ùnjí ku, Múngú ã lî rî mívè tã ùnjí ku.

2 Æ'diãtãsiyã ìmi lîkí dô 'bá uruko'bée vé tã 'yozú kînî kôpi ùnjí, Múngú rî kpá ìmivé tã lî ùnjí, sù ìmi ní kôpivé tã lî 'yoó kînî kôpi ùnjí rî tîni. Tã ìmi ní 'oó 'bá uruko'bée ní rî, Múngú ri kpá 'o ìmi ní sù ìmi ní 'oó kôpi ní rî tîni.

3 “Mî ngá mãdãná 'deépi mí ógúpî mî gé rî ndre rá píri, 'bo ngá 'deépi mí mî gé usegúgú 'dîri, 'í ndre ku ãsî?

4 Mî ícò 'yo 'í lê ngá mãdãná 'deépi mí ógúpî mî gé 'dîri ìpèé rá, 'bo mí ícò ngá usegúgú 'deépi mí mî gé 'dîri ìpèé ku ãsî?

5 Mî 'bá mí 'bãápi kú tã be pîri 'dîri, lê mî ìpè ngá usegúgú 'deépi mí mî gé 'dîri ùgbãle, mî ndre rî ãngũ uletere, mí íbî rî ngá mãdãná 'deépi mí ógúpî mî gé 'dîri ìpèé ndõ.

6 “Ngá múké ì ní lèé sêé Múngú ní rî, ã sêkí 'bá adri'bée sù ùcógú tîni rî pi ní ku. Mãyãkã ógú'ba ógúôgũ ãjê be ãmbúgú ì ní zî pãlî rî pi,* ã sêkí 'bá adri'bée sù ìgá tîni rî pi ní ku, ìmi sêkí dô 'bá sù 'dî'bée tîni rî pi ní, kôpi utu ìnî pá sî, kôpi gõ ìmi nya drî ni gé kpãá.

*'Í zî, 'í ndã, 'í ga kèṭi rî
(Lúkã 11:9-13)*

7 “Ìmi zîkí, ì sê ìmi ní rá, ìmi ndãkí, ìmi ìsú rá, ìmi gákí kèṭi rî, ì zî ìmi ní rá.

8 'Bá rî zî dô ngá, ì sê ìri ní rá. 'Bá rî ndã dô ngá, ìri ìsú rá. 'Bá rî ga dô kèṭi rî, ì zî ìri ní rá.

9 “Ìmi ãsãmvú gé 'dîgé, mívè mvãná zî dô pánga mí tî gé, mî nyo ícò ìri ní ìrã sê áyu rá?

10 Dôku zî dô ì'bî, mî ícò ìri ní ìnî sê áyu rá?

11 Ìmi 'bá adri'bée ùnjîkãnyã be 'dî'bée, ìmi dô ícò ngá múké sê ìmivé anjinã rî pi ní fêfê rú rá píri, kúru ìmi Ëtèpi 'bũ gé rî ícò nyo ngá múké sêé fêfê rú 'bá ngá zî'ba 'í vúgá rî pi ní ku?

12 Lê ìmi 'okí 'bá rî pi múké, sù ìmi ní lèé 'bá rî pi ã 'okí ìmi múké rî tîni. Tãmbî

* 7:6 7:6 Mãyãkã ógú'ba ógúôgũ ãjê be ãmbúgú ì ní zî pãlî rî pi: Pãlî ìndrè sù ìrã ógúpi ógúôgũ ùnyî be ãjê be ãmbúgú rî tîni. Títiríkó ri kôpi údé nî ívé kókó'bõ agá.

Mósē vé rĩ, āzini tā nēbĩ rĩ pi ní sī rĩ vé ífífí adriipi 'dĩ.

Kĕĕtì mādāṅá rĩ
(Lúkā 13:24)

¹³ “Lē ĩmi fikí kĕĕtì mādāṅá rĩ agásĩ. Ā'diātāsīyā kĕĕtì ĕpì rĩ, āzini létì ĕpì rĩ, ĩri 'bá rĩ jì fi drāngará agá, 'bá kárakará pi fi mužú 'a ni gé sī nĩ.

¹⁴ ‘Bo kĕĕtì mādāṅá rĩ, āzini létì ure rĩ, 'bá rĩ mu āní idrīngará ĩsú, 'bá kínikiniṅá ni pi 'yēṅá fi idri rĩ ĩsú nĩ.

Ī peṭì rĩ nĩ áamá ĩrivé ũ'a sī
(Lúkā 6:43-45)

¹⁵ “Lē ĩmi adrikí mĩ be kowu nēbĩ ũnjó rú 'dĩ'bée sī. Kòpi ri ĩ 'bā adri sũ kābīlō ĩdríkídri rĩ tĩṅì, 'bo ẹsì gélésĩ, kòpi ĩndrékí sũ ārākíla āngũ ũndĩpi kpélékpélé rĩ tĩṅì.

¹⁶ Mi kòpi nĩ áamá tā kòpi ní 'oó rĩ sī, sũ mí ní peṭì rĩ pi nĩ áamá ívé ũ'a sī rĩ tĩṅì. 'Bá rĩ pi nyo ícò ũ'a vīnyò vé rĩ, dōku figì vé rĩ ũtĩ peṭì ũcékúcé be rĩ sígè rá?

¹⁷ Peṭì múké rĩ, ũ'a ni ri adri múké, 'bo peṭì ũnjí rĩ, ũ'a ni ri adri ũnjí.

¹⁸ Peṭì múké rĩ ícò 'aá ũ'a be ũnjí ku, āzini peṭì ũnjí rĩ ícò 'aá ũ'a be múké ku.

¹⁹ Peṭì 'aápi múké ku rĩ, ĩ ĩri ga í'dé vūgá, ĩ 'dụ 'be ācì agá.

²⁰ Ī peṭì rĩ nĩ áamá ũ'a ĩrivé rĩ sī, kúru ĩ 'bá ũnjó rú rĩ pi nĩ áamá tā kòpi ní 'oó rĩ sī.

Yēsũ gā 'bá ívé tā 'dụ' bá nga' bá ku rĩ pi sī
(Lúkā 13:26-27)

²¹ “‘Bá ri' bá ma zì' bá tì sī ‘Úpí, Úpí,’ 'dĩ'bée āsámví gé, urukò' bée ícókí fí mālūngā 'bũ vé rĩ agá ku, 'yēṅá 'bá ri' bá tā má Ẹtépì 'bũ gé rĩ ní lēē ā 'dúkí ngaá rĩ 'dụ' bá nga' bá rá rĩ pi ícò fi 'bũ gé 'dāá nĩ.

²² Ụ'dụ ĩ ní ímúzú tā lizú 'dāri sī, 'bá kárakará pi ma zì, ‘Úpí, Úpí,’ 'bá ũlúkí nyo ụ'dúkò múké rĩ mí rú sī kuyé? Āzini 'bá údrókí nyo ĩndrì ũnjí rĩ pi mí rú sī kuyé?

* **8:2 8:2** *Ūfú*: Tāmbì Mósē vé rĩ kīnī, 'bá ũfú ní nyaá rĩ, ĩri āzāvū rú, ā'yīkí ĩri adrii 'bá ĩsērélē vé rĩ pi āsámví gé ku. Drā ũfú vé rĩ de dō rú' bá ni gé sī gí, lē ā mu 'i' daá átálágú rĩ ẹndrètì gé, átálágú rĩ ĩri ndre, ĩri 'yo drā rĩ de rú' bá ni gé sī gí. 'Í lā Lẹvītíkā 14:1-32. † **8:4 8:4** *Átálágú*: 'Bá ĩsērélē vé rĩ pi āsámví gé, 'yēṅá átálágú rĩ rẹbõṅõ zā jó Múngú vé rĩ agá 'dāá nĩ. Atala rĩ pi ri ífũ úyú Lẹvì vé rĩ agá.

Āzini 'bá 'okí nyo tā āyāzú āyāyā ni ũkpõ mívé rĩ sī kuyé?'

²³ Kúru ma ímú 'yo kòpi ní, 'Á nĩ ĩmi kuyé. ĩmi 'bá tā 'o' bá ũnjí 'dĩ'bée, ĩmi dĕkí ĩmi 'dĩsĩ rá!'

'Bá ĩrĩ jó sị' bá rĩ pi
(Lúkā 6:47-49)

²⁴ “‘Bá tā mávé rĩ yìpi rá, āzini tā ni 'duúpi ngaápi rá rĩ, adri sũ 'bá úmĩ be, jó sịpi ndũú ni ā'bāapi ũkpó ũkpó írā sī rĩ tĩṅì.

²⁵ Yìgò 'dì āmbúgú, yì tì jó rĩ ĩmũlũú, ũlì vè jó rĩ, 'bo jó rĩ árí kuyé, ā'diātāsīyā sị jó rĩ ũkpó ũkpó.

²⁶ 'Bá tā má ní ímbá rĩ yìpi ku, āzini tā ni 'duúpi ngaápi ku rĩ, adri sũ 'bá azakaza rú, jó sịpi cínýáfā agá rĩ tĩṅì.

²⁷ Yìgò 'dì āmbúgú, yì tì jó rĩ ĩmũlũú, ũlì vè jó rĩ, jó rĩ árí rỹyũ vūgá.”

²⁸ Yēsũ kā átángá rĩ átá deḡ gí, 'bá bĩtríká rĩ pi āyākí āyāyā tā ĩri ní ímbá 'dĩri sī,

²⁹ ā'diātāsīyā Yēsũ ímbá tā rĩ ũkpõ be, ímbá tā rĩ sũ 'bá Mósē vé tāimbì ímbá' bá rĩ pi ní ímbá rĩ tĩṅì kuyé.

8

Yēsũ idrì ágó ũfú ní nyaá rĩ
(Mārākō 1:40-45; Lúkā 5:12-16)

¹ Yēsũ kā ísì írā drìgè 'dāásì vūgá nōó, 'bá bĩtríká 'dekí mužú vudrì ni gé sī.

² Ágó āzi ũfú* ní nyaá ni ímú kũmũcì ũtĩ Yēsũ ẹndrètì gé, ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpí, mí ā'yī dō rá, mí ídrì ma.”

³ Yēsũ ní 'ì drì suzú ágó rĩ ā rú' bá úlózú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Má ā'yī rá, lē mí rú' bá ā adri ule.” Koro ũfú rĩ ní dezú ágó rĩ ā rú' bá gá sī.

⁴ Kúru Yēsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kīnī, “Lē mí lū tā 'dĩri 'bá āzi ní ku. 'Í mu mí i'daá átálágú rĩ ẹndrètì gé, 'í 'yo ĩri ní mí rú' bá ícá múké gí. Kúru 'í jì fēfē sēé átálágú† rĩ

ní, sũ tǎimbĩ Mósē‡ ní sěé rĩ tĩnĩ, 'bá rĩ pi ã nĩkĩ rĩ 'yozú kĩnĩ mĩ rụ' 'bá ícá múké gí."

Yēsũ ídrí ũgalaku rĩ vé ãtí' 'bá (Lúkã 7:1-10; Yūwánĩ 4:43-54)

⁵ Yēsũ kã fií Kāpārānāúmã gá 'dǎá, ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩŦ ní ímúzá Yēsũ vúgá nŋó, ĩri ní Yēsũ ri mǎzú drĩ ĩrĩ sĩ.

⁶ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Úpí, mávé ãtí' 'bá la kú gbŋlŋ drĩgé, ícŋ ěcĩ tuú 'bã ku, ĩri ri ĩzāngã nya ambamba."

⁷ Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Ma mu ĩri ídrí rá."

⁸ Ũgalaku rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Úpí, má ícŋ mi ã'yĩ muú mávé āngá 'dǎá ku. Mí átá átángá rĩ nŋó, mávé ãtí' 'bá rĩ ícŋ ídrí rá.

⁹ Ũgalaku ambugu ni pi anigé má drĩlĕ gá, ma āmbúgú āngáráwá rĩ pi drĩgé, kŋpi tã yĩ má tĩ gé. Ma ícŋ 'yo ālu ni ní, "Í mu,' ĩri ícŋ mu rá. Ma ícŋ 'yo āzini ní, 'Mí ímú,' ĩri ímú rá, Ma ícŋ 'yo mávé ãtí' 'bá ní, "Í 'du tã 'dĩri ngaá,' ĩri tã rĩ 'du nga rá."

¹⁰ Yēsũ kã tã 'dĩri yĩ, sē ĩri ní āyāngárá, ĩri ní 'yozú 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ádarú á lĕ lūú ĩmi ní 'dĩni, ĩsĕrĕlĕ rĩ pi āsámvú gé, 'bá āzi má ní ĩsú ě'yĩngárá be ágŋ nŋri vé rĩ tĩnĩ 'dǎáyo.

¹¹ Á 'yo mí ní 'dĩni, 'bá kárakará pi íbĩ íngá ũtú ní ĩfūngárá gálĕsĩ, āzini ũtú ní 'dengárá gálĕsĩ, kŋpi ímú ĩ úmú ũmũ nya Ābūrámã pi be, ĩsákã pi be Yŋkŋbũ pi be, mǎlūngã 'bũ vé rĩ agá.

¹² 'Bo Yāhūdĩ Múngú rĩ ě'yĩ' 'bá kuyé rĩ pi, ĩ ímú kŋpi dro fũ mǎlūngã Múngú vé rĩ agásĩ āmvé, kŋpi mu adri vūrã bĩpi niipi cĩcĩ rĩ agá, kŋpi ímú ngo, āzini sĩkányá cĩ ācĩ rĩ vé fĩngárá ĩ rụ' 'bá gá rĩ sĩ."

¹³ Kúru Yēsũ ní 'yozú ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ ní kĩnĩ, "Í mvi

gŋó 'bĕtĩ, sũ mí ní ě'yĩ 'yozú kĩnĩ, ãtí' 'bá mívé rĩ ídrí rá rĩ tĩnĩ, ãtí' 'bá rĩ ídrí gí." Āngáráwá rĩ pi vé āmbúgú rĩ ca muú ĩsú ívé ãtí' 'bá rĩ ídrí gí, ídrí sã Yēsũ ní 'yoó 'dǎri gé.

Yēsũ ídrí 'bá kárakará (Mǎrãkŋ 1:29-34; Lúkã 4:38-41)

¹⁴ Yēsũ kã fií Pĕtĕró vé jó agá 'dǎá, ĩsú Pĕtĕró ĩdrĕpĩ la kú gbŋlŋ drĩgé, rụ' 'bá ni ko gbĩrĩlĩ.

¹⁵ Yēsũ ní ũkú rĩ ě drĩ ruzú, drã rĩ ní đezú ũkú rĩ rụ' 'bá gá sĩ. Kúru ĩri ní íngázú uru, ĩri ní ínyá á 'dízú sĕzú Yēsũ ní.

¹⁶ Ũndrĕgá 'dǎri sĩ, ĩjĩkĩ 'bá kárakará índrĩ ũnjĩ be ni pi ímú Yēsũ vúgá nŋó, Yēsũ kã átá, índrĩ ũnjĩ rĩ pi fũkĩ 'bá 'dĩ' 'bĕe drĩgé sĩ rá. Yēsũ ídrí 'bá drã be rĩ pi ārĕvú cĕré.

¹⁷ Tã ótú Múngú ní ězĩ, nĕbĩ ĩsáyã ní 'yoó rĩ nga 'i fũú tĩ ni gé gĩ kĩnĩ, "Sē 'bávĕ drã đĕ 'bã rụ' 'bá gá sĩ gĩ, āzini 'du drã đĕ 'bã ku rĩ pi 'bã rụ' 'bá gá sĩ gĩ."

Yēsũ ā pámvú ũbĩngárá tã ni mbamba (Lúkã 9:57-62)

¹⁸ Yēsũ kã ndrĕé 'bá kárakará trakĩ 'i gārã kúrũ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, lĕ 'bã zŋkĩ yĩ bǎlǎlã rĩ muú álĕ 'dǎá.

¹⁹ Kúru 'bá riipi tǎimbĩ Mósē vé rĩ ímbãpi rĩ ní ímúzá Yēsũ vúgá nŋó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ímbãpi, ma 'de muú mí vúgá sĩ ĩndĩ vūrã mí ní lĕzú muú rĩ gé 'dǎá."

²⁰ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Ũfã pi 'bũ be rizú lazú ānĩ, ārĩngá unga' 'bã uru sĩ rĩ pi ĩvé jó be, 'bo ma 'Bá Mvã 'i,* vūrã má ní mǎ drĩ suú adrizú ni 'dǎáyo."

²¹ 'Bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé āzi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Úpí, mǎ mu drĩ má ětĕpĩ ri sĩ ũgbále kã."

‡ **8:4 8:4** Mósē: Yŋsĕpã kã drãá gĩ, 'bãgú Ējĕpĕtŋ vé rĩ 'bã anji ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ězĩ ngaá túgĕrĩ rú caá ílĩ mũđũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpĕzú ímúzá anji ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi pazú adringárá túgĕrĩ rú rĩ agásĩ. Múngú sē tǎimbĩ rĩ Mósē ní, ã lũ anji ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ní, sĕzú ĩ ní tǎimbĩ rĩ zízú tǎimbĩ Mósē vé ni ānĩ. Tĩkĩ Mósē ri ĩsú ākũđĕ ílĩ rĩ ca ělĩfũ ālu mũđũrũlũ sũ (1,400), ĩsú ākũđĕ tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lã Wũngárá 2-24. § **8:5 8:5** Ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ: ĩri āngáráwá mũđũrũlũ ālu rĩ pi ě drĩ koopi ni. **8:17 8:17** ĩsáyã 53:4 * **8:20 8:20** 'Bá Mvã: Yēsũ zĩ 'i 'Bá Mvã lüzú kĩnĩ, 'i Kúrĩsĩtŋ 'i, 'i mǎlūngã rĩ rụ muú nyonyo. 'Í lã Dānyĕlĕ 7:13-14. † **8:22 8:22** 'Í ku 'bã ũdrã' 'bá gĩ rĩ pi ā mukĩ ívé 'bã ũdrã' 'bá gĩ rĩ pi sĩngárá gá: Yēsũ 'yo tã 'dĩri 'dĩni 'dĩātāsĩyã ĩri múké 'bá rĩ ní Yēsũ ā pámvú ũbĩzú āndrũ ndĕ ĩri ní tĕzú cĩngbã ětĕpĩ ní drãzú ũgbále.

22 'Bo Yésũ ní 'yozú ìri ní kìnì, “Mí ímù má pámvú ùbì, 'í ku 'bá ùdrā' 'bá gí rī pi ã s̄kí ìvé 'bá ùdrā' 'bá gí rī pi.”†

*Yésũ uga ùlì v̄ìpi ùkpō be rī
(Mārākō 4:35-41; Lúkã 8:22-25)*

23 Kúru Yésũ pi ní tuzú kúlúmgbá agá ìvé 'bá 'í pámvú ùbì' 'bá rī pi be.

24 Koro ùlì ní íngázú v̄ìzú ùkpō be, s̄e ȳì rī úvá nḡyá nḡyá, l̄e t̄ì kúlúmgbá rī agá. 'Bo ís̄ú àkūdē Yésũ ri ù'dù ko.

25 Ìrivé 'bá ìri àpámvú ùbì' 'bá rī pi ní ìri aruzú ù'dù gélesì, k̄opi ní 'yozú ìri ní kìnì, “Úpí, 'bá ri t̄i ȳì ã ndúgé, 'í pa 'bá f̄o!”

26 Yésũ ní újázú k̄opi ní kìnì, “Ngá ìmi ní adrizú ùr̄ì s̄i rī ã'di? Ìmivé ẹ'ȳìngárá mādāṅá.” Kúru ìri ní ngazú ur̄u s̄i, ìri ní átázú ùkpō be kìnì, ùlì v̄ìpi ùkpō be 'd̄iri, āzini ȳì riipi úvápi nḡyá nḡyá 'd̄iri ã tu pá, ùlì v̄ìpi rī, āzini ȳì riipi úvápi nḡyá nḡyá rī gō pá tuú rá!

27 Āgō kúlúmgbá agá rī pi ãyākí tã 'd̄iri s̄i ãyāyā, k̄opi ní z̄ìzú kìnì, “Ágó ùlì v̄ìpi ùkpō be 'd̄iri ugaápi, āzini ȳì riipi úvápi nḡyá nḡyá 'd̄iri ugaápi pá tuúpi 'd̄iri 'bá íngóni ní?”

*Yésũ idrì 'bá ìr̄ì índrì ùnjì be ni pi
(Mārākō 5:1-20; Lúkã 8:26-39)*

28 Yésũ kã ȳì bālālã rī zoó caá āngũ Gērāsã vé rī gé 'dāá, āgō ìr̄ì índrì ùnjì be ni pi ri adri 'b̄ur̄ēdr̄ì rī pi āsámuvú gé 'dāá, k̄opi ní ímúzú Yésũ vúgá n̄ó. K̄opi òj̄ogó òj̄ogó, 'bá āzi ícò ẹl̄ì l̄et̄ì 'd̄ari gé s̄i ku.

29 Āgō 'd̄i'bée ní trezú ù'dúkò be ur̄u 'dāá kìnì, “Yésũ Mvã Múngú vé rī, ngá mí ní l̄éé 'bá vúgá rī ã'di? Mí ímù 'bá ní ìzāngã s̄éé ís̄úzú s̄ã ni ícò dr̄i kuyé?”

30 Vūrã 'd̄ari ì ri ìgá úcé āní, āsámuvú ni v̄u k̄opi be kuyé.

31 Índrì ùnjì rī pi ní Yésũ ri mázú kìnì, “'Í l̄e d̄o 'bã droó f̄úú āmvé, 'í p̄e 'bã m̄uđ úf̄i ìgá rī pi agá.”

32 Yésũ ní 'yozú k̄opi ní kìnì, “Ìmi m̄ukí!” Índrì ùnjì rī pi ní f̄üzú āgō 'd̄i'bée r̄u' 'bá gá s̄i, m̄uzú úf̄ízú ìgá rī pi agá, ìgá rī pi ní njuzú m̄uzú ònḡu s̄i āngũ úl̄upi úl̄ul̄ũ rī gé 'dāá, k̄opi ní u'dezú ùdrázú ȳì bālālã rī agá 'dāá.

33 'Bá ri' 'bá ìgá rī pi úcé' 'bá rī pi ní njuzú m̄uzú k̄ur̄u agá 'dāá, k̄opi ní m̄uzú tã 'i ngaápi 'd̄iri ùl̄uzú, āzini k̄opi ní tã 'i ngaápi āgō ìr̄ì índrì ùnjì be 'd̄i'bée r̄u' 'bá gá rī pi ùl̄uzú.

34 'Bá k̄ur̄u agá rī pi cére ngakí ìf̄úú ímù Yésũ vúgá n̄ó. K̄opi kã Yésũ ri ndreé, k̄opi mākí Yésũ ri kìnì, Yésũ ã f̄u ìvé āngũ agásì 'd̄iis̄i rá.

9

*Yésũ idrì ágó pá be 'b̄el̄é' 'béle ni
(Mārākō 2:1-12; Lúkã 5:17-26)*

1 Yésũ ní tuzú kúlúmgbá agá, gō ȳì bālālã rī zoó m̄uzú alé k̄ur̄u ìri ní rizú adrizú rī agá 'dāá.

2 Āgō ur̄ukò 'bée ní ágó pá be 'b̄el̄é' 'béle ni 'í'dúzú p̄or̄ōs̄i s̄i íj̄ízú Yésũ vúgá n̄ó. Yésũ kã k̄opivé ẹ'ȳìngárá n̄ìí áamá, ìri ní 'yozú ágó pá be 'b̄el̄é' 'béle rī ní kìnì, “Mã mvã rī, mí adri ìzāngã s̄i ku! Tr̄ukí mí mívé ùnj̄ikānyã agásì gí.”

3 'Bá Mósē vé t̄aimb̄i ímbá' 'bá rī pi ã ur̄ukò ní rizú átázú ì āsámuvú gé s̄i kìnì, “Ágó 'd̄iri ìnj̄ì Múngú ri ku! Ágó rī ùs̄ũ 'i Múngú 'i?”

4 Yésũ n̄i tã k̄opi ní rií ùs̄ũ rī rá, ìri ní 'yozú kìnì, “Ngá ìmi ní rizú tã ùnjì ùs̄ũzú ìm̄i ẹs̄i agá 'd̄ini rī ã'di?”

5 Mã 'yo rí tã rī íngóni? Mã 'yo rí, “Tr̄ukí mí mívé ùnj̄ikānyã agásì gí 'd̄ini,’ d̄oku mã 'yo, “'Í nga ur̄u ẹc̄i tuú’?”

6 'Bo á l̄e l̄úú ìmi ní 'yozú kìnì, ma 'Bá Mvã 'i, ma ùkpō be ùnj̄ikānyã tr̄uzú v̄u dr̄igé n̄ogó” Ìri ní kúru 'yozú ágó pá be 'b̄el̄é' 'béle rī ní kìnì, “'Í nga ur̄u, 'í 'du mívé p̄or̄ōs̄i, 'í mvi 'b̄et̄i.”

7 Ágó rī ní kúru ngazú ur̄u, ìri ní 'dezú m̄uzú 'b̄et̄i.

8 'Bá b̄it̄riká rī pi kã tã 'd̄iri ndreé, s̄e k̄opi ní ùr̄i, k̄opi ngakí rií Múngú ùkpō s̄éepi 'bá rī pi ní 'd̄iri íngú.

*Yésũ z̄i Mátáyo ri
(Mārākō 2:13-17; Lúkã 5:27-32)*

9 Yésũ kã rií 'deé m̄uzú l̄et̄ì gé s̄i, ìri ní Mátáyo ri ndrezú, úrí kuú jó ì ní rizú m̄f̄ēngã umbe jezú rī u'duzú 'bāgú āmbúgú Rómã vé rī ní rī agá. Yésũ ní

'yozú ìri ní kīnī, “Mí ímú adrií 'bá má pámvú ūbīpi ní,” Mátáyo ní koro ngazú ury, ìri ní 'dezú mužú Yésú vúgá sī.

¹⁰ Yésú pi ká rií ínyá ūndréjá vé rī nyaá Mátáyo vé āngá 'dāá, 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi, 'bá ri' 'bá ūnjīkānyā 'o' 'bá rī pi be, ímúkí úrí ínyá nyaá Yésú pi be trú, āzini ìrivé 'bá ìri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi be trú.

¹¹ Fārúšī rī pi ká tã 'dīri ndreeé 'dīni, kōpi ní 'bá Yésú ā pámvú ūbī' 'bá rī pi zizú kīnī, “Ìmivé 'bá riipi āngū ímbápi rī ri ínyá nya 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi be, āzini 'bá ūnjīkānyā 'o' 'bá rī pi be trú ā'diātāsī?”

¹² Yésú ká ta kōpivé 'dīri yī, ìri ní 'yozú kīnī, “'Bá drā ākó rī ndā 'bá ūjó sēepi ní ku, 'bá drā be rī, ìri 'bá ūjó sēepi ní ndā nī

¹³ 'Bo ìmi mukí tã ì ní sī 'dīri ā fífí ūnī, 'Á lē ìmī ēsī ā adri ìdríkídri, adri 'yozú kīnī á lē ìmi zākí má ní rōbōṅō yā 'dīni kuyé.' Má ímú 'bá tã 'o' 'bá pīrī rī pi zī kuyé, má ímú 'bá ūnjīkānyā 'o' 'bá rī pi zī.”

'Bá rī pi zíkí Yésú ri ngá nyanya a'bingará ā tã sī

(Mārākō 2:18-22; Lúkā 5:33-39)

¹⁴ Ụ'dú ālu, 'bá Yūwānī ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní ímúzá Yésú ri zizú kīnī, “Bā Fārúšī rī pi be ri 'bá a'bi ngá nyanya sī rá píri, mívé 'bá mī pámvú ūbī' 'bá rī pi a'bikí ì ngá nyangará sī ku āsī?”

¹⁵ Yésú ní újázú kōpi ní kīnī, “Kērégú òmúrúgò rī vé rī dō drī ūmú ímú' 'bá òmúrúgò rī jengará gá rī pi āsámvú gé anigé, ūmú rī pi nyo ícò adri ìzāngā sī rá? Sā āzi ri ímú 'dī' 'dī, kádō ímú òmúrúgò rī vé kērégú 'duyú kōpi āsámvú gé sī, kúru kōpi ímú ì a'bi ngá nyangará sī.

¹⁶ “Bōngó dēepi gí rī, ícókí bōngó ú'dí ìsī vūrā āsīpi gí rī ícì āní ku, ā'diātāsīyā bōngó 'i nyaápi kú ìrīkò rú gí rī, ícíkí dō úlē ní òzūyú bōngó ú'dí ní sī, ìri gō āsī mužú drīgélé, úlē ní gō adri āmbúgú.

¹⁷ 'Bá āzi ícò vinyō ì ní zoó ú'dí rú rī tōó lā' 'bú* ì ní ícì jūrú rú ūkú ní agá ku. 'Bá rī tō dō vinyō rī lā' 'bú ì ní ícì jūrú rú ūkú ní agá, jūrú rī āfī rá, ìri sē vinyō rī dā vūgá. Lē ā tōkí vinyō rī jūrú ú'dí ní agá, ìri sē lā' 'bú rī ícò āfī ku, vinyō rī ícò dāá vūgá ku.”

Yésú ri ūkpō be 'bá ídrízú

(Mārākō 5:21-43; Lúkā 8:40-56)

¹⁸ Yésú ká rií átá, drīkoma āzi ní ímúzá kūmūcì ūtīzú Yésú ɛndrɛtjé gé kīnī, “Mávé mvá ūkúná drā sá 'dīri sī gí. Mí ímú drī 'bāá drī ní gé, ē ídrí rí gōó ūzi.”

¹⁹ Yésú pi ní 'dezú mužú vudrī ní gé sī ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi be.

²⁰ Sā 'dāri gé, ūkú āzi āri ri ɛcì rú' 'bá ní gé sī caá ílí mužrī drī ní ìrī, ūkú rī ímú Yésú ā úgóró gálésī, ìri ní Yésú vé bōngó akoó rūkū rī ē tī úlózú.

²¹ Ụ'sū 'i ɛsī agá 'dālé kīnī, “Má uló dō Yésú vé bōngó akoóko rī ē tī, ma ícò ídrí rá.”

²² Yésú ní 'i újázú ìri ndrezú, Yésú ní 'yozú kīnī, “Mvá ūkúná 'dīri, mí adri ìzāngā sī ku, mívé ɛ'yīngará sē mí ídrí gí.” Sāná 'dāri gé, āri rī vé ɛcīngará gō pá tuú rá.

²³ Yésú ká fī drīkoma rī vé jó agá 'dāá, ká yī 'bá bītríká rī pi ri ɛrī co āvū rī ngozú,

²⁴ ìri ní 'yozú kīnī, “Ìmi fūkí āmvé, mvá ūkúná rī drā kuyé, ìri ri ụ'dú ko.” 'Bo kōpi rikí guúgú tã Yésú ní 'yoó 'dīri sī.

²⁵ Yésú ká 'bá kárákará rī pi pēé fūú mužú āmvé 'dāá gí, ìri ní fizú mužú jó agá 'dāá, ìri ní mvá ūkúná rī ē drī ruzú, mvá ūkúná rī ní íngázú ury.

²⁶ Tã 'dīri ayi mužú kūrú 'dāri agásī céré.

Yésú ídrí 'bá ìrī mī be ɛsī' 'bá gí ní pi

²⁷ Yésú ká ngaá mužú, 'bá ìrī mī be ɛsī' 'bá gí ní pi 'dekí mužú Yésú vúgá sī, kōpi ní Yésú ri zizú kīnī, “Dāwúđī ā Mvá rī, † 'i ndre ìzāngā 'bávé rī fō!”

²⁸ Yésú ká fī mužú jó agá 'dāá, 'bá mī be ɛsī' 'bá gí rī pi ní fizú mužú Yésú vúgá

9:13 9:13 Ōséyā 6:6 * **9:17 9:17** Lā' 'bú: Yāhúđī rī pi vé mērē gá, kōpi ri lā' 'bú ícì jūrú rú vinyō tōzú. Tã Yésú ní ímbá 'dīri ìri vinyō ú'dí rī vé tã 'i' da, āzini jūrú ūkú rī, ìri tām̄bī Mósē vé rī 'i' da. † **9:27 9:27** Dāwúđī ā Mvá rī: Múngú ɛjī kīnī, Kúrísitò ri úmvúlésī ímú ìfū úyú 'bāgú Dāwúđī vé rī agá. 'Í lā 1 Sāmūélē 16:1-13; Sāwūmā 132:11-12.

'dāá, Yēsũ ní kôpi zizú kīnī, “Īmi ẹ'yīkí 'yozú kīnī ma ícó ĩmī mị zī rá 'díní rá?”

Kôpi ní újázú kīnī, “Úpí, 'bá ẹ'yīkí rá, mị 'bá mị zī rá.”

²⁹ Kúru Yēsũ ní kôpi ẹ mị úlózú ǎlu ǎlu céré, ĩri ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Īmi ní ẹ'yīkí gí rī sī, ma ĩmi ídrí rá.”

³⁰ Koro kôpi ẹ mị ní 'i zīzú ǎngũ ndrezú. Yēsũ ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Lē ĩmi ũlúkí tǎ 'dīri 'bá ǎzi ní ku.”

³¹ Kôpi ní 'dezú mụzú, 'bo kôpi gōkí tǎ rī ũlúú mụzú kūrú rī agásí céré.

Yēsũ ídrí ágó átápi ku ni

³² Yēsũ pi kǎ ríi 'deé mụzú ívé 'bá 'î pámvú ũbī'bá rī pi be, 'bá urukọ ní ágó ǎzi índrí ũnjí be átápi ku ni íjízú Yēsũ vúgá nǎo.

³³ Yēsũ ní índrí ũnjí rī drozú fūzú ágó rī drīgé sī, ágó ǎndúrú átápi ku rī ní 'dózú átázú. 'Bá bītríká rī pi ǎyākí tǎ 'dīri sī ǎyǎyǎ, kôpi ní 'yozú kīnī, “Tǎ ǎzi nga drī 'i ǎngũ Īsērélē vé rī agá sū 'dīri tīnị kuyé!”

³⁴ 'Bo Fārúsī rī pi ní 'yozú kīnī, “Ágó 'dīri ri índrí ũnjí rī pi údró ũkpō ǎmbúgú índrí ũnjí rī pi vé rī sī.”

Yēsũ 'bǎ ẹsị múké 'bá rī pi ní

³⁵ Yēsũ ní ẹcízú kūrú rī agásí, ǎzini gúrú rī pi agásí, ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú ri Zizú rī pi agásí, ri ú'dúkọ múké mǎlūngǎ vé rī ǎ tǎ ũlúú, ri 'bá drǎ be ǎndíǎndí rī pi ídrí mụzú.

³⁶ Yēsũ kǎ 'bá bītríká rī pi ndreé, sē ĩri ní ízǎngǎ, ǎ'diǎtǎsīyǎ ízǎngǎ kôpívé rī aga rá, 'bá ǎzi kôpi ẹ ízǎ koópi ni 'dǎáyo, kôpi índrékí sū kǎbīlō 'bá úcépi ni ní adrii 'dǎáyo rī tīnị.

³⁷ Īri ní 'yozú ívé 'bá 'î pámvú ũbī'bá rī pi ní kīnī, “ǎnyǎngǎ rī ka ambamba, 'bo 'bá ǎnyǎngǎ rī íkūnǎ' 'bá rī pi gǎrú.” †

³⁸ Lē ĩmi zíkí Úpí ọmvú 'dípá rī, ǎ pē rí 'bá rī pi mụú ívé ọmvú agá 'dǎá ǎnyǎngǎ rī íkūnǎá.

† 9:37 9:37 'Bá ǎnyǎngǎ rī íkūnǎ' 'bá rī pi gǎrú: Tǎ 'dīri vé ífífi 'díní, 'bá lē' 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá rī pi kárákará, 'bo 'bá ú'dúkọ múké rī ũlú' 'bá rī pi gǎrú. * 10:2 10:2 'Bá áyúáyú rī pi: 'Bá áyúáyú rī pi, Yēsũ sē kôpi ní ũkpō, ri kôpi pēé mụú 'bá rī pi ímbá, índrí ũnjí rī pi údró, ǎzini tǎ ǎyázú ǎyǎyǎ ni pi 'oó.

10

Yēsũ pē ívé 'bá áyúáyú mụdrí drī ni ĩrī rī pi

(Mǎrǎkō 3:13-19; Lúkǎ 6:12-16)

¹ Yēsũ ní ívé 'bá 'î pámvú ũbī' 'bá mụdrí drī ni ĩrī rī pi zizú, sē kôpi ní ũkpō índrí ũnjí rī pi údrózú, ǎzini 'bá drǎ be ǎndíǎndí rī pi ídrízú.

² Yēsũ vé 'bá áyúáyú rī pi* vé rú pi 'dī, 'bá drīdrī rī, Sīmónǎ 'i, ĩrívé rú ǎzi Pétēró 'i, ǎzi rī Pétēró ẹdrīpí ǎndērýǎ 'i, Yōkóbū Zēbēdáyō mvọpí 'i, Yōkóbū ẹdrīpí Yūwání 'i,

³ Pīlípū 'i, Bātīlímáyō 'i, Tórnǎ 'i, Mātáyo 'i, Mātáyo rī 'bá mūfēngǎ umbe jezú rī u'dụpí ni, Yōkóbū ǎlǎfáyō mvọpí 'i, Tǎdáyō 'i,

⁴ Sīmónǎ ẹsị 'bǎápi 'bá ívé rī pi ẹ ísúkí rí drīwǎlǎ rī 'i, ǎzini Yúdǎ Īsīkārīyótǎ gōopi Yēsũ ǎ ũli 'beépi rī 'i.

Yēsũ ímbá ívé 'bá áyúáyú mụdrí drī ni ĩrī rī pi

(Mǎrǎkō 6:7-13; Lúkǎ 9:1-6)

⁵ Yēsũ ní 'bá mụdrí drī ni ĩrī 'dī' bée pēzú mụzú, ĩri ní ẹzízú kôpi ní kīnī, “Lē ĩmi mụkí 'bá adri' 'bá Yǎhúdī rú ku rī pi ǎsámví gé 'dǎá ku, dōku lē ĩmi fíkí kūrú 'bá Sǎmāríyǎ vé rī pi ní adrizú rī agá 'dǎá ku.

⁶ Īmi mụkí Īsērélē adri' 'bá sū kǎbīlō ǎvī' 'bá gí rī pi tīnị rī pi vúgá.

⁷ Īmi cakí dō gí, ĩmi ũlúkí kôpi ní kīnī, 'Mǎlūngǎ 'bū vé rī ícá ĩnyíná gí.'

⁸ Īmi ídríkí 'bá drǎ be rī pi, ĩmi ingakí 'bá ũdrǎ' 'bá gí rī pi gōó ídrí rú, ĩmi ídríkí 'bá ũfú ní nyaá rī pi, ĩmi údrókí índrí ũnjí rī pi. Á sē ĩmi ní ũkpō 'dīri kána, 'bo lē ĩmi kokí kpá 'bá rī pi ẹ ízǎ kána.

⁹ ǎ 'dúkí mūfēngǎ jījī mụzú ĩndí ku.

¹⁰ Īmi kádō mụú ẹcī rī gé 'dǎá, ǎ 'dúkí jūrú mụzú ĩndí ku, dōku ǎ 'dúkí bōngó ǎzi ǎndō rú mụzú ĩndí ku, dōku ǎ 'dúkí ngá pá gá ni pi mụzú ĩndí ku, dōku ǎ 'dúkí túré mụzú ĩndí ku, ǎ'diǎtǎsīyǎ 'bá

ĕzĭ nga'ba rĭ pi, lē ā sēkĭ kōpi ní ngá nyanya.

11 “Kŭrŭ ĩmi ní caá 'a ni gé rĭ, āzini gŭrŭ ĩmi ní caá 'a ni gé rĭ, lē ĩmi ndākĭ 'bá múké ni ĩsŭ vŭrā 'dāri agá, ĩmi adrikĭ ĩrivé āngá 'dāá, cĭmgbá ĩmi ní ngazú mužú rĭ gé.

12 ĩmi fikĭ dō caá 'bĕtĭ 'dāri agá, ĩmi sēkĭ mōdó 'bá 'bĕtĭ 'dāri āsámvú gé rĭ pi ní.

13 'Bá 'bĕtĭ 'dāri āsámvú gé rĭ pi é'yĭkĭ dō ĩmi rá, ĩmi sēkĭ kōpi ní tākĭri, dō 'bá 'bĕtĭ 'dāri āsámvú gé rĭ pi gākĭ ĩmi é'yĭgá sĭ, ā sēkĭ kōpi ní tākĭri ku.

14 'Bá rĭ é'yĭ dō ĩmi kuyé, dōku gā dō ĩmivé tā yĭgá sĭ, ĩmi kádō ĩfŭú 'bĕtĭ 'dāri agásĭ, dōku kŭrŭ 'dāri agásĭ, lē ĩmi wekĭ nyōókŭ ĩmi pá ágélé gá rĭ kú 'dĭgé.†

15 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĭni, ú'dŭ ĩ ní ímŭzú tā lĭzú rĭ gé, kŭrŭ Sōdómō vé rĭ, āzini Gōmórā vé rĭ,‡ ĩ tā lĭ kōpi drĭgé mādā, 'bo ĩ ímŭ tā lĭ kŭrŭ 'dāri drĭgé aga rá.

Īzāngā ri ímŭ 'dĭdĭ

(Mārākō 13:9-13; Lúkā 21:12-17)

16 “Ma ĩmi pē mužú sŭ ĩ ní kābĭlō pēē ārākĭla rĭ pi āsámvú gé rĭ tĭnĭ, kúru lē ĩmi adrikĭ úmĭ be sŭ ĩnĭ vé rĭ tĭnĭ, āzini ĩmi adrikĭ tā be pĭrĭ sŭ āmámŭ tĭnĭ.

17 'Bo ĩmi ndrekĭ múké! 'Bá rĭ pi ímŭ ĩmi urŭ jĭ tō 'bá tā lĭ 'bá rĭ pi ęndrĕtĭ gé rá, kōpi ĩmi ũgbā ívé Jó Múngú ri Zĭzú rĭ pi agá 'dāá rá.

18 ĩmi ní rĭí má pámvú ũbĭí rĭ sĭ, ĩ ímŭ ĩmi jĭ tō gávānā ęndrĕtĭ gé, āzini 'bāgú rĭ pi ęndrĕtĭ gé, ĩri sē ĩmi ú'dŭkó múké rĭ ũlŭ ānĭ kōpi ní, āzini 'bá adri'ba Yāhŭdĭ rŭ ku rĭ pi ní.

19 'Bo kōpi rŭkĭ dō ĩmi gĭ, lē ĩmi rikĭ ũsŭú 'yozú kĭnĭ ĩmi átá íngóni yā 'dĭni ku, ā'diātāsĭyā tā ĩmi ní lēē átá sā 'dāri gé rĭ, Índrĭ Uleterē rĭ ũlŭ ĩmi ní nĭ.

20 ĩmi átákĭ tā rĭ nĭ ku, tā ĩmi ní lēē átá rĭ, Índrĭ ĩmi Ĕtĕpĭ Múngú vé rĭ átá ĩmi ní nĭ.

21 “Ĕdrĭpĭ ri ímŭ ędrĭpĭ ā ũli 'be, ĩri ędrĭpĭ ri sē 'dĭ drā rá. Ĕtĕpĭ ri ímŭ ívé anjĭnā rĭ pi ā ũli 'be, ĩri kōpi sē ú'dĭ ũdrā rá, anjĭnā rĭ pi ímŭ ufu ku ari'ba rŭ, kōpi 'bá ĩ tĭ'ba rĭ pi sē ú'dĭ ũdrā rá.

22 'Bá rĭ pi céré ímŭ ĩmi gā sĭ má tā sĭ, 'bo 'bá pá tuúpi tĭtĭ ívé ę'yĭngará agá cĭmgbá ũdŭ gé rĭ, Múngú ri ímŭ ĩri pa rá.

23 'Bá rĭ pi 'okĭ dō ĩmi ũnjĭ kŭrŭ āzi agá, ĩmi ápákĭ mužú kŭrŭ āzi agá. Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĭni, ma 'Bá Mvā 'i, má ní drĭ ícázú kuyé rĭ gé, ĩmi ícókĭ ęcĭ kŭrŭ Īsērélē vé rĭ pi agásĭ céré ku.

24 “‘Bá ĩ ní rĭí ímbá rĭ ícó 'bá 'i ímbápi rĭ ndĕé tā sĭ ku, ātĭ'ba ícó adrii 'bá 'í ní rĭí ęzĭ ngaá vŭ ni gé rĭ drĭgé āmbúgú rŭ ku.

25 Lē 'bá ĩ ní rĭí ímbá rĭ ā adri sŭ 'bá rĭipi 'i ímbápi rĭ tĭnĭ, lē ātĭ'ba rĭ ā adri sŭ ívé āmbúgú tĭnĭ. Ma adriipi jó 'dĭpa nōri, 'bá rĭ pi dō ri ma zĭ Bĕlĕzĕbŭlā,§ ĩmi 'bá adri'bĕe mávé jó āsámvú gé nō'bĕe, kōpi ímŭ rŭ ũnjĭ 'da ĩmĭ rŭ'ba gá rá!

Lē ĩmi adrikĭ ũrĭ sĭ ku

(Lúkā 12:2-7)

26 “‘Bo lē ĩmi adrikĭ 'bá 'dĭ'bĕe sĭ ũrĭ sĭ ku. Ngá āzi ícōpi 'i zŭŭpi, 'i i'daápi āmvé ku ni 'dāáyo, dōku ngá āzi 'i zŭŭpi ĩ ní ícó nĭĭ ku ni 'dāáyo.

27 Tā má ní ũlŭú ĩmi ní kĭri nōri, lē ĩmi jĭkĭ mužú ũlŭú 'bá rĭ pi ní. Átángá má ní átá ĩmi ní ũyōkōyō sĭ nōri, ĩmi mužĭ áyú 'bá rĭ pi ní ú'dŭkó be urŭ 'dāá.

28 Lē ĩmi rukĭ 'bá rĭ'ba āngŭ ú'dĭ'ba rĭ pi ku, kōpi ícókĭ índrĭ rĭ 'dĭjĭ drāá ku. Lē ĩmi rukĭ 'yĕnā Múngú índrĭ rĭ sĕepĭ fĭipi ācĭ agá, āzini rŭ'ba rĭ sĕepĭ fĭipi ācĭ vezú ānĭ ũdŭ ākó rĭ agá rĭ áyu.

29 Ārĭnā mādā mādā ĩrĭ ĩ 'yĕnā ũzĭ mŭfĕngā ā fĭ ālu. 'Bo ālu ni ícó drāá ku, ĩmi Ĕtĕpĭ ā'yĭ dō tā ni nĭ ká, ĩri íbĭ drā ndō.

30 Múngú lā drĭ'bĭ ĩmi drĭgé rĭ pi céré gĭ.

† 10:14 10:14 *Lē ĩmi wekĭ nyōókŭ ĩmi pá ágélé gá rĭ kú 'dĭgé*: Yāhŭdĭ rĭ pi ri nyōókŭ we ĩ pá gá sĭ 'bá ĩ é'yĭ'ba kuyé rĭ pi ní, lŭzú kĭnĭ kōpi ā ve 'bá ĩ é'yĭ'ba kuyé 'dĭ'bĕe ní gĭ, ĩri kpá lŭ 'yozú kĭnĭ Múngú ri tā lĭ 'bá ĩ é'yĭ'ba kuyé rĭ pi drĭgé. ‡ 10:15 10:15 *Sōdómō āzini Gōmórā*: Múngú iza kŭrŭ 'dĭ'bĕe ũnjĭkānyā 'bá kŭrŭ 'dĭ'bĕe agá rĭ pi ní 'oó rĭ sĭ lókĭ Ābŭrāmā vé rĭ gé. 'Í lā 'Í lā 'Í dōngará 18:20-19:28. § 10:25 10:25 *Bĕlĕzĕbŭlā*: Bĕlĕzĕbŭlā vé rŭ āzi rĭ Sātánā 'i, ĩri ādróko, ĩri āmbúgú índrĭ ũnjĭ rĭ pi drĭgé.

31 Lē ĩmi adrikí ũrĩ sī ku, ĩmivé tã ndē ārĩná kárákará rĩ pi vé rĩ rá.

'Bá Kúrísítō ri ā'yĩpi dōku gāápi 'bá rĩ pi ęndręti gé rĩ

(Lúkã 12:8-9)

32 "'Bá rĩ ā'yĩ dō ma rá 'bá rĩ pi ęndręti gé, 'yo dō 'í ā'yĩ ma gí, ma kpá ĩri ā'yĩ má Ętępi 'bũ gé 'dãlé rĩ ęndręti gé rá.

33 'Bá rĩ gã dō ma sī vũ drĩgé nōgó, ma kpá ĩri gã sī má Ętępi ęndręti gé 'bũ gé 'dãlé.

Yēsũ vé tã ĩjĩ acongárá

(Lúkã 12:51-53; 14:26-27)

34 "Īmi rikí ũsũũ 'yozú kínĩ, má ĩjĩ tãkĩri vũ drĩgé nōgó 'dĩni ku. Má ĩjĩ tãkĩri kuyé, mávé ĩmųngárá nōri, 'bá rĩ pi ě ĩmųkĩ rĩ ĩ ngųũ ānĩ ũnjĩ má tã sĩ bēnĩ.

35 Mávé ĩmųngárá nōri ĩri sē,
" 'mvá ágó pi ĩmų ĩ aco ętępi be,
mvá ũkú pi ĩmų ĩ aco ęndrępi be,
ũkú ágó tĩ gé rĩ, kōpi ĩmų ĩ aco ĩdrępi be.

36 Ārĩ'bá mívé rĩ pi íbĩ ĩfũ mívé 'bęti āsámvú gé 'dĩgé.'

37 "'Bá rĩ lē dō 'í ętępi ri dōku 'í ęndrępi ri ma ndēé, 'bá 'dĩri ícó adrii 'bá má pámvú ũbĩpi ni ku.

38 'Bá rĩ gã dō ívé pęti alambaku* 'dugá sĩ, āzini gã dō má pámvú ũbĩgá sĩ, 'bá 'dĩri ícó adrii 'bá má pámvú ũbĩpi ni ku.

39 'Bá riipi ívé ídri ā tã mbaápi nyōókú drĩgé nōgó rĩ, ícó ídri 'dáni'dáni rĩ ĩsų ku. 'Bá rĩ adi dō ívé ídri sēē drāá má tã sĩ, ĩri ídri 'dáni'dáni rĩ ĩsų rá.

Ī ícó ā'di ri ũfē?

(Mārākō 9:41)

40 "'Bá rĩ ę'yĩ dō ĩmi, ę'yĩ 'dĩri ma, 'bá rĩ ę'yĩ dō ma, ę'yĩ 'dĩri má Ętępi ma ĩpępi rĩ.

41 'Bá rĩ ę'yĩ dō nębĩ riipi tã Mųngú vé rĩ ũlũupi rĩ ívé āngá, ĩ ĩmų ĩri ũfē sũ ĩ ní nębĩ rĩ ũfēē rĩ tĩni. Āzini 'bá rĩ ę'yĩ dō 'bá tã be pĩri Mųngú vé ni ívé āngá, ĩri ní tã 'oó pĩri rĩ sĩ, ĩ ĩmų ĩri ũfē sũ ĩ ní 'bá tã be pĩri 'dĩri ũfēē rĩ tĩni.

10:36 10:36 Míkã 7:6 * **10:38 10:38** Pęti alambaku: 'Bá Rómã vé rĩ pi ri 'bá tã 'o'bá ũnjĩ rĩ pi gbã mųsųmári sĩ pęti alambaku sįgé, ĩri sã 'du āco kōpi íbĩ drã ndō, kōpi ĩzāngã nya ambamba drāngárá rĩ gé. **11:10 11:10** Málákĩ 3:1

42 'Bá rĩ sē dō yĩ ĩdrĩkĩdri ni mvųũ 'bá má pámvú ũbĩ'bá tã be mādã rĩ pi vé ālu ni ní rá, ádarú ĩ ĩmų ĩri ũfē rá."

11

Yũwánĩ pę ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi mvų Yēsũ vųgá

(Lúkã 7:18-35)

1 Yēsũ kã tã rĩ ęziĩ deę ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá mųdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi ní gí, ĩri ní 'dezú mųzú 'bá rĩ pi ĩmbázú, āzini tĩ sęzú mųzú kųrũ Gālĩláyã vé rĩ pi agásĩ.

2 Yũwánĩ Bătízĩmũ sęepi ĩ ní 'yĩ kuú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá rĩ kã tã Kúrísítō ní riĩ 'oó rĩ yĩ, ĩri ní ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi pęzú mųzú

3 Yēsũ ri zizú kínĩ, "'Bá ĩ ní 'yoó kínĩ ĩri ĩmų 'dĩ'dĩ rĩ, ĩri mi 'i, dōku 'bá ĩ ní 'yoó ĩri ĩmų rĩ túngú?"

4 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Īmi újákĩ ĩmi gōó vúlé Yũwánĩ vųgá 'dãá, ĩmi ũlũkĩ ĩri ní tã ĩmi ní yĩ, āzini ĩmi ní ndreé rĩ.

5 'Bá mĩ be ęsĩ'bá gĩ rĩ pi, kōpi nóni āngũ ndre rá. 'Bá pá be ábã'bá gĩ rĩ pi, kōpi nóni ęcĩ tu rá. 'Bá ũfú ní nyaá rĩ pi, kōpi ā rų'bá ícá nóni ule gĩ. 'Bá bĩ be ęsĩ'bá gĩ rĩ pi, kōpi nóni tã yĩ rá. 'Bá ũdrã'bá gĩ rĩ pi gōkĩ íngá ídri rų gĩ. Āzini ũ'dųkó múké rĩ, ĩ ri ũlũ 'bá ngá ākó rĩ pi ní rá.

6 'Bá ma gã'bá kuyé rĩ pi, Mųngú ri kōpi ní tãkĩri sē rá."

7 Yũwánĩ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi kã 'deé mvų gĩ, Yēsũ ní 'dózá átázú Yũwánĩ vé tã sĩ 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní kĩnĩ, "'Bá ĩmi ní mvų ndreé āngũ ā'wĩ cínyáfã rų rĩ gé 'dãá rĩ ā'di 'i? ĩmi ĩsųkĩ 'bá rĩ ndreé adri sũ áse mbaápi āco ũlĩ ní bĩ vųgá rĩ tĩni?

8 Dō adri 'dĩni kuyé, ngá ĩmi ní ndreé rĩ a'di? ĩmi ĩsųkĩ ágó āzi su bōngó ũnyĩ be ni rá? Adri 'dĩni kuyé, 'bá adri'bée 'bágú vé āngá rĩ pi bōngó ũnyĩ be ni pi su nĩ.

9 Kuru ngá ĩmi ní mvų ndreé rĩ ā'di? ĩmi mųkĩ nębĩ ri ndreé? Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá ĩmi ní mvų ndreé rĩ ndē nębĩ ri rá.

10 'Bá 'dīri Yūwánī 'i, ī ní tã ni sī Búkū Múngú vé rī agá rī kīnī:

“ 'Ma mávé 'bá áyúāyū ni pē mužú mí ní drīdrī,

īri mu mí ní lētī údé.’

11 Ádarú á lē lūú īmi ní 'dīni, 'bá ī ní tī vū drīgé nōgó rī pi āsámví gé, 'bá āzi Yūwánī Bātízīmū sēpi rī ndēpi āmbūgū sī ni 'dāáyo. 'Bo 'bá ī ní īrivé tã 'dujú 'bāā mādāná mālūngā 'bū vé rī gé 'dālérī, ndē Yūwánī ri āmbūgū sī rá.

12 Ídózú lókí Yūwánī Bātízīmū sēpi rī vé rī gé 'dāá, cīmgbá āndrū sī, 'bá rī pi rikí ě'dí 'dī mālūngā 'bū vé rī ā tã sī, 'bá ūnjī rī pi lēkí mālūngā 'bū vé rī ěrī ī ní ūkpō sī.

13 Búkū nēbī rī pi vé rī, āzini tāimbī Mósē vé rī, ūlū tã ímúpi 'i ngaápi rī cīmgbá cazú lókí Yūwánī vé rī gé.

14 Īmi ā'yīkí dō tã má ní átá 'dīri rá, Ēlīyā* ī ní 'yoó kīnī īri ímú 'dī'dī rī, īri Yūwánī 'i.

15 'Bá bí be rī, ā yī 'í ní tã 'dīri.

16 “Mā ū'bī rī 'bá lókí āndrū nōri vé rī pi ngá íngóni ni sī? Kōpi adrikí sū anjīná úrī'bá jōkōnī agá, rī'bá ī ōgūpī zī'bá rī pi tīnī, kōpi ri 'yo,

17 “ 'Bá rikí īmi ní ěrī coó,
'bo īmi gākí úngó tugá sī,
'bá ngokí īmi ní úngó īzāngā vé ni,
'bo īmi gākí áá ngogá sī.’

18 Yūwánī riipi bātízīmū sēpi rī ri 'i a'bií, nya ngá kuyé, āzini mvu ngá kuyé, 'bo kōpi kīnī, 'Índrī ūnjī fi drī ni gé gí.’

19 'Bo ma 'Bá Mvá 'i, ma ri ngá nya rá, āzini ma ri ngá mvu rá, kōpi kīnī, ma ri ngá nya ambamba, āzini ma ri īmērē ambamba, ma ūndī 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du'bá rī pi vé ni, āzini ma ūndī 'bá rī'bá ūnjīkānyā 'o'bá rī pi vé ni. 'Bá tã 'oópi pīrī rī, ī nī áamá 'yozú kīnī, ádarú īri úmī be.”

*Ī tã lī 'bá ěsī újábá kuyé rī pi drīgé
(Lúkā 10:13-15)*

20 Kúru Yēsū ní kūrú 'í ní tã āyāzú āyāyā 'ozú 'a ni agá kárakarā rī pi vé tã átázú

ūkpó ūkpó, ā'diātāsīyā 'bá kūrú rī pi agá rī pi gākí ěsī újagá sī īvé ūnjīkānyā agásī.

21 “Īmi 'bá adri'bá kūrú Kōrāzīnī vé rī agá 'dī'bée, āzini kūrú Bētēsāyídā† vé rī agá 'dī'bée, īmi ímú īzāngā nya rá! Tã āyāzú āyāyā má ní 'oó īmi ní 'dī'bée, má 'o té dō kūrú Táyā vé rī agá, āzini kūrú Sīdónā vé rī agá, 'bá kūrú rī pi agá rī pi újákí té ěsī ínógósī Múngú ri ě'yīzú gí. Kōpi té bōngó írīkó rú ni pi úsú ī rú'bá gá, kōpi úfúrágú úmvú dā ī drīgé.

22 'Bo á lē 'yoó īmi ní 'dīni, ū'dú ī ní ímúzá tã līzú rī gé, ī ímú īmi īrīnā 'bá kūrú Táyā vé rī agá, āzini kūrú Sīdónā vé rī agá rī pi vé rī ndē rá.

23 Īmi 'bá adri'bá Kāpārānāúmā agá 'dī'bée, īmi ūsūkí īmi nyo ícó fi 'bū gé rá? Īmi ícókí fī ku, īmi fi mu adri 'bū āvū rī pi vé rī agá. Tã āyāzú āyāyā má ní 'oó īmi ní 'dī'bée, má 'o té dō kūrú Sōdómō vé rī agá, 'bá Sōdómō vé rī pi té ěsī újagá, kōpivé kūrú ri té adri ūgōgō.

24 Á lē 'yoó īmi ní 'dīni, ū'dú ī ní ímúzá tã līzú rī gé, ī ímú īmi īrīnā Sōdómō vé rī ndē rá.”

*Īmi ímúkí má vúgá uvungará gá
(Lúkā 10:21-22)*

25 Sā 'dāri gé, Yēsū ní Múngú ri zīzú kīnī, “Má Ētēpi, Úpí mālūngā 'bū vé rī rujúpi vū drīgé rī be rī, ōwō'dífō mí ní tã áda rī ūzūú 'bá úmī be rī pi ní, āzini 'bá tã nī'bá ambamba rī pi ní rī sī, āzini mí ní tã rī 'i'daá 'bá tã be mādā sū anjīná nyírīngá tã ākó rī pi tīnī rī pi ní rī sī.

26 Ē, má Ētēpi, 'í lē tã rī ā nga 'i sū 'dīri tīnī, īri mí ní āyīkō sē.

27 “Má Ētēpi sē ngá rī pi ārēvú céré kú má drīgé, ma Mvá rú, 'bá āzi nī ma kuyé, 'yéngá má Ētēpi nī ma nī, 'bá āzi nī má Ētēpi ri kuyé, 'yéngá ma Mvá rú, á nī má Ētēpi ri nī, āzini 'bá má ní ūpēé rī pi nīkí īri nī.”

28 Kúru Yēsū ní 'yozú kīnī, “Īmi āndē'bá oḡu 'dūngará sī gí 'dī'bée, īmi ímúkí má vúgá nōó, ma sē īmi ímú uvu rá.”

* **11:14 11:14** Ēlīyā: Ēlīyā ri nēbī, Múngú 'du īri mužú 'bū gé ídri rú, drā kuyé. Tīkí īri ākūdē ílī rī ca mūdūrūlū úrōmī (900), ísú ākūdē tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3. † **11:21 11:21** Kōrāzīnī āzini Bētēsāyídā: Yāhūdī rī pi rikí adrii kūrú 'dī'bée agá, 'bo 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi rikí adrii kūrú Táyā vé rī agá, āzini Sīdónā vé rī agá.

29 Īmi 'dukí oḡu má ní 'dujú nōri áyu, ĩmi ũnĩkí tā má ní 'oó rĩ, ā'diātāsīyā ma ẹsị be mādā, āzini tā be mādā, ĩmí ẹsị rí ícọ uvungará ịsụ rá.

30 Oḡu mávé nōri vé 'dungárá ẹnjị ku, 'dungárá ni kōwúkọwụ.

12

Ụ'dụ Sábátā vé rĩ vé tã
(Mārākō 2:23-28; Lúkǎ 6:1-5)

1 Sā 'dāri gé, Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be rikí ẹlị mụzú ọmvú ńyá vé ni agásí ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé,* ẹbírị fụ ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi káyĩ, kọpi ní ńyá rĩ pi ẹ drị ucezú anyizú cizú.

2 Fārúsị rĩ pi ká tā 'dĩri ndreé, kọpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Mívé 'bá mī pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ícókí té ńyá rĩ pi ẹ drị uceé ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé ku, ā'diātāsīyā tǎimbị Mósē vé rĩ ā'yī ku ĩ ní ẹzị ngazú ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé.”

3 Yēsū ní újázú kọpi ní kīnī, “Īmi lǎkí tā Dāwúđị pi ní 'oó ívé 'bá rĩ pi be sá ẹbírị ní kọpi fuzú rĩ gé 'dāri kuyé?”

4 Dāwúđị fi Jó Múngú vé rĩ agá 'dǎá, kọpi nyakí pánga ĩ ní 'bǎá kuú Múngú vé jó agá rĩ ívé 'bá rĩ pi be, pánga 'dāri 'bǎkí 'yéńá kuú atala rĩ pi ní, kọpi ícókí kōdō nyaá ku.

5 Īmi lǎkí tǎimbị Mósē vé rĩ agá 'yozú kīnī, atala rĩ pi ri ẹzị nga Jó Múngú vé rĩ aga ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé ĩndī, kọpi tā ákó 'dīni kuyé?”

6 Á lē lūú ĩmi ní 'dīni, 'bá Jó Múngú vé rĩ ndēpi rá rĩ nōgó anigé.†

7 Īmi nĩkí té dō tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rĩ agá ĩ ní 'yoó kīnī, 'Á lē ĩmí ẹsị ā adri ĩdríkídri, adri 'yozú kīnī á lē ĩmi zākí má ní rōbōḡō yā 'dīni kuyé,' 'dĩri vé ífífí rá, ĩmi ícókí té tā lịj 'bá tā ákó rĩ pi drịgé ũnjị ku.

* **12:1 12:1** *Ụ'dụ Sábátā vé rĩ:* Ụ'dụ 'dĩri Yāhúđị rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, āzini kọpi ní rizú Múngú ri zizú rĩ. Yāhúđị rĩ pi ri ụ'dụ 'dĩri vé tā ígá kīnī, Múngú gbi 'bụ pi vū be nī, āzini Múngú pa ĩ adringárá tǔgērị rú rĩ agásí nī. Ụ'dụ Sábátā vé rĩ Yāhúđị rĩ pi ri zị ụ'dụ ẹzịrị, 'bo Kẹlịkọ rĩ pi ri zị ụ'dụ áziyá. 'Í lā Wūngará 20:8-11; Dětōrōnómē 5:12-16. † **12:6 12:6** 'Bá Jó Múngú vé rĩ ndēpi rá rĩ nōgó anigé: 'Bá Yēsū ní 'yoó ndē Jó Múngú vé rĩ rá, ĩri nōgó anigé rĩ, 'bá ri Yēsū ri 'i 'yo. **12:7 12:7** Ọsēyá 6:6 ‡ **12:8 12:8** *Úpí ụ'dụ Sábátā vé rĩ:* Yāhúđị rĩ pi ri ụ'dụ Sábátā vé rĩ ígá kīnī, Múngú gbi ngá 'bụ gé rĩ pi vū drịgé rĩ pi be cére 'du caá ụ'dụ áziyá, kuru ĩri ní uvuzú ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé. Múngú ri 'yéńá Úpí Sábátā vé ni, kuru Yēsū kīnī 'i Úpí Sábátā vé ni, kīnī 'i Múngú 'i. 'Í lā Wūngará 20:8-11.

8 Ma 'Bá Mvǎ 'i, ma Úpí ụ'dụ Sábátā vé rĩ drịgé āmbúgu nī.”

Yēsū ídrí ágó āzi ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé
(Mārākō 3:1-6; Lúkǎ 6:6-11)

9 Kuru Yēsū ní ngazú fuzú vūrǎ 'dāri agásí, ĩri ní mụzú fizú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá,

10 ịsụ ágó āzi 'dǎá, drị ni ábá kuú 'bēlé'béle. Fārúsị rĩ pi ní Yēsū ri zizú kīnī, “Tǎimbị ā'yī nyo ĩ ícọ 'bá ídrí ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé rá?” Kọpi zíkí ĩri 'dīni, ĩ ịsúkí rí tā ũnjị vú ni gé, ĩ tókí rí ĩri ānī.

11 Yēsū ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Īmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá rĩ vé kǎbīlō 'de dō 'bụ agá ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé, ícọ kǎbīlō rĩ ísé 'bụ agá 'dǎásí āmvé ku?”

12 'Bo 'bá ndē kǎbīlō ri tā sī rá! Tǎimbị ā'yī rá, ĩ ícọ tā múké 'o ụ'dụ Sábátā vé rĩ gé rá.

13 Kuru Yēsū ní 'yozú ágó rĩ ní kīnī, “Mí ũjū mī drị.” Ágó rĩ ní 'i drị ũjūzú, drị ni gō ícá múké sū ĩrivé drị āzi rĩ tịni.

14 'Bo Fārúsị rĩ pi ní fuzú mụzú āmvé 'dǎá, kọpi rikí lẹtị ĩ ní lēzú Yēsū ri 'dizú drǎzú rĩ ndǎá.

Yēsū ri ātí'bá, Múngú ịpē ĩri nī

15 'Bo Yēsū nī tā kọpi ní lēé 'oó rĩ rá, ĩri ní fuzú vūrǎ 'dāri agásí rá. 'Bá kárakarǎ 'dekí mụj vudrị ni gé sī, ídrí 'bá drǎ be rĩ pi cére,

16 'bo ímbá kọpi kīnī, lē kọpi ā lūkí ívé tā 'bá āzi ní ku.

17 Tǎ ọtú Múngú ní ẹzịj, nẹbị Īsáyā ní 'yoó rĩ nga 'i fūú tị ni gé gí kīnī,

18 “Īri ātí'bá mávé ni, má ịpē ĩri nī, á lē ĩri lēlē, ma ĩri sī āyīkō sī,

ma sē Índrí Uletere rĩ, ĩri ní ũkpō sē, ĩri ímú 'yo 'bá āngū rĩ pi agásí rĩ pi ā 'okí tā pịrị.

19 Ícọ āwǎá 'bá āzi ní ku, dōku ícọ útré 'bá āzi drịgé ku,

íco átá ụ'dụkọ āsīrā rú ni sī 'bá rī pi
āsámvú gé ku.

20 Íco 'bá ẹsị be n̄o 'bá gí rī pi 'oó ùnjí ku,
dōku ìri ẹsị múké 'bā 'bá adri 'bá ũkpō
ākó rī pi ní,

'bo ìri ímụ 'bá rī pi vé tā lì pịrị.

21 Sụrụ ăngũ rī pi agásī rī pi cére ímụ
ẹsị 'bā drī ni gé."

Yēsū pi Bēlēzēbúlā be

(*Mārākō 3:20-30; Lúkā 11:14-23; 12:10*)

22 Kúru 'bá rī pi ní ágó āzi mị be ẹsịpi
gí, átápi ku ni ìjízú Yēsū vúgá n̄o, ágó rī
índrī ùnjí be, Yēsū ídrī ágó rī rá, ágó rī ẹ
mị gō ăngũ ndree rá, gō kpá átá rá.

23 'Bá rī pi ārēvú cére ngakí āyāá tā 'dīri
sī āyāyā, kōpi ní 'yozú kīnī, "Ágó 'dīri
adri nyo Dāwúdī Mvōpị 'i kuyé?"

24 Fārúsī rī pi ká tā 'dīri yī, kōpi kīnī,
"Ágó 'dīri ri índrī ùnjí rī pi údró ũkpō
Bēlēzēbúlā vé rī sī, Bēlēzēbúlā ri āmbúgú
índrī ùnjí rī pi vé rī."

25 Yēsū n̄i tā kōpi ní rīí ũsūú rī rá, ìri
ní 'yozú kōpi ní kīnī, "'Bá mālūngā rụ 'bá
rī pi ríkí dō ì fuú ì drīkā sī, ìri sē kōpivé
mālūngā ri ábá rá. 'Bá kūrú agá rī pi,
dōku 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi ríkí dō ì
fuú ì drīkā sī, ìri sē kūrú 'dīri, dōku 'bētī
'dīri ábá rá.

26 Sātānā dro dō 'í ọgụpị ìndrī ùnjí rī
pi, kōpi ri ì fuú ì drīkā sī, ìrivé mālūngā ri
íco pá tu íngóni?

27 Ma dō ri índrī ùnjí rī pi dro ũkpō
Bēlēzēbúlā vé rī sī pírí, kúru 'bá ìmivé rī
pi ri índrī ùnjí rī pi dro ā'di vé ũkpō sī?
'Bá ìmivé rī pi ímụ ìmivé tā lì, kōpi 'yo tā
ìmi ni 'yoó rī adri pịrị ku.

28 'Bo ma dō ri índrī ùnjí rī pi dro
Múngú vé Índrī Uleterē rī vé ũkpō sī, ìri
lū 'yozú kīnī mālūngā Múngú vé rī ícá ìmi
āsámvú gé gí.

29 "Dōku 'bá ri íco fi 'bá ũkpō be ni vé jó
agá mụ ìrivé ngá ali íngóni íngóni? Drīdrī
ni, ìri drī 'bá ũkpō be 'dīri rụ úmbé, ìri
kúru íbí mụ ngá ìrivé jó agá rī pi ali ndō.

30 "'Bá rī adri dō má be trú ku, 'bá 'dīri
mávé ār'í 'bá, 'bá rī úmú dō kábīlō rī pi
adrií má be trú ku, 'bá 'dīri kábīlō rī pi
íréré.

31 Á lē 'yoó ìmi ní 'dīni, 'bá rī 'o dō
ùnjīkānyā, āzini ide dō 'bá āzi, ì íco ìri
trū rá, 'bo 'bá rī ide dō Índrī Uleterē rī vé
tā, ícókí ìri trūú ālunáni ku.

32 Ma 'Bá Mvā 'i, 'bá rī átá dō mávé
tā ùnjí, ì íco ìri trū rá, 'bo 'bá rī átá dō
Índrī Uleterē rī vé tā ùnjí, ícókí ìri trūú
ku, ídózú āndrū, dōku lókí ímụpi drīdrī
'dī rī gé.

Ì pẹtị rī n̄i áamá ìrivé ũ'a sī

(*Lúkā 6:43-45*)

33 "Pẹtị rī dō múké, ìrivé ũ'a ri adri
múké, pẹtị rī dō ùnjí, ìrivé ũ'a ri adri ùnjí,
ā'diātāsīyā ì pẹtị rī n̄i áamá ìrivé ũ'a sī.

34 Ìmi adri'bée sū ìnī tīnī ri 'bá
ùnjīkānyā 'o 'bá 'dī'bée, ìmi íco tā múké
átá íngóni? Tā ìmi ní rīí átá rī, ìri íbí íngá
ìmi ẹsị agá.

35 'Bá adriipi múké rī, tā ìri ní rīí átá
ífūú 'í ẹsị agásī rī pi cére múké, 'bá adriipi
ùnjí rī, tā ìri ní rīí átá ífūú 'í ẹsị agásī rī
pi cére ùnjí.

36 'Bo á lē 'yoó ìmi ní 'dīni, 'bá rīpi
átángá átápi, tā ni ũsūpị drīdrī ku rī,
ụ'dụ ì ní tā lizú rī gé, ìri ímụ tā 'í ní átá rī
ülū 'í tị sī.

37 Átángá ífūúpi mí tị gé sī múké rī, ìri
sē ì mi trū āní rá, 'bo átángá ífūúpi mí tị
gé sī ùnjí rī, ìri sē ì tā lì āní mí drīgé."

Bīlēmī Yónā vé rī

(*Mārākō 8:11-12; Lúkā 11:29-32*)

38 Kúru Fārúsī urukọ'bée, āzini 'bá
tāimbī Mósē vé rī ímbá'bá rī pi ā
urukọ'bée be, kōpi ní 'yozú ìri ní kīnī,
"Ímbápi, 'bá lēkí mī 'o 'bá ní tā āyāzú
āyāyā ni."

39 'Bo Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Úyú
ùnjīkānyā be ri 'bá ọwū 'bā'bée rī pi kīnī
mā 'o ì ní tā āyāzú āyāyā ni! 'Bo tā āyāzú
āyāyā má ní lēé 'oó kōpi ní rī, ìri tā nēbī
YónāS vé rī.

12:21 12:21 Ísáyā 42:1-4 S 12:39 12:39 Yónā: Yónā ri nēbī, Múngú pē ìri mụ ụ'dụkọ múké ívé rī ülūú 'bá
Nínéwē vé adri 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní. Drīdrī ni Yónā ní drī mụzú Nínéwē gá kuyé rī gé, ì'bī āmbúgú te ìri, la
ì'bī rī agá 'dālē ụ'dụ na, Múngú pa ìri rá. Tíkí ìri ílī mūdūrūlū ẹzīrī pūkú tōwú (750) gé, ịsị ākūdē tíkí drī Yēsū
ri kuyé. 'Í lā Yónā 1:17; Mátáyo 12:39-40; Mátáyo 16:1-4; Lúkā 11:29-32.

40 Sũ Yónã ní laá caá ì'bì àmbúgú rĩ agá ùtúná na ìníná na rĩ tìni, kúru ma 'Bá Mvá 'ì, ma ímú la ca 'bù agá ùtúná na ìníná na.

41 Kúru 'bá Nīnéwē vé rĩ pi ní ẹsì újǎ gí rĩ sī, kòpi ímú úyú àndrũ nōri tō nī, àzini kòpi tǎ lì úyú àndrũ nōri drǐgé nī, à'diātāsīyā kòpi újǎkí ẹsì tì Yónã ní sēé rĩ sī gí, 'bo 'bá Yónã ri ndēepi àmbūgũ sī rĩ, ìri nōgónō.

42 'Bāgú ũkú rú àngũ àndrélé rú rĩ gé rĩ úmvúlésī ímú pá tu tǎ lì úyú àndrũ nōri drǐgé nī, à'diātāsīyā íbì ímú àngũ rǎrá rú ní gélésī, ímú Sōlōmónā vé úmī tǎ 'ozú rĩ yǐ, 'bo 'bá àzi nōgónō ndē Sōlōmónā rĩ àmbūgũ sī rá.

Índrì ũnjí vé ìgōngárá físú 'bá rĩ ẹsì agá rĩ
(Lúkǎ 11:24-26)

43 "Índrì ũnjí ìfũ dō 'bá àzi agásī gí, ìri 'de mu àngũ à'wí cínýáfǎ rú rĩ gé 'dǎá, ìri mu vūrǎ uvuzú ní ndǎ, 'bo ìsú vūrǎ uvuzú ní ku.

44 Ìri kúru 'yo, 'Á lē ma újǎ gōó muú adrii jó má ní ìfũzú rĩ agá.' Ca dō muú jó rĩ ã 'a ìsú kálámgbá rú, 'bá àzi 'a ní agá 'dǎáyo, wekí 'a ní kú uletere,

45 Ìri mu 'ì ọgǔpǐjì ìndrì ũnjí be aga'bée rá ẹzǐrǐ ní pi bī, kòpi fi mu adri jó rĩ agá 'dǎá. 'Bá 'dǐri vé adringárá ũnjikānyā ní gō drǐdrǐ 'dǎri agá rá. Tǎ 'dǐri ímú 'ì ngá úyú ũnjikānyā be nō'bée rú'bá gǎ."

Yēsũ ẹndrẹpi pi Yēsũ ẹdrípǐjì be
(Mǎrǎkō 3:31-35; Lúkǎ 8:19-21)

46 Yēsũ kǎ rií átá 'bá bǐtríkǎ rĩ pi ní, ẹndrẹpi pi ẹdrípǐjì be tukí pá kuú àmvé 'dǎá, kòpi lèkí átá ìri be.

47 'Bá àzi ní lǔzú Yēsũ ní kīnī, "Mí ẹndrẹpi pi mí ẹdrípǐjì be tukí pá kuú àmvé 'dǎá'dǎ, kòpi lèkí átá mí be."

48 Yēsũ ní ágó rĩ zìzú kīnī, "Má ẹndrẹpi ri à'di 'i? Má ẹdrípǐjì à'di pi?"

49 Yēsũ ní drǐ suzú muzú ívé 'bá 'ì pámvú ũbǐ'bá rĩ pi vú 'dǎá, ìri ní 'yozú kīnī, "Mávé ẹndrẹpi, àzini mávé ẹdrípǐjì kòpi adri'bá nō.

50 'Bá rĩ 'du dō tǎ má Ẹtẹpi 'bǐ gé rĩ ní lée rĩ ngaá rá, 'bá 'dǐri ìri adri má ẹdrípǐ, ìri adri má ọmvúpǐ, ìri adri má ẹndrẹpi."

13

Nāpí ágó úri riipi rĩ vé rĩ
(Mǎrǎkō 4:1-9; Lúkǎ 8:4-8)

1 Ù'dú àlu àlu 'dǎri sī, Yēsũ nga fũú jó rĩ agásī, mu adrii yǐi bǎlǎlǎ rĩ ã gǎrǎ gǎ.

2 'Bá bǐtríkǎ trakí ì Yēsũ ã gǎrǎ gǎ sī kúrũ, Yēsũ ní ngazú tuzú kúlúmgbá agá, ìri ní úrizú vǔgá, 'bá rĩ pi áwíkí pá tuú kuú yǐi rĩ ã gǎrǎ gǎ.

3 Yēsũ ũlũ 'bá rĩ pi ní tǎ kárákará nǎpí sī kīnī, "Ágó àzi ọmvú be ní mu úri rií ívé ọmvú agá.

4 Ágó rĩ kǎ úri rĩ rií, úri rĩ pi uruko u'dekí létì drǐgé, àriǎá rĩ pi ímúkí úri u'de'bá létì drǐgé rĩ pi tee céré.

5 Úri rĩ pi ã uruko u'dekí nyọọkú írǎ drǐgé ní agá. Úri rĩ pi ìfũkí mbēlēǎ, nyọọkú rĩ ní adrii nyetele rĩ sī.

6 'Bo ùtú rĩ kǎ koó gbírílí, úri ìfũ'bá rĩ pi 'wikí ũdrǎá céré, à'diātāsīyā úlá ní pi ní fií vǔgá 'dǎá kuyé rĩ sī.

7 Úri rĩ pi ã uruko u'dekí ũcékúcé àsámvú gé, ũcékúcé rĩ du amuú, ọzũ úri ìfũ'bá du'bá rĩ pi rá.

8 Úri rĩ pi ã uruko u'dekí nyọọkú múké ní agá, kòpi dukí 'aá mǐ be gbálígbálí. Drǐ ní àlu rĩ gé, uruko ní ã fí mǔdǔrǔlǔ àlu, uruko ní pǔkú ázìyá, uruko ní pǔkú na.

9 'Bá bǐ be rĩ, ã yì 'ì ní tǎ 'dǐri."

Yēsũ ri átángá rĩ átá nǎpí sī àsī
(Mǎrǎkō 4:10-12; Lúkǎ 8:9-10)

10 Yēsũ vé 'bá ìri ã pámvú ũbǐ'bá rĩ pi ní ímúzú ìri zìzú kīnī, "Mí ri átá 'bá rĩ pi ní nǎpí sī àsī?"

11 Yēsũ ní újázú kòpi ní kīnī, "Sēkí ìmi ní úmī mǎlǔngǎ 'bǐ vé ì ní ũzũú kuú mǔdǔmǔdǔ rú rĩ vé tǎ nǐzú ámázú rĩ rá, 'bo sēkí úmī 'dǐri 'bá uruko ní kuyé.

12 'Bá tǎ má ní ímbá rĩ yǐpi rá rĩ, ì ìri ní tǎ nǐngárá sē àmbúgú, 'bo 'bá tǎ mávé rĩ yǐpi ku rĩ, ì ìrivé tǎ nǐngárá 'du úmī ní gé sī rá.

13 Ma kòpi ní tǎ rĩ átá nǎpí sī à'diātāsīyā,

" 'Kòpi mǐ 'bǎ tǎ má ní 'oó rĩ ndrezú rá, 'bo kòpi ndrekí ku,

kòpi bí 'bǎ tǎ rĩ yìzú rá, 'bo kòpi yìkí ku, dōku tǎ rĩ fi kòpi drǐgé ku."

14 Tã 'dĩri nga 'i fũu tị ni gé gí, sũ nẹbĩ
 Ísáyã ní átá rĩ tịni kĩnĩ,
 'Ìmi mávé ụ'dụkọ yị rá, 'bo ìmi ícókí ífífí
 ni nị́ á má ku,

ìmi tã má ní 'oó rĩ ndre rá, 'bo ìmi
 ícókí tã ni nị́ á má ku.

15 'Bá 'dĩ'béé ě ẹsị tete,
 kọpi ě bị yị tã ku,
 kọpi bĩkí ĩ mị cí,

kọpi ã bĩkí té dō ĩ mị cí ku,
 kọpi ě mị ri té ǎngũ ndre rá,

kọpi ě bị ri té tã yị rá,

kọpi ě ẹsị ri té tã nị́ á má rá,

kọpi ã újákí dō ẹsị rá, ma té kọpi ídrí rá.'

16 'Bo nóni Múngú sē ìmi ní tākiri gí,
 ǎ'diātāsīyā ìmī mị ri ǎngũ ndre rá, ǎzini
 ìmī bị ri tã yị rá.

17 Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dĩni, nẹbĩ
 kárakará, ǎzini 'bá tã 'o'bá piri kárakará
 ǎndúrú rĩ pi 'bākí úvá lězú tã ìmi ní ndree
 'dĩri ndrezú, 'bo kọpi ndrekí kuyé, ǎzini
 kọpi lēkí tã ìmi ní yị 'dĩri yị, 'bo kọpi yikí
 tã rĩ kuyé.

*Yēsũ ũlũ nāpí úri vé rĩ vé ífífí
 (Mārākō 4:13-20; Lúkã 8:11-15)*

18 "Kúru ìmi yikí ífífí nāpí ágó úri riipi
 rĩ vé rĩ.

19 Úri u'de'bá lẹtị drĩgé rĩ vé ífífí, ìri 'bá
 ụ'dụkọ múké mǎlũngã vé rĩ ã tã yị'bá rá,
 tã ni ní fí kọpi drĩgé kuyé rĩ pi. Ádróko
 ímú úri rĩ pi u'dụú kọpi ě ẹsị agásĩ rá.

20 Úri u'de'bá nyọkú írã drĩgé rĩ agá rĩ
 pi, ìri 'bá ụ'dụkọ múké rĩ yị'bá rá, ǎzini
 ǎ'yí'bá ǎyĩkō sī rĩ pi.

21 Kọpi ã úlá ní fí vũgá 'dǎá kuyé rĩ sī,
 kọpi ícókí adrií lókí be ǎco ku. Tã ũkpó
 ũkpó kǎdō kọpi ísú, dōku kǎdō kọpi ọcụú
 ụ'dụkọ múké rĩ vé tã sī, kọpi gō ẹ'yĩngará
 rĩ adi ĩ drĩgé sī rá.

22 Úri u'de'bá ũcékúcé ǎsámvú gé rĩ pi,
 ìri 'bá ụ'dụkọ múké rĩ yị'bá rá rĩ pi. 'Bo
 kọpi ní rií tã rụ'bá nōri vé rĩ ũsũú áyu rĩ
 sī, ǎzini kọpi ní rií ǎ'bú vé tã 'dụú 'bǎá
 ǎmbúgú rĩ sī, sē úri múké rĩ adri kọpi ě
 ẹsị agá ku.

23 'Bo úri u'de'bá nyọkú múké rĩ agá rĩ
 pi, ìri 'bá ụ'dụkọ múké rĩ yị'bá rá, tã ni ní
 fí kọpi drĩgé múké múké rĩ pi, 'bá 'dĩ'béé

vé ǎnyǎngã ri ka, drĩ ni ǎlu rĩ gé, fí ni ri
 adri mǔdǔrũlũ ǎlu, urukọ ni pũkú áziyá,
 urukọ ni pũkú na, ĩ ní úri rĩ saá rĩ vú sī."

Nāpí jōótã dụpi ǎnyá agá rĩ vé rĩ

24 Yēsũ gō kọpi ní nāpí ǎzi ũlũú dǐ kĩnĩ,
 "Mǎlũngã 'bũ vé rĩ adri sũ 'bá úri múké
 ni riipi ọmvú agá rĩ tịni.

25 'Bá rĩ pi kǎ céré 'deé ụ'dụ kongará gá,
 ìrivé ǎrĩ'bá ímú jōótã fí rií ìrivé ǎnyá agá,
 gō 'deé mụú 'dĩsĩ rá, jōótã rĩ vé fí ìfũ dụú
 ǎnyá rĩ agá.

26 ǎnyá rĩ kǎ ìfũú, jōótã rĩ ní kpá ìfũzú.

27 "ǎtí'bá rĩ pi ní ímúú ọmvú 'dipa rĩ
 zizú kĩnĩ, 'ǎmbúgú mávé rĩ, úri mí ní
 rií mívé ọmvú agá rĩ adri úri múké ni pi
 kuyé? Jōótã ìfũúpi rĩ íbí íngá ngũgá?"

28 "Ìri ní újázú kọpi ní kĩnĩ, 'ǎrĩ'bá 'o tã
 'dĩri nĩ.'

"ǎtí'bá rĩ pi ní ìri zizú kĩnĩ, 'Mí ǎ'yí
 'yozú kĩnĩ, 'bá mụkí jōótã rĩ unjee ǎnyá
 rĩ agásĩ ǎmvé 'dĩni rá?"

29 "Ọmvú 'dipa rĩ ní újázú kĩnĩ, 'Adri
 'dĩni kuyé, ìmi unjekí dō jōótã rĩ pi ǎnyá rĩ
 agásĩ ǎmvé, ìmi kpá ǎnyá rĩ pi unje ìndĩ.

30 Ìmi kukí jōótã rĩ ã dụ mụzú ǎnyá rĩ be
 trú cĩngbá cazú sǎ ĩ ní ímúú ǎnyá rĩ lizú
 rĩ gé. Kádō ímú ǎnyá rĩ lị, ma lũ 'bá ẹzị
 nga'bá rĩ pi ní, "Drĩdrĩ ni, ìmi unjekí jōótã
 rĩ ǎnyá rĩ agásĩ, ìmi úmbékí, ìmi zākí veé
 ǎcí sī. Kúru ìmi ìkũnǎkí ǎnyá rĩ ìjị ímú
 'bǎá mávé ìrá agá." ' ' "

*Nāpí marígó fĩ be mǎdǎnǎnǎ rĩ vé rĩ
 (Mārākō 4:30-32; Lúkã 13:18-21)*

31 Yēsũ átá kpá kọpi ní nāpí ǎzi kĩnĩ,
 "Mǎlũngã 'bũ vé rĩ vé tã adri sũ marígó
 ã fí mǎdǎnǎnǎ ĩ ní saá ọmvú agá rĩ tịni.

32 Marígó rĩ ã fí ã adri dō kíníkiniǎ
 drǎáǎsīyǎ, kǎdō dụú, ìri du ọmvú agá 'dǎá
 ícá ǎmbúgú. ǎrĩnǎ rĩ pi mụ ìvé jó sị drĩtị
 ni pi gé sī."

Nāpí ǎkúfí vé rĩ

33 Yēsũ ũlũ nāpí ǎzi dǐ kĩnĩ, "Mǎlũngã
 'bũ vé rĩ adri sũ ǎkúfí ũkú rĩ ní í'dú dǎá
 íwá ĩ ní uruú gí rĩ agá rĩ tịni, ǎkúfí rĩ sē
 íwá rĩ dra kọfútō be."

*Tā ā pá Yēsũ ní tã rĩ ũlũzú nãpí sĩ rĩ
(Mārākō 4:33-34)*

³⁴ Yēsũ ri tã 'dĩ'bee ũlũú 'bá bĩtríká rĩ pi ní céré nãpí sĩ. Tã āzi ĩri ní átá 'bá bĩtríká rĩ pi ní nãpí sĩ kuyé ni 'dãáyo.

³⁵ Tã Múngú ní átá nẽbĩ rĩ pi ní rĩ fũ tĩ ni gé gĩ kĩnĩ:

“Ma ĩmi ní tã rĩ ũlũ nãpí sĩ,

Tã ĩ ní ũzũzũ í'dózú ĩ ní vũ ri gbingará gá 'dãá rĩ, ma ífífí ni ũlũ ĩmi ní rá.”

Yēsũ ũlũ jōótã ĩfũúpi ānyá agá rĩ vé ífífí

³⁶ Kúru Yēsũ ní füzú 'bá bĩtríká rĩ pi āsámvú gé sĩ, ĩri ní fizú mužú adrízú jó agá. ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní ímúzú ĩri vúgá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Mí ũlũ 'bá ní nãpí jōótã duúpi ānyá agá rĩ vé ífífí.”

³⁷ Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, “Ma 'Bá Mvá 'i, ágó úri múké rĩ riípi rĩ, ĩri ma 'i.

³⁸ Omvú rĩ, ĩri 'bá vũ drĩgé rĩ pi, úri múké rĩ, ĩri 'bá fi'ba mālũngã 'bũ vé rĩ agá rĩ pi. Jōótã duúpi ānyá agá rĩ, ĩri 'bá ādróko vé rĩ pi.

³⁹ Ārí'bagú jōótã riípi ānyá agá rĩ, ĩri ādróko 'i. Ānyá rĩ vé ĩkũnãngará, ĩri ú'dú ũdũ vé rĩ, 'bá ānyá ĩkũnã'ba rĩ pi, mālãyĩkã rĩ pi.

⁴⁰ “Īkũnãkĩ jōótã ānyá agá rĩ zãá ácí sĩ, tã 'dĩri ímú 'i nga ú'dú ũdũ vé rĩ gé.

⁴¹ Ma 'Bá Mvá 'i, ma mávé mālãyĩkã rĩ pi ĩpẽ ímú ngá sēepi 'bá rĩ pi ní tã 'ozú pĩri ku, āzini 'bá rĩ pi sēepi fiípi ũnjĩkãnyã agá rĩ pi unje mávé mālũngã agásĩ rá.

⁴² Mālãyĩkã rĩ pi ímú kōpi 'du ú'bé ácí ciípi kú nyālũ rĩ agá, 'dãlé kōpi ímú útré ácí rĩ vé fĩngará kōpi rụ'ba gá rĩ sĩ, āzini kōpi ímú sĩkányá ci rá.

⁴³ 'Bo 'bá tã 'o'ba pĩri rĩ pi, kōpi ímú dĩ ĩ Ētẽpi vé mālũngã agá 'dãá sũ ũtũ ní dĩ rĩ tĩnĩ. 'Bá bĩ be rĩ, ā yĩ 'í ní tã 'dĩri.

Nãpí ngá ãjẽ be āmbúgú rĩ vé rĩ

⁴⁴ “Mālũngã 'bũ vé rĩ adri sũ ngá ãjẽ be āmbúgú ĩ ní zũú kuú nyõõkú agá rĩ tĩnĩ.

Ágó rĩ kã ngá ãjẽ be āmbúgú 'dĩri ísú, gõ mužú zũú dĩ. Āyĩkõ fiípi ési ni agá rĩ sĩ, sē ngá rĩ jeé, mužú nyõõkú 'dãri jeé āní.

⁴⁵ “Mālũngã 'bũ vé rĩ adri sũ 'bá riípi mãyãkã ógú'ba ógúõgũ ãjẽ be āmbúgú ĩ ní zĩĩ pãlĩ* rĩ pi ndãá rĩ tĩnĩ.

⁴⁶ Kã mužú mãyãkã múké ógúpi ógúõgũ ãjẽ be āmbúgú 'dĩri ísú, uzĩ ívé ngá ārẽvú céré, gõ mužú írã ógúpi ógúõgũ 'dãri jeé āní.

Nãpí ímbá vé rĩ

⁴⁷ “Mālũngã 'bũ vé rĩ adri kpá sũ ímbá ĩ ní 'beé yĩĩ bālãlã rĩ agá ĩ'bí õsũkã be āndĩandĩ rĩ pi uruzú rĩ tĩnĩ.

⁴⁸ ĩ'bí rĩ pi kã ĩ tōó gaá ímbá rĩ agá 'dãá tré, āgõ ĩ'bí 'be'ba rĩ pi ísékĩ ímbá rĩ yĩĩ rĩ agásĩ āmvé nõó. Kōpi ní kúru úrízú vũgá, kōpi ní ĩ'bí múké múké rĩ pi ũpẽzú ũ'bãzú ũvú rĩ pi agá, 'bo kōpi ú'békĩ ĩ'bí ũnjĩ rĩ pi ásé agá.

⁴⁹ Lókĩ ũdũ vé rĩ gé, tã rĩ ímú 'i nga sũ 'dĩri tĩnĩ. Múngú ri ímú mālãyĩkã rĩ pi ĩpẽ ímú 'bá ri'ba ũnjĩkãnyã 'o'ba rĩ pi āsámvú aco 'bá tã 'o'ba pĩri rĩ pi be.

⁵⁰ Kōpi ímú 'bá tã 'o'ba ũnjĩ rĩ pi ú'bé ácí ciípi kú nyālũ rĩ agá, kōpi ímú ngo āzini sĩkányá ci ácí rĩ vé fĩngará ĩ rụ'ba gá rĩ sĩ.”

⁵¹ Yēsũ ní kōpi zĩzú kĩnĩ, “Tã má ní átá 'dĩ'bee fi nyo ĩmi drĩgé rá?”

Kōpi ní újázú kĩnĩ, “Ē, tã rĩ fi 'bá drĩgé rá.”

⁵² Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Bá ālu ālu riípi tãĩmbĩ ímbãpi rĩ, ímbákĩ ĩri mālũngã 'bũ vé rĩ vé tã sĩ gĩ, 'bá 'dĩri adri sũ jó 'dĩpa ívé ngá ú'dĩ rĩ í'dũpi ngá ũkũ rĩ be+ ívé jó agásĩ āmvé rĩ tĩnĩ.”

*'Bá Nãzẽrẽtã vé rĩ pi gãkĩ Yēsũ ri sĩ
(Mārākō 6:1-6; Lúkã 4:16-30)*

⁵³ Yēsũ kã nãpĩ rĩ ũlũú deę, ĩri ní füzú āngũ 'dãri agásĩ āmvé.

⁵⁴ Gõ 'deé mužú Nãzẽrẽtã gá kũrũ ĩri ní mbazú rĩ gé, ĩri ní í'dózú 'bá rĩ pi ímbázú Jó Múngú ri Zĩzú rĩ agá 'dãá, sē 'bá rĩ pi ní āyãngará, kōpi ní 'yozú kĩnĩ, “Ágó 'dĩri

13:35 13:35 Sãwũmã 78:2 * **13:45 13:45** Mãyãkã ógú'ba ógúõgũ ãjẽ be āmbúgú ĩ ní zĩĩ pãlĩ rĩ pi: Pãlĩ índré sũ írã ógúpi ógúõgũ ũnyĩ be ãjẽ be āmbúgú rĩ tĩnĩ. Títĩrĩkó ri kōpi údé ní ívé kókó'bõ agá. † **13:52 13:52** Jó 'dĩpa ívé ngá ú'dĩ rĩ í'dũpi ngá ũkũ rĩ be rĩ: Ngá ú'dĩ rĩ, ĩri mālũngã 'bũ vé rĩ vé tã, ngá ũkũ rĩ, ĩri tãĩmbĩ rĩ vé tã. ĩri múké ĩ ní tãĩmbĩ rĩ ímbázú, āzini ĩ ní mālũngã 'bũ vé rĩ vé tã ímbázú.

įsú úmĩ rizú tã äyãzú äyãyã 'dĩri 'ozú rĩ íngũgá?"

⁵⁵ Kõpi ní kpá gõzú zizú kĩnĩ, "Ágó 'dĩri adri 'bá riipi párángi faápi rĩ vé mvá kuyé? Ágó 'dĩri vé ędrępi adri Măriyã 'i kuyé? İrivé ędrįpi adri Yõkõbũ 'i, Yõsépã 'i, Sįmõnã 'i, äzini Yúdã 'i kuyé?"

⁵⁶ İrivé õmvúpįi 'dĩ'bée rikí nyo adrii 'bá be trų kuyé? Ágó 'dĩri įsú tã 'dĩ'bée íngázú íngũgá?"

⁵⁷ 'Bá rĩ pi ä 'a vekí ũnjí ũnjí tã İri ní 'oó 'dĩ'bée sį.

Yēsũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Nębĩ rĩ dõ vũrã äzi gé, 'bá rĩ pi İri İnjĩ rá, 'bo İri dõ 'bá ívé rĩ pi äsámvú gé, İnjĩkĩ İri ku."

⁵⁸ Yēsũ 'o tã äyãzú äyãyã ni ängũ 'dãri agá kárakarã kuyé, ä'diãtãsiyã 'bá ängũ 'dãri agá rĩ pi ę'yįngará äkõ.

14

Yũwãnĩ Bãtizĩmũ sęępi rĩ vé drãngará (Mãrákõ 6:14-29; Lúkã 9:7-9)

¹ Sã 'dãri gé, 'bãgú Ęródẽ* ängũ Gãlĩlãyã vé rĩ ruipi rĩ kã Yēsũ vé tã yiį,

² İri ní 'yozú ívé ätĩ'bã rĩ pi ní kĩnĩ, "'Bã 'dĩri Yũwãnĩ Bãtizĩmũ sęępi rĩ íngã gõó idri rú nĩ! Sęzú İri ní rizú tã äyãzú äyãyã 'dĩ'bée 'ozú 'dĩni äni."

³ Ä'diãtãsiyã õtų Ęródẽ ru Yũwãnĩ ri, úmbé İri, jį İri muų 'beé jó ängũ ũ'yĩzú rĩ agá, 'i ędrįpi Pĩlipũ† vé ũkú Ęródĩyã ä tã sį.

⁴ Yũwãnĩ 'yo ándúru Ęródẽ ní kĩnĩ, "Tãimbį Múngú vé rĩ ä'yĩ ku mí ní mívé ędrįpi vé ũkú jezú mí ní ũkú rú."

⁵ Ęródẽ lę Yũwãnĩ ri 'diį, 'bo ri 'oó ũrį sį 'bã rĩ pi sį, ä'diãtãsiyã kõpi ä'yĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, Yũwãnĩ ri nębĩ.

⁶ U'dų ĩ ní Ęródẽ ri tizú rĩ kã ícã, údékĩ ũmũ, ú'dų 'dãri gé, mvã ũkũgã Ęródĩyã vé rĩ tu úngõ Ęródẽ ędręti gé, sę Ęródẽ ní äyĩkõ.

⁷ Ęródẽ sõ ũyõ kĩnĩ, ngã mvã ũkũgã rĩ ní lęé rĩ, 'i sę İri ní rá.

⁸ Ęródĩyã ní 'yozú ívé mvã ũkũgã rĩ ní kĩnĩ, "'İ 'yo Ęródẽ ní, ä sę mí ní Yũwãnĩ Bãtizĩmũ sęępi rĩ ę drį sãkãni agã."

⁹ Tã 'dĩri sę 'bãgú Ęródẽ ní İzãngã, 'bo İri ní ũyõ sõó ívé ũmũ rĩ pi ędręti gé gĩ rĩ sį, İri ní 'yozú kĩnĩ, ngã mvã ũkũgã rĩ ní lęé rĩ, ä sękĩ İri ní.

¹⁰ İri ní ängárãwã rĩ pi pęzú muųzú Yũwãnĩ ę drį lizú jó ĩ ní ängũ ũ'yĩzú rĩ agã 'dãã.

¹¹ Ängárãwã rĩ pi ní Yũwãnĩ ę drį 'i'dųzú İjizú sãkãni agã, ímų sęé mvã ũkú rĩ drįgé, mvã ũkú rĩ ní jizú sęzú ędrępi ní.

¹² Yũwãnĩ vé 'bã İri ä pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní ímųzú Yũwãnĩ vé ävũ 'duųzú jizú muųzú sįzú. Vųdrį ni gé, kõpi ní muųzú tã ni ũlüzú Yēsũ ní.

Yēsũ sę änyãngã nyaã 'bã ęlĩfũ tõwų pi ní

(Mãrákõ 6:30-44; Lúkã 9:10-17; Yũwãnĩ 6:1-14)

¹³ Yēsũ kã tã Yũwãnĩ vé rĩ yiį, İri ní 'dezú muųzú kũlúmgbã sį, mu adrii vũrã äzi gé õ'dųkũlegúsį. 'Bã bĩtrĩkã rĩ pi kã tã 'dĩri yiį, kõpi ngakĩ fũú kũrų rĩ pi agãsį, kõpi 'dekĩ muų Yēsũ vúgã sį pá sį.

¹⁴ Yēsũ kã ísį kũlúmgbã rĩ agãsį vũgã nõó, kã 'bã bĩtrĩkã rĩ pi ndreé, sę ęsį ni įsú İzãngã ambamba, İri ní kũru 'dezú rizú 'bã drã be rĩ pi idrızú.

¹⁵ Kã muų adrii ũndręgã rĩ sį, 'bã Yēsũ ä pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní ímųzú Yēsũ vúgã nõó. Kõpi ní 'yozú İri ní kĩnĩ, "U'tų rĩ 'de nõni gĩ, ängũ nõri ásé agã, lę mí pę 'bã bĩtrĩkã 'dĩ'bée muų änyãngã jeé kũrų mãdã mãdã rĩ pi agãsį."

¹⁶ Yēsũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Lę 'bã 'dĩ'bée ä mukĩ vũrã äzi gé ku. İmi sękĩ kõpi ní ngã nyanya, kõpi ä nyakĩ."

¹⁷ Kõpi ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Ngã 'bã vúgã nõgó anigé rĩ 'yęgã pánga tõwų ĩ'bĩ be İrį."

¹⁸ Yēsũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "İmi İjĩkĩ mã vúgã nõó."

* **14:1 14:1** *Bãgú Ęródẽ:* Ęródẽ 'dĩri Ęródẽ Änitĩpã 'i, İri Ęródẽ Ämbúgú rĩ vé mvã, gõ mãlũngã rĩ ruį nĩ sã Yũwãnĩ ní bãtizĩmũ sęzú Yēsũ ní rĩ gé. 'İ lã Mãrákõ 6:14; Lúkã 3:1; ęzi 4:27. Sã ĩ ní Yēsũ ri tizú rĩ gé, Ęródẽ Ämbúgú 'dĩri ru ängũ rĩ nĩ. 'İ lã Mātáyo 2:1-8; Lúkã 1:5. Vųdrį ni gé, 'bãgú äzi anigé ru ni Ęródẽ Ägrĩpã, İri Ęródẽ Ämbúgú rĩ vé mvã vé mvã. 'İ lã ęzi 12:1-13:1. † **14:3 14:3** *Pĩlipũ:* Pĩlipũ ri 'bãgú Ęródẽ Änitĩpã ędrįpi, sã ędrįpi Ęródẽ ní İrivé ũkú Ęródĩyã ri 'duųzú 'i ní ũkú rú rĩ gé, įsú äkũdę Pĩlipũ ri idri rú.

19 Ìri ní 'yozú 'bá b̄itríká r̄i pi ní, k̄opi ã úríkí v̄ugá ásé dr̄igé 'd̄igé. Ìri ní pánga t̄owú 'd̄i'bée í'dúzú ì'b̄i ìr̄i r̄i be, ìri ní ãngũ ndrezú 'b̄i gé 'd̄áá, ìri ní òw̄o'd̄if̄o s̄ezú, ìri ní pánga r̄i ãnd̄izú, ìri ní s̄ezú ì'b̄i r̄i be ívé 'bá 'í pámvú ùb̄i'bá r̄i pi dr̄igé, 'bá ìri ã pámvú ùb̄i'bá r̄i pi ní awazú 'bá r̄i pi ní.

20 'Bá r̄i pi ãr̄evú céré nyakí ãnyāngā r̄i ép̄izú ãní rá, 'bá ìri ã pámvú ùb̄i'bá r̄i pi ìk̄unākí ãnyāngā ì ní nyaá r̄i ē ìmb̄itā caá ùvú ã 'a m̄udr̄i dr̄i ni ìr̄i.

21 Āgō ãnyāngā nya'bée r̄i pi vé k̄ālāfe ri ícò ca élif̄u t̄owú (5,000) rá, k̄ālāfe 'd̄iri agá 'd̄igé, l̄ákí ùkú r̄i pi anj̄iná r̄i pi be kuyé.

Yēsū mu ȳi dr̄igé s̄i pá s̄i

(Mārākō 6:45-52; Yūwānī 6:15-21)

22 Tā 'd̄iri ã v̄udr̄i gé, koro Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùb̄i'bá r̄i pi ní k̄inī, k̄opi ã t̄ukí ḡo k̄ulúmgbā agá 'd̄áá ùzi, k̄opi ã zokí ȳi b̄ālālā r̄i m̄uzú alé 'd̄áá. V̄ulé 'd̄áá, ìri ní 'bá r̄i pi ayizú m̄uzú ìvé āngá s̄i.

23 Kā 'bá r̄i pi ayií m̄uzú gí, ìri ní t̄uzú m̄uzú ír̄ā dr̄igé 'd̄áá ó'd̄úk̄ulegús̄i, ìri ní Múngú r̄i zizú. Ẹt̄u r̄i k̄ā 'deé, ìs̄u ìri 'd̄ālé ó'd̄úk̄ulegús̄i.

24 Sā 'd̄ari gé, k̄ulúmgbā r̄i v̄u rárá rú nȳoókú r̄i be. Ùlí ní v̄izú ùkp̄o be, s̄e ȳi r̄i úvá ãní nḡyá nḡyá, s̄e k̄ulúmgbā r̄i ícò m̄uú ãní b̄ā ku.

25 Āngũ r̄i k̄ā l̄éé ówú, Yēsū ní rizú ím̄uzú ívé 'bá 'í pámvú ùb̄i'bá r̄i pi v̄ugá n̄olé ȳi b̄ālālā r̄i dr̄igé s̄i pá s̄i.

26 'Bá Yēsū ã pámvú ùb̄i'bá r̄i pi k̄ā Yēsū ri ndreé ìri ri ím̄u ȳi b̄ālālā r̄i dr̄igé s̄i pá s̄i, Ẹr̄i fi k̄opi ē éṣ̄i agá ambamba. K̄opi ní 'yozú k̄inī, “Ngá r̄i índr̄i.” Ẹr̄i fiípi k̄opi ē éṣ̄i agá r̄i s̄i, k̄opi ní ngazú útr̄ézú.

27 'Bo koro Yēsū ní 'yozú k̄opi ní k̄inī, “L̄ē ìm̄i éṣ̄i ã wa ku! 'Bá r̄i ma 'i. Ìm̄i 'okí Ẹr̄i s̄i ku.”

28 Pét̄eró ní újázú Yēsū ní k̄inī, “Úpí, ádarú 'bá r̄i d̄o mi 'i, l̄ē m̄i 'yo, m̄ā m̄u mí v̄ugá 'd̄ií ȳi r̄i dr̄igé s̄i pá s̄i.”

29 Yēsū ní 'yozú Pét̄eró ní k̄inī, “Mí ím̄u.”

Kuru Pét̄eró ní ís̄izú k̄ulúmgbā r̄i agás̄i, ìri ní 'dezú m̄uzú Yēsū v̄ugá 'd̄áá ȳi r̄i dr̄igé s̄i pá s̄i.

30 Pét̄eró k̄ā n̄ií ámá 'yozú k̄inī, ùlí r̄i v̄i ùkp̄o be, ḡo rií 'oó Ẹr̄i s̄i, 'í'dó rií tíí m̄uzú ȳi ã ndúgé 'd̄áá, ìri ní trezú ú'd̄úk̄o be Ẹr̄u 'd̄áá k̄inī, “Úpí, 'i pa ma!”

31 Koro Yēsū ní 'í dr̄i suzú Pét̄eró ri ís̄ezú 'í v̄ugá n̄oó, ìri ní 'yozú Pét̄eró ní k̄inī, “Mívé ẹ'ȳingárá m̄ādāṅá, ngá mí ní 'ozú Ẹr̄i s̄i m̄ávé tā ã'ȳizú ku r̄i ã'di?”

32 Yēsū pi k̄ā t̄uú Pét̄eró be k̄ulúmgbā r̄i agá 'd̄áá, ùlí r̄i ní pá tuzú.

33 'Bá Yēsū ã pámvú ùb̄i'bá r̄i pi ní 'dezú ìri ìnj̄izú, k̄opi k̄inī, “Ádarú mi Mvā Múngú vé ni.”

Yēsū idr̄i 'bá dr̄ā be ni pi Gēnēsārétā gá

(Mārākō 6:53-56)

34 K̄opi k̄ā zoó alé 'd̄áá, k̄opi ní ìf̄uzú k̄ulúmgbā r̄i agás̄i ãmvé, k̄opi ní 'dezú m̄uzú k̄ur̄u Gēnēsārétā vé r̄i gé.

35 'Bá k̄ur̄u 'd̄ari agá r̄i pi k̄ā n̄ií ámá 'yozú k̄inī, 'bá r̄i Yēsū 'i, k̄opi ní ú'd̄úk̄o p̄ezú m̄uzú 'bá adri'bá k̄ur̄u 'd̄ari ã gārā gá s̄i r̄i pi ní. 'Bá r̄i pi ní ívé 'bá dr̄ā be r̄i pi ìj̄izú ím̄uzú Yēsū v̄ugá n̄oó.

36 'Bá dr̄ā be r̄i pi ní Yēsū ri m̄ázú k̄inī, l̄ē Yēsū ã ã'ȳi ì ní, ì úlókí r̄i ìrivé b̄ongó akoóko r̄i ē t̄i. 'Bá céré ìrivé b̄ongó úl'óbá r̄i pi vé dr̄ā d̄e k̄opi ã r̄u'bá gá s̄i rá.

15

Mērē Yāhūdī r̄i pi vé r̄i

(Mārākō 7:1-13)

1 V̄udr̄i ni gé, Fārús̄i Ẹr̄uk̄o pi 'bá t̄āimb̄i ímbá'bá r̄i pi be íbíkí ím̄u Yēr̄us̄alémā gálés̄i, k̄opi ní Yēsū ri zizú k̄inī,

2 “Ngá mívé 'bá m̄i pámvú ùb̄i'bá r̄i pi ní m̄ērē 'bá ambugu r̄i pi vé r̄i ñozú rá r̄i ã'di? Ā'diātās̄iyā k̄opi kádō rií ngá nyaá, k̄opi ùj̄ikí ì dr̄i s̄u 'bávé m̄ērē ní l̄éé r̄i t̄in̄i ku!”

3 Yēsū ní újázú k̄opi ní k̄inī, “Ngá ìm̄i ní t̄āimb̄i Múngú ní 'yoó r̄i ñozú ìmivé m̄ērē ã tā s̄i r̄i ã'di?”

4 Múngú ẹzi kīnī, 'Lē mī ìnjī mí ẹtẹpi pi mí ẹndrẹpi be ìnjīnjī.' "Bá átángá átápi ẹtẹpi ní, dōku ẹndrẹpi ní ùnjí rī, ā 'dīkí ìri drā 'dīisī rá.'

5 'Bo ìmi kīnī 'bá rī 'yo dō ẹtẹpi ní, dōku ẹndrẹpi ní kīnī, 'Fẹfẹ má ní kōdō lēé sēé ìmi ní rī, á sē Múngú ní gí,'

6 'dīri lū 'yozú kīnī, 'bá 'dīri ìnjī ẹtẹpi pi ẹndrẹpi be kuyé. Ìmi gākí ẹ'dúkó Múngú vé rī sī, ìmivé mērē ā tā sī.

7 Ìmi 'bá ì 'bā'bée kú tā be pīri 'dī'bée, tā Múngú ní lūú nẹbī Ìsáyā ní átá ìmi tā sī 'dīri ìri tā áda kīnī,

8 " "Bá 'dī'bée ri ma íngú tì sī kána, 'bo kọpi 'bākí ẹsì má drìgé kuyé.

9 Kọpi ma ìnjī ku kána, tāimbí kọpi ní rií ímbá rī pi, 'bá áda ẹtẹpi nī.' "

Átángá ùnjí rī ìri ùnjīkányā ìjì 'bá drìgé (Mārākō 7:14-23)

10 Yēsū ní 'bá bītríká rī pi zìzú ímúzá 'í vúgá nōó, ìri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ìmi 'bākí bī tā má ní 'yoó rī yìzú, tā rī ā fi rí ìmi drìgé 'dāá múké múké.

11 Ngá nyanya 'bá rī ní nyaá rī ìjì ùnjīkányā ku, átángá ùnjí ìfūúpi 'bá rī tì gé sī rī, ìri ùnjīkányā ìjì nī."

12 'Bá Yēsū ā pámvú ùbī'bá rī pi ní ímúzá Yēsū vúgá nōó, kọpi ní Yēsū rī zìzú kīnī, "'Í nī kuyé 'yozú kīnī, átángá mí ní átá 'dīri sī, Fārúsī rī pi ā 'a ve rá?"

13 Yēsū ní újázú kọpi kīnī, "Ngá ārēvú cére má Ẹtẹpi 'bū gé rī ní saá nī kuyé rī pi, ì ímú kọpi unje cére vúgá.

14 Lē ìmi ẹsūkí Fārúsī 'dī'bée vé tā ku, kọpi drìkoma mì ākó nì pi. 'Bá rī dō mì ākó, ícò ọgúpì ẹ drì ruẹ sēé ku, ìri sē kọpi ìrìtró mu u'de 'bú agá."

15 Pétēró ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ùlū 'bá ní nāpí mí ní 'yoó kīnī ngá urukọ ìri 'bá ní ùnjīkányā ìjì 'dīri vé ífífí."

16 Yēsū ní kọpi zìzú kīnī, "Ìmi āsámvú gé 'dìgé, 'bá āzi nyo tā má ní átá nōri nīpi kuyé nì anigé?"

17 Ìmi nīkí áamá 'yozú kīnī, ngá 'bá ní nyaá fíí 'bá agá rī, ìri fū 'bá agásī āmvé 'díní kuyé?"

18 'Bo átángá ìfūúpi 'bá tì gé sī rī, ìri íbí íngá 'bá ẹsì agá, ìri sē 'bá rī tā 'āzāvū rú' nì 'o.

19 'Á'diātāsīyā yìkì ùnjí rī, ìri íbí ìfū ẹsì agálésī, ìri sē 'bá rī āngū 'dì, ìri la 'bá āzi vé ùkú sī, dōku ùkú rī la 'bá āzi vé ágó be, ìri ọwū 'bā, ìri ngá ẹgū, ìri ùnjō ẹlì, āzini ìri āngū 'yo'yo.

20 Tā ì ní ùlāá 'dī'bée, ìri sē 'bá rī adri 'āzāvū rú' Múngú ẹndrẹtì gé. 'Bá rī nya dō ngá ẹsú ẹjì 'í drì kuyé, sē 'bá rī 'o tā 'āzāvū rú' nì ku."

Ūkú Kānānāzì ẹ'yīngará be rī (Mārākō 7:24-30)

21 Yēsū nga fūú vūrā 'dāri agásī, 'de muẹ āngū āmbúgú Táyā vé rī agá, āzini Sídónā vé rī agá.

22 Ūkú āzi Kānānāzì, ìri ní ímúzá Yēsū rī mázú, rizú ngozú ẹndrẹtì ní gé kīnī, "Úpí, Dāwúđì ā Mvā rī, 'í ndre ìzāngā mávé nōri fò, mávé mvā ùkúná 'dāá'dā índrì ùnjí fi drì ní gé, índrì ùnjí rī rī ìri ní ìzāngā sē ambamba."

23 Yēsū zì 'í tì átángá 'yozú kuyé. Ìrivé 'bá ìri ā pámvú ùbī'bá rī pi ní ìri mázú, kọpi kīnī, "'Í pē ùkú 'dīri muẹ 'dīisī rá, ìri rī ngo ímúzá 'bā vùdrì gé sī ambamba."

24 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ìpēkí ma ímú 'bá Ìsērélē vé rī pi āsámvú gé, kọpi índrékí sù kābīlō āvī'bá gí rī pi tìjì."

25 Ūkú rī ní ímúzá kùmúcí ẹtẹpi Yēsū ẹndrẹtì gé, ìri ní 'yozú kīnī, "Úpí, 'í ko má ìzā!"

26 Yēsū ní újázú ùkú rī ní kīnī, "Adri múké ku ì ní ínyá anjíná úcézú rī pi í'dúzú* sēzú ùcógú rī pi ní."

27 Ūkú rī ní 'yozú kīnī, "Úpí, tā mí ní átá rī, ìri tā áda, 'bo ùcógú rī pi ícò ínyá u'de 'bá ì ẹ'dípáa vé mísá drìgé sī vúgá rī nya rá."

28 Yēsū ní újázú kīnī, "Ūkú 'dīri, ẹ'yīngará mívé rī āmbúgú! Tā mí ní zìjì

15:9 15:9 Ìsáyā 29:13 * 15:26 15:26 Anjíná rī pi Ūcógú rī pi be: Yāhúđì rī pi ríkí 'bá adri'bá Yāhúđì rú ku rī pi ide kīnī kọpi adríkí sù ùcógú tìjì. Ú'dógú'dógú 'dīri agá, Yēsū átá kīnī, 'bá ìri zìjì anjíná rī pi, ìri Yāhúđì rī pi, 'bá ìri zìjì ùcógú rī pi, ìri 'bá adri'bá Yāhúđì rú ku rī pi.

má tị gé gí rĩ, ĩ ícọ sẹ mí ní rá.” Sâ 'dãri gé, ũkú rĩ vé mvá ũkúnjá rĩ gō ícá múké.

Yēsũ ídrí 'bá kárákará

²⁹ Yēsũ ní ngazú fūzú vūrã 'dãri agásĩ, ĩri ní 'dezú mužú yĩ bālālã Gālíláyã vé rĩ gé 'dãá, ĩri ní mužú yĩ bālālã rĩ ã gārã gá sĩ. ĩri ní tuzú mužú írã drĩgé, ĩri ní úrízú vūgá.

³⁰ 'Bá bĩtríká rĩ pi ní ímúzá ĩri vúgá nŕó, kŕpi íjĩkí 'bá pá be ábá'bá gí rĩ pi, 'bá mĩ ákó rĩ pi, 'bá ògŕŕvũ rú rĩ pi, 'bá átá'bée ku rĩ pi, 'bá urukŕ'bée be ímú 'bãá Yēsũ endrẽtị gé, Yēsũ ídrí kŕpi céré rá.

³¹ 'Bá rĩ pi kã ndree 'bá ándúrá átá'bá ku rĩ pi nŕni ri átátã, 'bá pá be ábá'bá gí rĩ pi ã pá ícá nŕni múké gí, 'bá adri'bá ògŕŕvũ rú ri pi nŕni ri ěcĩ tu rá, 'bá mĩ be ěšĩ'bá gí rĩ pi nŕni ãngũ ndre rá. Tã 'dĩri sẹ kŕpi ní ãyãngárã, sẹ kŕpi íngúkí Múngú ĩsērélẽ vé rĩ ãní rá.

Yēsũ sẹ ãnyãngã nyaá 'bá élifũ sũ pi ní (Mārãkŕ 8:1-10)

³² Yēsũ ní ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi zizú ímúzá 'ĩ vúgá nŕó, ĩri ní 'yozú kŕpi ní kĩnĩ, “Ma ĩzãngã sĩ 'bã nŕ'bée sĩ, kŕpi adrikí má be nŕgŕ caá ú'dú be na, ngã ãzi kŕpi ní nyaányã ní 'dãáyo. Á lẽ kŕpi pée mužú nŕŕsĩ ěbĩrĩ sĩ ku. ĩri sẹ kŕpi ícŕ ídrãkã ěbĩrĩ sĩ létị gé rá.”

³³ Yēsũ vé 'bã ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Àngũ nŕri rãrá rú ásé agã, 'bã nŕ'bée kárãkarã, 'bã ĩsúkí rĩ ãnyãngã caápi kŕpi ní rĩ íngũgã?”

³⁴ Yēsũ ní kŕpi zizú kĩnĩ, “Pãnga ĩmi vúgã 'dĩ ngŕpĩ?”

Kŕpi ní újãzú Yēsũ ní kĩnĩ, “Pãnga 'bã vúgã nŕŕ ězĩrĩ anigé, ãzini ĩ'bĩ 'bã vúgã nŕŕ nyĩrĩnjã ni pi anigé, 'bo adri kárãkarã kuyé.”

³⁵ Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, 'bã bĩtríkã rĩ pi ã úríkí vūgã.

³⁶ Kúru Yēsũ ní pánga ězĩrĩ 'dĩ'bée í'dúzú ĩ'bĩ rĩ pi be, ĩri ní ŕwŕ'dĩfŕ sězú, ĩri ní ũndĩzú, ĩri ní í'dúzú sězú 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi drĩgé, kŕpi ní awazú 'bã rĩ pi ní.

³⁷ 'Bã rĩ pi céré nyakí ãnyãngã rĩ ěpĩzú ã ní rá. Vúdrĩ ni gé, 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ĩkũnãkí pánga ĩ ní ũndĩ ĩ ní nyaá rĩ ě ĩmbĩtã caá ũvú ã 'a ězĩrĩ.

³⁸ 'Bã ãnyãngã rĩ nya'bée rĩ pi vé kãlãfe ca élifũ sũ, lãkí ũkú rĩ pi anĩnjã rĩ pi be kuyé.

³⁹ Yēsũ kã 'bã bĩtríkã rĩ pi ayĩ mužú 'dĩsĩ gí, ĩri ní tuzú kũlũmgbã agã, ĩri ní mužú vūrã ĩnyĩnjã kũrũ Mãgãdãnã vé rĩ gé.

16

'Bã rĩ pi lĩkí tã ãyãzú ãyãyã ni ndree (Mārãkŕ 8:11-13; Lúkã 12:54-56)

¹ Fãrúsĩ rĩ pi Sãdŕkẽ rĩ pi be ímúkí Yēsũ ri ũ'bĩ, kŕpi zĩkí ĩri kĩnĩ, ã 'o ĩ ní tã ãyãzú ãyãyã ni, ã lũ rĩ ĩ ní 'yozú kĩnĩ, ũkpŕ ĩri ní tã ãyãzú ãyãyã 'dĩri 'ozú rĩ íbĩ íngã 'bũ gélésĩlã.

² Yēsũ ní 'yozú kŕpi ní kĩnĩ, “ĩmi ri 'yo, 'Ũndrẽnjã rĩ sĩ, ãngũ rĩ ka dŕ kú mgbã, ãngũ rĩ adri ule, yĩgŕ 'dĩ ku.”

³ Ũ'bũtĩnjã rĩ sĩ, ĩmi ri 'yo, 'Ándrũ sĩ yĩgŕ ri 'dĩ rá, ã'diãtãsiyã ãngũ rĩ ě mĩlẽtĩ índrẽ ika, kú ĩrĩbĩtĩ rú.' ĩmi nĩkí ãngũ rĩ vé mĩlẽtĩ ã tã ũlũngárã rá, 'bo tã 'ĩ ngãápi mã rũ'bã gã ãndrũ nŕri, ĩmi nĩkí ífĩfĩ ni ámã kuyé.

⁴ Úyú ũnjĩkãnyã 'o'bã, ě'yĩ'bã kuyé rĩ pi, kŕpi lĩkí ã 'okí ĩ ní tã ãyãzú ãyãyã ni, 'bo á 'o kŕpi ní tã ãyãzú ãyãyã ni ku, ma 'yẽnjã tã ãyãzú ãyãyã Yŕnã* vé rĩ 'da kŕpi ní áyu.” Kúru Yēsũ ní 'dezú mužú, ĩri ní kŕpi kuzú kú 'dĩgé.

Ákúfĩ Fãrúsĩ rĩ pi vé Sãdŕkẽ rĩ pi be rĩ (Mārãkŕ 8:14-21)

⁵ Yēsũ pi kã zoŕ yĩ bālālã rĩ agásĩ álé 'dãá, 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ã tã ãvĩ, jĩkí pánga mužú ĩndĩ kuyé.

⁶ Yēsũ ní 'yozú kŕpi ní kĩnĩ, “Lẽ ĩmi adrikí mĩ be kŕwũ ãkúfĩ Fãrúsĩ rĩ pi vé Sãdŕkẽ rĩ pi be rĩ ã tã sĩ.”

⁷ 'Bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní átãzú ĩ ãsãmvú gé sĩ kĩnĩ, “Yēsũ átã 'bã ní tã

* **16:4 16:4** Tã ãyãzú ãyãyã Yŕnã vé rĩ: ĩ'bĩ te nẽbĩ Yŕnã ri, Yŕnã adri caá ú'dú na ĩ'bĩ rĩ agã 'dãá. 'Í lã Yŕnã 1:17; Mátáyo 12:39-40; Lúkã 11:29-32.

rĩ 'dĩni, ã'diātāsīyā 'bá ní pánga íjì ìndĩ kuyé rĩ sī."

⁸ Yēsũ nĩ tã kòpì ní átá ì ãsámvú gé sī rĩ rá, ìri ní kòpì zìzú kīnĩ, "Ìmi adri'bée ẹ'yìngará be mǎdǎ 'dĩ'bée, ngá ìmi ní rizú átázú 'yozú kīnĩ pánga 'dǎáyo rĩ ã'di?"

⁹ Tã 'dĩri fi drĩ ìmi drĩgé kuyé? Ìmi ndrekí pánga tǔwú ándúró 'bá élífũ tǔwú pì ní nyaá tí 'dǎri kuyé? Ìmi ìkūnākí ándúró ìmbítã ni caá ùvú ã 'a ngòpì?"

¹⁰ Pánga ẹzìrĩ 'bá élífũ sù pì ní nyaá rĩ, ìmi ìkūnākí ándúró ìmbítã ni caá ùvú ã 'a ngòpì?"

¹¹ Má átá tã pánga vé ni ku. Tã má ní átá rĩ vé tã fi ìmi drĩgé ku ãsì? 'Bo lē ìmi adrikí mì be kowu ãkúfì Fārúsì rĩ pì vé Sǎdókē rĩ pì be rĩ ã tã sī."

¹² Kúru kòpì ní nǐzú ámázú 'yozú kīnĩ, tã Yēsũ ní ùlũú ì ní 'dĩri adri 'yozú kīnĩ, ãkúfì ì ní pánga á'dízú rĩ kuyé, ìri tã Fārúsì rĩ pì ní rií ímbá ùnjì Sǎdókē rĩ pì be rĩ vé tã ùlũ.

*Pétēró kīnĩ Yēsũ ri Kúrísítō 'i
(Mǎrǎkō 8:27-30; Lúkǎ 9:18-21)*

¹³ Yēsũ pì kǎ caá ívé 'bá 'ì pámvú ùbĩ'bá rĩ pì be kǔrú Sizeriyā Pīlípoyī vé rĩ agá 'dǎá, ìri ní ívé 'bá 'ì pámvú ùbĩ'bá rĩ pì zìzú kīnĩ, "Bá 'bá rĩ pì ní 'yoó kīnĩ ìri 'Bá Mvǎ 'i 'dĩri ã'di 'i?"

¹⁴ Kòpì ní újázú kīnĩ, "Bá urukò'bée kīnĩ, 'bá rĩ Yūwánĩ Bǎtízīmū sēepi rĩ 'i. Urukò'bée kīnĩ, 'bá rĩ Ēlīyā 'i. Urukò'bée kīnĩ, 'bá rĩ Yērēmīyā 'i, dōku 'bá rĩ nẹbĩ rĩ pì vé ãzi."

¹⁵ Yēsũ ní kòpì zìzú kīnĩ, "Bo ìmi 'yo ma ã'di 'i?"

¹⁶ Sīmónǎ Pétēró ní újázú kīnĩ, "Mi Kúrísítō 'i, Múngú adriipi ídri rú rĩ vé Mvǎ."

¹⁷ Yēsũ ní újázú ìri ní kīnĩ, "Sīmónǎ Yónǎ ã mvǎ rĩ, tǎkiri ã adri mì be, tã 'dĩri 'bá áda lū mí ní nĩ kuyé, má Ẹtẹpì 'bũ gé rĩ lū mí ní tã 'dĩri nĩ.

¹⁸ Āndrũ á 'yo mí ní 'dĩni, mì rú ri adri Pétēró 'i, ífifí ni írǎ. Ma ímú mávé kǎnísǎ† sị írǎ 'dĩri drĩgé, drǎ ícò kǎnísǎ rĩ ndēē ùkpò sī ku.

¹⁹ Mǎlũngǎ 'bũ vé rĩ vé mǎfütá, ma sē mí drĩgé, tã mí ní úmbé vũ drĩgé nǔgò gí

rĩ, Múngú ri úmbé 'bũ gé 'dǎlé rá. 'Bo tã mí ní oyuyú vũ drĩgé nǔgò gí rĩ, Múngú rĩ kpá oyú 'bũ gé 'dǎlé rá."

²⁰ Yēsũ átá ùkpó ùkpó ívé 'bá 'ì pámvú ùbĩ'bá rĩ pì ní kīnĩ, 'bá ãzi ã lū 'yozú kīnĩ, 'i Kúrísítō 'i 'dĩni ku.

*Yēsũ átá ívé drǎngará ã tã
(Mǎrǎkō 8:31-9:1; Lúkǎ 9:22-27)*

²¹ Í'dózú lókí 'dǎri gé, Yēsũ ri ùlũú ívé 'bá 'ì pámvú ùbĩ'bá rĩ pì ní kīnĩ, 'ì lē muḡ Yērúsǎlémǎ gá. 'Dǎlé 'i mu ìzǎngǎ nya létì be ándiándí 'bá ambugu rĩ pì drĩgé, atala atala rĩ pì drĩgé rĩ pì drĩgé, ãzini 'bá tǎimbĩ ímbá'bá rĩ pì drĩgé, ì ímú 'i 'dì drǎ rá. Ụ'dú na ni gé, 'i gō íngǎ ídri rú ùzi.

²² Pétēró ní Yēsũ ri sezú gǎrǎ gá, ìri ní 'yozú ìri ní kīnĩ, "Úpì, lē mì átá 'dĩni ku, tã 'dĩri ícò 'i ngaá mì rú'bá gá sùú 'dĩri tìnjì ku!"

²³ Yēsũ ní 'i újázú ǎngũ ndrezú Pétēró vúgǎ 'dǎá, ìri ní 'yozú kīnĩ, "Mi Sǎtánǎ! Mi ri mã létì uga, yìkì mívé rĩ, ìri 'bá áda vé ni, yìkì 'dĩri íbì íngǎ Múngú vúgǎlésì kuyé."

²⁴ Kúru Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'ì pámvú ùbĩ'bá rĩ pì ní kīnĩ, "Bá rĩ lē dō mã pámvú ùbĩ, ã adi 'ì rú'bá, ã 'dú ívé pẹtì alambaku, ã ùbĩ mã pámvú.

²⁵ 'Bá rĩ ri dō ívé ídri rú'bá nǔri vé rĩ ã tã ụsùú áyu, ìri ímú ívé ídri 'be ãvĩ 'dĩisì rá, 'bo 'bá rĩ adi dō 'i drǎá mã tã sī, ìri ímú ídri 'dǎni'dǎni rĩ ísú rá.

²⁶ 'Bá rĩ ísú dō ngá múké nyòókú drĩgé nǔgò rĩ pì ǎrěvú céré, 'bo 'be dō ívé ídri ãvĩ rá, ngá múké ìri ní ísú 'a ni gé 'dĩgé rĩ ã'di? Dōku ngá 'bá rĩ ní ícò sēé ívé ídri ẹ drĩ jezú rĩ ã'di?"

²⁷ Ma 'Bá Mvǎ 'i, ma ímú mávé mǎlǎyíkǎ rĩ pì be, ma ñ pǔwǔpǔwǔ sù má Ẹtẹpì ní ñ pǔwǔpǔwǔ rĩ tìnjì, má ímú 'bá ǎlu ǎlu ùfē tã ìri ní 'oó rĩ sī.

²⁸ Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dĩni, 'bá urukò pá tu'bá nǔ'bée ícókí drĩ ùdrǎá ku, kòpì 'Bá Mvǎ vé ímúngǎrá ívé mǎlũngǎ ruzú rĩ ndre ùgbále."

† 16:18 16:18 Kǎnísǎ: Kǎnísǎ ri 'bá Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yì'bá gí rĩ pì.

17

*Yēsũ ã rù'ba újã 'i dđĩ imvesírílílí
(Mārākō 9:2-13; Lúkã 9:28-36)*

1 Vúdrĩ ni kã caá ú'dú ázíyá, Yēsũ ní Pétēró pí jǐzú Yōkóbũ be, Yūwánĩ Yōkóbũ ẹdrípì be 'í vúgá sǐ. Kòpì ní tuzú mužú írã drǐgẹ ọrụ 'dãá, ì mụkí rí adrii túngú ì drǐkã sǐ.

2 'Dálé Yēsũ újã 'i índré ù'dũ be túngú ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'ba rĩ pi ẹndrẹti gé. Ẹndrẹti ni dđĩ ógú imvesírílílí sũ ỳtú ní dđĩ rĩ tịnì, ìrivé bǒngó újã 'i dđĩ imvesírílílí, sũ ỳtú ní dđĩ rĩ tịnì.

3 'Dálé Mósè pi ní ìfũzú Ēlìyã be kòpì ẹndrẹti gé, Mósè pi Ēlìyã be rikí átá Yēsũ be.

4 Pétēró ní 'yozú Yēsũ ní kǐnĩ, “Úpí, múké ni, lẹ 'bá adrikí nǒgó. Mí ã'yí dǒ rá, á lẹ mǒrǒgó 'beé na, ãlu ni mí ní, ãlu ni Mósè ní, ãlu ni Ēlìyã ní.”

5 Pétēró kã rií átá, koro ìrìbìtì imvesírílílí ìmũlũ kòpì, ú'dúkó ní ìkúzá ìrìbìtì agá 'dãásì kǐnĩ, “Mvá 'dĩri mávé ni má ní lẹlẹ rĩ, ma ìri sǐ ãyĩkǒ sǐ. Lẹ ìmi yìkí tì ni yiyì!”

6 'Bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'ba rĩ pi kã ú'dúkó 'dĩri yì, ỳrĩ sǐ, kòpì u'dekí ì ẹndrẹti úsú vúgá.

7 'Bo Yēsũ ní ìmúzá kòpì úlózú, ìri ní 'yozú kòpì ní kǐnĩ, “Ìmi ìngákí ọrụ, ìmi 'okí ỳrĩ sǐ ku.”

8 Kòpì kã ì mị ingaá ãngũ ndreé ọrụ 'dãá, 'bá ãzi ãluṅáni 'dãáyo, 'bá rĩ 'yéṅá Yēsũ 'i.

9 Kòpì kã rií ìsì ìmúzá írã drǐgẹ 'dãásì vúgá nǒó, Yēsũ ní 'yozú kòpì ní kǐnĩ, “Tã ìmi ní ndreé 'dĩri, ã lũkí 'bá ãzi ní ku, cǐmgbá cazú ì ní 'Bá Mvá rì ingazú drǎngará gálésìla rĩ gé.”

10 'Bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'ba rĩ pi ní Yēsũ rì zìzú kǐnĩ, “'Bá tǎimbì Mósè vé rĩ ìmbá'ba rĩ pi rì 'yo kǐnĩ, Ēlìyã rì ìmú Kúrísítò sǐ drǐdrĩ ãsì?”

11 Yēsũ ní újázú kòpì ní kǐnĩ, “Ádarú Ēlìyã rì ìmú drǐdrĩ, ìri ìmú tã rĩ pi ãrèvú útú ku céré ỳrẹ.

12 'Bo á lẹ 'yoó ìmi ní 'dĩni, Ēlìyã ìmú ìnógòsì gí, 'bo 'bá rĩ pi ámakí ìri kuyé, 'bá rĩ pi 'okí ìri ùnjí, sũ ì ní lẹé rĩ tịnì. Ma 'Bá Mvá 'i, ma kpá ìmú ìzǎngã nya kòpì drǐgẹ sũ 'dĩri tịnì.”

13 'Bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'ba rĩ pi nǐkí á má rá 'yozú kǐnĩ, 'bá Yēsũ ní rií tã ni átá 'dĩri Yūwánĩ Bătízĩmũ sèépi rĩ 'i.

*Yēsũ idrí mvá ágó indrí ùnjí be ni
(Mārākō 9:14-29; Lúkã 9:37-43a)*

14 Yēsũ pi kã ì újã ìgǒó ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'ba rĩ pi be 'bá bǐtríká rĩ pi vúgá nǒó, ágó ãzi ní ìmúzá Yēsũ vúgá nǒó, ìri ní kũmũcí ùtǐzú Yēsũ ẹndrẹti gé.

15 Ìri ní 'yozú kǐnĩ, “Úpí, 'í ndre mávé mvá ágó rĩ vé ìzǎngã fǒ, ãjĩ'bílíkí rì ìri ú'bé, ìri rì ìzǎngã nya ambamba, ãjĩ'bílíkí rì nǐjĩ ìri ú'bé ãcí agá, dǒku yǐjĩ agá.

16 Má ìjĩ mvá rĩ mívé 'bá mĩ pámvú ùbĩ'ba rĩ pi vúgá, 'bo kòpì ìdríkí ìri kuyé.”

17 Yēsũ ní 'yozú kǐnĩ, “Ìmi 'bá lókí ãndrũ nǒri vé ẹ'yǐngará ãkó 'dĩ'bée, mã adri rí ìmi be vùú caá lókí be gbã ngǒpí? Mã nya rí ìzǎngã ìmi tã sǐ caá lókí be gbã ngǒpí? Ìmi ìjĩkí mvá ágó rĩ má vúgá nǒó.”

18 Yēsũ ní átázú ìndrí ùnjí rĩ ní ú'dúkó ùkpó ùkpó ni sǐ, ìndrí ùnjí rĩ ní fũzú mvá ágó rĩ rù'ba gá sǐ. Sǎṅá 'dãri agá, drã rĩ gǒ deḡ mvá ágó rĩ ã rù'ba gá sǐ rá.

19 Vúdrĩ ni gé, 'bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'ba rĩ pi ní ì ìnjézú ìmúzá Yēsũ vúgá nǒó kírì, kòpì ní Yēsũ rì zìzú kǐnĩ, “'Bá ìcókí ìni ìndrí ùnjí rĩ droó fũú ãmvé ku ãsì?”

20 Yēsũ ní újázú kòpì ní kǐnĩ, “Ẹ'yǐngará ìmívé rĩ mãdǎṅáṅá. Ádarú á lẹ lũú ìmi ní 'dĩni, ìmi dǒ ẹ'yǐngará be mãdǎṅá anigé sũ marígó ã fí ní adrii mãdǎṅá rĩ tịnì, ìmi ìcókí 'yo írã ãmbúgú 'dĩri ã nǐ 'i vũrã nǒri gé sǐ muḡ vũrã ãzi gé, írã rĩ 'i nǐ mužú rá. Tã ãzi mbaápi mbamba ìmi ní 'dãáyo.”

21 Ìndrí ùnjí 'dĩni 'dĩri, a'bíkí dǒ ngá nyanya ãní ku, ãzini zìkí dǒ Múngú rì ku, ìcókí fũú ku.*

*Yēsũ átá ívé drǎngará ã tã dđĩ
(Mārākō 9:30-32; Lúkã 9:43b-45)*

17:5 17:5 Mārākō 9:7; Lúkã 9:35; 2 Pétēró 1:17 * 17:21 17:21 Átángá vẹrẹsì 21 agá 'dĩri, búkũ Mátáyo vé ì ní sǐ Gǐrĩkĩ tì sǐ drǐdrĩ rĩ agá 'dãáyo, 'bo gókí sǐ búkũ Mátáyo vé vúlé rĩ agá rá.

22 Yésũ pi kâ ĩ úmú ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be ängũ Gäliláyã vé rĩ gé 'dãá, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “Ma 'Bá Mvá 'i, ĩ ímú mã ũli 'be, ĩ ma sê ari'ba rĩ pi drĩgé.

23 Kôpi ímú ma 'dĩ drã rá, ú'dú na ni gé, ma gô íngá ídri rú ũzi.” Tã 'dĩri sê 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ĩzãngã ambamba.

Mũfēngã ĩ ní rii u'duú Jó Múngú vé rĩ agá rĩ

24 Yésũ pi ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be, kôpi kã caá Kãpãrãñũmã gá 'dãá, 'bá ri'bá Jó Múngú vé rĩ vé mũfēngã u'du'ba rĩ pi ní ímúzá Pétēro ri zizú kĩnĩ, “Īmivé ágó riipi ängũ ímbápi rĩ, ĩri nyo ri Jó Múngú vé rĩ vé mũfēngã sê rá?”

25 Pétēro ní újázú kôpi ní kĩnĩ “Īri ícô sê rá.”

Pétēro kã fií jó agá 'dãá, ĩri ní drĩ átázú kuyé rĩ gé, Yésũ zĩ ĩri drĩdrĩ kĩnĩ, “Sĩmónã, mí ũsũ ngóni? 'Bãgú vũ drĩgé nõ'bée ri mũfēngã umbe jezú rĩ u'du'ã'di pi drĩgé sĩ? Kôpi ri u'du'ívé anjĩná rĩ pi drĩgé sĩ, dôku kôpi ri u'du' 'bá urukô túngú ni pi drĩgé sĩ?”

26 Pétēro ní újázú kĩnĩ “Kôpi ri mũfēngã rĩ u'du' 'bá urukô túngú ni pi drĩgé sĩ.”

Yésũ ní 'yozú kĩnĩ, “'Bãgú rĩ vé anji ägô rĩ pi ũfēkĩ mũfēngã rĩ ku.”

27 'Bo Yésũ ní 'yozú Pétēro ní kĩnĩ, “Lē 'bã sēkĩ 'bá mũfēngã u'du'ba 'dĩ'bée ē ēsĩ ã ve 'bá ní ku, 'í mu yĩĩ bälälã rĩ agá 'dãá, 'í 'be mívé jãbãdã yĩĩ bälälã rĩ agá 'dãá, 'ĩ'bĩ mí ní 'bé drĩdrĩ rĩ, 'í zĩ tĩ ni, mí mũfēngã ã fi ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ ni† ísú tĩ ni gé 'dãá. 'Í 'du mũfēngã ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ 'dĩri, mí ũfē Jó Múngú vé rĩ vé mũfēngã ãnĩ, mí ũfē mávé rĩ, ãzini mí ũfē mívé rĩ ãnĩ.”

18

Ā'di ri adri ämbúgú mãlũngã 'bũ vé rĩ agá 'dãá nĩ?

(Mārākō 9:33-37; Lúkã 9:46-48)

1 Lókĩ 'dãri gé, 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ímúzá Yésũ ri zizú kĩnĩ, “Mãlũngã 'bũ vé rĩ agá 'dãá, ã'di ri mu adri ämbúgú nĩ?”

† 17:27 17:27 *Mũfēngã ã fi ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ rĩ:* 'Bá rĩ nga dô ēzĩ caá ú'dú su, ĩ 'bá rĩ ũfē mũfēngã ã fi ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ 'dĩri sĩ. * 18:11 18:11 Átãngã véřēsĩ 11 agá 'dĩri, búkũ Mátáyo vé ĩ ní sĩĩ Ĝĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dãáyo, 'bo gókĩ sĩĩ búkũ Mátáyo vé vúlé rĩ agá rá.

2 Yésũ ní mvãñã mãdãñã ni zizú ímúzá pá tuzú ĩ äsãmvú gé.

3 Īri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ újã dô ēsĩ adrizú sũ mvãñã mãdãñã nõri vé rĩ tĩnĩ ku, ícô fií mãlũngã 'bũ vé rĩ agá ku.

4 Kúru 'bá rĩ 'bã dô 'i kú tã be mãdã sũ mvãñã mãdãñã nõri tĩnĩ, ĩri mu adri ämbúgú mãlũngã 'bũ vé rĩ agá 'dãá.

5 'Bá rĩ ē'yĩ dô mvãñã mãdãñã sũ má andregã nõri tĩnĩ ni mã rú sĩ, 'bá 'dĩri ē'yĩ ma.

'Bá äzi ã sē mvãñã fií ũnjĩkãnyã 'oó ku (Mārākō 9:42-48; Lúkã 17:1-2)

6 “'Bo mvãñã mãdãñã ma ē'yĩĩpi gĩ nõri, 'bá rĩ sē dô ĩri fií ũnjĩkãnyã 'oó, múké ni kôdô lē ã úmbékĩ írã ämbúgú umbe ni gé, ã 'bekĩ ĩri yĩĩ tafu agá.

7 'Bá vũ drĩgé rĩ pi ímú ĩzãngã ísú ambamba, ã'diãtãsiyã tã vũ drĩgé nõgô rĩ sē 'bá rĩ pi ri fi ũnjĩkãnyã 'o nĩ! Tã 'dĩ'bée ímú ĩ nga rá, 'bo 'bá ógúpi ri sēepi 'deepi ũnjĩkãnyã agá rĩ, ĩri ímú ĩzãngã ísú ambamba.

8 Mívé drĩ ĩndēpi sē dô mi fií ũnjĩkãnyã 'oó nĩ, lē mí lĩ ĩri 'beé 'dĩisĩ ämvé. Mĩ rú'ba ígélé äzi ábã dô nĩ, ĩri múké, ndē mí ní fizú mí rú'ba be ngĩ äcí vezú ãnĩ ũdũ äkô rĩ agá 'dãá rĩ.

9 Mívé mĩ drĩ ĩndēpi gé rĩ sē dô mi fií ũnjĩkãnyã 'oó nĩ, lē mí nje ĩri 'beé 'dĩisĩ ämvé. Ígélé äzi mí rú'ba gá 'dĩgé ábã dô nĩ, ĩri múké, ndē mí ní fizú mí rú'ba be ngĩ äcí vezú ãnĩ ũdũ äkô rĩ agá 'dãá rĩ.”

10 Yésũ ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “Īmi ndrekĩ múké, lē ĩmi ũsũkĩ 'yozú kĩnĩ anjĩná nyĩrĩñã rĩ pi ĩndrekĩ ĩmi mĩlé gá ēzĩ äkô 'dĩni ku. 'Bo á lē lũú ĩmi ní 'dĩni, kôpivé mãlãyĩkã 'bũ gé 'dãá anigé, kôpi ri njĩĩ átã má Ĕtēpi 'bũ gé rĩ be anjĩná rĩ pi vé tã sĩ.

11 Ma 'Bá Mvá 'i, má ímú 'bá ũnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi paá ívé ũnjĩkãnyã agásĩ.*

Nãpi kãbĩlō ävĩpi rĩ vé rĩ (Lúkã 15:3-7)

12 “'Bá rĩ dô kãbĩlō be mũdũrũlũ ãlu, ãlu ni ävĩ dô gĩ, ĩri 'o íngóni? Ícô pũkũ

úrōmĩ drĩ ni úrōmĩ (99) 'dĩ'bée kuú ánga drĩgé 'dĩgé, 'de muú álu ávĩpi gí 'dãri ndãá ku?

13 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ĩsú dō ívé kãbĩlō álu ávĩpi rĩ gí, áyĩkō ri ĩri fu aga rá, ndē áyĩkō ĩri fuúpi kãbĩlō pũkú úrōmĩ drĩ ni úrōmĩ (99) ávĩ'ba kuyé rĩ pi ã tã sĩ rĩ rá.

14 ĩri kpá adri sũ 'dĩri tĩni, má Ètèpi 'bũ gé rĩ lē anji nyĩriṅá rĩ pi ã ávĩkí sũ kãbĩlō ní ávĩ rĩ tĩni ku.

Mí édrĩpi, dōku mí ómvúpi mi 'oópi ùnjí rĩ

(Lúkã 17:3)

15 “Mí édrĩpi, dōku mí ómvúpi 'o dō mi ùnjí, 'í nga muú vú ni gé 'dãá, 'í lū ĩri ní tã ĩri ní 'oó mí ní ùnjí rĩ. Lē mí lū tã rĩ gúnyá agá ku. Yì dō mi rá, 'yo dō 'í tì sĩ kĩnĩ, 'í 'o mi ùnjí, 'bá 'dĩri gō 'i újã ícã mí ní édrĩpi, dōku mí ómvúpi.

16 'Bo yì dō mi kuyé, 'í jì 'bã álu, dōku 'bã ĩrĩ urukọ'bée muú mí vugá sĩ ĩndĩ, ã'diãtãsiyã 'Tã ãrèvú céré lēkí dō útú ícã pĩrì, lē 'bã ĩrĩ, dōku 'bã na tã rĩ ndre'bã ĩ mĩ sĩ rá ni pi ã adrikí ĩndĩ.'

17 Gã dō 'bã mí ní jĩ 'dĩ'bée ē tì yigá sĩ, 'í jì tã ni muú ùlūú 'bã kãnisã vé rĩ pi ní. Gã dō 'bã kãnisã vé rĩ pi ē tì yigá sĩ, 'í ku ã adri kú pãgãno rú, dōku ã adri kú 'bã mũfēngã umbe jezú rĩ u'duúpi ni tĩni.

18 “Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, tã ĩmi ní úmbé vũ drĩgé nōgó gí rĩ, Múngú ri kpá úmbé 'bũ gé 'dãlé rá, tã ĩmi ní oyuú vũ drĩgé nōgó gí rĩ, Múngú ri kpá oyuú 'bũ gé 'dãlé rá.

19 “Á lē 'yoó ĩmi ní dĩjì, 'bã ĩrĩ úmúkí dō ĩ tì tã ázi zizú vũ drĩgé nōgó, má Ètèpi 'bũ gé rĩ kòpivé tã rĩ ã'yĩ rá.

20 Kúru 'bã ĩrĩ, dōku 'bã na, úmúkí dō ĩ mâ rú sĩ, ma adri kòpi ãsãmvú gé.”

Nãpi 'bã ógúpì ri trũúpi ku rĩ vé rĩ

21 Kúru Pétèró ní ímúzú Yèsũ ri zizú kĩnĩ, “Úpí, má édrĩpi 'o dō ma ùnjí, mâ trũ ĩri caá vú be ngòpí? Mâ trũ ĩri caá vú be ézĩrĩ?”

22 Yèsũ ní újázú Pétèró ní kĩnĩ, “Adri 'yénã vú be ézĩrĩ ku, 'bo ã adri vú be pũkú ézĩrĩ drĩ ni ézĩrĩ.

23 “Kúru ũ'bĩkí málũngã 'bũ vé rĩ 'bãgú lēepi mũfēngã 'í ní sēé ívé átí'ba rĩ pi ní mēřì rú rĩ ã tã nĩpi rĩ sĩ.

24 'Bãgú rĩ kã í'dó ívé mũfēngã rĩ úmú gōó, ĩ ní ágó mũfēngã é'yìpi jürú ãmbúgú sĩ élifũ muđrì rĩ† ĩjízú ímúzú pá tuzú 'bãgú rĩ endrètì gé.

25 'Bo átí'bãgú rĩ ní mēřì rĩ ùfēé kuyé rĩ sĩ, 'bãgú rĩ kĩnĩ, ã uzíkí ĩrivé ngá ãrèvú céré, ã uzíkí kpá ĩrivé ùkú anjinã rĩ pi be ĩndĩ, ã ùfē rí mēřì rĩ ãní.

26 “Kúru átí'bãgú rĩ ní kũmũcí ùtĩzú 'bãgú rĩ endrètì gé, ĩri ní 'bãgú rĩ mãzú kĩnĩ, “Í ku má ní sã, ma ímú mívé mũfēngã ãrèvú ùfē gō céré rá!”

27 'Bãgú rĩ ndre ĩrivé ĩzãngã, gō mēřì rĩ vé tã kuú rá, oyuú átí'ba rĩ muú rá.

28 “‘Bo átí'bãgú rĩ kã 'deé muú gí, kòpi mukí ĩ ĩsú ógúpì átí'bãgú ívé mũfēngã fífì ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ rĩ‡ é'yìpi muđürũlũ álu rĩ be. ĩri ní átí'bãgú rĩ ruú, ùlélé ní ĩnjízú. ĩri ní 'yozú kĩnĩ, ‘Mí ùfē mávé mũfēngã ú'díkĩrĩnjã nōgó!’

29 “Átí'bãgú rĩ ní kũmũcí ùtĩzú ĩri endrètì gé, ĩri mãzú drì ĩrĩ sĩ kĩnĩ, “Í ku má ní sã, ma ímú mívé mũfēngã ùfē gō vúlé rá.’

30 “‘Bo ágó rĩ gã ĩrivé tã ã'yĩgá sĩ, gō ĩri 'beé jó ĩ ní rizú ãngũ ù'yĩzú rĩ agá, ã mu adriú 'dãlé cĩmgbã ùfē dō ívé mũfēngã ùgbále gí ká.

31 Átí'ba urukọ kã tã 'i ngaápi 'dĩri ndreé, kòpi gōkí adriú ĩzãngã sĩ. Kòpi ní muú tã 'i ngaápi 'dĩri ùlüzú 'bãgú rĩ ní.

32 “Kúru 'bãgú rĩ ní átí'bãgú drĩdrĩ 'dãri zizú ímúzú 'í vugá nōó, ĩri ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, ‘Mí átí'ba ùnjí, á ku ándúru mēřì mí ní 'duú rĩ rá, ã'diãtãsiyã mí ímú ándúru ngoó má endrètì gé rá.

33 Mí té mí ógúpì átí'bãgú rĩ vé ĩzãngã ndre sũ má ní mívé ĩzãngã ndreé rĩ tĩni.’

34 'Bãgú rĩ ē èřì ve ùnjí ùnjí, jì átí'bãgú rĩ muú suú jó ĩ ní rizú ãngũ ù'yĩzú rĩ

18:16 18:16 Dětörönómě 19:15 † 18:24 18:24 Mũfēngã jürú ãmbúgú élifũ muđrì rĩ agá rĩ: 'Bã rĩ nga dō ézì lí muđrì drĩ ni tōwú, ĩ 'bã rĩ ùfē mũfēngã jürú ãmbúgú álu ni sĩ. ‡ 18:28 18:28 Mũfēngã fífì ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ rĩ: 'Bã rĩ nga dō ézì ú'dú álu, ĩ 'bã rĩ ùfē mũfēngã fífì ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ álu ni sĩ.

agá, ã mu adrii 'dãlé cĩmgbá ùfě dõ ívé mũfěngã ùgbále gí ká.

35 “Ìmi trũkí dõ ìmi õgũpĩ Yēsũ ri ẽ'yĩ' bá gí rĩ pi ku, má Ètèpì 'bũ gé rĩ trũ kpá ìmi ku.”

19

*Ayingará ágó pi vé ùkú be rĩ
(Mārākō 10:1-12)*

1 Yēsũ kã tâ 'dĩ' bée átá deę, ìri ní fũzú ãngũ Gãlĩláyã vé rĩ agásĩ, ìri ní mužú ãngũ Yũdáyã vé rĩ gé yĩ ãmbúgú dũpi dũdũ Yárídénĩ vé rĩ ã wõkõ gá álésĩ.

2 'Bá bĩrĩkã 'dekí mužú Yēsũ ã vũdrĩ gé sĩ, Yēsũ ídrĩ 'bá drã be rĩ pi rá.

3 Fãrũsĩ urũkõ' bée ìmũkí vú ni gé, kõi lĩkĩ ìri ù' bĩ. Kõi ní ìri zizú kĩnĩ, “Tãĩmbĩ ã'yĩ nyo 'yozú kĩnĩ, 'bá ágó ri ícõ ívé ùkú dro tâ ã pá ãzi sĩ 'dĩni rá?”

4 Yēsũ ní újázú kõi ní kĩnĩ, “Ìmi lãkĩ búkũ Múngú vé rĩ agá 'yozú kĩnĩ, í'dóngará gá 'dãã, 'Múngú gbi ágó pi ùkú be' 'dĩni kuyé?”

5 Múngú 'yo kĩnĩ, “Tã 'dĩri sĩ, 'bá ágó ri ívé étèpì ku, ìri ívé èndrèpì ku, kõi ì úmú ùkú ni be, 'bá ìrĩ 'dĩ' bée ì úmú adri rù' bá ãlu.”

6 'Bo kõi acokí ì ku, kõi adri rù' bá ãlu. Kúru 'bá Múngú ní úmú gí 'dĩ' bée, lĩ 'bá ãzi ã aco kõi ãsãmvú ku.”

7 Fãrũsĩ rĩ pi ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, “Mósẽ sã tãĩmbĩ kĩnĩ, 'Ágó ri kõkõbĩ sã ùkú ni ní, ìri drozú ãnĩ rá' ãsĩ?”

8 Yēsũ ní újázú kõi ní kĩnĩ, “Mósẽ ã'yĩ ìmi ní, ìmi ícõ ìmi ayi ìmi ùkũpĩ be rá, ã'diãtãsiyã ìmi ẽsĩ tete. 'Bo í'dóngará gá 'dãã, tâ rĩ adri 'dĩni kuyé.”

9 Á lĩ lũu ìmi ní 'dĩni, 'bá ívé ùkú droopi rá, gõopi ùkú ãzi túngú ni jeepi rĩ, 'o 'dĩri tâ ùnjĩ õwũ vé ni, tâ ágó ní ícõzú ívé ùkú drozú ãnĩ rá rĩ, ùkú rĩ fũ dõ mužú laá ágó ãzi túngú ni be ká.”

10 'Bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ' bá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, “Tã ágó pi vé ùkú be rĩ, ìri dõ 'dĩri tĩnĩ, múké ni, lĩ 'bá rĩ ní adrízú ùkú ãkõ.”

11 Yēsũ ní 'yozú kõi ní kĩnĩ, “'Bá céré ngakí tâ ìmi ní 'yoó 'dĩri ã'yĩ ku, Múngú

'bã dõ tâ 'dĩri 'bá rĩ ẽsĩ agá nĩ ká, ícõ ùkú jeé ku.

12 Ægõ urũkõ' bée tĩkĩ kõi kú 'bãnjá rú. Urũkõ' bée ícãkĩ 'bãnjá rú ã'diãtãsiyã í'dúkĩ kõi ágélé gí, urũkõ' bée lĩkĩ ìngã adrii 'dĩni ùkú ãkõ, mãlũngã 'bũ vé rĩ ã tâ sĩ. 'Bá rĩ lĩ dõ tâ ì ní 'yoó 'dĩri 'dũú ngãã, ã 'dũ ngãã ìyĩ.”

*Yēsũ 'bã tãkĩri anjĩná nyĩrĩnjã rĩ pi drĩgẽ
(Mārākō 10:13-16; Lúkã 18:15-17)*

13 Kúru 'bá urũkõ ní ívé anjĩná nyĩrĩnjã rĩ pi ìjizú Yēsũ vúgã nõó, Yēsũ ã tĩ rĩ drĩ kõi drĩgẽ, ãzini ã zĩ rĩ kõi ní Múngú ri. 'Bo Yēsũ vé 'bá ìri ã pámvú ùbĩ' bá rĩ pi kĩnĩ, lĩ 'bá rĩ pi ã ìjĩkĩ anjĩná rĩ pi Yēsũ vú nõó ku.

14 Yēsũ ní 'yozú kõi ní kĩnĩ, “Ã ugakĩ anjĩná nyĩrĩnjã rĩ pi ní létĩ ku, ìmi kukĩ kõi ã ìmũkĩ má vúgã nõó! ã'diãtãsiyã mãlũngã 'bũ vé rĩ, ìri adri 'bá adri' bée sũ anjĩná nyĩrĩnjã nõ' bée tĩnĩ rĩ pi vé ni.”

15 Yēsũ ní drĩ tĩzú anjĩná nyĩrĩnjã rĩ pi drĩgẽ, vũdrĩ ni gé, ìri ní gõzú 'dezú mužú 'dĩsĩ rá.

*Ágó ã' bú be rĩ vé tâ
(Mārākō 10:17-31; Lúkã 18:18-30)*

16 Ágó ãzi ní ìmũzú Yēsũ vúgã nõó, ìri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, “Ìmbãpi, ngã múké má ní ícõ 'oó, mã ìsũ rĩ ídrĩ 'dãni' dãni rĩ ãnĩ rĩ ã'di?”

17 Yēsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, “Ngã mí ní ma zizú tâ múké ã tâ sĩ rĩ ã'di? 'Bá múké rĩ 'yẽnjã Múngú 'i. 'Í lĩ dõ ídrĩ 'dãni' dãni rĩ ìsũ, ngã múké rĩ, lĩ mí 'dũ tãĩmbĩ rĩ vé tâ ngãã.”

18 Ágó rĩ ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, “Tãĩmbĩ ngõri?”

Yēsũ ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, “ 'Lĩ mí 'dĩ 'bá ku, lĩ mí 'bã õwũ ku, lĩ mí ùgũ 'bá ãzi ã ngã ku, lĩ mí ùlĩ ùnjõ 'bá ãzi drĩgẽ ku,

19 lĩ mí ìnjĩ mí étèpì pi mí èndrèpì be ìnjĩnjĩ. 'Lĩ mí lĩ 'bá mí gãrã gá rĩ sũ mí ní mí rù' bá lĩ rĩ tĩnĩ. ”

20 Ágó rĩ ní újázú Yēsũ ní kĩnĩ, “Á 'dũ tãĩmbĩ 'dĩ' bée vé tâ ngãã céré rá. Ngã ãzi nyo má ní gõó 'oó dũ ni anigé?”

21 Yēsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kīnī, “Í lē dō mī adri múké ẹ̀zì Múngú vé rĩ ã ngangará gá, mí ụzị ngá mívé rĩ pi ãrēvú céré, mí awa mǔfēngā ni 'bá ngá ãkó rĩ pi ní, mí ímú má pámvú ùbīí, mí kúru ã'bú 'bũ gé 'dǎá rĩ ísú rá.”

22 Ágó rĩ kǎ tǎ 'dīri yīí, ẹ̀sì ní ísú ízāngā, gō 'deé muṣú 'dīísī rá, ã'diātāsīyā ìri ã'bú be ambamba.

23 Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'î pámvú ùbī'ba rĩ pi ní kīnī, “Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dīni, 'bá ã'bú be rĩ vé fīngará mǎlūngā 'bũ vé rĩ agá rĩ, tǎ ni ùkpó ùkpó.

24 Á lē 'yoó ìmi ní dīí kīnī, kámīlō vé fīngará sīndánī ã ùlē gá sī rĩ mbamba, 'bo 'bá ã'bú be rĩ vé fīngará mǎlūngā Múngú vé rĩ agá rĩ mba ndéé rá.”

25 'Bá Yēsũ ã pámvú ùbī'ba rĩ pi kǎ tǎ 'dīri yīí, sē kōpi ē drī ábá ãní rá,* kōpi ní zìzú kīnī, “'Bá ì ní ícó paá rá rĩ, ìri adri ã'di 'i?”

26 Yēsũ ní āngū ndrezú kōpi vúgá 'dǎlé, ìri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Tǎ 'dīri mbamba 'bá áda ní, 'bo tǎ ãrēvú céré Múngú ri ícó 'o rá.”

27 Pétēró ní 'yozú ìri ní kīnī, “Í ndre drī kǎ! 'Bá kukí 'bávé ngá ãrēvú céré, 'bá ri mī pámvú ùbī! Ngá úmvúlésī 'bá ní ísú rĩ ã'di?”

28 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ádarú á lē lūú ìmi ní 'dīni, ma 'Bá Mvǎ 'i, sǎ má ní ímúzá vū rĩ údézú ícázú ú'dí, āzini má ní ímúzá úrízú mávé lúpá mǎlūngā vé ì ní íngúngū rĩ drīgē rĩ kǎdō ícó, ìmi rī'ba má pámvú ùbī'ba 'dī'bée, ìmi kpá ímú úrí lúpá mṣdrī drī ni ìrī rĩ pi drīgē, ìmi tǎ lị súrú mṣdrī drī ni ìrī Ìsērélē vé rĩ pi drīgē nī.

29 'Bá céré ívé jó ku'ba, ẹ̀drípìí ku'ba, ọ̀mvúpìí ku'ba, ẹ̀tépìí ku'ba, ẹ̀ndrípìí ku'ba, anjíná ku'ba, āzini ívé ọ̀mvú ku'ba má tǎ sī rĩ pi, ì ímú kōpi ní 'bá kōpi ní kuú, āzini ngá kōpi ní kuú rĩ pi ùfē vú be mṣdūrūlū ālu, āzini kōpi ímú ídri 'dání'dání rĩ ísú rá.

30 'Bá kárakarǎ 'yo'ba kīnī, ì drīdrī rĩ pi, kōpi ímú adri ùdūmbítǎ. 'Bá kárakarǎ

adri'ba ùdūmbítǎ rĩ pi, kōpi ímú adri drīdrī.”

20

'Bá ẹ̀zì nga'ba ọ̀mvú agá rĩ pi vé tǎ

1 Yēsũ ní 'yozú kīnī, “Mǎlūngā 'bũ vé rĩ vé tǎ adri sū ágó ọ̀mvú 'áápi, muṣúpi ù'bútì 'bá ẹ̀zì vé ni ndáapi 'î ùfē rí kōpi ùfēfē rĩ tìni.

2 Ágó rĩ ã'yī 'bá ẹ̀zì vé rĩ pi ùfēfē mǔfēngā fífí ẹ̀njìpi ẹ̀njìjì ãlu ì ní rizú āngū ùfēzú ãní ú'dú ãlu vé rĩ sī, ìri ní kúru kōpi pēzú muṣú ọ̀mvú agá 'dǎá.

3 “Kǎ muṣú adrii sǎ úrōmī ù'bútìjǎ vé rĩ gé, ìri ní 'dezú muṣú jòkòní gé, kǎ muṣú caá jòkòní gé 'dǎá, ísú 'bá ụrụkọ tukí pá kuú jòkòní agá 'dǎá, ẹ̀zì kōpi ní ngaánga ni 'dǎáyo.

4 Ìri ní 'yozú kōpi ní kīnī, ‘Ìmi muṣí ẹ̀zì ngaá mávé ọ̀mvú agá, ma ícó ìmi ùfē múké rá.’

5 Kúru kōpi ní 'dezú muṣú.

“Gō kpá 'deé muṣú jòkòní gé 'dǎá dīí, ùtú mgbíngbi gé 'dīgé, gō kpá 'i ẹ̀ndìí muṣú dīí sǎ na ùndrénǎ vé rĩ gé, átá kpá tǎ rĩ sū 'í ní átá drīdrī rĩ tìni.

6 Sǎ tǔwú ùndrénǎ vé rĩ gé, gō kpá muṣú jòkòní gé 'dǎá dīí. Ísú kpá 'bá ụrụkọ tukí pá kú jòkòní agá 'dǎá, ẹ̀zì kōpi ní ngaánga ni 'dǎáyo. Ìri ní kōpi zìzú kīnī, ‘Ngá ìmi ní pá tuzú kuú jòkòní agá nǔgó ùtú nǔjì ẹ̀zì ãkó rĩ ã'di?’

7 “Kōpi ní újázú ìri ní kīnī, “'Bá āzi zì 'bá ẹ̀zì gé kuyé.’

“Ágó rĩ ní újázú kōpi ní kīnī, ‘Ìmi muṣí ẹ̀zì ngaá mávé ọ̀mvú agá.’

8 “Ụtú rĩ kǎ muṣú 'deé, ọ̀mvú 'dípá ní ágó ì ní 'bǎá drīkoma rú rĩ zìzú ímúzá 'í vúgá nǔó, ìri ní 'yozú ágó rĩ ní kīnī, “Í zì 'bá ẹ̀zì nga'ba rĩ pi, mī ùfē kōpívé mǔfēngā, mí í'dó 'bá ímú'ba vúlé rú rĩ pi ùfēfē drīdrī, mí ùfē 'bá rĩ pi muṣú cǐmgbá cazú ímú'ba drīdrī rĩ pi vúgá.’

9 “'Bá ẹ̀zì nga'ba rĩ pi kǎ ẹ̀zì rĩ ngaá caá sǎ tǔwú ùndrénǎ vé rĩ gé gí, ì ní 'bá ālu

* 19:25 19:25 Sē kōpi ē drī ábá ãní rá: 'Bá Yēsũ ã pámvú ùbī'ba rĩ ē drī ábá tǎ 'dīri sī, ã'diātāsīyā Yāhúdī rĩ pi ùsūkí kīnī, 'bá rĩ dō ã'bú be, ìri lū 'yozú kīnī, Múngú sē ìri ní tǎkírí gí, ìri ícó fí 'bũ gé 'dǎlé rá.

ãlu ní mûfêngã fifí ẽnjĩpi ẽnjĩjẽnjĩ ãlu ni sêzú ú'dú ãlu vé ni.

10 'Bá ĩ ní 'bãá ẽzĩ rĩ ngaá drĩdrĩ rĩ pi kã ícã, kôpi ùsũkĩ déna ĩ mûfêngã rĩ sê ĩ ní aga rá. 'Bo kôpi ïsũkĩ céré trôtrô.

11 Kôpi kã mûfêngã rĩ ïsũ, kôpi 'dekĩ riĩ unuú ọmvú 'dĩpa ẹndrẹti gé.

12 Kôpi ní 'yozú kĩnĩ, 'Bá ĩ ní ĩjĩ ẽzĩ ngaá vúlé rú nõ'bée ngakĩ ẽzĩ rĩ 'yénã sã ãlu, mí ùfẽ 'bã kôpi be céré trôtrô, ïsúzú 'bã ngakĩ ẽzĩ rĩ ùtũ njĩ, ùtũ ri 'bã zãá ọmvú rĩ agã 'dãá.

13 "'Bo ọmvú 'dĩpa ní újázú ãlu ni ní kĩnĩ, 'Mã ùndĩ, á 'o mi ùnjĩ kuyé. 'Bã yĩkĩ 'bã mi be, mí ẹ'yĩ rá 'yozú kĩnĩ, ú'dú ãlu, mã ùfẽ mi mûfêngã fifí ẽnjĩpi ẽnjĩjẽnjĩ ãlu ni sĩ 'dĩni kuyé?

14 Mĩ ẹ'yĩ mívé mûfêngã, 'í 'de mujú 'bẹti. Á lẹ mûfêngã rĩ sêé ágó ẽzĩ ngaápi vúlé rú nõri ní gbã má ní sêé mí ní rĩ pí.

15 Mûfêngã mávé rĩ sĩ, ma ícó tã má ní lẹé 'oó rĩ 'o ãní rá. Ngá mí ní ẹsĩ ùnjĩ 'bãzú tã má ní 'oó múké 'bã rĩ pi ní rĩ sĩ rĩ ã'di?'

16 "'Bã adri'bã ùdũmbĩtã rĩ pi, kôpi ímú adri drĩdrĩ, 'bã adri'bã drĩdrĩ rĩ pi, kôpi ímú adri ùdũmbĩtã."

*Yèsũ átá ívé drãngará ã tã dĩĩ
(Mārākō 10:32-34; Lúkã 18:31-34)*

17 Yèsũ kã riĩ 'deé mujú Yẹrúsãlémã gá 'dãá, ĩri ní ívé 'bã 'ĩ pámvú ùbĩ'bã muđrĩ drĩ ĩrĩ rĩ pi zizú gãrã gá, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ,

18 "'Bã kãdõ caá Yẹrúsãlémã gá 'dãá, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi 'bã tãĩmbĩ ímbã'bã rĩ pi be, kôpi ímú 'Bã Mvã ã ùli 'be rá. Kôpi ímú 'yo, ã 'dĩkĩ ĩri drãá 'dĩisĩ rá.

19 Kôpi ímú ĩri sê 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi drĩgé, 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ímú gũ ĩri sĩ gũgũ, kôpi ĩri ùgbã, kôpi ĩri gbã pẹti alambaku sígé. 'Bo ú'dú na ni gé, ĩri gõ íngã ídri rú drãngará gálésĩ rá!"

'Bã rĩ lẹ dõ adriĩ ãmbúgú, ã 'bã 'i adriĩ átĩ'bã rú.

(Mārākō 10:35-45)

20 Kúru Zěbédáyõ ùkú ni ní ímúzú Yèsũ vúgã ívé anjĩ ãgõ ĩrĩ* rĩ pi be, ĩri ní

kũmũcí ùtĩzú vũgã, ĩri ní Yèsũ ri zizú Yèsũ ã 'o 'í ní tã múké.

21 Yèsũ ní ĩri zizú kĩnĩ, "Ngá mí ní lẹé mã 'o mí ní rĩ ã'di?"

Ùkú rĩ ní újázú Yèsũ ní kĩnĩ, "Mĩ kãdõ mívé málũngã rujú, lẹ mí 'bã mávé anjĩ ãgõ ĩrĩ 'dĩ'bée, ãlu rĩ ã úrí mívé drĩ ẹndẹpi gé, ãzi rĩ ã úrí mívé drĩ ĩjĩ gé."

22 Yèsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ìmi nĩkĩ tã zĩbe kuyé, ĩmi nyo ícó ã'yĩ ĩzãngã nya sũ má ní nyaá rĩ tĩnĩ rá?"

Kôpi ní újázú kĩnĩ, "'Bã ícó rá."

23 Yèsũ ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ìmi ímú ĩzãngã nya sũ má ní nyaá rĩ tĩnĩ, 'bo má ícó ĩmi ní vũrã sêé mujú úrízú mã drĩ ẹndẹpi gé, dõku mã drĩ ĩjĩ gé 'dĩni ku, mã Ẹtẹpi údé vũrã rĩ pi 'bã 'í ní ùpěé kuú ïnógõsĩ gĩ rĩ pi ní, kôpi ã mukĩ rĩ adriĩ vũrã rĩ pi agã."

24 'Bã Yèsũ ã pámvú ùbĩ'bã muđrĩ rĩ pi kã tã 'dĩri yĩ, kôpi ẹ ẹsĩ ve 'bã ĩrĩ adri'bée ẹdrĩpĩ rú 'dĩ'bée ní ùnjĩ ùnjĩ.

25 'Bo Yèsũ ní ívé 'bã 'ĩ pámvú ùbĩ'bã rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgã nõlé, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ìmi nĩkĩ rá, 'bãgú 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi vé rĩ pi ri ívé ùkpõ 'da rizú tã ẽnjĩjẽnjĩ 'bãzú 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi drĩgé, kôpivé ùgalaku rĩ pi kpá ri tã ẽnjĩ'bã ẽnjĩjẽnjĩ ni pi ù'bã 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi drĩgé.

26 Ìmi ãsãmvú gé 'dĩgé, lẹ tã rĩ ã adri sũ 'dĩri tĩnĩ ku. Ìmi ãsãmvú gé 'dĩgé, 'bã rĩ lẹ dõ adriĩ 'bã ãmbúgú rú, lẹ ã 'bã 'i adriĩ átĩ'bã ïmivé ni.

27 'Bã rĩ lẹ dõ adriĩ ãmbúgú 'bã rĩ pi drĩgé sĩ céré, lẹ ã 'bã 'i adriĩ tũgẹrĩ ïmivé ni.

28 Ma 'Bã Mvã 'i, má ímú adriĩ 'yozú kĩnĩ, 'bã rĩ pi ẹ ímúkĩ rĩ má ní ẽzĩ ngaá yã 'dĩni ku, má ímú ẽzĩ ngaá 'bã rĩ pi ẹ ĩzã kozú, má adi mávé ídri 'bã kárãkã pi ẹ drĩ jezú ãní."

Yèsũ zĩ 'bã ĩrĩ mi be ẹsĩ'bã gĩ ni pi ẹ mi ãngũ ndrėé

(Mārākō 10:46-52; Lúkã 18:35-43)

29 Yèsũ pi ívé 'bã 'ĩ pámvú ùbĩ'bã rĩ pi be, kôpi kã riĩ fũú mujú Yẹrĩkõ agásĩ, 'bã bĩtrĩkã 'dekĩ mujú kôpi ã vúdrĩ gé sĩ.

* 20:20 20:20 Anjĩ ãgõ ĩrĩ: Anjĩ ãgõ ĩrĩ 'dĩ'bée ã rú, Yókóbũ pi Yũwãní be.

³⁰ 'Bá ìrĩ mì be ẹ̀sì' bá gí nì pì úríkí kuú létì ã gārā gá. Kòpì ká yìì Yẹ̀sù rì aga mụzú ì gārā gá sī, kòpì ní trezú ù'dùkò be ụrụ 'dǎá kìnì, "Úpí, Dǎwùdì ã Mvǎ rĩ, 'í ndre ìzāngā 'bávè rĩ fô!"

³¹ 'Bá bítříkǎ rĩ pì trekí kòpì drìgè kìnì, "Ìmì újìkí kírì." 'Bo kòpì gòkí tree ù'dùkò be ụrụ 'dǎá kìnì, "Úpí, Dǎwùdì ã Mvǎ rĩ, 'í ndre ìzāngā 'bávè rĩ fô!"

³² Yẹ̀sù ní pá tuzú, ìrì ní kòpì zìzú kìnì, "Í lèkí mà 'o ìmì ní ã'dì?"

³³ Kòpì ní 'yozú Yẹ̀sù ní kìnì, "Úpí, 'bá lèkí mì zì 'bà mì, 'bà ndrekí rì āngū fô."

³⁴ Yẹ̀sù ẹ̀ ẹ̀sì ìsù ìzāngā kòpì sī, ìrì ní kòpì ẹ̀ mì úlózú. Koro kòpì ẹ̀ mì ní 'i zìzú āngū ndrezú, kòpì ní 'dezú mụzú Yẹ̀sù vúgá sī.

21

*Yẹ̀sù vé fìngárá Yẹ̀rúsālémǎ agá rĩ
(Mǎrǎkō 11:1-11; Lúkǎ 19:28-38;
Yūwǎnì 12:12-19)*

¹ Yẹ̀sù pì ívé 'bá 'ì pámvú ùbì' bá rĩ pì be, kòpì ká rìi mụy Yẹ̀rúsālémǎ gá 'dǎá, drìdrì nì, kòpì cakí kùrú mǎdǎnǎ Bètẹ́fágẹ́ vé rĩ gé, Írǎ Òlívẹ́* vé rĩ drìgè, kùrú rĩ ìnyìnǎ Yẹ̀rúsālémǎ ã jẹ́lé gá. Yẹ̀sù ní ívé 'bá 'ì pámvú ùbì' bá rĩ pì pèzú ìrì,

² ìrì ní 'yozú kòpì ní kìnì, "Ìmì mụkí kùrú mǎdǎnǎ ìmì drìlé gá 'dǎrì agá, ìmì ca mụ dōngí ìsù 'yìkí kuú 'dǎlé mvòpì be trú, ìmì ìtrúkí kòpì ìjì má vúgá nòó.

³ 'Bá ǎzi zì dō ìmì, ngá ìmì ní rìi 'oó 'dìni rĩ ã'dì, ìmì 'yokí ìrì ní kìnì, 'Úpí lè kòpì nì, 'bá 'dǎrì ícò dōngí rĩ pì ìpè ìmúzá rá."

⁴ Tǎ 'dìrì nga 'i 'dìni, tǎ nẹ̀bì ní 'yoó rĩ ã nga rì 'i fūú tìni gé bènì,

⁵ "Í lū 'bá Sionǎ† vé rĩ pì ní kìnì,

Ìmì ndrekí drì ká, ìmìvé 'bǎgú rì ìmú ìmì vúgá 'dìí'dì,

ìrì 'bá tǎ be mǎdǎ nì,

ìrì rì ìnjú ìmúzá dōngí sī.' "

⁶ 'Bá Yẹ̀sù ã pámvú ùbì' bá rĩ pì 'dúkí tǎ rĩ ngaá sù Yẹ̀sù ní lūú ì ní rĩ tìni.

⁷ Kòpì ìjìkí dōngí rĩ pì mvòpì be ìrìtrò, kòpì ùtrúkí ìvé bōngó akoó rùkù rĩ pì ù'bǎá dōngí rĩ pì ã úgóró gá, Yẹ̀sù úrì bōngó rĩ drìgè.

⁸ 'Bá kǎrǎkǎrǎ ùtrúkí ìvé bōngó akoó rùkù rĩ pì ù'bǎá létì drìgè, ụrụkò'bée mụkí ìbìbì vǎá ù'bǎá mụzú létì rĩ drìgè sī.

⁹ 'Bá bítříkǎ 'de' bá Yẹ̀sù ẹ̀ ẹ̀ndrẹ̀tì gé drìdrì rĩ pì, 'de' bá ìrì ã vùdrì gé rĩ pì be, kòpì ní rizú ò'úzú mụzú kìnì,

"Hōsǎnǎ Mvǎ Dǎwùdì vé rĩ!"

"Tǎkírì ã adri 'bá ìmúpì Úpí ã rú sī rĩ drìgè!"

"È ìngúkí Múngú ụrụgégé 'bù gé rĩ!"

¹⁰ Yẹ̀sù ká fí caá Yẹ̀rúsālémǎ gá 'dǎá, sè 'bá kùrú agá rĩ pì ní cére āyāngárá. Kòpì ní zìzú kìnì, "Bá 'dìrì ã'dì 'i?"

¹¹ 'Bá bítříkǎ rĩ pì ní újázú kìnì, "Ágò 'dìrì Yẹ̀sù 'i, ìrì nẹ̀bì, ìbì ìngá Nǎzẹ̀rétǎ gálésì, āngū Gǎlìláyǎ vé rĩ agá."

*Yẹ̀sù fì Jó Múngú vé rĩ agá
(Mǎrǎkō 11:15-19; Lúkǎ 19:45-48;
Yūwǎnì 2:13-22)*

¹² Yẹ̀sù ní fizú Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dǎá, údró 'bá rì' bá ngá je' bá, āzini 'bá rì' bá ngá uzì' bá rĩ pì cére. Uze mísá 'bá rì' bá mǔfèngǎ ufu' bá, āzini āmámù uzì' bá rĩ pì vé rĩ cére u'deé ùlì rú vūgá.

¹³ Yẹ̀sù ní 'yozú kòpì ní kìnì, "Múngú 'yo ívé búkù agá kìnì, 'Jó mávé rĩ ì zì jó rizú ma zìzú nì, 'bo ìmì újákí jó rĩ ícá vūrǎ ùgú' bá rĩ pì ní rizú adrizú nì."

¹⁴ 'Bá mì be ẹ̀sì' bá gí rĩ pì, 'bá pá be ábá' bá gí rĩ pì be, kòpì ní ìmúzá Yẹ̀sù vúgá Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá nòó, ìrì ní kòpì ìdrízú.

¹⁵ 'Bo atala atala rĩ pì drìgè rĩ pì 'bá tǎimbì ìmbá' bá rĩ pì be, kòpì ká tǎ āyázú āyāyǎ Yẹ̀sù ní 'oó 'dìrì ndree, āzini kòpì ká yìì anjìnǎ rĩ pì rì útré Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dǎá, "Hōsǎnǎ Mvǎ Dǎwùdì vé rĩ," tǎ Yẹ̀sù ní 'oó 'dìrì sī, sè kòpì ã 'a ve ùnjì ùnjì.

* **21:1 21:1** Òlívẹ́: Pẹ̀tì òlívẹ́ vé rĩ ìrì 'a ù'a be, ì ícò nya rá, ì ìrìvé ù'a zo ùdu rú, Yǎhùdì rĩ pì rì tìbì á'dí ùdu rĩ sī, āzini kòpì rì tò lǎmbǎ agá, áci 'yūzú ānì. † **21:5 21:5** Sionǎ: Sionǎ rì ì kǎ zì Yẹ̀rúsālémǎ. **21:5 21:5** Zákǎrìyǎ 9:9 ‡ **21:9 21:9** Bá ìmúpì Úpí ã rú sī rĩ: 'Bá 'dìrì Yẹ̀sù 'i. **21:9 21:9** Sǎwùmǎ 118:26 **21:13 21:13** Ísáyǎ 56:7 **21:13 21:13** Yẹ̀rẹ̀míyǎ 7:11

16 Kòpì ní Yèsù ri zìzú kìnì, “Í yì nyo tã anjìná rĩ pi ní rii átá 'dĩri rá?”

Yèsù ní újázú kòpì ní kìnì, “È, ìmi lākì Búkù Múngú vé rĩ agá 'yozú kìnì,
“ ‘Anjìná ambugu rĩ pi nyírìná rĩ pi be ímú úngó àyìkò vé ni ngo 'dìni' kuyé?”

17 Kúru Yèsù ní kòpì kuzú, ìri ní ngazú muzú kùrú Bètēniyā vé rĩ gé, adri 'dālè ìnì be rã.

*Yèsù tri pèti ì ní zìi fìgì rĩ
(Mārākō 11:12-14, 20-24)*

18 Kã muṣú adrií ù'bùtì, Yèsù ní 'i újázú gōzú kùrú Yērúsālēmā vé rĩ agá 'dāá, èbìrì fù ìri káyì.

19 Yèsù kã rii 'deé muzú létì gé sī, ìri ní pèti ì ní zìi fìgì rĩ ndrezú, ìri ní 'i útrúzú ìnyináná pèti rĩ ã gārā gá 'dāá, ísú pèti rĩ 'a àlunáni kuyé, 'yéná bì ni amu kú nì. Ìri ní 'yozú pèti rĩ ní kìnì, “Mì gō 'aá dī àlunáni ku!” Koro pèti rĩ ní 'wizú.

20 'Bá Yèsù ã pámvú ùbì'bá rĩ pi kã pèti rĩ ndreé, sē kòpì ní àyāngará. Kòpì ní zìzú kìnì, “Pèti nōri 'wi mbēlēná ngóni?”

21 Yèsù ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Ádarú á 'yo ìmi ní 'dìni, ìmi dō è'yīngará be, àzini ìmivé yìkì awa dō 'i ìrì kuyé, ìmi ícò tã má ní 'oó pèti 'dĩri ã rù'bá gá rĩ 'o rá, ìmi ícò tã urukò'bée 'o rá. Ìmi dō è'yīngará be, ìmi ícò 'yo írā 'dĩri ní, “Í nī mi ngaá muṣú 'deé yī tafu rĩ agá 'dāá,' ìri ícò 'i nga rá.

22 Ìmi dō è'yīngará be, ngá ìmi ní zìi Múngú vugá rĩ, ìmi ícò ísú rá.”

*Yāhūdì rĩ pi zìkì ùkpō Yèsù ní èzì ngazú rĩ vé tã
(Mārākō 11:27-33; Lúkã 20:1-8)*

23 Yèsù kã fií muzú Jó Múngú vé rĩ ã bóro gá 'dāá, kã í'dó 'bá rĩ pi ímbá, atala atala rĩ pi drìgé rĩ pi, drìkoma rĩ pi be, kòpì ní ímúzú Yèsù vugá nōó, kòpì ní ìri zìzú kìnì, “Mì ísú ùkpō mí ní rizú tã 'dĩ'bée 'ozú rĩ ã'di vugá? Á'di sē mí ní ùkpō rizú tã 'dĩ'bée 'ozú rĩ nĩ?”

24 Yèsù ní újázú kòpì ní kìnì, “Á lē ìmi zìi tã àlu sī, ìmi újákì dō má ní gí, ma ícò

ìmi ní ùkpō má ní rizú tã 'dĩ'bée 'ozú rĩ lū rá.

25 Ùkpō Yūwánì ní bātízìmū sēzú rĩ íbì íngá 'bù gélésì, dōku íbì íngá 'bá áda vugá?”

Kòpì ní rizú tã 'dĩri átázú ì àsámvú gé sī kìnì, “‘Bá 'yokí dō, 'Ùkpō 'dĩri íngá 'bù gélésì,' ìri 'bá zì, 'Ìmi è'yìkì dí ìri kuyé ã sī?”

26 'Bo 'bá 'yokí dō, 'Ùkpō 'dĩri íngá 'bá áda vugálésì,' 'bá rĩ pi íngá 'bá drìgé ùnjì ùnjì, ã'diātāsīyā 'bá 'dĩ'bée ùsùkì kìnì, Yūwánì ri nēbì.”

27 Kúru kòpì ní újázú Yèsù ní kìnì, “‘Bá nīkì kuyé.”

Kúru Yèsù ní újázú kòpì ní kìnì, “Má ícò ùkpō má ní tã 'ozú rĩ lūú ìmi ní ku.”

Nāpí anjì āgō ìrì rĩ pi vé rĩ

28 Yèsù ní 'yozú kìnì, “Á lē ìmi ní ú'dógú'dógú ānjì āgō ìrì pi vé ni ùlūú, ìmi kúru tã ìmi ní ùsùú rĩ lū má ní. Ágò āzi anjì āgō be ìrì, ágò ri 'de muṣú ívé mvá káyú rĩ vugá 'dāá, ìri ní 'yozú kìnì, 'Mā mvá rĩ, āndrū sī lē mí mu èzì ngaá ómvú agá.’

29 “Mvā rĩ ní újázú étèpì ní kìnì, ‘Á mu ku!’ 'Bo gō 'ì úmì újā, 'deé muṣú rá.

30 “Étèpì gō 'deé muṣú ívé mvá āzi rĩ vugá, 'yo kpá ìri ní tã rĩ sù ìri ní 'yoó mvá káyú rĩ ní rĩ tìni. Mvā rĩ újā étèpì ní kìnì, ‘Bābā, ma mu rá,’ 'bo mu kuyé.”

31 Yèsù ní kòpì zìzú kìnì, “Anjì ìrì 'dĩ'bée àsámvú gé, mvá étèpì vé tã 'dùpì ngaápi rá rĩ, ìri mvá ngòri?”

Kòpì ní újázú kìnì, “Mvā káyú rĩ.”

Yèsù ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dìni, 'bá mūfēngā umbe jezú rĩ u'du'bá rĩ pi urukò, ùkú urukò òwú rú ri'bá ì rù'bá uzì'bá rĩ pi be, kòpì fi mālūngā Múngú vé rĩ agá 'dāá ìmi sī drìdrì.

32 Yūwánì ímú ìmi ní létì pìrì Múngú vé rĩ ùlūú, 'bo ìmi è'yìkì ìri kuyé, 'bá mūfēngā umbe jezú rĩ u'du'bá rĩ pi, àzini ùkú òwú rú ri'bá ì rù'bá uzì'bá rĩ pi è'yìkì ìri rá. Ìmi ndrekì drì ká, 'bá mūfēngā u'du'bá rĩ pi, àzini ùkú òwú rú ì rù'bá

uzi'ba rĩ pi újaki ɛsí ú'dúkó ĩri ní ũlũú rĩ sĩ rá, 'bo ĩmi újaki ɛsí ĩri ɛ'yĩzú kuyé."

*Nāpí āgō ọmvú 'ā'ba rĩ pi vé rĩ
(Mārākō 12:1-12; Lúkā 20:9-19)*

³³ Yésũ ní 'yozú atala atala rĩ pi drĩgɛ rĩ pi ní, āzini Fārúsĩ rĩ pi ní kĩnĩ, "Nāpí āzi 'dĩ, ĩmi yĩkĩ drĩ ká, ágó āzi 'ā ọmvú, sa pɛtĩ vinyō vé rĩ pi ɛ ọmvú rĩ agá, sị ābi ọmvú rĩ ā gārā gá sị kúrũ, ga 'bú rizú ũ'a rĩ zozú vinyō rú. Sị lágáraka uru 'dāá rizú ọmvú rĩ ütɛzú ānĩ. Kúru ĩri ní 'bá 'bāzú rizú ɛzĩ ngazú ívé ọmvú rĩ agá, ĩri ní 'dezú muzú āngũ āzi gé.

³⁴ Lókĩ ĩ ní vinyō ā ũ'a ĩkũnāzú rĩ kã ícọ, ĩri ní ívé átí'ba rĩ pi pɛzú muzú ívé vinyō ā vúgú ĩ ní ĩkũnā rĩ íjízú.

³⁵ "Bá ɛzĩ nga'ba rĩ pi ní ĩrivé átí'ba ālu ni ruzú fuzú, kọpi 'dĩkĩ ālu ni drāá rá, kọpi úvĩkĩ āzi rĩ írā sĩ.

³⁶ Kúru ọmvú 'dĩpa ní ívé átí'ba urukọ'bée pɛzú muzú kárakarā kọpi vúgá 'dāá, kālāfe ni aga ĩri ní pée drĩdrĩ 'dā'bée rá. 'Bo 'bá ɛzĩ nga'ba rĩ pi 'okĩ átí'ba rĩ pi ũnjĩ, sũ ĩ ní drĩdrĩ 'dā'bée 'oó ũnjĩ rĩ tĩnĩ.

³⁷ Ụdũ ni gé, pɛ ívé mvá muzú kọpi vúgá 'dāá, ʊsũ 'í ɛsí agá 'dālɛ kĩnĩ, 'Kọpi ícọ mávɛ mvá ĩnjĩ rá.'

³⁸ "Bo 'bá ɛzĩ nga'ba rĩ pi kã ágó rĩ vé mvá ágó rĩ ndreé, kọpi ní átázú ĩ ásámvú gé sĩ kĩnĩ, 'Mvá 'dĩri ímú úrí ɛtɛpĩ vé ā'bú tĩ gé nĩ. Lɛ 'bá 'dĩkĩ ĩri rá, 'bá úríkĩ rĩ ā'bú rĩ tĩ gé nĩ.'

³⁹ Kọpi ní mvá rĩ ruzú, kọpi sekĩ ĩri muzú ọmvú rĩ agásĩ āmvé, kọpi 'dĩkĩ ĩri drāá rá."

⁴⁰ Yésũ ní kọpi zizú kĩnĩ, "Kúru ọmvú 'dĩpa kādō ícá, ĩri tā ngóni ni 'o 'bá ɛzĩ nga'ba rĩ pi ní?"

⁴¹ Atala atala rĩ pi drĩgɛ rĩ pi, Fārúsĩ rĩ pi be, kọpi ní 'yozú kĩnĩ, "Ágó rĩ ícọ 'bá ɛsí be ũnjĩ 'dĩ'bée ú'dĩ ũdrā cérɛ 'dĩsĩ rá. Kúru ĩri ímú 'bá urukọ'bée 'bā ɛzĩ nga ívé

ọmvú vinyō vé rĩ agá, ĩkũnākĩ dō vinyō rĩ gĩ, kọpi ā sɛkĩ rĩ ívé rĩ ā vúgú."

⁴² Yésũ ní kọpi zizú kĩnĩ, "Īmi lākĩ tā ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kuyé? Kĩnĩ, " 'Írā ándúrú 'bá jó sị'ba rĩ pi ní gāá sĩ rĩ, újā nóni 'i ícá írā sɛɛpi jó rĩ ní pá tuzú ānĩ ũkpó ũkpó ni.

Úpĩ 'o tā 'dĩri nĩ, sɛ 'bá ní āyāngará.'

⁴³ "Kúru á 'yoó ĩmi ní 'dĩni, mālūngā Múngú vé rĩ ĩ ímú 'du ĩmi drĩgɛ sĩ rá, ĩ ímú sɛ 'bá ĩrivé tā 'du'ba nga'ba rĩ pi ní.

⁴⁴ 'Bá āzi 'í dé dō írā 'dĩri drĩgɛ, ĩri nō rá. Írā rĩ 'í dé dō 'bá rĩ drĩgɛ, ĩri 'bá rĩ ínjĩ drā vūgá 'dāá."

⁴⁵ Atala atala rĩ pi drĩgɛ rĩ pi, Fārúsĩ rĩ pi be, kọpi kã nāpĩ Yésũ ní ũlũú 'dĩri yĩ, kọpi nĩkĩ á má rá 'yozú kĩnĩ, Yésũ ri átá ívé tā sĩ.

⁴⁶ Kọpi lɛkĩ kōdō Yésũ ri ruú, 'bo kọpi 'okĩ ʊrĩ sĩ, ā'diātāsīyā kọpi nĩkĩ á má rá 'yozú kĩnĩ, 'bá bĩtríkā rĩ pi kĩnĩ, Yésũ ri nɛbĩ.

22

*Ūmũ ọmúrúgọ jezú rĩ
(Lúkā 14:15-24)*

¹ Yésũ ní gōzú átázú atala atala rĩ pi drĩgɛ rĩ pi ní, āzini Fārúsĩ rĩ pi ní nāpĩ sĩ dī kĩnĩ,

² "Mālūngā 'bũ vé rĩ adri sũ 'bāgú ũmũ 'bāapi 'i mvọpĩ ní ũkú jezú rĩ tĩnĩ.

³ 'Bāgú rĩ pɛ ívé átí'ba rĩ pi muú 'bá 'í ní zĩ ímú ũmũ gé nōó rĩ pi zĩ, 'bo 'bá rĩ pi ímúkĩ ũmũ rĩ gé nōó kuyé.

⁴ "Kúru ĩri ní ívé átí'ba urukọ pɛzú muzú, ĩri ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, 'Īmi mukĩ lĩú 'bá ĩ ní zĩ gĩ rĩ pi ní kĩnĩ, má úlĩ tĩ rú'ba be mũnyāmũnyā ni pi, má ā'di ín yá rĩ kú ín ọgọsĩ gĩ, ngá ārɛvú cérɛ anigé. Lɛ 'bá ĩ ní zĩ gĩ rĩ pi ɛ ímúkĩ ũmũ ũkú jezú rĩ gé nōó!"

⁵ "Bo 'bá ĩ ní muú zĩ rĩ pi gākĩ ímúgá ũmũ rĩ gé sĩ, 'bá rĩ pi urukọ mukĩ ɛzĩ ngaá

§ 21:33 21:33 *Pɛtĩ vinyō vé rĩ*: Yāhūdĩ rĩ pi 'dúkĩ pɛtĩ vinyō vé rĩ ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, kọpi ri ũ'a ni zo vinyō sú rú. Múngú ĩpɛ 'bá Īsɛrɛlɛ vé rĩ pi adrii 'bá ívé ni, kọpi ā adriki rĩ sũ pɛtĩ vinyō vé Múngú ní saá 'aapi ũ'a be rĩ tĩnĩ. Nāpĩ pɛtĩ vinyō vé 'dĩri, sɛ 'bá tāĩmbĩ ímbá'ba rĩ pi atala atala rĩ pi drĩgɛ rĩ pi be nĩkĩ á má rá 'yozú kĩnĩ Yésũ ri ívé tā átá. 'Í lā Sāwúmā 80:8-16; Īsáyā 5:1-7; Yɛrɛmíyā 2:21; Mātáyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12; Lúkā 20:9-19.

21:42 21:42 Sāwúmā 118:22-23

ĩvé ọmvú agá, uruko ni pi mukí ĩvé ngá uzɔngará gá.

6 'Bá rĩ pi uruko urukí 'bāgú rĩ vé átí'bá rĩ pi, ũgbākí kọpi, ú'díkí kọpi ũdrāá rá.

7 'Bāgú rĩ ā 'a vé ũnjí ũnjí. Īri ní ívé āngaráwá rĩ pi pẹzú muzú 'bá ívé átí'bá rĩ pi ú'dí'bá rĩ pi ú'dízú drāzú 'dĩsĩ rá, āngaráwá rĩ pi zākí kọpívé kūrú veé ācĩ sĩ.

8 "Kúru 'bāgú rĩ ní 'yozú ívé átí'bá rĩ pi ní kĩnĩ, 'Ọmụ ũkú jezú rĩ má útú tā ni deẹ gí, 'bo 'bá má ní zị rĩ pi ũnjí, ícókí kọpi zị ímụ ọmụ rĩ gé ku.

9 Īmi mukí létì kūrú agásĩ rĩ pi gé sĩ, ĩmi zíkí 'bá ĩmi ní ịsú rĩ pi ārẹvú céré, kọpi ẹ ímúkí ọmụ ũkú jezú rĩ gé nọó.'

10 Kúru átí'bá rĩ pi ní 'dezú muzú létì kūrú agá rĩ pi agásĩ, kọpi zíkí 'bá tā 'o'bá pịrì rĩ pi, 'bá tā 'o'bá ũnjí rĩ pi be ímụ ọmụ rĩ gé nọó, jó ĩ ní ọmụ 'bāzú rĩ agá dāá, ọmụ rĩ pi gákí tré.

11 "'Bāgú rĩ ká ímụ ọmụ rĩ pi ndreé, ịsú ágó āzi ọmụ rĩ pi āsámvú gé 'dāá su bōngó ọmụ vé rĩ kuyé.

12 'Bāgú rĩ ní ágó rĩ zizú kĩnĩ, 'Ūndīgó, 'í su bōngó ọmụ vé rĩ kuyé, mí ímụ nōgó ngóni ngóni?' Ágó rĩ újí kírì.

13 "'Bāgú rĩ ní 'yozú ívé átí'bá rĩ pi ní kĩnĩ, 'Īmi úmbékí ágó rĩ ẹ drì pi pá ni be, ĩ 'bekí ĩri āmvé āngū nịpi cịcì rĩ agá 'dāá, ā mụ rí ngoó, āzini sịkányá cì 'dālẹ.'

14 "Ā'diātāsīyā zíkí 'bá rĩ pi kárakarā, 'bo ĩ ní ọpẹé rĩ pi kíníkinińá."

Mūfēngā umbe jezú rĩ vé ũfēngará 'bāgú āmbúgú rĩ ní rĩ

(Mārākō 12:13-17; Lúkā 20:20-26)

15 Kúru Fārúsì rĩ pi ní fūzú muzú āmvé, kọpi lẹkí létì ndāá Yēsū rĩ ọ'bīzú, ā 'yo rĩ tā ũnjí bēnĩ.

16 Fārúsì rĩ pi ní ívé 'bá ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi pẹzú muzú Ēródē vé 'bá ĩri ẹtì'bá rĩ pi be Yēsū vúgá 'dāá. 'Bá ĩ ní pẹé 'dĩ'bée ní 'yozú Yēsū ní kĩnĩ, "Ímbápi, 'bá nĩkí rá 'yozú kĩnĩ, mi 'bá tā 'oópi pịrì ni, mi rĩ tā áda Múngú vé rĩ ímbá. Mi rĩ 'bá rĩ pi

ọ'dú céré trōtrō ĩnjīngará be, ā'diātāsīyā mí ọpẹ 'bá ku.

17 'Í lū 'bá ní, mívé yīkí íngóni? Īri múké 'bá ní mūfēngā umbe jezú rĩ ũfēzú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ ní,* dōku 'bā ũfēkí ku?"

18 'Bo Yēsū nĩ tā ũnjí kọpi ẹ ẹsì agá 'dālẹ rĩ rá, ĩri ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "Īmi 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be pịrì 'dĩ'bée, ngá ĩmi ní lẹzú ma ọ'bīzú rĩ ā'di?"

19 Īmi i'dakí má ní mūfēngā fífí ẹnjīpi ẹnjīnị ĩ ní ũfēé 'bāgú rĩ ní umbe jezú ānĩ rĩ." Kọpi ní mūfēngā fífí ẹnjīpi ẹnjīnị rĩ í'dúzú sēzú Yēsū drìgẹ,

20 Yēsū ní kọpi zizú kĩnĩ, "Índrìlìkí ĩ ní údé, āzini rú ĩ ní sī mūfēngā fífí rĩ ā rú'bá gá 'dĩri ā'di vé ni?"

21 Kọpi ní újázú Yēsū ní kĩnĩ, "Índrìlìkí rĩ, āzini rú rĩ, 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ vé ni."

Yēsū ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "Ngá rĩ dō 'bāgú Rómā vé rĩ vé ni, ĩmi sēkí 'bāgú Rómā vé rĩ ní, ngá rĩ dō Múngú vé ni, ĩmi sēkí Múngú ní."

22 'Bá 'dĩ'bée ká tā 'dĩri yì, sē kọpi ní āyāngará. Kúru kọpi ní ngazú muzú, kọpi kukí Yēsū rĩ kuú ọ'dúkùlẹgúsĩ.

'Bá ũdrā'bá gí rĩ pi gō íngá idri rú rá (Mārākō 12:18-27; Lúkā 20:27-40)

23 Ọ'dú 'dāri gé, Sādókē 'yo'bá kĩnĩ 'bá rĩ drā dō gí, ícó íngá gōó idri rú ku rĩ pi ní ímúzú Yēsū vúgá nọó, kọpi ní Yēsū rĩ zizú kĩnĩ,

24 "Ímbápi, tāimbì Mósē vé rĩ kĩnĩ, 'bá ágó drā dō mvá ākó, ẹdrìpì rĩ ícó ọwúzì rĩ ẹ'yì rá, kọpi tìkí dō anjì, anjìná 'dĩ'bée adri ẹdrìpì drāpi gí rĩ vé ni.

25 Anjì āgō ẹzìrì, kọpi céré ẹdrìpì rú, Mvā ágó káyú rĩ ní ũkú jezú, drā úyé, kọpi tìkí mvá ũkú rĩ be kuyé, ẹdrìpì 'deépi vú ni gé sī rĩ ní ũkú rĩ ẹ'yìzú.

26 Ẹdrìpì 'dĩri drā kpá rá, kọpi tìkí mvá ũkú rĩ be kuyé. Ẹdrìpì 'deépi 'dĩri vúgá sī rĩ gō kpá ũkú rĩ ẹ'yì, anjì ẹdrìpì rú ẹzìrì 'dĩ'bée céré ríkí ũkú ālu 'dĩri jeé, kọpi ũdrākí céré, tìkí mvá ũkú 'dĩri be kuyé.

* 22:17 22:17 *Bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ:* Īri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndiāndí rĩ pi agá rĩ pi drìgẹ, āngū Yūdáyā vé rĩ drìgẹ, āngū Gālíláyā vé rĩ drìgẹ, āzini āngū Yāhūdì rĩ pi vé rĩ drìgẹ. 'Bá Rómā vé rĩ pi ívé 'bāgú āmbúgú rĩ zì ívé tì sī Kāyísārā.

27 Ụdũ ni gé, ùkú rĩ ní kpá drāzú.

28 Anji āgō ẹzĩrĩ 'dĩ'bée céré rikí ùkú ǎlu 'dĩri jeé pírí, kǎdō caá ụ'dụ 'bá ùdrǎ'bá gí rĩ pi ní íngázú gōzú ídri rú rĩ gé, ùkú 'dĩri pĩrì ni úmvúlésì adri ǎ'di vé ni?"

29 Yèsũ ní újázú kòpi ní kĩnĩ, "Tǎ ìmi ní zìjì 'dĩri adri pĩrì ku, tǎ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ fi ìmi drìgè kuyé, dōku ìmi nìkì ùkpò Múngú vé rĩ kuyé.

30 'Bá ùdrǎ'bá gí rĩ pi kǎdō gōó íngá ídri rú, āgō rĩ pi jekí ùkú ku, ùkú rĩ pi jekí āgō ku. Kòpi mụ adri 'bũ gé 'dǎá sũ mǎlǎyíkǎ rĩ pi tịnì.

31 'Bo ìmi lǎkí tǎ Múngú ní 'yoó kínĩ, 'bá ùdrǎ'bá gí rĩ pi gō íngá ídri rú rá rĩ kuyé?"

32 Múngú kínĩ, 'Ma Múngú ǎbūrámǎ vé rĩ, Múngú ǎsákǎ vé rĩ, ǎzini Múngú Yókóbũ vé rĩ, Múngú adri 'bá ùdrǎ'bá gí rĩ pi vé ni ku, ìri Múngú 'bá adri'bá ídri rú rĩ pi vé ni."†

33 'Bá bĩtríkǎ rĩ pi kǎ tǎ Yèsũ ní ímbá 'dĩri yìjì, sè kòpi ní ǎyāngará.

Tǎimbì tǎ be agaápi rá rĩ

(Mǎrǎkō 12:28-34; Lúkǎ 10:25-28)

34 Fārúsì rĩ pi kǎ yìjì kínĩ, tǎ Yèsũ ní újǎ rĩ sè Sǎdókè rĩ pi újìkí kírì, Fārúsì rĩ pi gōkí ì úmú trù vūrǎ ǎlu gé.

35 Ágō ǎzi ǎlu kòpi ǎsámvú gé riipi tǎimbì ímbápi rĩ ní Yèsũ ri ù'bìzú, ìri zìzú kínĩ,

36 "Ímbápi, tǎimbì Mósè vé rĩ agá, tǎimbì agaápi rá rĩ, ìri íngōrì?"

37 Yèsũ ní újázú ìri ní kínĩ, " 'Lè mí lè Úpí Múngú mívé rĩ ẹsì be céré, índrì mívé rĩ be céré, yìkì mívé rĩ be céré.'

38 Tǎimbì agaápi rá rĩ ìri 'dĩ, ìri tǎimbì drìdrì rĩ.

39 Tǎimbì ìrì rĩ kpá tǎ be ǎmbúgú, 'Lè mí lè 'bá mí gǎrǎ gá rĩ sũ mí ní mí rù'bá lèé rĩ tịnì.'

22:32 22:32 Wǎngará 3:6 † 22:32 22:32 Ma Múngú ǎbūrámǎ vé rĩ, ǎsákǎ vé rĩ, ǎzini Yókóbũ vé rĩ: ǎbūrámǎ pi ǎsákǎ be, Yókóbũ sì, kòpi ǎ ùdrákí dō gí drǎǎsìyǎ, Múngú mị gé 'dǎlé kòpi ídri rú, ǎ'diǎtǎsìyǎ úmvúlésì kòpi gō íngá ídri rú ùzi. 22:37 22:37 Dètōrōnómè 6:5 22:39 22:39 Lẹvìtìkǎ 19:18 ‡ 22:44 22:44 Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tǎ 'dĩri vé ífífí, Úpí Múngú zì Yèsũ Kúrísítō ri Úpí. § 22:44 22:44 Drì ẹndẹpì gé: 'Bá úrìpi drì ẹndẹpì gé rĩ, ìri ùkpò be, ìri ìnjìnjì. 22:44 22:44 Sǎwúmǎ 110:1 * 23:5 23:5 Sòndúkũ: Yǎhùdì rĩ pi ri tǎimbì rĩ pi ǎ urukò sì, kòpi 'bǎ sòndúkũ agá, kòpi ri ù'yì ì ẹndrẹtì gé, ǎzini ì drìgè tǎimbì Múngú vé rĩ ígázú ǎnì. 'Í lǎ Dètōrōnómè 6:6-8.

40 Tǎimbì ambugu ìrì 'dĩ'bée, 'bá rĩ 'dù dō tǎ ní ngaá rá, ìnjì tǎimbì Mósè vé rĩ rá, ǎzini ìnjì tǎ nẹbì rĩ pi ní ímbá rĩ rá."

Kúrísítō ri ǎ'di ǎ Mvǎ?

(Mǎrǎkō 12:35-37; Lúkǎ 20:41-44)

41 Fārúsì rĩ pi kǎ ì úmú trù ǎlu, Yèsũ ní kòpi zìzú kínĩ,

42 "Ìmi ní ùsùzú rĩ gé, Kúrísítō rĩ ǎ'di 'i? Ìri ǎ'di ǎ mvǎ?"

Kòpi ní újázú kínĩ, "Ìri Dǎwùdì ǎ mvǎ."

43 Yèsũ ní 'yozú kòpi ní kínĩ, "Índrì Uletere rĩ kínĩ Dǎwùdì ǎ zì Kúrísítō ri Úpí ǎsì? Dǎwùdì kínĩ,

44 " 'Úpí 'yo mávé Úpí ní kínĩ, "Mí úrì má drì ẹndẹpì gé, § cìmgbá má ní mívé arì'ba rĩ pi 'bázú mí pǎlé gá rĩ gé." ' "

45 Dǎwùdì zì dō ìri 'Úpí 'i pírì, ' ìri ícò adri Dǎwùdì ǎ mvǎ íngónì?"

46 'Bá ǎzi ícòpi tǎ ìri ní zìjì 'dĩri újǎpi ní 'dǎáyo. 'Ídózú lókí 'dǎri gé, 'bá ǎzi gō ìri zìjì dǎ kuyé.

23

Yèsũ kínĩ lè 'bá rĩ pi ǎ adrikí mị be kowu Fārúsì rĩ pi vé tǎ sì ǎzini 'bá tǎimbì Mósè vé rĩ ímbá'bá rĩ pi vé tǎ sì

(Mǎrǎkō 12:38-40; Lúkǎ 11:37-52; 20:45-47)

1 Yèsũ ní 'yozú 'bá bĩtríkǎ rĩ pi ní, ǎzini 'bá 'ì pámvú ùbì'bá rĩ pi ní kínĩ,

2 "'Bá tǎimbì ímbá'bá rĩ pi Fārúsì rĩ pi be, kòpi ùkpò be tǎimbì Mósè vé rĩ ímbázú.

3 Kúru tǎ kòpi ní lúú ìmi ní rĩ, ìmi 'dúkì ngaánga. 'Bo lè ìmi 'okí tǎ sũ kòpi ní 'oó rĩ tịnì ku, ǎ'diǎtǎsìyǎ tǎ kòpi ní ímbá rĩ, kòpi 'dúkì ngaá ku.

4 Kòpi ri 'bá rĩ pi mí tǎimbì ùkpó ùkpó ni pi 'dù nga, sũ ì ní ọgụ 'bǎá kòpi drìgè rĩ tịnì, 'bo kòpi lèkì 'bá rĩ pi ẹ ìzǎ koó ọgụ 'dĩri ọ'dúzú kòpi drìgè sì vǎgá ku.

5 “Tā ārēvú céré kôpi ní rií 'oó rĩ, kôpi ri 'o, 'bá rĩ pi ā ndrekí rí 'yozú kínĩ, ĩ 'bá múké. Kôpi údéki sōndúkũ* ambugu ambugu ni pi, kôpi sĭkí vérēšĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ pi 'bāá sōndúkũ rĩ pi agá, kôpi ũ'yĭkí ĩ ęndreṭi gé sĭ, āzini kôpi ũ'yĭkí ĩ drĭgé sĭ, 'bá rĩ pi ā ndrekí rí, āzini kôpi úsúkí bōngó, ũ'yĭkí bōngó bāá† ācoco ni pi bōngó rĩ pi ṭi gé sĭ, 'bá rĩ pi ā ndrekí ĩ 'yozú kínĩ, ĩ 'bá múké.

6 Kôpi kádō rií úrí ũmũ nyangará gá, āzini Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá, kôpi lĕkí úrí lúpá ĩ ní āngũ ĩnjĩzú ĩnjĩnjĩ rĩ pi drĭgé.

7 Kôpi kádō rií adrií jōkōnĩ agá, 'bá rĩ pi kádō kôpi ęziĩ, kôpi lĕkí 'bá rĩ pi ĩ njĩkí ĩ njĩnjĩ, lĕ 'bá rĩ pi ā zĭkí ĩ 'imbápi.'

8 “Bo lĕ ĩmi ā'yĭkí 'bá āzi ā zĭ mi ĩmbápi 'dĭni ku, 'bá riipi ĩmi ĩmbápi rĩ 'yęná ālu, ĩmi céré ędrĭpiĩ, āzini ọmvúpĭi.

9 Vũ drĭgé nōgó, lĕ ĩmi zĭkí 'bá āzi 'yozú kínĩ, ĩri ĩmi ętépi 'dĭni ku. Ā'diātāsĭyā ĩmivé ętépi ĩri 'yęná ālu 'bũ gé 'dāá'dā.

10 Lĕ ĩmi íngúkí ĩmi 'yozú kínĩ ĩmi 'bá āngũ ĩmbá'bá ni pi 'dĭni ku, 'bá āngũ ĩmbápi rĩ 'yęná Kúrísitō 'i.

11 'Bá rĩ lĕ dō adrií 'bá āmbúgú rú, lĕ ā 'bā 'i adrií ātĭ' 'bá rú.

12 'Bá riipi 'i íngúpi kínĩ 'i 'bá āmbúgú rĩ, ĩrivé āmbúgũ ri ísĭ ícá ku mādānjá, 'bá 'i 'bāápi kú tā be mādā rĩ, ĩ ĩri íngúgũ.

13 “Īmi 'bá ri' 'bá tāĩmbĭ ĩmbá' 'bá 'dĭ' 'bée, āzini ĩmi Fārúsĭ 'dĭ' 'bée, ĩmi 'bākí ĩmi kú 'bá tā 'o' 'bá pĭri ni pi rú, úmvúlésĭ ĩzāngā rĩ ímú adri ĩmivé ni! Īmi ọzũkí 'bá rĩ pi ní létĭ fizú āní mālūngā 'bũ vé rĩ gé rĩ gĭ, 'bo ĩmi ícókí fĭi 'dāá ku.

14 Īmi 'bá ri' 'bá tāĩmbĭ ĩmbá' 'bá 'dĭ' 'bée, ĩmi Fārúsĭ 'dĭ' 'bée, āzini ĩmi 'bá ĩmi 'bā' 'bée kú 'bá tā 'o' 'bá pĭri ni pi rú 'dĭ' 'bée, ĩzāngā rĩ adri ĩmivé ni. Īmi ri ọwuzi rĩ pi ĩ mĭ ũ'bā rizú kôpivé ngá jó āsámvú gé rĩ pi u'duzú kôpi drĭgé sĭ. Īmi ri Múngú ri zĭ sā be āco, 'bá rĩ pi ā ndrekí rí ĩmi, 'bo Múngú ri ímú ĩmi ĩrĭnjā ũnjĭ ũnjĭ.‡

15 “Īmi 'bá ri' 'bá tāĩmbĭ ĩmbá' 'bá 'dĭ' 'bée, āzini ĩmi Fārúsĭ 'dĭ' 'bée, ĩmi 'bākí ĩmi kú 'bá tā 'o' 'bá pĭri ni pi rú, úmvúlésĭ ĩzāngā rĩ ímú adri ĩmivé ni! Īmi ri ęcĭ vũ drĭgé sĭ, āzini ĩmi ri yĭĩ bālālā rĩ pi zo, ĩmi lĕkí kōdō 'bá āzi ā újā ęsĭ, 'bá āzi újā té dō ęsĭ rá, ĩmi sĕ ĩri ímú fi ācĭ vezú āní ũdũ ākó rĩ agá, ĩzāngā ĩri ní nyaá rĩ ĩri ímú ĩmivé rĩ ndĕ rá.

16 “Īmi drĭkoma adri' 'bá mĭ ākó 'dĭ' 'bée, ĩzāngā rĩ ímú adri ĩmivé ni. Īmi kínĩ, “Bá rĩ sō dō ũyō Jó Múngú vé rĩ ā rú sĭ, ũyō ĩri ní sōó 'dĭri ęzĭ ākó, 'bo 'bá rĩ sō dō ũyō dábũ ĩ ní 'bāá Jó Múngú vé rĩ agá rĩ ā rú sĭ, ā 'dũ ũyō rĩ vé tā ngāá.'

17 Īmi drĭkoma mĭ ākó adri' 'bá azakaza rú 'dĭ' 'bée, ngá 'dĭgé tā be ndĕépi rá rĩ ā'di, ĩri dábũ rĩ, dōku ĩri Jó Múngú vé ĩ ní dábũ rĩ 'bāá 'a ni gé kú Múngú ní rĩ?

18 Īmi 'yokí kpá kínĩ, “Bá rĩ sō dō ũyō vūrā rōbōņō zāzú rĩ ā rú sĭ, ũyō ĩri ní sōó 'dĭri ęzĭ ākó, 'bo 'bá rĩ sō dō ũyō fĕfĕ ĩ ní sĕé 'bāá vūrā rōbōņō zāzú rĩ drĭgé rĩ ā rú sĭ, ā 'dũ ũyō rĩ vé tā ngāá.'

19 Īmi drĭkoma adri' 'bá mĭ ākó 'dĭ' 'bée, ngá 'dĭgé tā be ndĕépi rá rĩ ā'di? ĩri fĕfĕ ĩ ní sĕé rĩ pi, dōku vūrā rōbōņō zāzú ĩ ní fĕfĕ 'bāá drĭ ni gé Múngú ní rĩ?

20 'Bá rĩ sō dō ũyō vūrā rōbōņō zāzú rĩ ā rú sĭ, sō ũyō rĩ vūrā rōbōņō zāzú rĩ ā rú sĭ, āzini sō ũyō rĩ ngá ĩ ní ũ'bāá vūrā rōbōņō zāzú rĩ drĭgé 'dĭ' 'bée ā rú sĭ céré.

21 'Bá rĩ sō dō ũyō Jó Múngú vé rĩ ā rú sĭ, sō 'dĭri ũyō Múngú adriipi Jó rĩ agá rĩ ā rú sĭ.

22 'Bá rĩ sō dō ũyō 'bũ ā rú sĭ, sō ũyō 'dĭri Múngú vé lúpá ā rú sĭ, āzini Múngú riipi úripi lúpá rĩ drĭgé rĩ ā rú sĭ.

23 “Īmi 'bá tāĩmbĭ ĩmbá' 'bá 'dĭ' 'bée, āzini ĩmi Fārúsĭ 'dĭ' 'bée, ĩmi 'bākí ĩmi kú 'bá tā 'o' 'bá pĭri ni pi rú, ĩzāngā rĩ ímú adri ĩmivé ni. Ngá ĩmi ní saá ĩmivé ọmvú agá sũ nāná ṭĭni, ĩngĭrĭnjā ṭĭni 'dĭ' 'bée, ngá mụdrĭ agá, ĩmi ri ālu ni Š í'dú sĕ Múngú ní rá. 'Bo tāĩmbĭ rĩ vé tā āmbúgú ĩ ní 'yoó,

† 23:5 23:5 Bōngó bāá: Yāhúdĭ rĩ pi ri bōngó bāá ũ'yĭ ívé bōngó ṭi gé sĭ. † Í lā Kālāfe 15:37-41. ‡ 23:14 23:14 Átāngá vérēšĭ 14 agá 'dĭri, búkũ Mátáyo vé ĩ ní sĭ Gĭrĭkĭ ṭi sĭ drĭdrĭ rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkĭ sĭ búkũ Mátáyo vé vúlé rĩ agá rá. § 23:23 23:23 Ngá mụdrĭ agá, ĩmi ri ālu ni í'dú sĕ: Tāĩmbĭ Mósĕ vé rĩ 'yo kínĩ, lĕ 'bá Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi ĩ í'dúkĭ ngá mụdrĭ agá, ālu ni sĕé Múngú ní. † Í lā Lĕvĭṭĭkā 27:30-33; Kālāfe 18:21-24; Dĕtōrōnómĕ 12:5-19; 14:22-29.

ã líkí tã pìrì, ã adríkí ẹ̀sì be múké, ã 'duki Múngú vé tã ngaá ẹ̀sì be àlu 'dìri, ìmi 'duki ngaá kuyé. Lẽ ìmi 'duki tã 'dì'bée ngaá, 'bo lẹ̀ ìmi kúkí ngá sèngará Múngú ní rĩ ã vùgú ku.

24 Ìmi drìkoma adri'ba mì ãkó 'dì'bée, ùnyúnyú kádò 'deé ìmivé yìí mvùúmuvu rĩ agá, ìmi ri úrá yìí rĩ agásì* àmvé, 'bo ìmi tekí kámìlò kú ìmi agá.

25 “Ìmi 'bá tǎimbì ímbá'ba 'dì'bée, àzini ìmi Fārúsì 'dì'bée, ìmi 'bākí ìmi kú 'bá tã 'o'ba pìrì ni pi rú, ìmi ri ìmivé kópò, àzini sákānì ã rù'ba àmvé rĩ ùjì áyu, 'bo ìmi ri 'a ni ku àzāvũ rú, ìmi adríkí sù 'dìri tìni, ìmivé ẹ̀sì agá 'dǎá, ìmi kpá ẹ̀sì be àmbúgú ngá drìgé, àzini ìmi ìndrá rú.

26 Ìmi Fārúsì mì ãkó 'dì'bée! Drìdrì ni, lẹ̀ ìmi ùjìkí ìmivé kópò, àzini sákānì ã 'a ùjìjì, úgóró ni ã adri rí kpá ule.

27 “Ìmi 'bá tǎimbì ímbá'ba 'dì'bée, àzini ìmi Fārúsì 'dì'bée, ìmi 'bākí ìmi kú 'bá tã 'o'ba pìrì ni pi rú, ìmi ìndrèkí sù 'bùrèdrì ì ní nǎjò kú ìmvesírìlìlì ùnyì be ambamba rĩ tìni, 'bo 'a ni gé 'dǎlé, 'bá ùdrǎ'ba gí rĩ pi ñmakí, kòpivé fǎ adri kú àzāvũ rú.

28 Ìmi ìndrèkí 'bá ri'ba tã 'o'ba pìrì ni pi tìni, 'bo tã pìrì ìmì ẹ̀sì agá 'dǎáyo, ìmi ri ùnjìkǎnyǎ 'o.

29 “Ìmi 'bá tǎimbì ímbá'ba 'dì'bée, àzini ìmi Fārúsì 'dì'bée, ìmi 'bākí ìmi kú 'bá tã 'o'ba pìrì ni pi rú, ìmi gbíkí nẹ̀bì rĩ pi vé 'bùrèdrì, àzini ìmi nǎjókí 'bùrèdrì 'bá tã 'o'ba pìrì rĩ pi vé rĩ kú ùnyì be ambamba.

30 Ìmi ri 'yo, 'Lókí 'bá ẹ̀'bípiì vé rĩ gé, 'bá adríkí dǎ anigé, 'bá ícókí 'bá úmú 'bá ẹ̀tépìì be nẹ̀bì rĩ pi ú'dì ku.'

31 Tã ìmi ní átá ìmì tì sǐ 'dìri, lū 'yozú kìnì ìmi 'bá nẹ̀bì rĩ pi ú'dì'ba rĩ pi vé anjì.

32 Ìmi lẹ̀kí ùnjìkǎnyǎ 'oó sù ìmi ẹ̀'bípiì ní 'oó rĩ tìni, ìmi 'okí!

33 “Ìmi ìndrèkí sù ìnì tìni, ìmi anjì ìnì vé ni pi! Ìmi nyo ícò ápá tã ì ní lù ìmi drìgé, ìmi jìpi fiipi ácí vezú àní ùdù ãkó rĩ agá rĩ sílé gá sǐ bǎ rá?

* 23:24 23:24 Ùnyúnyú àzini kámìlò pi vé tã: Tã Yèsù ní átá rĩ vé ífífí, Yāhūdì rĩ pi ri tǎimbì mǎdǎnjá rĩ pi 'du nga, kòpi 'duki tǎimbì àmbúgú rĩ ngaá ku. 23:35 23:35 Í'dóngará 4:8 23:35 23:35 2 Kòrónìkòl 24:20-21 † 23:39 23:39 'Bá ímùpi Úpí à rú sǐ rĩ: 'Bá 'dìri Yèsù 'i. 23:39 23:39 Sǎwùmǎ 118:26

34 Kúru á lẹ̀ 'yoó ìmi ní 'dini, ma ímù ìmi ní nẹ̀bì rĩ pi pẹ̀ 'bá ùmì be rĩ pi be, àzini 'bá àngù ímbá'ba rĩ pi be, ìmi ímù urukò'bée ú'dì rá, ìmi urukò'bée gbǎ pẹ̀tì alambaku sígé, ìmi urukò'bée ùgbǎ kẹ̀lìnjá sǐ ìmivé Jó Múngú ri Zìzú rĩ pi agásì, ìmi ímù kòpi údró fũ mǔzú kǔrú rĩ pi agásì àmvé.

35 'Bá Múngú vé tã be pìrì ì ní ú'dì rĩ pi vé àrì ri ímù ngo ìmi drìgé, ú'dìngará rĩ í'dó Èbélè tã be pìrì rĩ rù'ba gá, cǐmgbá cazú Zākāriyā Bārākiyā mvòpì rù'ba gá, 'dìkí Zākāriyā ri Jó Múngú vé rĩ pi vé àsámvú vūrǎ rǎbǎnjǎ zázú rĩ be rĩ gé, kòpivé àrì ri ímù ngo ìmi drìgé.

36 Ádarú á lẹ̀ 'yoó ìmi ní 'dini, ì ímù úyú àndrũ nǎ'bée ìrìnjǎ tã 'i nga'bée 'dì'bée ã tǎ sǐ.

Yèsù ẹ̀ ẹ̀sì ísù ìzāngǎ Yẹ̀rúsālémǎ ã tǎ sǐ (Lúkǎ 13:34-35)

37 “Á, ìmi 'bá Yẹ̀rúsālémǎ vé rĩ pi! Ìmi ú'dìkí nẹ̀bì ì ní pẹ̀e mǔyì ìmi vùgá 'dìí rĩ pi ùdrǎá rá, àzini ìmi úvìkí kpá 'bá Múngú ní pẹ̀e mǔyì ìmi vùgá rĩ pi ùdrǎá írǎ sǐ. Vú be kárákará, á lẹ̀ kòdò ìmivé 'bá rĩ pi ìkūnǎá ímù adrii vūrǎ àlu gé, sù ã'ú ní ívé anjìnjá ìkūnǎá adrii 'i ùpẹ̀lẹ̀'bí ã ndúgé rĩ tìni, 'bo ìmi ã'yìkí àlunǎni kuyé.

38 Ìmi ndrèkí drì ká, ìmivé jó 'dìri ímù adri ku àndrú rú.

39 Á lẹ̀ 'yoó ìmi ní 'dini, í'dózú àndrũ sǐ, ìmi ícókí ma ndrèé dǐì ku, cǐmgbá ìmi ní ímùzú 'yozú, 'Tākìri ã adri 'bá ímùpi Úpí ã rù sǐ rĩ+ be.' ”

24

Ì ímù Jó Múngú vé rĩ ùnjò rá (Mǎrǎkò 13:1-2; Lúkǎ 21:5-6)

1 Yèsù kǎ ríi fũu mǔzú Jó Múngú vé rĩ agásì àmvé, ìrivé 'bá ìri ã pámvú ùbì'ba rĩ pi ní ímùzú ìri vùgá, kòpi ní 'yozú ìri ní kìnì, “'Í ndre drì Jó Múngú vé rĩ, àzini 'í ndre drì jó ì ní sǐ gǎrǎ ni gé sǐ 'dì'bée ká.”

2 Yēsū ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dīni, jó ìmi ní ndrēé 'dī'bée, ī ímú kòpi ũṅṅó céré vūgá, ícókí írā āzi kuú ógúpì drīgē āluṅáni ku.”

Īzāngā ri ímú 'dī'dī
(Mārākō 13:3-13; Lúkā 21:7-19)

3 Yēsū kā úrí kuú Írā Ōlívē vé rī drīgē 'dāá, īrivé 'bá īri ā pámvú ũbī'bá rī pi ní ī njezú mužú īri vúgá 'dāá, kòpi ní īri zizú kīnī, “Tā 'dīri ímú 'i nga ngòtú? Ngá ícòpi mívé ímúngará ā tā 'daápi rī ā'di? Āzini ngá ícòpi ù'dú ùdū vé rī ā tā 'daápi rī ā'di?”

4 Yēsū ní újázú kòpi ní kīnī, “Īmi adrikí mī be kowu, lē 'bá āzi ā ũ'bā īmī mī ku.

5 'Bá kárakarā pi ímú mā rú sī, kòpi 'yo, 'Ma Kúrísítō 'i.' Kòpi ímú 'bá kárakarā pi ē mī ũ'bā rá.

6 Īmi ímú ẹ'dí ī ní rií 'dī rī vé tā yī, āzini ĩmi ímú tā 'bá rī pi ní lēzú ẹ'dí 'dizú rī vé tā yī rá, 'bo tā 'dīri ā sē ĩmi ní ũrī ku. Tā 'dī'bée ímú ī nga rá, 'bo ù'dú ùdū vé rī ícò drī ícá mbēlējá ku.

7 'Bá āngū āzi agá rī pi ímú ẹ'dí 'dī 'bá āngū āzi agá rī pi be, 'bāgú āngū āzi agá rī pi ímú ẹ'dí 'dī 'bāgú āngū āzi agá rī pi be. Ẹbírí ri ímú 'de ũgá vūgá sī, āzini nyòókú rī ímú 'i aya dīngídīngí āngū rī pi agásī céré.

8 Tā 'dī'bée īzāngā rī vé í'dóngará, sū ũkú ní í'dó īzāngā nyaá mvá tīngará gá rī tīnī.

9 “Ī ímú ĩmi uru sē 'bá āngū ọcū'bá rī pi drīgē, kòpi ĩmi ú'dí, 'bá āngū rī pi agásī rī pi céré ímú ĩmi ndrē ũnjí mā tā sī.

10 Sā 'dāri gé, 'bá kárakarā pi ímú ívé ẹ'yīngará ku rá, kòpi ímú ī ọgūpīi ā ũli 'be, āzini kòpi ímú ī ọgūpīi ndrē ũnjí.

11 Nẹbī kárakarā ũnjó rú ni pi ímú ífū, kòpi ímú 'bá kárakarā pi ē mī ũ'bā.

12 Ūnjikānyā ní rií tī mužú drīgélé rī sī, īri sē 'bá urukọ lēkí ī ọgūpīi ku.

13 'Bo 'bá pá tuúpi ũkpó ũkpó cīmgba cazú ù'dú ùdū vé rī gé rī, Múngú ri ímú īri pa rá.

14 Ẹ'dúkó múké mālūngā vé rī, ī ímú ũlū mužú āngū rī pi agásī céré. 'Bá rī pi yíkí dō céré gí, ù'dú ùdū vé rī kúru ícá.

Ngá Ūnjí ri ímú adri Jó Múngú vé rī agá
(Mārākō 13:14-23; Lúkā 21:20-24)

15 “Īmi kádō 'Ngá Ūnjí āngū izaápi rá,' nẹbī Dānyélē* ní ọtú tā ni 'yoó tu pá kuú vūrā uletere rī agá rī ndrē, 'bá tā ni lāápi rī, ā nī tā ni vé ífífi múké.

16 Kúru sá 'dāri gé, ĩmi dō ri adri āngū Yūdáyā vé rī agá, lē ĩmi njukí tuú mužú írā drīgē.

17 'Bá tu'bá ívé jó drīgē rī pi, lē kòpi ē ísíki vūgá mužú ngá āzi í'dú ívé jó agá 'dāá ku.

18 'Bá adri'bá ívé ọmvú agá rī pi, lē kòpi ā gōkí mužú ívé bōngó akoó rúkū rī í'dú ku.

19 Sā 'dāri gé, īzāngā rī adri āmbúgú ũkú 'a be rī pi ní, āzini ũkú ri'bá anji undru'bá undrundru rī pi ní.

20 Lē ĩmi zíkí Múngú ri, lókí ĩmi ní ápázú rī ā adri lókí kílongóro vé rī† gé ku, dōku ā adri ù'dú Sábátā vé rī gé ku.

21 Lókí 'dīri, īri lókí ũnjí īzāngā nyazú ni. Í'dózú ī ní 'bū pi gbizú vū be rī gé, cīmgba ícázú āndrū sī, tā 'dīri āvū ni nga drī 'i 'dīni kuyé. Tā 'dīri gō 'i ngaá 'dīri tīnī dīi ku.

22 Múngú ē ítrú té dō ù'dú 'dī'bée ícá ẹlīnā ku, 'bá āzi ícò té adrií ídri rú ku, Múngú ítrú ù'dú 'dī'bée ẹlīnā, ā'diātāsīyā īrivé 'bá īri ní ũpēé gí rī pi ā tā sī.

23 Sā 'dāri gé, 'bá āzi 'yo dō mí ní, “Í ndrē drī ká, Kúrísítō ri nō!' dōku 'Īri 'dā!' lē mī ẹ'yī ku.

24 'Bá ũnjó rú 'yo'bá kīnī ī Kúrísítō rī pi nẹbī ũnjó rú rī pi be, kòpi ímú tā ambugu ambugu ni pi 'o, āzini tā āyázú āyāyā ni pi 'o 'bá rī pi ē mī ũ'bāzú, kòpi kpá ũ'bī 'bá Múngú ní ũpēé ívé ni rī pi ē mī ũ'bā índī.

24:15 24:15 Dānyélē 9:27; 11:31; 12:11 * 24:15 24:15 Dānyélē: Dānyélē ri nẹbī Múngú vé ni, rukí īri jīi āngū Bābēlónā vé rī gé, sá 'bāgú Nēbākānézā ní Yērúsālemā ri izazú lí mūdūrūlū tōwú pūkú ẹzīrī (570) gé rī gé, ísú tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lē 2 'Bāgú 24-25; Dānyélē 1:1-7. † 24:20 24:20 Lókí kílongóro vé rī: Āngū Ísērélē vé rī gé 'dāá, lókí kílongóro vé rī gé, ẹcī tungará ũkpó ũkpó, ā'diātāsīyā yīgó ri 'dī ambamba, sē āngū rī igbe igbe.

25 Ìmi ndrekí drĩ ká, ã lũ ìmi ní tã 'dĩri drĩdrĩ ìsú àkũdè lókí 'dãri ícá drĩ kuyé.

26 “Bá àzi lũ dō ìmi ní kīnī, ‘Ìmi ndrekí drĩ ká, Kúrísítō ri àngũ ã'wí cínýáfã rú rĩ agá 'dãá'dã,' ìmi izakí sã mužú ìri ndázú ku, dōku 'yo dō ìmi ní kīnī, ‘Kúrísítō ri jó agálésī rĩ agá 'dãá'dã,' lē ìmi ẹ'yìkí ku.

27 'Bá Mvã vé ìmúngará ìri ìmú adri sũ ùvi gaápi àngũ ìmgbèrèépi í'dózú ùtú ní ìfúngará gá, cìmgbá cazú ùtú ní 'dengará gá rĩ tìni, 'bá rĩ pi ndre àngũ rĩ pi agásí céré.

28 Vūrã àvũ rĩ pi ní ulazú rĩ, lógúnũ rĩ pi unga mù u'de vūrã 'dãri gé.

*'Bá Mvã vé ìgōngará
(Mārākō 13:24-31; Lúkã 21:25-33)*

29 “Koro ú'dú ìzāngã nyazú 'dã'bée ã vùdrĩ gé,

“ ‘Ùtú rĩ ẹ mị ri ìmú bĩ ni ku ìnìnjá rú, mbãá rĩ gō kaá ku,

Línyã rĩ pi ìmú lũ 'bũ gé 'dãásī vūgá, àngũ 'bũ gé 'dãá rĩ ìmú 'i aya dīngídīngí.’

30 “Sã 'dãri gé, ma 'Bá Mvã 'i, tã àyãzú àyãyã ni ìmú 'i nga 'bũ gé 'dãá mávè ìmúngará ã tã 'dazú, 'bá vũ drĩgé rĩ pi céré nga rĩ ngo ìzāngã ìzāngã rú. Ma 'Bá Mvã 'i, kōpi ìmú mávè ìmúngará ìrìbìtì agásí ùkpō be rĩ ndre, àzini mávè dīngará pōwùpōwù rĩ ndre ì mị sī.

31 Ìri ìmú ívé mālāyíkã rĩ pi ìpē gūké vu ú'dúkọ be uru 'dãá 'bá rĩ pi zizú, kōpi ìmú 'bá ìri ní ùpèé gí rĩ pi ìkūnã vũ drĩgé sī céré.

32 “Lē ìmi nīkí tã 'i ngaápi pèti ì ní zìjì fìgì rĩ ã rù'bá gá rĩ. Pèti rĩ vé drìtì í'dó dō rũú bì be gí, ìmi nì áamá 'yozú kīnī, àngũ rĩ ícá ẹzũ rú gí.

33 Ìri kpá adri sũ 'dĩri tìni, ìmi ndrekí dō tã 'dĩ'bée ri ì nga, ìmi nì áamá 'yozú kīnī, ẹsì mādã, ma ìlókō ìmúmũ, ma nóni kẹ̀tìlè gá.

34 Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dĩni, 'bá úyú nōri vé rĩ pi ã urukọ ùdrákí drĩ ku, cìmgbá tã 'dĩ'bée ní ì ngangará gá.

35 'Bũ pi vũ be, kōpi de rá, 'bo ú'dúkọ má ní átá rĩ de ku.

*'Bá àzi nì ú'dú ni kuyé dōku sã ni kuyé
(Mārākō 13:32-37; Lúkã 17:26-30, 34-36)*

36 “‘Bá àzi nì ú'dú, dōku sã má ní ìmúzú rĩ kuyé, mālāyíkã 'bũ gé rĩ pi nīkí kuyé, ma Mvã rú, á nì kpá kuyé, 'bo má Ẹtẹ̀pì nì 'yéná nì.

37 Ma 'Bá Mvã 'i, mávè ìgōngará, ìri ìmú adri sũ lókí Núwã† vé rĩ gé rĩ tìni.

38 Lókí yìjọ́ rĩ ní drĩ 'dizú tizú kuyé rĩ gé, 'bá rĩ pi rikí ngá nyaá, kōpi rikí ngá mvuú, kōpi rikí ùkú jeé, àzini kōpi rikí ìvé anji ùkú rĩ pi sèé jeé àgō rĩ pi ní, cìmgbá cazú lókí Núwã ní fizú ívé kúlúmgbá mọ̀ngù rĩ agá rĩ gé.

39 Kōpi nīkí 'yozú kīnī, tã àzi ri ìmú 'i nga 'dĩni kuyé, cìmgbá cazú lókí yìjọ́ rĩ ní tizú kōpi ìmùlùzú ú'dizú drázú rĩ gé. Ma 'Bá Mvã 'i, mávè ìgōngará ri ìmú adri sũ 'dĩri tìni.

40 Tã 'dĩri ìmú 'bá ìrì pi ìsú ọmvú agá, ì àlu ni 'du, ì àlu ni ku.

41 Ìri ìmú ùkú ìrì pi ìsú ngá 'yìngará gá, ì àlu ni 'du, ì àlu ni ku.

42 “Kúru lē ìmi adrikí mị be kowu, ã'diātāsīyã ú'dú Úpí ní ìmúzú ìgōzú rĩ, ìmi nīkí kuyé.

43 'Bo lē ìmi nīkí tã 'dĩri múké, jó 'dìpa rĩ ã nì té dō sã ùgù'bá ní ìmúzú 'í vúgá ìnì sī rĩ rá, ìri té adri mị be kowu, ícọ́ té ùgù'bá rĩ kuú muú ngá ùgùú ívé jó agá 'dãá ku.

44 Lē ìmi adrikí kpá ùrè, ã'diātāsīyã ma 'Bá Mvã 'i, sã má ní ìmúzú rĩ, ìmi ícókí tã ni 'bãá ìmi drĩgé 'yozú kīnī, ma ri ìmú 'dĩ'dĩ 'dĩni ku.

*Àtí'bá ẹsì 'bãápi ívé ẹzì drĩgé, àzini
àtí'bá ẹsì 'bãápi ívé ẹzì drĩgé ku rĩ
(Lúkã 12:35-48)*

45 “Àtí'bá ẹsì 'bãápi ívé àmbúgú rĩ vé tã 'duúpi ngaápi rá, adriípi úmí be, àmbúgú rĩ ní 'bãá àtí'bá rĩ pi drĩgé àmbúgú rú ícọ́pi ànyāngã sèépi àtí'bá urukọ'bée ní sã múké gá rĩ ã'di 'i?

24:29 24:29 Ìsáyã 13:10; 34:4 † 24:37 24:37 Núwã: Núwã adri sã 'bá rĩ pi ní ùnjikānyã 'ozú ùnjí 'dãri gé rá, kúru Múngú ní ìri zizú ã údé kúlúmgbá, yìjì rĩ kãdō ìmú tìjì, ã pa rí ìrivé 'bá rĩ pi ìrivé ànyãpá rĩ pi ã urukọ pi be. 'Í lã 'Ídóngará 5-9.

46 'Bá āmbúgú rĩ kādō ìgōó, ìsú dō ívé átí'bá rĩ nga ẹ̀zì rĩ múké, átí'bá rĩ tākíri ìsú rá.

47 Ádarú á 'yo ìmi ní 'dínì, 'bá āmbúgú rĩ ícò átí'bá 'dìrì 'bā ívé ngá jó āsámvú gé rĩ pi ārěvú ùtē céré nĩ.

48 'Bo átí'bá rĩ dō 'bá tã 'oópi ùnjì nì, 'yo dō, 'Mávè āmbúgú rĩ mụ adrií āmvé sà be āco,'

49 'Ídó dō ríí 'í ọ̀gǔpǐjì átí'bá rĩ pi fụú, āzini fi dō ríí íwá mṣụú 'bá rì' 'bá íwá mṣụ' 'bá ìmērězú rĩ pi be trú,

50 āmbúgú átí'bá 'dìrì vé rĩ ìmụ ícá lókí átí'bá rĩ ní nǐjì kuyé nì gé.

51 Ìri ìmụ átí'bá 'dìrì uga kpélékpélé, ìri 'dụ 'be 'bá ì 'bā' 'bée kú tã 'be pìrì rĩ pi āsámvú gé, 'dālè kòpi ā mụkí rí áá ngoó āzini síkányá cíí.

25

Nāpí anjì ùkú mụdrì kácáná rú rĩ pi vé rĩ

1 "Mālūngā 'bū vé rĩ adri sū anjì ùkú mụdrì kácáná rú ívé lāmbā 'dụ' 'bá mụzú ìndī kẹ̀rẹ̀gú rĩ ẹ̀ drì ùtẹ̀zú rĩ tìjì.

2 Anjì ùkú tọ̀wụ rĩ pi azakaza rú, tọ̀wụ rĩ pi úmī be.

3 Anjì ùkú azakaza rú rĩ pi 'dụkí ívé lāmbā mụzú ìndī, 'bo kòpi jìkí ùdu āndō rú nì kuyé.

4 Anjì ùkú tọ̀wụ úmī be rĩ pi tókí ùdu mālāngī agá, kòpi 'dụkí mụzú ìndī.

5 Kẹ̀rẹ̀gú rĩ 'dụ sà āco, ìmụ ícá ndō, ìsú ākūdē anjì ùkú rĩ pi kokí ụ'dụ gí.

6 "Kā mụú adrií ìnì ágágá, 'bá āzi ní trezú ụ'dụkó be ụrụ 'dāá kīnī, 'Kẹ̀rẹ̀gú rĩ rì ìmụ 'dā! Ìmi ìfūkí āmvé ìri vú nōó.'

7 "Kúru anjì ùkú rĩ pi ní aruzú ụ'dụ gélésì, kòpi ní ívé lāmbā rĩ pi vé bāákú ve' 'bá rĩ pi ẹ̀ tì úlízú 'dīísì rá.

8 Anjì ùkú azakaza rú rĩ pi ní 'yozú anjì ùkú úmī be rĩ pi ní kīnī, 'Ìmi sēkí 'bá ní ùdu, 'bávè lāmbā rĩ pi vé ācì rì ùdrādrā.'

9 "Anjì ùkú úmī be rĩ pi ní újázú kòpi ní kīnī, "Bá ícókí ìmi ní ùdu sēé ku, ùdu rĩ ícò caá 'bá ní ìmi be ku, ìmi mụkí ùdu jee 'bá rì' 'bá ùdu ụzì' 'bá rĩ pi vúgá.'

10 "Kòpi ká 'deé mụú ùdu jengará gá 'dāá, kẹ̀rẹ̀gú rĩ ní ícázú. Anjì ùkú ì útú' 'bá kú ùrè rĩ pi ní 'dezú mụzú vūrā ùkú jezú rĩ gé 'dāá. Átí' 'bá rĩ pi ní kẹ̀tì rĩ ụpǐzú cí.

11 "Vúlé vúlé rú anjì ùkú azakaza rú rĩ pi ní kpá ícázú, kòpi kīnī, 'Āmbúgú 'bávè rĩ, 'í zì 'bá ní kẹ̀tì rĩ!'

12 "'Bo ìri ní újázú kòpi ní kīnī, 'Ádarú á lè 'yoó ìmi ní 'dínì, á nǐ ìmi kuyé.'

13 "Kúru ìmi 'bá mā pámvú ùbī' 'bá 'dī' 'bée, lè ìmi útúkí ìmi kú ùrè, ā'diātāsīyā ìmi nǐkí ụ'dụ, dōku sà má ní ìmúzú ìgōzú rĩ kuyé.

*Nāpí átí' 'bá na rĩ pi vé rĩ
(Lúkā 19:11-27)*

14 "Á lè 'yoó ìmi ní dǐjì 'yozú kīnī, mālūngā 'bū vé rĩ adri sū ágó mụúpi āngū vūrā gá rĩ vé rĩ tìjì. Ágó rĩ ká lèé ngaá mụzú, zì ívé átí' 'bá na rĩ pi, awa kòpi ní mūfēngā, kòpi ā ngakí rì ẹ̀zì ānì.

15 Sē āzi rĩ ní mūfēngā jūru āmbúgú* tọ̀wụ, āzi rĩ ní mūfēngā jūru āmbúgú ìrì, āzi rĩ ní mūfēngā jūru āmbúgú ālu. Ìri ní kúru 'dezú mụzú ívé ẹ̀cì gé 'dāá.

16 Ágó ì ní mūfēngā sēé ìri ní jūru āmbúgú tọ̀wụ rĩ, 'dụ mūfēngā rĩ mụzú ẹ̀zì ngazú ānì, gō āzini ìsú drì nì gé caá jūru āmbúgú tọ̀wụ.

17 'Bo ágó ì ní mūfēngā sēé ìri ní jūru āmbúgú ìrì rĩ, 'dụ mūfēngā rĩ mụzú ẹ̀zì ngazú ānì, gō āzini ìsú drì nì gé caá jūru āmbúgú ìrì.

18 'Bo ágó ì ní mūfēngā sēé ìri ní jūru āmbúgú ālu rĩ, jì mūfēngā ívé āmbúgú rĩ vé rĩ sǐjì 'bū agá.

19 "Vúdrì nì ká vùú caá sà āco, ágó āmbúgú rĩ ní ìmvízú. Ìri ní ívé átí' 'bá rĩ pi zìzú, lè nǐjì áamá dō kòpi ngakí ẹ̀zì mūfēngā rĩ sī ìngónì.

20 Ágó ì ní mūfēngā sēé ìri ní élifū tọ̀wụ rĩ, gō élifū āzi ìsú caá tọ̀wụ. Ìri ní 'yozú ívé āmbúgú rĩ ní kīnī, "Í sē ándúru má ní mūfēngā élifū tọ̀wụ, nóni á gō āzi nì ìsú caá drì nì gé élifū tọ̀wụ.'

21 "Ìrìvé āmbúgú rĩ ní újázú ìri ní kīnī, "Í nga ẹ̀zì rĩ múké, mī átí' 'bá múké, 'í 'bā

* 25:15 25:15 Mūfēngā jūru āmbúgú agá rĩ: 'Bá rĩ nga dō ẹ̀zì ìlì mụdrì drì nì tọ̀wụ, ì 'bá rĩ ùfē mūfēngā jūru āmbúgú ālu nì sī.

mívé ẹsì céré rizú ẹ̀zì rĩ ngazú. 'Í 'bā ẹ̀sì rizú ngá mādāṅá 'dĩri ā tā mbazú, ma nóni mi 'bā ngá āmbúgú ni ā tā mba. Mí ímú, 'bá ímúkí āyīkō 'bāá mí be trú.'

22 "Ágò ì ní mūfēngā sēé ìri ní élifū ìrī rĩ ní ímúzú, ìri ní 'yozú ívé āmbúgú rĩ ní kīnī, 'Mūfēngā mí ní sēé má ní élifū ìrī rĩ, á gō āzini ìsù caá drī ni gé élifū ìrī.'

23 "Ìrivé āmbúgú rĩ ní újázú kīnī, "Í nga ẹ̀zì rĩ múké, mi átí'bá múké, 'í 'bā mívé ẹ̀sì céré rizú ẹ̀zì rĩ ngazú. 'Í 'bā ẹ̀sì rizú ngá mādāṅá 'dĩri ā tā mbazú, ma nóni mi 'bā ngá āmbúgú ni ā tā mba. Mí ímú, 'bá ímúkí āyīkō 'bāá mí be trú.'

24 "Átí'bá ì ní mūfēngā sēé ìri ní jūru āmbúgú ālu rĩ ní ímúzú, ìri ní 'yozú ívé āmbúgú rĩ ní kīnī, 'Āmbúgú, á nī rá mī tā ē sù mbamba, ānyāngā mí ní ríi ìkūnāá rĩ, 'í 'ā ọm vú ni mi 'i kuyé, ānyāngā mí ní ríi ìkūnāá rĩ, 'í rí úri ni nī kuyé.

25 Á 'o ùrī sī, á jì mívé mūfēngā jūru āmbúgú ālu rĩ sī 'bù agá, mívé mūfēngā rĩ má ní ìjì nō.'

26 "Ìrivé āmbúgú rĩ ní újázú ìri ní kīnī, 'Mí átí'bá ùnjí, mi ùvú rú! 'Í nī rá 'yozú kīnī, ānyāngā má ní ìkūnāá rĩ, á sa nī kuyé, āzini ānyāngā má ní ìkūnāá rĩ, á rí úri ni nī kuyé.

27 Múké ni, mi té mávé mūfēngā jì 'bā jó ì ní rizú mūfēngā 'bázú rĩ agá, má kādō ìgōó, ma té ìsù ākūdē mávé mūfēngā rĩ tì gí.'

28 "Kúru āmbúgú rĩ ní 'yozú kīnī, 'Ìmi 'dúkí mūfēngā jūru āmbúgú ālu 'dĩri drī ni gé sī rá, ìmi sēkí mūfēngā rĩ átí'bá adriipi mūfēngā jūru āmbúgú be mụdrí rĩ nī!

29 'Bá ívé mūfēngā áyúpi létì be múké rĩ, ì ímú ìri ní āzi ni sē drīdrī 'dāri aga rá, ìri ímú adri mūfēngā be ambamba. 'Bo 'bá ívé mūfēngā áyúpi létì be múké kuyé rĩ, ì ímú ìrivé rĩ 'dù drī ni gé sī 'dīisī rá.

30 Átí'bá 'dĩri ẹ̀zì ākó, ìmi 'dúkí ìri 'beé āmvé ìnìṅá agá 'dāá, á mụ rí áá ngoó, āzini sīkányá cií 'dāá.'

Ì ímú 'bá vū drīgé rĩ pi vé tā lị rá

31 "Ma 'Bá Mvá 'i, má kādō ìgōó mālāyīkā rĩ pi be sū 'bāgú tìni, ma ímú

úrì lúpá mālūngā vé 'bū gé ì ní íngúngū rĩ drīgé.

32 Ì ímú 'bá rĩ pi úmú āngū rĩ pi agásì céré, ì kòpi ìjì má ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ma ímú kòpi āsámvú aco sū ì ní kābīlō pi acoó ndrījì be rĩ tìni.

33 Ma ímú kābīlō rĩ pi 'bā mávé drī ẹ̀ndẹ̀pì gé, ma ndrījì rĩ pi 'bā mávé drī ìjì gé.

34 "Ma 'bāgú rú, ma ímú 'yo kābīlō mávé drī ẹ̀ndẹ̀pì gé rĩ pi ní, 'Ìmi ímúkí, má Ẹ̀tẹ̀pì 'bā tākíri ìmi drīgé gí. Ìmi ímúkí fíi mālūngā ì ní údé kuú ìmi ní ìnógòsì ì ní drī 'bū pi gbizú vū be kuyé rĩ agá.

35 Ā'diātāsīyā ẹ̀bírì ká ma fụú, ìmi sēkí má ní ngá nyanya, á nya rá. Yījì úvá ká ma ndēé, ìmi sēkí má ní yījì, á mvu rá. Ma jākāgú, ìmi ẹ̀'yíkí ma fíi ìmivé 'bẹ̀tì āsámvú gé rá.

36 Má ká adrii bōngó ākó, ìmi sēkí má ní bōngó suú rá. Drā ká ma ruú, ìmi kokí má ìzā rá. Ká ma 'beé jó āngū ù'yīzú rĩ agá, ìmi mụkí ma ndreé rá.'

37 "Kúru 'bá tā 'o'bá pìrì rĩ pi ímú újá má ní, kòpi 'yo, 'Úpí, 'bá nīkí ngòtù 'yozú kīnī, ẹ̀bírì fụ mi gí, 'bá sēkí mí ní ngá nyanya nyaá ngòtù, dōku 'bá nīkí ngòtù 'yozú kīnī yījì úvá ndē mi gí, 'bá sēkí mí ní yījì mvuú ngòtù?

38 'Bá nīkí ngòtù 'yozú kīnī, mi jākāgú, 'bá ẹ̀'yíkí mi ífí 'bávé 'bẹ̀tì āsámvú gé ngòtù, dōku 'bá nīkí ngòtù 'yozú kīnī, mi bōngó ākó, 'bá sēkí mí ní bōngó suú ngòtù?

39 'Bá nīkí ngòtù 'yozú kīnī, mi drā rú, dōku 'bekí mi jó ì ní rizú āngū ù'yīzú rĩ agá, 'bá mụkí mi ndreé ngòtù?'

40 "Ma 'bāgú rú, ma ímú 'yo kòpi ní, 'Ádarú á 'yo ìmi ní 'dīni, tā ìmi ní 'oó 'bá ìndrē 'bá kú ẹ̀zì ākó rĩ pi ní 'dĩri, ìmi 'okí tā 'dĩri má ní.'

41 "Ma ímú 'yo 'bá mávé drī ìjì gé rĩ pi ní, 'Ìmi ngakí mụú má gārā gá 'dīisī rá! Múngú tri ìmi gí, ìmi fíkí ācì vezú ānì ùdū ākó, ì ní údé ādróko pi ní ívé ìndrì ùnjí rĩ pi be rĩ agá 'dāá.

42 Ā'diātāsīyā ẹ̀bírì fụ ándúrú ma rá, ìmi sēkí má ní ngá nyanya nyaá kuyé. Yījì

úvá ndě ándúró ma rá, ìmi sèkí má ní yǐ mvuú kuyé.

43 Ma ándúró jākā, ìmi é'yǐkí ma fí ìmivé 'bètì àsámvú gé kuyé. Ma ándúró bōngó ãkó, ìmi gākí má ní bōngó sēgá sī. Ma ándúró drā rú, āzini 'bekí ma jó ì ní rizú āngū ũ'yǐzú rǐ agá, ìmi gākí má ìzā kogá sī.'

44 “Kòpì ímú zì kìnì, ‘Úpì, 'bá nǐkí ngòtú 'yozú kìnì ándúró èbírì fù mí gí, dōku yǐ úvá ndě mí gí, dōku mí jākāgú, dōku mí bōngó ãkó, dōku mí drā rú, dōku 'bekí mí jó ì ní rizú āngū ũ'yǐzú rǐ agá, 'bá kokí mí ìzā kuyé ngónì?’

45 “Ma ímú újā kòpì ní, ‘Ádarú á 'yo ìmi ní 'dínì, tā ìmi ní 'oó 'bá índré'bá kú èzì ãkó rǐ pí ní kuyé rǐ, ìmi 'okí kpá má ní kuyé.’

46 “‘Bá tā 'o'bá pìrì ku rǐ pí, ì ímú kòpì ìrìṅā ùdũ ãkó, 'bo 'bá tā 'o'bá pìrì rǐ pí, kòpì ímú ídri 'dání'dání rǐ ìsú rá.”

26

Atala ambugu rǐ pí ríkí lètì ndāá Yèsù rǐ 'dìzú

(Mārākō 14:1-2; Lúkā 22:1-2; Yūwánì 11:45-53)

1 Yèsù ká átángá rǐ átá deḡ gí, ìrì ní 'yozú ívé 'bá 'ì pámvú ùbǐ'bá rǐ pí ní kìnì,

2 “Ìmi nǐkí rá, Ụ'dú Múngú ní Èlìzú Jó rǐ pí tì gé sǐ rǐ* ace nóni ụ'dú ìrǐ, ma 'Bá Mvá 'ì, ì ímú ma ru sē ari'ba rǐ pí drǐgé ụ'dú 'dāri gé, kòpì ímú ma gbā peṭì alambaku sǐgé.”

3 Sā 'dāri gé, atala atala rǐ pí drǐgé rǐ pí, drǐkoma rǐ pí be, úmúkí ì átálágú āmbúgú† ì ní zǐ Kāyáfā rǐ vé jó agá.

4 Kòpì ríkí lètì ndāá kírì kírì Yèsù rǐ ruḡú, ì 'dìkí rǐ ìrì drāá 'dǐsǐ rá.

5 Kòpì ní 'yozú kìnì, “Lē 'bá ruḡí ìrì ụ'dú ùmḡ nyazú rǐ gé ku, ā'diātāsīyā 'bá rǐ pí ímú íngá mgbārāsī 'bá drǐgé gí.”

* 26:2 26:2 Ụ'dú Múngú ní Èlìzú Jó rǐ pí tì gé sǐ rǐ: Yāhúḡ rǐ pí rǐ ụ'dú Múngú ní óṭú èlìzú Ìsèrélē rǐ pí vé jó rǐ pí tì gé sǐ Èjèpétò gá 'dāá rǐ vé tā ígá. Óṭú kòpì è'bípì ùbèkí kābìlò ā ári ívé kèḡtì è èrǐfè gá sǐ, sē Múngú ụ'dú kòpì kuyé. Múngú ụ'dú 'bá Èjèpétò vé kābìlò ári ùbè'bá ívé kèḡtì è èrǐfè gá sǐ kuyé rǐ pí vé anjì āgò kāyú rǐ pí ùdrāá 'bá ālu ālu vé 'bètì àsámvú gé sǐ rá. 'Í lā Wǔngárá 12:17-28; Mátáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkā 2:41; Yūwánì 2:13; Èzì 12:4; 1 Kòrínítò 5:7; Èbèrē 11:28. † 26:3 26:3 Átálágú āmbúgú rǐ: Átálágú āmbúgú rǐ ndě atala rǐ pí cére, ā'diātāsīyā ìrì 'yéná fì Jó Múngú vé rǐ agá Vūrā Uleteretere rǐ agá 'dāá nǐ, ìrì fì vú ālu ílì ālu agá. Ìrì ári ròbòṅò vé rǐ jì ùnjìkānyā ùjìzú. 'Í lā Lèvǐtìkā 16; Èbèrē 9.

Ūkú āzi ùdā ùdu Yèsù drǐgé
(Mārākō 14:3-9; Yūwánì 12:1-8)

6 Yèsù ká rǐi adrií Bētēnīyā gá Símónā ùfú ní ándúró nyaá rǐ vé āngá 'dāá,

7 ūkú āzi ní ímúzá ùdu èjì be ngǔúpi ndrǐndrǐ ní be mālāngǐ agá, ùdu rǐ ājē be āmbúgú, ūkú rǐ í'dú ùdu rǐ ùdāá Yèsù drǐgé, ìsú ākūdē Yèsù rǐ ínyá nya.

8 'Bá Yèsù ā pámvú ùbǐ'bá rǐ pí ká tā 'dǐrì ndreé, sē kòpì è èsì ve rá. Kòpì ní zìzú kìnì, “Ngá ūkú rǐ ní ùdu rǐ izazú 'dínì rǐ ā'dì?

9 Ì té ùdu 'dǐrì sē je ājē be āmbúgú, ì té ícò mǔfēngā ní awa 'bá ngá ãkó rǐ pí ní.”

10 Yèsù ká tā kòpì ní 'yoó 'dǐrì yǐ, ìrì ní 'yozú kìnì, “Ngá ìmi ní rizú unuzú ūkú 'dǐrì vé tā sǐ rǐ ā'dì? Ngá ìrì ní 'oó má ní 'dǐrì, ìrì tā múké.

11 Ìmi nǐjì rǐ adri 'bá ngá ãkó rǐ pí be, 'bo má ícò adrií ìmi be caá sá be āco ku.

12 Ùdu ūkú rǐ ní dāá má drǐgé 'dǐrì, ìrì rǐ má ru'bá údé, úmvúlésì ì ímú ma sǐ ānì 'bú agá.

13 Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dínì, 'bá rǐ pí ríkí dō ụ'dú kó múké rǐ ùlúú muḡú vǔ drǐgé sǐ, kòpì kpá ímú tā ūkú 'dǐrì ní 'oó má ní rǐ ùlú rá, 'bá rǐ pí è ígákí rǐ ìrìvé tā ānì.”

Yúdā 'be Yèsù ā ùlì

(Mārākō 14:10-11; Lúkā 22:3-6)

14 Kúru Yèsù vé 'bá muḡrǐ drǐ ní ìrǐ rǐ pí vé ālu, ì ní zǐ Yúdā Ìsìkārìyótā ní 'dezú muḡú atala atala rǐ pí drǐgé rǐ pí vúgá 'dāá,

15 Ìrì ní zìzú kìnì, “Á sē dō Yèsù rǐ ruḡ ìmi ní gí, ìmi má ní ā'dì sē?” Kúru kòpì ní mǔfēngā fífì ènjǐpì ènjǐènjǐ ní pí lázú pǔkú na, sèzú ìrì ní.

16 Í'dózú sá 'dāri gé, Yúdā í'dó rǐi lètì ndāá, ā ruḡí rǐ Yèsù rǐ ānì.

Yēsũ pi nyakí ìnyá ùmũ vé rĩ ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be

(Mārākō 14:12-21; Lúkã 22:7-13; Yūwãní 13:21-30)

17 Ụ'dụ ì ní í'dózú Ụmũ ì ní Pángã ni 'Bãá Údrá ku rĩ nyazú rĩ[‡] gé, 'bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní ímúzá Yēsũ vúgá nōó, kòpi ní Ìri zìzú kìnĩ, “Mí lē 'bá mụkí ìnyá mí ní lēé nyaá Ụ'dụ Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sī rĩ vé rĩ á'dí ìngũgá?”

18 Yēsũ ní újázú kòpi ní kìnĩ, “Ìmi mụkí kùrụ agá 'daá, ìmi ágó ãzi ìsụ, ìmi 'yokí Ìri ní kìnĩ, 'Ímbápi kìnĩ, mávé sã ícò gí, á lē mụú ùmũ Ụ'dụ Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sī rĩ vé rĩ nyaá 'bá mà pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be mívé àngá.' ”

19 Kúru 'bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní mụzú tã rĩ 'ozú sũ Yēsũ ní lúú ì ní rĩ tịni, kòpi ní mụzú ìnyá Ụ'dụ Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sī rĩ vé rĩ á'dízú 'dālé.

20 Ụtụ rĩ kã 'deé, Yēsũ pi ní úrízú ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ'bá mụdrị drị ni Ìrị rĩ pi be ìnyá nyangárá gá.

21 Kòpi kã ríí ìnyá rĩ nyaá, Yēsũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, “Ádarú á 'yo ìmi ní 'díní, 'bá àlu ìmi àsámvú gé 'dìgè, Ìri ìmú mà ùli 'be nĩ.”

22 Tã 'dìri sē 'bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní Ìzàngã, 'bá àlu àlu í'dó ríí 'yoó Yēsũ ní, “Úpí, 'bá déna ìmúpi mì ùli 'beépi rĩ Ìri ma 'i?”

23 Yēsũ ní újázú kòpi ní kìnĩ, “'Bá 'bá ní ríí ngá nyaá Ìri be sákãní àlu agá rĩ ìmú mà ùli 'be nĩ.

24 Ma 'Bá Mvã 'i, ma ìmú drã rá, sũ ì ní sīí Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tịni. 'Bo Ìzàngã rĩ úmvúlésí ìmú adri ágó mà ùli 'beépi rĩ vé ni, ì ìmú Ìri sē 'dì drã rá. 'Bá tã 'oópi 'díní 'dìri, tìkí té dō Ìri kuyé múké.”

25 Yúdã lēépi Yēsũ ã ùli 'beépi rĩ ní Ìri zìzú kìnĩ, “Ímbápi, 'bá mí ní tã ni átá 'dìri, mí ùsũ 'bá rĩ ma 'i?”

Yēsũ ní újázú Ìri ní kìnĩ “È, 'bá rĩ mi 'i.”

Ìnyá Úpí vé uletere rĩ vé nyangárá

(Mārākō 14:22-26; Lúkã 22:14-23; 1 Kōrínítō 11:23-25)

26 Kòpi kã í'dó ìnyá rĩ nyaá, Yēsũ ní pángã rĩ í'dúzú, Ìri ní òwò'dífò sēzú, Ìri ní 'a ni àndìzú, Ìri ní sēzú ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní, Ìri ní 'yozú kìnĩ, “Ìmi 'dụkí, ìmi nyakí, 'dìri rụ'bá mávé rĩ.”

27 Ìri ní kópò rĩ í'dúzú, Ìri ní òwò'dífò sēzú Múngú ní, Ìri ní sēzú kòpi ní, Ìri ní 'yozú kìnĩ, “Ìmi àrēvú cére, ìmi mvụkí.

28 'Dìri mávé àrí má ní ùndĩ ruzú 'bá kárakarã pi be rĩ. § Árí mávé dãápi vūgá 'dìri Ìri sē Múngú ri 'bá rĩ pi trũ ívé ùnjikãnyã agásí rá.

29 Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'díní, má ícò gōó vinyò mvụú dđi ku, cĩngbã cazú ụ'dụ má ní mụzú vinyò ú'dí mvuzú ìmi be trũ má Ẹtèpì vé mālũngã agá 'dãri gé.”

30 Kòpi kã úngó ngoó, vùdrị ni gé, kòpi ní 'dezú mụzú Írã Òlívè vé rĩ drìgè 'dãá.

Yēsũ kìnĩ Pétèró ri ìmú 'i gã rá

(Mārākō 14:27-31; Lúkã 22:31-34; Yūwãní 13:36-38)

31 Kúru Yēsũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, “Ìnìnjã nōri sī, ìmi cére ìmú nga ápá rá tã ìmúpi 'i ngaápi mà rụ'bá gá rĩ sī, ìmi ma ku ó'dụkùlẹ, ã'diãtãsiyã sīkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kìnĩ,

“ 'Ma ìmú 'bá kãbĩlò úcépi rĩ 'dì drã rá, kãbĩlò rĩ pi ìmú ayi kpélékpélé.’

32 'Bo má kãdò gōó íngá ídri rú, ma 'de mụzú ìmi ẹndrètì gé sī drìdrì, 'bã mụ 'bã ìsú ìmi be àngũ Gálíláyã vé rĩ gé 'dãá.”

33 Pétèró ní 'yozú kìnĩ, “'Bá rĩ pi dō ápá tã ìmúpi 'i ngaápi mì rụ'bá gá rĩ sī rá drããsiyã, má ícò mì kuú àlujãni ku.”

34 Yēsũ ní újázú Pétèró ní kìnĩ, “Ádarú á lē 'yoó mí ní 'díní, Ìnìnjã àndrũ nōri sī, lōgúlōgú ní drì cèré 'bezú kuyé rĩ gé, mì

‡ 26:17 26:17 Ụmũ ì ní Pángã ni 'Bãá Údrá ku rĩ nyazú rĩ: Yãhùdđi rĩ pi ri ùmũ 'dìri nya ca ụ'dú ẹzĩrĩ, kòpi ri ụ'dụ Múngú ní ì pazú adringárá tũgèrĩ rú 'bá Èjèpètò vé rĩ pi drìgè sī rĩ vé tã ígá àní. Ụmũ 'dìri ì í'dó nya Ụ'dụ Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sī rĩ gé. 'Í lã Wũngárã 12:17-20. § 26:28 26:28 'Dìri mávè àrí má ní ùndĩ ruzú 'bã kárakarã pi be rĩ: Árí 'dìri 'bã rĩ pi vé ùnjikãnyã ùjĩ, Ìri sē kòpívè ùndĩ Múngú be rĩ adri múké. 'Bá Ìsèrèlè vé rĩ pi rikí tị, àzini ndrìjì zãá Múngú ní ròbòñò rú, ã ùjĩ rí ívé ùnjikãnyã, ì adrikí rí ule. Ròbòñò ì ní zãá 'dìri 'da Yēsũ vé drãngárã pètì alambaku sígè sũ Kãbĩlò Mvã Múngú vé rĩ tịni rĩ. Árí Yēsũ vé dãápi ròbòñò rú 'dìri, Ìri 'bã cére Ìri ẹ'yì'bã gí rĩ pi trũ ívé ùnjikãnyã agásí. 'Í lã Wũngárã 24:8; Lẹvítìkã 16:11-19; Mārākō 14:24; Èberè 9:15-22. 26:31 26:31 Zákãriyã 13:7

ímú ma gā ca vú sī na, mi 'yo, 'í nī ma kuyé.”

³⁵ Pétēró ní gōzú újázú kīnī, “Má ícò 'yoó kīnī á nī mi kuyé 'dīni ku, 'bā ūdrā mí be trū.” 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi ā urukọ cére átákí nyo sū Pétēró ní átá rī tīnī.

Yēsū zī Múngú rī Gētēsēmānī gé.

(Mārākō 14:32-42; Lúkā 22:39-46)

³⁶ Kúru Yēsū ní 'dezú mužú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'ba rī pi be vūrā ī ní zī Gētēsēmānī rī gé 'dāá, īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi úríkí 'dīgé, ma drī mụ Múngú rī zī.”

³⁷ Jī Pétēró rī, āzini Zēbēdayō ẹnjipī Yōkóbū pi Yūwānī be mužú 'í vúgá sī īndī. Īzāngā 'í dó fī éśī ni agá ambamba.

³⁸ Īri ní 'yozú kīnī, “Īzāngā nō mâ éśī drādrā ē tī ísú. Īmi adríkí 'dīgé, lē ĩmi adríkí mī be mgbọ.”

³⁹ Yēsū kā mužú vūú mādā, īri ní kūmūcí ūtīzú, 'í drī sīzú vūgá, īri ní Múngú rī zīzú kīnī, “Má Ẹtēpī, ícò dō rá, mī ku ma rī ĩzāngā nyaá nóni ku. 'Bo lē tā rī ā nga 'i sū mī éśī ní lēé rī tīnī, ā adri sū má ní lēé rī tīnī ku.”

⁴⁰ Yēsū kā 'i újā gōó vúlé ívé 'bá 'í pámvú ūbī'ba na rī pi vúgá 'dāá, ísú kōpi rī ú'dú ko. Īri ní 'yozú Pétēró ní kīnī, “Īmi ícókí nyo adrií caá sá ālu mī be mgbọ ku?

⁴¹ Lē ĩmi adríkí mī be mgbọ, ĩmi zīkí Múngú rī, tā ūnjī ā ū'bī rī ĩmi ku. Īmī éśī lē kōdō Múngú rī zī rá, 'bo rú'ba gá, ĩmi mūnyámúnnya.”

⁴² Yēsū ní gōzú mužú Múngú rī zīzú dījī, īri ní 'yozú kīnī, “Má Ẹtēpī, 'í 'dú dō ĩzāngā nōri mâ rú'ba gá sī kuyé, múké ní, lē mâ nya ĩzāngā rī mužú ĩyí, tā mī éśī ní lēé rī ā nga 'i ĩyí.”

⁴³ Yēsū kā gōó ímú, ísú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'ba rī pi kokí ú'dú kpílíkplí, ā'diātāsīyā ú'dú rī nō kōpi ē mī ambamba.

⁴⁴ Vú na ni gé, gō kpá kōpi kuú 'dīgé, 'de mužú Múngú rī zī ĩri ní té zī drīdrī rī tīnī.

⁴⁵ Īri ní 'i újázú ĩgōzú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'ba rī pi vúgá nōó, īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi drī rī ú'dú rī koko, āzini ĩmi rī āndē vu? Īmi ndrekí, sá rī ícá ĩnyinā gí, ĩ

ímú 'Bá Mvá rī rú sē 'bá ūnjīkānyā 'o'ba rī pi drīgé.

⁴⁶ Īmi íngákí uru, 'bā mužú! 'Bá lēépi mâ ūli 'beépi rī ícá ĩnyinā gí!”

Yēsū vé rųngará

(Mārākō 14:43-50; Lúkā 22:47-53; Yūwānī 18:3-12)

⁴⁷ Yēsū kā rīí átá, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba mužrī drī ni ĩrī rī pi vé ālu Yúdā ní ícázú, 'bá bītríká ímúkí vú ni gé sī, kōpi cére ĩlī āco āco ni pi be ĩ drīgé sī, āzini túré pi be ĩ drīgé sī. Atala atala rī pi drīgé rī pi, āzini 'bá drīkoma rú rī pi be ĩpēkí 'bá 'dī'bée ímúzú nī.

⁴⁸ Yúdā lū kōpi ní tā rī drīdrī kīnī, “Má u'de dō 'bá rī ẹzī bēdrī sī, ágó rī adriípi 'dī, ĩmi rúkí ĩri.”

⁴⁹ Kúru Yúdā ní mužú Yēsū vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú, “Īmbápi, mōdó mí ní!” Īri ní kúru Yēsū rī u'dezú ẹzízú bēdrī sī.

⁵⁰ Yēsū ní 'yozú kīnī, “Ūndīgó, mí ímú gí, 'í 'o tā mí ní lēé 'oó rī.”

Āgō urukọ'bée ní kúru ímúzú Yēsū rī u'dezú ruzú.

⁵¹ Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'ba rī pi vé ālu ní ívé ĩlī āco rī ínjesú, ĩri ní átálágú āmbúgú rī vé ātí'ba ē bī gazú mvórú 'dezú vūgá 'dāá.

⁵² Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í su mívé ĩlī āco rī gōó ívé vūrā gá 'dāá ūzi. 'Bá cére āngū ú'dí'ba drā'bée ĩlī āco sī rī pi, ĩ kpá ímú kōpi ú'dí ūdrā ĩlī āco sī.

⁵³ Mí ūsū má ícò má Ẹtēpī rī zījī, ícò má ní mālāyíkā ẹ'dí 'dī'bée ngúlúmū mužrī drī ni ĩrī ĩpēé ímú mâ ĩzā koó ú'díkírīnā nōgó ku?

⁵⁴ 'Bo á 'o dō tā rī 'dīni, tā Búkū Múngú vé rī ní átá 'dīri ā nga rī 'i fūú tī ni gé ngóni?”

⁵⁵ Sā 'dāri gé, Yēsū ní 'yozú 'bá bītríká rī pi ní kīnī, “Īmi rī ímú ĩlī āco āco ni pi be, túré be, ĩmi lēkí ímú ma ruú, ĩmi ūsūkí ma 'bá ūnjī rīpi ẹ'dí 'dīpi 'bá āngū ruúpi ni pi be ni? Ū'dú cére, á rī 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, 'bo ĩmi rúkí ma kuyé.

⁵⁶ 'Bo tā 'dīri nga 'i 'dīni, tā nēbī rī pi ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī, ā nga rī 'i fūú tī ni gé bēnī.” Kúru 'bá Yēsū ā pámvú

ũbĩ'ba rĩ pi ní ngazú ápázú 'dĩisĩ rá, kuki Yēsũ ri kú ọ'dúkùlẹgúsĩ.

Yēsũ tu pá Yāhūdī tā lị'ba rĩ pi ẹndrẹti gé

(Mārākō 14:53-65; Lúkā 22:54-55, 63-71; Yūwānī 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ 'Bá Yēsũ ri ru'ba rĩ pi ní Yēsũ ri jizú mužú Kāyáfā vé āngá 'dāá, Kāyáfā ri átálágú āmbúgú. 'Bá tāimbị ímbá'ba rĩ pi, ambugu Yāhūdī rĩ pi vé rĩ pi be, kọpi ri ĩ úmú ìrivé āngá 'dāá.

⁵⁸ 'Bo Pétēró 'de mužú Yēsũ vúgá sī, kọpi rikí mužú āsámvú sī, cīmgbá ĩri ní cazú átálágú āmbúgú rĩ vé bóró gá 'dāá. ĩri ní fizú bóró agá 'dāá, ĩri ní úrizú 'bá āngũ ùtē'ba rĩ pi be trụ, lē tēé ndree dō tā Yēsũ vé rĩ ā ùdũ ĩri adri ngóni.

⁵⁹ Atala atala rĩ pi drịgẹ rĩ pi, 'bá tā lị'ba rĩ pi be, kọpi lẹkí tā ùnjō vé ni ndāá ìsú Yēsũ rụ'ba gá, ĩ 'dịkí rí ĩri drāá rá.

⁶⁰ 'Bá kárakarā ā átákí dō tā rĩ ùnjō sī Yēsũ rụ'ba gá drāāsiyā, kọpi ìsúkí tā āzi ĩ ní ícózú Yēsũ ri 'dizú ni kuyé.

Ùdũ ni gé, 'bá ĩrị pi ímúkí pá tuú,

⁶¹ kọpi kìnĩ, “Ágó 'dĩri 'yo ándúru kìnĩ, 'Ma Jó Múngú vé rĩ ùsị vūgá, ma gō sị ú'dú na agá.’ ”

⁶² Átálágú āmbúgú rĩ ní íngázú pá tuzú uru sī, ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kìnĩ, “Tā āgō 'dĩ'bée ní rii ùmbĩ mí drịgẹ kárakarā 'dĩ'bée, 'í 'yo átángá mí tị gé sī ku āsị?”

⁶³ 'Bo Yēsũ újị 'í kírí.

Átálágú āmbúgú rĩ ní 'yozú ĩri ní kìnĩ, “'Í sō ùyō Múngú adriipi ídri rú rĩ ẹndrẹti gé, 'í lū 'bá ní, mi Kúrísitō Múngú Mvọpí 'i?”

⁶⁴ Yēsũ ní újázú ĩri ní kìnĩ, “Tā mí ní átá 'dĩri pịrị. Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, ma 'Bá Mvā 'i, úmvúlésĩ ĩmi ímú ma ndre, ma úrì Múngú Ùkpō 'Dipa vé drị ẹndepị gé, ma ĩgō ímú 'bụ gé 'dāásĩ vūgá nōo ĩrịbịti agásĩ.”

⁶⁵ Átálágú āmbúgú rĩ ā 'a ve ùnjí ùnjí, ru ívé bōngó āsĩ, ĩri ní 'yozú kìnĩ, “Ágó nōri ide Múngú ri! Ngá 'bá ní 'bá āzi lēzú ē ímú ágó 'dĩri vé tā ùlūú rĩ ā'di? ĩmi yikí tā ágó rĩ ní Múngú ri idezú rĩ gí.

⁶⁶ ĩmi lẹkí ā lịkí tā drị ni gé íngóni?”

Kọpi ní újázú kìnĩ, “Ágó 'dĩri, lē ā 'dịkí ĩri drāá rá.”

⁶⁷ Kọpi ní tūsú úwézú ẹndrẹti ni gé, kọpi ní 'dezú ĩri ùgbázú. Urukọ'bée ní ĩri usazú.

⁶⁸ Kọpi ní 'yozú ĩri ní kìnĩ, “Kúrísitō, mí amá, ā'di gbā mi nĩ?”

Pétēró gā Yēsũ ri sī

(Mārākō 14:66-72; Lúkā 22:56-62; Yūwānī 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Sā 'dāri gé, Pétēró úrì kuú āmvé jó rizú tā lizú rĩ ā bóró gá 'dāá, mvá ùkú āzi átí'ba rú ni ní ímúzú, ĩri ní 'yozú Pétēró ní kìnĩ, “'Ími rikí ándúru adrii Yēsũ adriipi Gālíláyāgú rĩ be trụ.”

⁷⁰ Pétēró ní gázú 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé 'dịgẹ kìnĩ, “'Á nị kuyé mi dō ri tā ngōri átá!”

⁷¹ Kúru Pétēró ní 'dezú mužú kání rĩ vé kẹtílẹ gá 'dāá, mvá ùkú āzi ní ĩri ndrezú, mvá ùkú rĩ ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kìnĩ, “Ágó nōri, kọpi rikí ándúru adrii Yēsũ Nāzērétāgú rĩ be trụ.”

⁷² Pétēró gō kpá gāá dīj, ĩri ní ùyō sōzú kìnĩ, “'Á nị má ágó 'dĩri kuyé!”

⁷³ Kā adrii mādā, vudrị ni gé, 'bá urukọ'bée pá tu'ba 'dālẹ rĩ pi ní ímúzú Pétēró vúgá nōo, kọpi ní 'yozú kìnĩ, “'Bá nĩkí rá, mi 'bá 'dĩ'bée vé ọgúpị. U'dúkọ mí ní rizú átázú rĩ lū 'bá ní kìnĩ, mi Gālíláyāgú.”

⁷⁴ Pétēró ní 'i trizú ùgōgōlẹ rú kìnĩ, “Múngú ā sē má ìsú drịlẹ ùnjí, á nị má ágó 'dĩri kuyé.”

Koro lōgúlōgú ní cērẹ 'bezú.

⁷⁵ Pétēró ní tā Yēsũ ní ándúru 'yoó 'í ní, “Lōgúlōgú ní drị cērẹ 'bezú kuyé rĩ gé, mi ma gā ca vú na” 'dāri ā tā ígázú. Kúru Pétēró ní füzú mužú āmvé 'dāá, ĩri ní 'dózú ngozú mádrā mádrā rú.

27

Jikí Yēsũ ri Pílátō ẹndrẹti gé

(Mārākō 15:1; Lúkā 23:1-2; Yūwānī 18:28-32)

¹ Ùbútị kùnìkùnì, atala atala rĩ pi drịgẹ rĩ pi, 'bá ambugu rĩ pi be cērẹ, úmúkí tị trụ, kọpi lẹkí ā 'dịkí Yēsũ ri drāá rá.

2 Kòpì ùdròkí ìrì, jìkí ìrì mụzú Pílátò ẹndrẹti gé, * Pílátò rì gávānā.

Yúdā vé drāngará

(Ēzī 1:18-19)

3 Yúdā Yésū ā ùlì 'beépi rī kā ndree lịkí Yésū vé tā, lēkí ìrì 'dịi'dị, tā rī sē ìrì ní ìzāngā āmbúgú, ìrì ní mǔfēngā fífí pǔkú na rī újázú gōzú atala atala rī pi drịgé rī pi ní 'bá ambugu rī pi be.

4 Ìrì ní 'yozú kīnī, “Á 'o ùnjīkānyā 'bá tā ùnjí 'oópi kuyé ni ā ùlì 'bezú.”

Kòpì ní újázú ìrì ní kīnī, “Tā 'dīrì adri tā 'bávé ni ku, tā 'dīrì mi pá tu tị ni gé nī.”

5 Yúdā ní mǔfēngā rī 'bezú 'í drịgé sī Jọ Múngú vé rī agá 'dāá, ìrì ní 'dezú mụzú 'i 'yīzú bāákú sī.

6 Atala atala rī pi drịgé rī pi ní mǔfēngā fífí rī pi u'duzú, kòpì ní 'yozú kīnī, “Tāimbí ā'yī ku ì ní mǔfēngā 'dīrì 'bázú jọ ì ní rizú mǔfēngā 'bázú rī agá, ā'diātāsīyā mǔfēngā 'dīrì dākí ānī ārì gí.”

7 Kòpì ùsǔkí kīnī, mǔfēngā 'dīrì sī, lē ā jekí vūrā ānī, 'bá ímú'bá jākā rú rī pi kádō ùdrāá, ā sǐkí rí kòpivé āvū ānī.

8 Cīngbá āndrū sī, zìkí vūrā rī ā rụ, Vūrā Ārì vé ni.

9 Tā ótụ nẹbị Yērēmíyā ní 'yoó rī, nga 'i fūú tị ni gé gí kīnī, “Kòpì 'dúkí mǔfēngā fífí pǔkú na, 'bá Īsērélē vé rī pi kīnī 'bá rī rụ dō ìrì gí, ì mǔfēngā 'dīrì sē ìrì ní.

10 Mǔfēngā rī sī, kòpì jekí vūrā 'bá ríipi ùrúté ùdrí gbízú ni vé ni ānī, sū Úpí ní ẹzịí má ní rī tịnị.”

Pílátò rì Yésū rì uzịí

(Mārākō 15:2-5; Lúkā 23:3-5; Yūwánī 18:33-38)

11 Yésū kā pá tuú gávānā Pílátò ẹndrẹti gé 'dāá, Pílátò ní ìrì zìzú kīnī, “Mì nyo 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī?”

Yésū ní újázú ìrì ní kīnī, “Tā rī mí ní 'yoó gí 'dī.”

12 Atala atala rī pi drịgé rī pi, 'bá ambugu rī pi be, kòpì kā ìrì tōó, Yésū zī 'í tị átángá 'yozú kuyé.

13 Pílátò ní ìrì zìzú kīnī, “'Í yị tā 'bá rī pi ní ríi 'yoó mí rụ'bá gá ùnjí 'dīrì kuyé?”

14 'Bo Yésū újā ìrì ní átángá ālunāni kuyé, sē gávānā ní āyāngará.

Lịkí Yésū vé drāngará ā tā

(Mārākō 15:6-15; Lúkā 23:13-26; Yūwánī 18:39-19:16)

15 Mērē gávānā vé rī gé, kádō ríi Ọmǔ Múngú ní Ẹlìzú Jọ tị gé sī rī nyaá, 'bá bītríká rī pi 'bá ì ní ù'yīi kuú jọ āngū ù'yīzú rī agá rī pi vé ālu ipē, ì ìrì ọyụ ífū āmvé.

16 Sā 'dāri gé, ágó āzi rụ be kuúpi tā ùnjí sī ni 'yíkí ìrì kú jọ āngū ù'yīzú rī agá 'dāá, ágó rī ā rụ Bārābā 'i.

17 'Bá bītríká rī pi ká ì úmú Pílátò vé āngá 'dāá, Pílátò ní kòpì zìzú kīnī, “Ìmi lēkí mǎ ọyụ ìmi ní ā'di rì sēé? Mǎ ọyụ Bārābā rì sēé, dōku mǎ ọyụ Yésū ì ní zịí Kúrísítò rì sēé?”

18 Pílátò nī rá 'yozú kīnī, Yāhūdī ambugu rī pi ìjìkí Yésū rì 'í ẹndrẹti gé nōó, ā'diātāsīyā kòpì 'bākí ẹsì ùnjí Yésū drịgé.

19 Pílátò kā úrì ívé lúpá tā lizú rī drịgé, ùkú ni ní ù'dúkọ pēzú vú ni gé 'dāá kīnī, “Ágó tā ùnjí 'oópi kuyé 'dāri, ā 'okí ìrì ùnjí ku, ìnịjā āndrū rī sī, urobí ùbī ma ìrivé tā sī, mǎ ẹsì ìsú ānī ìzāngā ambamba.”

20 'Bo atala atala rī pi drịgé rī pi, 'bá ambugu rī pi be, rikí 'bá bītríká rī pi ẹ drị úcì kīnī, kòpì ā 'yokí, ā ọyukí Bārābā rì áyú, ā 'dìkí Yésū rì drāá rá.

21 Kúru gávānā Pílátò ní 'bá bītríká rī pi zìzú kīnī, “'Bá ìrī 'dī'bée āsámvú gé, ìmi lēkí mǎ ọyụ ìmi ní ā'di rì sēé?”

Kòpì ní újázú kīnī, “Mí ọyụ Bārābā rì áyú.”

22 Pílátò ní kòpì zìzú kīnī, “Kúru Yésū ì ní zịí Kúrísítò 'dīrì, mǎ 'o ìrì ā'di rú?”

Kòpì ní céré újázú kīnī, “'Á gbākí ìrì pẹti alambaku sịgé!”

23 Pílátò ní kòpì zìzú kīnī, “'Āsī? Tā ùnjí ìrì ní 'oó rī ā'di?”

Kòpì gōkí ọ'ù ù'dúkọ be uru 'dāá kīnī, “'Á gbākí ìrì pẹti alambaku sịgé.”

24 Pílátò kā ndree tā āzi 'í ní ícọ 'oó ni 'dāáyo, 'bá rī pi lēkí íngá mgbārāsī, ìrì ní yīí 'í'dúzú 'í drị ùjīzú 'bá bītríká rī pi ẹndrẹti gé 'dīgé. Ìrì ní 'yozú kīnī, “Ágó

* 27:2 27:2 Jíkí ìrì mụzú Pílátò ẹndrẹti gé: Kòpì jíkí ìrì mụzú Pílátò ẹndrẹti gé, ā'diātāsīyā kòpì ùkpō ákó 'bá 'dìzú, 'yéná gávānā Rómā vé rī ùkpō be 'bá 'dìzú nī. 27:10 27:10 Zākārīyā 11:12-13; Yērēmíyā 19:1-13; 32:6-9

nōri vé ārí, tā ni adri má drīgé ku, tā ni ri adri ĩmi drīgé!"

25 'Bá rī pi ní céré újázú kīnī, "Īrivé ārí, tā ni ā adri 'bá drīgé, āzini 'bávé anjinjá rī pi drīgé!"

26 Kúru Pílatō ní Bārābā ri oyuzú. Īri ní tāimbī sēzú ívé āngáráwá rī pi ní, kōpi ā ũgbākí Yēsū ri, kōpi ā gbākí ĩri peṭi alambaku sígé.

*Āngáráwá rī pi injákí Yēsū ē drī
(Mārākō 15:16-20; Yūwánī 19:2-3)*

27 Kúru gávānā Pílatō vé āngáráwá rī pi ní Yēsū ri jízú mužú vūrā ívé rī gé 'dāá, kōpi ní āngáráwá rī pi úmúzú céré, kōpi trakí ĩ Yēsū ā gārā gá sī kūrū.

28 Kōpi njekí ĩrivé bōngó akoóko rŭkŭ rī rŭ'ba ni gé sī, kōpi sukí bōngó ika āco ni† rŭ'ba ni gé,

29 kōpi údékí ũcékúcé suú drī ni gé kŭlá rú. Kōpi 'bākí túré ĩrivé drī ëndépi gé, kōpi ũṭíkí kŭmŭcí ĩri ëndreṭi gé, kōpi ní ĩri ē drī injázú 'yozú kīnī, "Bāgú Yāhŭdī rī pi vé rī, 'bá ĩnjīkí mi rá!"

30 Kōpi úwékí tŭsú rŭ'ba ni gé, kōpi í'dúkí túré ĩri drīgé rī, rikí ĩri ē drī ũgbāá ānī.

31 Kōpi ká ĩri ē drī injá, kōpi ní bōngó akoóko rŭkŭ rī njezú rŭ'ba ni gé sī, kōpi gōkí ĩrivé bōngó suú ĩri rŭ'ba gá 'dāá ũzi. Kúru kōpi ní ĩri jízú mužú, ā mukí rí ĩri gbāá peṭi alambaku sígé.

*Gbākí Yēsū ri peṭi alambaku sígé
(Mārākō 15:21-32; Lúkā 23:26-43;
Yūwánī 19:17-27)*

32 Kōpi ká rií 'deé mužú, kōpi cakí ágó āzi ísú, ágó rī íbí ímŭ Kŭrénē gélésīla, ágó rī ā rŭ Sīmónā 'i. Kōpi mīkí ágó rī peṭi alambaku Yēsū vé rī 'dujú mužú.

33 Kōpi ní cazú vūrā ĩ ní zī Gōlōgótā rī gé 'dāá, (Gōlōgótā vé ífífí, vūrā drī kólōmgbó vé ni).

34 Kōpi ní vīnyō usazú ngá drāápi ũkēngelī ni sī, sēzú Yēsū ní, ā mvu, Yēsū ká ngá rī 'bīī, gā mvugá sī.

35 Kōpi ká ĩri gbāá peṭi alambaku sígé 'dāá gí, kōpi 'bekí ĩrivé bōngó jēké sī, awakí ĩ ní.

36 Kúru kōpi ní úrízú vŭgá, kōpi tēkí rií ĩri ndree.

37 Kōpi sīkí tā ĩ ní ĩri tōzú rī gbāá ĩri drīlé gá ury 'dāá, kōpi sīkí tā rī 'dīni, 'DĪRI YĒSŪ, 'BĀGŪ YĀHŪDĪ RĪ PI VÉ RĪ.

38 Gbākí ũgŭ'ba ĩrī peṭi alambaku sígé Yēsū be trŭ, gbākí āzi rī ĩrivé drī ëndépi gélésīla, āzi rī ĩrivé drī ĩjī gélésīla.

39 'Bá ri'ba eḷi'ba eḷi eḷi rī pi rikí ĩri u'daá, kōpi rikí ĩ drī yaá ĩri idezú ānī,

40 kōpi rikí 'yoó kīnī, "Mi ándúru 'yoópi, mi Jó Múngú vé rī ĩñānyā, mi gō sī ú'dú na agá rī, mí dō Mvá Múngú vé ni, 'í pa mi! Mí ísī peṭi alambaku rī sígé sī vŭgá nōó."

41 Atala atala rī pi drīgé rī pi, 'bá tāimbī Mósē vé rī ímbá'ba rī pi, āzini 'bá ambugu rī pi, rikí kpá Yēsū ē drī injá.

42 Kōpi kīnī, "Ídrí 'bá urykō'bée rá píri, 'bo ídrí 'i ngúlúpi ku āsī? Īri dō 'bāgú Īsērélē rī pi vé ni, ē ísī peṭi alambaku rī sígé sī vŭgá nōó, kúru 'bā ĩri ẽ'yī rá.

43 'Bā ívé ẹsī céré Múngú drīgé. Lē Múngú ē ídrí ĩri, dō Múngú lē ĩri rá, ā'diātāsīyā 'yo 'dīni kīnī, 'Ma Mvá Múngú vé ni.' "

44 Ūgŭ'ba ĩ ní gbāá ĩri be trŭ rī pi rikí kpá ĩri ē drī injá ĩndī.

*Yēsū vé drāngára
(Mārākō 15:33-41; Lúkā 23:44-49;
Yūwánī 19:28-30)*

45 Í'dózú ũṭŭ mgbímgbi gé 'dīgé, cazú sá na ũndréjá vé rī gé, āngŭ rī bī nī kuú cīcī.

46 Ká mužú caá sá na gá, Yēsū ní trezú ú'dúkó be ury 'dāá kīnī, "Ēlŏyī, Ēlŏyī, lāmā sābākātānī?" Ífífí ni kīnī, "Múngú mávé rī, Múngú mávé rī, ngá mí ní ma adizú rī ā'di?"

47 'Bá pá tu'ba 'dālē rī pi ká tā ĩri ní 'yoó rī yīī, kōpi kīnī, "Īri ri Ēlīyā ri zī."

48 Koro kōpi āsámvú gé 'dīgé, 'bá ālu ní njuzú lífā í'dúzú, ĩri ní suzú vīnyō údrápi gí ni agá, ĩri ní suzú peṭi sígé, ĩri ní suzú mužú Yēsū vŭgá ury 'dāá, Yēsū ā mvu.

49 'Bá rī pi urykō'bée kīnī, "Ī kukí ĩri ó'dúkŭlę, Ēlīyā ri dō ímŭ ĩri ídrí rá."

† 27:28 27:28 Bōngó ika: 'Bāgú rī pi ri bōngó ika su.

27:46 27:46 Sāwŭmā 22:1

50 Yēsũ gō treé dīi ụ'dúkọ be ụrụ 'dāá, ìrivé ìndrì ní kúru fūzú.

51 Sā 'dāri gé, bōngó ì ní Jó Múngú vé rī ā 'a ẹlìzú rī# āsī 'i ìrī, í'dózú ụrụ 'dāá, cīmgbá vūgá nōó. Nyōókú rī aya 'i dīngídīngí, írā rī pi undakí ì kpélékpélé.

52 'Bú āvū sīzú rī pi zíkí ì tị kú mgbo, 'bá kárakará Múngú ri ẹ'yī' 'bá, ūdrā' 'bá gí rī pi, ingakí kōpi gōó ìdri rú ūzi.

53 Kōpi ìfūkí 'bú rī pi agāsī āmvé. Yēsũ kā íngá gōó ìdri rú gí, kōpi 'dekí mužú kūrú uletere Yērúsālémā vé rī gé 'dāá, kōpi 'i'dakí ì 'bá kárakará pi ẹndrẹtị gé rá.

54 Ūgalaku rī pi ívé āngáráwá Yēsũ ri ūtē' 'bá rī pi be, kōpi ká āngū 'i ayaápi dīngídīngí 'dīri ndreé, sē kōpi ní ūrī ambamba, kōpi kīnī, “Ádarú ágó nōri Mvā Múngú vé ni!”

55 Ūkú kárakará tukí pá kuú rará rú, kōpi tēkí nyo rií ndreé. Ūkú 'dī' bée íbíkí ímú Yēsũ be trụ āngū Gālíláyā vé rī gálésīla, kōpi lēkí Yēsũ ẹ ìzā koó.

56 Kōpi āsámvú gé 'dāá, 'bá rī Māriyā Māgādēlénā 'i, Māriyā Yōkóbū pi vé ẹndrẹpị Yōsépā be rī 'i, āzini Zēbēdayō ẹnjipị vé ẹndrẹpị sī.

Yēsũ vé sīngará

(Mārākō 15:42-47; Lúkā 23:50-56; Yūwánī 19:38-42)

57 Ūndrējá 'dāri sī, Ārīmātáyōgú āzi ā' 'bú be ni, rú ni Yōsépā 'i, ìri ándúrú 'bá Yēsũ ā pámvú ūbīpi ni.

58 Ìri ní 'dezú mužú Pīlātō vūgá 'dāá, ìri ní Yēsũ vé āvū ā tā zizú Pīlātō tị gé, Pīlātō ní tāimbị sēzú kīnī, ā oyukí āvū rī sēé ìri ní.

59 Yōsépā ní āvū rī 'duzú, ìri ní ìmūlūzú bōngó múké ule ni sī.

60 Ìri ní āvū rī jizú sīzú ívé 'bú 'i ní gaá lūú írā agá rī agá. Ìri ní írā āmbúgú ni gūzú 'bāzú 'bú rī tị gé, ìri ní kúru 'dezú mužú.

61 Māriyā Māgādēlénā pi Māriyā āzi rī be úríkí kuú 'būrēdrī rī ā gārā gá, kōpi tēkí rií ndreé.

'Bá āngū ūtē' 'bá rī pi rikí 'būrēdrī rī ūtēé

62 Kā mužú adrií drū 'dīni, ụ'dú Sābátā vé rī gé, atala atala rī pi drīgé rī pi, Fārúsī rī pi be, kōpi ní 'dezú mužú Pīlātō vūgá 'dāá.

63 Kōpi ní 'yozú kīnī, “Āmbúgú 'bávé rī, 'bá ígákí tā ágó ūnjó rú rī ní ándúrú 'yoó lókí ìri ní drī adrizú ìdri rú rī gé 'dāri gí kīnī, 'Ụ'dú na ā vūdrī gé, ma gō íngá ìdri rú ūzi.’

64 Kúru lē mí sē tāimbị, ā ūtēkí 'būrēdrī rī caá ụ'dú na. 'Í 'o dō 'dīni ku, ìrivé 'bá ìri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ímú ìrivé āvū ūgū rá, kōpi ímú 'yo 'bá rī pi ní, íngá gōó ìdri rú gí. Ūnjō vúlé 'dīri, ìri ímú drīdrī 'dāriŠ aga rá.”

65 Pīlātō ní 'yozú kīnī, “Īmi pēkí āngáráwá rī pi mužú 'būrēdrī rī ūtēé sū ìmi ní nīí gí rī tịni.”

66 Kúru kōpi ní 'dezú mužú 'būrēdrī rī ūtēzú, kōpi ní írā rī gūzú 'bāzú 'bú rī tị gé, kōpi ní mbīzú ūdrī sī, kōpi ní āngáráwá rī pi 'bāzú rizú 'būrēdrī rī ūtēzú.

28

Yēsũ vé íngángará gōó ìdri rú drāngará gálésīla rī

(Mārākō 16:1-8; Lúkā 24:1-12; Yūwánī 20:1-10)

1 Ụ'dú Sābátā vé rī ā vūdrī gé, kā adrií Yīngā sī ū' 'bútị kūnīkūnī, Māriyā Māgādēlénā pi Māriyā āzi rī be, 'dekí mužú 'būrēdrī rī ndreé.

2 Koro āngū rī ní 'i ayazú dīngídīngí, ā'diātāsīyā mālāyíkā Úpí vé rī ímú 'bū gé 'dāásī, 'de mužú 'būrēdrī gé 'dāá, gū írā rī 'bú rī tị gé sī, úrí drī ni gé.

3 Mālāyíkā rī vé ẹndrẹtị ógú sū āngū ní gaá ógú lókúlókú rī tịni, ìrivé bōngó imvesírílílí sū ūtú ní ógú rī tịni.

4 'Bá 'būrēdrī ūtē' 'bá rī pi ká ìri ndreé, ūrī ìmvú kōpi ambamba, kōpi ā rú' 'bá

‡ 27:51 27:51 Bōngó ì ní Jó Múngú vé rī ā 'a ẹlìzú rī: Bōngó 'dīri ẹlìkí Vūrā Uletere rī pi āsámvú Vūrā Uleteretere rī be rī āni. Átalágú āmbúgú rī 'yéná aga fi bōngó rī agāsī Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, ā'diātāsīyā Múngú ri adri Vūrā Uleteretere dīpi pōwūpōwū rī agá 'dāá. 'Í lā Lẹvītīkā 16; Mārākō 15:38; Lúkā 23:45; Ēbéré 6:19-20; Ēbéré 9:1-7. § 27:64 27:64 Ūnjō drīdrī 'dāri: Drīkoma Yāhūdī rī pi vé rī ūsūkí kīnī, ūnjō drīdrī rī, Yēsũ kīnī 'i Kúrísītō 'i.

yā kpīríkpīrí, kōpi u'dekí vūgá sū 'bá ũdrā' 'bá gí ni pi tịni.

⁵ Mālāyíkā rī ní 'yozú ũkú 'dī' 'bée ní kīnī, "Īmi 'okí ũrī sī ku, á nī rá ĩmi ri Yēsū ĩ ní gbāá pētị alambaku sígégé rī ndā.

⁶ Yēsū ri nōgó 'dāáyo, Múngú inga ĩri drāngará gálésī gōó ídri rú gí, sū ándúró ĩri ní 'yoó rī tịni. Īmi ímúkí vūrā ĩ ní ĩri 'bāzú lazú rī ndreé.

⁷ Īmi múkí mbēlē lūú ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ní kīnī, 'Íngá drāngará gálésīla gōó ídri rú gí, ĩri ri mụ āngū Gālíláyā vé rī gé ĩmi ẹnđrētị gé drīdrī 'dī' 'dī, ĩmi ca mụ ĩri ísú ndre 'dāá.' Tā má ní ímú lūú ĩmi ní rī adriípi 'dī."

⁸ Ũkú rī pi ní ngazú mụzú rú' 'bá sī 'búrēdrī gé 'dī' sī rá. Ũrī ím'vú kōpi rá, 'bo āyíkō fụ kōpi ambamba, kōpi ní njuzú mụzú tā rī ũlūzú Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ní.

⁹ Koro Yēsū pi ní drī ísú'zú kōpi be, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Mōdó ĩmi ní." Kōpi ní ímú'zú ĩri vúgá nōó, kōpi ní kūmūcī ũtīzú ĩri ẹnđrētị gé, kōpi ní ĩri ĩnjīzú.

¹⁰ Kúru Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi 'okí ũrī sī ku. Īmi múkí lūú má édrīpī* ní, kōpi ā múkí āngū Gālíláyā vé rī gé, kōpi mụ ma ísú ndre 'dālé."

Tā 'bá 'búrēdrī ũtē' 'bá rī pi ní ũlūú rī

¹¹ Ũkú rī pi ká rīi 'deé mụzú kūrú agá 'dāá, 'bá 'búrēdrī ũtē' 'bá rī pi ā ụrụkọ ní 'dezú mụzú tā 'i ngaápi rī ũlūzú atala atala rī pi drīgégé rī pi ní céré.

¹² Atala atala rī pi drīgégé rī pi ká ĩ úmú 'bá ambugu rī pi be, kōpi ũsúkí kīnī, lē ĩ sēkí mūfēngā āmbúgú āngaráwá rī pi vé rī ní.

¹³ Kōpi ní 'yozú āngaráwá rī pi ní kīnī, "Īmi 'yokí, 'Īrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá ri pi ímúkí ĩnịná sī, kōpi ũgúkí ĩrivé āvū mụzú gí, ísú ākūdē 'bá ụ' 'dú gé.'

¹⁴ Gávānā kādō tā 'dīri yī, 'bá mụ ẹsị ni 'yo, tā āzi ícó ĩmi ísú ku."

¹⁵ Kúru āngaráwá rī pi ní mūfēngā rī 'dúzú, kōpi 'dúkí tā rī ngaá sū ĩ ní lūú ĩ ní rī tịni. Tā 'dīri ayi Yāhūdī rī pi āsámvú

gé sī céré, ú' 'dógú' 'dógú 'dīri ĩ drī ri ũlūú Yāhūdī rī pi āsámvú gé cīngbá āndrū sī.

Yēsū ẹzi tā ívé 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá mụdrī drī ni ālu rī pi ní

(Mārākō 16:14-18; Lúkā 24:36-49; Yūwānī 20:19-23; Ẹzī 1:6-8)

¹⁶ Kúru 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá mụdrī drī ni ālu rī pi ní 'dezú mụzú āngū Gālíláyā vé rī gé írā Yēsū ní ándúró 'yoó kōpi ā múkí drī ni gé 'dāri gé 'dāá.

¹⁷ Kōpi ká ĩri ndreé, kōpi ní ĩri ĩnjīzú, 'bo tā 'dīri fi ụrụkọ' 'bée drīgégé ālunāni kuyé.

¹⁸ Kúru Yēsū ní ímú'zú ívé 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá rī pi vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ũkpō 'bū gé 'dālé rī, āzini vū drīgégé nōgó rī, sēkí céré kú má drīgégé.

¹⁹ Kúru ĩmi múkí ũlūú āngū rī pi agásī céré, 'bá rī pi ē ímúkí má pámvú ũbī, ĩmi sēkí kōpi ní bātízīmū Ẹtēpị ā rú sī, Mvọpị ā rú sī, āzini Índrī Uletere rī ā rú sī.

²⁰ Īmi ímbákí tā má ní ẹzī ĩmi ní 'dīri kōpi ní, kōpi ā 'dúkí tā ni ngaंगा. Ádarú ụ' 'dú céré ma adri ĩmi be trụ, cīngbá cazú ụ' 'dú ụdū vé rī gé."

* **28:10 28:10** *Má édrīpī:* Má édrīpī vé íffí, 'bá Yēsū ā pámvú ũbī' 'bá rī pi. **28:19 28:19** Ẹzī 8:16; 19:5; Rómā 6:3; 1 Kōrínitō 1:13; 10:2; Gālātīyā 3:27

**Ū'dúkó múké
Mārakō
ní sī rī
Tā búkū rī vé rī ã
ūlūngará**

Búkū 'dīri Yūwánī Mārakō* sī nī. Yēsū kā adrií Yērúsalémā gá 'dāá, ísú ãkūdē Mārakō ri drī kērimvá rú. Mārakō újá 'i ícá 'bá Yēsū ã pámvú ūbīpi ni. Vúdrī ni gé, kōpi gōkí rií ēzī ngaá Páulū be trú. Vúdrī ni gé, kōpi gōkí rií ēzī ngaá Pétēró be. Yēsū vé tā ĩri ní sī 'dīri agá, ūlū tā Yāhūdī rī pi ní rií átá rī, āzini ūlū mērē Yāhūdī rī pi vé rī, kúru índré sū sī búkū 'dīri 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ē ĩzā kozú.

Búkū 'dīri agá, Mārakō ūlū tā Yēsū ní 'oó rī pi, ndē tā Yēsū ní átá tị sī rī pi rá. Búkū 'dīri agá, 'bá ísúkí lāá, Yēsū 'o tā āyāzú āyāyā ni pi kárakará, ídrí 'bá kárakará, údro índrí ūnjí rī pi ūfūú 'bá rī pi drīgé sī, āzini trū 'bá rī pi ívé ūnjikānyā agásí rá. Tā ĩri ní 'oó 'dī' 'bée agá, lū 'yozú kīnī, Yēsū ri ūkpō be, íbī íngá Múngú vúgá, sē 'i 'dī drāá 'bá rī pi trūzú ívé ūnjikānyā agásí.

Mārakō ūlū tā Yēsū vé rī, āzini ūlū tā Yūwánī ní bātízimū sēzú Yēsū ní rī. Ūlū tā rī pi mužú uletere cīngbá cazú ūdđ gé, ísú ãkūdē gbákí drī Yēsū ri pētị alambaku sígē kuyé, búkū rī vé ūdđ gé, ūlū tā Yēsū ní íngázú gōzú ídrí rú drāngará gálésíla rī, āzini ūlū ĩrivé ngangará mužú 'bū gé rī vé tā.

*Yūwánī sē tị Múngú vé rī
(Mātáyo 3:1-12; Lúkã 3:1-18; Yūwánī*

* : Yūwánī Mārakō: Yūwánī Mārakō pi mužú Páulū be, Bārúnábā sī Sáyípūrāsī gé, 'bo Mārakō ku ēzī rī ã ngangará Pāmīfīlīyā gá. Vúdrī ni gé, Páulū ã'yī Mārakō ri jī mužú í vúgá sí índí kuyé. 'Bo Páulū kā adrií jó āngū ū'yīzú rī agá 'dāá, ĩri ní Tīmōtéyō ri zizú, ē ĩjī Mārakō ri ímú 'í vúgá, 'í ĩzā koó. 'Í lã Ēzī 12:25; Ēzī 15:37-39; 2 Tīmōtéyō 4:11. † **1:1 1:1** Yēsū Kúrísítō: Rú Yēsū 'dīri vé ífífí, Múngú ri 'bá paápi rī. Kúrísítō ri 'bá ĩ ní ūdu dāá drī ni gé, lūzú kīnī Múngú ĩpē ĩri adrií 'bāgú rú. Ēbéré tị sī Kúrísítō ri ĩ zị Māsíyā. 'Í lã Yūwánī 1:41. ‡ **1:2 1:2** Nébī: Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kōpi kúru ĩrivé ū'dúkó rī ūlū 'bá rī pi ní. **1:2 1:2** Málákí 3:1 **1:3 1:3** Ísáyā 40:3 § **1:4 1:4** Bātízimū: ĩ ri 'bá rī pi ní bātízimū sē lūzú kīnī, kōpi újákí éší ívé ūnjikānyā agásí gí, kōpi ē'yīkí Múngú ri gí. * **1:3 1:3** Índri Uletere rī: Índri Uletere rī Índri Múngú vé ni. Búkū Múngú vé rī kīnī, Ētēpị ri Múngú 'i, ĩrivé mvá Yēsū ri Múngú 'i, āzini Índri Uletere rī Múngú 'i. Ētēpị ri, Mvópị ri, āzini Índri Uletere rī, kōpi Múngú álu. 'Í lã Yūwánī 1:1-18; Yūwánī 8:41-42; Ēzī 5:3-4.

1:19-28)

¹ Ū'dúkó múké Yēsū Kúrísítō Múngú Mvópị vé tā sī rī í'dó 'i 'dini.†

² Nébī‡ Ísáyā sī ívé búkū agá 'dini, "Ma mávé 'bá áyúāyū ni pē mužú mí ní drīdrī, ĩri mužú mí ní létị údé."

³ "Ū'dúkó 'bá āzi vé ni ri ó'ú āngū ã'wí cínyáfā rú rī agá 'dāá kīnī,

'Īmi údékí létị Úpí ní,

ĩmi útúkí létị ĩrivé rī ã adri pịrị.' "

⁴ Yūwánī ní kúru ĩfūzú āngū ã'wí cínyáfā rú rī agá 'dāá, ĩri ní rizú tị sēzú 'bá rī pi ní kīnī, "Īmi újákí éší, ĩmi kukí ūnjikānyā ānī, Múngú ã trū rí ĩmi ĩmivé ūnjikānyā agásí rá. ĩri ní 'dezú rizú 'bá rī pi ní bātízimū§ sēzú."

⁵ 'Bá rī pi ní ímúzú āngū Yūdáyā vé rī agásí, āzini kūrú Yērúsalémā vé rī agásí cére Yūwánī vúgá nōó. Kōpi ní ívé ūnjikānyā ūlūzú, Yūwánī ní kōpi ní bātízimū sēzú yī āmbúgú dīpị dīdị Yáridénī agá 'dāá.

⁶ Bōngó Yūwánī ní suú rī, údékí kámīlō ã 'bí. 'Yī gō lã' 'bú rú ni 'í úpīlę gá, ĩrivé ānyāngā rií nyaá rī, úmbí, āzini ọnyú ásé agá rī.

⁷ Yūwánī ní áyúzú 'bá rī pi ní kīnī, " 'Bá āzi ri ímú mâ vúdrī gé 'dī' 'dī, ĩri ūkpō be ambamba, ndē ma ūkpō sī rá, má ícó ọvūú ĩrivé ngá pá gá ã bāá ọyụú bā ku.

⁸ Á sē ĩmi ní bātízimū yī sī, 'bo ĩri ímú ĩmi ní bātízimū sē ūkpō Índri Uletere rī* vé rī sī."

*Yūwánī sē Yēsū ní bātízimū
(Mātáyo 3:13-17; Lúkã 3:21-22)*

⁹ Lókí 'dāri gé, Yēsū ímú Nāzērétā gálésíla, Nāzērétā ri āngū Gālíláyā vé rī agá. Yūwánī ní bātízimū sēzú ĩri ní yī Yáridénī agá 'dāá.

10 Yēsū kā rií ìfūú yīi rī agásī, ndre 'bū zī 'i kú mgbọ. Índrí Uleterē rī ní ísízú ímúzá sū āmámū tīnī, úrízú drīgē ní gé.

11 Kúru ụ'dúkọ ní íkúzá 'bū gé 'dāásī kīnī, “Mi Mv́á mávé ni, á lē mi ambamba, ma āyīkō sī mí sī.”

*Sātánā ũ'bī Yēsū ri
(Mátáyo 4:1-11; Lúkã 4:1-13)*

12 Índrí Uleterē rī ní Yēsū ē tị pēzú mužú mbēlēná āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá.

13 Yēsū mužú adrií āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá ụ'dú pūkú sū, Sātánā† rī ìri ũ'bī ásé agá 'dāá. Fì mužú adrií ā'á ásé agá rī pi āsámvú gé, 'bo mālāyīkā rī pi‡ rikí ìri ütēē nī.

*Yēsū vé ẹ̀zị 'dóngará
(Mátáyo 4:12-17; Lúkã 4:14-15)*

14 Kā Yūwánī ri 'beé jó āngū ũ'yízú rī agá 'dāá gí, Yēsū ní 'dezú mužú āngū Gālíláyā vé rī gé, ìri ní ụ'dúkọ múké Múngú vé rī ũlúzá mužú.

15 Ìri ní 'yozú kīnī, “Mālūngā Múngú vé rī ícá ìnyiná gí, ìmi újákí ẹ̀sị, ìmi ẹ̀yīkí ụ'dúkọ múké má ní ũlúú nōri.”

*'Bá Yēsū ní 'dó zị drīdrī ímú 'i pámvú ũbī rī pi
(Mátáyo 4:18-22; Lúkã 5:1-11)*

16 Yēsū kā rií ẹ̀cị yīi bālālā Gālíláyā gārā gá sī, ìri ní 'bá ìrī 'bī 'be' 'bá ni pi ndrezú, 'bá rī Sīmónā pi ẹ̀drīpị Āndēréyā be, kọpi ri 'bī 'be ímbá sī.

17 Yēsū ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Ìmi ímúkí má pámvú ũbī, ma sē ìmi ímú 'bá ísé íjị má ní sū ìmi ní 'bī 'beé rī tīnī.”

18 Koro kọpi ní ívé ímbá kuzú, kọpi ní 'dezú mužú Yēsū vúgá sī.

19 Yēsū kā 'i útrú mužú drīdrī, ìri ní Zēbēdayō ẹ̀njipị Yōkóbū pi ndrezú ẹ̀drīpị Yūwánī be, kọpi ri ívé ímbá 'di kúlúmgbá agá 'dāá 'bī 'bezú ānī.

† **1:13 1:13** *Sātánā*: Sātánā ri ādróko, ìri āmbúgú índrí ũnjí rī pi drīgē, gā tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī, Múngú ídró ìri 'bū gé 'dāásī. 'Í lā 'dangará 12:7-9. ‡ **1:13 1:13** *Mālāyīkā rī pi*: Mālāyīkā rī pi índrí, kọpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dālé, kọpi rú' 'bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kọpi ìpē ímú vū drīgē nōó ụ'dúkọ múké ívé rī ũlú 'bá rī pi ní. § **1:21 1:21** *Ụ'dú Sābátā vé rī*: Ụ'dú 'dīri Yāhūdī rī pi ní rizú uvuzú rī, āzini kọpi ní rizú Múngú ri zizú rī. Yāhūdī rī pi ri ụ'dú 'dīri vé tā ígá kīnī, Múngú gbi 'bū pi vū be nī, āzini Múngú pa 'i adringará tūgērī rú rī agásī nī. Ụ'dú Sābátā vé rī Yāhūdī rī pi ri zị ụ'dú ẹ̀zịrī, 'bo Kēlīkọ rī pi ri zị ụ'dú áziyá. 'Í lā Wūngará 20:8-11; Dētōrōnómē 5:12-16. * **1:21 1:21** *Jó Múngú ri Zizú rī*: Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī pi kárakarā kūrú rī pi agásī āndíandí, kọpi ri 'i úmú Búkú Múngú vé rī lā, āzini kọpi ri Múngú ri 'njī Ụ'dú Sābátā vé rī gé.

20 Yēsū ní koro kọpi zizú, kọpi ní 'i ẹ̀tẹpi Zēbēdayō ri kuzú ívé 'bá ẹ̀zị vé rī pi be kúlúmgbá rī agá 'dāá, kọpi ní mužú Yēsū vúgá sī.

*Yēsū dro índrí ũnjí ágó āzi drīgē sī
(Lúkã 4:31-37)*

21 Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá rī pi be Kāpārānāúmā gá. 'Bo ụ'dú Sābátā vé rī ká ícá, Yēsū ní mužú Jó Múngú ri Zizú rī* agá 'dāá, ìri ní 'dezú rizú 'bá rī pi ímbázú.

22 'Bá rī pi āyākí tā ìri ní ímbá rī sī rá, ā'diātāsīyā tā ìri ní ímbá rī ũkpō be ambamba, ndē 'bá tā'imbī Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi vé rī rá.

23 Ágó āzi índrí ũnjí ní fíí drī ní gé ní ri adrií ívé Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá, ágó rī ní trezú ụ'dúkọ be ụru 'dāá kīnī,

24 “Yēsū Nāzēretāgú rī, ngá mí ní rizú 'bá drī izazú rī ā'di? Mí ímú 'bá ú'dí ũdrāá? Á nī mi rá, mi 'Bá Uleterē Múngú vé ni.”

25 Yēsū ní trezú índrí ũnjí rī drīgē kīnī, “Mí újị kírí, 'í fū ágó rī drīgē sī rá.”

26 Índrí ũnjí rī ní ágó rī ayazú ũkpō sī, ìri ní ngazú fūzú ágó rī drīgē sī útréngará be ụ'dúkọ be ụru 'dāá.

27 'Bá rī pi ká tā 'dīri ndreé, sē kọpi ní cére āyāngará. Kọpi rikí átá 'i āsámvú gé sī kīnī, “Ímbāngará ú'dí 'i ní ímbá ũkpō be índrí ũnjí rī pi ní tā ni 'dudú ẹ̀zị ngazú rá 'dīri, ímbāngará íngóni ní?”

28 Tā Yēsū ní 'oó 'dīri íré 'i mužú mbēlēná āngū Gālíláyā vé rī agásī cére.

*Yēsū ídrí 'bá kárakarā
(Mátáyo 8:14-17; Lúkã 4:38-41)*

29 Yēsū pi Yōkóbū be Yūwánī sī, ngakí fūú Jó Múngú ri Zizú rī agásī, kọpi 'dekí mužú Sīmónā pi vé āngá Āndēréyā be.

³⁰ Kōpi kâ muꝝ caá 'dālé, lūkí Yēsũ ní kínĩ, Sīmōnā ìdrèpì ri āzò rú, rù'bá ni ko gbírílílí, la kú gbóló drìgé.

³¹ Yēsũ ní muꝝú ũkú rĩ vúgá 'dǎá, drì ni ruꝝú, ìri ingazú urugégé. Drǎ rĩ ní deꝝú ũkú rĩ rù'bá gá sǐ, ìri ní ínyá á'dízú sēzú kōpi ní.

³² Ũndréná Sǎbátǎ vé rĩ kǎ deꝝ, ũtú rĩ kǎ 'deé gí, 'bá rĩ pi ũlĩkí ìvé 'bá drǎ be rĩ pi, 'bá índrí ũnjí ní fíi kōpi drìgé rĩ pi be ímú Yēsũ vúgá nǎó.

³³ 'Bá kūrú Kǎpǎrǎnǎúmǎ agá rĩ pi úmúkí ì cére ímú adrii kuú jó rĩ vé kẹ̀tìlẹ̀ gá.

³⁴ Kúru Yēsũ ídrí 'bá drǎ be rĩ pi kárakarǎ, drǎ 'bá 'dǐ'bée ru'bá gá rĩ pi drǎ āndíāndí ni pi, āzini Yēsũ údró índrí ũnjí† kárakarǎ ũfũú 'bá rĩ pi drìgé sǐ. 'Bo índrí ũnjí rĩ pi ní Yēsũ ri nǐi rá rĩ sǐ, Yēsũ ā'yǐ kōpi átángá átá kuyé.

Yēsũ sē tì muꝝú āngũ Gǎlíláyǎ vé rĩ agásĩ

³⁵ Kǎ muꝝ caá drũ ũ'bútì kũnĩkũnĩ, Yēsũ ní íngázú uru, ìri ní muꝝú adrizú ó'dúkùlẹ̀gúsĩ, 'dālé ri Múngú ri zìi.

³⁶ Vúdrì ni gé, Sīmōnā pi 'í ògùpìi be, kōpi ní 'deꝝú muꝝú Yēsũ ri ndǎzú.

³⁷ Kōpi kǎ ìri ísú, kōpi kínĩ, "'Bá rĩ pi ri mi ndǎ."

³⁸ Yēsũ ní újázú kōpi ní kínĩ, "Lē 'bá muꝝ kǎ vǔrǎ āzi túngú ni gé, mǎ ũlũ rí kpá tì Múngú vé rĩ muꝝú kūrú urukò'bée agásĩ ìndĩ, ā'diātāsīyǎ 'dǐri ẹ̀zì Múngú ní ma ìpězú rĩ."

³⁹ Yēsũ ní kúru ẹ̀cízú Múngú vé tì ũlũzú Jó Múngú ri Zìzú rĩ pi agásĩ, āngũ Gǎlíláyǎ vé rĩ agásĩ cére, ri índrí ũnjí rĩ pi údró ũfũú 'bá rĩ pi drìgé sǐ.

† **1:34 1:34** *Índrí ũnjí rĩ pi:* Índrí ũnjí rĩ pi ándúru mǎlǎyíkǎ Múngú vé ni 'bù gé 'dǎá, kōpi ñókí tǎimbì Múngú vé rĩ, Sātánǎ ri kōpivé āmbúgu. Múngú ídró kōpi 'bù gé 'dǎási vúgá nǎó, kōpi gókí ufuú índrí ũnjí, kōpi ri 'bá rĩ pi ní ìzāngǎ sē vǔ drìgé nǎgò. 'Í lǎ 'dangǎrá 12:7-9. ‡ **1:40 1:40** *Ūfú:* Tǎimbì Mósē vé rĩ kínĩ, 'bá ũfú ní nyaá rĩ, ìri āzǎvũ rú, ā'yíkí ìri adrii 'bá Ísērélẹ̀ vé rĩ pi āsámvú gé ku. Drǎ ũfú vé rĩ de dō rù'bá ni gé sǐ gí, lē ā mu 'i 'daá átálágú rĩ ẹ̀ndrètì gé, átálágú rĩ ìri ndre, ìri 'yo drǎ rĩ de rù'bá ni gé sǐ gí. 'Í lǎ Lẹ̀vítíkǎ 14:1-32. § **1:44 1:44** *Átálágú:* 'Bá Ísērélẹ̀ vé rĩ pi āsámvú gé, 'yéná átálágú ri rǎbǎnǎ zǎ Jó Múngú vé rĩ agá 'dǎá nĩ. Atala rĩ pi ri ìfũ úyú Lẹ̀ví vé rĩ agá. * **1:44 1:44** *Mósē:* Yǎsépǎ kǎ drǎá gí, 'bǎgú Ẹ̀jẹ̀pétò vé rĩ 'bǎ anji Ísērélẹ̀ vé rĩ pi ẹ̀zì ngaá túgẹ̀rì rú caá ílì mǔdǔrǔlǔ sù (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ìpězú ímúzú anji Ísērélẹ̀ vé rĩ pi pazú adringǎrá túgẹ̀rì rú rĩ agásĩ. Múngú sē tǎimbì rĩ Mósē ní, ā lǔ anji Ísērélẹ̀ vé rĩ pi ní, sēzú ì ní tǎimbì rĩ zìzú tǎimbì Mósē vé ni ānĩ. Tíkí Mósē ri ísú ākūdẹ̀ ílì rĩ ca élifũ ālu mǔdǔrǔlǔ sù (1,400), ísú ākūdẹ̀ tíkí drǐ Yēsũ ri kuyé. 'Í lǎ Wǔngǎrá 2-24.

Yēsũ ídrí ágó ũfú ní nyaá ni (Mátáyo 8:1-4; Lúkǎ 5:12-16)

⁴⁰ Ágó āzi ũfú‡ ní nyaá ni ímú kũmũcí ũtǐ Yēsũ ẹ̀ndrètì gé, ìri ní Yēsũ ri mǎzú drì ìrì sǐ kínĩ, "Mí ā'yǐ dō rá, mí sē mǎ rù'bá ẹ̀ ícá ule fô."

⁴¹ Tǎ 'dǐri sē Yēsũ ẹ̀ ẹ̀sì ísú ìzāngǎ ambamba, ìri ní drì suzú ágó rĩ úlózú, ìri ní 'yozú kínĩ, "Á lē rá, mí rù'bá ẹ̀ ícá ule."

⁴² Koro ũfú rĩ ní deꝝú ágó rĩ ā rù'bá gá sǐ, rù'bá ni ní ícázú ule.

⁴³ Yēsũ ní ágó rĩ pězú muꝝú, ẹ̀zìzú ìri ní trǐtrǐ,

⁴⁴ ìri ní 'yozú ágó rĩ ní kínĩ, "Lē mí lǔ tǎ 'dǐri 'bá āzi ní ku. 'Í mu mi 'i'daá 'bá átálágúŝ rú ni ẹ̀ndrètì gé, 'í jì ngá āzi muꝝú rǎbǎnǎ rú mí drìgé sǐ ìndĩ, sũ tǎimbì Mósē* vé rĩ ní 'yoó rĩ tǐni, 'bá cére ā nǐkí rí 'yozú kínĩ, mí rù'bá ícá ule gí."

⁴⁵ 'Bo ágó rĩ kǎ 'deé muꝝú, 'ídó rii tǎ rĩ ũlũú muꝝú 'bá rĩ pi ní. Ānĩ sē Yēsũ gǎ fí muꝝ ẹ̀cì kūrú rĩ agá 'dǎá 'bá rĩ pi āsámvú gé sǐ andrekelemgbe kuyé. Yēsũ ā ugo dō 'i fǐngǎrá kūrú rĩ agá 'dǎá rĩ sǐ ugogo drǎāāsīyǎ, 'bá rĩ pi ríkí nyo ẹ̀cì ìri vúgá nǎó íngázú vǔrǎ rĩ pi gé sǐ cére.

2

Yēsũ ídrí ágó pá be 'bélé'béle ni (Mátáyo 9:1-8; Lúkǎ 5:17-26)

¹ Ū'dú mǎdǎ ā vú drìgé, Yēsũ ní kpá gǎzú fizú Kǎpǎrǎnǎúmǎ gá 'dǎá dǐi. 'Bá rĩ pi yíkí kínĩ, Yēsũ ícá ìgǎó 'bẹ̀tì gí.

² 'Bá rĩ pi ní ì úmúzá kárakarǎ, sē vǔrǎ rĩ ca ku. 'Bá rĩ pi gákí jó rĩ agá 'dǎá tré, cǐmgbá cazú kẹ̀tìlẹ̀ gá āmvé 'dǎá, Yēsũ ri ù'dúkò múké rĩ ũlũú kōpi ní.

3 Āgō ʊrukō'béé su í'dúkí ágó āzi ɔgɔrɔvũ rú ní íjì Yēsũ vú nõó.

4 'Bá rĩ pi ní adrií bĩtríká rĩ sĩ, kôpi ndākí ũ'dũ tí, kôpi ní tuzú jó drĩgé 'dǎá,* kôpi ní jó rĩ ě drĩ ññanyǎzú, kôpi ní ágó pá be 'bélé'béle rĩ ísúzá ímúzá ĩrivé pɔrɔsĩ ĩri ní laá drĩ ní gé rĩ be vūgá Yēsũ ɛndrɛtĩ gé nõó.

5 Yēsũ kǎ nĩí áamá 'yoó kǐnĩ, āgō 'dĩ'béé ɛ'yĩkĩ 'i gĩ, ĩri ní 'yozú ágó ɔgɔrɔvũ rú rĩ ní kǐnĩ, "Mvǎ ágó 'dĩri, á trũ mí mívé ũñjĩkǎnyǎ agásĩ gĩ."

6 'Bá rĩ' 'bá tǎimbĩ Mósẽ vé rĩ ímbá' 'bá rĩ pi úríkĩ kuú 'dǎá, kôpi ríkĩ ũsũú ɛsĩsĩlẽ sĩ kǐnĩ,

7 "Ngá ágó 'dĩri ní rizú átázú 'dĩni rĩ ā'di? Ágó 'dĩri ññĩ Múngú ri ku! 'Bá āzi āluñani āngũ trũúpi ũñjĩkǎnyǎ agásĩ ní 'dǎáyo, 'yéná Múngú 'i ɔ'dúkũlɛgũsĩ."

8 Koro Yēsũ nĩ tǎ kôpi ní rĩí ũsũú ĩ ɛsĩ agá 'dǎlé rĩ áamá bá. Kúru ĩri ní 'yozú kôpi ní kǐnĩ, "Ngá ĩmi ní rizú tǎ ũsũzú 'dĩni rĩ ā'di?"

9 Mǎ 'yo rĩ tǎ rĩ íngóni? Mǎ 'yo rĩ ágó pá be 'bélé'béle nõri ní, "Trũkĩ mí mívé ũñjĩkǎnyǎ agásĩ gĩ 'dĩni,' dõku mǎ 'yo, "Í nga ʊrũ, 'í 'dũ mívé pɔrɔsĩ, 'í 'de muú' 'dĩni?"

10 'Bo á lẽ lũú ĩmi ní 'yozú kǐnĩ, ma 'Bá Mvǎ 'i,† ma ũkpõ be ũñjĩkǎnyǎ trũzú vũ drĩgé nõgõ" Yēsũ ní 'yozú ágó pá be 'bélé'béle rĩ ní kǐnĩ,

11 "Á 'yo mí ní, 'í nga ʊrũ, 'í 'dũ mívé pɔrɔsĩ, 'í mvi 'bɛtĩ."

12 Ágó rĩ ní ngazú ʊrũ, ĩri ní ívé pɔrɔsĩ 'dũzú, ĩri ní 'dezú muú, 'bá rĩ pi ríkĩ ĩri ndrɛé muú. Tǎ 'dĩri sẽ 'bá rĩ pi ní āyāngárá, āzini sẽ kôpi ríkĩ Múngú ri íngú kǐnĩ, "Bá ndrɛkĩ tǎ āzi ũkũ ní 'dĩri tĩnĩ kuyé."

Yēsũ zĩ Lévĩ ri

(Mǎtáyo 9:9-13; Lúkǎ 5:27-32)

* 2:4 2:4 Tuzú jó drĩgé 'dǎá: Yǎhũdĩ rĩ pi jó sĩ drĩ be kpǎkpǎ, 'bá ri ícõ tũ mu úri drĩ ní gé rá. † 2:10 2:10 'Bá Mvǎ: Yēsũ zĩ 'i 'Bá Mvǎ lũzú kǐnĩ, 'i Kúrísitõ 'i, 'i mǎlũngǎ rĩ rũ muú nyonyo. 'Í lǎ Dǎnyélẽ 7:13-14. ‡ 2:15 2:15 'Bá mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũ' 'bá rĩ pi: 'Bá mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũ' 'bá rĩ pi, kôpi Yǎhũdĩ rĩ 'bá mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũ' 'bá 'bǎgú āmbúgú Rómǎ vé rĩ ní rĩ. Kôpi rĩ mũfɛngǎ rĩ u'dũ āmbúgú 'bǎgú rĩ ní 'yoó kôpi ā u'dúkĩ rĩ ndẽ. § 2:16 2:16 Fǎrũsĩ: Fǎrũsĩ rĩ pi ngúlũmũ Yǎhũdĩ rĩ pi vé tǎimbĩ Mósẽ vé rĩ rũ' 'bá tĩtĩ rĩ pi. Kôpi 'dúkĩ índrĩ rĩ pi vé tǎ, āzini mǎlǎyĩkǎ rĩ pi vé tǎ 'bǎá tǎ āmbúgú rú, kôpi ɛ'yĩkĩ rá 'yozú kǐnĩ, 'bá ũdrǎ' 'bá gĩ rĩ pi gõ íngá ídrĩ rú rá. 'Í lǎ ɛzĩ 23:8. * 2:18 2:18 'A'bi: Sǎ āzi sĩ Yǎhũdĩ rĩ pi rĩ 'i 'bi, nyakĩ ínyá ku, kôpi rĩ ɛsĩ 'bǎ rizú Múngú ri zĩzú.

13 Yēsũ gō 'i ɛndĩ muú yĩ bǎlǎlǎ Gǎlĩlǎyǎ tĩ gé 'dǎá dĩ. 'Bá rĩ pi ní ĩ úmúzá kǎrǎkǎrǎ Yēsũ ā gǎrǎ gá, ĩri ní í'dózá kôpi ímbázú.

14 Yēsũ kǎ rĩí ɛcĩ yĩ bǎlǎlǎ rĩ ā gǎrǎ gá sĩ, ĩri ní Lévĩ Ālǎfáyõ mvõpi rĩpi mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũ' 'bá rĩ ndrɛzú, ākũdẽ úri kuú ívé jó rizú mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũzú rĩ agá 'dǎá. Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kǐnĩ, "Mĩ ímú mǎ pámvú ũbĩ." Koro Lévĩ ní ngazú 'dezú muú ĩri vúgá sĩ.

15 Lévĩ zĩ Yēsũ pi ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be muú ínyá nyaá ívé āngá. 'Bá kǎrǎkǎrǎ mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũ' 'bá rĩ pi, ‡ 'bá rĩ' 'bá ũñjĩkǎnyǎ 'o' 'bá rĩ pi be, kôpi ínyá rĩ ā nyangárá gá 'dǎá índĩ.

16 'Bá tǎimbĩ ímbá' 'bá adri' 'bá Fǎrũsĩ rĩ pi kǎ ndrɛé Yēsũ pi ri ínyá nya 'bá ũñjĩkǎnyǎ 'o' 'bá rĩ pi be, āzini 'bá mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũ' 'bá rĩ pi be trũ, kôpi ní 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi zĩzú kǐnĩ, "Ngá ĩmi ní rizú ínyá nyazú 'bá mũfɛngǎ umbe jezú rĩ u'dũ' 'bá rĩ pi be, āzini 'bá rĩ' 'bá ũñjĩkǎnyǎ 'o' 'bá rĩ pi be trũ rĩ ā'di?"

17 Yēsũ kǎ tǎ 'dĩri yĩ, ĩri ní 'yozú kôpi ní kǐnĩ, "Bá drǎ ākõ rĩ ndǎ 'bá ũjó sɛépi ní ku, 'bá drǎ be rĩ, ĩri 'bá ũjó sɛépi ní ndǎ nĩ. Mǎ ímú 'bá tǎ be pĩrĩ rĩ pi zĩ kuyé, mǎ ímú 'bá ũñjĩkǎnyǎ 'o' 'bá rĩ pi zĩ ɛsĩ újá."

'Bá rĩ pi zĩkĩ Yēsũ ri ānyāngǎ a'bingárá vé tǎ sĩ

(Mǎtáyo 9:14-17; Lúkǎ 5:33-39)

18 'Bá Yũwǎnĩ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi Fǎrũsĩ rĩ pi be, kôpi rĩ ĩ a'bi* ānyāngǎ ā nyangárá sĩ a'bia'bi. 'Bá ʊrukō ímúkĩ Yēsũ ri zĩ kǐnĩ, "Bá Yũwǎnĩ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi Fǎrũsĩ rĩ pi be, kôpi rĩ ĩ a'bi ānyāngǎ nyangárá sĩ a'bia'bi, 'bo mívé 'bá mĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi a'bikĩ ĩ ku āsĩ?"

19 Yēsũ ní újázú kôpi ní kǐnĩ, "Bá rĩ pi muúkĩ dõ ũkũ jengárá gá, ɔmúrũgõ rĩ vé

kĕrĕgú dō ãjĕ rĩ gé 'dǎlé anigé, ĩrivé ũndĩ mụ'báná vú ní gé sĩ rĩ pi ícókí ĩ a'bií ngá nyangárá sĩ ku."

20 'Bo sâ ázi ri ímụ 'dĩ'dĩ, kádō ímụ ọmúrúgọ rĩ vé kĕrĕgú 'dujú kọpi ǎsámvú gé sĩ, kúru ú'dú 'dǎri gé, kọpi ímụ ĩ a'bi ngá nyangárá sĩ.

21 "'Bá ázi ícọ bǒngó ú'dí ĩsĩ bǒngó dĕépi kú ĩrĭkọ rú ní vé úlĕ ícǐ ọzụú ǎnǐ ku, ǎ'diátǎsĩyǎ bǒngó 'i nyaápi kú ĩrĭkọ rú gí rĩ, ícǐkí dō úlĕ ní ọzụú bǒngó ú'dí† sĩ, ĩri gō ǎsĩ mụzú drĭgélĕ.

22 'Bá ázi ícọ vinyọ ĩ ní zoó ú'dí rú rĩ tōó lǎ'bu ĩ ní ícǐ jǔrú rú ũkụ ní agá ku. 'Bá rĩ tō dō vinyọ rĩ lǎ'bu ĩ ní ícǐ jǔrú rú ũkụ ní agá, vinyọ rĩ íngá kọfútọ be, ĩri sē jǔrú rĩ ǎfĩ rá, vinyọ rĩ dǎ vǔgá. Lē ǎ tǔkí vinyọ rĩ jǔrú ú'dí‡ ní agá."

Fārúsĩ rĩ pi zíkí Yĕsũ ri Sábátǎ vé tǎ sĩ (Mátáyo 12:1-8; Lúkǎ 6:1-5)

23 Ú'dú ǎlu Yĕsũ pi rikí ẹlĭ mụzú ívé 'bá ĩ pámvú ũbĩ'báná rĩ pi be ọmvú ǎnyá vé ní agásĩ ú'dú Sábátǎ vé rĩ gé. ĩrivé 'bá ĩri ǎ pámvú ũbĩ'báná rĩ pi ǎ urukọ'béé ní rizú ǎnyá rĩ pi ẹ drĭ ucezú anyizú cizú.

24 Fārúsĩ rĩ pi ní Yĕsũ ri zizú kĭnĩ, "'Bávĕ tǎimbĩ kĭnĩ, ǎ ngakí ẹzĩ ú'dú Sábátǎ vé rĩ gé ku píri, ngá 'bá mĩ pámvú ũbĩ'báná rĩ pi ní tǎimbĩ rĩ nǔzú, ǎnyá ẹ drĭ ucezú ú'dú Sábátǎ vé rĩ gé rĩ ǎ'di?"

25 Yĕsũ ní újázú kọpi ní kĭnĩ, "Īmi lǎkí tǎ 'bǎgú Dǎwúdĩ§ ní 'oó ívé 'bá rĩ pi be lókí ẹbĩrĩ ní kọpi fuzú rĩ gé rĩ kuyé?"

26 Lókí átálágú ǎmbúgú* ǎbĩyátá rĩ vé rĩ gé, Dǎwúdĩ nga fií Jó Múngú vé rĩ† agá 'dǎá, 'du pánga ĩ ní 'bǎá Múngú ẹndrĕtĭ gé, ĩ ní nyaá bǎdǎrú ku, 'yéná atala rĩ pi ní

rií nyaá nĩ rĩ nyaá, sē kpá urukọ ní nyaá ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'báná rĩ pi ní."

27 Yĕsũ ní 'yozú Fārúsĩ rĩ pi ní kĭnĩ, "Múngú údé ú'dú Sábátǎ vé rĩ 'bá rĩ pi ǎ uvukí rĩ ǎnǐ, 'bǎ ú'dú Sábátǎ vé rĩ tǎ ẹnjĭnĭjĩ rú 'bá rĩ pi drĭgĕ kuyé.

28 Ma 'Bá Mvǎ 'i, ma Úpí ú'dú Sábátǎ vé rĩ‡ drĭgĕ ǎmbúgú nĩ."

3

Yĕsũ idrĩ ágó drĭ be 'bĕlé'bĕlé ní ú'dú Sábátǎ vé rĩ gé

(Mátáyo 12:9-14; Lúkǎ 6:6-11)

1 Ú'dú ázi gé, Yĕsũ gō mụú fií Jó Múngú ri zizú rĩ agá 'dǎá dĭĩ, ĩsú ágó ázi drǎ ní drĭ ní nyíi kuú 'bĕlé'bĕlé ní adri kú 'bá rĩ pi ǎsámvú gé 'dǎá.

2 Fārúsĩ rĩ pi ǎ urukọ rikí lĕtĭ ndǎá, ĩ tǔkí rĩ Yĕsũ ri ǎnǐ bĕnĩ, kọpi tĕkí nyo rií Yĕsũ ri ndrĕé, dō tǎnǎ ĩri ágó 'dĩri idrĩ ú'dú Sábátǎ vé rĩ gé rá.

3 Yĕsũ ní 'yozú ágó drǎ ní drĭ ní nyíi kuú 'bĕlé'bĕlé rĩ ní kĭnĩ, "Mĩ íngá uru, mĩ ímụ pá tuú 'bá rĩ pi ẹndrĕtĭ gé nǔgó."

4 Yĕsũ ní kọpi zizú kĭnĩ, "Ngá ĩmivĕ tǎimbĩ ní lĕé ǎ 'okí ú'dú Sábátǎ vé rĩ gé ku rĩ ǎ'di? ĩri tǎ múké 'ongárá, dǔku tǎ ũnjĩ 'ongárá? ĩri 'bá drǎ be 'dĩni 'dĩri kuzú drǎzú, dǔku ẹ idrĩkí ĩri?" Kọpi zíkí ĩ tĭ átángá 'yozú kuyé.

5 Yĕsũ kǎ ǎngũ ndrĕé kọpi vúgá 'dǎá, ẹsĩ ní ve kọpi ní ambamba. Tǎ ní fií kọpi ẹ ẹsĩ agá ku rĩ sĩ, sē Yĕsũ ní ĩzǎngǎ ambamba. ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kĭnĩ, "Mĩ ũjũ mĩ drĭ." Ágó rĩ ní 'ĩ drĭ ũjũzú. Ágó rĩ ẹ drĭ ní ícázú múké.

† 2:21 2:21 *Bǒngó ú'dí*: Ūjĭkí dō bǒngó ũkụ ĩ ní bǒngó ú'dí ícǐ rú'báná ní gé 'dĩri gí, bǒngó ú'dí ĩ ní ícǐ rú'báná ní gé 'dĩri gō ícǎ mǎdǎnǎ, ĩri ǎsĩ bǒngó ũkụ rĩ ǎ rú'báná gá sĩ rá. ‡ 2:22 2:22 *Jǔrú ú'dí*: Yĕsũ vé ímbángárá 'dĩri adri sũ vinyọ ĩ ní dǎá jǔrú ú'dí agá rĩ tĭnĭ.

§ 2:25 2:25 *Dǎwúdĩ*: Múngú ĩpĕ Dǎwúdĩ ri adrii 'bǎgú ĩsĕrĕlĕ rĩ pi vé ní, ẹzĩ kĭnĩ, 'bǎgú ú'dí ri ímụ ĩfũ ĩrivé úyú agá, ĩri mǎlǔngǎ rĩ rụ mụzú 'dǎni'dǎni, 'bǎgú rĩ Yĕsũ Kúrísítō 'i. 'Í lǎ Sǎwúmǎ 132:11-12; Ẹzĩ 2:30. Tĭkí Dǎwúdĩ ri ĩsú ǎkūdĕ ílĩ rĩ ca ẹlĭfũ ǎlu (1,000) gí, ílĩ 'dǎri gé, ĩsú tĭkí drĭ Yĕsũ Kúrísítō ri kuyé. 'Í lǎ 1 Sǎmūĕlĕ 16-30; 2 Sǎmūĕlĕ 1-24; 1 'Bǎgú 1-2.

* 2:26 2:26 *Átálágú ǎmbúgú rĩ*: Átálágú ǎmbúgú rĩ ndĕ atala rĩ pi cérĕ, ǎ'diátǎsĩyǎ ĩri 'yéná fi Jó Múngú vé rĩ agá Vūrǎ Uleteretere rĩ agá 'dǎá nĩ, ĩri fi vú ǎlu ílĩ ǎlu agá. ĩri ǎrĩ rǔbǔnǔ vé rĩ jĩ ũnjĭkǎnyǎ ũjĭzú. 'Í lǎ Lĕvĭtĭkǎ 16; Ẹbĕrĕ 9. † 2:26 2:26 *Jó Múngú vé rĩ*: Jó Múngú vé rĩ 'yéná ǎlukúta Yĕrúsǎlĕmǎ gá 'dǎá. Atala rĩ pi 'yéná ri rǔbǔnǔ zǎ Jó rĩ agá 'dǎá nĩ, sũ tǎimbĩ Mósĕ vé rĩ ní 'yoó rĩ tĭnĭ. Múngú ri dĭ Vūrǎ Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dǎá. ‡ 2:28 2:28 *Úpí ú'dú Sábátǎ vé rĩ*: Yǎhúdĩ rĩ pi ri ú'dú Sábátǎ vé rĩ ígá kĭnĩ, Múngú gbi ngá 'bũ gé rĩ pi vũ drĭgĕ rĩ pi be cérĕ 'du caá ú'dú áziyǎ, kúru ĩri ní uvuzú ú'dú Sábátǎ vé rĩ gé. Múngú ri 'yéná Úpí Sábátǎ vé ní, kúru Yĕsũ kĭnĩ, 'i Úpí Sábátǎ vé ní, kĭnĩ 'i Múngú 'i. 'Í lǎ Wǔngárá 20:8-11.

6 Koro Fārūsī rī pi ní fūzú mužú 'bá Ēródē ri ẽtī' 'bá rī pi be Yēsū ā tā lizú, lēzú ĩri 'dizú drāzú 'dīisī rá.

'Bá bītríká 'dekí mužú Yēsū ā vūdrī gé sī

7 Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi be yīī bālālā Gālīláyā vé rī gé 'daá, 'bá kárakarā íbíkí íngá āngū Gālīláyā vé rī gé, āzini āngū Yūdáyā vé rī gé, kōpi 'dekí mužú Yēsū ā vūdrī gé sī.

8 Kōpi ká tā Yēsū ní 'oó 'dīri yīī, 'bá kárakarā ímúkí Yēsū vúgá nōó, kōpi íbíkí íngá Yūdáyā gá, Yērūsálémā gá, āngū Īdūmíyā vé rī gé, gúrú Yárídénī vé rī gé, kūrú Táyā vé rī gé, āzini kūrú Sídónā vé rī gé.

9 Yēsū ká mužú ndreé 'bá rī pi gakí ambamba, ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi ní kīnī, kōpi ẽ í'dúkí kúlúmgha mādānā ni 'bāā tēētē, 'bá bītríká rī pi ẽ ímúkí rí ĩ ĩmūlūú ku.

10 Yēsū ídrí 'bá kárakarā, ānī sē 'bá drā be rī pi ríkí ĩ ĩmīí ímúzú Yēsū vúgá nōó ũkpō sī, ĩ úlókí rí ĩri ā rú' 'bá bēnī.

11 'Bá índrī ũnjí ní fií kōpi drīgē rī pi kádō Yēsū ri ndreé, índrī ũnjí rī pi kōpi 'du a'be vūgá Yēsū ẽndrētī gé 'dīgē, kōpi útré ú'dúkó be uru 'daá, "Mí Mvā Múngú vé ní."

12 'Bo Yēsū átá índrī ũnjí rī pi ní ũkpō sī kīnī, kōpi ā lūkí 'í tā 'bá āzi ní ku.

Yēsū ũpē 'bá áyúāyū ni pi mužrī drī ni ĩrī

(Mátáyo 10:1-4; Lúkā 6:12-16)

13 Vūdrī ni gé, Yēsū tu mužú írā drīgē 'daá, ĩri ní 'bá 'í ẽsī ní lēé rī pi zizú mužú 'í vú sī, kōpi ní mužú Yēsū vú sī.

14 ĩri ní 'bá ũpēzú mužrī drī ni ĩrī, kōpi ā adríkí rí ívé 'bá áyúāyū* ni pi rú, ĩri ní kōpi pēzú mužú, kōpi ā ũlúkí rí tī Múngú vé rī mužú.

15 Yēsū sē kōpi ní ũkpō, kōpi ā údrókí rí índrī ũnjí rī pi fūú 'bá rī pi drīgē sī ānī.

16 'Bá ĩri ní ũpēé mužrī drī ni ĩrī rī pi vé rú pi 'dī, Sīmōnā 'i, Yēsū gō ĩri ní rú āzi 'daá Pétēró 'i,

17 Yōkóbū Zēbēdáyō mvōpī pi ẽdrīpī Yūwánī be, Yēsū gō kōpi ní rú āzi 'daá Bōnāgēsī 'i, rú 'dīri vé ífífí, anjī ũvi vé ní pi.

18 'Bá rī āzi Āndēréyā 'i, Pīlípū 'i, Bātīlīmáyō 'i, Mátáyo 'i, Tórnā 'i, Yōkóbū Ālāfáyō mvōpī 'i, Tādáyō 'i, Sīmōnā úvá 'bāāpi 'bá ívé rī pi ẽ ĩsúkí rí drīwālā rī 'i,

19 āzini Yūdā Īsīkārīyótā gōōpi Yēsū ā ũli 'beēpi rī 'i.

Yēsū pi vé tā Bēlēzēbūlā be rī

(Mátáyo 12:22-32; Lúkā 11:14-23; 12:10)

20 Kúru Yēsū ká 'i újā gōó 'bētī 'daá, ĩri ní fizú jó agá, 'bá bītríká bīkí mužú vú ní gé sī, sē Yēsū pi ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi be ĩsúkí sá ānyāngā nyazú ní kuyé.

21 Yēsū ẽ'dípāa ká tā Yēsū ní 'oó 'dīri yīī, kōpi ũsúkí kīnī, Yēsū ẽ drī ábá gí, ĩ lēkí ĩri jīī mužú 'bētī.

22 'Bá ri' 'bá tāīmbī Mósē vé rī ímbá' 'bá, ímú' 'bá Yērūsálémā gálésīla rī pi kīnī, "Ágó 'dīri Bēlēzēbūlā† fi drī ní gé gí, ĩri rí índrī ũnjí rī pi údró ũkpō ādróko vé rī sī."

23 Yēsū ní kōpi zizú, ĩri ní átázú kōpi ní nāpí sī kīnī, "Sātánā ri ícó 'í ọgúpī Sātánā ri dro fū íngóni ngóni?"

24 'Bá āngū ālu agá ni pi acokí dō ĩ ríí ẽ'dí 'dīī ĩ ọgūpīī be, mālūngā kōpi ní ruyú 'dīri ícó pá tuú ku.

25 'Bá jó ālu tī gé rī pi acokí dō ĩ gí, 'bētī 'dīri ícó pá tuú ku.

26 Sātánā vé mālūngā aco dō 'í āsámvú ĩrī ríí ẽ'dí 'dīī, mālūngā 'dīri ícó pá tuú ku, ĩrivé ũdū deēpi 'dī.

27 'Bá adríipi ọjógó ọjógó rī, 'bá āzi ícó ĩrivé ngá alií ku, úmbékí dō ĩri vūgá ká, ĩ íbī ĩrivé ngá ali ndō.

28 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bá rī 'o dō ũnjīkānyā, āzini ide dō āngū, ĩ ícó ĩri trū rá.

29 'Bo 'bá rī ide dō Índrī Uleterē rī, ícókí ĩri trūú ālunāni ku, ũnjīkānyā ĩrivé rī áwí adri mužú 'dāni'dāni."

* 3:14 3:14 *Bá áyúāyū rī pi:* 'Bá áyúāyū rī pi, Yēsū sē kōpi ní ũkpō, ri kōpi pēé mužú 'bá rī pi ímbá, índrī ũnjí rī pi údró, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi 'oó. † 3:22 3:22 *Bēlēzēbūlā:* Bēlēzēbūlā vé rú āzi rī Sātánā 'i, ĩri ādróko, ĩri āmbúgú índrī ũnjí rī pi drīgē.

³⁰ Yēsũ 'yo tā 'dĩri 'dĩni, ã'diātāsīyā 'bá rĩ pi rikí átá kīnĩ, "Yēsũ ri índri ũnjí be."

*Yēsũ éndrēpi pi édrípĩi be
(Mātáyo 12:46-50; Lúkã 8:19-21)*

³¹ Yēsũ éndrēpi ní ícázú Yēsũ édrípĩi be, kōpi áwíkí pá tuú kuú ãmvé 'dãá. Kōpi ní 'bá ãzi pēzú mužú Yēsũ ri zizú.

³² 'Bá kárakarã úríkí kuú Yēsũ ã gārã gá sī kúrũ. Kōpi ní lüzú Yēsũ ní kīnĩ, "Mí éndrēpi pi mí édrípĩi be tukí pá kuú ãmvé 'dãá'dã, kōpi lēkí mi ndree."

³³ Yēsũ ní kōpi zizú kīnĩ, "'Bá ĩmi ní 'yoó ĩri má éndrēpi, ãzini má édrípĩi 'dĩ'bée ã'di pi?"

³⁴ ĩri ní 'bá úrí'bá 'ĩ gārã gá sī 'dĩ'bée úndrēzú kúrũ, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, "Mávė éndrēpi ãzini mávė édrípĩi, kōpi 'bá úrí'bá má gārã gá sī nō'bée.

³⁵ 'Bá Múngú vé tã 'duúpi ngaápi rĩ, ĩri má édrípĩ, ĩri má ómvúpi, ãzini ĩri má éndrēpi."

4

*Nāpí ágó úri riipi rĩ vé rĩ
(Mātáyo 13:1-9; Lúkã 8:4-8)*

¹ Yēsũ gō í'dó 'bá rĩ pi ímbá yĩi bālālã Gālíláyã tĩ gé 'dãá dĩi. 'Bá kárakarã úmúkí ĩ Yēsũ ã gārã gá, sē Yēsũ tu mužú úrí kúlúmgbã agá yĩi agá 'dãá. 'Bá rĩ pi tukí pá kuú yĩi rĩ tĩ gé.

² Yēsũ ímbá 'bá rĩ pi ní tã kárakarã nāpí sī. Tã ĩri ní ímbá rĩ pi 'dĩni kīnĩ,

³ "Īmi yĩkí drĩ ká! Ágó ãzi mu úri rií ívé ómvú agá.

⁴ Kã riú úri rĩ rií, úri rĩ pi ã uruko u'dekí lētĩ drĩgé, áríná rĩ pi tekí kōpi rá.

⁵ Úri rĩ pi ã uruko u'dekí nyōókú írã drĩgé ni agá, úri rĩ pi ífúkí mbēlēná, ã'diātāsīyã nyōókú rĩ ní adrií nyetele rĩ sī.

⁶ 'Bo ũtú rĩ kã koó gbírílí, úri ífũ'bá rĩ pi 'wikí ũdrãá céré, ã'diātāsīyã úlã ni pi ní fií vūgá 'dãá kuyé rĩ sī.

⁷ Úri rĩ pi ã uruko u'dekí ũcékúcé ãsámvú gé, ũcékúcé rĩ du amuú, ōzũ úri ífũ'bá du'bá rĩ pi rá, sē úri ífũ'bá rĩ pi 'akí kuyé.

4:12 4:12 Ísáyã 6:9-10

⁸ Úri rĩ pi ã uruko u'dekí nyōókú múké múké ni agá, dukí 'aá mĩ be gbálígbálí. Uruko ni pi 'akí caá mĩ be pũkú na, uruko ni pi pũkú ázĩyã, uruko ni pi mũdürũlũ ãlu."

⁹ Yēsũ ní kúru 'yozú 'bá rĩ pi ní kīnĩ, "'Bá bí be rĩ, ã yĩ 'í ní tã 'dĩri."

*Tã ã pá Yēsũ ní tã rĩ ũlüzú nāpí sī rĩ
(Mātáyo 13:10-17; Lúkã 8:9-10)*

¹⁰ Kã Yēsũ ri kuú ó'dúkúlegúsĩ, ĩrivé 'bá áyũyũ mũdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi, 'bá uruko ĩ tra'bá ĩri ã gārã gá rĩ pi be, kōpi ní Yēsũ rĩ zizú kīnĩ, "Nāpí mí ní ũlũú 'dĩri vé ífífí ã'di?"

¹¹ ĩri ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Má i'da ĩmi ní mālũngã Múngú vé ĩ ní tã ni ũzũúzũ rĩ ãmvé gí. 'Bo ma 'bá uruko ní tã rĩ átã nāpí sī,

¹² tã ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ ã nga rĩ 'i fũú tĩ ni gé bēsĩnĩ kīnĩ,

" 'Kōpi tã má ní 'oó rĩ ndre rá, 'bo kōpi nĩkí ífífí ni ku, kōpi tã má ní 'yoó rĩ yĩ rá, 'bo fi kōpi drĩgé ku.

Kōpi ã nĩkí té dō tã rĩ vé ífífí rá, kōpi té ẹsĩ újá, Múngú ri té kōpi trũ rá.' "

*Yēsũ ũlũ nāpí rĩ vé ífífí
(Mātáyo 13:18-23; Lúkã 8:11-15)*

¹³ Yēsũ ní kúru kōpi zizú kīnĩ, "Nāpí má ní ũlũú 'dĩri, ĩmi nĩkí nyo ífífí ni kuyé? Má átã dō ĩmi ní nāpí rĩ ãzi, ĩri ícõ fi ĩmi drĩgé íngóni?"

¹⁴ 'Bá úri riipi rĩ, ĩri 'bá Múngú vé tĩ ũlũúpi rĩ.

¹⁵ Úri u'de'bá lētĩ drĩgé rĩ pi vé ífífí, ĩri 'bá Múngú vé tĩ yĩ'bá rá rĩ pi, vudrĩ ni gé, koro Sātãná ri ímú Múngú vé tĩ kōpi ní yĩi 'dĩri iza kōpi ẽ ẹsĩ agásĩ rá.

¹⁶ Úri u'de'bá nyōókú írã drĩgé rĩ agá rĩ vé ífífí, ĩri 'bá Múngú vé tĩ yĩ'bá ãyĩkõ sī rĩ pi.

¹⁷ 'Bo kōpi kãdõ tĩ Múngú vé rĩ yĩi, tĩ Múngú vé rĩ ní vũrã ísú úrízú kōpi ẽ ẹsĩ agá 'dãlé kuyé rĩ sī, tã ãzi ũkpõ ũkpõ kãdõ kōpi ayaá, tĩ Múngú vé rĩ gõ ãvĩ kōpi ẽ ẹsĩ agásĩ rá.

18 Ʋri u'de'ba ũcékúcé ásámvú gé sī rī pi, Ʋri 'bá Múngú vé tị yì'ba, ẹ'yì'ba rá rī pi.

19 'Bo kọpi ní rií tã rú'ba nōri vé rī ũsũũ áyu rī sī, āzini kọpi ní rií ã'bu vé tã 'dujú 'bãá ãmbúgú rī sī, āzini kọpi ní rií ẹsì 'bãá ngá Ƴrụkọ'bee drìgé rī sī, sē kọpi 'bákí ẹsì tị Múngú vé rī yizú ku, Ʋri sē kọpi adri sũ petị 'aapi ku rī tịni.

20 Ʋri u'de'ba nyọkú múké agá rī pi, kọpi 'bá Múngú vé tã yì'ba rá, 'bã'bee ì ẹsì agá títí rī pi. Kọpivé tã 'oó múké rī índré sũ ãnyá 'aapi mị be gbálígbálí rī tịni, drì ni ãlu rī gé, 'a caá pũkú na, pũkú ázìyá, dōku mụdũrũlũ ãlu."

*Nāpí lám̄bã vé rī
(Lúkã 8:16-18)*

21 Ʋesũ ní gōzú kọpi ní nāpí āzi ũlũzú kīnī, "'Bá āzi ri nyo ícò lám̄bã 'yũ su gbóló ã ndúgé, dōku ũdrí í'dú lám̄bã dīpi āngũ ìngbērēpi rī ẽ drì ako ānì cí rá? Ícò 'oó 'dini ku, Ʋri lám̄bã rī 'yũ 'bã mísá drìgé, vūrã Ʋri ní ícózú āngũ ìngbērēzú jó agásì céré rī gé.

22 Ʋ'dú āzi ri ímú 'dī'dī, tã 'bá rī pi ní ũzũzũ rī, ì ímú 'da ãmvé, tã ì ní ũzũzũ rī pi ãrēvú céré, ì ímú 'da ãmvé.

23 'Bá rī dō bī be, ã yì 'í ní tã 'dīri."

24 Ʋesũ gō kpá 'yoó kọpi ní kīnī, "Ʋmi 'bákí bī rizú tã má ní ũlũ ũmi ní 'dī'bee yizú múké múké. Múngú ri Ʋmi ní úmī sē Ʋmi ní ẹbīrì 'bãá lēzú ìrivé tã nīzú rī sī. Ádarú Múngú ri Ʋmi ní tã nīngará sē ambamba.

25 'Bá ẹsì 'bãapi tã má ní ímbá rī drìgé rī, ma Ʋri ní tã nīngará sē ãmbúgú, 'bo 'bá mávé tã yìpi ku rī, ma ìrivé tã nīngará 'du úmī ni gé sī rá."

Nāpí úri dujúpi rī vé rī

26 Ʋesũ ní 'yozú kīnī, "Mālũngã Múngú vé rī adri sũ ágó úri riipi ívé ọmvú agá rī tịni.

27 Kãdō adrii ìnì sī, dōku ũtú sī, ágó rī dō ú'dú ko yã, dō ko ú'dú ku yã, úri rī ìfũ, Ʋri du muzú dudu, ágó rī nī kuyé dō úri ìfũupi rī ri du ngóni ngóni.

28 Nyọkú rī sē úri rī ìfũ du múké, drìdrì ni, bī ni ri í'dó ìfũ, ãnyá rī ẽ drì ri kuru

í'dó ayi, ũdũ ni gé, Ʋri kuru 'a mị be gbálígbálí.

29 Ʋnyãngã rī ka dō gí, ọmvú 'dịpa ri méngëlēsī í'dú ãnyãngã rī lizú ānì, ã'diãtãsiyã sã ãnyãngã ìkũnãzú rī ícá gí."

*Nāpí marígó fī be mādãñãñá rī vé rī
(Mátayo 13:31-32; Lúkã 13:18-19)*

30 Ʋesũ ní gōzú 'yozú dī kīnī, "Mālũngã Múngú vé rī adri sũ ã'di tịni? Dōku Mã áyú rí nāpí ngóni ní mālũngã Múngú vé rī ã tã ũlũzú ānì?

31 Mālũngã Múngú vé rī índré sũ marígó fī be mādãñãñá rī tịni.

32 Kãdō Ʋri saá, Ʋri ìfũ du mba ãmbúgú, Ʋri petị ọmvú agá rī pi ndē céré, drìtị ni pi ìgãrã ãcoco, ãrìñá rī pi ímú jó sị sị ni gé."

*Ʋesũ ri 'bá rī pi ímbá nāpí sī
(Mátayo 13:34-35)*

33 Ʋesũ ímbá 'bá rī pi nāpí ãndiãndí ni pi sī, āzini létì ãndiãndí ni pi sī, kọpi ã ámakí rí tã rī ānì.

34 Ʋesũ kãdō rií tị Múngú vé rī ũlũ 'bá rī pi ní, Ʋri ũlũ muzú nāpí sī. 'Bo Ʋri dō ívé 'bá 'ì pámvú ũbī'ba rī pi be ọ'dúkùlegúsì, Ʋri tã rī vé ìfífí ũlũ kọpi ní céré.

*Ʋesũ uga ũlì vīpi ũkpō be rī
(Mátayo 8:23-27; Lúkã 8:22-25)*

35 Ʋ'dú ãlu ãlu 'dãri sī ũndrēsī, Ʋesũ ní 'yozú ívé 'bá áyúâyũ rī pi ní kīnī, "Lē 'bã zokí mujú yī bālãlã rī agásì álé 'dãá."

36 Kọpi ní 'bá bītríkã rī pi kuzú, Ʋesũ vé 'bá áyúâyũ rī pi ní tuzú kúlũngba Ʋesũ ní tuzú rī agá, kọpi ní 'dezú zozú muzú yī rī agásì. Kúlũngba ã Ƴrụkọ anigé 'dekí mujú kọpi ã vùdrì gé sī.

37 Kuru ũlì vīpi ũkpō be ni ní íngázú vizú yī bālãlã rī drìgé sī. Yī rī ní 'bãzú úvázú kúlũngba rī úvizú ngélé ngélé. Yī ní í'dózú tizú kúlũngba rī agá 'dãá, sē kúlũngba rī lē tī ãnì yī ã ndúgé.

38 Ʋsúzú Ʋesũ la ú'dú koó kúlũngba rī agá vulé 'dãá, ẹtì 'ì drì mākãdã sī. Ʋesũ vé 'bá áyúâyũ rī pi ní Ʋesũ ri zizú ú'dúkọ be Ƴrụ 'dãá kīnī, "Ímbãpi, 'bã ri tī yī ã ndúgé, mí ásì 'bã sī ku ãsì?"

39 Ʋesũ ní aruzú ú'dú gélesì, Ʋri ní trezú ũlì vīpi ũkpō be rī drìgé kīnī, "Í tu pá,

'dīri ícò gí." Koro ũlí vīipi ũkpō be rī ní pá tuzú, āngū rī ní újízú kírí.

40 Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi zízú kīnī, "Ngá ĩmi ní adrizú ũrī sī rī ã'di? ĩmi ẽ'yīngará ākó?"

41 'Bá Yēsū ã pámvú ũbī'bá rī pi, ũrī fi kōpi ẽ ẽsī agá ambamba, kōpi ní 'dezú ĩ uzízú ĩ āsámvú gé sī kīnī, "'Bá 'dīri 'bá íngóni ni, átángá átápi ũlí vīipi ũkpō be rī ní tị ni yī ĩndī 'dīri?"

5

Yēsū dro índrí ũnjí fūú ágó ābābā rú ni drīgé sī

(Mātáyo 8:28-34; Lúkã 8:26-39)

1 Yēsū pi ní kúru zozú mužú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi be yī bālālā rī agásī, kōpi ní cazú āngū Gērásā vé rī gé.

2 Yēsū kã ĩfūú kúlúmgbā rī agásī, koro ágó índrí ũnjí ní fí drī ni gé ni ní ĩfūzú vūrā ĩ ní rizú āvū sīzú rī gé 'dāásī, ímúzú Yēsū vúgá nōó.

3 Ágó rī ri adri 'būrēdrī rī pi āsámvú gé 'dāá, 'bá āzi ícò ĩri úmbé ímvē sī bā ku.

4 Ándúrú ĩ njī ri ágó rī ẽ drī pi úmbé pá ni pi be ímvē sī, 'bo ĩri ímvē ĩ ní 'í drī pi úmbézú 'í pá be 'dī'bée ũñō kpélékpélé 'dīísī rá, 'bá āzi ícòpi ágó 'dīri ã ũkpō ndēepi ni 'dāáyo.

5 Ūtúná sī āzini ĩnīnā sī, ágó rī ri ẽcī 'būrēdrī rī pi āsámvú gé sī, āngū ánga rú rī pi āsámvú gé sī, pí útréngará be, ĩri ri írā anjīnā 'í dū 'í rú'bá ũsī āní.

6 Ágó rī kã Yēsū ri ndreé rará rú 'dāá, ĩri ní njuzú kūmūcī ũtīzú Yēsū ẽndrētī gé.

7 ĩri ní trezú ụ'dúkò be ụrụ 'dāá kīnī, "Yēsū, Mvā Múngú Ūkpō 'Dīpa vé rī, ngá mí ní lēé má vúgá rī ã'di? 'Í sō ũyō Múngú ẽndrētī gé 'yozú kīnī, mí ícò ma 'oó ũnjí ku!"

8 Ágó rī átá 'dīni, ã'diātāsīyā Yēsū ní 'yoó índrí ũnjí rī pi ní, kōpi ã fūkí ágó rī drīgé sī rá rī sī.

9 Yēsū ní kúru ágó rī zízú kīnī, "Mī rú ã'di 'í?"

Ágó rī ní újázú Yēsū ní kīnī, "Mā rú Bītríká 'i, ã'diātāsīyā 'bā kárakarā."

10 Kúru índrí ũnjí rī pi ní Yēsū ri mǎzú kīnī, Yēsū ã dro ĩ fūú āngū rī agásī āmvé ku.

11 Ánga 'dāri ã pálé gá 'dāá, ĩ ri ĩgá úcé, ĩgá rī pi kárakarā.

12 Índrí ũnjí rī pi ní rizú Yēsū ri mǎzú kīnī, "'Í pē 'bā mužú adrii ĩgá 'dā'bée āsámvú gé fô, mí ã'yī 'bá ní, 'bā mužú úfí ĩgá rī pi agá."

13 Yēsū ní ã'yīzú kōpi ní. Índrí ũnjí rī pi ní ũkpúzú ágó rī drīgé sī, mužú úfízú ĩgá rī pi agá. ĩgá rī pi élifū ĩrī. ĩgá rī pi ní njuzú mužú ọngú sī āngū úlúpi úlúlú rī gé 'dāá, kōpi ní u'dezú yī bālālā rī agá 'dāá.

14 'Bá ri'bá ĩgá úcé'bá rī pi kã tã 'dīri ndreé, kōpi ngakí únjú mužú tã 'dīri ũlūú 'bá kūrú agá 'dālé rī pi ní, āzini 'bá adri'bá gūrú kūrú rī ã gārā gá sī rī agá rī pi ní. 'Bá rī pi ní mužú tã 'í 'oópi 'dīri ndrezú.

15 Kōpi kã caá Yēsū vúgá 'dālé, kōpi ísúkí ágó índrí ũnjí ní fí drī ni gé kárakarā rī ícá múké gí, úrí kuú Yēsū ẽndrētī gé, su bōngó 'í rú'bá gá, úmī ní ícá múké gí. Tã 'dīri sē kōpi ní ũrī.

16 'Bá tã 'í ngaápi ágó rī ã rú'bá gá rī ndre'bá, āzini ĩgá rī pi ã rú'bá gá rī ndre'bá ĩ mī sī rī pi ní mužú tã rī ũlūzú 'bá rī pi ní.

17 Kúru 'bá āngū 'dāri agá rī pi ní 'yozú kīnī, Yēsū ã nga mužú ívé āngū agásī 'dīísī rá.

18 Yēsū kã rií tųú kúlúmgbā rī agá 'dāá, ágó Yēsū ní índrí ũnjí droó fūú drī ni gé sī rī ní Yēsū ri mǎzú drī ĩrī sī kīnī, 'í lē mužú Yēsū vúgá sī ĩndī.

19 'Bo Yēsū ã'yī ĩri mužú 'í vúgá sī kuyé, pē ĩri ẽ tị kīnī, "'Í mvi 'bētī, 'í mužú tã āyāzú āyāyā Úpí ní 'oó mī rú'bá gá, āzini ẽsī ĩdríkídri ĩri ní 'bāá mí ní 'dīri vé tã ũlūú mívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi ní."

20 Ágó rī ní kúru 'dezú ẽcízú tã Yēsū ní 'oó 'í ní rī ũlūzú mužú kūrú mužrī ĩ ní zī Dēkāpólīsī vé rī agásī. Tã ágó rī ní ũlūú rī sē 'bá rī pi ní āyāngará.

Yēsū ídrí mvá ũkú Yáyīrō vé rī, āzini ũkú drā be rī

(Mātáyo 9:18-26; Lúkã 8:40-56)

21 Yēsū kā 'i újǎ gōó zoó mužú álé 'dǎá kúlúmgbá sī, 'bá bītríkǎ ímúkí ĩ úmú adrií Yēsū ā gārā gá sī kūrū yī tị gé 'dǎá.

22 Ágó āzi rú ni Yáyīrō 'i, ĩri drīkoma Jó Múngú ri Zizú rī vé ni, ĩri ní ímúzá kúmúci útịzú Yēsū ẹndrẹtị gé,

23 ĩri ní Yēsū ri mǎzú drị ĩrī sī kīnī, “Mávé mvá ũkúnǎ rī 'dǎlé drǎ be ũnjíkǎnyākǎnyā, lě drǎadrǎ, 'i mụ drị tị drị ni gé, ẹ ídrí rí bēnī fō.”

24 Kúru Yēsū pi ní 'dezú mužú ĩri be ĩrivé āngǎ 'dǎá.

'Bá bītríkǎ 'dekí mụú ĩri vúgǎ sī ĩndī, kọpi rikí ĩri ũmīí mužú ũmīmī, ā'diātāsīyā 'bá rī pi ní adrií tré rī sī.

25 Ụ'dú 'dǎri sī, ũkú āzi 'bá bītríkǎ rī pi āsámvú gé 'dǎá, mbǎá ụ'dú ri ẹcị rú'ba ni gé sī, gǎ deǎgǎ sī, 'dụ caá ílǐ mụdrị drị ni ĩrī.

26 Ũkú rī ẹcị 'bá kárǎkarǎ ũjó sē'ba ni pi vúgǎ sī ílǐ be aco, iza ívé mǔfēngǎ ambamba ũjó ārēgǎ sī drǎ 'dīri vé tā sī, 'bo 'bá āzi ícọpi ĩri ní ũjó sēepi ĩrivé drǎ 'dīri ní dezú ni 'dǎáyo.

27 Ũkú rī kā Yēsū vé tā yī, ĩri ní 'i útrúzú ĩnyinǎ Yēsū ā úgóró gǎ 'bá bītríkǎ rī pi āsámvú gé 'dǎá, ĩri ní Yēsū vé bōngó akoókó rī úlózú.

28 Ũkú rī ũsū kīnī, “Má úló dō Yēsū vé bōngó, ma ídrí rá.”

29 Ũkú rī kā Yēsū vé bōngó ẹ tị úló, mbēlēnǎ ārí ẹcịpi rú'ba ni gé sī rī ní pá tuzú, koro ũkú rī gō áamá 'i rú'ba ícǎ múké gí.

30 Sǎngǎ 'dǎri gé, Yēsū nī áamá rá 'yozú kīnī, ívé ũkpó fū 'i rú'ba gǎ sī gí. Yēsū ní 'i újǎzú āngū ndrezú 'bá bītríkǎ rī pi vúgǎ 'dǎá, ĩri ní kọpi zizú kīnī, “Á'di úló mávé bōngó nī?”

31 Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'ba rī pi ní újǎzú ĩri ní kīnī, “Mí nī rá 'bá rī pi kárǎkarǎ ri ĩ mī ímúzá mī rú'ba gǎ nōó, ngǎ mí ní 'bá zizú 'yozú kīnī, ā'di úló mívé bōngó nī rī ā'di?”

32 'Bo Yēsū ri 'bá ívé bōngó úlópi rī úndrẹ 'bá rī pi āsámvú gé sī.

33 Ũkú rī kā tā 'i ngaápi 'i rú'ba gǎ 'dīri nīí áamá, ũrī sī, rú'ba ni í'dó rií yāyā. ĩri ní ímúzá kúmúci útịzú Yēsū ẹndrẹtị gé,

ĩri ní tā 'i ní bōngó rī úlózú rī ũlüzú Yēsū ní céré.

34 Yēsū ní kúru 'yozú ũkú rī ní kīnī, “Mvá ũkú 'dīri, ẹ'yīngǎrá mívé rī sē mí ídrí gí. 'Í mụ ĩyí, tǎkiri Múngú vé rī ā adri mí be, mī rú'ba ā adri ule.”

35 Yēsū kā rií átá ũkú rī be, koro āgō ụrụkọ'bée ní ícǎzú, kọpi íbíkí ímú Yáyīrō vé āngǎ 'dǎásī, kọpi ní 'yozú Yáyīrō ní kīnī, “Mívé mvá ũkúnǎ rī drǎ gí, lě mī ri sǎ izaá átázú 'bá riípi āngū ímbápi rī be ku.”

36 Yēsū kā tā 'dīri yī, ĩri ní 'yozú Yáyīrō ní kīnī, “Lě mī ẹsị ā ũtị ku, mí ẹ'yī mávé tā.”

37 Yēsū lě 'bá āzi ā mụ 'i vúgǎ sī ku, ā'yī 'yénǎ Pétēró pi, Yókóbū be, Yūwánī Yókóbū ẹdrịpi sī.

38 Kọpi kǎ mụú caá Yáyīrō vé āngǎ 'dǎá, Yēsū ndre 'bá rī pi ri lụlụ gǎ.

39 Yēsū ní fizú jó agǎ 'dǎá, ĩri ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, “Ngǎ ĩmi ní rizú lụlụ gazú 'dini rī ā'di? Mvá ũkúnǎ rī drǎ kuyé, ĩri ụ'dú ko.”

40 'Bo 'bá rī pi rikí guú ĩri sī guú.

Yēsū ní 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā fūkí céré āmvé, ā'yī 'yénǎ āvū rī vé ẹtẹpi pi ẹndrẹpi be, āzini ívé 'bá áyúāyū na 'dī'bée be, kọpi fikí mužú jó āvū rī 'bǎzú rī agǎ 'dǎá nī.

41 ĩri ní mvá ũkúnǎ rī ẹ drị ruzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Tǎlítǎ kúmī!” Ífífí ni kīnī, “Mvá ũkúnǎ mǎdǎngǎ 'dīri, á 'yo mí ní, 'i nga ụrụ.”

42 Mvá ũkúnǎ rī ní koro íngázú ụrụ, ĩri ní 'dezú ẹcizú ụrụ sī. Mvá ũkúnǎ rī ílǐ be mụdrị drị ni ĩrī. Tǎ 'dīri sē 'bá rī pi ní āyāngǎrá.

43 'Bo Yēsū ní átázú kọpi ní ũkpó ũkpó kīnī, lě kọpi ā ũlúkí tā 'dīri 'bá āzi ní ku. ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī, lě kọpi ā sēkí mvá ũkúnǎ rī ní ngǎ nyaá.

6

'Bá Nǎzērétǎ vé rī pi gǎkí Yēsū ri sī (Mátayo 13:53-58; Lúkǎ 4:16-30)

1 Yēsū ní ngázú 'dǎásī, ĩri ní 'dezú mužú Nǎzērétǎ gǎ, kūrú ĩri ní mbazú rī gé. Kọpi mukí ívé 'bá 'i pámvú ũbī'ba rī pi be trụ.

2 Ụ'dú Sǎbátǎ vé rī kā ícǎ, Yēsū í'dó rií 'bá rī pi ímbá Jó Múngú ri Zizú rī agǎ 'dǎá.

'Bá kárakará ìrivé tã yì 'bá rĩ pi ãyãkí tã ìri ní átá 'dĩri sī ãyãyã.

Kòpi rikí ì uziyì ì àsámvú gé sī kìnì, “Ágò 'dĩri ìsú tã nĩngará, ãzini ùkpò tã ãyãzú ãyãyã 'ozú 'dĩri ìngũgá?”

³ Ágò 'dĩri adri nyo Māriyã mvòpì ándúrú riipi párángi faápi 'dĩgé rĩ 'i kuyé? Yókóbù pi Yósè be, Yúdã be, Sìmónã sī, adrikí ìri édrípì kuyé? Ìrivé ómvúpì ri 'bá adri 'bée 'bá be kùrú 'bávè rĩ agá nò 'bée kuyé?” Tã ándúrú Yèsù ní 'oó 'dĩ 'bée sī, 'bá rĩ pi gākí ìri sī.

⁴ Yèsù ní újázú kòpi ní kìnì, “Ì nẹbì rĩ pi ìnjì vūrã urukò agásì ìnjìnjì, 'bo kùrú ìrivé rĩ agá, ìnjìkí ìri ku, 'bá ìrivé 'bẹtì àsámvú gé rĩ pi, ìrivé máríté rĩ pi be, kòpi ìnjìkí ìri ku.”

⁵ Yèsù gò tã ãyãzú ãyãyã ni 'oó àngù 'dãri gé dđi kuyé, tã ìri ní 'oó rá rĩ, Yèsù tì drì 'bá drã be ni pi drìgé, kòpi ídríkí rá, 'bá ìri ní drì tđi kòpi drìgé rĩ pi vé kãlãfe mädãgá.

⁶ Tã 'dĩri sē Yèsù ní ãyãngará, 'bá rĩ pi ní gãã 'i è'yìgá sī rĩ sī.

Yèsù pē ívé 'bá áyúãyũ mụdrì drì ni ìrĩ rĩ pi mụú èzì ngáá

(Mátáyo 10:5-15; Lúkã 9:1-6)

Yèsù ní kúru 'dezú rizú 'bá rĩ pi ímbázú mụzú gùrú ãlu ãlu agásì.

⁷ Yèsù ní ívé 'bá áyúãyũ mụdrì drì ni ìrĩ rĩ pi zìzú ímùzú vūrã ãlu gé, pē kòpi mụzú ìrĩ ìrĩ, sē kòpi ní ùkpò ìndrì ùnjì rĩ pi údrózú.

⁸ Yèsù ní 'yozú kòpi ní kìnì, “Lē ìmi 'dúkí ngá ãzi mụzú ìmi drìgé sī ìndì ku, 'yègá ìmi 'dúkí túré ècì tuzú ni áyu. Ìmi kádò rií mụú, lē ìmi 'dúkí kũmvũ mụzú ìndì ku, ìmi 'dúkí ãnyãngã dõku mũfèngã mụzú ìndì ku.

⁹ Ìmi úsúkí ngá pá gá ni pi mụzú, 'bo ã 'dúkí bõngó ãzi àndõ rú mụzú ìndì ku.

¹⁰ Kùrú ãlu ãlu ìmi ní cazú rĩ agá, 'bẹtì ì ní ìmi è'yìzú drìdrì rĩ, ìmi áwíkí adrií 'dãgá, cĩngbã ìmi ní füzú kùrú rĩ agásì rĩ gé.

¹¹ Vūrã ãlu ãlu ìmi ní fizú cazú rĩ agá, 'bá rĩ pi gākí dõ ìmi è'yìgá sī, ãzini gākí dõ ú 'dúkò múké ìmi ní ùlúú rĩ yìgá sī, ìmi kádò ngáá mụú, ìmi wekí nyòókú ìmì pá ágélé gá rĩ kú 'dĩgé. Ìri lū 'yozú kìnì, ìmi gākí 'bá gùrú 'dãri agá rĩ pi sī.”

¹² Yèsù vé 'bá áyúãyũ rĩ pi ní kúru 'dezú mụzú ú 'dúkò múké rĩ ùlũngará gá kìnì, lē 'bá rĩ pi ã újákí èsì, kòpi ã kukí ùnjìkãnyã ãní.

¹³ Kòpi údrókí ìndrì ùnjì kárakará ùfũú 'bá rĩ pi drìgé sī, ùbèkí ùdu 'bá drã be rĩ pi rú 'bá gá sī, kòpivé drã dè ãní rá.

Yũwánì vé 'dìngará ã tã

(Mátáyo 14:1-12; Lúkã 9:7-9)

¹⁴ 'Bãgú Èródè* yì 'bá rĩ pi ãrèvú cérè rikí átá Yèsù vé tã sī. 'Bá rĩ pi urukò rikí átá kìnì, “Yũwánì Bãtízimũ sēepi rĩ ìngakí ìri gòó ìdri rú drãngará gálèsì gí, ìri ní rizú tã ãyãzú ãyãyã 'dĩ 'bée 'ozú ùkpò be 'dìni ãní.”

¹⁵ 'Bá urukò 'bée rikí 'yoó kìnì, “'Bá rĩ Èlìyã† 'i.”

Urukò 'bée kìnì, “'Bá rĩ ìndré sũ nẹbì ótú ùku rĩ pi vé ãzi tìni.”

¹⁶ Èródè kã tã 'dĩri yìjì, ìri ní 'yozú kìnì, “Ìndrèzú 'bá 'dĩri Yũwánì má ní ótú drì ni lđi 'dãri ìngá gòó ìdri rú drãngará gálèsì nì!”

¹⁷ Ótú Èródè sē tãimbì kìnì, ã rúkì Yũwánì ri, ã 'bekí ìri jó àngù ù'yìzú rĩ agá. Èródè 'o tã 'dĩri 'dìni, ã 'diãtãsiyã 'í ní édrípì Pìlípũ‡ vé ùkú Èródíyã ri jee 'í ní ùkú rú rĩ sī.

¹⁸ Ì 'diãtãsiyã Yũwánì ri 'yoó Èródè ní kìnì, “Tãimbì ã'yì kuyé 'yozú kìnì, mí ní mí édrípì vé ùkú jezú.”

* **6:14 6:14** *Bãgú Èródè*: Èródè 'dĩri Èródè ãnítípã 'i, ìri Èródè ãmbúgú rĩ vé mvá, gò málũngã rĩ rujú nĩ sã Yũwánì ní bãtízimũ sèzú Yèsù ní rĩ gé. 'Í lã Mátáyo 14:1; Lúkã 3:1; Èzì 4:27. Sã ì ní Yèsù ri tìzú rĩ gé, Èródè ãmbúgú 'dĩri ru àngù rĩ nĩ. 'Í lã Mátáyo 2:1-8; Lúkã 1:5. Vùdrì ni gé, 'bãgú ãzi anigé rú ni Èródè ãgìrípã, ìri Èródè ãmbúgú rĩ vé mvá vé mvá. 'Í lã Èzì 12:1-13:1. † **6:15 6:15** *Èlìyã*: Èlìyã ri nẹbì, Múngú 'dú ìri mụzú 'bù gé ìdri rú, drã kuyé. Tìkí ìri ãkùdè ìlì rĩ ca mũdũrũlũ ùròmì (900), ìsú ãkùdè tìkí drì Yèsù ri kuyé. 'Í lã 1 'Bãgú 17-21; 2 'Bãgú 1-3. Múngú èzì kìnì, 'í lã Èlìyã ri ìpèè ìgòó vù drìgé nòó ùzi. 'Í lã Málákí 4:5. ‡ **6:17 6:17** *Pìlípũ*: Pìlípũ ri 'bãgú Èródè ãnítípã édrípì, sã édrípì Èródè ní ìrivé ùkú Èródíyã ri 'düzú rĩ gé, ìsú ãkùdè Pìlípũ ri ìdri rú.

19 Ānī sē Ērōdiyā 'bā ɛsī ũnjī Yūwánī ní, lē ĩri 'dijī drāá 'dīisī rá. 'Bo Ērōdē ní ā'yīi kuyé rī sī, Yūwánī vé 'dīngará ā tā mba Ērōdiyā ní mbamba.

20 Ērōdē ru Yūwánī ri ruru, nī áamá rá 'yozú kīnī, Yūwánī ri 'bá tā be pīrī ni, āzini 'bá uletere ni, sē Ērōdē ri Yūwánī ā tā mbaá múké. Ērōdē kā tā Yūwánī ní átá rī yīi, sē drī ni ábá ānī cére cére, 'bo 'bā úvá rizú Yūwánī vé tā yizú.

21 Kúru Ērōdē ní ũmū údézú ívé ú'dú ĩ ní 'i tizú rī ĩnjizú ānī. ĩri ní ũgalaku ambugu rī pi zizú ũgalaku ambugu āngaráwá rī pi vé rī pi§ be, āzini drīkoma āngū Gālíláyā vé rī agá rī pi be ímúzú ũmū rī gé. ũmū 'dīri zī nóni létī Ērōdiyā ní Yūwánī ri 'dizú drāzú ānī.

22 Ērōdiyā vé mvá ũkúná rī ní ífízú úngó tuzú 'bá rī pi ɛndrɛtī gé 'dīgé, sē āyīkō fū Ērōdē pi ívé ũmū rī pi be ambamba.

Ērōdē ní 'yozú mvá ũkúná rī ní kīnī, "Ngá mí ní lēé rī, ma sē mí ní rá."

23 Ērōdē ní ũyō sōzú kīnī, "Ngá mí ní lēé rī, ma ícō sē mí ní rá, mālūngā má ní ruý nōri, ma ĩgélé ni āmbúgú rī sē mí ní rá."

24 Mvā ũkúná rī ní fūzú mužú ɛndrɛpī ri zizú kīnī, "Mā zī ngá íngóni ni?"

ɛndrɛpī ní újázú ĩri ní kīnī, "Í 'yo ā līkí mí ní Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ē drī sēé."

25 Mvā ũkúná rī ní gōzú 'i újázú mužú rú' 'bá sī Ērōdē vúgá 'dāá, 'yozú ĩri ní kīnī, "Ngá má ní lēé mí sē má ní ú'díkírīñá nōgó rī, ā līkí Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ē drī 'bāá ĩgā agá."

26 Tā 'dīri sē 'bāgú rī ní ĩzāngā ambamba, 'bo lē ũyō 'í ní sōó ũmū rī pi ɛndrɛtī gé 'dīri ñóó ku.

27 Koro ĩri ní āngaráwá ālu pēzú mužú jó āngū ũ'yīzú rī agá 'dāá, 'yozú ĩri ní kīnī, ā lī Yūwánī ē drī ĩjī 'í vú nōó. Āngaráwá rī ní kúru mužú jó āngū ũ'yīzú rī agá 'dāá, ĩri ní Yūwánī ē drī lizú.

28 ĩri ní Yūwánī ē drī 'bāzú ĩgā agá, ĩjizú sēzú mvá ũkúná rī ní. Mvā ũkúná rī ní

kúru Yūwánī ē drī jizú mužú sēzú ɛndrɛpī drīgé.

29 Yūwánī vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ká tā 'dīri yīi, kōpi ní mužú Yūwánī vé āvū 'duzú jizú mužú sīzú vūrā ĩ ní rizú āvū sīzú rī agá 'dāá.

Yēsū sē ānyāngā nyaá 'bá élifū tōwú pi ní
(Mātáyo 14:13-21; Lúkā 9:10-17; Yūwánī 6:1-14)

30 Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ká ímvi ĩgōó vúlé nōó, kōpi 'dekí rīi ɛzī ĩ ní ngaá, āzini tā ĩ ní ímbá rī vé tā ũlūú Yēsū ní.

31 'Bá bītríká rī' 'bá ɛcī' 'bá rī pi, urukō' 'bée dī ífī be, urukō' 'bée dī fū be mužú, sē Yēsū pi ívé 'bá áyúāyū rī pi be ísúkí sá ānyāngā nyazú ni kuyé. Yēsū ní 'yozú ívé 'bá áyúāyū rī pi ní kīnī, "Īmi ngakí, 'bā mukí uvuú vūrā kīri ni gé."

32 Kúru Yēsū pi ní tuzú ívé 'bá áyúāyū rī pi be kúlúmgbā agá, kōpi ní mužú adrízú vūrā kīri 'bá ākó ni gé.

33 'Bo 'bá rī pi ká ndreé Yēsū pi 'dekí mužú gí, 'bá rī pi ngakí njuú mužú óngú sī, íngázú kūrú āndiāndí ni pi agásī, kōpi njukí caá vūrā Yēsū pi ní lēzú mužú uvuzú rī gé 'dāá drīdrī.

34 Yēsū ísī kúlúmgbā rī agásī, kā 'bá bītríká rī pi ndreé, kōpivé tā fī ɛsī ni gé ĩzāngā rú, ā'diātāsīyā kōpi índrékí sū kábīlō 'bá úcépi ni ní adrii 'dāáyo rī tīnī. Yēsū ní kúru í'dózú kōpi ímbázú, ímbá kōpi ní tā kárákará.

35 Ūtú rī ká 'deé, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ní ímúzú 'yozú Yēsū ní kīnī, "Bá ímúkí kuú rará rú āngū 'bá ākó ni gé, ūtú rī 'de nóni gí.

36 Lē mí pē 'bá rī pi mužú, kōpi ā mukí rī ĩ ní ānyāngā ndāá gúrú ĩnyīñá rī pi agásī."

37 'Bo Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi sēkí kōpi ní ngá nyanya, kōpi ā nyakí."

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Bā ísúkí rī mūfēngā fífí ɛñjīpi ɛñjīɛñjī* mūdūrūlū ĩrī ānyāngā jezú 'bá bītríká nō' 'bée ní ngūgá?"

§ 6:21 6:21 Ūgalaku āmbúgú āngaráwá rī pi vé rī: ĩri āngaráwá élifū ālu rī pi ē drī koópi ni. * 6:37 6:37 Mūfēngā fífí ɛñjīpi ɛñjīɛñjī rī: 'Bá rī nga dō ɛzī ú'dú ālu, ĩ 'bá rī ũfē mūfēngā fífí ɛñjīpi ɛñjīɛñjī ālu ni sī.

38 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Pánga ĩmi vúgá 'dīlé ngōpí? ĩmi mukí ndree.”

Kōpi kâ ĩsú nī, kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, “Ngá 'bá ní ĩsú anigé rī, ĩri 'yēṅá pánga tōwú, ĩ'bí be ĩrī.”

39 Yēsū ní kúru 'yozú kōpi ní kīnī, ĩmi lūkí 'bá rī pi ā úríkí vūgá ngúlúmū rú ngúlúmū rú ásé drīgé.

40 Kōpi ní kúru 'bá rī pi trazú úrízú ngúlúmū rú ngúlúmū rú. Ngúlúmū urukọ agá, 'bá rī pi úríkí mūdūrūlū ālu ālu, urukọ ni agá, 'bá rī pi úríkí pūkú tōwú tōwú.

41 Yēsū ní pánga tōwú 'dī'bée í'duzú ĩ'bí ĩrī rī be, ĩri ní ingazú suzú uru, ĩri ní āngū ndrezú 'bū gé 'dāá, ĩri ní ōwō'dīfō sēzú Múngú ní, ĩri ní pánga rī ūndīzú sēzú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi drīgé, ĩri ní kpá ĩ'bí ĩrī 'dī'bée í'duzú sēzú kōpi drīgé, kōpi ní kúru awazú muzú 'bá rī pi ní.

42 'Bá ālu ālu ĩsú ānyāngā nyaá épízú āní rá.

43 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi ĩkūnākí pánga, āzini ĩ'bí ĩ ní awaá nyaá 'bá rī pi ní rī ē ĩmbītā caá ūvú ā 'a mūdri drī ni ĩrī.

44 Āgō† ānyāngā rī nya 'bá rī pi vé kālāfe ca élifū tōwú.

*Yēsū mu yī drīgé sī pá sī
(Mātáyo 14:22-33; Yūwānī 6:15-21)*

45 Koro Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi sēzú tuzú kúlúmgbá agá, kōpi ā 'dekí muú Bētēsāyídā gá 'dālé drīdrī, ĩsúzú ĩri rī 'bá bītríká rī pi ayi vulé nōó.

46 Yēsū kâ 'bá rī pi ayií gí, ĩri ní muzú írā drīgé Múngú ri zīngará gá.

47 Kā muú caá ĩnīṅá sī, ĩsú kúlúmgbá rī fi caá Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be yī bālālā rī agá bīlībīlī 'dāá gí, kukí Yēsū ri kú ọ'dúkūlégúsī āmvé nōó.

48 Yēsū ndre ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ri ĩzāngā ĩsú ambamba kúlúmgbá rī ā sōngará gá, ā'diātāsīyā ūlī rī ri kúlúmgbá rī vīy ayaá ūkpō sī. Āngū rī ní drī ọwúzú kuyé rī gé, Yēsū ní rizú ímúzú kōpi vúgá nōó yī rī drīgé sī pá sī, lē kōdō agaá kōpi ā gārā gá sī,

† 6:44 6:44 Āgō: Lākí ūkú rī pi anjīnā rī pi be kuyé.

49 'bo kōpi kâ ndree Yēsū ri ímú yī rī drīgé sī pá sī, kōpi ngakí rií útré ūrī sī, kōpi ūsūkí kīnī tānā ngá rī ĩndrī.

50 Kōpi kâ ndree Yēsū ri ímú yī rī drīgé sī pá sī, kōpi adrikí céré ūrī sī.

Koro Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi 'okí ūrī sī ku, 'bá rī ma 'i, ĩmi úmbékí ẹsī.”

51 Yēsū ní kúru tuzú kúlúmgbá rī agá 'dāá, ūlī rī ní pá tuzú. Sē Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi ní āyāngará.

52 Kōpi nīkí ānyāngā Yēsū ní sēé vaápi 'dīri vé ífífi kuyé, ọzūkí kōpivé úmī rá, sē kōpi nīkí tā 'dīri áamá kuyé.

*Yēsū idrī 'bá drā be ni pi Gēnēsārétā gá
(Mātáyo 14:34-36)*

53 Yēsū pi kâ yī bālālā rī zoó, kōpi ní muzú ísízú Gēnēsārétā gá, kōpi ū'yīkí ūmgbū aya rú ni pi bāákú sī, ú'bé yī agá 'dāá, kúlúmgbá rī ní pá tuzú 'dāgá.

54 Kōpi kâ ĩsú kúlúmgbá rī agásī, 'bá rī pi nīkí Yēsū ri áamá bá.

55 'Bá āngū 'dāri agá rī pi ní ĩnjúzú céré ímúzú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní ĩvé 'bá drā be rī pi u'duzú íjízú ĩri vúgá nōó pórōsī sī vūrā kōpi ní yī ĩri ní adrizú rī gé.

56 Yēsū ri ẹcī muzú gúrú rī pi agásī, kūrú rī pi agásī, āzini 'bētī rī pi agásī. Vūrā ĩri ní ẹcízú 'dī'bée agásī, 'bá rī pi rikí ívé 'bá drā be rī pi íjī ímúzú vūrā jōkōnī vé rī gé. 'Bá rī pi rikí Yēsū ri mää kīnī, 'bá drā be rī pi ā úlókí ĩrivé bōngó ē tī. 'Bá céré Yēsū vé bōngó akoóko rī ē tī úló'bá rá rī pi, kōpivé drā de kōpi ā rú'bá gá sī rá.

7

*Mērē Yāhūdī rī pi vé rī
(Mātáyo 15:1-9)*

1 Fārúsī rī pi ā urukọ āzini 'bá Mósé vé tāimbī ímbá'bá íngá'bá Yērúsálémā gálésī rī pi ā urukọ'bée be, ímúkí ĩ traá Yēsū ā gārā gá sī kūrū.

2 Kōpi ndrekí Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi í'dókí rií ínáy nyaá, ūjīkí ĩ drī kuyé.

3 Fārúsī rī pi Yāhūdī urukọ'bée be, kōpi kádō í'dó ínáy nyaá, kōpi céré ĩ drī ūjī

'dé'dé sũ ìvé mērē ì é'bípìjì vé rĩ ní lēé rĩ tìnjì, kòpì íbí ìnyá rĩ nya ndō.

⁴ Kòpì jekí dō ngá àzì jòkónjì gé, ùjìkí dō kuyé, 'bá àzì ícò drī nyaá ku. Mērē 'dĩri kòpivé ni, kòpì áwíkí tã ni 'bãá kuú ùkpó ùkpó, kòpì rì ìvé ngá ànyāngā nyazú sũ kópō, sákānī, àzìni bìnìgā tìnjì rĩ pi ã 'a ùjì céré ùjìjì.

⁵ Fārúsì rĩ pi 'bá tãimbì ímbá'bá rĩ pi be, kòpì ní Yēsũ rì zìzú kìnī, “Mívé 'bá mí pámvú ùbì'bá rĩ pi 'dúkí tã 'bá é'bípìjì ní ímbá rĩ ngaá ku àsì? Kòpì kádō rii ngá nyaá, kòpì ùjìkí ì drì ku àsì?”

⁶ Yēsũ ní újázú kòpì ní kìnī, “Ìmi 'bá ì 'bã'bée kú tã be pìrì 'dì'bée! Tã nèbì Ìsáyā ní 'yoó ìmi tã sī rĩ, ìri pìrì. Sī 'dìni kìnī, “ ‘Bá 'dì'bée rì ma íngú tì sī kána, 'bo kòpì 'bákí èsì má drìgé kuyé.

⁷ Kòpì ma ìnjì ku kána, tãimbì kòpì ní rii ímbá rĩ pi, 'bá áda ùtì nĩ.'

⁸ Ìmi gākí tã Múngú vé rĩ 'dugá ngagá sī. Ìmi 'dúkí ìmivé tã mērē vé rĩ 'bãá tã àmbúgú rú.”

⁹ Yēsũ ní kúru 'yozú kòpì ní kìnī, “Ìmi kìnī, ìmi úmì be tãimbì Múngú vé rĩ gázú, ìmi áwíkí rì tã ìmivé mērē vé rĩ 'duyú ngaá áyu!

¹⁰ Mósē sē tãimbì 'dìni kìnī, 'Lē mí ìnjì mí ètèpì pi mí èndrèpì be ìnjìnjì,' àzìni “Bá ètèpì rì triipi, dōku èndrèpì rì triipi rĩ, ã 'dìkí ìri dráá 'dìsì rá.’

¹¹ 'Bo ìmi rì 'bá rĩ pi ímbá, kòpì ícò 'yo ì ètèpìjì ní, àzìni ì èndrèpìjì ní, 'Má ícò ìmi ìzã koó ku, ã'diātāsīyā á sō ùyō gí, fēfē kōdō má ní lēé sēé ìmi ní rĩ, ma sē Múngú ní.’*

¹² Ìmi ã'yìkí ku 'bá 'dì'bée ní ì ètèpìjì è ìzã kozú, àzìni ì èndrèpìjì è ìzã kozú.

¹³ Ìmi gākí tã Múngú ní èzìjì ìmi ní rĩ sī, ìmi 'dúkí rì tã mērē vé rĩ pi ngaá áyu. Tã ìmi ní rii ngaá káràkará 'dì'bée ìri tã ùnjì.”

Ngá sēepi 'bá rĩ ní adrizú àzāvũ rú rĩ (Mātáyo 15:10-20)

¹⁴ Yēsũ ní 'bá bítříká rĩ pi zìzú ímúzú 'í vúgá nōó dījì, ìri ní 'yozú kòpì ní kìnī, “Ìmi yìkí ma, ìmi 'dúkí tã má ní lúú ìmi ní 'dĩri 'bãá ìmi drìgé.

¹⁵ Ngá 'bá rĩ ní nyaá fíí 'í agá rĩ sē adri àní àzāvũ rú ku, tã àmbúgú rĩ, átángá ìri ní átá ìfũú 'í tì gé sī rĩ sē ìri adri àzāvũ rú nĩ.

¹⁶ 'Bá rĩ dō bí be, ã yì 'í ní tã 'dĩri.”†

¹⁷ Yēsũ kã 'bá bítříká rĩ pi kuú, ìri ní fizú jó agá. Ìrivé 'bá ìri ã pámvú ùbì'bá rĩ pi zìkí ìri kìnī, ã ùlũ ì ní nāpí rĩ vé ífífí.

¹⁸ Ìri ní kòpì zìzú kìnī, “Tã má ní rii átá 'dĩri fì drī ìmi drìgé kuyé? Ádarú ìmi nĩkí 'yozú kìnī, ngá ìmi ní nyaá rĩ sē ìmi adrií àzāvũ rú ku 'dìni kuyé?

¹⁹ Ngá ìmi ní nyaá rĩ ícò fíí ìmì èsì agá ku, ìri fì ìmi 'a agá, ìri kúru fũ ìmi agásì àmvé.” Tã Yēsũ ní 'yoó 'dĩri vé ífífí, ànyāngā rĩ pi àrèvú céré àzāvũ àkó, ì ícò nya rá.‡

²⁰ Yēsũ ní 'yozú kìnī, “Tã ìfũúpi mí èsì agásì rĩ, ìri sē mí adri àzāvũ rú nĩ.

²¹ Tã ìfũ'bá 'bá rĩ vé èsì agá rĩ pi 'dì, yìkì ùnjì, òwũ 'bāngará, ùgũ, 'bá 'dìngará,

²² ágó ùkú be rĩ ní lazú ùkú àzì sī, dōku ùkú ágó be rĩ ní lazú ágó àzì be, èsì àmbúgú, yìkì tã ùnjì 'ozú ni, mì ù'bāngará, èbìrì ùkú vé ni, dōku èbìrì ágó vé ni, èsì 'bāngará 'bá àzì vé ngá drìgé, ã'yóngará, àfú, àzìni tã 'ongará azakaza rú rĩ.

²³ Tã ùnjì ì ní ùlāá 'dì'bée céré, ìri íbí ìfũ 'bá rĩ vé èsì agá, tã 'dì'bée sē 'bá rĩ adri àní àzāvũ rú.”

Ūkú è'yìngará be rĩ (Mātáyo 15:21-28)

²⁴ Yēsũ nga fũú Gālíláyā agásì, 'de muú àngũ Táyā vé rĩ gé, 'dálé mu rii adrií 'bá àzì vé jó agá. Yēsũ lē 'bá àzì ã nĩ 'yozú kìnī, 'i 'dãá'dã 'dìni ku, 'bo 'bá rĩ pi nĩkí rá 'yozú kìnī, Yēsũ rì 'dãá'dã.

7:7 7:7 Ìsáyā 29:13 **7:10 7:10** Wűngará 20:12; Dètòrònómē 5:16 **7:10 7:10** Wűngará 21:17; Lẹvítíkā 20:9

* **7:11 7:11** Fēfē kōdō má ní lēé sēé ìmi ní rĩ, ma sē Múngú ní: Fēfē ì ní sēé Múngú ní rĩ, ì ìri zì Kòròbání. † **7:16 7:16** Átángá vèrēsì 16 agá 'dĩri, búkũ Mārākō vé ì ní sī Gĩrìkì tì sī dīdīrì rĩ agá 'dãáyo, 'bo gōkí sī búkũ Mārākō vé vúlé rĩ agá rá. ‡ **7:19 7:19** Ànyāngā àzāvũ rú rĩ: Tãimbì Mósē vé rĩ ã'yì 'yozú kìnī, ã nyakí ànyápá urukò ì ní 'yoó kìnī, kòpì àzāvũ rú 'dì'bée ku. 'Í lã Lẹvítíkā 11:1-32.

25 Ūkú āzi ĩrivé mvá ũkúná índrí ũnjí ní fí drī ní gé ní kã muḡ vūrā Yēsū ní adrizú rī nī́ áamá, ĩri ní muḡ kũmũcí ũtīzú Yēsū ęndreṭi gé.

26 Ūkú 'dĩri adri Yāhũdīzī ku, tīkí ĩri Sírīyā gá, vūrā ĩ ní zī Fõnisiyā rī agá. Ūkú rī mā Yēsū ri kīnī, Yēsū ā dro índrí ũnjí rī fūú ívé mvá ũkúná rī drīgé sī rá.

27 Yēsū ní 'yozú ũkú rī ní kīnī, “Drīdrī ni, lē ā sēkí ānyāngā nyaá anjīná rī pi ní, adri múké kuyé ĩ ní ānyāngā anjīná úcézú rī ú'bézú ũcógú ní.” Š

28 Ūkú rī ní újázú kīnī, “Úpí, ũcógú ula'ba mísá ā ndúgé rī pi nyakí ínyá u'de'ba anjīná rī pi drīgé sī vúgá rī ĩndī.”

29 Yēsū ní 'yozú ũkú rī ní kīnī, “Tā mí ní újá múké 'dĩri sī, á dro índrí ũnjí rī fūú mívé mvá ũkúná rī drīgé sī āmvé gí, 'í mu 'bēṭi.”

30 Ūkú rī 'de muḡ 'bēṭi 'dāá, ca muḡ ĩsú ívé mvá ũkúná rī la kú gbóló drīgé, índrí ũnjí rī fū drī ní gé sī gí.

Yēsū idrí ágó bī be ęšīpi gí átápi ku ni

31 Yēsū ní fūzú āngũ Táyā vé rī agásī, ĩri ní 'dezú muḡ Sīdónā gá, ĩri ní úlúzu muḡ yī bālālā Gālīláyā vé rī gé, ĩri ní cazú āngũ Dēkápólīsī vé rī gé.

32 'Dālē 'bá uruḡ 'bée ní ágó bī be ęšīpi gí átápi ku ni íjízú Yēsū vúgá. Kõpi mākí Yēsū ri kīnī, ā 'bā 'í drī ágó rī drīgé, ágó rī ē bī ā zī rí, ā átá rí bēnī.

33 Yēsū ní ágó rī jízú 'bá bītrīká rī pi āsámvú gé sī gārā gá, ĩri ní 'í drī suzú ágó rī ē bī úlózu ānī, āzini we tūsú 'í drīgé ágó rī ā ádra úlózu ānī.

34 Yēsū ní āngũ ndrezú muḡ 'bū gé 'dāá, ĩri ní á'ázú fū, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ēfátā!” Ífífí ni kīnī, “Mí bī ā zī 'i.”

35 Koro ágó rī ē bī ní 'i zīzú, ádra ni ní 'i oyuzú, ĩri ní 'í dózú átázú 'ú'dúḡ be uletere.

36 Yēsū ní 'yozú 'bá bītrīká rī pi ní kīnī, ā lūkí tā má ní ágó 'dĩri ídrízú rī 'bá āzi ní ku. 'Bo Yēsū kã 'yoó kõpi ā lūkí tā 'dĩri 'bá āzi ní ku, kõpi rikí nyo tā rī ũlúu muḡ 'bá rī pi ní ũlúu.

37 Tā 'dĩri sē 'bá rī pi ní āyāngará. Kõpi gōkí rií átá kīnī, “Tā ágó 'dĩri ní 'oó 'dĩri, ĩri múké. Ídrí 'bá bī be ęšīpi gí, átápi ku rī, ĩri tā yī rá, ĩri átá rá.”

8

Yēsū sē ānyāngā nyaá 'bá élifū su pi ní (Mātáyo 15:32-39)

1 Sā 'dāri gé, 'bá bītrīká trakí ĩ Yēsū ā gārā gá. Ānyāngā kõpi ní nyaanya ni 'dāáyo. Kuru Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ũbī'ba rī pi zīzú, ĩri ní 'yozú kõpi ní kīnī,

2 “Ma ĩzāngā sī 'bá nō'bée sī, 'bá nō'bée adrikí caá má be 'ú'dú na, kõpi nyakí ngá āzi kuyé.

3 'Bá nō'bée uruḡ íngákí rará rú, á pē dō kõpi muḡ ębīrī sī, kõpi mu ĩdrākā lēṭi gé.”

4 Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'ba rī pi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Bo āngũ vūḡpi rará rú 'bá ākó nōri gé, 'bā ānyāngā ĩsú ngūgá caápi 'bá nō'bée ní céré?”

5 Yēsū ní kõpi zīzú kīnī, “Pānga ĩmi vúgá 'dī ngōpí?”

Kõpi ní újázú kīnī, “Pānga 'bá vúgá nōó ęzīrī.”

6 Yēsū ní 'yozú 'bá bītrīká rī pi ní kīnī, kõpi ā úríkí vúgá. ĩri ní pánga ęzīrī 'dī'bée 'í'dúzú 'í drīgé, ĩri ní ōwō'dífō sēzú Múngú ní, ĩri ní 'a ni pi ũndīzú, 'dúzú sēzú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'ba rī pi drīgé, kõpi ā jīkí muḡ ũ'bāá 'bá rī pi ęndreṭi gé sī, kõpi 'dúkí ngaá sū Yēsū ní 'yoó rī tīnī.

7 'Í'bī mādānāná kõpi vúgá anigé, 'bo 'í'bī rī pi nyírinyírí. Yēsū ní 'í'bī rī 'í'dúzú, ĩri ní kpá ōwō'dífō sēzú, ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'ba rī pi ní kīnī, kõpi ā jīkí awaá 'bá rī pi ní.

8 'Bá rī pi nyakí ínyá rī ępízú rá. Vúdrī ni gé, 'bá Yēsū ā pámvú ũbī'ba rī pi ĩkūnākí ānyāngā ĩ ní nyaá rī ē ĩmbītā caá ũvú ā 'a ęzīrī.

9 'Ú'dú 'dāri gé, āgō* rī pi ícá ca élifū su rá. Kõpi kã ānyāngā rī nyaá deḡ, Yēsū ní kõpi pēzú muḡ 'bēṭi.

10 Koro vúdrī ni gé, Yēsū pi ní ngazú tuzú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'ba rī pi be

Š 7:27 7:27 *Ānyāngā sēngará ũcógú ní rī*: Yāhũdī rī pi zīkí 'bá adri'bée Yāhũdī rú ku 'dī'bée ũcógú. * 8:9 8:9 *Āgō*: Lākí ũkú rī pi anjīná rī pi be kuyé.

kūlúmgbā agá, kòpì ní 'dezú mužú āngū Dālāmānútā vé rī gé.

Fārúsī rī pi lēkí Yēsū ā 'o ī ní tā āyāzú āyāyā nī

(Mātáyo 16:1-4)

¹¹ Fārúsī rī pi ká yī kīnī Yēsū ícá gí, kòpì ícákí ímú í'dó rīí āgátá gāá ĩri be, ĩri ũ'bīzú. Kòpì lēkí Yēsū ā 'o ī ní tā āyāzú āyāyā íngápì 'bū gélésī nī.

¹² Yēsū ká mužú tā 'dīri yī, ĩri ní á'ázú fū, ĩri ní 'yozú 'bá 'dī'bée ní kīnī, “Úyú lókí āndrū nōri gé rī pi lēkí má 'o ī ní tā āyāzú āyāyā nī āsī? Ádarú ā lē lūú ĩmi ní, á 'o tā āyāzú āyāyā nī ĩmi ní ku.”

¹³ Kúru ĩri ní 'bá 'dī'bée kuzú, ĩri ní tuzú kūlúmgbā agá, yī bālālā rī zozú mužú álé 'dāá.

Ākúfī Fārúsī rī pi vé Ēródē be rī vé tā
(Mātáyo 16:5-12)

¹⁴ 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi ā tā āvī, kòpì íjīkí pánga ímúzú ĩndī kuyé, ngá kòpì vúgá anigé rī 'yéjā pánga ālu kūlúmgbā rī agá 'dāá.

¹⁵ Yēsū ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Īmi adrikí mī be kowu ākúfī† Fārúsī rī pi vé rī ā tā sī, āzini Ēródē vé rī ā tā sī.”

¹⁶ Kòpì rikí tā 'dīri átá ĩ āsámvú gé sī ĩ ọgūpī be kīnī, “Yēsū átá tā rī 'dīni, 'bá ní pánga íjī ĩndī kuyé rī sī.”

¹⁷ Yēsū nī tā kòpì ní rīí átá rī rá, ĩri ní kòpì zizú kīnī, “Ngá ĩmi ní rizú átázú ĩmi āsámvú gé sī 'yozú kīnī pánga 'dāayo rī ā'di?” Tā 'dīri fi drī ĩmi drīgé kuyé? Īmi umī ākó tā 'dīri nīzú amázú?

¹⁸ Īmi kōdō mī be pírí, ĩmī mī ndre āngū ku? Īmi kōdō bī be pírí, ĩmī bī yī tā ku? Īmi ícókí tā má ní ānyāngā sēzú 'bá bītríká rī pi ní 'dāri ígá ku?

¹⁹ Má ká pánga tōwú rī ũndī sēe nyaá 'bá élífū tōwú rī pi ní, ĩmi ĩkūnākí pánga ĩ ní nyaá tí rī ē ĩmbītā caá ũvú ā 'a ngōpí?

Kòpì ní újázú Yēsū ní kīnī, “'Bá ĩkūnākí caá ũvú ā 'a mužrī drī nī ĩrī.”

²⁰ Yēsū ní kòpì zizú kīnī, “Pánga má ní ũndī sēe nyaá 'bá élífū sū pi ní rī, ĩmi

ĩkūnākí pánga ĩ ní nyaá tí rī ē ĩmbītā caá ũvú ā 'a ngōpí?”

Kòpì ní újázú Yēsū ní kīnī, “'Bá ĩkūnākí caá ũvú ā 'a ézīrī.”

²¹ Yēsū ní kòpì zizú kīnī, “Tā 'dīri fi drī ĩmi drīgé kuyé?”

Yēsū zī ágó mī be ēsīpi gí ni ē mī

²² Yēsū pi ká caá Bētēsāyídā gá 'dālé, 'bá urukọ íjīkí ágó āzi mī be ēsīpi gí ni ímú Yēsū vúgá nōó. Kòpì mākí Yēsū rī, ā uló rí ágó rī ā rú'bá, ágó rī ē mī ā zī rí 'i bēnī.

²³ Yēsū ní ágó rī ē drī ruzú, ĩri sēzú fūzú mužú gúrú rī agásī āmvé. Yēsū ní kúru tūsú wezú ágó rī mī gé, ĩri ní 'i drī tizú ágó rī drīgé, ĩri ní ágó rī zizú kīnī, “Mī nóni ícó āngū ndre rá?”

²⁴ Ágó rī ní āngū ndrezú uru, ĩri ní 'yozú kīnī, “Á ndre 'bá, kòpì rī écì má gārā gá sī sū pētì ní rīí écì má gārā gá sī kúrū rī tīnī.”

²⁵ Yēsū gō 'i drī 'bāá ágó rī ē mī gé dī, ágó rī ē mī ní kúru 'i zizú gōzú āngū ndrezú uletere.

²⁶ Yēsū ní ágó rī pēzú mužú 'bētī, 'yozú ĩri ní kīnī, “Lē mī újā mī gōó vulé gúrú agá 'dāá ku.”

Pētēró 'yo kīnī, Yēsū rī Kúrísitō
(Mātáyo 16:13-20; Lúkā 9:18-21)

²⁷ Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ũbī'bá rī pi be, kòpì ní 'dezú mužú écízú gúrú Sízērīyā Pīlīpóyī vé rī pi agásī. Kòpì ká rīí mužú létì gé 'dīgé, Yēsū ní kòpì zizú kīnī, “'Bá rī pi ũsūkí kīnī, ma ā'di 'i?”

²⁸ Kòpì ní újázú Yēsū ní, “Urukọ'bée kīnī, mī Yūwānī rīipi bātízīmū sēepi rī 'i. Urukọ'bée kīnī, mī Ēlīyā 'i. Urukọ'bée kīnī, mī nēbī rī pi vé ọgūpī.”

²⁹ Yēsū ní ívé 'bá 'i pámvú ũbī'bá rī pi zizú kīnī, “Īmi 'dī'bée, ĩmi ũsūkí kīnī, ma ā'di 'i?”

Pētēró ní újázú kīnī, “Mī Kúrísitō 'i.”

³⁰ Yēsū átá kòpì ní ũkpó ũkpó kīnī, kòpì ā lūkí 'i 'bá āzi ní ku.

Yēsū átá ívé drāngará ā tā
(Mātáyo 16:21-28; Lúkā 9:22-27)

† 8:15 8:15 *Ākúfī*: Ākúfī vé ífífi ĩri ĩmbāngará ũnjí Fārúsī rī pi vé rī, āzini Ēródē vé rī. 'Í lā Mātáyo 16:12; Lúkā 12:1.

31 Yēsū ní átázú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kīnī, “Ma 'Bá Mvá 'i, ma ímú ìzāngā nya létì be āndiāndí, 'bá ambugu rĩ pi, atala atala rĩ pi drĩgè rĩ pi be, āzini 'bá tǎimbĩ ímbá' 'bá rĩ pi be, kòpi ímú ma gǎ sī, kòpi ímú ma 'dì drǎ rá. 'Bo ỳ'dù na ā vùdrĩ gé, ma ímú íngá gō ídri rú.”

32 Yēsū ũlũ kòpi ní tā rĩ ē mị uletere, Pétēró ní Yēsū rì sezú gārā gá, ìri ē drĩ āvāzú.

33 'Bo Yēsū kǎ 'i újǎ ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi vúgá 'dǎá, ìri ní trezú Pétēró drĩgè kīnī, “Mi Sātánā! 'Í dẹ mi 'dǐsĩ rá, mívè tā rií ỳsũũ rĩ adri tā Múngú vé ni kuyé, ìri tā 'bá nyòòkú nōri vé rĩ pi vé ni.”

34 Kúru ìri ní 'bá bĩtrĩkǎ 'dĩ'bée zizú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be ímúzú 'í vúgá nōlé, ìri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “'Bá rĩ lè dō mâ pámvú ũbĩ, ā adi 'î rụ' 'bá, ā 'dụ ívé pẹtì alambaku,‡ ā ũbĩ mâ pámvú.

35 'Bá riipi sụpì 'î rụ' 'bá gá 'î drǎ rí ku rĩ, ìsú ídri 'dání'dání rĩ ku. 'Bá 'i sēepi drǎápi mâ tā sī, āzini ỳ'dúkò múké rĩ ā tā sī rĩ, ìri ídri 'dání'dání rĩ ìsú rá.

36 'Bá rĩ 'bǎ dō ẹsì céré ngá nyòòkú nōri vé rĩ drĩgè, api dō ídri 'dání'dání rĩ sī, ngá múké ìri ní ìsú 'dĩgè rĩ ā'dì?

37 Ngá āzi mí ní ícò sēé Múngú ní mì drĩ jezú ídri 'dání'dání rĩ ìsúzú ni nyo anigé?

38 'Bá rĩ ē drĩ rì dō nja má sī, āzini ỳ'dúkò múké má ní ũlũũ rĩ sī 'bá ọwù rú rĩ pi ẹndrẹtì gé, āzini 'bá rì' 'bá ũnjĩkányǎ 'o' 'bá lókí nōri gé rĩ pi ẹndrẹtì gé, ma 'Bá Mvá 'i, ỳ'dù má ní ímúzú ìgòzú má Ẹtẹpì vé dǐngárá be, āzini mǎlǎyĩkǎ uletere rĩ pi be rĩ gé, ma adri ìri sī drĩnjǎ sī.”

9

1 Yēsū ní gòzú 'yozú kòpi ní kīnī, “Ìmi 'bá pá tu' 'bá 'dĩ'bée, ádarú á lè lũú ìmi ní 'dĩni, 'bá ụrukọ ìmi āsámvú gé 'dĩgè, ícókí drĩ drǎá ku, kòpi mǎlũngǎ Múngú vé ímúpì ũkpò be rĩ ndre drĩdrĩ ũgbále.”

*Yēsū ā rụ' 'bá újǎ 'i dǐ ìmvesírĩlĩ
(Mátáyo 17:1-13; Lúkǎ 9:28-36)*

‡ 8:34 8:34 Ā 'dụ ívé pẹtì alambaku rĩ: Tǎ Yēsū ní 'yoó 'dĩri vé ífífí 'dĩni, lè mì útú mì ìzāngǎ nyaá. 9:7 9:7
Mátáyo 17:5; Lúkǎ 9:35; 2 Pétēró 1:17

2 Ỳ'dù áziyǎ ā vùdrĩ gé, Yēsū ní Pétēró pi jizú Yòkóbũ be Yũwǎnĩ sī mụzú 'í vú sī, kòpi ní tuzú mụzú írǎ drĩgè ụrụ 'dǎá, ì mụkí rí adrií tǔngú ì drĩkǎ sī. Kòpi kǎ tųú caá írǎ drĩgè 'dǎá, Yēsū ā rụ' 'bá újǎ 'i ìndrè ũ'dũ be tǔngú ìrivé 'bá ìri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ẹndrẹtì gé 'dĩgè.

3 Ìrivé bōngó újǎ 'i ọgú imvesírĩlĩ, bōngó rĩ vé mvengárá aga ngá céré ì ní údé nyòòkú drĩgè nōgò rĩ pi rá.

4 Ẹlĩyǎ pi ní ìfũzú Mósè be ímúzú ì 'dazú Yēsū pi ẹndrẹtì gé, kòpi ní rizú átázú Yēsū be.

5 Pétēró ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “'Ímbápi, ìri múké 'bá ní adrizú nōgò, lè 'bǎ 'beki mōrōgò na, ālu ni mí ní, ālu ni Mósè ní, ālu ni Ẹlĩyǎ ní.”

6 'Bo ỳrĩ fụ Pétēró pi 'í ọgũpì be ambamba, sē Pétēró nĩ tā 'í ní átá rĩ ā pámvú á má kuyé.

7 Ìrìbítì ní ísízú ímúzú kòpi ọzũzú, ỳ'dúkò ní íkúzú ìrìbítì rĩ agá 'dǎásĩ kīnī, “Mvá 'dĩri mávè ni má ní lèélè rĩ. Lè ìmi yìkí tì ni yìyì!”

8 Koro Pétēró pi kǎ ì gārā úndrè kúrũ, Mósè pi Ẹlĩyǎ be kòpi āsámvú gé 'dǎayo, 'bá ì ní kuú kòpi āsámvú gé rĩ Yēsū 'i.

9 Yēsū pi kǎ rií ísì ímú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be írǎ drĩgè 'dǎásĩ vúgá nōó, Yēsū ní átázú kòpi ní kīnī, “Tǎ ìmi ní ndrèé ìmì mị sī 'dĩ'bée, ā lũkí 'bá āzi ní ku. Ìmi úcíkí tā 'dĩri kú ìmì ẹsì agá, cĩngbá cazú lókí 'Bá Mvá ní ímúzú drǎzú gòzú íngázú ídri rú rĩ gé.”

10 Kúru kòpi úcíkí tā rĩ kú ì ẹsì agá, 'bo kòpi rikí átá ì āsámvú gé sī kīnī, “Tǎ Yēsū ní 'yoó 'i drǎ, 'i gò íngá ídri rú 'dĩri vé ífífí ā'dì?”

11 Yēsū vé 'bá ìri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní Yēsū rì zizú kīnī, “'Bá tǎimbĩ ímbá' 'bá rĩ pi 'yokí kīnī, Ẹlĩyǎ rì ímú drĩdrĩ nĩ āsĩ?”

12 Yēsū ní újázú kòpi ní kīnī, “Ádarú Ẹlĩyǎ rì ímú drĩdrĩ, ìri ímú tā rĩ pi ārèvú útú céré ícá pìrì. Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kīnī, 'Bá Mvá rì ímú ìzāngǎ nya, 'bá rĩ pi ìri gǎ sī āsĩ?”

13 'Bo á lē lūú ĩmi ní, Ēlívā* ícá ìnógòsì gí, 'bá rī pi 'okí ĩri ũnjí sū ĩ ní ĩrivé tā sī Búkū Múngú vé rī agá rī tịnị."

Yēsū ídrí mvá ágó índrí ũnjí be ni (Mātáyo 17:14-20; Lúkā 9:37-43a)

14 Yēsū pi ká ísì ímúzá írā drīgé 'dāásì ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi be vūgá nōó, kòpi ndrekí 'bá bítříká trakí ĩ Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá, ĩri ní kuú vúlé 'dāá rī pi ā gārā gá sī kúrū. 'Bá Mósē vé tǎimbí ímbá' 'bá rī pi ri āgátá gá kòpi be.

15 'Bá rī pi ká Yēsū ri ndree, sē kòpi ní āyāngará, kòpi ní njuzú mužú Yēsū ri ežizú.

16 Yēsū ní kòpi zizú kīnī, "Ngá ĩmi ní rizú āgátá gázú rī ā'di?"

17 Ágó āzi ālu 'bá bítříká rī pi āsámvú gé 'dāá, ĩri ní újázú kīnī, "Ímbápi, má íjì mávé mvá ágóná nōri ímú mí vúgá, mí ídrí rí ĩri, ā'diātāsīyā índrí ũnjí rī sē tị ni ọzū, átá ku.

18 Índrí ũnjí rī kādō fí drī ni gé, índrí ũnjí rī ĩri 'du 'be vūgá, ĩri 'í sị nya, ú'búrúsā ri kpu tị ni gé sī, rú' 'bá ni ri mba ku potokonyo. Má ẹ'yì mívé 'bá mí pámvú ũbī' 'bá rī pi índrí ũnjí rī droó mvá ágóná rī drīgé sī, 'bo kòpi ũ'bīkí droó tí."

19 Yēsū ní 'yozú 'bá bítříká rī pi ní kīnī, "Īmi ẹ'yīngará ākó 'dī'bée, má adri rí caá ĩmi be lókí be gbā ngōpí? Má ẹsì ā nya rí ĩzāngā caá lókí be gbā ngōpí ĩmí tā sī? Īmi íjìkí mvá ágóná rī ímú má vúgá nōó."

20 Kúru kòpi ní mvá ágóná rī íjízú Yēsū vú nōó. Índrí ũnjí rī ká Yēsū ri ndree, ĩri ní mvá ágóná rī 'duzú a'bezu vūgá 'dāá ũkpō sī, ĩri ní rizú 'i úlízú nyọókú gé sī pí ú'búrúsā be tị gé.

21 Yēsū ní mvá ágóná rī vé ẹtẹpi zizú kīnī, "Índrí ũnjí rī ri mvá ágóná rī ú'bé sūú 'dīri tịnị vūú caá lókí be gbā ngōpí?"

Mvá ágóná rī vé ẹtẹpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Índrí ũnjí rī 'í dó mvá ágóná rī ú'bé 'díní 'í dózú ānjīnā gá 'dāá.

22 Índrí ũnjí rī ri mvá ágóná rī ú'bé nǎjì ácí agá, āzini yī agá, ā drā rí kōdō rá. 'Bo

mí dō ícó mvá ágóná rī ídrí rá, lē mí ndre 'bávé ĩzāngā nōri."

23 Yēsū ní újázú ágó rī ní kīnī, "Tā mí ní 'yoó kīnī, má dō ícó mvá ágóná rī ídrí rá 'dīri vé ífífí ā'di? 'Bá rī ẹ'yī dō ma rá, tā āzi ícòpi ma ndēepi ní 'dāáyo."

24 Koro mvá ágóná rī vé ẹtẹpi ní trezú uru 'dāá kīnī, "Yēsū, má ẹ'yī mí gí, 'bo 'í ko má ĩzā, á lē mí ẹ'yī dī agá rá!"

25 Yēsū ká ndree 'bá bítříká rī pi ri ímú tā rī ā ndrengará gá, Yēsū ní trezú índrí ũnjí rī drīgé kīnī, "Mí índrí ũnjí 'dīri, 'í fū mvá ágóná 'dīri drīgé sī āmvé, mí gō fí drī ni gé dī ku."

26 Kúru índrí ũnjí rī ní trezú ú'dúkó be uru 'dāá, mvá ágóná rī ayazú, fūzú ĩri ā drīgé sī āmvé. 'Bá bítříká rī pi ká ndree mvá ágóná rī la kú kpílíkplí 'bá drāapi gí ni tịnị. 'Bá rī pi kīnī, "Mvá ágóná rī drā gí."

27 'Bo Yēsū ní mvá ágóná rī ẹ drī ruzú, ĩri ingazú pá tuzú uru sī.

28 Vúdrī ni gé, Yēsū ká mvií gōó 'bẹtí gí, Yēsū pi ní fizú ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi be jó agá, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ní Yēsū ri zizú ākūdē 'bá āzi kòpi ā gārā gá 'dāáyo, kòpi kīnī, "Ngá 'bá ní ícózú índrí ũnjí drozú ku rī ā'di?"

29 Yēsū ní újázú kòpi ní kīnī, "Índrí ũnjí rī vé drongará, lē 'bá rī ā zị† Múngú ri."

Yēsū átá ívé drāngará ā tā dī (Mātáyo 17:22-23; Lúkā 9:43b-45)

30 Yēsū nga fūú mužú ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi be vūrā kòpi ní adrizú 'dāri agásī, kòpi mukí trāā āngū Gālíláyā vé rī agásī. Yēsū lē 'bá āzi ā nī vūrā ĩ ní mužú adrizú 'dāri ku,

31 ā'diātāsīyā Yēsū ri ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi ímbá kīnī, "Í ímú 'Bá Mvá ā ũli 'be, ĩ ĩri rụ sē 'bá ẹsì be ũnjí rī pi drīgé, ĩ ĩri 'dī drā rá. Ụ'dú na ā vúdrī gé, ĩri ímú íngá gō ídri rú."

32 Tā Yēsū ní átá 'dīri fi 'bá Yēsū ā pámvú ũbī' 'bá 'dī'bée drīgé 'dālē kuyé. Ụrī sī, sē kòpi gōkí tā Yēsū ní átá 'dīri vé ífífí zị kuyé.

* 9:13 9:13 Ēlívā: Ēlívā Yēsū ní 'yoó 'dīri, 'bá rī Yūwānī bātízīmū sēepi rī 'i. 'Í lā Mātáyo 11:13-14; Mārākō 1:1-9; 6:14-29. † 9:29 9:29 Zị: Búkū ĩ ní sī drīdrī Gírīkí tị sī rī agá, sīkí Múngú vé zingará ā tā, āzini ínyá a'bingará vé tā.

Ā'di ri adri āmbúgú nī?
(*Mātáyo 18:1-5; Lúkã 9:46-48*)

³³ Yēsũ pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be, kôpi ní cazú Kãpãrãñũmã gá, kôpi ní kúru fizú mužú adrízú jó agá. Kôpi ní rizú adrízú jó agá 'dãá rĩ gé, Yēsũ ní ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi zizú kĩnĩ, “Ngá ĩmi ní té rizú āgátá gãzú ímúzú létĩ gé sĩ rĩ ā'di?”

³⁴ 'Bo kôpi újĩkĩ kĩri, ā'diãtãsiyã kôpi ní rizú ímúngará gá létĩ gé sĩ rĩ gé, kôpi rikĩ āgátá gãá ĩ ásámvú gé sĩ kĩnĩ, ā'di ri adri āmbúgú rú nĩ.

³⁵ Kúru Yēsũ ní úrizú vũgá, ĩri ní ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá mužrĩ drĩ ni ĩrĩ 'dĩ'bée zizú ímúzú úrizú 'î gãrã gá sĩ kúrũ, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “Bá rĩ lã dõ adrii 'bá rĩ pi drĩgé āmbúgú rú, lã ā adri 'bá ũdũmbĩtã rú ni, ā adri ātĩ'bá rú riĩ 'bá rĩ pi ní ẽzĩ ngaá.”

³⁶ Yēsũ ní mvãñá mãdãñá ni íjizú pá tuzú 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá 'dĩ'bée ẽndrẽtĩ gé, ĩri ní 'î drĩ 'bãzú mvãñá rĩ ā kĩdĩ gé. ĩri ní 'yozú 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ,

³⁷ “Bá mvãñá mãdãñá nõri ẽ'yĩpi mâ rú sĩ rĩ, ẽ'yĩ 'dĩri ma, 'bá ma ẽ'yĩpi rĩ, ẽ'yĩ 'dĩri má Ẽtẽpi ma ĩpẽẽpi rĩ.”

'Bá 'bã tã ndreẽpi ũnjĩ ku rĩ, ĩri 'bã 'bãvé ni
(*Lúkã 9:49-50*)

³⁸ Yũwãnĩ ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, “Ímbãpi, 'bã ndrekĩ ágó āzi ri índrĩ ũnjĩ údró mĩ rú sĩ, 'bã ugakĩ ĩri sĩ, ā'diãtãsiyã ágó rĩ adri 'bã ógũpi kuyé.”

³⁹ Yēsũ ní újázú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “ĩmi ugakĩ ágó rĩ ku, 'bã riĩpi tã āyãzú āyãyã ni 'oópi rĩ, ícõ gõõ 'i újã mã tã átã ũnjĩ ku.

⁴⁰ 'Bã 'bã tã ndreẽpi ũnjĩ ku rĩ, ĩri 'bã 'bãvé ni.

⁴¹ 'Bã ĩmi ní yĩ sãẽpi mvuũpi mâ rú sĩ, ĩmi ní ma ẽ'yĩ Kúrísitõ rú rá rĩ sĩ rĩ, ĩri āndẽma ĩsũ rá.”

Ā sãkĩ 'bã āzi fĩ ũnjĩkãnyã agá ku
(*Mātáyo 18:6-9; Lúkã 17:1-2*)

⁴² “Bã āzi úbé dõ anjĩñá nyĩrĩñá ma ẽ'yĩ 'bã gĩ nõ'bée 'deé fĩ tã ũnjĩ agá, ā 'yĩkĩ ĩrã usegũgũ ni umbe ni gé, ā 'bekĩ ĩri yĩĩ agá.

⁴³ Mĩ drĩ úló dõ ũnjĩkãnyã, lã mĩ ga ĩri 'dĩĩsĩ rá, ĩri múké mĩ ní fizú 'bũ gé 'dãlé drĩ be ālu, ndẽ mĩ ní fizú ācí vezú ānĩ ũdũ ākõ rĩ agá drĩ be ĩrĩ rĩ.

⁴⁴ Vũrã 'dãri agá, ũ'bũ rĩ pi ũdrãkĩ ku, āzini ācí vũrã 'dãri agá rĩ drã kpã ku. §

⁴⁵ Mĩ pá jĩ dõ mĩ fĩ ũnjĩkãnyã 'oó, lã mĩ ga ĩri 'dĩĩsĩ rá, ĩri múké mĩ ní fizú 'bũ gé 'dãlé pá be ālu, ndẽ mĩ ní fizú ācí vezú ānĩ ũdũ ākõ rĩ agá 'dãá pá be ĩrĩ rĩ.

⁴⁶ Vũrã 'dãri gé, ũ'bũ rĩ pi ũdrãkĩ ku, āzini ācí vũrã 'dãri gé rĩ drã kpã ku.*

⁴⁷ Mĩ mĩ ndre dõ ngá āzi mĩ sãẽpi fiĩpi ũnjĩkãnyã agá ni, lã mĩ ínje ĩri 'dĩĩsĩ rá, ĩri múké mĩ ní fizú mãlũngã Múngú vé rĩ agá 'dãá mĩ be ālu, ndẽ mĩ ní fizú ācí vezú ānĩ ũdũ ākõ rĩ agá 'dãá mĩ be ĩrĩ rĩ.

⁴⁸ Vũrã 'dãri gé, ũ'bũ rĩ pi ũdrãkĩ ku, āzini ācí vũrã 'dãri gé rĩ drã kpã ku.

⁴⁹ “Bã rĩ pi ārẽvũ cérẽ ĩ ímũ kôpi ũ'bĩ ācí sĩ.

⁵⁰ “Ẽ'yĩ ri ngá múké, 'bo ẽ'yĩ rĩ vé sĩ asuũpi asuasũ rĩ ícã dõ ālákãla gĩ, ẽ'yĩ rĩ gõ adri múké ngõni? Lã ĩmi adrikĩ ĩmi ásámvú gé sĩ múké, sũ ẽ'yĩ sĩ be múké rĩ tĩnĩ, āzini lã ĩmi adrikĩ ĩmi ásámvú gé sĩ tã be kĩri.”

10

Ayĩngará ágó pi vé ũkũ be rĩ
(*Mātáyo 19:1-12; Lúkã 16:18*)

¹ Yēsũ nga fũũ mužú ívé 'bã 'î pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be Kãpãrãñũmã agãsi, mužũ āngũ Yũdãyã vé rĩ gé. ĩri ní yĩĩ āmbúgú dũpi dũdũ Yãrídẽnĩ vé rĩ zozú mužú álẽ 'dãá. 'Bã bĩtrĩkã rĩ pi gõkĩ ímũ vũ ni gé nõõ dũĩ, ĩri ní kôpi ímbãzũ, sũ ĩri ní riĩ kôpi ímbã njĩ rĩ tĩnĩ.

‡ **9:43 9:43** Ācí vezú ānĩ ũdũ ākõ rĩ: Múngú ri úmvúlẽsĩ 'bã 'i ẽ'yĩ'bã ku rĩ pi 'dũ ú'bé ācí 'dĩri agá. 'Í lã 'dangará 20:7-15. § **9:44 9:44** Átãngã vẽrẽšĩ 44 agá 'dĩri, búkũ Mārākõ vé ĩ ní sũ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dãáyo, 'bo gõkĩ sũ búkũ Mārākõ vé vúlẽ rĩ agá rá. * **9:46 9:46** Átãngã vẽrẽšĩ 46 agá 'dĩri, búkũ Mārākõ vé ĩ ní sũ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dãáyo, 'bo gõkĩ sũ búkũ Mārākõ vé vúlẽ rĩ agá rá. **9:48 9:48** Ísãyã 66:24

2 Fārūsī ʊrʊkɔ'béé ímúkí Yésũ ri zìj̄ ìri ù'bìzú àní kìnī, “Tāimbì Mósē vé rī ã'yī nyo ágó ni ívé ùkú ayizú rá?”

3 Yésũ ní újázú kòpi ní kìnī, “Tāimbì Mósē vé rī átá tã 'dìri drìgé íngóni?”

4 Kòpi ní újázú Yésũ ní kìnī, “Mósē ã'yī rá kìnī, ‘Ágó ri kòkòbì sī sē ùkú ni ní, ìri ayizú àní rá.’ ”

5 Yésũ ní újázú kòpi ní kìnī, “Mósē sī tãimbì 'dìri ìmi ní, ã'diātāsīyã ìmivé ésí ní teéte rī sī.

6 Múngú ní í'dózú 'bũ pi gbizú vũ be rī gé, ‘Múngú gbi ágó pi ùkú be’

7 “Tã 'dìri sī, 'bá ágó ri ívé étèpì ku, ìri ívé èndrèpì ku, kòpi ì úmú ùkú ni be.

8 ‘Bá ìr̄r̄ 'dĩ'béé ì úmú adri r̄' 'bá àlu.’

9 Àjē Múngú ní úmú gí rī, lē 'bá àzi ã ayi àjē rī ku.”

10 Yésũ pi kã ímví ìgōó ívé 'bá 'ì pámvú ùbĩ' 'bá rī pi be 'bètì nōó, kòpi gōkí Yésũ ri zìj̄ ágó pi vé ayingará ùkú be rī vé tã sī d̄j̄.

11 Yésũ ní újázú kòpi ní kìnī, “Ágó ívé ùkú ayìpi, gōópi ùkú àzi jeépi rī, fi 'dìri tã òwũ vé ni 'oó.

12 Ùkú ívé ágó gāápi sī, gōópi ágó àzi jeépi rī, fi 'dìri tã òwũ vé ni 'oó.”

Yésũ 'bã tãkiri anjiná nyíríná rī pi drìgé (Mátáyo 19:13-15; Lúkã 18:15-17)

13 ‘Bá ʊrʊkɔ'béé íj̄kí ìvé anjiná nyíríná rī pi Yésũ vúgá, ã t̄j̄ rí dr̄j̄ kòpi dr̄j̄gé, ã sē rí kòpi ní tãkiri. 'Bo 'bá Yésũ ã pámvú ùbĩ' 'bá rī pi ní trezú 'bá ìvé anjiná íj̄' 'bá Yésũ vúgá 'dĩ'béé dr̄j̄gé.

14 Yésũ kã tã kòpi ní 'oó 'dìri ndreé, Yésũ è ésí ve kòpi ní rá, ìri ní 'yozú kòpi ní kìnī, “Ìmi kukí anjiná nyíríná rī pi è ímúkí má vúgá nōó! Ìmi ugakí kòpi ku. 'Bá adri' 'bá sũ anjiná nyíríná 'dĩ'béé t̄j̄n̄j̄ rī pi, kòpi mālũngã Múngú vé rī ìsú nĩ.”

15 Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dini, 'bá rī ã'yī dō mālũngã Múngú vé rī sũ anjiná nyíríná rī pi ní ã'yī rī t̄j̄n̄j̄ ku, ícò fíi mālũngã Múngú vé rī agá ku.

16 Kúru Yésũ ní anjiná rī pi í'dúzu 'í dr̄j̄gé, ìri ní dr̄j̄ t̄j̄zú muzú kòpi dr̄j̄gé sī àlu àlu, àzini ìri ní tãkiri sèzú kòpi ní.

Ágó ã'bú be rī zì fingará 'bũ gé rī vé tã (Mátáyo 19:16-30; Lúkã 18:18-30)

17 Yésũ kã ívé èc̄j̄ í'dó, ágó àzi ní njuzú muzú Yésũ vúgá 'dãá, kã caá Yésũ vúgá 'dãá, ìri ní kũmúcí ùt̄j̄zú Yésũ èndrèt̄j̄ gé, ìri ní Yésũ rī zizú kìnī, “Ímbápi, mi 'bá múké, má 'o ã'di má ìsú rí ídri 'dáni'dáni rī àní?”

18 Yésũ ní ágó rī zizú kìnī, “Ngá mí ní ma zizú 'bá múké ã'di?* 'Bá àzi múké ni 'dãáyo, 'yèná Múngú ri múké nĩ.

19 Mí n̄j̄ tãimbì rī rá kìnī, ‘Lē m̄ 'di 'bá ku, lē m̄ 'bã òwũ ku, lē m̄ ùgũ 'bá àzi ã ngá ku, lē m̄ ùl̄j̄ ùnj̄ò 'bá àzi dr̄j̄gé ku, lē m̄ ù'bã 'bá àzi è m̄ ìrivé ngá 'd̄zú ku, lē m̄ ìnj̄j̄ mí étèpì pi mí èndrèpì be ìnj̄j̄j̄.’ ”

20 Ágó rī ní újázú Yésũ ní kìnī, “Ímbápi, á 'd̄y tãimbì 'dĩ'béé vé tã ngaá céré rá, í'dózú má ní adrizú mváná rú rī gé 'dãá.”

21 Yésũ ní àngũ ndrezú ágó rī vúgá 'dãá, lē ágó rī lēlē, ìri ní 'yozú ágó rī ní kìnī, “Tã mí ní 'oó kuyé rī 'yèná àlu, 'í m̄, mí uz̄j̄ ngá mívé rī pi àr̄èvú céré, mí awa m̄fèngã ni 'bá ngá àkó rī pi ní, úmvúlésĩ mí m̄ ã'bú ìsú 'bũ gé 'dãlé ambamba, mí ímú má pámvú ùbĩ.”

22 Ágó rī kã tã Yésũ ní 'yoó 'dìri yìj̄, mìlèt̄j̄ ni ìs̄j̄ kuú àní k̄j̄nj̄j̄, ìri ní 'dezú muzú, ésí ni ìsú ìzàngã, ã'diātāsīyã ágó rī ã'bú be ambamba.

23 Yésũ ní àngũ úndrezú 'ì gārã gá sī kúrũ, ìri ní 'yozú ívé 'bá 'ì pámvú ùbĩ' 'bá rī pi ní kìnī, “‘Bá ã'bú be rī vé fingará mālũngã Múngú vé rī agá 'dãlé rī, tã ni mbamba!”

24 Tã Yésũ ní 'yoó 'dìri sē 'bá ìri ã pámvú ùbĩ' 'bá rī pi ní àyàngará.† 'Bo Yésũ gō tã rī ènd̄j̄j̄ 'yoó kòpi ní d̄j̄j̄ kìnī, “Mã anj̄j̄ rī, 'Bá ã'bú be rī vé fingará mālũngã Múngú vé rī agá 'dãlé rī, tã ni ùkpó ùkpó!”

25 Kãmĩlō vé fingará s̄ndánĩ ã ùl̄é gá sī rī mbamba, 'bo 'bá ã'bú be rī vé fingará

10:4 10:4 Dètòrònómē 24:1 10:6 10:6 Í'dóngará 1:27 10:8 10:8 Í'dóngará 2:24 * 10:18 10:18 Mí ma zì 'bá múké às̄: Tã Yésũ ní 'yoó 'dìri vé íf̄f̄f̄ 'dini, Yésũ lē ágó ri ã ùs̄ 'yozú kìnī, 'i Múngú 'i. 10:19 10:19 Wũngará 20:12; Dètòrònómē 5:16-20 † 10:24 10:24 Àyàngará: 'Bá Yésũ ã pámvú ùbĩ' 'bá rī pi ùs̄kí kìnī, Múngú sē ã'bú rī 'bá rī pi ní nĩ, 'bã tãkiri dr̄j̄ ni gé gí.

mālūngā Múngú vé rī agá rī mba ndēé rá.”

²⁶ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi āyāki tā 'dīri sī ambamba, kōpi rikí átá ī āsámvú gé sī kīnī, “'Bá ī ní ícō paá ūnjikānyā agásī 'bá āsámvú gé nōgō rī, īri adri ā'di 'i?”

²⁷ Yēsū ndre āngū kōpi vūgá 'dāá gōgō, īri ní 'yozú kīnī, “'Bá áda ícō tā 'dīri 'dujú ngaá ku, 'bo Múngú ri 'du nga rá, ā'diātāsiyā Múngú ri ícō tā rī pi ārēvú 'du nga céré.”

²⁸ Pētēró ní 'yozú īri ní kīnī, “'Í ndre drī ká, 'bá kukí 'bávé ngá ārēvú céré, 'bā ri mī pámvú ūbī!”

²⁹ Yēsū ní újázú kīnī, “'Ádarú á 'yo īmi ní 'dīni, 'bá ívé 'bētī kuúpi, ívé édrīpi kuúpi, ívé ómvúpi kuúpi, ívé étēpi kuúpi, ívé éndrēpi kuúpi, ívé anjīnā kuúpi, ívé ómvú kuúpi mā tā sī, āzini ú'dú'kō múké mávé rī ā tā sī rī,

³⁰ īri jó ísú, édrīpi ísú, ómvúpi ísú, éndrēpi ísú, anjīnā ísú, ā'bú ísú ca mūdūrūlū kárakarā vū drīgé nōgō. Ā nya dō īzāngā drāāsiyā, ú'dú ūdū vé ímúpi 'dāri gé, īri ímú ídri 'dāni'dāni rī ísú rá.

³¹ 'Bá kárakarā 'yo' 'bá kīnī, ī drīdrī rī pi, kōpi ímú adri ūdūmbītā. 'Bá adri' 'bá ūdūmbītā rī pi, kōpi ímú adri drīdrī.”

Yēsū átá ívé drāngará ā tā dīi
(Mātáyo 20:17-19; Lúkā 18:31-34)

³² Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi be Yērúsālēmā gálé rú, Yēsū ko kōpi ē drī mužú nī. 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ē drī ábákí céré céré, āzini 'bá mužú' 'bá vú ni gé sī rī pi, ūrī ímvú kōpi rá. Yēsū ní 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá mužrī drī ni īrī 'dī' 'bée jīzú gārā gá, īri ní tā lēpi ímúpi 'i ngaápi 'i rú' 'bá gá rī ūlūzú kōpi ní.

³³ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “'Bá kādō mužú caá Yērúsālēmā gá 'dāá, ma 'Bá Mvā 'i, ī ímú mā ūli 'be rá, ī ma jī pá tu atala atala rī pi drīgé rī pi endrēti gé, āzini 'bá tāimbī Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi endrēti gé. Kōpi ímú mávé tā lī, ma 'dīzú āní rá, kōpi ma jī pá tu 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi endrēti gé.

³⁴ Kōpi ímú mā drī ínjá, kōpi tūsú úwé mā rú' 'bá gá, kōpi ma ūgbā, kōpi ma 'dī

drā rá, 'bo ú'dú na ā vūdrī gé, ma gō íngá ídri rú.”

Yōkóbū pi Yūwánī be zikí tā āzi Yēsū tī gé

(Mātáyo 20:20-28)

³⁵ Kúru Zēbēdayō ɛnjīpī Yōkóbū pi Yūwánī be, kōpi ní ímúzú Yēsū vūgá nōō, kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “'Ímbápi, tā āzi anigé 'bá lēki zī mī tī gé, mī 'o 'bá ní.”

³⁶ Yēsū ní kōpi zīzú kīnī, “'Ngá īmi ní lēé má 'o īmi ní rī ā'di?”

³⁷ Kōpi ní újázú kīnī, “'Mí kādō úrí mívé lúpá mālūngā vé 'bá rī pi ní mi íngúzú íngúngū rī drīgé, lē mī ā'yī 'bá ālu ā úrí mī drī ɛndēpi gé, āzi rī ā úrí mī drī jī gé.”

³⁸ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “'Ími nīkí ngá zī be ku. Īmi nyo ícō ngá kópō agá draápi dradra má ní ímú mvuú 'dīri mvu rá? Dōku bātízīmū ī ní sēé má ní īzāngā nyazú 'dīri, īmi nyo ícō ā'yī ā sēki īmi ní, sū ī ní sēé má ní rī tīnī rá?”

³⁹ Kōpi ní 'yozú kīnī, “'Bā ícō rá.” Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “'Ími ícō ngá kópō agá draápi dradra má ní mvuú rī mvu rá, āzini bātízīmū ī ní sēé má ní īzāngā nyazú 'dīri, īmi ícō ā'yī, ī sē īmi ní rá,

⁴⁰ 'bo úringará má drī ɛndēpi gé, āzini má drī jī gé rī, má ícō tā ni ā'yī īmi ní nī ku. Vūrā 'dī' 'bée Múngú údé íngá 'bá 'í ní ūpēé gi rī pi ní.”

⁴¹ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ā urūko mužrī rī pi ká tā Yōkóbū pi ní 'yoó Yūwánī be 'dīri yī, kōpi ē ɛsí ve 'bá īrī 'dī' 'bée ní rá.

⁴² Kúru Yēsū ní kōpi zīzú ímúzú vūrā ālu gé, īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “'Bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku ī ní 'bāá 'bá rī pi drīgé 'bāgú rú 'dī' 'bée, kōpi ri ūkpō áyú ívé 'bá rī pi drīgé, ívé ūgalaku ambugu rī pi ri ūkpō áyú 'bá ī ní ruy rī pi drīgé.

⁴³ Īmi āsámvú gé 'dīgé, lē tā rī ā adri sū 'dīri tīnī ku. Īmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá rī lē dō adrií 'bá āmbúgú rú, lē ā 'bā 'i adrií ātī' 'bá ímivé ni,

⁴⁴ āzini 'bá rī lē dō 'ī adri āmbúgú 'bá rī pi drīgé céré, lē ā 'bā 'i adrií túgērī rú rií ɛzī ngaá 'bá rī pi ní céré.

⁴⁵ Ma 'Bá Mvā 'i, má ímú 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā ngakí má ní ɛzī 'dīni kuyé, má ímú

ēzī ngaá 'bá rī pi ní, āzini má ímú ma sēē 'dīj drāá 'bá kárakará pi ē drī jezú."

Yēsū zī Bārītīmáyō mī be ēšīpi gí rī ē mī

(Mātáyo 20:29-34; Lúkã 18:35-43)

⁴⁶ Kúru Yēsū pi ívé 'bá 'î pámvú ūbī' 'bá rī pi be, kōpi ní cazú kūrú Yērīkō vé rī gé. Kōpi ká lēē fūú mužú kūrú rī agásī, 'bá bītrīká rī pi 'dekí mužú kōpi ā vūdrī gé sī. Ágó āzi mī be ēšīpi gí ni rú ni Bārītīmáyō 'i, ĩri Tīmáyō ā mvá, ĩri ri úri létī ā jēlé gá, ri ngá mã 'bá rī pi vúgá.

⁴⁷ Bārītīmáyō ká yī kīnī, 'bá rī Yēsū Nāzēretāgú rī ri eļi mužú nī, ĩri ní trezú ú'dúkō be ury 'dāá kīnī, "Yēsū Dāwúđī ā Mvá rī, 'í ndre ĩzāngā mávé nōri fò!"

⁴⁸ 'Bá urykō' 'bée trekí ágó rī drīgé kīnī, ā újī kīri. 'Bo ágó rī gō treé mužú drīgélé kīnī, "Dāwúđī ā Mvá rī, 'í ndre ĩzāngā mávé nōri fò!"

⁴⁹ Yēsū ní pá tuzú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi zīkí ĩri." Kōpi ní ágó mī be ēšīpi gí rī zīzú kīnī, "Mí adri ũrī sī ku, 'í nga ury, Yēsū ri mī zī."

⁵⁰ Bārītīmáyō ní ívé bōngó akoó rŭkŭ rī njezú 'bezú vūgá, ĩri ní wazú ury, ĩri ní mužú Yēsū vúgá 'dāá.

⁵¹ Yēsū ní ĩri zīzú kīnī, "Ngá mí ní lēē mē 'o mí ní rī ā'di?"

Ágó mī be ēšīpi gí 'dīri ní újázú Yēsū ní kīnī, "Īmbápi, á lē āngŭ ndreé."

⁵² Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ī 'de mužú ĩyí, mí ní ma ē'yī gí rī sī, mí ídrí gí." Koro ágó rī ē mī ní 'i zīzú āngŭ ndrezú, ĩri ní 'dezú mužú Yēsū pi ā vūdrī gé sī.

11

Yēsū vé fingará Yērūsālémã gá rī
(Mātáyo 21:1-11; Lúkã 19:28-40;
Yūwānī 12:12-19)

¹ Yēsū pi ní cazú ívé 'bá 'î pámvú ūbī' 'bá rī pi be Bētēfágē gá, āzini Bētēnīyā gá, kūrú 'dī' 'bée ĩnyīnā Írā Ōlívē* vé rī jēlé gá. Kōpi ká mužú caá ĩnyīnā kūrú Yērūsālémã vé rī gé 'dāá, Yēsū ní ívé 'bá 'î pámvú ūbī' 'bá ĩrī ni pi pēzú mužú drīdrī.

* **11:1 11:1 Ōlívē:** Peṭi ōlívē vé rī ĩri 'a ũ'a be, ĩ ícō nya rá, ĩ ĩrívē ũ'a zo ũdu rú, Yāhúđī rī pi ri tībī á'dí ũdu rī sī, āzini kōpi ri tō lāmbā agá, ācí 'yūzú ānī. † **11:9 11:9** *Bá ímúpi Úpí ā rú sī rī:* 'Bá 'dīri Yēsū 'i. **11:9 11:9** Sāwúmā 118:25-26

² Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi mužú gūrú ĩmi ęndreṭi gé 'dāri gé, ĩmi kádō fí caá gūrú rī agá 'dāá, ĩmi dōngí mbaápi ú'dí rú 'bá āzi ní drī únjúzú ānī kuyé ni ĩsú 'yīkí kú 'dāá'dā, ĩmi oyuķí dōngí rī ĩjī má vú nōó.

³ 'Bá āzi zī dō ĩmi, 'Ngá ĩmi ní rīi 'oó 'dīni rī ā'di?' Īmi újákí ĩri ní 'dīni, 'Úpí lē dōngí rī nī, ĩ dōngí rī újā gō ĩmi ní vúlé rá."

⁴ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá ĩrī 'dī' 'bée ní 'dezú mužú, kōpi ní cazú dōngí mbaápi ú'dí rú ni ĩsúzú 'yīkí ĩri ĩnyīnā kęęṭilē āngŭ ndreépi mužú létī ĩ ní fizú mužú kūrú rī gé 'dālē rī gé, kōpi ní dōngí rī oyużú.

⁵ 'Bá urykō pá tu' 'bá 'dālē rī pi ní kōpi zīzú kīnī, "Īmi ri dōngí rī oyu ālē?"

⁶ Kōpi ní tā rī újázú 'bá pá tu' 'bá rī pi ní sŭ Yēsū ní 'yoó ĩ ní rī tīnī, 'bá pá tu' 'bá rī pi ní ā'yīzú kīnī, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ā jīkí dōngí rī mužú ĩyí.

⁷ Kōpi ní dōngí rī jīzú mužú Yēsū vúgá 'dālē, kōpi ní ívé bōngó akoó rŭkŭ rī pi 'bezú dōngí rī ā úgóró gá, Yēsū ní tuzú úrízú drī ni gé.

⁸ 'Bá kárakará ajakí ĩvé bōngó akoó rŭkŭ rī pi mužú létī rī drīgé sī, urykō' 'bée vākí ĩbībī ómvú agá rī pi ũ'bāá mužú létī rī drīgé sī.

⁹ 'Bá 'de' 'bá Yēsū ęndreṭi gé drīdrī rī pi, 'de' 'bá ĩri ā vūdrī gé rī pi be, rīkí gbīlílí gaá mužú kīnī, "Hōsánā!"

"Tākíri ā adri 'bá ímúpi Úpí ā rú sī rī! ní!"

¹⁰ "Múngú ā 'bā tākíri mālŭngā úyú Dāwúđī vé rī ní ímú rŭjū rī drīgé!"

"Hōsánā Múngú urygégé 'bŭ gé rī!"

¹¹ Kúru Yēsū ní cazú kūrú Yērūsālémã vé rī gé 'dāá, ĩri ní fizú Jó Múngú vé rī agá 'dāá, ĩri ní 'dezú rizú ngá rī pi úndrezú ánázú kūrŭ. 'Bo ũtŭ rī ní 'deé gí rī sī, Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá áyúāyŭ mužú drī rī ĩrī rī pi be gūrú Bētēnīyā vé rī gé.

Yēsū tri peṭi ĩ ní zīi fīgī rī
(Mātáyo 21:18-19)

12 Kā muḡ adrii drũ 'dini, Yēsũ pi ní fũzú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bán pi be gúrú Bētēniyā vé rĩ agásĩ āmvé, ẹ̀bírĩ fũ Yēsũ ri káyĩ.

13 Īri ní peṭi ĩ ní zĩ fĩgĩ rĩ ndrezú rárá rú, bí ni amu kú kũmvũ, ĩri ní 'dezú muḡú peṭi rĩ ā gārā gá ĩnyinǎǎ 'dǎá, lē ndreé dō peṭi rĩ 'a rá. Kā muḡ caá peṭi rĩ ā gārā gá 'dǎá, ǐsú peṭi rĩ 'a kuyé, 'yéná bí ni amu kú nĩ, ǎ'diātāsīyā lókí 'dāri adri peṭi ní 'azú ni kuyé.

14 Yēsũ ní 'yozú peṭi rĩ ní kĩnĩ, “Lē 'bá āzi ā gō mívé ũ'a nyaá dǐi āluḡani ku.” 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bán pi yĩkí tā ĩri ní 'yoó 'dĩri rá.

Yēsũ údró 'bá mũfēngā ufu'bán pi Jó Múngú vé rĩ agásĩ

(Mātáyo 21:12-17; Lúkā 19:45-48; Yūwánĩ 2:13-22)

15 Yēsũ pi ká caá ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bán pi be Yērúsálémā gá 'dǎá, ĩri ní fizú muḡú Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dǎá, ĩri ní í'dózú 'bá ri'bán ngá je'bán, āzini ri'bán ngá ẁzi'bán pi údrózú. Īri ní 'bá ri'bán mũfēngā ufu'bán pi vé mísá uzezú u'dezú ũlĩ rú, āzini 'bá āmámũ ẁzi'bán pi vé kĩtrĩ uzezú u'dezú ũlĩ rú.

16 Yēsũ ǎ'yĩ 'bá āzi ní ngá jizú ẁzizú Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dǎá ku.

17 Yēsũ ní kōpi ímbázú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Sĩkí nyo Búkũ Múngú vé rĩ agá 'yozú kĩnĩ,

“ ‘Jó mávé rĩ ĩ zĩ

jó 'bá āngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ní ma zizú ni’ 'dini kuyé?

'Bo ĩmi újákí jó rĩ ícá 'vũrā ũgũ'bán pi ní rizú adrizú ni.’ ”

18 Atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, 'bá tǎimbĩ Mósē vé rĩ ímbá'bán pi be, kōpi ká tā Yēsũ ní 'oó 'dĩri yĩ, kōpi í'dókí létĩ ndǎá lēzú Yēsũ ri 'dizú drázú rá. 'Bo kōpi 'okí ĩri sĩ ũrĩ sĩ, ǎ'diātāsīyā 'bá kárakarā āyākí tā ĩri ní ímbá rĩ sĩ rá.

19 Kā muḡ adrii ũndrēǎ rĩ sĩ, Yēsũ pi ní fũzú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bán pi be kũrũ rĩ agásĩ āmvé.

Peṭi ĩ ní zĩ fĩgĩ rĩ vé 'wingará (Mātáyo 21:20-22)

20 Kā muḡ adrii drũ 'dini, kōpi ká rií elii muḡú peṭi ĩ ní zĩ fĩgĩ rĩ ā gārā gá sĩ, Yēsũ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bán pi ní peṭi Yēsũ ní trii 'dāri ndrezú, peṭi rĩ í'dó 'wií ulá ni gélēsĩla.

21 Pétēró ní tā ándúru Yēsũ ní peṭi rĩ trizú 'dāri ā tā ígázú. Pétēró ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, “Ímbápi, 'í ndre drĩ ká! Peṭi mí ní trii 'dāri 'wi gĩ.”

22 Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bán pi ní kĩnĩ, “Lē ĩmi ẹ'yĩkí Múngú ri.

23 Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bá rĩ ẹ'yĩ dō Múngú ri rá, yĩkí ni awa dō 'i ĩrĩ kuyé, ĩri ícá 'yo írā 'dĩri ní ā nĩ 'i 'deé yĩ bālālā rĩ agá 'dǎá, írā rĩ ícá 'i nĩ 'de yĩ bālālā rĩ agá 'dǎá rá.

24 'Í 'bā dō ẹsĩ rizú ngá zizú Múngú vúgá, ngá mí ní zĩ rĩ, Múngú ri sē mí ní rá.

25 'Bo mi dō ri Múngú ri zĩ, 'í 'bā dō 'bá āzi ā tā kú mí ẹsĩ agá, lē mĩ trũ ĩri rá, mí Ẽtēpi 'bũ gé rĩ ā trũ rĩ mi mívé ũnjikānyā agásĩ bēnĩ.

26 'Bo 'í trũ dō mí ógũpi ri ívé ũnjikānyā agásĩ ku, mí Ẽtēpi 'bũ gé rĩ ícá mi trũú mívé ũnjikānyā agásĩ ku.” †

Yāhúđi rĩ pi zĩkí ũkpō Yēsũ ní ẹzĩ ngazú rĩ ā tā

(Mātáyo 21:23-27; Lúkā 20:1-8)

27 Yēsũ pi ní gōzú cazú ívé 'bá 'î pámvú ũbĩ'bán pi be Yērúsálémā gá 'dǎá dǐi. Yēsũ ká rií ẹcĩ Jó Múngú vé rĩ ā bóró agásĩ, atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, 'bá tǎimbĩ Mósē vé rĩ ímbá'bán pi be, 'bá ambugu urukō'béé be, kōpi ní ímúzú Yēsũ vúgá nõó.

28 Kōpi ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, “Ūkpō mí ní 'bá ngá ẁzi'bán 'dĩ'béé údrózú Jó Múngú vé rĩ ā bóró agásĩ 'dĩri, mí ǐsú íngũgá? ǎ'di sē mí ní ũkpō 'dĩri nĩ?”

29 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, “Ma drĩ ĩmi zĩ, ĩmi újákí dō tā má ní ĩmi zizú 'dĩri rá, ma kúru ũkpō má ní tā 'ozú rĩ vé tā ũlũ ĩmi ní rá.”

11:17 11:17 Īsáyā 56:7 11:17 11:17 Yērēmíyā 7:11 † 11:26 11:26 Átángá véřęř 26 agá 'dĩri, búkũ Mārākō vé ĩ ní sĩ Gĩřĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dǎáyo, 'bo gókí sĩ búkũ Mārākō vé vúlé rĩ agá rá.

³⁰ Kúru ĩri ní kôpi zizú kĭnĭ, “Ā'di sē Yūwánĭ ní ũkpō bātízĭmũ sēzú 'dĭri nĭ? Yūwánĭ vé bātízĭmũ sēé 'dĭri íbĭ íngá 'bŭ gélésĭla yā, dōku íbĭ íngá 'bá áda vúgálésĭ? Ĩmi újákĭ má ní!”

³¹ Kôpi ní rizú átázú ĩ āsámví gé sĭ kĭnĭ, “Bá 'yokí dō, ‘Ŭkpō Yūwánĭ ní bātízĭmũ sēzú 'dĭri íbĭ íngá 'bŭ gélésĭla,’ ĩri gō 'bā zĭ, ‘Ĩmi ẹ'yĭkĭ Yūwánĭ ri kuyé āsĭ?”

³² 'Bo 'bá rĭ pi ní 'yoó Yūwánĭ ri nĕbĭ rĭ sĭ, 'bá ícókĭ 'yoó, bātízĭmũ Yūwánĭ ní sēé 'dĭri, 'bá áda sē ĩri ní ũkpō ni nĭ 'dĭni ku.”

³³ Kôpi ní újázú Yĕsŭ ní kĭnĭ, “Bá nĭkĭ kuyé.”

Yĕsŭ ní újázú kôpi ní kĭnĭ, “Má ícókĭ ũkpō má ní tã 'ozú rĭ vé tã ũlũú ĩmi ní ku.”

12

*Nāpĭ āgō ọmvú 'ā'bá rĭ pi vé rĭ
(Mātáyo 21:33-46; Lúkã 20:9-19)*

¹ Kúru Yĕsŭ ní átázú atala atala rĭ pi drĭgĕ rĭ pi ní, 'bá tãĭmbĭ Mósĕ vé rĭ ímbá'bá rĭ pi ní, āzini 'bá ambugu urukọ'bée ní nāpĭ sĭ kĭnĭ, “Ágō āzi sa peṭi vĭnyō vé rĭ pi,* sĭ ābi ọmvú rĭ ā gārã sĭ kúrŭ, ga 'bŭ kuú vŭgá 'dāá, rizú vĭnyō rĭ zozú ānĭ, āzini sĭ lágáraka āco urugégé 'dāá, rizú āngŭ úndrĕzú. Kúru ĩri ní ívé vĭnyō ọmvú agá rĭ kuzú 'bá urukọ'bée ọmvú 'ā'bá ni pi ní ũkōlō, kôpi ũfĕkĭ ĩri ní mŭfĕngã, ĩri ní 'dezú mužú āngŭ āzi gé.

² Lókĭ ĩ ní rizú ũ'a rĭ ũtĭzú peṭi vĭnyō vé rĭ pi sígĕ sĭ rĭ kã ícókĭ, ĩri ní ívé átĭ'bá pĕzú mužú 'bá ĩri ní ọmvú rĭ kuú kôpi ní ũkōlō 'dā'bée vúgá 'dāá, átĭ'bá rĭ mŭ ĩrivé ũ'a rĭ ā vúgú íjĭ.

³ 'Bo 'bá ĩ ní ọmvú rĭ kuú kôpi ní ũkōlō 'dā'bée ní ĩri ruzú, kôpi ní ĩri ũgbázú, ĩri pĕzú mužú drĭ be ule.

⁴ “Ĩri ní átĭ'bá āzi pĕzú mužú kôpi vúgá 'dālĕ dĭjĭ, 'bo kôpi ā gbákĭ ĩri ẹ drĭ, kôpi u'dakĭ ĩri ũnjĭ ũnjĭ.

⁵ Ĩri ní gōzú átĭ'bá āzi pĕzú, kôpi 'dĭkĭ átĭ'bá 'dĭri drãá rá. Rĭ nyo átĭ'bá

rĭ pi ũpĕé mužú dĭjĭ dĭjĭ, kôpi ũgbákĭ urukọ'bée, ú'dĭkĭ urukọ'bée ũdrãá rá.

⁶ “‘Bá rĭ ẹ ĩmbĭtã ace ālu, 'bá acepi rĭ, ĩri ọmvú 'dĭpa rĭ vé mvá ĩri ní lĕé ambamba rĭ. Ĩri ní mvá rĭ pĕzú mužú 'bá ĩri ní ọmvú rĭ kuú kôpi ní ũkōlō rĭ pi vúgá 'dāá kĭnĭ, ‘Kôpi ícókĭ mávé mvá ĩnjĭ rá.’

⁷ “‘Bo 'bá ĩri ní ọmvú rĭ kuú kôpi ní ũkōlō rĭ pi ní rizú átázú ĩ āsámví gé sĭ kĭnĭ, “Bá ímŭpi ĩrivé ngá ẹ tĭ ruṭpi rĭ, ĩri ímŭ 'dã, lĕ 'bã 'dĭkĭ ĩri drãá 'dĭsĭ rá, 'bã 'dŭkĭ rĭ ọmvú rĭ 'bá ní.’

⁸ Kôpi ní ĩri ruzú, ĩri 'dĭzú drãzú rá, kôpi ní ĩrivé āvũ 'dŭzú ọmvú rĭ agásĭ, jĭzú 'bezú āmvé.”

⁹ Yĕsŭ ní kôpi zizú kĭnĭ, “Ĩmi kádō ũsŭú, ọmvú 'dĭpa ri gō tã íngóni ni 'o? Á lĕ lũú ĩmi ní 'yozú kĭnĭ, ĩri ímŭ 'bá ĩri ní ọmvú rĭ kuú kôpi ní 'dã'bée ú'dĭ ũdrãá rá, ĩri gō ọmvú rĭ sē 'bá urukọ'bée ní.

¹⁰ Ĩmi lãkĭ tã ĩ ní sĭ Búkũ Múngú vé rĭ agá rĭ kuyé? Búkũ rĭ kĭnĭ,

“ ‘Írã ándúrú 'bá jó sĭ'bá rĭ pi ní gãá sĭ rĭ, újã nóni 'i ícã írã sĕepi jó rĭ ní pá tuzú ānĭ ũkpó ũkpó ni.

¹¹ Úpĭ 'o tã 'dĭri nĭ, sĕ 'bá ní āyāngará.’ ”

¹² 'Bá Yĕsŭ ní átã kôpi be 'dĭ'bée nĭkĭ ámã rá, nāpĭ Yĕsŭ ní ũlũú 'dĭri, Yĕsŭ ri tã rĭ pi nāpĭ rŭ ĩ rŭ'bá gá. Kôpi lĕkĭ kōdō ĩri ruṭ, 'bo kôpi rukĭ 'bá bĭtrĭkã rĭ pi, kôpi kukĭ ĩri ānĭ, kôpi gōkĭ muṭ 'dĭsĭ rá.

*Mŭfĕngã umbe jezú rĭ vé ũfĕngará
'bãgú āmbúgú rĭ ní rĭ*

(Mātáyo 22:15-22; Lúkã 20:20-26)

¹³ Drĭkoma 'dĭ'bée ní Fārŭsĭ rĭ pi ā urukọ pĕzú 'bá Ĕródĕ ri ẹṭĭ'bá rĭ pi be mužú Yĕsŭ ri uzĭzú, ā 'yo rĭ tã, ĩ tókĭ rĭ ĩri ānĭ bĕnĭ.

¹⁴ Kôpi ní cazú ĩri vúgá 'dāá, kôpi ní 'yozú ĩri ní kĭnĭ, “Ímbãpi, 'bá nĭkĭ rá mi 'bá tã 'oópi pĭrĭ ni, 'bá āzi ícókĭ mívé yĭkĭ tã 'ozú rĭ újã ku, mi 'bá rĭ pi vé tã 'dŭ ngã cérĕ trōtrō, átã dō 'bá rĭ ā'di 'i, mi rĭ

* **12:1 12:1** *Peṭi vĭnyō vé rĭ:* Yāhŭdĭ rĭ pi 'dŭkĭ peṭi vĭnyō vé rĭ ā tã 'bãá tã āmbúgú rŭ, kôpi ri ũ'a ni zo vĭnyō sŭ rŭ. Múngú ĩpĕ 'bá Ĩsĕrĕlĕ vé rĭ pi adriú 'bá ívé ni, kôpi ā adriki rĭ sŭ peṭi vĭnyō vé Múngú ní saá 'aapi ũ'a be rĭ tĭni. Nāpĭ peṭi vĭnyō vé 'dĭri, sĕ 'bã tãĭmbĭ ímbá'bá rĭ pi atala atala rĭ pi drĭgĕ rĭ pi be nĭkĭ ámã rá 'yozú kĭnĭ Yĕsŭ ri ívé tã átã. 'Í lã Sãwŭmã 80:8-16; Ĩsãyã 5:1-7; Mātáyo 21:33-46; Lúkã 20:9-19. **12:11 12:11** Sãwŭmã 118:22-23

tā áda Múngú vé rĩ ímbá. Īri nyo múké ĩ ní mǔfēngā umbe jezú rĩ ũfēzú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ ní, † dōku ā ũfēkí ku?

15 'Bā ũfēkí ĩyí, dōku 'bā ũfēkí ku?"

'Bo Yēsū nĩ tā kōpi ē ēsí agá rĩ rá. Yēsū ní kōpi zizú kīnĩ, "Īmi ri tā ndā mâ rú' bā gá 'dīni āsĩ? Īmi ijíkí má ní mǔfēngā fifí ẹnjĩipi ẹnjĩenjĩ ālu, mâ ndre drĩ ká."

16 Kōpi ní mǔfēngā ā fifí ijízú ālu Yēsū vú nōó, Yēsū ní kōpi zizú kīnĩ, "Īndrĩlĩkĩ ĩ ní údé mǔfēngā rú' bā gá nōri, āzini rú ĩ ní sĩ rú' bā ni gé nōri ā'di vé ni?"

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnĩ, "Īndrĩlĩkĩ rĩ, āzini rú rĩ 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ vé ni."

17 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Ngá rĩ dō 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ vé ni, ĩmi sēkĩ 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ ní, ngá rĩ dō Múngú vé ni, ĩmi sēkĩ Múngú ní."

Tā Yēsū ní újázú kōpi ní 'dĩri, sē kōpi ní āyāngará.

*Íngángará drāngará gálēsīla rĩ vé tā
(Mātáyo 22:23-33; Lúkā 20:27-40)*

18 Kúru 'bā ĩ ní zĩ Sādókē, ‡ 'yo' bā kīnĩ, 'bā rĩ drā dō gí ícó gōó íngá ídri rú ku 'dĩ'bée ní ímúzú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní Yēsū ri zizú

19 kīnĩ, "Īmbápi, Mósē sĩ 'bā ní kīnĩ, "Bā rĩ vé édrĩpĩ drā dō, ku dō ọwúzĩ kú mvá ākó, 'bā drāápi rĩ vé édrĩpĩ rĩ gō ọwúzĩ rĩ é'yí 'í ní ũkú rú, kōpi anji tĩ ọwúzĩ rĩ be, anji kōpi ní tĩ rĩ pi adri édrĩpĩ drāápi 'dāri vé ni.'

20 Ándúrú anji āgō ézĩrĩ, kōpi édrĩpĩ rú, mvá káyú rĩ je ũkú, ĩri ní drāzú, kōpi tĩkĩ mvá ũkú rĩ be kuyé.

21 Édrĩpĩ āzi rĩ ní gōzú ũkú rĩ é'yízú, ĩri ní kpá drāzú mvá ākó, édrĩpĩ āzi rĩ ní kpá

ũkú rĩ é'yízú, drā kpá 'dīni, kōpi tĩkĩ mvá ũkú rĩ be kuyé.

22 Anji ézĩrĩ 'dĩ'bée ũdrākĩ céré, tĩkĩ anji ũkú rĩ be kuyé. Ọdũ ni gé, ũkú rĩ ní kpá drāzú.

23 Kúru 'í lū 'bā ní, āgō ũdrā' bā ézĩrĩ 'dĩ'bée céré rikĩ ũkú ālu 'dĩri jeé, kādō muų caá ú' dũ 'bā rĩ pi ní íngázú gōzú ídri rú rĩ gé, ũkú 'dĩri adri ā'di vé ni?"

24 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Tā ĩmi ní átá 'dĩri adri pĩri ku! Īmi nĩkĩ tā ĩ ní sĩ Búkū Múngú vé rĩ agá rĩ kuyé! Īmi nĩkĩ ũkpō Múngú vé rĩ kuyé!

25 'Bā ũdrā' bā gí rĩ pi kádō íngá gōó ídri rú, ágó gō ũkú jeé ku, ũkú gō ágó jeé ku. Kōpi adri sũ mālāyíkā 'bũ gé 'dālé rĩ pi tĩni.

26 'Bā ũdrā' bā gí rĩ pi vé íngángará gōó ídri rú rĩ vé tā, ĩmi lākĩ búkū Mósē ní sĩ rĩ agá rá. Īmi nĩkĩ tā ācí ní dízú rűdũ agá rĩ rá, Múngú 'yo Mósē ní kīnĩ, 'Ma Múngú Ābūrámāš vé rĩ, Múngú Īsákā* vé rĩ, āzini Múngú Yōkóbũ† vé rĩ,

27 Múngú adri 'yozú kīnĩ, ĩri Múngú 'bā ũdrā' bā gí rĩ pi vé ni kuyé, ĩri Múngú 'bā ídri rú rĩ pi vé ni. Īmi Sádókē 'dĩ'bée, tā ĩmi ní 'yoó kīnĩ, 'bā ũdrā' bée gí rĩ pi íngákĩ gōó ídri rú ku 'dĩri ũnjō."

Tāimbĩ tā be agaápi rá rĩ

(Mātáyo 22:34-40; Lúkā 10:25-28)

28 'Bā tāimbĩ ímbá' bā rĩ pi vé ālu ní ícázú, ísú Yēsū pi ri āgátá gā Sádókē rĩ pi be. Kā ímú ísú Yēsū újázú tā rĩ pĩri, ĩri ní Yēsū ri zizú kīnĩ, "Tāimbĩ 'dĩ'bée agásĩ céré, ngōri ndē nĩ?"

29 Yēsū ní újázú ĩri ní kīnĩ, "Tāimbĩ agaápi rá rĩ, ĩri 'dĩ, 'Īmi anji Īsērélē vé 'dĩ'bée, ĩmi yíkĩ drĩ ká! Úpĩ 'bávé rĩ, ĩri 'yéná Úpĩ Múngú 'i.

† 12:14 12:14 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ: Īri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndiāndĩ rĩ pi agá rĩ pi drĩgé, āngū Yūdáyā vé rĩ drĩgé, āngū Gālíláyā vé rĩ drĩgé, āzini āngū Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ drĩgé. 'Bā Rómā vé rĩ pi ívé 'bāgú āmbúgú rĩ zĩ ívé tĩ sĩ Kāyísarā. ‡ 12:18 12:18 Sádókē: Sádókē rĩ pi ngúlúmū Yāhúdĩ rĩ pi vé tāimbĩ Mósē vé rĩ rú' bā tĩtĩ rĩ pi, 'bo kōpi é'yíkĩ índri rĩ pi vé tā kuyé, é'yíkĩ mālāyíkā rĩ pi vé tā kuyé, āzini kōpi é'yíkĩ kpá 'yozú kīnĩ, 'bā ũdrā' bā gí rĩ pi gō íngá ídri rú rá 'dīni kuyé. 'Í lā Ẹzĩ 23:8. 12:19 12:19 Dětōrōnómē 25:5 § 12:26 12:26

Ābūrámā: Múngú zĩ Ābūrámā ri kīnĩ, ā ku ívé 'bā 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi, ā ku ívé āngū, ā 'de muų āngū āzi ú'di ni gé. Ābūrámā ri é'bĩpĩ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkĩ ĩri ílí élifū ālu mūdūrũlũ ārō (1,800) gé, ísú tĩkĩ drĩ Yēsū ri kuyé. 'Í lā Í'dóngará 12-25. * 12:26 12:26 Īsákā: Īsákā ri mvá Múngú ní ezĩ Ābūrámā ní rĩ. 'Í lā Í'dóngará 17-35.

† 12:26 12:26 Yōkóbũ: Yōkóbũ ri Ābūrámā mvōpĩ Īsákā vé mvá, ĩri anji be mūdri drĩ ni ĩrĩ, Múngú újázú rú ni zĩ Īsērélē, úyú ĩrivé rĩ zĩkĩ anji Īsērélē vé ni. Sā Yēsū vé rĩ gé, zĩkĩ kōpi Yāhúdĩ. 'Í lā Í'dóngará 25-50. 12:26 12:26 Wűngará 3:6

30 Lē mī lē Úpí Múngú mívé rī éšì be céré, índrí mívé rī be céré, yìkì mívé rī be céré, ũkpō mívé rī be céré.’

31 Tāimbì ìrī rī 'dínì, 'Lē mī lē 'bá mī gārā gá rī sù mí ní mī rù'bá lēé rī tìjì.' Tāimbì āzi tāimbì ìrī 'dī'bée ndēépi rá ni 'dāáyo.”

32 Ágó riipi tāimbì ímbápi rī ní 'yozú kīnī, “Ímbápi, tā mí ní 'yoó kīnī, Múngú ri 'yéṅá ālu, Múngú āzi túngú ni 'dāáyo 'dīri, ìri tā áda.

33 Ádarú lē mī lē ìri éšì be céré, yìkì mívé rī be céré, ũkpō mívé rī be céré, āzini 'í lē dō 'bá mī gārā gá rī sù mí ní mī rù'bá lēé rī tìjì, ndē ngá mí ní sēé rī pi rá, āzini ndē rōbōṅō mí ní zāá rī rá.”

34 Yēsū kā ndree ágó rī újā tā rī pìrì, ìri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, “Mí ítrú nóni mi ícá ìnyìṅá mālūngā Múngú vé rī ā jēlé gá gí.” Vúdrī ni gé, 'bá āzi gō Yēsū ri zìjì tā āzi sī dījì kuyé.

Kúrisítō ri ā'di ā Mvā?

(Mātáyo 22:41-46; Lúkā 20:41-44)

35 Yēsū kā rií 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ìri ní 'bá rī pi zizú kīnī, “'Bá tāimbì ímbá'bá rī pi ri 'yo kīnī, Kúrisítō ri ímú ífū úyú Dāwúđì vé rī agá, tā kōpi ní 'yoó 'dīri, kōpi ũsùkì ífífì ni a'di?

36 Índrí Uleteré rī ású Dāwúđì ri, sē átá 'dínì kīnī,

“ 'Úpí Múngú 'yo mávé Úpí ní kīnī,

“Mí úrí mā drì èndépiḡ gé, cīngbá má ní mívé ari'ba rī pi 'bāzú mī palé gá rī gé.” ’

37 Dāwúđì zì dō Kúrisítō ri ívé Úpí píri, Kúrisítō ri ícò adri Dāwúđì ā mvá íngóni ngóni?”

'Bá kárakará 'bākí úvá rizú tā ìri ní ímbá 'dīri yizú āyìkō sī.

Yēsū kīnī lē 'bá rī pi ā adrikí mī be kowu 'bá tāimbì Mósē vé rī ímbá'bá rī pi vé tā sī
(Mātáyo 23:1-36; Lúkā 20:45-47)

38 Yēsū kā rií 'bá rī pi ímbá, ìri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ími adrikí mī be kowu 'bá ri'ba tāimbì Mósē vé rī ímbá'bá 'dī'bée ā

tā sī. Kōpi lēkí ì úsú bōngó ācoco ni pi sī, rií écì jōkōnī agásì, 'bá rī pi kádō ì ezií, kōpi ē ìnjìkì rí ì ìnjìnjì.

39 Āzini kōpi lēkí ā 'bākí ì úrí vūrā 'bá ambugu rī pi vé rizú úrízú Jó Múngú ri Zizú rī pi agá 'dāá rī gé, āzini vūrā 'bá ìnjìzú ìnjìnjì rizú ũmū nyazú rī gé.

40 Kōpi ri owuzì rī pi ē mī ũ'bā rizú kōpivé ngá jó āsámvú gé rī pi u'duzú kōpi drigé sī. Kōpi ri Múngú ri zì sá be āco, 'bá rī pi ā ndrekí rí ì. 'Bá tā 'o'bá 'dínì 'dī'bée, Múngú ri ímú kōpi ìrīṅā ũnjí ũnjí.”

Ngá ōwúzìgò rī ní sēé rī vé tā

(Lúkā 21:1-4)

41 Yēsū ní 'dezú mužú úrízú sōndúkú ì ní 'bāá kuú Jó Múngú vé rī agá, ì ní rizú mūfēngā 'bezú 'a ni gé rī ā gārā gá. Tē rií 'bá kárakará mūfēngā jì'bá 'be'bá rī pi ndree. Ndre 'bá ā'bú be rī pi 'bekí mūfēngā ìvé rī āmbúgú.

42 Kúru ōwúzìgò āzi íjì ívé rī mūfēngā fífì nyírìṅá ènjìjìpi ku ni 'beé ìrì.

43 Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ìri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ádarú á 'yo ìmi ní 'dínì, ũkú ōwúzìgò ngá ākó 'dīri vé mūfēngā 'beé rī, ndē 'bá 'be'bá āmbúgú rī pi vé rī rá.

44 Ngá 'bá ā'bú be rī pi ní sēé rī, kōpi í'dúkí ívé ā'bú kárakará rī pi agá, 'bo ũkú ngá ākó 'dīri sē ívé ngá 'í ní kōdō 'í ìzā kozú rī ārēvú céré.”

13

Ì ímú Jó Múngú vé rī ũṅō arí vūgá

(Mātáyo 24:1-2; Lúkā 21:5-6)

1 Yēsū kā rií fūú mužú Jó Múngú vé rī agásì, ìrivé 'bá ìri ā pámvú ũbī'bá rī pi vé ālu ní 'yozú ìri ní kīnī, “Ímbápi, 'í ndre drī ìrā ũnyī be 'dī'bée ká, āzini 'í ndre drī jó ì ní sùjì jó Múngú ri ìnjìzú rī ā gārā gá sī ũnyī be 'dī'bée ká!”

2 Yēsū ní újázú ìri ní kīnī, “Jó mí ní ndree ambugu ambugu 'dī'bée, ì ímú kōpi ũṅō céré u'de vūgá, ìrā ì ní jó rī pi ũ'bāzú ānì 'dī'bée, ì ímú kōpi ũṅō ú'bé céré vūgá.”

*Īzāngā ímúpi drīdrī 'dīlē rī
(Mātáyo 24:3-14; Lúkā 21:7-19)*

³ Vúdrī ni gé, Yēsū mu úri kuú Írā Ōlívē vé rī drīgé, í'búná aco kōpi āsámvú Jó Múngú vé rī be nī. Pétēró pi Yókóbū be, Yūwánī sī, āzini Āndēréyā sī, kōpi ní ĩ njezú muzú Yēsū vugá 'dāá.

⁴ Kōpi ní Yēsū ri zizú kínī, “Tā 'dī'bée ímú ĩ nga ngōtú? Ngá ímúpi lūupi kínī, tā 'dī'bée ímú ĩ nga rá rī ā'dí?”

⁵ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Īmi ndrekí múké, lē 'bá āzi ā ũ'bā ĩmī mī ku,

⁶ ā'diātāsīyā 'bá kárakarā pi ímú ũnjō úlī mā rú sī, kōpi 'yo, ĩ Kúrísítō 'i. Kōpi 'bá kárakarā pi ē mī ũ'bā rá.

⁷ Īmi kádō tā ē'dí vé ni yī, āzini ĩmi kádō tā ē'dí vé ĩ ní rií átá rī ā tā yī, lē ĩmi adrikí ũrī sī ku. Tā 'dīni 'dī'bée ímú ĩ nga rá, 'bo adri 'yozú kínī, ũđđ nyōókú nōri vé rī, ĩri 'i deępi 'dī 'dīni kuyé.

⁸ 'Bá āngū āzi agá rī pi ímú ē'dí 'dī ĩ āsámvú gé sī 'bá āngū āzi agá rī pi be. 'Bá mālūngā ru'bá rī pi ímú ē'dí 'dī ĩ ōgūpī mālūngā ru'bá rī pi be, dīngídīngí ri ímú āngū aya vūrā kárakarā ni pi agásī, ēbírī ri ímú 'de ũnjí ũnjí. 'Bo tā 'dī'bée drī ĩzāngā rī vé í'dóngará.

⁹ “Īmi adrikí mī be kowu! ĩ ímú ĩmi uru jī mu tō 'bá tā lī'bá rī pi ęndreṭi gé, ĩ ĩmi ũgbā Jó Múngú ri Zizú rī pi agásī kēlīnā sī. ĩ ímú ĩmi jī mu pá tu ũgalaku ambugu rī pi ęndreṭi gé, āzini 'bāgú rī pi ęndreṭi gé mā tā sī, ĩri adri drīlé múké ĩmi ní mávé tā ũlūzú kōpi ní.

¹⁰ Ū'dú ũđđ vé rī ní drī ícázú kuyé rī gé, lē ā ũlúkí ũ'dúkó múké rī muzú āngū rī pi agásī céré.

¹¹ Urukí dō ĩmi, āzini tōkí dō ĩmi 'bá tā lī'bá rī pi ęndreṭi gé, lē ĩmi rikí ĩmi ũsū drāá átángá ĩmi ní lēé muú átá rī vé tā sī ku. Sā ni kádō ícá, átángá ĩmi ní muú átá rī, Múngú ri ũlū ĩmi ní nī. ĩmi átákí átángá rī nī ku, Índrí Uleterē rī átá nī.

¹² “Ēdrīpi ri ímú édrīpi ā ũli 'be, ĩri édrīpi ri sē 'dī drā rá. Ētēpi ri ímú ívé anjíná rī pi ā ũli 'be, ĩri kōpi sē ú'dí ũdrā

rá, anjíná rī pi ímú ufu ku ari'ba rú, kōpi 'bá ĩ tī'bá rī pi sē ú'dí ũdrā rá.

¹³ 'Bá rī pi ímú ĩmi ngū ũnjí mā tā sī, 'bo 'bá pá tuúpi tītí ívé ē'yīngará agá cīngbá cazú ũđđ gé rī, Múngú ri ímú ĩri pa rá.

*Tā ũnjí ímúpi 'i ngaápi rī
(Mātáyo 24:15-21; Lúkā 21:20-24)*

¹⁴ “Īmi kádō 'Ngá ũnjí āngū izaápi' ni ndreé tu pá kuú vūrā ĩri ní kōdō pá tuzú ku rī gé, 'bá tā ni lāápi rī ā nī tā ni vé ífífí múké. Sā 'dāri gé, 'bá adri'bá āngū Yūdáyā vé rī agá rī pi, lē kōpi ā ápákí muzú írā drīgé.

¹⁵ Tā 'dīri ísú dō 'bá rī jó drīgé, ē ísí fí jó agá 'dāá, muú ngá āzi í'dú ku.

¹⁶ Tā 'dīri ísú dō 'bá rī ōmvú agá, lē 'bá rī ā gō vulé muú ívé bōngó akoó rŭkŭ rī í'dú ku.

¹⁷ Lókí 'dāri gé, tā rī ímú adri ũkpó ũkpó ũkú 'a be rī pi ní, āzini ũkú anji be drī ũdéná rú bā ndrú'bá ndrúndru rī pi ní!

¹⁸ Lē ĩmi zíkí Múngú ri, tā 'dī'bée ā ngá rí 'i lókí kílongóro vé rī* gé ku,

¹⁹ ā'diātāsīyā sá 'dāri gé, ĩzāngā 'bá rī pi ní ímú nyaá rī, Múngú ní í'dózú vū rī gbingará gá 'dāá, kōpi nyakí drī āvū ni kuyé. 'Bo ĩzāngā sŭ 'dīri tīnī ni, ícá gōó 'i ngaá đđi ku.

²⁰ Úpi ē ítrú dō ũ'dú ĩzāngā nyazú rī ícá ēlīnā ku, 'bá āzi ícá adrií ídri rú ku. 'Bo ĩrivé 'bá ĩri ní íngá ũpēé rī pi ā tā sī, ĩri ũ'dú rī ítrú ícá ēlīnā.

²¹ Lókí 'dāri gé, 'bá rī 'yo dō, “Í ndre, Kúrísítō ri nō!’ dōku ‘Īri 'dā!’ lē mí ē'yī ĩrivé tā ĩri ní 'yoó 'dīri ku.

²² 'Bá ũnjó rú 'yo'bá kínī ĩ Kúrísítō 'i rī pi nēbī ũnjó rú rī pi be, kōpi ímú ífŭ ri tā āyāzú āyāyā ni pi 'o 'bá Múngú ní ũpēé rī pi ē mī ũ'bāzú ānī, 'bo kōpi ícókí ũ'bāá bā ku.

²³ 'Bo ĩmi adrikí mī be kowu! Má ũlū ĩmi ní tā ímú'bá 'i nga'bá rī pi ārēvú céré drīdrī gí.

*Yēsū vé ĩgōngará
(Mātáyo 24:29-31; Lúkā 21:25-28)*

13:14 13:14 Dānyēlē 9:27; 11:31; 12:11 * **13:18 13:18** Lókí kílongóro vé rī: Āngū Īsērēlē vé rī gé 'dāá, lókí kílongóro vé rī gé, ēčī tungará ũkpó ũkpó, ā'diātāsīyā yīgó ri 'dī ambamba, sē āngū rī igbe igbe.

24 “Lókí 'dāri gé, ĭzāngā 'bá rĩ pi ní nyaá rĩ ã vùdrĩ gé,

“ ‘Ūtũ rĩ ě mĩ ri ímũ bĩ nĩ ku ĭnĩnǎ rú, mbǎá rĩ gō kaá ku.

25 Línyǎ rĩ pi ímũ lǔ 'bũ gé 'dǎásĩ vũgá, ĭ ímũ ngá 'bũ gé 'dǎlé rĩ pi aya rá.’

26 “Sǎ 'dāri gé, ma 'Bá Mvǎ 'i, 'bá rĩ pi ímũ mávé ímũngará ĭrĩbĩtĩ agásĩ ũkpō be āmbúgú rĩ ndre, āzini mávé dǐngará pōwũpōwũ rĩ ndre ĭ mĩ sĩ.

27 Ma ímũ mávé mǎlǎyíkǎ rĩ pi ĭpē ímũ 'bá ĭ ní ũpēé gĩ rĩ pi tra vũ drĩgē sĩ céré, cĩngbǎ cazú 'bũ gé 'dǎá.

Nǎpĩ pētĩ ĭ ní zĩ fĩgĩ rĩ vé rĩ
(Mátáyo 24:32-35; Lúkǎ 21:29-33)

28 “Lē ĩmi nĩkĩ tā 'dĩri áamá pētĩ rú 'bá gá, pētĩ ĭ ní zĩ fĩgĩ rĩ ě bĩ í 'dó dō rũú gĩ, mĩ ícó nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, ěézũ ícá ĭnyĩnǎ gĩ.

29 Kúru ĩmi ndrekĩ dō tā má ní ũlũú 'dĩ'bée ri ĭ 'o, ĩmi ícó nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, lókĩ má ní ĭgōzú rĩ ícá ĭnyĩnǎnǎ gĩ.

30 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá urũkō lókĩ nōri vé rĩ pi ũdrǎkĩ drĩ ku, tā 'dĩ'bée ārēvú céré ímũ ĭ nga drĩdrĩ ũgbále ká.

31 'Bũ pi vũ be, kōpi ímũ dē rá, 'bo átángǎ má ní átá rĩ tā áda, ĩri adri mʊzú 'dání'dání.

'Bá āzi nĩ ũ'dú, dōku sǎ má ní ímvízú rĩ kuyé

(Mátáyo 24:36-44)

32 “‘Bo 'bá āzi nĩ ũ'dú, dōku sǎ tā 'dĩ'bée ní 'i ngazú rĩ kuyé, mǎlǎyíkǎ 'bũ gé rĩ pi nĩkĩ kpá kuyé, Ma Mvǎ rú, á nĩ kpá kuyé, 'yéngǎ má Ĕtēpĩ Múngú nĩ ĭngǎ nĩ.

33 Lē ĩmi adrikĩ mĩ be kōwũ, ĩmi adrikĩ ũrē, ā 'diātāsīyǎ ĩmi nĩkĩ sǎ tā rĩ ní ímũzú 'i ngazú rĩ kuyé.

34 Tǎ má ní átá 'dĩri, ĩri adri sũ ágó āzi ní ívé 'bētĩ kuú, ĩri ní 'deé mʊú ěčĩ gé rǎrá rú, ĩri ní ězĩ awaá ívé átĩ 'bá rĩ pi ní, ĩri ní 'yoó ívé átĩ 'bá kēētĩlē ũtēēpi rĩ ní, ā adri mĩ be mgbō rĩ tĩni.

13:25 13:25 Ísáyǎ 13:10; 34:4 * 14:1 14:1 Ū'dú Múngú ní Ĕlǐzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ: Yǎhúđĩ rĩ pi ri ũ'dú Múngú ní ọtũ ẹlǐzú Ísērélē rĩ pi vé jó rĩ pi tĩ gé sĩ Ĕjēpētō gá 'dǎá rĩ vé tā ígá. Ọtũ kōpi ẹ'bĩpĩjĩ ũbēkĩ kǎbĩlō ā ári ívé kēētĩ ě ẹrĩfe gá sĩ, sē Múngú ũ'dĩ kōpi kuyé. Múngú ũ'dĩ 'bá Ĕjēpētō vé kǎbĩlō āri ũbē 'bá ívé kēētĩ ě ẹrĩfe gá sĩ kuyé rĩ pi vé anjĩ āgō kǎyú rĩ pi ũdrǎá 'bá ǎlu ǎlu vé 'bētĩ ǎsámvú gé sĩ rá. 'Í lǎ Wũngǎrá 12:17-28; Mátáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkǎ 2:41; Yũwǎnĩ 2:13; Ĕzĩ 12:4; 1 Kōrínitō 5:7; Ĕbērē 11:28. † 14:1 14:1 Ūmũ ĭ ní Pángǎ ni 'Bǎá Ūdrǎ ku rĩ nyazú rĩ: Yǎhúđĩ rĩ pi ri ũmũ 'dĩri nya ca ũ'dú ẹzĩrĩ, kōpi ri ũ'dú Múngú ní ĭ pazú adringǎrá túgērĩ rú 'bá Ĕjēpētō vé rĩ pi drĩgē sĩ rĩ vé tā ígá ǎni. Ūmũ 'dĩri ĭ í 'dó nya Ū'dú Múngú ní Ĕlǐzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ gé. 'Í lǎ Wũngǎrá 12:17-20.

35 “Kúru lē ĩmi adrikĩ mĩ be mgbō, ā 'diātāsīyǎ lókĩ jó 'dĩpa ní ícázú rĩ, dō ĩri ícá ũndrēngǎ sĩ yǎ, dō ĭnĩnǎ útú gé yǎ, dō ũ'bũtĩ sĩ yǎ, ĩmi nĩkĩ kuyé.

36 'Bo jó 'dĩpa ícá dō mbēlēngǎ, ě ícá rĩ ĩmi ísú ũ'dú kongǎrá gá ku.

37 Tǎ má ní 'yoó ĩmi ní 'dĩri, á 'yo 'bá céré ní, lē ĩmi adrikĩ mĩ be mgbō, ĩmi ũtēkĩ ĭrivé ĭgōngǎrá!”

14

'Bekĩ Yēsũ ā ũli lēzú ĩri 'dizú
(Mátáyo 26:1-5; Lúkǎ 22:1-2; Yũwǎnĩ 11:45-53)

1 Ū'dú Múngú ní Ĕlǐzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ, * āzini Ūmũ ĭ ní Pángǎ ni 'Bǎá Ūdrǎ ku rĩ nyazú rĩ† vé ũ'dú kǎ aceé ĭrĩ, atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, 'bá tǎimbĩ ímbǎ 'bá rĩ pi be, rikĩ Yēsũ ā tā ndrĩi lēzú ĩri ruzú, ĭ 'dĩkĩ rĩ ĩri drǎá 'dĩísĩ rá.

2 Kōpi rikĩ 'yoó kĩnĩ, “Lē 'bá rúkĩ Yēsũ ri ũ'dú ũmũ nyazú rĩ gé ku, ā 'diātāsīyǎ 'bá rĩ pi ímũ íngǎ 'bá drĩgē gĩ.”

Ūkú āzi dǎ ũdu Yēsũ drĩgē
(Mátáyo 26:6-13; Yũwǎnĩ 12:1-8)

3 Yēsũ kǎ rií adrii Bētēnīyǎ gá 'dǎá, ri adrii Sĩmónǎ ọtũ ũfú ní nyaá rĩ vé āngǎ. Yēsũ kǎ úri ínyǎ nyangǎrá gá, ũkú āzi ní ímũzú ũdu ngũúpi ndrĩndrĩ ni be drĩgē mǎlǎngĩ agá, ũdu rĩ ājē be āmbúgú. Ūkú rĩ ní mǎlǎngĩ rĩ ě tĩ zĩzú, ĩri ní ũdu rĩ dǎzú Yēsũ drĩgē.

4 Tǎ 'dĩri sē 'bá urũkō ũmũ rĩ gé 'dǎlé rĩ pi ě ẹsĩ ve rá, kōpi ní rizú unuzú ĭ ǎsámvú gé sĩ kĩnĩ, “Ngá ũkú rĩ ní rizú ũdu rĩ izazú 'dĩni rĩ ā 'dĩ?”

5 Kōpi íngǎkĩ ũkú rĩ drĩgē mgbǎrǎsĩ. Kōpi kĩnĩ, “Ūkú rĩ té ũdu rĩ ọzĩ mũfēngǎ fífĩ ẹnjĩjĩpi ẹnjĩjĩnĩ mũdũrũlũ na, ĩri té mũfēngǎ ni awa 'bá ngá ǎkó rĩ pi ní.”

6 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, “Lē ĩmi kukĩ ũkú rĩ, ngá ĩmi ní rizú ũkú rĩ ě drĩ izazú

'dini rĩ ã'di? Tã ũkú rĩ ní 'oó má ní 'dĩri, ìri tã múké,

⁷ ã'diātāsīyã ú'dú céré ìmi ri adri 'bá ngá ãkó rĩ pi be trũ, ìmi lēkí dō kōpi ẽ ìzã koó, ìmi ícó ko rá. 'Bo má ícó áwí adrii ìmi be nōgó rō ku.

⁸ Ũkú 'dĩri 'o ngá 'í ní lēé 'oó má ní rĩ gí. Má ní drĩ adrizú ídri rú rĩ gé, ũkú rĩ dã ũdu mâ rụ'bá trizú ãní, má kãdō ímú drãá, ísú trĩ mâ rụ'bá ũdu rĩ sĩ ìnógósí gí.

⁹ Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dini, 'bá rĩ pi kãdō rii ú'dúkó múké rĩ ũlúu muzú vũ drĩgé sĩ, kōpi tã ũkú rĩ ní 'oó rĩ ígá, kōpi ũlũ muzú 'bá rĩ pi ní."

Yúdã 'be Yēsũ ã ũli

(Mātáyo 26:14-16; Lúkã 22:3-6)

¹⁰ Kúru Yúdã Īsīkārīyótã Yēsũ vé 'bá áyúãyũ mụdrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi vé ãzi ní 'dezú muzú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi vúgá 'dãá, 'i 'be rí Yēsũ ã ũli, kōpi ã rúkí rí ìri.

¹¹ Atala atala rĩ pi drĩgé 'dĩ'bée kã tã 'dĩri yĩ, kōpi adrikí ãní ãyĩkō sĩ, kōpi 'yokí ì tĩ sĩ kĩnĩ, ì Yúdã ní mũfēngã sē rá. Kúru Yúdã ní lētĩ ndãzú Yēsũ ã ũli 'bezú ãní.

Ínyá ũdũ Yēsũ ní nyaá rĩ

(Mātáyo 26:17-25; Lúkã 22:7-14, 21-23; Yūwánĩ 13:21-30)

¹² Ụ'dú ì ní 'dózú Ụmũ ì ní Pángã ni 'Bãá Údrá ku rĩ nyazú rĩ gé, Yãhúdĩ rĩ pi céré ãlu ãlu kãbĩlō mvá‡ 'í'dú lị rōbōṅṅo rú Ụ'dú Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ gé, Yēsũ vé 'bá ìri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ìri zizú kĩnĩ, "Mí lē 'bã mụkí ínyá mí ní lēé nyaá Ụ'dú Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ vé rĩ á'dí ìngũgá?"

¹³ Kúru Yēsũ ní ívé 'bá 'ì pámvú ũbĩ'bá ìrĩ ni pi pēzú, ìri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ìmi mụkí kūrú Yērúsãlēmã vé rĩ agá 'dãá, ìmi ca mụ ágó ãzi ísú 'dãlé, ìri ri ũdrí 'dú muzú yĩ be agá. Ìmi 'dekí mụú vú ni gé sĩ.

¹⁴ Jó 'dĩpa rĩ kãdō fií jó agá 'dãá, ìmi lũkí ìri ní kĩnĩ, 'Ímbãpi kĩnĩ, "'Bã ụmũ Ụ'dú

Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ nya mávé 'bá mâ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be ìngũgá?" '

¹⁵ Jó 'dĩpa ri ìmi jì tų muzú jó 'a be ãmbúgú ụrụgégé, ì ní ngá ụmũ vé rĩ útú ũ'bãá kuú 'a ni gé ìnógósí gí rĩ agá 'dãá, ìri ìmi ní jó rĩ 'da. Kúru ìmi á'díkí ínyá rĩ, ìmi ũ'bãkí jó rĩ agá 'dãá."

¹⁶ Kúru 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá ìrĩ 'dĩ'bée ní ngazú 'dezú muzú kūrú rĩ agá 'dãá, kōpi cakí tã rĩ ísú, sũ nyo Yēsũ ní 'yoó rĩ tịni. Kōpi ní ínyá ì ní lēé mụú nyaá ụmũ Ụ'dú Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ vé rĩ á'dízú, kōpi ní ũ'bãzú jó rĩ agá 'dãá.

¹⁷ Kã mụú adrii ũndré sĩ, Yēsũ pi ní ícázú ívé 'bá áyúãyũ mụdrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi be.

¹⁸ Yēsũ pi kã úrí ínyá rĩ nyangára gá ívé 'bá áyúãyũ rĩ pi be, ìri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ádarú ìmi ãsãmvú gé 'dĩgé, 'bá 'bá ní rii ngá nyaá ìri be trũ rĩ ímú mâ ũli 'be nĩ."

¹⁹ Tã Yēsũ ní 'yoó 'dĩri sē 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá 'dĩ'bée ní ìzãngã ambamba, 'bá ãlu ãlu 'de rí Yēsũ ri zĩ, "'Bá rĩ adri nyo ma 'i ku?"

²⁰ Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Ìmi 'bá mụdrĩ drĩ ni ìrĩ 'dĩ'bée, ìmi ãsãmvú gé 'dĩgé, 'bá ínyá dũupi má be trũ sákãní nōri agá rĩ, 'bá rĩ adriipi 'dĩ."

²¹ Ma 'Bá Mvã 'i, ì ímú ma 'dị drã rá, sũ ì ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tịni. 'Bo ìzãngã rĩ ímú adri 'bá mâ ũli 'beépi rĩ vé ni! Ọtú ã tìkí dō ágó 'dĩri kuyé, ìri té adri múké.

Ínyá Ụpí vé uletere rĩ vé nyangára

(Mātáyo 26:26-30; Lúkã 22:14-23; 1 Kōrínitō 11:23-25)

²² Yēsũ pi kã úrí ívé 'bá 'ì pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be ngá nyangára gá, ìri ní pángã 'í'dúzú, ìri ní ọwō'dífô sēzú Múngú ní, ìri ní 'a ni ãndízú, ìri ní sēzú ívé 'bá 'ì pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní, ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Ìmi 'yíkí nyaá, 'dĩri rụ'bá mávé rĩ."

²³ Ìri ní kpá kópō vinyọ be agá rĩ 'í'dúzú, ìri ní ọwō'dífô sēzú Múngú ní, ìri ní sēzú kōpi ní, kōpi ní céré 'yízú mvuzú.

‡ 14:12 14:12 Kãbĩlō mvã: Múngú sē tãjmbĩ Mósē ní kĩnĩ, 'bá rĩ pi ã zãkí kãbĩlō Múngú ní rōbōṅṅo rú, ã trũkí rĩ kōpi ívé ùnjikãnyã agãsí rá. Sē ì ní Yēsũ ri zizú Kãbĩlō Mvã Múngú vé ni ãní, ã'diātāsīyã Múngú ìpē ìri ímú drãá 'bávé ùnjikãnyã ụjĩ. 'Í lã Wũngára 12:17-28; Lúkã 22:7; Yūwánĩ 1:29-35; 1 Kōrínitō 5:7; 1 Pétēró 1:19.

24 Kúru ìri ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Dīri mávè àrì dā̀pì, má ní ùndī ruzú 'bá káràkará pì ā tā sī rī. §

25 Ádarú ā lē 'yoó ìmi ní 'dīni, í'dózú àndrū mužú drīdrī, á gō vīnyō mvuṽ dījī ku, ma mụ vīnyō ú'dí mvu mālūngā Múngú vé rī gé.”

26 Kúru kòpì ní úngó ngozú, kòpì ní 'dezú mužú ánga ī ní zījī Írā Ōlívē vé rī drīgé 'dā̀.

Yēsū kīnī, Pétēro ri ímú 'i gā rá
(Mātáyo 26:31-35; Lúkā 22:31-34; Yūwánī 13:36-38)

27 Kòpì ní rīi mungará gá létì gé 'dīgé, Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'bá rī pì ní kīnī, “Ìmi céré ímú ápá mā rụ'bá gá sī rá, ā'diātāsīyā sīkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī,

“ 'Ma ímú 'bá kābīlō úcépì rī 'dì drā rá, kābīlō rī pì ímú ayi kpélékpélé.’

28 'Bo má kādō íngá gōó ídri rú, ma 'de mužú ìmī drīlé gá sī drīdrī āngū Gālīláyā vé rī gé 'dālé, 'bā mụ 'bā ísú ìmi be 'dālé.”

29 Pétēro ní 'yozú ìri ní kīnī, “'Bá rī pì dō céré ápá mī rụ'bá gá sī rá drāā́sīyā, má ícò ápá ku.”

30 Yēsū ní újázú ìri ní kīnī, “Pétēro, ìnīnā àndrū nōri sī, mī ímú ma gā ca vú na, vūdrī ni gé, lōgúlōgú rī ímú céré 'be vú ìrī.”

31 Pétēro gō rīi tā rī síi dījī dījī kīnī, “Má ícò ālujāni 'yoó á gā mī sī 'dīni ku, 'bā ūdrā mī be trū.” 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pì céré ngakí 'yoó, sū Pétēro ní 'yoó 'dīri tīnī.

Yēsū zì Múngú ri Gētēsēmānī gé 'dālé
(Mātáyo 26:36-46; Lúkā 22:39-46)

32 Yēsū pì ní 'dezú mužú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'bá rī pì be āngū ī ní zījī Gētēsēmānī rī gé 'dālé, ìri ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Ìmi úríkí 'dīgé, ma drī mụ Múngú rī zì.”

§ 14:24 14:24 'Dīri mávè àrì má ní ùndī ruzú 'bá káràkará pì be rī: Árí 'dīri 'bá rī pì vé ùnjīkányā ūjī, ìri sē kòpìvé ùndī Múngú be rī adri múké. 'Bá Ísērélē vé rī pì ríkí tī, āzini ndrījī zāá Múngú ní rōbōnō rú, ā ūjī rī ívé ùnjīkányā, ī adrikí rī ule. Rōbōnō ī ní zāá 'dīri 'i'da Yēsū vé drāngará pētī alambaku sígé sū Kābīlō Mvā Múngú vé rī tīnī rī. Árí Yēsū vé dā̀pì rōbōnō rú 'dīri, ìri 'bá céré ìri 'yī' 'bá gí rī pì trū ívé ùnjīkányā agásí. 'Í lā Wūngará 24:8; Lēvītīkā 16:11-19; Mātáyo 26:28; Èbérē 9:15-22. 14:27 14:27 Zākāriyā 13:7 * 14:36 14:36 Ábā: Ábā vé ífífí, Áramáyīkí tī sī, étépì.

33 Yēsū jì Pétēro pì Yōkóbū be, Yūwánī sī mužú 'í vúgá sī ìndī. Ízāngā nō éjì ní ambamba.

34 Ìri ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Ízāngā fì má éjì agá nōlé, lē ma 'dījī drāá. Ìmi adrikí 'dīgé, 'bo ìmi adrikí mī be mgbō, ā kokí 'dú ku.”

35 Yēsū gō 'i útrú drīdrī mādā, ìri ní kūmūcí ūtīzú, ìri ní Múngú rī zízú kīnī, “Ícò dō rá, lē tā ūkpó ūkpó 'dīni 'dīri ā nga 'i mā rụ' 'bá gá ku.”

36 Ìri ní 'yozú kīnī, “Ábā,* má Ètépì, tā āzì mī ndēepì ní 'dā́yo. Ícò dō rá, 'í 'dú kópō ízāngā vé 'dīri mā rụ' 'bá gá sī rá. 'Í 'o tā mī éjì ní lēé rī, adri 'yozú kīnī tā mā éjì ní lēé rī ku.”

37 Yēsū ní 'i újázú gōzú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'bá rī pì vúgá 'dā́, ísú kòpì rī 'dú ko. Ìri ní 'yozú Sīmōnā Pétēro ní kīnī, “Ìmi rī 'dú ko? Ìmi ícókí nyo adrii mī be mgbō sā be ālu ku?

38 Lē ìmi adrikí mī be mgbō, ìmi zíkí Múngú rī, tā ūkpó ūkpó ní ē ímú rī ìmi ū'bījī ku. Éjì ìmivé rī lē kōdō tā 'oó pīrī, 'bo ìmī rụ' 'bá ní adrii ūkpō ākó rī sī, ìmi ícókí tā pīrī 'oó ku.”

39 Yēsū gō kpá 'deé mụ Múngú rī zījī dījī, sū 'í ní té zījī drīdrī rī tīnī.

40 Yēsū kā 'i újā gōó vúlé ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'bá rī pì vúgá 'dā́ dījī, ísú kòpì rī 'dú ko, ā'diātāsīyā 'dú rī drī kòpì mī gé 'dā́ ūgōgō, sē kòpì ndākí átángá ī ní lēé átá rī tī.

41 Yēsū kā 'i újā caá kòpì vúgá 'dā́ vú na ní gé, ìri ní 'yozú kīnī, “Ìmi drī rī 'dú rī koko, āzini ìmi drī rī uvuvu? Ìmi kokí 'dú rī éjīrī! Sā ī ní 'Bá Mvā rī ruzú sēzú 'bá ūnjī rī pì drīgé rī ícò gí.

42 Ìmi íngákí uru! 'Bá 'dekí mụ! 'Bá mā ūli 'beepì rī ícá gí.”

Yēsū vé rūngará
(Mātáyo 26:47-56; Lúkā 22:47-53; Yūwánī 18:3-12)

43 Yēsũ kā drĩ átángá rĩ átá deę 'í tị gé sĩ kuyé, koro Yúdã Yēsũ ã ùli 'beępi rĩ ní ícázú, Yúdã ri 'bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ'bá mụdrĩ drĩ ni ãrĩ rĩ pi vé ãzi. 'Bá kárakará ímúkí Yúdã pi be trú, kọpi í'dúkí ìlĩ ãco ãco ni pi, ãzini túré pi be ímúzú ì drígé sĩ ìndĩ. Atala atala rĩ pi drígé rĩ pi, 'bá tãimbĩ Mósẽ vé rĩ ímbá'bá rĩ pi, ãzini 'bá ambugu rĩ pi be, ãpẹkí kọpi ímúzú nĩ.

44 Yúdã lũ ãngáráwá rĩ pi ní drĩdrĩ kĩnĩ, "Ágó má ní mụyú u'deę eziđi będrĩ sĩ rĩ, 'bá rĩ ãri adriipi 'dĩ. Ìmi rúkí ãri, ãmi jíkí ãri mụzú, ãmi ùtẹkí ãri mụzú ùtẹtẹ."

45 Kọpi ká caá, koro Yúdã ní 'dezu mụzú Yēsũ vúgá 'dãá, ãri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Ímbápi!" ãri ní kúru Yēsũ ri u'dezu eziđi będrĩ sĩ.

46 Kúru ãgõ ímú'bá Yúdã pi be 'dĩ'bée ní Yēsũ ri ruzú.

47 ãgõ pá tu'bá Yēsũ ã gārã gá 'dĩ'bée vé ãlu† ní ívé ìlĩ ãco rĩ ãnjézú kẹrẹwũ rĩ agásĩ, ãri ní átálágú ãmbúgú rĩ vé átí'bá ẽ bĩ gazú mvórú 'dezu vúgá 'dãá.

48 Yēsũ ní 'yozú 'bá 'i rụ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ngá ãmi ní ímúzú ìlĩ ãco ãco ni pi be, ãzini túré pi be drígé, ma ruzú sũ 'bá tã ùnjĩ 'oópi rĩ tịni rĩ ã'di?

49 Ù'dú céré 'bá rikí adrii ãmi be trú, á ri ãmi ímbá Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá, ãmi rúkí ma kuyé. 'Bo tã 'i ngaápi mã rú'bá gá ãndrũ nõri, ã sę rí tã ì ní sĩ kú Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ, ã nga rí 'i fũú tịni gé bęnĩ."

50 Kúru Yēsũ vé 'bá ãri ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ngakí ápá céré, kukí Yēsũ ri kú ó'dúkúlegúsĩ.

51 Kẹrimvá ãzi ri 'deę mụzú Yēsũ ã vudrĩ gé sĩ, ndrã bõngó 'i rú'bá gá. 'Bá rĩ pi ká lée ãri rụyú,

52 kẹrimvá rĩ ãnjó 'i kọpi drígé sĩ, ku ívé bõngó kuú kọpi drígé, ápá mụzú rú'bá be ule.

Yēsũ tu pá Yãhúđĩ ambugu tã lĩ'bá rĩ pi

† 14:47 14:47 ãgõ 'dĩ'bée vé ãlu: 'Bá 'dĩri Pétěrõ 'i. 'Í lã Yũwãni 18:10-11. ‡ 14:55 14:55 'Bá tã lĩ'bá rĩ pi: Átálágú ãmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drígé rĩ pi, drĩkoma rĩ pi, kọpi ri ì úmú tã Yãhúđĩ rĩ pi vé rĩ lĩ. § 14:63 14:63 Bõngó ãsízú: Átálágú ãmbúgú rĩ ãsĩ ívé bõngó lüzú kĩnĩ, eşi ni ve tã Yēsũ ní 'yoó 'i úri Múngú vé drĩ ęndępi gé rĩ vé tã sĩ.

ęndređi gé

(Mátayo 26:57-68; Lúkã 22:54-55, 63-71; Yũwãni 18:13-14, 19-24)

53 'Bá Yēsũ ri rụ'bá rĩ pi ní Yēsũ ri jizú mụzú átálágú ãmbúgú rĩ vé ãngá. Atala atala rĩ pi drígé rĩ pi, 'bá drĩkoma rú rĩ pi, 'bá tãimbĩ Mósẽ vé rĩ ímbá'bá rĩ pi be, úmúkí ì céré vũrã ãlu gé.

54 Pétěrõ ri 'deę mụzú Yēsũ ã vudrĩ gé sĩ, se 'i gõó vulé rú ãsámvú sĩ. Kã caá átálágú ãmbúgú rĩ vé bóró gá 'dãá, mụ úri 'bá ãngũ ùtẹ'bá rĩ pi be trú, rií ãci yuú.

55 Atala atala rĩ pi drígé rĩ pi, 'bá tã lĩ'bá rĩ pi‡ be céré, rikí létĩ ndãá lészú tã ùnjĩ ísúzú Yēsũ ã rú'bá gá, ì 'dikí rí ãri drãá ãní, 'bo kọpi ísúkí tã ùnjĩ rú'bá ni gé kuyé.

56 'Bá kárakará 'dekí rií ùnjõ úlĩ Yēsũ drígé, 'bo átángá kọpivé rĩ, úmú 'i trú kuyé.

57 Kúru 'bá urukõ'bée ní ngazú pá tuzú uru sĩ, ùnjõ úlízú Yēsũ drígé, kọpi kĩnĩ,

58 "'Bá yíkí rá, Yēsũ ri 'yoó kĩnĩ, 'Ma Jó Múngú vé 'bá áda ní sị rĩ ùnjõ kpélékpélé, ma gõ ãzi ni sị ù'dú na agá, 'bá áda sị ni ku.' "

59 'Bo átángá kọpi ní átá rĩ úmú 'i trú kuyé.

60 Átálágú ãmbúgú rĩ ní íngázú pá tuzú uru sĩ 'bá tã lĩ'bá 'dĩ'bée ãsámvú gé, ãri ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Tã ãgõ 'dĩ'bée ní rií ùmbĩ mí drígé kárakará 'dĩ'bée, 'i 'yo átángá mí tị gé sĩ ku ãsĩ?"

61 'Bo Yēsũ újí kĩri, zĩ 'i tị átángá 'yozú ãlunãni kuyé.

Átálágú ãmbúgú rĩ ní gõzú ãri zizú đĩ kĩnĩ, "Mĩ Kúrísitõ, Múngú ì ní íngúngũ rĩ vé Mvã?"

62 Yēsũ ní újázú ãri ní kĩnĩ, "'Bá rĩ ma 'i, ma 'Bá Mvã 'i, úmvúlesĩ ãmi ímú ma ndre, ma úri Múngú Ùkpõ 'Dĩpa vé drĩ ęndępi gé, ma ãgõ ímú 'bũ gé 'dãásĩ vúgã nõó ãrĩbĩtĩ agásĩ."

63 Átálágú ãmbúgú rĩ ní ívé bõngó ãsízú,§ ãri ní 'yozú kĩnĩ, "Ngá 'bá ní ãdú'bá urukõ lészú đĩ rĩ ã'di?

⁶⁴ Īmi yīkí ĩmī bí sī rá, ĩnjī Múngú ri ku. Īmi ũsũkí tā 'dīri drīgē ngóni?"

Kōpi ngakí ā 'yīi céré kīnī, ā 'dīkí ĩri drāá rá.

⁶⁵ 'Bá rī pi ā ʊrukō'béé í'dókí rií tũsũ úwé Yēsũ ā rŭ'ba gá, kōpi úmbékí mī ni bōngó sī cí, kōpi í'dókí rií ĩri udī, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "'Í lŭ 'bá ní, 'bá mi udī'ba rī pi ā'di pi?" 'Bá āngũ ũtē'ba rī pi ní Yēsũ ri jizú mužú 'dīisī rá, kōpi ní rizú ĩri ũgbázú mužú.

Pétēro gā Yēsũ ri sī

(Mātáyo 26:69-75; Lúkā 22:56-62; Yūwánī 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pétēro kā rií adrií jó tā lizú rī vé bóró gá 'dāá, átalágú āmbúgú rī vé átí'ba ũkúná rú rī ní ímúzú.

⁶⁷ ĩri ní Pétēro ri ndrezú, ĩri ri ācí yu. Átí'ba ũkúná rú rī ndre Pétēro ri gōgō.

Īri ní 'yozú kīnī, "'Bá rī āzi mi 'i, ĩmi rikí ándúru adrií Yēsũ Nāzēretāgú rī be trŭ."

⁶⁸ Pétēro gā, kīnī, "'Bá rī adri ma 'i ku! Tā mí ní átá 'dīri fi má drīgē āluṅáni kuyé." Pétēro ní 'dezú mužú kání rī vé kēṭilé gá 'dāá, lōgúlōgú ní cēré 'bezú.

⁶⁹ Átí'ba ũkúná rú rī kā ndree Pétēro tu pá kuú 'dāá, ĩri ní 'yozú 'bá pá tu'ba 'í gārā gá rī pi ní kīnī, "Ágó 'dīri, ĩri 'bá Yēsũ ā pámvú ũbī'ba rī pi vé āzi!"

⁷⁰ Pétēro gā kīnī, "'Bá rī adri ma 'i ku!" Vŭdrī ni kā vŭú mādā, 'bá pá tu'ba Pétēro gārā gá rī pi ní 'yozú Pétēro ní kīnī, "Ádarú mi 'bá Yēsũ ā pámvú ũbī'ba rī pi vé āzi! Mi Gālīláyāgú!"

⁷¹ Pétēro ní 'i trizú, ĩri ní ũyō sōzú kīnī, "Múngú ɛndrɛtj gé, á nī mā ágó ĩmi ní rií tā ni 'yoó 'dīri kuyé."

⁷² Koro lōgúlōgú ní gōzú cēré vú ĩrī ni 'bezú. Pétēro ní tā Yēsũ ní ándúru 'yoó 'í ní kīnī, "Mi ímŭ ma gā ca vú na, vŭdrī ni gé, lōgúlōgú ri ímŭ cēré 'be ca vú ĩrī" 'dāri ígázú. Pétēro í'dó rií ngoóngo.

15

Yēsũ tu pá Pīlātō ɛndrɛtj gé

(Mātáyo 27:1-2, 11-14; Lúkā 23:1-5; Yūwánī 18:28-38)

¹ Kā mužú adrií ũ'bŭtīṅá rī sī, atala atala rī pi drīgē rī pi, 'bá drīkoma rú rī pi be, 'bá tāimbī Mósē vé rī ímbá'ba rī pi be, 'bá tā lī'ba rī pi be céré úríkí átá trŭ, kōpi ní Yēsũ ri úmbézú, ĩri jizú mužú pá tuzú Pīlātō ɛndrɛtj gé.

² Pīlātō ní Yēsũ ri zizú kīnī, "Mi 'bāgú Yāhŭdī rī pi vé rī?"

Yēsũ ní újázú Pīlātō ní kīnī, "'Í 'yo tā 'dīri mi 'i."

³ Atala atala rī pi drīgē rī pi tōkí Yēsũ ri, kōpi úlíkí ũnjō drī ni gé kárakarā.

⁴ Pīlātō ní gōzú ĩri zizú dīj kīnī, "'Í 'yo tā mí tī gé sī ku āsī? 'Í yī drī tā ĩ ní ũmbī mí drīgē kárakarā 'dī'bée ká!"

⁵ Yēsũ újī tīj, 'yo tā āzi kuyé, ĩri ní 'i tī zīj tā 'yozú kuyé rī sī, sē Pīlātō ní āyāngará.

Pīlātō lī Yēsũ vé drāngará ā tā

(Mātáyo 27:15-26; Lúkā 23:13-25; Yūwánī 18:39-19:16)

⁶ Ílī ālu ālu, ú'dŭ ĩ ní rizú ũmŭ Ũ'dŭ Múngú ní Elijú Jó rī pi tī gé sī rī ā nyangará gá, 'bá ĩ ní ũ'yī rī pi āsámvú gé, Pīlātō ri 'bá ālu 'bá rī pi ní lēé ē ĩtrŭkí rī ĩtrŭ.

⁷ Ágó āzi rŭ ni Bārābā 'i, ágó 'dīri 'yīkí kōpi 'bá wa'ba ari'ba rú tā Rómā vé rī gā'ba sī rī pi be, ágó 'dīri 'dī 'bá drāá rá.

⁸ 'Bá kárakarā pi ní ímúzú Pīlātō vŭgá nōó, kōpi ní ĩri zizú kīnī, lē Pīlātō ē ĩtrŭ ĩ ní 'bá ālu, 'bá ĩ ní ũ'yī 'dī'bée āsámvú gé, sŭ ĩri ní ándúru rií 'oó rī tīj.

⁹ Pīlātō ní 'bá kárakarā 'dī'bée zizú kīnī, "Īmi lēkí mā ĩtrŭ ĩmi ní 'bāgú Yāhŭdī rī pi vé rī?"

¹⁰ Pīlātō nī áamá múké 'yozú kīnī, atala atala rī pi drīgē rī pi ĩpēkí Yēsũ ri ímŭ 'í vŭgá nōlé nī, ā'diātāsīyā Yēsũ vé tā 'de kōpi ē ɛsī agá ũnjí.

¹¹ 'Bo atala atala rī pi drīgē rī pi rikí 'bá kárakarā 'dī'bée ĩcīcīkī, kōpi ā 'yokí rí, ē ĩtrŭkí ĩ ní Bārābā ri áyu Yēsũ ā vŭrā gá.

¹² Pīlātō ní kōpi zizú kīnī, "'Bo á trŭ dō Bārābā ri gí, ágó ĩmi ní zīj 'bāgú Yāhŭdī rī pi vé 'dīri, mā 'o ĩri íngóni?"

¹³ 'Bá rī pi ní ọ'úzú ú'dŭkó be ʊrŭ 'dāá kīnī, "Ā gbākí ĩri pɛtj alambaku sígɛ."

¹⁴ Pīlātō ní kōpi zizú kīnī, "Tā ũnjí Yēsũ ní 'oó rī ā'di?" 'Bo kōpi gōkí ọ'ú mužú

drīgélé kīnī, “Ā gbākí ĩri peṭi alambaku sígè!”

15 Pīlátō ní lēé 'bá bítríká 'dī'bée ē ésí ā ve 'í ní ku rī sī, ĩri ní Bārābā ri trūzú, ĩri ní tǎimbī sēzú ívé āngáráwá rī pi ní, kōpi ā ũgbākí Yēsū ri kēlīná sī, kōpi ā jīkí ĩri gbāá peṭi alambaku sígè.

*Āngáráwá rī pi ínjákí Yēsū ē drī
(Mātáyo 27:27-30; Yūwánī 19:2-3)*

16 Āngáráwá rī pi ní Yēsū ri jizú mužú vūrā 'bāgú Pīlátō ní adrizú rī gé 'dāá, kōpi ní ĩ ōgūpī zizú ímúzú céré vūrā ālu gé.

17 Kōpi 'yīkí bōngó ika akoóko rūkū* ni Yēsū ā rú'ba gá, kōpi údékí ũcékúcé suú drī ni gé kūlá rú.

18 Kōpi í'dókí rií guú Yēsū sī, kōpi 'yokí ú'dúkó be uru 'dāá kīnī, “Ī ndrekí drī 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī ká!”

19 Kōpi ní drī ni āgbāzú peṭi sī, kōpi ní kpá tūsú úwézú rú'ba ni gé, kōpi ũtīkí kūmūcí vūgá Yēsū ri ĩnjīzú, 'bo adri ĩnjīngará áda ni kuyé.

20 Āngáráwá rī pi ká guú Yēsū sī gí, kōpi ní bōngó ika akoóko rūkū rī njezú rú'ba ni gé sī, kōpi ní gōzú ĩrivé bōngó í'dúzú suzú rú'ba ni gé ũzi, kōpi ní ĩri jizú mužú vūrā ĩ ní lēzú ĩri gbāzú peṭi alambaku sígè rī gé 'dāá.

21 Ágó āzi rú ni Sīmónā 'i, ĩri Kūrénēgú, íbí ímú ómvú gélésī, kōpi mīkí ĩri peṭi alambaku ĩ ní mužú Yēsū ri gbāzú rī 'duú mužú. Sīmónā ri Ālēkīzándā pi vé étēpī Rúfāsī be.

*Yēsū vé gbāngará peṭi alambaku sígè rī
(Mātáyo 27:31-44; Lúkā 23:27-43;
Yūwánī 19:17-27)*

22 Āngáráwá rī pi ní Yēsū ri jizú mužú vūrā ĩ ní zī Gōlōgótā rī gé 'dāá (ífífi ní, vūrā drī kōlōmgbó vé ní).

23 Kōpi sēkí ĩri ní vīnyō, usakí pí ũjó be sēé mvuú ĩri ní, rú'ba ni ásópi rī ā ndrī rī ānī, 'bo gā mvugá sī.

24 Kōpi ní Yēsū ri gbāzú peṭi alambaku sígè. Kōpi 'bekí ĩrivé bōngó jéké sī, 'bá ngōri dō ngōri 'du.

25 Kōpi gbākí Yēsū ri peṭi alambaku sígè 'dāá sá úrōmī ũ'būṭīná vé rī gé.

26 Sīkí tā drīlé ni gé 'dīni, “‘BĀGÚ YĀHŪDĪ RĪ PI VÉ RĪ.”

27 Āngáráwá rī pi gbākí kpá ũgú'ba ĩrī peṭi alambaku sígè, āzi rī Yēsū vé drī ēndēpī gélésīla, āzi rī ĩrivé drī ĩjī gélésīla.

28 Tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá, ĩ ní 'yoó, “Lākí ĩri 'bá ũnjīkānyā 'o'ba rī pi be trū 'dīri, nga 'i fūú tī ni gé gí.”

29 'Bá ri'ba ēlī'ba ēlī ēlī rī pi rikí ĩri u'daá, kōpi rikí drī yaá ĩri idezú ānī, kōpi rikí 'yoó kīnī, “Mī ándúrú 'yoópi, mī Jó Múngú vé rī ĩñānyā, mī gō sī ú'dú na agá rī, mī adriípi 'dī?”

30 'Í pa mi peṭi alambaku rī sígè sī, mí ísī vūgá nōó!”

31 Atala atala rī pi drīgè rī pi, 'bá tǎimbī Mósē vé rī ímbá'ba rī pi be, kōpi gukí kpá Yēsū sī, kōpi kīnī, “Ídrí 'bá urukọ rá pírí, 'bo ídrí 'i ngúlúpi ku āsī?”

32 Kīnī dō 'i Kúrísítō 'i, 'i 'bāgú Īsērélē rī pi vé rī, lē ē ísī peṭi alambaku rī sígè sī vūgá nōó! 'Bá ndrekí dō gí, 'bá íbí ē'yī ndō.” Ūgú'ba ĩrī ĩ ní gbāá Yēsū be trū 'dī'bée idekí kpá Yēsū ri rá.

*Yēsū vé drāngará
(Mātáyo 27:45-56; Lúkā 23:44-49;
Yūwánī 19:28-30)*

33 Kā muú adrií ũtú mgbímgbi gé 'dīgè, āngū rī bī nī kuú cīcī vū drīgè sī céré, āngū rī nī caá sá na ũndrēná vé rī gé.

34 Kā muú adrií sá na ũndrēná vé rī gé, Yēsū ní trezú ú'dúkó be uru 'dāá kīnī, “Ēlójī, Ēlójī, lāmā sābākātānī?” Ífífi ní kīnī, “Múngú mávè rī, Múngú mávè rī, ngá mí ní ma adizú rī ā'di?”

35 'Bá urukọ pá tu'ba 'dālé rī pi yīkí tā Yēsū ní átá 'dīri, kōpi nīkí ífífi ní kuyé, kōpi ní 'yozú kīnī, ĩri ri Ēlīyā ri zī.

36 Ágó āzi ní njuzú mužú lífā suzú vīnyō údrápi gí ni agá, ĩri ní suzú peṭi sígè, suzú

* 15:17 15:17 Bōngó ika akoóko rūkū ni: 'Bāgú rī pi ri bōngó ika akoóko rūkū ni su, ā lū rī 'yozú kīnī, ĩ 'bāgú. 15:21 15:21 Rómā 16:13 † 15:28 15:28 Átángá véřēšī 28 agá 'dīri, bókū Mārākō vé ĩ ní sī Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī bókū Mārākō vé vúlé rī agá rá. 15:28 15:28 Īsáyā 53:12 15:34 15:34 Sāwumā 22:1

muzú ɔ́rɔ́ Yésũ tị gé pɛtị alambaku sígɛ 'dǎá, ǎ mvu rí, ỉri ní 'yozú kǐnĩ, “Bá tɛkí drĩ ndreé ká, dō Ēlǐyǎ ri ímụ ỉri pa pɛtị alambaku rĩ sígɛ sǐ rá.”

³⁷ Yésũ ní trezú ụ'dúkwọ́ be ɔ́rɔ́ 'dǎá, ỉrivé ỉdri ní kúru fũzú.

³⁸ Bǒngó ỉ ní Jó Múngú vé rĩ ǎ 'a ɛlǐzú rĩ‡ ní 'i ǎsǐzú ỉrĩ, ỉ'dózú ɔ́rɔ́ 'dǎá, cǐmgbá vũgá nǒó.

³⁹ Ūgalaku ǎngáráwá rĩ pi véſ pá tuúpi Yésũ ɛndrɛtị gé rĩ kǎ ndreé Yésũ drǎ gí, ỉri ní 'yozú kǐnĩ, “Ádarú ágó 'dĩri Mvǎ Múngú vé ni.”

⁴⁰ Ūkú ɔ́rɔkwọ́'bée tukí pá kuú rǎrá rú, kọpi tɛkí nyo rí tǎ 'dĩri ndreé. Kọpi ǎsǎmvú gé 'dǎá, 'bá rĩ Mǎrǐyǎ Mǎgǎdɛlɛnǎ pi Mǎrǐyǎ ǎzi rĩ be, Sǎlómɛ sǐ. Mǎrǐyǎ ǎzi 'dĩri Yókóbũ mvǎ ụ'dú rĩ vé ɛndrɛpị, ɛdrípị ri Yósɛ 'i.

⁴¹ ǎngũ Gǎlǐláyǎ vé rĩ gé 'dǎlé, ũkú 'dĩ'bée rikí Yésũ ǎ pámvú ũbĩ, kọpi rikí kpá ỉri ɛ ỉzǎ koó ɛzị sǐ nĩ. Ūkú ɔ́rɔkwọ́ kǎrákǎrá mukí kọpi be trú Yɛrúsǎlɛmǎ gá 'dǎlé.

Yésũ vé sǐngǎrá

(Mǎtáyo 27:57-61; Lúkǎ 23:50-56; Yũwǎnĩ 19:38-42)

⁴² Kǎ muú adrií ụ'dú tǔwú sǐ, ụ́tú rĩ kǎ rií 'deé, ụ'dú 'dǎri ní adrií Yǎhúđĩ rĩ pi vé ni rizú ỉ útúzá cazú ụ'dú Sǎbátǎ vé rĩ gé rĩ* sǐ,

⁴³ ágó ǎzi rú ni Yósɛpǎ 'i, ỉri ǎrĩmǎtáyǔgú, ỉri 'bá ỉ ní ỉnjĩ ỉnjĩ ni Yǎhúđĩ rĩ pi vé 'bá tǎ lị'bá rĩ pi ǎsǎmvú gé, ri mǎlũngǎ Múngú vé úmvúlɛsĩ ímụpi rĩ ụ́tɛé. Nga muú ụ́rĩ ǎkó Yésũ vé ǎvũ ǎ tǎ zị́ Pílatǔ tị gé.

⁴⁴ Pílatǔ kǎ yị́ kǐnĩ Yésũ drǎ gí, sɛ ỉri ní ǎyǎngǎrá. Ỉri ní ũgalaku ǎngáráwá rĩ pi vé rĩ zị́zú ímúzú, lɛ nị́ dō ádarú Yésũ drǎ gí.

⁴⁵ Ūgalaku rĩ kǎ lũú ỉri ní, Yésũ drǎ gí, ỉri ní kúru ǎvũ Yésũ vé rĩ ɔ́yuzú sɛzú Yósɛpǎ drị́gɛ.

⁴⁶ Yósɛpǎ ní kúru bǒngó jezú, ỉri ní ǎvũ rĩ ỉ'dúzá pɛtị alambaku sígɛ 'dǎásĩ vũgá nǒó, ỉri ní ỉmũlũzú bǒngó rĩ sǐ, jị́zú muzú sị́zú 'bú ỉ ní gaá lũú ỉnǔgósị́ ỉrǎ rú'bá gá rĩ agá. Ỉri ní kúru ỉrǎ ǎmbúgú ni ỉgũzú, 'bú rĩ ɛ tị ɔ́zuzú ǎnĩ cí.

⁴⁷ Mǎrǐyǎ Mǎgǎdɛlɛnǎ pi, Mǎrǐyǎ Yósɛ ɛndrɛpị be, kọpi ndrekí vũrǎ ỉ ní ǎvũ rĩ sị́zú rĩ rá.

16

Yésũ vé ỉngǎngǎrá drǎngǎrá gǎlɛsĩla rĩ (Mǎtáyo 28:1-8; Lúkǎ 24:1-12; Yũwǎnĩ 20:1-10)

¹ Ụ'dú Sǎbátǎ vé rĩ kǎ deé gí, Mǎrǐyǎ Mǎgǎdɛlɛnǎ pi Mǎrǐyǎ Yókóbũ ɛndrɛpị be, Sǎlómɛ sǐ, kọpi jekí ũdu ngṹpi ndrĩndrĩ ni, kọpi lɛkí muú Yésũ vé ǎvũ trị́ ǎnĩ.

² Kǎ muú adrií Yĩngǎ sǐ ụ́'bútị, ụ́tú ní rií ỉfũngǎrá gá 'dĩgɛ, kọpi ní 'dezú muzú 'búrɛdrĩ gé 'dǎá.

³ Kọpi ní rií mungǎrá gá lɛtị gé 'dĩgɛ, kọpi rikí ỉ uzị́ ỉ ǎsǎmvú gé sǐ kǐnĩ, ǎ'di ǎ gũ rí 'bá ní ỉrǎ rĩ 'bú rĩ tị gé sǐ ǎmvé nĩ?

⁴ 'Bo kọpi kǎ caá, kọpi ndrekí gũkí ỉrǎ ǎmbúgú 'dĩri 'bú rĩ tị gé sǐ gǎrǎ gá gí!

⁵ Kọpi ní fizú muzú 'bú rĩ agá 'dǎá, kọpi ndrekí kɛrĩmvǎ* ǎzi úrĩ kuú drị́ ɛndɛpị gɛlɛsĩ, su bǒngó imvesírĩlĩlĩ akoóko rũkũ ni. Sɛ kọpi ní ụ́rĩ.

⁶ Kɛrĩmvǎ rĩ ní 'yozú kǐnĩ, “Lɛ ỉmi adrikí ụ́rĩ sǐ ku! Á nị́ rá ỉmi ri Yésũ Nǎzɛrɛtǎgú ỉ ní gbǎá pɛtị alambaku sígɛ rĩ ndǎ. Múngú inga ỉri gǔó ỉdri rú gí! Ỉri nǔgó 'dǎáyo. Ỉmi ndrekí vũrǎ ỉ ní ỉrivé ǎvũ 'bǎzú rĩ 'dĩ.

⁷ Lɛ ỉmi mukí lũú 'bá ỉri ǎ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní, agaápi rá rĩ, lɛ ỉmi lũkí Pɛtɛró ní kǐnĩ, Yésũ ri 'de muzú ỉmi ɛndrɛtị gé sǐ

‡ **15:38 15:38** *Bǒngó ỉ ní Jó Múngú vé rĩ ǎ 'a ɛlǐzú rĩ:* Bǒngó 'dĩri ɛlĩkí Vũrǎ Uleterɛ rĩ pi ǎsǎmvú Vũrǎ Uleterɛrɛ rĩ be rĩ ǎnĩ. Átálágú ǎmbúgú rĩ 'yɛná aga fi bǒngó rĩ agásĩ Vũrǎ Uleterɛrɛ rĩ agá 'dǎá nĩ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ Múngú ri adri Vũrǎ Uleterɛrɛ drĩpi pǔwǔpǔwǔ rĩ agá 'dǎá. 'Í lǎ Lɛvĩtĩkǎ 16; Mǎtáyo 27:51; Lúkǎ 23:45; Ēbɛrɛ 6:19-20; Ēbɛrɛ 9:1-7. § **15:39 15:39** *Ūgalaku ǎngáráwá rĩ pi vé rĩ:* Ỉri ǎngáráwá mũdũrũlũ ǎlu rĩ pi ɛ drị́ koópi ni.

* **15:42 15:42** *Útúzá cazú ụ'dú Sǎbátǎ vé rĩ gé rĩ:* Ụ'dú Sǎbátǎ vé rĩ ỉri ỉ'dó ụ'dú tǔwú gé ụ́tú ní 'dengǎrá. * **16:5 16:5** *Kɛrĩmvǎ:* Kɛrĩmvǎ 'dĩri mǎlǎyĩkǎ Múngú ní ỉpɛé rĩ. 'Í lǎ Mǎtáyo 28:2.

āngũ Gālíláyā vé rĩ gé 'dāá'dā, sũ ĩri ní lũú ĩmi ní rĩ tĩni, ĩmi ca mu ĩri ĩsú 'dālé."

⁸ Ūkú rĩ pi ká ĩfũú 'bú rĩ agá 'dāásĩ, kòpi ě drĩ ábá céré céré, kòpi ā rụ'ba yā kpĩrĩkpĩrĩ, ũrĩ ĩmvú kòpi, kòpi ngakĩ njuú muzú ọngú sĩ, kòpi lũkĩ tā 'i ngaápi 'dĩri 'bá āzi ní kuyé.

Yēsũ i'da 'i Māriyā Māgādēlénā ẹndrẹti gé

(Mātáyo 28:9-10; Yũwánĩ 20:11-18)

⁹ †Ū'bútĩ Yĩngā sĩ, Yēsũ ká íngá drāngará gálésĩ, ĩri ní 'i i'dazú Māriyā Māgādēlénā ándúrú ĩri ní índrĩ ũnjĩ ẹzĩrĩ droó fũú drĩ ni gé sĩ rĩ ẹndrẹti gé.

¹⁰ Māriyā Māgādēlénā ní muzú tā 'dĩri ũlũzú 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'ba, rĩ'ba ĩzāngā 'bā'ba, āá ngo'ba rĩ pi ní.

¹¹ Kòpi ká yĩ kínĩ, Yēsũ ri ídri rú, Māriyā ndre ĩri rá, kòpi ẹ'yĩkĩ ĩrivé tā 'dĩri kuyé.

Yēsũ i'da 'i ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'ba ĩrĩ ni pi ẹndrẹti gé

(Lúkã 24:13-35)

¹² Vudrĩ ni gé, Yēsũ ní 'i i'dazú índrészú ũ'dũ be túngú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'ba ĩrĩ ni pi ẹndrẹti gé, ĩsú kòpi ri fũ muzú kũrú Yẹrúsālémā vé rĩ agásĩ āmvé.

¹³ 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ká nĩ ámá 'bá rĩ Yēsũ 'i, kòpi ní njuzú gōzú vúlé, muzú ũlũzú ĩ ọgũpĩ ní, 'bo ọgũpĩ ẹ'yĩkĩ tā kòpi ní ũlũú 'dĩri kuyé.

Yēsũ ẹzi ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní ẹzĩ ú'dúkó múké rĩ ũlũzú rĩ vé tā

(Mātáyo 28:16-20; Lúkã 24:36-49; Yũwánĩ 20:19-23; Ẹzĩ 1:6-8)

¹⁴ Vudrĩ ni gé, Yēsũ ní gōzú 'i i'dazú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'ba mụdrĩ drĩ ni ālu, rĩ'ba ngá nya'ba rĩ pi ẹndrẹti gé. Átá kòpi drĩgé ũkpō ũkpō, ā'diātāsīyā 'bá ívé íngángará ndre'ba rá rĩ pi ká ívé íngángará ā tā ũlũú kòpi ní, kòpi ě ẹsĩ mbamba, kòpi gākĩ tā rĩ ẹ'yĩgá sĩ.

¹⁵ Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní kínĩ, "Īmi mụkĩ ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlũú muzú 'bá rĩ pi ní vũ drĩgé sĩ céré.

¹⁶ 'Bá ú'dúkó múké 'dĩri ẹ'yĩpi rá, āzini bātízĩmũ ĩsúpi rá rĩ, ĩri ídri 'dáni'dáni rĩ ĩsú rá. 'Bo 'bá ú'dúkó múké rĩ ẹ'yĩpi kuyé rĩ, ĩ tā lĩ drĩ ni gé ũnjĩ.

¹⁷ 'Bá ma ẹ'yĩ'ba rá rĩ pi, kòpi ícó tā āyāzú āyāyā ni pi 'o rá. Mávé rụ sĩ, kòpi índrĩ ũnjĩ údró fũ 'bá rĩ pi drĩgé sĩ rá, kòpi ícó átá tĩ āndiāndĩ ĩ ní nĩ kuyé ni pi sĩ rá.

¹⁸ Kòpi ícó ĩnĩ rụ drĩ sĩ rá, kòpi mvukĩ dō kícú, kícú rĩ ícó kòpi 'oó ũnjĩ ku. Kòpi ícó drĩ tĩ 'bá drā be rĩ pi drĩgé, drā rĩ de kòpi rụ'ba gá sĩ rá."

Yēsũ nga muú 'bũ gé

(Lúkã 24:50-53; Ẹzĩ 1:9-11)

¹⁹ Úpĩ Yēsũ ká átángá rĩ átá de ẹ ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'ba rĩ pi be gĩ, Múngú ní ĩri 'dúzú muzú 'bũ gé 'dāá, mu úrĩ Múngú vé drĩ ẹndẹpi gé.

²⁰ 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní muzú ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlũzú muzú 'bá rĩ pi ní céré, Úpĩ vé ũkpō nga ẹzĩ kòpi rụ'ba gá rá, tā āyāzú āyāyā kòpi ní 'oó rĩ lũ 'yozú kínĩ, ú'dúkó múké kòpi ní ũlũú rĩ, ĩri tā áda.

† 16:9 16:9-20 Átángá vẹrẹsĩ 9-20 agá 'dĩ'bée, búkũ Mārākō vé ĩ ní sĩ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkĩ sĩ búkũ Mārākō vé vúlé rĩ agá rá.

Ụ'dúkọ múké Lúkã ní sǐ rǐ Tã búkũ rǐ vé rǐ ã ũlũngára

Búkũ 'dĩri Lúkã sǐ nǐ, sǐ kpá búkũ Ẹzị vé rǐ nǐ. Lúkã adri Yāhūdīgú ku, 'bo ímbákí ìri tã nǐ ambamba. Lúkã rǐ Ğrìkìgú, újã ẹsị Yēsũ ri ẹ'yìzú rá. Lúkã pi rikí ẹzị ngaa Páũlũ be trú, kọpi rikí ụ'dúkọ múké Yēsũ vé rǐ ùlũú 'bá rǐ pi ní. Búkũ ìri ní sǐ 'dĩri agá, ùlũ Yēsũ vé adringára ã tã, ãzini ẹzị Yēsũ ní ngaa rǐ ã tã, tã ni ã fi rí 'bá adri 'bá Yāhūdī rú ku rǐ pi drǐgẹ múké.

Búkũ 'dĩri agá, Lúkã sǐ tã kárakarã, ícókí ìsú búkũ urukọ ụ'dúkọ múké vé rǐ pi agá ku. Lúkã sǐ Yũwánĩ bātízĩmũ sēepi rǐ vé tĩngára ã tã, sǐ Yēsũ vé tĩngára ã tã, ãzini sǐ sã Yēsũ ní drǐ adrizú mváná rú rǐ vé tã, ãzini sǐ tị Yũwánĩ bātízĩmũ sēepi rǐ ní sēe rǐ vé tã. I'da lēngára Múngú ní 'bá rǐ pi lēzú céré rǐ vé tã. Yēsũ ùlũ tã rǐ pi nǎpí sǐ, ùlũ Sāmāriyāgú ẹsị be múké rǐ vé tã (cápĩtã 10 gé), ãzini ùlũ mvá ìpèrĩpi muzú rará rú rǐ vé tã (cápĩtã 15 gé), ãzini ùlũ Yēsũ pi vé adringára 'bá mũfēngã u'du 'bá rǐ pi be trú rǐ vé tã (cápĩtã 19 gé), ãzini ẹzị kǐnĩ, 'bá tã ùnjí 'oópi rǐ ẹ'yì dō 'i rá, ìri ídrí 'dání'dání rǐ ìsú rá, (cápĩtã 23 gá).

Lúkã ẹdị Índrĩ Múngú vé rǐ vé tã vú sǐ kárakarã, ẹdị kpá Yēsũ vé ẹzị ã tã ìndĩ, i'da kpá lẹtị Yēsũ ní rizú Múngú ri zizú rǐ vé tã ìndĩ. Búkũ rǐ vé ụdũ gé, ùlũ tã Yēsũ ní 'i i'dazú ívé 'bá 'i pámvú ùbĩ 'bá rǐ pi ẹndrẹtị gé lókí ìri ní íngázú gōzú ídrí rú drāngára gálésĩ rǐ vé tã. Tã 'dĩ'bee lũ

kínĩ, ádarú Yēsũ gō íngá adrií ídrí rú dǐí rá.

Tã ẹ drǐ 'dóngára

¹ Āmbúgú Tōfílĩ, 'bá kárakarã 'bǐkí tã Múngú ní ngaa 'bá āsámvú gé nōgó rǐ sǐ rá.

² Kọpi sǐkí tã 'bá rǐ pi ní ùlũú 'bá ní rǐ, 'bá tã rǐ ùlũ 'bá rǐ pi ndrekí tã ì 'o 'bá rǐ pi ì mǐ sǐ 'dóngára gá 'dǎá.

³ Āmbúgú Tōfílĩ, á 'bã ẹsị tã rǐ pi ụnǐzú múké múké ìri ní 'i 'dóngára gá 'dǎá, má ụsũ á lē tã 'i ngaa pi rǐ sǐ sēe mí ní.

⁴ Ā'diātāsīyã mǐ nǐ rí 'yozú kǐnĩ tã ì ní ímbá mí ní rǐ, ìri tã áda.

Mālāyíkã lũ Yũwánĩ Bātízĩmũ sēepi rǐ vé tĩngára ã tã

⁵ Lókí Ēródē ní adrizú 'bāgú* rú āngũ Yũdáyã vé rǐ agá rǐ gé, átálágú† āzi rú ni Zākāriyã 'i. Ágó rǐ íbǐ ìfũú úyú atala rǐ pi vé rǐ agá, úyú Ābījã vé rǐ agá. Ūkú ni Ēlīsābētã íbǐ ìfũú úyú Ārónã vé rǐ agá.

⁶ Kọpi ìrǐtró tã 'o pǐrǐ Múngú ẹndrẹtị gé, kọpi ri tǎimbǐ Úpí vé rǐ 'du nga rá, ãzini kọpi ri tã ì ní ẹzị rǐ 'du nga rá.

⁷ Kọpi tǐkí anjĩ kuyé, ā'diātāsīyã Ēlīsābētã ní adrií úndó rú rǐ sǐ, kọpi ìrǐtró dēkí kuú ārākã rú.

⁸ Ụ'dú ãlu, Zākāriyã ri ẹzị ngaa Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá, ā'diātāsīyã ụ'dú 'dǎri gé, ngúlúmũ Ābījã vé rǐ pi rikí ẹzị rǐ ngaa nǐ.

⁹ Īpēkí Zākāriyã ri mujú ẹjĩngũrú zãá Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá, sũ mēre atala rǐ pi vé rǐ ní lēe rǐ tĩnĩ.

¹⁰ Lókí ẹjĩngũrú zāzú rǐ kã ícó, 'bá ì úmú 'bá rǐ pi rikí Múngú ri zị ãmvé.

¹¹ Kúru Úpí vé mālāyíkã§ ní índrészú Zākāriyã ẹndrẹtị gé, mālāyíkã rǐ tu pá

* **1:5 1:5** *Bāgú Ēródē*: 'Bāgú 'dĩri vé rú ì zị Ēródē Āmbúgú rǐ. Sã ì ní Yēsũ ri tizú rǐ gé, Ēródē Āmbúgú 'dĩri rú āngũ rǐ nǐ. † **1:5 1:5** *Átálágú*: 'Bá Īsērélé vé rǐ pi āsámvú gé, 'yéná átálágú ri rōbōnō zã Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá nǐ. Atala rǐ pi ri ìfũú úyú Léví vé rǐ agá. ‡ **1:8 1:8** *Jó Múngú vé rǐ*: Jó Múngú vé rǐ 'yéná ãlukúta Yērúsālémã gá 'dǎá. Atala rǐ pi 'yéná ri rōbōnō zã Jó rǐ agá 'dǎá nǐ, sũ tǎimbǐ Mósē vé rǐ ní 'yoó rǐ tĩnĩ. Múngú ri dǐ Vũrã Uleteretere rǐ gé, Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá. § **1:11 1:11** *Mālāyíkã*: Mālāyíkã rǐ pi índrĩ, kọpi ri adri Múngú be 'bũ gé 'dǎlé, kọpi rú 'bá ãkó. Múngú ri sã āzi sǐ kọpi ìpē ímú vũ drǐgẹ nōó ụ'dúkọ múké ívé rǐ ùlũ 'bá rǐ pi ní.

vũrã ẽjĩngũrú zázú rĩ gé drĩ ẽndépi gélésĩla.

¹² Zākāriyā kā mālāyíkā rĩ ndreé, ẹsĩ ni tĩ rũcũ, Ƴrĩ ĩmvũ ĩri ũnjĩ ũnjĩ.

¹³ 'Bo mālāyíkā rĩ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Zākāriyā, mĩ 'o Ƴrĩ sĩ ku! Múngú yĩ mívé zĩngará gĩ. Mĩ ũkú ni Ēlīsābētā ri ímú mí ní mvá ágó tĩ rá, 'í 'da mváṅá rĩ ā rú Yũwánĩ 'i.

¹⁴ Āyĩkō ri ímú mi fũ ambamba, mi ũnjĩ ānĩ rá. 'Bá kárakará pi ímú ũnjĩ ĩ ní ĩri tĩ rĩ sĩ.

¹⁵ Ƴri ímú adri āmbúgú Úpĩ ẽndreṭi gé. Mvũ vinyo ku, āzini mvũ íwá ku, Ƴri ẹpi Índrĩ Uleterere rĩ* sĩ í'dózú ẽndreṭi agá 'dāá.

¹⁶ Ƴri ímú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ĩjĩ kárakará ĩgō ívé Úpĩ Múngú vúgá.

¹⁷ Ƴri 'de mvuzú Úpĩ ní drĩdrĩ, Índrĩ Uleterere rĩ ĩri ású, āzini Ƴri ũkpō ʒsú sũ Ēlĩyā† vé rĩ tĩnĩ. Ƴri ímú anji ẹtépũĩ vé ẹsĩ újā, kōpi ívé anji lē ānĩ lēlē, āzini Ƴri ímú 'bá drĩ be ũkpō ũkpō rĩ pi újā tā nĩ sũ 'bá Múngú vé adri'bá pĩrĩ rĩ pi ní tā nĩ rĩ tĩnĩ, Ƴri ímú 'bá rĩ pi údé ku ũrē Úpĩ ri ũtēngará gá."

¹⁸ Zākāriyā ní mālāyíkā rĩ zizú kĩnĩ, "Ma ícō nĩ ámá íngóni 'yozú kĩnĩ tā 'dĩri 'i nga rá? Á dē kú ārākā rú gĩ, mā ũkú ni dē kpá ārākā rú gĩ."

¹⁹ Mālāyíkā rĩ ní újázú Ƴri ní kĩnĩ, "Ma Gābūrélē 'i. Ma ātĩ'bá Múngú vé ni, Múngú ĩpē ma ímú mí ní ń'dúkō múké 'dĩri ũlũú.

²⁰ 'Í ndre drĩ ká, í'dózú āndrũ sĩ, mĩ tĩ ri ọzũ, mí átá ku, cĩngbá ĩ ní mváṅá rĩ tizú rĩ gé, ā'diātāsĩyā mí ẹ'yĩ tā má ní 'yoó Ƴri ímú 'i nga sã pĩrĩ ni gé rĩ kuyé."

²¹ 'Bá rĩ pi ká riĩ Zākāriyā ri tēé, kōpi rikĩ ũsũú kĩnĩ, Zākāriyā áwĩ Jó Múngú vé

rĩ agá 'dāá sã be āco 'dĩni āsĩ.

²² Zākāriyā kā ĩfũũ āmvé nōó, ícō átá kōpi be ku. Kōpi ní nĩzú ámázú 'yozú kĩnĩ tā āzi i'da 'i Ƴri ní ĩndrĩlĩkĩ agá Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá gĩ, gō riĩ kōpi ní tā rĩ ũlũú drĩ sĩ.

²³ Zākāriyā kā ívé ẹzĩ deḡ, Ƴri ní mvizú mvuzú 'bētĩ.

²⁴ Tā 'dĩri ā vũdrĩ gé, koro ũkú ni Ēlīsābētā ní 'a ʒsúzú, Ēlīsābētā adri mbāá tōwũ kú 'bētĩ.

²⁵ Ƴri ní 'yozú kĩnĩ, "Tā Úpĩ ní 'oó má rũ'bá gá nōri, 'du drĩnjā má drĩgē sĩ gĩ, sē 'bá rĩ pi ĩnjákĩ mā drĩ ku."

Mālāyíkā lũ Yēsũ vé tĩngará ā tā

²⁶ Ēlīsābētā vé 'a rĩ kã mbaá caá mbāá áziyā, Múngú ní mālāyíkā Gābūrélē ri ĩpēzú ímúzú kũrũ Nāzērētā vé rĩ gé, āngũ Gālĩláyā vé rĩ agá,

²⁷ ĩpē Ƴri ímú Māriyā adriĩpi kácáṅá rú Yōsépā ní lēé jeé 'í ní ũkú rú rĩ vúgá, Yōsépā ĩfũ úyú Dāwũdĩ‡ vé rĩ agá.

²⁸ Mālāyíkā rĩ ní fizú Ƴri vúgá 'dāá, 'yozú Ƴri ní kĩnĩ, "Mōdó mí ní, sēkĩ mí ní tākĩri gĩ, Úpĩ ri mí be trũ."

²⁹ Māriyā ẽ drĩ ábá céré céré tā mālāyíkā rĩ ní 'yoó rĩ sĩ, ri ũsũú 'í ẹsĩ agá 'dāá, mōdó 'dĩri vé ífĩfĩ ā'di.

³⁰ Mālāyíkā rĩ ní 'yozú Māriyā ní kĩnĩ, "Mĩ 'o Ƴrĩ sĩ ku. Múngú 'bā tākĩri mí drĩgē gĩ.

³¹ Mĩ ímú 'a ʒsú, mi mvá ágóná tĩ, 'í 'da rũ ni YēsũŠ 'i.

³² Ƴri ímú adri āmbúgú, ĩ ímú Ƴri zĩ Mvā Múngú āmbúgú 'bá drĩgē céré rĩ vé ni. Úpĩ Múngú ri ímú sē Ƴri ẹ'bĩpĩ Dāwũdĩ vé mālũngā rũ nĩ.

* **1:15 1:15** *Índrĩ Uleterere rĩ*: Índrĩ Uleterere rĩ Índrĩ Múngú vé ni. Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ, Ẹtépĩ ri Múngú 'i, ĩrivé mvá Yēsũ ri Múngú 'i, āzini Índrĩ Uleterere rĩ Múngú 'i. Ẹtépĩ ri, Mvōpĩ ri, āzini Índrĩ Uleterere rĩ, kōpi Múngú ālu. 'Í lã Yũwánĩ 1:1-18; Yũwánĩ 8:41-42; Ẹzĩ 5:3-4. † **1:17 1:17** *Ēlĩyā*: Ēlĩyā ri nēbĩ, Múngú 'du Ƴri mvuzú 'bũ gé ɪdri rú, drã kuyé. Tĩkĩ Ƴri ākũdē ílĩ rĩ ca mũdũrũlũ úrōmĩ (900), ʒsú ākũdē tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lã 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3. ‡ **1:27 1:27** *Dāwũdĩ*: Múngú ĩpē Dāwũdĩ ri adriĩ 'bāgú Īsērélē rĩ pi vé ni, ẹzĩ kĩnĩ, 'bāgú ú'dĩ ri ímú ĩfũ ĩrivé úyú agá, Ƴri mālũngā rĩ rũ mvuzú 'dāni'dāni, 'bāgú rĩ Yēsũ Kúrĩsītō 'i. 'Í lã Sāwũmā 132:11-12; Ẹzĩ 2:30. Tĩkĩ Dāwũdĩ ri ʒsú ākũdē ílĩ rĩ ca élifũ ālu (1,000) gĩ, ílĩ 'dāri gé, ʒsú tĩkĩ drĩ Yēsũ Kúrĩsītō ri kuyé. 'Í lã 1 Sāmũélē 16-30; 2 Sāmũélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2. § **1:31 1:31** *Yēsũ*: Rũ Yēsũ 'dĩri vé ífĩfĩ, Múngú ri 'bã paapi rĩ. * **1:33 1:33** *Yōkōbũ*: Yōkōbũ ri Ābūrāmā mvōpĩ Īsákā vé mvá, Ƴri anji be mũdrĩ drĩ ni Ƴrĩ, Múngú újā rũ ni zĩ Īsērélē, úyú ĩrivé rĩ zĩkĩ anji Īsērélē vé ni. Sã Yēsũ vé rĩ gé, zĩkĩ kōpi Yāhũdĩ. 'Í lã 1'dóngará 25-50.

33 Ìri ímú adri 'bãgú rú sùrú Yòkóbũ* vé rĩ pi drĩgé. Ìri ímú mālūngā rụ mụzú ùdũ àkó."

34 Māriyā ní mālāyíkā rĩ zizú kīnī, "Ma drĩ ágó àkó píri, tā 'dĩri ímú 'i nga mâ rụ'ba gá íngóni ngóni?"

35 Mālāyíkā rĩ ní 'yozú Māriyā ní kīnī, "Índrí Uleterē rĩ ímú mi ású, āzini ùkpō Múngú vé rĩ ímú mi ású rá. Mvā mí ní ímú tịj rĩ, Ìri adri uleterē, ĩ Ìri zị Mvā Múngú vé ni.

36 Mívé máríté Ēlīsābētā ri nóni 'a be, Ìri ímú mvā ágó tị rá, ísúzá dē kú ārākā rú, 'a ni mba nóni caá mbāá áziyá, 'bá rĩ pi rikí 'yoó kīnī Ìri úndó rú.

37 Tā āzi Múngú ri ndēepi ni āluṅani 'dāáyo."

38 Māriyā ní 'yozú kīnī, "Ma átí'ba Úpí vé ni. Tā rĩ ā nga 'i mâ rụ'ba gá sũ mí ní 'yoó rĩ tịni." Kuru mālāyíkā rĩ ní Ìri kuzú, Ìri ní 'dezú mụzú.

Māriyā mụ Ēlīsābētā vúgá

39 Sā 'dāri gé, Māriyā ní 'dezú mụzú rụ'ba sĩ kūrú ánga rú Yūdáyā vé rĩ gé 'dāá,

40 Ìri ní mụzú kūrú Zākāriyā ní adrizú rĩ gé, Ìri ní fízú Zākāriyā vé jó agá 'dāá, Ìri ní Ēlīsābētā ri ezizú.

41 Ēlīsābētā ká Māriyā vé ezingará 'dĩri yị, mvāṅá rĩ ní 'i ulózá Ēlīsābētā agá 'dāá. Índrí Uleterē rĩ ní Ēlīsābētā ri ásúzá.

42 Ìri ní 'dózú átázú ú'dúkó be ụrụ 'dāá kīnī, "Ūkú rĩ pi ásámvú gé, 'bākí tākiri mí drĩgé gí, mvā mí ní ímú tịj rĩ, 'bākí tākiri drĩ ni gé gí!

43 'Bo ngá sēepi Múngú ní ma ĩnjizú, Ìri ní Úpí éndrēpị ri ipēzú ímúzá ma ndrezú rĩ ā'di?

44 Má ká mōdó mí ní sēē rĩ yị, koro mvā má agá rĩ adri āyīkō sĩ, uló 'i má 'a gá 'dāá.

45 Múngú 'bā tākiri mí drĩgé gí, ā'diātāsīyā mí ā'yī tā Úpí ní 'yoó Ìri 'i nga mí rụ'ba gá rĩ rá."

Māriyā ngo úngó Múngú ri íngúzú

46 Māriyā ní 'yozú kīnī,

"Má íngú Múngú ri ésí be céré.

47 Mā ē ésí ísú āyīkō Múngú ma Paápi rĩ sĩ.

48 Ā'diātāsīyā ma átí'ba ĩ ní ndreé kuú ẹzị àkó ni, Múngú ụsụ mâ tā gí.

Í'dózú āndrū mụzú drĩdrĩ, anji ĩ ní ímú tịj vúlé 'dĩ rĩ pi ímú 'yo kīnī, Múngú 'bā tākiri má drĩgé gí,

49 ā'diātāsīyā Múngú Ūkpō 'Dịpa 'o tā āmbúgú mâ rụ'ba gá gí, ĩrivé rú uleterē.

50 Ésí ni ri adri ĩdríkídri 'bá 'i ru'ba ruru rĩ pi ní mụzú 'dáni'dáni.

51 Inga 'í drị ùkpō be rĩ tā 'ozú āní, íré 'bá āfú rú rĩ pi kpélékpélé.

52 Ísị 'bá āngū rụ'ba rĩ pi ĩvé lúpá drĩgé sĩ vūgá,

gō 'bá tā be mādā rĩ pi ingáá ụrụ.

53 Sē ngá múké nyaá 'bá ẹbịrị ní fuú rĩ pi ní, 'bo pē 'bá ā'bú be rĩ pi mụzú drị be ule.

54 Ko ívé átí'ba Īsērélē vé rĩ pi ē ĩzā rá.

Āvī ūyō 'í ní sōó lēzú ésí ĩdríkídri 'bāzú kōpi ní 'dāri ā tā sĩ kuyé.

55 Sō ūyō 'bá ẹ'bịpị Ābūrāmā† ní ĩrivé úyú pi be kīnī, 'i adri kōpi ní ésí be múké mụzú nyonyo."

56 Māriyā áwí adrii Ēlīsābētā vé āngá 'dāá mbāá na, Ìri ní kuru mvizú mụzú 'bētị.

Yūwānī Bātízīmū sēepi rĩ vé tịngará

57 Sā Ēlīsābētā ní mvāṅá rĩ tizú rĩ ká ícó, tĩ mvāṅá rĩ ágóná.

58 'Bá ĩrivé jó gārā gá rĩ pi máríté rĩ pi be ká yị kīnī, Úpí 'bā ésí múké Ìri ní, tĩ mvāṅá rĩ gí, kōpi adrikí āní āyīkō sĩ.

59 Mvāṅá rĩ ká adrii caá ú'dú ārō, Zākāriyā ẹ'dípáa pi ĩrivé ūndĩ rĩ pi be,

† 1:55 1:55 *Ābūrāmā*: Múngú zị Ābūrāmā ri kīnī, ā ku ívé 'bá 'bētị ásámvú gé rĩ pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mụj āngū āzi ú'dí ni gé. Ābūrāmā ri ẹ'bịpị Yāhūdị rĩ pi vé rĩ, tịkí Ìri ílì élfū ālu mūdūrūlū ārō (1,800) gé, ísú tịkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā 'dóngará 12-25. ‡ 1:59 1:59 *Ágélé ē tị tịngará*: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anji āgō Ābūrāmā vé rĩ pi adrikí dō caá ú'dú ārō gí, lē ā ulíkí kōpi ā ágélé ē tị rá, lüzú kīnī, kōpi anji Múngú vé ni. 'Bá rĩ ā'yī dō 'í ágélé ē tị sēē lị gí, Ìri tām̄bị Mósē vé rĩ 'du nga. 'Í lā 'dóngará 17:9-14; Ẹzị 15:1-5.

úmúkí ĩ mváná rĩ vé ágélé ě tị lĩngará#
gá, kôpi lĕkí kôdô mváná rĩ vé étĕpị vé rụ
Zākāríyã 'dĩri 'daá mváná rĩ ã rụ' bá gá.

60 'Bo éndrĕpị gã sĩ, kĩnĩ, “Ă 'dakí mvá
rĩ ã rụ Yũwánĩ.”

61 'Bá rĩ pi ní 'yozú kínĩ, “Mívé máríté rĩ
pi ásámvú gé, 'bá ázi rụ be 'dĩni 'dãáyo.”

62 Kúru kôpi rikí átá Zākāríyã ní drị sĩ,
kôpi lĕkí nị vú ni gé, lĕ ã 'dakí mvá rĩ ã
rụ ã'di 'i.

63 Zākāríyã ní ngá kpọlọ'bu ni zizú, 'i sĩ
rí mváná rĩ ã rụ ãnĩ, ĩri ní mváná rĩ ã rụ
sĩzú kĩnĩ, “Rụ ni Yũwánĩ 'i.” 'Bá rĩ pi céré
âyākí tã 'dĩri sĩ ãyãyã.

64 Koro Zākāríyã ě tị ní 'i zizú, ádra ni
ní 'i oyuzú, ĩri ní 'dózu átángá átázú,
Múngú ri íngúzú.

65 'Bá adri' bá ĩri ã gārã gá rĩ pi ãrĕvú
céré ãyākí tã 'dĩri sĩ ãyãyã. 'Bá adri' bá
ãngũ Yũdáyã vé ánga rú rĩ gé rĩ pi ãrĕvú
céré rikí átá tã 'dĩ' bĕe sĩ.

66 'Bá tã 'dĩri yì' bá rĩ pi ãrĕvú céré
ngakí ãyãã tã 'dĩri sĩ ãyãyã, kôpi ní zizú
kínĩ, “Mváná 'dĩri úmvúlĕsĩ ímụ adri 'bá
íngóni ni?” Ă'diãtãsiyã kôpi ndrekí, Úpí
ri ĩri be trụ.

Zākāríyã ngo úngó Múngú ri íngúzú

67 Índrĩ Uleterĕ rĩ ní mváná rĩ vé
étĕpị Zākāríyã ri ásúzú, Zākāríyã ní kúru
ù'dúkó íngápi Múngú vúgálĕsĩ rĩ ùlüzú
kĩnĩ,

68 “Ĕ íngúkí Úpí Múngú ĩsĕrĕlĕ vé rĩ
íngúngũ,
ã'diãtãsiyã ímụ ívé 'bá rĩ pi paá gí.

69 ĩpĕ 'bá ní 'bá ùkpô be ni ímụ 'bã paá,
ĩpĕ íngázú ívé átí' bágú Dãwúđĩ vé
úyú agá.

70 Úpí ězị tã 'dĩri kú ívé nĕbĩ\$ uleterĕ rĩ pi
ní ọtụ ínogósí,

71 kĩnĩ, ĩ ímụ 'bã pa 'bávĕ ari'ba rĩ pi drĭgé
sĩ,
ãzini 'bã 'bã ndre' bá ùnjĩ rĩ pi drĭgé
sĩ rá.

72 Múngú kĩnĩ 'i ěsị ri adri ĩdríkídri 'bávĕ
étĕpị ní,

ãzini 'i ívé ùndĩ 'i ní rụú uleterĕ rĩ vé
tã ígá rá.

73 Sô ùyô rĩ 'bá ě' bĭpị Ābūrãmã ní

74 kĩnĩ, 'i 'bã pa 'bávĕ ari'ba rĩ pi drĭgé sĩ
rá,

'bã ngakí rí 'i ní ězị ۆrĩ ãkó,

75 ù'dú céré 'bã adrikí rí uleterĕ, ãzini 'bã
'okí rí tã pĭrị 'i ěndrĕtị gé.

76 Mã mvá rĩ, ĩ ímụ mi zị nĕbĩ Múngú
ùkpô be 'bã rĩ pi drĭgé céré rĩ vé
ni,

ã'diãtãsiyã mi ímụ mụ drĭdrĭ Úpí ní
lĕtị údé.

77 Mi ímụ lũ ĩrivé 'bã rĩ pi ní, ĩ ícô kôpi pa
rá,

Múngú trũ dō kôpi ĩvé ùnjĭkãnyã
agásĩ gí.

78 Múngú ní adrii ěsị be múké rĩ sĩ,

ĩri ímụ 'bã ní ۆtúná ĩpĕ 'bũ gé 'dãásĩ
đĩ 'bã drĭgé,

79 ĩri ímụ đĩ 'bã adri' bĕe ĩnĭná agá rĩ pi
drĭgé,

ãzini 'bã ri' bá drãngará ۆtĕ' bá rĩ pi
drĭgé,

ĩri 'bã ní lĕtị pĭrị tãkiri ĩsúzú ni 'i' da.”

80 Yũwánĩ kã mbaá, Índrĩ Múngú vé rĩ
sĕ ĩri ní ùkpô. Yũwánĩ adri ãngũ ã'wĩ
cínyáfã rú rĩ agá 'dãá cĩmgbã cazú ù'dú
ĩ ní ĩri pĕzú mụzú 'bã ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi
ásámvú gé rĩ gé.

2

Yĕsũ vé tĩngará (Mătáyo 1:18-25)

1 Lókí 'dãri gé, 'bãgú ãmbúgú Rómã vé*
Ăgósĩtô sĕ tãĩmbĩ kĩnĩ, lĕ 'bã Rómã vé rĩ
pi céré, ã sĭkí kôpi ã rụ búkũ agá.

2 ('Dĩri rụ ĩ ní 'i' dō sĩ drĭdrĭ 'bã rĩ pi lãzú,
ĩsú ãkũdĕ Kŭrĭnĭyã ri gávãnã ãngũ Sírĭyã
vé rĩ agá rĩ.)

3 'Bã ãlu ãlu nga mụú 'i rụ sĩ ĩvé kŭrŭ
agá.

4 Kúru Yôsĕpã pi ní ngazú ãngũ
Gãlĭláyã vé rĩ agá, kŭrŭ Nãzĕrĕtã vé rĩ
agásĩ, kôpi ní 'dezú mụzú ãngũ Yũdáyã vé

§ 1:70 1:70 Nĕbĩ: Múngú ri ívé tã átá nĕbĩ rĩ pi ní, kôpi kúru ĩrivé ù'dúkó rĩ ùlũ 'bã rĩ pi ní. * 2:1 2:1 Bãgú
ãmbúgú Rómã vé rĩ: ĩri 'bãgú ãmbúgú 'bãgú ãngũ ãndiãndĩ rĩ pi agá rĩ pi drĭgé, ãngũ Yũdáyã vé rĩ drĭgé, ãngũ
Gãlĭláyã vé rĩ drĭgé, ãzini ãngũ Yãhúđĩ rĩ pi vé rĩ drĭgé. 'Bã Rómã vé rĩ pi ívé 'bãgú ãmbúgú rĩ zị ívé tị sĩ Kãyísárã.

rĩ gé, kũrú Bêtêlémê vé rĩ agá, ã'diãtãsiyã Yôsépã ìfũ úyú Dãwúđĩ vé rĩ agá.

⁵ Jĩ Mãriyã ìri ní lèé jeé 'í ní ùkú rú rĩ muzú 'í vúgá sĩ ìndĩ, ìsú Mãriyã ã 'a mba deę gĩ, ìri ìlókõ tĩtĩ.

⁶ Kõpi kã riĩ adriĩ 'dãlé, sã Mãriyã vé mvá rĩ tĩzú rĩ ní ícázú.

⁷ Mãriyã ní ívé mvá kãyú rĩ tĩzú ágójã. Ìri ní ìmũlũzú bõngó sĩ, ìri ní 'bãzú lazú sõndũkũ ãnyãpã rĩ pi ní rizú ngá nyazú rĩ agá. 'Bã mvãñã rĩ laá sõndũkũ rĩ agá, ã'diãtãsiyã jó ùmũ rĩ pi ní lazú rĩ agá 'dãá, kõpi ìsúkĩ vũrã lazú ni kuyé.

'Bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi mãlãyĩkã rĩ pi be

⁸ Ìnĩñã 'dãri sĩ, 'bã urukõ kãbilõ úcé'bã ni pi rikĩ ívé kãbilõ ùtèé ásé agá 'dãá.

⁹ Mãlãyĩkã ãlu Úpĩ vé rĩ ní ìndrészú kõpi ẽndrẽtĩ gé, đĩngárã Úpĩ vé rĩ ní ãngũ ìmgbẽrészú kõpi ã gãrã gá sĩ, sã ùrĩ fũ kõpi ambamba.

¹⁰ Kúru mãlãyĩkã rĩ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Ìmi adrikĩ ùrĩ sĩ ku. Mã ìjĩ ìmi ní ù'dũkõ múké, 'bã rĩ pi céré ìmũ adri ãnĩ ãyĩkõ sĩ ãmbúgũ.

¹¹ Ìnĩñã ãndrũ nõri sĩ, tĩkĩ ìmi ní 'bã ìmi Paãpi ni gĩ kũrú Dãwúđĩ vé rĩ agá Bêtêlémê agá, ìri Úpĩ Kúrísítõ† 'i.

¹² Ngá ìmi ní ícózú ìri nĩzú ámázú rĩ ìri 'dĩni, ìmi mu ùdẽñã rĩ ìsú ìmũlũkĩ bõngó sĩ, 'bãkĩ ìri laá sõndũkũ ãnyãpã rĩ pi ní ngá nyazú rĩ agá."

¹³ Koro mãlãyĩkã urukõ kárãkarã ìngákĩ 'bũ gé 'dãásĩ, kõpi ùmúkĩ ì mãlãyĩkã ìndrẽpi 'dĩri be trũ, kõpi rikĩ Múngú ri ìngú, rikĩ 'yoó kĩnĩ,

¹⁴ "È ìngúkĩ Múngú 'bũ gé 'dãá rĩ ìngúngũ,

tãkĩri ã adri vũ drĩgẽ nõgõ 'bã Múngú ní ãyĩkõ sã'bã rĩ pi ãsãmvú gé."

¹⁵ Mãlãyĩkã rĩ pi kã ì újã gõõ muş 'bũ gé 'dãá, 'bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi ní átázú ì ãsãmvú gé sĩ kĩnĩ, "Lẽ 'bã 'dekĩ muş

Bêtêlémê gá 'dãá tã 'i ngaãpi Úpĩ ní lũú 'bã ní rĩ ndrèé 'bã mĩ sĩ."

¹⁶ Kõpi alikĩ ì muzú rũ'bã sĩ, kõpi cakĩ Mãriyã pi ìsú Yôsépã be ùdẽñã rĩ sĩ, 'bãkĩ ùdẽñã rĩ laá sõndũkũ ãnyãpã rĩ pi ní ngá nyazú rĩ agá.

¹⁷ 'Bã kãbilõ úcé'bã 'dĩ'bée kã muş caá mvãñã rĩ ndrèé, kõpi ùlũkĩ tã mãlãyĩkã rĩ ní lũú ì ní mvãñã rĩ ã tã sĩ rĩ 'bã rĩ pi ní céré.

¹⁸ 'Bã rĩ pi kã tã 'bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi ní ùlũú 'dĩri yĩ, sã kõpi ní ãyãngárã.

¹⁹ 'Bo Mãriyã 'bã tã 'dĩ'bée céré kuú 'i ẽsĩ agá, ri tã ni ùşũú ẽsĩsĩlé sĩ.

²⁰ 'Bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi kã mvĩi gõõ, kõpi rikĩ đĩngárã Múngú vé rĩ ìngú, ã'diãtãsiyã tã kõpi ní ndrèé, ãzini kõpi ní yĩ rĩ nga 'i sũ mãlãyĩkã rĩ ní lũú ì ní rĩ tĩnĩ.

Jĩkĩ Yësũ ri 'i' dãá Jó Múngú vé rĩ agá

²¹ Mvãñã rĩ kã adriĩ caá ù'dũ ãrõ, ì ní ágélé ni ã tĩ lĩzú, ì ní rũ ni 'dazú Yësũ 'i, rũ 'dĩri mãlãyĩkã lũ nĩ drĩdrĩ, ìsú ãkũdẽ ẽndrẽpi ri drĩ 'a ãkõ.

²² Mãriyã pi Yôsépã be, kõpivé ù'dũ lã'bĩ vé ìfũzú yĩ agãsĩ rĩ kã deę, kõpi ní mvãñã rĩ jĩzú muzú 'dazú Úpĩ ẽndrẽtĩ gé Yërúsãlémã gá 'dãá, sũ tãĩmbĩ Mósẽ‡ vé rĩ ní lèé rĩ tĩnĩ.

²³ Tãĩmbĩ Úpĩ vé rĩ 'yo kĩnĩ, "Anji ãgõ ì ní tĩ kãyú rĩ pi ãrẽvú céré, ì kõpi sã Úpĩ Múngú ní."

²⁴ Kúru kõpi ní rõbõñõ§ sészú zázú sũ tãĩmbĩ Úpĩ vé rĩ ní 'yoó, "Ã sãkĩ ãmãmũ ìrĩ, dõku ù'bõlõgũ ìrĩ rĩ tĩnĩ."

Sĩmĩyõnã ùlũ ù'dũkõ ìngãpi Múngú vùgãlésĩ rĩ

²⁵ Lókĩ 'dãri gé, ágõ ãzi ri adri Yërúsãlémã gá 'dãá, rũ ni Sĩmĩyõnã 'i, ìri tã 'o pĩrĩ, ìri ri Múngú ri zĩ ù'dũ céré, ẽpĩ

† 2:11 2:11 Kúrísítõ: Kúrísítõ ri 'bã ì ní ùdu dãá drĩ ni gé, lũzú kĩnĩ Múngú ìpẽ ìri adriĩ 'bãgú rú. Èbèrẽ tĩ sĩ Kúrísítõ ri ì zĩ Mãsiyã. 'Í lã Yũwãnĩ 1:41. ‡ 2:22 2:22 Mósẽ: Yôsépã kã drãã gĩ, 'bãgú Èjẽpõtõ vé rĩ 'bã anji Ìsèrèlẽ vé rĩ pi ẽjĩ ngaã tũgẽrĩ rú caá ìlĩ mũdũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósẽ ri ìpèzú ìmũzú anji Ìsèrèlẽ vé rĩ pi pazú adringárã tũgẽrĩ rú rĩ agãsĩ. Múngú sã tãĩmbĩ rĩ Mósẽ ní, ã lũ anji Ìsèrèlẽ vé rĩ pi ní, sészú ì ní tãĩmbĩ rĩ zĩzú tãĩmbĩ Mósẽ vé ni ãnĩ. Tĩkĩ Mósẽ ri ìsú ãkũdẽ ìlĩ rĩ ca ẽlĩfũ ãlu mũdũrũlũ sũ (1,400), ìsú ãkũdẽ tĩkĩ drĩ Yësũ ri kuyé. 'Í lã Wũngárã 2-24. § 2:23 2:23 Wũngárã 13:2, 12 ¶ 2:24 2:24 Rõbõñõ: Rõbõñõ 'dĩri lũ kĩnĩ Mãriyã pi Yôsépã be ngá ãkõ. 'Í lã Lẽvĩtĩkã 12:8. ¶ 2:24 2:24 Lẽvĩtĩkã 12:8

Índrí Uleteré Múngú vé rĩ sĩ, ri 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé pangará ütēé.

26 Índrí Uleteré rĩ lū ĩri ní kīnī, ícō drī drāá ku, ĩri Kúrísítō Úpí Múngú ní úmvúlésĩ ĩpēé rĩ ndre ũgbále, ĩri íbí drā ndō.

27 Ụ'dú 'dāri gé, Índrí Uleteré rĩ ko Sīmīyónā ē drī mužú Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá. Māriyā pi Yōsépā be, kōpi ká mváná Yēsũ ri jĩjĩ Úpí vúgá 'dāá sũ tāĩmbĩ Mósē vé rĩ ní lēé rĩ tĩnĩ,

28 Sīmīyónā ní mváná rĩ í'dúzá ruzú 'í drígé, ĩri ní Múngú ri íngúzú, ĩri ní 'yozú kīnī,

29 "Úpí, ma átí'bá mívé ni, mí sē má drā tā be kírí.

'Í 'o tā mí ní eziĩ rĩ gí.

30 Á ndre 'bá āngũ paápi,

31 mí ní ĩpēé 'bá céré pi ní rĩ gí.

32 ĩri ũtúná, ĩri Múngú ri i'da 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní,

ĩri sē 'bá rĩ pi 'bá Īsērélē vé rĩ pi íngúngũ!"

33 Tā Sīmīyónā ní 'yoó 'dĩri sē Yōsépā pi Māriyā be āyākí ānī āyāyā.

34 Kúru Sīmīyónā ní kōpi ní tākíri sēzú, ĩri ní 'yozú Māriyā ní kīnī, "Mívé mváná 'dĩri, 'bá urukō Īsērélē vé rĩ pi ímú ĩri gā sĩ, ĩ ímú kōpi ĩrĩñā ānī rá, urukō'bée ímú ĩrivé tā ā'yĩ rá, kōpi ímú ídríngará ĩsú ānī rá. Kādō ímú 'i i'dāá, 'bá rĩ pi ĩri gā sĩ.

35 Mvā 'dĩri ímú tā 'bá rĩ pi ní ríi ũsũũ ĩ ési agá 'dālē rĩ pi i'da céré āmvé. Māriyā, mí ési ri ímú ĩzāngā ĩsú sũ sōkí ĩlĩ āco sĩ tĩnĩ."

36 Ūkú āzi nēbĩ, rú ni Ánā 'i, ĩri Pānūélē ā mvá, ĩri Āsērāzĩ, ĩri ārākā rú. Kōpi ní ĩ jezú rĩ gé, kōpi adríkí ágó ni be caá ílĩ ézĩrĩ, ágó rĩ ní drāzú.

37 Ánā adri ōwúzĩ rú, ĩrivé ílĩ ca pũkú ārō drĩ ni sũ, ku Jó Múngú vé rĩ kuyé, ri Múngú ri ĩnĩjĩ ũtúná pi ĩnĩná be, ri 'i a'biĩ* ngá nyangará sĩ, āzini ri Múngú ri zĩjĩ.

* **2:37 2:37** A'bi: Sā āzi sĩ Yāhúdĩ rĩ pi ri ĩ a'bi, nyakí ínyá ku, kōpi ri ési 'bá rizú Múngú ri zĩjĩ. † **2:41 2:41** Ụ'dú Múngú ní Elízú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ: Yāhúdĩ rĩ pi ri ụ'dú Múngú ní ōtũ elízú Īsērélē rĩ pi vé jó rĩ pi tĩ gé sĩ Ējēpētō gá 'dāá rĩ vé tā ígá. Ōtũ kōpi é'bipĩjĩ ũbēkí kābīlō ā ārĩ ĩvé kēetĩ ē ẹrĩfe gá sĩ, sē Múngú ú'dĩ kōpi kuyé. Múngú ú'dĩ 'bá Ējēpētō vé kābīlō ārĩ ũbē'bá ĩvé kēetĩ ē ẹrĩfe gá sĩ kuyé rĩ pi vé anjĩ āgō káyú rĩ pi ũdrāá 'bá ālu ālu vé 'bētĩ āsámvú gé sĩ rá. 'Í lā Wūngará 12:17-28; Mātáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkã 2:41; Yūwānĩ 2:13; Ẹzĩ 12:4; 1 Kōrínítō 5:7; Ēbéré 11:28.

38 Ánā ní koro ícázú, ĩsú ākūdē Sīmīyónā ri átá Māriyā pi ní Yōsépā be. Ánā ní Múngú ní ōwō'dífō sēzú, ĩri ní mváná rĩ vé tā átázú 'bá céré ri'bá Yērúsālémā vé pangará ütē'bá rĩ pi ní.

39 Yōsépā pi Māriyā be, kōpi ká lā'bĩ tāĩmbĩ Úpí vé rĩ ní lēé rĩ 'oó deé céré gí, kōpi ní mvízú gōzú ĩvé kūrú Nāzērētā vé rĩ gé āngũ Gālíláyā vé rĩ agá 'dālē ũzi.

40 Mváná rĩ mba ícá ũkpō be, tā nĩngará be, Múngú 'bā ési múké ĩri ní.

Yēsũ ri Jó Múngú vé rĩ agá

41 Ílĩ ālu ālu, Yēsũ étēpi pi ẹndrēpi be, kōpi ri ẹci Yērúsālémā gá ũmũ Ụ'dú Múngú ní Elízú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ ā nyangará gá.†

42 Yēsũ ká adrii ílĩ be mužrĩ drĩ ni ĩrĩ, kōpi 'dekí mužú étēpi be ẹndrēpi sĩ ũmũ rĩ gé, sũ ĩvé mērē ní lēé rĩ tĩnĩ.

43 Ūmũ rĩ ká deé, Yēsũ étēpi pi ẹndrēpi be, kōpi ká ríi mviĩ mužú 'bētĩ Nāzērētā gá 'dāá, Yēsũ áwí kuú vúlē Yērúsālémā gá 'dāá, étēpi pi ẹndrēpi be nĩkí ámá kuyé.

44 Kōpi ũsũkí déna ĩri 'bá ĩ ní ríi ẹci tuú kōpi be trũ rĩ pi āsámvú gé, kōpi ẹcikí ũtũ njĩ. Kōpi ní kúru í'dózú Yēsũ ri ndázú ĩvé māríté rĩ pi āsámvú gé sĩ.

45 Kōpi ká ĩri ĩsú kuyé, kōpi ní gōzú mužú ĩri ndázú vúlē Yērúsālémā gá 'dālē.

46 Ụ'dú na ā vudrĩ gé, kōpi cakí mužú Yēsũ ri ĩsú Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá, úrĩ kuú 'bá āngũ ímbá'bá rĩ pi āsámvú gé, ĩri ri kōpívé tā yĩ, āzini ĩri ri kōpi uzĩ tā sĩ.

47 'Bá rĩ pi ká tā nĩngará ĩri ní átázú, āzini tā újázú rĩ yĩjĩ, kōpi āyākí ānī āyāyā.

48 Yēsũ étēpi pi ẹndrēpi be, kōpi ká ĩri ndreé, sē kōpi ní āyāngará. Ẹndrēpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mā mvá rĩ, 'bā mí étēpi be, 'bá ríkí mi ndāá ĩzāngā ĩzāngā rú. 'Í 'o 'bā 'dĩni āsĩ?"

49 Yēsũ ní kōpi zĩzú kīnī, "Ngá ĩmi ní rizú ma ndázú rĩ ā'di? ĩmi nĩkí kuyé 'yozú kīnĩ, lē má adri má Ẹtēpi vé jó agá?"

50 'Bo tã ìri ní átá kòpì ní 'dìri fi kòpì drìgè kuyé.

51 Kúru ìri ní 'dezú mužú kòpì be trù Názèrètã gá 'dálé, 'du kòpivé tã ngaá rá. 'Bo èndrèpì 'bã tã ì nga'bée 'dì'bée céré kuú 'í èsì agá.

52 Yèsù mba tã nìngará be, àzini mba rù'bá be múké múké. Múngú lè ìri rá, 'bá rì pi lèkí kpá ìri rá.

3

Yūwánī Bātízīmū sēepi rī vé tì sēngará (Mātáyo 3:1-12; Mārākō 1:1-8; Yūwánī 1:19-28)

1 'Bāgú āmbúgú Rómā vé Tībérīyā rù mālūngā rī caá ílì mūdri drī ni tōwú, ìsúzá Pónítīyō Pīlātō ri gāvānā āngū Yūdáyā vé rī agá, Ēródē* rù āngū Gālīláyā vé rī nī. Ēródē èdrìpì Pīlípū rù āngū Ítúrīyā vé rī pi Tūrākōnītī vé rī be, Līsánīyāsī rù ívé rī āngū Ābīlénē vé rī.

2 Lókí 'dāri gé, Ānāsī pi Kāyáfā be, kòpì atala ambugu, ú'dúkò Múngú vé rī ní ícázú Zākāriyā mvòpì Yūwánī vúgá āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá.

3 Yūwánī ní mužú yīi Yáridénī vé rī ē mīlé gá sī, ri tì sēé mužú 'bá rī pi ní kīnī, 'bá rī pi ā újákí èsì, kòpì ā rúkì bātízīmū, Múngú ā trū rí kòpì ívé ūnjīkānyā agásī rá.

4 Tã 'dìri nēbī Īsáyā sī ótú ìnógòsì ívé búkū agá kīnī,

“U'dúkò 'bá āzi vé ni ri ó'ú āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá, kīnī,

‘Ìmi údékí létì Úpí ní,

ìmi útúkí létì ìrivé rī ā adri pìrì.

5 Ìmi ótúkí āngū ì'búná rú rī pi rá,

ìmi udìkí ìrã rī pi, àzini ìmi gákí āngū

āngá rú rī pi, ā adri kpākpā,

ìmi útúkí létì gōrōṅō rú rī pi ē ícá pìrì,

ìmi ótúkí létì 'bú rú rī pi ícá kpākpā.

6 'Bá rī pi ímú ūkpō Múngú ní āngū pazú rī ndre ì mī sī.' ”

7 'Bá bītríká ímúkí, kòpì lèkí Yūwánī ā sē ì ní bātízīmū,† Yūwánī ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Ìmi adri'bée sū ìnī tìnī 'dì'bée, ā'di ìmgbē ìmī mī ápázú Múngú vé jīkó úmvúlésì ímúpi drīdrī 'dīlé rī gé sī nī?

8 Lē ìmi 'okí tã lūúpi 'yozú kīnī, ádarú ìmi újákí èsì ìmivé ūnjīkānyā agásī gí ni áyu, lē ìmi ríkí 'yoó, Ābūrámā ri ìmi é'bìpì 'dīni ku. Á 'yo ìmi ní 'dīni, Múngú ri ícò ìrã anjīná 'dì'bée újá ufu anjīná Ābūrámā vé nī rú rá.

9 Múngú í'dú ūbólú pètì ā ulá ugazú rī 'í drìgè gí, pètì 'a'bée ū'a be múké ku rī pi ārèvú céré ì uga vūgá, ì kòpì 'du ú'bé ácí agá.”

10 'Bá bītríká rī pi ní Yūwánī ri zìzú kīnī, “Kúru lē 'bā 'okí ā'di?”

11 Yūwánī ní újázú kòpì ní kīnī, “'Bá rī dō bōngó be ìrī, ā sē ālu ni 'bá bōngó ākó rī ní, 'bá rī dō ānyāngā be, ā sē ānyāngā 'bá ānyāngā ākó rī nī.”

12 'Bá mūfēngā umbe jezú rī u'du'bá rī pi ímúkí kpá Yūwánī vúgá, Yūwánī ā sē ì ní bātízīmū. Kòpì ní ìri zìzú kīnī, “'Ìmbápi, kúru lē 'bā 'okí ā'di?”

13 Yūwánī ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Lē ìmi u'dukí mūfēngā rī 'bá rī pi vúgá sī sū tǎimbì ní lēé rī tìnī, ā u'dukí āndō be ku.”

14 Āngáráwá urukò ímúkí kpá Yūwánī ri zìj kīnī, “Kúru lē 'bā 'okí ā'di?”

Ìri ní újázú kòpì ní kīnī, “È érikí 'bá āzi ā ngá ūkpō sī ku, àzini ā tōkí 'bá āzi ūnjō sī ku, lē ìmi adrikí āyīkō sī ngá ì ní ìmi ūfēzú rī sī.”

15 'Bá rī pi ríkí céré èsì 'bāá Kúrisítō ri ūtēzú, kòpì ríkí ūsūú ì èsì agá 'dálé kīnī, déna Yūwánī ri Kúrisítō 'i.

16 Yūwánī ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Ma ri ìmi ní bātízīmū rī sē yīi sī. 'Bo 'bá āzi ri ímú vúlé 'dī'dī, ìrivé āmbūgū ndē mávé rī rá. Má ícò ìrivé ngá pá gá rī vé bāá

* **3:1 3:1** *Bāgú Ēródē*: Ēródē 'dīri Ēródē Ānītípā 'i, ìri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá. 'Í lā Mātáyo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkã 3:1; Èjì 4:27. Sā ì ní Yèsù ri tìzú rī gé, Ēródē Āmbúgú 'dīri rù āngū rī nī. 'Í lā Mātáyo 2:1-8; Lúkã 1:5. Vúdri ni gé, 'bāgú āzi anigé rú ni Ēródē Āgīrīpā, ìri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá vé mvá. 'Í lā Èjì 12:1-13:1. **3:6 3:6** Īsáyā 40:3-5 † **3:7 3:7** *Bātízīmū*: Ì ri 'bá rī pi ní bātízīmū sē lüzú kīnī, kòpì újákí èsì ívé ūnjīkānyā agásī gí, kòpì è'yīkí Múngú ri gí. ‡ **3:8 3:8** *Anjī Ābūrámā vé ni*: 'Bá urukò'bée ūsūkí kīnī ì dō anjī Ābūrámā vé ni, Múngú ri ícò ì pa rá. § **3:12 3:12** *Bá mūfēngā u'du'bá rī pi*: 'Bá mūfēngā u'du'bá 'dì'bée, kòpì Yāhūdī ri 'bá mūfēngā u'du'bá 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní rī. Kòpì ri mūfēngā rī u'du' āmbúgú 'bāgú rī ní 'yoó kòpì ā u'dukí rī ndē.

oyuú bã ku. Īri ímù ĩmi ní bãtízĩmũ sê ùkpõ Īndrí Uletere rĩ vé rĩ sĩ, āzini ācĩ sĩ.

17 Īri kòbì be drìgé ānyá ù'bìzú ānì, ĩri ānyá rĩ ù'bì, ĩri ānyá rĩ vé fí* dā ĩrá agá, ĩri 'bì ní zā ve ācĩ drāāpi ku ní sĩ."

18 Yūwánì ùlù Múngú vé ù'dúkò múké rĩ 'bá rĩ pi ní létì be āndiāndì.

19 'Bo Yūwánì ní Ēródē ē drì ĩnjázú ĩri ní édrìpì Pìlípù vé ùkú Ēròdíyā rĩ 'duú 'í ní ùkú rú rĩ sĩ, āzini ĩri ní tã ùnjì 'oó tré rĩ sĩ.

20 Ēródē gō ùnjìkānyā āzi 'oó agá rá, 'du Yūwánì rĩ 'beé jó āngū ù'yìzú rĩ agá.

*Yūwánì sē Yēsũ ní bãtízĩmũ
(Mátáyo 3:13-17; Mārākō 1:9-11)*

21 Sā Yūwánì ní rizú 'bá rĩ pi ní bãtízĩmũ sēzú rĩ gé, sē kpá Yēsũ ní bãtízĩmũ ĩndì. Yūwánì kã rii Múngú rĩ zìj, 'bù ní 'i zìzú,

22 Īndrí Uletere rĩ ní isízú ímúzú sũ āmámũ tìj, úrizú Yēsũ drìgé. Kúru ù'dúkò ní íkúzú 'bù gé 'dāāsì kìnì, "Mi Mvá mávè ni, á lè mi ambamba, ma āyìkō sĩ mí sĩ."

*È'bìpìjì Yēsũ vé rĩ pi
(Mátáyo 1:1-17)*

23 Yēsũ kã ívé èzì í'dó, ìsù ĩrivé ílì rĩ ílókò ca pùkú na. 'Bá rĩ pi céré ùsũkì kìnì, ĩri Yōsépā ā mvá,

Yōsépā rĩ Héli ā mvá,
24 Héli rĩ Mátátā ā mvá,
Mátátā rĩ Léví ā mvá, Léví rĩ Mēlékì ā mvá,

Mēlékì rĩ Yānáyì ā mvá, Yānáyì rĩ Yōsépā ā mvá,

25 Yōsépā rĩ Mátátíyā ā mvá, Mátátíyā rĩ Āmósā ā mvá,

Āmósā rĩ Nāhúmũ ā mvá, Nāhúmũ rĩ Ēsélì ā mvá,

Ēsélì rĩ Nāgáyì ā mvá,

26 Nāgáyì rĩ Mátā ā mvá,

Mátā rĩ Mátátíyā ā mvá, Mátátíyā rĩ Sēmēyínì ā mvá,

Sēmēyínì rĩ Yōsékē ā mvá, Yōsékē rĩ Yódā ā mvá,

27 Yódā rĩ Yōnánā ā mvá, Yōnánā rĩ Rēsā ā mvá,

Rēsā rĩ Zērūbābēlā ā mvá, Zērūbābēlā rĩ Sālītíyēlē ā mvá,

Sālītíyēlē rĩ Nérì ā mvá,

28 Nérì rĩ Mēlékì ā mvá,

Mēlékì rĩ Ádì ā mvá, Ádì rĩ Kōsámā ā mvá,

Kōsámā rĩ Ēlēmādámā ā mvá, Ēlēmādámā rĩ Érē ā mvá,

29 Érē rĩ Yósūwā ā mvá, Yósūwā rĩ Ēlízérē ā mvá,

Ēlízérē rĩ Yōrímā ā mvá, Yōrímā rĩ Mátátā ā mvá,

Mátátā rĩ Léví ā mvá,

30 Léví rĩ Símíyónā ā mvá,

Símíyónā rĩ Yúdā ā mvá, Yúdā rĩ Yōsépā ā mvá,

Yōsépā rĩ Yōnámũ ā mvá, Yōnámũ rĩ Ēlīyākímā ā mvá,

31 Ēlīyākímā rĩ Mēléyā ā mvá, Mēléyā rĩ Ménā ā mvá,

Ménā rĩ Mátátā ā mvá, Mátátā rĩ Nātánā ā mvá,

Nātánā rĩ Dāwúđì ā mvá,

32 Dāwúđì rĩ Yēsē ā mvá,

Yēsē rĩ Ōbédē ā mvá, Ōbédē rĩ Bōójā ā mvá,

Bōójā rĩ Sālímónì ā mvá, Sālímónì rĩ Nāsónā ā mvá,

33 Nāsónā rĩ Āmīnādábā ā mvá, Āmīnādábā rĩ Ādīmínì ā mvá,

Ādīmínì rĩ Ārínì ā mvá, Ārínì rĩ Ēzīrónā ā mvá,

Ēzīrónā rĩ Pērézì ā mvá, Pērézì rĩ Yúdā ā mvá,

34 Yúdā rĩ Yōkóbũ ā mvá, Yōkóbũ rĩ Īsákā† ā mvá,

Īsákā rĩ Ābūrámā ā mvá, Ābūrámā rĩ Térā ā mvá,

Térā rĩ Nāhórā ā mvá,

35 Nāhórā rĩ Sērúgā ā mvá,

Sērúgā rĩ Réwũ ā mvá, Réwũ rĩ Pēlégē ā mvá,

Pēlégē rĩ Ēbérē ā mvá, Ēbérē rĩ Sélā ā mvá,

36 Sélā rĩ Kāyīnánā ā mvá, Kāyīnánā rĩ Ārīpākāsádā ā mvá,

Ārīpākāsádā rĩ Sēmē ā mvá, Sēmē rĩ Núwā ā mvá,

Núwā rĩ Lēmékē ā mvá,

* 3:17 3:17 *Ānyá rĩ vé fí, āzini 'bì ni:* Ānyá rĩ vé fí, ĩri 'bá Yēsũ Kúrísítō rĩ è'yì'bá gí rĩ pi, 'bì ni, ĩri 'bá Yēsũ Kúrísítō rĩ è'yì'bá kuyé rĩ pi. † 3:34 3:34 *Īsákā:* Īsákā rĩ mvá Múngú ní èzìj Ābūrámā ní rĩ. 'Í lā í'dóngará 17-35.

37 Lēmékē ri Mētūsélã ã mvá,
 Mētūsélã ri Ēnókã ã mvá, Ēnókã ri Yāredē
 ã mvá,
 Yāredē ri Māhālālélĩ ã mvá, Māhālālélĩ ri
 Kēnánã ã mvá,
 38 Kēnánã ri Ēnósã ã mvá, Ēnósã ri Sétē ã
 mvá,
 Sétē ri Ādámã‡ ã mvá, Ādámã ri, Múngú
 gbi ĩri nĩ.

4

Ādróko ũ'bĩ Yēsũ ri (Mātáyo 4:1-11; Mārákõ 1:12-13)

1 Yēsũ kã ĩfũu yĩ Yáridénĩ agásĩ, Índrí
 Uleterē rĩ ní ĩri ásúzá, Índrí Uleterē rĩ ko
 ĩri ě drĩ mužú āngũ ā'wĩ cinyáfã rú rĩ gé
 'dãá,

2 'Dälé ādróko* ũ'bĩ Yēsũ ri ũ'dú pũkũ
 su. Ũ'dú 'dĩ'bée agá, nya ngá āzi kuyé,
 ěbĩrĩ fũ ĩri rá.

3 Ādróko rĩ ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, “Mi
 dõ Mvã Múngú vé ni, mí újá ĩrã mvã 'dĩri
 ufuú pánga rú.”

4 Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Sĩkĩ bũkũ
 Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, “Bá ícõ adrii ídri
 rú 'yéŋã ānyāngã sĩ ku.’ ”

5 Ādróko rĩ ní ĩri jizú tuzú ánga drĩgé
 urugégé 'dãá, ĩri ní āngũ vũ drĩgé rĩ pi
 'dazú ĩri ní céré.

6 ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, “Ma sē mi
 āngũ vũ drĩgé nõ'bée ru céré nĩ, ngá
 ũnyĩ be rĩ pi ārēvú céré, ma sē mí ní,
 ā'diātāsīyã sēkĩ kōpi kú má drĩgé, ma ícõ
 sē 'bã má ní lēé rĩ ní rá.

7 Mĩ ũtĩ dõ kũmũcí ma ĩnjĩzú rá, ma ngá
 rĩ pi ārēvú sē céré mí ní.”

8 Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Sĩkĩ bũkũ
 Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, ‘Lē mí ĩnjĩ 'yéŋã
 Úpĩ Múngú mívé rĩ áyu, mí nga ĩri ní ězĩ.’ ”

9 Ādróko rĩ ní Yēsũ ri jizú mužú
 Yērúsálēmã gá 'dãá, ĩri ní Yēsũ ri jizú tuzú
 Jó Múngú vé rĩ drĩgé urũ 'dãá, ĩri ní 'yozú
 kĩnĩ, “Mi dõ Mvã Múngú vé ni, 'í wa vũgá
 'dãá.

10 Ā'diātāsīyã sĩkĩ Bũkũ Múngú vé rĩ
 agá kĩnĩ,

“ ‘Múngú ri ívé mālāyíkã rĩ pi ĩpē
 ímũ mí ĩzã ko rá,

11 kōpi mí ko ĩ drĩgé urũ 'dĩgé,
 mí sĩ rĩ mí pá ĩrã rũ'bã gá ku.’ ”

12 Yēsũ ní újázú ādróko rĩ ní kĩnĩ, “Sĩkĩ
 bũkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, ‘Lē mí ũ'bĩ
 Úpĩ Múngú mívé rĩ ku.’ ”

13 Ādróko kã Yēsũ ri ũ'bĩ lētĩ be
 āndiāndĩ tí, ĩri ní Yēsũ ri kuzú kuú 'dãá,
 'í íbĩ rĩ ĩgõõ ndõ.

Yēsũ í' dõ ězĩ ngaá Gālíláyã gá (Mātáyo 4:12-17; Mārákõ 1:14-15)

14 Yēsũ ní 'i újázú gõzú āngũ Gālíláyã vé
 rĩ gé 'dälé, Índrí Uleterē rĩ vé ũkpõ ású ĩri
 rá. ĩrivé tã ayi mužú āngũ rĩ agásĩ céré.

15 Yēsũ ri 'bã rĩ pi ímbã Jó Múngú ri Zizú
 rĩ pi† agásĩ, 'bã rĩ pi ārēvú céré íngúkĩ ĩri
 rá.

'Bã Nãzērētã vé rĩ pi gãkĩ Yēsũ ri sĩ (Mātáyo 13:53-58; Mārákõ 6:1-6)

16 Yēsũ ní 'i újázú gõzú vúlé Nãzērētã
 gá, vũrã ĩri ní mbazú rĩ gé 'dãá, ũ'dú
 Sãbátã vé rĩ gé,‡ ĩri ní 'dezú mužú Jó
 Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãá, sũ ĩri ní rĩi
 'oó njĩ rĩ tĩnĩ. ĩri ní ngazú urũ sĩ Bũkũ
 Múngú vé rĩ lãzú.

17 ĩ ní bũkũ nēbĩ ĩsáyã vé rĩ í'dúzú sēzú
 drĩ ni gé. ĩri ní bũkũ rĩ zĩzú, ĩsú vũrã ĩ ní
 sĩ kĩnĩ,

18 “Índrí Uleterē Úpĩ vé rĩ ású ma gĩ,
 ā'diātāsīyã ĩpē ma ímũ

‡ 3:38 3:38 Ādámã: Ādámã ri 'bã Múngú ní í'dõ gbiĩ drĩdrĩ rĩ. ĩri ětēpĩ 'bã vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. ĩrivé ũkú
 ěvã ri ěndrēpĩ 'bã vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. 'í lã Í'dóngará 1-5. * 4:2 4:2 Ādróko: Ādróko vé rũ Sātãnã 'i, ĩri
 āmbúgú índri ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gã tã Múngú vé ri 'dugá ngagá sĩ 'bũ gé 'dälé. Múngú idró ādróko ri índri ũnjĩ
 rĩ pi be 'bũ gé 'dãási nĩ. 'í lã Í'dangará 12:7-9. 4:4 4:4 Dětõrõnõmē 8:3 4:8 4:8 Dětõrõnõmē 6:13 4:11
 4:11 Sãwũmã 91:11-12 4:12 4:12 Dětõrõnõmē 6:16 † 4:15 4:15 Jó Múngú ri Zizú rĩ: Yãhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngú
 ri Zizú rĩ pi kárãkarã kũrũ rĩ pi agásĩ āndiāndĩ, kōpi ri í úmú Bũkũ Múngú vé rĩ lã, āzini kōpi ri Múngú ri ĩnjĩ
 Ũ'dú Sãbátã vé rĩ gé. ‡ 4:16 4:16 Ũ'dú Sãbátã vé rĩ: Ũ'dú 'dĩri Yãhũdĩ rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, āzini kōpi ní rizú
 Múngú ri zizú rĩ. Yãhũdĩ rĩ pi ri ũ'dú 'dĩri vé tã ígã kĩnĩ, Múngú gbi 'bũ pi vũ be nĩ, āzini Múngú pa ĩ adringará
 tũgēřĩ rú rĩ agásĩ nĩ. Ũ'dú Sãbátã vé rĩ Yãhũdĩ rĩ pi ri zĩ ũ'dú ězĩřĩ, 'bo Kēřĩkõ rĩ pi ri zĩ ũ'dú áziyã. 'í lã Wũngará
 20:8-11; Dětõrõnõmē 5:12-16.

ú'dúkó múké rĩ ũlũú 'bá ngá ãkó rĩ pi ní.
 Īpē ma ímú 'bá ĩ ní ũ'yĩ jó agá rĩ pi vé
 oyungará ã tā ũlũú,
 āzini 'bá mĩ be ēsĩ 'bá gĩ rĩ pi vé āngũ
 ndrengará ã tā ũlũú,
 'bá ĩ ní kōpi ē drĩ ńrú rĩ pi ē ĩsúkĩ rĩ
 drĩwālã.

19 Lókĩ Úpĩ ní lēzú ēsĩ múké 'bāzú 'bá
 rĩ pi ní rĩ ícógĩ, ĩpē ma ímú tā ni
 ũlũú."

20 Yēsũ ní búkũ rĩ ũpĩzú, ĩri ní sēzú 'bá
 riipi búkũ rĩ ã tā mbaápi rĩ drĩgé, ĩri ní
 úrizú vūgá. 'Bá Jó Múngú ri Zizú rĩ agá
 rĩ pi ārēvú céré 'bākĩ mĩ rizú ĩri ndrezú.

21 Kúru ĩri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ,
 "Búkũ Múngú vé má ní lāá, ĩmi ní yĩ
 āndrũ 'dĩri, tā ni nga 'i fũú tĩ ni gé gĩ."

22 'Bá rĩ pi ārēvú céré ngakĩ átá kĩnĩ, ĩri
 múké, kōpi āyākĩ tā ĩri ní átá múké 'dĩri
 sĩ rá, kōpi ní rizú ĩ uzizú ĩ āsámvú gé sĩ
 kĩnĩ, "Mvá 'dĩri adri nyo Yōsēpā mvōpĩ 'i
 kuyé?"

23 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ádarú ĩmi
 ímú átá má ní nāpĩ sĩ 'dĩni, 'Mi riipi āngũ
 ídrĩpi rĩ, mí ídrĩ mĩ úlungu! Tā 'bá ní yĩ
 mí ní 'oó Kāpārānāũmā gá 'dālé rĩ, lē mĩ
 'o kpá mívé kũrú agá nōgó.' "

24 Yēsũ ní gōzú 'yozú kĩnĩ, "Ádarú á lē
 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ dō nēbĩ, ĩnjĩkĩ ĩri
 ĩrivé kũrú agá ku.

25 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ńtú lókĩ Ēlĩyā
 rú rĩ pi kárakarā āngũ Īsērélē vé rĩ agá,
 ílĩ na ēlĩ sĩ, yĩgógó 'dĩ kuyé, ēbĩrĩ 'de ũnjĩ
 ũnjĩ āngũ rĩ agásĩ céré.

26 'Bo Múngú pē nēbĩ Ēlĩyā ri muú
 ńwuzĩ Īsērélē vé rĩ pi vúgá kuyé, pē ĩri
 muú ńwuzĩgógó adriipi kũrú Zārēfátā vé
 rĩ agá rĩ vúgá, āngũ Sídónā vé rĩ agá.

27 ńtú lókĩ nēbĩ Ēlĩsā* vé rĩ gé, 'bá ũfú†
 ní nyaá rĩ pi kárakarā āngũ Īsērélē vé rĩ

agá 'dāá, 'bo 'bá āzi ũfú ní deę rú 'bá ni
 gé sĩ ni 'dāáyo, 'yēńá ũfú rĩ deę Nāmānā‡
 Sírĩyāgú rĩ rú 'bá gá sĩ."

28 'Bá adri 'bá Jó Múngú ri Zizú rĩ agá rĩ
 pi kã tā 'dĩri yĩ, kōpi ē ēsĩ ve ũnjĩ ũnjĩ.

29 Kōpi ní ungazú uru, kōpi ní ĩri zezú
 muzú kũrú rĩ agásĩ āmvé. Kōpi jĩkĩ ĩri
 muzú ánga ĩ ní kũrú rĩ sızú rĩ drĩgé 'dāá,
 kōpi lēkĩ kōdō ĩri zee 'deé wĩlĩwĩlĩ agá
 'dāá.

30 'Bo Yēsũ ní 'dezú muzú 'bá bĩtrĩká rĩ
 pi āsámvú gé sĩ 'dĩsĩ rá, ĩri ní kōpi kuzú.

*Yēsũ dro índrĩ ũnjĩ fũú ágó āzi drĩgé sĩ
 (Mārākō 1:21-28)*

31 Kúru Yēsũ ní 'dezú muzú kũrú
 Kāpārānāũmā vé rĩ gé, āngũ Gālĩláyā vé
 rĩ agá, ri 'bá rĩ pi ímbá ú'dú Sábátā vé rĩ
 gé.

32 'Bá rĩ pi āyākĩ tā ĩri ní ímbá rĩ sĩ rá,
 ā'diātāsĩyā tā ĩri ní átá rĩ ũkpō be.

33 Ú'dú ālu, Yēsũ kã adrii Jó Múngú ri
 Zizú rĩ agá 'dāá, ágó āzi índrĩ ũnjĩ§ ní fií
 drĩ ni gé ni kpá 'dāá'dā, ágó rĩ ní trezú
 ú'dúkó be uru 'dāá kĩnĩ,

34 "Á! Yēsũ Nāzērētāgú rĩ, ngá mí ní lēé
 'bá vúgá rĩ ā'di? Mĩ ímú 'dĩri 'bā 'dĩ? Á
 nĩ mĩ rá! Mĩ 'Bá Uleterē Múngú vé ni."

35 Yēsũ ní trezú índrĩ ũnjĩ rĩ drĩgé kĩnĩ,
 "Mĩ újĩ kĩri. 'Í fũ ágó 'dĩri drĩgé sĩ!" Índrĩ
 ũnjĩ rĩ ní ágó rĩ 'duzú a'bezú vūgá 'bá rĩ pi
 andregá 'dĩgé, ĩri ní ngazú kpuzú muzú,
 'o ágó rĩ ũnjĩ kuyé.

36 'Bá rĩ pi céré āyākĩ tā 'dĩri sĩ āyāyā,
 kōpi rikĩ ĩ uzĩ ĩ āsámvú gé sĩ kĩnĩ, "Tā ágó
 'dĩri ní átá 'dĩri íngóni? ĩri ri átá ũkpō
 be, ĩri ri 'yo índrĩ ũnjĩ rĩ pi ní, kōpi ā fũkĩ
 āmvé 'bá rĩ pi drĩgé sĩ, kōpi nga fũ rá."

37 Yēsũ vé tā ayi muzú āngũ 'dāri agásĩ
 céré.

*Yēsũ idrĩ 'bá kárakarā
 (Mátáyo 8:14-17; Mārākō 1:29-34)*

4:19 4:19 Īsāyā 61:1-2 § 4:26 4:26 ńwuzĩgógó: ńwuzĩgógó 'dĩri adri 'bá Īsērélē vé ni kuyé. 'Í lã 1 'Bāgú 17:1-24.

* 4:27 4:27 Ēlĩsā: Ēlĩsā gō adrii nēbĩ Múngú vé ni Ēlĩyā ā vudrĩ gé. 'Í lã 1 'Bāgú 19; 2 'Bāgú 2-13. † 4:27 4:27 Ūfú: Tāĩmbĩ Mósē vé rĩ kĩnĩ, 'bá ũfú ní nyaá rĩ ĩri āzāvũ rú, ā'yĩkĩ ĩri adrii 'bá Īsērélē vé rĩ pi āsámvú gé ku. Lē dō drã rĩ ã de 'ĩ rú 'bá gá sĩ rá, ĩri mu 'i 'da átálágú rĩ endreṭĩ gé, átálágú rĩ ĩri ndre, ĩri 'yo drã rĩ de rú 'bá ni gé sĩ gĩ. 'Í lã Lēvĩtĩkã 14:1-32. ‡ 4:27 4:27 Nāmānā: Nāmānā adri 'bá Īsērélē vé ni kuyé. 'Í lã 2 'Bāgú 5:1-27.

§ 4:33 4:33 Índrĩ ũnjĩ: ĩri ándúru mālāyĩkã Múngú vé rĩ pi vé āzi 'bũ gé 'dāá, űō tāĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sātānā ri kōpivé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bũ gé 'dāásĩ vūgá nōó, kōpi gōkĩ ufuu índrĩ ũnjĩ, kōpi ri 'bá rĩ pi ní ĩzāngā sē vũ drĩgé nōgó. 'Í lã I'dangará 12:7-9.

38 Yèsũ ní fūzú Jó Múngú ri Zizú rĩ agásĩ, ĩri ní 'dezú mužú S̄imónã vé āngá. Ca mužú ĩsú S̄imónã ĩdr̄ep̄i ri dr̄ã rú, r̄u'ba ni ko gb̄ir̄il̄il̄i. 'Bá ālu ālu ní Yèsũ ri m̄azú k̄in̄i, "Mí ĩdr̄i 'bá ní ũkú n̄ori f̄o!"

39 Yèsũ ní 'i útr̄úzú ĩnyin̄anj̄ã ũkú rĩ vé gb̄óló ḡarã gá 'dãá. ĩri ní 'yozú k̄in̄i, dr̄ã rĩ ā nga ũkú rĩ dr̄igé s̄i. Dr̄ã rĩ ní dezú ũkú rĩ r̄u'ba gá s̄i, koro ĩri ní ĩngázú ur̄u, ĩri ní ĩnyá á'dízú s̄ezú k̄opi ní.

40 Ūt̄ú rĩ kã 'deé, 'bá rĩ pi ní ĩvé 'bá dr̄ã be ānd̄iānd̄i rĩ pi ĩj̄ízú Yèsũ v̄ugá n̄oó, ĩri ní dr̄i 'b̄azú 'bá dr̄ã be 'd̄i'b̄ee dr̄igé s̄i ālu ālu céré, ĩri ní k̄opi ĩdr̄ízú.

41 ĩdr̄i ũnj̄i rĩ pi ní úkp̄úzú 'bá k̄arãkarã rĩ pi dr̄igé s̄i, rikí útr̄é ú'dúkó be ur̄u 'dãá k̄in̄i, "Mi Mvã Múngú vé ni!" 'Bo Yèsũ ní trezú k̄opi dr̄igé k̄in̄i, l̄e k̄opi ā új̄ikí k̄iri, ā'diāt̄ās̄iyã k̄opi n̄ikí rá 'yozú k̄in̄i, ĩri Kúr̄is̄it̄o 'i.

42 Āngũ rĩ kã ów̄u, Yèsũ ní fūzú mužú v̄ūrã 'bá ākó ni gé. 'Bá rĩ pi ní 'dezú rizú ĩri nd̄azú. K̄opi kã ĩri ĩsú, k̄opi l̄ekí k̄od̄o ĩri ugaá ā mužú il̄el̄é ku.

43 'Bo Yèsũ ní 'yozú k̄opi ní k̄in̄i, "L̄e m̄ã ũl̄ũ kp̄ã ú'dúkó múké m̄āl̄ungã Múngú vé rĩ ā tā mužú k̄ur̄ú ur̄uko'b̄ee agásĩ ĩnd̄i, ā'diāt̄ās̄iyã ĩp̄ekí ma ěz̄i 'd̄iri ngaá."

44 Kúru Yèsũ ní ěc̄ízú ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũl̄úzú mužú Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agásĩ, āngũ Ȳđd̄áyã vé rĩ agásĩ céré.

5

'Bá Yèsũ ní 'dó z̄i dr̄idr̄i ĩmú 'i pámvú ũb̄ĩ rĩ pi

(M̄át̄ayo 4:18-22; M̄arãk̄o 1:16-20)

1 Ū'dú ālu, Yèsũ kã rií t̄i Múngú vé rĩ ũl̄úú ȳi b̄āl̄ālã Ḡen̄ēs̄ar̄etã* vé rĩ t̄i gé 'dãá, 'bá b̄itr̄ikã trakí ĩri ā ḡarã k̄ur̄ũ, rikí t̄i Múngú vé rĩ ȳi.

2 Yèsũ ní k̄úlumgba ĩr̄i ndrezú ȳi b̄āl̄ālã rĩ t̄i gé 'dãá, 'bá ĩ'b̄i 'be'ba rĩ pi kukí k̄úlumgba rĩ pi kú n̄i, k̄opi ri ĩvé ĩmbá ũj̄i.

3 Yèsũ ní t̄uzú fizú k̄úlumgba S̄imónã vé rĩ agá. ĩri ní 'yozú S̄imónã ní ā ze k̄úlumgba rĩ fizú ȳi agalé rú m̄adã. ĩri

ní kúru úrizú k̄úlumgba rĩ agá 'dãá, ĩri ní 'bá b̄itr̄ikã rĩ pi ĩmbázú.

4 Yèsũ kã átángá rĩ átá deé, ĩri ní 'yozú S̄imónã ní k̄in̄i, "Mí útr̄ú k̄úlumgba rĩ mužú ȳi k̄up̄i k̄uk̄u rĩ agá 'dãá, 'i 'be ĩmbá rĩ 'deé ěl̄i agá 'dãá, mi ĩ'b̄i ur̄u k̄arãkarã."

5 S̄imónã ní új̄ázú k̄in̄i, "Āmbúgú mávé rĩ, 'bá ũ'b̄ikí k̄od̄o ĩ'b̄i rĩ 'beé ĩn̄i be rã, 'bo 'bá r̄ukí ĩ'b̄i āluñani kuyé. 'Bo 'i 'yo d̄o 'd̄ini, ma íc̄o ũ'b̄i đ̄i rá."

6 K̄opi kã ĩvé ĩmbá rĩ pi 'beé ȳi agá 'dãá, k̄opi ur̄ukí ĩ'b̄i k̄arãkarã, s̄e ĩmbá rĩ pi l̄ekí uceé ān̄i ucece.

7 K̄opi ní ĩ ōḡup̄i k̄úlumgba be rĩ pi ōḡúzú ĩm̄úzú ĩ ĩzã kozú. Ōḡup̄i kã ícã, k̄opi u'dúkí ĩ'b̄i rĩ pi ũ'bãã k̄úlumgba ĩr̄i ni pi agá tr̄é tr̄é, k̄úlumgba rĩ pi 'dókí rií t̄i ȳi ā nd̄ugé.

8 S̄imónã P̄et̄er̄o kã tā 'd̄iri ndreé 'd̄ini, ĩri ní k̄um̄ucí ũt̄izú Yèsũ ěndr̄et̄i gé, ĩri ní 'yozú k̄in̄i, "Ūp̄i, 'i mužú m̄ã j̄el̄é gá 'd̄iis̄i rá, mávé ũnj̄ik̄anyã ambamba."

9 S̄imónã P̄et̄er̄o pi 'bá adri'b̄ee ĩri be tr̄ú rĩ pi be céré āyākí tā k̄opi ní ĩ'b̄i ur̄uzú 'd̄iri s̄i āyāyã.

10 ĩri ōḡup̄i Z̄eb̄ed̄áyō ěnjip̄i Yōkóbū pi Yūwán̄i be, āyākí kp̄ã tā 'd̄iri s̄i āyāyã.

Yèsũ ní 'yozú S̄imónã ní k̄in̄i, "Mí adri ũr̄i s̄i ku. 'Ídózú āndr̄ũ mužú dr̄idr̄i, ĩmi ĩmú 'bá ís̄é ĩj̄i má ní, s̄ũ ĩmi ní ĩ'b̄i 'beé rĩ t̄in̄i."

11 Kúru k̄opi ní ĩvé k̄úlumgba rĩ pi j̄izú mužú ȳi t̄i gé 'dãá, k̄opi kukí ĩvé ngá rĩ pi ār̄evú céré kú 'd̄igé, k̄opi 'dekí mužú Yèsũ v̄u s̄i.

Yèsũ ĩdr̄i 'bá ũfú ní nyaá ni

(M̄át̄ayo 8:1-4; M̄arãk̄o 1:40-45)

12 Yèsũ kã rií adrií k̄ur̄ú āzi agá 'dãá, ágó āzi ũfú ní nyaá ni kã Yèsũ ri ndreé, ĩri ní k̄um̄ucí ũt̄izú, 'i dr̄i s̄izú v̄ugá Yèsũ ěndr̄et̄i gé, ĩri ní Yèsũ ri m̄azú dr̄i ĩr̄i s̄i k̄in̄i, "Ūp̄i, íc̄o d̄o rá, m̄i s̄e ũfú n̄ori ā de m̄ã r̄u'ba gá s̄i, m̄ã r̄u'ba ē ícã rí ule."

13 Yèsũ ní 'i dr̄i suzú ágó rĩ úlózú, ĩri ní 'yozú k̄in̄i, "Á l̄e mi ĩdr̄i rá. Ūfú 'd̄iri ā de m̄i r̄u'ba gá s̄i rá!" Koro ũfú rĩ ní dezú ágó rĩ ā r̄u'ba gá s̄i.

* 5:1 5:1 Ȳi b̄āl̄ālã Ḡen̄ēs̄ar̄etã: Ȳi b̄āl̄ālã Ḡen̄ēs̄ar̄etã ri ĩ kp̄ã z̄i Gāl̄il̄áyã.

14 Yēsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kīnĩ, “Lē mī lū tā 'dīri 'bá āzi ní ku, 'í mụ mi 'i' daá átálágú rĩ ẹnḍreṭi gé, 'í sē ngá ĩ ní zāá rōbōṅṅo rú ni pi sũ tāĩmbi Mósē vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩni, 'bá rĩ pi ā nĩkĩ rĩ 'yozú kīnĩ, ũfú rĩ de mī rú' 'bá gá sī gí.”

15 Kúru Yēsũ vé tā ní ayizú mụzú āngũ rĩ pi agásĩ, 'bá bĩtríká ímúkí tā ĩri ní rií ímbá rĩ yìi, āzini ē ídrí rĩ ĩ ĩvé drā agásĩ.

16 'Bo Yēsũ ri 'i endiĩ mụy vūrā 'bá ākó ni gé Múngú ri zìi.

Yēsũ ídrí 'bá pá be 'bēlé'béle ni (Mátayo 9:1-8; Mārākō 2:1-12)

17 U'dú ālu, Yēsũ kā rií 'bá rĩ pi ímbá, Fārúsĩ† rĩ pi, 'bá tāĩmbi ímbá' 'bá rĩ pi be, ímúkí gúrú āndiāndi āngũ Gālíláyā vé rĩ agá rĩ pi agásĩ, āzini gúrú āndiāndi āngũ Yūdáyā vé rĩ agá rĩ pi agásĩ, urukọ' 'bée íngákí kūrú Yērúsālemā vé rĩ agá, kōpi rikí tā Yēsũ ní ímbá rĩ yìi. Úpí sē Yēsũ ní ũkpō 'bá drā be rĩ pi ídrízú.

18 Āgō urukọ' 'bée í'dúkí ágó pá be 'bēlé'béle ni ímúzú pórōšĩ sī. Kōpi ũ'bĩkĩ kōdō ũkpō sī, lēkí ágó rĩ jìi mụy 'bāá Yēsũ ẹnḍreṭi gé jó agá 'dāá.

19 'Bá rĩ pi ní adrii bĩtríká rĩ sī, kōpi ndākí ũ'dū tí, kōpi ní tuzú jó rĩ drĩgé 'dāá, kōpi ní jó rĩ ē drĩ ĩñānyāzú, kōpi ní ágó rĩ ísúzú ímúzú ĩrivé pórōšĩ rĩ be vūgá Yēsũ ẹnḍreṭi gé 'bá bĩtríká rĩ pi āsámví gé nōó.

20 Yēsũ kā 'bá 'dĩ' 'bée vé ẹ'yīngará ndree, ĩri ní 'yozú ágó pá be 'bēlé'béle rĩ ní kīnĩ, “Má ũndígó, á trũ mi mívé ũnjĩkányā agásĩ gí.”

21 Fārúsĩ rĩ pi 'bá tāĩmbi ímbá' 'bá rĩ pi be, rikí ũsũú ĩ ẹsĩ agá 'dālé kīnĩ, “'Bá 'dĩri ā'di 'i Múngú ri ĩnjĩpi ku 'dĩri? Ā'di ri ícó 'bá trũ ũnjĩkányā agásĩ nĩ? Adri 'yēná Múngú ri 'bá trũ ũnjĩkányā agásĩ nĩ kuyé?”

22 Yēsũ nĩ tā kōpi ní rií ũsũú rĩ rá, ĩri ní kōpi zizú kīnĩ, “Ngá ĩmi ní rizú tā ũsũzú ĩmĩ ẹsĩ agá 'dĩni rĩ ā'di?”

23 Tā adriipi mūnyámúnya rĩ íngōri? Mā 'yo rĩ, “Trũkĩ mĩ mívé ũnjĩkányā agásĩ gí 'dĩni? Dōku mā 'yo, “'Í nga uru ẹcĩ tuú?”

24 'Bo á lē lūú ĩmi ní 'yozú kīnĩ, ma 'Bá Mvā 'i,‡ ma ũkpō be ũnjĩkányā truzú vū drĩgé nōgó.” ĩri ní 'yozú ágó pá be 'bēlé'béle rĩ ní kīnĩ, “'Í nga uru, 'í 'du mívé pórōšĩ, 'í mvi 'bēti.”

25 Koro ágó rĩ ní íngázú kōpi ẹnḍreṭi gé 'dĩgé, ĩri ní ívé pórōšĩ 'duzú, ĩri ní 'dezú mụzú, ri Múngú ri íngú mụzú.

26 'Bá rĩ pi ārēvú céré āyākí tā 'dĩri sī āyāyā, kōpi íngúkí Múngú ri rá. Ūrĩ ímvú kōpi rá, kōpi ní 'yozú kīnĩ, “'Bá ndrekí tā āyāzú āyāyā ni āndrũ gí.”

Yēsũ zì Léví ri

27 Tā 'dĩri ā vūdrĩ gé, Yēsũ ní fūzú kūrú rĩ agásĩ, ĩri ní ágó āzi mūfēngā umbe jezú rĩ u'duúpi ni ndrezú, rú ni Léví§ 'i, úrí kuú ívé jó rizú mūfēngā umbe jezú rĩ u'duzú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ ní rĩ agá. Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, “Mí ímú mā pámvú ũbĩi.”

28 Léví ní ngá rĩ pi ārēvú kuzú céré, ĩri ní Yēsũ ā pámvú ũbĩzú mụzú.

29 Kúru Léví ní ũmũ údézú āmbúgú ívé āngá 'dāá, ĩri ní Yēsũ ri zizú ũmũ rĩ gé, zì 'bá kárakarā mūfēngā umbe jezú rĩ u'du' 'bá rĩ pi 'bá urukọ' 'bée be ũmũ rĩ gé 'dāá ĩndĩ.

30 'Bo Fārúsĩ rĩ pi 'bá tāĩmbi ímbá' 'bá rĩ pi be, rikí unuú 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní kīnĩ, “Ngá ĩmi ní rizú ngá nyazú, āzini ngá mvuzú 'bá mūfēngā umbe jezú rĩ u'du' 'bá rĩ pi be, āzini 'bá ũnjĩkányā 'o' 'bá rĩ pi be trú rĩ ā'di?”

31 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, “'Bá drā ākó rĩ ndā 'bá ũjó sēepi ni ku, 'bá drā be rĩ, ĩri 'bá ũjó sēepi rĩ ndā nĩ.

32 Má ímú 'bá tā 'o' 'bá pĩri rĩ pi zìi ẹsĩ újá kuyé, 'bo má ímú 'bá ũnjĩkányā 'o' 'bá rĩ pi zìi, kōpi ā újákí ẹsĩ.”

† 5:17 5:17 Fārúsĩ: Fārúsĩ rĩ pi ngúlúmū Yāhúdĩ rĩ pi vé tāĩmbi Mósē vé rĩ rú' 'bá tĩtĩ rĩ pi. Kōpi 'dukí índri rĩ pi vé tā, āzini mālāyikā rĩ pi vé tā 'bāá tā āmbúgú rú, kōpi ẹ'yĩkĩ rá 'yozú kīnĩ, 'bá ũdrā' 'bá gí rĩ pi gō íngá ídri rú rá. 'Í lā Ẹzĩ 23:8. ‡ 5:24 5:24 'Bá Mvā: Yēsũ zì 'i 'Bá Mvā lūzú kīnĩ, 'i Kúrísitō 'i, 'i mālūngā rĩ rú mụzú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14. § 5:27 5:27 Léví: Léví vé rú āzi rĩ Mátayo 'i. Mátayo gō adrii 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩpi ni.

*Ãnyãngã a'bingará**(Mátáyo 9:14-17; Mārākō 2:18-22)*

³³ Kōpi ní 'yozú Yēsũ ní kīnī, “Yūwánī vé 'bá ĩri ã pámvú ũbī'bán rī pi ri ĩ a'bi ngá nyangará sī rá, kōpi ri Múngú ri zī rá, āzini 'bá Fārúsī rī pi vé tā 'du'bán nga'bán rī pi kpá ri 'o 'dīni rá píri, 'bo mívé 'bá mí pámvú ũbī'bán rī pi ri ngá nya rá, āzini ngá mvu rá āsī?”

³⁴ Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnī, “Kērégú òmúrúgò rī vé rī dō drī ũmú ímú'bán òmúrúgò rī jengará gá rī pi āsámvú gé anigé, ĩmi ícò 'yo kērégú rī vé ũmú rī pi ã a'bíkí ĩ ngá nyangará sī 'dīni rá?”

³⁵ 'Bo sã āzi ri ímú 'dī'dī, kádō ímú òmúrúgò rī vé kērégú 'duú kōpi āsámvú gé sī, kúru ú'dú 'dāri gé, kōpi ímú ĩ a'bi ngá nyangará sī.”

³⁶ Kúru Yēsũ ní nāpí āzi ũlúzú kōpi ní kīnī, “'Bá āzi ícò bōngó ú'dí ni ĩsī bōngó dēepi gí ni vé úlē ícì òzūú āní ku. 'O dō 'dīni, ĩri sē bōngó ú'dí rī āsī rá, bōngó ú'dí rī pi úmúkí ĩ bōngó ũku rī be ku.

³⁷ 'Bá āzi ícò vīnyò ĩ ní zoó ú'dí rú ni tōó lã'bu ĩ ní ícì jūru rú ũku ni agá ku. 'Bá rī tō dō vīnyò rī lã'bu ĩ ní ícì jūru rú ũku ni agá, jūru rī āfī rá, ĩri sē vīnyò rī dā vūgá, jūru rī gō ábá rá.

³⁸ Lē vīnyò ú'dí rī, ã dākí jūru ú'dí agá.

³⁹ 'Bá rī mvu dō vīnyò draápi dradra rī gí, ícò vīnyò ú'dí* rú draápi ku rī mvuú ku, ĩri 'yo, 'Vīnyò draápi dradra rī múké nī.' ”

6

Fārúsī rī pi zíkí Yēsũ ri ú'dú Sábátã vé rī ã tā sī

(Mátáyo 12:1-8; Mārākō 2:23-28)

¹ Ú'dú ālu Sábátã sī, Yēsũ pi rikí elijí mvuzú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bán rī pi be ómvú ānyá vé ni agásī, ĩrivé 'bá ĩri ã pámvú ũbī'bán rī pi ã urukò ní ānyá rī pi ĩ drī ucezu anyizú cizú.

² Fārúsī rī pi ní Yēsũ ri zizú kīnī, “'Bávé tãimbí kīnī, ã ngakí ězì ú'dú Sábátã vé rī

gé ku píri, ngá ĩmi ní tãimbí rī ñozú, ānyá ĩ drī ucezu anyizú cizú ú'dú Sábátã vé rī gé rī ã'di?”

³ Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnī, “'ĩmi lãkí tã 'bãgú Dãwúđi ní 'oó ívé 'bá rī pi be sã ěbírí ní kōpi fuzú rī gé rī kuyé?”

⁴ 'Bãgú Dãwúđi nga fíi Jó Múngú vé rī agá 'dãá, í'dú pánga ĩ ní údé 'bãá kuú Múngú ẽndrẽtì gé tã be uletere 'yéná atala rī pi ní rií nyaá nī rī nyaá, sē urukò ni nyaá ívé 'bá rī pi ní.”

⁵ Yēsũ ní kúru 'yozú kōpi ní kīnī, “Ma 'Bá Mvã 'i, ma Úpí ú'dú Sábátã vé rī* drīgé ãmbúgú nī.”

Yēsũ ídrí ágó āzi drī be 'bēlé'bēle ni ú'dú Sábátã vé rī gé

(Mátáyo 12:9-14; Mārākō 3:1-6)

⁶ Ú'dú Sábátã vé rī āzi gé, Yēsũ ní mvuzú fizú Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dãá, ĩri ní rizú 'bá rī pi ímbázú, ísú ágó āzi drī ẽndẽpí be 'bēlé'bēle ni jó rī agá 'dãá'dã.

⁷ Fārúsī rī pi 'bá tãimbí ímbá'bán rī pi be, rikí létì ndãá, ĩ tōkí rí Yēsũ ri āní bēnī, kōpi tēkí nyo rií Yēsũ ri ndrēé, dō tãnã ĩri ágó 'dīri ídrí ú'dú Sábátã vé rī gé rá.

⁸ 'Bo Yēsũ nī tã kōpi ní rií ũsũú rī rá, ĩri ní 'yozú ágó drī be 'bēlé'bēle rī ní kīnī, “'Í nga uru, mí ímú pá tuú 'bá rī pi ẽndrẽtì gé 'dīgé.” Ágó rī ní íngázú ímúzú.

⁹ Yēsũ ní kúru 'yozú Fārúsī rī pi ní 'bá tãimbí ímbá'bán rī be kīnī, “'Á lē drī ĩmi zīj, ngá ĩ ní lēé ã 'okí ú'dú Sábátã vé rī gé rī ã'di? 'Á 'okí tã múké yã, dōku ã 'okí tã ũnjí? 'Ē ídríkí 'bá rī pi yã, dōku ã ú'díkí 'bá rī pi?”

¹⁰ Yēsũ ní 'bá rī pi úndrẽzú 'í gārã gá sī kúrũ, ĩri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, “Mí ũjũ mí drī.” Ágó rī ní 'í drī ũjũzú. Ágó rī ĩ drī gō ícá múké.

¹¹ 'Bo 'bá tãimbí ímbá'bán rī pi Fārúsī rī pi be, kōpi ã 'a ve Yēsũ ní ũnjí ũnjí. Kōpi 'bãkí rií Yēsũ ã tã líi, lēzú ĩri 'dizú drãzú 'dīsī rá.

* **5:39 5:39** *Vīnyò ú'dí:* Ú'dúkò múké Yēsũ ní ímbá rī adri sũ vīnyò ú'dí rī tīni, tãimbí Mósē vé rī adri sũ vīnyò ũku rī tīni. **6:4 6:4** 1 Sãmúelē 21:1-6 * **6:5 6:5** *Úpí ú'dú Sábátã vé rī:* Yãhúđi rī pi ri ú'dú Sábátã vé rī ígá kīnī, Múngú gbi ngá 'bũ gé rī pi vū drīgé rī pi be céré 'du caá ú'dú áziyá, kúru ĩri ní uvuzú ú'dú Sábátã vé rī gé. Múngú ri 'yéná Úpí Sábátã vé ni, kúru Yēsũ kīnī, 'i Úpí Sábátã vé ni, kīnī 'i Múngú 'i. 'Í lã Wũngará 20:8-11.

Yēsũ ùpě 'bá áyúäyũ ni pi mudrĩ drĩ ni ãrĩ

(Mátáyo 10:1-4; Mārākō 3:13-19)

¹² Ʋ'dú äzi sĩ, Yēsũ nga tuú muú írá drĩgé Múngú ri zĩ, zĩ Múngú ri 'dälé ñni be rá.

¹³ Ängũ rĩ kã ówú, ãri ní ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ'bá rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgá nólé, ùpě 'bá mudrĩ drĩ ni ãrĩ adrií ívé 'bá áyúäyũ ni pi[†] rú.

¹⁴ 'Bá ãri ní ùpěé rĩ pi ã rú 'dĩ, Sĩmónã (ãri ní zĩ Pétēró rĩ 'i), édrĩpi Ändēryã 'i, Yūwánĩ 'i, Yūwánĩ édrĩpi Yökóbũ 'i, Pílípũ 'i, Bätĩlímáyō 'i,‡

¹⁵ Mátáyo 'i, Tórnã 'i, Yökóbũ Äläfáyō mvópi 'i, Sĩmónã úvá 'bãapi 'bá ívé rĩ pi ē ísúkĩ rĩ drĩwālã rĩ 'i,

¹⁶ YúdãŠ Yökóbũ mvópi 'i, äzini Yúdã Šsĩkãriyótã gōopi Yēsũ ã ùli 'beépi rĩ 'i.

Yēsũ ímbá 'bá rĩ pi, äzini ídrĩ 'bá drĩ be rĩ pi

(Mátáyo 4:23-25)

¹⁷ Yēsũ pi ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be, kōpi kã ísĩ ímúzú írá drĩgé 'dãásĩ, kōpi ímúkĩ áwĩ adrií kuú ängũ kpãkpã ni gé. Ìrivé 'bá ãri ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ã urukō kárakarã tukĩ pá kuú 'dãá. Äzini 'bá bĩtrĩká íngã'bá ängũ Yúdáyã vé rĩ gé, kũrú Yērúsälēmã vé rĩ gé, kũrú Táyã vé rĩ gé, äzini kũrú Šidónã vé rĩ gé rĩ pi be úmúkĩ ï cére kuú 'dãá.

¹⁸ Kōpi ímúkĩ tã Yēsũ tĩ gé rĩ yĩ, kōpi lēkĩ Yēsũ ē ídrĩ ï. 'Bá rĩ'bá ãzãngã nya'bá índrĩ ùnjĩ rĩ pi drĩgé rĩ pi, Yēsũ ídrĩ kōpi rá.

¹⁹ 'Bá älu älu lē Yēsũ ã rú'bá úló, ã'diätãsiyã ùkpō 'bá ídrizú rĩ íbí ífũú rú'bá ni gélésĩ, ídrĩ 'bá rĩ pi ãrēvú cére.

Tãkĩri äzini ãzãngã

(Mátáyo 5:1-12)

²⁰ Yēsũ ní 'i újázú ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ndrezú, ãri ní 'yozú kĩnĩ,

“Ìmi 'bá ngã äkó rĩ pi, ãmi ímú tãkĩri ísú rá,

ã'diätãsiyã mälũngã Múngú vé rĩ ímú adri ímivé ni.

²¹ Ìmi 'bá ēbĩrĩ ní rĩ rĩ fuyú rĩ pi, ãmi ímú tãkĩri ísú rá,

ã'diätãsiyã ãmi ímú ngã ísú épizú ãnĩ rá.

Ìmi 'bá rĩ'bá äã ngo'bée rĩ pi, ãmi ímú tãkĩri ísú rá,

ã'diätãsiyã ãmi ímú õgúngará gu rá.

²² 'Bá rĩ pi ndrekĩ dō ãmi ùnjĩ, kōpi gãkĩ dō ãmi sĩ, kōpi dō rĩ ãmi u'da,

kōpi dō rĩ ãmi rú 'yo ùnjĩ 'Bá Mvã vé tã sĩ, ãmi ímú tãkĩri ísú rá.

²³ “Ʋtú kōpivé étēpi 'okĩ nyo nēbĩ rĩ pi 'dĩni. Kúru tã 'dĩ'bée kãdō ímú ï 'oó, lē ãmi adrikĩ äyĩkō sĩ, ã'diätãsiyã Múngú ri ímú ãmi ùfē 'bũ gé 'dälé rá.

²⁴ “Bo ãzãngã rĩ úmvúlēsĩ ímú adri ímivé ni, ãmi adri'bá ã'bú be ambamba 'dĩ'bée,

ã'diätãsiyã ãmi ísúkĩ äyĩkō nyõkú drĩgé nõgó gĩ.

²⁵ ãzãngã rĩ úmvúlēsĩ ímú adri ímivé ni, ãmi 'bá adri'bée änyãngã be kárakarã 'dĩ'bée,

ã'diätãsiyã ãmi úmvúlēsĩ ímú adri ēbĩrĩ sĩ.

ãzãngã rĩ úmvúlēsĩ ímú adri ímivé ni, ãmi rĩ'bá õgúngará gu'bá 'dĩ'bée,

ã'diätãsiyã ãmi úmvúlēsĩ ímú ãzãngã ísú, äzini ãmi äã ngo.

²⁶ ãzãngã rĩ úmvúlēsĩ ímú adri ímivé ni, ãmi 'bá ï ní rĩ íngúngũ 'dĩ'bée, ã'diätãsiyã ãmi é'bĩpi rĩkĩ nyo õtú nēbĩ ùnjó rú rĩ pi íngú 'dĩri tĩnĩ.”

Lē ãmi lēkĩ ímivé ari'ba rĩ pi lēlē

(Mátáyo 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Bo ãmi rĩ'bá ma yĩ'bá 'dĩ'bée, á lē 'yoó ãmi ní 'dĩni, lē ãmi lēkĩ ímivé ari'ba rĩ pi lēlē, lē ãmi 'okĩ tã múké 'bá ãmi ndre'bá ùnjĩ rĩ pi ní.

²⁸ ãmi zĩkĩ Múngú ri, ã sē rĩ tãkĩri 'bá ãmi wã'bá rĩ pi ní, äzini 'bá ãmi 'o'bá ùnjĩ rĩ pi ní.

† 6:13 6:13 *Bá áyúäyũ rĩ pi*: 'Bá áyúäyũ rĩ pi, Yēsũ sē kōpi ní ùkpō, ri kōpi pēé muú 'bá rĩ pi ímbá, índrĩ ùnjĩ rĩ pi údró, äzini tã äyãzú äyãyã ni pi 'oó. ‡ 6:14 6:14 *Bätĩlímáyō*: Bätĩlímáyō ri ï kpã zĩ Nätãnyälē 'i. 'Í lã Yūwánĩ 1:45. § 6:16 6:16 *Yúdã*: Yúdã ri ï kpã zĩ Tädáyō 'i. 'Í lã Mátáyo 10:3; Mārākō 3:18.

29 'Bá āzi sa dō mī gbángírí, mí újá ìri ní āzi rī, ā sa. 'Bá āzi 'du dō mívé bōngó akoóko rī, 'í sē ìri ní mívé bōngó ágá vé rī ìndī.

30 'Bá āzi zì dō ngá mí vùgá, 'í sē ìri ní ngá ìri ní zì rī. 'Bá āzi 'du dō ngá mívé ní, lē mī zì gōó vùlé ku.

31 Lē ìmi 'okí tã múké 'bá urukọ'bée ní, sù ìmi ní lēé kọpi ā 'okí ìmi ní rī tìni.

32 "Ìmi lēkí dō 'yéṅá 'bá ìmi lē'bá rī pi áyu, Múngú ri nyo ícọ ìmi ní tākíri sē rá? Ìsúú 'bá ùnjìkányā 'o'bá rī pi lēkí kpá 'bá ì lē'bá rī pi ìndī.

33 Ìmi 'okí dō tã múké rī 'yéṅá 'bá ìmi 'o'bá múké rī pi ní, ìmi tākíri ìsú íngóni? Ìsúú 'bá ùnjìkányā 'o'bá rī pi ri éṣí múké 'bá 'bá ì 'o'bá múké rī pi ní.

34 Ìmi dō 'yéṅá ri ngá sē mēri rú 'bá ícọ'bá mēri rī ùfē'bá rá rī pi ní, ngá múké ìmi ní ìsú 'a ni gé 'dìgé rī ā'di? 'Bá ùnjìkányā 'o'bá rī pi kpá ri ngá sē 'bá ùnjìkányā 'o'bá rī pi ní mēri rú ìndī, ā'diātāsīyā kọpi ỳsũkí kìnī, ngá ì ní sēé rī, ì ícọ ùfē gō ì ní vùlé rá.

35 "'Bo lē ìmi lēkí ìmivé ari'ba rī pi lēlē, lē ìmi 'okí kọpi múké. Lē ìmi sēkí mēri kọpi ní, lē ìmi 'bákí éṣí 'yozú kìnī, kọpi ā újákí ngá ìmi ní sēé mēri rú rī gōó vùlé 'dini ku. Kúru ìmi ímú āndēma ìsú āmbúgú. 'Bù gé 'dálé, ìmi ímú adri anji Múngú Ūkpō 'Dípa vé ni, ā'diātāsīyā ìrivé éṣí múké 'bá ōwō'dífō sē'bá ku rī pi ní, āzini 'bá ùnjìkányā 'o'bá rī pi ní.

36 Lē ìmí éṣí ā adri ìdríkídri 'bá urukọ'bée ní, sù ìmi Ètèpi 'bù gé rī ē éṣí ní adrií ìdríkídri ìmi ní rī tìni.

Ā 'yokí 'bá āzi vé tã ùnjí ku (Mátáyo 7:1-5)

37 "Lē ìmi lìkí tã 'bá āzi drìgé ku, ā lìkí rí kpá tã ìmi drìgé ku. Lē ìmi 'yokí 'bá āzi ní ìri 'bá ùnjí 'dini ku, ā 'yokí rí kpá ìmi 'bá ùnjí ku. Lē ìmi trūkí 'bá urukọ'bée ìvé ùnjìkányā agásí rá, Múngú ā trū rí ìmi ìmivé ùnjìkányā agásí bēsīnī.

38 Ìmi sēkí dō ngá 'bá āzi ní, ì kpá újá sē ìmi ní āmbúgú. Ì ngá rī ù'bì ìmi ní āmbúgú, ì ùmīmī, ì ya, drī ni ri ayi vùgá sī, ì kúru dā ìmivé ngá ágá. Ngá ìmi ní

ngá ù'bìzú rī, ì kpá gō ngá ù'bì sē ìmi ní ānī."

39 Yēsũ gō 'bá rī pi ní nāpí āzi ùlúú kìnī, "Bá mì be èṣìpi gí rī nyo ícọ ógúpì mì be èṣìpi gí rī se mužú 'í vùgá sī rá? Kọpi ícókí nyo u'deé ìrìtrọ 'bù ágá ku?

40 'Bá ì ní ríi ímbá rī ícọ 'bá ì ímbápi rī ndēé ku, 'bo ímbákí dō 'bá rī gí, ìri ímú adri sù 'bá 'i ímbápi rī tìni."

41 "Mì ngá mādāṅá 'deépi mí ógúpì mì gé rī ndre rá pírí, 'bo ngá 'deépi mí mì gé usegúgú 'dìri, 'í ndre ku āsì?

42 Mì ícọ 'yo mívé ùndī ní, 'í sē mā ìpē ngá 'deépi mí mì gé 'dìri āmvé, 'bo ngá 'deépi mí mì gé usegúgú 'dìri, 'í ndre ku āsì? Mì 'bá rípi mì 'bāápi kú tã bē pìri 'dìri, lē mī ìpē ngá 'deépi mí mì gé usegúgú 'dìri ùgbále, mí íbí rí ngá 'deépi mí ógúpì mì gé rī ìpēé ndō.

Peṭi múké rī ì nī áamá ìrivé ù'a sī (Mátáyo 7:17-20; 12:34b-35)

43 "Peṭi múké rī, ícọ 'aá ù'a be ùnjí ku, peṭi ùnjí rī, ícọ 'aá ù'a be múké ku.

44 Ì peṭi rī nī áamá ìrivé ù'a sī. 'Bá āzi ícọ peṭi ì ní zì fìgì 'dìri vé ù'a ìtì peṭi ùcékúcé be ni sígé ku, dōku 'bá āzi ícọ vinyọ vé ù'a ìtì peṭi túngú ni sígé ku.

45 'Bá múké rī, ìri tã múké 'o, ā'diātāsīyā ìrivé éṣí múké. 'Bá ùnjí rī, ìri tã ùnjí 'o, ā'diātāsīyā ìrivé éṣí ùnjí. Átángá ìri ní átá rī, ìri íbí íngá ìri éṣí ágá."

Nāpí 'bá ìrì jó sù 'bá rī pi vé rī (Mátáyo 7:24-27)

46 Kúru Yēsũ ní 'yozú kìnī, "Ìmi ri ma zì 'Úpí, Úpí', tã má ní lúú ìmi ní rī, ìmi 'dúkí ngá ku āsì?

47 'Bá mávé tã yìpi rá, tã ni 'duṣpi ngaápi rá rī,

48 ìri adri sù 'bá jó sùpi írā drìgé, 'bù ni gaápi kuṣpi vùgá 'dāá rī tìni. Yì ká tìjì jó rī ìmùlúú lēé jó rī ayaá 'í'dé vùgá, jó rī arí kuyé, ā'diātāsīyā sùkí jó rī ùkpó ùkpó.

49 'Bo 'bá mávé tã yìpi rá, tã ni 'duṣpi ngaápi ku rī, ìndré sù 'bá jó sùpi nyòókú ágá, ndùú ni ā'bāápi ùkpó ùkpó kuyé rī tìni. Yì ká tìjì jó rī ìmùlúú, ze jó rī ùṅóó 'í'dé vùgá."

7

Yésũ idrí ũgalaku rĩ vé átí'ba
(*Mátáyo 8:5-13; Yũwánĩ 4:43-54*)

¹ Yésũ kã tã 'dĩ'bée átá deę 'bá rĩ pi ní gí, ĩri ní 'dezú mužú Kãpãrãnãũmã gá.

² Kũrú rĩ agá 'dãá, ũgalaku ãngáráwá rĩ pi vé rĩ* vé átí'ba ĩri ní lée ambamba rĩ, drã ru ĩri ũnjĩ ũnjĩ, lë drãádrã.

³ Ũgalaku rĩ kã Yésũ vé tã yĩ, ĩri ní 'bá ambugu Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi ã ʊrũkõ pëzũ mužú Yésũ ri zizú, ě imũ rí ívé átí'bagú rĩ idrí.

⁴ Kõpi kã caá Yésũ vúgá 'dãá, kõpi ní Yésũ ri mázú kĩnĩ, “Ångáráwá ãmbúgú rĩ, ĩri 'bá múké, lë mĩ imũ ĩrivé átí'ba drã ní rujú rĩ idrí,

⁵ ã'diãtãsiyã ãngáráwá rĩ lë 'bávé 'bá rĩ pi ambamba, si 'bá ní Jó Múngú ri Zizú ni.”

⁶ Kúru Yésũ ní 'dezú mužú kõpi be trũ.

Kõpi kã caá ĩnyĩná 'dãá, ãngáráwá rĩ pi vé ãmbúgú rĩ ní ívé ũndĩ ʊrũkõ'bée pëzũ mužú Yésũ vúgá 'dãá, kõpi ní ãngáráwá rĩ vé átángá ũlũzú Yésũ ní kĩnĩ, “Úpĩ, mĩ iza mĩ sã imũzú mávé ãngá nõó ku, ã'diãtãsiyã 'í ndë ma ãmbũgũ sĩ rá, mĩ ícõ imũ mávé ãngá nõó ku.

⁷ Á mu mí vúgá 'dĩlé kuyé, ã'diãtãsiyã 'í ndë ma ãmbũgũ sĩ rá. Lë mĩ átá átángá rĩ, mávé átí'ba rĩ ícõ idrí rá.

⁸ Ångáráwá ʊrũkõ'bée anigé má drĩlé gá, kõpi má ní tãĩmbĩ së nĩ, ãngáráwá ʊrũkõ'bée anigé mã pálé gá, mã kõpi ní tãĩmbĩ së nĩ. Mã ícõ 'yo ãlu ni ní, “Í mu,' ĩri mu rá. Mã ícõ 'yo ãzi ni ní, 'Mĩ imũ,' ĩri imũ rá. Mã ícõ 'yo mávé átí'ba rĩ ní, “Í 'o 'dĩni,' ĩri tã rĩ 'o rá.”

⁹ Yésũ kã tã ĩ ní ũlũú 'í ní 'dĩri yĩ, së ĩri ní ãyãngará, ĩri ní 'i újázú 'bá bĩtrĩká mu'ba 'í vũdrĩ gé sĩ rĩ pi vúgálé, ĩri ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, “Ísërélë agá nõgó, mã ĩsũ drĩ 'bá ãzi ẽ'yĩngará be ũkpõ ũkpõ sũ ágõ 'dĩri vé rĩ tĩnĩ kuyé!”

¹⁰ Ågõ ĩ ní pëé 'dã'bée kã ĩ újá gõ 'bëtĩ 'dãá, kõpi cakĩ ĩsũ ãngáráwá rĩ vé átí'ba rĩ idrí gí.

Yésũ idrí ʊwúzĩgõ ãzi vé mvá ágõ
drãapi gĩ ni

¹¹ Tã 'dĩri ã vũdrĩ gé, koro Yésũ ní 'dezú mužú kũrú Nãĩnĩ vé rĩ gé, 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'ba rĩ pi 'bá bĩtrĩká rĩ pi be 'dekĩ mužú ĩri ã vũdrĩ gé sĩ ĩndĩ.

¹² Kõpi kã caá ĩnyĩná kũrú rĩ vé këëtĩlé gá 'dãá, kõpi ndrekĩ 'bá rĩ pi ri ʊwúzĩgõ rĩ vé mvá ãlukúta drãapi gĩ rĩ vé ãvũ 'du mužú. 'Bá bĩtrĩká 'dekĩ mužú ũkú rĩ vúgá sĩ ĩndĩ.

¹³ Úpĩ Yésũ kã ʊwúzĩgõ rĩ ndreeé, ĩzãngã fi ẽsĩ ni agá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Í ngo ku.”

¹⁴ Yésũ ní á'ya ãvũ rĩ 'duzú rĩ úlózú, 'bá ãvũ 'du'ba rĩ pi ní pá tuzú. Yésũ ní 'yozú kĩnĩ, “Këřĩmvá 'dĩri, 'í nga ʊrũ.”

¹⁵ ãvũ rĩ ní íngázú úrízú ʊrũ sĩ, ĩri ní 'dózú átázú, Yésũ ní ĩri sëzú gõzú ẽndrëpĩ vúgá 'dãá.

¹⁶ 'Bá rĩ pi ãrëvú céré rukĩ tã Yésũ ní 'oó 'dĩri rá, së kõpi íngúkĩ Múngú ri rá. Kõpi kĩnĩ, “Nëbĩ ãmbúgú ĩfũ 'bá ãsãmvú gé gĩ. Múngú imũ ívé 'bá rĩ pi ě ĩzã kongará gá.”

¹⁷ Tã Yésũ ní 'oó 'dĩri ayi mužú ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ, ãzini ãngũ jëlé gá sĩ rĩ pi agásĩ céré.

Yésũ pi vé tã Yũwánĩ Bãtízĩmũ sëepi rĩ
be rĩ
(*Mátáyo 11:1-19*)

¹⁸ Yũwánĩ Bãtízĩmũ sëepi rĩ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní tã Yésũ ní 'oó rĩ pi ũlũzú Yũwánĩ ní céré. Kúru Yũwánĩ ní ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'ba rĩ pi zizú ĩrĩ,

¹⁹ ĩri ní kõpi pëzú mužú Úpĩ ri zizú kĩnĩ, “Mĩ 'bá ĩ ní 'yoó kĩnĩ, ĩri imũ 'dĩĩ'dĩ rĩ 'i, dõku 'bá 'bá ní riĩ ũtëé rĩ ĩri túngú?”

²⁰ Yũwánĩ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'ba ĩrĩ 'dĩ'bée kã caá Yésũ vúgá 'dãá, kõpi ní 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, “Yũwánĩ Bãtízĩmũ sëepi rĩ ĩpë 'bã imũ mi zĩ, 'Mĩ 'bá ĩ ní 'yoó kĩnĩ, ĩri imũ 'dĩĩ'dĩ rĩ 'i, dõku 'bá 'bá ní riĩ ũtëé rĩ ĩri túngú?”

²¹ Sã 'dãri gé, Yésũ idrí 'bá drã be ãndiãndĩ ni pi, 'bá ĩndrĩ ũnjĩ be ni pi kárakarã, zĩ 'bá kárakarã mĩ be ẽsĩ'ba gĩ ni pi ě mĩ ãngũ ndreeé rá.

* 7:2 7:2 Ũgalaku ãngáráwá rĩ pi vé rĩ: ĩri ãngáráwá mũdũrũlũ ãlu rĩ pi ě drĩ koopi ni.

22 Kúru Yésũ ní újázú 'bá Yũwánĩ vé áyúäyũ rĩ pi ní kĩnĩ, “Ìmi mvikí gōó Yũwánĩ vúgá 'dǎá, ìmi ùlũkí ìri ní tǎ ìmi ní ndreé ìmĩ mì sǐ, āzini ìmi ní yǐ ìmĩ bì sǐ rĩ. 'Bá mì ákó rĩ pi nóni āngũ ndre rá, 'bá bǎtrá rú rĩ pi ngakí ẹcǐ tuú rá, 'bá ũfú ní nyaá rĩ pi ā rù 'bá ícákí céré ule rá, 'bá bì be ẹsǐ 'bá gí rĩ pi ẹ bì zǐ 'i tǎ yǐ rá, 'bá ũdrǎ 'bá gí rĩ pi íngákí gōó ídri rú rá, āzini ì nóni ri ú 'dúkọ múké Múngú vé rĩ ùlũ 'bá ngá ákó rĩ pi ní.

23 Ìmi lũkí Yũwánĩ ní 'yozú kínĩ, tǎ má ní 'oó, āzini tǎ má ní 'yoó rĩ, 'bá rĩ gǎ dō ma kuyé, Múngú ri ìri ní tǎkíri sē rá.”

24 Yũwánĩ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi kǎ 'deé mujú gí, Yésũ ní í 'dózú Yũwánĩ vé tǎ átázú 'bá bǐtríká rĩ pi ní kínĩ, “Ngá ìmi ní mujú ndreé āngũ ā 'wí cínýáfǎ rú rĩ agá 'dǎá rĩ ā 'di? Ìmi mukí 'bá ũkpō ákó sũ ìzíríkō ùlĩ ní ríí úvǐ rĩ tǐnǐ ni ndreé?

25 Dō 'díní kuyé, ngá ìmi ní mujú ndreé rĩ ā 'di? Ìmi mukí ágó bōngó suúpi ũnyĩ be ni ndreé? 'Bá bōngó ājē be ni pi su 'bá rĩ pi, kōpi ā 'bú be ambamba, kōpi ri adri vūrǎ 'bǎgú ní rizú adrizú rĩ gé.

26 'Bo ngá ìmi ní mujú ndreé āngũ ā 'wí cínýáfǎ rú rĩ agá 'dǎá rĩ ā 'di? Ìmi mukí nẹbǐ ndreé? Ẹ, á lē 'yoó ìmi ní 'díní, 'bá ìmi ní mujú ndreé 'dǎri ndē nẹbǐ rĩ pi rá.

27 'Bá 'dǐri Yũwánĩ 'i, sǐkí Ìrivé tǎ Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ:

“ ‘Ma mávé 'bá áyúäyũ ni pē mujú mí ní drǐdrǐ,

ìri mu mí ní lẹtǐ údé.’

28 Á lē lūú ìmi ní kínĩ, 'bá ũkú ní tǐj rĩ pi āsámvú gé, 'bá āzi Yũwánĩ ri ndēepi āmbũgũ sǐ ni ālunáni 'dǎáyo. 'Bo 'bá mǎlũngǎ Múngú vé rĩ agá 'dǎá ũdũmbítǎ rú rĩ, ndē Yũwánĩ ri āmbũgũ sǐ rá.”

29 'Bá rĩ pi ārēvú céré, 'bá mǔfēngǎ umbe jezú rĩ u 'du 'bá rĩ pi be, kōpi kǎ tǎ Yésũ ní átá 'dǐri yǐ, kōpi ẹ 'yǐkí rá 'yozú kínĩ, tǎ Múngú vé 'oó rĩ, ìri pǐrǐ, ā 'diātāsīyǎ Yũwánĩ sē ì ní bǎtízĩmũ nĩ.

30 'Bo Fārúsǐ rĩ pi, 'bá ì ní ímbá tǎimbǐ Mósē vé rĩ nǐ 'bá múké múké rĩ pi be, gǎkí tǎ Múngú ní lēé kōpi ā 'okí rĩ sǐ,

ā 'diātāsīyǎ kōpi lēkí Yũwánĩ ā sē ì ní bǎtízĩmũ ku.

31 Yésũ ní gōzú 'yozú kínĩ, “Má ǔ 'bǐ rí úyú lókí nōri vé rĩ pi ngá íngóni ni sǐ? Kōpi adrikí sũ ngá íngóni ni tǐnǐ?

32 Kōpi adrikí sũ anjínǎ ì úmú 'bá ávǐ ávǐ 'bée jōkōnǐ agá rĩ pi tǐnǐ, kōpi ri 'yo,

“ ‘Bá cokí ìmi ní kũ 'dǐ,

'bo ìmi tukí úngó kuyé,

'Bá ngokí úngó āvũ vé ni,

'bo ìmi ngokí āá kuyé.’

33 Ā 'diātāsīyǎ Yũwánĩ Bǎtízĩmũ sēepi rĩ ímú, nya pánga kuyé, āzini mvu vǐnyō kuyé, 'bo ìmi kínĩ, ‘Índrí ũnjǐ fi drǐ ni gé gǐ.’

34 Ma 'Bá Mvá 'i, má ímú, á nya ngá rá, āzini á mvu ngá rá, ìmi kínĩ, ‘Ma ri ngá nya ambamba, āzini ma ri ìmērē ambamba, ma ũndǐ 'bá mǔfēngǎ umbe jezú rĩ u 'du 'bá rĩ pi vé ni, āzini 'bá ũnjǐkǎnyǎ 'o 'bá rĩ pi vé ni.’

35 Tǎ 'bá úmǐ be rĩ ní ngaá rĩ ìri lū 'yozú kínĩ tǎ ìri ní 'oó rĩ pǐrǐ.”

Ūkú ũnjǐkǎnyǎ be rĩ dǎ ũdu Yésũ ā pá gǎ

36 Fārúsǐgú āzi zǐ Yésũ ri mujú ínyá nyaá ívé āngá, kúru Yésũ ní 'dezú mujú ágó rĩ vé āngá 'dǎá, kōpi ní úrizú vūgá ínyá rĩ ā nyangará gǎ.

37 Ūkú āzi ũnjǐkǎnyǎ be ni kǔrú 'dǎri agá, ũkú rĩ kǎ yǐ kínĩ, Yésũ ri ínyá nya Fārúsǐgú rĩ vé āngá 'dǎá 'dǎ, ìri ní ũdu ājē be āmbúgú ni íjǐzú mǎlāngǐ agá,

38 ìri ní ímúzá pá tuzú Yésũ ā úgóró gǎ, ìri ní kǔmúcí ũtǐzú Yésũ ā pá galésǐ, ìri ní rizú ngozú, ìrivé mǐndrē ri u 'deé Yésũ ā pá gǎ. Kúru ìri ní mǐndrē rĩ ínjǐzú 'i drǐ 'bǐ sǐ, ìri ní Yésũ ā pá undruzú, ìri ní ũdu ngǔpǐ ndrǐndrǐ ni dǎzú Yésũ ā pá gǎ.

39 Fārúsǐgú Yésũ ri zǐpi rĩ kǎ tǎ 'dǐri ndreé, ri ũsǔú 'i ẹsǐ agá 'dǎlé kínĩ, “Ágó 'dǐri dō nẹbǐ, ícó té nǐí áamá 'yozú kínĩ, ũkú rǐpi drǐ 'bǎápi 'i rú 'bá gǎ 'dǐri, ìri 'bá ũnjǐkǎnyǎ be ni ku?”

40 Yésũ ní 'yozú Fārúsǐgú rĩ ní kínĩ, “Sǐmónǎ, á lē mí ní tǎ āzi lūú 'dǐ.”

Sĩmõnã ní ẹ'yìzú kìnì, “Ímbápi, mi ícò tã rĩ lù má ní rá.”

41 Yèsù ní 'yozú ìri ní kìnì, “Ágò àzi sè mǔfèngã 'bá ìrĩ pi ní mǐrì rú. Sè ágò àzi rĩ ní mǔfèngã fífí ẹnjǐpi ẹnjǐnǐ mǔdǔrǔlǔ tǔwú, sè àzi rĩ ní mǔfèngã fífí ẹnjǐpi ẹnjǐnǐ† pǔkú tǔwú.

42 Ágò ìrĩ 'dǐ'bée ndākí ù'dū tí mǐrì 'dǐ'bée ùfèzú. Mǐrì 'dǐpa kã ndreé 'dínì, gò mǔfèngã rĩ vé tã oyúú 'í ẹsì agásì rá. 'Bá ìrĩ 'dǐ'bée pi àsámvú gé, 'bá mǐrì 'dǐpa rĩ lǐépi agaápi rá rĩ ìngòrì?”

43 Sĩmõnã ní újázú kìnì, “Má ígá 'bá mǐrì 'duúpi àmbúgú rĩ 'i.”

Yèsù ní 'yozú ìri ní kìnì, “Tã mí ní újá 'dǐri pǐrì.”

44 Kúru Yèsù ní 'i újázú ùkú rĩ ndrezú, ìri ní 'yozú Sĩmõnã ní kìnì, “Í ndre drĩ ùkú 'dǐri ká, má ní ícázú mívé àngá nǔgò rĩ gé, 'í sè má ní yǐ pá ùjǐzú ni kuyé, 'bo ùkú nǔri ùjǐ má pá mǐndrẹ 'í mǐ gé rĩ sǐ, ìnǐ má pá 'í drĩ'bǐ sǐ.

45 Mí u'de ma ẹzì bǐdrĩ sǐ kuyé, 'bo sà má ní ífízú nǔgò rĩ gé, ùkú rĩ ri má pá ndrúú, ku ndrungará ni kuyé.

46 'Í dǎ ùdu má drǐgé kuyé, 'bo ùkú rĩ ùdǎ ùdu ngǔúpi ndrǐndrĩ rĩ má pá gá nǐ.

47 Kúru á lǐ 'yoó mí ní 'dínì, ùnjǐkányã ùkú rĩ ní 'oó kárakarã 'dǐ'bée, á trũ ìri gí, à'diãtãsiyã lǐ ma ambamba. 'Bo 'bá ì ní ìrivé ùnjǐkányã trũú cǐrè kuyé rĩ, ìrivé lǐngará mǎdãgá.”

48 Kúru Yèsù ní 'yozú ùkú rĩ ní kìnì, “Á trũ mi mívé ùnjǐkányã agásì gí.”

49 Ọmú rĩ pi ní rizú átázú ì àsámvú gé sǐ kìnì, “Bá 'dǐri ọsù 'i à'di 'i ícòpi ùnjǐkányã trũúpi rá ní?”

50 Yèsù ní 'yozú ùkú rĩ ní kìnì, “Mívé ẹ'yǐngará ídrì mí gí, 'í mụ, tǎkírì à adri mí be.”

8

Ùkú mụ'bá Yèsù be trũ rĩ pi

1 Tã 'dǐri à vǔdrĩ gé, Yèsù ri ẹcì mǔzú kǔrú rĩ pi agásì, gúrú rĩ pi agásì, ri ú'dùkò múké mǎlǔngã Múngú vé rĩ à tã ùlúú 'bá

rĩ pi ní. Ìrivé 'bá áyúâyũ mǔdrì drĩ ni ìrĩ rĩ pi rikí ẹcì ìri be trũ.

2 Ùkú ọrụkọ ìri ní ìndrì ùnjì údrò kòpi drǐgé sǐ, àzini ùkú ọrụkọ ìri ní ídrì drã àndiãndi agásì rĩ pi, kòpi rikí kpá ẹcì ìri be trũ, ùkú àzi rĩ à rú Mǎriyã Mǎgãdǐlãnã 'i, ùkú 'dǐri ọtú Yèsù ní ìndrì ùnjì ẹzǐrĩ rĩ pi droó fũú drĩ ni gé sǐ rĩ 'i,

3 àzi rĩ vé rú Jũwãná 'i, ìri Kúzã vé ùkú, Kúzã ri 'bá riipi Èródè vé ngá 'bǐtì agá rĩ pi vé tã mbaápi rĩ, àzi rĩ à rú Sũzãnã 'i, ùkú ọrụkọ kárakarã ni pi be. Ùkú 'dǐ'bée ri ngá ìvé rĩ pi sè Yèsù pi ẹ ìzã kozú ìvé 'bá 'i pámvú ùbǐ'bá rĩ pi be.

Nǎpí ágò úri riipi rĩ vé rĩ

(Mǎtáyó 13:1-9; Mǎrãkò 4:1-9)

4 Ọ'dú àlu, 'bá bǐtríkã ímúkí ì úmú Yèsù à gǎrã gá, kòpi íbíkí ímú kǔrú àndiãndi ni pi gélesì, Yèsù ní kòpi ní nǎpí 'dǐri ùlúú kìnì,

5 “Ágò àzi ọmvú be ni mụ úri rií ívé ọmvú agá, ágò rĩ kã úri rĩ rií, úri rĩ pi à ọrụkọ u'dekí létì drǐgé, 'bá rĩ pi rikí utuú pá sǐ, àrĩnǎ rĩ pi teki kòpi rá.

6 Úri rĩ pi à ọrụkọ u'dekí nyọkú irã drǐgé ni agá, kòpi kã ìfũú, kòpi 'wikí rá, à'diãtãsiyã yǐ nyọkú rĩ agá 'dǎáyo.

7 Úri rĩ pi à ọrụkọ u'dekí ùcékúcé àsámvú gé, ùcékúcé rĩ dọ kòpi be trũ, ọzú úri ìfũ 'bá dọ 'bá rĩ pi rá.

8 Úri rĩ pi à ọrụkọ u'dekí nyọkú múké ni agá, kòpi ìfúkí dọ rá, àlu rĩ 'a caá mǔdǔrǔlǔ àlu.”

Yèsù kã nǎpí rĩ ùlúú deẹ, ìri ní 'yozú kìnì, “Bá bǐ be rĩ, à yì 'í ní tã 'dǐri.”

Nǎpí rĩ vé ífífí

(Mǎtáyó 13:10-17; Mǎrãkò 4:10-12)

9 Yèsù vé 'bá ìri à pámvú ùbǐ'bá rĩ pi ní ìri zìzú kìnì, nǎpí 'dǐri vé ífífí ìngónì.

10 Ìri ní 'yozú kìnì, “Sǐkí ìmi ní úmǐ mǎlǔngã Múngú vé ì ní ùzúú kuú mǔdũmǔdũ rú rĩ vé tã nǐzú ámázú rĩ rá, 'bo ma tã rĩ átá 'bá ọrụkọ'bée ní nǎpí sǐ, lúúú kìnì,

“ 'Kòpi àngũ ndre rá, 'bo kòpi ámákí ngá rĩ ndreé ku,

† 7:41 7:41 Mǔfèngã fífí ẹnjǐpi ẹnjǐnǐ rĩ: 'Bá rĩ nga dọ ẹzì ú'dú àlu, ì 'bá rĩ ùfè mǔfèngã fífí ẹnjǐpi ẹnjǐnǐ àlu ni sǐ. 8:10 8:10 Ìsáyã 6:9

køpi tã rĩ yì rá, 'bo tã rĩ fi køpi drĩgé ku.'

Yèsù ùlũ nãpí ágó úri riúpi rĩ vé rĩ
(*Mātáyo 13:18-23; Mārákō 4:13-20*)

11 “Nãpí rĩ vé ífífí 'díní, úri rĩ tì Múngú vé rĩ.

12 Úri u'de'ba létì drĩgé rĩ pi, ìri 'bá Múngú vé tì yì'ba rá rĩ pi, 'bo ãdróko ri ímú tì Múngú vé rĩ 'du køpi ē éšì agásì rá, køpi ē ẹ'yìkí rí ku, ãzini køpi ē ísúkí rí ídríngará ku.

13 Úri u'de'ba nyõókú írã drĩgé rĩ agá rĩ pi, ìri 'bá tì Múngú vé rĩ yì'ba, ẹ'yì'ba ãyìkō sī rĩ pi, 'bo køpi ã úlá fi vūgá 'dãá kuyé, køpi ẹ'yì lókíná be mādã, 'bo tã ùkpó ùkpó kádō køpi ísú, køpi ẹ'yìngará rĩ ku rá.

14 Úri u'de'ba ùcékúcé ãsámú gé rĩ pi, ìri 'bá tì Múngú vé rĩ yì'ba rá rĩ pi, 'bo ìzãngã nyõókú nōri vé rĩ, ã'bú nyõókú nōri vé rĩ, ãzini ãyìkō nyõókú nōri vé rĩ sē køpi adri ù'a ãkó.

15 'Bo úri u'de'ba nyõókú múké rĩ agá rĩ pi, ìri 'bá adri'ba tã be múké, ãzini éšì be múké rĩ pi, køpi tì Múngú vé rĩ yì rá, køpi tã ni 'du nga rá, køpi 'a ù'a be múké.

Nãpí lámã vé rĩ
(*Mārákō 4:21-25*)

16 “Bá ãzi ícò lámã 'yūú, drĩ ni ùpĩ ùdrí sī cí ku, dõku ícò lámã rĩ suú gbóló ã ndúgé ku. Ìri lámã rĩ 'bã mísá drĩgé, 'bá ífí'ba jó agá rĩ pi ã ndrekí rí ãngũ ãní bēnĩ.

17 Ngá ãrēvú céré ì ní zūú kuú müdümüdū rú rĩ ì ímú i'da ãngũ ule gá, ngá ãzi 'i zūúpi ì ní ícò nĩ ku ni 'dãáyo.

18 Ìmi ndrekí múké, lē ìmi 'bãkí bí tã rĩ yìzú. 'Bá ngá* be rĩ, ì ìri ní ãzi ni sē ãmbúgú, 'bá ngá ãkó rĩ, ã ùsù dō 'yozú kínĩ, 'i ngá be drããsiyã, ì ngá ìrivé 'dĩri 'du rá.”

Yèsù éndrèpì pi édrípì be
(*Mātáyo 12:46-50; Mārákō 3:31-35*)

19 Vúdrì ni gé, Yèsù éndrèpì pi ímúkí édrípì be Yèsù ri ndreé, 'bo køpi ndákí ù'dũ tí fizú cazú ìri vúgá 'dãá, ã'diãtãsiyã 'bá rĩ pi gaki ambamba.

20 'Bá ãzi ní lūzú Yèsù ní kínĩ, “Mí éndrèpì pi mí édrípì be tukí pá kuú ãmvé 'dãá'dã, køpi lèkí mi ndreé.”

21 Yèsù ní 'yozú kínĩ, “Bá Múngú vé tì yì'ba rá, tã ni 'du'ba nga'ba rá rĩ pi, køpi mávé éndrèpì, ãzini mávé édrípì.”

Yèsù uga ùlí vùpi ùkpō be rĩ
(*Mātáyo 8:23-27; Mārákō 4:35-41*)

22 Ụ'dú ãlu, Yèsù ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ùbĩ'ba rĩ pi ní kínĩ, “Bã zokí muú yì bálãlã rĩ agásì álé 'dãá.” Kúru køpi ní tuzú kúlúmgbã agá, køpi ní 'dezú mužú.

23 Køpi kã rií zoó mužú, Yèsù ní ụ'dú kozú. Kúru ùlí vùpi ùkpō be ni ní íngázú vızú yì bálãlã rĩ drĩgé sī, yì ní írízú tızú kúlúmgbã rĩ agá 'dãá, sē kúlúmgbã rĩ lē tí ãní yì ã ndúgé.

24 Yèsù vé 'bá ìri ã pámvú ùbĩ'ba rĩ pi ní ìri aruzú 'yozú ìri ní kínĩ, “Úpí, Úpí, 'bã ri tĩ yì ã ndúgé!”

Yèsù ní ngazú ụrụ sī, ìri ní trezú ùlí rĩ drĩgé, ãzini yì úvãpi ngũyã ngũyã rĩ drĩgé, ùlí vùpi ùkpō be rĩ ní pá tuzú.

25 Yèsù ní ívé 'bá 'i pámvú ùbĩ'ba rĩ pi zìzú kínĩ, “Ìmi ẹ'yìngará ãkó ãsì?”

Ụrì fu køpi, tã 'dĩri sē køpi ní ãyãngará, ógúpì ní ógúpì ri zìzú, “Bã 'dĩri ã'di 'i átángá átãpi ùlí ní tì ni yì, ãzini yì úvãpi ngũyã ngũyã rĩ ní tì ni yì ìndĩ 'dĩri?”

Yèsù idrí ágó ãzi índrí ùnjí rĩ pi ní fí drì ni gé ni

(*Mātáyo 8:28-34; Mārákō 5:1-20*)

26 Yèsù pi ívé 'bá 'i pámvú ùbĩ'ba rĩ pi be, køpi ní yì bálãlã Gãlíláyã ri zozú álé 'dãá, køpi ní cazú ãngũ Gērãsã vé rĩ gé.

27 Yèsù kã ísì kúlúmgbã rĩ agásì, ágó ãzi índrí ùnjí ní fí drì ni gé ni ní ímúzú Yèsù vúgá nōó. Ágó rĩ adri lókí be aco, su bõngó 'i rù'ba gá ku, adri 'bètì ku, ìri ri adri 'bùrèdrì rĩ pi ãsámú gé.

28 Ágó rĩ kã Yèsù ri ndreé, ìri ní trezú ụ'dúkó be ụrụ 'dãá, ìri ní kũmũcí ùtĩzú Yèsù éndrètì gé, ìri ní 'yozú ụ'dúkó be ụrụ 'dãá kínĩ, “Yèsù, Mvã Múngú Ùkpō 'Dìpa vé rĩ, 'i lē má vúgá ã'di? Á mã mi drì ìrì sī, ã 'okí ma ùnjí ku fô!”

* 8:18 8:18 Ngá: Ngá Yèsù ní tã ni átã 'dĩri, ìri ùmĩ tã Múngú vé rĩ nĩzú rĩ.

29 Drīdrī ni, Yēsũ 'yo índrí ũnjí rī ní rá kīnī, índrí ũnjí rī ã fũ ágó rī drīgé sī rá. (Ágó 'dīri índrí ũnjí rī fi rụ'ba ni gé ọtụ ịnógósí, kádō drị ni pi úmbé pá ni pi be ímvē sī, kádō rii ĩri ũtēé, ĩri ímvē rī uce 'dīisī rá, índrí ũnjí rī ĩri jì mu ásé agá āngũ 'bá ākó ni agá.)

30 Yēsũ ní ágó rī zizú kīnī, “Mī rụ ã'di 'i?”

Ágó rī ní újázú Yēsũ ní kīnī, “Mā rụ Bītríká 'i.” Ágó rī 'yo 'dīni, ã'diātāsīyā índrí ũnjí fi'ba rụ'ba ni gé rī pi kárakará.

31 Índrí ũnjí rī pi ní rizú Yēsũ ri mǎzú kīnī, Yēsũ ã pē ĩ muų 'bụ kuųpi ụdụ ākó rī agá 'dǎá ku.

32 Īgá kárakará 'bá rī pi ri kọpi úcé ánga rī drīgé 'dǎá. Índrí ũnjí rī pi ní Yēsũ ri mǎzú kīnī, Yēsũ ã pē ĩ muų úfí ĩgá rī pi agá, Yēsũ ní kọpi pēzú muųú.

33 Índrí ũnjí rī pi ní úkpúzá ágó rī drīgé sī, muųú úfízú ĩgá rī pi agá, ĩgá rī pi ní njuzú muųú ọngú sī āngũ úlúpi úlúlũ rī gé 'dǎá, kọpi ní u'dezú yī bālālā rī agá 'dǎá.

34 'Bá ri'ba ĩgá rī úcé'ba rī pi ká tā 'i 'oópi 'dīri ndreé, kọpi ní njuzú muųú tā 'dīri ũlũzú 'bá kūrú agá rī pi ní, āzini 'bá kūrú rī ã gārā gá sī rī pi ní.

35 'Bá rī pi ní ngazú muųú tā 'i 'oópi rī ndrezú. Kọpi ká caá Yēsũ vúgá 'dǎlé, kọpi ịsúkí ágó ándúrú índrí ũnjí rī pi ní fũú drị ni gé sī gí rī, úrí kuú Yēsũ ẹndrẹtị gé, úsú 'i bōngó sī, úmī ni ícá múké gí, sē kọpi ní ụrī.

36 'Bá tā rī ndre'ba rī pi ní muųú tā ĩ ní ágó índrí ũnjí be rī ídrízú 'dīri ũlũzú 'bá ụrụkọ'bee ní.

37 Kúru 'bá cére āngũ Gērāsā vé rī agá rī pi ní Yēsũ ri mǎzú kīnī, Yēsũ ã nga muų 'dīisī rá, ã'diātāsīyā ụrī fi kọpi ẹsị agá ambamba. Kúru Yēsũ ní tuzú fizú kúlúmgbá agá, ĩri ní 'dezú muųú.

38 Ágó Yēsũ ní índrí ũnjí droó fũú drị ni gé sī rī ní Yēsũ ri mǎzú drị ĩrī sī kīnī, ĩ muųí Yēsũ be trụ, 'bo Yēsũ ní ĩri pēzú muųú, ĩri ní 'yozú kīnī,

39 “Í mvi gōó 'bẹtị, 'í muų tā āyāzú āyāyā Múngú ní 'oó mí ní 'dīri ũlũú mívé 'bá 'bẹtị ǎsámvú gé rī pi ní.” Ágó rī ní 'dezú

muųú kūrú rī agá 'dǎá, ĩri ní tā Yēsũ ní 'oó 'í ní 'dīri ũlũzú muųú 'bá rī pi ní cére.

Yēsũ idrí mvá ũkú Yáyĩrō vé rī, āzini ũkú drā be rī

(Mátáyo 9:18-26; Mārākō 5:21-43)

40 Kúru Yēsũ ká 'i újázú zoó gōó álé 'dǎá, 'bá bītríká ri'ba ĩri ũtē'ba rī pi ní ĩri ẹ'yízú.

41 Ágó āzi rụ ni Yáyĩrō 'i, ĩri Jó Múngú ri Zizú rī vé drīkoma, ágó rī ní ímúzá kúmúcí ũtízú Yēsũ ẹndrẹtị gé, ĩri ní Yēsũ ri mǎzú drị ĩrī sī kīnī, ĩ muųí Yēsũ be trụ ívé āngá 'dǎá,

42 ã'diātāsīyā ívé mvá ũkú ālukútaṅá ílī be muųrị drị ni ĩrī rī, drā rụ ĩri ũnjí ũnjí, lē drāadrā.

Yēsũ ká rii 'deé muų Yáyĩrō vé āngá 'dǎlé, 'bá bītríká rī pi rikí ĩ mī muųú Yēsũ rụ'ba gá 'dǎá.

43 ũkú āzi kọpi ǎsámvú gé 'dǎlé, ārí ri ẹcị rụ'ba ni gé sī ílī muųrị drị ni ĩrī, 'bo 'bá āzi ĩri ídrīpi ni 'dǎayo.

44 ũkú rī ní 'i útrúzú ĩnyinǎ Yēsũ ā úgóró gá, ĩri ní Yēsũ vé bōngó akoóko rī ẹ tị úlózú, koro ārí ẹcipi rī ní pá tuzú.

45 Yēsũ ní zizú kīnī, “'Bá ma úlópi rī ã'di 'i?”

'Bá bītríká rī pi ní 'yozú kīnī, ĩ nķí kuyé. Pétēró ní 'yozú Yēsũ ní kīnī, “Úpí, 'bá rī pi kárakará ri ĩ ĩmī ímúzá mī rụ'ba gá nōó.”

46 'Bo Yēsũ ní 'yozú kīnī, “'Bá āzi úló ma gí, ã'diātāsīyā á nī rá ũkpō āngũ ídrízú rī fũ má rụ'ba gá sī gí.”

47 ũkú rī ká ndreé Yēsũ nī tā 'dīri á má gí, rụ'ba ni ní í'dózú yázú, ĩri ní kúmúcí ũtízú Yēsũ ẹndrẹtị gé, ĩri ní tā 'í ní Yēsũ vé bōngó úlózú, āzini 'í ní koro ídrízú rī vé tā ũlũzú 'bá rī pi ní.

48 Kúru Yēsũ ní 'yozú ũkú rī ní kīnī, “Mā mvá rī, ẹ'yīngará mívé rī ídri mi gí. 'Í muų, tākiri ã adri mí be.”

49 Yēsũ ká rii átángá rī átá, 'bá āzi ní ímúzá Yáyĩrō drīkoma Jó Múngú ri Zizú rī vé rī vé āngá 'dǎásī, ĩri ní 'yozú Yáyĩrō ní kīnī, “Mívé mvá ũkú rī drā gí, mī ri ímbápi ẹ drị izaá ku.”

⁵⁰ Yèsũ kã tã 'dĩri yiï, ìri ní 'yozú Yáyĩrõ ní kĩnĩ, “Lẽ mí adri ùrĩ sĩ ku, mí ẹ'yĩ ma, mvá ùkú rĩ ícò ídrí rá.”

⁵¹ Yèsũ kã mujú caá Yáyĩrõ vé àngá 'dãlé, ã'yĩ 'bá àzi fií 'í vùgá sĩ jó agá 'dãlé kuyé, kòpi fikí 'yèná Pétèró be, Yūwánĩ be, Yòkóbũ sĩ, àzini mvá ùkú rĩ vé étèpi be éndrèpi sĩ.

⁵² 'Bá rĩ pi céré rikí ngoó ìzàngã ìzàngã rú mvá ùkú ri vé dràngará sĩ. Yèsũ ní 'yozú kĩnĩ, “Ìmi ngokí ku, mvá ùkú rĩ drã kuyé, ìri ri ù'dù ko.”

⁵³ 'Bo 'bá rĩ pi rikí gujúgu ìrivé tã 'dĩri sĩ, ã'diãtãsiyã kòpi nĩkí rá 'yozú kĩnĩ mvá ùkú rĩ drã gí.

⁵⁴ 'Bo Yèsũ ní mvá ùkú rĩ ẽ drĩ ruzú, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Má mvá rĩ, mí íngá uru.”

⁵⁵ Mvã ùkú rĩ vé índrí ní ímvízú ìgòzú, koro ìri ní ngazú uru. Kúru Yèsũ ní 'yozú mvã ùkú rĩ vé étèpi pi ní éndrèpi be kĩnĩ, “Ìmi sèkí ìri ní ngá nyaá.”

⁵⁶ Mvã ùkú rĩ vé étèpi pi éndrèpi be àyãkí tã 'dĩri sĩ àyãyã, 'bo Yèsũ ní tãimbí sèzú kòpi ní kĩnĩ, lè kòpi ã ùlúkí tã 'í ngaápi 'dĩri 'bá àzi ní ku.

9

Yèsũ pè ívé 'bá áyúáyũ mudrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi mujú ù'dúkò múké rĩ ùlúú (Mátáyo 10:5-15; Mārākō 6:7-13)

¹ Kúru Yèsũ ní ívé 'bá áyúáyũ mudrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi zizú ímúzú 'í vùgá nõó, ìri ní ùkpõ sèzú kòpi ní, kòpi ã údrókí rí índrí ùnjí rĩ pi àní, àzini kòpi ẽ ídríkí rí 'bá drã be àndíandí rĩ pi àní.

² Ìri ní kòpi pèzú mujú málũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlúzú 'bá rĩ pi ní, àzini kòpi ẽ ídríkí 'bá drã be rĩ pi.

³ Yèsũ ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, “À 'dukí túré, kùmvũ, ànyãngã, mũfèngã mujú ìndĩ ku, àzini ã 'dukí bõngó àzi àndõ rú mujú ìndĩ ku.

⁴ 'Bètí ìmi ní cazú 'a ni gé rĩ, lè ìmi áwíkí adrií 'bètí 'dãri agá cĩmgbá ù'dù ìmi ní fúzú kúrú 'dãri agásĩ rĩ gé.

⁵ 'Bá rĩ pi gákí dõ ìmi ẹ'yígá sĩ, ìmi kádõ fũú kòpivé kúrú agásĩ, ìmi wekí nyòòkú ìmí pá ágélé gá rĩ kú 'dĩgé, ìri lú 'yozú kĩnĩ, ìmi kukí kòpi ní tã ùnjí gí.”

⁶ Kúru kòpi ní 'dezú rizú ẹcízú gúrú rĩ pi agásĩ, kòpi rikí ù'dúkò múké Múngú vé rĩ ùlúú mujú, àzini 'bá drã be rĩ pi ídrí mujú àngũ rĩ pi agásĩ.

'Bágú Ēródē ẽ drĩ ábá rá (Mátáyo 14:1-12; Mārākō 6:14-29)

⁷ Ēródē kã tã àyãzú àyãyã Yèsũ ní rií 'oó rĩ yiï, drĩ ni ábá àní céré céré, ã'diãtãsiyã 'bá urukò'bée kĩnĩ, Yūwánĩ bãtízimũ sèepi rĩ íngá gòó ídri rú nĩ.

⁸ Urukò'bée kĩnĩ, 'bá rĩ Ēlĩyã ímú nĩ, urukò'bée kĩnĩ, 'bá rĩ nèbĩ ọtú ìnògòsĩ rĩ pi vé àlu íngá gòó ídri rú nĩ.

⁹ 'Bo Ēródē ní 'yozú kĩnĩ, “Á lĩ Yūwánĩ ẽ drĩ gí pírí, 'bá má ní tã ni yiï 'dĩri ã'di 'i?” Ēródē ù'bĩ ùkpõ sĩ, lè Yèsũ rĩ ndreé.

Yèsũ sè ànyãngã nyaá 'bá élifũ tówú pi ní (Mátáyo 14:13-21; Mārākō 6:30-44; Yūwánĩ 6:1-14)

¹⁰ Yèsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi kã ímví ìgòó, kòpi ùlúkí tã ì ní 'oó rĩ pi àrèvú céré Yèsũ ní. Kúru Yèsũ pi ní ngazú fúzú 'bá rĩ pi àsámvú gé sĩ, kòpi ní 'dezú mujú kúrú Bètèsâyídã vé rĩ gé.

¹¹ 'Bo 'bá bĩtríká rĩ pi kã vũrã Yèsũ ní mujú rĩ nĩjí áamá, kòpi 'dekí mujú vú ni gé sĩ. Ìri ní kòpi ẹ'yízú, ìri ní málũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlúzú kòpi ní, ìri ní 'bá drã be rĩ pi ídrízú.

¹² Ọtú rĩ kã 'bãá rií 'deé, Yèsũ vé 'bá áyúáyũ mudrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi ní ímúzú Yèsũ vùgá, kòpi ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, “Í pè 'bá bĩtríká 'dĩ'bée mujú gúrú ìnyinã rĩ pi agásĩ, àzini àngũ rĩ agásĩ, kòpi ã mukí ì ní ànyãngã ndãá, àzini vũrã lazú ni ndãá, ã'diãtãsiyã ngá nyanya nõgó 'dãáyo, àzini vũrã lazú ni nõgó 'dãáyo.”

¹³ Yèsũ ní 'yozú kĩnĩ, “Ìmi sèkí kòpi ní ngá nyanya, kòpi ã nyakí.”

'Bá áyúáyũ rĩ pi ní újázú kĩnĩ, “Ngá 'bá vùgá nõgó rĩ 'yèná pánga tówú, ì'bí be ìrĩ. 'Bá lèkí dõ 'bá bĩtríká nõ'bée ã nyakí ngá, lè 'bá mukí kòpi ní ànyãngã jeé.”

¹⁴ Àgõ rĩ pi ícò ca élifũ tówú rá.

Yèsũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Ìmi 'bákí 'bá rĩ pi úrí ngúlúmũ rú, pùkú tówú pùkú tówú.”

15 Kòpì ní 'ozú sù Yèsù ní 'yoó rĩ tìni, kòpì ní 'bá rĩ pi 'bázú úrízú céré vùgá.

16 Yèsù ní pánga tòwù rĩ pi í'dúzá ì'bì ìrĩ rĩ be, ìri ní àngù ndrezú uru, ìri ní òwò'difò sèzú, ìri ní kòpì ùndízú, ìri ní sèzú ívé 'bá 'ì pámvú ùbì'bá rĩ pi ní, kòpì ã awakí 'bá rĩ pi ní.

17 'Bá rĩ pi àrèvú céré nyakí, kòpì épíkí àní rá, 'bá Yèsù ã pámvú ùbì'bá rĩ pi ìkùnākí ngá ì ní nyaá tí rĩ ã ìmbìtã caá ùvú ã 'a mụdrì drì ni ìrĩ.

*Pétèró kīnī Yèsù ri Kúrísítō 'i
(Mātáyo 16:13-19; Mārākō 8:27-29)*

18 Ụ'dú ãlu, Yèsù ri Múngú ri zìj ọ'dúkùlégúsì, ìrivé 'bá ìri ã pámvú ùbì'bá rĩ pi rikí adrií ìri be trù, ìri ní kòpì zìzú kīnī, "'Bá rĩ pi ri 'yo, ma ã'di 'i?"

19 Kòpì ní újázú kīnī, "'Bá ụrụkọ kīnī, mi Yūwánī Bātízīmū sēepi rĩ 'i. Ụrụkọ'bée kīnī, mi Ēllyā 'i. Ụrụkọ'bée kīnī, mi nẹbì ọtù ìnógósì ùdrā'bá gí rĩ pi vé ãlu íngá gōó ídri rú nī."

20 Kúru ìri ní kòpì zìzú kīnī, "'Bo ìmi ní ùsùzú rĩ gé, ma ã'di 'i?"

Pétèró ní újázú kīnī, "Mi Kúrísítō 'i, Múngú ní ìpéé rĩ."

21 Yèsù átá kòpì ní ùkpó ùkpó kīnī, kòpì ã lúkí tã 'dìri 'bá àzi ní ku.

*Yèsù átá ívé drāngará ã tã
(Mātáyo 16:20-28; Mārākō 8:30-9:1)*

22 Yèsù ní 'yozú kīnī, "Ma 'Bá Mvã 'i, ma ímù ìzāngā nya létì be àndiāndí, 'bá ambugu rĩ pi, atala atala rĩ pi drìgé rĩ pi, àzini 'bá tãimbì ìmbá'bá rĩ pi be céré ímù ma gā sī, kòpì ma 'dì drā rá, 'bo ụ'dú na ni gé, ì ma íngá gōó ídri rú ùzi."

23 Kúru Yèsù ní 'yozú 'bá bítriká rĩ pi ní kīnī, "'Bá rĩ lè dō má pámvú ùbì, ã adi 'ì rù'bá, ụ'dú céré ã 'dù ívé pẹtì alambaku,* ã ùbì má pámvú.

24 'Bá lèepi ívé ídri rù'bá nōri vé rĩ ã tã mbaápi áyu rĩ, ìri api ídri 'dáni'dáni rĩ sī rá. 'Bo 'bá ívé ídri rù'bá nōri vé rĩ adiipi, drāápi má tã sī rĩ, ìri ídri 'dáni'dáni rĩ ìsù rá.

25 'Bá rĩ ìsù dō ngá nyòókù drìgé nōgò rĩ pi àrèvú céré, api dō ídri 'dáni'dáni rĩ sī rá, tã múké ìri ní ìsù 'a ni gé 'dìgé rĩ ã'di?

26 'Bá rĩ ã drì ri dō nja má sī, àzini átángá má ní rii átá rĩ sī, Ma 'Bá Mvã 'i, má kãdō ímù dīngará be pòwùpòwù, àzini má Ètèpì vé dīngará pòwùpòwù rĩ be, àzini mālāyíkã uletere rĩ pi vé dīngará be, ma kpá adri ìri sī drīnjá sī.

27 Ádarú á lè 'yoó ìmi ní 'dini, 'bá pá tu'bá nō'bée àsámvú gé, 'bá ụrụkọ'bée ícókí drì ùdrāá ku, kòpì mālūngā Múngú vé rĩ ndre ùgbále."

*Yèsù ã rù'bá újã 'i dī ìmvesírílílí
(Mātáyo 17:1-8; Mārākō 9:2-8)*

28 Tã Yèsù ní átá 'dìri ã vùdrì kã caá ụ'dú àrò, ìri ní tuzú mụzú irã drìgé Múngú ri zìzú, jì Pétèró pi Yūwánī be Yòkóbù sī mụzú 'í vùgá sī ìndì.

29 Yèsù kã rii Múngú ri zìj, ẹndrẹtì ni újã 'i, dī ọgù ù'dù be túngú, ìrivé bōngó gō 'i újã ìmvesírílílí, dī ọgù pòwùpòwù.

30 Mósè pi Ēllyā be rikí átá ìri be,

31 kòpì ã rù'bá dī ọgù pòwùpòwù. Kòpì rikí drāngará Yèsù ní ùmvúlésì ímùzú drāzú Yèrúsálémā gá rĩ vé tã átá, tã Múngú ní ùtìjì gí rĩ, ã nga rí 'i fūú tì ni gé bēnī.

32 Pétèró pi 'í ọgùpìjì be, ụ'dú 'be kòpì ã tì, kòpì kã aruú ụ'dú gélésì, kòpì ndrekí Yèsù vé dīngará pòwùpòwù rĩ, àzini ndrekí 'bá ìrì tukí pá kuú ìri be trù.

33 Mósè pi Ēllyā be, kòpì kã lèé mụ, Pétèró ní 'yozú Yèsù ní kīnī, "Ìmbápi, ìri múké 'bá ní adrizú nōgò. Lè 'bã 'bekí mōrōgò na, ãlu ni mí ní, ãlu ni Mósè ní, ãlu ni Ēllyā ní." 'Bo Pétèró nì tã 'í ní átá rĩ vé ífífì kuyé.

34 Pétèró kã rii tã rĩ átá, ìrìbìtì ní ímùzú kòpì ọzùzú, ùrì fù Yèsù vé 'bá áyúáyù rĩ pi rá, ìrìbìtì rĩ ní kòpì ọzù rĩ sī.

35 Ụ'dúkò ní átázú ìrìbìtì rĩ agá 'dāá, ìri ní 'yozú kīnī, "Mvã 'dìri mávè ni, má ìpé ìri nī, lè ìmi yìkí tì ni yiyì!"

* 9:23 9:23 Pẹtì alambaku: 'Bá Rómã vé rĩ pi ri 'bá tã 'o'bá ùnjì rĩ pi gbã mūsūmārì sī pẹtì alambaku sìgé, ìri sã 'dù áco kòpì íbì drā ndò, kòpì ìzāngā nya ambamba drāngará rĩ gé. 9:35 9:35 Mātáyo 17:5; Mārākō 9:7; 2 Pétèró 1:17

³⁶ Ʋ'dúkó átápi rĩ kã újí, kôpi ndrekí Yésũ ri ó'dúkúle. Kôpi újíki kuú tã 'dĩri be ĩ ẹsì agá, kôpi lúkí tã ĩ ní ndree 'dĩri 'bá ázi ní ãluṅáni kuyé.

*Yésũ idrí mvá ágó índrí ùnjí be ni
(Mátáyo 17:14-18; Mǎrǎkō 9:14-27)*

³⁷ Kã adrii drũ Ʋ'bútì, kôpi kã ísì irã rĩ drìgé 'dǎásì vùgá nõó, 'bá bítříká ímúkí Yésũ vùgá nõó.

³⁸ Ágó ázi 'bá bítříká rĩ pi ãsámuvú gé 'dǎá, ĩri ní Yésũ ri zìzú Ʋ'dúkó be uru 'dǎá kĩnĩ, “Ímbápi, á mã mi drì ĩrĩ sĩ, 'í ndre mávé mvá, 'í ko ĩri ẹ ĩzã, ã'diātāsīyã mávé mvá 'yèṅá ãlukúta 'dĩ.

³⁹ Índrí ùnjí rĩ kǎdō mvǎṅá rĩ 'duṅ a'beé, ĩri útré, Ʋ'búrúsã rĩ kpu tì ni gé sĩ. Índrí ùnjí rĩ ĩri nyi ùnjí ùnjí, ku ĩri mbēlē ku.

⁴⁰ Á mã mívé 'bá mĩ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ímú índrí ùnjí rĩ droó fūú mvá rĩ drìgé sĩ rá, 'bo kôpi ícókí droó bã ku.”

⁴¹ Yésũ ní 'yozú kĩnĩ, “Ími 'bá tã 'o'bá pìrì ku, ẹ'yīṅará ãkó 'dĩ'bée, mã adri rí ĩmi be vùú lókí be gbã ngōpí? Mã ẹsì ẹ ĩsù rí ĩzāṅgã ĩmivé tã sĩ vùú lókí be gbã ngōpí?” Kúru Yésũ ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, “Mí ĩjì mívé mvá rĩ ímú má vùgá nõó.”

⁴² Mvǎ rĩ kã rií ímú Yésũ vùgá nõó, índrí ùnjí rĩ 'du ĩri a'beé, ri ĩri nyí vùgá 'dìgé, 'bo Yésũ ní trezú índrí ùnjí rĩ drìgé, ĩri ní mvá rĩ ídrízú, ĩri ní sēzú gōzú ẹtẹpì vùgá 'dǎá.

⁴³ 'Bá rĩ pi ãrēvú céré āyākí āyāyā ũkpō Múṅgú vé 'dĩri sĩ.

*Yésũ gō ívé drǎṅará ã tã átá dī
(Mátáyo 17:22-23; Mǎrǎkō 9:30-32)*

'Bá rĩ pi kã āyāá tã Yésũ ní 'oó 'dĩri sĩ, Yésũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ,

⁴⁴ “Ími 'bākí bì átángá má ní lēé 'yoó rĩ yìzú, Ma 'Bá Mvǎ 'i, ĩ ímú mã ũli 'be, ĩ ímú mã sē mávé ari'ba rĩ pi drìgé.”

⁴⁵ 'Bo 'bá Yésũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi nĩkí tã ĩri ní 'yoó 'dĩri vé ífífí kuyé. Múṅgú úcí kôpi ní tã rĩ vé ífífí úcícĩ, kôpi ã nĩkí rí tã Yésũ ní 'yoó rĩ ku, kôpi 'okí ũrĩ sĩ, zíkí tã rĩ vé ífífí kuyé.

Ā'di ri adri ãmbúgu nĩ?

(Mátáyo 18:1-5; Mǎrǎkō 9:33-37)

⁴⁶ 'Bá Yésũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní í'dózú āgátá gǎzú ĩ ãsámuvú gé sĩ kĩnĩ, ĩ ãsámuvú gé 'dìgé, ã'di ri adri ãmbúgu nĩ.

⁴⁷ 'Bo Yésũ nĩ tã kôpi ní rií ũsũú ĩ ẹsì agá 'dǎlé rĩ rá, ĩri ní mvǎṅá mãdǎṅá ni ĩjìzú pá tuzú 'í jēlé gá.

⁴⁸ Kúru ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “'Bá mvǎṅá mãdǎṅá nõri ẹ'yìpi mã rú sĩ rĩ, ẹ'yì 'dĩri mã. 'Bá mã ẹ'yìpi rĩ, ẹ'yì 'dĩri 'bá mã ĩpēepi rĩ. ĩmi ãsámuvú gé 'dìgé, 'bá ĩ ní ndree kuú ẹzì ãkó rĩ, ĩri adri ãmbúgu nĩ.”

*'Bá ázi údró índrí ùnjí rĩ pi Yésũ ã rú sĩ
(Mǎrǎkō 9:38-40)*

⁴⁹ Yūwǎnĩ ní 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, “Ímbápi, 'bá ndrekí 'bá ázi ri índrí ùnjí rĩ pi údró ũfū 'bá rĩ pi drìgé sĩ mĩ rú sĩ, 'bo 'bá ugakí ĩri sĩ, ã'diātāsīyã adri 'bávé ógúpì ku.”

⁵⁰ Yésũ ní 'yozú kĩnĩ, “Ími ugakí ĩri ku, ã'diātāsīyã 'bá ĩmi 'oópi ùnjí ku rĩ, ĩri ĩmi ógúpì.”

'Bá Sǎmǎrīyã vé rĩ pi gǎkí Yésũ ri ẹ'yìgá sĩ

⁵¹ Sã ĩ ní lēzú Yésũ ri 'duzú mužú 'bũ gé rĩ kã ícá ĩnyinǎ gí, Yésũ 'bã ẹsì lēzú mužú Yērúsálémã gá.

⁵² ĩri ní 'bá áyúāyū ni pi pēzú mužú drīdrī, kôpi ã mukí gúrú Sǎmǎrīyã vé rĩ agá 'í ní vūrã údé.

⁵³ 'Bo 'bá 'dǎlé rĩ pi ẹ'yìkí ĩri kuyé, ã'diātāsīyã ĩri ri mu Yērúsálémã gá.

⁵⁴ Yésũ vé 'bá ĩri ã pámvú ùbĩ'bá Yōkóbū pi Yūwǎnĩ be, kôpi kã tã 'i ngaápi 'dĩri yì, kôpi ní Yésũ ri zìzú kĩnĩ, “Úpí, mí ã'yī rá, 'bã zíkí ãcí 'bũ gé 'dǎásì ímú 'bá 'dĩ'bée ú'dì ũdráá?”

⁵⁵ 'Bo Yésũ ní 'i újázú, ĩri ní trezú kôpi drìgé.

⁵⁶ Kúru kôpi ní 'dezú mužú gúrú ázi gé.

*Yésũ ã pámvú ã ùbīṅará tã ni mbamba
(Mátáyo 8:19-22)*

⁵⁷ Yésũ pi kã rií muṅ lẹtì agásì, ágó ázi ní 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, “Á lē mĩ pámvú ùbĩ cīmgbá cazú vūrã mí ní mužú rĩ gé.”

58 Yēsũ ní 'yozú kīnī, “Mgbūwá rī pi vūrã lazú ni be, ārīnã rī pi jó lazú ni be, 'bo ma 'Bá Mvã 'i, vūrã má ní mâ drī suzú adrizú ni 'dãayo.”

59 Yēsũ ní gōzú 'yozú ágó āzi ní kīnī, “Mí ímú mâ pámvú ũbīí.”

'Bo ágó rī ní újázú kīnī, “Úpí, 'í sē mâ mu drī má étèpì ri sī ũgbále† ká.”

60 Yēsũ ní újázú ágó rī ní kīnī, “'Í ku 'bá ũdrã 'bá gí rī pi: † ã mụkí ìvé 'bá ũdrã 'bá gí rī pi sīngará gá, 'bo 'í mu mālūngã Múngú vé rī vé tā ũlúú.”

61 'Bá āzi ní kpá 'yozú Yēsũ ní kīnī, “Úpí, ma mí pámvú ũbī rá, 'bo 'í ku mâ gō drī muú tā ẹzīí mávè 'bá 'bètì āsámvú gé rī pi ní ũgbále ká.”

62 Yēsũ ní újázú ìri ní kīnī, “'Bá 'í dōpi ómvú 'aápi, āngū ndrepi vúlé rī, ícò mālūngã Múngú vé rī gé ku.”

10

Yēsũ pē 'bá pūkú ẹzīrī drī ni ìrī muú tí Múngú vé rī ũlúú

1 Tã 'dīri ã vūdrī gé, Úpí ní 'bá urukọ ũpèzú pūkú ẹzīrī drī ni ìrī, pē kōpi muúú ìrī ìrī, pē kōpi muúú drīdrī kūrú 'í ní lēé muú rī pi agá, āzini gúrú 'í ní lēé muú rī pi agá.

2 Ìri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ānyāngã rī ka kú ambamba, 'bo 'bá ānyāngã rī ìkūnã 'bá rī pi vé kālāfe mādāṅá. Īmi mākí ānyāngã rī vé ẹ'dīpa Úpí ri, ã pē rí 'bá ẹzī nga 'bá ni pi muú ānyāngã rī ìkūnãá ívé ómvú agá 'dãá.

3 Īmi 'dekí muú! Lē Īmi nīkí 'yozú kīnī, ma ri Īmi pē muúú sū ì ní kābīlō pēé fí ārākīla rī pi āsámvú gé rī tīnī.

4 Lē Īmi 'dukí jūrú mūfēngã vé ni muúú ìndī ku, āzini Īmi 'dukí kūmvū, dōku ngá pá gá muúú ìndī ku, lē Īmi ẹzīkí 'bá āzi létì gé 'dīgè ku.

5 “Īmi cakí dō jó āzi tì gé, drīdrī ni, Īmi 'yokí, 'Tākíri ã adri jó nōri āsámvú gé.’

6 'Bá adri'bée jó 'dāri āsámvú gé rī pi dō tā be kírì, tākírì Īmivé 'dīri adri 'bá jó 'dāri āsámvú gé rī pi drīgè rá, kōpi adrikí dō tā be kírì ku, tākírì Īmivé 'dīri 'i újã gō Īmi ní vúlé.

7 Īmi áwíkí adrií jó 'dāri tì gé, lē Īmi nyakí ngá, āzini Īmi mvukí ngá ì ní sēé Īmi ní rī, ã'diātāsīyã 'bá ẹzī ngaápi rī, lē ã ũfèkí ìri ũfèfē. Lē Īmi rikí ẹcì ngalanji jó rī pi tì gé sī ku.

8 “Īmi fikí dō caá kūrú āzi agá, 'bá rī pi ẹ'yíkí dō Īmi rá, Īmi nyakí ngá ì ní 'bãá Īmi ẹndrètì gé rī nyanya.

9 Īmi ídríkí 'bá drã be rī pi, Īmi 'yokí kōpi ní, 'Mālūngã Múngú vé rī ícá ìnyinã Īmi gārã gá gí.*

10 Dō Īmi fikí kūrú āzi agá, 'bá rī pi ẹ'yíkí dō Īmi kuyé, Īmi fūkí muúú létì drīgè 'dãá, Īmi 'yokí 'bá rī pi ní,

11 'Nyōókú 'bá ní utuú 'bá pá gá Īmivé kūrú agá nōri, 'bã we ku Īmi ní tā ũnjí rú nōgò, ádarú lē Īmi nīkí múké 'yozú kīnī, mālūngã Múngú vé rī ícá ìnyinã gí.’

12 Ádarú á 'yo Īmi ní 'dīni, ụ'dú ì ní tā lizú rī gé, ì ímú 'bá kūrú 'dāri agá rī pi ìrīnã 'bá kūrú Sōdómō vé rī agá rī pi vé rī ndē rá.”

Īzāngã rī úmvúlésì adri 'bá Kōrāzínì vé rī pi vé ni 'bá Bētēsāyídā vé rī pi be (Mātáyo 11:20-24)

13 Yēsũ ní gōzú 'yozú kīnī, “Īzāngã rī úmvúlésì adri Īmivé ni, Īmi 'bá Kōrāzínì vé rī pi! Īzāngã rī úmvúlésì adri Īmivé ni, Īmi 'bá Bētēsāyídā vé rī pi! Tã āyāzú āyāyã ì ní 'oó Īmi āsámvú gé rī pi ã 'okí té dō Táyã agá, āzini Sīdónã agá, 'bá āngū 'dī'bée agá rī pi újákí té ẹsì ìnógósì gí, kōpi té bōngó ìrīkó rú ni pi úsú, āzini kōpi té úfúrágú úmvú dā ì drīgè.

14 'Bo ụ'dú tā lizú rī gé, ì ímú Īmi ìrīnã 'bá Táyã vé rī pi ndē, āzini 'bá Sīdónã vé rī pi ndē rá.

15 Īmi 'bá adri'bée Kāpārānāúmã agá 'dī'bée, Īmi ũsūkí ì nyo ícò Īmi ìnjī 'bū

† 9:59 9:59 *Má étèpì ri sī ũgbále:* Sã āzi sī, ágó rī vé étèpì drã drī kuyé, ágó rī lē étèpì ri ũtēé cīmgbá ìri ní drāngará gá. ‡ 9:60 9:60 *'Bá ũdrã 'bá gí rī pi:* 'Bá ũdrã 'bá gí rī pi kōpi 'bá Múngú ri nī 'bá kuyé rī pi. * 10:9 10:9 *Mālūngã Múngú vé rī ícá ìnyinã Īmi gārã gá gí:* Tã ì ní 'yoó Mālūngã Múngú vé rī ícá ìnyinã Īmi gārã gá gí 'dīri vé ífíí, 'bá rī pi drīlé múké ìsú Yēsũ ri ẹ'yízú, kōpi adri anji Múngú vé ni.

gé 'dälé rá? Ícókí ìmi ìnjĩ ku, ìmi ìmù fì mụzú 'bù ävũ rĩ pi vé rĩ agá vùgá 'dää.

16 “Ìmi mávé 'bá mâ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi, 'bá ìmi yìpi rá rĩ, yì 'dĩri ma. 'Bá ìmi gääpi sĩ rĩ, gã 'dĩri ma. Äzini 'bá ma gääpi sĩ rĩ, gã 'dĩri Múngú ma ìpëépi rĩ.”

'Bá Yësũ ní pëé pũkú ézĩrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi vé ìmvíngárá

17 'Bá Yësũ ní pëé pũkú ézĩrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi ìmvíkí äyĩkõ be ambamba, kòpi kìnĩ, “Úpí, 'bá kãdõ mívé rù zìj, ìndrí ùnjí rĩ pi 'bá tì yì rá.”

18 Yësũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, “Á ndre Sātánã† íbì í'dé 'bũ gé 'dääsì vùgá nõó sũ ängũ ní gaá äcí be ndërë rĩ tìj.

19 Á sê ìmi ní ùkpõ ìnjĩ rĩ pi utuzú pá sĩ, äzini ngá ìrì be ängũ zã'bée zãzã rĩ pi utuzú, ìmi ndëkí rì äri'bágú Sātánã vé ùkpõ äní, ngá äzi ícò ìmi 'oó ádrá älujani ku.

20 'Bo äyĩkõ ä fu ìmi ìndrí ùnjí rĩ pi ní ìmì tì yì rá rĩ sĩ ku, äyĩkõ ä fu ìmi ì ní ìmì rù sĩ 'bũ gé 'dälé gí rĩ sĩ.”

*Äyĩkõ fu Yësũ ri ambamba
(Mátáyo 11:25-27; 13:16-17)*

21 Sã 'dãri gé, Índrí Uleterë rĩ sê äyĩkõ fu Yësũ ri ambamba, ìri ní 'yozú kìnĩ, “Má Ètëpì, mi adriipi Úpí ngá 'bũ gé rĩ pi drìgé, äzini ngá vù drìgé rĩ pi drìgé cérë rĩ, á sê mí ní òwõ'difò, ä'diätäsìyã mí ùzũ tà 'dĩ'bée 'bá tà nìngárá be rĩ pi ní rá, äzini mí ùzũ 'bá ngá lâ'bée ambamba rĩ pi ní rá, mí i'da tà rĩ anjíná rĩ pi ní. È, má Ètëpì, 'í 'o tà rĩ 'dìni, ä'diätäsìyã tà mí ní 'oó 'dĩri sê mí ní äyĩkõ.

22 “Má Ètëpì sê ngá rĩ pi ärevú cérë kú má drìgé. Ma Mvã rù, 'bá äzi nì ma kuyé, 'yéná má Ètëpì nì ma nì, 'bá äzi nì kpá má Ètëpì ri kuyé, ma Mvã rù, 'yéná á nì ìri nì, äzini 'bá má ní lëé má Ètëpì vé tà ùlũú kòpi ní rĩ pi nìkí ìri nì.”

23 Kúru Yësũ ní 'i újázú ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ'bá rĩ pi vùgá 'dää, ìsú äküdë kòpi ì

drìkã sĩ, ìri ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, “Ìmi ní tà rĩ ndreé rá rĩ sĩ, ìmi ìsúkí tãkìri gí.

24 Á lë 'yoó ìmi ní 'dìni, nèbì kárakarã, äzini 'bágú kárakarã lëkí kòdò tà ìmi ní ndreé rĩ pi ndreé, 'bo kòpi ndrekí kuyé, äzini kòpi lëkí kòdò tà ìmi ní yì rĩ pi yì, 'bo kòpi yìkí kuyé.”

Nãpí Sãmãriyãgú múké rĩ vé rĩ

25 Û'dù älu, ágó tãimbì Mósë vé rĩ nìpi múké múké rĩ ní ngazú uru sĩ, ìri ní Yësũ ri ù'bìzú, ìri ní zìzú kìnĩ, “Ìmbãpi, mâ 'o ä'di, má ìsú rì ìdri 'dãni'dãni rĩ äní?”

26 Yësũ ní újázú ìri ní kìnĩ, “Sìkí búkũ tãimbì vé rĩ agá ìngóni? 'Í lâ búkũ rĩ, mí ìsú tà ni ìngóni?”

27 Ágó rĩ ní újázú kìnĩ, “ 'Lë mí lë Úpí Múngú mívé rĩ èsì be cérë, ìndrí mívé rĩ be cérë, ùkpõ mívé rĩ be cérë, yìkì mívé rĩ be cérë, ' äzini 'Lë mí lë 'bá mí gārã gá rĩ, sũ mí ní mì rù'bá lëé rĩ tìj.”

28 Yësũ ní 'yozú ìri ní kìnĩ, “Átángá mí ní újã 'dĩri pìrì, 'í 'dù tà 'dĩri ngaá, mí ìdri 'dãni'dãni rĩ ìsú rá.”

29 'Bo ágó rĩ lë 'i 'bãã adrii 'bá pìrì ni rù, ìri ní Yësũ ri zìzú kìnĩ, “'Bá adriipi mã gārã gá rĩ ä'di 'i?”

30 Yësũ ní újázú ìri ní kìnĩ, “Ágó äzi íbì ìngá Yërúsälémã gá, ìri ri úlú mụzú Yërìkõ gá, ágó rĩ mụ 'deé ùgù'bá rĩ pi drìgé. Ùgù'bá rĩ pi alikí ìrivé bõngó, kòpi ùgbãkí ìri, kòpi ní 'dezú mụzú, kukí ìri kú kì'dìkí'di vùgá 'dìgé.

31 “Kúru átálágú äzi ìmù létì älu älu 'dĩri gé sĩ, kã ágó rĩ ndreé, kù agaá ágó rĩ ä jëlé gá sĩ.

32 Vùdrì ni gé, Lëvìgú‡ èzì ngaápi Jó Múngú vé rĩ agá rĩ ní kpá ícázú vürã 'dãri gé, kã ágó rĩ ndreé, kù kpá agaá ágó rĩ ä jëlé gá sĩ.

33 “Kúru Sãmãriyãgú äzi ní kpá ícázú vürã 'dãri gé, kã ágó rĩ ndreé, èsì ni ìsú ìzãngã ágó rĩ vé tà sĩ.

34 Ìri ní 'dezú mụzú ágó rĩ vùgá 'dää, ìri ní ùdu í'dùzú vinyõ be äzó rĩ è mì ùjìzú äní, ìri ní ágó rĩ vé äzó ùdrõzú bõngó sĩ.

† 10:18 10:18 Sātánã: Sātánã ri ädróko, ìri ämbúgú ìndrí ùnjí rĩ pi drìgé, gã tà Múngú vé rĩ 'dugá ngagá sĩ, Múngú ìdró ìri 'bũ gé 'dääsì. 'Í lâ l'dangárá 12:7-9. 10:27 10:27 Dëtörönómë 6:5 10:27 10:27 Lëvìtìkã 19:18

‡ 10:32 10:32 Lëvìgú: Atala Ìsërèlë rĩ pi vé rĩ ärevú cérë, íbìkí ìfũú úyú Lëvì vé rĩ agá.

Īri ní ágó rĩ 'duzú 'bãzú ívé dōngí drĩgè, jì Īri muṣú 'bãá jó ũmú vé rĩ agá, ùtè ágó rĩ múké.

³⁵ Kã caá drũ ù'bùtì, Īri ní mũfēngã fifi ẹnjĩpi ẹnjĩenjĩ ni pi í'dúzá ĩrĩ, Īri ní sēzú 'bá riipi jó ũmú vé rĩ ùtēépi rĩ ní. Īri ní 'yozú kĩnĩ, 'Lē mĩ ùtē ágó rĩ múké, mũfēngã mí ní ágó rĩ ùtēzú rĩ aga dō rá, má kãdō ĩgōó, ma ímú ùfē mí ní rá.' "

³⁶ Kúru Yēsũ ní ágó tãimbĩ Mósē vé rĩ nĩpi rá rĩ zizú kĩnĩ, "Bá na 'dĩ'bée ãsámú gé, 'bá adriipi ágó ũgú'bá rĩ pi ní alí rĩ ã gārã gá rĩ ã'di 'i?"

³⁷ Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, "Bá ĩrivé ĩzāngã ndreépi rĩ."

Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Í mu tā rĩ 'oó sũ 'dĩri tĩnì."

Yēsũ mu Mārátã pi vúgá Māríyã be

³⁸ Yēsũ pi kã rií muṣú ívé 'bá 'ĩ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be Yērúsálémã gá 'dãá, kòpi kúkí fí gúrú ãzi agá, kòpi kã caá 'dãlé, kòpi ĩsúkí ùkú ãzi rú ni Mārátã 'i, ùkú rĩ ní kòpi ẹ'yízú ívé āngá.

³⁹ Mārátã vé ómvúpi Māríyã ní ímúzá úrízú Úpí Yēsũ ẹndrètì gé, ri tā Yēsũ ní rií átá rĩ yìjì.

⁴⁰ 'Bo Mārátã ẹ drĩ ábá ẹzì 'í ní ngáá ambamba rĩ sĩ rá. Īri ní ímúzá Yēsũ vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Úpí, má ómvúpi ku ma rií ẹzì rĩ ngáá ó'dúkùlẹ, mí ũsũ tā 'dĩri múké? 'Í 'yo ĩri ní ẹ ímú má ĩzã koó!"

⁴¹ Úpí ní 'yozú kĩnĩ, "Mārátã, Mārátã, mí drĩ ábá ẹzì mí ní ngáá ambamba rĩ sĩ gí,

⁴² 'bo tā agaápi rá ĩ ní lēé rĩ 'yéná ãlu. Māríyã ĩpē tā adriipi múké ni, ícókí tā 'dĩri 'duṣú drì ni gé sĩ ku."

11

Yēsũ ímbá ívé 'bá 'ĩ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi Múngú ri zingárá sĩ (Mátáyó 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ụ'dú ãlu, Yēsũ mu Múngú ri zìjì vūrã ãzi gé, kã Múngú ri zìjì deḡ, ĩrivé 'bá ĩri ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi vé ãzi ní ĩri zizú kĩnĩ, "Úpí, lē mí ímbá 'bã Múngú ri zingárá sĩ,

sũ Yūwánĩ ní rií ívé 'bá 'ĩ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ímbá rĩ tĩnì."

² Yēsũ ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Īmi lēkí dō Múngú ri zìjì, ĩmi zìkí 'dĩni.

" "Bávè Ẹtépì 'bũ gé rĩ, rú mívé rĩ ẹ ĩnjìkí ĩnjĩnjì.

Lē mālūngã mívé rĩ ẹ ímú ĩyí.*

³ Í sē 'bá ní ãnyāngã ụ'dú ãlu ãlu vú sĩ céré.

⁴ 'Í trũ 'bã 'bávè ùnjìkányã agásĩ rá, sũ 'bá ní 'bá 'bá 'o'bá ùnjì rĩ pi trũú ívé ùnjìkányã agásĩ rĩ tĩnì.

Lē mí sē tā ùnjì ã ù'bĩ 'bã ku.' "

⁵ Kúru ĩri ní zingárá rĩ vé tā ímbázú kòpi ní nãpí sĩ kĩnĩ, "Īmi ãsámú gé 'dĩgè, 'bá ãzi mu dō ívé ùndĩ vúgá ĩníná ágágá, 'yo dō ĩri ní kĩnĩ, 'Ūndĩgó, 'í sē má ní pángá na,

⁶ ã'diātāsīyã mávè ùndĩgó ímú kuú má vúgá 'dãá'dã, ngá ãzi má ní sēé nyaá ĩri ní 'dãayo.'

⁷ Ūndĩgó jó agá 'dãá rĩ gō újã 'yo, 'Mĩ ri mã drĩ izaá ku. Má ụpì mávè kẹtì gí, 'bá ulakí mávè anjíná rĩ pi be vūgá gí. Má ícò ngáá ụrú muṣú mí ní ngá ãzi sēé ku.'

⁸ Á 'yo ĩmi ní, ùndĩgó jó agá rĩ ícò dō íngá ụrú muṣú ùndĩgó ãmvé rĩ ní pángá rĩ sēé ku drããāsīyã, ùndĩgó ãmvé rĩ ní adrii ĩrivé ùndĩ rĩ sĩ, 'bo ùndĩgó ãmvé rĩ ní rií pángá rĩ zìjì dđì dđì rĩ sĩ, ùndĩgó jó agá rĩ ícò íngá, ĩri ngá ùndĩgó ãmvé rĩ ní lēé rĩ sē ĩri ní rá.

⁹ "Kúru á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ĩmi zìkí, ĩ sē ĩmi ní rá, ĩmi ndākí, ĩmi ĩsú rá, ĩmi gákí kẹtì rĩ, ĩ zì ĩmi ní rá.

¹⁰ ã'diātāsīyã 'bá ngá zìjìpi rĩ, ĩ sē ĩri ní rá, 'bá ngá ndãápi rĩ, ĩri ĩsú rá, 'bá kẹtì gaápi rĩ, ĩ kẹtì rĩ zì ĩri ní rá.

¹¹ "Īmi anjì ẹtépìjì, mívé mvá zì dō ĩ'bĩ mí tì gé, mí ícò ĩri ní ĩnì sē áyu rá?"

¹² Dòku mváná rĩ zì dō ã'ụ gbé mí tì gé, mí ícò ĩri ní ngá ĩrì be āngũ zãápi zãzã ní sē áyu rá?"

¹³ Īmi 'bã ùnjìkányã be 'dĩ'bée, ĩmi nĩkí ngá múké sē be fēfē rú ĩmivé anjíná rĩ pi ní rá. 'Bo ĩmivé Ẹtépì 'bũ gé rĩ, ĩri ĩmi ní

* 11:2 11:2 Lē mālūngã mívé rĩ ẹ ímú ĩyí: Lē mí ímú mālūngã rĩ rú adriizú 'bãgú rú 'bã drĩgè.

ngá sê aga rá, ìri Índrí Uletere rĩ sê 'bá ẓìpi rĩ ní rá!"

*Yēsũ pi vé tã Bêlêzêbúlã be rĩ
(Mâtáyo 12:22-30; Mārãkõ 3:20-27)*

14 Ẹ'dù ǎlu, Yēsũ dro índrí ùnjí fũú ágó átápi ku ni drĩgé sĩ. Índrí ùnjí rĩ kã fũú gí, ágó átápi ku rĩ ní í'dózú átángá átázú, sê 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní ǎyãngárã.

15 'Bo 'bá urukõ'bée kôpi ǎsámvú gé 'dãá, kôpi ní 'yozú kĩnĩ, "Yēsũ ri índrí ùnjí rĩ pi údró Bêlêzêbúlã† vé ùkpõ sĩ, Bêlêzêbúlã ri ǎmbúgú índrí ùnjí rĩ pi vé ni."

16 'Bá urukõ'bée ẓ'bĩkí Yēsũ ri, kôpi kĩnĩ, lē Yēsũ ǎ 'o tã ǎyãzú ǎyãyã íngápi 'bũ gélésĩla ni.

17 Yēsũ nĩ tã kôpi ní rií ẓsũú rĩ rá, ìri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Mǎlũngã ì ní ruṣú rĩ agá, 'bá rĩ pi acokí dõ ì rií ẹ'dí 'dij ì ọgũpĩ be, mǎlũngã 'dĩri ícò pá tuú ku. 'Bá jó ǎsámvú gé rĩ pi rikí dõ ì fuṣú ì ọgũpĩ be, 'bêtĩ 'dĩri gõ ábã rá.

18 Sātãnã fu dõ ùmbã ọgũpĩ be, ìrivé mǎlũngã 'dĩri ícò pá tu íngóni? Á 'yo tã 'dĩri 'dĩni, ǎ'diãtãsiyã ìmi kĩnĩ, ma ri índrí ùnjí rĩ pi údró Bêlêzêbúlã vé ùkpõ sĩ.

19 Ma dõ ri índrí ùnjí rĩ pi údró Bêlêzêbúlã vé ùkpõ sĩ, ìmivé 'bá ìmi pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ri índrí ùnjí rĩ pi údró ǎ'di vé ùkpõ sĩ? Kôpi ímú tã lĩ ìmi drĩgé tã ìmi ní 'yoó rĩ sĩ.

20 'Bo ma dõ ri índrí ùnjí rĩ pi údró Múngú vé ùkpõ sĩ, ìri lũ 'yozú kĩnĩ, mǎlũngã Múngú vé rĩ ícã ìmi ǎsámvú gé gí.

21 "'Bá ùkpõ be adriípi ngá ẹ'dí vé ni be rĩ, ìri ícò ívé 'bêtĩ ùtē rá, ìrivé ngá 'bêtĩ ǎsámvú gé rĩ pi adri múké.

22 'Bo 'bá ǎzi ùkpõ be ni ímú dõ ẹ'dí 'dij ìri be, ndē dõ ìrivé ùkpõ gí, ìri jó 'dĩpa vé ngá ẹ'dí 'dizú, ìri ní ẹsĩ 'bãá drĩ ni gé 'i ùtēzú rĩ pi upa drĩ ni gé sĩ rá, ìri awa 'bá urukõ'bée ní.

23 "'Bá adriípi má be trũ ku rĩ, 'bá 'dĩri mávé ǎrĩ'bá, 'bá ǎnyãngã ìkũnãápi má be trũ ku rĩ, ìri ǎnyãngã írerē.

*Índrí ùnjí rĩ vé ìgõngárã 'bá rĩ ẹ ẹsĩ agá
rĩ
(Mâtáyo 12:43-45)*

24 "Índrí ùnjí rĩ fũ dõ 'bá rĩ rù'bá gá sĩ ǎmvé gí, ìri ẹcĩ ngalanji ǎngũ ǎ'wí rú rĩ pi agásĩ, ri vũrã uvuzú ni ndã, ịsú dõ vũrã kuyé, ìri 'yo, 'Ma gõ jó má ní kuú rĩ agá 'dãlé ùzi.'

25 Índrí ùnjí rĩ kádõ ícã, ịsú dõ wekí jó rĩ ǎ 'a uletere, údékí kuú múké múké,

26 ìri mu índrí ùnjí urukõ ẹzĩrĩ ùnjĩkãnyã be ívé rĩ ndēepi rá ni pi ịjĩ, kôpi cére fi adri 'bá rĩ agá. 'Bá rĩ vé adringárã ri gõ adri ùnjí drĩdrĩ 'dãri ndē."

27 Yēsũ kã rií tã 'dĩri átã, ùkú ǎzi 'bá bĩtrĩká rĩ pi ǎsámvú gé 'dãá, ìri ní átázú ẹ'dúkõ be uru 'dãá kĩnĩ, "Tãkĩri ǎ adri ùkú mi típi rĩ drĩgé, ǎzini mí ní bã sēepi ndrũpi rĩ drĩgé."

28 Yēsũ ní újázú kĩnĩ, "Tãkĩri ǎ adri 'bá ẹ'dúkõ múké Múngú vé rĩ yĩ'bá rá, ǎzini 'du'bá nga'bá rá rĩ pi drĩgé."

*'Bá rĩ pi lēkí ǎ 'okí ì ní tã ǎyãzú ǎyãyã
ni
(Mâtáyo 12:38-42; Mārãkõ 8:12)*

29 'Bá bĩtrĩká rĩ pi kã ì úmú Yēsũ ǎ gārã gá, Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ìmi úyú ǎndrũ nõ'bée, ìmi 'bá ùnjí. Ìmi lēkí tã ǎyãzú ǎyãyã ni ndree ìmĩ mì sĩ, 'bo ícokí ìmi ní tã ǎyãzú ǎyãyã ni 'oó ku, 'yénã ìri adri tã ǎyãzú ǎyãyã Yónã vé rĩ.‡

30 Tã 'i ngaápi Yónã rù'bá gá rĩ 'da 'bá Nĩnéwē vé rĩ pi ní kĩnĩ, Múngú ìpē ìri nĩ. Ma 'Bá Mvã 'i, tã 'i ngaápi mã rù'bá gá rĩ 'da 'bá úyú ǎndrũ nõ'bée vé rĩ pi ní kĩnĩ, Múngú ìpē ma nĩ.

31 Ẹ'dù tã lizú rĩ gé, 'bãgú ùkú rú ǎngũ ǎndrélé rú rĩ gé rĩ úmvúlēsĩ ímú pá tu tã lĩ úyú ǎndrũ nõ'bée drĩgé nĩ, ǎ'diãtãsiyã 'bãgú rĩ íbĩ ímú ǎngũ rará rú ni gélésĩ, ímú Sõlõmõnã vé úmĩ tã 'ozú rĩ yĩ, 'bo 'bá ǎzi nõgõnõ ndē Sõlõmõnã ri ǎmbũgũ sĩ rá.

32 Ẹ'dù tã lizú rĩ gé, 'bá Nĩnéwē vé rĩ pi ímú pá tu kôpi úyú ǎndrũ nõ'bée tõ nĩ, kôpi 'yo úyú ǎndrũ nõ'bée 'okí tã ùnjí,

† 11:15 11:15 Bêlêzêbúlã: Bêlêzêbúlã vé rù ǎzi rĩ Sātãnã 'i, ìri ǎdrõko, ìri ǎmbúgú índrí ùnjí rĩ pi drĩgé. ‡ 11:29 11:29 Tã ǎyãzú ǎyãyã Yónã vé rĩ: ẓ'bi te nēbĩ Yónã ri, Yónã adri caá ẹ'dù na ẓ'bi rĩ agá 'dãá. 'Í lã Yónã 1:17; Mâtáyo 12:39-40; Mâtáyo 16:1-4; Lúkã 11:29-32. 11:31 11:31 1 'Bãgú 10:1-13

ã'diãtãsiyã Yónã kã tì Múngú vé rĩ sěé, kòpì újákí ẹsì ìvé ùnjĩkãnyã agásì rá. 'Bá àzi nògónò ndě Yónã ri àmbũgũ sĩ rá, § 'bo ìmi úyú àndrũ nõ'bée, ìmi gãkí ẹsì újágá sĩ.

Yēsũ ìmbá 'bá rĩ pi lãmbã dđĩpi rĩ vé tã sĩ
(Mātáyo 5:15; 6:22-23)

33 “Bá àzi ícò lãmbã 'yũú jĩ zũú vũrã ìndrèpi ku ni gé ku, dõku ícò ùdrì ùpĩĩ drì ni gé cí ku. Ìri lãmbã rĩ 'bã mísá drĩgè, 'bá ífí' 'bá jó agá rĩ pi ã ndrekí rí ãcì dđĩpi rĩ.

34 Mì mívè rĩ, ìri lãmbã mì rù' 'bá vé ni. Mì mívè rĩ dõ múké, rù' 'bá mívè rĩ ìndrè ku ùtúná agá uletere. Mívè mì dõ ùnjì, rù' 'bá mívè rĩ adri ku ìnìná agá.

35 Lě mì nì múké 'yozú kìnì, mívè rù' 'bá adripi ùtúná agá rĩ, lě ã gõ 'i újã adri ìnìná agá ku.

36 Mívè rù' 'bá dõ ùtúná agá, ìgélé àzi mì rù' 'bá gá adripi ìnìná agá ni 'dãáyo, mì rù' 'bá ri adri cèré ùtúná agá, sũ lãmbã vé ãcì ní dđĩ àngũ ìmgbèrèé mì ní uletere rĩ tìni.”

Yēsũ tre Fãrúsĩ rĩ pi drĩgè, àzini 'bá tãĩmbĩ ìmbá' 'bá rĩ pi drĩgè
(Mātáyo 23:1-36; Mārãkõ 12:38-40; Lúkã 20:45-47)

37 Yēsũ kã átángá rĩ átá deẹ, Fãrúsìgú àzi ní Yēsũ ri zìzú mùzú ìnyá nyaá ìvé àngá, kúru Yēsũ ní fizú jó gá 'dãlé, ìri ní úrìzú vũgá ìnyá rĩ nyangárã gá.

38 Fãrúsìgú rĩ kã ndrèé Yēsũ í' 'dó ìnyá rĩ nyaá, ùjì 'i drì sũ ìvé mērè ní lěé rĩ tìni kuyé, sě ìri ní àyãngárã.

39 Kúru Úpì ní 'yozú ìri ní kìnì, “Ìmi Fãrúsĩ 'dĩ'bée, ìmi ri kópõ, àzini kúrã rĩ pi vé rù' 'bá àmvelésìla rĩ ùjì áyu, 'bo ìmì ẹsì agá 'dãlé, ìmi ẹsì be àmbúgú ngá drĩgè, àzini ìmì ẹsì ùnjì.

40 Ìmi azakí azaza! Múngú rù' 'bá àmvelésìla rĩ gbìipi rĩ, gbì kpá rù' 'bá agalésìla rĩ nì kuyé?

41 Lě ìmi sěkí ngá ìmivè rĩ pi 'bá adri' 'bá ngá ãkò rĩ pi ní, ìmi 'okí dõ 'dìni, ìri Múngú ní àyĩkõ sě.

42 “Ìmi Fãrúsĩ 'dĩ'bée, ìzãngã rĩ ùmvúlèsì adri ìmivè ni, ã'diãtãsiyã ngá mãdãná òmvú agá sũ nãná tìni, ìngìrĩná tìni rĩ pi, mùdrì agá, ìmi ri àlu ni í'dú sě* Múngú ní rá, 'bo ìmi kokí 'bá 'bá urukò'bée ní 'oó ùnjì rĩ pi ã ìzã kuyé. Lě ìmi 'okí 'bá rĩ pi múké, àzini ìmi lěkí Múngú ri, àzini ìmivè ngá mùdrì agá, ìmi sěkí àlu ni Múngú ní.

43 “Ìmi Fãrúsĩ 'dĩ'bée, ìzãngã rĩ ùmvúlèsì adri ìmivè ni, ã'diãtãsiyã ìmi lěkí vũrã úrìzú ì ní ìnjì ìnjì Jó Múngú ri Zìzú rĩ agá rĩ pi áyu, àzini ìmi lěkí 'bá rĩ pi ã rikí ìmi ní mōdó sěé jòkòni agá 'dãã ìnjìngárã be.

44 “Ìzãngã rĩ ùmvúlèsì adri ìmivè ni, ã'diãtãsiyã ìmi adrikí sũ 'bùrèdrì ì ní ícò áamá ku rĩ tìni, 'bá rĩ pi ri ẹcì drì ni gé sĩ, kòpì ámakí ku.”

45 'Bá àzi tãĩmbĩ Mósè vé rĩ nđĩpi múké múké rĩ ní 'yozú kìnì, “Ìmbápi, tã mì ní 'yoó 'dìri, mì ri 'bã u'da.”

46 Yēsũ ní újázú kìnì, “Ìmi 'bá ì ní ìmbá tãĩmbĩ Mósè vé rĩ nđĩ' 'bá múké múké 'dĩ'bée, ìzãngã rĩ ùmvúlèsì adri ìmivè ni, ã'diãtãsiyã ìmi ri oḡu 'bã 'bá rĩ pi drĩgè, kòpì ícókí 'dùú bã ku, ìmi lěkí ìmivè drì 'bãá kòpì ã ìzã kozú ku.

47 Ìzãngã rĩ ùmvúlèsì adri ìmivè ni, ã'diãtãsiyã ìmi ri 'bùrèdrì nèbì rĩ pi vé rĩ gbì, ìsúzú ìmi ẹ' 'bìpìi ú' 'dìkí ọtú kòpì ùdrã ñì.

48 Tã ìmi ní 'oó 'dìri, ìri lũ 'yozú kìnì, ìmi ã'yìkí tã ìmi ẹ' 'bìpìi ní nèbì rĩ pi ú' 'dìzú 'dãri gí, ìmi ní rizú kòpivè 'bùrèdrì rĩ pi gbìzú àní 'dì.

49 Tã 'dìri sĩ, Múngú tã nìngárã be rĩ kìnì, 'Ma nèbì rĩ pi pě mu 'bá áyúáyũ rĩ pi be kòpì urukò'bée ú' 'dì ùdrã, àzini kòpì urukò'bée ọcũ ùnjì ùnjì.’

§ 11:32 11:32 *Bá àzi nògónò ndě Yónã ri àmbũgũ sĩ rá:* 'Bá Yēsũ ní 'yoó ndě Sòlòmónã pi Yónã be rá rĩ, Yēsũ ri 'i 'yo. * 11:42 11:42 *Ngá mùdrì agá, ìmi ri àlu ni í'dú sě:* Tãĩmbĩ Mósè vé rĩ 'yo kìnì, lě 'bá Ìsèrèlé vé rĩ pi ã í'dúkì ngá mùdrì agá, àlu ni sěé Múngú ní. 'Í lã Lẹvìtìkã 27:30-33; Kãlãfe 18:21-24; Dětòrònómè 12:5-19; 14:22-29. 11:51 11:51 *Í'dóngárã 4:1-16*

50 Ìmi úyú àndrũ nõ'bée, nèbì ì ní ú'dí ùdrãá Múngú ní vù rĩ gbingará gá 'dãá rĩ pi vé àrí ri ngo ìmi drìgé.

51 Í'dózú ì ní Èbélè ri 'dìngará gá, ícázú sã ì ní Zākāríyã ri 'dìzú vùrã ròbòṅṅò zázú rĩ† pi àsámvú Jó Múngú vé rĩ be rĩ gé, ìmi úyú àndrũ nõ'bée, àrí 'bá 'dì'bée vé rĩ ngo ìmi drìgé.

52 “Ìmi 'bá ì ní ímbá tãìmbì Mósè vé rĩ nì'bá múké múké 'dì'bée, ìzãngã rĩ úmvúlèsì adri ìmivé ni, à'diãtãsiyã ìmi 'duki mäfütã tã nìngará vé rĩ zùú gí. Ìmi fikí kuyé, ìmi ugakí 'bá lè'bá fi'bá rĩ pi ní lètì gí.”

53 Yèsù kã átángá rĩ átá deé, Fārúsì rĩ pi 'bá tãìmbì ímbá'bá rĩ pi be, kòpi è èsì ve Yèsù ní ùnjí ùnjí, kòpi í'dókí rií ìri uzii,

54 Ì ìsúkí rí átángá ùnjí yì tì ni gé, ì tókí rí ìri àní bènì.

12

Ìmi adrikí mì be kowu 'bá ì 'bã'bée kú tã be pìrì rĩ pi ã tã sã

1 'Bá bítříkã trakí ì Yèsù ã gãrã gá, élifũ ni ambamba, kòpi rikí ì ùmĩ mùzú ùmĩmĩ. Yèsù ní í'dózú átázú ívé 'bá 'ì pámvú ùbì'bá rĩ pi ní kĩnì, “Lè ìmi adrikí mì be kowu tã Fārúsì rĩ pi ní rií ímbá rĩ sã, à'diãtãsiyã tã kòpi ní ímbá rĩ, kòpi 'duki ngaá ku.

2 Tã ì ní ùzùú zù rĩ, ìri ímù 'ì i'da àmvé, tã ì ní 'oó kírì kírì rĩ, ì ímù ìrivé tã nì rá.

3 Tã ìmi ní átá ìnìná agá rĩ, ùtùná sã ì ímù yì rá, tã ìmi ní átá ùyòkòyò sã jó agá 'dãá rĩ, ì ímù tã ni áyú jó drìgé.”

Lè ìmi adrikí ùrì sã ku
(Mátáyo 10:28-31)

4 Yèsù ní 'yozú kĩnì, “Ùndì mávé rĩ pi, á 'yo ìmi ní 'dini, lè ìmi adrikí ùrì sã ku, 'bá lè'bá ìmi 'dì'bá rĩ pi sã, kòpi 'yéjá rù'bá rĩ 'dì, kòpi ícókí ìmivé ìndrì 'dì drãá ku.

5 'Bo ma 'bá ìmi ní ícò ruú rĩ lù ìmi ní rá, lè ìmi rukí Múngú ùkpò be 'bá 'dìpi 'beépì àcí vezú àní ùdù àkò rĩ* agá rĩ áyú.

6 Àrìná nyírìná tòwú uzìkí nyo mũfèngã fífì ìrì ku? 'Bo Múngú àvì àrìná àlu ni vé tã sã ku.

7 Múngú lã drì'bì ìmi drìgé rĩ pi céré gí. Lè ìmi adrikí ùrì sã ku, ìmivé tã ndè àrìná káràkará rĩ pi vé rĩ rá.

Ūlũkí tã Kúrísítò vé rĩ
(Mátáyo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Á 'yo ìmi ní 'dini, 'bá rĩ è'yì dõ ma 'bá rĩ pi èndrètì gé, 'yo dõ 'í ã'yì ma rá, ma 'Bá Mvã 'i, ma kpá ìri ã'yì mälâyíkã Múngú vé rĩ pi èndrètì gé rá.

9 'Bá rĩ gã dõ ma vù drìgé nõgó sã, ma kpá ìri gã sã mälâyíkã Múngú vé rĩ pi èndrètì gé.

10 Ma 'Bá Mvã 'i, 'bá rĩ átá dõ tã ùnjí mã rù'bá gá, Múngú ri ícò ìri trũ rá, 'bo 'bá rĩ ide dõ Ìndrì Uletere rĩ, Múngú trũ ìri àlujáni ku.

11 “'Bá àzi jì dõ ìmi mùú Jó Múngú ri Zìzú rĩ agá, tõ dõ ìmi 'bá àngũ rù'bá rĩ pi èndrètì gé, àzini 'bá ùkpò be rĩ pi èndrètì gé, lè ìmì èsì ã adri ìzãngã sã 'yozú kìnì, ìmi mù ìmivé tã gã ngóni yã 'dini ku, dõku ìmi átá ngóni yã 'dini ku,

12 sã 'dãri gé, tã ìmi ní átá rĩ, Ìndrì Uletere rĩ ùlũ ìmi ní nã.”

Nãpí ágó azakaza rú ã'bú be rĩ vé rĩ

13 Ágó àzi 'bá bítříkã rĩ pi àsámvú gé 'dãá, ìri ní 'yozú Yèsù ní kĩnì, “Ímbápi, 'í 'yo má èdrìpì ní, ã awa ã'bú 'bá ètèpì drãápi gí rĩ ní kuú rĩ 'bá ní 'í be.”

14 Yèsù ní újázú kĩnì, “Ágó 'dìri, à'di ìpè ma 'bá tã lìpì ni rú nã, dõku à'di ìpè ma ìmivé tã àsámvú acoó nã?”

15 Kúru Yèsù ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnì, “Ìmi ndrekí múké, lè 'bá àzi ã adri èsì be àmbúgú ngá drìgé ku, 'bá rĩ dõ ã'bú be tré, ã'bú ìrivé 'dìri ícò ìrivé ìdri sèè adrií múké nã ku.”

16 Yèsù ní nãpí 'dìri ùlüzú kòpi ní kĩnì, “Ágó àzi ã'bú be ni ànyãngã ka ìrivé ómvú agá ambamba.

† 11:51 11:51 Vùrã ròbòṅṅò zázú rĩ: Vùrã ròbòṅṅò zázú ni anigé Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá, átálágú rĩ ri ròbòṅṅò zã àní Múngú ní 'bá rĩ pi trüzú ívé ùnjikãnyã agásì. Vùrã èjìngürú zázú ni anigé Vùrã Uletere rĩ gé Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá, átálágú rĩ ri èjìngürú zã àní Múngú ní ù'bùtìná sã, àzini ùndrèjá sã sã Múngú ri zìzú rĩ gé. * 12:5 12:5 Àcí vezú àní ùdù àkò rĩ: Múngú ri úmvúlèsì 'bá 'i è'yì'bá ku rĩ pi 'dù ú'bé àcí 'dìri agá. 'Í lè l'dangará 20:7-15.

17 Ágó rĩ ri ũsũú kĩnĩ, 'Vũrã má ní mávé ãnyãngã 'bãzú ni 'dãáyo, mâ 'o rí ã'di?'

18 Kúru ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Á lē 'oó 'dĩni, á lē ĩrá mávé rĩ pi uzeé vũgá, á lē ambugu ambugu ni pi údé, ma mávé ãnyãngã 'bã 'a ni gé, ãzini ma mávé ngá rĩ pi ũ'bã céré 'a ni gé.

19 Kúru ma gō átá má éśi agá nōlé, "Ma nōni ãnyãngã be ambamba, ĩri adri ca ílĩ kárakarã. Á gō ězĩ ngaá dđĩ ku, ma ngá nya, ma ngá mvu, ma adri ãyĩkō sĩ." '

20 "'Bo Múngú ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, 'Mí azaza! ĩnĩná ãndrũ nōri sĩ, ma mívé ídri 'dũ rá. Kúru ã'di ri ímú mívé ngá 'dĩ'bée 'dũ nĩ?'

21 "'Bá ngá 'bãápi kú 'í ní, ngá sēēpi Múngú ní ku rĩ, ĩri adri sũ 'bá 'dĩri tĩnĩ."

*Lē ĩmi rikĩ ĩmi ũsũú drãá tã sĩ ku
(Mátáyo 6:25-34)*

22 Kúru Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Á 'yo ĩmi ní, lē ĩmi rikĩ ĩmi ũsũú drãá ídri rĩ vé tã sĩ 'yozú kĩnĩ, ĩmi ã'di nya yã, dōku ĩmi ã'di su yã 'dĩni ku.

23 Ídri ndē ngá nyanya ri rá, rụ'bá ndē bōngó ri rá.

24 ĩmi ndrekĩ drĩ ãrĩná rĩ pi ká, kōpi 'ákĩ ómvú ku, kōpi ĩkũnãkĩ ãnyãngã ku, kōpi jó ãnyãngã 'bãzú ni ãkó, dōku ĩrá ãkó. 'Bo Múngú ri kōpi úcé nĩ. ĩmi ndekĩ ãrĩná rĩ pi rá.

25 Éśi ĩmivé riipi ũtĩpi 'dĩri sĩ, ĩmi nyo ícó sã ázi íśú adrízú ãní ídri rú rá?

26 ĩmi ícókĩ dō sã ázi íśú mādãnjá adrízú ídri rú ku píri, ngá ĩmi ní rizú ĩmi ũsũzú drãzú tã sĩ rĩ ã'di?

27 "Ĩmi ndrekĩ drĩ pētĩ ã fũ ũnyĩ be 'dĩ'bée ká, kōpi ngakĩ ězĩ ku, ãzini kōpi nĩkĩ bōngó ícĩ be ĩ ní ku. 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, Sōlōmónã ri ã'bú be, su bōngó ũnyĩ be sũ fũ ũnyĩ be 'dĩ'bée tĩnĩ kuyé.

28 Múngú ri dō sē fũ áśé agá rĩ pi zo ũnyĩ be, ĩri zo ãndrũ, drũ sĩ, ĩ zã ve áci sĩ rá píri, ĩmi 'bá ě'yĩngará be mādãnjá 'dĩ'bée, ádarú Múngú ícó nyo ĩmi ní bōngó sēe suú ku?

29 Lē ĩmĩ éśi ã ri ũtĩ ngá nyaanya ã tã sĩ ku, dōku ngá mvũmvũ ã tã sĩ ku, ĩmĩ éśi ã ri ũtĩ tã ni sĩ ku.

30 'Bá Múngú ri nĩ'bá ku rĩ pi ě éśi ri ũtĩ tã 'dĩ'bée sĩ nĩ, ĩmi Étēpi nĩ ngá ĩmi ní lēe rĩ rá.

31 'Bo lē ĩmi 'bãkĩ éśi mālũngã Múngú vé rĩ ndãzú, ĩri ímú ngá ĩmi ní lēe rĩ pi sē ĩmi ní rá.

*Ā'bú 'bũ gé 'dãá rĩ vé tã
(Mátáyo 6:19-21)*

32 "Ĩmi ngúlúmũ mādã má pámvú ũbĩ'bá 'dĩ'bée, ĩmi adrikĩ ũrĩ sĩ ku, ã'diãtãsiyã ĩmi Étēpi ri ãyĩkō sĩ, lē ĩmi fikĩ mālũngã ívé rĩ agá.

33 ĩmi ũzĩkĩ ngá ĩmivé rĩ pi, ĩmi awakĩ mũfēngã ni 'bá ngá ãkó rĩ pi ní. Lē ĩmi íśúkĩ ĩmi ní jũrú mũfēngã 'bãzú ãsĩpi ku ni, ã'bú 'bũ gé 'dãlé rĩ ábá ku, ũgũ'bá ícó ũgũũ ku, ãzini ĩjĩrikō ícó mbeé ku.

34 Vũrã ĩmi ní ĩmivé ã'bú 'bãzú rĩ, ĩmĩ éśi ri adri drĩ ni gé."

*Lē 'bá rĩ ã adri ũrē ã ũtē Yēsũ vé
ĩgōngará
(Mátáyo 24:45-51)*

35 "Lē ĩmi úśúkĩ ĩmi kú ũrē, ĩmi ũ'yũkĩ ĩmivé lámã ã ri dđĩđĩ,

36 lē ĩmi adrikĩ sũ 'bá ri'bá ívé 'bá ãmbúgú riipi ímvipi ũmũ ũkú jezú rĩ gélésĩ rĩ ũtē'bá rĩ pi tĩnĩ, ã'diãtãsiyã 'bá ãmbúgú rĩ kãdō ímú kēētĩ rĩ gaá, ĩmi zĩkĩ rĩ kēētĩ rĩ ĩri ní.

37 'Bá ãmbúgú rĩ kãdō ícá, íśú dō ívé ãtĩ'bá rĩ pi ũtēkĩ 'i kú ũrē, ĩri adri ãyĩkō sĩ. Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, ĩri ãtĩ'bá rĩ pi sē úri vũgá, ĩri kōpi ní ngá sē nya.

38 'Bá ãmbúgú rĩ dō ícá ĩnĩná ágágá yã, dōku ãngũ ní ówũngará gá yã, ícá dō íśú ãtĩ'bá rĩ pi ri 'i ũtē, ãtĩ'bá rĩ pi adri ãyĩkō sĩ.

39 'Bo lē ĩmi nĩkĩ 'yozú kĩnĩ, jó 'dĩpa ã nĩ dō sã ũgũ'bá rĩ ní ímúzú rĩ rá, ícó té ívé jó kuú űóó ũgũ'bá rĩ ní, ĩri ní fizú ãní jó agá 'dãá ku.

40 Lē ĩmi adrikĩ ũrē, ã'diãtãsiyã ma 'Bá Mvã 'i, sã má ní ímúzú ĩgōzú rĩ ĩmi ícókĩ nĩ ku."

41 Pētēró ní zizú kĩnĩ, "Úpi, mi ri nãpi 'dĩri 'yo 'bá ní, dōku mi ri 'yo 'bá rĩ pi ní céré?"

42 Úpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "'Bá éśi 'bãápi céré rizú ězĩ ngázú rĩ ã'di 'i, ãzini ãtĩ'bá

úmĩ be tã 'oópi piri ãmbúgú rĩ ní 'bãá 'bá ãmbúgú rú ívé átí'bá rĩ pi drĩgé ã ri ínýá sêé kôpi ní sã múké ni gé rĩ ã'di 'i?

43 'Bá ãmbúgú rĩ ícã dõ ïsú ẹ̀zì átí'bá rĩ ní ngaá rĩ múké, ïri átí'bá rĩ ùfě rá.

44 Ádarú á lě 'yoó ïmi ní 'dĩni, ïri átí'bá rĩ 'bã adri 'bá ãmbúgú rú ívé ngá rĩ pi ã tã mba.

45 'Bo átí'bá rĩ ùsũ dõ 'í ẹ̀sì agá 'dãlẹ kĩnĩ, 'Mávẹ ãmbúgú ícõ ícã mbělẹ̀nã ku, 'í'dõ dõ rií átí'bá ãgõ rĩ pi fuyũ ùkú rú rĩ pi be, ãzini 'í'dõ dõ rií ngá nyaá, ãzini ngá mvuyũ ïmẹ̀rẹ̀zú.

46 Ìrivé 'bá ãmbúgú rĩ nga ícã ú'dú, dõku sã ïri ní n̄jì kuyé ni gé, ïri átí'bá rĩ uga kpélékpélé, ïri 'du 'be 'bá ẹ̀'yì'bá kuyé rĩ pi ãsámvú gé vũrã kôpi ní adrizú rĩ gé.

47 "Átí'bá ãzi ívé ãmbúgú rĩ vé tã ïri ní lẹ́e ã 'okí rĩ n̄jìpi rá rĩ, útú dõ 'i ùrẹ kuyé, dõku 'du dõ tã ívé ãmbúgú ní ẹ̀zì rĩ ngaá kuyé, ï ïri gbã ùnjí ùnjí.

48 'Bo átí'bá ãzi ívé ãmbúgú rĩ vé tã n̄jìpi kuyé, tã 'oópi ùnjí rĩ, ï ïri ïrĩnã mädã. 'Bá ï ní ngá sêé ïri ní ãmbúgú rĩ, ï ngá lě ïri vúgã ãmbúgú, 'bá ngá ẹ̀'yìpi ãmbúgú rĩ, ï ngá zì ïri vúgã ãmbúgú.

Yèsũ vé tã ïjì acongará (Mätáyo 10:34-36)

49 "Má ïjì tã ãcì ãcì ni vũ drĩgé nōgõ, má ùsũ tã ãcì ãcì rĩ 'í'dõ té dõ 'i gí, ïri adri múké!

50 Ì ímú má ní bätízĩmũ ïzãngã vé ni sě, ma tã ẹ̀njìjẹ̀njì 'du cĩmgbã tã rĩ ní 'i dezü.

51 Ìmi ùsũkí má ïjì 'bá rĩ pi ní tãkiri nyõkú drĩgé nōgõ? Adri 'dĩni kuyé, má ïjì acongará.

52 'Í'dózú ãndrũ mụzú drĩdrĩ, 'bá tõwú 'bẹ̀tì ãsámvú gé rĩ pi ímú ï aco rá, na rĩ pi ïrĩ rĩ pi gã sĩ, ïrĩ rĩ pi na rĩ pi gã sĩ.

53 Kôpi ímú ï aco rá, mvã ẹ̀tẹ̀pì ri ímú ívé mvã gã sĩ, mvã ri ímú ẹ̀tẹ̀pì ri gã sĩ, mvã ẹ̀ndrẹ̀pì ri ímú ívé mvã ùkú gã sĩ, mvã ùkú ri ímú ẹ̀ndrẹ̀pì ri gã sĩ, ïdrẹ̀pì ri ímú 'í mvõpì vé ùkú gã sĩ, mvõpì vé ùkú ri ímú 'í ïdrẹ̀pì ri gã sĩ."

Lókí vé ámángará (Mätáyo 16:2-3; 5:25-26)

54 Yèsũ ní 'yozú 'bá bĩtríkã rĩ pi ní kĩnĩ, "Ìmi ndrekí dõ ïrĩbìtì rĩ íngã ímúzú ùtú ní 'dengará gálẹ̀sì, ïmi 'yo, 'Yìgõ ri 'dì rá,' ádarú ïri 'dì rá.

55 Ìmi ndrekí dõ ùlì rĩ ri ívì ímúzú ándrẹ̀lẹ̀sìla, ïmi 'yo, 'Ùtú rĩ ímú ko gbírílì,' ádarú ïri ko gbírílì rá.

56 Ìmi 'bá ï 'bã'bée kú tã be piri 'dĩ'bée, ïmi kádõ ãngũ vũ drĩgé nōgõ rĩ ndrẹ́, ãzini 'bũ gé 'dãlẹ rĩ ndrẹ́, ïmi n̄kí ãngũ rĩ ẹ̀ mĩlẹ́ ámã be rá, ïmi ùlũ rá píri, ïmi n̄kí tã riípi 'i 'oópi lókí ãndrũ nōri gé rĩ ùlũ be ku íngõni íngõni?

57 "Ngá ïmi ní tã piri rĩ n̄zú ámázú ku rĩ ã'di?

58 'Bá rĩ tõ dõ mi, ïmi dõ ri mụ ïri be lẹ̀tì gé sĩ trú, ïmi údékí ïmivé tã ïmi ãsámvú gé sĩ ïri be rĩ deḡ lẹ̀tì gé 'dĩgé, ïmi údékí dõ ku, ïri mi jì mụ tõ 'bá tã l̄jìpi rĩ ẹ̀ndrẹ̀tì gé, 'bá tã l̄jìpi rĩ, ïri mi jì sě ãngáráwã drĩgé, ãngáráwã rĩ mi jì 'be jó ãngũ ù'yìzú rĩ agá.

59 Á 'yo mí ní 'dĩni, kúkí mi ïfũũ ãmvé ku, mi mũfẹ̀ngã ï ní l̄jì mí drĩgé rĩ ùfě de ùgbále, mi ïbí ïfũ ndõ."

13

Lě ïmi újákí ẹ̀sì ïmivé ùnjìkãnyã agásì rá

1 Sã 'dãri gé, 'bá urukõ'bée ùlũkí Yèsũ ní kĩnĩ, Pílátõ ú'dì 'bá Gãlĩláyã vé rĩ pi ùdrãã, ïsú kôpi ri rõbõnõ zã Jó Múngú vé rĩ agá 'dãã.

2 Yèsũ ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ìmi ùsũkí 'bá Gãlĩláyã vé ï ní ú'dì 'dã'bée vé ùnjìkãnyã ndě ọ̀gũp̄jì Gãlĩláyã rĩ pi vé rĩ rá, kôpi ní ïzãngã nyazú ãní?

3 Á 'yo ïmi ní, adri 'dĩni kuyé. 'Bo ïmi újákí dõ ẹ̀sì ku, ïmi kpá úmvúlẹ̀sì céré ùdrã rá.

4 Ìmi ùsũkí 'bá mụdrì drì ni ãrõ lágárãka Sílómũ vé rĩ ní ári kôpi drĩgé, ùdrã'bã 'dã'bée, kôpivé ùnjìkãnyã ndě 'bá adri'bã Yẹ̀rúsãlémã agá rĩ pi vé rĩ rá?

5 'Bo á lě 'yoó ïmi ní 'dĩni, adri 'dĩni kuyé! Ìmi újákí dõ ẹ̀sì ku, úmvúlẹ̀sì ïmi kpá céré ùdrã sũ kôpivé rĩ t̄nì."

Nãpì pẹ̀tì ï ní z̄jì f̄ḡì 'aapì kuyé rĩ vé rĩ

6 Kúru Yésũ ní nãpí 'dĩri ùlũzú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Ágó āzi sa peṭi ĩ ní zĩjĩ fiḡĩ rĩ ívé ọmvú agá, ĩri ní 'dezú mužú ũ'a ní úndrézú sị ni gé 'dǎá, ịsụ peṭi rĩ 'a kuyé.

7 Kúru ĩri ní 'yozú ágó ọmvú rĩ 'āápi rĩ ní kĩnĩ, ‘Ílĩ na, á ri ẹcị peṭi rĩ vé ũ'a úndré, má ịsụ ũ'a sị ni gé kuyé. 'Í ga peṭi rĩ vūgá! ĩri ri nyọọkú rĩ ẹrị kána.’

8 “Ágó ọmvú 'āápi rĩ ní újázú kĩnĩ, ‘Āmbúgú mávé rĩ, 'í ku drĩ ā adri ílĩ ālu ká, mâ 'ā drĩ gārā ni, mâ dǎ ndrịjĩ zē ndũy ni gé.

9 'A dō ílĩ drĩ rĩ gé rá, múké! 'A dō kuyé, 'í ga rĩ kúru ĩri vūgá.’ ”

Yésũ ídrí ùkú ọtrúpi ọtrúotrũ ni ụ'dụ Sábátã vé rĩ gé

10 Yésũ ní rizú 'bá rĩ pi ímbázú Jó āzi Múngú ri Zizú ni agá ụ'dụ Sábátã vé rĩ gé,

11 ùkú āzi 'dǎlé índrí ùnjĩ 'o ĩri ọtrú, adri caá ílĩ mụdrị drĩ ni ārō, sē ùkú rĩ ícọ 'i ùjũú ngáá ụrụ sị ku.

12 Yésũ kǎ ùkú rĩ ndreé, ĩri ní ùkú rĩ zizú ímúzú 'í vūgá nōó. ĩri ní 'yozú ùkú rĩ ní kĩnĩ, “Ūkú 'dĩri, mí ídrí gí.”

13 Yésũ ní 'í drĩ 'bázú ùkú rĩ ā rụ 'bá gá, koro ùkú rĩ ní ngazú 'i ùjũzú pịrị, ĩri ní Múngú ri íngúzú.

14 Drĩkoma Jó Múngú ri Zizú rĩ vé rĩ ā 'a ve Yésũ ní ùkú rĩ ídrí ụ'dụ Sábátã vé rĩ gé rĩ ā tā sị rá. ĩri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Ū'dụ ẹzị ngazú rĩ pi ázịyá, lē ĩmi ímúkí, ẹ ídríkí ĩmi ụ'dụ ázịyá 'dĩ'bée agá, adri ụ'dụ Sábátã vé rĩ gé ku.”

15 Úpí ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Īmi 'bá ĩ 'bǎ'bée kú tā be pịrị 'dĩ'bée! Īmi āsámvú gé 'dĩgé, 'bá āzi ícọ nyo ívé tị, dōku dōngí trũú jịjị mụy yịjị mvụy ụ'dụ Sábátã vé rĩ gé ku?

16 Ūkú 'dĩri íbĩ ífũú úyú Ābūrámā vé rĩ agá, Sātánā 'yĩ ĩri kú vūgá ĩzāngā nyaá ílĩ mụdrị drĩ ni ārō, ídríkí dō ĩri ụ'dụ Sábátã vé rĩ gé ùnjĩ?”

17 Yésũ kǎ tā rĩ 'yoó 'dĩni, sē ĩrivé ari'ba rĩ pi ní drĩnjá. 'Bo 'bá rĩ pi ārēvú céré āyĩkō sị tā āyāzú āyāyā Yésũ ní 'oó 'dĩri sị.

Nãpí marígó fĩ be mǎdǎnjǎ rĩ vé rĩ (Mátáyo 13:31-33; Mǎrǎkō 4:30-32)

18 Yésũ ní kúru 'bá rĩ pi zizú kĩnĩ, “Mǎlũngā Múngú vé rĩ adri sụ ā'di tịnị? Mǎ ũ'bĩ rĩ ĩri ngá ngóni ni sị?

19 Mǎlũngā Múngú vé rĩ adri sụ marígó fĩ be mǎdǎnjǎ rĩ tịnị, kádō ĩri saá, ĩri dū mba āmbúgú āmbúgú, ārĩnjá rĩ pi gū ku sị ni gé.”

Nãpí ākúfĩ vé rĩ

20 Yésũ ní kpá gōzú 'yozú kĩnĩ, “Mǎ ũ'bĩ rĩ mǎlũngā Múngú vé rĩ ngá ngóni ni sị?

21 Mǎlũngā Múngú vé rĩ adri sụ ākúfĩ ũkú rĩ ní 'í'dú dǎá usáá fúndru be, ẹpịpị āmbúgú rĩ tịnị.”

Kẹẹtị mǎdǎnjá rĩ (Mátáyo 7:13-14, 21-23)

22 Kúru Yésũ ní 'dezú rizú ẹcizú kūrú rĩ pi agásĩ, āzini gúrú rĩ pi agásĩ, ri 'bá rĩ pi ímbá, ịsụ ĩri ri mụ Yērúsǎlémā gá.

23 'Bá āzi ní ĩri zizú kĩnĩ, “Úpí, 'bá mǎdǎnjá pi nyo 'yējá ímú pangará ịsụ nĩ?”

Yésũ ní újázú kọpi ní kĩnĩ,
24 “Lē ĩmi ũ'bĩkí fíí ũkpō sị kẹẹtị mǎdǎnjá rĩ gé sị, ā'diātāsīyā á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá kárakará pi ũ'bĩ fĩ kẹẹtị mǎdǎnjá rĩ gé sị, 'bo kọpi ícókí fíí ku.

25 Jó 'dịpa ícọ dō kẹẹtị rĩ gí, ĩmi áwí pá tu ku āmvé, ĩmi kẹẹtị rĩ ga, āzini ĩmi 'yo, ‘Āmbúgú 'bávé rĩ, 'í zĩ 'bá ní kẹẹtị rĩ.’

“‘Bo ĩri 'yo, ‘Á nĩ ĩmi kuyé, ĩmi íbíkí ímú íngōósila?’

26 “Īmi kúru 'yo, ‘Āndúrú 'bá rikí ngá nyaá, āzini ngá mvụy mí be trú, āzini mí ri 'bá ímbá 'bávé létị rĩ pi drĩgé sị.’

27 “‘Bo ĩri 'yo kọpi ní, ‘Á nĩ ĩmi kuyé, ĩmi íbíkí ímú íngōósila? Īmi 'bá ùnjĩkǎnyā 'o'bá 'dĩ'bée, ĩmi dẹkí ĩmi má ẹndrẹtị gé 'dĩsị rá!’

28 “Īmi kádō Ābūrámā pi ndreé Īsákā be, Yókóbū be, nẹbĩ rĩ pi be céré mǎlũngā Múngú vé rĩ agá 'dǎlé, ịsụ ídrókí ĩmi kú āmvélésila, ĩmi fĩ ri ngongo, āzini ĩmi sịkányá ci.

29 'Bá rĩ pi úmvúlésĩ ímú ụtú ní ífũngará gálésila, ụrụkọ ni pi ímú ụtú ní 'dengará gálésila, ụrụkọ ni pi ímú

úrúlésīla, āzini ándrélésīla, kōpi ímú úrí ũmũ nya mālūngā Múngú vé rī agá 'dāá.

³⁰ Ádarú 'bá ũdũmbítã* rī pi, kōpi ímú adri drīdrī, 'bá drīdrī† rī pi, kōpi ímú adri ũdũmbítã.”

Yēsũ ẽ ẽsĩ ísũ ízāngā 'bá Yērúsālémã vé rī pi ā tã sī

³¹ Sã 'dãri gé, Fārúsī urukō'béé ní ímúzú Yēsũ vúgá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Í ku āngũ nōri, 'í 'de muú 'dīsī rá, ā'diātāsīyā Ēródē lē mi 'dij drāá rá.”

³² Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnī, “Īmi mukí lūú Ēródē adriipi ũlúkú rú 'dãri ní kīnī, 'Ma ri nōlé ídrí ũnjī rī pi údró, āzini ma ri 'bá rī pi ídrí 'dózú āndrũ sī, cazú drũ, cazú ú'dú na ni gé, cĩngbá má ní mávé ẽzĩ dezú.’

³³ Í'dózú āndrũ sī, cazú drũ, cazú ú'dú na ni gé, má kãdō rií muú, ma nyo ri mávé ẽzĩ nga muzú, ā'diātāsīyā lē nẽbĩ ā drã āmvé ku, ā drã Yērúsālémã gá.

Yēsũ lē 'bá Yērúsālémã gá rī pi lēlē (Mátáyo 23:37-39)

³⁴ “Á Yērúsālémã, Yērúsālémã, mívé 'bá rī pi ú'díkí nẽbĩ rī pi, āzini kōpi úvíkí Múngú vé 'bá áyúáyũ ĩ ní pée muú mí vúgá 'dīlé rī pi ũdrãá írã sī. Á lē kōdō mívé anjiná rī pi íkũnãá sũ ā'ú ẽndrẽpi ní ívé anjiná íkũnãá 'í ũpĩlẽ'bí ā ndúgé rī tĩni, 'bo mívé 'bá rī pi gākí sī.

³⁵ Īmi ndrekí drī ká, jó ĩmivé rī pi kukí kú ándrú rú. Kúru á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ĩmi ícókí gōo ma ndreé dji ku, cĩngbá cazú sã ĩmi ní ímúzú 'yozú, 'Tākiri ā adri 'bá ímúpi Úpí ā rú sī rī'drĩgé rī gé.’ ”

14

Yēsũ ídrí ágó drã be ni ú'dú Sábátã vé rī gé

¹ Ú'dú Sábátã vé rī gé, Yēsũ kã muú ínáy nyaá Fārúsīgú ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ rī vé āngá 'dāá, 'bá rī pi rikí nyo tée ĩri ndreé,

² ā'diātāsīyā ágó āzi 'dālé rú' 'bá ni ũpĩ céré kuú ũpĩpĩ.

³ Yēsũ ní Fārúsī rī pi zizú 'bá ĩ ní ímbá tãimbĩ Mósē vé rī nĩ' 'bá múké múké rī pi be kīnī, “Tãimbĩ ā'yĩ nyo ĩ ícó 'bá ídrí ú'dú Sábátã vé rī gé rá, dōku ídríkí ku?”

⁴ 'Bo kōpi újíkí kírí. Yēsũ ní drĩ 'bázú ágó rī ā rú' 'bá gá, ĩri ní ágó rī ídrízú, ĩri ní ágó rī pězú muzú.

⁵ Yēsũ ní kōpi zizú kīnī, “Īmi āsámvú gé 'dĩgé, 'bá rī vé mváná, dōku tí 'de dō 'bú kuúpi kũkũ ni agá ú'dú Sábátã vé rī gé, ícó ísē āmvé ku?”

⁶ Kōpi újíkí kírí, 'yokí átángá kuyé.

Mi dō ũmú, lē mí 'o tã pĩrĩ

⁷ Yēsũ kã ndreé 'bá Fārúsīgú rī ní zĩj ímú ũmũ gé rī pi ri mu úrí vūrã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ rī gé, ĩri ní kōpi ní nãpí 'dĩri ũlúzú kīnī,

⁸ “‘Bá āzi zĩ dō mi ũmũ ũkú jezú ni gé, lē mí 'bá ẽsĩ muzú úrízú vūrã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ rī gé ku, ā'diātāsīyā zĩkí déna 'bá āzi āmbúgú ĩnjĩ ĩnjĩ mi ndēepi āmbũgũ sī ni rá.

⁹ Kúru 'bá mi zĩpi rī ímú 'yo mí ní, “Í ku vūrã 'dĩri ágó 'dĩri ní.’ ĩri gō mi jĩ 'bã úrí vúlé 'dālé, mi drĩnjá ísũ ambamba.

¹⁰ 'Bo 'bá āzi zĩ dō mi ímú ũmũ gé, 'í mu úrí vúlé 'dāá, 'bá mi zĩpi rī kãdō mi ndreé, ĩri ímú 'yo mí ní, 'Mávé ũndĩ, 'í mu úrí vūrã múké 'dãri drĩgé.’ Kúru 'bá rī pi céré mi ĩnjĩnjĩ ũmú rī pi ẽndrẽtĩ gé 'dĩgé.

¹¹ 'Bá riipi 'i íngúpi íngúngũ rī, ĩ ímú ĩri ndre ku mādãná, 'bá 'i 'bãapi kú mādãná rī, ĩ ímú ĩri ĩnjĩnjĩ.”

¹² Yēsũ ní 'yozú 'bá 'i zĩpi ímúpi rī ní kīnī, “Mi dō ri 'bá āzi zĩ ímú ínáy ũtúná vé rī nya, dōku ũndrẽná vé rī nya, mí zĩ mívé ũndĩ rī pi, mí ẽdrĩpĩ, mívé máríté rī pi, 'bá mívé jó gārã gá rī pi áyu ku, ā'diātāsīyā 'í zĩ dō kōpi, kōpi kpá gō mi zĩ, 'dĩri lū 'yozú kīnī, kōpi ri mívé ngá ārígó ũfē.

¹³ Mi dō 'bá zĩ ngá nya, múké ni lē mí zĩ 'bá ngá ākó rī pi, 'bá õgõrõvũ rú rī pi, 'bá bãtrã rú rī pi, āzini 'bá mĩ be ẽsĩ' 'bá gĩ rī pi,

¹⁴ mí tākiri ísũ rá. Kōpi ā ũfēkí dō mívé ngá ārígó ku drãáāsīyā, Múngú ri ímú

* 13:30 13:30 'Bá ũdũmbítã rī pi: 'Bá ĩ ní ndreé kuú ẽzĩ ākó rī pi. † 13:30 13:30 'Bá drīdrī rī pi: 'Bá ĩ ní íngúngũ rī pi. ‡ 13:35 13:35 'Bá ímúpi Úpí ā rú sī rī: 'Bá 'dĩri Yēsũ 'i. § 13:35 13:35 Sãwúmã 118:26

mi ùfě sã 'bã tã 'o'bã pířĩ rĩ pi ní íngázú drãngará gálésĩla rĩ gé."

*Nãpĩ ùmũ ãmbúgú rĩ vé rĩ
(Mátáyo 22:1-10)*

15 'Bã úrĩ'bã Yēsũ be trũ ínyã nyangára gá 'dĩ'bée vé ãzi kã tã Yēsũ ní 'yoó 'dĩri yĩ, ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Tãkĩri ã adri 'bã ùmũ nyaãpi málũngã Múngú vé rĩ agá rĩ drĩgé."

16 Yēsũ ní újázú nãpĩ sĩ kĩnĩ, "Ū'dú ãlu, ágó ãzi údé ùmũ ãmbúgú ni, zĩ 'bã tré ùmũ rĩ ã nyangára gá.

17 Kã ínyã rĩ á'dĩ deę gĩ, ĩri ní ívé ãtĩ'bã pězú mužú 'bã 'í ní zĩ rĩ pi zĩzú kĩnĩ, 'Ĩmi ímúkĩ, á'díkĩ ínyã rĩ gĩ.'

18 "'Bo 'bã rĩ pi céré í'dókĩ rĩ 'yoó kĩnĩ, ĩ múkĩ ku. 'Bã rĩ ãzi ní 'yozú kĩnĩ, 'Á je ómvú, á lě mužú ómvú rĩ ndree. Mĩ oyú ma, á mụ ku.'

19 "Ázi rĩ ní 'yozú kĩnĩ, 'Á je tĩ ómvú 'ã'bã ni pi mužrĩ, á lě kòpi jĩ mužú ómvú rĩ ãngará gá, dõ kòpi ómvú rĩ 'ã múké rá. Mĩ oyú ma, á mụ ku.'

20 "Ázi rĩ ní 'yozú kĩnĩ, 'Á je drĩ mávé ùkú ú'dĩ rú, má ícò mužú ku.'

21 "Átĩ'bã rĩ ní 'i újázú ĩgõzú, ĩri ní tã 'bã rĩ pi ní 'yoó 'í ní 'dĩ'bée ùlũzú ívé 'bã ãmbúgú rĩ ní. Ágó ãmbúgú rĩ ě ěsĩ ve ambamba, ĩri ní tãĩmbĩ sězú ívé ãtĩ'bã rĩ ní kĩnĩ, 'Í 'de mužú mbělě létĩ ãmbúgú rĩ drĩgé 'dãá, ãzini létĩ ure ure kũrũ agá rĩ pi drĩgé 'dãá, mĩ ĩjĩ 'bã ngá ãkó rĩ pi, 'bã õgõrõvũ rú rĩ pi, 'bã mĩ be ěsĩ'bã gĩ rĩ pi, 'bã bãtrã rú rĩ pi.'

22 "Átĩ'bã rĩ kã ímvĩ ĩgõó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Ámbúgú mávé rĩ, á 'o tã mĩ ní lũú má ní rĩ gĩ, 'bo vũrã úrĩzú rĩ pi drĩ anigé.'

23 Kũru 'Bã ãmbúgú rĩ ní 'yozú ívé ãtĩ'bã rĩ ní kĩnĩ, 'Í mụ létĩ gũrũ agá rĩ pi drĩgé 'dãá, ãzini létĩ ure ure rĩ pi drĩgé 'dãá, 'í 'yo 'bã rĩ pi ě ímúkĩ, 'bã rĩ pi ã gákĩ rĩ tré mávé jó agá nõó.

24 Á 'yo mĩ ní, 'bã má ní zĩ drĩdrĩ rĩ pi ícókĩ ínyã ĩ ní á'dĩ rĩ nyaá ku.' "

*Yēsũ ã pámvú ùbĩngará
(Mátáyo 10:37-38)*

25 'Bã bĩtrĩká rĩkĩ mužú Yēsũ vúgã sĩ, Yēsũ ní 'i újázú kòpi vúgã 'dãá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ,

26 "'Bã rĩ lě dõ mã pámvú ùbĩĩ, ã lě ma 'í ětėpĩ ri nděé, 'í ěndrėpĩ ri nděé, 'í ùkú ni ri nděé, ívé anjĩnã rĩ pi nděé, 'í ědrĩpĩ nděé, 'í ómvúpĩ nděé, ãzini ívé ídri nděé. 'Bã rĩ lě dõ mã sũ 'dĩri tĩnĩ ku, ícò adriĩ 'bã mã pámvú ùbĩĩpi ni ku.

27 'Bã rĩ 'dũ dõ ívé pėtĩ alambaku ku, ãzini ùbĩ dõ mã pámvú ku, ícò adriĩ 'bã mã pámvú ùbĩĩpi ni ku.

28 "Ĩmi ãsãmvú gé 'dĩgé, 'bã ãzi lě dõ lágárãkã sĩ, ícò nyo úrĩ vũgã tã ni ùtĩĩ ùgbãle, nĩzú ámázú dõ mũfengã lágárãkã rĩ sĩzú rĩ ícò ězĩ rĩ de rá yã 'dĩni ku?

29 'Bã rĩ ã'bã dõ lágárãkã rĩ ã ndũ, 'bo de dõ ězĩ ni kuyé, 'bã rĩ pi céré ímũ gũ ĩri sĩ gũgũ.

30 Kòpi 'yo, 'Ágó 'dĩri í'dó kõdõ lágárãkã rĩ sĩ gĩ, 'bo de ězĩ ni kuyé.'

31 "Dõku 'bãgú ãzi lě dõ mužú ě'dĩ 'dĩ 'bãgú ãzi be. Drĩdrĩ ni, ícò nyo úrĩ vũgã tã ni ùsũũ 'yozú kĩnĩ 'i ãngaráwã be élfũ mužrĩ, 'í ícò ívé ari'ba ãngaráwã be élfũ pũkũ ĩrĩ (20,000) lě 'bã ímũ'bã ě'dĩ 'dĩ'bée 'í be 'dĩ'bée ndě rá 'dĩni ku?

32 Ūsũ dõ 'í ícò ari'ba rĩ pi nděé ku, ari'ba rĩ pi vũkĩ dõ drĩ vũvũ, ĩri 'bã pě mužú kòpi vúgã 'dãá, kòpi ã múkĩ rĩ 'bãgú rĩ zĩ, ngã ĩri ní lěé rĩ ã'di, ĩ adriki rĩ kĩri ĩ ãsãmvú gé sĩ.

33 Sũ má ní té 'yoó drĩdrĩ rĩ tĩnĩ, 'bã rĩ ku dõ ngã ívé rĩ pi ãrėvũ céré ku, ícò adriĩ 'bã mã pámvú ùbĩĩpi ni ku.

*Ě'yĩ vé tã ãzini ùtũnã vé tã
(Mátáyo 5:13; Mãrãkõ 9:50)*

34 "Ě'yĩ ri ngã múké, 'bo ě'yĩ rĩ vé sĩ asuũpi asuasũ rĩ ícã dõ ãlãkãla gĩ, ě'yĩ rĩ gõ adri múké ngõni?

35 Ě'yĩ 'dĩri ícò ězĩ ngaã nyõõkũ gé ku, dõku kĩ'dĩrõ gã ku, ĩ dã ásé agã. 'Bã bĩ be rĩ, ã yĩ 'í ní tã 'dĩri."

15

*Nãpĩ kãbĩlõ ãvũpi rĩ vé rĩ
(Mátáyo 18:12-14)*

1 Ʋ'dú ãlu, 'bá mŭfēngã umbe jezú rĩ u'du' 'bá rĩ pi, 'bá ũnjĩkãnyã 'o' 'bá rĩ pi be úmúkí ĩ Yēsũ ã gārã gá, kòpi rikí tã Yēsũ ní rií ímbá rĩ yĩ.

2 'Bo Fārúsĩ rĩ pi, 'bá tãĩmbĩ ímbá' 'bá rĩ pi be rikí unuú kĩnĩ, "Ágó 'dĩri ri ũndĩ ru 'bá ũnjĩkãnyã 'o' 'bá rĩ pi be, ĩri ri ngá nya kòpi be trũ."

3 Kúru Yēsũ ní í'dózú kòpi ní nãpí 'dĩri ũlũzú kĩnĩ,

4 "Dō 'bá ãzi ĩmi ãsámvú gé 'dĩgé kãbĩlō be mŭdũrũlũ ãlu (100), ãlu ni ãvĩ dō, ĩri ã'di 'o? Ícò pŭkũ úrōmĩ drĩ ni úrōmĩ (99) rĩ pi kuú ásé agá 'dãá, ícò muú ãlu ãvĩpi gí rĩ ndãá ku?"

5 Ɔsũ dō kãbĩlō rĩ gí, ĩri adri ãyĩkō sĩ, ĩri 'du 'bã 'í umbe gá,

6 ĩri 'de muú 'bětĩ. ĩri kúru ívé ũndĩ rĩ pi zĩ 'bá 'í gārã gá rĩ pi be vŭrã ãlu gé, ĩri 'yo kòpi ní, 'Má Ɔsũ mávé kãbĩlō ãvĩpi rĩ gí, ĩmi ímúkí, 'bã 'bãkĩ ãyĩkō ĩmi be trũ.'

7 Á 'yo ĩmi ní, ĩri nyo adri sũ 'dĩri tĩnĩ, 'bũ gé 'dãlé, ãyĩkō ri ímú ga ambamba, 'bá ãlu ũnjĩkãnyã be ni ní ేశĩ újá Múngú ri ẹ'yĩ gí rĩ sĩ, ndē ãyĩkō ándúru Múngú ní 'bãá 'bá pŭkũ úrōmĩ drĩ ni úrōmĩ (99) adri 'bá pĩrĩ, ũnjĩkãnyã ãkó rĩ pi ã tã sĩ rĩ."

Nãpí mŭfēngã ãvĩpi rĩ vé rĩ

8 "Dōku ũkú ãzi dō mŭfēngã fífí be muđrĩ, ãlu ni 'de dō ãvĩ, ícò ãcí 'yũú jó rĩ ã 'a wezú mŭfēngã fífí rĩ ndãzú ేశĩ be céré cĩmgbá ĩri ní mŭfēngã rĩ Ɔsũzú ku?"

9 Ɔsũ dō ívé mŭfēngã fífí rĩ gí, ĩri ívé ũndĩ rĩ pi zĩ 'bá ívé jó gārã gá rĩ pi be vŭrã ãlu gé, ĩri 'yo kòpi ní, 'Má Ɔsũ mávé mŭfēngã fífí ãvĩpi rĩ gí, ĩmi ímúkí, 'bã 'bãkĩ ãyĩkō ĩmi be trũ.'

10 Á 'yo ĩmi ní, ĩri nyo adri sũ 'dĩri tĩnĩ, 'bá ãlu ũnjĩkãnyã be ni újá dō ేశĩ gí, mālãyĩkã Múngú vé rĩ pi adri ãyĩkō sĩ."

Nãpí mvá ágó ĩpěrĩĩpi rĩ vé rĩ

11 Yēsũ ní kpá nãpí ãzi ũlũzú kòpi ní kĩnĩ, "Ágó ãzi anji ãgō be ĩrĩ.

12 Mvã ũđú rĩ ní 'yozú ẹtẹpi ní kĩnĩ, 'Má ẹtẹpi, 'í sē má ní mávé ngá ã vúgú ĩnógósí nóni.' Ẹtẹpi ní kúru ngá rĩ awazú kòpi ní ẹdrĩpi kãyú rĩ be.

13 "Kã muú adrií mãdã, mvã ũđú rĩ ĩkũnã ívé ngá ãrėvú céré, ụzi 'dĩsĩ rá. ĩri ní ngazú ĩpěrĩzú muú ãngũ rará rú ni gé, iza ívé mŭfēngã céré ãyĩkō nyòkũ nōri vé rĩ ã tã sĩ.

14 Kã ívé mŭfēngã izaá deę céré gí, ẹbĩrĩ ní 'dezú ũnjĩ ũnjĩ ãngũ 'dãri agásĩ céré, ẹbĩrĩ ní í'dózú ĩri fuú.

15 ĩri ní 'dezú muú ẹzi ndãzú ágó ãzi ãngũ 'dãri agá ni vúgá, ágó rĩ ní ĩri pėzú muú ívé ĩgá úcé.

16 Mvã ũđú rĩ lē kōdō tĩbũ ã kókó'bō ĩ ní rizú ĩgá úcézú rĩ nyaá, 'bo 'bã ãzi sē ĩri ní kuyé.

17 "Mvã ágó rĩ vé yĩkĩ kã ícã múké, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Bã ẹzi nga' 'bã má ẹtẹpi vúgá rĩ pi ãnyãngã be ambamba, kòpi ri nya, nógó ma ri drã ẹbĩrĩ sĩ!

18 Á lē ngáá mvií gōó má ẹtẹpi vúgá 'dãá ũzi, ma 'yo ĩri ní, "Má ẹtẹpi, á 'o ũnjĩ Múngú 'bũ gé rĩ ẹndrẹti gé, ãzini mí ẹndrẹti gé.

19 Ícò ku ĩ ní ma zizú mĩ mvã, lē mĩ 'bã ma adrií mívé 'bã ẹzi ngaápi ni rú." '

20 Mvã ũđú rĩ ní ngazú mvizú gōzú ẹtẹpi vúgá 'dãá.

"Bo kã drĩ adrií rará rú, ẹtẹpi ndre ĩri, ేశĩ ni Ɔsũ ĩzãngã ĩrivé tã sĩ, ĩri ní njuzú muú mvòpi vúgá 'dãá, ĩri ní mvòpi ri u'dezú bēdrĩ sĩ, ĩri ní gbángírĩ ni ndrúzú.

21 "Mvòpi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, 'Má ẹtẹpi, á 'o ũnjĩ Múngú 'bũ gé rĩ ẹndrẹti gé, ãzini mí ẹndrẹti gé, ícò ku ĩ ní ma zizú mĩ mvã.'

22 "'Bo ẹtẹpi ní 'yozú ívé ãtĩ' 'bã rĩ pi ní kĩnĩ, 'Ĩmi ímúkí mbēlē! ĩmi ĩjĩkĩ bōngó akoóko rŭkũ múké múké ni suú rŭ' 'bã ni gé. ĩmi sukĩ kãtĩmũ drĩmvãgã ni gé, ĩmi sukĩ ngá pá gá pá ni gé.

23 ĩmi ĩjĩkĩ tĩ kãjónã rŭ' 'bã be mŭnyãmŭnyã ni, ĩmi lĩkĩ. Lē 'bã údékĩ ũmũ, 'bã nyakĩ rĩ ãyĩkō 'bãzú ãnĩ.

24 ã'diãtãsiyã mávé mvã ágó nōri índré sũ 'bã kōdō drãápi gí ni tĩnĩ, 'bo ãkũdē ĩri ídri rú, ĩpěrĩ kōdō ábã gí, 'bo nóni ícã ĩgōó gí.' Kúru kòpi ní í'dózú ãyĩkō 'bãzú.

25 'Ɔsũzú ãkũdē mvã ágó kãyú rĩ drĩ ẹzi gé ọmvú agá 'dãá'dã. Mvã ágó rĩ kã ícã ĩnyĩnã 'bětĩ rĩ be, yĩ ẹrĩ ã ụ'dũkó, ãzini 'bã rĩ pi ri úngó tu.

26 Ìri ní àtí'bá àlu zizú ímúzá 'í vúgá nŋó, ìri ní àtí'bá rī zizú kīnī, 'Ngá rī 'bētī 'dīlē ā'di?'

27 Àtí'bá rī ní 'yozú ìri ní kīnī, 'Mí édrīpī ícá gí. Mí étépī lī tī kājóná rú'bá be mūnyāmūnyā rī gí, ā'diātāsīyā mvá rī ímví ìgŋó 'bētī nŋó rú'bá be múké.'

28 "Mvá káyú rī ā 'a ve tā 'dīri sī ūnjí ūnjí, gā figá jó agá 'dālē sī. Étépī ní fūzú muzú ìri mázú kīnī, ē ífí ímúzá jó gá nŋó.

29 Mvá káyú rī ní 'yozú étépī ní kīnī, 'Í ndre drī ká, ílī kárákará 'dī'bée agá, á ri èzī ngaá mí ní ūkpŋ sī, má ọwụ mí tī kuyé. 'Bo 'í sē tró má ní ndrīī mváná má ní ùmū 'bázú àní mávé ūndī rī pi be àlujání kuyé.

30 'Bo mívé mvá ágó mívé ā'bú izaápi ūkú ọwụ rú rī pi ārēgásī rī ká ícá 'bētī nŋó, mí ísē tī kājóná rú'bá be mūnyāmūnyā rī lī ìri ní.'

31 "Étépī ní 'yozú kīnī, 'Má mvá rī, 'bá ri nǹí adri mí be trú, ngá mávé rī pi ārēvú céré mívé ní.

32 'Bo nóni lē 'bá údékí ūmū, āzini 'bá 'bákí āyīkŋ, ā'diātāsīyā mí édrīpī índré ándúrú sū 'bá kŋdŋ drāápi gí ní tīnī, ìri nóni ídri rú, ọtú āvī gí, 'bá ísúkí nóni ìri gí.' "

16

Nāpí 'bá ngá ā tā mbaápi múké ku rī vé rī

1 Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, "Ágó āzi ā'bú be ní 'bá 'bá rī ívé ā'bú ā tā mbaá, 'bá āzi ní ūlūzú ìri ní kīnī, 'bá rīpi ìrivé ā'bú ā tā mbaápi rī iza ìrivé ā'bú gí.

2 Kúru ā'bú 'dīpa ní ìri zizú ímúzá, ìri ní 'yozú ìri ní kīnī, 'Tā má ní yīī ì ní 'yoó mí rú'bá gá 'dīri, ìri nyo tā áda? Mí ūlū èzī mí ní ngaá rī vé tā, ā'diātāsīyā mí ícŋ gŋó mávé ā'bú ā tā mbaá dīī ku.'

3 "Bá rīpi ā'bú ā tā mbaápi rī ní 'yozú 'í èsī agá 'dāá kīnī, 'Má 'o rí ma íngóni? Mávé àmbúgú lē ma droó èzī gé sī àmvé. Ma ūkpŋ àkŋ ọmvú 'ázú, má drī ri kpá njanja ngá zingará sī.

4 Á nī tā má ní lēé 'oó rī rá, ā'diātāsīyā njekí dŋ ma èzī gé sī àmvé gí, 'bá rī pi ē è'yīkí rí ma ívé 'bētī àsámvú gé.'

5 "Kúru ìri ní 'bá ā'bú 'dīpa vé ngá è'yī'bá mērī rú rī pi zizú ímúzá àlu àlu, ìri ní 'bá ngá rī è'yīpi drīdrī rī zizú kīnī, 'Mí è'yī mávé àmbúgú rī vé ngá mērī rú ngŋpí?'

6 "Ìri ní újázú kīnī, 'Má è'yī ūdu jŋlŋnī mūdūrŋlŋ ārŋ.'

"Bá rīpi ā'bú rī ā tā mbaápi rī ní 'yozú ìri ní kīnī, 'Mí í'dú mívé kŋkŋbī mērī vé rī, mí úri vūgá mbēlē, 'í sī mūdūrŋlŋ sū.'

7 "Ìri ní kpá ágó āzi rī zizú kīnī, 'Mí è'yī ngŋpí?'

"Ágó rī ní újázú kīnī, 'Má è'yī ànyá ūvú ā 'a élífū àlu.'

"Bá rīpi ā'bú rī ā tā mbaápi rī ní 'yozú ìri ní kīnī, 'Mí í'dú mívé kŋkŋbī mērī vé rī, 'í sī mūdūrŋlŋ ārŋ.'

8 "Ā'bú 'dīpa íngú 'bá ngá ā tā mbaápi múké ku rī rá, ā'diātāsīyā 'dú tā rī ngaá tā nǹngará be. 'Bá nyŋŋkú nŋri vé rī pi* rī tā 'dú ngá ì ọgŋpīī be tā nǹngará be, ndē 'bá adri'bée ūtúná agá rī pi vé rī rá.

9 Á 'yo ìmi ní 'dīni, lē ìmi sēkí ìmívé ā'bú nyŋŋkú drīgé nŋgŋ rī pi 'bá rī pi ní, ìmi ísúkí rí ūndī àní bēnī, ā'bú rī dē dŋ gí, ì ímú ìmi è'yī vŋrā adrizú 'dáni'dáni rī gé rá.

10 "Bá tā mādā mādā rī pi 'dūpī ngaápi pīrī rī, ìri ícŋ tā ambugu ambugu rī pi 'dú nga pīrī rá, 'bá tā mādā mādā rī pi 'dūpī ngaápi pīrī ku rī, ícŋ tā ambugu ambugu rī pi 'dūpī ngaá pīrī ku.

11 Ìmi mbakí dŋ ā'bú nyŋŋkú drīgé nŋgŋ rī pi ā tā pīrī ku, ā'di ri ícŋ ìmi ní ā'bú tā be pīrī 'bū gé 'dāá rī sē nī?

12 Ìmi mbakí dŋ ngá 'bá āzi vé rī ā tā pīrī ku, ā'di ri ícŋ ìmi ní ngá sē ā adri rí ìmívé ní rú nī?

13 "Àtí'bá ícŋ èzī ngaá 'bá ambugu ìrī pi ní ku. Ìri āzi rī gā sī, ìri āzi rī lēlē, dŋku ìri èsī 'bá āzi rī drīgé, ìri āzi rī idede. Ìmi 'bákí dŋ èsī céré mŋfēngā drīgé, ìmi ícŋkí èsī 'bāá Múngú drīgé ku."

* 16:8 16:8 'Bá nyŋŋkú nŋri vé rī pi: Kŋpi 'bá Múngú vé tā 'dú'bá nga'bá ku rī pi. 'Bá ūtúná vé rī pi, kŋpi 'bá Múngú vé tā 'dú'bá nga'bá rī pi.

Átángá Yēsũ ní átá rĩ
(*Mātáyo 11:12-13; 5:31-32; Mārákõ 10:11-12*)

14 Fārúšĩ rĩ pi lěkĩ mũfēngã ambamba. Kõpi kã tã Yēsũ ní 'yoó 'dĩri yĩ, kõpi gukĩ ãri sĩ guḡu.

15 Yēsũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, “ĩmi ri ĩmi 'bã adri 'bã pĩri ni pi rú 'bã rĩ pi ẽndrẽti gé, 'bo Múngú nĩ tã ĩmĩ ẽsĩ agá 'dãlé rĩ rá. Ngá 'bã rĩ pi ní lěé nyõõkũ drĩgẽ nõgõ ambamba rĩ, Múngú mĩ gé 'dãlé ãnjĩ.

Yēsũ gõ tã rĩ ãzi ímbá

16 “Tãĩmbĩ Mósẽ vé rĩ, ãzini tã nẽbĩ rĩ pi ní sĩĩ rĩ ãlũkĩ cĩmgbã cazú lókĩ Yũwãnĩ Bãtízĩmũ sēepi rĩ vé rĩ gé. 'Ídózú lókĩ 'dãri gé, rikĩ ù'dũkõ múké mālũngã Múngú vé rĩ vé tã ãlũú muzú 'bã rĩ pi ní, 'bã kárakarã pi ri ù'bĩ ãkpõ sĩ fizú mālũngã rĩ gé 'dãã.

17 'Bũ† pi vũ be, kõpi de rá, 'bo tãĩmbĩ Múngú vé ĩ ní sĩĩ rĩ vé tãfĩ ãlu ni ãvĩ ku.

18 “Bã ívé ãkũ droopi, gõopi ãkũ ãzi jeepi rĩ, 'bã 'dĩri õwũ, 'bã ãkũ ĩ ní droó gĩ rĩ jeepi rĩ, 'bã 'dĩri õwũ.

Ágó ã'bú be rĩ pi vé tã Lázãró be rĩ

19 “Ágó ãzi ã'bú be tré, ãri 'i úsú bõngõ ndrõlũndrõlũ rú ãnyĩ be, ãjẽ be ni pi sĩ, ù'dũ céré, ãri ri ngá múké ni pi nya.

20 Ágó ãzi riipi ngá mãapi ni, rú ni Lázãró 'i, rú 'bã ni adri kú céré ãzó rú, ãjĩkĩ ãri 'bãã kuú ágó ã'bú be rĩ vé kẹtĩlẽ gá.

21 ãri ri ínyã u'de 'bã ágó ã'bú be rĩ vé mísã ã ndúgẽ rĩ pi u'du nya. ãcõgú rĩ pi ri ímũ ãrivé ãzó ẽ mĩ umbe.

22 “Ágó ngá mãapi rĩ ní drãzú, mālãyĩkã Múngú vé rĩ pi 'dũkĩ ãri jĩĩ muḡu 'bãã adrii ãbũrãmã be trũ. Ágó ã'bú be rĩ ní kpã drãzú, 'bã rĩ pi ní ãri sĩzú.

23 Ágó ã'bú be rĩ vé ãndrĩ mu ãzãngã nyaã ãcĩ agá. Ágó rĩ kã 'ĩ mĩ ingãã, ãri ní ãbũrãmã ri ndrezú rãrá rú, Lázãró adri kú ãri ã jẽlé gá.

24 ãri ní ãbũrãmã ri zĩzú kĩnĩ, ‘Mã ẽtẽpi ãbũrãmã, 'ĩ 'bã ẽsĩ múké mã ní fõ, mĩ ãpẽ Lázãró ri ímũ mã vũgã nõó, ã su 'ĩ

drĩ mvãñã yĩĩ agá, ã tĩ yĩĩ rĩ mã ádra gá, mã ádra ã ndrĩ rĩ ãnĩ, ã'diãtãsiyã mã ri ãzãngã nya ãcĩ nõri agá.’

25 “‘Bo ãbũrãmã ní ãjãzú ãri ní kĩnĩ, ‘Mã mvã rĩ, lẽ mĩ nĩ 'yozú kĩnĩ õtũ mĩ ní rizú adrĩzú rĩ gé, 'ĩ ri ngá múké ni pi ãsũ, 'bo Lázãró ri ngá ãnjĩ ni pi ãsũ. 'Bo nõgõ, ãri ãyĩkõ gá, mã ri ãri ẽsĩ ãmĩ, 'bo mi ri ãzãngã nya.

26 Tã rĩ ãzi 'dĩ, wĩlĩwĩlĩ aco 'bã ãsãmvũ ĩmi be gĩ, 'bã ãzi ícõ ngãã nõõsĩ agãã muḡu ĩmi vũgã 'dĩlé ku, dõku 'bã ãzi ícõ íngã 'dĩĩsĩ ízó ímũzú 'bã vũgã nõlé ku.’

27 “Ágó ã'bú be rĩ ní 'yozú kĩnĩ, ‘Mã ẽtẽpi ãbũrãmã, á mã mi drĩ ãrĩ sĩ, 'ĩ pẽ Lázãró ri muḡu mã ẽtẽpi vé ãngã 'dãlé,

28 ã'diãtãsiyã mã ẽdrĩpi be tõwũ, ã mu lũú kõpi ní, kõpi ẽ ímũkĩ rĩ kpã vũrã ãzãngã nyazú nõri gé ku.’

29 “ãbũrãmã ní ãjãzú kĩnĩ, ‘Mĩ ẽdrĩpi ã lãkĩ tã Mósẽ pi ní sĩĩ nẽbĩ rĩ pi be rĩ, lẽ kõpi ã 'dũkĩ tã ni ngããngã.’

30 “Ágó ã'bú be rĩ ní ãjãzú kĩnĩ, ‘Adri 'dĩni kuyé mã ẽtẽpi ãbũrãmã! Pẽkĩ dõ 'bã ãzi drããpi gĩ ni muḡu kõpi vũgã 'dãã, kõpi ẽsĩ ãjã rá.’

31 “‘Bo ãbũrãmã ní 'yozú ãri ní kĩnĩ, ‘Bã 'dã'bẽe gãkĩ dõ Mósẽ pi ẽ tĩ yĩgã nẽbĩ rĩ pi be sĩ, kõpi ícõkĩ 'bã íngãpi drãngãrá gãlẽsĩ rĩ ẽ tĩ yĩĩ ku.’ ”

17

Yēsũ ímbá 'bã rĩ pi, kõpi ã 'okĩ rĩ tã pĩri
(*Mātáyo 18:6-7, 21-22; Mārákõ 9:42*)

1 Yēsũ ní 'yozú ívé 'bã 'ĩ pámvũ ãbĩ 'bã rĩ pi ní kĩnĩ, “Tã sēepi 'bã rĩ pi ímũ u'de ãnjĩkãnyã agá rĩ pi ímũ 'dĩ'dĩ, 'bo ãzãngã rĩ ãmvúlẽsĩ ímũ adri 'bã sēepi 'bã rĩ 'deepi ãnjĩkãnyã agá rĩ vé ni.

2 'Yĩkĩ dõ ãrã usegũgũ umbe ni gé, 'bekĩ dõ ãri yĩĩ tafu agá, ãri adri múké, ã sē rĩ ãnjĩñã nyĩrĩñã rĩ pi 'deé ãnjĩkãnyã agá ku.

3 Kũru lẽ ĩmi ndrekĩ múké, ã sēkĩ 'bã ãzi 'deé ãnjĩkãnyã agá ku.

“Mĩ ẽdrĩpi 'o dõ ãnjĩkãnyã, lẽ mĩ lũ ãri ní 'yozú kĩnĩ, 'o ãnjĩkãnyã. Mĩ ẽdrĩpi ãjã

† 16:17 16:17 Bũ: 'Bũ 'dĩri adri vũrã Múngú ní adrĩzú rĩ ku, ãri vũrã õtũ pi ní adrĩzú mbãã be, ãzini lĩnyã be rĩ.

dõ ẹsì rá, 'í trũ ìri ìrivé ùnjĩkãnyã agásì rá.

⁴ 'O dô mi ùnjí vú be ẹzìrĩ ù'dù ãlu rĩ agá, ẹcì dô mí vùgá nólé vú be ẹzìrĩ, zì dô trũngará, lè mí trũ ìri rá."

⁵ Kúru 'bá áyúâyũ rĩ pi ní 'yozú Úpí ní kìnĩ, "Í sè 'bávè ẹ'yìngará ã adri ùkpó ùkpó!"

⁶ Yèsù ní újázú kòpi ní kìnĩ, "Ìmivè ẹ'yìngará dô mādāṅṅá anigé, sù marígó ã fí mādāṅṅá rĩ tìṅì, ìmi ícò 'yo pẹtì ãmbúgú 'dĩri ní, "Í nje mi, 'í mụ mi saá yì tafu rĩ agá 'dǎá,' ìri ícò 'i 'o sù 'dĩri tìṅì rá.

⁷ "Mívè àtí'bá adri dô ọmvù gé, dôku adri dô kábìlò úcéngará gá, kǎdò ímvi ìgòò 'bẹtì nòó, mi nyo ícò 'yo ìri ní, 'Mí ímù úrí vùgá ínyá nyaá 'dìni rá'?"

⁸ Mí ícò 'yoó 'dìni ku. Mí 'yo, mí údè má ní ngá nyanya, mí ìjì má vùgá nòó, mà nya rí. Mí kúru ínyá rĩ nya, àzini mí ngá mvùúmùvù rĩ mvu.

⁹ Mí ícò òwò'dífò sèé àtí'bá rĩ ní ku, ã'diātāsīyā ìri rì ẹzì mí ní lùú rĩ ngá.

¹⁰ Ìri kpá adri 'dìni, ìmi 'dùkí dô tǎ ì ní lùú ìmi ní rĩ ngaá rá, ìmi 'yo, "Bá àtí'bá, 'bá rĩ pi ícókí 'bá íngú ku, 'bá rì ẹzì ì ní sèé 'bá drìgé rĩ nga.' "

Yèsù ídrí 'bá mụdrì ùfú ní nyaá ni pi

¹¹ Yèsù kǎ ríi 'deé mụú Yèrúsàlémá gá 'dǎá, mụ létì Sámāriyā pi àsámùvù Gālíláyā be rĩ gé sǐ.

¹² Yèsù kǎ ríi mụú gúrú àzi agásì, àgò mụdrì ùfú ní nyaá ni pi túkí pá rárá rú,

¹³ kòpi ríkí Yèsù rì zì ù'dùkò be ọrù 'dǎá kìnĩ, "Àmbúgú, Yèsù, 'í 'bá ẹsì múké 'bá ní fò."

¹⁴ Yèsù ní àngù ndrezú kòpi vùgá 'dǎlé, ìri ní 'yozú kìnĩ, "Ìmi mụkí ìmi 'daá atala rĩ pi ẹndrẹtì gé." Kòpi kǎ mụú, ùfú rĩ ní dezú kòpi ã rù'bá gá sǐ.

¹⁵ Kòpivè ãlu kǎ ndreé ùfú rĩ de 'i rù'bá gá sǐ gǐ, ìri ní 'i újázú ìgòzú Yèsù vùgá nòó, ìri ní Múngú rì íngúzú ù'dùkò bē ọrù 'dǎá kìnĩ, "Ùfú rĩ de mà rù'bá gá sǐ gǐ."

¹⁶ Ágò rĩ ùtì kùmùcì 'i drì sǐ vùgá Yèsù ẹndrẹtì gé, sè Yèsù ní òwò'dífò tǎ Yèsù ní 'oó 'í ní 'dĩri sǐ, ágò rĩ Sámāriyāgú.

¹⁷ Yèsù ní zìzú kìnĩ, "Bá má ní ídrì rĩ pi adrikí mụdrì kuyé? Úròmì rĩ pi íngáá?"

¹⁸ 'Bá àzi ìgò Múngú ní òwò'dífò sèé kuyé, 'yéṅá jākāgú rĩ ímù òwò'dífò sèé ní àsǐ?"

¹⁹ Yèsù ní 'yozú ágò rĩ ní kìnĩ, "Í nga mụú, mívè ẹ'yìngará sè mí ícá múké gǐ."

Mālūngā Múngú vé rĩ vé ímúngará (Mátáyo 24:23-28, 37-41)

²⁰ Ù'dù ãlu, Fārúsì rĩ pi ní Yèsù rì zìzú kìnĩ, "Mālūngā Múngú vé rĩ ímù ícá ngòtù?" Yèsù ní újázú kìnĩ, "Mālūngā Múngú vé rĩ ícókí rù'bá ni ndreé ku.

²¹ 'Bá rĩ pi ícókí 'yoó kìnĩ, 'Mālūngā Múngú vé rĩ ìri nò,' dôku 'ìri 'dǎ,' 'dìni ku, ã'diātāsīyā mālūngā Múngú vé rĩ ìmi àsámùvù gé nògónò."*

²² Kúru Yèsù ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvù ùbì'bá rĩ pi ní kìnĩ, "Lókí àzi rì ímù 'dǐf' dǐ, ìmi ímù ẹsì 'bá lèzú ù'dù 'Bá Mvá ní ímúzú rĩ ndrezú. 'Bo ìmi ícókí ndreé ku.

²³ 'Bá rĩ pi ímù 'yo, "Bá Mvá rì 'dǎ!' dôku 'ìri nò!' 'Bo lè ìmi ẹ'yìkí kòpivè tǎ ku,

²⁴ Ma 'Bá Mvá 'i, ù'dù má ní ímúzú ìgòzú rĩ, ìri adri sù ùvi ní gaá lókú àngù ìmgbèrèé 'dòzú wòòkò àzi gé cazú wòòkò àzi gé rĩ tìṅì.

²⁵ 'Bo drìdrì ni, ma ímù ìzāngā nya ambamba, 'bá úyú àndrũ nòri vé rĩ pi ímù ma gǎ sǐ.

²⁶ "Ma 'Bá Mvá 'i, ù'dù má ní ímúzú ìgòzú rĩ, ìri adri sù lókí Núwā† vé rĩ gé rĩ tìṅì.

²⁷ Lókí Núwā vé rĩ gé, 'bá rĩ pi ríkí ngá nyaá, ríkí ngá mvùú, ríkí ùkú jeé, àzini ríkí ùkú rĩ pi sèé jeé àgò rĩ pi ní, cǐmgbá cazú ù'dù Núwā ní fízú kùlúmgbá mòṅgú rĩ agá rĩ gé. Kúru yì ní tìzú, ù'dì kòpi ùdrǎá céré.

²⁸ "Ù'dù má ní ímúzú ìgòzú rĩ, ìri kpá adri sù lókí Lótò vé rĩ gé rĩ tìṅì, 'bá rĩ pi

* 17:21 17:21 Mālūngā Múngú vé rĩ ìmi àsámùvù gé nògónò: Yèsù rì átá kìnĩ 'i Mvá Múngú vé ni, 'i kòpi àsámùvù gé. † 17:26 17:26 Núwā: Núwā adri sǎ 'bá rĩ pi ní ùnjĩkãnyã 'ozú ùnjí 'dǎri gé rá, kúru Múngú ní ìri zìzú ã údè kùlúmgbá, yì rĩ kǎdò ímù tìjì, ã pa rì ìrivé 'bá rĩ pi ìrivé ànyápá rĩ pi ã ọrùkò pi be. 'Í lǎ 'dóngará 5-9.

rikí ngá nyaá, rikí ngá mvuú, rikí ngá jeé, rikí ngá ụzií, rikí ngá saá, āzini rikí jó sịí.

²⁹ 'Bo ụ'dụ Lótō ní fūzú Sōdómō agásí rī gé, ācíkúlúlú íngá 'bū gé 'dāásí, lū kōpi drīgé sū yīgō tịni, ú'dị kōpi ūdrāá céré.

³⁰ "Ma 'Bá Mvá 'i, ụ'dụ má ní ímúzá ma i'dazú rī, ĩri adri sū 'dīri tịni.

³¹ Ụ'dụ 'dāri gé, 'bá tuúpi ívé jó drīgé rī, ícō ísị ímú ívé ngá jó agá rī pi 'duú ku. 'Bá ọmvú agá rī, ícō gōo muú ngá āzi í'dú ívé jó agá 'dāá ku.

³² Īmi ūsūkí drī tā 'i ngaápi Lótō ūkú ni ā rú'ba gá rī ká!

³³ 'Bá rī ri dō ívé ídri ā tā mbaá áyu, ísú ídríngará ku, 'bá ívé ídri adípi sēepi draápi rá rī, ĩri ídríngará ísú rá.

³⁴ Á 'yo ĩmi ní 'dini, ĩnịná 'dāri sī, 'bá ĩrī pi ímú la gbóló drīgé, ĩ ālu rī 'du, ĩ ālu rī ku.

³⁵ Ūkú ĩrī pi ímú ngá 'yị trú írá drīgé, ĩ ālu rī 'du, ĩ ālu rī ku.

³⁶ Āgō ĩrī pi ímú ọmvú 'a, ĩ ālu rī 'du, ĩ ālu rī ku."S

³⁷ Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'ba rī pi ní ĩri zịzú kíní, "Úpí, tā 'dīri ímú 'i nga íngūgá?"

Īri ní újázú kōpi ní kíní, "Lógúnū rī pi úmúkí dō ĩ vūrā 'dāri gé, ĩri lū 'yozú kíní āvū 'dāgá 'dā, ĩri kpá adri sū 'dīri tịni, ĩmi ndrekí dō tā 'dī'bée ri ĩ nga, ĩri lū 'yozú kíní ụ'dụ ụdụ vé rī ícá ĩnyiná gí."

18

Ọwúzígó rī pi vé tā ágó tā lịpi rī be rī

¹ Kúru Yēsū ní nāpí āzi ūlūzú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'ba rī pi ní kíní, lē kōpi ā zíkí Múngú ri, kōpi ā kukí zingará rī ku.

² Īri ní 'yozú kíní, "Ágó āzi tā lịpi ni kūrú āzi gé, ru Múngú ri ku, ọsú kpá 'bá āzi vé tā sī ku.

³ Ūkú āzi ọwúzígó rú ni kpá kūrú rī agá 'dāá, ọwúzígó rī ri ẹcị ágó tā lịpi rī ĩvūrō kíní, 'Lē mī aco 'bávé tā ārí'bagú rī be rī pịri.'

⁴ "Bá tā lịpi rī gā sī vú be kárakará. Ụdụ ni gé, gō ūsū' 'í ẹsị agá 'dālé kíní, 'Á

ru dō Múngú ri ku, āzini á mba dō 'bá rī pi vé tā ku drāāsiyā,

⁵ ma ọwúzígó 'dīri vé tā aco pịri rá, ā'diātāsīyā ĩri ri ẹcị má drī iza. Má aco dō ĩrivé tā ku, ĩri nyo gō ri ẹcị má drī iza.'

⁶ Úpí ní 'yozú kíní, "Īmi yíkí drī ágó tā lịpi pịri ku 'dīri vé tā ĩri ní 'yoó 'dīri ká.

⁷ Múngú ícō nyo 'bá 'í ní ūpēē ri'ba ngo'bée 'í ẹndrẹtị gé ụtúná pi ĩnịná be rī pi vé tā lị pịri ku? Ícō nyo kōpi ē ĩzā koó mbēlējá ku?

⁸ Á 'yo ĩmi ní 'dini, Múngú ri ímú kōpivé tā lị pịri, ĩri lị mbēlējá. 'Bo ma 'Bá Mvá 'i, má kādō ímú, ma nyo ícō 'bá ẹ'yīngará be ni ísú vū drīgé nōgō rá?"

Nāpí Fārúsīgú rī vé rī, āzini 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi rī vé rī

⁹ Yēsū ní nāpí 'bá ūsū'ba kíní, ĩ tā be pịri, 'bá rī pi ā uruko ndre'ba kú ẹzị ākó rī pi vé tā ūlūzú kíní:

¹⁰ "Bá ĩrī fíkí Jó Múngú vé rī agá 'dāá Múngú ri zingará gá, ágó āzi rī Fārúsīgú, āzi rī 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi ni.

¹¹ Fārúsīgú rī ní ngazú pá tuzú uru sī, ri Múngú ri zị, ri 'i íngú kíní, 'Múngú, á sē mí ní ọwō'dífō, má adri sū 'bá ngá ali'ba rī pi tịni ku, 'bá ūnjikānyā 'o'ba rī pi tịni ku, 'bá ọwú rú rī pi tịni ku, dōku 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi 'dīri tịni ku.

¹² Ma ri ma a'bi ngá nyangará sī ụ'dụ ĩrī Sēbítī ālu agá, ngá mụdrị agá, ma ri ālu ni í'dú sē mí ní.'

¹³ "Bo ágó mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi rī tu pá kuú rará rú, sā ĩri ní rizú Múngú ri zịzú rī gé, 'bā 'i mị āngū ndrezú 'bū gélé kuyé, ri 'i bēdrī dijī ĩzāngā ĩzāngā rú kíní, 'Múngú, mī ẹsị ā adri ĩdríkídri má ní, ma 'bá ūnjikānyā be ni!'"

¹⁴ Yēsū ní kúru 'yozú kíní, "Á 'yo ĩmi ní 'dini, āgō ĩrī 'dī'bée ká mvií gōó 'bētī 'dāá, Múngú ā'yī ágó mūfēngā u'duúpi rī adrií 'bá pịri, adri 'yozú kíní Fārúsīgú rī kuyé. 'Bá riipi 'i íngúpi íngúngū rī, ĩ ímú ĩri

17:32 17:32 Ídóngará 19:26 † **17:33 17:33** Ídríngará: Ídríngará ĩ ní tā ni 'yoó 'dīri, ĩri ídri 'dání'dání rī. **S 17:36 17:36** Atángá véřęš 36 agá 'dīri, búkū Lúkã vé ĩ ní sī Gịrịkị tị sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkū Lúkã vé vúlé rī agá rá.

ndre ku mädãñá, 'bá 'i 'bãápi kú mädãñá rĩ, ĩ ímụ ĩri íngungũ."

Yēsũ 'bã tãkiri anjĩná nyírĩná rĩ pi drĩgè (Mātáyo 19:13-15; Mārākō 10:13-16)

15 'Bá rĩ pi rikí ĩvé anjĩná ĩjĩ ímụ Yēsũ vúgá, ã tĩ rĩ drĩ kōpi drĩgè. 'Bo 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi kã tã 'dĩri ndreé, kōpi ní útrézú 'bá 'dĩ'bée drĩgè.

16 'Bo Yēsũ ní anjĩná rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ĩmi ugakí anjĩná rĩ pi ku, ĩmi kukí kōpi ě ímúkí má vúgá nōó, ã'diãtãsiyã mälũngã Múngú vé rĩ, ĩri 'bá adri'bée sũ anjĩná nō'bée tĩnĩ rĩ pi vé ni.

17 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ ã'yĩ dō mälũngã Múngú vé rĩ sũ mvãñá mädãñá tĩnĩ ku, ícò fií mälũngã Múngú vé rĩ agá ku."

Ágò ã'bú be rĩ vé tã (Mātáyo 19:16-30; Mārākō 10:17-31)

18 Yãhũdĩ rĩ pi vé drĩkoma ãzi ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Mí ímbápi adriipi múké rĩ, má 'o ã'di má ĩsú rĩ ídri 'dãni'dãni rĩ ãni?"

19 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Ngá mí ní ma zizú 'bá múké rĩ ã'di? 'Bá ãzi múké ní 'dãáyo, 'yéñá Múngú ri múké nĩ.

20 Mí nĩ tãimbĩ rĩ rá, tãimbĩ rĩ kĩnĩ, 'Lẽ mí 'bã õwũ ku, lẽ mí 'dĩ 'bá ku, lẽ mí ũgũ 'bá ãzi ã ngá ku, lẽ mí ulĩ ũnjõ 'bá ãzi drĩgè ku, lẽ mí ĩnjĩ mí étèpĩ pi mí éndrèpĩ be ĩnjĩnjĩ.' "

21 Ágò rĩ ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Í'dózú má ní adrizú mvãñá rú rĩ gé 'dãá, cĩmgbá ãndrũ sĩ, á 'dũ tãimbĩ 'dĩ'bée vé tã ngáá céré rá."

22 Yēsũ kã tã 'dĩri yĩ, ĩri ní 'yozú ágò rĩ ní kĩnĩ, "Ngá ãzi ãlu anigé 'i 'o drĩ kuyé. Lẽ mí ụzĩ mívé ngá rĩ pi ãrèvú céré, 'i sè mũfèngã ni 'bá ngá ãkó rĩ pi ní, mí ímụ adri ã'bú be ambamba 'bũ gé 'dãá. Kúru mí ímụ má pámvú ũbĩ."

23 Ágò rĩ kã tã 'dĩri yĩ, ési ní ĩsú ĩzãngã, ã'diãtãsiyã ĩri ã'bú be ambamba.

24 Yēsũ ní ĩri ndrezú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Bá ã'bú be rĩ vé fingará mälũngã Múngú vé rĩ agá 'dãá, tã ni ũkpó ũkpó.

25 Ádarú, kãmĩlõ vé fingará sĩndãnĩ ã ùlè gá sĩ rĩ mbamba, 'bo 'bá ã'bú be rĩ vé fingará mälũngã Múngú vé rĩ agá rĩ mba ndèé rá."

26 'Bá tã 'dĩri yĩ 'bá rĩ pi ní zizú kĩnĩ, "Dō 'dĩni, ã'di ri ícò ídrĩngará ĩsú nĩ?"

27 Yēsũ ní újázú kĩnĩ, "Ngá 'bá rĩ pi ní ícò 'oó bã ku rĩ, Múngú ri 'o rá."

28 Pétèró ní 'yozú kĩnĩ, "Bá kukí 'bávè ngá rĩ pi ãrèvú céré, 'bã ri mí pámvú ũbĩ."

29 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá ívé 'bètĩ kuúpi, dōku ívé ũkú kuúpi, dōku ívé édrĩpĩ kuúpi, dōku ívé étèpĩ pi kuúpi éndrèpĩ be, ãzini ívé anjĩná kuúpi mälũngã Múngú vé rĩ ã tã sĩ rĩ,

30 Múngú ri ĩri ní ngá sè ambamba vũ drĩgè nōgò, úmvúlèsĩ 'bũ gé 'dãlé, ĩri ídri 'dãni'dãni rĩ ĩsú rá."

Yēsũ átá ívé drãngará ã tã dũ (Mātáyo 20:17-19; Mārākō 10:32-34)

31 Yēsũ ní ívé 'bá áyúãyũ mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi zizú gãrã gá, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Bã ri mụ Yērũsãlémã gá, ma 'Bá Mvã 'i, tã nèbĩ rĩ pi ní sũ má tã sĩ rĩ, ĩri ímụ 'i nga fũ tĩ ni gé rá.

32 ĩ ímụ ma rụ sè 'bá adri'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi drĩgè. Kōpi gụ má sĩ, kōpi ma u'da, kōpi tũsú úwé má rú 'bá gá.

33 Kōpi ma ũgbã, kōpi ma 'dĩ drã rá, 'bo ú'dú na ni gé, ma gō íngá ídri rú ũzi."

34 'Bo tã 'dĩri fi 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi drĩgè ãluñani kuyé, tã rĩ vé ífifĩ zũ 'i kōpi ní rá, kōpi nĩkĩ tã ĩri ní átá 'dĩri vé ífifĩ kuyé.

Yēsũ zĩ 'bá mĩ be èsũpi gĩ ni ě mĩ ãngũ ndreé (Mātáyo 20:29-34; Mārākō 10:46-52)

35 Yēsũ pi kã ícã ĩnyĩñã kũrú Yērĩkõ vé rĩ gé, ágò ãzi mĩ be èsũpi gĩ ni úrí kuú létĩ jèlè gá, ĩri ri ngá mã.

36 Ágò rĩ kã 'bá bĩtrĩká rĩ pi vé ú'dúkõ yĩ, kōpi ri aga mụzú, ĩri ní zizú kĩnĩ, ngá riipi 'oópi 'dĩni rĩ ã'di.

37 'Bá rĩ pi ní lüzú ĩri ní kĩnĩ, "Yēsũ Nãzèrètã vé rĩ ri aga mụzú nĩ."

38 Ágó rĩ ní zizú ú'dúkó be uru 'dãá kĩnĩ, "Yēsũ, Dãwúđĩ ã Mvá rĩ,* 'í ndre ãzãngã mávé nōri fô!"

39 'Bá 'de' 'bá drĩdrĩ rĩ pi ní trezú ágó rĩ drĩgé kĩnĩ, ã újí kírĩ, 'bo ágó rĩ gō tree mužú drĩgélé kĩnĩ, "Dãwúđĩ ã Mvá rĩ, 'í ndre ãzãngã mávé nōri fô!"

40 Yēsũ kã tã 'dĩri yĩ, ĩri ní pá tuzú. ĩri ní 'yozú, ě ijíkĩ ágó rĩ 'í vúgá nōó. Ágó rĩ kã ícã ĩnyĩná, Yēsũ ní ĩri zizú kĩnĩ,

41 "Í lē mã 'o mí ní ã'di?"

Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, "Úpĩ, á lē ãngũ ndreé."

42 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mívé ě'yĩngará ídrĩ mí gĩ. Mĩ mĩ ã ndre ãngũ."

43 Koro ágó rĩ ě mĩ ní 'i zizú ãngũ ndrezú, ĩri ní 'dezú mužú Yēsũ vúgá sĩ, ri Múngú ri íngú mužú. 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri ndreé, kōpi íngúkĩ kpá Múngú ri rá.

19

Zākáyo mũfēngã umbe jezú rĩ u'duúpi rĩ vé tã

1 Yēsũ ní fizú mužú kũrú Yērĩkō vé rĩ agá 'dãá, ělĩ mužú kũrú rĩ agásĩ.

2 Ágó ãzi 'dãlé, rú ni Zākáyo 'i, ĩri 'bá ãmbúgú mũfēngã umbe jezú rĩ u'duúpi ni, ĩri ã'bú be ambamba.

3 Zākáyo ri úvá be lēzú Yēsũ ri ndrezú, 'bo ĩri ní adriĩ ělĩná rĩ sĩ, ícó Yēsũ ri ndreé 'bá bĩtrĩká rĩ pi ãsámvú gé sĩ ku.

4 Kúru Zākáyo ní njuzú mužú drĩdrĩ, ĩri ní tuzú peṭĩ ãmbúgú ĩ ní zĩ sĩkãmórē rĩ sígē, 'í ndre rĩ Yēsũ ri bēnĩ, ã'diātāsīyã Yēsũ ri ímũ 'lētĩ 'dãri gé sĩ.

5 Yēsũ kã caá peṭĩ rĩ ã jēlé gá 'dãá, ĩri ní ãngũ ndrezú uru 'dãá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Zākáyo, mí ísĩ vúgá nōó mbēlē. Āndrũ sĩ á lē mužú adriĩ mívé ãngá."

6 Zākáyo ní koro ísízú vúgá nōó, ĩri ní Yēsũ ri ě'yízú ãyĩkō sĩ, ĩri jizú mužú ívé ãngá 'dãá.

7 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri ndreé, kōpi rikĩ unuú kĩnĩ, "Ágó 'dĩri mu adriĩ ũmũ rú 'bá ũnjĩkãnyã 'oópi 'dĩri vé ãngá."

* 18:38 18:38 Dãwúđĩ ã Mvá rĩ: Múngú ězi kĩnĩ, Kúrísitō ri úmvúlēsĩ ímũ ífũ úyú 'bãgú Dãwúđĩ vé rĩ agá. 'Í lã 1 Sãmũlélē 16:1-13; Sãwúmã 132:11-12. * 19:9 19:9 Mvá Ābũrãmã vé ni: Yēsũ kĩnĩ Zākáyo ri nōni 'bá Múngú vé ni. † 19:13 19:13 Awa kōpi ní mũfēngã jũrú mādãṅã ni sĩ: 'Bá rĩ nga dō ězi caá mbãã na, ĩ 'bá rĩ ũfē mũfēngã jũrú mādãṅã ãlu ni sĩ.

8 'Bo Zākáyo ní ngazú uru sĩ, ĩri ní 'yozú Úpĩ ní kĩnĩ, "Úpĩ, 'í ndre drĩ ká! Ma mávé ã'bú aco ĩrĩ, ma ãlu ni sē 'bá ngá ãkó rĩ pi ní. Á 'du dō 'bá ãzi vé ngá ũnjō sĩ, ma ãrígó ní újã sē ĩri ní vú be su."

9 Yēsũ ní 'yozú Zākáyo ní kĩnĩ, "U'dũ ãndrũ nōri gé, 'bá 'bēṭĩ nōri ãsámvú gé rĩ pi ísúkĩ pangará gĩ, ã'diātāsīyã ágó nōri mvã Ābũrãmã vé ni.*

10 Má 'Bá Mvá 'i, má ímũ 'bá ãvĩ' 'bá gĩ rĩ pi ndãá, ãzini kōpi paá ívé ũnjĩkãnyã agásĩ."

Nāpĩ átĩ' 'bá mũdrĩ rĩ pi vé rĩ (Mátáyo 25:14-30)

11 'Bá rĩ pi kã rĩ tã Yēsũ ní átã 'dĩri yĩ, Yēsũ ní átázú kōpi ní nāpĩ sĩ, ã'diātāsīyã ca ĩnyĩná Yērũsãlēmã gá gĩ, ãzini 'bá rĩ pi ũsúkĩ, mālũngã Múngú vé rĩ ímũ 'i 'i'da mbēlējã.

12 ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ágó ãzi ãmbúgú 'de mužú ãngũ rará rú ni gé, ã 'bãkĩ rĩ 'i 'bãgú rú, 'í újã rĩ kúru 'i ĩgōó.

13 Ágó rĩ ní drĩ ngazú mužú kuyé rĩ gé, zĩ ívé átĩ' 'bá mũdrĩ rĩ pi ímũ 'í vúgá nōó, awa kōpi ní mũfēngã jũrú mādãṅã ni sĩ† ãlu ãlu, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Ími ngakĩ ězi ãní cĩmgbã cazú ú'dũ má ní ĩgōzú rĩ gé, ã tĩ rĩ tĩtĩ.'

14 "Bo 'bá ĩrivé ãngũ agá rĩ pi lēkĩ ĩri ã tã ku, kōpi pēkĩ 'bá urukō mužú ĩri ã vũdrĩ gé sĩ, kōpi ã mukĩ 'yoó, "Bá lēkĩ ágó 'dĩri ã adri 'bávé 'bãgú rú ku.'

15 "Bo 'bãkĩ ágó rĩ 'bãgú rú rá, ĩri ní ímvízú ĩgōzú ívé ãngá nōó. ĩri ní ívé átĩ' 'bá 'í ní mũfēngã awazú kōpi ní rĩ pi zizú ímũzú 'í vúgá nōó, lē nĩ dō mũfēngã rĩ tĩ caá ngōpĩ.

16 "Átĩ' 'bá drĩdrĩ rĩ ní ímũzú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Āmbúgú mávé rĩ, mũfēngã jũrú mādãṅã ãlu mí ní sēé má ní rĩ, á nga ězi ãní, tĩ caá mũdrĩ.'

17 "Bãgú rĩ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, 'Í 'o múké, mí átĩ' 'bá múké! ã'diātāsīyã mũfēngã mādãṅã 'dĩri sĩ, 'í 'bã ěsĩ ězi

ngazú ãní rá, ma nóni mi 'bã adri gávãnä kÿrú mụdrị rĩ pi vé ni.'

18 "Átí'ba ãzi rĩ ní ímúzú, ìri ní 'yozú kĩnĩ, 'Ámbúgú mávé rĩ, mũfēngã jũrú mādãñá ãlu mí ní sēé má ní rĩ, á nga ẹzị ãní, tị caá tọwú.'

19 "Bãgú rĩ ní újázú ìri ní kĩnĩ, "Í 'o múké! Ma nóni mi 'bã adri gávãnä kÿrú tọwú rĩ pi vé ni.'

20 "Kúru átí'ba ãzi rĩ ní ímúzú, ìri ní 'yozú kĩnĩ, 'Ámbúgú mávé rĩ, mũfēngã jũrú mādãñá ãlu mí ní sēé má ní rĩ, ìri nō, á zụ ìri múké bōngó agá.

21 Á 'o mí sī ũrị sī, ã'diātāsīyã mívé tá ẽ sị mbamba, mi ri ngá mí ní ẹzị ni ngaa kuyé rĩ pi u'dụ 'bá rĩ pi drịgé sī, ãzini mi ri ãnyāngã mí ní saá nĩ kuyé rĩ pi íkũnã.'

22 "Bãgú rĩ ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, 'Mi átí'ba ũnjí, ma tá lị mí drịgé tá ífũúpi mí tị gé 'dĩri sī! 'Í nị rá, má tá ẽ sị mbamba, ma ri ngá má ní ẹzị ni ngaa kuyé rĩ pi u'dụ 'bá rĩ pi drịgé sī, ãzini ma ri ãnyāngã má ní saá nĩ kuyé rĩ pi íkũnã.

23 'Í 'bã té mávé mũfēngã rĩ jó mũfēngã 'bázú rĩ agá kuyé ãsī? Má kãdō ìgōó, má té ísú tị gí.'

24 "Bãgú rĩ ní 'yozú átí'ba ụrụkọ pá tu'ba ãnyāngã 'dãlé rĩ pi ní kĩnĩ, 'Ìmi 'dukí mũfēngã jũrú mādãñá ãlu rĩ drị ni gé sī rá, ìmi sēkí átí'ba mũfēngã ẹ'yipi jũrú mādãñá mụdrị rĩ ní.'

25 "Átí'ba rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, 'Ámbúgú 'bávé rĩ, ìrivé mũfēngã fífí jũrú mādãñá mụdrị.'

26 "Bãgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, 'Á 'yo ìmi ní 'dĩni, 'bã adriipi ngá be rĩ, ì ìri ní ngá ãzi sē ãmbúgú, 'bo 'bã ngá ãkó rĩ, ngá ìrivé rĩ, ì 'dụ drị ni gé sī rá.

27 'Bo mávé ari'ba 'yo'ba kĩnĩ má adri ìvé 'bãgú rú ku 'dĩ'bée, ìmi íjiki kọpi, ìmi ú'diki kọpi má andregá 'dĩgé.' "

*Yēsũ vé fingará Yērusālēmã agá rĩ
(Mātáyo 21:1-11; Mārākō 11:1-11;
Yūwánĩ 12:12-19)*

‡ 19:29 19:29 *Ōlívē*: Pẹti òlívē vé rĩ ìri 'a ũ'a be, ì ícọ nya rá, ì ìrivé ũ'a zo ũdu rú, Yãhũdĩ rĩ pi ri tịbị á'dí ũdu rĩ sī, ãzini kọpi ri tō lãmbã agá, ãcì 'yūzú ãní. § 19:38 19:38 *Bãgú ímúpi Úpí ã rú sī rĩ*: 'Bãgú 'dĩri Yēsũ 'i. 19:38 19:38 *Sãwumã* 118:26

28 Yēsũ kã tá rĩ átá deę, ìri ní 'dezú mụzú Yērusālēmã gálé rú.

29 Yēsũ pi kã caá ãnyāngã kÿrú Bētēfágē vé rĩ gé, ãzini kÿrú Bētēnīyã vé rĩ gé, ánga ì ní zị Ìrã Ōlívē‡ vé rĩ gé 'dãá, ìri ní ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'ba ìrị ni pi pészú, ìri ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ,

30 "Ìmi mukí gúrú ìmi ẹndrẹti gé 'dãri gé, ìmi kãdō fí caá gúrú rĩ agá 'dãá, ìmi dōngí mbaápi ú'dí rú ni ísú, 'yíkí kú 'dãá, 'bã ãzi tų drĩ úrí drị ni gé kuyé, ìmi ìtrũkí ìri íjị má vúgá nōó.

31 'Bã ãzi zị dō ìmi, 'Ìmi ri dōngí rĩ trũ ãlé?' Ìmi 'yokí ìri ní, 'Úpí lē dōngí rĩ nĩ.'

32 'Bã Yēsũ ní pēé mụú 'dĩ'bée mukí dōngí rĩ ísú, sũ ìri ní lūú ì ní rĩ tịni.

33 Kọpi kã rii dōngí rĩ trũú, dōngí 'dipa ní kọpi zizú kĩnĩ, "Ìmi ri dōngí rĩ trũ ãlé?"

34 Kọpi ní újázú kĩnĩ, "Úpí lē dōngí rĩ nĩ."

35 Kọpi ní dōngí rĩ íjizú Yēsũ vúgá nōlé, kọpi ní ívé bōngó akoó rũkũ rĩ pi 'bezú dōngí rĩ ã úgóró gá, Yēsũ ní tuzú úrizú drị ni gé.

36 Yēsũ kã rii mụú, 'bã rĩ pi rikí ìvé bōngó akoó rũkũ rĩ pi ajaá mụzú lẹti rĩ drịgé sī.

37 Yēsũ kã mụú caá vũrã lẹti rĩ ní úlúzu mụzú Ìrã Ōlívē vé rĩ gé rĩ gé 'dãá, 'bã bĩtríkã ìri ã pámvú ũbĩ'ba rĩ pi í'dókí rii Múngú ri íngú ãyĩkō sī ụ'dúkọ be ụrụ 'dãá tá ãyãzú ãyãyã kọpi ní ndreé rĩ sī.

38 "Tãkiri ã adri 'bãgú ímúpi Úpí ã rú sī rĩs drịgé!"

"Tãkiri ã adri 'bũ gé 'dãá, ẽ íngúkí Múngú 'bũ gé 'dãá rĩ íngúngũ!"

39 Fãrúsĩ ã ụrụkọ 'bã bĩtríkã rĩ pi ãsámvú gé 'dãá, kọpi ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Ímbápi, 'í 'yo mívé 'bã mí pámvú ũbĩ'ba 'dĩ'bée ã újiki kiri!"

40 Yēsũ ní újázú kọpi ní kĩnĩ, "Á 'yo ìmi ní 'dĩni, kọpi újiki dō kiri, ìrã 'dĩ'bée ícọ ma íngú ụ'dúkọ be ụrụ 'dãá rá."

Yēsũ ngo kÿrú Yērusālēmã vé rĩ ã tá sī

41 Yēsũ kã mujú caá ñnyina kũrú Yērúsālēmã vé rĩ gé 'dãá, kã kũrú rĩ ndreé, 'dó ngoó kũrú rĩ ã tâ sĩ ngongo.

42 Īri ní 'yozú kĩnĩ, “Mívé 'bá rĩ pi nĩkí ngá tãkiri íjipi ĩ ní ú'dú ãndrũ nōri gé rĩ kuyé, á lē kōdō kōpi ã nĩkí, 'bo ũzũkí kōpi ní tâ ni ũzũzũ.

43 Ú'dú āzi ri ímú 'dĩ'dĩ, ĩmivé ari'ba rĩ pi ímú ābi sị ĩmi gārã gá sị kũrũ, kōpi ĩmi ce ku ágágá, kōpi létị rĩ pi ọzũ céré.

44 Kōpi ĩmi 'du a'be vūgá ĩmivé anjina rĩ pi be. Kōpi ícókí írã mváná āzi kuú ọgúpị drĩgé ku, ã'diātāsīyā ĩmi nĩkí sã Múngú ní ímúú ĩmi vúgá nōo rĩ kuyé.”

Yēsũ údró 'bá rĩ pi Jó Múngú vé rĩ agásĩ (Mātáyo 21:12-17; Mārākō 11:15-19; Yūwánĩ 2:13-22)

45 Kúru Yēsũ ní fizú Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá, ĩri ní 'dózú 'bá ngá ụzị'ba rĩ pi údrózú ívé vūrã ngá ụzizú rĩ pi gé sị.

46 Īri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, 'Jó mávé rĩ, ĩri jó rizú ma zizú ni,' 'bo ĩmi újákí jó rĩ ícá 'vūrã ụgú'ba rĩ pi ní rizú adrízú ni.' ”

47 Ú'dú céré, Yēsũ ri 'bá rĩ pi ímbá Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá. 'Bo atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bá tãimbị Mósē vé rĩ ímbá'ba rĩ pi be, āzini drĩkoma 'bá rĩ pi āsámvú gé 'dālé rĩ pi be, kōpi rikí létị ndãá lēzú Yēsũ ri 'dizú drāzú 'dĩsĩ rá.

48 'Bo kōpi ísúkí létị ĩri 'dizú drāzú kuyé, ã'diātāsīyā 'bá rĩ pi 'bākí úvá rizú tâ ĩri ní átá rĩ yizú.

20

Yāhúdĩ rĩ pi zikí ũkpō Yēsũ ní ẹzị ngazú rĩ vé tâ

(Mātáyo 21:23-27; Mārākō 11:27-33)

1 Ú'dú ālu, Yēsũ kã rií 'bá rĩ pi ímbá, āzini rií ú'dúkó múké rĩ ũlũú kōpi ní Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bá tãimbị Mósē vé rĩ ímbá'ba rĩ pi be, āzini Yāhúdĩ ambugu rĩ pi be, ímúkí ĩri vúgá.

2 Kōpi ní 'yozú kĩnĩ, “Í lū 'bá ní, mi ri tâ 'dĩ'bée nga ũkpō ã'di vé ni sị? ã'di sē mí ní ũkpō 'dĩri nĩ?”

3 Īri ní újázú kĩnĩ, “Á lē drĩ kpá ĩmi zị, ĩmi lūkí má ní,

4 ũkpō Yūwánĩ ní bātízĩmũ sēzú 'dĩri íngá 'bũ gélésĩla, dōku 'bá áda sē ĩri ní ũkpō 'dĩri nĩ?”

5 Kōpi ní átázú ĩ āsámvú gé sị kĩnĩ, “'Bá 'yokí dō tâ ni íbí íngá 'bũ gélésĩ, ĩri 'bã zị, 'bá ẹ'yíkí ĩri kuyé āsĩ.

6 'Bá 'yokí dō tâ ni íbí íngá 'bá áda vúgá, 'bá rĩ pi 'bã úvị írã sị rá, ã'diātāsīyā kōpi ã'yíkí rá 'yozú kĩnĩ, Yūwánĩ ri nēbĩ.”

7 Kúru kōpi ní újázú kĩnĩ, “'Bá nĩkí kuyé ã'di sē dō ĩri ní ũkpō bātízĩmũ sēzú 'dĩri nĩ.”

8 Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, “Á lē ũkpō má ní ẹzị ngazú ānĩ rĩ vé tâ ũlũú ĩmi ní ku.”

Nāpí āgō ọmvú 'ã'ba rĩ pi vé rĩ (Mātáyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12)

9 Yēsũ ní gōzú 'bá rĩ pi ní nāpí 'dĩri ũlũzú kĩnĩ, “Ágó āzi 'ã ọmvú, sa pẹti vinyọ vé ni pi* 'a ni gé, ĩri ní ọmvú rĩ ẹzizú 'bá ụrụkọ ọmvú 'ã'ba ni pi ní, ĩri ní ngazú mužú adrízú āngũ āzi gé ílĩ be kárakarã.

10 Lókí ānyāngã ĩkũnāzú rĩ kã ícó, ĩri ní átí'ba pēzú mužú 'bá ọmvú 'ã'ba rĩ pi vúgá 'dãá, kōpi ã sēkí rí pẹti vinyọ vé rĩ vé ũ'a ụrụkọ 'í ní. 'Bo 'bá ọmvú 'ã'ba rĩ pi fukí ĩri, pēkí ĩri mužú drị be ule.

11 Īri ní átí'ba āzi pēzú, 'bo kōpi ũgbākí ĩri, kōpi 'okí ĩri ũnjí, pēkí ĩri mužú drị be ule.

12 Īri ní kpá átí'ba āzi pēzú, kōpi fukí ĩri ũnjí ũnjí āzó be, kōpi drokí ĩri fũú ọmvú rĩ agásĩ āmvé.

13 “Ọmvú 'dịpa ní 'yozú kĩnĩ, 'Mā 'o rí ã'di? Dō 'dini, ma mávé mvá má ní lēlē rĩ pē mužú áyu, sã āzi sị kōpi ĩri ĩnjĩ rá.’

14 “'Bo 'bá ọmvú 'ã'ba rĩ pi kã mvá rĩ ndreé, kōpi rikí átá ĩ āsámvú gé sị kĩnĩ, “'Bá ímúpị ĩrivé ngá ẽ tị ruúpị rĩ 'dĩ. Lē

19:46 19:46 Ísáyã 56:7 19:46 19:46 Yērēmíyã 7:11 * 20:9 20:9 Pẹti vinyọ vé rĩ: Yāhúdĩ rĩ pi 'dukí pẹti vinyọ vé rĩ ã tâ 'bãã tâ āmbúgú rú, kōpi ri ũ'a ni zo vinyọ sù rú. Múngú ĩpē 'bá Ísērélē vé rĩ pi adrií 'bá ívé ni, kōpi ã adrikí rí sù pẹti vinyọ vé Múngú ní saá 'aapi ũ'a be rĩ tịni. Nāpí pẹti vinyọ vé 'dĩri, sē 'bá tãimbị ímbá'ba rĩ pi atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi be nĩkí áamá rá 'yozú kĩnĩ Yēsũ ri ívé tâ átá. 'Í lã Sāwumã 80:8-16; Ísáyã 5:1-7; Yērēmíyã 2:21; Mātáyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12.

'bã 'dikí ìri drãã 'dĩisĩ rá, ngá ọmvú agá rĩ ã adri rí 'bávé ni.'

15 Kọpi ní ìri drozú ọmvú rĩ agásĩ, kọpi ní ìri 'dizú drãzú."

Yèsũ ní 'bá rĩ pi zizú kĩnĩ, "Ìmi ní ùsũzú rĩ gé, ọmvú 'dĩpa ri 'bá ọmvú 'ã'bá 'dĩ'bée 'o ngóni?"

16 Á 'yo ìmi ní, ọmvú 'dĩpa ri ímú 'bá ọmvú 'ã'bá 'dĩ'bée ú'dĩ ùdrã rá, ìri ọmvú rĩ sē 'bá ọrukọ'bée ní."

'Bá rĩ pi kã tâ 'dĩri yìj, kọpi ní 'yozú kĩnĩ, "Lē tâ 'dĩri ã nga 'i 'dĩni ku."

17 Yèsũ ní àngũ ndrezú kọpi vúgá 'dãã, ìri ní kọpi zizú kĩnĩ, "Tã ì ní sũ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

" 'Írã ándúrá 'bá jó sị 'bá rĩ pi ní gãá sĩ rĩ, újã nóni 'i ícá írã sēepi jó rĩ ní pá tuzú ãní ùkpó ùkpó ni,' 'dĩri vé ífífí ã'di?"

18 'Bá 'dēpi írã 'dãri drĩgé rĩ, ìri ùñò kũ'yúkũ'yú, 'bo írã rĩ 'í'dé dō 'bá rĩ drĩgé, ìri 'bá rĩ ínjí ku kpásákpásá."

19 Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bá tãimbí Mósē vé rĩ ímbá 'bá rĩ pi be, kọpi kã tâ 'dĩri yìj, kọpi lēkí kōdō Yèsũ ri ruş sã 'dãri gé, ã'diãtãsiyã kọpi nĩkí rá 'yozú kĩnĩ, Yèsũ ri nãpí 'dĩri átã ìvé tâ sĩ. 'Bo kọpi 'okí 'bá rĩ pi sĩ ùrĩ sĩ.

Mũfēngã umbe jezú rĩ vé ùfēngará 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ní rĩ

(Mātáyo 22:15-22; Mārākō 12:13-17)

20 Kọpi tēkí rií Yèsũ ri ndreé, kọpi ní 'bá àngũ úmí 'bá ni pi pēzú mužú Yèsũ ri úmízú, 'bá àngũ úmí 'bá rĩ pi 'bãkí ì kú 'bá tâ be pìrì ni pi rú. Kọpi lēkí kōdō átángá ùnjí ísú yìj Yèsũ tì gé, ì rúkí rí ìri ãní, ì jìkí rí ìri mužú sēé gávãnã ùkpō be tâ lĩpi rĩ drĩgé.

21 'Bá àngũ úmí 'bá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, "Ímbápi, 'bá nĩkí rá, átángá mí ní rií átã rĩ, ãzini tâ mí ní rií ímbá rĩ, ìri pìrì, mí újã mívé yìkí ku, mi ri 'bá rĩ pi vé tâ 'dũ nga trōtrō, mi ri tâ áda íngápi Múngú vúgá rĩ ímbá.

22 'Í lū 'bá ní, ìri nyo múké 'bá ní mũfēngã umbe jezú rĩ ùfēzú 'bãgú

ãmbúgú Rómã vé rĩ ní, dōku 'bã ùfēkí ku?"

23 Yèsũ nĩ rá 'yozú kĩnĩ, kọpi lēkí tâ ùnjí ísú yìj 'í tì gé, kúru ìri ní 'yozú kĩnĩ,

24 "Ìmi 'i'dakí má ní mũfēngã fífí ẹnjĩpi ẹnjĩjēnjĩ ãlu ni." Ìri ní kọpi zizú kĩnĩ, "Índrĩlĩkí mũfēngã rú 'bá gá 'dĩri, ãzini rú rú 'bá ni gé 'dĩri ã'di vé ni?"

25 Kọpi ní újázú kĩnĩ, "Bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ vé ni."

Kúru ìri ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "Ngá 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ, ìmi sēkí ìri ní, ngá Múngú vé rĩ, ìmi sēkí Múngú ní."

26 Kọpi ísúkí átángá ùnjí tì ni gé 'bá rĩ pi ãsãmvú gé 'dãlé ãluñani kuyé. Kọpi ãyãkí tâ ìri ní újã 'dĩri sĩ rá, sē kọpi újìkí kírì.

Íngángará gōó idri rú drãngará gálēsila rĩ vé tâ

(Mātáyo 22:23-33; Mārākō 12:18-27)

27 Yãhúdĩ ambugu zìlé Sãdókē† 'yo 'bá kĩnĩ, 'bá rĩ drã dō gí, gō íngá idri rú ku rĩ pi ní ímúzú Yèsũ vúgá nõó.

28 Kọpi ní Yèsũ ri zizú kĩnĩ, "Ímbápi, Mósē sĩ 'bá ní kĩnĩ, "Bá rĩ vé ẹdrípì drã dō, ku dō ọwúzì kú mvã ãkó, 'bá drãápi rĩ vé ẹdrípì rĩ gō ọwúzì rĩ é'yìj, kọpi anjì tì ọwúzì rĩ be, anjì kọpi ní tìj rĩ pi gō adri ẹdrípì drãápi 'dãri vé ni.'

29 Ọtú anjì ãgō ẹzĩrĩ ẹdrípìjì rú. Mvã kãyú rĩ je ùkú, drã kú mvã ãkó.

30 Ẹdrípì 'deepi vú ni gé sĩ rĩ ní ọwúzì rĩ é'yìzú, ìri ní kpá drãzú mvã ãkó.

31 Ẹdrípì 'deepi 'dĩri ã vùdrĩ gé sĩ rĩ ní kpá ọwúzì rĩ é'yìzú, ìri ní kpá drãzú mvã ãkó. Anjì ẹzĩrĩ 'dĩ'bée céré é'yìkí ọwúzì rĩ rá, kọpi ùdrãkí céré mvã ãkó.

32 Ụdũ ni gé, ùkú rĩ ní kpá drãzú.

33 Kúru 'í lū 'bá ní, lókí Múngú kãdō ímú 'bá ùdrã 'bá gí rĩ pi ingãã gōó idri rú, ùkú 'dĩri ímú adri ã'di vé ni?"

34 Yèsũ ní újázú kĩnĩ, "Ãjē ágó pi ní ì jezú ùkú be rĩ, ìri 'yēná 'i nga vũ drĩgé nõgó.

35 'Bo 'bá úmvúlēsĩ Múngú ní ã'yìjì adrií pìrì íngá 'bá gō 'bá idri rú drãngará

20:17 20:17 Sãwumã 118:22 † 20:27 20:27 Sãdókē: Sãdókē rĩ pi ngúlúmũ Yãhúdĩ rĩ pi vé tãimbí Mósē vé rĩ rú 'bá tìtì rĩ pi, 'bo kọpi ẹ'yìkí indri rĩ pi vé tâ kuyé, ẹ'yìkí málãyikã rĩ pi vé tâ kuyé, ãzini kọpi ẹ'yìkí kpá 'yozú kĩnĩ, 'bá ùdrã 'bá gí rĩ pi gō íngá idri rú rá 'dĩni kuyé. 'Í lã Ẹzì 23:8. 20:28 20:28 Dětōrōnómē 25:5

gálésila rĩ pi, ãgõ rĩ pi jekí ùkú ku, ùkú rĩ pi jekí ãgõ ku,

³⁶ kôpi ícókí gõó ùdrãá dđi ku, ã'diãtãsiyã kôpi adri sũ mälâyíkã rĩ pi tĩni. Kôpi anji Múngú vé ni, ingakí kôpi drãngará gálésila ídri ú'dí rĩ ísú gí.

³⁷ “Ú'dógú'dógú ãcí ní dđizú peṭi amuúpi kũmvũ rĩ agá rĩ vé rĩ 'yo 'dini, Mósẽ sĩ tã rĩ lüzú kĩnĩ, 'bã ùdrã'bée gí rĩ pi íngã gõ ídri rú ũzi, kĩnĩ Úpi ri 'Múngú Ābūrãmã vé ni, Múngú Īsákã vé ni, āzini Múngú Yókóbũ vé ni.”

³⁸ Múngú adri 'bã ùdrã'bã gí rĩ pi vé ni ku. Múngú ri 'bã ídri rú rĩ pi vé ni, ã'diãtãsiyã Múngú ndre 'bã rĩ pi 'í mĩ gé 'dãá ídri rú.”

³⁹ “Bã tãimbĩ ímbã'bã rĩ pi ã urukõ ní 'yozú kĩnĩ, “Ímbãpi, tã mí ní újã 'dĩri ĩri múké!”

⁴⁰ Tã 'dĩri ã vùdrĩ gé, 'bã āzi gõ Yēsũ ri zĩĩ ãlunãni kuyé.

Kúrísitõ ri ã'di ã mvã?

(Mātáyo 22:41-46; Mārãkõ 12:35-37)

⁴¹ Yēsũ ní kúru 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “Tã sēepi 'bã rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, Kúrísitõ ri Dãwúđĩ ã Mvã rĩ ã'di?”

⁴² Dãwúđĩ sĩ uletere búkũ Sãwúmã vé rĩ agã kĩnĩ,

“ ‘Úpi Múngú 'yo mávẽ Úpi ní: kĩnĩ,

“Mí úri mã drĩ ẽndẽpiŕgẽ,

⁴³ cĩngbã mã ní mívẽ arĩ'ba rĩ pi 'bãzú mĩ pãlé gã rĩ gé.” ’

⁴⁴ Dõ Dãwúđĩ zĩ Kúrísitõ ri ívẽ Úpi píri, Kúrísitõ ri ícõ adri Dãwúđĩ ã mvã íngóni?!”*

'Bã tãimbĩ Mósẽ vé rĩ ímbã'bã rĩ pi vé tã

(Mātáyo 23:1-36; Mārãkõ 12:38-40; Lúkã 11:37-54)

⁴⁵ 'Bã rĩ pi kã riĩ tã Yēsũ ní átã rĩ yĩi, Yēsũ ní 'yozú ívẽ 'bã 'ĩ pãmvũ ùbĩ'bã rĩ pi ní kĩnĩ,

⁴⁶ “Lẽ ĩmi adrikĩ mĩ be kowũ 'bã tãimbĩ Mósẽ vé rĩ ímbã'bã 'dĩ'bée vé tã sĩ. Kôpi

lẽkĩ ĩ úsú bõngõ ãco ãco ni pi sĩ, kôpi dõ jõkõnĩ agã, kôpi lẽkĩ 'bã rĩ pi ẽ eziíkĩ ĩ ĩnjĩngará sĩ, kôpi lẽkĩ úri vũrã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agã rĩ pi drĩgẽ, āzini vũrã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ũmũ nyazú rĩ gé.

⁴⁷ 'Bo kôpi ri owuzĩ rĩ pi ẽ mĩ ũ'bã rizú kôpivẽ ngã jó ãsãmvũ gé rĩ pi u'duzú kôpi drĩgẽ sĩ. Kôpi ri Múngú ri zĩ sã be ãco, 'bã rĩ pi ã ndrekĩ rĩ ĩ. 'Bã tã 'o'bã 'dini 'dĩ'bée, Múngú ri ímũ kôpi ĩrĩñã ũnjĩ ũnjĩ.”

21

Owúzĩgõ āzi sẽ mũfẽngã fifĩ ĩrĩ

(Mārãkõ 12:41-44)

¹ Yēsũ kã riĩ adriĩ Jó Múngú vé rĩ agã 'dãá, ndre 'bã ã'bũ be rĩ pi ri mũfẽngã 'be sõndũkũ ĩ ní 'bãã kuú Jó Múngú vé rĩ agã mũfẽngã 'bezú rĩ agã.

² Ndre kpã ùkũ āzi ngã ãkõ, owúzĩgõ rú ni, 'be mũfẽngã fifĩ nyĩrĩñã ĩrĩ.

³ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ádarú á lẽ 'yoó ĩmi ní 'dini, owúzĩgõ 'dĩri 'be mũfẽngã rĩ 'bã rĩ pi vé rĩ agã rá.

⁴ Mũfẽngã 'bã 'dĩ'bée ní sēẽ rĩ, kôpi íbíkĩ í'dũ ã'bũ ĩvẽ rĩ agã, 'bo ùkũ ngã ãkõ 'dĩri sē ívẽ ngã 'í ní kõdõ 'ĩ ĩzã kozú rĩ ãrẽvũ cérẽ.”

Yēsũ ũlũ tã ímũpi 'i ngaãpi ú'dũ ũđũ vé rĩ gé rĩ

(Mātáyo 24:1-2; Mārãkõ 13:1-2)

⁵ Yēsũ vé 'bã ĩri ã pãmvũ ùbĩ'bã rĩ pi ã urukõ rikĩ átã írã ũnyĩ be ĩ ní Jó Múngú vé rĩ sizú rĩ ã tã sĩ, āzini ngã 'bã rĩ pi ní sēẽ Múngú ní rĩ pi ã tã sĩ. 'Bo Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ,

⁶ “Sã āzi ri ímũ 'dĩ'dĩ, ngã ĩmi ní ndrẽ 'dĩ'bée, ĩ ímũ ũñõ cérẽ vũgã, ícókĩ írã ãlu ni kuú adriĩ õgũpi drĩgẽ ku.”

Īzãngã úmvúlesĩ ímũpi drĩdrĩ 'dĩlẽ rĩ

(Mātáyo 24:3-14; Mārãkõ 13:3-13)

⁷ 'Bã Yēsũ ã pãmvũ ùbĩ'bã rĩ pi ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, “Ímbãpi, tã 'dĩ'bée ímũ ĩ nga

20:37 20:37 Wũngará 3:6 † **20:42 20:42** Úpi 'yo mávẽ Úpi ní: Tã 'dĩri vé ífifi, Úpi Múngú zĩ Yēsũ Kúrísitõ ri Úpi. § **20:42 20:42** Drĩ ẽndẽpi gé: 'Bã úripi drĩ ẽndẽpi gé rĩ, ĩri ũkpõ be, ĩ ĩri ĩnjĩnĩ. **20:43 20:43** Sãwúmã

110:1 * **20:44 20:44** Kúrísitõ ri ícõ adri Dãwúđĩ ã mvã íngóni?: Tĩkĩ Yēsũ ri 'bã áda rú, ĩrivẽ ẽ'bĩpi Dãwúđĩ 'i, 'bo ĩ ní drĩ ĩri tizú kuyé rĩ gé, kôpi rikĩ adriĩ Múngú be trũ 'bũ gé 'dãá, ĩri Mvã Múngú vé ni. Gbi ngã rĩ pi ãrẽvũ cérẽ nĩ, kúru ĩri Úpi Dãwúđĩ vé ni. 'Í lã 1 Sãmũlẽ 16:1-13; Sãwúmã 132:11-12; Yũwãní 1:1-18.

ngõtú? Ngá lūupi 'yozú kīnī, tā rī ílókō ímú 'i nganga rī ã'di?"

⁸ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Bá āzi ā ũ'bã ĩmī mī ku. 'Bá kárakarã pi ímú mâ rú sī, kōpi 'yo ĩ Kúrísítō 'i, āzini kōpi 'yo, 'Sã rī ícō gí.' 'Bo lē ĩmi ẹ'yīkí kōpivé tā 'dīri ku.

⁹ ĩmi kádō tā ẹ'dí vé ni yī, āzini tā 'bã rī pi ní rizú íngázú mgbárāsī ĩ ọgūpī drīgē rī vé tā yī, lē ĩmi 'okí ũrī sī ku. Tã 'dī'bée ímú ĩ nga drīdrī, 'bo ụ'dú ụdú vé rī ícō drī ícã mbēlējã ku.”

¹⁰ Yēsū ní kúru 'yozú kōpi ní kīnī, “Bã āngū āzi agã rī pi ímú ẹ'dí 'dī 'bã āngū āzi agã rī pi be, 'bãgú rī pi ímú ẹ'dí 'dī ĩ ọgūpī 'bãgú rī pi be.

¹¹ Āngū rī ímú 'i aya dīngídīngí, ẹbīrī ri ímú 'de ũnjí ũnjí, drã ũnjí ũnjí ni pi ímú 'de āngū āndiāndí ni pi agásí, Tã āyázú āyāyã 'bã rī pi ní ũrī sēepi ni pi ímú 'i nga 'bū gé 'dãã.

¹² “Bo drīdrī ni, tā 'dīri ní drī 'i ngazú kuyé rī gé, ĩ ímú ĩmi uru, ĩ ĩmi ọcū ũnjí ũnjí. ĩ ímú ĩmi jī tō Jó Múngú ri Zizú rī pi agã, āzini ĩ ĩmi jī jó āngū ũ'yízú rī pi agã, ĩ ĩmi tō 'bãgú rī pi ẹndrētī gé, āzini gávānã rī pi ẹndrētī gé, ĩmi ní mã pámvú ũbī rī sī.

¹³ 'Dīri ímú adri ĩmi ní drīlé múké ĩmi ní mávé tā ũlūzú kōpi ní.

¹⁴ 'Bo ĩmi dō ri ĩmī tī gã, lē ĩmi rikí ĩmi ũsūú drãã tā ĩmi ní lēé átã rī sī ku.

¹⁵ Ā'diātāsīyã ma ĩmi ní átángã pīrī rī sē nī, āzini ma ĩmi ní úmī rī sē nī, ĩmivé ari'ba rī pi ícókí ĩmi ideé ku, dōku kōpi ícókí 'yoó tā ĩmi ní 'yoó rī ũnjō 'dīni ku.

¹⁶ Sã āzi sī, ĩmi ẹtépī, ĩmi ẹndrēpī, ĩmi ẹ'dípã, ĩmi ẹdrīpī, āzini ĩmivé ũndī rī pi, kōpi ímú ĩmi ũli 'be, kōpi ĩmi uruko ú'dí ũdrã rá.

¹⁷ 'Bã rī pi ārēvú céré ímú ĩmi gã sī mã tā sī.

¹⁸ 'Bo drī'bī ĩmi drīgē rī ālu ni ícō āvī ku.

¹⁹ ĩmi tukí dō pá tītī ĩmivé ẹ'yīngará agã, ĩmi ídri 'dãni'dãni rī ísú rá.

*Ī ímú Yērúsálémã ri iza rá
(Mātáyo 24:15-21; Mārãkō 13:14-19)*

²⁰ “Īmi ndrekí dō āngaráwã rī pi cekí Yērúsálémã ri kūrū, ĩmi nī 'yozú kīnī, sã ĩ ní Yērúsálémã ri izazú rī ícã gí.

²¹ Kúru lē 'bã adri'bã āngū Yūdáyã vé rī agã rī pi ā ápákí mužú írã gã 'dãã, 'bã adri'bã kūrú agã rī pi ā fūkí kūrú rī agásí āmvé, 'bã adri'bã kūrú rī agã ku rī pi ā gōkí fí kūrú rī agã 'dãã ku.

²² Ā'diātāsīyã sã 'dīri ĩ ní āngū ĩrīñázú rī, tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agã rī, ā nga rí 'i fūú tī ni gé bēnī.

²³ Ụ'dú 'dãri gé, ũkú 'a be rī pi ímú ĩzãngã ísú ũnjí ũnjí, āzini ũkú rī'bã bã sē'bã ndrũ'bã anjīnjã ní rī pi kpã ímú ĩzãngã ísú ũnjí ũnjí. ĩzãngã ri ímú adri ũnjí ũnjí āngū 'dãri agã, Múngú ã 'a ri ve 'bã 'dī'bée ní ũnjí ũnjí.

²⁴ Ari'ba rī pi ímú 'bã rī pi ú'dí ílī ãcō sī. Kōpi 'bã rī pi uruko uru jī āngū jãkã rī pi vé rī gé. 'Bã adri'bã Yãhúdī rú ku rī pi ímú Yērúsálémã ri ru, kōpi adri Yērúsálémã agã 'dãã, cīngbã sã kōpivé rī ní dezú rī gé.”

'Bã Mvã vé ĩgōngará

(Mātáyo 24:29-31; Mārãkō 13:24-27)

²⁵ Yēsū ní 'yozú kīnī, “Tã āyázú āyāyã ni ímú índrē ũtú rī mī gé, mbãã rī mī gé, āzini línýã rī pi mī gé. 'Bã vū drīgē nōgō rī pi ímú adri ānī ũrī sī, kōpi ẹ drī ri ímú ábã yī tafu rī vé uringará sī, āzini ĩrivé úvángará ngūyã ngūyã rī sī.

²⁶ Ūrī ri 'bã rī pi fū ambamba, tā ímúpi 'i ngaápi vū drīgē rī sī. Ngã 'bū gé rī pi ārēvú céré, ĩ ímú kōpi aya u'de vūgã.

²⁷ Sã 'dãri gé, ma 'Bã Mvã 'i, kōpi ímú mávé ímúngará ĩrībītī agásí ũkpō be rī ndre, āzini mávé dīngará pōwūpōwū rī ndre ĩ mī sī.

²⁸ ĩmi ndrekí dō tā 'dī'bée í'dókí ĩ ngaá gí, ĩmi tukí pá uru sī, ĩmi ingakí ĩmī drī uru, ā'diātāsīyã sã ĩ ní ĩmi pazú rī ícã ĩnyīnjã gí.”

Nãpí pētī ĩ ní zī fīgī rī vé rī

(Mātáyo 24:32-35; Mārãkō 13:28-31)

²⁹ Yēsū ní kōpi ní nãpí 'dīri ũlūzú, “Īmi ndrekí drī pētī ĩ ní zī fīgī 'dīri kã, āzini ĩmi ndrekí drī pētī rī pi kã.

30 Kòpì kádò í'dó rúú, ìmi nǐ 'yozú kìnǐ, èézũ ícá ìnyinǎ gí.

31 Ìri kpá adri sũ 'dĩri tǐnǐ, ìmi ndrekí dō tā má ní lúú ìmi ní 'dĩ'bée ri 'i nga, ìmi nǐ 'yozú kìnǐ, mǎlũngǎ Múngú vé rǐ ícá ìnyinǎ gí.

32 Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'dĩni, 'bá uruko'bée ìmi àsámvú gé 'dĩgé ícókí drǐ ũdrǎá ku, cǐngbá tā 'dĩ'bée ní ì ngazú rǐ gé.

33 'Bũ pi vũ be, ìri ímú de rá, 'bo ú'dúkò mávé rǐ de ku.

34 "Ìmi ndrekí múké, ìmi ríkí ésí 'bǎá ngá nyanya drǐgé ku, āzini ìmi ríkí íwá mvuú ìmērēzú ānǐ ku, āzini ìmi ríkí ìmi ũsũú drǎá tā nyòókú nōri vé rǐ sǐ ku, ìmi ríkí dō tā 'dĩ'bée 'oó, ú'dú ũdũ vé rǐ ímú ícá mbēlējá, ìmi ícókí nǐ ku.

35 Tā 'dĩri ímú 'i nga 'bá adri'bá vũ drǐgé nōgò rǐ pi ní céré.

36 Lē ìmi adrikí mǐ be kowu, ìmi zíkí Múngú ri, tā ímú'bá ì nga'bá 'dĩ'bée ē ísú rí ìmi ku, ma 'Bá Mvá 'i, ìmi tukí rí pá má ẹnḍetǐ gé ũrǐ ākó."

37 Ú'dú ālu ālu, Yēsũ ri écǐ 'bá rǐ pi ímbá Jó Múngú vé rǐ ā bóró gá 'dǎá, ũndrēǎ álu ālu, ìri mu ánga ì ní zǐj Írǎ Ōlívē vé rǐ drǐgé 'dǎá, ìri la 'dǎlé.

38 Kádò adrií ũ'bütǐ kũnǐkũnǐ, 'bá rǐ pi ri ímú tā Yēsũ ní ímbá rǐ yǐ Jó Múngú vé rǐ ā bóró gá 'dǎá.

22

Yúdã 'be Yēsũ ã ũli

(Mátáyo 26:1-5, 14, 16; Mǎrǎkò 14:1-2, 10-11; Yũwǎnǐ 11:45-53)

1 Ūmũ ì ní Pángá ni 'Bǎá Údrá ku rǐ* vé Ú'dú Múngú ní Èlǐzú Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ nyazú rǐ kǎ ícá ìnyinǎ gí,

* **22:1 22:1** Ūmũ ì ní Pángá ni 'Bǎá Údrá ku rǐ nyazú rǐ: Yǎhúdǐ rǐ pi ri ũmũ 'dĩri nya ca ú'dú ézǐrǐ, kòpì ri ú'dú Múngú ní ì pazú adringará túgērǐ rú 'bá Èjēpētò vé rǐ pi drǐgé sǐ rǐ vé tā ígá ānǐ. Ūmũ 'dĩri ì í'dó nya Ú'dú Múngú ní Èlǐzú Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ gé. 'Í lǎ Wũngará 12:17-20. † **22:7 22:7** Kǎbǐlò mvá: Múngú sē tǎimbǐ Mósē ní kìnǐ, 'bá rǐ pi ā zǎkí kǎbǐlò Múngú ní rǒbõñõ rú, ā trúkí ri kòpì ívé ùnjǐkǎnyǎ agásí rá. Sē ì ní Yēsũ ri zǐzú Kǎbǐlò Mvá Múngú vé ni ānǐ, ā'diātāsīyǎ Múngú ípē ìri ímú drǎá 'bávē ùnjǐkǎnyǎ ũjǐ. 'Í lǎ Wũngará 12:17-28; Mǎrǎkò 14:12; Yũwǎnǐ 1:29-35; 1 Kòrínítò 5:7; 1 Pētērò 1:19. ‡ **22:7 22:7** Ú'dú Múngú ní Èlǐzú Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ: Yǎhúdǐ rǐ pi ri ú'dú Múngú ní ótú èlǐzú Ísērélē rǐ pi vé jó rǐ pi tǐ gé sǐ Èjēpētò gá 'dǎá rǐ vé tā ígá. Ótú kòpì é'bípǐj ũbékí kǎbǐlò ā àrǐ ívé kǐtǐj ē èrǐfe gá sǐ, sē Múngú ú'dǐ kòpì kuyé. Múngú ú'dǐ 'bá Èjēpētò vé kǎbǐlò àrǐ ũbē'bá ívé kǐtǐj ē èrǐfe gá sǐ kuyé rǐ pi vé anjǐ agò kǎyú rǐ pi ũdrǎá 'bá ālu ālu vé 'bētǐ àsámvú gé sǐ rá. 'Í lǎ Wũngará 12:17-28.

2 atala atala rǐ pi drǐgé rǐ pi, 'bá tǎimbǐ ímbá'bá rǐ pi be, ríkí lètǐ ndǎá lēzú Yēsũ ri ruzú kírǐ, ìri 'dǐzú drǎzú rá, ā'diātāsīyǎ kòpì 'okí ũrǐ sǐ 'bá rǐ pi sǐ.

3 Kúru Sātánǎ ní fizú Yúdǎ ì ní zǐj Ísǐkǎrǐyótǎ ē ésí agá. Yúdǎ ri Yēsũ vé 'bá áyúāyũ mudrǐ drǐ ni ìrǐ rǐ pi vé āzi.

4 Yúdǎ ní ngazú mužú atala atala rǐ pi drǐgé rǐ pi vúgá, āzini ũgalaku Jó Múngú vé rǐ ũtē'bá rǐ pi vúgá 'dǎá, ìri ní rizú lètǐ 'í ní lēzú Yēsũ ā ũli 'bézú rǐ átázú kòpì ní.

5 Atala atala rǐ pi drǐgé rǐ pi ũgalaku rǐ pi be adrikí āyǐkò sǐ, kòpì kìnǐ, ì mǐfēngǎ sē Yúdǎ ní rá.

6 Yúdǎ ā'yǐ rá, ìri ní í'dózú lètǐ ndǎzú, 'í sē rí Yēsũ ri kòpì drǐgé, ākūdē 'bá bǐtrǐkǎ rǐ pi 'dǎáyo.

Ínyá ũdũ Yēsũ ní nyaá ívé 'bá mudrǐ drǐ ni ìrǐ rǐ pi be rǐ

(Mátáyo 26:17-25; Mǎrǎkò 14:12-21; Yũwǎnǐ 13:21-30)

7 Ūmũ ì ní Pángá ni 'Bǎá Údrá ku, ì ní rizú kǎbǐlò mvá† úlǐzú Ú'dú Múngú ní Èlǐzú Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ‡ vé rǐ nyazú rǐ kǎ ícá,

8 Yēsũ ní Pētērò pi pēzú mužú Yũwǎnǐ be drǐdrǐ, ìri ní 'yozú kìnǐ, "Ìmi mǔkí 'bá ní ānyǎngǎ Ú'dú Múngú ní Èlǐzú Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ vé rǐ á'dí, 'bá mǔkí rǐ nyaá."

9 Kòpì ní ìri zǐzú kìnǐ, "Í lē 'bá mǔkí á'dí íngũgá?"

10 Ìri ní újázú kòpì ní kìnǐ, "Ìmi kádò caá kǐrú rǐ agá 'dǎlé, ìmi ágó āzi ísú ìri yǐj 'dú mužú ũdrǐ sǐ. Ìmi 'dekí mǔjǐ ìri ā vǐdrǐ gé sǐ, cǐngbá jó ìri ní mužú fizú rǐ agá 'dǎá.

11 Ìmi 'yokí jó 'dǐpa ní, 'Ímbǎpi zǐ kìnǐ, 'Bá mu ũmũ Ú'dú Múngú ní Èlǐzú Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ nya mávé 'bá mâ pámvú ũbǐ'bá rǐ pi be íngũgá?"

12 Ìri ìmi ní jó ã 'a ãmbúgú urulésìla rĩ lū, údékí 'a ni kú múké múké. Ìmi á'díkí 'bá ní ìnyá rĩ 'dãlé."

13 Kòpì ní 'dezú mužú kùrú rĩ gé 'dãlé, kòpì ìsúkí ngá rĩ pi ãrèvú céré sũ Yèsũ ní 'yoó rĩ tìni. Kòpì ní ìnyá ùmũ Ụ'dú Múngú ní Èlìzú Jó rĩ pi tì gé sĩ rĩ vé rĩ á'dízú 'dãlé.

Ìnyá Úpí vé uletere rĩ vé nyangára (Mátáyo 26:26-30; Mārākō 14:22-26; 1 Kōrínītō 11:23-25)

14 Sã ùmũ rĩ nyazú rĩ kã ícò, Yèsũ pi ní úrízú ívé 'bá áyúáyũ rĩ pi be mísá ìnyá nyazú rĩ ã jèlé gá.

15 Ìri ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Ma úvá be, á lè Ụ'dú Múngú ní Èlìzú Jó rĩ pi tì gé sĩ rĩ vé ùmũ nyaá ìmi be trú, ìsúzá á nya drĩ ìzāngā rĩ kuyé.

16 Á lè 'yoó ìmi ní, á gō ùmũ nōri āzi nyaá ìmi pi be ñí ku, cīngbá Múngú ní 'bá rĩ pi oyuzú fizú ívé mālūngā agá rĩ gé."

17 Ìri ní kópō rĩ í'dúzú, ìri ní òwō'dífō sēzú Múngú ní, ìri ní 'yozú kīnī, "Ìmi è'yíkí, ìmi ãlèkí mvuú ìmi āsámvú gé sĩ.

18 Á lè 'yoó ìmi ní 'dīni, í'dózú āndrū mužú drīdrī, á gō vīnyō mvuú ñí ku, cīngbá mālūngā Múngú vé rĩ ní ìmúzá rĩ gé."

19 Ìri ní kpá pánga í'dúzú, ìri ní òwō'dífō sēzú Múngú ní, ìri ní pánga rĩ āndízú, ìri ní sēzú kòpì ní, ìri ní 'yozú kīnī, "Dīri mávè rù'bá má ní sēé ìmi tā sĩ rĩ, ìmi 'okí 'dīni mà tā ígázú ānī."

20 Kòpì kã ìnyá rĩ nyaá deé gí, ìri ní kpá kópō rĩ í'dúzú, ìri ní 'yozú kīnī, "Kópō 'dīri, ìri mávè ārí dāápi ìmi tā sĩ, Múngú ní ùndī ú'dí ruzú rĩ.

21 Ágò ìmúpi mà ùli 'beépi rĩ, 'bã ri nga nya ìri be mísá drīgé trú.

22 Ma 'Bá Mvã 'i, mà ìmú drã sũ ì ní tā ni ùtĩjí gí rĩ tìni, 'bo ìzāngā rĩ ìmú adri 'bã mà ùli 'beépi rĩ vé ni."

23 Yèsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní í'dózú ì uzizú ì āsámvú gé sĩ kīnī, 'bã ì āsámvú gé lēépi tā 'dīri 'oópi rĩ ã'di 'i.

24 Yèsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní í'dózú āgátá gázú ì āsámvú gé sĩ kòpì kīnī, "Mālūngā úmvúlésì ìmúpi rĩ gé, ã'di ri adri 'bã ãmbúgú rú nĩ?"

25 Yèsũ ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Bãgú sùrú rĩ pi agásì rĩ pi ùkpō be tãimbí sēzú ìvé 'bá rĩ pi ní, drīkoma ùkpō be rĩ pi ri 'yo ì ùndī 'bá rĩ pi vé ni.

26 'Bo lè ìmi adrikí sũ 'bã 'dī'bée tìni ku, 'bã lēépi adripi ãmbúgú rú rĩ, lè ã adri sũ mváná mādānā rĩ tìni, lè 'bã āngū ruzúpi rĩ ã adri sũ ãtí'bá tìni.

27 'Bá úrípi mísá gārã gá ìnyá nyaápi rĩ pi 'bá ìnyá rĩ sēépi ìri ní rĩ be, 'bã ngōri ãmbúgú nĩ? Adri 'bá úrípi mísá gārã gá ìnyá nyaápi rĩ 'i kuyé? 'Bo mà ìmi āsámvú gé nōgò, mà adri sũ 'bã ríipi ngá sēépi rĩ tìni.

28 Sã tā ùkpó ùkpó ní mà ù'bīzú rĩ gé, 'bá pá tu'bá títí má be trú rĩ ìmi 'i.

29 Mà ìmi ní ùkpō sē āngū ruzú sũ 'bãgú rĩ pi ní ruzú rĩ tìni, sũ mà Ètèpi ní mà 'bãá 'bãgú rú āngū ruzú rĩ tìni.

30 Kúru 'bã ìmú ngá nya ìmi be, āzini ngá mvu ìmi be trú mávè mālūngā mà ní ìmú ruzú rĩ gé 'dãá, 'bã ālu ālu ri ìmú úrí lúpá drīgé, tā lì sùrú Ìsèrélè vé mūdri drī ni ìrĩ rĩ pi drīgé."

Yèsũ átá tā Pétēró ní ìmúzá 'i gázú rĩ (Mátáyo 26:31-35; Mārākō 14:27-31; Yūwánī 13:36-38)

31 Yèsũ ní 'yozú kīnī, "Sīmónā, Sīmónā, 'í ndre drī ká! Sātánā zì kīnī, 'í lè ìmi yaá sũ ì ní ānyá yaá rĩ tìni.

32 'Bo Sīmónā, á zì mí ní Múngú ri, ã sē rí mívè è'yīngará ã adri rí ùkpó ùkpó. Mí újá dō mívè èsì ìgōzú má vúgá gí, 'í ko mí ògūpī ã ìzã, kòpì ã adrikí rí ùkpó ùkpó ìvé è'yīngará agá."

33 'Bo Pétēró ní újázú kīnī, "Úpí, mà ã'yī rá, 'bã mù mí be trú jó āngū ù'yīzú rĩ agá 'dãá, 'bã ùdrã mí be trú."

34 Yèsũ ní újázú kīnī, "Pétēró, á 'yo mí ní 'dīni, mi ìmú mà gã ca vú be na, mi 'yo, 'í nĩ mà kuyé, lōgúlōgú ri kúru céré 'be."

35 Kúru Yèsũ ní kòpì zizú kīnī, "Má ní ándúrú ìmi pēzú mužú ú'dúkó múké rĩ ùlūngará gá mūfēngā ākó, kūmvū ākó, dōku ngá pá gá ākó rĩ gé, ìmi unukí ngá ākó sĩ rá?"

Kòpì ní újázú kīnī, "Bá unukí ngá ākó sĩ kuyé."

36 Yēsũ ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Bo nóni ĩmi mūfēngā jì jūru be rá. ĩmi dō ìlì āco ākó, ĩmi uzíkí ĩmivé bōngó akoó rŭkũ rī pi, ĩmi jekí ìlì āco ānī.

37 Á 'yo ĩmi ní 'dīni, sīkí Búkũ Múngú vé rī agá kīnī, “Dukí ĩrivé tā 'bāá sũ 'bá tā ũnjí 'oópi rī tīnī.’ Tā 'dīri ímú 'i nga mâ rŭ' 'bá gá rá. Ádarú tā ĩ ní sī Búkũ Múngú vé rī agá mâ tā sī rī, ĩri nóni rī 'i nga fũ tī ni gé.”

38 Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rī pi ní 'yozú kīnī, “Úpí, 'í ndre drī ká, 'bā ìlì āco be ĩrī kú nō.”

Yēsũ ní újázú kīnī, “Átángá rī ē ēsī 'dīgé.”

*Yēsũ zì Múngú ri ívé drāngará ā tā sī
(Mātáyo 26:36-46; Mārākō 14:32-42)*

39 Yēsũ ní 'dezú mužú Írā Ōlívē vé rī drīgé 'dāá, sũ ándúru rī tīnī, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi 'dekí mužú vú ni gé sī ĩndī.

40 Kôpi kâ mužú caá írā drīgé 'dālé, ĩri ní 'yozú kôpi ní kīnī, “ĩmi zíkí Múngú ri ũkpō sī, ĩmi 'dekí rī tā ũnjí agá ku.”

41 Yēsũ ní kôpi kuzú, ĩri ní 'i útrúzú vŭŭ mādā, ĩri ní kŭmŭcí ũtīzú Múngú ri zizú kīnī,

42 “Má Ètēpi, mí ā'yī dō rá, 'í 'du kópō ĩzāngā vé 'dīri má rŭ' 'bá gá sī rá. 'Bo ā adri má ní lēé rī tīnī ku, ā adri mí ní lēé 'oó rī tīnī.”

43 Mālāyíkā ālu íngá 'bŭ gé 'dāásī, ímú 'i 'daá ęndrēti ni gé, ĩri ní ũkpō sēé.

44 Yēsũ ē ēsī ísú ĩzāngā ambamba, ĩri ní Múngú ri zizú ēsī be céré, ĩrivé úrŭndę ra nyōkú gé 'dāá, sũ ārī ní raá rī tīnī.

45 Yēsũ kâ Múngú ri zīj deę gí, ĩri ní íngázú ęru, ĩri ní 'i újázú gōzú ívé 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá rī pi vúgá 'dālé, ísú kôpi ri ú'dú ko, kôpi āndēkí káyī, kôpi adrikí kuú ĩzāngā sī.

46 ĩri ní kôpi zizú kīnī, “Ngá ĩmi ní rizú ú'dú kozú 'dīni rī ā'di? ĩmi ngakí ęru, ĩmi zíkí Múngú ri, tā ũnjí ā ũ'bī rī ĩmi ku.”

22:37 22:37 Ísáyā 53:12 § 22:54 22:54 Átálágú āmbúgú rī: Átálágú āmbúgú rī ndē atala rī pi céré, ā'diātāsīyā ĩri 'yéná fi Jó Múngú vé rī agá Vŭrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, ĩri fi vú ālu ílì ālu agá. ĩri ārī rōbōņō vé rī jì ũnjikānyā ũjīzú. 'Í lā Lęvītīkā 16; Ēbērē 9.

*Yēsũ vé rŭngará
(Mātáyo 26:47-56; Mārākō 14:43-50;
Yŭwánī 18:3-11)*

47 Yēsũ kâ rī á tá ívé 'bá áyúāyũ rī pi be, 'bá bītríká pi ní ícázú, Yēsũ vé 'bá áyúāyũ mužrī drī ni ĩrī rī pi vé āzi, Yŭdā íkó kôpi ē drī ímúzú nī. ĩri ní mužú Yēsũ ri u'dezú ęzizú bēdrī sī.

48 Yēsũ ní ĩri zizú kīnī, “Yŭdā, ma 'Bá Mvā 'i, 'í lē ma ęzi bēdrī sī lŭzú kīnī, 'í lē mâ ũli 'beé?”

49 Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rī pi kâ tā rīpi 'i ngaápi 'dīri ndreé, kôpi ní Yēsũ ri zizú kīnī, “Úpí, 'bá fŭkí ũmbā kôpi be ìlì āco rī sī ĩyí?”

50 Kôpivé 'bá ālu ní átálágú āmbúgú rī vé átí' 'bá ē bī drī ęndēpi gé rī gazú ìlì āco rī sī mvōrú 'dezú vŭgá 'dāá.

51 Yēsũ ní 'yozú kīnī, “Dīni kuyé!” ĩri ní ágó rī ē bī úlózú, ágó rī ē bī ní ícázú múké.

52 Kúru Yēsũ ní 'yozú atala atala rī pi drīgé rī pi ní, ũgalaku Jó Múngú vé rī ũtē' 'bá rī pi ní, āzini 'bá ambugu ímú' 'bá 'i rŭ' 'bá rī pi ní kīnī, “ĩmi ri ímú ìlì āco āco ni pi be, túré be ĩmi drīgé sī, ĩmi ũsŭkí ma 'bá rīpi 'bá wa' 'bá ārī' 'bá rŭ rī pi ē drī koópi ni?”

53 Ú'dú céré á ri adrii ĩmi be trŭ Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ĩmi rŭkí ma kuyé. 'Bo sâ nōri ĩmivé ni, ādróko ní ívé ęzī ngazú ānī rī.”

*Pétēró gā Yēsũ ri sī
(Mātáyo 26:57-58, 67-75; Mārākō
14:53-54, 66-72; Yŭwánī 18:12-18, 25-27)*

54 Kôpi ní Yēsũ ri ruzú jizú mužú átálágú āmbúgú rī vé kání agá 'dālé. Pétēró se 'i gōzú vŭlé rú.

55 'Bá āngŭ ũtē' 'bá rī pi ũdēkí ācí bóró rī agá 'dāá, kôpi úríkí ācí rī ā gārā gá, Pétēró ní fizú úrízú kôpi āsámvú gé.

56 Túgęřŭná āzi ũkú rú ni ní Pétēró ri ndrezú úrí kuú ācí rī tī gé 'dāá. ĩri ní Pétēró ri ndrezú gōgō, ĩri ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, “Ágó nōri, kôpi rikí ándúru adrii Yēsũ be trŭ.”

57 'Bo Pétëró gã tâ ìri ní 'yoó 'dĩri rá kìnĩ, "Ūkú 'dĩri, á nĩ ágó 'dĩri kuyé."

58 Vùdrĩ ni kã vùú mādã, ágó ãzi ní kpá Pétëró ri ndrezú, ìri ní 'yozú kìnĩ, "Mi ágó ì ní ruú 'dĩri vé ógúpì."

Pétëró ní újázú kìnĩ, "Ágó 'dĩri, má adri ìri ógúpì ku!"

59 Kã muú adri sã ãlu ã vùdrĩ gé, ágó ãzi ní kpá rizú sizú kìnĩ, "Ádarú ágó 'dĩri, kòpi rikí adrií ìri be trù, ã'diätäsïyã ìri Gãlíláyãgú."

60 Pétëró ní újázú kìnĩ, "Ágó 'dĩri, á nĩ tâ mí ní rií átã 'dĩri kuyé." Pétëró kã rií tâ 'dĩri 'yoó, koro lõgúlõgú ní cëré 'bezú.

61 Úpí Yësũ ní 'i újázú Pétëró ri ndrezú. Kúru Pétëró ní tâ Úpí ní 'yoó 'í ní, "Mi ímú ma ga ca vú be na, lõgúlõgú ri kúru cëré 'be" 'dãri vé tâ ígázú.

62 Pétëró ní ngazú füzú ãmvé, ìri ní í'dózú ãã ngozú mádrã mádrã rú.

Ängaráwá Yësũ ri ütë'bánĩ rĩ pi rikí Yësũ ã drĩ ìnjá

63 Ängaráwá Yësũ ri ütë'bánĩ rĩ pi ní í'dózú Yësũ ã drĩ ìnjázú, ãzini ìri ugbázú.

64 Kòpi úmbékí ìri ã mị cí, kòpi ní ìri zizú kìnĩ, "Í lũ 'bánĩ, ã'di gbã mi nĩ?"

65 Kòpi rikí átángã ùnjí ùnjí ni pi átã, ìri u'dazú.

Jíkí Yësũ ri drĩkoma Yãhúdĩ rĩ pi vé tâ lị'bánĩ rĩ pi ãndrètĩ gé

(Mātáyo 26:59-66; Mārākō 14:55-64; Yūwánĩ 18:19-24)

66 Kã muú adrií ù'bútĩná rĩ sĩ, 'bánĩ ambugu rĩ pi, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, ãzini 'bánĩ tãĩmbĩ ímbá'bánĩ rĩ pi be, kòpi ní ì úmúzú vürã ãlu gé Yësũ vé tâ lizú, ì ní Yësũ ri ìjizú ímúzú kòpi ãndrètĩ gé.

67 Kòpi ní 'yozú kìnĩ, "Mi dõ Kúrísítõ 'i, 'í lũ 'bánĩ."

Yësũ ní újázú kìnĩ, "Mã lũ dõ ìmi ní, ìmi ícókí ẽ'yĩ ku.

68 Mã zì dõ ìmi tâ sĩ, ìmi ícókí újã má ní ku.

69 'Bo í'dózú ãndrũ muú drĩdrĩ, ma 'Bã Mvã 'i, ma mu úrí Múngú Ūkpõ 'Dĩpa vé drĩ ãndépì gé."

70 Kòpi ní cëré ìri zizú kìnĩ, "Mi Mvã Múngú vé ni?"

Ìri ní újázú kìnĩ, "Tã ìmi ní 'yoó rĩ pĩrĩ."

71 Kúru kòpi ní 'yozú kìnĩ, "'Bã yĩkí tâ rĩ tị ni gé gí. Nga 'bánĩ lëzú 'bánĩ ãzi ã ìmú tâ rĩ átã nĩ rĩ ã'di?"

23

Jíkí Yësũ ri Pílátõ ãndrètĩ gé
(Mātáyo 27:1-2, 11-14; Mārākō 15:1-5; Yūwánĩ 18:28-38)

1 Drĩkoma Yãhúdĩ rĩ pi vé tâ lị'bánĩ rĩ pi ãrëvú cëré, kòpi ní Yësũ ri jizú muú Pílátõ ãndrètĩ gé 'dãã.*

2 Kòpi ní í'dózú ìri tözú, kòpi kìnĩ, "'Bã nĩkí rá ágó nõri ri 'bávë 'bánĩ rĩ pi ã drĩ úcì kìnĩ, kòpi ã ùfëkí mũfëngã umbe jezú rĩ 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ní ku, ìri ri 'yo, 'i Kúrísítõ, ãzini 'i 'bãgú."

3 Kúru Pílátõ ní Yësũ ri zizú kìnĩ, "Ádarú mi 'bãgú Yãhúdĩ rĩ pi vé rĩ?"

Yësũ ní újázú kìnĩ, "È, ìri adri sũ mí ní 'yoó rĩ tĩnĩ."

4 Kúru Pílátõ ní 'yozú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi ní, ãzini 'bánĩ bĩtrĩká rĩ pi ní kìnĩ, "Mã ísú tâ ùnjí ì ní tâ lizú ãní ágó nõri drĩgé ni kuyé."

5 'Bã rĩ pi rikí sí kìnĩ, "Ágó 'dĩri úcì 'bánĩ rĩ pi ã drĩ ívé tâ ímbálë ùnjí rĩ sĩ 'bávë ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ cëré. Í'dó ívé tâ 'dĩri ímbã ãngũ Gãlíláyã vé rĩ agã, ícã kpã ívé drĩ úcĩngará rĩ be Yërúsãlémã gã nõgõ."

6 Pílátõ kã tâ 'dĩri yĩ, ìri ní zizú kìnĩ, ágó 'dĩri nyo Gãlíláyãgú?

7 Pílátõ kã nĩ ãmã 'yozú kìnĩ, Yësũ ri adrií Gãlíláyã gã ãngũ Èródë ní ruú rĩ agã, Pílátõ ní Yësũ ri pëzú muú Èródë vúgã 'dãã, sã 'dãri gé, Èródë ri adrií Yërúsãlémã gã 'dãã.

Yësũ tu pá Èródë ãndrètĩ gé

8 Èródë kã Yësũ ri ndrëé, adri ãyĩkõ sĩ, ã'diätäsïyã 'du sã ãco, lë kõdõ Yësũ ri ndrëé. Èródë yì tâ Yësũ ní 'oó rĩ pi kárakarã, 'bã ẽsĩ, lë kõdõ Yësũ ã 'o tâ ãyãzú ãyãyã ni 'í mị gé sĩ.

* 23:1 23:1 Pílátõ ãndrètĩ gé 'dãã: Kòpi jíkí Yësũ ri muú gávãnã Pílátõ Rómã vé rĩ ãndrètĩ gé, ã'diätäsïyã Pílátõ ri ícõ Yësũ vé tâ lị ã 'dĩkí ìri drãã rá nĩ. 23:8 23:8 Lúkã 9:9

9 Ēródē uzì Yēsũ ri tã sī kárakarã, 'bo Yēsũ újá ìri ní tã àzi kuyé.

10 Atala atala rĩ pi drĩgè rĩ pi, 'bã tãĩmbĩ ìmbã'bã rĩ pi be, tukí pá kuú 'dãlé, kòpi rikí ìri tóó tã ùnjí ùnjí ni pi sī.

11 Kúru Ēródē pi ívé àngáráwã rĩ pi be, kòpi ní Yēsũ ē drĩ ìnjázú, àzini ìri u'dazú. Kòpi sukí bõngó akoóko rũkũ múké múké ni† rù'bã ni gé. Kúru kòpi ní gòzú ìri pèzú muzú Pílátõ vùgã 'dãã ùzi.

12 Ándúru Pílátõ pi Ēródē be, kòpi àrì'bã rú ì àsãmvú gé sī. Ù'dù 'dãri gé, kòpi gòkí ícã ùndĩ rú ì àsãmvú gé sī.

Pílátõ à'yí Yēsũ ri sèé 'dij drãã rá

(Mátáyo 27:15-26; Mārãkõ 15:6-15; Yũwãní 18:39-19:16)

13 Pílátõ ní atala atala rĩ pi drĩgè rĩ pi zizú 'bã ambugu rĩ pi be, 'bã rĩ pi be céré ìmúzú vũrã ãlu gé,

14 ìri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Ìmi ìjĩkí ágó nõri tóó, ìmi kìnĩ, ìri ri 'bã rĩ pi ē drĩ ùcì, 'bã rĩ pi ã wakí rí ari'ba rú. Má uzì ìrivé tã ìmi ẽndrètì gé 'dĩgè, má ìsú tã àzi ùnjí ìmi ní ìri tòzú ni rù'bã ni gé kuyé.

15 Ēródē ìsú kpã tã ùnjí rù'bã ni gé kuyé, ìri ní ágó rĩ ìpèzú ìgòzú 'bã vùgã nõ, sũ ìmi ní ndrèé rĩ tĩnĩ, tã àzi ì ní ágó 'dĩri 'dizú drãzú ni ãlunãni 'dãáyo.

16 Ma ìri gbã, ma kúru ìri oyú."

17 Ù'dù ùmũ nyazú rĩ gé, lè Pílátõ ã oyú 'bã ì ní ù'yĩ rĩ pi vé ãlu jó àngũ ù'yĩzú rĩ agãsĩ àmvé.‡

18 'Bã bĩtrĩká rĩ pi ní céré ó'úzú kìnĩ, "Ã 'dikí ágó 'dĩri drãã 'dĩsĩ rá. Mí oyú 'bã ní Bãrãbã ri áyu."

19 'Bekí Bãrãbã ri jó àngũ ù'yĩzú rĩ agã tã ìri ní 'bã rĩ pi ē drĩ ùcì wazú àrì'bã rú Yẽrùsãlémã agã 'dãã rĩ vé tã sī, àzini ìri ní 'bã 'dij drãã rĩ vé tã sī.

20 Pílátõ ní átázú kòpi ní dīj, ã'diãtãsiyã lè kòdõ Yēsũ ri oyuyú rá.

21 'Bo kòpi rikí ó'ú muzú drĩgélé, "Ã gbãkí ìri pètì alambaku sígè, ã gbãkí ìri pètì alambaku sígè."

22 Vú na ni gé, Pílátõ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Tã ùnjí ágó nõri ní 'oó rĩ ã'di? Má ìsú tã ã pá ì ní ícòzú ìri 'dizú drãzú ni kuyé. Ma ìri sè gbã, ma kúru ìri oyú rá."

23 'Bo 'bã rĩ pi gòkí ó'ú ù'dúkó be uru 'dãã kìnĩ, "Ã gbãkí Yēsũ ri pètì alambaku sígè." Kúru 'bã rĩ pi vé ó'ungará sè Pílátõ ã'yí kòpivé tã rá.

24 Kúru Pílátõ ní Yēsũ ri sèzú 'dizú sũ kòpi ní lèé rĩ tĩnĩ.

25 Pílátõ ní Bãrãbã ì ní 'yĩ kuú tã ìri ní wazú àrì'bã rú, àzini ìri ní 'bã 'dij rĩ ã tã sī rĩ oyuzú, sũ kòpi ní zizú rĩ tĩnĩ. Kúru ìri ní Yēsũ ri sèzú àngáráwã rĩ pi drĩgè, kòpi ã 'okí rí tã 'bã bĩtrĩká rĩ pi ní lèé rĩ.

Yēsũ vé gbãngará pètì alambaku sígè rĩ

(Mátáyo 27:31-44; Mārãkõ 15:21-32; Yũwãní 19:17-27)

26 Kòpi kã rii Yēsũ ri jĩjĩ muzú, kòpi ní Sĩmõnã Kũrènegú rĩ ruzú, ìsú ìri ri ìmú gúrú àzi gélésĩ, kòpi ní pètì alambaku rĩ 'bãzú umbe ni gé, ã 'du muzú Yēsũ ã vùdrĩ gé sī.

27 'Bã bĩtrĩká 'dekí muzú Yēsũ ã vùdrĩ gé sī, ùkú rĩ pi rikí ngoó muzú ìzãngã ìzãngã rú, ìrivé tã sī.

28 Yēsũ ní 'i újázú, ìri ní 'yozú ùkú rĩ pi ní kìnĩ, "Ìmi ùkú Yẽrùsãlémã vé 'dĩ'bée, ìmi rikí ngoó mávé tã sī ku, ìmi ngokí ìmi áyu, àzini ìmi ngokí ìmivé anjinã rĩ pi.

29 Sã àzi ìzãngã vé ni ri ìmú 'dĩ'dĩ, ìmi ìmú 'yo, 'Tãkiri rĩ adri ùkú ùndó rú anji tì'bã kuyé rĩ pi vé ni, àzini ùkú anji undru'bã bã sī kuyé rĩ pi vé ni.'

30 Kúru

" 'kòpi ìmú 'yo írã rĩ pi ní, "Ìmi í'dékí 'bã drĩgè!"

àzini kòpi 'yo ánga rĩ pi ní, "Ìmi í'dékí 'bã drĩgè!" ' ' "

31 ã'diãtãsiyã 'bã rĩ pi dõ ri tã ùnjí 'o 'dĩni, ìsúzú pètì rĩ drĩ ùbũrú, S pètì rĩ 'wi dõ gí, tã ngóni ri ìmú 'i nga nĩ?"

32 Àgõ urukõ 'bée ìrĩ ùgú'bã rú ni pi, ì ri kòpi jì mù ú'dj Yēsũ be trú.

† 23:11 23:11 Bõngó ãco akoóko múké múké ni: Bõngó ãco akoóko múké múké rĩ, 'bãgú rĩ pi ri su nĩ. ‡ 23:17 23:17 Átãngã vèrèšì 17 agã 'dĩri, búkũ Lúkã vé ì ní sī Gĩrĩkì tì sī drĩdrĩ rĩ agã 'dãáyo, 'bo gòkí sī búkũ Lúkã vé vùlé rĩ agã rá. 23:30 23:30 Òsèyã 10:8 § 23:31 23:31 Pètì ù'bũrú rĩ: Pètì ù'bũrú rĩ vé ìfífí, 'bã ùnjikãnyã ãkó ni. Pètì ã'wí rĩ vé ìfífí, 'bã ùnjikãnyã 'oópi ní. 'Bã rĩ pi 'okí dõ tã ùnjí Yēsũ ùnjikãnyã ãkó rĩ ní, kòpi tã ùnjí 'o 'bã Yẽrùsãlémã gã ùnjikãnyã 'o'bã ambamba rĩ pi ní agã rá.

33 Kòpì kã mujú caá ãngũ ì ní zìjì Drĩ Kòlòmgbò rĩ gé 'dãlé, kòpì ní Yèsù rì gbàzú pètì alambaku sígè. Kòpì ní kpá ùgù'ba ìrĩ 'dã'bée vé àzi gbàzú Yèsù ẽ drì ẽndèpì gélésìla, àzi rĩ gbàzú ìrì ẽ drì ìjì gélésìla.

34 Yèsù ní 'yozú kìnĩ, “Má Ẹtèpì, 'í trũ kòpì rá, ã'diātāsīyā kòpì nīkí tā ì ní 'oó rĩ kuyé.” Àngáráwá rĩ pi í'dúkí Yèsù vé bõngó 'beé jèké sī, kòpì awakí ì àsámvú gé sī.

35 'Bá bītríká tukí pá, rikí tā 'dĩri ndreé. Yāhūdī ambugu rĩ pi rikí Yèsù rì guḡ kìnĩ, “Ídrí ìni 'bá urukò rá pírí, ìri dō Kúrísítō Múngú ní ìpèé rĩ 'i, ídrí 'i ngúlúpí ku àsī?”

36 Àngáráwá rĩ pi gukí ìri sī, kòpì ìjìkí vinyò údrápi gí ni sèé ìri ní.

37 Kòpì ní 'yozú kìnĩ, “Mi dō 'bāgú Yāhūdī rĩ pi vé rĩ, 'í pa mí ngúlúpí.”

38 Sīkí pètì alambaku ì ní Yèsù rì gbàzú rĩ drìlè gá 'dínì, “DĪRI 'BĀGÚ YĀHŪDĪ RĪ PI VÉ RĪ.”

39 Ẹgù'ba ālu ì ní gbāá Yèsù be trù rĩ ide Yèsù rì kìnĩ, “Mi dō Kúrísítō 'i, 'í pa mí, 'í pa 'bā ìndī!”

40 Ẹgù'ba āzi rĩ ní trezú ógùpì drìgè kìnĩ, “'Í ru Múngú rì ku, ìsúzú mí ìlókò drādrā, sū ìrivé rĩ tìjì?”

41 Tā ì ní 'bā ìrīñāzú rĩ, ìri pìrì, ã'diātāsīyā ì rì 'bā ìrīñā ùnjìkānyā 'bá ní 'oó rĩ sī. 'Bo ágó 'dĩri 'o tā ùnjì ālunāni kuyé.”

42 Kúru ìri ní 'yozú kìnĩ, “Yèsù, 'í ca dō mívé mālūngā ruḡ gí, mí ǔsū mā tā be.”

43 Yèsù ní újázú ìri ní kìnĩ, “Ádarú á 'yo mí ní 'dínì, āndrũ sī, 'bā mu adri mí be trù 'bù gé 'dãlé.”

Yèsù vé drāngará

(Mātáyo 27:45-56; Mārākō 15:33-41; Yūwānī 19:28-30)

44 Kã mujú adrií Ẹtù mgbímgbì gé 'dìgè, ãngũ rĩ bī nījì kuú cìcì ãngũ 'dãri ágá, ãngũ rĩ nì caá sã na ùndrèḡá vé rĩ gé.

45 Sã 'dãri gé, Ẹtù rĩ gō kaá kuyé. Bõngó ì ní Jó Múngú vé rĩ ã 'a ẹlìzú rĩ* àsī 'í 'a ìrĩ.

46 Yèsù ní Ẹtèpì rì zìzú ú'dúkò be uru 'dãá kìnĩ, “Má Ẹtèpì, á ku mávé ìndrì kuú mí drì ágélé gá.” Kã mujú 'yoó 'dínì, ìrivé ìdri ní füzú.

47 Ẹgalaku àngáráwá rĩ pi vé rĩ kã tā 'i ngaápi 'dĩri ndreé, ìngú Múngú rì rá, ìri ní 'yozú kìnĩ, “Ádarú ágó nōri tā be pìrì.”

48 'Bá bītríká ìmù'ba Yèsù vé gbāngará pètì alambaku sígè rĩ ndre'ba rĩ pi kã mujú tā 'i ngaápi 'dĩri ndreé, ìzāngā ñò kòpì ẽ ẹsì ambamba, kòpì ní 'dezú mvizú 'bètì.

49 'Bo 'bá Yèsù rì nī'ba rá rĩ pi, ùkú ìngá'ba Gālíláyā gá ìmù'ba vùdrì ní gé sī rĩ pi be, tukí pá kuú rará rú, tēkí rii tā 'dĩri ndreé.

Yèsù vé sīngará

(Mātáyo 27:57-61; Mārākō 15:42-47; Yūwānī 19:38-42)

50 Ágó àzi rú ni Yōsépā 'i, ágó rĩ 'bá rì'ba Yāhūdī rĩ pi vé tā lī'ba rĩ pi vé àzi, ìri 'bá múké, tā be pìrì.

51 Ágó rĩ ã'yī tā 'í ògùpìjì rì'ba Yāhūdī rĩ pi vé tā lī'ba rĩ pi ní rii ǔsū, āzini kòpì ní rii 'oó Yèsù ã tā sī rĩ kuyé. Ágó rĩ íbì ìmù kūrú Ārīmātáyō vé rĩ gélésìla, kūrú 'dĩri ãngũ Yùdáyā vé rĩ ágá, ágó rĩ rì mālūngā Múngú vé rĩ vé ícāngará ùtèé.

52 Yōsépā ní mujú Pílátō vúgá 'dãá, ìri ní Yèsù vé àvũ ã tā zìzú Pílátō tì gé.

53 Kúru Yōsépā ní àvũ rĩ í'dúzú vūgá nōó, ìri ní ìmūlüzú bõngó múké ni sī, ìri ní jìzú 'bázú 'bù ágá 'dãá, 'bù rĩ gaki lūú ìrã rù'ba gá, àvũ 'bázú àní, 'bo 'bá àzi 'bā drì àvũ 'a ni gé 'dãlé kuyé.

54 Ẹ'dú 'dãri 'bá rĩ pi ní rizú ẹzì ngazú ì útúzú cazú ú'dú Sābātā vé rĩ gé rĩ. Ẹtù rĩ kādō 'deé, ú'dú Sābātā vé rĩ kúru í'dó.

55 Ẹkú ándúru ìngá'ba ãngũ Gālíláyā vé rĩ gé, Yèsù ã vùdrì ùbī'ba rĩ pi 'dekí mujú Yōsépā ã vùdrì gé sī, kòpì cakí 'bù rĩ gé 'dãlé, kòpì ndrekí àvũ rĩ vé 'bāngará 'bù ágá 'dãlé rĩ ì mì sī rá.

* 23:45 23:45 Bõngó ì ní Jó Múngú vé rĩ ã 'a ẹlìzú rĩ: Bõngó 'dĩri ẹlìkí Vürā Uletererē rĩ pi àsámvú Vürā Uletererere rĩ be rĩ àní. Átálágú àmbúgú rĩ 'yéḡá aga fi bõngó rĩ ágásī Vürā Uletererere rĩ ágá 'dãá nī, ã'diātāsīyā Múngú rì adri Vürā Uletererere ñjìpì pòwùpòwù rĩ ágá 'dãá. 'Í là Lẹvītíkā 16; Mātáyo 27:51; Mārākō 15:38; Lúkã 23:45; Ẹbèrè 6:19-20; Ẹbèrè 9:1-7.

⁵⁶ Kúru kôpi ní mvizú gōzú 'bětí, kôpi ní ũdu ngũúpi ndrĩdrĩ ni á'dízú. 'Bo kôpi ní uvuzú ú'dú Sábátã vé rĩ gé, sũ tãimbĩ Mósẽ vé rĩ ní lěé rĩ tĩni.

24

Yēsũ vé íngángará drāngará gálésila rĩ (Mātáyo 28:1-10; Mārakō 16:1-8; Yũwánĩ 20:1-10)

¹ Yĩngã sĩ ũ'bútĩ kũñĩkũñĩ, ũkú 'dĩ'bée ní ũdu ĩ ní á'dí ngũúpi ndrĩndrĩ rĩ 'duzú, kôpi ní 'dezú muzú 'bũrẽdrĩ gé 'dãá.

² Kôpi cakĩ ĩsũ gũkĩ írã rĩ 'bũ rĩ tĩ gé sĩ jělé gá gĩ.*

³ Kôpi kã fiĩ 'bũ rĩ agá 'dãlé, kôpi ĩsũkĩ Úpĩ Yēsũ vé ávũ kuyé.

⁴ Kôpi ĩ drĩ ábã tá 'dĩri sĩ céré céré, koro āgō ĩrĩ pi ní índrészú pá tuzú kôpi ā gārã gá, kôpivé bōngó dĩ imvesírĩlĩlĩ.

⁵ Ūrĩ ĩmvũ ũkú 'dĩ'bée agã rá, kôpi ní õvũzú ĩ drĩ úsúzú vúgá, āgō 'dĩ'bée ní 'yozú kĩnĩ, “Ngá ĩmi ní rizú 'bã ídri rú rĩ ndázú 'bã ũdrã 'bã gĩ rĩ pi āsámvũ gé sĩ rĩ ā'di?”

⁶ Yēsũ ri nōgó 'dãáyo, íngá drāngará gálésila gĩ! ĩmi ũsũkĩ tá ĩri ní lũú ĩmi ní ĩsúzú ākũdē ĩmi drĩ āngũ Gālĩláyã vé rĩ gé 'dãri, kĩnĩ,

⁷ 'Ma 'Bã Mvã 'i, ĩ ímũ ma sē 'bã ũñĩkãnyã 'o'bã rĩ pi drĩgē, kôpi ma gbã pētĩ alambaku sĩgē, ú'dú na ni gé, ma gō íngá ídri rú ũzi.’”

⁸ Kúru kôpi ní tá ĩri ní õtú 'yoó 'dãri ígázú.

⁹ Kôpi kã ĩfũú 'bũ rĩ agásĩ, kôpi ní muzú tá 'dĩri ũlũzú Yēsũ vé 'bã áyũāyũ mũdrĩ drĩ ni ālu rĩ pi ní, āzini 'bã urũkō Yēsũ ā pámvũ ũbĩ'bã rĩ pi ní.

¹⁰ Ūkú tá rĩ ũlũ'bã Yēsũ vé 'bã áyũāyũ rĩ pi ní rĩ, kôpivé rũ Mārĩyã Māgādēlãnã 'i, Jũwãnã 'i, Mārĩyã Yōkóbũ ěndrēpĩ 'i, ũkú urũkō'bée be.

¹¹ 'Bo kôpi ě'yĩkĩ ũkú 'dĩ'bée vé tá kuyé, ā'diātāsĩyã tá ũkú 'dĩ'bée ní ũlũú 'dĩri índrē kôpi vúgá 'dãlé tá ífĩfĩ ākó ni.

¹² Pētēro ní njuzú muzú 'bũrẽdrĩ gé 'dãlé, ĩri ní õvũzú 'bũ rĩ ā 'a ndrezú, ndre

'yēná bōngó ĩ ní ávũ rĩ ĩmũlũzú ānĩ rĩ áyu, ĩri ní mvizú gōzú 'bětí, drĩ ni ábã céré céré tá 'i 'oópi 'dĩri sĩ.

Yēsũ 'i da 'i ívé 'bã 'i pámvũ ũbĩ'bã ĩrĩ ni pi ěndrētĩ gé

(Mārakō 16:12-13)

¹³ Ū'dú ālu ālu 'dãri sĩ, Yēsũ vé 'bã ĩri ā pámvũ ũbĩ'bã ĩrĩ ni pi rikĩ muų gũrũ ĩ ní zĩĩ Ĕmáwũ rĩ gé 'dãlé, gũrũ rĩ íngázú Yērũsálēmã gá 'dãgá, vũ caá máyĩlĩ† ězĩrĩ.

¹⁴ Kôpi kã riĩ muų, kôpi rikĩ átã ĩ āsámvũ gé sĩ tá ĩ nga'bã rĩ pi sĩ.

¹⁵ Kôpi kã riĩ átã ĩ āsámvũ gé sĩ tá ĩ nga'bã 'dĩ'bée sĩ, koro Yēsũ ní ímũzú fizú kôpi āsámvũ gé, kôpi ní rizú muzú trú.

¹⁶ 'Bo Múngú sē kôpi nĩkĩ ĩri ámã kuyé.

¹⁷ Yēsũ ní kôpi zĩzú kĩnĩ, “ĩmi kã riĩ ímũ lētĩ gé 'dĩgē, ngá ĩmi ní rizú átázú ānĩ rĩ ā'di?”

Koro kôpi ní pá tuzú, kôpi ěndrētĩ adri kú ĩzāngã sĩ.

¹⁸ 'Bã ĩrĩ 'dĩ'bée āsámvũ gé, Kēlēyópã ní Yēsũ ri zĩzú kĩnĩ, “Mĩ ímũ drĩ ũmũ rú Yērũsálēmã gá nōgó, 'i nĩ tá ĩ nga'bã ú'dú 'dĩ'bée agã rĩ pi kuyé?”

¹⁹ Yēsũ ní kôpi zĩzú kĩnĩ, “Ngá rĩ ā'di ā tá?”

Kôpi ní újázú kĩnĩ, “Ngá rĩ tá 'i ngaápi Yēsũ Nāzērētāgú rĩ ā rũ'bã gá rĩ. ĩri nēbĩ, ĩri āngũ ímbã ũkpō be, āzini ĩri tá 'o ũkpō be Múngú ěndrētĩ gé, āzini 'bã rĩ pi ěndrētĩ gé.

²⁰ 'Bo atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, 'bávé 'bã ambugu rĩ pi be, kôpi rũkĩ ĩri jĩĩ muų gávãnã ěndrētĩ gé, ā lĩ ĩrivé tá, ā 'dĩkĩ rĩ ĩri drãá rá, kúru ĩ ní ĩri gbãzú pētĩ alambaku sĩgē.

²¹ 'Bo 'bã 'bãkĩ kōdō ándúrú ěsĩ céré drĩ ni gé, 'bã ũsũkĩ ĩri ímũ 'bã ĩsērélē vé rĩ pi pa nĩ. Tá 'dĩri 'o 'i 'du nóni caá ú'dú na.

²² Tá rĩ āzi 'dĩ, 'bávé ũkú urũkō'bée ũlũkĩ 'bã ní tá āzi, 'bã āyãkĩ tá rĩ sĩ rá. Kôpi kpukĩ té muų 'bũrẽdrĩ gé 'dãá ũ'bútĩ kũñĩkũñĩ,

²³ 'bo kôpi ĩsũkĩ ávũ Yēsũ vé rĩ kuyé. Kôpi ímũkĩ ũlũú 'bã ní kĩnĩ, ĩ ndrekĩ

* 24:2 24:2 Gũkĩ írã rĩ 'bũ rĩ tĩ gé sĩ jělé gá gĩ: Yōsépã gũ ándúrú írã 'bãã 'bũ rĩ tĩ gé cí. 'Í lã Mārakō 15:46.
† 24:13 24:13 Máyĩlĩ: 'Bã ri ícō ěcĩ tu ca máyĩlĩ na sã ālu agã.

índrĩlíkí mālāyíkã rĩ pi vé ni, mālāyíkã rĩ pi kìnĩ, Yēsũ ri ídri rú.

24 Kúru 'bã õgũpĩi uruko 'dekí muɣú 'búrẽdrĩ gé 'dǎlé, kòpi cakí tã rĩ ísũ sũ ùkú rĩ pi ní ùlũú ì ní rĩ tĩni, 'bo kòpi ísúkí Yēsũ ri ndreé ídri rú kuyé."

25 Kúru Yēsũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Ìmi azakaza rú, ngá ìmi ní tã nèbĩ rĩ pi ní sĩ rĩ ẹ'yĩzú mbèlẽná ku rĩ ã'di?"

26 Ìmi nĩkí 'yozú kìnĩ, drĩdrĩ ni, Kúrísítò ri ìzāngā nya, ì íbĩ ìri íngú ndò 'dĩni kuyé?"

27 Yēsũ ní í'dózú tã ì ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá 'ì tã sĩ rĩ ùlũzú kòpi ní, í'dó tã Mósè ní sĩ rĩ pi ùlũú, cĩmgbá cazú tã nèbĩ rĩ pi ní sĩ rĩ gé.

28 'Bá 'dĩ'bée kã 'bãá caá ìnyinǎ gúrú ì ní lèzú muɣú rĩ gé, Yēsũ 'o 'i sũ 'bá lèepi agaápi muɣúpi drĩdrĩ ni tĩni.

29 'Bo kòpi ní Yēsũ ri mǎzú drĩ ìrĩ sĩ kìnĩ, "Mí adri 'bá be nõgò, ùtù rĩ 'de gí." Kúru ìri ní 'dezú muɣú 'bá 'dĩ'bée vé āngá 'dǎá.

30 Kòpi kã úrí ìnyá nyangará gá, Yēsũ ní pánga í'dúzú, ìri ní òwò'dífò sèzú Múngú ní, ìri ní pánga rĩ āndĩzú, ìri ní sèzú kòpi ní.

31 Koro kòpi ã úmĩ ní 'i zĩzú, kòpi ní Yēsũ ri ámázú. Yēsũ ní āvĩzú kòpi āsámvú gé sĩ 'dĩsĩ rá.

32 Kòpi ní ì uzizú ì āsámvú gé sĩ kìnĩ, "Yēsũ kã rií átá 'bá be létĩ gé 'dĩgé, kã rií tã Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ ùlũú 'bá ní, tã 'dĩri uló nyo 'bã ẹsĩ kuyé?"

33 Kòpi ní ì újázú gōzú muɣú Yērúsālémã gá 'dǎlé, kòpi ísúkí Yēsũ vé 'bá áyúāyũ muɣú drĩ ni ālu rĩ pi 'bá adri'bá kòpi be trũ rĩ pi be úmúkí ì kú vũrã ālu gé.

34 'Bá ì úmú'bá rĩ pi ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Tã rĩ tã áda! Úpí íngá gōó ídri rú drāngará gálésĩla gí. I'da 'i Sĩmónã Pétèrò ẹndrẹti gé rá."

35 Kúru 'bá ìrĩ ímũ'bá Ēmáwũ gélésĩla rĩ pi ní tã 'i ngaápi létĩ gé 'dǎlé rĩ ùlũzú 'bá ì úmú'bá rĩ pi ní, āzini kòpi ní tã Yēsũ ní pánga āndĩzú, kòpi ní ìri nĩzú ámázú rĩ ùlũzú.

Yēsũ i'da 'i ívé 'bá 'i pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ẹndrẹti gé

(Mátayo 28:16-20; Mārākō 16:14-18; Yūwānĩ 20:19-23; Ẹzĩ 1:6-8)

36 Yēsũ vé 'bá ìri ã pámvú ùbĩ'bá ìrĩ rĩ pi kã rií átá tã 'i ngaápi 'dĩri sĩ, Yēsũ ní 'i í'dazú kòpi āsámvú gé, ìri ní kòpi ní mōdó sèzú kìnĩ, "Tākĩri ã adri ìmi be."

37 Ẹrĩ ímvú kòpi, kòpi ẹ ẹsĩ wa rá, kòpi rikí ọsũú kìnĩ, ngá ì ní ndreé rĩ índrí.

38 Yēsũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Ngá ìmi ní adrizú ẹrĩ sĩ rĩ ã'di? Mávè íngángará gōzú ídri rú rĩ vé tã fi ìmi drĩgé ku āsĩ?"

39 Ìmi ndrekí mǎ drĩ ágélé, āzini mǎ pá úgóró. 'Bá rĩ ma 'i! Ìmi ulókí mǎ rù'bá, āzini ìmi ndrekí ma, índrí ri rù'bá ākó, āzini fǎ ākó, 'bo ìmi ní ndreé rá rĩ tĩni, ma rù'bá be."

40 Yēsũ kã tã rĩ átá kòpi ní 'dĩni, ìri ní 'ì drĩ ágélé í'dazú, āzini 'ì pá úgóró í'dazú kòpi ní.

41 Kòpi ā'yĩkí tã 'dĩri āluṅani kuyé, ā'diātāsīyā āyĩkō fũ kòpi, āzini kòpi āyākí tã 'dĩri sĩ rá. Kúru Yēsũ ní kòpi zizú kìnĩ, "Ngá nyanya ìmi vúgá 'dĩlé anigé?"

42 Kòpi ní ì'bĩ ì ní á'dí gí ni í'dúzú sèzú ìri ní.

43 Ìri ní ì'bĩ rĩ ẹ'yĩzú nyazú kòpi ẹndrẹti gé 'dĩgé.

44 Yēsũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Ándúrú má ní adrizú ìmi be trũ rĩ gé, má ùlũ ìmi ní tã rĩ rá. Má kìnĩ, tã ì ní ándúrú sĩ mǎ tã sĩ búkũ Mósè ní sĩ rĩ pi agá, búkũ nèbĩ rĩ pi ní sĩ rĩ pi agá, āzini búkũ Sǎwúmǎ vé rĩ agá rĩ, ìri 'i nga fũ tĩ ni gé rá."

45 Kúru ìri ní kòpi ã úmĩ zĩzú, kòpi ã nĩkí rí tã Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ āní.

46 Ìri ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kìnĩ, Kúrísítò ri úmvúlésĩ ímũ ìzāngā nya, ìri drã, ụ'dú na ni gé, ìri ímũ íngá gō ídri rú ùzi,

47 tã 'i ngaápi rù'bá ni gé 'dĩri sĩ, ì ímũ ụ'dúkó ẹsĩ újázú rĩ ùlũ, āzini tã āngũ trũzú ùnjikānyā agásĩ rĩ ùlũ āngũ rĩ pi agásĩ céré, ì í'dó ùlũ Yērúsālémã gá.

48 Ìmi ndrekí tã 'dĩ'bée ìmĩ mĩ sĩ rá, lè ìmi ùlũkí 'bá uruko'bée ní.

‡ 24:49 24:49 Ngá Múngú ní ẹzĩ rĩ: Ngá Múngú ní ẹzĩ lèe ípèe rĩ, ìri Índrí Uleterè rĩ. Ìri ímũ ùkpò sè 'bá rĩ pi ní nĩ. 'Í lã Ẹzĩ 2:1-4.

⁴⁹ Ma ímú ngá má Ètèpì ní ẹziì rĩ ìpě ìmi ní rá, 'bo ìmi adrikí kùrú rĩ agá 'dìgé cìngbá ì ní ímúzú ùkpò íngápi 'bù gélesì rĩ sèzú ìmi ní rĩ gé."

*Yèsù vé ngangára mọzú 'bù gé rĩ
(Màrákò 16:19-20; Èzì 1:9-11)*

⁵⁰ Yèsù kã ívé 'bá 'ì pámvú ùbì 'bá rĩ pi ã drì koó mọzú Bètēniyā gá 'dālé, ìri ní 'ì drì ingazú ọrọ, ìri ní tākìri 'bāzú kọpi drìgé.

⁵¹ Kã rí tākìri rĩ 'bāá kọpi drìgé, kúru ì ní ìri 'dúzú mọzú 'bù gé 'dāá, ìri ní kọpi kuzú.

⁵² Kúru kọpi ní Yèsù ri ìnjìzú. Kọpi ní ì újázú mvizú gòzú Yẹrúsālémā gá 'dālé āyìkò be āmbúgú.

⁵³ Ọ'dú ãlu ãlu, kọpi rikí ẹcì Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá, rí Múngú ri íngú.

Ū'dúkó múké Yūwánī ní sǐ rǐ Tā búkū rǐ vé rǐ ã ũlũngará

Yūwánī ri Yēsū vé 'bá áyúāyū rǐ pi vé ógúpì. Sǐ búkū 'dǐri Yāhúdǐ rǐ pi ē ĭzā kozú, āzini 'bá Yēsū ri ē'yǐ' 'bá gí rǐ pi ē ĭzā kozú. Ūlū tā kárákará Yēsū ní 'oó āyāzú āyāyā rǐ pi rá, āzini ūlū tā Yēsū ní ímbá rǐ pi rá, 'bo sǐ tā Yēsū vé rǐ pi ã uruko' 'bée kuyé. Yūwánī lū kǐnǐ, Yēsū adri 'yéǵá 'bá áda kuyé, ĩri kpá Múǵú 'i.

Búkū rǐ vé 'dóngará 'i' da kǐnǐ, Yēsū ri ū'dúkó Múǵú vé ni 'bá rǐ pi ní, ĩrivé drāngará, ĩri rōbōṅō 'bá rǐ pi vé ūnjǐkānyā ūjǐpi ni. Yēsū ri Māsīyā nēbǐ rǐ pi ní tā ni ūlū búkū Múǵú vé Ūndǐ Ūku rǐ ružú rǐ agá 'yoó kǐnǐ, ĩri ímú rá rǐ 'i. Cápītā 13-17 agá, Yūwánī ūlū tā Yēsū ní ívé 'bá 'i pámvú ūbǐ' 'bá rǐ pi lēzú rǐ, āzini ūlū tā ĩri ní kōpi ē ēsǐ ūmǐzú ūndrēǵá 'dǎri sǐ ĩsú ākūdē rúkí drǐ ĩri kuyé rǐ. Búkū rǐ vé ūdǐ gé, ūlū tā ĩ ní lǐj Yēsū drǐgé rǐ vé tā, ĩrivé gbāngará peṭi alambaku sǐgé rǐ vé tā, ĩrivé íngángará gōó ídri rú drāngará gálésǐ rǐ vé tā, āzini ĩri ní 'i 'i' dazú ívé 'bá 'i pámvú ūbǐ' 'bá rǐ pi ęndrēṭi gé vú be kárákará rǐ vé tā.

Ū'dúkó ídri sēepi rǐ

¹ 'Dóngará gá 'dǎá ĩ ní drǐ 'bǐ pi gbizú vū be kuyé rǐ gé, ĩsú Ū'dúkó rǐ ĩnógósǐ anigé. Ū'dúkó rǐ ri adrii Múǵú be trú, Ū'dúkó rǐ Múǵú 'i.

² 'Dóngará gá 'dǎá, Ū'dúkó rǐ ri adrii Múǵú be trú.

³ Ngá ārēvú céré údékí ūkpō ĩrivé rǐ sǐ, ngá āzi ĩ ní údé ĩri ākó ni 'dǎáyo.

* **1:6 1:6** Yūwánī: Yūwánī 'dǐri bātízimū sēepi rǐ. † **1:17 1:17** Mósē: Yōsēpā kā drāá gí, 'bāgú Ējēpētō vé rǐ 'bá anji Īsērélē vé rǐ pi ęzǐ ngaá túǵērǐ rú caá íli mǐdǔrǐlǐ sǐ (400). Kúru Múǵú ní Mósē ri ĩpēzú ímúzú anji Īsērélē vé rǐ pi pazú adringará túǵērǐ rú rǐ agásǐ. Múǵú sē tǎimbǐ rǐ Mósē ní, ā lū anji Īsērélē vé rǐ pi ní, sēzú ĩ ní tǎimbǐ rǐ zǐzú tǎimbǐ Mósē vé ni āní. Tǐkǐ Mósē ri ĩsú ākūdē íli rǐ ca élfǐ ūlū mǐdǔrǐlǐ sǐ (1,400), ĩsú ākūdē tǐkǐ drǐ Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wǔngará 2-24. ‡ **1:17 1:17** Yēsū Kúrisitō: Rú Yēsū 'dǐri vé íffǐ, Múǵú ri 'bá paapi rǐ. Kúrisitō ri 'bá ĩ ní ūdu dǎá drǐ ni gé rǐ, lǐzú kǐnǐ Múǵú ĩpē ĩri adrii 'bāgú rú. Ēbērē ṭi sǐ Kúrisitō ri ĩ zǐ Māsīyā. 'Í lā Yūwánī 1:41.

⁴ Ngá ĩ ní údé rǐ pi ārēvú céré ĩsúkí ĩvé ídri íngázú ĩri vúgá, ídri ĩrivé 'dǐri, ĩri ka 'bá ālu ālu drǐgé ūtǔǵá rú.

⁵ Ūtǔǵá rǐ ĩmgbērē āngū niǐpi cǐcǐ rǐ kú uletere, āngū niǐpi cǐcǐ 'dǐri ícǐ ūtǔǵá āngū ĩmgbērēepi uletere 'dǐri ugaá ku.

⁶ Múǵú ĩpē ágó āzi, rú ni Yūwánī* 'i.

⁷ Yūwánī ímú ūtǔǵá rǐ vé tā ūlū, 'bá ālu ālu ē ē'yǐkǐ rǐ ĩri.

⁸ Yūwánī adri ūtǔǵá āngū ĩmgbērēepi uletere rǐ 'i kuyé, Yūwánī ímú ívé rǐ 'yéǵá ūtǔǵá āngū ĩmgbērēepi uletere rǐ vé tā ūlū.

⁹ Ūtǔǵá áda āngū ĩmgbērēepi uletere 'bá rǐ pi drǐgé céré rǐ ri ímú 'bá rǐ pi vúgá vū drǐgé nōó.

¹⁰ Ū'dúkó rǐ ri adrii 'bá rǐ pi āsámvú gé vū drǐgé nōgó, údékí ngá rǐ pi ārēvú céré vū drǐgé nōgó ūkpō ĩrivé rǐ sǐ, 'bo 'bá vū drǐgé rǐ pi nǐkǐ ĩri áamá kuyé.

¹¹ Ū'dúkó rǐ ímú nyōókú drǐgé nōgó, 'bo é'dípáa Yāhúdǐ rǐ pi é'yǐkǐ ĩri kuyé.

¹² 'Bo 'bá ĩri ē'yǐ' 'bá rá rǐ pi, sē kōpi ní drǐlé múké adrizú anji Múǵú vé ni pi rú.

¹³ Kōpivé ícángará anji Múǵú vé ni pi rú 'dǐri, adri 'yozú kǐnǐ, yǐkǐ 'bá áda vé ni sǐ kuyé, ĩri yǐkǐ Múǵú vé ni sǐ.

¹⁴ Ū'dúkó rǐ újǎ 'i ícǎ 'bá áda rú, ri adrii 'bá āsámvú gé nōgó, 'bá ndrekí íngúngará ĩ ní ĩri íngúzú rǐ rá, 'bá ndrekí Ēṭepǐ vé Mvǎ ālukútaǵá rǐ vé íngúngará ĩ ní ĩri íngúzú rǐ rá. Ēsǐ múké, āzini tā áda ĩrivé rǐ, íbǐ íngá Ēṭepǐ vúgálésǐla, ícǎ kuú 'bá āsámvú gé vúgá nōgōnō.

¹⁵ Yūwánī átá ĩrivé tā ū'dúkó be uru 'dǎá kǐnǐ, "'Bá má ní tā ni ūlū kǐnǐ, ĩri ímú 'dǐ' dǐ rǐ, ĩri adriipi 'dǐ! ĩrivé āmbūgū ndē mávé rǐ rá, ā'diātāsīyā ĩ ní drǐ ma tǐzú kuyé rǐ gé, ĩri ótú anigé."

¹⁶ ĩrivé ēsǐ ní adrii múké rǐ sǐ, sē 'bá ĩsúkí tǎkǐri mǐzú dǐj dǐj.

17 Múngú ẹ̀zì tǎimbì rǐ Mósē† ní, 'bo sě ẹ̀sì múké rǐ, ǎzini tǎ áda rǐ Yēsũ Kúrísító ní nǐ.‡

18 'Bá ǎzi ndre Múngú ri ǎluṅáni kuyé. Ádarú ìrivé Mvǎ ǎlukútaṅá adriípi Múngú 'i, adriípi ìnyinǎṅá 'í Ẹ̀tẹ̀pì ǎ gǎrǎ gá rǐ, i'da 'bá ní ọ̀sũkǎ Múngú vé rǐ nǐ.

Yūwání Bǎtizímũ sěepi rǐ átá Yēsũ vé tǎ

(Mǎtáyo 3:1-12; Mǎrǎkō 1:1-8; Lúkǎ 3:15-17)

19 Ambugu Yǎhúdì rǐ pi vé adri'bá kǔrú Yẹ̀rúsǎlémǎ vé rǐ agá rǐ pi pěkí atala rǐ pi, Š Léví* ri'bá ẹ̀zì nga'bá Jó Múngú vé rǐ agá rǐ pi be muṅú Yūwání ri zìjì kǐnǐ, "Mí ǎ'di 'i?"

20 Yūwání 'yo kọ̀pi ní uletere kǐnǐ, "Má adri Kúrísító 'i ku."

21 Kọ̀pi ní ìri zìzú, "Mí dí ǎ'di 'i? Mí Ẹ̀lǐyǎ† 'i?"

Kǐnǐ, "Kuyé, má adri Ẹ̀lǐyǎ 'i ku."

Kọ̀pi ní gōzú ìri zìzú, "Mí nẹ̀bì rǐ‡ 'i?"

Kǐnǐ, "Kuyé."

22 Kọ̀pi ní 'yozú kǐnǐ, "Mí ǎ'di 'i? 'Í lǔ 'bá ní, 'bá jìkí rǐ tǎ mí ní újǎ rǐ muṅú ùlǔú 'bá 'bá ìpě'bá rǐ pi ní. 'Í lǔ 'bá ní, mí ngúlúpí, mí ǎ'di 'i?"

23 Yūwání ní tǎ rǐ újázú sǔ ọ̀tú nẹ̀bìŠ Ísáyǎ ní 'yoó rǐ tǐnì kǐnǐ, "Ma ù'dùkọ̀ riípi ọ̀'úpì ǎngǔ ǎ'wí cínýáfǎ rú rǐ agá 'dǎá 'yoópi, 'Ìmi údékí létì Úpí ní, ìmi útúkí létì ìrivé rǐ ǎ adri pìrì rǐ 'i!'"

24 Fǎrúsì* ì ní pěé rǐ pi ní

25 Yūwání ri zìzú kǐnǐ, "Mí adri dō Kúrísító 'i kuyé, dōku Ẹ̀lǐyǎ 'i kuyé, dōku

nẹ̀bì kuyé pírì, mí ịsú ùkpō rizú bǎtizímũ† sězú 'dǐri ǎ'di vúgá?"

26 Yūwání ní újázú kọ̀pi ní kǐnǐ, "Ma ri yǐí áyú bǎtizímũ sězú ǎní 'bá rǐ pi ní, 'bo 'bá ǎzi ìmi ǎsámvú gé 'dǐgé 'dǐ, ìmi nǐkí drǐ ìri kuyé.

27 Ìri ímú tǎ rǐ ùlǔ má vúdrǐ gé, 'bo ìrivé ǎmbǔgǔ ndě mávé rǐ rá. Má ícọ̀ ìrivé ngá pá gá rǐ vé bǎá ọ̀yúú bǎ ku."

28 Tǎ 'dǐri Yūwání pi rikí átá Bětēnǐyǎ gá, yǐí ǎmbǔgǔ dǐipi dǐdǐ Yáridéní vé wọ̀kọ̀ ọ̀tú ní ìfǔngǎrá gálésǐla rǐ gé, ịsú ǎkǔdě Yūwání ri bǎtizímũ sě.

Yēsũ ri Kǎbǐlō Mvǎ Múngú vé ni

29 Kǎ muṅú adrii drǐ 'dínì, Yūwání ndre Yēsũ ri ímú 'í vúgálé rú, ìri ní 'yozú kǐnǐ, "Í ndrekí drǐ ká, Kǎbǐlō Mvǎ‡ Múngú vé ímúpi 'bá nyọ̀kú drǐgé rǐ pi vé ùnjǐkǎnyǎ ùjǐpi rǐ, ìri 'dǎ!

30 Ìri 'bá má ní átá tǎ ni sǐ, má ní 'yoó, "Bá ǎzi ri ímú má vúdrǐ gé vúlé 'dǐí'dǐ rǐ 'i, 'bo ìrivé ǎmbǔgǔ ndě mávé rǐ rá, ǎ'diǎtǎsǐyǎ ìri ọ̀tú anigé ịsú tǐkí drǐ ma kuyé.'

31 Ándúrú á nǐ ìri kuyé. 'Bo tǎ má ní bǎtizímũ sězú yǐí sǐ rǐ, Ísērélě rǐ pi ǎ nǐkí rǐ ìri ǎní bēsǐnǐ."

32 Yūwání ní 'yozú kǐnǐ, "Á ndre Índrì Uletere rǐ ímú 'bǔ gé 'dǎásǐ sǔ ǎmámũ tǐnì, úrí ìri drǐgé.

33 Á nǐ kōdō á má 'yoó 'bá rǐ ìri 'i 'dínì kuyé, 'bo Múngú ma ìpěépi ímúpi bǎtizímũ sěepi yǐí sǐ rǐ 'yo má ní kǐnǐ, 'Mí ímú ndre Índrì Uletere rǐŠ ímú úrí 'bá ǎzi

§ 1:19 1:19 Atala rǐ pi: 'Bá Ísērélě vé rǐ pi ǎsámvú gé, 'yégá átálágú ri rọ̀bọ̀nọ̀ zǎ Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá nǐ.

Atala rǐ pi ri ìfú úyú Léví vé rǐ agá. * 1:19 1:19 Léví: Atala Ísērélě rǐ pi vé rǐ ǎrěvú céré ìbíkí ìfúú úyú Léví vé rǐ agá. † 1:21 1:21 Ẹ̀lǐyǎ: Ẹ̀lǐyǎ ri nẹ̀bì, Múngú 'du ìri muṅú 'bǔ gé ídri rú, drǎ kuyé. Tǐkí ìri ǎkǔdě ìlì rǐ ca múdǔrǔlǔ úrōmí (900), ịsú ǎkǔdě tǐkí drǐ Yēsũ ri kuyé. 'Í lǎ 1 'Bǎgú 17-21; 2 'Bǎgú 1-3. ‡ 1:21 1:21 Nẹ̀bì rǐ: Kọ̀pi rikí átá nẹ̀bì Mósē ní 'yoó ìri ímú rá rǐ vé tǎ sǐ. Nẹ̀bì Mósē ní 'yoó 'dǐri Yēsũ 'i. 'Í lǎ Dětōrōnómě 18:15-18; Yūwání

6:14; Ẹ̀zì 3:22-23; Ẹ̀zì 7:37. § 1:23 1:23 Nẹ̀bì: Múngú ri ívé tǎ átá nẹ̀bì rǐ pi ní, kọ̀pi kúru ìrivé ù'dùkọ̀ rǐ ùlǔ 'bá rǐ pi ní. 1:23 1:23 Ísáyǎ 40:3 * 1:24 1:24 Fǎrúsì: Fǎrúsì rǐ pi ngúlúmũ Yǎhúdì rǐ pi vé tǎimbì Mósē vé rǐ ru'bá tǐtì rǐ pi. Kọ̀pi 'dúkí ìndrì rǐ pi vé tǎ, ǎzini mǎlǎyíkǎ rǐ pi vé tǎ 'bǎá tǎ ǎmbǔgǔ rú, kọ̀pi ẹ̀'yǐkí rá 'yozú kǐnǐ,

'bá ùdrǎ'bá gí rǐ pi gō íngá ídri rú rá. 'Í lǎ Ẹ̀zì 23:8. † 1:25 1:25 Bǎtizímũ: Ì ri 'bá rǐ pi ní bǎtizímũ sě lǔzú kǐnǐ, kọ̀pi újǎkí ẹ̀sì ívé ùnjǐkǎnyǎ agásǐ gí, kọ̀pi ẹ̀'yǐkí Múngú ri gí. ‡ 1:29 1:29 Kǎbǐlō Mvǎ: Múngú sě tǎimbì Mósē ní kǐnǐ, 'bá rǐ pi ǎ zǎkí kǎbǐlō Múngú ní rọ̀bọ̀nọ̀ rú, ǎ trúkí rǐ kọ̀pi ívé ùnjǐkǎnyǎ agásǐ rá. Sě Ì ní Yēsũ ri zìzú Kǎbǐlō Mvǎ Múngú vé ni ǎní, ǎ'diǎtǎsǐyǎ Múngú ìpě ìri ímú drǎá 'bávě ùnjǐkǎnyǎ ùjǐ. 'Í lǎ Wǔngǎrá 12:17-28; Mǎrǎkō

14:12; Lúkǎ 22:7; 1 Kōrínító 5:7; 1 Pétēró 1:19. § 1:33 1:33 Índrì Uletere rǐ: Índrì Uletere ri Índrì Múngú vé ni. Búkũ Múngú vé rǐ kǐnǐ, Ẹ̀tẹ̀pì ri Múngú 'i, ìrivé mvǎ Yēsũ ri Múngú 'i, ǎzini Índrì Uletere rǐ Múngú 'i. Ẹ̀tẹ̀pì ri, Mvọ̀pì ri, ǎzini Índrì Uletere rǐ, kọ̀pi Múngú ǎlu. 'Í lǎ Yūwání 1:1-18; Yūwání 8:41-42; Ẹ̀zì 5:3-4.

drīgé, ĩri 'bá ímúpi bātízĩmũ sēepi Índrĩ Uleterē rĩ sī rĩ 'i.'

34 Á ndre ĩri mâ mì sī, á 'yo ĩmi ní, 'bá rĩ Múngú Mvópĩ 'i."

Yēsũ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'bá drīdrī rĩ pi

35 Kã muų adrií drũ 'dĩni, Yūwánĩ pi tukí pá kuú ívé 'bá ĩrĩ 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be.

36 Yūwánĩ kã ndreé Yēsũ ri aga muųú nĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ĩ ndrekĩ Kábĩlō Mvã Múngú vé rĩ, ĩri 'dã!"

37 Yūwánĩ vé 'bá ĩrĩ ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi kã tã 'dĩri yĩ, kòpi 'dekĩ muų Yēsũ ã vùdrĩ gé sī.

38 Yēsũ kã 'i újã kòpi ndreé, ĩsú kòpi ri ímú 'i vùdrĩ gé sī, ĩri ní kòpi zizú kĩnĩ, "Ĩmi lēkĩ ã'di?"

Kòpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Rábĩ, mi ri adri ngũgá?" (Rábĩ ri Ēbērē tĩ sī, ífífí ni Ímbápi.)

39 ĩri ní újázú kòpi ní kĩnĩ, "Ĩmi ímúkĩ vũrã má ní adrizú rĩ ndreé ĩmĩ mì sī." Kòpi ní kúru 'dezú muųú vũrã rĩ ndrezú ĩ mì sī, kòpi áwíkĩ adrií ú'dú 'dãri deų nĩ Yēsũ be trũ ãlu vũrã ĩri ní adrizú rĩ gé 'dãá, ãkũdē ũtũ rĩ dĩ 'i caá sã sũ ũndrējã vé rĩ gé gĩ.

40 'Bá ĩrĩ 'dĩ'bée ãsãmvú gé, ãzi rĩ Sĩmõnã Pétērõ édrĩpi Āndērējã 'i, kòpi yĩkĩ tã Yūwánĩ ní 'yoó rĩ nĩ, ãzini kòpi 'dekĩ muų Yēsũ ã vùdrĩ gé sī nĩ.

41 Āndērējã kã 'i édrĩpi Sĩmõnã ri ĩsú, ĩri ní 'yozú 'i édrĩpi ní kĩnĩ, "'Bá ĩsúkĩ Mãsiyã ri gĩ." (Mãsiyã vé ífífí Kúrísítõ.)

42 ĩri ní kúru Sĩmõnã ri jizú muųú Yēsũ vúgã 'dãá.

Yēsũ ní ãngũ ndrezú ĩri vú 'dãá kĩnĩ, "Mĩ rú Sĩmõnã 'i, mi Yūwánĩ ã mvã, 'bo ĩ nóni mĩ rú zĩ Kéfã." (Rú Kéfã 'dĩri Ārãmáyĩkĩ tĩ sī, Gĩrĩkĩ tĩ sī Pétērõ 'i.)*

Yēsũ zĩ Pĩlĩpũ pi Nãtãnyélē be

* 1:42 1:42 Rú Pétērõ, ãzini Kéfã 'dĩri vé ífífí írã. † 1:45 1:45 Nēbĩ: Múngú ri ívé tã átã nēbĩ rĩ pi ní, kòpi kúru ĩrivé ú'dúkõ rĩ ũlũ 'bã rĩ pi ní. ‡ 1:51 1:51 Mãlãyĩkã rĩ pi: Mãlãyĩkã rĩ pi índrĩ, kòpi ri adri Múngú be 'bũ gé 'dãlé, kòpi rú'bã ãkõ. Múngú ri sã ãzi sĩ kòpi ĩpē ímú vũ drīgé nõõ ú'dúkõ múké ívé rĩ ũlũ 'bã rĩ pi ní. § 1:51 1:51 'Bã Mvã: Yēsũ zĩ 'i 'Bã Mvã lüzú kĩnĩ, 'i Kúrísítõ 'i, 'i mãlũngã rĩ rú muųú nyonyo. 'Í lã Dãnyélē 7:13-14. ¶ 1:51 1:51 'dóngãrã 32:22-32

43 Kã muų adrií drũ 'dĩni, Yēsũ ũsũ 'i drīgé 'dãá, nga 'deé muųú ãngũ Gãlĩlãyã vé rĩ gé. 'Dãlé ca muų Pĩlĩpũ ri ĩsú, ĩri ní 'yozú Pĩlĩpũ ní kĩnĩ, "Mĩ ímú mã pámvú ũbĩ."

44 Pĩlĩpũ íbĩ íngã kũrũ Bētēsãyídã gã, kũrũ Āndērējã pi ní adrizú Pétērõ be rĩ agã.

45 Pĩlĩpũ mu Nãtãnyélē ri ĩsú, ĩri ní 'yozú Nãtãnyélē ní kĩnĩ, "'Bã ĩsúkĩ ágõ Mõsē ní tã ni sĩ búkũ tãĩmbĩ vé rĩ agã, ãzini nēbĩ rĩ pi† ní kpã tã ni sĩ rĩ gĩ. Ágõ rĩ Yēsũ Nãzērētãgũ Yõsépã mvópĩ 'i."

46 Nãtãnyélē ní Pĩlĩpũ ri zizú kĩnĩ, "Tã múké ri nyo ícõ adri kũrũ Nãzērētã vé rĩ agã rá?"

Pĩlĩpũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Mĩ ímú ndreé mĩ mì sī."

47 Yēsũ kã ndreé Nãtãnyélē ri ímú 'i vúgã nõõ, Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Īsērélégũ áda adripi tã be pĩrĩ rĩ, ĩri mi 'i, mi ũnjõ ãkõ!"

48 Nãtãnyélē ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "'Í nĩ ma ngõni ngõni?"

Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Á ndre ándúrũ mi pētĩ fĩgĩ vé rĩ ã ndúgé gé, ĩsúzũ ãkũdē Pĩlĩpũ zĩ drĩ mi kuyé."

49 Nãtãnyélē ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Ímbápi, mi Mvã Múngú vé ni! Mi 'Bãgũ Īsērélē rĩ pi vé rĩ!"

50 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mĩ ẽ'yĩ ma, tã má ní 'yoó mí ní á ndre mi pētĩ fĩgĩ vé rĩ ã ndúgé gé 'dãá rĩ sĩ? Mĩ ímú tã ambugu ambugu 'dĩri ndēepi rá ni pi ndre rá!"

51 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Ma ĩmi ní tã áda lũ, ĩmi ímú ndre 'bũ zĩ 'i kũ mgbõ, mãlãyĩkã Múngú vé rĩ pi‡ ĩsú ímúzũ 'bũ gé 'dãásĩ mã rú'bã gã sĩ, kòpi gõ tũ muųú 'bũ gé 'dãá mã rú'bã gã sĩ, ma 'Bã Mvã 'i."§

2

Yēsũ újã yĩ ufuú vinyõ rú

1 Kã muų caá ú'dú na ni gé, 'bãkĩ ũmũ òmúrũgõ muzú ni Kãnã gã, ãngũ Gãlĩlãyã

vé rĩ agá. Ụmụ rĩ gé 'dǎlé, Yésũ ẹndrẹpi ri anigé.

² Zíkí Yésũ pi muzú ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be ụmụ rĩ gé 'dǎlé ịndĩ.

³ Vinyọ rĩ kǎ deę gí, Yésũ ẹndrẹpi ní 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, “Vinyọ rĩ deę gí.”

⁴ Yésũ ní újázú ẹndrẹpi ní kĩnĩ, “Mí ícọ má ní tǎ 'dĩri lūlū ku, lókí mávé tǎ 'duzú ngazú rĩ ícọ drĩ kuyé.”

⁵ Yésũ ẹndrẹpi ní 'yozú ǎtí'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Yésũ lū dō ìmi ní tǎ, ìmi 'dukí ngańga.”

⁶ Ụ'bǎkí ùdrí ázıyá kuú kọpi ǎ gǎrǎ gá, ùdrí 'dĩ'bée, Yǎhúdĩ rĩ pi ri áyú ĩ pá ùjızú ǎnı, ǎzini ĩ drı ùjızú ǎnı, sũ ĩvé mēre ní lēe rĩ tıni. Ụdrı ǎlu rĩ, ĩ ícọ yĩ dǎ ca 'a ni gé jọlónĩ ǎ 'a pũkú ĩrĩ, dọku pũkú na rá.

⁷ Yésũ ní 'yozú ǎtí'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Ìmi ukokí yĩ ùdǎá ùdrı rĩ pi agásı tré tré.” Kúru kọpi ní yĩ rĩ ukozú ùdǎzú ùdrı rĩ pi agásı tré tré.

⁸ Yésũ ní 'yozú ǎtí'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Ìmi ĩbēkí yĩ ùdrı agá rĩ jıi muú sēe mvuú 'bá ǎmbúgu riipi ụmụ rĩ vé tǎ ndreepi rĩ ní.”

Kọpi 'dukí tǎ rĩ ngaá sũ Yésũ ní 'yoó ĩ ní rĩ tıni.

⁹ ǎmbúgu riipi ụmụ rĩ vé tǎ ndreepi 'dǎri ní yĩ ĩ ní újǎ ufuú vinyọ rú 'dĩri ẹjı 'bızú. ǎmbúgu rĩ nı ǎmá 'yozú kınĩ, vinyọ rĩ ĩbēkí ینگázú ngūgá yǎ 'dını kuyé, 'bo ǎtí'bá rĩ pi nıkı ینگá ǎmá nı. ǎmbúgu rĩ ní ọmúrúgọ rĩ vé kẹręgú rĩ zızú gǎrǎ gá,

¹⁰ ĩri ní 'yozú kẹręgú rĩ ní kĩnĩ, “Vinyọ draápi dradra rĩ, ĩ té kọdọ sē mvu ụmụ rĩ pi ní drıdrı, kọpi mvukı dọ gı, ĩ té ıbı draápi mǎdǎ rĩ awa ndọ. 'Bo ĩmi 'bǎkı vinyọ múké rĩ tēe kuú 'dǎlé, ĩmi ımúkı sēe mvuú 'bá rĩ pi ní vulé vulé rú, ısú ǎkūdē ụmụ rĩ pi mvukı ĩ ẹpı gı, ĩmi awakı vinyọ draápi mǎdǎ rĩ drıdrı, ĩmi gọkı múké rĩ awaá vulé rú!”

* **2:13 2:13** Ụ'dú Múńgú ní Ẹlızú Jó rĩ pi tı gé sı rı: Yǎhúdĩ rĩ pi ri ụ'dú Múńgú ní ọtú ẹlızú Ịsérélē rĩ pi vé jó rĩ pi tı gé sı Ẹjẹpétọ gá 'dǎá rĩ vé tǎ ígá. Ọtú kọpi ẹ'bıpı ùbēkı kǎbılō ǎ ǎrı ıvé kẹtẹtẹ ẹ ẹrife gá sı, sē Múńgú ú'dı kọpi kuyé. Múńgú ú'dı 'bá Ẹjẹpétọ vé kǎbılō ǎrı ùbē'bá ıvé kẹtẹtẹ ẹ ẹrife gá sı kuyé rĩ pi vé anjı ǎgọ kǎyú rĩ pi ùdrǎá 'bá ǎlu ǎlu vé 'bẹtẹ ǎsámvú gé sı rá. 'Í lǎ Wũngǎrá 12:17-28; Mǎtáyo 26:2; Mǎrǎkọ 14:1; Lúkǎ 2:41; Yūwání 2:13; Ẹzı 12:4; 1 Kọrınıtọ 5:7; Ẹbérē 11:28. † **2:14 2:14** Jó Múńgú vé rı: Jó Múńgú vé rı 'yẹńǎ ǎlukúta Ẹrısǎlémǎ gá 'dǎá. Atala rĩ pi 'yẹńǎ ri rọbọńọ zǎ Jó rĩ agá 'dǎá nı, sũ tǎımbı Mósē vé rĩ ní 'yoó rĩ tıni. Múńgú ri dı Vūra Uleteretere rĩ gé, Jó Múńgú vé rĩ agá 'dǎá. **2:17 2:17** Sǎwımǎ 69:9

¹¹ Tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ Yésũ ní 'dọ 'oó drıdrı rĩ, ĩri adriipi 'dĩ, Yésũ 'o tǎ rĩ Kǎnǎ gá, ǎngú Gǎlıláyǎ vé rĩ agá. Tǎ 'dĩri ĩ ní ĩri ینگúzú ǎnı rĩ, sē ĩrıvé 'bá ĩri ǎ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ẹ'yıkı ĩri ǎnı rá.

¹² Ụmụ ọmúrúgọ muzú 'dǎri ǎ vudrı gé, Yésũ pi ẹndrẹpi be, ẹdrıpı be, ĩrıvé 'bá 'í pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be, 'dekı muú adriı kırú Kǎpǎrǎnǎumǎ gá ụ'dú be mǎdǎ.

Yésũ údró 'bá rĩ pi Jó Múńgú vé rĩ agásı (Mǎtáyo 21:12-13; Mǎrǎkọ 11:15-17; Lúkǎ 19:45-46)

¹³ Kǎ muú caá ĩnyıńǎ Ụ'dú Múńgú ní Ẹlızú Yǎhúdĩ rĩ pi vé jó tı gé sı rĩ gé,* Yésũ ní 'dezú muzú Ẹrısǎlémǎ gá 'dǎá.

¹⁴ Yésũ kǎ muú caá Jó Múńgú vé rı ǎ bórọ gá 'dǎá, ısú 'bá rĩ pi ri tı ızı, kǎbılō pi be, ǎmámũ pi be, 'bá ırukọ úrıkı kuú ıvé mísǎ gǎrǎ gá sı, kọpi ri mũfengǎ ufu.

¹⁵ Yésũ ní zǎá ǎ lǎ'bú 'ıdúzó údézú kẹlınǎ rú, údró 'bá adri'bá Jó Múńgú vé rı ǎ bórọ gá rı pi, ıvé tı pi be, kǎbılō pi be, ıré 'bá ri'bá mũfengǎ ufu'bá rı pi vé mũfengǎ kpélékpélé, uze kọpıvé mísǎ u'deé ılı rú.

¹⁶ Yésũ ní 'yozú 'bá ǎmámũ ızı'bá rı pi ní kĩnĩ, “Ìmi 'dukı ĩmıvé ǎmámũ 'dĩ'bée 'dıısı ǎmvé! ĩmi kukı ĩmıvé tǎ rizú má Ẹtẹpi vé Jó újázú vūra ngá ızızú ni rú 'dĩri ǎnı!”

¹⁷ Yésũ kǎ 'bá rı pi údró fúú ǎmvé gı, kúru ĩrıvé 'bá ĩri ǎ pámvú ùbĩ'bá rı pi ní tǎ ĩ ní sıı kuú Búkú Múńgú vé rı agá 'yoopi kınĩ, “Jó Múńgú vé rı ǎ tǎ adri kú má ẹsı agá ǎmbúgu rı ıgázú.”

¹⁸ Yǎhúdĩ rı pi vé 'bá drıkoma rú rı pi ní Yésũ ri zızú kınĩ, “Tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ mí ní ícọ 'oó lūupi kınĩ mi ıkpo be ícózú tǎ 'dĩri 'ozú rı ǎ'dı?”

¹⁹ Yésũ ní újázú kọpi ní kĩnĩ, “Ìmi ĩńǎnyǎkı Jó Múńgú vé 'dĩri, ma ícọ ĩri sı gọ dıı ụ'dú na agá.”

²⁰ 'Bá drıkoma rú 'dǎ'bée ní újázú ĩri ní kınĩ, “Jó Múńgú vé 'dĩri vé sıngǎrá 'du ılı

pūkú su drī ni ázıyá, mí kīnī mi ícọ jó rī sị 'yéná ú'dú na agá?"

²¹ Jó Múngú vé Yēsū ní tā ni 'yoó rī, Yēsū ri ívé rú'ba ā tā 'yo.

²² Yēsū kā gōó íngá ídri rú, ìrivé 'bá ìri ā pámvú ùbī'ba rī pi ní tā Yēsū ní 'yoó 'dāri ígázú. Kúru kọpi ní tā ì ní sīi kuú Búkú Múngú vé rī agá rī ẹ'yǐzú, āzini kọpi ní tā Yēsū ní 'yoó 'dāri ẹ'yǐzú.

²³ Yēsū kā rií adrii ùmū Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī vé rī gé Yẹrúsālémā gá 'dāá, 'bá kárakarā ndrekí tā āyāzú āyāyā Yēsū ní 'oó rī pi, kọpi ẹ'yǐkí ìri ānı rá.

²⁴ Yēsū 'bā ẹsı 'bá 'dī'bée drīgé kuyé, ā'diātāsıyā nı tā kọpi ní rií ũsūú rī céré gı.

²⁵ Lē 'bá āzi ā lū 'ı ní tā 'bá āzi ní rií ũsūú 'ı ẹsı agá 'dālé rī ku, ā'diātāsıyā nı tā 'bá rī pi ẹ ẹsı agá 'dālé rī pi céré gı.

3

Yēsū ímbá Nīkōdémā ri

¹ Ágó āzi rú ni Nīkōdémā 'ı, ìri Fārúsı rī pi vé āzi, ágó rī drīkoma 'bá ri'ba tā Yāhúđı rī pi vé rī lı'ba rī pi vé ni.

² Ágó rī 'de muú Yēsū vúgá 'dāá ìnıñá sı, ìri ní 'yozú kīnı, "Ímbápi, 'bá nıkı rá 'yozú kını, Múngú ìpē mi ímú 'bā ímbá. Múngú ìpē dō 'bá rī nı kuyé, ícọ tā āyāzú āyāyā mí ní 'oó 'dīri 'oó ku."

³ Yēsū ní újázú Nīkōdémā ní kīnı, "Ádarú á 'yo mí ní, tıkí dō 'bá rī dđı kuyé, ícọ mālūngā Múngú vé rī ndreé āluñani ku."

⁴ Nīkōdémā ní ìri zızú kīnı, "'Bá rī ícá dō āká rú gı, ì ícọ ìri tị dđı íngónı íngónı? Ìri ũkpó ũkpó 'bá rī ní gōzú fizú ẹndrẹpi agá, ì ní gōzú ìri tızú dđı!"

⁵ Yēsū ní 'yozú kīnı, "Ádarú á 'yo mí ní, sēkí dō 'bá rī ní bātízımū yđı sı ìri tızú ícázú ú'dı rú kuyé, āzini Índrí Múngú vé rī újá dō ìri ícá ú'dı rú kuyé, ícọ fıi mālūngā Múngú vé rī agá ku.

⁶ 'Bá áda ri 'bá tı sđı 'ı tıñı 'bá áda rú, 'bo Índrí Múngú vé rı, ìri índrı 'bá rı vé rı újá ícá mvá Múngú vé ni.

⁷ Lē mí āyā tā má ní 'yoó mí ní, ā tıkı ìmi céré dđı 'dīri sı ku.

⁸ Ūlı ri vı mužú vūrā 'ı ní lēé rı gé. Mi ìrivé ú'dúkọ vıpi rı yı rá, 'bo mí ícọ nđı áamá ku, íbí dō íngá ngūgá, ìri dō ri vı mužú ngōlé. 'Bá Índrí Múngú vé rı ní fıi 'a ní gé gı rı, ìri adri sđı 'dīri tıñı."

⁹ Nīkōdémā ní zızú kīnı, "Tā mí ní átá 'dīri vé ífıfı ā'dı?"

¹⁰ Yēsū ní újázú kīnı, "Mi 'bá āmbúgú riıpi Ísērélē rı pi ímbápi ni, 'bo mí nđı drı tā 'dī'bée āluñani kuyé?"

¹¹ Ádarú á 'yo mí ní, 'bā ri tā 'bá ní nđı rá rı ũlū ìmi ní, āzini 'bā ri tā 'bá ní ndreé 'bā mı sı rı ũlū ìmi ní, 'bo ìmi lēkı tā 'bá ní ũlū ìmi ní 'dīri ẹ'yđı ku.

¹² Má ũlū ìmi ní tā ì nga'ba nyōókú drīgé nōgó rı pi, ìmi ẹ'yđı kuyé píri, 'bo má ũlū dō ìmi ní tā ì nga'ba 'bū gé 'dāá rı pi, ìmi ícọ ẹ'yđı íngónı?

¹³ 'Bá āzi mu drı āluñani 'bū gé 'dāá kuyé, 'yéná ma 'Bá Mvā 'ı ímúpi 'bū gé 'dāásı rı.

¹⁴ Ma 'bá Mvā 'ı, ì ímú ma 'bā pẹtı sígé, ì inga uru, sđı Mósē ní aya údé ñnı rú,* ìri ní 'bāá pẹtı sígé, ingáá ìdrēé uru āngū ā'wı cınyáfā rú rı agá 'dāá rı tıñı.

¹⁵ 'Bá ālu ālu ma ẹ'yđıpi rá rı, ìri ídri 'dáni'dáni rı ísú rá.

¹⁶ "Múngú lē 'bá nyōókú drīgé rı pi agáá rá, ìsē ívé Mvā ālukútaná rı ímú nyōókú drīgé nōgó, 'bá ìri ẹ'yđıpi rá rı ā drā rı ku, ẹ ísú rı ídri 'dáni'dáni rı ānı bēnı.

¹⁷ Múngú ìpē 'ı Mvọpi ri ímú tā lıı 'bá nyōókú drīgé nōgó rı pi drīgé kuyé, ìpē ìri ímú 'bá rı pi paá.

¹⁸ 'Bá Mvā 'dīri ẹ'yđıpi rá rı, lıkı tā drı ni gé ku, 'bo 'bá ìri ẹ'yđıpi kuyé rı, lıkı tā drı ni gé ñnógósı gı, ā'diātāsıyā ìri ní Múngú vé Mvā 'yéná ālukúta 'dīri ẹ'yđı kuyé rı sı.

¹⁹ "Ūtúná ímú kaá āngū ìngbērēé 'bá rı pi ní gı, 'bo 'bá rı pi rıkı ũnjıkānyā 'oó, sē lıkı tā kọpi drīgé, ā'diātāsıyā 'bá rı pi lēkı tā ñnıñá vé rı ũtúná vé rı ndēé.

* **3:14 3:14** *Aya údé ñnı rú rı:* Múngú 'yo Mósē ní kīnı, mí údé aya ufuú ñnı rú, 'ı 'bā pẹtı sígé, mí inga pẹtı rı ìdrēé uru, ñnı ga dō 'bá āzi, ā ndre rı aya mí ní údé ñnı rú 'dīri, ẹ ídri rı ānı. Kālāfe 21:4-9.

20 Kòpi gākí ùtúná rī sī, ā'diātāsīyā kòpi lēkí rii ùnjīkānyā 'oó ìníná agá. Kòpi rukí ùtúná rī ruru, ímúkí ùtúná vúgá nōó ku, ā'diātāsīyā ìvé ùnjīkānyā ē i'da rí 'i āmvé ku.

21 'Bo 'bá ríipi tā áda 'oópi rī, ìri ímú ùtúná vúgá nōó āyīkō sī, 'bá rī pi ā ndrekí rí tā ìri ní 'oó rī, 'yozú kīnī, ìri tā rī 'o ùkpō Múngú vé rī sī."

Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ūlū Yēsū vé tā

22 Tā 'dīri ā vúdrī gé, Yēsū pi ní ngazú 'dezú mužú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi be āngū Yūdáyā vé rī agá, mužú adrii kòpi be sâ be mādā, ri bātízīmū sēé 'bá rī pi ní.

23 Yūwánī ri kpá bātízīmū sēé Āyīnónī gé, Āyīnónī ri ìnyiná kūrú ī ní zīj Sālímū ā gārā gá, ā'diātāsīyā yīj vūrā 'dāri agá rī tī kú élijú rú. 'Bá rī pi rikí ímú Yūwánī vúgá, ā sē rí ī ní bātízīmū.

24 Tā 'dīri nga 'i ísú ākūdē 'yīkí drī Yūwánī ri jó āngū ū'yīzú rī agá kuyé.

25 Lókí 'dāri gé, Yāhūdīgú āzi í'dó āgátá gāá Yūwánī vé 'bá ìri ā pámvú ūbī'bá rī pi be lā'bī rizú rú'bá ūjīzú yīj sī ícázú Múngú ẹndrẹtī gé ule rī ā tā sī.

26 Kòpi ní kúru 'dezú mužú Yūwánī vú 'dāá, kòpi ní 'yozú ìri ní kīnī, "Ímbápi, ágó ándúrú adriipi mí be Yáridénī gé, mí ní tā ni átá 'dāri, ìri nóni ri bātízīmū sē, 'bá rī pi cére ri muž ìri vúgá!"

27 Yūwánī ní újázú ìri ní kīnī, "Múngú adriipi 'bū gé rī, ìri ri 'bá ālu ālu ní ẹzī awa nī.

28 Īmi nīkí rá, á lū Īmi ní uletere 'yozú kīnī, 'Má adri Kúrísitō 'i kuyé, ĩpēkí ma ímú drīdrī létī údé ìri ní.'

29 'Bá ọmúrúgọ rī jeépi rī, ìri ọmúrúgọ rī vé ágó. Ágó ọmúrúgọ rī jeépi rī vé ūndī pá tuúpi ágó rī vé tā yīipi rī, ìri adri āyīkō sī ìri ní ágó ọmúrúgọ rī jeépi rī vé ú'dúkọ yīj rī sī. Kúru āyīkō fú nóni ma ambamba tā ìri ní 'oó rī sī.

* **4:3 4:3** *Yēsū fū āngū Yūdáyā vé rī agásī*: Yēsū fū āngū Yūdáyā vé rī agásī, ā'diātāsīyā Fārúsī rī pi 'bāki ā'yā ẹzī ìri ní ngáa rī ā tā sī. † **4:5 4:5** *Yókóbū*: Yókóbū ri Ābūrámā mvọpi Ísákā vé mvá, ìri anji be mužrī drī ni ĩrī, Múngú újā rú ni zīj Ísērélē, úyú ìrivé rī zīkí anji Ísērélē vé ni. Sâ Yēsū vé rī gé, zīkí kòpi Yāhūdī. 'Í lā Í'dóngará 25-50. ‡ **4:5 4:5** *Yósépā*: Yósépā ri Yókóbū vé mvá ìri ní lélélē rī, ẹdrīpīj sēkí ìri jeé túgērī rú āngū Ẹjépétō vé rī gé. Múngú sē ìri ícá āmbúgú, ko ívé 'bá rī pi ē ìzā mužú adrii āngū Ẹjépétō vé rī agá nī. Sâ 'dāri gé, ẹbīrī 'de caá ilí ẹzīrī. 'Í lā Í'dóngará 30-50.

30 Lē Yēsū ā adri āmbúgú má sī nī, ma adri ìri ā pálé gá.

31 "Yēsū ímú 'bū gélésīla, ìri āmbúgú 'bá rī pi drīgé cére nī. 'Bā 'bávé rī 'bá nyọókú nōri vé ni, mávé tā má ní átá rī, ìri tā nyọókú nōri vé ni. Yēsū ímú 'bū gélésīla, ìri āmbúgú 'bá rī pi drīgé cére nī.

32 Ìri ri tā 'i ní ndreé 'i mī sī, āzini 'i ní yīj 'i bī sī 'bū gé 'dāá rī ūlū, 'bo 'bá rī pi ẹ'yīkí tā ìri ní ūlū rī kuyé.

33 'Bá ìrivé tā ẹ'yīipi rá rī, nī áamá rá 'yozú kīnī, Múngú ri tā áda átá.

34 'Bá Múngú ní ĩpēé rī, ìri ú'dúkọ Múngú vé rī átá mužú be áyu, Múngú ri ìri ní Índrī Uletere rī sē vúgú ākó.

35 Múngú Yēsū Ẹtẹpi lē 'i Mvọpi ri lélē, sē ívé tā ārėvú cére kuú drī ni gé.

36 'Bá Múngú Mvọpi ri ẹ'yīipi rá rī, ìri ídri 'dāni'dāni rī ísú rá, 'bo 'bá Múngú Mvọpi ri ẹ'yīipi ku rī, ícọ ídri 'dāni'dāni rī ísú ku, 'bo jīkó ri 'de Múngú agá, ìri tā lī drī ni gé rá."

4

Yēsū átá ūkú Sāmāriyāzī rī be

1 Fārúsī rī pi yīkí kīnī, sēkí 'bá kárakará pi ní bātízīmū Yēsū ā rú sī, sē 'bá kárakará ẹ'yīkí ìri, ímúkí adrii 'bá ìri ā pámvú ūbī'bá ni pi rú, ndē Yūwánī vé rī pi rá,

2 Yēsū ri 'i ngúlúpí sī sē bātízīmū rī nī kuyé, ìrivé 'bá ìri ā pámvú ūbī'bá rī pi rikí bātízīmū rī sēé nī.

3 Úpí Yēsū ká tā 'bá rī pi ní ríi átá kīnī 'bá kárakará pi ẹ'yīkí 'i gí 'dīri yīj, nga fūú āngū Yūdáyā vé rī agásī,* 'de gōó mužú vúlé āngū Gālíláyā vé rī gé 'dāá ūzi.

4 Yēsū lē ẹlīj mužú āngū Sāmāriyā vé rī agásī mužú Gālíláyā gá.

5 Ìri ní kúru fizú cazú kūrú Sāmāriyā vé ī ní zīj Sāyíkā rī agá, ìnyináná nyọókú Yókóbū† ní ọtú sēé mvọpi Yósépā‡ ní rī gé.

6 Yōkóbū vé kídí, ìri vūrā 'dāri gé. Yēsū āndē ẹ̀çí rī sī káyí, ca muṣú úrí vūgá kídí rī tị gé ụtú mgbíngbi gé 'dīgé.

7 Ūkú Sāmāriyāzị 'de muṣú yị́ ìbēé kídí rī gé 'dāá. Yēsū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, “Mí ícọ́ má ní yị́ sē mvu rá?”

8 Ịsụ ākūdē Yēsū vé 'bá ìri ā pámvú ūbī'ba rī pi 'dekí muṣú ānyāngā jengará gá kūrú Sāyíkā vé rī gé 'dāá gí.

9 Ūkú Sāmāriyāzị rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Mí Yāhūdīgú, ma Sāmāriyāzị, mí 'yo má sē mí ní yị́ mvuṣú ngóni ngóni?” Yāhūdī rī pi úmúkí ị́ Sāmāriyā rī pi be ku.

10 Yēsū ní újázú ūkú rī ní kīnī, “Mí nị dō fēfē Múngú ní lēé sēé mí ní rī rá, āzini mí nị dō 'bá yị́ zịpí mí tị gé rī rá, mí té kōdō ícọ́ ìri zị, ìri té mí ní yị́ ídri sēépi muṣú 'dáni'dáni rī sē rá.”

11 Ūkú rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Āmbúgú mávé rī, kídí rī kuku, ngá mí ní yị́ rī ísészú ní 'dāáyo píri, mí yị́ ídri 'dáni'dáni sēépi 'dīri ị́sụ ngūgá?”

12 'Í ndē 'bá ẹ̀tẹ̀pị́ Yōkóbū 'bá ní kídí gaápi, 'í dọ́pi yị́ rī mvuṣúpi ní rī rá? Ịrivé anjị rī pi, ị́rivé ndrị́ rī pi be céré rī yị́ 'dīri mvu.”

13 Yēsū ní újázú ūkú rī ní kīnī, “'Bá céré yị́ 'dīri mvu'ba rī pi, yị́ úvá rī gō kọ́pi ndē rá,

14 'bo 'bá má ní kọ́pi ní yị́ sēé mvuṣú rī pi, yị́ úvá gō kọ́pi ndēé dī́ ăluṣání ku. Yị́ 'dīri kọ́pi ní ídri 'dáni'dáni rī sē.”

15 Ūkú rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Āmbúgú mávé rī, 'í sē má ní yị́ mí ní 'yoó 'dīri mvuṣú, yị́ úvá ā ndē rí ma dī́ ku bēsīnī, má gō rí ímú yị́ ìbēé kídí nōri gé dī́ ku.”

16 Yēsū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, “'Í mu mí ágó ní rí zị, ìmi ị́gōkí ímú ìri be má vúgá nōó.”

17 Ūkú rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Ma ágó ăkó.”

Yēsū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, “Tā mí ní 'yoó mí ágó ăkó 'dīri, ìri tā áda.

18 Mí kīnī dō mí ágó ăkó, ìri tā áda, 'bo 'í ru ándúrú ăgō caá tọ́wụ́, ágó mí ní nóni ruṣú 'dīri adri ágó mívé ẹ̀gbị́ rī 'i kuyé.”

19 Ūkú rī ní 'yozú kīnī, “Āmbúgú mávé rī, á nị á má rá 'yozú kīnī, mí tákūdē nēbī.

20 'Bá ẹ̀tẹ̀pị́ rikí Múngú rí ị́njị́ írā nōri drīgé. 'Bo ìmi Yāhūdī 'dī'bée, ìmi kīnī, vūrā 'bá ní Múngú rí zịzú rī, ìri Yērúsālēmā gá.”

21 Yēsū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, “Lē mí ẹ̀'yī tā má ní 'yoó mí ní 'dīri, lókí āzi rí ímú 'dī'dī, 'bá rī pi ícókí má Ẹ̀tẹ̀pị́ rí ị́njị́ írā nōri drīgé ku, dōku Yērúsālēmā gá ku.

22 Ịmi 'bá Sāmāriyā vé 'dī'bée, ìmi nīkí Múngú ìmi ní ríi ị́njị́ rī kuyé, 'bā Yāhūdī rú, 'bá nīkí Múngú 'bá ní ríi ị́njị́ rī rá, ā'diātāsīyā 'i'da 'i 'bá ní rá. Pangará ūnjikānyā agásí rī íbí 'i 'í dọ́ 'bávé sūrú Yāhūdī vé rī agá.

23 'Bo lókí āzi rí ímú 'dī'dī, lókí rī ícá nóni gí, 'bá má Ẹ̀tẹ̀pị́ rí ị́njị́ 'bá tā áda sī rī pi, kọ́pi ìri ị́njị́ ị́ ẹ̀sị́ agá, āzini tā áda sī, ā'diātāsīyā má Ẹ̀tẹ̀pị́ lē 'bá 'i ị́njị́ 'bá ẹ̀sị́ agá, āzini tā áda sī rī pi.

24 Múngú rí índrī, lē 'bá ìri ị́njị́ 'bá rī pi, ẹ̀ ị́njị́kí ìri ẹ̀sị́ be céré, āzini ẹ̀ ị́njị́kí tā áda sī.”

25 Ūkú rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “'Á nị rá Māsīyā rí ímú 'dī'dī, ìri Kúrísítō 'i, kādō ímú, ìri 'bá ní tā ărēvú ūlū céré.”

26 Yēsū ní újázú ūkú rī ní kīnī, “Ma ríipi átápi mí be nōri, ma 'bá mí ní 'yoó, ìri ímú 'dī'dī rī 'i.”

27 Yēsū vé 'bá ìri ā pámvú ūbī'ba rī pi ká ị́ újá ị́gōó, ị́sụ Yēsū rí átá ūkú rī be, tā 'dīri tī kọ́pi ẹ̀ ẹ̀sị́ agá ndrī. 'Bo 'bá āzi ụ́sụ 'yozú kīnī, Yēsū lē ūkú rī vúgá ā'di yā 'díní kuyé, dōku ìri rí átá ūkú rī be tā ngóni sī yā rī 'bá āzi ụ́sụ tró zị kuyé.

28 Ūkú rī ku ívé ūdrí kuú yị́ tị gé 'dīgé, nga 'deé muṣú vulé kūrú Sāyíkā vé rī agá 'dāá, mu 'yoó 'bá rī pi ní,

29 kīnī, “'Ìmi ímúkí 'bá āzi ndree nōnō, ūlū mávé tā ărēvú má ní 'oó rī pi bá bá, 'bá 'dīri adri tănā Kúrísítō 'i kuyé?”

30 'Bá rī pi ngakí fūú kūrú rī agásí, 'dekí muṣú Yēsū vúgá 'dāá.

31 Ịsúzú Yēsū vé 'bá ìri ā pámvú ūbī'ba rī pi rí ìri mā kīnī, “'Ímbápi, mí adri 'díní ku, mí nya ngá.”

32 'Bo Yēsū ní újázú kọ́pi ní kīnī, “Ngá nyanya má vúgá nōó anigé, ìmi nīkí tā drī ní gé kuyé.”

33 Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbĩ'bá rĩ pi ní átázú ĩ āsámvú gé sĩ kīnī, “Índré sū 'bá āzi ĩjī Yēsū ní ānyāngā sēé nyaá gí tīnī.”

34 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ānyāngā mávé rĩ, ĩri rizú 'bá ma ĩpēepi rĩ vé tā 'duzú ngazú, āzini ězī ĩri ní sēé rĩ dezú.

35 Īmi kīnī, mbāá sū ā vūdrī gé, ĩmi íbī ānyāngā rĩ ĩkūnā ĩrá agá ndō 'dīni kuyé? Á 'yo ĩmi ní, ĩmi újākí drī ĩmi āngū ndree ómvú agá 'dāá ká! Ānyāngā rĩ ka gí, lē nóni ĩkūnāngará ni.

36 'Bá ānyāngā ĩkūnā'bá ĩrá agá rĩ pi, ĩ kōpi ūfē múké múké, ānyāngā kōpi ní ĩkūnāá rĩ, ĩri 'bá ídri 'dáni'dáni rĩ ísú'bá rĩ pi. 'Bá ngá 'āápi rĩ pi ānyāngā rĩ ĩkūnāápi rĩ be, kōpi ímú āyīkō ísú aga rá!

37 Īmi nīkí rá tā ĩ ní 'yoó 'dīri tā áda, “Bá ālu 'ā ānyāngā rĩ nī, 'bá ĩkūnāápi rĩ túngú.’

38 Á pē ĩmi muú ězī ĩmi ní ngaá kuyé ni vé ānyāngā ĩkūnāá. 'Bá urukō ngakí ězī ūkpó ūkpó rĩ nī, ĩmi ímúkí ĩmivé rĩ āndēma ni ísú áyu.”

'Bá Sāmāriyā vé rĩ pi ě'yīkí Yēsū ri rá

39 'Bá kárakarā kūrú Sāmāriyā vé rĩ agá rĩ pi ě'yīkí Yēsū ri tā ūkú rĩ ní 'yoó, Yēsū ūlū tā 'í ní 'oó rĩ pi bá bá rĩ sī.

40 Kúru 'bá Sāmāriyā gá rĩ pi ní ímúzú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní ĩri mázú kīnī, “Mí ímú adrií 'bá be nōgó.” ĩri ní adrizú kōpi be ú'dú ĩrī.

41 Tā Yēsū ní átá kōpi ní rĩ sē 'bá kárakarā ě'yīkí ĩri rá.

42 'Bá rĩ pi ní 'yozú ūkú rĩ ní kīnī, “'Bá ě'yīkí Yēsū ri 'yēná tā mí ní ūlūú 'bá ní rĩ sī kuyé, 'bá yīkí nóni tā ĩri ní átá rĩ 'bá bī sī gí, ádarú 'bá nīkí nóni gí 'yozú kīnī, ágó nōri, ĩri 'bá 'bá Paápi ūnjīkānyā agásī ni.”

Yēsū ídri ūgalaku āzi vé mvá (Mátayo 8:5-13; Lúkā 7:1-10)

43 Ū'dú ĩrī ā vūdrī gé, Yēsū nga 'deé muzú āngū Gālíláyā vé rĩ gé.

44 Yēsū 'yo ándúrú kīnī, “'Bá rĩ dō nēbī, 'bá ĩrivé āngū agá 'dīgé rĩ pi ĩnjīkí ĩri ku.”

45 Yēsū kā caá āngū Gālíláyā vé rĩ gé 'dāá, 'bá Gālíláyā gá rĩ pi ě'yīkí ĩri rá. Kōpi ndrekí tā āyāzú āyāyā ándúrú ĩri ní

'oó Yērusālémā gá 'dāá Ūmū Ū'dú Múngú ní Elízú Jó rĩ pi tī gé sī rĩ gé rĩ rá, ā'diātāsīyā kōpi 'dālé anigé.

46 Yēsū ní kúru 'dezú muzú Kánā gá āngū Gālíláyā vé rĩ agá, āngū ĩri ní yījī újázú ícázú vīnyō rú rĩ gé. Ūgalaku āzi riipi ězī ngaápi 'bāgú rĩ ní kūrú Kāpārānāúmā vé rĩ agá 'dālé ni, drā rú ĩrivé mvá nī.

47 Ágó rĩ kā yījī kīnī, Yēsū ímú āngū Yūdáyā vé rĩ gélésī, ícá kuú āngū Gālíláyā vé rĩ agá 'dāá'dā, ágó rĩ ní 'dezú muzú Yēsū vúgá 'dāá, ĩri ní Yēsū ri zizú ímúzú Kāpārānāúmā gá nōlé, ě ímú rí ívé mvá drā ni ruyú kōdō lēepi drāápi drādrā rĩ ídri.

48 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Īmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi ndre dō tā āyāzú āyāyā ni 'í mī sī ūgbáale kuyé, ícá ě'yījī ku.”

49 Ágó rĩ ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Āmbúgú mávé rĩ, mí ímú 'bá 'dekí muú mí be trú, mávé mvāṅá rĩ ā ūkpō de gí, lē drāádrā!”

50 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í mu íyí, mívé mvāṅá rĩ ícá drāá ku!”

Ágó rĩ ě'yī tā Yēsū ní 'yoó rĩ rá, ĩri ní 'dezú muzú.

51 Ágó rĩ ní rizú mvizú muzú 'bētī rĩ gé, ĩri ní muzú drī ísúzú ívé ātī'bá rĩ pi be. Ātī'bá rĩ pi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mívé mvāṅá rĩ ídri rú.”

52 Ágó rĩ ní ātī'bá rĩ pi zizú kīnī, “Mvá rĩ vé ruyú'bá ícá gōó múké sâ ngōri gé?”

Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, “Mvāṅá rĩ vé ruyú'bá ícá gōó múké ájée sâ ālu ūtūṅá vé rĩ gé, drā rĩ gō ĩri kuú rá.”

53 Mvāṅá rĩ vé étēpī nī áamá rá 'yozú kīnī, sâ 'dāri, ĩri sâ Yēsū ní 'yoó 'í ní, mvāṅá rĩ ícá drāá ku rĩ. Ágó rĩ 'bá ívé 'bētī āsámvú gé rĩ pi be céré ě'yīkí Yēsū ri rá.

54 'Dīri nóni vú ĩrī Yēsū ní tā āyāzú āyāyā ni 'ozú rĩ, ísú ākūdē Yēsū íbī íngá āngū Yūdáyā vé rĩ agá, ĩri ri mu āngū Gālíláyā vé rĩ gé.

5

Yēsū ídri ágó drā be ni

1 Tã 'dĩri ã vùdrĩ gé, Yēsũ nga muų Yērúsālémã gá ũmũ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ ã nyangará gá ĩndĩ.

2 Yērúsālémã gá 'dãá, gaki kídĩ ĩnyĩnã kĕtĩlĕ ĩ ní zĩ Kābĩlō vé rĩ gé, vūrã ĩ ní gaá rĩ, Ēbĕrĕ tĩ sĩ ĩ zĩ Bĕtĕsídã. 'Bekĩ ápālã tōwũ ĩndrĩ rú gārã ni gé sĩ kúrũ.

3 Vūrã 'dãri gé, 'bá kárakarã bãtrã rú rĩ pi, 'bá mĩ be ĕšĩ 'bá gĩ rĩ pi be, 'bá drã ní nyĩ kuú 'bĕlĕ'bele rĩ pi be, kōpi ri ula ĩndrĩ 'dãri ã ndúgĕ.

4 Sã urukō 'bĕe gé, mālāyíkã rĩ kãdō ĩmũ yĩ rĩ usaá, 'bá fiipi yĩ rĩ agá 'dãá drĩdrĩ rĩ, ĩrivé drã ri de rú 'bã ni gé sĩ rá.*

5 Ágō ãzi anigĕ drã rų ĩri caá ĩli be pũkú na drĩ ni ãrō.

6 Yēsũ kã ágō rĩ ndreé la kú yĩ rĩ ã gārã gá 'dãá, Yēsũ kã ĩsú nĩ kĩnĩ ágō rĩ adri caá ívé drã 'dĩri be lókĩ be ãco, Yēsũ ní ágō rĩ zizú kĩnĩ, "Í lĕ ĕ ĩdrĩkĩ mi?"

7 Ágō rĩ ní újázú Yēsũ ní kĩnĩ, "Āmbúgú mávĕ rĩ, kãdō riĩ yĩ rĩ usaá, 'bã ãzi mã ĩzã koópi, ma suúpi yĩ rĩ agá 'dãá ni 'dãáyo. Mã kãdō lĕe fiĩ yĩ rĩ agá 'dãá, 'bã ãzi ri fi yĩ rĩ agá 'dãá mã sĩ drĩdrĩ."

8 Kúru Yēsũ ní 'yozú ágō rĩ ní kĩnĩ, "Í nga uru! 'Í 'dũ mívé pórōsĩ, 'í nga ĕcĩ tuú."

9 Mbĕlĕnã ágō rĩ ní ícázú múké. 'Dũ ívé pórōsĩ, nga ĕcĩ tuú.

Ū'dũ ĩri ní ícázú múké 'dãri, ĩri ū'dũ Sábátã vé rĩ.†

10 Kúru Yāhúdĩ rĩ pi ní 'yozú ágō drã ní deų rú 'bã ni gé sĩ gĩ rĩ ní kĩnĩ, "Ū'dũ nōri, ĩri ū'dũ Sábátã vé rĩ, tãĩmbĩ ã'yĩ kuyé mí ní mívé pórōsĩ 'dũzú ū'dũ nōri gé."

11 'Bo ágō rĩ ní újázú kĩnĩ, "Ágō ma sĕĕpi ícãpi múké nōri 'yo mã ní kĩnĩ, mã 'dũ mávĕ pórōsĩ, mã nga ĕcĩ tuú."

12 Yāhúdĩ rĩ pi ní ágō Yēsũ ní ídrĩ 'dĩri zizú kĩnĩ, "Bã 'yoópi mí ní, mĩ 'dũ mívé pórōsĩ, mĩ nga ĕcĩ tuú rĩ ã'di 'i?"

13 Ágō ĩ ní ídrĩ 'dĩri nĩ 'bã 'i ídrĩpi rĩ kuyé. Vūrã 'dãri gé, 'bã rĩ pi kárakarã.

Yēsũ ní 'i njezú füzú kōpi ãsãmvú gé sĩ ãmvĕ.

14 Vùdrĩ ni gé, Yēsũ gō caá ágō rĩ ĩsú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá, Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Í ndre drĩ kã, nóni mí ícã múké gĩ, lĕ mĩ ku tã ũnjĩ 'ongará ãni. 'Í ku dō ku, tã ũnjĩ ri mi ĩsú drĩdrĩ rĩ aga rá."

15 Ágō rĩ ní 'dezú muųú lüzú Yāhúdĩ rĩ pi ní kĩnĩ, "Bã ma ídrĩpi rĩ Yēsũ 'i."

Ídrĩ ĩbĩ íngã Múngú Mvōpi vúgã

16 Kúru drĩkoma Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ í'dókĩ riĩ Yēsũ ri 'oó ũnjĩ, ã'diātāsīyã Yēsũ ní ĕzĩ ngaá ū'dũ Sábátã vé rĩ gé rĩ sĩ.

17 Yēsũ ní 'yozú drĩkoma Yāhúdĩ vé rĩ pi ní kĩnĩ, "Mã Ĕtĕpi ri ĕzĩ nga, mã kpã ri ĕzĩ nga."

18 Tã 'dĩri sĩ, drĩkoma Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ lĕkĩ létĩ ndãã ũkpō sĩ Yēsũ ri 'dizú drãzú 'dĩisĩ rá, kōpi lĕkĩ ĩri 'dij drãã adri 'yĕnã ĕzĩ ĩri ní ngaá ū'dũ Sábátã vé rĩ gé rĩ ã tã sĩ kuyé, lĕkĩ ĩri 'dij drãã ĩri ní 'yoó Múngú ri 'í Ĕtĕpi rĩ sĩ, ãzini ĩri ní 'i 'bãã adriĩ Múngú be trōtrō rĩ sĩ.

19 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Mã ĩmi ní tã áda 'yo, mã Mvã rú, á nga tã ãzi mã drĩ sĩ ku, mã tã mã Ĕtĕpi ní ngaá rĩ ndre 'dũ nga áyu, ã'diātāsīyã ĕzĩ mã Ĕtĕpi ní ngaá rĩ, mã Mvã rú, mã kpã nga rá.

20 Mã Mvã rú, mã Ĕtĕpi lĕ mã lĕlĕ, i'dã ívé tã ãrĕvú cérĕ mã ní rá. Múngú ri ĩmũ mã ní tã ambugu ndĕ'bã rá, ĩri ní i'dã mã ní drĩdrĩ 'dã'bĕe i'dã rá. Tã 'dĩri ĩmi ní ãyãngará sĕ.

21 ĩri adri sũ mã Ĕtĕpi ní 'bã ũdrã 'bã gĩ rĩ pi ídrĩ gōō ídrĩ rú ũzi rĩ tĩni, mã Mvã rú, mã ícō ídrĩ 'dãni'dãni rĩ sĕ 'bã mã ní lĕe rĩ pi ní rá.

22 Mã Ĕtĕpi lĩ tã 'bã rĩ pi drĩgĕ ku, mã Mvã rú, ku ĕzĩ tã lizú 'bã rĩ pi drĩgĕ rĩ cérĕ kuú mã drĩgĕ,

23 'bã rĩ pi ãrĕvú cérĕ ĕ ĩnjĩkĩ rĩ mã sũ ĩ ní mã Ĕtĕpi ri ĩnjĩ rĩ tĩni, 'bã mã ĩnjĩpi ku rĩ, ĩnjĩ mã Ĕtĕpi mã ĩpĕĕpi rĩ ku.

* 5:4 5:4 Átãngã vĕrĕšĩ 4 agá 'dĩri, búkũ Yūwánĩ vé ĩ ní sũ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dãáyo, 'bo gōkĩ sĩ búkũ Yūwánĩ vé vúlĕ rĩ agá rá. † 5:9 5:9 Ū'dũ Sábátã vé rĩ: Ū'dũ 'dĩri Yāhúdĩ rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, ãzini kōpi ní rizú Múngú ri zizú rĩ. Yāhúdĩ rĩ pi ri ū'dũ 'dĩri vé tã ígã kĩnĩ, Múngú gbi 'bũ pi vũ be nĩ, ãzini Múngú pa ĩ adringará tũgĕrĩ rú rĩ agãsi nĩ. Ū'dũ Sábátã vé rĩ Yāhúdĩ rĩ pi ri zĩ ū'dũ ĕzĩrĩ, 'bo Kĕlĩkō rĩ pi ri zĩ ū'dũ áziyã. 'Í lã Wũngará 20:8-11; Dĕtōrōnómĕ 5:12-16.

24 “Ma ĩmi ní tã áda 'yo, 'bá mâ tị yì' bá rá, āzini Múngú ma ĩpēēpi rĩ ẹ'yì' bá rá rĩ pi, kọpi ídri 'dáni'dáni rĩ ịsú rá. Lìkí tã kọpi drịgẹ ku, kọpi wakí drã sịgẹ sị fũú ídri ịsú gí.

25 Ma ĩmi ní tã áda 'yo, lókí āzi ri ímụ 'dĩ'dĩ, ícá nóni gí, ma Múngú Mvọpị 'i, 'bá ũdrã' bá gí rĩ pi ímụ mâ ụ'dúkọ yì rá, 'bá mávé ụ'dúkọ yì' bá rá rĩ pi ímụ ĩ újã ícá gō ídri rú.

26 Ídri rĩ í'dó má Ẹtẹpị vúgá, ma Múngú Mvọpị 'i, má Ẹtẹpị sẹ kpá má ní ũkpō ídri vé rĩ nĩ.

27 Múngú sẹ kpá má ní ũkpō tã lizú rĩ ìndĩ, ã'diātāsīyã ma 'Bá Mvã 'i.

28 “Lē ĩmi āyākí tã 'dĩri sị ku, lókí āzi ri ímụ 'dĩ'dĩ, āvũ ĩ ní sị' 'bụ agá rĩ pi ímụ mâ ụ'dúkọ yì,

29 kọpi nga ĩfũ āmvé. 'Bá adri' bá tã be múké rĩ pi, kọpi nga ĩfũ ídri rú, 'bá ũnjĩkanyã 'o' bá rĩ pi, kọpi kádō ĩfũú, ĩ tã lị kọpi drịgẹ.

30 Má ícọ tã āzi ngaá ũkpō mávé rĩ sị ọ'dúkúlegúsí ku. Ma tã rĩ lị pịrị sụ má Ẹtẹpị ní ẹzị' má ní rĩ tịni. Tã má ní 'oó 'dĩri adri 'yozú kínĩ mâ ngúlúpí ẹ ịsú rí āyĩkō ānĩ yã 'dini ku, ĩri āyĩkō sẹ má Ẹtẹpị ní.

'Bá rĩ pi ũlũkí Yēsũ vé tã

31 “Má ũlũ dō mávé tã ũgōgōlé rú nĩ, 'bá rĩ pi ícókí tã má ní ũlũú rĩ 'duyú 'bãã tã áda rú ku.

32 'Bá āzi anigé riipi mávé tã ũlũúpi ni, á nĩ rá ĩri riipi tã áda ũlũúpi mâ rú sị ni.

33 “Īmi pēkí ándúrú 'bá urukọ muú mâ tã uzị' Yūwánĩ tị gé, ĩmi kã 'bá 'dĩ'bée pēé, Yūwánĩ ũlũ ĩmi ní tã áda mávé rĩ nĩ.

34 Á lē ẹsị 'bãã tã 'bá áda ní átá mâ tã sị rĩ drịgẹ ku, 'bo má ẹdị tã Yūwánĩ ní ũlũú 'dĩri, ĩmi ịsúkí rí pangará bēsīnĩ.

35 Yūwánĩ sũ lám̄bã riipi dīpi āngũ ĩngbērēēpi ule rĩ tịni, ĩmi ịsúkí āyĩkō lókíná be mādã lám̄bã riipi dīpi āngũ ĩngbērēēpi 'dĩri sị.

36 “Tã mávé rĩ ndē tã Yūwánĩ ní ũlũú mâ tã sị rĩ rá. Á lē ĩmi ní tã āzi ũlũú lüzú kínĩ má Ẹtẹpị ĩpē ma nĩ. Tã āmbúgú má Ẹtẹpị ní lüzú kínĩ mâ 'o rĩ, ma ri 'o muzú rá.

37 Má Ẹtẹpị ma ĩpēēpi rĩ, ĩri ri átá mávé tã sị nĩ, ĩmi yìkí ĩri ã ụ'dúkọ kuyé, āzini ĩmi ndrekí kpá ĩri kuyé.

38 Īmi 'dukí ĩrivé átángá 'bãã ĩmĩ ẹsị agá ālujani kuyé, ã'diātāsīyã ĩmi ẹ'yìkí 'bá ĩri ní ĩpēé rĩ vé tã kuyé.

39 Īmi ri ụ'dúkọ Múngú vé ĩ ní sị' kuú Búkũ Múngú vé rĩ agá 'dĩ'bée lã, ĩmi ũsúkí ĩmi ídri 'dáni'dáni rĩ ịsú ānĩ. Ụ'dúkọ ĩ ní sị' kuú Búkũ Múngú vé rĩ agá 'dĩ'bée ri átá mávé tã sị.

40 'Bo ĩmi gākí ímụgá má vú nōó ídri 'dáni'dáni rĩ ịsúgá sị.

41 “Má ã'yī 'yozú kínĩ 'bá rĩ pi ẹ íngúkí ma 'dini ku.

42 'Bo á nĩ ĩmi rá. Á nĩ rá ĩmĩ ẹsị agá 'dãlé, ĩmi lēkí Múngú ri kuyé.

43 Má ímụ má Ẹtẹpị ã rú sị, 'bo ĩmi ã'yìkí ma kuyé, 'bo 'bá āzi túngú ní ímụ dō ívé tã be ĩmi vú, ĩmi ĩrivé tã ã'yī rá.

44 Īmi lēkí íngúngará 'bá āzi ní rizú ĩmi íngúzú rĩ áyu, 'bo ĩmi gākí tã Múngú adriipi 'yéná ālu rĩ ní lēé ĩmi íngúzú rĩ 'ogá sị. Īmi ícọ ma ẹ'yī íngóni íngóni?

45 “'Bo lē ĩmi ũsúkí 'yozú kínĩ, ma ĩmi tō má Ẹtẹpị ẹndrẹtị gé rá 'dini ku. Mósē ĩmi ní ẹsị 'bãã drị ni gé 'dĩri, ĩri ímụ ĩmi tō nĩ.

46 Īmi ẹ'yìkí dō té Mósē vé tã rá, ĩmi té ícọ ma ẹ'yī rá, ã'diātāsīyã tã Mósē ní sị' 'dĩri, ĩri tã mávé rĩ.

47 'Bo ĩmi ẹ'yìkí tã Mósē ní sị' rĩ pi kuyé pírí, ĩmi ícọ tã má ní 'yoó rĩ ẹ'yī íngóni íngóni?"

6

Yēsũ sē ānyāngã nyaá āgō élfũ tōwú pi ní

(Mātáyo 14:13-21; Mārākō 6:30-44; Lúkã 9:10-17)

1 Tã 'dĩri ã vudrị gé, Yēsũ ní ngazú zozú muzú yī' bālālã Gālíláyã vé rĩ agásí álé 'dãá, yī' 'dĩri ã rú ĩ kpá zị Tịbérīyã.

2 'Bá bītríká 'dekí muzú ĩri ã vudrị gé sị vūrã ĩri ní muzú 'dãri gé, ã'diātāsīyã kọpi ndrekí tã āyázú āyāyã ĩri ní 'oó 'bá drã be rĩ pi ídrízú 'dĩri.

3 Kúru Yēsũ pi ní tuzú muzú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' bá rĩ pi be írã drịgẹ 'dãá, kọpi ní úrízú vūgá.

4 Ịsúzú ụmụ Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Yáhúđị rí pí vé Jó tị gé sī rí vé rí nyazú rí ícá ìnyíná gí.

5 Yẹsụ ká ríí 'í gārā úndré, ndre 'bá kárákará pí rí ímú 'í vúgá nōó, ìrì ní Pílípū rí zìzú kīnī, “Bā ànyāngā ịsú je ngūgá caápi 'bá nō'bée ní céré?”

6 Yẹsụ zì Pílípū rí 'dínì lẹzú nìzú ámázú dō Pílípū nì ụkpō 'í ní ẹzị ngazú rí rá, 'bo nì tá 'í ní lée 'oó rí ìnógòsì gí.

7 Pílípū ní újázú Yẹsụ ní kīnī, “Bá lẹkí dō 'bá 'dì'bée àlu àlu céré ẹ ịsúkí ànyāngā mādānā nyaá, mūfēngā fífí ẹnǽpì ẹnǽnǽ* 'bá ní lẹzú ànyāngā jezú rí, ìrì ca mụdǽrǽlǽ ịrǽ, 'bo mūfēngā 'dìrì adri ambamba!”

8 Àndēréyā Sịmónā Pétēró ẹdrípì ríipi Yẹsụ à pámvú ùbǽpì rí ní 'yozú kīnī,

9 “Mvá ágóná àzi 'bā àsámvú gé nōgónō, ìrì pángá be tǽwụ, 'bì be ịrǽ, 'bo awakí dō 'bá kárákará nō'bée ní, ìrì nyo ca kọpì ní rá?”

10 Yẹsụ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbǽ' bā rí pí ní kīnī, “Ìmì lūkí 'bá rí pí ní, kọpì à úríkí vūgá.” Àngū 'dāri dụ kú céré ásé rú, kúru 'bá rí pí ní úrízú céré vūgá, àgō† rí pí ícá ca élifū tǽwụ (5,000) rá.

11 Yẹsụ ní pángá rí pí 'dúzá, ìrì ní Múngú ní òwō'dífō sēzú, ìrì ní kúru sēzú ívé 'bá 'í pámvú ùbǽ' bā rí pí drǽgé, kọpì ní 'dezú awazú 'bá úrì' bā kú rō'bō 'dì'bée ní, sù kọpì ní lée rí tịnì. Ìrì ní kpá 'bì rí 'í' dǽzú, òwō'dífō sēzú Múngú ní, ìrì ní kpá sēzú ívé 'bá 'í pámvú ùbǽ' bā rí pí drǽgé, kọpì ní awazú ícózú 'bá rí pí ní céré, sù kọpì ní lée rí tịnì.

12 'Bá rí pí ká ànyāngā rí ịsú nyaá caá 'í vú sī céré gí, Yẹsụ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbǽ' bā rí pí ní kīnī, “Ìmì úmúkí ànyāngā ẹ ìmbítā 'í ní nyaá tí rí 'bāá céré vūrā àlu gé, ẹ izakí ku.”

13 Kọpì ká ànyāngā rí ẹ ìmbítā úmú, kọpì úmúkí caá ùvú à 'a mụdrǽ drǽ ní ịrǽ.

14 'Bá rí pí ká tá Yẹsụ ní 'oó àyāzú àyāyā 'dìrì ndreé, kọpì 'í' dókí ríí átá kíní, “Ádarú

ágó nōrì nēbǽ 'í ní 'yoó kíní, ìrì ímú 'bá nyǽókú nōrì drǽgé rí pí àsámvú gé rí 'í.”

15 Yẹsụ ká ndreé 'bá rí pí lẹkí 'í mī 'bāá adrií 'bāgú ívé ní rú ụkpō sī, ìrì ní fúzú mụzú adrizú írā drǽgé 'dālé ọ'dúkùlẹgúsí.

Yẹsụ mụ yǽ drǽgé sī pá sī

(Mātáyo 14:22-27; Mārākō 6:45-52)

16 Ká mụyú adrií ùndrēnā 'dāri sī, 'bá Yẹsụ à pámvú ùbǽ' bā rí pí ní 'dezú mụzú yǽ bālālā rí gé 'dāá,

17 kọpì ní tuzú kúlúmgbá agá, kọpì ní 'í' dózú zozú mụzú álé kǽrú Kāpārānāumā gá 'dāá. Àngū rí nì, ịsú Yẹsụ ca drǽ kọpì vúgá 'dāá kuyé.

18 Ụlǽ ụkpō be ní ní vǽzú, sē yǽ rí úvá ànì ngūyá ngūyá.

19 'Bá Yẹsụ à pámvú ùbǽ' bā rí pí ká kúlúmgbá rí sōó mụyú caá máyǽlǽ‡ na dōku sù, kọpì ní Yẹsụ rí ndrezú, ìrì rí ímú yǽ rí drǽgé sī pá sī, ícá ìnyíná kúlúmgbá rí à gārā gá, sē ụrǽ ìmvú kọpì ànì ambamba.

20 Yẹsụ ní 'yozú kọpì ní kīnī, “Ìmì 'okí ụrǽ sī ku, 'bá rí ma 'í.”

21 Kọpì ùtēkí ìrì kú ùrē lẹzú ìrì ẹ'yízú fizú 'í vúgá kúlúmgbá agá 'dāá. Mbēlēnā kọpì ní cazú vūrā 'í ní lẹzú mụzú rí gé.

'Bá rí pí ríkí Yẹsụ rí ndāá

22 Ká adrií drǽ 'dínì, 'bá bǽtríká adri' bā yǽ bālālā rí vé wǽókọ álé sī rí gé rí pí nǽkí ámá rá, ándúrú kúlúmgbá pá tuúpi kú 'dālé rí 'yēnā àlu. Kọpì nǽkí ámá rá 'yozú kíní, Yẹsụ fí kúlúmgbá ìrìvé 'bá ìrì à pámvú ùbǽ' bā rí pí ní mụzú rí agá 'dāá kuyé, kọpì kúkí ìrì kú vúlé.

23 Kúru kúlúmgbá ụrụkọ íngákí Tǽbérǽyā gálésí, ímúkí pá tuú vūrā Úpí Yẹsụ ní òwō'dífō sēzú Múngú ní ànyāngā à tá sī, gōzú sēzú nyazú àgō élifū tǽwụ pí ní 'dāri gé.

24 'Bá bǽtríká 'dì'bée ká nǽ ámá Yẹsụ pí ívé 'bá 'í pámvú ùbǽ' bā rí pí be 'dāáyo, kọpì ní tuzú kúlúmgbá 'dì'bée agá, zozú mụzú yǽ bālālā 'dìrì agásí kǽrú Kāpārānāumā vé rí gé, Yẹsụ rí ndāá.

Yẹsụ rí 'bá ídri sēpì ní

* 6:7 6:7 Mūfēngā fífí ẹnǽpì ẹnǽnǽ rí: 'Bá rí nga dō ẹzì ụ'dú àlu, 'í 'bá rí ùfē mūfēngā fífí ẹnǽpì ẹnǽnǽ àlu ní sī. † 6:10 6:10 Àgō: Lākí ùkú rí pí anjíná rí pí be kuyé. ‡ 6:19 6:19 Māyǽlǽ: 'Bá rí ícá ẹcǽ tu ca máyǽlǽ na sá àlu agá.

25 'Bá bítříká 'dĩ'bée kâ caá Yésũ ri řsú yĩ bálālā rĩ gé álé 'dálé, kôpi ní 'yozú kînĩ, "Ímbápi, mí ícá nólé íngóni íngóni?"

26 Yésũ ní újázú kôpi ní kînĩ, "Ádarú ĩmi ri ma ndā, ā'diātāsīyā má ní ĩmi ní ānyāngā sēe nyaá rĩ sī, adri 'yozú kînĩ tā āyāzú āyāyā ĩmi ní ndree 'dĩ'bée sī kuyé.

27 Lē ĩmi rikí ęsı 'bāā 'yęjā rizú ānyāngā nyōkú drĭgę nōgō ábā'bée ábābā rĩ pi vé ęzı ngazú áyu ku, lē ĩmi 'bākí ęsı rizú ānyāngā ídri 'dāni'dāni rĩ sēepi rĩ vé ęzı ngazú. Ma 'Bá Mvā 'i, ma ímú ānyāngā rĩ sēe ĩmi ní nĩ, ā'diātāsīyā má ętępi Múngú sē má ní ũkpō tā 'dĩri 'ozú nĩ."

28 Kôpi ní řri zızú kînĩ, "'Bā 'okí ā'di tā Múngú ní lēe 'bā 'okí rĩ 'duzú ngazú?"

29 Yésũ ní újázú kôpi ní kînĩ, "Tā Múngú ní lēe ĩmi 'okí rĩ, lē ĩmi ę'yĭkí 'bā 'í ní řpēe 'dĩri."

30 Kôpi ní újázú kînĩ, "Lē mĩ 'o tā āyāzú āyāyā ni ũgbále, 'bā íbı mi ę'yĭ ndō. Ngá mí ní ícá 'oó 'dĭgę rá rĩ ā'di?"

31 'Bá ę'bĭpĭi nyakí ānyāngā ĩ ní zĭj mánāš rĩ āngŭ ā'wı cínyáfā rú rĩ agá 'dāá, sŭ ĩ ní sĭi Búkŭ Múngú vé rĩ agá rĩ tĭni, 'Múngú sē kôpi ní ānyāngā nyaánya ni íngázú 'bŭ gélésĭla.' "

32 Yésũ ní 'yozú kôpi ní kînĩ, "Ānyāngā ĩ ní sēe ĩmi ní 'dĩri, adri 'yozú kînĩ Mósē sē nĩ kuyé, ānyāngā 'dĩri íngá 'bŭ gélésĭla, má ętępi sē ĩmi ní nĩ. Má ętępi ri ānyāngā áda rĩ sē ĩmi ní nĩ.

33 Ānyāngā Múngú ní řsēe ĩmi ní íngápi 'bŭ gélésĭla rĩ, řri ma 'i, ma ānyāngā ídri sēepi 'bā rĩ pi ní nyōkú drĭgę nōgō rĩ."

34 'Bá rĩ pi ní 'yozú kînĩ, "Úpı, 'í sē 'bā ní ānyāngā 'dĩri mužú dĭj dĭj."

35 Yésũ ní 'yozú kôpi ní kînĩ, "Ma ānyāngā riipi ídri sēepi rĩ. 'Bá ímŭpi má vŭgá ma ę'yĭipi rá rĩ, ębĭřĭ gō řri řuđ dĭj ku, āzini yĭj úvá gō řri ndēe dĭj ku.

36 'Bo ĩmi ndrekí dō ma rá drāāāsīyā, ĩmi ę'yĭkí ma kuyé.

37 'Bá má ętępi ní ęzĭj má ní gı rĩ pi ímŭ má vŭgá. 'Bá ímŭ'bá má vŭgá rĩ pi, á gā kôpi ālujāni ku.

38 Má ímŭ 'bŭ gé 'dāāsĭ vŭgá nōgō tā Múngú ní ma řpęzú rĩ 'duđ ngaá, adri 'yozú kînĩ tā má ní lēe ngaá má drĭ sĭ ni kuyé.

39 Tā íngápi Múngú ma řpęepi rĩ ę ęsı agá rĩ, řri 'dĩ, 'bá cęré řri ní sēe má ní rĩ pi, á 'be ālu ni āvĭ ku. Ma kôpi inga gō ídri rú ũ'dŭ ũdŭ vé rĩ gé.

40 Tā má ętępi ní lēe rĩ, řri 'dĩ, ma Mvā rú, 'bá ma ndre'bá rá, āzini ma ę'yĭ'bá rá rĩ pi, kôpi ídri 'dāni'dāni rĩ řsú rá, ma ímŭ kôpi inga gō ídri rú ũ'dŭ má ní řgōzú gé."

41 Tā Yésũ ní 'yoó 'i ānyāngā íbĭpi 'bŭ gélésĭla rĩ sĭ, sē Yāhŭđĭ bítříká rĩ pi rikí unuú āni ununu.

42 Kôpi rikí ĩ uzĭj ĩ āsámvú gé sĭ kînĩ, "Mvā 'dĩri adri nyo Yésũ Yōsępā mvōpĭ 'i kuyé? 'Bá nĭkí ętępi pi ęndrępi be rá, řri ícá 'yo kînĩ 'í íngá 'bŭ gélésĭla íngóni íngóni?"

43 'Bo Yésũ ní újázú kôpi ní kînĩ, "Lē ĩmi rikí unuú ĩmi āsámvú gé sĭ ku.

44 Má ętępi řpē dō 'bā rĩ nĩ kuyé, ícá ícá má vŭgá ku, ma ímŭ řri inga gō ídri rú ũ'dŭ má ní řgōzú rĩ gé.

45 Sŭ nębĭ rĩ pi ní sĭi rĩ tĭni, 'Múngú ri ímŭ kôpi ímbá cęré nĩ.' 'Bá ālu ālu má ętępi vé tā yĭ'bá rá, āzini řrivé tā ũnĭ'bá rĩ pi ímŭ má vŭgá nĩ.

46 'Bá āzi ndre má ętępi ri kuyé, 'yęjā ma ímŭpi Múngú vŭgálesĭ rĩ, á ndre má ętępi ri nĩ.

47 Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bā mávé tā ę'yĭipi rá rĩ, řri ídri 'dāni'dāni rĩ řsú nĩ.

48 Ma ānyāngā riipi ídri sēepi rĩ.

49 ĩmi ę'bĭpĭi rikí ętŭ mánā nyaá ásé agá 'dāá, 'bo kôpi ũdrākí rá.

50 'Bo ānyāngā íngápi 'bŭ gélésĭ rĩ, řri 'dĭni, 'bā rĩ nya dō ānyāngā 'dĩri, ícá drāá ku.

51 Ma ānyāngā íngápi 'bŭ gélésĭ rĩ 'i, 'bā rĩ nya dō ānyāngā 'dĩri, řri adri lęmgbērę rú. Ānyāngā 'dĩri, řri mávé rŭ'bá má ní ímŭ adĭi sēe drāá 'bā nyōkú drĭgę nōgō rĩ pi vé ídri ā tā sĭ rĩ 'i."

Š 6:31 6:31 Mánā: Mánā ri ānyāngā Múngú ní řsēe 'bā řsērélę vé rĩ pi ní rĩ. řsē sā kôpi ní adrizú āngŭ ā'wı cínyáfā rú rĩ agá 'dāá řli řpŭkŭ řu rĩ gé. 'Í řlā Wŭngárā 16:1-36. 6:31 6:31 Wŭngárā 16:4; Nēmáyā 9:15; Sāwŭmā 78:24-25 6:45 6:45 řsāyā 54:13

52 Yāhūdī rī pi ní í'dózú āgátá gāzú ī āsámvú gé sī kīnī, “Ágó 'dīri ícó 'í rú'ba sē nya 'bá ní íngóni íngóni?”

53 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ádarú á 'yo īmi ní, ma 'Bá Mvá 'i, īmi nyakí dō mávé rú'ba kuyé, āzini īmi mvukí dō mávé ārí kuyé, īmi ícókí adrii ídri rú ku.

54 'Bá mávé rú'ba nyaápi, āzini mávé ārí mvūpi rī, īri ídri 'dāni'dāni rī ísú nī, ma ímú īri sē íngá gō ídri rú 'ú'dú 'ūdū vé rī gé.

55 Mávé rú'ba, īri ínyá áda ni, āzini mávé ārí, īri ngá mvūmvū áda ni.

56 'Bá mávé rú'ba nya'ba rī pi, āzini mávé ārí mvū'ba rī pi, kōpi adri 'bá mávé ni, ma kpá adri 'bá kōpivé ni.

57 Má Ētēpi adriipi lēmbērē rú rī ipē ma nī, ma rī adri ídri rú īrivé ūkpō sī, 'bá rī nya dō mávé rú'ba, īri adri ídri rú ūkpō mávé rī sī.

58 Ānyāngā íngápi 'bū gélésīla 'dīri adri sū mánā īmi é'bīpīi ní nyaá, vūdrī ni gé, kōpi ní ūdrāzú rá 'dāri tīni ku. 'Bá ānyāngā 'dīri nyaápi rī, īri adri mužú lēmbērē rú.”

59 Yēsū 'yo tā 'dīri ísú ākūdē īri ri āngū ímbá Jó Múngú ri Zizú rī agá Kāpārānāúmā gá.*

Ídri 'dāni'dāni rī vé tā

60 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi ká tā Yēsū ní 'yoó 'dīri yīi, kōpi ní 'yozú kīnī, “Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri mbamba, 'bá āzi ícó tā 'dīri ā'yīi ku.”

61 Yēsū nī áamá bá 'yozú kīnī, 'bá 'i pámvú ūbī'ba rī pi ri unu tā 'í ní 'yoó 'dīri sī. Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Tā má ní 'yoó 'dīri, īri īmī drī iza iza tīni āsī?”

62 'Bo īmi ndrekí dō 'Bá Mvá ri mvi gō 'bū gé vūrā 'í ní íngázú rī gé 'dālé, īmi 'okí rī īmi íngóni?

63 Índri Uleterē rī ídri sē nī, ūkpō rú'ba nōri vé rī 'o ngá āzi ku. Átángá má ní átá

īmi ní 'dīri, Índri Uleterē rī lū má ní nī, mávé átángá rī ídri sē.

64 'Bo 'bá uruko īmi āsámvú gé 'dīgē gāki mávé tā ē'yīgá sī.” Yēsū 'yo tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā í'dóngará gá 'dāá, Yēsū nī 'bá 'i ē'yī'ba kuyé rī pi rá, āzini nī 'bá ímūpi 'i ūli 'beēpi rī rá.

65 Kuru Yēsū ní 'yozú kīnī, “'Bá uruko ní gāá mávé tā ē'yīgá sī rī sī, má ní 'yozú īmi ní, má Ētēpi ā'yī dō 'bá rī nī kuyé, ícó ímú má vúgá ku ānī.”

66 Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri sī, 'bá kárakarā īri ā pámvú ūbī'ba rī pi gōkí ī njeé fūū īri ā rú'ba gá sī āmvé.

67 Yēsū ní 'bá 'i pámvú ūbī'ba mužrī drī ni īrī 'dī'bée zizú kīnī, “'Imi lēkí kpá fūū mužú īndī?”

68 Šimōnā Pētēro ní újázú Yēsū ní kīnī, “'Upí, 'bá muží rī ā'di vúgá? Mívé átángá, īri ídri 'dāni'dāni rī sē nī.

69 'Bá ē'yīkí mi gí, 'bá nīkí rá 'yozú kīnī, mi 'Bá Uleterē Múngú vé ni.”

70 Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'ba rī pi ní kīnī, “Má ūpē īmi mužrī drī ni īrī, 'bo 'bá ālu īmi āsámvú gé 'dīgē īri ādróko†.”

71 'Bá Yēsū ní 'yoó 'dīri, īri Yūdā Šimōnā Īsīkārīyótā mvōpi 'i. Yūdā ā adri dō 'bá Yēsū ā pámvú ūbīpi 'bá mužrī drī ni īrī rī pi vé āzi drāāāsīyā, īri ímú Yēsū ā ūli 'be nī.

7

Yēsū pi édrīpīi be

1 Tā 'dīri ā vūdrī gé, Yēsū ri adrii āngū Gālíláyā vé rī gé, ri éci mužú kūrú Gālíláyā vé rī pi agásī. Gā mužá āngū Yūdáyā vé rī gé 'dālé sī, ā'diātāsīyā Yāhūdī rī pi lēkí īri 'dīi drāā 'dīisī rá.

2 'Bo Yāhūdī rī pi vé 'ú'dú rizú Ūmū Nyazú Gākū rī pi agá rī* ká ícá īnyinā gí,

3 Yēsū édrīpīi ní 'yozú īri ní kīnī, “'Í ku vūrā nōri rá, 'í mu adrii āngū Yūdáyā vé

* **6:59 6:59** Jó Múngú ri Zizú rī: Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī pi kárakarā kūrú rī pi agásī āndiāndí, kōpi ri ī úmú Búkū Múngú vé rī lā, āzini kōpi ri Múngú ri ĩnī 'ú'dú Sábátá vé rī gé. † **6:70 6:70** Īri ādróko: 'Bá ālu Yēsū ní 'yoó īri ādróko 'dīri vé ífifi, īri 'bá ādróko ní rīi drī ni koó tā 'ongará gá ni. * **7:2 7:2** Ūmū ī ní Nyāá Gākū rī pi agá rī: Íli ālu ālu agá, 'ú'dú ézīrī, Yāhūdī rī pi rikí adrii gākū rī pi agá Yērūsālēmā gá, āngū Yūdáyā vé rī agá. Íli pūkú su ótú kōpi é'bīpīi rikí adrii gākū rī pi agá āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá, kōpi rikí íli pūkú su ī ní adrizú gākū rī pi agá 'dāri ígá. 'Í lā Lēvītikā 23:39-43.

rĩ agá, 'bá mĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ã ndrekĩ rĩ tã mí ní muḡú 'oó ĩ ní ãyázú ãyāyā 'dĩri.

4 'Bá lēepi adriipi 'bá rĩ pi ɛndrɛtĩ gé rĩ, ĩri ívé tã 'o andrekelemgbe, ũzũ ívé tã pi ku. Mi dō ri tã ãyázú ãyāyā ni 'o, lē 'bá vũ drĩgé rĩ pi céré ã nĩkĩ tã mí ní rĩi 'oó rĩ."

5 Atã édrĩpĩ ɛ'yĩkĩ ĩri kuyé.

6 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Sã mávé muḡú 'dãlé rĩ ícú drĩ kuyé, sã ĩmivé muḡú rĩ, ĩri ĩmi drĩgé.

7 'Bá vũ drĩgé rĩ pi ícókĩ ĩmi ngũũ ũnjĩ ku, kōpi ma ngũ ũnjĩ, ã'diãtãsiyã ma ri 'yo, tã kōpi ní rĩi 'oó rĩ ũnjĩ.

8 ĩmi 'dekĩ muḡú ũmũ rĩ nyangará gá 'dãlé ĩyĩ, á muḡú drĩ ũmũ rĩ gé 'dãlé ku, ã'diãtãsiyã mávé sã muḡú ũmũ rĩ gé 'dãlé rĩ ícú drĩ kuyé."

9 Yēsũ kã átã 'dĩni, áwĩ adrii ãngũ Gãlĩlãyã vé rĩ gé 'dãlé.

10 'Bo Yēsũ édrĩpĩ kã 'deé muḡú ũmũ rĩ gé 'dãlé gĩ, Yēsũ ní kpá gōzú 'dezú muḡú, 'bo muḡú andrekelemgbe kuyé, muḡú ívé rĩ ũgúzã rú.

11 Ambugu Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi rikĩ Yēsũ ri úndrĩ 'bá rĩ pi ãsãmvú gé sĩ ũmũ rĩ gé 'dãlé, kōpi rikĩ uziĩ kĩnĩ, "Ágó rĩ íngãã?"

12 'Bá rĩ pi rikĩ átã ĩ ãsãmvú gé sĩ ũyōkōyō sĩ ĩri ã tã sĩ, urukō ni pi kĩnĩ, "Ĩri 'bá múké."

Urukō ni pi kĩnĩ, "Ĩri 'bá riipi 'bá rĩ pi ɛ mĩ ũ'bãápi ni."

13 'Bo 'bá ãzi ĩri ã tã átãpi gũnyã agã ni 'dãáyo, ã'diãtãsiyã kōpi rikĩ ambugu Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi ruú.

Yēsũ ímbá 'bá rĩ pi Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá

14 Kúru ũmũ rĩ vé nyangará kã 'duḡú caá ú'dú sũ, Yēsũ ní fizú muḡú Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá, ĩri ní 'dezú rizú 'bá rĩ pi ímbázú.

15 Ambugu Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi kã ĩrivé ímbãngará 'dĩri yĩ, kōpi ãyãkĩ ãní ãyãyã,

kōpi kĩnĩ, "Ágó 'dĩri nĩ tã kárãkarã 'dĩni íngũgã, ĩsúzú ímbãkĩ ĩri kuyé?"

16 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Ma ri tã mávé ni ímbã kuyé, ma ri tã 'bá ma ĩpēepi rĩ vé rĩ ímbã.

17 'Bá lēepi tã Múngú ní lēé ã 'okĩ rĩ 'duḡupi ngaápi rĩ, ĩri ícú tã má ní 'oó rĩ nĩ ámã rá, dō ma ri tã íngãpi Múngú vugã ni ímbã, dōku ma ri tã mávé ni ímbã.

18 'Bá riipi ívé tã átãpi ũgōgōlé rú rĩ, ĩri ri 'i íngú, 'bo 'bá riipi ɛzĩ ngaápi 'bá 'i ĩpēepi rĩ íngúzú rĩ, ĩri 'bã tã áda 'oópi ni, ĩri 'bã ũnjō ãkó ni.

19 Mósē sē ĩmi ní tãĩmbĩ rĩ rá, adri 'dĩni kuyé? 'Bo ĩmi ãsãmvú gé 'dĩgé, 'bã ãzi tró tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'duḡupi ngaápi ni 'dãáyo. Ngã ĩmi ní lēzú ma 'dizú drãzú rĩ ã'di?"

20 'Bã bĩtrĩkã rĩ pi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Índrĩ ũnjĩ† fi mí drĩgé gĩ, 'bã lēepi mi 'diipi rĩ ã'di 'i?"

21 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Mã ídrĩ ándúrú 'bã drã be ni ú'dú Sãbãtã vé rĩ gé, sē céré ĩmi ní ãyãngará.

22 'Bo ĩmi ruĩ tãĩmbĩ Mósē vé ĩ ní rizú ágélé ɛ tĩ úlĩzú rĩ,‡ ĩmi ri anji ãgō rĩ pi ã ágélé ɛ tĩ úlĩ ú'dú Sãbãtã vé rĩ gé. 'Bo mērē ágélé ɛ tĩ úlĩzú 'dĩri í'dó 'i Mósē vugã kuyé, í'dó 'i ãbũrãmã vugã.

23 Dō ĩ mvã ágónã ã ágélé ɛ tĩ lĩ ú'dú Sãbãtã vé rĩ gé rá, ã ñókĩ rĩ tãĩmbĩ Mósē vé rĩ ku píri, tã sēepi ĩmĩ ɛsĩ ní vezú má ní 'bã ídrĩzú ú'dú Sãbãtã vé rĩ gé rĩ sĩ rĩ ã'di?"

24 Lē ĩmi rikĩ 'bã rĩ pi vé rĩ 'bã ãmvé rĩ ndrēé, kōpivé tã lĩzú ãní ku, lē ĩmi lĩkĩ 'bã rĩ pi vé tã píri."

Yēsũ ri Kúrĩsĩtō 'i?

25 'Bã urukō'bēe adri'bã Yērũsãlēmã gã 'dãá rĩ pi rikĩ átã kĩnĩ, "Ágó 'dĩri adri nyo 'bã ambugu Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi ní lēé dii drã rá rĩ 'i kuyé?"

26 ĩmi ndrekĩ drĩ kã, ĩri ri átã gũnyã ãsãmvú gé, 'bã ãzi átãpi ĩri ã tã sĩ ũnjĩ ni tró 'dãáyo. 'Bãvé 'bã ambugu Yãhũdĩ

† 7:20 7:20 Índrĩ ũnjĩ: ĩri ándúrú mãlãyĩkã Múngú vé rĩ pi vé ãzi 'bũ gé 'dãá, ñō tãĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sãtãnã ri kōpivé ãmbũgũ. Múngú ídró kōpi 'bũ gé 'dããsi vũgã nõó, kōpi gōkĩ ufuú índrĩ ũnjĩ, kōpi ri 'bã rĩ pi ní ĩzãngã sē vũ drĩgé nõgō. † ĩ lã 'dãngará 12:7-9. ‡ 7:22 7:22 Tã ĩ ní ágélé ɛ tĩ úlĩzú rĩ: Múngú lũ ãbũrãmã ní kĩnĩ, anji ãgō ãbũrãmã vé rĩ pi adriki dō caá ú'dú ãrō gĩ, lē ã úlĩkĩ kōpi ã ágélé ɛ tĩ rá, lũzú kĩnĩ, kōpi anji Múngú vé ni. † ĩ lã 'dóngará 17:9-14.

vé rī pi nīkí nyo áamá rá 'yozú kīnī, ádarú ĩri Kúrísítō 'i 'dīni rá?

27 'Bá nīkí vūrā ágó 'dīri ní íbízú ímúzú rī rá, Kúrísítō kādō ícá, 'bá āzi nī vūrā ĩri ní íbízú ímúzú rī ku."

28 Yēsū kā rīi 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ri átá ú'dúkó be uru 'dāá kīnī, "Ē, ĩmi nīkí ma rá, ĩmi nīkí vūrā má ní ímúzú rī rá. Má ímú nōgó mávé ũkpō sī kuyé, 'bá ma ĩpēepi rī vé tā, ĩri tā áda, 'bo ĩmi nīkí ĩri kuyé.

29 'Bo á nī ĩri rá, ā'diātāsīyā má íbí ímú ĩri vúgálésīla, ĩpē ma ímúzú nī."

30 'Bá ambugu Yāhúdī rī pi vé rī lēkí kōdō ĩri ruú, 'bo kōpi rukí ĩri kuyé, ā'diātāsīyā lókí ĩrivé rī ní drī ícá kuyé rī sī.

31 'Bá bītríká rī pi āsámvú gé, 'bá kárakarā ẹ'yīkí Yēsū ri rá. Kōpi ní 'yozú kīnī, "Kúrísítō kādō ícá, ĩri nyo ímú tā āyāzú āyāyā ni 'o ágó nōri vé rī ndē rá?"

Atala atala rī pi drīgé rī pi lēkí ā rukí Yēsū ri

32 Fārúsī rī pi ká yīi 'bá bītríká rī pi ri Yēsū ā tā ndrī, kōpi úmúkí ĩ atala atala rī pi drīgé rī pi be, kōpi ní āngáráwá ri 'bá Jó Múngú vé rī ütē 'bá rī pi pēzú mұzú Yēsū ri ruú.

33 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ma adri ĩmi be nōgó lókí be mādā, kuru ma gō ma újá mu 'bá ma ĩpēepi rī vúgá 'dāá ũzi.

34 'Bo ĩmi ma ndā rá, ĩmi ícókí ma ísú ku. Vūrā má ní mұzú adrizú rī, ĩmi ícókí caá 'a ni gé ku."

35 Yāhúdī ambugu rī pi rikí átá ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Ágó rī ní 'yozú kīnī 'bá ícókí 'i ísú ku rī, ágó rī lē mұú ngōlé? Ágó rī lē mұú 'bávé 'bá ĩ íré 'bá adri 'bá Gīrīkī rī pi

āsámvú gé rī pi vúgá, lē Gīrīkī rī pi ímbá ĩndī?

36 Tā ĩri ní 'yoó kīnī, 'Īmi ímú ma ndā, 'bo ĩmi ícókí ma ísú ku, vūrā má ní mұzú adrizú rī, ĩmi ícókí caá 'a ni gé 'dālé ku' 'dīri vé ífífí ā'di?"

Yēsū ẹzi yīi idri sēepi rī vé tā

37 Ẹ'dú Ẹmū rī nyazú rī vé Ẹdū§ gé, Ẹ'dú 'dāri Ẹ'dú āmbúgú, Yēsū nga átá Ẹ'dúkó be uru 'dāá kīnī, "Bá rī dō yīi úvá be, ẹ ímú má vúgá nōó, ā mvu yīi rī.

38 'Bá rī ẹ'yī dō ma rá, yīi idri sēepi 'dīri ímú ídī ífū ĩri ẹ ẹsī agásī, sū Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tīnī."

39 Tā ĩri ní 'yoó yīi idri sēepi 'dīri, ĩri ri Índrī Uleterē ĩ ní ímú sēé 'bá ālu ālu ĩri ẹ'yī 'bá gí rī pi ní rī 'i'da. Lókí 'dāri gé, ísúzú sēkí drī Índrī Uleterē rī 'bá rī pi ní kuyé, ā'diātāsīyā Yēsū fi drī ũnyī ĩ ní ímúzú ĩri íngúzú 'dāri agá kuyé.

40 'Bá bītríká 'dī'bée ká tā Yēsū ní 'yoó 'dīri yīi, 'bá rī pi ā urukó kīnī, "Ádarú ágó adripi nēbī rú rī, * ĩri 'dī."

41 'Bá rī pi ā urukó kīnī, "Ágó rī Kúrísítō 'i."

Urukó ni pi kīnī, "Bá rī adri Kúrísítō 'i ku, Kúrísítō ri ímú āngū Gālíláyā vé rī gélésī íngóni íngóni?

42 Búkū Múngú vé rī lū uleterē kīnī, ĩ ímú Kúrísítō ri tī ífū úyú Dāwúdī† vé rī agá, kūrū Bētēlémē ĩ ní Dāwúdī ri tizú rī agá."‡

43 'Bá rī pi acókí ĩ āsámvú ĩrī Yēsū vé tā sī.

44 'Bá urukó lēkí ĩri ruú, 'bo 'bá āzi úló rú 'bá ni kuyé.

Drīkoma Yāhúdī rī pi vé rī gākí Yēsū ri ẹ'yīgá sī

§ 7:37 7:37 Ẹ'dú ẹzīrī Ẹmū nyazú rī gé, atala rī pi yīi íbē, kōpi jī Jó Múngú vé rī agá 'dāá, Múngú ri íngúzú, Múngú ní yīi sēé ĩ ẹ'bīpīi ní rī sī. 'Bá rī pi kpá ímú Múngú ri íngú tākiri ĩri ní ímú sēé ĩ ní rī sī Ẹ'dú Ẹdū vé rī pi gé. Ẹ'dú Ẹmū nyazú rī vé Ẹdū gé, atala rī pi jīkí yīi Jó Múngú vé rī agá 'dāá ku. 'Bo 'bá rī pi ri Múngú ri íngú āngū Múngú ní sēé ĩ ní adrizú 'a ni gé rī sī. Āngū 'dīri agá, yīi rī pi ambamba, āzini Múngú sē ngá kōpi ní lēé rī pi ārēvú cére rá. Ẹ'dú Ẹdū vé 'dāri rī gé, Yēsū kīnī, "Bá rī ẹ'yī dō ma rá, yīi idri sēepi 'dīri ímú ídī ífū ĩri ẹ ẹsī agásī." * 7:40 7:40 Nēbī rī: Kōpi rikí átá nēbī Mósē ní 'yoó ĩri ímú rá rī vé tā sī. Nēbī Mósē ní 'yoó 'dīri Yēsū 'i. 'Í lā Dētōrōnómē 18:15-18; Yūwánī 6:14; Ẹzī 3:22-23; Ẹzī 7:37. † 7:42 7:42 Dāwúdī: Múngú ĩpē Dāwúdī ri adrii 'bāgú Īsērélē rī pi vé ni, ẹzi kīnī, 'bāgú ú'dí ri ímú ífū ĩrivé úyú agá, ĩri mālūngā rī ru mұzú 'dání'dání, 'bāgú rī Yēsū Kúrísítō 'i. 'Í lā Sāwúmā 132:11-12; Ẹzī 2:30. Tīkí Dāwúdī ri ísú ākūdē ílī rī ca élifū ālu (1,000) gí, ílī 'dāri gé, ísú tīkí drī Yēsū Kúrísítō ri kuyé. 'Í lā 2 Sāmúelē 5:2; Míkā 5:2; Mátáyo 2:1; Lúkā 2:1-6. ‡ 7:42 7:42 Tīkí Yēsū ri Bētēlémē gá, úyú Dāwúdī vé rī agá. 'Í lā Lúkā 2:4-7; Mátáyo 2:1-6.

45 'Bá Jó Múngú vé rī ūtē' 'bá rī pi ká ĩ újá gōo atala atala rī pi drīgē rī pi vúgá āzini Fārūsī rī pi vúgá 'dāá, atala atala rī pi drīgē rī pi Fārūsī rī pi be zīkí kōpi kīnī, "Īmi ĩjīkí Yēsū ri ímúzá ĩndī kuyé āsī?"

46 Kōpi ní újázú kīnī, "'Bá yīkí āvū ni 'bá āzi átápi ágó 'dīri tīnī ni kuyé."

47 Fārūsī rī pi kīnī, "Ū'bā kpá ĩmī mī gí tīnī āsī?"

48 'Bá drīkoma rú Fārūsī rī pi be, 'bá āzi nyo 'bá āsámvú gé ĩrivé tā ẹ'yīpi ni anigé?"

49 'Bá bītríká Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá 'dī' 'bée nīkí tāimbī Mósē vé rī kuyé, kōpi tā ūnjī ísú Múngú drīgē rá."

50 Nīkōdémā Fārūsī rī pi vé āzi ándúru muṣpi Yēsū vúgá 'dālé rī ní 'yozú kīnī,

51 "Tāimbī 'bávé rī ā'yī nyo ĩ ní tā lizú 'bá āzi drīgē ísúzá yīkí ĩrivé tī kuyé, āzini nīkí ĩrivé tā 'oó rī kuyé 'dīni rá?"

52 Kōpi ní újázú kīnī, "Mí kpá Gālíláyāgú yā? 'Í lā drī Búkū Múngú vé rī ká, mī ísú sīkí 'a ni gé 'dālé kīnī, nēbī ícó ĩfūú āngū Gālíláyā vé rī agá ku."

53 Kuru 'bá ālu ālu ní 'dezú muṣú ívé āngá. §

8

Yēsū trū ūkú ọwú rú rī

1 'Bo Yēsū ní ívé rī 'dezú muṣú Írā Ōlívē vé rī gé 'dāá.

2 Kā muṣú adrií drū 'dīni, ū'būtī kūnīkūnī, Yēsū gō muṣú dīí Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá. 'Bá bītríká rī pi trakí ĩ ĩri ā gārā gá sī kūrū, kuru ĩri ní úrízú vūgá 'dezú rizú 'bá rī pi ímbázú.

3 'Bá ri' 'bá tāimbī ímbá' 'bá rī pi Fārūsī rī pi be, kōpi ní ūkú ĩ ní ruṣú ágó be ni ĩjízú, kōpi 'bākí ĩri pá tuú 'bá bītríká 'dī' 'bée ẹndrēti gé,

4 kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "'Bá āngū ímbápi rī, ūkú nōri ruṣú ĩri ágó be.

5 Tāimbī Mósē vé rī 'yo 'bá ní kīnī, ūkú tā 'oópi 'dīni 'dīri ā úvīkí ĩri írā sī drāá 'dīisī rá. Nóni mī 'yo íngóni?"

6 Kōpi zīkí tā rī 'dīni, lēzú létī ndāzú Yēsū ā 'yo rí tā, ĩ újákí rí tā ānī Yēsū drīgē bēnī.

'Bo Yēsū ní ọvūzú vūgá, 'dózá tá sīzú nyọókú gé 'dīgē únyófí sī.

7 Kōpi ká rīi Yēsū ri uzīi muṣú drīgélé, Yēsū ní kuru ngazú uru sī, 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi āsámvú gé 'dīgē, 'bá rī dō ūnjīkānyā ākó, ā 'dó ūkú rī vīi."

8 Yēsū ní kpá gōzá ọvūzú tá rī sīzú nyọókú gé 'dāá dīi.

9 'Bá ūkú rī tō' 'bá 'dī' 'bée ká tá Yēsū ní 'yoó 'dīri yīi, kōpi 'dekí rīi ĩ unjeé muṣú ālu ālu, ārākā rī pi 'dókí ĩ unjeé muṣú drīdrī, kukí Yēsū pi pá tuú kuú ūkú rī be 'dālé.

10 Yēsū ní ngazú uru sī, ĩri ní ūkú rī zīzú kīnī, "'Bá mī tō' 'bá rī pi íngāá? 'Bá mī tō' 'bá 'yo' 'bá kīnī, mī 'o ūnjīkānyā rī pi vé ālu kukí 'dīgē rá?"

11 Ūkú rī ní újázú kīnī, "Āmbúgú mávé rī, 'bá ma tō' 'bá rī pi, ālu ni acepi ni 'dāáyo."

Yēsū ní 'yozú kīnī, "Á lī tá mī drīgē ku, 'í 'de muṣú, ā gōkí ūnjīkānyā 'oó dīi ku."

Yēsū ri dī ūtúná rú vū drīgē nōgó

12 Yēsū gō átá 'bá rī pi ní dīi kīnī, "Ma ri āngū ĩmgbērē ūtúná rú 'bá vū drīgē nōgó rī pi drīgē nī. 'Bá mā pámvú ūbīpi rī, ícó ẹcī ĩnīnā agásī ku, ūtúná āngū ĩmgbērēepi rī ĩri ē drī ko muṣú tá ídri ísúzá rī gé nī."

13 Fārūsī rī pi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mī ri mívé tá átá ūgōgōlé rú, tá mī ní átá 'dī' 'bée céré ūnjō."

14 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Mā ri dō mávé tá átá ūgōgōlé rú drāáāsīyā, ma ri tá áda 'dīri átá, ā'diātāsīyā á nī vūrā má ní ímúzá rī rá, āzini á nī vūrā má ní muṣú rī rá. 'Bo ĩmi nīkí vūrā má ní íbízú ímúzá, dōku má ní rizú muṣú rī kuyé.

15 Īmi ri tá rī lī ru' 'bá ru' 'bá, á lī tá 'bá āzi drīgē ku.

16 'Bo té dō ma tá lī rá, tá má ní lī rī, ĩri adri pīri, ā'diātāsīyā má adri ọ'dúkúle ku tá rī ā līngará gá, 'bá má Ẹtēpi ma ípēpi rī be.

§ 7:53 7:53 Átángá vērēšī 7:53-8:11 agá 'dī' 'bée, búkū Yūwání vé ĩ ní sī Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkū Yūwání vé vūlé rī agá rá.

17 Sīkí ìmivé búkū tāimbí vé rī agá kīnī, 'bá ìrī tā rī ndre' 'bá ì mī sī rī pi ẹ̀tíkí dō tā rī rá, tā kòpi ní ẹ̀tī 'dīri, ìri tā áda.

18 Ma ri mávé tā ùlū ùgōgōlé rú, má Ẹ̀tẹ̀pì ma ìpẹ̀epi rī, ìri mávé tā ìri ní ndree 'ì mī sī rī ẹ̀tī nī."

19 Kòpi ní Yẹ̀sū ri zìzú kīnī, "Mí ẹ̀tẹ̀pì ri íngōlé?"

Yẹ̀sū ní újázú kòpi ní kīnī, "Ìmi nīkí ma kuyé, àzini ìmi nīkí kpá má Ẹ̀tẹ̀pì ri kuyé. Ìmi nīkí té dō ma rá, ìmi té ícò má Ẹ̀tẹ̀pì ri nī rá."

20 Yẹ̀sū ri tā 'dīri átá ìsúzá ìri ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá sòndúkú ì ní rizú ngá úmúzá 'bázú rī ā gārā gá. 'Bo 'bá āzi rú tró ìri kuyé, ā 'diātāsīyā ìrivé sá ì ní ìri 'dìzú rī ní drī ícò kuyé rī sī.

21 Yẹ̀sū ní gōzú átázú kòpi ní ñì kīnī, "Ma ri mụ mụ, 'bo ìmi ímú ma ndā rá, ìmi dō ri ùnjīkānyā 'o mụzú drīgélé, ìmi ímú ùdrā ku ùnjīkānyā agá. Vūrā má ní mụzú rī, ìmi ícókí mụú ānī ku."

22 Yāhūdī rī pi vé drīkoma rī pi ní 'yozú kīnī, "Yẹ̀sū ní 'yozú 'bá ícókí caá vūrā 'í ní mụzú rī gé 'dālé ku rī, Yẹ̀sū lē déna 'i 'dìj drāá rá?"

23 Yẹ̀sū ní újázú kòpi ní kīnī, "Ìmi 'bá nyọ̀okú drīgélé nōgó ni, má íbí ímú 'bū gélésīla, ìmi 'bá nyọ̀okú nōri vé ni, 'bo má adri 'bá nyọ̀okú nōri vé ni ku.

24 Á lū ìmi ní rá, ìmi ẹ̀'yīkí dō 'yozú kīnī 'bá má ní 'yoó rī, ìri ma 'i kuyé, ìmi ímú ùdrā ku ùnjīkānyā agá."

25 Kòpi ní ìri zìzú kīnī, "Mí ā 'di 'i?"

Yẹ̀sū ní újázú kòpi ní kīnī, "Má ní té 'yoó ìmi ní drīdrī rī tīnī, 'bá rī ma 'i.

26 Á nī ìmivé ùnjīkānyā ā tā rá, ma té ícò tā lī ìmi drīgélé rá, 'bo 'bá ma ìpẹ̀epi rī vé tā pīrī. Ma ri tā má ní yīi vú ni gé rī ùlū 'bá vū drīgélé rī pi ní."

27 'Bo kòpi á mákí kuyé 'yozú kīnī, Yẹ̀sū ri tā 'í Ẹ̀tẹ̀pì vé rī átá.

28 Kúru Yẹ̀sū ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Ma 'Bá Mvá 'i, ìmi íngakí dō ma pẹ̀tì alambaku sígélé gí ká, ìmi kúru nī á má 'yozú kīnī, 'bá rī ma má ní 'yoó ma 'i rī

'i. Á 'o tā mávé ùkpō sī ọ́ 'dúkúle ku, ma ri 'yéná tā má Ẹ̀tẹ̀pì ní ẹ̀zìí má ní rī ùlū.

29 'Bá ma ìpẹ̀epi rī, ìri má be trú álu, ku ma ọ́ 'dúkúle kuyé, ā 'diātāsīyā ú 'dú céré tā má ní 'oó rī ìri ní āyīkō sē."

30 Yẹ̀sū ká tā rī átá 'dīni, 'bá kárákará ẹ̀'yīkí ìri rá.

Anji Ābūrámā vé rī pi

31 Yẹ̀sū ní 'yozú Yāhūdī 'i ẹ̀'yī 'bá gí rī pi ní kīnī, "Tā má ní ímbá rī, ìmi 'dúkí dō ngaá rá, ìmi ádarú 'bá má pámvú ùbī 'bá ni pi.

32 Ìmi ícò tā áda rī nī rá, tā áda rī, ìri ícò ìmi ọ̀yú adringará túgẹ̀rī rú rī agásī rá."

33 Kòpi ní újázú ìri ní kīnī, "'Bā nō 'bée úyú Ābūrámā* vé ni, 'bá adríkí túgẹ̀rī 'bá āzi vé ni kuyé píri, ngá mí ní 'yozú kīnī, 'i 'bā ọ̀yú adringará túgẹ̀rī rú rī agásī rī ā 'di?"

34 Yẹ̀sū ní újázú kòpi ní kīnī, "Ádarú á 'yo ìmi ní, 'bá ùnjīkānyā 'o 'bá rī pi, kòpi túgẹ̀rī ùnjīkānyā vé ni.

35 'Bá túgẹ̀rī rú rī adri 'bẹ̀tì ásamvú gé 'dīgélé mụzú nyonyo ku, 'bo mvá ì ní tìj 'bẹ̀tì 'dīri agá rī, ìri adri 'bẹ̀tì 'dīri agá mụzú nyonyo nī.

36 Ma Mvá rú, má ọ̀yú dō ìmi ìfūú ùnjīkānyā agásī gí, ùnjīkānyā gō vūrā ìsú ẹ̀zì ngazú ìmi be ku.

37 Á nī rá ìmi úyú Ābūrámā vé ni, 'bá urukọ ìmi ásamvú gé 'dīgélé lēkí ma 'dìj, ā 'diātāsīyā tā má ní átá rī ní fíi ìmí ẹ̀sì agá 'dāá kuyé rī sī.

38 Ma ri tā má ní ndree má Ẹ̀tẹ̀pì vúgá 'dālé rī ùlū ìmi ní, 'bo ìmi ri tā ìmi ẹ̀tẹ̀pì ní ùlūú ìmi ní rī 'dú nga."

39 Kòpi ní újázú Yẹ̀sū ní kīnī, "'Bávé ẹ̀'bípì Ābūrámā 'i."

Yẹ̀sū ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Ìmi dō anji Ābūrámā vé ni, ìmi té ẹ̀zì Ābūrámā ní ngaá rī 'dú nga rá.

40 Má ùlū ìmi ní tā áda má ní yīi Múngú vúgá rī, 'bo ìmi ri létì ndā ùkpō sī lēzú ma 'dìzú. Ābūrámā 'o tā āzi 'dīri tīnī kuyé.

* 8:33 8:33 Ābūrámā: Múngú zì Ābūrámā ri kīnī, ā ku ívé 'bá 'bẹ̀tì ásamvú gé rī pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mụú āngū āzi ú 'dí ni gé. Ābūrámā ri ẹ̀'bípì Yāhūdī rī pi vé rī, tīkí ìri ílì élfū álu mūdūrūlū ārō (1,800) gé, ìsú tīkí drī Yẹ̀sū ri kuyé. 'Í lā 'dóngará 12-25.

41 Īmi ri tā ĩmi étépi ĩmi tĩpi rĩ ní ũlũú rĩ 'du nga."

Kôpi ní újázú kĭnĩ, "Bávé étépi adri túngú kuyé, 'bávé Ẹtépi, ĩri Múngú 'i."

Anji ādróko vé rĩ pi

42 Yésũ ní 'yozú kôpi ní kĭnĩ, "Múngú ā adri té dō ĩmi Ẹtépi, ĩmi té ma lēlē, ā'diātāsīyā má íbí ímú ĩri vúgálésīla, má ímú nōgó mâ drĩ sī kuyé, má Ẹtépi ĩpē ma ímúzú nĩ.

43 Tā má ní 'yoó ĩmi ní rĩ lē fí ĩmi drĩgé ku āsĩ? Tā rĩ fí ĩmi drĩgé ku, ā'diātāsīyā ĩmi lēkí tā má ní 'yoó rĩ 'dujú ngaá ku!

44 Ādróko† ri ĩmivé étépi, ĩmi ri tā ĩri ní lēē rĩ pi 'du nga áyu. Í'dóngará gá 'dāá, ĩri 'bá āngū ú'dĩpi ni, gā tā áda rĩ sī, tā áda vú ni gé 'dāáyo, kādō rií átá, ĩri ri átángá ũnjō vé ni pi átá, ĩri ũnjó'bá, ĩri étépi ũnjō vé ni.

45 Má kādō rií tā áda rĩ átá ĩmi ní, ĩmi lēkí mávé tā ẹ'yĩ ku āsĩ?

46 Īmi āsámuvú gé 'dĩgé 'bá 'yoópi kĭnĩ, á 'o ũnjĭkányā rá rĩ ā'di 'i? Ma dō ri ĩmi ní tā áda rĩ átá, ngá ĩmi ní mávé tā ẹ'yĩzú ku rĩ ā'di?

47 'Bá adriipi Múngú agá rĩ, ĩri ícô Múngú vé tā yì rá, ĩmi ní tā Múngú vé rĩ yĩ ku rĩ sī, lū uletere 'yozú kĭnĩ, ĩmi adrikí anji Múngú vé ni ku."

Yésũ pi vé tā Ābūrámā be rĩ

48 Yāhúdĩ rĩ pi ní 'yozú Yésũ ní kĭnĩ, "Tā 'bá ní 'yoó mi Sāmāriyāgú, índrĩ ũnjí ású mi gí 'dĩri, ĩri pĩri!"

49 Yésũ ní újázú kôpi ní kĭnĩ, "Índrĩ ũnjí ású ma kuyé, má ĩnjĩ má Ẹtépi ri ĩnjĩnjĩ, 'bo ĩmi ĩnjĩkí ma kuyé.

50 Ā lē ma íngú ũgōgōlé rú ku, Múngú ri ma íngú nĩ, ĩri 'bá tā lĩpi ni.

51 Tā má ní 'yoó ĩmi ní 'dĩri tā áda, 'bá mávé tā 'dujúpi ngaápi rá rĩ, ícô drāá ālunáni ku."

52 Kúru Yāhúdĩ rĩ pi ní 'yozú Yésũ ní kĭnĩ, "Bá nĩkí rá índrĩ ũnjí ású mi gí! Ābūrámā drā rá, nēbĩ rĩ pi ũdrākí kpá rá, 'bo mí kĭnĩ, 'bá rĩ yì dō mívé ú'djúkó rá, ícô drāá ālunáni ku.

53 'Í ndē nyo 'bá ẹ'bĩpi Ābūrámā ri rá? Ābūrámā drā rá, nēbĩ rĩ pi ũdrākí kpá rá. Mí ũsũ mí kĭnĩ, mi 'dĩgé ā'di 'i?"

54 Yésũ ní újázú Yāhúdĩ rĩ pi ní kĭnĩ, "Má íngú dō ma ũgōgōlé rú, ĩri ẹzĩ ākó. 'Bá riipi ma íngúpi rĩ, ĩri má Ẹtépi ĩmi ní kpá 'yoó, ĩri Múngú ĩmivé ni rĩ 'i.

55 Īmi nĩkí ĩri kuyé, 'bo á nĩ ĩri rá. Á 'yo té dō á nĩ ĩri kuyé, 'dĩri té lū 'yozú kĭnĩ, ma ũnjó rú, sũ ĩmi tĩni. 'Bo á nĩ ĩri rá, ma ri tā ĩri ní lūú má ní rĩ 'du nga.

56 Īmi ẹ'bĩpi Ābūrámā ri āyĩkō sī kĭnĩ, 'í lē mávé ímúngará vūgá nōó rĩ ndreé 'í mĩ sī, ndre rá, āyĩkō fū ĩri āní rá."

57 Yāhúdĩ rĩ pi ní 'yozú Yésũ ní kĭnĩ, "Mívé ílí ca pũkú tōwũ kuyé pĩri, ngá mí ní 'yozú 'í ndre Ābūrámā ri rá rĩ ā'di?"

58 Yésũ ní újázú kôpi ní kĭnĩ, "Tā má ní 'yoó ĩmi ní 'dĩri tā áda, ĩ ní drĩ Ābūrámā ri tĩzú kuyé rĩ gé, ịsú ākūdē ma anigé."

59 Yésũ ká tā rĩ 'yoó 'dĩni, kôpi ní írā anjiná u'duzú ĩ drĩgé sī, lēzú Yésũ ri úvĩzú drāzú 'dĩsĩ rá, 'bo Yésũ zũ 'i rá, nje 'i fũú Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá sī āmvé.

9

Yésũ zĩ ágó mĩ be ẹsĩpi gí ni ẹ mĩ

1 Yésũ ká rií 'deé mužú, ĩri ní ágó āzi ĩ ní tĩ mĩ be ẹsĩpi gí ni ndrezú.

2 'Bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ĩri zizú kĭnĩ, "Ímbápi, ágó 'dĩri tĩkí mĩ ākó ũnjĭkányā ā'di vé rĩ sī? Mĩ ni ẹsĩ ũnjĭkányā ĩri ní 'oó rĩ sī yā, dōku ũnjĭkányā étépi pi ní 'oó ẹndrépi be rĩ sī?"

3 Yésũ ní újázú kôpi ní kĭnĩ, "Adri 'yozú kĭnĩ tĩkí ĩri ífũú mĩ ākó ũnjĭkányā ĩri ní 'oó rĩ sī kuyé, dōku ũnjĭkányā étépi pi ní 'oó ẹndrépi be rĩ sī kuyé. Tĩkí ĩri ífũú mĩ ākó 'dĩni, ā ndrekí rí ũkpō Múngú vé āngū ídrízú rĩ rú'bá ni gé bēnĩ.

4 Lē 'bā ngakí ẹzĩ 'bá ma ĩpēepi rĩ vé rĩ, ịsúzú āngū rĩ ní drĩ adrizú ụtúná rú nō. ĩnĩná ri ímú 'dĩ'dĩ, 'bá āzi ícô tā āzi 'oó āní ku.

† 8:44 8:44 *Ādróko*: Ādróko vé rú Sātánā 'i, ĩri āmbúgú índrĩ ũnjí rĩ pi drĩgé, gā tā Múngú vé ri 'dujú ngagá sī 'bũ gé 'dálé. Múngú ídró ādróko ri índrĩ ũnjí rĩ pi be 'bũ gé 'dāásĩ nĩ. 'Í lā I'dangará 12:7-9.

⁵ Lókí má ní drī adrizú vū drīgé nōgó rī gé, á ri āngū ĩmgbērēé ỳtúná rú vū drīgé nōgó.”

⁶ Yēsū kǎ tā rī 'yoó 'díní, ĩri ní tǔsú wezú nyōókú gé 'dǎá, ĩri ní ỳtrētrē usazú tǔsú rī sǐ, bēzú ágó rī mị gé 'dǎá.

⁷ ĩri ní 'yozú ágó rī ní kǐnǐ, “Í mụ mị mị ỳjǐ kídí ĩ ní zǐ Sǐlómū rī gé 'dǎá.” Rụ Sǐlómū 'dǐri vé ífífí ĩri “Pēngará.” Kúru ágó rī ní mụzú 'í mị ỳjǐzú kídí rī gé 'dǎá, ágó rī kǎ rí ỳgōó ímúzú ívé āngá nōlé, mị ní ri āngū ndre rá.

⁸ 'Bá 'bētǐ be ĩnyinǎ ĩri ā gārā gá rī pi, āzini 'bá ándúru ĩri ndre 'bá lókí ĩri ní adrizú mị ákó rizú ngá mǎzú rī gé rī pi ní zǐzú kǐnǐ, “Ágó 'dǐri adri nyo ándúru mị ákó riipi ngá mǎápi 'bá rī pi vúgá rī 'i kuyé?”

⁹ 'Bá ỳrukọ'béé kǐnǐ, “Bá rī ĩri 'i.”

'Bá ỳrukọ'béé kǐnǐ, “Bá rī adri ĩri 'i kuyé, 'bo ágó rī índre sǔ ágó mị ákó 'dǎri tǐnǐ.”

'Bo ágó rī kǐnǐ, “Bá rī ma 'i ándúru riipi ngá mǎápi rī.”

¹⁰ 'Bá rī pi ní ágó rī zǐzú kǐnǐ, “Mí mị zǐ 'i āngū ndreé ngóni ngóni?”

¹¹ Ágó rī ní újázú kọpi ní kǐnǐ, “Ágó 'bá rī pi ní zǐ Yēsū 'dǐri usa ỳtrētrē, ĩri ní bēzú má mị gé, ĩri ní 'yozú má ní kǐnǐ, mǎ mụ mǎ mị ỳjǐ kídí ĩ ní zǐ Sǐlómū rī gé 'dǎá. Má ní kúru 'dezú mụzú mǎ mị ỳjǐzú kídí rī gé 'dǎá, sēzú nóni mǎ mị ní āngū ndrezú nǒ.”

¹² Kọpi ní ágó mị ákó rī zǐzú kǐnǐ, “Ágó rī íngǎá?”

Ágó rī ní újázú kǐnǐ, “Á nǐ mǎ kuyé.”

Fārúsǐ rī pi lēkí nǐi ágó mị be ỳsǐpi gí rī ē mị zǐ 'i ngóni ngóni

¹³ Kúru kọpi ní ágó ándúru mị ákó rī jǐzú mụzú Fārúsǐ rī pi vúgá 'dǎlé.

¹⁴ Ụ'dú Yēsū ní ỳtrētrē usazú, ágó rī ē mị zǐzú āngū ndrezú 'dǎri, ĩri ụ'dú Sǎbátǎ vé rī.

¹⁵ Fārúsǐ rī pi ní ágó rī zǐzú kǐnǐ, “Mí mị zǐ 'i āngū ndreé ngóni ngóni?”

Ágó rī ní újázú kǐnǐ, “Ágó rī bē ỳtrētrē má mị gé, má ní mụzú mǎ mị ỳjǐzú, mǎ mị ní 'i zǐzú āngū ndrezú nǒ.”

¹⁶ Fārúsǐ rī pi acokí ĩ āsámvú ĩrǐ, ỳrukọ'béé kǐnǐ, “Ágó tā 'oópi 'dǐri íbí ímú Múngú vúgálésǐ kuyé, ā'diātāsǐyǎ ĩri ri ỳzǐ nga ụ'dú Sǎbátǎ vé rī gé.”*

Ụrukọ'béé kǐnǐ, “Bá ỳnjǐkǎnyǎ be rī, ĩri ícó tā āyǎzú āyǎyǎ ni 'o 'dǐri tǐnǐ íngóni?” Kúru Fārúsǐ rī pi acokí ĩ āsámvú ĩrǐ Yēsū vé tā sǐ.

¹⁷ Kọpi gōkí ĩ újǎ ágó ándúru mị ákó rī zǐ kǐnǐ, “Mí kǐnǐ, ágó rī zǐ mǐ mị ní pírí, mǐ átá ĩrivé tā sǐ íngóni?”

Ágó ándúru adriipi mị ákó rī ní újázú kǐnǐ, “Ágó rī, ĩri nēbǐ.”

¹⁸ Yǎhúdǐ rī pi vé drǐkoma ỳ'yǐkí āluǎni 'yozú kǐnǐ, ágó rī ándúru mị ákó, nóni āngū ndreépi 'dǐ 'díní kuyé. Kọpi ní ágó rī vé ỳtépǐ pi zǐzú ímúzú ỳndrēpi be ĩ vúgá nōlé.

¹⁹ Kọpi ní ágó rī vé ỳtépǐ pi zǐzú ỳndrēpi be kǐnǐ, “Mvá nōri nyo ĩmivé ni? ĩmi tǐkí nyo ĩri kú mị ákó nóni? Dō mvá rī ĩ ní ándúru tǐ mị ákó rī, mị ni nóni ri āngū ndre ndre ngóni ngóni?”

²⁰ Ágó rī vé ỳtépǐ pi ỳndrēpi be, kọpi ní újázú kǐnǐ, “Mvá rī 'bávé ni, 'bá tǐkí ĩri kú mị ákó 'díní.

²¹ 'Bo mị ni zǐ dō 'i āngū ndreé ngóni yǎ, 'bá nǐkí kuyé, ā'di zǐ dō ĩri ē mị āngū ndrezú nǐ yǎ, 'bá nǐkí kuyé. 'Bo ĩri 'bá mbaápi āmbúgú gí ni, ĩri ícó ívé tā átá 'í tǐ sǐ nǐ, lē ĩmi uzǐkí tā rī tǐ ni gé.”

²² Ẹtépǐ pi ỳndrēpi be 'yokí tā rī 'díní, ā'diātāsǐyǎ kọpi rikí drǐkoma Yǎhúdǐ rī pi vé rī pi ruú, ā 'okí rí ĩ ỳnjǐ ku, ā'diātāsǐyǎ drǐkoma Yǎhúdǐ rī pi vé rī pi drōkí tǐ kǐnǐ, 'bá 'yoópi Yēsū ri Kúrísítō rī, ĩ ĩri dro fū Jó Múngú ri Zǐzú rī agásǐ āmvé.

²³ Tǎ 'dǐri sē ỳtépǐ pi ỳndrēpi be kọpi ní tā rī 'yozú ānǐ kǐnǐ, “Ágó rī 'bá mbaápi āmbúgú gí ni, ĩri ícó ívé tā átá 'í tǐ sǐ nǐ.”

²⁴ Kọpi ní ágó ándúru adriipi mị ákó rī zǐzú ỳgōzú ĩ vúgá nōó dǐi, kọpi ní ĩri zǐzú kǐnǐ, “Mí átá tā áda rī áyu Múngú ỳndrēpi

* **9:16 9:16** ĩri ri ỳzǐ nga ụ'dú Sǎbátǎ vé rī gé: Múngú 'yo kọpi ní kǐnǐ, kọpi ā ngakí ỳzǐ ụ'dú Sǎbátǎ vé rī gé ku. Í lǎ Wǔngará 20:8-11. **9:24 9:24** Yósūwǎ 7:19

gé, 'bá n̄kí rá ágó 'd̄iri 'bá ũnjĩkãnyã be ni."

25 Ágó ándúru m̄i ákó r̄i ní újázú k̄inĩ, "Ĩri dō ũnjĩkãnyã be yã, dō ĩri ũnjĩkãnyã ákó yã, á n̄i mâ kuyé. Ngá má ní n̄i rá r̄i, ándúru ma m̄i ákó, á ndre āngũ ku, 'bo nóni ma āngũ ndre rá."

26 K̄opi ní ágó ándúru m̄i ákó r̄i z̄izú k̄inĩ, "Ágó r̄i 'o ã'di m̄i ní 'i z̄izú āngũ ndrezú ānĩ?"

27 Ágó r̄i ní újázú k̄inĩ, "Á lū té ĩmi ní tã r̄i rá, ĩmi l̄ekí tã má ní 'yoó r̄i ȳi ku, ngá ĩmi ní l̄ezú tã r̄i ȳizú d̄i r̄i ã'di? ĩmi l̄ekí kpá ufuú adrii 'bá ĩri ã pámvú ũb̄i 'bá r̄i p̄i rú?"

28 Kuru k̄opi ní ágó ándúru m̄i ákó r̄i ě dr̄i ĩnjázú k̄inĩ, "Bá beni riipi ĩri ã pámvú ũb̄iipi r̄i mi 'i, 'bo 'bã 'bávẽ r̄i Mósẽ ã pámvú ũb̄i.

29 'Bá n̄kí rá Múngú átá Mósẽ be rá, 'bo ágó ĩ ní z̄i Ȳesũ 'd̄iri ĩbí dō ímú ngõs̄ila yã, 'bá n̄kí kuyé."

30 Ágó ándúru m̄i ákó r̄i ní újázú k̄inĩ, "Ágó 'd̄iri z̄i mâ m̄i n̄i, 'bo ĩmi k̄inĩ ágó 'd̄iri ĩbí dō ímú ngõs̄ila yã, ĩmi n̄kí kuyé, tã 'd̄iri íngóni íngóni!

31 'Bá n̄kí rá Múngú ȳi 'bá ũnjĩkãnyã be r̄i pi vé tã ku, ĩri 'bá 'i ĩnj̄i 'bá, āzini ívé tã 'd̄u 'bá nga 'bá r̄i pi vé tã ȳi áyú.

32 Í'dózú ĩ ní v̄u r̄i gbingará gá 'dãá, 'bá āzi ȳi dr̄i 'yozú k̄inĩ, 'bá āzi z̄i 'bá ĩ ní t̄i m̄i ákó ni ě m̄i ālujani kuyé.

33 Ágó 'd̄iri ě ímú dō Múngú vugálés̄i kuyé, ícõ té tã 'd̄iri 'oó ku."

34 K̄opi ní újázú ĩri ní k̄inĩ, "Mi 'bá ĩ ní t̄i ũnjĩkãnyã be 'd̄iri, mi 'bá ímbá ngóni ngóni?" K̄opi ní ĩri drozú f̄uzú Jó Múngú ri Z̄izú r̄i agás̄i āmvé.

Fārús̄i r̄i pi indrékí s̄u 'bá m̄i be ěs̄i 'bá ḡi r̄i pi t̄in̄i

35 Ȳesũ kã ȳi k̄inĩ, drokí ágó ándúru m̄i ákó r̄i f̄uú Jó Múngú ri Z̄izú r̄i agás̄i āmvé ḡi, ĩri ní ágó r̄i ndázú ĩs̄uzú, ĩri ní ágó r̄i z̄izú k̄inĩ, "Mí ě'ȳi nyo 'Bá Mvã ri rá?"

36 Ágó r̄i ní újázú Ȳesũ ní k̄inĩ, "Āmbúgú mávé r̄i, 'bá mí ní 'yoó 'Bá Mvã r̄i ã'di 'i? 'Í lū má ní, mâ ě'ȳi r̄i ĩri."

37 Ȳesũ ní 'yozú ĩri ní k̄inĩ, "Ágó r̄i, ĩri mí ní ndreé, riipi átapi mí be nõ."

38 Ágó r̄i ní 'yozú k̄inĩ, "Mávẽ Úpí, má ě'ȳi ḡi." Kuru ágó r̄i ní 'dezú ĩri ĩnj̄izú.

39 Ȳesũ ní 'yozú k̄inĩ, "Má ímú v̄u dr̄igé nõgó 'bá r̄i pi vé tã l̄i,† 'bá adri 'bá m̄i ákó r̄i pi ã ndrekí r̄i āngũ, āzini 'bá m̄i be āngũ ndre 'bá ndre ndre r̄i pi ã adrikí r̄i m̄i ákó."

40 Fārús̄i pá tu 'bá 'dãlé r̄i pi ã urukõ ní Ȳesũ ri z̄izú k̄inĩ, "Mí ũs̄u, mí k̄inĩ, 'bã kpá m̄i ákó?"

41 Ȳesũ ní 'yozú k̄opi ní k̄inĩ, "Ádarú té dō ĩmi m̄i ákó, ícókí té tã l̄i ĩmi dr̄igé ũnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó r̄i s̄i ku, 'bo ĩmi k̄inĩ, ĩmi ri āngũ ndre ndre, s̄ẽ ĩmi áwíkí adrii kuú ĩmivé ũnjĩkãnyã be ũgõgõ."

10

Nāpí 'bá kãb̄ilõ úcépi r̄i vé r̄i

1 Ȳesũ ní átázú k̄inĩ, "Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bá ítupi ífipi k̄oró agá nõõ ābi dr̄igé s̄i, ífipi k̄ēt̄ilé gã s̄i kuyé r̄i, ĩri ũgũ 'bá, āzini ĩri 'bá ngá aliipi ni.

2 'Bá ífipi k̄oró r̄i vé k̄ēt̄i gé s̄i r̄i, ĩri 'bá riipi kãb̄ilõ úcépi r̄i 'i.

3 'Bá kãb̄ilõ üt̄ēpi r̄i ĩri k̄ēt̄i r̄i z̄i 'bá kãb̄ilõ úcépi r̄i ní ífizú ānĩ k̄oró agá nõõ. 'Bá kãb̄ilõ úcépi r̄i ívé kãb̄ilõ r̄i pi z̄i r̄i s̄i, kãb̄ilõ r̄i pi ĩrivé ú'dúkõ n̄i ámá rá, ĩri k̄opi ě dr̄i ko f̄u muzú āmvé n̄i.

4 Kãdõ ívé kãb̄ilõ r̄i pi traá cérẽ, ĩri 'de dr̄id̄r̄i, kãb̄ilõ r̄i pi m̄u ĩri ã v̄ud̄r̄i gé s̄i, ã'diātās̄iyã k̄opi n̄kí ĩrivé ú'dúkõ ámá ḡi.

5 K̄opi mukí 'bá k̄opi ní n̄i kuyé r̄i ã v̄ud̄r̄i gé s̄i ku, k̄opi ápá ĩri s̄i ápápã, ã'diātās̄iyã k̄opi n̄kí ĩri ã ú'dúkõ ámá kuyé."

6 'Bo nāpí Ȳesũ ní átá k̄opi ní 'd̄iri, tã ni fi ālujani k̄opi dr̄igé kuyé.

7 Ȳesũ gõ tã 'd̄iri átá d̄i k̄inĩ, "Ádarú á 'yo ĩmi ní, ma k̄ēt̄i kãb̄ilõ r̄i pi ní ífizú k̄oró agá nõõ r̄i 'i.

† 9:39 9:39 Tã l̄i: Ȳesũ kã ri 'bá r̄i pi ímbá v̄u dr̄igé nõgõ, 'bá urukõ 'bée gãkí ĩri s̄i, s̄ezú úmvulés̄i ĩ ímú tã l̄i k̄opi dr̄igé.

8 'Bá céré ímù'bá má sī drīdrī rī pi ũgù'bá, āzini kòpi 'bá ri'bá āngū ali'bá ni pi, 'bo kábīlō rī pi yìkí kòpi ē tì kuyé.

9 Ma kẹ̀tẹ̀tẹ̀, 'bá céré ífí'bá kẹ̀tẹ̀tẹ̀ rī gé sī rī pi, kòpi ídríngará ísù rá. 'Bá ímù'bá trāá má vùgálésī rī pi āzini fū'bá āmvé rī pi, kòpi ānyāngā ísù rá.

10 Ūgù'bá vé ẹ̀zị, ìri rizú ngá ũgùzú, āngū ú'dízú, āzini ngá izazú. Mávé ímùngará nōri, má ímù ìmi ní ídri 'dání'dání deępi ku rī sēé.

11 “Ma 'bá kábīlō úcépi múké ni, 'bá kábīlō úcépi múké rī, ìri 'i adi sē drā ívé kábīlō rī pi ā tā sī.

12 'Bá ì ní íjị kábīlō úcé, ì ní rií ũfēé mūfēngā sī rī, kábīlō rī pi ní adrií ìrivé ni kuyé rī sī, kādō ndree ẹ̀bẹ̀ngí ri ímù nī, ìri kábīlō rī pi ku, ìri nga ápá rá. Ẹ̀bẹ̀ngí rī kábīlō rī pi u'de rụ, ìri kábīlō rī pi íré kpélékpélé.

13 'Bá ì ní íjị 'bāá rií ẹ̀zị ngāá mūfēngā sī rī, ìri nga ápá rá, ā'diātāsīyā ìri 'i ri ẹ̀zị rī nga mūfēngā sī, ũsū āluṅáni kábīlō rī pi drīgé ku.

14 “Ma 'bá kábīlō úcépi múké ni, á nī mávé kábīlō rī pi rá, kòpi nīkí kpá ma rá,

15 sū má Ẹ̀tẹ̀pị ní ma nīí rá rī tịni, á nī kpá má Ẹ̀tẹ̀pị ri rá. Á lē ma adrií drāá kábīlō rī pi ā tā sī.

16 Ma kábīlō ụrụkọ'bée be anigé, ífíkí drī kōró agá nōó kuyé. Á lē kòpi íjị ífí kōró agá nōó, kòpi ē ímùkí rí adrií trụ vūrā ālu gé, kòpi má ú'dụkọ yị, ma ímù kòpi ütē nī.

17 Má Ẹ̀tẹ̀pị lē ma lēlē, ā'diātāsīyā má ní ma adrií sēé drāá, gōó íngá ídri rú dīí rī sī.

18 'Bá āzi ícọ má 'dịí ku, á ku dō ma 'dịí ìri ní nī ká. Ma mávé 'dịngará ā tā ā'yī ma 'i, ma kpá mávé íngángará gōó ídri rú rī ā tā ā'yī ma 'i. Má Ẹ̀tẹ̀pị ẹ̀zị má ní tā rī nī, kīnī má 'o sū 'dīri tịni.”

19 Yēsū ká tā rī 'yoó 'dini, Yāhūdī rī pi gōkí kpá ì acoó dīí rií āgátá gāá ì āsámvú gé sī.

20 Ndēé ni pi kīnī, “Ngá rī índrī ũnjí fi drī ni gé nī, ìri ābābā rú, ngá ìmi ní rizú 'bá 'dini 'dīri vé tā yizú rī ā'di?”

21 'Bo ụrụkọ'bée kīnī, “'Bá índrī ũnjí ní fí drī ni gé rī ícọ átá 'dīri tịni ku. Índrī ũnjí ícọ 'bá mị be ẹ̀sīipi gí ni ē mị zīí ku.”

Yāhūdī rī pi ẹ̀'yīkí Yēsū vé tā kuyé

22 Ū'dụ ì ní rizú Ūmū āmbúgú Jó Múngú vé rī* fizú Yērūsālēmā gá 'dālé rī ā tā ígázú rī ní ícózú, ísúzú lókí 'dāri, ìri lókí kílongóro vé rī.†

23 Yēsū ri adrií Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ri ẹ̀cị Jó'bilé gá sī, jó'bilé 'dīri zìkí ìri Sōlōmónā vé jó'bilé.

24 Yāhūdī rī pi trakí ì ìri ā gārā gá sī kūrū, kòpi ní 'yozú ìri ní kīnī, “Ngá mí ní lēzú lūzú kīnī, mī Kúrísítō 'i ku rī ā'di? Mī dō Kúrísítō 'i, lē mī úcí mī 'bá ní ku.”

25 Yēsū ní újázú kòpi ní kīnī, “Á lū tā rī ìmi ní rá, 'bo ìmi gākí ẹ̀'yīgá sī. Tā āyāzú āyāyā má ní 'oó má Ẹ̀tẹ̀pị vé ũkpō sī 'dī'bée, kòpi lū 'yozú kīnī, 'bá rī ma 'i, Kúrísítō 'i.

26 'Bo ìmi gākí mávé tā ẹ̀'yīgá sī, ā'diātāsīyā ìmi adrií kábīlō mávé ni kuyé.

27 Mávé kábīlō rī pi nīkí má ú'dụkọ rá, á nī kòpi rá, kòpi ri má vùdrī ũbī.

28 Ma kòpi ní ídri 'dání'dání deępi ku rī sē, kòpi ícókí drāá āluṅáni ku, 'bá āzi ícọ kòpi ẹ̀rị má drīgé sī bā ku.

29 Má Ẹ̀tẹ̀pị kòpi sēępi má drīgé rī vé ũkpō aga ngá rī pi ārēvú céré, 'bá āzi ícọ kòpi ẹ̀rị má Ẹ̀tẹ̀pị drīgé sī bā ku.

30 'Bá má Ẹ̀tẹ̀pị be ngá ālu.”

31 Yāhūdī rī pi gōkí kpá írā í'dụ lēzú Yēsū ri úvızú ānī.

32 Yēsū ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Ūkpō má Ẹ̀tẹ̀pị ní sēé má ní rī sī, á 'o tā múké āyāzú āyāyā ni pi kárakarā, ìmi ndrekí ìmī mī sī rá, 'bo tā má ní 'oó āyāzú āyāyā 'dī'bée āsámvú gé, tā ìmi ní ndree ũnjí lēzú ma úvızú drāzú írā sī rī ā'di?”

* **10:22 10:22** Ūmū āmbúgú Jó Múngú vé rī fizú rī: Yāhūdī rī pi ri ú'dụ 'dīri ígá 'bāgú Gīrīkī rī pi vé rī ní ìvé Jó Múngú vé rī izaá āzāvū rú rī sī. Yúdā Mākābē dro 'bāgú rī Jó Múngú vé rī agāsī āmvé, gō Jó Múngú vé rī údé ícá uletere. Tā 'dīri nga 'i ílī mūdūrūlū ālu pūkú ẹ̀zīrī (170) gé, ísù tìkí drī Yēsū ri kuyé. † **10:22 10:22** Lókí kílongóro vé rī: Āngū Ísērélē vé rī gé 'dāá, lókí kílongóro vé rī gé, ẹ̀cị tungará ũkpō ũkpō, ā'diātāsīyā yīgó ri 'dī ambamba, sē āngū rī igbe igbe.

33 Yāhūdī rī pi ní újázú ĩri ní kīnī, “Bá úvíkí mi drāá ĩrā sī tā múké āyāzú āyāyā mí ní 'oó rī sī ku, 'bā mi úvī mí ní Múngú ri ĩnjī kuyé rī sī, ā'diātāsīyā mí kīnī, mi Múngú 'i, ĩsúzú mi 'bá áda.”

34 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Tāĩmbī ĩmivé ĩ ní sī rī agá, 'Á 'yo ĩmi ní ĩmi múngú āzi' 'dīni kuyé?

35 ĩmi nīkí rá tā Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī, ĩri tā áda, 'bá āzi ícó újá ku, 'bá Múngú vé ú'dúkó ní ícá kōpi vúgá rī pi, Múngú 'yo dō kōpi ní kīnī, kōpi 'múngú' āzi pírí,

36 'bo ma má Ētēpi ní gūú kú túngú uletere ívé ni, ĩri ní ĩpēé ímú vū drīgé nōó rī, tā má ní 'yoó kīnī, ma Múngú vé Mvā 'dīri sī, ngá ĩmi ní 'yozú kīnī, má ĩnjī Múngú ri ku rī ā'di?

37 Ma té dō ri ězī má Ētēpi vé rī nga kuyé, ĩmi ícókí té mávé tā ě'yī ku ndō.

38 'Bo ma ri ězī má Ētēpi vé rī 'du nga, ĩmi kīnī dō ĩmi ě'yīkí mávé tā ku, ĩmi ě'yīkí bēnī tā āyāzú āyāyā má ní 'oó rī pi áyu, ĩmi ícó nī áamá ānī 'yozú kīnī 'bā má Ētēpi be ālu rī.”

39 Kōpi lēkí kōdō ĩri ruú dī, ĩri ní 'i njezú fūzú kōpi āsámvú gé sī rá.

40 Kúru Yēsū ní 'i újázú gōzú vúlé, ĩri ní yī āmbúgú dīpi dīdī Yárídēnī ri zozú, ĩri ní áwízú adrizú ĩnyīná vūrā Yūwání ní ótú rizú 'bá rī pi ní bātízīmū sēzú rī gé.

41 'Bá bītríká 'dekí muú ĩri vúgá, kōpi kīnī, “Yūwání 'o dō tā āyāzú āyāyā ni kuyé drāáāsīyā, tā Yūwání ní átá ágó 'dīri vé tā sī rī céré tā áda.”

42 'Bá tré ě'yīkí Yēsū ri rá vūrā 'dāri gé.

11

Lázāró vé drāngárá

1 Ágó āzi rú ni Lázāró 'i, ágó rī drā ru ĩri nī. Ágó rī ri adri Bētēnīyā gá, kōpi ri adri ómvúpī be trú, ĩrivé ómvúpī 'dī'bée vé rú Māriyā pi Mārátā be.

2 Māriyā 'dīri ūdu ngūúpi ndrīndrī rī dāapi Úpí Yēsū pá gá, ĩnīpi 'i drī'bí sī rī 'i. Lázāró drā ní ruú 'dīri, ĩri Māriyā vé édrīpi.

3 Lázāró vé ómvúpī ĩrī 'dī'bée ní tī pēzú muzú Yēsū vú sī kīnī, “Úpí, 'bá mívé mí ní lēlé rī, drā ru ĩri ūnjī ūnjī.”

4 Yēsū kā tā 'dīri yī kīnī, “Drā Lázāró ri ruúpi 'dīri, Lázāró ícó drāá ānī ku. Ngá 'dīri 'o 'i, ē íngúkí rí Múngú ri ānī, āzini ē íngúkú rí Múngú Mvópi ri ānī bēnī.”

5 Yēsū lē Mārátā pi Māriyā be Lázāró sī lēlé.

6 Yēsū kā Lázāró vé drā ĩri ruúpi rī ā tā yī, áwí adrií vūrā 'i ní rizú adrizú 'dāri gé caá ú'dú be ĩrī.

7 Kúru ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, “Lē 'bā újákí 'bā gōo muú āngū Yūdáyā vé rī agá 'dālé ūzi.”

8 'Bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Īmbápi, ūtērēsīná nōgó 'bá Yūdáyā gá rī pi lēkí kōdō mi úvī ĩrā sī, mi kpá 'yo kīnī, mí lē mi újá gōó Yūdáyā gá 'dāá dī?”

9 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Ūtúná ri sá be muđrī drī ni ĩrī, adri 'dīni kuyé? 'Bá ěcī 'bá ūtúná sī rī pi, kōpi ri ěcī múké, ā'diātāsīyā ūtúná riipi āngū ĩmgbērēepi kú ule vū drīgé nōgó ni anigé, kōpi ri āngū ndre ānī.

10 'Bá riipi ěcīpi ĩnīná sī rī, kúmū ri ĩri ā pá ūsī muzú trīko, ā'diātāsīyā ngá āngū ĩmgbērēepi ule ni 'dāáyo.”

11 Yēsū kā tā rī 'yoó 'dīni, vūdrī ni gé, gō 'yoó kīnī, “Bávé ūndīgó Lázāró ri ú'dú ko, 'bo á lē muú ĩri ruú ingaá uru.”

12 ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Úpí, ágó rī dō ri ú'dú ko, ĩri ícó ícá múké rá.”

13 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi ūsūkí déna Yēsū kīnī Lázāró ri ú'dú ko, 'bo ĩsúzú Yēsū ri Lázāró vé drāngárá ā tā 'yo.

14 Kúru Yēsū ní tā rī ē mī lūzú kōpi ní ule kīnī, “Lázāró drā gí.

15 Ma āyīkō sī má ní adrií ĩri ā jēlé gá 'dālé 'dāáyo rī sī, ā'diātāsīyā tā 'i 'oópi 'dīri sī, ĩri sē ĩmi ímú ma ě'yī ānī rá. 'Bo 'bá 'dekí muú ĩri vúgá 'dālé.”

16 Tóma ĩ ní zī Dīdīmā* rī ní 'yozú 'i ōgūpi ri 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, “'Bá mukí ūdrāá Yēsū pi be trú ālu.”

Yēsū ūmī Māriyā pi ēsī Mārātā be

17 Yēsū kā caá Bētēniyā gá 'dāá, lūki ĩri ní kīnī, Lázāró la caá 'bū agá 'dāá ú'dú sụ gí.

18 Ngazú Yērúsālēmā gá 'dāgá, Bētēniyā vū caá máyĩlĩ ĩrĩ kuyé.

19 Yāhūdī kárakarā ímúkí Mārātā pi ē ēsī ūmī Māriyā be kōpivé ẹdrīpī Lázāró ní drāá rĩ sī.

20 Mārātā kā yī kīnī, Yēsū ri ímú nī, 'de fūú muzú Yēsū vúgá āmvé 'dāá muzú drī ịsụ ĩri be, 'bo Māriyā áwí ívé rĩ kú 'bētí 'dāá.

21 Mārātā ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Úpí, mī adri té dō nōgó anigé, má ẹdrīpī ícó té kōdō drāá ku.

22 'Bo á nī rá nóni, ngá mí ní zị rĩ, Múngú ri sē mí ní rá.”

23 Yēsū ní 'yozú Mārātā ní kīnī, “Mí ẹdrīpī Lázāró ri íngá gō ídri rú ūzi rá.”

24 Mārātā ní újázú Yēsū ní kīnī, “Á nī rá ĩri úmvúlēsī íngá gō ídri rú ú'dú ụdũ 'bá céré ní íngázú gōzú ídri rú rĩ gé.”

25 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ma 'bá ūdrā 'bá gí rĩ pi sē íngá gō ídri rú ūzi! 'Bá ma ẹ'yī 'bá gí rĩ pi ā ūdrāki dō gí drāáāsīyā, kōpi mụ adri ídri rú.

26 'Bá ma ẹ'yī 'bá gí rĩ pi ídri 'dání 'dání rĩ ịsụ rá, kōpi ícókí drāá āluṅáni ku. Tā 'dīri fi nyo mí drīgé rá?”

27 Mārātā ní újázú Yēsū ní kīnī, “Úpí, má ẹ'yī rá 'yozú kīnī, mī Kúrísítō Múngú Mvōpī lēepi ímúpī 'bá nyōókú nōri vé rĩ pi āsámvú gé rĩ 'i.”

28 Tā Mārātā ní 'yoó Yēsū ní 'dīri ā vūdrī gé, nga muzú ọmvúpī Māriyā ri zịi muzú átá ĩri be gārā gá kīnī, “Ímbápi ri nōgónō, lē mī ndreé.”

29 Māriyā kā tā 'dīri yīi, koro ĩri ní ngazú muzú Yēsū vúgá 'dāá.

30 Tā 'dīri ịsụ Yēsū ca drī gúrú 'dāri agá 'dāá kuyé, 'bo áwí drī kú vūrā kōpi ní ĩ ịsúzú Mārātā be rĩ gé.

31 Yāhūdī adri'bée jó agá 'dāá Māriyā ē ēsī ūmī 'bá rĩ pi ká ndreé Māriyā nga fūú muzú āmvé 'dāá rụ 'bá sī, kōpi ụsúkí déna Māriyā lē muzú Lázāró ā 'būrēdrī gé áá ngoó, kōpi ní 'dezú muzú vú ni gé sī.

32 Māriyā kā muzú caá vūrā Yēsū ní adrizú rĩ gé 'dāá, ká Yēsū ri ndreé, nju

muzú í'dé Yēsū ā pále gá kīnī, “Úpí, mī adri té dō nōgó anigé, má ẹdrīpī Lázāró ícó té drāá ku!”

33 Yēsū kā muzú ndreé Māriyā ri ngongo, āzini Yāhūdī ímú 'bá ĩri be trú 'dī'bée kpá ri ngongo, tā rĩ fi ēsī ni gé, sē ĩri ní ĩzāngā āmbúgú.

34 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Īmi sīkí Lázāró ri íngūgá?”

Kōpi ní újázú kīnī, “Úpí, mí ímú ndreé, sīkí ĩri kú nō.”

35 Yēsū ní í'dózú ngozú.

36 Yāhūdī rĩ pi ní 'yozú kīnī, “Ī ndrekí drī ká, Yēsū lē Lázāró ri ambamba.”

37 Yāhūdī ā ụrụkọ'bée ní 'yozú kīnī, “Ágó 'dīri zī ándúrú 'bá mī be ẹsīpī gí ni ē mī rá pírí, 'bo ku Lázāró ri drāá rá āsī?”

Yēsū inga Lázāró ri gōo ídri rú drāngará gálésī

38 Yēsū ē ēsī gō ĩzāngā ịsụ agaá rá, ĩri ní 'dezú muzú 'būrēdrī gé 'dāá. 'Bū 'dāri, ĩri ụjī, gūkí írā āmbúgú 'bāá ụjī rĩ ē tị ọzụzú ānī.

39 Yēsū ní 'yozú kīnī, “Īmi gūkí írā rĩ 'bū rĩ tị gé sī rá.”

Ávū rĩ vé ọmvúpī Mārātā ní 'yozú kīnī, “Úpí, ávū rĩ la nóni caá 'bū gé 'dālé ú'dú sụ gí, ĩri nóni ri ẹjī 'be'be.”

40 Yēsū ní 'yozú Mārātā ní kīnī, “Á lū ándúrú mí ní 'yozú kīnī, mí ẹ'yī dō mávé tā rá, mí ímú Múngú vé íngúngará ndre rá 'dīni kuyé?”

41 Kuru kōpi ní írā rĩ gūzú 'bū rĩ tị gé sī. Yēsū ní āngū ndrezú ụrụ 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Má ẹtẹpī, ọwō'dífō mí ní ma yīi rĩ sī.

42 Á nī rá ú'dú céré mī ri ma yī rá, 'bo á 'yo tā 'dīri 'bá pá tu 'bá nō'bée ā tā sī, kōpi ē ẹ'yīkí rí 'yozú kīnī, mí ịpē ma nī.”

43 Yēsū kā tā 'dīri 'yoó 'dīni, ĩri ní Lázāró ri zizú ú'dúkó be ụrụ 'dāá kīnī, “Lázāró, mí ịfū āmvé.”

44 Ávū rĩ ní íngázú ịfūzú 'bū rĩ agá 'dāásī āmvé nōó, ịsụ ūdrōkí drī ni pi, pá ni pi, mīlētī ni be bōngó sī.

Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi ọyúkí bōngó rĩ rụ 'bá ni gé sī, ĩmi kukí ā 'de muzú.”

Ndāki lėti Yēsũ ri 'dizú drāzú
(*Mātáyo 26:1-5; Mārākō 14:1-2; Lúkã 22:1-2*)

45 Yāhúdĩ ímú'ba Māriyā vúgá ĩri ē ẹsị ūmĩ'ba 'dĩ'bée kã tā Yēsũ ní 'oó 'dĩri ndree, kọpi ẹ'yĩkĩ ĩri rá.

46 'Bo 'ba ụrukọ'bée mukí tā Yēsũ ní 'oó rĩ ũlú Fārúsĩ rĩ pi ní.

47 Kúru atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, Fārúsĩ rĩ pi be, kọpi ní 'ba tā lị'ba rĩ pi† zizú ímúzú átángá átázú ĩ ǎsámvú gé sị.

Kọpi rikí átá kìnĩ, “Ágó nōri ri tā āyāzú āyāyā ni 'o muzú dđĩ dđĩ, 'bã 'okí rí ǎ'di?”

48 'Bá kukí dō ágó 'dĩri rii tā 'oó muzú 'dĩri tịni, 'ba rĩ pi céré ímú ĩri ẹ'yĩ áyu, ĩri sē āngáráwá Rómã vé rĩ pi ímú 'bávé Jó Múngú vé rĩ ẹrị, kọpi 'ba 'bávé āngũ agá rĩ pi ú'dị ũdrã céré rá.”

49 'Bá 'dĩ'bée vé ǎlu rú ni Kāyáfã 'i, ĩri átálágú ǎmbúgú‡ ílĩ 'dãri gé. ĩri ní 'yozú kìnĩ, “Īmi nĩkĩ tā kuyé!

50 Īmi nĩkĩ ámá rá 'yozú kìnĩ, 'ba ǎlu drã dō 'ba rĩ pi vé tā tị gé nĩ, ĩri múké, 'ba āngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ícókĩ ũdrãã ǎní ku.”

51 Tã Kāyáfã ní 'yoó 'dĩri, ígá 'í drĩgé kuyé. 'Bo ílĩ 'dãri gé, ĩri ní adrii átálágú ǎmbúgú rĩ sị, ndrị kìnĩ, Yēsũ ri úmvúlésĩ ímú drã Yāhúdĩ rĩ pi vé tā tị gé,

52 drã 'yéná Yāhúdĩ rĩ pi ní ọ'dúkùlẹ ku, ĩri ímú drã anji Múngú vé ĩ íré'ba nyọkú drĩgé nōgó rĩ pi ní céré, kọpi ijízú ímúzú adrízú ngá ǎlu rú.

53 Í'dózú ú'dú 'dãri gé, kọpi rikí lėti ndãá lészú Yēsũ ri 'dizú drāzú.

54 Kúru Yēsũ gō rii ẹcị Yāhúdĩ rĩ pi ǎsámvú gé sị andrekelemgbe kuyé, fũ Yērúsálémã agásĩ, 'de muų adrii ívé 'ba 'í pámvú ũbĩ'ba rĩ pi be ĩnyinã āngũ ǎ'wí cinyáfã rú rĩ gé, ĩnyí gúrú ĩ ní zị Ẹfērémã rĩ gé 'dãá.

55 Yāhúdĩ rĩ pi vé Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rĩ pi tị gé sị rĩ kã ícã ĩnyinã gí, 'ba kárakarã fúkĩ āngũ ĩ ní adrízú rĩ agásĩ, kọpi 'dekí muų lã'bĩ mērē ĩ ní adrízú ǎní ule rĩ 'oó Yērúsálémã gá 'dãá, ịsúzú Ụ'dú

Múngú ní Ẹlízú Jó rĩ pi tị gé sị rĩ ícã drĩ kuyé.

56 Kọpi kã ĩ úmú Jó Múngú vé rĩ ǎ bóró gá 'dãá, kọpi ní rizú Yēsũ ri úndrészú 'ba rĩ pi ǎsámvú gé sị, kọpi 'dekí rii ĩ uzii ĩ ǎsámvú gé sị kìnĩ, “Ágó rĩ nyo ímú ũmũ rĩ gé nōó rá?”

57 'Bo atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, Fārúsĩ rĩ pi be, sēkí tǎimbị kìnĩ, “'Bã rĩ ịsú dō Yēsũ ri ndree rá, ẹ ijị tā ni lúú 'ba ní, ǎ rukí rí ĩri bēsĩnĩ.”

12

Ūkú ǎzi ũdã ũdu Yēsũ ǎ pá gá
(*Mātáyo 26:6-13; Mārākō 14:3-9*)

1 Yēsũ 'de muų Bētēniyã gá vūrã ĩri ní Lázãró ri ídrízú gōzú ídri rú rĩ gé 'dãá, ịsú Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rĩ pi tị gé sị rĩ vé ụ'dú ẹsị ǎziyã.

2 ĩ ní Yēsũ pi ní inyã ũndrējã vé rĩ á'dízú, Mārátã ijị inyã rĩ sēe kọpi ní nĩ, Lázãró ri kọpi ǎsámvú gé inyã tị gé 'dãlé ĩndĩ.

3 Kúru Māriyã ní ũdu ẹjị be ngũupi ndrĩndrĩ ǎjē be ǎmbúgú ni í'dúzú mǎlāngĩ ǎlu, ũdázú Yēsũ ǎ pá gá sị, ĩri ní ịnizú 'í drĩ'bí sị, ũdu 'dĩri sē jó rĩ ǎ 'a ngũ kú ǎní ndrĩndrĩ.

4 'Bo 'ba Yēsũ ǎ pámvú ũbĩ'ba rĩ pi vé ǎzi rú ni Yúdã Ịsĩkārīyótã 'i, Yúdã 'dĩri, ĩri 'ba ímúpi Yēsũ ǎ ũli 'beepi rĩ 'i, ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kìnĩ,

5 “Sēkí té ũdu ẹjị be ngũupi ndrĩndrĩ 'dĩri jeé mǔfēngã fífí ẹnjĩpi ẹnjĩnĩ mǔdǔrũlũ na, awakí 'ba ngá ǎkó rĩ pi ní kuyé ǎsĩ? Ūdu ĩ ní sēe jeé 'dĩri, ĩrivé mǔfēngã ri ícó 'ba ẹzị vé ni ũfē ílĩ ǎlu rá.”

6 Yúdã 'yo tā 'dĩri 'dini adri 'yozú kìnĩ, 'bã ẹsị 'ba ngá ǎkó rĩ pi drĩgé yã 'dini kuyé, ǎ'diātāsīyã ĩri ụgụ'ba, ĩri ní rii jǔrú mǔfēngã vé rĩ ũlĩ nĩ rĩ sị, kìnĩ 'í 'du rí mǔfēngã rĩ ǎ ụrukọ 'í ní 'í ịzã kozú ǎní.

7 Yēsũ ní újázú Yúdã ní kìnĩ, “'Í ku ũkú rĩ ǎ 'o tā 'í ní lēe 'oó rĩ, ũdu ĩri ní ũdãá

† 11:47 11:47 'Bã tā lị'ba rĩ pi: Átálágú ǎmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, drĩkoma rĩ pi, kọpi ri ĩ úmú tā Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ lị. ‡ 11:49 11:49 Átálágú ǎmbúgú rĩ: Átálágú ǎmbúgú rĩ ndē atala rĩ pi céré, ǎ'diātāsīyã ĩri 'yéná fi Jó Múngú vé rĩ agá Vūrã Uleteretere rĩ agá 'dãá nĩ, ĩri fi vú ǎlu ílĩ ǎlu agá. ĩri ǎrĩ rọbọnọ vé rĩ jị ũnjikanyã ũjizú. 'Í lã Lẹvītíkã 16; Ẹbéré 9.

má pá gá 'dīri, īri ri mávé ú'dú drāngará vé rī ā tā útú.

⁸ Īmi ícú adri 'bá ngá ākó rī pi be rá,* 'bo má ícú adrií caá ĩmi āsámvú gé lóki be āco ku."

⁹ Yāhūdī bītríká 'dī'bée ká yīi kīnī, Yēsū ícá gí, 'bá kárakará 'dekí muú vūrā 'dāri gé, ā'diātāsīyā kōpi lēki muú Yēsū ri ndree, āzini Lázāró ándúru drāapi gí, Yēsū ní ídri ífūú 'bú gélésīla 'dāri ndree.

¹⁰ Atala atala rī pi drīgé rī pi rikí lētī ndāá lēzú Lázāró ri 'dīzú drāzú īndī.

¹¹ Lázāró vé ídrīngará ā tā sī, sē Yāhūdī kárakará 'dekí muú Yēsū vúgá 'dāá, kōpi ē'yīkī īri rá.

Yēsū vé fīngará Yērūsālemā gá rī

(Mātáyo 21:1-11; Mārākō 11:1-11; Lúkā 19:28-40)

¹² Kā muú adrií drī 'dīni, 'bá bītríká mu'bá Ūmū Yāhūdī rī pi vé Múngú ní Ełizú Jó tī gé sī rī ā nyangará gá rī pi ká yīi kīnī, Yēsū lē ífī Yērūsālemā gá,

¹³ kōpi ūñōkī mbírā bí kú ī drīgé sī, kōpi mukí Yēsū vúgá 'dāá, kōpi rikí ọ'ú wīnyá kīnī,

"Hōsánā!"

"Tākíri ā adri, 'bá ímúpi Úpí ā rú sī rī† ní!"

"Mi 'bāgú Īsērélē rī pi vé rī, tākíri Úpí Múngú vé rī ā adri mí be!"

¹⁴ Yēsū ísú dōngí mbaápi ú'dí rú 'bá āzi ní drī tuú úrí drī ni gé kuyé ni, tu úrí drī ni gé, sū ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīni,

¹⁵ "Īmi 'bá Sīonā‡ vé rī pi, ĩmi 'okí ūrī sī ku,

Īmi ndrekí drī ká, ĩmivé 'bāgú ri ímú ĩmi vúgá 'dīí'dī,

īri ri ínjú ímúzá dōngí mbaápi ú'dí rú ni sī."

¹⁶ Drīdrī ni, Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī'bá rī pi amákí tā riipi 'i ngaápi 'dīri kuyé. Múngú kā Yēsū ri íngú, kōpi ní kúru nīzú amázú īrivé tā ọtú ī ní sī kuú Búkū Múngú vé rī agá rī 'i ngaápi 'dī.

¹⁷ Sā Yēsū ní Lázāró ri zizú 'bú agá 'dāásī rī gé, Lázāró ní íngázú ídri rú, 'bá bītríká tā rī ndre'bá rī pi 'dekí rií tā rī ūlūú muú 'bá rī pi ní.

¹⁸ Tā sēepi 'bá bītríká rī pi ní muú Yēsū vúgá 'dāá rī, kōpi yīkī tā Yēsū ní 'oó āyāzú āyāyā 'dīri.

¹⁹ Fārūsī rī pi ní átázú ī āsámvú gé sī kīnī, "Ī ndrekí drī ká, tā Yēsū ní lēé 'oó rī, 'bá ícókí ugaá bā ku. Ī ndrekí 'bá vū drīgé rī pi ārēvú cére 'dekí muú īri vú sī."

Yēsū átá ívé drāngará ā tā

²⁰ 'Bá ī úmú'bá Yērūsālemā gá Múngú ri ĩnjīngará gá ūmū Yāhūdī rī pi vé Múngú ní Ełizú Jó tī gé sī rī ā nyangará gá rī gé 'dāá, Gīrīkī rī pi ā ọrukọ kpá kōpi āsámvú gé 'dāá anigé.

²¹ Gīrīkī rī pi ní 'dezú muú Pīlípū ímúpi kūrú Bētēsāyídā gélésīla rī vúgá 'dāá, Bētēsāyídā ri āngú Gālīláyā vé rī agá. Kōpi ní īri mázú kīnī, "Āmbúgú 'bávé rī, 'bá lēki Yēsū ri ndree."

²² Kōpi ká tā rī 'yoó 'dīni, Pīlípū ní 'dezú muú tā rī ūlūzú Āndērēyā ní. Āndērēyā pi Pīlípū be, kōpi ní ī újázú muú tā rī ūlūzú Yēsū ní.

²³ Yēsū ní átángá rī újázú kīnī, "Ma 'Bá Mvā 'i, sā ī ní ma íngúzú rī ícú gí.

²⁴ Áda ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, mávé drāngará ri adri sū mgbáyā ā fī ālu ī ní saá nyọkú agá, kókó'bō ni ri ŋma, īri gō ífū du 'a mī be gbálígbálí rī tīni, īri sē 'bá kárakará pi ídri 'dáni'dáni rī ísú aní.

²⁵ 'Bá rī 'du dō ídri rú'bá nōri vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, § ícú úmvúlésī ídri 'dáni'dáni rī ísú ku, 'bo 'du dō ídri rú'bá nōri vé rī ā tā 'bāá āmbúgú kuyé, īri ídri 'dáni'dáni rī ísú rá.

²⁶ 'Bá lēepi ēzī ngaápi má ní rī, lē ā ūbī mâ pámvú. Vūrā má ní muú adrizú rī, mávé ātī'bá rī mu adri 'a ni gé. 'Bá ēzī ngaápi má ní rī, má Ẹtēpi ri īri íngúngū.

* **12:8 12:8** Īmi ícú adri 'bá ngá ākó rī pi be rá: Tā 'dīri vé ífífi lū 'yozú kīnī, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi úmvúlésī ícú 'bá ngá ākó rī pi ē īzā ko rá. † **12:13 12:13** Bá ímúpi Úpí ā rú sī rī: 'Bá 'dīri Yēsū 'i. **12:13 12:13** Sāwúmā 118:25-26 ‡ **12:15 12:15** Sīonā: Sīonā ri ī kpá zī Yērūsālemā. **12:15 12:15** Zākārīyā 9:9 § **12:25 12:25** 'Bá rī 'du dō ídri rú'bá nōri vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, ícú úmvúlésī ídri 'dáni'dáni rī ísú ku: Tā 'dīri vé ífífi, 'bá rī gā dō Yēsū ā pámvú ūbigá sī, 'i ísú rí ngá múké vū drīgé nōgō aní, ícú ídri 'dáni'dáni rī ísú ku.

27 “Nóni mâ ɛsí ʃsú ʒzāngā ambamba, mâ 'yo rí íngóni? Mâ 'yo rí, 'Má Ẹtẹpi, mî ímú ma paá tâ ímúpi 'i ngaápi mâ rú' 'bá gá dr̄dr̄ 'd̄i r̄i agásí rá' 'd̄ini? Kuyé, má ícò 'yoó 'd̄ini ku, ā'diātāsīyā tâ má ní ímúzú r̄i, má ímú ʒzāngā nyaá.

28 Má Ẹtẹpi, mî sē ē íngúkí mî íngúngū!”

Ụ'dúkọ ní íkúzú 'bū gé 'dāásí k̄nī, “Íngúkí ma gí, ma gō sē 'i ma íngú m̄zú d̄i d̄i.”

29 'Bá b̄tr̄ká pá tu' 'bá r̄i pi k̄a ụ'dúkọ 'd̄iri ȳi, ụr̄kọ 'bée k̄nī, “Ngá r̄i āngū r̄i l̄i n̄i.”

Ụr̄kọ 'bée k̄nī, “Ngá r̄i m̄l̄ȳk̄ā átá ʒri be n̄i!”

30 'Bo Yēsū ní 'yozú k̄opi ní k̄nī, “Ụ'dúkọ ʒ ní átá 'd̄iri, átákí mâ tâ s̄i kuyé, átákí ʒm̄i tâ s̄i.

31 Sā tâ ʒizú 'bá r̄i pi dr̄gē r̄i ícò gí, ʒ ímú Sātánā r̄i dro m̄zú 'd̄is̄i rá.

32 Kádō ímú ma inga ụr̄ 'dāá, ma ímú 'bá r̄i pi sē adri c̄eré 'bá m̄vé ni.”

33 Yēsū 'yo átángá r̄i 'd̄ini ʒzú k̄nī, ívé dr̄ngárá, ʒ ímú 'i inga ụr̄ p̄t̄i alambaku s̄igé.

34 'Bá b̄tr̄ká r̄i pi ní 'yozú k̄nī, “Búkū Múngú vé r̄i ʒ 'bá ní k̄nī, Kúrísitō r̄i adri ʒm̄ḡērē rú píri, ngá m̄i ní 'yozú k̄nī, 'ʒ ímú 'Bá Mv̄á r̄i 'd̄i dr̄á rá r̄i ā'di? 'Bá m̄i ní 'yoó 'Bá Mv̄á 'd̄iri ā'di 'i?”

35 Yēsū ní 'yozú 'bá b̄tr̄ká r̄i pi ní k̄nī, “Ma r̄i d̄i ʒm̄i ās̄mv̄ú gé n̄ogó ʒt̄úná rú lókí be m̄ādā. ʒm̄i ɛc̄íkí ʒt̄úná s̄i, ʒri ní dr̄ rizú d̄izú āngū ʒm̄ḡēr̄zú r̄i gé n̄o, ʒn̄iṅá ē ʒsú r̄i ʒm̄i ku. 'Bá ɛc̄i tūpi ʒn̄i s̄i r̄i, ʒt̄i ʒri ní ʒzú m̄zú r̄i āv̄i ʒri ní rá.

36 ʒm̄i ɛ'ȳíkí ʒt̄úná r̄i áyu, ʒri ní dr̄i adrízú ʒḡoḡo n̄o. ʒm̄i adri ān̄i an̄j̄i ʒt̄úná vé ni.” Yēsū k̄ā átángá r̄i átá dē 'd̄ini, nga 'i n̄j̄é k̄opi ās̄mv̄ú gé s̄i, m̄u 'i z̄ūzú k̄opi s̄i z̄ūzú.

Yāhūdī r̄i pi ɛ'ȳíkí Yēsū r̄i kuyé

37 Yēsū ā 'o dō tâ āyāzú āyāyā 'd̄i'bée Yāhūdī r̄i pi ɛndr̄et̄i gé rá dr̄āāsīyā, k̄opi ɛ'ȳíkí ʒri kuyé.

38 Tā 'd̄iri 'o n̄yo 'i s̄ū n̄eb̄i ʒs̄yā ní ʒt̄u 'yoó r̄i t̄iṅi k̄nī,

“Ụpí, ā'di ɛ'ȳi ụ'dúkọ múké 'bá ní ʒl̄ūu r̄i rá n̄i?”

Ụpí, m̄i 'i'da m̄ivé ūkpō 'bá pazú r̄i ā'di ní?”

39 'Bá 'd̄i'bée ɛ'ȳíkí tâ 'd̄iri kuyé, s̄ū ʒs̄yā ní 'yoó r̄i t̄iṅi k̄nī,

40 “Múngú ʒz̄ū k̄opi ē m̄i gí, sē k̄opi ē ɛsí tete,

sē k̄opi ē m̄i ndre āngū ku,

sē k̄opi ē ɛsí n̄i tâ áma ku,

k̄opi ā ʒj̄ákí té dō ɛsí rá, ma té k̄opi ídri rá.”

41 ʒs̄yā 'yo tâ 'd̄iri 'd̄ini, ā'diātāsīyā ndre tâ ʒ ní Yēsū r̄i íngúzú r̄i rá, ʒri ní átázú Yēsū vé tâ s̄i ān̄i.

42 Sē 'bá kárakarā ɛ'ȳíkí Yēsū r̄i rá, Yāhūdī r̄i pi vé dr̄koma ɛ'ȳíkí kpá Yēsū r̄i rá, 'bo k̄opi rikí ʒvé ɛ'ȳiṅárá ā tâ ūz̄ūz̄ū, ā'diātāsīyā k̄opi rikí 'oó ʒr̄i s̄i Fārūsī r̄i pi s̄i, k̄opi ā drokí r̄i ʒ fūu Jó Múngú r̄i Z̄izú r̄i agásí āmvé ku.

43 K̄opi ʒk̄i 'bá r̄i pi ē íngúkí ʒ áyu, k̄opi 'd̄úkí tâ Múngú vé r̄i 'bāá tâ āmbúgú rú kuyé.

44 Yēsū ní átázú ụ'dúkọ be ụr̄ 'dāá k̄nī, “'Bá r̄i ɛ'ȳi dō ma rá, ɛ'ȳi 'ȳéṅá ma ʒ'dúk̄l̄egús̄i kuyé, ɛ'ȳi kpá Múngú ma ʒp̄ēpi r̄i rá.

45 'Bá r̄i ndre dō ma gí, ndre má Ẹtẹpi ma ʒp̄ēpi r̄i gí.

46 Má ímú 'bá r̄i pi ās̄mv̄ú gé n̄ogó ʒt̄úná rú, ān̄i 'bá ma ɛ'ȳi 'bá gí r̄i pi ā áwíkí r̄i adrii ʒn̄iṅá agá ku.

47 “'Bá m̄vé ụ'dúkọ ȳipi rá, tâ ni 'dūpi ngaápi ku r̄i, á ʒ ʒrivé tâ ni ku, ā'diātāsīyā má ímú tâ ʒ ʒv̄i 'bá v̄u dr̄gē r̄i pi dr̄gē kuyé, má ímú k̄opi paá.

48 'Bá ma ḡāpi s̄i, āzini m̄vé ụ'dúkọ má ní átá n̄ori ɛ'ȳipi ku r̄i, ʒ ímú tâ ʒ ʒri dr̄gē rá. Átángá má ní r̄i átá n̄ori, ʒri ʒmv̄l̄és̄i ímú ʒrivé tâ ʒ ni.

49 Átángá má ní átá n̄ori, má ʒgá má dr̄gē kuyé, má Ẹtẹpi ma ʒp̄ēpi r̄i ʒ má ní n̄i k̄nī, mâ ímú tâ 'd̄iri átá.

50 Á n̄i rá tâ má Ẹtẹpi ní ɛz̄i 'd̄iri, ʒri sē 'bá r̄i pi ídri 'd̄ani'd̄ani r̄i ʒsú ān̄i rá. Tā má ní átá r̄i, ʒri tâ má Ẹtẹpi ní ʒl̄ū má ní, mâ átá r̄i.”

13

Yēsū ūjī ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi ā pá

¹ Ū'dú Múngú ní Ełizú Jó rī pi tị gé sī rī vé ūmū nyangára ní drī ícázú kuyé rī gé, Yēsū nī rá 'yozú kīnī, ívé sâ 'í ní vū nōri kuzú, 'í ní mužú 'í Ełépi vúgá rī ícá gí. I'da ívé lēngára ívé 'bá vū drīgē rī pi ní, lē kōpi agaá rá cīngbá cazú ūđđú gé.

² Yēsū pi ní úrízú ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi be ínyá ūndrējá vé rī ā nyangára gá, ísúzú ādróko fi kú Yúdā Īsīkārīyótā Sīmōnā mvōpī ē ēsī agá ínógósī gí, lē létī ndāá Yēsū ā ūli 'bezú ānī.

³ Yēsū nī rá 'yozú kīnī, 'í Ełépi sē 'í ní ūkpō tā ārēvú 'ozú rī céré gí, 'í íbí ímú Múngú vúgálésīla, 'i kpá ri 'i újá gō mụ Múngú vúgá 'dālē ūzi.

⁴ Kúru Yēsū ní ngazú uru sī ínyá tị gé 'dīgē, ĩri ní ívé bōngó á'bé'bē rī njezú 'î rú'bán gá sī rá, ĩri ní gōzú bōngó rú'bán ínzú ní í'dúzú ndrāzú 'î úpīlē gá áyu.

⁵ ĩri ní yī 'í'dúzú dāzú bēsēnī āngū ūjīzú ni agá, ĩri ní 'í'dózú ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi ā pá ūjīzú, ĩri ní ívé bōngó rú'bán ínzú 'í ní ndrāá 'î úpīlē gá 'dīri oyuzú kōpi ā pá ínzú ānī.

⁶ Kā ícá Sīmōnā Pétēro vúgá, Pétēro ní 'yozú kīnī, "Úpí, 'í lē nyo mâ pá ūjī?"

⁷ Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Í nī drī tā má ní 'oó nōri kuyé, 'bo ú'dú āzi sī, mi ímú nī rá."

⁸ Pétēro ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ícá mâ pá ūjī ālujāni ku."

Yēsū ní újázú Pétēro ní kīnī, "Má ūjī dō mī pá kuyé, mí adri 'bá mâ pámvú ūbīpi ni ku."

⁹ Sīmōnā Pétēro ní újázú ĩri ní kīnī, "Úpí, mi 'yéngá mâ pá ūjī áyu āsī? Mí ūjī mâ drī pi mâ drī be ĩndī!"

¹⁰ Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Bá 'i ūjīpi gí rī, ĩri 'yéngá 'î pá ūjī áyu, ā'diātāsīyā ĩri ā rú'bán ule, ĩndī ākó. ĩmi céré ule tā ūnjī ākó, 'yéngá 'bá ālu ĩmi āsámvú gé 'dīgē, ĩri tā ūnjī be nī."

¹¹ Yēsū nī 'bá ímúpi 'î ūli 'beépi rī ínógósī gí, sē ĩri ní 'yozú ĩmi adrikí céré ule kuyé ānī.

¹² Yēsū kā ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi ā pá ūjī deđ gí, ĩri ní ívé bōngó á'bé'bē rī 'í'dúzú gōzú akozú 'î rú'bán gá ūzi, ĩri ní 'i újázú mužú úrízú 'î vūrā gá ínyá tị gé 'dālē, ĩri ní kōpi zizú kīnī, "ĩmi nīkí nyo tā má ní 'oó ĩmi ní 'dīri rá?"

¹³ ĩmi ri ma zị 'Ímbápi' āzini 'Úpí,' tā ĩmi ní 'yoó 'dīri pīri, ā'diātāsīyā 'bá rī, ĩri ma 'i.

¹⁴ Ma ĩmivé Úpí, āzini Ímbápi, má ūjī ĩmī pá gí, nóni ĩmi 'í'dókí ĩmī pá ūjī, ógúpī ā ūjī ógúpī vé rī.

¹⁵ Má 'da ĩmi ní tā rī gí, lē ĩmi 'okí mužú sū má ní 'oó nōri tịni.

¹⁶ Ma ri ĩmi ní tā áda lū, ātí'bán ícá adrií āmbúgú ívé āmbúgú drīgē ku, 'bá ĩ ní rīí áyúāyū rī, ícá adrií 'bá 'i áyúpi rī drīgē āmbúgú rú ku.

¹⁷ Nóni ĩmi nīkí tā 'dī'bée gí, ĩmi 'dúkí dō ngaá rá, ĩmi tākiri ísú rá.

Yēsū ri átá kīnī, 'bá āzi ri ímú 'î ūli 'be rá

¹⁸ "Tā má ní 'yoó nōri, á 'yo ĩmi tā sī céré kuyé, á nī 'bá má ní ūpēé rī pi gí. 'Bo tā 'dīri ā sē rí tā ĩ ní sīí Búkū Múngú vé rī agá rī ā nga rí 'i fūú tị ni gé bēnī. Tā ĩ ní sīí rī 'dīni, "Bá 'bá ní rīí drī úsú ĩri be ngá nyazú trú rī, ĩri ímú mâ ūli 'be nī."

¹⁹ "Á lū ĩmi ní tā 'dīri drīdrī, ā'diātāsīyā tā má ní lūú ĩmi ní 'dīri kādō ímú 'i ngaá, ĩmi ē'yīkí rí 'yozú kīnī, 'bá rī ma Kúrisítō 'i.

²⁰ 'Bá rī ā'yī dō 'bá má ní pēé rī rá, ā'yī 'dīri ma, 'bá rī ā'yī dō ma rá, ā'yī má Ełépi ma ĩpēépi rī rá."

Yēsū ūlū tā ímúpi 'i ngaápi 'î rú'bán gá rī

(Mātáyo 26:20-25; Mārākō 14:17-21; Lúkā 22:21-23)

²¹ Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri ā vūdrī gé, Yēsū ē ēsī gō ĩzāngā ísú agaá rá, ĩri ní gōzú tā rī lūzú kōpi ní uletere kīnī, "Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, ĩmi āsámvú gé 'dīgē, 'bá ālu ri ímú mâ ūli 'be nī."

²² 'Bá ĩri ā pámvú ūbī'bán rī pi, ógúpī ndre ógúpī ē mī, sē kōpi ē drī ábá céré céré, ríkí ūsūđú déna 'bá ĩri ní 'yoó 'dīri adri ā'di 'i.

23 'Bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ãsámvú gé, ãlu ni Yēsũ ní lēlē rĩ úrí kuú ĩri ã gārā gá.

24 Sīmónā Pētēro ní drĩ suzú ágó úrípi Yēsũ ã gārā gá 'dĩri vúgá 'dǎá, ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, "Í zĩ Yēsũ ri, 'bá lēepi tā ũnjĩ 'dĩri 'oópi rĩ, ĩri adri ã'di 'i?"

25 Ágó rĩ ní 'i ẹfĩzú Yēsũ rú' 'bá gá 'dǎá, ĩri ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Úpí, 'bá mí ní 'yoó 'dĩri ã'di 'i?"

26 Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Bá má ní ímú pánga í'dú dũú tĩbĩ agá, sēé ĩri ní rĩ, 'bá rĩ adriipi 'dĩ." Kúru ĩri ní pánga rĩ í'dúzú dũzú tĩbĩ agá 'dǎá, ĩri ní sēzú Yúdǎ Īsĩkārĩyótā Sīmónā mvópi ní.

27 Yúdǎ kǎ pánga rĩ ẹ'yĩ, koro Sātánǎ* ní fizú ẹsĩ ni agá.

Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Í 'o tā mí ní lēé 'oó rĩ mbēlē mbēlē!"

28 Tā Yēsũ ní 'yoó 'dĩri fi 'bá úrí' 'bá inyá tĩ gé 'dĩ'bée drĩgé ãlujani kuyé.

29 Yúdǎ ní adrii 'bá riipi mǔfēngǎ 'bǎapi ni rĩ sĩ, 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ã urukọ ũsũkĩ déna Yēsũ lǔ Yúdǎ ní ã mu ãnyāngǎ ũmũ rĩ vé rĩ jeé, dōku ã mu ngá sēé 'bá ngá ãkó rĩ pi ní.

30 Yúdǎ kǎ pánga rĩ ẹ'yĩ, koro nga 'deé fũu muú ãmvé. Īsú āngũ rĩ ni jí.

Tāimbĩ ú'dí rĩ

31 Yúdǎ kǎ fũu jó rĩ agásĩ jí, Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ma 'Bá Mvǎ 'i, sǎ ĩ ní ma íngúzú rĩ ícọ jí, ĩ Múngú ri íngú mǎ rú' 'bá gá, tā ímúpi 'i ngaapi mǎ rú' 'bá gá rĩ sĩ.

32 Íngúkí dō Múngú ri tā má ní 'oó rĩ sĩ, ma Mvǎ rú, Múngú ri ímú ma íngú rá, ĩri ímú ma íngú mbēlēnǎ.

33 "Má anji rĩ, má adri caá ĩmi ãsámvú gé nōgó lókí be ãco ku, ĩmi úmvúlēsĩ ímú ma ndǎ sũ má ní ándúru lǔú Yāhúdĩ rĩ pi ní rĩ tĩni. Āndrũ sĩ, á lē lǔú ĩmi ní 'dĩni, vǔrǎ má ní muú rĩ, ĩmi ícókí caá 'a ni gé ku.

34 "Nóni á lē tāimbĩ ú'dí ni ẹziĩ ĩmi ní, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē. Sũ má ní ĩmi lēé rĩ tĩni, kúru lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē.

35 Īmi lēkí dō ĩmi lēlē, 'bá rĩ pi céré nĩ ámá 'yozú kĩnĩ, ĩmi 'bá mǎ pámvú ũbĩ' 'bá ni pi."

Yēsũ 'yo Pētēro ní kĩnĩ, Pētēro ri ímú 'i gǎ rá
(Mátayo 26:31-35; Mǎrǎkō 14:27-31; Lúkǎ 22:31-34)

36 Sīmónā Pētēro ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Úpí, 'i lē muú íngólé?"

Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Vǔrǎ má ní lēzú muú 'a ni gé rĩ, mí ícọ muú má be trũ āndrũ ku, mí íbĩ mu má vúgá sĩ ndō."

37 Pētēro ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Úpí, mí kĩnĩ, má ícọ muú mí be trũ ku āsĩ? Á lē ma adii drǎá mí tā sĩ."

38 Yēsũ ní újázú Pētēro ní kĩnĩ, "Mi nyo ícọ mí adri drǎ mǎ tā sĩ rá? Ádarú á 'yo mí ní 'dĩni, mí ímú 'yo mí tĩ sĩ ca vú be na, 'i nĩ ma kuyé, vudrĩ ni gé, lōgúlōgú ri kúru céré 'be."

14

Yēsũ ũmĩ ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé ẹsĩ

1 "Lē ĩmĩ ẹsĩ ã adri ĩzāngǎ sĩ ku, ĩmi ẹ'yĩkí Múngú ri, lē ĩmi ẹ'yĩkí kpá ma ĩndĩ.

2 Má Ẹtẹpi vúgá 'bũ gé 'dǎá, jó rĩ pi kárakarǎ anigé, ã adri té dō 'dĩni kuyé, má ícọ té 'yoó kĩnĩ, ma mu ĩmi ní vǔrǎ údé 'dǎlé 'dĩni ku.

3 Á mu dō vǔrǎ rĩ údé ĩmi ní jí, ma ĩgō ímú ĩmi bĩ jĩ mu adri má be trũ vǔrǎ má ní adrizú rĩ gé 'dǎá.

4 Īmi nĩkí létĩ má ní lēzú muú ānĩ vǔrǎ rĩ gé 'dǎlé rĩ jí."

Yēsũ ri létĩ muú ānĩ Ẹtẹpi vúgá 'dǎlé rĩ

5 Tóma ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Úpí, 'bá nĩkí kuyé mí dō ri mu íngólé, 'bá ícọ létĩ mí ní muú rĩ nĩ íngóni íngóni?"

6 Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Ma létĩ rĩ 'i, tā áda rĩ 'i, āzini ídri rĩ 'i. 'Bá rĩ ẹ'yĩ dō ma kuyé, ícọ agaá caá má Ẹtẹpi vúgá 'dǎlé ku.

7 Ádarú ĩmi nĩkí té dō ma rá, ĩmi té ícọ má Ẹtẹpi ri nĩ rá. Í'dózú āndrũ sĩ, muú

* 13:27 13:27 Sātánǎ: Sātánǎ ri ádróko, ĩri āmbúgu índri ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gǎ tā Múngú vé rĩ 'dugá ngagá sĩ, Múngú ídro ĩri 'bũ gé 'dǎásĩ. 'Í lǎ 'dangará 12:7-9.

drīdrī, ĩmi nīkí má Ẽtẹ̀pì ri gí, ĩmi ndrekí ĩri gí.”

⁸ Pílípū ní 'yozú Yẹ̀sū ní kīnī, “Úpí, mí i'da 'bá ní mí Ẽtẹ̀pì ri, 'bâ ẹ̀píkí rí tã ni sī múké múké.”

⁹ Yẹ̀sū ní újázú Pílípū ní kīnī, “Pílípū, á ri adrií ĩmi be trú nōgó lókí be ãco, 'í nī drī ma kuyé? 'Bá rī ndre dō ma gí, ndre má Ẽtẹ̀pì ri gí, ngá mí ní 'yozú kīnī, má i'da má Ẽtẹ̀pì ri ĩmi ní rī ã'di?

¹⁰ ĩmi ẹ̀'yīkí 'yozú kīnī, 'bâ má Ẽtẹ̀pì be ngá ãlu 'dīni kuyé? Tã má ní átá ĩmi ní 'dī'bée, má ígá ĩri má drīgé kuyé, má Ẽtẹ̀pì 'bá ní adrií ĩri be ngá ãlu rī, sē má ní ùkpō rizú ívé ẹ̀zì ngazú nī.

¹¹ Lē ĩmi ẹ̀'yīkí tã má ní 'yoó 'bâ má Ẽtẹ̀pì be ngá ãlu 'dīri, dōku ĩmi ẹ̀'yīkí ma, tã ãyázú ãyāyā má ní 'oó 'dī'bée sī.

¹² Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, 'bá ma ẹ̀'yīpì rá rī, ĩri ẹ̀zì ãlu ãlu má ní ngáá nōri 'du nga rá. ĩri ícò ẹ̀zì rī nga má ní ngáá nōri ndē rá, ã'diātāsīyā ma ri mụ má Ẽtẹ̀pì vúgá.

¹³ ĩmi zìkí dō tã ãzi mâ rú sī, ma ícò 'o ĩmi ní rá, ã'diātāsīyā ma Mv́a rú, ẹ̀zì má ní 'oó 'dīri sī, ĩ má Ẽtẹ̀pì ri íngú ãnī.

¹⁴ ĩmi zìkí dō tã ãzi mâ rú sī, ma ícò 'o ĩmi ní rá.”

Yẹ̀sū ẹ̀zì Índrì Uleterè rī vé tã

¹⁵ Yẹ̀sū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbī'bá rī pi ní kīnī, “ĩmi lēkí dō ma rá, tã má ní lūú ĩmi ní 'dīri, ĩmi 'dúkí ngaánga.

¹⁶ Ma má Ẽtẹ̀pì ri zì, ĩri ĩmi ní Índrì Uleterè rī ìpē ímú ĩmi ìzã ko, ĩri ímú adri ĩmi be mụzú 'dání'dání.

¹⁷ Índrì Uleterè rī, ĩri ĩmi ní tã áda rī i'da nī. 'Bá nyòókú nōri vé Yẹ̀sū ri ẹ̀'yī'bá ku rī pi ícókí Índrì Uleterè rī ísú ku, ã'diātāsīyā kòpì ícókí ĩri ndreé ku, dōku nīkí ĩri áamá ku. 'Bo 'yéná ĩmi nīkí ĩri nī, ĩri adri ĩmi be trú, ĩri fi adri ĩmi agá.

¹⁸ “Á mụ dō gí, má ícò ĩmi kuú ĩmváanji rú ku, ma ìgō ĩmi vúgá nōlé rá.

¹⁹ Ẽsì mādā, 'bá ma ẹ̀'yī'bá kuyé rī pi ícókí ma ndreé dījì ku, 'bo ĩmi ma ndre nī, ã'diātāsīyā ma adri ídri rú, ĩmi kpá adri ídri rú.

²⁰ Ụ'dù má ní ímúzá íngázú gōzú ídri rú rī gé, ĩmi ímú nī 'yozú kīnī, 'bâ má Ẽtẹ̀pì

be ngá ãlu. ĩmi ímú adri má be trú ãlu, sū má ní adrií ĩmi be trú rī tìni.

²¹ 'Bá rī ẹ̀'yī dō mávé tã 'duú ngaá rá, 'bá 'dīri lē ma lēlē. 'Bá ma lēepi lēlē rī, má Ẽtẹ̀pì ri kpá ĩri lēlē, ma kpá ĩri lēlē, ma ímú ma i'da ĩri ní rá.”

²² Yúdā ní 'yozú kīnī, “Úpí, mi 'yéná mi i'da 'bá ní, mí i'da mi 'bá vū drīgé nōgó rī pi ní ku ãsī?” Yúdā 'dīri adri Yúdā Ísīkārīyótā 'i ku, ĩri 'bá Yẹ̀sū ã pámvú ùbī'bá rī pi vé ãzi.

²³ Yẹ̀sū ní újázú ĩri ní kīnī, “'Bá rī lē dō ma lēlē, ĩri tã má ní ímbá 'dīri 'du nga rá. Má Ẽtẹ̀pì ri ĩri lēlē, 'bâ úmvúlésì mụ ĩri vúgá, 'bâ fi adri ĩri agá.

²⁴ 'Bá ma lēepi ku rī, lē tã má ní ímbá rī 'duú ngaá ku, 'bo ã nī áamá múké 'yozú kīnī, má ígá tã 'dīri má drīgé kuyé, má Ẽtẹ̀pì ma ìpēepi rī lū má ní nī.

²⁵ “Ma rī tã 'dī'bée átá ĩmi ní má ní drī adrizú ĩmi be rī gé nō.

²⁶ 'Bo Índrì Uleterè má Ẽtẹ̀pì ní ímú ìpēé mâ rú sī ĩmi ìzã koó rī, ĩri ímú ĩmi ní tã rī pi ãrēvú ímbá cére nī, ĩri sē ĩmi ímú tã má ní átá ĩmi ní rī ígá ãnī.

²⁷ Ma ímú ĩmi ní tākíri ku, tākíri má ní lēé kuú ĩmi ní 'dīri, íngá má vúgá, á sē ĩri ĩmi ní sū 'bá ẹ̀'yī'bá kuyé rī pi ní rīi sēé rī tìni ku. Lē ĩmí ẹ̀sì ã adri ìzāngā sī ku, dōku ĩmi 'okí ẓrī sī ku.

²⁸ “ĩmi yìkí ándúrú rá, má kīnī, 'Ma ri mụ mụ, 'bo ma ìgō ĩmi vúgá nōó rá.' ĩmi lēkí té dō ma rá, ĩmi té adri ãyīkō sī, tã má ní 'yoó ma ri mụ má Ẽtẹ̀pì vúgá rī sī, ã'diātāsīyā ĩri má sī ãmbúgú nī.

²⁹ Á lū ĩmi ní tã 'dīri drīdrī ísú nga drī 'i kuyé, ã'diātāsīyā kādō ímú 'i ngáá, ĩmi ẹ̀'yīkí rí bēsīnī.

³⁰ Á lē átá ĩmi be vūú ãco ku, ã'diātāsīyā ãdróko vū nōri ruúpi rī ri ímú 'dī'dī, 'bo ícò ma ndēé ùkpō sī ku.

³¹ 'Bo lē 'bá vū drīgé nōgó rī pi ã nīkí múké 'yozú kīnī, á lē má Ẽtẹ̀pì ri lēlē, sēzú má ní rizú tã má Ẽtẹ̀pì ní ẹ̀zì rī 'dúzú ngazú ãnī.

“ĩmi íngákí, 'bâ mụkí.”

15

Yẹ̀sū ri pẹ̀tì áda vinyò vé rī

1 “Ma peṭi áda vinyō vé rī,* má Ẽtēpi ri ómvú vinyō vé rī vé é'dípa.

2 Má Ẽtēpi rī peṭi vinyō vé rī ē drīti 'a'ba ku rī pi uga vūgá. 'Bo peṭi rī vé drīti 'a'ba īndī rī pi, īri rū'ba kōpi rú'ba gá rī pi úpi vūgá, kōpi gō 'a ambamba.

3 Īmi ícákí nóni múké tā má ní lūú ĩmi ní 'dī'bée sī gí. Ẫ'dúkó má ní lūú ĩmi ní 'dīri, ũjī ĩmi ícá kuú ule gí.

4 Īmi áwíkí adrii má agá, ma kpá adri ĩmi agá. Peṭi vinyō vé rī ē drīti gaki dō éringa ni ā rú'ba gá sī gí, ícá 'aá ku. Lē peṭi vinyō vé rī ē drīti ā adri éringa rī ā rú'ba gá. Īmi áwíkí dō adrii má agá kuyé, ĩmi ícókí tā múké 'oó ku.

5 “Ma peṭi vinyō vé rī, ĩmi adrikí sū peṭi vinyō vé rī ē drīti tīni. Īmi áwíkí dō adrii má agá, ĩmi ícá tā múké ni pi 'o rá, ĩmi adrikí dō má rú'ba gá sī rará rú, ĩmi ícókí tā múké 'oó ku.

6 'Bá rī áwí dō adrii má rú'ba gá kuyé, ī īri gū āmvé, sū ī ní peṭi vinyō vé rī ē drīti 'wi'ba gí rī pi ugaá vūgá rī tīni, ī kōpi zā ve ācí sī.

7 Īmi áwíkí dō adrii má agá, átángá má ní átá rī, īri áwí adri ĩmī ési agá. Īmi zíkí dō ngá ĩmī ési ní lēē rī, ī ícá sē ĩmi ní rá.

8 Lē ĩmi 'okí tā múké, 'bá rī pi ā ndrekí rí 'yozú kīnī, ĩmi 'bá má pámvú ũbī'ba ni pi, tā ĩmi ní 'oó rī sī, ī má Ẽtēpi ri íngú āní íngúngū.

9 “Á lē ĩmi lēlē, sū má Ẽtēpi ní ma lēē rī tīni. Lē ĩmi áwíkí adrii lēngará mávé rī agá.

10 Īmi 'dukí dō tāimbí mávé 'dīri ngaá rá, ĩmi áwí adri lēngará mávé 'dīri agá, sū má ní má Ẽtēpi vé tāimbí 'duú ngaá rá, má ní áwí adrii īrivé lēngará agá rī tīni.

11 Á 'yo ĩmi ní tā 'dīri, ā sē rí ĩmi ní āyīkō āmbúgú, sū má ní kpá adrii āyīkō sī rī tīni.

12 Á 'yo ĩmi ní 'dīni, lē ĩmi lēlí ĩmi lēlē, sū má ní ĩmi lēē rī tīni.

13 Tā āmbúgú lūúpi kīnī 'bá rī lēngará be rī, īri 'bá rī ní ívé ídri adizú sēzú drāzú ívé ũndī rī pi ā tā sī.

14 Īmi 'dukí dō tā má ní lūú ĩmi ní 'dī'bée ngaá rá, ĩmi gō ícá ũndī mávé ni.

15 Má ícá nóni ĩmi zīī ātī'ba ku, ā'diātāsīyā ātī'ba ícá ězī ívé 'bá āmbúgú ní ngaá rī nīī ku. Īmi nóni mávé ũndī, ā'diātāsīyā tā má Ẽtēpi ní lūú má ní rī, mâ ũlū ĩmi ní cére gí.

16 Īmi ĩpēkí ma nī kuyé, má ĩpē ĩmi nī. Má ĩpē ĩmi, ĩmivé tā ĩmi ní 'oó rī ā pámvú ā 'a rí ũ'a rú mužú nyonyo. Īmi zíkí dō ngá má Ẽtēpi tī gé mâ rú sī, īri sē ĩmi ní rá.

17 Tāimbí má ní sēē ĩmi ní rī 'dīni, lē ĩmi lēlí ĩmi lēlē.

'Bá nyōókú nōri vé rī pi ímú ĩmi ngū ũnji

18 “Dō 'bá nyōókú nōri vé rī pi ngūkí ĩmi ũnji, lē ĩmi nīkí 'yozú kīnī, kōpi í'dókí drīdrī ni ma ngūú.

19 Īmi té dō ri tā nyōókú nōri vé rī pi 'du nga, 'bá vū drīgé rī pi té ĩmi lēlē. 'Bo ĩmi adrikí 'bá nyōókú nōri vé ni ku. Má ĩpē ĩmi ífūú 'bá nyōókú nōri vé rī pi āsámvú gé sī nī, 'bá nyōókú nōri vé rī pi ní ĩmi ngūzú ũnji āní.

20 Lē ĩmi ígákí tā ándúru má ní lūú ĩmi ní: 'Ātī'ba ícá adrii āmbúgú ívé āmbúgú drīgé ku 'dāri.' Dō 'bá rī pi ōcūkí ándúru ma rá, ĩmi ũsūkí kōpi ícókí kpá ĩmi ōcūú ku? Kōpi 'dukí té dō tā má ní ímbá rī ngaá rá, kōpi té kpá tā ĩmi ní ímbá rī 'du nga rá.

21 Kōpi ĩmi ōcū 'dīni má tā sī, ā'diātāsīyā kōpi nīkí 'bá ma ĩpēēpi rī kuyé.

22 Má ímú té dō kōpi ní tā 'dīri átá ku, kōpi ícókí té áamá 'yozú kīnī, tā ī ní 'oó 'dīri ũnjīkānyā 'dīni ku. 'Bo nóni kōpi ícókí ívé ũnjīkānyā ā tā gāá bā ku.

23 'Bá rī ngū dō ma ũnji, ngū kpá má Ẽtēpi ri ũnji.

* 15:1 15:1 Peṭi vinyō vé rī: Yāhūdī rī pi 'dukí peṭi vinyō vé rī ā tā 'bā tā āmbúgú rú, kōpi ri ũ'a ni zo vinyō sū rú. Múngú ĩpē 'bá Īsērélē vé rī pi adrii 'bá ívé ni, kōpi ā adrikí rí sū peṭi vinyō vé Múngú ní saá 'aapi ũ'a be rī tīni. Nāpi peṭi vinyō vé 'dīri, sē 'bá tāimbí ímbá'ba rī pi atala atala rī pi drīgé rī pi be nīkí áamá rá 'yozú kīnī Yēsū ri ívé tā átá. 'Í lā Sāwumā 80:8-16; Īsáyā 5:1-7; Yērēmíyā 2:21; Mātáyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12; Lúkā 20:9-19.

24 Mā 'o dō tā āyāzū āyāyā 'bá āzi ní āvū ni 'oó kuyé ni kōpi āsámvú gé ku, kōpi ícókí té nǐí áamá 'yozú kǐnī, tā ī ní 'oó 'dīri ūnjīkānyā 'dīni ku. 'Bo nóni kōpi ndrekí tā má ní 'oó 'dī'bée, sē kōpi ngǔkí 'bá má Ẹtẹpi be ānī ūnjí.

25 Tā ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá 'yoópi kǐnī, 'Kōpi ngǔkí ma ūnjí tā ā ndú ákó' 'dīri, 'i ngaápi fūúpi tị ni gé 'dī.

26 "Ma ímú ĩmi ní Índrí Uleteré tā be áda ĩmi ĩzā koópi rī ĩpē, ĩri ímú má Ẹtẹpi vúgálésī, ĩri ímú tā mávé rī átá nī.

27 ĩmi kpá úmvúlésī ímú mávé tā ūlū 'bá rī pi ní nī, ā'diātāsīyā ĩmi rikí adrii má be trǔ í'dóngará gá 'dāá."

16

1 "Má ūlū ĩmi ní tā 'dīri 'dīni, ĩmi áwíkí rí adrii ĩmivé ẹ'yīngará agá ūgōgō.

2 Kōpi ímú ĩmi údró ūfū Jó Múngú ri Zizú rī agásī āmvé. Lókí āzi ri ímú 'dī'dī, kōpi ímú ĩmi ú'dj, kōpi 'yo, ī 'dīri ri ẹzī nga Múngú ní.

3 Kōpi ímú tā 'dī'bée 'o ĩmī rǔ'bá gá rá, ā'diātāsīyā kōpi nǐkí má Ẹtẹpi ri kuyé, kōpi nǐkí kpá ma kuyé.

4 'Bo á lū ĩmi ní tā 'dīri, ā'diātāsīyā lókí tā 'dī'bée ní ímúzú ī ngazú rī kādō ícá, ĩmi ímú tā má ní lūú ĩmi ní 'dīri ígá rá. Á lū ĩmi ní tā 'dī'bée drīdrī kuyé, ā'diātāsīyā ma drī ri adri ĩmi be adriadri lókí be āco.

Índrí Uleteré rī vé ẹzī

5 "'Bo nóni á nga gí, ma ri ma újā gō mǔzú má Ẹtẹpi ma ĩpēepi rī vúgá 'dāá, 'bo ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi ma zīipi 'yoópi kǐnī, ma ri mǔ ngólé yā 'dīni 'dāáyo.

6 Má ní 'yoó ma ri mǔ má Ẹtẹpi vúgá rī sī, sē ĩmi ní ĩzāngā ĩmī ẹsī agá.

7 'Bo ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dīni, tā má ní lēzú mǔzú nōosī rá rī, ma mǔ ĩmi ní tā múké 'o. Má ní drī adringará gá ĩmi be ūgōgō rī gé, Índrí Uleteré rī ícó ímú ĩmi ĩzā koó ku. 'Bo á mǔ dō gí, ma íbí Índrí Uleteré rī ĩpē ímú ĩmi ású ndō.

8 Índrí Uleteré rī kādō ímú, ĩri ímú 'bá vū drīgé rī pi vé ūnjīkānyā ā tā átá kōpi

ní piri nī, ĩri tā piri rī vé tā átá kōpi ní piri nī, āzini ĩri tā līngará rī vé tā átá piri nī.

9 ĩri ūnjīkānyā rī vé tā átá kōpi ní piri, ā'diātāsīyā kōpi ẹ'yīkí ma kuyé.

10 ĩri tā piri rī vé tā átá piri kōpi ní, ā'diātāsīyā ma ri mǔ má Ẹtẹpi vúgá, ĩmi gōkí ma ndreé dǐi ku.

11 ĩri tā līngará rī vé tā átá piri kōpi ní, ā'diātāsīyā ādróko riipi 'bá rī pi ẹ drī ọrúpi vū drīgé nōgó rī, līkí tā drī ni gé ĩnógosí gí."

12 "Ma drī tā be āmbúgú má ní lēé átá ĩmi ní, 'bo nóni tā má ní lēé átá ĩmi ní nōri, tā ni ícó fií ĩmi drīgé ku.

13 Índrí Uleteré tā áda átápi rī kādō ícá, ĩri ímú ĩmī drī ko tā áda rī nǐzú nī. Índrí Uleteré rī ígá tā rī 'í drīgé ku, ĩri tā rī yī má tị gé, ĩri íbí ūlū ĩmi ní ndō. ĩri ímú tā ímú'bá ī nga'bá drīdrī 'dīlé rī pi ūlū ĩmi ní nī.

14 Índrí Uleteré rī sē ī ímú ma íngúngū, ĩri tā ĩfūúpi má tị gé rī jì ūlū ĩmi ní nī.

15 Ngá má Ẹtẹpi vé rī pi ārēvú céré mávé ni. Sē má ní 'yozú, Índrí Uleteré rī ā jì tā ĩfūúpi má tị gé rī mǔú ūlūú ĩmi ní ānī.

16 "Ẹsī mādā, ĩmi gōkí ma ndreé dǐi ku, ĩri gō adri mādā, vǔdrī ni gé, ĩmi gō ma ndre rá."

Īzāngā rī gō 'i újā ícá āyīkō

17 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi uruko rikí ī uzijī ī āsámvú gé sī kǐnī, "Tā ĩri ní 'yoó, 'Ẹsī mādā, ĩmi gōkí ma ndreé dǐi ku, ĩri gō adri mādā, vǔdrī ni gé, ĩmi gō ma ndre rá,' āzini ĩri ní 'yoó, 'Ma ri mǔ má Ẹtẹpi vúgá,' 'dīri vé ífífi ā'di?"

18 Kōpi gōkí 'yoó dǐi kǐnī, "Tā ĩri ní 'yoó kǐnī, 'ẹsī mādā,' 'dīri vé ífífi ā'di? 'Bá nǐkí tā ĩri ní átá 'dīri vé ífífi kuyé."

19 Yēsū nī áamá rá 'yozú kǐnī, kōpi lēkí 'i zījī tā 'dīri sī, ĩri ní 'yozú kōpi ní kǐnī, "Īmi ri ĩmi uzijī ĩmi āsámvú gé sī tā má ní 'yoó ĩmi ní, 'Ẹsī mādā, ĩmi gōkí ma ndreé dǐi ku, ĩri gō adri mādā, vǔdrī ni gé, ĩmi gō ma ndre rá' 'dīri sī?"

20 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, ĩmi ímú āā ngo, āzini lǔlǔ ga rá, 'bo 'bá nyọkú nōri vé rī pi adri āyīkō sī. ĩmi ímú ĩzāngā nya

rá, ìzāngā ìmi ní nyaá rī ā vūdrī gé, ìmi gō āyīkō ìsú rá.

21 Ūkú lēpi tīpi tītī rī, ìri ìzāngā nya ambamba sâ mvāṅá rī tīzú rī gé, 'bo tī dō mvāṅá rī gí, ìzāngā ìri ní nyaá rī vé tã ri gō āvī ẹsī ni agásī rá, ā'diātāsīyā ìri adri āyīkō sī, 'í ní mvāṅá rī tīi ìfūú vū drīgé nōgō gí rī sī.

22 Ìmi nóni ìzāngā sī, 'bo ma gō ìmú ìmi ndre dījī rá, ìmi gō ìmú adri āyīkō sī, 'bá āzi ícò ìmivé āyīkō izaá ìmī ẹsī agásī ku.

23 Ụ'dụ 'dāri gé, ìmi ícókí gōō ngá āzi zījī má tị gé ku. Ádarú á lē 'yoó ìmi ní, ìmi zīkí dō ngá āzi mâ rú sī, má Ẹtẹpi ri ícò sē ìmi ní rá.

24 Í'dózú 'dā cīmgba āndrū sī, ìmi zīkí ngá āzi mâ rú sī āluṅani kuyé. Ìmi zīkí, ìmi ícò ìsú rá, ìmivé āyīkō ri ìmú aga rá.

25 “Á ri ìmi ní tã 'dīri átá nāpí rú, lókí āzi ri ìmú 'dīi'dī, á gō átá ìmi ní nāpí sī ku, ma ìmú má Ẹtẹpi vé tã lū ìmi ní uletere.

26 Ụ'dụ 'dāri gé, ìmi ìmú tã rī zī má Ẹtẹpi tị gé mâ rú sī. Tã má ní 'yoó 'dīri, adri 'yozú kīnī, ma mụ tã ri zī má Ẹtẹpi tị gé 'dāá nī 'dīni ku.

27 Lē ìmi nīkí múké 'yozú kīnī, má Ẹtẹpi lē ìmi lēlē, ā'diātāsīyā ìmi lēkí kpá ma lēlē, ìmi ẹ'yīkí rá 'yozú kīnī, má íbì ìmú Múngú vúgálésīla.

28 Má íbì ìmú má Ẹtẹpi vúgálésīla, má ífí ícá 'bá nyōókú nōri vé rī pi āsámvú gé. Nóni ma 'bá nyōókú nōri vé rī pi ku, ma ri ma újá gō má Ẹtẹpi vúgá.”

29 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi ní 'yozú ìri ní kīnī, “Nóni mí átá 'bá ní tã rī nāpí sī kuyé, 'í lū 'bá ní tã rī uletere gí.

30 Nóni 'bá nīkí áamá rá 'yozú kīnī, 'í nī tã ārēvú céré, lē 'bá āzi ē iza sâ mi zīzú dījī ku. Tã 'dīri sē 'bá ẹ'yīkí 'yozú kīnī, mí íbì ìmú Múngú vúgálésīla.”

31 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Ádarú ìmi ẹ'yīkí nóni ma gí?

32 'Bo lókí āzi ri ìmú 'dīi'dī, ícá nóni gí, ìmi ìmú ìmi íré rá, 'bá ālu ālu ri nga mụ ívé āngá. Ìmi ìmú ma ku ọ'dúkúlegúsī. 'Bo má adri ọ'dúkúle ku, má Ẹtẹpi ri adri má be trú ālu.

33 “Á lū ìmi ní tã 'dīri, ìmi ní adrií má agá rī sī, ìmi ìsúkí rí tākíri ānī. Vū drīgé

nōgó, ìmi ìmú ìzāngā nya ambamba. 'Bo lē ìmī ẹsī ā adri ūkpó ūkpó, ā'diātāsīyā á ndē vū ūnjīkānyā be nōri vé ūkpó gí.”

17

Yēsū zī Múngú ri

1 Yēsū kā átángá rī átá deḡ ívé 'bá 'ì pámvú ūbī'bá rī pi ní gí, ìri ní 'ì mī 'bāzú āngū ndrezú mụzú 'bū gé 'dāá, ìri ní 'yozú kīnī, “Má Ẹtẹpi, ma Mvā mívé ni, sâ mí ní ma íngúzú rī ícò gí, sâ má ní kpá mī íngúzú rī ícò gí.

2 Má Ẹtẹpi, mí sē má ní ūkpó adrizú 'bá rī pi drīgé céré rī nī, mâ sē rí ídri 'dāni'dāni rī 'bá mí ní ẹzījī kuú má ní rī pi ní ānī.

3 Lẹti ì ní ídri 'dāni'dāni rī ìsúzú rī, lē 'bá rī pi ā nīkí mī 'yozú kīnī, mī Múngú adriipi áda rī, āzini lē kōpi ā nīkí kpá ma Yēsū Kúrísítō mí ní ìpēé ìmú vū drīgé nōó rī.

4 Má Ẹtẹpi, ẹzī mí ní sēé má ní, mâ ìmú ngaá vū drīgé nōgó rī, á de nóni gí, sē 'bá rī pi íngúkí mī ānī rá.

5 Má Ẹtẹpi, nóni mī sē ē íngúkí ma íngungū, sū ì ní 'bá íngú mí be ì ní drī vū rī gbizú kuyé 'dāri gé rī tīnī.

Yēsū zī Múngú ri ívé 'bá 'ì pámvú ūbī'bá rī pi ní

6 “Má Ẹtẹpi, mí sē má ní 'bá mâ pámvú ūbī'bá ni pi rá, 'bá mī ẹ'yī'bá kuyé rī pi āsámvú gé, má 'da mívé tã kōpi ní rá, kōpi ọtú 'bá mívé ni pi, nóni mí ẹzī kōpi má ní gí, kōpi 'dúkí ú'dúkó mívé rī ā tã 'bāá āmbúgú.

7 Kōpi nīkí rá 'yozú kīnī, ngá mí ní sēé má ní rī pi ārēvú céré íbì íngá mí vúgá.

8 Tã mí ní ūlūú má ní rī, mâ ūlū 'bá mâ pámvú ūbī'bá rī pi ní rá, kōpi ẹ'yīkí rá. Kōpi nīkí rá 'yozú kīnī, má íbì ìmú mí vúgálésīla, āzini kōpi ẹ'yīkí rá 'yozú kīnī, mí ìpē ma nī.

9 Múngú, ma ri mī zī 'bá ma ẹ'yī'bá gí rī pi ní, á zī 'bá ma ẹ'yī'bá kuyé rī pi ní ku. Ma ri mī zī 'bá mí ní sēé má ní rī pi ní, ā'diātāsīyā kōpi 'bá mívé ni.

10 'Bá mí ní sēé má ní 'dī'bée, kōpi 'bávé ni mí be, kōpi sē ì ma ìnjīnjī.

11 Má Ẽtépì adriípi Uleterē rī, á gō adrií nyōókú drīgē nōgō ku, ma mụ mí vúgá, 'bo 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi drī áwí adri má vúdrī gé nyōókú drīgē nōgō. Mí ũtē kōpi ũkpō mí ní ándúru sēé má ní 'dāri sī, kōpi ā adrikí rí ngá ālu, sū 'bá ní adrií mí be ngá ālu rī tịni.

12 Má ní adringárá gá kōpi be rī gé, á rụ kōpi múké ũkpō mí ní sēé má ní 'dāri sī, á mba kōpi ā tā múké, á ku 'bá āzi fíí tā ũnjí gé kuyé, 'yéná ágó úmvúlésī ímúpi fípi ízāngá deḗpi ku rī agá rī 'i, tā ĩ ní sū Búkū Múngú vé rī agá rī, ā nga rí 'i fūú tị ni gé bēni.

13 “Á nga nóni gí, ma ri mụ mí vúgá, tā má ní tā 'dīri átázú ísúzá ma drī nyōókú drīgē nōgō rī, ā'diātāsīyā 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi ā adrikí rí āyīkō sī, sū má ní adrií rī tịni.

14 Má ũlū tā mí ní ũlūú má ní rī 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi ní rá, 'bo 'bá nyōókú drīgē nōgō rī pi lēkí kōpi ā tā ku, ā'diātāsīyā 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi adrikí 'bá nyōókú nōri vé ni pi ku, sū má ní adrií 'bá nyōókú nōri vé ni ku rī tịni.

15 Má Ẽtépì, á zị mi 'yozú kínĩ, mī 'dụ 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi vū drīgē sī rá 'díní ku, lē mī ũtē kōpi, ādróko ā 'o rí kōpi ũnjí ku.

16 'Bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi adrikí 'bá nyōókú nōri vé ni ku, sū má ní adrií 'bá nyōókú nōri vé ni ku rī tịni.

17 Mí é'yí kōpi adrií 'bá mívé ni pi, mí ímbá kōpi ní tā áda mívé rī, tā mí ní ímbá 'dīri ā sē rí kōpi ā adrikí rí uleterē.

18 Á pē kōpi mụzú 'bá nyōókú nōri vé rī pi āsámvú gé 'dāá, sū mí ní ma ípēé ímúzá 'bá nyōókú nōri vé rī pi āsámvú gé rī tịni.

19 Má adi má ngúlúpí kōpi ā tā sī, kōpi ā adrikí rí ádarú uleterē 'bá mívé ni pi.

20 “Á zị mi 'yéná 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi ní ó'dúkúḗ ku, ma mi zị 'bá úmvúlésī ímú' 'bá ma ẽ'yī' 'bá rá rī pi ní ĩndĩ, kōpi ní ú'dúkó múké 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi ní ũlūú rī yīí rá rī sī.

21 Ma ri mi zị kōpi ní, kōpi ā adrikí rí ngá ālu, sū 'bá ní adrií mí be ngá ālu rī tịni. Má Ẽtépì, 'bá mí be ngá ālu, kōpi ā adrikí ngá ālu 'bá agá, 'bá nyōókú nōri vé rī pi ẽ ẽ'yīkí rí 'yozú kínĩ, mí ípē ma nĩ.

22 Má íngú 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi íngúngū, sū mí ní ma íngú rī tịni, āní kōpi ā adrikí rí ngá ālu, sū 'bá ní adrií mí be ngá ālu rī tịni.

23 'Bá 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi be ngá ālu, 'bá kpá mí be ngá ālu, āní 'bá nyōókú nōri vé rī pi ā nīkí rí 'yozú kínĩ, mí ípē ma ímúzá nĩ, āzini 'í lē kōpi sū mí ní ma lēé rī tịni.

24 “Má Ẽtépì, á lē 'bá mí ní sēé má ní rī pi ā mụkí adrií má be trú vūrā má ní mụzú adrizú rī gé, kōpi ā ndrekí rí mávé dīngárá pōwūpōwū mí ní sēé má ní rī, ā'diātāsīyā ĩ ní drī 'bū pi gbizú vū be kuyé rī gé, 'í lē ma lēlē.

25 “Má Ẽtépì, mi adriípi tā be pịrì rī, 'bá nyōókú nōri vé rī pi nīkí mi kuyé, 'bo á nī mi rá, 'bá mâ pámvú ũbĩ' 'bá rī pi nīkí á má rá 'yozú kínĩ, mí ípē ma nĩ.

26 Á sē kōpi nīkí mi gí, ma sē kōpi mi nī mụzú nyonyo, āní lēngárá mí ní ma lēzú ālu ālu 'dīri ā aga rí caá kōpi rú' 'bá gá, ma má ngúlúpí sī, ma adri kōpi be trú.”

18

Āngáráwá rī pi rukí Yēsū rí

(Mātáyo 26:47-56; Mārākō 14:43-50; Lúkā 22:47-53)

1 Yēsū ká Múngú rí zị deḗ, ĩri ní ngazú ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ' 'bá rī pi be, kōpi ní ẹlízú mụzú 'būnájá Kīdīrónĩ vé rī agásī álé 'dāá, kōpi ní cazú ómvú ĩ ní pẹtị ōlívē* vé rī pi sazú rī gé. Kōpi ní fizú mụzú ómvú rī agá 'dāá.

2 Yúdā Yēsū ā ũli 'beépi rī nī vūrā 'dāri rá, ā'diātāsīyā Yēsū pi ándúru rí ĩ úmú ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ' 'bá rī pi be nījị vūrā 'dāri gé.

3 Kúru Yúdā ní āngáráwá Rómā vé rī pi ẽ drī kozú mụzú 'bá rí' 'bá Jó Múngú vé rī ũtē' 'bá rī pi be ómvú rī agá 'dāá, atala atala rī pi drīgē rī pi Fārúsị rī pi be, ípēkí

* 18:1 18:1 Ōlívē: Pẹtị ōlívē vé rī, ĩri 'a ũ'a be, ĩ ícọ nya rá, ĩ írivé ũ'a zo ũdu rú, Yāhúdị rī pi rí tịbị á'dí ũdu rī sī, āzini kōpi rí tō lāmbā agá, ācị 'yūzú āní.

āngaráwá rī pi ímúzá Yēsū ri rúngará gá nī. Āngaráwá rī pi ū'yūkí ācí, u'dukí lám̄bā, āzini ngá ẹ'dí vé ni pi í dríge sī mužú ĩndī.

⁴ Yēsū nī tā ímú'ba ĩ nga'ba 'í rú'ba gá rī pi ārevú céré rá. Yēsū ní ĩfúzá ímúzá kōpi ẹndrẹti gé nōó, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Bá ĩmi ní rii ndāá rī ā'di 'i?”

⁵ Āngaráwá ĩ ní ĩpēē rī pi ní újázú Yēsū ní kīnī, “Bā ri Yēsū Nāzērétāgú rī ndā.”

Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Bá ĩmi ní rii ndāá rī ma 'i.” Yúdā Yēsū ā ūli 'beepi rī, tu pá kōpi āsámvú gé 'dāá ĩndī.

⁶ Yēsū kā 'yoó kōpi ní, “Bá rī ma 'i,” kōpi sīkí úgóró sī úgóró sī u'deé vūgá.

⁷ Yēsū ní gōzú kōpi zizú dīi kīnī, “Bá ĩmi ní rii ndāá rī ā'di 'i?”

Kōpi ní 'yozú kīnī, “Bā ri Yēsū Nāzērétāgú rī ndā.”

⁸ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Á lū ĩmi ní rá, 'ba rī ma 'i. ĩmi dō ri ma ndā, lē ĩmi kukí 'ba adri'bée má be nō'bée ā dēkí ĩ 'dīisī rá.”

⁹ Tā Yēsū ní 'yoó, lē 'ba adri'ba 'í be 'dī'bée ā dēkí ĩ 'dīisī rá 'dīri, ā sē rí tā ĩri ní ándúru 'yoó kīnī, “Á ku 'ba mí ní sēē má ní rī pi fíi tā ũnjí gé ku” 'dāri ā nga rí 'í fūú tì ni gé bēsīnī.

¹⁰ Sīmōnā Pétēro adriipi ĩlī āco be dríge rī ní ívé ĩlī ĩnjézú, ĩri ní átálágú āmbúgú rī vé túgērī ē bí drī ẹndẹpi gé rī gazú mvórú 'dezú vūgá 'dāá. Túgērī rī ā rú Málūkō 'i.

¹¹ Yēsū ní 'yozú Pétēro ní kīnī, “Í su mívé ĩlī āco 'dīri gōó ívé kērēwū agá 'dāá ũzi! Mí ũsū, mí kīnī, ĩzāngā má Ẹtẹpi ní tā ni útú kuú má ní ĩnógósí gí 'dīri, íco ma ĩsú ku?”

Jíkí Yēsū ri mužú Ānásī ẹndrẹti gé

(Mātáyo 26:57-58; Mārākō 14:53-54; Lúkā 22:54)

¹² Kúru āngaráwá Rómā vé rī pi ĩvé ũgalaku āmbúgú† rī be, Yāhúđī rī pi vé 'ba āngū ũtē'ba rī pi be, kōpi ní Yēsū ri ruzú úmbézú.

¹³ Drīdrī ni, kōpi jíkí ĩri mužú Ānásī ẹndrẹti gé. Ānásī ri Kāyáfā vé ẹnyẹpi. Ílī

'dāri gé, Kāyáfā ri átálágú āmbúgú rú nī, Ānásī ā vūrā gá.

¹⁴ Kāyáfā 'yo ándúru Yāhúđī rī pi vé 'ba drīkoma rú rī pi ní kīnī, “Bá tré pi ní ũdrāzú, múké ni, lē 'ba ālu ā drā kōpi ā vūrā gá nī.”

Pétēro 'í dó Yēsū ri gāá

(Mātáyo 26:69-70; Mārākō 14:66-68; Lúkā 22:55-57)

¹⁵ Sīmōnā Pétēro pi ní 'dezú mužú 'ba Yēsū ā pámvú ũbī'ba rī pi vé āzi be Yēsū ā vúdrī gé sī. Átálágú āmbúgú rī nī 'ba Yēsū ā pámvú ũbīpi 'dīri rá, 'ba Yēsū ā pámvú ũbīpi 'dīri 'de mužú Yēsū ā vúdrī gé sī átálágú āmbúgú rī vé jó ā bóró gá 'dāá.

¹⁶ 'Bo Pétēro áwí ívé rī tēē kuú āmvé kání rī vé kẹtīlẹ gá 'dāá. 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī'ba rī pi vé āzi átálágú āmbúgú rī ní nīi rá rī ní 'i újázú gōzú kẹtīlẹ gá 'dāá, ĩri ní átázú mvá ũkú rīpi kẹtīlẹ rī ũtēpi rī be, mvá ũkú rī ní Pétēro ri ĩjízú ĩfízú jó agá nōó.

¹⁷ Mvā ũkú kẹtīlẹ rī ũtēpi rī ní Pétēro ri zizú kīnī, “Mí adri nyo 'ba ágó 'dāri ā pámvú ũbī'ba rī pi vé āzi 'i kuyé?”

Pétēro ní újázú ĩri ní kīnī, “Bá rī adri ma 'i kuyé.”

¹⁸ Āngū rī ní igbeégbe rī sī, ātí'ba ẹzī nga'ba rī pi, ũgalaku rī pi be ũdēkí ācí, kōpi tukí pá kuú ācí rī ā gārā gá sī kūrū, rii ācí rī yuú, Pétēro tu pá kōpi āsámvú gé 'dāá ĩndī ācí rī yungará gá.

Átálágú āmbúgú rī uzī Yēsū ri tā sī

(Mātáyo 26:59-66; Mārākō 14:55-64; Lúkā 22:66-71)

¹⁹ Átálágú āmbúgú Ānásī ní Yēsū ri zizú ĩrivé 'ba ĩri ā pámvú ũbī'ba rī pi ā tā sī, āzini tā ĩri ní rii ímbá rī ā tā sī.

²⁰ Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, “Má átá tā rī 'ba rī pi ní andrekelemgbe, á ri tā rī ímbá 'ba rī pi ní Jó Múngú ri Zizú rī pi agásī, āzini Jó Múngú vé rī agá, vūrā Yāhúđī rī pi ní rizú ĩ úmúzá rī pi gé sī, má úcí tā āzi ālunāni kuyé.

²¹ Ngá mí ní ma zizú rī ā'di? 'Í zī 'ba mávé tā yī'ba gí rī pi áyu, 'í zī kōpi tā má

† 18:12 18:12 Ūgalaku āmbúgú āngaráwá rī pi vé rī: ĩri āngaráwá élifū ālu rī pi ē drī koópi ni.

ní lūú kōpi ní rī sī, kōpi nīkí tā má ní 'yoó rī rá."

22 Yēsū kā tā rī 'yoó 'dīri tīnī, 'bá āngū ūtē'bá rī pi vé ālu ní Yēsū ri sazú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ngá mí ní tā újázú átálágú āmbúgú rī ní 'dīni rī ā'di?"

23 Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Á 'yo dō tā āzi ūnjí rá, 'í lū tā ūnjí má ní 'yoó rī. Tā má ní 'yoó rī dō pīri, ngá mí ní ma sazú rī ā'di?"

24 Ānásī ní Yēsū ri pēzú mužú átálágú āmbúgú Kāyáfā vúgá 'dāá, ĩsú úmbékí drī ni kú cí.

*Pétēró ɛndī 'yoó kīnī, 'í nī Yēsū ri kuyé
(Mātáyo 26:71-75; Mārākō 14:69-72;
Lúkã 22:58-62)*

25 Šimōnã Pétēró kā rīi pá tuú āci yungará gá 'dāá, 'bá 'dī'bée ā ʊrukō ní gōzú ĩri zīzú dīi kīnī, "Mí adri nyo ágó rī vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi vé āzi 'i kuyé?"

Pétēró gā kīnī, "'Bá rī adri ma 'i kuyé."

26 Átálágú āmbúgú rī vé túgērī 'dāá anigé. Túgērī 'dīri, ĩri ágó Pétēró ní bī ni līi mvórú 'dāri vé máríté. ĩri ní Pétēró ri zīzú kīnī, "Mí adri nyo ágó má ní ndree Yēsū be trū ɔmvú agá 'dāri 'i kuyé?"

27 Pétēró gā tā 'dīri kpémgbélé kīnī, "'Bá rī adri ma 'i kuyé." Koro lōgúlōgú ní céré 'bezú.

*Pīlátō lī Yēsū vé tā
(Mātáyo 27:1-2, 11-14; Mārākō 15:1-5;
Lúkã 23:1-5)*

28 ʊ'būtī kūnīkūnī, Yāhūdī rī pi ní Yēsū rī ĩjīzú Kāyáfā vé āngá 'dāásī, kōpi ní ĩri jīzú mužú ūgalaku Rómā vé ĩ ní zīi Pīlátō rī vé vūrā adrizú rī gé 'dālé. Kōpi fīkí caá vūrā rī gé 'dālé kuyé, ā'diātāsīyā kōpi lēkí ĩ a'bií, ĩ adrikí rī ule, ĩ nyakí rī ānyāngā ĩ ní á'dí ʊ'dú Múngú ní Ẹlīzú Jó rī pi tī gé sī rī bēnī.

29 Pīlátō ní fūzú mužú Yāhūdī rī pi vúgá āmvé 'dālé, ĩri ní kōpi zīzú kīnī, "Tā ā pá ĩmi ní ágó nōri tōzú rī ā'di?"

30 Kōpi ní újázú Pīlátō ní kīnī, "Ágó 'dīri ā 'o té dō tā ūnjí kuyé, 'bá ícókí té ĩri ĩjī ní ɛndrētī gé ku."

31 Pīlátō ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi jīkí ĩri mužú 'dālé, ĩmi līkí ĩrivé tā sū ĩmivé tāĩmbī ní lēé rī tīnī."

Kōpi ní újázú Pīlátō ní kīnī, "Tāĩmbī 'bávé Yāhūdī vé rī ā'yī 'bá ní 'bá āzi sēzú 'dīzú drāzú ku."

32 Tā 'dīri nga 'i 'dīni, tā Yēsū ní ɔtú 'yoó, 'i ĩmú drā sū 'dīri tīnī 'dāri, ā nga rī 'i fūú tī ni gé bēnī.

33 Pīlátō ní fizú gōzú jó agá 'dāá, ĩri ní Yēsū ri zīzú ĩmúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní ĩri zīzú kīnī, "Mí 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī?"

34 Yēsū ní újázú Pīlátō ní kīnī, "Zīngará mí ní ma zīzú 'dīri, mí ígá ĩri mí drīgé yā, dōku 'bá ʊrukō rīkí átá ānī má rú sī nī?"

35 Pīlátō ní újázú Yēsū ní kīnī, "Mí ūsū ma Yāhūdīgú? Mívé 'bá rī pi, atala atala rī pi drīgé rī pi be, ĩjīkí mí sēé má drīgé nī. Tā ūnjí mí ní 'oó rī ā'di?"

36 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Mālūngā mávé rī adri nyōókú nōri vé ni kuyé. Mālūngā mávé rī ā adri té dō nyōókú nōri vé ni, mávé 'bá má pámvú ūbī'bá rī pi té ẹ'dī 'dī ma ẹrīzú ípázú Yāhūdī rī pi vé ambugu rī pi drīgé sī rá. 'Bo mālūngā mávé rī adri nyōókú nōri vé ni kuyé."

37 Pīlátō ní Yēsū ri zīzú kīnī, "Mí 'bāgú?"

Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Tā mí ní 'yoó kīnī, ma 'bāgú 'dīri, ĩri tā áda, tīkí ma nyōókú nōri drīgé tā ā pá ālu sī, má ĩmú tā áda rī ūlūú. 'Bá tā áda 'oópi rī, ĩri mávé tā yī rá."

38 Pīlátō ní Yēsū ri zīzú kīnī, "'Bá rī ícó tā áda rī nī áamá íngóni?"

*Pīlátō lī Yēsū vé drāngará ā tā
(Mātáyo 27:15-31; Mārākō 15:6-20;
Lúkã 23:13-25)*

Pīlátō ní gōzú fūzú āmvé 'dāá, ĩri ní 'yozú Yāhūdī rī pi ní kīnī, "Má ĩsú tā āzi ūnjí ágó nōri rú'bá gá kuyé.

39 "'Bo ĩmi Yāhūdī rú, ĩmivé mērē gá, ʊ'dú Múngú ní Ẹlīzú Jó rī pi tī gé sī rī gé, ĩmi lēkí ā trūkí ĩmi ní 'bá ĩ ní 'yīi kuú jó āngū ū'yīzú rī agá ni ālu sēé. ĩmi lēkí má ĩtrū ĩmi ní 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī sēé?"

40 Kōpi ní ɔ'úzú ʊ'dúkó be ʊrú 'dāá kīnī, "Kuyé, adri ĩri 'i ku! 'Í sē 'bá ní Bārābā

ri áyu.” Bārābā ri 'bá ũnjí, ĩri 'bá waápi
 ārí'bá rú ni.

19

*Pīlátō lì Yēsū vé tā kīnī, ā 'dīkí ĩri drāá
 rá*

¹ Pīlátō ní Yēsū ri sēzú āngáráwá rī pi
 drīgé, kōpi 'dekí rií ĩri ũgbāā kēlīnā sī.

² Āngáráwá rī pi trakí ũcékúcé suú
 Yēsū drīgé kŭlā rú, kōpi 'dúkí bōngó ika
 akoóko rŭkŭ 'bāgú rī pi ní rií ángírí suú
 rī suú ĩri ā rŭ'bá gá.

³ Kōpi rikí ĩ ítrú mužú Yēsū vúgá 'dāá
 dĭjĭ, kōpi rikí 'yoó kīnī, “Bá íngúkí mi
 rá, mi 'bāgú Yāhŭdĭ rī pi vé rī!” Kōpi ní
 ĩri usazú.

⁴ Pīlátō ní gōzú fŭzú mužú āmvé 'dāá
 dĭjĭ, ĩri ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, “Īmi
 ndrekí drī ká, ma muž Yēsū ri íjĭ ĩmi vúgá
 āmvé nōó, 'bo lē ĩmi nĭkí áamá múké 'yozú
 kīnī, má ĩsú tā āzi ĩri ā rŭ'bá gá lŭupi kīnī
 ĩri 'bá ũnjí ni kuyé.”

⁵ Yēsū ní kúru ĩfŭzú āmvé nōó, sukí
 ũcékúcé ĩ ní traá kŭlā rú rī drĭ ni gé, sukí
 bōngó akoóko rŭkŭ ndrŭlŭndrŭlŭ rú ni ĩri
 ā rŭ'bá gá, Pīlátō ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī,
 “Ī ndrekí drī ká! Ágó rī nō!”

⁶ Atala atala rī pi drīgé rī pi, 'bá ri 'bá Jó
 Múngú vé rī ũtē 'bá rī pi be, kōpi ká muž
 Yēsū ri ndreé, kōpi ní ọ'úzá ọ'dúkó be ọrŭ
 'dāá kīnī, “Īmi gbākí ĩri pētĭ alambaku
 sígé! Īmi gbākí ĩri pētĭ alambaku sígé!”

Pīlátō ní 'yozú kīnī, “Īmi jĭkí ĩmĭngá ĩri
 muž gbāá ĩyí, má ĩsú mā ĩrivé ũnjĭkānyā
 lēzú ĩri 'ozú ũnjí ni kuyé.”

⁷ Yāhŭdĭ adri'bá drĭkoma rú rī pi ní
 újázú Pīlátō ní kīnī, “Tāĭmbĭ 'bávé rī ā'yĭ
 rá kīnī, ā 'dĭkí ĩri drāá rá, ā'diātāsĭyā kīnī,
 'i Mvá Múngú vé ni.”

⁸ Pīlátō ká tā 'dĭri yĭjĭ, ũrĭ gō ĩri fuú
 ambamba.

⁹ Pīlátō ní gōzú fizú ívé vŭrā adrizú rī
 gé 'dāá, jĭ Yēsū ri mužú ĩndĭ. ĩri ní Yēsū ri
 zĭzú kīnī, “Mí íbí íngá ngŭgá?” 'Bo Yēsū
 újĭ tĭtĭ.

¹⁰ Pīlátō ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Í lē átá
 má ní ku āsĭ? 'Í nĭ áamá 'yozú kīnī, ma
 ũkpō be mi kuzú, dōku sēzú mi gbāzú
 pētĭ alambaku sígé 'dĭni kuyé?”

¹¹ Yēsū ní újázú Pīlátō ní kīnī, “Múngú
 ā útú té dō tā ni ĩnógosĭ kuyé, ũkpō mívé
 mí ní 'bāá tā 'ozú mâ rŭ'bá gá 'dĭri ícó té
 ẹzĭ ngaá má be ku. 'Bo 'bá ma rŭupi íjĭpi
 mí ẹndrētĭ gé nōri 'o ũnjĭkānyā agaápi rá
 ni.”

¹² Pīlátō ká tā 'dĭri yĭjĭ, lē létĭ ndāá Yēsū
 ri ọyuzú 'dĭsĭ rá. 'Bo drĭkoma Yāhŭdĭ rī
 pi vé rī pi ní 'yozú Pīlátō ní kīnī, “Mí ọyŭ
 dō ágó 'dĭri gĭ, mí ícó adrii ũndĭ 'bāgú
 āmbúgú Rómā vé rī* vé ni ku. 'Bá 'yoópi
 'í lē adrii 'bāgú rú 'dĭri, ĩri ārí'bá 'bāgú
 āmbúgú 'dĭri vé ni.”

¹³ Yāhŭdĭ rī pi ká tā 'dĭri 'yoó 'dĭni,
 Pīlátō ní Yēsū ri íjĭzú ímŭzú kōpi vúgá
 āmvé nōó dĭjĭ. Pīlátō ní gōzú mužú úrízú
 ívé lŭpá āmbŭgŭ vé rī drīgé, vŭrā ĩ ní údé
 kuú kpākpā írā sĭ rī drīgé. Vŭrā 'dāri zĭkĭ
 Ēbérē tĭ sĭ Gābātā.

¹⁴ Ọ'dú 'bá rī pi ní rizú ĩ útúzá Ọ'dú
 Múngú ní Ẹlĭzú Jó rī pi tĭ gé sĭ rī vé rī
 gé, ũtŭ rī ká í'dó caá sá mužrĭ drĭ ni ĩrĭ gé
 'dĭgé, Pīlátō ní 'yozú Yāhŭdĭ rī pi ní kīnī,
 “Īmivé 'bāgú rī, ĩri 'dĭ.”

¹⁵ 'Bá rī pi ní ọ'úzá ọ'dúkó be ọrŭ 'dāá
 kīnī, “Ā 'dĭkí ĩri drāá 'dĭsĭ rá, ā dekĭ ĩri
 ẹzĭ 'dĭsĭ rá!”

Pīlátō ní kōpi zĭzú kīnī, “Īmi lēkĭ nyo
 mâ gbā ĩmivé 'bāgú rī pētĭ alambaku
 sígé?”

Atala atala rī pi drīgé rī pi ní újázú
 Pīlátō ní kīnī, “Bā 'bāgú ākó, 'bāgú 'bávé
 rī 'yéjā 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī 'i!”

¹⁶ Pīlátō ní kúru Yēsū ri sēzú kōpi drīgé,
 kōpi ā mužĭ gbāá pētĭ alambaku sígé.

*Yēsū vé gbāngará pētĭ alambaku sígé rī
 (Mátayo 27:32-44; Mārākō 15:21-32;
 Lúkā 23:26-43)*

Āngáráwá rī pi ní kúru Yēsū ri jĭzú
 mužú.

* **19:12 19:12** *Bāgú āmbúgú Rómā vé rī:* ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngŭ āndĭāndĭ rī pi agá rī pi drīgé, āngŭ
 Yŭdáyā vé rī drīgé, āngŭ Gālĭláyā vé rī drīgé, āzini āngŭ Yāhŭdĭ rī pi vé rī drīgé. 'Bá Rómā vé rī pi ívé 'bāgú
 āmbúgú rī zĭ ívé tĭ sĭ Kāyísārā. **19:14 19:14** *Wŭngará 12:17* † **19:17 19:17** *Pētĭ alambaku:* 'Bá Rómā vé rī
 pi ri 'bá tā 'o'bá ũnjĭ rī pi gbā mŭsŭmārĭ sĭ pētĭ alambaku sígé, ĩri sá 'dŭ āco kōpi íbí drā ndō, kōpi ĩzāngā nya
 ambamba drāngará rĭ gé.

17 Yēsū 'du peṭi alambaku† ī ní mužú 'i gbāzú sī ni gé rī 'i ngúlúpi sī nī mužú vūrā ī ní zījī "Drī Kōlōmgbó rī" gé 'dāá. Vūrā 'dāri Ēbéré tī sī zīkī ĩri Gōlōgótā.

18 Āngáráwá rī pi mukí Yēsū ri gbāá vūrā 'dāri gé, gbākí kpá 'bá uruko ĩrī Yēsū be trų vūrā ālu ālu 'dāri gé, āzi rī ĩrivé drī ěndépi gélésī, āzi rī drī ĩjī gélésī, gbākí Yēsū ri ágágá.

19 Pīlátō ní tāimbī sēzú, ī ní tā Yēsū ri tōzú rī sīzú 'bāzú peṭi alambaku ī ní Yēsū ri gbāzú sī ni gé rī drīlé gá 'dīni, "YĒSŪ NĀZĒRÉTĀGŪ RĪ, 'BĀGŪ YĀHŪDĪ RĪ PI VĒ RĪ."

20 Yāhūdī kárakarā rikí tā ī ní sīi Yēsū vé peṭi alambaku ī ní ĩri gbāzú rī drīlé gá 'dīri lāá, ā'diātāsīyā vūrā ī ní Yēsū ri gbāzú rī, ĩri ĩnyinájá kūrú ā gārā gá. Sīkí tā ri Ēbéré tī sī, Lātīnī tī sī, āzini Ĝīrīkī tī sī.

21 Atala atala rī pi drīgé rī pi ní 'yozú Pīlátō ní kīnī, "Mī sī tā rī 'yozú kīnī, "Bāgú Yāhūdī rī pi vé ni' 'dīni ku, lē mī sī 'Ágó 'dīri 'yo 'i tī sī kīnī, 'i 'Bāgú Yāhūdī rī pi vé rī.' "

22 Pīlátō ní újázú kōpi ní kīnī, "Tā ī ní sīi gí rī, újákí ku."

23 Āngáráwá rī pi ká Yēsū ri gbāá peṭi alambaku sīgé 'dāá gí, kōpi í'dúkí ĩrivé bōngó acoó caá vūrā sī su, kōpi awakí ī āsámvú gé sī, ógúpī 'du ālu, ógúpī 'du ālu. Kōpi 'dukí kpá ĩrivé bōngó ĩri ní rīi suú rŭkŭ rī† ĩndī, údékí bōngó 'dīri āco rŭkŭ caá vŭgá 'dāá, adri kú mŭlú rú, ícíkí ícící kuyé.

24 Āngáráwá rī pi ní átázú ī āsámvú gé sī kīnī, "Lē 'bā ūsíkí bōngó āco rŭkŭ 'dīri ku, 'bā 'bekí jēké sī, ā'di ri dō ícó 'du nī."

Tā 'dīri nga 'i sŭ ī ní sīi Búkŭ Múngú vé rī agá rī tīnī,

"Kōpi 'bekí mávé bōngó jēké sī,
kōpi awakí ī āsámvú gé sī."

Āngáráwá rī pi 'okí sŭ ī ní lēé rī tīnī.

25 Yēsū ěndrépi pi Yēsū ěndrépi vé ómvŭpi be, Māriyā Kīlópāsī ūkú ni be, āzini Māriyā Māgādélénā be, kōpi mukí

pá tuú peṭi alambaku ī ní Yēsū ri gbāzú kú sī ni gé rī ā gārā gá.

26 Yēsū ká ěndrépi ri ndréé tu pá kuú ívé 'bá 'i pámvú ūbīpi 'i ní lēlé rī gārā gá, ĩri ní 'yozú ěndrépi ní kīnī, "'Bá nōni adripi mī mvá rú rī, ĩri 'dī."

27 Yēsū ní kpá 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ūbīpi rī ní kīnī, "'Bá adripi mí ěndrépi rú rī, ĩri 'dī." Ágó Yēsū ā pámvú ūbīpi 'dīri ní Māriyā ri jīzú mužú ívé āngá.

Yēsū vé drāngárá

(Mātáyo 27:45-56; Mārākō 15:33-41; Lúkā 23:44-49)

28 Yēsū ká nīi ámá 'yozú kīnī, 'i de ívé ězī gí, tā ī ní sīi Búkŭ Múngú vé rī agá rī ā nga rī 'i fŭú tī ni gé ānī, ĩri ní 'yozú kīnī, "Yīi úvá ndē ma gí."

29 'Bākí vīnyō ūndrākúndra kú ĩgāṅá āzi agá, kōpi í'dúkí lífā suú peṭi sīgé, suú vīnyō rī agá 'dāá, kōpi sukí Yēsū tī gé.

30 Yēsū ká vīnyō ūndrākúndra rī mvŭŭ, ĩri ní 'yozú kīnī, "Tā rī deṛepi 'dī." Drī ni ní kúru úlúzu kŭlŭ, ĩri ní ívé ĩndrī kuzú Múngú drīgé.

31 Ū'dŭ 'dāri 'bá rī pi ní rizú ī útúzu rī, kādō muŭ caá drŭ 'dīni, ĩri adri ū'dŭ Sābátā vé rizú ūmŭ nyazú rī. Yāhūdī rī pi lēkí 'bá ī ní gbāá peṭi alambaku sīgé 'dī'bée ā adrikí caá cīmgbá ū'dŭ Sābátā vé rī gé ku, kōpi zīkí Pīlátō tī gé kīnī āngáráwá rī pi ā ūgbākí 'bá 'dī'bée ā kórókó ūṅōó 'dīisī rá, kōpi ā ūdrākí rí mbēlēná, ā ūtrŭkí rí kōpivé āvŭ vŭgá.

32 Āngáráwá rī pi ní í'dózú ágó āzi ī ní gbāá Yēsū be trų rī ā kórókó ūgbāzú ūṅōzú, vŭdrī ni gé, kōpi ní kpá āzi rī vé rī ūgbāzú ūṅōzú.

33 'Bo kōpi ká caá Yēsū vŭgá, kōpi ĩsŭkí Yēsū drā gí, kōpi ūgbākí ĩri ā kórókó fā ūṅōó kuyé.

34 Āngáráwá ālu ni ní Yēsū ā gārāfā sōzú ōjŭ sī, ārí, āzini yīi ní ĩfŭzú razú 'dīzú rŭ'bá ni gé sī vŭgá nōó.

35 Ágó tā rī ndréepi 'i mī sī rī, ūlŭ tā rī nī, tā ĩri ní ūlŭú rī, ĩri tā áda. Nī ámá 'yozú kīnī, tā 'i ní ūlŭú 'dīri adri ūṅō

† 19:23 19:23 Bōngó ĩri ní rīi suú rŭkŭ rī: Bōngó 'dāri ĩndré sŭ jŭlŭbīyā tīnī. 19:24 19:24 Sāwŭmā 22:18

Š 19:31 19:31 Sābátā: Ū'dŭ Sābátā vé rī, ĩri í'dó sá áziyá ūndréṅá vé rī gé.

kuyé. Ūlū tā 'dīri kīnī, īmi ẹ'yīkí rí 'yozú kīnī, īri tā áda.

³⁶ Tā 'dī'bée ngakí ĩ 'dīni, tā ĩ ní sīi Búkū Múngú vé rī agá kīnī, “Ícókí ĩrivé fā ũgbāá ɲóo āluṇáni ku” 'dāri, ā nga rí 'i fūú tị ni gé bēnī.

³⁷ Tā rī āzi ĩ ní sīi Búkū Múngú vé rī agá rī 'yo kīnī, “Kòpi mị 'bā 'bá ĩ ní gārāfā ni sōo ọjụ sī rī ndrezú.”

Yēsū vé sīngará

(Mātáyo 27:57-61; Mārākō 15:42-47; Lúkā 23:50-56)

³⁸ Yōsépā Ārīmātáyōgú rī, īri 'bá Yēsū ā pámvú ũbīpi ni, 'bo ri tā 'í ní Yēsū ri ẹ'yīzú rī úcícī, ā'diātāsīyā īri ri 'o Yāhūdī rī pi sī ũrī sī. Mụ Yēsū vé āvū ā tā zīi Pīlātō tị gé, Pīlātō ā'yī īri ní rá. Īri ní āvū rī 'duzú mužú sīzú nī.

³⁹ Nīkōdēmā ọtụ ímụpi Yēsū vúgá ĩnị sī rī 'de mužú Yōsépā vúgá sī ĩndī, jì ũdu ĩ ní usáá ẹjīngūrú sī ni mužú 'í drīgé sī ĩndī, ũdu rī vé ẹnjīngará īri ícọ ca kīlọ pūkú na drī ni tọwú 'dīni rá.

⁴⁰ Āgō ĩrī 'dī'bée í'dúkí ẹjīngūrú rī ũdāá Yēsū vé āvū rụ'bá gá sī, kòpi í'dúkí bōngó āvū rī ā rụ'bá ĩmūlūzú ānī, sū Yāhūdī rī pi vé mēre rizú āvū sīzú rī tịni.

⁴¹ Vūrā ĩ ní Yēsū ri gbāzú pẹtị alambaku sígé rī, īri ĩnyīnā ọmvú ā gārā gá, gākí 'bú lūú ũjị agá āvū sīzú ní kú ọmvú rī agá 'dāá, ũjị 'dāri sīkí drī 'bá āzi 'a ni gé 'dālẹ kuyé.

⁴² Ū'dú 'dāri ní adrii ú'dú Yāhūdī rī pi vé ni rizú ĩ útúzá fūzú ānī ú'dú Sābātā vé rī gé rī sī, āzini ũjị āvū sīzú rī ní adrii ĩnyīnā rī sī, kòpi áwíkí Yēsū ri sīi ũjị rī agá 'dāgá.

20

Yēsū vé íngángará gōzú ídri rú rī vé tā

(Mātáyo 28:1-10; Mārākō 16:1-8; Lúkā 24:1-12)

¹ Kā mužú adrii Yīngā sī ũ'bútị kūnīkūnī, Māriyā Māgādēlénā ní 'dezú mužú 'būrēdrī gé 'dāá, ca mužú ísú gūkí irā ĩ ní 'bú rī ē tị ọzūzú rī āmvé gí.

² Īri ní í'dózú njuzú mužú Sīmónā Pétēró vúgá, āzini Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbīpi īri ní lēlē rī vúgá 'dāá, īri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Kòpi 'dukí Úpí Yēsū vé āvū 'bú rī agásí gí, 'bá nīkí kuyé dō kòpi jīkí īri 'bāá ngūgá!”

³ Pétēró pi ní 'dezú mužú Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbīpi īri ní lēlē rī be 'būrēdrī gé 'dāá.

⁴ 'Bá ĩrī 'dī'bée rikí njuú mužú ọngú sī, 'bo 'bá Yēsū ā pámvú ũbīpi āzi 'dīri ndē Pétēró ri ọngú sī rá, nju caá 'būrēdrī gé 'dāá drīdrī.

⁵ Ọvū 'bú rī ā 'a ọlūú, ísú 'yéná bōngó ĩ ní āvū rī ā rụ'bá ĩmūlūzú rī ndreé áyú, 'bo fi 'bú agá 'dāá kuyé.

⁶ Sīmónā Pétēró ĩ ní kuu vúlẹ rī ká caá, fi 'bú agá 'dāá nī, ndre bōngó ĩ ní āvū rī ā rụ'bá ĩmūlūzú rī, kukí kú 'bú agá 'dāá áyú.

⁷ Bōngó ĩ ní Yēsū ē mīlẹtị úmbézú rī tra 'i kú túngú, bōngó ĩ ní āvū rī ā rụ'bá ĩmūlūzú rī gū kpá 'i kú túngú.

⁸ Kúru 'bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi vé āzi caapi 'būrēdrī gé 'dāá drīdrī rī ní kpá fizú 'bú agá 'dāá, ká bōngó rī ndreé, īri ní kúru ẹ'yīzú 'yozú kīnī, Yēsū íngá gōo ídri rú gí.

⁹ Tā ọtụ Búkū Múngú vé rī ní 'yoó, Yēsū ri ímụ íngá gōo ídri rú rá 'dīri fi kòpi drīgé 'dāá kuyé.

Yēsū 'i da 'i Māriyā Māgādēlénā ẹndrẹtị gé

(Mārākō 16:9-11)

¹⁰ Kúru Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi ní 'dezú mvizú gōzú 'bẹtị,

¹¹ 'bo Māriyā áwí ívé rī rīi ngoó vūrā āvū sīzú rī gé 'dāá. Īri ní ọvūzú 'bú rī ā 'a ọlūzú,

¹² ĩri ní mālāyíkā ĩrī ni pi ndrezú 'bú agá 'dāá, kòpi úsúkí ĩ kú bōngó imve imve ni pi sī, kòpi úríkí kuú 'bú ĩ ní Yēsū ri sīzú rī agá 'dāá, āzi rī drīgélẹ sī, āzi rī pápálésī.

¹³ Mālāyíkā rī pi ní Māriyā ri zizú kīnī, “Ūkú 'dīri, mi ri ngo āsī?”

Māriyā ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Dukí Úpí mávè rī mužú gí, á nī kuyé, dō jìkí ìri mužú 'bāá ngūgá.”

14 Māriyā ní kúru 'i újázú āngū údrézú 'í gārā gá sī, ndre Yēsū tu pá kuú 'dāá, 'bo nī áamá 'yozú kīnī, 'bá rī Yēsū 'i 'dīni kuyé.

15 Yēsū ní ìri zìzú kīnī, “Ūkú 'dīri, mi ri ngo āsī? 'Bá mí ní rīi ndāá rī ā'di 'i?”

Māriyā ūsū 'bá rī ómvú 'dīpa 'i. Ìri ní 'yozú kīnī, “Āmbúgú mávè rī, 'í 'dū dō āvū rī mužú nōósī mi 'i, 'í lū má ní vūrā mí ní ìri jìzú mužú 'bāzú rī, mâ mụ rí āvū rī ìsú ndreé bēsīnī.”

16 Yēsū ní 'yozú ìri ní kīnī, “Māriyā!”

Māriyā ní 'i újázú āngū ndrezú Yēsū vúgá 'dāá, ìri ní 'yozú Ēbérè tì sī kīnī, “Rābónī,” ífífí ni “Ímbápi.”

17 Yēsū ní 'yozú ìri ní kīnī, “Lē mī úló mâ rụ 'bá ku, má újā drī ma gōó má Ĕtépì vú 'dāá kuyé, 'í mụ lūú má Ĕdrípì ní, 'í 'yo, 'Ma ri ma újā gō má Ĕtépì Múngú vúgá, ìri kpá ìmi Ĕtépì, ìri kpá ìmivè Múngú.”

18 Māriyā Māgādēlénā ní 'dezú mužú 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi vúgá 'dālè, ūlū kòpi ní kīnī, “Á ndre Úpí ri gí.” Māriyā ní tā Úpí ní 'yoó 'i ní rī ūlūzú kòpi ní.

Yēsū 'i da 'i ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi endretì gé

(Mātáyo 28:16-20; Mārākō 16:14-18; Lúkā 24:36-49)

19 Kā mužú adrií Yīngā sī ūndrēsī, Yēsū vé 'bá ìri ā pámvú ūbī'bá rī pi úmúkí 'i vūrā ālu gé, kòpi fikí úrí jó agá, kòpi ūpīkí kēētì rī pi cí, ā'diātāsīyā kòpi ri 'o ūrī sī 'bá ambugu Yāhūdī rī pi vé rī pi sī. Yēsū ímú pá tuú kòpi āsámvú gé, 'yo kòpi ní kīnī, “Tākiri ā adri ìmi be!”

20 Kā tā rī átá kòpi ní 'dīni, ìri ní āzó bílé 'í drīgè, āzini 'i gārāfā gá rī sēzú ndrezú kòpi ní. 'Bá ìri ā pámvú ūbī'bá rī pi adrikí āyīkō sī kòpi ní Úpí ri ndreé rī sī.

21 Yēsū gō 'yoó kòpi ní dī kīnī, “Tākiri ā adri ìmi be. Á lē ìmi pēè mužú sū má Ĕtépì ní ma ìpēè rī tìni.”

22 Yēsū ní ẹvīvī vuzú kòpi drīgè, ìri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Índri Uleterè rī ā adri ìmi be.

23 Ìmi trūkí dō 'bá ūnjīkānyā 'o'bá rī pi ìvé ūnjīkānyā agásī rá, Múngú ri kòpi trū ìvé ūnjīkānyā agásī rá, ìmi trūkí dō kòpi ìvé ūnjīkānyā agásī kuyé, Múngú trū kòpi ku.”

Yēsū 'i da 'i Tótmā endretì gé

24 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi vé ālu rụ ni Tótmā Dídímā 'i, Yēsū kā ícá kòpi āsámvú gé, Tótmā ri ọgụpìi āsámvú gé 'dāáyo.

25 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi ā ụrụkò ní lūzú ìri ní kīnī, “Bá ndrekí Úpí ri rá!”

'Bo ìri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Á ndre dō mūsūmārī vé bīlēmì 'i ní Yēsū ē drì gbāzú rī mâ mị sī kuyé, āzini má úló dō mēmērìkò rī mâ drì sī kuyé, āzini á 'bā dō mâ drì bīlēmì gārāfā ni gé rī úlózú kuyé, má ícò tā 'dīri ẹ'yī ku.”

26 Ụ'dú ẹzīrī ā vùdrī gé, Yēsū vé 'bá ìri ā pámvú ūbī'bá rī pi úmúkí 'i gōó mužú adrií trù jó agá, Tótmā ri kòpi āsámvú gé 'dālè ìndī. Kòpi ūpīkí kēētì rī pi cí, 'bo Yēsū ímú fí adrií kòpi āsámvú gé 'dālè, ìri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Tākiri ā adri ìmi be.”

27 Yēsū ní kúru 'yozú Tótmā ní kīnī, “'Í 'bā mī drì mvāṅá 'dīgè, 'i ndre mâ drì ágélè, mí ísú mī drì, mí úló mâ gārāfā ānī. Lē mívè yīkí ā awa 'i ìrī ku, lē mí ẹ'yī ma.”

28 Tótmā ní újázú ìri ní kīnī, “Mí Úpí mávè ni, mi kpá Múngú mávè ni!”

29 Yēsū ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mí ẹ'yī ma mí ní mâ rụ 'bá ndreé gí rī sī? 'Bá ma ẹ'yī 'bá, mâ rụ 'bá ndre 'bá kuyé rī pi vé āyīkō ri ímú aga rá.”

30 Yēsū nga tā āyāzú āyāyā ní pi kárakarā, ìrivè 'bá ìri pámvú ūbī'bá rī pi ndrekí rá. Tā āyāzú āyāyā ìri ní 'oó rī pi ụrụkò 'bée sīkí búkū nōri agá kuyé.

31 'Bo sīkí tā 'dī'bée, ìmi ẹ'yīkí rí 'yozú kīnī, Yēsū ri Kúrísítō, ìri Mvā Múngú vé ni, ìmi ẹ'yīkí dō ìri gí, ìmi ídri 'dání'dání rī ìsú rá.

21

Yēsū gō 'i 'i daá dī

1 Yēsū gō índré ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi ɛndrɛtɪ gé d̄j̄i ȳj̄i bālālā Tībɛr̄iyā ā gārā gá 'dāá. Tā rī nga 'i 'dini.

2 S̄imónā Pétēro pi, Tó mā Dīdīmā be, Nātānāyélē íngapi Kánā gálésī āngū Gālíláyā vé rī agá rī be, Zēbēdáyō ɛnjip̄j̄i ĩr̄i rī pi be, āzini 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi ā uruk̄o ĩr̄i ni pi be, úmúkí ĩ vūrā ālu gé.

3 S̄imónā Pétēro ní 'yozú k̄opi ní k̄inī, "Á lē muɟ̄ ĩ'b̄i 'beé."

K̄opi ní 'yozú ĩri ní k̄inī, "Bá lēkí muɟ̄ ĩndī." K̄opi ní 'dezú fizú k̄úlumgba agá, muɟ̄ú ĩ'b̄i 'bengará gá, 'bo ĩn̄j̄á 'dāri s̄i, k̄opi 'bekí ĩ'b̄i āluṅáni kuyé.

4 Kā muɟ̄ adrii ũ'bút̄i k̄un̄k̄un̄i, Yēsū mu pá tuú kuú ȳj̄i t̄i gé 'dāá, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bán rī pi n̄kí á má 'yozú k̄inī, 'bá rī Yēsū 'i 'dini kuyé.

5 Yēsū ní k̄opi z̄izú k̄inī, "Mávé ũndī rī pi, ĩmi í'békí tró ĩ'b̄i kuyé?"

K̄opi ní újázú ĩri ní k̄inī, "Bá í'békí āluṅáni kuyé."

6 Yēsū ní 'yozú k̄inī, "Ĭmi 'bekí ĩmivé ímbá rī pi k̄úlumgba rī vé w̄ó̄k̄o dr̄i ɛndɛp̄i gélé rú rī gé, ĩmi ícó ĩ'b̄i 'be rá." K̄opi ká ímbá rī 'beé, s̄u Yēsū ní 'yoó rī t̄in̄i, k̄opivé ímbá rī ɛnj̄i l̄il̄i, k̄opi ícókí ísé bā ku, ā'diātāsīyā ĩ'b̄i rī pi t̄ókí ĩ ímbá rī agá 'dāá kárakarā.

7 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi vé ālu Yēsū ní lēé agaá rá rī ní 'yozú Pétēro ní k̄inī, "Bá rī Úpí 'i." S̄imónā Pétēro ká ȳj̄i 'yozú k̄inī, "Bá rī Úpí 'i," ĩri ní ívé b̄ongó 'í ní tr̄úú 'bāá kuú v̄ugá rī í'dúzú akozú 'î r̄ú'bán gá, ĩri ní wazú 'dezú ȳj̄i agá 'dāá.

8 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi s̄ókí ívé k̄úlumgba rī muɟ̄ pá tuú ȳj̄i t̄i gé 'dāá, í'dózú k̄úlumgba rī ā r̄ú'bán gá 'd̄igé, cazú ȳj̄i t̄i gé 'dāá, ĩ ov̄u ca pá ā 'a m̄ud̄r̄ul̄ū ālu. K̄opi ní ívé ímbá rī ísézú ĩ'b̄i be agá tré.

9 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi ká ís̄i k̄úlumgba rī agásī, k̄opi ĩsúkí ūdēkí áci kuú 'dāá, 'bākí ĩ'b̄i úzó āní, āzini 'bākí pánga gārā ni gé.

10 Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi ní k̄inī, "Ĭmi ĩj̄kí ĩ'b̄i ĩmi ní 'beé s̄āṅá 'd̄iri s̄i rī pi ā uruk̄o ímúzú n̄ó."

11 S̄imónā Pétēro ní tuzú fizú k̄úlumgba agá, ĩri ní ímbá rī ísézú ímúzú ȳj̄i t̄i gélé rú, ĩ'b̄i ā'yī 'a ni gé m̄ud̄r̄ul̄ū ālu p̄uk̄ú t̄ow̄ú dr̄i na, ĩ'b̄i kárakarā 'd̄i'bée s̄i, ímbá rī uce kuyé.

12 Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi ní k̄inī, "Ĭmi ímúkí, 'bá nyakí ín̄yá." 'Bo ũr̄i s̄i, 'bá āzi z̄ij̄pi 'yoópi k̄inī, 'bá rī ā'di 'i yā 'dini 'dāáyo, ā'diātāsīyā k̄opi n̄kí á má rá 'yozú k̄inī, 'bá rī Úpí Yēsū 'i.

13 Yēsū ní kuru ímúzú, ĩri ní pánga rī í'dúzú s̄ézú k̄opi ní. Vudr̄i ni gé, ĩri ní kpá ĩ'b̄i rī í'dúzú s̄ézú k̄opi ní.

14 'D̄iri n̄óni vú na ni Yēsū ní 'i í'dazú ívé 'bá 'î pámvú ūbī'bán rī pi ɛndrɛtɪ gé, ĩri ní íngázú gōó ídri rú rī ā vudr̄i gé rī.

Yēsū pi vé tā Pétēro be rī

15 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi ká ín̄yá rī nyaá deɛ, Yēsū ní 'yozú S̄imónā Pétēro ní k̄inī, "S̄imónā Yūwání ā mvá rī, 'í lē nyo ma mí ɔ̄ḡup̄j̄i 'd̄i'bée agaá rá?"

Pétēro ní újázú ĩri ní k̄inī, "Úpí, mí n̄i rá 'yozú k̄inī, á lē mi agaá rá."

Yēsū ní 'yozú ĩri ní k̄inī, "Mí úcé mávé k̄āb̄il̄o anji rī pi múké."

16 Yēsū gō tā rī ɛnd̄ij̄i 'yoó d̄j̄i k̄inī, "S̄imónā Yūwání ā mvá rī, ɛndɛp̄i 'í lē nyo ma rá?"

S̄imónā ní újázú ĩri ní k̄inī, "Úpí, mí n̄i rá 'yozú k̄inī, á lē mi rá."

Yēsū ní 'yozú ĩri ní k̄inī, "Mí ũtē mávé k̄āb̄il̄o rī pi múké."

17 Vú na ni gé, Yēsū gō 'yoó S̄imónā ní k̄inī, "S̄imónā Yūwání ā mvá rī, 'í lē nyo ma rá?"

Pétēro gō adrii ĩzāngā s̄i, ā'diātāsīyā Yēsū ní 'i z̄ij̄ caá vú na k̄inī, "Í lē ma rá yā" rī s̄i. ĩri ní kuru 'yozú Yēsū ní k̄inī, "Úpí, mí n̄i rá, á lē mi ambamba!"

Yēsū ní 'yozú ĩri ní k̄inī, "Mí úcé mávé k̄āb̄il̄o rī pi múké."

18 Áda ádarú á 'yo mí ní 'dini, mí ní dr̄i ɔ̄t̄ú adrizú k̄ɛr̄j̄á rú rī gé, mi ri b̄ongó mívé rī úsú m̄i r̄ú'bán gá m̄i dr̄i s̄i n̄i, mi mu vūrā mí ní lēé muɟ̄ rī gé. 'Bo 'í dē dō gí, mi m̄i dr̄i ādr̄o vūrā ālu gé, 'bá āzi ri ímú mi r̄u, ĩri m̄i dr̄i úmbé, ĩri ímú mi j̄i muɟ̄ú vūrā mí ní lēé ku ni gé."

19 Yēsū 'yo tā rī 'dini lūzú kīnī, lētī Pētēró ní ímúzá drāzú rī, ĩri sē ĩ ímú Múngú ri íngú ānī rá. Yēsū ní 'yozú Pētēró ní kīnī, “Mí ūbī mā pámvú!”

'Bá Yēsū vé lēlē rī

20 Pētēró újá 'i āngū úndré 'î gārā gá sī kūrū, ĩri ní Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' bá rī pi vé ālu Yēsū ní lēlē rī ndrezú, ĩri ri ímú ĩ vūdrī gé sī, 'bá 'dīri úrípi Yēsū ā gārā gá ĩnyíá ínyá tī gé 'yoópi, “Úpí, 'bá lēépi mī ūli 'beépi rī ā'di 'i rī 'i?”

21 Pētēró kā ágó rī ndreé, ĩri ní Yēsū ri zīzú kīnī, “Úpí, mī ūsū tā ágó 'dīri drīgé íngóni?”

22 Yēsū ní újázú Pētēró ní kīnī, “Á lē dō ágó 'dīri ā adri ídri rú cīngbá má ní ícázú rī gé, adri mī tā kuyé. Á 'yo mī ní 'dini, lē mī ūbī mā pámvú.”

23 Tā 'dīri ayi mūzú 'bá Yēsū ri ẹ'yī' bá gí rī pi vúgá sī kīnī, ágó Yēsū ā pámvú ūbīpi 'dīri ícó drāá ku. 'Bo tā Yēsū ní 'yoó rī adri 'yozú kīnī, ágó rī drā ku yā 'dini ku, Yēsū kīnī, “Á lē dō ágó 'dīri ā adri ídri rú cīngbá ú'dú má ní ícázú rī gé, adri mī tā kuyé?”

24 Ágó 'dīri 'bá Yēsū ā pámvú ūbīpi rī 'i, ndre tā 'dī'bée 'î mī sī, sī kpá tā rī nī, 'bá nīkí rá tā Yēsū vé ĩri ní ndreé 'î mī sī 'dī'bée, ĩri tā áda.

25 Yēsū 'o tā kárakará. Ā sīkí té dō tā rī pi céré rá, vūrā ĩ ní búkū rī pi 'bázú rī ícó té caá ku.

Ẽzị 'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Búkũ Ẽzị 'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ, Lúkã sĩ nĩ, sĩ kpá búkũ Lúkã vé rĩ nĩ. Búkũ 'dĩri agá, Lúkã ũlũ tã 'dĩri ịsú ãkũdē Yēsũ nga mụzú 'bũ gé gí. Drĩdrĩ ni, 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ũlũkí ụ'dúkọ múké rĩ Yāhúđĩ rĩ pi ní kọpivé ãngũ agá. Vúdrĩ ni gé, kọpi ũlũkí 'bá ụrụkọ'bee ní ãngũ ụrụkọ'bee agásĩ rá. Lúkã ũlũ tã Índrí Uletere rĩ ní 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ásúzá drĩdrĩ rĩ vé tã, āzini ũlũ tã Índrí Uletere rĩ ní kọpi ē drĩ kozú, ịri ní kọpi ní ũkpō sēzú ịvé 'bá drĩkoma rú rĩ pi be rĩ vé tã.

Cápítã 1-12 agá, tã Lúkã ní ũlũú 'dĩgē agaápi rá rĩ, ũlũ tã Pétēró ní 'oó rĩ, āzini ũlũ tã 'i ngaápi 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi āsámvú gé Yērúsālēmā gá 'dālé rĩ. Tã ị nga'bee 'dĩ'bee agásĩ, Índrí Uletere rĩ ko kọpi ē ịzã rá, kọpi ã nĩkí rí áamá 'yozú kínĩ, Múngú lē, kọpi ã ũlũkí ụ'dúkọ múké Yēsũ vé rĩ 'bá rĩ pi ní ãngũ rĩ pi agásĩ cére, adri 'yéná Yāhúđĩ rĩ pi ní ku. Cápítã 13-28 agá, Lúkã ũlũ lẹtị Índrí Uletere rĩ ní Páũlũ ē ịzã kozú, ịri ní ụ'dúkọ múké rĩ ũlũzú mụzú vūrã kárakará agásĩ rĩ vé tã, 'ídó Ẽzịyā gá, Yūrōpũ gé, cĩngbá cazú kūrú Rómā vé rĩ gé. Ú'dógú'dógú 'dĩri agá, Lúkã ũlũ tị Páũlũ ní sēe rĩ vé tã, āzini tị 'bá áyúāyũ rĩ pi ní sēe rĩ vé tã. Tã 'dĩ'bee 'bã ịzã ko nĩzú ámázú kínĩ, kọpi ũlũkí ụ'dúkọ múké Yēsũ vé rĩ 'bá ãndiāndí pi ní, tã 'i nga'bá rĩ pi agásĩ ãndiāndí.

Ẽzịkí Índrí Uletere rĩ vé tã

1 Tōfílí má ní lēlē rĩ, búkũ má ní sĩ drĩdrĩ rĩ agá, á sĩ tã Yēsũ ní 'ídó 'oó rĩ pi, āzini ịri ní ịmbá rĩ pi ārēvú cére,

* **1:2 1:2** *Bá áyúāyũ rĩ pi:* 'Bá áyúāyũ rĩ pi, Yēsũ sē kọpi ní ũkpō, ri kọpi pēe mụy 'bá rĩ pi ịmbá, ịndrí ũnjí rĩ pi údró, āzini tã āyāzú āyāyā ni pi 'oó. † **1:2 1:2** *Índrí Uletere rĩ:* Índrí Uletere rĩ Índrí Múngú vé ni. Búkũ Múngú vé rĩ kínĩ, Ẽtẹpi ri Múngú 'i, ịrivé mvá Yēsũ ri Múngú 'i, āzini Índrí Uletere rĩ Múngú 'i. Ẽtẹpi ri, Mvọpi ri, āzini Índrí Uletere rĩ, kọpi Múngú ālu. 'Í lã Yūwání 1:1-18; Yūwání 8:41-42; Ẽzị 5:3-4. ‡ **1:5 1:5** *Bātízimũ:* Ị ri 'bá rĩ pi ní bātízimũ sē lüzú kínĩ, kọpi újákí ẹsị ịvé ũnjikānyā agásĩ gí, kọpi ẹ'yĩkí Múngú ri gí.

2 cĩngbá cazú ụ'dú ịri ní ịvé 'bá áyúāyũ rĩ pi* ịmbázú Índrí Uletere† rĩ vé ũkpō sĩ rĩ gé, āzini ị ní ịri 'dụzú mụzú 'bũ gé rĩ gé.

3 Ịzāngā Yēsũ ní nyaá rĩ ã vúdrĩ gé, Yēsũ gō 'i 'i'daá ịvé 'bá áyúāyũ rĩ pi ẹndrẹtị gé lẹtị be ãndiāndí, lüzú kínĩ 'i ịdri rú. 'I'da 'i kọpi ẹndrẹtị gé caá ụ'dú pũkú sụ, ri kọpi ní mālũngā Múngú vé rĩ ã tã ũlũú.

4 Ụ'dú ālu, kã rií ịnyá nyaá ịvé 'bá áyúāyũ rĩ pi be, ịri ní 'yozú kọpi ní kínĩ, “Lē ịmi fũkí Yērúsālēmā agásĩ ãmvé ku, ịmi tēkí fēfē má Ẽtẹpi ní ẹzị, ịri ní lēe sēe ịmi ní, má ní tã ni 'yoó ịmi ní rĩ.

5 Yūwání sē bātízimũ‡ rĩ yĩ sĩ, 'bo ụ'dú mādā ã vúdrĩ gé, ị ịmụ ịmi ní bātízimũ rĩ sē Índrí Uletere rĩ sĩ.”

Yēsũ vé 'dunğará mụzú 'bũ gé rĩ

6 Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi kã rií adrií Yēsũ pi be trụ, kọpi ní Yēsũ ri zizú kínĩ, “Úpí, sã nōri gé, mi nyo ịcọ mālũngā rĩ sē gō 'bá Ịsērélē vé rĩ pi drĩgē rá?”

7 Yēsũ ní 'yozú kọpi ní kínĩ, “Adri tã ịmivé ni, ịmi ní lēzú sã ni nĩzú, dōku mbāá ụ'dú ni nĩzú ku, má Ẽtẹpi ụtị ịngá tã ni ịvé ũkpō sĩ gí.

8 'Bo Índrí Uletere rĩ kãdō ịmụ ịmi ású, ịri ịmi ní ũkpō sē, ịmi ndrekí mávé tã ịmí mị sĩ gí, ịmi 'ídókí tã ni ũlũú kūrú Yērúsālēmā vé rĩ agá, ãngũ Yūdáyā vé rĩ agásĩ cére, āzini ãngũ Sāmāriyā vé rĩ agá, cazú vũ drĩgē sĩ cére.”

9 Yēsũ kã tã rĩ átá 'dini, ị ní ịri 'dụzú mụzú 'bũ gé 'dāá, kọpi rikí ịri ndrēe mụzú, ịribitị rĩ ní ịri ọzüzú, kọpi gōkí ịri ndrēe kuyé.

10 'Bá rĩ pi kã rií mị 'bāá ịri ndrēzú mụzú 'bũ gé 'dāá, koro āgō ịrĩ pi ní ịmüzú pá tuzú kọpi āsámvú gé, kọpi úsúkí bōngó imve ị rụ'bá gá.

11 Kọpi ní 'yozú kínĩ, “Ịmi āgō Gālíláyā vé 'dĩ'bee, ngá ịmi ní rizú pá tuzú nōgō ãngũ ndrēzú mụzú 'bũ gé 'dāá rĩ ã'di?

Yēsũ Gāliláyǎgú ĩ ní 'dujú ĩmi ǎsámvú gé sĭ mužú 'bũ gé 'dĩri, ĩri nyo gō ĩmví sũ ĩmi ní ĩri ndreé mužú 'bũ gé 'dĩri tĭnĭ."

Īpēkĭ Mātĭyā ri 'bāá Yúdā ā vūrā gá

12 Kúru Yēsũ vé 'bá áyúǎyũ rĭ pi ní ĩsĭzú Írā Ōlívē vé rĭ drĭgé 'dāásĭ, kōpi ní mvizú gōzú Yērúsālémā gá 'dālē. Kūrú Yērúsālémā vé rĭ pi vé ǎsámvú vŭ caá írā rĭ be máyĭlĭš ǎlu kuyé.

13 Kōpi ká caá, kōpi ní tuzú mužú jó ā 'a urulésĭ kōpi ní rizú adrizú rĭ agá 'dāá. 'Bá rĭ Pétēró 'i, Yūwánĭ 'i, Yōkóbũ 'i, Āndēréyā 'i, Pĭlĭpũ 'i, Tórnā 'i, Bātĭlĭmáyo 'i, Mátáyo 'i, Yōkóbũ Āláfáyō mvōpĭ 'i, Sĭmónā úvá 'bāápi 'bá ívé rĭ pi ě ĩsŭkĭ rĭ drĭwālā rĭ 'i, Yúdā Yōkóbũ mvōpĭ sĭ.

14 Ū'dú céré kōpi ri ĩ úmú trŭ Múngú ri zĭ Mārĭyā Yēsũ ěndrĕpĭ pi be, ũkú urukō'bée be, āzini ĩrivé ědrĭpĭi be.

15 Ū'dú 'dā'bée gé, 'bá Yēsũ ri ě'yĭ'bá gĭ rĭ pi úmúkĭ ĩ caá mŭdŭrŭlŭ ǎlu pŭkŭ ĩrĭ vŭrā ǎlu gé. Kúru Pétēró ní ngazú urŭ sĭ, ĩri ní átázú kōpi ní kĭnĭ,

16 "Má ědrĭpĭi má ómvŭpĭi, tā Índrĭ Uletere rĭ ní átá kuú Dāwŭdĭ* tĭ gé Yúdā vé tā sĭ, ĩ ní sĭ Búkũ Múngú vé rĭ agá rĭ, ā nga rĭ 'i fŭú tĭ ni gé bĕnĭ. Yúdā ko 'bá Yēsũ ri ru'bá rĭ pi ě drĭ mužú nĭ.

17 Yúdā ri ótŭ 'bávé ógŭpĭ, ĩpēkĭ ĩri ězĭ ngaá 'bá be trŭ."

18 (Yúdā je ómvŭ mŭfĕngā ĩ ní ũfĕé ĩri ní ũnjĭkányā 'ozú 'dāri sĭ, í'dé 'í drĭ sĭj vŭgá, 'a ní ǎfĭ rá, fĭ ní úkpŭ céré ǎmvé.

19 'Bá adri'bá Yērúsālémā gá rĭ pi céré yĭkĭ tā 'dĩri rá. Kúru kōpi ní vŭrā 'dāri ā rŭ zĭzú ívé tĭ sĭ Ākĕlĕdámā, nyōókŭ ǎrĭ vé ni.)

20 Kúru Pétēró ní 'yozú kĭnĭ, "Sĭkĭ búkũ Sāwŭmā vé rĭ agá kĭnĭ, " 'Īrivé 'bĕtĭ ě ícá ándrŭ rŭ.

'Bá āzi ā adri 'bĕtĭ rĭ agá 'dāá ku.'

Āzini,

'Lē ā 'bākĭ 'bá āzi ĩri ā vŭrā gá ězĭ ĩrivé rĭ ngaá.'

21 Kúru lē 'bá ĩpēkĭ 'bá āzi 'bāá ĩri ā vŭrā gá, ā nga rĭ ězĭ ĩri ní rĭi ngaá rĭ. Lē 'bá ĩ ní ĩpĕé 'dĩri ā adri 'bá ándŭrŭ adriipi 'bá be trŭ lókĭ 'bá ní rizú ězĭ ngazú Úpĭ Yēsũ be rĭ gé ni,

22 ā adri 'bá í'dózú Yūwánĭ ní bātĭzĭmŭ sĕzú Yēsũ ní rĭ gé, cĭmgbá ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bũ gé rĭ gé ni. 'Bá ĩ ní ĩpĕé 'dĩri, ĩri 'i úmú 'bá be trŭ, ĩri adri 'bá Yēsũ vé íngángará drāngará gálésĭ rĭ vé tā ũlŭúpi ni."

23 Kúru kōpi ní 'bá ĩrĭ ĩpĕzú, 'bá rĭ Yōsépā ĩ ní zĭ Bārĭsábā 'i (ĭrivé rŭ āzi Yŭsĭtŭ 'i), 'bá rĭ āzi Mātĭyā 'i.

24 Kúru kōpi ní Múngú ri zĭzú kĭnĭ, "Úpĭ, 'í nĭ 'bá ǎlu ǎlu vé ěsĭ rá. Mí í'da 'bá ní, 'bá ĩrĭ 'dĭ'bée ǎsámvú gé, 'bá mí ní ĩpĕé rĭ, ĩri adri ā'di 'i,

25 ězĭ ngaápi 'bá áyúǎyũ ni rŭ Yúdā ā vŭrā gá rĭ, ā'diātāsĭyā Yúdā ku 'bá, mŭ vŭrā ĩ ní tā lĭzú rĭ gé gĭ."

26 Kúru kōpi ní jĕké 'bezú, jĕké rĭ 'de Mātĭyā ā rŭ sĭ, kúru ĩ ní Mātĭyā rĭ ĩpĕzú fizú 'bá áyúǎyũ mŭdrĭ drĭ ni ǎlu rĭ pi ǎsámvú gé.

2

Índrĭ Uletere rĭ vé ícángará

1 Ū'dú Pĕnĭtĭkósĭtā* vé rĭ ká ícá, Yēsũ vé 'bá áyúǎyũ rĭ pi úmúkĭ ĩ céré vŭrā ǎlu gé.

2 Koro kŭbĭ ní íkŭzú 'bũ gé 'dāásĭ, sũ ũlĭ vĭipi ũkpŭ be rĭ tĭnĭ, ĩmŭlŭ jó kōpi ní úrĭzú rĭ ā 'a céré.

3 Kōpi ní ngá āzi ndrezú sũ ǎcí sĭ tĭnĭ, ayi úrĭ 'bá ǎlu ǎlu drĭgé.

§ 1:12 1:12 Májĭlĭ: 'Bá ri ícŏ ěĭ tu ca máyĭlĭ na sá ǎlu agá. * 1:16 1:16 Dāwŭdĭ: Múngú ĩpĕ Dāwŭdĭ ri adrii 'bāgú ĩsĕrĕlĕ rĭ pi vé ni, ězĭ kĭnĭ, 'bāgú ú'dĭ ri ĩmŭ ĩfŭ ĩrivé úyú agá, ĩri mālŭngā rĭ ru mužú 'dāni'dāni, 'bāgú rĭ Yēsũ Kŭrĭsĭtŭ 'i. 'Í lā Sāwŭmā 132:11-12; Ězĭ 2:30. Tĭkĭ Dāwŭdĭ ri ĩsŭ ākŭdĕ ílĭ rĭ ca élifŭ ǎlu (1,000) gĭ, ílĭ 'dāri gé, ĩsŭ tĭkĭ drĭ Yēsũ Kŭrĭsĭtŭ ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmŭlĕlĕ 16-30; 2 Sāmŭlĕlĕ 1-24; 1 'Bāgú 1-2. 1:20 1:20 Sāwŭmā 69:25

1:20 1:20 Sāwŭmā 109:8 * 2:1 2:1 Ū'dú Pĕnĭtĭkósĭtā vé rĭ: Ū'dú Múngú ní Ēlĭzú Jó rĭ pi tĭ gé sĭ rĭ ká mužú caá ũ'dú pŭkŭ tŭwŭ, vŭdrĭ ni gé, Ū'dú Pĕnĭtĭkósĭtā vé rĭ ní ícázú. Ū'dú 'dāri gé, Yāhŭdĭ rĭ pi ri ǎnyāngā ĩ ní ĩkŭnāá ívé ómvŭ agá rĭ pi ĩjĭ Yērúsālémā gá sĕ Múngú ní, āzini kōpi ri ũ'dú Múngú ní tājmbĭ sĕzú Mósĕ ní Írā Sĭnáyĭ vé rĭ drĭgé 'dāri vé tā ígá. Kŭrĭsĭtĭyānĭ rĭ pi ri ũ'dú ĩ ní Índrĭ Uletere rĭ ĩpĕzú 'bá Yēsũ ri ě'yĭ'bá gĭ rĭ pi ásúzú Ū'dú Pĕnĭtĭkósĭtā vé rĭ gé 'dāri vé tā ígá. 'Í lā Kālāfe 28:26-31.

4 Índrí Uleterē rī ású kōpi ārēvú céré, Índrí Uleterē rī sē kōpi ní ūkpō átázú tī āndiāndí sī.

5 Yāhūdī ūrukō Múngú ri ĩnjī'bánjī ĩnjī'ímú'bánjī āngū rī pi agásī sī céré rī pi ri adri Yērúsālémā gá 'dāá.

6 Kōpi ká kúbī 'uūpi rī yīi, 'bá bītríká pi ní ímú'zú ĩ úmú'zú vūrā ālu gé, kōpi āyākí tā 'dīri sī rá, ā'diātāsīyā 'bá ālu ālu yī Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ri átá ĩvé tī sī.

7 Kōpi āyākí tā 'dīri sī rá, kōpi ní zīzú kīnī "Bá átá'bée 'dī'bée kōpi adrikí nyo 'bá Gālíláyā vé ni pi kuyé?

8 'Bá yīkí kōpi ri átá 'bávé tī sī āsī?

9 'Bá āsámvú gé, 'bá ūrukō íbíkí ímú Páritīyā gélésī, Médīyā gélésī, Ēlámū gélésī, ūrukō ímúkí Mēsōpōtāmīyā gélésī, Yūdáyā gélésī, Kāpādōkīyā gélésī, Pónītō gélésī, Ēzīyā gélésī,

10 Pūrūgīyā gélésī, Pāmīfīlīyā gélésī, Ējēpētō gélésī, ūrukō'bée ímúkí Lībīyā vé wōkō ĩnyīnā Kūrēnē be rī gélésī, ūrukō'bée ímúkí Rómā gélésī,

11 ('bá 'dī'bée Yāhūdī āzini 'bá ĩ újábá Yāhūdī rú rī pi,) ūrukō'bée ímúkí Kūrētē gélésī, āzini āngū Árabī vé rī gélésī, 'bá yīkí kōpi ri tā āyāzú āyāyā Múngú ní 'oó 'dīri vé tā ūlū 'bávé tī sī."

12 Kōpi āyākí tā 'dīri sī rá, kōpi ē drī ábá ānī céré céré, kōpi rikí ĩ uzīi ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Tā 'dīri vé ífífí ā'di?"

13 'Bá ūrukō'bée rikí guú kōpi sī guu, kōpi kīnī, "Bá 'dī'bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí."

Pétēro sē Múngú vé tī 'bá bītríká rī pi ní

14 Pétēro pi ní ngazú 'bá áyúāyū mūdri drī ni ālu rī pi be ūru sī, Pétēro ní átázú 'bá bītríká rī pi ní ú'dúkó be ūru 'dāá kīnī, "Īmi Yāhūdī 'dī'bée, ĩmi ārēvú céré adri'bánjī Yērúsālémā agá 'dī'bée, ĩmi 'bākí bī tā má ní lēé 'yoó ĩmi ní rī yīzú.

15 Īmi ūrukō'bée kīnī, 'bá 'dī'bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí, 'bo adri 'dīnī kuyé, nōni ĩri sá úrōmī, āngū rī drī ũ'būtīnā.

16 Tā ĩmi ní ndreé 'dīri, nēbī† Yōélē átá ótú tā ni rá kīnī,

17 " 'Múngú kīnī, ú'dú ūdū vé rī gé, ma ímú mávé Índrí Uleterē rī pē 'bá rī pi ású céré.

Īmivé anjī āgō rī pi anjī ūkú rī pi be, kōpi úmvúlésī ímú tā ĩ nga'bánjī drīdrī 'dīlē rī pi ūlū.

Īmivé kērīanji rī pi úmvúlésī ímú ĩndrīlīkí tā ĩ nga'bánjī drīdrī 'dīlē rī pi vé rī ndre rá.

Īmivé 'bá ārākā rú rī pi ímú urobí ūbī.

18 Ú'dú 'dāri sī, má ímú mávé Índrí Uleterē rī sē mávé ātī'bánjī āgō rú rī pi ású ūkú rú rī pi be, kōpi ímú tā 'i ngaápi drīdrī 'dīlē rī ūlū.

19 Ma sē tā āyāzú āyāyā ni pi ímú ĩ nga 'bū gé 'dālē,

āzini tā ū'dū be túngú ni pi ímú ĩ i'da vū drīgé nōgō,

āri ri ímú dā rá, ācī ri ímú dī rá, ācīgā ri ímú āngū ōzū rá.

20 Ūtú rī gō 'i újā bī nī ku ĩnīnā rú, mbāá rī ē mī ri gō 'i újā ka ku āri rú tā 'dī'bée céré ímú ĩ nga drīdrī, ú'dú āmbúgú Úpí ní ĩgōzú dīngará be rī íbī ícá ndō.

21 'Bá céré Úpí ā rú zī'bánjī rī pi, ĩ ímú kōpi pa rá.'

22 "Īmi 'bá Īsērēlē vé 'dī'bée, ĩmi yīkí tā má ní lēé 'yoó ĩmi ní 'dīri, tā āyāzú āyāyā, tā ambugu ambugu, āzini tā bīlēmī rú Yēsū Nāzērētāgú rī ní 'oó 'dī'bée lū kīnī Múngú ĩpē ĩri nī. Yēsū 'o tā 'dī'bée ĩmi āsámvú gé, sū ĩmi ní nīi rá rī tīnī.

23 Múngú ūtī tā Yēsū vé rī sēé ĩmi drīgé nī, nī tā ĩmi ní lēé 'oó ĩri ní rī rá. Īmi ní ĩri jīzú sēzú 'bá ūnjīkānyā 'o'bánjī pi drīgé, kōpi ní ĩri gbāzú pētī alambaku sīgé, ā drā rī 'dīisī rá 'dī.

24 'Bo Múngú inga ĩri gōó ídri rú drāngará gálésī, oyu ĩri drā sīlē gá sī rá, ā'diātāsīyā ā áwí rī kú āvū rú ku.

25 Dāwūdī sī tā Yēsū ní átá rī 'dīnī, " 'Ú'dú céré ma ri Úpí Múngú ri ndre má gārā gá.

Ā'diātāsīyā ĩri mávé drī ěndēpī gé, tā āzi ícá ma ayaá ku.

† 2:16 2:16 Nēbī: Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kōpi kuru ĩrivé ú'dúkó rī ūlū 'bá rī pi ní. 2:21 2:21 Yōélē 2:28-32

26 Tā 'dīri sē mā ẹsị adri āyīkō sī, āzini ma ri īri íngú āyīkō sī,

ma ri ẹsị 'bā rụ' 'bá mávé rī ā tā ũsǔzú,

27 ā'diātāsīyā Múngú, mí ícọ ma sēé fíí 'bú

āvũ rī pi vé rī agá ku,

ma mívé 'Bá Uletere ni, mí ícọ mávé rụ' 'bá sēé nmaá ku.

28 Mí i'da má ní lẹtị ídri vé rī gí,

mi ímụ sē ma adri āyīkō sī, mí ní adrií má be trụ rī sī.'

29 "Má ẹdrípị má ómvpúpị, á lē lūú ĩmi ní uletere 'yozú kīnī, 'bá ẹ' 'bípị Dāwúdī drā, sīkí ĩri 'bú agá rá, ĩrivé 'búrēdrī nōgọ anigé cīmgba ú'dú āndrū rī gé.

30 'Bo ĩri nēbị, nī rá 'yozú kīnī Múngú ẹzị 'í ní, sō ũyō kīnī, 'i ímụ mvá ālu ĩfūúpi ívé úyú agá ni 'bā úrí ívé lúpá drīgé.

31 Dāwúdī nī rá 'yozú kīnī, tā 'dīri ímụ 'i nga rá, átá Kúrísítō vé íngángará drāngará gálésī rī vé tā kīnī, Múngú ícọ ĩri kuú 'bú āvũ rī pi vé rī agá 'dāá ku, āzini ícọ ĩrivé rụ' 'bá kuú nmaá ku.

32 "Múngú inga Yēsū ri gōó ídri rú drāngará gálésīlá rá, 'bá ndrekí tā rī 'bā mị sī.

33 Múngú íngú Yēsū ri, 'bā ĩri úrí ívé drī ẹndépi gé, Yēsū ísụ Índrí Uletere rī Ẹtẹpi vúgá, nóni Yēsū sē 'bá ní Índrí Uletere rī gí, sū ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní yị rī tịni.

34 Dāwúdī nga muú 'bū gé 'dālé kuyé, 'bo kīnī,

"Úpí Múngú 'yo mávé Úpí ní kīnī,

"Mí úrí mā drī ẹndépi gē,

35 cīmgba má ní mívé ari'ba rī pi 'bāzú mī pálé gá rī gé."'

36 "Kúru lē 'bá Īsērélē vé rī pi ārēvú céré ā nīkí tā 'dīri, Yēsū ĩmi ní gbāá pẹtị alambaku sígé 'dīri, Múngú 'bā ĩri adrií Úpí, āzini Kúrísítō."*

37 'Bá rī pi ká tā 'dīri yị, tā 'dīri nō kọpi ẹsị ambamba, kọpi ní 'yozú Pétēró ní,

āzini Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ā uruko' 'bée ní kīnī, "'Bá ẹdrípị, 'bā 'okí ā'di?"

38 Pétēró ní újázú kīnī, "Īmi ārēvú céré, lē ĩmi újákí ẹsị, ĩmi rúkí bātízīmū rú Yēsū Kúrísítō vé rī sī, ā trūkí rí ĩmi ĩmivé ũnjikānyā agásī rá. Kúru ĩ fēfē Índrí Uletere rī vé rī sē ĩmi ású rá.

39 Índrí Uletere 'dīri ẹzíkí ĩmi ní, ĩmivé anjina rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bá rará rú, Úpí Múngú ní ímụ zị rī pi ní."

40 Pétēró ũlū kọpi ní tā kárakarā, ri kọpi mǎá drī ĩrī sī kīnī, "Lē ĩmi zíkí Múngú ri, ā pa rí ĩmi tā ĩ ní ímúzú 'bá ũnjikānyā be úyú nōri vé rī pi ĩrīñázú rī agásī rá."

41 'Bá Pétēró vé ú'dúkọ múké rī ẹ'yī' 'bá rá rī pi, sēkí kọpi ní bātízīmū rá. Ú'dú 'dāri gé, 'bá fi' 'bá 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi āsámvú gé rī pi ícọ ca élífū na (3,000) rá.

'Bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi úmúkí ĩ adrií trú

42 'Bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi, ú'dú céré kọpi rikí ĩ úmú trụ, kọpi rikí ẹsị 'bāá céré tị Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní ríi ũlūú rī yizú, kọpi rikí pánga rī ũndī† nyaá trụ, āzini kọpi rikí Múngú ri zị.

43 Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi 'okí tā āyāzú āyāyā ni pi tā ambugu ambugu ni pi be kárakarā, sē 'bá rī pi ní āyāngará.

44 'Bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ārēvú céré rikí ĩ úmú adrií vūrā ālu gé, kọpi rikí ívé ngá ālélé ĩ āsámvú gé sī trụ.

45 'Bá ālu ālu ri ívé ngá sē je 'dīisī rá, ĩri mūfēngā ni í'dú sē 'bá ngá ākó rī pi ní.

46 Ú'dú céré kọpi rikí ĩ úmú Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá. Kọpi rikí ẹcị ívé jó rī pi tị gé sī, rikí pánga ũndī nya trụ ẹsị be ālu, āyīkō sī.

47 Kọpi rikí Múngú ri íngú, 'bá rī pi ārēvú céré kọpi sī āyīkō sī. Ú'dú ālu ālu, Úpí ri 'bá ĩ ní paá gí rī pi sē fi 'bá ẹ'yī' 'bá gí rī pi āsámvú gé.

2:28 2:28 Sāwumā 16:8-11 2:31 2:31 Sāwumā 16:10 † 2:34 2:34 Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tā 'dīri vé ífífí, Úpí Múngú zị Yēsū Kúrísítō ri Úpí. § 2:34 2:34 Drī ẹndépi gé: 'Bá úrípi drī ẹndépi gé rī, ĩri ũkpō be, ĩ ĩri ĩnjīnī.

2:35 2:35 Sāwumā 110:1 * 2:36 2:36 Yēsū Kúrísítō: Rụ Yēsū 'dīri vé ífífí, Múngú ri 'bā paápi rī. Kúrísítō ri 'bá ĩ ní ũdu dāá drī ni gé, lūzú kīnī Múngú ĩpē ĩri adrií 'bāgú rú. Ēbērē tị sī Kúrísítō ri ĩ zị Māsīyā. 'Í lā Yūwānī 1:41. † 2:42 2:42 Kọpi rikí pánga rī ũndī: Tā 'dīri vé ífífí, kọpi rikí ínயá nyaá trụ, āzini kọpi rikí vīnyō mvuú trụ. ‡ 2:46 2:46 Jó Múngú vé rī: Jó Múngú vé rī 'yéná ālukúta Yēřusālēmā gá 'dāá. Atala rī pi 'yéná ri rōbōñō zā Jó rī agá 'dāá nī, sū tāimbị Mósē vé rī ní 'yoó rī tịni. Múngú ri dī Vūrā Uleteretere rī gé, Jó Múngú vé rī agá 'dāá.

3

Pétēró ídrí ágó ògòròvũ rú ni

1 Ụ'dú ̄alu, Pétēró pi Yūwánĩ be rikí mujú Jọ Múngú vé rĩ agá 'dāá s̄a Múngú ri zizú rĩ gé, s̄a na ūndr̄éj̄á vé rĩ gé.

2 Kòpi cakí ágó ̄endr̄ep̄i ní t̄i kuú ògòròvũ rú ni ̄s̄ú. Ágó 'd̄iri ụ'dú céré 'bá rĩ pi ri ̄iri 'du j̄i 'bā Jọ Múngú vé rĩ ̄a k̄èṭ̄il̄é ̄i ní z̄i ̄Ūnyĩ be ambamba rĩ gé 'dāá. ̄Iri ri ngá mā 'bá fi 'bá Jọ Múngú vé rĩ ̄a bóró gá 'dāl̄é rĩ pi vúgá.

3 Ágó rĩ k̄a Pétēró pi ndreé Yūwánĩ be, kòpi l̄ékí fi múzú Jọ Múngú vé rĩ agá 'dāl̄é, ̄iri ní m̄uf̄engā zizú kòpi vúgá.

4 Pétēró pi Yūwánĩ be, kòpi ní ̄angũ ndrezú ̄iri vúgá 'dāá, kúru Pétēró ní 'yozú k̄inĩ, "Í ndre ̄angũ 'bá vúgá n̄ó!"

5 Kúru ágó rĩ ní ̄angũ ndrezú kòpi vúgá 'dāá, ̄s̄s̄ú déna kòpi l̄ékí 'í ní ngá s̄éé.

6 Kúru Pétēró ní 'yozú k̄inĩ, "M̄uf̄engā f̄if̄i má ní s̄éé mí ní ni 'dāáyo, 'bo ngá má ní íc̄ó s̄éé mí ní ni anigé. Rú Ȳésũ Kúrísít̄ō Nāz̄er̄étā vé rĩ s̄i, mí íngá ̄èc̄i tuú."

7 Pétēró ní ̄iri ̄e dr̄i ̄end̄ep̄i ruzú, ̄iri ingazú ur̄u, koro ágó rĩ ̄a pá, ̄azini ̄iriv̄é m̄ur̄uk̄ū'yā ní íc̄ázú ūkpó ūkpó.

8 Ágó rĩ ní wazú ur̄u, ̄iri ní í'dózú ̄èc̄i tuzú. ̄Iri ní 'dezú múzú kòpi be tr̄ú Jọ Múngú vé rĩ ̄a bóró gá 'dāá, ri ̄èc̄i tuú múzú, ri waá múzú, ̄azini ri Múngú ri íngú múzú.

9 'Bá rĩ pi ̄ār̄ev̄ú céré ndrekí ̄iri ri ̄èc̄i tu, ̄azini ̄iri ri Múngú ri íngú.

10 Kòpi k̄a n̄ĩ áamá 'yozú k̄inĩ ágó rĩ 'bá ̄ándúrú riipi m̄uf̄engā m̄áapi Jọ Múngú vé rĩ vé k̄èṭ̄il̄é ̄i ní z̄i ̄Ūnyĩ be ambamba rĩ gé 'dāl̄é rĩ 'i, kòpi ̄ayākí tā 'i ngaápi 'd̄iri s̄i rá.

Pétēró s̄e t̄i Jọ Múngú vé rĩ agá

11 Ágó rĩ k̄a áwí ̄onjú kuú Pétēró pi ̄a v̄udr̄i gé Yūwánĩ be t̄it̄i, 'bá rĩ pi ̄ār̄ev̄ú céré ̄ayākí tā 'd̄iri s̄i rá, kòpi únjúkí múzú

̄onjú s̄i v̄ur̄ā ̄i ní z̄i S̄ōlōmónā vé Jọ 'bil̄é rĩ gé 'dāá.

12 Pétēró k̄a kòpi ndreé, ̄iri ní 'yozú kòpi ní k̄inĩ, "̄Imi ̄aḡō ̄Is̄er̄él̄é vé 'd̄i'b̄ée, ngá ̄imi ní ̄aȳázú tā 'd̄iri s̄i rĩ ̄ā'di? Ngá ̄imi ní rizú 'bā ndrezú 'd̄ini rĩ ̄ā'di? ̄Imi ūs̄ũk̄i k̄inĩ, 'bá ídr̄ikí ágó n̄ōri 'báv̄é ūkp̄ō s̄i? D̄ōku 'bá ní adrii 'bá Múngú vé ni rĩ s̄i?"

13 Múngú ̄Āb̄ūrāmā* vé rĩ, ̄Isákā† vé rĩ, ̄azini Ȳōkóbū‡ vé rĩ, Múngú 'bá ̄é'b̄ip̄i vé rĩ íngú ívé ̄at̄i 'bá Ȳésũ ri rá. ̄Imi s̄ékí Ȳésũ ri 'd̄i dr̄āá n̄i. P̄ilātō l̄ē k̄ōdō ̄iri oyuȳú rá, ̄imi ḡākí s̄i.

14 ̄Imi ḡākí Ȳésũ 'Bá Uleter̄e, ̄azini 'Bá P̄ir̄i rĩ s̄i, ̄imi l̄ékí ̄ā oyuk̄i 'bá ̄angũ 'd̄iipi rĩ s̄éé ̄imi ní áyu.

15 ̄Imi 'd̄ikí 'bá ídri s̄éepi rĩ dr̄āá rá, 'bo Múngú inga ̄iri ḡōó idri rú dr̄angará gál̄és̄ila rá. 'Bá ndrekí tā 'd̄iri 'bā m̄i s̄i.

16 Ágó ̄imi ní ndreé, ̄azini ̄imi ní n̄ĩ rá 'd̄iri, ̄iri ní Ȳésũ ri ̄é'ȳi ḡi rĩ s̄i, s̄é ̄iri ní íc̄ázú ūkpó ūkpó 'd̄i. ̄Iri ní Ȳésũ ri ̄é'ȳi ḡi rĩ s̄i, s̄é ̄iri ní ídr̄ízú, ̄imi ní ̄iri ndrezú ̄im̄i m̄i s̄i 'd̄i.

17 "Má ̄edr̄ip̄i má ̄omv̄up̄i, á n̄i rá 'yozú k̄inĩ ̄imi ̄imiv̄é dr̄ikoma rĩ pi be, ̄imi 'okí tā rĩ ̄en̄iākō s̄i.

18 'Bo tā Múngú ní ̄ot̄ú átá n̄eb̄i rĩ pi t̄i gé 'yoó k̄inĩ, Kúrísít̄ō ri ūmv̄ul̄és̄i ím̄ú ̄iz̄angā nya rá rĩ, nga 'i f̄ūú t̄i ni gé ḡi.

19 Kúru l̄ē ̄imi újákí ̄és̄i ̄imiv̄é ūnj̄ikānyā agás̄i rá, ̄imi ím̄úkí Múngú vúgá, ̄ā ūj̄ikí rí ̄imiv̄é ūnj̄ikānyā rá, Úpí ̄ā tr̄ū rí ̄imi ̄imiv̄é ūnj̄ikānyā agás̄i rá.

20 S̄ā ̄azi ri ím̄ú 'd̄i'd̄i, Úpí ri ím̄ú ̄imi ní ūkp̄ō s̄é, ̄iri ím̄ú Kúrísít̄ō 'í ní ̄ip̄éé rĩ p̄é múzú ̄imi vúgá 'd̄i, 'bá rĩ Ȳésũ 'i.

21 ̄Iri áwí adri 'b̄ū gé 'dāá c̄imgbá s̄ā Múngú ní ím̄úzú ngá rĩ pi úd̄ézú céré ú'di rĩ gé, s̄ũ Múngú ní ̄ot̄ú ̄ez̄i n̄eb̄i uleter̄e rĩ pi t̄i gé rĩ t̄in̄i.

* **3:13 3:13** *Ābūrāmā*: Múngú z̄i ̄Ābūrāmā ri k̄inĩ, ̄a ku ívé 'bá 'b̄et̄i ̄ās̄amv̄ú gé rĩ pi, ̄a ku ívé ̄angũ, ̄ā 'de mujú ̄angũ ̄azi ú'di ní gé. ̄Ābūrāmā ri ̄é'b̄ip̄i Yāhūd̄i rĩ pi vé rĩ, t̄ikí ̄iri il̄i ̄él̄if̄ū ̄alu m̄ūd̄ur̄il̄ū ̄ār̄ō (1,800) gé, ̄is̄ú t̄ikí dr̄i Ȳésũ ri kuyé. 'Í lā 'í'dóngará 12-25. † **3:13 3:13** *Īsákā*: ̄Isákā ri mv̄á Múngú ní ̄ez̄i ̄Ābūrāmā ní rĩ. 'Í lā 'í'dóngará 17-35. ‡ **3:13 3:13** *Yōkóbū*: Yōkóbū ri ̄Ābūrāmā mv̄op̄i ̄Isákā vé mv̄á, ̄iri anji be m̄udr̄i dr̄i ni ̄ir̄i, Múngú újā rú ni z̄i ̄Is̄er̄él̄é, úyú ̄iriv̄é rĩ z̄ikí anji ̄Is̄er̄él̄é vé ni. S̄ā Ȳésũ vé rĩ gé, z̄ikí kòpi Yāhūd̄i. 'Í lā 'í'dóngará 25-50.

22 Mósēs 'yo ọ̀tú kīnī, 'Úpí Múngú ìmivé rī úmvúlésī ímú ìmi ní nẹ̀bì ìpě ìmivé 'bá rī pi ǎsámvú gé sù má tìṣí, ìmi 'bákí bí tǎ ǎrěvú céré ìri ní átá rī pi yìzú.

23 'Bá ìrivé tǎ yìpi ku rī, ì ímú ìri gù ìrivé 'bá rī pi ǎsámvú gé sī ǎmvé, ì ìri 'dì drǎ 'dìsī rá.'

24 "Ádarú ọ̀tú nẹ̀bì rī pi átákí 'díní, 'ídózú Sámùélě vúgá, nẹ̀bì ímú 'bá ìri ǎ vùdrì gé rī pi be céré, 'yokí tǎ nóni rípi 'i ngaápi 'dìri rá.

25 Tǎ nẹ̀bì rī pi ní ọ̀tú átá rī, tǎ ni ri ímú 'i nga ìmí rú 'bá gá, ǎzini ùndì Múngú ní ruú ìmi ẹ̀'bípìi be rī, ìri ímú adri ìmivé ni. ǎ'diātāsīyǎ Múngú 'yo ǎbūrámǎ ní kīnī, "Bá ǎngū rī pi agásí rī pi ǎrěvú céré úmvúlésī tákiri ǐsú úyú mívé rī pi vúgá,'

26 Drìdrì ni Múngú ìpě ívé mvá Yēsū ri ímú ìmi vúgá, ǎ sē rí ìmi ní tákiri, 'bá ǎlu ǎlu ǎ újǎ rí ẹ̀sì ívé ùnjìkǎnyǎ agásí rá."

4

Pétěró pi Yūwánì be tukí pá Yǎhúdì tǎ lẹ̀ 'bá rī pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé

1 Pétěró pi Yūwánì be, kọ̀pi kǎ ríí átá 'bá rī pi ní, atala rī pi* ǎ urukọ, kápíténì Jọ Múngú vé rī ùtẹ̀pì rī be, ǎzini Sǎdókẹ† rī pi ǎ urukọ 'bée be, kọ̀pi ní ímúzá Pétěró pi vúgá nǎó.

2 Kọ̀pi ǎ 'a ve ùnjì ùnjì, ǎ'diātāsīyǎ Pétěró pi ní ríí 'bá rī pi ímbá Yūwánì be kínì, Yēsū vé ùkpó sī 'bá ùdrǎ 'bá gí rī pi ícọ íngá rá rī sī.

3 Kọ̀pi ní Pétěró pi ruzá Yūwánì be, ùtú rī ní 'deé gí rī sī, kọ̀pi sukí 'bá 'dì 'bée jọ ǎngū ù 'yìzú rī agá, cǐmgbá cazú ù 'bùtìṣǎ gá.

4 'Bo 'bá kárakarǎ yìkí tì Pétěró ní sěé rī, kọ̀pi ẹ̀'yìkí Yēsū ri rá, ǎgǎ‡ rī pi ícọ ca ẹ̀lífú tǔwú (5,000) rá.

5 Kǎ muú adrií drù 'díní, 'bá ǎngū ru 'bá rī pi 'bá ambugu rī pi be, 'bá tǎimbì Mósě vé rī ímbá 'bá rī pi be, kọ̀pi ní ì úmúzá Yẹ̀rúsǎlémǎ gá 'dǎá.

6 ǎnásì átálágú ǎmbúgú atala rī pi drìgé rīš 'dǎlé anigé, ǎzini Kǎyǎfǎ, Yūwánì, ǎlẹ̀kizándǎ, ǎgǎ urukọ 'bée be, kọ̀pi kpá anigé. 'Bá 'dì 'bée máríté átálágú ǎmbúgú rī vé ni.

7 Kǎ Pétěró pi ìjì ícá Yūwánì be kọ̀pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé, kọ̀pi ní Pétěró pi zìzú Yūwánì be kínì, "Ìmi 'okí tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ 'dìri ǎ 'dì vé ùkpó sī? Dǎku ǎ 'dì vé rú sī?"

8 Kúru Índrì Uleteré rī ní Pétěró ri ǎsúzá, ìri ní 'yozú kọ̀pi ní kínì, "Ìmi 'bá ǎngū ru 'bá rī pi, ǎzini ambugu 'bávé ǎngū agá rī pi!

9 Ìmi ri 'bá zì ẹ̀sì múké 'bá ní ágó ọ̀gǎrǔvù rú rī ídrízú rī sī! Ìmi lẹ̀kí nǐ 'yozú kínì 'bá ídríkí ágó 'dìri ngóni ngóni yǎ 'díní?

10 ǎ lẹ̀ lūú ìmi ní, ǎzini 'bá ǎsērélě vé rī pi ní céré kínì, ágó ídrìpi pá tuúpi ìmi ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'dìri, ídrì Yēsū Kúrísítǔ Nǎzěrétǎgú ìmi ní gbǎá pẹ̀tì alambaku sígé, Múngú ní ingáá gǎó ídrì rú drǎngará gálésì rī vé rú ùkpó be rī sī.

11 Yēsū ri,

" 'írǎ ìmi 'bá jọ sǐ 'bá rī pi ní gǎá sī rī, újǎ nóni 'i ícá írǎ sěépi jọ rī ní pá tuzú ǎní ùkpó ùkpó ni.'

12 'Bá ǎzi ícọpi ǎngū paápi ni 'dǎáyo, ǎ'diātāsīyǎ rú ǎzi vù drìgé nǎgǎ ì ní 'dǎá 'bá ǎzi rú 'bá gá ǎngū paápi ni 'dǎáyo."

§ 3:22 3:22 Mósě: Yǎsépǎ kǎ drǎá gí, 'bǎgú Ẹ̀jẹ̀pétǔ vé rī 'bǎ anjì ǎsērélě vé rī pi ẹ̀zì ngaá tǔgẹ̀rì rú caá ìlì mǔdǔrǔlǔ sù (400). Kúru Múngú ní Mósě ri ìpẹ̀zú ímúzá anjì ǎsērélě vé rī pi pazú adringará tǔgẹ̀rì rú rī agásì. Múngú sě tǎimbì rī Mósě ní, ǎ lū anjì ǎsērélě vé rī pi ní, sězú ì ní tǎimbì rī zìzú tǎimbì Mósě vé ni ǎní. Tìkì Mósě ri ǐsú ǎkùdẹ ìlì rī ca ẹ̀lífú ǎlu mǔdǔrǔlǔ sù (1,400), ǐsú ǎkùdẹ tìkì drì Yēsū ri kuyé. 'Í lǎ Wǔngará 2-24. 3:23

3:23 Dětǔrǔnǔmẹ 18:15-19 3:25 3:25 Ídǎngará 22:18; 26:4 * 4:1 4:1 Átálágú: 'Bá ǎsērélě vé rī pi ǎsámvú gé, 'yẹ̀ná átálágú ri rǔbǔṅǔ zǎ Jọ Múngú vé rī agá 'dǎá nǐ. Atala rī pi ri ìfú úyú Lẹ̀vì vé rī agá. † 4:1 4:1 Sǎdókẹ: Sǎdókẹ rī pi ngúlúmù Yǎhúdì rī pi vé tǎimbì Mósě vé rī ru 'bá títì rī pi, 'bo kọ̀pi ẹ̀'yìkí índrì rī pi vé tǎ kuyé, ẹ̀'yìkí mǎlǎyíkǎ rī pi vé tǎ kuyé, ǎzini kọ̀pi ẹ̀'yìkí kpá 'yozú kínì, 'bá ùdrǎ 'bá gí rī pi gǎ íngá ídrì rú rá 'dínì kuyé. 'Í lǎ Ẹ̀ṣí 23:8. ‡ 4:4 4:4 ǎgǎ: Lǎkí ùkú rī pi anjǎná rī pi be kuyé. § 4:6 4:6 Átálágú ǎmbúgú rī: Átálágú ǎmbúgú rī ndẹ atala rī pi céré, ǎ'diātāsīyǎ ìri 'yẹ̀ná fi Jọ Múngú vé rī agá Vūrǎ Uleteretere rī agá 'dǎá nǐ, ìri fi vú ǎlu ìlì ǎlu agá. Ìri ǎrì rǔbǔṅǔ vé rī jì ùnjìkǎnyǎ ùjìzú. 'Í lǎ Lẹ̀vìtìkǎ 16; Ẹ̀béré 9. 4:7 4:7 Ẹ̀ṣí 3:5-8 4:11 4:11 Sǎwúmǎ 118:22

13 'Bá ĩ úmú'bá vūrā tā lizú rĩ gé rĩ pi kâ tā Pétēró pi ní átá Yūwánĩ be ỳrĩ ǎkó 'dĩri yị, kọpi kâ nị ǎmá 'yozú kínĩ ímbákí kọpi kuyé, ǎzini kọpi nịkí tā kuyé, sē kọpi ní ǎyāngárá. Kọpi gōkí nị ǎmá 'yozú kínĩ 'bá 'dĩ'bée rikí adrii Yēsũ pi be trú.

14 'Bo kọpi kâ ndreé ágó ĩ ní ídrí rĩ tu pá kuú Pétēró pi ǎsámví gé Yūwánĩ be, kọpi gōkí átángá 'yoó'yo ní ndǎá tí.

15 Kúru kọpi ní 'yozú Pétēró pi ní Yūwánĩ be kínĩ, lē kọpi ǎ mukí 'bá tā lị' 'bá rĩ pi* ẹndrẹti gé 'dĩisĩ rá, kọpi ní átázú ĩ ǎsámví gé sī kínĩ,

16 “'Bá 'okí ǎgō 'dĩ'bée íngóni? 'Bá adri'bée Yērúsǎlémá agá rĩ pi ǎrēvú céré nịkí tā ǎyāzú ǎyāyā kọpi ní 'oó 'dĩri rá, 'bá ícókí tā 'dĩri gǎá bǎ ku.

17 'Bo 'bá lēkí dō 'bá 'dĩ'bée ugaá kọpi ǎ ũlúkí tā 'dĩri muzú 'bá rĩ pi ní ku, lē 'bá útrékí kọpi drịgé, kọpi ǎ gōkí rí Yēsũ vé tā ũlúú muzú 'bá rĩ pi ní ku.”

18 Kúru kọpi ní Yēsũ vé 'bá áyúǎyū ĩrĩ 'dĩ'bée zizú ĩgōzú ĩ vúgá nōlé, útrézú kọpi drịgé kínĩ, kọpi ǎ gōkí Yēsũ vé tā átá dđi ku, ǎzini kọpi ǎ gōkí ímbá dđi ku.

19 'Bo Pétēró pi ní újázú Yūwánĩ be kínĩ, “Īmi 'bĩkí drĩ tā 'dĩri ǎmá ĩmi ngúlúpí sī ká. Tā íngōri piri Múngú ẹndrẹti gé nĩ, 'bá 'dukí ĩmivé tā ngaá áyú yā, dōku 'bá 'dukí tā Múngú vé rĩ ngaá áyú?

20 'Bo 'bá tịni, tā 'bá ní ndreé 'bá mị sī, ǎzini 'bá ní yị 'bá bị sī rĩ pi, 'bá ícókí tā ní ǎ ũlūngárá kuú ku.”

21 'Bá tā lị' 'bá rĩ pi ní útrézú Pétēró pi drịgé Yūwánĩ be dđi. Kọpi ndákí lẹti ĩ ní 'bá 'dĩ'bée ĩrĩñázú ní tí. Kúru kọpi ní 'bá 'dĩ'bée pēzú muzú 'dĩisĩ rá. 'Bá rĩ pi ǎrēvú céré rikí Múngú ri íngú tā ĩ nga' 'bá 'dĩ'bée sī,

22 ǎ'diātāsīyā ágó ĩ ní ídrí tā be ǎyāzú ǎyāyā 'dĩri adri ọgōrōvũ rú aga ílĩ pũkú sụ rĩ rá.

'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi zikí Múngú ri

23 Kâ muú Pétēró pi ọyuu Yūwánĩ be jó ĩ ní ǎngũ ũ'yīzú rĩ agá 'dǎásĩ gí, kọpi ní

'dezú muzú tā atala atala rĩ pi drịgé rĩ pi ní 'yoó ĩ ní 'bá ambugu rĩ pi be rĩ ũlúú 'bá urukọ Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní.

24 'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi kâ tā Pétēró pi ní ũlúú 'dĩri yị, kọpi úmúkí ĩ trú Múngú ri zị, kọpi kínĩ, “Úpí Ūkpō 'Dípa, 'í gbi 'bũ pi vū be, yị bǎlǎlā rĩ be, ngá ǎrēvú 'a ní gé rĩ pi be céré nĩ.

25 Ọtú mí átá ũkpō Índrí Uleteré rĩ vé rĩ sī mívé átí' 'bá 'bávé ẹ' 'bipi Dāwúđi tị gé, mí kínĩ,

“ 'Ngá sēepi 'bá ǎngũ rĩ pi agá rĩ pi ǎ 'a ní vezú rĩ ǎ'di?

Ngá sēepi 'bá rĩ pi ní rizú tā azakaza vé ni pi ǎ tā ũtīzú rĩ ǎ'di?

26 'Bǎgú vū drịgé rĩ pi útúkí ĩ kú ũrē lēzú ẹ'di 'dizú,

ǎzini 'bá ǎngũ rú' 'bá rĩ pi úmúkí ĩ trú, lēkí ẹ'di 'dij Úpí Múngú be, ǎzini lēkí ẹ'di 'dij Mǎsīyā be.’

27 “Ádarú 'bǎgú Ēródē* pi Pónitīyō Pílatō be úmúkí ĩ 'bá adri' 'bá Yāhúđi rú ku rĩ pi be, ǎzini 'bá Īsērélē vé adri'bée Yērúsǎlémá agá nōgó rĩ pi be, kọpi gǎkí mívé átí' 'bá uleteré Yēsũ mí ní ĩpēē Mǎsīyā rú rĩ sī.

28 Kọpi 'okí tā rĩ sũyú mí ní ỳtĩ mívé ũkpō sī, mí ẹsị ní lēē ǎ 'okí rĩ tịni.

29 Úpí, 'í yị tā kọpi ní rizú útrézú 'bá drịgé 'dĩri, 'í sē mívé átí' 'bá rĩ pi ǎ ũlúkí tị mívé rĩ ỳrĩ ǎkó.

30 'Í sē 'bá ní ũkpō mívé átí' 'bá uleteré Yēsũ ǎ rú sī, 'bá ídríkí rí 'bá rĩ pi ǎní, ǎzini 'bá 'okí rí tā ǎyāzú ǎyāyā ní pi tā ambugu ambugu ní pi be ǎní.”

31 Kọpi kâ Múngú ri zị de, vudrị ní gé, vūrā kọpi ní ĩ úmúú rĩ ní 'í ayazú dđingídđingí. Kúru Índrí Uleteré rĩ ní kọpi ǎsúú céré, kọpi ní í'dózú tị Múngú vé rĩ ũlúú ỳrĩ ǎkó.

'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi rikí ĩvé ngá ǎlēē ĩ ǎsámví gé sī trú

32 'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi rikí adrii céré ẹsị be ǎlu, ǎzini úmĩ be ǎlu.

* 4:15 4:15 *Bá tā lị' 'bá rĩ pi:* Átalágú ǎmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drịgé rĩ pi, drịkoma rĩ pi, kọpi ri ĩ úmú tā Yāhúđi rĩ pi vé rĩ lị. 4:26 4:26 Sǎwúmá 2:1-2 † 4:27 4:27 *Bǎgú Ēródē:* Ēródē 'dĩri Ēródē ǎnītípá 'i, ĩri Ēródē ǎmbúgú rĩ vé mvá. 'Í lǎ Mátáyo 14:1; Mǎrǎkō 6:14; Lúkǎ 3:1. Sǎ ĩ ní Yēsũ ri tizú rĩ gé, Ēródē ǎmbúgú 'dĩri rú ǎngũ rĩ ní. 'Í lǎ Mátáyo 2:1-8; Lúkǎ 1:5. Vudrị ní gé, 'bǎgú ǎzi anigé rú ní Ēródē ǎgĩrípá, ĩri Ēródē ǎmbúgú rĩ vé mvá vé mvá. 'Í lǎ Ɛzị 12:1-13:1.

'Bá āzi 'yoopi kīnī ngá ívé rī pi ívé ni ó'dúkúlegúsí 'dīni 'dāáyo, kōpi rikí ívé ngá rī pi ālěé ī āsámvú gé sī céré trú.

³³ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi rikí tā Úpí Yēsū vé íngázú gōó ídri rú rī vé tā ūlūú 'bá rī pi ní ūkpō be. Múngú 'bā tākiri āmbúgú kōpi drīgé céré.

³⁴ Kōpi āsámvú gé, ngá 'bá āzi nděépi ni 'dāáyo, ā'diātāsīyā 'bá nyōókú be, dōku jó be rī pi rikí ívé ngá ụzị, kōpi rikí mūfēngā ni íjị,

³⁵ sēé Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi drīgé, kōpi rikí awaá 'bá ngá lē'bá rī pi ní.

³⁶ Yōsépā Lévīgú‡ ímúpi Sáyípūrāsī gélésī Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní zị Bārúnábā rī (rú Bārúnábā 'dīri vé ífífí 'bá riípi ẹsị ímbápi ni),

³⁷ sē ívé nyōókú jeé, íjị mūfēngā ni sēé Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi drīgé.

5

Ānānīyā pi vé tā ūkú ni Sāfirā be rī

¹ Ágó āzi rú ni Ānānīyā 'i, kōpi ūkú ni Sāfirā be sēkí kpá ívé nyōókú ụrụkọ jeé rá.

² Ānānīyā 'dụ mūfēngā rī ā ụrụkọ zūúzū, kōpi ūsúkí tā ni ūkú ni Sāfirā be trú, ĩri ní mūfēngā rī vé ĩmbítā jízú sēzú Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, mūfēngā 'bá ní nyōókú ụzịzú rī, ĩri céré 'dī.

³ Kúru Pétēró ní 'yozú kīnī, “Ānānīyā, ngá sēépi Sātánā* ní fizú mí ẹsị agá, mí ní ūnjō úlízú Índrí Uleterē rī ẹndrẹti gé, mí ní mūfēngā nyōókú ụzịzú rī ā ụrụkọ zūzú rá rī ā'di?

⁴ Nyōókú mí ní ụzị rī, ĩri mívé ni, mūfēngā mí ní nyōókú rī ụzịzú rī, ĩri mívé ni, adri 'dīni kuyé? Ngá mí ní rizú tā rī 'ozú 'dīni rī ā'di? Mí ũ'bā 'bā mị kuyé, mí ũ'bā Múngú ẹ mị.”

⁵ Ānānīyā ká tā Pétēró ní 'yoó 'dīri yị, ĩri ní í'dézú vūgá, ĩri ní drāzú. 'Bá céré tā 'i ngaápi 'dīri yị'bá rī pi, ụrị fụ kōpi ambamba.

⁶ Kúru kērijanji ụrụkọ'bée ní ímúzá āvū rī ímūlūzú bōngó sī, kōpi ní 'dụzú mụzú āmvé 'dāá, kōpi ní āvū rī sịzú.

⁷ Vúdrị ni ká vūú caá sá na, ūkú ni Sāfirā ní ífízú jó agá nōó, 'bo nị áamá kuyé 'yozú kīnī ágó ni drā gí.

⁸ Pétēró ní ĩri zịzú kīnī, “Í lū má ní, mūfēngā ĩmi ní nyōókú rī sēzú jezú mí ágó ni Ānānīyā be rī, ĩri nyo adriípi 'dī?”

Ūkú rī ní 'yozú kīnī, “Ē, mūfēngā rī adriípi 'dī.”

⁹ Pétēró ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ngá ĩmi ní tị ícízú Índrí Úpí vé rī ụ'bízú rī ā'di? 'Í ndre drī ká, 'bá mí ágó ni ri sị'bá rī pi ícákí pá tuú kuú kēētílé gá 'dī, kōpi kpá mī 'dụ mụ āmvé 'dāá.”

¹⁰ Sā 'dāri gé, ūkú rī ní í'dézú Pétēró pá gá 'dīgé, ĩri ní drāzú. Kērijanji rī pi ká ífí jó agá nōó, kōpi ísúkí ūkú rī drā gí, kōpi ní ĩrivé āvū 'dụzú mụzú āmvé 'dāá, kōpi ní āvū rī sịzú ágó ni ā jělé gá 'dāá.

¹¹ 'Bá kánísā vé rī pi ká tā 'dīri yị, ụrị fụ kōpi ambamba.

Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ídríkí 'bá drā be ni pi kárakará

¹² Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi 'okí tā āyāzú āyāyā ni pi, āzini tā ambugu ambugu ni pi kárakará 'bá rī pi āsámvú gé. Ụ'dú céré 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi ārēvú céré rikí ĩ úmú trú Jó'bilé Sōlōmónā vé rī† gé 'dāá.

¹³ 'Bá rī pi ẹ íngúkí dō Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi íngungū drāāāsīyā, 'bá ụrụkọ Yēsū ri ẹ'yī'bá kuyé rī pi fikí 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi āsámvú gé kuyé.

¹⁴ 'Bo āgō kárakará, āzini ūkú kárakará ẹ'yīkí Úpí ri rá, kōpi úmúkí ĩ fíí 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi āsámvú gé rá.

¹⁵ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní tā āyāzú āyāyā ni 'oó rī sī, sē 'bá rī pi ūlíkí ívé 'bá drā be rī pi á'ya sī āzini pórósī sī, íjị ímú ũ'bāá létị mīlé gá sī, Pétēró kādō agaá mụzú, ĩrivé índríkíndrī vé ūkpō ẹ ímvú rí 'bá drā be rī pi, kōpivé drā ā dẹ rí kōpi rú'bá gá sī rá.

‡ 4:36 4:36 Lévīgú: Atala Īsērélē rī pi vé rī ārēvú céré, íbíkí ífūú úyú Lévī vé rī agá. * 5:3 5:3 Sātánā: Sātánā ri ádróko, ĩri āmbúgú índrí ūnjí rī pi drīgé, gā tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī, Múngú ídró ĩri 'bụ gé 'dāāsī. 'Í lá l'dangará 12:7-9. † 5:12 5:12 Jó'bilé Sōlōmónā vé rī: Jó'bilé Sōlōmónā vé rī, ĩri Jó Múngú vé rī ā bóró gá.

16 'Bá b́tríká íbíkí ímụ kúrú Yẹrúsàlémā gārā gá rí pi agásí, kòpí ìjìkí ìvé 'bá drā be rí pi, āzini índrì ùnjí be rí pi, ídríkí kòpí céré rá.

Ọcũkí Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rí pi

17 Átálágú āmbúgú rí, ívé ũgalaku adri'bá Sādókē rí pi be, Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rí pi vé tā 'de kòpí ē ẹsì agá ùnjí.

18 Kòpí ní Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée ruzú ú'bézú jó ì ní rizú āngũ ù'yìzú rí agá.

19 'Bo ìníná 'dāri sī, mālāyíkā† Úpí vé rí ní kẹtẹtí jó ì ní rizú āngũ ù'yìzú rí pi ũzìzú, ìri ní Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée ìjìzú ìfùzú āmvé. Mālāyíkā rí ní 'yozú kòpí ní kīnī,

20 "Ìmi mụkí Jó Múngú vé rí ā bóró gá 'dāá, ìmi ũlũkí ídri ú'dí ì ní Yẹsũ ri ẹ'yìzú rí vé tā 'bá rí pi ní céré."

21 Kòpí yìkí tā mālāyíkā rí ní 'yoó rí rá. Āngũ rí ká ọwú, kòpí ní mụzú 'bá rí pi ímbázú Jó Múngú vé rí ā bóró gá 'dāá.

Átálágú āmbúgú rí ká ícá ívé ũgalaku rí pi be, kòpí ní ívé 'bá tā lị'bá rí pi zìzú 'bá ambugu Ìsèrélē vé rí pi be ímúzú vūrā ālu gé, kòpí ní 'bá rí pi pèzú mụzú jó āngũ ù'yìzú rí agá 'dāá, kòpí ā mụkí rí Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rí pi ìjì ímụ āmvé nōó.

22 'Bo ũgalaku rí pi 'bá Múngú vé jó ũtē'bá rí pi be ká mụú caá jó āngũ ù'yìzú rí agá 'dāá, kòpí ìsúkí Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rí pi kuyé. Kòpí ngakí ì újá ímụ tā 'dĩri ũlũ átálágú āmbúgú Yāhúdị rí pi vé rí ní kīnī,

23 "'Bá cakí ìsú jó āngũ ù'yìzú rí ícíkí tị ní cí. 'Bá rí'bá āngũ ũtē'bá rí pi tukí pá kuú kẹtẹlẹ gá, 'bo 'bá ká kẹtẹtí jó āngũ ù'yìzú rí vé rí zị, 'bá ìsúkí 'bá 'dā'bée jó agá 'dāá kuyé."

24 Ūgalaku āmbúgú riipi Jó Múngú vé rí ũtēepi rí, āzini atala atala rí pi drìgè rí pi ká tā 'dĩri yì, kòpí ē drì ábá céré céré, kòpí rikí ũsũú kīnī, tā 'dĩri vé ùdđú ri ímụ adri góni.

† 5:19 5:19 *Mālāyíkā*: Mālāyíkā rí pi índrì, kòpí ri adri Múngú be 'bũ gé 'dālé, kòpí rù'bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kòpí ìpē ímụ vū drìgè nōó ú'dúkọ múké ívé rí ũlũ 'bá rí pi ní. § 5:32 5:32 'Bá ndrekí tā 'dĩ'bée 'bá mifì sī: Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rí pi ndrekí Yẹsũ vé drāngará, āzini ìrivé íngángará gōó idri rú drāngará gálésí rí, āzini ìrivé ngangará mụzú 'bũ gé rí rá. * 5:34 5:34 *Fārúsì*: Fārúsì rí pi ngúlúmū Yāhúdị rí pi vé tām̄bì Mósè vé rí rù'bá títì rí pi. Kòpí 'dúkí índrì rí pi vé tā, āzini mālāyíkā rí pi vé tā 'bāā tā āmbúgú rú, kòpí ẹ'yìkí rá 'yozú kīnī, 'bá ũdrā'bá gí rí pi gō íngá ídri rú rá. 'Í lā Ɛzị 23:8.

25 Kúru ágó āzi ní ícázú ímúzú ũlũzú kòpí ní kīnī, "Āgō ájée ìmi ní urụú ú'bé jó āngũ ù'yìzú rí agá 'dā'bée, kòpí nóni rí 'bá rí pi ímbá Jó Múngú vé rí ā bóró gá 'dāá'dā."

26 Ūgalaku āmbúgú Múngú vé jó ũtēepi rí ní ngazú mụzú ívé 'bá rí'bá Jó Múngú vé rí ũtē'bá rí pi be Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rí pi uruzú ìjìzú. 'Bo kòpí urukí 'bá 'dĩ'bée ũkpō sī kuyé, ā'diātāsīyā kòpí 'okí ũrī sī 'bá rí pi ā úvìkí ì irā sī ku.

27 Kòpí ká Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée ìjì pá tuú 'bá tā lị'bá rí pi ẹndrẹtì gé, átálágú āmbúgú rí ní 'yozú kòpí ní

28 kīnī, "'Bá 'yokí nyo ándúrú ìmi ní, ìmi ímbákí 'bá rí pi Yẹsũ ā rú sī ku 'dínì kuyé? Ìmi ndrekí drì ká, ìmi ímbákí nóni 'bá rí pi Yẹrúsàlémā agásí céré Yẹsũ vé tā sī. Ìmi nóni rí ìrivé drāngará ā tā ngo 'bá drìgè."

29 'Bo Pétēró pi Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ rí pi be, kòpí ní újázú kīnī, "'Bā tā Múngú ní 'yoó 'bá ní rí 'dụ nga áyu. 'Bá 'dúkí tā 'bá áda ní lūú 'bá ní rí ngaá áyu ku.

30 Múngú 'bá ẹ'bípì vé rí inga Yẹsũ ìmi ní ipaá pẹtì alambaku sígè 'dĩri gōó ídri rú rá.

31 Múngú sē ìri ní āmbūgū, 'bā ìri úrì ívé drì ẹndépì gé Úpí rú, āzini 'Bá 'bā Paápi ní rú. Múngú 'o tā 'dĩri 'dínì, ā'diātāsīyā lē 'bá Ìsèrélē vé rí pi ā újákí ẹsì, 'ì trū rí kòpí ívé ùnjìkānyā agásí bēnī.

32 'Bá ndrekí tā 'dĩ'bée 'bā mị sī rá, § āzini Índrì Uletere Múngú ní ìpēé 'bá ívé tā 'dụ 'bá nga 'bá rí pi ní rí ndre kpá tā 'dĩri 'ì mị sī rá."

33 'Bá ambugu rí pi ká tā 'dĩri yì 'dínì, kòpí ā 'a ve ùnjí ùnjí, kòpí lèkí Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée ú'dị drāá 'dīsì rá.

34 'Bo Fārúsìgú* āzi rú ní Gāmāliyélē 'ì, ìri 'bá tām̄bì ímbápi ní, 'bá rí pi céré ìnjìkí ìri ìnjìnjì, ìri ní pá tuzú 'bá tā lị'bá rí pi ẹndrẹtì gé, ìri ní 'yozú kīnī, ā jìkí āgō 'dĩ'bée fūú āmvé sàṅá be mādā.

35 Īri ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Īmi 'bá Īsērélē vé 'dī'bée, lē ĩmi ũsŭkí tā ĩmi ní lēē 'oó āgō 'dī'bée rŭ' 'bá gá rī pi múké múké.

36 Őtŭ Tęwŭdā ĩfŭ 'yo kīnī, 'i 'bá āmbúgú, 'bá mŭdŭrŭlŭ sŭ úmúkí ĩ ĩri vŭgá. 'Bo 'díkí ĩri drāá rá, írékí ĩrivé 'bá ĩ úmú' 'bá ĩri be rī pi kpélékpélé, ĩrivé tā gō ícá ngá kána.

37 Īri ā vŭdrŭ gé, Yŭdā Gālíláyāgú rī ní kpá ĩfŭzú lókí āzi 'bá lāzú ni gé, 'bá kárákará mŭkí vú ni gé sī, 'bo 'díkí ĩri drāá rá, írékí ĩrivé 'bá ĩri āpámvú ũbī' 'bá rī pi kpélékpélé.

38 “Á 'yo ĩmi ní, ĩmi kukí 'bá 'dī'bée. Dō tā 'bá 'dī'bée ní rií 'oó 'dīri íngá yīkí 'bá áda vé ni vŭgá, tā 'dīri gō ícá ngá kána.

39 'Bo dō tā 'dīri íngá Múngú vŭgálésīla, ĩmi ícókí āgō 'dī'bée ugaá bā ku. Īmi ndrekí dō múké ku, tā ĩmi ní rií 'oó 'dīri, ĩmi ri ũmbā fŭ Múngú be.”

40 'Bá ambugu tā āsámvú amá' 'bá rī pi ā'yíkí ĩrivé tā rá. Kôpi ní Yęsŭ vé 'bá áyúāyŭ rī pi zízú ímŭzú, kôpi sėkí 'bá áyúāyŭ 'dī'bée gbāā ũnjí ũnjí, 'bá ambugu 'dī'bée átákí kôpi ní ũkpó ũkpó kīnī, lē kôpi ā gókí Yęsŭ ā rŭ zīj đj ku, ĩ ní kôpi oŷuzú muzú.

41 Yęsŭ vé 'bá áyúāyŭ rī pi ní fŭzú vŭrā 'bá rī pi ní tā lizú rī agásí āmvé, kôpi rikí únjí muzú, ā'diātāsīyā Múngú 'dŭ kôpivé tā 'bāā āmbúgú, ā'yī kôpi sēē ĩzāngā nyaā Yęsŭ vé tā sī.

42 Ū'dŭ céré kôpi rikí 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá, āzini 'bá rī pi vé 'bęťí āsámvú gé sī, kôpi rikí ũ'dŭkó múké rī ũlŭú muzú āndęngará ākó kīnī, “Māsīyā ĩmi ní rií ndāá rī, ĩri Yęsŭ Kúrísítō 'i.”

6

Ūpėkí āgō ęzŭrŭ 'bá kánísā vé rī pi ē ĩzā koó

1 Lókí 'dāri gé, 'bá Yęsŭ ā pámvú ũbī' 'bá rī pi vé kālāfe ri vaá muzú drŭgélé. 'Bá átá'bée Ģŕíkŭ tŭ sī rī pi rikí unuú 'bá átá'bée Ēbėrē tŭ sī rī pi vé tā sī kīnī, ũ'dŭ ālu ālu kádō rií ānyāngā awaá, sėkí

ānyāngā rī oŷuzŭ átá'bée Ģŕíkŭ tŭ sī rī pi ní ku.

2 Kúru Yęsŭ vé 'bá áyúāyŭ muđrŭ đrŭ ni ĩrŭ rī pi ní 'bá Yęsŭ ā pámvú ũbī' 'bá rī pi úmŭzú vŭrā ālu gé, kôpi ní 'yozú kīnī, “Adri múké ku 'bá ní Múngú vé ũ'dŭkó múké rī vé ũlŭngará kuzú, 'bá ní rizú ānyāngā awazú áyu.

3 Má ędrŭpŭjŭ má oŷvŭpŭjŭ, lē ĩmi ũpėkí 'bá ęzŭrŭ ĩmi āsámvú gé 'dŭgė ĩ ní ĩnjŭjŭ ĩnjŭ, ępŭ' 'bá Múngú vé Īndrŭ Uleterē rī sī gŭ, adri' 'bá úmŭ be ni pi, 'bā kôpi 'bā ri ęzŭ 'dŭri nga,

4 'bā 'bākí rŭ ęsŭ rizú Múngú ri zízú, āzini tŭ Múngú vé rī ũlŭzú.”

5 Tā Yęsŭ vé 'bá áyúāyŭ 'dī'bée ní 'yoó 'dŭri sē 'bá ĩ úmú' 'bá rī pi ní céré āyŭkō. Kôpi ní Sėtęfánō ę'yŭngará be āmbúgú, ępŭpi Īndrŭ Uleterē rī sī rī ĩpėzú, āzini kôpi ĩpėkí Pilŭpŭ ri, Pŕŕŕkŕŕŕ ri, Nŭkŕŕŕŕŕ ri, Tŭmŕŕŕŕŕ ri, Pŭrŭmėnā ri, āzini Nŭkŕŕŕŕŕ íngápi Ānŭtŭyŕŕkā gá, 'i újāpi Yāhŭđŭ rŭ rŭ.

6 Kôpi ní 'bá ĩ ní ũpėē 'dī'bée jŭzú i'dazú Yęsŭ vé 'bá áyúāyŭ rī pi ęndręťŭ gé. Yęsŭ vé 'bá áyúāyŭ rī pi ní Múngú ri zízú kôpi ní, kôpi ní đrŭ tŭzú 'bá ĩ ní ũpėē 'dī'bée đrŭgė.

7 Kúru tŭ Múngú vé rī ní ayizú muzú āngŭ rī pi agásí. 'Bá Yęsŭ ri ę'yŭ' 'bá gŭ Yęŕŭsālėmā gá 'dālė rŭ pi vé kālāfe gō vaá muzú đrŭgélé, atala kárákará gókí rií ęsŭ 'bāā Úpŭ Yęsŭ đrŭgė.

Sėtęfánō vé rŭngará

8 Sėtęfánō ępŭpi ęsŭ múké Múngú vé rŭ sŭ, adriŭpi ũkpŕŕ Múngú vé rŭ be rŭ, 'o tā ambugu ambugu ni pi, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi kárákará 'bá rŭ pi āsámvú gé.

9 Ū'dŭ ālu, Yāhŭđŭ adri' 'bá Jó Múngú ri Zízú* ĩ ní zŭj, Tŭgęŕŭ Đrŭwālā Īsŭ' 'bá gŭ rŭ pi vé rŭ agá rŭ pi i'dókŭ āgátá gāā Sėtęfánō be, kôpi íbŭkŭ ímŭ Kŭrėnė gėlėsŭ, ŭŕŭkŕŕ ni pi ímŭkŭ Ālėkŭzāndārŭyā gėlėsŭ, ŭŕŭkŕŕ ni pi ímŭkŭ āngŭ Kŭlŭkŭyā vé rŭ gėlėsŭ, ŭŕŭkŕŕ'bée ímŭkŭ āngŭ Ēzŭyā vé rŭ gėlėsŭ.

10 'Bá 'dī'bée āsámvú gé 'dŭgė, 'bá āzi úmŭ be sŭ Sėtęfánō vé rŭ tŭjŭ 'dāāyo,

* 6:9 6:9 Jŕ Múngú ri Zízú rŭ: Yāhŭđŭ rŭ pi vé Jŕ Múngú ri Zízú rŭ pi kárákará kŭŕŭ rŭ pi agásŭ āndŭāndŭ, kŕŕ pi rŭ ímŭ Bŭkŭ Múngú vé rŭ lā, āzini kŕŕ pi rŭ Múngú ri ĩnjŭ Ū'dŭ Sābātā vé rŭ gé.

ã'diātāsīyā Índrí Uleterē rī sē ĩri ní úmĩ tā nřzú ambamba.

11 Kúru kôpi ní rizú 'bá uringo'bee ĩcĭcĭkĭzú kĭri kĭri kĭnĩ, "Īmi 'yokí, "Bá yĭkí Sětĕfánō ri tāimbĭ Mósē vé rī ideé, āzini ri Múngú ri ideé.' "

12 Kôpivé átángá 'dĭri sē 'bá bĭtrĭká rī pi, 'bá ambugu rī pi, āzini 'bá tāimbĭ ímbá' 'bá rī pi ā 'a vekí rá. Kôpi ní Sětĕfánō ri ruzú jĭzú mužú 'bá tā lĭ' 'bá rī pi ęndrĕtĭ gé.

13 'Bá uringo rikí ũnjō úlĭ Sětĕfánō drĭgĕ kĭnĩ, "Ágó 'dĭri ri átá mužú ũnjĭ Jó Múngú vé uleterē rī ā tā sĭ, āzini tāimbĭ Mósē vé rī ā tā sĭ.

14 'Bá yĭkí ágó 'dĭri kĭnĩ, 'Yĕsũ Nāzĕrĕtāgú rī ímú Jó Múngú vé 'dĭri nō iza 'dĭisĭ rá, āzini ĩri ímú mĕrĕ Mósē vé ĩ ní sĕē 'bá ní 'dĭri újā 'dĭisĭ rá.' "

15 'Bá úrĭ' 'bá tā lĭ' 'bá rī pi ārĕvú cérĕ 'bākĭ mĭ rizú Sětĕfánō ri ndrezú, kôpi ndrekĭ ĩrivé ęndrĕtĭ ĩndrĕ sũ mālāyĭkā vé rī tĭnĭ.

7

Sětĕfánō átá ívé tā 'bá tā lĭ' 'bá rī pi ęndrĕtĭ gé

1 Átálágú āmbúgú rī ní Sětĕfánō ri zĭzú kĭnĩ, "Tā ĩ ní mĭ tōzú 'dĭ' 'bĕe, ĩri nyo tā áda?"

2 Sětĕfánō ní újázú kôpi ní kĭnĩ, "Má ędrĭpĭjĭ, āzini má ętĕpĭjĭ, ĩmi yĭkí drĭ ma ká. 'Bávĕ Múngú đĭngárā be pōwŭpōwŭ rī i'da 'i ándúru 'bá ę' 'bĭpĭ Ābŭrāmā ní rá, ĩsŭ ĩri ri adri Mĕsōpōtāmĭyā gá 'dālĕ, gō 'deé mužú Hārānā gá 'dālĕ ndō.

3 Múngú 'yo ĩri ní kĭnĩ, "Í ku āngŭ ĩmivĕ rī, 'í ku mārĭté mívĕ rī pi, 'í muž adrií āngŭ má ní úmvúlĕsĭ lĕē lŭú mĭ ní rī gé.'

4 "Kúru Ābŭrāmā ní āngŭ 'bá Kālĕdĕyā vé rī pi ní adrizú rī kuzú, ĩri ní mužú adrizú Hārānā gá. Ętĕpĭ ká drāá gĭ, Múngú ní ĩri ĩjĭzú adrizú āngŭ ĩmi ní adrizú nōri agá.

5 Múngú sē āngŭ rī vé wōókō kĭnĭkĭnĭjā ni Ābŭrāmā ní kuyĕ. Lókĭ 'dāri gé, Ābŭrāmā ā adri dō mvā ākō drāāāsīyā, Múngú sō ũyō kĭnĩ, āngŭ 'dĭri ímú adri Ābŭrāmā vé ni, āzini ĩrivé úyú rī pi vé ni.

6 Múngú ní 'yozú Ābŭrāmā ní kĭnĩ, 'Úyú mívĕ rī pi úmvúlĕsĭ muž adri jākā rú āngŭ āzi gé, kôpi adri túgĕrĭ rú, ĩ kôpi oĕcŭ ca ílĭ mŭđŭrŭlŭ sŭ.'

7 Múngú ní kpá gōzú 'yozú kĭnĩ, "Bo ma ímú 'bá āngŭ rī agá kôpi 'bā' 'bĕe ęzĭ nga' 'bá túgĕrĭ rú rī pi ĩrĭnā rá. Vŭđrĭ ni gé, kôpi úmvúlĕsĭ ĩfŭ āngŭ 'dāri agāsĭ, kôpi ímú ma ĩnjĭ vŭrā nōri gé.'

8 Múngú ní 'yozú Ābŭrāmā ní kĭnĩ, 'Anji āgō 'bĕtĭ ālu ālu āsámvu gé rī pi, ā úlĭkĭ kôpi ā ágĕlé ĕ tĭ rá, ā lŭ rĭ 'yozú kĭnĩ ũndĭ má ní ruŭ mĭ be rī, 'í 'du tā ni ngāá rá.' Kā Īsākā ri tĭj, vŭđrĭ ni ká adrií caá ũ' 'dŭ ārō, Ābŭrāmā ní ágĕlé ni ĕ tĭ lĭzú.* Vŭđrĭ ni gé, Īsākā ní Yōkōbŭ ri tĭzú, Yōkōbŭ tĭ anji mužrĭ drĭ ni ĩrĭ, ĩrivĕ anji rī pi ízúkĭ caá sŭrŭ mužrĭ drĭ ni ĩrĭ, sŭrŭ kôpivĕ rī pi zĭkĭ Īsĕrĕlē.

9 "Yōsĕpā ā tā 'de ívé ędrĭpĭjĭ anji Yōkōbŭ† vé rī pi ĕ ęsĭ agá ũnjĭ, kôpi sĕkĭ ĩri jeé jĭjĭ Ĕjĕpĕtō gá túgĕrĭ rú, 'bo Múngú ũtĕ ĩri rá.

10 Múngú pa Yōsĕpā ri tā ũkpó ũkpó ĩri ĩsŭ' 'bá rī pi agāsĭ rá. Sē ĩri ní úmĩ, ānĭ sē 'bāgú rī 'du ĩrivĕ tā 'bāá múké, 'bāgú rī 'bā Yōsĕpā ri adrií ũgalaku āmbúgú āngŭ Ĕjĕpĕtō vé rī agá, āzini 'bā ĩri āmbúgú rĭí ívé ngá kánĭ agá rī pi ā tā mbaá.

11 "Kúru ębĭrĭ ní 'dezú āngŭ Ĕjĕpĕtō vé rī agá, āzini Kānānā vé rī agá ũnjĭ ũnjĭ, sē 'bá rī pi nyakĭ ĩzāngā ambamba, 'bá ę' 'bĭpĭjĭ ndākĭ ngá nyanya tí.

12 Yōkōbŭ ká yĭjĭ kĭnĩ ānyāngā Ĕjĕpĕtō gá 'dālĕ anigĕ, ĩri ní 'bá ę' 'bĭpĭjĭ pĕzú mužú ānyāngā jezú 'dālĕ, 'dĭri vŭ ālu ĩri ní kôpi pĕzú rī.

13 Kôpi ká gōó mužú ānyāngā rī āzi jeé

7:3 7:3 Í'dóngará 12:1 7:7 7:7 Í'dóngará 15:13-14 * 7:8 7:8 Ágĕlé ni ĕ tĭ lĭzú: Múngú lŭ Ābŭrāmā ní kĭnĩ, anji āgō Ābŭrāmā vé rī pi adrií dō caá ũ' 'dŭ ārō gĭ, lĕ ā úlĭkĭ kôpi ā ágĕlé ĕ tĭ rá, lŭzú kĭnĩ, kôpi anji Múngú vé ni. 'Í lā Í'dóngará 17:9-14. † 7:9 7:9 Yōsĕpā: Yōsĕpā ri Yōkōbŭ vé mvā ĩri ní lĕlĕ rĭ, ędrĭpĭjĭ sĕkĭ ĩri jeé túgĕrĭ rú āngŭ Ĕjĕpĕtō vé rī gé. Múngú sē ĩri ícá āmbúgú, ko ívé 'bá rī pi ĕ ĩzā mužú adrií āngŭ Ĕjĕpĕtō vé rī agá nĭ. Sā 'dāri gé, ębĭrĭ 'de caá ílĭ ęzĭrĭ. 'Í lā Í'dóngará 30-50.

Ējēpētō gá 'dālé vú ĩrī ni gé, Yōsépā ní 'i i'dazú kōpi ní, 'bāgú rī ní kúru nīzú ámázú 'yozú kīnī, 'bá rī Yōsépā édrīpī pi.

14 Tā 'dīri ā vūdrī gé, Yōsépā ní tī pēzú 'í étēpī Yōkóbū ní, āzini ívé máríté rī pi ní, kōpi ē ímúkí Ējēpētō gá nōó, kōpivé kālāfe ca céré pūkú ézīrī drī ni tōwú.

15 Kúru Yōkóbū ní 'dezú mužú Ējēpētō gá 'dāá, drā 'dālé, 'bávé é'bípī ūdrākí kpá 'dālé.

16 Jíkí kōpivé āvū mužú sī Sēkémē gá, 'bú Ābūrāmā ní jeé Āmórā ẹnjīpī drīgē rī agá.

17 “Sā Múngú ní lēzú ūyō 'í ní sōó Ābūrāmā ní rī vé tā 'duzú ngazú rī kā 'bāá ícá ĩnyīná gí, 'bá 'bávé āngū Ējēpētō vé rī agá rī pi vé kālāfe gō ízú kárakarā.

18 Kúru 'bāgú āzi Yōsépā vé tā nīpi kuyé ni ní gōzú adrizú 'bāgú rú 'bá Ējēpētō vé rī pi drīgē.

19 'Bāgú 'dīri rī 'bá é'bípī ē mī ũ'bāá, āzini rī kōpi 'oó ūnjí, sē kōpi ní tāmíbī kīnī, kōpi ā ú'békí ívé anjī ĩ ní tī ūdēná rú rī pi ásé agá, kōpi ā ūdrākí rī 'dīisí rá.

20 “Tīkí Mósē ri lókí 'dāri gé, ĩri ūnyī be ambamba. Ētēpī pi éndrēpī be mbakí ĩri ā tā caá mbāá na ívé jó agá 'dāá.

21 Kōpi ká Mósē ri jī 'bāá ásé agá 'dāá, 'bāgú rī vé mvá ūkúná rī ní ĩri 'duzú mužú úcézú mvá ívé ni rú.

22 Ímbákí Mósē ri Ējēpētō gá 'dālé, nī tā múké múké, ĩri átángá átá ūkpō be, āzini ĩri tā 'o ūkpō be.

23 “Mósē vé ílí kā caá pūkú sū, ĩri ní ngazú mužú 'í é'dípáa Īsērélē rī pi ndrezú.

24 Mósē ca mužú ísú Ējēpētōgú āzi ri ívé 'bá āzi 'o ūnjí, ĩri ní ágó rī ípázú, ĩri ní Ējēpētōgú rī 'dizú drázú 'dīisí rá.

25 Mósē ūsū déna ívé 'bá rī pi ícá nī áamá 'yozú kīnī Múngú ípē 'i ímú kōpi paá nī 'dīni rá, 'bo kōpi nīkí áamá kuyé.

26 “Kā mužú adrii drū 'dīni, Mósē ca mužú ísú Īsērélē ĩrī ni pi ri ĩ fū. Ū'bī kōdō kōpi ē ésí 'yoó kīnī, 'Āgō 'dī'bée, ĩmi édrīpī, ngá ĩmi ní ĩmi 'ozú ūnjí 'dīni rī ā'di'?

27 “‘Bo ágó ūmbā í'dópi rī ní Mósē ri zezú, ĩri ní 'yozú kīnī, 'Ā'di 'bā mi 'bá āmbúgú rú rī tā líj 'bá drīgē nī?

28 'Í lē ma 'dī sū mí ní ájée Ējēpētōgú rī 'dī drāá rī tīnī'?

29 Mósē kā tā 'dīri yī, koro nga ápá mužú adrii āngū Mīdīyānā vé rī gé jākāgú rú. 'Dālé tī anjī āgō ĩrī.

30 “Mósē kā adrii Mīdīyānā gá 'dālé caá ílí pūkú sū, mālāyíkā ní 'i i'dazú Mósē ní ācí dīpi pētī amuúpi kūmvū ni agá, āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá 'dāá, pētī ācí ní dīzú 'dīri ĩnyīná írā Sīnáyī vé rī ā gārā gá.

31 Mósē kā ndree ācí dīpi rī zā pētī rī veé kuyé, sē ĩri ní āyāngará. Mósē útrú 'i ĩnyīná mužú ācí rīpi dīpi rī ndree. ĩri ní Úpí vé ú'dúkó yizú kīnī,

32 ‘Ma Múngú mí é'bípī vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Īsákā vé rī, āzini Yōkóbū vé rī.’ Mósē ā rú' 'bá yā kpīrīkpīrī, ūrī fū ĩri ambamba, gō mī 'bāá ācí rī ndrezú kuyé.

33 “Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī, ‘Í nje mívé ngá pá gá# mí pá gá sī rá, ā'diātāsīyā vūrā mí ní pá tuzú 'dīri, ĩri vūrā uletere nī.

34 Á ndre ízāngā 'bá mávé rī pi ní nyaá Ējēpētō gá 'dālé rī gí. Á yī kōpivé ngongará gí, má ímú kōpi pangará gá. Á lē nóni mi pēé gōó vulé Ējēpētō gá 'dāá.'

35 “Mósē 'dīri ándúrú 'bá ĩrívé rī pi ní ĩri gāá sī, kōpi ní 'yoó, 'Ā'di 'bā mi āmbúgú rú rī tā líj 'bá drīgē nī rī 'i?' Múngú pē ĩri mužú adrii kōpi drīgē āmbúgú rú, āzini ívé 'bá rī pi paá, Múngú pē mālāyíkā mužú átá Mósē be pētī amuúpi kūmvū rī agá 'daá.

36 Mósē 'o tā āyāzú āyāyā ni pi kárakarā Ējēpētō agá 'dāá. Ílí pūkú sū 'dīri agá, Mósē íjī 'bá rī pi ífūú āngū ā'wí cínyáfā rú rī agásī, ko kōpi ē drī zozú mužú Yī Tafu Ika rī agásī.

37 “Mósē 'yo 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, 'Múngú ri úmvúlésī ímú ĩmi ní nēbī ípē ĩmívé 'bá rī pi ásámvú gé sū má tīnī.'

7:16 7:16 Ídóngará 33:19 7:28 7:28 Wūngará 2:14 7:31 7:31 Wūngará 3:1-10 7:32 7:32 Wūngará 3:6
 † 7:33 7:33 Í nje mívé ngá pá gá: Tā 'dīri vé ífíí lū ĩnjīngará. 7:34 7:34 Wūngará 3:5-10 7:35 7:35 Wūngará 2:14 7:37 7:37 Dētōrōnómē 18:15

38 Mósē ri adrií 'bá é'bípíi ãsámví gé ãngũ ã'wí cínýáfã rú rĩ agá 'dãá, mǎlǎyíkã rĩ átá ìri ní Írã Sínáyí dríge 'dãá. Ûlũkí ìri ní ú'dúkó ídri vé rĩ 'dǎlé, ã ùlũ rĩ 'bá ní.

39 “Bo 'bá é'bípíi gǎkí Mósē ē tị yigá sī. Kòpi gǎkí ìri sī, kòpi lēkí kòdô ì újá gòó Èjēpētō gá 'dãá vùlé.

40 Kòpi ní 'yozú Ārónã ní kìnĩ, 'Mí údé 'bá ní ngá múngú rú, ã ko rĩ 'bã drĩ mụzú, Mósē íkó 'bã drĩ ìfũzú Èjēpētō agásĩ nĩ, 'bo 'bá nĩkí kuyé dō ã'di 'o ìri nĩ.’

41 Kòpi ní ngá údézú múngú rú sũ tị mvaná tịni, kòpi ìjĩkí ngá ì ní rii zãá ròbòñò rú rĩ sēé ìri ní, kòpi ní ùmũ 'bãzú ãmbúgú ngá ì ní údé múngú rú 'dĩri ìnjĩzú.

42 Múngú gǎ kòpi sī, adi kòpi rii línýã 'bũ gé rĩ pi ìnjĩ, mbãã rĩ ìnjĩ, ãzini ùtụ rĩ ìnjĩ ìvé múngú rú. Tã 'dĩri nga 'i fũú tị ní gé gí sũ nēbĩ rĩ pi ní sī búkũ agá rĩ tịni kìnĩ,

“ Ìmi úyú Ìsērélē vé 'dĩ'bée,
 ìlĩ pũkú sũ ìmi ní adrizú ãngũ ã'wí cínýáfã rú rĩ agá 'dǎlé rĩ gé,
 ìmi zǎkí nyo má ní ròbòñò rá?

43 Ìmi ri ngá ìmi ní údé múngú rú ì ní zị Ìmólékí ri 'dụ mụzú ìndĩ, ãzini gǎkũ rĩ 'dụ mụzú ìndĩ,
 ãzini ìmi ri ngá ìmi ní údé múngú rú sũ línýã tịni ì ní zị Rēfánã rĩ 'dụ mụzú ìndĩ,
 ãzini ìmi ri ngá ìmi ní údé Múngú rú rĩ pi ìnjĩ.

Kúru ma ìmi pē mụ adri rámbá rú Bábēlónã§ vé wòqkò 'dãásíla rĩ gé.’

44 “‘Bá é'bípíi rikí gǎkũ ì ní tǎimbị Múngú vé rĩ 'bãzú 'a ni gé rĩ* 'dụ mụzú ãngũ ã'wí cínýáfã rú rĩ agá 'dãá. Kòpi siki

gǎkũ rĩ sũ Múngú ní tã ni ezị Mósē ní rĩ tịni.

45 Lókí Yósũwã† ní ẹ'dị 'dizú 'bá adri'bá ãngũ Kánánã vé rĩ agá rĩ pi be rĩ gé, Múngú dro 'bá 'dĩ'bée ãngũ Kánánã vé rĩ agásĩ rá. 'Bá Ìsērélē vé rĩ pi 'dúkí gǎkũ Múngú vé rĩ jị mụzú ìndĩ, sē kòpi ndēkí 'bá ãngũ 'dãri agá rĩ pi ãní rá, kòpi ẹrĩkí ãngũ 'dãri 'dụ ì ní. Gǎkũ Múngú vé rĩ ri adrií ãngũ Ìsērélē vé rĩ agá 'dãá, cĩngbá cazú lókí 'bǎgú Dǎwúdĩ vé rĩ gé.

46 Múngú ri ãyĩkò sī Dǎwúdĩ sī, ìri ní Múngú ri zizú kìnĩ, 'í lē Jó sị Múngú Yòkóbũ vé rĩ ní.

47 'Bo Sòlòmónã sị Jó Múngú vé rĩ ní.

48 “Múngú ãmbúgú 'bá dríge céré rĩ adri jó 'bá áda ní sị rĩ agá ku, sũ nēbĩ rĩ ní 'yoó rĩ tịni. Múngú kìnĩ,

49 “ ‘Bũ ri vũrã má ní úrízú ni,
 vũ ri vũrã má ní pá 'bãzú ni.

Úpí ní zizú kìnĩ,
 Jó ìmi ní lēé sị má ní rĩ ọsũkã ni ã adri rĩ ngóni?

Vũrã má ní adrizú rĩ ngũgá?

50 Má údé nyo ngá rĩ pi ãrēvú céré ma 'i kuyé?'

51 “Ìmi 'bá drĩ be ùkpó ùkpó 'dĩ'bée, ìmi gǎkí ẹsị újágá Múngú ri ẹ'yigá sī, ìmi ọzũkí ìmĩ bí cí, ìmi yikí rĩ ìrivé tã ku! Ìmi adrikí sũ ìmi é'bípíi tịni, ìmi gǎkí Índrĩ Uleteré rĩ vé tã sī!

52 Nēbĩ ãzi ìmi é'bípíi ní ọcũy kuyé ni nyo anigé? Ìmi é'bípíi ú'díkí nēbĩ 'Bá tã be piri rĩ‡ vé ìmũngará ã tã ùlũ'bá rĩ pi ùdrãá rá. Nóni ìmi 'bekí ìri ã ùli, ìmi 'díkí ìri gí.

53 Mǎlǎyíkã rĩ pi§ ìmúkí ìmi ní tǎimbị Múngú vé rĩ sēé, 'bo ìmi 'dúkí tã ni ngá kuyé.”

7:40 7:40 Wũngará 32:1-8 § 7:43 7:43 Bábēlónã: Lókí Núwã vé rĩ ã vùdrĩ gé, 'bá rĩ pi siki lágáraka Bábēlã gá, vùdrĩ ni gé, 'bá rĩ pi gòkí vũrã rĩ zị Bábēlónã. Ìlĩ kárakarã ã vùdrĩ gé, 'bǎgú Nēbākánézã jì 'bá Ìsērélē vé rĩ pi ã urukọ mụ ãngũ Bábēlónã vé rĩ gé, iza Yẹrúsálémã ri ìlĩ mǔdũrũlũ tòwụ pũkú ẹzĩrĩ (570) gé, ịsụ ãkũdē tiki drĩ Yẹsũ ri kuyé. 'Í lã Ìdóngará 11; 2 'Bǎgú 24-25; Dǎnyélē 1:1-7. 7:43 7:43 Āmósã 5:25 * 7:44 7:44 Gǎkũ ì ní tǎimbị Múngú vé rĩ 'bãzú 'a ni gé rĩ: Múngú ezị Mósē ní kìnĩ, Mósē ã sị Gǎkũ ãngũ ã'wí cínýáfã rú rĩ agá 'dãá, ã 'bǎkí rĩ tǎimbị Múngú vé rĩ 'a ni gé 'dãá, 'bá rĩ pi ã rikí u'dụ mụzú vũrã rĩ pi gé sī. Sòlòmónã sị Jó Múngú vé rĩ Yẹrúsálémã gá 'dãá, ícókí u'dụ ku. Atala rĩ pi ri ròbòñò zã Múngú ní vũrã ìrĩ 'dĩ'bée agásĩ. 'Í lã Èbéré 8:5.

† 7:45 7:45 Yósũwã: Mósē kã drãá gí, Múngú ìpē Yósũwã ri 'bá rĩ pi ẹ drĩ koó mụzú ãngũ Kánánã vé rĩ gé. 'Í lã Wũngará 17-24; Yósũwã 1-24. 7:50 7:50 Ísáyã 66:2 ‡ 7:52 7:52 'Bá tã be piri rĩ: 'Bá tã be piri rĩ Yẹsũ 'i.

§ 7:53 7:53 Mǎlǎyíkã rĩ pi: Mǎlǎyíkã rĩ pi ìndrĩ, kòpi ri adri Múngú be 'bũ gé 'dǎlé, kòpi rụ'bá ãkó. Múngú ri sã ãzi sī kòpi ìpē vũ dríge nòó ú'dúkó múké ìvé rĩ ùlũ 'bá rĩ pi ní.

Úvìkí Sětěfánō ri drāá írā sī

⁵⁴ 'Bá tā lì' 'bá rī pi kâ átángá Sětěfánō ní átá 'dīri yìj, kòpi ā 'a ve ùnjí ùnjí.

⁵⁵ 'Bo Sětěfánō épìpi Índrí Uleterē rī sī ambamba rī ndre āngū mužú 'bū gé 'dāá, ĩri ní Múngú vé đingárá pòwùpòwù rī ndrezú, āzini ndre Yēsù tu pá kuú Múngú vé drì ěndèpì gé.

⁵⁶ Sětěfánō ní 'yozú kīnī, “Īmi ndrekí drī ká, á ndre 'bū zī 'i kú mgbo, 'Bá Mvā* tu pá kuú Múngú vé drì ěndèpì gé.”

⁵⁷ 'Bá tā lì' 'bá 'dī' 'bée† kâ tā 'dīri yìj 'dīni, kòpi ọ̀zùkí ĩ bì cí, kòpi í'dókí útré ú'dúkò be uru 'dāá, kòpi ní njuzú Sětěfánō ri ruzú,

⁵⁸ kòpi sekí ĩri kūrú rī agásī āmvé, kòpi í'dókí ĩri úvì írā sī, 'bá ĩri tō' 'bá rī pi unjekí ĩvé bōngó 'bāá kẹ̀rìmvá rú be ĩ ní zìj Sāũlā‡ gārā gá.

⁵⁹ 'Bá rī pi kâ í'dó ri Sětěfánō ri úvì írā sī, Sětěfánō ní Múngú ri zìzú kīnī, “Úpí Yēsù, 'í 'du mávé índrí.”

⁶⁰ Kúru ĩri ní kūmūcí ùtìzú vūgá, ĩri ní trezú ú'dúkò be uru 'dāá kīnī, “Úpí, lē mī lì tā 'bá 'dī' 'bée drìgè ùnjìkānyā kòpi ní 'oó rī sī ku.” Sětěfánō kâ tā 'dīri 'yoó 'dīni, koro ĩrivé ídri ní fūzú.

8

¹ Sāũlā ā'yī Sětěfánō ri sēé úvì drāá nī.

Ọ̀cūkí 'bá kānísā vé rī pi, írékí kòpi kpélékpélé

Lókí 'dāri gé, ọ̀cūkí 'bá kānísā vé Yērúsālémā gá 'dālé rī pi ùnjí ùnjí, sē kòpi írékí ĩ mužú adrií āngū Yūdáyā vé rī agásī, āzini āngū Sāmāriyā vé rī agásī. 'Yéná Yēsù vé 'bá áyúāyū rī pi áwíkí adrií Yērúsālémā gá 'dāá nī.

² 'Bá Múngú ri ĩnjì' 'bá ĩnjìnjì rī pi sīkí Sětěfánō vé āvū nī. Kòpi ngokí ĩri ĩzāngā be ambamba.

³ 'Bo Sāũlā ní í'dózú 'bá kānísā vé rī pi ọ̀cūzú ùnjí ùnjí. Ri ẹ̀cì mužú jó rī pi tì gé sī 'bá kānísā vé rī pi uru mužú. Uru āgō rī

pi ùkú rī pi be jìj mužú ú' 'bé jó āngū ù'yìzú rī agá.

Pīlípū ùlū ú'dúkò múké rī Sāmāriyā gá

⁴ Úpí vé 'bá ĩ ní íré kpélékpélé 'dī' 'bée rikí ú'dúkò múké Múngú vé rī ùlūú mužú āngū kòpi ní mužú rī pi agásī céré.

⁵ Pīlípū* ní 'dezú mužú kūrú Sāmāriyā vé rī gé 'dāá, ĩri ní tā Kúrísítō vé rī ùlūzú 'bá rī pi ní.

⁶ 'Bá bītríká rī pi kâ tā Pīlípū ní átá rī yìj, āzini tā ĩri ní 'oó āyāzú āyāyā 'dī' 'bée ndreé, kòpi 'bākí úvá rizú tā rī yìzú.

⁷ 'Bá kárakarā índrí ùnjí be rī pi, índrí ùnjí rī pi ùfúkí kòpi drìgè sī útréngará be, 'bá kárakarā pá be 'bélé' 'béle rī pi ọ̀gòròwù rú rī pi be, ídriki kòpi rá.

⁸ Tā 'i ngaápi 'dīri, sē āyìkō fù 'bá rī pi kūrú agá 'dāá ambamba.

Sīmōnā adriípi újógú rú rī

⁹ Ágō āzi rú ni Sīmōnā 'i, ri adrií kūrú Sāmāriyā vé rī agá, nga ẹ̀zì ùjògū vé ni caá lókí be āco, sē 'bá adri' 'bá kūrú Sāmāriyā vé rī agá rī pi ní āyāngará. Rì 'i íngú kīnī 'i ùkpò be.

¹⁰ 'Bá kūrú Sāmāriyā vé rī agá rī pi ārēvú céré, í'dózú 'bá ngá ākó rī pi vúgá cazú 'bá ngá be rī pi vúgá, kòpi rikí 'yoó kīnī, “Ágō 'dīri ùkpò be āmbúgú, ùkpò 'dīri Múngú vé ni.”

¹¹ Sīmōnā nga ẹ̀zì ùjògū vé rī caá lókí be āco, sē 'bá rī pi ní āyāngará, sē 'bá rī pi céré ri mužú ní gé 'dāá.

¹² 'Bo Pīlípū kâ 'bá mužú 'bá Sīmōnā vúgá rī pi ní ú'dúkò múké mālūngā Múngú vé rī ā tā ùlūú, āzini Yēsù Kúrísítō vé rī ā tā ùlūú, kòpi ẹ̀'yìkí rá. Sē āgō rī pi ùkú rī pi be, sēkí kòpi ní bātízīmū rá.

¹³ Sīmōnā ẹ̀'yì kpá rá, sēkí ĩri ní bātízīmū rá. Vūrā Pīlípū ní rizú ẹ̀cìzú rī agásī céré, Sīmōnā ri ẹ̀cì vú ní gé sī ĩndī, tā Pīlípū ní 'oó 'dī' 'bée sē ĩri ní āyāngará.

¹⁴ Yēsù vé 'bá áyúāyū Yērúsālémā gá 'dālé rī pi kâ yìj kīnī, 'bá Sāmāriyā gá rī pi ẹ̀'yìkí ú'dúkò Múngú vé rī gí, kòpi

* **7:56 7:56** 'Bá Mvā: Yēsù zì 'i 'Bá Mvā lūzú kīnī, 'i Kúrísítō 'i, 'i mālūngā rī rú mužú nyonyo. 'Í lā Dānyélé 7:13-14. † **7:57 7:57** 'Bá tā lì' 'bá 'dī' 'bée: 'Bá tā lì' 'bá 'dī' 'bée ọ̀zùkí ĩ bì cí, kòpi ọ̀sùkí kīnī Sětěfánō 'da Múngú ri. ‡ **7:58 7:58** Sāũlā: Sāũlā gō ícá 'bá Yēsù ā pámvú ùbūpi ni, gókí rú ni zìj Páũlū 'i. 'Í lā Ězì 13:9. * **8:5 8:5** Pīlípū: Pīlípū 'dīri adri Yēsù vé 'bá áyúāyū ni kuyé. ĩri 'bá ẹ̀zìrì ĩ ní ùpéé ngá awaá ọ̀wùzì rī pi ní rī vé āzi. 'Í lā Ězì 6:1-6.

pěki Pétěro pi Yūwānī be muḡ Sāmāriyā gá 'dālé.

15 Yēsū vé 'bá áyúāyū ĭri 'dī'bée ká caá, kōpi ní Múngú ri zizú 'bá drī Yēsū ri ě'yī'bá ú'dí rú rī pi ní, Índrī Uleterē rī ā ású rí kōpi bēsīnī,

16 ā'diātāsīyā Índrī Uleterē rī ícá drī ímú kōpi ású kuyé, sēki kōpi ní bātízīmū rī 'yéḡá Úpí Yēsū ā rú sī.

17 Pétěro pi Yūwānī be tīkí drī muḡ 'bá Yēsū ri ě'yī'bá gí rī pi drīgē sī ālu ālu céré, Índrī Uleterē rī ní 'bá 'dī'bée ású.

18 Sīmōnā kā ndreé 'bá áyúāyū Pétěro pi Yūwānī be, tīkí drī 'bá rī pi drīgē, Índrī Uleterē rī ású kōpi gí, Sīmōnā í'dú mūfēngā, lē ūkpō Múngú vé 'dīri jeé ānī.

19 ĭri ní 'yozú kīnī, “ĭmi sēki má ní ūkpō 'dīri ĭndī, á tī dō drī 'bá rī pi drīgē, Índrī Uleterē rī ā ású rí kpá kōpi bēnī.”

20 'Bo Pétěro ní újázú ĭri ní kīnī, “ĭ drā mívé mūfēngā rī be 'dīsī rá, ā'diātāsīyā 'í lē ūkpō Múngú vé rī jeé mūfēngā sī.

21 Mí ícá ězi Múngú vé nōri ālēé ngaá 'bá be trú ku, ā'diātāsīyā mí adri 'bá pīri ku Múngú ęndreḡi gē.

22 Lē mí újá ęsī ūnjīkānyā agásī rá, 'í zi Úpí ri, ĭri ícá mí trū yīkī ūnjí mí ní ūsūŭ 'dīri agásī rá.

23 Á nī rá, mí ęsī ūká ūká, mí túgērī ūnjīkānyā vé ni.”

24 Sīmōnā ní 'yozú kīnī, “ĭmi zīkí má ní Úpí ri, tā ĭmi ní átá 'dīri ā rú rí ma ūnjí ku!”

25 Pétěro pi Yūwānī be ká ú'dúkó Úpí vé rī ūlúú, kōpi ní ĭ újázú gōzú Yērūsālémā gá 'dālé ūzi, kōpi ká rī muḡ létī gē 'dīgē, kōpi ūlúki ú'dúkó múké rī muḡ gūrú kárakarā Sāmāriyā vé rī pi agásī.

Pīlípū pi vé tā Ětīyópīyāgú rī be rī

26 Úpí vé mālāyīkā ní 'yozú Pīlípū ní kīnī, “ĭ nga, 'i 'du létī muḡpi ándrelé rú, íngápi Yērūsālémā gá, ęlīpi āngū ā'wí cínýáfā rú rī agásī, muḡpi Gázā gá rī.”

27 Pīlípū ní koro ngazú muḡ. ĭri ní ūgalaku āmbúgú Ětīyópīyā vé ni ísú. Ágó rī 'bāḡá[†] rú, ĭrivé ězi rīi ngaá rī, ĭri ri ūkú drīkoma rú Ětīyópīyāzī ĭ ní zī Kāndásī rī vé ngá rī pi ūtē nī. Ágó 'dīri íbī íngá Múngú ri zīngará gá Yērūsālémā gá 'dāá,

28 ĭri ri mvií muḡ 'bētī, úri ívé ārābīyā ĭ ní rīi seése rī agá, ri búkū nēbī ĭsáyā ní sī rī lāá.

29 Índrī Uleterē rī ní 'yozú Pīlípū ní kīnī, “ĭ mu adrii ĭnyīḡā ārābīyā 'dāri ā gārā gá.”

30 Pīlípū ní njuzú cazú ārābīyā rī ā gārā gá 'dāá, yī ūgalaku rī ri búkū nēbī ĭsáyā ní sī rī lā. Pīlípū ní ágó rī zizú kīnī, “ĭ nī tā mí ní rīi lāá 'dīri vé ífífi rá?”

31 Ágó rī ní újázú Pīlípū ní kīnī, “Bá āzi ūlū dō má ní ífífi ni kuyé, ma ícá nī íngóni?” Ágó rī ní kuru Pīlípū ri ā'yīzú tuzú 'í vúgá ārābīyā agá 'dāá.

32 Tā ūgalaku rī ní rīi lāá Búkū Múngú vé rī agá rī ĭri 'dīni,

“ĭkí ĭri muḡ sū kābīlō ĭ ní lēé līlī rī tīni, újī kú kīri sū kābīlō mvá ĭ ní rīi 'bí ni rēé rī tīni, zī 'í tī átángá átázú kuyé.

33 Idekí ĭri, 'bá āzi ĭrivé tā līpi pīri ni 'dāáyo.

ĭri ícá anji tī ngóni,
'dīkí dō ĭri drāá vū drīgē nōgó gí?”

34 Ūgalaku rī ní Pīlípū ri zizú kīnī, “ĭ lū má ní, tā nēbī ní átá 'dīri, átá tā 'í rú'bá gá ni yā, dōku átá tā 'bá āzi rú'bá gá ni?”

35 Pīlípū í'dó vūrā ágó rī ní lāá Búkū Múngú vé rī agá 'dāá rī vé tā ūlúú ágó rī ní, ūlū ĭri ní ú'dúkó múké Yēsū vé rī.

36 Kōpi ká rī muḡ létī gē 'dīgē, kōpi cakí muḡ yī ísú, ūgalaku rī ní 'yozú Pīlípū ní kīnī, “ĭ ndre drī ká! Yīi nō! 'Í sē má ní bātízīmū ku ā'diātāsī?”

37 Pīlípū ní 'yozú ĭri ní kīnī, “Mí ě'yī dō ęsī be céré, ma ícá mí ní bātízīmū sē rá.”

[†] 8:27 8:27 *Bāḡá*: 'Bāḡá vé ífífi, 'bá ĭ ní ĭrivé rú'bá ágó vé rī ā fī unjeé gí ni. Kōpi ri ězi nga 'bāgú rī vé 'bētī āsámvú gé, ūkú 'bāgú rī vé rī pi āsámvú gé. 8:33 8:33 ĭsáyā 53:7-8 † 8:37 8:37 *Átángá* véřęsī 37 agá 'dīri, búkū Ězi vé ĭ ní sū Ĝīřkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sū búkū Ězi vé vúlé rī agá rá.

Ūgalaku rĩ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “Má ẹ'yĩ rá 'yozú kɪnĩ, Yẹsũ Kúrísítõ ri Mv́á Múngú vé nì.”‡

38 Ūgalaku rĩ ní 'yozú ívé 'bá ārāb́iyā ĩ ní rií seése rĩ j́ĩpi rĩ ní, ā uga ārāb́iyā rĩ ā tu pá. Kòpi ní ísízú Pílípũ be ĩrĩtrò, kòpi ní fizú m̀uzú ýĩ agá 'dāá, Pílípũ ní kúru ĩri ní b́atizĩmũ s̀ezú.

39 Kòpi ká ĩfúú ýĩ rĩ agásĩ āmvé nòó, koro Índrí Úpí vé rĩ ní Pílípũ ri j́izú 'd́ĩsĩ rá, ūgalaku rĩ gò ĩri ndree d́ĩ kuyé, ūgalaku rĩ ní kúru 'dezú m̀uzú āyĩkò be āmbúgú.

40 Vùdrĩ ni gé, Pílípũ nĩ áamá nóni 'í ca kùrú ĩ ní zĩ Āzótõsĩ agá gí. Pílípũ ri ẹcì m̀uzú kùrú rĩ pi agásĩ, ĩri ní cazú kùrú Sizeriyā vé rĩ gé, ri ù'dúkò múké Yẹsũ vé rĩ ùlũú m̀uzú 'bá rĩ pi ní kùrú 'dĩ'bée agásĩ céré.

9

Sáulā új́á ẹsĩ

(Ezî 22:6-16; 26:12-18)

1 Sáulā í'dó rií 'bá Úpí Yẹsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ē m̀i ĩngb́eé l̀ezú kòpi ú'dízú. ĩri ní 'dezú m̀uzú átálágú āmbúgú rĩ v́ugá.

2 Sáulā zì kòkòb́ĩ átálágú āmbúgú rĩ v́ugá kĩnĩ, ā sĩ kòkòb́ĩ s̀eé 'bá Jó Múngú ri Zìzú Dāmāséké gá 'dālé rĩ pi ní, 'í ịsú dō āgò dòku ũkú Yẹsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi 'dālé, 'í ịj́ rĩ kòpi ímú ũ'yĩ Yẹrúsálémā gá nòlé.

3 Sáulā ká caá ĩnyińá Dāmāséké gá 'dāá, ācì ní d́izú 'bù gé 'dāásĩ, ĩngb́erē āngũ gārā ni gé sĩ kùrũ.

4 ĩri ní ngazú í'dézú v́ugá. ĩri ní ù'dúkò yìzú, ù'dúkò rĩ kĩnĩ, “Sáulā, Sáulā. Ngá mí ní rizú ma ọc̀zú 'díní rĩ ā'di?”

5 Sáulā ní zìzú kĩnĩ, “Úpí, mi ā'di 'i?”

Ù'dúkò rĩ ní újázú kĩnĩ, “Ma Yẹsũ mí ní rií ọc̀zú rĩ 'i.

6 'Í nga m̀u kùrú agá 'dāá, 'í ca dō 'dāá gí, ĩ tã ĩ ní l̀eé m̀i 'o rĩ ùlũ mí ní rá.”

7 Āgò ri'bá m̀u'bá Sáulā be trú rĩ pi tukí pá 'dālé, kòpi zìkí ĩ tì tã 'yozú kuyé, ā'diātāsiyā kòpi yìkí 'yẹńá ù'dúkò riípi

átápi rĩ áyu, kòpi ndrekí 'bá átápi rĩ ā rù'bá kuyé.

8 Sáulā ní ngazú uru, ká l̀eé 'í m̀i zĩ ĩngũ ndrezú, m̀i ni ndre āngũ ku. Āgò m̀u'bá ĩri be rĩ pi ní drí ni ruzú, ĩri sezú m̀uzú Dāmāséké gá 'dālé.

9 Sáulā adri caá ù'dú na, m̀i ni ndre āngũ ku, nya ngá kuyé, dòku mvu ngá āzi kuyé.

10 Dāmāséké gá 'dāá, ágó āzi Yẹsũ ā pámvú ũbĩpi ni, rù ni Ānāńiyā 'i. Úpí Yẹsũ ní 'i i'dazú ĩri ní ĩndrĩl̀kí agá, ĩri ní Ānāńiyā ri zìzú kĩnĩ, “Ānāńiyā!”

Ānāńiyā ní ā'yízú kĩnĩ, “Úpí, ma nò.”

11 Úpí Yẹsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “'Í nga m̀u ágó rù be ĩ ní zĩ Yúdā rĩ vé āngá 'dāá, 'i 'dú létì rù be ĩ ní zĩ Pírì rĩ m̀uzú. Mí kádò caá 'dālé, mi ágó āzi ịsú rù ni Sáulā 'i, ágó rĩ íbì ímú Tārāsísā gálésĩ, ĩri ri Múngú ri zì.

12 Ágò rĩ ndre tã mívé rĩ ĩndrĩl̀kí agá, ndre ágó āzi rù be Ānāńiyā ri ímú 'í v́ugá nòó, tì drí 'í drígé, 'í m̀i ā zĩ rí 'i āngũ ndree.”

13 Ānāńiyā ní újázú kĩnĩ, “Úpí! 'Bá kárakará ũlũkí má ní tã ágó 'dĩri ní 'oó rĩ pi rá. Ágò 'dĩri 'o mívé 'bá mi ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ũnj́ Yẹrúsálémā gá 'dālé.

14 Atala atala rĩ pi drígé rĩ pi s̀ekí ĩri ní ũkpò ímúzú 'bá céré mi ĩnj́'bá rĩ pi uruzú.”

15 'Bo Úpí Yẹsũ ní 'yozú Ānāńiyā ní kĩnĩ, “'Í m̀u! Ágò 'dāri, má ĩpē ĩri, ā m̀u rí mávé tã ùlũú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní, 'bāgú rĩ pi ní, āzini 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní.*

16 Ma ímú lū ĩri ní 'yozú kɪnĩ, ĩri ímú ĩzāngā nya m̀ā tã sĩ ambamba.”

17 Ānāńiyā ní kúru m̀uzú jó Sáulā ní adrízú rĩ ịsúzú, ĩri ní fizú m̀uzú jó agá 'dālé. ĩri ní drí tìzú Sáulā drígé, ĩri ní 'yozú kɪnĩ, “Sáulā, Úpí Yẹsũ 'i i'daápi mí ẹndrẹtì gé létì gé 'dālé lókí mí ní rizú ímúzú rĩ gé rĩ, ĩpē ma ímú mí v́ugá nòlé, m̀i m̀i ā ndre rí āngũ, āzini Índrí Uleteré rĩ ā ású rí mi bēnĩ.”

18 Koro ngá āzi sụ ị'bí ã kókó'bō tịni ni pi ní ịfūzú u'dezú Sáulā mị gé sī. Ịri ē mị ní kúru 'i zịzú. Ịri ní ngazú uru, Ānānyā ní ịri ní bātízīmū sēzú.

19 Kā muụ adrii vudrị ni gé, ị ní ịri ní ịnyá sēzú nyazú, rụ'ba ní gō adrii ũkpō be.

Sáulā sē tị Dāmāsékē gá

Sáulā pi adriki Yēsū vé 'bá ịri ã pámvú ũbī'ba rī pi be Dāmāsékē gá 'dālē ú'dụ be kárakará.

20 Koro Sáulā í'dó rií tị sēe muzú Jó Múngú ri Zizú rī pi agásí kīnī, Yēsū ri Mvā Múngú vé ni.

21 'Bá céré ri'ba tị ịri ní sēe rī yī'ba rī pi āyāki tā 'dīri sī āyāyā. Kōpi kīnī, “Ágó 'dīri adri nyo ándúrú riipi 'bá Yēsū ã pámvú ũbī'ba rī pi ọcụupi Yērúsālémā gá 'dālē rī 'i kuyé? 'Bá nīkí áamá rá, ágó 'dīri ímú nōgó 'bá rī pi uru, 'i jì rí kōpi muụ atala atala rī pi drīgē rī pi ẹndrētị gé Yērúsālémā gá 'dālē bēnī.”

22 Tị Sáulā ní sēe rī ũkpō ni ambamba, sē Yāhūdī Dāmāsékē gá 'dālē rī pi ní āyāngará, tā ịri ní ímbá 'yoó kīnī Yēsū ri Kúrísítō 'i rī sī.

23 Kā muụ adrii ú'dụ kárakará ã vudrị gé, Yāhūdī rī pi rikí létị ndāá lēzú ịri 'dizú drāzú 'dīisī rá.

24 'Bo ũlūkí Sáulā ní tā ị ní rizú létị ndāzú ịri 'dizú 'dīri rá. Kōpi rikí ịri tēe kūrú rī vé kēētílē gá 'dāá, ụtúná pi ịnịná be, ị 'dikí rí ịri drāá 'dīisī rá.

25 Kúru 'bá Sáulā ã pámvú ũbī'ba rī pi ã uruko ní Sáulā ri suzú áráká āmbúgu ni agá, kōpi ní ịri ísúzu kání rī drīgē sī vūgá nōó.

Sáulā ri Yērúsālémā gá

26 Sáulā kā muụ caá Yērúsālémā gá 'dāá, lē kōdō fíí 'bá Yēsū ã pámvú ũbī'ba rī pi āsámvú gé, 'bo kōpi 'okí céré ịri sī ụrī sī. Kōpi ụsūkí kīnī Sáulā ri ị mị ũ'ba ã 'yokí rí kīnī, 'í újá ẹsị Yēsū ri ẹ'yīzú gí.

27 Kúru Bārúnábā ní Sáulā ri jizú muzú Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi vúgá 'dāá, ịri ní tā Sáulā ní Úpí ri ndrezú létị gé 'dāá, āzini tā Úpí ní átá Sáulā ní rī ũlūzú kōpi ní.

Bārúnábā kīnī, Sáulā kā adrii Dāmāsékē gá 'dāá, sē tị Yēsū ã rú sī ụrī ákó.

28 Sáulā ri ẹcị muzú Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be trụ Yērúsālémā agásí, 'bá āzi gā ịri kuyé, ri tị sēe muzú ụrī ákó Úpí Yēsū ã rú sī.

29 Sáulā pi rikí āgátá gāá Yāhūdī uruko átá'ba Gīrīkī tị sī rī pi be, 'bo kōpi lēkí létị ndāá ịri 'dizú.

30 'Bá Yēsū ri ẹ'yī'ba gí rī pi ká tā 'dīri yī, kōpi jíkí ịri muzú kūrú Sizeriyā vé rī gé, pēkí ịri muzú Tārāsísā gá kūrú ị ní ịri tizú rī gé.

31 Kúru 'bá kánísā vé adri'bée āngū Yūdáyā vé rī agá, āngū Gālíláyā vé rī agá, āzini āngū Sāmāriyā vé rī agá rī pi gōkí adrii tā be kírí. Kōpi mbakí ícá ũkpó ũkpó ịvé ẹ'yīngará agá. 'Bá rī pi vé kālāfe gō vaá muzú drīgélē ũkpō Índrī Uleterē rī vé rī sī.

Pétēró idrī Āyīnéyā pi Dōrúkā be

32 Pétēró kā rií ẹcị muzú āngū rī pi agásí, ịri ní muzú 'bá Yēsū ri ẹ'yī'ba gí rī pi ndrezú kūrú Lídā vé rī gé 'dāá.

33 Ịsú ágó āzi 'dāá rú ni Āyīnéyā 'i. Ágó 'dīri drā nyi pá ni pi kú 'bēlē'bēle, la gbóló drīgē caá ílī ārō.

34 Pétēró ní 'yozú Āyīnéyā ní kīnī, “Yēsū Kúrísítō idrī mī gí. 'Í nga uru, 'í tra mívé pōrōsī.” Koro Āyīnéyā ní ngazú uru sī.

35 'Bá kárakará adri'ba Lídā gá rī pi Sārónī gé rī pi be, kōpi ká ndree Āyīnéyā ri ẹcị tu rá, kōpi újákí ẹsị Úpí Yēsū ri ẹ'yīzú rá.

36 Ūkú āzi Yópā gá 'dāá rú ni Tābítā 'i, ịri 'bá Yēsū ri ẹ'yīpi gí ni. (Rú Tābítā 'dīri Gīrīkī tị sī ị zị Dōrúkā. Rú Dōrúkā 'dīri vé ífífi nyámata.) Ịri ri tā múké 'o 'bá rī pi ē ịzā kozú.

37 Lókí 'dāri gé, drā ru ũkú rī, ịri ní drāzú, ị ní ịrivé āvū ũjizú jizú muzú 'bāzú jó ị ní sī ị áco urugégé 'dāá ni agá.

38 Lídā ri ịnyináná Yópā be, 'bá Yēsū ã pámvú ũbī'ba rī pi ká yī kīnī Pétēró ri Lídā gá 'dāá'dā, kōpi pēkí āgō ịrī muụ ịri māá kīnī, “Pétēró, mí ímú mbēlē!”

39 Pétêró ní 'dezú mužú kôpi be trú. Pétêró kã caá, kôpi jíkí ìri mužú jó ì ní sù ãco urugégé 'dãá rĩ agá, ùkú oẁuzi kárakará ímúkí áá ngoó Pétêró ã gārã gá. Kôpi rikí áá rĩ ngoó, rúkí bõngó Dõrúkã ní ící awaá ì ní rĩ pi ì drìgé.

40 'Bo Pétêró ní 'yozú kôpi ã fúkí jó rĩ agásí céré ãmvé. Ìri ní kùmúci ùtìzú vùgá Múngú ri zizú. Pétêró ní 'i újázú ãngú ndrezú ãvũ rĩ vùgálé rú, ìri ní 'yozú kìnĩ, "Tãbitã, mí íngá uru." Tãbitã ní 'i mì zizú. Kã Pétêró ri ndreé, ìri ní íngázú úrízú uru sĩ.

41 Pétêró ní 'i drì suzú ìri ruzú ingazú uru. Ìri ní oẁuzi rĩ pi zizú ímúzú 'bá Yésù ri è'yì 'bá gí rĩ pi be, ìri ní 'dazú kôpi ní kìnĩ, Tãbitã ri ídri rú.

42 Tã Tãbitã vé 'i ngaápi 'dìri ayi mužú kùrú Yópã vé rĩ agásí céré. Tã 'dìri sē 'bá kárakará újákí èsì Úpí Yésù ri è'yìzú rá.

43 Pétêró adri Yópã gá 'dãá lókí be ãco. Kôpi rikí adrií Sìmónã lã'bu nyiipi rĩ be trú.

10

Pétêró pi vé tã Kõrõnõlìyõ be rĩ

1 Ágó ãzi rú ni Kõrõnõlìyõ 'i, ágó rĩ ri adrií kùrú Sizeriyã vé rĩ agá. Ìri ùgalaku ãngáráwá* ì ní zì ngúlúmũ Ítálìyã rĩ pi vé ni.

2 Ágó rĩ ívé 'bá 'bètì ãsámvú gé rĩ pi be,† kôpi 'bákí ívé èsì céré Múngú drìgé, ìnjìkí Múngú ri ambamba, ágó rĩ ri ngá sē 'bá ngá ãkó rĩ pi ní èsì be céré, ri Múngú ri zì ù'dù be céré.

3 Ù'dù ãlu, ùtù rĩ kã mužú caá sã na ùndrèná vé rĩ gé, Kõrõnõlìyõ ní ìndrìlìkí ndrezú. Ndre málâyíkã ri ímú Múngú vùgálésì, málâyíkã rĩ zì Kõrõnõlìyõ ri rú sĩ kìnĩ, "Kõrõnõlìyõ!"

4 Kõrõnõlìyõ 'bã mì rizú málâyíkã rĩ ndrezú, ùrì fù ìri ambamba. Ìri ní málâyíkã rĩ zizú kìnĩ, "Ámbúgú mávé rĩ, 'í lã má ní tã ngóni ni lúú?"

Málâyíkã rĩ ní újázú ìri ní kìnĩ, "Múngú ri ãyìkõ sĩ mí ní 'i zì rĩ sĩ, ãzini fèfè mí ní sē 'bá ngá ãkó rĩ pi ní èsì be céré rĩ sĩ.

5 Lẽ mì pē ãgõ urukõ ú'díkìrìná nõgõ mužú Yópã gá 'dãá, kôpi ã mukí ágó rú be ì ní zì Sìmónã Pétêró ri ìjì.

6 Ágó rĩ ímú ùmú rú, ìri ri adri Sìmónã riipi lã'bu nyiipi rĩ vé ãngá. Sìmónã vé jó ìnyináná yì tafu rĩ ã gārã gá."

7 Málâyíkã átápi ìri be rĩ kã 'deé mužú gí, koro Kõrõnõlìyõ ní ívé átí'bá ìrì ni pi zizú ívé ãngáráwá ãzi ãlu Múngú ri ìnjìpi ìnjìni be.

8 Ìri ní tã 'i nga'ba rĩ pi ùlüzú kôpi ní, ìri ní kùru kôpi pèzú mužú Yópã gá 'dãá.

9 Kã mužú caá drù 'dìni, ùtù mgbímgbi gé 'dìgé, átí'bá Kõrõnõlìyõ ní pèé mužú 'dì'bée kã caá ìnyináná kùrú Yópã vé rĩ gé 'dãá, Pétêró nga tujú mužú Múngú ri zì jó ì ní sù drì be kpãkpã rĩ agá uru 'dãá.

10 Èbìrì fù ìri káyì, lã kòdò ngá nyaá, kã drì rì ínyá rĩ á'dí, ìri ní 'dezú ù'dù gé, ìri ní ìndrìlìkí ndrezú.

11 Kã rì ù'dù rĩ koó, ndre 'bù zì 'i kù mgbõ, ngá ãzi èpìgùgù sù bõngó lãrá rú ni tìni, ùpìlé be sù, rikí ìri ísú ímúzú vùgá nõõ.

12 Ngá sùpi bõngó tìni rĩ agá 'dãá, ndre ãnyãpá õsùkã be ãndiãndí pá be sù rĩ pi, ã'á ècì 'bá bēdrì sĩ rĩ pi be, ãrìná rĩ pi be.

13 Kùru Pétêró ní ù'dúkò yizú, ù'dúkò rĩ kìnĩ, "Pétêró, 'i nga uru, mí uru ãnyãpá 'dì'bée ù'dì, 'i nya kôpi nyanya."

14 Pétêró ní 'yozú kìnĩ, "Úpí, má ícò tã 'dìri 'oó ku. Á nya drì ãnyãpá ãzãvũ rú † 'dì'bée ãlunãni kuyé."

15 Pétêró ní gõzú ù'dúkò rĩ yizú dđì, ù'dúkò rĩ kìnĩ, "Ngá Múngú ní údé uletere 'dì'bée, lã mì 'yo kôpi ãzãvũ rú 'dìni ku."

16 Tã 'dìri nga 'i caá vú sĩ na, vùdrì ni gé, koro ì ní bõngó lãrá rú 'dìri sezú gõzú 'bù gé 'dãá.

17 Pétêró ã drì ábã céré céré, ri ùsùú, ìndrìlìkí 'dìri vé ífìfì ã'di? Kùru ãgõ Kõrõnõlìyõ ní pèé rĩ pi ní cazú Sìmónã

* **10:1 10:1** Ùgalaku ãngáráwá rĩ pi vé rĩ: Ìri ãngáráwá mūdūrũlũ ãlu rĩ pi ã drì koopi ni. † **10:2 10:2** Ágó rĩ ívé 'bá 'bètì ãsámvú gé rĩ pi be: Kõrõnõlìyõ pi 'bá ívé 'bètì ãsámvú gé rĩ pi be, kôpi adriki Yãhùdđì ku. 'Í lã Ezi 11:1-3. ‡ **10:14 10:14** ãnyãgã ãzãvũ rú rĩ: Tãimbì Mósè vé rĩ ã'yì 'yozú kìnĩ, ã nyakí ãnyãpá urukõ ì ní 'yoó kìnĩ, kôpi ãzãvũ rú 'dì'bée ku. 'Í lã Lẹvìtìkã 11:1-32.

vé jó ʒsúzu. Kôpi áwíki pá tuú kání rĩ vé kĕtĩlé gá.

18 Kôpi zĩkĩ nĩzú ámázú dō Sĩmónā Pétĕró ri adri 'dāgá.

19 Pétĕró kã rĩ ʒndrĩlĩkĩ 'í ní ndree 'dĩri vé tã ũsũú, ʒndrĩ Uleterē rĩ ní 'yozú ʒri ní kĩnĩ, “Sĩmónā, āgō urukō 'bée na, kôpi ri mi ndā.

20 'Í nga uru, 'í sĩ muzú vũgá 'dāá. 'Í 'de muzú kôpi be trũ, lĕ mĩ ũsũ ku, má ʒpĕ kôpi ʒmúzu nĩ.”

21 Pétĕró ní kúru sızú muzú vũgá 'dāá, ʒri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “Bá ʒmi ní rĩ ndāá rĩ, ʒri ma 'i. Tã ʒmi ní ma ndāzú rĩ ā'di?”

22 Kôpi ní újázú ʒri ní kĩnĩ, “Kōrōnōlĩyō ʒ ní 'bāá āngáráwá Rómā vé rĩ pi drĩgē drĩkoma rú rĩ ʒpĕ 'bā ʒmúzu nĩ. ʒri 'bá tã 'oópi pĩri ni, ʒnjĩ Múngú ri ʒnjĩnjĩ, Yāhūdĩ rĩ pi cérē ʒnjĩkĩ ʒri ʒnjĩnjĩ. Mālāyĩkā uleterē Múngú vé rĩ 'yo ʒri ní kĩnĩ, mĩ mu ʒvé āngá 'dāá, mĩ mu 'í ní ú'dúkō múké Múngú vé rĩ ũlũú, 'í yĩ rĩ.”

23 Pétĕró ní kúru 'yozú āgō 'dĩ'bée ní kĩnĩ, kôpi ā lakĩ lala.

Pétĕró pi 'dekĩ muú Kōrōnōlĩyō vũgá

Kã muú adrií drũ 'dĩni, Pétĕró pi ní 'dezú muzú 'bá 'dĩ'bée be trũ, āzini 'bá urukō Yĕsũ ri ẽ'yĩ 'bá gĩ Yópā gá 'dālĕ rĩ pi be.

24 Kã muú adrií drũ 'dĩni, kôpi ní cazú kũrũ Sĩzĕrĩyā vé rĩ gé, vũrā Kōrōnōlĩyō ní rizú kôpi ũtĕzú rĩ gé 'dāá, Kōrōnōlĩyō zĩ ʒvé mārítē rĩ pi ʒvé ũndĩ rĩ pi be cérē ʒmú Pétĕró ri ũtĕé.

25 Pétĕró kã fií caá Kōrōnōlĩyō vé āngá 'bĕtĩ 'dāá, Kōrōnōlĩyō ní kũmũci ũtĩzú Pétĕró ri ʒnjĩzú.

26 'Bo Pétĕró ní ʒri ruzú ingazú 'yozú ʒri ní kĩnĩ, “'Í nga uru. Ma nōri 'bá áda sũ mí tĩni.”

27 Pétĕró ní rizú átázú ʒri be, kôpi ní 'dezú fizú muzú jó agá 'dāá, vũrā 'bá kárakarā rĩ pi ní ʒmúzu rĩ gé.

28 Pétĕró ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “ʒmi nĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, 'bávĕ tãimbĩ Yāhūdĩ vé rĩ ā'yĩ ku Yāhūdĩgú ní 'i ʒmúzu adrizú 'bá

adri 'bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi be trũ, dōku tãimbĩ ā'yĩ ku ʒri ní muzú kôpi vũgá. 'Bo Múngú lũ má ní kĩnĩ, lĕ mā 'yo 'yozú kĩnĩ 'bá rĩ pi urukō adrikĩ pĩri ku 'dĩni ku, dōku 'bá rĩ pi urukō āzāvũ rú 'dĩni ku.

29 Mĩ kã 'bá rĩ pi pĕé muú má vũgá sĩ, sē má ní ʒmúzu mbĕlĕnjā ānĩ. Nóni ʒmi lũkĩ má ní, ʒmi zĩkĩ ma ʒmú ā'di 'oó?”

30 Kōrōnōlĩyō ní újázú ʒri ní kĩnĩ, “'U'dú sũ, á ri Múngú ri zĩjĩ mávĕ jó agá 'dāá sã nōri tĩni rĩ gé, sã na ũndrĕnjā vé rĩ gé. Koro ágó āzi bōngó be ʒvesírĩlĩ ní ní ʒfũzú ʒmúzu pá tuzú má ẽndrĕtĩ gé.

31 ʒri ní 'yozú má ní kĩnĩ, 'Kōrōnōlĩyō, Múngú yĩ mívĕ zĩngárá mí ní rizú 'i zĩzú rĩ gĩ, āzini fĕfĕ mí ní rĩ sĕé 'bá ngá ākó rĩ pi ní rĩ vé tã ca 'í vũgá 'dāá gĩ.

32 Lĕ mĩ pĕ āgō urukō muú Yópā gá ágó ʒ ní zĩjĩ Sĩmónā Pétĕró rĩ bĩ. ʒri ri adri ágó āzi ʒ ní zĩjĩ Sĩmónā rĩpi lã'bu nyĩpi rĩ vé āngá. Sĩmónā vé jó ʒnyĩnjānjā yĩ tafu rĩ ā gārā gá.

33 Má ní 'bá pĕzú muzú mbĕlĕnjā mí vũgá sĩ mi bĩzú ʒjĩzú ānĩ, mí ʒcá múké. 'Bā Múngú ẽndrĕtĩ gé nō, 'bā ri ú'dúkō múké Úpĩ ní lũú mí ní rĩ tē yĩ mí tĩ gé.”

34 Kúru Pétĕró ní 'dózú átázú kĩnĩ, “Ádarú á nĩ ámá rá 'yozú kĩnĩ, Múngú ẽndrĕtĩ gé, 'bá rĩ pi cérē trōtrō.

35 Múngú ā'yĩ 'bá 'i ru 'bá rĩ pi, āzini 'bá tã 'o' 'bá pĩri rĩ pi āngũ rĩ pi agásĩ cérē.

36 ʒmi yĩkĩ ú'dúkō múké Múngú vé ʒ ní ũlũú 'bá ʒsĕrĕlĕ vé rĩ pi ní rĩ gĩ kĩnĩ, Múngú ri ʒmi ní tãkĩri sē Yĕsũ Kúrĩsītō ā rũ sĩ, ʒri Úpĩ 'bá rĩ pi vé ni cérē.

37 ʒmi nĩkĩ tã 'i 'oópi āngũ Yũdáyā vé rĩ agá rĩ pi rá, tã rĩ 'í'dó 'i ngáá Gālĩláyā gá, lókĩ Yũwánĩ ní tã bātĩzimũ vé rĩ ũlũzú rĩ ā vũdrĩ gé.

38 ʒmi nĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, Múngú sē ʒndrĩ Uleterē rĩ ású Yĕsũ Nāzĕrĕtāgú rĩ, āzini sē ʒri ní ũkpō, ẽcĩ āngũ rĩ pi agásĩ tã múké 'oó 'bá rĩ pi ní, āzini ʒdri 'bá ādrókoŠ ní ẽrĩ 'bá ʒvé ni rú rĩ pi rá, ā'diātāsĩyā Múngú ri ʒri be trũ.

Š 10:38 10:38 *Ādróko*: Ādróko vé rũ Sātānā 'i, ʒri āmbúgú ʒndrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgē, gā tã Múngú vé ri 'dugá ngagá sĩ 'bũ gé 'dālĕ. Múngú ʒdró ādróko ri ʒndrĩ ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dāásĩ nĩ. 'Í lã l'dangárá 12:7-9.

39 “Bá Yēsũ vé 'bá áyúāyũ nō'bée, 'bá ndrekí tã Yēsũ ní 'oó kárakarã āngũ Yāhūdī rĩ pi vé rĩ agá, āzini kũrũ Yērūsālēmã vé rĩ agá rĩ rá. Kòpi 'dìkí Yēsũ ri drãã pẹti alambaku sígè,

40 'bo ú'dú na ni gé, Múngú inga ìri gōó ìdri rú drāngárã gálésĩ rá, āzini Múngú ì'da kpá ìri sēé ndreé 'bá rĩ pi ní rá.

41 'Bá rĩ pi céré ngakí ìri ndreé kuyé, 'yénã 'bá ndrekí ìri nĩ, 'bá rikí ngá nyaá, āzini ngá mvuũ ìri be trũ lókí ìri ní íngázú drāngárã gálésĩla gí rĩ ã vùdrĩ gé. Múngú ìpè 'bã nĩ, 'bã ùlũkí rí ìrivé tã 'bã ọ̀rũkọ nĩ.

42 Múngú sē 'bã ní tãimbĩ kĩnĩ, lē 'bã ùlũkí 'bã rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, Múngú ìpè Yēsũ ri ímũ 'bã ìdri rú rĩ pi vé tã lĩ 'bã ùdrã 'bã gí rĩ pi be.

43 Nẹbĩ rĩ pi céré átákí kĩnĩ, 'bã Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bã gí rĩ pi, ì ímũ kòpi trũ ìvé ùnjĩkãnyã agásĩ rá ìrivé rú sĩ.”

44 Pétěró kã rií átã, Índrĩ Uletererĩ ní ímũzú 'bã rĩ 'bã ú'dúkọ rĩ yĩ 'bã rĩ pi ásúzá céré.

45 Yāhūdī Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bã gí ì ní kòpi ã ágélé ẹ tì ùlĩ gí, ímũ 'bã Pétěró be trũ rĩ pi āyākí tã Índrĩ Uletererĩ ní 'bã adri 'bã Yāhūdī rú ku rĩ pi ású ìndĩ rĩ sĩ rá.

46 Kòpi yĩkí 'bã adri 'bã Yāhūdī rú ku 'dĩ'bée ri átã tì āndiāndĩ ni pĩ sĩ, āzini kòpi ri Múngú ri íngú.

Pétěró ní kúru 'yozú kĩnĩ,

47 “Bã adri 'bã Yāhūdī rú ku 'dĩ'bée, Índrĩ Uletererĩ ású kòpi gí, sũ ìri ní 'bã ású rĩ tĩnĩ, á nĩ rá bātízĩmũ ì ní lēé sēé kòpi ní rĩ, 'bã āzi ícọ ugaá ku!”

48 Kúru Pétěró ní tãimbĩ sēzú kĩnĩ, ã sēkí kòpi ní bātízĩmũ Yēsũ Kúrísítō vé rú sĩ. Vùdrĩ ni gé, kòpi ní Pétěró ri mǎzú, lē ã adri ì be cazú ú'dú āzi gé.

11

Pétěró ùlũ ìvé ẹzi ã tã

1 Yēsũ vé 'bã áyúāyũ rĩ pi 'bã Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bã gí Yũdáyã gá rĩ pi be yĩkí kĩnĩ, 'bã adri 'bã Yāhūdī rú ku rĩ pi ẹ'yĩkí ú'dúkọ Múngú vé rĩ gí.

2 Kúru Pétěró kã caá Yērūsālēmã gá 'dǎlé, Yāhūdī ẹ'yĩ 'bã gí ì ní kòpi ágélé ẹ tì ùlĩ gí rĩ pi í'dókí Pétěró ri ideé.

3 Kòpi kĩnĩ, “Ngá mí ní mǎzú nga nyazú 'bã ì ní kòpi ã ágélé ẹ tì ùlĩ kuyé rĩ pi be trũ rĩ ã'di?”

4 Pétěró ní í'dózú tã 'i ngaápi rĩ ùlũzú kòpi ní céré, ku ãlu ni kuyé,

5 kĩnĩ, “Ú'dú ãlu, má kã rií Múngú ri zĩ kũrũ Yópã vé rĩ gé 'dǎá, á 'de rií ú'dú koó, koro má ní ìndrĩlĩkĩ ndrezú. Ìndrĩlĩkĩ rĩ agá 'dǎá, á ndre ngá āzi āmbúgú ri ísĩ ímũzú 'bũ gé 'dǎásĩ vũgá nōó, sũ bōngó lǎrá rú ùpílé be sũ rĩ tĩnĩ, ímũ pĩrĩ má vũgá.

6 Má kã bōngó rĩ ã 'a ndreé, á ndre ānyāpá pá be sũ vũ drĩgè nōgó rĩ pi, nyālāgã ásé agá rĩ pi, ngá ẹcĩ 'bã bēdrĩ sĩ rĩ pi, āzini ārĩnã rĩ pi.

7 Má ní kúru ú'dúkọ yizú, ú'dúkọ ri 'yo má ní kĩnĩ, 'Pétěró, 'í nga ọ̀rũ, mí ú'dĩ ānyāpá 'dĩ'bée, 'í nya kòpi nyanya.’

8 “Má ní újázú ìri ní, má kĩnĩ, ‘Ádarú Úpí, á nya drĩ ngá āzāvũ rú ì ní nyaá ku 'dĩ'bée kuyé.’

9 “Ú'dúkọ rĩ ní gōzú átázú má ní 'bũ gé 'dǎásĩ dī kĩnĩ, ‘Lē mí zĩ ngá āzi 'yozú kĩnĩ āzāvũ rú 'dĩni ku. Múngú údé kòpi uletererĩ.’

10 Tã 'dĩri nga 'i caá vú be na. Vùdrĩ ni gé, ì ní bōngó lǎrá rú 'dĩri sezú mǎzú 'bũ gé 'dǎá.

11 “Koro 'bã na ì ní ìpèé íngázú kũrũ Sizerĩyã vé rĩ gélésĩ rĩ pi ní ícázú pá tuzú jó má ní adrizú rĩ tì gé.

12 Índrĩ Uletererĩ ní lüzú má ní kĩnĩ, má 'de mǎzú kòpi be trũ. Lē má ọ̀sũ 'yozú kĩnĩ, 'bã 'dĩ'bée adrikí Yāhūdī ku 'dĩni ku. 'Bã áziyã Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bã gí 'dĩ'bée mũkí má be trũ ãlu, 'bã ní fizú Kōrōnōlĩyō vé jó agá 'dǎá.

13 Kōrōnōlĩyō ní tã mǎlāyĩkã ní ìndrezú 'í ẹndrẹti gé ívé jó agá rĩ ùlũzú 'bã ní kĩnĩ, mǎlāyĩkã rĩ 'yo 'í ní kĩnĩ, ‘Í pè 'bã ọ̀rũkọ mǎy Yópã gá Sĩmōnã Pétěró vũgá 'dǎá.

14 Pétěró ẹ ímũ rí ú'dúkọ múké rĩ ùlũú mí ní, āzini 'bã mívé jó āsámvú gé rĩ pi ní, ìmi ísúkí rí pangará.’

15 “Má kã í'dó ú'dúkó múké rĩ ũlũú, koro Índrí Uletere rĩ ní ísízú kôpi ásúzá, sũ ándúru íri ní 'bã ású rĩ tĩnĩ.

16 Kúru má ní tã Úpí ní 'yoó kínĩ 'Yũwánĩ sē Bătízĩmũ rĩ yĩĩ sĩ, 'bo ĩ ímũ ĩmi ní bătízĩmũ rĩ sē Índrí Uletere rĩ sĩ' 'dãri ígázú.

17 Múngú sē dō Índrí Uletere rĩ 'bã adri'bã Yãhũđĩ rú ku rĩ pi ní rá sũ ĩri ní sēé 'bã ní lókí 'bã ní Úpí Yēsũ Kúrísitō ri ě'yĩĩ rĩ gé rĩ tĩnĩ pírĩ, ma ã'di 'i ícōpi ágátá gãápi tã Múngú vé rĩ sĩ?”

18 Kôpi kã tã Pétēró ní átá 'dĩri yĩĩ, kôpi gōkĩ ágátá gãá kuyé, kôpi í'dókí Múngú ri íngú. Kôpi ní 'yozú kínĩ, “'Bã ndrekí nóni Múngú sē drĩlé múké 'bã adri'bã Yãhũđĩ rú ku rĩ pi ní éšĩ újázú ĩvé ũnjĩkãnyã agásĩ gĩ, kôpi ě ísúkĩ rĩ ídri 'dãni'dãni rĩ ãní.”

'Bã kãnisã vé Ānĩtĩyókã gá rĩ pi

19 Kã Sētēfãno ri 'dĩĩ drãá gĩ, 'bã Úpí ri ě'yĩ' 'bã gĩ rĩ pi írékĩ ĩ muų caá ãngũ Fõnisĩyã vé rĩ agá, ãngũ Sáyĩpũrãsĩ vé rĩ agá, ãzini kũrũ Ānĩtĩyókã vé rĩ agá, ã'diãtãsiyã ĩ ní kôpi õcũú rĩ sĩ. Kôpi rikĩ ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlũú muųú, kôpi ũlũkĩ 'yēņã 'bã Yãhũđĩ vé rĩ pi ní.

20 'Bo 'bã Yēsũ ri ě'yĩ' 'bã gĩ rĩ pi ã urũkõ íbíkĩ íngá Sáyĩpũrãsĩ gé, ãzini Kũrénē gá, agakĩ caá Ānĩtĩyókã gá, Kôpi rikĩ ú'dúkó múké Úpí Yēsũ vé rĩ ã tã ũlũú muųú 'bã adri'bã Yãhũđĩ rú ku rĩ pi ní.

21 Ūkpõ Múngú ní sēé kôpi ní rĩ sĩ, 'bã kárakarã adri'bã Yãhũđĩ rú ku rĩ pi újákĩ éšĩ Úpí Yēsũ ri ě'yĩzú rá.

22 'Bã kãnisã vé Yērũsãlémã gá rĩ pi kã tã 'i ngaápi 'dĩri yĩĩ, kôpi pēkĩ Bãrũnãbã ri muų Ānĩtĩyókã gá.

23 Bãrũnãbã kã caá éšĩ múké Múngú ní 'bãã 'bã rĩ pi ní rĩ ndreé 'i mĩ sĩ, ãyĩkõ fu

ĩri ambamba, ãní ímbã kôpi kĩnĩ, kôpi ã 'bãkĩ tã Úpí Yēsũ vé rĩ kú ĩ éšĩ agá tĩtĩ.

24 Bãrũnãbã ri 'bã múké, ěpĩ Índrí Uletere rĩ sĩ, ãzini ĩri 'bã ě'yĩĩpi gĩ ni, ãní sē 'bã kárakarã ě'yĩkĩ Úpí ri rá.

25 Bãrũnãbã ní ngazú muųú Tãrãsisã gá, muų Sãũlã ri ndãã.

26 Bãrũnãbã kã Sãũlã ri ísú, ĩri ní Sãũlã ri íjízú Ānĩtĩyókã gá. Kôpi áwíkĩ riĩ adriĩ 'bã kãnisã vé rĩ pi be ílí ãlu. Bãrũnãbã pi Sãũlã be ímbãkĩ 'bã kárakarã. Í'dókĩ 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi zĩĩ Kũrĩsĩtĩyãní* Ānĩtĩyókã gá 'dãã.

27 Lókĩ 'dãri gé, nēbĩ urũkõ' bée íbíkĩ íngá Yērũsãlémã gá, ícákĩ Ānĩtĩyókã gá.

28 Nēbĩ rĩ pi vé ãzi rú ni Āgãbũ 'i. Índrí Uletere rĩ vé ũkpõ sĩ, ĩri ní ngazú urũ sĩ, ĩri ní 'yozú kínĩ, ěbĩrĩ ri ímũ 'de ũnjĩ ũnjĩ ãngũ Rómã vé rĩ agãsi céré. (Tã 'dĩri nga 'i lókĩ Kãlãwũdíyõ 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ní mãlũngã ruųú rĩ gé.)

29 'Bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bã Ānĩtĩyókã gá rĩ pi ũsũkĩ ĩ éšĩ agá 'dãã kínĩ, 'bã ãlu ãlu ě í'dú ngã sēé 'bã Yēsũ ri ě'yĩ' 'bã gĩ Yũdáyã gá rĩ pi ní, kôpi ě ízã kozú, ĩri ní ísú rĩ vú sĩ.

30 Kôpi í'dúkĩ fēfē ĩ ní soó rĩ sēé Bãrũnãbã pi drĩgé Sãũlã be, kôpi jikĩ muųú sēé 'bã drĩkoma rú Yērũsãlémã gá 'dãlé rĩ pi drĩgé.

12

'Bãgú Ēródē õcũ 'bã kãnisã vé rĩ pi

1 Lókĩ 'dãri gé, 'bãgú Ēródē* urũ 'bã kãnisã vé rĩ pi ã urũkõ sēé riĩ õcũú.

2 'Bãgú rĩ pē ãngãráwã muųú Yõkõbũ Yũwánĩ ědrĩpĩ ě drĩ lĩĩ ĩlĩ ãco sĩ.

3 Ēródē kã ndreé tã 'i ní 'oó 'dĩri sē Yãhũđĩ ambugu rĩ pi ní ãyĩkõ, gõ kpã ãngãráwã rĩ pi pēé muųú Pétēró ri ruųú. Tã

* 11:26 11:26 Kũrĩsĩtĩyãní: 'Bã 'dĩ' bée ě'yĩkĩ rá 'yozú kínĩ, Yēsũ ri Kúrísitõ, pa ĩ nĩ. Zĩkĩ kôpi Kũrĩsĩtĩyãní, ã'diãtãsiyã kôpi ri Yēsũ Kúrísitõ ã pámvú ũbĩ. * 12:1 12:1 Bãgú Ēródē: 'Bãgú ĩ ní zĩĩ Ēródē Āgĩrĩpã rĩ, ĩri Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvã vé mvã. 'Í lã Ěž 12:1-13:1. Sã ĩ ní Yēsũ ri tĩzú rĩ gé, Ēródē Āmbúgú 'dĩri ruų ãngũ rĩ nĩ. 'Í lã Mãtãyo 2:1-8; Lúkã 1:5. Ēródē Āmbúgú rĩ kã drãã, ĩrivé mvã Ēródē Ānĩtĩpã gõ mãlũngã rĩ ruųú nĩ sã Yũwánĩ ní bătízĩmũ sēzú Yēsũ ní rĩ gé. 'Í lã Mãtãyo 14:1; Mãrãkõ 6:14; Lúkã 3:1; Ěž 4:27. † 12:3 12:3 Ūmũ ĩ ní Pãnga ni 'Bãã Ūdrã ku rĩ nyazú rĩ: Yãhũđĩ rĩ pi ri ũmũ 'dĩri nya ca ú'dú ězĩrĩ, kôpi ri ú'dú Múngú ní ĩ pazú adringãrá tũğĩrĩ rú 'bã Ējēpētõ vé rĩ pi drĩgé sĩ rĩ vé tã ígã ãní. Ūmũ 'dĩri í 'dó nya Ū'dú Múngú ní Ělízú Jõ rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ gé. 'Í lã Wũngãrá 12:17-20; Mãtãyo 26:2; Mãrãkõ 14:1; Lúkã 2:41; Yũwánĩ 2:13; Ěž 12:4; 1 Kõrĩnitõ 5:7; Ēbērē 11:28.

'dĩri nga 'i lókí Ụmụ ì ní Pángá ni 'Bǎá Údrá ku rĩ nyazú rĩ† gé.

4 Kǎ Pétěró ri ruų, ìri ní Pétěró ri 'bezú jó ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agá, 'bǎ ǎngáráwá ngúlúmũ sụ ríi Pétěró rĩ ũtěé, ngúlúmũ ǎlu rĩ ǎngáráwá be sụ. Ęródě lě kǒdô ě ìjǐkí Pétěró ri ìfũú ǎmvé, 'í lị rí ìrivé tǎ 'bǎ rĩ pi ẹndrẹti gé Ụ'dụ Múngú ní Ɖlịzú Jó rĩ pi ti gé sǐ rĩ† ǎ vúdrĩ gé.

5 'Bo Pétěró kǎ ríi adrii jó ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dǎá, 'bǎ kǎnísǎ vé rĩ pi rikí Múngú ri zịi ìri ní ẹsị be céré.

Mǎlǎyíkǎ ọyụ Pétěró ri ìfũú jó ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agásí

6 Ęródě kǎ lěé ě ìjǐkí Pétěró ri 'bǎ tǎ lị' bǎ rĩ pi ẹndrẹti gé, ìnịná 'dǎri sǐ, ìsụ Pétěró ri ụ'dụ ko, úmbékí drị ni pi ìrĩtrǒ ìmvé sǐ ǎngáráwá ìrĩ ni pi ǎsǎmvú gé, 'bǎkí kǒpi ríi ìri ũtěé jó agá 'dǎá. 'Bǎkí kpá ǎngáráwá urukọ ìrĩ kẹtị jó rĩ vé rĩ ũtěé ǎmvélésíla.

7 Koro mǎlǎyíkǎ Úpí vé rĩ ní ìndrẹzú, ǎzini ǎcí ní dǐzú ǎngũ ìmgběrẹzú jó ì ní ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dǎá, mǎlǎyíkǎ rĩ ní Pétěró ǎ rụ' bǎ sazú, Pétěró ri aruzú, ìri ní 'yozú kǐnĩ, "Í nga uru mbělè!" Ìmvé ì ní Pétěró ě drị úmbézú rĩ ní 'i ọyuzú drị ni gé sǐ 'dezú vǔgá.

8 Mǎlǎyíkǎ rĩ ní kúru 'yozú Pétěró ní kǐnĩ, "Í su mívé bǒngó, 'í su mívé ngá pá gá, ǎzini 'í su mívé bǒngó akoó rǔkǔ rĩ mǐ rụ' bǎ gá, mǐ ũbǐ mǎ pámvú ìmúzú!" Pétěró 'dụ tǎ rĩ ngaá sǔ mǎlǎyíkǎ rĩ ní lǔú 'í ní rĩ tịni.

9 Pétěró ní fǔzú jó ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agásí, ìri ní 'dezú mǔzú mǎlǎyíkǎ rĩ ǎ vúdrĩ gé sǐ. 'Bo sǎ 'dǎri gé, Pétěró ụsǔ 'yozú kǐnĩ, tǎ mǎlǎyíkǎ rĩ ní 'oó 'dĩri ìri tǎ áda 'díní kuyé, ụsǔ ngá rĩ urobí.

10 Pétěró pi mǎlǎyíkǎ rĩ be agakí ǎngáráwá ì ní 'bǎá drĩdrĩ rĩ ǎ gǎrǎ gá sǐ, kǒpi gǒkí kpá agaá ǎngáráwá ǎzi rĩ ǎ gǎrǎ gá sǐ, kǒpi ní cazú kẹtị ǎmbúgú aya rú ì

ní fǔzú mǔzú kǔrú agá rĩ gé. Kẹtị rĩ ní 'i zǐzú ọ'dúkúlegúsí, kǒpi ní fǔzú ǎmvé 'dǎá. Kǒpi mǔkí lẹti ǎmbúgú rĩ drĩgé sǐ, cǐmgbá cazú lẹti rĩ vé ụdǔ gé. Koro mǎlǎyíkǎ rĩ ní ìri kuzú.

11 Pétěró ìmú tǎ 'i 'oópi 'dĩri nǐi ǎmá vúlé vúlé rú, ìri ní 'yozú kǐnĩ, "Ádarú tǎ 'dĩri tǎ ẹgbì! Úpí ìpě ìvé mǎlǎyíkǎ ìmú ma paá 'bǎgú Ęródě drĩgé sǐ, ǎzini tǎ ambugu Yǎhúdị vé rĩ pi ní ụtǐi lěé ngaá má rụ' bǎ gá rĩ agásí gí."

12 Pétěró kǎ tǎ 'dĩri nǐi ǎmá, ìri ní 'dezú mǔzú Mǎrǐyǎ vé ǎngá, Mǎrǐyǎ ri Yǔwǎnĩ ì ní zịi Mǎrǎkǒ rĩ vé ẹndrẹpi, ìsụ 'bǎ kǎnísǎ vé rĩ pi úmúkí ì kǎrǎkará, kǒpi ri Múngú ri zị.

13 Pétěró ní kẹtị kǎnĩ rĩ vé rĩ gazú, mvá ũkúnǎ ǎzi ǎtí' bǎ rú rú ni Ródǎ 'i, ìri ní mǔzú kẹtị gé 'dǎá, lě nǐi ǎmá 'bǎ kẹtị rĩ gaápi rĩ ǎ'di 'i.

14 Mvǎ ũkúnǎ rĩ kǎ Pétěró ǎ ụ'dúkọ nǐi ǎmá, ǎyǐkǒ fụ ìri ambamba, gǒ njuú vúlé, zị kẹtị rĩ kuyé, ìri ní lǔzú 'bǎ rĩ pi ní kǐnĩ, "Pétěró ícǎ kuú kẹtǐlě gá 'dǎá'dǎ!"

15 Kǒpi ní újǎzú ìri ní kǐnĩ, "Mǐ drĩ ǎbǎ gí." Mvǎ ũkú rĩ kǎ ríi síi tǎ rĩ 'yoó dǐi dǐi. Kǒpi gǒkí 'yoó mvǎ ũkú rĩ ní kǐnĩ, "Ìri ícǎ adri mǎlǎyíkǎ Pétěró ri ũtěepi rĩ 'i."

16 Pétěró ri nyo kẹtị rĩ gaága, kǒpi ní kẹtị rĩ zǐzú, kǒpi kǎ Pétěró ri ndrěé, sě kǒpi ní ǎyǎngárá.

17 Pétěró ní drị 'bezú kǒpi ní kǐnĩ, kǒpi ǎ újǐkí kǐri. Ìri ní tǎ Úpí ní 'i ìjǐzú ìfǔzú jó ǎngũ ũ'yĩzú rĩ agásí ǎmvé rĩ ũlǔzú kǒpi ní. Ìri ní 'yozú kǒpi ní kǐnĩ, lě kǒpi ǎ ũlǔkí tǎ 'dĩri YǒkóbũS ní, ǎzini 'bǎ Yẹsǔ ri ẹ'yǐ' bǎ gí rĩ pi ní, kúru ìri ní 'dezú mǔzú vǔrǎ ǎzi gé.

18 Kǎ mụy adrii ụ'bụtińǎ rĩ sǐ, ǎngáráwá Pétěró ri ũtě' bǎ rĩ pi ě drĩ ǎbǎ céré céré, sě kǒpi ní ụrĩ ambamba. Kǒpi nǐkí kuyé tǎ ìngóni ní 'o Pétěró be nĩ.

† 12:4 12:4 Ụ'dụ Múngú ní Ɖlịzú Jó rĩ pi ti gé sǐ rĩ: Yǎhúdị rĩ pi ri ụ'dụ Múngú ní ọtụ ẹlịzú Ìsěrélě rĩ pi vé jó rĩ pi ti gé sǐ Ęjẹpétǒ gá 'dǎá rĩ vé tǎ ígá. Ọtụ kǒpi ẹ'bǐpǐi ũbékí kǎbílǒ ǎ ǎrǐ ìvé kẹtị ě ẹrǐfe gá sǐ, sě Múngú ụ'dị kǒpi kuyé. Múngú ụ'dị 'bǎ Ęjẹpétǒ vé kǎbílǒ ǎrǐ ũbě' bǎ ìvé kẹtị ě ẹrǐfe gá sǐ kuyé rĩ pi vé anjǐ ǎgǒ kǎyú rĩ pi ũdrǎá 'bǎ ǎlu ǎlu vé 'bẹti ǎsǎmvú gé sǐ rá. 'Í lǎ Wǔngárǎ 12:17-28. § 12:17 12:17 Yǒkóbũ: Yǒkóbũ cápítǎ 'dĩri agá rĩ ìri Yẹsǔ vé ẹdrǐpi, ìri 'bǎ Yẹsǔ ri ẹ'yǐ' bǎ gí Yẹrǔsǎlémǎ gá rĩ pi vé drĩkoma. 'Í lǎ Ɖzị 15:12-21; 21:18-19; Gǎlǎtǐyǎ 1:19. Lókí 'dĩri gé, ìsụ ǎkǔdě 'dǐkí Yǒkóbũ Yẹsǔ vé áyúáyú rĩ drǎá gí. 'Í lǎ Ɖzị 12:2.

19 Ěródě ní āngáráwá rĩ pi pězú mužú Pétěró ri ndāá, 'bo kōpi řsúkí řri kuyé. Āngáráwá rĩ pi ká Pétěró ri ndāá tí gí, Ěródě ní āngáráwá rĩ pi uzizú. Kā tā pĩř řsú kuyé, ři tā kōpi drĩgě kĩnĩ, ā ú'dĩkĩ kōpi ũdrāá 'dĩisĩ rá.

Vũdrĩ ni gé, Ěródě nga fũú Yũdáyā agásĩ, mu adriř kũřú Sizerĩyā vé rĩ agá lókĩná be mādā.

Ěródě vé drāngará

20 'Bāgú Ěródě āwā 'bá Táyā vé rĩ pi ní, āzini 'bá Sídónā vé rĩ pi ní ũnjĩ ũnjĩ. Kōpi ní ři ũmúzú trũ, ři řlěkĩ átá 'bāgú rĩ be. 'Bá 'dĩ'bée mukĩ ũndĩ řuř Bālāsītā řiřpi ězĩ ngaāpi 'bāgú rĩ ní rĩ be. Kōpi 'yokĩ Bālāsītā ní kĩnĩ, ři řlěkĩ tākĩri, ā'diātāsĩyā kōpi ri ānyāngā řsú 'bāgú rĩ vé āngũ agá.

21 ři ní ũ'dũ āzi řpězú 'bá 'dĩ'bée ā mukĩ ři átá ānĩ Ěródě be. ũ'dũ rĩ ká řcá, Ěródě ní 'i ũsúzú řvé bōngó āmbũgũ vé rĩ sĩ, řri ní ũřízú řvé řupá drĩgě. řri ní átázú 'bá rĩ pi ní sā be āco.

22 'Bá rĩ pi ní ũtrézú ũ'dũkó be řuř 'dāá kĩnĩ, "ũ'dũkó mí ní átázú 'dĩri Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé."

23 Koro mālāyĩkā ũpĩ vé rĩ ní Ěródě ri gbāzú ř'dézú vũgá, ũ'bũ ní řri nyazú drāzú, ā'diātāsĩyā Ěródě řngú Múngú ri kuyé.

24 ũ'dũkó muké Múngú vé rĩ ayi mužú āngũ rĩ pi agásĩ, sē 'bá kárakarā pi ě'yĩkĩ rá.

25 Bārúnábā pi Sāũlā be, kōpi ká řvé ězĩ ři ní mužú Yěřúsālémā gá 'dāá rĩ deř gí, kōpi ní gōzú mužú Ānĩřiyókā gá, kōpi řikĩ Yũwānĩ ři ní zĩř Mārākō rĩ mužú ři vúgá sĩ řndĩ.

13

Pěkĩ Sāũlā pi Bārúnábā be mužú ũ'dũkó muké rĩ ũlũú

1 'Bá kánisā vé Ānĩřiyókā agá rĩ pi āsāmvú gé, řěbĩ rĩ pi anigé, āzini 'bá āngũ řmbá'bá rĩ pi anigé. 'Bá rĩ Bārúnábā 'i, Sĩmĩyónā ři ní zĩř Náyĩjā 'i, Lũkĩyā řmũpi

Kũřeně řelėsĩ rĩ 'i, Mānāyēnĩ (Ěródě ní ũcé rĩ 'i), Sāũlā sĩ.

2 Kōpi ká řiř ũpĩ rĩ řnjĩř, āzini řiř ři a'biř* ānyāngā nyangará sĩ, řndřĩ Uleterē rĩ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "řmi řpěkĩ má ní Sāũlā pi Bārúnábā be, ā'diātāsĩyā á řlě kōpi pěé mužú ězĩ má ní kōpi zizú rĩ ngangará gá."

3 'Bá kánisā vé rĩ pi ká řiř Múngú ri zĩř, āzini kōpi ká řiř ři a'biř ngá nyangará sĩ, kōpi ní drĩ řřzú Sāũlā pi drĩgě Bārúnábā be, kōpi ní kũru 'bá 'dĩ'bée pězú mužú.

Sāũlā pi Bārúnábā be cakĩ Sáyĩpũrāsĩ gě

4 řndřĩ Uleterē rĩ ní Sāũlā pi pězú mužú Bārúnábā be ũ'dũkó muké rĩ ũlũzú, kōpi ní cazú kũřú řelėsĩyā vé rĩ gé. Kōpi ní řřzú kũlũmgbā agá, kōpi ní mužú cazú āngũ 'i řřpi kũ ngũ řřĩ agá ři ní zĩř Sáyĩpũrāsĩ rĩ gé.

5 Kōpi ká mužú caá kũřú řālāmĩsĩ vé rĩ gé 'dālě, kōpi ní ř'dózú řř Múngú vé rĩ ũlũzú Yāhũdĩ rĩ pi ní kōpĩvé řo Múngú ri řřzú rĩ pi agásĩ, kōpi řikĩ Yũwānĩ Mārākō† ri mužú ři vúgá sĩ řndĩ, ři řzā koó ězĩ sĩ.

6 Bārúnábā pi Sāũlā be, kōpi mukĩ āngũ 'i řřpi kũ ngũ řřĩ agá rĩ agásĩ, kōpi ní cazú kũřú řáfōsĩ vé rĩ gé. 'Dālě kōpi řsúkĩ Yāhũdĩřú āzi ũřógú řú ni, řri křā řěbĩ ũnjó řú ni, řř ni Bārā řēsũ 'i.

7 ũřógú 'dāri ri ězĩ nga ágó āmbúgú řērėřiyā řāũlāsĩ řómāgú 'bālě āngũ 'dāri ā tā mbaāpi rĩ ní. 'Bá rĩ pi cėřé řnjĩkĩ ágó āmbúgú 'dāri řnjĩř, ā'diātāsĩyā niř tā ambamba. řri ní Bārúnábā pi řřzú Sāũlā be, řlě kōpi ě řmũkĩ 'iř vúgá nōlē, 'iř ũ'dũkó Múngú vé kōpi ní řiř ũlũú 'bá rĩ pi ní 'dĩri řřĩ řndĩ.

8 ũřógú Bārā řēsũ vé řř āzi řlĩmāsĩ, řřřvé řř 'dĩri řřkĩ řřřřř řř sĩ, řlě Sāũlā pi vé tā Bārúnábā be ku. řlě ágó āmbúgú rĩ ě ě'yĩř tā ũpĩ vé Sāũlā pi ní řiř ũlũú Bārúnábā be 'dĩri ku.

9 Kũru Sāũlā ři ní křā řř řř řř řř 'dĩri řřř řndřĩ Uleterē rĩ sĩ, ři ũřógú rĩ ě řř řndřē. řri ní 'yozú řlĩmāsĩ ní kĩnĩ,

* 13:2 13:2 A'bi: řā āzi sĩ Yāhũdĩ ři pi ři ři a'bi, nyakĩ řnyā ku, kōpi ri řřř 'bā řřř Múngú ri řřř. † 13:5 13:5 Yũwānĩ Mārākō: Yũwānĩ Mārākō sĩ bũkũ Mārākō vé rĩ ni. 'iř řř ězĩ 12:12.

10 “Mi mvá ãdróko vé ni, mi ãrí'ba tá piri rĩ pi vé ni. Mí ùnjó rú, mi ri 'ba rĩ pi ē mĩ ù'bã. Lẹti múké Úpí vé mí ní ugaá 'ba rĩ pi ní 'dĩri, mĩ ku rĩ ã vùgú ni ngõtú?”

11 Úpí ri mi ãrĩnã rá, mĩ mĩ ri ímú ẹsĩ ú'dú be mǎdã, ndre ãngũ ku.”

Koro ágó rĩ ē mĩ ní ẹsĩzú, 'de rií ãngũ ómvú mužú drĩ sĩ, ri 'ba ãzi ndǎá, ã se rĩ 'ĩ drĩ mužú.

12 Ágó ãmbúgú rĩ kã tá 'i ngaápi 'dĩri ndreé, ãri ní kúru Úpí ri ẹ'yĩzú, ã'diãtãsiyã ãyã tá Úpí vé ã ní ímbá 'dĩri sĩ.

Páulũ pi Bǎrúnábã be sėki ti kũrũ Ānĩtiyókã vé rĩ agá ãngũ Pĩsĩdiyã vé rĩ agá

13 Páulũ pi 'ĩ ọgũpĩ be, ngakí kũrũ Páfõsĩ vé rĩ agásĩ, kọpi múkí kũlúmgbã sĩ, cakí kũrũ Pėrígã vé rĩ agá, ãngũ Pãmĩfilíyã vé rĩ agá. Yũwánĩ Mǎrãkõ ní kọpi kuzú 'dǎgá, ãri ní 'i újázú gõzú vúlé Yėrúsãlémã gá.

14 Páulũ pi ní ngazú Pėrígã gá 'dǎásĩ, kọpi ní 'dezú mužú kũrũ Ānĩtiyókã vé rĩ gé ãngũ Pĩsĩdiyã vé rĩ agá. Kã mužú adrií ú'dú Sábãtã vé rĩ gé, kọpi fikí mužú úrĩ Yãhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dǎá.

15 Kã tǎimbĩ Mósė vé rĩ lǎá, ãzini tã nẹbĩ rĩ pi ní sĩ rĩ lǎá, 'ba adri'ba drĩkoma rú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá rĩ pi ní ú'dúkọ pėzú mužú Páulũ pi ní Bǎrúnábã be kĩnĩ, “Īmi 'ba ẹdrĩpĩ, tã ãzi dõ anigé ĩmi ní lėzú 'ba nõ'bée ímbázú ãní, ĩmi átákí.”

16 Páulũ ní ngazú uru sĩ, ãri ní drĩ 'bezú 'ba rĩ pi ugazú ãní, ãri ní 'yozú kĩnĩ, “Īmi 'ba Īsėrelė vé 'dĩ'bée, ãzini ĩmi 'ba adri'ba Yãhũdĩ rú ku Múngú ri ĩnjĩ'ba ĩnjĩnjĩ 'dĩ'bée, ĩ yikí drĩ ma ká.

17 Múngú Īsėrelė vé rĩ ĩpė 'ba ẹ'bĩpĩ ní, sė kọpi ní drĩlé múké lókí kọpi ní adrizú Ẽjėpėtõ gá 'dǎá rĩ gé, íjĩ kọpi ĩfũú Ẽjėpėtõ agá 'dǎásĩ ùkpõ ívé rĩ sĩ.

18 Múngú mba kọpi ã tá ãngũ ã'wĩ cínýáfã rú rĩ agá 'dǎá caá ílĩ pũkú sũ.

19 Múngú ú'dĩ sũrú ẹzĩrĩ ãngũ Kǎnánã vé rĩ agá rĩ pi rá, 'dũ ãngũ rĩ sėé ívé 'ba rĩ pi ní.

20 Tã 'dĩri nga 'i caá ílĩ mũdũrũlũ sũ pũkú tõtũ.

“Vũdrĩ ni gé, Múngú sė kọpi ní 'ba tá lĩ'ba ni pi rií tá lĩ, cĩmgbã cazú lókí nẹbĩ Sãmũelė vé rĩ gé.

21 Kúru 'ba rĩ pi kĩnĩ, ĩ lėkí 'bǎgú. Múngú ní Sǎulã Kĩsĩ mvọpi ri ĩpėzú 'bǎzú kọpi ní 'bǎgú rú, sũ kọpi ní lėé rĩ tĩnĩ. Kĩsĩ ĩfũ úyú Bėnyėmĩnė vé rĩ agá. Sǎulã adri 'bǎgú rú caá ílĩ pũkú sũ.

22 'Bo Múngú nje Sǎulã ri rá, gõ Dǎwũdĩ ri 'bǎá 'bǎgú rú Sǎulã ã vũrã gá. Múngú átã ĩrivé tá sĩ 'dĩni kĩnĩ, 'Dǎwũdĩ Yėsė mvọpi vé tá sė má ní ãyĩkõ ambamba, ĩri ícõ tá má ní lėé rĩ pi ãrėvú 'dũ nga céré rá.’

23 “Múngú ẹzi kĩnĩ, 'ba ãzi ri ímú ĩfũ úyú Dǎwũdĩ vé rĩ agá, ĩri ímú 'ba Īsėrelė vé rĩ pi pa nĩ, 'ba rĩ Yėsũ 'i.

24 Yėsũ ní drĩ ímúzú kuyé rĩ gé, Yũwánĩ ri ti sėé 'ba Īsėrelė vé rĩ pi ní kĩnĩ, kọpi ã újákí ẹsĩ, ãzini kọpi ã rúkí bǎtizĩmũ.

25 Yũwánĩ kã rií ívé ẹzĩ deę, zi 'ba rĩ pi kĩnĩ, ‘Īmi ỹsũkí, ma ã'di 'i? Īmi ỹsũkí ma 'ba Múngú ní ỹyõ ni sõó rĩ 'i? 'Bã rĩ adri ma 'i kuyé. 'Bã Múngú ní ỹyõ ni sõó rĩ, ĩri ímú vúlé 'dĩ'dĩ. Má ícõ ĩri ē ĩzã koó ĩrivé ngá pá gá njezú ku, ã'diãtãsiyã ĩrivé ãmbũgũ ndė mávé rĩ rá.’

26 “Īmi úyú Ābũrãmã vé 'dĩ'bée, ãzini ĩmi 'ba adri'ba Yãhũdĩ rú ku Múngú ri ĩnjĩ'ba ĩnjĩnjĩ 'dĩ'bée, ĩmi ímúkí ú'dúkọ múké pangará vé nõri yĩ, ã'diãtãsiyã ĩpėkí ú'dúkọ rĩ 'ba rĩ pi ní céré.

27 'Bã adri'ba Yėrúsãlémã gá rĩ pi ĩvé ambugu rĩ pi be céré nĩkí ámá 'yozú kĩnĩ, 'ba 'ba paápi rĩ Yėsũ 'i 'dĩni kuyé. Kọpi nĩkí tá nẹbĩ rĩ pi vé ĩ ní rií laá ú'dú Sábãtã vé rĩ gé rĩ vé ífifí kuyé. Kọpi rikí átã Yėsũ rú'ba gá ùnjĩ, sũ nẹbĩ rĩ pi ní átã rĩ tĩnĩ.

28 Kọpi ĩsũkí tá ã pá ĩ ní lėzú Yėsũ ri 'dizú ni kuyé, kọpi ní Pĩlátõ ri zizú kĩnĩ, ã 'dikí ĩri drǎá rá.

‡ 13:14 13:14 *U'dú Sábãtã vé rĩ:* U'dú 'dĩri Yãhũdĩ rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, ãzini kọpi ní rizú Múngú ri zizú rĩ. Yãhũdĩ rĩ pi ri ú'dú 'dĩri vé tá ígã kĩnĩ, Múngú gbi 'bũ pi vũ be nĩ, ãzini Múngú pa ĩ adringará tũgėrĩ rú rĩ agásĩ nĩ. U'dú Sábãtã vé rĩ Yãhũdĩ rĩ pi ri zi ú'dú ẹzĩrĩ, 'bo Kėlĩkọ rĩ pi ri zi ú'dú áziyã. 'Í lã Wũngará 20:8-11; Dėtõrõnómė 5:12-16.

29 “Kôpi kâ tâ nêbî rî pi ní sîi ïrivé tâ sî rî 'dujú ngaá céré gí, ï ní ïrivé ävü í'dúzá pëti alambaku sígë 'dâásî, jîzú sîzú 'bù agá.

30 'Bo Múngú inga ïri gôo ídri rú drängará gálésîla rá.

31 Yésü 'i'da 'i vú be kárakarâ 'bá ímú' 'bá ïri be trü íngázú ängü Gälílâyâ vé rî gé cazú Yêrusälémâ gá rî pi ní. 'Bá 'dî'bée ndrekí Yésü ri rá, kôpi rikí ïrivé tâ ülüü 'bá rî pi ní.

32 “‘Bâ nóni ri ú'dúkó múké Múngú ní ezií 'bá é'bípîi ní rî ülü.

33 Múngú 'o nóni tâ 'í ní ezií 'bá é'bípîi ní 'dâri 'bá ní gí, inga Yésü ri gôo ídri rú drängará gálésîla rá. Sü ï ní sîi búkû Sâwúmâ vé rî agá cápîtä ïrî gé rî tîni,

“ ‘Mi Mvá mávé ni, ändrû sî ma mí Êtëpi.’

34 Tâ Múngú ní Yésü ri íngázú gôzú ídri rú drängará gálésîla 'dîri kîni, ïrivé rú' 'bá ä ñma rí ku, Múngú 'yo ótú tâ ni ïnogósî kîni,

'Ma ímú mí ní tákîri uletere má ní tâ ni ezií Dâwúđî ní rî sê rá.'

35 Dâwúđî sî tâ Yésü ní lée átá rî búkû Sâwúmâ vé rî agá kîni,

'Ma mívé 'Bá Uletere ni, mí ícô mávé rú' 'bá sêe ñmaá ku.'

36 “Dâwúđî ní adrizú ídri rú rî gé, 'du tâ Múngú ní ezií ï ní rî ngaá rá. Kâ drää, síkî ïri vürâ ï ní é'bípîi sîzú rî gé, ïrivé ävü ñma rá.

37 'Bo Múngú inga Yésü ri drängará gálésîla rá, ïrivé ävü ñma kuyé.

38 “Má édrípîi má ómvúpîi, ïmi yîkî drî ká! Ú'dúkó ï ní lüü ïmi ní 'dîri lü 'yozú kîni, Yésü ri ïmi trü ïmivé ünjkányâ agásî rá.

39 'Bá céré ïri é'yî' 'bá gí rî pi, Múngú ri kôpi 'bâ adri 'bá pîri ni pi, Mósê vé tãimbî ícô kôpivé ünjkányâ üjîi ku.

40 ïmi ndrekí múké tâ nêbî rî pi ní átá rî ä nga 'i ïmî rú' 'bá gá ku. Kôpi kîni,

41 “ ‘ïmi ndrekí drî ká, ïmi 'bá ri' 'bá Múngú ri ide' 'bá rî pi, lë ïmi äyâkî äyâyâ, äzini lë ïmi üdrâkî rá.

Ú'dú ïmi ní adrizú ídri rú rî gé, ma tâ äzi 'o ïmi ní rá,

'bá äzi ä ülü dô ïmi ní tâ ni rá drääsîyâ, ïmi ícókî é'yîi ku.' ”

42 Páülü pi Bärúnábâ be kâ ngaá fûú Jó Múngú ri Zîzú rî agásî, 'bá rî pi mākî kôpi kîni, kôpi é ïgökî ímú ï ní tâ rî ülüü dîi Sábátâ ímúpi drü 'dîri gé.

43 'Bá ï úmú' 'bá Múngú ri ïnjî' 'bá rî pi kâ ayií, Yâhúđî kárakarâ, äzini 'bá adri' 'bá Yâhúđî rú ku Múngú ri ïnjî' 'bá rî pi 'dekî muú Páülü pi vú sî Bärúnábâ be, Páülü pi Bärúnábâ be mākî kôpi kîni, lë ési múké Múngú vé rî ä adri kôpi be muú nyonyo.

44 Kâ muú caá ú'dú Sábátâ vé rî äzi gé, 'bá kûrú agá rî pi céré ímúkî ú'dúkó Úpí vé rî yîngará gá.

45 'Bo Yâhúđî rî pi kâ 'bá bîtrîká 'dî'bée ndree, tâ ni 'de kôpi é ési agá ünji, kôpi u'dakî Páülü ri, kôpi é'yîkî tâ ïri ní átá rî kuyé.

46 Kuru Páülü pi Bärúnábâ be, kôpi ní átázú 'bá 'dî'bée ní üri äkó kîni, “ïmi Yâhúđî rú, 'bá ülükî ú'dúkó múké Múngú vé rî ïmi ní drîdrî. 'Bo ïmi gākî ú'dúkó rî sî! 'Dîri lü uletere 'yozú kîni, ïmi ícókî ídri 'dáni'dáni rî ísú ku. Nóni 'bá lëkî muú ú'dúkó rî ülüü 'bá adri' 'bá Yâhúđî rú ku rî pi ní.

47 Tâ Úpí ní ezií 'bá ní rî, ïri 'dîni kîni, “ ‘Á 'bâ ïmi adrií ütúnjá rú 'bá adri' 'bá Yâhúđî rú ku rî pi äsámvú gé,

lë ïmi ülükî tâ ï ní 'bá pazú rî muú ängü rî pi agásî céré.' ”

48 'Bá adri' 'bá Yâhúđî rú ku rî pi kâ tâ 'dîri yîi, sê kôpi ní äyîkô ambamba. Kôpi sêkî öwö'dîfô ú'dúkó Úpí vé 'dîri sî. 'Bá ï ní üpëé ídri 'dáni'dáni rî ísú' 'bá rî pi é'yîkî Úpí ri rá.

49 Ú'dúkó Úpí vé rî ayi muú ängü 'dâri agásî céré.

50 'Bo Yâhúđî drîkoma rú rî pi mukî ükü ambugu Múngú ri ïnjî' 'bá ïnjînjî kûrú agá 'dää rî pi é drî úcî ägö drîkoma rú kûrú agá 'dälé rî pi be, kôpi íngákî Páülü pi drîgé Bärúnábâ be, öcükî kôpi ünji ünji.

Kôpi drokí Páülũ pi Bārúnábã be fũú ìvé ãngũ agásĩ ãmvé.

⁵¹ Kúru Páülũ pi Bārúnábã be, kôpi ní nyõókú ì pá ágélé gá rĩ wezú kú 'dãgá, lüzú kĩnĩ, ì gãkĩ kôpi sĩ. Kôpi ní 'dezú muzú kũrũ Ìkónĩyõmũ vé rĩ gé.

⁵² Äyĩkõ fu 'bá Yésũ ã pámvú ùbĩ' bá adri' bá Änĩtĩyókã gá 'dãlé rĩ pi ambamba, äzini Índrĩ Uletere rĩ ású kôpi rá.

14

Páülũ pi Bārúnábã be sêkĩ tĩ Ìkónĩyõmũ gé

¹ Páülũ pi Bārúnábã be, kôpi kã caá Ìkónĩyõmũ gé 'dãlé, kôpi fikĩ Yãhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãá, sũ kôpi ní riĩ 'oó drĩdrĩ rĩ tĩnĩ. Kôpi sêkĩ tĩ Múngú vé rĩ, úló 'bá rĩ pi ã éšĩ rá, sã Gĩrĩkĩ rĩ pi 'bá adri' bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi be kárakarã újakĩ éšĩ Múngú rĩ ã'yĩzú rá.

² 'Bo Yãhũdĩ ã'yĩ' bá kuyé rĩ pi úcĩkĩ 'bá adri' bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ã drĩ, sã kôpi íngákĩ Páülũ pi drĩgé Bārúnábã be ùnjĩ.

³ Páülũ pi Bārúnábã be áwĩkĩ riĩ tĩ Úpĩ vé rĩ sãé lókĩ be áco ùrĩ ãkó. Úpĩ sã kôpi ní ùkpõ tá äyãzú äyãyã ni pi 'ozú rá. Úpĩ ì' da 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, éšĩ múké Úpĩ vé Páülũ pi ní tá ni ùlũú Bārúnábã be ùrĩ ãkó 'dĩri, ìri tá áda.

⁴ 'Bá kũrũ agá rĩ pi acokĩ ì äsãmvú ìrĩ, urukõ ni pi ã'yĩkĩ Yãhũdĩ rĩ pi vé tá, urukõ ni pi ã'yĩkĩ 'bá áyúäyũ rĩ pi vé tá.

⁵ 'Bá adri' bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi Yãhũdĩ rĩ pi be, úmúkĩ ì ìvé ambugu rĩ pi be, kôpi lãkĩ Páülũ pi 'oó Bārúnábã be ùnjĩ, äzini kôpi lãkĩ Páülũ pi úvĩ ìrã sĩ.

⁶ 'Bo 'bá áyúäyũ ìrĩ 'dĩ' bée kã tá rĩ yĩ, kôpi ngakĩ ápã muzú ãngũ Lĩkónĩyã vé rĩ gé, mukĩ adriĩ kũrũ Lãsitúrã vé rĩ agá, äzini Dãrãbã vé rĩ agá, äzini ãngũ 'dãri ã gãrã gá rĩ pi agá.

⁷ Kôpi rikĩ ú' dũkõ múké rĩ ùlũú 'dãlé.

Páülũ pi Bārúnábã be cakĩ Lãsitúrã gá, äzini Dãrãbã gá

* **14:12 14:12** Zëwũ pi Hãrãmã be: Gĩrĩkĩ rĩ pi ri múngú kárakarã ni pi ã'yĩ. Zëwũ ri 'bãgú múngú rĩ pi vé ni, Hãrãmã rĩ 'bãgú rĩ vé 'bá áyúäyũ rĩ.

⁸ Páülũ pi kã caá Lãsitúrã gá 'dãá, kôpi ìsúkĩ ágó äzi tĩkĩ ìri kú õgõrõvũ rú, tu ãçĩ ku.

⁹ Páülũ kã riĩ tĩ Múngú vé rĩ ùlũú, ágó rĩ 'bã bĩ rizú tá Páülũ ní ùlũú rĩ yizú. Páülũ ndre ãngũ muzú ágó rĩ vúgã 'dãá, Páülũ nĩ rá 'yozú kĩnĩ ágó rĩ ã'yĩ Yésũ rĩ gĩ, Páülũ kĩnĩ, Múngú ri ícõ ìri ídri rá.

¹⁰ Páülũ ní ágó rĩ zizú ú' dũkõ be uru 'dãá kĩnĩ, "Í nga uru!" Koro ágó rĩ ní wazú uru 'dãá, ìri ní ì' dõzú ãçĩ tuzú.

¹¹ 'Bá rĩ pi kã tá Páülũ ní 'oó 'dĩri ndreé, kôpi ì' dókĩ átã ìvé tĩ Lĩkónĩyã vé rĩ sĩ kĩnĩ, "Ägõ nõ' bée adrikĩ sũ múngú rĩ pi tĩnĩ, kôpi újakĩ nóni ì ícã 'bá áda rú."

¹² Kôpi 'dakĩ Bārúnábã ã rú Zëwũ 'i,* 'dakĩ Páülũ vé rĩ Hãrãmã 'i, ã' diãtãsiyã Páülũ ri átãngã rĩ átã nĩ.

¹³ Jó 'bá rĩ pi ní rizú múngú Zëwũ vé rĩ ìnjĩzú rĩ, ìri ìnyĩnã kãtĩlã ì ní fizú muzú kũrũ rĩ gé rĩ ã gãrã gá, Átãlágú riĩpi ãçĩ ngãapi jó rĩ agá rĩ äzini 'bá bĩtrĩkã rĩ pi ìjĩkĩ tĩ ägõ, äzini pãtĩ ã fũ ímú 'bãã kũrũ rĩ vé kãtĩlã gá, ã' diãtãsiyã átãlágú rĩ 'bá bĩtrĩkã rĩ pi be, kôpi lãkĩ rõbõnõ zãã Bārúnábã pi ní Páülũ be.

¹⁴ Bārúnábã pi Páülũ be, kôpi Yésũ vé 'bá áyúäyũ ni pi, kôpi kã tá 'dĩri yĩ, kôpi gãkĩ tá 'bá 'dĩ' bée ní 'oó rĩ sĩ, sã kôpi ùsĩkĩ ìvé bõngõ ì rú' bá gá sĩ, kôpi njukĩ muzú 'bá bĩtrĩkã rĩ pi äsãmvú gé 'dãá, kôpi trekĩ ú' dũkõ be uru 'dãá kĩnĩ,

¹⁵ "Änjĩrĩ, ngã ìmi ní riĩ 'oó 'dĩni rĩ ã' di? 'Bã nõ' bée 'bá áda sũ ìmi tĩnĩ. 'Bã ímúkĩ nõri Múngú ídri rú 'bũ pi gbiĩpi vũ be, yĩ tafu rĩ be, ngã 'a ni gé rĩ pi be cãré rĩ vé ú' dũkõ múké rĩ ùlũú, ìmi kukĩ ìmivã múngú ì ní údã drĩ sĩ 'dĩ' bée ãnĩ, ìmi ã'yĩkĩ Múngú adriĩpi ídri rú rĩ áyu.

¹⁶ Otũ ìnõgõsĩ 'dãlé, Múngú ku 'bã ãngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ãrãvũ cãré rikĩ tá 'oó sũ ì ní lãé rĩ tĩnĩ.

¹⁷ 'Bo tá múké Múngú ní 'oó 'dĩ' bée sĩ lũ 'yozú kĩnĩ, Múngú ri otũ anigã. Múngú ri ìmi ní yĩgõ sã 'dĩ 'bũ gélãsĩla, ìri sã ìmivã änyãngã ri dũ ãnĩ. ìri ìmi ní ìnyã sã, sã ìmi adri ãnĩ äyĩkõ sĩ"

18 Páulũ pi ã átákí dõ 'bá 'dĩ'bée ní 'díní drááàsīyā, tā 'dĩri fi kòpì drìgè àlunàní kuyé. Kòpì lèkí drì nyo ròbòṅṅò rī zāá Páulũ pi ní zāzā.

19 Yāhūdī urukò íngákí Ānītīyókā gálésīla, āzini Īkónīyòmū gálésīla, kòpì ĭcīcīkīkī 'bá bītríká rī pi, kòpì íngákí Páulũ drìgè ũnjí ũnjí, kòpì úvíkí Páulũ rī írā sī. Kòpì sekí ĭri muṣú kūrú rī agásī àmvé 'dāá. Kòpì ũsūkí kīnī, Páulũ drā gí.

20 'Bo 'bá Yēsū ã pámvú ũbī'bá rī pi ká ĭ úmú Páulũ ã gārā gá sī kūrú, Páulũ ní íngázú uru, ĭri ní 'i újázú gōzú vúlé kūrú rī agá 'dāá. Ká muṣú adrií drū 'díní, Páulũ pi ní ngazú muṣú Bārúnábā be kūrú Dērebē vé rī gé.

Páulũ pi Bārúnábā be újákí ĭ gōó kūrú kòpì ní ú'dúkó múké rī ũlúzú rī pi agá

21 Páulũ pi Bārúnábā be, kòpì ní ú'dúkó múké Múngú vé rī ũlúzú Dērebē gá 'dālé, 'bá kárakará újákí ésí Yēsū rī ẹ'yīzú rá. Kúru kòpì ní gōzú ngazú 'dāásí, kòpì ní ĭ újázú gōzú Lēsítúrā gá, kòpì ní agazú muṣú Īkónīyòmū gé, cazú Ānītīyókā gá, āngū Pīsídīyā vé rī agá.

22 Kòpì 'dekí muṣú 'bá Yēsū ã pámvú ũbī'bá rī pi ē ésí ímbá, kòpì ã adrikí rí ũkpó ũkpó ìvé ẹ'yīngará agá, kòpì kīnī, “Bā ĭzāngā nya ambamba, 'bā íbì fi mālūngā Múngú vé rī agá ndõ.”

23 Páulũ pi Bārúnábā be, kòpì ũpēkí 'bá ũ'bāá drīkoma rú kánísā rī pi agásí céré. Kòpì rikí Múngú rī zī, āzini rikí ānyāngā a'bí, kòpì i'dakí 'bá 'dĩ'bée Úpí kòpì ní ésí 'bāá drī ní gé rī ẹndrẹtí gé, ã ũtē rí kòpì.

24 Páulũ pi Bārúnábā be ngakí fūú Pīsídīyā agásí, kòpì 'dekí muṣú Pāmīfilíyā gá.

25 Kòpì muṣú tì sēé kūrú Pērigā vé rī agá, kúru kòpì ní agazú muṣú kūrú Ātálīyā vé rī gé.

Páulũ pi Bārúnábā be újákí ĭ gōó Ānītīyókā gá āngū Sírīyā vé rī agá

26 Kòpì ní ngazú Ātálīyā gá 'dāgá, tuzú kúlúmgba agá, muṣú kūrú Ānītīyókā vé rī gé, āngū Sírīyā vé rī agá, vūrā kòpì ní ìvé ẹcī í'dózú rī gé. 'Bá ẹ'yī'bá gí 'dālé rī

pi pēkí kòpì muṣú ésí múké Múngú vé rī sī ẹzì rī ngaa, kòpì dekí ẹzì rī rá.

27 Kòpì ká caá Ānītīyókā gá 'dālé, kòpì zíkí 'bá kánísā vé rī pi ímú céré vūrā àlu gé. Kòpì ũlúkí tā Múngú ní ĭ ĭzā kozú, āzini tā ĭri ní sēé 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní ésí újázú Yēsū rī ẹ'yīzú rī.

28 Kòpì áwíkí adrií 'dālé lókí be āco 'bá Yēsū ã pámvú ũbī'bá rī pi be trú.

15

'Bá ambugu tā 'yo'bá Yērúsālémā gá rī pi

1 Páulũ pi Bārúnábā be ká rí adrií kūrú Ānītīyókā vé rī agá āngū Sírīyā vé rī gé 'dāá, āgō urukò'bée ímúkí āngū Yūdáyā vé rī gélésīla, kòpì rikí 'bá rī pi ímbá kīnī, “Líkí dõ ĭmī ágélé ē tì sū Mósē ní ímbá ìvé tǎimbí agá rī tìni kuyé, ĭmi ícókí pangará ïsú ku.”

2 Tā 'dĩri sē Páulũ pi Bārúnábā be fíkí āgátá gāá āgō 'dĩ'bée be sá be āco tā kòpì ní ímbá 'dĩri sī. Kúru ĭ ní Páulũ pi ĭpēzú Bārúnábā be, 'bá urukò Yēsū rī ẹ'yī'bá gí rī pi be, kòpì ã muṣú rí Yērúsālémā gá 'dāá, kòpì ã átákí rí tā 'dĩri 'bá ĭ ní ríí áyúáyū rī pi be, āzini 'bá kánísā vé drīkoma rú rī pi be.

3 'Bá kánísā vé rī pi ní Páulũ pi pēzú muṣú Bārúnábā be Yērúsālémā gá 'dālé, kòpì ní mungará gá lẹtí gé 'dìgè, kòpì muṣú pá tuú āngū Fōnísīyā vé rī agá, āzini āngū Sāmāriyā vé rī agá, kòpì muṣú 'bá kánísā vé rī pi ndreé. Kòpì ní tā 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní ésí újázú Yēsū rī ẹ'yīzú rī ũlúzú. Tā 'dĩri sē 'bá Yēsū rī ẹ'yī'bá gí rī pi ní āyīkō ambamba.

4 Páulũ pi Bārúnábā be ká caá Yērúsālémā gá 'dālé, 'bá kánísā vé rī pi, Yēsū vé 'bá áyúáyū rī pi be, āzini 'bá ambugu rī pi be céré ngakí kòpì ẹ'yī, kòpì ní tā Múngú ní ĭ ĭzā kozú rī pi ũlúzú kòpì ní céré.

5 'Bo Fārúsī urukò ésí újá'bá Yēsū rī ẹ'yī'bá gí rī pi ní ngazú uru, kòpì ní 'yozú kīnī, “Lē 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku Yēsū rī ẹ'yī'bá gí rī pi, ã úlíkí kòpì ã ágélé ē tì rá, āzini lē kòpì ã 'dukí tǎimbí Mósē vé rī ngaa.”

6 Yēsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi ní ì úmúzú 'bá kánísã vé drĩkoma rú rĩ pi be trũ, kòpi ní rizú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi vé tã átázú.

7 'Bá 'dĩ'bée átákí tã rĩ caá sã be ãco, Vúdrĩ ní gé, Pétèró ní ngazú uru, ìri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Má édrípìjì, ìmi nĩkí rá 'yozú kīnī, Múngú ìpě ma ìmi ãsámvú gé, mà ùlũ rí ú'dúkò múké rĩ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní, kòpi ã yìkí rí ú'dúkò múké rĩ, kòpi ẽ ẽ'yìkí rí bēnī.

8 Múngú nĩ 'bá ãlu ãlu vé ẹsì rá, 'dĩri lũ 'yozú kīnī, ã'yī 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi rá, sē kòpi ní Índrí Uleterē rĩ, sũ ìri ní sēé 'bá ní rĩ tĩnì.

9 Múngú ri 'bá rĩ pi ọ'dú céré trōtrō, sũ ìri ní 'bã ọ'dú rĩ tĩnì. Kòpi ní Múngú ri ẹ'yījí gí rĩ sī, sē ùjì kòpi vé ẹsì ícá kuú uleterē.

10 Ngá ìmi ní rizú Múngú ri ù'bĩzú, tã ẹnjìjẹnjì 'bázú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku Yēsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi drĩgé 'dĩni rĩ ã'di? Tã ẹnjìjẹnjì 'dĩri ndē 'bã ùkpō rá, dōku ndē kpá 'bá ẹ'bípìjì ã ùkpō rá.

11 'Bá ẹ'yìkí rá 'yozú kīnī, 'bávé Úpí Yēsũ vé ẹsì ní adrií múké rĩ sī, 'bã pangará ìsú rá, sũ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní pangará ìsú rĩ tĩnì.”

12 Bārúnábã pi Páulũ be, kòpi kã rií ùkpō Múngú ní sēé ì ní tã ãyãzú ãyãyã ni pi 'ozú, ãzini tã ù'dũ be túngú ni pi 'ozú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ãsámvú gé 'dĩri ùlũú, 'bá rĩ pi céré újìkí kīri, tēkí rií yījì.

13 Páulũ pi kã tã rĩ átá deę gí, Yōkóbũ ní 'yozú kīnī, “Má édrípìjì, ìmi yìkí drĩ ma ká!

14 Sīmónã Pétèró ùlũ 'bá ní tã Múngú ní í'dózú ẹsì 'bázú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi drĩgé, ìri ní 'bá urukọ 'duzú adrizú 'bá ívé ni pi rú rĩ vé tã rá.

15 Tã 'dĩri ru 'i tã ọtú nēbĩ rĩ pi ní sī rĩ be trũ, kīnī,

16 “ Tã 'dĩri ã vúdrĩ gé, ma Úpí 'i, ma úmvúlésĩ ìgō ìmú Dāwúdĩ vé jó árípi gí 'dĩri sị gō rá.

Ma gō sị vūrã ì ní kuú ándrú rú rĩ gé, ma gō ìri inga ùzi,

17 'bá ãngũ urukọ'bée agá rĩ pi ã 'bākí rí ẹsì ma ndázú, ãzini 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku, ẹsì 'bã'bée má drĩgé rĩ pi ã 'bākí rí ẹsì ma ndázú,

ma Úpí 'i, á 'yo tã 'dĩri nĩ, má ùpě 'bá 'dĩ'bée nĩ,'

18 Má ẹzi tã 'dĩri ọtú ìnógòsì.

19 “Má édrípìjì má ọmvúpìjì, lē 'bã 'bākí tã ẹnjìjẹnjì 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku lē'bá Múngú ri ẹ'yī' 'bá rĩ pi drĩgé ku.

20 Lē 'bã síkí kòkòbì sēé kòpi ní, lũzú kīnī, lē kòpi ã nyakí ãnyāngã ì ní sēé ngá ì ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ku, lē kòpi ã 'bākí ọwũ ku, kòpi ã nyakí ãnyápá ì ní umbe ni pií drãá drĩ sī rĩ ku, ãzini kòpi ã nyakí zãã ã ãrí ku.

21 Ì'diātāsīyã tãimbì Mósē vé 'dĩri ùlũkí muzú kũrũ Yāhúdĩ rĩ pi ní adrizú rĩ pi agásì, Sãbatã ãlu ãlu, ríkí tãimbì rĩ lãá Yāhúdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zìzú rĩ pi agá.”

Síkí kòkòbì sēé 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku Úpí ri ẹ'yī' 'bá gí rĩ pi ní

22 Yēsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, ãzini 'bá céré Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí Yērúsálémã gá rĩ pi be, ùpěkí 'bá urukọ'bée ì ãsámvú gé 'dĩgé, pěkí kòpi muú Ìnītīyókã gá, kòpi muú Páulũ pi be, ãzini Bārúnábã sī. 'Bá ì ní ùpěé rĩ pi Yúdã ì ní zìjì Bārīsábã pi* Sílã be, 'bá ìrĩ 'dĩ'bée, kòpi drĩkoma kánísã vé ni.

23 Kòpi síkí kòkòbì sēé 'bá 'dĩ'bée drĩgé kīnī,

'Bã Yēsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, 'bã ìmivé édrípìjì, ìmi 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí kũrũ Ìnītīyókã vé rĩ agá, ãngũ Sírīyã vé rĩ agá, ãzini ãngũ Kílíkíyã vé rĩ agá 'dĩ'bée. 'Bá sēkí ìmi ní mōdō.

24 'Bá yìkí kīnī, 'bá urukọ'bée ngakí nōósì muú ìmi ní tã adriípi pìrì ku ni ìmbá, tã kòpi ní ìmbá rĩ sē ìmi ní ãyìkō kuyé, 'bo 'bá pěkí kòpi nĩ kuyé.

25 Kúru 'bá ní 'bã úmúzú, 'bã ã'yīkí 'bã ãsámvú gé sī trũ, lē 'bã ùpěkí 'bá urukọ 'bã ãsámvú gé nōgò, 'bã pěkí rí

kòpì 'bá ógúpì Bārúnábā be, āzini Páulū sī, kòpì ā mụkí rí ìmi vùgá 'dīlé.

26 'Bá ì ní ùpěé 'dī'bée adikí ì sēé ìzāngā nyaá 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé tā sī.

27 Kúru 'bā ri Yúdā pi pē mụzú Sílā be ìmi vùgá 'dīlé, kòpì ā mụkí rí tā 'bá ní sī 'dīri ùlūú ìmi ní tị sī.

28 Índrì Uleterē rī i'da 'bá ní kīnī, lē 'bā 'bākí tā ẹnjịenjị ìmi drịgé ku. Lē ìmi 'okí 'dīni,

29 lē ìmi nyakí ānyāngā ì ní sēé ngá ì ní údé mungú rú rī pi ní rī ku, ìmi nyakí zāā ā ārí ku, ìmi nyakí ānyāpá ì ní umbe ni píi drāá drị sī rī ku. Lē ìmi 'bākí ọwụ mụzú bādārú ku. Ìmi 'dukí dō tā 'dī'bée ngaá rá, ìmi ícọ adri múké.

Mungú ā adri ìmi be.

30 Pēkí āgō 'dī'bée mụyú Ānītīyókā gá. Kúru kòpì ní 'bá kánísā vé rī pi zizú ímúzú vūrā ālu gé, kòpì ní kòkòbị ì ní sī sēé ì drịgé 'dīri sēzú 'bá 'dā'bée ní.

31 'Bá rī pi ká kòkòbị rī lāá, kòpì adrikí āyīkō sī, tā ì ní sī kòkòbị rī agá rī ímbá kòpì ē ẹsị rá.

32 Yúdā pi Sílā be, kòpì nēbī, kòpì átakí átángá rī sá be āco 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ē ẹsị ímbázú, kòpì ā adrikí rí ùkpō ùkpō ívé ẹ'yīngará agá.

33 Yúdā pi Sílā be, adrikí caá 'dālé lókí be mādā, 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi sēkí kòpì ní tākiri, kòpì ní kúru Yúdā pi pēzú mụzú Sílā be kánísā Yērúsálémā vé rī gé vúlé 'bá ándúrú ì pē' 'bá rī pi vùgá 'dāá.

34 'Bo Sílā áwí ívé rī adrií Ānītīyókā gá 'dālé.†

35 'Bo Páulū pi Bārúnábā be áwíkí adrií Ānītīyókā gá 'dālé, kòpì 'bá urụko kárakarā ni pi be, ímbákí 'bá rī pi, āzini ùlúkí ú'dúkó Úpí vé rī 'bá rī pi ní 'dālé.

Páulū pi Bārúnábā be acokí ì Yūwánī Mārākō vé tā sī

36 Kā mụyú adrií mbāá mādā ā vùdrị gé, Páulū ní 'yozú Bārúnábā ní kīnī, “Lē 'bā

gōkí mụyú vúlé kūrú 'bá ní ú'dúkó múké rī ùlūzú rī pi agá 'dāá, 'bá mụkí rí 'bá Úpí ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ndree, 'bá mụkí rí nñi dō kòpì ri adri 'dāá íngóni.”

37 Bārúnábā lē Yūwánī ì ní zị Mārākō ri jị mụzú ìndī.

38 'Bo Páulū ā'yī Bārúnábā vé tā 'dīri ālujani kuyé, ā'diātāsīyā Mārākō ku ì kú Pāmīfilyā gá 'dāá, nga ẹzị ì be kuyé.

39 Páulū pi ní āgátá gázú ì āsámvú gé sī Bārúnábā be, kòpì ní kúru ì acozú. Bārúnábā jì Mārākō ri mụzú 'í vùgá sī ìndī, kòpì ní tuzú kúlúmgba agá, 'dezú mụzú Sáyípūrāsī gé.

40 Páulū jì ívé rī Sílā ri mụzú, 'bá ẹ'yī' 'bá gí rī pi kīnī, ẹsị múké Úpí vé rī ā adri kòpì be.

41 Kúru kòpì ní 'dezú mụzú āngū Sírīyā vé rī gé, āzini āngū Kílíkīyā vé rī gé, kòpì rikí 'bá kánísā vé rī pi ē ẹsị ùmíí.

16

Tīmōtéyō ko Páulū pi ē ìzā Sílā be ẹzị sī

1 Páulū pi Sílā be ngakí mụyú kūrú Dērebē vé rī gé, kòpì agakí caá kūrú Lēsíturā vé rī gé. Kòpì cakí mụyú 'bá Yēsū ā pámvú ùbīpi ni ísú, rú ni Tīmōtéyō 'i, ìrivé ẹndrẹpì Yāhúdīzī, ìri 'bá Yēsū ri ẹ'yīpi gí ni, 'bo ẹtẹpì ri Gírīkīgú.

2 'Bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí Lēsíturā gá 'dālé rī pi Íkónīyōmū gé rī pi be, rikí céré átá kīnī, Tīmōtéyō ri 'bá múké.

3 Páulū lē ìri jị mụzú 'í vùgá sī ìndī, kúru Páulū ní ágélé ni ē tị lizú,* ā'diātāsīyā Yāhúdī adri' 'bá vūrā 'dāri agá rī pi nñkí rá 'yozú kīnī, Tīmōtéyō ẹtẹpì ri Gírīkīgú.

4 Kòpì ká rií ẹcị mụzú kūrú rī pi agásī ālu ālu, kòpì rikí kòkòbị† Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní sīí 'bá ambugu Yērúsálémā vé rī pi be rī lāá 'bá rī pi ní, lē kòpì ā 'dukí tā ni ngaंगा.

† 15:34 15:34 Átángá vẹrẹsị 34 agá 'dīri, bükū Ɛzị vé ì ní sī Gírīkī tị sī drịdrị rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī bükū Ɛzị vé vúlé rī agá rá. * 16:3 16:3 Ágélé ē tị lịngará: Páulū lị Tīmōtéyō ā ágélé ē tị, ā'diātāsīyā Tīmōtéyō vé ẹndrẹpì Yāhúdī, 'bo ìrivé ẹtẹpì Gírīkī. Gírīkī rī pi lịkí ívé anjì āgō rī pi vé ágélé ē tị ku. 'Bá rī vé ẹndrẹpì dō Yāhúdī, Yāhúdī rī pi ìri ā'yī adri Yāhúdī rú. Sēzú Páulū ní Tīmōtéyō ā ágélé ē tị lizú ānī, Yāhúdī rī pi ā ā'yíkí rí ìri adrií 'bá ì vé ni. † 16:4 16:4 Kòkòbị: 'Í lā kòkòbị 'dīri bükū Ɛzị vé rī agá, Ɛzị 15:23-29.

⁵ 'Bá kánisā vé rī pi vé ẹ'yīngará gō ícá ũkpó ũkpó. Ụ'dụ ̄lu ̄lu, 'bá ẹ'yī'ba gí rī pi vé kālāfe gō ríi vaá mụzú drịgélé.

Páülū ndre ịndrịlịkị Mākēdōnịyāgú vé ni urobí agá

⁶ Páülū pi ní ẹlịzú mụzú 'í ọgụpị Sílā pi be ̄ngū Pūrūgịyā vé rī agásī, ̄zini ̄ngū Gālātịyā vé rī agásī. Sā 'dāri gé, Ịndrị Uletere rī ̄yī ku kọpi ní mụzú tị sēzú ̄ngū Ẹzịyā vé rī gé 'dālé.

⁷ Kọpi ká mụy caá ịnyịñá ̄ngū Mézịyā vé rī gé, kọpi lēkí kōdō mụy Bītūnịyā gá, 'bo Ịndrị Uletere Yēsū vé rī ̄yī kọpi ní mụzú kuyé.

⁸ Kuru kọpi ní ẹlịzú mụzú ̄ngū Mézịyā vé rī agásī, kọpi ní cazú kūrú Tūrówā vé rī gé.

⁹ Ịnịñá 'dāri sī, tā ̄zi i'da 'i Páülū ní ịndrịlịkị agá. Páülū ndre ágó ̄zi Mākēdōnịyāgú tu pá, ịri ri 'i mā drị ịrī sī, ágó rī ní 'yozú Páülū ní kīnī, "Lē mī ímú Mākēdōnịyā gá nōó 'bā ịzā koó."

¹⁰ Páülū ká tā 'i i'daapi ịndrịlịkị agá rī ndreé, koro 'bá ní 'bā útúzá 'dezú mụzú Mākēdōnịyā gá. 'Bá nīkí á má rá 'yozú kīnī, Múngú zị 'bā mụy ụ'dụkọ múké rī ũlū kọpi ní 'dālé.

Lúđiyā újá ẹsị

¹¹ 'Bá ní ngazú Tūrówā gá 'dāgá, 'bá fíkí kúlúmgbá agá, 'bá ní mụzú pịrị Sāmōtērēsī gé 'dālé, ká mụy caá drị 'dīni, 'bá ní cazú Nēyāpólīsī gé.

¹² 'Bá ní ngazú vūrā 'dāri gé sī, 'bá ní cazú Pīlịpọyī gé. Kūrú 'dāri 'bá Rómā vé rī pi rukí nī, kūrú rī ndē kūrú Mākēdōnịyā agá 'dālé rī pi rá. 'Bá adrikí 'dālé ụ'dụ be kárakará.

¹³ Ụ'dụ Sābátā vé rī gé, 'bá ní fūzú mụzú kūrú rī vé kẹtị gé sī ̄mvé 'dāá, 'bá ní 'dezú mụzú yī tị gé 'dālé, 'bā mụkí rí vūrā Múngú ri zizú ní ịsú bēnī. 'Bá ní úrízú vūgá, 'bá ní átázú ũkú ị úmú'ba kú 'dālé rī pi be.

¹⁴ ũkú ̄zi kọpi ̄sámuvú gé 'dāá, rú ni Lúđiyā 'i, ịbí ímú kūrú Tāyītírā vé rī gélésīla, ịri 'bá rípi bōngó ndrōlūndrōlū ni ụzịpị ni, ̄zini 'bá rípi Múngú ri ịñjịpị

ni. Múngú vé tā fi ẹsị ni gé, sē ẹ'yī tā Páülū ní átá rī rá.

¹⁵ Sēkí ịri ní bātízīmū ịrivé 'bá 'bētị ̄sámuvú gé rī pi be, ịri ní 'bā zizú, 'bā mụkí ívé ̄ngá. Ịri ní 'yozú kīnī, "Īmi ̄yīkí dō 'yozú kīnī má ẹ'yī Úpí ri gí, 'bá mụkí ịmi be adrii mávé ̄ngá." Si 'bá vūgá sī, 'bá mụkí ịrivé ̄ngá 'dālé rá.

'Yíkí Páülū pi Sílā be jó ̄ngū ũ'yizú rī agá

¹⁶ Ụ'dụ ̄lu 'bá ká ríi mụy vūrā Múngú ri zizú rī gé 'dāá, 'bá ịsúkí mvá ũkú túgērī rú ịndrị ũnjí ní fí drị ni gé ni, ịri ri tā ímú'ba ị nga'ba drịdrị 'dīlé rī pi ũlū. Mvā ũkú rī ri mūfēngā ịsú sē ívé ambugu rī pi ní ambamba tā ịri ní ríi ũlū rī sī.

¹⁷ Mvā ũkú 'dīri 'de mụzú 'bā vūdrị gé sī Páülū pi be, ri útré mụzú, "̄gō 'dī'bée ̄tí'ba Múngú ̄mbúgú 'bá drịgé cére rī vé ni, kọpi ímúkí ịmi ní létị pangará vé rī ũlū."

¹⁸ Mvā ũkú rī 'o tā 'dīri 'dīni ụ'dụ be kárakará. Tā 'dīri sē Páülū ní ịzāngā, ịri ní 'i újázú 'yozú ịndrị ũnjí rī ní kīnī, "Yēsū Kúrísítō ̄ rú sī, ịndrị ũnjí 'dīri, 'i fū mvā ũkú 'dīri drịgé sī ̄mvé." Koro ịndrị ũnjí rī ní fūzú mvā ũkú rī drịgé sī.

¹⁹ Mvā ũkú túgērī rú rī vé ambugu rī pi ká nī á má 'yozú kīnī, létị ̄zi ị ní gōzú mūfēngā ịsúzá ni 'dāáyo, kọpi ní Páülū pi ruzú Sílā be, sezú mụzú vūrā ị ní tā lizú rī gé, kọpi ̄ tukí rí pá 'bá tā lị'ba rī pi ẹndrētị gé.

²⁰ Kọpi ká Páülū pi sēé pá tuú 'bá tā lị'ba rī pi ẹndrētị gé, kọpi ní 'yozú kīnī, "̄gō 'dī'bée Yāhūdī, kọpi ri 'bá 'bávé kūrú agá rī pi ẹ drị iza.

²¹ Kọpi ri mērē 'bá ní lēé ku ni vé tā ímbá 'bá ní, 'bā 'bá Rómā vé rī pi, 'bā ̄yīkí rí tā ni, dōku 'bā 'dúkí rí tā ni ngaá."

²² 'Bá bītríká rī pi ní ị úmúzá Páülū pi fuzú Sílā be, 'bá tā lị'ba rī pi ní táimbí sēzú, ̄ ũsíkí kọpívé bōngó rá, ̄ ũgbākí kọpi.

²³ Kọpi ká Páülū pi ũgbāá ũnjí ũnjí, ị ní kọpi jizú 'bezú jó ̄ngū ũ'yizú rī agá, ị ní lūzú 'bá ̄ngū útēpí rī ní, lē ̄ útē kọpi múké múké, kọpi ̄ ápákí rí ku.

‡ 16:16 16:16 Tāffí 'bá 'dīri, Lúká pi Páülū pi be trú.

24 Ágó āngũ ütēēpi rĩ 'du tã rĩ ngaá sũ ĩ ní lũú 'í ní rĩ tĩnĩ, jĩ kòpi suú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá ágágá 'dãá, úmbé kòpi ā pá ākpãá pẹti rú'ba gá.

25 Kã muṣú adrii ĩnĩ ágágá, Páulũ pi Sílã be rikí Múngú ri zĩ, āzini kòpi rikí úngó ngoó Múngú ní, 'bá ɔrũkọ ĩ ní ũ'yĩ rĩ pi rikí tã kòpivé rĩ yĩ.

26 Koro dīngídīngí ní āngũ ayazú ũkpõ be, jó āngũ ũ'yĩzú rĩ aya 'i dīngídīngí, jó āngũ ũ'yĩzú rĩ vé kēētĩ ũzĩkĩ ĩ céré kú mgbo, ímvé ĩ ní 'bá rĩ pi ũ'yĩzú rĩ pi ucekĩ ĩ céré!

27 Ágó riipi jó āngũ ũ'yĩzú rĩ ütēēpi rĩ kã muṣú aruú ú'dú gélésĩ, ĩsú kēētĩ jó āngũ ũ'yĩzú rĩ vé rĩ pi ũzĩkĩ ĩ céré kú mgbo, ĩri ní ívé ĩlĩ āco rĩ í'dúzú lészú 'i 'dizú drázú 'dĩsĩ rá, ā'diātāsīyã ũsũ déna 'bá ĩ ní ũ'yĩ rĩ pi ápákĩ céré gĩ.

28 Páulũ ní trezú kĩnĩ, "Lē mĩ 'dĩ mi drãá ku! 'Bã céré anigé."

29 Ágó riipi jó āngũ ũ'yĩzú rĩ ütēēpi rĩ ní ācĩ zizú, ĩri ni njuzú fizú jó agá 'dãá, muṣú í'dézú Páulũ pi ɛndrẹti gé Sílã be, rú'ba ni yã kpĩrĩkpĩrĩ.

30 Ágó rĩ ní Páulũ pi ĩjizú ĩfuzú āmvé, ĩri ní kòpi zizú kĩnĩ, "Īmi mávé ambugu rĩ pi, mã 'o ā'di, mã ĩsú rĩ pangará ānĩ?"

31 Kòpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Mĩ ẹ'yĩ Úpĩ Yēsũ ri, mi pangará ĩsú rá, āzini mívé 'bá 'bẹti āsámvú gé rĩ pi pangará ĩsú rá."

32 Kúru kòpi ní ú'dúkọ Úpĩ vé rĩ ũluzú ágó rĩ ní, āzini 'bá céré ĩrivé 'bẹti āsámvú gé rĩ pi ní.

33 ĩnĩná 'dãri gé, ágó jó āngũ ũ'yĩzú rĩ ütēēpi rĩ ní kòpi jizú muṣú vũrã āzi gé, ĩri ní kòpivé āzó ẽ mĩ ũjizú. Koro ĩ ní ágó rĩ ní bātízĩmũ sězú ĩrivé 'bá 'bẹti āsámvú gé rĩ pi be céré.

34 Ágó rĩ ní Páulũ pi jizú muṣú Sílã be ívé āngá 'dãá, ĩri ní ānyāngã sězú nyazú kòpi ní. Ágó rĩ ívé 'bá 'bẹti āsámvú gé rĩ pi be céré adrikĩ āyĩkõ sĩ, ā'diātāsīyã ĩ ní Múngú ri ẹ'yĩ gĩ rĩ sĩ.

35 Kã muṣú adrii drũ 'dĩni ũ'bútĩnã rĩ sĩ, 'bã tã lĩ'ba rĩ pi ní ũgalaku rĩ pi pězú muṣú ágó jó āngũ ũ'yĩzú rĩ ütēēpi rĩ vúgá 'dãá, kòpi ní tãĩmbĩ sězú kĩnĩ, ágó rĩ ā ọyũ Páulũ pi Sílã be muṣú 'dĩsĩ rá.

36 Ágó jó āngũ ũ'yĩzú rĩ ütēēpi rĩ ní 'yozú Páulũ pi ní kĩnĩ, "'Bã tã lĩ'ba rĩ pi sėkĩ tãĩmbĩ kĩnĩ, lē ā ọyũkĩ ĩmi Sílã be muṣú 'dĩsĩ rá. Īmi ícõ mu rá. Īmi muĩkĩ tã be kĩri."

37 'Bo Páulũ ní 'yozú ũgalaku rĩ pi ní kĩnĩ, "'Bã adrikĩ dõ 'bã Rómã vé niš drããsīyã, kòpi ũgbákĩ 'bã gũnyã agá, kòpi 'bekĩ 'bã jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá, ĩsú lĩkĩ drĩ 'bávé tã kuyé.* Nóni kòpi lėkĩ 'bã pėé muṣú āmvé kĩri, 'bã āzi ā nĩ nyo tã ni ku? Adri 'dĩni ku! Lē kòpi ẽ ímũkĩ 'bã ọyũ fũú nõsĩ nĩ."

38 ũgalaku rĩ pi ní tã 'dĩri jizú ũluzú 'bã tã lĩ'ba rĩ pi ní. 'Bã tã lĩ'ba rĩ pi kã yĩ kĩnĩ, Páulũ pi Sílã be 'bã Rómã vé ni pi, sē kòpi ní ũrĩ.

39 Kòpi ní ímũzú trũngará zizú Páulũ pi ɛndrẹti gé. Kúru kòpi ní Páulũ pi jizú fũzú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agásĩ āmvé, kòpi mázú kĩnĩ, lē kòpi ā fũkĩ kũrũ rĩ agásĩ rá.

40 Páulũ pi Sílã be kã ĩfũú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agásĩ, kòpi ní 'dezú muṣú Lũdīyã vé āngá, kòpi ĩsũkĩ 'bã Yēsũ ri ẹ'yĩ'ba gĩ rĩ pi ĩrivé āngá 'dãá, kòpi ní 'bã Yēsũ ri ẹ'yĩ'ba gĩ 'dĩ'bée ẽ ẹsĩ ímbázú. Kòpi ní kúru 'dezú muṣú.

17

Páulũ vé tĩ sēngará Tēsālōnikē gá rĩ

1 Páulũ pi ní ẹlizú muṣú Sílã be kũrũ Āmĩfipólĩsĩ vé rĩ agásĩ, āzini kũrũ Āpōlōnīyã vé rĩ agásĩ, kòpi ní cazú Tēsālōnikē gá. Yãhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ kũrũ agá 'dãá anigé.

2 Páulũ ní fizú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãá, sũ ĩri ní riĩ 'oó nĩjĩ rĩ tĩnĩ. Sãbátã na, ri tã Bũkũ Múngú vé rĩ agá rĩ ũlũú 'bã rĩ pi ní.

3 Ri tã Kúrĩsītõ ní ĩzāngã nyazú, āzini ĩri ní íngázú gõó ídri rú drāngará gálésĩ

§ 16:37 16:37 *Bã Rómã vé rĩ pi:* Lókĩ Yēsũ vé rĩ gé, 'bãgũ āmbúgũ Rómã vé rĩ rũ 'bã rĩ pi āngũ āndĩāndĩ gé sĩ. 'Bã 'dĩ'bée āsámvú gé, 'bã Rómã vé rĩ pi mãdã, 'bãgũ āmbúgũ rĩ kòpi ütē múké, ā'diātāsīyã kòpi 'bã ívé ni.

* 16:37 16:37 Tãĩmbĩ Rómã vé rĩ ā'yĩ ku ĩ ní 'bã Rómã vé rĩ gbázú ĩsũzú lĩkĩ drĩ ĩrivé tã kuyé.

rĩ vé tã ùlũú kĩnĩ, “Yēsũ má ní rií ìrivé tã ùlũú nōri, ìri Māsíyã.”

4 Tã Páũlũ ní átá rĩ, 'bá ụrukọ kọpi ǎsámvú gé 'dǎlé ẹ'yĩkí rá, kọpi gọkí Páũlũ pi ǎ pámvú ùbĩ Sílã be. Gĩrĩkĩ kárakará Múngú ri ñnjĩ 'bá ñnjĩnjĩ rĩ pi, ùkú ambugu ì ní ñnjĩ ñnjĩ kũrú rĩ agá rĩ pi be, kọpi újákí ẹsị Yēsũ ri ẹ'yĩzú rá.

5 'Bo tã 'dĩri 'de ambugu Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ pi ẹ ẹsị agá ùnjí. Kúru kọpi ní 'bá jọkọnĩ agá tã be ùnjí rĩ pi úmúzú, kọpi ní 'bá rĩ pi ìcìcìkìzú tã ùnjí sī, 'bá rĩ pi ní rizú útrézú wínyá kũrú rĩ agásí. Kọpi ní njuzú mužú Páũlũ pi ndázú Sílã be Yāsónã vé ǎngá 'dǎá, ì ñjĩkí rí kọpi ímúzú 'bá bĩtrĩká rĩ pi ǎsámvú gé nōó.

6 'Bo kọpi ká caá 'bá 'dĩ'bée ìsú 'dǎlé kuyé, kọpi ní Yāsónã pi ruzú 'bá ụrukọ'bée Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi be, ñjízú ùgalaku kũrú agá 'dǎlé rĩ pi ẹndrẹtị gé, kọpi ní útrézú ụ'dúkọ be ụru 'dǎá kínĩ, “ǎgọ 'bá rĩ pi ẹ drĩ iza 'bá vũ drĩgé sī céré rĩ pi, nóni kọpi ícákí kpá kuú nō,

7 Yāsónã ẹ'yí kọpi ívé ǎngá. Kọpi ǎrěvú céré ñọkí tǎimbí 'bǎgú ǎmbúgú Rómã vé rĩ* ní ụtĩjĩ rĩ rá, kọpi kínĩ, 'bǎgú ǎzi anigé, rú ni Yēsũ 'i.”

8 Ùgalaku rĩ pi 'bá bĩtrĩká rĩ pi be, kọpi ká tã 'dĩri yij, kọpi ẹ ẹsị ve rá.

9 Kúru ùgalaku rĩ pi lěkí Yāsónã pi 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi be, kọpi ǎ sėkí mũfěngá ì drĩ jezú ǎní, ì oyukí rí kọpi mužú.

Páũlũ pi mukí Sílã be Běréyã gá

10 ǎngũ rĩ ká ñij, 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní Páũlũ pi pězú mužú Sílã be Běréyã gá. Kọpi ká caá 'dǎlé, kọpi ní fizú Yāhúdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dǎá.

11 'Bá Běréyã vé rĩ pi múké, ndě 'bá Tēsālōnìkē vé rĩ pi rá, ǎ'diātāsīyã kọpi 'bǎkí úvá rizú ụ'dúkọ múké Páũlũ ní ùlũú rĩ yizú. Ụ'dụ ǎlu ǎlu, kọpi rikí tã ì ní sī Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ lǎá, kọpi lěkí ñij dō tã Páũlũ ní átá rĩ tã ǎda.

12 Yāhúdĩ kárakará ẹ'yĩkí Yēsũ ri rá, ǎzini ùkú ambugu Gĩrĩkĩ vé ì ní ñnjĩ ñnjĩ rĩ

pi ǎgọ Gĩrĩkĩ vé rĩ pi be, kọpi ẹ'yĩkí Yēsũ ri rá.

13 Yāhúdĩ Tēsālōnìkē gá rĩ pi ká yij kínĩ, Páũlũ ri tị Múngú vé rĩ sėé Běréyã gá 'dǎlé, kọpi ní kpá 'dezú mužú 'dǎlé 'bá bĩtrĩká rĩ pi ìcìcìkìzú, kọpi ǎ 'okí rí Páũlũ pi ùnjí.

14 Koro 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní Páũlũ ri pězú mužú yij tị gé 'dǎá, 'bo Sílã pi Tīmōtáyō be ǎwíkí adrii Běréyã gá 'dǎá.

15 'Bá Páũlũ ri jì 'bá rĩ pi jikí Páũlũ ri caá ǎtēsēsī gé, Páũlũ ní ẹzizú kọpi ní kínĩ, lě kọpi ǎ újákí ì mužú lũú Sílã pi ní Tīmōtáyō be, kọpi ẹ ímúkí 'í vúgá sī mbělě.

Páũlũ sě tị Múngú vé rĩ ǎtēsēsī gé

16 Páũlũ ká rií Sílã pi ùtėé Tīmōtáyō be ǎtēsēsī gé 'dǎlé, ẹsị ni ìsú ñzǎngá, ìri ní ngá ì ní údé múngú rú rĩ pi ndrėé kũrú agá 'dǎá kárakará rĩ sī.

17 Ìri ní fizú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dǎá, rizú átázú Yāhúdĩ rĩ pi ní, ǎzini 'bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku Múngú ri ñnjĩ 'bá rĩ pi ní. Ụ'dụ ǎlu ǎlu ri kpá átá 'bá jọkọnĩ agá 'dǎlé rĩ pi ní.

18 Ngúlúmũ tã ñij 'bá ambamba ì ní zij Ēpìkúrīyã, ǎzini ì ní zij Sītóyīkĩ rĩ 'bá ǎngũ ímbá 'bá rĩ pi í 'dókí rií ǎgátá gǎá Páũlũ be.

Ụrukọ'bée rikí 'yoó kínĩ, “Tã ágó 'dĩri ní rií átá ífífí ǎkó 'dĩri ǎ'di?”

Ụrukọ'bée kínĩ, “Índrėzú ìri ri tã Múngú túngú 'bá ụrukọ'bée vé ni ǎ tã átá.” Kọpi átákí 'dĩni, ǎ'diātāsīyã Páũlũ ri ụ'dúkọ múké Yēsũ vé rĩ ùlũú, ǎzini ri Yēsũ vé íngángará gọó ìdri rú rĩ vé tã ùlũú.

19 Kúru kọpi ní Páũlũ ri jizú mužú pá tuzú 'bá ì úmú 'bá tã lị 'bá ì ní zij ǎrěpágọ rĩ pi ẹndrẹtị gé, kọpi ní 'yozú ìri ní kínĩ, “Lě mí ùlũ 'bá ní tã ú'dí mí ní rií ímbá 'dĩri, ìri tã ngóni ni?”

20 Tã mí ní rií átá 'dĩri, ọ'ú 'bá bĩ gé nōó ù'dũ be túngú, 'bá úvá be lězú tã 'dĩri ñizú.”

21 ('Bá ǎtēsēsī vé rĩ pi jǎkǎ ímú 'bá adri' 'bá 'dǎlé rĩ pi be, kọpi rikí átá tã ì ní ímbá ú'dí 'dĩri vé tã sī, kọpi rikí bĩ 'bǎá tã rĩ yizú ǎní.)

* 17:7 17:7 'Bǎgú ǎmbúgú Rómã vé rĩ: Ìri 'bǎgú ǎmbúgú 'bǎgú ǎngũ ǎndiǎndi rĩ pi agá rĩ pi drĩgé, ǎngũ Yūdáyã vé rĩ drĩgé, ǎngũ Gǎlíláyã vé rĩ drĩgé, ǎzini ǎngũ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ drĩgé. 'Bá Rómã vé rĩ pi ívé 'bǎgú ǎmbúgú rĩ zij ívé tị sī Káyísárã.

22 Kúru Páulū ní ngazú pá tuzú 'bá ĩ úmú' 'bá ĩ ní zīĭ Ārēpágō rī pi ɛndrɛtī gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi 'bá Ātēnésī vé 'dī' 'bée, á ndre ĩmi 'bākí ɛsī céré rizú múngú rī pi ĩnjīzú.

23 Ā'diātāsīyā má kā rií ɛcī kūrú ĩmivé rī agásī, á ndre ngá ĩmi ní rií ĩnjīĭ múngú rú rī pi kárakará, á ndre vūrā rōbōŋō zāzú rī vé ālu, sīkí rú' 'bá ni gé, MÚNGÚ Ī NÍ NĪĪ KUYÉ NI NÍ. Múngú ĩmi ní rií ĩnjīĭ, ĩmi ní nīĭ kuyé 'dīri, á lē ĩmi ní tā ni ũlū.

24 Múngú vū gbiípi, āzini ngá vū drīgé rī pi gbiípi céré rī, ĩri Úpí 'bū pi ruŋpi vū be rī. Múngú adri jó bá áda ní sīĭ rī agá ku.

25 'Bá āzi ícōpi ĩri ē ĩzā koópi tā āzi sī 'dāáyo, tā āzi ĩri ní lēé 'bá āzi vúgá ni 'dāáyo. Īri ri 'bá ní ídri sē nī, ɛvīvī sē nī, āzini ĩri ri 'bá ní ngá rī pi ārēvú sē céré nī.

26 'Bá Múngú ní gbií vū drīgé nōgó rī pi, kōpivé úri íbī ĩfūú 'bá ālu rú' 'bá gá, kōpivé úyú ā ayi rí vū drīgé sī céré. Ūtī sá kōpi ní adrizú rī, āzini vūrā kōpi ní adrizú rī kú ĩnógósí gí.

27 "Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, 'bá rī pi ā ndākí rí 'i, 'bá rī pi ā rikí rí āngū rī ɔmvú mužú drī sī, kōpi ē ĩsúkí rí 'i ānī. 'Bo Múngú vū 'bá ālu ālu rú' 'bá gá sī rárá rú kuyé.

28 "Bá ní adrií ĩri agá rī sī, ĩri ri 'bá ní ũkpō sē adrizú ídri rú, ɛcī tuzú, āzini 'bá ní adrizú anigé ānī.' Ūngó ĩmi ní sīĭ rī pi urukō agá, lū 'bá ní kīnī, "Bā anji ĩrivé ni.

29 "Sū 'bá ní adrií anji Múngú vé ni rī tīnī, lē 'bā rikí ũsūŋ 'yozú kīnī, Múngú ri ngá ĩ ní údé dábū sī, aya ɔgú' 'bá ɔgúɔgū ni pi sī, dōku írā sī ni 'dīni ku, Múngú adri ngá ĩ ní údé drī sī ni ku.

30 Ọtú 'bá ní drī tā nīzú kuyé rī gé, Múngú ũsū 'bá drīgé ũnjí kuyé. 'Bo nóni Múngú lē 'bá rī pi ārēvú céré āngū rī pi agásī ā újákí ɛsī.

31 Múngú útú ú'dú 'í ní lēzú 'bá rī pi vé tā līzú pīrī vū drīgé nōgó rī gí, ĩri Yēsū ri ĩpē ímú 'bá rī pi vé tā lī nī. Múngú i'da 'bá ní tā 'dīri lūzú kīnī, ĩri tā áda, ĩri ní Yēsū

ri ingáá gōó ídri rú drāngará gálésīla rá rī sī."

32 'Bá rī pi ká tā Páulū ní 'yoó, Yēsū drā, íngá gōó ídri rú drāngará gálésīla rá 'dīri yīĭ, 'bá urukō' 'bée rikí guŋ ānī guŋ, 'bo urukō' 'bée kīnī, "Lē mí ũlū tā 'dīri dīĭ, 'bá lēkí yīĭ."

33 Páulū ní ngazú fūzú 'bá ĩ ní zīĭ Ārēpágō rī pi āsámvú gé sī.

34 'Bá rī pi ā urukō újákí ɛsī Úpí ri ɛ'yīzú rá, kōpi újákí ĩ ícá 'bá Páulū ā pámvú ũbī' 'bá ni pi. Kōpi āsámvú gé 'dāá, 'bá rī ālu ni Dīyōnīsīyō 'i, Dīyōnīsīyō ri 'bá ĩ úmú' 'bá ĩ ní zīĭ Ārēpágō rī pi vé ɔgúpi, 'bá rī āzi ũkú ĩ ní zīĭ Dāmārī 'i, 'bá urukō' 'bée be.

18

Páulū sē tī Múngú vé rī Kōrínītō gá

1 Kúru Páulū ní ngazú fūzú kūrú Ātēnésī vé rī agásī, ĩri ní 'dezú mužú Kōrínītō gá.

2 Páulū ca mužú Yāhūdīgú āzi ĩsú 'dālé, rú ni Ákúwílā 'i, tīkí ĩri āngū Pónītō vé rī agá, kōpi ímúkí drī ũkú ni Pīrīsílā be ú'dí rú Ítālīyā gélésīla, ā'diātāsīyā 'bāgú Kālāwūdīyō sē tāĭmbī 'bá Yāhūdī vé rī pi ní kīnī, lē kōpi ārēvú céré ā fúkí Rómā agásī rá. Páulū mu kōpi ndreé,

3 ĩsú kōpivé ɛzī rizú māsámā údézú ni, sū Páulū ní rií māsámā údé rī tīnī. Kúru Páulū ri adrií kōpi be trú, kōpi úmúkí ĩ rií ɛzī rī ngáá trú.

4 Sābātā ālu ālu, Páulū ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú ri Zīzú rī agá 'dāá, ri Yāhūdī rī pi úbé Gīrīkī rī pi be, kōpi ē ɛ'yīkí rí Yēsū ri.

5 Sílā pi ká ímú Tīmōtéyō be āngū Mākēdōnīyā vé rī gé 'dāásī, kōpi ká ícá Kōrínītō gá nōlé, Páulū 'bā ɛsī rizú tī Múngú vé rī sēzú sá céré, ri ũlū Yāhūdī rī pi ní kīnī, Yēsū ri Kúrísītō.

6 'Bo Yāhūdī rī pi ɔwukí tī Páulū ní sēé 'dīri rá, kōpi u'dakí Páulū ri rá. Páulū ní fūrúndī ĩvé bōngó ru' 'bá gá rī yazú, lūzú kīnī, 'í gā kōpi sī. Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmivé ārī ā ngo ĩmi drīgé! Ícókí má rú zīĭ ānī ku! Í'dózú āndrū sī mužú drīdrī,

ma 'de mu adri 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi āsámvú gé."

7 Páulū ní fūzú Jó Múngú ri zizú rī agásī, ĩri ní mužú fizú Tītōsī Yúsītō* riipi Múngú ri ĩnjīpi rī vé jó agá.

8 Kūrisípō ĩ ní 'bāá drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rī ũtēepi rī pi ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi be, ẽ'yīkí Úpí ri rá. 'Bá kárakará Kōrínítō gá 'dālé rī pi yīkí tī Páulū ní sēé rī, kōpi ẽ'yīkí Úpí ri rá, sēkí kōpi ní bātízīmū rá.

9 ĩnīnǎ āzi sī, Úpí Yēsū ní átázú Páulū ní urobí agá kīnī, "Mí 'o ũrī sī ku, 'í sē tī Múngú vé rī mužú, lē mí újí kírī ku.

10 Ma mi ũtē rá, 'bá āzi ícó mi 'oó ũnjí ālunǎni ku, ā'diātāsīyā 'bá mávé ni pi kárakará anigé kūrú nōri agá."

11 Páulū adri caá Kōrínítō agá 'dāá ílī ālu ẽlī sī, ri ú'dúkó Múngú vé rī ímbá 'bá rī pi ní.

12 Lókí Gálīyō ní adrizú gávānā rú āngū Ākáyā† vé rī agá rī gé, Yāhūdī rī pi ā uruko úmúkí ĩ Páulū ri ruú, kōpi jīkí ĩri pá tuú gávānā ẽndrētī gé, ā lī rí ĩrivé tā.

13 Kōpi ní 'yozú kīnī, "Ágó nōri ri 'bá rī pi ẽ drī úcī, kōpi ẽ ĩnjīkí rí Múngú ri sū 'bávé tāimbī ní lēé rī tīnī ku."

14 Páulū ká lēé kōdō átá, Gálīyō ní 'yozú Yāhūdī rī pi ní kīnī, "Īmi Yāhūdī 'dī'bée, tā ĩmi ní Páulū ri tōzú rī, ĩdī té dō ālī, āzini 'o dō tā ũnjí, ma té ícó ĩmivé tā yī rá.

15 'Bo tā rī ní adrií átángá Páulū ní átá rī vé tā, rú vé tā, āzini ĩmivé tāimbī vé tā rī sī, lē ĩmi útúkí ĩmi āsámvú gé sī útútū, átángá 'dī'bée sī, á lī tā āní Páulū drīgé ku."

16 Kúru ĩri ní kōpi drozú fūzú jó tā lizú rī agásī āmvé.

17 Kōpi ní Sōsīténī adriipi drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rī agá rī ruzú, kōpi ní rizú ĩri fūzú jó tā lizú rī ẽndrētī gé 'dīgé. 'Bo tā ní fi Gálīyō agá 'dāá ālunǎni kuyé.

Páulū újǎ 'i gōó Ānītīyókā gá āngū Sírīyā vé rī agá

18 Vúdrī ni gé, Páulū gō adrií Kōrínítō gá 'dālé ú'dú kárakará. ĩri ní kúru 'bá Yēsū ri ẽ'yī' 'bá gí rī pi kuzú, ĩri ní tuzú kúlúmgbá agá, ĩri ní 'dezú mužú āngū Sírīyā vé rī gé, Pírīsílā pi Ákúwílā be, kōpi 'dekí mužú Páulū pi be trú. Kōpi ní drī mužú kuyé rī gé, Páulū sē 'í drī' 'bí rēé rá, sē rēé Kēnīkūrīyā gá 'dāá, ā'diātāsīyā ĩri ní ũyō sōó Múngú ẽndrētī gé gí rī sī.

19 Kōpi ká mužú caá Ēfēsō gá 'dāá, Páulū ní Pírīsílā pi kuzú Ákúwílā be, ĩri ní 'dezú fizú Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá ó'dúkúlegúsī, kōpi ní í'dózú átázú Yāhūdī rī pi be.

20 Yāhūdī rī pi mākí kōdō ĩri kīnī, ā adri caá ĩ be lókí be āco, 'bo Páulū ā'yī kuyé.

21 Páulū ká lēé 'deé mužú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Múngú lē dō rá, ma ĩgō ĩmi vúgá nōó rá." Kúru ĩri ní tuzú kúlúmgbá agá Ēfēsō gá 'dāgá, ĩri ní 'dezú mužú.

22 Páulū ká mužú caá kūrú Sīzérīyā vé rī gé, ĩri ní ísízú vúgá, ĩri ní 'dezú mužú 'bá Yēsū ri ẽ'yī' 'bá gí Yērúsálémā gá 'dālé rī pi ẽzizú. Kúru ĩri ní agazú mužú kūrú Ānītīyókā‡ vé rī gé 'dāá.

23 Páulū adri Ānītīyókā gá 'dāá ú'dú kárakará. Vúdrī ni gé, ĩri ní 'dezú mužú āngū Gālātīyā vé rī gé, āzini Pūrūgīyā vé rī gé, ri ẽcī 'bá Yēsū ri ẽ'yī' 'bá gí rī pi úndré āngū 'dī'bée agásī, ri 'bá Yēsū ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ẽ ẽsí ímbá, kōpi ā adrikí rī ũkpó ũkpó ívé ẽ'yīngará agá.

24 Yāhūdīgú āzi rú ni Āpólō 'i, tīkí ĩri Ālēkīzāndārīyā gá, ĩri ní ícázú Ēfēsō gá. Ímbákí ĩri Búkū Múngú vé rī sī, nī tā ni ambamba.

25 Ímbákí ĩri ní tā Úpí Yēsū vé rī rá, āní sē ri tā Yēsū vé rī ímbá 'bá rī pi ní úvá sī, ímbá tā rī múké múké. 'Bo bātízīmū 'yénǎ ĩri ní nīí rá rī, ĩri bātízīmū Yūwánī ní sēé rī.

26 Āpólō ní í'dózú tī Múngú vé rī sēzú ũrī ākó Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá. Pírīsílā pi Ákúwílā be ká tī ĩri ní sēé 'dīri yīí, kōpi ní ĩri zizú mužú ívé āngá, kōpi ní

* **18:7 18:7 Tītō:** Tītō adri Yāhūdī ku. † **18:12 18:12 Ākáyā:** Kūrú Kōrínítō vé rī āngū Ākáyā vé rī agá. ‡ **18:22 18:22 Kūrú Ānītīyókā:** Kūrú Ānītīyókā 'dīri āngū Sírīyā vé rī agá.

tã Múngú vé rĩ vé ífífí ùlüzú ìri ní múké múké.

²⁷ Āpólō kā lēé 'deé muḡ āngū Ākáyā vé rĩ gé 'dāá, 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí Ēfēsō gá rĩ pi ímbákí ìri ẹ ẹsí, kòpi sīkí kòkòbì sēé 'bá Yēsū ā pámvú ùbī' 'bá Ākáyā gá 'dālé rĩ pi ní kīnī, lē kòpi ẹ ẹ'yīkí Āpólō ri múké. Āpólō vé cangará 'dālé rĩ ko 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá ẹsí múké Múngú vé rĩ sī rĩ pi ẹ ìzā ambamba.

²⁸ Āpólō í'dó rií āgátá gāá Yāhūdī rĩ pi be ùkpō sī gúnyá agá, ri tã Búkū Múngú vé rĩ agá rĩ ùlūú kòpi ní, lüzú 'yozú kīnī, Yēsū ri Kúrísítō.

19

Ezj Páülū ní ngaá Ēfēsō gá rĩ

¹ Āpólō kā rií adrií Kōrínítō gá 'dālé, Páülū ní ẹlüzú muḡú āngū rĩ agásī, ìri ní cazú Ēfēsō gá. Ca muḡ 'bá Yēsū ā pámvú ùbī' 'bá ni pi ísú 'dālé.

² Páülū ní kòpi zizú kīnī, “Sā ìmi ní Yēsū ri ẹ'yīzú rĩ gé, Índrí Uleteré rĩ ású nyo ìmi rá?”

Kòpi ní 'yozú kīnī, “Índrí Uleteré rĩ ású 'bá kuyé, 'bá yīkí 'yozú kīnī Índrí Uleteré anigé 'díní kuyé?”

³ Kúru Páülū ní kòpi zizú kīnī, “Bātízīmū ì ní sēé ìmi ní rĩ, ìri bātízīmū ngōrí?”

Kòpi ní újázú kīnī, “Bātízīmū ì ní sēé 'bá ní rĩ, Yūwánī ní tã ni ímbá rĩ.”

⁴ Páülū ní 'yozú kīnī, “Bātízīmū Yūwánī ní sēé rĩ, ìri ẹsí újázú ānī ùnjīkányā agásī. Yūwánī 'yo 'bá rĩ pi ní kīnī, lē kòpi ẹ ẹ'yīkí 'bá úmvúlésī ímúpi 'í vùdrī gé rĩ, 'bá úmvúlésī ímúpi rĩ Yēsū 'i.”

⁵ 'Bá rĩ pi ká tã Páülū ní 'yoó 'dīri yī, vùdrī ni gé, ì ní kòpi ní bātízīmū sēzú Úpí Yēsū ā rú sī.

⁶ Páülū kā drī tī kòpi drīgé, Índrí Uleteré rĩ ní kòpi ásúzú, kòpi ní rizú átázú tī āndíāndí ni pi sī, āzini kòpi ní rizú tã Múngú ní ùlūú kòpi ní rĩ ùlüzú 'bá rĩ pi ní.

⁷ 'Bá Índrí Uleteré rĩ ní ású rĩ pi vé kālāfe ri ícò ca muḡrī drī ni ìrī rá.

⁸ Páülū fi Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dālé, ri tī Múngú vé rĩ sēé ùrī ākó caá mbāá na, ri kòpi úbé, ùlū kòpi ní mālūngā Múngú vé rĩ ā tã, kòpi ẹ ẹ'yīkí rí tã 'í ní ùlūú rĩ bēnī.

⁹ 'Bo Yāhūdī rĩ pi uruko ẹ drī ícá ùkpó ùkpó, kòpi gākí tã Páülū ní ímbá rĩ sī, kòpi átákí ùnjí Yēsū vé tã sī gúnyá agá. Páülū ní kòpi kuzú. Ìri ní ngazú muḡú jó Tērānā vé ì ní rizú āngū ímbázú rĩ agá 'dāá, jī 'bá Yēsū ā pámvú ùbī' 'bá rĩ pi muḡú 'í vúgá sī ìndī. Ú'dú ālu ālu, ri 'bá rĩ pi ímbá jó Tērānā vé rĩ agá 'dāá.

¹⁰ Páülū ímbá 'bá rĩ pi caá 'dālé ílī ìrī, Yāhūdī rĩ pi, āzini Gīrīkī adri' 'bá āngū Ẹzīyā vé rĩ agá rĩ pi yīkí ú'dúkó múké Úpí Yēsū vé ì ní ùlūú 'dīri rá.

¹¹ Múngú sē Páülū ní ùkpō āmbúgú tã āyāzú āyāyā ni pi 'ozú.

¹² 'Bá rĩ pi rikí Páülū vé lāmbá, āzini bōngó ìri ní suú 'í bēdrī gé rĩ pi jī muḡ 'bāá 'bá drā be rĩ pi ā rú' 'bá úlózú ānī, kòpivé drā de ānī rá, āzini índrí ùnjí rĩ pi fūkí kòpi drīgé sī rá.

¹³ Yāhūdī uruko rikí ẹcī kūrú rĩ pi agásī, kòpi lēkí índrí ùnjí rĩ pi* údró fūú 'bá rĩ pi drīgé sī. Kòpi ù'bīkí rií índrí ùnjí rĩ pi údró Yēsū ā rú sī. Kòpi rikí 'yoó kīnī, “Yēsū Páülū ní rií átá ìrivé tã sī 'dīri ā rú sī, ìmi índrí ùnjí rĩ pi, ìmi fūkí 'bá rĩ pi drīgé sī rá.”

¹⁴ Anjī āgō ẹzīrī Sēkévā vé rĩ pi rikí tã 'dīri 'oó nī. Sēkévā ri Yāhūdī rĩ pi vé átálágú atala rĩ pi drīgé rĩ.

¹⁵ Ú'dú ālu, kòpi ká lēé índrí ùnjí droó ágó āzi drīgé sī, índrí ùnjí rĩ ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Á nī Yēsū ri rá, á nī kpá Páülū ri rá, 'bo ìmi ā'di pi?”

¹⁶ Ágó índrí ùnjí be rĩ ní wazú kòpi ruḡú ọjọgọ sī, ndē kòpivé ùkpō rá. Fú kòpi ùnjí ùnjí, kòpi ápákí ùfūú jó rĩ agásī āmvé 'dāá rú' 'bá be ule, ārī ri raá kòpi ā rú' 'bá gá sī.

¹⁷ Yāhūdī, āzini 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku adri' 'bá Ēfēsō gá rĩ pi ká tã 'dīri yī, ùrī fú

* **19:13 19:13** *Índrí ùnjí rĩ pi:* Índrí ùnjí rĩ pi ándúrú mālāyīkā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kòpi nòkí tām̄bì Múngú vé rĩ, Sātānā ri kòpivé āmbúgú. Múngú ídró kòpi 'bū gé 'dāásí vūgá nōó, kòpi gōkí ufuú índrí ùnjí, kòpi ri 'bá rĩ pi ní ìzāngā sē vū drīgé nōgó. 'Í lā l'dangará 12:7-9.

kòpi ambamba, sê kòpi ìnjĩkí Úpí Yèsù vé rú ãní ambamba.

18 'Bá káràkará Yèsù ri ẹ'yì' 'bá gí rĩ pi ùlũkí ìvé tã ùnjí ì ní 'oó rĩ pi rá gúnyá agá.

19 'Bá káràkará ándúrú adri' 'bá újógú rú rĩ pi úmúkí ìvé búkũ ùjõgũ vé rĩ pi, kòpi ìjĩkí zãá gúnyá agá 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé 'dígé. Kòpi kã mũfengã ì ní búkũ rĩ pi jezú rĩ lãá, ǎjẽ ni mũfengã fífí ẹnjĩpi ẹnjĩjẹnjĩ élifũ pũkú tǔwú (50,000).

20 Kúru ú'dúkó Úpí vé ì ní ùlũú rĩ, ayi muzú ǎngũ rĩ pi agásí céré, ùkpõ be ambamba.

21 Tã 'i ngaápi 'dĩri ǎ vùdrĩ gé, Páulũ ùsũ kĩnĩ 'í lě 'deé muú Yẹrúsálémã gá, 'i ẹlì muzú trãá ǎngũ Mǎkědõnìyã vé rĩ agásí, ǎzini ǎngũ ǎkáyã vé rĩ agásí. Ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Á ca dõ 'dǎlé gí, á lě kpá 'deé muú 'bá Rómã vé rĩ pi ndréé."

22 Ìri ní ìvé 'bá ìrĩ ri' 'bá 'í ìzã ko' 'bá rĩ pi pèzú muzú Mǎkědõnìyã gá 'dǎlé, 'bá rĩ Tímõtéyõ pi Èrésitõ be, áwí ìvé rĩ adrii ǎngũ Ẽzìyã vé rĩ gé 'dǎlé lókí be mǎdã.

'Bá rĩ pi ìgǎnyǎkí ùnjí ùnjí Ẽfésõ agá 'dǎá

23 Lókí 'dǎri gé, 'bá rĩ pi ìgǎnyǎkí ùnjí ùnjí Úpí vé tã ì ní ùlũú rĩ sĩ.

24 Ágõ ǎzi ùndógó riipi aya dǐipi ni, rú ni Dēmētīrìyõ 'i, ìri ri aya ógú' 'bá ógúõgũ ni pi dì múngú ùkú rú ì ní zìjì ǎtémĩ rĩ vé jó sızú ǎní, 'bá ẹzì nga' 'bá ìri be trų rĩ pi ri mũfengã ìsú ambamba.

25 Dēmētīrìyõ ní ìvé 'bá ẹzì vé rĩ pi zizú ìmúzú 'í vúgá nǔó, zì kpá 'bá ri' 'bá ẹzì ǎlu ǎlu 'dĩri nga' 'bá rĩ pi ìmúzú ìndĩ, ìri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "ǎgõ 'dĩ' 'bée, ìmi nĩkí rá mũfengã 'bá ní ìsú ǎmbúgú nǔri, 'bá ìsúkí ẹzì 'bá ní rií ngaá nǔri sĩ.

26 Sũ ìmi ní ndréé, ǎzini ìmi ní yìjì rá rĩ tìjì, ágõ Páulũ 'dĩri 'í' 'dó 'bá rĩ pi ẹ drĩ úcì kĩnĩ, múngú ì ní údé drĩ sĩ 'dĩri, adri múngú áda kuyé, úcì 'bá káràkará pi ẹ drĩ 'í' 'dózú Ẽfésõ gá, cĩmgbá cazú ǎngũ Ẽzìyã vé rĩ agásí céré.

27 'Bá rĩ pi céré ìmú áta ẹzì 'bávé nǔri ǎ tã sĩ ùnjí. Kòpi gõkí jó múngú ùkú rú ǎtémĩ 'dĩri vé rĩ ìnjĩjì ku, múngú 'dĩri

'dókí ìri ìnjĩjì ǎngũ Ẽzìyã vé rĩ agásí céré, cazú vũ drĩgé sĩ céré. 'Bávé múngú adriipi ǎmbúgú 'dĩri, tã ni ri ìmú ǎvĩ 'bá rĩ pi agásí rá."

28 'Bá ẹzì nga' 'bée rĩ pi kã tã 'dĩri yìjì, kòpi ǎ 'a ve rá, kòpi 'í' 'dókí rií útré ú' 'dúkó be urų 'dǎá kĩnĩ, "ǎtémĩ ri ǎmbúgú 'bá Ẽfésõ vé rĩ pi vé ni!"

29 Kã muú adrii mǎdã, 'bá kǔrú agá rĩ pi céré ngakí rií útré. 'Bá rĩ pi ní Gáyõ pi ruzú ǎrĩsītārúkõ be, njuzú muzú kòpi be vũrã 'bá rĩ pi ní rizú ì úmúzú ávì ndrezú rĩ gé 'dǎá. 'Bá ìrĩ 'dĩ' 'bée ìmúkí Páulũ pi be trų Mǎkědõnìyã gá 'dǎásĩ.

30 Páulũ lě kǔdõ muú 'i 'í' 'dǎá 'bá bĩtrĩkã rĩ pi ẹndrẹti gé 'dǎá, 'bo 'bá Yèsù ǎ pámvú ùbĩ' 'bá rĩ pi ugakí ìri sĩ.

31 ǔgalaku urųkõ ǎngũ 'dǎri agá adri' 'bá Páulũ vé ùndĩ rĩ pi, kòpi ní ú' 'dúkó pèzú muzú Páulũ ní, kòpi mǎkí ìri kĩnĩ, ǎ mu vũrã ávì úndrezú rĩ gé 'dǎá ku.

32 'Bá ì úmú' 'bá rĩ pi ní 'í' 'dózú útrézú ú' 'dúkó be urų 'dǎá, kòpi rikí útré lẹti be ǎndiǎndĩ. 'Bá rĩ pi ẹ drĩ ǎbá céré céré, kòpi nĩkí kuyé 'yozú kĩnĩ, ì úmúkí ì vũrã 'dǎri gé ǎ' 'dì 'oó.

33 Yǎhúdĩ rĩ pi ní ǎlěkĩzǎndã ri zezú muzú pá tuzú ì ẹndrẹti gé 'dǎá, kòpi ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, "Mí ùlũ 'bá ní mívé tã." ǎlěkĩzǎndã ní drĩ 'bãzú 'bá rĩ pi ǎ újĩkí kĩri, 'í ùlũ rí tã 'i ngaápi rĩ.

34 'Bo 'bá rĩ pi kã nĩjì ǎmá 'yozú kĩnĩ, ǎlěkĩzǎndã ri Yǎhúdĩgú, kòpi ní 'í' 'dózú útrézú ú' 'dúkó be urų 'dǎá kĩnĩ, "ǎtémĩ ri ǎmbúgú 'bá Ẽfésõ vé rĩ pi vé ni!"

35 ǔgalaku riipi tã kǔrú rĩ vé rĩ sĩipi rĩ ní 'bá rĩ pi ugazú újízú kĩri, ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Ìmi 'bá Ẽfésõ vé 'dĩ' 'bée, 'bá ǎngũ nǔri agá rĩ pi ǎrèvú céré nĩkí rá 'yozú kĩnĩ, 'bã ri jó múngú ǎtémĩ vé rĩ ùtē nĩ. Kòpi nĩkí rá 'yozú kĩnĩ, ìrã 'í' 'dèpi 'bũ gélésìla rĩ, 'í' 'dé vũrã nǔri gé, 'bá rĩ pi ní rií ìnjĩjì múngú ǎtémĩ rú 'dĩ.

36 Tã 'dĩri ìri tã áda, 'bá ǎzi ícõ gǎá ku, lě ìmi adrikí kĩri, ǎ 'dekí tã gá mbělẹnjá ku.

37 ǎgõ ìmi ní ìjì nǔ' 'bée ùgũkí ngá 'bávé jó múngú vé rĩ agá rĩ kuyé, kòpi u' 'dakí kpá 'bávé múngú ǎtémĩ ri kuyé.

38 Dēmētīriyō pi ívé 'bá ẹ̀zì vé rī pi be, dō kōpi tā be anigé 'bá 'dī'bée be, jó tā lizú rī anigé, 'bá tā lị' 'bá rī pi kpá anigé, kōpi tā rī lị nī.

39 'Bo dō tā āzi ĩmī ẹ̀sì agá tǔngú ni anigé ĩmi lēkí átá, 'bá rì' 'bá tā ụ̀sụ' 'bá kūrú agá rī pi ícò tā 'dīri útú nī.

40 Tā 'bá ní ĩgānyāzú ụ̀' 'dú āndrū rī agá nōri, ĩri sē ĩ tā lị ānī 'bá drīgē. 'Bá ícókí 'bá úná tā 'dīri agásī bā ku, ā' 'diātāsīyā tā 'bá ní ĩgānyāzú 'dīri vé ífífí 'dāāyo."

41 Ūgalaku rī ká tā 'dīri 'yoó 'dīni, ĩri ní kúru 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā ayíkí 'dīisī rá.

20

Páulū ẹ̀lì muzú āngū Mākēdōniyā vé rī agásī, āzini Gīrīkī vé rī agásī

1 ĩgānyāngará 'bá rī pi ní rizú útrézú 'dīri ká újì, Páulū ní 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ĩri ní kōpi ẹ̀sì ímbázú. ĩri ní 'yozú kīnī, mōdó ĩmi ní, ĩri ní kúru 'dezú muzú āngū Mākēdōniyā vé rī gé.

2 Páulū rì ẹ̀cì muzú kūrú rī pi agásī, rì 'bá Yēsū rì ẹ̀'yī' 'bá gí rī pi ẹ̀ ẹ̀sì ímbá muzú, kúru ĩri ní cazú āngū Gīrīkī* vé rī gé,

3 adri caá 'dāá mbāá na. Páulū útú 'i lézú muzú Sírīyā gá kúlúmgbá sī, 'bo Yāhúđī rī pi ní ĩri ā tā líí rī sī, ụ̀sū, gō 'i újá, 'dú létì ẹ̀lìpi muzú āngū Mākēdōniyā vé rī agásī rī.

4 'Bá mu' 'bá Páulū be trú rī pi, Sōpátá Páyírāsī mvọpì íngápi Bēréyā gá rī 'i, Ārīsītārúkō 'i, Sēkúndā 'i, 'bá 'dī'bée íngákí Tēsālōnīkē gá, Gáyō 'i, Tīmōtéyō 'i, 'bá 'dī'bée íngákí Dērēbē gá, Tūkíkō 'i, Tōrōfīmū 'i, 'bá 'dī'bée íbíkí íngá āngū Ẹ̀zīyā vé rī agá.

5 'Bá 'dī'bée 'dekí muzú drīdrī, kōpi mukí 'bá tēé Tūrówā gá.

6 Ụ̀' 'dú ĩ ní Ụ̀mū Pánga ni 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī ā vùdrī gé, 'bá ní tuzú kúlúmgbá agá Pīlípoyī gé 'dāgá, 'bá ní 'dezú muzú. 'Bá tukí ẹ̀cì caá ụ̀' 'dú tǔwú, 'bá cakí muzú kōpi ị̀sụ Tūrówā gá, 'bá adrikí caá 'dāá ụ̀' 'dú ẹ̀zīrī.

Ingakí Ēwūtíkō rì gōó idri rú drāngará gálēsì kūrú Tūrówā vé rī agá

7 Kā muzú adrií ụ̀' 'dú Sābátā vé rī gé ũndrésī, 'bá ní 'bā úmúzá céré vūrā ālu gé pánga Úpí vé rī nyangará gá. Páulū ní í' 'dózú tì sēzú 'bá rī pi ní, drū 'dīni, ĩri ní lēé muzumú rī sī, sē tì rī caá cīmgbá ị̀nị́nà ágágá.

8 Ū'yúkí lāmbā kárakará jó 'bá ní tuzú úrízú urugégé rī agá 'dāá.

9 Páulū ká rí tì rī sēé muzú sá be āco, kẹ̀rímvá Ēwūtíkō úrì ívé rī kú sūbā gá, 'de ụ̀' 'dú gé kpílíkplí, ĩri ní í' 'dezú jó ā 'a na urugégé rī gé 'dāásí vūgá nōó. 'Bá rī pi ká ĩri ingaá, ị̀sụ ákūdē drā gí.

10 Páulū ní ị̀sìzú ímúzá uru 'dāásí vūgá nōó, ĩri ní ọ̀vūzú, u' 'dezú āvū rī ruzú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi újíkí kírì, 'bá āzi ā ngo ku, Ēwūtíkō rì idri rú."

11 Kúru Páulū pi ní gōzú tuzú jó agá urugégé 'dāá, ĩri ní pánga í' 'dúzá ũndízú, kōpi ní nyazú trú. Páulū átá cīmgbá cazú ụ̀' 'bùtìnà gá, ĩri ní kúru 'dezú muzú.

12 'Bá Yēsū rī ẹ̀'yī' 'bá gí rī pi ní kẹ̀rímvá rī jìzú muzú 'bẹ̀tì 'dāá idri rú, āyīkō fù kōpi ambamba.

Páulū átá ívé tā ụ̀dū drīkoma Ēfēsō vé rī pi ní

13 Páulū ụ̀sū, lē muzú pá sī kūrú Ásō vé rī gé 'dāá. Kúru 'bá ní 'dezú muzú drīdrī kúlúmgbá sī Ásō gá 'dāá, vūrā 'bá ní muzú 'bā ị̀suzú Páulū pi be rī gé.

14 Páulū caá 'bā ị̀sú Ásō gá 'dāá, ĩri ní tuzú kúlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú muzú Mītílénē gá 'dāá trú.

15 Kā muzú adrií drū 'dīni, 'bá ní 'dezú muzú kúlúmgbá rī sī, 'bá ẹ̀lìkí muzú āngū 'i lịpì kú ngụ yī́ agá Kīyósī vé rī ā gārā gá sī. Kā muzú adrií drū 'dīni, 'bá ní cazú Sāmósī gé. Ụ̀' 'dú 'dīri ā vùdrī gé drū 'dīni, 'bá ní cazú Mílétō gá.

16 Páulū ụ̀sū ándúrú kīnī, 'í lē agaá kūrú Ēfēsō vé rī ā gārā gá sī, ā' 'diātāsīyā 'í lē sá izaá āngū Ẹ̀zīyā vé rī agá 'dāá ku. 'Í lē muzú mbēlē mbēlē, 'í ca rí Yērúsālémā gá,

* 20:2 20:2 *Āngū Gīrīkī vé rī:* Índrézú Páulū 'de muzú kūrú Kōrínitō vé rī agá, āngū Ākáyā vé rī agá. Ākáyā rì āngū Gīrīkī vé rī agá.

í có dō rá, ú'dú Pēnītīkósītā vé rī ē ísú rí 'i 'dālé.

17 'Bá kã caá Mīlētō gá 'dāá, Páũlũ ní ú'dúkò pēzú mužú drīkoma kánísā vé rī pi ní Ěfēsō gá 'dāá, lē kòpi ē ímúkí 'í vúgá nōó.

18 Kòpi kã ícá, Páũlũ ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Lókí má ní ícázú āngũ Ězīyā vé rī agá, 'bá ní adrizú ĩmi be rī gé, ĩmi nīkí mávé adringará rá.

19 Yāhúdī rī pi ā uruko 'okí ma ũnjí, sē má ní ĩzāngā ambamba, 'bo á 'bā ma kú mādā, á ri ězì ngaá Úpí ní.

20 ĩmi nīkí rá, má ní tì Múngú vé rī ũlūngará gá, má ũzũ ĩmi ní tā āzi ālujani kuyé, á ri tā rī ímbá gúnyá agá, āzini ĩmivé 'bētī āsámuvú gé sī.

21 Á 'yo Yāhúdī rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúdī rú ku rī pi ní tā ũkpó ũkpó, lē kòpi ā újákí ésì ũnjīkānyā agásī rá, kòpi ē ě'yīkí Múngú ri, āzini kòpi ē ě'yīkí Úpí Yēsũ Kúrisítō ri.

22 “Sũ Índrì Uleterē rī ní lūú má ní rī tīnī, á lē nóni mužú Yērúsālémā gá, 'bo á nī kuyé dō tā ngóni ri mužú 'i nga má be 'dālé nī.

23 Kūrú ālu ālu má ní cazú rī agá, Índrì Uleterē rī ri ũlūú má ní kīnī, ĩ ma 'du 'be ĩzāngā nya jó āngũ ũ'yīzú rī agá.

24 'Bo tā ngóni ri dō 'i nga má be nī, má ũsũ ku, á lē ězì Úpí Yēsũ ní sēé má ní rī ngaá caá ũdũ gé. Ězì ĩri ní sēé má ní nōri, ma ri ú'dúkò múké Múngú vé ésì múké vé rī ā tā ũlũ mužú.

25 “Á ri ecì mālūngā Múngú vé rī ā tā ũlūú ĩmi ní, 'bo á nī rá ĩmi āsámuvú gé 'dīgé, 'bá āzi gō ma ndreé dīi ku.

26 Āndrũ sī á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá rī sē dō 'i fíi drāngará 'dání'dání rī agá, adri má tā kuyé.

27 Ā'diātāsīyā má ũlũ ĩmi ní tā Múngú ní lēé rī pi ārēvú céré rá.

28 “Lē ĩmi ũtēkí ĩmi ũtētē, āzini ĩmi ũtēkí kābīlō Índrì Uleterē rī ní sēé kuú ĩmi drīgé rī pi ũtētē. Lē ĩmi úcékí kābīlō Múngú vé adri' 'bá kánísā agá, ĩri ní jee ívé ārī sī rī pi.

29 Á nī rá úmvúlēsī á mužú dō gí, 'bá uruko ímú ífí ĩmi āsámuvú gé sũ ārākīla tīnī, kòpi ímú kābīlō rī pi 'o ũnjí.

30 ĩmi āsámuvú gé 'dīgé, 'bá uruko ímú tā ũnjō vé ni ũlũ, kòpi lēkí 'bá rī pi ā ā'yīkí tā ĩ ní ríi ũlūú rī áyu.

31 Lē ĩmi ndrekí múké! ĩmi ígákí tā má ní adrizú ĩmi āsámuvú gé nōgó cazú ílī na 'dāri, á 'bā ésì rizú ĩmi ímbázú ũtūná pi ĩnīná be mīndrē be mī gé, ĩmi adrikí rī ũkpó ũkpó ĩmivé ě'yīngará agá.

32 “Á ku nóni ĩmi Múngú drīgé, ĩrivé ésì múké rī ā adri ĩmi be, ā sē ĩmi ā adrikí ũkpó ũkpó, ā sē ĩmi ní ngá múké, ĩmi ālēkí rí anjī ĩri ní ũpēé gí rī pi be trū.

33 “Á 'bā ésì 'bá āzi vé mūfēngā drīgé kuyé, dōku 'bá āzi vé bōngó drīgé kuyé.

34 ĩmi nīkí rá, á ri ězì ngaá drī mávé nōri sī, má ĩzā kozú, āzini 'bá má ní rizú ězì ngazú kòpi be trū rī pi ē ĩzā kozú.

35 Ězì céré má ní ngaá rī pi agásī, má 'da ĩmi ní létì ězì ngazú, ĩmi kokí rí 'bá ũkpō ākó rī pi ē ĩzā ānī. ĩmi ígákí Úpí Yēsũ vé tā ĩri ní 'yoó 'dāri kīnī, “Bá ríipi ngá sēepi rī, ĩri tākíri ísú 'bá ngá ě'yīpi rī ndē rá.”

36 Páũlũ kã átángá 'dīri átá, kòpi ní kūmūcí ũtīzú 'bá 'dī'bée be trū, ĩri ní Múngú ri zīzú.

37 'Bá rī pi kã ríi Páũlũ ri u'deé ezīi bēdrī sī, kòpi ngákí céré ríi ngoóngo.

38 Kòpi céré adrikí kú ĩzāngā sī, ā'diātāsīyā Páũlũ ní 'yoó kīnī kòpi ícókí 'i ndreé dīi ku rī sī. Kòpi ní kúru Páũlũ ri jīzú mužú kūlúmgba gá 'dāá.

21

Páũlũ 'de mužú Yērúsālémā gá

1 'Bá kã 'bá kánísā vé drīkoma rú Ěfēsō vé rī pi kuú, 'bá ní tuzú kūlúmgba agá, 'bá ní mužú pīrī cazú Kósī gé. Kã mužú adrii drū 'díní, 'bá ní cazú Rōdēsī gé, kúru 'bá ní gōzú 'dezú mužú Pātārā gá.

2 'Bá ní kpá gōzú tuzú kūlúmgba agá, 'bá ní mužú āngũ Fōnīsīyā vé rī gé.

3 'Bá ní āngũ 'i līpi kú ngū yīi agá ĩ ní zīi Sáyīpūrāsī rī ndrezú, 'bá agákí ĩrivé wōókō ándrélé rú rī gélésīla, 'bá ní mužú Sírīyā gá. 'Bá mužú sīi Táyā gá, vūrā ĩ ní

rizú ngá kùlúmgbá agá rĩ pi u'duzú ãmvé rĩ gé.

4 'Bá ɪsúkí 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi 'dāgá, 'bá adrikí kòpi be caá ú'dú ɛ̀zĩrĩ. Índrì Uleterè rĩ ású kòpi, kòpi 'yokí Páũlũ ní kìnĩ, lè Páũlũ ã mu Yẹ̀rúsàlémã gá 'dālè ku.

5 'Bávè sà adrizú 'dāgá rĩ kã deḡ, 'bá ní 'dezú muḡú. 'Bá Yésũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ãrèvú cérè, ìvé ũkú rĩ pi be, ìvé anjĩḡ rĩ pi be, kòpi jìkí 'bã fũzú kũrú rĩ agásĩ cĩmgbá cazú yĩ̀ tì gé 'dãá, 'bá ní kúru kũmúci ũtĩzú Múngú rĩ zizú.

6 'Bá ní kúru kòpi ɛ̀zizú, 'bá ní tuḡú kùlúmgbá agá, kòpi ní ì újázú gòzú 'bètì.

7 'Bá ní ngazú Táyã gá 'dāgá, 'bá ní 'dezú muḡú, 'bá muḡí s̄ì Pètòlémisĩ gé, 'bá ní 'bã òḡp̄p̄i Yésũ rĩ ɛ̀'yi'bá gí rĩ pi ɛ̀zizú, 'bá adrikí kòpi be 'dāgá 'yèḡá ú'dú ãlu.

8 Kã muḡú adrií dr̄ 'dĩni, 'bá ní 'dezú muḡú kũrú Sizeriyã vé rĩ gé, 'bá muḡí adrií Pílípũ vé ãḡá. Pílípũ rĩ 'bá ú'dúkò múké Múngú vé rĩ ũlũúpi ni, ìri 'bã ì ní ũpèé ɛ̀zĩrĩ rĩ'bã ãnyãḡã awa'bã Yẹ̀rúsàlémã gá 'dālè rĩ pi vé òḡp̄i.

9 Pílípũ rĩ anjì ũkú be s̄u, kòpi cérè ãḡò ãkò, kòpi rĩ tã Múngú ní ũlũú kòpi ní rĩ ũlũ 'bã rĩ pi ní.

10 'Bá adrikí kũrú Sizeriyã vé rĩ agá 'dãá ú'dú be kárakarã, nèbĩ ãzi rú ni ãḡábũ 'i, íbì ímú ãḡũ Yũdáyã vé rĩ gélesĩ.

11 Áḡó rĩ kã ímú 'bã ndreḡará gá, 'dú Páũlũ vé ḡó rii 'yĩ̀ úpilé gá rĩ, úmbé 'i pá ãní, ãzini 'i dr̄ ãní, ìri ní 'yozú kìnĩ, "Índrì Uleterè rĩ lũ má ní kìnĩ, 'Ambugu Yãhũdĩ rĩ pi vé Yẹ̀rúsàlémã gá rĩ pi ímú ḡó nòri vé ɛ̀'dĩpa ru, kòpi ìri úmbé, kòpi ìri sè 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi dr̄igé.' "

12 'Bá kã tã 'dĩri yĩ̀, 'bã 'bá Yésũ rĩ ɛ̀'yi'bá gí rĩ pi, 'bã adri'bã ãḡũ 'dãri agá rĩ pi be, 'bã mākí Páũlũ rĩ, 'bã kìnĩ, ã mu Yẹ̀rúsàlémã gá 'dãá ku.

13 Kúru Páũlũ ní újázú kìnĩ, "Ngá ìmi ní rizú ngozú rĩ ã'di? ãzini ngá ìmi ní rizú ìzãḡã sèzú mã ɛ̀s̄i agá 'dĩni rĩ ã'di? Á lè 'bã ãzi ã uḡa ma ku. Má ã'yi úmbéḡará

rĩ rá, ãzini má ã'yi muḡú drãá Yẹ̀rúsàlémã gá Úpí Yésũ vé rú ã tã s̄i rá."

14 'Bá kã ndreé 'bá ícókí Páũlũ rĩ uḡáá 'bã ku, 'bá ní kúru ìri oḡyuzú. 'Bá ní 'yozú, "Úpí ã 'o tã rĩ s̄i 'i ɛ̀s̄i ní lèé rĩ t̄ini."

15 Tã 'dĩri ã vùdr̄i gé, 'bá ní 'bávè ngá pi ũdròzú, 'bá ní 'dezú muḡú Yẹ̀rúsàlémã gá.

16 'Bá Yésũ ã pámvú ũbĩ'bã adri'bã kũrú Sizeriyã vé rĩ agá rĩ pi ã uruḡo jìkí 'bã muḡú Mènèsónã vé ãḡá. Mènèsónã íbì ímú Sáyípũrãsĩ gélesĩ, ìri ìnòḡòs̄i 'bã Yésũ rĩ ɛ̀'yi'pi gí ni.

Páũlũ ca Yẹ̀rúsàlémã gá

17 'Bá kã caá Yẹ̀rúsàlémã gá 'dãá, 'bã ɛ̀dr̄ip̄i, ãzini 'bã òmvúp̄i ɛ̀'yĩ̀kí 'bã dr̄i r̄i s̄i.

18 Kã muḡú caá dr̄ 'dĩni, 'bá ní ngazú muḡú Páũlũ pi be Yòkóbũ rĩ ndrezú, 'bã cakí ɪsú 'bã ambugu rĩ pi cérè 'dālè anigé.

19 Páũlũ ní kòpi ɛ̀zizú, ìri ní tã Múngú ní 'oó 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ãsãmvú gé, ú'dúkò múké 'i ní ũlũú rĩ ã tã s̄i rĩ ũlũzú kòpi ní cérè.

20 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri yĩ̀, kòpi íngúkí Múngú rĩ rá. Kúru kòpi ní 'yozú Páũlũ ní kìnĩ, "Bã ɛ̀dr̄ip̄i, 'i ndre dr̄i kã, Yãhũdĩ ɛ̀l̄ifũ kárakarã ɛ̀'yĩ̀kí Yésũ rĩ rá, kòpi cérè 'bãkí ɛ̀s̄i rizú tãimb̄i Mósè vé rĩ 'duḡú ngazú.

21 Yãhũdĩ Yésũ rĩ ɛ̀'yi'bã gí Yẹ̀rúsàlémã gá nõḡó rĩ pi yìkí kìnĩ, mi rĩ Yãhũdĩ adri'bã 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ãsãmvú gé rĩ pi ímbã kìnĩ, kòpi ã 'duḡí tãimb̄i Mósè vé rĩ ngaá ku, kòpi ã sèkí ìvé anjĩḡã rĩ pi ã ágélé ɛ̀ t̄i úl̄i ku, dòku kòpi ã 'duḡí mèrè Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ ngaá ku.

22 'Bo nóni kòpi yìkí kìnĩ, mí ícã nõḡó gí, 'bã 'okí rí íngóni?

23 Lè mí 'du tã 'bã ní lũú mí ní rĩ ngaáḡa. Áḡò uruḡo'bée s̄u 'bã ãsãmvú gé nõḡó sòkí ándúru ũyò* Múngú ɛ̀ndr̄et̄i gé.

24 Ìmi ngakí muḡú ãḡò 'dĩ'bée be tr̄ú, ìmi 'okí lã'bĩ rú 'bã ũj̄izú adrizú uleterè rĩ kòpi be tr̄ú. Mĩ ũfè mũfèḡã ì ní kòpi ɛ̀ dr̄i 'bí fazú rĩ ũfèfè, 'bã ãlu ãlu ã n̄i rí 'yozú kìnĩ,

21:8 21:8 Ězì 6:1-6 * 21:23 21:23 Sòkí ándúru ũyò: 'Í lã tã Yãhũdĩ rĩ pi ní ũyò sòzú rĩ búkũ Kãlãfe vé rĩ agá. Kãlãfe 6:1-27.

tã ï ní 'yoó mî tâ sî 'dîri adri tâ áda ku, mi 'bá riipi Mósê vé tâimbî 'duupi ngaapi ni.

25 “Bá sîkî kôkôbî sêé 'bá adri'bá Yâhúđî rú ku Yésû ri ě'yî'bá gî rî pi ní. 'Bá kîñî, lě kôpi ã nyakî ínyá ï ní sêé ngá ï ní údé múngú rú rî pi ní rî ku, kôpi ã nyakî ãnyápá ï ní ârí ni lîjî dâá vûgá kuyé rî ku, kôpi ã nyakî ãnyápá ï ní umbe ni pií drâá drî sî rî ku, kôpi ã 'bâkî ôwû ku.”

26 Kúru kâ mujú adrií drû 'dîni, Páülû pi ní ngazú muzú ágô sù 'dî'bée be trû, kôpi ní lâ'bî rû'bá ùjîzú ule rî 'ozú. Kúru Páülû ní 'dezú muzú Jó Múngú vé rî agá 'dâá, ïri ní ú'dú rû'bá ùjîzú rî vé dengará ã tâ lûzú kôpi ní, ã zâkî rí 'bá ãlu ãlu ní rôbôñô.

Páülû vé rûngará

27 Ú'dú ězîrî rû'bá ùjîzú rî kâ lěé deđe, Yâhúđî urukô íngá'bá ãngû ězîyã vé rî gé rî pi ndrekî Páülû ri Jó Múngú vé rî agá 'dâá. Kôpi íngákî Páülû drîgé, kôpi rukî ïri,

28 kôpi ní 'dózá útrézú ú'dúkô be urû 'dâá kîñî, “Îmi 'bá Îsêrelê vé 'dî'bée, ïmi kokî 'bâ îzã! Ágó 'dîri ímbá 'bá rî pi ãngû rî pi agásî céré kîñî, 'bávê 'bá rî pi ùnjî, ãzini 'bávê tâimbî rî ùnjî, ãzini 'bávê Jó Múngú vé uletere nōri ùnjî. Íjî 'bá adri'bá Yâhúđî rú ku rî pi ímú Jó Múngú vé rî ã bóró gá nōó ímú vûrã uletere rî izaá ícá ãzãvû rú.”

29 Á'diãtãsiyã kôpi ndrekî ándúru Tōrōfîmû ěfésōgú rî rikî adrií Páülû be trû kûrú agá 'dâá, kôpi ùsûkî déna Páülû íjî Tōrōfîmû rî ímú Jó Múngú vé rî agá ñî.

30 'Bá kûrú agá rî pi ãrêvú céré íngákî Páülû drîgé ùnjî ùnjî, 'bá rî pi ínjúkî vûrã ãndiãndî ni pi agásî, kôpi rukî Páülû ri, ízékî ïri ífûú Jó Múngú vé rî agásî ãmvé. Koro kôpi ní kĕĕtî kánî rî vé rî pi ùpîzú.

31 'Bá rî pi kâ lěé kōdô Páülû ri 'dîjî drâá, koro ú'dúkô ní cazú ũgalaku ãmbúgú ãngáráwá rî pi vé† íngápi Rómã gá rî vûgá 'dâá kîñî, 'bá Yĕrûsãlémã vé rî pi ígãnyákî kuú ùnjî ùnjî.

32 Koro ïri ní ívé ũgalaku rî pi zîzú ãngáráwá rî pi be, kôpi ní njuzú muzú

'bá bîtrîká rî pi ãsámvú gé 'dâá. 'Bá ígãnyã'bá rî pi kâ ũgalaku ãmbúgú rî ndreé ívé ãngáráwá rî pi be, kôpi kukî Páülû vé fungará ãní.

33 ũgalaku ãmbúgú rî ní Páülû ri ruzú, ïri ní tâimbî sêzú kîñî, ã úmbékî Páülû ri ímvé ĩrî sî. ïri ní 'bá rî pi zîzú kîñî, “Ágó nōri ã'di 'i? Ágó rî 'o ã'di ã tâ?”

34 'Bá rî pi urukô ngakî rií útré ú'dúkô be urû 'dâá létî be ãndiãndî. 'Bá rî pi ní rií útré ú'dúkô be urû 'dâá rî sî, sê ũgalaku ãmbúgú rî ísú tâ pîrî Páülû vé tâ sî kuyé. ïri ní tâimbî sêzú kîñî, ã jîkî Páülû ri vûrã ãngáráwá rî pi ní adrizú rî gé 'dâá.

35 Páülû kâ mujú caá vûrã ï ní rizú tuzú muzú urugégé 'dâá rî gé, 'bá bîtrîká rî pi ígãnyákî ùnjî ùnjî, ãngáráwá rî pi ní Páülû ri 'duzú muzú kîdî sî, 'bá bîtrîká rî pi ã 'okî rí ïri ùnjî ku.

36 'Bá bîtrîká 'dekî muzú Páülû ã vûdrî gé sî, kôpi rikî útré ú'dúkô be urû 'dâá kîñî, “Á 'dîkî ïri drâá rá, ã 'dîkî ïri drâá rá!”

Páülû átá ívé tâ 'bá bîtrîká rî pi ěndrĕtî gé

37 Ángáráwá rî pi kâ lěé Páülû ri jîjî fîi vûrã ãngáráwá rî pi ní adrizú rî gé 'dâá, Páülû ní ũgalaku ãmbúgú rî zîzú kîñî, “Mî nyo ícô ma ã'yî átángá átá rá?”

Ámbúgú rî ní 'yozú Páülû ní kîñî, “Mî ícô átángá rî átá Ĝîrîkî tî sî rá?”

38 Mî adri nyo ějĕpĕtōgú ándúru waapi ásé agá ãrí'bágú rú 'bá ãngû ú'dî'bá ni pi be élifû sù (4,000) rî 'i kuyé?”

39 Páülû ní újázú kîñî, “Ma Yâhúđîgú, tîkî ma kûrú Tãrãsisã vé rî agá, ãngû Kîlîkiyã vé rî agá, kûrú 'dîri ã rû kukû. Mî ã'yî ma, mâ átá 'bá rî pi ní.”

40 ũgalaku ãmbúgú rî ní 'yozú Páülû ní kîñî, “Mî átá.” Kúru Páülû ní pá tuzú vûrã ï ní rizú tuzú muzú urugégé rî gé 'dâá, ïri ní drî 'bãzú 'bá bîtrîká rî pi ã ùjîkî kîri. 'Bá rî pi kâ újî kîri gî, ïri ní kúru átázú kôpi ní Ārãmãyîkî tî sî.

† 21:31 21:31 ũgalaku ãmbúgú ãngáráwá rî pi vé rî: ïri ãngáráwá élifû ãlu rî pi ě drî kôopi ni.

22

1 Páulū ní 'yozú 'bá bītríká rī pi ní kīnī, "Má édrípī má étépī, ĩmi yíkí drī ma ká, má ũlū mávé tā ĩmi ní."

2 Kōpi ká yī Páulū átá ĩ ní tā rī Ārāmáyīkī tī sī, kōpi újíkí céré kírí. Kúru Páulū ní 'yozú kīnī,

3 "Ma Yāhúdīgú, tīkí ma kūrú Tārāsísā vé rī agá, āngū Kīlīkiyā vé rī agá, á mba Yērúsálémā agá nōgó. Gāmāliyéle ĩmbá ma, á nī tāimbī 'bá é'bīpī vé rī múké múké, āzini á 'bā éšī céré rizú Múngú ri ĩnjízú, sū ĩmi ní rī ĩnjī āndrū nōri tīnī.

4 Má ọcū 'bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi ũnjí ũnjí, ú'díkí uruko'bée ũdrāá rá. Má uru ũkú rī pi agō rī pi be íjī ímú ú'bé jó āngū ũ'yízú rī agá.

5 Átalágú āmbúgú atala rī pi drīgé rī, āzini 'bá ri'bá tā lī'bá rī pi be, kōpi ícó tā má ní rī njeé nōri ẹtī rá. Ā'diātāsīyā á mu kōkōbī é'yī kōpi vúgá jī múzú drīkoma adri'bá Dāmāsékē agá rī pi ní, má mu rī 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi uru íjī ímú ọcū Yērúsálémā gá.

6 "Má ní rī mungará gá létí gé 'dīgé, má ká caā ĩnyinā Dāmāsékē gá 'dāá, ácí ní dīzú 'bū gé 'dāásī má gārā ĩngbērēzú kūrū.

7 Má ní ngazú í'dézú vūgá, má ní ú'dúkó yízú, ú'dúkó rī ní 'yozú má ní kīnī, 'Sáulā! Sáulā! Ngá mí ní rizú ma ọcūzú 'dīnī rī ā'di'?

8 Má ní zízú, 'Úpí, mi ā'di 'i?' ĩri ní újázú kīnī, "Bá mí ní rī ọcū rī, ĩri ma 'i Yēsū Nāzērētāgú rī."

9 'Bá má ní rī mu kōpi be trú rī pi ndrekí ácí dīpi rī rá, 'bo kōpi yíkí ú'dúkó rīpi átapi má be rī kuyé.

10 "Má ní kúru zízú, 'Úpí, má 'o ā'di?' Úpí ní 'yozú kīnī, "Í nga uru, 'í mu Dāmāsékē gá. 'Í ca dō 'dālé gí, tā ĩ ní lēé mí 'o rī, ĩ ũlū mí ní rá."

11 Ácí dīpi āngū ĩngbērēepi má gārā gá sī 'dīri, sē má mī ẹšī rá, 'bá mu'bá má be trú rī pi sekí ma múzú Dāmāsékē gá 'dāá nī.

12 "Ágó āzi rú ni Ānāniyā 'i, ĩri ri adri Dāmāsékē gá 'dāá. ĩri 'bá Múngú ri ĩnjīpi ĩnjīni, 'du tāimbī Mósē vé rī ngāá ĩndī,

Yāhúdī adri'bá 'dālé rī pi ārēvú céré ĩnjīkí ĩri ĩnjīnī.

13 Ágó rī ní ímúzá pá tuzú má gārā gá, ĩri ní 'yozú kīnī, 'Má édrípī Sáulā, mí mī ē zī 'i!' Sā 'dāri gé, koro má mī ní 'i zízú āngū ndrezú.

14 "Íri ní 'yozú má ní kīnī, 'Múngú 'bá é'bīpī vé rī ĩpē mí, mí nī rī tā 'í ẹšī ní lēé rī, mí ndre rī Yēsū 'Bá tá be Pīri rī, āzini mí yī rī ĩrivé átángá ĩri ní átá rī.

15 Mí mu rī tá mí ní ndreé mí mī sī, āzini mí ní yī mí bī sī rī ũlūú 'bá rī pi ní céré.

16 Ngá nóni mí ní rī tēé rī ā'di? 'Í nga uru, ā sēkí mí ní bātízīmū, mí ũjī mívé ũnjīkányā rá, 'í zī Múngú rī."

17 "Má ká ma újā gōó Yērúsálémā gá 'dāá, á fi Jó Múngú vé rī agá Múngú rī zī, á ndre ĩndrīlīkí,

18 á ndre Úpí ri ĩndrīlīkí rī agá 'dāá, ĩri ní 'yozú má ní kīnī, "Í ku Yērúsálémā ri mbēlé, ā'diātāsīyā mávé tā mí ní ũlūú rī, 'bá nōgó rī pi ā'yīkí ku."

19 "Má ní újázú ĩri ní, 'Úpí Yēsū, 'bá 'dī'bée nīkí rá 'yozú kīnī, á ri ẹcí Jó Múngú rī Zízú rī pi agásī, á ri 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi uru ũ'yī jó āngū ũ'yízú rī agá, á ri kōpi ũgbāá ũnjí ũnjí.

20 Lókí ĩ ní Sētēfánō mívé tā ũlūúpi rī 'dīzú drāzú rī gé, á tu pá 'dālé, má ā'yī tā ní ma 'i, á ri 'bá Sētēfánō ri 'dī'bá rī pi vé bōngó ũtēé ma 'i."

21 "Úpí ní kúru 'yozú má ní kīnī, "Í mu, á lē mí pēé múzú rará rú 'bá adri'bá Yāhúdī rú ku rī pi āsámvú gé."

22 'Bá bītríká rī pi 'bákí bī rizú tā Páulū ní rī átá 'dīri yízú cīngbá cazú Páulū ní ívé átángá 'dīri átázú dezú rī gé. Kúru kōpi ní í'dózú útrézú ú'dúkó be uru 'dāá, "Á 'díkí ĩri drāá 'dīísí rá, 'bá 'dīnī 'dīri ícókí ĩri kuú adrií ídri rú ku!"

23 'Bá bītríká 'dī'bée ríkí útré, kōpi unjekí ívé bōngó akoó rūkū rī pi ũsī 'dīísí rá, āzini kōpi ríkí fúrúndí úmvú yī uru 'dāá.

Páulū pi āngáráwá āmbúgú Rómā vé rī be

24 Ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī ní tāimbī sēzú, ā jíkí Páulū ri múzú vūrā āngáráwá rī pi ní adrizú rī gé 'dāá.

Kĩnĩ ã gbãkí Páũlũ ri, ã gõkí ìri zìjì, ã lũ rí tã 'bá rĩ pi ní rizú útrézú ívé tã sĩ rĩ.

²⁵ Ængáráwá rĩ pi kã Páũlũ ri úmbé, lëé ìri gbãá, Páũlũ ní ùgalaku rĩ zìzú kĩnĩ, “Tãĩmbì ã'yĩ nyo kĩnĩ ì Rómãgú gbã ìsú ãkũdë nĩkí ìrivé ùnjĩkãnyã kuyé 'dĩni rá?”

²⁶ Ùgalaku rĩ kã tã 'dĩri yìjì 'dĩni, ìri ní 'dezú mužú ùgalaku ãmbúgú rĩ vúgá 'dãá, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Ágó 'dĩri Rómãgú pírí, 'í lë ã 'okí ìri íngóni?”

²⁷ Ùgalaku ãmbúgú rĩ ní 'dezú mužú Páũlũ vúgá 'dãá, ìri ní Páũlũ ri zìzú kĩnĩ, “'Í lũ má ní, mi Rómãgú?”

Páũlũ ní újázú kĩnĩ, “È, ma Rómãgú.”

²⁸ Ùgalaku ãmbúgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Má ùfë mũfëngã ãmbúgú, má ní ma újázú ícázú Rómãgú rú ãní.”

Páũlũ ní újázú kĩnĩ, “Tìkí ma Rómãgú rú.”

²⁹ Ængáráwá lë 'bá Páũlũ ri uzì 'bá rĩ pi kã yìjì kĩnĩ, Páũlũ ri Rómãgú, kòpi unjekí ì mužú 'dĩisĩ rá. Ùgalaku ãmbúgú rĩ kã nĩjì áamá 'yozú kĩnĩ, 'í 'yì Páũlũ ri ímvë sĩ gí, së ùrĩ gõ fíí èsì ni gé ambamba.

Jìkí Páũlũ ri Yãhúdĩ tã lị 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé

³⁰ Kã mužú adrií drũ 'dĩni, ùgalaku ãmbúgú ãngáráwá rĩ pi vé rĩ lë tã Yãhúdĩ rĩ pi ní Páũlũ ri tòzú rĩ nĩjì, ìri ní Páũlũ ri oyuzú, ìri ní tãĩmbì sèzú atala atala rĩ pi drìgè rĩ pi ní 'bá tã lị 'bá rĩ pi be, kòpi ã úmúkí ì céré vürã ãlu gé. Ìri ní kúru Páũlũ ri íjìzú pá tuzú kòpi ẹndrẹti gé.

23

¹ Páũlũ ní ãngũ ndrezú 'bá tã lị 'bá rĩ pi vúgá 'dãá, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Má èdrípìjì, á nga èzì Múngú ní èsì be múké cĩmgbá ícázú ù'dù ãndrũ rĩ gé.”

² Koro átalágú ãmbúgú Ænãníyã ní 'yozú 'bá pá tu 'bá Páũlũ ã gãrã gá rĩ pi ní kĩnĩ, kòpi ã sakí Páũlũ è tì.

³ Páũlũ ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, “Mí índré sũ ãbi ì ní njóó búya imve sĩ rĩ tìjì!” Múngú ri mi sa rá. Mí úrí mávé tã lị sũ tãĩmbì

rĩ ní lëé rĩ tìjì, 'bo mi mí ngúlúpí sĩ, 'í njó tãĩmbì rĩ gí, mí ní 'yozú ã sakí ma ãní!”

⁴ 'Bá pá tu 'bá Páũlũ ã gãrã gá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, “Mí lë 'dĩri átalágú ãmbúgú Múngú vé rĩ 'daá?”

⁵ Páũlũ ní újázú kĩnĩ, “Má èdrípìjì, á nĩ kuyé 'yozú kĩnĩ ágó 'dĩri átalágú ãmbúgú, ã'diãtãsiyã sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, 'Lë mí átá átángá ùnjì ímivé drìkoma ìmi rujìpi rĩ ní ku.’ ”

⁶ Páũlũ nĩ áamá rá 'yozú kĩnĩ, 'bá tã lị 'bá rĩ pi ã urukò Sãdókè, urukò 'bée Fãrúsì, ìri ní átázú ù'dúkò be uru 'dãá kĩnĩ, “Má èdrípìjì, ma Fãrúsìgú, má ètèpì ri Fãrúsìgú. Ìmi ri tã lị má drìgè má ní èsì 'bãá íngángará ídri rú drãngará gálésì rĩ drìgè rĩ sĩ.”

⁷ Páũlũ kã tã rĩ 'yoó 'dĩni, tã 'dĩri íjì ãgátá Fãrúsì rĩ pi ãsãmvú gé Sãdókè rĩ pi be.

⁸ Sãdókè rĩ pi kĩnĩ, 'bá rĩ drã dõ gí, gõ íngá ídri rú ku, kòpi kĩnĩ, málàyíkã 'dãáyo, índrí kpá 'dãáyo, 'bo Fãrúsì rĩ pi è'yìkí ívé rĩ kĩnĩ, ngá 'dĩ 'bée céré anigé.

⁹ 'Bá rĩ pi ní 'dózá útrézú ù'dúkò be uru 'dãá, Fãrúsì tãĩmbì ímbá 'bá rĩ pi ã urukò ungakí uru, kòpi 'dókí rii ãgátá gãá ùkpõ sĩ kĩnĩ, “'Bá ìsúkí tã ùnjì ágó 'dĩri rù 'bá gá kuyé. Sã ãzi sĩ, índrí, dõku málàyíkã átá ìri be nĩ.”

¹⁰ Ágátá rĩ gõ ícá ùnjì, së ùgalaku ãmbúgú ãngáráwá rĩ pi vé rĩ ní ùrĩ, ùsũ kòpi Páũlũ ri ùndì kpélékpélé. Ìri ní tãĩmbì sèzú ãngáráwá rĩ pi ní, kòpi ã mukí Páũlũ ri ípá 'bá 'dĩ 'bée drìgè sĩ, kòpi ã jìkí ìri gõó vulé vürã ãngáráwá rĩ pi ní adrizú rĩ gé 'dãá.

¹¹ Ìnjá 'dãri sĩ, Úpí Yésũ ní 'i 'i 'dazú Páũlũ ní, ìri ní 'yozú kĩnĩ, “Páũlũ, lë mí 'o ùrĩ sĩ ku. Mí ùlũ mávé tã Yërúsãlemã gá nõgó gí, lë mí mu kpá ùlũ Rómã gá 'dãlé.”

Yãhúdĩ rĩ pi líkí Páũlũ vé tã lëzú ìri 'dìzú

¹² Kã mužú adrií drũ 'dĩni, ù'bùtìjã rĩ sĩ, Yãhúdĩ rĩ pi úmúkí ì céré vürã ãlu gé, kòpi sòkí ùyõ kĩnĩ, ì nyakí ngá ku, ãzini ì

* **23:3 23:3** *Ábi ì ní njóó búya imve sĩ rĩ:* Ìri 'bá 'i 'bãápi 'bá pìrì rú, 'bo rii pi ùnjĩkãnyã 'oópi ni. **23:5 23:5** Wũngará 22:28

mvukí ngá ku, ũdũ ni, ĩ 'díkí dō Páũlũ ri dráá ũgbále gí ká.

13 'Bá ĩ úmú' 'bá Páũlũ ā tā li' 'bá rĩ pi vé kālāfe aga pũkũ sũ rĩ rá.

14 Kòpi ní ngazú mužú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi vúgá 'dāá, āzini 'bá ambugu rĩ pi vúgá 'dāá, kòpi ní 'yozú kīnĩ, "'Bá sòkí ũyō, 'bá kīnĩ, 'bá ícókí ngá nyaá ku, ũdũ ni, 'bá 'díkí dō Páũlũ rĩ dráá ũgbále gí ká.

15 Kúru ĩmi 'bá tā lĩ' 'bá rĩ pi, lē ĩmi zíkí ũgalaku āmbúgú rĩ, ē ĩjĩ Páũlũ ri ĩmi ẹndrẹti gé. Lē ĩmi 'bákí ĩmi sũ ĩmi lēkí ĩrivé tā uziĩ nĩjĩ múké múké rĩ tĩni. 'Bá lēkí ĩri 'dijĩ, ĩsũ ícá drĩ vũrā tā lizú rĩ gé nōgó kuyé."

16 'Bo Páũlũ ọmvúpĩ vé mvá ágó rú rĩ ká tā ĩ ní Páũlũ ā tā lizú 'dĩri yiĩ, ĩri ní njuzú mužú vũrā āngáráwá rĩ pi ní adrizú rĩ gé 'dāá, ĩri ní tā rĩ ũlũzú Páũlũ ní.

17 Kúru Páũlũ ní ũgalaku ālu āngáráwá rĩ pi vé rĩ zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kīnĩ, "'Í jĩ mvá ágó 'dĩri mužú ũgalaku āmbúgú rĩ vúgá 'dāá, mvá ágó rĩ tā be, lē lūú ĩri ní."

18 Kúru ĩri ní mvá ágó rĩ jizú ũgalaku āmbúgú rĩ vúgá 'dāá.

Ūgalaku rĩ ní 'yozú kīnĩ, "Páũlũ ĩ ní 'yĩ rĩ zĩ ma mužú 'í vúgá 'dāá, kīnĩ, mā ĩjĩ mvá ágó rĩ mí vúgá nōó, ā'diātāsīyā ĩri tā be, lē lūú mí ní."

19 Ūgalaku āmbúgú rĩ ní mvá ágó rĩ ē drĩ ruzú, ĩri sezú gārā gá, ĩri ní mvá ágó rĩ zizú kīnĩ, "Tā mí ní lēé lūú má ní rĩ íngóni?"

20 Páũlũ ọmvúpĩ vé mvá rĩ ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, "Ambugu Yāhúdĩ vé rĩ pi lēkí ímú mi zĩ drũ sĩ, mĩ jĩ rĩ Páũlũ ri pá tuú 'bá tā lĩ' 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé, kòpi lēkí ĩ 'bāá sũ kòpi lēkí ĩrivé tā uziĩ nĩjĩ múké múké rĩ tĩni.

21 'Bo lē mí ā'yĩ kòpivé tā 'dĩri ku, ā'diātāsīyā 'bá rĩ pi cekí ĩri kú létĩ gé 'dāá'dā, kòpivé kālāfe agá pũkũ sũ rĩ rá. Kòpi sòkí ũyō kīnĩ, ĩ nyakí ngá ku, āzini ĩ mvukí ngá ku, ũdũ ni, ĩ 'díkí dō ĩri dráá ũgbále gí ká. Kòpi útúkí ĩ kú ũrē, kòpi ri tē yi, dō mi tā rĩ újā íngóni."

22 Ūgalaku āmbúgú rĩ ní mvá ágó rĩ pēzú mužú, ĩri ní 'yozú mvá ágó rĩ ní kīnĩ,

"Ā lūkí 'bá āzi ní 'yozú kīnĩ, mí ũlũ má ní tā rĩ gí 'dĩni ku."

Pēkí Páũlũ ri mužú Sīzérīyā gá

23 Kúru ũgalaku āmbúgú āngáráwá rĩ pi vé rĩ ní ívé ũgalaku ĩrĩ ni pi zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kòpi ní kīnĩ, "Lē ĩmi ũpēkí āngáráwá mūdũrũlũ ĩrĩ, ĩmi ũpēkí kpá āngáráwá nju' 'bá hūsánĩ sĩ ni pi pũkũ ézĩrĩ, āzini ĩmi ũpēkí āngáráwá ọjú be muž' 'bée pá sĩ ni pi mūdũrũlũ ĩrĩ, kòpi ā adrikí kuú ũrē, kādō caá sá úrōmĩ ĩnĩná vé ni gé, lē kòpi ā 'dekí mužú Sīzérīyā gá.

24 ĩmi sēkí Páũlũ ní hūsánĩ, ĩmi jíkí ĩri mužú gávānā Félēkīsĩ vúgá 'dāá, ĩmi ũtēkí ĩri mužú múké."

25 Āmbúgú āngáráwá rĩ pi vé rĩ ní kòkòbĩ sīzú 'dĩni kīnĩ,

26 Ma Kālāwūdīyō Lísīyā 'i, Gávānā Félēkīsĩ ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ rĩ, á sē mí ní mōdō.

27 Yāhúdĩ rĩ pi rúkí ágó 'dĩri, kòpi lēkí kōdō ĩri 'dijĩ'dijĩ, má ní ícázú mávé āngáráwá rĩ pi be, má ká nĩjĩ ámá ĩri Rómāgú, má ní ĩri ẹrízú kòpi drĩgé sĩ.

28 Á lē nĩjĩ kòpi tōkí dō ĩri āsĩ, kúru má ní ĩri jizú kòpivé 'bá tā lĩ' 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé.

29 Má ĩsũ nĩjĩ kīnĩ, tōkí ĩri tāĩmbĩ ívé rĩ ā tā sĩ, 'bo tā āzi ĩ ní ícózú ĩri 'yīzú, dōku ĩri 'dizú ni 'dāáyo.

30 Kā ũlũú má ní kīnĩ, Yāhúdĩ rĩ pi likí ĩri ā tā, kòpi lēkí ĩri 'dijĩ, koro má ní ĩri pēzú mužú mí vúgá 'dĩ. Á 'yo 'bá ĩri tō' 'bá rĩ pi ní, má kīnĩ, lē kòpi ā ũlúkí tā kòpi ní ĩri tōzú rĩ mí ẹndrẹti gé.

31 Kúru āngáráwá rĩ pi ní tā rĩ 'duzú ngazú sũ ĩ ní ẹziĩ ĩ ní rĩ tĩni, kòpi ní Páũlũ ri jizú mužú ĩnĩná rĩ sĩ cĩngbá cazú Ānītīpātīrīsĩ gé.

32 Kā mužú adrií drũ 'dĩni, āngáráwá ẹcĩ' 'bá pá sĩ rĩ pi ní ĩ újázú ĩgōzú vúlé vũrā āngáráwá rĩ pi ní adrizú rĩ gé nōó, kòpi kukí āngáráwá nju' 'bá hūsánĩ sĩ rĩ pi jíkí Páũlũ ri mužú nĩ.

33 Kòpi ká mužú caá Sīzérīyā gá 'dālé, kòpi ní kòkòbĩ rĩ sēzú gávānā ní, kòpi ní Páũlũ ri sēzú drĩ ni gé.

34 Gávānā ní kòkòbĩ rĩ lāzú, ĩri ní Páũlũ ri zizú kīnĩ, "Mí íbí íngá āngũ ngōri gé?"

Kā mụy nị́ á má 'yozú kìnĩ Páũlũ íbì íngá Kílíkíyā gá,

³⁵ Ɛrì ní 'yozú kìnĩ, “Ma ímụ mívé tã yì, ịsụ àkũdē 'bá mi tō 'bá rĩ pi ícákí nōgó gí.” Kúru Ɛrì ní tãimbị sēzú kìnĩ, ă jìkí Páũlũ rì jó ămbũgũ vé Ɛròdē† ní ọtụ sị rĩ agá, ă ùtēkí Ɛrì ùtētē.

24

Tōkí Páũlũ rì Félēkīsī ẹnḍrẹtị gé

¹ Kā mụy adrii ú'dụ tọwụ ă vùdrị gé, átálágú ămbúgú Ănăníyā pi ambugu Yāhúdị rĩ pi vé rĩ pi ă uruko'bee be, Tērítúlā tãimbị nịpi ambamba rĩ be, kọpi ní ngazú mụzú Sizeriyyā gá 'dāá, kọpi ní tã ĩ ní Páũlũ rì tōzú rĩ ùlũzú gávānā Félēkīsī ní.

² Ɛ ní Páũlũ rì zizú fizú jó agá 'dāá, Tērítúlā ní tã ĩ ní Páũlũ rì tōzú rĩ njezú Félēkīsī ẹnḍrẹtị gé, Ɛrì ní 'yozú kìnĩ, “Félēkīsī ĩ ní ịnjị ịnjị rĩ, 'í sē 'bávē ăngũ adri kírì lókí be ăco, mí ní adrii úmĩ be rĩ sī, mí újā nóni 'bávē ăngũ ícá múké gí.

³ Ămbúgú 'bávē rĩ, 'bā ăyĩkō sī ămbúgú tã mí ní 'oó 'dĩri sī.

⁴ Ă lē sēē mí rì ăndēē kárakarā 'dĩni ku, á mǎ mí, lē mí 'bā ేశị múké 'bávē tã yizú sǎjā be mǎdā.

⁵ “'Bá ịsúkí nị́ á má 'yozú kìnĩ, ágọ 'dĩri 'bá tã ùnjí 'oópi ni, Ɛrì rì 'bá rĩ pi ícìcìkì, sē Yāhúdị rĩ pi rì tã ùnjí 'o mụzú vũ drịgé sī cére. Ɛrì drịkoma 'bá rì 'bá Yēsũ Nāzēretāgú rĩ ă pámvú ùbĩ 'bá rĩ pi vé ni.

⁶ Ɛrì rì Jó Múngú vé rĩ iza, 'bá ní Ɛrì ruzú ăní. ('Bá lēkí Ɛrìvé tã lị sũ tãimbị 'bávē rĩ ní lēē rĩ tịni.

⁷ 'Bo ăngáráwá rĩ pi vé ămbúgú Lísiyyā ímụ ùkpō be Ɛrì paá 'bá drịgé sī ní.

⁸ Sē tãimbị 'bá Ɛrì tō 'bá rĩ pi ní kìnĩ, kọpi ē ímúkí tã rĩ ùlũú mí ẹnḍrẹtị gé nōgó.)* Lē mí uzị Ɛrì, mí ícọ nị́ á má 'yozú kìnĩ tã 'bá ní Ɛrì tōzú rĩ, Ɛrì tã áda.”

⁹ Yāhúdị rĩ pi ngakí cére ă'yĩ kìnĩ, tã Tērítúlā ní 'yoó 'dĩri, Ɛrì tã áda.

Páũlũ nje ívé tã Félēkīsī ẹnḍrẹtị gé

¹⁰ Kúru gávānā ní drị suzú Páũlũ vúgá 'dāá, Ɛrì ní 'yozú kìnĩ, ă átá átángá rĩ. Kúru Páũlũ ní 'yozú kìnĩ, “Á nị́ rá ílì kárakarā, mí 'bá rĩpi tã lịpi ni ăngũ nōri agá, ma ăyĩkō sī mávé tã njezú mí ẹnḍrẹtị gé.

¹¹ “Mí ícọ nị́ á má rá 'yozú kìnĩ, mávé cangará Yērúsalēmā gá 'dālē rĩ vùdrị ni vũ drì caá ú'dụ mụdrị drị ni Ɛrì kuyé, á mụ 'dālē Múngú rì zị.

¹² 'Bá ma tō 'bá rĩ pi ịsúkí ma ăgátá gāngará gá 'bá ăzi be Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá kuyé, á 'yo tã ùnjí 'bá rĩ pi ní ịgānyāzú ăní Jó Múngú rì zizú rĩ agá 'dāá kuyé, dōku kūrú agá 'dāá kuyé.

¹³ Ngá ăzi lūupi 'yozú kìnĩ tã kọpi ní ma tōzú 'dĩri, Ɛrì tã áda 'dĩni 'dāayo.

¹⁴ “Má ă'yĩ rá 'yozú kìnĩ, ma rì lẹtị Úpí Yēsũ vé rĩ ă pámvú ùbĩ, 'bo kọpi kìnĩ lẹtị má ní ùbĩ 'dĩri adri lẹtị áda rĩ kuyé. 'Bo ma rì Múngú 'bá ẹ 'bípị vé rĩ ịnjị, ma kpá rì tãimbị Mósē vé rĩ 'dụ nga, ăzini tã nēbĩ rĩ pi ní sī rĩ 'dụ nga.

¹⁵ Ă 'bā ేశị Múngú drịgé, sũ 'bá 'dĩ'bee ní 'bā rĩ tịni, Múngú rì úmvúlēsī 'bá tã 'o'bá pịrì rĩ pi inga drāngará gálēsī rá, ăzini Ɛrì kpá 'bá tã 'o'bá pịrì ku rĩ pi inga rá.

¹⁶ Ă 'diātāsīyā ú'dụ cére ma rì ేశị 'bā tã pịrì 'ozú Múngú ẹnḍrẹtị gé, ăzini 'bá rĩ pi ẹnḍrẹtị gé.

¹⁷ “Má adri ămvé 'dāá ílì be kárakarā, má ní kúru ímvízú ịgōzú mávé 'bá rĩ pi vúgá Yērúsalēmā gá nōó, má ịjì mǔfēngā ímúzú ịndĩ mávé 'bá ngá ăkó rĩ pi ē ịzā kozú, ăzini má ímụ Múngú ní rōbōḅō zāá.

¹⁸ 'Bá ma tō 'bá rĩ pi ká ma ịsụ Jó Múngú vé rĩ ă bóró 'dāá, ịsụ ăkũdē á ẹ lǎ 'bĩ mēre vé adrizú ăní ule rĩ vé tã gí. 'Bá bītríká rĩ pi má gārā gá 'dāayo, 'bá rĩ pi ịgānyākí kuyé.

¹⁹ “'Bo sá 'dāri gé, Yāhúdị uruko anigé ăngũ Ɖziyyā vé rĩ agá 'dāá, lē kọpi ē ímúkí ma tōó nĩ, lē kọpi ē ímúkí pá tuú mí ẹnḍrẹtị gé nōgó, kọpi ē ímúkí rì tã ùnjí ĩ ní ma tōzú rĩ 'yoó nĩ.

† 23:35 23:35 Ɛròdē: Ɛròdē 'dĩri 'bāgú sá ĩ ní Yēsũ rì tizú rĩ gé rĩ. 'Í lǎ Mátayo 2:1-18. * 24:8 24:8 Átángá véřēsī 6-8 agá 'dĩ'bee, búkú Ɖzị vé ĩ ní sī Gịrìkì tị sī drịdrị rĩ agá 'dāayo, 'bo gókí sī búkú Ɖzị vé vúlē rĩ agá rá.

²⁰ Lē mī zī 'bá nō'bée, kōpi ã lūkí rí mī ní tã Yāhūdī rī pi vé 'bá tã lī'bá rī pi ní řsú má rų'bá gá ũnjí rī.

²¹ Sã āzi sī, kōpi ícó ma tō mí ęndreṭi gé, tã má ní átá ú'dųkó be ury 'dãá, má ní 'yoó, "Bá ũdrã'bá gí rī pi íngá gō ídri rú rá rī sī." "

²² Félēkīsī ní Yēsũ vé tã nņi múké múké rī sī, řri ní 'yozú kīnī, "Āngáráwá rī pi vé ũgalaku āmbúgu Lísīyã ícá dō gí ká, ma íbí mívé tã lī ndō." Kúru řri ní átángá rī ã 'yongárá ugazú.

²³ Řri ní tãimbı sēzú ũgalaku āngáráwá rī pi vé rī ní kīnī, ã ũtēkí Páŭlũ ri múké, 'bo ã oyuķí řri ęcı āmvé řndī, řrivé řndī rī pi ę ęcıkí rí řri ndreé, ã kokí rí řri ę řzã bēsīnī.

'Yķi Páŭlũ ri jó ř ní rizú āngũ ũ'yīzú rī agá

²⁴ Ú'dų mádã ã vųdrī gé, Félēkīsī pi ní ímųzú ũkú ni Dŭrŭsílã Yāhūdīzı rī be. Řri ní Páŭlũ ri zızú ímųzú, kōpi ní bı 'bãzú rizú tã Páŭlũ ní ríí átá tã Kúrísıtō Yēsũ ri ę'yīzú rī vé rī yızú.

²⁵ Páŭlũ kã ríí átá kōpi be tã 'ongárá pıři rī vé tã sī, tã 'bá rī ní 'i ũtēzú rī vé tã sī, āzini ú'dų ř ní ímų tã lızú rī vé tã sī, sē Félēkīsī ní řři. Řri ní 'yozú kīnī, "Tã 'dřri ca gí! 'Í mų 'dřīsı rá, má řsú dō tã 'dřri tã áda, ma íbı mi zı ndō."

²⁶ 'Bo ęři ni gé 'dãá, ũsũ Páŭlũ ã je 'i drī mŭfēngã sī, ri Páŭlũ ri zıři ímų 'i vųgá nōó dđi đđi, ri átá řri be.

²⁷ Ílį řři ã vųdrī gé, gōkí Pōrōsıyãři Fésıtō ri 'bãã gávãnã rú Félēkīsī ã vŭrã gá, 'bo Félēkīsī oyu Páŭlũ ri jó āngũ ũ'yīzú rī agásı kuyé, ã'diãtãřiyã lē Yāhūdī rī pi ę ęři ã adri rí 'i ní múké.

25

Páŭlũ tu pá Fésıtō ęndreṭi gé

¹ Kã Fésıtō ri 'bãã gávãnã rú gı, ú'dų na ã vųdrī gé, řri ní ngazú kŭřú Sızérıyã vé rī agásı, řri ní 'dezú mųzú Yęřŭsãlémã gá.

² Fésıtō kã mųú caá 'dãlé, atala atala rī pi drıgę rī pi, ambugu Yāhūdī rī pi vé rī ã uryķo'bée be, kōpi ní tã ř ní Páŭlũ ri tōzú rī ũlŭzú řri ní.

³ Kōpi ní Fésıtō ri mãzú, ã ã'yī řvé tã, lē ę řřkí Páŭlũ ri ímųzú Yęřŭsãlémã gá nōó, ã'diãtãřiyã kōpi lēkí ř ũtú Páŭlũ ri 'dđi drãã lęṭi gé 'dřgé.

⁴ Fésıtō ní újázú kōpi ní kīnī, "'Yķi Páŭlũ ri kú jó āngũ ũ'yīzú rī agá kŭřú Sızérıyã vé rī agá 'dãá'dã, ęři mädã, á lē 'deé mųzú 'dãá.

⁵ Lē ambugu řmivé rī pi uryķo, 'bã mųkí kōpi be trų, Páŭlũ 'o dō tã āzi ũnjı ni rá, kōpi ã mųkí rí řri tōó 'dãlé."

⁶ Fésıtō adri Yęřŭsãlémã gá 'dãá ú'dų ārō, dōku ú'dų mųdrı, řri ní kúru 'dezú mųzú Sızérıyã gá 'dãá, kã mųú adrii drŭ 'dřni, řri ní kúru úřızú jó tã lızú rī agá 'dãá, řri ní 'yozú kīnī, ę řřkí Páŭlũ ri ímų pá tuú 'i ęndreṭi gé.

⁷ Páŭlũ kã íři jó agá nōó, Yāhūdī ímų'bá Yęřŭsãlémã gálésı rī pi tukı pá řri ã gãrã gá, kōpi tōkí řri tã ũnjı ũnjı ni pi sī. Tã kōpi ní řri tōzú 'dř'bée ícó lŭú 'yozú kīnī, tã 'dř'bée tã áda ku.

⁸ Páŭlũ gã tã ř ní 'i tōzú rī, kīnī, "Á 'o tã ũnjı Yāhūdī rī pi vé tãimbı űozú kuyé, dōku má átá Jó Mųngú vé rī ã tã ũnjı kuyé, dōku má átá 'bãgú āmbúgu Rómã vé rī ã tã ũnjı kuyé."

⁹ Fésıtō lē ambugu Yāhūdī vé rī pi ę ęři ã adri 'i ní múké. Kúru řri ní Páŭlũ ri zızú kīnī, "Mı ã'yī mųú Yęřŭsãlémã gá 'dãlé rá, mı mų rı pá tuú má ęndreṭi gé, mã lı rı mívé tã 'dãlé?"

¹⁰ Páŭlũ ní újázú kīnī, "Á tu nōni pá jó ř ní rizú tã lızú 'bãgú āmbúgu Rómã vé rī ã rų sī rī agá, lē ã lıkí mávé tã nōgó. 'Í nř múké múké 'yozú kīnī, á 'o tã āzi ũnjı Yāhūdī rī pi ní kuyé.

¹¹ Á 'o té dō tã ũnjı ř ní ícózú ma 'dřızú ni rá, má ícó té 'dřngárã rī vé tã gãã ku. 'Bo dō tã Yāhūdī ímų'bá 'dř'bée ní ma tōzú rī adri tã áda kuyé, 'bã āzi ícó ma sēé kōpi drıgę ku. Á lē mávé tã jři 'bãgú āmbúgu Rómã vé rī ęndreṭi gé, ã lı rı mávé tã nř."

¹² Fésıtō kã tã rī átá ívé 'bá tã lı'bá rī pi be, řri ní 'yozú Páŭlũ ní kīnī, "Mı lē 'bãgú āmbúgu Rómã vé rī ã lı mívé tã nř. Mı ícó mų 'bãgú Rómã vé rī vųgá 'dãá rá."

'Bãgú Āgřřpã mų Fésıtō vųgá

13 Kǎ muṣú adrií ú'dú mǎdǎ ã vúdri gé, 'bǎgú Āgīrīpǎ pi ómvúṣi Bērīnikē be, kōpi ní 'dezú muṣú Fésītō ri ndrezú Sizerīyā gá 'dǎá.

14 Kōpi ní adrií 'dǎlé ú'dú be kárakarǎ rī sī, Fésītō ní tā ī ní Páulū ri tōzú rī ũlūzú 'bǎgú rī ní. Īri ní 'yozú kīnī,

“Félēkīsī ku ágó āzi ī ní 'yī rī kú jó āngū ũ'yīzú rī agá nō.

15 Má kǎ muṣú Yērúsálémǎ gá 'dǎá, atala atala rī pi drīgé rī pi, 'bá ambugu Yāhūdī vé rī pi be, kōpi ũlúkí tā ī ní Páulū ri tōzú rī, kōpi kīnī, mǎ lī tā drī ni gé.

16 Má ní 'yozú kōpi ní, má kīnī, “Tǎimbí Rómǎ vé rī ã 'yī ī ní tā lizú 'bá āzi drīgé ṣṣú nje drī ívé tā kuyé 'dīni ku.’ Drīdrī ni, 'bá rī pá tu 'bá 'i tō'bá rī be 'bá tā lī'bá rī pi ẹnṣeṣi gé, ĩri ívé tā nje ũgbále, ī íbī ĩrivé tā lī ndō.

17 “Kōpi kǎ ícǎ má vúgá nōó, má iza sǎ kuyé, kǎ muṣú adrií drī 'dīni, má ní átázú má kīnī, ã íjǐkí Páulū ri má vúgá vūrǎ ī ní rizú tā lizú rī gé nōó.

18 'Bá ĩri tō'bá rī pi kǎ tā rī njeé, tā kōpi ní ĩri tōzú rī adri sū má ní ũsū rī tīnī kuyé.

19 Tǎ má ní ṣṣú rī, kōpi rikí āgátá gǎá ī āsámvú gé sī ívé mērē Yāhūdī vé rī ã tā sī, āzini kōpi rikí āgátá gǎá ágó rú be Yēsū, drǎápi gí, Páulū ní 'yoó ĩri ídri rú rī vé tā sī.

20 “Á ndǎ létí tí tā 'dīri uzizú nīzú ānī, kúru má ní Páulū ri zizú, dō lē rá, ã muṣí ĩrivé tā lī Yērúsálémǎ gá.

21 'Bo Páulū ní zizú kīnī, ã 'yīkí 'i kú jó āngū ũ'yīzú rī agá nōgó, cīngbǎ 'bǎgú rī ã lī rí ívé tā nī. Kúru má ní átázú má kīnī, ã 'yīkí ĩri kú nōgó, cīngbǎ cazú ú'dú má ní ímúzá ĩri pēzú muṣú 'bǎgú āmbúgu Rómǎ vé rī vúgá rī gé.”

22 Kúru Āgīrīpǎ ní 'yozú Fésītō ní kīnī, “Á lē ágó 'dīri vé tā yī mǎ bí sī.” Fésītō ní újázú Āgīrīpǎ ní kīnī, “Mí ícǎ ĩrivé tā yī drī sī rá.”

Páulū tu pá Āgīrīpǎ ẹnṣeṣi gé

23 Kǎ muṣú adrií drī 'dīni, Āgīrīpǎ pi ní ímúzá Bērīnikē be, kōpi ní ífízú jó tā lizú rī agá nōó, 'bá rī pi ngakí céré kōpi ĩnǐjǐ ambamba, kōpi ímúkí ũgalaku āngáráwǎ

rī pi vé rī pi be, 'bá ambugu ambugu kūrú agá rī pi be trú. Fésītō ní átázú kīnī, ē íjǐkí Páulū ri ífí jó agá nōó.

24 Fésītō ní 'yozú kīnī, “‘Bǎgú Āgīrīpǎ, ĩmi 'bá ímú'bá rī pi be céré, ĩmi ndrekí drī ágó 'dīri kǎ! Yāhūdī adri'bá Yērúsálémǎ gá, āzini Sizerīyā gá rī pi be céré, ímúkí kuú má vúgá nō, kōpi lēkí ã 'dīkí Páulū ri drǎá 'dīisí rá.

25 'Bo má ṣṣú tā ũnjí ī ní ícǎzú ĩri 'dizú drázú rá ni kuyé. 'Bo ĩri ní lēé 'bǎgú Rómǎ vé rī ã lī ívé tā nī rī sī, má ũsū, á lē ĩri pēé muṣú Rómǎ gá.

26 'Bo má ṣṣú tā ã pá má ní kōkōbí sīzú sēzú 'bǎgú rī ní kuyé. Nóni má íjǐ ĩri ímú pá tuú ĩmi ẹnṣeṣi gé, agaápi rá rī, 'bǎgú Āgīrīpǎ, má íjǐ ĩri mí ẹnṣeṣi gé, mí uzí rí ĩri, mǎ ṣṣú rí tā má ní lēé sī rī ānī.

27 'Á'diātāsīyǎ á pē dō 'bá ī ní 'yī rī 'bǎgú rī vúgá 'dǎá ṣṣúzá sīkí ĩrivé tā kuyé, tā 'dīri adri múké ku.”

26

Páulū átá ívé tā 'bǎgú Āgīrīpǎ ẹnṣeṣi gé

1 Āgīrīpǎ ní 'yozú Páulū ní kīnī, “Mǎ ā'yī rá, mí átá mívé tā.” Kúru Páulū ní drī suzú uru, ĩri ní í'dózú átázú kīnī,

2 “‘Bǎgú Āgīrīpǎ, mǎ āyīkō sī mí ní mǎ ā'yī ú'dú āndrū rī gé tā Yāhūdī rī pi ní mǎ tōzú rī átázú mí ẹnṣeṣi gé rī sī.

3 Á nī rá mí nī 'bávé mērē Yāhūdī vé rī rá, āzini mí nī tā 'bá ní ẹ'yī sēépi 'bá ní 'bǎ acozú Yāhūdī rú rī rá. Kúru á mǎ mí drī ĩrī sī, lē mí 'bǎ bí mávé tā yizú ẹsí mǎdǎ sī.

4 “Yāhūdī rī pi ārēvú céré nīkí mǎ rá í'dózú ānjīnǎ gá 'dǎá. Kōpi nīkí tā má ní ríí 'oó 'bávé āngū agá, āzini Yērúsálémǎ agá rī rá.

5 Kōpi nīkí mávé tā caá lókí be aco, kōpi ícǎ mávé tā ũlū rá, dō kōpi ã'yīkí rá. Kōpi ícǎ lū mí ní kīnī, mǎ Fārúsīgú, mǎ ri mērē 'bávé rī ã tā 'du nga rá.

6 Āndrū sī á tu pá nō, lēkí mávé tā līj, ã'diātāsīyǎ má ní ẹsí 'bǎá tā Múngú ní ẹzīj 'bá ẹ'bípíj ní rī 'duṣú ngaá rī sī.

7 “Súrú muṣurí drī ni ĩrī Īsērélē vé rī pi 'bǎkí ẹsí rizú tā ĩri ní ẹzīj rī ũtēzú, ānī sē

kòpi ri Múngú ri ìnjì ùtúná pi ìnjá be. Á 'bágú, ẹ̀sì má ní 'báá rī sī, Yāhúđì rī pi ní ma tōzú àní.

8 Ngá ìmi ní ỳsùú kìnì, Múngú ícò 'bá ùdrā 'bá gí rī pi ídrí gōó ídri rú ku rī ā'dì?

9 “Ándúró má ỳsù, á lē tā rī pi 'oó, ā owukí rí Yēsù Nāzēretāgú rī ā rú àní.

10 Tā 'dīri á 'o Yērúsālémā gá 'dāá rá. Atala atala rī pi drìgè rī pi sēkí má ní ũkpō, má uru 'bá Yēsù ri ẹ̀'yì 'bá gí rī pi ìjì ímú ú'bé jó āngū ù'yìzú rī agá, kádō lēé kòpi ú'dì, ma kpá ri tā ni ā'yì, ā ú'dìkí kòpi ùdrāá rá.

11 Á ri ẹ̀cì jó Múngú ri zìzú rī pi agásì, á ri 'bá Yēsù ri ẹ̀'yì 'bá gí rī pi ọ̀cùú, kòpi ẹ̀ idekí rí Yēsù ri àní. Á ri kpá ẹ̀cì kùrú urukọ āmvé rī pi agásì, má ọ̀cù kòpi ùnjì ùnjì.

12 “Ụ'dù àlu, atala atala rī pi drìgè rī pi sēkí má ní ũkpō rá mụzú àní Dāmāsékè gá.

13 Á 'bágú, ma kā ríi mụú lètì gé sī, ùtú mgbíngbì gé 'dìgè, á ndre àcì dī íngázú 'bù gélésìla, ìmgbèrè mà gārā, āzini 'bá má ní ẹ̀cì kòpi be rī pi ā gārā kùrú, ìrivé dīngará āngū ìmgbèrèèpi rī ndē ùtú vé dīngará rá.

14 'Bá ní céré u'dezú vūgá, má ní ù'dúkọ yìzú íngázú 'bù gélésì, ìri ní 'yozú má ní Ārāmáyìkì tì sī kìnì, 'Sáulā, Sáulā! Ngá mí ní rizú ma ọ̀cùzú 'dìni rī ā'dì? Ûmbā mí ní ríi fụú má be 'dīri, ìri tā azakaza vé ni.'

15 “Má ní zìzú, má kìnì, ‘Úpí, mí ā'dì 'i?’

“Úpí ní újázú kìnì, “Bá mí ní ríi ọ̀cùú rī, ìri ma 'i Yēsù 'i.

16 Mí íngá pá tuú uru sī. Má i'da ma mí ẹ̀ndrètì gé, á lē mi ìpèé adrii átí 'bá mávé ni, mī mụ rí mávé tā mí ní ndreé mī mī sī rī ùlūú, āzini tā má ní úmvúlésì ímú ùlūú mí ní rī ùlūú 'bá rī pi ní.

17 Ma ímú mī pa 'bá ìmivé rī pi drìgè sī rá, āzini 'bá adri 'bá Yāhúđì rú ku rī pi drìgè sī rá. Ma mī pē mụ 'bá adri 'bá Yāhúđì rú ku rī pi vúgá 'dāá,

18 mī mụ rí kòpi ẹ̀ mī zìjì, kòpi ẹ̀ ìfùkí rí tā ìnjá vé rī agásì rá, kòpi ā adrikí rí ùtúná agá, kòpi ẹ̀ ìfùkí rí ũkpō Sātánā vé

rī agásì āmvé, kòpi ā adrikí rí 'bá Múngú vé ni, Múngú ā trū rí kòpi ìvé ùnjìkányā agásì rá. Kòpi ẹ̀'yìkí dō ma gí, kòpi ì újá adri uletere 'bá Múngú vé ni.'

19 “‘Bágú Āgīrípā, ìndrìlìkì íngápi 'bù gélésìla 'dīri, á 'dù tā ni ngaá rá.

20 Má í'dó tì Múngú vé rī ùlūú 'bá Dāmāsékè vé rī pi ní, 'bá Yērúsālémā vé rī pi ní, āzini má ùlū āngū Yùdáyā vé rī agásì céré, á gō kpá caá 'bá adri 'bá Yāhúđì rú ku rī pi āsámvú gé, á 'yo, má kìnì, lē kòpi ā kukí ùnjìkányā àní, kòpi ẹ̀ ẹ̀'yìkí Múngú ri áyu, tā kòpi ní 'oó rī, ā lū rí 'yozú kìnì kòpi újákí ẹ̀sì gí.

21 “Ụ'dúkọ múké má ní ùlūú 'dīri sī, Yāhúđì rī pi rúkì ma Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, kòpi lēkí kōdō ma 'dìjì.

22 'Bo Múngú ko mà ìzā cìmgbá ícázú ù'dù āndrū rī gé, á tu pá nōgó, á lē tā rī ùlūú 'bá rī pi ní céré, í'dózú 'bá ì ní ndreé kuú ẹ̀zì ākó rī pi ní, āzini 'bá ì ní ìnjìjì ìnjì rī pi ní. Má ímbá tā āzi túngú ni kuyé, má ímbá tā nẹ̀bì rī pi ní ùlūú rī, āzini tā Mósè ní 'yoó ìri ímú 'i nga drìdrì 'dìlé rī.

23 Má kìnì, Kúrísítō ri úmvúlésì ímú ìzāngā nya rá, ì ímú ìri inga drāngará gálésì drìdrì, ìri ímú dī ùtúná rú ívé 'bá rī pi āsámvú gé, āzini 'bá adri 'bá Yāhúđì rú ku rī pi āsámvú gé.”

24 Páulū kā ríi átá, Fésítō ní trezú ù'dúkọ be uru 'dāá kìnì, “Páulū! Mí drì ábá gí, mívé lāngará ambamba rī sē mī drì ábá nī.”

25 Páulū ní újázú kìnì, “Āmbúgú Fésítō, mà drì ábá kuyé. Tā má ní átá 'dīri, ìri tā áda, ìri ífífí be.

26 'Bágú Āgīrípā nī tā má ní átá 'dī'bée céré rá, sē má ní rizú átázú ỳrì ākó 'dī. Tā 'dī'bée ní rizú ì ngazú rī gé, nī rá, ā'diātāsīyā tā 'dī'bée nga 'i ỳgúzā rú kuyé.

27 'Bágú Āgīrípā, mí ẹ̀'yì nyo nẹ̀bì rī pi vé tā rá? Á nī rá mí ẹ̀'yì rá.”

28 Āgīrípā ní Páulū ri zìzú kìnì, “Mí ỳsù, mí ícò ma úbé ícá Kūrísītīyānī rú sà mādānā nōri agá rá?”

29 Páulū ní újázú kìnì, “Mí dō mí újá sànjá nōri agá rá yā, dō mí íbì mí újá ndō yā, ma Múngú ri zì mí ní, āzini 'bá mávé

tã yì'ba àndrũ nõ'bée ní, ìmi ícákí rí sũ má tĩnì, adri 'yozú kìnì sũ ì ní ma 'yĩ nōri tĩnì ku."

³⁰ 'Bāgú Āgĩrípā, gāvānā Fésītō, Bērīnīkē, 'bá jó agá rĩ pi be céré, kōpi ní ngazú uru.

³¹ Kōpi kã ríi fũú mužú āmvé 'dãá, kōpi rikí átã ì āsámvú gé sĩ kìnì, "Ágó 'dĩri 'o tã āzi ì ní ícózú ìri 'dìzú drázú ni kuyé, 'o kpá tã āzi ì ní ícózú ìri 'yĩzú ni kuyé."

³² Āgĩrípā ní 'yozú Fésītō ní kìnì, "Ágó 'dĩri ã 'yo dō 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ ã lì ívé tã nĩ 'dínì ku, ì té ìri trũ rá."

27

Páulũ 'de mužú Rómã gá kúlúmgbã sĩ

¹ Āgĩrípā kã 'yoó 'bã 'dekí mužú kúlúmgbã sĩ Ítálíyã gá, ì ní Páulũ pi ezizú 'bá uruko ì ní ù'yĩ rĩ pi be kú ũgalaku Júliyāsĩ drígé. Júliyāsĩ ri ũgalaku āngáráwá ì ní zìí ngúlúmũ 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ pi vé ni.

² 'Bá ní tuzú kúlúmgbã íbipi íngápi Ādrāmātíyō gá rĩ agá, kúlúmgbã rĩ lē éçì mužú vūrã ìri ní pá tuzú rĩ pi gé sĩ, āngũ Èzĩyã vé rĩ agá. 'Bá tũkí Mākēdōnĩyāgú be trũ, ágó rĩ ã rú Ārĩsītārúkō 'i, íbì íngá Tēsālōnīkē gá.

³ Kã mužú adrii drũ 'dínì, 'bá ní cazú kũrũ Sídōnã vé rĩ gé, Júliyāsĩ 'bã éšì múké Páulũ ní, ã'yĩ Páulũ ri mužú ívé ùndĩ rĩ pi vú, kōpi ã sēkí rí ìri ní ngá ìri ní lēé rĩ.

⁴ 'Dāgá 'bá gōkí fií kúlúmgbã agá dīi, ũlì ní ívìzú 'bá vúgá nōlé ũkpō be, 'bá ní kúru 'dezu mužú, 'bá agakí āngũ 'i lìpi kú ngu Sáyipūrāsĩ vé rĩ ã gārã gá sĩ, ũlì vīpi ũkpō be 'dĩri ã 'o rí 'bã ũnjí ku.

⁵ 'Bá mukí yīi tafu rĩ agásĩ, 'bá agakí āngũ Kílíkíyã vé rĩ ã gārã gá sĩ, āzini 'bá agakí āngũ Pāmífíliyã vé rĩ ã gārã gá sĩ, 'bá ní kúru cazú kũrũ Mírã vé rĩ gé, āngũ Lísíyã vé rĩ agá.

⁶ Ūgalaku rĩ ísú kúlúmgbã āzi íbì íngá Ālēkízāndāríyã gá, lē mužú Ítálíyã gá, ìri ní 'yozú kìnì, 'bã tũkí kúlúmgbã rĩ agá.

⁷ 'Bá rikí mužú kúlúmgbã rĩ sĩ mādã, 'du ù'dú kárakarã, 'bá nyakí ìzāngã ambamba. 'Bá kã ríi 'bãá caá ìnyinã Kínidō gé, ũlì rĩ vé vīngará sē 'bá útrúkí 'bã mužú drĩdrĩ kuyé. Kúru 'bá ní 'bã újázú mužú wōqkō ándrelé rú rĩ gé, cazú āngũ 'i lìpi kú ngu yīi agá Kūrētē vé rĩ gé. 'Bá agakí kũrũ Sālímónē vé rĩ ã gārã gá sĩ.

⁸ 'Bá agakí mužú Kūrētē ã gārã gá sĩ, 'bá nyakí ìzāngã ambamba, 'bá ní kúru cazú vūrã kúlúmgbã rĩ pi ní pá tuzú rĩ gé, ìnyinã kũrũ Lásíyã vé rĩ gé.

⁹ 'Bá izakí sã ambamba, ã'diātāsíyã sã kílongoro vé rĩ gé, ũlì rĩ vī ũkpō be ambamba, kúlúmgbã rĩ ícò mužú ānì bã ku, ã'diātāsíyã Ū'dú ì ní rizú Ānyāngã A'bizú* rĩ aga gí. Páulũ ní 'yozú ũgalaku kúlúmgbã agá rĩ pi ní kìnì,

¹⁰ "Āgō 'dĩ'bée, á nĩ rá 'bã útrúkí dō 'bã mužú kúlúmgbã rĩ sĩ drĩdrĩ, 'bávé kúlúmgbã, 'bávé oḡu kúlúmgbã agá rĩ pi, 'bã ngúlú be céré, 'bã drĩlé ũnjí ísú rá."

¹¹ 'Bo ũgalaku rĩ ã'yĩ tã Páulũ ní 'yoó rĩ kuyé, ã'yĩ tã kúlúmgbã é'dípa ní 'yoó rĩ, āzini ágó kúlúmgbã újipi rĩ ní 'yoó rĩ áyu.

¹² Vūrã 'dĩri kúlúmgbã rĩ pi ní rizú pá tuzú rĩ, ìri vūrã ũnjí, ã'diātāsíyã lókí kílongoro vé rĩ ũnjí†, 'bá ícókí adrii 'dāgá bã ku, 'bá kárakarã pi ũšũkí kìnì, lē 'bã 'dekí mužú kúlúmgbã rĩ sĩ Fōyíníkē gé, ã'diātāsíyã ìri vūrã múké kúlúmgbã rĩ pi ní mužú pá tuzú ni, lókí kílongoro vé rĩ gé 'bã mukí rí adrii 'dāgá. Vūrã kúlúmgbã rĩ pi ní pá tuzú 'dĩri Kūrētē gá, ìri vūrã ũtú ní 'dengará gálé rú rĩ gé, vūrã 'dãri gé, 'bã rĩ pi ícò āngũ ndre ándrelé rú, āzini úrúlé rú.

Ūlì vīpi ũkpō be yīi tafu rĩ agá rĩ

¹³ Ūlì rĩ kã 'dó vīi ũkpō be mādã ándrelésila, 'bã kúlúmgbã újì'bã rĩ pi

* **27:9 27:9** Ū'dú ì ní rizú Ānyāngã A'bizú rĩ: Ū'dú 'dĩri ìlì ālu agá, átálágú āmbúgú rĩ fi Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá vú be ālu, ìri mu āri uya Vūrã Uleteretere rĩ agá 'dãá, 'bã Ísērélē vé rĩ pi trüzú ānì ívé ũnjikānyã agásĩ, 'bã Ísērélē vé rĩ pi ri ānyāngã a'bi ù'dú 'dĩri gé. † **27:12 27:12** Lókí kílongoro vé rĩ: Āngũ Ísērélē vé rĩ gé 'dãá, lókí kílongoro vé rĩ gé, éçì tungará ũkpō ũkpō, ã'diātāsíyã yīigó ri 'dì ambamba, sē āngũ rĩ igbe igbe. Sã 'dãri gé, ũlì rĩ vī ũkpō be, sē kúlúmgbã ícò pá tuú 'dāgá ku.

ũsũkí kínĩ, ì ícò mụ rá. Kòpì ní ùmgbũ rĩ ísézú yǐí agá 'dāásĩ, kòpì ní mụzú àngũ 'i lǐpì kú ngụ yǐí agá Kūrétē vé rĩ ã gārā gá sī.

14 Kā mụyú adrií mādā, ũlì ní ívìzú ímúzú 'bá vúgá nólé ũkpō be, ũlì rĩ íbì ívì àngũ 'i lǐpì kú ngụ yǐí agá rĩ gé 'dāásĩ, àsámvú àngũ úrúlé rĩ pi vé ùtú ní ìfūzú rĩ be rĩ gélésíla.

15 Ũlì rĩ vị ũkpō be, sē 'bá ícókí kúlúmgbá rĩ jǐí bā ku. 'Bá kukí ũlì rĩ rì kúlúmgbá rĩ vị mụzú nĩ.

16 'Bá agakí àngũ 'i lǐpì kú ngụ yǐí agá ì ní zǐí Kāwúdā rĩ ã gārā gá sī, vūrā 'dāri gé, ũlì ícò vị ũkpō sī ku. 'Bá ǔ'bǐkí kúlúmgbá ídri pazú rĩ ísé, 'bá ísúkí ìzāngā àní ambamba.

17 'Bo 'bá ísékí kúlúmgbá ídri pazú rĩ kúlúmgbá àmbúgú rĩ agá nōó rá. 'Bá kúlúmgbá újì'bá rĩ pi ù'yǐkí bāákú kúlúmgbá rĩ ã rú'bá gá sī kúrǔ, kúlúmgbá rĩ úmbézú, ã adri rí àní ũkpó ũkpó. Kòpì 'okí ùrǐ sī, ũlì rĩ ní lēé kòpì vị mụzú àngũ cínýáfā rú ì ní zǐí Sārātísì rĩ gé rĩ sī, kòpì u'dúkí ngá ì ní úmbé kúlúmgbá rú'bá gá bāákú sī rĩ pi ú'bé yǐí agá, kúlúmgbá rĩ ã mụ rí àní mādā. Ũlì rĩ rì kúlúmgbá rĩ vị mụzú nĩ.

18 Ũlì rĩ vị ũkpō be, kā mụyú adri drǔ 'dínì, kòpì u'dúkí ngá kúlúmgbá agá rĩ pi ú'bé yǐí agá.

19 Kā mụyú caá ú'dú na ni gé, kòpì u'dúkí ngá ẹzì ngazú kúlúmgbá agá rĩ pi ú'bé céré yǐí agá.

20 Ũlì vǐpì ũkpō be 'dĩri vị caá ú'dú be kárákará, ọzǔ ùtú rĩ ẽ mị, àzini ọzǔ línýā rĩ pi, sē kòpì índrékí ku, 'bá ũsũkí 'bá ícókí ídrí ku.

21 'Bá adrikí ú'dú be kárákará, 'bá nyakí ngá kuyé. Páulũ ní ngazú pá tuzú ụrụ sī, ìrì ní 'yozú kǐnĩ, "Àgō 'dĩ'bée, ìmi yíkí té dō tā má ní 'yoó rĩ rá, 'bá ícókí té ìfūú Kūrétē agá 'dāásĩ ku, ngá 'dĩ'bée ícókí té ábá ku.

22 'Bo á lē nóni 'yoó ìmi ní kǐnĩ, lē ìmì ẹsì ã adri ũkpó ũkpō, ã'diātāsīyā ìmi àsámvú gé 'dǐgé, 'bá àzi ícò drāā àlunjáni ku, kúlúmgbá rĩ 'yéngá ábá nĩ.

23 "Ma 'bá Múngú vé ni, ma ri Múngú ri ìnjǐ. Ìnjǎ ájée rĩ sī, ìpē ívé mālāyíkā ímú pá tuú mā gārā gá,

24 Ìrì ní 'yozú má ní kǐnĩ, 'Páulũ, mī 'o ùrǐ sī ku, mī mụ pá tu 'bāgú àmbúgú Rómā vé rĩ ẹndrẹtì gé rá. Mī tā sī, Múngú vé ẹsì múké rĩ sī, ìrì 'bá kúlúmgbá agá rĩ pi ídrí céré rá.'

25 Àgō 'dĩ'bée, ìmi 'okí ùrǐ sī ku, má ẹ'yǐ tā Múngú ní 'yoó rĩ rá, tā rĩ ímú 'i nga sù ìrì ní 'yoó má ní 'dĩri tǐnì.

26 Ũlì rĩ ímú kúlúmgbá rĩ vị mụ pá tu àngũ 'i lǐpì kú ngụ yǐí agá 'dāri gé."

27 Ũlì vị yǐí tafu rĩ drǐgé sī ùtúná pi ìnjǎ be, caá ú'dú mụdrǐ drǐ ni sù, kā mụyú caá ìnjǎ ágágá, 'bá kúlúmgbá rĩ újì'bá rĩ pi ní nǐzú amázú 'yozú kǐnĩ, ì 'bākí caá yǐí tafu Adĩrīyā vé rĩ tì gé àngũ nyọókú rú rĩ gé gí.

28 Kòpì ní aya àzi í'dúzú 'yǐzú bāá sī, 'bezú yǐí agá 'dāá, yǐí rĩ vé kungará amázú àní, Kòpì ísúkí nǐí, yǐí rĩ vé kungará ca pá ágélé mūdūrǐlǔ àlu pǔkú ìrǐ (120). Kòpì ká ì útrú mụzú drǐdrǐ, kòpì ísúkí nǐí, yǐí rĩ vé kungará ca pá ágélé pǔkú úrōmĩ (90).

29 'Bá kúlúmgbá újì'bá rĩ pi 'okí ùrǐ sī, kòpì ũsũkí kǐnĩ, 'bā mụ 'bā ẹsì írā rú'bá gá, kòpì u'dúkí ùmgbũ ì ní ù'yǐí sù kúlúmgbá rú'bá gá rĩ pi ú'bé yǐí agá, kòpì zíkí Múngú rì kǐnĩ, lē àngũ rĩ ọwụ ì ní mbēlē mbēlē.

30 'Bá kúlúmgbá rĩ újì'bá rĩ pi lēkí kōdō ngaá ápá kúlúmgbá rĩ agásì rá, kòpì í'dúkí kúlúmgbá ídri pazú rĩ suú yǐí agá 'dāá, 'bá rĩ pi ã ũsũkí rí kǐnĩ ì rì ùmgbũ ú'bé yǐí agá 'dāá, kúlúmgbá rĩ ẹndrẹtì gé.

31 Páulũ ní 'yozú ũgalaku rĩ ní, àzini àngaráwá rĩ pi ní kǐnĩ, "'Bá kúlúmgbá rĩ újì'bá rĩ pi dō kúlúmgbá rĩ agá nōó 'dāáyo, ìmi ícókí ídrí ku."

32 Kúru àngaráwá rĩ pi ní bāákú kúlúmgbá ídri pazú rĩ ù'yǐzú rĩ pi úlǐzú, kòpì ní kúlúmgbá rĩ kuzú 'dezú yǐí agá 'dāá.

33 Àngũ rĩ ká 'bāá ríí ọwụ, Páulũ ní kòpì mázú, lē kòpì ã nyakí ínýá. Ìrì ní 'yozú kǐnĩ, "Ú'dú mụdrǐ drǐ ni sù 'dĩ'bée

agá, ìmi rikí adrií ìzāngā sī, ìmi nyakí ngá kuyé.

³⁴ Á mã ìmi, lè ìmi nyakí ngá, ìmi adrikí rí ídri rú. Ìmi 'okí dō 'dínì, 'bá āzi ícò ádrá ìmi āsámvú gé 'dīgé ku."

³⁵ Páulū kā tā rī átá 'dínì, ìri ní pánga í'dúzú, ìri ní òwō'dífō sēzú Múngú ní 'bá rī pi endrētì gé 'dīgé. Ìri ní pánga rī āndīzú, ìri ní í'dózú nyazú.

³⁶ Tā 'dīri ímbá kōpi ē ẹsì, kōpi gōkí ngá nyaá rá.

³⁷ 'Bávè kālāfe mūdūrūlū ìrī pūkú ẹzīrī drī ni ázìyá (276) kúlúmgbá agá 'dāá.

³⁸ 'Bá rī pi ká ngá rī nyaá ẹpízú gí, kōpi u'dukí ānyāngā rī ē ìmbítá ú'bé yī agá, kúlúmgbá rī ē ẹnjī rí ku.

Ūlì ũkpō be ni vī kúlúmgbá rī ũṅō kpélékpélé

³⁹ Āngū rī kā ówú, kōpi nīkí āngū nyōókú rú rī áamá kuyé, 'bo kōpi ní āngū cínýáfā rú ni ndrezú yī gārā gá 'dāá, kōpi ní ũsūzú, ìlēkí kúlúmgbá rī jī mūzú āngū cínýáfā rú rī gé 'dāá.

⁴⁰ Kúru kōpi ní bāákú ì ní ũmgbū rī pi úmbézú rī pi úlízú, ũmgbū rī pi ní u'dezú yī ā ndúgé 'dāá, kōpi ní kpá ngá kúlúmgbá rī újízú rī oyuzú. Kōpi ní bōngó kúlúmgbá rī endrētì gé ũlì ní rí vī anigé kúlúmgbá rī vīpi mūzú rī sezú uru, ũlì ní kúlúmgbá rī vīzú mūzú yī tì gé 'dāá.

⁴¹ 'Bo kúlúmgbá rī mụ 'i ẹsī āngū cínýáfā rú rī gé 'dāá, áwí atēé āngū nyōókú rú rī gé. Kúlúmgbá rī vé ũmvu tī atēé mgbé, ícò mụú bā ku. Ūlì ũkpō be ni ní íngázú, ìri ní yī rī vīzú úvázú ngūyá ngūyá, úlì rī vé ũkpō ũṅō kúlúmgbá rī vé só kpélékpélé.

⁴² Āngáráwá rī pi lēkí 'bá ì ní ũ'yī rī pi ú'dí 'dīisī rá, ā'diātāsīyā kōpi ā gbākí rí yī rī ápá mūzú ku.

⁴³ 'Bo ũgalaku āngáráwá rī pi vé rī lē ā 'dīkí Páulū rí ku, ā'yī tā āngáráwá rī pi ní lēé 'oó 'dīri kuyé. Ìri ní átázú kīnī, 'bá nī'bá yī gbā'bée ìndī rī pi ā úwákí kúlúmgbá rī agásī drīdrī, kōpi ā mụkí āngū nyōókú rú rī gé.

⁴⁴ Ìri ní 'yozú uruko'bée ní kīnī, kōpi ā útúkí úrì kúlúmgbá rī vé ìrìkó ũṅōpi gí 'dīri drīgé. Kúru 'bá rī pi ārēvú céré cakí āngū nyōókú rú rī gé 'dālé múké.

28

Páulū ca Mālātā gá

¹ 'Bá cakí yī tì gé 'dālé múké, 'bá mụkí nī áamá ākūdē 'bá cakí āngū 'i līpi kú ngu yī agá ì ní zī Mālātā rī gé gí.

² 'Bá adri'bá āngū 'i līpi kú ngu rī agá 'dālé rī pi ẹ'yíkí 'bā ẹsì be múké. Kōpi ũdēkí ācì, ẹ'yíkí 'bā úrì ācì rī tì gé, ā'diātāsīyā sā 'dāri gé, yīgó rí 'dì nī, āngū rī igbegbe.

³ Páulū ní íjā u'duzú, ìri ní ũ'bāzú ācì mī gé 'dāá, ācì rī vé kongará sī, ìnī ní íkpúzú Páulū ē drī cizú.

⁴ 'Bá rī pi ká ndree ìnī rī ci Páulū ē drī, ọnjú kuú drī ni gé títì, kōpi ní átázú ì āsámvú gé sī kīnī, "Ágó 'dīri 'bá āngū ú'dīpi ni, 'de yī agá 'dāá rá, 'bo drā kuyé, 'bávè múngú rī pi vé āzi ālu, lī tā drī ni gé gí, lē ā 'dīkí ìri drāá 'dīsī rá."

⁵ 'Bo Páulū ní ìnī rī yazú 'i drīgé sī 'dezú ācì mī gé 'dāá, ìnī rī 'o ìri ũnjí kuyé.

⁶ 'Bá rī pi ũsūkí déna Páulū ē drī rí pí rá, dōku ìri koro nga í'dé, ìri drā rá, kōpi tēkí ndree sá be āco, kōpi ká ndree ìnī rī 'o ìri ũnjí kuyé, kōpi gōkí ũsū kīnī, ágó 'dīri múngú.

⁷ Gávānā āngū 'i līpi kú ngu yī agá 'dāri vé rú Pūbēlīyō 'i, ìri nyōókú be āngū 'dāri gé. Ẹ'yí 'bā ívé āngá, adri 'bá be múké cazú ú'dú na.

⁸ Sā 'dāri gé, Pūbēlīyō ẹtēpì rí drā rú, rú'bá ni koko, ìri rí sūsū. Páulū ní fizú mūzú ìri ndrezú, ìri ní Múngú rí zízú, ìri ní 'i drī 'bāzú drī ni gé, drā rī ní kúru dezú rú'bá ni gé sī rá.

⁹ Tā 'i ngaápi 'dīri ā vūdrī gé, 'bá céré drā be adri'bá āngū 'i līpi kú ngu yī agá 'dālé rī pi ímúkí Páulū vúgá, drā rī de kōpi rú'bá gá sī rá.

¹⁰ Tā 'dīri sē 'bá rī pi céré ìnjīkí 'bā ìnjīnjī, lókí 'bá ní lēzú mūzú rī ká ícò, 'bá rī pi sēkí 'bá ní ngá 'bá ní lēé rī pi ārēvú céré rá.

Páulū ca Rómā gá

11 Mbāá na ã vùdrị gé, sâ kílongóro vé rĩ kã deęé, 'bá ní tuzú kúlúmgbá pá tuúpi kú Málátã gá rĩ agá, 'bá ní 'dezú mužú. Kúlúmgbá rĩ íbí ímụ Ālĕkĩzāndāriyā gálésī, údékí ngá múnǵú rú ịrị kú endrẹti ni gé, ãlu rĩ ã rụ Kāsītórē, āzi rĩ Pólĕkīsī.

12 'Bá muží pá tuú kūrú Sīrākúsā vé rĩ gé, 'bá adrikí caá 'dāgá ụ'dụ na.

13 'Dāgá 'bá ní tuzú kúlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú mužú, 'bá ní mužú cazú Rēgīyúmū gé. Kã mužú adrií drụ 'dīni, ũlí ní í'dózú vịzú ímúzú ándrélésīla, kã kpá mužú adrií drụ 'dīni, 'bá ní cazú Pūtēyólí gé.

14 'Dāgá 'bá ịsúkí 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí ni pi, kọpi ẹ'yíkí 'bá ịvé āngá, kīnī 'bá adrikí ị be caá Sēbītī ãlu. Vùdrị ni gé, 'bá ní kúru mužú Rómā gá.

15 'Bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí Rómā gá 'dālē rĩ pi kã yī kīnī 'bá ri ímụ 'dī' 'dī, kọpi ímúkí 'bá drị ùtēé jōkōnī Āpíyō vé rĩ gé, ụrụkọ' bée ùtēkí 'bá vūrā āzi gé, vūrā 'dāri gé, jó na anigé ụmụ vé ni. Páulū kã āgō rĩ 'bá ị ùtē' 'bá rĩ pi ndrēé, sē Páulū ẹ ẹsị mba ānī rá, sē Múnǵú ní ōwō' dīfō.

16 'Bá kã mužú caá Rómā gá 'dālē, ã'yīkí Páulū ri laá ívé jó agá ọ'dụkụlęgúsī, 'bākí āngáráwá ịri ùtēé.

Páulū sē tị Múnǵú vé rĩ Rómā gá

17 Kã mužú caá ụ'dụ na ã vùdrị gé, Páulū ní drịkoma Yāhūdī rĩ pi vé rĩ zịzú ímúzú vūrā ãlu gé. Kọpi kã ị úmú, Páulū ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Má ẹdrịpị, má 'o dō tā āzi ũnjí mávé 'bá rĩ pi ní kuyé drāāāsīyā, dōku má 'yo dō 'bávé mērē 'bá ẹ'bípị vé rĩ ã tā ũnjí kuyé drāāāsīyā, rụkí ma Yērūsālēmā gá 'dāá, sēkí ma āngáráwá Rómā vé rĩ pi drịgē.

18 Kọpi uzikí ma, kọpi lĕkí kōdō ma oyuú rá, ã'diātāsīyā á 'o tā āzi ũnjí ị ní ícózú ma 'dịzú drāzú ni kuyé.

19 'Bo Yāhūdī rĩ pi kã gāá sī, má ní 'yozú, á lē 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ ã lị mávé tā nī. 'Bo á lē tā ũnjí 'yoó 'bá mávé rĩ pi ní ku.

20 Tā 'dīri sē má ní ịmi zịzú ímúzú, átázú ịmi be ānī. 'Yíkí ma Māsīyā Īsērélē rĩ pi ní ẹsị 'bāá drị ni gé rĩ vé tā sī.”

21 Yāhūdī rĩ pi ní újázú kīnī, “'Bá ịsúkí kọkọbị íngázú Yūdáyā gálésī kuyé mī tā sī, dōku 'bá ímụ' 'bá 'dāásī nōgó rĩ pi āsámvú gé, 'bá āzi ũlū 'yozú kīnī mī 'o tā ũnjí rá 'dīni ālunāni kuyé.

22 'Bo 'bá lĕkí yī mī tị gé, mī dō 'yo ngóni, ã'diātāsīyā 'bá rĩ pi ārēvú céré ri átá ũnjí ngúlúmū Yēsū ã pámvú ũbī' 'bá rĩ pi vé tā sī.”

23 Kọpi gōkí ụ'dụ āzi ịpēé ímúzú Páulū ri ndrezú. Ụ'dụ 'dāri gé, 'bá rĩ pi úmúkí ị kárakará vūrā ịri ní adrizú rĩ gé. Páulū ri kọpi ní mālūngā Múnǵú vé rĩ ã tā ũlūú í'dózú ụ'bútị cīmgbá cazú ũndrēgá gá, ri Yēsū vé tā ị ní sī tāimbị Mósē vé rĩ agá rĩ ímbá, āzini nēbī rĩ pi ní sī rĩ ímbá, kọpi ẹ ẹ'yíkí rí Yēsū ri ānī.

24 'Bá rĩ pi ã ụrụkọ ẹ'yíkí tā ịri ní 'yoó 'dīri rá, 'bo ụrụkọ' bée ẹ'yíkí kuyé.

25 Kọpi ní rizú āgátá gázú ị āsámvú gé sī. Kọpi ní í'dózú ayizú mužú, Páulū ní tā ụdū átázú kọpi ní kīnī, “Tā Índrī Uleterē rĩ ní átá ịmi ẹ'bípị ní rĩ tā áda, átá tā 'dīri nēbī Īsáyā tị gé, kīnī,

26 “ 'Í mụ 'bá 'dī' bée vúgá 'dāá, 'í 'yo kọpi ní,

“'Imi mávé ụ'dụkọ yị rá, 'bo ịmi ícókí ífífí ni nị́ á má ku,

ịmi tā má ní 'oó rĩ ndre rá, 'bo ịmi ícókí tā ni nị́ á má ku.”

27 Ā'diātāsīyā 'bá 'dī' bée ẹ ẹsị tete,

kọpi ẹ bī yī tā ku,

kọpi bīkí ị mị cí,

kọpi ã bīkí té dō ị mị cí ku,

kọpi ẹ mị ri té āngū ndre rá,

kọpi ẹ bī ri té tā yī rá,

kọpi ẹ ẹsị ri té tā nī á má rá,

kọpi ã újákí dō ẹsị rá, ma té kọpi ídrí rá.’

28 “Kúru á lē ịmi nīkí 'yozú kīnī, Múnǵú lē 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ẹ ịsúkí pangará. Kọpi tā rĩ ã'yī rá.”

29 Kã mužú átá 'dīri tịni, Yāhūdī rĩ pi ní ngazú mužú, kọpi rikí āgátá gāá ị āsámvú gé sī.*

28:27 28:27 Īsáyā 6:9-10 * 28:29 28:29 Átángá vēręsị 29 agá 'dīri, búkū Ēzị vé ị ní sī Gīrīkí tị sī drịdrị rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkū Ēzị vé vúlé rĩ agá rá.

³⁰ Páũlũ áwí adrií 'dãlé ílí ãrĩ, ri adrií ívé jó ãri ní rií ãfée mũfẽngã sã rĩ agá, é'yí 'bá céré ri'bá ímũ'bá 'i ndre'bá rĩ pi rá.

³¹ Páũlũ ri tĩ sée ãrĩ ãkó, ri mālũngã Múngú vé rĩ ã tã ãlũú, ãzini ri 'bá rĩ pi ímbá Úpí Yésũ Kúrísítõ vé tã sã. 'Bá ãzi uga ãri ãlũãni kuyé.

Kòkòbì Páulũ ní sǐ sě 'bá
Rómã
vé rĩ pi ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã
ũlũngará

Páulũ sǐ kòkòbì 'dĩri sě 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí kũrú Rómã vé rĩ agá rĩ pi ní, lě ú'dúkò múké 'í ní sě vũrã ụrụkò' bée agásĩ rĩ vé tã ũlũ kòpi ní. Páulũ ũlũ ú'dúkò múké Yēsũ ní 'daa rĩ vé létì kĩnĩ, Múngú sě 'bá rĩ pi ícá pìrì 'í ẹnđrẹtì gé ǎngũ rĩ pi agásĩ céré, kòpi ní ẹsì 'bǎa tã Múngú ní 'oó ì ní rĩ drìgè rĩ sǐ. Páulũ 'da Yǎhúdì Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní kĩnĩ, ú'dúkò 'dĩri kpá Búkũ Múngú vé Ùndĩ Ụkụ rĩ ruzú rĩ agá anigé. 'da kpá 'bá adri' 'bá Yǎhúdì rú ku rĩ pi ní kĩnĩ, kòpi gò adri 'bá Múngú vé ni, kòpi ní ú'dúkò múké rĩ ẹ'yĩ rĩ sǐ. ũlũ kĩnĩ, Múngú sě 'bá ícá pìrì 'í ẹnđrẹtì gé, 'bá ní 'í ẹ'yĩ gí rĩ sǐ, adri 'yozú kĩnĩ, 'bá ní tǎimbì rĩ 'duyú ngáa rĩ sǐ kuyé. Índrí Uleteré rĩ dō ri 'bá drì ko 'bávè adringára agá nĩ, 'bá ícò adri sù Múngú ní lěé rĩ tịnì rá.

Búkũ rĩ vé ụđụ gé, cápìtã 12-15 agá, Páulũ ímbá létì 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní adrizú rĩ. ũlũ kĩnĩ, lě 'bá lěkí 'bá ọgũpìjì lělé, 'bá lěkí 'bá ri' bée ǎgátá gǎ' bée 'bá be rĩ pi lělé, ǎzini 'bá lěkí 'bá ri' 'bá 'bá ọcũ' 'bá rĩ pi lělé. ǎzini ũlũ 'bá ambugu 'bá rụ' 'bá rĩ pi vé ìnjĩngára ã tã. Ụđụ ni gé, cápìtã 16 agá, Páulũ sě mōdó ívé ùndĩ Rómã gá rĩ pi ní, ri kòpi zìjì rú sǐ.

1 Ma Páulũ 'i, ǎtí' 'bágú riipi ẹzì ngáapi Kúrísítò Yēsũ ní rĩ, Múngú ìpè ma 'bá áyúáyũ ni rú, pè ma mụyú Múngú vé ú'dúkò múké rĩ ũlũ.

2 Múngú ẹzì ú'dúkò múké rĩ vé tã kú ìnógòsì nẹbì rĩ pi tì gé, sǐkí tã ni kú Búkũ Uleteré Múngú vé rĩ agá.

* 1:3 1:3 Dǎwúđì: Múngú ìpè Dǎwúđì ri adrii 'bágú Ìsèrélè rĩ pi vé ni, ẹzì kĩnĩ, 'bágú ú'dí ri ímụ ifũ Ìrivé úyú agá, ìri mǎlũngá rĩ rụ mụzú 'dǎni' 'dǎni, 'bágú rĩ Yēsũ Kúrísítò 'i. 'Í lǎ Sǎwúmmá 132:11-12; Ẹzì 2:30. Tìkí Dǎwúđì ri ìsù ǎkùdè ìlì rĩ ca élfũ ǎlu (1,000) gí, ìlì 'dǎri gé, ìsù tìkí drì Yēsũ Kúrísítò ri kuyé. 'Í lǎ 1 Sǎmùélè 16-30; 2 Sǎmùélè 1-24; 1 'Bágú 1-2.

3 Ụ'dúkò múké ì ní sǐ 'dĩri, sǐkí tã Múngú Mvòpì vé rĩ. Tìkí ìri 'bá áda rú úyú 'bágú Dǎwúđì* vé rĩ agá.

4 Yēsũ Kúrísítò Úpí 'bávè rĩ, ímụkí ìri nǐjì ámá Mvǎ Múngú vé ni, lókí Múngú ní ìri ingáa gòo ìdri rú ùkpò Índrí Uleteré rĩ vé rĩ sǐ rĩ gé.

5 Yēsũ 'bá ẹsì múké 'bá ní, ùpè 'bá 'bá ì ní rií áyúáyũ ni pi rú, 'bá mụkí tì sě 'bá adri' 'bá Yǎhúdì rú ku rĩ pi ní, kòpi ã újákí rí ẹsì Múngú ri ẹ'yìzú, kòpi ã 'dukí rí tã ìri ní ẹzì rĩ ngáa, ǎzini kòpi ẹ ìngúkí rí Yēsũ ri.

6 Ìmi 'bá adri' 'bá Rómã gá 'dĩ' bée, Múngú zì ìmi ímụ adrii 'bá Yēsũ Kúrísítò vé ni.

7 Ìmi 'bá Rómã vé Múngú ní lělé, ìri ní zìjì 'bá ívé ni rĩ pi, á sǐ kòkòbì 'dĩri sě ìmi ní nĩ.

Ẹsì múké, ǎzini tǎkíri 'bá Ẹtẹpì Múngú vé rĩ, ǎzini Úpí Yēsũ Kúrísítò vé rĩ ã adri ìmi be.

Páulũ lě 'deé mụyú Rómã gá.

8 Drìdrì ni, á lě ọwò'dífò sě Múngú ní rú Yēsũ Kúrísítò vé rĩ sǐ ìmi tã sǐ, ǎ'diǎtǎsìyǎ ẹsì ìmi ní 'bǎa Múngú drìgè 'dĩri vé tã ayì mụzú vù drìgè sǐ céré.

9 Múngú má ní rií ẹzì ngáa ìri ní ẹsì be céré, má ní rií ú'dúkò múké Mvòpì vé rĩ ũlũ rĩ, nǐ tã má ní rií zìjì ìmi ní nǐjì 'dĩri céré rá.

10 Ụ'dú céré, má kǎdò rií Múngú ri zìjì, ma ri zì tì ni gé, ǎ'yì dō rá, ǎ zì má ní létì mụzú ìmi ndrezú Rómã gá 'dìlé.

11 Á lě mụyú ìmi ndreé, mà zì rí Múngú ri, ǎ sě rí ìmi ní fěfě Índrí Uleteré rĩ vé rĩ, ìmi adrikí rí ùkpò ùkpò ìmivé ẹ'yìngára agá.

12 'Bá kǎdò 'bá úmú ìmi be trù, mávè ẹ'yìngára ri ìmí ẹsì ímbá, ìmivé ẹ'yìngára ri kpá mà ẹsì ímbá.

13 Má ẹdrìpìjì má ọmvúpìjì má ní lělé rĩ pi, má útú ma kòdò lězú mụzú ìmi ndrezú vù be tré, tã ụrụkò' bée ugakí mà létì cí cǐmgbá ícázú ǎndrũ sǐ. Á lě mụyú ẹzì ngáa

ĩmi ãsãmvú gé, sũ má ní ẽzĩ ngaá vũrã ụrụkọ'bée agá 'bá adri' 'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ãsãmvú gé rĩ tịnị, ĩmi ẹ'yĩkí rí Yèsũ Kúrísítò rí.

14 Á 'bã ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ã tã ãmbúgú má ẹsị agá, á lẹ muú ùlũú Gĩrĩkĩ rĩ pi ní, ãzini 'bá adri' 'bée Gĩrĩkĩ rú ku rĩ pi ní, 'bá úmĩ be rĩ pi ní, ãzini 'bá azakaza rú rĩ pi ní.

15 Tã ni sĩ, má ní lẹzú muzú ú'dúkọ múké rĩ ùlũzú ĩmi ní Rómã gá 'dílẹ ãní.

16 Mã drĩ ícọ njaá ú'dúkọ múké rĩ vé ùlũngará ã tã sĩ ku, ã'diãtãsiyã ĩri ùkpó Múngú vé ni, ĩri 'bá Yèsũ rí ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi pa ãvé ùnjĩkãnyã agásĩ rá. Drĩdrĩ ni, ĩ Yãhũdĩ rĩ pi pa, ĩ kúru 'bá adri' 'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi pa ndõ.

17 Ụ'dúkọ múké rĩ, ĩri lẹtị 'bá rĩ ní adrízú pịrị Múngú ẹndrẹtị gé rĩ i'da nĩ. Múngú rí sē 'bá rĩ ícá pịrị 'í ẹndrẹtị gé ẹ'yĩngará sĩ, ãzini 'bá rĩ adri muzú pịrị Múngú ẹndrẹtị gé ẹ'yĩngará vé tã sĩ, sũ Búkũ Múngú vé rĩ ní 'yoó rĩ tịnị, " 'Bá tã be pịrị Múngú ẹndrẹtị gé rĩ, ĩrivé ẹ'yĩngará rí sē ĩri tã 'o pịrị."

Ūnjĩkãnyã rí sē Múngú ã 'a rí vé ũnjí ũnjí

18 Múngú ã 'a ve 'bũ gé 'dãã ũnjí ũnjí 'bá rí' 'bée ũnjĩkãnyã 'o' 'bá, tã áda rĩ gã' 'bá sĩ rĩ pi ní.

19 'Bá ũnjĩkãnyã 'o' 'bá 'dĩni 'dĩ' 'bée, kọpi nĩkí tã áda Múngú vé rĩ rá, ã'diãtãsiyã Múngú i'da tã rĩ kọpi ní rá.

20 Á'diãtãsiyã ĩ ní 'bũ pi gbizú vũ be rĩ gé, 'bá rĩ pi ndrekí Múngú ã rụ' 'bá kuyé, ngá kọpi ní ndreé rĩ vũ Múngú ní gbií rĩ, ãzini 'bũ ĩri ní gbií rĩ. Kọpi ndrekí ĩrivé ùkpõ adriípi muzú 'dãni' 'dãni rĩ, ãzini kọpi nĩkí ĩrivé ọsũkã ámá ngá ĩri ní gbií rĩ pi ã rụ' 'bá gá. Kọpi ícókí 'yoó kínĩ, ĩ nĩkí Múngú rí kuyé 'dĩni ku.

21 Kọpi ã nĩkí dõ Múngú rí rá drããsiyã, kọpi íngúkí Múngú rí ãlunãni ku, kọpi sėkí kpá ĩri ní ọwõ'difõ ku, kọpi rí tã azakaza vé ni pi ụsũ, ã'diãtãsiyã kọpivé yĩkí tã pịrị 'ozú rĩ ábá gí.

22 Kọpi ã 'yokí dõ kínĩ, ĩ 'bá tã nĩ' 'bá ni pi drããsiyã, kọpi 'bá azakaza rú ni pi.

23 Kọpi gãkí Múngú adriípi muzú nyonyo Ùkpõ 'Dípa rĩ ĩnjĩgá sĩ, kọpi rí ngá ĩ ní údé drĩ sĩ sũ 'bá áda tịnị, ãrĩnjá tịnị, ãnyãpá tịnị, ĩnĩ tịnị rĩ pi ĩnjĩ áyu.

24 Kúru Múngú adi kọpi 'í drĩgé sĩ ríi tã ũnjí ũnjí ĩ ẹsị ní lée rĩ pi 'duú ngaá muzú. Tã kọpi ní ríi 'oó rĩ, ĩri drĩnjá sē, kọpi rí ĩ rú' 'bá áyú rizú ọwũ 'bázú muzú ĩ ọgũpĩ sĩ.

25 Kọpi gãkí tã áda Múngú vé rĩ ẹ'yĩgá sĩ, kọpi ã'yĩkí tã ũnjõ vé rĩ áyu. Kọpi gőkí ríi ngá Múngú ní údé rĩ pi ĩnjĩ áyu, kọpi gãkí Múngú 'bũ pi gbiípi vũ be ĩ ní ríi íngú muzú 'dãni' 'dãni rĩ ĩnjĩgá sĩ. ãmĩnã.

26 Tã kọpi ní ríi 'oó 'dĩri sĩ, Múngú adi kọpi 'í drĩgé sĩ ríi ĩ rú' 'bá áyú tã ũnjí 'ozú muzú, ùkú rĩ pi kukí lẹtị rizú adrízú ãgõ be rĩ ãní, kọpi gőkí ríi laá ĩ sĩ ùkú rú.

27 ãgõ rĩ pi kpá 'dĩni, kọpi kukí lẹtị rizú adrízú ùkú be rĩ ãní, kọpi gőkí kpá ríi laá ĩ sĩ ãgõ rú. Kọpi ríkí tã drĩnjá sēepi ni 'oó muzú ĩ ãsãmvú gé sĩ ĩ drĩkã sĩ, ũnjĩkãnyã kọpi ní 'oó 'dĩri sĩ, ĩrĩnjãkí kọpi ãní rá.

28 Kọpi ní gãã Múngú vé tã ẹ'yĩgá sĩ rĩ sĩ, Múngú adi kọpi 'í drĩgé sĩ, sē kọpi ríkí tã ũnjí ãvé úmĩ ábápi gí rĩ ní lũú kọpi ã 'okí rĩ 'oó muzú, kọpi ríkí tã ĩ ní ícọ 'oó ku ni pi 'oó muzú.

29 Tã ũnjí ga kọpi ẹ ẹsị agá tré tré, kọpi rí tã ãzãvũ rú ni pi 'o, kọpivé ẹsị ãmbúgú ngá drĩgé, kọpi rí 'bá rĩ pi ngũ ũnjí, kọpi rí ẹsị 'bã 'bá ãzi vé ngá drĩgé, kọpi rí ãngũ ú'dĩ'dĩ, kọpi ùmbá rú, kọpi rí 'bá rĩ pi ẹ mị ù'bã, kọpi rí tã ụsũ 'bá ụrụkọ drĩgé ũnjí, kọpi rí ãngũ 'yo'yo.

30 Kọpi rí átángá ũnjí 'yo 'bá rĩ pi rú' 'bá gá, kọpi ari'ba Múngú vé ni, kọpi rí 'bá rĩ pi u'da'da, kọpi rí ĩ íngú kínĩ, ĩ ndėkí 'bá rĩ pi cére nĩ, kọpi ãfú rú, kọpi rí tã ũnjí 'o muzú, kọpi ĩnjĩkí 'bá ĩ tị' 'bá rĩ pi ku.

31 Kọpi ụsũkí tã pịrị ku, ẹ'yĩngará kọpi ẹ ẹsị agá 'dãáyo, kọpi lėkí ãngũ ku, kọpi 'bãkí ẹsị múké 'bá ãzi drĩgé ku.

32 Kọpi nĩkí tã pịrị Múngú ní 'yoó rĩ rá kínĩ, 'bá rĩ 'o dõ tã ũnjí, ĩri drã rá, 'bo 'bá rĩ pi rí tã rĩ 'o muzú ãkã, kọpi rí 'bá rĩ pi ímbá, 'bá rĩ pi ã 'okí tã ũnjí 'dĩ' 'bée muzú.

2

Múngú ri tā lì piri

¹ Īmi ri 'bá ɔ̀rukɔ̀'béé tō, ĩmi kɪnĩ, tā kɔ̀pi ní 'oó rĩ adri múké ku, 'bo tā ĩmi ní 'oó 'dĩri, ĩmi ícókí ĩmi úná tị ni gé sĩ bā ku. Īmi lìkí dō tā 'bá rĩ pi drĩgé kɪnĩ, kɔ̀pi ri tā ũnjĩ 'o, ĩmi ri tā lì ĩmi drĩgé ũgɔ̀gɔ̀lé rú, ã'diātāsīyā ĩmi kpá ri tā ālu ālu kɔ̀pi ní 'oó 'dĩri 'o ĩndĩ.

² 'Bá nĩkí rá, Múngú lì dō tā 'bá rĩ drĩgé ũnjĩkānyā ĩri ní 'oó rĩ sĩ, tā ĩri ní lìjĩ rĩ, ĩri piri.

³ Īmi 'bá áda 'dĩ'béé, ĩmi lìkí dō tā 'bá ĩmi ní tōó 'dĩ'béé drĩgé, ísúzó ĩmi ri tā ālu ālu kɔ̀pi ní 'oó 'dĩri 'o, ĩmi ũsũkí ĩmi ícókí ĩmi úná tā Múngú ní ímú lìjĩ ĩmi drĩgé rĩ sígé sĩ rá?

⁴ Īmi nĩkí áamá 'yozú kɪnĩ, Múngú ri ésí be múké, ĩri tā 'dụ mụzó ésí be mādā, ícókí tā lìjĩ ĩmi drĩgé mbēlēñá ku 'dĩni kuyé? Īmi ndrekí tā 'dĩ'béé kú ẹ̀zị ákó? Īmi nĩkí áamá 'yozú kɪnĩ, Múngú ku ĩmi ní lókí, ĩmi újákí rí ésí ĩmivé ũnjĩkānyā agásĩ 'dĩni kuyé?

⁵ 'Bo tā fi ĩmĩ ésí agá ku, ĩmi gākí Múngú ri ẹ̀'yĩgá sĩ. Ụ'dụ Múngú ní ímúzó tā lìjĩ kú rĩ kādō ícá, Múngú ã 'a ri ímú ve ĩmi ní rá.

⁶ Múngú ri ímú tā lì 'bá ālu ālu drĩgé ĩrivé tā ĩri ní 'oó rĩ vú sĩ.

⁷ 'Bá tā 'o'bá mụzó múké āndēngará ákó rĩ pi, kɔ̀pi 'bākí ésí rizú ĩnjĩngará, íngúngará, adringará mụzó nyonyo rĩ ndāzú ísúzó. Múngú ri ímú kɔ̀pi ní ídri 'dání'dání rĩ sē rá.

⁸ 'Bo 'bá rĩ' 'bá ĩ tā ũsũ' 'bá áyu, ũnjĩkānyā ku' 'bá ku, tā áda rĩ gā' 'bá sĩ rĩ pi, Múngú ri ímú kɔ̀pi ĩrĩñā rá.

⁹ 'Bá riipi ũnjĩkānyā 'oópi rĩ, ĩ ímú ĩri ĩrĩñā ũnjĩ ũnjĩ. Drĩdrĩ ni, ĩ 'dó Yāhúdĩ rĩ pi ĩrĩñā, ĩ kúru íbí 'bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ĩrĩñā ndō.

¹⁰ 'Bo 'bá céré tā 'o'bá piri rĩ pi, Múngú rĩ sē ĩ ímú kɔ̀pi íngúngũ, ĩ kɔ̀pi ĩnjĩnjĩ, āzini kɔ̀pi tākíri ísú rá. Drĩdrĩ ni, ĩ 'dó Yāhúdĩ rĩ pi vúgá, ĩri ca 'bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi vúgá.

¹¹ Ā'diātāsīyā Múngú ẹ̀ndrẹ̀tị gé, 'bá rĩ pi céré trōtrō.

¹² 'Bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ã nĩkí dō tāimbị Múngú ní ezịjĩ 'dĩ'béé kuyé drāāāsīyā, kɔ̀pi 'okí dō ũnjĩkānyā, Múngú ri kɔ̀pi ĩrĩñā ũnjĩkānyā kɔ̀pi ní 'oó rĩ sĩ. Yāhúdĩ tāimbị Múngú vé rĩ nĩ' 'bá rá rĩ pi 'okí dō ũnjĩkānyā, Múngú ri kɔ̀pi ĩrĩñā kɔ̀pi ní tāimbị rĩ ñóó rĩ sĩ.

¹³ 'Bá Múngú vé tāimbị yì' 'bá kú bí sĩ, tā ni 'dụ' 'bá nga' 'bá ku rĩ pi, kɔ̀pi adrikí 'bá piri ku Múngú ẹ̀ndrẹ̀tị gé. 'Bo 'bá Múngú vé tāimbị 'dụ' 'bá nga' 'bá rá rĩ pi, kɔ̀pi 'bá piri Múngú ẹ̀ndrẹ̀tị gé.

¹⁴ 'Bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ĩ ísúkí dō tāimbị Múngú vé rĩ yìjĩ kuyé drāāāsīyā, kɔ̀pi ní rií tā 'oó piri rĩ sĩ, 'dĩri lū 'yozú kɪnĩ, tāimbị rĩ kɔ̀pi ĩ ésí agá 'dāá anigé.

¹⁵ 'Dĩri lū 'yozú kɪnĩ, tāimbị Múngú vé rĩ kɔ̀pi ĩ ésí agá 'dāá anigé. Tā kɔ̀pi ní rií ũsũ rĩ, ĩri lū kɔ̀pi ní, tā ĩ ní rií 'oó rĩ ũnjĩ, dōku tā ĩ ní rií 'oó rĩ piri.

¹⁶ Ụ'dụ ĩ ní ímúzó tā lìjĩ 'dāri kādō ícá, Múngú ri ímú Kúrísítō Yésũ rĩ ĩpē tā lì 'bá drĩgé tā ũnjĩ 'bá ní rií ũzũ kú 'bá ésí agá 'dĩ'béé ã tā sĩ, 'dĩri ụ'dụkọ múké má ní ũlũ rĩ.

Yāhúdĩ rĩ pi vé tā āzini tāimbị Mósē vé rĩ

¹⁷ Īmi ri 'yo ĩmi Yāhúdĩ, ĩmi ri tāimbị rĩ vé tā 'dụ nga, āzini ĩmi ri ĩmi íngú 'yozú kɪnĩ, ĩmi nĩkí Múngú ri rá,

¹⁸ ĩmi nĩkí tā Múngú ní lēé ĩmi 'okí rĩ rá, ĩmi nĩkí tā múké rĩ pi tā ũnjĩ rĩ be rá, ã'diātāsīyā ímbákí ĩmi ní tāimbị rĩ gí,

¹⁹ ĩmi ũsũkí ĩmi ri 'bá mị ákó rĩ pi ĩ drĩ ko mụzó, ĩmi ri ka ũtúná rú 'bá rĩ' 'bá ũnjĩkānyā 'o'bá ínjĩ agá rĩ pi ní,

²⁰ ĩmi ũsũkí, ĩmi kɪnĩ, ĩmi ri 'bá azakaza rú ni pi ímbá, āzini ĩmi ri anjĩñá rĩ pi ímbá tā Múngú vé rĩ sĩ, ã'diātāsīyā ĩmi kɪnĩ, ĩmi nĩkí tāimbị rĩ gí, ĩri ĩmi ní tā njĩngará sē, āzini ĩri sē ĩmi tā áda rĩ nĩ rá.

²¹ 'Bo ĩmi íni ri 'bá ɔ̀rukɔ̀'béé ímbá rá píri, tā ĩmi ní ímbá rĩ, ĩmi 'dúkí ngaá ku ásí? Īmi ri 'bá ɔ̀rukɔ̀'béé ímbá kɪnĩ, ã ũgũkí ngá ku, 'bo ĩmi ri ngá ũgũ álé?

22 Īmi ri lū 'bá rī pi ní ɔwũ 'bāngará ri ũnjí pírí, ĩmi dí ri ɔwũ 'bā ĩndĩ āsĩ? Īmi kīnĩ, ngá ĩ ní údé drī sī múngú rú 'dĩ'bée ũnjí pírí, ngá ĩmi ní rizú 'bá Múngú ri nĩ'bá kuyé rī pi vé ngá jó kòpi ní rizú ĩvé múngú rī pi ĩnjĩzú rī agá rī pi ũgũzú rī ā'di?

23 Īmi ri ĩmi íngú tǎimbĩ rī sī pírí, ngá ĩmi ní tǎimbĩ rī ñòzú rá rī ā'di? Ngá ĩmi ní Múngú ri ĩnjĩzú ku rī ā'di?

24 Sũ ĩ ní sī Búkũ Múngú vé rī agá rī tĩni, "Īmi sēkí 'bá adri'bá Yāhūdĩ rú ku rī pi ídekí Múngú ri ĩmi tǎ sī."

25 Yāhūdĩ tǎimbĩ rī vé tǎ 'du'bá nga'bá rī pi vúgá 'dǎá, ágélé ē tĩ lĩngará* ri múké. 'Bo 'bá rī ñò dō tǎimbĩ rī gí, índré sũ 'bá ĩ ní ágélé ni ē tĩ lĩ kuyé rī tĩni.

26 'Bá rī adri dō Yāhūdĩgú ku, lĩkí dō ĩrivé ágélé ē tĩ kuyé drǎáāsīyā, 'du dō tǎimbĩ Múngú vé rī ngaá rá, ĩri adri mvá Múngú vé ni.

27 'Bá adri'bá Yāhūdĩ rú ku, ĩ ní kòpi ágélé ē tĩ úlĩ kuyé 'dĩ'bée, kòpi 'dukí dō tǎimbĩ Múngú vé rī ngaá rá, ĩmi adri'bá Yāhūdĩ 'dĩ'bée, kòpi tǎ lĩ ĩmi drĩgé rá, ā'diātāsīyā ĩmi nĩkí tǎimbĩ rī rá, āzini úlĩkí kpá ĩmĩ ágélé ē tĩ rá, 'bo ĩmi ñòkí tǎimbĩ rī rá.

28 Tĩkí dō mi Yāhūdĩgú, lĩkí dō mĩ ágélé ē tĩ gí, 'bo 'í 'du dō tǎimbĩ rī ngaá kuyé, mí adri Yāhūdĩgú áda ku.

29 'Bá rī ní adrizú Yāhūdĩgú áda rú, lē Índrí Uleteré rī ā sē ā újá éšĩ. Ágélé ē tĩ lĩngará, ĩri tǎ rú'bá vé ni, lĩngará áda rī, ĩri éšĩ újángará, adri tǎimbĩ ĩ ní sī drī sī rī kuyé. Íngúngará múké rī, lē Múngú ē íngú 'bá nĩ, adri 'yozú kīnĩ, 'bá áda rī 'bá íngú ni kuyé.

3

Múngú ri ícò tǎ 'í ní eziĩ rī 'du nga rá

1 Mi dō Yāhūdĩgú, ngá múké mí ní ísú adringará Yāhūdĩgú rú rī agá 'dĩgé rī ā'di? Lĩkí dō mĩ ágélé ē tĩ rá, ngá múké mí ní ísú 'a ni gé 'dĩgé rī ā'di?

2 Mi dō Yāhūdĩgú, tǎ múké kárakará anigé mí ní ícò ísú rá ni pi. Drĩdrĩ ni, ú'dúkò múké Múngú vé rī sēkí Yāhūdĩ rī pi ní.

3 Ádarú Yāhūdĩ urukò'bée ẹ'yĩkí ú'dúkò múké Múngú vé rī kuyé, kòpi ní tǎ Múngú ní eziĩ rī ẹ'yĩ kuyé rī sī. 'Dĩri nyo lū kīnĩ, Múngú ícò tǎ 'í ní eziĩ rī 'duú ngaá ku 'dĩni rá?

4 Kuyé! 'Bá rī pi dō céré ũnjó rú drǎáāsīyā, tǎ Múngú ní 'yoó rī, ĩri tǎ áda, sũ ĩ ní sī Búkũ Múngú vé rī agá rī tĩni, "Múngú, tǎ mí ní átá rī, ĩri adri pĩri, tǎ mí ní lĩ rī, ĩri adri pĩri."

5 Ũnjĩkǎnyā 'bá ní ríi 'oó rī, ĩri dō i'da 'bá rī pi ní 'yozú kīnĩ, Múngú ri tǎ be pĩri pírí, ngá 'bá ní 'yozú kīnĩ, Múngú ĩrĩñā dō 'bá, ĩri ũnjí rī ā'di? (Ma ri átá yĩkí 'bá áda vé ni sī.)

6 'Bo adri 'dĩni ku! Múngú lĩ dō tǎ pĩri ku, ĩri ícò tǎ lĩ 'bá adri'bá vū drĩgé ñógó rī pi drĩgé íngóni?

7 'Bá āzi ri ícò 'yo, "Ũnjō má ní úlĩ rī, ĩri dō lū kīnĩ, tǎ Múngú ní átá rī, ĩri tǎ áda, ĩ dō Múngú ri íngú āní rá pírí, ngá ĩ ní 'yozú kīnĩ, ma 'bá ũnjí rī ā'di?"

8 'Bá urukò'bée ríkí 'yoó kīnĩ, 'bá kīnĩ, "Lē 'bá 'okí ũnjĩkǎnyā, 'bá ísúkí rí tǎ múké." 'Bá 'bá ide'bá 'dĩni 'dĩ'bée, ĩri múké Múngú ní tǎ lĩzú kòpi drĩgé.

'Bá āzi tǎ be pĩri ni 'dǎáyo

9 Kúru 'bá 'yokí rí ngóni? 'Bá 'yokí rí kīnĩ, 'bá Yāhūdĩ rú 'bá múké, 'bá ndēkí 'bá adri'bá Yāhūdĩ rú ku rī pi rá 'dĩni? Adri 'dĩni kuyé, 'bá 'yokí drĩdrĩ rá, 'bá kīnĩ, Yāhūdĩ rī pi 'bá adri'bá Yāhūdĩ rú ku rī pi be, 'okí céré ũnjĩkǎnyā rá.

10 Sũ ĩ ní sī Búkũ Múngú vé rī agá rī tĩni kīnĩ, "Bá tǎ be pĩri Múngú ẹndrẹtĩ gé ni 'dǎáyo.

11 'Bá tǎ Múngú vé rī ní fií drĩ ni gé ni 'dǎáyo,

'bá úvá 'bǎápi Múngú ri ndǎápi ni 'dǎáyo.

12 'Bá rī pi céré gǎkí Múngú ri sī,

2:24 2:24 Ísáyā 52:5; Ēzēkélē 36:22 * 2:25 2:25 Ágélé ē tĩ lĩngará: Múngú lū Ābūrámā ní kīnĩ, anji āgō Ābūrámā vé rī pi adriki dō caá ú'dú ārō gí, lē ā úlĩkí kòpi ā ágélé ē tĩ rá, lĩzú kīnĩ, kòpi anji Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yĩ dō 'í ágélé ē tĩ sē lĩ gí, ĩri tǎimbĩ Mósē vé rī 'du nga. 'Í lǎ 'dóngará 17:9-14; Ẹzĩ 15:1-5. 3:4 3:4 Sǎwúmā 51:4

kôpi ícákí kuú Múngú ɛndrɛtɪ gé ɛzi
 ákó,
 'bá tã 'oópi piri ni 'dãáyo,
 áluɲáni 'dãáyo."

13 "Átángá riipi ifũupi kôpi tɪ gé sɪ rĩ
 ũnjĩkãnyãkãnyã,
 adri sũ ävũ nmaápi ngũupi ũnjĩ 'bũ
 agálésila rĩ tɪnɪ,
 kôpivé ádra ri céré átángá ũnjõ vé ni
 átá."

"Átángá riipi ifũupi kôpi tɪ gé sɪ rĩ, sũ kícú
 ãnɪ vé rĩ tɪnɪ."

14 "Átángá kôpi tɪ gé rĩ céré ũkɛngɛlɪ,
 kôpi ri ängũ wãwã."

15 "Kôpi nju mbɛlɛɲá mu 'bá rĩ pi vé äri
 dã.

16 Vürã kôpi ní rizú ɛcɪzú rĩ agásĩ
 céré, kôpi ri ngá rĩ pi iza mužú, 'bá
 rĩ pi ri ngo mužú äni ngongo.

17 Adringará tã be kɪri rĩ, kôpi nĩkĩ kuyé."

18 "Kôpi rukĩ Múngú ri ku."

19 'Bá nĩkĩ rá 'yozú kɪnĩ, tãimbɪ ã ní sɪĩ
 'dĩri, sɪkĩ 'bá ã 'bã'bée tãimbɪ rĩ ã pálé gá
 rĩ pi ní. 'Bá äzi ícú ägátá gãã tãimbɪ rĩ
 vé tã sɪ ku, 'bá vũ drɪgɛ rĩ pi céré ímú
 pá tu Múngú ɛndrɛtɪ gé, ã tã lɪ kôpi drɪgɛ
 ũnjĩkãnyã kôpi ní 'oó rĩ sɪ.

20 Múngú ícú 'bá rĩ ä'yĩ adrii piri 'í
 ɛndrɛtɪ gé 'yéɲá tãimbɪ ãri ní 'duú ngaá rĩ
 sɪ ku, ä'diätäsɪyã 'bá rĩ ícú tãimbɪ rĩ 'duú
 ngaá céré ku, tãimbɪ rĩ, ãri ũnjĩkãnyã 'bá
 rĩ ní 'oó rĩ i'da nĩ.

*E'yɪngará ri sɛ 'bã adri anji Múngú vé
 ni*

21 Nóni Múngú i'da 'bá ní létɪ äzi 'bá ní
 adrízú äni piri 'í ɛndrɛtɪ gé ni gí, ícókĩ 'bã
 'bãã adrii 'bá piri 'bá ní tãimbɪ Mósɛ vé rĩ
 'duú ngaá rĩ sɪ ku. Létɪ ú'dí piri ã ní i'daã
 'dĩri, sɪkĩ tãimbɪ Mósɛ vé rĩ agá rá, äzini
 nébɪ rĩ pi ũlũkĩ kpá rá.

22 'Bá céré Yésũ Kúrísitõ ri ɛ'yĩ 'bá gí, ɛsɪ
 'bã'bée ãri drɪgɛ rĩ pi, Múngú ri kôpi ä'yĩ
 adri 'bá piri 'í ɛndrɛtɪ gé. Létɪ äzi túngú
 'bá rĩ ní adrízú piri Múngú ɛndrɛtɪ gé ni
 'dãáyo.

23 'Bá céré 'okĩ ũnjĩkãnyã rá, 'bá äzi
 ícúpi tã céré Múngú ní léé 'bá rĩ pi ã 'okĩ
 rĩ pi 'oópi ni 'dãáyo.

24 Múngú vé ɛsɪ múké rĩ sɪ, ä'yĩ 'bã
 píri adrii 'bá piri ni pi, ãpɛ Kúrísitõ Yésũ
 ri ímú 'bã drɪ jeé 'bávé ũnjĩkãnyã agásĩ.

25 Múngú ãpɛ Yésũ ri ímú drãã rɔbɔɲõ
 rú, ãrivé äri dã 'bã trüzú äni 'bávé
 ũnjĩkãnyã agásĩ. 'Dĩri i'da kɪnĩ, Múngú 'o
 tã piri, 'bã ɛsɪ mãdã ãrɪɲã 'bã ũnjĩkãnyã
 'o'bá ɔtú ãnógósɪ rĩ pi kuyé.

26 Múngú 'o tã 'dĩri 'dini, 'i i'da rí ívé tã
 piri rĩ lókĩ ändrũ nõri gé, ãri 'bá Yésũ rĩ
 ɛ'yĩ 'bá gí rĩ pi ä'yĩ adri piri.

27 'Bã nyo ícú 'bã íngú 'yozú kɪnĩ,
 Múngú ri 'bã 'bã adri piri 'bá ní tãimbɪ rĩ
 'duú ngaá rĩ sɪ 'dini rá? Adri 'dini kuyé.
 Trũkĩ 'bã tã múké 'bá ní 'oó rĩ sɪ kuyé,
 trũkĩ 'bã tã 'bá ní Yésũ ri ɛ'yĩ gí rĩ sɪ.

28 'Bã adri piri Múngú ɛndrɛtɪ gé, 'bá ní
 Yésũ ri ɛ'yĩ gí rĩ sɪ, adri 'yozú kɪnĩ, 'bá ní
 tãimbɪ rĩ 'duú ngaá rĩ sɪ kuyé.

29 Múngú ri nyo 'yéɲá Yãhúdɪ rĩ pi vé
 ni ɔ'dúkũlɛ? Adri 'bã adri 'bã Yãhúdɪ rú
 ku rĩ pi vé ni ãndĩ kuyé? Múngú ri 'bã
 adri 'bã Yãhúdɪ rú ku rĩ pi vé ni ãndĩ.

30 Múngú ri 'yéɲá älu, ãri 'bã ã ní kôpi
 ä ágélé ɛ tɪ úlɪ gí rĩ pi ä'yĩ adri 'bã piri
 ãvé ɛ'yɪngará ä tã sɪ, ãri kpá 'bã ã ní kôpi ä
 ágélé ɛ tɪ úlɪ kuyé rĩ pi ä'yĩ ãvé ɛ'yɪngará
 ä tã sɪ.

31 'Bá ní Yésũ ri ɛ'yĩ gí rĩ sɪ, 'bã nyo ícú
 tãimbɪ rĩ 'du 'be vũgá rá? Adri 'dini kuyé,
 'bã rukĩ tãimbɪ rĩ vé tã tɪtɪ.

4

E'yɪngará sɪ Äbũrãmã ri 'bã piri

1 Ngá sɛépi Múngú ní 'bã ɛ'bipi
 Äbũrãmã* ri 'duzú 'bãzú 'bã piri rú rĩ
 ä'di?

2 Múngú 'bã té dõ Äbũrãmã ri adrii piri
 ɛzi múké ãri ní ngaá rĩ sɪ, Äbũrãmã ri té
 'i íngú rá, 'bo Äbũrãmã íngú 'i Múngú
 ɛndrɛtɪ gé kuyé, ä'diätäsɪyã Múngú 'bã
 'bá rĩ adrii piri ɛzi ãri ní ngaá rĩ ã tã sɪ ku.

3:12 3:12 Sãwũmã 14:1-3; 53:1-3; Êkĩlɛsiasĩtĩ 7:20 3:13 3:13 Sãwũmã 5:9 3:13 3:13 Sãwũmã 140:3 3:14

3:14 Sãwũmã 10:7 3:17 3:17 Ísãyã 59:7-8 3:18 3:18 Sãwũmã 36:1 * 4:1 4:1 Äbũrãmã: Múngú zɪ Äbũrãmã
 ri kɪnĩ, ä ku ívé 'bã 'bɛtɪ äsãmvú gé rĩ pi, ä ku ívé ängũ, ä 'de muɲ ängũ äzi ú'dí ni gé. Äbũrãmã ri ɛ'bipi Yãhúdɪ
 rĩ pi vé rĩ, tɪkĩ ãri ãlĩ älfũ älu mũdũrũlũ äro (1,800) gé, ãsɪ tɪkĩ drɪ Yésũ ri kuyé. 'Í lã Í'dóngará 12-25.

3 Búkũ Múngú vé rĩ lũ 'bá ní tã ngóni? Kĩnĩ, “Ābūrámã ẹ'yĩ Múngú ri rá, Múngú ǎ'yĩ ìri adrií 'bá pìrì 'í ẹndrẹtì gé.”

4 'Bá rĩ nga dō ẹzì 'bá ǎzi vúgá, mũfěngã ì ní ìri ùfězú rĩ adri 'yozú kìnĩ, sěkí ìri ní fěfě rú kuyé, ì ìri ùfě ẹzì ìri ní ngaá rĩ sī.

5 Múngú ri 'bá rĩ ǎ'yĩ adri 'bá pìrì adri 'yozú kìnĩ, ẹzì ìri ní ngaá rĩ sī kuyé, Múngú ri 'bá ùnjĩkǎnyã 'oópi rĩ ǎ'yĩ adri pìrì, ìri ní 'i ẹ'yĩ gí rĩ sī.

6 Búkũ Múngú vé rĩ agá, 'bǎgú Dǎwúđì átá kpá 'dínì kìnĩ, Múngú ri 'bá rĩ pi ǎ'yĩ adri pìrì 'í ẹndrẹtì gé, adri 'yozú kìnĩ, ẹzì kòpi ní ngaá rĩ sī kuyé.

7 “'Bá ì ní kòpivé ùnjĩkǎnyã trũú gí rĩ pi, ǎzini 'bá ì ní kòpivé ùnjĩkǎnyã ùjĩ gí rĩ pi, kòpi tǎkìri ìsù rá.

8 'Bá Úpí ní ìrĩṅǎá ìrivé ùnjĩkǎnyã ǎ tã sī kuyé rĩ, ìri tǎkìri ìsù rá,

Úpí gō ìrivé ùnjĩkǎnyã ǎ tã ígá đìjì ku.”

9 Tǎkìri Múngú ní sěé 'bá rĩ pi ní 'dĩri, sěkí nyo 'yěṅǎ Yǎhúđì ì ní kòpi ǎ ágélé ẹ tì ùlì gí rĩ pi ní, dōku sěkí kpá 'bá adri 'bá Yǎhúđì rú ku ì ágélé ẹ tì ùlì 'bá kuyé rĩ pi ní ìndĩ? 'Bá rikí 'yoó, Múngú ǎ'yĩ Ābūrámã ri adrií 'bá pìrì, Ābūrámã ní ìri ẹ'yĩ gí rĩ sī.

10 Múngú ǎ'yĩ Ābūrámã ri adrií 'bá pìrì lókí ngōri gé? ǎ'yĩ ìri ìsù lìkí ágélé ni ẹ tì gí yǎ, dōku ìsù lìkí drĩ ágélé ni ẹ tì kuyé? Múngú ǎ'yĩ Ābūrámã ri adrií 'bá pìrì ìsù lìkí drĩ ágélé ni ẹ tì kuyé.

11 Ābūrámã ǎ'yĩ 'í ágélé ẹ tì sěé lìjì, ǎ adri rí bǐlẹmì rú lǔzú kìnĩ, Múngú ǎ'yĩ 'i ìnógósì, 'í ní Múngú ri ẹ'yĩ gí rĩ sī, Múngú ǎ'yĩ ìri 'bá pìrì 'í ẹndrẹtì gé, ìsù drĩ lìkí ágélé ni ẹ tì kuyé. 'Bá céré Múngú ri ẹ'yĩ 'bá gí, sě 'bá ì ágélé ẹ tì ùlì 'bá kuyé rĩ pi, kòpi céré anjì Ābūrámã vé ni. Ì kòpi lǎ céré 'bá pìrì, kòpivé ẹ'yĩngará ǎ tã sī.

12 Ābūrámã ri kpá ẹtẹpì 'bá ì ní kòpi ǎ ágélé ẹ tì ùlì gí rĩ pi vé ni, kòpi ùbíkí dō Ābūrámã ǎ pámvú Múngú ri ẹ'yĩzú sù Ābūrámã ní Múngú ri ẹ'yĩ ìsúzú lìkí drĩ ágélé ni ẹ tì kuyé rĩ tìṅì rá.

13 Múngú ẹzì kìnĩ, 'i ìmú ǎngũ rĩ sě Ābūrámã pi ní úyú ìrivé rĩ pi be. Tã ìri ní ẹzì 'dĩri adri 'yozú kìnĩ, Ābūrámã ní tǎimbì rĩ 'dujú ngaá rĩ sī kuyé, ìri ní Múngú ri ẹ'yĩ gí rĩ sī, Múngú 'bá ìri adrií pìrì 'í ẹndrẹtì gé.

14 Múngú ẹzì té dō ǎngũ rĩ 'yěṅǎ 'bá tǎimbì rĩ 'du 'bá nga 'bá rĩ pi ní, ẹ'yĩngará ri té adri ẹzì ǎkó, tã Múngú ní ẹzì rĩ, ífífì nì ri adri 'dǎáyo.

15 'Bá rĩ ṅō dō tǎimbì rĩ gí, Múngú ri ìri ìrĩṅǎ ǎní rá. Tǎimbì ǎ adri té dō 'dǎáyo, tã ǎzi lǔúpi kìnĩ, 'bá rĩ ṅō tǎimbì gí 'dínì 'dǎáyo.

16 Múngú ri tã ẹzì 'bá 'i ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi ní ívé ẹsì múké rĩ sī. Ẹzì tã ri úyú Ābūrámã vé rĩ pi ní céré, ẹzì 'yěṅǎ 'bá tǎimbì rĩ ru 'bá rĩ pi ní kuyé, ẹzì kpá 'bá ẹ'yĩngará be Ābūrámã vé rĩ tìṅì rĩ pi ní ìndĩ. Ābūrámã ri ẹtẹpì 'bá ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi vé ni céré.

17 Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kìnĩ, “Á 'bá mi adrií ẹtẹpì sùrú kárakarà pi vé ni.” Ābūrámã ri 'bá ẹtẹpì Múngú ẹndrẹtì gé 'dǎá, ẹ'yĩ Múngú ǎvũ sěépi ìdrìpi gōó ìdrì rú, ǎzini ngá rĩ pi gbípi ìfũúpi ngá adriípi 'dǎáyo ni agásì rĩ rá.

18 Ābūrámã ǎ ùsù dō 'í ícò mvá tìjì ku drǎáásìyǎ, 'bá ẹsì tã Múngú ní 'yoó, “Mívé úyú ri ìmú ízú kárakarà,” 'dĩri ẹ'yìzú rá.

19 Ābūrámã ǎ dē dō, ìrivé ìlì lē dō kōdō caá mǔđürǔlǔ ǎlu, ùkú ni Sárá ǎ adri dō ùndó rú drǎáásìyǎ, Ābūrámã vé ẹ'yĩngará ìsì ìgōó vúlé kuyé.

20 Ābūrámã 'bá 'í ẹsì céré kuú tã Múngú ní ẹzì 'í ní 'dĩri drìgé. Ádarú Ābūrámã tu pá títì ívé ẹ'yĩngará agá, ìrivé ẹ'yĩngará 'dĩri sě ìngúkí Múngú ri ǎní rá.

21 Ābūrámã ñì amá uletere 'yozú kìnĩ, Múngú ri ùkpō be, ìri tã 'í ní ẹzì rĩ 'du nga rá.

22 Ābūrámã ní Múngú ri ẹ'yĩ gí rĩ sī, Múngú ǎ'yĩ ìri adrií 'bá pìrì 'í ẹndrẹtì gé.

23 Múngú 'bá Ābūrámã ri adrií 'bá pìrì 'í ẹndrẹtì gé, ìri ní Múngú ri ẹ'yĩ gí rĩ sī, tã

Múngú ní 'yoó 'dĩri adri 'yéṅá Ābūrámã ní kuyé,

²⁴ Múngú 'yo kpá tã 'dĩri 'bá ní ìndĩ, 'bá ní Múngú Úpí Yésũ ri íngápi gōópi ídri rú drãngará gálésĩ rĩ ẹ'yĩjí gí rĩ sĩ, 'bávè ẹ'yĩngará 'dĩri sē Múngú ní kpá 'bã ã'yĩ adrii piri 'í ẹndrẹti gé ãní.

²⁵ Múngú sē Yésũ ri drãá 'bávè ùnjĩkãnyã ã tã sĩ, inga ìri gōó ídri rú, 'í ã'yĩ rĩ 'bã adrii piri 'í ẹndrẹti gé.

5

Ẹ'yĩngará ri ãyĩkō sē

¹ 'Bá ní Múngú ri ẹ'yĩjí gí rĩ sĩ, Múngú sē 'bã ícá piri 'í ẹndrẹti gé, 'bã nóni adri tã be kiri Múngú ẹndrẹti gé, tã múké Úpí Yésũ Kúrísítō ní 'oó 'bá ní rĩ sĩ.

² Yésũ íjí 'bã 'i'daá Múngú ẹndrẹti gé, ã'yĩ 'bã ícá piri ẹsì múké ívé rĩ sĩ, ãzini 'bá ní 'i ẹ'yĩjí gí rĩ sĩ. 'Bá nĩkí áamá uletere 'yozú kíní, 'bã ãyĩkō sĩ, 'bã ri ẹsì 'bã lèzú Múngú vé ñṅgárá pōwūpōwū 'dãri ịsúzú.

³ 'Bã kpá ìzãngã ịsú rá, 'bo ìzãngã rĩ agá, 'bã adri ãyĩkō sĩ, ã'diãtãsiyã 'bã ẹsì úmbé ìzãngã rĩ ã nyangárá gá.

⁴ Ẹsì úmbéngará ìzãngã nyazú rĩ, ìri sē 'bã adri ùkpó ùkpó, Múngú ri 'bã ã'yĩ rá, adringárá ùkpó ùkpó 'dĩni 'dĩri, ìri sē 'bã ẹsì 'bã tã ì ní ímú 'bã pazú rĩ drĩgé.

⁵ Ẹsì 'bá ní 'bãá tã drĩdrĩ 'dĩlé rĩ drĩgé 'dĩri, 'bã úvá ícá fūú ãní ku, ã'diãtãsiyã Múngú ìpē Índrí Uletere rĩ ímú ívé lèngárá sē 'bã ẹsì agá nĩ.

⁶ Kúrísítō ímú drãá 'bã paá sã piri rĩ gé, sã 'dãri gé, 'bã ùnjĩkãnyã agá, 'bã ícókí 'bã paá ùnjĩkãnyã rĩ agásĩ bã ku.

⁷ Ìri ùkpó ùkpó 'bã ãzi ní 'i adizú drãzú 'bã tã be piri Múngú ẹndrẹti gé rĩ ã tã sĩ. Sã ãzi ní sĩ, 'bã ãzi ri ícá 'i adi sē drã 'bã tã be múké rĩ ã tã sĩ rá.

⁸ 'Bã adrikí dō ùnjĩkãnyã agá drããsiyã, Múngú 'i'da ívé lèngárá 'bã ní ãmbúgú, ìpē Kúrísítō ri ímú drãá 'bã tã sĩ.

⁹ Múngú ã'yĩ 'bã adrii piri 'í ẹndrẹti gé Yésũ vé ãrí dãápi rĩ sĩ, tã agaápi rá rĩ, ìri tã úmvúlésĩ Yésũ ní 'bã pazú jĩkó Múngú ní tã lizú 'bã drĩgé rĩ agásĩ rĩ.

¹⁰ 'Bã adrikí dō ándúrú ari'ba Múngú vé ni drããsiyã, Múngú údé 'bã ãsámvú 'í be rĩ ícá múké Mvópi vé drãngará sĩ gí. Tã agaápi rá rĩ, Múngú ri ímú 'bã pa 'í Mvópi ní ídri gí rĩ sĩ.

¹¹ 'Bo tã rĩ adri 'yéṅá 'dĩ kuyé, 'bã nóni ãyĩkō sĩ, ã'diãtãsiyã Múngú ìpē Úpí Yésũ Kúrísítō ri ímú 'bã ãsámvú údé Múngú be.

Ādámã pi vé tã Kúrísítō be rĩ

¹² Ādámã kã ùnjĩkãnyã 'oó gí, sē ùnjĩkãnyã ìmülú 'bã vū drĩgé rĩ pi céré, 'bã rĩ pi ní ri ùnjĩkãnyã 'oó rĩ sĩ, sē nóni 'bã rĩ pi céré ri ùdrãdrã.

¹³ Drĩdrĩ ni, ì ní drĩ tãimbí Mósē vé rĩ sèzú kuyé rĩ gé, ịsúzú 'bã rĩ pi ri ùnjĩkãnyã 'o vū drĩgé nōgó. Tãimbí ã adri té dō 'dãáyo, tã ãzi lūúpi kíní, 'bã rĩ ñō tãimbí gí 'dĩni 'dãáyo.

¹⁴ Í'dózú lókí Ādámã* vé rĩ gé 'dãá, cĩngbã ícázú lókí Mósē† vé rĩ gé, 'bã rĩ pi céré rikí ùdrãdrã. Ātã 'bã ùnjĩkãnyã 'o' bã sũ Ādámã ní 'oó Múngú vé tãimbí ñōzú rĩ tĩni kuyé rĩ pi ùdrãkí rá. Ādámã ri 'bã ãlu, íjí ùnjĩkãnyã 'bã drĩgé céré, Kúrísítō ri kpá 'bã ãlu, ímú 'bã paá ùnjĩkãnyã agásĩ céré.

¹⁵ 'Bo fēfē Múngú ní sē 'bã rĩ pi ní ẹsì múké sĩ 'dĩri, ãsámvú ni aco 'i ùnjĩkãnyã Ādámã ní 'oó rĩ be rá. ùnjĩkãnyã 'bã ãlu ní 'oó 'dĩri sĩ, íjí drã 'bã kárakarã pi drĩgé. 'Bo tã agaápi rá rĩ, ìri fēfē Múngú ní sē, ìri ní 'bã ãlu Yésũ Kúrísítō rĩ ìsèzú ẹsì múké sĩ 'bã rĩ pi trüzú ívé ùnjĩkãnyã agásĩ rĩ.

¹⁶ ùnjĩkãnyã Ādámã ní 'oó 'dãri sē ìrĩñákí 'bã rĩ pi ãní céré. Fēfē Múngú ní sē 'bã rĩ pi ní rĩ, ãsámvú ni aco 'i ùnjĩkãnyã Ādámã ní 'oó rĩ be rá. 'Bã rikí

* **5:14 5:14** Ādámã: Ādámã ri 'bã Múngú ní 'dó gbii drĩdrĩ rĩ. Ìri ẹtẹpi 'bã vū drĩgé rĩ pi vé ni céré. Ìrivé ùkú Ēvã ri ẹndrẹpi 'bã vū drĩgé rĩ pi vé ni céré. 'Í lã 'Í'dóngará 1-5. † **5:14 5:14**Mósē: Yōsépã kã drãá gí, 'bãgú Ẹjẹpétō vé rĩ 'bã anji Ìsèrèlè vé rĩ pi ẹzi ngaá tũgērĩ rú caá ílì mūdūrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ìpèzú ímúzú anji Ìsèrèlè vé rĩ pi pazú adringárá tũgērĩ rú rĩ agásĩ. Múngú sē tãimbí rĩ Mósē ní, ã lū anji Ìsèrèlè vé rĩ pi ní, sèzú ì ní tãimbí rĩ zizú tãimbí Mósē vé ni ãní. Tĩkí Mósē ri ịsú ãkūdè ílì rĩ ca mūdūrũlũ sũ (1,400), ịsú ãkūdè tĩkí drĩ Yésũ ri kuyé. 'Í lã Wũngárá 2-24.

dō ũnjĩkãnyã 'oó muzú d̄j̄ d̄j̄ drããsiyã, 'bã Yēsũ rĩ ẽ'yĩ' 'bã gí rĩ pi, fēfē Múngú ní sēé 'bã ní rĩ, ĩri sē 'bã adri p̄r̄ ĩri ẽndr̄t̄j̄ gé.

17 ũnjĩkãnyã 'bã ãlu ní 'oó 'd̄ri sē drãngará ọr̄ú 'bã rĩ pi ẽ dr̄ĩ céré. 'Bo tã agaápi rá rĩ, 'bã Múngú ní ẹs̄ĩ múké 'bã k̄opi ní, ĩri ní k̄opi sēé adrii p̄r̄ ĩ 'í ẽndr̄t̄j̄ gé rĩ pi, k̄opi ím̄ú m̄ãlũngã ru 'bã ãlu 'd̄ri vé tã s̄ĩ, sã k̄opi ní muzú adrizú 'bũ gé 'dãã rĩ gé, 'bã 'd̄ri Yēsũ Kúrísítō 'i.

18 ũnjĩkãnyã ãlu Ādãmã ní 'oó rĩ s̄ĩ, ĩ té k̄od̄o 'bã rĩ pi ĩr̄ĩñã céré, 'bo Kúrísítō 'o tã ãlu p̄r̄ĩ, sē Múngú ri íc̄o 'bã rĩ pi ãr̄ěvú ã'yĩ céré adri p̄r̄ĩ 'í ẽndr̄t̄j̄ gé, k̄opi íc̄o ídri 'd̄ani'd̄ani rĩ ĩs̄ú rá.

19 Ādãmã ri 'bã ãlu, ĩri ní tã Múngú vé rĩ 'd̄uđú ngáá kuyé rĩ s̄ĩ, sē 'bã kárakarã fikí ũnjĩkãnyã 'oó. 'Bo Yēsũ ri 'bã ãlu, 'd̄u tã Múngú vé rĩ pi ãr̄ěvú ngáá céré, sē Múngú ri ím̄ú 'bã kárakarã ã'yĩ adri p̄r̄ĩ 'í ẽndr̄t̄j̄ gé.

20 Múngú sē tãĩmb̄ĩ rĩ pi 'bã rĩ pi ní céré, 'bã rĩ pi ã ámákí rĩ ũnjĩkãnyã ĩ ní 'oó rĩ ãní. 'Bo 'bã rĩ pi ní rii ũnjĩkãnyã 'oó muzú d̄j̄ d̄j̄ rĩ s̄ĩ, Múngú vé ẹs̄ĩ múké ĩri ní 'bãã 'bã ní 'd̄ri gō t̄j̄ muzú dr̄ĩgélé.

21 ũnjĩkãnyã ọr̄ú 'bã dr̄ĩ, íj̄ drãngará 'bã dr̄ĩgé, 'bo nóni Múngú vé ẹs̄ĩ múké tã be agaápi rá 'd̄ri pa 'bã rĩ pi n̄ĩ, ĩri sē 'bã íc̄a 'bã p̄r̄ĩ Múngú ẽndr̄t̄j̄ gé. 'Bã ẽ'yĩkí dō Úpí Yēsũ Kúrísítō ri gí, ĩri 'bã ní ídri 'd̄ani'd̄ani rĩ sē rá.

6

Kúrísítō ndē ũkpō ũnjĩkãnyã vé rĩ gí

1 'Bã 'yokí rĩ ngóni? 'Bã rikí nyo ũnjĩkãnyã 'oó muzú Múngú ã 'bã rĩ ívé ẹs̄ĩ múké 'bã tr̄uzú 'bãvé ũnjĩkãnyã agásĩ 'd̄ini?

2 Adri 'd̄ini kuyé! 'Bã índr̄ékí s̄ũ 'bã ũdrã' 'bã gí ni pi t̄j̄n̄i, ũnjĩkãnyã gō tã ãzi 'oó 'bã r̄ú' 'bã gá ku, 'bã íc̄o ri áwí ũnjĩkãnyã 'o muzú 'd̄ini ãlé?

3 ĩmi n̄ĩkí kuyé 'yozú k̄in̄ĩ, kã 'bã ní b̄at̄iz̄im̄ũ sēé, 'bã dr̄ákí Kúrísítō Yēsũ be tr̄ú gí 'd̄ini kuyé?

4 B̄at̄iz̄im̄ũ ĩ ní sēé 'bã ní rĩ s̄ĩ, 'bã ũdr̄ákí, s̄ĩkí 'bã s̄ũ ĩ ní Kúrísítō ri s̄ĩ rĩ

t̄j̄n̄i, Kúrísítō íngã gōo ídri rú rá, 'bã kpá gō íngã ídri rú s̄ũ Kúrísítō ní íngã ídri rú Ẹt̄ep̄ĩ vé ũkpō s̄ĩ rĩ t̄j̄n̄i.

5 'Bã dr̄ákí dō s̄ũ Kúrísítō ní drãã rĩ t̄j̄n̄i, ĩ kpá ím̄ú 'bã ingã gō ídri rú, s̄ũ ĩ ní ĩri ingáã gōo ídri rú rĩ t̄j̄n̄i.

6 'Bã n̄ĩkí rá 'yozú k̄in̄ĩ, 'bãvé r̄ú' 'bã ũnjĩkãnyã vé n̄ori gb̄ákí p̄et̄j̄ alambaku sígē Kúrísítō be tr̄ú gí, ũnjĩkãnyã ẽ ĩs̄ú rĩ ũkpō ẹz̄ĩ ngazú 'bã r̄ú' 'bã gá ku, 'bã gōkí adrii t̄úḡer̄ĩ ũnjĩkãnyã vé ni ku.

7 Drãngará Kúrísítō vé rĩ ní 'bã úm̄ú íc̄a 'í be ngá ãlu rĩ s̄ĩ, sē nóni ũnjĩkãnyã íc̄o ẹz̄ĩ ngáã 'bã r̄ú' 'bã gá ku.

8 'Bã ní drãã Kúrísítō be tr̄ú rĩ s̄ĩ, 'bã ẽ'yĩkí rá 'yozú k̄in̄ĩ, 'bã kpá íc̄o ídri ú'dí ĩs̄ú Kúrísítō be tr̄ú rá.

9 'Bã n̄ĩkí rá Kúrísítō íngã gōo ídri rú drãngará gálés̄ila rá, íc̄o gōo drãã d̄j̄ ku, drã íc̄o ĩrivé ũkpō ndēé ku.

10 Kúrísítō kã drãã, drã vú ãlu ũnjĩkãnyã vé ũkpō ndézú, ĩri nóni ídri rú ri ẹz̄ĩ Múngú vé rĩ nga.

11 Lē ĩmi n̄ĩkí 'yozú k̄in̄ĩ, ĩmi dr̄ákí gí, ũnjĩkãnyã íc̄o ẹz̄ĩ ngáã ĩm̄ĩ r̄ú' 'bã gá ku, 'bo Kúrísítō Yēsũ sē ĩmi ní ídri rĩ gí, ĩmi 'bã Múngú vé ni.

12 Lē ĩmi kukí ũnjĩkãnyã ã ọr̄ú ĩm̄ĩ r̄ú' 'bã drããpi drãdrã 'd̄ri ku, tã ũnj̄ĩ r̄ú' 'bã n̄ori ní lēé rĩ pi, lē ĩmi kukí ãní.

13 Lē ĩmi rikí ĩm̄ĩ r̄ú' 'bã áyú rizú ũnjĩkãnyã 'ozú ku. Ngá múké rĩ, lē ĩmi s̄ékí ĩm̄ĩ r̄ú' 'bã Múngú ní, s̄ũ ĩ ní 'bã ũdrã' 'bã gí rĩ pi ingáã gōo ídri rú rĩ t̄j̄n̄i. Kuru lē ĩmi áyúkí ĩm̄ĩ r̄ú' 'bã tã p̄r̄ĩ 'ozú, ĩmi adrikí p̄r̄ĩ Múngú ẽndr̄t̄j̄ gé.

14 Lē ĩmi kukí ũnjĩkãnyã ã ri ĩm̄ĩ dr̄ĩ ọr̄ú ku, ã'diãt̄ãsiyã ĩmi adrikí tãĩmb̄ĩ rĩ ã p̄alé gá kuyé, 'bo ẹs̄ĩ múké Múngú vé rĩ sē ĩmi ní dr̄ĩw̄alã gí.

Túḡer̄ĩ tã 'o' 'bã p̄r̄ĩ rĩ pi

15 Tã p̄r̄ĩ ĩ ní lēé ã 'okí rĩ íngōri? Ẹs̄ĩ múké Múngú vé rĩ s̄ĩ, Múngú ọyú 'bã tãĩmb̄ĩ rĩ agásĩ gí, 'd̄ri l̄ũ nyo 'yozú k̄in̄ĩ, 'bã rikí ũnjĩkãnyã 'oó muzú 'd̄ini? Adri 'd̄ini kuyé!

16 ĩmi n̄ĩkí 'yozú k̄in̄ĩ, ĩmi dō t̄úḡer̄ĩ 'bã ãzi vé ni, ĩmi ĩrivé tã 'd̄u nga, ĩmi dō t̄úḡer̄ĩ ũnjĩkãnyã vé ni, ĩri ĩmi j̄ĩ fi drã agá, 'bo

ĩmi dõ túgẽrĩ Múngú vé ni, ĩri sê ĩmi tâ pĩrĩ ní 'dũ nga 'dĩni kuyé?

¹⁷ Ũnjĩkãnyã ándúru ĩmi ní 'oó rĩ sĩ, sê ĩmi adrikĩ kuú ânĩ túgẽrĩ ũnjĩkãnyã vé ni. 'Bo á sê Múngú ní õwõ'dĩfõ ãmbúgú, ĩmi ní tâ ĩ ní ímbá ĩmi ní rĩ ẽ'yĩ ẽsĩ be céré rĩ sĩ.

¹⁸ Nóni oyukĩ ĩmi ũnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó rĩ agásĩ gĩ, ázini ĩmi újákĩ nóni ĩmi ícá túgẽrĩ ẽsĩ 'bã'bée tâ pĩrĩ 'ozú ni pi gĩ.

¹⁹ Má ũ'bĩ ĩmivé tâ, tâ túgẽrĩ rĩ pi vé rĩ sĩ, ĩmi nĩkĩ rĩ ũkpõ ũnjĩkãnyã vé rĩ ânĩ. Drĩdrĩ ni, ĩmi adrikĩ túgẽrĩ tĩnĩ ũnjĩkãnyã ĩmi ní rĩ 'oó mužú dđĩ dđĩ 'dĩri sĩ. Kúru nóni lē ĩmi kukĩ ũnjĩkãnyã ânĩ, ĩmi 'okĩ tâ pĩrĩ, ĩmi adrikĩ rĩ ule Múngú ẽndrẽtĩ gé.

²⁰ Ándúru ĩmi ní adrizú túgẽrĩ rú ũnjĩkãnyã agá rĩ sĩ, ĩmi ásíkĩ tâ pĩrĩ 'ongará sĩ kuyé.

²¹ Tã múké ĩmi ní ĩsú ũnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó drĩnjá sēepi 'dĩri agá rĩ ã'di? Tã ũnjĩ ĩmi ní 'oó 'dĩ'bée, kōpi drã ĩjĩ ĩmi drĩgé.

²² 'Bo nóni oyukĩ ĩmi ũnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó rĩ agásĩ gĩ, ĩmi nóni átĩ'bá Múngú vé ni. Nóni ĩmi ícákĩ ule Múngú ẽndrẽtĩ gé gĩ, ĩmi ídri 'dání'dání rĩ ĩsú rá.

²³ 'Bã ũnjĩkãnyã 'oópi rĩ, ĩ ĩri ũfē drã sĩ, 'bã rĩ ẽ'yĩ dõ 'bávē Úpĩ Yēsũ Kúrísítõ ri gĩ, Múngú ri ímũ ĩri ní ídri 'dání'dání rĩ sē pĩrĩni.

7

Ū'bĩkĩ ãjē ũkú jezú rĩ vé tâ

¹ Má ẽdrĩpĩĩ má ỏmvúpĩĩ má ní lēlē rĩ pi, ĩmi nĩkĩ tãĩmbĩ Mósē vé rĩ rá, 'bã ídri rú rĩ, ĩri adri tãĩmbĩ rĩ ã pálé gá, tãĩmbĩ rĩ drĩ ni ỏrũ sã ĩri ní adrizú ídri rú rĩ gé.

² Lē má ũ'bĩ ĩmi ní tâ ãjē vé rĩ ũlũũ, ágó je dõ ũkú, ĩri dõ drĩ ídri rú, tãĩmbĩ rĩ kĩnĩ, ũkú rĩ ĩrivé ni, 'bo ágó rĩ drã dõ gĩ, tãĩmbĩ rĩ ã'yĩ rá, ágó ãzi ri ícõ ỏwũzĩ rĩ ẽ'yĩ 'ĩ ní ũkú rú rá.

³ Ũkú 'dĩri je dõ ágó ãzi, ĩsú zũ ĩrivé ágó rĩ drĩ ídri rú, ũkú 'dĩri 'bã ỏwũ gĩ. 'Bo ágó ni drã dõ gĩ, tãĩmbĩ rĩ ã'yĩ rá, ĩri ícõ ágó ãzi je rá, ícókĩ ĩri zĩjĩ ỏwũ'bã ku.

⁴ Má ẽdrĩpĩĩ má ỏmvúpĩĩ má ní lēlē rĩ pi, tâ rĩ, ĩri 'dĩni, ĩmi ẽ'yĩkĩ nóni Kúrísítõ

ri gĩ, ĩmi índrēkĩ sũ 'bã ũdrã'bã gĩ rĩ pi tĩnĩ, nóni tãĩmbĩ rĩ vé ũkpõ nga ẽzĩ ĩmĩ rũ'bã gá ku. Kúrísítõ ĩ ní ingaá gõó ídri rú drãngará gálēsĩ rĩ sē nóni ĩmi ícákĩ 'bã ívé ni pi gĩ, ĩri sē ĩmi tâ múké ni pi 'o Múngú ã rũ sĩ.

⁵ Lókĩ ũnjĩkãnyã ní 'bã ású zũ gĩ rĩ gé, tãĩmbĩ rĩ sē 'bã ríkĩ ẽsĩ 'bãá rizú ũnjĩkãnyã 'ozú. Ũnjĩkãnyã 'bã ní 'oó rĩ ĩjĩ drãngará 'bã drĩgé.

⁶ 'Bo 'bã índrēkĩ sũ 'bã ũdrã'bée gĩ ni pi tĩnĩ, nóni tãĩmbĩ rĩ gõ ẽzĩ ngaá 'bã rũ'bã gá ku. 'Bã nóni Múngú ní ẽzĩ nga lėtų ú'dĩ Índrĩ Uleterē rĩ ní lũũ 'bã ní rĩ sĩ, adri lėtų ũkũ tãĩmbĩ ĩ ní sĩ rĩ vé rĩ sĩ ku.

Tãĩmbĩ Múngú vé rĩ, ĩri 'bávē ũnjĩkãnyã i'da ãmvē

⁷ Mã 'yo rĩ íngõni, mã 'yo rĩ tãĩmbĩ rĩ ũnjĩkãnyã ĩjĩ? Adri 'dĩni kuyé! Tãĩmbĩ té dõ 'dãáyo, mã ícõ té mávé ũnjĩkãnyã nđĩ ámã ku. Mã ícõ té nđĩ ámã 'yozú kĩnĩ, ẽsĩ 'bãngará 'bã ãzi vé ngá drĩgé rĩ ũnjĩ 'dĩni ku. 'Bo tãĩmbĩ rĩ kĩnĩ, "Lē mĩ 'bã ẽsĩ 'bã mĩ gãrã gá rĩ vé ngá drĩgé ku."

⁸ Ũnjĩkãnyã ĩsú lėtų tãĩmbĩ rĩ áyú zũ, mã 'bã rĩ ẽsĩ 'bã ãzi vé ngá drĩgé dđĩ dđĩ. 'Bo tãĩmbĩ té dõ 'dãáyo, ũnjĩkãnyã ri té adri ũkpõ ãkõ.

⁹ Mã ní drĩ tãĩmbĩ rĩ nđĩ zũ kuyé rĩ gé, á ri adriĩ bãdãrũ, 'bo vũdrĩ ni gé, mã kã nđĩ ámã 'yozú kĩnĩ, tãĩmbĩ anigē, sē á nđĩ ámã 'yozú kĩnĩ, ũkpõ ũnjĩkãnyã vé rĩ ású ma gĩ, sē á fi lėtų drãngará vé ni agá.

¹⁰ Mã ĩsú nđĩ ámã 'yozú kĩnĩ, tãĩmbĩ ãlu ãlu kõdõ ídri sēepi rĩ, sē Múngú lĩ mávé tâ ũnjĩ, ĩjĩ drãngará mã drĩgé.

¹¹ Ũnjĩkãnyã ĩsú lėtų tãĩmbĩ rĩ áyú zũ, mã mĩ ũ'bã zũ ânĩ, ĩjĩ drãngará mã drĩgé.

¹² 'Bo tãĩmbĩ Múngú vé rĩ uleterē, ĩri pĩrĩ, ĩri múké.

¹³ Tãĩmbĩ adriĩpi múké 'dĩri, ĩri nyo ícõ drãngará ĩjĩ mã drĩgé rá? Ícõ ĩjĩ ãluñani ku! Múngú áyú tãĩmbĩ adriĩpi múké 'dĩri, lũ zũ mã ní kĩnĩ, ũnjĩkãnyã ri ũnjĩ.

È'dĩ 'dĩngará ũnjĩkãnyã be rĩ

14 Tãimbĩ rĩ Múngú sē nĩ, 'bo ma 'bá áda, má ícá kuú túgērĩ rú ũnjĩkãnyã drĩgē.

15 Á nĩ tã má ní riĩ 'oó rĩ kuyé. Tã pĩri má ní kōdō lēé 'oó rĩ, á 'o ku, 'bo tã má ní kōdō gāá sĩ rĩ, ma ri 'o rá.

16 Mā 'o dō tã pĩri ku drãáāsĩyã, á nĩ rá tã má ní riĩ 'oó rĩ ũnjĩ, má ā'yĩ rá tãimbĩ rĩ múké.

17 Adri 'yozú kínĩ, ma ri tã ũnjĩ 'dĩri 'o ākã yã 'dĩni kuyé, ũnjĩkãnyã fiĩpi kú má ేశĩ agá nōri sē ma ri tã ũnjĩ 'dĩri 'o nĩ.

18 Á nĩ rá tã āzi múké má ేశĩ agá āluñani 'dãáyo, á lē dō kōdō tã múké 'oó, ānĩ sē má ícō 'oó bã ku.

19 Á lē kōdō tã múké 'oó, 'bo má ícō 'oó ku. Á lē kōdō tã ũnjĩ 'oó ku, 'bo ma ri tã ũnjĩ rĩ 'o rá.

20 Ma ri tã ma ní kōdō ícō 'oó ku ni 'o mužú, 'dĩri lũ 'yozú kínĩ, á 'o tã rĩ ākã kuyé, ũnjĩkãnyã fiĩpi má ేశĩ agá rĩ sē ma ri tã rĩ 'o nĩ.

21 Tãimbĩ rĩ i'da má ní uletere, má kãdō lēé kōdō tã múké 'oó, ma gō ri ũnjĩkãnyã 'o mužú áyu.

22 Á lē tãimbĩ Múngú vé rĩ ేశĩ be céré.

23 'Bo tãimbĩ āzi anigé, ĩri ri ేశĩ nga mã rụ'bá gá, ĩri ri ేశĩ 'dĩ tãimbĩ Múngú vé rĩ be mã ేశĩ agá. Tãimbĩ 'dĩri rụ má ícá kuú túgērĩ ũnjĩkãnyã vé ni, ĩri sē ma ri ũnjĩkãnyã 'o nĩ.

24 Á, ĩzãngã mávé nōri! Ā'di ri ícō ma pa ũnjĩkãnyã ma jĩpi fiĩpi drã agá nōri drĩgē sĩ nĩ?

25 Á sē ōwō'difō Múngú ní, Úpĩ Yēsũ Kúrísítō ní 'bã paá 'bávé ũnjĩkãnyã agásĩ rĩ sĩ.

Mávé úmĩ gé nōlé, ma túgērĩ riĩpi tãimbĩ Múngú vé rĩ 'duũpi ngaápi ni, 'bo ũnjĩkãnyã má ní riĩ 'oó rĩ sĩ, má ícá nōni kú túgērĩ ũnjĩkãnyã vé ni.

8

Índrí Uletere rĩ 'bá ní ídri sē nĩ

1 Nóni 'bá Kúrísítō Yēsũ ri ేశĩ'yĩ'bá gĩ rĩ pi, ícókĩ tã lĩ kōpi drĩgē ku,

2 ā'diātāsĩyã Índrí Uletere ũkpō be ídri íngápi Kúrísítō Yēsũ vúgá rĩ sēepi ĩmi ní rĩ, oyũ ĩmi ĩfũũ ũkpō ũnjĩkãnyã riĩpi ĩmi jĩpi fiĩpi drã agá rĩ sígē sĩ gĩ.

3 Tãimbĩ Mósē vé rĩ ícō 'bá ní ídri sēé ku, ā'diātāsĩyã ũnjĩkãnyã riĩpi 'bã drĩ őrũpi 'dĩri sē 'bá ícákĩ kuú ũkpō ākō. 'Bo Múngú ĩpē ívé Mvã, ímúkĩ ĩri tĩ 'bá áda rú, sũ 'bá vũ drĩgē nōgō ũnjĩkãnyã be rĩ tĩni, adi 'i sēé drãá 'bávé ũnjĩkãnyã tĩ gē. Múngú sē Kúrísítō ri drãá tã lĩzũ ũnjĩkãnyã drĩgē.

4 Múngú 'o tã 'dĩri 'dĩni, 'bã 'okĩ rĩ tã pĩri sũ tãimbĩ Mósē vé rĩ ní lēé rĩ tĩni, 'bã 'bãkĩ rĩ ేశĩ tã ũnjĩ rụ'bá nōri ní lēé rĩ pi drĩgē ku, 'bã 'duki rĩ tã Índrí Uletere rĩ ní lēé rĩ pi ngaá áyu.

5 'Bá ేశĩ 'bã'bée ũnjĩkãnyã rụ'bá nōri vé rĩ drĩgē rĩ pi, kōpi ri ేశĩ 'bã céré tã rụ'bá nōri vé rĩ drĩgē. 'Bo 'bá ేశĩ 'bã'bée Índrí Uletere rĩ drĩgē rĩ pi, kōpi ri ేశĩ 'bã céré tã Índrí Uletere rĩ ní lēé ā 'okĩ rĩ drĩgē.

6 'Bá ేశĩ 'bãápi kú céré ũnjĩkãnyã drĩgē rĩ, ĩrivé ũdũ drãngará. 'Bo 'bá ేశĩ 'bãápi tã Índrí Uletere rĩ ní lēé ā 'okĩ rĩ drĩgē rĩ, ĩri ídri 'dãni'dãni rĩ ĩsũ rá, āzini ĩri tãkĩri ĩsũ rá.

7 'Bá ేశĩ 'bãápi kú ũnjĩkãnyã drĩgē rĩ, ĩri āri'bá Múngú vé ni. 'Bá sũ 'dĩri tĩni 'dĩri, gã tãimbĩ Múngú vé rĩ sĩ, ícō tãimbĩ rĩ ngaá ku.

8 'Bá ేశĩ 'bã'bée ũnjĩkãnyã rụ'bá nōri vé rĩ drĩgē rĩ pi, sē Múngú ní āyĩkō ku.

9 Nóni ũnjĩkãnyã ícō ĩmĩ drĩ őrũ ku. 'Bo Índrí Múngú vé rĩ dō ĩmĩ ేశĩ agá anigé, ĩri ĩmĩ drĩ ko nĩ. Índrí Kúrísítō vé rĩ dō 'bá rĩ ేశĩ agá 'dãáyo, 'bá 'dĩri adri Kúrísítō vé ni ku.

10 Kúrísítō ri dō ĩmĩ ేశĩ agá anigé, ĩmivé rụ'bá ri dō ícō drã rá ĩmi ní ũnjĩkãnyã 'oó rĩ sĩ drãáāsĩyã, ĩmivé Índrí ri áwĩ adri ídri rú, ā'diātāsĩyã Yēsũ sē ĩmi ícákĩ pĩri Múngú ęndręti gé gĩ.

11 Múngú Yēsũ ri ingápi gōó ídri rú drãngará gálésĩ rĩ, ĩrivé Índrí dō ĩmĩ ేశĩ agá anigé, ĩri ívé Índrí Uletere ĩmĩ ేశĩ agá rĩ áyũ ĩmivé rụ'bá drãápi gĩ rĩ újã ícã gō ídri rú.

12 Má ędrĩpiĩ má ómvũpiĩ má ní lēélē rĩ pi, lē 'bã 'okĩ tã múké, lē 'bã rikĩ ũnjĩkãnyã rụ'bá nōri ní lēé rĩ 'oó ku.

13 ĩmi áwĩkĩ dō riĩ ũnjĩkãnyã rụ'bá nōri ní lēé rĩ 'oó, ĩmivé ũdũ ri adri drãngará.

'Bo Índrí Uletere rĩ dõ ìmî ẹsị agá anigé, ìri ìmî ìzã ko ìmî ugazú, ìmî gōkí rí ùnjĩkányã 'oó dđi ku, Índrí Uletere rĩ kúru ìmî ní ìdri 'dáni'dáni rĩ sē.

14 'Bá Índrí Uletere Múngú vé rĩ ní rií kòpi ẹ drị koó rĩ pi, kòpi anji Múngú vé ni.

15 Índrí Múngú vé rĩ sē ìmî adrikí tųgěrĩ ųrị rú ni pi kuyé, ìmî ịsúkí Índrí Múngú vé rĩ gí, ìmî nóni anji Múngú vé ni. Índrí Múngú vé rĩ sē 'bã ri Múngú ri zị "Ábã, 'Bá Ẹtẹpi."

16 Índrí Múngú vé rĩ, ìri sē 'bã nị áamá uletere 'yozú kìnĩ, 'bã anji Múngú vé ni.

17 Nóni 'bã ní adrií anji Múngú vé ni rĩ sī, 'bã drīlẹ múké ìri ní sēé Kúrísítō ní rĩ ịsụ rá, 'Bá nyakí dõ ìzāngã sụ Kúrísítō ní nyaá rĩ tịni, Múngú ri kpá ìmụ 'bã ìngú sụ ìri ní Kúrísítō ri ìngú rĩ tịni.

'Bá Múngú vé rĩ pi ùmvúlẹsī tã múké ịsụ rá

18 Á nị áamá múké, ìzāngã 'bã ní nyaá àndrũ nōri, ìri anigé, 'bo ìngúngará ùmvúlẹsī Múngú ní ìmụzú 'bã ìngúzú rĩ, tã ni aga rá.

19 Ngá ārẹvú céré Múngú ní gbií vũ drịgẹ nōgó rĩ pi, kòpi ri ẹsị 'bã rizú ụ'dụ Múngú ní ùmvúlẹsī 'bã adri'bée anji ívé ni pi rú rĩ i'dazú rĩ ùtẹzú.

20 Ngá Múngú ní gbií rĩ pi ẹ drị ábákí céré, adri 'yozú kìnĩ, kòpi lẹkí nĩ yã 'dini ku, Múngú lẹ tã rĩ ã 'o 'i 'dini nĩ. Ngá ì ní údé rĩ pi ìmụ ẹsị 'bã 'yozú kìnĩ,

21 Ì ìmụ Ì pa drã sịlẹ gá sī rá, àzini Ì ícókí ñmaá ku, Ì ìmụ drīwālã ịsụ fizú anji Múngú vé dđngará pọwụpọwụ rĩ ịsụ 'bã rĩ pi àsámvú gé rá.

22 Ngá ārẹvú céré vũ drịgẹ nōgó rĩ pi, kòpi ri drị cị ambamba cĩngbá lókí àndrũ rĩ gé, sụ ụkú riipi mvá tịpi rĩ ní rií drị cị rĩ tịni.

23 Adri 'yéná ngá 'dĩ'bée ri drị cị nĩ kuyé, 'bã Yẹsụ ri ẹ'yĩ 'bã gí nō'bée, 'bã kpá ri drị cị ìndĩ, tã 'bã ní rií ụ'dụ Múngú ní ìmụzú 'bã ã'yĩzú adrizú anji ívé ni rú rĩ ùtẹzú rĩ sī, Índrí Uletere rĩ sē 'bã nịkí tã 'bã ní rií ùtẹé rĩ gí, àzini sē 'bã nịkí

tã Múngú ní ìmụzú 'bã rụ 'bã újázú ícázú ú'dí, 'bã rụ 'bã ní gōzú drāzú dđi ku rĩ gí.

24 Tã 'bã ní ẹsị 'bãzú drị ni gé rĩ, ìri 'bã pa nĩ. Nóni 'bã ri ẹsị 'bã drīwālã Ì ní ìmụ sēé 'bã ní rĩ ùtẹzú, 'bo 'bã ịsúkí drī kuyé. 'Bã āzi ícọ ẹsị 'bãá ngá 'í ní ịsụ gí rĩ ã tã ųsụzú ku.

25 'Bo 'bã dõ ri ẹsị 'bã ngá 'bã ní drī ịsụ kuyé rĩ drịgẹ, lẹ 'bã 'bãkí ẹsị mādã rizú ùtẹzú.

26 'Bã ní adrií tã be múké kuyé rĩ sī, Índrí Uletere rĩ 'bã ìzã ko nĩ. ã'diātāsīyã 'bã nịkí ngá 'bã ní lẹé ẹ'yĩ Múngú vúgá rĩ zịbe ku, Índrí Uletere rĩ 'bã ní Múngú ri zị ìzāngã be àmbúgú 'í ẹsị agá, 'bã āzi ícọ tã ni átá bã ku.

27 Múngú riipi 'bã ẹsị ndreépi rĩ nị ùmĩ Índrí Uletere rĩ vé rĩ rá, ã'diātāsīyã Índrí Uletere rĩ ri Múngú ri zị 'bã ẹ'yĩ 'bã gí rĩ pi ní, sụ Múngú ní lẹé rĩ tịni.

Tã āzi 'bã gųpı āmvé Múngú vé lēngará agásı ni 'dāáyo

28 'Bã nịkí kpá rá 'yozú kìnĩ, tã ri 'bã 'bã ịsụ 'bée rĩ pi agásı, Múngú ri tã múké 'o 'bã 'i lẹ 'bã lẹlẹ rĩ pi ní nĩ, tã ni íbı íngá ẹsı ni agá, ųpẹ íngá 'bã 'dĩ'bée nĩ.

29 Múngú nị 'bã 'dĩ'bée ịnọgósı, ųpẹ kòpi ìmụ adrií sụ 'i Mvọpi tịni, Yẹsụ ri kòpi ní Mvã kãyú Múngú vé anji kárakarã rĩ pi àsámvú gé.

30 Múngú ã'yĩ 'bã 'í ní ųpẹé 'dĩ'bée nĩ, zị kpá 'bã 'dĩ'bée nĩ, kòpi ẹ ìmụkí rí adrií 'bã ívé ni, 'bã kòpi adrií 'bã pịrị 'í ẹndrẹtị gé, zị kòpi, ẹ ìmụkí rí kòpi ìngú sụ Ì ní 'i ìngú rĩ tịni.

31 Tã 'dĩ'bée ã tã sī, 'bã átákı rı íngónı? Múngú ri dõ 'bã be trụ, 'bã āzi ri nyo ícọ 'bã 'o ùnjı rá?

32 Múngú uga ívé Mvã 'bã tã sī kuyé, ịpẹ ìri 'bã ní rá. Múngú 'o dõ tã 'bã ní 'dĩri tịni, ícọ nyo 'bã ní ngá ārẹvú sēé céré pírini ku?

33 Múngú 'yo dõ kĩnĩ 'bã ívé 'í ní ųpẹé 'dĩ'bée anji ívé ni, àzini 'bã kòpi adri 'bã pịrị 'í ẹndrẹtị gé gí pírı, ã'di ri ícọ tã ịjị kòpi drịgẹ, kòpi tōzú 'yozú kìnĩ kòpi ùnjı nĩ?

34 ã'di ri ícọ 'yo kòpi ùnjı nĩ? Kúrısítō Yẹsụ drã kòpi ã tã sī, íngákı ìri gōó ìdri

ru, nóni úrí Múngú vé drí ëndépi gé, ìri ri Múngú ri zì kòpi ní.

³⁵ Ngá āzi nyo ícópí 'bâ āsámví acoópi Kúrísítò be lèngará Kúrísítò ní 'bâ lèzú 'dìri agásì ni anigé? Tã ùkpó ùkpó, ìzāngā, òcūngará, ẹ̀bírí, bōngó ākō, tã ùnjí drā ìjípí ni, tã ì ní ùlāá 'dì'bée, kòpi nyo ícò 'bâ āsámví aco Kúrísítò be rá?

³⁶ Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, “Mī tã sī, ú'dú ālu ālu, 'bá rī pi lēkí rīi 'bâ ú'dí, 'bá índrékí sū kābīlō ì ní rīi úlīlī rī pi tīni.”

³⁷ Tã āzi 'bâ gūpí āmvé ni 'dāáyo. Tã ùnjí 'dì'bée kádō 'bâ ìsú, 'bâ ícò pá tu títì ùkpó Kúrísítò 'bâ lēpi lēlē rī vé rī sī.

³⁸ Má ẹ̀pí tã 'dìri sī múké múké 'yozú kīnī, drāngará, dōku ídri, dōku mālāyíkā, dōku índrí ùnjí rī pi,* dōku tã nóni rī 'bá 'i nga'bée rī pi, dōku tã úmvúlésì ímú 'bá ì nga'bá drīdrī 'dīlé rī pi, dōku ùkpó urukò'bée, ngá 'dì'bée ícókí 'bâ āsámví acoó Múngú 'bâ lēpi lēlē rī be ku.

³⁹ Ùkpó íngá 'bá 'bū gélésì rī pi, dōku ùkpó vū drīgé nōgò āngū wīlīwīlī rú rī agá rī pi, ngá Múngú ní gbií rī pi, ícókí 'bâ āsámví acoó lèngará Múngú ní 'daá 'bá ní Kúrísítò Yésū 'bávé Úpí ā rú 'bá gá 'dìri agásì ku.

9

Múngú ìpē Ìsērélē rī pi nī

¹ Kúrísítò nī rá, tã má ní átá rī, ìri tã áda, adri ùnjò ku, yīkí mávé rī, āzini Índrí Uleteré rī lū kpá má ní kīnī, tã má ní átá rī tã áda.

² Ìzāngā fi má ẹ̀sì agá, sē mā ẹ̀sì nō ambamba

³ má ẹ̀dípáa Yāhūdī rī pi ā tã sī. Á lē Múngú ā tri ma, ā aco 'bâ āsámví

Kúrísítò be, má ẹ̀dípáa Yāhūdī rī pi ẹ̀ ìsúkí rí pangará bēsīnī.

⁴ Kòpi 'bá Ìsērélē vé ni, Múngú ùpē kòpi adrii anji ívé ni. Múngú 'i da ívé dīngará pōwūpōwū rī kòpi ní, Múngú rú ùndī kòpi be, ẹ̀zì ívé tām̀bì kòpi ní. Kòpi ā rikí 'i ìnjī Jò Múngú vé rī agá, āzini kòpi ẹ̀ ìsúkí rí tã 'í ní ẹ̀zì rī bēnī.

⁵ Ābūrámā pi, Īsákā be, Yōkóbū sī, kòpi Yāhūdī rī pi vé ẹ̀ 'bípìjì drīdrī rī pi, tìkí Yésū Kúrísítò rī 'bá áda rú, íbì ìfūú úyú Ìsērélē vé rī agá, Yésū Kúrísítò rī Múngú 'i, ìri ngá ārēvú drīgé sī cére āmbúgú, ẹ̀ íngúkí ìri m̀zú 'dānī 'dānī! Āmīnā.

⁶ Ícókí 'yoó tã Múngú ní ẹ̀zì Yāhūdī rī pi ní rī, 'dù tã ni ngaá ku yā 'dīni ku. Adri 'yozú kīnī, 'bá Ìsērélē vé rī pi cére nīkí Múngú rī rá yā 'dīni kuyé.

⁷ Úyú Ābūrámā vé rī pi* adrikí cére anji Ābūrámā vé ni kuyé. Múngú 'yo ívé búkū agá kīnī, “Úyú mívé rī pi ímú ìfū Īsákā† rú 'bá gá.”

⁸ Tã 'dìri lū 'yozú kīnī, anji Ābūrámā ní tìjì rú 'bá rú 'bá rī pi adrikí anji Múngú vé ni ku, anji Múngú ní tã ni ẹ̀zì rī, kòpi adri anji Múngú ní 'dùjì 'bāá anji Ābūrámā vé ni rú ni pi.

⁹ Tã Múngú ní ẹ̀zì rī 'dīni kīnī, “Ma ímú ìgō sã nōri tīni rī gé, ìlì drī rī agá, Sárā rī ímú mvá ágó tì rá.”

¹⁰ Īsákā rī 'bávé ẹ̀ 'bípì, je Rēbékā rī 'í ní ùkú rú, Rēbékā tì ìri ní anji āgō ẹ̀tì rú,

¹¹ 'bâ nīkí rí 'yozú kīnī, létì Múngú ní 'bá ìpēzú rī pìrì. Sã Rēbékā ní drī kòpi tìzú kuyé, dōku kòpi ní drī tã múké 'ozú kuyé, dōku tã ùnjí 'ozú kuyé rī gé,

¹² Múngú 'yo Rēbékā ní kīnī, “Mvá káyú rī ímú ẹ̀zì nga mvá ùdú rī ní.” Múngú 'yo tã rī 'dīni lüzú kīnī, ìpē 'bá rī ẹ̀zì ìri ní ngaá múké rī ā tã sī ku.

8:36 8:36 Sāwumā 44:22 * **8:38 8:38** Índrí ùnjí rī pi: Índrí ùnjí rī pi ándúru mālāyíkā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kòpi nōkí tām̀bì Múngú vé rī, Sātānā rī kòpivé āmbúgú. Múngú ídró kòpi 'bū gé 'dāásì vūgá nōó, kòpi gōkí ufuú índrí ùnjí, kòpi rī 'bá rī pi ní ìzāngā sē vū drīgé nōgò. 'Í lā 'dangará 12:7-9. * **9:7 9:7** Úyú Ābūrámā vé rī pi: Múngú ìpē úyú Ābūrámā vé rī pi cére adrii anji ívé ni kuyé. Ìpē 'yēḡá úyú Sárā pi ní tìjì Ābūrámā be rī pi áyu, ìpē Ìsīmāélē Āgārā ní tìjì Ābūrámā be rī kuyé. † **9:7 9:7** Īsákā: Īsákā rī mvá Múngú ní ẹ̀zì Ābūrámā ní rī. 'Í lā 'dóngará 17-35. **9:7 9:7** 'Ídóngará 21:12 **9:9 9:9** 'Ídóngará 18:10, 14 **9:12 9:12** 'Ídóngará 25:23 ‡ **9:13 9:13** Yōkóbū: Yōkóbū rī Ābūrámā mvòpì Īsákā vé mvá, ìri anji be m̀drì drī ni ìrì, Múngú újā rú ni zìjì Ìsērélē, úyú ìrivé rī zìkí anji Ìsērélē vé ni. Sã Yésū vé rī gé, zìkí kòpi Yāhūdī. 'Í lā 'dóngará 25-50. **9:13 9:13** Málákí 1:2-3

13 Sîkî Búkũ Múngú vé rĩ agá kînĩ, “Á lē Yökóbũ† ri áyu, á gã İşöwũ rĩ sî.”

14 'Bâ 'yokí rí ngóni? 'Bâ 'yokí rí kînĩ, tâ Múngú ní 'oó 'dĩri adri pîrî ku? Adri 'dîni kuyé!

15 Múngú 'yo Mósē ní kînĩ,
“Mâ ẹsî ri adri ĩdríkídri 'bá má ní ĩpēé rĩ ní,
ma ícò 'bá má ní lēé rĩ ē ĩzā ko rá.”

16 Tā 'dĩ'bee nga 'i tâ 'bá áda ní lēé rĩ sî ku, dōku ũkpō 'bá áda vé ni sî ku, ĩri 'i nga ẹsî ĩdríkídri Múngú vé rĩ sî.

17 Sîkî Búkũ Múngú vé rĩ agá, Múngú 'yo 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ní kînĩ, “Ma sē mi ícá 'bāgú rú, ma mávé ũkpō i'da mí ní, kúru 'bá vũ drĩgé rĩ pi céré ímú nĩ áamá 'yozú kînĩ, ma Múngú 'i.”

18 Múngú vé ẹsî ri adri ĩdríkídri 'bá ĩri ní ĩpēé lēé ẹsî ĩdríkídri 'bāá ĩri ní rĩ ní. Múngú ũsũ dō 'í lē 'bá rĩ ē drĩ ē ícá ũkpó ũkpó, ĩri ícò 'o rá.

19 'Bá āzi ri ícò 'yo, “Múngú lē dō 'bā 'okí tâ rĩ sũ 'í ní lēé rĩ tĩnĩ pírí, ngá ĩri ní 'yoó 'bā ũnjí rĩ ā'di? Ā'di ri ícò tâ Múngú ní ũtĩjí gí rĩ ñō nĩ?”

20 'Bo mi ā'di 'i átángá 'yoópi Múngú ní 'dîni? Ngá ĩ ní údé rĩ, ĩri nyo ícò 'yo 'bá 'i údépi rĩ ní, “Mí údé ma 'dîni āsî 'dîni rá?”

21 'Bá riípi ũdrí gbiípi rĩ, ũrúté ālu ālu 'dĩri sî, ĩri ícò ũdrí rĩ āzi gbi, ĩri ĩgĩrĩ múké múké, ĩri āzi rĩ gbi ĩgĩrĩ ku.

22 Múngú lē ívé jíkó i'daá, āzini ívé ũkpō i'daá 'bá ĩ ní lēé ú'dí rĩ pi ní tâ lizú āní kōpi drĩgé, 'bo ĩri tâ ni 'dụ muzú ẹsî be mādā.

23 Múngú ri kpá ívé dįngará pōwũpōwũ rĩ i'da 'bá 'í ní ũpēé lēé ẹsî múké 'bāá kōpi ní rĩ pi ní rá,

24 'bá ĩri ní ũpēé rĩ 'bā 'i, Yāhúdĩ rĩ pi, āzini 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi.

25 Búkũ nēbĩ Ōsáyā ní sũ rĩ agá, Múngú 'yo 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní kînĩ,
“Īmi adri'bee 'bá mávé ni kuyé 'dĩ'bee,
nóni ma ĩmi zị 'bá mávé ni.

Īmi 'bá má ní ándúru lēé ku 'dĩ'bee,
ma ímú ĩmi lēé.”

26 Búkũ Múngú vé rĩ 'yo kpá 'dîni kînĩ,
“Vũrā ālu ālu ándúru má ní 'yoó ĩmi ní kînĩ,

“Īmi adrikí 'bá mávé ni ku 'dĩri,'
nóni ma 'yo,

“Īmi ímú adri anji mávé ni, ma Múngú adriípi ídri rú rĩ 'i.’ ”

27 Nēbĩ Īsáyā átá 'bá Īsērélē vé rĩ pi ā tâ sî 'dîni,

“Bá Īsērélē vé rĩ pi ā adrikí dō kárakará cínýáfā yĩ agá rĩ tĩnĩ drāāāsīyā,
'yéṅá ĩ ímú kōpi ē ĩmbĩtā ĩ ní kuú kíníkíninjá 'dĩ'bee pa áyu.

28 Úpí ri ímú 'bá vũ drĩgé rĩ pi ĩrĩṅā rá,
ĩri kōpi ĩrĩṅā mbēlēṅā.”

29 Tā rĩ ímú 'i nga sũ Īsáyā ní 'yoó drĩdrĩ rĩ tĩnĩ,

“Úpí Múngú ā ku té dō 'bá rĩ pi vé úyú ē ĩmbĩtā ku,

'bá té ũdrā céré sũ 'bá kũrú Sōdómōš vé rĩ agá rĩ pi

ní ũdrāá 'bá kũrú Gōmórā vé rĩ agá rĩ pi be rĩ tĩnĩ.”

Īsērélē rĩ pi ẹ'yĩkí Múngú ri kuyé

30 'Bá 'yokí rí ngóni? 'Bá ándúru adri'bá Yāhúdĩ rú ku, tâ 'o'bá pîrî ku 'dĩ'bee, kōpi újákí nóni ĩ ícá 'bá pîrî Múngú ẹndrẹtị gé, kōpi ní ĩri ẹ'yĩjí gí rĩ sî.

31 'Bo 'bá Īsērélē vé 'yo'bá kînĩ, ĩ lēkí ícá pîrî Múngú ẹndrẹtị gé tǎimbị rĩ vé tâ sî 'dĩ'bee, tǎimbị rĩ sē kōpi ícákí 'bá pîrî kuyé.

32 Kōpi ísúkí tâ pîrî kuyé āsĩ? Kōpi ísúkí kuyé, kōpi ní adrii ẹ'yĩngará ākó rĩ sî, kōpi 'bākí ẹsî rizú tǎimbị rĩ 'duzú ngazú áyu. Kōpi adrikí sũ 'bá ri'bá ĩ ũsĩ'bá írā 'i alaápi kú létị agá rĩ ā rụ'bá gá rĩ tĩnĩ.

33 Sîkî Búkũ Múngú vé rĩ agá kînĩ,
“Á 'bā írā* kú Siónā† gá 'dāá'dā, 'bá rĩ pi ri ĩ ũsĩ rụ'bá ni gé,
írā rĩ sē kōpi ri u'de vūgá,
'bá ĩri ẹ'yĩpí rá rĩ, ícò drĩnjá ísú ku.”

9:15 9:15 Wűngará 33:19 9:17 9:17 Wűngará 9:16

9:20 9:20 Īsáyā 29:16; 45:9 9:25 9:25 Ōsáyā 2:23

9:26 9:26 Ōsáyā 1:10 9:28 9:28 Īsáyā 10:22-23 § 9:29 9:29 Sōdómō āzini Gōmórā: Múngú iza kũrú 'dĩ'bee ũnjikānyā 'bá kũrú 'dĩ'bee agá rĩ pi ní 'oó rĩ sî lókí Ābūrāmā vé rĩ gé. 'Í lā 'Ídóngará 18:20-33; 19:1-28. 9:29

9:29 Īsáyā 1:9 * 9:33 9:33 Īrā: Īrā 'dĩri Yēsũ 'i. † 9:33 9:33 Siónā: Siónā ri ĩ kpá zị Yērūsālēmā. 9:33 9:33 Īsáyā 8:14; 28:16

10

1 Má édrípîi má ómvúpîi má ní lëélë rî pi, tâ mâ éšî agá nölé má ní lëzú Múngú ri zizú 'bá Īsêrelë vé rî pi ní rî, Múngú â pa rî kôpi bënî.

2 Á nî rá, kôpi 'bâkî úvá Múngú ri ñjîzú, 'bo tâ Múngú ní lëé kôpi â 'okî rî fi kôpi drîgê kuyé.

3 Kôpi ní létî Múngú ní 'bá rî â'yîzú adrízú pîrî 'í êndrêtî gé rî nîi kuyé rî sî, kôpi gâkî létî Múngú ní 'bá rî â'yîzú adrízú pîrî 'í êndrêtî gé 'dîri 'duğá ngagá sî, kôpi gôkî létî ìvé ni túngú ni 'duyú ngaa áyú.

4 Kúrísítô 'du táimbî rî ngaa fûú tî ni gé gî, ânî 'bá céré ĩri ê'yî 'bá gî rî pi, Múngú ri kôpi â'yî adri 'bá pîrî 'í êndrêtî gé.

'Bá Kúrísítô ri ê'yî 'bá gî rî pi, Múngú ri kôpi pa rá

5 Mósê kîñî, 'bá rî 'du dô táimbî rî ngaa rá, ĩri adri Múngú êndrêtî gé pîrî. Sî kîñî, "'Bá tâ 'oópi 'dîni rî, lë â 'du tâ rî ngaa sù táimbî rî ní lëé rî tîñî."

6 'Bo 'bá adriipi pîrî Múngú êndrêtî gé ê'yîngará be rî, ĩri 'yo, "Lë mî ri 'yoó mí éšî agá 'dälé, 'Á'di ri nga mu 'bû gé 'dälé Kúrísítô ri ñjî vûgá nõó nî?" 'dîni ku,

7 dôku, mî ri 'yoó 'Á'di ri ícô fi mu 'bû índrî 'bá ũdrâ 'bá gî rî pi ní adrízú rî agá 'dää Kúrísítô ri inga gô ídri rú drängará gálésî nî?" 'dîni ku."

8 Búkû Múngú vé rî 'yo kîñî, "Û'dúkô rî ñnyináná mí be, ĩri ĩfû mí tî gé, âzini mí éšî agálésî." Û'dúkô 'bá ní ũlûú 'dîri, 'bâ ri tâ ê'yîngará vé rî ũlû.

9 Mî 'yo dô mî tî sî, "Yésû ri Úpî," âzini mí â'yî dô mí éšî agá 'dälé 'yozú kîñî, Múngú inga ĩri gôo drängará gálésîla ídri rú rá, Múngú ri mî pa rá.

10 Mî ê'yî dô Kúrísítô ri mí éšî agá 'dälé gî, mî adri 'bá pîrî Múngú êndrêtî gé, âzini mí 'yo dô mî tî sî kîñî, mî 'bá Kúrísítô vé ni, Múngú ri mî pa rá.

11 Búkû Múngú vé rî kîñî, "'Bá ĩri ê'yîpî rá rî, ícô drîñjâ ĩsú ku."

12 Mî dô Yâhúdîgú yâ, mí adri dô Yâhúdîgú ku yâ, adri tâ rú ku, â'diâtâsîyâ Yésû ri Úpî 'bá rî pi vé ni céré, 'bá 'yoópi kîñî â ko 'î ĩzâ rî, ĩri 'bá 'dîri ê ĩzâ ko aga rá.

13 Sîkî Búkû Múngú vé rî agá kîñî, "'Bá céré Úpî â rû zî 'bá rá rî pi, Úpî ri kôpi pa rá."

14 Kôpi ê'yîkî dô Úpî ri kuyé, kôpi ícô ĩri â rû zî ngóni? Kôpi yîkî dô ù'dúkô múké ĩrivé rî kuyé, kôpi ícô ĩri ê'yî ngóni? 'Bá âzi ũlû dô kôpi ní ù'dúkô múké 'dîri kuyé, kôpi ícô yî ngóni?

15 Pêkî dô 'bá âzi muú ù'dúkô múké rî ũlûú kuyé, kôpi ícô ù'dúkô múké rî ũlû íngóni? Sîkî Búkû Múngú vé rî agá kîñî, "Ngá múké rî, lë 'bâ ndrekî 'bá ù'dúkô múké rî ñjî 'bá ũlû 'bá rî pi 'bâ mî sî."

16 'Bo Īsêrelë rî pi â urukô ê'yîkî ù'dúkô múké rî kuyé. Nêbî Īsáyâ 'yo 'dîni kîñî, "Úpî, â'di ê'yî ù'dúkô múké 'bá ní ũlûú rî rá nî?"

17 'Bá rî yî dô ù'dúkô múké rî gî, ĩri kúru ê'yî. Û'dúkô múké rî, ĩri tâ Kúrísítô vé rî.

18 'Bo á lë zîi, êndêpî Īsêrelë rî pi yîkî nyo ù'dúkô múké rî kuyé? Kôpi yîkî rá. Sîkî Búkû Múngú vé rî agá kîñî,

"Û'dúkô Múngú vé rî ayî muzú vû drîgê sî céré, átangá ĩ ní átá rî, ayî kpá muzú vû drîgê sî céré."

19 Êndêpî tâ rî fi nyo 'bá Īsêrelë vé rî pi drîgê rá? Ê, fi rá. Mósê sî tâ Múngú ní átá Īsêrelë rî pi vé tâ sî rî 'dîni kîñî,

"Ma sê ĩmi ímû â'yâ 'bâ tâkîri má ní sêé 'bá ângû urukô agá rî pi ní rî sî.

Má kädô tâkîri sêé 'bá adri 'bá Yâhúdî rú ku tâ ní fîi kôpi drîgê kuyé rî pi ní, ĩmî éšî ri ímû ve kôpi ní ũñjî ũñjî."

20 Īsáyâ gô átá ũrî âkô kîñî, Múngú kîñî, "'Bá ma ndâ'bée kuyé rî pi, ĩsúkî ma rá.

'Bá mávé tâ zî 'bá kuyé rî pi, má i'da ma kôpi êndrêtî gé rá."

21 'Bo Īsáyâ kîñî, "Múngú átá 'bá Īsêrelë vé rî pi â tâ sî kîñî,

“Dụ ú'dụ ãco, á ri kôpi mãá kôpi ã ímúkí
rí má vùgá,
'bo kôpi ã drĩ ùkpó ùkpó, kôpi gáki
ma ẹ'yìgá sī.”

11

Múngú 'bã ẹsì múké 'bá Ísèrélè vé rĩ pi ní

1 Kúru á lè zìjì 'dínì, Múngú gã nyo ívé 'bá rĩ pi gí? Múngú gã kuyé! Lè ìmi nìkí múké 'yozú kìnì, ma Ísèrélègú, ma úyú Ābūrámã vé ni, má íbí ìfūú sùrú Bènyèminè vé rĩ agá.

2 Múngú gã ívé 'bá 'í ní ùpèé í'dóngará gá 'dãá rĩ pi kuyé. Ìmi nìkí rá Búkū Múngú vé rĩ kìnì, nèbì Ēlìyã* unu Múngú ẹndrètì gé Ísèrélè rĩ pi vé tã sī kìnì,

3 “Úpí, kôpi ú'díkí mívé nèbì rĩ pi, àzini kôpi ùñòkí mívé vùrã ròbòñò zázú rĩ pi rá, 'bá 'yèṅá ì ní kuú rĩ ma 'i. Kôpi nóni rì lètì ndã lèzú ma 'dìzú.”

4 Múngú újã Ēlìyã ní ngóni? Újã Ēlìyã ní kìnì, “Ma 'bá be élifū ézìrì (7,000), kôpi ùtìkí kùmúci Bálã† rì ìnjìzú kuyé.”

5 Ìri nyo adri lókí ãndrũ nòri vé rĩ tìjì, Múngú vé ẹsì múké rĩ sī, ùpè 'bá mãdãṅãṅã Ísèrélè rĩ pi ãsámví gé adrii 'bá ívé ni.

6 Múngú rì 'bá rĩ pi ùpè ívé ẹsì múké rĩ sī, ã ùpè té dō 'bá rĩ pi ẹzì kôpi ní ngaá rĩ sī, ìrivé ẹsì múké rĩ té adri ẹzì ãkó.

7 'Dìri lū 'yozú kìnì, Ísèrélè rĩ pi ndèé ni pi ìsúkí Múngú vé ẹsì múké kôpi ní rìí ndãá rĩ kuyé, 'bo mãdãṅãṅã Múngú ní ùpèé rĩ pi ìsúkí ẹsì múké Múngú vé rĩ nĩ. 'Bo ndèé ni pi ã drĩ ùkpó ùkpó.

8 Búkū Múngú vé rĩ kìnì,
“Múngú sè kôpi ã úmì ja 'i rá,
kôpi ã ámakí rì tã rĩ ku,
òzù kôpi ã mị,
kôpi ã ndrekí rì tã ívé rĩ ku,
àzini òzù kôpi ã bì,
kôpi ã yìkí rì tã ku

ícazú cìngbá ú'dụ ãndrũ nòri gé.”

9 'Bágú Dãwúđì ní 'yozú kìnì,
“Kôpi kádō rìí ì úmú ùmù nyaá, lè ã urukí kôpi,
è ìrĩṅákí kôpi, ã uzekí kôpi u'deé vùgá.

10 Lè kôpi ã mị ã ẹsì, kôpi ã ndrekí rì ãngũ ku,
lè kôpi ã úgóró ã ọtrú áwí kú nyonyo.”

Ì 'bá adri' 'bá Yãhúđì rú ku rĩ pi pa rá

11 Á lè gōó zìjì đìjì, Yãhúđì rĩ pi u'dekí dō vùgá gí, kôpi gōkí nyo íngá uru ku? Adri 'dínì ku. Kôpi ní lètì Múngú vé ì ní adrizú pìrì rĩ gãá sī rĩ sī, ìri sè Ísèrélè rĩ pi adri ã'yã sī 'bá adri' 'bá Yãhúđì rú ku rĩ pi ní pangará ìsú Yèsú vùgá rĩ sī.

12 Yãhúđì rĩ pi ní Múngú rì gãá sī rĩ sī, sè 'bá adri' 'bá Yãhúđì rú ku rĩ pi ìsúkí drìlé múké Múngú vé rĩ rá. Yãhúđì rĩ pi kádō ímú Múngú rì ẹ'yìjì, kúru ìri sè Múngú rì ímú drìlé múké sè 'bá rĩ pi ní aga rá.

13 Ìmi 'bá adri' 'bá Yãhúđì rú ku 'dì'bée, agaápi rá rĩ, ma rì tã 'dìri átá ìmi ní. Múngú ìpè ma 'bá áyúáyú ni rú ìmi ní, ma rì ẹzì nga ùkpó sī Múngú ní,

14 ã 'diãtãsiyã á lè mávé 'bá Ísèrélè vé rĩ pi ã 'bãkí ã'yã ìmi sī, kôpi ã urukó ẹ ìsúkí rì pangará ãní.

15 Yãhúđì rĩ pi ní Múngú rì gãá sī rĩ sī, sè 'bá vù drìgé rĩ pi újãkí ẹsì gí. Kôpi kádō ímú Múngú rì ẹ'yìjì, kôpi gō íngá adri ídri rú drãṅará gálésì.

16 Ābūrámã pi ní adrii ẹ'bìpìjì urukó 'bée be ule rĩ sī, kôpivé úyú rĩ pi kpá adri ule, ãnyãṅã urukó ì ní ìjì sèé Múngú ní rĩ dō ule, ãnyãṅã òmvú agá rĩ pi cére ule, pètì rĩ vé úlá dō ule, ìrivé drìtì pi kpá adri ule.

17 Pètì rĩ vé drìtì pi ùñòkí dō gí drããsiyã, ìmi 'bá adri' 'bá Yãhúđì rú ku 'dì'bée, ìmi pètì rĩ vé drìtì ì ní ugaá pètì òlívè àzi rú' 'bá gá ni, ì jì ùdrò pètì múké ni ã rú' 'bá gá. Pètì úlá be múké òlívè# vé

10:21 10:21 Ísáyã 65:2 * 11:2 11:2 Ēlìyã: Ēlìyã rì nèbì, Múngú 'dụ ìri mụzú 'bù gé idri rú, drã kuyé. Tìkí ìri ãkùdè ìlì rì ca mụdùrùlù úròmì (900), ìsú ãkùdè tìkí drì Yèsú rì kuyé. 'Í lã 1 'Bágú 17-21; 2 'Bágú 1-3. 11:3 11:3 1 'Bágú 19:10, 14 † 11:4 11:4 Bálã: Bálã rì ngá ì ní údè múngú rú ni. 'Í lã 'Bá Tã Lì' 'bá rĩ pi 6:25-32. 11:4 11:4 1 'Bágú 19:18 11:8 11:8 Dètòrònómè 29:4; Ísáyã 29:10 11:10 11:10 Sãwùmã 69:22-23 ‡ 11:17 11:17 Òlívè: Pètì òlívè vé rĩ ìri 'a ù'a be, ì ícò nya rá, ì ìrivé ù'a zo ùdu rú, Yãhúđì rĩ pi rì tìbì á'dí ùdu rĩ sī, àzini kôpi rì tō lãmbã agá, áci 'yüzú ãní.

rĩ, ìri ídri sê ìmi ní, ìmi adri'bée drìtì rú 'dĩ'bée.

18 Lě ìmi rikí ìmi íngú 'yozú kìnĩ, ìmi nděkí drìtì ì ní ùṅṅó 'dĩ'bée rá 'dínì ku. Ìmi íngúkí dō ìmi rá, ìmi ùsũkí tã 'dĩri, ìmi kokí peṭì úlá rĩ ẽ ìzã nĩ ku, peṭì úlá rĩ ìmi ìzã ko nĩ.

19 Ìmi ícò ʋsũ 'yozú kìnĩ, “Peṭì rĩ ẽ drìtì ì ní gaá ú'bé vũgá gí 'dĩ'bée, ìri lẹṭì zĩ 'bá ní fizú adrízú kòpì ǎ vũrã gá.”

20 Tã 'dĩri tã áda. 'Bo ùṅṅókí kòpì gí, ǎ'diātāsīyã kòpì ẹ'yĩkí Yēsũ ri kuyé, ìmi tukí pá títì, ìmi ní Yēsũ ri ẹ'yĩ gí rĩ sĩ. Lě ìmi íngúkí ìmi ku, 'bo lě ìmi adrikí ʋrĩ sĩ.

21 Múngú ga dō peṭì ẽ drìtì drìdrì 'dã'bée vũgá rá píri, ícò nyo ìmi gaá vũgá ku?

22 Lě ìmi nĩkí áamá múké 'yozú kìnĩ, Múngú ri ẹṣì be ìdrikídri ìmi ní, 'bo ìri tã lị Yāhúdĩ ìri ẹ'yĩ'bá kuyé rĩ pi drìgé. 'Bo lě ìmi ǎ'yĩkí ìrivé ẹṣì ìdrikídri rĩ vé tã mužú nyonyo, ìmi ǎ'yĩkí dō ku, ì kpá ìmi uga vũgá rá.

23 Yāhúdĩ rĩ pi újákí dō ẹṣì Múngú ri ẹ'yĩzú rá, Múngú ri kòpì ǎ'yĩ rá, ìri kòpì 'bã gō vúlé, sũ ìri ní peṭì rĩ ẽ drìtì 'bãá gōo peṭì rĩ ǎ rụ'bá gá ũzi rĩ tịnì. Ìri ʋkpō be tã 'dĩri 'duzú ngazú.

24 Ìmi adri'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée, ìmi ìndrėkí sũ peṭì òlívě vé rĩ ẽ drìtì ì ní ugaá mužú 'bãá peṭì ǎzi túngú ni ǎ rụ'bá gá rĩ tịnì. 'Bo Yāhúdĩ lě'bá ì újábá Múngú ri ẹ'yĩ'bá rĩ pi, adrikí sũ peṭì ẽ drìtì drìdrì 'dã'bée tịnì, Múngú ri ʋkpō be peṭì ẽ drìtì drìdrì 'dãri újázú 'bãzú peṭì rĩ ǎ rụ'bá gá 'dãá ũzi.

'Bá Ìsērélě vé rĩ pi gō Múngú ri ẹ'yĩ dĩ

25 Má ẹdrípìi má ọmvúpìi, á lě ìmi nĩkí tã ì ní ũzũ kúú mūdũmūdũ rú 'dĩ'bée, lě ìmi íngúkí ìmi ku, 'bá Ìsērélě vé rĩ pi ʋrụkọ gākí Múngú ri ẹ'yĩgá sĩ, 'bo kòpì ʋtě 'dínì cĩmgbá ìmi adri'bá Yāhúdĩ rú ku Múngú ní ʋpěé 'dĩ'bée ní ímúzú Kúrísítò ri ẹ'yĩzú rĩ gé.

26 Kúru ì ímú 'bá Ìsērélě vé rĩ pi pa céré, sũ ì ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tịnì,

“‘Bá ímúpi kòpì paápi rĩ, ìri íbí ímú írã Sionã vé rĩ gėlésĩ,

ìri ímú úyú ífũ'bá Yókóbũ agá rĩ pi vé ùnjĩkányã ũjĩ kòpì ǎ rụ'bá gá sĩ céré.

27 Ũndĩ má ní ímú rụyú kòpì be rĩ, ma kòpì trũ ìvé ùnjĩkányã agásĩ céré.”

28 'Bá Ìsērélě vé rĩ pi nděé ni pi ícákí ari'ba Múngú vé ni, ìmi 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ẽ ẹ'yĩkí rí ú'dúkọ múké rĩ ǎnì. 'Bo Múngú lě 'bá Ìsērélě vé rĩ pi lělě, ǎ'diātāsīyã ìri ní kòpívé ẹ'bípì ǎbũrámã ri ìpěé Ìsákã be ǎzini Yókóbũ be rĩ ǎ tã sĩ.

29 Ìmi ndrėkí drĩ ká, Múngú sê dō 'bá rĩ ní fěfě gí, ǎzini zì dō ìri gí, ícò ívé yĩkì újã ku.

30 Ìmi 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée, ǎndúrú ìmi gākí Múngú ri sĩ, 'bo Múngú gō ívé ẹṣì múké rĩ 'bãá ìmi ní, ǎ'diātāsīyã 'bá Ìsērélě vé rĩ pi nóni gākí Múngú ri sĩ.

31 Yāhúdĩ kárakarã rĩ pi ẽ drì ícákí nóni ʋkpó ʋkpó, 'bo Múngú ri ímú ívé ẹṣì múké rĩ 'bã kòpì ní, ǎ'diātāsīyã ìmi ísúkí rí ẹṣì múké Múngú vé rĩ ǎnì.

32 Múngú adi 'bá rĩ pi 'í drìgé sĩ, ku kòpì rií ùnjĩkányã 'oó sũ kòpì ní lěé rĩ tịnì, 'ì 'bã rí ívé ẹṣì múké rĩ kòpì ní céré bēsĩnĩ.

Ōwō'difō sēngará Múngú ní

33 Úmĩ Múngú vé rĩ, ǎzini tã nĩngará Múngú vé rĩ aga rá,

'bá ǎzi ícò ìrivé tã ũlũú bã ku, dōku 'bá ǎzi ícò tã ìri ní 'oó rĩ ũlũú bã ku.

34 “ǎ'di nĩ úmĩ Úpí Múngú vé rĩ rá nĩ?

Dōku ǎ'di ũlũ ìri ní tã rá nĩ?”

35 “‘Bá ngá sēepi Múngú ní, Múngú ní gōó ngá újã sēé ìri ní rá rĩ ǎ'di 'i?”

36 Múngú gbi ngá rĩ pi ǎrěvú céré nĩ,

kòpì ri adri ìrivé ʋkpō sĩ, gbi kòpì ẽ íngúkí rí 'i ǎnì.

È íngúkí Múngú ri mužú nyonyo! ǎmĩnã.

12

Lě 'bã adrikí uletere Múngú ẹndrẹṭì gé

1 Má édrípîi ma ómvúpîi, Múngú i'da éşî îdríkídri ívé rî îmi ní gî. Tã ni sî, á mã îmi drî îrî sî, lê îmi sêkî îmî rû'bá Múngú ní rîbõñõ rú, ã adri uletere, ã sê rî Múngú ní ãyîkõ. 'Dîri létî áda Múngú ri ññîzú rî.

2 Lê îmi rikî îmi újá tâ 'oó sù 'bá nyõõkú nõri vé rî pi ní rîi tâ 'oó rî tîñî ku, lê Múngú ã újá ìmivé yîkî ícá ú'dí. Kuru îmi ícá tâ Múngú ní lée îmi 'okí rî ñî áamá rá, ãzini îmi ícá tâ múké, ãzini tâ ãyîkõ sêepi Múngú ní, ñri ní lée rî ñî áamá rá.

3 Éşî múké Múngú ní 'bãá má ní 'dîri sî, á lê 'yoó îmi ní céré, lê îmi ùşûkî 'yozú kîñî, îmi ndêkî tâ sî céré ñî 'dîni ku. Lê îmi áamáki ìmivé adringará, è'yîngará Múngú ní sêe îmî éşî agá rî sî.

4 'Bã rû'bá ñgélé be ãndiãndî, ñgélé ãlu ãlu ri ívé èzî be túngú túngú.

5 'Bã adrikî dô kárakarã drãããşîyã, 'bã úmúkî 'bã ícá rû'bã ãlu Kúrisítõ ã rû'bã gá, 'bã ãlu ãlu ri pá tu ógúpî sî.

6 Múngú 'bã éşî múké 'bã ní, sê 'bã ní fêfê tâ 'ozú rî pi céré ãndiãndî. Fêfê 'bã rî vé rî, ñri dô rizú tâ Múngú ní i'daã rî ùlüzú 'bã rî pi ní, lê ã ùlû ú'dúkõ Múngú vé rî 'bã rî pi ní, ñrivé è'yîngará ã adri ãmbúgú.

7 Múngú sê dô mî ri èzî ngaã 'bã urukõ ní, lê mî nga èzî rî muzú múké, Múngú sê dô mî ri 'bã rî pi ímbã, lê mî ímbã 'bã rî pi muzú múké.

8 Múngú sê dô mí ní èzî rizú 'bã rî pi è éşî ùmîzú, lê mî ùmî nyo 'bã rî pi éşî muzú. Múngú sê dô mî ri ngá sêe 'bã rî pi ní, lê mî sê ngá rî éşî be céré. Múngú sê dô mî adri drîkoma rú, lê mî rû 'bã rî pi muzú múké. Múngú sê dô mí ní éşî îdríkídri adrizú 'bã rî pi be, lê mî sê kôpi ní ngá rî ãyîkõ sî.

Lëngará

9 Lëngará ìmivé rî ã adri lëngará áda ni. Lê îmi gâkî tâ ùñjî rî pi céré sî, lê îmi 'okí tâ múké ni pi muzú áyu.

10 Lê îmi lëkî îmi ógúpîi lëlë, ãzini lê 'bã ãlu ãlu è ññî 'í ógúpî ri agaã rá.

11 Lê îmi 'bãkî ùvû tâ Múngú vé rî sî ku, 'bo lê îmi ngakî èzî Úpî ní éşî be céré.

12 Îmi kádõ rîi tâ drîdrî 'dîlé rî ã tâ ùşûú, lê îmi adrikî ãyîkõ sî. Îmi dô ri ñzãngã nya, lê îmi adrikî éşî be mãdã, lê îmi 'bãkî éşî rizú Múngú ri zîzú.

13 Lê îmi ãlëkî ngá 'bã Múngú vé ngá ãkõ rî pi be trú. 'Bã îmi ní ññî kuyé ni pi ífikî dô ícã ìmivé 'bêtî ãsãmvú gé, îmi è'yîkî kôpi drî îrî sî.

14 'Bã îmi 'o'bã ùñjî rî pi, îmi sêkî kôpi ní tãkîri, ã trikî kôpi ku.

15 'Bã rî pi dô ri ãyîkõ 'bã, îmi 'bãkî ãyîkõ rî kôpi be trú, 'bã rî pi dô ri ãvû ngo, îmi ngokî ãvû rî kôpi be trú.

16 Lê îmi adrikî tâ be kîri îmi ãsãmvú gé sî. Lê îmi rikî îmi íngú ku, 'bo lê îmi rukî ùndî 'bã ñ ní ndreé kú mîlé gá èzî ãkõ rî pi be, lê îmi ùşûkî 'yozú kîñî îmi ndêkî 'bã urukõ rá 'dîni ku.

17 'Bã ãzi 'o dô îmi ùñjî, lê îmi 'okî ñri ùñjî sù ñri ní îmi 'oó ùñjî rî tîñî ku. Lê îmi 'okî tâ ñndrêpi 'bã rî pi mîlé gá múké ni áyu.

18 Lê îmi 'bãkî úvá adrizú 'bã rî pi be céré tâ be kîri.

19 Mávë ùndî rî pi, 'bã rî 'o dô îmi ùñjî, lê îmi újáki ñri ní tâ ùñjî ku, îmi kukî tâ rî Múngú drîgé, Múngú ã ùfê ñî, ã'diãtãşîyã sîkî Búkû Múngú vé rî agá, Úpî Múngú kîñî, "Ma ímú tâ 'dîri ùfê ñî."

20 'Bo lê îmi 'okî tâ rî sù Búkû Múngú vé rî ní 'yoó rî tîñî,

"Árî'bã mívë rî èbîrî fû dô ñri ñî, lê mî sê ñri ní ngá nyaá,
yîi úvá ndë dô ñri ñî, 'í sê ñri ní yîi mvuú.

'Í 'o dô ñri múké, ñri ívé ùñjîkãnyã ñî áamá rá, ñri drîñjã şşú."

21 Lê îmi kukî ùñjîkãnyã ã ndë ìmivé ùkpõ ku, 'bo lê îmi 'okî tâ múké, îmi ndêkî rî ùñjîkãnyã vé ùkpõ ãñî.

13

Lë ã 'dukî tâ 'bã ambugu ãngû rû'bã rî pi vé rî ngaãnga

1 Lê 'bã céré ã 'dukî 'bã ambugu ãngû rû'bã rî pi vé tâ ngaãnga, ùkpõ èzî ngazú rî Múngú ri sê 'bã ambugu rî pi ní ñî,

ãzini 'bá céré ĩ ní ũ'bãã 'bá ambugu rú rĩ pi Múngú 'bã kôpi nĩ.

² 'Bá rĩ ɔwũ dõ 'bá ambugu rĩ pi vé tã gí, ɔwũ 'dĩri tã Múngú ní ɛziĩ rĩ, 'bá tã 'o'bá 'dĩni 'dĩ'bée, ĩ tã lĩ kôpi drĩgé.

³ 'Bá tã 'o'bá pĩri rĩ pi, kôpi ícókí adrii ũrĩ sĩ 'bá ambugu rĩ pi sĩ ku, 'bo 'bá tã 'o'bá pĩri ku rĩ pi, kôpi adri ũrĩ sĩ. 'Í lē dõ adrii 'bá ambugu rĩ pi sĩ ũrĩ sĩ ku, lē mĩ 'o tã pĩri, ĩri sē kôpi mĩ íngúngũ.

⁴ 'Bá ambugu rĩ pi átí'bá Múngú vé ni, kôpi 'bá rĩ pi ē ĩzã ko tã múké sĩ. 'Bo 'bá riipi tã ũnjĩ 'oópi rĩ, ĩri adri 'bá ambugu rĩ pi sĩ ũrĩ sĩ, ã'diãtãsiyã kôpi ũkpõ be 'bá tã ũnjĩ 'o'bá rĩ pi ĩrĩñãzú Múngú vé jikó i'dazú ãní.

⁵ Lē ĩmĩ 'dukĩ 'bá ambugu ãngũ ru'ba rĩ pi vé tã ngaánga, adri 'yozú kínĩ, ĩmi 'yéjã kôpivé tã 'du nga ĩ ní lēē ĩmi ĩrĩñãã rĩ sĩ yã 'dĩni ku, ĩri tã pĩri ĩmi ni kôpivé tã 'duú ngaã rĩ sĩ.

⁶ Tã ã pá ĩ ní rizú mũfēngã ũfēzú rĩ 'dĩ, 'bá ambugu 'dĩ'bée átí'bá Múngú vé ni, kôpivé ɛzi ngaã rĩ rizú 'bá rĩ pi ã tã mbazú céré.

⁷ Lē ĩmi ũfēkĩ ngá 'bá ambugu rĩ pi ní lēē ĩmi vúgá rĩ ũfēfē. Dõ ngá rĩ mũfēngã umbe jezú rĩ ã ũfēngará, ĩmi ũfēkĩ kôpi ní. Lē ĩmi rukĩ kôpi ruru, ĩmi ĩnjĩkĩ kpá kôpi ĩnjĩnjĩ.

Lē ĩmi lēkĩ ĩmi ɔgũpĩ lēlē

⁸ Lē mĩ adri mēri 'bá ãzi vé ni be ku, ngá múké ĩ ní lēē rĩ, lē ĩmi lēkĩ ĩmi lēlē. 'Bá 'í ɔgũpĩ ri lēēpi lēlē rĩ, 'du tãĩmbĩ rĩ vé tã ngaã gĩ.

⁹ Tãĩmbĩ rĩ 'yo 'dĩni, "Lē mĩ 'bã ɔwũ ku, lē mĩ 'dĩ 'bá ku, lē mĩ ũgũ 'bá ãzi ã ngá ku, lē mĩ 'bã ɛsĩ 'bá mĩ gãrã gá rĩ vé ngá drĩgé ku." Tãĩmbĩ ĩ ní ũlãã 'dĩ'bée, úmúkĩ kôpi céré ícã ngá ãlu kínĩ, "Lē mĩ lē 'bá mĩ gãrã gá rĩ sũ mí ní mĩ rú'ba lēē rĩ tĩni."

¹⁰ Lēngará ri sē 'í 'o mí ɔgũpĩ ri ũnjĩ ku. 'Bá rĩ dõ lēngará be ɛsĩ agá, 'bá rĩ 'du 'dĩri tãĩmbĩ rĩ vé tã ngaã gĩ.

¹¹ Lókĩ ĩmi ní tã pĩri 'ozú rĩ, ĩri adriipi nõ. Lē ĩmi arukĩ ú'dú gélésĩ, ã'diãtãsiyã 'bá njĩkĩ rá lókĩ ĩ ní lēzú 'bã pazú ũnjĩkãnyã agásĩ rĩ, ĩri ĩnyĩñãjã, ĩrivé tã

ndē lókĩ ándúrú 'bá ní Kúrísítõ ri ɛ'yĩzú drĩdrĩ 'dãri rá.

¹² ɛsĩ mãdã, tã ĩnyĩñã vé rĩ pi dēdē, ãngũ rĩ ílókõ ícã ũtũjã rú. Lē 'bã kukĩ tã ĩnyĩñã vé rĩ ã 'ongará ãní, lē 'bã úsúkĩ ngá ɛ'dĩ vé rĩ pi, 'bã adrikĩ rĩ ũtũjã agá.

¹³ Lē 'bã adrikĩ múké, sũ 'bã rĩ'ba ɛcĩ'ba ũtũjã agá rĩ pi tĩni. Lē 'bã 'okĩ tã ĩnyĩñã vé rĩ pi ku, lē 'bã rikĩ íwã mvũũ ĩmērēzú ku, lē 'bã rikĩ 'bã úmú vũrã ãlu gé rĩ tã ũnjĩ 'oó ku, lē 'bã 'bãkĩ ɔwũ ku, lē 'bã 'okĩ tã drĩnjã sēēpi ni ku, lē 'bã adrikĩ ũmbã rú 'bã ãsãmvú gé sĩ ku, lē 'bã adrikĩ ã'yã sĩ ku.

¹⁴ Lē ĩmi ɛ'yĩkĩ Úpĩ Yēsũ Kúrísítõ ri áyu, lē ĩmi kukĩ tã ũnjĩ rú'ba nõri ní lēē rĩ pi rá.

14

Ã 'yokĩ 'bã ãzi ã tã ũnjĩ ku

¹ Lē ĩmi ɛ'yĩkĩ 'bã adriipi ɛ'yĩngará be mũnyámúnnya rĩ ífĩ ĩmi ãsãmvú gé, lē ĩmi 'bãkĩ ãgátã tã 'bã urũko ní ndreé múké ãzini 'bã urũko ní ndreé ũnjĩ rĩ ã tã sĩ ku.

² 'Bã ãzi ri ũsũ, 'í ícõ ngá rĩ pi ãrēvú nya céré rá, 'bo 'bã adriipi ɛ'yĩngará be mũnyámúnnya rĩ, ĩri ũsũ, 'í lē 'yéjã tĩbĩ njĩ nyaá áyu.

³ 'Bã 'yoópi 'í lē ngá ãrēvú nyaá céré rĩ, lē ē ide 'bã riipi tĩbĩ njĩ nyaápi áyu rĩ ku, lē kpá 'bã tĩbĩ njĩ nyaápi áyu rĩ, ē ide 'bã ngá ãrēvú nyaápi céré rĩ ku, ã'diãtãsiyã Múngú ã'yĩ 'bã rĩ pi ãrēvú céré.

⁴ Mĩ ã'dĩ 'í ícõpi 'bã ãzi vé átí'bã ã tã 'yoópi ũnjĩ? Dõ 'o tã múké yã, dõ 'o tã ũnjĩ yã, Úpĩ ri íngã ĩrivé tã lĩ nĩ. Úpĩ ri ímũ ĩri ē ĩzã ko, sē ĩri tã nĩngará ĩpē tã pĩri 'ozú ãní.

⁵ Ú'dú ĩ ní Múngú ri ĩnjĩzú rĩ ã tã sĩ, 'bã ãlu ri ũsũ 'yozú kínĩ, ĩpēkĩ ú'dú ãzi ãlu ĩrivé tã ndē agaã rá, 'bo 'bã ãzi ri ũsũ, ú'dú rĩ pi céré ĩ ícõ Múngú ri ĩnjĩ ãní rá. Lē 'bã ãlu ãlu ã ũsũ tã ĩrĩ 'dĩ'bée ãsãmvú, ngõri múké nĩ, ã 'du rĩ ngaã.

⁶ 'Bã ú'dú ãzi ãlu ni 'duúpi 'bãápi tã ãmbúgú rú rĩ, ĩri tã 'dĩri 'o 'dĩni Úpĩ Múngú ri ĩnjĩzú. 'Bã riipi ngá ãrēvú nyaápi céré rĩ, ĩri 'dĩri ri Múngú ri ĩnjĩ,

ã'diätäsïyã ïri ri Úpí ní òwò'dífô sê. 'Bá riipi tìbì nñi nyaápi áyu, zãá nyaápi ku rĩ, ïri ri Úpí ri ïnjĩ, ã'diätäsïyã ïri kpá ri Múngú ní òwò'dífô sê.

7 'Bávê adringará ídri rú rĩ, ùkpõ ni adri 'bá drígé kuyé, ãzini 'bávê drãngará, ùkpõ ni adri 'bá drígé kuyé.

8 'Bâ dô ri adri ídri rú, 'bâ Úpí Múngú ri ïnjĩ, 'bâ ùdrãkí dô gí, 'bâ adri 'bá Úpí vé ni. Dô 'bâ ri adri ídri rú yã, dôku 'bâ ùdrãdrã yã, 'bâ 'bá Úpí vé ni.

9 Tã 'dĩri sĩ, Kúrísítõ drã 'bâ tã sĩ, gõ íngá ídri rú, 'í ímù rí adrii Úpí rú 'bá ídri rú rĩ pi vé ni, ãzini 'bá ùdrã' 'bá gí rĩ pi vé ni.

10 Lẽ mí átá mí ògúpì Yèsù ri ẹ'yìpi gí rĩ vé tã ùnjí ku, lẽ mí ide mí ògúpì Yèsù ri ẹ'yìpi gí rĩ ku, 'bá rĩ pi céré ímù pá tu Múngú ẹndrẹti gé, Múngú ri kòpivé tã lị nĩ.

11 Sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agá,
"Úpí Múngú kĩnĩ, 'Ma Múngú 'i,
'bá rĩ pi céré ímù kùmùcí ùtì má ẹndrẹti gé,
kòpi ímù 'yo ì tì sĩ, ma Úpí Múngú 'i.'

12 'Bá ãlu ãlu ri ímù ívé tã ùlũ 'í tì sĩ Múngú ẹndrẹti gé.

13 Kúru lẽ 'bâ kukí tã lĩngará 'bâ ògúpì drígé rĩ ãní, lẽ mí òzũ lẹti 'bá lẽ' 'bá ímù' 'bá Kúrísítõ ri ẹ'yì' 'bá gí rĩ pi ní ku, kòpi ã 'bekí rí ívé ẹ'yìngará ì drígé sĩ vùgá ku.

14 Á nĩ rá Úpí Yèsù Kúrísítõ ã rú sĩ, ngá nyanya ãzi ùnjí ni 'dãáyo, 'bá rĩ ùsũ dô kìnĩ ngá nyanya 'dĩri ùnjí, ïri vùgá ngá nyanya 'dĩri ùnjí.

15 Ngá nyanya mí ní rií nyaá rĩ, ïri dô ri mí ògúpì Yèsù ri ẹ'yìpi gí rĩ ní ìzãngã sê, lẽ mí nya ïri ã gãrà gá ku, 'í nya dô ïri ã gãrà gá, 'í lẽ ïri kuyé. Ngá mí ní nyaá rĩ ã sê ìzãngã 'bá Kúrísítõ ní drãá ìrivé tã sĩ 'dĩri ní ku.

16 Kúru ngá mí ní ùsũ kìnĩ, ïri múké 'dĩri, lẽ mí sê ã átákí drí ni gé ùnjí ku.

17 ã'diätäsïyã fĩngará málũngã Múngú vé rĩ agá rĩ adri 'yozú kìnĩ, ïri ngá nyanya

ã tã, dôku ngá ì ní rií mvuúmvu rĩ pi ã tã 'dĩni ku, ïri tã ì ní 'oó pìrì, tã be kírì, ãyìkõ sĩ rĩ. Tã 'dĩ'bée Índrí Uleterè rĩ ri sê nĩ.

18 'Bá rĩ 'o dô tã 'dĩri tìnjì Kúrísítõ ã rú sĩ, ïri Múngú ní ãyìkõ sê, 'bá rĩ pi nga ẹtì kìnĩ, tã ïri ní 'oó 'dĩri múké.

19 Lẽ 'bá Yèsù ri ẹ'yì' 'bá gí rĩ pi, tãkírì ã adri kòpi ãsámví gé, kòpi ã útúkí rí ì ícá ùkpó ùkpó ívé ẹ'yìngará agá.

20 È izakí Múngú vé ẹzì ngá nyanya ã tã sĩ ku. Ngá nyanya rĩ pi ãrèví céré ì ícò nya rá, lẽ mí sê 'bá ãzi ã 'de fíí ùnjìkãnyã agá ngá nyanya mí ní nyaá rĩ sĩ ku.

21 Ngá mí ní ìpèe nyaá rĩ dô zãá*, dôku íwá mvungará, dôku tã ãzi 'bá Yèsù ri ẹ'yìpi gí rĩ sèepi 'deepi ùnjìkãnyã agá ni, lẽ mí ku ngá 'dĩ'bée ãrèví céré ãní.

22 ãnyãngã vé tã, ãzini ù'dú urukò 'bãzú ãmbúgú rĩ vé tã ã adri 'yéná ìmi ãsámví gé Múngú be. 'Bá rĩ nĩ dô ámá rá, tã ì ní 'oó rĩ pìrì, ẹsì ni ã ùtì tã 'í ní 'oó rĩ sĩ ku.

23 'Bá rĩ ã yìkì awa dô 'i ìrì ngá ì ní nyaanya rĩ ã tã sĩ, 'bo nya dô ngá rĩ ãkã, 'bá 'dĩri lĩkí tã drí ni gé gí, ã'diätäsïyã 'o tã 'dĩri ẹ'yìngará ãkó. Tã 'bá rĩ ní 'oó rĩ, ẹ'yì dô 'í ẹsì agá 'dãá ïri tã pìrì kuyé, 'o 'dĩri ùnjìkãnyã.

15

'Bâ rikí 'yéná 'bâ tã ùsũú áyu ku

1 'Bâ adri' 'bá ẹ'yìngará be ùkpó ùkpó nõ'bée, lẽ 'bâ kokí 'bá ẹ'yìngará be mũnyámunya rĩ pi ẹ ìzã koko, 'bâ rikí 'yéná 'bâ tã ùsũú áyu ku.

2 Lẽ 'bâ 'okí tã múké 'bâ ògúpì ní, ã sê rí kòpi ní ãyìkõ, kòpi ã adrikí rí ùkpó ùkpó ívé ẹ'yìngará agá.

3 Kúrísítõ 'o 'yéná tã rĩ 'í ní ãyìkõ sèzú ò'dúkùlẹgúsì kuyé. Sĩkí Kúrísítõ vé tã Búkũ Múngú vé rĩ agá kìnĩ, "Á Múngú, 'bá mi u'da' 'bá rĩ pi, u'dakí kpá ma rá."

4 Tã 'dĩ'bée sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agá ìnògòsì 'bâ ìmbázú, 'bá ùmbékí dô ẹsì ìzãngã nyazú rá, Búkũ Múngú vé rĩ 'bá

14:11 14:11 Ìsáyã 45:23 * 14:21 14:21 Zãá: Lókí Páulũ vé rĩ gé, zãá urukò ì ní jeé jòkònjì agá rĩ, ãzini zãá ì ní sèe ngá ì ní údé mungú rú rĩ pi ní rĩ, Kúrísítìyãnjì urukò ùsũkì kìnĩ ì nyakí dô zãá 'dĩri gí, ïri lù kìnĩ ì ri ngá ì ní údé mungú rú rĩ pi ïnjì. ãní sê kòpi nyakí zãá ku. 'Í lã 1 Kòrínítõ 8:1-13. 15:3 15:3 Sãwùmã 69:9

ésí ùmĩ, ìri sê 'bâ ésí 'bã tâ Múngú ní ezií 'bá ní drĩdrĩ 'dĩlé rĩ ùtèzú.

⁵ Múngú sēepi ìmi ní rií ésí úmbé ìzāngā nyangará gá, āzini riípi ìmĩ ésí ùmĩpi rĩ, ā sē ìmi úmúki ìmi adrii ngá ālu, ìmi kádō rií Kúrísító Yēsũ ā pámvú ùbĩ.

⁶ Kúru lē ìmi úmúki ìmi céré trú, ìmi íngúkí 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísító vé Ètēpi Múngú ri.

⁷ Ìmi adrikí ìmi āsámvú gé sī ésí be ālu, sũ Kúrísító ní adrii ìmi be ésí be ālu rĩ tĩni, ē íngúkí rĩ Múngú ri āní.

⁸ Á lē lúú ìmi ní kínĩ, Kúrísító ímú Yāhúdĩ rĩ pi āsámvú gé ātí'bá rú, ímú tâ Múngú ní ezií Yāhúdĩ rĩ pi vé é'bípíi* ní rĩ i'daá kínĩ, ìri tâ áda.

⁹ Āní 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ē íngúkí rĩ Múngú ri ésí ìdríkídri ìrivé rĩ ā tâ sī. Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ, "Ma ímú mi íngú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée āsámvú gé, ma ímú úngó ngo mĩ rú íngúzú."

¹⁰ Gōkí kpá sīi Búkũ Múngú vé rĩ agá dđi kínĩ,

"Ìmi 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée, ìmi 'bákí āyĩkō mụzú 'bá Múngú vé rĩ pi be trú."

¹¹ Gōkí kpá sīi dđi kínĩ,

"Ìmi 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée, lē ìmi íngúkí Úpí Múngú ri íngúngũ, 'bá céré vũ drĩgé rĩ pi, lē ìmi íngúkí Múngú ri íngúngũ."

¹² Nẹbĩ Īsáyā 'yo kínĩ,

"Mvá āzi ri úmvúlésĩ ímú ìfũ úyú 'bāgú Dāwúdĩ Yēsē mvópí vé rĩ agá, ìri ímú adri 'bāgú rú āngũ rĩ pi drĩgé céré, 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ímú ésí 'bā ìri drĩgé."

¹³ Múngú ìmi ní rií ésí 'bāā drĩ ni gé 'dĩri, ā sē āyĩkō ā fi ìmĩ ésí agá, āzini ā sē tākíri ìmi ní, ìmi ní ìri ẹ'yĩi gí rĩ sī, ũkpō Índrí Uleterē rĩ vé rĩ ā ga ìmĩ ésí agá trétré, ìmi 'bákí rĩ ésí tâ drĩdrĩ 'dĩlé rĩ ùtèzú.

Páulũ nga ẹzi 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi āsámvú gé

¹⁴ Má édrípíi má ómvúpíi, á nĩ rá 'yozú kínĩ, nóni ìmi nĩkí tâ Múngú vé rĩ pi céré múké gí, kúru ìmi ícó ìmi ògũpíi ímbá rá.

¹⁵ Kòkòbĩ má ní sīi ìmi ní 'dĩri, á sī ìmi ní tâ rĩ ũrĩ ākó, ìmi ígákí rĩ tâ rĩ pi āní bēnĩ, ā sī tâ 'dĩri 'dĩni, ā'diātāsīyā Múngú sē má ní ésí múké,

¹⁶ mã nga rĩ ẹzi Kúrísító Yēsũ ní ātí'bá rú, mã nga rĩ ẹzi átálágú rú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi āsámvú gé. Ẹzi má ní ngaá átálágú rú rĩ, rizú ú'dúkó múké rĩ ũlúú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní, Índrí Uleterē rĩ ā sē rĩ kòpi adrii ròbòṅò rú, ā sē rĩ Múngú ní āyĩkō.

¹⁷ Ma āyĩkō sī āmbúgu ẹzi má ní ngaá Múngú ní Kúrísító Yēsũ ā rú sī rĩ sī.

¹⁸ Má ícó ma íngú tâ má ní 'oó rĩ sī ku, ma 'yēṅá tâ Kúrísító ní i'daá má ní, ma íjipi 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi āsámvú gé rĩ ũlú áyu. Kòpi 'dúkí tâ Múngú vé má ní ũlúú rĩ ngaá rá.

¹⁹ Má ũlú tâ 'dĩri, āzini á 'o tâ āyāzú āyāyā 'dĩ'bée ũkpō Índrí Uleterē rĩ vé rĩ sī, sē mã ũlú ú'dúkó múké Kúrísító vé rĩ í'dózú kũrũ Yērũsālēmā vé rĩ gé cazú āngũ Īlĩrĩkómũ vé rĩ gé.

²⁰ Ẹzi mávé rĩ, ma ri ú'dúkó múké Kúrísító vé rĩ ũlú mụzú vũrā 'bá rĩ pi ní Kúrísító vé tâ yizú kuyé rĩ pi agásĩ, á lē mụyú vũrā 'bá āzi ní Kúrísító vé tâ ũlúú gí rĩ agá ku.

²¹ Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ,

"Bá ĩ ní ìrivé tâ ũlúú kòpi ní kuyé rĩ pi, kòpi ímú tâ rĩ ndre rá, āzini 'bá ìrivé tâ yì'bá kuyé rĩ pi, kòpi ímú ìrivé tâ nĩ áamá rá."

²² Tā má ní mụzú ìmi ndrezú kuyé rĩ, á ri ú'dúkó múké Kúrísító vé rĩ ũlúú mụzú āngũ rĩ pi agásĩ.

Páulũ lē mụyú 'bá Rómã vé rĩ pi vúgá

²³ 'Bo nóni á de ẹzi má ní ngaá āngũ nò'bée agá rĩ pi céré gí. Ílĩ kárakarā agá, á ri ũsũú, á lē mụyú ìmi ndreé.

* **15:8 15:8** *Yāhúdĩ rĩ pi vé é'bípíi*: Kòpi Ābũrāmā 'i, Īsákā 'i, āzini Yòkòbũ sī. **15:9 15:9** 2 Sāmũelē 22:50; Sāwúmā 18:49 **15:10 15:10** Dětòrònómē 32:43 **15:11 15:11** Sāwúmā 117:1 **15:12 15:12** Īsáyā 11:10 **15:21 15:21** Īsáyā 52:15

²⁴ Má útú tã ni 'dĩni, má kãdõ 'deé muḡũ ängũ Sĭpénĩ vé rĩ gé 'dãá, á lã pá tuú ĩmi ndreé ú'dú be mãdã, ĩmi kúru má ní ngá so, ä ko rĩ mã ĩzã, mã 'de rĩ muḡũ mávé eĉĩ rĩ gé 'dãá.

²⁵ 'Bo nóni á lã 'deé muḡũ Yẽrúsãlémã gá 'bã Múngú vé rĩ pi ě ĩzã koó.

²⁶ 'Bã Múngú ri nĩ'bã gĩ ängũ Mãkẽdõniyã vé rĩ agá, äzini ängũ Äkáyã vé rĩ agá rĩ pi sokĩ ngá ešĩ be céré sãe muḡú 'bã Yẽsũ ri e'yĩ'bã gĩ Yẽrúsãlémã gá 'dãá ngá äkó rĩ pi ě ĩzã kozú.

²⁷ Adarú ngá kôpi ní soó rĩ, tã ni íbĩ íngá kôpi ě ešĩ agá, kôpi sokĩ ngá rĩ sãe Yãhúdĩ Yẽsũ ri e'yĩ'bã gĩ ngá äkó rĩ pi ní. Ä'diãtãsiyã Yãhúdĩ rĩ pi ũlũkĩ ú'dúkó múké Kúrísitõ vé rĩ 'bã adri'bã Yãhúdĩ rú ku rĩ pi ní, 'bã adri'bã Yãhúdĩ rú ku rĩ pi sokĩ ĩvé rĩ ngá sãe Yãhúdĩ Yẽsũ ri e'yĩ'bã gĩ rĩ pi ní.

²⁸ Má kãdõ ngá ĩ ní soó sãe má drĩgé rĩ jĩĩ muḡũ sãe 'bã ngá äkó rĩ pi ní, mã gõ 'de mu ĩmi ndre, mã kúru gõ aga muḡú Sĭpénĩ gé 'dãá.

²⁹ Á nĩ rá 'yozú kĭnĩ, mã kãdõ caá ĩmi äsãmvú gé 'dĩlé, Kúrísitõ ri ívé tãkĩri rĩ sãe má ní, tãkĩri Kúrísitõ ní sãe má ní 'dĩri, ĩmi ĩsũ ĩndĩ.

³⁰ Má eđrĩpiĩ má omvũpiĩ, á lã 'yoó ĩmi ní Úpĩ Yẽsũ Kúrísitõ ä rũ sĩ, äzini lãngará ĩndrĩ Uletere rĩ vé rĩ sĩ, á lã ĩmi zĩkĩ má ní Múngú ri ežĩ ũkpó ũkpó má ní riĩ ngaá rĩ ä tã sĩ.

³¹ ĩmi zĩkĩ má ní Múngú ri, 'bã Yẽsũ ri gã'bã sĩ ängũ Yũdáyã vé rĩ agá rĩ pi ä 'okĩ rĩ mã ũnjĩ ku, ngá ĩ ní soó sãe má drĩgé rĩ, mã kãdõ jĩĩ sãe 'bã e'yĩ'bã gĩ Yẽrúsãlémã gá rĩ pi ní, kôpi ě e'yĩkĩ rĩ ngá rĩ bẽnĩ.

³² Múngú ä'yĩ dõ rá, mã mu ĩmi vúgá 'dĩlé äyĩkõ be, 'bã muĩ rĩ 'bã ešĩ ũmĩ ĩmi be trũ.

³³ Múngú riĩpi tãkĩri sãepi rĩ ä adri ĩmi be céré. Ämĩnã.

16

Páulũ sãe mōdó 'bã Yẽsũ ri e'yĩ'bã gĩ rĩ pi ní

* 16:1 16:1 Kãnisã: Kãnisã ri 'bã Yẽsũ Kúrísitõ ri e'yĩ'bã gĩ rĩ pi.

¹ Á lã ĩmi ní Fãyũbe vé ežĩ ngaá múké rĩ ä tã ũlũú, ĩri ätĩ'bã, ĩri ri ežĩ nga kãnisã* kũrũ Kẽnĩkũriyã vé rĩ agá.

² ĩmi e'yĩkĩ ĩri Úpĩ ä rũ sĩ, sũ ĩmi ní 'bã Múngú vé rĩ pi e'yĩ rĩ tĩnĩ, ngá äzi ndẽ dõ ĩri nĩ, ĩmi sãkĩ ĩri ní ngá ĩri ní lãe rĩ, ä'diãtãsiyã ko 'bã kárakarã pi ě ĩzã rá, äzini ko kpã mã ĩzã rá.

³ Á lã ĩmi jĩkĩ mōdó sãe Äkúwĩlã pi ní ũkú ni Pĩrĩsĩlã be, 'bã 'dĩ'bãe mã ógũpi, 'bã rikĩ ežĩ Kúrísitõ Yẽsũ vé rĩ ngaá kôpi be trũ älu.

⁴ Kôpi adikĩ ĩvé ídri ĩzãngã nyaá mã tã sĩ. Á sãe õwõ'dĩfõ kôpi ní, äzini 'bã adri'bã Yãhúdĩ rú ku Yẽsũ ri e'yĩ'bã gĩ ängũ ändiãndĩ rĩ pi agásĩ rĩ pi sãkĩ kpã kôpi ní õwõ'dĩfõ.

⁵ ĩmi sãkĩ kpã mōdó 'bã Yẽsũ ri e'yĩ'bã gĩ, ri'bã ĩ úmú'bã kôpivé 'bẽtĩ äsãmvú gé rĩ pi ní.

ĩmi sãkĩ mōdó mávé ũndĩgõ Ĕpẽnẽtõ ní, ĩri 'bã drĩdrĩ í'dõpi ešĩ újãpi Kúrísitõ ri e'yĩpi ängũ ämbúgú Ežiyã vé rĩ agá rĩ.

⁶ ĩmi sãkĩ mōdó Mãriyã ní, nga ändúru ĩmi ní ežĩ ũkpõ sĩ.

⁷ ĩmi sãkĩ mōdó Ädrõnikã pi ní Yũniyã be, 'bã 'dĩ'bãe mávé mãrĩté, ũ'yĩkĩ ändúru 'bã kôpi be trũ jó ĩ ní rizú ängũ ũ'yĩzú rĩ agá. Yẽsũ vé 'bã áyũäyũ rĩ pi äsãmvú gé, 'bã 'dĩ'bãe ä rũ kũ ambamba, kôpi e'yĩkĩ Kúrísitõ ri mã sĩ drĩdrĩ.

⁸ ĩmi sãkĩ mōdó Äpĩliyatã mã ní lãelã rĩ ní, ä'diãtãsiyã e'yĩ Úpĩ ri rá.

⁹ ĩmi sãkĩ mōdó Ũrãbanã ní, ĩri 'bã ógũpi, ĩri ri ežĩ nga Kúrísitõ ní, äzini ĩmi sãkĩ mōdó mávé ũndĩ Sĩtãkĩsã ní.

¹⁰ ĩmi sãkĩ mōdó Äpẽlã ní, ũ'bĩkĩ ĩri ĩrivé e'yĩngará ä tã sĩ. ĩmi sãkĩ mōdó 'bã adri'bã Ärĩsitõbúlã vé 'bẽtĩ äsãmvú gé rĩ pi ní.

¹¹ ĩmi sãkĩ mōdó Ĕrõdiyõnĩ ní, ĩri mãrĩté mávé ni.

ĩmi sãkĩ mōdó 'bã Úpĩ Yẽsũ ri e'yĩ'bã gĩ, adri'bã Nãrĩkĩsõ vé 'bẽtĩ äsãmvú gé rĩ pi ní.

12 Īmi sēkí mōdó Tūrūpāyínã pi ní Tūrūpāsã be, ũkú 'dĩ'bée ngakí ẹ̀zị Úpí ní ũkpō sī.

Īmi sēkí mōdó mávé ũndĩ Pērēsísī má ní lēélē rī ní, ũkú 'dĩri nga ẹ̀zị Úpí vé rī ũkpō sī.

13 Īmi sēkí mōdó Rұfāsī Úpí ní ĩpēe adrií 'bá ívé ni rī ní, ĩmi sēkí kpá mōdó ĩrivé ẹ̀ndrẹ̀pị adriípi má ní sū ẹ̀ndrẹ̀pị tịni rī ní.

14 Īmi sēkí mōdó Āsēnikūrītō ní, Pīlīgónã ní, Hērēmē ní, Pātōróbã ní, Hērēmásī ní, āzini 'bá ẹ̀drípị 'bá ọ̀mvúpị Yēsū ri ẹ̀'yī' 'bá gí adri' 'bá kọ̀pi be trụ rī pi ní.

15 Īmi sēkí mōdó Pīlōlógō ní, Júllyã ní, Nērīyāsã pi ní ọ̀mvúpị be, Ōlĩmbásī ní, āzini 'bá céré Yēsū ri ẹ̀'yī' 'bá gí, adri' 'bá kọ̀pi be trụ rī pi ní.

16 Īmi u'dekí ĩmi ẹ̀zị bẹ̀drī sī.

'Bá Yēsū Kúrísítō ri ẹ̀'yī' 'bá gí kánísã ǎndiǎndí rī pi agásī rī pi céré sēkí ĩmi ní mōdó.

Páulũ vé tị ã ũdũ

17 Má ẹ̀drípị má ọ̀mvúpị, á lē lūú ĩmi ní 'dĩni, lē ĩmi adrikí mị be kọ̀wụ 'bá lē' 'bá ǎngũ aco' 'bá 'dĩ'bée sī, āzini 'bá lē' 'bá 'bá ẹ̀'yī' 'bá gí rī pi ẹ̀ drī ja' 'bá ĩvé ẹ̀'yīngára agásī gārã gá 'dĩ'bée sī, kọ̀pi ri tã ĩ ní ímbá ĩmi ní 'dĩ'bée újá ũlũ létị be túngú. Lē ĩmi úmúkí ĩmi adrií kọ̀pi be trụ ku.

18 'Bá 'dĩni 'dĩ'bée, kọ̀pi ngakí ẹ̀zị Úpí Kúrísítō vé rī ku, kọ̀pi ri 'yéńá tã ĩ ẹ̀sị ní lēé rī 'du nga áyu. Kọ̀pi ri átángá múké múké ni pi átá, āzini kọ̀pi ri 'bá tã nī' 'bá múké kuyé rī pi ẹ̀ mị ũ'bã.

19 'Bá céré yīkí rá 'yozú kīnī, ĩmi 'dukí tã Úpí vé rī ngaá múké rá. Tã ĩmi ní 'oó rī sē má ní ǎyīkō ambamba. Á lē ĩmi adrikí tã nīngára be, ĩmi 'okí tã pịri, lē ĩmi fikí tã ũnjí 'oó ku.

20 Ẹ̀sị mādã, Múngú riipi tākiri sēepi rī, ĩri ímụ Sātánã ri tu ínyí pá sī, ĩri ímụ adri ĩmi pálé gá. Ẹ̀sị múké Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ã adri ĩmi be.

21 Má ọ̀gúpị Tīmōtáyō 'bá ní rií ẹ̀zị ngaá ĩri be trụ rī, sē ĩmi ní mōdó, āzini mávé

márité Lūkiyã pi Yāsónã be, Sōsípátã sī, sēkí kpá ĩmi ní mōdó.

22 Ma Tẹ̀rẹ̀tịyō 'i, á ko Páulũ ẹ̀ ĩzã, á sī kọ̀kọ̀bị ĩrivé nōri nī, á sē ĩmi ní mōdó Úpí Yēsū Kúrísítō ã rú sī.

23 Gáyō ma ẹ̀'yīpi ívé 'bẹ̀tị ǎsámvú gé, āzini 'bá Yēsū ri ẹ̀'yī' 'bá gí rī pi ẹ̀'yīpi ívé 'bẹ̀tị ǎsámvú gé rī, sē ĩmi ní mōdó. Ẹ̀rēsítō riipi mūfēngã kūrú agá rī ũtēepi rī, sē ĩmi ní mōdó, āzini 'bá ẹ̀drípị Kūráyītō sē ĩmi ní mōdó.

24 Ẹ̀sị múké Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ã adri ĩmi be céré. †

25 Lē 'bã íngúkí Múngú ri! Ụ'dúkọ múké Yēsū Kúrísítō vé má ní tã ni ũlũú 'bá rī pi ní rī, ã sē ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ̀'yīngára agá. Ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé ọ̀tú ĩ ní ũzũzũ rī, i'dakí nóni ĩri ǎmvé gí,

26 nẹ̀bī rī pi ũlúkí tã 'dĩri nī, Múngú adriipi mužú 'dáni'dáni rī ẹ̀zị tã rī nī, 'bá ǎngũ rī pi agásī rī pi ǎrěvú céré ẹ̀ ẹ̀'yīkí rī ĩri, āzini kọ̀pi ã 'dukí rí ĩrivé tã ngaá.

27 Múngú ri 'yéńá ǎlu, nī tã ambamba, ẹ̀ íngúkí ĩri mužú 'dáni'dáni rú Yēsū Kúrísítō vé rī sī. ǎmĩnã.

16:13 16:13 Mārãkō 15:21 † 16:24 16:24 Átángá vẹ̀rẹ̀šị 24 agá 'dĩri, búkũ Rómã vé ĩ ní sī Gịrịkị tị sī drịdrị rī agá 'dãayo, 'bo gōkí sī búkũ Rómã vé vúlé rī agá rá.

**Kòkòbì àlu ni Páulũ ní sǐ
sě 'bá
Kōrínítō
vé rĩ pi ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã
ũlũngará**

Páulũ sǐ kòkòbì 'dĩri sě 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí Kōrínítō gá rĩ pi ní, Kōrínítō ri kũrú àmbúgu àngũ Gĩrĩkĩ vé rĩ agá. Páulũ ùlũ ụ'dụkọ Múngú vé rĩ Kōrínítō agá 'dálé aga ílì àlu rá (Ẹzị 18), 'bá kárakarà ẹ'yĩkí Yēsũ ri rá. 'Bo Páulũ ká fũ kũrú Kōrínítō vé rĩ agásì, tã ùnjí ùnjí ni pi gòkí ífí 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi àsámvú gé, sě Páulũ ní kòkòbì 'dĩri sǐzú sězú kòpi ní àní, tã ùnjí 'dĩ' bée ã dẹ rí kòpi àsámvú gé sǐ rá.

Kòkòbì 'dĩri agá, Páulũ ùlũ kǐnĩ, 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ríkí dō ì acoó rií agátá gáá ì àsámvú gé sǐ, ìri ùnjí (cápítà 1-4). Páulũ 'yo kòpi ã urukọ ní tã ùkpó ùkpó kǐnĩ, lẹ kòpi ã ríkí ọwũ 'báa sũ 'bá Múngú ri nǐ' 'bá kuyé rĩ pi tĩnì ku (cápítà 5-6). Ímbá kòpi ní létí 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní adrizú ìvé ùkú pi be rĩ, ùkú rĩ pi ní adrizú ìvé àgò pi be rĩ, àzini tã kòpivé 'bẹtì àsámvú gé rĩ (cápítà 7). Ímbá kpá kòpi kǐnĩ, kòpi dō 'bá ri' 'bá múngú ì ní údé drí sǐ rĩ ñnjĩ' 'bá rĩ pi àsámvú gé, lẹ tã kòpi ní 'oó rĩ ẹ 'i' da lǔzú kǐnĩ, ádarú kòpi 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí ni pi, àzini kòpi kádō rií ì úmú, lẹ ẹ 'i' da lǔzú kǐnĩ, ádarú kòpi ri Múngú ri ñnjĩ. Páulũ ímbá tã Índrí Uleteré rĩ ní kòpi ní ùkpó sězú rĩ, agaápi rá rĩ, tã lèngará vé rĩ (cápítà 13), ã ko rí kòpi ẹ ìzã, kòpi ẹ ñnjĩkí rí Múngú ri àní ñnjĩnjĩ, àzini kòpi ã adrikí rí àní 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí ni pi rú. Lũ kòpi ní kǐnĩ, Kúrísítō ní íngá gōó ídri rú drāngará gálésìla gí rĩ sǐ, kòpi nĩkí rá 'yozú kǐnĩ, Múngú ri kpá úmvúlésì sě 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi íngá gōó ídri rú rá.

Páulũ sě mōdó

1 Ma Páulũ 'i, Múngú ìpě ma adrií 'bá Kúrísítō Yēsũ vé áyúáyũ ni rú, 'bá sǐkí kòkòbì 'dĩri sě 'bá ọgụpì Sòsíténì Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ be.

2 'Bá sǐkí sě ìmi 'bá Múngú vé kánísã Kōrínítō agá rĩ pi ní, Múngú ùpě ìmi adrií 'bá ívé ni uleteré ni pi Kúrísítō Yēsũ ã tã sǐ, sũ ìri ní 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ùpěé vǔrã gá sǐ cére rĩ tĩnì, Yēsũ Kúrísítō ri kòpivé Úpí, àzini 'bávé Úpí.

3 Ẹsì múké, àzini tákiri 'bá Ẹtẹpì Múngú vé rĩ, àzini Úpí Yēsũ Kúrísítō vé rĩ ã adri ìmi be.

Páulũ sě ọwō' dǐfō Múngú ní

4 Ụ'dú cére ma ri ọwō' dǐfō sě Múngú ní ìmi tã sǐ, ã' diātāsìyã ìri ní ìmi ní ẹsì múké sě, ìmi ní Kúrísítō Yēsũ ri ẹ'yĩ gí rĩ sǐ.

5 Ìmi ní adrií Yēsũ Kúrísítō agá rĩ sǐ, Múngú sě ìmi ní tã rĩ pi àrèvú cére gí, sě ìmi ní tã ñngará, sě ìmi ri átá múké.

6 'Dĩri lũ 'yozú kǐnĩ, tã Yēsũ Kúrísítō vé 'bá ní ùlũú ìmi ní rĩ tã áda.

7 Ìmi ní rizú 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ri ùtèngará gá, Múngú sě ìmi ní fẹfẹ Índrí Uleteré rĩ vé rĩ gí, ìmi ìsúkí rí ùkpó ẹzì ívé rĩ pi ngazú àní.

8 Ìri sě ìmi adri ùkpó ùkpó cǐmgbá cazú ụ'dú ụdũ vé rĩ gé, ẹ ìsúkí rí ìmi ùnjikányã àkó ụ'dú 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ní ìgōzú rĩ gé.

9 Múngú zì ìmi, ìmi úmúkí rí ìmi adrií ívé Mvã Yēsũ Kúrísítō 'bávé Úpí be trũ, ìri ẹsì 'bã tã 'í ní lẹé 'oó rĩ 'dụ nga rá.

Kánísã agá lẹ ã adrikí trũ

10 Má ẹdrípìì má ọmvúpìì, á mã ìmi 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ã rú sǐ, lẹ ìmi yìkí ìmi yìyì, ìmi acokí ìmi ku, ìmi úmúkí ìmi adrií ngá àlu, yìkì be àlu, lẹ ìmivé tã ùsũngará ã adri ngá àlu.

11 Má ẹdrípìì má ọmvúpìì, má ìsú ụ'dúkọ 'bá adri' bée Kílóè vé àngá rĩ pi vúgá kǐnĩ, ìmi ri àwã ìmi àsámvú gé sǐ àwãwã.

12 Ìmi àsámvú gé 'dǐgé, 'bá urukọ ri 'yo, "Ma 'bá Páulũ vé ni," urukọ' bée ri 'yo, "Ma 'bá Àpólō vé ni," urukọ' bée ri 'yo,

* 1:12 1:12 Kéfã: 'Bá Kéfã 'dĩri Sǐmónã Pétērō 'i. Ìrivé rú Èbèrè tì sǐ Kéfã, Gĩrĩkĩ tì sǐ Pétērō.

“Ma 'bá Kéfā* vé ni,” uruḵo'bée ri 'yo,
“Ma 'bá Kúrísítō vé ni.”

13 Kúrísítō aco nyo 'i rá? Ma Páulū rú,
gbākí nyo ma peṭi alambaku sígé ĩmi tā sī
rá? Sēkí nyo ĩmi ní bātízímū mâ rú sī rá?

14 Ma ōwō'difō sī āmbúgú, ā'diātāsīyā
á sē mâ bātízímū ĩmi ní kuyé, á sē 'yéṅá
bātízímū rī Kúrísípō pi ní Gáyō be,

15 'bá āzi ícō 'yoó kínī sēkí ĩmi ní
bātízímū mâ rú sī 'dini ku.

16 (Ádarú, á sē kpá bātízímū 'bá
Sētēfānāsī vé āngá rī pi ní rá, 'dīri ā vudrī
gé, á nī kuyé dō á sē bātízímū 'bá āzi ní
rá.)

17 Kúrísítō ĩpē ma ímú bātízímū sēē
kuyé, ĩpē ma ímú ú'dúḵó múké Múngú
vé rī ũlūú, 'bo ú'dúḵó múké má ní ũlūú
rī, mâ ũlū té dō tā nīngárá mávé rī sī ĩmi
úbézú, ĩmi ní Yēsū ri ē'yīzú āní, ĩri té lū
kínī drāngárá Kúrísítō vé peṭi alambaku†
sígé rī ēzī ākó, ícō āngū paá ku.

Ūkpō Múngú vé rī āzini úmī ĩrivé rī

18 Kúrísítō vé drāngárá peṭi alambaku
sígé rī vé tā ĩ ní átá rī índré 'bá úmvúlésī
fi 'bá drāngárá 'dání'dání rī agá rī pi vúgá
'dāá tā azakaza vé ni, 'bo 'bá ĩ ní paá gí
nō'bée, drāngárá Kúrísítō vé rī i'da ũkpō
Múngú vé āngū pazú rī.

19 Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kínī,
“‘Bá 'yo'bá kínī ĩ úmī be 'dī'bée, ma
úmvúlésī sē kōpivé tā nīngárá ri āvī
kōpi drīgé sī rá,
āzini ma sē kōpivé úmī ri ábá rá.”

20 'Bá 'yoópi kínī 'i úmī be rī íngāá? 'Bá
'yoópi kínī 'i nī tā ambamba rī íngāá? 'Bá
vū drīgé nōgó 'yoópi kínī 'i nī átángá átá
be ambamba rī íngāá? Múngú sē nyo 'bá
úmī be vū drīgé nōgó rī pi vé úmī ícá
azakaza rú gí kuyé?

21 Múngú ri úmī be, lē 'bá vū drīgé nōgó
rī pi ā nīkí 'i áamá úmī ĩvé rī sī ku. 'Bá tī
'bá ní sēē azakaza rú rī ē'yī'bá rá rī pi,
Múngú pa kōpi rá.

22 Yāhúdī rī pi lēkí tā āyāzú āyāyā ni
ndree, Gīrīkī rī pi lēkí ĩvé rī tā nīngárá
íṣú.

23 'Bo 'bá ri Kúrísítō vé gbāngárá peṭi
alambaku sígé rī vé tā ũlū, tā ni sē Yāhúdī
rī pi ē éṣí ve āní rá, āzini 'bá adri'bá
Yāhúdī rú ku rī pi kínī tā 'dīri azakaza vé
ni.

24 'Bo Yāhúdī, āzini Gīrīkī Múngú ní zīj
rī pi nīkí rá 'yozú kínī, drāngárá Kúrísítō
vé rī i'da ũkpō Múngú vé rī, āzini i'da úmī
Múngú vé rī.

25 Múngú vé tā ē índré dō kú 'bá rī
pi mīlé gá azakaza rú drāāāsīyā, ĩrivé tā
nīngárá ndē 'bá rī pi vé rī rá. Tā Múngú
ní 'oó rī ē índré dō 'bá rī pi mīlé gá ũkpō
ākó drāāāsīyā, ĩrivé ũkpō ndē 'bá rī pi vé
rī rá.

26 Má édrípīj má ómvúpīj, lē ĩmi ũsūkí
ĩmivé adringárá ótú Múngú ní ĩmi zizú rī
gé 'dāri. 'Bá nyōókú nōri vé rī pi ũsūkí
kínī ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá tā nī'bá rī
pi adrikí tré ku, 'bá ũkpō be rī pi adrikí
tré ku, āzini 'bá ĩ ní ĩnjī ĩnjī rī pi adrikí
tré ku.

27 'Bo Múngú ũpē 'bá adri'bá azakaza
rú nyōókú drīgé nōgó rī pi, ā sē rí drīnjá
'bá 'yo'bá kínī ĩ úmī be rī pi ní. Múngú
ũpē 'bá ũkpō ākó nyōókú drīgé nōgó rī
pi, ā sē rí drīnjá 'bá ũkpō be nyōókú drīgé
nōgó rī pi ní.

28 Múngú ũpē 'bá ĩ ní ndree kuú ēzī
ākó nyōókú drīgé nōgó rī pi, āzini ĩ ní rīi
ideéde rī pi, tā 'bá vū drīgé rī pi ní 'dujú
'bāá tā āmbúgú rú 'dīri ē ícá rí ēzī ākó,

29 ā sē rí 'bá āzi ē íngú rí 'i Múngú
endretī gé ku.

30 Múngú sē ĩmi adrii Kúrísítō Yēsū agá
nī, ā'diātāsīyā ĩpē Kúrísítō ri ímú 'bá paá,
āzini ímú 'bá ní úmī tā nīngárá vé ni sēē,
ā'yī 'bá adrii pīrī Múngú endretī gé, sē
nóni 'bá ícákí uletere gí.

31 Sū ĩ ní sīi Búkū Múngú vé rī agá rī
tīnī kínī, “‘Bá rī lē dō 'i íngú, lē ē íngú 'i
tā Úpí ní 'oó 'i ní rī sī.”

2

1 Má édrípīj má ómvúpīj, má ní ándúrú
muzú ú'dúḵó Múngú vé rī ũlūzú ĩmi ní rī

† 1:17 1:17 *Peṭi alambaku*: 'Bá Rómā vé rī pi ri 'bá tā 'o'bá ũnjī rī pi gbā mūsūmārī sī peṭi alambaku sígé, ĩri
sā 'du āco kōpi íbī drā ndō, kōpi ĩzāngā nya ambamba drāngárá rī gé. 1:19 1:19 Ísáyā 29:14 1:31 1:31
Yērēmíyā 9:24

gé, má átá tã ũkpó ũkpó fiípi ĩmi drĩgé ku ni mávé tã n̄ngará s̄i kuyé.

² Ā'diātāsīyā á 'bā ma kú s̄i 'bá tã n̄ipi kuyé ni t̄ini, á ri 'yéná Yēsū Kúrísitō vé tã ũlūú, āzini tã ĩ ní ĩri gbāzú p̄et̄i alambaku s̄igé r̄i vé tã ũlūú.

³ Má kā caá ĩmi vúgá 'd̄ilé, má ícá kuú ũkpō ākó, ũr̄i f̄u ma, mâ r̄u 'bá ri yāyā.

⁴ Tã má ní átá, āzini t̄i má ní ũlūú ĩmi ní r̄i, adri 'yozú k̄in̄i á n̄i tã ambamba, āzini ma ri ĩmi úbé yā 'd̄ini ku, 'bo á ri tã r̄i ũlūú ũkpō Índr̄i Uletere r̄i vé r̄i s̄i,

⁵ ĩmi 'bākí r̄i ̄es̄i tã n̄ngará 'bá áda vé r̄i drĩgé ku, ĩmi 'bākí r̄i ̄es̄i ũkpō Múngú vé r̄i drĩgé.

Tã n̄ngará Múngú vé r̄i

⁶ 'Bā ri átángá tã n̄ngará vé r̄i átá 'bá ̄ȳingará be ũkpó ũkpó r̄i pi āsámvú gé, 'bo tã n̄ngará 'd̄iri adri 'bá nyōókú drĩgé nōgó r̄i pi vé ni kuyé, dōku adri tã n̄ngará 'bá āngū r̄u 'bá nyōókú drĩgé nōgó ímú 'bá ũdrā 'bée ũdrādrā r̄i pi vé ni kuyé.

⁷ 'Bā ri Múngú vé tã n̄ngará ĩri ní z̄ūú kuú mūdūmūdū r̄u, 'bá āzi ní n̄i kuyé 'd̄ari vé tã ũlū. Múngú ũs̄i tã n̄ngará 'd̄iri vé tã kú ĩnógós̄i ĩs̄u gbi dr̄i v̄u r̄i kuyé, tã n̄ngará 'd̄iri sē 'bá ímú d̄ingará ĩs̄u rá.

⁸ 'Bá āngū r̄u 'bá v̄u drĩgé nōgó r̄i pi n̄ikí tã n̄ngará 'd̄iri áamá kuyé, k̄opi ā n̄ikí té dō rá, k̄opi ícókí té Úpí ĩ ní r̄i íngungū 'd̄iri gbāá p̄et̄i alambaku s̄igé ku.

⁹ 'Bo s̄i ĩ ní s̄i Búkū Múngú vé r̄i agá r̄i t̄ini,

“Tã Múngú ní útú 'bá 'i lē 'bá rá r̄i pi ní r̄i, 'bá āzi ndre kuyé,

'bá āzi ȳi kuyé,

tã ni fi 'bá āzi drĩgé kuyé.”

¹⁰ 'Bo Múngú i'da 'bá ní tã 'd̄iri ũkpō Índr̄i Uletere r̄i vé r̄i s̄i. Índr̄i Uletere r̄i, ĩri tã r̄i pi ārēvú i'da cére āmvé, ĩri Múngú vé tã ũz̄ūz̄ū r̄i i'da āmvé.

¹¹ 'Bá āzi ícó tã 'bá āzi ní r̄i ũs̄i 'i ̄es̄i agá 'dālé r̄i n̄i ku, 'yéná 'd̄ipa n̄i íngá n̄i. ĩri kpá adri s̄i 'd̄iri t̄ini, 'bá āzi ícó tã Múngú vé r̄i ũs̄i r̄i n̄i ku, 'yéná Índr̄i

Múngú vé r̄i tã Múngú ní r̄i ũs̄i r̄i n̄i áamá n̄i.

¹² Tã 'bá ní r̄i ũs̄i r̄i adri s̄i 'bá nyōókú drĩgé nōgó r̄i pi ní r̄i ũs̄i r̄i t̄ini ku, Índr̄i 'bá ní rizú tã ũs̄i r̄i íbí íngá Múngú vúgálés̄i, ĩri sē 'bá ícó ngá Múngú ní sē 'bá ní p̄ir̄ini r̄i pi n̄i áamá āní rá.

¹³ Tã 'bá ní r̄i átá r̄i, 'bá úm̄i be ni ímbá 'bá ní n̄i kuyé, Índr̄i Múngú vé r̄i ímbá 'bá ní n̄i. Índr̄i ālu ālu 'd̄iri sē 'bā ri ũ 'd̄ukó tã áda vé r̄i ũlū 'bá r̄i pi ní.

¹⁴ 'Bá Índr̄i Múngú vé r̄i ní fií ̄es̄i ni agá kuyé r̄i, ā'ȳi tã Índr̄i r̄i ní ímbá r̄i ku, ā'diātāsīyā ĩri índr̄e ĩri ní tã azakaza vé ni, tã r̄i fi dr̄i ni gé 'dāá ku, ā'diātāsīyā Índr̄i Uletere r̄i tã 'd̄i'bée vé íf̄if̄i i'da n̄i.

¹⁵ 'Bá Índr̄i r̄i ní fií ̄es̄i ni agá ḡi r̄i, ĩri ícó tã Múngú vé r̄i n̄i áamá rá, 'bo 'bá āzi ícó tã ĩri ní n̄i áamá 'd̄iri n̄i áamá ku.

¹⁶ “Ā'di n̄i úm̄i Úpí Múngú vé r̄i rá n̄i

'yozú k̄in̄i 'i ícó ĩri ímbá rá?”

'Bo 'bávé úm̄i s̄i Kúrísitō vé r̄i t̄ini.

3

Lē ā ngakí ̄ez̄i Múngú vé r̄i tr̄u

¹ Má ̄ed̄r̄ip̄i má ̄omv̄up̄i, ĩmi ri tã 'o s̄i 'bá nyōókú n̄ori vé r̄i pi ní r̄i 'oó r̄i t̄ini, sē má ní rizú átázú ĩmi ní s̄i 'bá Índr̄i ní fií k̄opi ̄es̄i agá kuyé ni pi t̄ini āní. ĩmivé adringará Kúrísitō agá r̄i gé, ĩmi índr̄ekí s̄i ũd̄en̄á t̄ini.

² Má úcé ĩmi lé s̄i, adri 'yozú k̄in̄i ínyá s̄i kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi ícókí dr̄i ínyá nyaá ku. Ádarú ĩmi ícókí dr̄i kuyé.

³ ĩmi dr̄i ri tã nyōókú n̄ori vé r̄i 'd̄u nga. Ā'diātāsīyā ĩmi āsámvú gé s̄i, ̄oḡup̄i ā tã ri 'de ̄oḡup̄i ̄e ̄es̄i agá ũnjí, āzini ĩmi ri āwāwā. 'D̄iri lū 'yozú k̄in̄i Índr̄i r̄i ású dr̄i ĩmi kuyé, ĩmi ri tã 'o s̄i 'bá nyōókú n̄ori vé r̄i pi ní r̄i 'oó r̄i t̄ini.

⁴ ĩmi āsámvú gé, 'bá ur̄uk̄o ri 'yo, “Ma 'bá Páulū vé ni,” ur̄uk̄o ni pi ri 'yo, “Ma 'bá Āpólō vé ni.” ĩmi nyo ri tã 'o s̄i 'bá nyōókú n̄ori vé r̄i pi ní r̄i 'oó r̄i t̄ini kuyé?

⁵ Āpólō ri 'bá íngóni ni? Páulū ri 'bá íngóni ni? 'Bá 'd̄i'bée átí 'bá Múngú vé ni,

Múngú sē 'bá kokí ĩmi ĩzā Úpí ri ẹ'yǐzú nĩ. Úpí sē 'bá ālu ālu ní ẹzị nĩ.

⁶ Á sa úri rĩ nĩ, Āpólō ri úri rĩ ũsūú yǐ sī nĩ, 'bo Múngú sē úri rĩ dujé nĩ.

⁷ 'Bá úri rĩ saápi rĩ pi, 'bá úri rĩ ũsūúpi yǐ sī rĩ be, tā kọpi ní 'oó rĩ adri tā āmbúgú rú kuyé, 'bo Múngú sē úri 'dĩ'bée dujé nĩ.

⁸ 'Bá úri saápi rĩ pi, 'bá úri rĩ ũsūúpi yǐ sī rĩ be, ẹzị kọpi ní ngaá rĩ ālu rĩ. ĩ ímú 'bá ālu ālu ũfē ẹzị ĩri ní ngaá rĩ sī.

⁹ 'Bá ri ẹzị nga Múngú ní, ĩmi ómvú Múngú vé ni, āzini ĩmi jó Múngú ní rií sị rĩ.

¹⁰ Múngú 'bā ẹsị múké má ní, sē má ní úmĩ jó rĩ ā ndụjé ā'bāzú āní múké múké, nóni 'bá āzi ri jó rĩ sị má ní ndụjé ni ā'bāá 'dĩri drịgé. 'Bo 'bá jó rĩ sịpi rĩ ā ndre múké, ā sị jó rĩ múké múké.

¹¹ 'Bá āzi ícọ gōó jó āzi ā ndụjé ā'bāá dđi ku, ā'diātāsīyā jó ā ndụjé ĩ ní ā'bāá gí rĩ, ĩri Yésū Kúrísítō 'i.

¹² 'Bá āzi sị dō jó ĩ ní ndụjé ni ā'bāá 'dĩri drịgé dábū sī, aya ógú' 'bá ógú'ogú ni pi sī, írā ājē be āmbúgú ni pi sī, peṭi sī, áse sī,

¹³ kādō mujé caá ú'dú tā lizú rĩ gé, ĩ 'bá ālu ālu vé ẹzị 'da rá, ā'diātāsīyā ú'dú 'dāri gé, ācí ri ímú tā rĩ 'da nĩ, ĩ ímú 'bá ālu ālu vé ẹzị ĩri ní ngaá rĩ ụ'bĩ ācí sī, dō ĩrivé ẹzị ngaá rĩ íngóni.

¹⁴ 'Bá jó sịpi rĩ vé jó ve dō kuyé, ĩ ímú ĩri ũfē rá.

¹⁵ 'Bo 'bá jó sịpi rĩ vé jó ve dō rá, ísú ngá āzi ku. ĩ 'bá jó sịpi rĩ pa rá, 'bo ĩri adri sū 'bá ápápi ācí agásī rĩ tịni.

¹⁶ ĩmi nĩkí 'yozú kínĩ ĩmi jó Múngú vé ni, Índrí Múngú vé rĩ ri adri ĩmi agá 'dĩni kuyé?

¹⁷ 'Bá rĩ ũjō dō jó Múngú vé rĩ arí vūgá, Múngú ri ímú ĩri ĩrīnā ũnjí ũnjí, ā'diātāsīyā jó Múngú vé rĩ, ĩri uletere, ĩmi jó Múngú vé ni.

¹⁸ Lē 'bá āzi ā ũ'bā 'i mị ũgōgōlé rú ku. 'Bá rĩ kínĩ dō 'í nĩ tā vū drịgé nōgó rĩ ambamba, lē ā 'bā 'i adrií azakaza rú, ā újá rí 'i adrií 'bá tā nđipi ni.

¹⁹ Ā'diātāsīyā tā nđngará nyōjókú nōri vé rĩ, ĩri tā azakaza vé ni Múngú endrẹti gé. Síkí Búkū Múngú vé rĩ agá kínĩ, " 'Bá

'yo 'bá kínĩ ĩ nĩkí tā ambamba rĩ pi, Múngú ri kọpi mbā uru ívé tā nđngará ambamba 'dĩri ā tā sī."

²⁰ Búkū Múngú vé rĩ 'yo kpá 'dĩni kínĩ, "Úpí nđi rá 'yozú kínĩ kọpivé tā nđngará 'dĩri ẹzị ākó."

²¹ Kúru lē 'bá āzi ē íngú 'i tā 'bá āzi ní rií 'oó rĩ sī ku! Ngá rĩ pi ārěvú céré ĩmivé ni.

²² Í'dózú Páülū 'i, Āpólō 'i, Kéfā ĩ ní zịi Pétēró 'i, vū nōri, ídri rĩ, drā rĩ, lókí āndrū rĩ, āzini lókí druzị rĩ, nga 'dĩ'bée ārěvú céré ĩmivé ni,

²³ ĩmi 'bá Kúrísítō vé ni, Kúrísítō ri Múngú vé ni.

4

Kúrísítō vé 'bá áyúāyū rĩ pi átí' 'bá

¹ Kúru lē 'bá rĩ pi ā nĩkí 'yozú kínĩ 'bá átí' 'bá Kúrísítō vé ni, sēkí 'bá ní ẹzị, 'bá ri tā Múngú vé 'i zđjipi kú mūdūmūdū rú rĩ ũlū.

² 'Bá ĩ ní ẹzị sēé drị ni gé rĩ, lē ā adri 'bá ẹzị ĩ ní sēé drị ni gé rĩ ngaápi pịri ni.

³ ĩmi atákí dō mávé tā ũnjí, dōku 'bá tā lịpi rĩ atá dō mávé tā ũnjí, má ũsū mā drị ni gé ku. Má ícọ mávé tā lị ũgōgōlé rú ku.

⁴ Má ũsū tā má ní 'oó rĩ pịri, 'bo ícọ lūú 'yozú kínĩ ma tā ākó 'dĩni ku. Úpí ri mávé tā lị nĩ.

⁵ Lē 'bá āzi ā lị ógúpị vé tā ku, cīmgbá Úpí ní ícázú rĩ gé. ĩri ímú tā ĩ zđ' 'bá ĩnđjā agá rĩ pi 'da, āzini tā 'bá rĩ pi ē ẹsị agá rĩ pi 'da céré āmvé. Sā 'dāri gé, Múngú ri ímú 'bá ālu ālu íngú rá.

⁶ Má ẹdrípịi má ómvúpịi, má í'dú 'bá 'bāá Āpólō be ụ'bĩtā rú, ĩmi nĩkí rí tā ĩ ní 'yoó, " 'ĩmi 'dúkí tā ĩ ní sđ Búkū Múngú vé rĩ agá rĩ ngaá áyú" 'dĩri vé ífífí 'bá vūgá. ĩri sē ĩmi ícókí 'bá āzi íngú 'bā āsámvú gé nōgó 'yozú kínĩ ĩrivé āmbūgū ndē ógúpị vé rĩ rá 'dĩni ku.

⁷ Ngá sēepi mị ícọ adri 'bá rĩ pi āsámvú gé sđ túngú rĩ ā'di? Ngá mí ní ísú 'dĩ'bée agá, ngá Múngú ní sēé mí ní kuyé rĩ ā'di? Ngá mí ní ísú rĩ, Múngú sē dō nđ pírí, ngá

mí ní adrizú ãfú sī 'yozú kīnī mí 'o tā rī mi 'i rī ã'di?

8 Īmi ũsũkí kīnī ĩmi nĩkí tā índrī vé ĩmi ní lēē rī pi ãrēvú céré gí! Īmi ũsũkí kīnī ĩmi ĩsũkí úmī Índrī Uleterē rī ní sēē 'bá rī pi ní rī ãrēvú céré gí! Īmi ũsũkí kīnī ĩmi nóni 'bāgú! 'Bo 'bá adrikí 'bāgú ku! Ádarú á lē ĩmi ã adrikí 'bāgú, 'bā rúkí rí mālūngā rī ĩmi be trű.

9 Ā'diātāsīyā índrē má vúgá nōlé, 'bá 'bá áyúāyū nō'bée, Múngú 'bā 'bá adriú ũdũmbítā rú, 'bá adrikí sũ 'bá ĩ ní ũ'yĩ, ĩ ní lēē jĩ ú'dĩ'dĩ rī pi tĩnī. Mālāyíkā rī pi 'bá vũ drĩgē rī pi be céré ri mī 'bā 'bā ndrezú.

10 'Bá ní rií ězĩ ngaá Kúrísítō ní rī sī, 'bá rī pi ũsũkí kīnī 'bā azakaza rú, 'bo ĩmi ũsũkí kīnī ĩmi nĩkí tā Kúrísítō vé rī nĩ! 'Bá rī pi kīnī 'bā ũkpō ākó, 'bo ĩmi kīnī ĩmi ũkpō be! 'Bá rī pi ri ĩmi ĩnjĩ ĩnjĩ, 'bo 'bá rī pi ĩnjĩkí 'bā ku!

11 Cĩmgbá āndrũ sī, 'bā ri adri ěbĩrĩ sī, yĩ úvā ri 'bā ndē, bōngó dē 'bā rű 'bá gá sī céré, 'bá rī pi ri 'bā 'o ũnjĩ, 'bā vũrā adrizú ni ākó.

12 'Bā ri ězĩ nga ũkpō sī 'bā drĩ sī. 'Bá rī pi kádō rií 'bā trií, 'bā ri kōpi ní tākiri sē. Kádō rií 'bā ọcũú, 'bā ri tā ni ta mužú ẹsĩ mādā sī.

13 'Bá rī pi kádō rií 'bā rű izaá, 'bā ri tā rī újā kōpi ní ẹsĩ múké sī. Cĩmgbá āndrũ sī, 'bá vũ drĩgē rī pi mī gé 'dālē, 'bá índrēkí sũ kúrũnyā ĩ ní rií dāá kĩ'dĩrọ drĩgē rī tĩnī.

14 Á sī tā 'dĩri ĩmĩ drĩ ĩnjázú kuyé, á sī tā 'dĩri ĩmi ĩmbázú ānĩ sũ anji má ní lēlē rī pi tĩnī, ĩmi 'okí rí tā pĩrĩ.

15 'Bá ĩmi ĩmbá 'bá Kúrísítō Yēsũ vé tā sī rī pi ã adrikí dō élifũ mužrĩ (10,000) drāāāsīyā, ĩmivé ẹtẹpĩ 'yẹnā ma 'i, ā'diātāsīyā má í'dó ĩmi ĩmbá Kúrísítō vé tā sī nĩ, ĩmi ní ĩri ẹ'yĩzú ānĩ.

16 Kúru á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, lē ĩmi 'okí tā sũ má ní 'oó rī tĩnī.

17 Tā 'dĩri sī, á lē Tĩmōtáyō ri pēē mužú ĩmi vúgá 'dĩlé, Tĩmōtáyō adri sũ mâ mvá tĩnī, á lē ĩri lēlē, 'bā ívé ẹsĩ céré kuú Úpí

drĩgē. Īri muž mávé adringará Kúrísítō Yēsũ agá rī vé tā ũlũ ĩmi ní, āzini ĩri tā má ní ĩmbá kānīsā rī pi agásĩ rī vé tā ũlũ ĩmi ní nĩ.

18 Īmi uruko'bée ũsũkí kīnī á muž ĩmi ndrēē ku, sē kōpi ẹ drĩ gō ícá ũkpó ũkpó.

19 Úpí ā'yĩ dō rá, ma ca ĩmi vúgá 'dĩlé mbēlēnā, ma kúru muž 'bá drĩ be ũkpó ũkpó rī pi vé tā rií átá rī yĩ, dō kōpi ri átá ngóni, āzini kōpi dō ri ẹzĩ rī nga ā'di vé ũkpō sī.

20 Mālūngā Múngú vé rī átákí tā ni 'yẹnā tĩ sī ku, lē ũkpō Múngú vé rī.

21 Má kádō caá ĩmi vúgá 'dĩlé, ĩmi lēkí mâ 'o ĩmi íngóni? Īmi lēkí mâ átá ĩmi ní átángá ũkpó ũkpó ni pi, dōku mâ lē ĩmi lēlē, āzini mâ átá ĩmi ní átángá rī ẹsĩ mādā sī?

5

Lē 'bá kānīsā vé rī pi ã 'bākí ọwũ ku

1 Á yĩ kīnī ĩmi ri ọwũ 'bā ĩmi āsámvú gé sī, tā ĩmi ní rií 'oó 'dĩri aga pāgánō rī pi ní rií 'oó rī rá. Ágō āzi la ẹtẹpĩ vé ũkú sī.

2 Īmi ri ĩmi íngú ānĩ íngúngũ. 'Bá tā 'oópi 'dĩni 'dĩri, ĩmi té adri ānĩ ízāngā sī, ĩmi té ĩri dro fũ ĩmi āsámvú gé sī rá.

3 Mā adri dō ĩmi be trű kuyé drāāāsīyā, índrī agá, 'bā ĩmi be trű. Mā adri dō ĩmi āsámvú gé 'dĩlé 'dāáyo drāāāsīyā, á lĩ tā ágó 'dĩri drĩgē gí.

4 Īmi kádō ĩmi úmú vũrā ālu gé 'bávé Úpí Yēsũ ā rű sī, índrī agá, 'bā ĩmi be trű, ũkpō 'bávé Úpí Yēsũ vé rī ĩmi āsámvú gé anigé.

5 Īmi sēkí ágó 'dĩri Sātánā drĩgē, ĩrivé rű 'bá rizú ũnjikānyā 'ozú 'dĩri ímú ízāngā nya ambamba, 'bo ĩ ímú ĩrivé índrī pa ú'dú Úpí Yēsũ ní ígōzú rī gé.

6 Īmivé íngúngará 'dĩri adri múké ku. Īmi nĩkí kuyé 'yozú kīnī ākúfĩ mādānā ri sē íwā ri dra íngá ānĩ kōfútō be 'dĩni kuyé?

7 Lē ĩmi drokí 'bá ũnjikānyā 'oópi rī ĩmi āsámvú gé sī rá, ĩmi adrikí rí ule, sũ ĩmi

* 5:7 5:7 *Kābīlō Mvā*: Múngú sē tājmbĩ Mósē ní kīnī, 'bá rī pi ã zākí kābīlō Múngú ní rōbōnọ rú, ā trūkí rí kōpi ívé ũnjikānyā agásĩ rá. Sē ĩ ní Yēsũ ri zizú Kābīlō Mvā Múngú vé ni ānĩ, ā'diātāsīyā Múngú ipē ĩri ímú drāā 'bávé ũnjikānyā ũjĩ. 'Í lā Wũngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; Yūwānĩ 1:29-35; 1 Pétērō 1:19.

ní adrií ule Múngú agá rī tịnị. Kúrísítō ri Kābīlō Mvá* ú'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī vé rī, drā 'bá ní rōbōṅṅō rú.

⁸ 'Bá kādō ụmụ rī nyaá, lē 'bá adrikí ũnjīkányā be sụ pánga ĩ ní á'dí ākúfị sī rī tịnị ku, 'bo lē 'bá 'okí tā áda, 'bá adrikí ule sụ pánga ĩ ní á'dí ākúfị ākó rī tịnị.

⁹ Á sī sēé ĩmi ní kōkōbị mávé rī agá 'dini, lē ĩmi úmúkí ĩmi adrií 'bá ọwụ rú rī pi be trụ ku.

¹⁰ Tā 'dīri adri 'yozú kínī ma ri átá 'bá nyōṅkú nōri vé adri 'bá ọwụ rú, dōku ẹsị be ǎmbúgú ngá drịgé, dōku 'bá ǎngū ali'bá, dōku 'bá ri'bá ngá ĩ ní údé drị sī múngú rī pi ịnjị 'bá rī pi ǎ tā sī ku. Té dō ma ri átá kōpi ǎ tā sī, ĩmi té adringará vū drịgé nōgó rī ku rá, ĩmi adrikí té 'bá 'dini 'dī'bée be trụ ku.

¹¹ 'Bo tā má ní sīi sēé ĩmi ní rī agá, má kīnī, 'bá 'yoopi kínī 'í ẹ'yī Kúrísítō ri gí, 'bo ịsụ ịri ri ọwụ 'bá, dōku ịri ẹsị be ǎmbúgú ngá drịgé, dōku ịri 'bá riipi ngá ĩ ní údé múngú rú rī ịnjịpi ni, dōku 'bá ǎngū u'daápi u'da'da ni, dōku 'bá riipi ịmērēpi íwá sī ni, dōku 'bá riipi ǎngū aliipi ni, lē ĩmi úmúkí ĩmi adrií ịri be trụ ku. 'Bá 'dini 'dīri lē ĩmi nyakí ngá ịri be trụ ku.

¹² Má ícọ 'bá ẹ'yī 'bá kuyé rī pi vé tā lị nī ku, 'bo 'bá ícọ 'bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí ri 'bá ũnjīkányā 'o'bá rī pi vé tā lị rá.

¹³ Múngú ri 'bá ẹ'yī 'bá kuyé rī pi vé tā lị nī. 'Bá riipi ũnjīkányā 'oopi rī, lē ĩmi drokí ịri ĩmi ǎsámvú gé sī rá.

6

ǎ jikí 'bá Múngú ri nīpi gí rī tōó 'bá tā lịpi rī ẹndrẹti gé ku

¹ Mi dō tā be mí ọgụpị Yēsū ri ẹ'yīpi gí rī be, mi té kōdō ịri jị tō 'bá Múngú ri nī 'bá gí rī pi ẹndrẹti gé. Ngá mí ní ịri jizú tōzú 'bá Múngú ri nī 'bá kuyé rī pi ẹndrẹti gé rī ǎ'di?

² ĩmi nīkí 'yozú kínī 'bá Múngú vé rī pi ímú tā lị 'bá nyōṅkú nōri vé rī pi drịgé nī 'dini kuyé? ĩmi dō tā lị 'bá nyōṅkú nōri vé rī pi drịgé rá píri, tā mādā mādā ĩmi

ǎsámvú gé sī 'dī'bée, ĩmi ícókí nyo údé ĩmi ǎsámvú gé sī ku?

³ ĩmi nīkí kuyé 'yozú kínī 'bá úmvúlésī ímú tā lị mǎlāyíkā rī pi drịgé nī? Tā rī dō 'dīri tịnị, ádarú 'bá ícọ tā 'bá ní izaá 'bá ǎsámvú gé sī vū drịgé nōgó rī pi lị rá.

⁴ ĩmi dō tā be ĩmi ǎsámvú gé sī, ngá ĩmi ní rizú tā rī jizú lizú 'bá Múngú ri nī 'bá kuyé kánísā ní kōpi ịnjị ku rī pi vúgá rī ǎ'di?

⁵ Á 'yo tā 'dīri ĩmí drị ịnjázú ǎní. Ádarú 'bá nyo kánísā agá 'dīgé úmí be ícọ 'bá ịmivé tā lị 'bá ni pi 'dāayo?

⁶ Ngá ĩmi ní rizú ĩmi ọgụpị jizú tōzú 'bá Múngú ri nī 'bá kuyé rī pi ẹndrẹti gé rī ǎ'di?

⁷ ĩmi ri ĩmi ọgụpị jị tō 'bá Múngú ri nī 'bá kuyé rī pi ẹndrẹti gé, 'dīri lū 'yozú kínī tā ndē ĩmi gí. 'Bá rī 'o dō ĩmi ũnjí, lē mī jị ịri tōó ku, mī ku tā rī ǎ adri 'dini.

⁸ ĩmi ri tā ũnjí 'o ĩmi ẹdrípị ní, ǎzini ĩmi ọmvúpị ní, ĩmi ri kōpivé ngá u'dụ mị mbamba sī.

⁹ ĩmi nīkí 'yozú kínī 'bá ũnjīkányā 'o'bá rī pi fikí mǎlūngā Múngú vé rī agá ku 'dini kuyé? Lē ĩmi ũ'bákí ĩmí mị ku. 'Bá ri 'bá ọwụ 'bá'bée rī pi, dōku 'bá ri'bá ngá ĩ ní údé drị sī múngú rú rī ịnjị 'bá rī pi, dōku 'bá ri'bá la'bá ọgụpị vé ũkú sī rī pi, ǎgō ri'bá la'bá ĩ ọgụpị ǎgō rú rī pi sī rī pi,

¹⁰ ụgú 'bá rī pi, 'bá ẹsị be ǎmbúgú ngá drịgé rī pi, 'bá ịmērē 'bá íwá sī rī pi, 'bá ǎngū u'da'bá u'da'da rī pi, 'bá ọgụpị vé ngá u'dụ 'bá mị mbamba sī rī pi, kōpi ícókí fí mǎlūngā Múngú vé rī agá ku.

¹¹ Ándúrú ĩmi urụkọ'bée rikí tā 'oó sū 'dīri tịnị. 'Bo nóni ũjīkí ũnjīkányā ịmivé rī, ĩmi ícákí uletere gí, ĩmi ícákí pịri Múngú ẹndrẹti gé rú Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī sī, ǎzini Índrí Múngú vé rī vé ũkpō sī.

Lē ǎ 'bákí ọwụ ku

¹² ĩmi urụkọ'bée ri 'yo, "Ngá 'bá ní lēé rī pi ǎrēvú céré 'bá ícọ 'o rá," 'bo á 'yo ĩmi ní 'dini, ngá rī pi ǎrēvú céré ícọ ịzā koó ku, 'bo á lē adrií tųgẹrị ngá rī pi vé ni ku.

13 Īmi ri 'yo, “A lē ínயá, ínயá lē fí 'a agá.” 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, Múngú ri ngá 'dī'bée iza ĩrĩtró. Lē 'bā áyúkí 'bā rú'ba ọwũ 'bāzú āní ku, rú'ba 'bávé rĩ, lē 'bā ngakí ẹzị āní Úpí ní, Úpí ri rú'ba 'bávé rĩ ũtē nĩ.

14 Múngú ri ímú 'bā inga gō ídri rú drāngará gálésí ũkpō ívé rĩ sī, sũ ĩri ní Úpí Yēsũ ri ingaá gōó ídrí rú rĩ tĩnị.

15 Īmi nĩkí 'yozú kínĩ rú'ba ĩmivé rĩ, ĩri Kúrísítō vé ní 'díní kuyé? 'Bā áyúkí dō rú'ba Kúrísítō vé nōri rizú ọwũ 'bāzú āní, ĩri nyo múké? Adri 'díní kuyé!

16 Īmi nĩkí 'yozú kínĩ 'bā rĩ la dō ũkú ọwũ rú ní sī, kọpí úmúkí ĩ ícá rú'ba ālu gí 'díní kuyé? Ā'diātāsīyā Búkũ Múngú vé rĩ kínĩ, “'Bā ĩrĩ 'dī'bée ĩ úmú adri rú'ba ālu.”

17 'Bo 'bā 'i úmúpi ícápi Úpí be ngá ālu rĩ, Índrí Kúrísítō vé rĩ adri ĩri be trú.

18 Lē ā 'bākí ọwũ ku. Ũnjĩkānyā ụrụkọ 'bā rĩ ní 'oó kárakará rĩ pi, iza ĩrivé rú'ba ku, 'bo 'bā rĩ 'bā dō ọwũ, ĩri ũnjĩkānyā ĩjị rú'ba ní gé.

19 Īmi nĩkí 'yozú kínĩ, ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bā ālu ālu vé rú'ba ĩri Jó Múngú vé ní, Índrí Uleteré rĩ ri adri 'a ní gé 'díní kuyé? Īmi nĩkí ámá 'yozú kínĩ Múngú sēé ĩmi ní Índrí Uleteré rĩ nĩ 'díní kuyé? Īmi ri adri ĩmivé ũkpō sī kuyé.

20 Múngú je ĩmi ājē be āmbúgú, kúru lē ĩmi áyúkí ĩmĩ rú'ba Múngú ri ĩnjĩzú.

7

Ūkú jengará

1 Kúru tā ĩmi ní sī kọkọbị agá ma zizú āní 'dīri, ma újā ĩmi ní 'díní, múké ní, lē ágó ā je ũkú ku.

2 'Bo 'bā rĩ pi ní adrii ọwũ be ambamba rĩ sī, lē ágó ā adri ũkú ívé ní be, ũkú ā adri ágó ívé ní be.

3 Ágó rĩ pi ũkú rĩ be, lē kọpí ā úmúkí ĩ adrii trú, ọgúpí ā uga 'i ọgúpí ní ku.

4 Rú'ba ũkú rĩ vé rĩ adri 'yéná ĩrivé ní ọ'dúkùlegúsí kuyé, ĩri kpá ágó rĩ vé ní. Rú'ba ágó rĩ vé rĩ adri 'yéná ĩrivé ní ọ'dúkùlegúsí kuyé, ĩri kpá ũkú rĩ vé ní.

5 'Bā āzi ā uga 'i rú'ba ọgúpí ní ku. Īmi lēkí dō Múngú ri zị, lē ĩmi ẹ'yĩkí trú 'yozú kínĩ ĩmi kukí sá mādā Múngú ri zizú. Īmi zíkí dō Múngú ri gí, ĩmi gōkí kúru ĩmi úmú, ā'diātāsīyā ĩmi ní ícọ ĩmi a'bií bā ku rĩ sī, Sātánā ā ụ'bị rí ĩmi ku.

6 Tā má ní 'yoó 'dīri ĩri yĩkí mávé rĩ, 'bo á 'bā ĩri tāimbị rú kuyé.

7 'Bā rĩ pi cére ā adriki té dō sũ má tĩnị ũkú ākó, ĩri té adri múké. 'Bo Múngú sē 'bā ālu ālu ní fēfē tā 'ozú rĩ nĩ, sē 'bā āzi ní fēfē adrizú ũkú ākó, dōku ágó ākó, āzini sē 'bā āzi ní fēfē ẹzị ngazú Múngú ní, ĩri adri ũkú be, dōku ágó be.

8 Á lē 'yoó 'bā ũkú ākó, dōku ágó ākó, āzini 'bā ọwũ rú rĩ pi ní 'díní, lē kọpí ā adriki sũ má ní adrii rĩ tĩnị, ũkú ākó, dōku ágó ākó.

9 'Bo kọpí ícókí dō ĩ a'bií bā ku, lē kọpí ā jekí ũkú, dōku ā jekí ágó, ā'diātāsīyā mí ní rizú drāzú ũkú úvá sī, dōku ágó úvá sī, múké ní, lē mĩ je ũkú, dōku mĩ je ágó.

10 Á lē 'yoó ũkú ágó be rĩ ní 'díní, lē ũkú ágó be rĩ ā ku ágó ívé rĩ ku. 'Bo tā 'dīri á 'yo nĩ kuyé, Úpí 'yo nĩ.

11 ũkú ágó be rĩ ku dō ágó ívé rĩ gí, lē ā áwí adrii ágó ākó, dōku ā újā 'i gōó ágó ívé rĩ vúgá 'dāá ũzi. Lē ágó ā dro ũkú ívé rĩ ku.

12 Á lē 'yoó ĩmi ụrụkọ'bée ní 'díní, 'bā rĩ je dō ũkú Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé ní, ũkú rĩ ā'yí dō adrii ĩri be rá, lē 'bā rĩ ā dro ũkú rĩ ku. Á 'yo tā 'dīri nĩ, adri 'yozú kínĩ Úpí 'yo nĩ kuyé.

13 ũkú rĩ je dō ágó Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé ní, ágó rĩ ā'yí dō adrii ĩri be rá, lē ũkú rĩ ā ku ágó rĩ ku.

14 Ágó Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé rĩ, Múngú ri ícọ ĩri ndre 'bā ívé ní rú ĩrivé ũkú Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ ā tā sī, ũkú Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé rĩ, Múngú ri ícọ ĩri ndre 'bā ívé ní rú ĩrivé ágó Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ ā tā sī. Ā adri dō 'díní ku, anjíná kọpivé rĩ ícókí té adrii uleteré Múngú ẹndrẹtị gé ku, 'bo nóni Múngú ri kọpí ndre anjị ívé ní pi rú.

15 Ágó rĩ dō 'bā Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé ní, lē dō ũkú rĩ droó, lē ũkú rĩ ā 'de

muḡi iyí, dōku ūkú rī dō 'bá Yēsũ Kúrísító ri ẽ'yĩpi kuyé nĩ, lē dō ágó rī kuú, ágó rī ā ku ā 'de muḡi iyí. Ágó Yēsũ Kúrísító ri ẽ'yĩpi gí, dōku ūkú Yēsũ Kúrísító ri ẽ'yĩpi gí rī, kōpi ícókí adrií 'bá 'díní 'dĩri be ku, Múngú lē ā adrikí āsámvú gé sī tā be kírí.

16 Mi ūkú rī, mi ícó nĩ áamá íngóni 'yozú kínĩ mi ícó sē ágó mívé rī Yēsũ ri ẽ'yĩ rá? Dōku mi ágó rī, mi ícó nĩ áamá íngóni 'yozú kínĩ mi ícó sē ūkú mívé rī Yēsũ ri ẽ'yĩ rá?

17 Lē 'bá ālu ālu ā adri sũ Úpí Yēsũ ní ĩri ĩpēé gí rī tĩnĩ, āzini lē ā adri sũ Múngú ní ĩri zĩĩ ímú adrií 'bá ívé ni rú rī tĩnĩ. Tāĩmbĩ 'dĩri má ní lēé 'bá kánísā vé rī pi ārēvú céré ā 'dukí ngaá rī.

18 'Bá rī ẽ'yĩ dō Yēsũ rī gí, lĩkí dō ĩri ā ágélé ē tĩ* ĩsú ākūdē ẽ'yĩ drĩ Yēsũ ri kuyé, lē ā áwí adrií 'bá ĩ ní ágélé ni ē tĩ lĩĩ gí rī rú. 'Bá ĩ ní ágélé ni ē tĩ lĩĩ kuyé rī ẽ'yĩ dō Yēsũ ri gí, lē ā sē 'ĩ ágélé ē tĩ lĩĩ ku.

19 Lĩkí dō 'bá rī ā ágélé ē tĩ gí yā, dō lĩkí kuyé yā, adri tā rú ku. Tā āmbúgú rī, lē 'bá rī ā 'du tāĩmbĩ Múngú vé rī ngaá.

20 'Bá Múngú ri ẽ'yĩpi gí rī, lē ā áwí adrií sũ Múngú ní ĩri ĩpēé gí rī tĩnĩ.

21 Mi dō túgērĩ, lē mí adri ĩzāngā sī ku, mí ĩsú dō drĩwālā gí, lē mí ā'yĩ drĩwālā rī vé tā.

22 Mi dō túgērĩ, Úpí zĩ dō mi adrií 'bá ívé ni, oyu mí mívé ũnjĩkányā agásĩ gí. Mi adriípi túgērĩ ku rī, Úpí zĩ dō mi adrií 'bá ívé ni, mi adri túgērĩ Kúrísító vé ni.

23 Múngú je ĩmi ājē be āmbúgú. Lē ĩmi adrikí túgērĩ nyōókú nōri vé ni ku.

24 Má édrípĩĩ má ómvúpĩĩ, ĩmi nóni anji Múngú vé ni, sũ má ní átá drĩdrĩ rī tĩnĩ, lē ĩmi áwíkí adrií sũ ĩmi ní ándúru adrií sã ĩmi ní Yēsũ Kúrísító ri ẽ'yĩzú rī gé rī tĩnĩ.

25 Anji ūkú adri'bée kácáná rú rī pi, Úpí lū má ní kōpivé tā kuyé. 'Bo Úpí vé éšĩ múké rī sī, sē má ní tā nĩngará, ma ícó átá ĩmi ní, ĩmi ícó mávé tā yĩ rá.

26 ĩzāngā ní nóni adrií ambamba rī sī, lē ĩmi áwíkí adrií sũ ĩmi ní ándúru adrií rī tĩnĩ.

27 'Í je dō ūkú gí, lē ĩmi ā ayíkí ūkú rī be ku. 'Í je dō ūkú kuyé, lē mí je ūkú ku.

28 'Bo 'bá rī je dō ūkú, adri ũnjĩkányā ku, mvá ūkú kácáná rú rī je dō ágó, adri ũnjĩkányā ku. 'Bo 'bá ĩ je 'bá gí rī pi, kōpi tā ũkpó ũkpó ni pi ĩsú rá ívé adringará agá. Á lē ĩmi ĩsúkí ĩzāngā ku.

29 Má édrípĩĩ má ómvúpĩĩ, Úpí ri ĩgō ú'díkĩrĩnā nōgó. Á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, ājē vé tā adri tā āmbúgú ku.

30 'Bá ri 'bá āá ngo 'bá rī pi, ā adrikí sũ 'bá āá ngo 'bá kuyé rī pi tĩnĩ, 'bá āyĩkō 'bā'bée rī pi, ā adrikí sũ 'bá āyĩkō 'bā'bée kuyé rī pi tĩnĩ, 'bá ngá je 'bá rī pi, ā adrikí sũ 'bá ngá ākó rī pi tĩnĩ.

31 Ngá múké mí ní ĩsú vū drĩgé nōgó rī ā adri dō gbā ngōpí, dōku mí lē dō kōpi ambamba, tā āzi múké mí ní ĩsú 'a ní gé 'dĩgé ni 'dāáyo. 'Bá nĩkí rá 'yozú kínĩ, tā ārēvú céré nyōókú nōri vé rī pi ímú dē rá.

32 Á lē ĩmi rikí ĩmi ũsũú drāá tā sī kárakarā 'díní ku. 'Bá ūkú jeépi kuyé rī, ĩri éšĩ 'bā ézĩ ngazú Úpí ní, ā sē rí ĩri ní āyĩkō.

33 'Bo 'bá ūkú jeépi gí rī, ĩri éšĩ 'bā tā nyōókú nōri vé rī ũsũzú, 'ĩ 'o tā āyĩkō sēépi ní ívé ūkú ní.

34 ĩrívé yĩkĩ ri 'ĩ aco ĩrĩ. Ūkú ágó jeépi kuyé rī, dōku mvá ūkú adriípi kácáná rú rī, ĩri ívé éšĩ 'bā céré rizú ézĩ Úpí vé rī ngazú. ĩri 'ĩ ũtē adri uletere, ri ézĩ nga Úpí ní. 'Bo ūkú ágó jeépi gí rī, ĩri éšĩ 'bā tā nyōókú nōri vé rī ũsũzú, āzini ĩri 'yēnā ri éšĩ 'bā ézĩ ngazú ágó ni ní āyĩkō sēzú.

35 Ma ri tā 'dĩri lū ĩmi ní, ĩmi adrikí rí āní múké, má uga ĩmi ní ūkú jengará ku. Á lē ĩmi ĩzā koó, ĩmi ngakí rí ézĩ Múngú vé rī āní múké, ĩmívé yĩkĩ ā aco rí 'ĩ ĩrĩ ku.

36 'Bá rī vé éšĩ lē dō kínĩ 'ĩ lē ūkú kácáná rú ni jeé, ūkú rī adri dō ílí be āco jekí kuyé, 'bā dō éšĩ ūkú rī jezú, ā je ĩri iyí, adri ũnjĩkányā ku.

37 'Bo 'bá rī ũsũ dō ívé yĩkĩ gé 'dālé kínĩ, 'ĩ je mvá ūkú rī ku, ĩri dō ícó ẽbĩrĩ rú 'bá

* **7:18 7:18** *Ágélé ē tĩ lĩngará:* Múngú lū Ābūrámā ní kínĩ, anji āgō Ābūrámā vé rī pi adrikí dō caá ụ'dú ārō gí, lē ā ũlĩkí kōpi ā ágélé ē tĩ rá, lūzú kínĩ, kōpi anji Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yĩ dō 'ĩ ágélé ē tĩ sēé lĩĩ gí, ĩri tāĩmbĩ Mósē vé rī 'du nga. 'Í lē ĩ'dóngará 17:9-14; Ézĩ 15:1-5.

vé rĩ a'bi rá, ã je mvá ũkú rĩ ku, tã ĩri ní 'oó 'dĩri múké.

³⁸ 'Bá ũkú kácáṅá rú rĩ jeépi rĩ, 'o 'dĩri múké, 'bo 'bá ũkú kácáṅá rú rĩ jeépi kuyé rĩ, 'o 'dĩri múké agaá rá.

³⁹ Ũkú ágó be rĩ, ágó rĩ dō drĩ ídri rú, lē ã adri ágó rĩ be, ã ku ágó rĩ ku. Ágó rĩ drã dō gí, ĩri ícó ágó āzi je rá. 'Bo ágó ĩri ní lēé jeé rĩ, ã adri 'bá Úpí ri ẽ'yĩpi gí ni.

⁴⁰ 'Bo yĩkĩ mávé rĩ aga, gō dō ágó āzi jeé d̄ĩ kuyé, ĩri múké aga rá. Má ũsũ tã má ní 'yoó 'dĩri, Índrí Múngú vé rĩ lū má ní nĩ.

8

Ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ

¹ 'Bá nĩkĩ ínyá ĩ ní rií sēé nyaá ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ vé tã rá. 'Bá nĩkĩ rá 'bã tã n̄ngára be, tã n̄ngára ri sē 'bã ri 'bã íngúngũ, 'bo lēngára ri sē 'bã 'bã ɔgũpiĩ ẽ ĩzã ko rá.

² 'Bá 'yoópi kínĩ 'í n̄i tã ambamba rĩ, n̄i drĩ tã rĩ caá sũ ĩri ní lēé rĩ t̄ini kuyé.

³ 'Bo 'bá Múngú ri lēépi rá rĩ, Múngú n̄i ĩri rá.

⁴ Ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ vé tã, 'bá nĩkĩ rá 'yozú kínĩ, ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi céré ẽzĩ ákó vũ dr̄igé nōgó, 'bo Múngú ri 'yéṅá ālu.

⁵ Ngá kárakará 'bũ gé 'dālé rĩ pi, āzini vũ dr̄igé nōgó rĩ pi ĩ k̄opi zĩ múngú, āzini úpí, 'bá uruk̄o ri múngú kárakará rĩ pi ĩn̄jĩ, āzini úpí kárakará rĩ pi ĩn̄jĩ.

⁶ 'Bá nĩkĩ rá Múngú ri 'yéṅá ālu, ĩri Ẽtēpi, gbi ngá rĩ pi ārēvú céré nĩ, 'bã ri adri ídri rú ẽzĩ nga ĩri ní. 'Bávé Úpí ĩri 'yéṅá Yēsũ Kúrísitō 'i. Gbi ngá rĩ pi ārēvú céré nĩ, sē 'bã ní ídri rĩ nĩ.

⁷ 'Bo 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩ 'bá gí rĩ pi ã uruk̄o n̄ikĩ ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú ẽzĩ ákó rĩ pi vé tã kuyé. 'Bã rĩ pi ã uruk̄o ũsũkĩ kínĩ, ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú rĩ pi ũkpō be, k̄opi ri 'o ũrĩ sĩ, k̄opi ũsũkĩ ĩ nyakí dō ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ gí, 'dĩri lū kínĩ ĩ 'okĩ ũnjĩkányã gí.

⁸ Ádarú Múngú ã'yĩ 'bã ānyāngã ã tã sĩ ku, 'bã nyakí dō ngá kuyé drãāsĩyã,

ícó adriĩ ũnjĩ ku, 'Bã nyakí dō rá, ícó lūũ 'yozú kínĩ 'bã múké 'dĩni ku.

⁹ ĩmi ndrekí múké, yĩkĩ ĩmivé ngá a'bizú ku 'dĩri sĩ. Lē ĩmi sēkĩ 'bã yĩkĩ be ũrĩ rú rĩ pi fiĩ ũnjĩkányã aga ku.

¹⁰ 'Bã yĩkĩ be ũrĩ rú rĩ pi ndrekí dō mi ri ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ nya úrĩ jó aga 'dãá, ícó nyo fiĩ muũ ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní 'dĩri nyaá ĩndĩ ku?

¹¹ Tã n̄ngára mívé 'dĩri, ĩri sē mi 'bã ẽ'yĩngára be mādã Kúrísitō ní drãá ĩri ã tã sĩ rĩ iza rá.

¹² ĩmi sēkĩ dō 'bã yĩkĩ be ũrĩ rú rĩ fiĩ ũnjĩkányã aga, 'dĩri lū kínĩ ĩmi 'okĩ Kúrísitō ri ũnjĩ.

¹³ 'Bo zãá má ní nyaá rĩ sē dō má ẽdr̄ipi d̄oku má ɔmvũpi ri fiĩ ũnjĩkányã aga, má ícō gōó zãá nyaá d̄ĩ āluṅani ku, mã sē rĩ ĩri 'deé ũnjĩkányã aga ku.

9

Ẽzĩ ĩ ní ã'yĩ Páulũ ã nga rĩ

¹ Má ĩsũ dr̄iwālã gí. Mã 'bã áyúāyũ ni. Á ndre 'bávé Úpí Yēsũ ri mã mĩ sĩ rá. Ẽzĩ mã ní ngaá rĩ sē ĩmi ẽ'yĩkĩ Úpí ri gí.

² 'Bã uruk̄o 'bée ũsũkĩ kínĩ mã adri 'bã áyúāyũ ni ku, ádarú ĩmi mĩ gé 'dālé mã 'bã áyúāyũ ni! ã'diātāsĩyã ĩmi ní tã má ní átã rĩ yĩ rá, āzini ĩmi ní Yēsũ ri ẽ'yĩ rá rĩ sĩ, 'dĩri lū kínĩ mã 'bã áyúāyũ Úpí vé ni.

³ 'Bã rĩ pi kádō riĩ ẽzĩ ĩ ní ã'yĩ mã nga rĩ vé tã uzĩ, á ri újã k̄opi ní 'dĩni.

⁴ 'Bã Bārúnábã be, 'bã ícókĩ nyo ānyāngã nyaá, āzini ngá mvuũ ĩndĩ ku?

⁵ 'Bã nyo ícō ũkú Yēsũ ri ẽ'yĩ 'bã gí rĩ pi je 'bã ní ũkú rú jĩ muzú 'bã vú sĩ ĩndĩ sũ 'bã áyúāyũ uruk̄o 'bée ní jeé, Úpí ẽdr̄ipi ní jeé, āzini Pétēro ní jeé rĩ t̄ini rá?

⁶ 'Bã 'yéṅá Bārúnábã be, ẽzĩ 'bã ĩzã kozú rĩ 'bã rikĩ nyo ngaá 'bã drĩ sĩ?

⁷ 'Bã āzi ri nyo ícō ẽzĩ nga āngaráwã rú, ĩri 'i ũfē ũgōgōlé rú rá? 'Bã rĩ sa dō peṭi v̄inyō vé rĩ pi, ícō nyo ũ'a ni ĩtĩ nyaá ku? 'Bã rĩ dō ri kãbĩlō úcé, ícō nyo lé ni zoó mvuũ ku?

⁸ Mã átã tã 'dĩri yĩkĩ 'bã áda vé ni sĩ kuyé. Tãimbĩ Múngú vé rĩ átã nyo tã rĩ sũ 'dĩri t̄ini.

9 Ā'diātāsīyā sīkī tāimbī Mósē* vé rī agá kīnī, “Tī mēñīgō riipi ānyāngā ā fī coópi rī, † lē mī úmbé tī ni cí ku,” Īmi kádō ūsūú Múngú ri 'yéñá tī rī pi ā tā mba áyu?

10 Ádarú Múngú átá nyo tā 'dīri 'bā tā sī kuyé? Átá tā 'dīri 'bā tā sī rá, ā'diātāsīyā 'bá ọmvú 'áápi rī, ĩri ẹsị 'bā ọmvú rī 'ázú, āzini 'bá ānyá triipi rī, ĩri ẹsị 'bá ānyá rī ā fī údézú, kọpi rī ẹzị rī ălē ĩ āsámvú gé sī, ĩ ĩkūnākí rí ānyá rī bēnī.

11 'Bá rikí dō ú'dúkọ múké Múngú vé rī ũlūú ĩmi āsámvú gé sū ĩ ní úri rií rī tịni, 'bá ícókí nyo ngá múké ịsụ ẹ'yị ĩmi vúgá ku?

12 Īmi dō ri ngá sē 'bá urukọ'béé ní rá, kọpi ní tị Múngú vé rī sēé ĩmi ní rī sī, 'bá kokí ĩmi ĩzā, ndē 'bá urukọ vé rī rá, ĩmi ūsúkí ĩri ũnjí ĩmi ní ngá sēzú 'bá ní? 'Bo 'bá 'bākí ẹsị ngá ĩmivé rī drīgé kuyé, 'bá úmbékí ẹsị rá, ā'diātāsīyā 'bá lēkí ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rī ā létị ugaá ku.

13 Īmi nīkí 'yozú kīnī 'bá ẹzị nga'ba Jó Múngú vé rī agá rī pi ĩvé ānyāngā ịsụ Jó Múngú vé rī agá 'dīgé ũgōgō 'dini kuyé? Īmi nīkí áamá 'yozú kīnī 'bá ri'ba rọbọñọ zā'béé vūrā rọbọñọ zāzú rī gé rī pi ĩvé ngá ịsụ íngázú rọbọñọ ĩ ní rií zāá rī gé 'dini kuyé?

14 Úpí ẹzị kpá 'dini kīnī, 'bá ri'ba ú'dúkọ múké rī ũlū'ba rī pi, kọpi ĩvé ngá rụ'ba nōri ā tā mbazú rī pi ịsụ ú'dúkọ múké ĩ ní rií ũlūú rī sī.

15 'Bo ú'dúkọ múké má ní ũlūú ĩmi ní rī sī, á zị ngá rụ'ba nōri ā mbazú ni ĩmi vúgá kuyé. Á sī kọkọ'bị 'dīri sēé ĩmi ní 'yozú kīnī ĩmi sēkí má ní ngá 'dini ku. Mā drā té dō 'dīisī rá múké, 'bá āzi ā újá rí létị má ní tā rī ũlūzú mūfēngā ākó rī túngú ku.

16 Má ícókí ma íngú ú'dúkọ múké má ní ũlūú rī vé tā sī ku, ā'diātāsīyā Múngú ĩpē ma ú'dúkọ múké rī ũlūú nī, má ũlū dō ku, lē má ịsụ drīlé ũnjí!

17 Mā ũlū dō ú'dúkọ múké rī píríkini drāāāsīyā, ma āndēma ni ịsụ rá. Múngú ĩpē ma ú'dúkọ múké rī ũlūngará gá nī, má ĩpē ma nī kuyé.

18 Dō tā rī sū 'dīri tịni, mávé āndēma ri adri ā'di? Īri drīlé múké má ní ú'dúkọ múké rī ũlūzú píríkini, á lē 'yoó kīnī ā ũfēkí ma ũfēfē ú'dúkọ múké má ní ũlūú rī sī 'dini ku.

19 Mā adri dō ātí'ba ku drāāāsīyā, má újá ma adrií ātí'ba rú 'bá rī pi ní céré, kọpi ā újáki rí ẹsị Kúrísítō rī ẹ'yizú ānī bēnī.

20 Mā dō Yāhúdī rī pi āsámvú gé, ma ma újá tā Múngú ní lūú Yāhúdī rī pi ā 'okí rī 'du nga, kọpi ẹ'yíkí rí Yēsū Kúrísítō ri ānī. Má ícókí dō tāimbī Mósē vé rī 'duú ngaá céré ku drāāāsīyā, má ẹ'yī tāimbī rī 'duú ngaá rá, 'bá tāimbī rī 'du'ba nga'ba rī pi ẹ ẹ'yíkí rí Kúrísítō ri ānī.

21 Mā dō 'bá adri'ba Yāhúdī rú ku rī pi āsámvú gé, ma ma újá adri sū kọpi tịni, á 'du tāimbī Yāhúdī rī pi vé rī ngaá ku, 'bá tāimbī rī 'du'ba nga'ba ku 'dī'béé ā újáki rí ĩ Kúrísítō ri ẹ'yī. 'Bo mā 'du dō tāimbī 'dī'béé ngaá ku drāāāsīyā, ma ri Kúrísítō vé tāimbī 'du nga.

22 Mā dō 'bá ẹ'yīngará be mūnyámúnya rī pi āsámvú gé, ma kpá ma újá adri sū kọpi tịni, kọpi ā újáki rí ẹsị Kúrísítō ri ẹ'yizú ānī. Má kádō adrií 'bá āndiāndí rī pi āsámvú gé, ma ri tā rī 'o létị be āndiāndí, ā sē rí 'bá kárakarā ẹ ẹ'yíkí rí Yēsū ri ānī.

23 Á 'o tā 'dī'béé 'dini ú'dúkọ múké rī ā tā sī, mā ịsụ rí kpá tākiri ĩndī.

24 Īmi nīkí rá 'yozú kīnī 'bá kárakarā pi ícókí ọngú nju, 'bo 'yéñá 'bá álu ri nju aga, ĩri āndēma ni ịsụ nī 'dini kuyé? 'Bo lē ĩmi njukí ọngú rī, ĩmi ịsúkí rí āndēma rī ānī.

25 'Bá ọngú nju'ba rī pi, kọpi ri ĩ ímbá ọngú rī ā njungará sī. Kọpi ọngú rī nju, ĩ kọpi ní kŭlā adriipi caápi ílí be áco ku ni

* 9:9 9:9 Mósē: Yōsépā kā drāá gí, 'bāgú Ẹjēpētō vé rī 'bā anjī Īsērélē vé rī pi ẹzị ngaá túgērī rú caá ílí mūdūrŭlŭ sū (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpēzú ímúzá anjī Īsērélē vé rī pi pazú adringará túgērī rú ri agásī. Múngú sē tāimbī rí Mósē ní, ā lū anjī Īsērélē vé rī pi ní, sēzú ĩ ní tāimbī rí zízú tāimbī Mósē vé ni ānī. Tíkí Mósē ri ịsụ ákūdē ílí rí ca élifŭ álu mūdūrŭlŭ sū (1,400), ịsụ ákūdē tíkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wŭngará 2-24. † 9:9 9:9 Mēñīgō riipi ānyāngā ā fī coópi rī: Yāhúdī rī pi ri ĩvé tị mēñīgō rī pi áyú ri pētị use ānyāngā ĩ ní lēé coó rí drīgé sī, tị mēñīgō rī pi kúru ānyāngā rī ā fī co lŭ sị ni gé sī. 9:9 9:9 Dētōrōnómē 25:4 9:13 9:13 Lẹvītíkā 7:32-34

sē, 'bo ɔngú 'bá ní njuú rĩ, ĩri sē 'bâ kũlá adriipi mužú nyonyo ni ĩsú.

²⁶ Kúru á nju ɔngú rĩ mužú yĩkĩ ákó ku. Ma dō ũmbā fụ, á dị 'bá rĩ koro ku.

²⁷ Ma ri ma ímbá, mâ ũtē rĩ mâ rụ'ba ání. Má kãdō ú'dúkọ múké rĩ ũlũú 'bá rĩ pi ní, á lē tā ũnjí 'oó ku, Múngú ã gã rĩ ma ání ku.

10

Lē ē ĩnjĩkĩ ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ku

¹ Má édrípíi má ɔmvúpíi, lē ĩmi ávĩkĩ tā 'i ngaápi 'bá é'bípíi rụ'ba gá ãngũ á'wí cínyáfã rú rĩ agá 'dãri sĩ ku, Múngú ĩpē ĩrĩbítĩ ímú kòpĩ ē drĩ ɔzũú, kòpĩ ní kúru zozú yĩ tafu rĩ agásĩ.

² Sėkĩ kòpĩ ní bătízĩmũ ĩrĩbítĩ rĩ agá 'dãá, ázini yĩ tafu rĩ agá 'dãá, kòpĩ gòkĩ ícá 'bá Mósē ã pámvú ũbĩ'ba ni pi.

³ Kòpĩ ārėvú céré nyakĩ ínyá ãlu ãlu íngápi Múngú ídri sėepi rĩ vúgá rĩ,

⁴ ázini kòpĩ mvukĩ yĩ Múngú ní sėé ídĩpi ĩfũupi írã agásĩ rĩ, írã 'dãri 'de mužú kòpĩ be trú, írã 'dãri Kúrísítō 'i.

⁵ 'Bo 'bá 'dã'bée ndėe ni pi Múngú adri kòpĩ sĩ áyĩkō sĩ kuyé. Kòpivé ávũ u'dekĩ kuú ãngũ á'wí cínyáfã rú rĩ agásĩ céré.

⁶ Tã 'i ngaápi kòpĩ rụ'ba gá 'dãri, ĩri ãngũ ímbá, ã sē rĩ 'bâ fikĩ rĩ tā kòpĩ ní 'oó ũnjĩ 'dãri 'oó ĩndĩ ku.

⁷ Lē ĩmi rikĩ ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ĩnjĩ ku, sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩni, "'Bá 'dã'bée úrikĩ vũgá, kòpĩ rikĩ ngá nyaá, ázini kòpĩ rikĩ ngá mvuú, kòpĩ gòkĩ ngaá uru rĩ úngó págánō vé rĩ tuú."

⁸ Lē 'bâ rikĩ ɔwũ 'bãá sũ 'bá 'dã'bée urukọ ní 'bãá rĩ tĩni ku, sē ú'dú ãlu agá, 'bá rĩ pi ũdrákĩ caá élifũ pũkũ ĩrĩ drĩ na (23,000).

⁹ Lē 'bâ ũ'bĩkĩ Úpĩ ri sũ kòpĩ ã urukọ ní ũ'bĩ, ĩnĩ rĩ pi ní kòpĩ ugaá ũdrãá rĩ tĩni ku.

¹⁰ Lē ĩmi rikĩ unuú sũ kòpĩ ã urukọ ní unuú, sėzú máláyĩkã ãngũ ú'dĩpi rĩ ní kòpĩ ú'dĩ ũdrãá rĩ tĩni ku.

¹¹ Tã 'dĩri nga 'i kòpĩ ã rụ'ba gá 'bá ní ũ'bĩtã rú. Sĩkĩ tā 'dĩri Búkũ Múngú vé rĩ agá, 'bâ adri'ba ca'ba cĩngbá ú'dú ũdũ vé rĩ gé rĩ pi ímbázú ání.

¹² Tã ázi ũ'bĩ dō mi, mí ũsũ dō kĩnĩ mi ícọ pá tu ũkpó ũkpó rá, lē mí ndre múké, mí fi rĩ ũnjĩkãnyã agá ku.

¹³ Ū'bĩngará ĩ ní ĩmi ũ'bĩzú 'dĩri adri nyo sũ ĩ ní 'bá urukọ ũ'bĩ rĩ tĩni, 'bo Múngú ri ɛsĩ 'bã céré ku tā 'í ní lėé 'oó rĩ drĩgé, ícọ ádróko ri sėé ĩmi ũ'bĩ ĩmivé ũkpō ndėzú ku. 'Bo ũ'bĩkĩ dō ĩmi, ĩri ĩmi ní lėtĩ lũ, ĩmi tukĩ rĩ pá ání tĩtĩ.

Ínyá ĩ ní sėé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ, ázini ínyá Úpĩ vé rĩ

¹⁴ ĩmi mávé ũndĩ má ní lėélē rĩ pi, lē ĩmi ĩnjĩkĩ ngá ĩ ní údé rií ĩnjĩ múngú rú rĩ pi ku.

¹⁵ ĩmi 'bá tā nĩ'ba gĩ ni pi, lē ĩmi ámakĩ tā má ní rií átá ĩmi ní 'dĩri múké múké.

¹⁶ 'Bá kãdō rií Múngú ri zĩ ã 'bã tãkĩri kópō rĩ drĩgé, ázini 'bá kãdō rií vĩnyō rĩ mvuú, 'dĩri adri 'yozú kĩnĩ 'bã nyo ri ári Kúrísítō vé rĩ mvu kuyé? Ázini 'bá kãdō rií pánga ri ũndĩ álėé 'bá ásamvú gé sĩ, 'dĩri adri 'yozú kĩnĩ 'bã nyo ri rụ'ba Kúrísítō vé rĩ nya kuyé?

¹⁷ 'Bá kãdō rií pánga ãlu 'dĩri álėé 'bá ásamvú gé sĩ, ĩri lũ kĩnĩ, 'bã adri'ba kárakarã nō'bée, 'bã rụ'ba ãlu.

¹⁸ ĩmi ũsũkĩ drĩ 'bá ĩsėrėlē vé rĩ pi vé tā ká, kòpĩ kãdō rií ĩ úmú vũrã rōbōŋō zázú rĩ gé ngá ĩ ní zãá rōbōŋō rú rĩ ã nyangará gá, kòpĩ ri Múngú ri ĩnjĩ.

¹⁹ Mã 'yo rĩ kĩnĩ rōbōŋō ĩ ní rií zãá ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú 'dĩri ní rĩ, ĩri nyo ɛzĩ be? Dõku ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú 'dĩri, ĩri nyo ɛzĩ be?

²⁰ Adri 'dĩni kuyé, tā má ní 'yoó rĩ, ĩri 'dĩni, rōbōŋō págánō rĩ pi vé rĩ, kòpĩ ri sē índrĩ ũnjĩ rĩ pi* ní, adri Múngú ní kuyé. Á lē ĩmi úmúkĩ ĩmi tā 'oó índrĩ ũnjĩ rĩ pi be ku.

²¹ ĩmi ícókĩ rií ngá mvuú kópō Úpĩ vé rĩ agá, ĩsú ákũdē ĩmi kpá ri ngá mvu kópō

10:1 10:1 Wũngará 13:21-22; 14:19-31 **10:7 10:7** Wũngará 32:6 **10:9 10:9** Kálãfe 21:4-9 **10:10 10:10** Kálãfe 16:41-49 * **10:20 10:20** Índrĩ ũnjĩ rĩ pi: Índrĩ ũnjĩ rĩ pi ándurú máláyĩkã Múngú vé ni 'bũ gé 'dãá, kòpĩ ñókĩ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sătánã ri kòpivé ámbúgú. Múngú ídró kòpĩ 'bũ gé 'dãásĩ vũgá nõó, kòpĩ gòkĩ ufuú índrĩ ũnjĩ, kòpĩ ri 'bá rĩ pi ní ĩzãngã sē vũ drĩgé nõgó. 'Í lã 'dangará 12:7-9.

índrí ũnjí rĩ pi vé rĩ agá ĩndĩ 'dĩni ku, ĩmi ícókí úrí ngá nyaá mísá Úpí vé rĩ drĩgé, ĩsú ákūdē ĩmi kpá ri ngá nya índrí ũnjí rĩ pi vé mísá drĩgé ĩndĩ 'dĩni ku.

22 'Bá 'okí dō sũ 'dĩri tĩni, tã 'dĩri sē nyo jĩkó 'de Úpí agá ku? ĩmi kádō ũsũú, 'bá ndēkí nyo Úpí ri ũkpō sĩ rá?

'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' bá gí rĩ pi drĩwālā ĩsú rá

23 ĩmi urukọ 'yokí kínĩ "'Bá ícó tã ārēvú 'bá ní lēé rĩ pi 'du nga rá." 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, tã rĩ pi ārēvú céré ngakí adrii múké ku, dōku ícókí ĩmi ĩzā koó ku.

24 Lē 'bá rikí 'yéná 'bá tã ũsũú áyu ku, lē 'bá ũsũkí 'bá urukọ ā tã ĩndĩ.

25 Zāá ĩmi ní jeé jōkōnĩ gé rĩ,† lē ĩmi nyakí ĩri nya nya. Lē ĩmi zíkí 'yozú kínĩ zāá nōri íbíkí ĩjĩ ngōsila yā 'dĩni ku.

26 Búkũ Múngú vé rĩ 'yo kínĩ, "Vũ nōri, ĩri Úpí Múngú vé ni, āzini ngá 'a ni gé rĩ pi céré Úpí vé ni."

27 'Bá Múngú ri nĩpi kuyé rĩ zĩ dō ĩmi muų ínyá nyaá, ĩmi lēkí dō muų rá, ĩmi mukí iyí. ĩmi nyakí ngá ĩ ní sēé ĩmi ní rĩ. Lē ĩmi zíkí 'yozú kínĩ ínyá nōri íbíkí ĩjĩ ngōsila yā 'dĩni ku.

28 'Bo 'bá āzi 'yo dō ĩmi ní kínĩ zāá 'dĩri zākí ĩri rōbōņō rú ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní, lē ĩmi nyakí ku, ā'diātāsīyā 'bá 'dĩri ní lūú ĩmi ní gí rĩ sĩ, ā sē rí 'bá 'dĩri ní ĩzāngā ku.

29 Tã má ní 'yoó 'dĩri adri 'yozú kínĩ á 'yo 'yéná ĩmi tã sĩ kuyé, á 'yo 'bá tã rĩ 'yoópi ĩmi ní 'dĩri vé tã sĩ ĩndĩ. ĩmi urukọ 'yokí kínĩ, "Ma ícó ngá rĩ pi ārēvú nya céré rá, 'bá āzi ũsũ dō kínĩ mâ nya ngá āzi ku, ngá 'bá 'dĩri ní ũsũú 'yozú kínĩ mâ nya ngá 'dĩri ku rĩ ā'di?

30 Ngá má ní lēé nyaá rĩ, ma dō ri Múngú ní ōwō'dĩfō sē āní rá, ā'di ri ícó 'yo kínĩ tã má ní 'oó 'dĩri ũnjí nĩ?"

31 ĩmi dō ri ngá nya, ĩmi dō ri ngá mvu, āzini ĩmi dō ri ẹzĩ nga, tã ĩmi ní 'oó rĩ, ā sē ē íngúkí rí Múngú ri āní.

32 Lē ĩmi ugakí 'bá urukọ ní létĩ ku, Yāhūdĩ rĩ pi ní létĩ ku, Gĩrĩkĩ rĩ pi ní létĩ

ku, dōku ā ugakí 'bá kánísā Múngú vé rĩ agá rĩ pi ní létĩ ku.

33 Ma ri sē 'bá kárakará pi ri āyĩkō ĩsú. Tã má ní 'oó rĩ adri 'yozú kínĩ ĩri 'yéná āyĩkō sē má ní ó'dúkúļe kuyé, ĩri āyĩkō sē 'bá rĩ pi ní céré, kōpi ē ĩsúkí rí pangará āní.

11

1 Lē ĩmi 'dukí tã rĩ ngaá, sũ má ní tã Kúrísítō vé rĩ 'duų ngaá rĩ tĩni.

Létĩ Múngú ri ĩnjĩzú rĩ

2 Ma ri ĩmi íngú, ā'diātāsīyā ú'dú céré ĩmi ní rií mâ tã ũsũú, āzini ĩmi ní rií tã má ní ímbá ĩmi ní rĩ 'duų ngaá rá rĩ sĩ.

3 Á lē ĩmi nĩkí áamá 'yozú kínĩ, āgō rĩ pi āmbúgú ũkú rĩ pi drĩgé, Kúrísítō ri āmbúgú āgō rĩ pi drĩgé, Múngú ri āmbúgú Kúrísítō drĩgé.

4 Ágó riipi Múngú ri zĩpi, dōku riipi tã Múngú ní i'daá rĩ ũlũúpi 'ĩ drĩ ọzũúpi bōngó sĩ cí rĩ, ĩri 'í ní drĩnjá sē.

5 Ŭkú riipi Múngú ri zĩpi, dōku riipi tã Múngú ní i'daá rĩ ũlũúpi 'ĩ drĩ ọzũúpi bōngó sĩ kuyé rĩ, ĩri 'í ní drĩnjá sē, ĩri índré sũ fakí drĩ'bí ni gí tĩni.

6 Ŭkú 'ĩ drĩ ọzũúpi bōngó sĩ cí kuyé rĩ, lē ā fa 'ĩ drĩ'bí rá. Drĩ'bí fangará rĩ dō ĩri ní drĩnjá sē, lē ā ọzũ 'ĩ drĩ bōngó sĩ cí.

7 Lē ágó ā ọzũ 'ĩ drĩ bōngó sĩ cí ku, ā'diātāsīyā Múngú gbi ĩri sũú 'í tĩni, ē íngúkí rí Múngú ri āní. 'Bo ũkú ri sē ĩ 'bá ágó ri íngú āní íngúngũ.

8 Ágó ri gbíkí ĩri íngázú ũkú ā rú'bá gá kuyé, 'bo gbíkí ũkú ri íngázú ágó rú'bá gá.

9 Í'dóngará gá 'dāá, gbíkí ágó ri ũkú ē ĩzā koó kuyé, 'bo gbíkí ũkú ri ágó ē ĩzā koó.

10 Lē ũkú ā ọzũ 'ĩ drĩ bōngó sĩ cí, ĩri lū kínĩ 'du ágó ni vé tãimbĩ ngaá rá, mālāyíkā rĩ pi adri āní āyĩkō sĩ.

11 'Bá Úpí ri ẹ'yĩ' bá gí rĩ pi āsámvú gé, lē ágó pi ũkú be, kōpi ē ẹtĩkí ĩ ílébe ílébe.

† 10:25 10:25 Zāá ĩmi ní jeé jōkōnĩ gé rĩ: 'Bá rĩ pi ri zāá ĩ ní rií sēé rōbōņō rú ngá ĩ ní rií údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ọzĩ jōkōnĩ 'dāri agá. 10:26 10:26 Sāwumā 24:1

12 Ádarú ũkú ĩ ní gbií drīdrī rī, gbikí ĩri ĩfũú ágó rụ'ba gá, ũkú rī pi tìkí āgō rī pi nī. 'Bo Múngú gbi ngá rī pi ārēvú céré nī.

13 Lē ĩmi ámákí tā 'dīri, ũkú ri dō Múngú ri zì, ọ̀zụ dō 'i drī bōngó sī kuyé, ĩri nyo múké?

14 Ádarú ágó ku dō 'i drī'bí dụú āco, sē nyo ĩri ní drīnjá ku?

15 Ūkú vé drī'bí dụ dō āco, ĩri sē ĩri adri ānī ũnyī be, ĩrivé drī'bí āco 'dīri sēkí ĩri ní drī ọ̀zụzú ānī.

16 Tā 'dīri ĩri létì ĩ ní rizú tā 'ozú ānī kánísā Múngú vé rī agá rī, lē 'bá āzi ā 'bā āgátá tā má ní 'yoó 'dīri sī ku.

Tā ĩ ní ũtī 'bá rī pi úmúkí dō ĩ vinyō mvungará gá rī

17 Tā má ní lēé ẹ̀zì ĩmi ní 'dīri adri 'yozú kíní ma ri ĩmi íngú 'díní kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi kádō rií ĩmi úmú, ĩmi ri tā ũnjí 'o, ĩmi lēkí tā múké 'oó ku.

18 ĩmi 'bá kánísā vé 'dī'bée, á yì kíní, ĩmi kádō rií ĩmi úmú, ĩmi ri ĩmi acoco. Á nī á má rá, tā ụ̀rụkọ má ní yì 'dī'bée ĩri tā áda.

19 Á nī rá 'yozú kíní, acongára anigé ĩmi āsámvú gé, Múngú ri ícọ tá pìrì rī lū ĩmi ní nī.

20 ĩmi kádō rií ĩmi úmú vūrā ālu gé ínyá nyangára gá, āzini vinyō mvungará gá, ĩmi 'dúkí tā ni ngaá pìrì ku. 'Dīri lū 'yozú kíní ĩmi ri ínyá Úpí vé rī nya 'díní ku.

21 Sā ínyá nyazú rī gé, 'bá ālu ālu ri í'dó ívé ngá nya ọ̀'dúkùlẹ, tē ọ̀gúpì ri ku. 'Bá ụ̀rụkọ ri adri ẹ̀bírì sī, 'bá ụ̀rụkọ ri ìmèrè ìmèrè.

22 ĩmi jó ákó ĩmi ní rizú ngá nyazú, āzini ngá mvuzú? ĩmi ri kánísā Múngú vé rī ide, āzini ĩmi ri drīnjá sē 'bá ngá ákó rī pi ní kuyé? Má 'yo rí ĩmi ní tā íngóni? ĩmi lēkí má íngú ĩmi? Má ícọ ĩmi íngú tā 'dīri sī ku.

Ínyá Úpí vé uletere rī vé nyangára

(Mátáyo 26:26-29; Mārākō 14:22-25; Lúkā 22:14-20)

23 Tā má ní ímbá ĩmi ní 'dīri má íbí ìsụ Úpí Yésù vúgá. Ìníná ĩ ní ĩri ā ũlì 'bezú 'dāri gé, í'dú pánga,

24 ĩri ní ọ̀wō'dífō sēzú Múngú ní, ĩri ní pánga rī āndízú. ĩri ní 'yozú kíní, "Dīri

mávé rụ'ba ĩ ní sēé ĩmi ní rī. ĩmi 'okí 'díní, ĩmi ígákí rí má tā ānī."

25 Ínyá rī ā vùdrī gé, ĩri ní kópō rī í'dúzú, ĩri ní 'yozú kíní, "Kópō 'dīri ĩri ũndí ú'dí ĩ ní rụú mávé ārí sī rī, ĩmi mvúkí ĩri, ĩmi ígákí rí má tā ānī."

26 Sā céré sī, ĩmi kádō rií pánga rī nyaá, āzini ĩmi kádō rií vinyō kópō agá rī mvuú, ĩmi ri Úpí vé drāngará ā tā ũlū 'bá rī pi ní cīmgbá cazú lókí ĩri ní ígōzú rī gé.

27 'Bo 'bá riípi pánga rī nyaápi, āzini kópō Úpí vé rī mvuúpi létì be pìrì ku rī, 'o 'dīri tā ũnjí Úpí vé rụ'ba ā tā sī, āzini ĩrivé ārí ā tā sī.

28 Tā 'dīri sī, lē mí á má mi ũgbále, mí íbí rí vinyō rī mvuú ndō.

29 'Bá pánga rī nyaápi, āzini vinyō rī mvuúpi ũnjíkānyā drīgé, nīpi ámápi 'yozú kíní 'i rụ'ba Kúrísitō vé ni kuyé rī, ĩ tā lị drī ni gé rá.

30 Tā 'dīri sī, ĩmi āsámvú gé, sē drā fi 'bá kárakará pi ā rụ'ba gá, kọpi ícákí ũkpō ákó, ụ̀rụkọ'bée ũdrākí rá.

31 'Bo 'bá ámákí dō 'bávé tā ũgbále gí, ícókí tā lị 'bá drīgé ku.

32 Úpí ĩrīnā dō 'bā, ĩri 'dīri 'bā útú adri pìrì, sē ā lịkí rí tā 'bá drīgé sū ĩ ní lị 'bá vū drīgé rī pi drīgé rī tìni ku.

33 Má édrípìjì má ọ̀mvúpìjì, ĩmi kádō ĩmi úmú ínyá Úpí vé rī ā nyangára gá, āzini vinyō rī ā mvungará gá, lē ĩmi tēkí ĩmi ọ̀gúpìjì ē ícákí céré ũgbále.

34 Ẹ̀bírì fụ dō mi káyì, lē kōdō mí nya ínyá mívé āngá 'dāá ũgbále, ĩmi kádō ĩmi úmú, ā lịkí rí tā ĩmi drīgé ku.

Má kádō caá ĩmi vúgá 'dílé, ma kúru mụ ĩmi ní tā ụ̀rụkọ'bée ũlū ndō.

12

Ūkpō Índrì Uletere rī ní sēé 'bá rī pi ní rī

1 Má édrípìjì má ọ̀mvúpìjì, á lē fēfē Índrì Uletere rī ní sēé 'bá rī pi ní rī vé tā ímbá ĩmi ní, ĩmi nīkí rí tā ni múké.

2 ĩmi nīkí rá 'yozú kíní, ĩmi ní drī ọ̀tù adrizú págánō rú rī gé, ũ'bākí ĩmì mị, sē ĩmi kúkí létì ũnjí gé, ĩmi rikí ngá ĩ ní údé múngú rú átá'ba ku rī pi ñnjì.

3 Á lē lūú ĩmi ní 'dīni, Índrí Múngú vé rī dō ri ĩmī drī ko nī, ĩmi 'yo Yēsū ri Úpí, ĩmi ícókí Yēsū ri u'daá ku.

4 Fēfē Índrí Uleterē rī ní sēé 'bá rī pi ní rī céré āndiāndí, 'bo Índrí ālu ālu 'dīri ri ũkpō rī sē nī.

5 Ēzī 'bá ní rīi ngaá rī pi céré āndiāndí, 'bo 'bā ri ēzī rī nga Úpí ālu 'dīri ní.

6 Ēzī 'bá ní rīi ngaá rī pi céré āndiāndí, 'bo Múngú ālu 'dīri, ĩri úmī sē 'bá céré pi ní ēzī ngazú nī.

7 Sēkí Índrí Uleterē rī 'bá ní, 'bā kokí rī 'bā ĩzā ānī 'bā āsāmvú gé sī.

8 Índrí Uleterē rī sē 'bá urukọ ní úmī átángá átázú 'bá āzi ní, sē kpá 'bá urukọ ní tā nīngará tā 'i zūúpi zūzú ni átázú, Índrí Uleterē ālu ālu 'dīri ri 'bá rī pi ní úmī sē nī, āzini tā nīngará sē nī.

9 Índrí Uleterē ālu ālu 'dīri, ĩri sē 'bá rī adri ē'yīngará be 'í ésí agá, ĩri ũkpō sē 'bá urukọ'bée ní 'bá drā be rī pi ídrízú,

10 ĩri ũkpō sē 'bá urukọ ní tā āyāzú āyāyā ni 'ozú, 'bá urukọ ní, ĩri ũkpō sē tā Múngú ní i'daá rī pi ũlūzú, 'bá urukọ ní, ĩri ũkpō sē índrí rī pi ámázú, 'bá urukọ ní, ĩri ũkpō sē kōpi átá tī āndiāndí sī, 'bá urukọ ní, ĩri ũkpō sē kōpi tī āndiāndí rī vé ífíí újá ānī.

11 Índrí Uleterē rī ũkpō sē 'bá ālu ālu ní tā 'dī'bée 'ozú nī, ĩri sē sū 'í ní lēé rī tīnī.

Rú'bá ri ĩgélé be āndiāndí

12 Rú'bá ri ālu, ĩri ĩgélé be kárakará. ĩgélé rī pi ā adríkí dō āndiāndí drāāāsīyā, kōpi ri ēzī nga rú'bá ālu gé. Rú'bá Kúrísítō vé rī ĩgélé be kárakará, kōpi ri ēzī nga ĩri ā rú'bá gá.

13 'Bā Yāhúdī rī pi, 'bá adri'bá Yāhúdī rú ku rī pi, túgērī rī pi, 'bá adri'bá túgērī rú ku rī pi be céré, sēkí 'bá ní bātízīmū adrízú Kúrísítō rú'bá gá Índrí Uleterē rī vé ũkpō sī, 'bā céré ri Índrí Uleterē 'dīri ālē.

14 'Bávé rú'bá adri ĩgélé be ālu kuyé, kōpi ĩgélé be kárakará.

15 Pá 'yo dō, “Má adri drī 'i ku, má adri ĩgélé rú'bá vé ni ku,” ěndēpī pá adri nyo ĩgélé rú'bá vé ni ku?

16 Bī 'yo dō, “Má adri mī 'i ku, má adri ĩgélé rú'bá vé ni ku,” ěndēpī bī adri nyo ĩgélé rú'bá vé ni ku?

17 Rú'bá ā adri dō 'yēná mī 'i, 'bá rī ícó tā yī íngóni? Dōku rú'bá ā adri dō 'yēná bī 'i, 'bá rī ícó ngá ngū íngóni?

18 'Bo Múngú 'bā ĩgélé āndiāndí 'bā rú'bá gá, sū ĩri ní lēé rī tīnī.

19 ĩgélé rī té dō 'yēná ālu, rú'bá ri té adri 'dāáyo.

20 ĩgélé rī pi kárakará, 'bo kōpi úmúkí ĩ ícá rú'bá ālu.

21 Mī ícó 'yoó drī ní, “Ma ícó ēzī nga mī ākó rá” 'dīni ku! Āzini drī ícó 'yoó pá ní, “Ma ícó ēzī nga mī ākó rá” 'dīni ku!

22 ĩgélé rú'bá vé índré'bá kú ũkpō ākó 'dī'bée, kōpi céré ēzī be.

23 ĩgélé rú'bá vé ĩ ní ndréé kuú ēzī ākó 'dī'bée, ĩ sū kōpi rú'bá gá sūsū. ĩgélé rú'bá vé ĩ ní ndréé bādārú ku 'dī'bée, 'bā kōpi ọzū cí,

24 'bo ĩgélé urukọ'bée ícókí kōpi ọzūú cí ku. 'Bo Múngú údé rú'bá rī ālu, ā sē rī ē ĩnjíkí rī ĩgélé urukọ ĩ ní ndréé kuú ēzī ākó rī pi ānī.

25 Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, ĩgélé rī pi ā acokí rī ĩ ku, ọgúpī ē ětī rī ọgúpī ri.

26 ĩgélé ālu 'bā rú'bá gá rī dō ĩzāngā nya, ĩgélé rī pi céré ĩzāngā nya ĩndī, íngúkí dō ĩgélé ālu rī íngúngū, ĩgélé rī pi céré nga adri ānī āyīkō sī.

27 ĩmi úmúkí ĩmi ícá ālu rú'bá Kúrísítō vé ni, 'bá ālu ālu ri ĩgélé ífūúpi Kúrísítō rú'bá gá ni.

28 Kānísā agá, drīdrī ni, Múngú ũpē 'bá áyúāyū rī pi, ĩrī ni, ũpē nēbī* rī pi, na ni, ũpē 'bá āngū ímbá'bá rī pi, āzini ũpē kpá 'bá tā āyāzú āyāyā ni 'o'bá rī pi, 'bá āngū ídrí'bá rī pi, 'bá ícó'bá ĩ ọgúpī ē ĩzā ko'bá rī pi, 'bá drīkoma rú rī pi, āzini 'bá átá'bá tī āndiāndí sī rī pi.

29 'Bá ícókí céré adrii 'bá áyúāyū ni pi rú ku. 'Bá ícókí céré adrii nēbī rú ku. 'Bá ícókí céré adrii 'bá āngū ímbá'bá ni pi ku. 'Bá ícókí céré tā āyāzú āyāyā ni 'oó ku.

30 'Bá ícókí céré 'bá drā be rī pi ídrí ku. 'Bá ícókí céré átá tī āndiāndí sī ku. 'Bá

* 12:28 12:28 *Nēbī*: Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kōpi kúru ĩrivé ọ'dúkọ rī ũlū 'bá rī pi ní.

ícókí céré tị rĩ pi vé ífífí újá ku.

³¹ Á lē ĩmi 'bākí ẹsị fẹfẹ tā be āmbúgú rĩ ịsúzá ẹzị ngazú 'bá rĩ pi ẹ ịzā kozú.

Nóni á lē ĩmi ní létị múké ni lūú.

13

Lēngára

¹ Ma dō ri átá tị 'bá rĩ pi ní átázú rĩ sī, āzini mālāyíkā rĩ pi ní átázú rĩ sī, 'bo ma dō lēngára ākó, átángá má ní rií átá 'dīri ífífí ākó, ịri 'ụ sụ ĩ ní rií ngíríngírí cóó rĩ tịni.

² Fẹfẹ ĩ ní sēé má ní rĩ, ịri dō rizú tā Múngú ní 'daá rĩ ũlūzú, āzini á nị dō tā Múngú vé ũzụzụ rĩ pi céré rá, ma dō tā nīngára be āmbúgú, āzini ma dō ẹ'yīngára be ícózú ịrā rĩ pi gūzú muzú vūrā āzi gé rá, 'bo ma dō lēngára ākó, ma ẹzị ākó.

³ Á sē dō mávé ngá ārēvú céré 'bá ngá ākó rĩ pi ní, āzini á sē dō mávé rụ'ba zāá rōbōnō rú, 'bo ma dō lēngára ākó, má ícó ngá āzi ịsụ ku.

⁴ Lēngára ri ĩ tā ni 'du ẹsị mādā sī, lēngára ri sē ĩ adri ānị ẹsị be múké. Lēngára sē 'í 'bā ẹsị 'bá āzi vé ngá drīgé ku, lēngára sē 'bá rĩ íngú 'i ku, dōku lēngára sē 'bá āzi ícó 'yoó kīnī 'í ndē 'bá rĩ pi céré nī 'dīni ku.

⁵ Lēngára ri sē 'bá rĩ adri gbórókó rú ku, lēngára ri sē 'bá rĩ ụsụ 'yéná 'i tā ọ'dúkúlegúsī ku, lēngára ri sē 'bá rĩ vé ẹsị ve tā sī mbēlējá ku, ịri sē 'bá rĩ 'bā 'bá āzi vé tā 'í ẹsị agá ũnjí ku.

⁶ Lēngára ri sē 'bá rĩ adri ịzāngā sī tā ũnjí sī, 'bo ịri sē 'bá rĩ adri āyīkō sī tā ĩ ní 'oó áda rĩ sī.

⁷ Lēngára ri sē 'bá rĩ ícó 'í ọgúpị ẹ ịzā ko rá lókí be céré, ịri sē 'bá rĩ ọgúpị vé tā ā'yī ẹsị be céré, ịri sē 'bá rĩ ẹsị 'bā tā drīdrī rĩ ütēzú, ịri sē 'bá rĩ ẹsị úmbé tā rĩ ā 'ongára gá.

⁸ Lēngára de ku. 'Bo tā Múngú ní 'daá rĩ pi vé ũlūngára, kōpi ímụ de rá, átángá tị āndiāndí sī rĩ ícókí ímụ átá ku, āzini tā nīngára ri ímụ de rá.

⁹ 'Bá nīkí tā rĩ pi ārēvú céré kuyé, āzini tā Múngú ní 'daá rĩ pi, 'bā ũlūkí céré kuyé.

¹⁰ Ụ'dú ụdụ vé rĩ kādō ícá, ngá rĩ pi céré ímụ adri múké, 'bo ngá adri'bée ũnjí rĩ pi ímụ de 'dīisí rá.

¹¹ Má ní ándúrú adrií mváná rú rĩ gé, á ri átá sụ mváná mādānā ni tịni, á ri tā ụsụ sụ mváná tịni, āzini mávé yīkí tā ámázú rĩ sụ mváná vé rĩ tịni. 'Bo má ká mbaá ícá āmbúgú, á ku tā ānjīnā vé rĩ pi céré rá.

¹² Sā nōri gé, 'bā ri Múngú vé ịndrīlīkí ndre múndūrā agá, ịndré uletere ku, úmvúlésī 'bā ímụ ịri ndre 'bā mị sī. 'Bá nīkí ngá rĩ pi ārēvú céré kuyé, 'bo úmvúlésī 'bā ímụ nị rá, sụ Múngú ní 'bā nī rá rĩ tịni.

¹³ Ngá na 'dī'bée adri muzú nyonyo, ẹ'yīngára, ẹsị 'bāngára tā drīdrī rĩ drīgé, āzini lēngára. 'Bo ngá na 'dī'bée āsámvú gé, agaápi rá rĩ, ịri lēngára.

14

Átángá ĩ ní átá tị ĩ ní nị kuyé rĩ sī rĩ, āzini tā Múngú ní 'daá rĩ vé ũlūngára

¹ Lē ĩmi 'bākí lēngára vé tā āmbúgú, lē ĩmi 'bākí úvá rizú fẹfẹ Índrī Uletere rĩ vé rĩ ndāzú, agaápi rá rĩ, lē ĩmi 'bākí úvá tā Múngú ní 'daá ĩmi ní rĩ ũlūzú.

² 'Bá riípi átápi tị ĩ ní nị kuyé rĩ sī rĩ, átángá ịri ní átá rĩ, Múngú ri nị rá, 'bo 'bá rĩ pi ícókí tā ịri ní átá rĩ nị ku, tā ịri ní ũlūú 'dīri, Índrī Uletere rĩ ũlū tā ĩ ũzụ'ba ũzụzụ rĩ pi ịri ní nī.

³ 'Bá riípi tā Múngú ní 'daá rĩ ũlūúpi rĩ, ịri sē 'bá rĩ pi adri ũkpó ũkpó Úpí agá, ịri kōpi ẹ ẹsị ímbá, ịri kōpi ícīcīkī, āzini ịri kōpi ẹ ẹsị ũmī.

⁴ 'Bá riípi átápi tị 'bá rĩ pi ní nị kuyé rĩ sī rĩ, átángá ịri ní átá rĩ, ịri 'yéná ri ịri ẹ ịzā ko, 'bo 'bá riípi tā Múngú ní 'daá rĩ ũlūúpi rĩ, ịri 'bá kánísā vé rĩ pi ẹ ịzā ko.

⁵ Má ā'yī rá 'yozú kīnī, ĩmi ícó átá tị ĩ ní nị kuyé ni sī rá, 'bo agaápi rá rĩ, á lē ĩmi ũlūkí tā Múngú ní 'daá ĩmi ní rĩ. 'Bá riípi tā Múngú ní 'daá rĩ ũlūúpi rĩ, ndē 'bá riípi átápi tị ĩ ní nị kuyé rĩ sī rĩ rá. Ngá múké rĩ, lē 'bá āzi ā újá tā rĩ vé ífífí, ā ko rí 'bá kánísā vé rĩ pi ẹ ịzā.

⁶ Má ẹdrípị má ọmvúpị, á mụ dō átá ĩmi ní tị ĩmi ní nị kuyé ni sī, ịri nyo

íco ìmi ìzā ko rá? Má ùlū dō ìmi ní tã Múngú ní i'daá má ní urobí agá rĩ, dōku tã n̄ngará Múngú ní sēé má ní rĩ, dōku má ùlū dō tã Múngú ní i'daá má ní rĩ, dōku má ímbá dō tã Múngú vé rĩ, tã 'dĩ'bée ícókí nyo ìmi ìzā koó ku?

⁷ Ngá úngó ngozú sũ jëlégú t̄n̄j̄, dōku kũ'dĩ t̄n̄j̄, k̄p̄ivé ú'dúkó dō ãlu, 'bá rĩ ícò úngó rĩ vé ú'dúkó n̄í áamá ngóni?

⁸ Vukí dō jëlégú rĩ vé ú'dúkó 'uú múké kuyé, āngáráwá rĩ pi ícò n̄í áamá ngóni 'yozú k̄n̄ĩ z̄íkí ĩ muú ẹ'dĩ gé?

⁹ T̄i vé átángará ĩri kpá adri sũ 'd̄ĩri t̄n̄j̄, ìmi átákí dō t̄i 'bá rĩ pi ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ, ā'di ri ícò tã ìmi ní átá rĩ vé ífífí n̄í áamá rá n̄ĩ? Ĭmi 'd̄ĩri ri átá ku ùlí agá 'd̄ĩgé.

¹⁰ T̄i rĩ pi kárákará vũ dr̄igé n̄ogó, k̄p̄i céré ífífí be.

¹¹ 'Bo á n̄ĩ dō t̄i 'bá āzi ní átá rĩ vé ífífí ku, 'bá átángá rĩ átápi rĩ, ĩri jākāgú, ĩri m̄i gé 'dālé, ma kpá jākāgú.

¹² Ĭmi lēkí dō fēfē Īndrí Uleterē rĩ ní r̄i sēé ẹz̄i ngazú rĩ pi, lē ìmi ĩpēkí fēfē 'bá k̄n̄isā vé rĩ pi ní ícózú mbazú ni.

¹³ 'Bá rĩ dō ri átá t̄i ĩ ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ, lē ā z̄i Múngú ri, ā újā rí tã 'í ní átá rĩ vé ífífí ān̄i 'bá rĩ pi ní.

¹⁴ Ā'diātās̄iyā ma dō ri Múngú ri z̄i t̄i má ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ, ĩndrí má agá rĩ ri tã rĩ z̄i n̄ĩ, 'bo á n̄ĩ tã má ní z̄i rĩ vé ífífí kuyé.

¹⁵ Kúru m̄a 'o rí ā'di? Īndrí má agá rĩ s̄ĩ, ma ícò Múngú ri z̄i rá, ma kpá ícò Múngú ri z̄i úm̄ĩ s̄ĩ rá. Īndrí má agá rĩ s̄ĩ, ma úngó ngo rá, ma kpá úngó ngo úm̄ĩ s̄ĩ rá.

¹⁶ Mi dō ri 'yéṅá Múngú ri íngú ĩndrí mí agá rĩ s̄ĩ t̄i ĩ ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ, 'bá t̄i rĩ n̄ĩ'bá kuyé rĩ pi ícò "Ām̄inā" rĩ ā'yī íngóni, ̄is̄úzú k̄p̄i n̄ĩkí t̄i mí ní rizú átázú rĩ kuyé.

¹⁷ Mi kōdō ri ōwō'difō sē Múngú ní múké, 'bo ko 'bá ̄ur̄uk̄o'bée ē ĩzā ku.

¹⁸ Á sē ōwō'difō Múngú ní má ní t̄i ĩ ní n̄ĩ kuyé rĩ pi átá ĩmi ndēé rĩ s̄ĩ.

¹⁹ 'Bo ma dō k̄n̄isā agá, lē kōdō m̄a átá átángá ā fífí t̄owú 'bá rĩ pi ní ícò n̄ĩ rá ni pi k̄p̄i ímbázú ān̄i, ndē má ní átángá ā fífí átázú cazú élifū mudr̄i (10,000) t̄i 'bá āzi ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ rĩ.

²⁰ Má édr̄ip̄i má ómvúp̄i, lē ĩmivé ȳik̄i tã ūs̄úzú rĩ ā adri sũ anj̄in̄á rĩ pi vé rĩ t̄n̄j̄ ku, lē ĩmivé ȳik̄i tã ūs̄úzú rĩ ā adri sũ 'bá ambugu rĩ pi vé rĩ t̄n̄j̄. Lē ĩmi adrikí sũ anj̄in̄á nyír̄in̄á ūnj̄ik̄anyā ākó rĩ pi t̄n̄j̄.

²¹ S̄ikí Búkū Múngú vé rĩ agá,

"Úpí k̄n̄ĩ,

'Ma átángá rĩ átá jākā ĩ ní k̄p̄ivé t̄i n̄ĩ kuyé rĩ pi t̄i gé,

k̄p̄i átángá rĩ átá 'bá mávé rĩ pi ní t̄i ĩ ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ,

'bo 'bá mávé rĩ pi ícókí tã ma ní átá rĩ ȳi ku.' "

²² 'Bá rĩ átá dō t̄i ĩ ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ, ĩri ūkpō Múngú vé rĩ i'da 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá kuyé rĩ pi ní, i'da 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rĩ pi ní ku. Tã Múngú ní átá n̄éb̄i t̄i gé rĩ, ĩri átá 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rĩ pi ní, átá 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá kuyé rĩ pi ní ku.

²³ 'Bá k̄n̄isā vé rĩ pi úmúkí dō ĩ céré vūrā ãlu gé, 'bá ãlu ãlu í'dó dō r̄ií átá t̄i 'bá āzi ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ, 'bá t̄i rĩ n̄ĩ'bá ku rĩ pi, āzini 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá kuyé ni pi ífíkí dō k̄p̄i ās̄ámvú gé, k̄p̄i ícókí 'yoó ĩm̄i dr̄i ábá gí 'd̄ini ku?

²⁴ 'Bo ĩmi dō céré ri tã Múngú ní i'daá rĩ ùlū, 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá kuyé rĩ pi, 'bá tã Múngú vé rĩ n̄ĩ'bá kuyé rĩ pi be, ífíkí dō ĩmi ās̄ámvú gé, tã ĩmi ní átá 'd̄ĩri ĩri fi k̄p̄i ē ẹs̄i agá, k̄p̄i n̄ĩ áamá 'yozú k̄n̄ĩ ĩ 'okí ūnj̄ik̄anyā gí, úmvúlēs̄i ĩ ímú tã l̄i ĩ dr̄igé rá.

²⁵ K̄p̄i gō tã ūnj̄i ĩ z̄i'bá kú ĩ ẹs̄i agá rĩ pi ùlū āmvé. K̄p̄i k̄m̄ūc̄i ūt̄i vūgá, k̄p̄i Múngú ri ĩnj̄i, k̄p̄i 'yo, "Ádarú Múngú ri ĩmi ās̄ámvú gé anigé!"

Ẹz̄i Múngú ri z̄izú rĩ vé ūt̄ingará

²⁶ Má édr̄ip̄i má ómvúp̄i, ĩmi kádō ĩmi úmú Múngú ri z̄ingará gá, lē 'bá āzi ā ùlū úngó, 'bá āzi ē ímbá 'bá rĩ pi, 'bá āzi ā ùlū tã Múngú ní i'daá urobí agá rĩ, 'bá āzi ā átá t̄i ĩ ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ, 'bá āzi ā ùlū t̄i ĩ ní n̄ĩ kuyé rĩ vé ífífí. Lē tã 'd̄ĩ'bée céré ā 'd̄u 'i ngaánga, ā sē rí 'bá rĩ pi ā adrikí rí ūkpó ūkpó k̄n̄isā agá.

²⁷ 'Bá lē'bá átá'bá t̄i 'bá āzi ní n̄ĩ kuyé ni s̄ĩ rĩ pi, lē k̄p̄i ā adrikí 'bá ĩr̄i dōku 'bá

na, kōpi ā adrikí tré ku, lē kōpi ā átákí ālu ālu, 'bá āzi ā tē rí tā kōpi ní átá rī újā.

28 'Bá āzi dō tī rī újāpi ní 'dāayo, lē mí újí kírī kánisā agá 'dāá, mí átá míngá tā rī mí ngúlúpí ní āzini Múngú ní.

29 Lē nēbī ĩrī dōku na ā rikí tī rī ũlūú nī, 'bá ʊrukō ā tēkí rí tā kōpi ní ũlūú rī vé āsámvú áamá.

30 'Bo Múngú i'da dō ívé ú'dúkó 'bá āzi úrípi vūgá rī ní, 'bá átápi drīdrī rī ā újí kírī.

31 Īmi céré nga ú'dúkó ímúpi Múngú vúgálésī rī ũlū, 'bo ĩmi ũlúkí mʊzú ālu ālu, ā sē rí 'bá rī pi ā nīkí rí tā rī, kōpi ā adrikí rí ũkpó ũkpó ívé ẹ'yīngará agá.

32 Nēbī ri 'bá ú'dúkó Múngú vé rī ũlū 'bá rī pi, lē kōpi ā rōkí átángá rī rōrō.

33 Múngú ri ívé tā ʊtītī, ĩri Múngú tākírī vé ni.

'Bá Múngú vé rī pi úmúkí dō ĩ kánisā agá,

34 lē ũkú rī pi ā újíkí kírī kánisā agá 'dāá. Lē kōpi ā átákí átángá ku, 'bo lē kōpi ā 'dúkí tā rī ngaá sū tāimbī Mósē vé rī ní 'yoó rī tīnī.

35 Ūkú rī pi lēkí dō tā āzi nī, lē kōpi ā zíkí tā rī ívé āgō rī pi tī gé 'bētī 'dāá, ā'diātāsīyā ĩri drīnjá rú ũkú ní átázú kánisā agá.

36 Īmi í'dókí ú'dúkó Múngú vé rī ní kuyé, āzini ú'dúkó rī ca 'yéná ĩmi vúgá ó'dúkúlē kuyé.

37 'Bá rī ʊsū dō kīnī 'i nēbī, dōku kīnī dō Índrí Uletere rī ású 'i gí, lē ā 'yī 'yozú kīnī tā má ní sī ĩmi ní 'dīri, Úpí ẹzī má ní tā ni nī.

38 'Bá rī ā'yī dō tā 'dīri ku, ícókí ĩri ā'yī ku.

39 Má ẹdrípī má ọmvúpī, lē ĩmi 'bākí úvā ú'dúkó Múngú vé rī ũlūzú, āzini lē ĩmi ugakí 'bá átá 'bá tī ĩ ní nī kuyé rī sī rī pi ku.

40 'Bo lē ĩmi 'okí tā rī pi ārēvú céré mʊzú múké, āzini lē ĩmi ʊtīkí tā rī pi ʊtītī.

15

Kúrísitō vé íngángará drāngará gálésīla rī

1 Má ẹdrípī má ọmvúpī, á lē ĩmi ígákí ú'dúkó ọtú má ní ũlūú ĩmi ní, ĩmi ní ẹ'yī, ĩmi ní pá tuzú títī ĩmivé ẹ'yīngará agá 'dāri.

2 Īmi 'dúkí dō ú'dúkó múké má ní ũlūú ĩmi ní 'dīri 'bāá ĩmí ẹsī agá rá, ĩmi pangará ịsú rá, ĩmi 'dúkí dō 'bāá ĩmí ẹsī agá kuyé, ẹ'yīngará ĩmivé rī adri ẹzī ākó.

3 Ọ'dúkó múké tā be agaápi rá ĩ ní ũlūú má ní rī, má ũlū ĩmi ní rá. Ọ'dúkó múké tā be agaápi rá rī kīnī, Kúrísitō drā 'bávé ũnjkānyā ā tā sī, sū Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tīnī.

4 sīkí ĩri 'bú agá, ú'dú na ni gé, íngá gōo ídri rú drāngará gálésīla rá, sū ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīnī.

5 Índré Pétēro ẹndrētī gé, āzini índré ĩrivé 'bá mʊdrī drī ni ĩrī rī pi ẹndrētī gé.

6 'Dīri ā vūdrī gé, gō índré 'bá ĩri ā pámvú ũbī 'bá rī pi ẹndrētī gé, 'bá rī pi vé kālāfe aga mʊdūrūlū tōwú rī rá. 'Bá 'dī'bée āsámvú gé, 'bá kárakarā ni pi drī ídri rú, 'bo ʊrukō 'bée ũdrákí gí.

7 ĩri ní kpá gōzú índrézú Yókóbū ẹndrētī gé.* Kúru ĩri ní gōzú índrézú 'bá áyúāyū rī pi ẹndrētī gé céré.

8 Ọdū ni gé, ĩri ní kpá gōzú índrézú má ẹndrētī gé,† má adri sū mváná ĩ ní tī, mbāá ni ícópí kuyé rī tīnī.

9 Mávé tā índré kuú mādāngáná 'bá áyúāyū rī pi āsámvú gé, ícókí ma zī 'bá áyúāyū ni ku, ā'diātāsīyā á sē ízāngá 'bá Múngú vé rī pi ní ambamba.

10 'Bo Múngú vé ẹsī múké rī sī, sē má ní ícázú 'bá áyúāyū ni rú nóni ānī, ĩrivé ẹsī múké ĩri ní 'bāá má ní rī drā kána kuyé. Á nga ẹzī ũkpō sī, aga 'bá áyúāyū ʊrukō 'bée vé rī rá, 'bo á nga ẹzī rī mâ ngúlúpí sī nī kuyé, ẹsī múké Múngú vé rī sē ma ẹzī rī ngaá nī.

11 Má ũlū dō ú'dúkó Múngú vé rī ní, dōku kōpi ũlúkí dō nī, 'bā céré ri ú'dúkó

* 15:7 15:7 Yókóbū: Yókóbū cápítā 'dīri agá rī ĩri Yēsū vé ẹdrípī, ĩri 'bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí Yērúsālēmā gá rī pi vé drīkoma. 'Í lā Ẹzī 15:12-21; 21:18-19; Gālātīyā 1:19. † 15:8 15:8 ĩri ní kpá gōzú índrézú má ẹndrētī gé: Yēsū i'da 'i Páulū ẹndrētī gé ịsú ākūdē ĩri ri 'bá Yēsū ā pámvú ũbī 'bá rī pi ọçū. 'Í lā Ẹzī 9:1-6.

Múngú vé ālu ālu 'dīri ūlū, ĩmi ní ẹ'yīi gí 'dī.

'Bá ūdrā'ba gí rī pi vé íngángará gōo ídri rú drāngará gálésīla rī

12 'Bá ūlūkí dō kīnī Kúrísítō íngá gōo ídri rú drāngará gálésīla rá pírí, ĩmi urukọ ri 'yo 'bá ūdrā'ba gí rī pi ícókí íngá gōo ídri rú ku āsī?

13 'Bá āzi ícókí dō íngá drāngará gálésī ku, ícókí té Kúrísítō ri ingáá gōo ídri rú drāngará gálésīla ku.

14 'Bo ẹ íngakí té dō Kúrísítō ri gōo ídri rú drāngará gálésīla kuyé, tì 'bá ní ūlūú 'dīri ẹzì ākó, āzini ĩmivé ẹ'yīngará 'dīri ẹzì ākó.

15 'Bá ūdrā'ba gí rī pi íngakí dō kọpi gōo ídri rú drāngará gálésī ku, tā 'bá ní 'yoó Múngú inga Kúrísítō ri gōo ídri rú drāngará gálésīla gí 'dīri, ĩri té adri ūnjō. Múngú ẹ inga té dō ĩri kuyé, íngakí té 'bá ūdrā'ba gí rī pi ku.

16 'Bá ūdrā'ba gí rī pi íngakí dō kọpi gōo ídri rú ku, ĩri lū kīnī íngakí Kúrísítō ri gōo ídri rú kuyé.

17 Íngakí dō Kúrísítō ri gōo ídri rú drāngará gálésī kuyé, ĩmivé ẹ'yīngará 'dīri ẹzì ākó, ĩmi drī ĩmivé ūnjīkānyā agá ūgōgō.

18 ĩri té lū kīnī 'bá ūdrā'ba Kúrísítō agá rī pi mu ācí gé.

19 'Bá 'bākí dō ẹsì Kúrísítō drīgé 'yẹná 'bá ní āyīkō ịsúú ānī vū drīgé nōgó, ịzāngā 'bávé rī aga rá, ĩri 'bá vū drīgé nōgó rī pi vé rī ndē.

20 'Bo ádarú Múngú inga Kúrísítō ri gōo ídri rú drāngará gálésīla rá, adri sū úri ịfūúpi drīdrī rī tịnị, 'dīri lū 'bá ní uletere 'yozú kīnī, ĩri ímụ 'bá ūdrā'ba gí rī pi inga gōo ídri rú rá.

21 'Bá ālu ịjị drā vū drīgé nōgó nī, 'bá ālu zị 'bá ní lẹtị úmvúlésī 'bā íngazú gōzú ídri rú drāngará gálésī rī nī.

22 Ādámā‡ ịjị drā 'bá drīgé, 'bā céré ūdrādrā, kúru Kúrísítō ā tā sī, ĩ ímụ 'bā inga gōo ídri rú drāngará gálésīla rá.

23 'Bo 'bā ri íngángará rī vé sā tē, Kúrísítō íngá gōo ídri rú drāngará gálésī

drīdrī gí, úmvúlésī kādō ịgōo, ĩ ímụ ĩrivé 'bá rī pi inga gōo ídri rú.

24 Kúru Kúrísítō kādō ímụ ūkpō índrī ūnjí rī pi vé rī ndēe céré, vūdrī ni gé, ú'dú ụdụ vé rī kúru ícá, ĩri kúru mālūngā rī ẹzì gōo Ẹtẹpi Múngú drīgé.

25 Kúrísítō ri mālūngā rī ru cīmgbá cazú ĩri ní pá 'bāzú ívé ari'ba rī pi drīgé céré.

26 Ārí'ba ụdụ ĩ ní ímụ 'dị drāá rī, ĩri drā 'i.

27 Ā'diātāsīyā sīkí būkū Múngú vé rī agá kīnī, "Múngú sē ĩri ní ūkpō adrizú āmbúgú ngá rī pi drīgé céré." Tā 'dīri lū uletere 'yozú kīnī, Múngú adri Kúrísítō ā pálé gá ku, ā'diātāsīyā Múngú 'bā ngá rī pi ārēvú céré Kúrísítō ā pálé gá nī.

28 Ngá rī pi ārēvú céré 'bākí dō Mvā Múngú vé rī ā pálé gá gí, Mvā rī gō 'i 'bā Múngú ngá rī pi ārēvú 'bāapi céré 'i ā pálé gá rī ā pálé gá. Kúru ūkpō Múngú vé rī gōo adri ngá rī pi drīgé vūrā gá sī céré.

29 Íngakí dō 'bá ūdrā'bee gí rī pi gōo ídri rú drāngará gálésī ku pírí, ngá ĩ ní rizú bātízīmū sēzú 'bá rī pi ní 'bá ūdrā'bee gí rī pi pazú rī ā'di? 'Bá ūdrā'ba gí rī pi íngakí dō gōo ídri rú drāngará gálésī ku pírí, ngá ĩ ní rizú bātízīmū sēzú 'bá rī pi ní kọpi ā tā sī rī ā'di?

30 Ngá 'bá ní rizú 'bā sēzú ịzāngā nyazú sā céré sī rī ā'di?

31 Má ẹdrípịjị má ọmvúpịjị, ádarú ú'dú céré ma ri ịzāngā nya drādrā ẹ tị ịsú. Má ā'yī drāngará rá, ā'diātāsīyā ma āyīkō sī tā Kúrísítō Yēsū 'bávé Úpí ní 'oó ĩmi ní rī sī.

32 Á 'dị dō ẹ'dị 'bá Ẹfēsō gá sū'ba ngá ātra tịnị 'dī'bee be yīkí 'bá áda vé ni sī, tā múké má ní ịsú 'a ni gé 'dīgé rī ā'di? Dō íngakí 'bá ūdrā'bee gí rī pi gōo ídri rú drāngará gálésī ku,

"Lē 'bā nyakí ínyá, āzini 'bā mvukí ngá, ā'diātāsīyā drū sī 'bā ūdrādrā."

33 Lē 'bá āzi ā ū'bā ĩmī mị ku. "Ūndī rųngará 'bá ūnjí be rī, ĩri adringará múké rī izaza."

34 Lē ĩmi újákí ĩmivé yīkí tā múké 'ozú, ĩmi kukí ūnjīkānyā 'ongará ānī,

‡ 15:22 15:22 Ādámā: Ādámā ri 'bá Múngú ní 'dó gbii drīdrī rī. ĩri ẹtẹpi 'bá vū drīgé rī pi vé ni céré. ĩrivé ūkú Ẹvā ri ẹndrẹpi 'bá vū drīgé rī pi vé ni céré. 'Í lā 'dóngará 1-5. 15:27 15:27 Sāwūmā 8:6 15:32 15:32 Ísáyá 22:13

ã'diātāsīyā ĩmi ãsámvú gé, 'bá ʊrukọ nĭkí Múngú ri kuyé. Á 'yo tā 'dĭri 'dĭni, ã sē rí ĩmi ní drĭnjá.

'Bá íngápi gōo ídri rú rĭ vé rú'bán

³⁵ 'Bá āzi ri ícọ zĭ kĭnĭ, "Ī ímú 'bá ũdrā'bán gí rĭ pi íngá gō ídri rú íngóni? Kọpi ã rú'bán ri ímú adri íngóni?"

³⁶ 'Bá tā zĭpĭ 'dĭni rĭ azakaza rú! Úri 'bá rĭ ní saá nyọ́okú agá rĭ, ĩri ņma ũgbále, ĩri íbĭ ífũ ndō.

³⁷ Mi dō ngá sa, 'í sa ngá duúpi ínogósí gí ní ku, mi úri ni sa. Sā āzi ni sĭ, mi úri ũndú vé ni sa, dōku mi ngá āzi vé ni sa.

³⁸ 'Bo Múngú ri úri rĭ pi sē du índré rú'bán be sũ 'í ẹsĭ ní lēé rĭ tĭni, ĩri sē úri ālu ālu ri índré rú'bán be ívé ọ̀sũkā vú sĭ.

³⁹ Ngá ídri be rĭ pi vé rú'bán índrékí céré trú ku, 'bá áda vé rú'bán túngú, ānyāpá rĭ pi vé rú'bán túngú, ārĭnjá rĭ pi vé rú'bán túngú, ĩ'bĭ rĭ pi vé rú'bán túngú.

⁴⁰ Ngá 'bũ gé 'dālé rĭ pi rú'bán be, āzini ngá vũ drĭgé nōgó rĭ pi rú'bán be, 'bo rú'bán 'bũ gé 'dālé rĭ pi vé dĭngará túngú, rú'bán vũ drĭgé nōgó rĭ pi vé dĭngará túngú.

⁴¹ Ọ̀tú vé dĭngará túngú, mbāá vé dĭngará túngú, lĭnyā vé dĭngará túngú, lĭnyā rĭ pi vé dĭngará céré āndĭāndĭ.

⁴² Íngángará drāngará gálésĭla rĭ, ĩri kpá adri sũ 'dĭri tĭni. Rú'bán ĩ ní sĭjĭ 'bú agá rĭ, ĩri ņmaņma, kádō ingáá gōo ídri rú, gō drāá ku, āzini gō ņmaá ku.

⁴³ Ī rú'bán drāápi gí rĭ sĭ 'bú agá, ĩnjĭkí ĩri ku, kádō ĩri ingáá gōo ídri rú, ĩ gō ĩri ĩnjĭnjĭ, ĩ ĩri sĭ ku ũkpō ākó, kádō ĩri ingáá gōo ídri rú, ĩri gō adri ũkpō be.

⁴⁴ Ī rú'bán vũ drĭgé nōgó rĭ sĭ, ĩ ĩri ingá gō rú'bán 'bũ gé 'dālé rĭ rú. Rú'bán vũ drĭgé nōgó rĭ, ĩri gō 'i újá rú'bán 'bũ gé 'dālé rĭ rú.

⁴⁵ Sĭkí Búkũ Múngú vé rĭ agá kĭnĭ, "'Bá Múngú ní 'í dó gbií drĭdrĭ rĭ Ādámā 'i, Ādámā gō ícá ídri rú," 'bo Ādámā adriípi vúlé rú rĭ, ĩri Kúrísitō 'i, Índrĭ ĩrivé rĭ ri ídri sē nĭ.

⁴⁶ Rú'bán 'bũ gé 'dālé rĭ ímú drĭdrĭ kuyé, rú'bán vũ drĭgé nōgó rĭ gbikí drĭdrĭ, vúdřĭ ní gé, rú'bán 'bũ gé 'dālé rĭ ní ímúzú.

⁴⁷ Ágó ĩ ní gbií drĭdrĭ rĭ Ādámā 'i, ĩtĭkí ĩri nyọ́okú gé, ágó vúlé rĭ Kúrísitō 'i, íbĭ ímú 'bũ gélésĭla.

⁴⁸ 'Bá vũ drĭgé nōgó rĭ pi ārēvú céré, kọpi ã rú'bán sũ Ādámā vé rĭ tĭni, 'bá 'bũ gé 'dālé rĭ pi vé rú'bán ri ímú adri sũ Kúrísitō vé rĭ tĭni.

⁴⁹ 'Bá adrikí sũ Ādámā ĩ ní gbií nyọ́okú sĭ rĭ tĭni, 'bo 'bá ímú adri sũ Kúrísitō ímúpi 'bũ gélésĭla rĭ tĭni.

⁵⁰ Má ẹdrĭpĭjĭ má ọ̀mvúpĭjĭ, á lē 'yoó ĩmi ní 'dĭni, 'bávé rú'bán ĩri ārĭ be, ĩri ngá ņmaápi ņmaņma ni, ícọ fĭí mālŭngā Múngú vé adriípi nyonyo rĭ agá ku.Š

⁵¹ ĩmi yĭkí drĭ ma ká, á lē tā ĩ ní ũzũúzũ rĭ pi ũlũú ĩmi ní. 'Bá ícókí ũdrāá céré ku,* 'bo ĩ ímú 'bá rú'bán újá rá.

⁵² Tā 'dĭri ímú 'i nga mbēlēņjá, sũ mĭ ní gaá rĭ tĭni, úmvúlésĭ kádō ímú jēlégú vuú ú'dú ũdũ vé rĭ gé, 'bá ũdrā'bée gí rĭ pi ímú íngá gō ídri rú, 'bá kọpi be céré, 'bá rú'bán ri gō 'i újá túngú, 'bá gōkí rĭ drāá dĭjĭ ku.

⁵³ 'Bávé rú'bán drāápi ņmaápi ņmaņma rĭ pi gō ĩ újá rá, kọpi gōkí drāá ku, dōku kọpi gōkí ņmaá ku.

⁵⁴ 'Bávé rú'bán drāápi drādrā nō'bée újákí dō ĩ ícá rú'bán drāápi ku ní gí, tā ĩ ní sĭ Búkũ Múngú vé rĭ agá rĭ kúru 'i nga fũ tĭ ni gé. "Ndēkí drā vé ũkpō gí."

⁵⁵ "Drā, mívé ũkpō 'bá ndēzú rĭ íngāá?"

Drā, mívé ũkpō rizú 'bá ú'dízú rĭ íngāá?"

⁵⁶ Ũnjĭkānyā ri ũkpō be, ĩri sē drā ri 'bá ú'dĭ ānĭ, tāmbĭ ri sē ũnjĭkānyā ri ũkpō ịsú nĭ.

⁵⁷ 'Bá sēkí ọ̀wō'dĭfō Múngú ní, ĩri ní Úpĭ Yēsũ Kúrísitō ri ịpēé ímú 'bá ní ũkpō sēé, 'bá ní ũnjĭkānyā vé ũkpō ndēé rĭ sĭ.

⁵⁸ Má ẹdrĭpĭjĭ má ọ̀mvúpĭjĭ, lē ĩmi tukí pá tĭtĭ. Lē tā āzi ā jĭ ĩmi fũú āmvé ku. Ọ̀'dú céré lē ĩmi ngakí ẹzĭ Úpĭ ní ẹsĭ be céré. Lē

15:45 15:45 Ídóngará 2:7 § 15:50 15:50 Átángá véřęsĭ 'dĭri agá rĭ lũ 'bá ní kĭnĭ, lē 'bá ịsũkí rú'bán 'bũ gé 'dālé rĭ, 'bá fĭkí rĭ muú adrií mālŭngā Múngú vé rĭ agá. * 15:51 15:51 'Bá ícókí ũdrāá céré ku: Yēsũ kádō úmvúlésĭ ímvĭ ịgōo vũ drĭgé nōo, 'bá drĭ adri'bán ídri rú rĭ pi ícókí ũdrāá céré ku. 15:54 15:54 Ísáyā 25:8 15:55 15:55 Ọ̀sęyā 13:14

ĩmi nĩkí 'yozú kínĩ ẹ̀zị ĩmi ní ngaá Úpí ní rĩ drã kána ku.

16

Mũfēngā songará 'bá Múngú vé ngá ãkó rĩ pi ní rĩ

¹ ĩmi kádō mũfēngā soó Múngú vé 'bá ngá ãkó rĩ pi ní, á lē ĩmi 'okí tã rĩ sũ má ní ẹ̀zị 'bá kánísã Gālātīyā vé rĩ agá rĩ pi ní rĩ tĩnị.

² Yīngā ãlu ãlu, 'bá ãlu ãlu ẽ í'dú mũfēngā 'í ní ísú rĩ ã ụ̀rụkọ, ã 'bã kú jēlé gá, ã mba tã ní cīmgbá sã má ní cazú rĩ gé, má kádō caá, 'bá ãzi ã gō rí ngá soó ku.

³ Kúru lē ĩmi ụ̀pēkí 'bá ĩmi ní ndree múké ni pi, á ca dō ĩmi vúgá 'dīlé gí, ma kúru kōpi pē muzú Yērúsālēmā gá 'dāá, kōpi ã jíkí rí mũfēngā ĩmi ní sēé rĩ muzú, ma kōkōbị sī sē kōpi drīgé lüzú kínĩ ĩmi ã'yīkí kōpi mũfēngā rĩ jīi muzú nī.

⁴ ĩmi ụ̀sũkí dō kínĩ m̄a mu ɪndī, 'bã ícọ mu kōpi be trụ rá.

Páulũ ụ̀tĩ ívé ẹ̀cị ã tã

⁵ Á mu dō ẹ̀cị ãngũ Mākēdōnīyā vé rĩ agásĩ gí, ma ɪgō ímụ ĩmi ndre rá, ã'diātāsīyā má útú, á lē mu ụ̀ ẹ̀cị ãngũ Mākēdōnīyā vé rĩ agásĩ.

⁶ Ma adri ĩmi be sã be mādã, dōku ma adri ĩmi be lókí kílóngóro vé rĩ* gé, ĩmi kókí rí m̄a ɪzã ẹ̀cị má ní lēé mu ụ̀ rĩ gé.

⁷ Á lē ku má ní mu ụ̀ ĩmi ndrezú sãṅá be mādã koro agazú agaga. Á 'bã ẹ̀sị, úmvúlésĩ ma ɪgō ímụ ĩmi vúgá 'dīlé rá, ma ímụ adri sã be ãco, Úpí lē dō rá.

⁸ Á lē adrií Ēfēsō gá nōgó cīmgbá cazú Ụ̀'đú Pēnītíkósītã vé rĩ gé,†

⁹ ã'diātāsīyā ĩri drīlé múké má ní ẹ̀zị ngazú nōgó, 'bo 'bá kárakarã lēkí ẹ̀zị má ní ngaá rĩ ku.

¹⁰ Tīmōtáyō ca dō ĩmi vúgá 'dīlé gí, lē ĩmi ẽ ẹ̀'yīkí ĩri múké. ĩri ri ẹ̀zị Úpí vé rĩ nga sũ má ní ngaá rĩ tĩnị.

¹¹ Lē 'bá ãzi ã gã ĩri ku. Lē ĩmi ɪpēkí ĩri ɪgōó má vúgá nōlé tākiri sī. Á lē ẽ ímụ má vúgá nōlé 'bá Yēsũ ri ẹ̀'yī' 'bá gí rĩ pi ã ụ̀rụkọ' 'bée be.

¹² Má ụ̀'bī ụ̀kpō sī, á 'yo 'bá ẹ̀drípị Āpólō ní, lē kōpi ã mukí ĩmi ndree 'bá Yēsũ ri ẹ̀'yī' 'bá gí rĩ pi ã ụ̀rụkọ' 'bée be. Ẹ̀sị ni ã'yī drī mu ụ̀ sã nōri sī kuyé, 'bo ĩri úmvúlésĩ mu ĩmi ndre rá.

Páulũ vé átángá ã ụ̀đũ

¹³ Lē ĩmi adrikí m̄i be kowu, ĩmi tukí pá títí ɪmivé ẹ̀'yīngará agá, ĩmi adrikí ụ̀rĩ ãkó, ĩmi adrikí ụ̀kpó ụ̀kpó.

¹⁴ Tã ãrēvú céré, lē ĩmi 'okí lēngará sī.

¹⁵ ĩmi nĩkí rá Sētēfānāsī pi ívé 'bá 'bētí ãsámvú gé rĩ pi be, kōpi í'dókí ẹ̀sị újá drīdrī ãngũ Ākáyã vé rĩ agá 'dālé nī, kōpi ngakí ẹ̀zị 'bá Múngú vé rĩ pi ní ẹ̀sị be céré. Má ẹ̀drípịi má ọmvúpịi, á lē lūú ĩmi ní 'dīni,

¹⁶ lē ĩmi ɪnjĩkí 'bá drīkoma rú sũ Sētēfānāsī pi tĩnị rĩ pi ɪnjĩnjĩ, ãzini lē ĩmi ɪnjĩkí 'bá ụ̀rụkọ ẹ̀zị nga' 'bée ụ̀kpō sī ĩmi be trụ rĩ pi ɪnjĩnjĩ.

¹⁷ Ma ãyīkō sī Sētēfānāsī vé ícángará sī, Pōrūtūnátō vé ícángará sī, ãzini Ākáyīkō vé ícángará sī, ã'diātāsīyā kōpi kókí m̄a ɪzã sũ ĩmi ní koó rĩ tĩnị.

¹⁸ Kōpi sēkí m̄a ẹ̀sị ísú ãyīkō rá, sũ kōpi ní sēé ɪm̄i ẹ̀sị ní ãyīkō ísú rĩ tĩnị. 'Bá 'dīni 'dī' 'bée, lē ĩmi ɪnjĩkí kōpi ɪnjĩnjĩ.

¹⁹ 'Bá kánísã vé ãngũ Ẹ̀zīyã vé rĩ agá rĩ pi sēkí ĩmi ní mōdó. Ákúwílã pi Pīrīsílã be, 'bá ɪ úmú' 'bá Múngú ri zị' 'bá kōpivé 'bētí ãsámvú gé rĩ pi be, sēkí ĩmi ní mōdó Úpí Yēsũ ã rụ sī.

²⁰ Má ẹ̀drípịi má ọmvúpịi adri' 'bée nōgó rĩ pi, sēkí céré ĩmi ní mōdó. Lē 'bá ãlu ãlu ã u' 'de ọgúpị ri ẹ̀zị bēdrī sī.

* **16:6 16:6** Lókí kílóngóro vé rĩ: Ængũ ɪsērélē vé rĩ gé 'dāá, lókí kílóngóro vé rĩ gé, ẹ̀cị tungará ụ̀kpó ụ̀kpó, ã'diātāsīyā yīgọ ri 'dị ambamba, sē ãngũ rĩ igbe igbe. † **16:8 16:8** Ụ̀'đú Pēnītíkósītã vé rĩ: Ụ̀'đú Múngú ní Ẹ̀lịzú Jó rĩ pi tị gé sī rĩ kã mu ụ̀ caá ụ̀'đú pũkú tōwụ, vúdri ni gé, Ụ̀'đú Pēnītíkósītã vé rĩ ní ícázú. Ụ̀'đú 'dãri gé, Yãhũđĩ rĩ pi ri ãnyãngã ɪ ní ɪkũnãá ívé ọmvú agá rĩ pi ɪjĩ Yērúsālēmā gá sē Múngú ní, ãzini kōpi ri ụ̀'đú Múngú ní tãjmbị sēzú Mósē ní ɪrã Sínáyĩ vé rĩ drīgé 'dãri vé tã ígá. Kūrīsītīyānī rĩ pi ri ụ̀'đú ɪ ní ɪndri Uleterē rĩ ɪpēzú 'bá Yēsũ ri ẹ̀'yī' 'bá gí rĩ pi ásúzu Ụ̀'đú Pēnītíkósītã vé rĩ gé 'dãri vé tã ígá. 'Í lã Kālãfe 28:26-31; Ẹ̀zị 2:1-4.

²¹ Ma Páũlũ 'i, á sĩ mōdó 'dĩri sēé ĩmi ní
mâ drĩ sĩ.

²² 'Bá rĩ lē dō Úpí ri ku, ĩ ĩri tri rá. Úpí,
mí ímụ mbēlē!

²³ Ẹsị múké Úpí Yẹsũ vé rĩ ã adri ĩmi be.

²⁴ ĩmi Kúrísítō Yẹsũ ri ẹ'yĩ' bá gí 'dĩ' bée,
á lē ĩmi céré lēlē.

**Kòkòbì ìrì ni Páulū ní sī
sēé 'bá
Kōrínítō
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ã
ūlūngará**

Páulū sī kòkòbì 'dīri kūrú Ēfēsō vé rī agá, lókí ìri ní rizú mužú Kōrínítō gá rī gé. Sī kòkòbì rī sēé mužú drīdrī 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí Kōrínítō gá rī pi ní. Kōrínítō ri kūrú àmbúgú àngū Gíríkí vé rī agá. Páulū í'dó kánisā 'dálé, mu kòpi ndréé, àzini sī kòkòbì sēé kòpi ẹ ẹsì ímbázú àní, 'bo tā ùnjí rī pi áwíkí kuú kòpi àsámvú gé ũgōgō. Kuru sī kòkòbì rī sēé kīnī, ã útúkí tā rī cére ícá múké àkūdē 'í ca drī 'dāa kuyé.

Índré sū 'bá urukọ tókí Páulū ri kíní Páulū áyú mūfēngā kánisā vé rī létì múké ni sī kuyé, kòpi kíní Páulū adri 'bá áyúáyū tā 'oópi pìrì ni kuyé. Kòkòbì 'dīri agá, íngú 'í tā kárakará sī ẹzì 'í ní ú'dúkọ múké Yēsū vé Múngú ní 'í zìjì ímú ũlúú rī vé tā sī. Páulū ímbá 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ní létì múké kòpi ní ícózú 'bá Múngú vé rī pi ẹ ízā kozú rī, àzini ímbá kpá kòpi ní létì 'í ní ẹzì kánisā vé rī ngazú vūrā urukọ' bée agásí rī (cápítā 9-10).

1 Ma Páulū 'í, Múngú ní ìpéé adri Kúrísítō Yēsū vé 'bá áyúáyū ni rú rī, 'bá sīkí kòkòbì 'dīri Tīmōtéyō Yēsū ri ẹ'yī'pì gí rī be.

'Bá sīkí sēé 'bá Múngú vé adri 'bá kánisā kūrú Kōrínítō vé rī agá rī pi ní, àzini 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí àngū Ākáyā vé rī agá rī pi ní cére.

2 Ẹsì múké, àzini tākíri 'bá Ẹtẹpì Múngú vé rī, àzini Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ã adri ìmi be.

Múngú ri 'bá rī pi ẹ ẹsì ũmī nī

3 Lē 'bá íngúkí Múngú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō Ẹtẹpì ri, ìri rī 'bávé ìzāngā 'bā nī, àzini ìri rī 'bá ẹsì ũmī nī.

4 Tā ũkpó ũkpó kādō rií 'bá ísú, Múngú ri 'bá ẹsì ũmī nī. Ìri sē tā ũkpó ũkpó ísú dō

'bá rī pi, 'bá ũmíkí rí kòpi ẹ ẹsì, sū Múngú ní 'bá ẹsì ũmī rī tìjì.

5 'Bá nyakí dō ìzāngā Kúrísítō ã rú sī, ìzāngā 'bá ní nyaá rī agá, Kúrísítō ri 'bá ẹsì ũmī aga rá.

6 Ìzāngā 'bá ní rií nyaá ẹzì Múngú vé rī agá nōri, ìri sē 'bá ícọ ímí ẹsì ũmī, ìmi pangará ísú àní rá. Ìzāngā 'bá ní rií nyaá rī pi sī, Múngú ũmí dō 'bá ẹsì rá, ìri kpá ímí ẹsì ũmí rá, sū ìri ní 'bá ẹsì ũmī rī tìjì. Ìmi ímú ẹsì úmbé ìzāngā rī ã nyangará gá, sū 'bá ní nyaá rī tìjì.

7 'Bá 'bākí ẹsì cére ìmi drīgé, ã 'diātāsīyā ìzāngā ìmi ní nyaá rī sū nyo 'bá ní nyaá rī tìjì, 'bá nīkí amá rá, Múngú ri ícọ ímí ẹsì ũmí rá, sū ìri ní 'bá ẹsì ũmī rī tìjì.

8 Ìmi 'bá ọgūpìjì Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí 'dī' bée, 'bá lēkí ìmi nīkí tā ũkpó ũkpó 'bá ní ìzāngā nyazú àngū àmbúgú Ẹzīyā vé rī agá rī. Ìzāngā 'bá ní nyaá 'dāri ndē 'bá ũkpó rá, 'bá nyakí ìzāngā ùnjí ùnjí, 'bá ũsūkí déna 'bá ũdrā rá.

9 Ádarú 'bá ũsūkí déna 'bávé sá drāngará vé rī ícọ gí. 'Bo 'bá 'okí tā rī 'bávé ũkpó sī 'yozú kíní, 'bá ícókí gí 'díní kuyé, 'bá 'bākí ẹsì Múngú àvū ídrípi ìndí rī drīgé.

10 Múngú pa 'bá drā sílẹ gá sī rá, ìri ícọ 'bá pa mužú dījì dījì. Lē 'bá 'bākí ẹsì drī ní gé, ã pa rí 'bá mužú dījì dījì.

11 'Bá 'bākí ẹsì ìmi drīgé, ìmi zìkí 'bá ní Múngú ri. 'Bá tré pi zìkí dō 'bá ní Múngú ri nī, 'bá tré pi kpá ímú ọwō 'dífō sē Múngú ní, ìri ní zìngará rī yìjì rá rī sī.

12 'Bá ri 'bá íngú tā 'bá ní 'oó pìrì rī sī, àzini tā áda 'bá ní 'oó 'bá rī pi ẹndrẹtì gé rī sī, agaápi rá rī, tā pìrì 'bá ní 'oó ìmi àsámvú gé rī sī. 'Bá ríkí 'bá ẹtìjì Múngú rú' bā gá, ìrivé ẹsì múké rī sī, adri 'yozú kíní, 'bávé tā nīngará nyọókú nōri vé rī sī kuyé.

13 Tā 'bá ní sī sēé ìmi ní rī, 'bá sīkí átángá rī ẹ mī uletere, lāngará ni mba ku, ìri fi ìmi drīgé mbēlēṅá. Má ũsū ìmi ícọ tā 'bávé rī nī múké,

14 'bo tā rī ã fi dō ìmi drīgé àndrū múké kuyé drāáāsīyā, ìmi ímú tā rī nī múké ú'dú Úpí Yēsū Kúrísítō ní ìgōzú rī gé, ìmi

céré ímú 'bâ íngú, 'bâ kpá ímú ìmi íngú ú'dú 'dāri gé.

Páulū ūlū tā 'í ní lēzú mužú Kōrínítō gá rī

¹⁵ Má ní ma útúzá lēzú mužú ìmi ndrezú drīdrī rī gé, á nī uletere 'yozú kīnī, ìmi 'bākí ẹsī céré kuú 'bá drīgé, ìmi té kōdō drīlé múké ịsú rá. Mā gō té dō mužú ìmi ndree rá, ìmi té gō drīlé múké āzi ịsú dīj.

¹⁶ Má útú mávé tā 'dīni, má kādō lēe mužú āngū āmbúgú Mākēdōniyā vé rī gé 'dāá, ma pá tu ìmi ndre ūgbále, má kādō gōó ímví Mākēdōniyā gá 'dāásī, ma kpá gō áwí ìmi ndre dīj. Ìmi kúru ma pē, má 'de rí mužú āngū Yūdáyā vé rī gé 'dāá.

¹⁷ Ìmi ícọ ụsū 'yozú kīnī, má újá mávé tā má ní útú rī rá āsī. Ìmi ụsūkí má útú mávé tā múké múké kuyé? Ìmi ụsūkí má adri sū 'bá ụrụkọ'bee tā útú'ba 'yo'bee ma mužú rá, dōku á mužú ku rī pi tịnị?

¹⁸ Ádarú Múngú rí ẹsī 'bā céré ku tā 'í ní lēe 'oó rī drīgé, 'bávé ú'dúkọ múké 'bá ní ūlūú rī újá 'i ku, ūnjō 'a ní gé 'dāáyo.

¹⁹ Ā'diātāsīyā Yēsū Kúrísítō Múngú Mvọpị 'bá ní ìrivé tā ūlūú ìmi ní Sílā be, Tīmōtéyō sī rī, ìri rí nījī tā áda Múngú vé rī 'o. Ìrivé tā 'bá ní ūlūú rī, ìri tā áda, ūnjō 'a ní gé 'dāáyo.

²⁰ Tā céré Múngú ní ẹzịj 'bá ní rī pi, nga 'i fūú tị ní gé rá Kúrísítō ā rụ sī. 'Bā rí tā áda Kúrísítō vé rī átá, ẹ íngúkí rí Múngú rí ānī.

²¹ Nóni Múngú sē 'bá ní ūkpō ìmi be, sē 'bá ní pá tuzú tịtị 'bávé ẹ'yīngará agá Kúrísítō ā rụ sī ānī. Múngú ūpē 'bā ìmi be

²² ímú adrii 'bá 'i ẹ'yī'ba áda áda ní pi rú. Múngú ipē ívé Índrī Uletere rī ímú adrii 'bā ẹsī agá, lūzú 'bá ní kīnī, ádarú 'i tā múké 'í ní ẹzịj rī sē 'bá ní rá.

²³ Ádarú á 'yo ìmi ní 'dīni, tā má ní 'oó rī pi Múngú nī rá. Tā ā pá má ní mužú Kōrínítō gá 'dīlé kuyé rī, má mužú rí átángá ūkpó ūkpó ìzāngā sēepi ní átá ìmi drīgé ku.

²⁴ Tā 'bá ní lūú ìmi ní kīnī ìmi ẹ'yīkí Yēsū rí 'dīri, adri 'yozú kīnī 'bā rí 'bā íngú, 'bā ndēkí céré nī 'dīni kuyé, 'bā rí ẹzịj nga ìmi

be, ā sē rí ìmi ní āyīkō, ā'diātāsīyā ìmi tukí pá tịtị ìmivé ẹ'yīngará agá.

2

¹ Má ụsū má ẹsī agá nōó, á gō ma ẹndij mužú ìmi ndree dīj ku, ā sē rí ìmi ní ìzāngā ku.

² 'Bo á sē dō ìmi ní ìzāngā, ā'di rí má ní āyīkō sē nī? 'Bá má ní āyīkō sē 'bá rī pi, ìri adri 'yējá ìmi má ní ìzāngā sēe ìmi ní rī pi.

³ Tā má ní kōkōbị ụdūmbítā 'dīri sīzú sēzú ìmi ní rī, ìri 'dīni. Má kādō lēe mužú ìmi ndree, tā ìmi ní rīi 'oó rī ā sē rí ìzāngā má ẹsī agá ku, lē tā ìmi ní 'oó rī ā sē má ní āyīkō, ā sē kpá ìmi ní āyīkō ìndī. Á nī rá ìmi ícọ tā pịrị 'o rá, ìri má ní āyīkō sē, ìri kpá ìmi ní āyīkō sē.

⁴ Sā má ní kōkōbị rī sīzú rī gé, ìzāngā nō má ẹsī, mījndre alá má mị rá. Adri 'yozú kīnī, ìmi ní ìzāngā sēzú ku, ā lū rí kīnī, lēngará má ní ìmi lēzú rī, tā ní āmbúgú má ẹsī agá.

'Bá ūnjīkānyā 'oópi rī ā trūkí ìri ìrivé ūnjīkānyā agásī rá

⁵ 'Bá rī sē dō 'bá āzi ní ìzāngā, sē ìzāngā 'dīri má ní kuyé, sē ìzāngā 'dīri ìmi ní céré, á lē átángá rī átá ìmi drīgé ūkpō sī ku.

⁶ 'Bá ūnjīkānyā 'oópi 'dīri, ìmi átákí ìrivé ūnjīkānyā ā tā drī ní gé, tā ì ní ìri ìrīnāzú 'dīri ca gí.

⁷ Nóni ìri sā ìmi ní ìri trūzú ìrivé ūnjīkānyā agásī, āzini ìmi ní ìri ẹ ẹsī ūmīzú, ā'diātāsīyā ìzāngā ā gō rí ẹsī ní nōó dīj ku.

⁸ Ádarú á lē 'yoó ìmi ní, lē ìmi 'dakí ìmivé lēngará 'bá ūnjīkānyā 'oópi rī ní.

⁹ Á sī kōkōbị 'dīri sēe ìmi ní, á lē nījī dō ìmi ícọ tá má ní ẹzịj ìmi ní 'dī'bee 'dụ nga rá.

¹⁰ 'Bá rī 'o dō tā ūnjī, ìmi trūkí dō ìri tā ūnjī ìri ní 'oó rī agásī gí, ma kpá ìri trū rá. Ma ìri trū ìmi tā sī Kúrísítō ẹndreṭi gé,

¹¹ ā'diātāsīyā Sātánā ẹ ịsú rí lẹṭi ímúzá 'bā drī izazú ku. 'Bá nīkí tā Sātánā ní rīi 'bā drī izazú rī á má múké múké gí.

'Bá ẹzịj ūndī ú'dí rī vé rī nga'ba rī pi

12 Má kã muꝝ caá kũrũ Tũrówã vé rĩ gé 'dãá, Úpí zĩ má ní létĩ ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rĩ ùlũzú 'bá rĩ pi ní.

13 'Bo má ní 'bá ógúpĩ Títō Yēsũ ri ẹ'yĩpi gĩ rĩ ịsú 'dãlé kuyé rĩ sĩ, mã úmĩ tu pá kuyé. Kúru má ní 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi kuzú, má ní 'dezú muꝝú Títō ri ndázú ãngũ ãmbúgú Mākēdōnĩyã vé rĩ gé 'dãá.

14 Ōwō'dĩfō Múngú ní, ịri ní 'bã drĩ kozú ẹ'dĩ ndězú Kúrísítō ã rũ sĩ rĩ sĩ, ãzini ịri ní sēé 'bá ní ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rĩ ùlũzú muꝝú 'bá rĩ pi ní ãngũ rĩ pi agásĩ rĩ sĩ. Kúru ú'dúkọ múké 'bá ní ùlũú 'dĩri ayi muꝝú ãngũ rĩ pi agásĩ sũ ùdu ẹjĩ be ngũúpi ndrĩndrĩ rĩ tĩnĩ.

15 'Bá kã ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní, ú'dúkọ rĩ ịnĩ kòpi ní sũ ùdu ẹjĩ be ngũúpi ndrĩndrĩ rĩ tĩnĩ. 'Bá ú'dúkọ rĩ ẹ'yĩ' 'bá rá rĩ pi, Yēsũ Kúrísítō pa kòpi ịvé ùnjĩkãnyã agásĩ rá. 'Bo 'bá ú'dúkọ rĩ gã' 'bá ẹ'yĩgá sĩ rĩ pi, Múngú ri kòpi ịrĩnã rá.

16 'Bá gã' 'bá ú'dúkọ múké rĩ ẹ'yĩgá sĩ rĩ pi, kòpi fi ịzãngã deꝝpi ku rĩ agá, 'bá ú'dúkọ múké rĩ ẹ'yĩ' 'bá rá rĩ pi, kòpi ịdri 'dání'dání rĩ ịsú rá. 'Á'di ri ùkpō be tã 'dĩri 'du nga nĩ? 'Bá ịcókĩ tã 'dĩri 'du nga nĩ?

17 'Bá kárakarã pi ri tĩ Múngú vé rĩ ùlũ rizú ã'bú ịsúzá ãnĩ. 'Bo 'bá 'bá tĩnĩ nō'bée, 'bã Múngú vé 'bá áyúáyũ ni pi, 'bã ri tã áda Múngú vé rĩ ùlũ, 'bã ri ú'dúkọ múké rĩ ùlũ Kúrísítō vé ùkpō sĩ, Múngú ri ú'dúkọ múké 'bá ní rií ùlũú rĩ tē ndre nĩ.

3

Ūndĩ ị ní ruꝝ ú'dĩ rĩ vé tã

1 'Bá ینگúkĩ 'bã 'yozú kĩnĩ 'bã ndēkĩ 'bã rĩ pi cére nĩ yã 'dĩni kuyé. Ỉmi lēkĩ 'bã ãzi ã sĩ kòkòbĩ 'bávé tã múké rĩ lũzú sũ 'bá urukọ'bée ní lēé rĩ tĩnĩ? Dòku Ỉmi lēkĩ kòkòbĩ sĩ 'bávé tã múké rĩ lũzú 'bá urukọ'bée ní?

2 Ỉmi 'dĩ'bée, Ỉmi kòkòbĩ 'bávé rĩ. Ẹzĩ múké 'bá ní ngaá rĩ, ị ndre Ỉmi rũ' 'bá gã 'dĩgé. 'Bá rĩ pi cére ịcò kòkòbĩ rĩ là rá.

3 Ỉmi kòkòbĩ Kúrísítō ní sũ rĩ, kòkòbĩ Kúrísítō vé 'dĩri lũ ẹzĩ 'bá ní ngaá múké rĩ vé tã. 'Bo Ỉmi adrikĩ kòkòbĩ ị ní sũ gãlãmũ sĩ ni kuyé, dòku tãimbĩ Mósē vé ị ní sũ ịrã kpọ' 'bũ rũ' 'bá gã rĩ kuyé. Múngú adripi ịdri rũ rĩ vé Ỉndrĩ sĩ Ỉmivé tã kú 'bá ẹsĩ agá nĩ.

4 'Bá nĩkĩ áamá múké, 'bá ní Kúrísítō ri ẹ'yĩ gĩ rĩ sĩ, 'bã ịcò fi mu adri Múngú be trũ rá.

5 'Bá ịcókĩ 'yoó, tã 'bá ní 'oó rĩ, 'bã 'okĩ ùkpō 'bávé rĩ sĩ 'dĩni kuyé. Ùkpō 'bã ní ẹzĩ ngazú 'dĩri, ịbí ینگá Múngú vúgá.

6 Múngú sē 'bã ní ùkpō rizú ùndĩ ú'dĩ rĩ vé ẹzĩ ngazú. 'Bo tãimbĩ ú'dĩ 'dĩri sĩkĩ tã ni kòkòbĩ agá kuyé, Ỉndrĩ Uletere rĩ ùlũ tã ni 'bã ẹsĩ agá nĩ. Tãimbĩ ùkũ ị ní sũ 'dĩri, ịri drã ịjĩ, 'bo Ỉndrĩ uletere rĩ ịdri sē nĩ.

7 'Á sĩkĩ dō tãimbĩ Mósē vé rĩ ịrã kpọ' 'bũ rĩ ã rũ' 'bá gã múké múké drããsĩyã, ịri drã ịjĩ 'bã drĩgé. Múngú kã tãimbĩ rĩ sēé Mósē* ní, dĩngará Múngú vé rĩ sē Mósē ẹndrēti dĩ ógú pọwũpọwũ. Dĩngará pọwũpọwũ 'dãri ã ri dō áfĩãfĩ drããsĩyã, 'bã Ỉsērélē vé rĩ pi ịcókĩ mĩ 'bã ndrezú sã be aco ku.

8 Tãimbĩ rĩ vé sēngará sē Mósē ẹndrēti dĩ ógú pọwũpọwũ, 'bo Ỉndrĩ Uletere rĩ vé ógúngará ndē ógúngará tãimbĩ rĩ vé rĩ rá.

9 Tãimbĩ Mósē vé 'bã jĩpi fiipi drã agá 'dĩri, ị dō ri ینگú sũ 'dĩri tĩnĩ píri, ùndĩ ú'dĩ 'bã ní adrizú ãnĩ Múngú ẹndrēti gé píri 'dĩri, ịcókĩ nyo ịri ینگú agaá rá ku?

10 Tãimbĩ Mósē vé rĩ ịcókĩ ینگú sũ ị ní ùndĩ ú'dĩ rĩ ینگú rĩ tĩnĩ ku.

11 Tãimbĩ Mósē vé ị ní ótũ rií ینگúngũ rĩ nóni ri deꝝ, 'bo ùndĩ ú'dĩ rĩ ị ینگú muꝝú nyonyo.

12 'Bá ní ẹsĩ 'bã ùndĩ ú'dĩ rĩ drĩgé rĩ sĩ, sē 'bã sēkĩ tĩ Múngú vé rĩ ùrĩ ãkó.

13 'Bá adrikĩ sũ Mósē bōngó ị'dũpi 'ị ẹndrēti ọzũzú cí, 'ị ndre rĩ Múngú vé

* 3:7 3:7 Mósē: Yōsēpã kã drãá gĩ, 'bãgũ Ẹjēpētō vé rĩ 'bã anjĩ Ỉsērélē vé rĩ pi ẹzĩ ngaá túgęrĩ rũ caá ịli mũdũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ịpēzũ ımúzá anjĩ Ỉsērélē vé rĩ pi pazú adringará túgęrĩ rũ rĩ agásĩ. Múngú sē tãimbĩ rĩ Mósē ní, ã lũ anjĩ Ỉsērélē vé rĩ pi ní, sēzũ ị ní tãimbĩ rĩ zizú tãimbĩ Mósē vé ni ãnĩ. Tĩkĩ Mósē ri ịsũ ãkũdē ịli rĩ ca ẹlĩfũ álu mũdũrũlũ sũ (1,400), ịsũ ãkũdē tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í là Wũngará 2-24.

đingárá pōwūpōwū 'dāri ku rī tịni kuyé. Tā Mósē ní 'i ëndrẹti ọzūzú bōngó sī cí 'dīri, lē Īsērélē rī pi ā ndrekí Múngú vé đingárá pōwūpōwū 'dīri vé áfíngará ku.

14 Īsērélē rī pi ē ẹsị tete, kádō rii ũndī ũku Mósē vé rī lāá kọpi ní, ngá āzi ní kọpi ā úmī ọzūú cí rī sī, sē kọpi nīkí tā áda rī áamá kuyé. Kọpi ẹ'yīkí dō Kúrísítō rí gí, Kúrísítō rí ímụ ngá kọpi ā úmī ọzūúpi 'dīri zī rá.

15 Címgbá āndrū sī, kádō rii tǎimbí Mósē vé rī lāá kọpi ní, ngá āzi rí kọpi ā úmī ọzūú cí, sē tā rī fi kọpi drīgẹ 'dǎá ku.

16 'Bo 'bá rī újá dō ẹsị Úpí Yẹsū rí ẹ'yīzú gí, ngá úmī ní ọzūúpi 'dīri, ĩri de úmī ní gé sī rá.

17 Úpí rí Índrí, Índrí Úpí vé rī ású dō 'bá rī gí, ĩri sē 'bá rī drīwālā ísú tā múké 'ozú.

18 'Bo Úpí Yẹsū ọwú bōngó 'bá ëndrẹti ọzūúpi rī 'bá ëndrẹti gé sī gí, sē nóni 'bá ícọ Índrí Úpí vé đípi pōwūpōwū rī ndre rá, sū 'bá ní 'bá ndreé múndūrā agá rī tịni. Nóni Índrí Úpí vé rī újá 'bá adrii Yẹsū tịni, ĩrivé đingárá ā đí rí pōwūpōwū 'bá agá mužú 'dání'dáni.

4

Ídri adriipi rú'bá ũdrí tịni rī agá rī

1 Múngú vé ẹsị múké rī sī, sē ẹzị āmbúgú nōri 'bá drīgẹ nī, 'bá ícókí ẹzị rī adii 'bá drīgẹ sī ku.

2 'Bá 'okí tā ĩ ní rii 'oó kírí kírí riipi drīnjá sēepi ní pi ku. 'Bá ũ'bǎkí 'bá āzi ē mị ku, 'bá újǎkí ụ'dúkọ Múngú vé rī ũlūú ũ'dū be túngú ku. Múngú nī rá 'bá rí tā áda ũlū, 'bá tā be pịrị rī pi nīkí áamá rá 'bá rí tā áda ũlū.

3 Ụ'dúkọ múké 'bá ní ũlūú 'dīri fi dō 'bá rī drīgẹ kuyé, 'dīri lū kíní, 'bá 'dīri mụ fi ĩzāngā deępi ku rī ā nyangára gá.

4 Sātánā 'i 'bǎapi kú Múngú āzi rú vū drīgẹ nōgọ rī, ọzū 'bá Yẹsū rí ẹ'yī' 'bá kuyé rī pi ā úmī gí, sē ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé riipi đípi 'dīri fi kọpi drīgẹ ku. Sē kọpi nīkí áamá 'yozú kíní, Kúrísítō sū Múngú tịni 'dini ku.

5 Tā 'bá ní rii ũlūú 'dīri, adri tā 'bávé ní kuyé, 'bá rí Yẹsū Kúrísítō vé tā ũlū 'yozú kíní, ĩri Úpí. 'Bá ātí' 'bá ĩmivé ní Yẹsū ā rú sī.

6 Múngú ọtú 'yoopi kíní, "Lē ũtúná ā đí āngū bǐpi niipi cịcị rī agá" rī, sē ũtúná ívé rī rí đí 'bá ẹsị agá. Ụtúná 'dīri lū 'bá ní Múngú vé đingárá pōwūpōwū 'bá ní ndreé Kúrísítō ëndrẹti gé rī.

7 Ngá múké ũnyī be ambamba 'dīri, ĩri adri 'bávé rú' 'bá ũdrí tịni ọfụọpi ọfụ ọfụ rī agá, 'dīri lū kíní ngá múké ũnyī be ambamba 'dīri vé ũkpō íbí íngá Múngú vúgá, adri 'yozú kíní, íbí íngá 'bá vúgá kuyé.

8 'Bá nyakí ĩzāngā létị be āndiāndí, 'bo ĩzāngā rī agásí 'bá agakí rá. ĩzāngā 'bá ní nyaá 'dīri ē iza dō 'bá drī izaza drāáāsīyā, 'bá kukí ẹzị rī kuyé.

9 'Bá rī pi ọcūkí 'bá ambamba, 'bo Múngú ku 'bá kuyé. Kọpi ũgbǎkí 'bá u'deé vūgá, 'bo 'bá ũdrǎkí kuyé.

10 'Bá rí ĩzāngā nya sū Yẹsū ní nyaá ívé drāngára gá 'dāri tịni, ā ndrekí rí ídri Yẹsū vé rī ānī 'bá rú' 'bá gá bēnī.

11 'Bá ní rii ẹzị Yẹsū vé rī ngaá rī sī, sē 'bá rí ĩzāngā nya ũnjí ũnjí drādrā ē tị ísú, ídri Yẹsū vé rī ē i'da rí 'i 'bá rú' 'bá ímúpi drāápi drādrā rī gé.

12 Kúru 'bá rí ĩzāngā nya ũnjí ũnjí ụ'dúkọ múké 'bá ní rii ũlūú rī ā tā sī, ĩmi ísúkí rí ídri 'dání'dáni rī ānī.

13 Síkí Búkū Múngú vé rí agá kíní, "Má ẹ'yī Múngú rí gí, má átá tā rī ma 'i." Ẹ'yīngára ālu ālu 'dīri ní adrii 'bá ẹsị agá anigé rī sī, sē 'bá átákí kpá tā 'dīri nī,

14 ā'diātāsīyā 'bá nīkí rá, Úpí Yẹsū kǎ drāá, Múngú inga ĩri gōo ídri rú ũzi. 'Bá kádō ũdrāá, Múngú rí kpá úmvúlésí 'bá inga gōo ídri rú ũzi, sū ĩri ní Yẹsū rí ingaá gōo ídri rú rī tịni. Múngú rí úmvúlésí 'bá 'dụ ĩmi be, jì mụ adri 'í be trụ, vūrā ívé adrizú rī gé.

15 ĩzāngā 'bá ní nyaá kárakará 'dī'bée, 'bá rikí nyaá ĩmi tā sī, ā sē rí 'bá kárakará ā nīkí rí ẹsị múké Múngú vé rī ānī, kọpi ā sėkí rí ọwō'difô Múngú ní, āzini kọpi ē íngúkú rí Múngú rí ānī.

Èsì 'bāngará Múngú drìgè rī

16 Rù'ba 'bávè nōri, Ìri dō rù'ba ímùpi ñmaápi ñmanma ni drāáāsīyā, lē 'bā adrikí ũrī sī ku, ú'dú céré Múngú ri sē 'bávè índrí ri adri mužú ũkpó ũkpó.

17 Ìzāngā 'bá ní rií nyaá nōri, Ìri mādā, ũdū ni anigé, Ìri 'bá ní létì zī fizú mužú dīngará deḗpi ku adriipi mužú 'dání'dání rī Ìsúzá. Dīngará 'dīri ndē Ìzāngā 'bá ní nyaá rī rá.

18 Lē 'bá rikí 'bā ũsūú drāá Ìzāngā 'bá ní rií nyaá lókí nōri agá rī sī ku, múké ni, lē 'bā 'bākí èsì tā 'bá ní drī ndreé kuyé 'dā'bée ũsúzá, ā'diātāsīyā Ìzāngā 'bá ní rií nyaá rī ũdū be. 'Bo tā múké 'bá ní ndreé 'bā mī sī kuyé, 'bá ní mužú Ìsú drīdrī 'dālè rī, Ìri ũdū ákó.

5*Rù'ba 'bá ní mužú adrizú 'bū gé 'dāá rī*

1 'Bá ñkí rá 'yozú kíní, rù'ba 'bá ní rizú adrizú āní vū drìgè nōgó rī, adri sū mōrōgó 'bá ní rizú adrizú 'a ni gé rī tīnì. Ídri 'bávè rī fū dō rù'ba rī agásí gí, Múngú ri 'bá ālu ālu ní jó sī mužú adrizú 'a ni gé. Jó Ì ní sī 'dīri, 'bá áda sī nī kuyé. Jó 'dīri, Ìri rù'ba ú'dí 'bá ní mužú adrizú āní 'bū gé 'dāá nyonyo rī.

2 'Bá āndēkí nóni rù'ba nōri vé tā sī gí, 'bá lēkí mužú adrii jó Múngú ní sī 'bá ní 'bū gé 'dāá rī agá, 'bā Ìsúkí rí rù'ba ú'dí bēnì.

3 'Bū gé 'dālè, 'bā adri rù'ba be, 'bá ícókí adrii índrí rú rù'ba ákó ku.

4 'Bá āndēkí nóni rù'ba mōrōgó rú nōri vé tā sī gí, 'bā ri tā èñjēnjī 'dū, ā'diātāsīyā 'bá lēkí adrii rù'ba mōrōgó tīnì nō'bée agá ku, 'bá lēkí adrii rù'ba drāápi drādrā nō'bée be ku, 'bá lēkí mužú adrii jó 'bū gé 'dāá rī agá, ā újákí rí 'bá ní rù'ba ú'dí drāápi ku 'dāri sēé áyu.

5 Múngú útú 'bá ní tā rù'ba ú'dí rī vé rī nī. Ìpē ívé Índrí Uleterè rī ímù adrii 'bá èsì agá, lūzú 'bá ní kíní, ádarú 'i tā múké 'í ní èzī 'dī'bée sē 'bá ní rá.

6 Sā céré sī, 'bá ñkí áamá uleterè 'yozú kíní, 'bá ní drī adrizú 'bávè rù'ba nō'bée agá rī gé, 'bā āsámvú vū Úpí be rará rú.

7 'Bā ri tā rī 'dū nga 'bávè è'yīngará sī, adri tā 'bá ní ndreé rī pi sī ku.

8 'Bá ñkí áamá uleterè 'yozú kíní, 'bá lēkí 'bávè ídri ā fū 'bávè rù'ba adri'ba mōrōgó tīnì nō'bée agásí rá, 'bá lēkí mužú adrii Úpí Yēsū be trú jó Ìri ní sī 'bá ní 'bū gé 'dāá rī agá.

9 'Bā dō ri adri nōgó, dōku 'bū gé 'dālè, 'bā èsì 'bā tā 'ozú āyīkō sēzú Úpí Yēsú ní.

10 Tā 'bá ní rií 'oó vū drìgè nōgó rī, dō múké yā, dō ũnjí yā, 'bā ālu ālu ri ímù pá tu Kúrísitō èndrètì gé, Ìri 'bávè tā lī nī.

Létì 'bá rī pi āsámvú ícízú Múngú be rī

11 'Bá ní rií Úpí ri Ìnjī rī sī, sē 'bā ri 'bá rī pi úbé, kōpi ā újákí rí èsì Múngú ri è'yīzú āní. Múngú nī rá 'yozú kíní, 'bā ri tā 'o pīrì. Mā ũsū Ìmi ñkí kpá rá 'yozú kíní, 'bā ri tā 'o pīrì.

12 'Bá lēkí 'yoó Ìmi ní kíní 'bā múké yā 'dīni ku. 'Bá ụrụkọ anigé 'okí tā pīrì ku, kōpi ri 'yo, Ìvé tā rií 'oó rī múké, kōpi ri Ì íngú āní. Ìmi kádō rií adrii 'bá 'dīni 'dī'bée āsámvú gé, 'bá lēkí Ìmi 'yokí kōpi ní, 'bávè tā 'ongará múké.

13 'Bā drī ábá dō gí, ábá tā Múngú vé rī sī, 'bávè yīkí dō pīrì, 'bávè yīkí pīrì 'dīri Ìmi tā sī.

14 Kúrísitō vé lēngará Ìri ní 'bā lēzú 'dīri, Ìri 'bá ní úvá sē tā ārēvú 'dūzú ngazú āní céré. 'Bá ñkí áamá rá 'yozú kíní, ádarú Kúrísitō ri ālu, drā 'bá céré pi vé ũnjīkányā ā tā sī, 'dīri lū 'yozú kíní 'bá ũdrākí céré gí.

15 Kúrísitō drā 'bá céré pi ā tā sī. 'Bá Kúrísitō ri è'yī'ba gí rī pi, kōpi ídri ú'dí rī Ìsú rá, 'bá Ìri è'yī'ba gí rī pi gōkí adrii sū ọtú ũkú rī tīnì ku. Kōpi tukí pá Ì sī ọ'dúkùlẹgúsí ku, kōpi gō Kúrísitō drāápi kōpi ā tā sī, gōopi íngápi ídri rú rī vé tā 'o.

16 Kúru í'dózú āndrū mužú drīdrī, lē 'bā rikí 'bá rī pi vé tā lī yīkí 'bá áda vé ni sī ku. Ọtú 'bá rikí Kúrísitō vé tā lī sū 'dīri tīnì, 'bo nóni 'bá līkí Ìrivé tā sū 'dīri tīnì ku.

17 Kúru 'bá rī è'yī dō Kúrísitō ri gí, Múngú újā nóni Ìri ícá 'bá ú'dí rú ni gí, Ìrivé tā rií 'oó ũkú rī de 'i gí, Ìri nóni ri tā ú'dí ni 'o.

18 Múngú 'o tā 'dĩ'bée céré nĩ, ìpě Kúrísítō rì ímù 'bâ ãsámvú údé 'í be nĩ. Múngú sě nóni 'bá ní ẹ̀zị rizú 'bá rĩ pi ãsámvú ícízú 'í be.

19 Tā 'bá ní 'yoó rĩ, ìri 'dĩni, Múngú ìpě Kúrísítō rì ímù 'bá rĩ pi ãsámvú údé 'í be, trũ kòpi ìvé ùnjìkányā agásì gí. Múngú sě nóni 'bá ní ẹ̀zị rizú 'bá rĩ pi ãsámvú ícízú 'í be.

20 'Bâ 'bá rì 'bá Kúrísítō vé ù'dúkọ múké rĩ ùlũ 'bá ìri ã vũrã gá ni pi, Múngú rì 'bá áyú rì ù'dúkọ rĩ ùlũ ìmi ní. 'Bá mākí ìmi drị ìrĩ sị Kúrísítō ã rú sị, lē ìmi ícíkí ìmivé ãsámvú Múngú be rĩ.

21 Kúrísítō 'o ùnjìkányā kuyé! 'Bo Múngú 'dụ ìrivé tā 'bã sũ 'bá ùnjìkányā 'oópi ni tịni 'bâ tâ sị, 'bâ adríkí rí ãni pịri Múngú ẹ̀ndrẹ̀tị gé.

6

1 'Bâ rì 'bá ẹ̀zị nga 'bá Múngú ní ìmi be nō'bée, 'bá mākí ìmi drị ìrĩ sị, ẹ̀sị múké Múngú vé ì ní tâ ni ùlũú 'dĩri, lē ìmi gākí ku.

2 Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá, Múngú kīnĩ,

“Sâ má ní lẹ̀zú mí ìzã kozú rĩ gé,

á yì mi rá,

ù'dú pangará vé rĩ gé,

á ko mí ìzã rá.”

Ìmi ndrekí drĩ ká! Sâ rĩ ícá nóni gí, sâ nōri ì ní ìmi pazú ìmivé ùnjìkányā agásì rĩ.

Páulũ nya ìzãngã

3 Ẹ̀zị 'bá ní ngaá rĩ agá, 'bá lēkí ẽ ìsúkí ùnjìkányā 'a ni gé ku, ã uga rí lẹ̀tị 'bá lē 'bá Kúrísítō rì ẹ̀'yì 'bá rĩ pi ní ku.

4 'Bâ átí 'bá Múngú vé ni, ẹ̀zị 'bá ní rií ngaá Múngú ní rĩ, ìri lũ 'yozú kīnĩ, ádarú 'bâ rì tā Múngú vé rĩ 'dụ nga. Ìzãngã 'bá ní nyaá kárakarã rĩ pi agásì, tā ùkpó ùkpó 'bá ní ìsú rĩ pi agásì, 'bá ríkí ẹ̀sị úmbé ìzãngã rĩ ã nyangará gá.

5 Ùgbākí 'bâ ùnjí ùnjí, ú'békí 'bâ jó rizú ãngũ ù'yízú rĩ agá, 'bá nyakí ìzãngã 'bá bítříkã rĩ pi drīgé ambamba, 'bá ngakí ẹ̀zị ùkpó sị, 'bá ãndēkí ambamba, 'bá ríkí adrií ẹ̀bírí sị, 'bá kokí ù'dú kuyé.

6 Ìzãngã 'bá ní ìsú kárakarã 'dĩ'bée agásì, 'bá adríkí ẹ̀sị be ule, 'bá nříkí tā ambamba, 'bá 'bākí ẹ̀sị mādã, 'bá adríkí ẹ̀sị be múké. Índrí Uleterè rĩ, ìri 'bá be trũ, lēngará 'bá ẹ̀sị agá rĩ, ìri lēngará áda.

7 Tị 'bá ní sěe rĩ, ìri tā áda. Múngú sě 'bá ní ùkpó ẹ̀zị rĩ ngazú. 'Bá rúkí tā pịri rĩ drị ìrĩ sị, ẹ̀'dị 'dizú ãni.

8 'Bá rĩ pi dō rì 'bâ ìnjí rá yã, dō kòpi 'bâ idede yã, kòpi dō rì 'bâ ìngú rá yã, dō kòpi rì 'bâ tritri yã, 'bâ rì ẹ̀zị nga Múngú ní. 'Bo 'bá ụrụkọ 'bée rì 'yo kīnĩ, 'bá ngakí ẹ̀zị Múngú vé rĩ ku.

9 'Bá ụrụkọ 'bée nříkí 'bâ kuyé, 'bo ìmi nříkí 'bâ rá. 'Bá ìsúkí ìzãngã ùnjí ùnjí, 'bo 'bâ drĩ ídri rú. Ọcũkí 'bâ ùnjí ùnjí, 'bo ú'díkí 'bâ kuyé.

10 Ìzãngã 'bá ní nyaá kárakarã rĩ agásì, ãyĩkō 'bávè rĩ de 'bá ẹ̀sị agásì kuyé. 'Bâ adríkí dō ngá ãkó drããsìyã, tị 'bá ní sěe rĩ sěe tá múké Múngú vé rĩ ga 'bá rĩ pi ẽ ẹ̀sị agá trétre. 'Bâ ngá ãkó, 'bo tá múké Múngú vé rĩ pi ãrěvú céré 'bávè ni.

11 Má ẹ̀drípìjì má ómvúpìjì adri 'bá kūrú Kōrínítō vé rĩ agá 'dĩlè rĩ pi, 'bá lēkí lũú ìmi ní uleterè 'yozú kīnĩ, 'bá lēkí ìmi ambamba.

12 Lēngará 'bá ní ìmi lẹ̀zú rĩ, 'bá kukí kuyé, 'bo ìmivé lēngará ìmi ní 'bâ lẹ̀zú rĩ, ìsị nóni kú mādã gí.

13 Átángá má ní rií átá ìmi ní nōri, ma rì átá sũ má ní átá anjì mávé rĩ pi ní rĩ tịni. Lē ìmi 'bākí ẹ̀sị 'bâ lẹ̀zú úgùsìlè be céré.

Lē ìmi úmúkí ìmi 'bá ùnjìkányā 'o 'bá rĩ pi be ku

14 Lē ìmi úmúkí ìmi 'bá ùnjìkányā 'o 'bá rĩ pi be ku. 'Bá tā 'o 'bá pịri rĩ pi vé tā úmú 'i 'bá ùnjìkányā 'o 'bá rĩ pi vé rĩ be trũ ku. Tã ùtúná vé rĩ pi úmúkí ì tā ìnìná vé rĩ be ku.

15 Kúrísítō pi nyo tā ãlè 'dụ nga Bēllyálã* be trũ rá? 'Bá Yēsũ rì ẹ̀'yìpì gí rĩ vé tā rì nyo 'i rụ 'bá Yēsũ rì ẹ̀'yìpì kuyé rĩ vé rĩ be trũ rá?

16 Ngá ì ní údé múngú rú rĩ pi vé tā úmú 'i Jó Múngú vé rĩ be ku. 'Bá ní adrií jó

6:2 6:2 Ísáyã 49:8 * 6:15 6:15 Bēllyálã: Rù Bēllyálã 'dĩri, ìri rú ãzi Sātánã vé rĩ, ìri ãmbúgú índrí ùnjí rĩ pi drīgé.

Múngú ídri rú rĩ vé ni rĩ sī, Múngú ní 'yozú kīnī,

“Ma adri 'bá 'dī'bée āsámvú gé,
ma ẹ̀cì kòpì be trù.

Ma adri Múngú kòpìvé ni,
kòpì adri 'bá mávé ni.”

17 Úpí Múngú ní gōzú 'yozú kīnī,
“Tā kòpìvé ùnjí 'dī'bée ìmi kukí ãní,
ngá āzāvũ rú rĩ pi ã úlókí ku.
Ma kúru ìmi ẹ̀'yí ìmù adri má be trù.”

18 Úpí Múngú Ûkpō 'Dìpa ní 'yozú kīnī,
“Ma adri Ẹ̀tẹ̀pì ìmivé ni,
ìmi adri anjì āgō mávé ni, āzini ãnjì
ũkú mávé ni.”

7

1 Ìmi mávé ùndī má ní lēélē rĩ pi,
Múngú ẹ̀zì 'bá ní tā 'dī'bée nī. Lē 'bā ùjìkí
ngá āzāvũ rú rĩ pi 'bā rù'bá gá sī, āzini
'bá ẹ̀sì agásí rá. Lē 'bā ìnjìkí Múngú ri,
'bā adrikí uletere Múngú tìjì.

Páulū ẹ̀ ẹ̀sì ịsù ǎyìkō

2 Lē ìmi 'bākí ẹ̀sì 'bā lēzú. 'Bá 'okí 'bá
āzi ùnjí kuyé, 'bá sēkí 'bá āzi fíí tā ùnjí agá
kuyé, 'bá 'dùkí 'bá āzi ã ngá mị mbamba
sī kuyé.

3 Á 'yo tā 'dīri 'dīni adri 'yozú kīnī, ìmi
tōzú, ã 'okí rí ìmi ùnjí yā 'dīni kuyé. Sù
má ní 'yoó drīdrī rĩ tìjì, 'bá lēkí ìmi lēlē.
'Bā dō ri adri ídri rú, 'bā adri mụzú ìmi
be trù, dō drā ícá nī, 'bā ùdrā ìmi be trù.

4 Á 'bā ẹ̀sì cére kú ìmi drīgē. Sē má
íngú ma ambamba ìmi tā sī. Ìzāngā rì'bá
ma ịsù'bá kárákará rĩ pi, sē má ní ẹ̀sì
mbangará, āzini sē má ní ǎyìkō.

5 'Bá ká caá āngū Mākēdōniyā vé rĩ gé
'dālé, 'bá ịsúkí sà uvuzú ni kuyé. Tā ùnjí
ùnjí ni pi ịsúkí 'bā lẹ̀tì be ǎndiándí. 'Bá rĩ
pi rikí útré 'bá drīgē, sē ùrī fi 'bá ẹ̀sì agá
ambamba.

6 'Bo Múngú riipi 'bá ìzāngā nya'bá rĩ
pi ẹ̀ ẹ̀sì ùmīpi rĩ, ìpē Títō ri ìmù, Títō vé
ícéngará ùmī 'bá ẹ̀sì rá.

7 'Bá ǎyìkō sī Títō vé ícéngará sī. Tā 'bá
ní ǎyìkō sēepi rĩ, Títō ní tā ìmi ní 'í ẹ̀sì
ùmīzú rĩ ịjì ùlūú 'bá ní rĩ sī. Ùlū 'bá ní tā

ìmi ní rizú mà ìzāngā 'bāzú rĩ, āzini ẹ̀sì
ìmi ní 'bāá rizú mà tā ụ̀sùzú rĩ. Tā 'dīri sē
má ní ǎyìkō ambamba.

8 Kòkòbì má ní sī sē ịmi ní 'dīri ã sē dō
ìmi ní ìzāngā ambamba drāāsiyā, má vú
nōlé, adri ùnjí kuyé. Drīdrī ni, mà ẹ̀sì ñō
rá, ã'diātāsīyā á nī rá kòkòbì má ní sī sē
ìmi ní rĩ sē ìmi ní ìzāngā ambamba ìmī
ẹ̀sì agá lókíná be mādā, 'bo nóni mà ẹ̀sì
adri ìzāngā sī ku.

9 Nóni má ùnjí ẹ̀sì agá, adri 'yozú kīnī,
ìmī ẹ̀sì ní ñóó rĩ sī kuyé, ã'diātāsīyā ẹ̀sì
ìmivé ñóópì rĩ ã vùdrī gé, ìmi újákí ẹ̀sì rá.
Ìzāngā ìmi ní nyaá 'dīri, Múngú ã'yī tā ni
nī, adri ìmi ní ùnjí kuyé.

10 Múngú sē dō 'bá rĩ ìzāngā nyaá,
ìzāngā 'bá rĩ ní nyaá 'dīri, ìri sē 'bá rĩ ẹ̀sì
újá, ìri ídri 'dāni'dāni rĩ ịsù rá, ícọ ẹ̀sì 'bāá
rizú ìzāngā 'í ní nyaá rĩ ã tā ụ̀sùzú ku. 'Bo
'bá riipi ìzāngā nyòókú nōri vé rĩ nyaápi,
ẹ̀sì újápì ku rĩ, ìri drāngará ịjì drī ni gé.

11 Ìmi ndrekí drī ká, ìzāngā Múngú ní
sē ịmi ní 'dīri, sē ìmi ri tā 'o 'dīni: Ìmi
úvā be tā múké 'dùzú ngazú ǎyìkō sēzú
Múngú ní. Ìmi lēkí lūú 'yozú kīnī, ìmi
tā ùnjí ǎkó. Ìmī 'a ve kòkòbì rĩ ã tā sī
rá, sē ìmi ní ùrī, sē ìmi 'bākí ẹ̀sì lēzú ma
ndrezú, ìmi 'bākí úvā tā pìrì 'ozú, ìmi lēkí
'bá ùnjìkānyā 'oópi rĩ ìrīnāá. Tā ìmi ní 'oó
rĩ 'da uletere lūzú kīnī, ìmi ri tā pìrì 'o.

12 Tā má ní kòkòbì 'dīri sīzú rĩ adri 'yozú
kīnī, 'bá āzi 'o tā ùnjí, dōku 'okí tā ùnjí 'bá
āzi rù'bá gá yā 'dīni kuyé. Á sī kòkòbì 'dīri
sē ịmi ní, Múngú ẹ̀ 'da rí ìmi ní kīnī, ìmi
lēkí 'bā ambamba.

13 Tā 'dīri ímbá 'bá ẹ̀sì ambamba.

ǎyìkō gō kpá fí 'bá ẹ̀sì agá ǎmbúgu Títō
ní adrií ǎyìkō sī rĩ sī, ã'diātāsīyā tā pìrì
ìmi ní 'oó rĩ ímbá Títō ẹ̀ ẹ̀sì rá.

14 Drīdrī ni, má íngú ìmivé tā Títō ní
rá, tā ándúru má ní ùlūú Títō ní rĩ, ìmi
'dùkí ngaá múké, ìmi sēkí má ní ìzāngā
kuyé. 'Bá rikí ándúru ìmi ní tā áda rĩ
ùlūú, íngúngará má ní ìmivé tā íngúzú
ìri ní rĩ tā áda.

15 Títō lē ìmi agaá rá, agaápi rá rĩ, ri tā
ìmi ní 'í tì yìzú yìyì 'dāri ã tā ígá, āzini tā
ìmi ní 'í ẹ̀'yìzú ìnjìngará be rĩ ã tā ígá.

¹⁶ Ma nóni āyīkō sī āmbúgú, ā'diātāsīyā tā céré sī, á 'bā éšì céré kú ìmi drīgé.

8

Ngá sēngará éšì be céré rī

¹ Má édrípìì má ómvúpìì, 'bá lēkí ìmi nīkí éšì múké Múngú ní sēé 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí, adri' 'bá kánísā āngū Mākēdōniyā vé rī agá rī pi ní rī.

² Kòpì ā rikí dō ìzāngā nyaá, āzini kòpì ā adrikí dō ngá ākó drāāāsīyā, kòpì rikí ngá sēé éšì be céré 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ē ìzā kozú.

³ Á lē lūú ìmi ní kínì, kòpì sēkí ngá kòpì ní ícò sēé rī pi rá, kòpì sēkí āndō be. Ngá kòpì ní sēé 'dī' 'bée, tā ni íbí íngá kòpì ē éšì agá.

⁴ Kòpì mākí 'bā úvá be céré kínì, ì lēkí mūfēngā soó sēé 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí, adri' 'bá ngá ākó kūrú Yērúsálémā vé rī agá rī pi ní ìndī.

⁵ Mūfēngā kòpì ní sēé rī, kòpì sēkí éšì be céré, aga 'bá ní lēé rī rá. Drīdrī ni, kòpì sēkí ìvé rú' 'bá tā 'ozú Úpí ní, āzini tā 'ozú 'bá ní, sū Múngú ní lēé rī tìjì.

⁶ Títò í'dó ándúrú mūfēngā rī ā songará ā tā ùlūú ìmi ní drīdrī nī, kúru 'bá mākí ìri, ā újá 'i gōó mùú ẹzì ìmi ní mūfēngā sozú éšì múké sī rī deş.

⁷ Tā ìmi ní 'oó rī ndē 'bá ụrụkọ' 'bée vé rī rá. Ìmivé ẹ'yīngará āmbúgú, tā ìmi ní rií átá rī pi múké, ìmi úmī be, ìmi úvá be tā Múngú vé rī 'ozú, ìmi lēkí 'bā ambamba. Nóni mūfēngā ìmi ní lēé sēé rī, lē ìmi sēkí éšì múké sī, ā ndē 'bá ụrụkọ vé rī rá.

⁸ Tā má ní 'yoó ìmi ní 'dīri, adri 'yozú kínì ma ri mī ìmi ní ùkpō sī yā 'dīni ku. Á lē nīí ádarú dō lēngará ìmī éšì agá rī, sū 'bá ụrụkọ mūfēngā so' 'bá úvá sī rī pi vé rī tìjì.

⁹ Ìmi nīkí rá 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítò vé éšì múké, ā adri dō ngá be ambamba drāāāsīyā, ìmi tā sī, gō adrií ngá ākó,* ā sē rí ìmi adrikí rí ngá be ambamba.

¹⁰ Tā má ní lēé lūú ìmi ìmbázú rī, ìri 'dī, lē ìmi 'dúkí tā rī ngaá, sū ìmi ní ngaá ìlì

ájée rī agá rī tìjì. Ílì ájée rī sī, ìmi kínì, ìmi lēkí í'dó ngá rī sēé drīdrī nī, ádarú ìmi í'dókí sēé drīdrī rá.

¹¹ 'Bo nóni lē ìmi útúkí ìmi ngá sēé, sū ìmi ní í'dó sēé drīdrī rī tìjì, lē ìmi sēkí sū ìmī éšì ní ụsụú lēé sēé rī tìjì.

¹² Fēfē ìmi ní lēé sēé rī, tā ni íbí dō íngá ìmī éšì agá, ìri múké. Ngá índrēpì ìmi drīgé rī, lē ìmi ụsúkí sēé sū ìmī éšì ní lēé sēé rī tìjì, dō ìmi drīgé 'dāáyo ká.

¹³ Tā má ní 'yoó 'dīri vé ífífí, adri 'yozú kínì, ìmi sēkí 'bá ụrụkọ ní ngá, ìmi ā adrikí ngá ākó yā 'dīni ku, lē ìmi adrikí ngá be, sū 'bá ụrụkọ' 'bée vé rī tìjì.

¹⁴ Nóni ìmi ngá be tré, ìmi ícò 'bá ngá ākó rī pi ē ìzā ko ānì rá. Vúlé 'dīí, ngá de dō ìmi drīgé sī gí, kòpì gō ìmi ìzā ko nī. Ìmi 'okí dō sū 'dīri tìjì, ìmi ìmú ngá ālē ìmi āsámvú gé sī trú,

¹⁵ sū Búkú Múngú vé rī ní 'yoó rī tìjì, " 'Bá ānyāngā rī ìkūnāápi āmbúgú rī, ìmbítā ni ku 'i kuyé, 'bá ānyāngā rī ìkūnāápi mādāṅá rī, ìrivé ānyāngā ca ìri ní rá."

Pēkí Títò ri mùú Kōrínítò gá.

¹⁶ Á sē Múngú ní òwō' 'dīfō, ìri ní Títò ní úvá sēé éšì 'bázú ìmi drīgé, sū má ní éšì 'bāā ìmi drīgé rī tìjì rī sī.

¹⁷ 'Bá ká 'yoó Títò ā mù ìmi ndreé, ā'yī kínì, 'i mù rá. Ìrivé mungará ìmi vúgá 'dīlé rī, 'bā tā ni kú 'í éšì agá ìnógòsì.

¹⁸ 'Bá lēkí 'bá āzi Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí ni pēé mùzú Títò be ìmi vúgá 'dīlé. 'Bá 'dīri 'bá kánísā vé rī pi ārēvú céré íngúkí ìri kínì, ìri 'bá riípi ụ'dúkó múké rī ùlūúpi ni.

¹⁹ 'Bá kánísā vé rī pi ìpēkí ìri nī, ā mù rí 'bá be trú, 'bā jìkí rí mūfēngā ì ní sēé rī pi mùzú Yērúsálémā gá 'dālé. Ngá ì ní soó 'dīri, ì Úpí ā rú íngú ānì, ìri lū 'yozú kínì, 'bá 'bākí éšì rizú 'bá ngá ākó rī pi ē ìzā kozú.

²⁰ Tā kòpì ní mùzú trú rī, 'bá āzi ē ìmú rí ùnjò ụlì mūfēngā ìmi ní soó tā ni íngápi ìmī éšì agá 'dīri vé tā sī ku.

* **8:9 8:9** *Ā adri dō ngá be ambamba drāāāsīyā, ìmi tā sī, gō adrií ngá ākó:* Yēsū ri ngá be ambamba 'bū gé 'dāá, ku ívé adringará múké 'bū gé 'dāá rī, ìmú adrií vū drīgé nōgò 'bá áda rú, nya ìzāngā ìmi tā sī, ìmi ísúkí rí tā múké agaápi rá ni bēnī. **8:15 8:15** *Wūngará 16:18*

21 'Bo 'bá lěkí tã p̄r̄i 'oó Úpí Múngú ɛndr̄ɛɛ́ ḡé, 'bá céré ā n̄kí rí 'yozú k̄ín̄i, 'bã r̄i tã p̄r̄i 'o.

22 'Bá lěkí kpá 'bá āzi p̄éé T̄ít̄ō pi r̄ú 'bá gá 'bá ĩ ní ĩp̄éé dr̄̄dr̄̄ 'dãri be, k̄ōpi ā m̄ukí rí ĩ be tr̄ú. 'Bá 'd̄iri, 'bá ā'ȳíkí ĩrivé tã rá. Ádarú 'bá 'd̄iri, 'bá n̄kí ĩrivé tã áamá vú be kárakará l̄úzú k̄ín̄i, ĩri 'bá lěépi ĩzã k̄ōpi ní. Nóni ngá ĩri ní lěé s̄éé ĩzã kozú r̄i aga ándúrú ĩri ní s̄éé dr̄̄dr̄̄ r̄i rá, ā'diātās̄iyā 'bã ívé ɛ́s̄i céré kuú ĩmi dr̄̄ḡé.

23 T̄ít̄ō ri má óḡúp̄i, 'bã r̄i ɛ́z̄i nga ĩri be tr̄ú ĩmi ĩzã kozú. 'Bá ɛ́dr̄ip̄i 'd̄i'bée, 'bá k̄án̄isã vé r̄i pi p̄ékí k̄ōpi m̄uzú n̄i, k̄ōpi ri Kúrísítō ri íngú.

24 Kúru lě ĩmi i'dakí ĩmivé lēngará k̄ōpi ní, 'bá k̄án̄isã vé r̄i pi ā n̄kí rí áamá 'yozú k̄ín̄i, tã 'bá ní rizú ĩmi íngúzú r̄i, ĩri tã áda.

9

Sokí m̄ũfēngā j̄i Ȳer̄úsālēmā gá

1 Ícō ku má ní k̄ōk̄ōb̄i s̄izú s̄ezú ĩmi ní m̄ũfēngā ĩmi ní lěé soó j̄i m̄uzú Ȳer̄úsālēmā gá 'bá Múngú vé r̄i pi ɛ́ ĩzã kozú r̄i ā tã s̄i,

2 ā'diātās̄iyā á n̄i rá ĩmi úvá be l̄ezú ngá s̄ezú ĩzã kozú. ĩmi 'bá adri 'bá āngū Ākáyā vé r̄i agá r̄i pi, má íngú ĩmi āní rá, á l̄ũ tã ĩmi ní ĩmi útúzú caá ílí ālu l̄ezú ngá s̄ezú 'bá Mākēdōn̄iyā gá r̄i pi ní rá. Úvá ĩmi ní 'bãá ngá s̄ezú 'd̄iri, s̄é k̄ōpi ní úvá ngá s̄ezú.

3 Tã má ní l̄ezú T̄ít̄ō ri p̄ezú m̄uzú 'bá ĩr̄i be ĩmi vú 'd̄ilé r̄i, á l̄ě ĩmi sokí m̄ũfēngā r̄i kú ĩn̄óḡos̄i r̄i k̄ōpi t̄éé, s̄i má ní ɛ́z̄i ĩmi ní r̄i t̄in̄i. 'D̄iri l̄ũ 'yozú k̄ín̄i, tã 'bá ní ĩmi íngúzú r̄i adri ũnj̄ō ku.

4 'Bá Ȳes̄ũ ri ɛ́'ȳi 'bá gí āngū Mākēdōn̄iyā vé r̄i agá r̄i pi ɛ́ ím̄ukí té dō má vú s̄i ĩnd̄i, k̄ōpi ĩs̄ukí té dō ĩmi sokí m̄ũfēngā r̄i ĩn̄óḡos̄i gí kuyé, ĩs̄úzú á l̄ũ ĩmi ní gí, ma té dr̄̄nj̄á ĩs̄ú rá, 'bo ĩmi t̄é dr̄̄nj̄á ĩs̄ú ambamba.

5 Kúru má ũs̄ũ, á l̄ě T̄ít̄ō ri p̄éé 'bá ɛ́r̄uk̄ō'bée be m̄uú ĩmi vúgá 'd̄ilé, k̄ōpi ā m̄ukí rí ĩs̄ú m̄ũfēngā ĩmi ní ā'ȳi s̄éé r̄i, ĩmi sokí kú ĩn̄óḡos̄i gí. M̄ũfēngā ĩmi ní lěé s̄éé

r̄i, l̄ě tã ni ɛ́ íngá ĩm̄i ɛ́s̄i agá, adri 'yozú k̄ín̄i, ĩ tã ni l̄ũ ĩmi ní ũkp̄ō s̄i 'd̄ini ku.

Úri ĩ ní r̄i āmbúgú r̄i

6 ĩmi ndrekí tã 'd̄iri m̄uké, "'Bá ómvú 'āápi k̄ín̄ik̄in̄já r̄i, ĩri ānyāngā ni ĩs̄ú k̄ín̄ik̄in̄já, 'bá ómvú 'āápi āmbúgú r̄i, ĩri ānyāngā ni ĩs̄ú āmbúgú."

7 'Bá lěépi ngá s̄éépi r̄i, tã ni ɛ́ íb̄i íngá ɛ́s̄i ni ḡé, mi dō ri ngá s̄é, l̄ě m̄i s̄é ɛ́s̄i be céré, adri 'yozú k̄ín̄i ĩ m̄i mí ní ũkp̄ō s̄i 'd̄ini ku. Múngú l̄ě 'bá ngá s̄éépi ɛ́s̄i be céré r̄i l̄ě.

8 Múngú ri ɛ́s̄i be m̄uké, ngá ĩmi l̄éé r̄i pi ār̄evú céré, ĩri s̄é ĩmi ní rá, ĩmi adri ngá be ambamba, ĩmi ícō s̄é 'bá ɛ́r̄uk̄ō'bée ɛ́ ĩzã kozú rá,

9 s̄i Búkū Múngú vé r̄i ní 'yoó r̄i t̄in̄i, "Múngú ri ngá s̄é 'bá ngá ākō r̄i pi ní, s̄i ɛ́s̄i ni ní l̄éé r̄i t̄in̄i,

ĩri tã 'o m̄uzú p̄r̄i ũd̄ũ ākō."

10 Múngú ri 'bá ómvú 'ā'bá r̄i pi ní úri awa n̄i, ĩri 'bá r̄i pi ní ānyāngā awa n̄i. ĩri ĩmi ní úri saása ni s̄éé n̄i, ĩri s̄é ĩmivé ngá ri va va, ĩmi ngá s̄é ambamba 'bá ngá ākō r̄i pi ní.

11 Ádarú Múngú ri ĩmi ní ā'bú s̄é l̄et̄i be āndiānd̄i, ĩmi s̄ékí rí ngá 'bá r̄i pi ní ɛ́s̄i be céré. ĩmi s̄ékí dō ĩmivé ngá 'bá ngá ākō r̄i pi ní, ĩri s̄é k̄ōpi ōwō'difō s̄é Múngú ní.

12 Ngá ĩmi ní s̄éé 'bá Múngú vé adri 'bá ngá ākō r̄i pi ní 'd̄i'bée, ĩmi s̄ékí ɛ́s̄i be céré agaá rá, ĩri s̄é 'bá kárakará pi ím̄ú Múngú ní ōwō'difō s̄é.

13 'Bá r̄i pi ím̄ú Múngú ri íngú ngá ĩmi ní s̄éé 'd̄i'bée s̄i. Ngá ĩmi ní s̄éé k̄ōpi ní 'd̄i'bée, ĩri l̄ũ k̄ín̄i, ĩmi ɛ́'ȳíkí ũ'd̄uk̄ó m̄uké Kúrísítō vé r̄i ā tã 'duú ngaá rá.

14 K̄ōpi Múngú ri z̄i ĩmi ní ɛ́s̄i be céré, Múngú ní ĩmi ní ɛ́s̄i m̄uké s̄éé ĩ ĩzã kozú r̄i s̄i.

15 Ōwō'difō Múngú ní, ĩri ní ívé Mvã s̄éé f̄ēf̄ē rú tã be āmbúgú āmbúgú r̄i s̄i. Tã 'bá ní r̄i áta ĩrivé tã s̄i 'd̄iri, tã ni aga rá.

10

Páulū átá ívé ɛ́z̄i ā tã

1 Ma Páulū 'i, á mã ĩmi Kúrísítō ɛ́s̄i be m̄uké āzini tã be mãdã r̄i ā r̄i s̄i.

Īmi ūsũkí kínĩ, má ní adringará gá ĩmi āsámvú gé, ma ri 'o ūrĩ sī, má kãdō fũu ĩmĩ rú' bá gá sī rará rú, ma íbĩ adri ūrĩ ákó ndō.

² 'Bá ʊrũkɔ' bée 'yokí ũnjō sī kínĩ, 'bâ ri tâ 'o sũ 'bá Múngú ri nĩ' bá kuyé rĩ pi tĩnĩ, sē má átá kôpi drĩgé ũkpō sī. 'Bo má kãdō caá ĩmi vúgá 'dĩlé, lē ĩmi 'okí tâ múké, mâ átá rí ĩmi drĩgé ũkpō sī sũ má ní átá 'bá tâ ũnjĩ 'o' bá rĩ pi drĩgé rĩ tĩnĩ ku.

³ 'Bâ rikí dō adrii nyõõkũ drĩgé nõgõ drããsiyã, 'bá 'dĩkĩ ẽ' dī sũ 'bá nyõõkũ drĩgé rĩ pi ní rií 'dĩ rĩ tĩnĩ ku.

⁴ Ngá ẽ' dī vé 'bá ní rizú ẽ' dī 'dizú ari' ba Múngú vé rĩ pi ndēzú ānĩ nõ' bée, adri ngá 'bá nyõõkũ nõri drĩgé rĩ pi ní rizú ẽ' dī 'dizú rĩ pi kuyé, 'bâ ri ũkpō Múngú vé rĩ áyú rizú ẽ' dī 'dizú ari' ba Múngú vé rĩ pi ā ũkpō ndēzú ānĩ.

⁵ 'Bá lēkĩ āfú, āzini āgátá riipi lēti Múngú ri nĩzú rĩ ugaapi rĩ izaá 'dĩisĩ rá, 'bá lēkĩ 'bá yĩkĩ be 'dĩni 'dĩ' bée ā újákĩ ïvé yĩkĩ, kôpi ā 'dũkĩ rí tâ Kúrísítō vé rĩ ngaá.

⁶ Lē ĩmi 'dũkĩ tâ Kúrísítō vé rĩ ngaá ẽsĩ be céré, ā' diãtãsiyã 'bá Kúrísítō vé tâ 'dũ' bá nga' bá ku rĩ pi, 'bâ kôpi ĩrĩñã rá.

⁷ Īmi ri 'bá rĩ ndre rú' bá gá kínĩ, ĩri 'bá Kúrísítō vé ni. Īmi 'yokí dō kínĩ, ĩmi ádarú 'bá Kúrísítō vé ni, lē ĩmi nĩkĩ 'yozú kínĩ, 'bâ ádarú 'bá Kúrísítō vé ni, sũ ĩmi tĩnĩ.

⁸ Ma dō ri ma íngú ũkpō Úpí Yēsũ ní sēé má ní rĩ sī ambamba drããsiyã, ũkpō 'dĩri, ĩri sē ĩmi pá tu ĩmivé ẽ' yĩngará agá ũkpō ũkpó, ĩmivé ẽ' yĩngará gō ísĩ vúlé ku. Ānĩ sē má adri drĩnjá sī ku.

⁹ Kõkõbĩ má ní sīi sēé ĩmi ní rĩ pi, á lē ā sē ĩmi ní ūrĩ ku.

¹⁰ Īmi āsámvú gé, 'bá ʊrũkɔ ri 'yo, "Kõkõbĩ Páũlũ ní sīi rĩ pi agá, sī tâ 'a ni gé 'dãá ũkpó ũkpó, ũkpō ni ambamba. 'Bo rú' bá gálésĩ, Páũlũ ri ũkpō ákó, ĩrivé tâ átá rĩ pi ẽzĩ ákó."

¹¹ 'Bá 'dĩni 'dĩ' bée ā nĩkĩ ámá múké 'yozú kínĩ, á ca dō ĩmi vúgá 'dĩlé gí, ma tâ rĩ 'o sũ má ní sīi sēé ĩmi ní kõkõbĩ agá āngũ vũrã gálésĩ rĩ tĩnĩ.

¹² 'Bá ʊrũkɔ' bée ri ĩ íngú 'dĩgé kínĩ, ĩ ndēkĩ tâ sī céré nĩ, 'bo 'bá ícókĩ 'bâ íngú sũ kôpi ní rií ĩ íngú rĩ tĩnĩ ku.

¹³ 'Bo 'bá íngúkĩ 'bâ ũkpō ĩ ní sēé 'bá ní kuyé rĩ sī ku, 'bá lēkĩ 'bâ íngú ẽzĩ Múngú ní sēé 'bá ní, 'bá ní rií ngaá rĩ sī. Ẹzĩ 'bá ní ngaá rĩ, 'bâ ālē ĩmi be trũ ālu.

¹⁴ 'Bá lēkĩ 'bâ íngú mužú bãdãrú ku, ā' diãtãsiyã 'bá íjĩkĩ ándúru ʊ' dũkõ múké Kúrísítō vé rĩ ũlũú ĩmi ní rá.

¹⁵ Lē 'bâ íngúkĩ 'bâ tâ 'bá ʊrũkɔ' bée ní 'oó rĩ sī ku. 'Bá 'bãkĩ 'bâ ẽsĩ agá 'dãlé 'yozú kínĩ, ĩmi dō ũkpō ũkpó ĩmivé ẽ' yĩngará agá, ĩri sē ẽzĩ 'bávé ĩmi āsámvú gé rĩ, ĩri mba mužú drĩdrĩ.

¹⁶ Kúru 'bâ ícõ ʊ' dũkõ múké rĩ jĩ mu ũlũ āngũ ĩmi gãrã gá sī rará rú, 'bá āzi ní drĩ mužú ẽzĩ ngaá 'a ni gé kuyé rĩ agá.

¹⁷ Búkũ Múngú vé rĩ kínĩ, " 'Bá rĩ lē dō 'i íngú, lē ẽ íngú 'i tâ Úpí ní 'oó 'í ní rĩ sī."

¹⁸ 'Bá 'yoópi kínĩ 'i 'bá múké rĩ, ĩrivé tâ 'yoó 'dĩri ẽzĩ ákó. Ngá múké rĩ, lē Úpí Yēsũ Kúrísítō ā 'yo ĩrivé tâ kínĩ, ĩri 'bá múké nĩ.

11

Páũlũ pi 'bá áyũãyũ ũnjó rú rĩ pi be

¹ Ma dō ri átángá azakaza vé ni átá, lē ĩmi 'bãkĩ bĩ rizú tâ má ní rií átá rĩ yizú ẽsĩ be mãdã. Lē ĩmi 'bãkĩ bĩ tâ rĩ yizú.

² Á 'bã ĩmivé tâ má ẽsĩ agá āmbúgú, sũ Múngú ní ĩmivé tâ 'bãã āmbúgú 'í ẽsĩ agá rĩ tĩnĩ. Á lē ĩmi ā' yĩi sēé jeé Kúrísítō ní, sũ ĩ ní mvã ũkúnã kácãnjã rú ni ā' yĩi sēé jeé ágó ālu ní rĩ tĩnĩ.

³ 'Bo ma ūrĩ sī, ā' diãtãsiyã 'bá ʊrũkɔ' bée ímũ ĩmĩ mĩ ũ' bã, sē ĩmivé yĩkĩ ri 'i újã ícã ũnjĩ, sũ ĩnĩ ní Évã* ẽ mĩ ũ' bãã rĩ tĩnĩ, sē ĩmi Kúrísítō ri gã sī.

⁴ 'Bá ũlũkĩ ĩmi ní tâ Yēsũ vé rĩ gí, Índrí Uleteré rĩ ású ĩmi rá, ĩmi ẽ' yĩkĩ ʊ' dũkõ 'bá ní ũlũú rĩ múké. 'Bo 'bá āzi ímũ tâ Yēsũ vé rĩ újã ũlũú ĩmi ní ũ' dũ be túngú, ĩmi ā' yĩkĩ nóni índrí túngú ni vé tâ, ĩmi gãkĩ ʊ' dũkõ múké 'bá ní ándúru ũlũú ĩmi ní drĩdrĩ 'dãri sī.

10:17 10:17 Yērēmíyã 9:24 * **11:3 11:3** Évã: Évã ri ũkũ Múngú ní í' dõ gbií drĩdrĩ rĩ. ĩri ẽndrẽpĩ 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. ĩnĩ ũ' bã Évã ẽ mĩ, nya pẽtĩ ā ũ' a Múngú ní 'yoó ā nyakĩ ku ri. 'Í lã Í' dõngará 3:1-19.

5 'Bá áyúāyū ũnjó rú 'yo' 'bá kíní, ì ndèkí 'bá rī pi tā sī cére nī 'dī' 'bée, ẹ̀zì má ní ngaá rī ndē kòpívé rī rá.

6 Átángá má ní ríí átá rī índré sù 'bá ì ní ímbá kuyé ni tìjì, 'bo á nì tā ambamba. 'Bá ùlúkí ìmi ní tā rī pi ārēvú cére uletere.

7 Á 'o ũnjí má ní ma 'bāzú kú mādā ìmi ìnjìzú rizú ù' 'dúkò múké Múngú vé rī ùlūzú ìmi ní kána?

8 Má ní rizú ẹ̀zì ngazú ìmi āsámvú gé rī gé, má u'du múfēngā 'bá kánísā ọ̀rọ̀kọ' 'bée agá rī pi vúgá ẹ̀zì rī ngazú ānì.

9 Lókí má ní adrizú ìmi be trù rī gé, má adri dō ngá ākó drāāāsīyā, á zì ngá ìmi tì gé ālunāni kuyé, ā' 'diātāsīyā 'bá Yēsù ri ẹ̀'yì' 'bá gí ímú' 'bá āngū Mākēdōnīyā vé rī gélésīla rī pi sēkí má ní ngá ma ndē 'bá rī pi nī, á gō ngá āzi zì ìmi tì gé dījì ku.

10 Áda ádarú Kúrísítō vé tā áda rī ní adrií má ẹ̀sì agá anigé rī sī, 'bá āzi āngū Ākáyā vé rī† agá 'dīgé ícòpi 'yoópi kíní, má íngú ma tā 'dīri sī ku 'dínì 'dāáyo.

11 Adri 'yozú kíní, á lē ìmi ku 'dínì kuyé, Múngú nì rá, á lē ìmi lēlē.

12 Á lē tā rī 'oó mužú sù má ní ríí 'oó nǐjì rī tìjì, ā uga rí 'bá ri' 'bá ì íngú' 'bá 'yo' 'bá kíní ì ri ẹ̀zì nga sù 'bá tìjì 'dī' 'bée vé ẹ̀zì ā ngangará rá.

13 'Bá áyúāyū ũnjó rú 'dī' 'bée, kòpi 'bá ũnjó rú ni pi, kòpi ri ẹ̀zì nga ũnjó sī, kòpi 'dúkí ì 'bāá kuú Kúrísítō vé 'bá áyúāyū ni pi rú.

14 'Bo má ẹ̀sì tì tā 'dīri sī ālunāni kuyé! Ā' 'diātāsīyā Sātánā 'du 'i 'bāá sù mālāyíkā ọ̀túná vé rī tìjì.

15 Sātánā vé átí' 'bá rī pi ā 'dúkí dō ì 'bāá 'bá tā 'o' 'bá pìrì ni pi tìjì drāāāsīyā, tā 'dīri sē má ẹ̀sì tì ānì ālunāni ku. Ọ̀dù ni gé, ì ímú kòpi ìrīnjā tā ũnjí kòpi ní 'oó rī sī rá.

Páulū íngú 'i ìzāngā 'í ní nyaá rī sī

16 Á lē ẹ̀ndìjì 'yoó ìmi ní dījì, 'bá āzi ā ọ̀sù 'yozú kíní, ma azakaza rú 'dínì ku. Ìmi ọ̀sùkí dō kíní, ma azakaza rú, ā adri sù ìmi ní 'yoó ma azakaza rú rī tìjì, má íngú rí ma íngúngū.

17 Ádarú tā má ní átá 'dīri adri 'yozú kíní, tā Úpí ní lēé má átá ri kuyé, íngúngará má ní ma íngúzú 'dīri, ìri lū kíní, ma ri átá sù 'bá azakaza rú ni tìjì.

18 'Bá ọ̀rọ̀kọ' 'bée dō ri ì íngú tā ì ní ngaá rī sī, ma kpá ma íngú sù kòpi tìjì.

19 Ìmi ọ̀sùkí kíní, ìmi nǐkí tā rá, 'bo ìmi ri 'bá azakaza rú ni pi vé tā yì.

20 Ìmi ri sē 'bá rī pi ri ìmi 'bā áamá sù tǔgērì tìjì, kòpi ri ìmivé ngá ali ìmi drígé sī, kòpi ri ìmivé ngá ali ìmi drígé sī mī mbamba sī, kòpi ri ì íngú, 'bo kòpi ri ìmi ide.

21 Má ā'yì rá, tā ì ní 'oó 'dī' 'bée tìjì 'dīri, ìri drīnjá sē! Tā 'dínì 'dī' 'bée ndē 'bā ọ̀kpō rá.

Ma nóni ri átá sù 'bá azakaza rú ni tìjì, kòpi dō ri ì íngú, ma kpá ma íngú rá.

22 Kòpi kíní dō ìvé sùrú Èbéré, ma kpá Èbérégú, kòpi kíní dō ìvé sùrú Ìsèrélè, ma kpá Ìsèrélégú, kòpi kíní dō ì úyú Ābūrámā‡ vé ni, ma kpá úyú Ābūrámā vé ni.

23 Kòpi kíní 'dīri ì nyo ri ẹ̀zì nga Kúrísítō ní? Á nì rá, ma ri átá sù 'bá drī be ábápi gí ni tìjì. Á nga ẹ̀zì Kúrísítō ní ọ̀kpō sī kòpívé rī ndēé rá, ríkí ma ù'yì jó ì ní rizú āngū ù'yìzú rī agá vú be kárákará, ríkí ma ọ̀gbāá ũnjí ũnjí vú be kárákará, á nya ìzāngā drādrā ē tì ísú vú be kárákará.

24 Yāhúdì rī pi ọ̀gbākí ma zāá lā' 'bú ì ní údé āngū ọ̀gbāzú ni sī caá vú be tǔwù, vú ālu ālu kòpi ríkí ma ọ̀gbāá caá pǔkú na drī ni úrómì.

25 Ọ̀galaku Rómā vé rī pi ọ̀gbākí ma kẹ̀lìjā sī caá vú na, mávé ari' 'ba rī pi úvìkí ma írā sī, kúlúmgbā āndiāndí na má ní rizú ẹ̀cìzú rī pi ríkí ì ọ̀sù írā rù' 'bá gá, ānì sē kòpi ríkí ọ̀tí yìjì ā ndúgé, sē má adri yìjì tafu rī agá 'dāá ìnì be rá, ọ̀tù nǐjì.

26 Ẹ̀cì má ní tuú mužú rárá rú vú be kárákará 'dī' 'bée agá, má ẹ̀'dípáa Yāhúdì rī pi, 'bá adri' 'bá Yāhúdì rú ku rī pi be, kòpi sēkí má ní ìzāngā ambamba, má ísú ìzāngā 'bá ri' 'bá āngū ali' 'bá rī pi drígé, āzini á nya ìzāngā yìjì āmbúgú dījì dīdì

† 11:10 11:10 *Āngū Ākáyā vé rī*: Kǔrú Kōrínítō vé rī ìri āngū Ākáyā vé rī agá. ‡ 11:22 11:22 *Ābūrámā*: Múngú zì Ābūrámā ri kíní, ā ku ívé 'bá 'bẹ̀tì āsámvú gé rī pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mužú āngū āzi ú'dí ni gé. Ābūrámā ri ẹ̀'bìpì Yāhúdì rī pi vé rī, tìkí ìri ílì élifù ālu mǔdǔrǔlù ārō (1,800) gé, ísú tìkí drī Yēsù ri kuyé. 'Í lā 'dóngará 12-25.

rĩ agá 'dǎlé. Kūrú rĩ pi agásĩ, āngũ ā'wĩ cínýáfā rú rĩ pi agásĩ, yĩĩ bǎlǎlǎ rĩ pi agásĩ, 'bá 'yo'bá kǐnĩ, ĩ nĩkĩ Úpĩ Yēsũ ri gĩ 'dĩ'bée drĩgé, á nya ĩzāngā ambamba.

²⁷ Má ũ'bĩ ẹzĩ ngáá tǎ ũkpó ũkpó ni pi agásĩ, ĩnĩná kárakarǎ á ko ú'dú kuyé. Má adri ẹbĩrĩ sĩ, yĩĩ úvá ndē ma, ngá má ní nyaanya ni 'dǎáyo. Īgbē fụ ma ambamba, bōngó má ní suú sēepi mǎ rụ'bá ní kozú ni 'dǎáyo.

²⁸ Īzāngā má ní riĩ nyaá kárakarǎ 'dĩ'bée agá, ú'dú ālu ālu, 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ vūrǎ āndĩāndĩ agásĩ rĩ pi vé tǎ ri fiĩ má ẹsĩ agá, sē á ri kōpi ā tǎ ũsũú.

²⁹ 'Bá rĩ dō ũkpō ākó, ma ĩrivé tǎ 'du 'bǎ má ẹsĩ agá tǎ āmbúgú rú. 'Bá āzi úbé dō 'bá ụrụkọ 'deé ũnjikānyǎ agá, ĩri sē mǎ ẹsĩ ri veve.

³⁰ Ma dō ma íngú, ma ri ma íngú má ní adriĩ ũkpō ākó rĩ sĩ.

³¹ Múngú 'bávé Úpĩ Yēsũ Kúrísítō vé Ẹtẹpi nĩ tǎ má ní riĩ átá 'dĩ'bée rá, adri ũnjō ku, ẹ íngúkĩ Múngú ri mužú nyonyo.

³² Lókĩ má ní adrízú kūrú Dāmāsékē vé rĩ agá 'dǎlé rĩ gé, gávānǎ adriĩpi 'bǎgú Ārétǎ ā pálé gá rĩ 'bǎ āngáráwǎ rĩ pi riĩ kẹtĩ kání vé rĩ pi ũtēé, kōpi ā rụkĩ rĩ ma.

³³ 'Bo 'bá ụrụkọ kokĩ mǎ ĩzǎ, 'dukĩ ma suú wūrũgũ agá, kōpi sukĩ ma kūrú rĩ vé kání rĩ vé úlē gá sĩ mužú vūgá 'dǎá, má ápá mǎ náké.

12

Yēsũ i'da tǎ Páũlũ ní ĩndrĩlĩkĩ agá

¹ Ma ma íngú mužú íngúngũ, á nĩ rá íngúngárǎ má ní ma íngúzú 'dĩri, ngá āzi má ní ícó ịsú 'a ni gé 'dǎáyo, 'bo ma ma íngú mužú ĩndrĩlĩkĩ, āzini tǎ Úpĩ Yēsũ ní i'daá má ní rĩ sĩ mužú drĩgélé.

² Ma Páũlũ 'i, má ẹ'yĩ Kúrísítō ri gĩ, ĩndrĩlĩkĩ agá, 'dukĩ ma jĩĩ mužú adriĩ vūrǎ Múngú vé 'bũ gé 'dǎlé rĩ agá, vūdrĩ ni 'du nóni caá ílĩ mužrĩ drĩ ni sụ. ĩ ní ma 'duzú mužú rĩ gé, 'dukĩ dō ma mužú mǎ rụ'bá be 'bōrō yǎ, dō 'dukĩ mǎ ĩndrĩ mužú yǎ, á nĩ kuyé, Múngú nĩ ĩngá nĩ.

³ 'Dukĩ dō ma mužú mǎ rụ'bá be 'bōrō yǎ, dō 'dukĩ mávé ĩndrĩ mužú áyu yǎ, Múngú nĩ ĩngá nĩ.

⁴ 'Dukĩ ma mužú vūrǎ Múngú ní adrízú rĩ gé, á ca mužú tǎ ũnyĩ be ambamba ĩ ní ícó tǎ ni ũlũú bǎ ku ni yĩĩ.

⁵ Ma ri ma íngú tǎ 'dǎri sĩ, adri 'yozú kǐnĩ, ma ri mǎ ngúlúpĩ íngú yǎ 'dĩni ku, tǎ má ní ícó ma íngúzú rĩ, ĩri 'yénǎ tǎ má ní adriĩ ũkpō ākó rĩ sĩ.

⁶ Mǎ íngú dō ma íngúngũ drǎáāsĩyǎ, má ícó adriĩ azakaza rú ku. Ma tǎ áda rĩ átá mužú áyu. 'Bo á lē riĩ átá mužú bǎdārũ ku, 'bá āzi ā ũsũ rĩ 'yozú kǐnĩ, tǎ má ní 'oó, āzini má ní átá rĩ, á ndē tǎ sĩ nĩ 'dĩni ku.

⁷ Ma nóni ri mǎ ẹsĩ 'bǎ rizú tǎ āyǎzú āyǎyǎ má ní ndreé 'dǎri ā tǎ ũsũzú. Īpēkĩ Sātánǎ vé ĩndrĩ ũnjĩ áyúāyũ ni ímú má ní ĩzāngā sēé ũnjĩ ũnjĩ, mǎ íngú rĩ ma ānĩ ku.

⁸ Á mǎ Úpĩ Yēsũ ri caá vú be na, ā 'du ĩzāngā má ní riĩ nyaá rĩ mǎ rụ'bá gá sĩ rá.

⁹ 'Bo ĩri ní újázú má ní kǐnĩ, "Ngá 'yénǎ mí ní lēé rĩ, ĩri ẹsĩ múké mávé rĩ. Mi dō ũkpō ākó, mávé ũkpō ri ẹzĩ nga mĩ rụ'bá gá rá." Kúru má ní adriĩ ũkpō ākó rĩ sĩ, ma ānĩ āyĩkō sĩ, ma ma íngúngũ, Kúrísítō ā sē rĩ má ní ũkpō bēnĩ.

¹⁰ Mǎ adri dō ũkpō ākó, ā rikĩ dō ma u'daá, mǎ nya dō ĩzāngā, ā ọcũkĩ dō ma ũnjĩ ũnjĩ, āzini mǎ ri dō tǎ ẹnjĩnĩjĩ 'duđ drǎáāsĩyǎ, á nĩ rá, ĩri múké Kúrísítō vé tǎ sĩ. Ma dō ũkpō ākó, Kúrísítō ri má ní ũkpō sē rá.

Páũlũ 'bǎ ẹsĩ 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ Kōrínitō agá rĩ pi drĩgé

¹¹ Má ĩndré sũ 'bá azakaza rú ni tĩnĩ, ĩmi sēkĩ mǎ ĩndré azakaza rú nĩ. ĩmi té kōdō ícó ẹzĩ má ní ngáá múké rĩ vé tǎ átá nĩ. 'Bá áyúāyũ ũnjó rú 'yo'bá kǐnĩ, ĩ ndēkĩ 'bá rĩ pi tǎ sĩ cére nĩ 'dĩ'bée, ẹzĩ má ní ngáá rĩ ndē kōpivé rĩ rá.

¹² Má ní rizú ẹzĩ ngazú ĩmi āsámvú gé rĩ gé, á 'bǎ ẹsĩ mǎdǎ ẹzĩ ngazú ũkpō sĩ, á 'o tǎ āyǎzú āyǎyǎ ni pi, āzini tǎ ambugu ambugu ĩndré'bá ĩndréndrē ni pi. Tǎ má ní 'oó ũ'dũ be túngú túngú 'dĩ'bée, ĩri mávé ẹzĩ má ní ngáá adrízú Yēsũ vé 'bá áyúāyũ ni rú rĩ vé tǎ lũ nĩ.

¹³ Ngá má ní 'oó 'bá kǎnísǎ vé rĩ pi ā ụrụkọ ní rá, má ní 'oó ĩmi ní kuyé rĩ ā'di? Ngá má ní 'oó kuyé rĩ, 'yénǎ á zĩ mǎfēngǎ

ĩmi vúgá kuyé. Ĩmi trũkí ma tã ùnjí má ní mũfēngā zìzú ĩmi vúgá kuyé 'dĩri ã tã sĩ rá.

¹⁴ Nóni mávé mungará má ní lēzú muzú ĩmi ndrezú nōri, ĩri vú na ni, 'bo á lē oḡu 'bãá ĩmi drĩgé ku, ã'diātāsīyā á lē ngá ĩmi vúgá kuyé, á lē ĩmi 'duki tã Kúrísítō vé rĩ ngaá muzú áyu. Ĩmi ndrekí drĩ ká, anjiná nyíríná rĩ pi ícókí 'bá ĩ tì 'bá rĩ pi ã tã mbaá nĩ ku, 'bá anjiná rĩ pi tì 'bá rĩ pi anjiná rĩ pi ã tã mba nĩ.

¹⁵ Ma adri ãyĩkō sĩ má ní lēé ma adii ĩmi tã sĩ rĩ sĩ. Á lē ĩmi agaá rá, 'bo ĩmi lēkí ma ku ãsĩ?

¹⁶ Ĩmi ã'yĩkí rá 'yozú kíní á 'bã oḡu ĩmi drĩgé kuyé, 'bo 'bá ʊrukō 'bée ʊsũkí kíní, ma ri ma nje mu ngá upa ĩmi drĩgé sĩ mĩ mbamba sĩ.

¹⁷ 'Bá má ní pēé muḡ ĩmi vúgá 'dĩ'bée 'duki nyo ngá ĩmi drĩgé sĩ mĩ mbamba sĩ rá?

¹⁸ Á pē Títō pi 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩpi gí ni be muḡ ĩmi ndreé, 'bo Títō 'du ngá ãzi ĩmi drĩgé sĩ mĩ mbamba sĩ kuyé. 'Bá 'duki tã rĩ ngaá sũ Títō ní 'duḡ ngaá rĩ tĩni.

¹⁹ Ĩmi ri ʊsũ, tã 'bá ní rií átá 'dĩri, 'bã nyo ri 'bã ẽrĩ? 'Bã ri tã 'dĩri ʊlũ ĩmi ní Múngú ẽndrēti gé, sũ átí 'bá Kúrísítō vé ni pi tĩni. Ĩmi ʊndĩ mávé rĩ pi, tã ãrēvú céré 'bá ní rií 'oó rĩ, 'bá lēkí ĩmi útú, ĩmi adrikí rí ʊkpó ʊkpó ĩmivé ẽ'yĩngará ágá.

²⁰ Ma ri 'o ʊrĩ sĩ, sã ãzi ni sĩ, má kãdō muḡ ĩmi ndreé, tã ĩmi ní rií 'oó rĩ sē má ní ãyĩkō ku, tã má ní rií 'oó rĩ sē kpá ĩmi ní ãyĩkō ku. Tã má ní ʊrĩ sēépi ĩmi tã sĩ rĩ, ãgátá ĩmivé rĩ, ã'yã, 'a vengará, acongará, ʊnjō ʊlĩngará 'bã ãzi drĩgé, ã'yóngará, 'bá u'dangará, ãfú, ãzini íngángará tã sĩ mgbárāsĩ rĩ.

²¹ Ma adri ʊrĩ sĩ, má kãdō gōo muḡ ĩmi ndreé dī, á mu dō ʊsú 'bá ʊrukō ĩmi ãsãmvú gé, kōpi drĩ ri ʊnjĩkãnyã 'o muzú, ri ʊwũ 'bã muzú bãdãrú, 'okí tã pĩri ku, kōpi ri ẽbĩrĩ rú 'bã nōri vé rĩ vé tã 'du nga áyu, ma adri drĩnjá sĩ Múngú ẽndrēti gé, kōpi ní ẽsĩ újã kuyé rĩ sĩ.

13

Tã ʊdũmbĩtã Pãũlũ ní átá ʊkpó ʊkpó rĩ

13:1 13:1 Dětōrōnómē 19:15

¹ Mávé mungará ĩmi vúgá ĩmi ndrezú nōri, ĩri vú na ni. Sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kíní, "Tōkí dō 'bá, lēkí dō ĩrivé tã lĩ, lē 'bá ĩrĩ, dōku 'bá na tã rĩ ndre 'bã ĩ mĩ sĩ rá ni pi ã adrikí ĩndĩ."

² Ándúrú má ní muzú ĩmi ndrezú vú ĩrĩ rĩ gé, má átá ĩmi ní ʊkpó ʊkpó, má kíní, 'bã ʊnjĩkãnyã kuúpi ku rĩ, ma ĩri ĩrĩnjã rá. Nóni má ní drĩ adrizú ĩmi gārã gá sĩ rárã rú rĩ gé, á lē tã 'dĩri ẽndĩ lũu ĩmi ní dī. Má kãdō ma újã gōo ĩmi vúgá 'dĩlé, 'bã ándúrú ʊnjĩkãnyã 'o 'bã rĩ pi 'bã ʊrukō ʊnjĩkãnyã 'o 'bã vulé rú rĩ pi be, ma kōpi ĩrĩnjã rá.

³ Ĩmi lēkí nĩ 'yozú kíní, Kúrísítō ri sē ma ri tã rĩ átá nĩ. Kúrísítō adri ʊkpō ãkó kuyé, ĩri ʊkpō be 'bã ʊnjĩkãnyã 'o 'bã ĩmi ãsãmvú gé rĩ pi ĩrĩnjãzú.

⁴ Ĩ ní ĩri gbãzú pēti alambaku sígé rĩ gé, ĩri ʊkpō ãkó, ĩri nōni ri adri ʊkpō Múngú vé rĩ sĩ. 'Bã ándúrú ʊkpō ãkó, sũ Kúrísítō ní ándúrú adrii ʊkpō ãkó rĩ tĩni, 'bo ĩmi ímũ ndre 'bã ímũ adri ʊkpō Múngú vé rĩ sĩ, sũ Kúrísítō ní adrii rĩ tĩni.

⁵ Lē 'bã ãlu ãlu ã ʊ 'bĩ 'i áamá ẽ'yĩ dō Yēsũ ri rá. Ĩmi nĩkí áamá 'yozú kíní, Kúrísítō Yēsũ ri adri ĩmi agá 'dĩni kuyé? Ĩmi ẽ'yĩkí dō ĩri kuyé, ĩmi í 'dé ʊ 'bĩngará 'dĩri sĩ rá.

⁶ Má ʊsũ ĩmi ícó nĩ áamá rá 'yozú kíní, 'bã agakí ʊ 'bĩngará rĩ gí.

⁷ 'Bã 'okí dō tã rĩ fũú pĩri kuyé drããsĩyã, 'bã ri Múngú ri zĩ, ĩmi 'okí rí ʊnjĩkãnyã ku. 'Bã zĩkí Múngú ri, adri 'yozú kíní, 'bã índrekí rí ãní múké yã 'dĩni ku, ĩmi 'okí rí tã pĩri.

⁸ Lē 'bã ʊwukí tã áda rĩ ku, 'bã 'duki tã áda rĩ ngaãnga.

⁹ 'Bã adrikí dō ʊkpō ãkó drããsĩyã, 'bã ãyĩkō sĩ ĩmi ní adrii ʊkpō ʊkpō Kúrísítō agá rĩ sĩ, ãzini ĩmi ní ĩrivé tã 'duḡ ngaá rĩ sĩ. 'Bã Múngú ri zĩ ĩmi ní, ĩmi 'okí rí tã 'dĩri muzú drĩgélé.

¹⁰ Má ní drĩ cazú ĩmi vú 'dĩlé kuyé rĩ gé, á lē tã 'dĩ'bée sĩ sēé ĩmi ní drĩdrĩ, má kãdō caá ĩmi vú 'dĩlé, mã átá rí ĩmi drĩgé ʊkpō sĩ ku. Úpí sē má ní ʊkpō 'dĩri ĩmi izã kozú, adri 'yozú kíní, ĩmi 'ozú ʊnjĩ ku.

Pãũlũ vé mōdó ã ʊdũ sēé rĩ

¹¹ Má ẹdrípìì má ọmvúpìì Kúrísítō ri ẹ'yì'bá gí rĩ pi, lě ìmi újákí ìmivé adringárá ẹ́ ícá múké, lě ìmi yìkí tã má ní sǐ kọkọbì 'dĩri agá rĩ yìyì. Lě ìmi adrikí múké yìkì be ãlu, tãkíri ã adri ìmi be. Múngú 'bâ lěepi lělě, riipi tãkíri sěepi 'bâ ẹsì agá rĩ ã adri ìmi be.

¹² Lě ìmi u'dekí ìmi ẹziì bẹdrì sǐ.

¹³ 'Bá Múngú vé rĩ pi céré sěkí ìmi ní mǒdó.

¹⁴ Ẹsì múké Úpí Yésũ Kúrísítō vé rĩ, lěngárá Múngú vé rĩ, ǎzini ũkpō Índrí Uletere 'bâ úmúpi trù rĩ vé rĩ ã adri ìmi be céré.

Kòkòbì Páulū ní sī sēé 'bá Gālātīyā vé rī pi ní rī Tā búkū rī vé rī ā ūlūngará

Gālātīyā ri ágágá āngū nóni ĩ ní zìj Tákí rī ágá. Páulū pi Bārúnábā be, kòpì sēkí ù'dúkò múké Yēsū vé rī kūrú Gālātīyā vé rī pi agásì, sē 'bá kárakarà újákí ẹ̀sì Yēsū ri ẹ̀'yìzú rá (Ẹ̀zì 13-14). Páulū kīnī, 'bá ícókí Múngú ní āyīkò sēé ẹ̀zì 'bá ní ngaa rī sī ku. 'Bā 'yéná adri pìrì Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé ẹ̀'yīngará sī, sū Yāhúđì rī pi vé ẹ̀'bìpì Ábūrámā tìjì. Cápītā 5-6 lū 'bá ní kīnī, 'bā Yēsū ri ẹ̀'yī' 'bá gí rī pi, lē Índrì Uleterè rī ā ũlū 'bá ní tā pìrì 'bá ní adrizú Kūrīsītīyānī rú rī nī, ā sē rí 'bā 'dukí rí tāimbì Múngú vé rī ngaa, āzini 'bā lēkí rí 'bá ọ̀rukọ̀ lēlē.

*Páulū sē mōdó Kūrīsītīyānī Gālātīyā gá
rī pi ní*

¹ Ma Páulū ĩ ní zìj ímú ẹ̀zì ngaa Yēsū Kúrīsītō vé 'bá áyúāyū ní rú rī 'i. Mávè zìngará nōri íbì íngá 'bá áda vúgá kuyé, íbì íngá Yēsū Kúrīsītō vúgá, āzini Ẹ̀tẹ̀pì Múngú ĩri ingaápi gōópi ídri rú drāngará gálésì rī vúgá.

² 'Bā má ọ̀gùpìjì Yēsū Kúrīsītō ri ẹ̀'yī' 'bá gí, adri' 'bá má be trù nō' 'bée be, 'bá sēkí ĩmi ní mōdó.

Īmi 'bá Yēsū ri ẹ̀'yī' 'bá gí kánísā āndíāndí āngū Gālātīyā vé rī ágá rī pi, á sī kòkòbì 'dīri sēé ĩmi ní nī.

³ Tákíri, āzini ẹ̀sì múké 'bá Ẹ̀tẹ̀pì Múngú vé rī, āzini Úpí Yēsū Kúrīsītō vé rī ā adri ĩmi be.

⁴ Úpí Yēsū Kúrīsītō sē 'i drāá rōbōṅṅò rú 'bávè ũnjìkānyā ā tā sī, 'bā pazú tā ũnjì nyòókú nōri vé rī agásì, sū 'bá Ẹ̀tẹ̀pì Múngú ní tā ni ẹ̀tìjì rī tìjì.

⁵ Ẹ̀ íngúkí Múngú ri mụzú nyonyo. Āmīnā.

Ú'dúkò múké áda rī, ĩri 'yéná ālu

⁶ Mā ẹ̀sì ísú ĩzāngā, ĩmi ní koro Múngú ĩmi zìpì ẹ̀sì múké Kúrīsītō vé rī sī rī kuú rá, ĩmi ní gōó ĩmi újá ù'dúkò túngú ní vé tā 'dujé ngaa áyu rī sī.

⁷ 'Bá ọ̀rukọ̀ ímúkí ĩmì drī izaá, kòpì újákí ù'dúkò múké 'dīri ũlūú gōrōṅṅò rú, 'bo ù'dúkò 'dīri adri ù'dúkò múké Kúrīsītō vé ni ku.

⁸ Ú'dúkò múké 'bá ní ándúrú ũlūú ĩmi ní gí 'dāri, 'bá āzi ímú dō újá ũlūú túngú, dō ĩri mālāyíkā íngápi 'bū gélésì ní yā, dō 'bá āzi yā, dō ma 'i yā, Múngú ā lì ĩrivé tā ũnjì.

⁹ Ándúrú á 'yo ĩmi ní rá, á lē gōó ẹ̀ndìjì 'yoó ĩmi ní dījì, 'bá āzi ímú dō ù'dúkò múké ĩmi ní ándúrú ẹ̀'yījì gí 'dāri újá ũlūú túngú, Múngú ā lì ĩrivé tā ũnjì.

¹⁰ Īmi kádō ũsūú, tā má ní ríí átá 'dī' 'bée, ma ri átá āyīkò sēzú 'bá áda ní? Tā má ní ríí átá 'dī' 'bée adri 'yozú kínì, āyīkò sēzú 'bá áda ní kuyé, ĩri āyīkò sēzú Múngú ní. Mā ri té dō tā 'dīri átá āyīkò sēzú 'bá áda ní, má ícò té adrii átí' 'bá Kúrīsītō vé ni ku.

Múngú zì Páulū ri nī

¹¹ Má ẹ̀drìpìjì má ọ̀mvúpìjì, á lē ĩmi nīkí múké 'yozú kínì, ù'dúkò múké má ní ũlūú ĩmi ní 'dīri íbì íngá 'bá áda vúgá kuyé.

¹² Ú'dúkò 'dīri 'bá āzi ímbá ma ānì nī kuyé, dōku 'bá áda ũlūú má ní nī kuyé. Yēsū Kúrīsītō 'i' da 'i má ní ĩndrìlìkì ágá, ũlūú má ní tā rī nī.

¹³ Īmi nīkí rá, á ri mēre Yāhúđì rī pi vé rī 'dujé ngaa. Á ri 'bá Múngú vé rī pi ọ̀cçùjì ũnjì ũnjì, á lē kōdō kánísā rī izaá.

¹⁴ Mēre Yāhúđì rī pi vé má ní ũnjì rī, béré mávè rī gé, 'bá āzi Yāhúđì rī pi āsámvú gé 'dīgé ma ndēepi ní 'dāayo, mēre má ẹ̀'bìpìjì pi ní ímbá 'bá ní rī, á 'dujé tā ni 'bāá ũkpó ũkpó.

¹⁵ 'Bo Múngú 'bā ẹ̀sì múké má ní, ĩpē ma ísú tìkì drī ma kuyé. Múngú ũsū,

¹⁶ 'i' da 'i' Mvòpì Yēsū ri má ní, mā mụ rí ù'dúkò múké Yēsū vé tā sī rī ũlūú 'bá adri' 'bá Yāhúđì rú ku rī pi ní. Tā 'dīri má ísú íngázú 'bá áda vúgá kuyé.

¹⁷ Á mụ Yēsū vé 'bá áyúāyū adri' 'bá má sī drīdrī Yẹ̀rúsālémā gá 'dálé rī pi zìj tā sī ālujāni kuyé, á 'de mụy āngū Árábì rī pi

vé rī gé. Vúdrī ni gé, má ní gōzú ma újázú mužú vúlé kūrú Dāmāsékē vé ándúru má ní adrizú rī gé.

¹⁸ Íli na ā vúdrī gé, má ní 'dezú mužú Pétēro ri ndrezú Yērúsālémā gá 'dālē, 'bá adrikí ĩri be caá ú'dú mužú drī ni tōwú.

¹⁹ 'Bo má ĩsú Yēsú vé 'bá áyúāyū rī pi ā urukọ kuyé, 'bá má ní ĩsú ndree rī 'yéṅá Úpí Yēsú édrīpi Yōkóbū* 'i.

²⁰ Á 'yo ĩmi ní Múngú ẹndrẹti gé, tā má ní sīi sēé ĩmi ní 'dīri adri ũnjō kuyé.

²¹ Vúdrī ni gé, má ní gōzú 'dezú mužú āngū Sírīyā vé rī gé, āzini āngū Kīlīkiyā vé rī gé.

²² 'Bo 'bá Kúrísitō ri ẹ'yī' 'bá āngū Yūdáyā vé rī agá 'dālē rī pi nīkí ma kuyé.

²³ Kọpi yíkí 'yéṅá tā má ní rīi 'oó rī ā kúbí, 'bá rī pi rikí 'yoó kīnī "Ágó ándúru rīpi 'bá ọcūpí ũnjí ũnjí rī, ĩri nóni ri ú'dúkọ múké ĩri ní kōdō lēé izaá rī ũlū 'bá rī pi ní."

²⁴ Kọpi íngúkí Múngú ri āní rá má tā sī.

2

Yēsú vé 'bá áyúāyū rī pi ā'yīkí tā Páulū ní ímbá rī rá

¹ Kúru íli mužú drī ni sū ā vúdrī gé, á gō mužú Yērúsālémā gá 'dāá dī, 'bá mukí Bārúnábā be, á jì Títō ri mužú ĩndī.

² Á 'de mužú 'dāá, ā'diātāsīyā Múngú i'da má ní nī kīnī, má mužú. Á ca mužú drīkoma Yāhúđī rī pi vé Yēsú ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ĩsú Yērúsālémā gá 'dāá, má ní ú'dúkọ múké má ní rīi ũlūú 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi ní rī ũlūzú kọpi ní. Á 'du tā 'dīri ngaá 'dīni lūzú kīnī, ú'dúkọ má ní ũlūú 'dīri 'bá āzi ā ọwú rí ku, ẹzì má ní ngaá 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi āsámvú gé rī ā drā rí kána ku.

³ Títō 'bá ní mužú ĩri be rī adri Yāhúđīgú kuyé, ĩri Gīrīkīgú, līkí ágélé ni ē tì kuyé, 'bo drīkoma rī pi mīkí ĩri sēé ágélé ni ē tì līj ũkpō sī kuyé.*

* **1:19 1:19** Yōkóbū: Yōkóbū cápītā 'dīri agá rī ĩri Yēsú vé édrīpi, ĩri 'bá Yēsú ri ẹ'yī' 'bá gí Yērúsālémā gá rī pi vé drīkoma. 'Í lā Ẹzì 15:12-21; 21:18-19. * **2:3 2:3** Ágélé ē tì līngárá: Múngú lū Ābūrámā ní kīnī, anjì āgō Ābūrámā vé rī pi adrikí dō caá ú'dú ārō gí, lē ā ũlūkí kọpi ā ágélé ē tì rá, lūzú kīnī, kọpi anjì Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yī dō 'í ágélé ē tì sēé līj gí, ĩri tāĩmbí Mósē vé rī 'du nga. 'Í lā 'dóngárá 17:9-14; Ẹzì 15:1-5. † **2:12 2:12** Ínyá nyangárá: Tāĩmbí Mósē vé rī ā'yī Yāhúđī rī pi ā nyakí ānyāpá urukọ 'bée ku. Tā 'dīri sē Yāhúđī rī pi ní ínyá nyazú 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi be ku āní. 'Í lā Dētōrōnómē 14:1-21, Ẹzì 10:9-15.

⁴ Á mužú Yērúsālémā gá 'dāá, ā'diātāsīyā Yāhúđī urukọ ũsū' 'bá kīnī, ĩ ẹ'yīkí Kúrísitō Yēsú rí gí rī pi ífíkí 'bá āsámvú gé, drīwālā Yēsú Kúrísitō ní sēé 'bá ní rī izaá 'dīisī rá, kọpi lēkí 'bá 'bāá adrii tūgērī rú rīi tāĩmbí Yāhúđī rī pi vé rī 'duyē ngaá.

⁵ 'Bo 'bá ā'yīkí kọpivé tā 'dīri ālunāni kuyé, 'bá lēkí ú'dúkọ múké áda 'dīri ā áwí adrii ĩmí ẹsì agá.

⁶ 'Bá ní 'bá úmúngárá gá Yērúsālémā gá 'dāá, 'bá drīkoma rú rī pi 'bākí tró tā āzi tā má ní ũlūú 'dī' 'bée drīgé kuyé. Múngú mīlé gá, 'bá rī pi cére trōtrō, kúru á 'du drīkoma rī pi vé tā 'bāá tā āmbúgú rú kuyé.

⁷ Kọpi ā'yīkí rá kīnī, Múngú pē ma mužú ú'dúkọ múké rī ũlūú 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi ní, sū ĩri ní Pétēro ri pēé mužú ú'dúkọ múké ālu ālu 'dīri ũlūú Yāhúđī rī pi ní rī tīnī.

⁸ Múngú Pétēro ri pēepi mužúpi ú'dúkọ múké rī ũlūúpi Yāhúđī rī pi ní 'dīri, ĩri nóni ri ma áyú ú'dúkọ múké rī ũlū 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi ní.

⁹ Yōkóbū pi Pétēro be, Yūwánī sī, kọpi ágófe kánisā vé rī, kọpi yíkí ẹsì múké Múngú ní sēé má ní rī vé tā rá, kọpi ẹzíkí 'bá Bārúnábā be drī ĩrī sī. Lūzú kīnī, kọpi ā'yīkí tā Yēsú Kúrísitō vé 'bá ní ímbá rī rá, āzini kọpi ẹfíkí rá kīnī, 'bá ũlūkí ú'dúkọ múké rī mužú 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi ní, ĩ ívē rī ũlū mužú Yāhúđī rī pi ní.

¹⁰ Tā kọpi ní zīj rī, kọpi kīnī, ícọ dō rá, lē 'bá kókí Kūrīsītīyānī adri' 'bá Yērúsālémā gá, ngá ākó rī pi ē ĩzā, tā 'dīri má ẹsì agá nōlé anigé má ní lēé 'oó rī.

Páulū átá tā Pétēro drīgé ũkpó ũkpó

¹¹ Pétēro kā ícá Ānītīyókā gá nōlé, á 'yo tā rī drī ni gé, ā'diātāsīyā tā ĩri ní 'oó rī ũnjí.

¹² 'Bá ímú' 'bá Yōkóbū vé āngalésī rī pi ní drī ícázú kuyé rī gé, Pétēro ri ínyá nyaá† 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi be

trú. 'Bo 'bá 'dī'bée kâ ícá, gō 'i njeé fūú 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi āsámvú gé sī rá, ā'diātāsīyā 'o ūrī sī Yāhūdī 'yo'bá kīnī, Kūrīsītīyānī adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ā ūlīkī kōpi ā ágélé ē tī rá rī sī.

13 Yāhūdī urukō adri'bá Kūrīsītīyānī rú rī pi í'dókí tā rī 'oó sū Pétēro ní 'oó rī tīnī, kōpi gōkí ínயá nyangará 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi be rī kuú rá. Tā kōpi ní 'oó 'dīri sē Bārūnábā 'de kpá rīí tā rī 'oó sū kōpi ní 'oó rī tīnī.

14 Má kā muú ndreé kōpi 'dukí ú'dúkó múké áda rī vé tā ngaá pīrī kuyé, má ní 'yozú Pétēro ní kōpi endrētī gé 'dīgé, "Mī Yāhūdīgú, 'bo mī rī tā rī 'du nga sū 'bá adripi Yāhūdī rú ku rī tīnī. Ngá mī ní rizú Kūrīsītīyānī adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi mīzú mēre Yāhūdī rī pi vé rī 'duzú ngazú rī ā'di?

15 "Bā nō'bée, Yāhūdī rī pi tīkí 'bā nī, 'bá adrikí sū 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku ūnjīkānyā 'o'bá rī pi tīnī ku.

16 'Bá nīkí áamá rá 'yozú kīnī, 'bá āzi ícō adrií pīrī Múngú endrētī gé ĩri ní tāimbī rī 'duú ngaá rī sī ku, 'bá rī ícō adri pīrī Múngú endrētī gé, ĩri ní Yēsū Kúrīsītō 'bā paápi rī ē'yī rī sī. Tā ni sī, 'bá ní kpá ésī 'bāzú Kúrīsītō Yēsū drīgé ānī, 'bā adrikí rī ānī pīrī Múngú endrētī gé, adri 'yozú kīnī 'bá ní tāimbī rī 'duú ngaá rī sī kuyé. Ā'diātāsīyā 'bá rī ícō adrií pīrī ĩri ní tāimbī rī 'duú ngaá rī sī ku.

17 "Bá 'bākí dō ésī Kúrīsītō rī ē'yīzú, ĩri sē 'bā adri pīrī Múngú endrētī gé, 'bo 'bā drī rī ūnjīkānyā 'o, 'dīri nyo lū 'yozú kīnī, Kúrīsītō sē 'bā fīí ūnjīkānyā 'oó nī? Adri 'dīni ku!

18 'Bo á gō dō fīí tāimbī Yāhūdī rī pi vé rī 'duú ngaá ĩndī, tāimbī rī lū 'yozú kīnī, á 'o ūnjīkānyā gí, ā'diātāsīyā á 'du tāimbī rī ngaá céré kuyé.

19 Ōtú á ri adrií tāimbī rī ā pále gá, 'bo kâ ma oyuú tāimbī rī agásī, á gō tā Múngú vé rī 'duú ngaá rá.

20 Yēsū Kúrīsītō kā drāá pētī alambaku sígé 'dāá, 'du mávé rú 'bá ūnjīkānyā 'ozú nōri gbāá pētī alambaku sígé 'dāá ĩndī. Má adri nōni sū má ní adrií ūkū rī tīnī

ku. Nōni Kúrīsītō ri adri má agá. Má ní rizú adrízú vū drīgé nōgō rī gé, ma ri ésī 'bā Múngú Mvópī ma léepi lēlē rī drīgé, āzini drāápi mávé tā ūnjī sī rī drīgé.

21 Má ícō ésī múké Múngú ní 'bā pazú ūnjīkānyā agásī 'dīri gāá ku, té dō adringará pīrī Múngú endrētī gé rī ĩ řsú tāimbī Mósē vé rī ā 'dungará ā tā sī, drāngará Yēsū Kúrīsītō vé rī té adri ēzī ākó."

3

Tāimbī ícō sēé 'bá rī ícá pīrī nī ku

1 ĩmi 'bá Gālātīyā vé 'dī'bée, ĩmi aza-kaza rú! 'Bá ĩmī drī izaápi 'dīni rī ā'di 'i? Má ūlū ĩmi ní Yēsū Kúrīsītō vé gbāngará pētī alambaku sígé rī vé ífífí uletere rá.

2 Á lē ĩmi lūkí má ní, ĩmi řsúkí Múngú vé ĩndrī Uletere rī ĩmi ní tāimbī Yāhūdī rī pi vé rī 'duú ngaá rī sī yā, dōku ĩmi ní tā Yēsū Kúrīsītō vé ĩ ní ūlūú rī yī, ĩmi ní ĩri ē'yī rī sī?

3 Ngá sēepi ĩmi ní adrízú azakaza rú 'dīni rī ā'di? ĩmi 'bá Yēsū rī ē'yī 'bá gí 'dī'bée, ĩmi kâ tā rī í'dó, ĩndrī Uletere rī rī ĩmī drī koó nī múkényā rú. Ngá ĩmi ní gōó ĩmi 'bāzú adrízú pīrī ūkpō ĩmivé rī sī rī ā'di?

4 ĩmi nyakí ĩzāngā Yēsū ā rú sī am-bamba, ĩzāngā ĩmi ní nyaá 'dīri ā drā rī kuú kána?

5 Múngú sē ĩmi ní ĩndrī Uletere rī nī, āzini 'o tā āyāzú āyāyā ĩmi āsámvú gé nī. 'O tā 'dīri 'dīni, ĩmi ní tāimbī Yāhūdī rī pi vé rī 'duú ngaá rī sī yā, dōku ĩmi ní tā Yēsū Kúrīsītō vé ĩ ní ūlūú rī yī, ĩmi ní ĩri ē'yī rī sī?

6 Búkū Múngú vé rī átá Ābūrámā* vé tā 'dīni, "Ābūrámā ē'yī Múngú rī rá, sē Múngú ā'yī ĩri adrií 'bá pīrī 'í endrētī gé."

7 Lē ĩmi nīkí áamá múké 'yozú kīnī, 'bá ésī 'bāápi Múngú drīgé, sū Ābūrámā ní 'bāá rī tīnī rī, ĩ ĩri zī mvá Ābūrámā vé ni.

8 Sīkí tā 'dīri kú ĩnógósī Búkū Múngú vé rī agá kīnī, 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku ésī 'bā'bée Múngú drīgé rī pi, Múngú rī kōpi 'bā adri pīrī, kōpi ní ē'yī gí rī sī.

* 3:6 3:6 Ābūrámā: ĩri kŭkŭrī Yāhūdī rī pi vé ni. 'í lā í'dóngará 12-25. 3:6 3:6 í'dóngará 15:6

Múngú átá ú'dúkó múké 'dīri Ābūrámā ní kīnī, “Bá āngū rī pi agásī rī pi ārēvú céré úmvúlésī tākiri řsú íngázú mí vúgá.”

⁹ 'Dīri lū 'yozú kīnī, 'bá ęsī 'bāapi Múngú drīgē rī, řri tākiri řsú, sū Ābūrámā ní řsú rī řiņi, ā'diātāsīyā Ābūrámā 'bā ęsī Múngú drīgē.

¹⁰ 'Bo 'bá 'yo'bá kīnī Múngú ri ř 'bā adri 'bá pīri ř ní rií Yāhūdī rī pi vé tǎimbī 'duų ngaá rī sī rī pi, ř ímú kōpi tri rá, ā'diātāsīyā sīkī búkū Múngú vé tǎimbī vé rī agá kīnī, “Bá céré tǎimbī rī 'du'bá nga'bá pīri ku rī pi, ř ímú kōpi tri rá.”

¹¹ Ádarú 'bá rī ícú adrii pīri Múngú ęndreři gē tǎimbī rī vé tā sī ku, ā'diātāsīyā sīkī Búkū Múngú vé rī agá kīnī, “Bá tā be pīri Múngú ęndreři gē rī, řrivé ę'yīngará ri sē řri tā 'o pīri.”

¹² Lęti ę'yīngará vé rī, řri túngú. Lęti tǎimbī vé rī, řri kpá túngú, ā'diātāsīyā búkū tǎimbī vé rī kīnī, “Bá tǎimbī rī 'duųpi ngaápi rá rī, řri tǎimbī rī ru řiři.”

¹³ Kā Yęsū Kúrísítō ri gbāa peři alambaku† sīgē gí, pa 'bā tā tǎimbī rī ní 'yoó kīnī ř 'bā tri rá rī agásī gí, 'du tā ř ní 'bā trizú rī 'bāa 'i ru'ba gá gí, ā'diātāsīyā sīkī Búkū Múngú vé rī agá kīnī, “Bá ř ní 'yī drāa peři sīgē rī, trikí řri gí.”

¹⁴ Yęsū pa 'bā, 'bā řsúkí ri tākiri Múngú ní řtú sēē Ābūrámā ní 'dāri, 'bá adri'ba Yāhūdī ru ku rī pi ē řsúkí ri kpá řndī, kuru 'bā Yęsū ri ę'yī'ba gí rī pi, 'bā řsúkí ri řndri Uleterē ř ní ęziř 'dāri bēnī.

Tǎimbī Mósē vé rī āzini tā Múngú ni ęziř ri

¹⁵ Má ędrīpiř má řmvúpīř, á lē tā má ní átá 'dīri ř'bīř řmi ní tā 'bá rī pi ní rií 'oó rī sī, 'bá řri pi ru kī dō řndī, 'bá āzi ícú řndī rī řoó ku, dōku ícú āzi ni 'bāa drī ni gē ku, řri áwí adri sū kōpi ni ruų gí rī řiņi.

¹⁶ Múngú ęziř tā rī Ābūrámā ní, āzini mvá řrivé úyú agá rī ní. Búkū Múngú vé rī agá, Múngú ęziř tā rī “'bá kárakarā pi ní” kuyé, ęziř “mvá řrivé úyú agá rī ní” ířifi ni 'bá ālu, 'bá rī Kúrísítō 'i.

¹⁷ Tā má ní átá rī, řri 'dīni, tǎimbī rī ímúkí sēē íli mūdūrřlř sū přkú na (430) ā vřdrři gē, řsúzú ākūdē Múngú ru řndī Ābūrámā be drřdrři gí. Tǎimbī ř ní sēē vúlé ru rī řo řndī Múngú ní ruų Ābūrámā be rī ku, tǎimbī rī újā tā Múngú ní ęziř Ābūrámā ní rī ku.

¹⁸ Té dō 'bā tākiri řdri 'dāni'dāni vé rī řsú 'bá ní rií tǎimbī rī 'duų ngaá rī sī, Múngú ęziř té Ābūrámā ní řdri 'dāni'dāni rī vé tā ku. 'Bo Múngú ęziř tā rī Ābūrámā ní ívé ęsī múké rī sī.

¹⁹ Údékí tǎimbī rī ā'di ā tā sī? Údékí tǎimbī rī ē 'i'da ri tā řnjí 'bá rī pi ní rií 'oó rī. Tǎimbī Múngú ní údé 'dīri adri ca lókí Yęsū Kúrísítō ní ícázú rī gē, řri mvá Múngú ní tā ni ęziř Ābūrámā ní rī. Múngú áyú mālāyíkā rī pi tǎimbī rī řiři sēē Mósē drīgē, Mósē ní kuru tǎimbī rī sęzú 'bá rī pi ní.

²⁰ 'Bá 'bá řri pi āsámvú ícipi rī, 'du 'bá ālu vé tā ngaá ř'dúkúř ku, řri kōpivé tā 'du nga řriřřř. 'Bo Múngú ri 'yęná ālu.

²¹ Tǎimbī Múngú ní údé rī pi tā řri ní ęziř rī be, kōpi nyo ř āsámvú gē sī ari'ba ru? Kōpi adri kī ari'ba ru ku. Dō tǎimbī ř ní údé rī, 'bá rī pi ē řsúkí ri řdri 'dāni'dāni rī řni, 'bá rī pi té kōdō ícú adri pīri Múngú ęndreři gē kōpi ní tǎimbī rī 'duų ngaá rī sī.

²² 'Bo Búkū Múngú vé rī lū 'bá ní uleterē kīnī, 'bá vř drīgē rī pi ārēvú céré řnjikānyā ású kōpi gí, kuru lē kōpi ē ę'yīkí Yęsū Kúrísítō ri, Múngú ā sē ri řdri 'dāni'dāni 'i ní tā ni ęziř rī kōpi ní.

²³ 'Bá ní drī Yęsū ri ę'yīřú kuyé rī gē, tǎimbī rī 'yī 'bā pá řiři, cīngbá lókí Múngú ní tā 'bá ní Yęsū Kúrísítō ri ę'yīřú rī 'dazú rī gē.

²⁴ Tǎimbī rī ri 'bā ímbá nī, řri ri 'bā drī ko muzú Yęsū Kúrísítō vúgá nī, řni 'bā adri kī ri 'bá pīri, 'bá ní Yęsū ri ę'yīři gí rī sī.

²⁵ Nóni 'bá ę'yīkí Yęsū Kúrísítō ri gí, tǎimbī Mósē vé rī ícú 'bā drī koó nī ku.

3:8 3:8 ř'dóngará 12:3; 18:18; 22:18 **3:10 3:10** Dętdōronómē 27:26 **3:11 3:11** Ābākúkā 2:4 **3:12 3:12** Lęvřřikā 18:5 † **3:13 3:13** Peři alambaku: 'Bá Rómā vé rī pi ri 'bá tā 'o'bā řnjí rī pi gbā mūsūmārī sī peři alambaku sīgē, řri sá 'du āco kōpi řbī drā ndō, kōpi řzāngā nya ambamba drāngará rī gē. **3:13 3:13** Dętdōronómē 21:23 **3:16 3:16** ř'dóngará 12:7; 13:15; 24:7

'Bá Yēsũ Kúrísítō ri ẽ'yĩ'ba gí rĩ pi nóni anji Múngú vé ni

²⁶ Īmi 'bá Kúrísítō Yēsũ ri ẽ'yĩ'ba gí 'dĩ'bée, ĩmi nóni anji Múngú vé ni.

²⁷ Īmi rukí dō bātízīmũ gí, ĩmi ĩkpākí nóni ĩmi títí Yēsũ Kúrísítō ā rụ'ba gá gí.

²⁸ 'Bá rĩ dō Yāhúdīgú yā, dō Gĩrĩkīgú yā, dō túgẽrĩ yā, dō adri túgẽrĩ ku yā, dō 'bá ágó yā, dō 'bá ũkú yā, ĩmi céré 'bá ālu Kúrísítō Yēsũ rụ'ba gá.

²⁹ Īmi ní nóni adrii 'bá Kúrísítō vé ni rĩ sĩ, ĩmi nóni anji Ābūrámā vé ni, ĩmi tā Múngú ní ẽzĩ Ābūrámā ní rĩ ịsụ rá.

4

¹ Á lē tā rĩ 'yoó 'dĩni, mváná rĩ vé ẹtẹpị drā dō ịsụ mváná rĩ drĩ mādāná, mváná 'dĩri gō ẹtẹpị vé ngá rĩ pi ẽ tị rụ céré nĩ. Ngá ẹtẹpị vé rĩ pi ā adriki dō ĩrivé ni drāáāsīyā, vúlé nólé, mváná 'dĩri adri sũ túgẽrĩ tịni.

² Ā'diātāsīyā mváná rĩ, ĩri adri 'bá ĩri úcépi rĩ drígé, cĩngbá lókí tā ọtụ ẹtẹpị ní ẹzĩ, ĩri ímú ngá rĩ pi ẽ tị rụ nĩ rĩ gé.

³ Tā 'dĩri sũ nyo riipi 'i ngaápi 'bā rụ'ba gá rĩ tịni. Yēsũ ní drĩ ícázú kuyé rĩ gé, 'bā Yāhúdĩ rú, 'bá adriki sũ mváná mbaápi 'bá āzi drígé rĩ tịni, 'bá adriki tǎimbị rĩ drígé sũ túgẽrĩ tịni, 'bá rikí yĩkị 'bá áda vé ni ũbĩ múzú áyu.

⁴ Sā Múngú ní útú rĩ kǎ ícọ, ĩpě ívé Mvā Yēsũ ri, 'bá ũkú tị ĩri nĩ. Tịkí ĩri Yāhúdīgú rú tǎimbị Mósē vé rĩ ā pálé gá.

⁵ Ímú nóni 'bā paá adringará tǎimbị rĩ drígé túgẽrĩ rú rĩ agásĩ gí, 'bā anji rú, 'bā ịsúkí rí ngá Múngú ní lēé sēé 'bá ní rĩ pi ārěvú céré.

⁶ Nóni ĩmi ní adrii anji Múngú vé ni rĩ sĩ, Múngú ĩpě 'i Mvọpị vé Índrĩ ímú fĩ adrii ĩmĩ ẹsị agá, Índrĩ rĩ lū 'bá ní kĩnĩ, "Múngú, mi 'bá Ẹtẹpị."

⁷ Ānĩ ĩmi adriki nóni túgẽrĩ ku, ĩmi anji Múngú vé ni. ĩmi ní adrii anji Múngú vé ni rĩ sĩ, Múngú ri ngá ārěvú 'i ní ẹzĩ ĩmi ní rĩ sē rá.

Lē ĩmi kukí ĩmi kú tǎimbị Mósē vé rĩ drígé túgẽrĩ rú ku

⁸ Īmi adri'ba Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée, ĩmi ní ándúrú Múngú ri nĩ kuyé rĩ gé, ĩmi adriki kuú túgẽrĩ rú úrí ĩ ní ĩnjĩ múngú rú rĩ pi drígé.

⁹ 'Bo nóni ĩmi nĩkí Múngú ri gí, dōku ma 'yo, Múngú nĩ ĩmi gí. Ngá ĩmi ní lězú ĩmi újázú gōzú túgẽrĩ rú tā 'dĩ'bée 'duzú ngazú, āzini úrí nyọọkú nōri vé rĩ pi vé tā 'duzú ngazú rĩ ā'di?

¹⁰ Īmi ri Yāhúdĩ rĩ pi vé ụ'dú ụrụkọ'bée ĩnjĩ, mbāá ụrụkọ'bée ĩnjĩ, lókí ụrụkọ'bée ĩnjĩ, āzini ílí ụrụkọ'bée ĩnjĩ.

¹¹ Mā ẹsị ịsụ ịzāngā tā ĩmi ní rii 'oó 'dĩ'bée sĩ, índrězú má iza mā sā ẹzị ngazú ĩmi ní.

¹² Má ẹdrípị má ọmvúpị, á mā ĩmi drĩ ĩrĩ sĩ, lē ĩmi ínjéki ĩmi ĩfũú tǎimbị Mósē vé rĩ agásĩ āmvé, adrii sũ má tịni, ā'diātāsīyā má ínjé ma ĩfũú tǎimbị rĩ agásĩ, ímú adrii sũ ĩmi ní ándúrú adrii, ĩmi ní tǎimbị rĩ nĩ kuyé rĩ gé rĩ tịni. Ọtụ ĩmi 'okí ma ũnjĩ kuyé.

¹³ Má ní ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé rĩ jizú ũlúzú ĩmi ní drĩdrĩ rĩ gé, ádarú ĩmi nĩkí rá 'yozú kĩnĩ, ma drā be.

¹⁴ Má ụsũ má kĩnĩ tǎnā má ní adrii drā rú rĩ sĩ, ĩri ĩmi ní ịzāngā sē ĩmĩ ẹsị agá, 'bo ĩmi gǎkí ma kuyé, ĩmi ẹ'yĩkí ma sũ mǎlǎyíkǎ Múngú vé ni tịni, āzini Kúrísítō Yēsũ tịni.

¹⁵ Ándúrú āyĩkō ga ĩmĩ ẹsị agá tré tré, 'bo nóni ĩmivé āyĩkō gō adrii 'dǎáyo āsĩ? Á nĩ rá ándúrú ĩmi lēkí ma agaá rá, té ẽ ícọ dō rá, ĩmi té ĩmĩ mị unje sēé má ní, mā ndre rí āngũ ānĩ.

¹⁶ Má ní tā áda rĩ ũlũú ĩmi ní rĩ sĩ, ĩmi ní nóni ma 'duzú 'bázú ārĩ'ba ĩmivé ni rú ānĩ?

¹⁷ 'Bá āngũ ímbá'ba létị ũnjĩ sĩ, lē'ba ĩmi ũbĩkí Yāhúdĩ rĩ pi vé tǎimbị áyu 'dĩ'bée, kọpi úvá be lězú ĩmi úbészú, 'bo tā kọpi ní lēé ĩmi 'okí 'dĩri adri múké ku. Kọpi lēkí ĩmi gũú 'bā rụ'ba gá sĩ āmvé, kọpi lēkí ndēé ni ĩmi rikí ívé tā yĩ áyu.

¹⁸ Múké ni, lē ĩmi 'bǎkí úvá rizú tā múké 'ozú sā be céré, adri 'yozú kĩnĩ, ĩmi mā rụ'ba ndre ũgbále ká 'dĩni ku.

¹⁹ Má anji rĩ, ma ri ịzāngā nya ĩmi tā sĩ, sũ ũkú mvá tĩpi rĩ vé 'a ní ásó, ĩri ní ịzāngā nyaá ānĩ rĩ tịni, ma ịzāngā rĩ

nya cĩngbá ĩmi ní tã Kúrísitō vé rĩ 'duzú ngazú ẹsĩ be ǎlu rĩ gé.

²⁰ Lē té kōdō ǎndrũ má adri ĩmi ǎsámuvú gé 'dĩi ĩndĩ, má újã rĩ mávė ú'dúkó má ní átázú rĩ, tã ĩmi ní 'oó rĩ fi má drĩgé kuyé, á nĩ kuyé má 'o rĩ ĩmi íngóni?

Nāpí Āgárã pi vé Sárã be rĩ

²¹ Ī ndrekĩ drĩ ká, ĩmi uruko áwíkĩ ẹsĩ 'bãã kuú tǎĩmbĩ Mósė vé rĩ drĩgé, ĩmi nĩkĩ nyo tã tǎĩmbĩ rĩ ní 'yoó rĩ rá?

²² Búkũ tǎĩmbĩ vé rĩ agá sĩkĩ kĩnĩ, Ābũrámã ri anji ǎgō be ĩrĩ, mvã ǎzi rĩ vé ẹndrėpi túgėrĩ Āgárã 'i, ǎzi rĩ vé ẹndrėpi jó 'dĩpa Sárã 'i, adri túgėrĩ ku.

²³ Mvã ǎlu rĩ, ũkú túgėrĩ rú rĩ tĩ yĩkĩ 'bã áda vé ni sĩ. Mvã ǎzi rĩ, ũkú jó 'dĩpa rĩ tĩ nĩ, ǎ'diãtãsiyã Múngú ẹzi tã ni nĩ.

²⁴ Tã ũkú ĩrĩ 'dĩ'bėe vé rĩ lũ ũndĩ Múngú ní rujũ ĩrĩ rĩ pi vé tã. Ũndĩ ǎlu rĩ, Múngú ní tã ni lũú Mósė ní írã Sĩnáyĩ vé rĩ drĩgé 'dãã rĩ, ũndĩ rĩ sė tĩkĩ anjĩnã rĩ pi túgėrĩ rú, sũ ũkú túgėrĩ rú Āgárã ní mvã tĩ túgėrĩ rú rĩ tĩnĩ.

²⁵ ũkú túgėrĩ rú Āgárã vé tã lũ írã Sĩnáyĩ adriipi ǎngũ Ārãbĩ rĩ pi vé rĩ agá 'dãri vé tã. Írã Sĩnáyĩ índrė sũ Yėrusãlėmã ǎndrũ Yãhũdĩ rĩ pi ní riĩ adrii 'a ni gé túgėrĩ rú tǎĩmbĩ rĩ drĩgé rĩ tĩnĩ.

²⁶ 'Bo ũkú ǎzi rĩ jó 'dĩpa Sárã 'i, ĩrivė tã lũ Yėrusãlėmã ú'dĩ 'bũ gé 'dãã rĩ vé tã, adri túgėrĩ ku. ĩri ẹndrėpi 'bã cėré Yėsũ ri ẹ'yĩ 'bã gĩ rĩ pi vé ni.

²⁷ Búkũ Múngú vé rĩ 'yo kĩnĩ, "Mi ũkú adriipi úndó rú mvã tĩpi kuyé 'dĩri, mi adri ǎyĩkō sĩ, mi ũkú mvã tĩngará ǎzó 'bĩpi kuyé 'dĩri, 'i tre ú'dúkó be uru 'dãã ǎyĩkō sĩ, ǎ'diãtãsiyã ũkú ĩ ní adii adi rĩ, ĩri anji be ndė ũkú ágó be rĩ rá."

²⁸ ĩmi má ẹdrĩpiĩ má ọmvúpĩi, ĩmi újãkĩ nóni ĩmi ícã ú'dĩ rú gĩ tã Múngú ní ẹziĩ Ābũrámã ní rĩ sĩ, sũ Sárã vé mvã Īsákã* Múngú ní tã ni ẹziĩ rĩ tĩnĩ.

²⁹ 'Bo 'bã lė'bã ĩmi 'dukĩ tǎĩmbĩ rĩ ngaa ǎyu rĩ pi, kọpi ri nóni ĩmi ọcũ, sũ Īsĩmãélé

ĩ ní tĩ yĩkĩ 'bã áda vé ni sĩ rĩ ní riĩ Īsákã ĩ ní tĩ ũkpō Índrĩ Uleterė rĩ vé rĩ sĩ rĩ ọcũ rĩ tĩnĩ.

³⁰ 'Bo Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ, "Í dro ũkú túgėrĩ rú 'dĩri ívé mvãnã rĩ be rá, ĩrivė mvãnã rĩ ǎ ru rĩ ǎ'bũ mí ní ímũ kuú ũkú jó 'dĩpa rĩ vé mvãnã ní rĩ ku."

³¹ Má ẹdrĩpiĩ má ọmvúpĩi, 'bã adrikĩ anji ũkú túgėrĩ rú rĩ vé ni ku, 'bã anji ũkú jó 'dĩpa rĩ vé ni.

5

Kúrísitō sė 'bã ní drĩwãlã

¹ Kúrísitō ọyu 'bã, sė 'bã ní drĩwãlã gĩ. Nóni lė ĩmi tukĩ pá tĩtĩ, lė ĩmi újãkĩ ĩmi gōo adrii túgėrĩ rú tǎĩmbĩ rĩ drĩgé dĩi ku.

² ĩmi yĩkĩ drĩ ma ká, ma Páulũ 'i, á lė lũú ĩmi ní 'dĩni, ĩmi sėkĩ dō ĩmĩ ágélė ẹ tĩ úlĩ, Múngú ǎ ǎ'yĩ rĩ ĩmi ǎnĩ, Kúrísitō vé drãngará 'dĩri ĩmi ní ẹziĩ ǎkó.

³ Á lė ẹndĩi 'yoó ĩmi ní dĩi, 'bã 'i ágélė ẹ tĩ sėepi lípi gĩ rĩ, lė ǎ 'du tǎĩmbĩ Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ ǎrėvũ ngaa cėré.

⁴ ĩmi 'bã ri 'bã tǎĩmbĩ Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ ẹ'bĩ 'bã nga 'bã Múngú ǎ 'bã rĩ ĩmi adrii ǎnĩ 'bã pĩri rú 'dĩ'bėe, gũkĩ ĩmi Kúrísitō ǎ ru 'bã gã sĩ ǎmvė gĩ, nóni ĩmi apikĩ ẹsĩ múké Múngú vé rĩ sĩ gĩ.

⁵ Índrĩ Uleterė rĩ ású 'bã gĩ, 'bã ẹ'yĩkĩ rá, 'bã ri ẹsĩ 'bã rizú tã Múngú ní ẹziĩ 'yoó kĩnĩ, 'i ímũ 'bã 'bã adri pĩri 'dãri ütėzú.

⁶ 'Bã Kúrísitō Yėsũ ri ẹ'yĩpi gĩ rĩ, líkĩ dō ágélė ni ẹ tĩ gĩ yã, dō líkĩ kuyé yã, kọpi cėré trōtrō. Tã ǎmbúgu agaapi rá rĩ, ĩri ẹ'yĩngará ĩmi ní Yėsũ ri ẹ'yĩzú rĩ, ĩri sė ĩmi ĩmi lėlė.

⁷ ĩmi ǎndúru ri Yėsũ ǎ pámvũ ũbĩ múkėnyã rú, 'bã ĩmĩ drĩ izaapi sėzú ĩmi ní ĩrivė tã áda rĩ ũbĩzú ku rĩ ǎ'di 'i?

⁸ 'Bã ĩmĩ drĩ izaapi 'dĩri íbĩ ímũ Múngú ĩmi zĩpi rĩ vúgálėsi kuyé.

⁹ Ímbãngará ũnjō vé 'dĩri adri sũ ǎkũfĩ mǎdãnã ĩ ní dãã íwã agã, íwã rĩ íngã ǎnĩ kọfútō be rĩ tĩnĩ.

¹⁰ Á nĩ ǎmã rá 'yozú kĩnĩ, Úpĩ Yėsũ Kúrísitō ri sė tã má ní átã nōri ĩmi ícō

4:22 4:22 Í'dóngará 16:1-16; 21:7-17
Ābũrámã ní rĩ. 'Í lã Í'dóngará 17-35.

4:27 4:27 Īsãyã 54:1
4:30 4:30 Í'dóngará 21:10

* 4:28 4:28 Īsákã: Īsákã ri mvã Múngú ní ẹziĩ

ẹ'yī rá, 'bá ìmî drī iza 'bá 'dī'béé, Múngú rí ímú tã lì kòpì drīgè céré.

¹¹ Má ẹdrípìjì má ọmvúpìjì, ma dō rí ìmî ní ágélé ē tì lǐngárá vé tã átá, Múngú ā ǎ'yī rí ìmî ǎnì pírì, ngá 'bá ìmî drī iza 'bá rī pì ní ma ọcūzú 'dínì rī ǎ'dì? Má ímbá té dō 'bá rī pì kìnì, ā úlìkí kòpì ágélé ē tì rá, ú'dùkò múké má ní ùlúú Yésù vé drāngárá pẹtì alambaku sígè rī sē kòpì ē ẹsì ve té ku.

¹² Á lē 'bá rí 'bá ìmî drī iza 'bá 'yo' 'bá kìnì, ā úlìkí ìmî ágélé ē tì rá 'dī'béé, lē ā udìkí kòpì ā ágélé, kòpì ē ícákí rí 'báṅá rú.

¹³ Má ẹdrípìjì má ọmvúpìjì, zìkí ìmî ìfūú tǎimbì Mósē vé rī agásì ímú drīwālā ìsú gí. Lē ìmî í'dùkí drīwālā ìmî ní ìsú 'dīrì rizú tã rù' 'bá nōrì ní lēé rī 'dùzú ngazú ǎnì áyu ku. Múké nì, lē ìmî ngakí ẹzì ìmî ǎsámvú gé sī lēngárá sī.

¹⁴ Tǎimbì Mósē vé rī pì ǎrēvú céré ì ní úmú ícá ǎlu 'dī. Tǎimbì ǎlu rī kìnì, “Lē mî lē 'bá mî gārā gá rī, sù mí ní mî rù' 'bá lēé rī tìjì”

¹⁵ Ìmî rikí dō ìmî úcì sì sī, sù ùcógú pì ní ríí ì úcì rī tìjì, ìmî ndrekí múké, ìmî ímú ìmî írē ìmî ǎsámvú gé sī rá.

Tǎ Índrì Uleterè rī vé rī, ǎzìní tǎ rù' 'bá vé rī

¹⁶ Á lē lúú ìmî ní kìnì, lē Índrì Uleterè rī ā kò ìmî drī nī, ìrì sē ìmî ícókí tǎ rù' 'bá nōrì ní lēé rī 'dùjì ngaá ku.

¹⁷ Á 'yo 'dínì, ǎ'diātāsīyā tǎ rù' 'bá vé rī pì úmúkí ì tǎ Índrì Uleterè rī vé rī be ku. Tǎ Índrì Uleterè rī vé rī pì úmúkí ì tǎ rù' 'bá vé rī be ku. Ọgúpì lē ọgúpì vé tǎ ku, ìrì sē tǎ múké mí ní kōdō ọsùú lēé ngaá rī pì mí ícò ngaá ku.

¹⁸ 'Bo mî dō rí ẹzì nga Índrì Uleterè rī vé ùkpò sī, mí adri tǎimbì Mósē vé rī ā pálé gá ku.

¹⁹ Tǎ rù' 'bá nōrì vé rī pì índrèkí bá kòpì 'dī: Ọwũ 'bāngárá, mì 'bāngárá 'bá ǎzì vé ùkú sī, dōku 'bá ǎzì vé ágó sī, tǎ 'oó drīnjá sēepì nì,

²⁰ múngú ì ní údé drì sī rī pì ìnjīngárá, ẹndrì ndrīngárá, ẹsì 'bāngárá 'bá ǎzì

drīgè ùnjì, ǎwāngárá, ǎ'yā, jīkó, ìndrā, acongárá,

²¹ ùlē, mērā, úmúngárá vūrā ǎlu gé rizú tǎ ùnjì 'ozú rī, ǎzìní tǎ urukò ùnjì 'bá rī pì ní ríí 'oó sù 'dī'béé tìjì rī pì. Á 'yo ìmî ní tǎ 'dīrì sù ǎndúrú má ní 'yoó ìmî ní drīdrī rī tìjì, 'bá tǎ 'o' 'bá 'dínì 'dī'béé, kòpì ícókí ídri 'dání'dání rī ìsú mǎlūngā Múngú vé rī agá 'dǎá ku.

²² 'Bo ù'a Índrì Uleterè rī vé rī, ìrì lēngárá, ǎyīkò, tǎkírì, tǎ tangárá mǎdā sī, ẹsì ìdrìkídri, adringárá múké, tǎ 'ongárá mǎzú pìjì,

²³ tǎ 'ongárá ẹsì be mǎdā, ǎzìní ùtēngárá. Tǎimbì 'yoópi tǎ 'dī'béé ùnjì ní 'dǎáyo.

²⁴ 'Bá Kúrìsítò Yésù rí ẹ'yī' 'bá gí rī pì gbākí ìvé ẹbírì rù' 'bá nōrì vé rī pẹtì alambaku ì ní Yésù rí gbāzú rī sígè gí.

²⁵ Nónì Índrì Uleterè rī ní 'bá ní ídri ú'dí sēé gí rī sī, lē 'bá 'dùkí tǎ Índrì Uleterè rī ní ùlúú 'bá ní rī ǎ vùdrī ùbìí mǎzú áyu.

²⁶ Lē 'bá íngúkí 'bá 'yozú kìnì, 'bá ndèkí 'bá urukò' 'béé rá 'dínì ku, ǎzìní ē ilekí 'bá ǎzì tǎ ùnjì sī ku, lē 'bá 'bākí ẹsì ùnjì 'bá ǎzì vé ngá sī ku.

6

Ìmì kókí ìmì ìzā ìmì ǎsámvú gé sī

¹ Má ẹdrípìjì má ọmvúpìjì, 'bá ǎzì 'de dō tǎ ùnjì agá, ìmî 'bá Índrì Uleterè rī ní ǎsú gí 'dī'béé, lē ìmî kókí 'bá 'dīrì ē ìzā lètì múké nì sī, ìrì útúzú ícázú pìjì. 'Bo mî ndre múké, mî 'de rí ùnjìkǎnyā agá ku bēnì.

² Tǎ ẹnjìjēnjì í'dé dō ìmî drīgè, lē ìmî kókí ìmì ìzā ìmì ǎsámvú gé sī koko. Ìmì kókí dō ìmì ìzā ìmì ǎsámvú gé sī rá, tǎ ìmì ní 'oó 'dīrì, ìrì tǎimbì Kúrìsítò ní lēé ǎ 'dùkí ngaá rī.

³ 'Bá rī dō rí 'ì íngú kìnì, 'í ícò gí, ìsúzá ícò kuyé, 'bá 'dīrì rí 'í mì ù'bā ùgògòlé rú.

⁴ Lē 'bá ǎlu ǎlu ā áamá tǎ 'í ní ríí 'oó rī ā pámvú áamá, ē íngú rí 'í tǎ múké 'í ní 'oó rī sī, ǎ ù'bì ívé tǎ 'í ní 'oó rī 'bá ǎzì vé 'oó rī sī ku.

⁵ Lē 'bá ǎlu ǎlu ā adri ùkpó ùkpó ẹzì ívé rī ngangárá gá.

6 Īmi ī ní rií ímbá tā Múngú vé rī sī 'dī'bée, lē ĩmi sēkí ĩmivé ngá 'bá ĩmi ímbápi rī ní ĩndī.

7 Īmi sēkí 'bá āzi ā ũ'bā ĩmī mī ku, 'bá āzi ícó tā Múngú ní lī 'bá rī pi drīgé rī ideé ku, ā'diātāsiyā 'bá rī úri 'í ní rií ĩfūúpi kaápi rī ĩkūnā.

8 'Bá úri ũnjīkānyā 'ozú rī riípi, 'í rú'bá ē ĩsú rī āyīkō ānī rī, ĩri úri ĩzāngā nyazú mužú 'dāni'dāni rī ĩkūnā, 'bo 'bá úri múké Īndrī Uleterē rī ní āyīkō sēēpi rī riípi rī, ĩri úri ídri 'dāni'dāni rī vé rī ĩkūnā.

9 Lē 'bā āndēkí tā múké 'ongará sī ku, ānī 'bā ímū úri kaápi múké rī ĩkūnā sá múké rī gé, 'bá kukí dō ězī rī ā ngangará kuyé.

10 'Bá ní drīlé múké ĩsú gí rī tīni, lē 'bā 'okí tā múké 'bá rī pi ní céré, agaápi rá rī, lē 'bā 'okí tā múké 'bá Yēsū ri ě'yī'bá gí rī pi ní.

Tā Páulū ní ězī ũdūmbītā rī

11 Īmi ndrekí tāfī má ní sī mī be 'wārā mā drī sī kōkōbī 'dīri agá 'dī'bée.

12 'Bá 'yo'bá kīnī ā úlīkí ĩmī ágélé ē tī rá 'dī'bée, kōpi ũsūkí kīnī, ĩ ndēkí ĩmi tā sī céré nī. Kōpi lēkí ĩ ĩsúkí ĩzāngā ĩ ní rií tā Kúrísítō vé drāzú peṭi alambaku sígé rī ā tā ũlūzú rī sī ku.

13 Úlīkí ĩni kōpi ā ágélé ē tī rá, 'bo kōpi 'dukí tāimbī Mósē vé rī ngaá céré kuyé, kōpi ri 'yo, ā úlīkí ĩmī ágélé ē tī rá, úlīkí dō gí, ĩri sē kōpi ĩ íngú ānī íngungū.

14 Má ícó ma íngú tā āzi sī āluṅāni ku, ma 'yēná ma íngú 'bávē Úpí Yēsū Kúrísítō vé drāngará peṭi alambaku sígé rī sī. Yēsū vé drāngará peṭi alambaku sígé rī vé tā sī, tā nyōókū nōri vé rī pi índrēkí má ní ězī ākó, āzini tā mávé rī índrē kpá 'bá nyōókū nōri vé rī pi ní ězī ākó.

15 Līkí dō 'bá rī ā ágélé ē tī gí, dō līkí ágélé ni ē tī kuyé drāāsiyā, adri tā āmbúgú rú ku, tā agaápi rá rī, ĩri mí ní mī ěsī újázú ú'dí adrizú 'bá Yēsū vé ni.

16 Īmi tā ĩ ní ězī 'dīri 'dū'bá nga'bá rá rī pi, ĩmi adri 'bá pīri Múngú vé ni pi, Múngú ri ěsī ĩdrīkídri 'bā ĩmi ní, āzini ĩri ĩmi ní tākíri sē.

17 Lē 'bá āzi ā sē má ní ĩzāngā 'dīni ku, ũgbākí ma, āzini úvīkí ma írā sī, āzó bílé ni má rú'bá gá anigé, má ní Yēsū ri ě'yī gí rī sī.

18 Má ědrīpīi má ómvúpīi, ěsī múké 'bávē Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ā adri ĩmi be. Āmīnā.

Kòkòbì Páulū ní sī sēé 'bá Ēfēsō vé rī pi ní rī Tā búkū rī vé rī ā ūlūngará

Ēfēsō ri kūrú āmbúgú āngū ĩ ní zì Tákì rī ā jēlé gá ỳtù ní 'dengará gálé rú. Páulū adri caá āngū rī agá 'dálé ílí na, ri tì Múngú vé rī sēé 'bá rī pi ní (Ēzì 19). 'Bá kárakará āngū rī agá rī pi, 'bá kūrú rī ā gārā rī pi be, ẹ'yǐkí Yēsū ri rá. Vúdrī ni gé, Páulū kā rií adrií jó āngū ũ'yǐzú rī agá Rómā gá 'dāá, sī kòkòbì 'dīri sēé 'bá kánísā vé Ēfēsō gá rī pi ní, lūzú kòpi ní kīnī, ẹsì kòpi ní 'bāá Kúrísítō drìgè 'dīri, Múngú ỳtì tā ni nī kīnī, Úpí Kúrísítō ri adri āmbúgú ngá vū drìgè nōgó rī pi drìgè, āzini ngá 'bù gé 'dāá rī pi drìgè.

Cápītā 1-3 agá, Páulū ũlū 'bá Múngú ní ũpēé gí rī pi vé tā, āzini ũlū tā Múngú ní kòpi pazú ìvé ũnjikānyā agásì, ĩri ní kòpi úmúzú ícázú Kúrísítō be ngá ālu ĩrivé drāngará sī rī vé tā, āzini ũlū ĩrivé íngángará ídri rú drāngará gálésì rī vé tā. Cápītā 4-6 agá, lū 'bá rī pi ní létì kòpi ní ĩ úmúzú ícázú ngá ālu Kúrísítō rù'bá gá rī.

1 Ma Páulū 'i, Múngú ĩpē ma adrií Kúrísítō Yēsū vé 'bá áyúāyū ni rú.

Á sī kòkòbì 'dīri sēé 'bá adri'bá Ēfēsō gá ẹsì 'bā'bée Kúrísítō Yēsū vé ẹzì nga'bá rī pi ní.

2 Ẹsì múké, āzini tākìri íngápi 'bá Ẹtèpì Múngú vúgá, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō vúgá rī ā adri ĩmi be.

Múngú sē 'bá ní tākìri Kúrísítō ā rú sī

3 Lē 'bá íngúkí 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō Ẹtèpì Múngú ri, ĩri ní 'bá ní tākìri sēé adrizú Kúrísítō agá rī sī, Kúrísítō íjì 'bá ní tākìri rī 'bù gélésìla.

4 Drìdrì ni, Múngú ní drì 'bù pi gbizú vū be kuyé rī gé, ĩpē 'bá adrií uletere 'bá ívé ni pi rú ũnjikānyā ākó, Yēsū Kúrísítō ā rú sī. Múngú vé lēngará sī,

5 'du 'bá 'bāá anji ívé ni pi rú Yēsū Kúrísítō ā rú sī, tā ni íbì íngá ĩri ē ẹsì agá.

6 Lē 'bá íngúkí Múngú ri ẹsì múké ĩri ní 'bāá 'bá ní āmbúgú tā ĩrivé Mvā ĩri ní lēlé rī ní 'oó 'bá ní rī sī.

7 Kúrísítō vé ārí dā 'bá tā sī, 'bá drì jezú, trūkí 'bá āní 'bávé ũnjikānyā agásì gí, Múngú vé ẹsì múké rī ā tā sī.

8 Múngú ē ẹsì ní adrií 'bá ní múké rī sī, sē 'bá ní úmī, āzini tā nīngará.

9 Múngú vé tā ándúrú ĩri ní úcí kuú 'í ẹsì agá rī, i'da nóni 'bá ní āmvé. Tā ni íbì íngá ẹsì ni agá, i'da tā rī Kúrísítō ā rú'bá gá.

10 Tā Múngú ní ỳtì rī, ĩri 'dínì, sà ni kādō ícò, ĩri ímú ngá 'bù gé rī pi ĩkūnā ngá vū drìgè rī pi be céré vūrā ālu gé, Kúrísítō ri ímú adri kòpi drìgè nī.

11 Múngú ũpē 'bá adrií anji ívé ni pi rú Kúrísítō agá. Ũpē 'bá ótù ínogósì í'dóngará gá 'dāá, tā rī pi ĩ nga, sù Múngú ní ỳtì rī tìni.

12 Múngú 'o tā 'dīri 'dínì, 'bá ẹsì 'bā'bée Kúrísítō drìgè drìdrì rī pi, 'bá íngúkí rí Múngú ri āní.

13 ĩmi ní Kúrísítō vé ú'dúkó múké áda rī yì rá rī sī, ú'dúkó múké ĩmi ní ẹ'yǐ gí 'dīri pa ĩmi nī. ĩmi ní Kúrísítō ri ẹ'yǐ gí rī sī, sē ĩmi ní Índrì Uletere ĩri ní tā ni ẹzì rī, lūzú kīnī ĩmi 'bá Kúrísítō vé ni.

14 Tā Múngú ní Índrì Uletere rī sēzú 'bá ní rī, lū 'bá ní uletere 'yozú kīnī, ngá Múngú ní ẹzì ívé 'bá rī pi ní, 'bá ní rií ütēé rī, ĩri ímú sē 'bá ní rá. Kúru Múngú ri ímú 'bá ní drìwālā sē, 'bá kúru ĩri ĩnjì, āzini 'bá ĩri íngú.

Páulū zì Múngú ri

15 Á yì tā ĩmi ní Úpí Yēsū ri ẹ'yǐzú rī rá, āzini ā yì tā ĩmi ní 'bá Múngú vé rī pi lēzú céré rī rá.

16 Ú'dú céré má kādō rií Múngú ri zì, ma ri ĩmivé tā lū Múngú ní, ma ri ōwō'dífō sē ĩri ní ĩmi tā sī.

17 Ma ri Múngú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé Ẹtèpì ĩ ní ĩnjì ĩnjì rī zì ĩmi ní, ā sē rí ĩmi ní Índrì tā nīzú ni, ē i'da rí ĩmi ní tā Múngú vé rī, ĩmi nīkí rí Múngú ri āní múké múké.

18 Ma ri Múngú ri zì ĩmi ní, ā zī rí ĩmivé úmī, ĩmi 'bākí rí ẹsì tā áda ĩri ní ĩmi zìzú rī nīzú ānī, āzini ĩmi nīkí rí dīngará úmvúlésì ĩmi ní dīzú 'bá Múngú vé rī pi be trú ālu 'dāri ānī.

19 'Bá lēkí ĩmi nīkí Múngú vé ũkpō āmbúgú ĩri ní sēé 'bā ĩri ẹ'yī' 'bá gí nō' bée ní rī. Ũkpō 'dīri ĩri ní áyú

20 Kúrísítō ri ingazú gōzú ídri rú drāngará gálésila rī, sē ĩri úrí ívé drī ẹndẹpì* gé 'bū gé 'dāá.

21 Kuru Kúrísítō ri āmbúgú mālāyíkā rī pi drīgé, índrí ũnjí rī pi drīgé, 'bá tǎimbí sē' 'bá rī pi drīgé, 'bá ũkpō be rī pi drīgé, āzini 'bá āngū ru' 'bá rī pi drīgé, adri 'yéṅá béré āndrū nō' bée drīgé kuyé, ĩri adri āmbúgú cazú lókí ímupí drīdrī 'dī rī gé.

22 Múngú 'bā ngá rī pi ārēvú céré ĩri ā pálé gá, Múngú ipē ĩri adrii āmbúgú ngá rī pi drīgé céré 'bá kánísā† vé rī pi ní.

23 'Bá Kánísā vé rī pi rú' 'bá Kúrísítō vé ni. Kúrísítō ri ẹzì nga kánísā ívé rī agá nī. ĩri ívé ũkpō sē 'bá kánísā vé rī pi ní nī.

2

Kúrísítō ri sē 'bā ídri ísú rá

1 ĩmi ní ándúrú Múngú vé tā gāá sī, āzini ĩmi ní ríi ũnjikānyā 'oó rī sī, índrí agá, ĩmi āsámvú rará rú Múngú be, ĩmi índrékí sū 'bá ũdrā' 'bá gí rī pi tìjì.

2 Lókí 'dāri gé, ĩmi ríkí tā ũnjí nyōṓkú nōri vé rī 'dujù ngáá, ĩmi ríkí Sātánā adriipi āmbúgú índrí ũnjí rī pi drīgé rī vé tā 'dujù ngáá. Sātánā ālu ālu 'dīri ri 'bá Múngú ri gā' 'bá sī rī pi ē mī ũ' 'bā 'de tā ũnjí agá nī.

3 Otú 'bá ríkí céré tā 'oó sū 'bá ũnjikānyā 'o' 'bá rī pi tìjì, 'bá ríkí tā rú' 'bá nōri ní lēé rī pi 'dujù ngáá, āzini tā 'bā ẹsì ní lēé rī 'dujù ngáá. Tā rú' 'bá nōri vé rī sī, Múngú ā 'a ve 'bá ní ũnjí ũnjí, sū ĩri ā 'a ní veé 'bá ụrukọ ũnjikānyā 'o' 'bá rī pi ní rī tìjì.

* 1:20 1:20 Drī ẹndẹpì rī: Drī ẹndẹpì vé ífífí, ĩri vūrā Múngú vé ĩ ní ĩnjí ĩnjí rī, āzini vūrā ũkpō sēzú rī. † 1:22

1:22 Kánísā: Kánísā ri 'bá Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi. * 2:11 2:11 Ágélé ē tì ũlīngará: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anjī āgō Ābūrāmā vé rī pi adríkí dō caá ụ'dú ārō gí, lē ā ũlīkí kōpí ā ágélé ē tì rá, ā lū ri 'yozú kīnī, kōpí anjī Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yī dō 'í ágélé ē tì sēé lījì gí, ĩri tǎimbí Mósē vé rī 'du' nga. 'Í lā Í'dóngará 17:9-14; Ẹzì 15:1-5.

4 'Bo Múngú ní 'bā lēé agaá rá rī sī, 'bā ívé ẹsì ídríkídri agaápi rá rī 'bá ní rá.

5 'Bá ní ũnjikānyā 'oó rī sī, 'bā adríkí dō sū 'bá ũdrā' 'bá gí rī pi tìjì drāáāsīyā, Kúrísítō sī, índrí agá, 'bá gōkí ícá ídri rú. ĩmi ndrekí drī ká, ĩrivé ẹsì múké rī sī, pa ĩmi gí.

6 Múngú inga 'bā gōó ídri rú Kúrísítō be trú, sē 'bá ní vūrā mužú úrízú Kúrísítō Yēsū be trú ívé mālūngā 'bū gé rī agá.

7 Múngú 'o tā 'dīri 'dīni lūzú kīnī, ĩrivé ẹsì múké agaápi rá rī sī, ĩri ímú 'bá ní tā múké sē, 'bá ní Kúrísítō Yēsū ri ẹ'yī' gí rī sī.

8 Múngú pa ĩmi ẹsì múké ívé rī sī, ĩmi ní Yēsū ri ẹ'yī' gí rī sī. Tā ni íbí íngá ĩmi vúgá kuyé, Múngú sē ĩmi ní fēfē rú ẹsì múké ívé rī sī.

9 Múngú pa ĩmi ẹzì ĩmi ní ngaá rī sī kuyé, 'bá āzì ē íngú rí 'i pangará 'dīri sī ku.

10 'Bávé adringará Kúrísítō Yēsū agá nōri, Múngú sē 'bā ícá nóni nī, Múngú sē 'bá ní ídrí ú' 'dī tā múké 'ozú, útú tā múké 'dīri vé tā kú ínógósí, 'bā ríkí ngaá mužú.

'Bā ngá ālu Kúrísítō agá

11 ĩmi 'bá adri' 'bá Yāhúđì rú ku rī pi, lē ĩmi ígákí tā Yāhúđì ĩ íngú' 'bá ívé ágélé ē tì ũlīngará* ā tā sī, 'yo' 'bá kīnī ĩmi pāgánō, ũlīkí ĩmí ágélé ē tì kuyé 'dāri.

12 Lē ĩmi nīkí áamá múké 'yozú kīnī, lókí drīdrī 'dāri gé, ĩmi ríkí adrii Kúrísítō rú' 'bá gá sī rará rú, gūkí ĩmi Múngú vé 'bá Īsērélē vé rī pi āsámvú gé sī āmvé, ĩmi nīkí ũndī Múngú ní ru' 'bá Īsērélē vé rī pi be rī kuyé. ĩmi ní rizú adrizú vū drīgé nōgó rī gé, Múngú adri ĩmivé ní kuyé, āzini ĩmi 'bākí ẹsì drī ni gé kuyé.

13 Ándúrú ĩmi āsámvú Múngú be rará rú, 'bo nóni Kúrísítō vé drāngará úmú ĩmi ícá ngá ālu Kúrísítō Yēsū be gí, ĩmi ní ĩri ẹ'yī' gí rī sī, ĩmi nóni Múngú be ĩnyínjájá.

14 Kúrísitō ijī tākiri 'bâ āsámvú gé 'bá adri'bá Yāhūdī ku rī pi be, ícī 'bâ āsámvú ícá ngá ālu, sē ngūngará ūnjī 'bá ní 'bá acozú rī gō deę rá.

15 Kúrísitō vé drāngará ímú tǎimbī Yāhūdī rī pi vé ī ní 'bá adri'bée Yāhūdī rú ku rī pi gūzú āmvé 'dīri fuú drāá rá. Tā ā pá īri ní ímúzá rī, ímú kōpi úmú ícá ngá ālu, ijī tākiri ícá kōpi āsámvú gé.

16 Kúrísitō vé drāngará peṭi alambaku† sígē rī, úmú Yāhūdī rī pi 'bá Yāhūdī ku rī pi be ícá ngá ālu, sē kōpivé āsámvú Múngú be rī gō ícá múké, sē tā kōpi ní ī ngūzú ūnjī rī gō deę rá.

17 Kúrísitō ímú ú'dúkó múké tākiri vé rī ūlūú īmi 'bá adri'bée Yāhūdī rú ku Múngú ri nī'bá kuyé rī pi ní, āzini 'bá Yāhūdī rú Múngú ri nī'bá rá rī pi ní.

18 Nóni 'bá Yāhūdī rī pi, āzini 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ícá ca 'bá Ētēpi Múngú vúgá 'dāá ūkpō Índrí Uleterē ālu ālu 'dīri vé rī sī, āzini tā Kúrísitō ní 'oó 'bá ní rī sī.

19 Nóni ícókí īmi zīj jākā ku, āzini ícókí 'yoó kīnī, īmi adrikí āngū 'dípáa kuyé 'dīni ku, 'bo īmi nóni āngū 'dípáa 'bá Múngú vé rī pi be trū, āzini īmi nóni anji Múngú vé ni īrivé 'bēṭi āsámvú gé.

20 Īmi adrikí sū jó ī ní sīj rī tīni, nēbī rī pi, Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be, kōpi írā anji ī ní ūṭīj í'dózá jó sīzú ānī rī tīni, Kúrísitō Yēsū ri ívé rī írā sēepi jó rī ní pá tuzú ānī ūkpó ūkpó rī.

21 'Bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi úmúkí ī ícá ngá ālu Yēsū be, kōpi gōkí ícá Jó uleterē Úpí vé ni.

22 Īmi 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku 'dī'bée, Kúrísitō úmú īmi ícá Yāhūdī rī pi be ngá ālu, īmi adrikí rí vūrā Índrí Múngú vé rī ní adrizú ni.

3

Páulū ūlū ú'dúkó múké Múngú vé rī

1 Ma Páulū 'i, 'bekí ma jó rizú āngū ū'yīzú rī agá, má ní ú'dúkó múké Kúrísitō Yēsū vé rī ūlūú īmi 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní rī ā tā sī.

2 Ádarú īmi yíkí rá, ẹsī múké Múngú vé rī sī, sē má ní ẹzī rizú ú'dúkó múké rī ūlūzú īmi ní ānī.

3 Múngú i'da tā 'í ní ūṭīj kuú mūdūmūdū rú rī má ní, sū má ní sī kōkōbī drīdrī rī agá ẹlīnā rī tīni.

4 Īmi kádō kōkōbī rī lāá, īmi nī áamá uleterē 'yozú kīnī, á nī tā Kúrísitō vé Múngú ní ūṭīj kuú mūdūmūdū rú rī rá.

5 Múngú i'da tā 'í ní ūzūj kuú mūdūmūdū rú 'dīri 'bá ọtú drīdrī 'dā'bée ní kuyé, 'bo nóni i'da tā rī 'bá Yēsū Kúrísitō vé áyúāyū uleterē rī pi ní, āzini nēbī rī pi ní Índrí Uleterē rī vé ūkpō sī.

6 Tā ī ní ūzūj kuú mūdūmūdū rú rī, īri 'dīni, 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ẹ'yīkí ú'dúkó múké rī rá, kuru kōpi ímú ī úmú ícá ngá ālu Yēsū be. Tā 'dīri sī, kōpi Yāhūdī rī pi be, kōpi cére tā múké Múngú ní lēé sēé ívé 'bá rī pi ní rī ịsú rá. Kōpi drīlé múké Múngú ní ẹzīj Kúrísitō Yēsū ā rú sī 'dīri ịsú Yāhūdī rī pi be trū ālu.

7 Ẹsī múké Múngú vé rī sī, sē má ní fēfē rizú ú'dúkó múké rī ūlūzú, āzini sē má ní ūkpō ẹzīj rī ngazú nī.

8 'Bá Múngú vé rī pi āsámvú gé, mâ adri dō kōpivé ūdū* drāāāsīyā, Múngú vé ẹsī múké rī sī, ịpē ma ú'dúkó múké Kúrísitō vé tā be agaápi rá rī ūlūú 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní.

9 Múngú ngá rī pi ārēvú gbiipi cére rī ịpē ma nī, mâ ūlū rí tā 'í ní ọtú ūṭīj mūdūmūdū rú rī.

10 Múngú lē ívé úmī tā 'ozú rī lūú mālāyīkā 'bū gé 'dāá rī pi ní, āzini índrí ūnjī rī pi ní. Kōpi ímú tā 'dīri ndre lókí Yāhūdī rī pi ní ī úmúzá 'bá Yāhūdī ku rī pi be trū ívé kánisā agá rī gé.

11 Múngú ūṭīj tā 'dīri ọtú ịnọgọsị, tā 'dīri nga 'i fūú tị ni gé gí, Kúrísitō Yēsū 'bávē Úpí 'du tā ni ngaá nī.

12 'Bá ní adrií Yēsū Kúrísitō agá, āzini 'bá ní īri ẹ'yīj gí rī sī, īri 'bá ní drīwālā sē, 'bá fi mụzú Múngú ẹndreṭi gé 'dālē ūrī ákó.

13 Á mã īmi drī ịrī sī, ịzāngā má ní nyaá

† 2:16 2:16 *Peṭi alambaku*: 'Bá Rómā vé rī pi ri 'bá tā 'o'bá ūnjī rī pi gbā mūsūmārī sī peṭi alambaku sígē, īri sá 'du āco kōpi íbī drā ndō, kōpi ịzāngā nya ambamba drāngará rī gé. * 3:8 3:8 *Mā adri dō kōpivé ūdū*: Páulū átá tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā ọcū 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi. 'Í lā búkū Ẹzī vé rī. Ẹzī 8:1-3.

Īmi tā sī rī sī, lē ĩmî ేశ̄ī ā adri ĩzāngā sī ku, ĩzāngā má ní nyaá 'dīri sē Múngú ri ĩmi ingú ānī.

Páulū zī Múngú ri 'bá Ēfēsō vé rī pi ní

¹⁴ Má kādō rií tā Múngú ní 'oó 'dī'bée ũsŭŭ, ma ri kŭmŭcí ũtī, ma ri 'bá Ētēpi ri zī.

¹⁵ Ma ri Múngú ri zī, Múngú ri Ētēpi 'bá céré pi vé ni, 'bá 'bŭ gé rī pi vé ni, āzini 'bá vŭ drīgé rī pi vé ni.

¹⁶ Ma ri Múngú 'bá Ētēpi dīpi pōwŭpōwŭ rī zī, ĩrivé Índrí ā sē rí ĩmi ní ũkpō ĩmivé ేశ̄ī agá,

¹⁷ ānī Kúrísitō ē ĩsŭ rí vŭrā fizú adrizú ĩmî ేశ̄ī agá, ĩmi ní ĩri ẹ'yīl gí rī sī. Ma ri Múngú ri zī ĩmi ní, ĩmi lēkí rí Kúrísitō ri ేశ̄ī be céré, ā sē rí ĩmi tukí rí pá ũkpó ũkpó.

¹⁸ Lē ĩmi ĩsŭkí úmī tā nīzú ámázú, sŭ 'bá Múngú vé rī pi ní ĩsŭ rī tīnī, ĩmi nīkí rí lēngará Kúrísitō ní ĩmi lēzú ambamba 'dīri ámá ānī.

¹⁹ Á lē ĩmi nīkí tā Kúrísitō ní ĩmi lēzú ambamba 'dīri, lēngará 'dīri ícókí ũ'bŭl bā ku. ĩmi nīkí dō lēngará 'dīri rá, ĩmi adri tā be pīri, sŭ Múngú vé rī tīnī.

²⁰ Lē ē íngúkí Múngú ũkpō be riipi ẹzī ngaápi 'bâ rŭ'bá gá rī, ĩri ícó tā ārēvú 'o aga, tā 'bá ní zīl, āzini 'bá ní rií ũsŭŭ rī pi drīgé sī céré.

²¹ Lē 'bá kánísā vé rī pi ē íngúkí Múngú ri, ē íngúkí Kúrísitō Yēsŭ ri, āzini úyú drīdrī 'dīlé rī pi ē íngúkí Múngú ri mužú 'dáni'dáni! Āmīnā.

4

Adringará trŭ Kúrísitō agá rī

¹ 'Yīkí ma jó āngŭ ũ'yīzú rī agá, má ní ẹzī Úpí vé rī ngaá rī sī, á mā ĩmi drī ĩrī sī, lē ĩmi 'okí tā múké ni pi mužú áyu, ā'diātāsīyā Múngú zī ĩmi adrii 'bá ívé ni pi rú.

² Lē ĩmi íngúkí ĩmi ku, ĩmi adrikí tā be mādā. ĩmi 'dukí tā rī mužú ేశ̄ī be mādā, ĩmi 'dukí tā rī ngaá ĩmi āsámvú gé sī lēngará sī.

³ Lē Índrí Uleterē rī ā úmú ĩmi adrii ngá ālu, ĩmi adrikí tā be kírí ĩmi āsámvú gé sī.

⁴ ĩmi úmúkí ĩmi céré ícá rŭ'bá ālu gí, Índrí ĩmi ní ĩsŭ rī, ĩri ālu ālu 'dīri, Múngú zī ĩmi céré, ĩmi 'bákí rí ేశ̄ī tā drīdrī 'dīlé rī ũtēzú.

⁵ Úpí ri 'yēnā ālu, ẹ'yīngará ri ālu, bātízīmŭ ri ālu,

⁶ Múngú ri 'yēnā ālu, ĩri Ētēpi 'bá rī pi vé ni céré, ĩri āmbúgú 'bá drīgé céré, ĩri ri 'bâ áyú céré ri ẹzī nga, ĩri ri adri 'bá agásī céré.

⁷ 'Bo Kúrísitō sē 'bá ālu ālu ní fēfē ívé ేశ̄ī múké vé rī ẹzī ngazú ānī 'í ní.

⁸ Tā ĩ ní sīl Búkŭ Múngú vé rī agá rī kīnī, "Kā tŭj mužú ũrŭgégé 'dāá, jī ívé ari'ba rī pi mužú ĩndī, í'dŭ ngá kárakarā awaá ívé 'bá rī pi ní."

⁹ Tā ĩ ní 'yoó kīnī, tŭ mužú ũrŭgégé 'dīri vé ífífí ā'di? ĩri lŭ 'yozú kīnī, drīdrī ni, Kúrísitō ímŭ adrii vŭ drīgé nōgó, vŭdrī ni gé, ĩri ní kúru tŭzú mužú 'bŭ gé 'dāá.

¹⁰ 'Bá ímŭpi vŭ drīgé nōgó rī, ĩri 'bá ālu ālu ngaápi mužŭpi ũrŭgégé 'bŭ gé 'dāá rī 'i, ĩri ímŭ adri āmbúgú ngá rī pi drīgé céré.

¹¹ Kúrísitō ũpē 'bá rī pi ā ũrŭkŭ adrii 'bá áyúāyŭ ni pi, ũrŭkŭ'bée nēbī, ũrŭkŭ'bée 'bá Kúrísitō vé tā ũlŭ'bá 'bá Kúrísitō ri ẹ'yī'bá kuyé rī pi ní ni pi, ũrŭkŭ'bée vé ẹzī adrizú atala* rŭ, ũrŭkŭ'bée 'bá āngŭ ímbá'bá ni pi.

¹² 'Bá 'dī'bée vé ẹzī, kŭpi ri 'bá Múngú vé rī pi ímbá, kŭpi ā ngakí rí ẹzī Kúrísitō ní, kŭpi ā adrikí rí ũkpó ũkpó ívé ẹ'yīngará agá, kŭpi ā úmúkí rí ĩ adrii rŭ'bá ālu Kúrísitō vé ni,

¹³ cīngbá 'bá ní 'bâ úmúzá ícázú ngá ālu, 'bá ní Múngú Mvŭpi ri ẹ'yīzú, āzini 'bá ní ĩrivé úmī 'duzú tā ngazú, 'bâ adrikí rí ũkpó ũkpó 'bávē ẹ'yīngará agá, tā céré sī, 'bâ adrikí rí sŭ Kúrísitō tīnī.

¹⁴ Lē 'bâ rikí tā 'oó sŭ anjīnā nyírīnā rī pi tīnī ku. Lē 'bá āngŭ ímbá'bá ũnjŭ sī rī pi vé ímbángará ā ri ĩmī úmī újā sŭ ũlī ní rií kŭlŭngbā úvī yīl drīgé sī ngālā ngālā rī tīnī ku.

15 Ngá múké rĩ, lē 'bâ lēkí 'bâ lēlē, 'bâ átákí tã áda 'bâ ásámvú gé sī áyu, 'bávé ẹ'yīngárá ā mba rí ícá ũkpó ũkpó Kúrísítō adriípi kánisā drīgé rĩ agá.

16 Kúrísítō úmú 'bâ céré 'í rú' 'bá gá, sū ĩgélé āndiāndí rĩ pi ní ĩ úmú adrií rú' 'bá ālu gé rĩ tĩnĩ. ĩgélé āndiāndí 'dĩ'bée ngakí dō céré ẹzĩ muzú múké, kōpi ĩ lēlē, ĩri sē rú' 'bá rĩ mba ícá ũkpó ũkpó.

Ēsĩ újángará

17 Úpí ā rú sī, á lē 'yo ĩmi ní 'dĩni, lē ĩmi rikí adrií sū págánō tã nĩ' 'bá ku rĩ pi tĩnĩ ku.

18 Ožũkí kōpivé úmĩ tã nĩzú rĩ gí, kōpi gũkí ĩ rárá rú idri Múngú ní sēé rĩ agásĩ, ā'diātāsīyā kōpi gākí Múngú vé tã sī, kōpi ē drĩ ũkpó ũkpó.

19 Tã rĩ dō múké yā, dō ũnjí yā, kōpi ũsũkí ku. Kōpi lēkí tã drĩnjá sēépi ní 'oó muzú áyu, āzini kōpi ri tã āzāvũ rú ni pi ẹnđĩ 'o muzú dđĩ dđĩ.

20 'Bo tã Kúrísítō vé ĩ ní ímbá ĩmi ní rĩ adri 'dĩni kuyé.

21 Ádarú ĩmi yĩkí Yēsũ vé tã rá, āzini ímbákí ĩmi ní tã áda Yēsũ vé rĩ rá.

22 Ímbákí ĩmi kínĩ, lē ĩmi kukí létĩ ũku ándúru ĩmi úbépi fiípi ũnjĩkányā 'ozú 'dāri ānĩ, lē ĩmi kukí tã ándúru ĩmĩ mĩ ũ'bāápi, ĩmi iza'bée izaza rĩ pi ānĩ.

23 Ímbákí ĩmi kínĩ, lē ĩmivé yĩkĩ tã 'ozú rĩ ā újā 'i ícá ú'dí.

24 Lē ĩmi újákí ĩmivé adringará ícá ú'dí sū Múngú ní ĩmi gbií sū 'í tĩnĩ rĩ tĩnĩ, ádarú ĩmi adri tã be pĩrĩ, āzini uletere.

25 Kúru lē 'bá ālu ālu ā ku ũnjō ānĩ, lē ā átá tã áda rĩ áyu 'í ọgũpĩi Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní, ā'diātāsīyā 'bá úmúkí 'bâ céré adrií rú' 'bá ālu Kúrísítō vé ni gí.

26 "Ímĩ 'a ve dō gí, ā sē ĩmi fií ũnjĩkányā 'oó ku." Ímĩ 'a ve dō gí, lē ĩmi kukí 'a vengará 'dĩri ā ca ũtũ ní 'dengará gá ku.

27 'A vengará ri sē ādróko† ri vūrā ĩsú úrízú ĩmĩ ẹsĩ agá.

28 'Bá āzi dō ĩmi ásámvú gé 'dĩgé ũgũ rú, lē ā ku ũgũ ā vúgú ānĩ. Lē ā nga ẹzĩ 'í

drĩ sī, ē ĩsú rí ngá, ā ko rí 'bá ngá ākó rĩ pi ē ĩzā ānĩ.

29 Lē átángá ũnjĩ ē ĩfũ ĩmi tĩ gé sī ku, 'bo lē ĩmi átákí tã múké 'bá rĩ pi ē ĩzā koópi ní áyu, ā ko rí 'bá tã rĩ yĩ' 'bá rĩ pi ē ĩzā.

30 Lē ĩmi sēkí Múngú vé Índrí Uletere rĩ ní ĩzāngā ku, Múngú sē ĩmi ní Índrí Uletere rĩ, ā nĩkí rí ĩmi áamá ānĩ kínĩ, ĩmi 'bá ívé nĩ, cazú ú'dú 'í ní úmvúlésĩ ĩmi oyuzú ũnjĩkányā agásĩ rĩ gé.

31 Ẹsĩ ũká ũká rĩ, ú'dúkó āsīrā rú rĩ, jĩkó rĩ, āwāngará ásámvú gé sī rĩ, u'dangará rĩ, āzini tã ārēvú céré rií 'olé ũnjĩ ũnjĩ rĩ pi, lē ĩmi kukí ānĩ.

32 Lē ĩmi adrikí múké ĩmi ásámvú gé sī, ĩmi lēkí ĩmi lēlē, ĩmi trũkí ĩmi ọgũpĩi ĩmi 'o' 'bá ũnjĩ rĩ pi, sū Múngú ní ĩmi trũú Kúrísítō vé tã sī rĩ tĩnĩ.

5

Lē ĩmi adrikí sū Múngú ní lēé rĩ tĩnĩ

1 Lē ĩmi 'okí tã pĩrĩ sū Múngú ní 'oó rĩ tĩnĩ, ā'diātāsīyā ĩmi anjĩ Múngú vé ĩri ní lēélē ni pi.

2 Lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, sū Kúrísítō ní 'bâ lēé rĩ tĩnĩ, adi 'i sēé drāá rōbōņō rú 'bâ tã sī, sē Múngú adri ānĩ āyĩkō sī.

3 ĩmi anjĩ Múngú vé ni, lē ĩmi 'bākí ọwũ ālujani ku, ĩmi 'okí tã āzāvũ rú ni ku, ĩmi 'bākí ẹsĩ āmbúgú ngá drīgé ku, ā'diātāsīyā anjĩ Múngú vé uletere rĩ pi 'okí tã ũnjĩ 'dĩ'bée ku.

4 Lē ĩmi rikí átángá ũnjĩ ũnjĩ ni pi átá ĩmi ásámvú gé sī ku, dōku ĩmi rikí tã azakaza vé ni pi átá ku, dōku ĩmi rikí átángá rií átá áví agá ũnjĩkányā íjĩpi ni pi átá ku. Tã 'dĩ'bée adri múké ku. Ngá múké rĩ, lē ĩmi rikí ọwō'dĩfō sēé Múngú ní.

5 ĩmi nĩkí rá, 'bá riípi ọwũ 'bāápi muúpi bādárú, āzini riípi tã ũnjĩ 'oópi, ẹsĩ 'bāápi āmbúgú ngá drīgé rĩ, 'bá 'dĩri ri ngá ĩ ní údé múngú rú ni ĩnjĩ, ícá fií mālūngā Kúrísítō pi vé Múngú be rĩ agá ku. 'Bá ẹsĩ 'bāápi ngá drīgé āmbúgú rĩ, ĩri ri ngá vũ drīgé nōgó rĩ ĩnjĩ múngú rú.

4:26 4:26 Sāwumā 4:4 † 4:27 4:27 Ādróko: Ādróko vé rú Sātānā 'i, ĩri āmbúgú índrí ũnjĩ rĩ pi drīgé, gā tã Múngú vé ri 'dugá ngagá sī 'bũ gé 'dálé. Múngú ídró ādróko ri índrí ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dāásĩ nĩ. 'Í lā l'dangará 12:7-9.

6 Lē 'bá āzi ā ri átángá azakaza vé ni átá ĩmí mị ũ'bāzú ku, ā'diātāsīyā tā 'díní 'dī'bée sē Múngú ri 'bá tā 'o'bá drī ũkpó sī 'dī'bée ĩrīnjā rá.

7 Lē ĩmi fikí tā 'bá 'dī'bée ní rií 'oó rī 'oó ĩndī ku.

8 Āndúró ĩmi rikí adrií ĩnjā agá, 'bo nóni ĩmi ũtúná agá, ā'diātāsīyā ĩmi úmúkí ĩmi ícá Úpí Yēsū Kúrísítō be trú ngá ālu gí. Kúru lē ĩmi adrikí sū 'bá adri'bá ũtúná agá rī pi tịni.

9 'Bá adri'bée ũtúná agá rī pi, kōpi ri tā múké 'o, tā pịrị 'o, āzini tā áda 'o.

10 Lē ĩmi nīkí tā Úpí ní āyīkō sēpi rī.

11 Lē ĩmi fikí tā ězị ákó ĩ ní rií 'oó ĩnjā agá rī pi 'oó ku, lē ĩmi i'dakí tā 'dī'bée āmvé kíní, tā 'dī'bée ũnjí.

12 Tā ũnjí 'bá Múngú ri nị'bá kuyé rī pi ní rií 'oó kírí kírí 'dī'bée, ā rikí tā ni 'bāá tị gé ku, ĩri drīnjá sē.

13 'Bo ũtúná agá, tā ũnjí rī pi céré ĩndré ku uletere,

14 ā'diātāsīyā ũtúná ri sē ĩ ngá rī pi ārēvú ndre céré uletere. ĩ ní 'yozú āní kíní,

"Mi riipi ú'dú koopi rī, lē mī íngá uru, mī 'bá drāapi gí rī, lē mī ídrí gōó ídri rú ũzi,

Kúrísítō ri ímú dī mi drīgé ũtúná rú."

15 ĩmi kādō rií adrií, lē ĩmi adrikí mị be kowu, lē ĩmi ā adrikí sū 'bá tā nị'bá ku rī pi tịni ku, lē ĩmi adrikí úmī be.

16 ĩmi ísúkí dō drīlé múké tā 'ozú ni gí, lē ĩmi 'okí tā múké ni pi mužú áyu, ā'diātāsīyā lókí nōri, ĩri lókí ũnjí.

17 Lē ĩmi adrikí azakaza rú ku, lē ĩmi nīkí tā Úpí ní lēé ĩmi 'okí rī.

18 Ā mvukí íwá ĩmērēzú bādāru ku, ē iza rí ĩmivé adringára ku, ngá múké rī, lē ĩndrí Uletere rī ā ású ĩmi nī.

19 ĩmi kādō ĩmi úmú vūrā ālu gé, lē ĩmi ngokí úngó Sāwúmā vé rī pi, ĩmi ngokí úngó Múngú ā rú sī. Lē ĩmi ngokí úngó Úpí Múngú ri ĩnjízú ẹsị be céré.

20 Ú'dú céré, lē ĩmi sēkí ōwō'dífō 'bá Ẹtẹpị Múngú ní tā céré ĩri ní 'oó ĩmi ní rī sī, 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō ā rú sī.

21 Lē ĩmi adrikí yingára sī ĩmi āsámvú gé sī, ā'diātāsīyā ĩmi 'dīri ri Kúrísítō ri ĩnjí.

22 Lē ũkú rī pi ā yikí ĩvé āgō rī pi ē tị yiyi, sū kōpi ní Úpí ē tị yị rī tịni.

23 Ā'diātāsīyā ágó ri āmbúgú ũkú drīlé gá nī, sū Kúrísítō ní adrií āmbúgú kánísā drīlé gá rī tịni, Kúrísítō ri 'bá rī pi pa ĩvé ũnjikānyā agásī nī.

24 Kúru lē ũkú rī pi ā yikí ĩvé āgō rī pi ē tị yiyi tā céré sī, sū kánísā ní Kúrísítō ē tị yị rī tịni.

25 Lē āgō rī pi ā lēkí ĩvé ũkú rī pi lēlé, sū Kúrísítō ní 'bá kánísā vé rī pi lēé, ĩri ní 'i adii sēé drāá kōpi ā tā sī rī tịni,

26 'bá kánísā vé rī pi ā adrikí rí uletere, ā ũjī rí 'bá kánísā vé rī pi adrií ũnjikānyā ākó, ú'dúkọ múké rī ā ũjī rí 'bá kánísā vé rī pi ícá uletere.

27 Kúrísítō vé drāngára sī, 'du 'bá kánísā vé rī pi 'bāá 'bá ívé ni, adi 'i sēé drāá, 'bá kánísā vé rī pi ā adrikí rí uletere, tā ākó, āzāvū ākó, ũnjikānyā ākó, tā āzi ākó.

28 Kúru lē āgō rī pi ā lēkí ĩvé ũkú rī pi lēlé, sū kōpi ní ĩ rụ'bá lēé rī tịni. 'Bá rī lē dō ívé ũkú lēlé, 'bá 'dīri lē 'i rụ'bá lēlé.

29 'Bá āzi ālujani 'i rụ'bá gāapi sī ni 'dāayo, ĩri sụ 'i rụ'bá gá sụsụ, ĩri ĩ rụ'bá ũtētē, sū Kúrísítō ní 'bá kánísā vé rī pi ũtēé rī tịni.

30 'Bā 'bá Kúrísítō vé ni, 'bā ĩrivé rụ'bá ĩgélé.

31 Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kíní, "Tā 'dīri sī, 'bá ágó ri ívé ẹtẹpị ku, ĩri ívé ẹndrẹpị ku, kōpi ĩ úmú ũkú ni be, 'bá ĩrī 'dī'bée ĩ úmú adri rụ'bá ālu."

32 Átángá 'dīri mbamba, ícá fíí 'bá āzi drīgé múké ku, 'bo á lē tā 'dīri vé ífífí ũlūú uletere, átángá 'dīri lū kpá tā Kúrísítō pi vé 'bá kánísā vé rī pi be rī.

33 Kúru lē 'bá ālu ālu ā lē ívé ũkú sū 'i ní 'i rụ'bá lēé rī tịni, āzini lē ũkú rī ē ĩnjí ívé ágó ĩnjí.

6

Anjina rī vé tā 'bá ĩ tị'bá rī pi be rī

Ūkú rī pi ĩvé āgō rī pi be

1 Anjiná rī pi, lē ĩmi 'dukí tā ĩmi étépi vé rī, āzini ĩmi éndrépi vé rī ngaánga, ā'diātāsīyā ĩmi 'okí dō 'dini, ĩri múké.

2 “Lē mī ĩnjī mí étépi pi mí éndrépi be ĩnjīnjī,” Tāimbī ālu rī 'dini, Múngú kīnī, 'bá rī 'du dō tā rī ngaá sū 'dīri tīni, ĩri tā múké ĩsú rá.

3 “Mí ĩnjī dō mí étépi pi mí éndrépi be ĩnjīnjī, mī drīlé ri adri múké, mi adri íli be āco vū drīgé nōgó.”

4 ĩmi anji étépi, lē ĩmi átákí átángá anjiná rī pi ní ú'dúkó ũkpó ũkpó ni sī ku, ĩmi ímbákí kōpi létī múké sī, ĩmi ũlŭkí tā Úpí vé rī kōpi ní.

Túgērī rī pi 'bá ambugu ĩ drīlé gá rī pi be

5 ĩmi túgērī rī pi, lē ĩmi yíkí 'bá ambugu ĩmi ní rīí ězī ngaá kōpi ní vū drīgé nōgó rī pi ě tī yiyi, āzini lē ĩmi rukí kōpi ruru. Lē ĩmi ngakí kōpi ní ězī rī ésí be céré, sū ĩmi ní ngaá Kúrísítō ní rī tīni.

6 ĩmi ngakí ězī rī ũkpó sī, ā adri 'yozú kīnī, 'bá ĩmi ní rīí ězī ngaá kōpi ní rī pi ní rīí mī 'bāā ĩmivé ězī ndrezú gōgō rī sī ku, ĩmi ngakí ězī rī, sū túgērī Kúrísítō vé ni pi tīni, lē ĩmi ngakí ězī rī, sū Múngú ní lēé rī tīni.

7 ĩmi ngakí ězī rī ésí be céré, sū ĩmi ní rīí ngaá Úpí ní rī tīni, adri 'yozú kīnī, sū ĩmi ní rīí ngaá 'bá áda ní rī tīni ku,

8 ā'diātāsīyā ĩmi nīkí rá, 'bá rī dō túgērī yā, adri dō túgērī ku yā, ězī múké ĩri ní ngaá rī sī, Úpí ri ĩri ũfē rá.

9 ĩmi 'bá ambugu túgērī rī pi ní rīí ězī ngaá ĩmi pálé gá rī pi, lē ĩmi rukí ĩmivé túgērī rī pi múké létī ālu ālu 'dīri sī, ā 'okí kōpi ũnjí ku. Lē ĩmi ĩmgbēkí kōpi ě mī ku, lē ĩmi nīkí áamá múké 'yozú kīnī, ĩmi céré ri ězī nga Múngú 'bávé āmbúgu 'bū gé 'dāá rī ní, ĩri éndreṭi gé, 'bá rī pi céré trōtrō.

Ngá Múngú vé ě'dí 'dizú ādróko be rī.

10 Átángá rī ā ũdŭ kīnī, lē ĩmi adrikí ũkpó ũkpó Úpí vé ũkpó agaápi rá rī sī.

11 Lē ĩmi úsúkí ĩmi ngá Múngú vé ě'dí 'dizú rī pi sī, ĩmi ndēkí rī ādróko rīpi mī ũ'bāápi rī āní.

12 Ě'dí 'bá ní rīí 'dij rī, 'bá 'dikí 'bá áda pi be ku, 'bā ri ě'dí rī 'dij índrí ũnjí ũkpó be āngŭ ru 'bá rī pi be, índrí ũkpó be adri 'bá ĩnjí agá rī pi be, āzini índrí ũnjí ũkpó be uru 'dāá rī pi be.

13 Kúru lē ĩmi úsúkí ngá Múngú vé ě'dí 'dizú rī pi ĩmī rŭ 'bá gá, ú'dú ādróko ní ímúzá ě'dí 'dizú ĩmi be rī gé, ĩmi tukí rí pá ũkpó ũkpó, ě'dí rī kādō deḡ, ĩmi áwíkí rí pá tuú kuú ũkpó ũkpó.

14 Lē ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó, ĩmi ũ'yīkí gō tā áda vé rī ĩmi úpílé gá títí, ĩmi útúkí rí ĩmi kú ũrē ě'dí 'dizú ādróko be, āzini ĩmi ũ'yīkí aya kpolo 'bu tā pīri vé rī ĩmi bēdrī gé, ĩmi ũtēkí rí ĩmī rŭ 'bá āní.

15 ĩmi adrikí ũrē muú ú'dúkó múké tākíri vé rī ũlŭú, sū ĩmi ní ngá pá gá úsú muzú āní ě'dí 'dizú rī tīni.

16 ĩmi ě'yīkí Múngú ri, ā adri rí ĩmi ní sū kúkúrúkú tīni, ā úgbú rí í'yé ādróko vé ācí ācí rī ĩmī rŭ 'bá gá sī rá.

17 Lē ĩmi rukí pangará rī vé tā títí, sū ĩmi ní sāpú aya rú rī úsú ĩmi drīgé rī tīni, āzini lē ĩmi rukí íli āco Índrí Uleteré vé rī ĩmi drīgé, íli āco 'dīri, ĩri ú'dúkó Múngú vé rī.

18 Lē ĩmi zíkí Múngú ri sá be céré ũkpó Índrí Uleteré rī vé rī sī, lē ĩmi adrikí mī be kowu, āzini lē ĩmi zíkí 'bá Múngú vé rī pi ní céré létī be āndiāndí muzú ũdŭ ākó.

19 ĩmi zíkí kpá má ní Múngú ri ĩndí, Múngú ā sē rí átángá pīri má tī gé, mā ũlŭ rí ú'dúkó múké Múngú vé rī 'bá rī pi ní ũrī ākó, kōpi ā nīkí rí ĩrivé tā múké.

20 Á 'bekí dō ma jó āngŭ ũ'yīzú rī agá má ní ú'dúkó múké rī ũlŭú rī ā tā sī drāāāsīyā, lē ĩmi zíkí má ní Múngú ri, mā ũlŭ rí ú'dúkó múké rī muzú drīdrī ũrī ākó, sū má ní lēé rī tīni.

Páulŭ vé mōdó sēlé ũdŭ gé rī

21 Má édrīpi Tŭkíkō má ní lēélē, ězī ngaápi ésí ālu sī Úpí ní rī, ĩri mávé tā ũlŭ ĩmi ní nī, ĩmi nīkí rí mávé adringará, āzini ězī má ní rīí ngaá rī.

22 Tā ā pá má ní lēzú ĩri pēzú muzú ĩmi vúgá 'dīlé rī, ĩri 'dī, ĩmi nīkí rí tā 'bá drīgé bēnī, ā mu rí ĩmī ésí ímbá, ĩmi adrikí rí ũkpó ũkpó.

²³ Má ẹdrípìì má ọmvúpìì, 'bá Ẹtẹ̀pì Múngú, āzini Úpí Yẹ̀sũ Kúrísítō ā sē ìmi ní tākíri, lēngárá, āzini ẹ̀'yìngárá.

²⁴ Ẹ̀sì múkẹ́ Múngú vé rĩ ã adri 'bá céré 'bávẹ́ Úpí Yẹ̀sũ Kúrísítō ri lẹ́ 'bá mụzú ụdụ ākó rĩ pi ẹ́ ẹ̀sì agá.

**Kòkòbì Páulū ní sī sē 'bá
Pīlīpóyī
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ā
ūlūngará**

Kūrú Pīlīpóyī vé rī āngū Mākēdōniyā vé rī agá, Mākēdōniyā ri āngū Gīrīkī vé rī agá, wòókò úrúlé rú rī gé. Páulū sē tì Múngú vé rī kūrú Pīlīpóyī vé rī agá (Ẹzì 16). Í'dó kánisā 'dālé. Ílì kárakarā ā vùdrì gé, gòkí Páulū ri 'beé jó āngū ũ'yīzú rī agá. 'Bá kánisā Pīlīpóyī vé rī agá rī pi sēkí Páulū ní mūfēngā. Páulū sī kòkòbì 'dīri sēé ōwō'dīfō sēzú kòpi ní.

Kòkòbì rī agá, 'yo Kūrīsītīyānī rī pi ní kīnī, 'í ru drāngará ku. Gō kòpi ē ẹsì ímbá kīnī, 'bá rī pi dō ri kòpi ọcụ ũnjí ũnjí, lē kòpi ā tukí pá títì ívé ẹ'yīngará agá. 'Yo kòpi ní kīnī, lē kòpi ē íngúkí í ku, kòpi ā adrikí ẹsì be mādā, sū Kūrīsítō vé rī tīnì. Lū kòpi ní kīnī, kòpivé adringará Kūrīsítō agá 'dīri, Múngú sē kòpi ní nī. Kuru gō 'yoó kòpi ní kīnī, 'bá ũnjó rú rī pi ri āngū ímbá 'yo kīnī, mērē Yāhúđì rī pi ní ríí 'duyí ngaá rī, Múngú lū kòpi ní nī. 'Bo lē kòpi ā 'dukí 'bá ũnjó rú 'dī'bée vé tā ngaá ku.

1 Ma Páulū 'i, 'bá ìrītró Tīmōtéyō be ātí'bá Kūrīsítō Yēsū vé ni, á sī kòkòbì 'dīri sēé 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí, adri'bá kūrú Pīlīpóyī vé rī agá rī pi ní, drīkoma rī pi ní, āzini dīkòñì rī pi ní.

2 Ẹsì múké āzini tākíri 'bá Ẹtẹpì Múngú vé rī, āzini 'bávé Úpí Yēsū Kūrīsítō vé rī ā adri ìmi be.

Páulū zì Múngú ri 'bá Pīlīpóyī vé rī pi ní

3 Sā céré má kādō ríí ìmi tā ũsūú, má ri Múngú ní ōwō'dīfō sē.

4 Ú'dú céré má kādō ríí Múngú ri zì ìmi ní, ma ri zì āyīkō be má ẹsì agá,

5 ā'diātāsīyā má ní rizú ú'dúkó múké Kūrīsítō vé rī ũlūngará gá, ìmi rikí ma ẹtīí nī, í'dózú ú'dú ìmi ní ẹsì újázú rī gé 'dāá, cīngbá āndrū sī.

6 Á nī amá múké 'yozú kīnī, Múngú í'dó ríí tā múké 'oó ìmi ẹsì agá gí, ìri tā múké 'dīri 'o mұzú ìmi ẹsì agá đđđ, cīngbá ú'dú Kūrīsítō Yēsū ní ìgōzú rī gé.

7 Á lē ìmi ambamba, ìri pìrì má ní rizú ìmi tā ũsūzú 'dīni ānī. 'Yīkí ma jó í ní rizú āngū ũ'yīzú rī agá, má ní ú'dúkó múké Kūrīsítō vé rī ũlūú 'yoó kīnī, ìri tā áda rī ā tā sī, 'bá ālēkí ẹsì múké Múngú vé rī ìmi be trú.

8 Múngú nī rá 'yozú kīnī, ádarú á lē ìmi ambamba, sū Kūrīsítō Yēsū ní ìmi lēé rī tīnì.

9 Ma ri Múngú ri zì ìmi ní, lē Múngú ā sē ìmi lēkí ìmi lēlē ìmi āsámvú gé sī, ā sē ìmi ní tā nīngará, ìmi amákí rí tā múké pi āsámvú tā ũnjí be rī ānī,

10 ā sē rí ìmi ìpēkí rí tā pìrì rī áyu, ìmi adrikí rí ule, ũnjīkányā ākó, cīngbá ú'dú Yēsū Kūrīsítō ní ìgōzú rī gé.

11 Yēsū Kūrīsítō ā sē ìmi adrikí 'bá tā 'o'bá pìrì ní pi, ē íngúkí rí Múngú ri, āzini ē ìnjīkí rí ìri ānī bēnī.

Páulū vé 'yīngará

12 Má édrípìjì má ómvúpìjì má ní lēélē rí pi, á lē lūú ìmi ní kīnī, ā 'yīkí dō ma jó í ní rizú āngū ũ'yīzú rī agá drāāāsīyā, ẹzì í ní rizú ú'dúkó múké Kūrīsítō vé rī ũlūzú rī tu pá ālunāni kuyé, 'bá kárakarā ísúkí ú'dúkó múké Kūrīsítō vé 'dīri yìí rá.

13 Sē 'bá Rómā gá rī pi, āzini āngaráwá ri'bá 'bāgú vé āngū ũtē'bá rī pi nīkí amá rá 'yozú kīnī, 'yīkí ma jó í ní rizú āngū ũ'yīzú rī agá, má ní ríí ú'dúkó múké Kūrīsítō vé rī ũlūú rī sī.

14 Á 'yīkí dō ma kú jó í ní rizú āngū ũ'yīzú rī agá drāāāsīyā, 'bá Úpí Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi rikí ú'dúkó múké Kūrīsítō vé rī ũlūú mұzú ũrī ākó.

15 'Bá uruko'bée rikí ú'dúkó múké Kūrīsítō vé rī ũlūú, ā'diātāsīyā kòpi lēkí 'bá í pámvú ũbī'bá rī pi ā ndē mávé rī rá, 'bo 'bá uruko'bée rikí ũlūú mұzú ẹsì múké sī.

16 'Bá Kūrīsítō vé tā ũlū'bá ẹsì múké sī rī pi lēkí ma lēlē, kòpi nīkí rá 'yozú kīnī, 'yīkí ma jó í ní rizú āngū ũ'yīzú rī agá, má ní ú'dúkó múké Kūrīsítō vé rī ũlūú rī sī.

17 'Bá ẹ̀sì 'bā'bée má drìgè ùnjí rī pi ríkí Kúrísítō vé tã ùlūú, ǎ 'dukí rí ìvé tã 'bāá ǎmbúgú mávé rī ndéé. Kòpi ríkí tã rī 'oó 'dínì, mà nya rí ìzàngā jó ì ní rizú ǎngū ù'yìzú rī agá ǎní.

18 'Bá 'dī'bée dō ri Kúrísítō vé tã ùlū ẹ̀sì múké sī yā, dōku ẹ̀sì ùnjí sī yā, kòpi ǎ ùlūkí muzú ìyí. Ma adri ǎyìkō sī, ǎ'diātāsīyā kòpi ri ù'dùkò múké Kúrísítō vé rī ùlū muzú.

19 Ìmi ní má ní Múngú ri zìj rī sī, ǎzini Ìndrì Yèsù Kúrísítō vé rī ní mà ìzā koó rī sī, ìri sē Múngú ri ìmú ma oyu tã ùkpó ùkpó ma ìsùpi rī agásì rá.

20 Á 'bā mà ẹ̀sì agá nòlé, á lē tã má ní drīnjá sēepi ni 'oó ku, dō ngá rī drāngará yā, dō ìdríngará yā, á lē adrií ùrī sī ku. Ma nóni átá ùrī ǎkó, ẹ̀ ìnjìkí rí Kúrísítō ri ǎní tã má ní 'oó rī sī.

21 Mávé adringará ìdri rú nōri, ma ri Kúrísítō ri ìnjì, á drā dō gí, ma tã múké ìsú rá.

22 Ma dō ri adri muzú ìdri rú, ìri sē ma ẹ̀zì Kúrísítō vé rī nga muzú ǎní múké. Á nī ngá má ní lēé ìpēé rī kuyé.

23 Tã ìrī 'dī'bée agá, á nī kuyé, ma dō tã ngōri ìpē. Á lē mà drā rá, mà mù rí adrií Kúrísítō be.

24 'Bo ìri múké má ní adrizú ìdri rú, mà ko rí ìmi ìzā.

25 Á nī ǎmá múké 'yozú kìnì, ma ícò adri muzú ìdri rú rá, mà ko rí ìmi ìzā, ìmi tukí rí pá títì ìmivé ẹ̀'yìngará agá, ìmi adrikí rí ǎyìkō sī.

26 Kúru má kǎdō gōó ma ẹ̀ndìjì mùjì ìmi ndreé, ìmi adri ǎyìkō sī ǎmbúgú tã Kúrísítō Yèsù ní 'oó má ní rī sī.

27 Tã ǎmbúgú agaápi rá rī, lē ìmivé adringará ǎ adri múké, ẹ̀ ìnjìkí rí ù'dùkò múké Kúrísítō vé rī ǎní. Á mù dō ìmi ndreé rá, dōku á mù dō drī ìmi ndreé kuyé, mà yì 'yozú kìnì, ìmi ri tã 'du nga trú yìkì ǎlu sī, 'bá rī pi ìjìzú ù'dùkò múké Kúrísítō vé rí ẹ̀'yìzú.

28 Ari'ba rī pi ìmgbèkí dō ìmì mị, lē ìmi 'okí ùrī sī ku. 'Dìri lū kòpi ní kìnì, Múngú ri ùm̀v̀l̀ésì ìmú sē kòpi ìzàngā nya muzú

ùdũ ǎkó, 'bo Múngú ri ìmi pa ìzàngā 'dìri agásì rá.

29 Múngú sē ìmi ní drīlé múké 'dìri Kúrísítō ri ẹ̀'yìzú 'yéná áyu kuyé, drīlé múké ì ní sēé ìmi ní 'dìri agá, ìmi kpá ìzàngā nya ìndì Kúrísítō ǎ tã sī.

30 Ìmi ndrekí ǎndúru ìzàngā má ní nyaá ìrivé tã sī rī rá, ìmi yìkí rá, ma ri ìzàngā rī nya muzú drīdrī, ìmi kpá nóni ri ìzàngā má ní nyaá rī nya.

2

Lē ìmi adrikí sù Kúrísítō tìni

1 Kúrísítō ri ìmì ẹ̀sì ìmbá nī, lēngará ìrivé rī, ìri ìmì ẹ̀sì ìmbá nī, Ìndrì Múngú vé rī, ìri ìmi úmú nī, ìri sē ìmi ẹ̀sì 'bá rizú ìmi ọ̀gùp̀jì ẹ̀ ìzā kozú.

2 Nóni lē ìmi 'okí tã má ní ǎyìkō sēepi ni, ìmi yìkí ìmi yìyì ìmi ǎsám̀v̀ú gé sī, ìmi lēkí ìmi lēlē. Yìkì ìmivé tã 'ozú rī ǎ adri ngá ǎlu.

3 Lē ìmi 'dukí ìmivé tã 'bāá ǎmbúgú ìmi ọ̀gùp̀jì vé rī ndéé ku, lē ìmi ìngúkí ìmi ku, lē ìmi 'dukí ìmi ọ̀gùp̀jì vé tã 'bāá ǎmbúgú, ǎ ndē ìmivé rī rá, lē ìmi 'bákí ìmi adrií mǎdā.

4 Lē 'bá ǎlu ǎlu ǎ ri 'ì tã ùs̀j̀ú áyu ku, lē ǎ ùs̀j̀ú 'bá urukò'bée ǎ tã ìndì.

5 Lē yìkì ìmivé tã 'ozú rī, ǎ adri sù Kúrísítō Yèsù vé rī tìni.

6 Yèsù ǎ ngúlúpí ǎ adri dō Múngú 'i drǎáásīyā,

'du ìvé tã 'bāá Múngú be trōtrō kuyé,

7 'bo 'du ìvé ìngúngará ǎ tã 'bāá mǎdǎnǎnǎ,

'du 'i 'bāá kuú ǎtí'bá rú,
tìkí ìri ìfũú 'bá áda rú.

8 Kǎ ìri tìjì ìfũú 'bá áda rú,

'bá 'i kú tã be mǎdǎnǎnǎ, 'du tã Múngú vé rī ngaá rá,

adi 'i sēé drǎá pẹ̀tì alambaku* sígé.

9 Múngú sē ìri ícá ǎmbúgú 'bù gé 'dǎá tã 'dìri sī,

sē ìri ǎ rú kù ndē 'bá rī pi vé rī céré.

10 Yèsù ǎ rú sī, 'bá 'bù gé rī pi, vù drìgè rī pi, ǎzini 'bá ì ní s̀j̀j̀ nyòòkù agá rī pi ǎrè̀v̀ú céré

ìmú kùm̀c̀í ùt̀j̀ vùgá.

* 2:8 2:8 Pẹ̀tì alambaku: 'Bá Rómá vé rī pi ri 'bá tã 'o'ba ùnjí rī pi gbā m̀s̀m̀m̀arì sī pẹ̀tì alambaku sígé, ìri sǎ 'du ǎcò kòpi ìbí drā ndò, kòpi ìzàngā nya ambamba drāngará rī gé.

11 'Bá rī pi ārēvú céré ímú 'yo, Yēsū Kúrísítō ri Úpí, ĩri sē ĩ ímú Ẹtépì Múngú ri íngúngū.

Adringará útúná agá rī

12 ĩmi mávé ũndī má ní lēlé rī pi, lóki má ní adrizú ĩmi be trú rī gé, ĩmi 'dukí tā má ní ẹzì ĩmi ní rī ngáá rá, nóni ma dō 'dāáyo ĩmi ásámvú gé, lē ĩmi 'dukí tā rī ngáá ándúrú ĩmi ní ngáá drīdrī 'dāri ndēé. Lē ĩmi ngakí ẹzì Múngú vé rī ũkpō sī, ĩmi adrikí ũrī sī Múngú sī, lē ĩmí ẹsì ā yāyā ĩrivé tā sī, Múngú ā pa rí ĩmi ānī bēnī.

13 Múngú ri ẹzì nga ĩmí ẹsì agá, ĩri ri ĩmi ní úvá sē ẹzì ívé rī 'duzú ngazú nī.

14 Lē tā ārēvú céré ĩmi 'okí mužú unungará ākó, dōku āgátá ākó,

15 ā'diātāsīyā 'bá āzi ā ọwụ rí ĩmi ku. ĩmi kádō rií adrií 'bá vū drīgé rī pi ásámvú gé, lē ĩmi adrikí anji Múngú vé ni pi rú, ũnjikānyā ākó. Lē ĩmi adrikí uletere 'bá ũnjí rī pi ẹndrẹtì gé, sū línyā ní dī rī tìni.

16 Lē ĩmi ũlūkí ú'dúkó múké ídri 'dání'dání rī ísúzá rī kòpi ní, ú'dú Kúrísítō ní ĩgōzú 'dāri kádō ícá, má íngú rí ma 'yozú kíní, ẹzì má ní ngáá rī drā kána kuyé.

17 Ẹ'yīngará ĩmivé rī sē ĩmi ní ĩmivé ídri adizú sēzú rōbōṅō rú ẹzì ngazú Múngú ní ānī. Á drā dō ĩmivé tā sī rōbōṅō rú gí, ma adri ānī āyīkō sī.

18 ĩmi kpá adri āyīkō sī má sī.

Tīmōtéyō pi Ẹpāfūrōdītā be

19 Úpí Yēsū Kúrísítō ā'yī dō rá, má ũsū, á lē Tīmōtéyō ri pēé mužú ĩmi vúgá 'dīlé, kádō ímvi ĩgōó má vúgá nōlé, ē ímú rí tā ĩmi ní rií 'oó rī ũlūú má ní, má ẹsì ē ísú rí āyīkō ānī.

20 'Bá āzi má ní ísú úvá be sūúpi Tīmōtéyō tìni ĩmivé tā ũsūúpi ní 'dāáyo.

21 Ā'diātāsīyā 'bá ālu ālu lē úvá 'bāá rizú tā 'í ní lēé rī 'ozú, 'bā úvá tā Yēsū Kúrísítō vé rī 'ozú ku.

22 'Bo ĩmi nīkí áamá rá 'yozú kíní, Tīmōtéyō ícó gí ívé ẹ'yīngará agá,

ā'diātāsīyā 'bá rikí ú'dúkó múké rī ũlūú ĩri be trú, sū mvá pi ní ẹzì ngáá ẹtépì be trú rī tìni.

23 Má ũsū, á lē ĩri pēé mužú mbēlēná ĩmi vúgá 'dīlé, á nī dō tā ímúpi 'i ngáapi má rú 'bá gá rī ũgbále gí ká.

24 Á nī rá, Úpí ri ā'yī má ní rá, ma mužú ĩmi ndre mbēlēná nōgó rá.

25 Má ũsū, á lē Ẹpāfūrōdītā ĩmi ní ĩpēé ímú má ĩzā koó rī pēé gōó ĩmi vúgá 'dīlé ũzi. ĩri má ógúpi, āngaráwá Úpí Yēsū Kúrísítō vé ni, 'bá rikí ẹzì ngáá ĩri be trú, ĩmi ĩpēkí ĩri ímú má tā mbaá.

26 Ẹpāfūrōdītā 'bā 'í ẹsì céré lēzú mužú ĩmi ndrezú, 'bo adri yīkí sī, ĩri ní yī 'yozú kíní, ĩmi yīkí kíní, drā rú 'i ní rī sī.

27 Ádarú drā rú ĩri ũnjí ũnjí, ĩri kōdō drādrā, 'Bo Múngú ndre ĩrivé ĩzāngā, Múngú ídri ĩri rá. Múngú ndre ĩrivé ĩzāngā ó'dúkúḷe kuyé, ndre kpá ĩzāngā má ẹsì agá rī rá, má ẹsì ā gō rí ĩzāngā āzi† nyaá ku.

28 Á 'bā má yīkí céré Ẹpāfūrōdītā ri pēzú gōzú ĩmi vúgá 'dīlé, ĩmi kádō ĩri ndreé, āyīkō ri ĩmi fụ ambamba, ĩzāngā má ẹsì agá rī gō dẹ rá.

29 Lē ĩmi ẹ'yīkí ĩri āyīkō sī Úpí ā rú sī, ĩmi ĩnjīkí ĩri ĩnjīnjī. ĩri múké ĩmi ní 'bá ẹzì nga 'bá Kúrísítō ní sū Ẹpāfūrōdītā ní ngáá rī tìni rī pi ĩnjīzú ĩnjīnjī.

30 ĩmi ĩnjīkí Ẹpāfūrōdītā ri, ā'diātāsīyā drā kōdō ẹzì Kúrísítō vé rī ā tā sī gí, adi 'i rií ẹzì ĩmi ní kōdō lēé ímú ngáá má tā mbazú rī ngáá má be trú. Āngū rī ní adrií rará rú rī sī, ĩmi ícókí ímú ẹzì rī ngáá ku.

3

'Bá Múngú ní ícó ā'yī rá rī

1 Má ẹdrípì má ọmvúpì má ní lēlé rī pi, Úpí agá, lē ĩmi adrikí āyīkō sī! Má ícó āndēé tā rī ā ũlūngará ĩmi ní dī dī rī sī ku, ma ri tā rī ẹndì ũlū 'dīni, ā ko rí ĩmi ĩzā múké.

2 ĩmi zīkí ĩmí mī 'bá tā 'o'bá sū ũcógú tìni 'dī'bée sī! Kòpi 'bá ri 'bá ũnjikānyā 'o'bá ni pi, kòpi ri si 'bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí

† 2:27 2:27 *Īzāngā āzi*: Īzāngā āzi 'dīri, té dō Ẹpāfūrōdītā drā rá, Páulū ē ẹsì ri té ĩzāngā nya rá. Páulū ri drī ri ĩzāngā nya jó ĩ ní rizú āngū ù'yízú rī agá. 'Í lā Pīlípóyī 1:13.

rī pi vú sī kīnī, lē kōpi ā úlíki ī ágélé ē tī rá.*

3 'Bo 'bâ ri'ba Múngú ri ĩnjī'ba ũkpō Índrí Uleterē rī vé rī sī nō'bée, 'bâ ri Kúrísítō Yēsū ri íngú, ésí agá, líkí 'bâ gí,† rú'ba vé lĩngará, 'bâ ícókí ésí 'bāá drĩgē nī gé ku.

4 Ma té kōdō ícō ma íngú tā má ní 'oó rī pi sī rá. 'Bâ rī ũsū dō kīnī, 'i 'i íngú tā 'í ní ngāá rī sī rá, ma kpá ma íngú aga rá.

5 Kā ma tīí, má adri caá ú'dú ārō, ī ní mâ ágélé ē tī lizú. Ma Īsērélēgú, súrú Bēnyēmīnē vé rī agá. Ma Ēbérēgú, Ēbérēgú tī ma nī. Má ní adrií Fārúsī‡ rī sī, ma ri tāĩmbī Mósē vé rī 'du nga.

6 Má ní ésí 'bāá Múngú drĩgē rī ā tā sī, á ri 'bâ Yēsū ri ẹ'yī'ba gí rī pi ọcūú ũnjí ũnjí, á 'bâ ésí rizú tāĩmbī Mósē vé rī 'duzú ngazú pĩrĩ, ũnjĩkānyā ākó.

7 Má ũsū tā ándúrú má ní rīí 'oó rī pi múké, 'bo nóni má ní Kúrísítō ri ẹ'yī gí rī sī, á ndre tā ándúrú má ní 'oó rī pi kú ẹzĩ ākó.

8 Má kādō tā ándúrú má ní 'oó rī pi āsámvú amá, tā má ní Kúrísítō Yēsū ri ẹ'yīzú Úpí mávé ni rú rī be, tā má ní Yēsū ri ẹ'yīzú rī ndē tā ārēvú céré rá. Ádarú tā ándúrú má ní 'oó rī pi céré ẹzĩ ākó, nóni índré má ní āzāvū rú, á ku kōpi ārēvú céré gí, mâ 'bâ rí ésí Kúrísítō drĩgē,

9 má adri rí 'bâ ĩrivé ni. Má ícō ícá pĩrĩ Múngú ẹndrētĩ gé, má ní rīí tāĩmbī Mósē vé rī 'duú ngāá rī sī ku, ma ícá pĩrĩ Múngú ẹndrētĩ gé, má ní Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yī gí rī sī. Múngú ri 'bâ ā'yī adri pĩrĩ 'í ẹndrētĩ gé, 'bâ ní Yēsū ri ẹ'yī gí rī sī.

10 Á lē Kúrísítō ri nīí, āzini ũkpō ĩri ní íngázú gōzú ídri rú drāngará gálésīla rī nīí, á lē ĩzāngā nyaá sū ĩri ní nyaá rī tĩnĩ, āzini á lē drāá sū ĩri ní drāá rī tĩnĩ,

11 má kādō drāá, Múngú ē inga rí ma gōó ídri rú.

* 3:2 3:2 Ágélé ē tī lĩngará: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anjĩ āgō Ābūrāmā vé rī pi adriki dō caá ú'dú ārō gí, lē ā úlíki kōpi ā ágélé ē tī rá, lūzú kīnī, kōpi anjĩ Múngú vé ni. 'Bâ rī ā'yī dō 'í ágélé ē tī sēé lĩ gí, ĩri tāĩmbī Mósē vé rī 'du nga. † 3:3 3:3 Ésí agá líkí 'bâ gí: 'Bâ rī újā dō ésí, ẹ'yī dō Yēsū ri gí, ésí újāngará 'dĩri, ĩri sē 'bâ rī adri 'bâ Múngú vé ni, sū ágélé lĩngará ní sēé 'bâ Īsērélē vé rī pi ní adrií 'bâ Múngú vé ni rī tĩnĩ. Páulū zĩ ésí újāngará 'dĩri lĩngará ésí agá ni. ‡ 3:5 3:5 Fārúsī: Fārúsī rī pi ngúlúmū Yāhūdĩ rī pi vé tāĩmbī Mósē vé rī rú'ba tĩtĩ rī pi. Kōpi 'duki índri rī pi vé tā, āzini mālāyíkā rī pi vé tā 'bāá tā āmbúgú rú, kōpi ẹ'yīkí rá 'yozú kīnī, 'bâ ũdrā'ba gí rī pi gō íngá ídri rú rá. † 3:8 3:8

Á lē ũ'bī ũkpō sī ọngú rī njuú caá ũdū gé

12 Tā má ní 'yoó 'dĩri, adri 'yozú kīnī, má ísú tā 'dĩ'bée gí yā 'dĩni kuyé, dōku ā'yīkí ma 'bâ tā 'oopi pĩrĩ ni gí yā 'dĩni kuyé. 'Bo á lē ọngú rī njuú ũkpō sī, mâ adri rí sū Kúrísítō Yēsū tĩnĩ, sū ĩri ní lēé rī tĩnĩ.

13 Má ẹdrĩpĩí má ọmvúpĩí, má ícō 'yoó kīnī, á nga tā rī fūú tĩ ni gé gí yā 'dĩni ku. 'Bo má āvī tā ándúrú má ní 'oó aga'bée gí 'dā'bée sī gí, ma ri ũ'bī ũkpō sī, tā rī nga mužú drĩdrĩ.

14 Á lē ũ'bī ũkpō sī Kúrísítō ā vudrĩ ũbī cĩngbá cazú ũdū gé, mâ ísú rí āndēma Múngú ní ma zizú fizú 'bū gé rī, má ní Kúrísítō Yēsū ri ẹ'yī gí rī sī.

15 'Bâ Yēsū ri ẹ'yī'ba gí, pá tu'ba tĩtĩ nō'bée, lē 'bâ ā'yīkí tā 'dĩ'bée. Īmivé yīkĩ kú dō túngú tā urukọ'bée sī, Múngú ri ĩmi ní tā rī ē mĩ lū uleterē.

16 Lē 'bâ nĩkí amá múké 'yozú kīnī, tā 'bâ ní 'í'dó ngāá múké gí 'dĩ'bée, 'bâ 'duki ngāá mužú áyu.

17 Má ẹdrĩpĩí má ọmvúpĩí má ní lēélē rī pi, lē ĩmi ũbĩkí tā má ní 'oó rī ā pámvú mužú, ĩmi ũnĩkí tā múké 'bâ ní ímbá 'bâ urukọ ní rīí 'duú ngāá rī pi, ĩmi 'duki rí ngāá sū kōpi ní ngāá rī tĩnĩ.

18 Má ũlū ándúrú tā 'dĩri ĩmi ní rá, má kīnī, 'bâ kárakarā pi ímú adri ari'ba Kúrísítō ĩ ní gbāá pētĩ alambaku sígē rī vé ni, 'bo á lē gōó ẹndĩ lūú ĩmi ní dđĩ, tā 'dĩri sē ĩzāngā nō mâ ésí, mĩndrē alá mâ mĩ céré céré.

19 'Bâ 'dĩni 'dĩ'bée, kōpivé ũdū, ĩ kōpi 'du ú'bé vūrā ĩ ní ĩzāngā nyazú ũdū ākó rī agá. Tā kōpi ní 'bāá āmbúgú ĩvé múngú rú rī, ĩri tā rú'ba nōri vé rī, kōpi ri ĩ íngú tā drĩnjā sē'ba ni pi sī, kōpi 'bākí ésí céré tā nyōókú nōri vé rī drĩgē.

20 'Bo āngū Úpí Kúrísítō ní adrizú 'bū gé 'dāá rī, ĩri āngū 'bávé ni. 'Bâ ri ésí 'bâ

rizú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō 'bâ Paápi rī vé ĩgōngará ütēzú.

²¹ Īri ũkpō be ngá ārēvú drīgē céré, ĩri úmvúlēsī 'bávé rŭ'bá ŋma'bée ŋmanma nō'bée újá ógú sŭ ívé rī tīni.

4

¹ Má édrípīi má ómvúpīi má ní lēélē rī pi, má úvá be lēzú mužú ĩmi ndrezú. Īmi sēkí āyīkō ga má ésī agá ambamba, āndēma mávé má ní ĩsú rī, ĩri ĩmi 'i. Kúru lē ĩmi áwíkí tā 'oó pīri Úpí ęndręti gé.

Páulū ímbá 'bá Úpí Yēsū ri ę'yī'ba gí rī pi

² Ęwōdīyā, ĩmi Sŭtúkē be, ĩmi 'bá Úpí ri ę'yī'ba gí ni pi, á mã ĩmi drī ĩrī sī, lē ĩmi kukí āgátá āní.

³ Má ógúpi,* 'bâ ri ęzī nga mí be trŭ, á mã mi, lē mí ko ũkú mã ĩzā ko'bá ú'dúkó múké rī ā ũlŭngará sī 'dī'bée ē ĩzā koko, kōpi rikí mã ĩzā koó Kēlémēnī be, āzini 'bá 'bá ní rīi ęzī ngaá kōpi be trŭ rī pi be, 'bá 'dī'bée ārēvú céré, sīkí kōpivé rŭ búkŭ ídri vé rī agá rá.

⁴ Īmi 'bá Úpí ri ę'yī'ba gí 'dī'bée, lē ĩmi adrikí āyīkō sī. Á lē kpá ęndīj 'yoó ĩmi ní dīj, lē ĩmi adrikí āyīkō sī.

⁵ Lē tā ĩmi ní 'oó mužú ésī mãdā sī rī ē índré 'bá rī pi ęndręti gé 'dālé múké. U'dŭ Úpí ní ĩgōzú rī ícá ĩnyináná gí.

⁶ Tā ũkpó ũkpó ĩsú dō ĩmi, lē ĩmi rikí ĩmi ũsŭŭ drāá ku. Lē ĩmi zíkí Múngú rī, ĩmi 'bākí ĩmivé tā céré ęndręti ni gé, ĩmi sēkí ĩri ní ōwō'dīfō, ĩmi mākí ngá ĩmi ní lēé rī vú ni gé 'dālé.

⁷ Kúru ĩmi ní Kúrísítō Yēsū ri ę'yī gí rī sī, ĩmi ícó tākíri Múngú vé rī ĩsú rá, tākíri 'dīri tā be āmbúgú, 'bá áda ícó tā ni nīi áamá bā ku. Tākíri 'dīri, ĩri ĩmi ĩzā ko, sē ĩmi adri ũrī ākó, ĩzāngā fi āní ĩmi ésī agá ku.

⁸ Má édrípīi má ómvúpīi má ní lēélē rī pi, kōkōbī nōri vé ũdŭ gé, á lē ĩmi ní tā āzi lúú, lē ĩmi 'bākí ĩmivé yīkī tā áda ni drīgē, tā ĩ ní ĩnjī ĩnjī ni drīgē, tā pīri ni drīgē, tā uletere ũnjikānyā ākó ni drīgē,

tā 'bá rī pi ní lēélē ni pi drīgē, tā 'bá rī pi ní rīi ésī 'bāá céré kú drī ni gé rī pi drīgē. Lē ĩmi 'bākí ésī tā adri'bée múké múké ni pi drīgē, āzini tā ĩ ní ĩngúngŭ ni pi drīgē.

⁹ Tā ĩmi ní yīi má vúgá, ĩmi ní ũnīi má vúgá, ĩmi ní ĩsú má vúgá, ĩmi ní ndréé má ní 'oó rī, lē ĩmi 'dukí tā 'dī'bée ngaंगा. Kúru Múngú rīipi tākíri sēępi rī ā adri ĩmi be.

Páulū sē ōwō'dīfō ngá ĩ ní sēé rī sī

¹⁰ Ma āyīkō sī āmbúgú ĩmi ní gōó mã tā ũsŭŭ ngá sī dīj rī sī, sē má íngú Úpí ri āní rá. Á nī rá drīdrī ni, ĩmi 'bākí ésī ĩmivé rī céré kuú má drīgē, 'bo ĩmi ĩsúkí drī drīlé múké ĩmi ní ícózú mã ĩzā kozú ngá sī ni kuyé.

¹¹ Tā má ní átá 'dīri adri 'yozú kīnī, á lē ngá ĩmi vúgá yā 'dīni kuyé. Tā má ní nīi áamá rī, ngá má ní adrii ĩri be rī, dō ĩri mãdāngá yā, dō āmbúgú yā, ca má ní gí.

¹² ĩzāngā ngá ākō vé rī, á nī rá, adringará ngá be rī, á nī rá. Tā rī dō 'i nga mã rŭ'bá gá íngóni, á nī rá. Adringará ępī sī rī, á nī rá. Adringará ębīrī sī rī, á nī rá. Adringará ngá be tré dōku ngá ākó rī, á nī rá.

¹³ Ma ícó tā rī pi ārēvú 'o céré ũkpō Kúrísítō ní sēé má ní rī sī.

¹⁴ 'Bo ĩmi 'okí múké ĩmi ní mã ĩzā koó tā ũkpó ũkpó agá rī sī.

¹⁵ Īmi 'bá Pīlípóyī vé 'dī'bée, ĩmi nīkí rá, má ní íngázú āngŭ Mākēdōnīyā vé rī gélésī, ímŭzú ĩmi ní ú'dúkó múké rī í'dózú ũlŭzú rī gé, ĩmi sokí ngá mã ĩzā kozú nī, kānīsā† āzi túngú ni 'o sŭ 'dīri tīni kuyé.

¹⁶ Má ní drī adrizú kŭrŭ Tēsālōnīkē vé rī agá 'dāá rī gé, ĩmi sokí má ní ngá sēé vú be kárakarā.

¹⁷ Á 'yo tā 'dīri 'dīni adri 'yozú kīnī, á lē ĩmi sokí má ní ngá sēé fēfē rŭ yā 'dīni kuyé, tā má ní lēé rī, á lē Múngú ā sē ĩmi ní drīlé múké, ĩmi ní mã ĩzā koó rī sī.

¹⁸ Nóni ngá má ní lēé rī pi ārēvú céré má ĩsú gí, ngá má ní ĩsú rī pi aga ngá má ní lēé rī pi rá. Ngá ĩmi ní ĩpēé má ní Ępāfŭrōdītā drīgē 'dī'bée ca má ní gí. Ngá

* **4:3 4:3** *Má ógúpi*: Má ógúpi 'dīri vé rŭ sá āzi sī, ĩri ícó adri Súzŭgō. † **4:15 4:15** *Kānīsā*: Kānīsā ri 'bá Yēsū Kúrísítō ri ę'yī'ba gí rī pi.

ĩmi ní sěé 'dĩ'bée, ẹjì ni ngũ ndrĩndrĩ sũ rōbōṅṅō ĩ ní zāá Múngú ní rĩ tịni, Múngú ā'yī tā ni ẹsị be céré, sē ĩri ní āyīkō āmbúgú.

¹⁹ Ma Múngú ri zị ĩmi ní, ā sē rí ĩmi ní ngá ĩmi ní lěé rĩ pi. Ngá Múngú ní ímụ sěé ĩmi ní rĩ, ĩri drĩlé múké íngápi Kúrísítō Yẹsũ vúgálésĩ rĩ.

²⁰ Ẹ íngúkí Múngú 'bá Ẹtẹpi ri mụzú nyonyo. Āmĩnā.

Páũlũ sē mōdó 'bá Pīlīpōyī vé rĩ pi ní.

²¹ ĩmi sěkí mōdó 'bá Kúrísítō Yẹsũ ri ẹ'yī'bá gí rĩ pi ní. 'Bá Yẹsũ ri ẹ'yī'bá gí adri'bá má be trụ nō'bée, sěkí kpá ĩmi ní mōdó.

²² 'Bá céré Yẹsũ ri ẹ'yī'bá gí rĩ pi sěkí ĩmi ní mōdó, agaápi rá rĩ, 'bá ri'bá ẹzị nga'bá 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ‡ vúgá rĩ pi sěkí céré ĩmi ní mōdó.

²³ Ẹsị múké Úpí Yẹsũ Kúrísítō vé rĩ ā adri ĩmi be. Āmĩnā.

‡ 4:22 4:22 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ: 'Bá Rómā vé rĩ pi ìvé 'bāgú āmbúgú rĩ zị ìvé tị sị Kāyísárā. ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngũ āndiāndí rĩ pi agá rĩ pi drĩgé, āngũ Yũdáyā vé rĩ drĩgé, āngũ Gālíláyā vé rĩ drĩgé, āzini āngũ Yāhúđí rĩ pi vé rĩ drĩgé.

Kõkõbĩ Páulũ ní sǐ sěé 'bá Kõlõsáyĩ vé rĩ pi ní rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Kõlõsáyĩ ri kũrũ wõkõ ỳtũ ní 'dezũ rĩ gé, ãngũ Ẹzĩyã vé rĩ agá, zĩkĩ nóni ãngũ 'dĩri Tákĩ. Páulũ ĩ ní áyúáyũ rĩ ca ãngũ 'dãri agá kuyé. Páulũ ỳsũ yĩ kĩnĩ, 'bá ãngũ ímbá'bá ùnjõ sĩ ni pi anigé, kõpi ri 'bá kãnisã vé rĩ pi ímbá tã ùnjõ vé ni sĩ. Tã 'dĩri fi Páulũ ã ẹsĩ agá ambamba. 'Bá ri' 'bá ãngũ ímbá'bá rĩ pi ímbákĩ 'bá Yẹsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi kĩnĩ, lẹ kõpi ã úlĩkĩ ĩ ágélé ẹ tĩ rá, ãzini lẹ kõpi ẹ ñjĩkĩ mǎlǎyĩkã rĩ pi áyu, ã sě rĩ Múngú ní ãyĩkõ. Kúru Páulũ ní kõkõbĩ 'dĩri sǐzũ sězũ kõpi ní kĩnĩ, Kúrísítõ vé drǎngará pa kõpi nĩ, Kúrísítõ ri nóni 'bũ gé, ĩri mǎlǎyĩkã rĩ pi drĩgé, índri rĩ pi drĩgé gé, ãzini vũ drĩgé céré. Kúru lẹ kõpi ã ã'yĩkĩ tã měre ãzi vé ni ku, dõku ímbángará ùnjõ vé ni ku, lẹ kõpi ẹ ñjĩkĩ 'yẹná Kúrísítõ ri áyu. Lũ kpá kõpi ní kĩnĩ, lẹ kõpivé adringará ẹ índre kõpi rũ' 'bá gá, ã lũ rĩ kĩnĩ, kõpi 'bá Múngú ní ùpěé gĩ ni pi.

Páulũ sĩ kõkõbĩ sěé 'bá Kõlõsáyĩ vé rĩ pi ní

¹ Ma Páulũ 'i, Kúrísítõ Yẹsũ vé 'bá áyúáyũ Múngú ní ìpěé rĩ, á sĩ kõkõbĩ 'dĩri sěé ĩmi ní nĩ, 'bá sĩkĩ kõkõbĩ rĩ 'bá ẹdrĩpĩ Tĩmõtáyõ Yẹsũ ri ẹ'yĩpĩ gĩ rĩ be trũ.

² 'Bá sĩkĩ kõkõbĩ rĩ sěé 'bá ẹdrĩpĩ, ãzini 'bá ómvúpĩ Kúrísítõ ri ẹ'yĩ' 'bá gĩ, ri' 'bá adri' 'bá kũrũ ãmbúgú Kõlõsáyĩ vé rĩ agá rĩ pi ní. Ẹsĩ múké, ãzini tǎkĩri 'bá Ẹtẹpi Múngú vé rĩ ã adri ĩmi be.

Páulũ zĩ Múngú ri, ãzini sě õwõ'dĩfõ

³ Lókĩ céré sĩ, 'bá kãdõ rií Múngú ri zĩ ĩmi ní, 'bá ri 'bávẹ Úpĩ Yẹsũ Kúrísítõ vé Ẹtẹpi Múngú ní õwõ'dĩfõ sě,

⁴ ã'diãtãsiyã 'bá yĩkĩ kĩnĩ, ĩmi 'bákĩ ẹsĩ céré kuú Kúrísítõ Yẹsũ drĩgé, ãzini ĩmi lẹkĩ 'bá Múngú vé rĩ pi céré lẹlẹ.

⁵ ĩmi ri tã 'dĩri 'o 'dĩni, ĩmi lẹkĩ úmvúlésĩ ãnděma ĩ ní 'bãã kuú ĩmi tẹé 'bũ gé 'dãã rĩ ỳsũ, ã'diãtãsiyã ĩmi ẹ'yĩkĩ ỳ'dũkõ múké Kúrísítõ vé áda rĩ gĩ.

⁶ Ỗ'dũkõ múké Kúrísítõ vé 'dĩri ayi mǔzũ vũ drĩgé sĩ céré, sě 'bá rĩ pi újákĩ ẹsĩ rá, sũ ĩri ní ícã ĩmi ãsámvũ gé drĩdrĩ, ỳ'dũ ĩmi ní tã áda Múngú vé ẹsĩ múké vé rĩ yizũ, ĩmi ní ẹsĩ újázũ ãnĩ rá rĩ gé rĩ tĩnĩ.

⁷ Ẹpãfũrã 'bá ẹdrĩpĩ 'bá ní lẹlẹ, 'bá ní rií ẹzĩ ngaã ĩri be trũ rĩ, jĩ ỳ'dũkõ múké 'dĩri mǔyũ ùlũũ ĩmi ní nĩ. ĩri ãtĩ' 'bá, 'bã ẹsĩ céré rizũ ẹzĩ Kúrísítõ vé rĩ ngazũ ĩmi ãsámvũ gé 'bã vũrã gá.

⁸ Ẹpãfũrã ùlũ 'bá ní lěngará Índri Uletererĩ ní suũ ĩmĩ ẹsĩ agá rĩ rá.

⁹ Ỗ'dũ 'bá ní ĩmivé tã yizũ rĩ gé, 'bá rikĩ nyo Múngú ri zĩ ĩmi ní, Índri Uletererĩ Múngú vé rĩ, ã sě rĩ ĩmi ní tã ñngará.

¹⁰ 'Bã ri Múngú ri zĩ ĩmi ní, ĩmi 'okĩ rĩ tã pĩrĩ Úpĩ ẹndrẹtĩ gé, ã sě rĩ ĩri ní ãyĩkõ, ĩmi kokĩ rĩ 'bá rĩ pi ẹ ñzã tã céré agásĩ, ĩmi ñkĩ rĩ tã Múngú vé rĩ múké múké.

¹¹ 'Bã ri Múngú ri zĩ ĩmi ní, ã sě ĩmi ní ívé ùkpõ agaápi rá rĩ, ĩmi úmbékĩ rĩ ẹsĩ ñzãngã rĩ ã nyangará gá, ĩmi nyakĩ rĩ ñzãngã rĩ mǔzũ ẹsĩ be mǎdã. ĩmi 'okĩ dõ sũ 'dĩri tĩnĩ, ĩmi ãyĩkõ ỳsũ rá.

¹² ĩmi sěkĩ Múngú ní õwõ'dĩfõ, ĩri ní sěé ĩmi ní fií ívé mǎlũngã adrizũ ãnĩ ỳtũnã agá rĩ ãlẹé 'bá ívé rĩ pi be trũ rĩ sĩ.

¹³ Múngú pa 'bã tã ùnjĩ Sãtãnã vé rĩ agásĩ, sě 'bã fií mǎlũngã 'ĩ Mvõpĩ 'ĩ ní lẹlẹ rĩ vé rĩ agá gĩ.

¹⁴ Múngú sě 'ĩ Mvõpĩ vé ãrĩ dãã 'bã drĩ jezũ, ãzini 'bã trũzũ 'bávẹ ùnjĩkãnyã agásĩ.

Kúrísítõ ri ãmbúgú tã drĩgé sĩ céré

¹⁵ Kúrísítõ adri sũ Múngú ĩ ní ndreé ku rĩ tĩnĩ. ĩri ãmbúgú ngá céré ĩ ní gbii rĩ pi drĩgé.

¹⁶ Kúrísítõ gbi ngá rĩ pi ãrěvũ céré nĩ, gbi ngá 'bũ gé rĩ pi, ngá vũ drĩgé rĩ pi, ngá ĩ ní rũ' 'bá ni ndreé ku rĩ pi, ngá ĩ ní rũ' 'bá ni ndreé ñndĩ rĩ pi, 'bá mǎlũngã rũ' 'bá rĩ pi, ãzini 'bá ùkpõ be ãngũ rũ' 'bá rĩ pi, gbi ngá rĩ pi ãrěvũ céré nĩ, gbi ngá rĩ pi ãrěvũ céré ẹzĩ ngaã 'ĩ ní.

17 Í ní drĩ ngá rĩ pi gbizú kuyé rĩ gé, Yèsũ ri ìnógósí anigé, ìri ri sê ngá rĩ pi ãrêvú céré ri ẹ̀zị nga muzú trú.

18 Kúrísítò ri ãmbúgú kãnisã* drĩgè céré. Kúrísítò ri 'bá Múngú ní í'dó ingáá drĩdrĩ 'bá ùdrã'bá gí rĩ pi ãsámvú gé sĩ rĩ 'i, ã adri rí ãmbúgú ngá rĩ pi drĩgè céré.

19 Múngú ri ãyĩkò sĩ, Kúrísítò ní adrii 'í tịni tã gá sĩ céré rĩ sĩ.

20 Múngú ri ãyĩkò sĩ Yèsũ ri sêzú tãkiri ìjizú 'bá rĩ pi ãsámvú údézú Múngú be ãrí Yèsũ vé dǎápi pẹ̀tị alambaku† sígè rĩ sĩ, ẹ̀ ícì rí ngá 'bũ gé rĩ pi, ãzini ngá vũ drĩgè rĩ pi ãsámvú Múngú be trú.

21 Ándúrú ìmi gǎkí Múngú ri sĩ, ìmi ari'ba Múngú vé ni, ìmi ní rií ùnjĩkãnyã 'oó rĩ sĩ.

22 'Bo Múngú údé nóni ìmivé ãsámvú 'í be rĩ ícá múké gí, ìri ní Yèsũ ri sêe drǎá ìmivé ùnjĩkãnyã ã tã sĩ rĩ sĩ. Ìmi ícákí nóni uletere, ùnjĩkãnyã ãkó Múngú ẹ̀ndrẹ̀tị gé gí, 'bá ãzi ícò nóni ìmi tóo ku.

23 'Bo lè ìmi tukí pá tịtị ìmivé ẹ̀'yĩngára agá. Ẹ̀sị ìmi ní 'bǎá ụ'dúkò múké rĩ ìsúzá yizú drĩdrĩ 'dǎri, lè ìmi kukí ku. Ụ'dúkò múké 'dĩri ùlũkí 'bá vũ drĩgè rĩ pi ní céré, ma Páulũ 'i, átí'bá Múngú ní ìpèe rií ụ'dúkò múké rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní rĩ 'i.

Páulũ nga ẹ̀zị 'bá Yèsũ ri ẹ̀'yĩ'bá gí rĩ pi ní

24 Ma ãyĩkò sĩ má ní mâ rụ'bá sêe rií ìzãngã nyaá ìmi tã sĩ rĩ sĩ, ma ri ìzãngã Kúrísítò ní nyaá rĩ nya, ma ri nya ìrivé rụ'bá ã tã sĩ, rụ'bá 'dĩri 'bá kãnisã vé rĩ pi.

25 Múngú 'bá ma átí'bá riipi ẹ̀zị ngaápi kãnisã agá ni, ẹ̀zị mávé rĩ rizú tị Múngú vé rĩ sêzú ìmi ní.

26 Ụ'dúkò múké 'dĩri úcíkí kuú mūdũmūdũ rú ílì be tré 'bá ùkũ drĩdrĩ 'dǎ'bée ní, 'bo nóni i'dakí ìri kú ãmvé 'bá Múngú vé rĩ pi ní.

27 Múngú 'o tã 'dĩri 'dĩni, ã'diãtãsiyã ìmi 'bá adri'bá Yãhúdĩ rú ku rĩ pi, ìmi nĩkí rí tã múké ándúrú ì ní ùzũú 'dǎri á má ãní. Tã ì ní ùzũú rĩ, ìri Kúrísítò vé adringára

ìmi ẹ̀sị agá rĩ, ìri sê ìmi ẹ̀sị 'bá dĩngára Múngú vé rĩ drĩgè.

28 'Bá ri ụ'dúkò Kúrísítò vé rĩ ùlũ muzú 'bá rĩ pi ní céré. Tã nĩngára 'bávè rĩ sĩ, 'bá ri 'bá rĩ pi ìmbá muzú céré, ã sê rí 'bá Kúrísítò ri ẹ̀'yĩ'bá gí rĩ pi ã adrikí rí ùkpó ùkpó ìvé ẹ̀'yĩngára agá.

29 Tã 'dĩri sĩ, ma ri ẹ̀zị nga ùkpò sĩ, ùkpò Kúrísítò ní sêe má ní rĩ sĩ.

2

1 Á lè ìmi nĩkí ẹ̀zị má ní ngaá ìmi ní ùkpò sĩ rĩ, ãzini ẹ̀zị má ní ngaá 'bá kũrũ Lãwõdĩkiyã vé rĩ agá rĩ pi ní rĩ, ãzini má ní ngaá 'bá vũrã urukò agá mâ rụ'bá ndre'bá drĩdrĩ kuyé rĩ pi ní rĩ.

2 Tã ã pá mávé ãmbúgú rĩ, ma ri 'bá rĩ pi ẹ̀ ẹ̀sị ìmbá, ãzini kòpi úmú, kòpi ã lèkí rí ì lèlè, kòpi ã nĩkí rí tã Múngú vé ándúrú ì ní ùzũú kuú mūdũmūdũ rú rĩ á má bènĩ. Tã Múngú vé ándúrú ìri ní ùzũú kuú mūdũmūdũ rú rĩ, tã rĩ Kúrísítò 'i.

3 Kúrísítò ri sê 'bá rĩ adri úmĩ be tã Múngú ní ùzũú kuú mūdũmūdũ rú rĩ nĩzú.

4 Ma ri tã rĩ 'yo ìmi ní 'dĩni, ã'diãtãsiyã 'bá ãzi ã átá rí ìmi ní átángá ádra múké sĩ ìmĩ mị ù'bázú ku.

5 Ma dô ìmi gǎrã gá sĩ rará rú drǎããsiyã, á 'bá ẹ̀sị kuú ìmi drĩgè. Ma ãyĩkò sĩ ìmi ní rií tã rĩ 'dujú ngaá muzú múké rĩ sĩ, ãzini ìmi ní Kúrísítò ri ẹ̀'yĩ, ìmi ní pá tuú tịtị ìmivé ẹ̀'yĩngára agá rĩ sĩ.

Kúrísítò ri idri sê nĩ

6 Ìmi ní Úpí Kúrísítò Yèsũ ri ẹ̀'yĩ gí rĩ sĩ, lè ìmi rikí ìrivé tã 'dujú ngaá áyu.

7 Ìmi Kúrísítò ri ẹ̀'yĩ'bá gí 'dĩ'bée, ìmivé ẹ̀'yĩngára agá, lè ìmĩ úlá ã fifi, sũ ì ní ìmi ìmbá drĩdrĩ rĩ tịni. Lè ìmi sèkí òwõ'dĩfò muzú dđi dđi.

8 Lè ìmi sèkí 'bá ãzi ã ri átángá ẹ̀zị ãkó ni ìmbá rizú ìmĩ mị ù'bázú ku, ìmbángará 'dĩni 'dĩri, íbí íngá yĩkí 'bá áda vé ni vúgá, ãzini ìndrĩ ùnjí rĩ pi vúgá, íbí íngá Kúrísítò vúgá kuyé.

* **1:18 1:18 Kãnisã:** Kãnisã ri 'bá Yèsũ Kúrísítò ri ẹ̀'yĩ'bá gí rĩ pi. † **1:20 1:20 Pẹ̀tị alambaku:** 'Bá Rómã vé rĩ pi ri 'bá tã 'o'bá ùnjí rĩ pi gbã müsümá rĩ sĩ pẹ̀tị alambaku sígè, ìri sã 'du áco kòpi íbí drã ndõ, kòpi ìzãngã nya ambamba drãngára rĩ gé.

9 Kúrísítō ní adrizú vū drīgé nōgó 'bá áda rú rī, ĩri ā ngúlúpí Múngú 'i.

10 Īmi ní ĩmi úmú Kúrísítō be gí rī sī, ĩmi nóni 'bá Kúrísítō vé ni gí. Kúrísítō ri Úpí 'bá āngū rụ 'bá rī pi drīgé, āzini índrí āngū rụ 'bá rī pi drīgé.

11 Sā ĩmi ní Kúrísítō ri ẹ'yīzú rī gé, līkí ĩmi gí,* sū ĩ ní ágélé ẹ tị lị rī tịni, 'dukí ĩmivé ũnjīkányā ĩmí rụ 'bá gá sī gí, adri 'yozú kīnī, līkí rụ 'bá ĩmivé rī kuyé, Kúrísítō lị ĩmivé ũnjīkányā āmvé gí.

12 Lókí ĩ ní ĩmi ní bātízīmū† sēzú rī gé, sīkí ĩmivé ũnjīkányā Kúrísítō be trú gí. Īmi ní ẹ'yī kīnī Múngú inga Kúrísítō ri gōó ídri rú gí rī sī, nóni inga ĩmi gōó ídri ú'dí ịsú gí.

13 Ũnjīkányā ĩmi ní 'oó rī sī, ĩmi índrékí sū 'bá ũdrā 'bá gí ni pi tịni, 'bo nóni Múngú sē ĩmi ní ídri ú'dí, ĩmi ní Kúrísítō ri ẹ'yī gí rī sī. Múngú trū 'bā 'bávé ũnjīkányā agásí céré gí.

14 Tā ĩ ní kōdō sī lēzú 'bā ĩrīñázú rī, Múngú lị āmvé gí, 'du ũnjīkányā rī gbāa peṭi alambaku sīgé gí.‡

15 Múngú ndē índrí ũnjí rí 'bá drī ọrú 'bá rī pi vé ũkpō, ĩri ní Yēsū rí sēe drāá peṭi alambaku sīgé rī sī. Múngú sē kōpi ní drīnjá 'bá tré āsámvú gé, ndē kōpivé ũkpō Yēsū ní drāá peṭi alambaku sīgé rī sī.

16 Lē 'bá āzi ā 'yo, ngá ĩmi ní ríi nyaá, dōku ríi mvụ rī ā tā ũnjí ku, dōku lē 'bá āzi ā 'yo ĩmi ní, ĩmi rikí ú'dú ụmụ nyazú rī ĩnjī ílí be céré§ 'díní ku, dōku ĩmi rikí ụmụ mbāá sị ní ígázú rī 'bāa nyaá ku, dōku ú'dú Sábátā vé rī ā tā 'du 'bāa tā āmbúgú rú ku.*

17 Tā ĩ ní ũlāá 'dī'bée índríkíndrī tā ímúpí 'i ngaápi drīdrī 'dīlé rī vé rī, tā rī vé áda, ĩri Kúrísítō 'i.

* **2:11 2:11** *Líkí ĩmi gí:* Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anjī āgō Ābūrāmā vé rī pi adríkí dō caá ú'dú ārō gí, lē ā ulíkí kōpi ā ágélé ẹ tị rá, lūzú kīnī kōpi anjī Múngú vé ni. † **2:12 2:12** *Bātízīmū:* Lókí Yūwānī ní bātízīmū sēzú rī gé, ĩri 'bá rī su yī agá 'dāá, ĩri gō 'bá rī rụ inga āmvé nōó. Sungará yī agá rī, sū ĩ ní 'bá rī sī 'bú agá rī tịni, ingangará āmvé nōó rī, sū ĩ ní 'bá rī ingaá gōó ídri rú drāngará galésila rī tịni. ‡ **2:14 2:14** *Du ũnjīkányā rī gbāa peṭi alambaku sīgé gí:* Tā 'dīri vé ífífi, ká Yēsū rí gbāa peṭi alambaku sīgé, nya ízāngā 'bávé ũnjīkányā ā tā sī, tā ĩ ní kōdō lēzú 'bā ĩrīñázú 'bávé ũnjīkányā ā tā sī rí de gí. § **2:16 2:16** *U'dú ụmụ nyazú rī ĩnjī ílí be céré:* Yāhúdī rī pi rí tā Múngú ní 'oó ĩ ní rī ā tā ígá, kōpi rí ụmụ nya ú'dú urụkọ'bée gé, sū ú'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī, āzini Ụ'dú Pēnītīkósītā vé rī gé rī tịni. * **2:16 2:16** *Ụmụ mbāa vé rī, dōku ú'dú Sábátā vé rī:* Yāhúdī rī pi rí Múngú rí ĩnjī mbāa sị ígápi ú'dí rú rī gé, kōpi rí ānyápá ulí kárákará zā rōbōṅṅó rú. Sēbīfī ālu ālu, kōpi rí ú'dú Sábátā vé Múngú ní uvuzú 'dāri ígá. † **1** Kōróníkōl 23:30-31; **2** Kōróníkōl 2:4; **2** Kōróníkōl 8:12-13; **2** Kōróníkōl 31:3; Nēmáyā 10:33; Ōsēyā 2:11.

18 Lē ĩmi sēkí ĩmí mị ũ'bāá 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be mādā rí 'bá mālāyíkā ĩnjī 'bá 'dī'bée ní ku, kōpi rí ĩngú ĩ ní ríi índrílíkí ndréé rī sī. 'Bo tā kōpi ní 'oó 'dī'bée céré tā azakaza vé ni, ā'diātāsīyā kōpivé tā ríi ụsū rī 'yēṅá kōpi rí ĩ tā ụsū áyu.

19 'Bá 'díní 'dī'bée adríkí Kúrísítō adrípi drīlé rú rī vé ni ku, Kúrísítō rí ũkpō sē 'bá ĩ ĩkūnā 'bá 'i rụ 'bá gá rī pi ní nī, ĩri kōpi úmú trú vūrā ālu gé, Múngú rí kōpi ní ũkpō sē, kōpi ā mbakí rí ícá ũkpó ũkpó ívé ẹ'yīngará agá.

20 Īmivé ũnjīkányā ĩmi ní 'oó drīdrī 'dā'bée, Kúrísítō drā 'du muzú índí gí píri, ngá ĩmi ní áwízú ẹsị 'bázú tāimbị 'bá áda ní ụṭṭi 'yoó kīnī,

21 “Ā 'dukí ngaá ku, ā nyakí ngá urụkọ'bée ku, dōku ā ulókí ku” 'dī'bée 'duzú ngazú rī ā'di?

22 Tāimbị 'dī'bée nyōṅkú nōri vé ni, kōpi ụdū be. Īmi 'dukí dō tā 'dī'bée ẹzị ngazú, ĩmi 'dīri rí tāimbị 'bá áda ní ụṭṭi, ĩri ní ímbá rī ā vudrī ũbī muzú.

23 'Bá rī pi ụsūkí kīnī, 'bá tāimbị rí ụṭṭi 'bá 'dī'bée, kōpi úmí be, tāimbị rí sē 'bá rí Múngú rí ĩnjī ānī, āzini ĩri sē 'bá rí 'i a'bi ānī tā rụ 'bá nōri vé rī sī a'bia'bi. 'Bo tāimbị ĩ ní ụṭṭi 'dī'bée ícá tā ũnjí rụ 'bá nōri ní lēé rí pi ẹ sị ífú bā ku.

3

Ídri ú'dí Kúrísítō agá rī

1 Nóni ingakí ĩmi ídri ú'dí ịsú Kúrísítō be trú gí, lē ĩmi 'bākí ẹsị vūrā Kúrísítō ní muzú úrízú Múngú vé drī ẹndepi gé 'bū gé 'dāá rī ā tā ụsūzú.

2 Lē ĩmi 'bākí ẹsị rizú ngá 'bū gé 'dāá rī pi ā tā ụsūzú, ā 'bākí ẹsị rizú ngá nyōṅkú drīgé nōgó rī pi ā tā ụsūzú ku.

3 Ā'diātāsīyā ĩmi ũdrā́kí gí, nóni zŭkí ĩmivé ídri Kúrísítō rŭ'ba gá Múngú agá.

4 Kúrísítō ĩmi ní ídri sēēpi rī kādō ímŭ 'i i'daá, ĩ kpá ímŭ ĩmi i'da, ĩmi ímŭ ĩrivé dŭngará pŏwŭpŏwŭ 'dāri ālē ĩri be trŭ.

5 Lē ĩmi rikí ĩmŭ rŭ'ba áyú tā ũnjí 'ozú ku. Lē ā 'bā́kí ōwŭ ku, ā rikí tā āzāvŭ rú ni pi 'oó ku, ā adrikí ũlē ākó, ā adrikí yĭkŭ ũnjí ākó, ā 'bā́kí ę́sĭ āmbúgú ngá drĭgé ku, 'bá ę́sĭ be āmbúgú ngá drĭgé rī pi ri ę́sĭ 'bā tā 'dĭ'bée ĩnjĭzú múngú rú.

6 'Bá ri'ba tā 'o'ba 'dĭni 'dĭ'bée, kŏpivé tā 'dĭ'bée sē Múngú ā 'a ri ve āní ambamba.

7 Ándúru ĩmi ní adrizú 'bá 'dĭni 'dĭ'bée āsámvú gé rī gé, ĩmi rikí tā 'oó sŭ kŏpi ní 'oó rī tĭni.

8 'Bo nóni lē ĩmi kukí tā ũnjí 'dĭ'bée rá, jĭkó, ę́sĭ ũká, 'bá ndrengará ũnjí, 'bá āzi ā rŭ izangará, āzini átángá ũnjí, lē ĩmi kukí tā 'dĭ'bée rá.

9 Lē ĩmi rikí ũnjō ũlĭ ĩmi ōgŭpĭj drĭgé ku, ā'diātāsīyā ĩmi kukí ũnjĭkānyā ándúru ĩmi ní 'oó rī gí.

10 ĩmi újákí nóni ĩmi ícá ú'dí rú gí, Múngú ri sē ĩmivé újángará ícázú ú'dí rú 'dĭri, ĩri adri mužú nyonyo, ĩmi Múngú ĩmi gbiŭpi sŭ 'í tĭni rī nĭ āní múké.

11 Ídri ú'dí ĩmi ní ĩsŭ 'dĭri agá, 'bá rī dŏ Yāhŭdĭ yā, dŏ adri Yāhŭdĭ ku yā, dŏ ágélé ni ě tĭ lĭkí gí yā, dŏ lĭkí kuyé yā, dŏ 'bá rī nĭ Gĭrĭkĭ tĭ ku yā, dŏ 'bá ę́sĭ be draápi dradra ni yā, dŏ túgĕrĭ yā, dŏ adri túgĕrĭ ku yā, Kúrísítō ri tā drĭgé sĭ céré, ĩri ri adri 'bá agá.

12 Múngú lē ĩmi rá, ũpē ĩmi adriú 'bá ívé ni uletere. Kúru lē ĩmi kokí 'bá rī pi ě ĩzā, ĩmi adrikí ę́sĭ be múké, ĩmivé ę́sĭ ā adri tā sĭ mādā, lē ĩmi 'okí tā múké 'bá rī pi ní, lē ĩmi 'dŭkí tā rī ngáá mužú ę́sĭ be mādā.

13 ĩmi dŏ tā be ĩmi āsámvú gé sĭ ĩmi ōgŭpĭj be, lē ĩmi úríkí kŏpi be trŭ, ĩmi trŭkí ĩmi ĩmi āsámvú gé sĭ rá, sŭ Kúrísítō ní ĩmi trŭú rī tĭni.

14 Tā agaápi rá rī, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, ā'diātāsīyā lēngará ri sē ĩmi ĩmi úmú adri trŭ, ĩmi tā 'dŭ nga ę́sĭ be ālu.

15 Lē tākíri Kúrísítō vé rī ā fi ĩmŭ ę́sĭ agá, ā'diātāsīyā ĩmi ní adriú rŭ'ba ālu rī sĭ, zĭkí

ĩmi ímŭ adriú tā be kĭri ĩmi āsámvú gé sĭ. Lē ĩmi sĕkí ōwŏ'dĭfŏ Múngú ní.

16 Lē ú'dŭkŏ múké Kúrísítō vé rī ā fi adriú ĩmŭ ę́sĭ agá, ā sē ĩmi ní úmĭ, ĩmi ĩmbákí rĭ ĩmi ĩmi āsámvú gé sĭ ĩmi ōgŭpĭj be. ĩmi ngokí úngŏ Sāwŭmā vé rī, āzini ĩmi ngokí úngŏ Múngú ri íngúzú āní, ĩmi sĕkí Múngú ní ōwŏ'dĭfŏ ĩmŭ ę́sĭ agá 'dāá.

17 Tā ĩmi ní rĭi 'oó, āzini ĩmi ní rĭi átá rī, lē ĩmi 'okí Úpĭ Yĕsŭ ā rŭ sĭ, lē ĩmi sĕkí ōwŏ'dĭfŏ 'bá ę́tĕpĭ Múngú ní Yĕsŭ ā rŭ sĭ.

'Bá Yĕsŭ ri ę́yĭ'ba gí rī pi vé adringará ĩvé 'bĕtĭ āsámvú gé rī

18 ĩmi ũkú rī pi, lē ĩmi yĭkí ĩmivé āgŏ rī pi ě tĭ yĭyĭ, ā lŭ rĭ 'yozú kĭnĭ, ĩmi ę́yĭkĭ Úpĭ Yĕsŭ ri gí.

19 ĩmi āgŏ rī pi, lē ĩmi lēkí ũkú ĩmivé rī pi lēlē, ā átákí kŏpi ní ōjŏgŏ sĭ ku.

20 ĩmi anjĭná rī pi, lē ĩmi yĭkí 'bá ĩmi tĭ'ba rī pi ě tĭ yĭyĭ tā céré sĭ, ĩri sē Úpĭ ri adri āní āyĭkŏ sĭ.

21 ĩmi anjĭ ę́tĕpĭj, Lē ĩmi átákí átángá anjĭná rī pi ní ú'dŭkŏ ũkpŏ ũkpŏ ni sĭ ku, ā sē rĭ kŏpi ní ĩzāngā ku.

22 ĩmi túgĕrĭ rī pi, lē ĩmi yĭkí 'bá ĩmi ní rĭi ę́zĭ ngáá kŏpi vúgá rī pi ě tĭ yĭyĭ, ā adri 'yozú kĭnĭ, kŏpi ní rĭi mĭ 'bāá ĩmivé ę́zĭ ndrezú gŏgŏ rī sĭ ku, ĩmi ngakí ę́zĭ rī ę́sĭ ālu sĭ, ě ĩnjĭkĭ rĭ Úpĭ ri āní.

23 Lē ĩmi ngakí ę́zĭ rī ę́sĭ be céré, sŭ ĩmi ní rĭi ę́zĭ ngáá Úpĭ Yĕsŭ ní rī tĭni, adri 'yozú kĭnĭ, ĩmi ní rĭi ngáá 'bá áda ní rī tĭni ku.

24 Lē ĩmi nĭkí ámá múké 'yozú kĭnĭ, ę́zĭ ĩmi ní ngáá rī agá, Kúrísítō ri ĩmi ũfĕ rá, ā'diātāsīyā ę́zĭ ĩmi ní rĭi ngáá rī, ĩmi ri nga ĩmivé Úpĭ Kúrísítō ní.

25 'Bá tā ũnjí 'oópi rī, Múngú ri ĩri ĩrĭnā ĩrivé ũnjĭkānyā ĩri ní 'oó rī sĭ. Múngú ri 'bá rī pi vé tā lĭ céré pĭrĭ.

4

1 ĩmi 'bá ambugu túgĕrĭ rī pi vé rī, lē ĩmi sukí túgĕrĭ ĩmivé rī pi ā rŭ'ba gá sŭsŭ, ĩmi rŭkí kŏpi múké, ā'diātāsīyā ĩmi nĭkí rá 'yozú kĭnĭ, 'Bá Āmbúgú ĩmĭ drĭlé gá anigé 'bŭ gé 'dāá.

Lē 'bá rī pi ã zíkí Múngú ri

² Lē ìmi 'bākí ẹ̀sì rizú Múngú ri zìzú, ìmi adrikí mị be mgbọ, ìmi sẹkí ìri ní òwò'difò.

³ Ìmi zíkí 'bá ní Múngú ri, Múngú ã sẹ rí 'bá ní drílẹ múké, 'bâ ùlùkí rí ú'dúkọ múké Kúrísítò vé rí mụzú, ãzini 'bâ ùlùkí rí tã Kúrísítò vé ì ní ándúrú ùzùú kuú mūdūmūdū rú rí mụzú 'bá rī pi ní. 'Yíkí ma kú jó ì ní rizú ãngū ù'yízú rí agá nōgò ú'dúkọ múké má ní ùlúú rī ã tã sī.

⁴ Ìmi zíkí Múngú ri, ã sẹ rí mâ ùlū rí ú'dúkọ múké rí mụzú ãní múké.

⁵ Ìmi dō ri adri 'bá Múngú ri nī 'bá kuyé rī pi ãsámví gé, tã ìmi ní rii 'oó rī, lē ìmi 'okí mụzú tã nīngará be. Lē ìmi ù'bíkí létì ndǎǎ 'bá 'dī'bée ẽ ìzǎ kozú.

⁶ Lē átángá ìmi ní rii átá kọpi ãsámví gé rī, ìmi átákí ẹ̀sì múké sī, ã sẹ rí kọpi ní úvǎ, ã'diātāsīyǎ 'bá ãzi zì dō ìmi tã sī, ìmi újákí rí ìri ní átángá rī múké.

Páulū vé ãngū ìmbángará ã ùdū ãzini mōdó sēngará

⁷ Tūkíkò ri mávé tã ùlū ìmi ní nī. Ìri ẹ̀drípì má ní lèlè rī, 'bā ẹ̀sì rizú ẹ̀zì rī ngazú átí'bá rú má be trú Úpí agá.

⁸ Tã ã pá má ní lèzú ìri pèzú mụzú ìmi vúgá 'dílẹ rī, ã mụ rí mávé tã ùlúú ìmi ní, ãzini ẽ ìmbá rí ìmí ẹ̀sì.

⁹ Tūkíkò pi mụ Ònésímū 'bávẹ ẹ̀drípì ẹ̀sì 'bāápi ẹ̀zì ngaápi ẹ̀sì be céré rī be, Ònésímū ri 'bá ìmivé ni, kọpi tã 'i ngaápi 'bá rú'bá gá nólẹ rī pi ùlū ìmi ní nī.

¹⁰ Ǻrísítǎrúkò ì ní 'yí kuú má be trú rī, sẹ ìmi ní mōdó, ãzini Mǎrǎkò Bǎrúnábǎ vé márítẹ sẹ kpá ìmi ní mōdó. Ándúrú ùlùkí Mǎrǎkò vé tã ìmi ní rá. Kǎdò caá ìmi vúgá 'dílẹ, ìmi ẹ̀'yíkí ìri drí ìrī sī.

¹¹ Yẹsū ì ní zì Yúsítò rī, sẹ kpá ìmi ní mōdó. Yǎhúdì Yẹsū ri ẹ̀'yí'bá gí, 'bá ní rii ẹ̀zì ngaá kọpi be trú mǎlūngǎ Múngú vé rī ã tã sī rī pi, kọpi 'yẹ́ǎ 'dī, kọpi kokí má ìzǎ ambamba.

¹² Ẹ̀pǎfúrǎ ìmi ógúpì adriípi átí'bá Kúrísítò Yẹsū vé rī, sẹ ìmi ní mōdó. Ìri ri Múngú ri zì ìmi ní ùkpò sī, ìmi nīkí rí tã Múngú ní lèé ìmi 'okí rī, ìmi 'dúkí rí ngaánga, ìmi tukí rí pá títì ìmivé ẹ̀'yīngará agá.

¹³ Á ndre Ẹ̀pǎfúrǎ 'bā ẹ̀sì céré rizú ẹ̀zì ngazú ìmi ní, ãzini 'bá Yẹsū ri ẹ̀'yí'bá gí kúrú Lǎwōdíkíyǎ vé rī agá rī pi ní, ãzini kúrú Hírǎpólísì vé rī agá rī pi ní.

¹⁴ Lúkǎ 'bávẹ ùndì riípi dǎwǎ sẹépi 'bá ní lèlè rī, sẹ ìmi ní mōdó, ãzini Dema sẹ kpá ìmi ní mōdó.

¹⁵ Ìmi sẹkí mōdó 'bá ẹ̀drípì, ãzini 'bá ómvúpì Yẹsū ri ẹ̀'yí'bá gí Lǎwōdíkíyǎ gá rī pi ní, ãzini ìmi sẹkí mōdó 'bá ómvúpì Nufǎ ní, ãzini 'bá kǎnísǎ vé ì úmú'bá ìrivé 'bẹtì ǎsámví gé rī pi ní.

¹⁶ Lǎkí dō kọkọbì 'dìri ìmi ní gí, ìmi pẹkí mụú 'bá kǎnísǎ Lǎwōdíkíyǎ vé rī agá rī pi ní, kọpi ã lǎkí. Kọkọbì má ní sī sẹé 'bá Lǎwōdíkíyǎ vé rī pi ní rī, lē ìmi zíkí, kọpi ẽ ìsẹkí, ìmi lǎkí kpá ìndì.

¹⁷ Ìmi lúkí Ǻríkípò ní, lē ã nī múké 'yozú kínì, ẹ̀zì Úpí Yẹsū ní sẹé drí ni gé rī, ã 'du ngaánga.

¹⁸ Ma Páulū 'i, mōdó ùdūmbítǎ rú 'dìri, ã sī kọkọbì ni mâ drí sī nī. Ìmi nīkí rá 'yozú kínì, ma kú jó ì ní rizú ãngū ù'yízú rī agá nōónò, ìmi zíkí má ní Múngú ri. Ẹ̀sì múké Múngú vé rī ã adri ìmi be.

Kōkōbī ālu ni Páulū ní sī
sēé 'bá
Tēsālōnikē
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ā
ūlūngará

Páulū í'dó kánisā āngū Tēsālōnikē vé rī agá (Ēzī 17). Tēsālōnikē ri kūrū āmbúgú āngū Mākēdōniyā vé rī agá, āngū ī ní zīj Ġīrīkī rī vé wōkō úrulé rú rī gé. Páulū nga mbēlēñá muú 'daásī rá, ā'diātāsīyā Yāhūdī urukō ní lēé ĩri ruú rī sī. Vūdrī ni gé, Tīmōtéyō riipi ĩri ē ĩzā koopi rī ní lūzú ĩri ní kīnī, kōpi ā rikí dō Kūrīsītīyānī rī pi ōcūú drāāāsīyā, kōpi 'bākí ésí kuú Múngú drīgé. Páulū sī kōkōbī 'dīri kōpi ē ésí ímbázú, āzini tā kōpi ní zīj rī újázú.

Kōkōbī 'dīri agá, Páulū sē Múngú ní ōwō'difō Kūrīsītīyānī Tēsālōnikē agá rī pi vé ě'yīngará ā tā sī, āzini kōpivé lēngará ā tā sī. Ūlū kpá kōpi ní ívé adringará Kūrīsītīyānī rú kōpi āsámvú gé rī vé tā. Ūlū kpá kōpi ní tā úmvúlésī ímúpi 'i ngaápi Kūrīsītīyānī rī pi ā rú'bá gá kōpivé drāngará ā vūdrī gé rī vé tā, āzini ūlū tā úmvúlésī ímúpi 'i ngaápi sá Yēsū ní ímúzú ímvízú rī gé rī vé tā. Ímbá kōpi ní létī adrizú āní múké cīngbá cazú ú'dú Yēsū ní ímvízú rī gé rī vé tā.

Páulū sē mōdó 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

¹ Ma Páulū 'i, 'bá Sílā be Tīmōtéyō sī, 'bá sīkí kōkōbī 'dīri sēé ĩmi ní, ĩmi 'bá kánisā vé adri'bá kūrū Tēsālōnikē vé rī agá, Múngú 'bá Ētēpi ri ě'yī'bá gí, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō ri ě'yī'bá gí rī pi. Ésí múké Múngú vé rī, āzini tākiri ĩrivé rī ā adri ĩmi be.

Ē'yīngará 'bá Tēsālōnikē gá rī pi vé rī

² Ú'dú ālu ālu, 'bá ri ōwō'difō sē Múngú ní ĩmi tā sī céré, 'bá kādō rií Múngú ri zīj, 'bá ri zī ĩmi ní ĩndī.

³ 'Bá kādō rií 'bá Ētēpi Múngú ri zīj ĩmi tā sī, 'bá ri zī ězī ĩmi ní ngaá ésí be céré ě'yīngará be rī ā tā sī, āzini 'bá ri zī ězī

ĩmi ní ngaá lēngará be rī ā tā sī, āzini 'bá ri zī ĩmi ní ésí 'bāá 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō drīgé rī ā tā sī.

⁴ Má édrípīi má ómvúpīi, 'bá nīkí rá 'yozú kīnī Múngú lē ĩmi rá, ūpē ĩmi adrií 'bá ívé ni pi.

⁵ Ā'diātāsīyā 'bá ní ú'dúkó múké rī jizú ūlūzú ĩmi ní rī gé, 'bá ūlūkí 'yéñá átángá 'bá tī gé rī ó'dúkúle kuyé, ú'dúkó múké 'bá ní jīj ūlūú rī ūkpō be, Índrī Uleterē rī i'da ĩmi ní 'yozú kīnī, tā 'bá ní ūlūú ĩmi ní rī, ĩri tā áda. ĩmi nīkí 'bávé adringará ĩmi āsámvú gé ĩmi ĩzā kozú rī rá.

⁶ ĩmi nyakí dō ĩzāngā ú'dúkó múké rī ā tā sī ambamba drāāāsīyā, Índrī Uleterē rī vé ūkpō sī, ĩmi é'yīkí ú'dúkó rī āyīkō be ambamba. 'Dīri ĩmi ūbīkí tā 'bá ní 'oó rī ā pámvú, āzini Úpí Yēsū ní 'oó rī ā pámvú.

⁷ Tā 'dīri sī, ĩmi ufukí adrií ū'bītā rú 'bá Yēsū ri ě'yī'bá gí āngū Mākēdōniyā vé rī agá, āzini āngū Ākáyā vé rī agá rī pi ní.

⁸ ĩmivé tā sī, sē ú'dúkó múké Úpí Yēsū vé tā sī rī kú mužú āngū Mākēdōniyā vé rī agásī, Ākáyā vé rī agásī, āngū rī pi agásī céré. Ē'yīngará ĩmi ní Múngú ri ě'yīzú rī vé tā kú mužú āngū rī pi agásī céré gí, 'bá lēkí tā ni átá ĩmi ní dīj ku.

⁹ Ā'diātāsīyā kōpi ūlūkí tā ĩmi ní 'bá é'yīzú ésí be céré rī vé tā rá, āzini kōpi ūlūkí tā ĩmi ní gāzú ngá ī ní údé múngú rú rī pi ĩnjīgá sī rī vé tā rá, āzini kōpi ūlūkí tā ĩmi ní ésí újázú Múngú áda ídri rú ĩmi ní ězī ngaá ĩri ní rī vé tā rá,

¹⁰ āzini kōpi ūlūkí tā ĩmi ní ésí 'bāzú Múngú vé Mvā ĩri ní ingáá gōó ídri rú drāngará gálésīla rī vé ĩgōngará 'bū gélésī rī vé tā rá. Mvā 'dīri Yēsū 'i, ĩri úmvúlésī ímú 'bá pa Múngú vé jīkó tā lizú rī agásī nī.

2

Ēzī Páulū ní ngaá Tēsālōnikē agá rī

¹ Má édrípīi má ómvúpīi, ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, ěčī 'bá ní tuú mužú ĩmi vúgá 'dīlé rī drā kána kuyé.

² ĩmi nīkí ĩzāngā 'bá ní nyaá kárakarā ĩ ní 'bá u'dazú kūrū Pīlīpóyī vé rī agá 'dāá, ĩsúzú 'bá cakí drī ĩmi vúgá 'dīlé kuyé rī

rá. 'Bo Múngú 'bávé rĩ sē 'bá ní ũkpō ívé ú'dúkó múké rĩ ũlūzú ĩmi ní ũrĩ ākó, 'bá 'bā tā lē'bá ku rĩ pi, ā cekí dō 'bā gārā kūrũ drāāsiyā,

³ 'bá ní rizú ú'dúkó múké rĩ ũlūzú ĩmi ní rĩ gé, 'bá úlíkí ũnjō kuyé, 'bá ũlūkí ú'dúkó múké rĩ éší múké sī, 'bá ũ'bākí ĩmī mī kuyé.

⁴ Ú'dúkó múké 'bá ní ũlūú rĩ, Múngú ā'yī 'bá ní tā ni nī. Ú'dúkó múké 'bá ní ũlūú rĩ, adri 'yozú kīnī, āyīkō sēzú 'bá áda ní kuyé, ĩri āyīkō sēzú Múngú ní. Múngú nī tā 'bá éší agá rĩ nī.

⁵ ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, 'bá átákí ĩmi ní tā múké ĩmi íngúzú ĩmī mī ũ'bāzú āní kuyé, dōku lēzú ngá āzi ísúzú ĩmi vúgá āní kuyé, tā 'bá ní 'oó rĩ, Múngú nī rá.

⁶ Adri 'yozú kīnī, 'bá rikí lētī ndāá, ĩmi íngúkí rí 'bā āní dōku 'bá ʊrukō ē íngúkí rí 'bā āní yā 'dīni kuyé.

'Bā Kúrísítō vé 'bá áyúāyū nō'bée, 'bā té kōdō ícō ngá zī ĩmi tī gé rá,

⁷ 'bo 'bá adrikí ĩmi āsámví gé éší be mādā, sū anji éndrēpī ní rīí ívé anjīnā ā tā mbaá rĩ tīnī.

⁸ 'Bá lēkí ĩmi ambamba, 'bá ní ĩmi ní ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlūzú āní, āzini 'bá ní úvá 'bāzú tā rĩ ũlūzú ĩmi ní āní.

⁹ Má édrípīi má ómvúpīi, ĩmi nīkí ězī 'bá ní ngaá ũkpō sī ĩmi āsámví gé rĩ rá. 'Bá ní rizú ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlūzú ĩmi ní rĩ gé, 'bá rikí ězī ngaá ũtūnā pi ínīnā be ngá ndāzú 'bā ízā kozú, 'bā 'bākí rí oḡu 'bā āzi drīgé ku.

¹⁰ Tā 'bá ní 'oó rĩ, ĩmi ndrekí ĩmī mī sī rá, Múngú ndre kpá rá, ĩmi 'bá Yēsū ri ě'yī'bá gí 'dī'bée, 'bá ní rizú adrizú ĩmi āsámví gé rĩ gé, 'bá rikí adrii tā be pīrī, 'bá āzi éđī 'bā rú tā ũnjī sī kuyé.

¹¹ ĩmi nīkí rá 'bá ní rizú adrizú ĩmi be rĩ gé, 'bá rukí ĩmi múké sū anji étēpī ní ívé anji ruú múké rĩ tīnī,

¹² 'bá ímbákí ĩmī éší, āzini 'bá ũmīkí ĩmī éší, ĩmi adrikí rí múké Múngú éndrēpī gé, ā'diātāsīyā Múngú zī ĩmi ífī ívé mālūngā ũnyī be ambamba rĩ agá gí.

¹³ 'Bā ri Múngú ní ōwō'dífō sē sā céré sī, ā'diātāsīyā 'bá kā ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlūú ĩmi ní, ĩmi ě'yīkí rá, ĩmi ě'yīkí rá

'yozú kīnī, ú'dúkó rĩ Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé. ĩmi 'bá Múngú ri ě'yī'bá gí 'dī'bée, ú'dúkó rĩ ĩmi agá anigé, ĩri ri ězī nganga.

¹⁴ Má édrípīi má ómvúpīi, ĩmi 'dukí tā rĩ ngaá sū 'bá Múngú vé kánísā Yūdáyā gá rĩ pi ní 'duú ngaá rĩ tīnī rá. ĩmi nyakí ízāngā 'bá ĩmivé āngū agá rĩ pi drīgé, sū 'bá Kúrísítō Yēsū ri ě'yī'bá gí Yūdáyā gá rĩ pi ní nyaá Yāhūdī rĩ pi drīgé rĩ tīnī.

¹⁵ Yāhūdī rĩ pi 'dikí Úpí Yēsū ri, kōpi ú'díkí kpá nēbī rĩ pi, āzini kōpi údrókí 'bā āngū rĩ agásī rá. Tā kōpi ní 'oó rĩ sē Múngú ní āyīkō kuyé, āzini kōpi ē éší ũká ũká 'bá rĩ pi ní céré.

¹⁶ ĩmi ndrekí drī ká, kōpi lēkí 'bā ũlūkí ú'dúkó múké rĩ 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ní ku, ā'diātāsīyā kōpi lēkí 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ē ísúkí pangará ku. Tā Yāhūdī rĩ pi ní 'oó 'dīni 'dīri, sē kōpivé ũnjīkānyā tī mužú drīgélé, āní jīkó rī 'de Múngú agá, ĩri ímú kōpi ĩrīnā rá.

Páulū ri úvá be lē mužú 'bá Tēsālōnikē vé rĩ pi ndree

¹⁷ Má édrípīi má ómvúpīi, 'bá ní 'bā acozú ĩmi be, 'bá ní ĩmi kuzú lókí be mādā rĩ gé, 'bávé éší céré adri kú ĩmi drīgé, 'bá rikí ũ'bīi ũkpō sī lēzú gōzú mužú ĩmi ndrezú, ĩmi úvá ní 'bā ndēē ambamba rĩ sī.

¹⁸ 'Bá lēkí kōdō mužú ĩmi vúgá 'dīlé éší ālu sī. Sū mā úlūngu Páulū tīnī, má ũ'bī ũkpō sī, á lē kōdō gōo mužú ĩmi ndree đīi, 'bo Sātānā ala 'i 'bá éndrēpī gé cí.

¹⁹ Agaápi rá rĩ, Yēsú kādō ímví ígōó, 'bá 'bá ní ímú éší 'bāá kōpi drīgé, 'bá ní ímú adrii āní āyīkō sī, āzini 'bá ĩ ní ímú 'bá ní kŭlā sēzú āní rĩ, ĩri adri ā'di pi? Adri ĩmi 'i ku?

²⁰ Adarú ĩmi sē 'bā ímú đī pōwŭpōwŭ, āzini 'bā ímú adri āyīkō sī.

3

Pēkí Tīmōtēyō ri mužú Tēsālōnikē gá

¹ 'Bá kā ũ'dū ndāá tí mužú, 'bá ũsŭkí múké ni, lē 'bā áwíkí adrii kūrú Ātēnésī vé rĩ agá nōgó.

² 'Bá pēkí 'bá édrípī Tīmōtēyō riipi ězī Múngú vé rĩ ngaápi 'bá be trú rĩ mužú ĩmi

vú 'dīí áyu, ā mụ rí ú 'dúkó múké Kúrísítō vé rī ũlūú ĩmi ní, ē ĩmbá rí ĩmî ẹsị, ĩmi adrikí rí ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngára ágá,

3 ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi vé ẹ'yīngára ā adri rí ĩdríkídri ọcŭngára 'dī'bée sī ku. ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, 'bá ícókí ápá ọcŭngára 'dī'bée agásí bā ku.

4 'Bá ní rizú adrizú ĩmi be rī gé, 'bá lūkí ĩmi ní rá, 'bá kīnī, ĩ ímụ 'bā ọcŭ rá. Sū ĩmi ní nīí rá rī tịnị, ọcŭkí 'bā rá.

5 Má ká ũ'dū ndáá tí mụzú ĩmi vúgá 'dīlé, má ní Tīmōtéyō ri pēzú mụzú ānī, ā mụ rí ĩmi ndreé, dō ĩmi áwíkí adrií ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngára ágá ũgōgō. Má ẹsị ri ũtītī, má ụsụ ādróko ímụ ĩmi ụ'bīí gí, ẹzị 'bá ní ngáá kárákará 'dīri ĩri déna ímụ drá kána.

6 'Bo nóni Tīmōtéyō ímví ĩmi vúgá 'dīísí, ícá 'bá vúgá nōó gí, íjị 'bá ní ú 'dúkó múké ni ũlūú, ũlū ẹ'yīngára ĩmivé rī ā tā, āzini lēngára ĩmivé rī ā tā. ũlū 'bá ní kīnī, tā 'bá ní 'oó ĩmi āsámvú gé āyīkō sī 'dāri, āvī ĩmi agásí ālujani kuyé, sē ĩmi ri 'bā úvá úyí, ĩmi lēkí ímụ 'bā ndreé, sū 'bá ní ĩmi úvá úyí, lēé mụú ĩmi ndreé rī tịnị.

7 Má ẹdrípịí má ọmvúpịí, ā rikí dō 'bā ọcŭú nóni drááāsīyā, tā Tīmōtéyō ní ímụ ũlūú 'bá ní kīnī, ĩmi tukí pá títí ĩmivé ẹ'yīngára ágá rī sī, sē 'bā ẹsị úrí gí.

8 ĩmi ní pá tuú títí Úpí ágá rī sī, sē 'bá ní āyīkō.

9 Āyīkō ĩmi ní sēé 'bá ní nōri sī, 'bā sēkí rí Múngú ní ọwō'dífō ni gbā ngōpí?

10 'Bā ri Múngú ri zị ĩmi ní ụtúná pi ĩníná be, ā zī rí 'bá ní létí mụzú ĩmi ndrezú dīí, 'bā mụkí rí ĩmi ĩzā koó, ĩmi ímbá tā ụrụkọ ĩmi ní nīí kuyé rī pi sī, ĩmi adrikí rí ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngára ágá.

11 Lē Múngú 'bá Ẹtépí pi 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō be, kọpi ā zīkí 'bá ní létí mụzú ĩmi vúgá 'dīlé.

12 Lē Úpí Yēsū ā sē lēngára ĩmivé rī ā mụ drīdrī, ĩmi lēkí ĩmi lēlē ĩmi āsámvú gé sī, āzini ĩmi lēkí kpá 'bá rī pi lēlē, sū 'bá ní ĩmi lēé rī tịnị.

13 Lē Úpí Yēsū ē ímbá ĩmî ẹsị, ĩmi adrikí rí ũnjīkányā ākó, ĩmi adrikí rí ule 'bá

Ẹtépí Múngú ẹndrẹtí gé, ú'dú 'bávé Úpí Yēsū ní ĩgōzú ímúzú ívé 'bá uletere rī pi be rī gé.

4

Adringára múké āyīkō sēepi Múngú ní rī

1 Má ẹdrípịí má ọmvúpịí, 'bá lūkí ĩmi ní rá, lē ĩmi 'okí tā pịrị Múngú ní āyīkō sēepi ní, sū 'bá ní ímbá ĩmi ní rī tịnị. 'Bá nīkí rá ĩmi ri tā rī 'o pịrị, 'bá mākí ĩmi ẹsị be cééré, lē ĩmi 'okí tā pịrị rī mụzú dīí dīí.

2 Ā'diātāsīyā ĩmi nīkí tā 'bá ní ímbá ĩmi ní ũkpō Úpí Yēsū vé rī sī rī gí.

3 Múngú lē ĩmi adrikí uletere 'í ẹndrẹtí gé, lē ĩmi 'bākí ọwŭ mụzú bādārú ku.

4 Lē 'bá ālu ālu ā ütē 'í rú'bá ütētē,* ā adri rí ũnjīkányā ākó, ē ĩnjīkí rí ĩri ĩnjīnī,

5 ā ri ọwŭ 'bāá sū pāgánō Múngú ri nī'bá kuyé rī pi tịnị ku.

6 'Bá āzi ā 'o ũnjīkányā lēzú lazú ẹdrípị vé ũkú sī ku. Tā ũnjí ĩri ní 'oó 'í ẹdrípị ní 'dīri sī, Úpí Yēsū ri ĩri ĩrīnā rá, sū 'bá ní ũlūú ĩmi ní rī tịnị.

7 Múngú zị 'bā ímụ ũnjīkányā 'oó kuyé, zị 'bā ímụ adrii uletere.

8 'Bá tā ĩ ní ímbá 'dīri gāapi sī rī, gā 'dīri 'bá áda kuyé, gā Múngú Índrī Uletere rī sēepi rī.

9 Múngú ímbá ĩmi ní tā ĩmi ní ĩmi lēzú ĩmi ẹdrípịí be rī ĩnógósí gí, 'bá ícókí tā ni sīí sēé ĩmi ní ku.

10 Adarú lēngára ĩmi ní ĩmi ọgŭpịí Yēsū ri ẹ'yī'bá gí adri'bá āngŭ Mākēdōniyā vé rī ágá rī pi lēzú rī ágá rá. Má ẹdrípịí má ọmvúpịí, lē ĩmi lēkí ĩmi mụzú lēlē.

11 Lē ĩmi adrikí tā be kírí 'bá rī pi āsámvú gé, ĩmi rikí fíí 'bá ụrụkọ vé tā ágá ku. 'Bá ālu ālu ā 'bā ẹsị rizú ívé ẹzị ngazú 'í drī sī, sū 'bá ní lūú ĩmi ní rī tịnị,

12 'bá Kúrísítō ri ẹ'yī'bá kuyé rī pi ē ĩnjīkí rí ĩmi ĩnjīnī, āzini ĩmi zíkí rí ngá 'bá āzi tị gé ku.

Yēsū vé ĩgōngára

13 Má ẹdrípịí má ọmvúpịí, 'bá lēkí ĩmi ní 'bá ũdrā'bá, Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi vé tā ũlūú, lē ĩmi rikí kọpi ngoó sū 'bá ẹsị

* 4:4 4:4 Lē 'bá ālu ālu ā ütē 'í rú'bá ütētē: Tā 'dīri vé íffí, lē 'bá rī ā adri 'yéná ũkú ívé rī be.

'bā'bée tā drīdrī 'dīlé rī drīgé kuyé rī pi tīni ku.

14 'Bá ẹ'yīkí rá 'yozú kīnī, Yēsū drā rá, 'bo íngá gōó ídri rú drāngará gálésīla rá, 'bá ẹ'yīkí kpá rá 'yozú kīnī, 'bá ūdrā'bá, Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi, Múngú ri ímú kòpi inga gō ídri rú Yēsū be trú.

15 'Bá lēkí tā Úpí Yēsū ní 'yoó rī lūú ìmi ní kīnī, 'bā drī adri'bée ídri rú cīmgá lókí 'í ní ímúzá ímvízú rī gé nō'bée, 'bá ícókí ngaá mụú 'bá ūdrā'bá gí rī pi sī drīdrī ku, 'bá ūdrā'bá gí rī pi nga drīdrī nī.

16 Úpí Yēsū ri ímú ísí 'bū gé 'dāásí vūgá nōó, ìri tāimbí sē 'bá rī pi ní 'ú'dúkó be uru 'dāá, mālāyíkā adriipi mālāyíkā rī pi drīgé céré rī nga átá 'ú'dúkó be uru 'dāá, ìri dībe tā áyú be, Múngú vé gūké āngū zízú rī dībe ọ'ú be. 'Bá ūdrā'bá Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yī'bá gí rī pi, kòpi 'í'dó íngá ífū ívé 'bú agá 'dāásí drīdrī nī.

17 Tā 'dīri ā vūdrī gé, 'bā drī adri'bá ídri rú 'í ní kuú vūgá nō'bée, 'bā kúru nga mụ 'bā úmú kòpi be trú 'írībítí agá 'dāá, 'bā 'bā úmú Úpí Yēsū be trú 'úlí agá 'dāá. 'Bā áwí adri Úpí Yēsū pi be trú mụzú nyonyo.

18 Kúru lē ìmi 'dúkí tā 'dī'bée rizú ìmi ẹsí ímbázú ìmi āsámvú gé sī.

5

Ìmi adrikí ūrē, ìmi ūtēkí Yēsū vé ìgōngará

1 Má ẹdrípíjì má ọmvúpíjì, 'bá ícókí sá, dōku 'ú'dú Úpí Yēsū ní ímvízú rī vé tā sī sēé ìmi ní ku,

2 ā'diātāsīyā ìmi nīkí rá 'yozú kīnī, Úpí ri ímú ícá* dū, sū ūgú'bá ní ímú ngá ūgúú ìníná sī rī tīni.

3 'Bá rī pi kádō 'bāá rīí átá, "Nóni tākíri anigé, āngū rī nóni múké," tā ūnjí ri koro 'í'dé kòpi drīgé, sū ūkú mvá tíipi rī ā 'a ní 'í'dó ásó mbēlēnā rī tīni, kòpi ícókí ápá ālunāni ku.

4 Má ẹdrípíjì má ọmvúpíjì, ìmi adrikí ìníná agá kuyé, ìmi nīkí tā rī gí, āní ìmi ícókí āyāá Úpí vé ícángará dū sū ūgú'bá tīni 'dīri ā tā sī ku.

5 Ìmi céré anjì ūtúná vé ni, āzini ūtú āmgbáraká vé ni. 'Bá adrikí anjì ìníná vé ni kuyé, āzini āngū bíipi nīpi cìcì rī vé ni kuyé.

6 Lē 'bā ríkí 'ú'dú koó bādāru sū 'bā urukọ ní rīí 'ú'dú koó rī tīni ku, lē 'bā adrikí mị be mgbo, āzini lē 'bā ūtēkí 'bā ūtētē.

7 'Bá rī'bá 'ú'dú ko'bá rī pi, kòpi ri 'ú'dú ko 'íní sī. 'Bá rī'bá íwá mụ 'bá ìmērēzú rī pi, kòpi ri íwá rī mụ ìmērēzú 'íní sī.

8 'Bā anjì ūtúná vé ni, lē 'bā 'bākí ẹ'yīngará rī, āzini lēngará rī kúkúrúkú rú, 'bā ūtēzú āní, āzini 'bā 'bākí pangará rī vé tā 'bá ẹsí agá, sū sāpú aya rú 'í ní suú drīgé rī tīni.

9 Múngú ūpē 'bā 'yozú kīnī 'bā ímúkí rí 'izāngā 'ísú 'í drīgé yā 'dīni kuyé, ūpē 'bā 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō ē ímú rí 'bā paá ūnjikānyā agásí.

10 Yēsū drā 'bávé tā sī. Kādō ímví, ìri dō 'bā 'ísú ídri rú yā, dō ìri 'ísú 'bā ūdrākí gí yā, 'bā ímú adri ìri be trú mụzú 'dāni'dāni.

11 Ìmi ímbákí 'ímí ẹsí, āzini ìmi ímbákí ìmi adrií ūkpó ūkpó, sū ìmi ní rīí 'oó rī tīni.

Tā Páulū ní ímbá rī vé ūdū

12 Má ẹdrípíjì má ọmvúpíjì, 'bá mākí ìmi, lē ìmi 'ìnjìkí 'ìmivé drīkoma ri 'bá ẹzì nga 'bá Úpí Yēsū ní rī pi 'ìnjì 'ìnjì. Kòpi ri ẹzì nga ūkpó sī ìmi āsámvú gé, āzini kòpi rī ìmi ímbá, ìmi 'okí rí tā ūnjí ku.

13 Lē ìmi 'ìnjìkí 'bá drīkoma rú rī pi 'ìnjìnjì ẹzì kòpi ní rīí ngaá rī sī, ìmi lēkí kòpi lēlē. Lē ìmi adrikí tā be kírì ìmi āsámvú gé sī.

14 Má ẹdrípíjì má ọmvúpíjì, 'bá mākí ìmi ẹsí ālu sī, ìmi lūkí 'bá ūvú rú ẹzì nga 'bá ku rī pi ní, lē kòpi ā ngakí ẹzì, ìmi ímbákí 'bá ūrī rú rī pi vé ẹsí, kòpi ē ẹsí ā adri rí ūkpó ūkpó, ìmi kókí 'bá ẹ'yīngará be mādānānā rī pi ē 'izā, ìmi adrikí tā be mādā 'bá rī pi be céré.

15 'Bā āzi 'o dō tā ūnjí ọgúpí ní, 'bā 'í ní 'oó ūnjí 'dīri, ā 'újá ọgúpí ri 'oó ūnjí ku. 'Ú'dú céré lē ìmi 'bīkí tā múké 'oó ìmi

* 5:2 5:2 Úpí ri ímú ícá: Gīrīkí tī sī, 'Ú'dú Úpí ní ímúzá 'ìgōzú rī.

āsámvú gé sī, āzini ĩmi 'okí tā múké 'bá urukò'bée ní.

¹⁶ Sâ céré sī, lē ĩmi adrikí āyīkō sī.

¹⁷ ĩmi rikí Múngú ri zī, lē ĩmi āndēkí ĩri zīngará sī ku.

¹⁸ Lē ĩmi sēkí Múngú ní ōwō'dīfō tā ārēvú sī céré. ĩmi ní Kúrísítō Yēsū ri ẹ'yī gí rī sī, Múngú lē ĩmi 'okí sū 'dīri tīnī.

¹⁹ Ẹzī Índrí Uleterē rī ní lēé ngaá rī, 'bá āzi ā uga ku.

²⁰ 'Bá Índrí Uleterē rī ní ású gí rī sē dō tī, ā ọwukí tī ĩri ní sēé rī ku.

²¹ ĩmi ámakí tā céré ĩri ní átá rī pi múké múké ũgbále, ĩmi 'dukí múké rī ẹzī ngazú ānī.

²² Lē ĩmi fikí ũnjīkányā agá ku.

Páũlũ sē 'bá rī pi ní tākíri

²³ Múngú riipi tākíri sēépi rī, ā ũjī ĩmivé ẹsī, āzini ā ũjī ĩmī rú'bá, ĩmi adrikí rí uleterē ũnjīkányā ākó, cazú ụ'dú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō ní ímvízú rī gé.

²⁴ Múngú zī ĩmi adrií 'bá ívé ní, ĩri tā 'í ní 'yoó rī 'du nga rá sū 'í ní 'yoó rī tīnī.

²⁵ Má ẹdrípìì má ọmvúpìì, ĩmi zìkí 'bá ní Múngú ri.

²⁶ ĩmi sēkí mōdó 'bá ẹdrípìì ní, āzini 'bá ọmvúpìì ní, ĩmi u'dekí kòpì ẹzìì bēdrī sī.

²⁷ Á mã ĩmi Úpí Yēsū ā rú sī, lē ĩmi lākí kòkòbì 'dīri 'bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí rī pi ní céré.

²⁸ Ẹsì múké 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ā adri ĩmi be.

**Kōkōbī ĩrī ni Páulū ní sī
sēé 'bá
Tēsālōnikē
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ā
ūlūngará**

Páulū sī kōkōbī 'dīri sēé Kūrīsītīyānī Tēsālōnikē vé rī pi ní, ĩsú ākūdē sī kōkōbī drīdrī 1 Tēsālōnikē rī gí. Sī kōkōbī 'dīri sá mādāṅá agá, 'dú caá mbāá kárakará kuyé. Sī kōpi ní kīnī, ā rikí dō Kūrīsītīyānī rī pi ọcǔú drāáāsīyā, lē kōpi ā tukí pá títí ívé ẹ'yīngará agá. 'Bá uruko'bée rikí ūlūú kōpi ní kīnī, Kúrísitō ímví ĩgōó gí, dōku ĩri ímví ĩgō ú'díkírīṅá nōgó, lē kōpi ā ngakí ẹzī ku. 'Bo Páulū 'yo kōpi ní kīnī, kōpi ā yíkí 'bá 'dīni 'dī'bée vé tā ku. 'Yo kōpi ní kīnī, lē Kūrīsītīyānī rī pi ā adrikí ūvú rú ku, ā'diātāsīyā Kúrísitō ní drī ícázú kuyé rī gé, tā ūnjí ri ímú ga ambamba vū drīgé nōgó, drīkoma adriipi ūnjí rī, ĩri 'bá Múngú vé rī pi ẹ drī úcǐ, kōpi Múngú ri gā ānī sī.

Páulū sē mōdó 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

¹ Ma Páulū 'i, 'bá Sílā be Tīmōtéyō sī, 'bá sīkí kōkōbī 'dīri sēé 'bá adri'bá kānísā kūrú Tēsālōnikē vé rī agá, Múngú 'bá Ẹtẹpi ri ẹ'yī'bá gí, āzini Úpí Yẹsū Kúrísitō ri ẹ'yī'bá gí rī pi ní.

² Ẹsí múké, āzini tākiri 'bá Ẹtẹpi Múngú vé rī, āzini Úpí Yẹsū Kúrísitō vé rī ā adri ĩmi be.

Páulū zì Múngú ri 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

³ Má ẹdrípíí má ọmvúpíí, ú'dú céré 'bá ri ọwō'dífō sē Múngú ní ĩmi tā sī, ā'diātāsīyā ĩmivé ẹ'yīngará, āzini ĩmivé lēngará ĩmi āsámvú gé sī rī ní ríi muẹ drīdrī rī sī.

⁴ 'Bá kānísā vé rī pi āsámvú gé, 'bá ri ĩmí rú íngú, ā'diātāsīyā ú'dú ĩ ní ĩmi ọcǔzú, āzini ĩmi ní ĩzāngā nyazú kárakará rī gé, ĩmi úmbékí ẹsí ĩzāngā rī ā nyangará gá rá.

⁵ Ẹsí ĩmi ní úmbé ĩzāngā nyazú 'dīri lū 'yozú kīnī, Múngú ri tā lị pịrị, ĩri ĩmi ā'yí fi ívé mālūngā agá 'dāá rá.

⁶ Múngú ri tā lị pịrị, ĩri ímú 'bá ĩmi 'o'bá ūnjí rī pi ĩrīṅá rá,

⁷ ĩmi 'bá ĩzāngā nya'bá rī pi, Múngú ri sē ĩmí rú'bá ri ímú ndrī rá, ĩri kpá sē 'bá rú'bá ri ímú ndrī rá. Tā 'dīri ímú 'i nga lókí Úpí Yẹsū ní úmvúlésí ímúzú 'bú gélésí, 'i i'dazú ácǐ be ívé mālāyíkā ūkpō be rī pi be rī gé.

⁸ Múngú ri ímú 'bá 'i nī'bá kuyé rī pi ĩrīṅá rá, āzini ĩri ímú 'bá 'bávé Úpí Yẹsū vé ú'dúkọ múké rī gā'bá sī rī pi ĩrīṅá rá.

⁹ ĩ ímú 'bá 'dī'bée ĩrīṅá muẹú ụdđú ákó. ĩ kōpi dro Úpí Yẹsū ā gārā gá sī rárá rú, kōpi ícókí adrii ĩrivé dīngará pọwúpọwú ūkpō be 'dīri ā gārā gá ku.

¹⁰ Ụ'dú Úpí Yẹsū ní ímvízú rī gé, ĩrivé 'bá uletere rī pi ímú ĩri íngú rá, āzini 'bá Yẹsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi céré ímú āyāyā. ĩmi kpá Yẹsū ri íngú rá, ā'diātāsīyā ĩmi ní tā 'bá ní ūlūú ĩmi ní rī ẹ'yīí gí rī sī.

¹¹ ĩmi ní ẹ'yīí gí rī sī, 'bá ri Múngú ri zì ĩmi ní ú'dú céré, ā ko rí ĩmi ĩzā, ĩmi adrikí rí sū ĩri ní lēé rī tịnị. Āzini 'bá ri Múngú ri zì, ā sē rí ĩmi ní ūkpō, ā ko rí ĩmi ĩzā tā múké ĩmi ní lēé rī pi 'ozú, ĩmi ngakí rí ẹzī ĩmi ní 'dó ngaá ĩmivé ẹ'yīngará agá rī muẹú drīdrī.

¹² 'Bá ri Múngú ri zì 'dīni, ĩmi 'bá Yẹsū ri ẹ'yī'bá gí rī pi ẹ íngúkí rí 'bávé Úpí Yẹsū ri íngúngú, Yẹsū ẹ íngú rí kpá ĩmi íngúngú. Tā 'dīri 'i nga ẹsí múké Múngú vé rī ā tā sī, āzini ẹsí múké Úpí Yẹsū Kúrísitō vé rī ā tā sī.

2

Yẹsū vé ĩgōngará

¹ Má ẹdrípíí má ọmvúpíí, 'bá lēkí ĩmi nīkí tā 'bávé Úpí Yẹsū Kúrísitō ní úmvúlésí ímvízú rī, āzini ĩmi nīkí tā ĩri ní úmvúlésí ímúzú 'bá úmúzú trú rī.

² Tā 'bá rī pi ní 'yoó kīnī, ú'dú Úpí ní ímvízú rī ícá gí 'dīri, lē ĩmí ẹsí ā adri ānī ĩzāngā sī ku, āzini lē ĩmí ẹsí ā yā ānī ku. Kōpi ícǎ 'yo kīnī, ĩndrī Uletere rī lū tā 'dīri

ĩ ní nĩ, dōku 'bá āzi lū ĩ ní nĩ, dōku ĩ lāki kōkōbì 'bá ní sēé rĩ agá.

³ Lē ĩmi sēkí 'bá āzi ā ũ'bā ĩmî mị tã 'dĩ'bée sī ku, ā'diātāsīyā ụ'dụ Úpí ní ímvízú rĩ ícọ drī ícá ku. Ụ'dụ 'dāri tē cīngbá ca ụ'dụ Sātánā ní ágó āzi ũnjí ni ĩpēzú ímúzú 'bá rĩ pi ē mị ũ'bāzú 'dezú ũnjīkānyā agá rĩ gé. Ágó ũnjí 'dĩri kādō ímú 'i i'daá, 'bá kárakará pi ímú Múngú ri gā sī. Ụ'dụ ụdũ vé rĩ gé, ĩ kúru ímú ĩri ĩrĩnā ĩzāngā nya mužú ụdũ ákọ.

⁴ Ágó riipi mị ũ'bāápi 'dĩri, ĩri ímú 'i íngú, ĩri ngá céré 'bá rĩ pi ní zị Múngú kọpi ní rií ĩnjị rĩ pi ọwọwọ, ĩri mụ úrí Jó Múngú vé rĩ agá, ĩri 'yo 'i Múngú 'i.

⁵ ĩmi ícókí nyo tã má ní ũlũ ĩmi ní lókí 'bá ní adrizú ĩmi be trú rĩ gé 'dāri ígá ku? Ándúru má ũlũ ĩmi ní tã ímúpi 'i ngaápi drīdrī 'dĩ rĩ vé tã rá.

⁶ ĩmi nĩkí ngá riipi ágó ũnjí rĩ ugaápi rĩ rá, 'bo ágó ũnjí rĩ ímú 'i i'da lókí Múngú ní ā'yī gí rĩ gé.

⁷ Ūkpō ágó ũnjí 'dĩri vé ĩ ní ndréé ku rĩ anigé, ĩri ri ẹzị nga vũ drīgé nōgó, ĩri ẹzị nga ca cīngbá ụ'dụ ĩ ní ágó ũnjí 'dĩri drozú létí rĩ gé sī āmvé rĩ gé.

⁸ Kúru ágó ũnjí rĩ ímú ĩfũ 'i i'da, 'bo Úpí Yēsū ri ímú ĩri 'dị drā ẹvīvī ĩfũúpi 'í tị gélésī sī rĩ sī. Úpí ri ímú ũkpō be, ĩri dī pọwụpọwũ, ĩri ímú ágó rĩ vé ũkpō ndé rá.

⁹ Ágó adriipi tã be ũnjí 'dĩri, ĩri ímú Sātánā vé ẹzị 'du nga, ĩri Sātánā vé ũkpō áyú rizú tã āyāzú āyāyā ni pi ngazú.

¹⁰ ĩri ímú tã ũnjí ũnjō vé ni pi ũlũ 'bá Múngú rĩ ẹ'yī 'bá kuyé rĩ pi ē mị ũ'bāzú, ā'diātāsīyā kọpi gākí tã áda ímúpi kọpi paápi ũnjīkānyā agásī rĩ ā'yīgá sī.

¹¹ Kọpi ní gāá tã áda rĩ ẹ'yīgá sī rĩ sī, Múngú adi kọpi, sē kọpi rikí ũnjō ā tã yī.

¹² ĩ ímú tã lị kọpi drīgé rá, ā'diātāsīyā kọpi ní tã áda rĩ ẹ'yī kuyé rĩ sī, āzini kọpi ní lée rií ũnjīkānyā 'oó áyu rĩ sī.

Īmi tukí pá tītī ĩmivé ẹ'yīngará agá

¹³ Má ẹdrípị má ọmvúpị Úpí ní lēlé rĩ pi, lē sá céré sī 'bā rikí ọwō'difō sēé Múngú ní ĩmi tã sī, ā'diātāsīyā Múngú ũpē ĩmi nĩ í'dóngará gá 'dāá, pa ĩmi nĩ

ĩmivé ũnjīkānyā agásī, ā'diātāsīyā Índrí Uleteré rĩ újá ĩmi ícá pịrị gí, āzini ĩmi ẹ'yīkí tã áda rĩ gí.

¹⁴ Múngú zị ĩmi ímú 'í vúgá ụ'dúkọ múké 'bá ní ũlũ rĩ sī, ĩmi ālēkí rí dīngará pọwụpọwũ 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé rĩ.

¹⁵ Má ẹdrípị má ọmvúpị, ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó, ĩmi rúkí tã 'bá ní ímbá ĩmi ní tị sī, dōku 'bá ní sī ĩmi ní kōkōbì agá rĩ pi.

¹⁶ 'Bávé Úpí Yēsū Kúrísítō, āzini 'bá Ẹtẹpị Múngú 'bā lēépi agaápi rá, ẹsị be múké, 'bā ẹsị ũmīpi mužú 'dáni'dáni, ẹsị 'bāápi 'bá drīgé tã múké drīdrī 'dilé rĩ ā tã sī rĩ,

¹⁷ lē kọpi ā ũmīkí ĩmî ẹsị, āzini kọpi ā sēkí ĩmi ní ũkpō tã múké 'ozú, āzini átángá múké átázú.

3

Īmi zikí 'bá ní Múngú ri

¹ Tã rĩ vé ụdũ 'dĩ, má ẹdrípị má ọmvúpị, lē ĩmi zikí 'bá ní Múngú ri, ụ'dúkọ múké Úpí Yēsū vé 'bá ní ũlũ rĩ ē íré rí mužú mbēlējá āngũ rĩ pi agásī céré, 'bá rĩ pi ā 'dukí rí ĩri 'bāá tã āmbúgú rú, sū ándúru ĩmi ní tã ni 'duyú 'bāá āmbúgú rĩ tịni.

² ĩmi zikí 'bá ní Múngú ri, 'bā pakí rí 'bā 'bá tã be ũnjí áwí 'bá kú ũnjīkānyā agá rĩ pi drīgé sī, ā'diātāsīyā 'bá rĩ pi ā ọrụkọ ẹ'yīkí Yēsū ri kuyé.

³ 'Bo Úpí ri tã 'í ní 'yoó rĩ 'du nga rá, ĩri ĩmi ní ũkpó sē rá, āzini ĩri ĩmi ütē ádróko drīgé sī rá.

⁴ 'Bá 'bākí ẹsị Úpí drīgé 'yozú kíní, ĩmi ri tã 'bá ní ímbá rĩ 'du nga rá, āzini ĩmi ícọ tã 'bá ní ímbá rĩ 'du nga mužú drīdrī rá.

⁵ Lē Úpí ē i'da lēngará Múngú vé rĩ ĩmî ẹsị agá, āzini ē i'da tã Kúrísítō ní ẹsị úmbézú ĩzāngā nyazú rĩ ĩmî ẹsị agá.

Ā adrikí ũvú rú ku

⁶ Má ẹdrípị má ọmvúpị, 'bā 'yo ĩmi ní Úpí Yēsū Kúrísítō ā rú sī 'dini, lē ĩmi úmúkí ĩmi 'bá adri 'bá ũvú rú ẹzị nga 'bá ku rĩ pi be ku, 'bá 'dini 'dĩ'bée 'dukí tã 'bá ní ímbá rĩ ẹzị ngazú kuyé.

⁷ Ā'diātāsīyā ĩmi nĭkĭ rā 'yozú kĭnĭ, lē ĩmi 'dụkĭ tã rĭ ngaá sŭ 'bá ní ngaá rĭ tĭnĭ. Sã 'bá ní adrızú ĩmi be rĭ gé, 'bá adrikĭ ũvú rú kuyé.

⁸ 'Bá rikĭ ẹzĭ ngaá ũkpō sĭ ũtúná pi ĩnĭná be, ăní sē 'bá 'băkĭ tã ẹnĭjĕnĭjĭ ĩmi drĭgé kuyé. 'Bá 'dụkĭ kpá 'bá ăzi ă ngá nyaá pírinĭ kuyé.

⁹ 'Bá té kōdō ícō ănyăngă zĭ ĩmi tĭ gé ũrĭ ăkō, 'bo tã 'bá ní zĭzú kuyé rĭ, 'bá lēkĭ ĩmi ímbá, ĩmi ngakĭ rĭ ẹzĭ rĭ sŭ 'bá ní ngaá rĭ tĭnĭ.

¹⁰ 'Bá ní rizú adrızú ĩmi be rĭ gé, 'bá 'yokĭ ĩmi ní 'dĭnĭ, 'bá kĭnĭ, “'Bá ẹzĭ ngaápi ku rĭ, ă sēkĭ ĩri ní ngá nyaá ku.”

¹¹ 'Bo 'bá yĭkĭ kĭnĭ, 'bá ụrụkọ ĩmi ăsámvú gé 'dĭlé ũvú rú, kōpi găkĭ ẹzĭ ngagá sĭ, kōpi ri fi 'bá ăzi vé tã agá.

¹² 'Bá lēkĭ 'yoó 'bá 'dĭnĭ 'dĭ'bée ní Úpĭ Yēsŭ Kúrĭsĭtō ă rŭ sĭ, lē kōpi ă kukĭ tã 'dĭri ă vŭgú ăní. Kōpi ă újákĭ ívé yĭkĭ ẹzĭ ngazú ĩ drĭ sĭ, kōpi ă nyakĭ rĭ ngá ívé úrŭndę sĭ.

¹³ Má ẹdrĭpĭ má ọmvŭpĭ, á lē 'yoó ĩmi ní 'dĭnĭ, lē ĩmi ăndĕkĭ tã múké 'ongará sĭ ku.

¹⁴ 'Bo 'bá rĭ gă dō tã 'bá ní ímbá kōkōbĭ 'dĭri agá rĭ 'dŭgá ngagá sĭ, ĩmi ndrekĭ 'bá 'dĭri vé tã múké, 'bá 'dĭnĭ 'dĭri, lē ĩmi úmúkĭ ĩmi ĩri be ku, ẹ ịsú rĭ drĭnjá.

¹⁵ 'Bo lē ĩmi 'dụkĭ ĩri 'băá ărĭ'bágú rú ku, lē ĩmi 'yokĭ ĩri ní tã rĭ sŭ ĩmi ní 'yoó ĩmi ẹdrĭpĭ ĩmi ní lēélē rĭ ní rĭ tĭnĭ.

Páŭlŭ vé tã ũdŭ 'yoó rĭ

¹⁶ Úpĭ tākĭri sēépi rĭ ă sē ĩmi ní tākĭri muzú sã be céré. Úpĭ ă adri ĩmi be.

¹⁷ Ma Páŭlŭ 'i, á sĭ mōdó kōkōbĭ agá 'dĭri mâ drĭ sĭ, ă'diātāsīyā mávé kōkōbĭ má ní sĭ rĭ pi agásĭ céré, á ri sĭ 'dĭnĭ, ĩmi nĭkĭ rĭ á má 'yozú kĭnĭ, ẹndépi kōkōbĭ rĭ á sĭ ma 'i.

¹⁸ Ẹsĭ múké 'bávé Úpĭ Yēsŭ Kúrĭsĭtō vé rĭ ă adri ĩmi be céré.

**Kòkòbì ãlu ni Páulũ ní sǐ
sě
Tĩmôtéyô
ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã
ũlũngará**

Tĩmôtéyô ri kẹrĩmvá, ílí kárakarà kọpi rikí ẹcì Páulũ be, ri Páulũ ẹ ìzã koó ú 'dúkó múké Kúrísító vé rĩ ã ùlũngará sǐ. Vúdrĩ ni gé, Páulũ pẹ Tĩmôtéyô ri muý adrii 'bá kánisã vé rĩ pi ní drĩkoma rú kũrũ Ẹfésô vé rĩ agá.

Páulũ sẹ kòkòbì 'dĩri Tĩmôtéyô ní ìri ímbázú àní lẹtì 'bá kánisã vé rĩ pi ní rizú Múngú ri ìnjìzú rĩ sǐ, àzini 'bá àngũ ímbá' 'bá ùnjô sǐ rĩ pi vé tã sǐ. Kòkòbì rĩ ímbá lẹtì ì ní rizú 'bá ùpèzú 'bá drĩkoma rú rĩ vé tã, àzini ímbá lẹtì drĩkoma kánisã vé rĩ pi ní ẹzì ngazú ngúlúmũ àndíandí rĩ pi àsámvú gé, kẹrĩanji rĩ pi àsámvú gé, 'bá àràkã rú rĩ pi àsámvú gé, àzini ọwuzi rĩ pi àsámvú gé rĩ vé tã.

¹ Ma Páulũ Kúrísító Yèsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ 'i, Múngú 'bá Paápi rĩ, àzini Kúrísító Yèsũ 'bá ní ẹsì 'bá drĩ ni gé rĩ, kọpi ìpẹkí ma adrii 'bá áyúáyũ ni rú nĩ.

² Tĩmôtéyô mà mvá rĩ, mi Kúrísító Yèsũ ri ẹ'yìpi gí rĩ, á sǐ kòkòbì 'dĩri sẹ mí ní nĩ. Ẹsì múké, ẹsì ìdríkídri, àzini tákiri 'bá Ẹtẹpi Múngú vé rĩ, àzini 'bávẹ Úpí Kúrísító Yèsũ vé rĩ ã adri ìmi be.

Páulũ ímbá Tĩmôtéyô ri 'bá rĩ' 'bá tãimbì ímbá' 'bá ùnjô sǐ rĩ pi vé tã sǐ

³ Má ní ngazú muzú Mākèdōniyã gá rĩ gé, má ẹzì mí ní, má kǐnĩ, mì adri Ẹfésô gá 'dágá, mì uga rí 'bá rĩ' 'bá tã ùnjô vé ni ímbá' 'bá rĩ pi, kọpi ã kukí rí ímbángará ùnjô vé 'dĩ'bée àní.

⁴ Mí ku kọpi ã rikí sã izaá rizú ú'dógú'dógú ẹzì àkó ni pi átá rizú àgátá ìjìzú ì àsámvú gé sǐ ku, àzini kọpi ã rikí ìvé ẹ'bìpìjì ã rú ùlũú muzú ku, tã 'dĩ'bée ri àgátá ìjì àsámvú gé sǐ. Àgátá 'dĩri sẹ 'bá rĩ pi ẹ'yìkí Múngú ri àní ku.

⁵ Tã má ní mi ímbázú rĩ ìri 'dĩni, lẹ 'bá Yèsũ ri ẹ'yì' 'bá gí rĩ pi ã lẹkí ì lẹlẹ. Lěngará 'dĩri íngá ẹsì adriipi uletere, yìkì adriipi múké, àzini ẹ'yìngará adriipi áda rú rĩ agá.

⁶ 'Bo 'bá rĩ' 'bá àngũ ímbá' 'bá rĩ pi ã urukọ kukí tã 'dĩ'bée gí, kọpi nóni ri átángá ẹzì àkó ni pi átá áyu.

⁷ Kọpi lẹkí 'bá rĩ pi ã nĩkí 'yozú kǐnĩ, ì ri tãimbì Mósẹ vé rĩ ímbá, 'bo kọpi nĩkí tã ì ní rii átá rĩ kuyé, kọpi ícókí tã ì ní átá rĩ vé ífífí ùlũú ku.

⁸ 'Bá nĩkí rá tãimbì rĩ múké, 'bá rĩ 'du dō tã ni ngáa pìrì.

⁹ 'Bá nĩkí kpá rá, sẹkí tãimbì rĩ 'bá tã 'o'bá pìrì rĩ pi ã tã sǐ kuyé, sẹkí tãimbì rĩ 'bá tãimbì rĩ ñò' 'bá, 'bá wa' 'bá ari' 'ba rú, 'bá Múngú ri nĩ' 'bá ku, àzini 'bá ùnjìkányã 'o'bá rĩ pi ã tã sǐ, àzini sẹkí 'bá ì ẹtẹpijì ú'dì' 'bá, dōku ì ẹndrẹpijì ú'dì' 'bá, àzini 'bá 'bá rĩ pi ú'dì' 'bá rĩ pi ã tã sǐ.

¹⁰ Sẹkí tãimbì rĩ 'bá ọwú rú rĩ pi ã tã sǐ, àzini àgò rĩ' 'bá la' 'bá àgò sǐ rĩ pi ã tã sǐ, dōku ùkú rĩ' 'bá la' 'bá ùkú sǐ rĩ pi ã tã sǐ, dōku sẹkí 'bá rĩ' 'bá 'bá uru' 'bá ọzì' 'bá tẹgèrì rú rĩ pi ã tã sǐ, 'bá ùnjó rú rĩ pi ã tã sǐ, àzini 'bá ùnjô ùlì' 'bá mākātã vūrã gá rĩ pi ã tã sǐ, àzini 'bá rĩ' 'bá tã ùnjì urukọ 'o'bá ímbángará múké rĩ vé tã újã' 'bá túngú rĩ pi ã tã sǐ.

¹¹ Ímbángará múké 'dĩri, ìri ú'dúkó múké má ní ùlũú rĩ, Múngú ì ní íngúngũ rĩ sẹ tã ni má drìgé nĩ.

Páulũ sẹ ọwò'difô Múngú ní

¹² Á sẹ ọwò'difô 'bávẹ Úpí Yèsũ Kúrísító ní, sẹ má ní ùkpò ẹzì ìvé rĩ ngazú nĩ, ndre á 'bá ẹsì ìvé ẹzì ngazú, ìri ní ma ìpèzú ìvé ẹzì ngazú àní.

¹³ Àndúrú á ri dō Kúrísító ri ideé, á ri dō ìrivé 'bá ọcũú ùnjì ùnjì, àzini mà ẹsì ã adri dō ùká ùká drāāsīyã, Múngú 'bá ẹsì ìdríkídri má ní rá, ã'diātāsīyã á ri tã rĩ 'oó ẹnìākō sǐ, àzini má ní Yèsũ ri ẹ'yì kuyé rĩ sǐ.

¹⁴ 'Bávẹ Úpí Kúrísító Yèsũ 'bá ẹsì múké má ní àmbúgú, sẹ má ẹ'yì ìri rá, àzini sẹ má ní lěngará.

¹⁵ Kúrísító Yèsũ ímú vũ drìgé nōgó 'bá ùnjìkányã be rĩ pi paá ìvé ùnjìkányã

agásĩ. Tã ĩ ní 'yoó 'dĩri tã áda, lē 'bá céré ě ě'yĩkĩ tã 'dĩri. Mávė ũnjĩkãnyã aga 'bá urukọ'bée vé rĩ rá.

16 Ma ũnjĩkãnyã be agaápi rá nōri, Múngú 'bã ẹsị ĩdríkídri má ní, Kúrísítō Yésũ ă 'bã rí ma adrii ũ'bĩtã rú ívé ẹsị mādã rĩ ă tã i'daá 'bá ímụ'bá 'i ě'yĩ'bá rĩ pi ní, ăzini 'bá ímụ'bá ídri 'dáni'dáni rĩ ịsụ'bá rĩ pi ní.

17 'Bāgú adriipi mụzú 'dáni'dáni, drāapi ku, ĩ ní rụ'bá ni ndree ku, adriipi 'yéṅá Múngú 'i rĩ, lē ě ĩnjĩkĩ ĩri ĩnjĩjĩ, ăzini ě íngúkĩ ĩri mụzú 'dáni'dáni. Āmĩnã.

18 Tĩmôtéyô mǎ mvá rĩ, tã má ní ẹziĩ mí ní 'dĩri, ĩri tã nébĩ rĩ pi ní ándúrú 'yoó mí tã sĩ rĩ, 'í 'dụ dō tã 'dĩri ngaá rá, ĩri sē mi ẹ'dị 'dị múké Úpí ă rụ sĩ, sũ ăngáráwá ní ẹ'dị 'dị rĩ tĩni.

19 Lē mí tu pá tĩtĩ mívé ẹ'yĩngárá agá, mí 'o tã adriipi pĩri ní áyu. 'Bá urukọ gākĩ tã 'dĩri sĩ, sē kọpi kukĩ ívé ẹ'yĩngárá ĩ dríge sĩ gĩ.

20 'Bá 'dĩ'bée ăsámvú gé, 'bá rĩ Āmĩnáyĩ pi Ālėkĩzándã be, á sē kọpi kú Sătánã dríge, kọpi ă nĩkĩ rí tã, kọpi ě idekĩ rí Múngú rí ku.

2

Páulũ ímbá lẹti ĩ ní Múngú rí zizú rĩ

1 Tã drĩdrĩ má ní lée ẹziĩ ĩmi ní rĩ 'dĩ, lē ĩmi zíkĩ Múngú rí 'bá rĩ pi ní céré. ĩmi mākĩ Múngú rí, ĩmi zíkĩ ĩri, ă ko rí kọpi ě ĩzã, ĩmi sėkĩ ǒwǒ'dĩfǒ Múngú ní.

2 ĩmi zíkĩ Múngú rí 'bāgú rĩ pi ní, ăzini 'bá drĩkoma rú rĩ pi ní, 'bã adrikĩ rí 'bã ăsámvú gé sĩ tã be kírĩ, ẹsị be mādã 'bá Múngú vé ni pi rú, 'bã 'okĩ rí tã pĩri, 'bã ĩnjĩkĩ rí Múngú rí ĩnjĩjĩ.

3 'Bá zíkĩ dō Múngú rí 'dĩni, ĩri múké, ĩri Múngú 'bã Paápi rĩ ní ăyĩkō sē.

4 Múngú lē ă pakĩ 'bá rĩ pi céré, ăzini lē kọpi ă nĩkĩ tã áda rĩ.

5 Múngú rí 'yéṅá ălu, 'bá 'bã ăsámvú ícĩpi Múngú be rĩ Kúrísítō Yésũ 'i.

6 Yésũ sē 'i 'dị drāá 'bá rĩ pi ě drĩ jezú ăní, Múngú ũlũ tã 'dĩri sã múké ni gé.

7 Múngú ĩpē ma 'bá áyúăyũ ní rú ríi ụ'dụkọ múké rĩ ũlũ 'bá rĩ pi ní. Ma rí tã áda rĩ ũlũ, má ullivan ũnjō ku, ma rí tã áda ẹ'yĩngárá vé rĩ ũlũ 'bá adri'bá Yăhúdĩ rú ku rĩ pi ní.

8 Vūrã céré 'bá rĩ pi ní rizú ĩ úmúzú Múngú rí zizú rĩ gé, á lē 'bá adri'bá uletere rĩ pi kádō ríi Múngú rí zĩi, kọpi ě íngakĩ ĩ drĩ suú uru, ọgúpĩ ě ẹsị ă ve ọgúpĩ ní ku, kọpi ă gākĩ ăgátá ĩ ăsámvú gé sĩ ku.

9 Á lē kpá ũkú rĩ pi ă úsúkĩ ĩ bōngó índrėpi múké ni sĩ, bōngó drĩnjã sēpi ku ni sĩ, ăzini bōngó rụ'bá ọzũúpĩ céré ni sĩ. Lē ũkú rĩ pi ă sėkĩ ĩ drĩ'bí tiĩ ku, dōku kọpi ă 'yĩkĩ ngá ĩ ní údé dábũ sĩ ni pi ĩ rụ'bá gá ku, dōku kọpi ă 'yĩkĩ măyākã ọgú'bá ọgúǒgũ ăjē be ămbúgú ĩ ní zĩi pálĩ rĩ pi* ku, dōku kọpi ă sukĩ bōngó ĩ ní jeé ăjē be ămbúgú ni ku.

10 ũkú 'yo'bá kĩnĩ ĩ ĩnjĩkĩ Múngú rí rá rĩ pi, lē kọpi ă 'okĩ tã índrėpi múké ni 'bá rĩ pi ędrėti gé.

11 ĩ dō rí 'bá rĩ pi ímbá, lē ũkú rĩ pi ă újĩkĩ kírĩ, kọpi ě ĩnjĩkĩ 'bá ăngũ ímbá'bá rĩ pi ĩnjĩjĩ.

12 Má ă'yĩ ku ũkú rĩ pi ní ăgō rĩ pi ímbázú, dōku ũkú rĩ pi ní átázú ũkpō sĩ ăgō rĩ pi dríge, lē kọpi ă újĩkĩ kírĩ, ă 'bākĩ bĩ tã rĩ yizú.

13 ă'diătāsĩyã Múngú gbi Ādámã† rí drĩdrĩ, vudrĩ ni gé, ĩri ní Évã‡ rí gbizú.

14 'Bá Sătánã ní mĩ ni ũ'bãá rĩ adri Ādámã 'i kuyé, 'bá rĩ Évã 'i, ĩ ní mĩ ni ũ'bãá rĩ sĩ, sē 'de ũnjĩkãnyã agá.

15 ũkú rĩ pi dō ẹ'yĩngárá be, lēngárá be, tã be uletere, ăzini kọpi dō rí tã 'o múké, ĩ kọpi pa kọpi ní anjĩ tĩ rĩ sĩ. §

* 2:9 2:9 Măyākã ọgú'bá ọgúǒgũ ăjē be ămbúgú ĩ ní zĩi pálĩ rĩ pi: Pálĩ índrė sũ írã ọgúpĩ ọgúǒgũ ũnyĩ be ăjē be ămbúgú rĩ tĩni. Títĩrĩkó rí kọpi údé nĩ ívé kókó'bō agá. † 2:13 2:13 Ādámã: Ādámã rí 'bá Múngú ní í'dó gbii drĩdrĩ rĩ. ĩri ẹtėpĩ 'bá vũ dríge rĩ pi vé ni céré. ĩrivé ũkú Évã rí ędrėpĩ 'bá vũ dríge rĩ pi vé ni céré. 'Í lã í'dóngárá 1-5. ‡ 2:13 2:13 Évã: Évã rí ũkú Múngú ní í'dó gbii drĩdrĩ rĩ. ĩri ędrėpĩ 'bá vũ dríge rĩ pi vé ni céré. 'Í lã í'dóngárá 1-5. § 2:15 2:15 ĩ kọpi pa kọpi ní anjĩ tĩ rĩ sĩ: Íffĩ ní na, ălu rí, Múngú rí ũkú rĩ pi ě ĩzã ko anjĩ tĩngárá sĩ, ĩrĩ rĩ, Múngú rí ũkú rĩ pi pa Yésũ vé tĩngárá sĩ, na rĩ, Múngú rí ũkú adri'bá múké ędrėpĩ rú rĩ pi pa.

3

'Bá drĩkoma rú kånísã vé rĩ pi

1 Ádarú 'bá rĩ 'bã dô éşı lëzú adrizú drĩkoma rú kånísã agá, 'bá 'dĩri lë ězi múké ni ngaá.

2 'Bá lëépi adriípi drĩkoma* rú rĩ, lë ã 'o tã pĩri, ã je 'yená ũkú ãlu, 'a ni ã ve tã sĩ mbëlëná ku, lë ã ütë 'i ütëtë, ã adri 'bá ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ni, lë ě 'yĩ ũmú rĩ pi ívé ãngá éşı be céré, ã adri 'bá ãngũ ímbápi ni,

3 lë ã mvu íwá ĩmërëzú ku, ã adri gbórókó rú ku, ã adri éşı be mädä, ã adri ũmbá rú ku, ãzini ã 'bã éşı ãmbúgu müfëngä drĩgé ku.

4 Lë ã mba ívé 'bá 'bëtĩ ãsámvú gé rĩ pi ã tã múké, lë anjiná ĩrivé rĩ pi ě ĩnjĩkĩ ĩri ĩnjĩnjĩ, ãzini ã 'dukĩ ĩrivé tã ngaá.

5 'Bá rĩ ícú dô 'bá ívé 'bëtĩ ãsámvú gé rĩ pi ã tã mbaá ku, ĩri ícú 'bá kånísã vé rĩ pi ã tã mba ngóni?

6 'Bá ĩ ní 'bãá drĩkoma rú rĩ, lë ã adri 'bá Yësũ ri ě'yĩĩpi ú'dí rú ni ku, ã'diätäsıyã ĩri 'i íngungũ, ĩ ímú ĩrivé tã lĩ sũ ĩ ní ãdróko† vé tã lĩ rĩ tĩni.

7 Lë 'bá Múngú ri nĩ 'bá ku rĩ pi ě ĩnjĩkĩ ĩri ĩnjĩnjĩ ĩrivé tã 'oó múké rĩ sĩ, 'bá rĩ pi ě édikĩ rí rú ni tã ũnjĩ sĩ ku, ã 'yĩ rí bääkú ãdróko ní pĩ rĩ gé ku.

8 Dĩkõnĩ rĩ pi, lë ě ĩnjĩkĩ kõpi ĩnjĩnjĩ, lë tã kõpi ní átá rĩ ã adri tã pĩri, kõpi ã rikĩ íwá mvuú ĩmërëzú ku, lë kõpi ã 'bákĩ éşı ãmbúgu müfëngä drĩgé ku.

9 Lë kõpi ã 'dukĩ tã ě'yĩngára vé rĩ 'bãá ĩ éşı agá tĩtĩ, lë kõpivé yĩkĩ ã adri pĩri.

10 Drĩdrĩ ni, lë ã ũ'bĩkĩ kõpi ũgbále, ĩşúkĩ dô tã ãzi kõpi rú 'bá gá ũnjĩ kuyé, kúru ã 'bákĩ kõpi ězi ngaá dĩkõnĩ rú.

11 Lë ě ĩnjĩkĩ kõpivé ũkú ĩnjĩnjĩ, lë ũkú kõpivé rĩ ã 'yokĩ 'bá ku, kõpi ã mvukĩ íwá ku, kõpi ã 'bákĩ éşı tã 'ozú pĩri.

12 'Bá dĩkõnĩ rú rĩ, lë ã je ũkú ãlu, ã mba ívé anjiná rĩ pi ã tã múké, ãzini ã mba ívé 'bá 'bëtĩ ãsámvú gé rĩ pi ã tã múké.

* 3:2 3:2 Drĩkoma: 'Bá ĩ ní zĩ drĩkoma 'dĩri, ĩri bĩşõp.

† 3:6 3:6 Ādróko: Ādróko vé rú Sātánã 'i, ĩri ãmbúgu ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gã tã Múngú vé ri 'dugá ngagá sĩ 'bũ gé 'dälé. Múngú ídró ãdróko ri ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dãásĩ nĩ. 'Í lã 'dangára 12:7-9. * 4:1 4:1 ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi: ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi ándúru mäláyĩkã Múngú vé ni 'bũ gé 'dãá, kõpi ñókĩ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sātánã ri kõpivé ãmbúgu. Múngú ídró kõpi 'bũ gé 'dãásĩ vũgá nõó, kõpi gõkĩ ufuú ĩndrĩ ũnjĩ, kõpi ri 'bá rĩ pi ní ízangã sē vũ drĩgé nõgó. 'Í lã 'dangára 12:7-9.

13 Dĩkõnĩ ězi nga 'bá múké rĩ pi, 'bá rĩ pi kõpi ĩnjĩ rá, kõpi ní Kúrısıtõ Yësũ ri ě'yĩĩ gĩ rĩ sĩ.

14 Má ũsũ, á lë kõdõ mvuú mi ndree ú'dikĩrĩná nõgó, 'bo á sĩ kõkõbĩ 'dĩri sēé mí ní mí ímbázú ãní,

15 ã'diätäsıyã á ca dô mbëlëná kuyé, lë mĩ nĩ múké 'yozú kınĩ, lë anji Múngú vé rĩ pi ã adrikĩ tã be pĩri. Kånísã Múngú ídri rú rĩ vé rĩ tu pá ũkpó ũkpó, ĩri tã áda rĩ ũlũ 'bá rĩ pi ní.

16 Ádarú tã ãmbúgu ãmbúgu Múngú ní ũzũú kuú müdũmüdü rú rĩ, ĩri 'dĩni, Kúrısıtõ ri tĩkĩ ĩri ĩfũú 'bá áda rú,

İndrĩ Uleteré rĩ 'da kınĩ, ĩri 'bá pĩri. Mäláyĩkã rĩ pi ndrekĩ ĩri rá,

'bá rĩ pi ũlũkĩ ĩrivé tã mvuzú ãngũ rĩ pi agásĩ céré,

'bá rĩ pi ě'yĩkĩ ĩrivé tã vũ drĩgé sĩ céré, Múngú 'du ĩri mvuzú 'bũ gé gĩ.

4

Páũlũ ímbá Tĩmõtéyõ ri 'bá ãngũ ímbá'bá ũnjõ sĩ rĩ pi vé tã sĩ

1 İndrĩ Uleteré rĩ lũ uleteré kınĩ, úmvúlésĩ 'bá urukõ ímú ívé ě'yĩngára ku rá, kõpi ĩndrĩ ũnjĩ* mĩ ũ'bã'bée rĩ pi vé tã 'du nga áyu, ãzini kõpi tã ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi ní ímbá rĩ 'du nga áyu.

2 Tã 'bá 'dĩ'bée ní ímbá rĩ pi, kõpi ri tã ũnjõ vé ni ímbá, kõpivé yĩkĩ ábá gĩ.

3 Kõpi ri 'bá rĩ pi uga kınĩ, kõpi ã jekĩ ũkú ku, ãzini kõpi ã nyakĩ ãnyãngã urukõ'bée ku. 'Bo Múngú gbi ãnyãngã 'dĩ'bée nĩ, 'bá Múngú ri ě'yĩ 'bá gĩ, ãzini ĩrivé tã áda rĩ nĩ 'bá rá rĩ pi, ã nyakĩ ãnyãngã 'dĩ'bée, ã sēkĩ õwõ'dĩfõ ĩri ní.

4 ã'diätäsıyã ngá Múngú ní gbiĩ rĩ pi ãrëvú céré múké, lë 'bá ãzi ã gã ku, lë 'bá rĩ ě 'yĩ ãnyãngã rĩ nyaá, ã sē õwõ'dĩfõ.

5 ã'diätäsıyã ú'dúkó Múngú ní átá rĩ, ãzini zĩngára ĩ ní zĩ rĩ sē ãnyãngã rĩ ícá uleteré gĩ.

Ātí'bá múké Kúrísítô Yésũ vé rĩ

⁶ Mí ímbá dō tā 'dĩ'béé 'bá Yésũ ā pámvú ūbĩ'bá rĩ pi ní rá, mi ímú adri átí'bá múké Kúrísítô Yésũ vé ni, mi adri ũkpó ũkpó mívé ẹ'yĩngará agá, tā áda mí ní ẹ'yĩ, mí ní rií 'dujú ngaá 'dĩri, ĩri sē mi 'bá rĩ pi ímbá mužú āní múké.

⁷ Lē mí fi átángá ẹzị ākó 'bá rĩ pi ní rií átá rĩ átá ĩndĩ ku, āzini lē mí fi ú'dógú'dógú ũnjí ũkú āká rĩ pi ní rií átá rĩ átá ĩndĩ ku, lē mí ímbá mi adrií 'bá Múngú vé ni.

⁸ Mí ímbá dō mí rú'bá adrizú ũkpó ũkpó, ĩri múké, 'bo agaápi rá rĩ, lē mí ímbá mi tā múké ní 'oó, ā sē rí Múngú ní āyĩkō, ĩri í'dó mí ĩzā ko mí ní adringará gá vū drĩgé nōgó, āzini mi kpá úmvúlésĩ ídri 'dání'dání rĩ ĩsú rá, Múngú ní ẹzị rĩ tịni.

⁹ Tā 'dĩri tā áda, lē 'bá rĩ pi cére ā ā'yĩkí tā 'dĩri.

¹⁰ Tā 'dĩri sē 'bá ũ'bĩkí ẹzị ngaá ũkpó sĩ, sē 'bá 'bākí ẹsị Múngú adriípi ídri rú 'bá rĩ pi Paápi rĩ drĩgé, agaápi rá rĩ, ĩri 'bá 'i ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi pa.

¹¹ Mí ímbá tā 'dĩ'béé 'bá rĩ pi ní, 'í sē tāímbí, lē kọpi ā 'dují tā rĩ ngaánga.

¹² Lē mí sē 'bá āzi ā ọwụ mi ku, ā'diātāsīyā mi drĩ kẹrĩmvá. Lē mí átá tā áda 'bá rĩ pi ní, mívé adringará ā adri múké, mí lē 'bá rĩ pi lēlē, lē mí ẹ'yĩ Yésũ ri ẹsị be cére, lē mí adri ule, 'bá ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ā 'dují rí tā rĩ ngaá sũ mí ní ngaá rĩ tịni.

¹³ Lē mí lā búkū Múngú vé rĩ 'bá rĩ pi ní, mí sē tị Múngú vé rĩ, āzini mí ímbá 'bá rĩ pi cĩngbá má ní cangará gá.

¹⁴ Fēfē Índrí Uleterē rĩ ní sē mí ní ẹzị Múngú vé rĩ ngazú, nẹbị rĩ pi ní tā ni 'yoó sá drĩkoma rĩ pi ní drị tịzú mí drĩgé rĩ gé 'dāri, lē mí gā ku.

¹⁵ Lē mí 'bā ẹsị tā 'dĩri ũnjízú, mí sē mí rú'bá cére tā 'dĩri 'dujú ngazú, 'bá rĩ pi ā ndrekí rí 'yozú kínĩ ẹzị mívé rĩ ri mu múké.

¹⁶ Tā mí ní rií ngaá rĩ agá, āzini tā mí ní rií ímbá rĩ agá, lē mí ũtē mi ũtētē. 'Í 'du dō tā rĩ ngaá sũ 'dĩri tịni, mi pangará ĩsú rá, āzini 'bá mi yì'bá rĩ pi kpá pangará ĩsú rá.

5*Páulũ ímbá Tĩmôtéyô ri lẹtì 'bá rĩ pi ā tā mbazú rĩ ā tā sĩ*

¹ Lē mí ĩrĩñā 'bá āmbúgú mi agaápi ílĩ sĩ rá rĩ ú'dúkó ũkpó ũkpó ní sĩ ku, lē mí átá átángá rĩ ĩri ní ĩnjĩngará be, sũ mí ní rií átá mí ẹtẹpi ní rĩ tịni. Lē mí átá kẹrĩanji rĩ pi ní átángá rĩ sũ mí ní rií átá mí ẹdrípì ní rĩ tịni.

² Lē mí átá ũkú ambugu rĩ pi ní átángá rĩ ĩnjĩngará be, sũ mí ní rií átá mí ẹndrẹpi ní rĩ tịni, lē mí átá anji ũkú rĩ pi ní átángá rĩ ẹsị ule sĩ, sũ mí ní rií átá mí ọmvúpì ní rĩ tịni.

³ Lē mí mba ọwụzị ĩ ní kuú lịkịcọ rú rĩ pi ā tā múké.

⁴ 'Bo ọwụzị rĩ dō anji be, dōku ĩrivé anjina rĩ pi vé anji dō anigé, lē anjina rĩ pi ā ũnĩkí tā Múngú vé rĩ 'dujú ngaá, kọpi ā mbakí ĩ ẹtẹpì, āzini ĩ ẹndrẹpì ā tā múké, āzini kọpi ā mbakí ĩ ẹ'bípì, āzini ĩ ĩdrẹpì ā tā múké, kọpi 'okí dō 'dini, ĩri sē Múngú ri adri āní āyĩkō sĩ.

⁵ 'Bo ọwụzị adriípi lịkịcọ rú, 'bá ākó rĩ, ĩri ẹsị 'bā cére Múngú drĩgé. ĩri Múngú ri zị ũtúná pi ĩnina be, Múngú ā ko rí 'í ĩzā bēnĩ.

⁶ 'Bo ọwụzị riipi āyĩkō nyọkú nōri vé rĩ ā tā ũsũpì áyu rĩ, ā adri dō ídri rú drāāsiyā, agálésĩ ĩrivé índrí drā gí.

⁷ Mí ímbá tā 'dĩri 'bá kánisā vé rĩ pi ní, 'bá āzi ā 'yo rí, kọpi 'okí tā ũnjí 'dini ku.

⁸ 'Bá rĩ sē dō ngá ívé máríté rĩ pi ní ku, agaápi rá rĩ, sē dō ngá ívé 'bá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi ní ku, 'bá 'dĩri gā ẹ'yĩngará vé tā sĩ, tā ũnjí ĩri ní 'oó rĩ ndē 'bá ẹ'yĩpi kuyé rĩ vé rĩ rá.

⁹ Ọwụzị rĩ vé ílĩ ca dō pũkú áziyá kuyé, ā sĩkí ĩrivé rú búkū ĩ ní rizú ọwụzị rĩ pi ā rú sızú rĩ agá ku, ọwụzị ĩ ní sĩ rĩ, lē ā adri ũkú ándurú ívé ágó ĩnjìpi ĩnjìni ni,

¹⁰ ā adri ũkú 'bá rĩ pi ní nĩ rá 'yozú kínĩ, ĩri tā 'o múké ni, ũkú ívé anjina úcépi mbaápi múké ni, ũkú ũmú ẹ'yìpi ni, ũkú riipi ẹzị ngaápi 'bá ẹ'yì'bá gí rĩ pi ní ẹsị be mādā ni, ũkú riipi 'bá tā ní ĩsú rĩ pi ē ĩzā kópi ni, ũkú riipi ívé ẹsị 'bāápi cére tā múké 'ozú ni.

¹¹ Ọwụzị drĩ adri'bá ízóná rú rĩ pi, ā sĩkí kọpi ā rú búkū ọwụzị rĩ pi ā rú sızú rĩ

agá ku, ã'diātāsīyā ěbírĭ rú'bánōri vé rĭ drĭ kōpi rú'bagá ũgōgō, ĩri sē kōpi ězĭ Kúrísítō vé rĭ ã ngangárá ku rá, kōpi ěsĭ 'bā āgō jezú.

¹² Kōpi 'okí dō sŭ 'dĭri tĭni, ĩ kōpivé tā lĭ ũnjĭ, ã'diātāsīyā kōpi nōkĭ ũyō* ĩ ní sōo drĭdrĭ 'dāri gĭ.

¹³ Sĭkĭ dō kōpi ã rú gĭ, ĩri sē kōpi adri ũvú rú, ri ěcĭ ngalanji jó rĭ pi tĭ gé sĭ, ri āngŭ 'yo be mužú, āzini kōpi fi 'bá rĭ pi vé tā agá, kōpi tā ĩ ní kōdō ícó átá ku ni pi átá mužú.

¹⁴ Á lē 'yoó ọwuzĭ ízóná rú rĭ pi ní, lē kōpi ã jekĭ āgō, kōpi ã tĭkĭ rĭ anji, kōpi ã mbakĭ rĭ ĩvé 'bĕtĭ ã tā, ārí'bagú rĭ ã ọwŭ rĭ āngŭ ku.

¹⁵ Ọwuzĭ rĭ pi ã urukọ kukĭ gārā gá gĭ, kōpi nóni ri Sātánā vé tā 'du nga áyu.

¹⁶ Ūkú Yēsŭ ri ě'yĭpi gĭ rĭ vé 'bĕtĭ āsámvú gé 'dāá, 'bá ọwuzĭ rú ni pi dō anigé, lē ũkú rĭ ã sē ọwuzĭ rĭ pi ní ngá kōpi ě ĩzā kozú, ã ku ọgŭ rizú kōpi ě ĩzā kozú rĭ kú kánísā drĭgé ku, kánísā ã ko rĭ ọwuzĭ líkĭcŭ rú, 'bá ākó rĭ pi ě ĩzā.

¹⁷ Lē ã ũfĕkĭ drĭkoma kánísā vé rĭ pi múké múké, agaapi rá rĭ, lē ã ũfĕkĭ 'bá ri'bánōri vé tĭ sē'bánōri pi, āzini 'bánōri'ángŭ ímbá'bánōri pi.

¹⁸ ã'diātāsīyā Búkŭ Múngú vé rĭ kĭnĭ, "Tĭ mĕĕnĭgŭ rĭpi ānyāngā ã fĭ coopi rĭ, lē mí úmbé tĭ ni cí ku," āzini "'Bá ězĭ ngaapi rĭ, lē ã ũfĕkĭ ĩri ũfĕfē."

¹⁹ 'Bá āzi tō dō 'bá drĭkoma rú kánísā vé ni, lē mí yĭ 'bá ĩri tōopi rĭ vé tā ku, 'bá ĩrĭ dōku 'bá na ětĭkĭ dō ĩrĭvé tā ní ká.

²⁰ 'Bá ũnjĭkányā 'o'bánōri pi, lē ã 'yokĭ kōpivé tā kōpi útúzá ānĭ 'bá kánísā vé rĭ pi ẹnḍetĭ gé, ã sē rĭ 'bá urukọ ní ũrĭ, kōpi ã 'okĭ rĭ ũnjĭkányā ku.

²¹ Múngú ẹnḍetĭ gé, āzini Kúrísítō Yēsŭ ẹnḍetĭ gé, āzini mālāyĭkā ĩ ní ũpĕé rĭ pi ẹnḍetĭ gé, á lē mí ímbá, lē mí 'du tā rĭ ngaá sŭ 'dĭri tĭni, lē mí ri 'bá urukọ'bĕé lēé 'bá urukọ'bĕé ndĕé ku, lē mí lē 'bá rĭ pi cére.

²² Mí ndre dō 'bá āzi kánísā agá 'dĭgé, 'í lē dō ã adri drĭkoma rú, ã tĭkĭ drĭ drĭ ni gé mbĕlĕnjá ku, mí fi rĭ 'bá 'dĭri vé ũnjĭkányā

agá ku, lē mí adri uletere Múngú ẹnḍetĭ gé.

²³ Mí ri 'yéńá yĭ mvu áyu ku, lē mí mvu vinyŭ kĭnĭkĭnĭńá ĩndĭ, ã'diātāsīyā mí 'a ní rĭí ásósŭ rĭ sĭ, āzini mí ní nĭjĭ rĭí adrií āzó rú rĭ sĭ.

²⁴ 'Bá urukọ vé ũnjĭkányā i'da 'i kú āmvé, ĩri sē ĩ tā lĭ ānĭ kōpi drĭgé rá. 'Bo 'bá urukọ vé ũnjĭkányā nĭkĭ ámá ku, ĩ ímŭ nĭ ámá vúlé vúlé rú.

²⁵ ĩri kpá adri sŭ 'dĭri tĭni, tā múké 'bá urukọ ní 'oó rĭ, ĩri índré uletere, āzini tā múké 'bá urukọ ní 'oó rĭ, ícókĭ nĭí ámá ku, ĩ ímŭ nĭ ámá vúlé vúlé rú.

6

¹ Tŭgĕrĭ Yēsŭ ri ě'yĭ'bánōri gĭ ri'bánōri ězĭ nga'bánōri ívé ambugu rĭ pi ní rĭ pi, lē kōpi ě ĩnjĭkĭ ívé ambugu rĭ pi ĩnjĭnĭjĭ, ã ọwukĭ rĭ rú Múngú vé rĭ ānĭ ku, āzini ã ọwukĭ tā 'bá ní rĭí ímbá rĭ ku.

² Lē 'bá ambugu Yēsŭ ri ě'yĭ'bánōri gĭ tŭgĕrĭ rĭ pi ní rĭí ězĭ ngaá kōpi ní rĭ pi ã ọwukĭ tŭgĕrĭ rĭ pi ku, ã'diātāsīyā kōpi ě'yĭkĭ Yēsŭ ri gĭ. Lē tŭgĕrĭ rĭ pi ã ngakĭ ězĭ rĭ ũkpŭ sĭ, ã'diātāsīyā 'bá kōpi ní rĭí ězĭ ngaá kōpi ní 'dĭ'bĕé, kōpi ě'yĭkĭ Yēsŭ ri gĭ, kōpi lĕkĭ tŭgĕrĭ rĭ pi lĕlĕ. Lē mí ímbá kōpi, āzini mí ícĭcĭkĭ kōpi ã 'dukĭ tā mí ní ímbá 'dĭri ngaá.

'Bá āngŭ ímbá'bánōri ũnjŭ sĭ rĭ pi vé tā, āzini ā'bú vé tā

³ 'Bá āzi ímbá dō tā āzi túngú 'i ruupi 'bávé Úpĭ Yēsŭ Kúrísítō vé rĭ be ku ni, āzini ímbá dō tā 'i ruupi Múngú vé rĭ be ku ni,

⁴ 'bá 'dĭri ě drĭ ũkpŭ ũkpŭ, nĭ tā āzi kuyé. ĩrĭvé yĭkĭ tā 'ozú rĭ cére āgátá vé ni, ĩri āgátá gā tā ĩ ní sĭí búkŭ Múngú vé rĭ agá rĭ sĭ, ĩri adri ā'yā rú, ũmbá rú, ĩri āngŭ u'da'da, ĩrĭvé yĭkĭ rĭí ũsŭŭ 'bá āzi drĭgé rĭ, ĩri sē ěsĭ ni ri ũtĭtĭ,

⁵ ĩri tā ũnjĭ íjĭ 'bá rĭ pi āsámvú gé, ĩri sē kōpi adri āgátá rú. Kōpivé yĭkĭ tā 'ozú rĭ adri múké ku, kōpi kukĭ tā áda rĭ ã 'ongárá gĭ, kōpi ũsŭkĭ adringárá Múngú agá rĭ ĩ ã'bú ísŭ ānĭ.

* **5:12 5:12** Ūyō: Ūyō 'dĭri, kōpi kĭnĭ ĩ gŭkĭ ágŭ jeé ku, ĩ ězĭ nga Kúrísítō ní. **5:18 5:18** Dĕtŕŕŕnŕmĕ 25:4 **5:18 5:18** Lúká 10:7

⁶ Adringará Múngú agá rĩ, ãndëma ni ãmbúgú aga rá, ngá mí ní ïsú rĩ, mi adri ãní ãyĩkô sí.

⁷ Á'diātāsīyā sâ ĩ ní 'bâ tizú vū drĩgé nōgó rĩ gé, tĩkí 'bâ ngá ãkó, 'bá kãdō drãá, 'bá jĩkí ngá ãzi mužú ĩndĩ ku.

⁸ Kúru 'bâ dō ãnyāngā be, āzini bōngó be, lē 'bâ adrikí ãní ãyĩkô sí.

⁹ 'Bá ẹsĩ 'bã'bée céré lēzú ã'bú ïsúzú rĩ pi, kôpi fi tã ũnjí agá, kôpi ã'yĩ bãákú tã ũnjí vé rĩ agá, kôpi tã azakaza vé ni 'o, tã ũnjí ri kôpi ïsú, kôpi ĩzāngā nya mužú ũdũ ãkó.

¹⁰ Á'diātāsīyā 'bá rĩ lē dō mūfēngā ambamba, mūfēngā ri úlá ũnjĩkānyā vé ni. 'Bá uruķo 'bée lēkí mūfēngā ambamba, sē kôpi kukí ĩvé ẹ'yĩngará ĩ drĩgé sĩ gĩ, āzini sē ĩzāngā nō kôpi ẹ ẹsĩ ambamba.

Lē mĩ tu pá tĩtĩ mĩvé ẹ'yĩngará agá

¹¹ 'Bo Tĩmôtéyô, mi 'bá Múngú vé ni, lē mĩ ugo mi tã ũnjí sĩ ugogo. Mĩ ũbĩ 'yéná tã pĩrĩ, āzini tã múké rĩ áyu. Mĩ ũbĩ tã pĩrĩ Múngú ní ãyĩkô sēepi rĩ, mí ẹ'yĩ Múngú ri, mĩ lē āngũ lēlē, mí úmbé ẹsĩ ĩzāngā rĩ ã nyangará gá, āzini mĩ adri ẹsĩ be mādã.

¹² Lē mĩ 'dĩ ẹ'dĩ ẹ'yĩngará vé rĩ mužú múké. Lókí mí ní tã Yēsũ vé rĩ ẹ'yĩzú mĩ tĩ sĩ 'bá tré pi ẹndrẹtĩ gé rĩ gé, Múngú sē mí ní ídri 'dání'dání rĩ gĩ, lē mĩ 'du tã ídri rĩ vé rĩ 'bãá tã ãmbúgú rú.

¹³ Á 'yo mí ní, Múngú ídri sēepi ngá rĩ pi ní céré rĩ ẹndrẹtĩ gé, āzini Kúrísítô Yēsũ 'ĩ tĩ njeepi uletere Pónítĩyô Pílatô ẹndrẹtĩ gé rĩ ẹndrẹtĩ gé,

¹⁴ lē mĩ 'du tã Yēsũ ní 'yoó 'dĩri ngaá létĩ múké sí, 'bá āzi ẹ ẹdĩ rĩ mĩ rú tã ũnjí sĩ ku, cĩngbá cazú ú'dũ 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítô ní ĩmvízú rĩ gé.

¹⁵ Múngú ri úmvúlésĩ ĩmũ Yēsũ ri i'da sâ múké 'ĩ ní lēé rĩ gé. Múngú ĩ ní íngúngũ rĩ, ĩri Ũkpô 'Dĩpa, ĩri 'Bãgú 'bãgú rĩ pi drĩgé céré, ĩri Úpí úpí rĩ pi drĩgé céré.

¹⁶ ĩri Múngú, ĩri adri mužú 'dání'dání, drã ku, ĩri adri vũrã dđĩpi imvesírĩlĩ rĩ gé, 'bá āzi ícô ĩri ndreé ku. Lē ẹ ĩnjĩkí ĩri, āzini ẹ ĩnjĩkí ũkpô ĩrivé rĩ mužú 'dání'dání. Āmĩnã.

¹⁷ Tĩmôtéyô, 'ĩ 'yo 'bá ã'bú be nyõõkú drĩgé nōgó rĩ pi ní, kôpi ã adrikí ãfú sí ku,

āzini kôpi ã 'bãkí ẹsĩ ĩvé mūfēngā ĩmũpi dẹepi dẹdẹ 'dĩri drĩgé ku, ngá múké rĩ, lē kôpi ã 'bãkí ẹsĩ Múngú 'bá ní ngá sēepi 'bá ní ãyĩkô ïsúzú rĩ drĩgé.

¹⁸ 'Í lũ kôpi ní, lē kôpi ã áyúkí ĩvé mūfēngā tã múké 'ozú ãní. Lē kôpi ã 'okí tã rĩ mužú ẹsĩ be múké, kôpi ã rikí ngá ãllee sēé ĩ ãsámvú gé sí.

¹⁹ Kôpi 'okí dō 'dĩni, kôpi ri ngá 'bã ku ĩ ní, sũ ĩ ní 'dó jó ã ndũ ã'bãá rĩ tĩni, ĩri kôpi tē ụ'dũ ĩmũpi drĩdrĩ rĩ gé 'dãlé, ĩri sē kôpi úmvúlésĩ ídri 'dání'dání áda rĩ ïsú ãní rá.

²⁰ Tĩmôtéyô, lē mĩ ũtē tã Múngú vé ĩ ní ẹzĩ mí ní 'dĩri ẹsĩ be céré. Lē mĩ ri átángá Múngú ní ãyĩkô sēepi ku ni pi átá ku, āzini 'bá mi ọwụ 'bá 'yo 'bá kĩnĩ ĩ nĩkí tã ambamba rĩ pi, ã fĩkí kôpivé tã agá ku.

²¹ 'Bá rĩ pi ã uruķo kukí ĩvé ẹ'yĩngará gĩ, ã'diātāsīyā kôpi ẹ'yĩkí 'bá 'yo 'bá kĩnĩ ĩ nĩkí tã ambamba rĩ pi vé tã rá.

Múngú ã 'bã ẹsĩ múké ĩmi ní.

Kōkōbī ĩrī ni Páulū ní sī sēé
Tīmōtéyō
ní rī
Tā búkū rī vé rī ā
ūlūngará

Páulū sī kōkōbī 'dīri ĩsú ākūdē ĩri jó āngū ũ'yīzú rī agá, nī rá 'yozú kīnī, ẹsī mādā, ĩ ímú 'i 'dī drā rá, kúru lē Tīmōtéyō ē ímú 'í vúgá nōó mbēlē. Drīdrī ni, Tīmōtéyō ko Páulū ē ĩzā ambamba, ānī sē Páulū lē ĩri sū 'í mvá tīnī.

Kōkōbī Páulū ní sī 'dīri lū ẹsī ĩri ní 'bāá Kūrísītīyānī ĩzāngā nya 'bá rī pi drīgé rī vé tā. Ímbá Tīmōtéyō ri, lē Tīmōtéyō ē ẹ'yī 'ú'dúkó múké Kúrísítō vé 'dīri, lē ā ũlū 'ú'dúkó múké 'dīri sá ĩzāngā vé rī agá ũrī ākó, āzini lē ē ĩrīnā 'bá āngū ímbá 'bá ũnjō sī rī pi ĩrīnā ĩrīnā.

Páulū sē mōdó Tīmōtéyō ní

1 Ma Páulū 'i, Múngú ĩpē ma adrii Kúrísítō Yēsū vé 'bá áyúāyū ni rú, sē má ní ídri 'dání'dání ĩri ní tā ni ẹzī 'bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí rī pi ní rī gí.

2 Tīmōtéyō, mǎ mvá má ní lēlē rī, á sī kōkōbī 'dīri sēé mí ní nī.

Ẹsī múké, ẹsī ĩdríkídri, tākíri 'bá Ẹtēpī Múngú vé rī, āzini Kúrísítō Yēsū Úpí 'bávé rī vé rī ā adri mí be.

Páulū kīnī lē Tīmōtéyō ā ũlū 'ú'dúkó múké rī mụzú ũrī ākó

3 Á sē Múngú ní ōwō 'dīfō mí tā sī. Ma ri ẹzī nga Múngú ní sū 'bá ẹ'bípījī ní ngaá rī tīnī yīkī be uletere. Ẹtúná sī, āzini ĩníná sī, má kādō rií Múngú ri zījī, ma ri Múngú ri zī mí ní ĩndī.

4 Ma ri ngongará mí ní ngoó mīndrē be sá 'bá ní 'bā acozú mí be rī gé 'dāri ā tā ígá, ānī ma úvá be lēzú mi ndrezú. Úmvúlésī 'bá kádō ímú 'bá ĩsú mí be, āyīkō ri ma fụ ambamba.

5 Á nī rá mí íkó ẹ'yīngará mí ĩdrēpī Lóyīsī vé rī, āzini mí ẹndrēpī Yúnīsī vé rī, 'í 'bā ẹsī cére kuú Yēsū drīgé.

6 Ānī lē mí áyú fēfē Múngú ní sēé mí ní sá má ní drī tīzú mí drīgé rī gé 'dāri ẹzī ngazú, lē mí uvu ācí ni ā dīdī.

7 Ā'diātāsīyā Múngú sē 'bá ní índrī ũrī vé ni kuyé, sē 'bá ní índrī ũkpō sēepi ni, índrī lēngará vé ni, āzini ẹsī 'bá ní 'bā a'bízú tā sī ni.

8 Lē mí drī ā nja 'bávé Úpí vé tā ũlūngará sī ku. Āzini lē mí drī ā nja ĩ ní ma 'yī jó āngū ũ'yīzú rī agá rī sī ku. Ũkpō Múngú ní sēé mí ní 'dīri sī, lē mí ũlū 'ú'dúkó múké rī mụzú 'bá rī pi ní, āzini mí nya ĩzāngā sū má ní ĩzāngā nyaá 'ú'dúkó múké rī ā ũlūngará ā tā sī rī tīnī.

9 Múngú pa 'bā, āzini zī 'bā adrii 'bá ule ívé ni pi, adri 'yozú tā 'bá ní 'oó rī ā tā sī kuyé, pa 'bā ẹsī múké ívé rī ā tā sī. 'Bávé adringará Kúrísítō Yēsū agá nōri, Múngú ũtī ọtú tā ni kú ĩnógósī ĩsú údékí drī 'bū pi vū be kuyé.

10 Nóni Yēsū Kúrísítō ímú 'bá ní Múngú vé ẹsī múké rī 'daá gí. Kúrísítō Yēsū 'bá Paápi rī ndē drā vé ũkpō rá, ĩjī 'bá ní 'ú'dúkó múké. Ẹ'dúkó múké rī dī āngū ĩngbēre Ẹtúná rú, ĩri ídri 'dání'dání dejepi ku rī 'da 'bá ní.

11 Múngú ĩpē ma rií 'ú'dúkó múké rī áyú, āzini 'bá áyúāyū ni rú rií 'ú'dúkó múké rī ũlū, āzini rií 'ú'dúkó múké rī ímbá.

12 Tā 'dīri sē má ní rizú ĩzāngā nyazú jó āngū ũ'yīzú rī agá ānī. 'Bo mǎ drī nja ānī kuyé, ā'diātāsīyā á nī 'bá má ní ẹsī 'bāá drī ni gé rī gí. Á nī á má múké 'yozú kīnī, Múngú ri ícó sē 'ú'dúkó múké 'dīri vé ũlūngará ri 'i nga mụzú drīdrī, cīngbá cazú 'ú'dú Yēsū ní ímvízú rī gé.

13 Lē mí rụ tā pīrī má ní ímbá mí ní 'dīri múké, mí tu pá títí mívé ẹ'yīngará agá, āzini lēngará Kúrísítō Yēsū vé rī agá.

14 Índrī Uletere riipi adriipi 'bá ẹsī agá rī, ā sē mí ní ũkpō, mí mba tā má ní ẹzī mí ní 'dī'bée ā tā múké.

15 'Í nī rá 'yozú kīnī, 'bá cére Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí íngá 'bá āngū Ẹzīyā vé rī gélésila rī pi adíkí ma rá, Pūgélō pi Hērēmōgéné be adíkí kpá ma rá.

16 Úpí Yēsū ā 'bā ẹsī múké 'bá Ōnēsífórō vé jó āsámvú gé rī pi ní, ā'diātāsīyā rī ẹcí

ma úndré, ri mâ éşî ímbá nĩ, drĩ ni nja ĩ ní ma 'yĩ jô ángũ ù'yĩzú rĩ agá rĩ sĩ kuyé.

17 Kā ícá Rómā gá nōlé, 'de rií ma ndāá, cĩngbá ĩri ní ma íşúzú.

18 Úpí Yésũ kādō ímvi, ě i'da ívé éşî múké rĩ Ōnēsífórō ní. 'Í nĩ rá, ko má ĩzā Ēfésō gá 'dālé lẹtĩ be āndiāndĩ.

2

Lě Timôtéyô ā nga ẹzĩ Múngú vé rĩ éşĩ ālu sĩ

1 Timôtéyô mâ mvá rĩ, lě mí adri ũkpó ũkpó éşĩ múké Múngú ní sěé mí ní Kúrísítō Yésũ agá rĩ sĩ.

2 Tā má ní ímbá 'bá kárakarā pi andregá sĩ, mí ní yĩ rá 'dĩ'bée, lě mí ímbá 'bá urukọ ícó'bá tā rĩ ímbá'bá 'bá urukọ ní rá rĩ pi ní.

3 Mí ní adrii āngaráwá múké Kúrísítō Yésũ vé ni rĩ sĩ, lě mí úmbé éşĩ ĩzāngā rĩ ā nyangará gá sũ 'bá ní nyaá rĩ tĩnĩ.

4 'Bá adriipi āngaráwá rú rĩ ícó fĩ tā 'bá 'bẹtĩ rĩ pi ní rií 'oó rĩ 'oó ĩndĩ ku, ā'diātāsīyā lě āyĩkō sěé ívé ũgalaku 'í drĩlẹ gá rĩ ní.

5 'Bá ọngú njuúpi rĩ, lě ā ũbĩ tāimbĩ ĩ ní ọngú njuzú rĩ, ũbĩ dō ku, ícó āndēma íşú ku.

6 'Bá ọmvú 'āápi ũkpō sĩ rĩ, ĩri ānyāngā 'í dó nya drĩdrĩ.

7 'Í 'bā dō tā má ní rií 'yoó mí ní 'dĩ'bée mí éşĩ agá rá, Úpí Yésũ Kúrísítō ri tā 'dĩ'bée sē fi mí drĩgé rá.

8 Lě mí 'bā éşĩ céré kuú Yésũ Kúrísítō drĩgé! Yésũ íbí ũfúú úyú 'bāgú Dāwúđĩ* vé rĩ agá, Múngú inga ĩri drāngará gálésīla, sũ ụ'dúkọ múké má ní ũlúú rĩ tĩnĩ.

9 Má ní rií ụ'dúkọ múké Yésũ vé rĩ ũlúú rĩ sĩ, 'yĩkí ma jô ángũ ù'yĩzú rĩ agá, 'okí ma ũnjí, sũ 'bá tā ũnjí 'oópi ni tĩnĩ. 'Bo ụ'dúkọ múké Múngú vé rĩ 'yĩkí ĩndĩ kuyé.

10 Á lě éşĩ úmbé ĩzāngā nyaá 'bá Múngú ní ũpěé gí rĩ pi ā tā sĩ, Kúrísítō Yésũ ā pa

rí kọpi, kọpi ā đĩkí rĩ pọwụpọwụ muzú 'dáni'dáni.

11 Tā 'dĩri tā áda:

'Bá drākí dō Yésũ be trú ālu,

'bā kpá adri ídri rú ĩri be trú,

12 'bá úmbékí dō éşĩ ĩzāngā nyaá Yésũ ā tā sĩ rá,

'bā kpá úmvúlésĩ mālūngā rụ ĩri be trú.

'Bá gākí dō ĩri sĩ,

ĩri kpá 'bā gā sĩ,

13 'Bá 'bākí dō éşĩ Kúrísítō drĩgé kuyé drāāāsīyā,

ĩri éşĩ 'bā 'bá drĩgé rá,

ā'diātāsīyā ícó 'i gāá ku.

'Bá Múngú ní ā'yĩ ẹzĩ nga'bée múké rĩ pi

14 Mí ímbá kọpi ní tā má ní ũlúú mí ní 'dĩ'bée. 'Í 'yo kọpi ní, kọpi ā rikí āgátá gāá tā ĩ ní rií átá rĩ pi sĩ ku. Āgátá 'dĩni 'dĩ'bée ẹzĩ ākó, ĩri 'bá tā rĩ yĩ'bá rĩ pi iza rá.

15 Lě mí nga ẹzĩ ũkpō sĩ mi i'dazú Múngú ẹndrẹtĩ gé, Múngú ā ā'yĩ rĩ mí 'yozú kínĩ mi 'bá múké. Lě mí adri 'bá ẹzĩ ngaápi drĩnjá ākó ni, āzini ụ'dúkọ múké tā áda vé rĩ ũlúúpi pịrĩ ni.

16 Lě mí ri āgátá ẹzĩ ākó ni pi gāá ku, ā'diātāsīyā 'bá ri'bá āgátá ẹzĩ ākó rĩ gā'bée 'dĩni 'dĩ'bée, kọpi ri tā āyĩkō sěepi Múngú ní ku rĩ pi 'o muzú drĩgélé.

17 Āgátá 'dĩni 'dĩri, ĩri tu muzú drĩgélé sũ āzó ní rií atée rĩ tĩnĩ. 'Bá ri'bá āgátá gā'bá rĩ pi āsámvú gé 'dāá, Āmĩnáyĩ pi Fělétásĩ be anigé.

18 Kọpi kukí lẹtĩ áda rĩ gí, kọpi nóni ri tā ũnjō vé ni ũlú, kọpi ri 'yo, íngángará drāngará gálésīla rĩ nga 'i gí, kọpi sěkí 'bá urukọ kukí ívé ẹ'yĩngará gí.

19 'Bo tā áda Múngú vé rĩ tu pá ũkpó ũkpó sũ írā ĩ ní jô ā ndụ ā'bāzú rĩ tĩnĩ, Múngú sĩ tā írā rĩ ā rú'bá gá kínĩ, "Múngú nĩ 'bá ívé rĩ pi ārěvú céré rá," āzini, "'Bá 'yo'bá kínĩ ĩ 'bá Múngú vé ni rĩ pi, ā kukí ũnjikānyā rá."

* 2:8 2:8 Dāwúđĩ: Múngú ĩpě Dāwúđĩ ri adrii 'bāgú Īsērélē rĩ pi vé ni, ẹzĩ kínĩ, 'bāgú ú'dí ri ímụ ífū ĩrivé úyú agá, ĩri mālūngā rĩ rụ muzú 'dáni'dáni, 'bāgú rĩ Yésũ Kúrísítō 'i. 'Í lā Sāwumā 132:11-12. Tĩkí Dāwúđĩ ri íşú ākūdē ílĩ rĩ ca ẹlífū ālu (1,000) gí, ílĩ 'dāri gé, íşú tĩkí drĩ Yésũ Kúrísítō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmūélē 16-30; 2 Sāmūélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2. 2:19 2:19 Kālāfe 16:5

20 Jó ẽ tị ãmbúgú rĩ agá, ngá rĩ pi ụrukọ údékí dábũ sī, ãzini aya ọgụ'ba ọgụ'ogụ ni pi sī, ụrukọ ni pi údékí párángi sī, dōku ùtrètrè sī. Ngá 'dĩ'bée ụrukọ ì áyú ùmũ ãmbúgú ni gé, 'bo ụrukọ ni pi ì áyú 'bệtí ãsámvú gé 'dĩgè ụ'dụ céré.

21 'Bá rĩ ku dō ùnjĩkányã 'ongará gí, Múngú ri ìri áyú tã pịrị 'o sũ 'í ní lèé rĩ tịnị, tã ìri ní 'oó rĩ ãyĩkō sē Múngú ní, Múngú ri ìri áyú ẹzị múké ni pi nga.

22 Lē mī fi tã ùnjĩ ì ní rií 'oó kẹrĩnã sī rĩ 'oó ìndĩ ku. Lē mī 'o tã pịrị, mī ẹ'yĩ Múngú ri, mī adri lēngará be, ãzini lē mī adri tã be kírí. Lē ìmi 'okí tã múké 'dĩ'bée 'bá Úpí Múngú ri zị'ba ẹsị be ule rĩ pi be trú.

23 Á lē 'yoó mí ní dījị, ã fíkí ãgátá azakaza vé ni gãá ku, ã'diātāsīyã ãgátá 'dĩ'bée ùmbã ìjị.

24 Lē Úpí Múngú vé ãtĩ'ba ã adri ùmbá rú ku, lē ã adri ẹsị be mādã 'bá rĩ pi be céré, ã adri 'bá ãngũ ìmbápi ìndĩ ni, ã 'bã tã 'í ẹsị agá ku.

25 'Bá ìri ọwụ'ba rĩ pi, lē ẽ ìmbá kọpi ụ'dúkọ be mādã, ã 'bã ẹsị Múngú drĩgè, Múngú ã sē rí kọpi ã újákí rí ẹsị tã áda rĩ nịzú ãní,

26 kọpivé yĩkí ri ìmú ícá pịrị, ãní kọpi ìmú ápá fũ bãá ãdróko vé rĩ agásĩ rá, ã'diātāsīyã ãdróko úmbé kọpi títí rií ívé tã 'í ní lèé rĩ ngáá.

3

Ùnjĩkányã 'bá rĩ pi ní ìmú 'oó lókí ụdũ vé rĩ gé rĩ

1 Timôtéyô, lē mī nị 'yozú kínĩ lókí ụdũ vé rĩ ìmú adri tã be ùkpó ùkpó.

2 'Bá ãlu ãlu ri 'yéná ì ngúlúpí lē áyu, kọpi ẹsị 'bã ãmbúgú mũfēngã drĩgè, kọpi ì ìngúngũ, kọpi adri ãfú rú, kọpi ãngũ u'da'da, yíkí 'bá ì tị'ba rĩ pi ẽ tị ku, kọpi sēkí kpá ọwō'dífô tã múké 'bá rĩ pi ní 'oó ì ní rĩ sī ku, kọpi ìnjĩkí Múngú ri ku.

* 3:8 3:8 *Yénã pi Yámbērē be:* Kọpi újógú Ẹjépétô gá ni pi, kọpi ọwúkí tã Mósè vé rĩ rá, 'bo kọpi ndékí Mósè vé ùkpó kuyé. 'Í lã Wũngará 7:11-12; 8:7-19. † 3:8 3:8 *Mósè:* Yósépã kã drãá gí, 'bãgú Ẹjépétô vé rĩ 'bã anjì Ìsērélè vé rĩ pi ẹzị ngáá tũgèrĩ rú caá ìlì mụdũrũlũ sụ (400). Kuru Múngú ní Mósè ri ìpèzú ìmúzú anjì Ìsērélè vé rĩ pi pazú adringará tũgèrĩ rú rĩ agásĩ. Múngú sē tãimbj rĩ Mósè ní, ã lū anjì Ìsērélè vé rĩ pi ní, sèzú ì ní tãimbj rĩ zizú tãimbj Mósè vé ni ãní. Tíkí Mósè ri ìsú ãküdè ìlì rĩ ca élifũ ãlu mụdũrũlũ sụ (1,400), ìsú ãküdè tíkí drĩ Yèsù ri kuyé. 'Í lã Wũngará 2-24.

3 Kọpi lēkí ãngũ ku, kọpi trũkí 'bá ùnjĩkányã 'o'ba rĩ pi ku, kọpi ri átángá ùnjĩ rú izazú ni pi átá 'bá rĩ pi rú'ba gá. Kọpi a'bíkí ì tã sī ku, kọpi adri gbórókó rú, kọpi lēkí tã múké ku.

4 Kọpi ì ọgụpịjị ã ùlì 'be, kọpi rōkí tã ku, kọpi adri ãfú rú, kọpi lēkí ãyĩkō nyọkú nōri vé rĩ ambamba, ndē Múngú ri rá.

5 Kọpi tã 'o sũ 'bá Múngú rĩ nị'ba rá ni pi tịnị, ìsúzú kọpi gákí ùkpō Múngú vé ícọpi kọpi újápí ufuúpi 'bá Múngú vé ni rú rĩ sī. Lē mī fi 'bá 'dĩni 'dĩ'bée ãsámvú gé ku.

6 'Bá 'dĩ'bée ụrukọ ri ẹcị 'bá rĩ pi vé jó tị gé sī, kọpi ri ẹcị ùkú yĩkí be mũnyámúnnya rĩ pi ndã, ì ù'bákí rí kọpi ẽ mị. 'Í ícọ ùkú 'dĩni 'dĩ'bée ẽ mị ù'bã tã sī mbēlēnã, ã'diātāsīyã kọpi ri ùnjĩkányã 'o, kọpi gákí ùnjĩkányã kugá sī.

7 Lókí céré sī, ùkú 'dĩni 'dĩ'bée lēkí tã ú'dí ùnịjị, 'bo tã áda rĩ ícọ fií kọpi drĩgè ku.

8 'Bá ri'ba mị ù'bã'bée 'dĩ'bée, kọpi ri létị ndã tã áda Múngú vé rĩ ọwuzú, sũ Yénã pi Yámbērē be,* kọpi ní Mósè† ri ọwuzú rĩ tịnị. 'Bá 'dĩ'bée vé ùmĩ ábá gí, ãní kọpivé ẹ'yĩngará adri pịrị kuyé.

9 'Bo 'bá ri'ba mị ù'bã'ba 'dĩ'bée ícókí tã 'dĩri 'oó muzú drĩdrĩ ku. Ụ'dụ ãzi sī, 'bá rĩ pi céré ìmú tã kọpi ní rií ìmbá 'dĩri nị ámá 'yozú kínĩ, ìri tã azakaza vé ni, ìri adri sũ tã Yénã pi ní átá Yámbērē be rĩ tịnị.

Páulũ kīnī Tīmôtéyô ã nga ẹzị ùkpō sī

10 Tīmôtéyô, tã má ní ìmbá rĩ pi 'dĩ, mávé adringará, ẹ'yĩngará mávé rĩ, lēngará mávé rĩ, ẹsị má ní úmbé ìzāngã nyazú rĩ, tã má ní mã rú'ba adizú rĩ, 'í nị céré gí.

11 Ìzāngã má ní nyaá, ãzini ọcũngará ì ní ma ọcũzú ambamba má ní ẹsị úmbézú 'dĩri, 'í nị rá. Ọcũngará 'bá rĩ pi ní ma ọcũzú ãnītīyókã gá, Ìkónīyōmũ gé, ãzini Lēsītūrã gá rĩ pi, 'í nị rá. 'Bo Úpí Múngú ko má ìzã tã 'dĩ'bée agásĩ céré.

12 Ádarú 'bá lēepi tā Kúrísítô Yēsũ vé rĩ 'duɸpi ngaápi rĩ, ĩ ímũ ĩri ɔcũ rá.

13 'Bá tā 'o'bá ũnjĩ rĩ pi, 'bá ũnjó rú rĩ pi be, kɔpi nyo ri 'bá rĩ pi ē mĩ ũ'bā mužú drĩgélé, 'bá rĩ pi ā ɸrũkɔ kpá kɔpi ē mĩ ũ'bā ĩndĩ.

14 'Bo tā má ní ímbá mí ní ẽ'yĩĩ gĩ 'dĩri, lē mĩ rũ tĩtĩ. Tā 'dĩ'bée tā áda, ā'diātāsīyā 'ĩ nĩ 'bá mí ní tā 'dĩri ĩsũ ũĩĩ kɔpi vúgá rĩ gĩ.

15 Í'dókĩ mi ímbá tā Búkũ Múngú vé uletere rĩ agá rĩ sĩ ānjĩñā gá 'dāá, sē 'ĩ nĩ tā mí ní Kúrísítô Yēsũ ri ẽ'yĩzú ĩ ní mi pazú rĩ ambamba.

16 Tā céré ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ íbĩ ĩfũú Múngú tĩ gélésĩ. ĩri múké āngũ ímbázú ānĩ, āngũ ĩrĩñāzú ānĩ, āngũ útúzú tā 'ozú ānĩ pĩrĩ, āzini āngũ ímbázú tā pĩrĩ 'ozú ānĩ.

17 Tā ĩfũúpi Múngú tĩ gélésĩ 'dĩri, ĩri 'bá Múngú vé rĩ pi útú tā múké rĩ pi ārēvú 'duzú ngazú céré.

4

1 Múngú ɛndrɛtĩ gé, āzini Kúrísítô Yēsũ úmvúlésĩ ímũpi 'bá ídri rú rĩ pi vé tā lĩpi, āzini 'bá ũdrā'bá gĩ rĩ pi vé tā lĩpi, úmvúlésĩ 'ĩ 'daápi ívé mālũngā rũngárá gá rĩ ɛndrɛtĩ gé, á lē mí ní tāĩmbĩ sēé 'dĩni,

2 lē mĩ útú mi tĩ Múngú vé rĩ ũlũú lókĩ múké rĩ agá, āzini lókĩ ũnjĩ rĩ agá. Lē mĩ útú 'bá rĩ pi tā 'oó pĩrĩ, mí ĩrĩñā kɔpi, 'ĩ 'bā ɛsĩ mādā kɔpi ímbázú ānĩ.

3 Ā'diātāsīyā lókĩ āzi rĩ ímũ 'dĩĩ'dĩ, 'bá rĩ pi yĩkĩ tā ĩ ní ímbá pĩrĩ rĩ ku. Kɔpi tā ĩ ɛsĩ ní lēé rĩ pi 'du nga áyu, kɔpi ĩ úmũ 'bá āngũ ímbá'bá rĩ pi ā gārā gá, kɔpi bĩ 'bā rizú tā kɔpi ní ímbá rĩ yizú.

4 Kɔpi gā tā áda rĩ yĩgá sĩ, kɔpi bĩ 'bā rizú tā ɛzĩ ākó rĩ pi yizú áyu.

5 'Bo tā céré agásĩ, lē mĩ úmĩ ā adri pĩrĩ, lē mĩ úmbé ɛsĩ ĩzāngā nyazú tā ũkpó ũkpó rĩ pi agásĩ, mí ũlũ tĩ Múngú vé rĩ mužú 'bá rĩ pi ní, 'ĩ nga ɛzĩ Múngú vé ĩ ní sēé mí drĩgé rĩ mužú.

6 Sā mávé drāzú rĩ ícó gĩ, sā má ní mávé ídri sēzú Múngú ní rĩ ícó gĩ.

7 Á 'dĩ ẽ'dĩ Kúrísítô vé rĩ múké, á nju ɔngũ rĩ caá ũdũ gé gĩ, má áwĩ kuú mávé ẽ'yĩngárá agá ũgɔgɔ.

8 Múngú ri má ní kũlā 'bā ma tē 'bũ gé 'dāá, tā má ní 'oó pĩrĩ rĩ sĩ. Úpĩ Yēsũ tā lĩpi pĩrĩ rĩ, ĩri ímũ má ní kũlā sē ũ'dũ ĩri ní ímvízú ĩgɔzú vũ drĩgé nɔgó rĩ gé. ĩri kpá ímũ kũlā sē 'bá lē'bá ĩrivé ĩgɔngárá ũtē'bá rĩ pi ni.

Átángá ũdũ Páulũ ní ɛzĩ rĩ

9 Lē mĩ ndā lɛtĩ ímũzú má vúgá nɔlɛ mbɛlɛ.

10 Dema ní tā nyɔókũ nɔri vé rĩ lēé ambamba rĩ sĩ, ápá má rũ'bá gá sĩ mužú Tēsālɔnĩkē gá gĩ. Kūrīsénĩsĩ mũ Gālātīyā gá gĩ, Tĩtô mũ ívé rĩ Dālāmātīyā gá.

11 'Bá má be nɔgó rĩ 'yɛnā Lúkā 'ĩ. Mĩ kādō ímũ, mí ĩjĩ má ní Mārākō ri ímũzú ĩndĩ, ẽ ímũ rĩ mâ ĩzā koó.

12 Á pē Tũkĩkō ri mužú Ēfēsō gá.

13 Mĩ kādō ímũ, mí ĩjĩ mávé bɔngó akoó rũkũ má ní kuú Kāpāsĩ vé āngā Tūrówā gá 'dālɛ rĩ ímũzú ĩndĩ. Mĩ ĩjĩ mávé búkũ traátra rĩ pi ímũzú ĩndĩ, agaápi rá rĩ, lē mĩ ĩjĩ búkũ lā'bú rú rĩ pi.

14 Ālɛkĩzāndā ũndógó úká dĩpi rĩ 'o tā ũnjĩ mâ rũ'bá gá ambamba, 'bo Úpĩ Múngú ri ímũ ĩrivé tā lĩ tā ĩri ní 'oó má rũ'bá gá nɔri sĩ ndō.

15 Lē mĩ adri mĩ be kɔwũ ĩrivé tā sĩ, ā'diātāsīyā ĩri ri ũ'dũkó múké 'bá ní ũlũú rĩ ɔwũ ambamba.

16 Lókĩ ĩ ní ma ĩjĩzú 'bá tā lĩ'bá drĩdrĩ rĩ pi ɛndrɛtĩ gé rĩ gé, 'bá āzi ɛtĩ ma kuyé. 'Bá rĩ pi ārēvú céré ápákĩ má rũ'bá gá sĩ rá. Mávé ɛsĩ agá, á lē ā 'bākĩ tā 'dĩri kɔpi rũ'bá gá tā ũnjĩ rú ku.

17 'Bo Úpĩ Yēsũ ri má be trũ, sē má ní ũkpō, mâ ũlũ rĩ ũ'dũkó múké rĩ 'bá adri'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ní, kɔpi ā yĩkĩ rĩ céré. Múngú ípá ma drā sígɛ sĩ rá.

18 Ádarú Úpĩ Múngú ri ma pa tā ũkpó ũkpó lē'bá ma ĩsũ'bá rĩ pi agásĩ rá, tā āzi ícɔpi ma ugaápi fĩngárá ĩrivé mālũngā 'bũ vé rĩ agá ni 'dāáyo. Ē íngúkĩ Múngú ri mužú 'dānĩ'dānĩ. Āmĩñā.

Páulũ sē mōdó

19 'Í sē Pīrīsílā pi ní Ákúwílā be mōdó, āzini 'í sē 'bá Ōnēsīfórō vé āngá rī pi ní céré mōdó.

20 Ērésītō áwí adrií kuú Kōrínítō gá 'dāá'dā. Tōrōfímū ri drā rú, á ku ĩri kú Mīlétō gá 'dāá'dā.

21 Mí íngá ímụ mbēlē, ịsụ ākūdē lókí kílóngóro vé rī* ícá drī kuyé. Yūbūlúsī pi Pūdénī be, Lịnō be, Kālāwūdíyā be, āzini 'bā ọgūpị ụrụkọ 'dī'bée be céré, sēkí mí ní mōdó.

22 Úpí Múngú ã adri mí be, ã 'bā ẹsị múké ĩmi ní.

* **4:21 4:21** *Lókí kílóngóro vé rī:* Āngū Īsērélē vé rī gé 'dāá, lókí kílóngóro vé rī gé, ẹcị tungára ũkpó ũkpó, ã'diātāsīyā yīgọ ri 'dị ambamba, sē āngū rī igbe igbe.

Kòkòbì Páulũ ní sǐ sěe
Títõ
ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã
ũlũngará

Títõ ri Gĩrĩkĩgú, újá 'i ícá Kũrĩsĩtĩyání rú. Páulũ ní ẹcĩngará gá, Títõ ko Páulũ ẹ ìzā rá, kòpì ríkí ẹcì Páulũ be trù lókí Páulũ ní rizú ụ'dụkọ múké Yẹsũ Kúrísítõ vé rĩ ùlũzú rĩ gé. Vúdrĩ ni gé, Páulũ ní mụzú Kũrétē gá, mụ adrií drĩkoma rú āngũ Kũrétē vé rĩ agá 'dǎá.

Kòkòbì 'dĩri agá, Páulũ lũ Títõ ní kĩnĩ, Títõ ã ùpē 'bá tã 'o' 'bá pìrì ni pi, kòpì ã kókí 'bá kǎnísǎ vé rĩ pi ẹ drĩ. Lũ kpá ìri ní lẹtì pìrì, ẹ ímbá rí ngúlúmũ āndiāndí kǎnísǎ vé rĩ pi, āgō ākǎ rú rĩ pi, ũkú ākǎ rú rĩ pi, kẹrĩanji rĩ pi, tǔgẹrĩ rĩ pi be. Ụdũ ni gé, gō ẹndií 'yoó Títõ ní kĩnĩ, lě Kũrĩsĩtĩyání rĩ pi ã adrikí tã be kírì ì ǎsámvú gé sǐ, kòpì ã lẹkí ì lẹlẹ, lě kòpì ã kukí tã kòpì ní rizú ì ndrezú ùnjí rĩ rá, kòpì ã ríkí āgátá gǎá ì ǎsámvú gé sǐ ku, kòpì ã acokí ì ku.

Páulũ sě mōdó Títõ ní

¹ Ma Páulũ 'i, ma rì ẹzì nga Múngú ní, Yẹsũ Kúrísítõ vé 'bá áyúáyũ ni rú, 'bá Múngú ní ùpēé rĩ pi vé ẹ'yĩngará ã adri rí ũkpó ũkpó, kòpì ã nĩkí rí tã áda adrizú pìrì Múngú agá rĩ ǎnì.

² Ẹ'yĩngará, ǎzini tã áda rĩ sě 'bá rĩ ẹsì 'bá ìdri 'dání'dání, Múngú ùnjõ ákó rĩ ní tã ni ẹzì ọtú ìnógósì ìsúzá gbi drĩ 'bũ pi vũ be kuyé 'dǎri ã tã ụsũzú.

³ Múngú 'bá Paápi rĩ 'i' 'da ívé ụ'dụkọ múké 'dĩri sǎ múké ni gé, ǎ'yĩ ma ívé ụ'dụkọ múké rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní nĩ, sũ ìri ní ẹzì má ní rĩ tìni.

⁴ Títõ, 'bá ní Yẹsũ ri ẹ'yĩ mí be gí rĩ sǐ, mí sũ mǎ mvá tìni. Ẹsì múké, ǎzini tǎkírì íngápi Múngú 'bá Ẹtẹpì vúgá, ǎzini Kúrísítõ Yẹsũ 'bá Paápi rĩ vúgá rĩ, ã adri mí be.

Ẹzì Títõ ní ngaá Kũrétē gá rĩ

⁵ Títõ, tã má ní mi kuzú kú Kũrétē gá 'dĩlé rĩ, mí de rí ẹzì rĩ ẹ ìmbítá, ǎzini mí ùpē rí drĩkoma ũ'bǎá 'bá Yẹsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi drĩgẹ kũrú ãlu ãlu agásì, sũ má ní ẹzì mí ní rĩ tìni.

⁶ Lě 'bá ì ní ìpēé 'bǎá drĩkoma rú rĩ, ã adri 'bá ì ní rú ni ẹdì tã ùnjí sǐ ãlunǎni ku ni, ã adri ũkú be ãlu, ìrivé anji ã adrikí 'bá Yẹsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí ni pi, ã zìkí kòpì ã rú tã ùnjí sǐ ku, kòpì ã adrikí drĩ be ũkpó ũkpó ku.

⁷ Drĩkoma ì ní 'bǎá 'bá Yẹsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi drĩgẹ rĩ, ìri ri ẹzì nga Múngú ní, lě ã zìkí rú ni tã ùnjí sǐ ku, ã adri 'bá ẹzì ã tã lũúpi ọjọgọ sǐ ni ku, 'a ni ã ve tã sǐ mbělēnǎ ku, ã adri 'bá riípi íwá mvuúpi ìmērēzú ni ku, ã adri ũmbá rú ku, ã adri 'bá riípi mì ũ'bǎápi 'ì ìsú rí mǔfēngǎ ǎnì ni ku.

⁸ Ngá múké rĩ, lě drĩkoma rĩ ã adri 'bá ụmú ẹ'yìpi ívé āngá 'dǎlé múké ni, ã adri 'bá tã múké lẹpì ni, ã adri 'bá yìkì be múké ni, ã adri 'bá tã 'o' 'bá pìrì ni, ã adri 'bá tã be ule ni, ã adri 'bá 'i' 'a' 'biípi tã ùnjí sǐ 'a' 'bia' 'bi ni.

⁹ Lě ã rú ụ'dụkọ áda ì ní ímbá 'ì ní 'dĩri títì, sũ ì ní ímbá ìri ní rĩ tìni, ẹ ímbá rí 'bá urukọ ẹ ẹsì tã áda rĩ sǐ, ímbángará 'dĩri ã ko rí kòpì ẹ ìzā, ǎzini ã útú rí 'bá ụ'dụkọ rĩ ọwụ' 'bá ọwụọwụ rĩ pi.

¹⁰ ǎ'diātāsīyǎ 'bá urukọ kárakarǎ anigé, kòpì gũkí ì fũú kú tǔngú, kòpì rí tã ífífí ákó ni pi átá, ǎzini kòpì rí 'bá rĩ pi ẹ mì ũ'bǎ, agaápi rá rĩ, 'bá 'dĩ'bée rí 'bá 'yo' 'bá, lě 'bá rĩ ã lị 'ì ágélé ẹ tì,* ẹ ìsú rí pangará ǎnì rĩ pi.

¹¹ Lě mí uga 'bá 'dĩ'bée, kòpì ã újìkí kírì, ã'diātāsīyǎ kòpì rí 'bá jó ǎsámvú gé rĩ pi iza ímbángará gōrōngō rú kòpì ní rií ímbá 'dĩ'bée sǐ. 'Bá 'dĩ'bée rí 'bá rĩ pi ẹ mì ũ'bǎ 'dĩni, ì ìsúkí rí mǔfēngǎ ǎnì.

¹² Tã 'dĩri kòpivé nẹbì ãlu 'yo ọtú kĩnĩ, "Bá 'bá Kũrétē vé rĩ pi, 'bá ùnjó rú, 'bá ẹsì ũká ũká, 'bá ũvú rú, 'bá rí ngá nya ambamba."

* **1:10 1:10** *Ágélé ẹ tì lĩngará:* Múngú lũ Ābūrámǎ ní kĩnĩ, anji āgō Ābūrámǎ vé rĩ pi adrikí dō caá ụ'dù ǎrō gí, lě ã ullivan kòpì ã ágélé ẹ tì rá, lũzú kĩnĩ, kòpì anji Múngú vé ni. 'Bá rĩ ã'yì dō 'ì ágélé ẹ tì sěe lị gí, ìri tǎmbì Mósé vé rĩ 'dụ nga. 'Í lǎ Í'dóngará 17:9-14; Ẹzì 15:1-5.

13 Tã ìri ní 'yoó 'dĩri tã áda. Kúru lě mí átá kòpì ní tã rĩ ùkpó ùkpó, kòpì ã adrikí rí ùkpó ùkpó ìvé ẹ'yìngará agá,

14 àzini kòpì ã 'bàkí rí ẹsì rizú Yāhūdī rĩ pi vé ú'dógú'dógú ùnjõ vé 'dĩ'bée yizú ku, àzini kòpì ã 'bàkí rí ẹsì rizú 'bá tã áda rĩ vé tã gã'bá sī rĩ pi vé tãimbí yizú ku.

15 'Bá ẹsì be ule rĩ pi, kòpivé tã ri adri ule. 'Bo 'bá tã 'o'bá piri ku, àzini ẹ'yìngará àkó rĩ pi, kòpì adrikí ule ku, ã'diātāsīyā kòpivé yìkì, àzini kòpivé tã ùsùngará ábá gí.

16 'Bá 'dini 'dĩ'bée kìnī ì nìkí Múngú ri rá, 'bo tã kòpì ní ríí 'oó rĩ lū uletere 'yozú kìnī, kòpì nìkí Múngú ri kuyé. 'Bá 'dini 'dĩ'bée kòpì ẹ drī ùkpó ùkpó, ícókí tã múké ni 'oó àlunáni ku, àní Múngú gã kòpì sī.

2

Páulū ẹzi Títõ ní kīnī, 'bá rĩ pi ã adrikí piri

1 Títõ, lě mí ímbá tã piri Múngú vé rĩ áyu.

2 Mí ímbá àgõ àkà rú rĩ pi, lě kòpì ã a'bikí ì tã sī a'bia'bi, kòpì ã adrikí 'bá tã 'o'bá piri ni pi, 'bá rĩ pi ní ìnjī ìnjī ni pi. Lě kòpì ã adrikí ùkpó ùkpó ìvé ẹ'yìngará agá, lě kòpì ã lěkí 'bá rĩ pi lě, àzini kòpì ã adrikí 'bá ẹsì úmbé'bá ìzāngā nyangará gá ni pi.

3 Lě mí 'yo kpá ùkú àkà rĩ pi ní, kòpì ã 'okí tã Múngú ní àyīkō sēpi ni. Lě kòpì ã adrikí 'bá àngū 'yo'bá 'yo'yo ni pi ku, kòpì ã adrikí 'bì'bìjā íwá vé ni ku, lě kòpì ẹ ímbákí 'bá rĩ pi ní létì adrizú àní múké ni.

4 Ìri sē kòpì ícò ùkú àgõ je'bá ú'dí rú rĩ pi ímbá, kòpì ìvé àgõ rĩ pi lě, àzini kòpì ìvé anjīnā rĩ pi lě.

5 Lě kòpì ẹ ímbákí ùkú àgõ je'bá ú'dí rú rĩ pi 'yozú kìnī, lě kòpì ã a'bikí ì tã sī a'bia'bi, kòpì ẹ ẹsì ã adri uletere, kòpì ã ngakí ẹzì ìvé 'bētì àsámvú gé, kòpì ã adrikí ẹsì be múké, kòpì ẹ ìnjīkí ìvé àgõ rĩ pi ìnjīnī, 'bá àzi ã ọwụ rí ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ku.

6 Lě kpá mí ímbá kēriānji rĩ pi, kòpì ã a'bikí ì tã àrēvú sī céré a'bia'bi.

7 Lě mí adri 'bá rĩ pi ní ù'bītā rú, mí 'o tã múké ni pi áyu. Mí kādō ríí kòpì ímbá, lě mí 'o tã áda, àzini lě mí ímbá tã rĩ múké, 'bá rĩ pi ẹ ìnjīkí mí àní ìnjīnī.

8 Mí dō ri àngū ímbá, lě mí ímbá tã áda rĩ áyu, 'bá àzi ã ọwụ rí tã mí ní ímbá rĩ ku, 'bá mi ọwụ'bá rĩ pi ẹ ìsúkí rí drīnjā, ã'diātāsīyā tã àzi kòpì ní ícò 'yoó 'bá rù'bá ùnjí ni 'dāáyo.

9 Mí ímbá tūgērī rĩ pi, lě kòpì ã 'dukí tã ìvé ambugu rĩ pi ní lūú ì ní rĩ ngaánga, ã sē rí kòpì ní àyīkō. Lě kòpì ã újákí átángá ìvé ambugu rĩ pi ní drī ùkpó sī ku,

10 àzini lě kòpì ã ùgūkí ìvé ambugu rĩ pi vé ngá ku, ã lū rí 'yozú kìnī kòpì ri tã 'o piri, ìri sē Múngú 'bá paápi rĩ vé tã ì ní ríí ímbá ri, 'bá rĩ pi céré nga ã'yī rá.

Múngú lě 'bá céré ẹ ìsúkí pangará

11 Múngú i'da ìvé ẹsì múké àngū pazú ùnjīkānyā agásī rĩ 'bá rĩ pi ní céré.

12 Múngú ímbá 'bá, 'bá gākí rí tã ùnjí Múngú ní lěé ku rĩ pi àní, àzini 'bá gākí rí tã 'bá vū drīgé rĩ pi ní lěé rĩ àní. Múngú lě 'bá a'bikí 'bá a'bia'bi, àzini lě 'bá 'okí tã múké 'í ní àyīkō sēpi ni vū drīgé nōgó.

13 Lě 'bá 'bàkí ẹsì rizú ú'dú Yēsū Kúrísitō adriipi 'bávé Múngú àmbúgú 'bá Paápi rĩ vé ìgōngará dīngará be pōwūpōwū 'dāri ùtēzú.

14 Yēsū adi 'i sēé 'dij drāá 'bá drī jezú 'bá trūzú 'bávé ùnjīkānyā agásī, ùjī 'bá kú uletere, 'bá adrikí rí 'bá ìvé ni, 'bá 'bàkí rí ẹsì céré tã múké 'ozú àní.

15 Títõ, lě mí ímbá 'bá rĩ pi ní tã 'dĩ'bée, mí ímbá kòpì ẹ ẹsì, mí átá kòpì ní ùkpó sī, kòpì útúzá àní. Lě mí sē 'bá àzi ã ọwụ mí ku.

3

Lě 'bá rĩ pi ã 'okí tã piri

1 Títõ, lě mí lū 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí rĩ pi ní, kòpì ã 'dukí tã 'bá ambugu àngū rù'bá rĩ pi ní 'yoó rĩ ngaánga, kòpì ã útúkí ì ríí tã múké 'oó.

2 Lě kòpì ã ríkí ùnjõ úlì 'bá àzi ã rù izazú ku, kòpì ã adrikí 'bá tākíri íjì'bá 'bá rĩ pi àsámvú gé ni, kòpì ã adrikí tã be mādā, kòpì ã 'okí 'bá rĩ pi múké.

3 Ọtú 'bá azakaza rú, 'bá drī ùnjí. 'Bá urukọ'bée ù'bàkí 'bá mì, sē 'bá ẹbìrì be

ãmbúgú tã rù'ba nōri vé rĩ 'duzú ngazú.
'Bà ri ẹsì 'bã 'bá rĩ pi 'ozú ùnjí, 'bã ã'yã
rú, 'bá lẹkí 'bã ku 'bá ãsámvú gé sī.

⁴ 'Bo 'bávẹ Múngú 'bã Paápi rĩ kã ívé ẹsì
múkẹ, ǎzini ívé lẹngára i'daá,

⁵ ǐri ní 'bã pazú 'dĩ, pa 'bã, tã pìrì 'bá ní
'oó rĩ sī kuyé, pa 'bã ẹsì ǐdríkídri ívé rĩ sī.
Múngú ùjĩ 'bã ùkpõ ǐndrí Uleterẹ rĩ vé rĩ
sī, sẹ tìkí 'bã ícá ú'dí gí, ǎzini sẹ 'bá ícákí
nóni gǔó múké gí.

⁶ Múngú ǐpẹ ǐndrí Uleterẹ rĩ 'bá drìgé
ẹsì be cérẹ Yẹsù Kúrísítò 'bã Paápi rĩ vé
tã sī.

⁷ Ẹsì múké Yẹsù vé rĩ sī, ã'yĩ 'bã adrií
'bá pìrì Múngú vé ni, sẹ 'bá ní ẹsì 'bázú
ídri 'dáni'dáni rĩ vé tã ǔsǔzú ǎní.

⁸ Tã má ní lūú mí ní 'dĩri, ǐri tã ẹgbì. Á
lẹ mí ímbá tã 'dĩri 'bá Múngú ri ẹ'yĩ 'bá gí
rĩ pi ní, kòpi ǎ 'bãkí rí ẹsì tã múké ni pi
'ozú áyu. Tã 'dĩ'bée ǐri múké, ǐri 'bá cérẹ
ě ǐzã ko.

⁹ Tịtọ, lẹ mí ri fí ǎgátá azakaza vé ǐ ní
rií gǎá ẹ'bì ǎ tã sī rĩ gǎá ǐndĩ ku, ǎzini mí ri
fí ǎgátá ǐ ní rií gǎá tǎimbì Yǎhùdĩ rĩ pi vé
rĩ ǎ tã sī rĩ gǎá ǐndĩ ku, ǎ'diātāsīyǎ ǎgátá
'dĩ'bée ẹzì ǎkó, ko 'bã ǐzã ku.

¹⁰ 'Bá ǎzi ri dō tã acongára vé ni ǐjì ǐmi
ǎsámvú gé, mí ǐrĩǎ ǐri caá vú ǐrĩ, gǎ dō
sī, mí adi ǐri ǐmi drìgé sī.

¹¹ Lẹ mí nĩ 'yozú kínĩ, 'bá 'dínì 'dĩri adi
tã áda rĩ 'í drìgé sī gí, ùnjìkǎnyǎ ǐrivé rĩ
lū uleterẹ 'yozú kínĩ, tã ǐri ní 'oó rĩ ùnjí.

Páulū vé átángá ǎ ǔdũ

¹² Á pẹ dō ǎrítémǎ ri, dōku Tùkíkò ri
muú mí vú 'dílẹ, 'bá 'dĩ'bée ǎlu ni ca dō
mí vúgá 'dílẹ gí, mí ǔ'bì ùkpõ sī muú ma
ǐsù kùrú Nìkòpólìsì gé 'dǎgá, ǎ'diātāsīyǎ á
lẹ lókí kílongóro vé rĩ* ǎ dẹ ma ǐsù 'dǎgá.

¹³ Mí ǔ'bì ùkpõ sī Zénásì tǎimbì nǐpi
ambamba rĩ ẹ ǐzã koó, ǎzini ǎpólò ẹ ǐzã
koó, mí sẹ ngá kòpi ní lẹé rĩ pi ǎrěvú cérẹ,
kòpi ǎ 'dukí rí muú ǐndĩ ẹcì kòpi ní lẹé
muú rĩ gé 'dǎá.

¹⁴ Lẹ 'bávẹ 'bá rĩ pi ǎ 'bãkí ẹsì rizú tã
múkẹ 'ozú, ú'dú ǎlu ǎlu, kòpi ǎ kokí 'bá
ngá ǎkó rĩ pi ẹ ǐzã ngá sī, lẹ kòpi ẹ izakí
sǎ rizú tã ẹzì ǎkó ni pi 'ozú áyu ku.

* **3:12 3:12** *Lókí kílongóro vé rĩ:* ǎngū ǐsērélẹ vé rĩ gé 'dǎá, lókí kílongóro vé rĩ gé, ẹcì tungára ùkpó ùkpó, ǎ'diātāsīyǎ yǐgò ri 'dì ambamba, sẹ ǎngū rĩ igbe igbe.

¹⁵ 'Bá 'bá ní adrizú kòpi be trù rĩ pi sẹkí
cérẹ ǐmi ní mōdó. 'Í sẹ kpá 'bá Yẹsù ri
ẹ'yĩ 'bá gí 'bã lẹ 'bá lẹlẹ rĩ pi ní cérẹ mōdó.
Ẹsì múké Múngú vé rĩ ǎ adri ǐmi be.

Kòkòbì Páulū ní sī sēé Fīlīmónā ní rī Tā búkū rī vé rī ã ūlūngará

Páulū sī kòkòbì 'dīri sēé Fīlīmónā ní, Fīlīmónā ri 'bá Kúrísítō vé ni, ìri ã 'bú be ambamba. Fīlīmónā vé tǔgèrī āzi rú ni Ōnésīmū 'i, nga ápá rá, vùdrī ni gé, gō 'i újá ícá 'bá Kúrísítō vé ni, ko Páulū ē ìzā lókí ìri ní adrízú jó āngū ũ'yǐzú rī agá 'dāá nī. Páulū pē Ōnésīmū ri mụy vúlé Fīlīmónā vú 'dāá, sī kòkòbì sēé Ōnésīmū drígé Fīlīmónā ní ìndī. Kòkòbì rī agá, Páulū sī 'dīni, tāimbì Rómā vé rī ã ã'yī dō 'yozú kīnī 'bá rī dō tǔgèrī, ápá dō gí ã 'dìkí ìri drāá rá drāáāsīyā, lē Fīlīmónā ã trū Ōnésīmū ri rá. Páulū 'yo kpá Fīlīmónā ní kīnī, lē Fīlīmónā ē ẹ'yí ívé tǔgèrī Ōnésīmū ri adrií 'í ní ẹdrípì rú Kúrísítō agá.

Páulū sē Fīlīmónā ní mōdó

1 Ma Páulū 'i, 'yíkí ma ụ'dúkó múké Kúrísítō Yēsū vé rī ã ũlūngará ã tā sī. 'Bá sīkí kòkòbì nōri 'bá ẹdrípì Tīmótéyō be. 'Bá ọgúpì Fīlīmónā 'bá ní lēélē rī, 'bá sīkí kòkòbì 'dīri sēé mí ní,

2 āzini 'bá ọmvùpì Āpíyā ní, Ārīkípō 'bá ọgúpì ẹ'dí 'dìpì 'bá be trú Yēsū ã rú sī rī ní, āzini 'bá kánísā vé ì úmú 'bá mívé 'bètí āsámvú gé rī pi ní.

3 Ẹsì múké, āzini tākiri Múngú 'bá Ẹtẹpì vé rī, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ã adri ími be.

Páulū zì Múngú ri āzini sē ọwō'dífô

4 Fīlīmónā, ụ'dú céré má kādō rií Múngú ri zì, ma rī ìri ní ọwō'dífô sē mī tā sī, ma rī Múngú ri zì mí ní,

5 ã'diātāsīyā á yì kīnī, mí 'bā mívé ẹsì céré kuú Úpí Yēsū Kúrísítō drígé, āzini mí lē 'bá Múngú vé rī pi céré lēlé.

6 Ma rī Múngú ri zì mí ní, mī ũlū rí tā mí ní Yēsū ri ẹ'yǐzú rī 'bá rī pi ní, āzini mī nī rí tā múké 'bá ní ịsú Kúrísítō agá rī ānī.

7 Lēngará mívé rī sē má ní āyīkō ambamba, ímbá mâ ẹsì gí, ã'diātāsīyā má ẹdrípì, 'í sē 'bá Múngú vé rī pi ē ẹsì ndrī gí.

Páulū mā Fīlīmónā ri Ōnésīmū vé tā sī

8 Kúrísítō agá, mâ adri dō ũkpō be tāimbì sēzú Ōnésīmū vé tā sī drāáāsīyā,

9 á mã mi ẹsì lēngará vé rī sī. Ma Páulū 'i, ma āká rú, 'yíkí ma kú jó āngū ũ'yǐzú rī agá ẹzì má ní ngaá Kúrísítō Yēsū vé rī ã tā sī.

10 Fīlīmónā, á mã mi drí ịrī sī mávé mvá Ōnésīmū ã tā sī. Ōnésīmū ufu sū mâ mvá tịnì sá má ní adrízú jó āngū ũ'yǐzú rī agá rī gé.

11 Ándúrú Ōnésīmū índré mí mị gé 'dālé ẹzì ákó, 'bo nóni újá 'i ícá 'bá ní mí be ẹzì be ambamba.

12 Á lē ìri agaá rá, á lē ìri pēé gōó vúlé mí vúgá 'dīlé ũzi.

13 Á lē kōdō ìri 'bāá adrií má be nōgó, rií mâ ìzā koó mī vūrā gá má ní rizú adrízú jó āngū ũ'yǐzú rī agá nōgó ụ'dúkó múké rī ã ũlūngará ã tā sī rī gé.

14 'Bo á lē Ōnésīmū ri 'bāá adrií má be nōgó mī tị ákó ku, lē tā ni ē íngá mí ẹsì agá.

15 Sā āzi sī, Múngú sē Ōnésīmū ri ápá mī rú 'bá gá sī sàṅá be mādā, mī ẹ'yí rí ìri gōó adrií mí be mụzú nyonyo.

16 'Bo lē mī 'bā Ōnésīmū ri adrií 'yéná kuú tǔgèrī rú ku, ìri 'bá ní ẹdrípì Kúrísítō agá, ndē adringará tǔgèrī rú rī rá. Á lē ìri ambamba, 'bo lē mī lē ìri ma ní ìri lēé rī agaá rá. Ìri 'bá áda, āzini ìri 'bá Úpí Yēsū ri ẹ'yǐpì gí ni.

17 Mí ã'yī dō rá 'yozú kīnī, ma mí ọgúpì ẹzì ngaápi Kúrísítō agá ni, mí ẹ'yí ìri sū mí ní té kōdō lēé ma ẹ'yí rī tịnì.

18 'O dō mi ũnjí rá, dōku 'dụ dō ngá āzi mívé ni rá, 'í ku tā ni má drígé, ma ũfē mí ní rá.

19 Ma Páulū 'i, á sī tā 'dīri mâ drí sī nī. Ōnésīmū ụgǔ dō ngá mívé ni rá, ma ũfē gō mí ní rá, Yēsū sē mí ní ídri 'dání'dání rī gí, ã'diātāsīyā ụ'dúkó múké má ní ũlūú mí ní rī sī.

20 Má ẹdrípì, mī riípi Úpí ã pámvú ũbīpì rī, lē mī 'bā ẹsì múké mâ ìzā kozú

Õnésĩmũ vé tã sĩ, ãzini lẽ mĩ ímbá mã ẹsĩ
adrizú ãní ẹdrĩpĩ rú Kúrísítõ agá.

²¹ Á nĩ rá, tã mã ní sĩ sěe mí ní rĩ, mi
tã ni 'du nga mã ní zĩ rĩ ndě rá.

²² Tã rĩ ãzi 'dĩ, lẽ mĩ údé mã ní jó mã ní
muzú lazú ni, ma mu 'dĩ, ã'diãtãsiyã mã
ũsũ Múngú ri ícó ãmivé zingára yĩ rá, ãri
sě 'bã gõ mvi ca ãmi vúgá 'dĩlé mbělẹnã
nõgó rá.

Páũlũ vé átángá ã ỹdũ

²³ Ẽpãfúrã ã ní 'yĩ kuú mã be trũ
Kúrísítõ Yẹsũ vé tã sĩ rĩ sě mí ní mõdó.

²⁴ ãzini 'bã 'bã ní riĩ ẹzĩ ngaá kọpi be
trũ, Mãrákõ pi ãrĩsĩtãrúkõ be, Dema be,
Lúkã sĩ, kọpi sěkĩ mí ní mõdó.

²⁵ Ẹsĩ múké Úpĩ Yẹsũ Kúrísítõ vé rĩ ã
adri ãmi be.

Kòkòbì ì ní sī sēé 'bá Ēbéré vé rī pi ní rī Tā búkū rī vé rī ã ũlūngará

Búkū Ēbéré* vé rī, 'bá sīpi rī nīkí kuyé, 'bo nīkí áamá uletere kīnī, 'bá búkū rī sīpi rī, ìri drīkoma āzi Kūrīsītīyānī rī pi drīgé, ìri ũkpō be 'bá kánisā vé rī pi āsámvú gé, lókí Páulū ní kòkòbì rī pi sīzú sēzú 'bá kánisā vé rī pi ní rī gé. Sīkí kòkòbì 'dīri sēé Yāhūdī urukọ éşí újá'bá Kūrīsītīyānī rú rī pi ní. 'Bá kòkòbì sīpi rī lē kòpi ā tukí pá títí ívé ẹ'yīngará agá, ā'diātāsīyā Yāhūdī urukọ ẹ'bīkí kòdò kòpi, kòpi ā kukí ívé ẹ'yīngará ì ní Yēsū rī ẹ'yīzú rī rá.

Kòkòbì 'dīri lū āmbūgū Yēsū vé rī Kūrīsītīyānī rī pi ní céré. Lū kīnī, ìri Mvā Múngú vé ni, ìrivé ũkpō ndē mālāyíkā Yāhūdī rī pi ní ẹ'yī rī rá. Ìrivé āmbūgū ndē nēbī Búkū Múngú vé Ũndī Ūkú rī ruzú rī agá rī pi vé rī rá, ndē Mósē tāimbì sēepi Yāhūdī rī pi ní rī vé rī rá. 'Bá tā sīpi rī lū kpá kīnī, Yēsū ndē atala Yāhūdī rī pi vé rī pi āmbūgū sī rá, ā'diātāsīyā 'o ũnjikānyā kuyé, adi ívé rú'bá sēé drāá rōbōṅṅó rú, 'bá céré pi vé ũnjikānyā ã tā sī sá rī pi agásī céré.

'Bá kòkòbì sīpi rī lū Yāhūdī rī pi vé ẹ'bī ã tā, kòpivé ú'dógú'dógú rī pi Búkū Múngú vé Ũndī Ūkú rī ruzú rī agá. Kòpi ní éşí 'bāá Múngú drīgé rī sī, sē Múngú adri kòpi sī āyīkō sī. Lū Kūrīsītīyānī rī pi ní kīnī, lē kòpi ã rikí éşí 'bāá mužú Múngú drīgé, lē kòpi ã āvīkí tā Yēsū ní 'oó āzini ímbá 'dīri sī ku.

Yēsū ri āmbúgú mālāyíkā rī pi drīgé céré

¹ Otú ìnógòsì nēbī rī pi rikí tā Múngú ní 'daá ì ní urobí agá, āzini ìri ní 'daá ì ní ìndrīlīkí agá rī ũlūú 'bá ẹ'bīpī ní.

* : Ēbéré: Rú Ēbéré 'dīri ìri rú āzi Yāhūdī rī pi vé rī, ā'diātāsīyā kòpi ri átá Ēbéré tì sī. **1:5 1:5** Sāwúmā 2:7 **1:5 1:5** 2 Sāmūélē 7:14; 1 Kōrónikōl 17:13 **1:6 1:6** Dētōrōnómē 32:43 † **1:6 1:6** Ìnjī: Múngú kīnī mālāyíkā rī pi ē ìnjīkí ívé Mvā Úpí ívé ni rú, sū kòpi ní 'i ìnjī ívé Múngú rú rī tīnī. **1:7 1:7** Sāwúmā 104:4 **1:9 1:9** Sāwúmā 45:6-7

² 'Bo ũdū ni gé, ú'dú nō'bée agá, Múngú ìpē 'i Mvòpì rī ímú ú'dúkọ ívé rī ũlūú 'bá ní nī. Múngú áyú 'i Mvòpì rī 'bū pi gbizú vū be. Ú'dú ālu Múngú rī ímú ngá rī pi ārēvú sē céré drī ni gé.

³ Mvā Múngú vé 'dīri, ì ímú ìri íngú, sū ì ní Ẹtépì Múngú rī íngú rī tīnī. Mvā rī vé dīngará, ìri dī sū Ẹtépì vé rī tīnī. Ìri átá ũkpō be, ìri ngá rī pi sē rī ẹzì nga mužú múké nī. Mvā rī ká 'bávé ũnjikānyā ũjī gí, nga mužú úrí Múngú ē drī ẹndépì gélésīla.

⁴ Múngú 'bā ívé Mvā adrií mālāyíkā rī pi drīgé 'bá āmbúgú rú. Rú Múngú ní 'daá ìri ní rī, ndē rú Múngú ní 'daá mālāyíkā rī pi ní rī rá.

⁵ Ā'diātāsīyā Múngú 'yo nyo mālāyíkā rī pi ní,

“Mi Mvā mávé ni,
āndrū sī ma adri mí Ẹtépì” 'dīni rá?
Dōku 'yo,

“Ma adri ìrivé Ẹtépì,
ìri adri mâ Mvā” 'dīni rá?

⁶ Múngú ká ívé Mvā tā be agaápi rá 'dīri ìpēé ímúzá vū drīgé nōó, ìri ní 'yozú kīnī, lē ívé mālāyíkā rī pi céré ē ìnjīkí ìri ìnjīnī.†

⁷ Múngú kādō rīí átá ívé mālāyíkā rī pi ã tā sī, ìri 'yo 'dīni,

“Ma mālāyíkā rī pi sē unga ũlú rú,
ma mávé átí'bá rī pi újá dī ācí rú.”

⁸ 'Bo átá Mvòpì vé tā 'dīni kīnī,
“Mi Múngú 'i, mi ímú mālūngā rī rú tā be pìrì.
Mí mālūngā rī rú mužú nyonyo.

⁹ Mí lē tā 'oó pìrì, mí gā tā ũnjí sī,
kúru ma mívé Múngú, má ìpē mi 'bāá āmbúgú mívé ũndī rī pi drīgé, mí adri rí āyīkō sī.”

¹⁰ Múngú gō kpá 'yoó Mvòpì ní kīnī,

“Úpí, í'dóngará gá 'dāá,
mí gbi 'bū pi vū be nī.

¹¹ 'Bū pi vū be, kòpi ímú de rá, 'bo mi ímú adri mužú 'dáni'dáni.

Kòpi ímú dē sū bōngó ní dēé rī tīnī.

12 Mi ímú kòpì tra sù ì ní bǒngó akoóko rǔkǔ rǐ traá rǐ tǐnì, mi ímú kòpì újá sù ì ní bǒngó újá rǐ tǐnì.

'Bo mi áwí adri ídri rú āzini mi adri mužú 'dáni'dáni."

13 Múngú 'yo 'í Mvópì ní kǐnǐ, "Mí úrí má drì ẹ̀ndépi gé, vǔrā má ní mālǔngā ruzú rǐ gé cǐmgbá á 'bā dō mívé ari'ba rǐ pi mí pálé gá gí ká."

'Bo 'yo mālāyíkā āzi ní 'dínì kuyé.

14 Mālāyíkā rǐ pi índrì, ìpěkí kòpì ímú 'bá ì ní lēé paá rǐ pi ā tā mbaá, kòpì ẹ̀ ịsúkí rǐ ídri 'dáni'dáni rǐ ānì bēnì.

2

Lē 'bā gākí tā Múngú vé rǐ ku

1 Kúru lē 'bā 'bākí ẹ̀sì céré rizú tā 'bá ní yìí rǐ 'duzú ngazú, ā'diātāsīyā ú'dúkó tā áda vé 'bá ní yìí 'dǐri, ā āvǐ rǐ 'bá ẹ̀sì agásì ku.

2 Ú'dúkó mālāyíkā rǐ pi ní íjì ùlúú 'bá ẹ̀'bípìjì drǐdrǐ 'dā'bée ní rǐ tā áda. 'Bá tā 'dǐri gā 'bá sǐ rǐ pi, Múngú rǐ ímú kòpì ìrǐnjā lẹ̀tì pìrì sǐ.

3 'Bá 'dukí dō tā pangará vé ì ní ùlúú 'bá ní 'dǐri ngaá kuyé, ì 'bā ìrǐnjā rá. Úpí Yésù ùlú pangará 'dǐri vé tā drǐdrǐ nǐ. 'Bá ú'dúkó 'dǐri yì 'bá rǐ pi ùlúkí tā ìrǐ ní átá rǐ 'bá ní rá.

4 Múngú 'i'da ívé ú'dúkó lǔzú kǐnǐ ú'dúkó rǐ tā áda rǐ, tā āyāzú āyāyā ni pi sǐ, tā ù'dū be túngú túngú ni pi sǐ, tā bílẹ̀mì rú ni pi sǐ, āzini awa fēfē Índrì Uleterè rǐ vé rǐ 'bá 'í ní ùpěé rǐ pi ní, kòpì ā ngakí rǐ ẹ̀zì rǐ ānì.

5 Vǔ ú'dí Múngú ní ímú gbíí, 'bá ní rǐí tā ní átá, 'bá rǐ pi ní ímú adrií 'a ní gé rǐ, úmvúlésì Múngú 'bā mālāyíkā rǐ pi adrií 'bá rǐ pi drǐgé ambugu rú ku.

6 'Bá āzi sǐ Búkú Múngú vé rǐ agá kǐnǐ, "Múngú, ngá mí ní 'bá áda vé tā 'duzú 'bázú āmbúgú rǐ ā'di?

Dōku mi rǐ 'bá mvá vé tā mba 'dínì āsǐ?

7 Ándúrú 'í 'du ìrivé tā 'bāá mādānjā, mālāyíkā rǐ pi ndékí ìrǐ tā sǐ rá, 'bo nóni mí sē íngúkí ìrǐ gí.

8 Mí sē ìrǐ ní ùkpō adrizú āmbúgú ngá rǐ pi drǐgé céré."

Múngú 'bā ngá rǐ pi ārěvú céré ìrǐ ā pálé gá. 'Bo 'bá ndrekí drǐ ìrivé āmbúgú adrizú ngá rǐ pi drǐgé céré rǐ kuyé.

9 'Bo 'bá ndrekí Yésù vé tā rá, 'bākí ìrǐ adrií lókínjá be mādā mālāyíkā rǐ pi ā pálé gá, 'bo nóni mí sē íngúkí ìrǐ gí, ìrǐ ní ìzāngā nyaá ívé drāngará gá rǐ sǐ. Ẹ̀sì múké Múngú vé rǐ sǐ, sē Yésù rǐ drāá 'bá céré pi vé tā sǐ.

10 Múngú gbi ngá rǐ pi ārěvú céré nǐ, ngá rǐ pi ārěvú céré gbikí ùkpō Múngú vé rǐ sǐ, Múngú 'o tā múké ìrǐ ní Yésù tā be múké rǐ sězú ìzāngā nyazú, Yésù ẹ̀ íjì rǐ anjì kárakará 'í vǔdrǐ ùbǐ 'bá rǐ pi pangará ịsú, āzini íngúngará Múngú vé rǐ ālée.

11 Yésù pi 'bá ìrǐ ní újá ícá pìrì gí rǐ pi be, kòpì nóni anjì Múngú vé ni. Ìrǐ ní kòpì újá ícá pìrì rǐ sǐ, ìrǐ ní adrizú drǐnjá ākó kòpì zìzú 'í ẹ̀drípìjì āzini 'í ọ̀mvúpìjì ānì.

12 Yésù ní 'yozú Múngú ní kǐnǐ, "Bá má pámvú ùbǐ 'bá rǐ pi úmúkí dō ì mi ìnjǐngará gá, ma úngó ngo mí rú íngúzú ānì kòpì āsámvú gé."

13 Yésù gō kpá 'yoó kǐnǐ, "Ma ẹ̀sì 'bā Múngú drǐgé."

Gō kpá ẹ̀ndìjì 'yoó ñjì kǐnǐ,

"Bā nōgó anjì Múngú ní sēé má ní rǐ pi be."

14 'Bá ní adrií rú 'bá be, āzini ārì be rǐ sǐ, sē ì ní Yésù rǐ tìzú 'bá áda rú ānì, Ìrivé drāngará ẹ̀ iza rǐ ādróko* adriípi ùkpō drā vé rǐ be rǐ vé ùkpō 'dǐsǐ rá.

15 Ìrivé drāngará ọ̀yọ̀ nóni 'bá adri 'bá túgẹ̀rǐ rú rǐ pi gí, 'du ùrǐ drāngará vé rǐ kòpì ẹ̀ ẹ̀sì agásì gí.

1:12 1:12 Sāwǔmā 102:25-27 1:13 1:13 Sāwǔmā 110:1 2:8 2:8 Sāwǔmā 8:4-6 2:12 2:12 Sāwǔmā 22:22

2:13 2:13 Ísáyā 8:17 2:13 2:13 Ísáyā 8:18 * 2:14 2:14 Ādróko: Ādróko vé rú Sātánā 'i, ìrǐ āmbúgú índrì ùnjì rǐ pi drǐgé, gā tā Múngú vé rǐ 'duzá ngagá sǐ 'bū gé 'dálé. Múngú ídró ādróko rǐ índrì ùnjì rǐ pi be 'bū gé 'dāásì nǐ. 'Í lā 'l'dangará 12:7-9. † 2:16 2:16 Ābūrámā: Múngú zì Ābūrámā rǐ kǐnǐ, ā ku ívé 'bá 'bẹ̀tì āsámvú gé rǐ pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mujì āngū āzi ú'dí ní gé. Ābūrámā rǐ ẹ̀'bípìjì Yāhúdǐ rǐ pi vé rǐ, tǐkí ìrǐ ílì élifū ālu mǔdǔrǔlū ārō (1,800) gé, ịsú tǐkí drǐ Yésù rǐ kuyé. 'Í lā 'l'dóngará 12-25.

16 Yēsū ímú mālāyíkā rī pi ē īzā koó kuyé, ímú úyú Ābūrámā† vé rī pi ē īzā koó.

17 Yēsū ní ímú 'bá rī pi ē īzā koó rī sī, sēzú ī ní ĩri tizú 'bá áda rú 'dī, ĩri adri ẹsị be ĩdríkídri, āzini ĩri adri átálágú āmbúgú‡ rú ri ẹsị 'bā ẹzị ngazú Múngú ní, ĩri 'i adi sē drā rōbōṅṅó rú, Múngú ā trū rí 'bá rī pi ĩvé ũnjikānyā agásī bēnī.

18 Ādróko ní Yēsū ri ụ'bījī rī sī, Yēsū nya īzāngā rá, Yēsū ri ícọ 'bá ādróko ní ụ'bījī rī pi ē īzā ko rá.

3

Yēsū ndē Mósē ri āmbūgū sī rá

1 Īmi mā ọgūpịi Yēsū ri ẹ'yī'ba gí, Múngú ní ũpēé ímú adrii 'bá ívé ni rú 'dī'bee, lē ĩmi 'bākí ẹsị Yēsū Múngú ní ĩpēé 'bá ní tā ni áyú 'yoó kīnī, ĩri 'bá áyúāyū ni, āzini átálágú āmbúgú rī drīgé.

2 Yēsū nga ẹzị Múngú ní sēé 'í drīgé rī ẹsị ālu sī, sū Mósē* ní ẹzị ngaá 'bá Múngú vé rī pi āsámvú gé ẹsị ālu sī rī tịni.

3 Múngú 'du Yēsū vé tā 'bāā āmbúgú, ĩnjī ĩri Mósē ri agaá rá, sū ī ní 'bá jó sīpi rī íngú jó ĩri ní sījī rī ndēé rī tịni.

4 Jó rī pi ārēvú céré, 'bá ri sị nī, 'bo Múngú údé ngá rī pi ārēvú céré nī.

5 Mósē 'bā ẹsị rizú ẹzị ngazú Jó Múngú vé rī agá átí'ba rú, ri tā ímúpi 'i ngaápi drīdrī 'dīlé rī ũlūú 'bá rī pi ní.

6 'Bo Kúrísítō ri Mvā rú, 'bā ẹsị ẹzị ngazú jó Múngú vé rī agá 'bá āmbúgú rú. 'Bā jó Múngú vé ni, 'bá tukí dō pá títí, āzini 'bá 'bākí dō ẹsị tā drīdrī 'dīlé rī drīgé rá, 'bā adri 'bá Múngú vé ni.

Múngú átá átángá ũkpó ũkpó 'bá 'i gā'ba sī rī pi drīgé

7 Īndrí Uleterē rī ní 'yozú kīnī, "Āndrū ĩmi yíkí dō ụ'dúkọ Múngú vé rī,

8 lē ĩmi 'bākí ẹsị tete, sū ĩmi ẹ'bípịi ní ẹsị tete 'bāā

ma gāzú āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá 'dālé rī tịni ku.

9 Īmi ẹ'bípịi rikí ma ideé, āzini rikí mā ẹsị ụ'bījī,

kọpi ndrekí tā āyāzú āyāyā má ní 'oó kọpi ní ílī pūkú sụ agá 'dīri rá.

10 Āní sē mā 'a ve úyú lókí 'dāri vé rī pi ní rá.

Á 'yo kọpi ní, má kīnī, 'Kọpi gākí mávé tā yigá sī, āzini kọpi nīkí tā má ní 'oó rī kuyé.'

11 Mā 'a ní veé gí rī sī, má ní ũyō sōzú, má kīnī, 'Kọpi ícókí fíi vūrā mávé uvuzú rī agá ku.' "

12 Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, ĩmi ndrekí múké! Ā adrikí ẹsị be ũnjī ẹ'yīngará ākó Múngú adriipi ídri rú rī gāzú sī ku.

13 'Bo ụ'dú céré, lē ĩmi rikí ĩmī ẹsị ímbá ĩmi āsámvú gé sī, sā céré sī, lē ĩmi ímbákí ĩmī ẹsị, 'bá āzi ā fi rí ũnjikānyā mị ũ'bāāpi rī agá Múngú ri gāzú ku.

14 'Bá ũtēkí dō tā rī muzú pịri, āzini 'bá tukí dō pá títí ẹsị 'bāzú Múngú drīgé cīmgbá cazú ụdū gé, sū 'bá ní 'bāā drīdrī rī tịni, 'bā ímú adri 'bá Kúrísítō vé ni.

15 Sū ī ní 'yoó drīdrī rī tịni, "Āndrū, ĩmi yíkí dō ụ'dúkọ Múngú vé rī, lē ĩmi 'bākí ẹsị tete, sū ĩmi ẹ'bípịi ní ẹsị tete 'bāā ma gāzú rī tịni ku."

16 'Bá tā rī yì'ba rá, gō'ba tā Múngú vé rī ọwụ'ba rá rī ā'di pi? Adri 'bá Mósē ní íjī ĩfūū āngū Ējēpētō vé rī agásī rī pi kuyé?

17 Múngú ē ẹsị ve ílī pūkú sụ ā'di pi ní? Ẹsị ni ve nyo 'bá ũnjikānyā 'o'ba, ũdrā'ba āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá rī pi ní kuyé?

18 Múngú sō ũyō ā'di pi ní 'yozú kīnī, kọpi ícókí fíi muụ uvuú ívé vūrā uvuzú rī gé ku? Adri 'bá ĩrivé tāimbị ṅō'ba gí rī pi kuyé?

19 'Bá nīkí áamá rá 'yozú kīnī, kọpi ní tā Múngú vé rī ẹ'yījī kuyé rī sī, sēzú Múngú

‡ 2:17 2:17 *Átálágú āmbúgú rī*: Átálágú āmbúgú rī ndē atala rī pi céré, ā'diātāsīyā ĩri 'yéná fi Jó Múngú vé rī agá Vūrā Uleteretere rī agá 'dāā nī, ĩri fi vú ālu ílī ālu agá. ĩri ārī rōbōṅṅó vé rī jī ũnjikānyā ũjizú. 'Í lā Lēvītíkā 16; Ēbéré 9. * 3:2 3:2 *Mósē*: Yōsépā kā drāá gí, 'bāgú Ējēpētō vé rī 'bā anjī Īsērélē vé rī pi ẹzị ngaá tūgērī rú caá ílī mūdūrūlū sụ (400). Kuru Múngú ní Mósē ri ĩpēzú ímúzú anjī Īsērélē vé rī pi pazú adringará tūgērī rú rī agásī. Múngú sē tāimbị rī Mósē ní, ā lū anjī Īsērélē vé rī pi ní, sēzú ī ní tāimbị rī zizú tāimbị Mósē vé ni ānī. Tíkí Mósē ri ísụ ākūdē ílī rī ca élifū ālu mūdūrūlū sụ (1,400), ísụ ākūdē tíkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wūngará 2-24.

ní kòpì ã'yîzú fizú vûrã ívé rizú uvuzú rĩ gé kuyé ãní.

4

Múngú ri ívé 'bá rĩ pi ã'yî mù uvungára gá rá

1 Nóni Múngú ẹ̀zì 'bá ní kǐnǐ, 'bâ ícò fi mù uvu vûrã ívé rizú uvuzú rĩ agá rá. Kúru lě 'bâ ndrekí múké, 'bá ãzi ìmi ãsámví gé 'dǐgé, ã api rí uvungára 'dǐri sǐ ku.

2 'Bá yìkí ù'dúkò múké ì ní ùlũú 'bá ní rĩ rá, sù ọ̀tù 'bá Ìsèrélè vé rĩ pi ní ù'dúkò múké rĩ yìí rá rĩ tìní. 'Bo ù'dúkò kòpì ní yìí 'dǐri índré kòpì mìlé gá ẹ̀zì ãkò, ã'diātāsīyā kòpì ní ẹ̀'yìí kuyé rĩ sǐ, kòpì gākí tã Múngú vé rĩ sǐ.

3 Nóni 'bâ Yèsù ri ẹ̀'yì 'bá gí nǒ'bée, 'bâ fi mù uvu vûrã Múngú vé rizú uvuzú rĩ agá rá. Múngú átá 'bá 'i gã 'bá sǐ rĩ pi vé tã kǐnǐ,

"Mâ 'a ní veé gí rĩ sǐ, má ní ùyò sòzú, má kǐnǐ,

'Kòpì ícókí fíí vûrã mávé uvuzú rĩ agá ku,' "

átã Múngú ã údé dõ uvungára rĩ vé tã ìri ní 'bù pi gbizú vû be rĩ gé 'dãá.

4 Búkũ Múngú vé rĩ lũ tã ù'dú ẹ̀zìrĩ vé rĩ 'dínì kǐnǐ, "Kúru ù'dú ẹ̀zìrĩ gé, Múngú ní uvuzú."

5 Múngú ẹ̀ndì tã 'í ní átá drǐdrǐ 'dǎri dǐ kǐnǐ, "Kòpì ícókí fíí vûrã mávé uvuzú rĩ agá ku."

6 'Bá urukò'bée ícò fi mù uvu vûrã Múngú vé rizú uvuzú rĩ agá rá, 'bo 'bá ù'dúkò múké rĩ yì 'bá drǐdrǐ rá rĩ pi, kòpì fíkí mùú uvuú vûrã Múngú vé rizú uvuzú rĩ agá kuyé, ã'diātāsīyā kòpì gākí ù'dúkò múké Múngú vé ì ní ùlũú rĩ yìgá sǐ.

7 Múngú gò ù'dú ãzi ìpéé dǐí 'bá rĩ pi ní fizú muzú uvuzú ívé vûrã uvuzú rĩ gé, ù'dú 'dǐri ãndrũ rĩ. Gò ìlì 'duyú ãco, Múngú gò átá 'bágú Dāwúđì* ní sù 'í ní átá drǐdrǐ rĩ tìní kǐnǐ,

"Āndrũ sǐ, ìmi yìkí dõ ù'dúkò Múngú vé rĩ,

lě ìmi 'bākí ẹ̀sì tete ku."

8 Yósūwā† ã sē té dõ kòpì ní uvungára rá, Múngú ícò té gõo uvungára drǐdrǐ 'dǐlé rĩ vé tã 'yoó dǐí ku.

9 'Bo ù'dú ãzi drǐ anigé vúlé 'dǐí'dǐ 'bá Múngú vé rĩ pi ní ímùzú uvuzú ní, sù Múngú ní uvuú ù'dú ẹ̀zìrĩ‡ gé rĩ tìní.

10 'Bá fípi mùpì uvuúpi vûrã Múngú ní rizú uvuzú rĩ agá rĩ, ìri kpá mù uvu ẹ̀zì 'í ní ngáá rĩ ã vùdrǐ gé, sù Múngú ní uvuú ívé ẹ̀zì ngáá rĩ ã vùdrǐ gé rĩ tìní.

11 Lě 'bâ ù'bǐkí ùkpò sǐ fíí mùú vûrã Múngú ní údé uvungára vé rĩ gé 'dãá. 'Bo 'bá gākí dõ tã Múngú vé rĩ sǐ sù 'bá Ìsèrélè vé rĩ pi ní gãá rĩ tìní, 'bá ícókí fíí mùú vûrã uvungára vé rĩ gé 'dãá ku.

12 Ā'diātāsīyā tì Múngú vé rĩ, ìri ídri rú, ìri ùkpò be. Cì sù ìlì cìpi cici rĩ tìní, ìri fí 'bâ ẹ̀sì agá, ãzini 'bávè índrì agá, ìri úfí 'bâ fã agásì, ãzini úsò 'bâ fã agá rĩ agásì, ìri tã 'bá ní rií ùsùú 'bá ẹ̀sì agá rĩ pi 'i'da céré ãmvé.

13 Tã ãzi ì ní ícò ùzũú Múngú sǐ bā ní 'dãáyo. Ngá ãrèví céré 'i'da 'i kú Múngú ẹ̀ndrètì gé ãmvé. 'Bâ ímù pá tu tã 'bá ní 'oó rĩ ùlũ Múngú ẹ̀ndrètì gé 'bâ tì sǐ.

Yèsù ri átálágú ãmbúgú

14 Kúru Yèsù Múngú Mvòpì ní adrií 'bávè átálágú ãmbúgú, ìri ní fíí mùú adrií Ẹ̀tèpì Múngú vúgá 'bù gé 'dǎlé rĩ sǐ, lě 'bá tukí pá títì 'bávè ẹ̀'yìngára agá.

15 Yèsù 'bávè Átálágú ãmbúgú 'dǐri nǐ 'bávè ùkpò ãkò rá, ìrivé ẹ̀sì nò 'bávè ùnjikānyā ã tã sǐ rá. Ù'bǐkí ìri létì be ãndiāndí, sù ì ní 'bâ ù'bǐí rĩ tìní, 'bo 'o ùnjikānyā kuyé.

16 Lě 'bâ 'okí ùrĩ sǐ ku fizú mùzú Úpí Múngú ẹ̀sì be múké rĩ vé vûrã mǎlũngǎ ruzú rĩ gé 'dãá, ãní ã 'bã rí ẹ̀sì ìdríkídri

4:3 4:3 Sāwúmā 95:11 4:4 4:4 Í'dóngará 2:2 4:5 4:5 Sāwúmā 95:11 * 4:7 4:7 Dāwúđì: Múngú ìpè Dāwúđì ri adrií 'bágú Ìsèrélè rĩ pi vé ní, ẹ̀zì kǐnǐ, 'bágú ù'dí ri ímù ífũ Ìrivé úyú agá, ìri mǎlũngǎ rĩ rù mùzú 'dání'dání, 'bágú rĩ Yèsù Kúrisitò 'i. 'Í lã Sāwúmā 132:11-12. Tìkí Dāwúđì ri ísù ãkùdè ìlì rĩ ca élifũ ãlu (1,000) gí, ìlì 'dǎri gé, ísù tìkí drǐ Yèsù Kúrisitò ri kuyé. 'Í lã 1 Sāmùélè 16-30; 2 Sāmùélè 1-24; 1 'Bágú 1-2. 4:7 4:7 Sāwúmā 95:7-8 † 4:8 4:8 Yósūwā: Mósè kã drǎá gí, Múngú ìpè Yósūwā ri 'bá rĩ pi ã drǐ kóo mùzú ãngũ Kánáná vé rĩ gé. 'Í lã Wùngára 17-24; Yósūwā 1-24. ‡ 4:9 4:9 Múngú uvu ù'dú ẹ̀zìrĩ gé: Múngú gbi ngá rĩ pi ãrèví céré 'du caá ù'dú áziyá, ù'dú ẹ̀zìrĩ ní gé, ìri ní kúru uvuzú. 'Í lã Í'dóngará 2:2.

āzini ẹsị múké, sâ 'bá ní ìzākoma lězú rī gé.

5

¹ Átálágú āmbúgú rī, ì ìri ìpē ìvé 'bá rī pi āsámwú gé, ìri ẹzị nga 'bá rī pi āsámwú gé, ri tā 'bá rī pi vé rī ùlū Múngú ní. Ẹzị ìrivé rī rizú rōbōṅṅò zāzú, āzini rizú ngá 'bá rī pi ní sēé rī 'duzú sēzú Múngú ní, ùnjīkānyā kōpivé rī ùjīzú.

² 'Bá adriipi átálágú āmbúgú rú rī, ìri ẹsị 'bā mādā rizú 'bá tā nī 'bá áamá 'bá ku, ì ní kōpi ē mị ù 'bāá fíí ùnjīkānyā 'oó rī pi ē ìzā kozú, ā 'diātāsīyā ìri ùkpō ākó, ìri 'bá ùnjīkānyā 'oópi ìndī ni.

³ Tā 'dīri sē ìri ní rizú rōbōṅṅò zāzú ìvé ùnjīkānyā ùjīzú, āzini 'bá rī pi vé ùnjīkānyā ùjīzú āní 'dī.

⁴ 'Bá āzi ícó 'i ìpēé adrii átálágú āmbúgú ni rú ē ìnjīkí rí 'i āní 'dīni ku, Múngú ri ìri zị ẹzị rī gé nī, sū Múngú ní Ārónā ri zị rī tịni.

⁵ Kúrísítō íngú 'i 'yozú kīnī 'i átálágú āmbúgú 'dīni kuyé. Múngú 'yo ìri ní kīnī, "Mi Mvā má vé ni,

āndrū sī ma mí Ẹtẹpi."

⁶ Múngú gō 'yoó dīi kīnī,

"Mi adri átálágú rú mụzú nyonyo,

sū Mēlēkīzēdékē* ní adrii átálágú rú rī tịni."

⁷ Yēsū ní adringará gá nyōṅkú drīgé nōgó rī gé, mā Múngú ri, ngo Múngú ẹndrẹti gé ìzāngā ìzāngā rú, Múngú ā pa rí 'i drā agāsī bēnī. Múngú yì ìrivé zingará rá, ìri ní 'i 'bāá vūgá Múngú ẹndrẹti gé, ìri ìnjī rī sī.

⁸ Yēsū ā adri dō Mvā Múngú vé ni drāāāsīyā, ìzāngā ìri ní nyaá rī agá, 'du tā Múngú vé rī ngaá céré rá.

⁹ Ìzāngā Yēsū ní nyaá rī agá, Múngú mīlé gá 'dāá, Yēsū ri átálágú āmbúgú múké ni, ìri 'bá céré ìrivé tā 'du 'bá nga 'bá rī pi pa ìvé ùnjīkānyā agāsī mụzú 'dāni 'dāni.

¹⁰ Múngú ìpē ìri ímụ adrii átálágú āmbúgú sū Mēlēkīzēdékē tịni.

Ā 'dekí ùnjīkānyā agá ku

¹¹ Tā kárákará anigé 'bá ní kōdō lēé ùlūú ìmi ní, 'bo tā rī vé ùlūngará mbamba, ícó fíí ìmi drīgé ku.

¹² Ìmivé ẹ'yīngará agá, ìmi úlá fi drī kuyé, ìmi té kōdō ìmi ọgūpīi ímbá tā Múngú vé rī sī nī. 'Bo ìmi lēkí ē ímbákí ìmi ní tā Múngú vé rī sū 'bá riipi Múngú vé tā 'dópi ùnjīpi ú'dí rú rī tịni, ìmi ìndrēkí sū ùdéná ì ní tīi ú'dí rú riipi bā ndrúpi áyu, ínyá ùkpó ùkpó ni nyaápi ku rī tịni.

¹³ 'Bá riipi bā ndrúpi ndrundu rī ìndrē sū ùdéná tịni, nī tā piri rī áamá be ku.

¹⁴ 'Bá mba 'bá ícó 'bá gí rī pi ri ínyá ùkpó ùkpó rī nya nī, ā 'diātāsīyā kōpi nīkí tā múké pi āsámwú acoó tā ùnjí be gí.

6

¹ Lē 'bā áwíkí adrii sū 'bá riipi 'dópi tā Kúrísítō vé rī ùnjīpi ú'dí rú rī tịni ku, lē 'bā adrikí sū 'bá mbaápi ícópi gí rī tịni. Lē 'bā rikí 'yéná ri ìmi ímbá ẹsị újángará ùnjīkānyā 'bá jīpi fípi drā agá rī vé tā sī, āzini tā Múngú ri ẹ'yīzú rī vé tā sī dīi ku.

² Lē 'bā rikí ìmi ímbá bātízīmū vé tā sī, drī tīngará vé tā sī, 'bá ùdrā 'bá gí rī pi vé íngángará gōzú ídri rú rī vé tā sī, āzini tā Múngú ní ímụ līi 'bá rī pi drīgé mụzú 'dāni 'dāni rī vé tā sī dīi ku.

³ Múngú ā'yī dō rá, 'bā ìmi ní tā urukọ 'bée ímbá mụzú rá.

⁴ 'Bá ì ní tā Múngú vé rī ùlūú kōpi ní gí, āzini Índrī Uletere rī ní kōpi ású gí rī pi, 'dékí dō ìvé ẹ'yīngará agāsī gí, 'bá āzi gō kōpi íjī ẹsị újā dīi ku.

⁵ Ụ'dúkọ múké Múngú vé rī, kōpi ísúkí ùnyī ni rá, kōpi nīkí ùkpō Múngú vé úmúlésī ímụzú tā 'ozú drīdrī 'dīlé rī áamá rá.

⁶ 'Bá 'dīni 'dī 'bée kúkí dō gārā gá gí, 'bá āzi gō kōpi íjī ẹsị újā dīi ku. Tā kōpi ní rií 'oó 'dīri, ìri adri sū kōpi ní rií Múngú vé Mvā gbāá gōó pẹti alambaku sígé dīi rī tịni, kōpi ri drīnjá sē ìri ní 'bá rī pi ẹndrẹti gé.

5:5 5:5 Sāwúmā 2:7 * 5:6 5:6 Mēlēkīzēdékē: Mēlēkīzēdékē ri 'bāgú Sālēmū vé ni, sē tākíri Ābūrāmā ní nī. 'Í lā 'dóngará 14:18-20; Ēbērē 7:1-17. 5:6 5:6 Sāwúmā 110:4

7 Nyōōkú yīgō ní ríi 'dīi drī ni gé ānyāngā ní kazú āní kaka rī, nyōōkú 'dīri, ĩri nyōōkú múké 'bá ómvú 'aápi rī ní. Nyōōkú 'dīni 'dīri, Múngú 'bā tākíri drī ní gé gí.

8 Nyōōkú ūcékúcé ní dujú amúú 'a ni gé rī, ĩri ẹjì ákó, Múngú ri ĩri tri rá, ũdú ni, ĩri zā ve ácí sī 'dīisī rá.

9 'Bá ẹdrípíi 'bá ómvúpíi 'bá ní lēélē rī pi, 'bá lēkí lūú ĩmi ní 'dīni, 'bá nīkí áamá múké 'yozú kíní, ĩmi ri tā 'bá rī pi ní 'oó pangará ísúzá āní rī 'o.

10 Múngú ri tā lị piri, tā ĩmi ní rizú 'bá Múngú vé rī pi ẹ ízā kozú, āzini rizú kōpi ẹ ízā kozú mužú dīi dīi 'dīri, ĩri lū kíní, ĩmi ri ĩmivé lēngará i'da Múngú ẹndrẹti gé, tā ni āvī Múngú agásí ku.

11 Tā āmbúgú 'bá ní lēé rī, lē ĩmivé ẹsì lēngará vé 'dīri ā mụ drīdrī cīmgbá cazú ũdú gé, ĩmi ísúkí rí ngá múké Múngú ní ũyō ni sōó lēé sēé ĩmi ní ẹsì 'bázú rī bēsīnī.

12 'Bá lēkí ĩmi ā adrikí ũvú rú ku. 'Bá lēkí ĩmi 'okí tā rī sū 'bá ẹ'yī 'bá gí adri 'bá ẹsì be mādā úmvúlésí ímú 'bá tā Múngú ní ẹjì rī ísú 'bá rī pi ní 'oó rī tịni.

Tā Múngú ní ẹjì rī

13 Múngú ká tā rī ẹjì Ābūrámā ní, 'bá āzi āmbúgú Múngú ní ícó ũyō sōó ĩri ā rú sī ni ní adrii 'daáyo rī sī, Múngú ní ũyō rī sōzú Ābūrámā ní 'í rú sī ũgōgōlé rú 'dī.

14 Kíní, “Ma mí ní tākíri sē, mi ímú tị ízú ambamba.”

15 Kúru Ābūrámā tē ẹsì mādā sī, ísú ngá Múngú ní ũyō ni sōó lēé sēé 'í ní rī rá.

16 'Bá rī pi kádō ríi ũyō sōó ũndī ruzú, kōpi ri 'bá āmbúgú ĩ ndēpi rá ni ā rú ẹdī ũyō rī sōzú. ũyō kōpi ní sōó rī, kōpi nōkí ku, 'bá āzi gō āgátá 'bāá āní ku.

17 Múngú lē tā 'í ní ẹjì rī i'daá 'bá ímú 'bá tā rī ísú 'bá rī pi ní uletere kíní, 'í ícó tā 'í ní ẹjì rī nōó ku. Kúru sō ũyō tā 'í ní ẹjì rī 'dúzú ngazú.

18 Múngú sō ũyō, āzini ẹjì tā, ícókí tā ĩrī 'dī' bée újá ku, ā'diātāsīyā Múngú ũlī ũnjō ku. Nóni 'bā ápá' bée 'bā zū' bée Múngú ā pálé gá gí nō' bée, lē 'bā 'bākí ẹsì rizú tā Múngú ní ẹjì lēé 'oó 'bá ní rī ũtēzú, tā Múngú ní ẹjì rī pi, kōpi 'bā ẹsì ímbá ambamba.

19 Ẹsì 'bāngará Múngú drīgé rī, ĩri sē 'bā pá tu títí, sū ĩ ní áló ipaá títí rī tịni. Ẹsì 'bá ní 'bāá rī, ĩri 'bá jì fi mužú bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rī ā 'a ẹlízú rī* agásí Vūrā Uleteretere Múngú ní rizú adrizú rī agá agálésí 'dāá.

20 Yēsū fi mužú adrii Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá 'bā tā sī drīdrī gí. ĩri nóni átálágú āmbúgú mužú nyonyo, sū Mēlēkīzēdēkē tịni.

7

Átálágú Mēlēkīzēdēkē vé tā

1 Mēlēkīzēdēkē 'dīri, ĩri 'bāgú Sālémū vé ni, āzini ĩri átálágú Múngú āmbúgú 'bá drīgé céré rī vé ni. Mēlēkīzēdēkē pi ísúkí ĩ Ābūrámā be lẹti gé, ísú ākūdē Ābūrámā íbì ímú ẹ'dí ĩri ní 'dīi 'bāgú rī pi ndēzú rī gélésíla, Mēlēkīzēdēkē ká Ābūrámā ri ísú, sē ĩri ní tākíri.

2 Kúru ngá Ābūrámā ní ẹrì ẹ'dí gélésí rī pi, ngá mužrì agá, í'dú ālu ni sēé Mēlēkīzēdēkē ní. Rù Mēlēkīzēdēkē rī vé ífífí “Bāgú tā piri vé ni,” āzini 'bāgú Sālémū vé ni, ífífí ni “Bāgú tākíri vé ni.”

3 ĩri ẹtẹpi ákó ẹndrẹpi ákó, ĩri úyú ákó, ú'dú ĩ ní ĩri tizú, āzini ĩri ní drāzú rī, 'bá āzi nī kuyé, adri sū Múngú Mvópi tịni. ĩri áwí adri ku átálágú rú nyonyo.

4 ĩ ndrekí drī Mēlēkīzēdēkē vé āmbūgū ká! 'Bá Īsērélē vé rī pi vé ẹ'bípí Ābūrámā í'dú ngá 'í ní ẹrì ẹ'dí gé 'dāá rī pi, ngá mužrì agá, í'dú ālu ni sēé ĩri ní.

5 Tāimbì Mósē vé rī lē atala* úyú Lévī vé rī agá rī pi ā sokí ngá ĩvé ẹdrípíi Īsērélē vé rī pi drīgé sī. Kōpi ā adrikí dō céré

6:14 6:14 Í'dóngará 22:17 * **6:19 6:19** Bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rī ā 'a ẹlízú rī: Bōngó 'dīri ẹlìkí Vūrā Uleteretere rī pi āsámvú Vūrā Uleteretere rī be rī āní. Átálágú āmbúgú rī 'yéná aga fi bōngó rī agásí Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, ā'diātāsīyā Múngú ri adri Vūrā Uleteretere dīpi pōwūpōwū rī agá 'dāá. 'Í lā Lēvītíkā 16; Mātáyo 27:51; Mārākō 15:38; Lúkā 23:45; Ēbērē 6:19-20; Ēbērē 9:1-7. **7:1 7:1** Í'dóngará 14:17-20 * **7:5 7:5** Atala rī pi: 'Bá Īsērélē vé rī pi āsámvú gé, 'yéná átálágú ri rōbōnō zā Jó Múngú vé rī agá 'dāá nī. Atala rī pi ri ífū úyú Lévī vé rī agá.

úyú Ābūrámā vé ni draáāsīyā, kôpivé ngá mụdrị agá, lē kôpi ē í'dúki ālu ni sēé.†

6 'Bo Mēlēkīzēdēkē ā adri dō úyú Lévī rī pi vé ni ku draáāsīyā, Ābūrámā vé ngá mụdrị agá, í'dú ālu ni sēé Mēlēkīzēdēkē ní. Mēlēkīzēdēkē sē tākiri Ābūrámā Múngú ní tā ẹzị ịri ní rī ní.

7 'Bá tākiri sēepi rī, ịri āmbúgú ũkpō be, ndē 'bá tākiri ịsúpi rī rá, 'bá rī pi ārēvú céré nīkí tā 'dīri rá.

8 Atala ri 'bá ngá mụdrị agá, ālu ni u'du 'bá rī pi, kôpi 'bá ũdrā 'bá ũdrādrā ni pi, 'bo Mēlēkīzēdēkē ndē kôpi āmbúgú sī rá, ā'diātāsīyā lūkí 'bá ní kīnī, ịri adri mụzú nyonyo.

9 Úyú Lévī vé rī pi ri ngá ịkūnā 'bá rī pi dríge sī, ngá kôpi ní ịkūnā rī, ngá mụdrị agá, 'bá rī pi ālu ni í'dú sē. Ābūrámā ká ngá ālu mụdrị agá í'dú sē Mēlēkīzēdēkē ní, adri sū úyú Lévī vé ịfū 'bá úyú Ābūrámā vé rī agá rī pi ní ngá ālu mụdrị agá í'dú sē Mēlēkīzēdēkē ní rī tịni,

10 ā'diātāsīyā Mēlēkīzēdēkē pi ní ịsúzu Ābūrámā be rī gé, ịsú ākūdē tiki drī Lévī ri kuyé, ímúkí ịri tị vúlé vúlé rú ịfū Ābūrámā vé úyú agá.

Yēsū adri sū Mēlēkīzēdēkē tịni

11 Tāimbị Mósē vé rī 'yo kīnī, 'bá atala rú rī pi ịfū súrú Lévī† vé rī agá. 'Bo atala rī pi té dō sē 'bá rī pi vé ũnjikānyā ri de rá, ícókí té átálágú āzi sū Mēlēkīzēdēkē tịni ni lēé dīi ku, átálágú Ārónā vé úyú agá rī ca té gí.

12 Tā í ní rizú átálágú ịpēzú rī újákí dō gí, lē ā újákí kpá tāimbị rī rá.

13 'Bá 'bá ní rií tā ni átá 'dīri, ịri 'bávé Úpí 'i. Súrú í ní Úpí ri tizú rī agá, 'bá āzi drī ịfūupi ẹzị ngaapi átálágú rú vūrā rōbōṅō zāzú rīS gé ni 'dāayo.

14 'Bá ālu ālu nī áamá rá 'yozú kīnī, Úpí íbí ịfūú súrú Yúdā vé rī agá. Mósē 'yo 'i

tị sī 'yozú kīnī, átálágú āzi ri íbí ịfū súrú 'dāri agá 'dīni kuyé.

15 Átálágú āzi ịfū dō Mēlēkīzēdēkē tịni, 'bá nīkí rá 'yozú kīnī, tā Múngú ní rizú atala rī pi ũpēzú rī újā 'i gí.

16 Átálágú 'dīri ịpēkí ịri súrú ịrivé rī ā tā sī kuyé, 'bo ịpēkí Átálágú 'dīri, ā'diātāsīyā ịri ímú adri mụzú nyonyo.

17 Búkú Múngú vé rī 'yo 'dīni kīnī, "Mi adri átálágú rú mụzú nyonyo, sū Mēlēkīzēdēkē ní adrií átálágú rú rī tịni."

18 Tāimbị ũkụ rī 'dúkí 'bāá jélé gá gí, ā'diātāsīyā ícá nóni kú ũkpō ākó, āzini ẹzị ākó,

19 ā'diātāsīyā tāimbị Mósē vé rī ícá sēé 'bá rī adrií ũnjikānyā ākó nī ku. 'Bo nóni 'Bá múké rī ícá gí, 'bā ri ẹsị 'bā drī ni gé, ịri sē 'bá 'bā útrú ānī ịnyina Múngú vúgá.

20 Múngú sō ũyō 'Bá múké 'dīri ịpēzú átálágú rú ní, 'bo atala urukọ í ní ũpēé rī pi Múngú sō ũyō ni ní kuyé.

21 'Bo Múngú 'bā Yēsū ri adrií átálágú rú ũyō ịri ní sōó rī sī, sō ũyō rī 'dīni kīnī, "Úpí Múngú sō ũyō rī gí, ícá 'i úmī újā ku,

'Mi adri átálágú rú mụzú nyonyo.' "

22 Tā Múngú ní ẹzị, ịri ní ũyō ni sōó rī, sē nóni Yēsū ịjị ũndī múké agaapi rá ni, sō ũyō ũkpó ũkpó kīnī, ā ütēkí ũndī rī vé tā ütētē.

23 Atala kárakarā ngakí ẹzị mụzú drīdrī kuyé, ā'diātāsīyā kôpi ũdrākí úyé.

24 'Bo Yēsū ri áwí adri mụzú nyonyo. Kúru ịri áwí adri mụzú átálá rú nyonyo.

25 Kúru 'bá ímú 'bá Múngú vúgá Yēsū ā tā sī rī pi, Yēsū ri kôpi pa ịvé ũnjikānyā agásī nyonyo, ā'diātāsīyā ịri nījī ri Múngú rī mā kôpivé tā sī ní.

26 Yēsū ri átálágú āmbúgú riipi ngá 'bá ní lēé rī sēepi 'bá ní rī, ịri uletere, ịri ũnjikānyā ākó, gūkí ịri kú túngú 'bá ũnjikānyā be rī pi āsámvú gé sī. Múngú

† 7:5 7:5 Ngá mụdrị agá, ịmi ri ālu ni í'dú sē: Tāimbị Mósē vé rī 'yo kīnī, lē 'bá Ịsērélé vé rī pi ē í'dúkí ngá mụdrị agá, ālu ni sēé Múngú ní. Í lā Lēvītíkā 27:30-33; Kālāfe 18:21-24; Dētōrōnómē 12:5-19; 14:22-29. ‡ 7:11 7:11

Lévī: Atala Ịsērélé rī pi vé rī ārēvú céré íbíkí ịfūú úyú Lévī vé rī agá. § 7:13 7:13 Vūrā rōbōṅō zāzú rī: Vūrā rōbōṅō zāzú ni anigé Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, átálágú rī ri rōbōṅō zā ānī Múngú ní 'bá rī pi trūzú ịvé ũnjikānyā agásī. Vūrā ẹjngūrú zāzú ni anigé Vūrā Uletere rī gé Jó Múngú vé rī agá 'dāá, átálágú rī ri ẹjngūrú zā ānī Múngú ní ũ'bútina sī, āzini ũndrēnā sī sá Múngú ri zizú rī gé. 7:17 7:17 Sāwúmā 110:4 7:21 7:21 Sāwúmā 110:4

ji ìri mujú adrií vûrã ívé ìnjî ìnjî 'bù gé 'dãá rî gé.

²⁷ Yèsù vé rōbōṅṅō adri sū rōbōṅṅō atala ambugu rî pi ní rií zãá ú'dú ãlu ãlu rî tîni ku. Kōpi ri í'dó rōbōṅṅō rî zã ívé ùnjîkãnyã ùjîzú drîdrî. Vùdrî ni gé, kōpi kúru rōbōṅṅō 'bá rî pi vé ùnjîkãnyã ùjîzú rî zã ndō. 'Bo Yèsù sê 'i drãá rōbōṅṅō rú vú ãlu 'bá rî pi ní céré.

²⁸ Tãimbî Mósê vé rî lû kîni, 'bá rî ã 'o dō ùnjîkãnyã ìndî drãáãsiyã, ì ícò ìri ìpê 'bã átalágú ãmbúgú ni rú rá. 'Bo Múngú sê tãimbî rî drîdrî, vùdrî ni gé, ìri ní ùyō sōzú 'i Mvópî ri ìpézú. Múngú ìpê ívé Mvã adrií átalágú ãmbúgú rú tã be pîri muzú nyonyo.

8

Kúrisitō ri átalágú ãmbúgú ùndî ú'dí rî vé rî

¹ Tã ã pá ãmbúgú rî, ìri 'dî, 'bávê átalágú ãmbúgú rî mu úrí vûrã ìnjî ìnjî rî gé 'bù gé 'dãá Múngú vé drî êndépî gé.

² 'Bákî ìri êzî ngaá átalágú ãmbúgú rú Gãkū Múngú vé rî agá. Gãkū 'dîri, ìri Jó áda, Úpí Múngú sî nî, adri 'yozú kîni, 'bá áda sî nî kuyé.

³ Atala ambugu rî pi ãrêvú céré, kōpivé êzî rizú fêfê 'duzú sêzú Múngú ní, ãzini rizú rōbōṅṅō zázú. Lê átalágú ãmbúgú Yèsù ã sê kpá ngá ãzi Múngú ní rōbōṅṅō rú ìndî.

⁴ Yèsù ã adri té dō nyōókú drîgé nōgó anigé, ícò té adrií átalágú rú ku, ã'diãtãsiyã atala urukō ọtú ìnógósî anigé kōpi ri rōbōṅṅō zã sū tãimbî Mósê vé rî ní 'yoó rî tîni.

⁵ 'Bo gãkū Múngú vé* kōpi ní rizú êzî ngazú 'a ni gé vû drîgé nōgó rî, í'da ìndríkîndrî Jó Múngú vé 'bù gé 'dãá rî. Mósê kã í'dó Gãkū Múngú vé rî sîi, Múngú átá ìri ní tã ni ùkpó ùkpó kîni, "Lê mí údé ngá rî pi ãrêvú céré sū má ní í'daá mí ní írã Sínáyî vé rî drîgé 'dãá rî tîni."

* **8:5 8:5** Gãkū Múngú vé rî: Múngú êzî Mósê ní kîni, Mósê ã sî Gãkū ãngū ã'wí cínýáfã rú rî agá 'dãá, ã 'bákî rî tãimbî Múngú vé rî 'a ni gé 'dãá, 'bá rî pi ã ríkî u'dujú muzú vûrã rî pi gé sî. Sōlōmónã sî Jó Múngú vé rî Yêrúsálémã gá 'dãá, ícókî u'dujú ku. Atala rî pi ri rōbōṅṅō zã Múngú ní vûrã ìnjî 'dî'bée agásî. 'Í lã Êzî 7:44-45.

8:5 8:5 Wüngará 25:40 **8:12 8:12** Yêrêmíyã 31:31-34

⁶ 'Bo Múngú ìpê Yèsù ri nî, êzî ìri ní ngaá rî ndê êzî atala ùku 'dã'bée ní ngaá rî rá, ã'diãtãsiyã ùndî ìri ní rujú 'bã ãsãmvú ícízú Múngú be rî, ìri múké, ndê ùndî ọtú ùku 'dãri rá.

⁷ Ùndî Múngú ní rujú drîdrî 'dãri ã adri té dō múké, Múngú ícò té gōó ùndî ãzi rujú dîi ku.

⁸ 'Bo Múngú ndre tã 'bá rî pi ní 'oó rî adri múké ku, ìri ní 'yozú kîni,

"Sã ãzi ri ímú 'dîi'dî,
ma ímú ùndî ú'dí ru

'bá Ìsêrélê vé rî pi be,
ãzini 'bá Yúdã vé rî pi be.

⁹ Ùndî má ní lée rujú 'dîri adri sū ùndî má ní ọtú rujú kōpi é 'bîpîi,

má ní kōpi ã drî rujú

kōpi ìjî ìfũú ãngū Êjêpétō vé rî agásî
rî tîni ku,

ã'diãtãsiyã kōpi 'dukî ùndî má ní rujú rî vé tã ngaá kuyé,

má adi kōpi má drîgé sî gî,

ma Úpí 'i, á 'yo tã 'dîri nî.

¹⁰ Ma Úpí 'i, á 'yo nî,

ùndî má ní lée rujú 'bá Ìsêrélê vé rî pi be rî, ìri 'dîni.

Lókî 'dãri ã vùdrî gé,

ma ímú mávé tãimbî sê fi kōpi ã úmî gé,
ãzini ma ímú mávé tãimbî sî kōpi ã

ésî agá.

Ma ímú adri Múngú kōpivé ni,

kōpi ímú adri 'bá mávé ni.

¹¹ 'Bá ãzi gō 'bá 'í gãrã gá rî ímbá ku,

dōku 'bá ãzi gō 'í êdrîpî ri ímbá 'yozú

kîni, 'Mî nî Úpí Múngú ri' 'dîni ku,

ã'diãtãsiyã kōpi céré ímú ma nî rá,

í'dózú 'bá ì ní ndree kuú êzî ãkó rî pi

vúgá cîmgbá cazú 'bá ambugu rî pi vú.

¹² Ma kōpi trũ ívé ùnjîkãnyã agásî rá,

á gō kōpivé ùnjîkãnyã ã tã 'bãá áwí

mã êsî agá ku."

¹³ Ùndî ú'dí Múngú ní rií tã ni átá 'dîri lû 'yozú kîni, ùndî ọtú 'í ní rujú drîdrî 'dãri

nga nóni ẹ̀zì ku, ẹ̀sì mǎdǎ, ìri ímù adri 'dǎáyo.

9

Gǎkū Múngú vé ì ní rizú ìri ìnjìzú vū drìgé nǒgó rī

1 Ùndì drìdrì Múngú ní ruú 'bá Ìsèrélè vé rī pi be rī gé, ùtì tǎimbì kòpi ní rizú 'i ìnjìzú ni, àzini kòpi à adrikí Gǎkū Múngú* rì ìnjìzú ni be vū drìgé nǒgó.

2 Sìkí Gǎkū Múngú vé rī, ẹ̀lìkí 'a ni ìrì. Gǎkū rī à 'a tì gélésì rī, ìri Vūrǎ Uletere ni, 'bǎkí aya ì ní údé àcì ù'yùzú sù ni gé sī ni kú 'a ni gé 'dǎá, àzini 'bǎkí mísá, 'bǎkí pánga ì ní sèé Múngú ní rī kú mísá rī drìgé 'dǎá.

3 Jó rī vé 'a àzi agálésìla ì ní 'a ni ẹ̀lì bǒngó sī cí rī, ìri Vūrǎ Uleteretere ni.

4 Vūrǎ Uleteretere rī agá 'dǎá, 'bǎkí ngá ì ní údé dábù sī rizú ẹ̀jìngürú zázú ni, àzini 'bǎkí kpá sǒndúkù ùndì vé rī, njókí rù'bá ni dábù sī. Sǒndúkù ùndì vé rī agá 'dǎá, ù'bǎkí ngá à ọ̀sùkǎ caá na, ngá ì ní ù'bǎá rī pi, ùdrì ì ní gbii dábù sī ì ní rizú mánǎ† 'bázú rī, Àrónǎ vé túré rù'bá be rùúpi kú ìbìbì rú rī, àzini írǎ kpọ̀ọ̀'bu ì ní tǎimbì mụdrì ùndì ruzú rī sǐ rù'bá ni gé rī.

5 Údékí ìndrìlìkí ìrì mǎlǎyíkǎ vé ni, kòpi ásúkí sǒndúkù rī rǎpǎ ì ùpẹ̀lẹ̀'bí à ndúgé, kòpivé ùpẹ̀lẹ̀'bí ẹ̀ ìndrìkíndrì ọ̀zù sǒndúkù rizú ùndì ruzú rī ẹ̀ drì, vūrǎ 'dìri átálágú àmbúgú rī ní rizú àrì uyazú 'bá rī pi vé ùnjìkǎnyǎ ùjìzú rī, 'bo ícókí tǎ rī vé ífífí ùlùú mụzú 'dé'dé lókí nǒri gé ku.

6 Atala rī pi kádǒ ngá ì ní ùlǎá 'dì'bée ù'bǎá 'dìri tìni gí, ù'dù cére kòpi rì fi Gǎkū Múngú vé rī à 'a tì gélésì rī agá, rì ẹ̀zì ì ní sèé ì drìgé rī nga.

7 'Bo 'yéná átálágú àmbúgú‡ rī fi Gǎkū Múngú vé ì ní ẹ̀lì agálésìla Vūrǎ Uleteretere rī agá 'dǎá nǐ, ílì àlu agá, ìri 'yéná fi vú àlu. Ìri fi mụ ànyǎpá àrì

uya ívé ùnjìkǎnyǎ ùjìzú, àzini 'bá rī pi vé ùnjìkǎnyǎ ùjìzú. Ùnjìkǎnyǎ 'bá rī pi ní ríí 'oó 'dìri, kòpi nìkí áamá 'yozú kìnì ì rì ùnjìkǎnyǎ 'o 'dìni kuyé.

8 Tǎ ì ní ùlǎá 'dì'bée sī, Ìndrì Uletere rī 'i'da 'bá ní kìnì, Gǎkū rī ní drì adrizú anigé rī gé, zìkí kẹ̀tẹ̀tẹ̀ ì ní fizú àní Vūrǎ Uleteretere rī agá 'dǎá rī kuyé.

9 Tǎ ì ní ù'bǐì 'dì'bée, ìri 'bá ní tǎ lókí àndrù nǒri vé rī ùlù. Ìri lù kìnì, ànyǎngǎ, àzini ngá àrì be ì ní ríí sèé zǎá Múngú ní rǒbǒnǒ rú rī pi, ícó 'bá rì'bá Múngú rì ìnjì 'bá rī pi ẹ̀ ẹ̀sì újǎ ícá uletere ku.

10 Tǎ ùkù rī, ìri 'yéná rizú ínyá pi à tǎ 'duzú ngazú, ngá mvungará be, àzini rizú tǎimbì rù'bá ùjìzú rī à tǎ 'duzú ngazú. Tǎ ì ní ùlùú 'dì'bée cére rizú rù'bá nǒri vé tǎ 'duzú ngazú rī. Tǎ 'dì'bée ímù ì újǎ ícá múké, cǐngbá lókí Múngú ní ímùzú ùndì ù'dí rī ruzú rī gé.

Kúrísitō vé àrì dǎ rǒbǒnǒ rú

11 Kúrísitō kǎ ícá ímù adrii átálágú àmbúgú, ìjì tǎ múké vū drìgé nǒgó. Gǒ fíí mụyú adrii Gǎkū Uleteretere 'bù gé rī agá 'dǎá, Gǎkū 'dìri 'bá áda sù nǐ kuyé, àzini adri Gǎkū vū drìgé nǒgó ni kuyé.

12 Kúrísitō fi mụyú adrii Vūrǎ Uleteretere 'bù gé 'dǎri agá vú àlu 'bá cére ní. Sè ívé àrì dǎá 'bá pazú 'bávé ùnjìkǎnyǎ agásì nyonyo, adri ndrìì àrì sī dǒku tì mvǎjǎ àrì sī kuyé.

13 Tǎimbì Mósè vé rī agá, 'bá ùnjìkǎnyǎ 'o'bá rī pi, ì ndrìì àrì uya, dǒku tì àrì uya kòpi à rù'bá gá sī, àzini ì tì kǎjónǎ rú ni zǎ ve úfúrágú rú, ì kòpi à rù'bá fu àní, kòpi à rù'bá ẹ̀ ícá rí ule.

14 Ìmi ndrekí drì kǎ, àrì Kúrísitō vé rī, ìri 'bávé ùnjìkǎnyǎ ùjì ndè àrì ànyǎpá vé rī rá. 'Bo Yèsù rì ùnjìkǎnyǎ àkó, Ìndrì Múngú vé adriipi 'dáni'dáni rī vé ùkpǒ sī, Yèsù sè 'i drǎá rǒbǒnǒ rú Múngú ní, 'bá pazú drǎ agásì, 'bá ngakí rì ẹ̀zì Múngú ìdri rú rī ní.

* **9:1 9:1** *Jó Múngú vé rī:* Jó Múngú vé rī 'yéná àlukúta Yẹ̀rùsǎlémǎ gá 'dǎá. Atala rī pi 'yéná rì rǒbǒnǒ zǎ Jó rī agá 'dǎá nǐ, sù tǎimbì Mósè vé rī ní 'yoó rī tìni. Múngú rì dī Vūrǎ Uleteretere rī gé, Jó Múngú vé rī agá 'dǎá. † **9:4 9:4** *Mánǎ:* Mánǎ rì ànyǎngǎ Múngú ní Ìsèé 'bá Ìsèrélè vé rī pi ní rī. Ìsè sǎ kòpi ní adrizú àngù à'wí cínýǎfǎ rú rī agá 'dǎá ílì pùkù sù rī gé. 'Í lǎ Wùngará 16:1-36. ‡ **9:7 9:7** *Átálágú àmbúgú rī:* Átálágú àmbúgú rī fi Jó Múngú vé rī agá 'dǎá vú be àlu, ìri mụ àrì uya Vūrǎ Uleteretere rī agá 'dǎá, 'bá Ìsèrélè vé rī pi trüzú àní ívé ùnjìkǎnyǎ agásì, 'bá Ìsèrélè vé rī pi rì ànyǎngǎ a'bi ù'dù 'dìri gé. 'Í lǎ Lẹ̀vìtìkǎ 16.

15 Kúrísító ri 'bá rĩ pi ãsámvú údé Múngú be nĩ ùndĩ ú'dí ĩ ní ruṣú rĩ sī, 'bá Múngú ní zī rĩ pi, kòpi ímú tā ĩ ní ẹzị adriipi muṣú 'dáni'dáni rĩ ísú rá. 'Bá ùnjikānyā 'o'bá ùndĩ ĩ ní ruṣú drīdrī gé rĩ pi, Kúrísító vé drāngará pa kòpi gí.

16 'Bá āzi ẹzi dō ívé ã'bú lēé sēé mvāṅá ívé rĩ ní, mvāṅá rĩ ícò drī ã'bú rĩ 'duṣú 'í ní ku, ẹtẹpi ri drā ũgbále ká.

17 Mvāṅá rĩ ã'bú ẹtẹpi ní ẹzi rĩ ru ṣúṣú ẹtẹpi drā gí. 'Bá tā rĩ ẹziipi rĩ dō drī ídri rú, tā ĩri ní ẹzi 'dĩri ícò drī ẹzi ngaá ku.

18 Sēzú ĩ ní ãnyāpá āri dāzú rōbōṅō rú ùndĩ drīdrī 'dāri ruṣú ānĩ.

19 Mósē kā tāimbī rĩ ũlūú 'bá rĩ pi ní cére gí, ĩri ní peṭi 'dúṣú, ĩri ní ìbìbì ũdrōzú bāákú ika ni sī peṭi rĩ sígé, ĩri ní suzú āri tị mvāṅá vé ĩ ní usaá yī sī rĩ agá, ĩri ní uyazú 'bá rĩ pi ã rú' 'bá gá sī, āzini búkū tāimbī vé rĩ ã rú' 'bá gá.

20 Mósē ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kīnī, "Āri 'dĩri Múngú ní ùndĩ ruṣú ĩmi be, ĩri ní 'yoó ĩmi 'duki tā ni ngaánga rĩ.Š"

21 Mósē ní āri uyazú Gākū Múngú vé rĩ ã rú' 'bá gá, āzini ngá ārēvú cére ĩ ní áyú Múngú ri ñjžú rĩ pi ã rú' 'bá gá sī.

22 Tāimbī Mósē vé rĩ 'yo kīnī, lē ngá rĩ pi ārēvú cére ã uyakí āri kòpi ã rú' 'bá gá sī, kòpi ē ícákí rí ule. Āri dā dō kuyé, trūkí 'bá rĩ pi ívé ùnjikānyā agásī āluṅani ku.

23 Ngá Gākū Múngú vé rĩ agá 'dĩ' 'bée, kòpi índrikíndrī ngá 'bū gé 'dāá rĩ pi vé rĩ, ĩ kòpi ũjī ícá ule āri ãnyāpá vé ni sī. 'Bo ngá 'bū gé 'dāá rĩ pi, ĩ kòpi ũjī ícá uletere āri Yēsū vé rĩ sī, āri Yēsū vé rĩ ndē āri ãnyāpá vé rĩ rá.

24 ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, Kúrísító fi ẹzi ngaá Gākū Múngú vé 'bá áda ní sī vū drīgé nōgó rĩ agá kuyé, Gākū Múngú vé vū drīgé nōgó 'dĩri i'da índrikíndrī Jó Múngú vé 'bū gé 'dāá rĩ vé rĩ. Kúrísító fi Vūrā Uleteretere 'dĩri agá 'dāá ó'dúkúlegúsī, fi muṣú adrii Múngú be trú 'bā tā sī.

25 Yēsū ẹnḍi 'i fi 'bū gé 'dāá 'i sēé drāá dī dī sū átálágú āmbúgu rīpi 'i ẹnḍipi úfipi dī dī Vūrā Uleteretere rĩ agá 'dāá ílī ālu ālu, rīpi ānyāpá āri uyaapi rĩ tịni kuyé.

26 Tā rĩ ã adri té dō 'dĩri tịni, Kúrísító ri té 'i ẹnḍi sē 'dī drā dī dī 'dózu lókí ĩ ní vū rĩ gbizú rĩ gé 'dāá. 'Bo ĩri ní adrii sū 'dĩri tịni kuyé rĩ sī, ímú 'yēṅá vú ālu lókí ũdū vé rĩ gé, ímú 'i sēé 'dī drāá rōbōṅō rú 'bávé ùnjikānyā ã de rí ānĩ.

27 Vū drīgé nōgó, 'bá ri drā 'yēṅá vú ālu, 'bá rĩ drā dō gí, ĩ kúru ĩrivé tā lị.

28 ĩri 'dĩni, Kúrísító drā kpá vú ālu, 'bá kárakará pi vé ùnjikānyā ã de rí ānĩ. ĩri gō ímú dī, ĩrivé ímūngará 'dĩri adri 'yozú kīnī, ĩri ímú ùnjikānyā sē de 'dĩni ku, ĩri ímú 'bá ri' 'bá ĩri ũtē' 'bá rĩ pi pa ívé ùnjikānyā agásī.

10

Kúrísító drā rōbōṅō rú vú ālu 'bá rĩ pi ní cére

1 Tāimbī Mósē vé rĩ, ĩri índrikíndrī tā múké ímúpi drīdrī 'dīlé rĩ vé rĩ. Tāimbī 'dĩri adri tā múké ímúpi rĩ kuyé, ã'diātāsīyā rōbōṅō ĩ ní rii zāá ílī āpí 'dĩri, ícò 'bá ímú' 'bá Múngú ri ñjī' 'bá rĩ pi vé ùnjikānyā ũjī deṣ kòpi ã rú' 'bá gá sī cére ku.

2 Rōbōṅō ĩ ní rii zāá 'dĩri ã ũjī té dō 'bá ri' 'bá Múngú ri ñjī' 'bá rĩ pi vé ùnjikānyā uletere rá, gōkí té rii rōbōṅō āzi zāá dī dī ùnjikānyā ũjžú ānĩ ku, ĩ té 'bá Múngú ri ñjī' 'bá rĩ pi vé ùnjikānyā ũjī vú ālu, kòpi gōkí té rii ùnjikānyā ã tā ũsū dī ku.

3 Rōbōṅō ĩ ní rii zāá ílī āpí 'dĩri lū kīnī, ùnjikānyā anigé,

4 ã'diātāsīyā tị ágó āri dōku ndrī āri ícò ùnjikānyā ũjī ku.

5 Kúrísító kā ímú vū drīgé nōgó, 'yo Múngú ní kīnī, "Ngá mí ní lēé má vúgá rĩ adri rōbōṅō zāngará, āzini ānyāngā sēngará kuyé,

Š 9:20 9:20 Āri 'dĩri Múngú ní ùndĩ ruṣú ĩmi be rĩ: Āri 'dĩri 'bá rĩ pi vé ùnjikānyā ũjī, ĩri sē kòpivé ùndĩ Múngú be rĩ adri múké. 'Bá Īsērélē vé rĩ pi rikí tị, āzini ndrī zāá Múngú ní rōbōṅō rú, ã ũjī rí ívé ùnjikānyā, ĩ adriki rí ule. Rōbōṅō ĩ ní zāá 'dĩri i'da Yēsū vé drāngará peṭi alambaku sígé sū Kābīlō Mvā Múngú vé rĩ tịni rĩ. Āri Yēsū vé dāapi rōbōṅō rú 'dĩri, ĩri 'bá cére ĩri ẹ'yī' 'bá gí rĩ pi trū ívé ùnjikānyā agásī. 'Í lā Wūngará 24:8; Lẹvītíkā 16:11-19; Mátayo 26:28; Mārākō 14:24.

'bo mí lē mâ sē mâ rú'ba rōbōṅṅō rú áyu.

6 Rōbōṅṅō ī ní rií zāá, āzini ngá ʊrụkọ ī ní rií sēé ũnjikānyā ũjizú rī, sē mí ní āyīkō ku.

7 Má ní kúru 'yozú, 'Ma anigé, Múngú, ma ícọ tã mí ní lēé rī 'o rá, sū ī ní sīí Búkū Múngú vé rī agá rī tīnī.' "

8 Yēsū ní 'yozú Múngú ní kīnī, "Rōbōṅṅō ī ní rií zāá rī, āzini ānyāngā ā fífí ī ní rií sēé ũnjikānyā ũjizú rī mí ā'yī ku, dōku mí adri ānī āyīkō sī ku," 'Bo tǎimbị Mósē vé rī lē ā 'okí tã rī 'dīnī.

9 Yēsū ní 'yozú Múngú ní kīnī, "Ma nō, má ímụ tã mí ní lēé ā 'okí rī 'duyú ngaá." Yēsū ku lētị drīdrī ī ní rizú rōbōṅṅō zāzú 'dāri rá, í'dụ ú'dí rī ẹzị ngazú áyu.

10 Yēsū Kúrísítō ní tã Múngú ní lēé ā 'okí rī 'duyú ngaá, ĩri ní 'i sēé drāá vú ālu 'bã tã sī rī sī, sē 'bã ní adrizú ānī ule nō.

11 Ụ'dụ ālu ālu, atala rī pi ri pá tu ʊrụ sī ri rōbōṅṅō ẹnđị zã, rōbōṅṅō kọpi ní rií ẹnđị zãá 'dīri ũnjikānyā de ānī ku.

12 'Bo Kúrísítō sē 'i drāá rōbōṅṅō rú 'bã rī pi vé ũnjikānyā ũjizú ānī vú ālu, nóni mu úrì Múngú vé drị ẹnđepị* gélésīla.

13 ĩri adri 'dālé cīngbá Múngú ní ímụzú sēzú ĩri ní ívé ari'ba rī pi 'bāzú 'í ā pálé gá rī gé.

14 ĩrivé drāngará vú ālu rōbōṅṅō rú rī sī, oyu 'bã ũnjikānyā agá rī pi, újã kọpi adri 'bã Múngú vé ni mụzú nyonyo.

15 Drīdrī ni, Índrì Uleterē rī lū 'bã ní tã 'dī'bée nī kīnī,

16 "Ma Úpí 'i, á 'yo nī, ũndī má ní lēé ímụ rụkọ kọpi be rī, ĩri 'dīnī,

sã ni kãdō ícọ, ma mávé tǎimbị sē fi kọpi ā úmī gé, ma mávé tǎimbị sī kọpi ē ẹsị agá."

17 Índrì Uleterē rī gō 'yoó kīnī, "Kọpivé ũnjikānyā, āzini tã ũnjí kọpi ní 'oó rī á gō tã ni 'bãá má ẹsị agá ku."

18 Múngú trū dō 'bã rī ũnjikānyā agásí gí, ícọ rōbōṅṅō sēé zãá ũnjikānyā ũjizú ku.

Lē 'bã útrúkí 'bã muụ ĩnyinã Múngú vúgá 'dãá

19 Má ẹdrípị má ọmvúpị, ārì Yēsū vé dǎápi rī sī, 'bã nóni ícọ fi ca Múngú ẹnđrẹtị gé Vūrã Uleteretere rī agá 'bū gé 'dǎá ụrị ākó.

20 Yēsū vé drāngará zī 'bã ní lētị ú'dí ídri vé rī nī, sē 'bã ícọ fi bōngó ī ní Jó Múngú vé rī ā 'a ẹlizú rī agásí, mụzú Vūrã Uleteretere ī ní ĩnjị ĩnjị rī agá 'dǎá rá.

21 'Bã átálágú āmbúgú adripi Jó Múngú vé rī drīgé 'bã āmbúgú rú ni be, ĩri 'bã Múngú vé rī pi drīgé 'bã āmbúgú rú nī.

22 Lē 'bã útrúkí 'bã muụ ĩnyinã Múngú vúgá 'dǎá, 'bã 'bākí ẹsị cére drị ni gé, ũjīkí ũnjikānyā 'bã ẹsị agá rī Yēsū vé ārì sī gí, 'bã ẹsị ícá nóni ule gí, āzini ũjīkí 'bã rú'ba yīi ule ni sī gí.

23 Lē 'bã 'bākí ẹsị tã 'bã ní 'yoó 'bã ẹ'yīkí gí rī drīgé, ā'diātāsīyā 'bã nīkí rá 'yozú kīnī, Múngú ri tã 'í ní ũyō ni sōó gí rī 'du nga rá.

24 Lē 'bã 'bākí úvá rizú 'bã ĩzã kozú 'bã āsámvú gé sī, lē 'bã lēkí 'bã lēlē, 'bã 'okí tã múké mụzú áyu.

25 'Bã ʊrụkọ'bée lēkí ī úmú rií Múngú ri ĩnjị ku, 'bo lē 'bã 'okí sū kọpi ní rií 'oó rī tīnī ku. Lē 'bã rikí 'bã úmú 'bã ímbá 'bã āsámvú gé sī, 'bávé ẹ'yīngará ā adri rí ānī ũkpó ũkpó, ā'diātāsīyā ĩmi nīkí rá ụ'dụ Yēsū vé ímvízú rī ícá ĩnyinãgá gí.

26 'Bã áwíkí dō rií ũnjikānyā 'oó mụzú ākã, ísúzá 'bã nīkí tã áda Yēsū vé rī gí, rōbōṅṅō āzi ícọpi 'bávé ũnjikānyā ũjīpi đđi ni 'dǎáyo.

27 Tã ímụpi 'i ngaápi rī, ĩri tã ũkpó ũkpó ụrị sēepi ni, Múngú ri ímụ tã lị ívé ari'ba rī pi drīgé, ĩri kọpi 'du ú'bé ve ācì cípi kú nyālū rī agá.

28 'Bã rī gã dō tǎimbị Mósē vé rī 'dugá ngagá sī, 'bã ĩrị dōku 'bã na tōkí dō ĩri, 'bã 'dī'bée dō ẹsị ídríkídri ākó, ī 'bã 'dīri 'dị drā rá.

29 'Bã Múngú Mvọpi ri ọwụpị ọwụpị, āzini ũndī ī ní ũyō ni sōó rī vé ārì dǎápi 'bã ũjīpi ule rī ọwụpị rī, ī ĩri

10:7 10:7 Sāwumá 40:6-8 10:8 10:8 1 Sāmūlē 15:22-23 * 10:12 10:12 Drị ẹnđepị rī: Drị ẹnđepị vé ífífí, ĩri vūrã Múngú vé ī ní ĩnjị ĩnjị rī, āzini vūrã ũkpó sēzú rī. 10:16 10:16 Yērēmíyā 31:33 10:17 10:17 Yērēmíyā 31:34

ĩrĩnā ũnjí ũnjí 'bá Mósē vé tǎimbí gǎápi sī rī vé rī ndē. 'Bá 'díni 'dĩri oṣu Índrí Uletere Múngú vé ẹsì múké rī 'i'daápi 'bá ní rī.

30 'Bá nǐkí Múngú tǎ rī 'yoópi rī rá kíni, "Ma ímú tǎ 'dĩri ũfē nǐ," gōkí kpá 'yoó dǐ kíni, "Úpí ri ímú tǎ lị ívé 'bá rī pi drǐgé nǐ."

31 Kòpivé bǎá kǎdō ímú 'deé Múngú ídri rú rī drǐgé, kòpi ímú ìzǎngǎ nya aga rá.

32 Lē ìmi ǎvǐkí ìzǎngǎ ìmi ní ọtú nyaá kárákára lókí ìmi ní Yésù ri ẹ'yǐzú rī gé, ìmi ní pá tuzú tǐtǐ ìmivé ẹ'yǐngára agá 'dǎri sǐ ku.

33 Sǎ 'dǎri gé, rikí ìmi u'daá, ǎzini rikí ìmi ọcǔyú 'bá bǐtríká rī pi ẹndretǐ gé, ìmi adikí kpá ìmi sées ríi ìzǎngǎ nyaá 'bá Yésù ri ẹ'yǐ'bá gí, ìzǎngǎ nya 'bá 'dǎ'bée be trǐ.

34 Ìmi rikí ìzǎngǎ nyaá 'bá ì ní ũ'yǐí jó agá 'dǎ'bée be trǐ. Kǎ ìmivé ngá upaá ìmi drǐgé sǐ, ìmi rikí adrii ǎyǐkò sǐ, ǎ'diǎtǎsǐyǎ ìmi nǐkí rá 'yozú kíni, ngá múké múké ìmivé agaápi rá ni pi anigé, adri'bá mụzú nyonyo ni pi.

35 Ẹsì ìmi ní 'bǎá Múngú drǐgé 'dĩri, lē ìmi kukí ku, ì ímú ìmi ũfē aga rá.

36 Ìmi dō ri ẹzǐ Múngú ní lées rī nga, lē ìmi úmbékí ẹsì ẹzǐ rī ǎ ngangára gá, ìmi ícò ngá ìri ní ẹzǐí rī ìsú rá.

37 Kǎdō adrii lókí mǎdǎ ǎ vǔdrǐ gé, "'Bá riipi ímúpi rī ícò áwí ku, ìri ímú mbělēǎ.

38 Mávé 'bá tǎ 'oópi pǐrǐ rǐ, ìri tǎ 'o pǐrǐ, ìri ní ma ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, 'bo 'bá rǐ újǎ dō 'i gōó vúlé, má adri ìri sǐ ǎyǐkò sǐ ku."

39 'Bo 'bá adrikí sǔ 'bá ì újǎ'bá gō'bá vúlé, ǎvǐ'bá létǐ sǐ gí rǐ pi tǐnǐ ku, 'bá 'bǎkí ẹsì Múngú drǐgé, 'bá nǐkí rá ìri 'bǎ pa rá.

1 Ádarú ẹ'yǐngára ri sē 'bǎ ẹsì 'bǎ tǎ 'bá ní ndreé kuyé rǐ drǐgé.

2 'Bá ẹ'bǐpǐjǐ drǐdrǐ 'dǎ'bée ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, sē Múngú adri kòpi sǐ ǎyǐkò sǐ.

3 'Bá ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, sē 'bá nǐkí ámá rá 'yozú kíni, Múngú gbi 'bǐ pi vǔ be nǐ, ri átá tǐ sǐ. 'Bá nǐkí kpá ámá rá 'yozú kíni, Múngú ì ní rú'bá ní ndreé ku rǐ gbi ngá ǎrėvú céré 'bá ní rií ndreé 'dǐ'bée nǐ.

4 Ēbélē ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, sē Múngú ní rǐbǐnǐ múké ndē Káyǐnǎ vé rǐ rá. Ẹ'yǐngára sǐ, Múngú ǎ'yǐ kíni, Ēbélē ri 'bá pǐrǐ, ǎ'diǎtǎsǐyǎ Múngú ǎ'yǐ Ēbélē vé ngá sēé 'í ní rǐ rá. Ēbélē ǎ drǎ dō gí drǎǎsǐyǎ, ìrivé ẹ'yǐngára sē nóni 'bǎ ri ẹsì 'bǎ Múngú drǐgé.

5 Ēnókǎ ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, drǎ kuyé, Múngú 'dú ìri mụzú 'bǐ gé 'dǎá ídri rú, 'bá ǎzi gō ìri ndreé kuyé, ǎ'diǎtǎsǐyǎ ìrivé ẹ'yǐngára sē Múngú ní ǎyǐkò.

6 'Bá rǐ ẹ'yǐí dō Múngú ri kuyé, Múngú adri ìri sǐ ǎyǐkò sǐ ku. 'Bá rǐ lē dō Múngú ri nǐí, lē ẹ'yǐí 'yozú kíni, Múngú ri anigé. 'Bá Múngú ri ẹ'yǐípi ẹsì be céré rǐ, Múngú ri ìri ní ǎndēma sē rá.

7 Núwǎ* ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, yǐ tǎ Múngú ní átá 'í ní, ímúpi 'i ngaápi ũnjí, ìri ní drǐ ndreé 'í mǐ sǐ kuyé rǐ rá. 'Dú tǎ Múngú ní lǔú 'í ní rǐ ngaá rá, údé kǔlúmgbá mǒngǔ ívé 'bá 'bětǐ ǎsámvú gé rǐ pi pazú ǎní drǎ sígé sǐ. Núwǎ ẹ'yǐ Múngú ri rá, lǐkí tǎ 'bá vǔ drǐgé nǒgó rǐ pi drǐgé. Múngú 'dú ìri 'bǎá adrii 'bá pǐrǐ, ìri ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ.

8 ǎbūrámǎ ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, Múngú kǎ ìri zǐí, ǎ mụ adrii ǎngǔ 'í ní lées ímú sēé ìri ní rǐ gé 'dǎá, ǎ'yǐ mụyú vūrǎ 'í ní nǐí kuyé 'dǎri gé rá.

9 ǎbūrámǎ ní Múngú ri ẹ'yǐí gí rǐ sǐ, 'de mụyú adrii jǎkǎ rú ǎngǔ Múngú ní ẹzǐí ìri ní 'dǎri rǐ agá rá. Sǐ gǎkǔ, ri adrii 'a ní gé, Ísákǎ† pi Yǒkóbǔ‡ be rikí kpá adrii gǎkǔ

11

'Bá Múngú ri ẹ'yǐí'bá gí rǐ pi vé tǎ

10:30 10:30 Dētōrōnómē 32:35 10:30 10:30 Dētōrōnómē 32:36; Sǎwǔmǎ 135:14 10:38 10:38 ǎbǎkǔkǎ 2:3-4

* 11:7 11:7 Núwǎ: Núwǎ adri sǎ 'bá rǐ pi ní ũnjǐkǎnyǎ 'ozú ũnjí 'dǎri gé rá, kúru Múngú ní ìri zǐzú ǎ údé kǔlúmgbá, yǐí rǐ kǎdō ímú tǐí, ǎ pa rǐ ìrivé 'bá rǐ pi ìrivé ǎnyǎpǎ rǐ pi ǎ ʊrụkọ pi be. † 11:9 11:9 Ísákǎ: Ísákǎ ri mvá Múngú ní ẹzǐí ǎbūrámǎ ní rǐ. † 11:9 11:9 Yǒkóbǔ: Yǒkóbǔ ri ǎbūrámǎ mvǒpǐ Ísákǎ vé mvá, ìri anji be mụdrǐ drǐ ní ìrǐ, Múngú újǎ rú ní zǐí Ísērélē, úyú ìrivé rǐ zíkí anji Ísērélē vé ni. Sǎ Yésù vé rǐ gé, zíkí kòpi Yǎhúdǐ. † 11:9 11:9 Ísákǎ: Ísákǎ 25-50.

agá. Múngú ẹ̀zì kpá Ísákā pì ní Yòkóbù be kīnī, 'i ímú àngù àlu àlu 'dīri sē kòpìvé 'bá rī pì ní.

10 Àbūrámā 'bā ẹ̀sì rizú kūrú Múngú ní tã ni ỳtī, ìri ní sī, adriipi mụzú nyonyo 'dāri ỳtēzú.

11 Àbūrámā pì ùkú ni Sārā be ā dēkí dō ícá ārākā rú gí drāāāsīyā, āzini Sārā vé ìlì mvá tizú rī aga dō gí drāāāsīyā, kòpì ní Múngú ri ẹ̀'yī gí rī sī, tã Múngú ní ẹ̀zì rī sī, sē kòpì tìkí mvá rá. Àbūrámā 'bā ẹ̀sì Múngú drìgè kīnī, Múngú ri ícò tã 'í ní ẹ̀zì rī 'dù nga rá.

12 Àbūrámā ní dēé ícá ārākā rú gí rī sī, ìrivé sà kòdò mvá tizú rī aga gí, 'bo 'bá àlu 'dīri tì anjì ízú kárakarà sù línýā 'bù gé rī tìni, ìrivé anjì rī pì ízúkí sù cínýáfā yī gārā gá rī tìni, ícókí lāá bā ku.

13 'Bá ùdrā 'bá gí 'dā 'bée cére ẹ̀'yīkí Múngú ri rá. Kòpì ẹ̀ ịsúkí dō ngá Múngú ní ẹ̀zì rī kuyé drāāāsīyā, kòpì nīkí rá ngá ì ní ẹ̀zì rī pì ímú ì nga drīdrī 'dīlé rá, kòpì ā'yīkí tã rī āyīkò sī. Kòpì ā'yīkí rá 'yozú kīnī, ì jākā nyòókú drìgè nōgò.

14 'Bá ri 'bá átá 'bá 'dīni 'dī 'bée, kòpì ri àngù ndā, àngù rī ā adri rí ìvé ni.

15 Kòpì ā rikí té dō ẹ̀sì 'bā àngù ìvé ì ní kuú gí 'dāri ā tã ỳsù, kòpì té ì újā gō 'a ní gé 'dāá vúlé.

16 'Bo kòpì rikí ẹ̀sì 'bā vūrā múké agaápi rá 'bù gé 'dāá rī ndázú, Múngú ícò adrii drìnjá sī kòpì ní 'i zì Múngú ìvé ni rī sī ku, ā 'diātāsīyā Múngú sị kòpì ní kūrú rī gí.

17 Múngú ká Àbūrámā ri ỳ'bī ā sē ìvé mvá Ísákā ri zāá 'í ní ròbòṅò rú, Àbūrámā ní tã Múngú ní ẹ̀zì rī ẹ̀'yī rá rī sī, ā'yī ìvé mvá àlukúta Ísákā ri sē zāá ròbòṅò rú rá.

18 Múngú 'yo Àbūrámā ní kīnī, “Úyú mívè rī úmvúlésì ímú ìfù Ísákā ā rù 'bá gá.”

19 Àbūrámā ỳsù 'í ẹ̀sì agá 'dālè kīnī, Ísákā drā dō gí, Múngú riipi 'bá ingaápi

gōó ìdri rú drāngará gálésì rī, ìri ícò Ísákā ri inga gō ìdri rú drāngará gálésì rá. Sù ì ní 'yoó rī tìni, Múngú inga Ísákā ri gōó ìdri rú drāngará gálésì rá.

20 Ísákā ní Múngú ri ẹ̀'yī gí rī sī, Ísákā sē tākiri Yòkóbù pì ní édrìpì Ịsòwù be, kòpì ā drìlé ā adri rí múké.

21 Yòkóbù ní Múngú ri ẹ̀'yī gí rī sī, sà ìri ní 'dòzú drázú rī gé, ẹ̀tì 'i ìvé túré rizú ẹ̀cìzú rī sī, sē Yòsépā ẹ̀njìpì ní tākiri, ìri ní Múngú ri ìnjìzú.

22 Yòsépā ní Múngú ri ẹ̀'yī gí rī sī, sà ìri ní 'dòzú drázú rī gé, átá tã Múngú ní ímúzú 'bá Ísèrélè vé rī pì ẹ̀ drì kozú fūzú Èjèpétò agásì rī vé tã. Ìri ní 'yozú 'bá Ísèrélè vé rī pì ní kīnī, 'í drā dō gí, kòpì ā 'dúkí ìvé fā jì mụzú ìndì.

23 Mósè ẹ̀tèpì pì éndrèpì be, kòpì ùzúkí ìvé mvá Mósè ri caá mbāá be na, ā 'diātāsīyā kòpì ndrekí ìvé mvānjá rī ỳnyī be ambamba, kòpì rukí taimbì 'bāgú rī ní sēé rī kuyé.

24 Mósè ní Múngú ri ẹ̀'yī gí rī sī, Mósè ká mbaá ícá àmbúgú, lē ā zìkí 'i 'bāgú Èjèpétò vé rī vé mvá ùkúnjā ā mvá ku.

25 Mósè ā'yī ìzāngā nyaá 'bá Múngú vé rī pì be trù, ndē āyīkò ì ní rii 'bāá ùnjikānyā* 'ozú lókí be mādānjá 'dīri.

26 Mósè 'bā ẹ̀sì rizú ìzāngā nyazú Kúrísitò ā rù sī, 'í ịsù rí àndēma 'bù gé rī ānì bēnī. Ẹ̀sì ìri ní rii 'bāá ìzāngā nyazú 'dīri, ndē āyīkò ìri ní 'bāá ā'bù Èjèpétò vé rī sī rī rá.

27 Ìri ní Múngú ri ẹ̀'yī gí rī sī, nga fūú Èjèpétò agásì, ru ọjògò 'bāgú rī vé rī àlunani kuyé, ā 'diātāsīyā 'bā 'i mị rizú Múngú ì ní rù 'bá ni ndrèé ku 'dīri tēzú ndrèzú.

28 Ìri ní Múngú ri ẹ̀'yī gí rī sī, 'dù tã Ụ'dù Múngú ní Ẹ̀lìzú Jó rī pì tì gé sī rī vé tã 'bāá tã àmbúgú rú. 'Bá Ísèrélè vé rī pì rikí ārí uyaá kẹ̀tìlé gá sī. Mālāyikā lēepi anjì káyú rī pì ú'dìpì rī ā ú'dì rí 'bá Ísèrélè vé rī pì vé anjì ì ní tì káyú rī pì ku.

11:18 11:18 Ídóngará 21:12 § 11:21 11:21 Yòsépā: Yòsépā ri Yòkóbù vé mvá ìri ní lèlè rī, édrìpì sēkí ìri jeé tųgèrì rú àngù Èjèpétò vé rī gé. Múngú sē ìri ícá àmbúgú, ko ìvé 'bá rī pì ẹ̀ ìzā mụy adrii àngù Èjèpétò vé rī agá nī. Sà 'dāri gé, ẹ̀bìrì 'de caá ìlì ẹ̀zìrì. 'Í lā Ídóngará 30-50. * 11:25 11:25 Ùnjikānyā: Mósè ā adri té dō 'bāgú Èjèpétò vé rī vé 'bèṭì àsámví gé 'dāá, ícò té 'i 'bāá adrii 'bá Múngú vé ni ku, ā adri té dō 'dāá, tã 'dīri ùnjikānyā.

29 'Bá Īsērélē vé rī pi ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, kòpì zokí yīí tafu mì be ika rī agásī fūzú āngū ā'wí rī agásī álé 'dāá, 'bo 'bá Ējēpétō vé rī pi ká lēé kōdō kòpì ā vùdrī bīí mụzú, yīí rī ìmūlū kòpì, 'dụ kòpì mụzú úyé.

30 'Bá Īsērélē vé rī pi ká ríí ẹcì ĩ áná Yérìkò ā gārā gá sī kúrū ú'dụ be ẹzīrī, Múngú ní kání ĩ ní sījī ābì sī Yérìkò vé kúrū ā gārā gá sī rī ùñōzú u'dezú céré vūgá.

31 Ūkú ọwú rú Rábā ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, 'dìkí ĩrì drāá 'bá Múngú ri gā'ba sī rī pi be kuyé, ā'diātāsīyā ĩrì ní 'bá āngū úmí'ba rī pi ẹ'yí ímú ívé jó agá rī sī.

32 Mā gō rí tā ngóni ní átá? Ma sá ākó Gīdónā vé ẹ'yīngárá ā tā ùlūzú, Bārākā vé rī ā tā ùlūzú, Sāmūsónā vé rī ā tā ùlūzú, Yēpétā vé rī ā tā ùlūzú, Dāwúdī vé rī ā tā ùlūzú, Sāmūlē vé rī ā tā ùlūzú, āzini nēbī rī pi vé rī ā tā ùlūzú.

33 'Bá ĩ ní ùlāá 'dī'bée ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, kòpì ẹrìkí mālūngā rụú rá, kòpì rụkí mālūngā rī tā be pìrì, kòpì ìsúkí ngá Múngú ní ẹzìjī ĩ ní rī rá, kòpì ọzúkí kẹmīrò rī pi ẹ tì rá.

34 Kòpì ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, ācì dīpì sị be kaápi nyanya 'dīri gō ícá kuú ìdríkídri. Kòpì ápákí drā ari'ba rī pi ní lēzú ĩ ú'dízú ìlì āco sī rī sígé sī rá. Kòpì ā adríkí dō ũkpō ākó drāāāsīyā, kòpì gōkí ícá ũkpō be ẹ'dí 'dízú, ndēkí ari'ba rī pi rá, sē ari'ba rī pi ngakí ápá kòpì drìgé rá.

35 Ūkú rī pi ẹ'yíkí ívé 'bá kōdō ũdrā'ba gí, gō'bée ìdrí'bée ìdri rú rī pi rá. 'Bá 'dī'bée urukọ ẹ'yíkí Múngú ri rá, ọcūkí kòpì ānì ùnjí ùnjí, kòpì lēkí ā ọyúkí ĩ ku, ĩ 'bekí rí ívé ẹ'yīngárá vūgá ku. Kòpì nìkí rá 'yozú kìnī, 'bá ũdrā'ba gí rī pi kádō ímú íngá gōó ìdri rú, kòpì ímú ìdri 'dání'dání rī ìsú rá.

36 'Bá rī pi urukọ ríkí kòpì ẹ drī ínjá, ríkí kòpì ũgbāá jó ĩ ní rizú āngū ũ'yízú rī agá 'dāá, úmbékí kòpì céré cí.

37 Ọcūkí kòpì, kòpì nyakí ìzāngā ùnjí ùnjí. Úvìkí urukọ'bée ũdrāá írā sī, āsíkí

urukọ'bée ā 'a ĩrī, ú'díkí urukọ'bée ũdrāá ìlì āco sī. Ūrukọ'bée ngá ākó, kòpì ndrākí kábìlō lā'bú dōku ndrījī lā'bú ĩ rụ'ba gá áyu.

38 'Bá 'dī'bée 'bá múké, tā ni sī, 'bá vū drìgé rī pi gākí kòpì sī. 'Bá 'dī'bée ríkí ẹcì mụzú āngū ā'wí cínýáfā rú rī agásī, ĩrā drìgé sī, ríkí úfí adríjī ọjī agásī, āzini 'bú agásī.

39 'Bá 'dī'bée ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, sē Múngú ā'yī kòpì rá. 'Bo 'bá 'dī'bée ìsúkí ngá Múngú ní ẹzìjī rī kuyé.

40 Múngú ũsū, ọtī 'bá ní tā múké ni gí, 'bo kòpì ícókí drī tā múké 'dīri ìsú ku. 'Bá kádō ímú 'bā úmú kòpì be trụ, 'bā tā múké† 'dīri ìsú kòpì be rá.

12

Múngú ri ívé anjì 'í ní lēlē rī pi ĩrīñā rá

1 Kúru 'bá bītríká Yēsū ri ẹ'yī'ba gí rī pi ní 'bā gārā traá kúrū rī sī, lē 'bā kukí tā ríipi 'bá ní létì ugaápi rī rá, agaápi rá rī ùnjīkānyā 'bá ní ríi 'oó rī, lē 'bā kukí rá. Lē 'bā úmbékí ẹsì ọngú rī ā njungárá gá.

2 Lē 'bā 'bākí mì rizú āngū ndrezú mụzú Yēsū vúgá,* ā'diātāsīyā í'dó 'bá ní ẹ'yīngárá rī vé tā nī, āzini sē 'bávé ẹ'yīngárá ícá ũkpó ũkpó nī, ĩrivé drāngárá pẹtì alambaku† sígé rī ā adri dō drīnjá rú drāāāsīyā, úmbé ẹsì ìzāngā rī ā nyangárá gá rá, āyīkō ĩrì ní úmvúlésī mụú ìsú drīdrī 'dāá rī ā tā sī. Nóni fi mụú úrì Múngú vé drī ẹndẹpì gélésìlā lúpá Múngú ní mālūngā rụzú rī ā gārā gá.

3 Lē ĩmi ũsūkí ìzāngā Yēsū ní nyaá 'bá ùnjí ẹsì be ũká ũká rī pi drìgé 'dāri ā tā, ĩmí úvá ā fū rí ĩmivé ẹ'yīngárá ĩmi ní ẹsì 'bāzú Múngú drìgé rī kuzú ĩmi drìgé sī ku.

4 ĩmi ní rizú ẹ'dí 'dízú ùnjīkānyā be rī gé, ĩmi āsámvú gé 'dìgé, 'díkí drī 'bá āzi drāá kuyé.

5 'Bo nóni ĩmi āvīkí tā Múngú ní ĩmí ẹsì ímbázú 'í anjì rú rī sī gí, Úpí Múngú kìnī,

† 11:40 11:40 Tā múké: Tā múké kòpì ní ímú ìsú 'dīri, Yēsú vé drāngárá kòpì ā tā sī rī. * 12:2 12:2 Lē 'bā 'bākí mì rizú āngū ndrezú mụzú Yēsú vúgá: Tā 'dīri vé ífífí, lē 'bā ẹ'yíkí Yēsú ri, 'bā 'dúkí ĩrivé tā ngaá. † 12:2 12:2 Pẹtì alambaku: 'Bá Rómā vé rī pi rí 'bá tā 'o'ba ùnjí rī pi gbā mūsūmārī sī pẹtì alambaku sígé, ĩrì sá 'dụ āco kòpì íbì drā ndō, kòpì ìzāngā nya ambamba drāngárá rī gé.

“Mâ mvá rĩ, Úpí ri dō mi ĩrĩñā, lē mî 'du tā ni 'bāá áví rú ku, āzini 'bā dō tā ũkpó ũkpó mí drĩgē, lē mî úvá ā fū ku.

6 Ā'diātāsīyā Úpí ri 'bá 'í ní lēélē rĩ pi ĩrĩñā rá, āzini ĩri anji 'í ní ā'yīí gí ri pi ĩrĩñā sū 'í anji tĩnì.”

7 Múngú ri dō ĩmi ĩrĩñā, lē ĩmi úmbékí éśí, Múngú ri ĩmi ĩrĩñā sū anji ívé ni tĩnì. Mvā étépì ívé mvāñá ĩrĩñāápi ku rĩ ā'di 'í?

8 Mvā étépì ri ívé anjinjá rĩ pi ĩrĩñā rá. ĩrĩñákí dō ĩmi kuyé, ĩmi anji ĩ ní tĩtĩ ālímva rú ni pi, ĩmi adrikí anji áda ĩrivé ni kuyé.

9 'Bā ri 'bá étépìi vū drĩgē nōgó ri 'bā 'bā ĩrĩñā'bée rĩ pi ĩnñĩ rá pírí, 'bá ícókí nyo 'bá Ētépì 'bū gé 'dāá ívé Ídri sēépi 'bá ní adrizú mužú āní nyonyo rĩ vé tā 'dujú ngaá ku?

10 'Bá étépìi 'bā tì'bá rĩ pi 'bā ĩrĩñā lókí be mādā kōpi ní ũsūú lēé 'bā ĩrĩñāá rĩ tĩnì, 'bo Múngú ri 'bā ĩrĩñā, 'bā adrikí rí āní pìrì, āzini 'bā ā adrikí rí ule sū 'í tĩnì.

11 Kádō 'bā ĩrĩñāá, āzó ni ri fi 'bā rú'bá gá 'dāá fifi, sē 'bá ní āyīkō ku. 'Bo ĩrĩñāngará 'dĩri, ĩri 'bā ímbá, ĩri sē 'bā tā 'o pìrì, āzini 'bā adri tā be kírì.

12 Kúru lē ĩmi ingakí ĩmî drì ũrō'bá gí 'dĩ'bée uru, lē ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó, ĩmî kūmūcí ā adri kpōlúkpōlū ku.

13 “Létì ĩmi ní écízú rĩ, lē ĩmi údékí ā adri pìrì,” 'bá pá be ábá'bée gí rĩ pi ā ũsīkí rí ĩ pá ngá āzi ā rú'bá gá ku, kōpi ē ĩsúkí rí ídringará.

Lē ĩmi ā'yīkí tā Úpí Múngú ní átá rĩ

14 Lē ĩmi adrikí tā be kírì 'bá rĩ pi be. ĩmi adrikí uletere ũnjikānyā ākó, ĩmi adrikí dō uletere kuyé, 'bā āzi ĩmi āsámvú gé 'dĩgē ĩsú Úpí Múngú ri ndreé ku.

15 ĩmi ndrekí múké, lē 'bá āzi ā api éśí múké Múngú vé rĩ sī ku. 'Bá apiípi Múngú vé éśí múké rĩ sī rĩ, adri sū pētì dujúpi 'aápi ũ'a be ũkēngēlì rĩ tĩnì, ĩri 'bá

Múngú vé rĩ pi ā urukō sē u'de ũnjikānyā agá rá.

16 ĩmi ndrekí múké, lē 'bá āzi ā adri ōwú rú ku, āzini ā adri sū ĩsōwū Múngú ri ĩnñīpi ku rĩ tĩnì ku. Sē ívé āmbūgū ĩ ní 'i tizú káyú rĩ jeé édrìpì ní ínyá sákānī ālu sī.

17 ĩmi nīkí rá, vúlé vúlé rú, ĩsōwū lē kōdō étépì ā sē 'í ní tākírì, 'bo étépì gā sēgá ĩri ní sī. ĩsōwū ā mā dō étépì ri mñĩndrē be mī gé drāāāsīyā, ndā létì tí étépì vé úmī újázú 'í ní tākírì sēzú.

18 ĩmi cakí írā Sīnáyī ĩ ní ícó úló drì sī rá, rípi dīpì ācì rú, āngū bīpi nīpi cìcì, ũlì ní vīj ũkpō be rĩ gé 'dālé kuyé,

19 dōku ĩmi cakí ú'dúkō 'uúpi jēlēgú rú, 'bá ĩsērélē vé rĩ pi ní yīj, kōpi ní mādā drì ĩrì sī kīnī, Múngú ā gō átá ĩ ní dīj ku rĩ gé 'dālé kuyé,

20 ā'diātāsīyā kōpi ní tāimbì rĩ vé tā 'dujú ngaá kuyé rĩ sī, Múngú kīnī, “'Bá dōku ānyāpá írā rĩ ā rú'bá úlópi rĩ, ā úvīkí ĩri írā sī drāá rá.”

21 Tā Mósē ní ndreé írā Sīnáyī drĩgē 'dāri sē Mósē ní ũrĩ ambamba, Mósē kīnī, “Ūrì ĩmvú ma ambamba, ma ri yā āní yāyā.”

22 'Bo ĩmi ícákí nóni írā Sīónā‡ gá gí, ĩmi ícákí Múngú adriípi ídri rú rĩ vé kūrú Yērūsālémā adriípi 'bū gé rĩ gé gí. ĩmi ícákí mālāyīkā ĩ tra'bá kú bītríká rĩ pi āsámvú gé gí.

23 ĩmi ífíkí nóni ícá 'bá Múngú ní ũpēé anji káyú rú rĩ pi āsámvú gé gí, sīkí 'bá 'dĩ'bée ā rú kú 'bū gé 'dāá'dā, ĩmi ícákí Múngú 'bá rĩ pi vé tā līpì céré rĩ vúgá gí, ĩmi ífíkí nóni ícá índrì 'bá rĩ pi vé tā 'o'bá pìrì 'bū gé 'dāá rĩ pi vúgá gí.

24 ĩmi ícákí nóni Yēsū 'bā āsámvú ícìpi Múngú be ívé ũndī ú'dì rĩ sī rĩ vúgá gí, ĩmi ícákí ĩrivé ārì dāápi 'bā trūzú ũnjikānyā agāsī rĩ gé gí. Yēsū vé ārì dāápi 'dĩri múké múké, ndē Ēbélē vé ārì rá. §

25 ĩmi ndrekí múké, lē ĩmi gākí ú'dúkō Múngú ní átá 'dĩri ku. Mósē kā átá 'bá

12:6 12:6 Nāpí 3:11-12 12:13 12:13 Nāpí 4:26 12:20 12:20 Wűngará 19:12-13 12:21 12:21 Dětōrōnómē 9:19 ‡ 12:22 12:22 Sīonā: Sīonā ri ĩ kpá zj Yērūsālémā. § 12:24 12:24 Yēsū vé ārì dāápi 'dĩri múké múké, ndē Ēbélē vé ārì rá: Yēsū vé ārì ri 'bá rĩ pi pa ívé ũnjikānyā agāsī, Ēbélē vé ārì ri ngo ā ũfēkí 'i ārīgó. Tā 'dĩri lū 'yozú kīnī, Yēsū vé ārì dāápi 'dĩri múké múké, ndē Ēbélē vé ārì rá. 'Í lā 'dóngará 4:1-16.

Ìsèrélè vé rī pi ní írā Sīnáyī drīgè 'dālè, kòpì kà gāá Mósè ē tì yìgá sī, ìrīnjākì kòpì tã ùkpó ùkpó ni sī rá, kòpì ápákì kuyé. Ìmi kádō ùsūú, ìmi ní gāá ú'dùkò átápi 'bù gélésì rī yìgá sī rī, ìmi ícò ápá tã ùkpó ùkpó ímùpi ìmi ísùpi 'dīri agásì rá?

26 Múngú kà átá írā Sīnáyī drīgè 'dāá, ìrivé ú'dùkò sē āngū rī aya 'i dīngídīngì. Múngú gō ùyō āzi sōó dīi kīnī, “Ma gō sē vū rī 'i aya dīi, āzini 'bù rī kpá 'i aya ìndī.”

27 Tã 'dīri lū kīnī, Múngú rì ngá nyòókú drīgè rī pi aya, ìri kòpì unje ú'bé vūgá, ngá ì ní ayaá ku rī pi ã adrikí rì mụzú nyonyo.

28 Lē 'bā sēkì òwō'difô, ì ní 'bá ní mālūngā 'i ayaápi ku ni sēé rụú rī sī. Mālūngā ì ní sēé rụú 'bá ní 'dīri sī, lē 'bā ìnjīkì Múngú rì, 'bā íngúkì ìri, āzini 'bá rukì ìri ruru.

29 Ádarú Múngú 'bávè rī adri sū ācí āngū zāápi veepi mgbílímgbílì rī tìni.

13

Èzì Múngú ní àyīkō sēepi rī

1 Lē ìmi lēkì ìmi ìmi ògūpìi Yēsū rì è'yī'bá gí rī pi be lēlè.

2 Lē ìmi è'yīkì ùmú ímù'bá ìmivé āngá vūrā āzi gélésì rī pi drī ìrī sī, ã'diātāsīyā 'bá urukò kà 'oó 'dīri tìni, kòpì è'yīkì mālāyīkā rī pi ùmú ìvé ni rú, kòpì nìkì áamá 'yozú kīnī, ùmú ì ní è'yī 'dī'bée mālāyīkā 'dini kuyé.

3 Lē ìmi ùsūkì 'bá Yēsū Kúrísítō rì è'yī'bá gí ì ní ù'yī kuú jó āngū ù'yīzú rī agá rī pi ã tã ìndī, āzini lē ìmi 'bākì èsì 'bá ì ní ríi òcūú ìzāngā nyaá rī pi drīgè, ìzāngā ì ní ríi kòpì òcūzú rī, ã fi ìmi èsì agá, sū ì rì ìmi òcū rī tìni.

4 Ágò pi ùkú be jekì dō ì gí, lē kòpì ē ìnjīkì ājē rī vé tã ìnjīnjī, kòpì ã ríkì mī ú'bé bādābādā ku, ã'diātāsīyā Múngú rì ímù tã lì 'bá ríipi mī ú'bépi bādābādā rī drīgè, āzini ìri tã lì 'bá òwú rú rī pi drīgè.

5 Lē ìmi 'bākì èsì āmbúgú mūfēngā drīgè ku. Ngá ìmivé anigé rī pi, ca ìmi ní

gí, lē ìmi adrikí ānì àyīkō sī, ã'diātāsīyā Múngú kīnī,

“Á ku ìmi ālujání ku, má adi ìmi ālujání ku.”

6 Sēzú 'bā ícò tã áda átá 'yozú kīnī,

“Úpì rì mē ìzā ko nī! Ngá má ní adrizú ùrī sī rī ã'di?

'Bá áda rì ícò 'dīgè má ní ã'di ã tã 'o?”

7 Lē ìmi ùsūkì ìmivé drīkoma tì Múngú vé rī ùlū'bá ìmi ní 'dā'bée vé tã. Lē ìmi ùsūkì kòpivé adringará múké 'dāri vé tã. Lē ìmi è'yīkì Yēsū rì sū kòpì ní è'yī rī tìni.

8 Í'dózú ájée, ícázú āndrū, mụzú 'dāni'dāni, Yēsū Kúrísítō áwí kuú vúgú rī vú sī, újá 'i ku.

9 'Bá āzi ìjì dō ìmi ní tã āzi ú'dí ù'dū be túngú ni ímbá, lē ìmi è'yīkì ku. Ngá múké rī, lē Múngú vé èsì múké rī ã adri 'bá èsì agá, ã sē rì 'bá ní ùkpō. Anyāngā 'bá rī pi ní ríi nyaá, ì ní ríi lā'bī ni soóso 'dī'bée ko kòpì ìzā ku.

10 'Bā vūrā rōbōñō vé ni be* anigé 'bù gé 'dāá, atala èzì nga'bá Jó Múngú vé rī agá vū drīgè nōgò rī pi ícókì rōbōñō ì ní zāá 'dāri nyaá ku.

11 Átálágú āmbúgú rī, ìri ānyāpá ārí 'du mụzú Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá rōbōñō rú ùnjīkānyā ùjīzú. 'Bo ānyāpá ì ní ùlì rōbōñō rú 'dī'bée, ì ngúlú ni pi zā vūrā 'bá rī pi ní adrizú rī gé āmvelésìla.

12 Yēsū nya kpá ìzāngā kūrú rī gé āmvelésìla, 'dìkì ìri drāá kūrú rī agá 'dāá kuyé, 'dìkì ìri drāá kūrú rī gé āmvelésìla, ìrivé ārí ã ùjì rì 'bá rī pi vé ùnjīkānyā.

13 Kúru lē 'bā fūkì mụzú kūrú rī agásì āmvé Yēsú vúgá 'dāá, 'bā mụkì rì ìzāngā ìri ní nyaá rī ālèé ìri be trú.

14 Vū drīgè nōgò, kūrú āzi 'bá ní áwí adrii 'a ni gé nyonyo ni 'dāáyo, 'bo 'bá rì èsì 'bā rizú kūrú āzi úmvúlésì 'bá ní mụzú adrizú 'bù gé 'dāá nyonyo rī ùtē.

15 Lē 'bā sēkì ngá múké 'bá ní rizú Múngú rì íngúzú mụzú nyonyo ni Yēsú ã rú sī.

16 Lē ìmi ríkì 'bá urukò'bée ē ìzā koó mụzú koko, āzini lē ìmi ríkì ìmivé ngá

12:26 12:26 Hāgáyī 2:6 12:29 12:29 Dētōrōnómē 4:24 13:5 13:5 Dētōrōnómē 31:6 13:6 13:6 Sāwúmā 118:6-7 * 13:10 13:10 'Bā vūrā rōbōñō vé ni be: Vūrā rōbōñō vé 'dīri, ìri 'bù gé 'dāá'dā. Ìri vūrā 'bávè Yēsú átálágú āmbúgú rī ní ívé ārí sēé dāá 'bá trūzú 'bávè ùnjīkānyā agásì rī.

ālěé ĩmi āsámvú gé sī kòpi be trú. ĩmi 'okí dō sū 'dīri tịnị, ĩri adri sū rọbọṅṅọ ĩmi ní sěé Múngú ní, āyīkō sěépi ĩri ní rī tịnị.

¹⁷ Lě ĩmi yìkí ĩmivé 'bá drīkoma rú rī pi ē tị yiyị, ĩmi 'dukí tã kòpi ní lūú ĩmi ní rī ngaánga, ā'diātāsīyā kòpi ri ĩmivé ídri ā tã mba nī, kòpi tã ĩ ní 'oó ĩmi ní rī ũlū Múngú ní nī. Lě ĩmi sěkí kòpi ní ĩzāngā ku, kòpi ā ngakí rí ẹzị ĩmi ũtẹzú rī āyīkō sī, kòpi ā adrikí rí ĩzāngā sī ku. ĩmi sěkí dō kòpi ní ĩzāngā, ĩri sě kòpi kokí ĩmi ĩzā múké ku.

¹⁸ Lě ĩmi zìkí 'bá ní Múngú ri. 'Bá nīkí rá 'yozú kìnī, 'bá 'okí tã ũnjí kuyé, ụ'dụ céré 'bá ri tã 'o pịrị.

¹⁹ Á lě ĩmi ẹ'yị, ĩmi zìkí má ní Múngú ri, mà gō rí mụú ĩmi vúgá 'dīí ú'díkírīṅá nōgó.

²⁰ Múngú tākiri sěépi rī, inga 'bávé Úpí Yẹsū Kúrísítō ri gōó ídri rú drāngará gálésila gí, ĩri Āmbúgú Kābīlō Úcépi ni, údé 'bá āsámvú Múngú be ívé ārí dāápi ũndī ĩ ní rụú mụzú 'dáni'dáni rī sī.

²¹ Ma Múngú ri zị ĩmi ní, ā sě ĩmi ní tã ĩmi ní lěé rī pi ārěvú céré, ĩmi 'dukí rí tã ĩri ní lěé rī pi ngaá ānī. Lě Yẹsū ā ko ĩmi ĩzā, ĩmi 'okí rí tã Múngú ní āyīkō sěépi ni, ē íngúkí Yẹsū Kúrísítō ri mụzú 'dáni'dáni. Āmīnā.

²² Má ẹdrípịi má ómvúpịi, á sī kòkòbị ẹlịṅá 'dīri sěé ĩmi ní ĩmi ímbázú. Má ẹ'yị ĩmi, lě ĩmi 'bākí úvá tã má ní átá ĩmi ní 'dīri yìzú.

²³ Á lě lūú ĩmi ní 'dīni, ĩmi nīkí rí 'yozú kìnī, ĩtrūkí 'bá ógúpị Tīmōtáyō rī jó āngū ũ'yīzú rī agá 'dāásī āmvé gí. Ícá dō má vúgá nōgó mbělēṅá rá, má kādō mụú ĩmi ndrengará gá 'dīlé, ma ĩri jị mụzú ĩndī.

²⁴ ĩmi sěkí mōdó drīkoma ĩmivé rī pi ní, āzini 'bá Múngú vé rī pi ní. 'Bá Múngú ri ẹ'yī 'bá gí Ítālīyā vé rī pi sěkí ĩmi ní mōdó.

²⁵ Múngú vé ẹsị múké rī ā adri ĩmi be céré.

**Kōkōbī
Yōkōbū
ní sī rī
Tā búkū rī vé rī ã
ũlūngára**

Yōkōbū sī kōkōbī 'dīri nī. Yōkōbū ri Yēsū édrīpī, Yērūsālēmā gá 'dāá, ĩri ándúrú drīkoma rú 'bá kánísā vé rī pi drīgé. Sī kōkōbī rī sēé Kūrīsītīyānī Yērūsālēmā vé ĩ ní íré mužú kūrú rī pi agásī, āzini āngū rī pi agásī rī pi ní.

Tā ã pá āmbúgú Yōkōbū ní kōkōbī rī sīzú rī, lē lūú Kūrīsītīyānī rī pi ní 'yozú kīnī, tā kōpi ní 'oó múké, āzini kōpivé adringára múké rī, ĩri lū 'yozú kīnī, kōpi ẹ'yīkí Kúrīsītō ri gí. Kuru ímbá kōpi kīnī, tā áfú vé rī, tā ẹsī 'bāzú āmbúgú ngá drīgé rī, ọwū 'bāngára, āzini āwāngára, lē kōpi ã kukí tā ũnjí 'dī'bée rá. Āzini ímbá kōpi tā 'bá rī pi ní rīi ũsūú ũnjí rīpi kōpi ũ'bīpī fizú tā ũnjí 'ozú rī vé tā sī, ímbá kpá kōpi lē 'bá ngá be rī pi ã kokí 'bá ngá ákó rī pi ẹ ízā ngá sī.

Ímbá kpá kōpi adringára uletere rī vé tá sī, adringára tá be mādā rī vé tá sī, Múngú ri zīngára vé tá sī, tá 'dūngára ẹsī be mādā rī vé tá sī, āzini adringára úmī be Kúrīsītō agá rī vé tá sī.

1 Ma Yōkōbū 'i, átí'bá Múngú vé ni, āzini Úpí Yēsū Kúrīsītō vé ni. Īmi sūrú mužrī drī ni ĩrī ĩ ní íré mužú āngū rī pi agásī rī pi, á sī kōkōbī 'dīri sēé ĩmi ní.

Mōdó ĩmi ní céré.

Tā ũkpó ũkpó ri'bá 'bávé ẹ'yīngára ũ'bī'bá rī pi

2 Má édrīpījí má ọmvúpījí, tā ũkpó ũkpó ũ'bī dō ĩmi, ĩmi adríkí ānī āyīkō sī,

3 ā'diātāsīyā ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, ũ'bīkí dō ĩmivé ẹ'yīngára, ĩri sē ĩmi pá tu ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngára agá.

4 Tā ũkpó ũkpó ĩmi ísúpí 'dīri, ĩri sē ĩmi adrí ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngára agá, ĩmi adrí ānī Múngú agá, tā āzi ĩmi ní ícó lēé ni 'dāáyo.

5 Īmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá rī nī dō tā kuyé, lē ã zī tā nīngára Múngú rīpi ngá sēepi 'bá rī pi ní bādāru rī vúgá, ĩri tā nīngára rī sē 'bá rī ní rá, ícó 'yoó 'bá rī zī tā rī ũnjí 'dīni ku.

6 'Bo 'bá rī dō ngá zī Múngú vúgá, lē ẹ ẹ'yī 'yozú kīnī Múngú ri ngá rī sē 'í ní rá, lē úmī ni ã awa 'i ĩrī ku, ā'diātāsīyā úmī ni awa dō 'i ĩrī, ĩri adrí sū yījī ũlī ní vījī úvápí ngūyá ngūyá rī tīnī.

7 'Bá yīkí be 'dīni 'dīri, ã ũsū 'yozú kīnī Úpí ri 'í ní ngá sē rá 'dīni ku,

8 ā'diātāsīyā ĩrivé yīkí aco 'i ĩrī, ĩrivé tá 'oó rī pi agásī céré yīkí ni tu pá vūrā ālu gé ku.

9 'Bá Múngú vé adrípi ngá ákó rī, lē ã adrí āyīkō sī, ā'diātāsīyā Múngú 'dú ĩrivé tá 'bāā āmbúgú.

10 'Bo lē 'bá ā'bú be rī ã adrí āyīkō sī, Múngú ní ĩrivé tá 'dúú 'bāā mādāngá rī sī, ā'diātāsīyā 'bá ā'bú be rī ímú drā sū peṭi ã fū ní 'wīi lūú vūgá rī tīnī.

11 Ūtú koópi gbírílí rī, ĩri sē peṭi rī 'wi, ĩrivé fū ũnyī be rī 'wi lū vūgá. 'Bá ā'bú be rī kpá ímú drā sá ĩri ní rizú ívé ẹzī ngazú rī gé.

12 Tā ũkpó ũkpó ri dō 'bá rī ũ'bī, lē ã tu pá tītí, Múngú ri ĩri ní tākíri sē rá, ā'diātāsīyā aga dō ũ'bīngára 'dīri agásí rá, Múngú ri ídri 'dáni'dáni 'í ní tā ni ẹzījī 'bá 'i lē'bá lēlē rī pi ní rī sē ĩri ní rá.

13 Tā ũkpó ũkpó ũ'bī dō 'bá rī, lē 'bá rī ã 'yo, "Múngú ri ma ũ'bī nī" 'dīni ku. Ā'diātāsīyā tā ũnjí ícó Múngú ri ũ'bījī ku, dōku Múngú ícó 'bá āzi ũ'bījī tā ũnjí sī ku.

14 Tā ũnjí 'bá rī ní rīi ũsūú rī, ĩri 'bá rī ũ'bī nī, ĩri 'bá rī se fi tā ũnjí agá.

15 Tā ũnjí 'bá rī ní rīi ũsūú rī ga dō ẹsī ni agá tré gí, ĩri sē 'bá rī fi tā ũnjí 'o, tā 'bá rī ní 'oó ũnjí rī ga dō ícá ambamba gí, ĩri drāngára íjī.

16 Má édrīpījí má ọmvúpījí má ní lēélē rī pi, lē 'bá āzi ã ũ'bā ĩmī mī ku.

17 Fēfē múké múké rī pi íbíkí íngá 'bū gélésī, íngákí 'bá Ẹṭepi ngá dī'bée dīdī 'bū gé 'dāá rī pi gbípi rī vúgalésī, Múngú újá 'i sū índríkíndrī ní rīi 'i újá rī tīnī ku.

18 Múngú ũpē 'bā adríi 'bá ívé ni, ĩpē ívé ú'dúkó áda rī 'bá ní, ã tīkí rí 'bā ícá ú'dí,

ngá céré ĩri ní gbií rĩ pi ǎsámvú gé, 'bâ adrikí rí anji ĩrivé ni, sũ ǎnyāngā kaapi drĩdrĩ rĩ tĩnĩ.

Tā yingará āzini tā 'ongará

¹⁹ Má édrípĩ má ómvúpĩ má ní lēlé rĩ pi, lē ĩmi nĩkí tā 'dĩ'bée áamá múké, lē ĩmi 'bákí bĩ tā yizú mbēlēná, lē ĩmi rōkí átángá rĩ rōrō, ĩmi íbíkí átá ndō, lē ĩmĩ 'a ā ve tā sĩ mbēlēná ku.

²⁰ Ā'diātāsīyā 'bá rĩ 'a ve dō gí, ícó tā pĩrĩ Múngú ní lēé ā 'o rĩ 'oó ku.

²¹ Lē ĩmi kukí tā āzāvũ rú rĩ pi ā 'ongará rá, dōku ĩmi kukí tā ũnjĩ rĩ pi ā 'ongará rá, lē ĩmi 'bákí ĩmi vūgá, ĩmi ā'yĩkí ú'dúkó múké ĩ ní ũlũú ĩmi ní rĩ, ĩri ícó ĩmi pa rá.

²² Lē ĩmi yĩkí ú'dúkó múké rĩ kú bĩ sĩ ku, lē ĩmi 'dukí tā ni ngaánga. ĩmi 'dukí dō tā ni ngaá kuyé, ĩmi ri ĩmĩ mĩ ũ'bā.

²³ 'Bá ú'dúkó múké rĩ yĩpi kú bĩ sĩ, tā ni 'duúpi ngaápi kuyé rĩ, índré sũ 'bá 'i ndreépi múndũrā agá,

²⁴ kādō 'i ndreé múndũrā agá 'dāá, ĩri gō 'de mu 'dĩísĩ rá, ĩri āvĩ ívé ĩndrĩlĩkí 'í ní ndreé múndũrā agá 'dāri sĩ rá rĩ tĩnĩ.

²⁵ 'Bo 'bá rĩ 'bā dō 'i mĩ rizú tǎimbĩ múké drĩwālā sēépi rĩ lǎzú, 'o dō tā rĩ mužú 'dĩri 'dĩni, āvĩ dō tā 'í ní yĩ rĩ sĩ kuyé, Múngú ri ĩri ní tākĩri sē tā ĩri ní 'oó rĩ sĩ rá.

²⁶ 'Bá rĩ ũsũ dō kĩnĩ 'i 'bá Múngú vé ni, rō dō 'i ádra ku, ĩri 'i mĩ ũ'bā, ĩnjĩngará ĩri ní rizú Múngú ri ĩnjĩzú 'dĩri ẹzĩ ákó.

²⁷ ĩnjĩngará Múngú 'bá Ẹtẹpi ní ā'yĩ adriipi múké, ũnjĩkányā ákó rĩ, ĩri 'dĩni, lē 'bá rĩ ā ko ĩmváanji rĩ pi ē ĩzā ngá sĩ, āzini ā ko ọwuzĩ ri 'bá ĩzāngā nya 'bá rĩ pi ē ĩzā ngá sĩ. Lē 'bá Múngú vé rĩ pi ā rikí tā āzāvũ rú nyọókú nōri vé rĩ 'oó ĩndĩ ku.

2

Ā rikí tā múké 'oó 'yéǵá 'bá ọrụkọ ní ku

¹ Má édrípĩ má ómvúpĩ 'bávé Úpí Yésú Kúrisító ọgúpĩ pọwũpọwũ rĩ ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi, lē ĩmi rikí tā múké 'oó 'yéǵá 'bá ọrụkọ'bée ní, 'bá ọrụkọ'bée gázú sĩ 'dĩni ku.

² 'Bá āzi ífí dō ĩmi ǎsámvú gé vũrā ĩmi ní ĩmi úmúzú rĩ gé, úsú dō 'i bōngó ũnyĩ be ni sĩ, 'yĩ dō kátrĩ dábũ rú ni 'i drĩ mváná gá, 'bá ngá ákó ni ífí dō kpá ĩmi ǎsámvú gé, úsú dō 'i bōngó ịrĩkọ rú ni sĩ,

³ 'í 'du dō 'bá 'i úsúpi bōngó ũnyĩ be ni sĩ rĩ vé tā 'bāá āmbúgú, 'í 'yo dō ĩri ní, "Mĩ ímú úrí lúpá múké nōri drĩgé," 'bo 'bá ngá ákó rĩ, 'í 'yo dō ĩri ní, "Í mu pá tuú 'dāgá," dōku "Í mu úrí nyọókú gé vūgá,"

⁴ mi dō ri 'bá rĩ pi ũpě sũ 'dĩri tĩnĩ, mí adri nyo 'bá tā lĩpi yĩkĩ ũnjĩ sĩ ni kuyé?

⁵ Má édrípĩ má ómvúpĩ má ní lēlé rĩ pi, ĩmi yĩkí drĩ ma ká, Múngú ũpě 'bá ngá ákó 'bá vũ drĩgé rĩ pi ní ndreé ẹzĩ ákó rĩ pi adrii ẹ'yĩngará be āmbúgú, kọpi ícó fi mǎlũngā ĩri ní tā ni ẹzĩ 'bá 'i lē 'bá lēlé rĩ pi ní rĩ agá rá.

⁶ 'Bo ĩmi ri 'bá ngá ákó rĩ pi idede. ĩmi nĩkí 'yozú kĩnĩ, 'bá ā'bú be rĩ pi 'bákí pá ĩmi drĩgé, kọpi ri ĩzāngā sē ĩmi ní 'dĩni kuyé? Kọpi ĩmi jĩ mu pá tu 'bá tā lĩ 'bá rĩ pi ẹndrẹtĩ gé nĩ kuyé?

⁷ 'Bá 'dĩ'bée adrikí 'bá ri 'bá Úpí ĩmi ní ẹ'yĩ rĩ ā rú iza 'bá rĩ pi kuyé?

⁸ ĩmi ĩnjĩkí dō tǎimbĩ agaápi rá ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá 'yoópi kĩnĩ, "Lē mí lē 'bá mí gārā gá rĩ sũ mí ní mí rú 'bá lēé rĩ tĩnĩ" rĩ rá, ĩri lũ kĩnĩ ĩmi ri tā pĩrĩ 'o.

⁹ 'Bo ĩmi dō ri tā múké 'o 'yéǵá 'bá ọrụkọ'bée ní, ĩri lũ kĩnĩ, ĩmi 'okí tā ũnjĩ gí, ĩmi nōkí tǎimbĩ rĩ gí.

¹⁰ 'Bá riipi tǎimbĩ rĩ vé tā 'duúpi ngaápi rĩ nō dō tǎimbĩ ālu ni gí, ĩri lũ 'yozú kĩnĩ nō tǎimbĩ rĩ pi céré gí.

¹¹ Múngú 'yoópi, "Lē mí 'bā ọwũ ku rĩ," 'yo kpá kĩnĩ, "Lē mí 'dĩ 'bá ku." 'Í 'o dō ọwũ kuyé, 'bo 'í 'dĩ dō 'bá drāá rá, ĩri lũ 'yozú kĩnĩ, 'í nō tǎimbĩ rĩ gí.

¹² Tā ĩmi ní átá, āzini tā ĩmi ní 'oó rĩ, lē ĩmi nĩkí 'yozú kĩnĩ, ĩ tǎimbĩ rĩ áyú ĩmivé tā lizú, ĩmi drĩwālā ịsú ǎnĩ.

¹³ Ụ'dú Múngú ní ímúzú tā lizú rĩ gé, 'bá ẹsĩ ịdríkídri 'bāápi ọgúpĩ ní ku rĩ, Múngú 'bā kpá ẹsĩ ịdríkídri ĩri ní ku. Múngú kādō tā lĩ 'bá rĩ pi drĩgé, ĩri ẹsĩ ịdríkídri

'bā 'bá ẹ̀sì ìdríkídri 'bā'bée ìvé ọ̀gúpì ní rī pì ní rá.

Ẹ̀'yīngára āzini tā múké 'ongára

14 Má ẹ̀drípìí má ọ̀mvúpìí, 'bá rī kīnī 'i dō ẹ̀'yīngára be, 'bo 'o dō tā āzi lūúpi kīnī ìri ẹ̀'yīngára be ni kuyé, tā múké ìri ní ịsú 'a ni gé 'dìgé rī ā'di? Ẹ̀'yīngára 'dīri nyo ícò ìri pa rá?

15 Mí ẹ̀drípì, dōku mí ọ̀mvúpì ri dō bōngó ǎkó, āzini ānyāngā ǎkó,

16 'í 'yo dō ìri ní, "'Í mu, lē mī mu múké, ịgbē ā fu mi ku, mī nya ānyāngā ẹ̀pízú ǎní ẹ̀pìpì," 'bo 'í sē dō ìri ní ngá ìri ní lēé rī pì kuyé, tā múké mí ní 'oó 'bá 'dīri ní rī ā'di?

17 'Bá ẹ̀'yīpi gí rī 'o dō tā múké ẹ̀'yīngára rī 'i'dazú kuyé, ìrivé ẹ̀'yīngára 'dīri ìri ngá drāapi gí ni.

18 'Bo 'bá āzi ri ícò 'yo, "'Bá ụ̀rụ̀kọ'bée ẹ̀'yīngára be, 'bá ụ̀rụ̀kọ'bée ri ẹ̀zì nga múké."

'Bo má ní 'yozú má kīnī, "'Í 'o dō tā múké ku, ìri ícò lū íngóni 'yozú kīnī mī ẹ̀'yīngára be? Ma ícò mávé ẹ̀'yīngára 'i'da mí ní tā múké má ní 'oó rī sī."

19 Mí kīnī, mí ẹ̀'yī rá Múngú ri ǎlu. Ìri múké! Índrì ùnjí rī pì* ẹ̀'yīkí kpá sū 'dīri tìni, ụ̀rì sī, kòpì ri yā ǎní yāyā.

20 Mí azakaza rú! Mí nī 'yozú kīnī, ẹ̀'yīngára mí ní ẹ̀zì ni ngá kuyé rī ìri ẹ̀zì ǎkó 'dínì kuyé?

21 Múngú ā'yī 'bá ẹ̀'bìpì Ābūrámā† ri adrií 'bá pìrì ìri ní ívé mvá Ísákā‡ ri sēé zāá rọ̀bọ̀nọ̀ rú vūrā rọ̀bọ̀nọ̀ zāzú rī gé rī ā tā sī.

22 'Í ndre drī ká, Ābūrámā ẹ̀'yī Múngú ri rá, āzini 'du tā Múngú ní lūú ìri ní rī ngáá rá. Tā ìri ní 'oó rī lū 'yozú kīnī, ìrivé ẹ̀'yīngára ìri áda.

23 Tā ì ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī nga 'i fūú tì ni gé gí, Búkū Múngú vé rī kīnī, "Ābūrámā ẹ̀'yī Múngú ri rá, Múngú

ā'yī ìri adrií 'bá pìrì 'í ẹ̀ndrẹ̀tì gé." Gōkí Ābūrámā ri zìí ùndī Múngú vé ni.

24 Īmi ndrekí drī ká, 'bá adri pìrì Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé tā múké 'bá ní 'oó rī sī, adri 'yéńá ẹ̀'yīngára 'bávé rī sī ku.

25 Rábā ri ūkú ọ̀wú rú ni, ìrivé tā 'oó ri Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé pìrì, ā'diātāsīyā ìri ní 'bá āngū úmí'bá rī pì ẹ̀'yī 'bāā ívé jó agá, ìri ní kòpì pēé muṣú lẹ̀tì túngú ni gé sī rī sī.

26 Índrì dō 'bá rī agá 'dāáyo, 'bá 'dīri drā gí, ẹ̀'yīngára ri ngakí dō ẹ̀zì ni ku, ẹ̀'yīngára 'dīri drā gí.

3

Lē ìmi ùtēkí ìmì ádra ùtētē

1 Má ẹ̀drípìí má ọ̀mvúpìí, ìmi ǎsámvú gé 'dìgé, lē ku 'bá kárakará pì ní ẹ̀sì 'bázú fizú āngū ímbázú, ā'diātāsīyā ìmi nīkí rá 'yozú kīnī 'bá ri 'bá āngū ímbá'bá nō'bée, ì ímú 'bávé tā lì 'bá ụ̀rụ̀kọ'bée vé rī ndē.

2 'Bá céré, 'bá 'okí tā ùnjí ni pì kárakará. 'Bá rī átá dō átángá ùnjí ǎlunáni kuyé, 'bá 'dīri 'bá pìrì ùnjikānyā ǎkó ni, ìri ícò 'í rú'bá ùtē múké.

3 'Bá ǎsúkí dō ngá aya rú ni pì hūsání rī pì tì gé, ìri sē kòpì tā 'bá ní lēé rī 'du nga rá, kòpì 'bá jì muṣú múké vūrā 'bá ní lēzú muṣú rī gé.

4 Īmi ndrekí drī kúlúmgbá ri ká, ìri ǎmbúgu ǎmbúgu, ūlì ā ri dō ìri vī muṣú nī drāāāsīyā, 'bá kúlúmgbá rī újìpì rī kúlúmgbá ǎmbúgu ǎmbúgu 'dīri sō muṣú pẹ̀tì mādāńá rizú kúlúmgbá sōzú rī sī.

5 Īmi ndrekí drī ká, ádra ri mādāńáńá, 'bo ìri tā ambugu ambugu ni pì átá.

Ádra adri sū ǎcí kúlúlú mādāńá rī tìni, ìri āngū ǎsé be ǎmbúgu ǎmbúgu rī zā ve céré.

6 Ádra sū ǎcí tìni. Ígélé 'bá rú'bá gá rī pì ǎsámvú gé, ìri ri ùnjikānyā íjì nī, ìri 'bá rī vé adringára iza rá, ìri sē 'bá rī fi ve ǎcí

* 2:19 2:19 Índrì ùnjí rī pì: Índrì ùnjí rī pì ǎndúrú mǎlāyíkā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kòpì nòkí tǎimbì Múngú vé rī, Sātánā ri kòpívé ǎmbúgu. Múngú ídró kòpì 'bū gé 'dāásì vūgá nōó, kòpì gōkí ufuú índrì ùnjí, kòpì ri 'bá rī pì ní ìzāngā sē vū drìgé nōgó. 'Í lā 'dangára 12:7-9. † 2:21 2:21 Ābūrámā: Múngú zì Ābūrámā ri kīnī, ā ku ívé 'bá 'bẹ̀tì ǎsámvú gé rī pì, ā ku ívé āngū, ā 'de muṣú āngū āzi ú'dí ni gé. Ābūrámā ri ẹ̀'bìpì Yāhúđì rī pì vé rī, tìkí ìri ílì ẹ̀lífū ǎlu mūdūrūlū ǎrō (1,800) gé, ịsú tìkí drī Yẹ̀sū ri kuyé. 'Í lā 'dóngára 12-25. ‡ 2:21 2:21 Ísákā: Ísákā ri mvá Múngú ní ẹ̀zì Ābūrámā ní rī. 'Í lā 'dóngára 17-35. 2:23 2:23 'Ídóngára 15:6 * 3:6 3:6 ǎcí vezú ǎní ùđú ǎkó rī: Múngú ri úmvúlésì 'bá 'i ẹ̀'yī'bá ku rī pì 'du ú'bé ǎcí 'dīri agá. 'Í lā 'dangára 20:7-15.

agá, tā ũnjí ádra ní átá rĩ íbí ífũú ácí vezú
 āní ũdũ ákó rĩ* agásĩ.

⁷ Ānyāpá rĩ pi ārēvú céré, āríná rĩ pi,
 ngá écí' bá bēdrĩ sĩ rĩ pi, āzini ngá adri' bá
 yĩ agá rĩ pi, ĩ ícó kōpi íwí adri mālímáli, ĩ
 ícó kōpi ũtē rá, 'bá ri kōpi íwí nĩ, ĩri kōpi
 ũtē nĩ.

⁸ 'Bo 'bá āzi ícó ádra ri ũtēé bā ku. Ádra
 āndē tā ũnjí 'ongará sĩ ku, tā ũnjí ádra ní
 rií átá rĩ adri sũ kícú ĩ ní rizú 'bá ú' dǐzú
 rĩ tĩjĩ.

⁹ Ádra ri, 'bā ri 'bávé Úpí 'bá Ẹtẹpi ri
 íngú āní, ádra ri, 'bā kpá ri 'bá Múngú ní
 gbíi sũ 'í tĩjĩ rĩ pi tri āní.

¹⁰ Tĩ ālu ālu 'dĩri sĩ, 'bā ri Múngú ri íngú
 āní, 'bā kpá ri 'bá rĩ pi tri āní. Má édrípíjĩ
 má ómvúpíjĩ, lē 'bā 'okí tā 'dĩri tĩjĩ ku.

¹¹ Yĩjĩ ule rĩ pi yĩjĩ ẹ' yĩ rú rĩ be, kōpi nyo
 ícó ĩ úmú ídĩ ífũ vũrā ālu gé sĩ rá?

¹² Má édrípíjĩ má ómvúpíjĩ, pẹtĩ ĩ ní zĩjĩ
 fĩgĩ rĩ, ĩri nyo ícó 'i újá 'a ōlívē rú rá?
 Dōku pẹtĩ vinyō vé rĩ, ĩri nyo ícó 'i újá
 'a fĩgĩ rú rá? Yĩjĩ ẹ' yĩ rú rĩ, ĩri nyo ícó 'i
 újá ícá yĩjĩ ule rú rá?

Úmĩ tā nǐzú rĩ íbí íngá Múngú vúgá

¹³ 'Bá ĩmi āsámvú gé 'dǐgé úmĩ be, āzini
 tā nǐngará be rĩ ā'di 'i? Lē 'bá 'dĩri ā 'o tā
 pĩrĩ, ā lũ rĩ 'yozú kǐnĩ, ĩri úmĩ be, āzini nĩ
 tā rá, lē ā 'o tā mužú ẹsĩ be mādā, úmĩ tā
 nǐngará vé ni sĩ.

¹⁴ 'Bo mĩ ẹsĩ dra dō dra dra, 'í lē dō 'bá
 ku, āzini mĩ dō ĩndrá rú, lē mĩ ri mĩ íngú
 āní ku, dōku mĩ ri ũnjō úlĩ 'yozú kǐnĩ, mĩ
 ri tā áda 'o 'dĩni ku.

¹⁵ Úmĩ tā 'ozú 'dĩni 'dĩri, íbí íngá 'bũ
 gélésĩ kuyé, ĩri ũmĩ nyōókú nōri vé ni,
 ĩndrí Múngú vé rĩ sē úmĩ 'dĩri nĩ kuyé,
 ĩri úmĩ ādróko vé ni.

¹⁶ 'Bá rĩ dō ri ẹsĩ 'bā 'bá āzi vé ngá
 drĩgé, ĩri dō ri 'i íngú 'bá āmbúgú rú, ĩri
 tā ĩzāngā sēepi ni íjĩ, ĩri tā 'o mužú bādā
 rú, ẹsĩ ũká ũká sĩ.

¹⁷ 'Bo tā nǐngará íngápi 'bũ gélésĩla rĩ,
 ĩri sē 'bá rĩ adri uleteré, 'bá rĩ tākíri lēlē,
 'bá rĩ ẹsĩ 'bā 'bá rĩ pi ẹ ĩzā kozú, 'bá rĩ
 'bá ambugu rĩ pi ĩnjĩnjĩ, 'bá rĩ adri ẹsĩ be
 múké, 'bá rĩ tā múké 'o, 'bá rĩ 'bá rĩ pi ẹ
 ĩzā ko trōtrō, āzini ĩri sē 'bá rĩ tā áda 'o.

¹⁸ 'Bá ri' bá tākíri íjĩ' bá 'bá rĩ pi āsámvú
 gé rĩ pi, kōpi ri tā pĩrĩ íjĩ 'bá rĩ pi āsámvú
 gé.

4

Lē ĩmi ĩnjĩkí Múngú ri ĩnjĩnjĩ

¹ Ngá sēepi ĩmi ní rizú āgátá gāzú, āzini
 ĩmi ní rizú ũmbā fuzú ĩmi āsámvú gé sĩ rĩ
 ā'di? Tā ũnjĩ ĩmi ní rií ũsũú ĩmĩ ẹsĩ agá rĩ,
 ĩri ri ũmbā fũ ĩmĩ ẹsĩ agá nĩ.

² ĩmi lēkí kōdō ngá, 'bo ĩmi ịsúkí ngá rĩ
 kuyé. ĩmi ri 'bá ú' dǐ, ĩmi ịsúkí rĩ ngá āní,
 'bo ĩmi ịsúkí ngá ĩmi ní lēé rĩ kuyé. ĩmi
 ri āwā, āzini ĩmi ri ũmbā fũ, 'bo ĩmi ịsúkí
 ngá ĩmi ní lēé rĩ kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi zĩkí
 ngá ĩmi lēé rĩ Múngú vúgá kuyé.

³ ĩmi kádō rií ngá zĩjĩ Múngú vúgá,
 Múngú sē ĩmi ní ngá rĩ ku, ā'diātāsīyā ĩmi
 zĩkí ngá rĩ lẹtĩ be pĩrĩ kuyé, ĩmi lēkí ngá
 rĩ pi ịsú rizú āyĩkō 'bāzú.

⁴ ĩmi 'bá Múngú ri gā' bá sĩ 'dĩ' bée, ĩmi
 nĩkí áamá kuyé 'yozú kǐnĩ, ĩmi lēkí dō tā
 nyōókú nōri vé rĩ áyu, ĩmi arí' ba Múngú
 vé ni? 'Bá tā nyōókú nōri vé rĩ lēepi rĩ, ĩri
 ārí' bá Múngú vé ni.

⁵ Tā Búkú Múngú vé rĩ ní 'yoó, "Múngú
 ri índrí 'i ní sēé fíí 'bá ẹsĩ agá rĩ ā tā mba
 ni 'dĩri" fĩ drĩ ĩmi drĩgé kuyé?

⁶ 'Bo Múngú ri ívé ẹsĩ múké rĩ sē mužú
 ĩmi ní dǐjĩ dǐjĩ. Sēzú Búkú Múngú vé rĩ ní
 'yozú kǐnĩ,

"Múngú gā 'bá ĩ íngú' bá íngúngũ rĩ pi sĩ,
 'bo ĩri ẹsĩ múké 'bā 'bá tā bē mādā rĩ
 pi ní."

⁷ Lē ĩmi ĩnjĩkí Múngú ri ĩnjĩnjĩ. Lē ĩmi
 gākí tā ādróko vé rĩ sĩ, ĩri sē ādróko ri nga
 ápá ĩmĩ rú' bá gá sĩ rá.

⁸ Lē ĩmi ítrúkí ĩmi ĩnyíná Múngú vúgá,
 ĩri kpá 'i ítrú ĩnyíná ĩmi vúgá. ĩmi 'bá
 ũnjĩkányā be 'dĩ' bée, lē ĩmi ũjĩkí ĩmivé
 ũnjĩkányā rá. ĩmi 'bá yĩkí be ĩrĩ 'dĩ' bée,
 lē ĩmi ũjĩkí ĩmĩ ẹsĩ.

⁹ Lē ĩmi adríkí ĩzāngā sĩ, ĩmi ngokí
 ngongo, ĩzāngā ā nō ĩmĩ ẹsĩ. ĩmi kukí
 āgúngará āní, ĩmi í' dókí āā ngoó, lē ĩmivé
 āyĩkō ā újá 'i ĩzāngā rú.

10 Lē ĩmi 'bākí ĩmi adrií tã be mädã Úpí endreṭi gé, ĩri ímú ĩmi íngú rá.

Ā 'yokí 'bá āzi vé tã ũnjí ku

11 Má édrípíi má ómvúpíi, lē ĩmi rikí ĩmi ógũpíi ã rú izaá ku. 'Bá riípi átápi ógúpíi ní ũnjí, dōku ógúpíi vé tã 'yoópi ũnjí rĩ, ĩri ri tãimbí Múngú vé rĩ ide. ĩmi idekí dō tãimbí Múngú vé rĩ, ĩmi 'dúkí tãimbí rĩ vé tã ngaá kuyé, ĩmi ri tã lì, ĩmi kínĩ, tãimbí rĩ ũnjí.

12 Múngú ri 'yéṅá ri tãimbí sē nĩ, āzini ĩri kpá ri tã lì nĩ. ĩri ũkpō be 'bá rĩ pazú, āzini 'bá rĩ 'dizú drāzú. 'Bo mi ā'di 'i mí ógúpíi vé tã lìpi?

Lē mí íngú mí ú'dú drũ rĩ vé tã sĩ ku

13 ĩmi yíkí drĩ ká, ĩmi ri'bá 'yo'bá, "Āndrũ, dōku drũ 'bã mụ adri ílĩ ālu kũrú 'dãri agá, 'bã ngá ụzĩ, 'bã mũfēngā ĩsú ānĩ ambamba 'dĩ'bée!"

14 ĩmi ícó tã 'i ngaápi ĩmĩ rú'bá gá ú'dú drũ rĩ gé rĩ nĩ áamá íngóni? ĩmi adrikí sũ sāsālĩ 'deepi sã be mädã, ĩri gō áfĩ 'dĩsĩ rá rĩ tĩni.

15 Lē ĩmi 'yokí 'dĩni, "Múngú lē dō rá, 'bã ícó adri ídri rú rá, 'bã ícó tã nōri 'o rá, dōku 'bã ícó tã 'dãri 'o rá."

16 'Bo ĩmi ri ĩmi íngú tã ĩmi ní lēé 'oó rĩ sĩ. Tã ĩmi ní rizú ĩmi íngúzú 'dĩri ũnjí.

17 'Bá rĩ nĩ dō tã múké 'í ní kōdō lēé 'oó rĩ rá, 'bo 'o dō tã rĩ kuyé, ĩri ũnjĩkãnyã.

5

Lē 'bá ā'bú be rĩ pi ã ndrekí múké

1 ĩmi 'bá ā'bú be rĩ pi, lē ĩmi ngokí, āzini ĩmi gákí lűlű tã ũkpó ũkpó úmvúlésĩ ímú'bá ĩmi ĩsú'bá drĩdrĩ 'dĩ rĩ pi sĩ.

2 ĩmivé ā'bú pi ímú ábá ĩmi drĩgé sĩ rá, āzini ĩjĩrĩkó ri ímú ĩmivé bōngó ũnyĩ be 'dĩ'bée mbe ícá ku ĩrĩkó rú.

3 ĩmivé dábũ, āzini aya ógú'bá ógúögũ rĩ pi údrĩkí ícá ũnjí gí. ĩmivé ā'bú 'dĩ'bée ímú ĩmi zã ve sũ ācĩ ní ngá zãá veé rĩ tĩni. Ā'bú ĩmi ní traá kuú kárakarã 'dĩ'bée, ĩmivé ā'bú 'dĩ'bée ímú tã lì ĩmi drĩgé ú'dú ũdũ vé rĩ gé.

4 ĩmi ndrekí drĩ ká! 'Bá ĩmi ní 'bãá ězĩ ngaá ĩmivé ómvú agá rĩ pi, ĩmi gākí

kōpivé āndēma ězĩ ngazú rĩ ũfēgá sĩ, kōpivé āndēma ĩmi ní gãá ũfēgá sĩ 'dĩ'bée ri ngo ĩmĩ rú'bá gá. Úpí Ũkpō 'Dĩpa yĩ 'bá ānyāngā ĩkũnã'bá rĩ pi vé ngongará gí.

5 ĩmi ní adringará gá vũ drĩgé nōgó, ĩmi rikí āyĩkō 'bãá, āzini ĩmi rikí ĩmĩ 'a ã tã ũsũú áyu. Nóni ĩmĩ rú'bá usekí kuú mgbúmgbú sũ tĩ ĩ ní lēé mụú úlĩlĩ rĩ pi tĩni.

6 ĩmi lìkí 'bá tã ākó rĩ pi vé tã ũnjí, āzini ĩmi ú'dĩkí kōpi ũdrãá rá, kōpi újákí ĩmi ní tã āzi ũnjí ni kuyé.

Īzāngā agá lē ĩmi adrikí ẹsĩ be mädã

7 Má édrípíi má ómvúpíi, lē ĩmi adrikí ẹsĩ be mädã cĩngbá Úpí ní ícángará gá. ĩmi ndrekí drĩ ká, 'bá ómvú 'ãápi rĩ, ĩri ẹsĩ 'bã mädã rizú yĩgó 'dĩpi ẹzũ sĩ ānyāngā ní kazú rĩ ũtēzú.

8 Lē kpá ĩmi adrikí ẹsĩ be mädã, ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó, ã'diātāsīyā lókí Úpí ní ĩgōzú rĩ ícá ĩnyĩnã gí.

9 Má édrípíi má ómvúpíi, lē ĩmi unukí ĩmi ógũpíi rú'bá gá ku, ã lìkí rĩ tã ĩmi drĩgé ku. 'Bá tã lìpi rĩ tu pá kuú kẹtĩlé gá 'dĩ!

10 Má édrípíi má ómvúpíi, lē ĩmi ũbĩkí nēbĩ átá'bá Úpí ã rú sĩ rĩ pi ã pámvú, kōpi kã rií ĩzāngā nyaá, kōpi nyakí ĩzāngā rĩ mụzú ẹsĩ be mädã.

11 Sũ ĩmi ní nĩĩ rá rĩ tĩni, 'bá ĩzāngā nya'bá ẹsĩ be mädã rĩ pi, 'bã kōpi ã rú íngú kōpi ní ĩzāngā rĩ nyaá ẹsĩ be mädã rĩ sĩ. ĩmi yíkí ĩzāngā Ēyóbũ ní nyaá rĩ rá. Ūdũ ni gé, Úpí ko ĩri ě ĩzã rá. Úpí 'o tã 'dĩri 'dĩni, ã'diātāsīyā ĩri Múngú riípi 'bá rĩ pi ě ĩzã kōpi ĩzāngā agá ni, ẹsĩ ni múké.

12 Má édrípíi má ómvúpíi, tã agaápi rá rĩ, lē ĩmi ě ẹdĩkí 'bũ ã rú, dōku vũ ã rú, dōku ngá āzi ã rú ũyō sōzú ānĩ ku. Tã rĩ dō ě, ĩmi 'yokí ě, tã rĩ dō kuyé, ĩmi 'yokí kuyé, ã lìkí rĩ tã ānĩ ĩmi drĩgé ku.

Múngú vé zĩngará ẹ'yĩngará sĩ rĩ

13 Tã ũkpó ũkpó ĩsú dō mi nĩ, lē mí zĩ Múngú ri. Āyĩkō fi dō mí ẹsĩ agá, lē mí ngo úngó Múngú ri íngúzú.

14 Drã rú dō mi nĩ, lē mí zĩ 'bá ambugu kãnisã* vé rĩ pi ímú mí ní Múngú ri zĩ. 'Í

* 5:14 5:14 Kãnisã: Kãnisã ri 'bá Yēsũ Kúrísitō ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi.

zị kōpi, kōpi ẽ ímúkí rí ũdu bēé mî rụ'ba
gá Úpí ã rụ sī.

¹⁵ 'Bá ẹ'yīngára be rī pi zíkí dō Múngú
ri 'bá drã be rī ní, drã rī ícọ de rụ'ba ni gé
sī rá, Úpí ri ìri inga ụrụ rá. 'O dō tã ùnjí,
Múngú ri ìri trũ ìrivé ùnjĩkãnyã agásĩ rá.

¹⁶ Lē ìmi ùlũkí ìmivé ùnjĩkãnyã, ógúpì
ã ùlũ ívé rī ógúpì ní, ógúpì ã zị Múngú ri
ógúpì ní, ìmi ã adrikí rí ule. 'Bá tã be pìrì
rī zị dō Múngú ri, ìrivé zīngára ũkpō be,
ìri 'bá rī ẽ ìzã ko rá.

¹⁷ Èllyã† ri 'bá sũ 'bá tịni, zị Múngú ri
ésì be cére kīnī, yīìgò ã 'dị ku, ílì na ẹlì sī,
yīìgò 'dị kuyé.

¹⁸ Èllyã gō Múngú rī zị dī, yīìgò gō 'dị
rá, ãnyāngā ka nyọkú drīgé nōgó rá.

¹⁹ Má ẹdrípìi má ómvúpìi, 'bá rī ku dō
tã áda rī ã 'ongára gí, lē 'bá ãzi ã lũ ìri ní,
ã gō tã áda rī 'oó áyu.

²⁰ 'Bá rī újá dō 'bá ùnjĩkãnyã 'oópi rī
ífũú ívé ùnjĩkãnyã agásĩ ãmvé gí, pa 'bá
'dīri drã agásĩ gí, trũkí ìri ívé ùnjĩkãnyã
kárákará 'dī'bée agásĩ gí.

† 5:17 5:17 Èllyã: Èllyã ri nẹbī, Múngú 'dụ ìri mụzú 'bũ gé ídri rú, drã kuyé. Tịkí ìri àkūdē ílì rī ca mūdūrūlū
úrōmī (900), ísụ àkūdē tịkí drī Yēsụ rì kuyé. 'Í lã 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3.

Kòkòbì àlu ni
Pétëro
ní sǐ rǐ
Tā búkũ rǐ vé rǐ ã
ũlũngará

Pétëro sǐ kòkòbì 'dĩri sée Kũrĩsĩtĩyání adri'ba àngũ Tákĩ agá rǐ pi ní. Sǐ kòkòbì 'dĩri sée kòpi ímbázú ì ní ríi kòpi ọ̀cũú kòpívè ẹ̀'yingára ã tā sǐ rǐ sǐ. Lũ kòpi ní kǐnĩ, Yèsũ Kúrĩsítò nya ìzàngá, 'okí kpá ìri ùnjí, kúru lè Kũrĩsĩtĩyání rǐ pi ã 'bákí ẹ̀sì nǐzú kǐnĩ, kòpi ímú ìzàngá nya rá. Ímbá kòpi kǐnĩ, ìzàngá kòpi ní nyaá 'dĩri agá, kòpi tukí dō pá títí ìvé ẹ̀'yingára agá, Múngú rǐ kòpi ã'yǐ adri anjì ìvé ni, úmvúlésì ìri kòpi ùfè rá. Pétëro kǐnĩ, lè Kũrĩsĩtĩyání rǐ pi ã áwíkí adrii 'bá Múngú vé ni.

1 Ma Pétëro 'i, Yèsũ Kúrĩsítò vé 'bá áyúáyũ rǐ.

Á sǐ kòkòbì nòri sée 'bá Múngú vé ì ní íré kpélékpélé adri'ba jákã rú àngũ Pónitò vé rǐ agá, Gálátĩyá agá, Kápádòkíyá agá, Ẹ̀zĩyá agá, àzini Bítũniyá agá rǐ pi ní.

2 Múngú 'bá Ẹ̀tèpì ụ̀sũ ìmivé tā 'í ẹ̀sì agá ìnógòsì, ụ̀pè ìmi nĩ. Ìrivé Índrí Uleterè rǐ újá ìmi ícá uleterè. Ìmi ní ìrivé tā 'duú ngaá rá rǐ sǐ, árí Yèsũ Kúrĩsítò vé rǐ ùjĩ ìmi gí.

Ẹ̀sì múké Múngú vé rǐ, àzini tákiri ìrivé rǐ ã adri ìmi be mụ̀zú nyonyo.

Õwõ'dĩfô sēngará

3 'Bá íngúkí 'bávè Úpí Yèsũ Kúrĩsítò vé Ẹ̀tèpì Múngú rǐ. Ìrivé ẹ̀sì ní adrii ìdríkídri 'bá ní rǐ sǐ, lè 'bá 'bákí ẹ̀sì ídri ú'dí ìri ní sée 'bá ní rǐ drĩgè, ã'diātāsiyá Múngú ní Yèsũ Kúrĩsítò rǐ ingáá gòó ídri rú drāngará gálésìla rǐ vé tā sǐ.

4 Múngú 'bá ìmi ní ngá múké kuú 'bù gé 'dǎá'dǎ, ngá rǐ ícò ábá ku, ícò ụ̀'bí ku.

5 Ngá múké 'dĩri 'bákí kuú ìmi tée, ã'diātāsiyá ìmi ní Yèsũ Kúrĩsítò rǐ ẹ̀'yǐ gí rǐ sǐ. 'Bá Yèsũ rǐ ẹ̀'yǐ'ba gí rǐ pi, ụ̀kpò Múngú vé rǐ kòpi ùtè ca cĩmgbá ì ní

ímúzá pangará rǐ vé tā i'dazú ụ̀'dú ụ̀dũ vé rǐ gé rǐ gé.

6 Nóni tā kárakarà ni pi ã ríkí dō ìmi ụ̀'bǐ ríi ìzàngá nyaá 'dĩni drāāsiyá, ìmi ímú àyĩkò ị̀sú drĩdrĩ 'dĩlé rá pangará rǐ ã tā sǐ.

7 Ìzàngá ìmi ní ríi nyaá 'dĩ'bée, ì ri ìmivé ẹ̀'yingára ụ̀'bǐ, nǐzú ámázú ìmi dō pá tu títí ìmivé ẹ̀'yingára agá rá. Ì ri ìmi ụ̀'bǐ sũ ì ní dábũ ụ̀'bǐ zǎá ácí sǐ rǐ tĩnì. Ìmivé ẹ̀'yingára ndè dábũ ábápi ìndĩ 'dĩri rá. Ẹ̀'yingára rǐ sè ìmi adri ụ̀kpó ụ̀kpó ìzàngá ìmi ní ríi nyaá rǐ agá, Múngú rǐ sè ì ímú ìmi íngúngũ, àzini ìmi ímú dǐ pòwùpòwũ ụ̀'dú Yèsũ Kúrĩsítò ní ícázú rǐ gé.

8 Ìmi ndrekí dō ìri kuyé drāāsiyá, ìmi lèkí ìri rá, àzini ìmi ẹ̀'yǐkí ìri rá, ìmi rǐ ìri íngú àyĩkò be àmbúgú, àyĩkò 'dĩri ícókí tā ni 'yoó bā ku.

9 Ìmi ní ìri ẹ̀'yǐ gí rǐ sǐ, ìmi pangará ị̀sú rá.

10 Pangará 'dĩri, nẹ̀bǐ rǐ pi ùlúkí ọ̀tú tā ni kǐnĩ, Múngú rǐ ímú ẹ̀sì múké 'bá ìmi pazú, kòpi 'bákí ẹ̀sì rizú pangará 'dĩri vé tā nǐzú ámázú.

11 Índrí Kúrĩsítò vé rǐ ùlũ nẹ̀bǐ rǐ pi ní kǐnĩ, Kúrĩsítò rǐ úmvúlésì ímú ìzàngá nya, vùdrĩ ni gé, ìri dǐ ọ̀gú pòwùpòwũ, sè kòpi ní rizú sá, àzini létì tā 'dĩri ní ímúzá 'i ngazú rǐ ndázú àní.

12 I'dakí tā 'dĩri nẹ̀bǐ rǐ pi ní kǐnĩ, kòpi rǐ ẹ̀zì rǐ nga ì ní ùgògòlé rú kuyé, kòpi rǐ nga ìmi ní. Tā kòpi ní ùlũú ìmi ní rǐ, kòpi ùlúkí Índrí Uleterè ì ní ìpèè 'bù gélésì rǐ vé ụ̀kpò sǐ, mǎlǎyíkã rǐ pi 'bákí kpá ẹ̀sì rizú tā 'dĩri nǐzú ámázú.

Lè ìmi adrikí uleterè

13 Lè ìmi útúkí ìmivé yǐkí tā 'ozú rǐ ã adri pìrì. Lè ìmi 'bákí ẹ̀sì rizú ẹ̀sì múké Múngú ní ímú 'báá ìmi ní lókí ìri ní ímúzá Yèsũ Kúrĩsítò rǐ i'dazú rǐ gé 'dāri ùtèzú.

14 Lè ìmi adrikí sũ anjì Múngú vé tì yì'ba yìyì rǐ pi tĩnì, lè ìmi újákí ìmi gòó ùnjikányá ọ̀tú ìmi ní 'oó ẹ̀nǎkò sǐ 'dǎ'bée agá dǐjì ku.

15 'Bo Múngú ìmi zǐpì rǐ, ìri uleterè, lè ìmi adrikí kpá uleterè tā cérè ìmi ní ríi 'oó rǐ agá,

16 ã'diâtāsīyā sīkí kīnī, “Lē ĩmi adrikí uletere, ã'diâtāsīyā ma uletere.”

17 ĩmi ri Múngú 'bá rī pi vé tā līpi pīri rī zī ĩmi Ẽtēpi, lē ĩmi ĩnjīkí ĩri ĩnjīnjī ĩmi ní drī adrizú jākā rú vū drīgé nōgó rī gé.

18 ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, Múngú je ĩmī drī ĩfūzú lētī ũnjí ĩmi é'bīpījī ní 'oó rī agāsī ngá ábá'bá ábábā sū dábū tīnī ni sī kuyé, dōku aya ógūpi ógūōgū ni sī kuyé,

19 je ĩmī drī āri tā be agaápi rá Kúrísítō adriipi kábīlō mvá* uletere ũnjīkānyā ákó rī vé rī sī.

20 Múngú ĩpē Kúrísítō ri kú ĩnógósī ĩsū ákūdē gbikí drī vū ri kuyé, 'bo i'dakí ĩri ú'dú ũdú vé nō'bée gé ĩmivé tā sī.

21 Kúrísítō ā tā sī, ĩmi ẹ'yīkí Múngú Kúrísítō ri ingaápi drāngará gálésī, Kúrísítō ri íngūpi rī gí. Kuru ĩmi ẹ'yīkí Múngú ri rá, āzini ĩmi 'bākí ẹsī Múngú drīgé rá.

22 ĩmi ní ú'dúkó áda rī ẹ'yījī gí rī sī, ũjīkí ĩmi uletere gí. Kuru lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē ĩmi āsámvú gé sī ĩmi ẹdrīpījī be, ĩmi ómvúpījī be ẹsī be céré.

23 Á'diātāsīyā tīkí nóni ĩmi ú'dí rú gí, ĩmivé tīngará 'dīri adri 'yozú kīnī rú'bá ŋmaápi ŋma ŋma nōri vé ni kuyé, ĩri rú'bá drāápi ku ni, ú'dúkó Múngú ní átá adriipi mužú nyonyo 'dīri sē kōpi tījī ícá ú'dí rú nī.

24 Sū nēbī rī ní 'yoó rī tīnī kīnī, “Bá rī pi adrikí sū ásé tīnī, kōpi drā mbēlēná,

kōpivé ũnyī ri ábá mbēlēná sū pētī ásé agá rī pi vé fū ní ábá rī tīnī, ásé ē bī ri ũnyú rá, fū ni ri kpá lū 'dīisī rá.

25 'Bo ú'dúkó Úpí vé rī áwí adri mužú nyonyo.”

Ú'dúkó 'dīri, ĩri ú'dúkó múké Múngú vé ĩ ní ũlūú ĩmi ní rī.

2

1 Kuru lē ĩmi kukí tā 'dī'bée rá, ẹsī

ũnjí 'bāngará 'bá āzi drīgé, ũnjō, mī ũ'bāngará, ẹsī ũnjí 'bāngará 'bá āzi vé ngá sī, āzini átángá átá 'bá āzi ā rú izazú rī, lē ĩmi kukí rá.

2 Lē ĩmi adrikí sū anji ũdēṅá ri'bée bā ndru'bá rī pi tīnī. Lē ĩmi mvukí lé Índrí Uletere rī ní sēé ĩmi ní rī, ĩmi mbakí rí ānī ũkpō be, ĩmi ĩsúkí rí pangará ānī.

3 Nóni ĩmi nīkí ámá gí 'yozú kīnī, Úpí ri múké.

Írā adriipi ídri rú rī, āzini 'bá Múngú ní ũpēé rī pi

4 ĩmi ímúkí Írā adriipi ídri rú* 'bá rī pi ní gāá sī, Múngú ní ĩpēé, ĩri ní tā ni 'dúú 'bāá āmbúgú rī vúgá.

5 ĩmi adrikí kpá sū írā adri'bá ídri rú Índrí Uletere rī ní rizú jó Múngú vé rī sīzú ānī rī tīnī, ĩmi atala uletere ri'bá rōbōṅō Múngú ní ā'yī rá rī sē'bá Múngú ní Yēsū Kúrísítō ā rú sī ni pi.

6 Tā ĩ ní sīi búkū Múngú vé rī agá rī kīnī, “ĩmi ndrekí drī ká, á 'bā írā kú Sīónā† agá, má ĩpē írā rī 'bāá tā be āmbúgú. 'Bá ĩri ẹ'yījīpi rá rī, ícó drīnjá ĩsú ku.”

7 ĩmi írā rī ẹ'yī'bée rá rī pi, ĩmi vúgá 'dālē írā rī vé tā āmbúgú. 'Bo 'bá írā rī gā'bá sī rī pi vúgá 'dāá,

“Írā ándúrú 'bá jó sī'bá rī pi ní gāá sī rī, újā nóni 'i ícá írā sēepi jó rī ní pá tuzú ānī ũkpó ũkpó ni.”

8 “Á 'bā írā, 'bá rī pi ri ĩ ũsī rú'bá ni gé, írā rī sē kōpi ri u'de vúgá.”

Kōpi ri ĩ ũsī rú'bá ni gé, ã'diātāsīyā kōpi lēkí tā Múngú vé rī yījī ku, tā ĩ ní ũtījī rī nga 'i kōpi ā rú'bá gá rá.

9 'Bo ĩmi adrikí 'dīni kuyé, Múngú ũpē ĩmi nī. ĩmi atala 'bāgú rī pi vé ni, sūrú uletere ni, 'bá Múngú vé ni pi. Múngú zī ĩmi ĩfūú ĩnījā agá 'dāásī ímú adrii ũtúnjā dījīpi uletere rī agá, ĩmi ũlūkí rí tā múké Múngú ní 'oó ĩmi ní rī pi 'bá rī pi ní.

10 Ándúrú ĩmi adrikí 'bá Múngú vé ni kuyé, 'bo nóni ĩmi 'bá Múngú vé ni.

1:16 1:16 Lēvītīkā 11:44-45; 19:2; 20:7 * 1:19 1:19 Kābīlō mvá: Múngú sē tājmbī Mósē ní kīnī, 'bá rī pi ā zākí kábīlō Múngú ní rōbōṅō rú, ā trūkí rí kōpi ívé ũnjīkānyā agāsī rá. Sē ĩ ní Yēsū ri zīzú Kābīlō Mvā Múngú vé ni ānī, ã'diātāsīyā Múngú ĩpē ĩri ímú drāá 'bávé ũnjīkānyā ũjījī. 'Í lā Wūngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; Yūwánī 1:29-35; 1 Kōrínítō 5:7. 1:25 1:25 Ísáyā 40:6-8 * 2:4 2:4 Írā adriipi ídri rú: Írā adriipi ídri rú rī Yēsū 'i. † 2:6 2:6 Sīónā: Sīónā ri ĩ kpá zī Yēřūsālémā. 2:6 2:6 Ísáyā 28:16 2:7 2:7 Sāwúmā 118:22 2:8 2:8 Ísáyā 8:14

Ándúró Múngú 'bā éşí ìdríkídri ìmi drìgè kuyé, 'bo nóni 'bā éşí ìdríkídri ìmi drìgè gí.

11 Ìmi mávé Ùndĩ má ní lèlèlè rĩ pi, ìmi jākā, āzini ìmi rámbá rú nyōókú drìgè nōgó, á mā ìmi drì rĩ sī, tā ùnjí riipi ùmbā fuúpi ìmĩ éşí agá 'dĩri, lè ìmi kukí āní.

12 Lè ìmivé tā ā adri múké 'bá págánō rú rĩ pi āsámvú gé, kōpi kádō ùnjō ùlì ìmi drìgè 'yozú kínĩ ìmi ri tā ùnjí 'o, kōpi ā ndrekí rí tā múké ìmi ní 'oó rĩ, kōpi ē íngúkí rí Múngú ri ù 'dù ìri ní ímúzá 'bá vúgá nōlé rĩ gé.

Lè ē ìnjĩkí 'bá drìkoma rú rĩ pi ìnjĩnjĩ

13 Úpí lè ìmi ìnjĩkí 'bá ì ní ù'bāá ìmĩ drìlè gá rĩ pi ārèvú céré ìnjĩnjĩ. Lè ìmi ìnjĩkí 'bāgú rĩ pi ìnjĩnjĩ, ā'diātāsīyā kōpi 'bá ambugu 'bá rĩ pi drìgè céré.

14 Āzini lè ìmi ìnjĩkí gávānā rĩ pi ìnjĩnjĩ, ā'diātāsīyā ùpèkí kōpi rií 'bá tā 'o'bá ùnjí rĩ pi ìrĩnāá, āzini rií 'bá tā 'o'bá múké rĩ pi íngú.

15 Múngú lè ìmi 'okí tā pìrì, 'bá adri'bá azakaza rú tā nĩ'bá ku rĩ pi ā 'yokí rí tā āzi ìmi ní ku.

16 Ìmi íşúkí drìwālā gí, 'bo drìwālā ìmi ní íşú 'dĩri, lè ìmi 'okí tā ùnjí āní ku. Lè ìmi adrikí átí'bá Múngú vé ni.

17 Lè ìmi ìnjĩkí 'bá rĩ pi céré ìnjĩnjĩ, ìmi lèkí ìmi ògùpìì Yèsù ri è'yì'bá gí rĩ pi lèlè. Ìmi rukí Múngú ri, āzini ìmi ìnjĩkí 'bāgú rĩ pi ìnjĩnjĩ.

18 Ìmi 'bá adri'bá túgèrì rú 'dĩ'bée, lè ìmi ìnjĩkí ìmivé 'bá ìmi ní rií èzì ngáá kōpi ā pálé gá rĩ pi ìnjĩnjĩ. Adri 'yozú kínĩ, ìmi 'yèná 'bá tā be múké rĩ pi ìnjĩ áyu 'dini ku, lè ìmi ìnjĩkí 'bá éşí be ūká ūká rĩ pi ìndĩ.

19 'Bá rĩ 'o dō mi ùnjí drāāāsīyā, Múngú ri mí ní tākíri sē rá, ā'diātāsīyā mi 'bá Múngú vé ni.

20 Ùgbākí dō ìmi tā ùnjí ìmi ní 'oó rĩ sī, ìmi takí dō tā ni mādā, ngá múké ìmi ní íşú āní gé 'dìgè rĩ ā'di? 'Bo ìmi nyakí dō ìzāngā tā múké ìmi ní 'oó rĩ sī, ìmi takí dō ta ni mādā, Múngú ri adri ìmi sī āyìkō sī.

21 Múngú ní ìmi zì ímú Kúrísítō ā pámvú ūbĩ rĩ sī, ìmi ímú ìzāngā nya sū Kúrísítō ní nyaá ìmi tā sī rĩ tìni, ìri ìmi ní ũ'bĩtā rú, ìmi ūbĩkí rí ìri ā pámvú āní.

22 "'O ùnjĩkānyā āluñani kuyé, ũ'bā 'bá āzi ē mì kuyé."

23 'Bá rĩ pi ká ìri u'daá, u'da kōpi kuyé. Kā rií ìzāngā rĩ nyaá, èrì 'i òjōgō sī āluñani kuyé. Ìzāngā ìri ní nyaá rĩ agá, 'bā ívé éşí céré Múngú tā lìpi pìrì rĩ drìgè.

24 Kúrísítō 'dù 'bávè ùnjĩkānyā mužú 'ì rú 'bá gá pètì alambaku sígè gí, 'bā kukí rí ùnjĩkānyā, 'bā adrikí rí ídri rú, 'bā 'okí rí tā pìrì áyu. Ìzāngā ìri ní nyaá rĩ sē ídríkí ìmi gí.

25 Ándúró ìmi adrikí sū kábìlō āvĩ'bá gí, rì'bá ányá'bá mužú bādā rĩ pi tìni, 'bo nóni ìmi ímvíkí ìgōō 'bá riipi ìmi úcépi, āzini ìmivé ídri ā tā mbaápi rĩ vúgá gí.

3

Ūkú rĩ pi vé adringará ìvé āgō rĩ pi be rĩ

1 Ūkú rĩ pi, lè ìmi ìnjĩkí ìmivé āgō rĩ pi ìnjĩnjĩ, ìmi 'dúkí tā kōpi ní lūú ìmi ní rĩ ngáanga. Āgō rĩ pi è'yìkí dō ù 'dúkó múké rĩ kuyé, ūkú rĩ pi vé tā 'oó múké rĩ sī, ūkú rĩ pi ā ūlúkí dō ù 'dúkó múké rĩ ìvé āgō rĩ pi ní kuyé drāāāsīyā, āgō rĩ pi ù 'dúkó múké rĩ è'yì rá.

2 Āgō rĩ pi ndrekí dō ūkú rĩ pi ri tā 'o múké, kōpi kúru 'de Kúrísítō ā pámvú ūbĩ.

3 Lè ku ìmi ní rizú éşí 'bāzú céré ūnyĩ rú 'bá nōri vé rĩ ā tā ūşşú áyu, āzini rizú drì 'bí tizú ũ 'dū be túngú túngú, dōku gālágála dábū rú ni pi ũ'yízú ìmi bí gé sī, āzini bōngó ājē be āmbúgú ni pi úsúzá.

4 Múké ni, lè ìmivé ūnyĩ ā adri ìmĩ éşí agalésila. Ūnyĩ 'dĩri ā adri rí mužú nyonyo, ìmivé éşí ā adri rí kírì, āzini tā be mādā. Ūnyĩ 'dĩri tā be āmbúgú Múngú èndrètì gé 'dāá.

5 Ūkú òtú Múngú ri ìnjĩ'bá rĩ pi 'okí tā rĩ sū 'dĩri tìni. Kōpi 'bākí éşí céré Múngú drìgè, kōpi ri ì údé ūnyĩ be. Kōpi ri ìvé āgō rĩ pi vé tā 'dù ngá rá.

6 Sárã ní ágó ni Ābūrámã* ri ñnjĩ ñnjĩ rĩ sĩ, zì ágó ni ri ívé àmbúgú. Īmi 'okí dō tā pìrì ùrĩ àkó, Īmi anjì ùkú Sárã vé ni.

7 Īmi ãgō ùkú be rĩ pi, lē Īmi ñnjĩkí Īmivé ùkú rĩ pi ñnjĩnjĩ, Īmi rúkí kòpì múké, Īmi ùsũkí lètì múké kòpì ē ìzã kozú àní, kòpì dō ùkpō àkó drããāsīyã, Múngú vé èsì múké rĩ sĩ, sē Īmi ní fēfē ídri ú'dí rĩ vé rĩ cére trōtrō, àní ã uga rí Īmi ní lètì Múngú ri zìzú rĩ ku.

Ìzãngã nyangará tā múké 'ongará sĩ rĩ

8 Í'yó èsìzú rĩ 'dĩ, lē Īmivé yìkì ã adri cére àlu. Īmi kukí Īmi ògũpì rii ìzãngã nyaá ò'dúkùlẹ ku. Lē Īmi lēkí Īmi lēlē adrizú èdrípì rú àzini òmvúpì rú. Īmi adrikí èsì be múké, àzini Īmi adrikí tā be mādã.

9 'Bá àzi 'o dō Īmi ùnjí, lē Īmi 'okí Īri ùnjí ku, 'bá àzi 'da dō Īmi, lē Īmi 'dakí Īri ku, múké ni, lē Īmi zìkí Īri ní Múngú ri, ã sē Īri ní tãkiri, ã'diãtãsīyã Īmi 'okí dō 'dini, Múngú ri Īmi ní tãkiri sē rá.

10 ã'diãtãsīyã sīkí búkú Múngú vé rĩ agá kìnĩ,

“'Bá rĩ lē dō adrii àyìkō sĩ, àzini lē dō adrii mužú múké, lē ã ùtē ívé ádra, ã ri átángá ùnjí átá ku, àzini ã ri ùnjō ùlì ku.

11 Lē ē ìfũ ùnjìkãnyã agásì rá, ã 'o tā múké,

lē ã ndã lètì tãkiri ìjìzú, ã 'dù tãkiri rĩ vé tā ngaंगा.

12 ã'diãtãsīyã Úpí Múngú ri mị 'bã 'bã tā 'o'bã pìrì rĩ pi ndrezú

àzini Īri bí 'bã kòpivé zìngará yìzú, 'bo Īri úgóró újã 'bã tā 'o'bã ùnjí rĩ pi ní.”

13 Īmi dō ri úvã 'bã tā múké 'ozú, ã'di ri ícò Īmi 'o ùnjí nĩ?

14 'Bo Īmi dō ri ìzãngã nya tā Īmi ní 'oó pìrì rĩ sĩ drããāsīyã, Múngú ri Īmi ní tãkiri sē rá. “Lē Īmi rúkí ngá kòpì ní ruú rĩ ku, lē Īmi ã adrikí ùrĩ sĩ ku.”

15 Lē Īmi ñnjĩkí Kúrísító ri ìmî èsì agá 'dãlé 'yozú kìnĩ, Īri Īmivé Úpí. 'Bá àzi zì

dō Īmi tā Īmi ní rizú èsì 'bãzú Kúrísító drìgè rĩ ã tā sĩ, lē Īmi útúkí Īmi kú ñnógòsì, Īmi újãkí rí tā Īri ní zìjì 'dĩri àní múké. 'Bo lē Īmi újãkí tā rĩ ù'dúkò adriipi mādã ni sĩ, ñnjìngará be.

16 Lē tā Īmi ní újã rĩ ã adri pìrì, ã'diãtãsīyã 'bã ri'bã átángá ùnjí 'yo'bã ìmî rù'bã Īmi ní rii èzì Kúrísító vé rĩ ngaá múké rĩ ã tā sĩ rĩ pi ē ìsúkí rí drìnjã bēsìnĩ.

17 'Bã rĩ dō ri ìzãngã nya tā múké Īri ní 'oó rĩ sĩ, Múngú lē dō tā rĩ ã 'o 'i 'dini, Īri múké. 'Bã rĩ dō ri ìzãngã nya tā ùnjí Īri ní 'oó rĩ sĩ, adri múké ku.

18 Kúrísító drã vù àlu 'bávè ùnjìkãnyã ã tā sĩ, Īri tā be pìrì ùnjìkãnyã àkó, drã 'bã ùnjìkãnyã be rĩ pi vé tā sĩ, ã újã rí Īmi ícã anjì Múngú vé ni. 'Dìkí Īri drãá rá, 'bo Índrí Múngú vé rĩ sē ídri gōó rá.

19 Kúrísító mu tì sēè índrí ì ní 'bãá kuú jò àngũ ù'yìzú rĩ agá rĩ pi ní.

20 Índrí 'dĩ'bée gãkí òtù Múngú vé tā sĩ, sã Núwã† ní rizú ívé kúlúmgbã mōòngù rĩ sìzú rĩ gé, 'bo Múngú ri tēè èsì be mādã. Yìjì tìpì rĩ agá 'dãá, 'yènjã 'bã ãrō ídrikí nĩ.

21 Yìjì tìpì 'dĩri i'da ífífí bătízìmũ vé rĩ, nóni Īmi paápi 'dĩ. 'Bo bătízìmũ vé ífífí adri 'yènjã ùndì rù'bã gá rĩ ã ùjìngará kuyé, ìrivé ífífí, Īmi ní èsì újãzú ule Múngú ri è'yìzú, ã'diãtãsīyã Yèsù Kúrísító íngã gōó ídri rú drãngará gálésìla gí.

22 Nóni Yèsù Kúrísító mu 'bũ gé 'dãá gí, úrì kuú Múngú vé drì èndèpì gé, Múngú 'bã málàyìkã rĩ pi 'bã àngũ rù'bã rĩ pi be adrii Īri ã pálé gá.

4

Adringará pìrì Múngú agá rĩ

1 Kúrísító ní 'ì rù'bã adii sēè ìzãngã nyaá rĩ sĩ, lē kpá Īmi adikí ìmî rù'bã ìzãngã nyaá sũ ìrivé rĩ tìjì, ã'diãtãsīyã 'bã rĩ adi dō 'i ìzãngã nyaá Kúrísító ã tā sĩ rá, Īri lũ 'yozú kìnĩ, 'bã rĩ ku ùnjìkãnyã 'ongará gí.

* **3:6 3:6** *Ābūrámã*: Múngú zì Ābūrámã ri kìnĩ, ã ku ívé 'bã 'bètì àsámuvú gé rĩ pi, ã ku ívé àngũ, ã 'de mužú àngũ àzi ú'dí ni gé. Ābūrámã ri è'bìpì Yāhūdī rĩ pi vé rĩ, tìkí Īri ílì élifũ àlu mùdũrũlũ ãrō (1,800) gé, ìsù tìkí drì Yèsù ri kuyé. † **Í lã Í'dóngará 12-25. 3:12 3:12** *Sāwúmã* 34:12-16 **3:14 3:14** *Ìsáyã* 8:12 † **3:20 3:20** *Núwã*: Núwã adri sã 'bã rĩ pi ní ùnjìkãnyã 'ozú ùnjí 'dãri gé rá, kúru Múngú ní Īri zìzú ã údé kúlúmgbã, yìjì rĩ kãdō ìmù tìjì, ã pa rì ìrivé 'bã rĩ pi ìrivé ànyãpá rĩ pi ã urukò pi be. † **Í lã Í'dóngará 5-9.**

² Īri lū 'yozú kīnī, ĩmi ícókí lókí ĩmi ní adrizú nyōókú drīgé nōgó rī izaá rizú tā ũnjí rú'ba nōri vé rī ngazú ānī ku, ĩmi ẹsị 'bā rizú tā Múngú vé rī 'duzú ngazú.

³ Ọtú ĩmi izakí sâ ambamba, ĩmi rikí tā pāgánō rī pi ní rií 'oó rī pi 'dujú ngaá: ĩmi rikí tā drīnjá sēepi ní 'oó, ĩmi rikí ọwũ 'bāá, ĩmi rikí ĩmērēē ũnjí ũnjí, ĩmi rikí ụmụ 'bāá rizú íwá mvuzú ĩmērēzú tā drīnjá sēepi ní pi 'ozú, āzini ĩmi rikí múngú ũnjí ĩ ní údé drī sī rī pi ĩnjí.

⁴ Nóni ĩmivé ũndī ándúrú rī pi ĩ drī ábá céré céré, ĩmi ní ĩmi úmú adrií ĩ be trú ku rī sī, sē kọpi nóni rī ĩmi u'da'da.

⁵ 'Bo kọpi ímụ pá tu Múngú úmvúlésí 'bá ídri rú, āzini ũdrā'ba gí rī pi vé tā lịpi rī ẹndrẹtị gé.

⁶ Tā 'dīri sē ĩ ní rizú ụ'dúkọ múké rī ũlüzú 'bá ũdrā'ba gí rī pi ní ĩndī ānī. Kúru ĩ tā lị kọpi drīgé tā kọpi ní 'oó nyōókú drīgé nōgó rī sī, kọpivé índrī rī kúru mụ adri Múngú be trú.

⁷ Ẹsị mādā, ngá rī pi ārēvú céré ímụ adri 'dāáyo. Kúru lē ĩmi adrikí mị be kọwụ, ĩmi a'bikí ĩmi tā sī a'bia'bi, ĩmi zíkí Múngú rī.

⁸ Agaápi rá rī, lē ĩmi lēkí ĩmi ẹsị ālu sī, ā'diātāsīyā 'bá āzi 'o dō ĩmi ũnjí, lēngará rī sē ĩmi 'bākí ĩrivé tā ĩmī ẹsị agá ũnjí ku.

⁹ Lē ĩmi ẹ'yíkí 'bá rī pi ĩmivé 'bētí āsámvú gé lēngará sī, unungará ākó.

¹⁰ Múngú rī ẹsị be múké, sē ĩmi ní fēfē céré āndiāndí. ĩmi áyúkí fēfē āndiāndí ĩri ní sēē ĩmi ní 'dī'bée 'bá ụrukọ ē ĩzā kozú ānī.

¹¹ Mívé ẹzị dō rizú tị sēzú, lē mī rī tị Múngú vé rī sēē 'bá rī pi ní. Mívé ẹzị dō rizú 'bá rī pi ē ĩzā kozú ngá sī, lē mī rī kọpi ē ĩzā koó mụzú ũkpō Múngú ní sēē mī ní rī sī, ē íngúkí rí Múngú dīpi pọwụpọwụ, āzini ũkpō be rī ānī Yēsū Kúrísítō ā rú sī mụzú nyonyo. Āmīnā.

Īzāngā nyangará adringará Kūrīsītīyānī rú rī vé tā sī rī

¹² ĩmi mávē ũndī má ní lēlē rī pi, tā ũkpō ũkpō riipi ĩmi ụ'bīpi ĩmi ní rizú ĩzāngā nyazú ānī 'dī'bée, lē ĩmī ẹsị ā ũtī

ānī ku, tā ĩmi ụ'bīpi 'dīri ē índré ĩmi ní tā ú'dí rú ní ku.

¹³ 'Bo lē ĩmi adrikí āyīkō sī ĩzāngā ĩmi ní rií nyaá 'dī'bée sī, ā'diātāsīyā ĩzāngā Kúrísítō ní nyaá rī ĩmi ní nóni rií nyaá 'dī. Kádō ímụ ĩri i'daá dīngará be pọwụpọwụ, ĩmi kúru ímụ āyīkō ísụ aga rá.

¹⁴ U'dakí dō ĩmi, ĩmi ní Kúrísítō rī ẹ'yī gí rī sī, ĩmi tākírí ísụ rá, ā'diātāsīyā Múngú vé Índrī Uleterē dīpi pọwụpọwụ rī adri ĩmi be trú.

¹⁵ ĩmi dō rī ĩzāngā nya, lē ĩzāngā ĩmi ní rií nyaá rī ā adri 'bá 'dizú ní ku, dōku ngá ụgüzú ní ku, dōku tā ũnjí 'ozú ní ku, dōku 'dezú tā agá yāyā ní ku.

¹⁶ Mī dō rī ĩzāngā nya mí ní adrií Kūrīsītīyānī* rú rī sī, lē mī drī ā nja ku, lē mī íngú Múngú rī mí ní rií Kúrísítō ā pámvú ũbī rī sī.

¹⁷ Ā'diātāsīyā lókí tā lizú rī ícá gí, ĩ í'dó anji Múngú vé rī pi vé tā lị. Dō ĩ í'dó 'bávé tā lị drīdrī píri, kúru 'bá ụ'dúkọ múké Múngú vé rī yì'ba, gā'ba tā ni 'du'ba ngagá sī rī pi vé tā ā adri rí íngóni?

¹⁸ Búkū Múngú vé rī kīnī,
“Īri dō ũkpó ũkpó 'bá tā be píri rī pi ní ídrīngará ísúzú,
'bá ũnjīkānyā 'o'ba, āzini Múngú rī ĩnjí'ba ku rī pi ā 'okí rí kọpi íngóni?”

¹⁹ Kúru 'bá rī'ba ĩzāngā nya'bée ẹzị Múngú vé rī ā tā sī rī pi, lē kọpi ā tuki pá títí, kọpi ē ẹ'yíkí Múngú ũyō sōopi, tā ni 'dujúpi ngaápi rá, ĩ gbīpi rī, āzini kọpi ā rikí tā múké 'oó mụzú.

5

'Bá Múngú vé rī pi vé ímbángará

¹ ĩmi má ọgụpị drīkoma rú kánísā vé rī pi, á ndre ĩzāngā Kúrísítō ní nyaá rī rá, āzini á ndre ĩrivé dīngará pọwụpọwụ ĩ ní ímụ i'daá, 'bá ní úmvúlésí ímụ ālée trú rī rá. Á lē átá ĩmi ní 'dīni.

² ĩmi drīkoma kánísā vé 'dī'bée, lē ĩmi úcékí kābīlō Múngú vé adri'ba ĩmi āsámvú gé 'dī'bée. Lē ĩmi ā adrikí drīkoma rú, ĩmi ũtēkí kọpi. 'Bo ā adri

* **4:16 4:16** Kūrīsītīyānī: 'Bá 'dī'bée ẹ'yíkí rá 'yozú kīnī, Yēsū rī Kúrísítō, pá ĩ nī. Zíkí kọpi Kūrīsītīyānī, ā'diātāsīyā kọpi rī Yēsū Kúrísítō ā pámvú ũbī. **4:18 4:18** Nāpí 11:31

ũkpõ sī ku, ã adri sũ ãmî ẹsị ní lěé rĩ tịnị, Múngú lě ãmi 'okí 'díní. 'Bo lě ãmi 'bákí ẹsị ảmbugú mũfengã drĩgẹ ku, lě ãmi 'bákí úvá ẹzị rĩ ngazú.

³ 'Bá ãmi ní rií ùtēé rĩ pi, lě ãmi 'bákí tã ẹnjịenjị kọpi drĩgẹ ku, lě ãmi adrikí kọpi ảsámvú gé ụ'bịtã rú.

⁴ Kúrísítõ adriipi 'bá kábílõ úcé'bá rĩ pi drĩgẹ rĩ kãdõ 'i i'daá, ãmi ímụ kũlã ãngára adriipi pọwụpọwụ deępi ku rĩ vé rĩ úsú ãmi drĩgẹ.

⁵ ãmi kẹriani rĩ pi, lě ãmi yikí 'bá ambugu rĩ pi ẹ tị yiyi. ãmi ảrěvú céré, lě ãmi adrikí ãmi ảsámvú gé sī ẹsị be mādã, ả'diātāsīyã

"Múngú gã 'bá ã íngú'bá íngúngũ rĩ pi sī, 'bo ãri ẹsị múké 'bã 'bá tã be mādã rĩ pi ní."

⁶ Lě ãmi adrikí tã be mādã Múngú adriipi ùkpõ be rĩ ẹndrẹtị gé, ãri ímụ sē ã ãmi ãnjịnjị lókí ãri ní íngã ãpěé rĩ gé.

⁷ Tã ãmi ní rií ãmi ụsũzú drãzú ảnị 'dĩri, lě ãmi kukí céré kuú Múngú drĩgẹ, ả'diātāsīyã Múngú ri ãmi tã mba rá.

⁸ ãmi adrikí úmĩ be, ảzini ãmi adrikí mị be kọwụ, ả'diātāsīyã ãmivé ảrĩ'bá ảdróko ri ẹcị ảngũ mbã sũ kẹmĩrọ riipi líipi lěepi 'bá ndãápi nyaápi rĩ tịnị.

⁹ ãmi tukí pá títị ãmivé ẹ'yĩngára agá, ãmi sẹkí ảdróko ả ù'bã ãmĩ mị ku. ả'diātāsīyã ãmi nĩkí rá ãmi ọgũpịi Yẹsũ ri ẹ'yĩ'bá gí vũ drĩgẹ nõgó rĩ pi nyo ri ãzãngã nya sũ ãmi ní rií nyaá 'dĩri tịnị.

¹⁰ 'Bo ãmi kãdõ ãzãngã rĩ nyaá lókĩnã be mādã, vùdrị ni gé, Múngú ẹsị be múké ãmi zịpi ímụpi ãngára 'dãni'dãni rĩ ảlěepi Kúrísítõ agá rĩ, ãri sē ãmi gõ adri múké rá, ãri ãmi ní ùkpõ sē rá, ãri sē ãmi pá tu títị ãmivé ẹ'yĩngára agá.

¹¹ Ùkpõ Múngú vé rĩ ã adri mụzú nyonyo. ảmĩnã.

Pétêró vé átángã ùdũ

¹² Kọkọbị má ní sĩ ẹlĩnã nõri, Sílã má ní ẹsị 'bãá drị ni gé ẹdrịpi rú Yẹsũ Kúrísítõ agá rĩ ko mã ãzã sĩngára ni gé nĩ. Tã má ní kọkọbị rĩ sızú rĩ, á lě ãmĩ ẹsị ímbã, ảzini á lě lũũ ãmi ní 'yozú kĩnĩ, ádarú Múngú

vé ẹsị múké. Lě ãmi tukí pá títị ẹsị múké Múngú vé rĩ agá.

¹³ Ngúlúmũ Yẹsũ ri ẹ'yĩ'bee gí Bãbělónã gá Múngú ní ùpěé sũ ãri ní ãmi ùpěé rĩ tịnị rĩ pi sẹkí ãmi ní mōdó, ảzini mã mvọpi Mãrãkõ sē kpã ãmi ní mōdó.

¹⁴ ãmi adri'bã Kúrísítõ agá rĩ pi, ãmi u'dekí ãmi ẹziđ bẹdrị sī, lěngára be céré, Múngú ả 'bã tãkiri ãmi drĩgẹ.

Kòkòbì ìrì ní Pétëró ní sǐ rǐ Tā búkū rǐ vé rǐ ã ùlũngára

Pétëró sǐ kòkòbì 'dìri sée Kùrísítìyánì urukọ ní, lókí ìrì ní nǐzú ámázú 'yozú kǐnǐ, 'bá urukọ lèkí 'i 'dìj'dì rǐ gé. Lè lúú Kùrísítìyánì rǐ pi ní 'yozú kǐnǐ, lè adringára kòpívè rǐ ã sè àyìkò Múngú ní. Kòkòbì 'dìri agá, sǐ kǐnǐ, tā nǐngára Múngú ní sée kòpi ní, àzini Yèsù Kùrísítò ní sée kòpi ní, àzini kòpi ní ìsù 'bá urukọ'bée vúgá rǐ, lè kòpi ã kukí ku. 'Yo kòpi ní kǐnǐ, lè kòpi ã adrikí mǐ be kọwù 'bá ìmù 'bá àngù ìmbá 'bá ùnjò sǐ 'bá kǎnísà vé rǐ pi àsámvú gé rǐ pi vé tā sǐ. 'Bá àngù ìmbá 'bá ùnjò sǐ rǐ pi, kòpi rǐ 'bá rǐ pi ìmbá tā ùnjí sǐ, àzini kòpi rǐ 'yo, Kùrísítò ìgò ku. 'Bo Pétëró 'yo kǐnǐ, Kùrísítò rǐ ìgò rá, Múngú rǐ ngá 'í ní gbií lókí nòri vé rǐ pi ú 'dì rá. Ìri gò ngá ú 'dí gbi ùkù rǐ ã vùrà gá, kòpi adri ùnjìkǎnyà àkó.

1 Ma Sǐmónà Pétëró 'i, àtí'bágú, àzini Yèsù Kùrísítò vé 'bá áyúáyù ní.

Á sǐ kòkòbì 'dìri sée 'bá Yèsù rǐ è'yì 'bá gǐ sù 'bá ní è'yì rǐ tǐnǐ rǐ pi ní. È'yìngára 'dìri tā be àmbúgú, sèkí ìmi ní tā pìrì Yèsù Kùrísítò 'bávè Múngú 'bà Paápi rǐ vé tā sǐ.

2 Èsì múké, àzini tǎkírì Múngú vé rǐ ã ga ìmí èsì agá tré tré. Lè ìmi 'bǎkí èsì rizú tā Múngú vé rǐ ùnǐzú, àzini Úpí Yèsù vé rǐ ùnǐzú muzú dǐjì dǐjì.

Adringára Múngú agá rǐ

3 Múngú vé ùkpò sǐ, sè 'bá ní ngá àrèvú cérè 'bá ní tā 'ozú àní múké àyìkò sèepi ìri ní rǐ pi gǐ. Sè 'bá ní ngá 'dǐ'bée, 'bá ní ìri nǐjì gǐ rǐ sǐ. Múngú zì 'bà, 'bà ìmùkí rǐ ívé dǐngára pọwùpọwù rǐ àlèé, àzini ívé adringára múké 'dìri àlèé 'í be trù.

4 Múngú èzì 'bá ní tā àmbúgú, 'bà ìkókí rǐ ívé adringára múké rǐ àní, àzini 'bà kukí rǐ èsì 'bá ní ríí 'bàá tā ùnjí 'ozú rǐ rá, àzini 'bà kukí rǐ èsì àmbúgú 'bá ní ríí 'bàá ngá drǐgé nyòókù drǐgé nògò rǐ àní.

5 Lè ìmi rúkí ìmivé è'yìngára rǐ títì. È'yìngára rǐ ã vùdrǐ gé, lè ìmi 'okí tā múké, tā múké rǐ ã vùdrǐ gé, lè ìmi adrikí tā nǐngára be,

6 tā nǐngára rǐ ã vùdrǐ gé, lè ìmi ùtèkí ìmi ùtètè tā ùnjí sǐ, ùtèngára rǐ ã vùdrǐ gé, tā ènjìjènjì agá, lè ìmi ùmbékí èsì, èsì ùmbéngára rǐ ã vùdrǐ gé, lè ìmi 'okí tā Múngú ní àyìkò sèepi ní,

7 tā 'ongára Múngú ní àyìkò sèepi rǐ ã vùdrǐ gé, ìmi èdrípìjì rú, lè ìmi lèkí ìmi lèlè ìmi àsámvú gé sǐ, lèngára rǐ ã vùdrǐ gé, lè ìmi lèkí 'bá rǐ pi àrèvú cérè.

8 Ìmi 'dukí dō tā 'dǐ'bée àrèvú ngaá cérè rá, ìri lù 'yozú kǐnǐ, èsì ìmi ní 'bàá 'bávè Úpí Yèsù Kùrísítò rǐ nǐzú rǐ, ù'a ní rǐ ìndrè ìmí rù 'bá gá bá, pámvú ní rǐ ìndrèndrè.

9 'Bo 'bá tā 'dǐ'bée 'dujúpi ngaápi ku rǐ, ìndrè sù 'bá mǐ be èsìjìpi gǐ, àngù ndrèepi ku rǐ tǐnǐ. 'Bá tā 'oópi 'dínì 'dìri, tā ì ní ìri trùzú ìrivè ùnjìkǎnyà agásì rǐ àvì èsì ní agásì gǐ.

10 Kùru má èdrípìjì má ómvùpìjì, lè ìmi 'okí tā lùjúpi 'yozú kǐnǐ, ádarú Múngú ùpè ìmi ní, àzini zì ìmi ìmù adrií 'bá ívé ní. Ìmi 'dukí dō tā 'dǐ'bée ngaá sù 'dìri tǐnǐ, ìmi ícókí 'í dé ìmivé è'yìngára agásì ku.

11 'Bávè Úpí Yèsù Kùrísítò 'bà Paápi rǐ ìmù ìmi è'yì drǐ ìrǐ sǐ fi mǎlũngà adrizú àní 'dání 'dání rǐ agá rá.

Tā Búkū Múngú vé rǐ ní átá rǐ

12 Ìmi nǐkí dō tā rǐ gǐ, àzini ìmi tukí dō pá tā áda rǐ agá títì dráààsìyà, á lè tā 'dǐ'bée èndìjì ùlùú ìmi ní dǐjì dǐjì.

13 Má ní drǐ adrizú ìdri rú rǐ gé, má ùsù ìri múké má ní tā 'dǐ'bée ùlùzú ìmi ní, tā ní ã àvì rǐ ìmí èsì agásì ku.

14 À'diàtāsìyà á nǐ rá 'bávè Úpí Yèsù Kùrísítò lù má ní uletere kǐnǐ, ma ìlókò drádrá.

15 Kùru á lè ù'bǐjì ùkpò sǐ tā 'dǐ'bée ìmbá ìmi ní, lókí má ní adrizú 'dǎáyo rǐ gé, ìmi 'bǎkí rǐ tā 'dǐ'bée áwí kuú ìmí èsì agá.

16 Ú'dógú 'dógú 'bá ní ùlùú ìmi ní 'bávè Úpí Yèsù Kùrísítò vé ìgòngára ùkpò be rǐ ã tā sǐ 'dìri, adri 'yozú kǐnǐ, 'bá àzi ígá tā ní 'í drǐgé yà 'dínì kuyé, 'bà rǐ àmbùgù Yèsù vé 'bá ní ndrèé 'bà mǐ sǐ rá rǐ ã tā ùlù.

17 Ẹtẹ̀pì Múngú sê ìrì ní àmbùgù, àzini íngú ìrì rá. Múngú Ùkpò 'Dípa kíni, "Mv́ 'dìrì mávé má ní lèélè rì, ma adri ìrì sī àyìkò sī."

18 'Bá yìkí ú'dúkó rì íbí íkú 'bù gélésìla, ìsú 'bá Yésù pi be trù írà uletere rì drìgé 'dāá.

19 Tā nẹ̀bì rì pi ní ùlùú 'bá ní 'dì'bée tā áda. Kúru lè ìmi 'bákí ẹ̀sì rizú ú'dúkó kòpi ní ùlùú 'dì'bée yizú múké múké, à adri rí sù ìmi ní lám̄bā 'yùú d̄jì ìnì sī rì t̄jì. Lè ìmi 'bákí tā ni adrií kuú ìmì ẹ̀sì agá, c̄mgbá ẗt̄t̄ rì ní ìf̄üngárá gá, àzini mārābā ẗ'bùt̄j̄ná vé rì* ní d̄j̄zú ìmì ẹ̀sì agá.

20 'Bo lè ìmi n̄kí áamá múké 'yozú kíni, tā nẹ̀bì rì pi ní ùlùú, ì ní s̄i Búkū Múngú vé rì agá 'dì'bée, adri 'yozú kíni, 'bá àzi ígá 'í drìgé yā 'dìni kuyé.

21 Ā'diātāsīyā tā nẹ̀bì rì pi ní ùlùú rì, 'bá àzi ígá tā ni 'í drìgé kuyé, 'bá Múngú ní ùp̄eé nẹ̀bì rú rì pi rikí Múngú vé ú'dúkó ùlùú ùkpò Índrì Uletere rì vé rì sī.

2

'Bá tā ímbá' 'bá ùnjò sī rì pi

1 Ọt̄ú nẹ̀bì ùnjó rú ni pi anigé Ìsèrélè rì pi àsámvú gé. 'Bá rì' 'bá tā ímbá' 'bá ùnjò sī ni pi kpá ímú ì ìnjé ífì ìmi àsámvú gé, tā kòpi ní ímú ímbá rì, ìrì 'bá izaza, kòpi Úpí ì paápi tā ùnjí agásì rì gā sī, kòpi drā ìj̄ ì dr̄igé ùgōgōlé rú.

2 'Bá tré pi ímú kòpivé ímbángárá ùnjí, àzini tā kòpi ní rií 'oó dr̄injá s̄eepi rì 'd̄u nga áyu, ìrì sē 'bá rì pi tā áda Múngú vé rì idede.

3 Kòpivé ẹ̀sì 'bāá àmbúgú ngá dr̄igé rì sī, ìrì sē kòpi ìmi úbé ú'dúkó múké sī l̄ezú ìmivé m̄f̄ēngā u'duzú ìmi dr̄igé sī rá. 'Bá 'dìni 'dì'bée, Múngú l̄i tā kòpi dr̄igé ìnógòsì gí, kòpivé dr̄āngárá 'd̄u s̄a ku.

4 Mālāyíkā ùnjikānyā 'o' 'bá rì pi, Múngú ku kòpi kána kuyé, úmbé kòpi ú'bé ìzāngā nyaá 'bù 'a be n̄j̄pi c̄ic̄i rì agá, c̄mgbá lókí ì ní ímúzá tā l̄izú kòpi dr̄igé rì gé.

5 Lókí Núwā* vé rì gé, 'bá ùnjikānyā 'o' 'bá rì pi, Múngú ẹ̀ ẹ̀sì ícá kòpi ní ùká ùká, Múngú sē ȳj̄ t̄j̄ kòpi ìm̄l̄l̄úú, kòpi ùdrākí céré. Múngú pa Núwā tā p̄ir̄i rì ùl̄l̄úpi rì ívé 'bá ẹ̀z̄ir̄i rì pi be drā agásì rá.

6 'Bá ùnjikānyā 'o' 'bá k̄ur̄ú Sòdómō vé rì agá, àzini Gòmórā vé rì agá rì pi, Múngú zā kòpi veé ácí sī, kòpi cikí kuú úf̄ur̄ágú rú. Múngú 'o tā 'd̄ir̄i 'd̄ini, 'bá 'i n̄j̄' 'bá ku rì pi ā n̄kí rì áamá 'yozú kíni, 'i kpá ímú kòpi zā ve ácí sī s̄u 'd̄ir̄i t̄j̄.

7 Múngú ípá Lótō rì ácí agásì ìrì ní tā 'oó p̄ir̄i rì sī. Ùnjikānyā 'bá Sòdómō gá rì pi ní 'oó dr̄injá s̄eepi 'd̄ir̄i, sē Lótō ní àȳkò àl̄uj̄áni kuyé.

8 Lótō rì 'bá tā 'oópi p̄ir̄i ni, rì adrií 'bá rì' 'bá ùnjikānyā 'o' 'bá 'dì'bée àsámvú gé, ú'dú àlu àlu, ìrì rì ùnjikānyā kòpi ní rií 'oó rì ndre, àzini átángá ùnjí ùnjí kòpi ní rií átá rì pi yì 'í b̄i gé, tā 'dì'bée sē ìrì ní àȳkò àl̄uj̄áni kuyé.

9 Tā rì dō 'd̄ir̄i t̄j̄, Úpí Múngú rì 'bá tā 'o' 'bá p̄ir̄i rì pi pa tā kòpi ìsú' 'bá rì pi agásì rá, 'bo ìrì tā ùkpó ùkpó ni 'bā 'bá ùnjikānyā 'o' 'bá rì pi dr̄igé, c̄mgbá cazú lókí ì ní ímúzá tā l̄izú kòpi dr̄igé rì gé.

10 'Bá rì' 'bá ẹ̀b̄ir̄i rú' 'bá n̄r̄i vé rì ā tā 'd̄u' 'bá nga' 'bá, ùnjikānyā 'o' 'bá, ùkpò Múngú vé rì gā' 'bá sī rì pi, Múngú rì ímú kòpi ìr̄injā rá.

'Bá 'd̄ini 'dì'bée rì tā rì 'o' m̄uzú dr̄i ùkpó sī, kòpi áf̄ú rú, àzini ìl̄ék̄el̄en̄á rú, kòpi rì mālāyíkā 'bù gé rì pi u'da ẗr̄i ākò.

11 Mālāyíkā rì pi vé ùkpò ā ndē dō 'bá āngū ímbá' 'bá ùnjò sī 'dì'bée vé rì rá dr̄āāsīyā, kòpi t̄ókí 'bá ùnjó rú 'dì'bée kuyé, àzini u'dakí kòpi Úpí Múngú ẹ̀ndr̄et̄i gé kuyé.

12 'Bá āngū ímbá ùnjò sī 'dì'bée, kòpi rì tā kòpi ní n̄j̄ kuyé rì pi ide, kòpi rì tā ì ní l̄é rì 'd̄u nga ẹ̀n̄iākò sī. Kòpivé úm̄i s̄u ànyāpá rì pi vé rì t̄j̄, ì ímú kòpi ú'd̄i ùdrā s̄u ì ní ànyāpá rì pi ú'd̄i ùdrāá rì t̄j̄.

13 'Bá 'd̄ini 'dì'bée rì ùnjikānyā rú' 'bá n̄r̄i ní àȳkò s̄eepi ni 'o' andrekelemgbe

1:17 1:17 Mátayo 17:5; Mārākō 9:7; Lúkā 9:35 * 1:19 1:19 Mārābā ẗ'bùt̄j̄ná vé rì: Mārābā ẗ'bùt̄j̄ná vé rì Yésù 'i. * 2:5 2:5 Núwā: Núwā adri s̄a 'bá rì pi ní ùnjikānyā 'ozú ùnjí 'd̄ari gé rá, kúru Múngú ní ìrì z̄izú ā úde k̄ul̄m̄gba, ȳj̄ r̄i k̄ādō ímú t̄j̄, ā pa rì Ìr̄ivé 'bá rì pi Ìr̄ivé ànyāpá rì pi ā ẗr̄ukò pi be. 'Í l̄á ì'dóngárá 5-9.

ũtúná sī, kôpi ri tã ũnjí ũnjí aga'béé rá ni pi 'o mužú, vūrã 'bá rī pi ní ĩ úmúzá ngá nyazú rī gé, kôpi ri ũnjĩkãnyã drĩnjá sēepi ni 'o 'bá rī pi āsámvú gé. Tã kôpi ní 'oó ũnjí 'dĩ'béé sī, Múngú ri ímú kôpi 'o āní ũnjí.

14 Tã kôpivé rií 'oó mužú rī, rizú ɔwũ 'bázú mužú bādárú, kôpi kukí ũnjĩkãnyã 'ongará ku. Kôpi 'bá úmĩ ákó rī pi ē mĩ ũ'bã 'de tã ũnjí agá mbēlēná, kôpi 'bákí ɛsí āmbúgú ngá drĩgé. 'Bá 'dĩni 'dĩ'béé, trikí kôpi gí.

15 Kôpi kukí tã pĩrĩ rī ā 'ongará āní, kôpi gōkí rií tã gōrōŋō rú ni 'oó mužú, sũ Bálámũ Bēórã mvòpĩ ní lēé mũfēngã ndāá ĩsú létĩ ũnjí sī rī tĩni.

16 'Bo nēbĩ Bálámũ vé dōngí átá ũnjĩkãnyã Bálámũ ní 'oó rī ā tã drĩ ni gé. Dōngí rī átá sũ 'bá áda ní átá rī tĩni, sē Bálámũ ku ívé tã rií 'oó ɛnĩākō vé 'dĩri rá.

17 'Bá āngũ ímbá'bá ũnjō sī 'dĩ'béé adrikí sũ kídí njuúpi gí rī tĩni, āzini kôpi adrikí sũ ĩrĩbĩtĩ yĩĩgō vé ũlí ní viĩ 'dĩisĩ rá rī tĩni. Múngú údé kôpi ní vūrã ĩzāngã nyazú ambamba ni kú ĩnógòsĩ gí, ĩri ri kôpi tē.

18 Kôpi āfú rú, kôpi ri átángá 'bá ĩzã koópi ku ni pi átá, kôpi ri tã rú'bá nōri vé rī pi 'o 'bá rī pi āsámvú gé andrekelemgbe, kôpi ri tã 'dĩ'béé 'o 'dĩni, 'bá ɛsí újã'béé ú'dĩ rú ũnjĩkãnyã agásĩ rī pi úbézú, kôpi ā fikí rí tã ũnjí 'oó bēsĩni.

19 Kôpi ri 'yo 'bá rī pi ní, 'bá rī pi ɛ'yĩkí dō tã ĩ ní ímbá rī rá, kôpi ímú drĩwālã ĩsú rá. 'Bo ĩsúzú 'bá āngũ ímbá'bá ũnjō sī 'dĩ'béé, kôpi túgērĩ ri' 'bá ũnjĩkãnyã 'o' 'bá ni pi, ā'diātāsīyã 'bá riipi ũnjĩkãnyã 'oópi rī, ĩri túgērĩ ũnjĩkãnyã rī drĩgé.

20 'Bá āngũ ímbá'bá ũnjō sī 'dĩ'béé ɛ'yĩkí kōdō 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō 'bá Paápi rī gí, kôpi ĩfúkí ũnjĩkãnyã nyōókú nōri vé rī agásĩ gí, 'bo ũnjĩkãnyã rī gō kpá kôpi ĩmũlúú dđĩ, sē nóni kôpivé tã rií 'oó rī gō ícá ũnjí drĩdrĩ 'dãri ndēé.

21 'Bá 'dĩ'béé ā nĩkí té dō létĩ Múngú vé tã 'ozú pĩrĩ rī kuyé, ĩri té adri múké, ĩsúzú kôpi nĩkí rá, 'bo kôpi gākí tãĩmbĩ Múngú vé uletere ĩ ní ímbá rī 'dugá ngagá sī.

22 Tã ĩ ní átá 'dĩ'béé tã áda, “Ūcógú ri úgbé, ĩri gō újã ívé úgbé mbe. Ĩgá ri 'i ũjĩ múkényã rú, ĩri kpá gō fi 'i ũnjō ũtrētrē sī dđĩ.”

3

Úpí Yēsũ vé ĩgōngará

1 ĩmi mávé ũndĩ má ní lēélē rī pi, á sī ĩmi ní kōkōbĩ rī sēé drĩdrĩ ni rá, āzini má ní sĩ sēé ĩmi ní 'dĩ. Kōkōbĩ má ní sĩ sēé ĩrĩ 'dĩ'béé, á sī sēé ĩmi ímbázú āní, ĩmi kádō lãá, tã ni ā āvĩ rí ĩmĩ ɛsí agásĩ ku.

2 Á lē ĩmi 'bákí tã nēbĩ Múngú ri nĩ' 'bá rá rī pi ní ɔtú átá 'dãri kú ĩmĩ ɛsí agá, āzini lē ĩmi 'bákí tã Úpí 'bá Paápi rī ní ɛziĩ ívé 'bá áyúāyũ rī pi tĩ gé rī kú ĩmĩ ɛsí agá.

3 Drĩdrĩ ni, tã má ní lēé ĩmi nĩkí áamá múké rī, ĩri 'dĩ, ú'dú ũdũ vé rī gé, 'bá uruko pi ímú tã áda ĩmi ní rií 'oó rī gugu, kôpi tã ũnjí ĩ ní lēé rī pi 'du nga áyu.

4 Kôpi 'yo, “Yēsũ kĩnĩ, 'i ímvi ĩgō rá pĩrĩ, ímvi dí kuyé āsĩ? Í'dózú 'bá ɛ'bĩpĩ ní ũdrázú rī gé 'dãá, āzini Múngú ní 'bũ pi gbizú vũ be rī gé 'dãá, cĩmgbá āndrũ sī, tã rī pi áwĩkí adrii kuú ũkũ rī tĩni.”

5 'Bá 'dĩ'béé nĩkí áamá rá 'yozú kĩnĩ, Múngú gbi 'bũ pi vũ be nĩ, ri átá tĩ sī, gbi nyōókú rī yĩ sī, aco yĩ rī mužú āndiāndĩ, nyōókú rī ní índrészú, 'bo kôpi āvĩkí tã 'dĩri sī ākā.

6 Múngú gō yĩ 'i ní nyōókú rī gbizú āní 'dãri sēé tĩ, yĩ rī ú'dĩ 'bá rī pi, ngá ídri be rī pi be ũdrãá céré 'dĩisĩ rá.

7 'Bo Múngú átá ĩnógòsĩ kĩnĩ, 'bũ 'bá ní ndrēé āndrũ nōri, āzini vũ 'bá ní adrii drĩ ni gé nōri, 'i ímú kôpi zã ve ācí sī, kôpi tē ku 'dĩni, cĩmgbá lókí 'i ní ímúzá tã lizú 'bá rī pi drĩgé rī gé, 'bá 'i nĩ' 'bá ku rī pi, 'i ímú kôpi zã ve ācí sī.

8 ĩmi mávé ũndĩ má ní lēélē rī pi, lē ĩmi 'bákí ĩmi drĩgé 'yozú kĩnĩ, ú'dú ālu índrē Úpí Múngú vúgá 'dãá ílí élifũ ālu tĩni, ú'dú élifũ ālu índrē ú'dú ālu tĩni.

9 Tã Úpí ní ɛziĩ 'yoó kĩnĩ, 'i ĩgō rá rī, 'bá uruko'béé ũsũkí kĩnĩ, ícō ĩgōó mbēlēná ku. 'Bo adri 'dĩni kuyé, Úpí ri tã rī 'o mužú mādã ĩmi tã sī, ā'diātāsīyã Úpí lē 'bá ālu

ãlu ã ku ùnjĩkãnyã 'ongará ãní, ã drã rí ku.

¹⁰ Ụ'dụ Úpí ní ímvízú rĩ, 'bá ãzi ícọ nǎi ku, ìri ícá ãngũ ísụ dǔ, sǔ ụgụ'bá ní ímụ ngá ụgụ rĩ tịni. Ængũ rĩ ímụ lĩ 'bũ gé 'dãá kúbì be mgbĩrĩ, 'bũ rĩ kúru áfí 'dĩsĩ rá, ì ngá 'bũ gé 'dãá rĩ pi zã ve ãcì sĩ mgbĩlĩmgbĩlĩ, ì kpá vũ rĩ zã ve ngá 'a ni gé rĩ pi be mgbĩlĩmgbĩlĩ.

¹¹ Ngá vũ drĩgé nǎgọ rĩ pi, ì dǔ ímụ zã ve ãcì sĩ 'dĩri tịni, ngá múké rĩ, lē ìmi ngakí ẹzị Múngú ní, ãzini ìmi ìnjĩkĩ Múngú ri.

¹² Lē ìmi 'bãkí mị rizú ụ'dụ Múngú ní ímúzú tã lizú 'bá rĩ pi drĩgé 'dãri ùtēzú. Lē ìmi ụsũkí 'yozú kínĩ, ụ'dụ 'dãri vé ícángará vǔvǔ yã 'dĩni ku, ìri ícá ú'díkírĩnǎ nǎgọ. Ụ'dụ 'dãri gé, 'bá 'bũ gé 'dãá rĩ pi, ngá 'bũ gé 'dãá rĩ pi be, ãzini 'bá vũ drĩgé nǎgọ rĩ pi, ngá vũ drĩgé nǎgọ rĩ pi be, ì kọpi zã ve ãcì sĩ mgbĩlĩmgbĩlĩ.

¹³ 'Bo 'bã ri ẹsị 'bã 'bũ ú'dí, ãzini vũ ú'dí Múngú ní ẹzị 'bá ní 'dãri ùtēzú, vũrã rĩ údékí ángírí 'bá tã 'o'bá pịri rĩ pi ní.

¹⁴ Ìmi mávé ùndĩ má ní lēlē rĩ pi, ìmi ní rizú ẹsị 'bãzú tã 'dĩri ùtēzú rĩ gé, lē Úpí Yēsũ ẽ ísụ ìmi uletere, ùnjĩkãnyã ãkó, tã be kírí Múngú ẹndrẹtị gé.

¹⁵ Lē ìmi 'bãkí ìmi drĩgé 'yozú kínĩ, tã Úpí ní ẹsị 'bãzú mǎdã ícázú mbēlēnǎ kuyé rĩ, ku 'bá rĩ pi ní sã, 'bá rĩ pi ã újákí rí ẹsị ãní. Tã 'dĩri sǔ nyo Múngú ní úmĩ sēé 'bá ọgúpì Páũlũ 'bá ní lēlē rĩ ní, ìri ní tã rĩ sǐ sēé ìmi ní rĩ tịni.

¹⁶ Kọkọbì Páũlũ vé ìri ní sǐ 'dĩ'bée agásĩ, átá tã 'dĩ'bée céré rá, 'bo tã ìri ní sǐ 'dĩ'bée ụrukọ mbamba, ífífí ni ícókí nǎi bã ku. 'Bá ụrukọ tã nǎi 'bá ku rĩ pi újákí ìrivé kọkọbì sǐ 'dĩri ùlũú ù'dũ be túngú, sǔ kọpi ní tã Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ újã ùlũú ù'dũ be túngú rĩ tịni.

¹⁷ Ìmi mávé ùndĩ má ní lēlē rĩ pi, sǔ ìmi ní tã 'dĩ'bée nǎi rá rĩ tịni, lē ìmi adrikí mị be kowu, 'bá rĩ 'bã ùnjĩkãnyã 'o'bã rĩ pi ã úbékí rí ìmi fí ùnjĩkãnyã 'oó ku.

¹⁸ Ẹsị múké, ãzini tã nĩngará íngápi 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítõ 'bã Paápi rĩ vúgá rĩ, ã sē ìmi tukí pá ụkpó ụkpó. Lē ẽ íngúkí Yēsũ ri mužú nyonyo! Æmĩnã.

Kòkòbì àlu ni
Yūwání
ní sǐ rǐ
Tā búkù rǐ vé rǐ ã
ũlũngará

Yūwání Yésù vé 'bá áyúāyū rǐ sǐ kòkòbì 'dǐri 'bá urukò adri 'bá Kūrīsītīyání rú rǐ pi ní, lě kòpi sù anji ívé ni tǐni. Kǐnǐ, lě kòpivé àsámví Múngú be rǐ, āzini Kúrísitò be rǐ ã adri múké. 'Yo kòpi ní 'bá āngū ímbá 'bá kánísā agá ũnjò sǐ rǐ pi vé tā. Yūwání kǐnǐ, ọtú ì ríkí adrií Yésù be trù, 'í nǐ rá, Yésù ri 'bá áda, ìri Mvá Múngú vé ni. Kǐnǐ, kòpi 'bákí dō ésí Yésù drǐgé rá, kòpi idri 'dání 'dání rǐ ísù rá. Kǐnǐ, kòpi Kūrīsītīyání rú, lě kòpi ã lěkí Múngú ri lělě, āzini kòpi ã lěkí ì lělě ì àsámví gé sǐ.

'Bá idri sēpi rǐ

1 Í'dóngará gá 'dāá, Ọ'dúkò idri sēpi rǐ, ìri anigé, 'bá yíkí ìrivé ú'dúkò rá, 'bá ndrekí ìri 'bá mì sǐ rá, 'bá úlókí rù 'bá ni 'bá drǐ sǐ rá, 'bá ní ríí tā ni ũlúú ìmi ní 'dǐ.

2 'Bá idri sēpi rǐ i'da 'i 'bá ní rá! 'Bá ndrekí ìri 'bá mì sǐ rá. 'Bá nóni ri idri 'dání 'dání ọtú adriípi Ẹtẹpi Múngú be trù ì ní i'daá 'bá ní rǐ vé tā ũlú ìmi ní.

3 'Bá ri ìmi ní tā 'bá ní ndreé 'bá mì sǐ, āzini 'bá ní yì 'bá bí sǐ rǐ ũlú, 'bá úmúkí rí 'bá adrií ìmi be trù, āzini 'bá úmúkí rí 'bá adrií Ẹtẹpi be trù, āzini Mvọpi Yésù Kúrísitò be trù.

4 'Bá sǐkí tā 'dǐ 'bée sē ìmi ní, 'bá úmúkí rí 'bá adrií ìmi be trù, 'bá adrikí rí ìmi be ayĩkò sǐ.

Múngú ri dǐ sù ũtúná tǐni

5 Ọ'dúkò 'dǐri 'bá yíkí íngázú Yésù vúgá, 'bá ní ríí ũlúú ìmi ní 'dǐ kǐnǐ, Múngú ri dǐ āngū ìmgbērè sù ũtúná tǐni, tā āzi ìndrẹpi sù ìnǐná tǐni rù 'bá ni gé 'dāáyo.

6 'Bá 'yokí dō kǐnǐ, 'bá ícíkí 'bá àsámví Múngú be rǐ ícá ngá àlu gí, 'bo 'bá áwíkí dō adrií ìnǐná agá ríí ũnjikānyā 'oó, 'dǐri lū 'yozú kǐnǐ, 'bá ũnjó rú, tā 'bá ní 'oó rǐ adri tā áda ku.

7 'Bo 'bá dō ri adri ũtúná agá, sù Múngú ní dǐí ũtúná rú rǐ tǐni, 'bá 'bá úmúkí adri 'bá Múngú vé rǐ pi be trù. Múngú Mvọpi Yésù vé ári, ìri 'bávè ũnjikānyā ũjǐ 'bá rù 'bá gá sǐ céré.

8 'Bá 'yokí dō kǐnǐ, 'bá ũnjikānyā ākó, 'bá ri 'bá mì ũ'bā, tā áda 'bá ésí agá 'dāáyo.

9 'Bá ũlúkí dō 'bávè ũnjikānyā Múngú endrẹti gé rá, Múngú ri ésí 'bá tā pǐrǐ 'ozú, ìri 'bá trū 'bávè ũnjikānyā agásǐ rá, āzini ìri 'bávè ũnjikānyā ũjǐ rá.

10 'Bá 'yokí dō kǐnǐ, 'bá ũnjikānyā ākó, 'dǐri lū 'yozú kǐnǐ, 'bá ri 'yo, Múngú ri ũnjó rú, ìrivé ú'dúkò múké 'dǐri 'bá ésí agá 'dāáyo.

2

1 Má anji rǐ, á sǐ kòkòbì 'dǐri sē ìmi ní, ìmi 'okí rí ũnjikānyā ku. 'Bo 'bá rǐ 'o dō ũnjikānyā, 'bá āzi pá tuúpi 'bávè tā tǐ gé átápi Ẹtẹpi be ni anigé, 'bá rǐ Yésù Kúrísitò adriípi pǐrǐ rǐ 'i.

2 Yésù Kúrísitò adi 'i sē drāá 'bávè ũnjikānyā ũjǐzú 'bá rù 'bá gá sǐ, ũjǐ 'yẹná 'bávè ũnjikānyā ọ'dúkùlé ku, ìri 'bá vū drǐgé rǐ pi vé ũnjikānyā ũjǐ céré.

3 'Bá 'dukí dō tāimbì Múngú vé rǐ ngáá rá, 'bá ícò nǐ áamá 'yozú kǐnǐ, ádarú 'bá nǐkí Múngú ri rá.

4 'Bá rǐ 'yo dō kǐnǐ, 'í nǐ Múngú ri rá, 'bo 'dù dō tāimbì Múngú ní ezií rǐ ngáá kuyé, 'bá 'dǐri ũnjó rú, nǐ tā áda Múngú ní ezií rǐ kuyé.

5 'Bo 'bá 'dukí dō tā Múngú ní ezií rǐ ngáá rá, tā 'dǐri lū 'yozú kǐnǐ, ádarú 'bákí lěngará Múngú vé rǐ adrií 'bá ésí agá gí. Kúru 'bá ícò nǐ áamá 'yozú kǐnǐ, 'bávè àsámví Múngú be rǐ ícá múké gí.

6 'Bá rǐ 'yo dō kǐnǐ, 'i 'bá Múngú vé ni, lě ã 'o tā rǐ, sù Yésù ní 'oó rǐ tǐni.

Tāimbì ú'dí rǐ

7 Ìmi mávé ũndǐ má ní lělě rǐ pi, tā má ní sǐí sē ìmi ní 'dǐri adri tāimbì ú'dí ni kuyé, ìri tāimbì ọkù ì ní ọtú sē ìmi ní, ìmi ní Yésù ri ẹ'yǐzú rǐ gé 'dǐri. Tāimbì ì ní 'yoó kǐnǐ, lě ã lěkí 'bá lělě 'dǐri, ìri tāimbì ìmi ní ọtú yì drǐdrǐ 'dǐri.

8 'Bo tā má ní sī sēe ĩmi ní rī, ĩri ádarú tāĩmbi ú'dí ni, Yēsũ vé tā 'oó rī lū 'yozú kīnī, lē kpá ā ndrekí tā áda tāĩmbi rī vé rī ĩmī rú'ba gá, ā'diātāsīyā tā 'oó ĩnīnā agá rī ā vúgú de 'i gí, ũtúná ri nóni ri ka nī.

9 'Bá rī 'yo dō kīnī, 'i ũtúná agá, 'bo 'bā dō ẹsī ũnjí ọgúpì ní, áwí 'dīri adrii kuú ĩnīnā agá.

10 'Bá 'í ẹdrípì ri lēepi lēlē rī, ĩri 'bá adriipi ũtúná agá ni, ngá āzi ĩri ẹsì agá sēepi ĩri ní tā ũnjí 'ozú ni 'dāáyo.

11 'Bo 'bá ẹsì ũnjí 'bāapi 'í ẹdrípì ní rī, ĩri drī kú ĩnīnā agá ũgōgō, ĩri ri ẹcì tẹ ĩnīnā agá, nī kuyé 'i dō ri mu ngōlé, ā'diātāsīyā ĩnīnā ọzū mī ni gí.

12 ĩmi mávé anji má ní lēélē rī pi, á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ā'diātāsīyā Múngú trū ĩmi ũnjīkányā agásī gí Yēsũ ā rú sī.

13 ĩmi má ẹtépì, á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ā'diātāsīyā ĩmi nīkí Kúrísítō adriipi í'dóngará gá 'dálé anigé rī gí.

ĩmi kẹriani rī pi, á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ā'diātāsīyā ĩmi ndēkí ādróko ri gí.

ĩmi mávé anji má ní lēélē rī pi, á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ā'diātāsīyā ĩmi nīkí 'bá Ẹtépì Múngú ri gí.

14 ĩmi anji Múngú vé rī pi, á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ā'diātāsīyā ĩmi nīkí 'bá Ẹtépì Múngú ri gí.

ĩmi má ẹtépì, á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ā'diātāsīyā ĩmi nīkí Kúrísítō adriipi í'dóngará gá 'dálé anigé rī gí.

ĩmi kẹriani rī pi, á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ā'diātāsīyā ú'dúkọ Múngú vé fípi ĩmī ẹsì agá rī

sē ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngará agá,

sē ĩmi ndēkí ādróko ri gí.

Ā 'bākí ẹsì tā nyọọkú nōri vé rī drīgé ku

15 Lē ĩmi 'bākí ẹsì tā nyọọkú nōri vé rī drīgé ku, dōku lē ĩmi fíkí ũnjīkányā nyọọkú nōri vé rī 'oó ku. 'Bá rī 'bā dō ẹsì tā nyọọkú nōri vé rī drīgé, ícọ ẹsì 'bāá 'bá Ẹtépì ri lēzú ku.

16 Tā nyọọkú nōri vé rī, ĩri sē 'bá rī tā rú'ba nōri vé rī 'du nga áyu, sē ĩri ẹsì 'bā

āmbúgú ngá drīgé, ĩri adri āfú rú. Tā 'dī'bée adrikí tā 'bá Ẹtépì ní lēe ā 'okí rī kuyé, tā 'dī'bée tā nyọọkú nōri vé ni.

17 Tā nyọọkú nōri vé rī, āzini ẹsì 'bá rī pi ní rii 'bāá ngá nyọọkú nōri vé rī pi drīgé rī, ĩri ímú de rá. 'Bo 'bá Múngú vé tā 'duyipi ngaapi rī, ĩri ídri 'dání'dání rī ísú rá.

Ari'ba Yēsũ Kúrísítō vé rī pi

18 Mā anji rī, ú'dú ũdū vé rī ícá gí. ĩmi yíkí ĩmī bí sī rá kīnī, āri'bágú Kúrísítō vé rī ri ímú 'dī'dī, nóni ari'ba Kúrísítō vé rī pi ícákí kárakará gí. Sē 'bá nīkí áamá ānī 'yozú kīnī, ú'dú ũdū vé rī ícá gí.

19 Ari'ba 'dī'bée, kọpi fūkí 'bá āsámvú gé nōosī, kọpi ẹ'yíkí Yēsũ ri sū 'bá ní ẹ'yī rī tịni kuyé. Kọpi ẹ'yíkí té dō Yēsũ ri sū 'bá ní ẹ'yī rī tịni rá, kọpi té áwí adri 'bá be trú. Kọpivé fūngará 'bá āsámvú gé sī 'dīri lū 'yozú kīnī, kọpi ẹ'yíkí Yēsũ ri sū 'bá ní ẹ'yī rī tịni kuyé.

20 'Bo Yēsũ ri Uleterē, sē ívé Índrí Uleterē rī ású ĩmi gí, sē nóni ĩmi nīkí tā áda Múngú vé rī gí.

21 Á sī ĩmi ní kọkọbì 'dīri sēe 'yozú kīnī ĩmi nīkí tā áda rī kuyé yā 'díní ku, ĩmi nīkí tā áda rī rá, ā'diātāsīyā tā áda Múngú ní í'daá rī agá, ũnjō 'dāáyo.

22 'Bá ũnjó rú rī ā'di 'i? 'Bá ũnjó rú rī, ĩri 'bá 'yoopi Yēsũ adri Kúrísítō ku rī 'i. 'Bá 'díní 'dīri, ĩri āri'bá Kúrísítō vé ni, 'bá 'dīri gá Ẹtépì Múngú rī sī, āzini gá Mvọpì Yēsũ rī sī.

23 'Bá Mvọpì Yēsũ ri gāapi sī rī, gā kpá Ẹtépì Múngú ri sī, 'bá Mvọpì Yēsũ ri ā'yīpi rá rī, ā'yī kpá Ẹtépì Múngú ri rá.

24 Kúru ú'dúkọ múké ĩ ní ímbá ĩmi ní í'dóngará gá 'dāá, ĩmi ní yī ĩmī bí sī 'dīri, lē ĩmi 'bākí kuú ĩmī ẹsì agá. ĩmi 'bākí dō tā ni ĩmī ẹsì agá rá, ĩmi áwí adri ĩmi Ẹtépì Múngú agá, āzini Mvọpì Yēsũ agá.

25 'Bá áwíkí dō adrii Múngú agá, 'bá ícọ ídri 'dání'dání Kúrísítō ní ẹzì rī ísú rá.

26 Á sī tā 'dīri sēe ĩmi ní, ĩmi ā adrikí rí mī be kọwú 'bá lē'ba ĩmī mī ũ'bā'ba 'dī'bée vé tā sī.

27 'Bo nóni Kúrísítō sē Índrí Uleterē rī ású ĩmi gí, ĩri nóni ri adri ĩmi agá, ĩmi gōkí nóni ímbángará lēe dī ku, Índrí

Uletere rĩ ĩmi ímbá nĩ. Tã ĩri ní ímbá rĩ adri ũnjõ ku, ĩri tã áda. Nóni lē Índri Uletere rĩ ā ású ĩmi, lē ĩmi áwíkí ĩmi ĩkpāá adrii Kúrísítõ ā rụ'bá gá, sũ Índri Uletere rĩ ní ĩmi ímbá rĩ tĩnị.

Anji Múngú vé rĩ pi

²⁸ Má anji rĩ, lē ĩmi áwíkí ĩmi ĩkpāá adrii Kúrísítõ ā rụ'bá gá, Kúrísítõ kãdõ ímví ĩgõõ, 'bá ícókí adrii ũrĩ sĩ ku, āzini 'bá ícókí adrii drĩnjá sĩ ku ĩri ẽndrẹti gé.

²⁹ ĩmi nĩkí rá 'yozú kínĩ, Kúrísítõ ri tã be pĩrị, ĩmi nĩkí kpá rá 'yozú kínĩ, 'bá tã 'oópi pĩrị rĩ, ĩri adri Mv́a Múngú vé ni.

3

¹ 'Bá Ẹtẹpi Múngú lē 'bâ ambamba, ĩ ní 'bâ zizú ānĩ Múngú vé anji 'dĩ. Ádarú 'bâ anji Múngú vé ni. Tã 'bá nyõókú nõri drĩgé rĩ pi ní 'bâ nĩzú ámázú kuyé 'yozú kínĩ, 'bâ anji Múngú vé ni rĩ, kọpi nĩkí Múngú ri kuyé.

² ĩmi mávé ũndĩ má ní lēlē rĩ pi, 'bâ nóni anji Múngú vé ni, Múngú ri dõ úmvúlésĩ ímú 'bâ újá adri íngóni yã, i'da drĩ 'bá ní tã ni kuyé. 'Bo 'bá nĩkí rá 'yozú kínĩ, Kúrísítõ kãdõ ímví ĩgõõ, 'bâ ĩri ndre rá, 'bâ ímú adri sũ ĩri tĩnị.

³ 'Bá ẹsị 'bãapi Kúrísítõ drĩgé rĩ, ĩri adri ule, fi ũnjĩkãnyã 'oó ku, sũ Kúrísítõ ní adrii ule ũnjĩkãnyã ãkó rĩ tĩnị.

⁴ 'Bá ũnjĩkãnyã 'oópi rĩ, ñõ tãĩmbị Múngú vé rĩ gí. ũnjĩkãnyã ri, ĩri Múngú vé tãĩmbị ñongará.

⁵ ĩmi nĩkí rá 'yozú kínĩ, Yẹsũ ímú 'bávẹ ũnjĩkãnyã ũjĩ 'bá rụ'bá gá sĩ gí. Yẹsũ 'o ũnjĩkãnyã ãlunjáni kuyé.

⁶ 'Bá rĩ ĩkpã dõ 'i kú rụ'bá ni gé, ícõ ũnjĩkãnyã 'oó dđi dđi ku. 'Bá rĩ dõ ri ũnjĩkãnyã 'o mụzú, 'bá 'dĩri nĩ ĩri kuyé, áamá ĩri kuyé.

⁷ Mâ anji rĩ, lē ĩmi sėkí 'bá āzi ā ũ'bã ĩmi mị ku. 'Bá tã 'oópi pĩrị rĩ, Múngú ẽndrẹti gé, ĩri 'bá pĩrị, sũ Kúrísítõ ní adrii pĩrị rĩ tĩnị.

⁸ 'Bá riipi ũnjĩkãnyã 'oópi rĩ, ĩri 'bá ádróko vé ni, ã'diãtãsiyã ádróko í'dó ũnjĩkãnyã 'oó ĩ ní drĩ 'bũ pi gbizú vũ be

kuyé rĩ gé 'dãá, 'bo Mv́a Múngú vé rĩ ímú ẹzị ádróko vé rĩ izaá drị ni gé sĩ rá.

⁹ Anji Múngú vé rĩ pi ícókí rií ũnjĩkãnyã 'oó ku, ã'diãtãsiyã úri Múngú vé rĩ adri kọpi ẹsị agá. Sē kọpi 'okí ũnjĩkãnyã ku, ã'diãtãsiyã Múngú 'dụ kọpi 'bãá anji ívé ni pi rú gí.

¹⁰ 'Bâ anji Múngú vé rĩ pi nĩ áamá rá, 'bâ kpá anji ádróko vé tã 'dụ'bá nga'bá rĩ pi nĩ áamá rá, ã'diãtãsiyã 'bá tã 'oópi pĩrị ku, 'í ọgúpị ri lēepi ku rĩ, adri mv́a Múngú vé ni ku.

Lē 'bâ lėkí 'bâ lēlē

¹¹ Ụ'dụkọ múké Múngú vé ĩmi ní yĩi í'dóngará gá 'dãá rĩ lũ kínĩ, lē 'bâ lėkí 'bâ lēlē.

¹² Lē 'bâ adrikí sũ Káyĩnã ándúrú riipi ádróko vé tã 'oópi ẹdrịpi ri 'diipi drãapi rĩ tĩnị ku. Káyĩnã 'dị ẹdrịpi ri āsĩ? Káyĩnã 'dị ẹdrịpi ri, ẹdrịpi ní tã 'oó Múngú ẽndrẹti gé pĩrị rĩ sĩ, 'bo tã Káyĩnã ní 'oó rĩ Múngú ẽndrẹti gé ũnjí.

¹³ Má ẹdrịpi má ọmvúpị, 'bá nyõókú drĩgé nõgó rĩ pi ndrekí dõ ĩmi ũnjí, ĩmi ẹsị ā tĩ ānĩ ku.

¹⁴ 'Bá lėkí dõ 'bâ lēlē, ĩri lũ 'yozú kínĩ, 'bá ĩfũkí drã agásĩ gí, 'bá ịsúkí ídri 'dáni'dáni rĩ gí. 'Bá ẹdrịpi ri lēepi ku, āzini ọmvúpị ri lēepi ku rĩ, ĩrivé índri áwí drãá kuú ãvũ rú.

¹⁵ 'Bá ẹsị ũnjí 'bãapi ọgúpị Yẹsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ ní rĩ, ĩri 'bá riipi āngũ ú'dịpi ni. ĩmi nĩkí rá 'bá āngũ ú'dịpi rĩ, ịsú ídri 'dáni'dáni rĩ ku.

¹⁶ Lēngará vé tã, ĩri 'dini, Yẹsũ Kúrísítõ adi 'i sēe drãá 'bâ tã sĩ. Lē 'bâ adikí 'bâ sēe drãá 'bá ọgúpị Yẹsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi vé tã sĩ, sũ Yẹsũ ní 'i adii sēe drãá rĩ tĩnị.

¹⁷ 'Bá rĩ dõ ngá be, ndre dõ ọgúpị ri ngá ãkó, ko dõ ọgúpị ẽ ĩzã ngá sĩ ku, lēngará Múngú ní 'bá rĩ pi lēzú rĩ ẹsị ni agá 'dãáyo.

¹⁸ Má anji rĩ, ã lėkí āngũ tị sĩ kána ku, ádarú lē ĩmi lėkí ĩmi ọgúpị lēlē, ĩmi kókí kọpi ẽ ĩzã ngá sĩ koko.

¹⁹ 'Bá lėkí dõ 'bá ọgúpị lēlē, 'bâ ícõ nĩ áamá 'yozú kínĩ, 'bâ ri tã áda 'o, ĩri sē 'bá ẹsị ri adri āyĩkõ sĩ, 'bá kãdõ rií Múngú vé tã ũsũ.

20 'Bâ ɛsɪ̄ ã ri dõ ñõõ ùnjĩkãnyã 'bá ní 'oó rĩ sɪ̄ drãããsiyã, Múngú ri ãmbúgú, ñĩ tã 'bá ɛsɪ̄ agá rĩ céré rá, tã ãzi Múngú ní ñĩ kuyé ni ãluɲáni 'dãáyo.

21 Ìmi mávé ùndĩ má ní lèlè rĩ pi, 'bá ámákí dõ 'yozú kɪnĩ, 'bá 'okí ùnjĩkãnyã kuyé, 'bã adri Múngú ɛndrɛtɪ̄ gé ʔrĩ̄ ãkó.

22 'Bá zíkí dõ ngá Múngú tɪ̄ gé, Ìri sɛ̄ 'bá ní rá, ã'diãtãsiyã 'bã ri tã Ìri ní ɛzī 'bá ní rĩ 'dụ nga rá, ãzini tã 'bá ní 'oó rĩ, Ìri Múngú ní ãyĩkõ sɛ̄.

23 Múngú ɛzī 'bá ní 'dini kɪnĩ, 'bã ɛ'yĩkí 'ĩ Mvõpɪ̄ Yɛsũ Kúrísítõ ri, ãzini 'bã lèkí 'bã lèlè 'bã ãsãmvú gé sɪ̄, sũ Yɛsũ ní ɛzī rĩ tɪ̄ni.

24 'Bá tãimbɪ̄ Múngú vé rĩ 'dụ 'bã nga 'bã rá rĩ pi, kõpi úmúkí Ì adri Múngú be trũ gí, Múngú ri adri kõpi be trũ. Tã 'bá ní ñĩzú ámázú 'yozú kɪnĩ, Múngú ri adri 'bã be trũ rĩ, Ìri ní Índrí Uleteré rĩ Ìpèé 'bã ású rĩ sɪ̄.

4

Lê Ìmi ámákí índrí rĩ pi ámámã

1 Ìmi mávé ùndĩ má ní lèlè rĩ pi, lè Ìmi ɛ'yĩkí índrí rĩ pi vé tã mʊzú bãdãrú ku. Lê Ìmi ámákí índrí rĩ pi ámámã, índrí rĩ pi dõ Múngú vé ni, dõ kõpi índrí ãzi túngú ni pi. ã'diãtãsiyã nɛbɪ̄ ùnjó rú rĩ pi kárakarã, kõpi ayíkí mʊzú vũ drĩgɛ̄ sɪ̄, kõpi ri tã ùnjõ vé ni pi ùlũ mʊzú 'bã rĩ pi ní.

2 Tã Ìmi ní ícózú Índrí Uleteré Múngú vé rĩ ñĩzú ámázú rĩ, Ìri 'dini, nɛbɪ̄ 'yoópi kɪnĩ, tɪkí Yɛsũ Kúrísítõ ri Ìfũú 'bã áda rú rĩ, nɛbɪ̄ 'dĩri índrí Múngú vé rĩ rũ 'bã ní gé anigé.

3 'Bo nɛbɪ̄ 'yoópi kɪnĩ, tɪkí Yɛsũ ri 'bã áda rú kuyé rĩ, nɛbɪ̄ 'dĩri índrí Múngú vé rĩ rũ 'bã ní gé 'dãáyo, Ìri ãrí 'bã Kúrísítõ vé ni. Ìmi yíkí rá 'yozú kɪnĩ, ãrí 'bágú Kúrísítõ vé rĩ ri ímú 'dĩí'dĩ, nóni ícã gí, Ìri vũ drĩgɛ̄ nõgõnõ.

4 Má anji rĩ, Ìmi anji Múngú vé ni, Ìmi ndèkí nɛbɪ̄ ùnjó rú 'dĩ'bée gí, ã'diãtãsiyã Índrí ɛzī ngaápi Ìmĩ rũ 'bã gá rĩ, ùkpõ ní aga índrí ɛzī ngaápi nyõõkú drĩgɛ̄ nõgõ rĩ vé rĩ rá.

5 'Bã ùnjó rú 'dĩ'bée, kõpi 'bã Múngú ri ñĩ 'bã kuyé ni pi, kõpi ri tã nyõõkú nõri vé rĩ átã, 'bã Múngú ri ñĩ 'bã ku rĩ pi ri kõpivé tã 'dụ ɛzī ngazú.

6 'Bã 'bã Múngú vé ni. Tã 'bã ní ícózú Índrí tã áda átãpi rĩ ñĩzú, ãzini índrí ùnjó rú rĩ ñĩzú ámázú rĩ, Ìri 'dini, 'bã Múngú ri ñĩ 'bã rá rĩ pi, kõpi 'bávè tã 'dụ ɛzī ngazú rá, 'bo 'bã Múngú ri ñĩ 'bã ku rĩ pi, ícókí 'bávè tã 'dụ ɛzī ngazú ku.

Lɛngará Múngú vé rĩ

7 Ìmi mávé ùndĩ má ní lèlè rĩ pi, lè 'bã lèkí 'bã lèlè, ã'diãtãsiyã lɛngará íbĩ íngã Múngú vúgã. 'Bã lèkí dõ 'bã lèlè, Ìri lũ 'yozú kɪnĩ, 'bã anji Múngú vé ni, 'bã ñĩkí Múngú ri rá.

8 'Bã ãngũ lèépi ku rĩ ñĩ Múngú ri kuyé, ã'diãtãsiyã Múngú ri 'bã ãngũ lèépi lèlè ni.

9 Múngú i'dã ívé lɛngará 'bã ní lɛtɪ̄ be 'dini, Ìpè ívé Mvã ãlukútaɲã rĩ nyõõkú drĩgɛ̄ nõgõ, 'bã Ìsúkí rĩ ídri 'dãni'dãni rĩ ãní bɛnĩ.

10 Lɛngará agaápi rá rĩ, Ìri 'dini, Múngú lè 'bã lèlè, Ìpè ívé Mvã ímú drãã rõbõñõ rú 'bã trũzú 'bávè ùnjĩkãnyã agãsī, adri 'yozú kɪnĩ, 'bã lèkí Múngú ri ñĩ 'dini kuyé.

11 Ìmi mávé ùndĩ má ní lèlè rĩ pi, sũ Múngú ní 'bã lèlè rĩ tɪ̄ni, lè 'bã lèkí 'bã lèlè.

12 'Bã ãzi ndre Múngú ri ãluɲáni kuyé. 'Bo 'bã lèkí dõ 'bã lèlè, Múngú ri adri 'bã agã, ádarú lɛngará Múngú ní 'bã lèzú rĩ, 'bã 'bã ku 'bã ɛsɪ̄ agã.

13 Múngú sɛ̄ 'bã ní ívé Índrí Uleteré rĩ gí, sɛzú 'bã ní ñĩzú ámázú ãní, 'bã adri Ìri agã, Ìri adri 'bã agã.

14 ɛtɛpɪ̄ Ìpè ívé Mvã ímú 'bã rĩ pi paá ívé ùnjĩkãnyã agãsī. 'Bã ndrekí Mvã rĩ 'bã mɪ̄ sɪ̄ rá, 'bã ní nóni ríí Ìrivé tã ùlũú 'bã vũ drĩgɛ̄ rĩ pi ní 'dĩ.

15 'Bã rĩ ɛ'yĩ dõ kɪnĩ, Yɛsũ ri Mvã Múngú vé ni, Múngú ri adri Ìri agã, Ìri kpã adri Múngú agã.

16 Ádarú 'bã ñĩkí rá 'yozú kɪnĩ, Múngú lè 'bã lèlè. 'Bã ri ɛsɪ̄ 'bã Múngú drĩgɛ̄, Ìri ní 'bã lèé agaá rá rĩ sɪ̄.

Múngú lē 'bá rī pi lēlē. 'Bá rī lē dō 'í ógúpì ri lēlē, ìri adri Múngú agá, Múngú ri adri ìri agá.

17 Ádarú 'bá lēkí dō 'bâ lēlē, sŭ Kúrísítō ní āngŭ lēé vŭ drĭgé nōgó rī tĭnĭ, 'bá ícókí adrií ú'dŭ Múngú ní ímŭzú tâ lĭzú 'bá rī pi drĭgé 'dāri sĭ ũrĭ sĭ ku.

18 'Bá āngŭ lēépi lēlē rī, ícókí adrií Múngú sĭ ũrĭ sĭ ku. 'Bá ní ũsŭŭ 'yoókínĭ, Múngú ri 'bâ ĩrĭñā rá rī sĭ, ìri sē 'bâ adri ānĭ ũrĭ sĭ. 'Dĭri lŭ kĭnĭ, 'bá ũrĭ ní fĭí ẹsĭ ni agá rī, lēngará Múngú vé rī ẹsĭ ni agá 'dāáyo.

19 Múngú ní 'ídó 'bâ lēé drĭdrĭ rī sĭ, sē 'bâ ri 'bâ lēlē 'bâ āsámŭvé gé sĭ ānĭ.

20 'Bá rī 'yo dō 'í lē Múngú ri rá, 'bo ìri dō ri ẹsĭ ũnjĭ 'bâ ẹdrĭpĭ ní, ìri ũnjó rú. 'Bá 'í ẹdrĭpĭ 'í ní ndree rá rī lēépi ku rī, ícókí Múngú ĩ ní rŭ 'bá ni ndree ku 'dāri lēé ku.

21 Tāimbĭ Múngú ní ẹzĭí 'bá ní rī ìri 'dĭni, lē 'bâ lēkí 'í lēlē, āzini 'bâ lēkí 'bâ ógúpì lēlē.

5

Lē 'bâ ẹ'yĭkí Múngú Mvópi ri

1 'Bá Yésŭ ri ẹ'yĭ 'bá 'yo 'bá kĭnĭ, Yésŭ ri Kúrísítō 'i rī pi, 'bá 'dĭ'bée anji Múngú vé ni, 'bá Múngú ri lē 'bâ lēlē rī pi, lēkí kpá anji Múngú vé rī pi lēlē.

2 'Bá lēkí dō Múngú ri lēlē, āzini 'bâ 'dŭkí dō tāimbĭ ìrivé rī pi ngaá rá, 'bá nĭkí rá, 'bâ anji Múngú vé rī pi lēlē.

3 'Bá 'dŭkí dō tāimbĭ Múngú vé rī ngaá rá, ìri lŭ 'yozú kĭnĭ, 'bâ lēkí Múngú ri lēlē. Tāimbĭ ìrivé rī ā ngangará adri ũkpó ũkpó ku,

4 ā'diātāsĭyā anji Múngú vé rī pi ũkpō be, kōpi tâ ũnjĭ 'bâ nyōókŭ drĭgé nōgó rī pi ní 'oó rī gā sĭ. 'Bá ní Yésŭ ri ẹ'yĭ gĭ rī sĭ, 'bâ ícókí tâ ũnjĭ nyōókŭ nōri vé rī gā sĭ.

5 'Bá Yésŭ ri ẹ'yĭ 'bá gĭ, 'yo 'bá kĭnĭ, Yésŭ ri Mvā Múngú vé ni rī, kōpi 'bâ tâ ũnjĭ nyōókŭ nōri vé rī pi gā 'bâ sĭ rī.

6 Tā lŭupi kĭnĭ, Yésŭ Kúrísítō ri Mvā Múngú vé ni rī, ìri tâ ĩ ní Yésŭ ní bātízĭmŭ sēzú yĭí agá rī, āzini ārĭ raápi rŭ 'bâ ni gé sĭ pētĭ alambaku sĭgé rī. Adri 'yēṅá yĭí kuyé, ìri yĭí, āzini ārĭ raápi rŭ 'bâ ni gé sĭ rī. Índrĭ Uleterē rī lŭ tâ 'dĭri nĭ,

ā'diātāsĭyā tâ Índrĭ Uleterē rī ní lŭú rī, ìri tâ áda.

7 Ngá tâ rī ẹ mĭ lŭupi rī pi ngá na.

8 Ngá rī pi 'dĭ, Índrĭ Uleterē, yĭí, āzini ārĭ. Ngá na 'dĭ'bée, kōpivé tâ rŭ 'i ngá ālu.

9 'Bá rī pi kádō rií 'bá ní tâ átá, 'bâ ri ẹ'yĭ rá, 'bo tâ Múngú ní átá rī ndē 'bá rī pi ní átá rī rá, ā'diātāsĭyā Múngú átá tâ rī nĭ, átá tâ 'i Mvópi vé rī.

10 'Bá Mvā Múngú vé rī ẹ'yĭpi rá rī, ẹ'yĭ tâ Múngú ní átá rī rá. 'Bo 'bâ tâ Múngú ní átá 'i Mvópi ā tâ sĭ rī ẹ'yĭpi ku rī, 'bâ 'dĭri kĭnĭ, Múngú ri ũnjó rú, ā'diātāsĭyā ẹ'yĭ tâ Múngú ní átá 'i Mvópi vé tâ sĭ rī kuyé.

11 Múngú 'yo 'dĭni kĭnĭ, 'í sē 'bá ní ídri 'dāni'dāni rī gĭ, ídri 'dĭri íbí íngá 'i Mvópi vŭgá.

12 'Bá rī ẹ'yĭ dō Múngú Mvópi ri rá, ìri ídri 'dāni'dāni rī ísŭ rá. 'Bo 'bâ rī ẹ'yĭ dō Mvópi ri kuyé, ísŭ ídri 'dāni'dāni rī ku.

Ídri 'dāni'dāni rī vé ísŭngará

13 Īmi 'bá Múngú Mvópi ri ẹ'yĭ 'bá gĭ 'dĭ'bée, á sĭ kōkōbĭ 'dĭri sēé ĩmi ní, ĩmi nĭkí rĭ 'yozú kĭnĭ, ĩmi ídri 'dāni'dāni rī ísŭ rá.

14 'Bá nĭkí áamá múké múké, 'bâ zĭkí dō ngá Múngú vŭgá, tâ ni 'de dō ẹsĭ ni gé 'dāá múké, ìri ícókí ngá 'bâ ní zĭí rī sē 'bâ ní rá.

15 'Bá nĭkí dō 'yozú kĭnĭ, 'bâ kádō ngá zĭí Múngú vŭgá, ìri sē 'bâ ní rá, ádarú ngá 'bâ ní zĭí rī, Múngú ri sē 'bâ ní rá.

16 'Bá rī ndre dō ógúpì Yésŭ ri ẹ'yĭpi gĭ ni 'o ũnjĭkānyā, ũnjĭkānyā ìri ní 'oó rī ícókí dō ìri jĭí fĭí ĩzāngā deḗpi ku 'dāri agá ku, mi ícókí Múngú ri zĭí ìri ní rá, 'bâ mí ní Múngú ri zĭí ìri ní 'dĭri, ìri ícókí ídri 'dāni'dāni rī ísŭ rá. ũnjĭkānyā ũrŭkō'bée āngŭ jĭ fĭ ĩzāngā deḗpi ku 'dāri agá, á 'yo 'yozú kĭnĭ, mí zĭí Múngú ri 'bâ ũnjĭkānyā 'oópi 'dĭri tĭnĭ rī ní kuyé.

17 Tā 'bâ ní rií 'oó ũnjĭ ũnjĭ rī pi cére ũnjĭkānyā, 'bo ũnjĭkānyā ũrŭkō'bée anigé, 'bâ rī ícókí fĭí ānĭ ĩzāngā deḗpi ku 'dāri agá ku.

18 'Bá nĭkí áamá rá 'yozú kĭnĭ, anji Múngú vé rī pi 'okí ũnjĭkānyā mŭzú dĭí

djĩ ku, ã'diātāsīyã Mvã Múngú vé rĩ ri kôpi ũtē nĩ, ãdróko ícò kôpi 'oó ũnjĩ ku.

¹⁹ 'Bá nĩkĩ rá 'bã anji Múngú vé ni, 'bo 'bã Múngú ri ẹ'yĩ'bã ku rĩ pi ãrēvú céré, ãdróko ọrú kôpi ẽ drĩ gĩ.

²⁰ 'Bá nĩkĩ rá 'yozú kɪnĩ, Mvã Múngú vé rĩ ícã vũ drĩgé nōgó gĩ, sē 'bã nĩkĩ Múngú áda rĩ áamá ãní gĩ, sē nóni 'bã adrikĩ kuú Múngú áda rĩ agá, ãzini ãrivé Mvã Yēsũ Kúrísítò agá. Múngú 'dĩri Múngú áda rĩ, ãzini ãri Múngú ídri 'dáni'dáni rĩ sēépi rĩ.

²¹ Má anji rĩ, ãmi ndrekĩ múké, ẽ ãnjĩkĩ ngá ã ní údé múngú rú rĩ pi ku.

Kòkòbì ìrì ní
Yūwání
ní sǐ rǐ
Tā búkù rǐ vé rǐ ã
ũlũngará

Yūwání Yésù vé 'bá áyúāyū rǐ sǐ kòkòbì 'dìri sēé 'bá kǎnísā vé rǐ pi ní, kǎnísā 'dìri Yūwání zì rú ni "ũkú Múngú ní ìpēé rǐ". Yūwání ri ẹ̀zì ngaá kǎnísā 'dìri agá nǐ. Ūlũ 'bá rǐ pi ní tǎ Yésù ní 'yoó, kòpì ã lèkí ì lèlè rǐ vé tǎ. 'Yo kòpì ní kǐnǐ, lè tǎ áda Kúrísítò vé 'bá ọ̀rùkọ̀'béé ní ríí ímbá, ǎzini tǎ 'bá ọ̀rùkọ̀'béé ní ríí ímbá ùnjò rú rǐ, lè kòpì ã ámákí ǎsámvú ni múké múké.

¹ Ma Yūwání 'i, 'bá ǎmbúgú 'bá Yésù ri ẹ̀'yǐ' 'bá gí rǐ pi drǐlé gá rǐ. Mi ũkú Múngú ní ìpēé 'dìri, á sǐ kòkòbì 'dìri sēé mí ní, mívé anjì Múngú ri nǐ' 'bá rá rǐ pi be. Ádarú á lè ìmi ǎrèvú céré lèlè, 'bo adri 'yozú kǐnǐ, á lè 'yéńá ìmi ọ̀'dúkùlẹ̀gúsí nǐ kuyé, 'bá céré Múngú vé tǎ áda rǐ nǐ' 'bá rá rǐ pi lèkí ìmi lèlè.

² 'Bá lèkí ìmi, ǎ'diātāsīyā tǎ áda rǐ nóni 'bá ẹ̀sì agá anigé, ìri adri 'bá ẹ̀sì agá mužú nyonyo.

³ Ẹ̀sì múké, ẹ̀sì ìdríkídri, ǎzini tǎkírì Ẹ̀tẹ̀pì Múngú vé rǐ, ǎzini Mvọ̀pì Yésù Kúrísítò vé rǐ, ǎ adri 'bá be, ǎ sē rí 'bá 'okí rí tǎ áda Múngú vé rǐ, ǎzini 'bá lèkí rí ǎngũ lèlè.

⁴ Má kǎ yìí kǐnǐ, anjì mívé rǐ pi ǎ ọ̀rùkọ̀'béé ri tǎ áda 'bá Ẹ̀tẹ̀pì ní ẹ̀zì rǐ 'du nga rá, ǎyǐkò fù ma ǎnǐ ambamba.

⁵ Mi ũkú Múngú ní ìpēé má ní lèlè rǐ, tǎ má ní sǐ sēé ìmi ní mívé anjìńá rǐ pi be 'dìri, adri tǎ ǎzi ú'dí ni kuyé, ìri tǎ 'bá ní nǐ rí 'dóngará gá 'dǎá ni. Á lè lǔú ìmi ní 'dìni, lè 'bá lèkí 'bá lèlè.

⁶ 'Bá rǐ 'du dō tǎimbì Múngú vé rǐ ngaá rá, 'dìri lǔ 'yozú kǐnǐ, 'bá 'dìri lèngará be. Sǎ ìmi ní í'dózú Yésù Kúrísítò ri ẹ̀'yǐzú rǐ gé 'dǎá, ìmi yìkí rá Múngú kǐnǐ, lè ìmi lèkí ìmi lèlè ìmi ọ̀gǔpìjì be.

⁷ 'Bá kǎrákǎrá mǐ ũ'bǎ'béé ni pi ayikí mužú nyòókù rǐ drǐgé sǐ 'dǐ'dǐ, kòpì ri 'bá rǐ pi ímbá mužú ùnjò sǐ, kòpì kǐnǐ,

tìkí Yésù Kúrísítò ri nyòókù drǐgé nògò 'bá áda rú kuyé. 'Bá 'dìni 'dǐ'béé, kòpì ùnjò rú, kòpì ari'ba Kúrísítò vé ni.

⁸ Ìmi adrikí mǐ be kowu tǎ 'dìri sǐ, ẹ̀zì Múngú vé ìmi ní ngaá 'dìri, ǎ drǎ rí kána ku, Múngú ǎ ùfè rí ǎndèma ìmi ní ẹ̀zì rǐ ngazú rǐ pi ǎrèvú céré.

⁹ Lè 'bá ǎzi ǎ újǎ tǎ Kúrísítò ní ímbá rǐ ùlúú ũ'dú be túngú ku, ìri sē Múngú ri 'bá rǐ adi ǎnǐ 'í drǐgé sǐ rá. 'Bo 'bá rǐ áwí dō tǎ Mvọ̀pì ní ímbá rǐ ruẹ̀ títì, Ẹ̀tẹ̀pì pi Mvọ̀pì be, kòpì adri ìri be trú.

¹⁰ 'Bá ǎzi ífí dō ìmi ǎsámvú gé, ímbá dō tǎ áda Kúrísítò vé rǐ kuyé, lè ìmi ẹ̀'yǐkí ìri ìmivé ǎngá ku, dōku ẹ̀ ẹ̀zìkí ìri ku.

¹¹ 'Bá rǐ ẹ̀'yǐ dō 'bá 'dìni 'dìri ǎkǎ, ìri fi ùnjìkǎnyǎ 'bá 'dìri ní 'oó rǐ 'o ìndí.

¹² Ma tǎ be tré, á lè lǔú ìmi ní, 'bo á lè tǎ rǐ sǐ sēé kòkòbì agá ku. Má ọ̀sù, á lè mužú ìmi vúgá 'dǐlé ú'díkírìńá nògò, 'bá úmúkí rí 'bá ìmi be, 'bá átákí rí trú, 'bá 'bǎkí rí ǎyǐkò ìmi be trú.

¹³ Mí ọ̀mvùpì Múngú ní ìpēé rǐ vé anjì Múngú ri nǐ' 'bá rá rǐ pi, sèkí mí ní mǒdó.

Kòkòbì na ni Yūwání ní sǐ rǐ Tā búkū rǐ vé rǐ ã ũlũngará

Yūwání Yésũ vé 'bá áyúâyũ rǐ sǐ kòkòbì 'dĩri sée Gáyõ ní, Gáyõ rǐ ãmbúgu 'bá kánísã vé rǐ pi drǐgé. Yūwání íngú Gáyõ rǐ ìri ní 'bá urukọ 'í ní pée rǐ pi é'yí múké rǐ sǐ. 'Yo Gáyõ ní kǐnǐ, lē ã adri ù'bítã rú Kūrísítìyánǐ rǐ pi ní. Lũ ìri ní kǐnǐ, lē ã fi ùnjǐkányã 'bá urukọ'bée ní 'oó rǐ pi agá ìndĩ ku, ãzini lē ã ùbǐ 'bá 'yo'bá kǐnǐ, ì ndékí tã sǐ cére nǐ rǐ pi vé tã ku.

Mòdó sēngará

¹ Ma Yūwání 'i, 'bá ãmbúgu 'bá kánísã vé rǐ pi drǐgé rǐ. Gáyõ mávè ùndĩ má ní lēélè rǐ, á sǐ mí ní kòkòbì 'dĩri sée nǐ.

² Mí mávè ùndĩ má ní lēélè rǐ, ma rǐ Múngú rǐ zǐ mí ní, mí rǐ 'bá ã adri rǐ múké, mí nga rǐ ézǐ rǐ muzú múké, ãzini éşǐ mívè rǐ ã adri rǐ múké.

³ 'Bá Yésũ rǐ é'yí 'bá gí rǐ pi ká ímú ùlũú má ní kǐnǐ, mí rǐ éşǐ 'bã tã áda Múngú ní lēé ã 'okí rǐ 'du nga rá, ãzini mí rǐ tã áda Múngú ní 'daá mí ní rǐ 'du nga rá, sē má ní ãyǐkò ambamba.

⁴ Á yǐ dō mávè anjǐ Yésũ Kúrísítō rǐ é'yí 'bá gí rǐ pi rǐ tã áda rǐ 'du nga, ma adri ãnǐ ãyǐkò sǐ, tã ãzi má ní ãyǐkò sēepi 'dĩri agaápi rá ni 'dãáyo.

Ézǐ ngangará trǐ rǐ

⁵ Mí mávè ùndĩ má ní lēélè rǐ, mí rǐ tã 'o pǐrǐ 'bá édrǐpǐ Yésũ rǐ é'yí 'bá gí rǐ pi ní, mí nǐ dō kòpi kuyé drããsǐyã, 'í ko kòpi ē ìzã rá.

⁶ Kòpi ùlũkí mívè lēngará ã tã 'bá kánísã vé rǐ pi ní rá. Lē mí ko kòpi ē ìzã, kòpi ã 'dekí rǐ muş éçǐ ìvé rǐ gé, ã sē rǐ Múngú ní ãyǐkò.

⁷ Kòpi rǐ muş ú'dúkó múké Yésũ Kúrísítō vé rǐ ùlũ 'bá rǐ pi ní, 'bo kòpi zǐkí ngá pãgánō rǐ pi vúgá kuyé.

⁸ Kúru 'bá Yésũ rǐ é'yí 'bá gí rǐ pi, lē 'bá sēkí 'bá 'dĩ'bée ní ngá kòpi ē ìzã kozú, ézǐ kòpi ní rizú tã áda Múngú ní 'daá rǐ ùlũzú muzú 'bá rǐ pi ní rǐ, 'bá 'dukí rǐ ngaá kòpi be trǐ.

⁹ Á sǐ ándúru kòkòbì sée 'bá kánísã vé rǐ pi ní, 'bo Dìyõtèrèfè* lēepi 'i 'bãápi tã sǐ cére drǐdrǐ rǐ, gã 'bávè tã ã'yǐgá sǐ.

¹⁰ Kúru má kãdō muş ìmi vúgá 'dĩlé, ma tã Dìyõtèrèfè ní 'oó rizú 'bá rǐ 'yozú ùnjǐ 'dĩri ùlũ uletere 'bá Yésũ rǐ é'yí 'bá gí rǐ pi ní. Tã ìri ní 'oó rǐ, adri 'yéná rizú 'bá rǐ 'yozú ùnjǐ 'dĩri kuyé, gã 'bá Yésũ rǐ é'yí 'bá gí rǐ pi é'yǐgá sǐ. 'Bá Yésũ rǐ é'yí 'bá gí rǐ pi kádō lēé kòdō 'bá rǐ 'bá ú'dúkó múké Yésũ vé rǐ ùlũ 'bá rǐ pi é'yǐ, ìri kòpi údró fũ kánísã rǐ agásǐ ãmvé.

¹¹ Mí mávè ùndĩ má ní lēélè rǐ, lē mí fi ùnjǐkányã 'oó sǐ 'bá rǐ pi ní rǐ 'oó rǐ tǐnǐ ku, mí 'o tã múké áyu. 'Bá riipi tã múké 'oópi rǐ, 'bá 'dĩri nǐ Múngú rǐ rá. 'Bá riipi tã ùnjǐ 'oópi rǐ, 'bá 'dĩri nǐ Múngú rǐ kuyé.

¹² 'Bá rǐ pi cére rǐ 'yo kǐnǐ, Dēmētǐrǐyō rǐ 'bá múké, ìri rǐ tã áda Múngú ní 'daá rǐ ímbá. Ma kpá 'yo, ìri 'bá múké, mí nǐ rá, tã má ní átá rǐ, ìri tã áda.

Kòkòbì rǐ vé ñengará

¹³ Ma tã be tré, á lē lũú mí ní, 'bo á lē tã rǐ sǐ sée kòkòbì agá ku.

¹⁴ Má ũsǐ, á lē muş mí vúgá 'dĩlé ú'díkǐrǐnjá nōgó, 'bá úmúkí rǐ 'bá mí be, 'bá átákí rǐ trǐ.

¹⁵ Tãkǐrǐ Múngú vé rǐ ã adri mí be. Mí ọgǐpǐ Yésũ rǐ é'yí 'bá gí adri 'bá nōgó rǐ pi sēkí mí ní mòdó. Mí ézǐ 'bá Yésũ rǐ é'yí 'bá gí, adri 'bá 'dĩlé rǐ pi muzú ãlu ãlu cére.

* 1:9 1:9 Dìyõtèrèfè: Dìyõtèrèfè pi Gáyõ be, kòpi ìrǐtrǐ rǐ Múngú rǐ zǐ kánísã ãlu gé.

Kòkòbì
Yúdã
ní sǐ rǐ
Tã búkũ rǐ vé rǐ ã
ũlũngará

Kòkòbì 'dĩri Yúdã sǐ nǐ, ìri Yèsũ édrípìí vé àzi. Sǐ kòkòbì 'dĩri sèé Kùrísitĩyánĩ urukọ'bée ní, ã'diātāsīyā 'bá āngũ ímbá'bá ũnjõ sǐ rǐ pi rikí kòpi ē drĩ izaá. 'Bá āngũ ímbá'bá ũnjõ sǐ 'dĩ'bée rikí ẹsì múké Múngú vé rǐ újá ímbá létì ũnjí sǐ, kòpi rikí 'bá rǐ pi ē mị ũ'báá kǐnĩ, lè kòpi ã 'okí tã ũnjí, Múngú ícò kòpi ìrĩñāá ãní ku.

Yúdã áyú tã búkũ Múngú vé Ùndĩ Ọkọ rǐ ruzú rǐ ágá rǐ pi ẹ'bítã rú, 'yo Kùrísitĩyánĩ rǐ pi ní kǐnĩ, Múngú ri ímú 'bá tã ũnjí 'o'bá rǐ pi ìrĩñā rá. Lè kòpi ã rúkí ẹ'dúkọ áda Múngú vé rǐ títì, ãzini kòpi ã rúkí ẹ'dúkọ 'bá áyúáyú Yèsũ vé rǐ pi ní ũlũú, kòpi ní yìí rǐ títì.

Yúdã sè mǒdó

¹ Ma Yúdã 'i, ãtì'bá Yèsũ Kùrísitõ vé ni, ma Yókóbũ édrípì.

Ìmi 'bá Múngú 'bá Ẹtẹpi ní zìí adrií 'bá ívé ni pi rú, ìri ní lèélè rǐ pi, ìmi 'bá Yèsũ Kùrísitõ ní ríí ìmi tã mbaá rǐ pi, á sǐ kòkòbì 'dĩri sèé ìmi ní nǐ.

² Ẹsì ìdríkídri, tákiri, ãzini lèngará Múngú vé rǐ, ã adri ìmi be mọzú nyonyo.

'Bá tã ímbá'bá ũnjõ sǐ rǐ pi

³ Ìmi mávé ùndĩ má ní lèélè rǐ pi, ma kòdò úvá be ãmbúgú lèzú ũkpõ Múngú ní 'bá pazú ìmi be ũnjĩkányā agásì rǐ vé tã sǐí sèé ìmi ní. 'Bo á lè nóni sǐí sèé ìmi ímbázú, ìmi rúkí rí tã áda ì ní ìsèé vú àlu 'bá Yèsũ rǐ ẹ'yì'bá gí rǐ pi ní 'dĩri títì.

⁴ ã'diātāsīyā 'bá urukọ'bée Múngú ri nǐ'bá ku ni pi ẹgǔkí ì fíí kuú ìmi ãsámvú gé 'dĩ'dĩ. 'Bá 'dĩ'bée 'bákí ì kú 'bá Múngú

vé ni rú, Kòpi ri 'yo, ẹsì múké Múngú vé rǐ ã'yì 'bá rǐ ícò ọwũ 'bá rá, ìrĩñākí ìri ku, kòpi gākí 'bávè Úpí Yèsũ Kùrísitõ ũkpõ be ãmbúgú 'dĩri sǐ. 'Bo sǐkí Búkũ Múngú vé rǐ ágá ìnọgósì kǐnĩ, 'bá ũnjĩkányā 'o'bá 'dĩni 'dĩ'bée, lǐkí kòpívè tã kú ũnjí gí.

⁵ Lè ìmi ãvĩkí tã ándúrú Úpí Múngú ní 'oó Ẹjẹpétõ gá 'dãri sǐ ku. Úpí Múngú pa ándúrú anji Ìsèrélè vé rǐ pi Ẹjẹpétõ gá 'dálè rá, 'bo 'bá urukọ gǎ'bá Múngú ri ẹ'yìgá sǐ rǐ pi, Múngú ú'dì kòpi ũdráá rá.

⁶ Lè ìmi nǐkí 'yozú kǐnĩ, ẹzì ì ní sèé mǎláyíkã rǐ pi dríge rǐ, mǎláyíkã urukọ'bée 'dukí ẹzì rǐ ngaá kuyé. Kòpi kukí ìvé vūrã ẹzì ngazú Múngú ã pálé gá rǐ rá. Múngú úmbé kòpi ímvè adriipi mọzú 'dáni'dáni rǐ sǐ, 'dụ kòpi ú'bé 'bù 'a be nǐpi cìcì rǐ ágá, kòpi adri 'bù rǐ ágá 'dǎá, cǐmgbá ẹ'dù ì ní ímúzá tã lizú rǐ gé.

⁷ Ìmi ẹsǔkí drĩ tã ándúrú 'i 'oópi kǔrú Sòdómõ ágá, Gòmórã ágá, ãzini 'i 'oópi kǔrú rǐ jèlé gá sǐ rǐ pi ágá rǐ ká. 'Bá kǔrú 'dĩ'bée ágá rǐ pi ufukí céré ọwũ rú, kòpi rikí ọwũ 'báá mọzú bǎdǎrú, kúru Múngú ní 'bá kǔrú ágá rǐ pi zázú vezú ãcí sǐ. 'Dĩri lū 'bá ní 'yozú kǐnĩ, Múngú ri ímú 'bá ũnjĩkányā 'o'bá rǐ pi zã ve ãcí dǐipi mọúpi nyo ẹdũ ãkó ni sǐ, sǔ ìri ní 'bá Sòdómõ ágá rǐ pi zǎá veé Gòmórã ágá rǐ pi be ãcí sǐ rǐ tǐnì.

⁸ 'Bá ri'bá āngũ ímbá'bá ũnjõ sǐ, ri'bá urobí ũbĩ'bá rǐ pi, kòpi kpá ri ì rú'bá áyú rizú ọwũ 'bázú, kòpi gākí ãmbũgũ Múngú vé rǐ sǐ, kòpi ri mǎláyíkã rǐ pi u'da'da.

⁹ Míkáyélè ãmbúgú mǎláyíkã rǐ pi dríge céré rǐ, kòpi ká ríí ágátá gǎá ádróko be ãvũ Mósè* vé rǐ ã sǐngará ã tã sǐ,† Míkáyélè 'yo átángá ũnjí ádróko rǐ ã rú izazú kuyé, kǐnĩ, "Úpí Múngú ri ímú mǐ ìrĩñā rá!"

¹⁰ 'Bo 'bá āngũ ímbá'bá ũnjõ sǐ 'dĩ'bée, kòpi ri tã ì ní nǐ kuyé rǐ pi u'da'da, Kòpi

* **1:9 1:9 Mósè:** Yòsèpã kã dráá gí, 'bágú Ẹjẹpétõ vé rǐ 'bá anji Ìsèrélè vé rǐ pi ẹzì ngaá tǔgèrì rú caá ìlì mǔdũrũlũ sù (400). Kúru Múngú ní Mósè ri ìpèzú ímúzá anji Ìsèrélè vé rǐ pi pazú adringará tǔgèrì rú rǐ agásì. Múngú sè tǎimbì rǐ Mósè ní, ã lū anji Ìsèrélè vé rǐ pi ní, sèzú ì ní tǎimbì rǐ zìzú tǎimbì Mósè vé ni ãní. Tíkí Mósè ri ìsú ãkùdè ìlì rǐ ca élfũ àlu mǔdũrũlũ sù (1,400), ìsú ãkùdè tíkí drì Yèsũ ri kuyé. 'Í lã Wũngará 2-24. † **1:9 1:9 Ávũ Mósè vé rǐ ã sǐngará:** Míkáyélè lè ãvũ Mósè vé rǐ jìí sǐí vūrã Múngú ní lèé rǐ gé, 'bo ádróko lè ãvũ rǐ jìí sǐí vūrã 'í ní lèé rǐ gé.

ri tã uruko'bee 'o ẽnĩākō sī, sũ ãnyãpã tã nĩ'ba ku rĩ pi vé rĩ tĩni. Tã kôpi ní 'oó ẽnĩākō sī 'dĩ'bee, ìri sē Múngú ri ímú kôpi ìrĩnã ãní rá.

11 Ìzãngã rĩ ímú adri kôpivé ni. Kôpi 'dukí tã Múngú vé rĩ ngaá kuyé, sũ Káyĩnã ní tã Múngú vé rĩ 'duú ngaá kuyé rĩ tĩni. Kôpi ri ùnjõ ímbá, ì ísúkí rí mũfengã ãní, sũ Bálámũ ní ẹsì 'bãá mũfengã drĩgé rĩ tĩni. Kôpi gãkí ùkpõ Múngú vé rĩ sī, sũ Kórã ní ùkpõ Múngú vé rĩ gãá sī rĩ tĩni. Tã 'dĩri sē, ì ímú kôpi ìrĩnã ùnjí ùnjí.

12 Ìmi úmúkí dõ ìmi ùmũ ì ní rizú Múngú ri ìnjĩzú rĩ ã nyangára gá, 'bá 'dĩni 'dĩ'bee ífíkí dõ ìmi ãsámví gé, kôpi ùmũ rĩ iza rá. Kôpi kádõ úrí ngá nyaá ìmi be trú, kôpi drĩnjá ãkó, kôpi kpá átángá átá ùrĩ ãkó, kôpi adrikí sũ ìrĩbĩtì ùlí ní vjì 'dĩsĩ rá, yjìgò ní 'dijì ãní ku rĩ tĩni. Kôpi adrikí sũ pẹtì ì ní ìnjé 'beé vũgá, 'wiipi gí, 'aápi ku rĩ tĩni.

13 'Bá ri'ba ãngũ ímbá'ba ùnjõ sī 'dĩ'bee, kôpivé tã kôpi ní 'oó ùnjí drĩnjá sēepi 'dĩri, sũ kúrũnyã wõvá ní vjì kũyũ yjì gãrã gá rĩ tĩni. Kôpi sũkí línýã ãvĩ'ba ìvé lẹtì ì ní rizú ẹcizú rĩ sī gí rĩ pi tĩni. Múngú údé 'bá 'dĩ'bee ní vũrã ìnjicì rizú ìzãngã nyazú mužú ùdũ ãkó ni gí.

14 Í'dózú Ādámã† vúgá, cazú Ēnókã vúgá, Ēnókã ri úyú ẹzĩrĩ ni. Ēnókã átá ándúrú 'bá 'dĩ'bee vé tã rá, kĩnĩ, Úpí ri ímú māláyikã uletere bĩtríkã ì ní ícò lãã bã ku rĩ pi be,

15 Ìri ímú tã lị 'bá ãlu ãlu drĩgé, ìri ímú 'bá Múngú ri nĩ'ba ku rĩ pi ìrĩnã rá, ùnjĩkãnyã kôpi ní 'oó rĩ sī, ãzini ìri 'bá Múngú ri nĩ'ba ku, ri'ba ùnjĩkãnyã 'o'ba, ãzini ri'ba átángá ùnjí átá'ba 'ì tã sī rĩ pi ìrĩnã rá.

16 'Bá ri'ba ãngũ ímbá'ba ùnjõ sī 'dĩ'bee ri nĩjì unu mužú ununu, kôpi ri átá 'bá uruko'bee ní ùnjí. Kôpi ri ẹsì 'bã céré rizú ùnjĩkãnyã 'ozú. Kôpi ri ì íngú, ãzini kôpi ri 'bá rĩ pi ẹ drĩ úcì, ì ísúkí rí tã ì ní lēé rĩ pi ãní.

Ìmbángará adrizú ãní ùkpõ ùkpõ ẹ'yjìngára agá rĩ

17 Ìmi mávé ùndĩ má ní lēélē rĩ pi, lē ìmi ùsũkí tã 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítõ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní ọtù ùlũú ìmi ní kìnĩ, ìri ímú 'ì nga rá 'dãri.

18 Kôpi 'yokí ìmi ní kìnĩ, "Ù'dù ùdũ vé rĩ gé, 'bá ãngũ gu'ba gu'ba rĩ pi ímú gu ìmi sī, kôpi ímú ãyĩkõ rù'ba nõri vé rĩ ã tã 'du nga áyu."

19 'Bá 'dĩ'bee nóni ìmi ãsámví gé anigé, kôpi nóni ri sē ìmi ri ìmi aco ìmi ãsámví gé sī. Kôpi ndēé ni ri tã rù'ba nõri vé rĩ ã tã 'du nga áyu, Índrí Múngú vé rĩ kôpi ã rù'ba gá 'dãayo.

20 Ìmi mávé ùndĩ má ní lēélē rĩ pi, lē ìmi 'bãkí ẹsì tã áda uletere ìmi ní ẹ'yjì rĩ drĩgé, ìmivé ẹ'yjìngára ã adri rí ùkpõ ùkpõ. Lē ìmi zíkí Múngú ri ùkpõ Índrí Uletere rĩ vé rĩ sī.

21 Ìmi kádõ ríí ẹsì ìdríkídri 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítõ ní ímúzú ìmi jizú mužú ídri 'dání'dání rĩ ísúzú rĩ ùtēé, lē ìmi áwíkí adrií lēngára Múngú vé rĩ agá.

22 Lē ìmi ẹsì ã adri ìdríkídri 'bá ẹ'yjìngára be mädã rĩ pi ní.

23 Lē ìmi ípákí 'bá uruko'bee ãcì ì ní ìzãngã nyazú ãní ùdũ ãkó 'dãri agásì. Lē ìmi 'bãkí ẹsì ìdríkídri 'bá uruko'bee ní. 'Bo ìmi ndrekí múké, lē ìmi fíkí ríí ùnjĩkãnyã kôpi ní 'oó rĩ 'oó ìndĩ ku.

Zjìngára Múngú ri íngúzú rĩ

24 Múngú 'bã paápi tã ùnjí agásì rĩ, ìri ícò ìmi ùtē rá, ìmi fíkí rí ùnjĩkãnyã 'oó ku, ìri ìmi íjì 'bã ìvé djìngára pọwụpọwụ rĩ ẹndrẹtì gé ùnjĩkãnyã ãkó, ãyĩkõ be ãmbúgú.

25 Lē ẹ íngúkí 'bávé Múngú 'bã Paápi 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítõ ã tã sī djìngára be pọwụpọwụ rĩ, ãmbüğü be rĩ, ùkpõ be rĩ, ãzini ùkpõ ãmbüğü ruzú rĩ be rĩ, í'dózú ìri ní 'bũ pi gbizú vũ be rĩ gé 'dãá, ícázú ãndrũ sī, mužú 'dání'dání! Āmĩnã.

1:11 1:11 Í'dóngará 4:1-17 1:11 1:11 Kälãfe 22-24 1:11 1:11 Kälãfe 16:1-35 † 1:14 1:14 Ādámã: Ādámã ri 'bá Múngú ní í'dó gbií drĩdrĩ rĩ. Ìri ẹtẹpi 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. Ìrivé ùkú Évã ri ẹndrẹpi 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. 'Í lã Í'dóngará 1-5. 1:14 1:14 Í'dóngará 5:19-24 1:18 1:18 2 Pétērõ 3:3

Tã Yēsũ ní I'daá Yūwánĩ ní sǐ rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Búkũ 'dĩri Yūwánĩ Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ sǐ nĩ, sǐ sēe kánisã ézĩrĩ rĩ pi ní, ĩri ri kánisã 'dĩ'bée ndre nĩ. Cápĩtã 2-3 agá, sǐ kòkòbĩ àndiándi sēe kánisã ézĩrĩ 'dĩ'bée ní céré, 'yo kòpi ní kĩnĩ, kòpi ã újaki ési ívé ũnjĩkanyã agásĩ. Ímbá kòpi kĩnĩ, ã rikí dō kòpi ọcũú 'dĩni drããsiyã, lē kòpi ã áwíkí adrii' átí'bá Múngú vé ni, kòpi ã adriki' ũkpó ũkpó ívé ẹ'yĩngará agá. Cápĩtã 4-22 agá, Yūwánĩ ũlũ tã 'í ní ndree ĩndrĩlĩkĩ agá rĩ pi. ĩndrĩlĩkĩ rĩ pi i'dakĩ ũkpó Múngú vé rĩ, āzini dīngará Múngú vé rĩ. ĩndrĩlĩkĩ rĩ agá 'daá, Múngú i'da ívé jĩkó 'bá vũ drĩgé nōgó rĩ pi ní ũnjĩkanyã 'ozú rĩ vé tã. I'da lẹti Kúrísítō ní ímúzá ũkpó ũnjĩkanyã vé rĩ ndēzú rĩ vé tã, āzini ĩri ní ímúzá tã lizú 'bá tã áda rĩ gā'bá sǐ rĩ pi drĩgé rĩ vé tã. Kúru Múngú ri ímú vũ nōri iza rá, ĩri gō vũ ú'dí ni gbi. 'Bá ési 'bã'bée Kúrísítō drĩgé rĩ pi, kòpi ímú adri ĩri be trũ vũ ú'dí rĩ agá mụzú nyonyo.

¹ Tã ĩ ní sǐ búkũ nōri agá rĩ pi, Múngú sē kú Yēsũ Kúrísítō drĩgé, Yēsũ Kúrísítō ẹ i'da rí tã ímúpi 'i ngaápi mbēlējá 'dĩri ívé átí'bá rĩ pi ní. Yēsũ Kúrísítō ní mālāyikā ĩpēzú ímúzá tã rĩ i'dazú ívé átí'bá Yūwánĩ ní.

² Yūwánĩ ũlũ tã ĩ ní i'daá 'í ní ndree 'dĩ'bée ārēvú céré. Ũlũ ụ'dúkó Múngú vé rĩ, āzini tã Yēsũ Kúrísítō ní átá rĩ.

³ 'Bá riipi tã ĩ ní ũlũú ímú'bá 'i nga'bá drĩdrĩ 'dĩlé, ĩ ní sǐ 'dĩri lãápi rá, yiipi rá, āzini tã ni 'duúpi ngaápi rá rĩ, ĩri tãkĩri ĩsú rá. Lókĩ tã 'dĩri ní ímúzá 'i ngazú rĩ ícá ĩnyĩná gí.

Yūwánĩ sē mōdó kánisã ézĩrĩ rĩ pi ní

⁴ Ma Yūwánĩ 'i, á sǐ kòkòbĩ 'dĩri sēe 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí kánisã ézĩrĩ āngũ Ẹzĩyã vé rĩ agá rĩ pi ní.

* **1:4 1:4** ĩndrĩ adri' bá ézĩrĩ rĩ pi: 'Dĩri lẹti āzi ĩ ní ĩndrĩ Uleterere rĩ zizú rĩ. † **1:8 1:8** Ma Álifã 'i, āzini Ōmégã 'i: Gĩrĩkĩ tĩ sǐ, Álifã ri tãfi vé ídóngará, Ōmégã ri tãfi ụdũ gé rĩ. Yēsũ kĩnĩ, ídóngará gá 'dãá 'i anigé, ụ'dũ ụdũ vé rĩ gé, 'i kpá adri anigé.

Esí múké āzini tãkĩri íngápi Múngú adriipi ínogósí anigé, āndrũ anigé, úmvúlésí ímúpi rĩ vúgá, āzini íngápi ĩndrĩ ézĩrĩ adri'bá ĩrivé lúpá ẹndrẹti gé rĩ pi* vúgá,

⁵ āzini íngápi Yēsũ Kúrísítō ụ'dũ céré riipi tã áda Múngú ní ẹziĩ rĩ 'duúpi ngaápi, tã ni ũlũúpi 'bá rĩ pi ní, í'dópi íngápi gōo ídri rú drĩdrĩ 'bá ũdrã'bá gí rĩ pi āsámvú gé sǐ, úripi 'bágú rú 'bágú vũ drĩgé nōgó rĩ pi drĩgé rĩ vúgá rĩ, ã adri ĩmi be.

Yēsũ Kúrísítō lē 'bá rá, ọyũ 'bá 'bávé ũnjĩkanyã agásĩ ívé āri dāápi rĩ sǐ.

⁶ Yēsũ ku nóni mālũngã rĩ 'bá drĩgé, 'bá ní nóni adrizú āní atala rú, 'bá ní rizú ẹzi Ẹtẹpi Múngú vé rĩ ngazú nō. Dīngará pọwụpọwụ Yēsũ Kúrísítō vé rĩ, āzini ũkpó ĩrivé rĩ ã adri mụzú nyonyo! Āmĩnã.

⁷ ĩmi ndrekĩ drĩ ká! ĩri ímú ĩgō ĩrĩbĩti agásĩ,

'bá rĩ pi ārēvú céré nga ímú ĩri ndre ĩ mĩ sǐ.

'Bá ándúrú ĩri ũsō'bá ọjũ sǐ rĩ pi, kòpi kpá céré ímú ĩri ndre rá.

'Bá vũ drĩgé rĩ pi céré ímú ĩri ẹ ĩzāngã 'bã rá.

Ádarú tã rĩ ímú 'i nga sũ 'dĩri tĩni! Āmĩnã.

⁸ Úpi Múngú kĩnĩ, “Ma Álifã 'i, āzini Ōmégã 'i.† Ma Múngú Ũkpó 'Dĩpa 'i, adriipi ínogósí anigé, āndrũ anigé, úmvúlésí ímúpi rĩ 'i.”

Yūwánĩ ndre Yēsũ vé tã ĩndrĩlĩkĩ agá

⁹ Ma Yūwánĩ 'i, ĩmi ọgúpĩ, 'bá rikí ĩzāngã nyaá, āzini ési úmbé ĩzāngã rĩ ã nyangará gá ĩmi be trũ, 'bá ní mālũngã Yēsũ vé rĩ ẹ'yĩ rĩ ã tã sǐ. Pėkĩ ma mụzú āngũ 'i lípi kú ngũ yĩ agá, ĩ ní zĩ Pátĩmōsĩ rĩ gé, má ní tĩ Múngú vé rĩ ũlũú, āzini má ní tã Yēsũ vé rĩ ũlũú rĩ sǐ.

¹⁰ Ụ'dũ ĩ ní rizú Úpi Múngú ri ĩnjĩzú 'dãri gé, ĩndrĩ Uleterere rĩ ású ma, má ní ụ'dúkó yizú má vudrĩ gé 'dãá, átá ụ'dúkó be ụrũ 'dãá sũ jēlégú ní ọ'ụ rĩ tĩni.

¹¹ Ụ'dúkó rĩ ní 'yozú má ní kĩnĩ, “Í sǐ tã mĩ ní ndree 'dĩ'bée ārēvú céré búkũ

traátra rĩ agá, 'í pē mužú 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí kánisā kūrú Ēfēsō vé rĩ agá rĩ pi ní, kūrú Sēmērínā vé rĩ agá rĩ pi ní, kūrú Pārāgāmũ vé rĩ agá rĩ pi ní, kūrú Tāyītírā vé rĩ agá rĩ pi, kūrú Sārādīsī vé rĩ agá rĩ pi ní, kūrú Fīlādēlīfiyā vé rĩ agá rĩ pi ní, āzini kūrú Lāwōdīkiyā vé rĩ agá rĩ pi ní.”

12 Má kã ma újã 'bá átápi má be rĩ ndreé, á ndre aya ẹzĩrĩ ĩ ní údé dábũ sī ni pi, ũ'bākí tādú'bã ẹzĩrĩ kòpi sígé.

13 Aya ẹzĩrĩ 'dĩ'bée āsámvú gé 'dãá, á ndre 'bá āzi índré sũ 'Bá Mvã‡ tĩni, su bōngó akoóko rũkũ cĩngbá caá pá gá vũgá 'dãá, 'yĩ 'í ágátĩ bōngó bãá dábũ rú ni sī.

14 Drĩ ni, āzini drĩ'bí ni mve kú imvesírílí, mĩ ni dĩ sũ ācí ní dĩ rĩ tĩni.

15 Pá ni pi dĩkí sũ aya ĩ ní vuú kaá úká sī rĩ tĩni, ú'dúkó ni 'u sũ kúlé ní 'uú rĩ tĩni.

16 'Bá rĩ ru línýã ẹzĩrĩ kú 'í drĩ ẹndépi gé, ìlĩ āco sí be cípi ílébe ílébe ni ní ìfũzú tĩ ni gé sī. Ẹndrẹtĩ ni dĩ pọwụpọwụ sũ ụtú ní dĩ rĩ tĩni.

17 Má kã ĩri ndreé, má 'í'dé ĩri ã pálé gá vũgá sũ 'bá drãapi gí ni tĩni. 'Bo ĩri ní 'í drĩ ẹndépi rĩ 'bázú mã rú' 'bá gá, ĩri ní 'yozú má ní kĩnĩ, “Mĩ 'o ữrĩ sī ku! Í'dóngará gá 'dãá ma anigé, ú'dú ỳdũ vé rĩ gé, ma kpá adri anigé.

18 Ma 'Bá adriipi ídri rú rĩ. Ándúrú á drã rá, 'bo nóni ma adri ídri rú mužú 'dáni'dáni! Á ru mãfútá ídrízú drã agásĩ rĩ, āzini vũrã 'bá ũdrã' 'bá gí rĩ pi vé índri ní mužú adrízú rĩ kú má drígé nō.

19 “'Í sī tã mí ní ndreé 'dĩ'bée céré vũgá, 'í sī tã nóni ri' 'bá ĩ nga' 'bá rĩ pi, āzini tã ímú' 'bá ĩ nga' 'bá drĩdrĩ 'dĩlé rĩ pi.

20 Línýã ẹzĩrĩ mí ní ndreé mã drĩ ẹndépi gé, āzini aya dábũ rú ẹzĩrĩ ĩ ní tādú'bã ũ'yũ ũ'bãá sí ni gé 'dĩ'bée vé ífífí, ĩri 'dĩni. Línýã ẹzĩrĩ 'dĩ'bée, kòpi mãlâyíkã kánisā ẹzĩrĩ rĩ pi vé rĩ, aya dábũ rú ẹzĩrĩ ĩ ní tādú'bã ũ'yũ ũ'bãá sí ni gé 'dĩ'bée, kòpi kánisā ẹzĩrĩ rĩ pi.”

‡ 1:13 1:13 'Bá Mvã: Yēsũ zĩ 'í 'Bá Mvã lüzú kĩnĩ, 'í Kúrísitō 'í, 'í mãlũngã rĩ ru mužú nyonyo. 'Í lã Dányelē 7:13-14. * 2:1 2:1 Mãlâyíkã: Vẹrēsī 1, 8, 12, 18 'dĩ'bée agá, kòkòbĩ ĩ ní 'yoó síkí sēe mãlâyíkã rĩ pi ní 'dĩri, síkí sēe drĩkoma kánisā vé rĩ pi ní. † 2:5 2:5 Aya ĩ ní údé dábũ sī ĩ ní tādú'bã ũ'bãá sí ni gé sī rĩ vé 'dũngará kòpi āsámvú gé sī rĩ vé ífífí, Yēsũ ri kòpi ku adri ọ'dúkùlẹ, kòpívẹ kánisā ri gō 'í'dé rá.

2

Ú'dúkó ĩ ní sũ sēe kánisā kūrú Ēfēsō vé rĩ agá rĩ ní rĩ

1 “'Í sī kòkòbĩ sēe mãlâyíkã* kánisā kūrú Ēfēsō vé rĩ agá rĩ ní.

Ú'dúkó 'dĩri mávé ni. Ma 'bá línýã ẹzĩrĩ ruúpi mã drĩ ẹndépi gé, riipi ẹcípi aya ẹzĩrĩ ĩ ní údé dábũ sī ĩ ní tādú'bã ẹzĩrĩ ũ'bãá kòpi sígé rĩ pi āsámvú gé sī rĩ 'í.

2 Á nĩ tã ĩmi ní rií 'oó rĩ pi rá, ĩmi ri ẹzĩ nga ũkpō sī, ĩmi úmbékí ẹsĩ ìzāngã rĩ ã nyangará gá rá, ĩmi ã'yĩkí 'bá ũnjĩ rĩ pi vé tã kuyé. 'Bá 'yo' 'bá kĩnĩ, ĩ Yēsũ vé 'bá áyúáyũ ni pi 'dĩ'bée, ĩmi ũ'bĩkí kòpívẹ tã nĩ á má, ĩmi ísúkí kòpi ũnjō rú, kòpi adrikí Yēsũ vé 'bá áyúáyũ ni pi ku.

3 ĩmi nyakí ìzāngã mã tã sī, ĩmi úmbékí ẹsĩ ìzāngã rĩ ã nyangará gá rá, ĩmi kukí ẹzĩ rĩ ã ngangará kuyé.

4 'Bo ma tã be ĩmi be anigé, ĩmi kukí ĩmívẹ lēngará ọtú drĩdrĩ rĩ gí.

5 ĩmi ndrekí drĩ ká, tã ándúrú ĩmi ní 'oó múké rĩ, ĩmi kukí nóni ĩmi drígé sī gí. ĩmi újákí ẹsĩ, lē ĩmi gōkí tã 'oó sũ ándúrú ĩmi ní rií 'oó drĩdrĩ rĩ tĩni. ĩmi gākí dō ẹsĩ újágá sī, ma ímú ĩmívẹ aya ĩ ní údé ācí ũ'yüzú sí ni gé sī rĩ 'dũ ĩmi āsámvú gé sī rá.†

6 'Bo tã ĩmi ní 'oó múké rĩ, ĩri 'dĩ, ĩmi gākí tã 'bá Níkōlāwũ vé rĩ pi ní rií 'oó rĩ sī sũ má ní gãá sī rĩ tĩni.

7 'Bá bí be rĩ, ã yĩ 'í ní tã Índrí Uleteré rĩ ní 'yoó 'bá kánisā vé rĩ pi ní 'dĩri. 'Bá tã ũnjĩ ã ũkpō ndéepi rá rĩ, ma pẹtĩ riipi ídri sēepi, adriipi Múngú vé ọmvú múké múké rĩ agá rĩ vé ũ'a sē nya ĩri ní rá.”

Ú'dúkó ĩ ní sũ sēe kánisā kūrú Sēmērínā vé rĩ agá rĩ ní rĩ

8 “'Í sī kòkòbĩ sēe mãlâyíkã kánisā kūrú Sēmērínā vé rĩ agá rĩ ní.

I'dóngará gá 'dāá ma anigé, ú'dú ũdũ vé rĩ gé ma kpá adri anigé, ma drāápi rá, gōópi íngápi ídri rú rĩ 'i.

9 Á nĩ rá 'yozú kínĩ, ĩmi nyakí ĩzāngā rá, vũ drĩgé nōgó, ĩmi ngá ákó, 'bo 'bũ gé 'dāá, ĩmi ngá be! Á nĩ 'bá 'yo'bée kínĩ, ĩ Yāhúdĩ, ri'bá tā ũnjĩ 'yo'bée ĩmi rú izazú 'dĩ'bée rá. 'Bo kōpi adriki Yāhúdĩ ku, kōpi 'bá Sātánā vé ni.

10 ĩmi ímú ĩzāngā nya rá, lē ĩmi 'okí ũrĩ sĩ ku. Á lē lūú ĩmi ní 'yozú kínĩ, ādróko ri ímú ĩmi ʊrukọ 'du ú'bé jó ĩ ní rizú āngū ũ'yĩzú rĩ agá, ĩmi ũ'bĩzú ámázú ānĩ. ĩmi ímú ĩzāngā nya ũnjĩ ũnjĩ ca ʊ'dú be mụdrĩ. ĩmi nyakí dō ĩzāngā rĩ drādrā ē tị ịsụ drāáāsīyā, lē ĩmi tukí pá tịtị ĩmivé ẹ'yīngará agá, ma ímú kũlá ídri 'dání'dání rĩ vé rĩ sē ĩmi ní rá.

11 'Bá bĩ be rĩ, ā yị 'í ní tā Índrí Uleterē rĩ ní 'yoó 'bá kánísā vé rĩ pi ní 'dĩri. 'Bá tā ũnjĩ ā ũkpō ndēepi rá rĩ, ícọ fíí drāngará vú ịrĩ rĩ agá ku."

Ū'dúkọ ĩ ní sũ sēé kánísā kũrú Pārāgāmũ vé rĩ agá rĩ ní rĩ

12 "Í sĩ kōkōbĩ sēé mālāyíkā kánísā kũrú Pārāgāmũ vé rĩ agá rĩ ní.

Ū'dúkọ 'dĩri, ĩri 'bá adriipi ịlĩ āco sí be ciipi ílébe ílébe rĩ be rĩ vé ni.

13 Á nĩ vūrā ĩmi ní rizú adrizú rĩ rá, ĩmi ri adri vūrā Sātánā vé mālūngā ruzú rĩ gé. Ádarú ĩmi áwíkí rú mávé rĩ ruú kuú tịtị. Ū'dú ĩ ní Ānítípā pá tuúpi tịtị mávé tā ũlūngará gá rĩ 'dizú drázú kũrú agá vūrā Sātánā vé mālūngā ruzú 'dāri gé rĩ gé, ĩmi tukí pá tịtị ĩmivé ẹ'yīngará agá.

14 'Bo ma tā be mādāṅá ĩmi be anigé, 'bá ʊrukọ ĩmi āsámvú gé 'dīlé anigé áwíkí ímbángará Bālámũ vé rĩ ruú kuú tịtị. Bālámũ ímbá Bálákā ri, Bálákā úcị 'bá Ísērélē vé rĩ pi ē drĩ fíí ũnjĩkányā 'oó, kōpi rikí ínyá ĩ ní 'bāá kuú ngá ĩ

ní údé drĩ sĩ múnjú rú rĩ pi ní rĩ nyaá, kōpi fikí rií ọwũ 'bāá mụzú.

15 'Bá ʊrukọ kpá ĩmi āsámvú gé 'dĩgé anigé áwíkí ọnjú kuú ímbángará Níkōlāwũ vé ũnjō vé 'dĩri agá tịtị.

16 Lē ĩmi újákí ẹsị, ĩmi gākí dō ẹsị újágá sĩ, ma ca ĩmi vúgá 'dīlé ú'dikírĩṅá nōgó, ma ẹ'dị 'dị 'bá ẹsị újábá kuyé rĩ pi be ịlĩ āco má tị gé nōri sĩ.

17 'Bá bĩ be rĩ, ā yị 'í ní tā Índrí Uleterē rĩ ní 'yoó 'bá kánísā vé rĩ pi ní 'dĩri. 'Bá tā ũnjĩ ā ũkpō ndēepi rá rĩ, ma ímú mánāš ĩ ní zũú rĩ pi ā ʊrukọ 'dú sē ĩri ní. Ma kpá írā mvá imve ĩ ní rú ú'dí sĩ rú'bá ni gé 'bá āzi ní nĩ kuyé 'dāri 'dú sē ĩri ní, 'bá ẹ'yipi rĩ 'yéṅá nĩ ọ'dúkúlegúsĩ."

Ū'dúkọ ĩ ní sũ sēé kánísā kũrú Tāyítírā vé rĩ agá rĩ ní rĩ

18 "Í sĩ kōkōbĩ sēé mālāyíkā kánísā kũrú Tāyítírā vé rĩ agá rĩ ní:

Ū'dúkọ 'dĩri, ĩri Mvā Múnjú vé mị be dīipi sũ ácí tịni, āzini pá be dīipi sũ aya ĩ ní vuú kaá úká sĩ rĩ tịni rĩ vé ni.

19 Á nĩ tā ārēvú céré ĩmi ní rií 'oó rĩ pi rá. ĩmivé lēngará, ĩmivé ẹ'yīngará, ĩmivé ẹzị ngangará, āzini ẹsị ĩmi ní úmbé ĩzāngā nyangará gá rĩ, á nĩ rá. Tā ĩmi ní 'oó āndrũ rĩ ndē ándúrú ĩmi ní 'oó drĩdrĩ rĩ rá.

20 'Bo ma tā be ĩmi be anigé. ĩmi ā'yíkí ũkú Yēzēbélí* 'yoópi 'i nēbĩ, mávé átí'bá ē drĩ kōopi mụzú tā ũnjĩ agá rĩ vé tā, ịcīcīkĩ 'bá rĩ pi rií ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múnjú rú rĩ pi ịnjĩ, sē kōpi rikí ínyá ĩ ní rií sēé ngá ĩ ní údé múnjú rú rĩ pi ní rĩ nyaá, íwí kōpi ícá kuú ọwũ rú.

21 Á ku kōdō ĩri ní sá ẹsị újázú, ā ku rí ọwũ 'í ní rií 'bāá rĩ rá, 'bo gā ẹsị újágá sĩ.

22 Kúru ma ímú ĩri 'be ĩzāngā nya gbóló drĩgé 'bá ọwũ 'bā'bée ĩri sĩ rĩ pi be, kōpi újákí dō ẹsị ku, kōpi ímú ĩzāngā nya ũnjĩ ũnjĩ.

‡ **2:11 2:11** *Drāngará vú ịrĩ rĩ*: Drāngará vú ịrĩ rĩ, ĩri ĩzāngā nyangará ácí agá mụzú 'dání'dání rĩ. 'Í lā I'dangará 20:6-14; 21:8. **2:14 2:14** *Kālāfe 22-24* § **2:17 2:17** *Mánā*: Mánā ri ānyāngā Múnjú ní ísēé 'bá Ísērélē vé rĩ pi ní rĩ. Ísē sá kōpi ní adrizú āngū ā'wí cínyáfá rú rĩ agá 'dāá ílĩ pũkú sụ rĩ gé. 'Í lā Wūngará 16:1-36. * **2:20 2:20** *Yēzēbélí*: Ūkú Yēzēbélí ko 'bá Ísērélē vé rĩ pi ē drĩ múnjú ĩ ní údé drĩ sĩ rĩ pi ịnjĩ nĩ. 'Í lā 1 'Bāgú 16:29-31; 18:4-19; 2 'Bāgú 9:22.

23 Ma ĩrivé anjĩná rĩ pi ú'dĩ ũdrã rá. 'Bá kãńsã vé rĩ pi céré ímú nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, á nĩ tã 'bá rĩ pi ě ẹsĩ agá 'dãá rĩ rá, ăzini á nĩ tã 'bá rĩ pi vé úmĩ agá 'dãá rĩ rá. Ma ímú 'bá ălu ălu ũfě tã ĩri ní 'oó rĩ vú sĩ.

24 'Bo á lě 'yoó ĩmi uruko adri'ba Tăyĩtiră gá 'dĩlě ĩrivé ímbángará ũnjĩ 'dĩri gã'ba sĩ, ăzini Sătánă vé tã ĩ ní ũzũũ kuú mũdũmũdũ rú rĩ nĩ'ba kuyé rĩ pi ní 'dĩni, má ícó tã ẹnjĩẹnjĩ ăzi 'băă ĩmi drĩgě đĩi ku.

25 Múké ni, lě ĩmi ũbĩkĩ mâ pámvú mụzú, cĩngbá lókĩ má ní ĩgõzú rĩ gě.

26 'Bá tã ũnjĩ ă ũkpõ nděepi rá, mâ pámvú ũbĩpi cĩngbá ũdũ gě rĩ, ma ũkpõ sě ĩri ní, ĩri 'bá rĩ pi ě drĩ ọrú ăngũ rĩ pi drĩgě sĩ céré,

27 sũ má ní ũkpõ drĩ ọrúzú rĩ ĩsũ má Ẹtẹpi vúgá rĩ tĩnĩ,

“ ‘Īri kọpi ě drĩ ọrú túré aya rú ni sĩ, ĩri kọpi ũndĩ kpélékpélé sũ ũdrĩ ní ofuũ rĩ tĩnĩ.’

28 Ma kpá ĩri ní mărăbă ũ'bútĩnă vé rĩ sě.†

29 'Bá bĩ be rĩ, ă yĩ 'í ní tã Īndrĩ Uleterere rĩ ní 'yoó 'bá kãńsã vé rĩ pi ní 'dĩri.”

3

Ū'dúkó ĩ ní sĩ sěe kãńsã kũrũ Sărăđĩsĩ vé rĩ agá rĩ ní rĩ

1 “‘Í sĩ kọkọbĩ sěe mălăyĩkă* kãńsã kũrũ Sărăđĩsĩ vé rĩ agá rĩ ní.

Ū'dúkó 'dĩri mávě ni. Ma ămbúgú ĩndrĩ ẹzĩrĩ Múngú vé rĩ pi drĩgě nĩ, ăzini á rụ lĩnyă ẹzĩrĩ rĩ pi má drĩgě.

Á nĩ tã ĩmi ní 'oó rĩ pi rá. 'Bá rĩ pi ũsũkĩ kĩnĩ, ĩmi ídri rú, 'bo ĩmi 'bá ũdră'ba gĩ ni pi.

2 ĩmi arukĩ! ĩmi útúkĩ ĩmi gõzú ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yĩngará agá, ĩmivé ẹ'yĩngará lě drăadră. Ă'diătăsiyă á ndre tã ĩmi ní riĩ 'oó rĩ ícó Múngú mĩ gě 'dăă kuyé.

3 Lě ĩmi ígákĩ tã ĩ ní ímbá ĩmi ní yĩ 'dări, lě ĩmi rúkĩ ĩri tĩtĩ, ĩmi újákĩ ẹsĩ. 'Bo ĩmi arukĩ dõ ku, ma ícá ĩmi vúgá dũ sũ ũgũ'ba ní ícá rĩ tĩnĩ, ĩmi ícókĩ să má ní ícázú ĩmi vúgá rĩ nĩ ămă ku.

4 'Bá uruko ĩmi ăsămvú gě Sărăđĩsĩ gě 'dĩgě anigě, 'bo kọpi adrikĩ tré kuyé, kọpivé adringará pĩrĩ, kọpi găkĩ tã ũnjĩ sĩ, kọpi adrikĩ sũ 'bá ívé bõngó ũtěepi uleterere ăzăvũ ăkó rĩ tĩnĩ. 'Bá 'dĩ'bée, 'bă ímú ẹcĩ kọpi be trũ, kọpi bõngó imve ni úsú, ă'diătăsiyă kọpivé adringará pĩrĩ.

5 'Bá tã ũnjĩ ă ũkpõ nděepi rá rĩ, ma úmvúlėsĩ ĩri úsú bõngó imve ni sĩ, sũ kọpivé rĩ tĩnĩ. Á lĩ ĩrivé rụ búkũ ídri 'dăni'dăni rĩ vé rĩ agăsi ku, Ma lũ má Ẹtẹpi ní, ăzini ĩrivé mălăyĩkă rĩ pi ní, ĩri 'bá mávě ni.

6 'Bá bĩ be rĩ, ă yĩ 'í ní tã Īndrĩ Uleterere rĩ ní 'yoó 'bá kãńsã vé rĩ pi ní 'dĩri.”

Ū'dúkó ĩ ní sĩ sěe kãńsã kũrũ Filăđělĩfiyă vé rĩ agá rĩ ní rĩ

7 “‘Í sĩ kọkọbĩ sěe mălăyĩkă kãńsã kũrũ Filăđělĩfiyă vé rĩ agá rĩ ní.

Ū'dúkó 'dĩri mávě ni. Ma 'bá uleterere, tã ăda 'oópi ni, Dăwúdĩ† vé măfũtă rụpĩ rĩ 'i. Á zĩ dõ kẹtĩ rĩ gĩ, 'bá ăzi ícó ũpĩ ku, má ũpĩ dõ gĩ, 'bá ăzi ícó zĩ bă ku.

8 Á nĩ tã ĩmi ní riĩ 'oó rĩ rá. ĩmi ndrekĩ drĩ kă, á zĩ ĩmi ní kẹtĩ rĩ gĩ, 'bá ăzi ícó ũpĩ ku. Á nĩ rá ũkpõ ĩmivé rĩ mădă, 'bo ĩmi 'dukĩ tã má ní ímbá rĩ ngaá rá, ĩmi găkĩ ma kuyé.

9 'Bá Sătánă vé 'yo'ba kĩnĩ, ĩ Yăhúdĩ 'dĩ'bée, kọpi ũnjó rú, kọpi adrikĩ Yăhúdĩ ku. Ma sě kọpi ímú kũmũcí ũtĩ ĩmi ẹndretĩ gě, lüzú kĩnĩ, á lě ĩmi rá.

10 ĩmi ní mávě tăimbĩ rụ tĩtĩ, ĩmi ní ẹsĩ úmbé ĩzăngă nyaá ẹsĩ be mădă rĩ sĩ, lókĩ ĩ ní úmvúlėsĩ 'bá céré vũ drĩgě nõgó rĩ pi ũ'bĩzú rĩ gě, ma ícó ĩmi tã mba rá.

2:27 2:27 Săwúmă 2:9 † 2:28 2:28 Mărăbă ũ'bútĩnă vé rĩ: Yẹsũ kĩnĩ 'i mărăbă ũ'bútĩnă vé rĩ. 'Í lă I'dangará 22:16. * 3:1 3:1 Mălăyĩkă: Vẹrẹsĩ 1, 7, 14 'dĩ'bée agá, kọkọbĩ ĩ ní 'yoó siki sěe mălăyĩkă rĩ pi ní 'dĩri, siki sěe drĩkoma kãńsă vé rĩ pi ní. † 3:7 3:7 Dăwúdĩ: Vẹrẹsĩ 'dĩri agá, Yẹsũ rụ Dăwúdĩ vé măfũtă 'băgú rú nĩ. Múngú ĩpě Dăwúdĩ ri adriĩ 'băgú ĩsěrélě rĩ pi vé ni, ẹzĩ kĩnĩ, 'băgú ú'dĩ ri ímú ĩfũ ĩrivé úyú agá, ĩri mălũngă rĩ rụ mụzú 'dăni'dăni, 'băgú rĩ Yẹsũ Kúrísítõ 'i. 'Í lă Săwúmă 132:11-12; Ẹzĩ 2:30 Tĩkĩ Dăwúdĩ ri ĩsũ ăkũdě ílĩ rĩ ca ẹlĩfũ ălu (1,000) gĩ, ílĩ 'dări gě, ĩsũ tĩkĩ drĩ Yẹsũ Kúrísítõ ri kuyé. 'Í lă 1 Sămũlělě 16-30; 2 Sămũlělě 1-24; 1 'Băgú 1-2.

11 Ma ímú mbêlêṅá. Lê ìmi 'okí tã múké rĩ mụzú drĩdrĩ, 'bá āzi ā pa rĩ ìmivé kùlá ìmi drĩgé sī ku.

12 'Bá tã ùnjí ā ùkpō ndēépi rá rĩ, ma ìri 'bā adri ālémbé rú Jó Múngú vé rĩ agá, ícọ Jó Múngú vé rĩ kuú ku, má ímú Múngú vé rú sī ìri ā rú' 'bá gá, † āzini má ímú Múngú vé kùrú ú'dí Yẹrúsálémā riipi ímúpi Múngú vùgá 'bù gé 'dāásī vùgá nōó rĩ vé rú sī ìri ā rú' 'bá gá, ma kpá mávé rú ú'dí rĩ sī ìri ā rú' 'bá gá.

13 'Bá b́i be rĩ, ā yì 'í ní tã Índrí Uleterere rĩ ní 'yoó 'bá kánísā vé rĩ pi ní 'dĩri."

Ú'dúkọ ì ní sī sēé kánísā kùrú Lāwōdíkíyā vé rĩ agá rĩ ní rĩ

14 "Í sī kòkòb́i sēé mālāyíkā kánísā kùrú Lāwōdíkíyā vé rĩ agá rĩ ní.

Ú'dúkọ 'dĩri mávé ni, ma ĀmīnāŠ 'i! Ma tã ì ní eziṣi rĩ 'du nga rá, āzini ma ri tã áda ùlū, ma āmbúgú ngá Múngú ní gbií rĩ pi drĩgé nĩ.

15 Á nṣi tã ìmi ní 'oó rĩ pi ārēvú céré, ìmivé tã adri ìdríkídri kuyé dōku ācí ācí kuyé, ìmi kú ágágá 'dĩgé. Á lē ìmi adrikí ācí ācí dōku ìdríkídri!

16 Ìmi ní adrií ágágá 'dĩgé, ìdríkídri kuyé dōku ācí ācí kuyé rĩ sī, ma ímú ìmi we má tì gé sī vùgá.

17 Ìmi ri 'yo, 'Ma ngá 'dìpa, ma ngá be ambamba, á lē ngá āzi ku.' 'Bo ìmi nṣíkí áamá kuyé 'yozú kìnī, ìmi ri drĩ cì ngá ākò sī, 'bá rĩ pi ri ìmi ìzāngā 'bā, ìmi ngá ākó, ìmi mṣi ākó, ìmi rú' 'bá be ule.

18 Ma ìmi ímbá 'dini, lē ìmi jekí ìmi ní dábū ì ní ù'bṣi zāá ācí sī ícápi uleterere ní má vùgá, ìmi ufukí rí ícá āní ngá 'dìpa. Lē ìmi jekí kpá ìmi ní bōngó imve ní úsú ìmí rú' 'bá ule drĩnjá sēépi 'dĩri ọzṣzú āní. Lē ìmi jekí kpá ìmi ní dāwā ì ní rií ùtṣi mṣi gé rĩ ùtṣi ìmi mṣi gé, ìmí mṣi ā ndre rí āngū āní bēnī.

19 'Bá má ní lēélē rĩ, ma ìri ìrīṅā, ma 'yo tã ìri ní 'oó rĩ ùnjí. Lē ìmi 'bākí úvā tã pṣi 'ozú, ìmi újákí ẹsṣi ùnjíkānyā agásī rá.

20 Ìmi ndrekí drĩ ká, á tu pá kuú kẹ̀tṣilé gá, ma ri kẹ̀tṣi rĩ ga, 'bá rĩ yì dō má ú'dúkọ, zṣi dō kẹ̀tṣi rĩ rá, ma fi ìrivé jó gá 'dālé rá, 'bā ngá nya ìri be trṣi ālu.

21 'Bá tã ùnjí ā ùkpō ndēépi rá rĩ, ma ìri 'bā úrṣi má jēlé gá mávé lúpá mālūngā vé rĩ drĩgé, sṣi má ní tã ùnjí ā ùkpō ndēé gí, má ní nóni úrṣi má Ẹtṣepi be trṣi ìrivé lúpá mālūngā vé rĩ drĩgé rĩ tṣi.

22 'Bá b́i be rĩ, ā yì 'í ní tã Índrí Uleterere rĩ ní 'yoó 'bá kánísā vé rĩ pi ní 'dĩri."

4

I'dakí Yūwánī ní tã ì ní Múngú ri ìnjṣzú 'bù gé 'dāá rĩ

1 Tã 'dĩri ā vudrṣi gé, ì ní má ní ìndrṣlṣkí āzi i'dazú. Ìndrṣlṣkí rĩ agá 'dāá, á ndre kẹ̀tṣi 'bù vé rĩ zṣíkí kú mgbo. Á yì ú'dúkọ ọ'ú sṣi jēlégú vé rĩ tṣi, ú'dúkọ rĩ 'yo má ní kṣnī, "Mí ímú má vùgá 'bù gé nōó, á lē mí ní tã āzi ímúpi 'i ngápi ni ùlū."

2 Mbêlêṅá Índrí Uleterere rĩ ní ma ásúzu, má ní 'bá āzi ndrezú úrṣi kuú lúpá drĩgé mālūngā 'bù vé rĩ gé 'dāá.

3 'Bá úrṣi lúpá rĩ drĩgé rĩ, rú' 'bá ni ìndrṣ sṣi írā mālámálá rú ùnyī be ì ní zṣi jásṣpā rĩ tṣi, āzini írā ika ì ní zṣi kārṣnṣlṣyā rĩ tṣi. Gṣrṣi ìndrṣpi sṣi írā ìrṣbṣlṣ rú ì ní zṣi ẹmṣrṣdā rĩ tṣi rĩ tra lúpá rĩ ā gārā kùrṣ.

4 Ù'bākí lúpá pṣkú ìrṣi drṣi ni sṣi lúpá mālūngā vé rĩ ā gārā gá sṣi kùrṣ, 'bá ambugu pṣkú ìrṣi drṣi ni sṣi úrṣkí kuú lúpá rĩ pi drĩgé sṣi. Kṣpi úsúkí ì bōngó imve imve ni pi sṣi, kùlá kṣpi ní úsú ì drĩgé rĩ pi údékí ngá dábū rú ni sṣi.

5 Ùvi ní gazú ācí be lṣkṣlṣkṣ lúpá mālūngā vé rĩ gé 'dāá. Ù'yṣkí tādú'bā ẹzṣrṣ ù'bāá rií dṣi lúpá mālūngā vé rĩ ẹndrṣtṣi gé, tādú'bā ẹzṣrṣ 'dṣ' bée i'da ìndrṣi ẹzṣrṣ Múngú vé rĩ.

6 Lúpá Múngú vé rĩ ẹndrṣtṣi gé 'dāá, āngū rĩ ọgṣ sṣi múndūrā tṣi.

Á ndre ngá sṣi ídri rú ni pi ìnyinā lúpá rĩ ā gārā gá sṣi kùrṣ, ù'bākí mṣi ngá sṣi ídri rú

† 3:12 3:12 Rú sṣi ìri ā rú' 'bá gá rĩ: Rú sṣi ìri ā rú' 'bá gá rĩ lū 'yozú kìnī, 'bá 'dĩri 'bá Múngú vé ni, ìri adri Yẹrúsálémā ú'dí rĩ vé ni, āzini ìri adri 'bá Yṣṣ vé ni. § 3:14 3:14 Āmīnā: Tã Yṣṣ ní 'i zṣzú Āmīnā 'i rĩ vé íffí 'dini, Yṣṣ lū 'bá ní kṣnī, Múngú ri tã 'í ní eziṣi rĩ pi 'du nga rá.

'dĩ'bée ã rụ'ba gá sī, ɛndrɛtị gélésī, ãzini úgóró gálésī.

⁷ Ngá ãlu rĩ índré sũ kēmĩrọ tịni, ỉrĩ rĩ índré sũ tị ágó tịni, na rĩ vé ɛndrɛtị índré sũ 'bá áda vé rĩ tịni, sũ rĩ índré sũ bĩbĩ riipi ngaápi nganga rĩ tịni.

⁸ Ngá sũ ídri rú 'dĩ'bée ãrɛvú céré ãlu ãlu ụpɛlɛ'bí be ázíyá ázíyá. Ụ'bákí mị kọpi ã rụ'ba gá sī kúrũ cĩmgbá cazú kọpi ã ụpɛlɛ'bí ã ndúgɛ sī céré. Ụ'dụ céré ụtúnjá sī, ãzini ịnịná sī, kọpi újíkí ku, kọpi ri átá muzú 'dini,

“Úpí Múngú Ụkpõ 'Dịpa ri uletere, uletere, uletere, ỉri ịnógósí anigé, ãndrũ anigé, ỉri úmvúlésí ímụ rá.”

⁹ Ngá sũ ídri rú 'dĩ'bée rikí 'Bá úrípi lúpá drĩgɛ adriipi ídri rú muzú nyonyo rĩ íngú, rikí ỉri ịnjĩ, ãzini rikí ỉri ní ɔwõ'dĩfô sɛé.

¹⁰ Sã ãlu ãlu 'dĩri gé, 'bá ambugu pũkú ỉrĩ drĩ ni sũ rĩ pi céré ụtíkí kũmũcí 'Bá úrípi lúpá drĩgɛ adriipi ídri rú muzú nyonyo rĩ ɛndrɛtị gé, kọpi rikí ỉri ịnjĩ. Kọpi unjekí ivoté kũlã ỉ drĩgɛ sī ù'bãá lúpá rĩ ɛndrɛtị gé 'dĩgɛ, kọpi rikí 'yo kìnĩ,

¹¹ “Múngú, mi múkɛ agaápi rá rĩ, mi 'bávɛ Úpí, mi 'bávɛ Múngú.

'Bã mi íngú, 'bã mi ịnjĩ, ụkpõ mívé rĩ ã mụ drĩdrĩ,

ã'diātāsīyã ngá rĩ pi ãrɛvú céré 'í gbi mi 'i,

ngá mí ní gbií rĩ pi nóni anigé,

ã'diātāsīyã mí lɛ kọpi ã adrikí sũ 'dĩri tịni.”

5

Kābīlō Mvā rī zī būkū traátra rī

¹ Kúru á ndre Múngú úrípi lúpá drĩgɛ rĩ rụ būkū ỉ ní traátra tã sī 'a ni gé ílébe ílébe, tị ni ụmbĩí ísɛ sī caá ɛzĩrĩ rĩ kú 'i drĩ ɛndɛpị gé.

² Má ní mālāyíkã ụkpõ be ni ndrezú, mālāyíkã rĩ ní trezú ú'dúkọ be ụrụ 'dãã kìnĩ, “'Bá múkɛ agaápi rá ícọpi 'bá ní ísɛ ỉ ní būkū traátra rĩ ɛ tị ụmbĩzú 'dĩri ụnjĩpi būkū rĩ tị gé sī būkū rĩ zizú rĩ ã'di 'i?

³ 'Bá ãzi 'bũ gé 'dãá, dõku vũ drĩgɛ nõgó, dõku nyõkú ã ndúgɛ 'dĩlɛ ícọpi būkū ỉ ní traátra tị ni ụmbĩí ísɛ sī cí 'dĩri ɛ tị ụnjĩpi tã būkū rĩ agá rĩ ndrezú ni 'dãáyo.”

⁴ Kúru má ní 'dezú ãá gá, á ngo ỉzãngã ỉzãngã rú, ã'diātāsīyã 'bá ãzi ỉ ní ịsú múkɛ agaápi rá ícọpi būkū ỉ ní traá tị ni ụmbĩí ísɛ sī cí 'dĩri ɛ tị ụnjĩpi tã būkū rĩ agá 'dãlɛ rĩ ndrezú ni 'dãáyo.

⁵ Kúru 'bá ambugu rĩ pi vé ãlu ni ní 'yozú má ní kìnĩ, “'Í ngo ku! 'Í ndre drĩ ká, Kēmĩrọ íbípi ỉfũúpi sũrú Yúdã vé rĩ agá, úyú Dãwúđĩ vé rĩ agá rĩ ndɛ ãdróko ã ụkpõ gí. Ỉri ícọ ísɛ ỉ ní ụmbĩí ɛzĩrĩ būkū traátra rĩ tị gé 'dĩri ụnjĩ būkū rĩ tị gé sī būkū rĩ zizú nĩ.”

⁶ Kúru má ní Kābīlō Mvā* ndrezú tu pá kuú lúpá rĩ gé ágágá 'dãá, ngá sũ ídri rú rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, kọpi trakí ỉri ã gārã kúrũ. Kābīlō Mvā rĩ índré sũ ỉ ní lị drãá gí ni tịni, ỉri ú'yú be ɛzĩrĩ, mị be ɛzĩrĩ. Mị ɛzĩrĩ 'dĩ'bée 'i da índri adri'ba ɛzĩrĩ Múngú vé ỉri ní ịpɛé ímụ ayii vũ drĩgɛ sī céré rĩ pi.

⁷ Kābīlō Mvā rĩ ní muzú būkū ỉ ní traátra 'dĩri ɛ'yízú 'bá úrípi lúpá mālũngã vé rĩ drĩgɛ rĩ drĩgɛ sī.

⁸ Kã būkū rĩ ɛ'yí drĩ ni gé sī, ngá sũ ídri rú 'dĩ'bée, 'bá ambugu pũkú ỉrĩ drĩ ni sũ 'dĩ'bée be, kọpi ní kũmũcí ụtizú Kābīlō Mvā rĩ ɛndrɛtị gé, 'bá ãlu ãlu rụ kũ'dí, ãzini sákãní ỉ ní údé dábũ sī ni kú 'i drĩgɛ, ụdãkí ɛjĩngũrú kú sákãní rĩ pi 'a gá sī tré tré. Ẹjĩngũrú 'dĩri, ỉri zĩngárá 'bá Múngú vé rĩ pi ní rizú Múngú ri zizú rĩ.

⁹ Kọpi ní 'dózá rizú úngó ú'dí ngozú kìnĩ,

“Mi múkɛ agaápi rá rĩ, mi ícọ būkū traátra rĩ ɛ'yí nĩ, ãzini mi ícọ ísɛ rĩ pi ụnjĩ būkū ỉ ní traátra 'dĩri tị gé sī nĩ,

ã'diātāsīyã lịkí mi drãá gí,

mívɛ ãrĩ dãápi rĩ, je 'bá rĩ pi sɛé Múngú ní,

tị ãlu ãlu vú sī, sũrú rĩ pi gé sī,

* **5:6 5:6** *Kābīlō Mvā*: Būkū I'dangará vé rĩ agá, Yɛsũ ri zikí Kābīlō Mvā. Múngú sɛ tãimbị Mósɛ ní kìnĩ, 'bá rĩ pi ã zãkí kãbīlō Múngú ní rɔbõnõ rú, ã trũkí ri kọpi ivoté ụnjĩkãnyã agási rá. Sɛ ỉ ní Yɛsũ ri zizú Kābīlō Mvā Múngú vé ni ãní, ã'diātāsīyã Múngú ịpɛ ỉri ímụ drãá 'bávɛ ụnjĩkãnyã ụjĩ. 'Í lã Wũngárá 12:13-15; Yũwání 1:29-36.

āngũ rĩ pi gé sī, vũ drĩgē sī céré.

10 Mí sē kòpì rúkí mālũngā adrízú atala rú, ríí ẹ̀zì ngaá Múngú ní, kòpì ā rúkí rí mālũngā nyòòkù drĩgē nògò rĩ.”

11 Á 'bā nyo mâ mì rizú ndrezú, má ní ú'dúkò mālāyíkā kárakará pi vé ni yìzú, kòpivé kālāfe élifũ mùdrì vù be élifũ mùdrì. Kòpì trakì ì lúpá mālũngā vé rĩ ā gārā gá sī, ngá sù ídri rú rĩ pi ā gārā gá sī, āzini 'bá ambugu rĩ pi ā gārā gá sī kúrũ.

12 Kòpì rikí úngó ngoó ú'dúkò be ọ̀rọ̀ 'dāá kìnì, “Mì Kābīlō Mvā ì ní lị́ 'dĩri, mì múké, ádarú mì adri ùkpò be, mì ā' bú ịsù rá, mì tã nĩngará ịsù rá, mì adri ẹ̀vĩvĩ be. Ì mì ìnjĩ rá, mì dđi pọ̀wọ̀pọ̀wọ̀, āzini ì mì ینگۇ rá.”

13 Á yì ngá ídri be ì ní gbii 'bũ gé 'dālé rĩ pi vũ drĩgē nògò rĩ pi be, adri 'bá nyòòkù agá rĩ pi be, yĩĩ ā ndúgē rĩ pi be, kòpì rikí úngó ngoó kìnì,

“Íngúngará, ìnjĩngará, dđingará, āzini ùkpò ā adri 'Bá úrìpi lúpá drĩgē rĩ ní, āzini Kābīlō Mvā rĩ ní mùzú nyonyo.”

14 Ngá sù ídri rú 'dĩ'bée ní ā'yìzú kìnì, “Āmīnā.” 'Bá ambugu 'dĩ'bée ní u'dezú kũmũcí ùtĩzú Múngú rĩ ìnjĩzú, āzini Kābīlō Mvā rĩ ìnjĩzú.

6

Kābīlō Mvā rĩ ùnjĩ ísé ì ní búkũ traátra rĩ ẹ̀ tị ùmbĩzú rĩ

1 Á ndre Kābīlō Mvā rĩ njĩ ísé ì ní búkũ traátra rĩ ẹ̀ tị ùmbĩzú ẹ̀zìrĩ rĩ vé ālu búkũ rĩ tị gé sī. Kúru á yì ngá sù ídri rú rĩ pi vé ālu rì átá ú'dúkò be líí sũ ùvi ní líí rĩ tịni, kìnì, “Mí ímú!”

2 Á ndre hūsánĩ imve tu pá kuú 'dāá, 'bá riipi njuúpi hūsánĩ rĩ sī rĩ rọ̀ ịsù kú 'í drĩgē, sēkí ìri ní kũlā, 'de muú ẹ̀'dì 'dìi, 'ì ndé rí ívé ari'ba rĩ pi rá.

3 Kābīlō Mvā rĩ kã ísé ì ní ùmbĩ rĩ njĩ vù ìrĩ ni gé, ngá ídri rú 'dĩ'bée vé āzi 'deépi drĩdrĩ 'dāri vù sī rĩ ní 'yozú kìnì, “Mí ímú!”

4 Kúru hūsánĩ rĩ āzi ní ìfũzú, rú' 'bá ni ika. 'Bá riipi njuúpi hūsánĩ rĩ sī rĩ, sēkí ìri ní ùkpò ẹ̀'dì ìjízú 'bá rĩ pi āsámvú gé vù drĩgē nògò, 'bá rĩ pi ā ú'díkí rí ì āní ì drĩkã sī bēnĩ. Āzini sēkí drĩ ni gé ìlì āco āmbúgú ni.

5 Kābīlō Mvā rĩ kã ísé ì ní ùmbĩ rĩ njĩ vù na ni gé, ngá ídri rú 'deépi ìrĩ 'dāri vù sī rĩ ní 'yozú kìnì, “Mí ímú!” Á 'bā nyo mâ mì tēzú rizú ndrezú, má ní hūsánĩ ìni ni ndrezú má ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'dāá, 'bá riipi njuúpi hūsánĩ rĩ sī rĩ rọ̀ kú má ānyāngā ẹ̀'bĩzú ni kú 'í drĩgē.

6 Ngá sù ídri rú 'dĩ'bée āsámvú gé, ālu ni ní 'yozú kìnì, ānyáfí kú má ā 'a ālu rĩ, ājē ni rì adri āmbúgú, ìri adri mũfēngā fífí ẹ̀njĩpi ẹ̀njĩnĩ ni ālu, ẹ̀zì 'bá rĩ ní ngaá ú'dú ālu rĩ, ì ìri ùfē āní, āzini ùndúfí kú má ā 'a na rĩ, ājē ni rì adri āmbúgú, ìri adri mũfēngā fífí ẹ̀njĩpi ẹ̀njĩnĩ ni ālu, ẹ̀zì 'bá rĩ ní ngaá ú'dú ālu rĩ, ì ìri ùfē āní.* È izakí ùdu rĩ pi vinyọ̀ rĩ be bādāru ku.

7 Kābīlō Mvā rĩ kã ísé ì ní ùmbĩ rĩ njĩ vù sù ni gé, á yì ngá ídri rú 'deépi na rĩ vù sī rĩ ní 'yozú kìnì, “Mí ímú!”

8 Á 'bā nyo mâ mì rizú ndrezú, má ní hūsánĩ rú' 'bá be fōrō ni ndrezú, 'bá njuúpi hūsánĩ rĩ sī rĩ vé rú Drā 'i, āzini 'Bú Āvũ rĩ pi vé rĩ rì ímú ìri ā vùdrĩ gé sī. Sēkí kòpì ní ùkpò 'bá rĩ pi ú'dízú ùdrāzú nyòòkù drĩgē nògò ìlì āco sī, ẹ̀bírì sī, wọ̀nyókì āndiāndí sī, āzini nyālāgā nyòòkù drĩgē nògò rĩ pi ā ú'dì kòpì ùdrāá, kòpì ā ú'díkí ālu sù agá ni pi ùdrāá.

9 Kābīlō Mvā rĩ kã ísé ì ní ùmbĩ rĩ njĩ vù tọ̀wú ni gé, á ndre 'bá ì ní ú'dì ùdrāá ìvé ẹ̀'yĩngará ā tã sī, āzini Múngú vé ú'dúkò ùlũngará ā tã sī rĩ pi vé ìndrì vũrā rọ̀bọ̀nọ̀ zāzú rĩ ā ndúgē 'dāá.

10 Kòpì ní trezú ú'dúkò be ọ̀rọ̀ 'dāá kìnì, “Úpí Ùkpò 'Dìpa, mì uletere, mì rì tã áda 'o, 'í lē 'bá 'bā ú'dì' 'bá ùdrā' 'bá 'dĩ'bée kuú adrii caá lókí be gbā ngọ̀pí ká mì íbì kòpivé tã lị́ ndō?”

11 Awakí 'bá 'dĩ'bée drĩgē sī bōngó akoóko rúkù imve imve ni pi, lúkí kòpì ní kìnì, kòpì ā tēkí drĩ mādā, tã lị́ngará rì

* 6:6 6:6 Ānyāngā ājē tuúpi 'dĩri lù 'yozú kìnì, ẹ̀bírì anigé.

ímú adri ú'díkí dō kōpivé ògũp̄i ẽ'yĩ'ba gí rĩ pi ũdrāá céré gí ká.

12 Kābīlō Mvā rĩ kã ísé ĩ ní ũmbĩ rĩ n̄jĩ vú áziyá ni gé, á ndre d̄ingíd̄ingí aya āngũ rĩ ũkpō sī. Ʋt̄ú rĩ ẽ m̄i újá 'i n̄jĩ kuú c̄ic̄i s̄ũ ĩn̄iná t̄inj̄i, mbāá rĩ újá 'i kaá ikamgbiri s̄ũ ār̄i t̄inj̄i,

13 l̄inyā rĩ pi ngakí céré l̄ũú 'bũ gé 'dāásĩ vūgá, s̄ũ p̄et̄i fiḡi ũlí vīipi ũkpō be rĩ ní ayaá, ũ'a ni ní l̄ũú s̄igé ni gé s̄i vūgá rĩ t̄inj̄i.

14 'Bũ rĩ tra 'i s̄ũ búkũ traátra rĩ t̄inj̄i, āngũ ánga rú, āzini āngũ 'i l̄ipi kú ngu ȳĩ agá rĩ pi u'dukí kōpi m̄uzú ĩvé vūrā gá s̄i rá.

15 Kuru 'bāgú nyōókú dr̄igé nōgó rĩ pi 'bá āngũ ru'ba rĩ pi be, āngáráwá rĩ pi dr̄ikoma rĩ pi be, 'bá ā'bú be rĩ pi, 'bá t̄uḡer̄i rú rĩ pi, āzini 'bá dr̄iwālā ĩs̄ú'ba gí rĩ pi ũz̄úkí ĩ kú ũj̄i rĩ pi agásĩ, āzini ĩj̄igó rĩ pi āsámvú gé s̄i.

16 Kōpi rikí irā rĩ pi z̄ij̄i, āzini ĩj̄igó rĩ pi z̄ij̄i k̄inĩ, “Īmi íngakí ímú u'deé 'bá dr̄igé, ĩmi òz̄úkí rí 'bā, 'Bá úripi lúpá mālūngā vé rĩ dr̄igé rĩ ā ndre rí 'bā ku, āzini j̄ikó Kābīlō Mvā rĩ vé rĩ ẽ í'dé rí 'bá dr̄igé ku.

17 J̄ikó Múngú vé rĩ, āzini Kābīlō Mvā rĩ vé rĩ í'dé 'bá dr̄igé gí, 'bá āzi ícó adrii ídri rú ku, 'bā ũdrā céré.”

7

Ū'bākí b̄ilēm̄i 'bá élifū m̄ũd̄ũr̄ũl̄ũ ālu p̄úkú s̄u dr̄i s̄u pi ẽndr̄et̄i gé (144,000)

1 Tā 'd̄iri ā v̄udr̄i gé, á ndre mālāyíkā s̄u tukí pá kuú w̄ōk̄ō s̄u v̄ũ n̄ōri vé rĩ gé s̄i céré, kōpi ugakí ũlí riipi vīipi nyōókú dr̄igé s̄i kālāmbā rú kālāmbā rú rĩ cí, ā vi rí āngũ rĩ dr̄igé s̄i ku, ȳĩ tafu rĩ dr̄igé s̄i ku, āzini p̄et̄i rĩ pi dr̄igé s̄i ku.

2 Má ní kuru gōzú mālāyíkā āzi ndrezú, ĩri ri ís̄i ím̄uzú ũt̄ú ní ĩf̄ungárá gálés̄ila, ru Múngú ídri rú rĩ vé ngá rizú b̄ilēm̄i ũ'bāzú rĩ kú 'i dr̄igé. Īri ní trezú mālāyíkā s̄u Múngú ní ĩp̄éé ímú āngũ rĩ izaá ȳĩ tafu rĩ be rĩ pi dr̄igé k̄inĩ,

3 “Īmi izakí dr̄i āngũ rĩ ku, dōku ȳĩ tafu rĩ ku, dōku p̄et̄i rĩ pi ku, c̄imgbá 'bá ũ'bākí

* 7:8 7:8 Yōsépā: Yōsépā ri Yōkóbū vé mvā ĩri ní l̄él̄é rĩ, ẽdr̄ip̄i s̄ékí ĩri jeé t̄uḡer̄i rú āngũ Ēj̄ep̄et̄ō vé rĩ gé. Múngú s̄e ĩri ícá āmbúgú, ko ívé 'bá rĩ pi ẽ izā m̄uđ adrii āngũ Ēj̄ep̄et̄ō vé rĩ agá n̄i. Sā 'd̄ari gé, ẽb̄ir̄i 'de caá íl̄i ẽz̄ir̄i. 'í lā í'dóngará 30-50.

dō b̄ilēm̄i āt̄i'ba Múngú vé rĩ pi ẽndr̄et̄i gé gí ká.”

4 Á ȳi k̄inĩ 'bá mālāyíkā rĩ pi ní Múngú vé b̄ilēm̄i ũ'bāá kōpi ẽndr̄et̄i gé s̄i rĩ pi vé kālāfe élifū m̄ũd̄ũr̄ũl̄ũ ālu p̄úkú s̄u dr̄i ni s̄u (144,000). 'Bá 'd̄i'bée s̄ur̄ú Īs̄er̄el̄ē vé m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i 'd̄i'bée agásĩ céré:

5 Yūdā vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

Rūbēnā vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

Gādī vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

6 Āsērā vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

Nāfātālī vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

Mānāsē vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

7 S̄im̄iyónā vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

Lévī vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

Īsākārā vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

8 J̄eb̄ulúnā vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

Yōsépā* vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000),

B̄enyēm̄in̄ē vé s̄ur̄ú agá, 'bá élifū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i (12,000).

'Bá b̄itr̄iká úsúkí ĩ céré bōngó imve s̄i

9 Tā 'd̄iri ā v̄udr̄i gé, á ndre 'bá b̄itr̄iká ĩ ní ícó lāá bā ku ni pi, 'bá 'd̄i'bée íngakí āngũ rĩ pi agásĩ āndiāndí, s̄ur̄ú rĩ pi agásĩ céré, ĩvé t̄i v̄ũ s̄i āndiāndí, kōpi úsúkí ĩ céré bōngó imve s̄i, kōpi r̄ukí mbírā bí kuú ĩ dr̄igé s̄i, kōpi tukí pá Múngú ẽndr̄et̄i gé Kābīlō Mvā rĩ be.

10 Kōpi ní rizú ó'úzú ũ'dukó be ury 'dāá k̄inĩ,

“Bávé Múngú úripi lúpá mālūngā vé rĩ dr̄igé rĩ,

āzini Kābīlō Mvā rĩ, kōpi ũkpō be 'bá rĩ pi pazú.”

11 Mālāyíkā rĩ pi trakí ĩ Múngú vé lúpá mālūngā ruzú rĩ ā gārā gá s̄i, 'bá ambugu

rĩ pi ã gārã gá sī, āzini ngá ídri rú sù
'dī'bée ã gārã gá sī kúrũ. Kòpi ní kùmúci
ùtĩzú lúpá rĩ ẹndrẹti gé, rizú Múngú ri
ĩnjĩzú.

¹² Kòpi rikí 'yoó kínĩ,

“Āmīnā!

Íngúngará, ĩnjĩngará, d̄ngará,
tā n̄ngará, ũkpō, āzini ōwō'difō ã

adri 'bávé Úpí Múngú ní mužú nyonyo
ùdũ ãkó.

Āmīnā.”

¹³ 'Bá ambugu 'dī'bée vé ãlu ní ma zizú
kínĩ, “'Bá ĩ úsú'bá bōngó imve sī 'dī'bée
ã'di pi? Kòpi íngákí ngōósīla?”

¹⁴ Má ní újázú ĩri ní, “Āmbúgú mávé rĩ,
'í n̄ tã rĩ n̄.”

Īri ní 'yozú má ní kínĩ, “'Bá 'dī'bée
ifũ'bá ọc̄ngará ũnjí ũnjí rĩ agásí rĩ pi.
Kòpi ũjĩkí ìvé bōngó Kābīlō Mvã rĩ vé ãri
sī ícá kuú imve.†

¹⁵ “Kúru, kòpi nóni lúpá Múngú vé rĩ
ẹndrẹti gé,

kòpi ri ẹzĩ nga Múngú ní Jó ĩrivé rĩ
agá ùtũná pi ĩnĩná be.

'Bá úrípi lúpá mālũngã vé rĩ dr̄gé rĩ,
ĩri ápālã 'be kòpi dr̄gé rá.

¹⁶ Ẹbírĩ gō kòpi fuú d̄jĩ ku,

ȳjĩ úvã gō kòpi ndēé d̄jĩ ku,

ùtũ vé sí koopi gbírĩlĩ rĩ gō kòpi zãã ku.

¹⁷ Kābīlō Mvã úrípi kú lúpá mālũngã vé
rĩ gé ágágá 'd̄ri,

ĩri kòpi úcé n̄, ĩri kòpi jĩ mù ȳjĩ ídri
sēépi rĩ mvu n̄,

Múngú ri kòpivé m̄ĩndrẹ údé kòpi m̄i gé
sī n̄.”

8

*Ísé búkũ traátra rĩ ẹ tĩ mbĩzú vú ẹzĩrĩ
rĩ*

¹ Kābīlō Mvã rĩ kã ísé ĩ ní ũmbĩ rĩ n̄jĩ
vú ẹzĩrĩ ní gé, āngũ rĩ újĩ kuú kírĩ 'bũ gé
'dãã caá sã ãlu vé ẹlĩ agá.

² Má ní mālāyíkã ẹzĩrĩ ndrezú tukí pá
kuú Múngú ẹndrẹti gé, awakí j̄l̄égú ẹzĩrĩ
kòpi dr̄gé sī.

³ Kúru má ní mālāyíkã āzi ndrezú tu pá
kuú v̄rã r̄b̄õñõ zãzú rĩ ã gārã gá 'dãã,
rũ ngá ọgúpi dábũ rú ĩ ní rizú ẹj̄ngũrũ

zãzú ní kú 'í dr̄gé. Ī ní ẹj̄ngũrũ 'í'dúzú
ãmbúgú s̄ezú dr̄i ní gé, ĩri ní ãcí 'í'dúzú
ẹj̄ngũrũ rĩ zãzú ngá ọgúpi dábũ rú rĩ
dr̄gé 'dãã, ãcígã rĩ ã úmú rí 'i z̄ngará
'bã Múngú vé adri'bã v̄rã r̄b̄õñõ zãzú
ọgúpi dábũ rú rĩ gé rĩ pi ní riĩ z̄jĩ rĩ be, ã
nga rí mužú lúpá mālũngã vé rĩ gé 'dãã.

⁴ Ācígã ẹj̄ngũrũ rĩ vé rĩ, āzini z̄ngará
'bã Múngú vé rĩ pi ní z̄jĩ rĩ nga mužú
Múngú ẹndrẹti gé 'dãã mālāyíkã rĩ ẹ dr̄i
ágélé gá sī.

⁵ Mālāyíkã rĩ ní ngá ọgúpi dábũ rú ĩ
ní rizú ẹj̄ngũrũ zãzú 'a ní gé rĩ 'í'dúzú
v̄rã r̄b̄õñõ zãzú rĩ gé 'dãásĩ, ĩri ní ãcí
kúlúlú úmvúzú dãzú 'a ní gé, ĩri ní 'íbészú
vũ dr̄gé n̄ó, āngũ ní l̄izú mgb̄ĩr̄ĩ ũvi
t̄jĩ, ọgúzú l̄okúl̄okú, d̄ngíd̄ngí ní āngũ
rĩ ayazú.

Mālāyíkã ẹzĩrĩ vukí j̄l̄égú

⁶ Mālāyíkã ẹzĩrĩ ĩ ní j̄l̄égú awaá kòpi
dr̄gé sī rĩ pi ní ĩ útúzú l̄ezú ìvé j̄l̄égú rĩ
pi vuzú.

⁷ Mālāyíkã dr̄dr̄ĩ rĩ ní 'í'dózú ìvé j̄l̄égú
vuzú, fĩ ní 'dezú, āzini ãcí usa 'i ãrí be,
ĩ ní ídãzú ímúzú vũ dr̄gé n̄ó. Ācí rĩ zã
nȳọk̄k̄ rĩ vé w̄ọk̄k̄ ãlu na agá rĩ veé rá,
p̄et̄i ãlu na agá rĩ pi vekí rá, ásé ĩr̄ib̄ĩl̄ĩ rú
rĩ pi vekí céré.

⁸ Mālāyíkã ĩr̄ĩ rĩ ní ìvé j̄l̄égú vuzú,
mālāyíkã rĩ ní ngá s̄ũp̄i írã ãmbúgú
kaápi kú ãcí rú nyālũ ní 'íbészú ȳjĩ tafu
rĩ agá n̄ó, ȳjĩ tafu rĩ vé w̄ọk̄k̄ ãlu na agá
rĩ, újã 'i kú ãrí rú.

⁹ Ngá ídri be ȳjĩ tafu rĩ agá rĩ pi, ãlu na
agá rĩ pi ũdr̄ákí rá. Kúlúmgba ȳjĩ tafu rĩ
agá rĩ pi, ãlu na agá rĩ pi, ĩñānyākí kòpi
kpélékpélé.

¹⁰ Mālāyíkã na rĩ ní ìvé j̄l̄égú vuzú,
l̄ínyã ãmbúgú d̄j̄pi s̄ũ ãcí t̄jĩ rĩ ní 'í'dézú
'bũ gé 'dãásĩ ȳjĩ ambugu d̄i'bã d̄id̄i rĩ pi vé
w̄ọk̄k̄ ãlu na agá rĩ pi dr̄gé, āzini ȳjĩ kídĩ
vé rĩ pi vé w̄ọk̄k̄ ãlu na agá rĩ pi dr̄gé.

¹¹ L̄ínyã rĩ vé rú “Ūk̄nḡel̄i” 'i. Újã ȳjĩ rĩ
vé w̄ọk̄k̄ ãlu na agá rĩ draá kuú ũk̄nḡel̄i.
'Bã kárakarã ȳjĩ rĩ mvu'bã rá rĩ pi ũdr̄ákí
rá, ȳjĩ rĩ ní draá ũk̄nḡel̄i rĩ sī.

† 7:14 7:14 Kòpi ũjĩkí ìvé bōngó Kābīlō Mvã rĩ vé ãri sī: Bōngó ũj̄ngará ãri sī rĩ vé ififfi, tr̄ukí kòpi ìvé ũnj̄k̄anyã
agásĩ gí.

12 Mālāyīkā sụ rĩ ní ívé jëlègú vuzú, ùtú rĩ vé wọ̀ọ̀kọ̀ ǎlu na agá rĩ bĩ nị kuú cịcị, mbáá rĩ vé wọ̀ọ̀kọ̀ ǎlu na agá rĩ bĩ nị kuú cịcị, ǎzini línýá rĩ pi vé wọ̀ọ̀kọ̀ ǎlu na agá rĩ bĩ nị kuú cịcị. Ùtú ǎmgbáraká rĩ vé wọ̀ọ̀kọ̀ ǎlu na agá rĩ bĩ nị kuú cịcị, ǎnịná rĩ vé wọ̀ọ̀kọ̀ ǎlu na agá rĩ bĩ nị kuú cịcị.

13 Má kǎ ǎngū ndree muzú 'bù gé 'dǎá, á ndre bĩbĩ ǎmbúgú ri ngoó muzú ǎngū urugégé mgbọ rĩ agásĩ ú'dúkọ be uru 'dǎá, ǎri ri ngo muzú, "Ìzǎngǎ! Ìzǎngǎ! Tǎ ambugu ambugu ìzǎngǎ sē'ba ni pi ímụ ì nga 'bá vũ drìgé rĩ pi ní rá, tǎ 'dĩ'bee ímụ ì nga sǎ mālāyīkā ace'bee na rĩ pi ní ímụzú ívé jëlègú vuzú rĩ gé!"

9

1 Mālāyīkā tọwú rĩ ní ívé jëlègú vuzú, kúru má ní línýá ndrezú, í'dé 'bù gé 'dǎásĩ vũ drìgé nǎó. Sēkí mǎfútá 'bù kuúpi ùdụ ǎkó rĩ ẽ tị zịzú rĩ drị ni gé.

2 Línýá rĩ ní 'bù kuúpi ùdụ ǎkó rĩ ẽ tị zịzú. ǎcígǎ ní íkpúzú 'bù rĩ agásĩ, sụ ǎcí ì ní ú'bé kuú 'bù agá rĩ vé ǎcígǎ ní rií íkpú rĩ tịni. ǎcígǎ rĩ ọzụ ùtú rĩ ẽ mị, ǎzini ọzụ ǎngū 'bù gé rĩ, ǎngū rĩ bĩ nị kuú ǎní cịcị.

3 Úmbí bịtríká ní ífūzú ǎcígǎ rĩ agásĩ, kọpi íngákí ímụ vũ rĩ ẽ drị ìmülúú céré. Sēkí kọpi ní ùkpọ ǎngū zǎzú sụ dịri vé rĩ tịni.

4 'Yokí kọpi ní kìnĩ, kọpi ǎ sēkí ìzǎngǎ ǎsé rĩ pi ní ku, ngá du'ba rĩ pi ní ku, peṭi rĩ pi ní ku, kọpi ǎ sēkí ìzǎngǎ rĩ 'yénǎ 'bá adri'ba Múngú vé bílẹmị ǎkó ì ẹndrẹtị gé rĩ pi ní.

5 Sēkí kọpi ní ùkpọ ǎngū ú'dizú ni kuyé, 'bo sēkí kọpi ní ùkpọ ìzǎngǎ sēzú 'bá rĩ pi ní ùnjí ùnjí cazú mbáá tọwú. Ìzǎngǎ kọpi ní sēé 'bá rĩ pi ní 'dĩri, ǎzó ni ri ǎsó sụ ìwá dịri ní ǎngū zǎá ǎsó rĩ tịni.

6 Ù'dú 'dĩ'bee gé, 'bá ǎlu ǎlu ri 'yo, 'ì drǎ 'ì 'dĩsĩ rá, 'bo drǎ ri kọpi gǎ sĩ. 'Bá ǎlu ǎlu ri drǎngará ndǎ ùkpọ sĩ, 'bo kọpi drǎkí ku.

7 Úmbí 'dĩ'bee índrékí sụ hūsánĩ ì ní údé lēzú ẹ'dị 'dizú rĩ pi tịni. Kọpi úsúkí kùlá ì ní údé dábũ sĩ ni pi ì drìgé, kọpivé ẹndrẹtị adri sụ 'bá ǎda vé rĩ tịni.

8 Kọpivé drị'bí du sụ ùkú rĩ pi vé rĩ tịni, kọpivé sị índré sụ kēmīró vé rĩ tịni.

9 Kọpi úsúkí ngá ì ní údé aya sĩ ni ì bēdrị gé cí. Kọpi nga muzú kpōrō be sụ ǎrǎbíyǎ hūsánĩ rĩ pi ní rií seé muṣ ẹ'dị gé kpōrō be rĩ pi tịni.

10 Kọpivé só ịri be sụ dịri vé rĩ tịni, ǎri ǎngū zǎ ǎsó ca mbáá be tọwú.

11 Kọpivé 'bǎgú, ǎri mālāyīká ǎmbúgú 'bù kuúpi ùdụ ǎkó rĩ ùtēpi rĩ 'i. Mālāyīká rĩ vé rú Ẹbéré tị sĩ ǎbǎdónĩ, Gĩrìkĩ tị sĩ ǎpólónĩ, ífifí ni 'bá riipi ǎngū ú'dipi ni.

12 Tǎ ǎmbúgú ìzǎngǎ sēpi drìdrị rĩ nga 'i gí. Ẹsĩ nóni tǎ ambugu ambugu ìzǎngǎ sē'ba ndē'ba rá ni pi ịri ímụ vúlé 'dĩ'dĩ.

13 Mālāyīká ǎzıyá rĩ ní ívé jëlègú vuzú, má ní ú'dúkọ yızú, ú'dúkọ rĩ íbı íkú ú'yú sụ adri'ba vürǎ rọbọṅọ zǎzú dábũ rú rĩ drìgé Múngú ẹndrẹtị gé rĩ pi agásĩ.

14 Ù'dúkọ rĩ ní 'yozú mālāyīká ǎzıyá jëlègú be rĩ pi ní kìnĩ, "Mí ọyụ mālāyīká sụ ì ní úmbé kuú yĩ ǎmbúgú dīpi dīdị Yũfērétǎ vé rĩ gé 'dĩ'bee rá."

15 Kúru ì ní mālāyīká sụ ì ní údé kuú ùrē mu'ba 'bá rĩ pi ú'dı'ba rĩ pi ọyuzú sǎnǎ 'dǎri agá, ú'dú 'dǎri agá, íl 'dǎri agá. Pēkí kọpi muṣ 'bá rĩ pi ú'dı, kọpi ú'dıkı 'bá rĩ pi ùdrǎá rá, ǎlu na agá rĩ pi ùdrǎkı rá.

16 Á yı ǎngárǎwá nju'ba hūsánĩ sĩ ẹ'dı gé rĩ pi vé kǎlǎfe ca mǎllyōnĩ mǎdǎrǎlǎ ịri (200,000,000).

17 I'dakı má ní kọpivé hūsánĩ ǎzini ǎngárǎwá ri'ba únjú'ba hūsánĩ sĩ rĩ pi ındrılíkı agá 'dǎá rá. ǎngárǎwá rĩ pi úsúkı ngá ì ní údé aya sĩ ikaka ni pi, kǎnıknıni rú ni pi, ǎzini mǎlámǎlá rú ni pi ì bēdrı gé sĩ. Hūsánĩ rĩ pi vé drı índré sụ kēmīró vé rĩ tịni. ǎcí ri dđı úkpú kọpi tị gé sĩ ǎcígǎ be, ngá cıpi ǎcí rú nyǎlũ ni pi úkpúkı kọpi tị gé sĩ.

18 Ngá ìfũ'ba hūsánĩ rĩ pi tị gé sĩ rĩ pi ǎcí rú, ǎcígǎ rú, ngá mǎlámǎlá rú ẹjı be ngǎúpi ùnjı ni. Ngá ìfũ'ba hūsánĩ rĩ pi tị gé sĩ 'dĩ'bee ú'dı 'bá rĩ pi ǎ urukọ ùdrǎá rá, ú'dı ǎlu na agá rĩ pi ùdrǎá.

19 Hūsánĩ 'dĩ'bee vé ùkpọ kọpi tị gé, ǎzini kọpivé só gá. Kọpivé só adri sụ ịni tịni, drı be, kọpivé só ri 'bá ga ǎzó be.

20 'Bá ũdrã' bá wõnyókí 'dĩ'bée sī kuyé rī pi, kōpi gākí ẹsì újágá sī ũnjikānyā ī ní 'oó rī agásí. Kōpi kukí ngá ī ní údé drī sī mungú rú rī pi vé ñjngará kuyé. Kōpi kukí índrī ũnjí rī pi* vé ñjngará kuyé. Ngá ī ní údé mungú rú dábū sī, aya ọgú' bá ọgúọgú ni pi sī, aya málámálá ni pi sī, írā sī, āzini párángi sī rī pi, kōpi ícókí āngū ndree ku, ícókí tā yī ku, ícókí ẹcì ku.

21 Kōpi újákí ívé ẹsì rizú āngū ú'dizú rī ālunáni kuyé. Kōpivé tā ùjögū vé rī, ọwū 'bāngará, āzini ũgū, kōpi kukí ālunáni kuyé.

10

Mālāyíkā bókū traátra mādāñáñá rī ruúpi 'í drìgé rī vé tā

1 Má ní gōzú mālāyíkā āzi ũkpō be ni ndrezú, ìri ri ísì ímúzá 'bū gé 'dāásí vūgá nōlé, ìrìbìtì ọzú rú' bá ni kúrū, gérì āsō kú drī ni gé, ẹndrẹtì ni ọgú pōwūpōwū sū ũtú tìni, pá ni pi índrékí sū ācì sí dīpi lèlè rī tìni.

2 Mālāyíkā rī ru bókū traátra mādāñáñá ī ní ọyúú gí rī kú 'í drìgé, 'bā 'í pá ẹndẹpi rī yī tafu rī drìgé, pá ìjì rī nyọókú drìgé.

3 Ìri ní trezú ú'dúkó be uru 'dāá sū kẹmíró ní lī rī tìni, ká tree 'dínì, ũvi ní lizú mgbírì, mgbírì, vú be ẹzírì.

4 Ŭvi rī ká lī caá vú be ẹzírì, á lè kōdō ũvi rī vé ñngará ẹzírì 'dìri ā tā sī vūgá, koro má ní ú'dúkó yizú íngá 'bū gélésíla kīnī, "Mī sī tā mí ní yī 'dìri ku, āzini mī lū kpá 'bá āzi ní ku."

5 Kúru mālāyíkā má ní ndree pá 'bāapi yī tafu rī drìgé āzini nyọókú drìgé rī ní 'í drì ẹndẹpi rī íngazú suzú 'bū gé 'dāá.

6 Ìri ní ũyō sōzú Mungú adripi lẹmgbērè rú 'bū pi gbípi vū be, yī tafu rī be, ngá ārèvú céré ídri rú rī pi be rī ā rú sī kīnī, "Tā Mungú ní ũtí gí rī pi, ícò tēè ku, kōpi koro ī nganga.

7 Mālāyíkā ẹzírì rī kādō ívé jèlègú vuú, tā Mungú vé ũtí kúú ínogósì mūdūmūdū rú rī, ìri koro 'í nga sū ìri ní ọtú lūú ívé átí' bá nẹbì rī pi ní rī tìni."

8 Kúru ú'dúkó té má ní yī íngápi 'bū gélésíla rī ní gōzú átázú má be dī kīnī, "Í mu bókū traátra mādāñáñá ī ní ọyúú gí mālāyíkā pá tuúpi yī tafu rī drìgé, āzini nyọókú drìgé rī ní ruú kúú 'í drìgé rī 'í dū."

9 Má ní muzú mālāyíkā rī vúgá 'dāá, má ní ìri zizú, ā sē má ní bókū traátra mādāñáñá ī ní ọyúú gí 'dìri, ìri ní 'yozú má ní kīnī, "Í 'dú bókū rī, 'í nya. Mí kādō ìri nyaá, ìri íní mí tì gé 'dāá sū ọnyú tìni, 'bo mí agá 'dāá, ìri dra ũkẹngẹlì."

10 Kúru má ní bókū traátra mādāñáñá ī ní ọyúú gí 'dìri ẹ'yízú mālāyíkā rī drìgé sī, má ní nyazú. Tā ni 'a ni gé rī pi íníkí má tì gé 'dāá ínínī, 'bo tā ni 'a ni gé rī pi gōkí ī újá adrií ũkẹngẹlì má 'a gá 'dāá.

11 Kúru ú'dúkó rī gō kpá átá má ní dī kīnī, "Mí áyú tā ímúpi 'í ngaápi drīdrī 'dílè rī pi muzú 'bá rī pi ní, āngū rī pi agásí, tì rī pi vú sī, āzini 'bāgú rī pi ní."

11

Ádú' bá ìrì rī pi vé tā

1 Mālāyíkā rī ní má ní pẹtì ngá 'bezú ni sēzú. Ìri ní 'yozú má ní kīnī, "Í mu Jó Mungú vé rī 'beé, āzini vūrā rōbōñọ zázú rī 'beé, āzini 'í lā 'bá ímú' bá Mungú ri zì' bá rī pi.

2 'Bo ā 'bekí Jó Mungú vé rī ā bóro ìndī ku, ā'diātāsīyā sékí ìri 'bá adri' bá Yāhúdì rú ku rī pi ní. 'Bá adri' bá Yāhúdì rú ku 'dĩ'bée ímú kūrú uletere Yērúsálémā vé rī 'dú ũkpō sī. Kōpi ímú ízāngā sē 'bá Yērúsálémā vé rī pi ní, ca mbāá pūkú su drī ni ìrì.

3 Ma kúru ímú mávé ũkpō sē ádú' bá ìrì bōngó ízāngā vé rī su' bá rī pi ní, kōpi adri nẹbì rú, kōpi ímú tì Mungú vé rī sē ca ú' dū élifū ālu mūdūrūlū ìrì pūkú áziyá (1,260)."

* 9:20 9:20 *Índrī ũnjí rī pi*: Índrī ũnjí rī pi ándúrú mālāyíkā Mungú vé ni 'bū gé 'dāá, kōpi ñókí tājmbì Mungú vé rī, Sātánā ri kōpivé āmbúgú. Mungú ídró kōpi 'bū gé 'dāásí vūgá nōó, kōpi gōkí ufuú índrī ũnjí, kōpi ri 'bá rī pi ní ízāngā sē vū drìgé nōgó. 'Í lā I'dangará 12:7-9. * 11:3 11:3 *Ú' dū élifū ālu mūdūrūlū ìrì pūkú áziyá*: Ú' dū élifū ālu mūdūrūlū ìrì pūkú áziyá rī, mbāá pūkú su drī ní ìrì rī, āzini ílì na ẹlì sí rī, kōpi céré trōtrō.

4 Ādú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée kôpi peṭi òlívě vé ĩrĩ rĩ pi†, āzini kôpi aya ĩ ní tādú'ba ũ'yúú ũ'báá sị ní gé sị ĩrĩ Úpí adriipi vū nōri drĩgé céré rĩ ẹnṛeṭi gé rĩ pi.

5 'Bá lēepi ícápi ārí'ba rú, kôpi 'oópi ũnjí rĩ, ācì ri ímụ ífū ādú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée ti gé sị ímụ kôpivé ari'ba rĩ pi zā ve ũdrā mgbílímgbílí. 'Bá lēepi ādú'ba 'dĩ'bée 'oópi ũnjí rĩ, ĩ ímụ ĩri 'dị drā sụ 'dĩri tịni.

6 Ādú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée ũkpō be ícózú yìgò ugazú sēzú 'dịzú ku lókí kôpi ní rizú Múngú vé ti sēzú rĩ gé. Kôpi ũkpō be yī újázú ícázú ārí rú, āzini kôpi ũkpō be 'bá rĩ pi ĩwōnyōzú lēti be āndiāndí vū drĩgé nōgó sụ ĩ ní lēé rĩ tịni.

7 Lókí ādú'ba 'dĩ'bée ní Múngú vé ti ũlūzú dezú rĩ gé, ĩbīgò ri kúru ífū 'bụ kuypí ụdụ ākó 'dāri agāsī kôpivé ũkpō ndē, ĩri kôpi ú'dị ũdrā rá.

8 Kôpivé āvū ri ímụ ula ku kūrú āmbúgú Yērúsālémā vé rĩ agá, vūrā 'dĩri ĩ ní Úpí ri gbāzú peṭi alambaku sígé rĩ, 'bá kūrú rĩ agá rĩ pi adríkí sụ 'bá kūrú Sōdómō‡ vé rĩ agá rĩ pi tịni, āzini 'bá āngū Ējēpētō§ vé rĩ agá rĩ pi tịni.

9 Ú'dú na ẹlị sị, 'bá āndiāndí, sūrú āndiāndí ívé ti átázú rĩ vú sị, āzini 'bá āngū rĩ pi agāsī rĩ pi ārēvú céré ímụ kôpivé āvū úndré mị sị, 'bá āzi ásí āní ku, kôpi ā'yíkí āvū rĩ pi sēé sịi ku.

10 'Bá adri'bée nyōókú nōri drĩgé rĩ pi ímụ gụ ādú'ba nēbị rú ũdrā'ba ĩrĩ 'dĩ'bée sị gugu, āzini kôpi únjínjī ĩ ẹsị agá, ri ngá ālē ĩ āsámvú gé sị, ā'diātāsīyā nēbị ĩrĩ 'dĩ'bée sēkí 'bá adri'bée nyōókú nōri drĩgé rĩ pi ní ĩzāngā ambamba.

11 'Bo ú'dú na ẹlị sị ā vūdrī gé, ẹvīvī Múngú vé ídri sēepi rĩ fi ādú'ba ũdrā'ba ĩrĩ 'dĩ'bée agá, sē kôpi ídríkí gōō 'bōrō ũzi, ũrĩ ímvú 'bá tā 'dĩri ndre'ba rĩ pi ambamba.

12 Kúru ú'dúkò ní íkúzú kpōrō be 'bụ gé 'dāásī, 'yozú ādú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée ní kīnī, “Īmi ímúkí nōó.” Kôpi ní ngazú mužú 'bụ gé 'dāá, ari'ba rĩ pi rikí kôpi ndreé mužú.

13 Sā 'dāri gé, dīngídīngí ní āngū ayazú ũkpō be, sē jó ālu mužrī agá ũñókí árí vūgá, ú'dị 'bá ũdrāá ẹlífū ẹzīrī (7,000). Sē ũrī ímvú 'bá ũdrā'ba kuyé rĩ pi ambamba, kôpi rikí Múngú 'bụ gé 'dāá rĩ íngú.

14 Tā āmbúgú ĩzāngā sēepi 'i ngaápi vú ĩrĩ rĩ nga 'i gí, tā āmbúgú ĩzāngā sēepi na rĩ ri ímụ 'dīí'dī.

Jēlēgú ẹzīrī rĩ vé tā

15 Kúru mālāyíkā ẹzīrī rĩ ní ívé jēlēgú vuzú, ú'dúkò ní íkúzú 'bụ gé 'dāásī kpōrō be āmbúgú kīnī,

“Mālūngā nyōókú drĩgé nōgó rĩ nōni Úpí Múngú 'bávé rĩ vé ni, āzini Kúrísítō ĩrivé rĩ vé ni, Múngú ri ímụ mālūngā rĩ ru mužú 'dáni'dáni.”

16 'Bá ambugu pūkú ĩrĩ drī ni sụ úrí'ba ívé lúpá drĩgé Múngú ẹnṛeṭi gé rĩ pi ní kúru kūmūcí ũtīzú rizú Múngú ri ĩnjīzú.

17 Kôpi ní 'yozú kīnī,

“Úpí Múngú Ūkpō 'Dīpa, 'bá sēkí mí ní ōwō'dīfō, mi adriipi ĩnógòsị anigé, āndrū anigé rĩ, ā'diātāsīyā mí í'dó mívé ũkpō áyú mālūngā ruzú gí.

18 'Bá āngū drĩgé sị rĩ pi ā 'a vekí rá, sē nōni sá mívé jíkó ní í'dézú 'bá 'dĩ'bée drĩgé rĩ ícá gí.

Sā mí ní 'bá ũdrā'ba gí rĩ pi vé tā lizú rĩ ícá gí.

Sā mí ní ngá múké sēzú mívé ātí'ba nēbị rú rĩ pi ní,

āzini mí ní ngá múké sēzú mívé 'bá mí rú íngú'ba rĩ pi ní,

í'dózú ẹzị be mādā rĩ pi vúgá, cīmgbá cazú ẹzị be ambugu rĩ pi vúgá rĩ ícá gí,

sā 'dĩri gé, mi 'bá ũnjīkānyā 'o'ba nyōókú drĩgé nōgó rĩ pi ú'dị ũdrā rá.”

19 Kúru ĩ ní Jó Múngú vé 'bụ gé 'dāá rĩ zīzú, á ndre sōndúkú Múngú vé ũndī ruzú rĩ Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá. Á ndre āngū rĩ ga lókúlókú, ũvi ní lizú,

† 11:4 11:4 Peṭi òlívě vé ĩrĩ rĩ pi: Búkū Zākāriyā vé rĩ agá, peṭi òlívě vé ĩrĩ rĩ pi ādú'ba ĩrĩ. 'Í lā Zākāriyā 4:11-14.

‡ 11:8 11:8 Sōdómō: Múngú iza Sōdómō ri ũnjīkānyā ĩri ní 'oó ambamba rĩ sị. 'Í lā Í'dóngará 19:1-29. § 11:8 11:8 Ējēpētō: Múngú pa ívé 'bá Īsērēlē vé adri'ba tūgērī rú rĩ pi, ĩjī kôpi ífūū āngū Ējēpētō vé rĩ agāsī āmvé rá. 'Í lā Wūngará 12. 11:19 11:19 Ēbērē 9:4-5

dĩngídĩngí ní ãngũ ayazú, fí ní í'dózú dāzú ũnjí ũnjí.

12

Ūkú rĩ pi vé tã ngá ātra rĩ be rĩ

¹ Tã āyāzú āyāyā ni ní 'i i'dazú 'bũ gé 'dāá. Á ndre ũkú āzi su ũtú kuú 'í rú'ba gá, su kũlá línýā be mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ kuú 'í drĩgé, 'bā 'í pá kuú mbāā rĩ drĩgé.

² Ūkú rĩ ā 'a mba kílĩkílĩ, lē tĩtĩ, mvá rĩ kã í'dó ĩfũú, tũngará rĩ vé āzó sĩ, ũkú rĩ ní trezú ú'dúkọ be uru 'dāá.

³ Tã āyāzú āyāyā ni āzi ní kpá 'i i'dazú 'bũ gé 'dāá dī. Á ndre ngá ātra āmbúgú āmbúgú rú'ba be ika, drĩ ni pi ézĩrĩ, ú'yú ni pi mụdrĩ, úsú kũlá ézĩrĩ kú 'í drĩgé sĩ.

⁴ Ngá ātra 'dĩri vé só gbā línýā rĩ pi lũú 'bũ gé 'dāásĩ vũ drĩgé nōó, gbā ālu na agá rĩ pi lũú. Ngá ātra rĩ tu pá kuú ũkú lēepi mvá tĩpi rĩ ẹndrẹti gé, rĩ tēé, ũkú rĩ kādō mvá rĩ tĩ, koro 'í te rí ũkú rĩ vé mvá ũdẹná rĩ rọlú 'dĩsĩ rá.

⁵ Ūkú rĩ ní mváná rĩ tizú ágóná, mvá 'dĩri ímú adri 'bāgú rú 'bá rĩ pi drĩgé, ĩri ímú 'bá ãngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ẹ drĩ ọrú túré aya rú* āmbūgū ruzú rĩ sĩ. 'Dukí mváná rĩ mụú Múngú vúgá 'bũ gé 'dāá ídri rú, mụú 'bāā Múngú vé lúpá mālũngā ruzú rĩ gé.

⁶ Ūkú rĩ nga ápá mụú adrii ãngũ ā'wí cínýáfā rú, Múngú ní údé ĩri ní rĩ gé 'dāá. Múngú ri ĩri ā tã mbaā 'dālé ú'dú élfũ ālu mūdūrũlũ ĩrĩ pũkú áziyá (1,260).

Ẹ'dị 'deépi 'bũ gé 'dāá rĩ vé tã

⁷ Kúru ẹ'dị ní 'dezú 'bũ gé 'dāá, Mĩkāyélē pi ívé mālāyíkā rĩ pi be, kọpi ní fizú ẹ'dị 'dizú ngá ātra rĩ be, āzini ĩrivé mālāyíkā ũnjí rĩ pi be.

⁸ 'Bo ngá ātra rĩ pi ívé mālāyíkā ũnjí rĩ pi be, kọpivé ũkpō ícọ ku, sē kọpi gōkí vūrā ĩsú adrizú 'bũ gé 'dālé kuyé.

⁹ Ídrókí ngá ātra rĩ ívé mālāyíkā ũnjí rĩ pi be 'bũ gé 'dāásĩ rá. Ngá ātra 'dĩri ọtú ĩnĩ ĩ ní zĩi ādróko dōku Sātánā rĩ 'i, ĩri 'bá riipi 'bá rĩ pi ẹ mị ũ'bāāpi ni, ĩri sē 'bá rĩ pi ri fi ũnjĩkānyā 'o. Ngá ātra rĩ pi ívé

mālāyíkā ũnjí rĩ pi be, ídrókí kọpi 'bũ gé 'dāásĩ ímú vũ drĩgé nōó.

¹⁰ Kúru má ní ú'dúkọ yizú íbí íkú 'bũ gé 'dāásĩ kpōrō be kĩnĩ,

“Nóni pangará íngápi 'bávé Múngú vúgá rĩ, ũkpō ĩrivé rĩ, mālũngā ĩrivé rĩ, āzini ũkpō Kúrísítō Múngú ní ĩpēé rĩ vé rĩ ícá gí.

Ādróko ándúrú riipi 'bá rĩ pi tōópi Múngú ẹndrẹti gé ũtúná pi ĩníná be rĩ,

í'békí nóni ĩri ímúzú vũ drĩgé nōó gí.

¹¹ 'Bá Yésũ ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi ndēkí ādróko ri

Kābĩlō Mvā rĩ vé ārí dāāpi rĩ sĩ, āzini ú'dúkọ Múngú vé kọpi ní ũlũú rĩ sĩ.

Sē kọpi rukí āní drāngará ālunáni kuyé.

¹² ĩmi 'bá céré adri'ba 'bũ gé rĩ pi, lē ĩmi adrikí āyĩkō sĩ.

Īzāngā rĩ adri 'bá adri'ba vũ drĩgé rĩ pi ní, āzini yĩ tafu agá rĩ pi ní, ā'diātāsīyā ādróko ca ĩmi vúgá vũ drĩgé 'dĩlé gí.

Īri jĩkó be ambamba, nĩ rá sá 'í ní tã ũnjí 'ozú rĩ mādāná.”

¹³ Ngá ātra rĩ kã ndreé í'békí 'i vũ drĩgé nōó gí, í'dó rií ũkú mvá ágó tĩpi 'dāri droó mụzú.

¹⁴ 'Bo sēkí bĩbĩ āmbúgú āmbúgú rĩ vé ũpẹlẹ'bí ĩrĩ 'dĩ'bée ũkú rĩ ní, ā nga rí āní ĩnĩ rĩ ā gārā gá 'dĩsĩ rá, ā mụ rí adrii ãngũ ā'wí cínýáfā rú, Múngú ní údé kuú ĩri ní, ĩri ā tã mbazú āní ílĩ na ẹlĩ sĩ rĩ gé 'dāá, ĩnĩ† rĩ ā 'o rí ĩri ũnjí ku.

¹⁵ ĩnĩ rĩ ní yĩ wezú 'í tị gé sĩ tĩ kuú yĩ āmbúgú diipi didi rĩ tĩni, yĩ rĩ ā 'dụ rí ũkú rĩ mụzú 'dĩsĩ rá.

¹⁶ 'Bo nyọkú rĩ ko ũkú rĩ ẹ ĩzā, zĩ 'í tị kú mgbo, yĩ āmbúgú diipi didi ngá ātra rĩ ní weé ĩfũú 'í tị gé sĩ 'dĩri dī fií mụzú 'a ni gé 'dāá.

¹⁷ Ngá ātra rĩ ā 'a ve ũnjí ũnjí ũkú rĩ ní, 'de mụú ẹ'dị 'dị anji ĩmbítā ũkú rĩ vé rĩ pi be, anji 'dĩ'bée Múngú vé tãimbị rụ'ba tĩtĩ, rĩ'ba tã Yésũ ní ímbá rĩ ũlũ'ba rĩ pi.

* **12:5 12:5** *Turé aya rú rĩ:* Turé aya rú 'dĩri, ĩ ímú 'bá ũnjĩkānyā 'o'ba rĩ pi ĩrĩnā āní. Ụ'dú ụdú vé rĩ gé, Yésũ ri ímú 'bá ũnjĩkānyā 'o'ba rĩ pi ĩrĩnā rá. † **12:14 12:14** *Īnĩ:* Īnĩ 'dĩri ngá ātra ũkú rĩ droópi rĩ, ĩri ādróko. 'Í lá I'dangará 12:9.

18 Ngá átra rĩ áwí pá tuú kuú cínýáfã drĩgé yĩ tafu rĩ tị gé 'dãá.

13

Ịbịgọ ifuúpi yĩ tafu rĩ agásĩ rĩ

1 Má ní gōzú ịbịgọ ndrezú, ịri ri ifuú yĩ tafu rĩ agásĩ, ịri drĩ be ẹzĩrĩ, ú'yú be mụdrị, ù'yĩkí kũlá mụdrị kuú ú'yú ni pi gé sị, sịkí rụ Múngú ri idezú ni drĩ 'dĩ'bee rụ'ba gá sị.

2 Ịbịgọ má ní ndree rĩ índre sũ lígí tịni, ịrivé pá vūgá 'dãá rĩ pi 'bí be, únyófí ni pi zókí kuú ãcoco, tị ni kẹmĩrọ vé rĩ tịni. Ngá átra rĩ sē ívé lúpá ịbịgọ rĩ ní, sē ịri ní ùkpō, āzini ùkpō āngū ruzú ni.

3 Á ndre Ịbịgọ rĩ vé drĩ ālu ni āzọ be lē kōdō ịri 'dị dráadrá, 'bo āzọ rĩ gō jaá rá. 'Bá vū drĩgé rĩ pi ārēvú céré ngakí āyāá tā 'dĩri sị, 'dekí muų vú ni gé sị.

4 'Bá rĩ pi céré ngakí rií ngá átra 'dĩri ịnjĩ áyu, ā'diātāsīyā ịri ní ívé ùkpō sē ịbịgọ rĩ ní rĩ sị. Kọpi 'dekí rií ịbịgọ ri ịnjĩ kíní, "'Bá ícọpi 'i ù'bĩpi ịbịgọ be rĩ ā'di 'i? Ā'di ri ícọ ẹ'dị 'dị ịri be bā nĩ?"

5 Ā'yĩkí ịbịgọ ri rií átángá āfú vé ni átá, rií Múngú ri ideé, āzini rií tā ịri ní lēé drĩ ọrúzá rĩ 'oó caá mbāá be pũkú sụ drĩ ni ịrĩ.

6 Átángá ri ifuú ịbịgọ tị gé sị, ri Múngú ri ideé, ri rụ ịrivé rĩ u'daá, ri vūrā Múngú ní adrizú rĩ u'daá, āzini ri ịrivé 'bá adri'ba ịri be trụ 'bũ gé 'dãá rĩ pi u'daá.

7 Múngú ku ịbịgọ rĩ ẹ'dị 'dị ívé 'bá rĩ pi be, ā ndē rí kọpivé ùkpō. Sēkí ịri ní ùkpō 'bá rĩ pi ẹ drĩ ọrúzá, āngū rĩ pi agásĩ, sūrú rĩ pi gé sị, tị āndiāndí rĩ pi vú sị céré.

8 'Bá céré adri'ba vū drĩgé nōgọ rĩ pi ímụ ri ịbịgọ ri ịnjĩ áyu, 'bá 'dĩ'bee í ní 'bũ pi gbizú vū be rĩ gé 'dālé, sịkí kọpi ā rụ Kābīlō Mvā í ní 'dị dráá rĩ vé búkū ídri vé rĩ agá kuyé.

9 'Bá bĩ be rĩ, ā yị 'í ní tā 'dĩri.

10 Dō ngá rĩ 'yīngará,
ā 'yĩkí mi,
dō 'dịngará,
ā 'dịkí mi.

Ìmi 'bá Múngú vé rĩ pi, lē ìmi úmbékí ẹsị ịzāngā rĩ ā nyangará gá, lē ìmi adrikí ùkpó ùkpó ìmivé ẹ'yīngará agá.

Ịbịgọ ifuúpi nyọkú agalésĩ rĩ

11 Má ní kpá gōzú ịbịgọ āzi ndrezú, ịri ri ifuú nyọkú agalésīla. Ịri ú'yú be ịrĩ sũ kābīlō mvá vé rĩ tịni, 'bo ù'dúkọ ni sũ ngá átra vé rĩ tịni.

12 Ịbịgọ ú'yú be ịrĩ 'dĩri 'du ịbịgọ drĩdrĩ ú'yú be mụdrị 'dāri vé ùkpō ẹzị ngazú. Ịbịgọ ú'yú be ịrĩ 'dĩri lē 'bá vū drĩgé rĩ pi céré ẹ ịnjĩkí ịbịgọ drĩdrĩ āzọ be jaápi gí 'dāri sũ í ní Múngú ri ịnjĩ rĩ tịni.

13 Ịbịgọ ú'yú be ịrĩ 'dĩri 'o tā āyāzú āyāyā ambugu ambugu ni pi rá, sē ācị dī 'bũ gé 'dāásĩ ímụ vū drĩgé nōó, 'bá rĩ pi ndrekí rá.

14 Ịbịgọ ú'yú be ịrĩ 'dĩri 'o tā āyāzú āyāyā ambugu ambugu ni pi ịbịgọ drĩdrĩ rĩ ā vūrā gá, 'bá vū drĩgé nōgọ rĩ pi ẹ mị ù'bāzú ānī. Lē kọpi ā údékí ịndrīlīkí ịbịgọ drĩdrĩ āzọ be adripi ídri rụ 'dāri vé rĩ, kọpi ā rikí ịnjĩ sũ Múngú tịni.

15 Sēkí ịri ní ùkpō, ā vu rí ẹvīvī ịndrīlīkí ịbịgọ drĩdrĩ rĩ vé í ní údé 'dāri agá, ā adri rí ídri rụ, ā átá rí átátā. 'Bá gā'ba ịndrīlīkí rĩ ịnjĩgá sị rĩ pi, ā ú'díkí rí kọpi ùdrāá céré 'dīsī rá.

16 Ịbịgọ ú'yú be ịrĩ 'dāri mī 'bá rĩ pi ùkpō sị, sē ù'bākí bīlēmī 'bá rĩ pi ẹ drĩ ẹndepi gé sị, dōku kọpi ẹ ẹndrētị gé sị. 'Bá í ní bīlēmī ù'bāzú rĩ pi, 'bá ẹzị be mādānā rĩ pi, 'bá ẹzị be ambugu rĩ pi, 'bá ā'bú be rĩ pi, 'bá ngá ākó rĩ pi, 'bá adri'ba tųgērī rú ku rĩ pi, āzini 'bá tųgērī rú rĩ pi.

17 Ù'bākí bīlēmī 'dĩri kọpi ẹndrētị gé sị, ā'diātāsīyā 'bá rĩ dō bīlēmī ịbịgọ drĩdrĩ 'dĩri vé rĩ ākó, ụzị ngá ku, dōku je ngá ku. Bīlēmī 'dĩri i'da ịbịgọ rĩ vé rụ, dōku ịrivé kālāfe.

18 Tā 'dĩri lē 'bá úmī be ni, ịri ícọ nī á má rá. 'Bá úmī be rĩ ā 'bĩ drī kālāfe mūdūrūlū ázīyá pũkú ázīyá drĩ ni ázīyá (666) 'dĩri ndāá ísú ká, kālāfe 'dĩri ịri rụ ịbịgọ drĩdrĩ 'dāri vé rĩ.

* 14:1 14:1 Sionā: Sionā ri í kpá zị Yẹrūsālémā.

14

Kābīlō Mvā rī pi ivé 'bá élifū mūdūrūlū ālu pūkú su drī ni su rī pi be (144,000)

¹ Kúru má ní Kābīlō Mvā rī ndrezú tu pá kuú írā Sīónā* drīgé 'dāá, 'bá élifū mūdūrūlū ālu pūkú su drī ni su tukí pá kuú ĩri ā gārā gá, 'bá 'dī'bée ĩ ní ĩrivé rú, āzini Ẹtẹpi vé rú sīi kọpi ẹnḍẹti gé rī pi.

² Má ní ú'dúkọ yizú íbí íkú 'bū gé 'dāásī, ú'dúkọ rī lí sū kúlé ní rií líi rī tịni, dọku úvi ní rií líi rī tịni. Ú'dúkọ má ní yịi rī lí sū ĩ ní rií kǔ'di coó líi rī tịni.

³ Kọpi rikí úngó ú'dí ni ngoó lúpá mālūngā vé rī ẹnḍẹti gé 'dāá, āzini kọpi rikí ngoó ngá su ídri rú rī pi ẹnḍẹti gé, āzini 'bá ambugu rī pi ẹnḍẹti gé. 'Bá āzi ícọ úngó 'dāri ũnịi ngoó ku, 'yéná 'bá élifū mūdūrūlū ālu pūkú su drī ni su (144,000) ĩ ní paá ũnjikānyā agāsī vū drīgé nōosī rī pi ícọ úngó rī ngo nī.

⁴ 'Bá 'dī'bée 'bá ĩ ní paá ũnjikānyā agāsī gí, ọwū 'bā 'bá ũkú sī ku, ĩ a'bi' 'bá kú ule, rī 'bá Kābīlō Mvā rī ā vūdrī ũbī 'bá muzú rī pi. 'Bá 'dī'bée ímú adri Múngú vé ni, āzini Kābīlō Mvā rī vé ni, kọpi adri sū ānyāngā ē drī ĩ ní í'dú sēé Múngú ní rī tịni.

⁵ Kọpi ũnjō ákó, 'bá āzi ícọ tā ũnjí 'yoó kọpi rú 'bá gá ku.

Mālāyikā na rī pi vé tā

⁶ Má ní gōzú mālāyikā āzi ndrezú, ĩri ri nga muzú ọrú 'bū gé 'dāásī, ĩri ri ú'dúkọ múké adriipi úđú ákó rī ũlū muzú 'bá vū drīgé rī pi ní, 'bá āngū āndiāndí rī pi agāsī rī pi ní, súrú āndiāndí rī pi ní, 'bá átá'bée tị āndiāndí sī rī pi ní.

⁷ ĩri ní átázú ú'dúkọ be ọrú 'dāá kīnī. "Īmi ĩnjīkí Múngú ri, āzini ĩmi íngúkí ĩrivé āmbūgū, ā'diātāsīyā sā ĩri ní tā lizú rī ícọ gí. Īmi ĩnjīkí Múngú 'bū pi gbiipi vū be, yịi tafu rī be, āzini kídí rī be rī."

⁸ Vūdrī ni gé, mālāyikā ĩrī ni ní ímúzá drīdrī 'dāri ā úgóró gá, ĩri ní áyúzá kīnī,

"Kūrú āmbúgú Bābēlónā† adriipi sū ũkú ọwū rú rī tịni rī í'dé gí, Múngú ē ẹsị ve āní rá, ā'diātāsīyā sē 'bá āngū rī pi agāsī rī pi cére mvukí vinyọ ũkú ọwū rú rī vé rī ĩmērēzú āní."‡

⁹ Vūdrī ni gé, mālāyikā na ni ní ímúzá 'dāri ā úgóró gá, ĩri ní átázú ú'dúkọ be ọrú 'dāá kīnī, "Bá rī ĩnjī dō ĩbīgó drīdrī 'dāri, āzini ĩnjī dō ĩndrīlīkí ĩ ní údé sū ĩbīgó drīdrī 'dāri tịni rī, āzini ā'yī dō ĩrivé bīlẹmī 'bāá 'í ẹnḍẹti gé dọku 'í drīgé,

¹⁰ ĩri sē Múngú vé jīkó agaápi rá rī ímú í'dé drī ni gé. Ī ímú ĩri zā ve ācí ciipi kú nyālū rī sī mālāyikā uletere rī ẹnḍẹti gé, āzini Kābīlō Mvā rī ẹnḍẹti gé.

¹¹ Ācí kọpi ní rizú vezú rī vé ācígā ri nga muzú úđú ákó. 'Bá ĩbīgó rī ĩnjī 'bá, āzini ĩrivé ĩndrīlīkí ĩnjī 'bá, dọku bīlẹmī ĩbīgó rī vé rú í'daápi rī ā'yī 'bá rá rī pi, kọpi ĩzāngā nya muzú útúná pi ĩníná be."

¹² Tā 'dīri sī, lē 'bá Múngú vé rī pi ā úmbékí ẹsị ĩzāngā rī ā nyangará gá, kọpi ā 'dúkí taimbí Múngú vé rī ngaá, āzini kọpi ā 'bákí ẹsị Yẹsū drīgé.

¹³ Kúru má ní ú'dúkọ yizú íbí íkú 'bū gé 'dāásī kīnī, "Í sī tā 'dīri vūgá. Tākiri ri adri 'bá ũdrā 'bá Úpí ri ẹ'yī 'bée gí rī pi ní í'dózú āndrū muzú drīdrī."

Índri Uletere rī ní ā'yízú kīnī, "Kọpi ímú uvu ĩvé ẹzị ĩ ní ngaá rī ā vūdrī gé rá, ĩ 'bá ālu ālu ũfē ẹzị ĩri ní ngaá rī vú sī."

Ī 'bá rī pi úmú ĩ tā lị kọpi drīgé

¹⁴ Má ní ĩrībīti imvesírílílí ni ndrezú má ẹnḍẹti gé 'dāá, 'bá āzi úrí kuú ĩrībīti rī drīgé sū 'Bá Mvā§ tịni, su kúlá dábū rú ni kú 'í drīgé, rú méngelēsī kú 'í drīgé.

¹⁵ Kúru mālāyikā āzi ní ífūzú Jó Múngú vé rī agá 'dāásī, ĩri ní 'bá úrípi kú ĩrībīti drīgé rī zizú ú'dúkọ be ọrú 'dāá kīnī, "Mí í'dú mívé méngelēsī mí drīgé 'dīri ānyāngā rī lizú āní, ā'diātāsīyā lókí

† 14:8 14:8 Bābēlónā: Lókí Núwā vé rī ā vūdrī gé, 'bá rī pi sīkí lágáráka Bābēlā gá, vūdrī ni gé, 'bá rī pi gókí vūrā rī zị Bābēlónā. Ílī kárákarā ā vūdrī gé, 'bāgú Nēbākānézā jì 'bá Īsērélē vé rī pi ā ọrúko muý āngū Bābēlónā vé rī gé, iza Yẹrúsálémā ri ílī mūdūrūlū tọwú pūkú ẹzīrī (570) gé, ịsú ákūdē tịkí drī Yẹsū ri kuyé. 'Í lā 'Ídóngará 11; 2 'Bāgú 24-25; Dānyélē 1:1-7. ‡ 14:8 14:8 Sē 'bá āngū rī pi agāsī rī pi cére mvukí vinyọ ũkú ọwū rú rī vé rī ĩmērēzú āní: Tā 'dīri vé íffí, 'bá Bābēlónā vé rī pi rikí 'bá āngū rī pi agāsī rī pi úbé ũnjikānyā ũnjí ni pi 'oó sū ĩ ní 'oó rī tịni. § 14:14 14:14 Bá Mvā: Yẹsū zị 'í 'Bá Mvā lüzú kīnī, 'í Kúrísitō 'í, 'í mālūngā rī rú muzú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14.

ānyāngā ĩkūnāzú nyōḡkú drīgē nōgó rī ícá gí.”

¹⁶ Kúru 'bá úrípi kú ĩrībīti drīgē 'dāri ní ívé méngēlēsī í'dúzá ānyāngā rī lizú āní nyōḡkú drīgē nōgó.

¹⁷ Mālāyíkā āzi ní kpá ĩfūzú Jó Múngú vé rī agá 'bū gé 'dāásī, ĩri kpá méngēlēsī ciipi cici ni be.

¹⁸ Mālāyíkā āzi ũkpō be āngū zāápi ācí sī ni ní ímúzá vūrā rōbōḡḡ zāzú rī gé 'dāásī, ĩri ní trezú gbírílí mālāyíkā méngēlēsī be drīgē 'dāri drīgē kīnī, “Mí í'dú mívé méngēlēsī, mí úlí vīnyō rī vé ũ'a vū drīgē nōgó rī pi āní,* ā'diātāsīyā vīnyō rī pi vé ũ'a ka gí, ĩ tā lí kōpi drīgē.”

¹⁹ Mālāyíkā rī í'dú ívé méngēlēsī, úlí ũ'a vīnyō vé rī pi cére, 'du kōpi jī muḡ dāá 'bū Múngú vé jīkó be rī agá.

²⁰ 'Bū rī kūrú rī gé āmvélésīla. Kúru ĩ ní ũ'a vīnyō vé rī pi utuzú ínyízú pá sī 'bū rī agá 'dāá, ārí ní ebízú ĩfūzú ũ'a vīnyō vé rī agásī. Árí rī dī muḡú sū yī āmbúgú dīpi dīdī rī tīnī, ku mītā ĩrī vūgá 'dāá, dī caá máyīlī† mūdūrūlū ālu pūkú ārō (180).

15

Mālāyíkā ézīrī ĩwōnyōkí āngū

¹ Tā 'dīri ā vūdrī gé, má kā āngū ndree 'bū gé 'dāá, á ndre ngá āyāzú āyāyā ni. Á ndre mālāyíkā ézīrī kōpi ri wōnyōkí ũdū ézīrī ũnjí ũnjí ni pi íjī ímúzá. Wōnyōkí 'dī'bée nga dō 'i deḡ gí, Múngú ē ẹsī gō veé dījī ku.

² Á ndre ngá āzi ógú sū mūdūrā tīnī, ĩri dī ācí rú, 'bá urukọ tukí pá kuú gārā ni gé. 'Bá pá tu'ba 'dī'bée, kōpi 'bá ĩbīgó drīdrī rī gā'ba ĩnjīgá sī, ĩrivé ĩndrīlīkí ĩ ní údé rī gā'ba ĩnjīgá sī, āzini kālāfe ĩ ní sī bílēmī rú rī ā'yī'ba kuyé rī pi. Kōpi rukí kūrú' dī Múngú ní sēé rī kú ĩ drīgē sī.

* **14:18 14:18** *Peḡi vīnyō vé rī*: Yāhūdī rī pi 'dukí peḡi vīnyō vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, kōpi ri ũ'a ni zo vīnyō sū rú. Múngú ĩpē 'bá Ísērélē vé rī pi adrii 'bá ívé ni, kōpi ā adriki ri sū peḡi vīnyō vé Múngú ní saá 'aápi ũ'a be rī tīnī. Nāpi peḡi vīnyō vé 'dīri, sē 'bá tāimbī ímbá'ba rī pi atala atala rī pi drīgē rī pi be nīkí áamá rá 'yozú kīnī Yēsū ri ívé tā átá. 'Í lā Sāwúmā 80:8-16; Ísáyā 5:1-7; Yērēmíyā 2:21; Mátáyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12; Lúkā 20:9-19. † **14:20 14:20** *Máyīlī*: 'Bá ri ícọ ẹcī tu ca máyīlī na sá ālu agá. * **15:3 15:3** *Úngó Mósē vé rī*: Múngú kā yī tafu ika rī sēé āngáráwá Ējēpétō vé rī pi ĩmūlūú, Mósē ngo úngó Múngú ri íngúzú, ā'diātāsīyā Múngú ní ĩ paá āngáráwá rī pi drīgē sī rī sī. 'Í lā Wūngárá 14-15. **15:3 15:3** Sāwúmā 111:2 **15:3 15:3** Sāwúmā 145:17 **15:4 15:4** Yērēmíyā 10:7 **15:4 15:4** Sāwúmā 86:9-10 **15:4 15:4** Dētōrōnómē 32:4

³ Kōpi rikí Mósē* adriipi átí'ba Múngú vé rī vé úngó ngoó, āzini Kābīlō Mvá rī vé úngó ngoó.

“Úpí Múngú Ūkpō 'Dípa,

'í 'o tā ambugu ambugu ni pi, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi.

'Bāgú adriipi āngū rī pi drīgē rī,

tā mí ní 'oó rī, ĩri pīrī, āzini ĩri tā áda!

⁴ Úpí, 'bā ri mi ĩnjī, āzini 'bā ri mī rú íngú.

Mi uletere ó'dúkúlegúsī.

'Bá āngū rī pi agá rī pi cére ímú mi ĩnjī,

ā'diātāsīyā tā pīrī mívé rī 'i da 'i kú āmvé.”

⁵ Tā 'dīri ā vūdrī gé, á ndre gākū ĩ ní tāimbī Múngú vé rī 'bāzú 'a ni gé rī 'bū gé 'dāá, gākū 'dīri Jó Múngú vé rī, tī ni zī 'i kú mgbọ.

⁶ Mālāyíkā ézīrī ĩfūkí Jó Múngú vé 'dīri agásī wōnyōkí be ézīrī. Kōpi úsúkí ĩ bōngó imve uletere ni pi sī, kōpi ũ'yīkí gō dábū rú ni pi ĩ cīcī gé.

⁷ Ngá sū ídri rú 'dī'bée āsámví gé, ālu ni í'dú ĩgāḡá ézīrī dábū rú ni pi awaá mālāyíkā ézīrī 'dī'bée drīgē sī, Múngú adriipi 'dáni'dáni rī dā ívé jīkó ĩgāḡá ézīrī 'dī'bée agásī.

⁸ Jó Múngú vé rī ā 'a ōzū cére kú ācígā rú, Múngú vé dīngárá, āzini ũkpō ĩrivé rī ní 'i 'i'dazú, 'bá āzi ícọ fíí āní Jó Múngú vé rī agá 'dāá ku, cīmgbá mālāyíkā ézīrī 'dī'bée ũdākí dō Múngú vé jīkó ĩgāḡá ézīrī 'dī'bée agásī rī deḡ gí ká.

16

Múngú vé jīkó

¹ Á yī ú'dúkọ íbí íkú Jó Múngú vé rī agá 'dāásī, ú'dúkọ rī 'u uru 'dāá, ĩri ri átá mālāyíkā ézīrī rī pi ní kīnī, “Īmi mukí, ĩmi ũdākí Múngú vé jīkó tīpi kú ĩgāḡá ézīrī 'dī'bée agá 'dīri vū drīgē 'dāá.”

2 Kúru mālāyikā drīdrī rī ní ívé ìgāṅá í'dúzá, ìri ní Múngú vé jìkó t̄ìpi kú ìgāṅá agá 'dīri ìdāzú vū drīgē nōó, āzó ní í'dózá 'bá ìb̄ìgò vé bìlēm̄i be kú ì rù'bá gá, rì'bá ìri ìnj̄i'bá rī pi ã rù'bá nyazú, ásóngará ni aga rá.

3 Mālāyikā ìrī rī ní ívé ìgāṅá í'dúzá, ìri ní Múngú vé jìkó t̄ìpi kú ìgāṅá agá 'dīri ìdāzú ȳì tafu rī agá nōó, ȳì rī ē m̄i újá 'i kaá kuú ārí rú s̄i 'bá draápi gí rī vé ārí ní raá rù'bá ni gé s̄i rī t̄ini. Ngá ārēvú céré ìdri be ẹ̀c̄i'bá ȳì agás̄i rī pi ūdrākí rá.

4 Mālāyikā na rī ní ívé ìgāṅá í'dúzá, ìri ní Múngú vé jìkó t̄ìpi kú ìgāṅá agá 'dīri ìdāzú ȳì ambugu d̄i'bá d̄id̄i rī pi drīgē, āzini kídí rī pi drīgē nōó, ȳì rī pi ē m̄i újákí ì céré kuú ārí rú.

5 Á yì mālāyikā ì ní 'bāá āmbúgú ȳì rī pi drīgē rī ní 'yozú k̄in̄i,
“Tā mí ní l̄i 'dīri ìri p̄iri,
m̄i ọ̀tú anigé, m̄i āndrū anigé, m̄i 'Bá Uletere ni,
ā'diātās̄iyā 'í l̄i tā rī gí.

6 'Bá ùnjí vū drīgē rī pi ú'd̄ikí 'bá Múngú vé uletere rī pi n̄éb̄i rī pi be,
tā k̄opi ní 'oó 'dīri s̄i,
mí ní k̄opi ní ārí s̄ezú mvuzú āní.”

7 Kúru má ní ú'dúkó ȳizú íb̄i íkú vūrā r̄òb̄òṅ̄ò zázú rī gé 'dāás̄i k̄in̄i,
“Úpí Múngú Ūkp̄o 'D̄ipa,
tā mí ní l̄i rī, ìri p̄iri, āzini ìri tā áda.”

8 Mālāyikā s̄u rī ní ívé ìgāṅá í'dúzá, ìri ní Múngú vé jìkó t̄ìpi kú ìgāṅá agá 'dīri dāzú ụtú m̄i gé 'dāá, s̄ē ụtú rī ní ūkp̄o kozú gb̄iril̄il̄i k̄opi ã rù'bá zázú.

9 Ụtú rī zā k̄opi ã rù'bá mārīmārī, k̄opi trikí Múngú w̄onyókí ìp̄ēepi rī vé rù āní rá. K̄opi gākí ẹ̀s̄i újágá s̄i, āzini k̄opi gākí Múngú rì íngúgá s̄i.

10 Mālāyikā t̄owú rī ní ívé ìgāṅá í'dúzá, ìri ní Múngú vé jìkó t̄ìpi kú ìgāṅá agá 'dīri ìdāzú lúpá ìb̄ìgò drīdrī rī vé rī drīgē nōó, ìn̄in̄á ọ̀z̄ū ìrivé mālūngā céré, 'bá nȳòkú drīgē rī pi rikí ì ádra nyaá āní ìzāngā ìzāngā rú,

11 k̄opi trikí Múngú adriípi 'b̄i gé rī āní rá, ā'diātās̄iyā āzó ì rù'bá gá rī pi ní rii ásó ambamba rī s̄i, 'bo k̄opi gākí ẹ̀s̄i újágá s̄i, k̄opi kukí ùnjikānyā ì ní 'oó rī kuyé.

12 Mālāyikā áziyá rī ní ívé ìgāṅá í'dúzá, ìri ní Múngú vé jìkó t̄ìpi kú ìgāṅá agá 'dīri ìdāzú ȳì āmbúgú d̄iipi d̄id̄i Yūf̄erētā agá nōó, ȳì rī n̄ju āní céré, 'bāgú íngá 'bée ụtú ní ìf̄ungará gálés̄i rī pi ã zokí rí m̄uzú ívé āngaráwá rī pi be w̄òk̄ò ụtú ní 'dezú rī gé 'dālé.

13 Kúru má ní ìndr̄i ùnjí ndrezú na, k̄opi ìndr̄ekí s̄ū údr̄ukúdr̄u t̄ini. K̄opi rikí ìf̄ūú ngá ātra 'dīri t̄i gé s̄i, ìb̄ìgò drīdrī rī t̄i gé s̄i, āzini n̄éb̄i ùnjó rú rī t̄i gé s̄i.

14 K̄opi ìndr̄i ùnjí rì'bá tā āyāzú āyāyā ni 'o'bá ni pi, k̄opi 'de m̄u 'bāgú vū drīgē rī pi vúgá, k̄opi 'bāgú rī pi tra ẹ̀'d̄i 'd̄i ú'd̄u āmbúgú Múngú Ūkp̄o 'D̄ipa vé rī gé.

15 Yēs̄u k̄in̄i, “Ìmi adrikí ūrē, ma ím̄u ícá d̄ū s̄ū ụ̀ḡu'bá t̄ini. Āȳik̄o ri adri 'bá adriípi m̄i be mgb̄o, b̄ongó suúpi 'ì rù'bá ọ̀z̄uzú cí, 'ì adri rí rù'bá be ule ku, āzini 'ì dr̄i ā n̄ja rí ku rī ní.”

16 Kúru ìndr̄i ùnjí rī pi ní 'bāgú rī pi trazú vūrā ālu gé, vūrā ì ní z̄i Ẹ̀b̄erē t̄i s̄i Ārāmāgédōn̄i rī gé.

17 Kúru mālāyikā ẹ̀z̄ir̄i rī ní ívé ìgāṅá í'dúzá, ìri ní Múngú vé jìkó t̄ìpi kú ìgāṅá agá 'dīri dāzú ūl̄i agá 'dāá. Ú'dúkó ní íkúzá Jó Múngú vé rī agá 'dāás̄i kp̄or̄o be k̄in̄i, “Tā rī 'i ngaápi 'd̄i.”

18 Āngū rī ní gazú má 'dámá'dá, āngū ní l̄izú mgb̄ir̄i, ūvi ní ūf̄izú tāár̄i, tāár̄i, āzini d̄inḡid̄inḡi ní āngū rī ayazú ùnjí ùnjí. Í'dózá ì ní 'bá gbizú rī gé 'dāá, d̄inḡid̄inḡi aya dr̄i āngū s̄ū 'dīri t̄ini kuyé.

19 D̄inḡid̄inḡi rī k̄ā āngū rī ayaá ūkp̄o s̄i, kūrú Bāb̄elónā vé ùnjikānyā ní gaá 'a ni gé tré tré 'dīri ūnd̄i 'i caá na, Múngú ígá kūrú Bāb̄elónā vé āmbúgú 'dīri ã tā, í'dú ívé kóp̄o jìkó be agá rī s̄ē mv̄u ìri ní.

20 Āngū ì úl̄i'bá kú ngu ȳì agá rī pi áfikí céré rá, āzini írā rī pi ḡokí adrií 'dāáyo.

21 Fí ambugu ambugu ni pi ím̄ukí 'b̄i gé 'dāás̄i u'deé 'bá rī pi drīgē, ẹ̀nj̄ingará ni k̄il̄ò p̄ukú t̄owú. 'Bá rī pi trikí Múngú rì āní rá, ā'diātās̄iyā f̄i rì 'de ùnjí ùnjí.

17

Ūnjikānyā kūrú Bāb̄elónā vé rī agá rī

1 Mālāyíkā ézîrî ïgāñá be drîgé sî 'dî'bée vé âlu ni ní ímúzú 'yozú má ní kînî, "Mí ímú, má i'da rí mí ní tâ ï ní lée lîj ùkú òwú* rú úrípi kú yîj kárakará rî pi drîgé rî.

2 'Bāgú vū drîgé rî pi 'bākí òwū ùkú òwú rú 'dîri sî, 'bá la'bée ùkú 'dîri sî rî pi ïmērēkí ùnjîkānyā rî sî sū ï ní ïmērēe vînyō sî rî tîjî."

3 Mālāyíkā rî 'du ma ùkpō Índrî Uletere rî vé rî sî muzú āngū ā'wí cínýáfā rú rî gé 'dāá, má ní ùkú rî ndrezú úrí kuú ïbîgō ika† ni drîgé, ïbîgō rî drî be ézîrî, ú'yú be mūdri, sîkí rú ï ní Múngú ri idezú rî kú rú' 'bá ni gé sî kúrú.

4 Ùkú rî su bōngó ndrōlūndrōlū rú ni, āzini bōngó ika ni. Ù'yî māyākā dábū rú ógú' 'bá lîjî ni pi 'í bî gé, ù'yî írā ógú' 'bá ógú' 'gū ni pi 'í umbe gá, ù'yî ngá dîjîpi lîjî ï ní zîjî pālî rî pi 'í drîgé, rú kópō dábū rú ùnjîkānyā be agá tré ni kú 'í drîgé. Ùnjîkānyā 'dîri ïrivé òwū 'bāzú agaápi rá rî.

5 Sîkí rú ï ní ífîfî ni nîjî kuyé ni èndrēti ni gé:

MA KURU ÆMBÚGÚ BĀBĒLÓNĀ VÉ RĪ,
MA ÈNDREPI 'BÁ ÒWÚ RÚ RĪ PI VÉ RĪ,
ĀZINI MA ÈNDREPI ÙNJĪKĀNYĀ BE
AGAÁPI VŪ DRĪGÉ NŌGÓ CÉRÉ RĪ.

6 Á ndre ùkú rî mvu ārí 'bá Yésū vé tâ ùlū' 'bá ï ní ú' 'dî ùdrāá rî pi vé rî ïmērēzú. Má kā ïri ndreé, sē má ní āyāngará.

7 Mālāyíkā rî ní 'yozú má ní kînî, "Ngá mí ní āyāzú rî ā'di? Ma mí ní tâ ùkú rî vé ï ní nîjî kuyé, āzini ïbîgō drî be ézîrî ú'yú be mūdri riipi ïri 'dūjîpi 'dāri vé rî ùlū rá.

8 Òtú ïbîgō rî anigé, 'bo nóni ïri 'dāáyo. ïri ímú ïfū 'bū kújîpi ùdū ākó rî agá 'dāásî, ï ímú ïri 'dî drā rá. 'Bá vū drîgé nōgō ï ní kōpi ā rú sîjî búkū ídri vé rî agá kuyé í'dózú ï ní vū rî gbingará gá 'dāá rî pi, kōpi kádō ïbîgō drāápi gí rî ndreé ïfū gí, kōpi ímú āyā āní ambamba.

9 " 'Bá adriipi tā nîngará be rî, ïri tā 'dîri vé ífîfî nî amá nî. ïbîgō vé drî ézîrî 'dî'bée vé ífîfî, ïri ánga ézîrî ùkú rî ní úrí drî ni gé rî, drî ézîrî 'dî'bée i'da 'bāgú ézîrî rî pi.

* 17:1 17:1 Ùkú òwú rú rî: Kúrú Bābēlónā vé rî, ï zî ùkú òwú rú rî. † 17:3 17:3 ïbîgō ika: ïbîgō ika drî be ézîrî, ú'yú be mūdri 'dîri íbî ïfū yîjî tafu rî agásî. 'Í lā I'dangará 13:1.

10 'Bāgú tōwú rî pi ùdrākí gí, âlu ni rú drî mālūngā rî nî, āzi rî ímú drî kuyé, 'bo kādō ímú, ïri ímú mālūngā rî rú lókí be mādāñá.

11 ïbîgō òtú adriipi ídri rú, drāápi gí, gōopi ïfūjîpi ídri rú 'dîri, ïri 'bāgú ārō ni, ïri ézîrî 'dā'bée vé ógújî, ï ímú ïri 'dî drā rá.

12 "Ú'yú mūdri 'dî'bée, ïri 'bāgú mūdri rî pi, kōpi í'dókí drî mālūngā rújî kuyé, ï ímú kōpi ní ùkpō sē adrizú 'bāgú rú mālūngā rú ïbîgō be trî lókí be mādāñá.

13 'Bāgú mūdri 'dî'bée vé tâ rií ùsūjî rî, ïri céré âlu rî, kōpi ímú ùkpō mālūngā ruzú rî ezi ïbîgō ní.

14 'Bāgú rî pi ímú è'dî 'dî Kābîlō Mvā rî be, 'bo Kābîlō Mvā rî kōpi ndē rá, ā'diātāsîyā ïri Úpî úpî rî pi drîgé, ïri kpá 'Bāgú 'bāgú rî pi drîgé. ïri adri 'bá 'í ní zîjî, 'í ní ùpēe, èsî 'bā'bée 'í drîgé rî pi be trî."

15 Kúru mālāyíkā rî ní 'yozú má ní kînî, "Yîjî mí ní ndreé ùkú òwú rú ùnjîkānyā be rî ní úrí drî ni gé 'dîri, i'da 'bá bîtrîká āngū drîgé sî céré rî pi, súrú rî pi, āzini tî āndîāndî rî pi.

16 ïbîgō āzi mí ní ndreé, āzini ú'yú mūdri mí ní ndreé 'dî'bée, kōpi ímú ùkú òwú rú ùnjîkānyā be 'dîri ngū ùnjî. Kōpi ïri ùtrū ku rú' 'bá be ule, kōpi ímú ïri nya zāá rú, kōpi ïmbîtā ni zā ve ācî sî.

17 Múngú 'bā tā 'dîri kōpi è èsî agá, tā 'í ní lée rî ā nga rî 'i āní bēsîñî, kōpi è ezi kî rî ïvé ùkpō mālūngā ruzú rî ïbîgō rî ní, tā Múngú ní átá rî ā 'du rî 'i ngaā āní.

18 Ùkú òwú rú mí ní ndreé ïndrîlîkî agá 'dîri, ïri kúrú āmbúgú Bābēlónā vé 'bāgú vū drîgé rî pi rújîpi céré nî rî 'i."

18

Bābēlónā vé izangará

1 Tā má ní ndreé 'dîri ā vudrî gé, á gō mālāyíkā āzi ndreé, ïri ri ïfū ímúzú 'bū gé 'dāásî. Mālāyíkā 'dîri ïpēkî ïri ímúzú ùkpō be, ïrivé dîngará ïmgbērē vū rî è drî ïndré kuú uletere.

2 Mālāyīkā rī ní trezú ú'dúkó be uryú 'dāá kīnī,
"Kūrú āmbúgú Bābēlónā vé rī iza 'i gí káyā!

Kūrú rī újá nóni 'i ícá vūrā índrī ūnjí rī pi ní rizú adrízú ni,
āriṅá ĩ ní gāá sī rī pi ní adrízú ni, āzini ā'wá ūnjí rī pi ní adrízú ni.

3 'Bá āngū rī pi agá rī pi ārēvú céré mvukí vinyō ūkú ọwú rú* rī vé rī ĩmērēzú ānī.

'Bāgú vū drīgé rī pi céré lakí ĩri sī rá,
āzini 'bá ngá ọzị' bá vū drīgé rī pi ícákí ā'bú be ambamba ĩrivé tā ūnjí rī sī."

4 Má ní kpá ú'dúkó āzi yizú íngázú 'bū gélésīla kīnī,

"Īmi 'bá ma ẹ'yī' bá gí rī pi, ĩmi ĩfūkí Bābēlónā agāsī āmvé,
lē ĩmi fíkí ĩrivé ūnjīkānyā 'dī' bée agá ku,
ē ĩrīṅákí rí ĩmi ĩrivé ūnjīkānyā sī ku.

5 Ūkú ọwú rú rī vé ūnjīkānyā úmú 'i gaá ambamba.

Ūnjīkānyā ĩri ní 'oó rī pi vé tā 'de Múngú ẹsị agá 'dālé ūnjí.

6 Mí ĩrīṅā ĩri sū ĩri ní tā ūnjí 'oó 'í ọgǔpǔjì rú' bá gá rī tịni,
mí ẹndị ĩri ĩrīṅāá vú ĩrī ūnjīkānyā ĩri ní 'oó 'dīri sī,
'í sē ĩri ní jíkó Múngú vé ĩgāṅá agá 'dīri mvuṅú vú ĩrī.

7 Ūkú 'dīri ri 'i íngú
ā'bú ívé 'í ní ịsú kárakarā 'dī' bée sī,
lē mī ọcǔ ĩri ĩzāngā nyaá ūnjí ūnjí.

Īri ri 'i íngú 'í ẹsị agá 'dāá,
'Má úrí kuú 'bá āmbúgú rú,
má adri ọwúzị kuyé,
á ngo áá āluṅáni ku.'

8 Kúru ú'dú ālu, ĩ ímú ĩri ĩwōnyō,
ĩri ímú drā rá, ĩri ímú ri áá ngo,
ẹbírì ri ímú ĩri fụ ūnjí ūnjí,
āzini ĩri ímú ve ācī sī mgbīlímgbīlì.

Úpí Múngú Ūkpō 'Dīpa ri ímú tā lị drī ni gé nī."

9 'Bāgú vū drīgé nōgó ri' bá la' bée ūkú rī sī, āzini āyīkō ịsú' bá ā'bú ĩrivé rī sī rī pi, kōpi ímú kūrú Bābēlónā vé rī vé zāngará

ndre ĩ mī sī, kōpi ímú ngo ĩri sī mīndre be.

10 Īzāngā 'bá Bābēlónā vé rī pi ní ímú ịsú 'dīri sī, ọrī sī, 'bāgú rī pi ímú pá tu ku rará rú, kōpi 'yo,

"Īzāngā! Īzāngā ri ímú adri kūrú Bābēlónā vé adriipi āmbúgú ūkpō be rī ní.

Sāṅá āluṅá agá,
lìkí tā Bābēlónā drīgé gí."

11 'Bá ri' bá ngá ọzị' bá vū drīgé nōgó rī pi ímú áá ngo ĩzāngā ĩzāngā rú kūrú Bābēlónā vé rī ā tā sī, ā'diātāsīyā 'bá āzi gōopi kōpivé ngá jeepi ni 'dāayo.

12 Kōpivé dábū, aya ọgú' bá ọgúọgú rī pi, írá ājē be uryú rī pi, māyākā ọgú' bá ọgúọgú ājē be uryú rī pi, bōngó ūnyī be rī pi, bōngó ndrōlūndrōlū rī pi, bōngó ọgú' bá nyilínyilí rī pi, bōngó ikaka rī pi, pẹtì ĩ ní ūsī sū marigó pi tịni ikaka rī pi, ngá ārēvú ĩ ní údé ĩwá sị sī rī pi, párángi ājē be rī pi, aya mālámálá rú rī pi, aya rī pi, írá imve imve ājē be rī pi,

13 ngá ẹjì be ngǔ' bá sū tāngāwúzị tịni rī pi, āzini ẹjì be ngǔ' bá sū ĩngírīṅá tịni rī pi, ngá ĩ ní ríi zāá ngǔ' bá sū ágómvá tịni rī pi, mīrē rī pi, ngá ọrukọ ngǔ' bá ndrīndrī rī pi, vinyō rī pi, ūdu rī pi, fúndru mīnīmīni rī pi, ānyá rī pi, tị rī pi, kābīlō rī pi, hūsānī rī pi, ārābīyā ĩ ní ríi useése rī pi, tǔgẹrī rī pi, 'bá ĩ ní uruṅú ịjì ẹ'dị gélésīla rī pi, kōpivé ngá 'dī' bée, 'bá āzi jeepi ni 'dāayo.

14 'Bá ri' bá ngá ọzị' bá rī pi ní 'yozú 'bá Bābēlónā vé rī pi ní kīnī, "Ngá ĩmi ní ríi ẹsị 'bāá drī ni gé 'dī' bée āvī nóni ĩmi drīgé sī gí, ā'bú ĩmivé rī pi, āzini ngá ūnyī be rī pi āvī céré gí, ĩmi gōkí ịsú āluṅáni ku."

15 'Bá ri' bá ngá ọzị' bá kūrú Bābēlónā vé rī agá ā'bú ịsú' bá ambamba rī pi, ọrī sī, kōpi fū mụ pá tu ku rará rú, ā'diātāsīyā ĩ fíkí rí ĩzāngā rī agá ĩndī ku. Kōpi ímú áá ngo ĩzāngā ĩzāngā rú.

16 Kōpi ngo ú'dúkó be uryú 'dāá,
"Īzāngā! Īzāngā kūrú āmbúgú Bābēlónā vé rī ní!

'Bá kūrú rī agá rī pi úsúkí ĩ bōngó ūnyī be ni pi sī, bōngó ndrōlūndrōlū rú ni pi sī, bōngó ikaka ni pi sī,

* 18:3 18:3 Ūkú ọwú rú rī: Cápītā 'dīri agá, kūrú Bābēlónā vé rī ĩ zị ūkú ọwú rú ni, 'bá rī pi ní ūnjīkānyā 'oó rī sī. 'Í lā I'dangará 14:8.

kôpi ù'yíkí mǎyākā dábũ rú ógù'ba
lǐlǐ nì pi ì bì gé, ù'yíkí írā ógù'ba
ógù'ogù nì pi ì umbe gá, ù'yíkí ngá
dǐipi lǐlǐ ì ní zìi pǎlǐ rǐ pi ì drǐgé.

17 Mívé ā'bu kárakarā 'dǐ'bée ì ímù iza sâ
ālu agá."

Ūgalaku kúlúmgbā ē drǐ ko'ba rǐ pi
ārevú céré, 'bá kúlúmgbā újǐ'ba rǐ pi be,
āzini 'bá éci'ba kúlúmgbā sǐ ngá ẏzǐ'ba rǐ
pi be céré, kôpi fũ kǔrú Bābēlónā vé rǐ
agásǐ ẏrǐ sǐ, kôpi mụ pá tu rará rú.

18 Kôpi kádō ímù ācígā kǔrú Bābēlónā
vé rǐ ní vezú rǐ ndree, kôpi útré ú'dúkó
be ẏrú 'dǎá, kôpi 'yo, "Kǔrú āzi nyo kǔrú
āmbúgú 'dǐri ndēepi nì anigé?"

19 Kôpi nyòókú úmvú ì drǐgé, kôpi ngo
īzāngā īzāngā rú ú'dúkó be ẏrú 'dǎá, kôpi
'yo,

"Īzāngā! Īzāngā kǔrú āmbúgú Bābēlónā
vé rǐ ní!

'Bá éci'bée kúlúmgbā sǐ yǐi tafu rǐ agásǐ
rǐ pi

īsúkí ā'bu 'a nì gé ambamba.

Izakí kǔrú rǐ sǎnā ālu agá!"

20 'Bo ĩmi mǎlǎyíkā adri'ba 'bũ gé
'dǐ'bée, lē ĩmi adrikí āyǐkō sǐ. ĩmi 'bá
Múngú vé adri'ba ule rǐ pi Yésũ vé 'bá
áyúáyũ rǐ pi be, āzini nēbǐ rǐ pi be, lē ĩmi
adrikí āyǐkō sǐ, ā'diātāsīyā Múngú ĩrīnā
'bá kǔrú Bābēlónā vé rǐ agá rǐ pi tā kôpi
nì 'oó ĩmi ní ũnjǐ rǐ sǐ.

21 Mǎlǎyíkā āzi ũkpō be nì í'dú írā
āmbúgú, ĩri ní 'bezú yǐi tafu rǐ agá 'dǎá.
Īri ní 'yozú kǐnǐ,

"Mǐ kǔrú āmbúgú Bābēlónā vé rǐ,
Múngú rǐ ímù mǐ iza ũkpō sǐ rá,
gōkí mǐ īsú ndree dǐi ku.

22 Ú'dúkó kǔdǐ vé nì, ú'dúkó 'bá úngó
ngo'ba nì pi vé nì, ú'dúkó jēlēgú vé
nì, āzini ú'dúkó gǔké vé nì
gōkí yǐi mǐ agá dǐi ku.

'Bá úmǐ be ēzǐ ngaápi mǐ agá nì
gōkí īsú dǐi ku.

Írā ngá 'yǐzú nì vé ú'dúkó
gōkí yǐi mǐ agá dǐi ku.

23 Lámǎ vé ācǐ gō dǐi mǐ agá dǐi ku.

'Bá ì je'ba ú'dǐ rú rǐ pi

gōkí mụ adrii mǐ agá dǐi ku.

Mívé 'bá ándúru ngá je'ba, āzini ngá
ẏzǐ'ba rǐ pi

ā rú kúkú vũ drǐgé nōgó.

Mívé ũjōgũ sǐ, 'í rǐ 'bá āngũ rǐ pi agásǐ rǐ
pi

ē mǐ ũ'bāá fǐ ũnjǐkǎnyā agá.

24 Múngú ĩrīnā Bābēlónā rǐ, ā'diātāsīyā
nēbǐ rǐ pi, 'bá Múngú vé rǐ pi,

āzini 'bá Múngú vé ì ní ú'dǐ vũ drǐgé nōgó
rǐ pi,

kôpivé ārǐ dǎ kǔrú 'dǎri agá."

19

'Bá 'bũ gé 'dǎlé rǐ pi íngúkí Múngú rǐ

1 Tā 'dǐ'bée ā vǐdrǐ gé, á yǐ ú'dúkó íbǐ
íkú 'bũ gélésǐla sǐ 'bá bǐtrǐká pi vé nì tǐnǐ.

Kôpi rikí átá ú'dúkó be ẏrú 'dǎá kǐnǐ,
"Hālélúyā!

Lē 'bá íngúkí Múngú rǐ, ũkpō 'bá rǐ pi
pazú rǐ, ĩri vúgá.

2 Múngú vé tā lǐjǐ rǐ, ĩri tā áda āzini pǐrǐ.

Īrīnā ũkú ǒwú rú rǐ,

ā'diātāsīyā ĩri ní 'bá vũ drǐgé rǐ pi ē
drǐ izaá ívé ǒwũ sǐ rǐ sǐ.

Múngú rǐ tā lǐ drǐ nì gé,

ĩri ní átǐ'ba Múngú vé rǐ pi ú'dǐ rǐ sǐ,"

3 Kôpi ní ǒ'ú'zú kǐnǐ,

"Hālélúyā!

Ācígā ngaápi kǔrú āmbúgú rǐ agásǐ rǐ,

ĩri nga mǐzú ẏrú 'dǎá ũdǐ ākó."

4 'Bá ambugu pǔkú ĩrǐ drǐ nì sǐ, āzini
ngá ídri be sǐ rǐ pi ní kǔmúci ũtǐzú vūgá
Múngú úrǐpi ívé lúpá mǎlūngā vé rǐ drǐgé
rǐ ĩnjǐzú, kôpi rikí ǒ'ú kǐnǐ,

"Āmǐnā, Hālélúyā!"

5 Kúru ú'dúkó ní íkú'zú vūrā lúpá
Múngú vé rǐ gé 'dǎásǐ kǐnǐ,

"Īmi ĩrivé átǐ'ba ēzǐ be mǎdā, āzini ēzǐ be
āmbúgú ĩri ĩnjǐ'ba rǐ pi,

lē ĩmi íngúkí Úpí Múngú rǐ
íngúngũ!"

6 Kúru má ní gōzú ú'dúkó āzi yǐzú ǒ'ú
sǐ 'bá bǐtrǐká pi vé nì tǐnǐ, kǔlé ní lǐi rǐ
tǐnǐ, dōku ũvi ní gaá lǐi rǐ tǐnǐ, kôpi rikí
ǒ'ú kǐnǐ,

"Ē íngúkí Múngú rǐ,

ā'diātāsīyā 'bávé Úpí Múngú Ūkpō
'Dǐpa rǐ āngũ rụ nǐ.

7 Lē 'bá únjǐkǐ, āzini 'bá adrikí āyǐkō sǐ,

āzini 'bâ íngúkí Múngú ri,
 ā'diātāsīyā sâ Kābīlō Mvá rī ní lēzú ūkú
 jezú rī ícá gí,

ūkú ōmúrúgó* rī útú 'i kú ūrē gí.

8 Sēkí ūkú ōmúrúgó rī ní bōngó ule ūnyī
 be ni suú."

(Bōngó ule ūnyī be rī vé ífífí, ĩri tā pīrī 'bá
 Yēsū ri ẹ'yī' bá gí rī pi ní 'oó rī.)

9 Kúru mālāyíkā rī ní 'yozú kīnī, "Í sī tā
 'dīri, āyīkō ri adri 'bá ĩ ní zīj ímú Kābīlō
 Mvá rī vé ūmū ūkú jezú rī ā nyangará gá
 rī pi ní." Mālāyíkā rī ní kpá gōzú 'yozú
 kīnī, "Tā 'dī'bée tā áda, Múngú átá nī."

10 Má ní kúru kūmūcí ūtīzú vūgá
 mālāyíkā rī ĩnjīzú, 'bo ĩri ní 'yozú má ní
 kīnī, "Ē ĩnjīkí ma ku! Mí ĩnjī 'yéṅá Múngú
 ri áyu! Ma ātí' bá sū mí tīnī, āzini 'bá céré
 Yēsū ri ẹ'yī' bá gí ĩrivé tā ūlū' bá rī pi tīnī.
 Ūkpō Índrī Uleterē rī vé rī ású dō 'bá rī gí
 ká, ĩri íbī Yēsū vé tā ūlū ndō."

'Bá njuúpi hūsánī imve sī rī

11 Á ndre 'bū rī zī 'i tī kú mgbo, hūsánī
 imve tu pá kuú 'dálé. 'Bá njuúpi hūsánī
 rī sī rī† rú ni "Bá ẹsī 'bāápi tā drīgé áco
 ni," āzini "Bá riipi tā áda 'oópi ni." ĩri tā
 lī pīrī, āzini ĩri 'bá ẹ'dí 'dīpi ni.

12 Mī ni ri dī sū ácí tīnī, úsú kūlá kú 'í
 drīgé kárakará, sīkí rú rú' bá ni gé, 'bo 'bá
 āzi nī rú rī vé ífífí kuyé, 'yéṅá nī íngá nī.

13 Su bōngó akoóko rūkū ĩ ní suú ārí agá
 ni, ĩrivé rú Ū'dúkó Múngú vé rī 'i.

14 Mālāyíkā 'bū gé ri' bá únjú' bá hūsánī
 sī muzú ẹ'dí gé 'dī'bée 'dekí ĩri ā vúdřī gé,
 kōpi úsúkí ĩ bōngó ule imve imve ni pi sī.

15 Ílī áco cípi cici ni íkpú 'bá njuúpi
 hūsánī rī sī rī tī gé sī, úlī 'bá āngū rī pi
 drīgé rī pi u'deé vūgá, "Īri ímú kōpi ě drī
 ọrú túré aya rú ni sī." Īri jīkó Múngú
 Ūkpō 'Dīpa vé rī i'da ū'a vīnyō vé rī pi
 utuzú ínyízú 'bū agá 'dāá.

16 Sīkí rú ĩrivé bōngó akoóko rūkū rī ā
 rú' bá gá, āzini ū'dú ni gé 'dīni,
 "Bāgú adriipi 'bāgú rī pi drīgé rī,
 Úpí adriipi úpí rī pi drīgé rī."

* 19:7 19:7 Ūkú ōmúrúgó: Ūkú ōmúrúgó 'dīri vé ífífí, ĩri 'bá Yēsū ri ẹ'yī' bá gí rī pi. † 19:11 19:11 'Bá njuúpi hūsánī imve sī rī: 'Bá njuúpi hūsánī imve sī rī Yēsū 'i. 19:15 19:15 Sāwúmā 2:9 ‡ 19:20 19:20 Nẹbī ūnjō rú rī: Nẹbī ūnjō rú 'dīri, ĩ kpá ĩri zī ĩbīgó ífūúpi nyōkú agálésīla ni. 'Í lā I'dangará 13:11-15.

17 Á ndre mālāyíkā tu pá kuú ūtú drīgé,
 ri áyú ū'dúkó be ọrú 'dāá āríṅá unga' bá
 ọrúgégé ūlī agá rī pi ní kīnī, "Īmi trakí
 ĩmi ímú ūmū āmbúgú Múngú ní 'bāá rī ā
 nyangará gá.

18 Īmi nyakí 'bāgú rī pi, ūgalaku rī pi,
 āngaráwá rī pi, hūsánī rī pi, 'bá únjú' bá
 hūsánī sī rī pi, 'bá adri'bée túgērī rú ku,
 āzini túgērī rú rī pi, 'bá adri' bá ẹzī be
 mādāṅá, āzini ẹzī be ambugu rī pi."

19 Kúru má ní ĩbīgó drīdrī ífūúpi yī tafu
 rī agásī rī ndrezú, 'bāgú vū drīgé rī pi be,
 ívé āngaráwá rī pi be, kōpi trakí ĩ, kōpi
 lēkí ẹ'dí 'dī 'bá njuúpi hūsánī imve sī rī
 be, āzini ĩrivé āngaráwá rī pi be.

20 Rúkí ĩbīgó rī ívé nẹbī ūnjō rú rī‡ be,
 ú'békí kōpi ĩrītró ídri rú ácí cípi kú nyālū
 rī agá. Nẹbī 'dīri ándúru tā āyāzú āyāyā
 ni 'oópi ĩbīgó ā vūrā gá rī, ū'bā 'bá rī pi ě
 mī sēzú ĩ ní bílēmī ĩbīgó vé rī ū'bāzú kōpi
 ā rú' bá gá sī nī, āzini sē 'bá rī pi rikí ĩbīgó
 vé ĩndrīlīkí ĩ ní údé rī ĩnjī.

21 Ú'díkí ĩbīgó rī vé āngaráwá rī pi ě
 ĩmbítā ūdrāá céré ílī áco ífūúpi 'bá úrípi
 hūsánī drīgé 'dāri tī gélésī rī sī. Áríṅá rī
 pi ārēvú céré 'dekí rīi kōpivé āvū teé.

20

'Yīkí ādróko ri ílī élfū ālu

1 Á ndre mālāyíkā āzi ālu ni ri ísī ímúzá
 'bū gé 'dāásī vūgá nōó, rú mǎfūtá 'bū
 kuúpi ūdū ākó rī ě tī zīzú rī kú 'í drīgé,
 āzini rú ímvē kú 'í drīgé.

2 Īri ní ngá ātra 'dīri ruzú úmbézú ímvē
 rī sī ílī élfū ālu. Ngá ātra 'dīri, ĩri ĩnjī ọtú
 ūku 'dāri, ĩri ādróko 'i, dōku Sātánā 'i.

3 Mālāyíkā rī ní ngá ātra 'dīri 'dúzú
 'bezú 'bū kuúpi ūdū ākó rī agá, ĩri ní 'bū rī
 ě tī mbīzú ngá āzi sī mgbé, ādróko ā ū'bā
 rí 'bá vū drīgé nōgó rī pi ě mī ku cīmgbá
 cazú ílī élfū ālu rī vé ūdū gé. Tā 'dī'bée
 ā vúdřī gé, ĩ kúru ĩri ọyú ífū āmvé lókíná
 be mādā.

4 Kúru má ní lúpá ọrúko ndrezú, 'bá
 úrí' bá lúpá rī pi drīgé rī pi, sēkí kōpi ní

ũkpõ tã lizú rĩ. Á ndre 'bá ĩ ní kôpi ě drĩ úlĩ Yēsũ vé tã ũlũngará ã tã sĩ rĩ pi, āzini ú'dúkõ Múngú vé rĩ ã ũlũngará ã tã sĩ rĩ pi, ĩbĩgõ rĩ ĩnjĩ'bá kuyé rĩ pi, āzini ĩrivé ĩndrĩlĩkĩ ĩnjĩ'bá kuyé rĩ pi, ĩrivé bĩlēmĩ ã'yĩ'bá ũ'bã'bá ĩ ɛndrɛtĩ gé kuyé, dôku ĩ drĩ ágélé gá kuyé rĩ pi, kôpi íngákí gõó ídri rú mālũngã ruḡ Kúrísítõ be ca ílĩ élifũ ãlu.

⁵ 'Dĩri íngángará ídri rú drĩdrĩ rĩ. 'Bá rĩ pi ě ĩmbĩtã íngákí gõó ídri rú kuyé cĩmgbá ílĩ élifũ ãlu vé ũdũ gé.

⁶ Tākĩri ri adri 'bá uletere adri'bá íngángará drĩdrĩ 'dãri agá ĩndĩ rĩ pi ní. Drãngará ímũpi vúlé 'dĩ rĩ, ĩri drãngará ĩrĩ ĩ ní vezú ãní ãcí sĩ rĩ, kôpi gõkĩ fĩ 'a ni gé ku. Kôpi ímũ mālũngã ru adrizú atala rú Múngú be, āzini Kúrísítõ be, ca ílĩ élifũ ãlu.

Īrĩñākĩ Sātánã ri

⁷ Ílĩ élifũ ãlu 'dĩri kãdõ deḡ, ĩ kúru Sātánã ri oyũ ĩfũ 'bũ kuḡpi ũdũ ãkõ rĩ agásĩ ãmvé.

⁸ ĩri kúru mu 'bá rĩ pi ě mĩ ũ'bã muḡú ãngũ rĩ pi agásĩ vũ drĩgé sĩ céré, ãngũ ĩri ní muḡú 'bá rĩ pi ě mĩ ũ'bãzú 'dĩ'bée ĩ zĩ Gógĩ, āzini Mãgógĩ. ĩri ímũ kôpi tra mu ɛ'dĩ 'dĩngará gá, kôpivé kãlãfe ambamba ícõkĩ lãá bã ku.

⁹ Á ndre kôpi 'dekĩ muḡú ãngũ ãmbúgu rĩ agásĩ, muḡú 'bá Múngú vé rĩ pi ceé kũrũ Múngú vé lēlē rĩ agá 'dãá. 'Bo ãcí ní íngázú 'bũ gé 'dãásĩ, lũzú kôpi drĩgé, kôpi zãzú vezú mgbĩlĩmgbĩlĩ.

¹⁰ Ādrõko kôpi ě mĩ ũ'bãapi 'dĩri, 'dukĩ ĩri 'beé ãcí ciĩpi kú nyãlũ 'dĩri agá, ãcí 'dĩri ĩ ní ĩbĩgõ pi ú'bézú nēbĩ ũnjõ rĩ be 'a ni gé rĩ. Kôpi ĩzãngã nya 'dãlé ũtũnjã pi ĩnĩnjã be ũdũ ãkõ.

Lĩkĩ tã 'bá ũdrã'bá gĩ rĩ pi drĩgé

¹¹ Kúru má ní lúpã ãmbúgu imvesĩrĩlĩ ni ndrezú, 'bá ãzi úrĩ kuḡ drĩ ni gé. 'Bũ pi vũ be ngakĩ ápã ɛndrɛtĩ ni gé sĩ rá, kôpi gõkĩ índrē kuyé.

¹² Á ndre 'bá ũdrã'bá gĩ ɛzĩ be ãmbúgu, āzini ɛzĩ be mãdãnjã rĩ pi tukĩ pá kuḡ lúpã Múngú vé rĩ ɛndrɛtĩ gé. ĩ ní búkũ rĩ pi

ũzĩzũ, ĩ ní kpã gõzũ búkũ ídri vé rĩ zĩzũ. Lĩkĩ tã 'bá ũdrã'bá gĩ rĩ pi drĩgé tã kôpi ní 'oó rĩ vũ sĩ sũ ĩ ní sĩĩ búkũ rĩ pi agá 'dãá rĩ tĩnĩ.

¹³ Āvũ yĩ tafu agá rĩ pi ní ĩfũzũ ãmvé, ãvũ rĩ pi ĩfũkĩ vũrã 'bá ũdrã'bá gĩ rĩ pi vé índrĩ ní adrizú rĩ agásĩ ãmvé, lĩkĩ 'bá ãlu ãlu vé tã, tã ĩri ní 'oó rĩ vũ sĩ.

¹⁴ Drã, āzini vũrã 'bá ũdrã'bá gĩ rĩ pi vé índrĩ ní adrizú rĩ, ĩ ímũ kôpi 'du ú'bé céré ãcí ciĩpi kú nyãlũ 'dĩri agá. ãcí ciĩpi kú nyãlũ 'dĩri, ĩri drãngará ĩrĩ rĩ.

¹⁵ 'Bá ĩ ní rũ ni sĩĩ búkũ ídri vé rĩ agá kuyé rĩ, 'bekĩ ĩri ãcí ciĩpi kú nyãlũ 'dĩri agá gĩ.

21

'Bũ ú'dĩ, āzini vũ ú'dĩ rĩ

¹ Kúru má ní 'bũ ú'dĩ ndrezú āzini vũ ú'dĩ ndrezú. 'Bũ drĩdrĩ rĩ pi vũ drĩdrĩ rĩ be, kôpi áfikĩ 'dĩsĩ rá. Yĩ tafu rĩ áfĩ kpã rá.

² Má ní kũrũ uletere Yērũsãlēmã ú'dĩ rĩ ndrezú, ĩri ri ísĩ ímũzũ 'bũ gé Múngú vugá 'dãásĩ vugá nõó, sũ õmũrũgõ 'i úsũpi kõnjũkõnjũ ícõpi ágõ vé ni gĩ rĩ tĩnĩ.

³ Á yĩ ú'dúkõ íbĩ íkũ lúpã mālũngã vé rĩ gé 'dãásĩ kpõrõ be kĩnĩ, "Í ndre drĩ kã, Múngú ísĩ nõnĩ ívé 'bá rĩ pi ãsãmvũ gé gĩ, ĩri ímũ adri kôpi be trũ ãlu, kôpi ímũ adri 'bá ĩrivé ni, ĩri kpã adri Múngú kôpivé ni.

⁴ ĩri ímũ kôpivé mĩĩndrɛ údé kôpi mĩ gé sĩ rá, drãngará ri gõ adri 'dãáyo. ĩzãngã nyangará, ãá ngongará, āzini rũ'bá ásõngará ri gõ adri 'dãáyo, tã ũku rĩ ã vugũ 'i deḡpi 'dĩ."

⁵ 'Bá úrĩpi lúpã mālũngã vé rĩ drĩgé rĩ ní 'yozũ kĩnĩ, "Ma ngã ãrɛvũ újã céré ícã ú'dĩ!" Kúru ĩri ní 'yozũ má ní kĩnĩ, "Í sĩ tã 'dĩri vũgã, ú'dúkõ 'dĩri, ĩri tã áda ĩ ícõ ɛsĩ 'bã drĩ ni gé rá."

⁶ ĩri ní 'yozũ má ní kĩnĩ, "Tã rĩ nga 'i gĩ. Ma Álĩfã 'i, āzini Ōmégã 'i, má í'dõ tã rĩ pi ãrɛvũ céré nĩ, ma kpã de nĩ. 'Bá yĩ úvã ní ndéé rĩ, ma ĩri ní yĩĩ ídri sēepi rĩ sē mvũ pírinĩ.

7 'Bá ãdróko ri nděépi rá rĩ, ĩri drĩlé múké ísú rá, ma adri Múngú ĩrivé ni, ĩri adri mvá mávé ni.

8 'Bo 'bá adri'bá ũrĩ rú rĩ pi, 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá kuyé rĩ pi, 'bá yĩkĩ be ũnjĩ rĩ pi, 'bá ãngũ ú'dí'bá rĩ pi, 'bá ọwũ rú rĩ pi, 'bá újógú rú rĩ pi, 'bá ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ ĩnjĩ'bá rĩ pi, 'bá ũnjó rú rĩ pi be céré, ĩ kọpi 'be ãcí cípi kú nyālũ rĩ agá. 'Dĩri drāngará vú ĩrĩ rĩ.”

9 Mālāyíkā ẹzĩrĩ Múngú vé ĩgāṅā wõnyókĩ be agá rĩ rụ'bée ĩ drĩgé rĩ pi vé ãlu ní ímúzá má vúgá nõó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Mí ímú, ma mí ní Kābĩlõ Mvā rĩ vé ọmúrúgọ i'da rá.”

10 ĩri ní ma 'duzá jizú Índrĩ Uleteré rĩ vé ũkpõ sĩ írā zõopi urugégé 'dāá ni drĩgé, ĩri ní má ní kũrú uleteré Yērúsālēmā ú'dí rĩ i'dazú, ĩri ri ísú ímúzá 'bũ gé Múngú vúgá 'dāásĩ vúgá nõó.

11 Dị ọgú sũ Múngú ní dđĩ ọgú pọwũpọwũ rĩ tĩni, ĩrivé dđngará sũ írā ũnyĩ be ọgúpi nyilínyilí ĩ ní zĩj jásĩpā rĩ tĩni, ĩri uleteré ọgú sũ múndũrā tĩni.

12 Síkĩ gārā ni kání ābi rú ni sĩ kũrú urugégé 'dāá, ĩri kẹẹtĩ be mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ, ũ'bākĩ mālāyíkā ãlu ãlu kẹẹtĩ mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ 'dĩ'bée gé sĩ céré, síkĩ rú sũrú mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ ĩsērélē vé 'dĩ'bée vé rĩ kú kẹẹtĩ 'dĩ'bée rú'bá gá sĩ.

13 Kẹẹtĩ na ni pi ụtú ní ĩfũngará gálésĩla, na ni pi úrúlésĩla, na ni pi ándrélésĩla, na ni pi ụtú ni 'dengará gálésĩla.

14 Kání ābi rú ĩ ní sđĩ kũrú rĩ ā gārā gá sđĩ kũrú rĩ, sđĩkĩ írā mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ, ĩ ní rizú jó ā ndú ā'bāzú ũkpó ũkpó ni pi drĩgé. Sđĩkĩ Kābĩlõ Mvā rĩ vé 'bá áyúāyũ mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi vé rú ãlu ãlu írā 'dĩ'bée rú'bá gá sđĩ.

15 Mālāyíkā átāpi má be rĩ, ĩri aya dábũ rú ngá ũ'bĩzú ni be 'í drĩgé kũrú rĩ ũ'bĩzú ānĩ, kẹẹtĩ rĩ pi be, āzini kání ābi rú rĩ be.

16 Kũrú rĩ cúnḡā be sũ, zõngará ni pi pĩngará ni be céré trõtrõ. Mālāyíkā rĩ ní kũrú rĩ ũ'bĩzú aya dábũ rú 'í drĩgé 'dĩri sđĩ, ũ'bĩ ĩri caá máyĩlĩ élifũ ãlu mụdũrũlũ sũ (1,400). Zõngará ni pi pĩngará ni be,

tũngará ni urulé rú rĩ be kọpi zõkĩ céré trõtrõ.

17 Mālāyíkā rĩ ní kpá aya dábũ rú ngá ũ'bĩzú rĩ 'í'duzú kání ābi rú rĩ ũ'bĩzú ānĩ, kání ābi rú 'dĩri vé tengará pá ágélé mụdũrũlũ ĩrĩ mụdrĩ drĩ ni ázĩyá (216).

18 Kání ābi rú 'dĩri ũ'bākĩ ĩri írā ọgúpi ọgúọgũ ĩ ní zĩj jásĩpā rĩ sđĩ. Sđĩkĩ kũrú rĩ dábũ áda ọgúpi sũ múndũrā tĩni rĩ sđĩ.

19 ũ'bākĩ írā mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ ọgú'bá ọgúọgũ ni pi írā ĩ ní kũrú rĩ vé kání ābi rú rĩ ā ndú ā'bāzú rĩ pi ā rú'bá gá sđĩ. ãlu ri ĩ zĩ jásĩpā, ĩrĩ rĩ sāpĩrā, na rĩ kālēsēdõnĩ, sũ rĩ ẹmērālídõ,

20 tọwũ rĩ ónĩkĩsđĩ, ázĩyá rĩ kārĩnēlĩyā, ẹzĩrĩ rĩ kĩrĩsõlítē, ārõ rĩ bērĩlõ, úrõmĩ rĩ tõpázĩ, mụdrĩ rĩ kĩrĩsõpũrásđĩ, mụdrĩ drĩ ni ãlu rĩ jásĩnítĩ, mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ āmētāsđĩ.

21 Kẹẹtĩ mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ 'dĩ'bée, údékĩ ngá imve ọgú'bá ọgúọgũ ĩ ní zĩj pālĩ ni pi sđĩ. Pālĩ ãlu rĩ údé kẹẹtĩ ãlu. Lẹtĩ āmbúgú kũrú rĩ vé rĩ, údékĩ dábũ áda ọgúpi múndũrā rú ni sđĩ.

22 Á ndre jó Múngú vé ni kũrú rĩ agá 'dāá kuyé, ā'diātāsđyā Úpĩ Múngú ũkpõ 'Dĩpa ri Kābĩlõ Mvā rĩ be, kọpi Jó Múngú vé rĩ.*

23 Kũrú rĩ agá 'dāá, lē ụtú ku, lē mbāá ku, ā'diātāsđyā Múngú ri dđĩ ãngũ ĩmgbērē kũrú rĩ agá 'dāá nđĩ, āzini Kābĩlõ Mvā rĩ dđĩ ãngũ ĩmgbērē uleteré kũrú rĩ agá 'dāá nđĩ.

24 'Bá vũ drĩgé rĩ pi ímú ẹcĩ kọpi ní dđĩ ãngũ ĩmgbērēé kuú uleteré rĩ sđĩ, 'bāgú vũ drĩgé rĩ pi ímú ĩvé ā'bú íjĩ Múngú ri ĩnjĩzú, āzini Kābĩlõ Mvā rĩ ĩnjĩzú.

25 Sā céré, kũrú rĩ vé kání ābi rú rĩ vé kẹẹtĩ rĩ pi adri mgbọ, ụpĩkĩ ku, ā'diātāsđyā ĩnĩṅá gõ adrii 'a ni gé 'dāá ku.

26 'Bá vũ drĩgé rĩ pi céré ímú ĩvé ā'bú íjĩ Múngú ri ĩnjĩzú Kābĩlõ Mvā rĩ be kũrú rĩ agá 'dāá.

27 'Bá ri'bá ũnjĩkānyā 'o'bá, tā drĩnjā sēepi ni 'o'bá, āzini 'bá ũnjó rú rĩ pi, ícókĩ fĩ kũrú rĩ agá 'dāá ãlunāni ku, 'yéṅá 'bá ĩ ní kọpi ā rú sđĩ Kābĩlõ Mvā rĩ vé búkũ ídri vé ĩ ní 'bá tā 'o'bá pĩrĩ rĩ pi ā rú sđĩzú rĩ pi ícó fi nđĩ.

* 21:22 21:22 Kọpi Jó Múngú vé rĩ: Tā 'dĩri vé ífĩfĩ, Múngú pi Yēsũ be, kọpi ri adri kũrú rĩ agá 'dāá. 'Bá rĩ pi ícó kọpi ĩnjĩ vũrā céré gá sđĩ.

22

Yīi āmbúgú dīpi dīdī idri sēepi rī

¹ Mālāyikā rī ní má ní yīi āmbúgú dīpi dīdī idri sēepi, adriipi uletere ógúpi múndūrā tīnī rī i'dazú, yīi rī íbí ídí ímúzá Múngú vé lúpá Kābīlō Mvā rī be rī gé 'dāásī,

² dī mұzú kūrú rī vé létī āmbúgú rī ā ágáná gá sī. Pētī idri sēepi rī dụ yīi āmbúgú dīpi dīdī rī ā gārā gá sī ílébe ílébe. Ílí ālu agá, īri 'a vú be mұdrī drī ní ĩrī, mbāā ālu agá, īri 'a vú sī ālu. 'Bá āngū rī pi agásī rī pi ri 'bá drā be rī pi ídrí bí ní sī.

³ Múngú gō 'bá kūrú rī agá rī pi trií ku. Múngú ri Kābīlō Mvā rī be, kōpi úrí ívé lúpá drīgē kūrú rī agá 'dāá, kuru Múngú vé átí'bá rī pi 'de ri Múngú ri ĩnjī.

⁴ Átí'bá rī pi Múngú ri ndre ĩ mī sī, ĩ Múngú vé rụ sī kōpi ęndretī gé.

⁵ ĩnjā gō adrii ku, 'bá adri'bée kūrú rī agá 'dālē rī pi ícókí lámā lēé ku, dōku ętú lēé ku, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ri dī āngū ĩmgbērē kōpi ní nī. Múngú ri mālūngā rụ mұzú kōpi be ődū ākó.

⁶ Mālāyikā rī ní 'yozú má ní kīnī, "Ú'dúkó 'dī'bée tā áda, tā ni 'i 'dụ nga rá. Úpí Múngú átá ọtú nēbī rī pi ní, ĩpē ívé mālāyikā ímú tā lēepi 'i ngaápi mbēlēnā rī i'daá ívé átí'bá rī pi ní."

Yēsū vé ĩgōngará

⁷ Yēsū ní 'yozú má ní kīnī, "Í ndre drī ká, Ma ĩgō mbēlēnā rá! Tā ímúpi 'i ngaápi drīdrī 'dīlé ĩ ní tā ni ũlūú búkū nōri agá rī, 'bá tā ni 'dụpi ngaápi rá rī, ĩri tākiri ísú rá."

⁸ Ma Yūwánī 'i, á yī tā 'dī'bée ma 'i, āzini á ndre ma 'i. Má kā tā 'dī'bée yīi, āzini ndreé, má ní 'dezú kūmūcí ũtīzú mālāyikā tā 'dī'bée i'daápi má ní rī ĩnjīzú.

⁹ 'Bo mālāyikā rī ní 'yozú má ní kīnī, "Lē mī ĩnjī ma ku. Ma átí'bá mí tīnī, mí ędrīpi nēbī rī pi tīnī, āzini 'bá cérē Múngú vé ú'dúkó ĩ ní sī búkū nōri agá rī ę'yī'bá rī pi tīnī, mí ĩnjī Múngú ri áyu."

¹⁰ ĩri ní gōzú 'yozú má ní kīnī, "Lē mī úcí tā ímúpi 'i ngaápi drīdrī 'dīlé ĩ ní ũlūú, ĩ ní sī búkū nōri agá 'dīri 'bá āzi ní ku, ā'diātāsīyā sá tā 'dīri ní ímúzá 'i ngazú rī ĩnyinā.

¹¹ 'Bá bí ākó riipi ũnjīkānyā 'oópi rī, ā 'o íngá mұzú íyí, 'bá drī be ũnjī rī, ā 'o íngá ívé drī ũnjī rī mұzú íyí, 'bá riipi tā pīrī 'oópi rī, ā 'o tā pīrī rī mұzú drīdrī, 'bá uletere rī ā adri mұzú uletere."

¹² Yēsū kīnī, "Īmi ndrekí drī ká, ma ĩgō mbēlēnā, ma ímú 'bá ālu ālu ũfē tā ĩri ní 'oó rī vú sī.

¹³ Ma Álífā 'i, āzini Ōmégā 'i, í'dóngará gá 'dāá, ma anigé, ú'dú ődū vé rī gé, ma kpá adri anigé, má í'dó tā rī pi ārēvú cérē nī, ma kpá dẹ nī.

¹⁴ "Bá ívé bōngó āco akoóko rī ũjī'bá gí rī pi* tākiri ísú rá, kōpi ícó fi mұzú kēētīlé rī gé sī kūrú rī agá 'dāá rá, kōpi ícó pētī idri sēepi rī vé ũ'a nya rá.

¹⁵ 'Bá ũnjīkānyā 'o'bá má ní ā'yīí fíí kūrú rī agá 'dāá ku rī pi, 'bá ọwú rú rī pi, 'bá āngū ú'dí'bá rī pi, 'bá újógú rú rī pi, 'bá ri'bá ngá ĩ ní údé múngú rú rī ĩnjī'bá rī pi, 'bá ũnjō ā tā lē'bá ambamba rī pi.

¹⁶ "Ma Yēsū 'i, á pē mávé mālāyikā rī mұyú tā 'dī'bée ũlū ĩmi ní, ĩmi 'bá kánísā vé ma ę'yī'bá gí rī pi. Ma Mvā ĩfūupi 'bāgú Dāwúđī vé úyú agá nī, ma ri dī sū mārābā ũ'bútīnā vé rī tīnī."

¹⁷ Índrí Uletere rī pi ọmúrúgó rī be, kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ímú." 'Bá tā 'dīri yīpi rá rī ā 'yo, "Yēsū, mí ímú." 'Bá yīi úvá ní ndēé gí rī, ē ímú, 'bá lēepi yīi 'dīri mvuupi rá rī, ē ímú yīi ídri vé ĩ ní ríi sēé kána 'dīri ę'yí mvuú.

¹⁸ Ma Yūwánī 'i, á lē 'yoó 'bá rī pi ní cérē 'dīni, 'bá tā ímúpi 'i ngaápi drīdrī 'dīlé ĩ ní ũlūú ĩ ní sī búkū nōri agá rī yīpi rī, 'bā dō tā āzi túngú ni 'a ni gé, Múngú ri ĩri ĩrīnā wōnyókí ĩ ní sī búkū nōri agá rī pi sī.

¹⁹ 'Bo 'bá rī 'dụ dō tā ĩ ní sī búkū nōri agá rī pi āmvé, Múngú ri 'bá 'dīri gū āmvé, ícó fíí kūrú adriipi uletere ĩ ní tā ni ũlūú búkū nōri agá rī agá ku, āzini ícó

22:3 22:3 Í'dóngará 3:17 * 22:14 22:14 'Bá ívé bōngó ũjī'bá gí rī pi: 'Bá 'dī'bée ri ívé bōngó ũjī ári Yēsū vé rī sī, kōpívé bōngó ri adri ule imvesírílí, Yēsū ri kōpi trū ívé ũnjīkānyā agásī rá. 'Í lā I'dangará 7:14.

kpá peṭi ídri sēepi ã ní tã ni ùlũú búkũ
nõri agá rĩ vé ù'a nyaá ku.

²⁰ Yēsũ tã 'dĩ'bée átápi rĩ kĩnĩ, “Ádarú,
ma ímũ mbēlẽṅá.”

Ãmĩnã. Úpí Yēsũ, mí ímũ.

²¹ Ìmi 'bá Múngú vé rĩ pi, Úpí Yēsũ vé
ēsĩ múké rĩ ã adri ìmi be. Ãmĩnã.